כל

כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן. שנשחט עולה לשם שלמים: **כשרים.** לזרוק דמן ולהקטיר אימוריהם ולאכול את הנאכלין אע"פ שמצותן לשחוטן לשמן כדליף בגמ' [ר.]: **אלא שלא עלו וכו'.** ולריך להביא אחר לאוכחא או לגדרו וישחטנו לשמו: **חוץ מן הפסח והחטאת.** שהן פסולין לגמרי וליף לה בגמ' [ז:]: **הפסח כומנו.** [פסול] [ב] שלא לשמו כל זמן שחיטתו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם לכן ואחר מכאן קיימא לן (לקמן דף ז:) דפסח בשאר ימות השנה [שלמים] הוא וכל דינו כשלמים ואמרינן לעיל דשאר זבחים כשרין שלא לשמן ובגמ' [ח:] יליף לה מקראי: **אף האשם.** כדמפרש טעמא ואזיל: **הנשחטין שם פסח.** כל שאר זבחים שנזבחו בי"ד בניסן שם פסח או שנזבחו שם חטאת בכל זמן פסולין כי היכי דאיתנו פסולין שם אחריס. ובגמרא [יא.] יליף טעמא דאחריס שם פסח בברייתא: **שמעון אחי עזריה.** על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק לורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון כדאמרי' בסוטה (דף כא.). אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' [ג] [שה"ש ח:] לא כשמעון אחי עזריה לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו: **שחטן.** לשאר זבחים [ד] שם גבוה מהן כשרין כדמפרש ואזיל. ובגמרא (לקמן דף יא.): [ועלו] קאמר ובתרתי [ה] פליגי אי כשרין ולא עלו קאמר ובגבוה ובנמוך הוא דפליגי: **שם נמוך מהן פסולין.** לגמרי: בכור ומעשר בהמה נמוכין משלמים כדאמרינן בפ' כל התדיר (לקמן דף פט.) מפני שהשלמים טעונין מתן חלבא סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק: **גמ' למה לי למיפני אלא.** להאריך בלשונו ליתני ולא עלו לבעלים כו' לשון קלרה כדקיימא לן (פסחים דף ג:) לעולם שנה אדם לתלמידו דרך קלרה: **הא קמ"ל.** שאין בהם שום ירידה אלא אותה לבדו [ו]: **אבל בקדושתייהו קיימי ואסור לשנויי בהו.** תו שינויא אחריבא לעבוד [ז] אחת משאר עבודות לכתחילה אלא לשמה מיהו אם עבר ושינה כשר: **משום דשני בה.** חדא זימנא ליתני בה כל הני ונילזל נדר

כל הזבחים שנזבחו בו'. עבודה קמייתא נקט והוא הדין קבלה והולכה וזריקה כדקתני סיפא (לקמן ד' יג.) ושינוי קודש שייך בהנך אלרא עבודות כגון עולה לשם שלמים אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה כגון שוחט או מקבל או מוליך קרבן ראובן ע"מ לזרוק דמו לשם שמעון כדמוכח לקמן בפרקין (דף י.) ולריך לדקדק מנא ליה להש"ס שינוי בעלים דקבני לקמן בפרקין (דף ד.) מנא לן דבעינן זביחה לשמה כו' והדר קאמר אשכחנא שינוי קודש שינוי בעלים מנא לן משמע דאמתניתין קאי וכולה מתניתין לא מיסתמעא כלל שינוי בעלים לגיסא [ח] דלשמן משמע לאפוקי שינוי קודש וכולה [ט] מתניתין לא נקיט אלא שינוי קודש דקתני נמי בסיפא (שם דף יג.) כיצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח לשם שלמים ונראלה דסמך אמתניתין דלקמן פרק בית שמאי (דף מו:) דתנן לשם שאה דבריס הזבח וזבח לשם זבח לשם שוחט וכן פירש בקונטרס בגמ' וא"ת אי אהאיא קאי א"כ הוה ליה לפרושי נמי מנא לן לשם הש"ס אישים [לשם ריח] לשם ניחוח וי"ל דלא אתי לפרושי אלא בהני דכשירין ולא עלו לשם חובה [י] אבל הנך כשירין ומרלין ועלו לשם חובה כמו שאפרש ועוד י"ל דשלא לשמן דמתניתין משמע בין שינוי קודש בין שינוי בעלים כמו בריש"א דרבי שמעון קמקה שלא לשמה דמוקי ריש פ"ק דמנחות (דף ב:) בשינוי בעלים ולהכי נמי [לא פריך] [יא] בפירקין דהנך אלרבעה דבריס מנא לן דלא מיירי בהן במתני' ומיהו רבה דווקא מוקי לה בשינוי בעלים אבל רבא ורב אשי לא מוקמי לה הכי התם ואם תאמר והא בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) דריש להו מדכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה' עולה לשם עולה והיינו שינוי קודש ובפירקין בגמ' (לקמן דף ז.) דריש שינוי קודש מקרא אחריבא ויש לומר דקרא דהתם בהקטרת אימוריס והכא בעבודת הדם ותע"ג דקתני לשם ו' דבריס הזבח נזבח הוא הדין הזבח נקטר דהא קרא דמייתי התם בהקטרה מיירי ומ"מ שפיר דריש מקרא דהתם זביחה לשם ו' דבריס מדלא"תקט אל שם [יב] זבח דלשם זבח דהיינו שינוי קודש הוי בין בעבודת דם (כדליף) מקראי דפירקין בין בהקטרה (כדליף) מקרא דהתם ה"א שאר חמשה [יג] דבריס יהו בזביחה כמו בהקטרה ומיהו הא לא מצינן למילף מהיקישא דנימא ולא עלו לשם חובה ואינה מלרא בכל (מקוס) הנך ו' דבריס דההוא קרא כתיב בהקטרת אימוריס [יד] והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריס [טו] ו' דבריס לא שייך לפרש בשעת הקטרה דבשעת הקטרה לא משכחת לשם זובח דשינוי בעלים ליתיה אלא בשוחטו ע"מ לזרוק או מקבל ומוליך ע"מ לזרוק כדמוכח בפירקין (לקמן דף י.) ובשעת הקטרה כבר נזרק הדם ואם כן מהיכא מיתי הקטרה לשם זובח דבההוא קרא לעולה אשה ריח ניחוח לא כתיב ומעבודת דם לא אתי דעבודת דם גופיה ליתיה אלא בע"מ לזרוק כדפרישית והשתא זביחה לשם שאה דבריס והקטרה לשם חמשה אי נמי הא דקאמר זביחה לשם שאה דבריס לא שחיטה בשעת שחיטה לשם ו' דבריס אלא כלומר הזבח נעשה לשם ו' דבריס וכל אחת בשעתה [טז]. [יז] ובפ' המפקיד (ב"מ דף מג.) פירשתי הא דמחשבה פוסלת בקדשים אי בדיבור הזבח נעשה [אלא] לשמה או אפילו במחשבה [יח]: **הפסח בזמנו.** אבל אלא בזמנו לא ואפי' שוחטו לשם עולה ואפילו למ"ד [יט] בעי עקירה מ"מ הוי אלמן כדדרשינן לזבח אלמן כל דאחיט ליה אלמן ליהוי לקמן בפירקין (דף ח:): **החטאת באה על חטא והאשם בא על החטא.** מיכא חטאת ואשם נמי דאין באין על חטא כגון חטאת יולדת ואשם מלורע אלא משום דרובא אתו על חטא משום להו אהדדי: **לשם גבוה מהן כשירין.** מיבעי לן אי בעי למימר כשירין ומרלין ופליגי בתרתי או כשירין ואין מרלין ולא פליגי אלא בחדא [משמע דלא מספקא אלא בחדא] כגון בגבוה [יט] אבל בנמוך פשיטא ליה דפסולין לגמרי קאמר ותימה מנא ליה דילמא פסול ולא עלו קאמר דאשכחן [בברייתא] כי האי גוונא דתניא לקמן (דף ד.) מדכתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר יריימו במורם [מהס] אין מתחללין בנמוך מהס מתחללין וחילול משמע פסול גמור ואע"ג דדרשינן בגמרא (לקמן ג:) קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ולא מיפסלו אאר קדשים אלא לשמן מכל מקום שייך בהן חילול משום פסח וחטאת דמיפסלו ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין הבכור והמעשר שנחטן לשם שלמים כשירין משום דהוי לשם גבוה דאי בדבכור ובמעשר לא שייך לא עלו לבעלים לשם חובה [כ]:

ואסור לשנויי. יש מקומות שהתנא [אינו] חושש לאשמעינן חידוש זה ובפרק [כא] התכלת (מנחות דף מח:) גבי שאר שלמי נזיר וגבי אשם נזיר ואשם מלורע דקתני כשירין ולא עלו ולא קתני אלא: **קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה** [כב]. משמע הכא דכל היכא דכתיב נדר נדר דוקא נדבה נדבה דוקא וכן בפרק קמא דר"ה (דף ו.) לענין כל תאחר ואפילו לר"מ בפ"ק דחולין (דף כ.) דדרש טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר אלמא קרי לנדבה נדר שאני הכא דדרש מדשני קרא בדיבוריה א"נ בחולין דרש לכיון דחייש קרא לתקלה לא שנא נדר לא שנא נדבה דבתרוייהו איכא למיחש אי נמי משום דנדר נפקא לן מקרא דכי תחדל לנדור ש"מ דטוב אשר לא תדור לנדבה אתא:

[ב] הזבחים אשנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה [ג] חוץ מן [ד] הפסח [ה] והחטאת הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן רבי אליעזר אומר אף האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן אמר רבי אליעזר החטאת באה על חטא והאשם בא על חטא מה חטאת פסולה שלא לשמה אף האשם פסול שלא לשמו [ו] יוסי בן חוני אומר הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת פסולין שמעון אחי עזריה אומר שחטן לשם גבוה מהן כשרין לשם נמוך מהן פסולין כיצד קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים פסולין קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים כשרין הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרין שלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר פסולין: **גמ'** [ז] למה לי למיתנא אלא עלו [א] ליתני ולא עלו לבעלים לשם חובה הא קמ"ל לבעלים הוא דלא עלו לשם חובה אבל בקדושתייהו קיימי ואסור לשנויי בהו וכדרבא [ח] דאמר רבא [ט] עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה [י] איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא משום דשני בה כל הני לישני בה וליזיל איבעית אימא קרא [1] מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה וגו' [יא] האי נדבה

[ג] מידי דהוה אזבחים דכשרין שלא לשמן. [ד] [לא משכחת שלא לשמו פסול בפסח אלא בזמנו דוקא. והדע דפסח ששחט קודם זמנו לשם פסח לא משום שינוי קודש הוא דמיפסל דהא נמי אם שחטו אחתא פסול, וכל הזבחים דפסולין משום שינוי קודש כשנחטן שלא לשמן לא משכחת אחתא כדמוכח בגמרא (תוס' שם:): **למה לי לאיתנא אלא**[ב]. כלומר משמע שם בו בפרק אחר שלא פירש (תוס' שם:): **אבל** בקדושתייהו קיימי. פי' בשם קדושה דעדיין שם הלאשון עליהם ואסור לשנויי בהו בזו מכלן ולילך (תוס' שם:).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הל"ל סמג לאוין עז:
ב מיי' שם והלכה יא ופ"ל מהל' קרבן פסח הלכה ח:
ג מיי' הלכות פסה"מ שם הלכה ח והלכה ד:
ב ד מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג, כד

מוסף רש"י

חוץ מן הפסח. דכתיב זבח פסח הוא שנחטו זביחתו לשם פסח, וכתיב הוא למעוטי שנחט שלא לשמו (פסחים נט:) **והחטאת.** וטעמא משום דכתיב בחטיבה חטאת היא מיעוטא היא ולא הנשחטת שלא לשמה (שם ס.) **רבי אליעזר אומר אף האשם.** כל לדעיו של ר"ש היה עושה אשם כחטאת לכל דבר שנאמר בחטאת כאשם, וכן גבי שלא לשמו וכן גבי חטאת שנכנס דמה לפנים מתקבל זבחים (שם עג.) **למה לי למיתני אלא.** בריש מנחות פירש"י דמדקתני אלא משמע דכל דינה כמתנה כשרה אלא זה בלבד האי נדבה. בתמיה והא נדר הוא דכתיב כאשר נדרת (מנחות ב.):

שיטה מקובצת

(כתב יד)

חדושים ושטות הראשונים שקבצן רבינו הרב בצלאל אשכנזי ז"ל וכתבן על גליון הש"ס שלו דפוס ווינציאה רפ"ב [ובתוספת מרובה מבתבי יד אחרים מבית מדרשו של הרב"א ז"ל]

אלא שלא עלו כו'. ולריך להביא אחר לאוכחא או לגדרו כדפי' בקונטרס. ודוקא נדר שהוא חייב באחריותו אבל נדבה אם שחט שלא לשמה לשמה אין לריך להביא אחר דהא אפילו אם נאבד אינו חייב באחריותו (תוס' הר"פ) **הפסח בזמנו.** פסול שלא לשמו כל זמן שחיטה דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב. אבל קודם זמנו ואחר זמנו קי"ל דכולי שלמים דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוי וכל דינו כשלמים וא"כ כי שחטו נמי לשם עולה או לשם קרבן אחר כשר הוא ודינו [א] כשלמים כדקי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים. ומ"מ קודם זמנו ולאחר זמנו אינם שוים, ולאחר זמנו לא בעי עקירה ואפילו שחטו סתם כשר, ואפילו שחטו לשם פסח כפירוש כשר ושלמים לשם פסח קאמינן כדאמרינן במסכת חולין בפרק השוחט (דף ג.), אבל קודם זמנו אם שחטו סתם פסול כיון דסתמא לשם פסח קאי, לכך בעי עקירה שיעקרנו בפירוש משם פסח לשם אחר. ופי"א פ"ל מאי מיריא פסח דזמנו דפסול שלא לשמו, אפילו קודם זמנו נמי הוא אם שחטו קודם זמנו לשם פסח או סתמא נמי פסול אע"ג דהיו לריות כשלמים, וי"ל דהתם לאו משום דשלא לשמו הוא דמיפסל אלא משום דקודם זמנו שם פסח עליו לגמרי כיון דלפסח קאי וכי שחיט ליה לשם פסח או סתמא הוי"ל פסח שנחטו קודם חלות דמיפסל משום דכיון דבריבים אחר דחמנא ושנה הכתוב לענכם חד בפרשת המחבר הזה לשם (שמות יב ו) וחד בפרשת ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (במדבר ט ג). ופע"ג דאיכא קראי בגמרא נמי דקודם זמנו הוי שלמים, היינו דוקא ע"י עקירה כדדרש ליה בגמרא (לקמן דף ח:) ע"י כלל ופרט וכלל, ואף לגמלי דמסקיק לזבח ריבויא הוא מ"מ מעמעט לשמו כמו שאפרש בגמרא בעז"ה, והילכך קודם זמנו לעולם שם פסח עליו עד דעקר ליה לשם פסח שלמים ולבן מיפסל לשם פסח או סתמא מטעם פסח שנחטו קודם חלות כדפי' רש"י (שם ד"ה בשלי ימות המשיח), אבל שנחטו לאחר הפסח (לשם אחר) הוי שלמים כיון דעקר ליה משם פסח, ואפילו שחטו לשם עולה הוי שלא לשמו אם פ"ש כשר

ב [ד] מצינו שלא עלו לבעלים. ז"ל הרמב"ם בפי' המשנה, ממה שאמר לבעלים תבין שאינו מדבר אלא על הקרבנות שיש להן בעלים ידועים אמנם קרבנות הציבור אין פוסלת אותן שחיטה שלא לשמן, שכך אמרו רז"ל קרבנות הציבור סכין משוכתן לכמות שהן. עכ"ל. ותמוה לי, הא להדיא מבואר בסוגיין דף ד' ע"א דשינוי קודש ישנו בציבור כבחיטה אלא דשינוי בעלים לא שייך בקרבן ציבור דכולם בעלים, ולשם נכנס לא מפסל דבענן חבירו דומיא דידיה. וכן פ' הרמב"ם פט"ו מפסה"מ, ובע"ב. ועי' בההרש"א ביצה דף ב' ע"ב ד"ה בפירש"י, דנקט נמי בפשיטות דבקרבן ציבור אין בו דין שלא לשמן, ובמחכ"ת אינו כן (תוס' רעק"ת): **אבר ר' אליעזר החטאת בא על חטא כו'** נלע"ד אעפ"י שלא מצאתי גילוי מפורש, דאפילו ר"א לא קאמר אלא באשם הבא על ודאי חטא דומיא דחטאת, אבל אשם תלוי שאינו בא על ודאי חטא מודה ר"א דכשר אלא שלא עלה לבעלים כשאר קרבנות. ומתני' כדי לבאר זה הארוך בהא מלתא דאמר ר"א החטאת בא וכו' והאשם בא וכו' (תסלי דה. נקוקו): **ואסור לשנויי בהו.** פירש"י (בריש מנחות) שינוי אחר כגון אם קמצה שלא לשמה אסור לתת קומץ בכלי שלא לשמה. נראה מתוך לשונו דדוקא בעבודה אחרת קאמר דאסור לשנויי בה אבל באותה עבודה שכבר נעשית שלא לשמה לא. דאע"ג דלבעלים מפסלא דלא עלתה מ"מ שאר עבודות דעביד כבר לשמה קיימי הלכך אסור לשנויי בהו אבל באותה עבודה שכבר נעשית שלא לשמה לא [ה] **דאמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה.** תניא בתוספתא דפסחים השוחט את הפסח על בני חבורה ואמר שלא לשמו שחטתיו, שורת הדין אינו נאמן, ר' יהודה אומר עד שלא יתחילו בו נאמן, ומשיתחיל בו אין נאמן. ואע"ג דלא אחבריר לי פי' יתחילו ולא יתחילו אם התחלת אכילה או התחלת זריקה, מ"מ הא קתני בהדיא לר' יהודה דקודם שיתחילו נאמן. ואי פירוש הברייתא שאומר שלא שחטו שלא לשמו במתכוין ובעוקר, אתמהה האיך נאמן, דאמר רבא דר"ש דזבחים עולה ששחטה שלא לשמה, ומעתה אין יהא נאמן לומר ששחט פסח זה שלא לשמו ולהשים עצמו רשע, דמאי שנא מפלוני רבעו לרצונו ומאנוסים היינו דאין אדם משים עצמו רשע. דאין נראה כלל לומר כגון שאומר ששבור היה שמותר לשחוט פסח שלא לשמו. אלא נראה בעיני דפי' הברייתא בטועה, באומר כשבור הייתי [שהוא] שלמים ושחטתיו לשם שלמים, אגב דטריד איחלף לו, כההיא דפ' אלו דברים בפסחים, וקסברי הני תנאי דברייתא ת"ק ור' יהודה דעקירה בטעות הוי עקירה כו' (מוס' זמיע הל' פסחים פי' רכג ועש"נ): **אי בעית אימא קרא אבי.** תימה כיון דאיכא סברא למה לי קרא דהכי פרך בפרק ב' דכתובות (דף כב ע"א) אבל הא דאמר רב הונא מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר למה לי קרא סברא הוא הוא אסרה הוא שרי לה. ויש לחלק דיש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך וצריך הפסוק להשמיענו הסברא (תוס' שבועות כב ע"ב):

ואם לאו יהא נדבה. מע"ג דנפ"ק דר"ה (דף ו.) דריש ליה לענין כל תמחר דלא שייך לאחר שחיטה הכא דריש מפשטיה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה: **זבחים בסתם לשמן הן עומדין.** ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן [וא"ת בפ"ק דחולין (דף יב:) בעי ר"י לי קטן יש לו מחשבה וכו' ופי' בקונטרס כגון בשחיטת קדשים דליף בריש זבחים דבעי לשמה ושחט קטן עולה לשמה מי הוי כוונה או לא הא משמע הכא דמסתמא נמי כשר ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן] וי"ל דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להבין שהן קדשים וסבור שהן חולין והוה ליה מתעסק ופסול כדאמר בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) לשם חולין כשירין [ב] משום חולין פסוקה והאי קטן אפילו אומר יודע אני שהן קדשים ולשמן אני מתכוין מיבעיא לן אי כוונתו כוונה או דילמא לא מהני אם אין מעשיו מוכיחין: **סתם אשה לאו לגירושין עומדת.** ואפי' זינתה מתת בעלה מכל מקום לאו להתגרש בגט זה עומדת וגם אם לא ירלה הבעל לא יגרשנה * אלא שלא תשמשנו [ג] ומתוך הא מילתא מיתרצא מה [ד] שמקשים בסוף פרק שני דגיטין (דף כג.) דאמר עובד כוכבים לדעתא דנפשיה עביד ואינו כשר לכתוב את הגט ובפ' שני דעבודה זרה (דף כו:) אמרי' יומל ארמאי ואל יומל כותי משום דכותי מתכוין לשם הר גריזים [והתם נמי] בעינן לשמה כדדרשינן (שם דף כז.) מלה המול (יומול) ואפי' הכי מכשרינן ארמאי דיש לחלק בין גט למילה כמו שמחלק כאן בין זבחים לגט הא [א] סתמא פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ולכך נמי [בעובד כוכבים] פסול אע"ג דעביד סתם אבל מילה סתמא לשמה קיימא כמו זבחים הילכך עובד כוכבים כשר אע"ג דעביד סתם: **הא לשם פסח ותתמא כשר.** פי' בקונטרס דסוף שחיטה סתמא אישתחיט ותימה כיון דאמר בתחילת שחיטה לשם פסח וכי כל שעה יש לו לדבר עד שיגמר שחיטתו ורואה לפרש דבשתי עבודות חייבי כגון דאשחיט לשם פסח וקיבל סתם ומיהו בפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט:) מיבעי לן אי בעבודה אחת תנן או בשתי עבודות ועבודה אחת היינו כדפירש הקונטרס ויש לישב דאפילו אם תימלי לומר לשם פסח וסתמא פסול [אפ"ה] אין נריך לדבר כל שעה אלא שבתחילת שחיטה יאמר שעושה כל השחיטה לשם שחיטת פסח: **אתנו בית דין דלא לימא לשמה דילמא אתי למימר שלא לשמה.**

בשמעתא קמייתא דגיטין (דף ג.) דמפרש דלכך לא תיקנו לומר בפני נכתב לשמה למ"ד לפי שאין בקיאין לשמה משום דאי מפשת ליה לדיבורא אתי למיגזייה לא הוי מצי למימר דילמא אתי למימר שלא לשמה דמי הוא שוטה כל כך שנותן גט לאשה זו שנכתב לשמה והוא אומר אלשם אחרת נכתב אבל אדם השוחט קרבן פעמים שטועה וסבור שהוא קרבן אחר וכן המקבל ומוליך וחורק: **קיימי בית דין ומתני כו'.** [ב] יש תימה למה לו להאריך כל זה הא בהדיא אמר סתמא כשר וגראה לפרש דמי שלא היה בלבו היינו שלא אמר בהדיא לשם אחד מכל אלו אבל חישב בלבו למה שדינו להיות הא סתמא פסול [ג] להכי [דייק] מתנאי בית דין וכי מתנו בית דין דלא לימא בהדיא ובמחשבה סגי ומתני אתי לידי פסול שלא יחשב כלל וישחוט סתמא ויפסל:

בסופרים העשויין להתלמד עסקינן. ואפילו לגמלן דאמר בפרק קמא דעירובין (דף יג.) גבי מגילת סוטה דמוחקין אותה מן התורה אף על גב דבעינן לשמה ואף על גב דלא דעת לעשות ולומר לשם סתם מ"מ בכל סימן וסימן היה לו לחזיר לשם סתם (תוס' סוה"): **תוד"ה הא לשם סתם כו'.** עיין בהסמכות בסוף המסכת: **תוד"ה** קיימי. היינו שלא אמר בהדיא לשם אחד מבל אלו, והא דקאמר רבי יוסי שלא היה בלבו היינו שלא היה מיכר ודוע לשומעין לא היה בלבו לכך והיינו (דאמר) [דשתנן] בסתיקה, כלומר שלא נדר ה[ב] בשפתיו מה שחשב בלבו. והא דפריך בגמרא ואפ"ה אמר סתמא פסול קיימי ב"ד ומתני מילתא דמיפסל ביה, ס"ס מילתא ביטול[ד] לידי פסול דהיינו ע"י שתיקה דמתנן שיחוט אלא שלא לשמו לא יהיו בכל פסול, דיותר יש שלא יחשוב כלל כשהוא מחשב בלבו מאם לעשות ולומר שלא לשמו אם הוא אומר בפיו לשמו בפירוש (תוס' סוה"):

ג א מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה י ועיין רש"ק: ד ב ג ד מיי' פ"ג מהל' גירושין הל"א סמ"ג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף ה:

מוסף רש"י

יהא נדר. כלומר יצאתה ידי נדרן **ואם לא נדבה יהא.** ויביא אחרת לנדרו **ונדבה מי שרי לשנויי בה.** והכתיב אם זבח שלמים קרבנו שאתה זביחה לשם שלמים (מנחות ב. ב:) **לא הוית גבן בתחומא.** לא היית קרוב אצלנו שתוכל לבא. ושפא אחריא בתחומא בבית המדרש. ולשון שמעתי (ב"ק כ.). וכרשב"ם ב"ב נא. פי' **בתחומא.** בתי מדרשות שלהן בסוף התחום היו כדי שיוכלו לבא שם בשבת מן העיירות שמסביב: **לשם זבח.** לאפוקי שני קדש, כגון לשם זבח אחר לשם זובחה. לאפוקי שני בעלים, והא יליפינן להו מקראי לשם חטא. לשם מעטא שהוא מביאו עליו (לקמן מו:) **סופרים.** כותבי גיטין להתלמד. לכתוב גיטין (גיטין כד. כד:):

לעזי רש"י

קרבנויי"ש חתיכות בשר צלויות על פחמים

שינויי נוסחאות

א) דאמרינן (כי"ר): **ב)** נ"א במקום (כי"ר): **ג)** בכתב"י דלא, וכ"ה בכש"ר: **ד)** נ"ל כאשר (מ"ר): **ה)** היכי שמעינן ממתני' דסתמא כשר דחיקשי ליה לרבא לע"ל (צד"ק. ועי' מלא"ש): **ו)** נ"א שאמר והיה העולם (גליון). וכ"ה בגמ' לקמן מו:). ובמ"כ גרים לשם שם הקב"ה, והסאר נמקתי: **ז)** אלא סתם שחט (כי"פ): **ח)** נ"א לגרש למי ששמו ושם אשתו כן, ותיבות שוין בו נמקתי (מ"מ): **ט)** נ"ל כשרה (יעב"ץ): **י)** בתוי' רשב"א פי' תמ"מ הטעיק לדברי התוס' אלא יכולה להיות תחתיו ותשמשנו כשפחה דעלמא. וכן בברכי' פי"א כתב דט"ס נפל בגוס' התוס' וצ"ל אלא תשמשנו. וכ"ה בספקי התוס' כאן. אבל הרבה אחרונים הטעיקו ג' התוס' כמו שהוא לפנינו, וע' תפר' הגרעק"א שבדו"ת בכתביה דף ל"ח: **יא)** נ"א דהתם (גליון). נ"א דבש סתמא (מ"ר): **יב)** נ"א דאין צריך לזבוח לעולם לשם פסח (כ"ה בקטע שבהשמטות). נ"א דאין צריך לזבוח לעולם (כי"ר): **יג)** נ"ל ניכר. וכ"ה בכי"ב: **יד)** נ"א שיכול לבוא (כי"ר):

שיטה מקובצת

אלא מהא כיצד לשנן כו'. וא"ת והמקשה מאי ס"ל וכי מעלה על דעתך דלעולם יעמוד ואתמר לשם פסח. וי"מ דאתי"ל דבכל עבודה ועבודה יש לו לפרש לשם פסח, והשתא לפי' זה הוי פי' דמתני' דלעמוד ונקבלה שחטו לשם פסח וקבל לשם שלמים. ולא נהירא דע"כ דלעמוד ונקבל לשמו דמתני' ל"ל הכל בעבודה אחת כדפ"ה לקמן (שם, דאז מ"מ דעבד לשם לשמו, דאז מי קאמר כדפ"ה לקמן (שם), דליכא למימר דעבד לשם לשמו ומיהו אלא לשמו, דלמה לי טולי אלי בחתא סגי, אלא ע"כ אי אי קאמר, וא"כ פיפא דקאמר לשמו ונקבל דמתני' ל"ל בעבודה אחת שחטו לשם פסח ולשם שלמים, וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה. וי"ל דמשמיה פריך דמשמע דלא לשמו ונקבל לשמו בחשיבה שחטו סימן ראשון לשם פסח ושני לשם שלמים, ולהכי דייק מה לשם פסח ושני לשם שלמים, אלמא סתמא כלשמו דמי דאי כשלא לשמו דמי וסימן הוה לא לחזיר לשם פסח (תוס' סוה"):

תוד"ה הא לשם פסח כו'. עיין בהסמכות בסוף המסכת: **תוד"ה** קיימי. היינו שלא אמר בהדיא לשם אחד מבל אלו, והא דקאמר רבי יוסי שלא היה בלבו היינו שלא היה מיכר ודוע לשומעין לא היה בלבו לכך והיינו (דאמר) [דשתנן] בסתיקה, כלומר שלא נדר ה[ב] בשפתיו מה שחשב בלבו. והא דפריך בגמרא ואפ"ה אמר סתמא פסול קיימי ב"ד ומתני מילתא דמיפסל ביה, ס"ס מילתא ביטול[ד] לידי פסול דהיינו ע"י שתיקה דמתנן שיחוט אלא שלא לשמו לא יהיו בכל פסול, דיותר יש שלא יחשוב כלל כשהוא מחשב בלבו מאם לעשות ולומר שלא לשמו אם הוא אומר בפיו לשמו בפירוש (תוס' סוה"):

נדר הוא. דהא כאשר נדרת כתיב ויש חילוק בין נדר לנדבה [ו] נדר דאמר הרי עלי ונדבה הרי זו: **אם כמה שנדרת עשית.** שעבד עבודותיה לשמה: **יהא נדר.** ויעלה זה לנדרך: **ואם לאו יהא נדבה.** כאילו התנדבת לזה נדבה אחרת ולא לשם הראשונה: **ונדבה מי שרי לשנויי בה.** וכיון דרחמנא קרייה נדבה מי שרי לשנויי בה הא אמרינן בפ' שני (לקמן ד' כט:) אסור לחשב בקדשים וליף מקרא דלא יחשב והכי מילתא קרא אם מוצא שפתיך תשמור ועשית אז יהיה נדר אשר ה[ד] נדרת ואם לאו נדבה. (מפי השמועה במנחות על כאן): **לא הוית גבן בתחומא.** כלומר חבל על שלא היית אמש בשבת אצלנו בתוך התחום שתוכל לבא בבית המדרש ולשמוע: **כי חרמך.** שם מקום: **ושני להו.** ופירקן: **שלא לשמן.** משמע דעקר שמייהו בהדיא: **שלא לשם אשה.** האשה הזאת שנכתב לשום אחרת שאמר כשם זו פסול דכתיב וכתב לה [ה] לשמה: **ופסמא נמי פסול.** כגון אם כתבו הסופר [סתם] לשם לאה שיהא מזומן לכשיבא אדם אצלו שאמר ושם אשתו (שוין) כן ויתננו לו ולקמן מפרש מנלן ממתני' דסתם פסול: **ושני.** ומרץ רבא גופיה דרמינהו אהדדי: **בסתמן לשמן עומדין.** הילכך כל כמה דלא עקר שמייהו בהדיא הוו לשמן: **מנלן.** ממתני' היכי [ה] שמע ליה רבא דתיקשה ליה: **שנזבחו שלא לשמן.** משמע דעקר שמן מהן: **שלא נזבחו לשמן.** משמע שלא הזכיר שמן עלייהו דהיינו סתמא: **שנכתב שלא לשם אשה זו.** משמע שנכתב לשם אחרת בפירוש: **ילד לשמן כו'.** מתני' היא: **לשם פסח ולשם שלמים.** כך חיסד עליו: **הא לשם פסח וסתמא.** שלא חיסד אחריו לשם שלמים כשר ואע"ג דסוף שחיטה סתמא אישתחיט: **אלמא סתמן לשמן.** דמי כשלא לשמן דמי הוא ליה כאילו אמר לשם פסח ולשם שלמים: **על דעת [ראשונה.** אבל היכא דשחטיה כוליה סתמא אימא לך דפסול: **הא סתמא [ולשם] פסח.** תחילה שחטה סתם וסופה לשם פסח כשר ולא מיפסיל משום תחילתה אלמא סתמא כלשמן: **א"ל איידי כו'.** כלומר לעולם לא תידוק מיניה הא סתמא ולשם פסח כשר דלעולם אימא לך דפסול דסתמא כשלא לשמו והאי דקתני לשם שלמים איידי דפרש בלשמן ולא לשמן לשם שלמים דהתם דווקא הוא דאילו סתמא הוי כשר דעל דעת דאשונה הוא עושה פרש נמי תנא דמתני' בשלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח ולאו דווקא דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסל בתחילת שחיטה: **לשם שמה דכרים.** משנה בפרק ב"ש ומקראי יליף להו: **לשם זבח.** לשם מה שהוקדש: **לשם זובח.** שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר: **לשם שם.** [ד] (לגמת רוח) להקב"ה שאמר [ו] ועשה רצונו: **לשם אשים.** להקטירה ולא לעשותם בלי על המזבח. קרבוניי"ש בלע"ז: **לשם ריח.** לאפוקי איבריה שלאלה והעלן דשוב אין בהן ריח והכי מפרש להו התם: **לשם ניחוח.** לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ועשה רצונו: **שלא היה בלבו.** לשמו אלא סתם [ו] ולא הזכיר אחד מאלה: **שאנאי בית הוא.** שישחטנו סתם ולא יזכירו בשחיטתן לשמו כדמפרש טעמא ואזיל אתנו ב"ד דלא לימא לשמן כו': **וגבי גט דסתמא פסול מנא ליה.** כלומר היכי שמע ליה רבא ממתני' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמינהו אהדדי: **מקרין.** את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין: **דלא איכתוב לשם גריזים דלא.** אבל היכא דאיכתב לשם גריזים שיהא מזומן לו לכשיזדמן לו מגרש [ח] שאמר ושם אשתו שוין בו כשר: ממילא סתמא לשמו קאי, א"נ משום דכל הני אי עשאן שלא לשמן ביטל מצוותן לגמרי כגון מילה אם נעשה שלא בהכשרה שוב אי אפשר בחזרה לעשות כמצותה, אע"ג דאפשר בהטפת דם ברית אין זה עיקר מצות מילה אלא במקום דלא אפשר כגון גר שנתגייר כשהוא מהול או קטן הנולד מהול, אבל עיקר מצות מילה אזלה לה. וכן קדשים אי עשאן שלא כמצוותן בטל מצות קרבן זה, מש"ה סתמא לשמן קאי. משא"כ בשאר מצות כמצה שופר ולולב אם עשאן שלא כמצוותן יש להם תקנה לחזור לעשות כמצוותן, אין סתמן עומדות לשמן (טוי' אמן ר"ש מנ.): **כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.** ואע"ג דכהן קאמר לא נתכוונתי לדעת ראשונה אלא סתמא שחטתי, אפ"ה אמרינן על דעת ראשונה שחט ולא סמכינן אדיבוריה. ותנן בשבת (צא ע"א) המצניע לזרע ולדומגא ולרפואה והוציאו

מסורת הש"ס

ה) ב"ק כ. ב"ב נא.. **ו)** גיטין כד.. **ז)** לקמן יב. פסחים מט.; **ד)** מנחות מז.. **ט)** [גיטין מו. מגרש מת. מולין לט.:] ב"ב קלח.. **י)** לקמן מו:; **ו)** גיטין לד כד.. **מ)** [שם:], **מ)** עי' ירושי' גיטין פ"ג ה"א, **י)** קנים פ"א מ"א, **כ)** גיטין כ.. **ל)** עי' תוס' מנחות מב. ד"ה ואל, **מ)** עי' ל"ק, **נ)** עי' רש"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא מהא מילי לשמן. כל"ל ותיבת דמנן נמחק: **(ב)** שם לשם השם: **(ג)** שם ושמע קול סופרים מקרין אים פלוני מגרש את פלונית: **(ד)** רש"י ד"ה לשם השם לנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו. נ"ב לאו היינו לשם ניחוח וכן מנואר לקמן דף מו ע"ב וכ"ל שהוא שוחט לשם הקב"ה ומעמ"ל הוא נחת רוח כו' מה שא"ל לשם ניחוח שלריך לשחוט עבור נחת רוח וק"ל:

גליון הש"ם

גמ' כל העושה על דעת ראשונה. לקמן דף מא ע"ב שבת דף לא ע"א: תוס' ד"ה סתם וכו' אלא שלא תשמשנו. עיין בתפוסת הר"ם אלשקר סימן פח:

ליקוטים

בתחומא. פי' בבית המדרש שהוא תחומה של תורה. (ערוך ערך תחם) **אלמא סתמא בלשמן כו'.** לכאורה צריך נגר ובר נגר דיתפרק אחרי דכבר החליטו התוס' ז"ל בכמה מקומות דכל מחשבות פיגול צריך להיות דוקא בדיבור ובאם חישב ולא הוציא מפיו אינה פוסלת, א"כ מכ"ש כששחט בסתמא דלא יזיק, וכאן מסתפק הש"ס בסתמא אי יפסול אי לאו וצ"ב. ואפשר לומר הא דמספקא להתוס' היינו לפי מה דמסקינן דסתמא לשמן, אבל אי אמרינן מחשבות פיגול צריך בלתי דבור, דלא גרע מלשמן. ויותר נראה לי דסתמא גרע דהוי כמו משום חולין כיון דלא כיוון במחשבתו לשם קדשים, אבל אם כיוון במחשבתו שלא לשמן כיון דעכ"פ יש לו מחשבה לשם קדשים [הרי זה כשר]. ועיין תוס' ד"ה זבחים בסתם. והדבר צריך עוד תלמוד (מלאת כהן): **זבחים בסתם לשמן עומדים וכו'.** נראה לי דאפילו למ"ד מצוות צריכות כוונה הני מילי בדבר שכל המין ראוי למצוותו כגון מצה ושופר ולולב דאין חתיכת מצה זו ושופר ולולב אלו מיוחדין למצוותן דאפשר למצוה זו לקיים ע"י דברים אחרים של מינן כמו באלו ואין אלו סתמן עומדים למצוותן, ודמי לסתמא דגט דאמר רפ"ק דזבחים גבי קדשים דקי"ל כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרין ולא עלו לבעלים לשם חובה ואם שחטן סתמא עלו דסתמן לשמן קיימי אבל גט הנכתב שלא לשם אשה פסול ואפי' סתמא נמי פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ופי' התוס' דאפי' זינתה מ"מ לאו להתגרש בגט זה עומדת דהא אפשר להתגרש בגט אחר כמו בזה, אבל בדבר פרטי המיוחד ועומד למצוותו וא"א לקיימו אלא בגופו ואפי' במינו א"א אלא בו בעצמו כגון אכילת קדשים ופסח דמצוות אכילתן מיוחד בגופן וא"א לקיים מצוותן אלא בגופן דמי לשחיטת קדשים דסתמן לשמן עומדין הואיל ומצותן מיוחד בגופן, וגם במילה ל"מ דבעי מילה לשמה אפ"ה בנכרי כשרה משום דעביד סתמא וסתמא לשמה קאי כמ"ש התוס' רפ"ק דזבחים, וצ"ל דה"ט משום דמצות אדם זה מיוחדת לגופו ממילא סתמא לשמו קאי, א"נ משום דכל הני אי עשאן שלא לשמן ביטל מצוותן לגמרי כגון מילה אם נעשה שלא כהכשרה שוב אי אפשר בחזרה לעשות כמצותה, אע"ג דאפשר בהטפת דם ברית אין זה עיקר מצות מילה אלא במקום דלא אפשר כגון גר שנתגייר כשהוא מהול או קטן הנולד מהול, אבל עיקר מצות מילה אזלה לה. וכן קדשים אי עשאן שלא כמצוותן בטל מצות קרבן זה, מש"ה סתמא לשמן קאי. משא"כ בשאר מצות כמצה שופר ולולב אם עשאן שלא כמצוותן יש להם תקנה לחזור לעשות כמצוותן, אין סתמן עומדות לשמן (טוי' אמן ר"ש מנ.): **כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.** ואע"ג דכהן קאמר לא נתכוונתי לדעת ראשונה אלא סתמא שחטתי, אפ"ה אמרינן על דעת ראשונה שחט ולא סמכינן אדיבוריה. ותנן בשבת (צא ע"א) המצניע לזרע ולדומגא ולרפואה והוציאו בשבת חייב עליו בכל שהוא ופרכינן למה לי למתני המצניע ליתני המוציא לזרע ולדומגא ולרפואה חייב עליו, אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהצניעו ושכח על מה הצניעו, והשתא קא מפיק סתמא, מהו דתימא בטולי' בטלה מחשבתו קמייתא קמ"ל כל העושה ע"ד הראשונה. הרי התם בשכח מחשבתו הראשונה עסקינן ופשיטא דקאמר לא נתכוונתי על דעת הראשונה שהרי שכח דעתו הראשונה קא מפיק (פור זמיע הלי יגוס סי' מרי"ם):

ונמנך. שלא יגרשנה: **דילמא שאני הכא.** דלאו סתמא הוא אלא שלא לשמה ממש: **דאינסיב.** משאר כל האנשים והנשים [לשם] גירושין של זה ושל זו: **אלא מהא.** דעדיפא מקמייתא דהכא חד גברא הוא: **דאין ברירה.** וגרישה מסתמא דשמא בשעה שנכתב לא היה בדעתו של בעל לזו ואינתן לשם האחרת: **הכותב טופסי גיטין. שיהו מזומנין לו.** טופס לשון טפוס מול"ל בלע"ז: **מקום הרי אם כו'.** דזהו עיקר גופו [ג] אלמא סתמא פסול ואף על גב דאיכתב לשם אחריתי. לכשיזדמן לו: **הו רמי מילתא אחריתי.** אדרבינא ורב פפא קאי דקאמר [ד] דרמי רבא אהדדי ושניהו: דרב יהודה אמר רב לקמן בפרק בית שמאי (דף מו:): **נשם חולין בשירה.** קס"ד סברא דידיה היא כדמפרש דמינה מחריב בה דבר שהוא מינו מועיל בו לעקור את שמו: **דלאו מינה.** כגון חולין שאינו מין קדשים לא מחריב בה ואין שמו נתפס על הזבח לעקור שמו ממנו: **פסול.** לגרש בו אשה אחרת: **ואפי' נשם עובדת כוכבים.** דהא אלא לשם אשה קתני דמשמע שלא לשם אשה זו אלא לשום אשה אחרת כל דהיא ואע"ג דעובדת כוכבים לאו בת גירושין היא מהניא לפסול אלמא דלאו מינה [מחריב] בה: **דל עובדת כוכבים מיניה.** ואימא מה דלאו מינה לא מחריב בה אפילו הכי פסול דהוה ליה סתמא דמיהו לאו נשם אשה זו נכתב: **דל חולין מייניהו.** כדסברא לן דלא חייל ולא מחריב ביה דלא מיניה הוה הוו להו שחוטין סתם ואמרן לעיל סתמא כשירה: **תוכו.** כל [ה] כלי חרס וגו' (ויקרא יא): **ולא תוך תוכו.** כלי המונח בתנור ופיו למעלה מן פי התנור ואוכלין ומשקין בתוכו וסרך בתנור אוכלין שבכלי טהורין והכי אמרינן בת"כ [ו] אבל היה פיו בתוך התנור תוכו קיבון ביה: **ואפי' כלי שטף מציא.** כלומר לא מיבעיא כלי חרס המונח בתנור דמציל על האוכלין שבתוכו דהא תוך תוכו הוא וכלי גופיה ליכא למימר דמיטמא בארור [ז] ויטמא אוכלין שבו דאין כלי חרס מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף שמיטמא מגבו [ז] הכא טהור ומציל דאמר [בפ' קמא דפסחים] (דף כ:) אוכלין מיטמאים מאויר כלי חרס ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס ומדקתני כלי שטף. כל שאר כלים שאינם כלי חרס מיקרו כלי שטף על סך שיש לשם טהרה במקום (חולין כה.):

שינויי נוסחאות

א) ר"ח דההיא. וגוסחת דההוא גרסה קמא נוח ועי' ברש"י (דק"מ): ב) תיבות ומקום העדים ליתא בכ"מ ול', ועי' מקר"ש: ג) גופו של גט (כי"פ): ד) דקאמר ליה מילי כל"ל (*ש"מ): ה) של כלי חרס כל"ל, והסל"ד והשאר נמחק (*ש"מ): ו) מאויר התנור כל"ל (כי"פ): ז) מגבו. פי' ואיכא למימר כיון דבמקום שרך תנור בארור כמאן דמציל אלא דאפילו נגע (בה) [הסרך] בכלי שטף, קמ"ל דמציל. כ"מ בגליון רש"י ז"ל כת"י ישן (ש"מ חולין כה ע"א): ח) בכתה"י רבא, ומיהת הכא נמחק: ט) בכי"מ הגי' בגמ' פתורה, והפסד שבוותא כש"ל לאוקוטי מגי' ר': י) כדאמרן לעיל דאפילו כל"ל (*ש"מ): יא) במ"ב מוחק תיבות דדייקינן מזאת, ובגרס דדייקינן מינה אין בריירה ורקשה וכו'. ועי' אק"ק משום דבאמר ללבלר דקתני בריישא דהיך, דייקינן מינה אין בריירה, כמו דדייקינן מזאת סתמא פסול. וי"ל דמש"ה לא שייך למיתני בהך דמי כיון דמרישא דהך מתני' לא דוקא: ולאיזה שארצה אגרשש פסול. לאין בריירה דלא אמרינן שוכיר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והכי נכתב לשמה (שם:): **הכותב טופסי גיטין.** שפופר הוא ועטוף שכר ורולה שיהו מזומנין לו, פעמים שאדם בא לשוכרו והוא טרוד בשעות אחרים: צריך שיניח מקום האיש. שאם רוחה תגר ביניהם לא יאמר הריני מוחה כל הגט: **הרי את מותרת.** שגם זה עיקרו של גט (שם כו.) **תוכו ולא תוך תוכו.** אם היה כלי מונח בתוך כלי חרס ופי הפנימי למעלה מפי החיצון כדמפרש בתו"כ, ואוכלים ומשקין בפנימי ובחוצה בחוץ החיצון, אין האוכלין נתמאין, דלאו תוכו דכלי חרס ניטהו אלא תוך תוכו: **ואפי' כלי שטף מציל.** דלא מיבעיא דמגבו לא נטמא ואוכל בפנים הוא של חרס דמציל, דכיון דאינו מיטמא מגבו לא נטמא ואוכל בפנים הטומאה שבחוץ החיצון. אלא אפילו פנימי כלי שטף דמיטמא מגבו ואיכא למימר לא יאכל בפנים הטומאה, מציל על האוכלין שבתוכו שהרי גם הוא לא נטמא ואוכל. דאי משום דעגב בחוצון, חיצון לאוכלין הוא אוכל אחר יאכל, ואוכל ומשקין מטומאין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס: **כלי שטף.** כל שאר כלים שאינם כלי חרס מיקרו כלי שטף על סך שיש לשם טהרה במקום (חולין כה.):

יא מ"ר פ"ר מהל' גירושין הלכה ב טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף ב:
יב ו ב מ"ר שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:
יג ז ג מ"ר שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד:
יד ח ד מ"ר פ"ג מהלכות גירושין הלכה ז:
טו ה מ"ר פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ד:
טז ו מ"ר פי"ד מהלכים הל' ח ט:
יא ז מ"ר שם הלכה ז:
יב ח מ"ר שם הלכה יא:

תורה אור השלם

ו. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ:
ויקרא יא, לג

לעזי רש"י

מול"ל דוגמא, טופס

שיטה מקובצת

ואפילו לשם נויה נמי פסול. דהלשון משמע שלא לשם אותה אשה. ותימה דממתניתין נמי נידון כמי שנזבחו שלא לשמן ואפ"ה לשם חולין נמי לא עלו, וכ"ת משום דמתני' מפרש בהדיא בסיפא שלא לשמן סייגו לשם שלמים גבי לשמו ושלא לשמו, גבי גיטין נמי מפרש בהדיא בסיפא ומגלן דמגלה בן עזיו וכו' דאין זה לשם גיטה. וי"ל דזהלר לי הוה תני במתניתין שלא לשם זבח כי ההיא דקתני שלא לשם אשה לא היה משמעתא הכי, אבל השתא דקתני שנזבחו שלא לשמן משמע שפיר שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר (תוס' טו:): **ואפילו** בלי שטף מצאל. ופ"ת הא קי"ל (צ"ג יט:) כל דבר המקבל טומאה אינו מוקן בפני הטומאה, וי"ל משום דגלי קרא דאין הכלים מטמאין מאויר כלי חרס כדאיתא בפ"ק דכלים מפנה ד' א"א) וקשה (דסוף סוף הלכה קושיא לדוחיה) כיון דאין כלים שבעולם מטמאין מאויר כלי חרס ס"א מה לי כלי חרס ומה לי כלי עץ בב) (לעולם כו') ומאי אפילו. ונראה דלא מבעיא כלי חרס דמיגה הוא אלא אף כלי שטף דלאו מינה הוא מחריב בה. ובקונטרס נמי פי' כך בסוף ההלכה (לקמן סוף פ"ג) גבי ד' תוכו כתיבי כו' ופי' שם שלא בא לגמר על כלי שטף שאף הוא מציל דלא מיטמא דלאו מינה לא מחריב. אל"ס לאבי הכא ד' תוכו מתיבי דכמשני דלקמן, וי"ל דמ"מ קשיא ליף מינה לענין לשמה דלאו מינה מחריב בה כגון חולין (כו') כמו לענין תוך תוכו. ומשני עשו חולין אבל קדשים כמחיה אבל תנור, כלומר ליכא למימר כלל חולין (כו') אלא דכלי שטף חשיב שפיר מינה כיון דאיתי ואיתי כלי הוא אלא לממילה דמיא ולאו מצלא משום דלאו מינה הוא, וחולין אבל קדשים לא שנא. ולישנא דעשו חולין אבל קדשים מוכח קצת דמעיקרא הוי כמי לגולף חולין מיתורא לתוך תוכו דכלי שטף. אבל ליכא לאוקמי דהשתא לא יהא מיתורא דד' תוכו כתיבי דמשני לקמן, שהרי במסמך בסוף פונדין משמע שדע ליה לעוברא, דלקמה הכא נמי לייתי תוכו ליפקו מק"ר כמו שפי' שם בקונטרס. והא ליכא למימר דשפיר ידע יתורא דתוך תוכו לגבי כלי חרס דהוי מינה ולאו לגבי כלי שטף דלאו מינה הוא והוי ס"ד דהא דקאמר אפי' כלי שטף מטבחת הוא דקאמר הכי, ודשמא פריך שפיר, גם זה אינו כדמוכח בפי' הקונטרס גבי ד' תוכו כתיב דכל עיקר היתור לגבי כלי חרס. לכך נראה דעדיפא כו' בב). וא"ת אמאי לא משני כדלעיל גבי גט דל ד' תוכו כתיבי מינה כו' נסי דלאו מינה לא מחריב (שניה) [ניה לגיתאבריי] תוך תוכו והוי סתמא, מ"מ תוכו לא [הוי] אלבר מציל, וי"ל (דאפ"ה) [דאם] אינו אשוב תוך תוכו סתמא מ"מ הוי בכלל תוכו. וכן משמע ליישב דבריהם דקאמר ולא תוך תוכו ואפילו כלי שטף דמשמע [דהא דתוך תוכו מציל בכלי שטף הוא משום יתור כדפי' (תוס' טו:) **רש"י** ד"ה **ופקוקה בקש, רבותא** נקט וכו'. מ"ש אשמעינן דאפי' פקוקה נקט לגמרי ומכוש דכה"ל פקוקה בקש לגמרי ומכוש דכה"ל

ה א מ"ר פ"ג מהל' גירושין הלכה ב טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף ב:
ו ב מ"ר שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:
ז ג מ"ר שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד:
ח ד מ"ר פ"ג מהלכות גירושין הלכה ז:
ט ה מ"ר פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ד:
י ו מ"ר פי"ד מהלכים הל' ח ט:
יא ז מ"ר שם הלכה ז:
יב ח מ"ר שם הלכה יא:

עין משפט נר מצוה

ה יתר על כן [א]כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול לגרש בו דילמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא [א] אלא מהא [ב]יתר על כן [ב]יש לו שתי נשים ששמותיהן שוות כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה דילמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא אלא מהא [ג]יתר על כן [ג]אמר ללבלר כתוב ולאיזה שארצה אגרש פסול לגרש בו דילמא שאני התם דאין ברירה אלא מהא [ד]הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה [ה]ומקום העדים [ו] ומקום הזמן [ז]ואמר רב יהודה אמר שמואל אף צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם: תו רמי מילתא אחריתי מי [ח]אמר רב יהודה אמר רב חטאת ששחטה לשם עולה פסולה [ט]שחטה לשם חולין כשירה אלמא דמינה מחריב בה דלאו מינה לא מחריב בה ורמינהי [י]כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ואפי' לשם עובדת כוכבים נמי פסול ושני גט דל עובדת כוכבים מיניה הוה ליה סתמא וסתמא פסול קדשים דל חולין מינייהו הוה ליה סתמא וסתמא כשירים ורמא מילתא אחריתי מי [יא]אמר רב יהודה אמר רב חטאת ששחטה לשם עולה פסולה שחטה לשם חולין כשירה אלמא דמינה מחריב בה דלא מינה לא מחריב בה [יב]והתניא [יג]תוכו [יד]ולא תוך תוכו [טו]ואפי' כלי שטף מציל ושני עשו חולין אצל קדשים במחיצה אצל תנור מה מחיצה אצל תנור לא מהניא ליה כלל אף חולין אצל קדשים לא מהניא ליה כלל [טז]דתנן [יז]תנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא שרץ במקום אחד הכל טמא [יח]כוורת שהיא פחותה ופקוקה בקש ומשולשלת לאויר התנור שרץ בתוכה התנור טמא שרץ בתנור אוכלין שבתוכה טמאין ורבי אליעזר מטהר אמר רבי אליעזר קל וחומר אם הציל במת החמור לא תציל בכלי חרס הקל אמרו לו לא דמורה להתלמד עבידא כדקאמר התם לענין גט מודה כדפרישית שם ובפ"ב דגיטין (דף כ.) וס"ת נמי פסלינן [בגמרא] בפ"ב דגיטין (דף יט:) כדמוכח בעובדא דההוא גברא דעל לבי כנישתא שקל ספר תורה ויהב לדביתהו: **כתב לגרש את אשתו ונמלך בו'.** תימה מה ענין זה אלא סתם ויש לומר דס"ל כיון דנמלך אם כן מסתמא כתבו מתחילה שאם יחזור בו יגרש מי שירצה: **הכותב טופסי גיטין בו'.** כל הגר משניות בפ' כל הגט (גיטין דף כו.) ותימה דלא קתני בהך יתר על כן דעל כרחין יתר הוא דמכל הגר קמייתא לא מצי למידק סתמא פסול אלא מהך ויש לומר דמשום דאמר לגבלר דקתני בריש [ט]דף יד.) תנן הוסיף ר"ע אף ע"ג דלמאן דמוקי [כ] מילתא דר' מנינא בולד [וולד] הטומאה דרבנן לא שמעינן לה ממילתיה דר' עקיבא דמייר בפסולא [דאורייתא] מיהו יש לומר אע"ג [כא] דקתני הוסיף אי לא הוה תני ליה לא הוה [קמשמע לן] [כב] מידי: **ואמר רב יהודה אמר שמואל אף צריך שיניח בו'.**

אינטריך לאיתויי דרב יהודה משום דמינה דייקינן בגיטין [כג] דאמתיא כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי דקי"ל כוותיה ואיכא דמוקי לה התם כר"מ ומפרש מפני התקנה משום קטטה ולדידיה ליכא לאקדמי מינה סתמא פסול: **ואפילו לשם עובדת כוכבים נמי פסול.** מדקתני שנכתב שלא לשם אשה דמשמע (על) [כל] נשים בכלל ולא דמי לשלא לשמן דכל הזבחים דלא אמרינן אפי' חולין בכלל דהתם איכא לאפרושי שנזבחו שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר: **ורמינהו תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מציל.**

מפרש בקונטרס שרץ בחיצון ואוכלין בפנימי לא מיבעיא כלי חרס דאין מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף דמיטמא מגבו אין אוכלין שבתוכו [טמאים] שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מאויר כלי חרס כדאמר בפ' קמא דפסחים (דף כ:) אוכלין מקבלין טומאה מאויר כלי חרס ואין כלים מקבלים טומאה מאויר כלי חרס ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס ומדקתני כלי שטף מצא מצא מלגאו מלגאו אלא אפי' כלי שטף מצא מלגאו מלגאו אלא אפי' כלי שטף מצא מלגאו מלגאו אלא אפי' כלי שטף

1. וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה׃ ויקרא כב, טו
2. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה׃ ויקרא ד, לג
3. וְאֶת כָּל חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ׃ ויקרא ד, כו

שינויי נוסחאות

א) בכתבי יד וכרש"י שכן חולקין אוהלין: ב) נ"מ שאין חולקין בכלי חרס (שם וגבלין): ג) ל"ל הכא (צ"ק): ד) נ"מ אלעא דאמר רבי אלעא. כ"ה בכתב"י וילקוט, וכ"ה בכל דפוסים הרמשונים בגמרא וברש"י. והל"ק הגיה כלפניו מהא דלקמן מו ע"ב אבל בכל כתב"י גם שם הוא ר' אליעזר (דק"ס): ה) מיכוח את אשר ירימו לה' ממקך (ש"מ), וכן בכ"מ ובגמ' לקמן מו ע"ב ליתא. ואמנם עי' רש"ש ועפ"י דבריו הגיה' שלפנינו היא בדקדוק, וכן איתא בכת"י: ו) נ"מ מטמו (כ"י צ): ז) ס"מ רבא, והוא הגיהה הגהון כתומה מלקמן דף ז' ע"א וע"ש במה"ר אמר רבא. וה"ע דלא רמי מדרב לעיל בע"מ שחטה לשם עולה פסולה לשם מולין כשרה אדרב דסבא (דק"ס). וכ"ג הגהה' לעיל ע"א ד"ה ומתיבו, ועי' מקס"ש: ח) נ"מ וחד תוכו, ותיבת אידך נמחק. (כתב"י. וכ"ה ברש"י): ט) בני ישראל אלא מי מחללין, קדשים מחללין קדשים כו' וגזרת הכתוב היא. כמל"ל (עפ"י רש"י לקמן מו:): י) חולין לא כל שכן, כל"ל ותיבת כו' נמחק (ש"מ): יא) כש"מ וכה"ז מוחקים התיבות שבסוגריים, וכן בכתב"י ליתא. אבל בל"ק גרס לה בטעמו תיקון וכל"ל ובירון דמפקא מקרא למדיק תוכו ולא תוך תוכו משמע מסברא דלא מטעמו אלא תוך כלי אחר כו': יב) ס"מ דוקא, ותיבת דלא נמחק (גליון): יג) הגך אוכלין שגיבלן בטיט, כל"ל (ש"מ). [וכבכ"י וכל' וילנא הועתק זה מלא מקצומון: יד) ס"מ הגך מיניה דתוכו ניגנו (כ"י פ, ד"ו, ובש"מ ד"ה ורבנן): טו) עליו עליו ולא כל"ל (ש"מ): טז) בכתב"י רבא. ולהה לות ז: יז) תיבת כו' נמחק (ש"מ): יח) תיבת וקתני נמחק (ש"מ): יט) ל"ל דפירוש (ש"מ): כ) במקצת ספרי תורת כהנים, כל"ל (ש"מ): כא) ל"ל רש"י (מעיל שמואל, ד"ו רפ"ס): כב) מוכחא כי נמחק (ש"מ): כג) הוי פירושו מהיצה המפסקת בתנור כמל"ל: כד) ל"ל מודה (ש"מ): כה) נל"ל ליתי תוכו ומפיק מק"ו דבשביל אוכלין וכו' (גליון). ונראה לפי"ז דגם תיבת דהנך שבסמוך נמחק:

שיטה מקובצת

אם הצילה בבית החבור. פירש"י מחיצה המפסקת דכתיב כל אשר בתוכו דוקא. ונראה לתוספות קלי דמגלה בתוכו אמת מטעם לגיד פתיל בשביל פקוקה בקש במקום שנפחתה וכגון שפיה מוך לתוכו לו כגון שגם פיה מוקף לגיד פתיל (תוס' סוד): **שבן** חולקין **אוהלים.** מטמא שכן חולקין מחיצה מועילה לאהלים לסיל אתמר בכלי חרס דלא. וקשה דהא הוא הדין הא דתשובה דבמחיצה נמי פליגי בדפיס"ש. אלא נראה בפרש"י ז"ל שכן חולקין לאהלים לגומר שכן דרך בני אדם לחלוק לאהלים כו'. וא"ש וכי בדרך בני אדם תנינ מלגמ. ור"י מפרש לאה"ל דכי אמר רחמנא כל אשר בתוכו ומגמ דלא נמי ממנו אפי' אחריני וכו לפי דרך בני אדם. וא"ש המינם מחיצה דליכא למילף שרך ממנו כדאמרי' שכן חולקים אהלים אבל כוותם פקוקה המגלה בתמ מטעם לגיד פתיל ולא מטעם מחיצה, ל"ש מלף שרך ממנו מק"ו ואמתיי אלינו רבנן כבוותם. ור"ל דבינן לגמרן מכלה נדחה קה"ע דשכן ממנו הו ליכא למילף כבוותם דאיכא למפרך מה לומ שכן מחיצה מגלה. כך כ' דרבנן פליגי בין בבוותם בין במחיצה. מיהו קשה דבתי"כ דמטמא לה"ד בר פלוגתייהו דרבנן לא פליג במחיצה, דקתני בתוספתא דרבנן אמרו לו אם הגיעה אמת המחוור שכן מחיצה מגלה כו', משמע דבמחיצה ס"ש מודו דלא מגלה בכלי חרס. לכך כ"ל דאה"ל דבמחיצה מודה ר"ש ושכן חולקין אהלים דר"ל שכן מועיל חולקין אהלים דמגלה מחיצה גבי מת מה שאין כן בשרץ דר"ש מודו דליכא בתוספתא. וק"ל דר"ש ס"ק אם הגיעה אמת המחוור מטעם מוקף לגיד פתיל, ואמותיב קאי דוקא. ומיהה לה"ר מחיצה דאיכא לאה"ל מגלה מק"ו לפי שדרך בני אדם לחלוק אהלים כמו שפר' רבינו יחיאל ס"ע זה תירוץ נוסל לומר ממתן' (תוס' סוד): **התינח** לרבנן. דאתמרי מחיצה לא מגלה אמת בלי מגלה מחיצה לא מגלה בכלי חרס. ומקשה לפי מה שפר' לפי שיטת ר"ש דר"ש מודה במחיצה ס"ש מאי פריך לר"ש. וי"ל דקפריך משום דאיכא תנאי בס"ש דפליגי דאמרי ר"ש מודה במחיצה ס"ש ומגמ דלא נמי, דקתני התם אמר ר"ש אמר

1) **שבן חולקין אוהלים.** פי' בקונטרס שכן דרך בני אדם לחלוק אהלים במחיצה הילכך אהל אחריני הוא אבל תנור אין דרך לחלקו משמע לפירושו דפליגי אף בתנור אחלוקו בנסרים או בירעיות ובתורת כהנים משמע דבכוורת פחותה ופקוקה ומשולשלת לאויר תנור דוקא פליגי ולא כשחללו בנסרים וטעמא משום דכוורת שיש לה ד' מחיצות חייבת דדמי לכלי ולכך מטהר אבל מחיצה אחת בתנור מודה ר' אליעזר דלא חייבת וטמא והכי איתא בפרשת ויהי ביום השמיני [2] גבי תוכו ולא תוך תוכו כיצד חבית שנתנה בתנור ופיה למעלה מן התנור כו' מיכן אמרו כוורת שהיא פחותה כו' ור' אליעזר אומר מצלת אמר ר' אליעזר אם הילה בתת חמור לא תגיל בכלי חרס הקל אמרו לו אם הילה בתת חמור מקום שהמחיצה מצלת תגיל בכלי חרס הקל שאין מחיצה מצלת משמע דשכן חולקים אהלים דאמרו לו דשמעתין היינו נמי פירושו דאמרו לו דתורת כהנים לכך נראה לרבינו הקדוש לפרש הכי אם הילה כוורת פחותה ופקוקה בתחל המת שכן חולקין אהלים פירוש שכן מחיצה אחת המפסקת מצלת תאמר בכלי חרס שתמוך כוורת שאין חולקין אהלים פי' שמחיצה אחת המפסקת בתנור אינה חוצלת אלמא בתנור אחצלו לא פליגי והא דמסיים בתורת כהנים בתר הכי וקתני יח) בלשון שמועתינו אומר לו ר' יוחנן בן נורי יט) [אם הגיל אוהלים מיד אוהלים בתת חמור שכן חולקים אוהלים יגילו אוהלים מיד אוהלים בשרץ שכן אין חולקים כלי חרס אמר רבי יוסי אמרתי לר' יוחנן בן נורי] תמיה אני אם קיבל ממך רבי אליעזר תשובה מפני שהוא הגדול פירש ר"ש שגם שם פליג ר' אליעזר ועל זה ס"ע ונראה לי ברוך גם מהכא משמע בפירוש יט) דחולקים אהלים דקאמר ר' יוחנן בן נורי היינו מחיצה של תנור ועל זה אמר לו רבי יוסי אמרתי גם שם פליג רבי אליעזר והשתא פירכא דאמרו לו ופירכא דר' יוחנן בן נורי הכל אחד אלא דמר אמר בהאי לישנא ומר אמר בהאי לישנא ואין להקפ הגירסא כמו שיש [מקצת כב) ספר] בתורת כהנים ונגרום באמרו לו שכן חולקים אהלים ולפרש כפי' ר"ש כא) ועל ר' יוחנן בן נורי נגרום שכן מחיצה מצלת ועל זה יתישב ר' יוסי שאומר הלא הוא הגדול אין לומר כן שהרי בתוספתא דמסכת כלים כ) מוכחת כי כב) ליכא מילתא דאמרו לו כלל כי אם דברי ר' יוחנן בן נורי שכן חולקין אהלים ועולה מ"ר יוסי הלא הוא הגדול והתם אין לשנות הגירסא כיון דאמרו לו לא איירי התם ס"מ דחולקין אהלים הוי פירושן כג) גבי כלי חרס מחיצה המפסקת בתנור כמו פירכא דמחיצה [מצלת] דאמרו לו שמיהן סוברין שרבי אליעזר הודה כד) [במחיצה] גבי תנור ועל זה אמר ר' יוסי הוא הגדול גם שם פליג ר"ש. ברו"ך:

הכא נמי נימא קל וחומר קדשים מחללין קדשים כו'. יש תימה דעד השתא אסיקנא דאיכא מתוך הסברא דאדרבה בשביל שהם קדשים ומינה לכך מחייב בה אבל חולין דלאו בר מינה לא מחייב. ונראה לפרש דעדיף קל וחומר משום דמה קדשים שאין מחללין כגון בשוחט חטאת סתם וכסבור שהיא עולה דכשירה ואפ"ה מחללין קדשים בשוחט לשם עולה, חולין שמחללין כגון בכסבור שהן חולין דאמר בסוף בית שמאי (לקמן דף מו:) משום חולין פסולה לא כל שכן שמחללין קדשים בשוחטן לשם חולין: **לא יחללו את קדשי בני ישראל.** אע"ג דהאי קרא כתיב בטבל ובתרומה דמוכח דלקמן (דף יא:) בגמרא דשמעון אחי עזריה דילמא קדשי מיותר קדריש דהוה מצי למיכתב ולא יחללו את אשר ירימו:

אם הציל במת חמור שכן חלוקה באוהלין א) תציל בכלי חרש הקל שאין חלוקין באוהלין ב) התינח לרבנן לרבי אליעזר מאי איכא למימר ר' אליעזר קל וחומר קאמר אי הכי התם ג) נמי לימא קל וחומר קדשים מחללין קדשים חולין לא כל שכן אלא טעמא דרב כרבי אלעזר ד) דאמר רבי אלעזר מאי טעמא דרב [1] ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' ה) קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים אלמא אתא קרא אפקיה מקל וחומר הכא נמי ליתי תוכו לפקיה מק"ו האי תוכו מיבעי ליה לאוכלין שגיבלן בטיט והכניסן לאויר תנור סד"א הואיל ובנגיעה לא מטמא ו) באוירו נמי לא מטמו [קמ"ל] ורבנן הנך לא צריכי קרא: רב יוסף בר אמי רמי שינוי קודש אשינוי בעלים ומשני מי אמר ז) רב ז) חטאת ששחטה לשם חטאת כשירה לשם עולה פסולה אלמא דלאו מינה מחריב בה דמינה לא מחריב בה והאמר רב ז) חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה כשרה אלמא דבר מינה מחריב בה דלאו מינה לא מחריב בה ומשני התם [2] ושחט אותה לחטאת אמר רחמנא והרי חטאת לשם חטאת נשחטה הכא [3] וכפר עליו כתיב עליו ז) ולא על חבירו ט) חבירו דומיא דידיה שמחוייב כפרה (י) כמותה רב חביבא רמי שינוי בעלים אתוך תוכו ומשני ומי ט) אמר רב ז) חטאת ששחטה על מי שמחוייב [חטאת פסולה על מי שמחוייב] עולה כשירה אלמא דמינה מחריב בה (כ) לאו מינה לא מחריב בה י) והתניא תוכו ולא תוך תוכו אפילו כלי שטף מציל ומשני י) ארבעה תוכו כתיבי (תוכו) תוך תוכו תוך תוכו חד לגופיה וחד לגזירה שוה חד תוכו של זה ולא תוכו של אחר יא) תוכו ולא תוך תוכו ואפילו כלי שטף מציל:

אם הציל. דהמחיצה בתת החמור באהל המת שהמחיצה מפסקת וכלים שמעבר הסני טהורין דכתיב (במדבר יט) כל אשר באהל יטמא והני נמי בההוא אהל מיהו: **שבן חולקין.** דרך בני אדם לחלוק אוהלים במחיצה הלכך אהל אחריני הוא: **תציל בכלי חרס.** [בתמיה. שאין חולקין כלי חרס] במחיצות הלכך תוכו קרינא ביה: **התינח לרבנן.** דאמרי מחיצה לא מגלה אמת לדרב דאמר דלאו מיניה לא מחריב ביה: **אלא לר' אליעזר מאי איכא למימר.** לימא דרב תנאי היא: **ר' אליעזר קל וחומר קאמר.** לעולם בעלמא ר' אליעזר כרב סבירא ליה כגון חולין וקדשים אבל לענין מחיצה מקל וחומר ליף כיון דבתת החמור מצלת קל וחומר לכלי חרס הקל שהשרץ קל מן המת: הכי גרסינן **אלא טעמא דרב כר' אלעזר ולא יחללו את קדשי.** הכי דרשי ליה אין דבר אחר מחלל את קדשי בני ישראל מ) וגזירת הכתוב היא: ופרכינן **אלמא.** לר' אלעזר דבעית לאוקמה לדרב אליביה אתא קרא דלא יחללו ואפקיה מק"ו דהוה לן למידרש קדשים מחללין קדשים כו' ו): **ה"נ ליתי תוכו.** קרא יתירא דדרשינן לקמן תוכו ולא תוך תוכו (וקאמרת מקרא למידק למידרש תוכו ולא תוך תוכו) יא) וקאמרת מסברא דלא ממעט אלא תוך כלי אחר אבל מחיצה דלאו בת מיניה לית ליה לאיחרוביה אי לאו משום קל וחומר ואמאי אמרת קל וחומר ליתי תוכו וליפקיה דמדמעט תוך תוכו מכלל דתוכו לעולם טמא דאי מחיצה (בעלמא) מגלא למה לי קרא למעוטי תוך תוכו אשתא תוכו מגיל תוך תוכו מבעיא והאי שבעבר המחיצה תוכו הוא לרב דהאמרת דלאו מיניה לא מחריב ביה: **אמר לך ר' אלעזר אי תוכו.** דאתי למעוטי תוך תוכו ובעית למידק מיניה מחיצה לא מגלא: **מיבעי ליה לאוכלין שגיבלן.** וחיפן בטיט סביב שאין השרץ יכול ליגע בהן והכניסן לאויר התנור והני הוא דאיתרבו לטומאה מדרשא דלא תוך תוכו הוא לרב דהאמרת דלאו מיניה לא מחריב ביה: **אמר לך ר' אלעזר אי תוכו.** דאתי למעוטי תוך תוכו ובעית למידק מיניה מחיצה לא מגלא: **מיבעי ליה לאוכלין שגיבלן.** וחיפן בטיט סביב שאין השרץ יכול ליגע בהן והכניסן לאויר התנור והני הוא דאיתרבו לטומאה מדרשא דלא תוך תוכו הוא דמגיל אבל הקפת טיט לא מיתרבא ביה לבטולי שם תוכו דלאו מיניה כה"ג לא מחריב ביה דס"ד אמינא הואיל ולא לסם ליטמא במגע שרץ לא נטמאו נמי מתורת אויר כלי חרס קמ"ל מיעוטא דלא [תוך תוכו הוא (דאמר) דלא מטמא אבל בר מיטמו ומיהו מחיצה אע"ג דלאו מיניה הוא אתא ק"ו וריבייה לאיחרוביה ביה: **ורבנן הני.** אוכלין יג) לא צריכי קרא הך וי"ו יתירא דדרשינ לקמן למעוטי תוך תוכו ואיתרבו הנך יד) [דלאו] מיניה ניהו לא אינטריך קרא לרבייהו דהני מתוך נפקי דהא בתוך ניהו ומהיכא תיתי לך לטהריהו והא דקאמר הואיל ובנגיעה לא מטמאו לאו אירא היא לטהריהו מדין אויר: **שיגוי קודש.** חטאת דאוכן בשחט לשם שמעון להתכפר בה שמעון דקי"ל [לקמן] (ד:) דפסולה דכתיב לכפר עליו טו) ולא על חבירו: **חטאת ששחטה לשם חטאת.** חטאת חצב ששחטה לשם חטאת דס והא מילתא לקמן בפירקין (דף ו.): **והאמר רב** טז). בשיגוי בעלים חטאת ראוכן ששחטה להתכפר בה שמעון אם שמעון מחוייב חטאת (הוה) פסולה אבל אם מחוייב עולה ולא חטאת כשרה אלמא לאו מיניה לאו מחריב ביה: **הסם.** שיגוי קודש נפקא לן [לפסולא מושחט] אותה לחטאת שהרא שחיטה לשם חטאת וכאן הרי חטאת לשם חטאת נשחטה: **הלא.** בשיגוי בעלים פסולה נפקא לן מעליו ולא על חבירו והילכך חבירו דומיא דידיה דבר מיניה הוא דמחריב ביה לבטולי שמיה: **ארבעה תוכו כתיבי.** כילד תוכו תרי זימני ודרוש תוך ודרוש תוכו דהוה מצי למיכתב אל תוך וכתיב תוכו למעוטא וכן בחבירו: **חד לגופיה.** שיטמא [אוכלין] מאוירן: **וחד לג"ש.** שיטמא שרץ את הכלי ואע"פ שלא נגע כו' יז) כדיליף ליה בהכל שוחטין (חולין דף כד:) נאמר תוכו ליטמא ונאמר תוכו לטמא: **ולא תוכו של אחר.** למעוטי כלי שטף מטומאת אויר אע"כ נגע: **וחד תוכו ולא תוך תוכו.** כדפרישית לעיל וע"כ עיקר קרא לכלי שטף אתא דאי למעוטי כלי חרס שבתוך התנור ופיו למעלה מפני התנור שיגיל על האוכלין שבתוכו למה לי וי"ו יתירא למעוטי כל אשר [בתוך] יטמא ומהיכא תיתי לטמויי אוכלים שבפנימי הא לאו תוכו ניהו אלא ללמד על כלי שטף שאף הוא יגיל דלא תימא דלאו מיניה לאו מחריב ביה הילכך גזירת הכתוב היא:

בשביל אוכלין שנבלן בטיט דהנך לא צריכי קרא. (תוס' סוד): **ארבעה** תוכו כתיבי. כילד, תוכו כתיב תרי זימני ודרשינן תוכו, דהוי למכתב אל תוך וכתב תוכו למעוטי, וכן בחבירו, חד לגופיה שיטמא שרץ את הכלי אף על פי שלא נגע בו כדיליף לה בהכל שוחטין (חולין כד:) נאמר תוכו ליטמא ונאמר תוכו לטמא כו' ולא תוכו של אחר למעוטי כלי שטף מטומאת אויר אלא דס"ל שכן מועיל חלוק אהלים דמגלה מחיצה גבי מת מה שאין כן בשרץ דר"ש מודו דליכא בתוספתא. וק"ל דר"ש ס"ק אם הגיעה אמת המחוור מטעם מוקף לגיד פתיל, ואמותיב קאי דוקא. ומיהה לר"ש מחיצה דפיה מוקף לגיד פתיל ולא מגלא מחיצה מגלא נדחה קה"ע דשכן ממנו הו ליכא למילף כבוותם דאיכא למפרך מה לומ שכן מחיצה מגלא. כך כ' דרבנן פליגי בין בבוותם בין במחיצה. מיהו קשה דבתי"כ דמטמא לה"ד בר פלוגתייהו דרבנן דקתני בתוספתא דרבנן אמרו לו אם הגיעה אמת המחוור שכן מחיצה מגלא בכלי חרס. ומקשה לפי מה שפר' לפי שיטת ר"ש דר"ש מודה במחיצה ס"ש ומגמ דלא נמי, דקתני התם אמר ר"ש אמר

ג) נקמן מו:, ב) [נקמן ז. מיתא רבא וכל"ל ועי' זבחים ט: ומנחות ג: ומוס' זבחים ז. ד"ה אמר רבא], ג) [שם], ד) נקמן ד: ז. מ. פסחים קב., ה) לקמן ז., ו) מולין קט., ז) הגה"ה, ח) תו"כ פרש' ז ה"ח-י., ט) מהרש"ק, י) ב"ק פ"ו ה"כ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמעוייב כפרה כמותתו: (ב) שם דלאו מיגה לא:

גליון הש"ם

גמ' חביבו דומיא דידיה. עיין מולין דף לב ע"א תוס' ד"ה אבל:

מוסף רש"י

ולא יחללו את קדשי בני ישראל. אין דבר אחר מחלל את קדשים אלא מי מחללו קדשים מחללין קדשים, כדנפקא לן (לקמן ה.) דבמחשבה שלא לשמו מתחללים (לקמן מו:) חטאת ששחטה לשם חטאת. כגון חטאת חצב ששחטה לשם חטאת. כגון חטאת חצב ששחטה לשם עולה: לשם עולה פסולה. פסולה לגמרי כדתנן חוץ מן הפסח והחטאת (לקמן ז.): ארבעה תוכו כתיבי. תרי תוכו וכל חד הוה מצי למיכתב תוך וכתב תוכו: חד לגופיה. תוך האמור לגופה לגופיה אתא שיטמא הכלי כל אוכלין ומשקין שבאויר אע"פ שלא נגע: וחד לגזירה שוה. ללמוד על הכלי שיקבל טומאה מן אויר אע"פ שלא נגע בו השרץ כדאמרינן נאמר תוכו לטמא כו' (חולין כה.):

ליקוטים

אפילו כלי שטף מציל. פי' לא מיבעיא אם הפנימי של חרס שאין האוכלין שבתוכו כאילו עומדין באויר החיצון, שהרי אף הפנימי כיון שהוא שם תוך רש לו תורת אויר, אלא אפילו הוא כלי שטף שאין לו תורת אויר מציל. וזה יותר מחוור מפירוש רש"י ז"ל. (מי' הר"ן חולין דף כה.):

שיטה מקובצת (המשך)

אני אם קבל ר"ש התשובה, כלומר דגם מדינא אתיא מחיצה ופליג ר"ש אף במחיצה. ועי"ל דלא"ל מודה ר"ש במחיצה פריך שפיר לר"ש דפליג בכוותם מאי איכא למימר, דיש לנו לעשות חולין אבל קדשים בכוותם אבל תנור וא"ש כיון דסוכם הכלי מגילה ג"כ משום דאיכא כלי חרס לפי שהיא פחותה אלמא לא מיגה מחריב בה ונבי אבל בכל מודים דמחיצה ממש הבכל מודים דלא מגלא. ור"ל דגילה לדמיי כלל במחיצה דמחיצה לא דמיא כלל דאם שייך בה חוץ מכל אבל חולין דמו קלת לקדשים דהאי בהתה והאי בהתה. אבל בוותם פקוקה שייך בה קלת חוץ דדמיא לכלי קלת ולכך איכא למימר לחולין אבל קדשים (תוס' סוד): **הכא** נמי ליתי תוכו לפקיה מק"ו. עי' בהשמטות בסוף המסכת: **ורבנן** הנך לא צריכי קרא. פ"ה בלא"ה ור"ו יתירא דדרשינ לקמן למעוטי תוך תוכו ליתו אתמכנן ניהו לא פליגינן [קבלת לגרא"ון] דהני מתוך נפקי דהא בתוך ניהו אתמכנן ניהו משום דאתמכנן הואיל ונגיעה לא מטמא, לאו מילתא היא דאין לומנות נגיעה לאויר שילכך הא דאיכא מתוך תוכו לגגאי דאתמכנן אפי' לטמוי לאוכלין דתוכו טמא אפי' בהסקפה הייט להסקפה דמחיצה וכוותם, לאפוקי מק"ו דל"ש. וא"ש לרבנן למה לי הא טעמא דיפוס ליה דאיתמא פרכי ליה (לקמן) לר' אלעזר דקתמרי רבנן לעיל שבן חולקין אהלים. ויש לומר למאי דפריש לעיל ניחא דאיתמא דקתמר לה קיבל ר"ש התשובה לדברי הקר"ע. ולפריש הני נמנר לדברי רבנן לומר לדברי אלעזר קתמרי רבנן לומר לדברי נמי דאית לן הקר"ע לייתי תוכו הא

ד) לקמן מו:, ה) [לקמן ז. מיתא רבא וכל"ל ועי' זבחים ט: ומנחות ג: ומוס' זבחים ז. ד"ה אמר רבא], ו) [שם], ז) לקמן ד: ז. מ. פסחים קב., ח) לקמן ז., ט) מולין קט., י) הגה"ה, יא) תו"כ פרש' ז ה"ח-י., יב) מהרש"ק, יג) ב"ק פ"ו ה"כ:

מנלן [א]דבעינן זביחה לשמה דאמר קרא [1]ואם זבח שלמים קרבנו שתהא זביחה לשם [שלמים] ודילמא היינו שמייהו [2] מדכתיב [א] [2]המקריב את דם השלמים [3]הזורק את דם השלמים ולא כתיב זבח והכא כתיב זבח שמע מינה שתהא זביחה לשם שלמים אשכחן זביחה שאר עבודות מנלן וכי תימא לילף מזביחה [ב]מה לזביחה שכן [ג] נפסלה שלא לשם אוכלין בפסח אלא אמר קרא [2]המקריב את דם השלמים שתהא קבלה לשם שלמים ולכתוב רחמנא בקבלה ולילף שחיטה מינה משום דאיכא למיפרך מה לקבלה שכן [ב־ג]פסולה בזר ואשה [ב] אשכחן שחיטה וקבלה זריקה מנלן וכי תימא לילף [ג] מהני מה להני שכן [ג]טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות אלא אמר קרא הזורק את דם השלמים שתהא זריקה לשם שלמים ולכתוב רחמנא בזריקה ולילף מינה משום דאיכא למיפרך מה לזריקה שכן [ד]חייב עליה זר מיתה אשכחן כולהו הולכה מנלן וכי תימא לילף מכולהו מה לכולהו שכן עבודה שאי אפשר לבטלה תאמר בהולכה שאפשר לבטלה אלא אמר קרא [4]והקריב [ג] את הכל המזבחה [ג]ואמר מר זו הולכת אברים לכבש ותניא [5]והקריבו [ד] זו קבלת הדם [ג] ואפיק [ד] רחמנא בלשון הולכה למימרא דהולכה לא תפקה מכלל קבלה ואשכחן שנוי קודש [ה]שנוי בעלים מנלן אמר רב פנחס בריה דרב אמי אמר קרא [6]ובשר זבח תודת שלמיו שתהא זביחה לשם תודה [ה] אם אינו ענין לשינוי קודש דנפקא לן מהתם תנהו ענין לשינוי בעלים והאי להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה [ה]לכדתניא ובשר זבח תודת שלמיו אבא חנין אומר משום רבי אליעזר בא [7]ללמד תודה ששחטה לשם שלמים בשרה לשם תודה פסולה [ו] מה הפרש בין זה לזה תודה קרויה שלמים ואין שלמים קרויה תודה אנן מזבח [ו] קאמרינן ואכתי מיבעי ליה [ו]חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח אם כן נכתוב קרא ובשר תודת שלמיו [זבח] מאי זבח [ח] שמע מינה תרתי אשכחן זביחה שאר עבודות מנלן וכי תימא לילף מזביחה מה לזביחה שכן פוסל שלא לשם אוכלין בפסח נאמרה זביחה בשינוי קודש ונאמרה זביחה בשינוי בעלים מה זביחה האמורה בשינוי קודש לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות אף זביחה האמורה בשינוי בעלים לא תחלק בהן בין זביחה לשאר עבודות איכא למיפרך [ז]מה לשינוי קודש שכן [ד] פסולה בגופה וישנו [ז]בציבור כביחיד ומנלן דבעינן לשמה. לכתחילה דאי ממוצא שפתיך לא מיפרשי ביה עבודות [ב] **: ממאי דלענין שחיטה קרוי [ג] זבח [דלמא] היינו שמייהו. זבח שלמים ולא נאמר זבח משום שחיטה: מה לזביחה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח.** אם שחטו שלא [א] לאוכלין כגון לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול בזית [ד] פסול ואפילו הן בעלין דכתיב איש לפי אכלו אכילה [ב] בכזית ושאר עבודות לא פסלי שלא לאוכלין [ד] דכתיב תכוסו ותניא (פסחים דף פא.). רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם האומר לחבירו כוס לי טולה זה והכי אמרינן בפסחים (דף עח:) דאין (מחשבה) אוכלין בזריקה [ג]: **המקריב.** קבלה הוא דתניא והקריבו זה קבלת הדם: **שכן פסולה בזר.** לאפוקי שחיטה שכשירה בזר כדלקמן בפרק שלישי (דף לב.): שחיטה וקבלה טעונות צפון בפ' איזהו מקומן (לקמן דף מט.) יליף להו מקראי: **וישנן בחטאות הפנימיות.** אבל זריקת [ד] מזבח החיצון לית בהו: זריקה זר חייב עליה מיתה אבל שחיטה כשרה בזר וקבלה והולכה אע"פ שפסולה בזר אין חייב עליה מיתה כדאמרי' בסדר יומא (דף כד.) אבעבור עבודות זר חייב עליהם מיתה זריקה והקטרה ויסוך הדם והיין דכתיב גבי והזר הקרב יומת ועבדתם עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה והני כולהו יש אחריהם עבודה: **מכולהו.** במה הלך השוה שבהן שהן עבודה וצריכה לשמה אף אני אביא הולכה: **הולכה אפשר לבטלה.** שאם רצה שוחט בלא המזבח וזורק כדתניא [ט] במתניתין (לקמן דף יג.): **והקריבו זו קבלת הדם.** ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים זו קבלה [ה] שהיו כל אחד ואחד מקבל כוס [ו] ומקיף את המזבח [ז] ומזה אל יסוד המזבח [ח] אם אינו ענין לשינוי קודש [ט] מהתם תנהו ענין לשינוי בעלים והאי להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה [י] לכדתניא ובשר זבח תודת שלמיו אבא חנין אומר משום רבי אליעזר בא [7]ללמד תודה ששחטה לשם שלמים בשרה לשם תודה [ו] מה הפרש בין זה לזה תודה קרויה שלמים ואין שלמים קרויה תודה אנן מזבח [ו] קאמרינן ואכתי מיבעי ליה [ו]חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח אם כן נכתוב קרא ובשר תודת שלמיו [זבח] מאי זבח [ח] שמע מינה תרתי אשכחן זביחה שאר עבודות מנלן וכי תימא לילף מזביחה מה לזביחה שכן פוסל שלא לשם אוכלין בפסח נאמרה זביחה בשינוי קודש ונאמרה זביחה בשינוי בעלים מה זביחה האמורה בשינוי קודש לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות אף זביחה האמורה בשינוי בעלים לא תחלק בהן בין זביחה לשאר עבודות איכא למיפרך [ז]מה לשינוי קודש שכן [ד] פסולה בגופה וישנו בארבע עבודות וישנו לאחר מיתה וישנו [ז]בציבור כביחיד **מה** לזביחה שכן **פוסל שלא לשם אוכלין בפסח.** ולא"ת זריקה נמי תפסול מק"ו דשחיטה שאינו פוסל בשינוי בעלים אלא על מנת לזרוק ופוסלת על מנת שלא לשם אוכלין ק"ו זריקה שפוסלת בזורק שלא לשם בעלים שתפסול שלא לשם אוכלין [ט] וי"ל דאיכא למיפרך מה לזביחה שכן טעונה צפון וישנה בחטאות הפנימיות מיהו אכתי לא קמת ליה הך פירכא עד בסמוך לכך י"ל דהכא לא יליף [ב־ג] מזביחה אלא קבלה והולכה. ברו"ך. ועוד נראה דבפ' תמיד נשחט (פסחים דף פא.) ממעט שאר עבודות שלא [פסול] לשם אוכלין: **מה לזריקה שכן חייב עליה זר כו'.** ולא"ת וגילף קבלה והולכה משחיטה וזריקה וי"ל מה להנך שכן מיצדן בחוץ כדלקמן בשמעתין: **דהולכה לא תפקה מכלל קבלה.** וזריקה לא אתיא מכולהו שיצאן בחטאות הפנימיות: **בא ללמד תודה ששחטה לשם שלמים בשרה.** תימה דבסוף כל הפסולין (לקמן דף לו.) דרש' מיניה מנין לרבות שלמי מזר ושלמי פסח ת"ל שלמיו פי' דנאכלין ליום ולילה וי"ל דהתם דריש מדכתיב גבי אכילה: **ש"מ תרתי.** ולא"ת ולימא כוליה [להכי] הוא דאתא שתהא זביחה לשם תודה וי"ל דאיכא לרבויי חטאת ואשם מדכתיב ביה [ה] אכילה:

[ב] **וישנן לאחר מיתה.** אבל שינוי בעלים אינן לאחר מיתה בפסחים [ב] (דף פא.). הקשה רבינו (דלמא מאחר) [ג] דשיעבודא [ה] לאו דאורייתא כמו כן אין שינוי קודש לאחר מיתה דמאי נפקא מינה דלא עלו לשם חובה הא לא מיחייבי יורשין להביא אחר דפלוגתא היא בקדושין בפ"ק (דף יג.): גבי האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה דקאמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים ורב אשי [בב] אמר אפי' שלא הפרישתה מחיים והל"ל הכא למ"ד שיעבודא [לאו] דאורייתא אין שנוי קודש לאחר מיתה תרתי [ד] מיהא דווקא ויש לומר דנפקא מינה אם הפרים שתי שלמים או שתי עולות לאחריות ופירש אם אחת מתה או אבודה השניה תהיה קריבה עולה כדין הראשונה ואם קרבה הראשונה כתקונה השניה תהיה חולין וכי תמו בעלים ועשה יורש אחת שלא לשמה הרי היא כאילו נאבדה וקרבה שניה בתחיה ואם עשה הראשונה כתיקנה או השניה חולין אבל אם לא פירש כלום שלא שתם הפרים שתים לאחריות אז אפילו נעשית הראשונה כתיקנה הוי שניה רועה ודמיה קרבי עולה כמו גבי מפרים שתי חטאות לאחריות כדאיתא לקמן (דף יח.): מותר חטאת קרב עולה וכי נמי לא] הוי בהפרים שתי שלמים או שתי עולות לאחריות ועי"ל דלאחר מיתה הוי [ליסור] בשינוי קודש כשמשנהו אבל ליכא ליסורא בשינוי בעלים כיון דליכא בעלים מיהו [לב] אכתי לא ידע דרשא דמועלת שפתיך דמינה נפקא ליסור לשינוי קודש מדמייתי לה בסמוך. הגה"ה: **וישנן בציבור.** משא"כ בשינוי בעלים דאם שחט לשמו התמיד [לג] הרי הוא בעליו ואפי' לשם עובד כוכבים לא מיפסלי דבעינן דומיא דידיה מחוייב כפרה כמותו. ברו"ך:

מנלן דבעינן זביחה לשמה. לכתחילה דאי ממוצא שפתיך לא מיפרשי ביה עבודות [ב]: **ממאי דלענין שחיטה קרוי [ג] זבח [דלמא] היינו שמייהו.** זבח שלמים ולא נאמר זבח משום שחיטה: **מה לזביחה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח.** אם שחטו שלא [א] לאוכלין כגון לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול בזית [ד] פסול ואפילו הן בעלין דכתיב איש לפי אכלו אכילה [ב] בכזית ושאר עבודות לא פסלי שלא לאוכלין [ד] דכתיב תכוסו ותניא (פסחים דף פא.). רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם האומר לחבירו כוס לי טולה זה והכי אמרינן בפסחים (דף עח:) דאין (מחשבה) אוכלין בזריקה [ג]: **המקריב.** קבלה הוא דתניא והקריבו זה קבלת הדם: **שכן פסולה בזר.** לאפוקי שחיטה שכשירה בזר כדלקמן בפרק שלישי (דף לב.): שחיטה וקבלה טעונות צפון בפ' איזהו מקומן (לקמן דף מט.) יליף להו מקראי: **וישנן בחטאות הפנימיות.** אבל זריקת [ד] מזבח החיצון לית בהו: זריקה זר חייב עליה מיתה אבל שחיטה כשרה בזר וקבלה והולכה אע"פ שפסולה בזר אין חייב עליה מיתה כדאמרי' בסדר יומא (דף כד.) אבעבור עבודות זר חייב עליהם מיתה זריקה והקטרה ויסוך הדם והיין דכתיב גבי והזר הקרב יומת ועבדתם עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה והני כולהו יש אחריהם עבודה: **מכולהו.** במה הלך השוה שבהן שהן עבודה וצריכה לשמה אף אני אביא הולכה: **הולכה אפשר לבטלה.** שאם רצה שוחט בלא המזבח וזורק כדתניא [ט] במתניתין (לקמן דף יג.): **והקריבו זו קבלת הדם.** ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים זו קבלה [ה] שהיו כל אחד ואחד מקבל כוס [ו] ומקיף את המזבח [ז] ומזה אל יסוד המזבח [ח] אם אינו ענין לשינוי קודש [ט] מהתם תנהו ענין לשינוי בעלים והאי להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה [י] לכדתניא ובשר זבח תודת שלמיו אבא חנין אומר משום רבי אליעזר בא [7]ללמד תודה ששחטה לשם שלמים בשרה לשם תודה [ו] מה הפרש בין זה לזה תודה קרויה שלמים ואין שלמים קרויה תודה אנן מזבח [ו] קאמרינן ואכתי מיבעי ליה [ו]חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח אם כן נכתוב קרא ובשר תודת שלמיו [זבח] מאי זבח [ח] שמע מינה תרתי אשכחן זביחה שאר עבודות מנלן וכי תימא לילף מזביחה מה לזביחה שכן פוסל שלא לשם אוכלין בפסח נאמרה זביחה בשינוי קודש ונאמרה זביחה בשינוי בעלים מה זביחה האמורה בשינוי קודש לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות אף זביחה האמורה בשינוי בעלים לא תחלק בהן בין זביחה לשאר עבודות איכא למיפרך [ז]מה לשינוי קודש שכן [ד] פסולה בגופה וישנו בארבע עבודות וישנו לאחר מיתה וישנו [ז]בציבור כביחיד **מה** לזביחה שכן **פוסל שלא לשם אוכלין בפסח.** ולא"ת זריקה נמי תפסול מק"ו דשחיטה שאינו פוסל בשינוי בעלים אלא על מנת לזרוק ופוסלת על מנת שלא לשם אוכלין ק"ו זריקה שפוסלת בזורק שלא לשם בעלים שתפסול שלא לשם אוכלין [ט] וי"ל דאיכא למיפרך מה לזביחה שכן טעונה צפון וישנה בחטאות הפנימיות מיהו אכתי לא קמת ליה הך פירכא עד בסמוך לכך י"ל דהכא לא יליף [ב־ג] מזביחה אלא קבלה והולכה. ברו"ך. ועוד נראה דבפ' תמיד נשחט (פסחים דף פא.) ממעט שאר עבודות שלא [פסול] לשם אוכלין: **מה לזריקה שכן חייב עליה זר כו'.** ולא"ת וגילף קבלה והולכה משחיטה וזריקה וי"ל מה להנך שכן מיצדן בחוץ כדלקמן בשמעתין: **דהולכה לא תפקה מכלל קבלה.** וזריקה לא אתיא מכולהו שיצאן

מחשבה בעלמא. [9] ואפי' יהא צריך דיבור כיון דליכא מעשה הוי כמחשבה בעלמא ויש תימה דהכא משוי להו וכפ' תמיד נשחט (פסחים סב:) משמע שיש חילוק דמפרש מה בין לשמן [3] לשלא לשמן לאוכליו ושלא לאוכליו זה פסולו בגופו וזה אין פסולו בגופו וי"ל דכיון דלא מיפסיל אלא מפני שאין יכול לאכול בזית כגון נשם חולה וזקן חשיב טפי פסולו בקודש [א] מתמת דבר אחר כיון דאם היה יכול לאכול היה כשר וקשה דעל כרחין שלא לשמנין ולערלים ולטומאין צריך לומר דלא חשיבי פסולן בגופו כי היכי דלא תיקשי לן נמי מה בין לשמן [ב] ושלא לשמן לשמנין ושלא לשמנין לטומאין ולטהוריס וי"ל דשיטת בעלים חשבינן פסולו בגופו משום דתלוי בזריקה [ג] (בכפרה) ושם בעלים [על הכפרה] אבל שלא לאוכלין ושלא לשמנין תלוי בשחיטה ואין שם בעלים על השחיטה אי נמי שלא לאוכלין [ושלא לשמנין] יכול לקיים מחשבתו בהיתר [ד] (בתוקן) שיהיו מנויין עליו אם אינם חוליס וזקניס אבל שלא לשמה אינו יכול לקיימו לכך קרוי פסולו בגופו:

הגה"ה ה"ג במגילה (דף מ.) מאי [משמע] אמר רב יצחק בר אבדימי [ה]: **רב אשי (אמר) מונרצה לו קאמר.** תימה למה לי קרא לשיטת בעלים בזריקה הא אפילו אאר עבודות לא מיפסלי אלא בשוחט על מנת לזרוק כ"ש זורק עצמו [ו] [דבעינן] שם בעלים:

שכן עבודה וחייבים [ז]. פירוש עבודה שחייבין עליה בחוץ:

שקולים הם ויבאו שניהם. אע"ג דהכא תרתי והכא חדא חשיב להו שקולין והקשה הרב רבי חיים דהשתא משמע דהיכא דלא ידע הי מייניהו לרבויי מרבי תרוייהו וכן בריש נ"ק (דף ג.) דמרבי מושלח שן ורגל משום דשקולין הן וכן בפ"ק דערכין (דף ד:) גבי נפשות ופלוגי בפרק כל האסורים (תמורה דף כח:) ופרק שור שנגח ארבעה וה' (ב"ק דף מ:) דרשינן מן הנהמה להוציא את הרובע ומן הנאן להוציא את הנוגח וקאמר מפני שיש ברובע מה שאין בנוגח ויש בנוגח מה שאין ברובע הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח ותירץ דהיכא דאיכא משמעות בריבוי מרבינן כל השקולים כי הכא דזבח משמע לרבויי כעין זביחה כל שהיא עבודה וכן ושלא יש במשמע רגל ושן ונפשות נמי משמע הכל אבל מן לא משמע למעוטי שניהם [ח]:

אימא היכא דשחיט שלא לשמן ליפסלו. תימה הא בכל דוכתא בעינן בקדשים [שיהא] לעכב והכא לא שיהא וי"ל דפריך משיטי קודש דאיכא תרי קראי ואמרי' לעיל אם אינו עניין לשיטי קודש תנהו עניין לשיטי בעלים ופריך דהשתא אימר תרוייהו בשיטי קודש ולעכב וקשה מאי משני אמר קרא מוצא שפתיך למצא ההוא קרא אתא לשיטי בעלים דלא אשכחן אשיטה שהיא בהן הכתוב ולא קשה מידי דמוצא שפתיך לא משמע שיטי בעלים. [הג"ה] ונראה [ח] דפריך מכח סברא כעין קושיא דר"ל דלקמיה דאימא דליפסלו כיון דאמרת דלא עלו לשם חובה אז נימא דיעלו דאם כשרין הן ירלו ואם אין מרצין למה באין [ומיהו] לא דמי דיש לקיש פריך יהו כשרין גמורין כמו שאר קדשים דלא שנה לעכב בו [ט] ליפסלו והכא לא הוה ליה למיפרך שלא לשמה ליפסלו אלא הוה ליה למימר ולתכשרו ויעלו לחובה כשאר בעלים (ש"מ, בה"ז): [ב] בש"מ נוסף עליה בחרון. וגי' התוס' בגמ' והחייבין בוא"ר. עמ"ש לעיל אות ד': [ב] ב"ק דגרים ואין נראה לומר דפריך כו'. ולפי"ז לא גרס' לקמן תיבת ומיהו שבקוגריים, אלא גרס' דלא דמי: [ב] ל"ל או ליפסלו וכ"ה בס"ר (*הגרי"ב, ש"מ): [ל] וכן הוא בתוס' הר"פ בש"מ הובא בהשמטות: [לא] נ"ל מהיכא דשחיט שלא לשמה (כי"ב):

ואע"ג דתרתי לאו דוקא תרתי מיהא דוקא מאי שנא שינוי בעלים דלא הוי בגופו מחשבה בעלמא [א] שינוי קודש נמי מחשבה בעלמא הוא אלא כיון דאחשבה פסלה ה"נ כיון דאחשבה פסלה ולרב פנחס בריה דרב מרי [ב] דאמר [ג] יש שינוי בעלים לאחר מיתה תרתי מיהא איכא למיפרך אלא אמר רב אשי אמר קרא [1] ונרצה לו לכפר עליו [ד] ולא על חבירו והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא [ה] ונרצה לו לכפר עליו [ו] רבי שמעון אומר את שעליו חייב באחריותו ואת שאינו עליו אינו חייב באחריותו ואמר רב יצחק בר אבדימי מאי טעמא כיון דאמר עלי כמאן דטעון ליה אכתפיה דמי רב אשי מונרצה לו לכפר [ז] קאמר: אשכחן זביחה וזריקה קבלה מנלן וכי תימא לילף מזביחה וזריקה מה לזביחה וזריקה שכן עבודה שחייבין [ח] עליה בחוץ אלא אמר רב אשי [ח] אתיא מאיל נזיר דכתיב [2] ואת האיל יעשה זבח שלמים [9] שתהא עשייתו לשם שלמים ואם אינו ענין לשינוי קודש דנפקא ליה מהתם תנהו ענין לשינוי בעלים אמר ליה רב אחא בר אבא לרבא אימא יעשה כלל זבח פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט זביחה אין מידי אחרינא לא אי כתיב יעשה שלמים זבח כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח שלמים הוה ליה כלל שאינו [ט] מלא וכל כלל שאינו מלא אין דנין אותו בכלל ופרט רבינא אמר לעולם דנין ולה' חזר וכלל אמר ליה רב אחא [י] מדיפתי לרבינא והא לא דמי כללא קמא לכללא בתרא כללא קמא מרבה עשיות ותו לא כללא בתרא כל לה' ואפילו שפיכת שיריים והקטרת אימורין הא [יא] תנא דבי רבי ישמעאל בכללי ופרטי [יב] דריש כי האי גוונא כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש עבודה ובעינן לשמן אף כל עבודה ובעינן לשמן אי מה הפרט מפורש עבודה וחייבין עליה בחוץ אף כל עבודה וחייבין [ו] עליה בחוץ שחיטה וזריקה אין קבלה והולכה לא אי נמי מה הפרט מפורש דבר הטעון צפון וישנו בחטאות [יד] הפנימיות אף כל הטעון צפון וישנו בחטאות הפנימיות שחיטה וקבלה אין זריקה [ז] לא איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי [יו] שקולין הן ויבאו שניהן לישנא אחרינא וחדא [יח] חדא תיקו במילתא איבעית אימא זריקה מדרב אשי נפקא אשכחן איל נזיר שאר שלמים מנלן וכי תימא נילף מאיל נזיר מה לאיל נזיר שכן יש עמהן [יט] דמים אחרים א"כ נכתוב שלמי [כ] מאי שלמים לרבות כל שלמים אשכחן שלמים שאר כל קדשים מנלן וכי תימא נילף משלמים מה לשלמים שכן טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אלא אמר קרא [3] ואת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים היקישן הכתוב לשלמים מה שלמים בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן לשמה אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן לשמה אימא היכא דשחיט להו שלא לשמה ליפסלו אמר קרא [4] מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת וגו' [כא] האי נדבה נדר הוא [אלא] אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה ואיצטריך מוצא שפתיך ואיצטריך זאת התורה דאי כתב רחמנא מוצא [כב] (הוה אמינא) **דמותבינן מרבעה פרכי איכא תרתי שאינן עיקר כדמפרש ואזיל: פרכי מיהא דוקא.** והשתא מפרש אמאי תרתי לאו דוקא: **ורב פנחס בר.** ולקמן [כג] בשילהי שמעתין [ז:], אזלה לה הך פירכא דלאחר מיתה: **לכפר עליו.** היינו זריקה אלמא זריקה לשם בעלים בעיא: **אמ שעליו.** כגון נדר דאמר הרי עלי עולה חייב בתאחריותו אם הפרים בהמה לגדלו אם מתה או נגנבה הרי משמע אותו שעליו יקריב אותו ונרצה לו ועד שיקריבנו לא נרצה ולא נפטר: **אמ שאינו עליו.** כגון דאמר הרי זו עולה: **מונרצה לו לכפר קאמר.** דהכי משמע לו לכפר ולא לאחרינו: **שכן עבודה שחייבין עליה בחוץ** [ג]. דכתיב (ויקרא יז) אשר ישחט מחוץ למחנה וחזרק נמי מרבינן ליה לקמן בפ' השוחט (דף קז.) דס שפך לרבות הזורק תאמר בקבלה והולכה שאין חייבין עליה [ד] בחוץ דתנן בפ' בתרא (שם קיב:) והיוצק והבולל כו' והמקבל דמיס בחוץ פטור: **יעשה כלל.** שיהו כל עשיותיו לשם שלמים: **זבח פרט.** שחיטה הוא דבעי לשמה: **אי כשיב יעשה שלמים זבח דקאמרת.** דמשמע כללא שיהו עשייתו [ט] שלמים [ט1]: **השתא דכתיב יעשה זבח שלמים.** לא גמר הכלל את דבריו ולא נשלם להשמיענו על מה הוזכרו כאן העשיות עד שבא זבח והפסיק את הדבר: **כלל שאינו מלא.** ולא [י] נתמלא דבריו להשלים. מלא פרדשביי"ן בלע"ז: **לה.** יעשה זבח שלמים לה': **עשייתו** [יא]. עבודות המיוחדות שחיטה וזריקה קבלה והולכה: **שפיכת שיריים.** שנשפכין שירי הדם ליסוד [אחר] שנתן אדנא מתנות ואינן מעכבין כפרה: **הא תנא דבי רבי ישמעאל לו.** מלא תנא דבי רבי ישמעאל לו: מוקיפות (מולין דף קו.) גבי פרשת חגבים: **איכא למימר הכי.** עבודה וחייבין עליה בחוץ ואתיא לה זריקה: **ואיכא למימר הכי.** עבודה שטעונה צפון ואתיא לה קבלה: **שקולין הן.** המדות שוות והי מייניהו מפקת אי דרשת הא אגא דרישנא לאידך הלכך יבאו שניהם. והולכה על כרחך לא תפקה מכלל קבלה: **מדרב אשי.** מונרצה לו לכפר. וכלל ופרט [טו] לאיתויי קבלה דאי לזריקה לא איצטריך: **שכן יש עמו דמים אחרים.** שבאין עמו חטאת ועולה: **אשכחן שלמים.** בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים: **שכן טעונין לו.** ושאר זבחים יש מהן שאין טעונים סמיכה ולא נסכים כגון בכור ומעשר ופסח ויש מהן שאין טעונין נסכים כגון חטאת ואשם ובכולן אין אחד שיהא טעון חזה ושוק: **ליפסלו.** שהרי לא נעשו כהלכתן ואין זריקתן מתרת בשרן לאכילה: **ואיצטריך.** למיכתב זאת התורה למיגמר משלמים ולא תימא ממוצא שפתיך נפקא דלכתחילה בעינן לשמה: לא

ואע"ג דתרתי לאו דוקא פרכי דוקא. אע"ג יא] דמותבינן מרבעה פרכי איכא תרתי שאינן עיקר כדמפרש ואזיל: **פרכי מיהא דוקא.** והשתא מפרש אמאי תרתי לאו דוקא: **ורב פנחס בר.** ולקמן [יב] בשילהי שמעתין [ז:], אזלה לה הך פירכא דלאחר מיתה: **לכפר עליו.** היינו זריקה אלמא זריקה לשם בעלים בעיא: **אמ שעליו.** כגון נדר דאמר הרי עלי עולה חייב בתאחריותו אם הפרים בהמה לגדלו אם מתה או נגנבה הרי משמע אותו שעליו יקריב אותו ונרצה לו ועד שיקריבנו לא נרצה ולא נפטר: **אמ שאינו עליו.** כגון דאמר הרי זו עולה: **מונרצה לו לכפר קאמר.** דהכי משמע לו לכפר ולא לאחרינו: **שכן עבודה שחייבין עליה בחוץ** [ג]. דכתיב (ויקרא יז) אשר ישחט מחוץ למחנה וחזרק נמי מרבינן ליה לקמן בפ' השוחט (דף קז.) דס שפך לרבות הזורק תאמר בקבלה והולכה שאין חייבין עליה [ד] בחוץ דתנן בפ' בתרא (שם קיב:) והיוצק והבולל כו' והמקבל דמיס בחוץ פטור: **יעשה כלל.** שיהו כל עשיותיו לשם שלמים: **זבח פרט.** שחיטה הוא דבעי לשמה: **אי כשיב יעשה שלמים זבח דקאמרת.** דמשמע כללא שיהו עשייתו [ט] שלמים [ט1]: **השתא דכתיב יעשה זבח שלמים.** לא גמר הכלל את דבריו ולא נשלם להשמיענו על מה הוזכרו כאן העשיות עד שבא זבח והפסיק את הדבר: **כלל שאינו מלא.** ולא [י] נתמלא דבריו להשלים. מלא פרדשביי"ן בלע"ז: **לה.** יעשה זבח שלמים לה': **עשייתו** [יא]. עבודות המיוחדות שחיטה וזריקה קבלה והולכה: **שפיכת שיריים.** שנשפכין שירי הדם ליסוד [אחר] שנתן אדנא מתנות ואינן מעכבין כפרה: **הא תנא דבי רבי ישמעאל לו.** מלא תנא דבי רבי ישמעאל לו: מוקיפות (מולין דף קו.) גבי פרשת חגבים: **איכא למימר הכי.** עבודה וחייבין עליה בחוץ ואתיא לה זריקה: **ואיכא למימר הכי.** עבודה שטעונה צפון ואתיא לה קבלה: **שקולין הן.** המדות שוות והי מייניהו מפקת אי דרשת הא אגא דרישנא לאידך הלכך יבאו שניהם. והולכה על כרחך לא תפקה מכלל קבלה: **מדרב אשי.** מונרצה לו לכפר. וכלל ופרט [טו] לאיתויי קבלה דאי לזריקה לא איצטריך: **שכן יש עמו דמים אחרים.** שבאין עמו חטאת ועולה: **אשכחן שלמים.** בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים: **שכן טעונין לו.** ושאר זבחים יש מהן שאין טעונים סמיכה ולא נסכים כגון בכור ומעשר ופסח ויש מהן שאין טעונין נסכים כגון חטאת ואשם ובכולן אין אחד שיהא טעון חזה ושוק: **ליפסלו.** שהרי לא נעשו כהלכתן ואין זריקתן מתרת בשרן לאכילה: **ואיצטריך.** למיכתב זאת התורה למיגמר משלמים ולא תימא ממוצא שפתיך נפקא דלכתחילה בעינן לשמה: לא

מחשבה בעלמא. [9] ואפי' יהא צריך דיבור כיון דליכא מעשה הוי כמחשבה בעלמא ויש תימה דהכא משוי להו וכפ' תמיד נשחט (פסחים סב:) משמע שיש חילוק דמפרש מה בין לשמן [3] לשלא לשמן לאוכליו ושלא לאוכליו זה פסולו בגופו וזה אין פסולו בגופו וי"ל דכיון דלא מיפסיל אלא מפני שאין יכול לאכול בזית כגון נשם חולה וזקן חשיב טפי פסולו בקודש [א] מתמת דבר אחר כיון דאם היה יכול לאכול היה כשר וקשה דעל כרחין שלא לשמנין ולערלים ולטומאין צריך לומר דלא חשיבי פסולן בגופו כי היכי דלא תיקשי לן נמי מה בין לשמן [ב] ושלא לשמן לשמנין ושלא לשמנין לטומאין ולטהוריס וי"ל דשיטת בעלים חשבינן פסולו בגופו משום דתלוי בזריקה [ג] (בכפרה) ושם בעלים [על הכפרה] אבל שלא לאוכלין ושלא לשמנין תלוי בשחיטה ואין שם בעלים על השחיטה אי נמי שלא לאוכלין [ושלא לשמנין] יכול לקיים מחשבתו בהיתר [ד] (בתוקן) שיהיו מנויין עליו אם אינם חולים וזקנים אבל שלא לשמה אינו יכול לקיימו לכך קרוי פסולו בגופו:

הגה"ה ה"ג במגילה (דף מ.) מאי [משמע] אמר רב יצחק בר אבדימי [ה]: **רב אשי (אמר) מונרצה לו קאמר.** תימה למה לי קרא לשיטת בעלים בזריקה הא אפילו אאר עבודות לא מיפסלי אלא בשוחט על מנת לזרוק כ"ש זורק עצמו [ו] [דבעינן] שם בעלים:

שכן עבודה וחייבים [ז]. פירוש עבודה שחייבין עליה בחוץ:

שקולים הם ויבאו שניהם. אע"ג דהכא תרתי והכא חדא חשיב להו שקולין והקשה הרב רבי חיים דהשתא משמע דהיכא דלא ידע הי מייניהו לרבויי מרבי תרוייהו וכן בריש נ"ק (דף ג.) דמרבי מושלח שן ורגל משום דשקולין הן וכן בפ"ק דערכין (דף ד:) גבי נפשות ופלוגי בפרק כל האסורים (תמורה דף כח:) ופרק שור שנגח ארבעה וה' (ב"ק דף מ:) דרשינן מן הנהמה להוציא את הרובע ומן הנאן להוציא את הנוגח וקאמר מפני שיש ברובע מה שאין בנוגח ויש בנוגח מה שאין ברובע הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח ותירץ דהיכא דאיכא משמעות בריבוי מרבינן כל השקולים כי הכא דזבח משמע לרבויי כעין זביחה כל שהיא עבודה וכן ושלא יש במשמע רגל ושן ונפשות נמי משמע הכל אבל מן לא משמע למעוטי שניהם [ח]:

אימא היכא דשחיט שלא לשמן ליפסלו. תימה הא בכל דוכתא בעינן בקדשים [שיהא] לעכב והכא לא שיהא וי"ל דפריך משיטי קודש דאיכא תרי קראי ואמרי' לעיל אם אינו עניין לשיטי קודש תנהו עניין לשיטי בעלים ופריך דהשתא אימר תרוייהו בשיטי קודש ולעכב וקשה מאי משני אמר קרא מוצא שפתיך למצא ההוא קרא אתא לשיטי בעלים דלא אשכחן אשיטה שהיא בהן הכתוב ולא קשה מידי דמוצא שפתיך לא משמע שיטי בעלים. [הג"ה] ונראה [ח] דפריך מכח סברא כעין קושיא דר"ל דלקמיה דאימא דליפסלו כיון דאמרת דלא עלו לשם חובה אז נימא דיעלו דאם כשרין הן ירלו ואם אין מרצין למה באין [ומיהו] לא דמי דיש לקיש פריך יהו כשרין גמורין כמו שאר קדשים דלא שנה לעכב בו [ט] ליפסלו והכא לא הוה ליה למיפרך שלא לשמה ליפסלו אלא הוה ליה למימר ולתכשרו ויעלו לחובה כשאר בעלים (ש"מ, בה"ז): [ב] בש"מ נוסף עליה בחרון. וגי' התוס' בגמ' והחייבין בוא"ר. עמ"ש לעיל אות ד': [ב] ב"ק דגרים ואין נראה לומר דפריך כו'. ולפי"ז לא גרס' לקמן תיבת ומיהו שבקוגריים, אלא גרס' דלא דמי: [ב] ל"ל או ליפסלו וכ"ה בס"ר (*הגרי"ב, ש"מ): [ל] וכן הוא בתוס' הר"פ בש"מ הובא בהשמטות: [לא] נ"ל מהיכא דשחיט שלא לשמה (כי"ב):

מחשבה בעלמא. [9] ואפי' יהא צריך דיבור כיון דליכא מעשה הוי כמחשבה בעלמא ויש תימה דהכא משוי להו וכפ' תמיד נשחט (פסחים סב:) משמע שיש חילוק דמפרש מה בין לשמן [3] לשלא לשמן לאוכליו ושלא לאוכליו זה פסולו בגופו וזה אין פסולו בגופו וי"ל דכיון דלא מיפסיל אלא מפני שאין יכול לאכול בזית כגון נשם חולה וזקן חשיב טפי פסולו בקודש [א] מתמת דבר אחר כיון דאם היה יכול לאכול היה כשר וקשה דעל כרחין שלא לשמנין ולערלים ולטומאין צריך לומר דלא חשיבי פסולן בגופו כי היכי דלא תיקשי לן נמי מה בין לשמן [ב] ושלא לשמן לשמנין ושלא לשמנין לטומאין ולטהוריס וי"ל דשיטת בעלים חשבינן פסולו בגופו משום דתלוי בזריקה [ג] (בכפרה) ושם בעלים [על הכפרה] אבל שלא לאוכלין ושלא לשמנין תלוי בשחיטה ואין שם בעלים על השחיטה אי נמי שלא לאוכלין [ושלא לשמנין] יכול לקיים מחשבתו בהיתר [ד] (בתוקן) שיהיו מנויין עליו אם אינם חולים וזקנים אבל שלא לשמה אינו יכול לקיימו לכך קרוי פסולו בגופו:

הגה"ה ה"ג במגילה (דף מ.) מאי [משמע] אמר רב יצחק בר אבדימי [ה]: **רב אשי (אמר) מונרצה לו קאמר.** תימה למה לי קרא לשיטת בעלים בזריקה הא אפילו אאר עבודות לא מיפסלי אלא בשוחט על מנת לזרוק כ"ש זורק עצמו [ו] [דבעינן] שם בעלים:

שכן עבודה וחייבים [ז]. פירוש עבודה שחייבין עליה בחוץ:

שקולים הם ויבאו שניהם. אע"ג דהכא תרתי והכא חדא חשיב להו שקולין והקשה הרב רבי חיים דהשתא משמע דהיכא דלא ידע הי מייניהו לרבויי מרבי תרוייהו וכן בריש נ"ק (דף ג.) דמרבי מושלח שן ורגל משום דשקולין הן וכן בפ"ק דערכין (דף ד:) גבי נפשות ופלוגי בפרק כל האסורים (תמורה דף כח:) ופרק שור שנגח ארבעה וה' (ב"ק דף מ:) דרשינן מן הנהמה להוציא את הרובע ומן הנאן להוציא את הנוגח וקאמר מפני שיש ברובע מה שאין בנוגח ויש בנוגח מה שאין ברובע הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח ותירץ דהיכא דאיכא משמעות בריבוי מרבינן כל השקולים כי הכא דזבח משמע לרבויי כעין זביחה כל שהיא עבודה וכן ושלא יש במשמע רגל ושן ונפשות נמי משמע הכל אבל מן לא משמע למעוטי שניהם [ח]:

אימא היכא דשחיט שלא לשמן ליפסלו. תימה הא בכל דוכתא בעינן בקדשים [שיהא] לעכב והכא לא שיהא וי"ל דפריך משיטי קודש דאיכא תרי קראי ואמרי' לעיל אם אינו עניין לשיטי קודש תנהו עניין לשיטי בעלים ופריך דהשתא אימר תרוייהו בשיטי קודש ולעכב וקשה מאי משני אמר קרא מוצא שפתיך למצא ההוא קרא אתא לשיטי בעלים דלא אשכחן אשיטה שהיא בהן הכתוב ולא קשה מידי דמוצא שפתיך לא משמע שיטי בעלים. [הג"ה] ונראה [ח] דפריך מכח סברא כעין קושיא דר"ל דלקמיה דאימא דליפסלו כיון דאמרת דלא עלו לשם חובה אז נימא דיעלו דאם כשרין הן ירלו ואם אין מרצין למה באין [ומיהו] לא דמי דיש לקיש פריך יהו כשרין גמורין כמו שאר קדשים דלא שנה לעכב בו [ט] ליפסלו והכא לא הוה ליה למיפרך שלא לשמה ליפסלו אלא הוה ליה למימר ולתכשרו ויעלו לחובה כשאר בעלים (ש"מ, בה"ז): [ב] בש"מ נוסף עליה בחרון. וגי' התוס' בגמ' והחייבין בוא"ר. עמ"ש לעיל אות ד': [ב] ב"ק דגרים ואין נראה לומר דפריך כו'. ולפי"ז לא גרס' לקמן תיבת ומיהו שבקוגריים, אלא גרס' דלא דמי: [ב] ל"ל או ליפסלו וכ"ה בס"ר (*הגרי"ב, ש"מ): [ל] וכן הוא בתוס' הר"פ בש"מ הובא בהשמטות: [לא] נ"ל מהיכא דשחיט שלא לשמה (כי"ב):

תורה אור

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו׃
ויקרא א, ד

2. וְאֵת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ׃
במדבר ו, יז

3. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלֻּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים׃
ויקרא ז, לז

4. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ׃
דברים כג, כד

מוסף רש"י

שייך לענוד קודם

עבודה היא ומפגלין את הקרבן במחשבתה וצריכה כהן ונגדי כהונה ופוסל בה אונן ויושב ועבל (חגיגה י"א.): **פסולו בגופו.** שמחשבתו על עצמו של קרבן (פסחים ס.): **וישנו לאחר מיתה.** פת. כגון מבית קרבן אביו, ואם שחטו שלא לשמו לא עלה לשם חובה ואחריות הקרבן מוטל על נכסי המת ולריך להביא אחר. אבל לא שנוי בעלים, דאין שם בעליו עליו מאחר שמת ואם שינה שמו כשר: **וישנו בציבור בביחיד.** [אבל שנוי בעלים לא שייך בקרבן ליחיד] דלשם מי ישנה אותו שלא יהיה בעליו, אם לשם נכרים לא מיפסלי כדאמרינן התם ולקמן בפעמעין דאין שינוי בעלים פוסל אלא"כ שיהא למתנה כפרה כמותו דיליף מלכפר עליו עליו ולא על מחיריו אלמא שינוי בעלים פוסל בחבריו דומיא דיליה ומתויב כפרה כמותו ואי לא לא פסיל (שם סא.):

עד כאן מעמוד קודם

מחשבה בעלמא. פסול מחשבה לא מיקרי פסול הגוף (פסחים סא.): **יש שינוי בעלים לאחר מיתה.** שהיובם הוא בעליה (לקמן ז:). ואם שחטו לשם בעליה אחרים צריך היובם להביא אחר (פסחים סא.) **את שעליו חייב באחריותו.** הכי דרש ליה לקרא ונרלה לו נדרו לכשיתכפר בהן הוא ונרלה אבל מקמי כפרה לא נרלה ובאיזה קרבן אמרתי לך כאותו שעליו והייבו עליו דקרא: מאי טעמא. מאי משמע דעליו קבלת אחריות עליו (מגילה ח.):

שיטה מקובצת

רבי שמעון אומר את שעליו חייב בו'. ודייק מגמעמעות דקרא ונרלה לו לכפר עליו אימתי נרלה לו כשהוא לכפר ואז לא יביא אחר אם לא כיפר יביא אחר ואימתי אני אומר שיביא אחר כשאינו לכפר כשאחר עליו שלא קבל עליו אחריות (תוס' סוף ותוס' ר"פ): **מדרב אשי** גפקא. כלומר והולכה לא נפקיה מכלל (הולכה) [קבלה], חזיקה אחיא מדרב אשי [נמן]ונרלה לו לכפר. וא"ש למה לי קרא למיפסל שינוי בעלים מריקה (לו) [הא] מקבל ע"מ לזריק שלא לשם בעלים [פסול] כדפ"ש לעיל פ"ב כ"ש זורק עצמו. וי"ל [דהוא"ל] דגזירת הכתוב הוא דבעינן זורק ע"מ להקטיר לו ע"מ לשפוך שיריים דלעולה בעינן ג' עבודות בעינן זה דומיא דשחיטה וקבלה דלא מהניא כי אם [במחשב מעבודה לעבודה] (הוא) דלדמיה אשמען גבי פיגול דאינו [מפגל כי אם] במחשב מעבודה לעבודה (תוס' סוף) [ד] **אימא היכא** דשחיט להו שלא לשמן ליפסלו. פי' בתוס' אע"ג דלא שינה הכתוב לעכב ע"מ ליפסלו מפכחא דמיון דשינה בלשמן כאילו חסר הענין שינה בה דמי. וא"ת ולישני ליה תלמודא מדשינה הכתוב לעכב בחטאת ש"מ היכא שלא שינה הכתוב דאינו פוסל. ותירלו בתוס' דאדרבה איימי לומר אם היה מתכן כך, מילף כל הקרבנות לפיסולא מהיקשא דחטאת לאתקום טולמו לחטאת בהיקשא דזאת התורה. וכ"מ ש"ב דאיימי מקשה אמה לומר לי דשינה בו הכתוב לעכב תיפוק ליה מהיקשא דחטאת. ר"ל כיון דאפשר לא הוי בהכרח כתוב בהכרח אינה בכלל עניינא (דתמשוב) [דמכיוס] לוחנו נפקא כדאמרינן לקמן (דף ז:) איימי לומר דלא הוי בכלל הך היקשא דש"ל הוה ס"ד דתלמודא לקמן (שם). וי"מ דמכח מה דאיש פריך לומר בפקח ולוכא אלא מד קרא [למיפשט דבעינן לשמה. והא] דמוכח שינוה דליפנין פסח ומטאת לשמה לשמה לשמה מהיקשא דשלמים ס"ל קרא דלשמה דכתיב בגי פסח [ומטאת ע"ב לעכב אחא כיון דלמלוה ליפנין מהיקשא דשלמים. ופריך הכא הכי [מה] דאיש לאיש למיקם קרא דכתיב גבי פסח ומטאת למלוה וקרא דהכא גבי שלמים לעיכוב. אבל אינו נראה דמשמע דפריך (מהיכא) [א] [הכא] דשלא לשמה בכל הקרבנות ליפסלו. לכן נראה כדפי'. וא"ל לפי מה דפי' שסברא הוא לפוסלו בלא שינה הכתוב כאילו חסר

גליון הש"ס

גמ' שתהא עשייתו לשם שלמים. עי' מנחות דף מז ע"א תוס' ד"ה במה: תוס' ד"ה מחשבה וכו' **ואפי' הא צריך** דבור. עי' לעיל דף ב' ע"א תוס' ד"ה כל בסה"ד:

לעזי רש"י

פרדאשביי"ן מושלם לגמרי

שינויי נוסחאות

א) נ"א בעלמא הוא (כי"צ): ב) נ"א אמי (שמכ"ר). וכ"כ בגמ' לקמן ז' ע"ב ובפסחים ס"א ע"א (דק"ס). [וגד' חלמא נד' הגהה זו שלא במקומה]: ג) בכי"מ ל"ב לכפר. וכ"כ בכל דפו"י והוסיפו הבה"מ מרש"י (דק"ס). וס"ש מתקו מרש"י. ובכי"ל גר' רב אשי מלו קאמר: ד) נ"א וחייביין. כ"ה בכתה"י ובכל דפו"י בגמרא ובכי"א ותוס' (דק"ס). ועפ"ז מובן הגהת ש"מ בכי"א כלומר וכו' עיי"ש וכן במ"ש תוד"ה שכן: ה) נ"א רבא (*ש"מ): ו) נ"א חייבין בלי וא"ו (כי"צ): ז) בכי"מ זריקה והולכה, וכ"כ בדפו"י. ובה"ז מוחק תיבת והולכה דהא מסיק לעיל דהולכה בכללן קבלה. וע' רש"י ד"ה שקולין ודפ ח ע"א ד"ש וכפר. וא"ל דמה לקיים בי הישנה ועי' מלאה כהן שהק' עליו: ח) נ"ל שקול הוא וכל הדא והדא תיקו אמילתיה (ש"מ). ובכי"ל וד"ו רפ"מ וז"ש ליתא כלל הך לישנא אחרינא וכו': ט) נ"א עמו (*ש"מ ורש"ש): י) נ"ל שלמיו וכ"ה בלקוט פ' ויקרא רמז תנ"ה עיי"ש (בה"ז): יא) אע"ג דמהני אדבעה דפרכינן אינא כו' (*ש"מ): יב) נ"ל לקמן בלי וא"ו (רש"ש, וכ"ה בכתה"י ובד"ה): יג) בחוץ כלומר שכן עבודה חשובה להתחייב עליה בחוץ כל"ל (ש"מ וכי"פ). ועי"ל אות ד': יד) נ"א עליהן (כי"פ): טו) עשיותיו (כ"מ בד"ה): טז) נ"ל לשם שלמים (צ"ק): יז) נ"ל לא (ש"מ וצ"ק): יח) נ"ל עשיות (כי"פ וד"ה): יט) ופרט וכלל (כי"פ): כ) לשמו ושלא לשמו כל"ל (עפ"י ש"מ ורש"ש. וכ"ה בפסחים): כא) תיבת בקודש נמתק (צ"ק). ובטה"ק מקיים ג' הספרים: כב) נ"ל לשמו ושלא לשמו (עי' אות כ): כג) בזריקה ועיקר כפרה בזריקה ושם בעלים על הזריקה אבל כו' כל"ל (צ"ק): כד) בהיתר אם יהיו מנויים עליו אינם חולים וזקנים כל"ל (סה"ק ועש"ב). וכמ"ל לשם זבח גוזק באותן שיהיו מנויים עליו ובאינם חולים כו': כה) וא"ג אמ"כ תיבות מאי טעמא. וכן ליתא בד"ל, וכ"ה במגילה שם: כו) נ"ל עצמו שלא לשם

מסורת הש"ס

(א) לקמן ז: ע"ש פסחים סא. ש"ש, ב) [לעיל ג: וש"נ], ג) מגילה מ., ד) ת"כ ויקרא נדבה סוף פ"ד, ה) לקמן מ: [נ"ק סד. מולין סו. כריתות כא.], ו) [מזיר סו. ב"ק ג. ערכין ז:], ז) [לעיל ב. מנחות כ.], ח) [ועי' היטב תוס' ב"ק מ: ד"ה וש"ן]

הגהות הב"ח

(א) גמרא כלל שאינו מלא. נ"ב לשנה דקרא בכפף מלא (בכלאים כג ב): (ב) שם ת"ל רב אחא מדיפתי. נ"ב ע"ל דף מ' ע"ב: (ג) שם בכללי ופרטי כי האי גוונא דדריש בכלל: (ד) שם ושנו בחטאות הפנימיות. נ"ב משמע דהולכה אינו טעון צפון ואינו בחטאות הפנימיות וקשה מ"ב לא ליתמא קרא גבי זריקה דשיטי קודש ותליף מבמתים משחיטה קבלה והולכה וא"ל דב"ד לפי הה"א דמקשן אבל לפי המקבלת [דלעיל דהולכה] לא תפקה מבלל קבלה ס"ב בפ"ד גם הולכה טעון צפון ושנו בחטאות הפנימיות ודו"ק: (ה) שם דאי כתב רחמנא לחמנא מוצא שפתיך ה"א לא ידענא במאי:

גליון הש"ס

גמ' שתהא עשייתו לשם שלמים. עי' מנחות דף מז ע"א תוס' ד"ה במה: תוס' ד"ה מחשבה וכו' **ואפי' הא צריך** דבור. עי' לעיל דף ב' ע"א תוס' ד"ה כל בסה"ד:

לעזי רש"י

פרדאשביי"ן מושלם לגמרי

שינויי נוסחאות

א) נ"א בעלמא הוא (כי"צ): ב) נ"א אמי (שמכ"ר). וכ"כ בגמ' לקמן ז' ע"ב ובפסחים ס"א ע"א (דק"ס). [וגד' חלמא נד' הגהה זו שלא במקומה]: ג) בכי"מ ל"ב לכפר. וכ"כ בכל דפו"י והוסיפו הבה"מ מרש"י (דק"ס). וס"ש מתקו מ

לא ידעינן במאי. קאמר רחמנא מועלת שפתיך תשמור דהא לא כתיב בהדיא בהאי קרא עבודות לשמן ולמא לאו בלשמן משמעי קרא כתב רחמנא זאת התורה למילף משלמים דמפרשה בהו לשמן: הכי גרסי' רמי ריש לקיש על מעוהי. שוכב על בטנו פניו (עב) [ו] כלפי קרקע: למה הן נאין. ואכתי לא קמא ליה טעמא דמתני' דילפינן ממועלת שפתיך: ואין מרלין. שאין כפרה למתים [ד] ואף אתה אל תמהה על אלו: האשה. יולדת: [ז] לא יביאו יורשין חטאתה. דהויא לה חטאת שמתו בעליה והלכתא גמירי לה [ח] דלמיתה אזלה: מודינא לך בעולה. שאם שחטה שלא לשמן [ח] שתתקרב אע"פ שאינה מרלה הואיל ומצינו שבאה לאחר מיתה ואינה מרלה וה"ה לשלמים ושאר קרבנות חוץ מחטאת [ח] ואשם מיהו דלא אתי לאחר מיתה דקי"ל (תמורה דף יח.) דכל שבחטאת מתה באשם רועה מנא לן דקרב שלא לשמן הואיל ואינו מרלה דלא אפיק תנא דמתני' אלא פסח וחטאת: מחלוקתך. וסייעתך [ט] דאיכא רבי אליעזר דקאי כוותך: משנה שלימה. סתם מתני' דלא פסל אלא חטאת [ט]: פתחה לנפשאי. מנלן דקרבי [ג]: יתיב רבי זירא וכו'. וקמתמה אפירוקיה דר"ל: וקשיא לי ליה לריש לקיש אשם. אמאי קרב שלא לשמו שלא לרלות הא לא אתי לאחר מיתה: ונסיב תלמודא. כלומר נסיב קרא לתלמודא דמילתיה: אימא הכא בגדר ונדבה. כדמשמע קרא לייתו ולא לירלו כו': ריש לקיש מהכא פתח לה. [ד] (מהכא) לא נפקא ליה ממועלת שפתיך דליקרב אלא דלא לירלי והקרבתו מהאי קרא ילף ושחט אותה לחטאת אותה מיעוטא הוא אותה הוא דבעינן לשמה ואי לא פסולה כדילפינן לקמן [ו] הא שאר קדשים כו': אלעזר אמר לירלו. כיון דנפקא לן הקרבתן מאותה: אינה מרלה. כדאמר אם לאו יהא נדבה: אשם שמכפר. על נאוין שאמורים בשבועת הפקדון והקדש ושפחה תרוקה: שכן טעונין נסכים. ולא גרס סמיכה דאשם שאם טעון סמיכה [א]: שלמים ישנו בצבור. כבשי עצרת: הקיש ואינו מרצה מה להצד השוה שבהן שכן ישנו בציבור תודה תוכיח כשר דיעבד והא דבעי קרא במועלת משום [ט] דכתיב ביה הוויה זאת תהיה בהויותם יהא דמשמע עיכובא כדאמר פ"ק דמנחות (דף ה.) וגלאה לי דילפי' חטאת ועולה של יולדת מחטאת ועולה של מצורע דגילה הכתוב דאם עשה עולה תחלה כשירה מהטעלה כדאיתא בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) ואי לא קרא דהטעלה דמכשר היה פוסל בכל מקום מטעם דיש מחוסר זמן נבו ביום שאמר הכתוב להקריב חטאת קודם לעולה אפי' בעלמא דליכא תהיה דמשמע עיכובא תדע דתניא בפ"ק דמנחות (דף ה.) הקדים חטאתו לאשמו לא יהא אחד ממרק בדמו אלא תנא לבית השריפה וקאמר הא דמיפסיל לאו משום תהיה דהא לא קאי אשמיטה משום דלאו עבודה היא אלא מטעם דיש מחוסר זמן נבו ביום שאמר הכתוב להקדים אשם תחילה וזה הטעם נמי לא יהיה גבי חטאת ועולה בעלמא ולכך איצטריך והעלה במצורע להכשיר וגמרינן מיניה בעלמא (פסחים דף נט.) להכשיר אם הקדים עולה לחטאת אבל לא גמרינן מיניה בחטאת ואשם כי אם קרבנות כמותם. גרוסקא משובשת בתורת כהנים ופירשתי בגמרות בפ"ק (דף ד:): אשם דלא אתא לאחר מיתה מנא לן. תימה כיון דעולה ושלמים ניחא ליה נילף אשם מיניהו בהיקישא דזאת התורה ולמה לי מולא שפתיך וי"ל דאלרבה הוה אמינא מיפכא דנילף שאר קדשים מאשם דלא אתו כלל: אשם לא ליתי בלל. תימה הא לא איצטריך מולא שפתיך כלל אלא לאשם דלשאר קדשים אתו מסברא כדאמרינן דלא צריכי קרא דהא אתו לאחר מיתה וי"ל דהשתא הדר ביה מהאמר טעמא דאע"ג דאמר ליה מודינא לך בעולה לא היה אומר כן אלא מתוך דוחק: [י] הא שאר כל הקדשים אפילו שלא לשמן כשירין. [כ] ואם תאמר ל"ל אותה הא מדאריכי קראי לעכב בפסח וחטאת מכלל דשאר קדשים כשרין וכי תימא נילף מיניהו מה להנך שכן לד כרת ובהיקישא דזאת התורה נמי לא אתו דא"כ לא ליכתוב עיכובא אלא באחת בפסח או בחטאת ואידך לייתו מהיקשא: מה לשלמים שכן טעונין נסכים. לא גרסינן סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה כדאמר לקמן בפירקין (דף יח.) וה"ר יחייס פירש דמשום אשם מצורע מצי למינקט סמיכה למ"ד בריש כל הפסולים (לקמן דף לג.) סמיכה [כב] לאו דאורייתא: תודה יוביח [כג] לאו אתו בנדבת ציבור שמקיילין בהן את המזבח (תודה) ושלמים [כד] לא אתו בנדבת ציבור דהא ממעטינן להו [ט] בתורת כהנים בפרשת ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים [ט]:

לא ידע א] במאי כתב רחמנא זאת התורה ואי כתב רחמנא זאת התורה הוה אמינא ליפסלו כתב רחמנא מוצא שפתיך רמי ריש לקיש על מעוהי בי מדרשא ומקשי אם כשרים הם ירצו ואם אין מרצין למה באין אמר לו ר' אליעזר ב] מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין דתנן ג] א האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה א"ל מודינא לך בעולה דאתיא לאחר מיתה אשם דלא אתי לאחר מיתה מנלן א"ל הרי מחלוקתך בצידו ג] רבי אליעזר אומר אף האשם אמר זהו שאומרין עליו אדם גדול הוא קאמינא אנא ד] משנה שלימה ואת אמרת לי' ר' אליעזר אלא אמר ריש לקיש אפתח אנא פתחא לנפשאי 1מוצא שפתיך וגו' האי נדבה נדר הוא כו' כדלעיל יתיב רבי זירא ורבי יצחק בר אבא ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקאמרי קשיא ליה לריש לקיש אשם ב דלא אתי לאחר מיתה ונסיב לה תלמודא מוצא שפתיך אימא הבא בנדר ובנדבה לייתי ולא לירצי אשם לא לייתי כלל אמר להו אביי ריש לקיש מהכא פתח 2 ושחט אותה לחטאת אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים שלא לשמן ד] כשירין יכול ירצו ת"ל מוצא שפתיך ואימא הבא בנדר ונדבה לייתי ולא לירצי אשם (נמי) ארצויי נמי לירצי אמר אביי אשם דמירצי לא מצית אמרת קל וחומר מעולה ומה עולה שאינה מכפרת אינה מרצה אשם שמכפר אינו דין שאינו מרצה מה לעולה שכן כליל שלמים יוכיחו מה לשלמים שכן טעונין נסכין ה] ותנופת חזה ושוק ו עולה תוכיח ז] וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשירין ואין מרצין אף אני אביא אשם שהוא קודש ושחטו שלא לשמו כשר

קדשים שלא שנה לעכב כל כמה דלא כתי' לא ידע קרא דמועלת שפתיך ואי פריך ליפסלו דנגמר מחטאת [ופסח] בהיקישא [ב] דזאת התורה כדפרישית בסמוך אי במה מצינו איכא למיפרך שכן כרת ואי בהקישא דזאת התורה א"כ ליכתוב חדא לו לחטאת גרידא לו פסח גרידא ואי נאמר דבכל דוכתא דמגרסינן שנה לעכב היינו מהכא [מדכתיב] ג] מועלת שפתיך וגו' א"כ אתי שפיר הא דפריך וליפסלו כו'. ע"כ הג"ה:

הג"ה מצינו בבאין לאחר מיתה שכשרין ואין מרצין. וא"ת מי דמי הני לא עלו לגבי מזבח לאחר מיתה עלו לגמרי לשם חובה דלמ"ד שיעבודא דאורייתא [ו] אם היה הקרבן נפסל היו היורשין זקוקין להביא אחר ואפילו למ"ד לאו דאורייתא אם הפרים שניטלו לאחריות אם נפסל הראשון חייבין להקריב את השני נמצא דבאין לאחר מיתה מרצין לענין שעולין לשם חובה משא"כ בשינוי קודש י"ל דמ"מ דמיא קצת להדדי לענין דאין מרצין רילוי גמור ד] דאין כפרה למת ולאו בר חיוב הכאה הוא אלא שנתחייב ה] מחיים ובשינוי קודש ובעלים נמי אין לרוי גמור וא"ת ומה ראיה מייתי מבאין לאחר מיתה אטו מי יליפינן מינה בכל מקום אלא שנה הכתוב דאינו אלא למצות דומיא כשרין ולא עלו וי"ל דדוקא שנוי קודש ושנוי בעלים דוקא [ט] מדמי דהוי באין [ז] לאחר מיתה אאין לו בעליה וכמו אלשם כשר ואינו מרלה כמו כן כאן שאנה אותו מבעליו והוי כאין לו בעליה [ז]:

עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה. משמע אבל [יח] אם היתה יכולה להביא חטאתה אחר עולתה עלתה [יט] לה עולתה לשם עולה וכן משמע בתורת כהנים בפרשת אשה כי תזריע [כ] שאם הביאה עולתה תחילה תביא חטאתה ממין עולתה וכן במס' קיניס (פס"ב) ותימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט.) אמרי' זה בנין אב שכל חטאות קודמות לעולת [כא] העוף אפי' חטאת העוף לעולת בהמה ואפי' דיעבד קאמר דפסול מדמשני שאני עולת מצורע דרחמנא אמר והעלה שהעלה כבר והיינו דיעבד דלכתחילה חטאת קודמת [כב] כדכתיב בהדיא בקרא [כא] ש"מ דבעלמא דיעבד לא ותירץ ה"ר חייס דה"ה דבעלמא כשר דיעבד והא דבעי קרא במצורע משום [כב] דכתיב ביה הוויה זאת תהיה בהויותם יהא דמשמע עיכובא כדאמר פ"ק דמנחות (דף ה.) וגלאה לי דילפי' חטאת ועולה של יולדת מחטאת ועולה של מצורע דגילה הכתוב דאם עשה עולה תחלה כשירה מהטעלה כדאיתא בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) ואי לא קרא דהטעלה דמכשר היה פוסל בכל מקום מטעם דיש מחוסר זמן נבו ביום שאמר הכתוב להקריב חטאת קודם לעולה אפי' בעלמא דליכא תהיה דמשמע עיכובא תדע דתניא בפ"ק דמנחות (דף ה.) הקדים חטאתו לאשמו לא יהא אחד ממרק בדמו אלא תנא לבית השריפה וקאמר הא דמיפסיל לאו משום תהיה דהא לא קאי אשמיטה משום דלאו עבודה היא אלא מטעם דיש מחוסר זמן נבו ביום שאמר הכתוב להקדים אשם תחילה וזה הטעם נמי לא יהיה גבי חטאת ועולה בעלמא ולכך איצטריך והעלה במצורע להכשיר וגמרינן מיניה בעלמא (פסחים דף נט.) להכשיר אם הקדים עולה לחטאת אבל לא גמרינן מיניה בחטאת ואשם כי אם קרבנות כמותם. גרוסקא משובשת בתורת כהנים ופירשתי בגמרות בפ"ק (דף ד:): אשם דלא אתא לאחר מיתה מנא לן. תימה כיון דעולה ושלמים ניחא ליה נילף אשם מיניהו בהיקישא דזאת התורה ולמה לי מולא שפתיך וי"ל דאלרבה הוה אמינא מיפכא דנילף שאר קדשים מאשם דלא אתו כלל: אשם לא ליתי בלל. תימה הא לא איצטריך מולא שפתיך כלל אלא לאשם דלשאר קדשים אתו מסברא כדאמרינן דלא צריכי קרא דהא אתו לאחר מיתה וי"ל דהשתא הדר ביה מהאמר טעמא דאע"ג דאמר ליה מודינא לך בעולה לא היה אומר כן אלא מתוך דוחק: [י] הא שאר כל הקדשים אפילו שלא לשמן כשירין. [כ] ואם תאמר ל"ל אותה הא מדאריכי קראי לעכב בפסח וחטאת מכלל דשאר קדשים כשרין וכי תימא נילף מיניהו מה להנך שכן לד כרת ובהיקישא דזאת התורה נמי לא אתו דא"כ לא ליכתוב עיכובא אלא באחת בפסח או בחטאת ואידך לייתו מהיקשא: מה לשלמים שכן טעונין נסכים. לא גרסינן סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה כדאמר לקמן בפירקין (דף יח.) וה"ר חייס פירש דמשום אשם מצורע מצי למינקט סמיכה למ"ד בריש כל הפסולים (לקמן דף לג.) סמיכה [כב] לאו דאורייתא: תודה יוביח [כג] לאו אתו בנדבת ציבור שמקיילין בהן את המזבח (תודה) ושלמים [כד] לא אתו בנדבת ציבור דהא ממעטינן להו [ט] בתורת כהנים בפרשת ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים [ט]:

מסורת הש"ס

(א) קידושין יג: מנחות ד: קינין סוף פ"ב ירושל' חגיגה פ"א הלכה א, ג) מנחות דף ט:, ג) [קידושין ה: כפ. וש"נ], ד) לקמן טז:, ה) תמורה יז:, ו) עמוד ב', ז) קדושין דף יג:, ח) פרק ד ה"ג ע"ש, ט) ויקרא יד, י) ע' רש"ק, כ) [עמ"ש בס"ד לקמן מפ. על הגליון המופפות ד"ה ואמנ], ל) ויקרא נדבה פרק טז הלכה ה-ז.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מודינא וכו' מוך מחטאת ופסח מיהו אשם דלא אתי: (ב) ד"ה משנה וכו' מעמא ופסח סמ"ד: (ג) ד"ה פתחא וכו' דקרב כל"ל ואות י' נמחק: (ד) ד"ה ר"ל מהכא פתח לה פתחא לא נפקא:

גליון הש"ם

גמ' א"ל ר"א מצינו. עי' (נדה [יומא] דף ט ע"ב תוס' ד"ה ר"ל) ר"ל: שם עולה תוכיח. תמוה לי הא גם עולה לריכה נסכים ואי דעולת עוף יוכיח א"כ איך פרכינן עלה מה לעולה שיש בגיבור הא עולת עוף אינה בגיבור ואי דשם עולה אינה בגבור הכי נמי נימא דשם עולה טעונה נסכים ואכיל עין: [תוס' ד"ה תודה יוביח וכו' דהא ממעטינן להו בת"כ. עי' מנחות דף נח ע' תד"ה אבל יהא וכו']:

שינויי נוסחאות

א) גרס"י גריס ידעינן. וכד"ו אימא גרס"י ידענא, וגלאה נכון: ב) ל"ל אלעזר (*גליון): ג) בצידך (כי"צ): ד) נ"א בין לשמן בין שלא לשמן (כי"צ): ה) נ"א סמיכה ונסכין וכו' (ש"מ ועי' בחידושים). וכ"ה בכל דפו"י והסמיעוהו עפ"י רש"ן, ועי' תוס' (דף ט"ס): ו) ל"ל למטה, ומינה על נמחק (צ"ק): ז) ס"א נוסף דיכול יביאו יורשין עולתה. דשיעבודא דאורייתא. ואמ"כ מה"ד לא יביאו וכו' (ש"מ): ח) לשמה שתקרב כל"ל (*ש"מ): ט) נ"א מחלוקתך. מחלוקת המסייעתך (ש"מ): י) בס"א קשיא: יא) בכ"פ נוסף אבל נסכין אינו טעון: יב) הגוס' מקומם וכל"ל דנגמר מחטאת ופסח במה מצינו, איכא למיפרך שכן צד כרת, ואי בהיקשא דזאת התורה א"כ ליכתוב חדא או חטאת גרידא או פסח גרידא כדפרישית בסמוך וכו' [וע' תד"ס הם] (ע"פ ק"ד וכנ"ז בח"ג): יג) מדכתיב נמחק, וכ"ל מדאצטריך (*ש"מ, צ"ק). ונכו"ל גר' מדכתיב עש"ב: יד) שנתחייב הקרבן מחיים (ד"ר): טו) מינה דוקא נמחק (ש"מ, צ"ק, רש"ש): טז) ל"ל כבאין (צ"ק, רש"ש). וכ"ש גרים דהוי שינוי בעלים כבאין: יז) בס"מ נוסף ושינוי קדש נמי נילף משנוי בעלים: יח) אבל היא אם היתה חיה יכולה כו' כל"ל (צ"ק): יט) נ"א עולתה (גליון): כ) ל"ל בעולות. ותינח העוף נמחק (ש"מ): כא) בקרא ואחר שחט את העולה, שמע מינה דבעולה אפילו דיעבד כו', כל"ל (ש"מ): כב) ל"ל סמיכת אשם מצורע (ש"מ): כג) ל"ל תוכיח (ש"מ). ובד' ורשא הלין של מה"ד הוא שכן ישנו בציבור: כד) ל"ל מוחק מינה תודה ואות ו"ו מתינה ושלמים. משום דבמ"כ לא ממעטינן רק שלמים. ובטה"ק כ' דשפיר גרסי' ליה דהא תודה ושלמים דין אחד להם לעולה כמיהא בדיעם אלו. וע' קר"ש: בה] נ"א כדמוכחא סוגיין (מ"ם). וה"ל מדפריך ר"ל אשם דלא אתי לאחר מיתה מגלן וכדמסיים בסמוך: בו] כוותה מה לתרץ מה שהקשו אתו' בד"ה הנה"ק וא"ת ומאי ראיה כו'. ודו"ק (גליון): בז] בכי"ב מלויין כאן תוס' הכ"פ, וכסי"ד: בח] המיקון הוא מד' וילנא. ויותר נכל"ל על דרך זה אבל עתה דאנו יודעים [מדרשא דאורתא דאין] יכולים לפסול באשם. [הלכך] כיון דאשם בא לכפר כו':

שיעוי מהא דר"ל הילכך הוקרך לומר פתח דרשב"ל להכשיר כל הקדשים מתותה וקבא דמועלת שפתיך היינו לאשמעינן דאין מרלין. [וא"ת הא רשב"ל] קאמר לעיל (ומעתה לך [מעולה דאתמא לאחר מיתה], א"כ שאר קדשים יהעינן דכשרים משום דבאים לאחר מיתה וא"ל (הייינו) [הכא] לאו דאינו לאם אינו ענין מועלת שפתיך דאינה לאחר מיתה, ולהכי הוצ"ל דר"ל קאמר דלאו דאינו לאם אינו ענין דמ

חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה. ואפי׳ הכי פסולה שלא לשמה כיון דאינה באה לאחר מיתה לשם חטאת כי אם לשם עולה אשם נמי כיון דאינו קרב להדיא לשם אשם אלא לשם עולה לא דמי לשאר קדשים [ב] [ומקשה] חטאת אע״ג דקרב מותרה מיעט רחמנא הוא למסקנא זו משמע שעומד מוקשה לימא ליה ר׳ אליעזר [ג] אשם נמי כו׳ [א] דגרם וחטאת בוי״ו וכל זה מדברי רב ששת וה״פ וחטאת אע״ג דקרב מותרה מיעט רחמנא הוא שלא תכשיריה מדאתיא [ב] לאחר מיתה כמו מחיים ומשום הכי איצטריך ליש לקיש לעיל אותה והא דפריך אשם נמי כתיב ביה הוא לאו לאסתור דבריו של רב ששת קאתי אלא הכי קאמר היכי ממעטת ליה מפסול שלא לשמן מאותה הא כתיב בה הוא [ג] לפוסלן:

מיעט רחמנא היא [ד]. בכמה מקומות משמע דמדכתיב היא בחטאת נפקא לן עיכובא דלקמן בגמ׳ (דף י:) דרבי אליעזר אומר אף האשם א״ל ר׳ יהושע חטאת נאמר בה היא בשחיטה [וכו׳] ובפ״ק דמנחות (דף ד.) חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ותימה דלקמן בפירקין (דף ז:) גמרא חוץ [ה] מן הפסח והחטאת ויליף לה מקראי אחרייני וה״ר חיים מפרש דצריכי תרי קראי חד לחטאת ששחטה לשם עולה וחד לחטאת חלב ששחטה לשם חטאת מזיר ומצורע אע״ג דכולן שמן חטאת מ״מ פסולה כיון דאינן באין לכפר דינן כמו עולות כדאמרינן לקמן [ט:] ולא דמי לחטאת חלב ששחטה לשם חטאת [דס] דכשרה וקשה מהא דפריך ברישא מנחות (דף ג:) גבי חטאת חלב לשם חטאת מזיר ומצורע ליתכפר דכתיב זאת תורת ומאי פירכא והלא גלי קרא דכתיב בה היא ונראה דאיצטריך היא גבי חטאת לגלויי אמנחת חוטא ואמנחת קנאות [ו] ואשמה דכתיב בה היא וכמו בפסח (והייטו) דאמר לקמן [דף ז:] גבי פסח אלא הוא לומר לי לכדתניא כל מקום שנאמר בו הוא כו׳ ורבינו ש״י [ז] מוחקו משום דליתיה בברייתא דלקמן ובתוס׳ מחק דשמא היא ברייתא בתוספתא [ח] ומיהו קשה תימה אמאי צריך תרי קראי חד לחטאת וחד לפסח וה״ל יאתה מפרש חד לחטאת נקבה דלא אתי מותרה גופה עולה אלא תרבה עד שתסתאב ויביא בדמיה עולה ולהכי פסולה בשנוי קודש וחד בשעיר נשיא דהוי זכר ומותרו גופיה הוי עולה כי הפרים שתים לאחריות ואימא דלא ליפסול בשלא לשמן ויש שום לריכותא דלא מצינן למילף חד מחבריה דאי הוי כתיב בנשיא בדיליה סגי וע״ע: **הגה״ה ניתק אין לא ניתק לא אמר קרא הוא בהווייתו יהא.** משמע הכא דניתק [ט] לרעייה דאורייתא ותימה דבפסחים בסוף אלו דברים (דף עג.) משמע דהוי דרבנן דמפרש התם דוקא שחטו סתם דיעבד אבל לכתחלה לא בזירה לאחר כפרה אבו לפני כפרה ולא קאמר בזירה לאחר ניתוק אבו קודם ניתוק וי״ל דה״פ בהווייתו יהא קודם כפרה הלכך איכא [י] כפרה נמי בעי ניתוק בזירה אבו לפני כפרה וי״ת לא גרים כאן ניתק אין לא ניתק לא [יא] וכן בפ״ק דמנחות (דף ד.) ולקמן ליתיה בפ׳ פרת חטאת (דף קטו:) ולא בתמורה פ׳ ואלו קדשים (דף יח.) ובפרש טעם למה הוא כשר כיון דגמירי דבאשם רועה ומפרש משום דכתיב הוא דמשמע בהווייתו יהא פירוש בהווייתו מה שסופו עומד לכך כשיסתאב ויפלו דמיו לנדבה [יב] ואין לחוש אי קאי קרא אהלכתא [יב] דכי האי גוונא אשכחן בפ׳ הלוקח עובר פרתו (בכורות דף טח.) דאיצטריך קרא ואיצטריך הלכתא והשתא הא דנקט בכל דוכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה לא נקט רעיא אלא לפי שמיקרוה חכמים וכי גמירי הכי גמירי באשם קרב עולה דרעיה דרבנן היא: **נפש אמר רחמנא.** ומשמע דמנפש קדרים וכן בסוף המנחות והנסכים (מנחות קד:) קתני הכל בא בשותפות חוץ ממנחה דכתיב נפש ותימה דבמורת כהנים דרים נפש ולא ליבור קרבנו ולא שותפין ונראה דרישא מייתי בכל מקום: **ולא קניא להו והאמר רבי יוחנן.** דרבי יוחנן אדרבי יוחנן הוי מני לאקשויי [ו]:

מה לתודה שכן טעונה לחם עולה ושלמים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשר ואינו מרצה אף אני אביא אשם שהוא קדש ושחטו שלא לשמו כשר ואינו מרצה מה להצד השוה שבהן שהן באין בנדר ובנדבה אלא אמר רבא [א] זאת התורה וגו׳ הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשרים ואין מרצין אף אני אביא אשם שהוא קודש כו׳ מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת הא מיעט רחמנא אותה (סימן הג״ש בש״ר) [ב] יתיב רב הונא ורב נחמן ויתיב רב ששת גבייהו ויתבי וקאמרי קשיא ליה לריש לקיש אשם דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר״א אשם נמי אתי לאחר מיתה אמר להו רב ששת אשם למאי קרב למותרו חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה חטאת אף ע״ג דקרבה מותרה מיעט רחמנא [1] הוא [ג] אשם נמי כתיב ביה [2] הוא ההוא לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב [ד] כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו אם לא [ה] הקטירו אימורין כשר ואלא הוא למה לי לכדרב הונא אמר רב [ו] דאמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר [ז] ניתק אין לא ניתק לא מאי טעמא אמר קרא הוא בהווייתו יהא יתבי רב נחמן ורב ששת ויתיב רב אדא בר מתנה גבייהו ויתבי וקאמרי הא דקאמר רבי אלעזר מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין לימא ליה ריש לקיש הנהו נמי לייתו ולירצו אמר להן רב אדא בר מתנה יולדת אם היא ילדה בניה מי ילדו מתקיף לה רב אסי [ח] ומאן לימא לן דאי איכא כמה עשה גבה לא מיתכפרא וכיון דכי איכא כמה עשה גבה מיכפרא יורשיה נמי מיכפר למימרא דקניא להו והאמר רבי יוחנן הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בו שותפות [ה] ואי ס״ד קניא להו [3] נפש אמר רחמנא ולא קניא להו והאמר ר׳ יוחנן הניח בהמה לשני בניו ומת קריבה ואין ממירין בה אי אמרת בשלמא קניא להו היינו דאין ממירין בה דהויא להו כשותפין [ו]

חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה. אשם נמי מיקרב קרבה מותרה דכתיב אשם הוא לה׳ אשם הוא לה׳ אשם משום דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר׳ אליעזר [ז] אשם נמי אתי לאחר מיתה. אשם שמתו בעליו רועה [ח] ודמיו נופלין לקיץ המזבח: **למותרו.** שדמיו נופלין לנדבה כדפרישית: **חטאת נמי.** מותרו נדבה הוא כגון הפרים שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה (יומא סה.) והיה קריבה לאחר מיתת בעליה שהרי נתכפר בחבירתה בחייו ואין זו חטאת שמתו בעליה אלמא אתיא חטאת לאחר מיתה ואפי׳ הכי פסולה שלא לשמה ואשם נמי ליפסול: **מיעט רחמנא הוא.** בשעיר נשיא כתיב בשחיטתו (ויקרא ד) ושחט אותו במקום אשר יִשחט את העולה לפני ה׳ חטאת הוא: אבל בחטאת הא דכתיב בה הוא ולא בעי לאחר מיתה אמר רבא [א] זאת התורה וגו׳ הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשרים ואין מרצין אף אני אביא אשם שהוא קודש כו׳ מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת הא מיעט רחמנא אותה (סימן הג״ש בש״ר) [ב] יתיב רב הונא ורב נחמן ויתיב רב ששת גבייהו ויתבי וקאמרי קשיא ליה לריש לקיש אשם דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר״א אשם נמי אתי לאחר מיתה אמר להו רב ששת אשם למאי קרב למותרו חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה חטאת אף ע״ג דקרבה מותרה מיעט רחמנא [1] הוא [ג] אשם נמי כתיב ביה [2] הוא ההוא לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב [ד] כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו אם לא [ה] הקטירו אימורין כשר ואלא הוא למה לי לכדרב הונא אמר רב [ו] דאמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר [ז] ניתק אין לא ניתק לא מאי טעמא אמר קרא הוא בהווייתו יהא יתבי רב נחמן ורב ששת ויתיב רב אדא בר מתנה גבייהו ויתבי וקאמרי הא דקאמר רבי אלעזר מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין לימא ליה ריש לקיש הנהו נמי לייתו ולירצו אמר להן רב אדא בר מתנה יולדת אם היא ילדה בניה מי ילדו מתקיף לה רב אסי [ח] ומאן לימא לן דאי איכא כמה עשה גבה לא מיתכפרא וכיון דכי איכא כמה עשה גבה מיכפרא יורשיה נמי מיכפר למימרא דקניא להו והאמר רבי יוחנן הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בו שותפות [ה] ואי ס״ד קניא להו [3] נפש אמר רחמנא ולא קניא להו והאמר ר׳ יוחנן הניח בהמה לשני בניו ומת קריבה ואין ממירין בה אי אמרת בשלמא קניא להו היינו דאין ממירין בה דהויא להו כשותפין [ו]

הקיש הכתוב. אשם לשלמים ואין [ד] משיבין על ההיקש: **אקיש לחטאת.** דפסול: **קשיא ליה לריש לקיש אשם משום דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר׳ אליעזר [ז] אשם נמי אתי לאחר מיתה.** אשם שמתו בעליו רועה [ח] ודמיו נופלין לקיץ המזבח: **למותרו.** שדמיו נופלין לנדבה כדפרישית: **חטאת נמי.** מותרו נדבה הוא כגון הפרים שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה (יומא סה.) והיה קריבה לאחר מיתת בעליה שהרי נתכפר בחבירתה בחייו ואין זו חטאת שמתו בעליה אלמא אתיא חטאת לאחר מיתה ואפי׳ הכי פסולה שלא לשמה ואשם נמי ליפסול: **מיעט רחמנא הוא.** בשעיר נשיא כתיב בשחיטתו (ויקרא ד) ושחט אותו במקום אשר יִשחט את העולה לפני ה׳ חטאת הוא שישחטנו לשם חטאת ואם נאו פסול דהוא משמע בהווייתו יהא אם אני אביא אשם שהוא קודש כו׳ מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת הא מיעט רחמנא אותה (סימן הג״ש בש״ר) [ב] יתיב רב הונא ורב נחמן ויתיב רב ששת גבייהו ויתבי וקאמרי קשיא ליה לריש לקיש אשם דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר״א אשם נמי אתי לאחר מיתה אמר להו רב ששת אשם למאי קרב למותרו חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה חטאת אף ע״ג דקרבה מותרה מיעט רחמנא [1] הוא [ג] אשם נמי כתיב ביה [2] הוא ההוא לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב [ד] כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו אם לא [ה] הקטירו אימורין כשר ואלא הוא למה לי לכדרב הונא אמר רב [ו] דאמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר [ז] ניתק אין לא ניתק לא מאי טעמא אמר קרא הוא בהווייתו יהא יתבי רב נחמן ורב ששת ויתיב רב אדא בר מתנה גבייהו ויתבי וקאמרי הא דקאמר רבי אלעזר מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין לימא ליה ריש לקיש הנהו נמי לייתו ולירצו אמר להן רב אדא בר מתנה יולדת אם היא ילדה בניה מי ילדו מתקיף לה רב אסי [ח] ומאן לימא לן דאי איכא כמה עשה גבה לא מיתכפרא וכיון דכי איכא כמה עשה גבה מיכפרא יורשיה נמי מיכפר למימרא דקניא להו והאמר רבי יוחנן הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בו שותפות [ה] ואי ס״ד קניא להו [3] נפש אמר רחמנא ולא קניא להו והאמר ר׳ יוחנן הניח בהמה לשני בניו ומת קריבה ואין ממירין בה אי אמרת בשלמא קניא להו היינו דאין ממירין בה דהויא להו כשותפין [ו]

אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין. דכתיב אם מן הצאן והקריב אותם הכהן המזבחה אשם לה׳ אשם הוא ויהיה קרב אשם לה׳ אשם הוא אלא בהקטרה כתיב הוא ולא עיקר הוא ולא למימר הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרי׳ בפרק תמיד נשחט (מנחות ד.) דנטמאו אימוריו או שהבדו לא מעכב כפרה ונאכל הבשר אבל פסח ומנחת כתיב הוא בשחיטה זבח פסח הוא בחטאת נשיא כתיב ושחטו אותו במקום אשר יִשחט את העולה לפני ה׳ חטאת הוא: **ואלא הוא.** דאשם למה לי (מנחות ד.) **אשם שניתק לרעיה.** שניתק מדין הקרבה ומסריחו לרועה עד שיסתאב דקיי״ל כל שבחטאת מתה באשם רועה (לקמן קטו:) **אשם שניתק לרעיה.** שמתו בעליו או נתכפרו באחר וחטאת ואשם אינן באין נדבה ומשנתכפרו באחר אין תקנה לזה וגבי חטאת שילכתא גמירי לה (תמורה כח:) דמתה ובאשם גמירי שילכתא (שם יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה ואם ניתקו ועשליו לאפר לרעות שיסתאב ויפול בו מום שיוכל לבדוקו ולהוציאו לחולין וכל הרועים למיסם טפלים לנדבה ומה היא נדבה שאם שופרות היו המקדש ומתוך עליהן נדבה יב״ם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין מהם קרן המזבח עולות בשר לשם ועורות להכנים שוחט מדרשו אל יהודע הכהן בחמ׳ תמורה (דף כג.) וזה לא המתין עד שיומם ומשניתקו לרעייה שחטו סתם כשר לעולת קרן המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים (פסחים עג. וע״ש מנחות ד. ותמורה יח.) **לא ניתק לא.** דלא מסריחו לרועה ושחטו סתם לא מתכפר לעולה בעדיין אם אשם עליו ונמי עקירה דלשחטיה בהדיא אם עולה דכל כמה דלא עקר מיניה אם אשם לא מתכפר: **הוא בהווייתו יהא.** דאשם פסול הוא (שם): **ואין ממיריין.** לומר אם תמיר אין מומר, דכל ממירין דתמורה דיעבד הוא כדאמרן בשמעתא קמייתא דפ״ק (חולין ס״ט.)

ליקוטים

אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם בשר. פי׳ דוקא דיעבד, אבל לכתחלה אסור לשוחטו לשם עולה, אלא ירעה עד שיסתאב ויסכר ויביא בדמיו עולה, כדאמר׳ פ״ק דשבועות גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה. (תוס׳ ר״י מזי כה: כט.)

שיטה מקובצת

מה לתודה השווה שבהן שהן באין בנדר ובנדבה. וקשיל דשעולה [לא פריך האי פירכא] לפי דעדיפא [פריך שבן לגלוי. ל״ל דהוי פירכא כל דהו משום דבפה כמהר ומנדבה איכא נמי קולא (ומיהו) [דאיכא] מעכבת [ובמקדר] מחד לא פריכא פירכא כל דהו (מהלן דף קטו.) [ופריכא כל דהו מיהו הוי ולא [דמייב] לגמרי כי [פריכא דמותרת הזמה לתמריון] מותרת הזמה לא פריך בב״מ (דף ד.) (תוס׳ שוב): **אלא אמר רבא זאת** בו׳. הלכך מכח היקשא דאתא לן מלא למימר דאשם לייתי ולירצי דהא אתקש לבשלמים. אבל גבי פירכא קמייתא דהוי פריך אשם לא לייתי כלל לא מלי לשנויי מהאי היקשא דהכא דהכא דלתרבה דהו״א דיקשי׳ לחטאת כדפריך הכא דעדיין לא היה יודע דרשא לאותה. ומיהו קשה לייתי לעיל מהאי היקשא דשלמים [וכי פריך] ליה ליקשי לחטאת כדפריך הכא דעדיין לא היה יודע דרשא לאותה. אלא נראה דמעיקרא דהוי פריך אשם לא לייתי כלל מכח דהיון דלא שייך ביה כפרה דאם לא יהא נדבה מקבבר דמעיי אלמא דלא מיתכפר לגמרי דאלמא דלא מיתכפר לגמרי אם לא יהא נדבה אם לא יהא נדבה אם לא יהא נדבה

ושותפין לא מצו ממירין. דתניא ה) הכל ממירין [חוץ מן השותפים] לפי שכל הפרשה כולה נאמרה בלשון יחיד כמו לא יחליפנו ולא ימיר אותו ואם המר ימיר אחד מימר ולא שניים ממירין: **שאני הפס.** אע"ג דלא קניא להו גזירת הכתוב הוא דשני יורשין אין ה) ממירין זבח שהפרישו אביהן: **אחד ממיר** ו). דהא דיורש ממיר בקרבן אביו מהכא נפקא לן מ"ש המר ז) לרבות את היורש דהוה מצי למיכתב אם ימר ח) והכא נמי בלשון יחיד כתביה: **אם יגאל** ט) **איש ממעשרו לרבות יורש.** שמוסיף חומש ופודה את מעשר אביו: **איזהו בשותפות.** דלא אשכחן דמימעט שותפין מפדיון מעשר שני. ותמורה היינו טעמא משום דכל הפרשה נאמרה בלשון יחיד: **המקדיש מוסיף חומש בו'.** אדם שנדר קרבן והפרישו חביריו משלו להתכפר בו הנודר והומש ובא לחללו אם המפרישים מחללו מוסיף חומש ואם המתכפר מחללו אינו מוסיף חומש י) דתנייא רחמנא לחומש במקדיש דכתיב (ויקרא מ) ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישיתו ואם גאל יגאל את השדה [המקדיש אותו]: **ומתכפר עושה תמורה.** דאיהו הוה בעלים דידיה. ובמסכת תמורה ליף טעמא בפ"ק [י.]: **והתורם.** תרומה משלו על הכרי של חביריו טובת הנאה של מפרישים הוא בידו לתתה לכהן שירצה ואם בא ישראל ואמר לו הילך סלע זו ותן תרומתך לבן בתי כהן אותה סלע טובת הנאה של מפרישים הוא ויליף התם טעמא את י) כל מעשר תבואתך ונתת (דברים כו) מי שהפרישה מתבואתו בידו לתתה: **ומשני מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא.** כפרה יא) קבועה שיהא יורש בעליו ממש אין להן הלכך גבי מנחה כשרה ליקרב דלא ב) דשותפין היא ג) אבל כפרה קופיא ולפה ממילא יש להן בו והלכך ממיר. קופיא לשון לף כמו (מגיגה טז:) אקפו ידייכו וכמו (מלכים ב ו) ויקף הברזל תרגום וקפא ברזלא ויש לו דומה במסכת יומא [דף נ.]: **ליפרו על מה שבאו.** קדשים שנזבחו אלא לשמן יקרבו יד) ותנן לא עלו לשם חובה ולריך להביא אחר מיהו מבעיא ליה מו) אם כפרו על החטא שהופרשו עליו ונפקא מיניה שלא ידלג מן היסורין בינתיים: **אמר רב אשי רב שישא בריה דרב אידי.** דליף לא מו) כיפרו מדבעי לאיתויי שני: **הני קשיא ליה.** בהבאת יז) שני טפי מהקרבת ראשון: **אי אמרת בשלמא לא כיפרו.** אפילו הכי מיקרב קרבי יח) דשלא לשמו מכח לשמו קאתי דמתחילתו לשמו הוקדש ושני בא לכפר על החטא כגון אם עולה היא מכפרת על עשה או אם אשם הוא יכפר על אשמו: **אעשה דלאחר הפרשה כו'.** אקמי שנזבחו לשמן: **אחטאת.** דלא מכפרא אלא ב) שגגת כרת דקודם הפרשה דכתיב בו הודע אליו חטאתו וגו' (ויקרא ד): **כיון דאי איכא למה עשה גביה מכפרא.** שהרי לא כא) חייב הכתוב ו) להביאו שתחייבו על כל עשה ועשה אלא דורון בעלמא כב) וכתיב ונרלה לו מלמד שנתרלה כג) להקדוש ברוך הוא (בפ"כ פ' ויקרא פרק ד) אלמא כולן נתכפרו: **שירי מלוה.** שלא נחשבה בעיניו ולא עשאה: **ולאיו לא כיפר וכיפר.** כלומר אף על פי כן כיפר: **מאי כיפר ומאי לא כיפר** ח) **ולאו כיפר עשה קמא דקודם הפרשה ולא כיפר עשה דסמיכה דהוה ליה לאחר הפרשה: בעמוד וסמוך קאי.** ואלכתי כל כמה דלא שחטיה לא עבר עליה: **כיפר גברא.** על כל עשה שבידו ונילל מן היסורין כד) לא

אחד מימר ואין שנים ממירין. משמע דלרבי יוחנן יורש מימר ותימה דבפ' מי שהוליאוהו (שילובין מו:) קאמר רבי יוחנן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ובריש תמורה (דף ב.) ובערכין (דף ב.) פליגי בה רבי מאיר ורבי יהודה וקאמר רבי יהודה יורש אינו מימר וי"ל משום דר' יוחנן ט) אית ליה הלכה כחתם משנה ובריש תמורה ובערכין אומר הכל ממירין לאתויי יורש: **מתכפר עושה תמורה.** והא דתניא בפ' קמא דתמורה (דף ט.) לא יחליפנו בשל אחרים הא מפרש התם כגון דאמר מריה דבהמה דהקדש כל הרוצה להמיר בבהמתו ימיר: **מקופיא מכפרא.** תימה דבפ' קמא דתמורה (דף י.) ילפינן דמתכפר עושה תמורה מנזיר והכיא כפרה קבועה היא וי"ל דלא מנזיר אלא דמפרים אינו מימר אבל מתכפר עושה תמורה אפי' מקופיא ול"ת כה) דיורש בקופיא גרידא קרי מתכפר וממימר וכי הוו שניים יורשים מיקרו שותפין ולא ממירין והא ביומא פרק הוליאו לו (דף נ:) קבעי בפר כה"ג שאחיו הכהנים מתכפרים אי בקביעותא מתכפרין והוו שותפין ולא מלי ממיר או מקופיא מתכפרין וכולו של כהן גדול ומלי ממיר דיחיד הוא אלמא לא חשיב מתכפר כשהוא מקופיא מדכהן גדול ממיר ולא מיקרו שותפין מה שאחיו מתכפרין בו בקופיא וי"ל כו) דשמעתא שניהם כז) היורשין הוו מקופיא לכך מיקרו שותפין ולא ממירין אבל התם כיון דאיכא השתא בהאי קרבן כפרת כהן גדול דקביעא לא חשיבא לגביה אחיו כמו שותפין על ידי כפרת קופיא ט): **דאי ס"ד כיפרו שני למה הוא בא.**

תימה כמה קרבנות אדם מתנדב ומביא זה אחר זה מיד אע"פ שכיפר הראשון שנעשה לשמו וי"ל דפריך שני למה חייב להביא ואם תאמר מאי קאמר שני למה הוא בא דלמא קאתי לכפר דאמשבה דשלא לשמן דחשיב עשה לאחר שחיטה כמו שמיכה דבשמוך ומיהו כח) יש לומר כ) דאמשבה תליא בעובד וקרבן לא מכפר אלא על בעליה ונראה כט) דאמשה קדייק שאינו בא נדבה: **אלא מאי לא כיפרו למה הוא קרב.** ל"ע דהיינו קשיא דריש לקיש ל) דאם כשירין הם ילנו ואם אינן מרלין למה הן באין: **או דלמא לא דמיא לחטאת.** תימה דנפשוט ממתני' דפ"ק דשבועות (דף ג:) דאפי' לר' שמעון בלית ליה (שם יא:) לב בית דין מתנה עליהן שעיר שלא קרב עליו לג) ברגל זה יקרב ברגל אחר אע"פ שמרגל שעברו לא) נתכפרו כבר אטומאת מקדש וקדשיו דקודם הפרשה דקאמר לב) הא שעיר מכפר אטומאה שאחר כך ויש לומר כיון שאבד וקרב אחר תחתיו אינגלאי מילתא שלא היתה הפרשתן הפרשה עד רגל אחר דשחטי ליה: **והלא אין כפרה אלא בדם.** בפרק לג) תמיד נשחט (פסחים נט:) אמרי' כל כמה דלא אכלי כהנים בשר לא מלי מכפר דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכהנים אוכלין בשר ובעלים מתכפרים אבל לד) מכל מקום עיקר כפרה איהו אלא בדם: **לאחר שחיטה לא קא מיבעיא לן.** בסוף מ) הסוגיא בעי רבי ירמיה אפילו לאחר שחיטה:

אפ"ה אמר רחמנא רבויה, הכא נמי רחמנא רבויה (לאפ"ל תו"ר מקומקומי): כאילו לא כיפר וכיפר. בפ"ק דבחתים מפרש דלא תימא שלא עבר כל כך אם לא קיים מצות עשה זו, אלא הרבה עבר כאילו לא כיפר, ומ"מ כיפר שפטור מקרבן. ועוד מפרש התם לשון אחר שעולה מכפרת אחייבי עשה שקודם השחיטה, אבל מצות עשה דסמיכה שעד אחר שחיטה לא עבר שלעולם הוא בקום וסמוך עד לאחר שחיטה, אינה מכפרת (תו"י יומא ה' ע"ב):

שיטה מקובצת **א'** אמרת ביפרו שני למה הוא בא. תימה מאי פריך הא גלי קרא שלא עלו לשם חובה ולריך להביא אחר. וי"ל דה"ק למה הוא בא [על מה מכפר מה] שלא כיפר הראשון. ומיבעיא בשאם דאי בעולה ושלמים מאי ביר ליה שני למה בא הלא הוא בא בנדבה (והלא) [דהכא] אשם ושולה כמה שילקה. וא"ת לפי מה שפרש"י דכפרו כדי להגין עליו מן היסורין מאי פריך למה הוא בא [הא] עליו מן היסורים, ור"ל דה"ק כיון דכפרו עליו להגין מן היסורין שני למה הוא מביא: **איבעיא** להו **אעשה דלאחר הפרשה מבפרא.** לעולה קא בעי דמכפרת על עשה דכפרש"י לעיל (תוס' סוף): **רש"י** ד"ה כיפר גברא, על כל עשה שבידו. פירוש ולאפילו לאחר הפרשה (גליון):

ב א מיי' פ"ח מהל' תמורה הלכה ח:

כא ב מיי' שם הלכה ה:

כב ג מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ב ופ"ח מהל' מעשר שני הלכה ח:

כג ד מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ד:

כד ה מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה ד:

כה ו מיי' פ"ד מהלכות [תרומות] הלכה ב:

כו ז מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה יב:

תורה אור השלם

1. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רָע בְּטוּב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז, י
2. וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעֲשַׂרוֹ חֲמִשִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו:
ויקרא כז, לא
3. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו:
ויקרא א, ד
4. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:
ויקרא יז, יא

הגהות הב"ח

(א) גב' אמר רב שישא בריה דר' אידי מתמבכרת: (ב) שם מכח לשמו קאתי ושני הוא כ"ל ותיבת למה נמחק: (ג) שם והכא כיון דאי איכא כמה: (ד) שם ס"ש וסמך וגרלה לו לכפר עליו וכי תמיכה: (ה) שם כאילו לא כיפר וכיפר מאי כיפר ומאי לא כיפר מאי לאו: (ו) שם אימת הוי כ"ל ותיבת קא נמחק: (ז) רש"י ד"ה כיון דאי וכו' לא מייב הכתוב להמביאם שיתחייבו וכו' בעלמא הס"ד ואח"כ מ"ש וסמך וגרלה לו לכפר עליו מלמד וכו' אלמא בכולן נתכפר: (ח) ד"ה מאי כיפר וכו' כיפר מאי לאו:

שינויי נוסחאות

א) בכו"מ ואם (וכ"ה במקורא): ב) כ"מ רב אתי (כי"מ, וכן תיקו בשמכ"י). ומכ"מ הגיה אמי: ג) לומר לך שאם, כל"ל (ש"מ. וכ"ה בנמנות צג): ד) כדתניא בהכל ממיריין כל"ל, והתיבות שבסוגריים נמחק (*צ"ק, דק"מ). ולדל"ל כדתנן, דהוא משנה שם יג מ: ה) אין זבח שהפריש אביהן עושה תמורה. ותיבת ממיריין ליתא (כי"פ, ד"מ): ו) בל"ק ובה"ש מוזקקים מינות אחד ממיר, והכל דיבור אחד. וכ"ה בכתה"י: ז) אם המר ימיר (כי"פ, ד"מ): ח) ימיר (ד"מ): ט) ל"ל גאל יגאל (*ש"מ. רש"ש): י) מאת (כי"י). ובש"מ מדכתיב את: יא) כלומר כפרה כל"ל (ש"מ. וכ"ה ברש"י יומא נ): יב) כ"מ דלא חל שותפין אהא (ש"מ): יג) ל"מ נוסף וכן לענין מרצין. ס"מ וכן נמי לענין שאלתא דרב אשי לעיל (ש"מ): יד) וקרבו דתנן כל"ל (שמכ"י): טו) ל"ל לן (*ש"מ): טז) ל"ל שלא בהקרבת. ולכאורה טוס בהבאת נוח יותר וכלישנא דגמ', ול"ע: יח) ל"ל קרב (ש"מ): יט) ל"ל עולות (ש"מ): כ) ל"ל אלא על (*ש"מ): כא) כ"מ לא חייבו הכתוב להביא שתחייבוהו (כי"פ): כב) בעלמא הוא כל"ל (*ש"מ): כג) שנתרצה מכל להקב"ה כל"ל (ש"מ): כד) בגין. פי' ותפילו לאתר הפרשה (שמכ"י): כה) וא"ת דהכא אמרינן דיורש כל"ל (מ"כ): כו) ס"מ וי"ל דשאני התם לפי [שהוא מקבנא] לכהן הגדול ולכן כפרה דכהנים [דקופיא לא חשיבא] אבל הכא דמת [זה שהיה לו] כפרה דקבנא [לכן דקופיא חשיבא] (ש"מ): כז) ל"ל שני (מ"כ): כח) ומיהו בזה י"ל, כל"ל (ש"מ): כט) ל"מ ועוד בראה (רא"מ), והוא תירוץ על קושיא הלאשונה (בה"ז, צ"ק): ל) עליו נמחק (ש"מ): לא) ל"ל שעבר (מ"כ): לב) ל"ל ואפתי (ש"מ): לג) [ל"מ] (ש"מ): לד) ל"מ תיכת אבל נמחק (ש"מ): לה) נרגש כאן חסרון. ובכד' וילנא נד' על הגליון נלל"ל נימא דבא השני ג"כ להגין מן היסורים. ול"ל כוותנו. ולאלי ל"ל על דרך זה והלא ראשון לא בא אלא להגין עליו מן היסורים:

עין משפט נר מצוה

מוסף רש"י

ושותפין לא מצו ממיריין. כדאמרינן (בפ"ק) [בפ"ק] פיקרון (דף יג.) וקא מפיק לה ממעשר. (תמורה ב: וגע"ש דף י. רש"י ד"ה א"כ): **אם המר ימיר.** דהוה מלי למיכתב ואם ימיר בהמה בבהמה, כמר ימיר למאי הלכתא, לרבות את היורש דתמורתו תמורה (תמורה ב.) **והאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן.** שלשה דברים בנותן משלו את תוכת חבירו (יומא נ): **המקדיש מוסיף חומש.** שאם יולה לפדות הקדשו כגון שנפל בו מום, יכול לפדותו ומוסיף חומש, אבל מימר אינו מוסיף חומש דכתיב אם המקדיש וגו' על הקדש ראשון אתה מוסיף חומש ולא על הקדש שני כגון תמורה. ע"א שאם הקדיש בית או שדה ואתו בעלים לפדותו, לא פרקי בלא חומש דכתיב ואם המקדיש יגאל ויסף חמישיתו אבל אם גאלו אחר לא חייביה רחמנא ליתן חומש **ומתכפר עושה תמורה.** שאם הפרישו יבריאל קרבן כדי שיתכפר בו חביריו יבריאל ואמר המתכפר זו תמת זו, תמורתו תמורה ולוקה דכיון שהופרש לגרמו קרינא ביה קרבנו, דבתר המתכפר אזלינן (תמורה ב:). אבל המקדיש אם המיר בה אינה תמורה, דאין ממיריין בשל אחרים והאי דלא בעלים דידיה הוא (יומא נ:) **והתורם משלו על של חבירו.** מתנותה שלו על עולמן של חביריו לפוטרו מן המעשרות (תמורה ב:) **טובת הנאה שלו.** של תורם, שיכול ליתן לכל כהן שירלה (אי ממי) ואם תאמר לו ישראל הילך סלע זו ותנה לבן בתי כהן הוי אותו סלע של תורם ולא של [ה]מתנה בשבילו, ולא מלי טעין הלה כיון שהתרמה על כל שלו ממלא דמותן סלע של בל עלמו (תמורה ויומא שם) **טובת הנאה שלו.** שנאמר כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך [וגו'] ונתת ללוי וגו' (דברים כו) אלה הכתוב המתיה במי שמעשרה משלו (יומא נ:) **שירי מצוה.** כלומר שלא חס לחשוב אותה מצוה ולא סמך (שם ה.):

ליקוטים

ואם גאל יגאל לרבות את היורש. אדם היורש מעשר שני מאביו ופדאו מוסיף חומש אע"פ שלא הפרישו הוא מ"מ הרי הוא שלו עכשיו. וקשיא לי יורש למה לי לרבויי, לא יהא אלא שניתן לו מי לא מוסיף עליה חומש. ואיכא למימר דמקבל מתנה דיורש חדה שיטה ניתהו וקמ"ל דמעשר ממון הדיוט הוא ומצי לאורותיה לבריה ומצי נמי למיהביה במתנה, וכי פריק ליה יורש ומקבל מתנה מעשר דנפשיה, פריק ומוסיף חומש. דלר"מ דאמר מעשר ממון גבוה הוא, לא מצי יהיב ליה במתנה ולא מצי לאורותיה לבריה. א"נ הא דקתני יורש ולא קאמר מקבל מתנה, אפילו לר' מאיר קאמר ליה, ואע"ג דבמתנה לא מצי יהיב ליה, לענין ירושה מודה דיורש במקום אב קאי וכי פריק ליה יהיב חומש, כדאשכחן לענין גאולת הקדשות שהיורש עומד במקום אביו גם כן להוסיף חומש שהקדש אינו יכול לא ליתנו במתנה ולא להורישו

כב ג מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ב ופ"ח מהל' מעשר שני הלכה ח:

כג ד מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ד:

כד ה מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה ד:

כה ו מיי' פ"ד מהלכות [תרומות] הלכה ב:

כו ז מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה יב:

לא כיפר מתנות הראש. פי׳ בקונטר׳ ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש ולר׳ עקיבא צריך להתחיל בבהונות ותימה דבסוף הוציאו לו (יומא דף סא.) משמע דלכולי עלמא אין מתנות הראש מעכבות ואפילו נשפך הלוג דפליגי התם ר״ש ור״ש ורבנן בנתן מקצת מתנות שבבהונות ונשפך הלוג וקתני סיפא גמר מתנות שבבהונות ונשפך הלוג דברי הכל מתנות שבראש אין מעכבות [ב] כלל ואין צריך להביא אחר דבענין אחר אי אפשר לפרש וזהו דלא כתנאי דהכא ול״ל דלר׳ יוחנן בן נורי נמי אין מעכבות כלל ואין צריך לעשותן ומעיקרא ס״ד לא כיפר קמי שמיא אפילו מה שעשה כבר כגון מתנות בהונות עלמן אע״פ שנתנן אין בהן ריצוי גמור לפי שחיסר מתנות הראש אע״ג דלא מעכבי כמו שאמר לעיל שקרבן שעשה לא כיפר קמי שמיא בשביל שמיכה שלא עשה אע״ג דלא מעכבא והדר מסיק ומתן [ג] בהונות שכבר עשה כיפר לגמרי שיש בהן ריצוי גמור אבל מתנות הראש לא כיפר קמי שמיא ואין צריך לעשותן דכתיב והנותר וגו׳ וכן הקרבן כשר וכיפר על כל עשה שקודם לכן אבל שמיכה לא כיפר דהויא לאחר הפרשה עד שיביא קרבן אחר אבל קשה על זה דלא הוי ליה לתרץ רק התם כתיב והנותר וגבי שמיכה לא כתיב והנותר ול״ל דהתם ה״פ מתנות הראש לא מעכבי דכיון שקיבל מדם האשם ומן השמן על הבהונות אינו קרוי עוד מחוסר כפורים אלא מותר לאכול בקדשים וליכנס למקדש דמתן שמן נמי קרוי קרבן כדאמר פרק בית שמאי (לקמן מד:) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע ולכן לכל הפחות צריך [ד] ליתן על הבהונות קודם שיאכל מותר בקדשים. כדון:

וליקו ולימא ליה לקרא דכי כתיבא בזה אחר זה כתיבא. הא לא פריך דלימא ליה לקרא שלא חייב להביא שנים אלא כשהפרים בזה אחר זה אבל הפרים שנים בבת אחת [אינו חייב] [ט״ו] שזו אינו קושיא דאפי׳ הפרים שנים בבת אחת נמי כשקרב האחד לא מהני דשני שהופרש עמו מכל מקום יכול להפרים [ט״ז] אחר כן ולהקריב ומועיל דלעולם חייבא תורה להביא שנים אלא הכי פריך דאתו מי לימא ליה לקרא דכי משמעי [שצריך להקריב ב׳ דוקא כשמפרים בזה אחר זה [י״ח] וקשה ליפרך נמי דאתו מי לימא ליה לקרא דכי משמעי׳ ע״י לב ב״ד ונראה דבלא קרא הוה קשיא ליה משעירי עצרת שעושין כל שנה שדוחק הוא להעמידם ולומר שהיו מפרישין אותן בזה אחר זה: **סבין מושכתן למה שהן.** בסוף פרק קמא דשבועות (דף יב:) אמרינן דשמואל סבר להא דר׳ יוחנן דהתם ובסמוך מייתי לה [כ] אמר רבי יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי ר״ש אין נפדין תמימים פירוש אלא מקיפין בגופן את המזבח כדקאמר התם לר׳ שמעון ופי׳ שם בקונטר׳ דשמואל סבר לה להא דאמר רבי יוחנן לדברי ר״ש אין נפדין תמימים ומקיפין בהן את המזבח דאמר שמואל סבין מושכתן למה שהן פי׳ סבין השוחטן סתם מושכתן לקרבן שהופרשו מתחילה כגון עולת תמיד לעולת קין אע״פ שאין זה אותו קרבן כיון דמעיקרא עולה והשתא עולה והשתא קשה מאי מייתי התם תניא נמי הכי מבריתא אלא מממתני׳ דהתם הוה ליה לאיתויי ועוד דבהדיא מוכח בשמעתין דמילתיה דשמואל דווקא כרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון דאית להו לב בית דין מתנה עליהן ויש פירושים ברש״י שמוגה בהן ונראה בעיני דלא גרסינן הא דשמואל הכא דהא בפרק קמא דשבועות מוקמינן לה אליבא דמאן דאית ליה לב בית דין מתנה עליהן וזהו דוחק למחוק כל מילתיה דשמואל מן הספרים ועוד נראה שדברי הקונטרס סותרים זה את זה שפירש סבין מושכתן למה שהן רחויין ועומדין כגון תמידין שלא הוצרכו לצבור שנקטו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן המחצה דלאמרינן בראש השנה (דף ז.) שוחטן וכשרין לקץ המזבח כדין שאר מותר תרומת כסף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקיפין בו את המזבח ואע״ג דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולת נדבת צבור כגון קין המזבח הואיל ולא חזו לתמידין קרבי למאי דחזו משום דלב ב״ד מתנה עליהן אם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יקיילו בהן את המזבח ונראה בעיני דלא גרסי׳ לה להא דשמואל הכא דהא מוקמינן ליה בפ״ק דשבועות (דף יב:) אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן: לדברי

לא כיפר קמי שמיא. לנחת רוח לקונו דלא עבד מלוה מן המובחר: **אם נתן.** שרייס על ראש מצורע כיפר כו׳ [ד] דכפרה אמתנות הראש כתיבא: **שירי מלוה הן.** דכתיב והנותר הלכך הוי כשפיכת שירי הדם דחטאת דלא מעכבי כדלקמן (דף נב.): **לא כיפר מתנות הראש.** ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש. ולר׳ עקיבא צריך שיתחיל בבהונות: **כבשי עצרת שנמיס ניכו.** והיכי תנא סיפא דמילתיה על טומאת מקדש וקדשיו והלא חובה ללחם הן באין [ה] להתיר את החדש במקדש למנחות ולנסכים: **שעירי עצרת.** גבי עצרת כתיבי שני שעירים חד בתורת כהנים ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת וחד בחומש הפקודים למוספין וקיימא לן במסכת שבועות (דף ג.) שעירי הרגלים באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף: **שני למה קרב.** והלא ראשון כיפר [ה] לטומאה שלפניו: **כיון זה לזה.** קס״ד כיון הקרבתו של זה להקרבתו של זה: **ראוויים היו ישראל כו׳.** דכל שעה] בספק חוטאין קיימי: **אלא שחיסך הכתוב.** חסך [ו] מעונותיהם ולא דקדק אחריהם לפי שחס על הממונם וחזרו במסכת מנחות (דף עו:) מפני החיסמון [ז] ומפרש מאי מפני החיסמון התורה חסה על הממונם של ישראל: **והא הכא.** דטומאה שאירעה בין זה לזה עשה דלאחר הפרשה הוא שהרי מאתמול הופרשו וקתני דשני מכפר. טומאת מקדש וקדשיו עשה נמי הוא דכתיב וישלחו מן המחנה וגו׳ (במדבר ה׳): **אי דאפרשינהו בבת אחת הכי נמי.** דלא מכפר שני אמידי ואין צריך לנה: **הכא במאי עסקינן.** דהולך שני לנה דאפרשינן [ח] בזה אחר זה והאי שאורעה בין זה לזה דקתני שאורעה אתמול בין הפרשתו של זה להפרשתו של זה ונעולם עשה דלאחר הפרשה לא מכפר: **וליקום וליתא ליה כו׳.** בתמיה אפשר שלא בא הכתוב אלא לכך והלא בכל שנה הלריכו [ט] שנים: **לב בית דין.** (העם) העושקין בלרכי לבור מתנה עליהן שאפי׳ יפרישו [י] הכהנים בבת אחת לא תהא הפרשת האחרון הפרשה על סמוך להקרבתו כדי שיהא ראוי שני זה לנה על טומאה שאורעה בינתיים: **קרבנות לבור סבין.** השוחטן מושכתן למה שהן ראוויים ועומדין ואפילו לא ידע השוחט מה הן (לו) יא) כגון תמידין שלא הוצרכו לבור שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן המחצה דלאמרינן בראש השנה (דף ז.) שוחטן וכשרין לקץ המזבח כדין שאר מותר תרומת כסף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקיפין בו את המזבח ואע״ג דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולת נדבת לבור כגון קין המזבח הואיל ולא חזו לתמידין קרבי למאי דחזו משום דלב ב״ד מתנה עליהן אם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יקיילו בהן את המזבח ונראה בעיני דלא גרסי׳ לה להא דשמואל הכא דהא מוקמינן ליה בפ״ק דשבועות (דף יב:) אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן:

לא כיפר קמי שמיא מי לא [ג] **תנן** [1] **והנותר כבשי עצרת שנמיס ניכו** [ד] **וגו׳ לכפר** [א] **עליו לפני ה׳** [ג] **אם נתן כיפר ואם לא נתן לא כיפר דברי ר״ע ר׳ יוחנן [בן נורי] אומר שירי מצוה הן בין ניתן בין שלא ניתן כיפר ומעלין עליו כאילו לא כיפר מאי כאילו לא כיפר אילימא דמבעי** [ב] **לאיתויי קרבן אחרינא האמרת בין ניתן בין לא ניתן כיפר אלא כיפר גברא לא כיפר קמי שמיא הכא נמי כיפר כו׳ התם נמי כיפר מתן בהונות לא כיפר מתנות הראש ת״ש ר׳ שמעון אומר** [ז] **כבשי עצרת למה הן באין כבשי עצרת שלמים נינהו אלא שעירי עצרת למה הן באין על טומאת מקדש וקדשיו נזרק דמו של ראשון** [ה] **שני למה קרב על טומאה שאורעה בין זה לזה אמור מעתה ראויין היו ישראל להקריב קרבנותיהן בכל עת ובכל שעה אלא שחיסך הכתוב והא הכא דעשה דלאחר הפרשה** [ג] **וקא מכפרא אי דאפרשינהו בבת אחת הכי נמי הכא במאי עסקינן דאפרשינהו בזה אחר זה וליקו ולימא ליה לקרא דכי כתיבא בזה אחר זה כתיבא אמר רב פפא** [ב] **קרבנות צבור קאמרת** [ב] **שאני קרבנות צבור** [ו] **דלב בית דין קמתנה עליהן כדרב יהודה אמר שמואל** [ו] **דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור** [מ] **סבין מושכתן למה שהן אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמואל** [ג] **לרב פפא** [ט] **ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן** [י] **והאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק** [כ] **אמר רבי יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לא כיפר קמי שמיא. לנחת רוח לקונו דלא עבד מלוה מן המובחר: אם נתן.** שרייס על ראש מצורע כיפר כו׳ [ד] דכפרה אמתנות הראש כתיבא: **שירי מלוה הן.** דכתיב והנותר הלכך הוי כשפיכת שירי הדם דחטאת דלא מעכבי כדלקמן (דף נב.): **לא כיפר מתנות הראש.** ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש. ולר׳ עקיבא צריך שיתחיל בבהונות: **כבשי עצרת שנמיס ניכו.** והיכי תנא סיפא דמילתיה על טומאת מקדש וקדשיו והלא חובה ללחם הן באין [ה] להתיר את החדש במקדש למנחות ולנסכים: **שעירי עצרת.** גבי עצרת כתיבי שני שעירים חד בתורת כהנים ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת וחד בחומש הפקודים למוספין וקיימא לן במסכת שבועות (דף ג.) שעירי הרגלים באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף: **שני למה קרב.** והלא ראשון כיפר [ה] לטומאה שלפניו: **כיון זה לזה.** קס״ד כיון הקרבתו של זה להקרבתו של זה: **ראוויים היו ישראל כו׳.** דכל שעה] בספק חוטאין קיימי: **אלא שחיסך הכתוב.** חסך [ו] מעונותיהם ולא דקדק אחריהם לפי שחס על הממונם וחזרו במסכת מנחות (דף עו:) מפני החיסמון [ז] ומפרש מאי מפני החיסמון התורה חסה על הממונם של ישראל: **והא הכא.** דטומאה שאירעה בין זה לזה עשה דלאחר הפרשה הוא שהרי מאתמול הופרשו וקתני דשני מכפר. טומאת מקדש וקדשיו עשה נמי הוא דכתיב וישלחו מן המחנה וגו׳ (במדבר ה׳): **אי דאפרשינהו בבת אחת הכי נמי.** דלא מכפר שני אמידי ואין צריך לנה: **הכא במאי עסקינן.** דהולך שני לנה דאפרשינן [ח] בזה אחר זה והאי שאורעה בין זה לזה דקתני שאורעה אתמול בין הפרשתו של זה להפרשתו של זה ונעולם עשה דלאחר הפרשה לא מכפר: **וליקום וליתא ליה כו׳.** בתמיה אפשר שלא בא הכתוב אלא לכך והלא בכל שנה הלריכו [ט] שנים: **לב בית דין.** (העם) העושקין בלרכי לבור מתנה עליהן שאפי׳ יפרישו [י] הכהנים בבת אחת לא תהא הפרשת האחרון הפרשה על סמוך להקרבתו כדי שיהא ראוי שני זה לנה על טומאה שאורעה בינתיים: **קרבנות לבור סבין.** השוחטן מושכתן למה שהן ראוויים ועומדין ואפילו לא ידע השוחט מה הן (לו) יא) כגון תמידין שלא הוצרכו לבור שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן המחצה דלאמרינן בראש השנה (דף ז.) שוחטן וכשרין לקץ המזבח כדין שאר מותר תרומת כסף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקיפין בו את המזבח ואע״ג דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולת נדבת לבור כגון קין המזבח הואיל ולא חזו לתמידין קרבי למאי דחזו משום דלב ב״ד מתנה עליהן אם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יקיילו בהן את המזבח ונראה בעיני דלא גרסי׳ לה להא דשמואל הכא דהא מוקמינן ליה בפ״ק דשבועות (דף יב:) אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן:

מסורת הש״ס

א) נגעים פי״ד משנה י.
ב) [במשנה מיתם בן השמן, והייינו קצת דבמיב בפרשת מלוכע י״ד פסוק כ״ט ובהנותר מן השמן אשר על כף וגו׳ לכפר עליו לפני ה׳. וכן העתיקו הילקוט. ודע לעניל בקרא י״מ במיב והנותר בשמן אשר על כף וגו׳ וכפר עליו הכהן לפני ה׳], ג) ת״כ מצורע פ״ג הי״ב., ד) תוספתא שבועות פ״א הי״א, ושם בשינוי לשון. ה) תוספתא שם, ירושל׳ קידושין פ״ב ה״ו ושבועות פ״א ה״ד., ו) כתובות קו: שבועות יא: מנחות עט:.
ז) שבועות יב:, ח) ירושל׳ שקלים פ״ד ה״ג, ט) מנחות עט:,
י) [שבועות יא: מנחות סט:],
כ) ירושל׳ שם ובזימא פ״ה הי״א., ל) מנחות סח:.
מ) [נערך משקן].

תורה אור השלם

1. וְהַנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטַּהֵר וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה:
ויקרא יד, יח

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ על כף וגו׳ וכפר עליו הכהן לפני ה׳ אם נתן: (ב) שם המיבעי ליה לאיתויי: (ג) שם דלאחר הפרשה הוא וקא: (ד) רש״י ד״ה קרבנות וכו׳ אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו: (ה) תוס׳ ד״ה סבין וכו׳ מייתי לה להא דאמר ר׳ יוחנן: (ו) בא״ד שלא משכתן סבין מעולם וכו׳:

מוסף רש״י

שירי מצורה הן. מתנות בהונות קרוין שייריס דכתיב בהו ומיתר השמן וגו׳ ומתנות הראש קרוין שירי שייריס דכתיב בהו והנותר בשייריס הראשונים יתן על ראש המטהר. (יומא סא.) לב בית״ד. של הכהים (מנחות עט: בכתי״ר) לב בי״ד מתנה עליהן. בשעת לקיחה וכו׳ וכל מידי דציבור נותנין לה (שבועות יא.) סבין מושכתן למה שהן. סבין הסותמן סתם מושכתן לקרבן שהופרש מתחלה לכך ואפילו אין זה אותו קרבן עלמו, וכגון עולת תמיד עולה לקרן אם אינו רחוי לתמיד (שם יב:) תמידין שלא הוצרכו לצבור. שבכל שנה היו נשחרים תרבע טלאים, דאמרינן בפרק התכלת (מנחות מט:) אין פותחין משנה טלאים המבוקרים בנשכה הטלאים, כי בכל יום היו טוטלין שנים וטוטלים שנים אחרים ומותרים מתמיד מון מיום אחרון של אדר שלא היו נוהגים אחרים מתמיד לפי שמכלן ואילך אין מביאין אלא מאותן הנקנים משקלים של שנה זו, דאמרינן במס׳ ר״ה (ו.) אמרה תורה תדש והבא קרבן מתרומה חדשה, ונשאלו אחרבע שלא הוצרכו, ולדברי ר״ש דלית ליה לב ב״ד מתנה עליהם אם אם הוצרכו הוצרכו ואם לא יפדו, אין נפדין תמימים אלא יביאו עד שיקחאלו ואח״כ ישכלו (מנחות עט: מכת״י):

שינויי נוסחאות

א) ר״ש וכפר אם נתן כפר כו׳, והשאר נמחק (כי״ם). והוא הנוסח האמיתי, דבקרא והנותר בשמן וכפר כתיב, והוא הקרא המוקדם וגם כתוב בו וכפר כמו גבי שמיכה אבל לכפר לא משמע אם נתן כו׳. ובכל דש״ס דשיטים ליתא תיבות עליו לפני ה׳ (דק״ם). ולאלה מסורת הש״ס: ב) ר״ש ר׳ זירא (כ״ג הראשונים בשבועות יב:). וגירי׳ כי״פ אלא אמר רב פפא: ג) ר״ש שמעיה (ש״ם): ד) ואם לא נתן לא כיפר כל״ל, ותיבת כו׳ נמחק (ש״ם): ה) ר״ש כיפר על מה שלפניו (*שמכ״י): ו) ר״ש חשך מעונותיהם (שמכ״י). ר״ש חסך על עונותיהם (צ״ק): ז) ר״ל חיסכון, וכן בסמוך (יענב״ן, וכ״ה בבתה״י ובכל דפ׳ הישנים). ובד״ל שלנו שינו עפ״י הגמ׳ דמנחות, ע״פ במקה״ח: ח) ר״ל דאפרשינהו (ש״ם): ט) בכי״פ אינה: כ) [ר״ל דאפרשינהו בזה אחר זה אינו חייב, ולא אמר דלא הוי ליה לתרץ דהכתוב שנים ואפשר שלא תארע טומאה בנתיים והתם זה אחר זה איכא: י) יפרישון (כ״ה בבתה״י ובכל דפ׳ הישנים): יא) בש״מ וא״ק המוקדים מיבת או. אולם מהש״מ במדוסים ד״ס סבין מושכתן נראה בהדיא דב׳ פירושים הם בכי״מ ובגרסי׳ מיבת אי, עיי״ש וע״ש: יב) מעבבות, וכעין זה קחני התם גבי מתנות של פר ושעיר של יחה״כ והיינו דאינן מעבבות כלל כו׳, כל״ל (ש״ם): יג) דמתן (ש״ם): יד) אין צריך ליתן על הראש קודם כו׳, כל״ל (צ״ק). וכמ״ש מפרש דברי המוס׳ עפ״י הגר״ שלנו, ומתב שהגהת הל״ק היא על מנס, עפ״ש: טו) [ר״ל כל״ל (בה״ז). וגי׳ ל״ק אך קשה א״כ מאי משני לב ב״ד, וכי משתעי קרא ע״ר לב ב״ד כו׳: יח) נראה להוסיף כאן שחיסר מצורה (עפ״י תוס׳ יומא נ ב): יט) ועי׳ מלא״ט לרש״י ד״ה אלא: כ) [תוס׳ הרא״ש בשבועות יב ב הביא פירוש זה בשם ריא״ב:

לא כיפר קמי שמיא מי לא [ג] **תנן** [1] **והנותר כבשי עצרת שנמיס ניכו** [ד] **וגו׳ לכפר** [א] **עליו לפני ה׳** [ג] **אם נתן כיפר ואם לא נתן לא כיפר דברי ר״ע ר׳ יוחנן [בן נורי] אומר שירי מצוה הן בין ניתן בין שלא ניתן כיפר ומעלין עליו כאילו לא כיפר מאי כאילו לא כיפר אילימא דמבעי** [ב] **לאיתויי קרבן אחרינא האמרת בין ניתן בין לא ניתן כיפר אלא כיפר גברא לא כיפר קמי שמיא הכא נמי כיפר כו׳ התם נמי כיפר מתן בהונות לא כיפר מתנות הראש ת״ש ר׳ שמעון אומר** [ז] **כבשי עצרת למה הן באין כבשי עצרת שלמים נינהו אלא שעירי עצרת למה הן באין על טומאת מקדש וקדשיו נזרק דמו של ראשון** [ה] **שני למה קרב על טומאה שאורעה בין זה לזה אמור מעתה ראויין היו ישראל להקריב קרבנותיהן בכל עת ובכל שעה אלא שחיסך הכתוב והא הכא דעשה דלאחר הפרשה** [ג] **וקא מכפרא אי דאפרשינהו בבת אחת הכי נמי הכא במאי עסקינן דאפרשינהו בזה אחר זה וליקו ולימא ליה לקרא דכי כתיבא בזה אחר זה כתיבא אמר רב פפא** [ב] **קרבנות צבור קאמרת** [ב] **שאני קרבנות צבור** [ו] **דלב בית דין קמתנה עליהן כדרב יהודה אמר שמואל** [ו] **דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור** [מ] **סבין מושכתן למה שהן אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמואל** [ג] **לרב פפא** [ט] **ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן** [י] **והאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק** [כ] **אמר רבי יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לא כיפר קמי שמיא. לנחת רוח לקונו דלא עבד מלוה מן המובחר: אם נתן.** שרייס על ראש מצורע כיפר כו׳ [ד] דכפרה אמתנות הראש כתיבא: **שירי מלוה הן.** דכתיב והנותר הלכך הוי כשפיכת שירי הדם דחטאת דלא מעכבי כדלקמן (דף נב.): **לא כיפר מתנות הראש.** ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש. ולר׳ עקיבא צריך שיתחיל בבהונות: **כבשי עצרת שנמיס ניכו.** והיכי תנא סיפא דמילתיה על טומאת מקדש וקדשיו והלא חובה ללחם הן באין [ה] להתיר את החדש במקדש למנחות ולנסכים: **שעירי עצרת.** גבי עצרת כתיבי שני שעירים חד בתורת כהנים ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת וחד בחומש הפקודים למוספין וקיימא לן במסכת שבועות (דף ג.) שעירי הרגלים באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף: **שני למה קרב.** והלא ראשון כיפר [ה] לטומאה שלפניו: **כיון זה לזה.** קס״ד כיון הקרבתו של זה להקרבתו של זה: **ראוויים היו ישראל כו׳.** דכל שעה] בספק חוטאין קיימי: **אלא שחיסך הכתוב.** חסך [ו] מעונותיהם ולא דקדק אחריהם לפי שחס על הממונם וחזרו במסכת מנחות (דף עו:) מפני החיסמון [ז] ומפרש מאי מפני החיסמון התורה חסה על הממונם של ישראל: **והא הכא.** דטומאה שאירעה בין זה לזה עשה דלאחר הפרשה הוא שהרי מאתמול הופרשו וקתני דשני מכפר. טומאת מקדש וקדשיו עשה נמי הוא דכתיב וישלחו מן המחנה וגו׳ (במדבר ה׳): **אי דאפרשינהו בבת אחת הכי נמי.** דלא מכפר שני אמידי ואין צריך לנה: **הכא במאי עסקינן.** דהולך שני לנה דאפרשינן [ח] בזה אחר זה והאי שאורעה בין זה לזה דקתני שאורעה אתמול בין הפרשתו של זה להפרשתו של זה ונעולם עשה דלאחר הפרשה לא מכפר: **וליקום וליתא ליה כו׳.** בתמיה אפשר שלא בא הכתוב אלא לכך והלא בכל שנה הלריכו [ט] שנים: **לב בית דין.** (העם) העושקין בלרכי לבור מתנה עליהן שאפי׳ יפרישו [י] הכהנים בבת אחת לא תהא הפרשת האחרון הפרשה על סמוך להקרבתו כדי שיהא ראוי שני זה לנה על טומאה שאורעה בינתיים: **קרבנות לבור סבין.** השוחטן מושכתן למה שהן ראוויים ועומדין ואפילו לא ידע השוחט מה הן (לו) יא) כגון תמידין שלא הוצרכו לבור שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן המחצה דלאמרינן בראש השנה (דף ז.) שוחטן וכשרין לקץ המזבח כדין שאר מותר תרומת כסף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקיפין בו את המזבח ואע״ג דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולת נדבת לבור כגון קין המזבח הואיל ולא חזו לתמידין קרבי למאי דחזו משום דלב ב״ד מתנה עליהן אם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יקיילו בהן את המזבח ונראה בעיני דלא גרסי׳ לה להא דשמואל הכא דהא מוקמינן ליה בפ״ק דשבועות (דף יב:) אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן:

לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימין. דהכי גמר לה רבי יוחנן מרביה דפליגי בה רבי שמעון ורבנן לרבי שמעון ליה לב ב"ד מתנה עליהן להכשירן לתמידי שנה הבאה [לומר] אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהא קדושים לדמיהן שיפדו אותן ממעות חולין בלא מום ויוציאם לחול [י] ויפלו דמיהם למותר תרומה ואחר כך יחזרו ויקחו אותם מתרומה חדשה ויוכשרו לתמידין [יא] ולדברי חכמים נפדין תמימים דאית להו לב בית דין מתנה עליהן תנאי זה אלמא לית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן דאי לית ליה יוכשרו לתמידין ולא יקיילו [יב] אלא לית [ליה לב ב"ד מתנה] כך שמעתי בשבועות: **ועוד.** אי נמי בעית למימר דקרא דחיק ומוקי אנפשיה כשהפרישן בזה אחר זה ובטומאה דערב יום טוב קאמר מי מצית למימר דכי קתני שאירעה בין זה לזה בהפרשה קאמר והא בעא מייניה כו': **בשפי כוסות.** נשמטין [יג] כאחד ואין שהות לנורעי טומאה בין שחיטתיהן [יד] וזנדק דמו של ראשון שני למה קרב. לר' שמעון הרי אין טומאה בין זה לזה. ואמר ליה [טו] לטומאה שאורעה בין זריקתו של זה לזריקתו של זה: **ע"כ לא מיבעיא כו'** [טז]. אפילו לרבי ירמיה לא מתמה [יז] אלא אי מכפר אעשה דלאחר שחיטתו [יח] אי לא מכלל דפשיטא ליה דבין זה לזה דקאמר רבי שמעון בטומאת י"ט קאמר בין [יט] שחיטתו של זה לשחיטתו של זה [כ]: **דלמא אם תמצא לומר קאמר.** דלמא תרוייהו קמיבעיא ליה והכי קמיבעיא ליה האי בין זה לזה דקאמר רבי שמעון קודם הפרשה קאי או לאחר הפרשה קאי ואם תימצי לומר אחר הפרשה קאי ואם תימצי לומר אחר אפילו לאחר שחיטה עד זריקה ואהדר ליה איהו אפילו עד זריקה ולמא לא קיימא לן כר' זירא ולא איפשיטא בעיין: **תודה ששחטה לשם תודה חבירו.** לא ששחטה ע"מ שיתכפר בה מי שאינו בעלים [כא] ואין זה שיגוי בעלים אלא שיגוי קודש שהיתה לראוכן תודה ולשמעון תודה אחרת ושחט את תודתו של זה לשם תודתו של זה [כב] [וה"ה] בשוחט חטאת אחר לשם חטאת דס: **בשרה.** ועולה לבעלים דאפי' שיגוי בעלים דשיגוי קדש הוא: **לשם שלמים דידיה בעינן.** דכתיב זבח תודת שלמיו. והאי דאיפלוג בתודה משום דמינה מייתי דבה [כג] סייעתא למילתיה מדאמרן חגן ומיהו ה"ה לשאר זבחים: **בשרה.** עלתה לבעלים: **פסולין.** לא עלו: **לא דידיה.** ואע"פ שלא באו על הודייה אחת דאיבעה ליכין להודות כדאמרינן בברכות (דף נד:) וכתיב בהו (תהלים קז) וזבחו זבחי תודה. ושחט תודה בשעת עליתם מן הים לשם תודה שהפרים על יציאתו מצרים האסורין: **חטאת ששחטה לשם חטאת.** כגון חטאת חלב שנשחטה לשם חטאת דס: **בשרה.** ועלתה לו: **פסולה.** פסולה לגמרי כדתנן חוץ מן הפסח והחטאת: **על מי שמחוייב חטאת.** בשיגוי בעלים על מנת לזרוק דמה לשם חבירו המחוייב חטאת כמותו: **שאינו מחוייב עשה.** אלא עבר עשה [כה] ובעשה שייך למימר [כו] חטאת כדמפרש ואזיל: **ואמר רבא חטאת מכפרת על חייבי עשה.** הלכך מחוייב כפרה כמותו הוא: **למימרא.** דעשה בת מינה לחטאת היא: **והאמר רבא כו' על מי שמחוייב עולה בשרה.** אלמא לאו מיניה הוא להא [כז] עבירות עשה בידו שהפרים עולה עליהן [כח]:

מקיבעה

וחומר הוה לן למימר דאפילו מקיבעה מכפרת אלא דאינה מכפרת [מד] הואיל ועיקרא למילתא אחריתי קתניא ואהני קל וחומר לקופיא: לומר דהן דהכא נקט לאשמועינן דשיגוי קודש איפכא משיגוי בעלים אע"ג דרבא לא פירש הפסוקים כדבריו [לח] מדאמר בריש פירקין (לעיל דף ג:) דרב יוסף בר אמי רמי שיגוי קודש [מט] ומשני [והא] [מ] דלקמן נקט לאחלק בחטאות וגם משום בעיא דאחר כך דבעי רבא חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו: **חטאת ששחטה על מי שמחוייב עולה בשרה.** וכגון אלא הפרישה עדיין דאי הפרישה [מא] הוה ליה כעל מי שאינו מחוייב כלום אם תימצי לומר דלא מכפרא אעשה דלאחר הפרשה דמסתמא עולה יביא ויכפר על הכל א"נ דאמר הרי עלי עולה דכשיפרישנה יכפר על כל עשה שעבר: **על מי שאינו מחוייב כלום פסולה.** אי דגרסינן [מב] בהא מימרא עולה דגבי עולה נמי [מג] כתיב לכפר עליו דאי גרסינן הכא חטאת ל"ל אידך מילתא [מד] דרבא דחטאת מכפרת על חייבי עשה מהכא שמעינן לה: **על חייבי עשה לא כל שכן.** מהאי קל וחומר לדרבא דאפילו מקיבעה מכפרת [מה] הואיל ועיקרא למילתא אחריתי קתניא ואהני קל וחומר לקופיא:

לדברי ר' שמעון אין נפדין תמימים [ט] לדברי חכמים [י] נפדין תמימין ועוד הא בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא שעירי עצרת שקבל דמן בשני כוסות ונזרק דמו של ראשון שני למה הוא בא על טומאה שאורעה בין [זריקה של] [א] זה לזה (נזרק דמו של שני למה הוא קריבין) [ב] עד כאן לא מיבעיא ליה אלא עשה דלאחר שחיטה אבל עשה דלאחר הפרשה לא קא מיבעיא ליה דלמא אם תימצי לומר קאמר: איתמר תודה ששחטה לשם תודת חבירו (כשרה) רבה [ג] אמר כשרה רב חסדא אמר פסולה רבה אמר כשרה תודה לשם תודה נשחטה רב חסדא אמר פסולה [ד] לשום שלמים דידיה נשחטה [ה] בעינן אמר רבה מנא אמינא לה [ו] דתניא [1] ובשר זבח תודת שלמיו ביום [ה] הקריבו את זבחו וגו' אבא חנין אמר משום ר' אליעזר בא ללמד [ג] תודה ששחטה לשם שלמים בשרה שלמים שנשחטו לשם תודה פסולים ומה הפרש בין זה לזה [ז] תודה קרויה שלמים ואין שלמים קרויין תודה שלמים לשם תודה פסולה הא תודה לשם תודה כשרה מאי לאו דחבריה לא דידיה אבל דחבריה מאי פסולה אדתני שלמים [ו] לשם תודה פסולה ליתני תודה לשם תודה וכ"ש שלמים לשם תודה שלמים לשם תודה דידיה איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא מדתודה קרויה שלמים שלמים נמי קרויין תודה וכי שחיט להו לשם תודה ליכשרו קא משמע לן: אמר רבא [ז] [ח] חטאת [ד] ששחטה לשם חטאת כשירה לשם עולה פסולה מאי טעמא [2] ושחט אותה לחטאת אמר רחמנא והרי חטאת לשם חטאת נשחטה לשם עולה פסולה [ח] ואמר רבא [ד] [ג] חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה [ד] על מי שמחוייב עולה בשרה מאי טעמא וכפר עליו [ט] עליו ולא על חבירו חבירו דומיא דידיה במחוייב כפרה כמותו ואמר רבא חטאת [מ] [ה] ששחטה על מי שאינו מחוייב כלום פסולה שאין לך אדם בישראל שאינו מחוייב עשה ואמר רבא חטאת מכפרת על חייבי עשה מק"ו על חייבי כריתות מכפרת על חייבי עשה לא כל שכן למימרא דבת מינה היא והאמר רבא חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה בשרה

וטעמא משום דבאין לכפר על [טומאת] מקדש וקדשיו [נ] כמתניתין [ס] דתמה ובברייתא חידש טפי ממתניתין והא [מא] דקתני שתחלתו לא בא לכפר על מזבח החיצון לאפוקי שעיר הפיטום דבעינן תרתי טומאת מקדש ומזבח החיצון ואף על גב דמשמע התם דאי לא משום גזירה [ג] הוי מקיבין בגופן אפי' במותר חטאות הפיטומים הא היינו משום דהכי גמירי דמותר חטאות צבור לעולה ורבינו חננאל מפרש כפירוש הערוך וגרים התם תניא נמי הכי וקאי אמילתא דרבי [ל] יוחנן דאמר דלרבי שמעון מקיבין בהן בגופן הואיל ומעיקרא עולה והשתא עולה אבל לא במותר חטאת כו' ותימה אמאי נטר עד לסוף [לא] דלעיל הוה ליה לאתויי:

דלמא אם תימצי לומר קאמר.

ורבי זירא נמי שהשיב נמי לרבי ירמיה על טומאה שאירעה בין זו לזו כמו כן אם תימצי לומר קאמר וקושיא דאשונה ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה לא חש לתרץ דליכא למימר דאפרשינהו בזה אחר זה ואינו מושם בקושיא דליקו ולימא ליה לקרא כו' ועוד דהיכא דלית ליה תקנתא בדעייה [לב] אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה כדמוכח במנחות פ' התודה (עט:) ומיהו הא מוכח דהיכא דאית ליה תקנתא בדעייה לית ליה לב בית דין מתנה וכאן אית ליה תקנתא בדעייה: **תודה ששחטה לשם תודת חבירו בשרה.** ועולה לשם חובה משום [לג] שגוי בעלים אלא (מ"כ) בזריקה ורב חסדא אמר פסולה פירוש לא עלתה לשם חובה משום דהוי שיגוי קודש כשאמר תודת פלוני לשם תודה אחרת של פלוני אבל אמר תודה זו לשם פלוני כשרה גמורה לפי שהוא שיגוי בעלים בשאינה [לד] דכשירה גמורה: **הגה"ה רב חסדא אמר פסולה.** נראה דוקא בתודה פליג משום דכתיב בהן קרא שלמיו ובקונטרס פירש דהוא הדין בשאר קרבנות:

אמר רבא חטאת ששחטה לשם חטאת בשרה. פירש רבינו תם דרבה [לה] כרב חסדא ס"ל דהא דרבה אידחי וטעמא דתודה משום שלמים [לו] משמע דר"ל דאיירי ששחטה לשם חטאת חבירו ונראה דלאו בהכי מיירי מדלא קאמר בהדיא חבירו אלא מיירי בחטאת חלב לשם חטאת דס [לז] כדאמר רבא לקמן בפירקין (דף ט:) חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דס לשם חטאת עבודת כוכבים כשרה לשם חטאת זיר לשם חטאת מצורע פסולה הני עולות גינהו ואם תאמר ותרתי דרבה [לח] למה לי ויש לומר דהן דהכא נקט לאשמועינן דשיגוי קודש איפכא משיגוי בעלים אע"ג דרבא לא פירש הפסוקים כדבריו [לח] מדאמר בריש פירקין (לעיל דף ג:) דרב יוסף בר אמי רמי שיגוי קודש [מב] ומשני [והא] [מ] דלקמן נקט לאחלק בחטאות וגם משום בעיא דאחר כך דבעי רבא חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו: **חטאת ששחטה על מי שמחוייב עולה בשרה.** וכגון אלא הפרישה עדיין דאי הפרישה [מא] הוה ליה כעל מי שאינו מחוייב כלום אם תימצי לומר דלא מכפרא אעשה דלאחר הפרשה דמסתמא עולה יביא ויכפר על הכל א"נ דאמר הרי עלי עולה דכשיפרישנה יכפר על כל עשה שעבר: **על מי שאינו מחוייב כלום פסולה.** אי דגרסינן [מב] בהא מימרא עולה דגבי עולה נמי [מג] כתיב לכפר עליו דאי גרסינן הכא חטאת ל"ל אידך מילתא [מד] דרבא דחטאת מכפרת על חייבי עשה מהכא שמעינן לה: **על חייבי עשה לא כל שכן.** מהאי קל וחומר לדרבא דאפילו מקיבעה מכפרת [מה] הואיל ועיקרא למילתא אחריתי קתניא ואהני קל וחומר לקופיא:

בבא א מיי' פ"ד מהלכות שקלים הלכה יא:
ל ב מיי' פרק טו מהלכות פסח"מ הלכה יג:
לא ג מיי' שם הלכה ז:
לב ד מיי' שם הלכה מ:
לג ה מיי' שם הל"ו והל' יד:

תורה אור השלם

1. וּבִשַּׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בַּיּוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר: וְאִם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ בַּיּוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת זִבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל:
ויקרא ז, טו-טז

2. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה:
ויקרא ד, לג

מוסף רש"י

לדברי חכמים נפדין תמימים. להכשירן בשנה זו, מתנלין אותן על מעות חולין ואותם המעות יצאו למותר התרומה ישנה שעושין מהן לקוני פחים ליפוי לגיית קה"ק, כדתנא במסכת שקלים, וכיון שיפלו לחולין אחריהם ולוקחים אותם ממעות תרומה חדשה ויקרבו בשנה זו, ואע"ג שאין בהמת קדשי יחיד מתחללת בלא מום כדקתי"ל (מנחות קא.), מוקמי כל בהמה טמאה, דאמר מר בבעלי מומין שנפדו הכמות מדבר, אלו של לבור נפדים (שבועות י:): **זבח תודת שלמיו.** שתהא זבימתו לשם תודה: **תודה קרויה שלמים.** כדכתיב תודת שלמיו כמו חטאת הקהל, תודת משה עבדי (לעיל ד.): **חטאת ששחטה לשם חטאת בשירה.** דכי הדדי ניהו דתמייהו חטאת פתמת שמייהו וכפרת שמיהו שוה על הכרת, אין לך שיגוי קודש והכי חטאת לשם חטאת נשחטה (לקמן ט:) **חטאת ששחטה על מי שמחויב חטאת.** חטאת לאחוז שאחטה להתכפר בה שמעון, אם שמעון מחויב חטאת הוא פסולה, אבל אם מחויב עולה הוא חטאת כשרה (לעיל ג.) **וכפר עליו.** הייגו זריקה אלמא זריקה לשם בעלים בעיא (לעיל ד.):

ליקוטים

על מי שמחוייב עולה בשרה. ולא עלתה לבעלים. כן הוא ברמב"ם פ"ו מפסה"מ ה"ח. ובובחים מבואר דבשהם בשרה, ואינו מבואר דלא עלתה לבעלים. ודין דלעיל לשם חולין מבואר להדיא שם מ"ו ע"ב [דלא עלתה], ודין זה אינו מבואר כלל. ולומר דהר"מ למד מזה דכמו לשם חולין דאין מחשבה פוסלת ומ"מ לא עלתה, הכא נמי, זה אינו דרך הר"מ, והוה ליה לכתוב יראה לי כדרכו רצ"ע. (מנ"מ מל' קל"מ)

שיטה מקובצת

על מי שאינו מחוייב כלום פסולה. דהוי שפיר מחוייב כפרה כמותו כדמפרש ואזיל ואמר רבא כו'. ולפרשי מלמא קמייתא אתא: **והאמר רבא** כו' על מי שמחוייב עולה בשרה. אלמא לאו מיגה הוא (והא) [דהא] הכא עבירות עשה בידו שהפרים עולה עליו. ומשני מקיבעא לא מכפרא כו'. לא מכפרא כו' פי' הקונטרס. ומ"מ קשה היאך פשיטא ליה לרבא דפסול והא לקמן (דף ט:) מתפקא ליה לרבא אפילו על חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו דשמא לא הוי מחוייב כפרה כמותו לפי שאינה קנוטה כמותה, כ"ש על מי שאינו מחוייב כלום. לכך נ"ל דגרסינן עולה ששחטה על מי שאינו מחוייב כו'. דגבי עולה [מה] הוא דכתיב וכיפר עליה הכהן (ויקרא יג, ח) ואמר רבא חטאת כו', ומילתא בחטי נפשיה הוא. ועולה פרץ לממרא דבת מינה היא. ולא בעי לאקשי דלכך כי שחטה על מי שמחוייב עולה בשרה משום לא עלתה לבעלים. כן הוא ברמב"ם פ"ו מפסה"מ ה"ח. ובובחים מבואר דבשהם בשרה גמורה, ואפשר שהוא דיבור בפני עצמו ולפרש דגבי רבה דבשרה בשרה גמורה, ועי' בגר"א: [לח] נ"ל דרבא בהו קרא שלמיו ואיירי ששחטה לכו'. וגירסת רש"ל דרב כרבה ס"ל דהא דרב חסדא איידחי מדיוקא דטעמא דשלמים לשם תודה וכו' הא תודה וכו' משמע דר"ל כו'. ועפ"כ: לו] נ"ל שלמיו דידיה (הגרי"ב). מל"ז שלמיו: לז] הם כדפי' בקונטרס (ש"מ): לח] נ"ל **בדברי** [מ] שינוי קודש אשינוי בעלים (ש"מ וגליון): מא] ביאור הכז כתב להגיה בשם אחם גדול קדמון ועוד יש לומר. ותירוצא אחרינא הוא (יד דוד): מב] אבל רש"י ז"ל תיקן זה וכתב דהכל מימרא אחת היא, עי' בר"ש ס"ד עכ"ל: מג] עי' בר"ש ס"ד עכ"ל מי. ובהגהות דברי נמוקי מוקח דאי הפרישה כו' עד דלאחר הפרשה: מד] נ"ל דגבי עולה נמי כתיב וכיפר עליו כו': מה] נ"ל **סברא** (שמה"י): מו] נ"ל דרב חסדא אתי לה דלא אתא לה קיי"ל בר' זירא. ס"ל דאין למיפשט בעיין מתמוכת ר' זירא (דאפשר) דהשיב בתמ"ל (לתמ"ל) לתינו מכפר על עשה דלאחר הפרשה, כמו [כן שעירי עצרת דמכפרין] על טומאת מקדש וקדשיו [ליכא למפעיא על טומאה שבין] אחוטה לשחוטה. [דהא דהשיב] כדי זירא על [הבעיא] דלעיל דאמר [על טומאה שאירעה] לאחר שחיטת הלאמון. לא למיפשט אחבעיא לתבעיא לן, דודאי כ' זירא לא פליג אהבא [דבהר דליכא למיפשט אחבעיא, אלא] דהשיב בתמ"ל דהואיל והוא אתל בתמ"ל [דמכפר דאעשה דלאחר הפרשה אם עד אחר שחיטה] אז עד זריקה כו':

גרע מטומאת מקדש וקדשיו, משום דלא בעי למיפשט בעיא דרבא דלקמן, ולכך משני משום דמקיבעא לן מכפרי [תוס' שון]: **רש"י** ד"ה דלמא אתי"ל כו' ודלמא לא קיי"ל בר' זירא. ס"ל ואין למיפשט בעיין מתמוכת ר' זירא [דאפשר] דהשיב בתמ"ל [דאתמ"ל] לתינו מכפר על עשה דלאחר הפרשה, כמו [כן שעירי עצרת דמכפרין] על טומאת מקדש וקדשיו [ליכא למפעיא על טומאה שבין] אחוטה לשחוטה. [דהא דהשיב] כדי זירא על [הבעיא] דלעיל דאמר [על טומאה שאירעה] לאחר שחיטת הלאמון. לא למיפשט אחבעיא לתבעיא לן, דודאי כ' זירא לא פליג אהבא [דבהר דליכא למיפשט אחבעיא, אלא] דהשיב בתמ"ל דהואיל והוא אתל בתמ"ל [דמכפר דאעשה דלאחר הפרשה אם עד אחר שחיטה] אז עד זריקה כו':

עין משפט נר מצוה

כבא א מיי' פ"ד מהלכות שקלים הלכה יא:
ל ב מיי' פרק טו מהלכות פסח"מ הלכה יג:
לא ג מיי' שם הלכה ז:
לב ד מיי' שם הלכה מ:
לג ה מיי' שם הל"ו והל' יד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כ"כ תוספת אמר פסולה נשחטה לשם שלמיים דידיה בעינן: (ב) תד"ה (כדף הקודם) סכין כו' מקדש וקדשיו דתנני במתני' התם ובכריתת מידם טפי מממתניתן דקתני בל"ל ותיפא והא נמתק: (ג) שם דאי לאו משום גזירה אטו לפני כפרה היו מקיבין:

גליון הש"ם

גמ' תודה קרויה שלמים. כעין זה מנחות דף טו ע"א ועיין לקמן דף סג ע"ב תוד"ה מנחה וכמנחות דף יז ע"א תוס' ד"ה מדלפקינכו: שם חטאת ששחטה לשם חטאת בשרה. עיין מזיר דף כז ע"ב תוס' ד"ה שהרי:

שינויי נוסחאות

א) מיכות דריקה של ליתא בכ"מ, וכ"כ בתוד"ה דלמא וכש"מ: ב) מוהכרש"ק מוחק מה שבמוברים, אולם עי' בס' עוה"ק מ"ש לפרש גר' זו: ג) בכתה"י וד"ו רפ"ב רבא [בכל הסוגיא], וכן בכה"י ובד"י בכש"י ד"ה לשם שלמים. אך בד"ו רפ"ע וש"מ בלפניו וכן הגיה הכה"ג, ומכר' ע"פ תוס' ד"ה אמר כרפ': ד) נשחטה נמתק (ש"מ): ה) ביום וכו' זבחו ליתא בכתה"י. וא"ל ביום קרבנו יאכל (שמה"י) וכן הגיה רש"ש וע"פ הפסוק: ו) נ"א שלמים דידיה (כתה"י, שמה"י): ז) נ"א רב (בה"ז), וכ"ה בעיל ג ב (הגרי"ב). וע"ש בש"ע אות ז. וכן הגיה הקר"ש ע"פ מש"כ במד"ש אמר רבא. ומהסימן לקמן עי"ג (מטת"מ ע"ל מ"ש וכו') משמע דגרס" רבא: ח) נ"א ודאי פסולה (כתה"י וד"י): ט) נ"א עולה (גליון), וכ"ע מתוד"ה על מי, וכ"כ הקר"ש דגר' לגרוס עולה. וע"ש מש"כ בגרלקת הרמב"ם: י) לחולין (כי"י, וכ"ה בתוד"ה סכין): יא) לתמידין, זה לא נאמר אלא יעשה מהן קרן למזבח, ולדברי כו' כל"ל (ש"מ). אבל בתוד"ה סכין כביאור כיפור פיכ"ש כהעוס' אלבעלמי: יב) יקייצו בהן אלא בדמיהם כך שמעתי בשבועות כל"ל (ש"מ, וכ"ה בכתה"י: יג) נ"ל ששחטן (ש"מ):
יד) שהיטותיהן (שמכ"י): טו) ואמר ליה ר' זירא (כי"פ): טז) נ"ל כלומר ותיבת כו' נמתק (ש"מ): יז) נ"ל לא מיבעיא ליה אלא (ש"מ): יח) בכה"י שחיטה: יט) נ"ל שהיתה בין (ש"מ): כ) בס"מ נוסף והיינו עשה דלאחר הפרשה: כא) ס"מ בעליה לפי שזהו שינוי בעלים והבא בשינוי קודש איירי שהיתה (ש"מ, וכמנ"ו בצ"ש וק"מ): כב) נ"א של זה בשוחט כו' (כי"פ וד"ו). ס"מ של זה ולא שתיכפר בה אחר אלא בשוחט (שמכ"י). תיכת וה"ה ליתא בכתה"י וכד"י. ובל"ק כ' דכלן הס"ל ומה"ל בשרה ועולה לבעלים דאפי' שנוי קודש אין כאן דהוי בשוחט חטאת חלב לשם חטאת דס: כג) אין פסולה ממש אלא לא, כל"ל (ש"מ): כד) בכה"י וד"י רבא: כה) על עשה (*ש"מ): כו) למימר נמתק (*בה"ז): כז) דהא הכא (*ש"מ): כח) נ"א עליה (ש"מ וכ"ה בכתה"י) ולפ"ז נ"ל עבירת עשה: כט) נ"ל הא בלי אות ו"ו (שמכ"י): ל) דרב שמואל בר יצחק דאמר דלר"ש דוקא תמידין מקריצין בהם כו', כל"ל ועי' בתוס' דשבועות דג' נכוהה היא (צ"ק): לא) לכפוף (שמכ"י): לב) ברעיה נמתק (קר"א). וגר' ל"ק דהיכא דליה דלית ליה תקנתא בקרין המזבח אית ליה לר"ש לב ב"י"ד מתנה ומיהו הא מוכח במנחות בפ' התודה דהיכא דאית ליה כו': לג) נכל"ל ומשום: לד) בשחיטה הס"ל (צ"ק). כל"ו הנוסח כשירה גמורה, ולפסקר עצמו ולפרש דבכי רבה דכשרה דקאמר ר"ל כשרה גמורה, ועי' בגר"א: לה) נ"ל דרבא: לו) נ"ל דרב חסדא ברבא ס"ל דבהא מודה, וטעמא דתודה משום דכתיב בהו קרא שלמיו ואיירי ששחטה לכו'. וגירסת ר"ש דרב כרבה ס"ל דהא דרב חסדא איידחי מדיוקא דטעמא דשלמים לשם תודה וכו' הא תודה וכו' משמע דר"ל כו'. ועפ"כ: לז) נ"ל שלמיו דידיה (הגרי"ב). כל"ו שלמיו: לח) נ"ל **בדברי** [מ] שינוי קודש אשינוי בעלים (ש"מ וגליון): מ) ביאור הכז כתב להגיה בשם אחם גדול קדמון ועוד יש לומר. ותירוצא אחרינא הוא (יד דוד): מא) עי' בר"ש ס"ד עכ"ל מי. ובהגהות דברי נמוקי מוקח דאי הפרישה כו' עד דלאחר הפרשה: מב) נ"ל אית דגרסי (צ"ק וע"ש. וכ"ה בד"ו). וגר' אלא דגרסי מ"ל: מג) אבל רש"ל תיקן זה וכתב דהכל מימרא אחת היא, עי' בר"ש ס"ד עכ"ל: מד) נ"ל דגבי עולה נמי כתיב וכיפר עליו כו':

עולה דורון היא. אע"ג דאעשה מכפרת יותר מחטאת דהא מכפרא מקיבעא: **ריצה פרקליט.** אע"ג דאיכא עולת [ה] יולדת ומצורע וזיר דלא מייתי קרבן אלא לאשתרויי בקדשים כדאמר בפרק בתרא דכריתות (דף כו.) ואפילו [יא] הס [ו] חטאתם קודמת לעולה דלא חלקה תורה:

ואמרתם זבח פסח. האי קרא כתיב בריש ושמור את חודש האביב הוה ליה לאוקומי [בשינוי בעלים] בשם אינו ענין אלא משום דכייל בה כל עבודות דכתיב ועשית פסח [דמשמע] מסתמא כל עשיות הלכך מוקי ליה לשינוי קודש: **וזבחת פסח.** בסוף התורה (מנחות פב.) דריש לה במשנה לדבר שבמנחה [שהיא באה מן החולין] והתם בגמרא [פג.:] נמי מייתי דרשא דהכא: **ומאי ניהו שלמים.** דעולה ליכא למימר דאיכא באה מכל אלן ובקר כדפי' בקונטרס דאינה באה נקבה ועוד איכא לקמן [נו.] תלתא קראי והוה דאם כבש מוכח בהדיא דהוי שלמים ועוד דדומין קדשים קלים אבל קדשים קלים ולא אבל קדשי קדשים כדלקמן (שם):

וזבחת פסח לבדרב נחמן. בפיפרי פרשת עשר תעשר דריש כולהו בשינוי קודש והכי איתא התם וזבחת [ב] אין לי אלא זביחה שאר עבודות מנין ומשינוי [קודש] [בא] קמי מ"ל ועשית יכול אף הקטרת חלבו מ"ל וזבחת. ואין זה בסוגיא [בב] שלנו: **הוא לעכב בין הכא בין הכא.** בשינוי קודש בכל עבודות בשינוי בעלים בזביחה אע"ג דהוא בזביחה כתיב בפרשת בא אל פרעה וקרא דועשית בפרשת ראה אנכי מכל מקום משמע הוא בהויתו כשהוא עשוי כמצותו כדפי' בקונטרס והשתא הא דקאמר אשכחן זביחה שאר עבודות מנא לן בשינוי בעלים קאי עוד יש לפרש דבין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים קבעי מנא לן לעכב דהוא קאי דוקא אזביחה ומדאפקיה רחמנא בשינוי בעלים בלשון שינוי קודש אית לן לאוקומי הא [בג] דזביחה לעכב בין בשינוי בעלים בין בשינוי קודש ושינויא דהואיל וגלי גלי לא ניחא להאי פירושא כמו לפירוש קמא: **מה שלמים בין בזביחה בין בשאר עבודות לא חלקת בהן.** וא"ת [ד] כיון דכתיב ועשית פסח לעכב בשינוי קודש בכל עשיות לשמוק קרא מזביחה ותיתי משלמים דמה שלמים לא חלקת בין בשינוי קודש לשינוי בעלים למצוה אף בפסח לא תחלוק לעכב: **אלא הוא למה לי.** לקמן בפרק בית שמאי (דף לז:) ובפסחים פרק מי שהיה טמא (דף לז.) דריש הוא דפסח למעוטי תמורת פסח ותרי הוא כתיבי ובפסחים בסוף תמיד נשחט (דף סב:) דריש רבי אליעזר מהוא דפסח לא הוא כשר לשם אחרים ולא אחרים כשרין לשמו ורבי אליעזר לטעמיה דאית ליה עכובא בשם ולא מוקי ליה למימר אבל אשם לא נאמר בו הוא כו': **כל מקום שנאמר הוא בזביחה.** פירש בקונטרס ולא גרסינן ליה משום דליתיה בברייתא דלקמן ואין למחוק בשביל כך הספרים דאפשר שהיא בברייתא בשום מקום בתוספתא:

מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא [ג] ואמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא [1] מוצא שפתיך תשמור וגו' איבעית אימא סברא משום דשני בה כו' כדריש [ה] פירקא ואמר רבא עולה הבאה לאחר מיתה שחטה בשינוי קודש פסולה [2] בשינוי בעלים כשרה דאין בעלים לאחר מיתה [3] ורב פנחס בריה דרב אמי אמר יש בעלים לאחר מיתה אמר ליה רב אשי לרב פנחס בריה דרב אמי דוקא קאמר מר יש בעלים לאחר מיתה ובעי ליאתויי עולה אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה מכפרא א"ל דוקא קאמינא ואמר רבא עולה דורון היא היכי דמי אי דליכא תשובה [2] זבח רשעים תועבה ואי דאיכא תשובה [3] התניא [3] עבר על מצות עשה ושב לא זז משם עד שמוחלים לו אלא ש"מ דורון הוא (חטא"ת ע"ל מ"י מכפ"ר עול"ה לאח"ר דורו"ן סימ"ן) תניא נמי הכי [ד] א"ר שמעון חטאת למה באה למה באה לכפר אלא [4] למה באה לפני עולה [ה] לפרקליט שנכנס [א] [ריצה פרקליט נכנס] דורון אחריו: חוץ מן [ד] הפסח [ה] והחטאת כו': פסח מנלן דכתיב [3] שמור את חדש האביב [ו] ועשית פסח שיהו כל עשיותיו לשם פסח אשכחן שינוי קודש שינוי בעלים מנלן דכתיב [4] ואמרתם זבח פסח הוא שתהא זביחה לשם פסח אם אינו ענין לשינוי קודש תניהו ענין לשינוי בעלים אשכחן למצוה לעכב מנלן אמר קרא [5] וזבחת פסח לה' אלהיך וגו' מתקיף לה רב ספרא האי וזבחת להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לבדרב נחמן [ז] דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ח] מנין למותר [ט] פסח שקרב שלמים שנאמר וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא [י] מן הכבשים ומן העזים מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים אלא אמר רב ספרא וזבחת פסח לבדרב נחמן שמור את חדש האביב [ט] למצוה בשינוי קודש ואמרתם זבח פסח בשינוי בעלים למצוה הוא לעכב בין הכא והכא ואשכחן זביחה שאר עבודות מנלן [י] הואיל וגלי גלי רב אשי אמר הואיל וגלי גלי לא אמרינן אלא [עבודות] [ב] מנלן דכתיב [6] זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' ותניא [7] ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם זה בכור ומעשר ופסח הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן למצוה אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים למצוה [ג] וכשלמים מה שלמים בין זביחה בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה אף פסח לא תחלוק בו בין זביחה לשאר עבודות לעכב [ד] (משום שנאמר הוא בזביחה אינו אלא לעכב) אלא הוא למה לי [ג] כדתניא נאמר [ה] בפסח הוא בשחיטה לעכב [ב] אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר: חטאת מנלן [ו] דכתיב [8] ושחט אותה לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת אשכחן שחיטה קבלה מנלן דכתיב מקיבעא לא מכפרא: **מקופיא מכפרא.** הלכך על מי שמחוייב עולה כשרה כיון [להפרקיס] [ו] עולה שייכי כולהו עשה שבידו לעולה ומו לא שייך חטאת גביה אבל מי שלא הפריש כלום ועבירות עשה בידו שייך חטאת גביה דאילו הוה מתחייב חטאת מכפר עשה מקופיא הלכך חייל שמיה אחטאתו [ז] שנשחטה לשמו לפוסלה: **לאחר מיפה.** שמת בעליה והקריבה היורש: **פסולה.** לא עלתה [ד] ונרוץ היורש להביא אחרת: **יש בעליה.** שהיורש הוא בעליה: **דוקא קאמר מר.** אי פליגי [ח] אדרבא ובעי לאתויי אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה דיורש מכפרא אם לא שינה בה ומיהו איכא דשני לא בעי לאתויי אחריתי דהא איהו לא נדר מידי: **עולה דורון היא.** אינה באה לכפר על עשה כפרה ממש אלא אחר שכפרה התשובה על העשה היא באה להקבלת פניה כאדם שסרח במלך וילהו ע"י פרקליטין וכשבא להקביל פניו מביא דורון בידו: **היכי דמי.** כלומר היכי דמי שתהא באה לכפרה: **אי דליכא תשובה.** לעבירות עשה שבידו: **זבח רשעים תועבה.** פסוק הוא במשלי (כא:): **למה באה לפני עולה.** כל מקום שמביא חטאת ועולה חטאת קודם כדליף לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.): **פרקליט.** מליץ טוב: **פסח מנלן.** (ה) בין למצוה בין לעכב דקס"ד לא אתי לן כשאר זבחים משלמים דלא כתיב בההוא קרא דזאת התורה דאיתרבי כל הזבחים מייתי למצוה [בעיל ד:]: **מוסר הפסח.** שאבד ונתכפר [ט] באחר ומנלא הראשון: **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו שלמים שהן באין מכל אלן ומכל בקר בין זכרים בין נקבות מה שאין כן בשאר זבחים שהוקבעו או בזכר או בנקבה עולה ואשם הוקבעו בזכרים חטאת הוקבע בנקבות והוקבע בזכרים כגון שעיר נשיא אינו בא בנקבה: **למצוה בשינוי קודש.** בכולהו [י] עשיות יליפינן מייתי ההא דכתיב ועשית: **הוא.** משמע [מ] פסח הוא בהויתו לשמו כשר אלא לשמו פסול: **דהלא והלא.** בשינוי קודש ובשינוי בעלים דהוא משמע אתרוייהו כשהוא עשוי כמצותו משמע: **ואשאחן וזביחה.** בשינוי [קודש ובשינוי] [יא] בעלים: **כיוס לוותו.** סמוך לזאת התורה ודרשינן סמוכין ביום לוותו להקריב את קרבניהם לרבות קרבנות שלא הוזכרו במקרא בענין שלמעלה: **אף כל כו'.** הלכך [ו] מצוה בפסח [יב] יליפינן משלמים דרבינן להו לעיל [ד:] לשינוי קודש ולשינוי [ג] בעלים [יד] (ועשית פסח לעכב בכל עשיותיו בשינוי קדש. ואמרתם זבח פסח לעכב בזביחה בשינוי בעלים): **ושלמים.** כלומר כיון דגלי קרא עכובא בזביחה יליפינן שאר עבודות לעכובא מהיקשא דמצות כשלמים מה שלמים כו': ה"ג **אלא הוא למה לי לדתניא [וכו'] [טו] אבל אשם לא נאמר בו.** וא"ג כל מקום שנאמר בזביחה [טו] [ז] אינו אלא לעכב דהך בריתא לקמן היא בפירקין [י:] בדינא ר' [ח] אליעזר ורבי יהושע וא"ג ליה: **לדתניא.** כלומר לגלויי על הוא דגבי אשם דלא יליפינן פסול מייתי כדמהדר ליה רבי יהושע לר' אליעזר לקמן בפירקין (דף י:) שהיה דורש אשם הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול וקא מהדר ליה רבי יהושע פסח נאמר בו הוא בשחיטה ליפיך שלא לשמו פסול אבל אשם כו':

ולקח

לד א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה טו:
לה ב מיי' פ"ל מהל' תשובה הלכה ד:
לו ג סמג עשין רטז:
לז ד מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה ג והלכה יא ופ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ג:
לח ה מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה ג והלכה ד:
לט ו מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה י:
ז מיי' שם פ"ל הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מוצא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג, כד
2. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְּזִמָּה יְבִיאֶנּוּ: משלי כא, כז
3. שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה: דברים טז, א
4. וְאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתָּחֲוּ: שמות יב, כז
5. וְזָבַחְתָּ פֶסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וָבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים טז, ב
6. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלֻּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז, לז
7. אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז, לח
8. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד, לג

מוסף רש"י

יש בעלים לאחר מיתה. ואם שחטו לשם בעלים אחרים צריך היורש להביא אחר (פסחים סא.) אי דליכא תשובה. שאינו תוכא על חטאו (שבועות יב:) למותר פסח. כין שהפרים קפמו ואבד ומתכפר באחר ואחר כך נמצא זה, כין שהפרים עשוי לכפמו ואבה קדושת פסח על טון וחחלו טלאים ועיומתרו מן המעות (פסחים ע. ובעי"ז מנחות פג.) שקרב שלמים. במועד לו נאחר הרגל (פסחים שם) לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר. היינו שלמים שבאיכין לנוח מכל צאן ומכל בקר וכל זכר ונקבה (שם ולקמן ט.). ואע"ג דעולה באה ג"כ מן הצאן ומן הבקר, אפ"ה שלמים אמר, דהא לשם אכילה הפריסה ולא לשם כלי (מנחות פפ: מכתי"ר) הואיל וגלי. בזביחה, גלי בשאר עבודות (בת"י פרש) אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימוריו. בפרשת בו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא, והילכך אשם לא איפקיד בצאן לשמו דהא בהקטרה כתיב הוא והקטרה לא עיקר הוא, ולילכא למימר הוא אשם ולא שנקטינו אימוריו שלא לשמו, דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפרק תמיד נשחט במסכת פסחים (נט:) דנטמאו אימוריו לא שאבדו לא מעכב כפרה ונאכל הבשר, אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה, זבח פסח הוא, בחטאת בשיא כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא (מנחות ד.). ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא קודש שחיטה, לא ילפי' מיניה, דלא משמע לשמו אלא כשכתוב הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא, והיכא דכתיב גבי אחת מעבודות הדם (לעיל ה.):

שיטה מקובצת

הוא לעכב בין הכא בין הכא. לשון חוס' טוס, אע"ג דלא (בא לעכב) [כתיב הוא] אלא [בזביחה, מ"מ הוא] משמע בהויתו שלימותי לך במקום [אחר], וכבר הוכחנו למלות [בכולהו עבודות]. אשכחן זביחה [בין] למלות בין בשינוי בעלים שאר עבודות [בשינוי בעלים] מנלן (דמהתם) [בין למלות] בין לעכב. וקשה דהוה ליה להקשות בפירוש מנלן שאר עבודות] בשינוי בעלים בין [למלות] בין לעכב. לכן נ"ל הן שוין לעכב. וכן בשינוי בעלים בין למלות בין לעכב. [וליקי הכלן] בין שינוי קודש בין שינוי בעלים. ע"כ: רש"י ד"ה הוא לעכב וכו'. ס"ל הוא לעכב בין הכא ובין הכא, כלומר בין בשינוי קודש ובין בשינוי בעלים. דפסח הוא משמע בהויתו יהא, לשמו כשר שלא לשמו פסול. והוא מהויתו הויות משמע לומר כשהוא עשוי כמצותו: תוד"ה ואמרתם. הלכך מוקי ליה לשינוי קודש. ז"ל תוס' הרא"ש, וי"ל לאותו פסוק דועשית משמעמ שינוי קודש דמשמע כל עשיותיו דפסח, ואיתה שינוי דפוסל בכל עבודות, שינוי קודש הוא, דשינוי בעלים אינו בד' עבודות מי אם ע"מ לזרוק:

מסורת הש"ס

ה) [בעיל ב.], ו) בעיל דף ד: ע"ש פסחים פא. ע"ש., ז) יומא פו. [בתוספות יב:] ירושלמי יומא פ"ח ה"ז, סנהדרין פ"א ה"א, שבועות פ"א ה"ו., ח) ע"י ת"ס מצורע סע"ב., [מלילי דיעי (איוב טו, כ) מרגוס פרקליטי חבריי. ערוך], ו) ספרי ראה פיסק' קכח, ירושל' פסחים פ"ח ה"ב., ו) ספרי שם פיסק' קכט, ח) [לקמן ט.] פסחים ע: מנחות פג.; ט) מכילתא בא פ"ד. ירושל' תרומות פ"א סה"א, פסחים פ"ה ה"ב, שקלים פ"ב ה"ד, יבמות פ"ג ה"ב., י) [ע"י לקמן יד: מ"ק ז: מנחות נב:], כ) בעיל ה: ולקמן י: [מנחות ל.], ל) מ"כ ויקרא חובה פ"ח ה"ו, פ"א ה"ג, ירושל' פסחים שם., מ) לקמן י:, נ) פסחים נט., ס) [ע' רש"ק אחיכן על קושיתם]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדרש פיקחא. נ"כ דף ב' סוף ע"א: (ב) שם חדש האביב דעשית למצות: (ג) שם למה לי לבדתניא פסח נאמר בו הוא בפחיטה: (ד) רש"י ד"ה פסולה לא עלתה לו ולריך: (ה) ד"ה פסח מנלן דבעינן לשמו בין למצות: (ו) ד"ה אף כל וכו' הלכך למצוה בפסח יליפינן משלמים והני קראי דרבינן: (ז) ד"ה הכי נרסינן וכו' בזביחה הוא אינו וכו' ור' יהושע הס"ל דעשית לע"ג ליה נמקק:

שינויי נוסחאות

א) גי' הטעון שנכנס לרצות רצה הפרפליטס ונכנס דורון (הגרי"ב): ב) תינח בעבודות ליתא בכתה"י ובד"י: ג) בתמכ"י ובד"י וכ"ש ופ"ש ונוסף הלכך למצוה משלמים והבך קראי אם אינו ענין למצוה דנפקא ליה מהתם תנהו ענין לעכב. ולאה באות יב: ד) בכתה"י ליתא מה שבמוגריס, וכן מחקוהו בנ"מ ובכ"ז: ה) כ"ל כל מקום שנאמר הוא בזביחה (הוא) אינו אלא לעכב אבל אשם (כר"ח וצ"). ועי' כ"ש ותוס'. בנ"מ מחק מיבות נאמר וכו' לעכב. וכן ליתא בכי"ר, ולאה לסלן אות טו: ו) בכתה"י ובנ"מ דיוון דנדר עולה. ועי' טה"ק ל כ' שהיא הגי' הנכונה: ז) כ"ל אחשאת (בתה"י וד"י): ח) כ"ל לאפלוגי אדרבא (בתה"י וד"י): ט) ב"ה בכתה"י ודנ"מ, אבל בגליון ב"ל ובקר אחר: י) ב"ל וכולהו (ש"ס): יא) בתיבות שבמוגריס ליתא בכת"י והוסיפוה בדפס"מ בטעות (דק"ס. וכ"כ רש"ש). ועי' תוד"ה הוא, ובמה"ק: יב) נ"ל מצוה לשמן בפסח משלמים הוא דרבינן להו לעכב לשינוי קודש, וכן בד"ו דפ"ע וש"ס אימא לעכב (במקום מיבת לעיל). ולא"ז מסתבר שבא"ש גרס בגמ' המוספת לעיל באות ג' ומיבת לעכב שבכ"י הוא תה"ד: יג) מיבות ולשינוי בעלים ליתא בכתה"י: יד) ס"ל ב"ל המוקף (גליון). אך בכתה"י וד"ו ליתא. וכבכ' הגרלה שהמוגריס נעשו ע"י המגיה באות יא ולשיטתו. וכבר הבאנו לעיל שטעות הוא: טו) מיבת וכו' ליתא בכי"ר ובדפ"ר. וכן בדק"ס כתב שהוא איבוס. ועי' לות ה: טז) הוא בזביחה כל"ל (ש"ס): יז) ל"ל דר' (*שמכ"י): יח) נדל"ל חטאת (ובח"א): יט) ל"ל אפילו הכי (צ"ק): כ)] ובבחת פסח שתהא שחיטתו לשם פסח שחטו שלא לשמו פסול אין לי כו' כל"ל (צ"ק): כא) כד"ו ואשינוי בעלים קאי. וכמ"מ מחק מיבות אלו: כב) ל"ל בסוגיא (רא"ם). ונראה שלכך נתמוון הכה"ר אלא שנפל ט"ס בדבריו: כג) ל"ל הוא (ש"ם):

ליקוטים

הואיל וגלי גלי לא אמרינן. נר' דר"ל דהאי הואיל דגלי הוא דחוק יותר משאר הואיל דגלי גלי דבשאר דוכתין. (מ' כריתות מ"ס ס"ב)

[1]ולקח הכהן מדם החטאת שתהא קבלה לשם חטאת ואשכחן שחיטה וקבלה זריקה מנלן דאמר קרא [2]וכפר עליו הכהן מחטאתו [א] שתהא כפרה לשם חטאת אשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנלן אמר קרא עליו [ב] עליו ולא על חבירו אשכחן למצוה לעכב מנלן כדאמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו הכא נמי חטאת חטאתו אשכחן מצוה בשנוי קדש וזריקה בשנוי בעלים בין למצוה בין לעכב לעכב בכל עבודות [ג] בשנוי קדש ובשאר עבודות בשנוי בעלים בין למצוה בין לעכב מנלן אמר ר' יונה אתיא מחטאת נזיר דכתיב [3]והקריב הכהן לפני ה' [ד]ועשה את חטאתו ואת עולתו שיהו כל עשיותיו לשם חטאת אשכחן [ג] שנוי קדש שנוי בעלים מנלן [ה] [ד] (אם אינו ענין לשנוי קדש [ה] תניהו ענין לשנוי בעלים אשכחן למצוה לעכב מנלן) אמר רב הונא [בריה דר"י] חטאת חטאתו מתקיף לה רבינא אלא מעתה עולת עולתו מאי דרשת ביה ולרבינא מנחת מנחתו נסך נסכו מאי דרשת בהו ההוא [ו]מבעי ליה מנחתם ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם אפי' למחר אלא עולת עולתו מאי דרשת [ז] בהו ותו מי גמרי מהדדי חטאת חלב מחטאת נזיר לא גמרה שכן יש עמה דמים אחרים חטאת נזיר מחטאת חלב לא גמרה שכן כרת אלא אמר רבא אתיא מחטאת מצורע דכתיב [4]ועשה הכהן את החטאת [ד]שיהו כל עשיותיו לשם חטאת ואשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנליה אמר קרא [4]וכפר על המטהר וגו' [ח]על המטהר זה ולא על המטהר חבירו ואכתי מי ילפא מהדדי חטאת חלב מחטאת מצורע לא ילפא שכן יש עמה דמים אחרים חטאת מצורע מחטאת חלב לא גמרה שכן כרת מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא לכתוב [לא לכתוב] רחמנא בחטאת חלב ותיתי מהנך מה להנך שכן יש עמהם דמים אחרים לא לכתוב רחמנא בחטאת נזיר ותיתי מהנך מה להנך שכן אין להן שאלה לא לכתוב רחמנא בחטאת מצורע ותיתי מהנך מה להנך שכן אין [ו] באין בדלות אלא אמר קרא [5]זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה אף חטאת [ז] בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה הילכך מצוה משלמים והנך קראי לעכב ואשכחן חטאת חלב דכתיב בה לחטאת

ולקח הכהן. לשון קבלה הוא: **וכפר.** שיהו בזריקה. הולכה לא אצטריך קרא דבכלל קבלה [ח] היא ממרבינא ליה: **אשכחן למצוה כו'.** ולא קשיא מצוה מהיקשא דזאת התורה משלמים אתיא כשאר כל הזבחים אין בכל נמי ומסקנא מהתם ילף לה לקמיה ומעיקרא הוא דמהדרינן דנכתבו כולהו בגופיה: **כדאמר רב הונא כו'.** לקמן בשמעתין: **חטאתו.** וכפר עליו הכהן מחטאתו (כשזרק דמו לשמו חטאת חטאתו) מדהוה ליה למכתב מחטאת חטאתו וכתיב וי"ו יתירא למדרש בה לשם בעלים: **אשכחן מצוה בשנוי קדש.** בכל עבודות וזריקה אשכחן בה מצוה ועבוד בשנוי בעלים דהאי מחטאתו נמי [ט] בזריקה כתיב שהיא הכפרה [י]: **נעבד בכל עבודות בשנוי קדש.** שלא למדנו לאחד מהן ושאר עבודות נבד מזריקה בשנוי בעלים בין למצוה בין לעבד מנלן: **שיהו כל עשיותיו לשם חטאת.** ולמצוה לא אצטריך קרא דהא נפקא לן משאר חטאות והאי לעבודה: **[ה"ג בס"ח] אשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנלן [יא]: אמר רב הונא כו'.** גבי מזיר כתיב ועשה את חטאתו ואת עולתו הרי [יב] למצוה וכשלמים מה שלמים לא חלקת בהן בין זריקה לשאר עבודות בשנוי בעלים למצוה אף חטאת לא תחלק בין זריקה לשאר עבודות לעכב הרי לך מצוה ועבוד בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים כך נ"ל וכן יש לפרש גבי חטאת מצורע לקמן נ"ל: **ורבינא.** דלא קשיא ליה אלא עולת עולתו מנחתו ונסכו דכתיבי נמי גבי מזיר אמאי לא קשיא ליה: **הכוא מיבעי ליה.** כי היכי דדרשינן לכל מנחתם ונסכיהם [יד] בלילה ואפילו למחר [טו] דלא דרשינן לה אלא לגבי מזיר אמאי לא קשיא ליה: **מנחת נסכו.** לגבי בלילה הכי נמי דרשינן להאי ועשה את מנחתו כל זמן שיעשנו הוא קרוי מנחתו ונסכו של זה אע"פ שלא קרבו עם זבחו: **מי גמרי.** שאר חטאות וחטאת מזיר מהדדי דתמלי לומר חד למצוה וחד לעבד. סתם חטאת קרי חטאת חלב משום דשכיחא טפי: **שכן כרת.** מכפרת על חייבי כרת אלמא לא גמרי מהדדי וכיון דלא גמרי מהדדי תרווייהו למצוה אצטריכו: **ואשכחן שנוי קדש.** ולעבד דהא נפקא לן מצוה לעיל בשאר חטאות: **ופחד על המטהר.** סיפיה דועשה הכהן את החטאת הוא ועל המטהר אכולהו עשיות קאי: **ופיפי מהנך.** מזיר ומצורע: **שאלה.** מזיר נשאל לחכם ועוקר מזירתו ופטור מן הקרבן: **שכן אין [טו] באין בדלות גרסי.** שאין חטאות [טז] יורדות בעניות להביא עוף: **והנך קראי לעכב.** וכשלמים מה שלמים לא חלקת בהן למצוה אף חטאת לא תחלוק בו לעבד וכיון דכתיב עכובא בזריקה אתיא להו לכולהו עבודות בהך דרשא מהיקשא דשלמים: **אשכחן חטאת חלב דכתיב ביה לחטאת.** ושאר אותה לחטאת בשאר חטאת כתיב [יז] אם נפש כי תחטא וגו': חטאת

זריקה מנלן מוכפר עליו הכהן מחטאתו. הרבה יש תימה דהני קראי דשחיטה וקבלה ושאר אותה לחטאת ולקח הכהן כתיבי בשאר חטאת כגון חטאת חלב בפרשת ויקרא גבי כשבה והאי קרא דוכפר עליו הכהן מחטאתו דשמיעת קול ודיעוי שפתים אבל בחטאת חלב לא כתיב מחטאתו אלא על חטאתו כתיב ובתורת כהנים [ט] נאותה פרשה עצמה לחטאת חלב דרשי מקרא דמחטאתו אע"ג דלא כתיב בהאי פרשתא וזהו תימה דשביק קרא דעל חטאתו דכתיב בהאי פרשתא ושאר משום דעל חטאתו לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב אבל תימה לקמן משמע דכל הני קראי דהכא בחטאת חלב כתיבי דקאמר אשכחנא חטאת חלב אבל חטאת דשמיעת קול ודיעוי שפתים מנא לן וי"ל דהכי קאמר לקמן אשכחנא חטאת חלב עכובא שחיטה וקבלה בשנוי קדש ושאר עבודות נילף כדאמר לעיל מה שלמים לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות למצוה אף כאן לא תחלוק לעכב וקבלה נמי לא הוצרך לכתוב אבל שמיעת קול מנא לן דאע"ג דכתיב ביה וכפר עליו מחטאתו ודרשינן לעיל לשם חטאת היינו שנוי קדש שנוי בעלים אבל לא חלקת בין זריקה לשאר עבודות לעכב מנלן דאע"ג דכתיב ביה [יא] אמר רב הונא [בריה דר"י] חטאת חטאתו מתקיף לה רבינא אלא מעתה עולת עולתו מאי דרשת ביה ולרבינא מנחת מנחתו נסך נסכו מאי דרשת בהו ההוא [יב]מבעי ליה מנחתם ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם אפי' למחר אלא עולת עולתו מאי דרשת [יג] בהו ותו מי גמרי מהדדי חטאת חלב מחטאת נזיר לא גמרה שכן יש עמה דמים אחרים חטאת נזיר מחטאת חלב לא גמרה שכן כרת אלא אמר רבא אתיא מחטאת מצורע דכתיב [4]ועשה הכהן את החטאת [ד]שיהו כל עשיותיו לשם חטאת ואשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנליה אמר קרא [4]וכפר על המטהר וגו' [יג]על המטהר זה ולא על המטהר חבירו ואכתי מי ילפא מהדדי חטאת חלב מחטאת מצורע לא ילפא שכן יש עמה דמים אחרים חטאת מצורע מחטאת חלב לא גמרה שכן כרת מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא לכתוב [לא לכתוב] רחמנא בחטאת חלב ותיתי מהנך מה להנך שכן יש עמהם דמים אחרים לא לכתוב רחמנא בחטאת נזיר ותיתי מהנך מה להנך שכן אין להן שאלה לא לכתוב רחמנא בחטאת מצורע ותיתי מהנך מה להנך שכן אין [ו] באין בדלות אלא אמר קרא [5]זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה אף חטאת [ז] בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה הילכך מצוה משלמים והנך קראי לעכב ואשכחן חטאת חלב דכתיב בה לחטאת

שנוי בעלים מנא לן ומוקי בריש בשנוי בעלים בשם אינו ענין קודם שיעמיד קרא לעכב ומיהו י"ל דשאני הכא דכבר אשכחנא קרא לזריקה בשנוי בעלים ואית ספרים דגרסי אם אינו ענין לשנוי קדש דנפקא ליה מהתם תיהוי ענין לשנוי בעלים אשכחנא למצוה לעכב מנא לן אמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו ולגירסא זו לא לריכין תו לקרא לגעול בזריקה וניחא נמי הא דגרסינן לעיל כדאמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו דמשמע דעיקר מילתא לא אתמר אהכיא והיינו משום דלבסוף לא קיימא: **מנחתם ונסכיהם בלילה אפי' למחר.** לאו מהאי קרא [בב] [קדרים]: **הילכך מצוה משלמים והנך קראי לעכב.** וא"ת למה לי למכתב בכולהו לכתוב בהך [בג] ואינך כולהו אתו מדכתיב זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות כדלקמן (דף ט:) בשמעתא דמנוג ויש לומר דבמסקנא

1. ולקח הכהן מדם החטאת אשר לחטאת בצאצעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח: ויקרא ד, לד
2. ואת כל חלבו יקטיר המזבחה כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו: ויקרא ד, כו
ואת השני יעשה עלה במשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו: ויקרא ה, י
3. והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את חטאתו ואת עולתו: במדבר ו, טז
4. ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטמאתו ואחר ישחט את העלה: ויקרא יד, יט
5. זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים: ויקרא ז, לז

הגהות הב"ח

(א) גמ' שיעוי בעלים מנלן (אם אינו ענין וכו' מנלן) תפ"מ. וכ"ג רש"י לא גרס ליה אלא ה"ג אשכחן שיעוי קדש שיעוי בעלים מנלן אמר רב הונא כו': (ב) שם עולתו מאי דרשת ביה ומו: (ג) רש"י ד"ה הכוא וכו' למחר או לגבי: (ד) ד"ה אשכחן וכו' כתיב (ויקרא ד, כז) ואם נפש אחת תחטא:

מוסף רש"י

מנחתם ונסכיהם. בפרשת פנחס כתיב בכולהו מנחתם ונסכיהם לפרים וגו' לומר לך ומנחתם ונסכיהם אפילו [ולבו] (תמורה יד. עפ"י שיטמ"ק). ונפקא לן מהא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם ימרוי דתניני בקרבנות הגא לחכי כתיבי (לקמן פד.) בלילה. אע"פ שמקריבין הקרבנות ביום יכולין להביא המנחות והנסכים בלילה (תענית ב.) בלילה. דמנחת נסכים קריבין בלילה, ואי קשיא הא אמרינן בקמוקין [רבים] דבריהם שדרכן ליקרב ביום וקתני מנחת נסכים, מפרש לה בפרק יש קרבנות במסכת תמורה (דף יד.) דהא דקתני ביום נסכים הבאים עם הזבח שקרבו בשעת שחיטת הזבח דאין קרבין אלא ביום כדאמר בפ"ב דתמורה ואותן טוענין שירה. ואפילו אית"ל דבאין בפני עצמן טוענין שירה מ"מ טוב שיביאם עם הזבח כדי שיאמרו אאכילה ושתיה כדאמר' התם בערכין או דלמא אאכילה ושתיה אמרה אשתיה לחודיה לא אמרה. וההיא דמביא אדם זבחו היום ונסכו מכאן עד י' ימים משמע דלכתחלה יכול לעשות כן, הני מילי בקרבן יחיד דאין טוענין שירה דאין אומרים שירה אלא על קרבן צבור הקבוע להם זמן כדמוכח התם בערכין. (תוס' ר"י דף ל ע"ב)

שיטה מקובצת

אשכחן למצוה. [לא"ה כאן חסר שורה שלימה מהסתלה ועוד משורה שניה כמה מיבות, רק הענין מוכן לכל המעיין] כדמוכח בסמוך. וא"ת למצוה מיפוק ליה מהיקשא דשלמים דהא כתיב בהאיי בקרא לחטאת. וי"ל (דלא) [ולהה"ע ומסקנא מהתם ילף, אלא] משיקרא [הוא דמהדרינן] לאשמוטי קרא גופיה. כך פרש"י. ומורי פירש דפ"ד דתלמודא דהיקשא לא הוי לענין פסח וחטאת [כיון דאין כאיס נבלר ודבס] ולא הוי [דומיא] דשלמים אלא דבר שבא בנדר ובדבס דומיא דשלמים, ומ"מ כי לא משכח קרא בגופייהו מפיק כיון דשלמים למצוה מהיקשא נפיק כיון דשלמים למצוה נפקא ממוצא שפתיך ויתא טפי לאוקמי הסיקס לגמרי למצוה ועיכובא נפקא לן מקראי דכתיבי בגופייהו (תוס' אחרונה): **שאמרי** וכפר עליו הכהן. גבי חטאת דשמיעת הקול כתיב (ויקרא ה). מיהה אמאי שביק קרא דוכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא דכתיב גבי חטאת חלב או מוכפר עליו הכהן מחטאתו דכתיב גבי שעיר נשיא. וי"ל דההיא בחטאת קא מייירי ולא בקרבן חטאת. [וכוכפר] על חטאתו אשר חטא [לא] מייירי בקרבן: ה"ג בס"ח ועשה בו' שיהו כל עשיותיו לשם חטאת ואם אינו ענין למצוה לשיעוי קודש [ודאם] נפקא מהתם תניהו ענין לעכב בשיעוי קודש. אשכחן שיעוי קודש בין לעכב, שיעוי בעלים בין למצוה בין לעכב מנלן, אמר רב הונא אמר חטאת חטאתו דמשמע שיעוי בעלים למצוה) וכיון דגלי גבי ומשמעא בין למצוה ובין לעכב. ותקשה למיד דמשמעינן שיעוי קודש למצוה הוי לן לאהדורי שיעוי בעלים למצוה ולאהדורי [לא"כ] אשעוי קודש לעכב. כי כך שיעוי התלמוד בכל הסוגיא לאוקמי מצוה

בשיעוי בעלים קודם שנדע עיכובא בשיעוי קודש. לכך נראה [דגרסי' אם] אינו ענין בשיעוי קודש דנפקא לן מהתם תניהו ענין בשיעוי בעלים, אשכחן למצוה בין בשיעוי קודש בין בשיעוי בעלים לעכב מנלן בין בשיעוי קודש בין בשיעוי בעלים, אמר רב הונא אמר חטאת חטאתו דמשמע לעכב בשיעוי בעלים ונפקא לעכב בשיעוי קודש הכי הכי: דחטאת חטאתו לא משמע אלא בשיעוי בעלים דוקא הואל ודשטעא דקרא מסתמא שיעוי קודש הוי מקומיכון ליה בשיעוי בעלים ומקמי דמיבעי ליה דמשמע לעכב בשיעוי קודש הוי מקומיכון ליה בשיעוי בעלים כמוך אם: **אלא אמר רבא אתיא** וכו'. אשכחן שיעוי קודש בין לעכב בין למצוה בין לעכב, שיעוי בעלים מנלן בשאר עבודות בין למצוה בין לעכב. כך פי' רש"י. ולא נהירא, מדא דקודש הוי לנו לאעמוד הפסוק בשיעוי בעלים למצוה משיעוי קודש לעכב, כמו שהקשיתי לעיל. ועוד דמה הרויח רבא לגימרא דמשמע דעיקר מילתא לא אתמר אלא בשיעוי בעלים דמשמע דלא מכח (הני) [הך] פירכא [בד] דמה לחטאת מזיר שכן יש (שמהכס) [שמהה] דמים אחרים וטוא מוסיף [בה] ומביא עמו חטאת מצורע דשיך למיפרך הכי. לכן נראה לפרש דאיתו אחר מקרא דמזיר רק מחטאת חטאתו משום קודש דרבינא, אבל לא חסם לאיתך קודש (לא) [דמזיר] גמרי מהדדי. וה"ק אלא אמר רבא מקראי דלעיל ידענו שיעוי קודש ושיעוי בעלים למצוה, ולעכב נפקא לן בשיעוי קודש מועטה את החטאתה. והילכך פריך אפילו אשכחן שיעוי קודש לעכב שיעוי בעלים מנלן. ומאמר דכתיב וכפר על המטהר מכילו, ולקח אל עשיותיו דכתיב בריש לא דקרא ומעיקר דכתיב בריש לא דקרא בקונטרס:

ליקוטים

מנחתם ונסכיהם בלילה כו'. נ"ל דלכתחילה יש להביא נסכים עם הזבח, דאי מביא בלילה אין יכול לומר שירה כדאמרינן בפ"ב דערכין מה כפרה ביום אף שירה ביום, ולמחר נמי אם מביאה מבעיא לן דהם אם טוענין שירה כו' ולא איפשטו, והא דאמר ר"מ התם דשיר מעכב הקרבן היינו בנסכים הבאין עם הזבח שקרבו בשעת שחיטת הזבח דאין קרבין אלא ביום כדאמר' בפ"ב דתמורה ואותן טוענין שירה. ואפילו אית"ל דבאין בפני עצמן טוענין שירה מ"מ טוב שיביאם עם הזבח כדי שיאמרו אאכילה ושתיה כדאמר' התם בערכין או דלמא אאכילה ושתיה אמרה אשתיה לחודיה לא אמרה. וההיא דמביא אדם זבחו היום ונסכו מכאן עד י' ימים משמע דלכתחלה יכול לעשות כן, הני מילי בקרבן יחיד דאין טוענין שירה דאין אומרים שירה אלא על קרבן צבור הקבוע להם זמן כדמוכח התם בערכין. (תוס' ר"י דף ל ע"ב)

כו) בכמ"ר כתוב הני פירבי, ולפי"ז לריך היה להוסיף כאן גם פירכא דמה לחטאת חלב שכן בכרת, ול"ע: כו) מיבעי בכמ"ר קרוש, ומשמע קלת סם לגרסי' חרוב:

ח: כל הזבחים פרק ראשון זבחים

מ א מיי׳ פט״ו מהל׳ פסה״מ הלכה יב:
מא ב מיי׳ שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לְיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא ג, ו

מוסף רש״י

ובשאר ימות השנה. כגון שהפרישו קודם לכן ימים רבים וקיימה לן דכשר לשלמים בפירקין דלקמן, ואם שחטו לפסח פסול דלמו זמניה ואי לשם שלמים שחטו כשר (פסחים ט:): **דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים.** דהאי זבח שלמים קרא שמיה הוא דהא בשלמים איירי לעיל והוה מלי למכתב ואם מן הצאן יביא קרבנו (מנחות פג: בכתי״) **ואפילו לעופות.** דלימנהו וזבחה אלא מליקה. (כתי״ ירושלים) **אלא לזבח ריבויא הוא.** אינו לשון כלל ולא דרשינן ליה בכלל ופרט אלא בריבוי ומיעוט והוה ליה ריבה ומיעוט וריבה [ריבה] הכל שאין מקרא יתר נדרש בכלל ופרט אלא בריבוי וכל ריבה ומיעוט וריבה ריבה הכל ואפילו אינו בא בגדר ובנדבה ומלי מיעט מיעט לשמו (כתי״ פרים) **ריבויא הוא.** אינו לשון כלל לרבות נדון בכלל ופרט אלא בריבה ומיעוט וריבה ריבה הכל (קידושין כד:) **אימא לכל דשחיט ליה ליהוי כוותיה.** השתא לתמרת האי שלמים למירדם ביה ריבה ומיעוט וריבה ולא אייתר ליה למירדם ביה האי דרשות לעיל לכל דשחיט ליה שלמים ליהוי אימא לכל דשחיט ליה ליהוי כוותיה (כתי״ פרים):

שיטה מקובצת

הנך בולהו אתיין בבה הצד. משלשן. כך פרש״י. והדין עמו, דהכי מסיק ומקורב לה אמינ דאיכא למיפרך שכן יש עמהם דמים אחרים ואי מחטאת חלב כו׳ עד בשלמים. ולא״ם והשתא נמי דאמינ דאמשמן איכא למיפרך מה לשון (שכן אין בחלן בדלי דלות תאמר בהגן). ותירץ ר״ש דמה שבאים בדלי דלות לא מהני לכשרים אלא לשמה. דדלי דלות מאי ניהו עשירים האיפה והיא (בעלמה) פסולה אלא לשמה כדכתיב (ויקרא ה, ז) [בני] עשירים שאיפה (המעלה) היא דמשמע היא לשמה כשריה אלא לשמה פסולה. ולא״ם כו׳ (כמתנ׳ בתוד״ה הנך): **ובשאר** ימות השנה לשמו פסול. דלא חזי למידי והתם בפסח שני (פסחים סד. וכתי׳ ר״ת שם) פריך (אלא) לשמו פסול שלמים לשם פסח קשתיו, ומשני לא נדרה אלא לקדוש זמנו דבעי עקירה לר״ש והילכך קתני פסול כל כמה דלא עקרים. ולפסח עצמו לא (הוי) [מזי] דהא שינה בין הערבים לעכב (תוס׳ שוה): **ואם** מן הצאן. זה לשון הר״פ ואם מן הצאן פי׳ בקונטרס לאו קרא יתירא כו׳. ולא נראה דהא כתיב בפתחה בפסח (אם) זכר אם נקבה בפסח אינו בא אלא זכר. ועוד דכולה פרשה לא איירי אלא בשלמים והילכך אינטריך קרא לפרוטי דין שלמים כמו ואם מן הבקר. ואי לאו קרא יתירא מנ״ל לאוקומי בפסח. ולכך נראה דמיירתא דקרא דדרש דהא בתר כן כתיב אם כשב אם עז וא״כ למאי אינטריך ואם מן הצאן דכתיב ברישא דקרא הלא בכולל כשב ועז הוא אלא ש״מ (מייתינהו) הוא לפסח לדרוש דבר הבא מן הצאן דהייטו פסח יהיה לזבח שלמים (תוס׳ שוה): **אלא** לזבח ריבויא הוא. (פירקן) (הגהה) דגים ר״ש אינו כלל כו׳ עד כל הזבחים. ויש לנמנם על לשונו דאמנו כל היכא דדרשינן כלל ופרט (ליכא ריבויא) בלשון. אלא (נראה לפרש דרשון) (רש״י) דבבר אחר קרבנו דכלל הוא, ומעתה לית (כתיב לזבח) דכללא אחרינא הוא והוו כמתי כללות הסמוכים זה לזה ואתמרי כל מילי אף לאינטריך למעט לשמו. אלו קשה דמשמע דמהכא דמעטינן ליה, ולקמן (דף נא.), נפקא לן מנין הערבים ותרי מיעוטי למה לי. וי״ל דתרוייהו צריכי דאי מנין הערבים לא הייתי מעטינן אלא יהא כשר משום פסח קודש זמנו כשאחטו לשמו, אבל כשר הוא לשלמים ועוד אי שלמים למאי אתא. ועוד אפילו ממעטינן ליה מכעין הפרט [והשתא (לא) נא לאמרן רק קונים דנדר ונדבה (ואינן) בני למעוטי מהאי קרא לשמו. לכך נראה לפרש לשמו דהיינו הוא כלומר לדרשון ליה (בריבה ומיעוט וריבה.) וגם להתליף הסיעה אלא דרשינן ליה בכללא ופרט כמו מעיקרא דמ״ל טעל דקתני אי מה הפרט מפורש דבר הבא בנדר כו׳ דבכל דבר הבא בנדר כו׳ דדרשינן כלל ופרט וכלל בעינן כעין הפרט. אלא דרשינן ליה בריבה ומיעוט וריבה דמרבינן כל מילי ולא ממעטינן אלא דבר אחד דהייטו לשמו, דבריבה ומיעוט וריבה לא בעינן כעין הפרט. ועוד דאי דרשינן ליה בריבה ומיעוט וריבה ולא אייתר דלמה לי דרשות לעיל לכל דשחיט ליה שלמים ליהוי אימא לכל דשחיט ליה ליהוי כוותיה (כתי״ פרים):

מסורת הש״ס

חטאת דעבודה כוכבים. דכתיב בפ׳ שלח לך ולא כתיב בהאי עניינא וכן חטאת דשמיעת הקול לא כתיב בההוא עניינא דההוא עניינא בחטאת דשגגת כרת קיימא כדיליפינן בהוריות (דף ג.): **שמיעת הקול.** שבועת העדות ושמעה קול אלה (שמיעת הקול) ה״ו ושבועת ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו בחד עניינא כתיבי בקרבן עולה ויורד ו׳ ושמעה קול אלה או נפש כי תשבע לבטא או נפש אשר תגע וגו׳ ומוקמא לה במסכת שבועות (דף י:): **בטומאת מקדש וקדשיו: אתיין במה הלה.** מחטאת חלב וחטאת מזיד ומצורע דכי פרכת מה לחטאת חלב שכן כרת חטאת מזיד ומצורע יוכיחו מה לחטאת מזיד ומצורע שכן יש עמהן דמים אחרים חטאת חלב תוכיח הלד השוה שבהן כו׳ אף אני אביא חטאת דשמיעת הקול. ומחטאת חלב וחדא מהני לא אתיא דאי מחטאת חלב וחטאת מזיד איכא למיפרך מה לחטאת מזיד שכן אין בחלן בדלות תאמר בשבועת ביטוי שהיא בעולה ויורד אי מחטאת חלב וחטאת מצורע איכא למיפרך מה להלד השוה שבהן שכן אינן בשאלה תאמר בשבועה שיש בה בשאלה: **שלא לשמו פסול.** כלתמרי׳ (לעיל דף ז:): **בשאר ימות השנה לשמו פסול** ו׳. כלתמרי׳ ה״ו: **במס׳ פסחים** (דף פח.) שחטו קודם חצות פסול דכתיב בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בי״ד בין הערבים: **שלא לשמו כשר.** כדמפרש ואזיל: **מנהני מילי.** דבשאר ימות השנה שלא לשמו כשר: **ואם מן הצאן קרבנו כו׳.** (ו) ולא קרא יתירא קא דרים אלא משמעותא דקרא משמע ליה הכי ואם דבר הבא מן הצאן (ז) דהייטו פסח שאינו בא אלא מן הצאן היה קרבנו אינו לזבח שלמים ועל כרחך שלא בזמנו קאמר דאי בזמנו הא ילפינן ליה לעיל [ז:] דפסול: **ואימא שלמים אין כו׳.** שחטו לשם שלמים ליתכשר אבל שחטו לשם עולה ליפסל ובריית׳ קתני שלא לשמו כשר ואפילו שחטו לשם עולה או לשם חטאת: **לזבח.** קרא יתירא הוא דמלי למכתב לשלמים: **אימא לכל דשחיט ליהוי כוותיה.** שחטו לשם עולה יהא עולה דהא אתרבי ליה כל זבח: ה״ג **אי הוה כתיב לשלמים וזבח דקרא אמרת.** דאי כתב הכי הוה משמע יהא כשלמים (ז) אי כשאר זבח: **בשאר דכתיב לזבח שלמים.** הכי משמע לכל זבח שיזבחנו לשמו שלמים יהיה: **ואימא לזבח גמי כו׳.** אמרי׳ דריש להאי זבח שלמים הכי דרוש הכי דבר הבא מן הצאן הוא לכל הזבחים כל שכשר שלא לשמו כי הדר כתב שלמים פרט שלא הכשרתיו בעקירת שמו אלא א״כ שחטו לשלמים אבל שחטו לשם זבח אחר פסול: **ואפי׳ לעופות** ו׳. שחטו לשם (ח) חטאת יא) עוף: **אף כל שהוא שלא לשמו. יצא חטאת ואשם לא.** שחטו לשם חטאת ואשם יהא פסול אפילו לשלמים: **אלא לזבח רבויא הוא.** אינו לשון כלל ולא דרשי׳ ליה בכלל ופרט אלא בריבוי ומיעוט וריבה ריבה הכל (יא) בגמרא שנאמר מן הצאן ומן הבקר ומן הצאן אבל כתיב על חטאתו (צ״ק דף ט:) כ) ר״ל הגה״ה (ש״מ ורינב״ן): **כא)** ר״ל דהיינו (ש״מ): **כב)** דלות במצורע כל״ל (ש״מ): **כג)** ר״ל קשחיט למאן דאית ליה לא בעי עקירה, גליון (ש״מ). ולאלה לות כד: **כד)** ר״ל דלא בעי עקירה (ד״ה). ושמעה״ה הגיה דבעי עקירה, ולכאורה. לפ״ז הגוס׳ שבאות כג שייכא עם הגיהה זו, אך הרא״ש הביא נוס׳ ד״ו דלא בעי, ומי׳ דלכך מ״ל לא ס״ה דקמני לשמו פסול אפי׳ מוקמא קודם לפסח. וכן בל״ק הגיה בלאינו ע״ש. ועי׳ מרא״ה כהן ומשק שלמה, ועי׳ גם בש״מ ד״ה ושאר ימות: **כה)** ר״ל פירש בקונטרס, ולכן לא מצינו בכש״י גי׳ זו ומסקנת פסחים ס ע״ב כתב רש״י הכי (עי׳ מוסף רש״י) (צ״ק). ותמנס ראה לעיל אות ז שאמן כך כתוב ברש״י ס״ו: **כו)** ר״ל חזי

ו) ירושל׳ פסחים פ״ה ה״ב, שקלים פ״ב ה״ד, **ב)** לעיל ד: ב״ק מד. מולין סו. [כריתות כא.]. **ג)** ירושל׳ שם., **ד)** קדושין כד ב״ק נ נדה לג., **ה)** ויקרא חובה פי״ג ה״ט, **ו)** לקמן יד. ועי״ב., **ז)** ויקרא חובה סוף פרק ו:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ חטאת דע״ז ודשמיעת: **(ב)** שם ואימא שלמים: **(ג)** שם אימא לכל דשמיע: **(ד)** שם לא דמי לכל דשמיע: **(ה)** שם לא ע״ש: **(ו)** שם בכללי ופרטי כי האי גוונא דריש כלל: **(ז)** רש״י ד״ה ואם מן וכו׳ ולא קרא יתירא. נ״ב כלומר דשמא דקא״ל דדרים ליה מכלל ופרט לזבח לא יתורת הוא עד דמסיק אלא לזבח ריבויא כו׳ וכמו שפיכ בקונטרס גופיה לפם אבל מודה הקונטרס דמן הלמן יתורת הוא דאתי לפסח ולכלמנו התוס׳: **(ו)** **באי״ה** דהייטו פסח. נ״ב ושלא לשמו נפקא לן מדכתיב מן הלמן קרבנו כלומר שאחט הפסח לשם קרבנו שהוא מחויב לקריב כגון עולה כו׳ דהייטו שלא לשמו: **(ח)** ד״ה ואפי׳ וכו׳ לשם עולת עוף: **(ט)** ד״ה אלא לזבח וכו׳ ופשך כלל כו׳ וכן וכו׳ מקרא של ייתור לשון אינו: **(י)** תוס׳ ד״ה ואם וכו׳ ל״ה מן הלמן:

שינויי נוסחאות

א) זה הסימן הוא לשמות אתמוראים שהחלכו בכל הסוגיא עד אמר רב משמיה דמנוא כו׳. אבל יש כאן אחה ט״ס דוק ותשכח (תוס׳ קדושה). ג׳ כ״ל שלן קבא יצא ממהר. וכ״מ שלא קיבאי צד ממהר ביבאי נא. וכ״מ שלן קבוצאן ממהר ביבא נא: **ב)** דשחיט ליה (ש״מ): **ג)** ל״ל לזבח ולשלמים (כ״צ). ל״ל לזבח ושלמים (ד״ה). וכ״ל בא לאפוקי מנוסן אלו. וכ״מ ור׳ כלפינו: **ד)** עופות ואפי׳ מנחות (ש״מ): **ה)** כתה״ל וב״ל אינא אינא הנחיות שבסוגריים: **ו)** ויורד. שמיעת קול ושמעה קול אלה. שבועת ביטוי או נפש כו׳. כל״ל (ש״מ): **ז)** כ״מ עוסף דלא חזי למילתיה. וכן הוגה בכ״ל ובש״מ. ועי׳ תוד״ה לשמו: **ח)** בדאמרי׳ וכו׳ עד סוס״ד ליתא בכ״ל, וכן בכ״ל סומן קנוע זה בתחלתו ובסופו. ועי׳ תוד״ה לשמו: **ט)** בכתה״ל לשלמים או לשאר. ועי׳ ל״ק: **י)** ל״ל עופות (ש״מ): **יא)** תיבת חטאת ליתא בכתה״ל וד״ו. ובשמה״ל הוסיפה, ועי׳ ב״מ: **יב)** ופרטות שבתורה (כתה״ל ושמה״ל): **יג)** ל״ל של שלמים (ש״מ). ל״ל כתיב לזבוח שלמים (פ״מ) ובמ״ל כתב שנוסחת נכונה היא: **יד)** וכן כל (שמה״ל): **טו)** בכתה״ל יתר, ועי׳ ב״מ לות ט: **טז)** על הבגד דכתיבא בחטאת גופיה אבל שינוי קודש לא כתיב בחטאת (לשון תוס׳ מנחות ג ב): **יז)** תחלוק לעכב (שמה״ל): **יח)** ולא הגהת רש״ן וש״ק. ועי׳ רש״ש דיש לקרות המיבה בניקוד זה אותו. וכתב שבמנס הגיהו: **טו)** ל״ל על חטאתו. וכן נאלן בסמוך ל״ל אבל כתיב על חטאתו (צ״ק וינב״ן): **כ)** ל״ל הגה״ה (ש״מ וגליון): **כא)** ל״ל דהיינו (ש״מ): **כב)** דלות במצורע כל״ל (ש״מ): **כג)** ל״ל קשחיט למאן דאית ליה לא בעי עקירה, גליון (ש״מ). ולאלה לות כד: **כד)** ל״ל דלא בעי עקירה (ד״ה). ושמעה״ה הגיה דבעי עקירה, ולכאורה. לפ״ז הגוס׳ שבאות כג שייכא עם הגיהה זו, אך הרא״ש הביא נוס׳ ד״ו דלא בעי, ומי׳ דלכך מ״ל לא ס״ה דקמני לשמו פסול אפי׳ מוקמא קודם לפסח. וכן בל״ק הגיה בלאינו ע״ש. ועי׳ מרא״ה כהן ומשק שלמה, ועי׳ גם בש״מ ד״ה ושאר ימות: **כה)** ל״ל פירש בקונטרס, ולכן לא מצינו בכש״י גי׳ זו ומסקנת פסחים ס ע״ב כתב רש״י הכי (עי׳ מוסף רש״י) (צ״ק). ותמנס ראה לעיל אות ז שאמן כך כתוב ברש״י ס״ו: **כו)** ל״ל חזי

(ט) לא קאי ואע״ג דבפרק דם חטאת (לקמן דף נב.) תנן תורה אחת לכל החטאות היינו במילתא דכתיבא בהם אשר יזה מדמה על הבגד מו) ומיהו איכא דאמרי לה״ל דכי האי גוונא דף ג.) וא״ל מה לי למכתב בחטאת חלב עכובא בכל עבודות לכתוב בחלב וגימא מה שלמים לא חלקת למנוה אף חטאת לא תחלוק יז) כדקאמר לעיל וי״ל דכי האי גוונא זמנין דטרח ליה קרא וכתב ג״כ אתי לדרשא אחרינא ואי״ת מנא לן בחטאת מזיד עכובא בשני בעלים יש לומר מחטאת חטאתו אע״ג דלעיל לא קאי עיקר פירכא סמיך אותו יח) מי גמירי מהדדי:

חטאת דעבודת כוכבים אתיא מחטאת חלב שכן כרת במותה. יש ספרים שכתוב בהן חטאת דעבודת כוכבים וטומאת מקדש וקדשיו ואינו נראה דאע״ג דכרת במותה מכל מקום איכא למיפרך מה לחטאת חלב שכן אינה באה בדלות כדפרכינן לעיל גבי חטאת מצורע: **שמיעת** קול. דלא כתיב לחטאתו יט) גבי עבודה מנלן עכובא אבל כתיב לחטאת על דבריה אחרים ואין בכך כלום: (ה״ג) כ) **הנך** בולהו אתיין במה **הצד.** הקשה רבינו תם מה להנך שכן אין באין בדלי דלות תאמר בהנך ותירץ כיון דדלי דלות גופיה פסולה שלא לשמה היינו כא) מנחת חוטא דפסולה שלא לשמה כדתנן בריש מנחות (דף ב.) ומפיק לן מדכתיב כי חטאת היא אין סברא שמה שבאין בדלי דלות יגרום להם בעשירות להיות כשירין שלא לשמן כיון שהדלי דלות עצמן פסול וקשה א״כ לעיל דפריך גבי מצורע מה להנך שכן אינן באין בדלות תאמר במצורע מאי קושיא והלא דלות כב) היינו חטאת העוף וחטאת העוף פסולה שלא לשמה כדתנן בפרק קדשי קדשים (לקמן דף סד:) ומפיק ליה בתורת הכהנים כ) מחטאת היא וכיון דפסולה בדלות היאך יש לה לגרום בעשירות הכשר שלא לשמה ואם תאמר והא בחטאת חלב למדה משלמים בהיקש למצוה והיכי יליפי שאר חטאות במה הלד הא בעיא היא לקמן פרק איזהו מקומן (דף נ.) אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ולא פירכא היא כלל דכולהו חטאות נמי יליפי למצוה משלמים ועכב הוא דילפינן בשאר חטאות מהנך דכתיב עכובא בגופייהו ואם תאמר וחטאות הלבור כגון שעירי רלאשי חדשים ומועדות מנלן הא לא אתו מהא הלד דמה להנך שכן שנוי בעלים פוסל בהן מה שאין כן בקרבן צבור כדאמר לעיל (דף ד.) דשנוי בעלים ליתא בציבור אע״ג דלא שייך שנוי בעלים בצבור מ״מ פירכא טובה היא כדאשכחן בפ״ק דקדושין (דף ה:) מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני תאמר בחופה וכן פרק החובל (ב״ק דף פח.) מה לאשה שאינה במילה ועוד קשה חטאות פנימיות לרבי שמעון דאמר יז) כל שאינו על מזבח החיצון אין בו משום פיגול איכא למיפרך מה להנך שכן פיגול פוסל בהן תאמר בחטאות הפנימיות ויש לומר דבפר העולם דבר של צבור כתיב חטאת הקהל היא ודרים מינה בת״כ יח) שפסול שלא לשמו אם כן אשכחן צבור וגם פנימי לעכב ולמנוה ולפנים משלמים: **הגה״ה בשאר ימות השנה לשמו פסול.** היינו קודם הפסח דבעי עקירה או כגון דנדחו בעלים לפסח שני אבל אח״כ לא דפסח בשאר ימות השנה שלמים ושלמים לשם פסח קשתיו כא)

כדאמר בפ׳ תמיד נשחט (פסחים דף סד.) ובפ׳ שני דחולין (דף נ.) ומיהו איכא למ״ד בפוסח אלו דברים (פסחים דף עג.) **דבעי** כב) עקירה: **לשמו פסול.** (כתוב) כה) בקונטרס דלא חזו למילתייהו כו) ורבינו ש״י הגיה כדאמר בפסחים (דף פח.) שחטו חלות פסול שנאמר בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בארבעה עשר בין הערבים וסוגיא דהש״ס נמי משמע לקמן בגמרא [דף יח:] הפסח ששחטו שחרית דמבין הערבים נפיק ואין לומר דנפיק מדדרשינן הכא לזבח שלמים שלריך שיעקרנו לזבח שלמים דדילמא הני מילי למצוה אבל לעכב לא: **ואם** מן הצאן קרבנו. פי׳ בקונטרס לאו קרא יתירא דרים אלא ממשמעות דקרא משמע ליה הכי וזהו תימה דאי לא כו) מייתי קרא יתירא מנא ליה לאוקומי בפסח וגראה דמייתורא דרים דלא הוה לריך למכתב לזבח שלמים כה) דאשכחנא קאי [ועי״ל] כו) דבסמוך [דף ט.] דרים כשב לרבות פסח לאליה ופירש רבינו ש״י דמיותר דמדכתיב בתר הכי בשלמים ואם מן העז כ) קרבנו מכלל דעד השתא איירי בכשב וה״נ י״ל מדכתיב לעיל אם מן הבקר קרבנו לא) מכלל דהכא בצאן מיירי אם כן (י) הצאן מיותר הוא למותר פסח. ברוך: **אי** הוה כתב לזבח השלמים כב) כדקאמרת. הוה ליה למימר אי הוה כתב לזבח כדקאמרת דשלמים לא לריך כלל: **אלא** לזבח **רבויא הוא.** משמע ליה לגמרא שהוא רבויא כדאמר (ג״ק דף סג.) בכלל לג) כללא כל רבויא דמשמע ליה לחלק בין כל לבבל הילכך לא דרשינן ליה בכללא ופרטא אלא בריבה ומיעט ובקונטרס הלריך בפירושו:

חטאת דעבודה כוכבים. דכתיב בפ׳ שלח לך ולא כתיב בהאי עניינא וכן חטאת דשמיעת הקול לא כתיב בההוא עניינא דההוא עניינא בחטאת דשגגת כרת קיימא כדיליפינן בהוריות (דף ג.): **שמיעת הקול.** שבועת העדות ושמעה קול אלה (שמיעת הקול) ה״ו ושבועת ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו בחד עניינא כתיבי בקרבן עולה ויורד ו׳ ושמעה קול אלה או נפש כי תשבע לבטא או נפש אשר תגע וגו׳ ומוקמא לה במסכת שבועות (דף י:): **בטומאת מקדש וקדשיו: אתיין במה הלה.** מחטאת חלב וחטאת מזיד ומצורע דכי פרכת מה לחטאת חלב שכן כרת חטאת מזיד ומצורע יוכיחו מה לחטאת מזיד ומצורע שכן יש עמהן דמים אחרים חטאת חלב תוכיח הלד השוה שבהן כו׳ אף אני אביא חטאת דשמיעת הקול. ומחטאת חלב וחדא מהני לא אתיא דאי מחטאת חלב וחטאת מזיד איכא למיפרך מה לחטאת מזיד שכן אין בחלן בדלות תאמר בשבועת ביטוי שהיא בעולה ויורד אי מחטאת חלב וחטאת מצורע איכא למיפרך מה להלד השוה שבהן שכן אינן בשאלה תאמר בשבועה שיש בה בשאלה: **שלא לשמו פסול.** כלתמרי׳ (לעיל דף ז:): **בשאר ימות השנה לשמו פסול** ו׳. כלתמרי׳ ה״ו: **במס׳ פסחים** (דף פח.) שחטו קודם חצות פסול דכתיב בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בי״ד בין הערבים: **שלא לשמו כשר.** כדמפרש ואזיל: **מנהני מילי.** דבשאר ימות השנה שלא לשמו כשר: **ואם מן הצאן קרבנו כו׳.** (ו) ולא קרא יתירא קא דרים אלא משמעותא דקרא משמע ליה הכי ואם דבר הבא מן הצאן (ז) דהייטו פסח שאינו בא אלא מן הצאן היה קרבנו אינו לזבח שלמים ועל כרחך שלא בזמנו קאמר דאי בזמנו הא ילפינן ליה לעיל [ז:] דפסול: **ואימא שלמים אין כו׳.** שחטו לשם שלמים ליתכשר אבל שחטו לשם עולה ליפסל ובריית׳ קתני שלא לשמו כשר ואפילו שחטו לשם עולה או לשם חטאת: **לזבח.** קרא יתירא הוא דמלי למכתב לשלמים: **אימא לכל דשחיט ליהוי כוותיה.** שחטו לשם עולה יהא עולה דהא אתרבי ליה כל זבח: ה״ג **אי הוה כתיב לשלמים וזבח דקרא אמרת.** דאי כתב הכי הוה משמע יהא כשלמים (ז) אי כשאר זבח: **בשאר דכתיב לזבח שלמים.** הכי משמע לכל זבח שיזבחנו לשמו שלמים יהיה: **ואימא לזבח גמי כו׳.** אמרי׳ דריש להאי זבח שלמים הכי דרוש הכי דבר הבא מן הצאן הוא לכל הזבחים כל שכשר שלא לשמו כי הדר כתב שלמים פרט שלא הכשרתיו בעקירת שמו אלא א״כ שחטו לשלמים אבל שחטו לשם זבח אחר פסול: **ואפי׳ לעופות** ו׳. שחטו לשם (ח) חטאת יא) עוף: **אף כל שהוא שלא לשמו. יצא חטאת ואשם לא.** שחטו לשם חטאת ואשם יהא פסול אפילו לשלמים: **אלא לזבח רבויא הוא.** אינו לשון כלל ולא דרשי׳ ליה בכלל ופרט אלא בריבוי ומיעוט וריבה ריבה הכל (יא) בגמרא שנאמר מן הצאן ומן הבקר ומן הצאן אבל כתיב על חטאתו (צ״ק דף ט:) כ) ר״ל הגה״ה (ש״מ ורינב״ן): **כא)** ר״ל דהיינו (ש״מ): **כב)** דלות במצורע כל״ל (ש״מ): **כג)** ר״ל קשחיט למאן דאית ליה לא בעי עקירה, גליון (ש״מ). ולאלה לות כד: **כד)** ר״ל דלא בעי עקירה (ד״ה). ושמעה״ה הגיה דבעי עקירה, ולכאורה. לפ״ז הגוס׳ שבאות כג שייכא עם הגיהה זו, אך הרא״ש הביא נוס׳ ד״ו דלא בעי, ומי׳ דלכך מ״ל לא ס״ה דקמני לשמו פסול אפי׳ מוקמא קודם לפסח. וכן בל״ק הגיה בלאינו ע״ש. ועי׳ מרא״ה כהן ומשק שלמה, ועי׳ גם בש״מ ד״ה ושאר ימות: **כה)** ל״ל פירש בקונטרס, ולכן לא מצינו בכש״י גי׳ זו ומסקנת פסחים ס ע״ב כתב רש״י הכי (עי׳ מוסף רש״י) (צ״ק). ותמנס ראה לעיל אות ז שאמן כך כתוב ברש״י ס״ו: **כו)** ל״ל חזי

ו) ירושל׳ פסחים פ״ה ה״ב, שקלים פ״ב ה״ד, **ב)** לעיל ד: ב״ק מד. מולין סו. [כריתות כא.]. **ג)** ירושל׳ שם., **ד)** קדושין כד ב״ק נ נדה לג., **ה)** ויקרא חובה פי״ג ה״ט, **ו)** לקמן יד. ועי״ב., **ז)** ויקרא חובה סוף פרק ו:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ חטאת דע״ז ודשמיעת: **(ב)** שם ואימא שלמים: **(ג)** שם אימא לכל דשמיע: **(ד)** שם לא דמי לכל דשמיע: **(ה)** שם בכללי ופרטי כי האי גוונא דריש כלל: **(ו)** רש״י ד״ה ואם מן וכו׳ ולא קרא יתירא. נ״ב כלומר דשמא דקא״ל דדרים ליה מכלל ופרט לזבח לא יתורת הוא עד דמסיק אלא לזבח ריבויא כו׳ וכמו שפיכ בקונטרס גופיה לפם אבל מודה הקונטרס דמן הלמן יתורת הוא דאתי לפסח ולכלמנו התוס׳: **(ו)** **באי״ה** דהייטו פסח. נ״ב ושלא לשמו נפקא לן מדכתיב מן הלמן קרבנו כלומר שאחט הפסח לשם קרבנו שהוא מחויב לקריב כגון עולה כו׳ דהייטו שלא לשמו: **(ח)** ד״ה ואפי׳ וכו׳ לשם עולת עוף: **(ט)** ד״ה אלא לזבח וכו׳ ופשך כלל כו׳ וכן וכו׳ מקרא של ייתור לשון אינו: **(י)** תוס׳ ד״ה ואם וכו׳ ל״ה מן הלמן:

(ח) יחוש׳ פסחים פ״ה ה״ב, שקלים פ״ב ה״ד, **ב)** לעיל ד: ב״ק מד. מולין סו. [כריתות כא.]. **ג)** ירושל׳ שם., **ד)** קדושין כד ב״ק נ נדה לג., **ה)** ויקרא חובה פי״ג ה״ט, **ו)** לקמן יד. ועי״ב., **ז)** ויקרא חובה סוף פרק ו:

שינויי נוסחאות

א) זה הסימן הוא לשמות אתמוראים שהחלכו בכל הסוגיא עד אמר רב משמיה דמנוא כו׳. אבל יש כאן אחה ט״ס דוק ותשכח (תוס׳ קדושה). ג׳ כ״ל שלן קבא יצא ממהר. וכ״מ שלא קיבאי צד ממהר ביבאי נא. וכ״מ שלן קבוצאן ממהר ביבא נא: **ב)** דשחיט ליה (ש״מ): **ג)** ל״ל לזבח ולשלמים (כ״צ). ל״ל לזבח ושלמים (ד״ה). וכ״ל בא לאפוקי מנוסן אלו. וכ״מ ור׳ כלפינו: **ד)** עופות ואפי׳ מנחות (ש״מ): **ה)** כתה״ל וב״ל אינא אינא הנחיות שבסוגריים: **ו)** ויורד. שמיעת קול ושמעה קול אלה. שבועת ביטוי או נפש כו׳. כל״ל (ש״מ): **ז)** כ״מ עוסף דלא חזי למילתיה. וכן הוגה בכ״ל ובש״מ. ועי׳ תוד״ה לשמו: **ח)** בדאמרי׳ וכו׳ עד סוס״ד ליתא בכ״ל, וכן בכ״ל סומן קנוע זה בתחלתו ובסופו. ועי׳ תוד״ה לשמו: **ט)** בכתה״ל לשלמים או לשאר. ועי׳ ל״ק: **י)** ל״ל עופות (ש״מ): **יא)** תיבת חטאת ליתא בכתה״ל וד״ו. ובשמה״ל הוסיפה, ועי׳ ב״מ: **יב)** ופרטות שבתורה (כתה״ל ושמה״ל): **יג)** ל״ל של שלמים (ש״מ). ל״ל כתיב לזבוח שלמים (פ״מ) ובמ״ל כתב שנוסחת נכונה היא: **יד)** וכן כל (שמה״ל): **טו)** בכתה״ל יתר, ועי׳ ב״מ לות ט: **טז)** על הבגד דכתיבא בחטאת גופיה אבל שינוי קודש לא כתיב בחטאת (לשון תוס׳ מנחות ג ב): **יז)** תחלוק לעכב (שמה״ל): **יח)** ולא הגהת רש״ן וש״ק. ועי׳ רש״ש דיש לקרות המיבה בניקוד זה אותו. וכתב שבמנס הגיהו: **טו)** ל״ל על חטאתו. וכן נאלן בסמוך ל״ל אבל כתיב על חטאתו (צ״ק וינב״ן): **כ)** ל״ל הגה״ה (ש״מ וגליון): **כא)** ל״ל דהיינו (ש״מ): **כב)** דלות במצורע כל״ל (ש״מ): **כג)** ל״ל קשחיט למאן דאית ליה לא בעי עקירה, גליון (ש״מ). ולאלה לות כד: **כד)** ל״ל דלא בעי עקירה (ד״ה). ושמעה״ה הגיה דבעי עקירה, ולכאורה. לפ״ז הגוס׳ שבאות כג שייכא עם הגיהה זו, אך הרא״ש הביא נוס׳ ד״ו דלא בעי, ומי׳ דלכך מ״ל לא ס״ה דקמני לשמו פסול אפי׳ מוקמא קודם לפסח. וכן בל״ק הגיה בלאינו ע״ש. ועי׳ מרא״ה כהן ומשק שלמה, ועי׳ גם בש״מ ד״ה ושאר ימות: **כה)** ל״ל פירש בקונטרס, ולכן לא מצינו בכש״י גי׳ זו ומסקנת פסחים ס ע״ב כתב רש״י הכי (עי׳ מוסף רש״י) (צ״ק). ותמנס ראה לעיל אות ז שאמן כך כתוב ברש״י ס״ו: **כו)** ל״ל חזי

(ט) לא קאי ואע״ג דבפרק דם חטאת (לקמן דף נב.) תנן תורה אחת לכל החטאות היינו במילתא דכתיבא בהם אשר יזה מדמה על הבגד מו) ומיהו איכא דאמרי לה״ל דכי האי גוונא דף ג.) וא״ל מה לי למכתב בחטאת חלב עכובא בכל עבודות לכתוב בחלב וגימא מה שלמים לא חלקת למנוה אף חטאת לא תחלוק יז) כדקאמר לעיל וי״ל דכי האי גוונא זמנין דטרח ליה קרא וכתב ג״כ אתי לדרשא אחרינא ואי״ת מנא לן בחטאת מזיד עכובא בשני בעלים יש לומר מחטאת חטאתו אע״ג דלעיל לא קאי עיקר פירכא סמיך אותו יח) מי גמירי מהדדי:

חטאת דעבודת כוכבים אתיא מחטאת חלב שכן כרת במותה. יש ספרים שכתוב בהן חטאת דעבודת כוכבים וטומאת מקדש וקדשיו ואינו נראה דאע״ג דכרת במותה מכל מקום איכא למיפרך מה לחטאת חלב שכן אינה באה בדלות כדפרכינן לעיל גבי חטאת מצורע: **שמיעת** קול. דלא כתיב לחטאתו יט) גבי עבודה מנלן עכובא אבל כתיב לחטאת על דבריה אחרים ואין בכך כלום: (ה״ג) כ) **הנך** בולהו אתיין במה **הצד.** הקשה רבינו תם מה להנך שכן אין באין בדלי דלות תאמר בהנך ותירץ כיון דדלי דלות גופיה פסולה שלא לשמה היינו כא) מנחת חוטא דפסולה שלא לשמה כדתנן בריש מנחות (דף ב.) ומפיק לן מדכתיב כי חטאת היא אין סברא שמה שבאין בדלי דלות יגרום להם בעשירות להיות כשירין שלא לשמן כיון שהדלי דלות עצמן פסול וקשה א״כ לעיל דפריך גבי מצורע מה להנך שכן אינן באין בדלות תאמר במצורע מאי קושיא והלא דלות כב) היינו חטאת העוף וחטאת העוף פסולה שלא לשמה כדתנן בפרק קדשי קדשים (לקמן דף סד:) ומפיק ליה בתורת הכהנים כ) מחטאת היא וכיון דפסולה בדלות היאך יש לה לגרום בעשירות הכשר שלא לשמה ואם תאמר והא בחטאת חלב למדה משלמים בהיקש למצוה והיכי יליפי שאר חטאות במה הלד הא בעיא היא לקמן פרק איזהו מקומן (דף נ.) אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ולא פירכא היא כלל דכולהו חטאות נמי יליפי למצוה משלמים ועכב הוא דילפינן בשאר חטאות מהנך דכתיב עכובא בגופייהו ואם תאמר וחטאות הלבור כגון שעירי רלאשי חדשים ומועדות מנלן הא לא אתו מהא הלד דמה להנך שכן שנוי בעלים פוסל בהן מה שאין כן בקרבן צבור כדאמר לעיל (דף ד.) דשנוי בעלים ליתא בציבור אע״ג דלא שייך שנוי בעלים בצבור מ״מ פירכא טובה היא כדאשכחן בפ״ק דקדושין (דף ה:) מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני תאמר בחופה וכן פרק החובל (ב״ק דף פח.) מה לאש

(ז) [נקמן לז: מעילה יג. תמורה ה:], ב) פסחים לו: לז. מנחות פג:, ג) ת"כ שם פ"כ ה"א, ד) שם, ה) לעיל ח:, ו) ממו וליטעמיך, ז) לעיל ז: [מנחות פג: פסחים ע:], ח) עי' במסה"ש לעיל ז ע"ב אות ט', ט) חולין יא., י) צו פרש' ז פי"ב ה"ח, כ) עי' מנחות פג תוד"ה ושלמים.

הגהות הב"ח

(א) גמ' השוה בכל צאן כל"ל ואות ה' נמחק: (ב) שם ולא אתי נקבה כל"ל ואות ב' נמחק: (ג) שם מדכתיב אם כשב ואם עז: (ד) שם לכתמיא כשב לרנות: (ה) שם כשהוא אומר ואם עז: (ו) רש"י ד"ה דומין וכו' אלא עולה שאין נאכל הס"ד: (ז) ד"ה זו תמורה תמורה ממש: (ח) ד"ה ולין אחר זבח אחר שנחטנו: (ט) ד"ה והא מדכתיב וכו' ואם עז וכו' במותר פסח הוא וכו' במותר פסח כתיב למה לי אם כשב אם: (י) ד"ה לכתמיא וכו' לומר שהכשב טעון וכו' אימורין הס"ד ותמ"ל מ"ה כשב יתולת וכו' ומה השתא בכשב אתיי:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל סברין (מ"ש. וכ"ה בכי"מ ודי"ו ב'). תיכתב לא מצינו שם סברין ולא סברין בכוליה ש"ס בבלי וירושלמי. ש"ר כס' זבח"מ שב' דנר' בוונת הש"ס לרב ליקח מרבנן סבוראי וקרי ליה בדבי לתכמתו: ב] כמעשר (כי"צ). וכן לקמן ליהוי כתמורה: ג] ס"ל דלמיקם עליה (כי"צ. ש"מ). ועי' תוס' כאן שנתקשו מ"ט לקי: ד] נ"ל נוסף א"נ למיקם עליה בלא ימכר ולא יגאל (ש"מ. ובדלעי"ל): ה] א"נ וכו' עד ולא יגאל, ליתא בכתה"י ובש"מ. וכן מתקו הרש"ש. דש"כ בתמורת שאר קרבנות מיירי ולא בתמורת בכור ומעשר דלגבן קרבן כלל לקמן דף ט:, ובתמורת שאר קרבנות לא קאי בלא יתכר (עוד"ש): ו] נ"ל לה (ש"מ): ז] תיבות אמר רבא ליתא בכי"מ וכי"ב (אלא דשם נוסף זה עכ"ג): ח] בכתה"י בשב: ט] נ"ל ותו אכתי (פרי"ד). וע' מסה"ש אות ו: י] שהועמדה (ש"מ): יא] והמיר בה (ש"מ): יב] בש"מ נוסף ושלמים בעי סמיכה ונסכים. ובכתה"י בלפניו: יג] תיבת תמים ליתא בכתה"י ותפו"י אין אלא מדפ' פפד"מ ואילך. ונוסף גם בש"מ: יד] המוקף ב"ה בש"מ, וא"ל ובשב. וכ"ה בש"מ. ובדפו"י חסר כ"ז ואפשר שנאמנו בשל לילות הדומות, וכ"ז מהמשך. ועי' תוס' פסחים עא ד ב"ה לימד. ועי' פ"מ שנתקשה, ומנמ"כ לק"מ: טו] נ"ל שנתו רחמנו (שמכ"י וכנ"י בבה"ז). ורש"ש כתב בטעות הוא והנכון בלפניו: טו] נ"ל מדקדק (ש"מ): יז] למאי הלכתא (ש"מ): יח] לגאולה יש כאן חסר ומגמנוס, ואולי נ"ל עד"ז, ור"ל דבר הבא לא מצאן יהיה לזבח שלמים א"כ מכל הצאן כבר ידענן דשלמים באים מכל צאן, וכמו כן פסח ידענן שפיר כו':

שיטה מקובצת

ולמילקא עליה בלא (יבמר) [יגאל]. מיתה דכל [בפרק כל פסולי המוקדשים (מכורות דף לה:) ילפינן לה מתמורה מה תמורה מתים לף [מעשר] מתים, וכי [עבור] פסח לשם מעשר אחר שחיטה הוא [ותוכר עובר] עליו משום לא יגאל, ותומר ריב"ל דמכי שחיט [ליה] אתעקר משם פסח [ועדיין] הוא מי ותימים בלא יגאל כדאמרי' (יומא נה:) שחט שנים לו ריב שנים כרי הוא כתב לבל דבריו (תוס' שוב): **והא** מדכתיב אם בשב. פ"ה לפי בתמורת הפסח כו'. וקשה לפי' שי' דפיכתמי לעיל דמיימורא דקרא קא דרש, שפיר אינמרין אם כבש אם עז דבעינן (לרבה ומיעבו ורינה דכתיב גבי שלמים) לאין מקבל אינמרא מדלא אינמרא לגבי שלמים, ואילכך אינמרא מעוה שלמים, אמם מכל מן הלאן יבוא מם שילה לו כבש לו עז. [ועוד] דלעיל היה לו לדקשות זאת הקושיא. לכן פי' הר"מ דהא אתקפתא דהא דאמר דבר הבא מן הלאן דבר הבאה בכל לאן. ויה"ל אא"ב בתמורת אמם מיירי בתמורת הפסח ור"ל דבר הבא מכל לאן לא מיירי בתמורת הפסח ור"ל דבר הבא מכל לאן דשייך בפסח. אלא לי אמרת קרא מיירי בתמורת הפסח ור"ל דבר הבא מכל לאן דשייך בפסח. אלא לי אמרת קרא מיירי בתמורת הפסח ופסח יתעבון שפיר מקרא לאחריה שבא מכבש ומן הבאים (שמות יב, ה) מן הבאים ומן העזים תקמו, וא"כ (לו כבש אם) עז נמה לי. אלא ש"מ דלא בתמורת פסח כתיב: **אלא** תלתא קראי בתיבי. (פרי') מד לקודש זמנו. ונראה לפרש דקרא דלעיל ואם מן הלאן מיירי בקודש זמנו ולהכי בעי בעיקרא כדפי' לעיל (לשמו) [דלשמו] פסול מבעון הפרטו לו מריבה ומיעבו, אבל אינך דקאי מיירי לאחר זמנו ולא משמעמע מיירי דבעי בעיקרא אלא משמעמע מיירי דבעי בעיקרא אע"ג דלא מוכח מקראי מ"מ יליף לה מקודש זמנו. וא"מ מאי פריך והא מוכח דבקרא מהתם נפקא מן הלאן דבר הבא כל לאן דמיירי קודש זמנו לעברים שנתו דאיירי בחוכמת פסח לאן ומנו. וי"ל דעיקר [קושית] מהכיא דמיירי בחוכמת פסח לאן ובקר אהכיא דשבכה שנתו דמיירי קודש זמנו לא פריך, דשפיר היה יודע דמיירי התם בקודש זמנו מדבעי בעיקרא, ואגב דמצרך לזו מצרך מן הלאן. כך נראה לגורסי (תוס' שוב): **תוד"ה** דילמא כו' ואילו מותר אשם קרב עולה לפר"מ לו רועה לפרש"י כדאמרי' (כמרות טו:) כל שבתוכתא מתה בשם רועה. וי"ל דלתמא קרא לפרוכי דהא דאמרי' בשם רועה הייו קודש בעיקרא שבתוכו מתמא אבל אם עקר אותו משם אשם בשעת שחיטה אמעוני' קרא דהוי שלמים (תוס' שוב):

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה הוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה (ו): שאין נאכלין לכל אדם. אלא לזכרי כהונה: ליהוי מעשר. דהא קדשים קלים הוא: כבור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף ל:): במעשר בהמה כתיב יהיה קודש לא יגאל ודרשינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב:) דהאי לא יגאל לא יתכר הוא: **עברה.** בבכור כתיב (שמות יג) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השבט (ויקרא כז): **למילקא עליה.** משום לא יחליפנו: **זו תמורה.** (ז) ממש שהעומדת (ח) כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר (ט) הוא דהוא תמורה: **ואין אחר.** זבח (י) ראשון ששחטו לשם תמורה: **ומוסרו בעי נסכים.** דהא אמרת שלמים ניהו (יא): **דמותר תודה עלמה.** כגון הפרים תודתו ואבדה והפרים אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמרי' בפ' התודה (מנחות דף עט:) זבח התודה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונין לחם: **ומותר דאתי לה מעלמא.** תודה שבאה ממותר פסח: **דילמא במותר אשם כתיב.** הלאי אם מן הלאן דאשם נמי אינו בא מן הבקר: **בכל לאן.** בבכשים ועזים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העזים: **בכל אחר אם אמר.** בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבהמה להוציא רובע וברבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הלאן להוציא את המוקלה (ב"ק דף מ:): **ולאן אתה אומר מן לרבות.** דקאמרת [מן הלאן] פסח משמע שבא מכל לאן: **ס"ג.** כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הלאן מכל מין לאן משמע בין בכבשים בין עזים ומיעוטא דמן לנקיבות אתא: ה"ג **דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: והא מדכתיב אם בכבש** (ג) **אם עז מכלל דלאו במותר הפסח הוא דכתיב.** אלא בשלמים גרידי וה"ק אם נדר להביא מן הלאן יביא איזה שירצה או בכבש או עז דאי במותר הפסח כתיב למה לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעזים הוא בא דהא בגופיה כתיב מן הבכבשים ומן העזים (שמות יב): **לרבתיא כו'.** לאחר ביעורם ולפרש הילכותיהן לומר (ד) שהבכבש טעון אליה למזבח והעז אין אלייתו בכלל אימוריה: **בבש.** קרא יתירא הוא דכיון דכתיב [מעיקרא ואם מן הלאן וכתיב] בתריה ואם עז מכלל דעד השתא בבבש איירי דאין לך מן הלאן אלא שני מינין: **נאליה.** שהא קרייבה עם אימורין כנגד הכליות ולמטה דכתיב לעומת העלה יסירנה (ה) מקום שהכליות יועלות: **שלמים הבאין מחמת פסח.** חגיגת ארבעה עשר דכתמרי' בפסחים (דף סט:): **והא מהכא נפקא.** דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת לה לעיל מדלאתה דשמואל: **ומאי ניהו שלמים.** דבאתן מכל לאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות: עיבורה נאכל ליום ולילה כמו תודה אלא ש"מ מותר פסח נמי בנאכלים ליום ולילה דהיינו שלמי פסח. נ"ל ברו"ך:

דוחין קדשים הנאכלים אצל קדשים הנאכלין ואין דוחין קדשים הנאכלין אצל קדשים שאינן נאכלין אטו חטאת ואשם מי לא מיתאכלי אלא דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים הנאכלין לכל אדם ואין דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים שאין נאכלין לכל אדם רבי יוסי ברבי אבין אמר דוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים ואין דוחין קדשים קלים אצל קדשי קדשים מתקיף לה רב יצחק ברבי סברין [א] אימא שחטיה לשם מעשר ליהוי מעשר [ב] למאי הילכתא דלא ליבעי נסכים ולמלקא [ג] עליה (בלא ימכר) [1]בלא יגאל אמר קרא [2]העשירי יהיה קודש זה מעשר ואין אחר מעשר אימא שחטיה לשם בכור ליהוי בבכור למאי הילכתא דלא ליבעי נסכים [ד] אי נמי דליתביה לכהנים בכור נמי [ה]עברה עברה ממעשר גמר ואימא שחטיה לשם תמורה ליהוי תמורה למאי הילכתא למלקא עליה אי [ה] נמי למיקם עליה [3]בלא ימכר ולא יגאל אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן אמר קרא [4]והיה הוא ותמורתו זו תמורה ואין אחר תמורה ואימא שחטיה לשם תודה ליהוי כי תודה למאי הילכתא להטעינו לחם מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי לחם ומותרו בעי לחם אי הכי השתא נמי מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי נסכים ומותרו בעי נסכים אנן הכי קאמרינן מי איכא מידי דמותר תודה עצמה לא בעי לחם ואילו מותר דאתיא להו [ו] מעלמא בעיא לחם מתקיף לה רב [יימר] בריה דרב הילל וממאי דבמותר פסח כתיב דילמא במותר אשם כתיב אמר רבא [ז] אמר קרא [5]ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים דבר השוה בכל [6] הצאן מתקיף לה ר' אבין בר חייא ואיתימא ר' אבין בר כהנא בכל אתר את אמרת מן להוציא וכאן מן לרבות אמר ר' מני הכא נמי מן להוציא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי [ח] בנקיבה מתקיף לה רב חנא בגדתאה ומי מצית אמרת דכי כתיב האי במותר פסח כתיב והא מדכתיב [6]אם כשב [ט] [7]אם עז מכלל דלאו במותר פסח כתיב ההוא מיבעי ליה [ט] לכדתניא [ד] כבש [ט]לרבות את הפסח לאליה כשהוא אומר אם כבש [ח] לרבות [8]פסח שעיברה שנתה ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק [7]כשהוא אומר [ט] אם עז הפסיק הענין לימד [ב]על העז שאינה טעונה אליה והא מהכא נפקא מדאבוה דשמואל נפקא [ט]דאמר אבוה דשמואל ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים [ו]ואכתי [ט] מדרב נחמן אמר רבה בר אבוה נפקא [7]דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ט] מנין [ג]למותר פסח שקרב שלמים שנאמר [8]וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים אלא תלתא קראי כתיבי דוחין קדשים קלים. גרלה דבין ר' יוסי בר' אבין ורבי אבין איכא ביניייהו בכור דלרבי אבין ליכא למיפרך מבכור דאין נאכל לכל אדם: **דלא ליבעי נסכים.** הוה מצי למימר דלא ליבעי תנופת חזה ושוק: **למאי נפקא מינה למילקא עליה בלא יגאל.** תימה היכי לקי אחר שחיטה אלא יגאל הא אמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב:) דלאחר שחיטה מדרבנן: **העשירי זה מעשר.** אכתי דרשינן מינה (ב"מ דף ז.) עשירי ולא עשירי ספק: **אי נמי דליתביה לכהנים.** הוה מצי למימר נמי דלא בעי סמיכה כדדרשינן בת"כ וסמך ידו על ראש קרבנו ולא בכור ומעשר ופסח (מנחות דף לג:): **דילמא במותר אשם כתיב.** תימה הא כתיב הכא לזבח שלמים השלמים ואילו מותר אשם קרב עולה וי"ל דהאי דכתיב לזבח שלמים אלא שיעקור אם אשם ממנו לשחטו לשם שלמים או לשם זבח אחר כדדרשינן ליה (לעיל דף מ:) בכלל ופרט ולעולה קרב עולה

ואקא קרא למימר דבעי עקירה: **ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים.**

פי' בקונטרס חגיגת ארבעה עשר וכן לקמן סוף כל הפסולין (דף לו.) גבי תודה שנאכלת ליום ולילה מנין לרבות שלמי זיר ושלמי פסח ת"ש שלמיו ופי' בקונטרס שלמי פסח חגיגת י"ד וקשה דבפסחים גאלו דברים (דף עח: ושם) דריש מקרא בהדיא דחגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה אחד [ובת"כ [9] בפ' בשר [ד] זבח תודת שלמיו מרבי חגיגת י"ד לשני ימים ולילה אחד] ושלמים הבאין ממחמת ליום ולילה ונראה דודאי שלמי פסח דכל הפסולין (דף לו.) היינו מותר הפסח כי ההוא דת"כ ובפסחים פ' האשה (דף פט.) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם דקאמר ומייתי מותר הפסח דנאכל ליום ולילה ובפ"ק דר"ה (דף ה.) קרי למותר הפסח שלמי פסח דחשיב פסח לגבי מאחר ופריך פסח זימנא קביעא ליה כו' ומשני מאי פסח שלמי פסח סד"א דואילו ומחמת פסח קאתו ועל כרחיה לאו היינו חגיגת י"ד דיון דקתני פסח לא שייך מותר הפסח דמיקרי פסח טפי דהיינו פסח ממש ומוקי לה בחגיגת י"ד [9] ושלמים הבאין ממחמת הפסח דשמעתין נמי היינו מותר הפסח אע"ג דבבר תנא פסח שעיברה שנתו האי שלמי פסח הוי לא שעיברה שנתו ולא זמנו או עיברה זמנו [10] ולא שנתו אע"ג דמקרא אחרינא נפקי הכי רגילות התנא כמו (ב"מ דף ל.) והתעלמת דדרש פעמים שמתעלם כגון זקן ואינה לפי כבודו וכהן והוא בצית הקברות [ושלו מרובה משל חבירו אע"ג] דקרא לא אתי אלא לזקן ואינה לפי כבודו ובפ' מי שהיה טמא (פסחים דף לו:) פי' בקונטרס דהיינו תמורת פסח עצמו ואע"ג דדרשינן התם הוא קרב ואין תמורתו קריבה הא מוכח התם דכל היכא דפסח קרב גם תמורתו קריבה ולקמן פרק ב"ש (דף לז:) בתחלתו נדקדק [10] וכן משמע דפריך מותר הפסח ליהוי תודה למאי [9] לתטעינו לחם מי איכא מידי כו' ולימא להיות נאכלים ליום ולילה כמו תודה אלא ש"מ מותר פסח נמי בנאכלים ליום ולילה דהיינו שלמי פסח. ונראה לפרש דקרא דלעיל ואם מן הלאן מיירי בקודש זמנו ולהכי בעי בעיקרא כדפי' לעיל (לשמו) [דלשמו] פסול מבעון הפרטו לו מריבה ומיעבו, אבל אינך דקאי מיירי בקודש זמנו ולא משמעמע מיירי דבעי בעיקרא אלא משמעמע מיירי דבעי בעיקרא אע"ג דלא מוכח מקראי מ"מ יליף לה מקודש זמנו. וא"מ מאי פריך והא מוכח דבקרא מהתם נפקא מן הלאן דבר הבא כל לאן דמיירי קודש זמנו לעברים שנתו דאיירי בחוכמת פסח לאן ומנו. וי"ל דעיקר [קושית] מהכיא דמיירי בחוכמת פסח לאן ובקר אהכיא דשבכה שנתו דמיירי קודש זמנו לא פריך, דשפיר היה יודע דמיירי התם בקודש זמנו מדבעי בעיקרא, ואגב דמצרך לזו מצרך מן הלאן. כך נראה לגורסי (תוס' שוב): **תוד"ה** דילמא כו' ואילו מותר אשם קרב עולה לפר"מ לו רועה לפרש"י כדאמרי' (כמרות טו:) כל שבתוכתא מתה בשם רועה. וי"ל דלתמא קרא לפרוכי דהא דאמרי' בשם רועה הייו קודש בעיקרא שבתוכו מתמא אבל אם עקר אותו משם אשם בשעת שחיטה אמעוני' קרא דהוי שלמים (תוס' שוב):

שיאכל פסח על השובע (שם ובפסחים צו: בלשון אחר) ושלמים הבאים מחמת הפסח. מותר פסח כגון תמורתו ופסח שנתכפרו בעלו בתחר

עין משפט
נר מצוה

מב א מיי' פ"ד מהל' ק"פ ה"ז:
מג ב מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה יח:
ג מיי' פ"ה מהל' פסה"מ הל"ו ופ"ד מהל' קרבן פסח הל' י:

תורה אור השלם

1. לא יִבְכַּר בֵּין טוֹב לָרָע וְלֹא יַמִּירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יַמִּירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל:
ויקרא כז, לג
2. וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיהוָה:
ויקרא כז, לב
3. אַךְ כָּל חֲרֵם אֲשֶׁר יַחֲרִם איש לַיהוָה מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֲרֵם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה:
ויקרא כז, כח
4. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רָע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז, י
5. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ:
ויקרא ג, ו
6. אִם כֶּשֶׂב הוּא מַקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה:
ויקרא ג, ז
7. וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה:
ויקרא ג, יב
8. וְזָבַחְתָּ פֶסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וָבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:
דברים טז, ב

מוסף רש"י

והא מדכתיב. בהטוה עניגא אם כשב אם עז, מכלל דמן הלאן דלעיל מינה לאו במותר פסח כתיב, אי אמרת בשלמא במותר אשם כתיב דהוי אם כשב אם עז דאינרין למיהדר ומיכתב אם כשב אם עז דאתיא ולא מיתסתי עד השתא אלא בחלא אלא אי אמרת בפסח כתיב כיון דאמרת דעד השתא נמי מיתסתי קרא במותר פסח דהוי כשב מו לאה ליה למיהדר ומיכתב אם כשב כיון דבפיסא כתיב אם עז מיפשוט דלאן דלעיל נמי מיתסתי בכשב, אלא ודאי מדאיצטרי קרא למיהדר ומיכתב אם כשב מכלל דעד השתא מיתסתי בחלא אשם (כי"פ. מיסוד אחר ש"ר"ש) **ההוא מיבעי ליה כו'.** כלומר אע"ג דמן הלאן מיתסתי במותר פסח דהוי כשב, אינרין למיכתב אם כשב לרבות פסח לאליה דבשר אליה קריבה כדכתיב בקרא דשלמים אלנו אליה, אד"א הוא לי ועיקר כל גופו של פסח לאליה קאי לא תהא אליתו קריבה אלא אלנו בלבד, לכי אינרין יתורא דאם כשב (כת"י פרש. מיסוד אחר של רש"י): **כשב לרבות את הפסח לאליה.** דבכל קרבנות כשב אליה כתיבה עם האימורין, בשלמים אלנו אליה, ובאשם כתיב את כל אלנו יריס ממנו את אליה וגו', ותמתא כאשם, אבל פסח אימורין גופייהו לא כתיבי בהדיא אלא דדגפקא לן לעיל מד: מאת דמקו מזרוק ואת אלנם תקטיר אלבך אליתו אליכה לתרבות בקרבנות (פסחים צו:) **לרבות את הפסח לאליה.** דמשום דמשמע שיהיה שלם שיהא עמו האליה, הולכך הכתוב זה לרבותו, דאילו אם אימורים נפקי מאך בכור שור אלו בכור כשב, ואמרינן (לקמן לז.) דמו לא נאמר אלא דמם אלנו לא נאמר אלא אלנם, לימד על בכור ומעשר ופסח שטעונים מתן דמים ואימורין, אבל אליה אינרין קרא אחריה כשב לרבותו משום דפסח בעינן שיהא שלם ואילו הוה שקיל אליה לא הוה הפסח שלם ולהכי אינרין האי קרא לרבותו דגבי כשב כתיב אליה (מנחות פג:): **כשהוא אומר אם כבש לרבות.** אם יתירא הוא (פסחים צו.): **פסח שעיברה שנתה.** והבית אחר דבן שנה בעינן והכי זה הנאשר מותר הפסח (מנחות שם בכרת"י) **ושלמים הבאים מחמת הפסח.** היינו חגיגת י"ד בעינן (שם) [שאם] היתה תמורת הפסח מרובה מביאין עמו שלמים כדי

הגהות הגר"א

[1] בלא יגאל. ת"ר בלא יגאל ולא יגאל אמר קרא העשירי יהיה קודש אין לי אלא מעשר בהמה בכור מנין ת"ל

חד לעיברה שנתו וזמנו. ס"ס שנתו בלא זמנו ואע"פ שבשעה שהקדישו לא היה ראוי לפסח דכשיגיע זמנו תעבור שנתו דאפי' מפרים נקיבה לפסחו אי זכר בן שתי שנים תורם שלמים עליו כדתנן במי שהיה טמא (פסחים דף מז:) ילעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים: **איתיביה רב משרשיא לרבא כו'.** תימה מאי קושיא הא רבא הוא דמפרש טעמא דר"ש בריש מנחות (דף ג:) מזאת תורת ואומר ר"ש דהכא גרסי' רבה ורבה לטעמיה דמשני התם כאן בשיטה קודם כאן בשיטה בעלים ועוד י"ל דאפי' גרסינן רבא רוצה לייאש דברי רב לגוהו אמוראי דהתם ולפי' ר"ת קשה דגראה דרב משרשיא תלמידו של רבא היה ולא של רבה ועוד י"ל שרוצה רבא לייאש דברי רב משמיה דמבוג אפי' כרבנן דפליגי עליה דר"ש דלית להו זאת תורת ורב משרשיא כשהקשה לו מר"ש היה יכול להקשות ממתני' דמנחות אלא ניחא ליה למיפרך מברייתא דאפי' ר"ש דמכשיר לא מזאת תורת מכשיר וכן משמע מפי' הקונטרס ואע"ג דבפ' דם חטאת (לקמן דף נ:) דרשינן תורה אחת לכל החטאות וליכא מאן דפליג היינו במידי דכתיבא בהדיא בחטאת גופה דרשינן ליה לכ"ע כגון הני [ב] דפרק דם חטאת אבל שינוי קודש לא כתב בחטאת [ג] ובריש איזהו מקומן (לקמן דף מא.) דדרשי תורה אחת לכל האשמות וקאמר הניחא לאמאן דאית ליה תורת אלא לאמאן דלית ליה תורת היינו לר"ש ולרבנן בריש מנחות (דף ג:) לרבא: **לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע.** לעיל (דף ז.) איכא שמעתא אחריתי דרב [ב] דאמלק בין שוחט [לשם חטאת] לשוחט לשם עולה ושם פירשתי תרתי דרבא למה לי: **ושחט אותה לחטאת.** לעיל בפירקין (דף ה.) דרשינן ליה למילתא אחריתי ושמא הכא דריש מלא כתיב ושחט לחטאת אותה: **על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו** [ד] גרע ממי שאינו מחוייב כלום: **מחשבין מעבודה לעבודה** דאמר כגון משחיטה לזריקה (כמו שינוי בעלים) אבל משחיטה לקבלה לא דהא מפיגול יליף לה וק"ו דרב אשי דיליף משינוי בעלים לא [א] הוי אלא משחיטה לזריקה כמו שינוי בעלים קבוע כמותה [ה] [ד] רב אחא בריה דרבא מתני [ב] כולהו לפסולא מ"ט [3] ושחט אותה לחטאת לשם אותה חטאת א"ל רב אשי לרב אחא בריה דרבא [בעיא דרבא] היכי מתניתו לה אמר ליה אנן בשינוי בעלים מתנינן לה [והכי ו] מתנינן לה] אמר רבא [ג] חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דם וחטאת עבודת כוכבים פסולה על מי שמחוייב חטאת נזיר וחטאת מצורע בשירה ובעיין לה הכי בעי רבא חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו [ד] כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה תיקו [ו] איתמר שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רבי יוחנן אמר [ה] פסולה וריש לקיש אמר כשירה ר' יוחנן אמר פסולה מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן ממחשבת פיגול ור"ל אמר כשירה אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא ילפינן ממחשבת פיגול ואזדו לטעמייהו דאיתמר

[ו] חד לעיברה [א] זמנו ועיברה שנתו וחד לעיברה זמנו ולא שנתו וחד ללא עיברה לא זמנו ולא שנתו וצריכי דאי כתב רחמנא חד הוה אמינא [ב] היכא דעיברה שנתו וזמנו דאידחי מפסח לגמרי אבל עיברה זמנו ולא שנתו דחזי לפסח שני אימא לא ואי כתב רחמנא הני תרתי משום דאידחי להו ממילתייהו אבל היכא דלא עבר לא זמנו ולא שנתו דחזי לפסח אימא לא צריכי: אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה לשום חטאת נחשון כשירה דאמר קרא [1] זאת תורת החטאת [ג] תורה אחת לכל החטאות יתיב רבא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב משרשיא לרבא רבי שמעון אומר [ג] כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות ועלו לבעלים לשום חובה לפי שאין המנחות דומות לזבחים שהקומץ מחבת לשם מרחשת מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת חריבה לשם בלולה מעשיה מוכיחין שהיא חריבה אבל בזבחים אינו כן שחיטה אחת לכולן קבלה אחת לכולן זריקה אחת לכולן טעמא דמעשיה מוכיחין הא אין מעשיה מוכיחין לא אמאי לימא [2] זאת תורת המנחה [ד] תורה אחת לכל המנחות אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה על מנת שיתכפר בה נחשון כשירה [א] אין כפרה למתים ולימא מת בעלמא הא קמ"ל טעמא דמת הא דחי [ב] דומיא דנחשון פסולה ומאי ניהו חטאת נזיר וחטאת מצורע הני [ג] עולות נינהו אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה על שמחוייב [ד] חטאת כנחשון [ה] כשירה חטאת נחשון עולה היא [ה] איכא [ו] דאמר אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה [ז] לשם חטאת נחשון פסולה חטאת נחשון עולה [ז] היא ולימא חטאת נזיר וחטאת מצורע עיקר חטאת נקט [ח] אמר רב [ח] חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשם חטאת עבודת כוכבים כשירה לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה הני עולות נינהו בעי רבא חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו מי אמרינן כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה [ט] [ז] רב אחא בריה דרבא מתני [ב] כולהו לפסולא מ"ט [3] ושחט אותה לחטאת לשם אותה חטאת א"ל רב אשי לרב אחא בריה דרבא [בעיא דרבא] היכי מתניתו לה אמר ליה אנן בשינוי בעלים מתנינן לה [והכי ו] מתנינן לה] אמר רבא [ג] חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דם וחטאת עבודת כוכבים פסולה על מי שמחוייב חטאת נזיר וחטאת מצורע כשירה ובעיין לה הכי בעי רבא חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו מי אמרי' [ד] כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה תיקו [ו] איתמר שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רבי יוחנן אמר [ה] פסולה וריש לקיש אמר כשירה ר' יוחנן אמר פסולה מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן ממחשבת פיגול ור"ל אמר כשירה אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא ילפינן ממחשבת פיגול ואזדו לטעמייהו דאיתמר

ואפילו חטאת חלב לשם חטאת דם כ"ש לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו: **מי אמרינן כרת כמותה.** והוה ליה מחוייב כפרה כמותו וקרינן ביה עליו ולא על חבירו וחבירו דומיא דידיה [לעיל ג:] או דילמא [ט] כו' דאין קבוע כמותו שבא בעולה ויורד: **שחטה לשמה.** שלא חישב על השחיטה אלא על הזריקה חישב בשעת שחיטה דהיינו מעבודה לעבודה: **מחשבין מעבודה לעבודה.** כלומר מחשבה מועלת מעבודה לעבודה במחשבת שלא לשמו: **דילפינן** [ב] **ממחשבת פיגול.** דמהניא ביה הכי [ד] דתנן בפרק שני (לקמן דף מ:) השוחט את הזבח בעל מנת לזרוק דמו למחר פיגול: **אין מחשבין מעבודה לעבודה.** בשלא לשמו דלא ילפינן לה מפיגול דהתם עיקר מחשבתו המביאה לידי פיגול זו היא [ה] שיחוט בעבודה אחרת מן אחת העבודות להאכיל לאדם או לזמנה חוץ לזמנו וזריקה אכילת מזבח היא והוא הדין אם חישב על הקטרת החלב שאינה מן עבודות [ו] הילכך לא דמיא לשלא לשמו: השוחט

[ו] מנחות פג:, [2] [שם ג:], [3] תוספפתא דמנחות רפ"ק, מנחות ב: מט:, [ד] [מנחות ג:], [ה] מנחות ג:, [1] תולין לט. ירושל' פסחים פ"א ה"ב., [1] עי' ריש"י מנחות סג. במתני' ד"ה צפה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הוה אמינא ה"מ היכא דעיברה: (ב) שם דמחשן דכתיב מטאת. נ"ב פי' דהכי הוה דיעא בזיעוי בעלים: (ג) שם בשם מטאת מחשן פסולה. נ"ב פי' דהכי הוה דיעא בזיעוי בעלים: (ד) רש"י ד"ה כשרה וכו' הכי היא בנשחטה לשם: (ה) ד"ה מחבת וכו' דמתוך: (ו) ד"ה טעמא וכו' להכשירה לא יליף מזאת התורה: (ז) ד"ה שיקבל בה נחשון היינו שינוי בעלים הס"ד ואמ"כ מ"ה אין וכו' בממוייב בכפרה. נ"ב ע"ל תמילא דף ל' ולף ז' סוף ע"ל: (ח) ד"ה בעיא וכו' דכיון: (ט) ד"ה מי אמרי' וכו' או דילמא אין כל"ל ומיכא כו' נ"מקמ:

גליון הש"ם

[גמרא אמר רב חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם וכו'. עי' מזל דף כז ע"ב בתוס' ד"ה שהרי אין מדם וכו']:

שינויי נוסחאות

א] לעברה וכו' ועברה [בכל הענין וכרש"ין] (ש"ס). נ"א לעיברה שנתו וזמנו (כי"מ, וכ"ג התוס'): ב] ל"ל חי [ש"ס]: ג] נ"א בשיטה הני (כי"מ). ואפשר דרש"י בא לאפוקי מגר' זו: ד] ל"ל מי שמחוייב (ש"ס): ה] בס"ד נוסף ולאו בר מינה ואינו שינוי בעלים (ש"ס): ו] איכא דאמר כו' עד עולה היא, בכי"מ ליתא: ז] ל"ל בעולה (ש"ס): ח] ל"ל רבא (*ש"ס). וכן משמע בתוס' דף ז ע"ב ד"ה אמר רבא (הגרי"ב). ועי' בש"ע לעיל ג ב אות ז: ט] במותה תיקו כל"ל (ש"ס): י] והכי מתניגן בפ' עד ובעיינין לה. בכי"מ ליתא. ועי' כ"מ פט"ו מפסולי המוקדשין ה"ז דהכמב"ש לא הי' קטע זה בגירסתו. ועי' קר"ש ד"ה אמר רב, ובה"ז. ובדק"ס כתב שנשמט בטע"ד: יא] ל"ל אם (ש"ס): יב] ל"ל בשחוטה (*ש"ס): יג] בכי"פ נוסף משום דתורה אחת לכל החטאות: יד] שכל וכו' עד חלות, נמחק (צ"ק וק"ס): טו] נ"ל היו עושין חלות, ותיבות עשר עשר נמחק (רא"ש). נ"ל היו באות עשר עשר (שמכ"י): טז] ל"ל שרוחש (*ש"ס): יז] נ"ל המחשבה (כי"מ). נ"ל וכל היכא דמחשבה ניכרת (כי"פ): יח] מוזאת תורת (מ"כ): יט] ל"ל זאת תורת (ש"ס): כ] ל"ל החטאת (*ש"ס): כא] מחוייב (כי"מ): כב] ל"ל כיון (כי"מ, מ"כ, רש"ש): כג] ל"ל דלפינן (*ש"ס): כד] נ"ל תיבת הכי נמחק (גליון). נ"ל כה"ג (שמכ"י): כה] נ"ל זו היא שהיא מחשבה בשעת עבודה זו כו' (כי"פ). ס"ל שיחשב בשעת אחת העבודות להאכיל לאדם (ש"ס): כו] ל"ל העבודות (*ש"ס): כז] ל"ל האי (ש"ס): כח] ל"ל בחטאת בהדיא (רא"ש): כט] ל"ל דרבא (הגרי"ב, וכ"ה בד"ס): ל] ל"ל מי גרע ועי' ל"ק (הגרי"ב): לא] נמי לא הוי כל"ל (צ"ק): לב] בכמ"ש הוענב קולמוס על תיבת בפסחים: לג] תיבות חטאת נזיר או, לכל' אין בדקדוק דסה לא אתי בדלים, אלא לתנב חטאת מלוגע נקטיה ודו"ק. נ"ל:

שיטה מקובצת

זריקה אחת לכולן כו'. ולא אמר הולכה אחת לכולן משום דר"ש הוא (לקמן דף יג.) דמכאיר בהילוך משום דהוי עבודה לאפסר לבעלה. והא דקאמר זריקה אחת לכולן ואע"ג דיש מתנין במתן דם ד' ריש מתנין במתן אחת, (הוא) (מ"מ) אין מעשיה מוכיחין דהא קי"ל (לקמן לו:) כל המתנין במתן ד' שנתן במתן אחת כיפר (תוס' שנ"ן): **הני עולות נינהו.** ואין (זא) [זה] שיני בעלים, דלא פסלינן שינוי בעלים אלא מ"ש שינה לאחרת אחת מ"ש אין מחוייב כפרה כמותו, וכיון דעולה לא לכפרה אחת מ"ש אין מחוייב כפרה כמותו (תוס' שנ"ן): **דילמא אין קבוע כמותה.** הקשה הר"ר יומ"ל מפתרים מיפשוט ליה מדיהיה דלא בעי קבוע כמותה, דלא בעי (לעיל) אמאי אלימטרך (לעיל לומר) הני עולות ניהו מיפוק ליה דחטאתן מלוגע אינו קבוע כמותה. וי"ל דאלימטרך דהאי טעמא דעולות ניהו מטוס חטאת דטמיעת הקול וכיוצא שפתים לב) פי' דשוחט חטאת דטמיעת קול על מי שמחוייב חטאת נזיר לא) לו חטאת מלוגע דעתה לאן (זה) קבוע יותר מזה (תוס' שנ"ן): **רש"י** ד"ה ופרבינן כו' והני בעולה דמו. וי"מ הני עולה ניהו דוקא דמו, ד"ה **בעיקר חטאת כו' שהיא היתה** חטאת יחיד ראשונה. וי"מ חטאת דשוחט שלא בא לא על מעל נקבו: ד"ה לשם חטאת כו' אלא בשעירה. והוי כשיני קודש, אפ"ה כיון דכרת כמותה, מין חטאת חד הוי (גליון): **תוד"ה** איתיביה כו'. נ"ב דעתמא דמעשיה מוכיחין כו' ולא אמר חוכם אחמ, והכד ביה רבא מכח קושיא זו. וטעמא דמטוס דמעשיה מוכיחים. וקשה מידי הוא טעמא אלא לרבא ורבא קאמר התם דלאו מטוס מעשיה מוכיחים אלא מטוס זאת תורת כו' (תוס' שנ"ן): ד"ה ושחט אותה כו' מדלא כתיב ושחט לחטאת אותה. ולוכח לגמיר כולה לתני הוא לאתא דא"ל לגמרא ושחט לחטאת אותה מטאת. (מ"א, גליון):

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ט:
מה ב מיי' שם הלכה ז:
מו ג ד מיי' שם הלכה ז:
מז ה מיי' שם הלכה י:

תורה אור השלם

1. דִּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ו, יח
2. וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ז
3. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד, לג

מוסף רש"י

(פסחים צז: בפ' קמא שם, ומנחות שם). לו: בשלא קרב בזמנו שאכד ונתכפר בפחר הוא עשה שלמים כדעבקת לן בפסחים (ר"ה ה.): לכל מצות שלמים. שיהא דין כל מומר שלמים עליהן (פסחים שם) כשהוא אומר ראם עז. ולא כתיב אם (מנחות שם): **הפסיק** הענין. הפסק הוא להפסיק בין כבש לעז (פסחים צז:): **הפסיק** הענין. שלון לעז דין המור למעלה: לימד על העז שאינה טעונה אליה. שם לא דין בן בקר שאינה טעונה אליה (מנחות שם בבת"י). יש מפרשין עז אין לו אליה, ועשות היא בידם שהרי ממקום שהכליות יוצאות היא ניטלת ועוד מה לימד הכתוב הוא"ל ואין לו (פסחים צז:) **למותר פסח.** בין שהפרים פסחו ואבד ונתכפר בחטר ואחר כך נמצא זה, בין שהפרים עשות לפסחו ואלה קדושת פסח על כולן וחולו עליהם ועיתותו בין המעות (שם ע. וכעי"ז במנחות שם): **שקרב שלמים.** במועד לו לאחר הרגל (פסחים ע.): **לדבר הבא** מן הצאן ומן הבקר. ואע"ג דעולה בלא נ"ל מן הלאן ומן הבקר, אפילו הכי שלמים אתי, דהא [לשם] אכילה הפריסה [ולא] לשם כלל (מנחות פג: מכת"י):

ע"כ מעמוד קודם

עברה זמנו. שעבר הפסח: לא זמנו ולא שנתו. שהפרים שה לפסחו ושחטו קודם [הפסח]. כגון שאבד קודם חלות ושהפרים אחר תמיני ונמצא דאם רצה לשוחטו קודם חלות קרב שלמים ואע"ג דעיינין מזי לפסח (מנחות פג: ובכת"י) **חטאת נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בתעוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון. (מנחות נה:) **כל המנחות.** ואפי' מנחת חוטא: שאין המנחות דומות לזבחים. דמזבחים מודיעא דלא עלו: מעשיה מוכיחין. שהוא מכזב דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים רכין, מתבת לפה ומעשיה קשין: **אבל בזבחים** אינו כן. אין לשם מעשה מוכיח הלכך מהני בהו שינוי דלא עלו לשם מוחה: **חריבה.** מנחת חוטא ומנחת קנאות דמהני בהו לא יפיס עליה שמן: **בלולה.** שאר מנחות (מנחות ב:) **אין כפרה למתים.** דמיתתן דיפרה עליהם (מעילה י:) **חטאת דם** וכו' כשירה. ועלתה לו (לעיל ז.) **הני עולות נינהו.** יש דמפרשים עולות ניהו שטעונים נסכים כעולה מה שאין כן בשאר חטאות, ולא עיקר הוא תיבת חטאת מלוגע דלאמרי' בפרק שני מדות דטעונה נסכים, אבל חטאת מיד לא טעונה נסכים: מתני כולהו **לפסולא.** אפילו חטאת חלב ששחטו לשם חטאת דם פסולה מלהקריב (מנחות ג:) **שחטה לשמה.** בחטאת מיירי דכל שאר זבחים כשרים שלא לשמן אבל חטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה, וכן פסח שנשחט שלא לשמו, ואם שחט החטאת לשמה לזרוק דמה שלא לשמה: **דילפינן ממחשבת פיגול.** דגמרינן מחשבת פסול שלא לשמה ממחשבת פיגול דעיקרו מעבודה לעבודה (חולין לט.):

מסורת הש"ס

השוחט את הבהמה. של חולין (ג) לעבודת כוכבים [ח] אסורה בהנאה כדין זבחי מתים וזבחי מתים ילפינן (ע"ז דף כט:) שם שם מעבלה ערופה: **לזרוק דמה לעבודת כוכבים.** (ועבודת) השחיטה לא נעשית לשם עבודת כוכבים אלא בשעת שחיטה חייב לעבוד [ט] הזריקה לשם עבודת כוכבים ולא זרק: **מחשבין מעבודה לעבודה.** מחשבה היא לענין זבחי מתים ליאסר בהנאה: **דילפינן.** עבודת כוכבים שהיא חוץ ממחשבת פיגול שהוא פנים: **מופרש.** לאכילה: **אין מחשבין מעבודה לעבודה.** ואינה אסורה אלא אם כן שחט לעבודת כוכבים שבשחיטתה עבד עבודת כוכבים או זרק [י] לעבודת כוכבים: **פנים מפנים.** מחשבת שלא לשמו מפיגול: **הריני שוחט חוץ לזמנו.** ולא חישב על מנת לאכול ולא על מנת לזרוק או להקטיר אלא על השחיטה חישב [יא] שאם חוץ לזמנה כשר דלאו מחשבה היא [יב] דאין זמן אלא באכילת אדם [יג] (ומזבח [יד]) פיגול: **שכן דרך.** האוכל פיגול אפי' לאלתר חייב כרת הואיל וחמור מהניא ביה מעבודה לעבודה: **הריני שוחטו חוץ למקומו.** שלא חישב לא על אכילה ולא על זריקה אלא (טו) אמר הריני שוחטו חוץ למקומו כשר דהא חזינן דבמקומו הוא שוחטו ועוד דבאכילת אדם או מזבח תלה רחמנא לחוץ למקומו וחוץ לזמנו דכתיב ואם האכל יאכל וגו' ולפינן חוץ למקומו וחוץ לזמנו מהאי קרא לקמן [טז] (דף יג.): **על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו** [יז] **כו' פסול.** (בפרק שני) [יח] והשתא ליכא למפרך שכן דרך שאין חייבין כרת על אכילתן דתניא לקמן (בפרק שני) (דף כח.): **שחט לשם פלוני כשר.** דאין שיגוי בעלים חל על השחיטה דלא שייך שם בעלים אלא על הכפרה והיינו דאמרן לעיל (דף ד.) דשיגוי בעלים אינו בד' עבודות: **לא תאמר בזריקה.** מחשבין [טז] שלא לשמו דרגין ליה [יז] לעיל בכולהו [יח] עבודות: **משחיטה וקבלה.** ומה שחיטה שכשרה בזר פסולה בשלא לשמה זריקה לא כל שכן כי [יט] פרכת מה לשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח קבלה תוכיח: **דאין מחשבין מעבודה לעבודה.** אלא בשעת זריקה גופה בעי מיחשב: **ודלמא.** להכי כתביה לאשמועינן רבותא דמחשבין מעבודה לעבודה [שלא] [יח] בשעת זריקה גופה בעי מחשב דאפי' לא חישב על הזריקה בשעתה אלא בשעת שחיטה הוא מחשבה: **אם כן.** דמחשבין אתא לאשמועינן לשתוק קרא מיניה ואיתי דמחשבין מקל וחומר דרב אשי כדאמרן ומה כי במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כו': **ואידך.** רבי יוחנן פריך הכי דלא נפקא לן זריקה מקל וחומר דקבלה ושחיטה: **מה לנהך כו'.** הלכך לאו קרא יתירא הוא דנילף מיניה דאין מחשבין: **השתא מיהא בשלמים קיימינן.** דבשלמים כתיבא מחשבה שלא לשמו [יט] הלכך מצי למילף זריקה משחיטה וקבלה וליכא למיפרך לפון דשלמים לא בעי לפון וליתנהו פיגומיות: **שכן דמה למעלה.** מחוט הסיקרא דתנן במס' מדות (פ"ג מ"ח) חוט הסיקרא חוגרת [כ] באמצע להבדיל בין דמים עליונים לדמים התחתונים וילף לקמן (דף נג.) מן והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחילה להבדיל וחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה (ויקרא ד) על קרנות וכן עולת העוף כדלקמן (דף סד:) ושאר זבחים שלא פירש בהן נעשין למטה דכתיב בהו מזבח ולא כתיב בהו קרנות וכוליה מזבח ליכא למימר דהוה [כא] מקומן שהרי תורה נתנה מחילה:

[ח] השוחט את הבהמה ע"מ לזרוק דמה לעבודת כוכבים ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים ר' יוחנן אמר [א] אסורה מחשבין מעבודה לעבודה [ב] וילפינן חוץ מפנים ריש לקיש אמר מותרת אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא ילפינן חוץ מפנים ואי [א] אשמעינן בהא בהא אמר ריש לקיש [ב] אבל פנים [ג] מפנים אימא מודי ליה לרבי יוחנן ואי אשמעינן הא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בההיא אימא מודי ליה לריש לקיש צריכי כי אתא רב דימי אמר מתיב רב ירמיה לסיועיה לרבי יוחנן ורבי אילא לסיועיה לריש לקיש רב ירמיה לסיועיה לרבי יוחנן ומה במקום שאם אמר הריני שוחט חוץ לזמנו שהוא כשר שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו פסול מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו פסול שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול מתקיף לה רבא בר אהילאי מה לחוץ לזמנו [ד] שכן כרת אלא אמר רבא בר אהילאי הכי קאמר ומה מקום שאם אמר הריני שוחט חוץ למקומו שהוא כשר שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו פסול מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו שהוא פסול [שחטו ע"מ] לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול מתקיף לה רב אשי מה לחוץ למקומו שכן נוהג בכל הזבחים תאמר בשלא לשמו שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת אלא אמר רב אשי הכי קאמר ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני שהוא כשר לזרוק דמו [ה] (שלא לשמו) לשם פלוני פסול מקום שאם אמר הריני שוחט שלא [ו] לשמן שהוא פסול [שחטו ע"מ] לזרוק דמן שלא לשמן אינו דין שיהא פסול מתקיף לה רב פפא ודלמא דמחשבין מעבודה לעבודה אם כן לשתוק קרא מיניה ותיתי מקל וחומר דרב אשי ואידך [ז] פריך הכי מה להנך שכן טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות ואידך השתא מיהא בשלמים קיימין [ח] איתמר שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רב נחמן אמר פסולה רבה [ט] אמר כשרה והדר ביה רבה לגבי רב נחמן מק"ו דרב אשי: רבי אליעזר אומר אף (את) האשם: תניא [י] אמר ר' אליעזר [יא] חטאת באה על חטא ואשם בא על חטא מה חטאת שלא לשמה פסולה אף אשם שלא לשמו פסול אמר לו רבי יהושע לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה [יב] אמר לו רבי אליעזר פסח יוכיח שדמו למטה ושחטו שלא לשמו פסול אמר לו רבי יהושע מה לפסח שכן זמנו קבוע אמר לו רבי אליעזר חטאת תוכיח אמר לו רבי יהושע

ותימה לקמן (דף יג.) דפריך וקבלה מי פסלה כו' ומשני כאן במחשבת שלא לשמן כאן במחשבת פיגול אמאי לא משני אידי ואידי במחשבת שלא לשמן וקבלה לא [כב] עשה בה מחשבה כמעשה כגון בשוחט על מנת לקבל שלא לשמן וזריקה (לא) עשה בה מחשבה כמעשה ונראה לי לקמן מיירי שחיבב בעבודה עלמה אם קבל [לגמור הקבלה] שלא לשמן פסול ואם קבל [לגמור] חוץ לזמנו כשר ואם זרק לגמור הזריקה חוץ לזמנו פסול וכן מקטיר לגמור ההקטרה למחר דהוה פסול אי לאו דמעטיה קרא לקמן משום דאין מעבבת כפרה אבל ליכא לפרושי לקמן מחשבת פיגול דלא אמר ליכא בקבלה כגון שוחט על מנת לקבל דמן חוץ לזמנו דבשלא לשמן נמי לא פסלה דמעבודה לעבודה ילפינן מפיגול (ולאי) [כג] במקבל על מנת לזרוק חוץ לזמנו הוה פיגול אלא כדפרשינן בחיבב בעבודה עלמה. ברו"ך [ט] ובלאו הכי תימה דהוי מלי למימר קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה לענין שיגוי בעלים:

ריש לקיש אמר מותרת. מודה ר"ל דחייב מיתה כדאמרינן בפרק ארבע מיתות (סנהדרין סא.) מידי דהוה אמשתמהה להר דהר מותר ועובדו בסייף ושחיטת מומר לא חשיב כדפי' בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי שוחט בשבת ואין לתמוה והיאך נהרג דילמא מימלך ולא זריק לעבודת כוכבים כדאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין סא.) דניסת [כד] אמר אלך לעבוד פעור דמימלך ולא עביד דהכא ודאי לא מימלך כיון דעבד מעשה שחטו על מנת לזרוק ועוד הכא אפילו ידוע ודאי שלא יזרוק חשיב עובד עבודת כוכבים בשחיטה

[זז] כששוחט ע"מ לזרוק:

מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמן כו'. וא"ת שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח דשוחט שלא לשם אוכלין [ו] פסול ושוחט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין [ז] כשר ויש לומר דלא דמי התם [כה] לזורק עלמו שלא לשם אוכלין [ח] כשר: **לא תאמר בזריקה ותיתי בק"ו משחיטה וקבלה.** תימה אמאי לא פריך [כו] שכן טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות וכ"ת משום קיימיה [כז] אם כן מאי צריך למילף מבייגיא ליף ק"ו מקבלה שאין מחייבין עליה בחוץ [ו] ואפילו הכי פסלה בה מחשבה ועוד למה לי קרא דזריקה לשיגוי בעלים דדרשי' לכפר עליו תיתי מבייגיא מחשבה וקבלה ועוד קשה אמאי אין מחשבת אוכלין בפסח בזריקה תיתי בק"ו משחיטה שכשירה בזר כיון דלא פרכינן מלפון וחטאות הפנימיות ומיהו דילמא [כח] [תכוסו] מיעוטא הוא ואע"ג דשלא [כט] למנויין דהיינו שיגוי בעלים כתיב נמי [תכוסו] [ל] ולא ממעטי זריקה לא דמי (עיין פסחים דף סא.): **והדר ביה רבה** [לא] לגבי דרב נחמן מקל וחומר דרב אשי. [דיינו] [לב] לרבנן דאיכא דר' שמעון ליכא קל וחומר דאיכא למיפרך מה לשיגוי בעלים שכן נוהג במנחות תאמר בשיגוי קודש שאינו נוהג במנחות לרבי שמעון (מנחות דף ב:):

(ג) ע"ז לד: סנהדרין ס: חולין לט. ירושי' גיטין פ"ד ה"ד, ב) [עי' תוס' ב"ק כה. ד"ה אלי לא], ג) רש"ק, ד) [מוספפת רש פ"ס], ת"כ צו פרש' ד' הלי' ו-ח, ה) לקמן דף כח. והציון יג. אינו בדקדוק., ו) עי' ל"ק. וע"ע בש"מ לקמן יג: ד"ה לא קשיא, שמתרץ., ז) פסחים סא., ח) שם:, ט) שם, י) לקמן קז.

שינויי נוסחאות

א) וצריכי דאי כל"ל (*ש"מ): ב) בכ"ל וכ"כ ב' נוסף דחוץ מפנים לא ילפינן: ג) בס"ל כתוב אבל חוץ מפנים אימא וכו' (ש"מ ונעש"ב): ד) ואידך פריך וכו' עד בשלמים קיימין, ליתא בכי"ל, וכ"מ מהתוס' ד"ה לא תאמר דלא גרסי קטע זה בגמ' ומעצמם הקשו והילו כן. וע"ע להלן אות כו: ה) קיימינן (*ש"מ): ו) כ"ל רבא. וכן להלן בסמנון (*ש"מ). ועי' מרומי שדה: ז) בכי"ל נוסף תאמר באשם שדמו למטה: ח) לעבודת כוכבים, ליתא בכתה"י וד"ו, ותיבת הולין הסי"ל. ולפי סדר הדיבורים בהג' הב"ח, וכ"כ בכי"פ, ולפ"ז מש"כ רש"י כדין זבחי מתים לא ילפינן: ט) בס"ל בכל הנוסחות ע"מ לזרוק ולא על מחשבת פיגול. [ולפינו נוסף לעבודת כוכבים ע"פ בה"ן]: ט) כ"ל לעשות (ש"מ וגלינו): י) זרק דמה (ש"מ): יא) כ"ל חישב שהתא חוץ (כתה"י וד"ו): יב) כ"ל היא שאין מחשבין אלא (כי"י). כ"ל שאין זמן פוסל אלא (כי"פ). ס"ל היא משום שלא עשה כלום דהא בזמנו שחט (גלינו, ש"מ). וגי' כ"ל היא שאין מחשבת הזמן פוסלת אלא כו': יג) תינח ומזבח הס"ל, ואמ"כ דיבור בפ"ע וא"ל פסול, פיגול (*ש"מ וס"כ). [כל"ל פיגול בלבד, ולכן מקמוק הב"ח והל"ק. אך בדפס"מ הוסיפו תינח דהזבח: יד) בכה"י וכל"ל בפרק שני, וכנוס"ל ליתא. וכ"ה בל"ק, ושם כדאמרי' בפ"ב, וכתב שבכי"ח נר' כ"ל ושיגוי הוא, ונר' לפ"ז שגוגת רש"י לפיון המקור לגוף הפסול דחוץ למקומו והיינו במתני' דפ"ב (כט ב): טו) כ"ל מחשבת (כתה"י). כ"ל מחשבה (ד"ו): טז) כ"ל בכולהו (כי"י). וכפ"מ לכולהו: יז) וכי (*ש"מ): יח) תינוח שלא בשעת וכו' מחשב. נמחק (*ש"מ): יט) בס"מ נוסף דכתיב שהתא דזורק את דם השלמים שהתא זריקה לשם שלמים: כ) חוגרו (כתה"י): כא) כ"ל דהוי (*ש"מ): כב) כ"ל דלא (ש"מ וד"ו): כג) תינוח ואי במקבל ע"מ לזרוק חוץ לזמנו הוי פיגול, כ"ל לעמקן. ולפי גרסי' ליה כ"ל קולס אבל ליכא לפרושי וכו', וכוותם לפרס דהא דתני בברייתא מעין לרבות שחיטה וקבלה, היינו במקבל ע"מ לזרוק למחר דהוי פיגול (ח"ג): כד) כ"ל המסית (*ש"מ): כה) דשאני התם (*ש"מ): כו) לפי הגוסח אלפינו [שהוא ע"פ בה"ן] משמע דהתוס' ל"ג ואידך פריך וכו' בשלמים קיימין, ולכן הקשו ותילו כן מעצמם, וכמ"ש לעיל אות ד. וכן בס' מ"ד הוקשה לו אריכות לשונם והעלה שאולי ל"ג קטע זה בגמ'. ואמנם בד"ו הגוסח תימה אמאי לא פריך [וכב"מ מגיה מאן דלא פריך, ס"ל מאי דס"ד השתא דלא פריך] שכן וכו' הפנימיות משום דבשלמים קיימא [בס"מ קיימינן] מאי צריך וכו'. וא"כ לפי הגוסח המקורי בד"ו לין לפ' שהתוס' ל"ג קטע הנ"ל, ואדרבה לפי הגהת הס"מ ולפי דגרסי ליה. ועי' במגל"ט שכתב שבתוס הגיהו וכ"ת, וא"ל כבד"ו. וע"ע בפפ"ל שפי' אמאי הוצרכו התוס' להקדמה זו בכלי להקשות: כז) קיימינן (ש"מ): כח) בד"ו דילמא תנא מיעוטא. ועי' פ"מ שמיאב גי' זו ומ"ש עליו בס' טה"ק, הגוסח תכוסו ע"פ הס"מ ועוד. כ"ל דילמא זאת מיעוטא (גלינו ע"פ בה"ן ועי"י"ש): כט) דגבי שלא כ"ל (ש"מ): ל) כל"ו ליתא מינה זו וכ"מ הוסיפה. ועי' פ"מ שמיאב נוסף לעבד בתקלא"ן בגמ'ל והוא"ל ולא הוכיל בקן, דכה"ג כתוב מותר. ולא"ת אמאי יכרג מ' לל' [ל"ל] דהתם שאני לאינו עושה שום מעשה (לשון תוס' שוה): **אבל פנים מפנים אימא מודי ליה לר' יוחנן.** וכפר' יש כתוב אבל חוץ מפנים אימא מודי ליה לר' יוחנן. [ומ"ר] דלו' השמועינן בהא בהשוחט לשמו מפיגול אבל חוץ מפנים אמר ליה לר' יוחנן. [ומ"ר] דלו' השמועינן בהא בהשוחט לשמו מפיגול אבל חוץ מפנים אימא מודי ליה לר' יוחנן דמה שלא לשמו אינו דין שיהא פסול. [ומ"ר] דלו' השמועינן בהא בהשוחט לשמו מפיגול אבל חוץ מפנים אימא מודי ליה לר' יוחנן. [ומ"ר] דלו' השמועינן בהא בהשוחט לשמו מפיגול אבל חוץ מפנים אימא מודי ליה לר' יוחנן דמה שלא לשמו אינו דין שיהא פסול

חטאת נאמר בה היא. בכמה מקומות משמע דמדכתיב היא נפקא לן עכובא ותימה דלעיל נפקא לן מקראי אחרינא ולעיל (דף ה:) פירשתי: **הרי הוא אומר בחטאת באשם.** בתשם מצורע [כ] כתיב והוה מצי למילף אשם מחטאת בגזירה שוה דעון [לא] עון מחטאת דשמיעת קול דהא לגמורת נדבה גמירי [לב] ואין ג"ש למחצה כדאמר בריש מנחות (דף ד.) אלא מי לאו היקשא הוה ממעט אשם מחטאה: **מה להצד השוה שבהן שכן צד כרת.** ואע"ג דאשם תלוי נמי בא על כרת אינו בא לכפר אלא להגן ולכי מתיידע מייתי חטאת וה"ל הוה מצי למימר [מ] שכן באין בצבור: **מחטאת דשמיעת הקול.** וליכא למיפרך מה לשם חטאת שכן כרת [ל] דחדא מחדא לא פרכינן כל דהו: **ומה עולה שהיא בליל בו'.** תימה כיון דאמי האי ק"ו ומפיק מהיקישא אם כן תהא עולה פסולה אלא לשמה ק"ו מחטאת שאינה כליו וכי תימא מה לחטאת שכן מכפרת פשא יוכיח ומיהו כיון דכתיב אותה בחטאת לא קשה. ותימה [מא] לשברתו דעביד קל וחומר מעולה שהיא כליו אלא לשמו נמי ליכפר באשם [לב] ותו לימא חטאת יוכיח: **הג"ה כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים.** לא דמי להא דאמר (לקמן דף סג. ומנחות דף ח. ושם) [שלמים שחטן] [לד] בהיכל כשירות לא יהא טפל חמור מן העיקר דהני מילי היכא דכתיב אל פתח אהל מועד שתלה [לה] הכשירו בהיכל:

חוזרני חלילה. ולא יקוש הדין. ולקמן פריך וניהדר דינא וניתי במה אלד: **נאמר בה היא בשחיטה.** [יד] שעיר נשיא: **הרי הוא אומר בו'.** ואין משיבין על ההיקש. ולקמן [טו.] בשוף שמעתא מפרש שעמייהו [מו] דרבנן למרבי אהיקשא אחרינא והך היקשא דרשינן [מז] למילתא אחריתי: **פיסי** [יז] **במה אלד.** דפסח וחטאת נאכלין (ליום ולילה) אף אני אביא אשם: **לד כרת.** חטאת באה על שגגת כרת ופסח חייבים עליו כרת טהור אלא היה בדרך רחוקה: **שכן נכנס דמה לפני ולפנים.** כגון ביום הכפורים: **בחטאות החיצונות קאמרינן.** במתני' דפסולה ואע"ג דלא עיילי לפנים ומייתיהו עליף ר' אליעזר: **אשם נכנס דמה לפנים פסול.** פירכא היא וה"ק ולימא ליה מה לחטאת החיצונה שכן אם נכנס דמה לפנים פסולה דכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה כו' תאמר באשם דלא מיפסיל בהכי: **אין ליה לרבי אליעזר אף באשם** [מז]. שנכנס דמו לפנים פסול לקמן בשמעתין: **ולימא ליה.** ר' יהושע מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות: **מחטאת דשמיעת קול.** יליף רבי אליעזר דאינה באה על כרת: **ולימא ליה שכן טעונה אריבע מתנות.** תאמר באשם שאינו טעון אלא שני מתנות שהן ד': **כר' ישמעאל כו'.** באיזהו מקומן (לקמן נג.) נאמר כאן סביב בעולה ואשם ונאמר להלן סביב בחטאת [המילואים] מה להלן פיסוק ארבע מתנות [מ] דהא ד' [מא] מתנות כתיבי בה ואי אפשר לשתי קרנות בבת אחת אף כאן פיסוק ד' מתנות בעולה [מא] מתנה שנותן לקרן שהוא כשתים צריך לפסוק לצפונה של קרן ולמזרחה של קרן: **ולימא ליה שכן טעונין** [מב] **ד' מתנות על ד' קרנות.** מה שאין כן באשם דר' ישמעאל גופיה לא בעי בשאר זבחים אלא ד' מתנות בשתי קרנות דקתני [מג] דדר' ישמעאל אי מה להלן ארבע מתנות [על ארבע קרנות] אף כאן כו' אמרת עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד: **וליטעמיך.** טובא הוה ליה לרבי יהושע למיפרך דהא איכא קרן ואצבע וחודה שחטאת [מד] טעונה ליתן מתנותיה באצבע כנגד חודה של [מה] קרן [מו] אבן של אמה ברוח אמה בד' מקצעות המזבח מה שאין כן באשר דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיקרא כדלקמן אינה צריכה להגביה כ"כ ולתת על הקרן ממש אלא שתהא למעלה מן החוט כל שהוא כדתניא לקמן [דף סה.] עשאה למטה מרגליו אפי' אמה כשרה ואין אוס זבח טעון מתנות אצבע אלא זורק מן הכלי אל קיר המזבח [מז] למקצועותיו הנשים והדם מתפשט לצפון ולמערב ואין מתנתו [מח] כנגד חודה במשך מלמעלה למטה כחטאת שצריכה כנגד חודה לקמן בחיזהו מקומן (דף נג.): **ולימא ליה רבי אליעזר אשם נמי דמו למעלה.** דהא רבי אליעזר מקים אשם למחטאת: **חטאת העוף.** דמה למטה לקמן בפרק קדשי קדשים (דף סג.): **אינה מין זבח.** אלא מין מליקה: **אין לה קלבה.** לדמיהן ואשם יש לו קלבה לדמיו [מ] בכסף סלעים: **המחטאת אותה.** הזורק דמה ובחטאת כתיב ומיעט אותה בחטאת למעוטי שאר קדשים ממקום מתן דמו של חטאת: **אי הכי.** בשחיטת חטאת נמי כתיב [נ] אותה לחטאת ומיעוטא הוא ולידרשא ר' אליעזר למעוטי אשם מפסול אלא לשמו: **שייר עולת העוף.** שהיא למעלה דילפינן לקמן (דף סה.) מומלק והקטיר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח: **בזביחה** [נא] **לא שייר מידי.** [נ] אדבר שהוא זבח לא שייר כלום שכל הזבחים נמעטו אלא יהא דמו [נב] למעלה ועולת העוף לאו דאינו זבח כמותו: **הא מני.** דלא חשיב עולת העוף שיור רבי אלעזר בר' שמעון היא: **דאמר האי מקום.** דחטאת בהמה לחוד ודעולת העוף לחוד אע"פ שנשיחה למעלה אין מקומן שוה הלכך במיעוטא דגזי זריקת חטאת ליכא שיור: **כמה דברים אמורים.** דעליונים לא קביע להו מקום אלא שיהא מן החוט ולמעלה: **בעולת העוף אבל חטאת בהמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן.** האבן של אמה על אמה שבראש מזבח [נג] שכל למטה מן הקרנות פסולה ואף על פי שהיא למעלה מן החוט ארבע אמות: **כל דמים.** החיצונים שנכנסו להיכל לכפר פסולין ואף על גב דלא כתיב אלא חטאת אשם יוצא מדמה וגו' (ויקרא ו) מדרבה רבי עקיבא קדשי קדשים וקדשים קלים מריבויא דכל וכל ולקמן בכל הזבחים שנתערבו (דף פב.): **אלא לרבנן מאי טעמייהו.** הא דלא איתקש אשם לחטאת: עולה

מיהא כל"ל (ש"מ): בה] דמן (ש"מ): בבמ] המזבח (ש"מ): ל] מיצת מצורע מיותר כי המלוגא כתיב בחטאת האשם (ויקרא יד) אלא כל"ל מאן דכתיב בחטאת האשם, ועי' רש"י ממנחות כח ע"ב ד"ה איקש לחטאת ואשם וכו' (הגרי"ב). ועי' יפה עיניים וכש"ר לעיל אות ו: לא] דעונו בחטאת כל"ל (ש"מ) וכן כל"ק דם דעונו עונו: לב] גמירי בריש מנחות ואין ג"ש למחצה אלא אי כו', כל"ל (ש"מ): לג] עי' ל"ק, פ"מ, מ"ש וטס"ק, מ"ש לבאר דברי התוס'. וכפ' בה"ז כ' דמיבעיא ותימה עסה"ד תלמיד טועה כתבו. ובד"ו ש"מ ים הגהה על הגליון ח"ל, [אמר] הטומב נר' שבכאן חסר וכך צריך לגרות [באשם] וי"ל דאיכא למפרך [מה] לעולה שכן אינה מכפרת ותו כו' ודו"ק היטב עכ"ל: לד] בד"ו דאמר מנחות שנקמצו בהיכל. ובש"מ מגיה דאמר בפ"ק דמנחות שלמים ששחטו [ל"ל ששחטן] בהיכל: לה] וכן הוגה גם בכ"כ. ועי' מ"ג ול"ק. וממ"כ משמע שמתקן כל דיבור זה מהסוגי: לה] שתלה הכתוב באהל מועד כל"ל (ש"מ).

ג א ב מיי' פ"ה מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו:

תורה אור השלם

1. לא תֹאפֶה חָמֵץ חֵלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם:
ויקרא ו, י
ולהתוס' צ"ל פסוק זה: וְשָׁחַט אֵת הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֵת הַחַטָּאת וְאֵת הָעֹלָה בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא:
ויקרא יד, יג
ולמסה"ש צ"ל פסוק זה: כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֵּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה:
ויקרא ז, ז
2. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ תֵּאָכֵל בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
3. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֵת הָעֹלָה:
ויקרא ד, לג

גליון הש"ס

גמ' ואין דמו של אחר למעלה. עי' לקמן דף נג ע"ב תוס' ד"ה מה לכלן: שם **ההוא אותה לאו** דוקא. עיין לקמן דף נה ע"ב תוס' ד"ה מה חטאת: שם **אמרת** ק"ו. עי' ב"מ דף (קטו) [קיד] ע"א תוס' ד"ה ולחיך: תוס' ד"ה מה וכו' שכן באין בצבור. דלקמן דף יג ע"ב:

מוסף רש"י

חלילה. לשון מחול סביב (פסחים מח:) **חטאת נאמר בה היא בשחיטה היא לשמה כשירה שלא לשמה פסולה.** בשעיר נשיא כתיב בשחיטתו ושמט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ד' חטאת הוא שישחטנו לשם חטאת ואם נלו אינו פסול דהוא מעשה בהויתו יהא פסי בהויתו יהא פסי כשר ואם נלו אינו פסול ומיהו לפנים פסול בחטאת: **אף אשם נאמר בו הוא,** הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול. כגון אם אהכן והקטירו המזבח אשם לה' אשם הוא בזמן שהוא לשם אשם כשר ואם נלו אינו פסול (לעיל ה:) **אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת** אימורין. והיכלך אשם לא אפיסלי בשלא לשמו, דהא בהקטרה כתיב הוא והקטרה נלו עיקר הוא, ולישה לגמרי הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו, דהא הוא עצמו אלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפ' תמיד נשחט דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ונאכל הבשר (מנחות ד.) **אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת** אימורין. הלא לפנים מיינה, וליכא למימר בהקטרה דמצעי לשמו

שיטה מקובצת

הרי הוא אומר בחטאת באשם.
פ"ה דהיקשא הוא וכו'. וא"ת והלא אין היקש למחלה, וי"ל דשאני הכא דמיעט רחמנא אותה אותה אלא לשמה פסול אבל אחרת לא כדאמרינן לעיל (דף ה.), וא"ת רבי אליעזר למאי דרים הלי אותה. וי"ל דדרים אותה כרב אחא דאמתי טולהו לפסול לעיל (דף ע:) מאותה, וסוגיה קרא לרבי אחא (תוס' שוה): **מה חטאת שלא לשמה פסול.** פי' כמו חטאת **בחטאת** שבלא לשמה. וא"ת והלא בנדויה דחטאת לא כתיב פסול אלא לשמה למעוט [אלא דילפינן מאשמים] וא"כ הוי למד מן הלמד בקדשים, וי"ל דלמדנו לא צריך דסמיך (לאותה תורת) (אותה התורה) לאיתקש (מנחות) (כתובות) ולא נריכא לן בחטאת אלא לגיעבוד ועיבוד דחטאת כתיבא ואין זה למד מן הלמד (תוס' שוה): **בחטאת** דשמיעת הקול ליתא. פי' דליכא בה כרת. וא"ת א"כ מאי פריך לעיל שיש בהן לד כרת. וי"ל דמ"מ (שם) (בשם) חטאת אינה כרת. וא"ת א"כ דאשם מ"מ בם חטאת אינה כרת. וא"ת משום דמעיקרא כל דהו ומל מה הלד פריכון פריכה כל דהו, אבל בל חדא מחדא לא פריכון פריכה כל דהו. **לאו דוקא** דבעינן חודה דוקא, דלמאן דאית ליה חודה לא בעי קרן ולמאן דאית ליה קרן לא בעי חודה דהא לא מר כלאים ליה. ודקן לא הוי כללא פריכה דלעיל דקאמר שכן דמה למעלה דהא עולה דמה למעלה מחוט הסיקרא לא בעי קרן בפרישה בקונטרס (תוס' שוה): **אשם** דמו למעלה **לא מצית אמרת.** עיין בהסמנות בסוף המסכת: ק"ו מעולה. וא"ת אלא לשמה נמי ליתכתב לר"ש בשאם מק"ו דעולה, ומה עולה שהיא כליל לאישים כשר בשלא לשמו אשם שאינו כליל כו'. [ודש לומר] דאיתא למיפרך (הכא) [הכין] מה לעולה שאינה מכפרת. וליכא [למימר] חטאת העוף [דומיה] דחטאת העוף פסול אלא לשמו (תוס' שוה): **תוד"ה** הרי הוא וכו' הוה בחטאת אשם מאותה. עיין בהסמנות בסוף המסכת: ד"ה כל הכל וכו'. עי' תוספות פ"ק דמנחות (דף ח.) ד"ה מנחה שנקמצה:

מסורת הש"ס

(א) ת"כ ויקרא חובה פ"ח ה"ז, ב) [לעיל ה: ז: מנחות ד.] לקמן יב:, ג) [מזבל במנחות מח. לקמן קטו.], ד) [לקמן נג: לד:], ה) [עי' תוספות לקמן נב: ד"ה וקרבן], ו) [לקמן נ. לד: יבמות מח: וש"ס], ז) לקמן נג., ח) לקמן פא., ט) לקמן נג., י) עי' כריתות כו:, כ) [ד"ה מיעטן], ל) חולין קטז.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לד כרת. נ"ב ע"ל מחלת דף יג: (ב) שם אף האשם וליומא ליה שכן מכפרת וכו' מחטאת דשמיעת הקול וליומא ליה שכן וכו' שכן שעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות: (ג) שם רבנן מאי טעמייהו אמר רב: (ד) רש"י ד"ה כדכי שמעאל וכו' דהא ד' קרנות כתיבי ביה ואי אפשר לד' קרנות בבת אחת: (ה) ד"ה ולטעמיך וכו' כנגד חודה של קרן קרן אבן: (ו) ד"ה אי הכי וכו' כתיב ושחט אותה: (ז) ד"ה מזבחה וכו' בדבר: (ח) תוס' ד"ה ומה עולה וכו' ותימה לשברתו. נ"ב ואין לתקנות דאיכא למיפרך מה לשמו וכו'. וכ"כ בד"ו ש"מ: ד] אימורייו (ש"מ כ"י): ה] הרי הוא (ש"מ, וכ"ה ברש"י): ו] נ"ל האשם (ש"מ כ"י מס"א, וכ"ה ביפ"מ), ומיושב מ"ש בתוד"ה הרי כו' "אשם מעורב", ולא כהגרי"ב דלקמן חוס ל, ועי' גם בתי"ק ומנוק"ק לתוס' הנ"ל: ז] אמר מר אמר לו (ש"מ): ח] בכתה"ש דמה לפנים פסולה וכל"ל, וכ"כ ברש"ש, ובנה"ש, [מה שנר בש"מ בד' וולגת דל"ל לפני לפנים הוא ט"ס]: ט] נ"ל בחטאת (כ"י מ וצ'), וכ"כ בד"ו בגמ' ומתוס', ומנו לפנינו לעיל בחטאות החיצונות, אלא בש"מ כ"י מגיה בגמ' מחטאת ולכפנינו: י] טעונין (כתה"י וד"ה): יא] נ"ל ארבע מתנות, ארבע מתנות על ארבע קרנות (ש"מ כ"י, וכ"ה ברש"י), [בש"מ שבד' ולגת (באות כ) ליינו בטעות הגהה זו בכ"י]. תיכונו (שכן טעונה) ליתא בכתה"ש ובד"ו. וחוסיפוס בדפוס פפד"מ ושם בסוגריים מרובעים. וכגר' בכלי להפסיק בין תחילון והקושיא. אלא לפי נוסח הנ"ל אל הש"מ נוח גם בנ"ז: יב] אמרת בחטאת כו' כל"ל (ש"מ וש"כ). בכתה"ש אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה: יג] נ"ל בשחיטה חטאת (גליון). בכי"ל בשחיטה יד] בשחיטה (ש"מ). והוא מן הפיוט, ולא לעיל אות ב: טו] נ"ל טעמיה דר' יהושע דסמיך (ש"מ), ועי' נ"ל: טז] דרשי (ש"מ כ"י): יז] ותיתי כו' דנאכלין כל"ל. (ש"מ, וכ"ה בכי"צ בגמ': יח] פסולה (כתה"י): יט] האשם (ש"מ): כ] נ"ל מתנות ארבע בספרות זו מזו דהא ארבע קרנות כתיבי (כ"י פ), וכן בכש"ס הגיה ד' קרנות, ולאה הג' הנ"מ: כא] דאותה מתנה שנותן לקרן שהיא (כי"ר פ ד"ו ב): כב] טעונה (כתה"י): כג] דקתני התם (ש"מ): כד] קרן שהיה אבן כל"ל (צ"ק וק"), ולאה הגהת הנ"מ. בש"מ הגיה קרן נמשך מלמעלה ומלמטה והקרן היה אבן, [לכאורה נ"ל "במשך מלמעלה למטה", ולכאן כ"ש לכן: כה] המזבח לשני מקצעותיו והדם כל"ל (צ"ק): כו] מתנתן (כתה"י): כז] בזביחה

א] כמתה"ש חזרנו. וכ"כ בפה"ש ד"ו וכפה"ר, וכ"כ בכתה"ר בגמ' לכלן: ב] בשחיטה היא, ליתא בכתה"ש ופה"ר. וכן בש"מ מתקה, ועי' דק"ס ומגלה"ש דכ"ש נכון מדלתהליה ר' יהושע לקמן: ג] בכתה"ש ליתא בזביחה, וכ"כ בכל הנ"ל בחוס ב. בל"ק הכלי חוס ס"ש נאמר בו הוא לשמו וכו'. וכ"כ בד"ו ש"מ: ד] אימורייו (ש"מ כ"י): ה] הרי הוא (ש"מ, וכ"ה ברש"י): ו] נ"ל האשם (ש"מ כ"י מס"א, וכ"ה ביפ"מ), ומיושב מ"ש בתוד"ה הרי כו' "אשם מעורב", ולא כהגרי"ב הרי לקמן: ז] אמר מר אמר לו (ש"מ): ח] בכתה"ש דמה לפנים פסולה וכל"ל, וכ"כ ברש"ש, ובנה"ש. [מה שנר בש"מ כד' וולגת דל"ל לפני לפנים הוא ט"ס]: ט] נ"ל בחטאת (כ"י מ וצ'), וכ"כ בד"ו בגמ' ומתוס', ומנו לפנינו לעיל בחטאות החיצונות, אלא בש"מ כ"י מגיה בגמ' מחטאת ולכפנינו: י] טעונין (כתה"י וד"ה): יא] נ"ל ארבע מתנות, ארבע מתנות על ארבע קרנות (ש"מ כ"י, וכ"ה ברש"י), [בש"מ שבד' ולגת (באות כ) ליינו בטעות הגהה זו בכ"י]. תיכונו (שכן טעונה) ליתא בכתה"ש ובד"ו. וחוסיפוס בדפוס פפד"מ ושם בסוגריים מרובעים. וכגר' בכלי להפסיק בין תחילון והקושיא. אלא לפי נוסח הנ"ל אל הש"מ נוח גם בנ"ז: יב] אמרת בחטאת כו' כל"ל (ש"מ וש"כ). בכתה"ש אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה: יג] נ"ל בשחיטה חטאת (גליון). בכי"ל בשחיטה יד] בשחיטה (ש"מ). והוא מן הפיוט, ולא לעיל אות ב: טו] נ"ל טעמיה דר' יהושע דסמיך (ש"מ), ועי' נ"ל: טז] דרשי (ש"מ כ"י): יז] ותיתי כו' דנאכלין כל"ל. (ש"מ, וכ"ה בכי"צ בגמ': יח] פסולה (כתה"י): יט] האשם (ש"מ): כ] נ"ל מתנות ארבע בספרות זו מזו דהא ארבע קרנות כתיבי (כ"י פ), וכן בכש"ס הגיה ד' קרנות, ולאה הג' הנ"מ: כא] דאותה מתנה שנותן לקרן שהיא (כי"ר פ ד"ו ב): כב] טעונה (כתה"י): כג] דקתני התם (ש"מ): כד] קרן שהיה אבן כל"ל (צ"ק וק"), ולאה הגהת הנ"מ. בש"מ הגיה קרן נמשך מלמעלה ומלמטה והקרן היה אבן, [לכאורה נ"ל "במשך מלמעלה למטה", ולכאן כ"ש לכן: כה] המזבח לשני מקצעותיו והדם כל"ל (צ"ק): כו] מתנתן (כתה"י): כז] בזביחה

(ד) ד"ה מנחה שנקמצה:

עולה נכנס דמה לפנים כשרה. בין לרבנן בין לרבי אליעזר דלא דרשינן [ה] כל וכל והיקשא נמי ליכא הכא: **מנחת חוטא.** דקרבן עולה ויורד דשמיעת הקול: **חוטא.** שמכפרת ואם נכנסה לפנים כשירה דלא פסל הכתוב אלא דם: **ונימא חטאת העוף חוטא.** והכי שפיר טפי שהוא ממיני דמים ולאויה להוכיח על מיני דמים: **חטאת העוף בעיא דר' אבין היא.** היכא דהכניס דמה לפנים בטועה שאין לדמה קבלה ומיבעיא ליה בפ' דם חטאת (לקמן נב:) אם נפסלה בכך או לא ולא איפשיטא לה: **דמה.** אשר יוצא מדמה: **ולא כשרה.** שאם נכנס כשרה להיכל אינה נפסלת: **דם דמה לא דריש.** דכיון דלא מצי למיכתב וכל חטאת אשר יוצא אל אהל מועד דאיצטריך למיכתב דם למעוטי בשר אומיה דקרא למיכתב מדמה: **קדש קדשים היא וחטאת ואשם** [ט]. במנחה הוא דכתיב וקא מ"ר שמעון מדקא מקיש מנחות לחטאת ואשם להכי מקיש [י] [לשניהם לומר לך דיש מהם כחטאת ויש מהם כאשם] שתהא מנחת חוטא כחטאת דלא לשמה פסולה ומנחת נדבה כאשם דכשר שלא לשמו: **אלא לרבי אליעזר.** כיון דחטאת ואשם כי הדדי ניהו למאי הלכתא איתקש לתרוייהו: **שלא בכלי שרת.** שלא קדש הקומץ בכלי שרת פסולה [יא] שהמנחות הוקשו לזבחים ליטען מרבע עבודות [יב] קמילה כנגד שחיטה מתן קומץ בכלי שרת כנגד קבלת הדם הולכה כנגד הולכה הקטרה כנגד זריקה: **ור"ש מכשיר.** אם הוליכו בידו בקומצו עד המזבח והקטירו: **לחטאת ולאשם.** להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם שאין בהלכותיהן לומר לך: **בא לעובדה.** בהלכות [יא] והקטרות ביד שלא בכלי: **עובדה בימין.** שהקומץ בה מזריקת דם חטאת שהיא ביד באצבע וביומין דכתיב בחטאת (ויקרא ד) ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן וגו' ולדשין לקמן בפ"ב (דף כד.) באצבעו ונתן שלא תהא נתינה שלא בימין דכל מקום שנאמר אצבע והנותנה אינו שלא ימין: **בא לעובדה בכלי.** דלעובדה בשמאל כאשם דמוכו בשמאלו למזבח ולתן בשמאלו מן הכלי על האשים מזריקת דם אשם שהוא מן הכלי למזבח שאינה בנתינת אצבע דלא כתיב אצבע שלא בחטאת והכשרה בשמאל לר"ש [יב] בכל הזבחים חוץ מחטאת דלמרינן לקמן בפרק שני (שם:) זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר חוץ מחטאת משום דרבי שמעון ממעורע בתיבי בעי אצבע והכונה חוץ מחטאת: **מנחת חוטא כתיב בה** [מ] **כי חטאת היא.** גבי שמיעת הקול בויקרא [ה, יז]: **ורבנן.** דפליגי עליה דר' אליעזר בתמני' (דף ב.) למאי הלכתא כו': חטאת כתיב בה (ויקרא ד) וסמך ידו על ראש החטאת: **אמרו דבר אחד.** דרבי אליעזר נמי פסיל באחרים הנשחטים לשם פסח בזמנו ולשם חטאת כל ימות השנה ומברייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: **ורבה אמר באחרים לשם חטאת פליגי.** יוסף בן חוני ורבי אליעזר (ו) ולא [יד] פסיל רבי אליעזר אלא באחרים לשם פסח אבל באחרים לשם חטאת מכשיר דתניא ר' יוחנן דייקי מילתייהו מהא מתני' ומסקנא בעינא לפרושי דיוקייהו: **הפסח שעברה שנתו.** דתנו לא חזי לפסח קתמיה [טו] שלמים כדרבינן לעיל (דף מ:) [ט] **אשם** שאינו כליל לא כל שכן. לא שייך למימר חטאת תוכיח דאיכא למימר מה לחטאת שכן דמה למעלה ושכן לד כרת ושכן באה בנדבה: **מנחת חוטא הרי היא בחטאת.** אין זה למד מלמד דלא"ג דחטאת יליפין למנחה מגשמים לעיל [ח.] מכל מקום עכובא בגופיה כתיבי [כז] ומנחת נדבה כאשם דלא מאשם יליפת דמנחה גופה איתקש לשלמים כאשם אלא למימרא דלא הוי כחטאת: **בא** לעובדה ביד עובדה בימין בחטאת. דכתיב בה אצבע דיליפין [כז] מגזירה שוה ממעורע דאצבע הוי ימין וא"ת הלא איבעיא לן פרק איזהו מקומן (לקמן דף נ.) לי יליפין היקש מג"ש ואי מעורע חוץ [הוא] הוה [כח] אמי שפיר [ולא] [כח] קשה למ"ד דבעי למד קדש ומלמד קודש פרק [כט] איזהו מקומן (ג"ז שם): **הכי גרסינן** [ל] עיקר קרא לכדר' יהודה בריה דרבי חייא הוא כו'. תימה דבריש מנחות (דף ב:) משמע דלדיד דרשא עיקר דפריך מדבי מכדי מחשבה דפסול רחמנא היקישא הוא [לא]: **הורעתה כח פסח ונתת כח בשלמים.** דבזמן שלמים פסח לשם שלמים כשר ואילו בזמן הפסח שלמים לשם פסח פסולים והלא יש פסוק בפסח לפסול שלא לשמו ואילו בשלמים אין פסוק: פסולה מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה אלא לרבי אליעזר למאי הלכתא איתקש מנחה לחטאת ומנחה לאשם [ב] לכי איידך דרבי שמעון [ג] דתנן [ד] שלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר [ה] ואמר רב יהודה בריה דרבי חייא מ"ט דר"ש אמר קרא קדש קדשים היא כחטאת וכאשם [ו] בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת [ז] בכלי עובדה בשמאל כאשם ור"ש האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי עיקר קרא לכדרב יהודה בריה דרבי חייא הוא דאתא ומנחת חוטא דפסולה שלא [ח] לשמה [טעמא אחרינא הוא] חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא מנחת חוטא נמי כתיב בה היא [ט] ולרבנן למאי הלכתא איתקש אשם לחטאת לומר לך מה חטאת טעונה סמיכה אף אשם טעון סמיכה: יוסף בן חוני אומר הנשחטין כו': א"ר יוחנן יוסף בן חוני ורבי אליעזר אמרו דבר אחד רבה אמר [י] באחרים לשם חטאת פליגי [יא] דתניא [יב] הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו רבי אליעזר פוסל ורבי יהושע [יג] מכשיר א"ר יהושע אם [יד] בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו אחרים כשרים לשמו בזמנו שהוא כשר לשמו אינו דין שיכשרו אחרים לשמו אמר לו רבי אליעזר או חילוף הדברים ומה אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו כשר הוא לשם אחרים בזמנו שהוא כשר לשמו אינו דין שיוכשר לשם אחרים ויוכשר פסח בארבעה עשר שלא לשמו וכך אתה אומר מה לי הוכשרו אחרים בשאר ימות השנה לשמו שכן הוא כשר לשם אחרים ויוכשרו [טו] אחרים בזמנו לשמו שכן הוא פסול לשם אחרים אמר לו רבי יהושע אם כן הורעתה כח פסח ונתת כח בשלמים חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר מצינו מותר פסח בא שלמים ואין מותר שלמים בא פסח ומה פסח שמותרו בא שלמים שחטו בזמנו לשום שלמים פסול שלמים שאין מותרן בא פסח אם [טז] שחטם לשם פסח בזמנו אינו דין שיהו פסולין דגמרינן ממעורע דכתיב ביה אצבע והכונה וימין וטבל הכהן באצבעו [יז] וזריקת כל הזבחים לא כתיב בו אצבע אלא הכונה חוץ מחטאת: **מנחת חוטא כתיב בה** [מ] **כי חטאת היא.** גבי שמיעת הקול בויקרא [ה, יז]: **ורבנן.** דפליגי עליה דר' אליעזר בתמני' (דף ב.) למאי הלכתא כו': חטאת כתיב בה (ויקרא ד) וסמך ידו על ראש החטאת: **אמרו דבר אחד.** דרבי אליעזר נמי פסיל באחרים הנשחטים לשם פסח בזמנו ולשם חטאת כל ימות השנה ומברייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: **ורבה אמר באחרים לשם חטאת פליגי.** יוסף בן חוני ורבי אליעזר (ו) ולא [יד] פסיל רבי אליעזר אלא באחרים לשם פסח אבל באחרים לשם חטאת מכשיר דתניא דייקי מילתייהו מהא מתני' ומסקנא בעינא לפרושי דיוקייהו: **הפסח שעברה שנתו.** דתנו לא חזי לפסח קתמיה [טו] שלמים כדרבינן לעיל (דף מ:) מקרא: **ושחטו בזמנו לשמו.** דהוה ליה שוחט שלמים לשם פסח: **וכן השוחט.** אחד מכל הזבחים לשם פסח בזמנו: **אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו.** כדילפינן לה במסכת פסחים (דף פא.) שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים [שמות יב] וכתיב פעמים שנה הכתוב לעבד [טז] קביעות זמנו בי"ד בין הערבים: **אחרים כשרים לשמו.** דרבי אליעזר מודה בו דלא פליג אלא בזמנו כדתנן בהליה אבל כל ימות השנה אין שם שחיטת פסח חל על קרבן אחר: **אמר לו רבי אליעזר או חילוף.** אם [יז] ק"ו אתה בא לדרוש יכול אני להחליפו בענין אחר ולומר דבר שאינו ולהכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: **ויוכשר פסח בי"ד שלא לשמו.** ודין [יח] הזה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: **וכן אתה אומר.** בתמיה התדרוש ק"ו [יט] ויתכשרו: **מה לי הוכשרו אחרים כו' יוכשרו אחרים כו'.** בתמיה ומהכא דייק רבי יוחנן למילתיה ואמר דכי היכי דפסיל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסיל באחרים [כא] לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים וה"נ [כב] בחטאת איתא. ורבה דייק מסיפא שחזר רבי אליעזר מדין זה ולנו בדין אחר ומודה לאחרים לשם חטאת כשרים: **א"כ.** אם אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח [כג] ונתת כח בשלמים שכל השנה שהיא זמן שלמים פסח הנשחט [ט] לשמו כשר והיום שהוא זמן פסח כל [כד] שלמים הנשחטין לשמו פסולין נמצאת מחשבת [יט] שלו גדול [כה] כח בשלמים מפסח וקרא שכתן לאחמור בפסח מבשלמים דכתיב ביה הוא [שמות יב] ובכל הזבחים הכשיר שלא לשמן: אמר מיתפיק ליה דבפ"ק דמנחות (דף י.) מייתי תרי קראי חד לקומץ וחד לקרומו קומץ. ואי משום עבודת ימין נמחוד (כא לעובדה בימין) בהא אית לרבנן (קדשים שלא בכלי שרת פסולה) דכל מקום שנאמר אצבע אלא כהונה אינה אלא ימין. וי"ל דאליעזר הקישא כדדרשינן בתולין (דף פז: ולקמן דף נא.) מה מנחת חוטא כתיב בה אלא מן הבולין וכדיו דיומיא דמנחת חוטא [לא] מה מנחת חוטא פסולה שלא לשמה אף אף כל המנחות פסולות בשלא לשמן מ"ל לאשם, ובדיו דיומיא דעקבו לאו דוקא דהא עיקר דרשא דרשא כדעבדא לן במנחות דבעי ימין אלא אגב אינו בא אלא מן הבולין לקו לה (תוס' שדר): **א"ב הורעתה** כחטאת אלא הכי הוא לאשם: אמר

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה ב':
נב ב מיי' פרק יא מ' שם הלכה י':
נג ג מיי' פט"ו שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטֹּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: ויקרא ו, כג
2. לֹא תֹאפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו, י

מוסף רש"י

לענבר דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כגר דאין כפרה אלא כדם, ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא קודם שחיטה, לא ילפינן מיניה דלא משמע נשמו אלא בכפרה הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דמיבע גבי אחת מעבודות הדם (לעיל ה:) **האיכא אצבע.** דכתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן [וגו'], ודלרבנן לקמן בפ"ב באצבעו ונתן שלא תהא נתינה שלא בימין דכל מקום שנאמר אצבע אינה אלא ימין (להלן דף כד:) **אבל בחטאת בחמה.** דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו' (להלן נג.):

ע"ב מעמוד קודם

תאמר באשם שיש לו קצבה. אשם יש לו קצבה לדמיו בכסף שקלים (לעיל י:) **דמה ולא בשרה.** דמרי דמה כתיבי, אשר יוצא מדמה ולו הוצא אל אהל מועד, אבל בשרה לא לעבודה בכלי שרת פסולה (להלן סד:) **שלא בכלי שרת פסולה ור' שמעון מכשיר.** שלא קדש קומץ בכלי שרת, דבתחילת מנחה ודאי לא פליגי דבעינן כלי כדלמרינן בפרק שני אבל הלאם **בא לעובדה ביד.** הקטרת קומץ שביא במקום זריקה ביד שלא קדשו בכלי (מנחות כו.) **בא לעובדה בכלי.** שקדש קומץ בכלי עובדה בשמאל כאשם. עובדה לקדוש קומץ בשמאל כאשם מעורע דכתיב ביה שמאל (שם י:) **הפסח שעברה שנתו.** שנולד אשמקד קודם ר"ח ניסן והפרישו לשם פסח וכי מעט ר"ח ניסן ועברה שנתו מו לא חזי לפסח דכתיב זכר בן שנה, וקאי לשלמים כדילפי' פסיקין דלקמן פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא (פסחים סב:):

ליקוטים

אשם שאינו כליל לא כ"ש. צריך לומר דסברא דק"ו מבטל היקישא כיון שנוכל להעמיד הקישא לדבר אחר. (וכן) משמע בפ"ק דזבחים דקאמר תנן התם ר"ש אומר כל הדמים שנכנסו להיכל כו' ופריך בשלמא רבי אליעזר דאמר טעמא אלא רבנן מאי טעמייהו אמר רבא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מצית אמרת מק"ו כו' אלמא ק"ו מבטל היקישא דכתחטאת כאשם כיון דאיכא לאוקמא היקישא לדבר אחר. (תוס' ב"מ קי"ד ע"ב) **אמר** ר' יוחנן בר' רבה אמר בו'. רבה הלך ללמוד תורה מרבי יוחנן דאיתא שילחי כתובות. וזה פעם ראשון שמצאתי בעניי דיפלא רבה עם ר' יוחנן. (מנחת יהודה)

שיטה מקובצת

מנחת חוטא נמי כתיב בה היא. מימה לרבנן דר"ש דאמרי קדשים שלא בכלי שרת פסולה, למאי הלכתא איתקש מנחת חוטא לחטאת ואשם. אי משום פסול שלא לשמו ממנחת חוטא דיפוק ליה דבעינן לשמו ואי משום דמלמרינן, ואי משום כפרות דמנחת נדבה (לימא דאיתקש מנחת נדבה לאשם כדאמרי' לעיל) לשמוק מיני' ומזמא (תוס' הטעה) [הטוהרה לעולה] דפקא הוא לא ותוס' שלמים עניי כדפי'. וכ"מ דלמרינן היקשא לומר דמה חטאת טעון יומין אף קמילה בעי יומין.

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה ב':
נב ב מיי' פרק יא מ' שם הלכה י':
נג ג מיי' פט"ו שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטֹּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: ויקרא ו, כג
2. לֹא תֹאפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו, י

מוסף רש"י

לענבר דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כגר דאין כפרה אלא כדם, ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא קודם שחיטה, לא ילפינן מיניה דלא משמע נשמו אלא בכפרה הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דמיבע גבי אחת מעבודות הדם (לעיל ה:) **האיכא אצבע.** דכתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן [וגו'], ודלרבנן לקמן בפ"ב באצבעו ונתן שלא תהא נתינה שלא בימין דכל מקום שנאמר אצבע אינה אלא ימין (להלן דף כד:) **אבל בחטאת בחמה.** דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו' (להלן נג.):

ע"ב מעמוד קודם

תאמר באשם שיש לו קצבה. אשם יש לו קצבה לדמיו בכסף שקלים (לעיל י:) **דמה ולא בשרה.** דמרי דמה כתיבי, אשר יוצא מדמה ולו הוצא אל אהל מועד לא לעבודה בכלי שרת פסולה (להלן סד:) **שלא בכלי שרת פסולה ור' שמעון מכשיר.** שלא קדש קומץ בכלי שרת, דבתחילת מנחה ודאי לא פליגי דבעינן כלי כדלמרינן בפרק שני אבל הלאם **בא לעובדה ביד.** הקטרת קומץ שביא במקום זריקה ביד שלא קדשו בכלי (מנחות כו.) **בא לעובדה בכלי.** שקדש קומץ בכלי עובדה בשמאל כאשם. עובדה לקדוש קומץ בשמאל כאשם מעורע דכתיב ביה שמאל (שם י:) **הפסח שעברה שנתו.** שנולד אשמקד קודם ר"ח ניסן והפרישו לשם פסח וכי מעט ר"ח ניסן ועברה שנתו מו לא חזי לפסח דכתיב זכר בן שנה, וקאי לשלמים כדילפי' פסיקין דלקמן פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא (פסחים סב:):

ליקוטים

אשם שאינו כליל לא כ"ש. צריך לומר דסברא דק"ו מבטל היקישא כיון שנוכל להעמיד הקישא לדבר אחר. (וכן) משמע בפ"ק דזבחים דקאמר תנן התם ר"ש אומר כל הדמים שנכנסו להיכל כו' ופריך בשלמא רבי אליעזר דאמר טעמא אלא רבנן מאי טעמייהו אמר רבא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מצית אמרת מק"ו כו' אלמא ק"ו מבטל היקישא דכתחטאת כאשם כיון דאיכא לאוקמא היקישא לדבר אחר. (תוס' ב"מ קי"ד ע"ב) **אמר** ר' יוחנן בר' רבה אמר בו'. רבה הלך ללמוד תורה מרבי יוחנן דאיתא שילחי כתובות. וזה פעם ראשון שמצאתי בעניי דיפלא רבה עם ר' יוחנן. (מנחת יהודה)

שיטה מקובצת

מנחת חוטא נמי כתיב בה היא. מימה לרבנן דר"ש דאמרי קדשים שלא בכלי שרת פסולה, למאי הלכתא איתקש מנחת חוטא לחטאת ואשם. אי משום פסול שלא לשמו ממנחת חוטא דיפוק ליה דבעינן לשמו ואי משום דמלמרינן, ואי משום כפרות דמנחת נדבה (לימא דאיתקש מנחת נדבה לאשם כדאמרי' לעיל) לשמוק מיני' ומזמא (תוס' הטעה) [הטוהרה לעולה] דפקא הוא לא ותוס' שלמים עניי כדפי'. וכ"מ דלמרינן היקישא לומר דמה חטאת טעון יומין אף קמילה בעי יומין.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעיא דרבי אבין היא מה כל"ל ומיכא ולפרוך נמתק: (ב) שם בימון מחטאת בא לעובדה בכלי עובדה: (ג) שם שלא לשמה ה"ש חטאת טעמא מאי: (ד) שם בדתניא הפסח: (ה) רש"י ד"ה מנחת חוטא כתיב בה חטאת כל"ל ומיכא כי נמתק: (ו) ד"ה וכבה וכו' בן חוני וכו' אליעזר ר"א לא פסיל אלא: (ז) ד"ה ס"ב אם וכו' הנשחט לשמו. נ"ב פי' לשם שלמים: (ח) **בא**"ד נמצאת מחשבת שלא לשמו גדול כחו בשלמים מבפסח:

שינויי נוסחאות

א) ונכנסו לפנים כל"ל, ומיכא דמן נמתק (ש"מ). כי בתמנה אין דם (דף ס"ס): ב) בכי"ל ליתא מיכא ומבדה לאשם, ונוח כי מתמנה לאשם ס"ק דאיצטריך לקמלה שלא לשמה פסולה. והגי' שלפניו ה"פ לגמלי חוטא לחטאת איתקש לתרוייהו ולכדיפרש"י: ג) בכי"ל נוסף אשם נמי כתיב ביה הוא, ההוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתי, ואלא הוא למאי אתא, לכדרב הונא אמ' רב דאמר רב הונא אמ' רב אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לשום עולה, ניתק אין לא ניתק לא. וכ"ה בגמנות (ד ה) ע"ש: ד) בכי"מ אמר רבה. ועי' בה"ז שכתב דהתוס' גרסי ובאחרים נו"ל, ורבה מפרש דברי ר"י, ועי' בתוס' לקמן ע"ב ד"ה אמר: ה) בכתה"ש ומה אם: ו) יוכשרו (כי"מ וצ' וכ"ה בר"ש"): ז) מיכא אם ליתא בכתה"ש: ח) ל"ל דרשי (ש"מ): ט) וכאשם יש מהם שהוא בחטאת ויש מהם שהוא כאשם האי קרא במנחה כו'. כל"ל (ש"מ). ובדפסה"מ נדפסה הגהה בע"ד לתלן בקמקון ולכפיגו. וכתב בדק"ם שנולד טוסיפוהו ע"פ כת"י: י) מקיש לה כל"ל (ש"מ). הקטע המוקף בחלמ' דנויים ליתא בכתה"ש ובד"ו וסוסיפוהו בדפסה"מ ממ"ש אות ט: יא) לעובדה עבודת הקטרה ביד כל"ל (ש"מ). ג"ל בהולכה והקטרה (יעב"ץ ודש"מ): יב) לר"ש דאמר לקמן בפרק כל הזבחים (חדוק מחטאת) זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר [חדוק מחטאת] משום דר"ש תרתי כו' (כתה"י, ומתוקן ע"פ בה"ז). ובע"מ גריס לר"ש דאמרינן לקמן כו', וכ' שכס"ל ליתא כל הקטע שבמתים: יג) את אצבעו (כי"י, וכ"ה בנוקרא). ועי' מלמ"ט: יד) ל"ל דלא (ש"מ): טו) וסתמיה (כתה"י וד"ה): טז) בכתה"ש בקביעות, ומיכא בעבכ ליתא. ובע"מ לעבכ בקביעות: יז) ל"ל כלומר אם (ש"מ): יח) נ"ל והדין הוא כן בתמני' וכי יכול אני להכשיר כו' (כי"פ). נ"ל ובדין זה אני יכול להכשיר (כי"י): יט) ק"ו זה ותכשירו (כי"י). ס"ל ותכשירו שלא לשמו דלא תדרוש [ק"ו] זה כמו דלא תדרוש האחר שיש עליו כו' (ש"מ): כ) ועוד ק"ו כל"ל (ש"מ): כא) נמי באחרים כל"ל (ש"מ): כב) והא נמי (כתה"י). נ"ל והאי דין נמי (ש"מ): כג) ל"ל כח פסח (ש"מ): כד) מיכא כל ליתא בכתה"י: כה) נ"ל גדול (מקוס גדול) (גליון): כו) ל"ל כתיב. והסל"ד, ומה"ד מנחת נדבה (צ"ק): כז) בי"ו חולין הוא אתי, וכל"ל. כח) גי' הל"ק ומ"מ קשה למ"ד דלא בעי למד וכו'. וכעי"ן בס"מ. ועי' בח"מ, בה"ז, מ"ג, מלפה לאיתן ועיש עיינים: כט) כדפרוך בפרק איזהו מקומן כל"ל (ש"מ): ל) מיכא הכי גרסינן נמתק (ש"מ): לא) אלא כתולין דף כא ב ולקמן דף נא ס ומנמנות פג ס ליתא לכאי מיומא, ואולי היה כך גירסתם אז שהוא מדברי התוס' דרבנן בעו לכאי כתחטאת ולכאם לכאי (גליון):

כח פסח. עיין בהסמטות בסוף המסכת: תוד"ה מנחת חוטא כו' ומנחת נדבה כאשם לאו משום דמאשם ילפא. ב"ב, דאשם גופיה לא דיעינן דכשר אלא מהיקישא. ואם תאמר מיפוק ליה [ליה] דכשר [מנחת הטוהרה] דאיתקש [כל המנחות] כולהו לשלמים, וי"ל דלכך בא זה דפסוק לאשמעינן דאין מנחת נדבה כחטאת אלא הכי הוא דכאשם

אמר ר' אליעזר לא אם אמרת בחטאת [ב]. דין הוא שאחריס כשריס לשמו [וקשה] נהי דלא דמי לפסח מ"מ ק"ו איכא ול"ל דמותר פסח בז אלמיס וי"ל דאעיקר [ב] טעמו סמיך כדאיתא בספסיס (דף סב:) [ג] וכ"ל דלא לא אס אמרת דקאמר רבי אליעזר לדברי רבי יהושע קאמר אליבא דרבי יוחנן ורבינו תס מגא בספר יסן בריש דשמעתא רבה אמר באחריס לשס חטאת ומגא [ד] ובאחריס בוי"ו ורבה לא בא אלא לפרס דברי רבי יוחנן ור' יוחנן עצמו מודה דבאחריס לשס חטאת פליגי ולא אמר אמרו דבר אחד אלא באחריס לשס פסח: **הג"ה אי איפליג בלשמן כו'.** ומימה דשתא נמי דפליגי בשלא לשמן אני יכול לטעות [ה] כר"י לבן בתירא שיפסול י"ד לשמו שחרית ולפרס טעמו משוס דמקלמו לאוי וי"ל דמזה אינו חושש משוס דשוס תנא לא מכשיר פסח שחרית אלא זה [ו]: **הג"ה אחד בבקר ולא שנים בבקר.**

אמר לו רבי יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה ואין מותר עולה בא חטאת ומה חטאת שמותרה בא עולה שחטה לשם עולה פסולה עולה שאין מותרה בא חטאת שחטה לשם חטאת אינו דין שתהא פסולה אמר לו רבי אליעזר לא אם אמרת בחטאת שכן כשרה לשמה כל השנה כולה תאמר בפסח שאינו כשר לשמו אלא בזמנו הואיל והוא פסול [א] לשמו דין הוא שיפסלו אחרים לשמו: שמעון אחי עזריה אומר כו': רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי מאי טעמא דשמעון אחי עזריה דאמר קרא [1]ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' במורם מהן אין מתחללין בנמוך מהם מתחללין והאי להכי הוא דאתא והא מיבעי ליה לכדשמואל

[ו]דאמר שמואל [א]מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה שנאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' בעתידים לתרום הכתוב מדבר [ב] אם כן לכתוב קרא אשר הורמו מאי אשר ירימו שמע מינה רבי זירא [ג] כשרין ואין מרצין וכי פליג בחדא פליג או דלמא כשרין ומרצין ובתרתי פליגי אמר אביי ואיתימא רבי זריקא תא שמע הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר פסולין ואי ס"ד כשרין ומרצין בכור בר ריצוי הוא אלא [ד] כשרין ואין מרצין ומדסיפא כשרין ואין מרצין רישא נמי כשרין ואין מרצין מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא אלא מאי קמ"ל גבוה ונמוך קמ"ל [ה]תנינא כיצד קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים כו' מהו דתימא קדשי קדשים וקדשים קלים הוא דאיכא גבוה ונמוך אבל קלים וקלים לא הא נמי תנינא [ו]שלמים קודמים את הבכור מפני שהן טעונין מתן ארבע וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק הא עיקר ההיא אגררא נסבה: **מתני'** [ז]הפסח ששחטו [ח] שחרית בארבעה עשר שלא לשמו רבי יהושע מכשיר כאילו נשחט בשלשה עשר בן בתירא [ט]פוסל כאילו נשחט בין הערבים [י]אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן [ה] [יא]ביום שהושיבו את רבי אליעזר [יב] בישיבה שכל הזבחים [יג] הנאכלין שלא לשמן שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים משום חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת ולא [יד] הוסיף בן עזאי אלא העולה ולא הודו לו חכמים: **גמ'** [טו]אמר רבי אלעזר [טז] אמר רבי אושעיא מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו דכוליה יומא זימניה הוא ומאי כאילו איידי דאמר רבי יהושע כאילו אמר איהו נמי כאילו אי הכי אדמיפלגי בשלא לשמו ליפלגו בלשמו אי איפלגו בלשמו הוה אמינא אבל בשלא לשמו מודי רבי יהושע לבן בתירא הואיל ומקצתו ראוי קא משמע לן והכתיב [2]בין הערבים אמר עולא בריה דרב עילאי [טז]בין שני ערבים תמיד דכתיב ביה [3]בין הערבים הכי נמי דכולי יומא כשר התם מדכתיב [3]את הכבש אחד [יח] תעשה בבקר מכלל דבין הערבים בין הערבים ממש [יט] אימא חד בבקר אידך כוליה יומא אחד בבקר ולא שנים בבקר נרות דכתיב [4]בין הערבים הכי נמי דכולי יומא כשר [כ] שאני התם דכתיב [5]מערב ועד יא] בקר [כא]ותניא מערב ועד בקר [כב]תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת מערב ועד בקר דבר אחר [כג] אין לך עבודה כשרה מערב ועד בקר אלא זו בלבד קטורת דכתיב בה [4]בין הערבים הכי נמי דכולי יומא כשר [כד] שאני קטרת

אמר לו רבי יהושע מוטר חטאת בא עולה. כדתניא (דף כג:) זה מדרש דרש יהוידע הכהן כל דבר שבא ממותר חטאת וממותר אשם יצא בהן עולה לקין המזבח והיכי דמי מותר חטאת כגון הפרים שעות לחטאתו וניתותרו אי נמי מפרים שתי חטאות לאחריות דקי"ל בתמורות (דף כד.) מתכבר בחטאת מהן והשתא תרעה: **ומה חטאת שמוכרח בו'.** ואם ק"ו כזה אתה דורש יש לך לפסול עולה לשם חטאת. ומהכא דייק רבה מילתיה לעיל מדלא אהדר ליה רבי אליעזר אגא נמי פסילנא בנשחטין לשם חטאת: **שכן כשרה לשמה כל השנה.** לפיכך עולה הנשחטת לשם חטאת כשרה: **ולא יחללו את קדשי.** אין (כאן) [יג] מילול כשירימו אותם לשם גבוה מהם: **בעתידין לתרום.** דהיינו טבל דכתיב ירימו דבר העתיד ומסיים בהא בסנהדרין (דף פג.) גמר [מ] מילול הן הנשרפין דכתיב בה [ויקרא כב] ומתו בו כי יחללוהו: **ת"כ.** דלכר"ש אחי עזריה לחודיה אתא לכתוב ולא יחללו אשר הורמו מ"ש לשון עתיד דנקט ש"מ למידרש ביה נמי הא: **בעי רבי זירא.** לשוס גבוה מהן כשרים דקתני כשרין ואין מרצין קאמר כת"ק ולא פליג אלא בנמוך דקאמר פסולים לגמרי: **ובתרתי פליגי.** לשס גבוה מכשיר לגמרי ובנמוך פסיל לגמרי ואילו רבנן בתרוייהו מכשירים [יד] ואין מרצין קאמרי: **ת"ש.** מדקא מפרש מילתיה ונקיט בכור ומעשר דלא לרצוי אתו ש"מ כשרין ואינן מרצין קאמר: **ומדסיפא.** הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין (ו) רישא קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין קאמר: **הא דאיתא בו.** כשרין דקתני גבי בכור כשרין למילתייהו קאמר [וכשרים מו] נמי דקתני גבי קדשי קדשים למילתייהו קאמר] ואפי' לרצות לשס חובה: **אלא מאי קמשמע לן.** הא דנקט הבכור והמעשר אי לאו לגלויי עלה דרישא נקט לה ולמימר דכשרין ואין מרצין קאמר: **גבוה ונמוך קמשמע לן.** בתמיה וכי אתא לפרושי לן היכי דמי נמוך לשס גבוה: **תניא.** ברישא דמילתא: **הא נמי תניא.** לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.) דבכור נמוך משלמים: **שלמים קודמין את הבכור.** אס שייהס עומדים מז] ליאחטו בעזרה ולהקריב: **שהן טעונים מתן ארבע.** שתי מתנות שהן ארבע וכבוד במתנה אחת כדתנן בזאיסו מקומן (לקמן נו:) סמיכה ונסכים ליתנהו בבכור כדילפינן במנחות בפרק שתי מדות (דף 5:): **הא עיקר.** שנשיית תחילה לצורך לאשמעינן גבי פסול שלא לשמו דאיכא בקדשים קלים גבוה ונמוך: **ההיא.** דכל התדיר

אגררא נסבה שנגה שס את הקודמים זה לזה ונקט נמי הא בהדייהו אע"ג דבבר תנייה הכא: **מתני' רבי יהושע מכשיר.** דפסח בשאר ימות השנה חשיב ליה: **בן בתירא פוסל.** בגמרא מפרש להו: **שבעים ושנים זקן.** בגמרא [דף יב:] מפרש אמאי לא תנא זקנים: **כל הזבחים הנאכלין.** אבל עולה לא: **לא הוסיף בן עזאי.** על דברי חכמים לפסול חוץ מפסח ומחטאת אלא העולה: **גמ' מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית לשמו.** (ו) והוה ליה זמנו לפיכך פסול שלא לשמו כדאמר [לעיל מ:] פסח בזמנו שלא לשמו פסול: **ומאי לאיו.** נשחט בין הערבים והאמרת דכולא יומא בין הערבים קרי ליה מדקמכשרת ליה שחרית וקרא כתיב בין הערבים אלמא סבירא ליה בין ערב של אמש לערב של אחריו כדמפרשינן [ז] ליה לקמיה דהיינו משעלה השחר שפסק ליל של אמש עד שתשקע החמה ומאי כאילו הא הוא גופיה בין הערבים [יח]: **ליפלגו בלשמו.** [פסח ששחטו בי"ד שחרית] ר' יהושע פוסל ובן בתירא מכשיר: **אכל בשלא לשמו מודה רבי יהושע.** דלע"ג דשחרית לאו דזמניה הוא פסול הואיל ומקצתו של יום ראוי לשמו קמ"ל: **והא דאיכא בין הערבים.** לרבי אושעיא פריך היכי מצי למימר פסח זמנו שחרית: **בין שני ערבים.** מעלות השחר עד שקיעת החמה דהיינו בין סוף ערב דאתמול ותחילת ערב דאורתא: **ואימא חד בבקר.** את הראשון לא ישחט יותר מחצות והשני כל היום זמנו הוא שחרית הוא הכי דכתיב בין הערבים דמפרשת ליה כל יומא: **ולא שנים בבקר.** הלכך על כרחך צריך להשהות השני עד הערב: **מדסיפא.** חלי לוג לכל נר ונר כך שיערו חכמים לילי יח] תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה [מנחות פט.] ובתמוז ובניסן ובתשרי אס תדליק שליש היום לא איכפת לן. ומקולו וקטרת שכשרין מהדלקת נרות ולילך שזו מאוחרת לכולן: **אין לך עבודה.** מעבודות שהן אחורות ביום כגון עבודות הדם יט] ומקולו וקטרת שכשרין מהדלקת נרות ולילך שזו מאוחרת לכולן [תוס]:

לת"ק) כשרים ולא פלג, ולהאי תנא נמי עלו. ופליג נמי בפיפא דקתני פסולים דמשמע פסולים לגמרי ולת"ק כשרים דאיתא בהדייהו יהא כדאיתא [דפליג] בפיפא, והלמה לא פליגי אלא תרוייהו דקתני כשרים דמשמע כשרים ומרצים, אבל בפיפא לא פליג בלל. והא דקתני פסולים ר"ל דלא פסולים [לגמרי אלא] כמו פסולים דנבי תודה דכפרה"י לעיל (דף ז.), ובלהה כיון דנפקא ליה מחילול משמע דפסולים לגמרי. עוד י"ל דזה ליפא לגירסי דת"ר עלו [ולא עלו] מבעיא (כדהתם) לשנות. ואל"ת ס"ל [ה"ק] בריש דקתני כשרים ור"ל (דמעלין) כשרין ומרצין, ואמאי קאמר כשרין, עלו מבעיא ליה. ור"ל אחיי דתני פיפא פסולים [דהיינו] פסולים לגמרי קאמר כשרים כשרים: **ודמדסיפא** בשרין ואין מרצין בו'. פי' וכ"ת אדסיפא מפיפא דכשרין ואין מלין [בפסוקו] מריפא דכשרין ומרצין לכן אמר ומדסיפא כשרין ואין מרצין כו' ר"ל: **רש"י** ד"ה מדתה בו' ובבנין ובתשרי **אם** תדליק שליש היום **לא איכפת** לן. מיהו מירוצלמי (יומא פ"ב ה"ג) מפרש דביומי ניסן ותשרי היו עושין פתילות עצות לפי שיעור הלילות (תוס):

מסורת הש"ס

ג) פסחים פג. ע"ש, ב) לעיל ב., ג) [לקמן פט.], ד) תוספתא דפסחים פ"ד ה"ח, ה) ירוש' פ"ד מ"ב, ו) מס' סופרים פי"ח ה"ז, ירושלמי ברכות פ"ד ה"א, תענית פ"ד ה"א., ז) [פסחים קח.], ח) מכילתא בא פ"ה, ירושל' פסחים פ"ד ה"א., ט) יומא עו. פסחים נט. מנחות פט., י) ת"כ אמור פרשתא יג הלכה יא, ספרי בהעלותך פיסקא נט., כ) [ושם ד"ה שלמי הקהל:]

תורה אור השלם

1. וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה: ויקרא כב, טו
2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם:
שמות יב, ו
3. אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: שמות כט, לט
(ולהר"מ צ"ל פסוק זה: אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם:
במדבר כח, ד
4. וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:
שמות ל, ח
5. בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
שמות כז, כא

מוסף רש"י

רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן כו'. כל היכא דאמר משמיה דפלוני לא שמעה ממנו אלא מאחרים שמע שקבלוה ממנו (חולין יז:) **אשר ירימו לה'.** אשר יריימו שנמתידין לתרום, וקאמר דלא יחללוס שאסור לאכלס בטבלס (סנהדרין פג.) **מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בי"ד לשמו.** קסבר ר"י בן בתירא דכולי יומא זמן שחיטה ומאי כין הערבים ערב דאתמול משכלה ערב דאתמול דהיינו משעלה עמוד השחר לערב דהשתיא (פסחים קח.) אין לך עבודה כשרה. כלומר אין לך עבודה יום כשיר אחר הלקחן, דדרים הכי אותו מערב עד בוקר ולא אחר מערב ועד בוקר (יומא סו.) **אלא זו בלבד.** הלקחן נרות (מנחות פפ. בבית"י):

מבאן שייך לעמוד הבא

יאורחר דבר. דין הוא שיאומר הפסח שנאמר בו בערב וכין הערבים, תוצה את הפסח בערב, ושתטו אותו בין הערבים, לתמיד שלא נאמר בו אלא את הכבש השני תעשה בין הערבים (פסחים נט.) **מתפלל של מנחה.** מאחר שהגיע זמנה, כדי להקדימה בתחלת זמנה שלא יקרא פושע גם עליה **ואח"כ מתפלל של**

ליקוטים

מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן. האי דקאמר שבעים ושנים, והרי סנהדרין היתה של שבעים ואחד. יש לומר שבעים ואחד היו בלא המופלא, שהמופלא לא היה מן המניין. (פסקי רי"ד)

שיטה מקובצת

א"ל ר"א לא אם אמרת כו'. עי' בהשמטות בסוף המסכת:

מאי אשר יריימו לה'. אל"ת ואימא סילה קרא לכדאמרינן הוא דאתמא כמשמע מאחר יריימו. וי"ל דא"ל לכתוב קרא ולא יחללו את אשר יריימו לה', אל קדשי בני ישראל לומר לה', שמע מינה [דבא] לומר במורם מהם כו'. ואל"ת אמאי אלעזריך לדרשה דלעיל (דף ב:) ולא יחללו את קדשי בני ישראל קדשים מחללין קדשים ואין מחללין קדשים, ור"ל ר"ל דאיכא לאמר קרא ולא יחללו את קדשי בני ישראל קודם מאי קדשי ש"מ דדרשינן נמי הא: **ובתרתי פליגי.** [ולשס גבוה

מ) סנהדרין פג. ע"ש, נ) [לקמן פט.], ס) תוספתא דפסחים פ"ד ה"ח, ע) ירוש' פ"ד מ"ב, פ) מס' סופרים פי"ח ה"ז, ירושלמי ברכות פ"ד ה"א, תענית פ"ד ה"א., צ) [פסחים קח.], ק) מכילתא בא פ"ה, ירושל' פסחים פ"ד ה"א., ר) יומא עו. פסחים נט. מנחות פט., ש) ת"כ אמור פרשתא יג הלכה יא, ספרי בהעלותך פיסקא נט., ת) [ושם ד"ה שלמי הקהל:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעי רבי זירא כשרין. נ"ב וכה דפיסיקא ליה (בפסוקו) [בגמוק] דפוקין לגמרי הייט מכח דיוקא דקרא ולא יחללו את קדשי במורם מהן אין מתחללין הא בנמוך מהן מתחללין והייט דפוקו לגמרי: **(ב)** שם במשנה בשחרית בי"ד: **(ג)** שם הנאכלים: **(ד)** שם ואימא מד: **(ה)** רש"י ד"ה בעתידין וכו' מילול הילול מתרומה: **(ו)** ד"ה ומדסיפא וכו' ואין מרצין קאמר ריש: **(ז)** ד"ה מכשיר וכו' דהוה ליה: **(ח)** ד"ה ומאי וכו' הערבים הוא הס"ד:

שינויי נוסחאות

א) נ"ל ואינו כשר לשמו (כי"צ ור' א'). נ"ל ואין כשר לשמו אלא בזמנו (כי"מ ור' ב'): **ב)** נ"ל הכתוב מדבר אם כן ליכתוב אשר יתרומו מאי יריימו שמע מינה [ואימא כולה כ"נ להגיה] להכי הוא דאתא א"כ וכו' ש"מ תרתי (כי"צ). ומיושב כזה קושית התוס' שהוקא בש"מ דגימא כולה קרא לכדאמרינ. ועי' תוס' לעיל (ג ב) ד"ה לא יחללו ועי' תו"ט ומלא"ט. ועי' היטב בכס"ש ד"ה ת"כ: **ג)** בס"ל וטפ ואימא כולה להכי הוא דאתא א"כ לימא קרא הרימו מאי יריימו (ש"מ). וכתב ע"ז הקר"ס לאינו יודע פירושו. ותולי בטוגת הס"ל כדאיתא בכי"ל (לאה אות ג), אלא שנאתבה: **ד)** אלא פשיטא בשריין (בתה"י): **ה)** נ"ל זקנים (כי"ר א' ומשניות ד"ג). וכן הגיה הגר"א במשנה דדיים (פ"ד ה"ט), וקוטיית הגמ' (לקמן יב ב) למה לי למיתני ולא קאמר מ"מ תנו, ש"מ דס"פ למה לי למתחב ע"ג זקנים, ליתני סתם מקובל אני מפי זקנים. ומשני דכולהו בחדא שיטתא הווי קיימי והוא דבר שיגיעו מנוי דע"ג יסכימו בחדא שיטתא. בשם הרא"ש מו"ה מנמוס ז"ל ולפ"ל בק"ק הורמלדא (מנחת יהודה), ועי' דק"ס: **ו)** בכתה"י ר' אלעזר בן עזריה. וכן במשנה שבמשניות (הגרי"ב): **ז)** בכי"ל לא, וכ"ה בפיסקא לקמן (יב ב), וכ"ה בכס"ש: **ח)** בפסחים (קפ ב) אותא א"ר אושעיא א"ר אלעזר (הגרי"ב), ושם ליין הגרי"ב דל"ל כגי' הבסל: **ט)** נ"ל האחד (כי"צ. והגרי"ב). וכ"ה בפרשת המלוקים שמות כמו לנו, אך בנוי לדורות (במלבוש כח) כתוב אחד בלבינו, ועוה טופי (עי' רש"ש ומרומי שדה), וכן בשמע"ר הגיה האחד ושוב נמתקה וכגר' ע"י עצמו אחזר בו מהגיסה זו: **י)** תיבת בשר ליתא בכתה"י. ולפ"ז אפשר דבדיעבד בשר כל היום, ועי' קר"ל ד"ה וכתבו: **יא)** בכי"ל עד. וכן בסמוך. וכ"ה בטקלת: **יב)** נ"ל דבר אחר מערב עד בקר אין (כי"צ. ש"מ): **יג)** בל"ו רפ"ג ליתא תיבות אין כאן. ובכ"מ הוסיף תיבת אין. ובכ"מ מוסיף אין כאן וכ"ה בכתה"י ובל"ו רפ"ט וש"ם. [ומה דאיתא בגגל' בל' ולגא שבה"ו מוחק תיבת כאן, אינו נכון]: **יד)** נ"ל בשירים (*ש"מ): **טו)** נ"ל ובשרים דקתני גבי קדשים קלים בשרים למילתייהו קאמר (*ש"מ). בכי"פ וד"ו נשמע כל הקטע, ולפנינו הוסיפוהו ע"פ בה"ו וסס ק"ק (בכ"מ) ופמתוהו קדשי קדשים, אך נכון ל"ל קדשים קלים וכו"ל. וכן הגיה רש"ש: **טז)** עומדים בעזרה לישחט ולקרב (כי"פ): **יז)** כדמפרש לה בל"ל (*ש"מ): **יח)** נ"ל בלילי (כתה"י דפ"י): **יט)** ס"ל עבודות היום. ול"ל וקמיבה וקטורת שבשרה (ש"מ). ס"ל וקמצו של מנחה וקטורת כו' (גליון): **כ)** נ"ל בחטאת כו' בלומר וא"כ דין (גליון): **כא)** ל"ל נימא (ש"מ):

כב) דמותר חטאת וכו' כמו מדינא דמותר כו' ל"ל (צ"ק): **כג)** דעיקר טעמו סמיך אקרא דכתיב זבח פסח הוא בהזייתו יהא כדאיתא כו' ל"ל (ש"מ ור"ב): **כד)** בש"מ מוחק תיבת ומצא ובאחרים. ועי' פשוט דלא בא לתקן כי אם כפילות אלשון, אבל כבוטה אחת דר"ת מגא כתוב בחתיכה בוא"ו דהייטו שהיה כתוב ובאחרים: **כה)** לטעות בדברי בן בתירא כל"ל (ש"מ): **כו)** בש"מ נוסף רלית הלכתא כוותיה הלכך ליכא למיחש דלמא אתי למטעי בדבריו:

מסורת הש"ס

(ב) פסחים פ"ד ה"ח, **(ג)** יומא עו. פסחים נט. מנחות פט., **(ד)** ת"כ אמור פרשתא יג הלכה יא, ספרי בהעלותך פיסקא נט., **(ה)** [ושם ד"ה שלמי הקהל:]

דאיתקש לנרות. והעלות אהרן וגו' והיינו בין הערבים דקטורת: **יאוחר דבר.** יאוחר פסח לתמיד דלעי"ג דכולה יומא זמניה אי שהייה עד זמן שחיטת התמיד תמיד קודם לו: **אין דחי"ר יוחנן.** במסכת ברכות: **הלכה.** כדברי האומר היו לפניו ב' תפילות אחת של מנחה ואחת של מוספין ששהה ולא התפלל של מוספין עד זמן [ז] חבירתה משסיגן לה: **ובין הערבים דכתיב גבי קטורת ונרות למה לי.** הואיל ומייתי לא הוי משמע לן בין הערבים ממש ומצבי לן קרא אחריני [ח] לפרושי: **ועוד.** תני בתוספתא תיובתא לר' אושעיא דקתני השיב רבי תחת בן בתירא כו': **לדברי ר' יהושע.** דאמר כאילו נשחט בי"ג: **שאין מקצתו ראוי.** לשמו הלכך לא קיימן ביה פסח בזמנו אלמא דרבי [ח] דס"ל כבן בתירא ומשום דמקצתו ראוי לשמו הוא דקאמר טעמיה: **ותסח איפא.** דבן בתירא שחרים מכשר [ט] לשמו כולו ראוי לשמו הוא: **מגדף בה.** בהא דרבי יוחנן: **א"כ.** דבין לשמו ובין שלא לשמו פסול: **פסח כשר.** בזמנו לשמו לבן בתירא: **היכי משכחת לה לי דאפרשיה האידנא.** בי"ד בשחרית: **דחוי מעיקרא הוא.** דבשעת הפרשה לא חזי למידי ושמעינן ליה לר' יוחנן דאמר [י] דחוי מעיקרא הוי דחוי לגמרי שלא להילכות [יא] **ועוד: ואי דאפרשיה מאתמול נראה ונדחה הוא.** דכי אפרשיה חזי להקריבו שלא לשמו וכי מטיא י"ד שחרים לא חזי למידי ונראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה לדברי הכל. בשלמא לרבנן פסח אינו נדחה כלל או משלמו או משלא לשמו דעד זמן שחיטתו חזי לשלמים וזשמו חזי לפסח אלא לבן בתירא דחוי הוא: **תהא לאחר חצות.** משכחת לה פסח כשר לבן בתירא במפרש לאחר חצות דהיינו זמן שחיטתו וחזי לשמו: **אפי' תימא מצפרא.** ואין כאן דחוי מעיקרו הואיל וראוי היום אין כאן חסרון זמן ראייתו: **ליל שמיני נכנס.** הולך להתעשר וקיימא לן בבכורות בפרק מעשר בהמה (דף יז.). מחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר: **הא לילה.** ליל שמיני חזי ולא הוי מחוסר זמן: **לקדושה.** ראוי להקדישו ואע"ג דלא חזי לילה להקרבה קאמרינן דמקדיש ליה אלמא לילה אין מחוסר זמן הואיל ומחר יהיה ראוי: **לימא קסבר ר' יוחנן כו'.** מדאיצטריך לן לשנויי אליבא במפרש לאחר חצות אלא דאי אי שמיע לך מייניה בעלי חיים נדחים ראוי לספרישו לעולם דלמא אין דחוי אלא בשחוטין כגון מת המשתלח ישפך [יב] הדם במס' יומא (דף סב.): **הקדיש אליה.** אמר מהס: **ועושה תמורה.** דהא אינה דשומפין: [יג] **ואינה קריבה.** הואיל ובתחילת הקדשה לא נראה להקריב דחליה היתה חולין ודחוי מעיקרו הוא הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקחין בדמיה אחרת:

[ו] **דאיתקש לנרות התם נמי כתיב** [1] **שם תזבח את הפסח בערב ההוא ליאוחר דבר הוא דאתא** [2] **דתניא יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד ומי איכא מידי דאילו שחיט ליה מצפרא אמרת זימניה הוא וכי מטי בין הערבים אמרת יאוחר דבר אין** [3] **דהא"ר יוחנן** [4] **הלכה** [5] **מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל של מוספין ובין הערבים דכתיב גבי קטרת ונרות למה לי ועוד** [6] [7] **השיב רבי תחת בן בתירא לדברי רבי יהושע לא אם אמרת בשלשה עשר שאין מקצתו ראוי תאמר בארבעה עשר שמקצתו ראוי ואם איתא כולו ראוי הוא אלא א"ר יוחנן** [8] **פוסל היה בן בתירא בפסח ששחטו בארבעה עשר שחרית בין לשמו בין שלא** [9] **לשמו הואיל ומקצתו ראוי מגדף בה רבי אבהו** [10] **א"כ פסח כשר לבן בתירא היכי משכחת לה אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרו הוא ואי דאפרשינהו** [11] **מאתמול** [12] **נראה ונדחה הוא אלא אמר רבי אבהו תהא לאחר חצות אביי אמר אפילו תימא מצפרא** [13] **אין מחוסר זמן לבן ביום רב פפא אמר אפילו תימא מאורתא** [14] **לילה אין מחוסר זמן דתני דבי ר' ישמעאל** [15] **ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר וכדברי אפטוריקי** [16] **דרבי אפטוריקי רמי כתיב** [1] **והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי וכתיב** [2] **ומיום השמיני והלאה ירצה הא לילה לא חזי הא כיצד לילה לקדושה ויום להרצאה א"ל רבי זירא לרבי אבהו לימא קסבר רבי יוחנן בעלי חיים נדחין אמר ליה אין** [17] **דא"ר יוחנן** [18] **בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה** [19] **ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה** [20] **ושמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחין** [21] **וש"מ דחוי מעיקרא הוה דחוי וש"מ**

בעלמא [22] **דרשינן אחד מן** [23] **המיוחד שבעדרו** (מגילה דף כח.): **ובין הערבים דכתיב בקטורת ונרות למה לי.** בין הערבים דתמיד ניחא ליה לכדאמר [24] **ברש תמיד נאמנו** (פסחים דף נח.) דזימניה מכי יניחו גללי ערב: **ואם איתא בוליה ראוי הוא.** ולא מלי לתרץ דנקטו מקצתו ראוי משום רבי יהושע משום דהכי פריך מנא ליה לר' אושעיא דבן בתירא מכשיר פסח אחרים מי משום דפסול שלא לשמו דלמא טעמא משום דמקצתו ראוי דהא חזינן הכא דטעם טוב הוא [25] אבל לדברי ר' אושעיא דאינו תופסו לטעם טוב א"כ מאי פריך רבי לרבי יהושע הלא בכולו ראוי הוא תליא מילתא:

הג"ה אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרא הוא. דלא דמי למחוסר כפורים דלא חשיב דחוי קודם הבאת קרבנו דאין זמנו עד שיטהר ויטבול אבל הכי לא חזי לפסח ושלמים אע"פ שהיה [יא] זמן שלמים [יב]: **רב פפא אמר אפי' תימא מאורתא לילה אין מחוסר זמן.** מנחות (דף ה.) משמע דרב פפא ס"ל יש מחוסר זמן לבו ביום ולרב יוסף [יג] בין מחוסר זמן דהכא להתם [יד]: **לילה אין מחוסר זמן.** וכן משמע בברייתא [יה] ובחגיגה (דף ט.): לרבי יוחנן וכן במנחות פרק שתי הלחם (דף ק.) ובמזיר (יח:) ובזימה פרק אמר לה הכא הממונה (דף כט.): **לילה לקדושה יום להרצאה.**

הקשה הרב רבי יוסף דבתמורה (דף י.) משמע דתם בעני תמימה קדוש דקדושה חלה אעובר בעני אמו והיאך קדוש בין לבר פדא בין לר' יוחנן והא לילה לקדושה דוקא אבל קודש לכן לא [ט]: **יום להרצאה.** תימה מיפוק ליי [מ] מביום לוותו ולמה לי דכתיב ביום השמיני וי"ל דאי לא כתיב אלא שבעת ימים תחת אמו הוה אמינא אם עלו לא ירדו אם ירדו מוכח התם [קט.] דקרי מתקבל לפתח אהל מועד וחייב כרת בחוץ ולר"י דאמר (לקמן דף פד.) בשחיטת לילה אם עלה [נא] תרב י"ל למ"ד בפרק בתרא (פס קכ.) אין לילה בבמה השתא שהוא מחוסר זמן אם שחט לילה [נב] אחר שביעי פסול אף בבמה הקשה למאן דאמר יש פסול לילה בבמה ש"מ דמודה אף ר"י דבבמה שחיטת לילה לא תרב: **הג"ה** קדושה **ואינה קריבה.** לא דמי לרגלא של זו עולה דתמכר לגורכי עולה (תמורה דף יא.): **דהתם אינה דחויה כיון דבידו לקדשה: ש"מ בעלי חיים נדחין.** וא"ת מאי קמ"ל ר' יוחנן מתני' היא בפ' מי שהיה טמא (פסחים לז:) המפרש נקבה לפסחו כו' ואמרי' עלה בגמ' (לח.). ש"מ תלת וכי תימא משום דאיכא פלוגתא דתנאי

בבעלי חיים נדחין בפ' שני שעירי (יומא דף סד.). ומשמועינן ר' יוחנן דבעלי חיים נדחין הא ס"ר יוחנן חדא זימנא וי"ל דמפרש נקבה דחויה בידים ואפי' [רב] מודה התם דבעלי חיים נדחין ומיהו קשה מאבל חלב דמיר דתו דהוי דחויה בידים ועוד דהוי נראה ונדחה ולמה ליה לרבי יוחנן לאשמועינן ולריך לדקדק בכל הנך מימרות דר' יוחנן הנך תלת דבעלי חיים נדחים ובשני מקומות דפליגי רב ור' יוחנן בההיא דבפרק שני שעירי ובההיא דלקמן פ' קדשי קדשים (דף עט.). **ושמע** מינה יש דיחוי בדמים. פי' בקונטרי בדבר שאין בו אלא קדושת דמים לא [נג] תימא שאין דחוי מעיקרא (אין בו) אלא בקדושת הגוף וא"ת א"כ דחוי מעיקרא ודחוי בדמים הכל אחד דכל דחוי מעיקרא אין בו אלא קדושת דמים וי"ל דמשכחת לה בקבל דם בכלי שיש בו מיס דראשון לאשון דחוי וחזר [נד] והכפ' לנראה דם וכפ' התערובת (לקמן דף עח.). אמרי' דדם לתוך מיס ראשון לאשון בטל ולענין [נה] כיסוי אינו כן דאין דחוי אבל מלות והי"ר חייס מפסא יש דחוי בדמים שדוחה תמורה [נו] אלא נקבע ואמרי' כאן [נז] דאין קדושה חלה לדמים לא אלימא להתפיס התמורה לדחותה מקדושתה לעשותה כיוצא בה וכפי' זה משמע מתוך גירסת הספרים דכריתות דגרסי' התם (דף כח.). כך ס"מ בעלי חיים נדחין דקתני ואינה קריבה וש"מ קדושת דמים מדחה דקתני ותמורתה כיוצא בה וש"מ יש דחוי בדמים דקתני קדושה למאי לדמים ודחוי מעיקרו לא קתני התם ומיהו ה"ר חייס גרים דחוי מעיקרו ולא גרים יש דחוי בדמים וכן יש כמה ספרים ולפי' קשה מההיא דמפרש נקבה לפסחו דלא קאמר התם תמורתה כיוצא בה ואמרי' עלה יש דחוי בדמים וכן בפ' בתרא דכריתות (דף כח.). דקאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מנמתא מקדש עשיר שהפרים קן לכבשתו והעני כו' דקאמר ש"מ תלת ולא שייכא תמורה [דאין תמורה בעופות] ורבינו ש"י פי' **בתשובה כמו שפי'** [נח] וכתב דבר זה למדתי פירושו ממס' כריתות דגרסי' התם בגלמון זה ס"מ קדושת דמים מדחה כלומר ש"מ אפי' [נט] שלא קידשה מתחילה להקרבת גופו אלא קדושת דמים כגון הקדש חציה וחציה שני חולין [ל] והכי נמי פרשינן ליה יש דיחוי בדמים כגון נקבה לפסחו לא חזיא גופא לפסח אלא לדמים וכי אקדשה לדמים אקדשה ואיידי דדחויה היא דלא חזיא לאקרובי גופא לדבר שהוקדשה לה אמרי' תדחה

מדחה התמורה לענין דאינה קריבה. ולוחה דבפרק בתרא (דתמורה) (דכריתות) (דף כח.) קאמר הני תלת גבי עוף ובגי עוף לא שייך תמורה. ותש"ג דטולנו ש"מ דקאמר הכא משגיות הן, קאמר ש"מ, לומר דטלנה כך (תוס' אחרות): **תוד"ה** לילה לקדושה. הקשה הרב בו'. עי' בתוס' פרק בתרא (דף קד.) (ד"ה וקסבר): **בא"ד והא** לילה לקדושה דוקא אבל קודם לבן לא. וי"ל דלא שייך מתוסר זמן אלא בטולה כדכתיב שור או כשב וגו' [ל] כדמשמע בפרק כילד מעבירין דיכול להקריב כשור בתמיי אמו דלא ממעטו ליה קרא אלא בטולה הא בתמיי אמו קדיש ולא שייך ביה מתוסר זמן (תו"א): **ד"ה** יום בו' ולכתה לא דכתיב ביום השמיני. וי"ל דאי לא כתב אלא (שמונה) [שבעת] ימים תחת אמו הו"א (בהכא) [דהכא] גזירת הכתוב דהוי בגילה (גליון):

נז א מיי' פ"ג מהל' תפלה הל' ט' סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' רפו סעיף ד:

נח ב מיי' שם מהל' תפלה הלכה יב:

נט ג עי' ס"מ פרק ו מהלכות בכורות הלכה יד:

ס ד ה מיי' פרק טו מהלכות מעה"ק הלכה ד ופסק דקריבה הלא כר"י:

מוסף רש"י

מוספין. דואלי ואיתר וזמנה אינה עיכר דהא אמרי רבנן ואל מוספים כל היום (ברכות כח.): אין מחוסר זמן לבו ביום. אין כאן חסרון מעשה בגופו אלא חסרון זמן שעדיין לא הגיע זמן המוספין, וזמן הראוי לבו ביום אין זה חסרון זמן (יומא סב.): **לילה** אין מחוסר זמן. אין חסרון זמן כמי שהגיע לילו לתקריב קרבנותיו מתר, אלכך מתוייב הוא בקרבן אלא שהלילה מעכבו מלהביא (חגיגה ט.): **ומיום השמיני והלאה ירצה.** שלמים אין יכול לתקריבן מחוסר זמן שאין קדושה חלה עליהן דכתמרינן בתורת כהנים ומיום השמיני והלאה יכלה לקרבן אשה לני אין לי אלא לאשה מנין אף להקדיש תלמוד לומר לקרבן (בכורות כא.): **לילה לקדושה.** דאורחא לאו בת הקרבה היא דכתיב ביום צוותו להקריב, אבל מכלל דפל דפקיר ליה ומזי לתקדושי דכתמרינן בזבחים לילה לקדושה יום להרצאה, והלכך לענין חולין חזי מאורחא למשמעיה ומיכל (שבת קלו.): **לילה לקדושה.** מוחר לקדשו משמשבה ואינו עובר משום כל הקדש פסולים (חולין פא.): **בעלי חיים נדחין.** בהמה שנתמיה בחיים דחויה דיחוי גמור שאף לכשנתמיה לאה שהיתה דחויה אינה קריבה אלא דוחה, ודלא כר"ש דאמר בעלי חיים אין נדחין בפרק שני שעירי דגמרי' מנבעל מוס שנדחה ולכשעבר מומו נראה (פסחים צח.). ולדידי' קריבה הך בהמה כמחוסר ולקח אלים (קידושין ז.). ואין לומרין מהא דתמצאת קריבה. הואיל ומתחלה כשהקדיש אלים לא היתה דחויה לקרבה דלא קדשה לאלים, וכיון דלא הואל דחוי דידיה לא בשעה קדושה בהיות שעתה בהולה לאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו (תמורה כו.). **ותמורתה כיוצא בה.** דאינה קריבה דמקח קדושה דחויה בתמה (קידושין ז.). **וש"מ דיחוי מעיקרא הוה דיחוי.** כגון זו שמתחלה הקדשה נדחית הוי דיחוי דלגונתא היא דאיכא למ"ד נראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה, אבל דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי (תמורה כו: ובגיי"ז בקידושין ז.):

שיטה מקובצת

הלכה מתפלל של מנחה כו'. התם (ברכות דף ס.) קאמר מי שהיו לפניו ב' תפלות מתפלל תפילה המנחה קודם. ר"מ לפי שהגיע זמן המנחה והוי שעה עוברת. ומיהו (בתפילה) [בפרק תפילה] דאמר משמע לפילו בשעה שביעית לתיכה שהוא, ושוב לי בלילה שהוא מה עניין זה לאמרי לעיל, אלא נעמא כיון דבא לעיל, אלא נעמא כיון דבא שעת מנחה תדיר קודם אע"פ שאין שעת מנחה שוברת דמנחה תדיר ממוקם וכן נעיל תמיד תדיר טפי מפסח. וכן אמרינן בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ט) הוון בעין מימר כשאין שהוא ביום לתפילה שתיקן, אמר ר' נתן בר טוביה בשם ר' יוחנן אף כשהוא ביום לתפילה [שתיקן], ופריך והתניא אם הקדים תפלה המנחה לסוף יפה לשעבר אבל בתחילה לא, פתר לה בשלא הגיע זמן התפלה כגון (קודם) [אחר] שש כאמור ריש"ל לתלמידיו אי הוי לכון אריסטון פי' סעודה גדולה (ומטעמא) [ומטא] יומא בשיש שני זמר דלא תפקון] לאריסטון תיהוין מלגין תפלת המנחה בריש והדר מיקמון לאריסטון. והא דאמרינן הכא דתפלת המנחה קודמת לתפלת מנחה קודם, ולא נהגו הכי, [ואמר הרבן ר' אליעזר בשם דלא קשה מידי דהכא מידי דע"כ לריך לתפלל שיהו אין אחר מלות לריך לתפלל מנחה קודם, ולא נהגו הכי, [ואמר הרבן ר' אליעזר בשם דלא קשה מידי דע"כ לריך לתפלל שיהו אין אחר מלות לריך לתפלל מנחה קודם, אבל בזיה"כ לא היה מתפלל מנחה עתה דהכי דוחה לא היה מתפלל מנחה עתה דהכי [דוחה יום שלמחר בלילה ובאמרים ולא רולה לעשות] (א) דבר אחר של כשות קודם לכן אם לא) לא לה לתפלל תפלת מוסף דרשאי: ולא אחת כולו ראוי הוא. עיין בהשגמות בפוף המסכת: **לילה** לקדושה. אבל קודם ליל שמיני אינו קדוש. ומיומה דאמרינן בתמורה (דף י.) דעובר קדוש בעני אמו. וי"ל דשאני התם דתלה הקדושה [אבר אמון] אבל אם הקדישו קדושה ספה אינו ראוי לאחל עד [ליל] שמיני. מ"ש בעני אמו אינו ראוי לקרבה ולחמנת לא בקבל משום מוסר זמן אלא בטולה ולאחר הוא לקרבינו לחמנת בקבלה משום מוסר זמן [דלך אמר] (דכתיב כן) יולד (ויקרא כב. ס) אלמא בלילה תניא מילתא: **ויום להרצאה.** וא"ת מ"ש מבהמה דלא מבהמה ואי אתה מקריב בלילה [לא אם אמנום] אבל אם הקדישו בכולה אינו ראוי לקרבה ולא אם הקדישו בכולה אינו ראוי לקרבה דוקא אבל קודם לבן לא. וי"ל דלא שייך מוסר זמן אלא בטולה כדכתיב שור או כשב וגו' [ל] כדמשמע בפרק כילד מעבירין דיכול להקריב כשור בתמיי אמו דלא ממעטו ליה קרא אלא בטולה הא בתמיי אמו קדיש ולא שייך ביה מוסר זמן (תו"א): **ד"ה** יום בו' ולכתה לא דכתיב ביום השמיני. וי"ל דאי לא כתב אלא (שמונה) [שבעת] ימים תחת אמו הו"א (בהכא) [דהכא] גזירת הכתוב דהוי בגילה (גליון):

תורה אור השלם

1. כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תּוֹבֵחַ אֶת הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם: דברים טז, ו
2. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא כב, כז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואינה ל"ל קודם ד"ה ועוסה:

שינויי נוסחאות

א) ועוד תניא כל"ל (ש"מ). ל"מ ועוד אמר ר' אבא (כ"י צ). ב) שלא לשמו לשמו דבעינן בין הערבים שלא לשמו הואיל כו' כל"ל (*ש"מ, פרי"ד): ג) נ"מ ר' אבהו אלא לבן בתירה פסח דקרב שלמים היכי (כ"י צ). וכוו' נוסח מחודש ול"ל לפ"ז דקמקשה מפסח שעבר זמנו שקרב שלמים היכי משכחת לה. ומקמקשה משלמים ולא מפסח עלמנו (כגי' דידן) משמע דס"ל שהפסח עלמנו אף אם הקדישו לפני ליל י"ד אינו נדחה כלל דהוי כמחוסר כפורים שעדיין לא הגיע זמנו ומה שנדחה משלמים אין בו כח לדחות הפסח, (ולא כהתוס' בד"ה הג"ר כו', ועי' קר"א אסס): ד) נ"ל דבי דאפרשיה (*ש"מ): ה) נ"ל דבי שמואל (*ש"מ. וכ"ה בבתה"י): ו) זמן המנחה מתפלל של מנחה כו' אלמא אע"ג דזמן תפלת המוספין קדים היכא דשהי עד זמן חבירתה כו' כ"ל (שמב"י. וכביי"ז בבתה"י): ז) נ"ל אחרינא (*ש"מ). וכ"כ ס"ק נוסף מערב ועד בקר: ח) רבי דס"ל כבן בתירא משום כל"ל (*ש"מ): ט) מכשיר שחרית, כל"ל (*וש"מ): י) דאמר לקמן (בעמוד זכ), כל"ל (*ש"מ): יא) נ"ל להראות (*ש"מ): יב) נ"ל ונשפך (*ש"מ): יג) תימה הא בעלמא כל"ל (רא"ש): יד) תינח מן ממקך (ש"מ, רא"ש). נ"ל דדרשינן (יומא לד ב) אחד המין המיוחד שבעדרו (מ"כ): טו) דאיצטריך לכדאמר כל"ל (ש"מ): טז) הוא ולדברי ר"א כו' כל"ל (צ"ק): יז) נ"ל שהוא (מ"כ): יח) שלמים ולא כה"ג דיחוי מעיקרא הוא, הוא הסק"ר (שם) יט) הכא דהתם מיירי בעבודות שהקדים עבודת עדרים לעבודת אחרים אבל הכא מיירי בפפרים, הס"ל (שם) יח) נ"ל בבריתות (ה ט) ובחגיגה (שמב"י: יט) נמי משמע דאם עלה ירד דתנן דל"ל (שמב"י) (כד' הלגת הסמיכו בטעות בגהה זו להגהה קודמת): כ) בכרת, ואי עלה לא ירד הא מוכח כו' (ש"מ). וכן בל"ל גרים הא מוכח. [וי"ל ואי ס"ד דאם עלה לא ירד, ליתא למימר הכי דהא מוכח התם וכו'. עי"ש]. כא) אם עלה ירד קשה דל"ל ומיום השמיני תיפוק ליה משום דתרד וי"ל כו' כל"ל (מ"כ, ובגיי"ז בש"מ): כב) נ"ל בלילה (ש"מ): כג) ולא תימא שאין דחוי מעיקרא פוסל אלא (ש"מ). נ"ל ולא תימא שאין דחוי אלא (צ"ק ומ"כ): כד) ואפילו חזר כל"ל (ש"מ). ולשון תוס' קפסים לח ח דראשון ראשון דחוי הוא הלכך אפילו לבסוף רבה הדם ומי מראית דם הוי דחוי: כה) ולענין כו' עד אצל מצורות, מוחק בל"ק. ובמס"ק כ' לתיקס מחק עש"ב: כו) תמורתה (ד"ה, וראה הג' יעב"ץ): כז) ולא אמרינן כיון דאין כל"ל (שמב"י וצ"ק): כח) כמ) אפילו דבר שלא קדש מתחילה להקרבת גופו אלא לקדושת הר' (ש"מ): ל) הולין דחוי הוא מלהקריב גופו בתחילת הקדשו ואינו קרב עוד לעולם הואיל ונדחה ודחה ולא נימא אין דחוי בקדשים אלא בדבר הקדוש לגופו ונדחה מהקריב בעלמא דמים לא לימא דבר אחר לא שעת הכשר נקרב כמו הכא דחזר ולקח חציה והכא נמי הכי פרשינן ליה (שמב"י): לא) בכמ"ש ליתא תיבות הללו שבסוגריים, ובל' וולגת שכתו להקיפסס. ובכמ"ש עלמנו תחת הטוסס שבסוגריים יש כאן נוסח אחר תמוה ז"ל דהריי יכול לישב בשעורה קטנה או דבר אחר של רשות כו', עכ"ל וש"ע: לב) בכמ"ש נר' שכתוב דאם. ויש כאן גמגום בלשון הס"מ עד עכ"ד. ובגליון ד' וולגת כ' חולי כ' לעשות קודם המנחה ולפיכך אם רצה להתפלל תפלת מוסף מקודם ראשי:

לג) סיפא דקרא 'כי יולד' והיה שבעת ימים תחת אמו:

נח ב מיי' פרק ט מהלכות בכורות הלכה יד:

ס ד ה מיי' פרק טו מהלכות מעה"ק הלכה ד ופסק דקריבה הלא כר"י:

מוסף רש"י

עין משפט נר מצוה

סא א ב מיי' פ"ג מהלכ' שגגות הלכה ח והלכה כ"י:

תורה אור השלם

1. וְהַקָּרֵב וְהַכֹּהֲנִים יַרְחֵץ בַּמָּיִם וְהַקָּרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יש דחוי וכו' דלא קדשה וכו' אין לו חלק בחלה של חבירו ואין:

גליון הש"ם

[תוס' ד"ה וש"מ וכו' דאיבא מום דאינו עובר אלא ע"י רפואה. עי' בכורות דף לח ע"ב תוס' ד"ה ומיומין וכו':]

מוסף רש"י

יש דיחוי בדמים. לפיכך דבר שלא קדש תחלה להקרבת גופו אלא לדמיו, כגון הקדיש חלה ותפיה הטני חולין, דחוי ליקרב לגופו בתחילה הקדישו אינו קרב עוד לגופו להוציא ולנדחה ילחה. ולא תימא אין דיחוי בקדשים אלא הקדש לגופו ולנדחה מהקריב אבל קדושת דמים לא אלמא למיימר ביה תורת דחוי, ואי תימא לה שעת הכשר הקרבה כגון הכא דחזוי ולקח חלה תקרב (פסחים צח.) אבל חלב והפריש קרבן והמיר דת. הוא לא ולנדחה הקרבן כשהמיר דמו דאין המומרים כדמיא מעם אתכן פרט למומר בשחיטה חולין בפ"ק אבל חלב והפריש קרבן ונשחטה. שוטה נמי לאו בר כפרה הוא, דיקריב אומו לגלוגו כתיב: כישן דמי. ככל אדם הישנים בגילה ואינם נדמים בכך לאחר שיעורו (סנהדרין נח.): שיש בהן צד כרת. הטאת באה על שגגת כרת ופסח מייניס עליו כרת טהור אלא היה בדרך המוקה (לעיל יז.):

שיטה מקובצת

כי הוה פתח. זה לשון אגמרא הר"פ, ובגלה ל"מ כי הוה פתח ר' יוחנן הו' לפי שהיה מוקפו לחודוש לפי שהוא דחוי גרוע יותר משאר דחויין, ולכך פריך מ"ש כלומר למה, ומשני הכא גבי אוכל חלב והוהו ב"ש גבכא אחרי אלמר נהי דגבכא אחרי מיהו הקרבן עצמו לא אילחה אחרי טעו ב"ש, אבל גבי אוכל חלב הו' קרבן נמי אילחה והכל יודעים דקרבן אוטה ומומר לאו בלום הם דומה דשעים מעטה ע"כ: כי הוה פתח [בהא פתח]. פרש"י בדיחוי גדול מיהו הקרבן עצמו לא אילחה אחרי טעו ב"ש, אבל גבי אוכל חלב הו' קרבן נמי אילחה בדיחוי יותר. ופריך מ"ש הוי אילחה, פי' גבי אוכל חלב והפרש קרבן ונשמתה, אבל הכא בגבי הוהו ב"ש אחרי אילחה בדיחוי גדול יותר מהני אילחה בדיחוי גדול יותר מאבל דיחוי לגלגל. וכ"ש פי' הר"ש כי פתח ר"י הו' אינו הקרבן עצמו לא אילחה אחרי טעו ב"ש, אבל גבי אוכל חלב הו' קרבן נמי אילחה בדיחוי יותר מאבל דיחוי לגלגל. ואמאי הכא [טפי] לפי שהוא דיחוי גדול יותר מאבל דיחוי לפיכך פתח בהא כלאמרינן בעלמא מלגלגל לאמרא מלרשא מהיבא אלא לגלגל. ולכך פריך מ"ש כלומר למה גרע מאבל דיחוי לגלגל, ומשני הר, כמו שכתוב בתוס' תלמיד הר"פ לעיל (תוס' סוף): בן עזאי הו. תימה למאי ד"ק"ל דשמא ר"ע גמור הוא, הא דאבל בן עזאי בעולה ממה נפשך אי דרים אותה אבל עולה נמי אימעטו. ואי לא דרים אותה אבל עולה נמי אימעטו. ליהיו מהיקשא דחטאת ואשם. וי"ל דלעולה דרים אותה ואם"ל לא אימעטו עולה דלהבי אהיה ק"ו. ופ"ה אם בן בחטאת נמי יאבל דהא לא הוקשה מק"ו ומנו דק"ו מפיק ליה ממשמעותיה ה"נ שהוקש. וי"ל דמוקי ליה הוקשה דלעולי דכחטאת דכחטאת ואבאשם כדמוקי ליה רבנן (דף יא.), מה חטאת שעורה מעכבה אף אשם טעון מעכבה. ומיהו קשה לר"א דאמרי ליה הוקשה לאשם כלאמר לעיל (דף יז.) לייחי עולה משלשן מעשה וחטאת ואשם. דליכא למיפרך דמפרך לעיל מה לאלה השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת כדמפרש לעיל (שם). ותוקן מורי פיון דאשם אלו בא לגזון על אבאר אבל אבאר אבל אבאר אבל

לד כרם לא פריך. לפי שאינו שוה בשביתה לחטאת אינו ענוש כרת על הבאתו **אלא** שעל שגגת כרת הוא בא ופסח ענוש כרת על הבאתו: **אשם נמי לייתי.** [ב] בשלא נשמו מבנין אב כדאמר רבי אליעזר לעיל (דף י:) דקא"ל רבי יהושע מוזרי מלילה ופרכינן ולידהר דינא ולייתי במה הלד וסליקנא להך אתקפתא משום דאיכא למיפרך מה להלד השוה שבהן שכן יש בהן לד כרת. ומשני לבן עזאי אשם מפירכא אחריתא מסלק ליה דלא לייתי בבנין אב דפריך מה להלד השוה שבהן שיצאו בלבור. פסח קרי ליה קרבן לבור כדאמרן בסדר יומא בפ' הוציאו לו (דף נא). משום דאתי בכיומיה: **גמרא גמיר לה.** מפי ע"ב זקנים כדתנן [יא:]: **נחדד מלמידיו.** שיקשו לו תשובה עליו א"כ שיתנו לבם להיות חריפין לדרוש קלים וחמורים מאליהן כבן עזאי: **מתני' וקבל והלך וזרק בו.** אי אי קתני קבל אי הלך אי זרק [ג]: **אי נשמו ושלא נשמו.** שחשב בעבודה אחת לשמו ושלא לשמו: **אבל אפשר בלא הילוך.** הלכך לא חשיבא למיפסל: **המהלך במקום שהוא צריך להוליך.** הולכה זו מחשבה פוסלת בה אם חשב בה שלא לשמה ובגמ' [טו:] מפרש למילתי' מאי צריך ומאי אין צריך: **גמ' והקריבו.** דכתיב בעולה ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן [ג] את הדם זו קבלת הדם וללמד שצריך לקבלו בכלי: **אמר אומר בו' אי אינו אלא** [ג] **לזריקה.** דהא לשון הקרבה למזבח הוא דכתיב בהן המקריב אותה וגו' והאי נמי בהקרבה למזבח משמעי דהיינו זריקה אבל קבלה לא צריך [כלי] [ד] מאהל מועד ואילך: **כשהוא אומר בו' זו קבלת הדם.** [ו] דלאשכחן קבלה בעולת שיני (שמות כד) ויקח משה חצי הדם וישם באגנות. ואע"ג דהקרבה לשון הולכה היא כדאמרן לעיל (דף ד.) והקריב הכהן את הכל זו הולכת אבריס לבבח [ה] הכא כיון דזימנין הולכה [ז] ליתיה כלל כמו [ח] השוחט בלא המזבח לא כתב לה קרא ואקבלה הוא דאכתביה [ט] והיכא דאיצטריכא הולכה נפקא לן דהויא עבודה מדאפקא רחמנא לקבלה בלשון הולכה: **בהן בשר.** לאפוקי חלבים ובעלי מומין: **ובכלי שרת.** שיהו מלובשים בגדי כהונה דכהנים [יא]

אתה אומר זו קבלת הדם בו'. לעיל (דף ד.) פי' בקונטר' דמוקמינן והקריבו בקבלה ולא בהולכה משום דוהקריבו אמר מיד אחר שחיטה וקבלה היא עבודה דאשונה שאחר שחיטה ולפירושו קשה היכי בעי למימר הכא אי אינו אלא זריקה אלא נראה דמוקמינ' לה בקבלה אי בזריקה לפי שהן עבודות חשובות שאי אפשר לבטלן מה שאין כן בהולכה [ו]:

בבהן בשר ובכלי שרת. פירש בקונטרס כלי שרת בגדי כהונה וקשה דהא נפקא לקמן בפרק שני (דף יח:) מקרא דאין בגדיהם עליהן אין כהונה עליהן והוו להו זריז ואפילו בעבודה אלא מעכבא כפרה ויש לומר דאי אלו גזרה שוה דהכא הוה אמרינן מה שהקפידה תורה אמחוסר בגדים היינו היכא דכתיבי בגדים אבל היכא דלא כתיבי בגדים לא וגבי נתינת אש וסידור איברים לא הוה בעינא בגדים [מ] מכהן בכיהונו אלא מדגלי רחמנא גבי קבלה גזרה שוה ילפינן בכל דוכתא דהכהן הוי בכיהונו:

דיקא נמי דקתני שהובה נפסל. במסקנא לא מייתינן להאי דיקא דבקבלה נמי איכא פסול פיגול

צד כרת לא פריך [א] **אשם נמי לייתי אשם פריך מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בצבור כביחיד ואיבעית אימא צד כרת נמי פריך ובן עזאי גמרא גמיר לה והא דקאמר רב הונא קל וחומר לא אמרה אלא** [ב] **לחדד בה תלמידיו: מתני'** [ג] **א הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן קבל והלך וזרק שלא לשמן** [ד] **או לשמן ושלא לשמן או שלא לשמן ולשמן פסולים כיצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח ולשם שלמים שלא לשמן ולשמן לשם שלמים ולשם פסח** [ה] **שהובה נפסל בארבעה דברים בשחיטה ובקבול** [ו] **ובהילוך ובזריקה** [ז] **רבי שמעון מכשיר בהילוך שהיה** [ח] **אומר אי אפשר שלא בשחיטה ושלא בקבלה ושלא בזריקה אבל אפשר בלא הילוך שוחט בצד המזבח וזורק רבי** [ט] **אליעזר** [י] **אומר המהלך במקום שהוא צריך להלך מחשבה פוסלת במקום שאינו צריך להלך אין מחשבה פוסלת: גמ' וקבלה מי פסלה** [א] [1]**והתניא** [ב] **והקריבו זו קבלת הדם אתה אומר קבלת הדם או אינו אלא זריקה כשהוא אומר וזרקו הרי זריקה אמור הא מה אני מקיים והקריבו זו קבלת הדם בני אהרן הכהנים** [ג] **שתהא בכהן כשר ובכלי שרת** [ד] **אמר רבי עקיבא מנין לקבלה שלא תהא [אלא] בכהן כשר ובכלי שרת נאמר כאן בני אהרן ונאמר להלן** [2]**אלה שמות בני אהרן הכהנים המשוחים מה להלן בכהן כשר ובכלי שרת אף כאן בכהן כשר ובכלי שרת אמר רבי טרפון** [ה] **אי אנא אם לא שמעתי להבחין** [ו] **הפרש בין קבלה לזריקה ואין לי לפרש אמר רבי עקיבא אני אפרש קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה זריקה עשה בה מחשבה כמעשה** [ז] **קבלו בחוץ אינו חייב כרת** [ח] **זרקו בחוץ ענוש כרת** [ט] **קבלוהו פסולין אין חייבין עליו** [י] **זרקוהו פסולין חייבין עליו אמר לו רבי טרפון העבודה את** [יא] **הטית ימין ושמאל אני שמעתי ואין לי לפרש אתה דורש ומסכים לשמועה בלשון הזה אמר לו** [יב] **עקיבא** [יג] **כל הפורש ממך כפורש מחייו אמר רבא לא קשיא כאן במחשבת פיגול כאן במחשבת שלא לשמה דיקא נמי דקתני שהובה נפסל ולא קתני מתפגל ש"מ: ומחשבת פיגול לא פסלה בקבלה והתניא** [יד] **יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא בזריקה בלבד מנין לרבות שחיטה וקבלה ת"ל** [3]**ואם האכל יאכל מבשר** [טו] **זבח שלמיו (פיגול הוא) לא ירצה בדברים המביאין לידי אכילה הכתוב מדבר יכול שאני מרבה אף שפיכת שיריים והקטרת אימורין ת"ל** [3]**ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב זריקה בכלל היתה ולמה יצתה להקיש אליה לומר לך מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה** [יז] **(ומכפרת) ומעכבת** [יא] **כפרה אף כל עבודה ומעכבת כפרה** [יח] **יצאו שפיכת שיריים והקטרת אימורין שאין מעכבין את הכפרה**

[1]והקריבו זו קבלת הדם אתה אומר קבלת הדם או אינו אלא זריקה כשהוא אומר וזרקו הרי זריקה אמור הא מה אני מקיים והקריבו זו קבלת הדם בני אהרן הכהנים שתהא בכהן כשר ובכלי שרת אמר רבי עקיבא מנין לקבלה שלא תהא [אלא] בכהן כשר ובכלי שרת נאמר כאן בני אהרן ונאמר להלן [2]אלה שמות בני אהרן הכהנים המשוחים מה להלן בכהן כשר ובכלי שרת אף כאן בכהן כשר ובכלי שרת אמר רבי טרפון אי אנא אם לא שמעתי להבחין הפרש בין קבלה לזריקה ואין לי לפרש אמר רבי עקיבא אני אפרש קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה זריקה עשה בה מחשבה כמעשה קבלו בחוץ אינו חייב כרת זרקו בחוץ ענוש כרת קבלוהו פסולין אין חייבין עליו זרקוהו פסולין חייבין עליו אמר לו רבי טרפון העבודה את הטית ימין ושמאל אני שמעתי ואין לי לפרש אתה דורש ומסכים לשמועה בלשון הזה אמר לו עקיבא כל הפורש ממך כפורש מחייו אמר רבא לא קשיא כאן במחשבת פיגול כאן במחשבת שלא לשמה דיקא נמי דקתני שהובה נפסל ולא קתני מתפגל ש"מ: ומחשבת פיגול לא פסלה בקבלה והתניא יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא בזריקה בלבד מנין לרבות שחיטה וקבלה ת"ל [3]ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו (פיגול הוא) לא ירצה בדברים המביאין לידי אכילה הכתוב מדבר יכול שאני מרבה אף שפיכת שיריים והקטרת אימורין ת"ל [3]ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב זריקה בכלל היתה ולמה יצתה להקיש אליה לומר לך מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה (ומכפרת) ומעכבת כפרה אף כל עבודה ומעכבת כפרה יצאו שפיכת שיריים והקטרת אימורין שאין מעכבין את הכפרה

לקוטים

ולהכי קתני לעיל קבלה שלא עשה בהם מחשבה כמעשה זריקה עשה בה מחשבה כמעשה, והטעם מפני שפרש הפסוק פסול מחשבה בזריקה יותר משאר עבודות שאינן באות אלא מדברי הכתוב, זו היא הדרך לפי' האחרון. אלא שיש לדקדק אחריו דקא מתרץ ליה רבא לההוא מרבנן בקושיא דשפיכת שיריים והקטרת אימורין לא קשיא הא דאמר הריני זורק ע"מ לשפוך שיריים למחר הא דאמר הריני שופך ע"מ להקטיר אימורין למחר, כלומר כי אמר הריני זורק ע"מ לשפוך שיריים למחר פסלה, וכי אמר הריני שופך וכו' לא פסלה. ואיכא לאקשויי על פי' בתרא למה ליה לרבא למימר הריני שופך ע"מ להקטיר אימורין למחר לא פסלה, דתרוייהו לא מעבי כפרה, והא אמרי' דאפי' במחשב בקבלה ע"מ לשפוך שיריים לא פסלה, והוה ליה למימר הא דאמר הריני זורק ע"מ לשפוך שיריים למחר הא דאמר הריני מקבל ע"מ לשפוך שיריים למחר דבוריקה פסלה ובקבלה לא פסלה. ומהאי קושיא מסתייע פי' קמא דהיכא דאמר הריני מקבל ע"מ לשפוך שיריים למחר פסלה. מ"מ הקושיא הראשונה היא מסייע לפי' הב'. ועוד יש לי קושיא לפי' הראשון מזה התירוץ עצמו שתרץ לו רבא לההוא מרבנן, למה שינה רבא את מרבריו ולא אמר הא דאמר הריני מקבל על מנת לשפוך שיריים למחר פסלה כדאמרי' בתירוצא קמא ולא היה צריך לשנותה לזריקה דהא במחשב בקבלה קיימינן ואמרי' דפסלה והך דקתני דשפיכת שיריים והקטרת אימורין לא פסלה באמר הריני שופך וכו' דתרוייהו לא מעבכי כפרה, הנה גם זו הקושיא לפי' הראשון מעתה כיון שיש לנו על פי' הראשון ב' טענות גדולות ועל הפי' השני טענה אחת ראוי לנו לגלגל עם פי' הב' יותר מן הראשון ונתרץ הקושיא שיש עליו דהא דאוקמא רבא לההוא מתני' דקתני יצאו שפיכות שיריים והקטרת אימורין וכו' כגון דאמר הריני שופך על מנת להקטיר אימורין למחר ולא אוקמה כגון דאמר הריני מקבל על מנת לשפוך שיריים, אפשר דלישנא דמתני' נקט דקתני לתרוייהו בחדא, א"נ הכי אשמעי' רבא טעמא דאמר הריני שופך ע"מ להקטיר למחר לא פסלא אבל אי אמר הריני מקבל ע"מ להקטיר אימורין למחר אע"ג דלא מעכבי כפרה פסלה, והיינו מתני' (דף כט ע"ב) דתנן זה הכלל השוחט והמקבל והמוליך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר כדית חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת, וזה הפרש יש בין שפיכת שיריים והקטרת אימורין ואע"ג דתרוייהו לא מעבכי כפרה וטעמא דמילתא משום דכתיב ואם האכל יאכל ואכילת האש קרויה אכילה דכתיב תאכלהו אש לא נופח, ושפיכה שירים נהי דדמיא לאכילת מזבח אבל אכילה לא מקרא אבהדיא, כך נראה לי בעקרא ביאור (רא"ש ד"כ ויקרא פ"ד ממש"י הוסג כמ' ממש לאמוים): ותניא אידך לא הפגלת ולא מתפגלת. ודע דאליבא דכ"ע טבילת אצבע אינה מתפגלת שאם שחט או קבל או הוליך לטבול אצבעו למחר לא חשיב פגול משום דלא הוי לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח ובריתא דנקט ולא מתפגלת כדי נסבה דליכא מאן דפליג עלה אלא נקטיה לדוגמא בעלמא כשם שאינה מתפגלת כך אינה מפגלת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא א, ה
2. אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן:
במדבר ג, ג
3. וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח

הגהות הב"ח

(א) בתשנה ר' אלעזר בר"ש אומר המהלך: (ב) רש"י ד"ה וקבל וכו' אי זרק שלא לשמו אי בשלא לשמו כל"ל והד"ל: (ג) ד"ה אתה וכו' אלא זריקה דהא: (ד) ד"ה לא עשה וכו' אלא דעתך דהכי קאמר: (ה) ד"ה לא קשיא וכו' אלא נמצא מזבח ואי נמי אפילו שיריים דאיתרבי בהדיא לקמן: (ו) ד"ה הא דאמר וכו' ממשב:

גליון הש"ם

גמ' יצאו שפיכת שיריים. לקמן דף לט ע"א:

מוסף רש"י

לחדד בה תלמידיו. שיקשו לכם לתורה ויאמרו פלפול אלכם לוכם בגדי כהונה ארבעה אם כהן הדיוט הוא ואם כהן גדול הוא שמנה אהרי נאמר כלן הכהנים וכל מקום שנאמר בני אהרן הכהנים בכיהונם משמע בבגדי כהונתם (יומא כד:) אמר רבי טרפון אקפח את בני. מעגר היה על תורה המשבתמת ומקלל את עצמו (שבת יז.). [ר"ט] היה רגיל לומר אקפח את בני [כסהיה נשבע (ב"מ פה.)]:

שיטה מקובצת

המקריב אותו לא יריצה. היינו זריקה שמלה (תוס' הר"פ):

שינויי נוסחאות

א) בכתה"י נוסף אי לא פריך אשם כו': ב) ל"ל שהיה ר' שמעון (ש"מ, פרי"ד), וכ"כ במשנה שמעתיות (הגרי"ב). אבל בגמלא"ש שם בשם הר' יהוסף ז"ל הגיה לגמרא ובתוס' וכתב כך מצאתי בכל הספרים: ג) נ"א אלעזר (פרי"ד). ועי' מגלא"ט ועי' תו"מ בשמעתיות ובתוס"א שם וכ"כ בגמלא"ש שם בשם הר' יהוסף ז"ל הגיה לגמרא ובתוס' וכתב כך מצאתי בכל הספרים: ג) נ"א אלעזר (פרי"ד). ועי' מגלא"ט ועי' תו"מ בשמעתיות ובתוס"א שם וכ"כ בגמלא"ש שם בשם הר' יהוסף ז"ל

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ח ד יח:
סג ב מיי' פי"ג שם הלכה ח:
סד ג מיי' שם הלכה ד ופט"ו שם הלכה ח ופ"ד מהל' מעה"ק הלכה י:
סה ד מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ט:
סו ה מיי' פ"ה מהלכות מעשה הקרבנות הל' ח ופ"ח מהל' פסה"מ הלכה כב:
סז ו מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ו:
סח ז מיי' שם הלכה ג:
סט ח מיי' פ"ט מהלכות איסו"מ מקדש הלכה ה:
ע ט מיי' שם הלכה ג:
עא י מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא א, ה
2. אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן:
במדבר ג, ג
3. וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח

(א) [נכתוב דף לג:] וש"נ. (ב) סמים נט:. (ג) ת"כ בא פי"ב פ"ח ה"ח.. (ד) לעיל ל. מגיגה י"ח. [קדושין לו:] ת"כ ויקרא נדבה פ"ד פ"ד ה"ד., (ה) [מוספ' פ"ח] ה"ו, (ו) [שבת יז. קמו.] ת"כ שם ה"ח, ספרי בהעלותך פיס' עה, ירושי' שבת פט"ו ה"א, יומא פ"א ה"א, מגילה פ"א ה"י, הוריות פ"ג ה"ב.. (ז) [קדושין סו:], (ח) ירושי' תרומות פ"ח ה"א, נזיר פ"ג ה"ה.., (ט) ת"כ צו פי"ב פ"ח ה"ד.., (י) לקמן צז:. (כ) שייך לע"ב, (ל) וע"ע מוס' יומא ס. ד"ה והקריבו]., (מ) יומא כד:

(א) [ד"ה הקטרת אימורין לא קשיא הא דאמר הריני זורק ע"מ לשפוך שיריים למחר הא דאמר הריני שופך ע"מ להקטיר אימורין למחר כלומר כי אמר הריני זורק ע"מ לשפוך שיריים למחר פסלה, וכי אמר הריני שופך וכו' לא פסלה. ואיכא לאקשויי על פי' בתרא למה ליה לרבא למימר הריני שופך ע"מ להקטיר אימורין למחר לא פסלה, דתרוייהו לא מעבי כפרה, והא אמרי' דאפי' במחשב בקבלה ע"מ לשפוך שיריים לא פסלה, והוה ליה למימר הא דאמר הריני זורק ע"מ לשפוך שיריים למחר הא דאמר הריני מקבל ע"מ לשפוך שיריים למחר דבוריקה פסלה ובקבלה לא פסלה. ומהאי קושיא מסתייע פי' קמא דהיכא דאמר הריני מקבל ע"מ לשפוך שיריים למחר פסלה. מ"מ הקושיא הראשונה היא מסייע לפי' הב'. ועוד יש לי קושיא לפי' הראשון מזה התירוץ עצמו שתרץ לו רבא לההוא מרבנן, למה שינה רבא את מרבריו ולא אמר הא דאמר הריני מקבל על מנת לשפוך שיריים למחר פסלה כדאמרי' בתירוצא קמא ולא היה צריך לשנותה לזריקה דהא במחשב בקבלה קיימינן ואמרי' דפסלה והך דקתני דשפיכת שיריים והקטרת אימורין לא פסלה באמר הריני שופך וכו' דתרוייהו לא מעבכי כפרה, הנה גם זו הקושיא לפי' הראשון מעתה כיון שיש לנו על פי' הראשון ב' טענות גדולות ועל הפי' השני טענה אחת ראוי לנו לגלגל עם פי' הב' יותר מן הראשון ונתרץ הקושיא שיש עליו דהא דאוקמא רבא לההוא מתני' דקתני יצאו שפיכות שיריים והקטרת אימורין וכו' כגון דאמר הריני שופך על מנת להקטיר אימורין למחר ולא אוקמה כגון דאמר הריני מקבל על מנת לשפוך שיריים, אפשר דלישנא דמתני' נקט דקתני לתרוייהו בחדא, א"נ הכי אשמעי' רבא טעמא דאמר הריני שופך ע"מ להקטיר למחר לא פסלא אבל אי אמר הריני מקבל ע"מ להקטיר אימורין למחר אע"ג דלא מעכבי כפרה פסלה, והיינו מתני' (דף כט ע"ב) דתנן זה הכלל השוחט והמקבל והמוליך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר כדית חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת, וזה הפרש יש בין שפיכת שיריים והקטרת אימורין ואע"ג דתרוייהו לא מעבכי כפרה וטעמא דמילתא משום דכתיב ואם האכל יאכל ואכילת האש קרויה אכילה דכתיב תאכלהו אש לא נופח, ושפיכה שירים נהי דדמיא לאכילת מזבח אבל אכילה לא מקרא אבהדיא, כך נראה לי בעקרא ביאור (רא"ש ד"כ ויקרא פ"ד ממש"י הוסג כמ' ממש לאמוים): ותניא אידך לא הפגלת ולא מתפגלת. ודע דאליבא דכ"ע טבילת אצבע אינה מתפגלת שאם שחט או קבל או הוליך לטבול אצבעו למחר לא חשיב פגול משום דלא הוי לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח ובריתא דנקט ולא מתפגלת כדי נסבה דליכא מאן דפליג עלה אלא נקטיה לדוגמא בעלמא כשם שאינה מתפגלת כך אינה מפגלת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ג) [ד"ה אתה אומר זו קבלת הדם בו'] ל"ל מי פסלה במחשבה (ש"מ). כמי"ל ופרי"ד ובקבלה מי פסלה מחשבה: (ד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ה) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(י) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יא) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יב) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יג) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(טו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(טז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(יט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כ) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כא) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כב) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כג) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כה) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(כט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ל) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לא) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לב) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לג) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לה) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(לט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מ) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מא) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מב) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מג) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מה) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(מט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נ) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נא) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נב) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נג) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נה) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(נט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ס) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סא) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סב) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סג) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סד) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סה) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סו) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סז) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סח) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(סט) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(ע) [ד"ה אמר רבי עקיבא] ל"ל מנין לקבלה שלא תהא בכהן כשר ובכלי שרת (מל"מ פי"ז הפקה"מ ה"ג):

(עא) [ד"ה אמר רבי עקיבא]

ויש לפרש במסקנא דנקט לשון פסול דאיירי בשלא לשמן דהוי בכל ד' עבודות ומיהו אשכחן דיקא דלא קאי לבסוף גבי כל הניסוך דמיסד באחר (קידושין דף כח:) [ט] : **על מנת לשפוך שיריים למחר.** ל"ע בפרק קמא דמעילה (דף ז.) דמיבעיא לן מיסב נסכים מהו ופי' רבינו דהתם מיירי שנשפך מן הכלי על הרצפה ומיבעיא ליה אם מוליך אותו מקום דס הנשאר בכלי על מנת לזרוק מאותן נסכים חוץ לזמנו שהרי רואין לאוסף או דלמא כיון דבכוס איתיה דס והוה דעל הרצפה הולך לאיבוד לא פסלה בהו [י] : **הג"ה** תהי בה ריש לקיש כלום למדנו אלא משלמים. תימה הא ריש לקיש גופיה קאמר (יד.) מודה רבי שמעון בהולכת (אבריס) חטאות הפנימיות: **אי מה שלמים בו'.** זה אין שייך לומר דמחשבת יום שני לא יפסול בחטאת כמו בשלמים דפשיטא דבכל חד וחד אין בתר חוץ לזמנו דידיה:

אלא מאי אית לך למימר דבר הפוסל בהן בו'. השתא מסיק דמסברא יש לנו לומר כן דדבר הפוסל מוליא מידי פיגול ודבר המעכב בה מביא לידי פיגול כמו בשלמים ואין שייך להקשות שכן נוהג בכל הזבחים: **זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי.** בהגשה אין פיגול דקמילה כנגד שחיטה ואין לו פיגול קודם שחיטה:

אלא [א] **לא קשיא** [ב] **הא דאמר הריני [שוחט]** [ב] ע"מ לקבל דמה למחר הא דאמר הריני מקבל דמה על מנת לשפוך שירים למחר א"ל ההוא מרבנן לרבא ושפיכת שירים והקטרת אימורין לא פסלה בהו מחשבה והתנן [ג] [ג] יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא באכילת בשר מנין לרבות שפיכת שירים והקטרת אימורים ת"ל [ד] ואם האכל יאכל [ה] בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח לא קשיא הא דאמר [א] הריני זורק על מנת לשפוך שירים למחר הא דאמר הריני [ב] שופך שירים על מנת להקטיר אימורין למחר: א"ר יהודה בריה דרבי חייא שמעתי [ג] שטבילת אצבע מפגלת בחטאת פנימית [ד] שמעה אילפא אמרה קמיה [ה] דרב פדא אמר כלום למדנו פיגול [ה] אלא משלמים מה שלמים אין טבילת אצבע מפגלת בהן אף חטאת אין טבילת אצבע מפגלת בהן [ו] וכי הכל משלמים [ז] למדו אי מה שלמים שלא [ז] לשמן אין מוציא מידי פיגול אף חטאת שלא לשמה אין מוציא מידי פיגול אלא מאי אית לך למימר מרבויא דקראי קאתיא

[ה"נ מרבויא דקרא קאתי] [ח] אמר ריב"ל [ט] בעליה זו שמעתי [ח] שטבילת אצבע מפגלת [ט] תהי בה רשב"ל [י] כלום למדו [י] פיגול אלא משלמים מה שלמים אין טבילת אצבע מפגלת בהן אף חטאת אין טבילת אצבע מפגלת בהן [יא] וכי הכל משלמים למדו אי מה שלמים שלא לשמן [ז] אין מוציא מידי פיגול אף חטאת שלא לשמה אין מוציא מידי פיגול אמר רבי יוסי ברבי חנינא אין הכל משלמים למדו הואיל וחוץ למקומו פוסל בשלמים ושלא לשמו פוסל בחטאת מה חוץ למקומו הפוסל בשלמים מוציא מידי פיגול אף שלא לשמו הפוסל בחטאת מוציאה מידי פיגול א"ר ירמיה מצדה תברא מה לחוץ למקומו הפוסל בשלמים שכן נוהג בכל הזבחים תאמר בשלא לשמו שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת בלבד אלא מאי אית לך למימר דבר הפוסל בהן מוציאם מידי פיגול דבר המעכב בהן מביאן לידי פיגול הכא נמי דבר הפוסל בה מוציא מידי פיגול דבר המעכב בה מביאה לידי פיגול אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא [ז] זה הכלל [יב] כל הקומץ ונותן [יב] בכלי והמוליך והמקטיר בשלמא קומץ היינו שוחט מוליך היינו מקטיר נמי [יג] היינו זורק אלא נותן בכלי מאי ניהו אילימא דדמי לקבלה מי דמי התם ממילא הכא איהו קא שקיל ורמי אלא כיון דלא סגי דלא יהיב על כרחיה [יד] עבודה חשובה היא ה"נ כיון דלא סגי דלא עביד לה על כרחי' היינו הולכה לא לעולם דדמי לקבלה ודקאמרת הכא ממילא התם איהו קא שקיל ויהיב כיון דאידי ואידי מתן כלי הוא מה לי ממילא מה לי קא שקיל ויהיב לימא כתנאי דתני חדא טבילת אצבע מפגלת בחטאת ותניא אידך לא מפגלת ולא מתפגלת מאי לאו תנאי היא לא הא רבנן הא רבי שמעון מאי אירא טבילת אצבע האמר

לא קשיא הא. דקמרבי שפיכת שיריים כגון דאמר הריני זורק לו אחת משאר עבודות על מנת לשפוך שיריים למחר שהרי חיסד להאכיל את המזבח חוץ לזמנו: **והא.** דמעטינהו לעיל כגון דאמר הריני שופך שיריים כו'. כללא דמילתא בעינן מחשבה בשעת עבודה על דבר [טו] אכילת אדם או למזבח הלכך חיסד בשעת שפיכת שיריים על אכילת בשר לא כלום היא דלא הואי מחשבה בשעת עבודה: **שמעתי מרבותי שטבילת אצבע.** האמור בחטאות הפנימיות וטבל הכהן אצבעו וגו' (ויקרא ד) מפגלת בחטאת אם טבל ע"מ להקטיר אימורים למחר: **כלום למדנו פיגול.** בחטאת אלא משלמים דעיקר פיגול בשלמים כתיב ואם האכל יאכל ושלמים אין בהן בעלת אצבע שכל הדמים בזריקה מן הכלי למזבח חוץ מן החטאת שהיא בעלת אצבע: **ופרכינן וכי הכל משלמים למדנו.** (ד) דין פיגול בכל הזבחים כדיינו בשלמים [טז] : **אי מה שלמים אין שלא לשמו מוליאו מידי פיגול.** אם שחט במחשבת חוץ לזמנו וקבל והוליך שלא לשמן לא יצאו מידי פיגולין שהרי אין שלא לשמו פוסל בשלמים והוה ליה קרב המתיר כמצותו בפיגול בלא פסול מחשבה אחרת: **אף חטאת.** אע"פ שלא לשמו פסול בה לא תוציאנה מידי פיגול ואין תנן בפ"ב (לקמן דף כט:) הפסח והחטאת שנשחטן חוץ לזמנו וקבל והלך וזרק שלא לשמו זהו שלא קרב המתיר כמצותו ואינה פיגול ליענש כרת על אכילתו כדילפינן בפ"ב (שם דף כח:) מקרא כהרצאת כשר כך הרצאת פיגול שיקרבו כל המתירין דהיינו אדבע עבודות בלא פסול מחשבה אחרת: **אלא מאי איש לך למימר מרבויא דקרא קאתי.** כל הזבחים לפיגול [ט] בת"כ ולא משלמים למדו הלכך כל חד וחד מאי דפסיל [י] מוציאו מידי פיגול וכן לענין הבאתו לידי פיגול כל חד וחד מאי דכתיב ביה דהוי עבודה מביאו לידי פיגול: הכי גרסינן **שטבילת אצבע מפגלת** [יח] : **אין הכל משלמים למדנו.** ודקשיא לך בחטאת היאך שלא לשמו מוליאה מידי פיגול: **הואיל וחוץ למקומה** [יט] **כו'.** מחשבת על מנת לאוכלו חוץ למחילת אכילתו דהיינו בכל העיר וחוץ לעיר הוי חוץ למקומו [כ] פוסל בשלמים [כא] בהליא מרבינן לה לפסולא [ו] בפ"ב שלא שאין בו כרת: **מוליא מידי פיגול.** כדילפינן [ז] בפ"ב שכל מחשבת פסול מוליאתו מידי פיגול: **מלדה תברא.** תשובתה

בלדה אם מחוץ למקומו אתה לומד לשלא לשמו ולהעמיד פיגול על עבודות הנוהגות בשלמים ותו לא אלא שמוליאתה מידי פיגול תלמד בחטאת שלא לשמו מחוץ למקומו דשלמים יש להשיב מה לחוץ למקומו [כא] דין הוא שיוציא מידי פיגול שהרי פסול [כב] וחמור לנהוג בכל הזבחים תאמר כו': **אלא מאי איש לך למימר.** אם בחא לומר הכל משלמים למדו מה יש לך [ו] טעם בשלא לשמו המוליא חטאת מידי פיגול כך יש לך לומר שלמים דבר הפוסל בהו כגון חוץ למקומו מוליאן מידי פיגול: **ודבר המעכב בהו.** כגון ד' עבודות הדם מביאין לידי פיגול: **הכא נמי.** אף חטאת דבר הפוסל בה כגון שלא לשמה מוליאה [כג] ודבר המעכב בה כל הכתוב בעבודת דמה וטבילת אצבע בכולן [ז] : **אף אנן נמי פנינא.** דטבילת אצבע מפגלת דתנן במנחות כל הקומץ [כד] בכל ד' עבודות [אם] חישב על מנת לאכול אייריים או להקטיר קומץ למחר פיגול: **בשלמא קומץ.** מפגל דהיינו כשחט שמוליא דם שהוא חלק גבוה מן הבשר [כה] [והבשר] שייריים הם אף זה הפריש קומץ מתוך שייריים וכן שאר ג' עבודות דמפגל [כו] מהיקישא דהוקש מנחה לזבח דכתיב זאת התורה [ויקרא ז] ואמר לקמן (לא.) דהך [כז] היקשא מה שלמים מפגל [כח] ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין: **הכא ממילא.** נופל הדם בכלי הכא קא שקיל בידיה ורמי: **אלא כיון דלא סגי דלא יהיב.** קומץ לכלי לקדשו בתוכו כדאמרינן לעיל (דף יא.) שלא בכלי שרת פסוקה ואמרינן טעמא במסכת סוטה בפרק שני (דף יד:) מידי דהוה אדם [כט] ולאו אע"ג דקדישתיה סכין בלאורה בהמה הדר בעי לקבוליה וקדושיה בכלי זיגמא אחריתי קומץ נמי אע"ג דקדשה מנחה כולה בכלי בעי לקדושי קומץ זיגמא אחריתי הלכך עבודה חשובה היא ומפגלה הכי נמי בטבילת אצבע כיון דלא סגי כו' היינו הולכה שמוליך הדם בלאצבעו [ח] **לעולם דדמי לקבלה.** הלכך אתיא בהיקישא דאיתקוש מנחות לשלמים דהא אתרבי קבלה בשלמים לפגל כדאמרי' לעיל ומתן כלי במנחה כקבלה בדם אבל טבילת אצבע לא אתרבאי ולא תיפשוט: **לא מפגלת.** אם טבל על מנת להקטיר אימורין למחר: **ולא מתפגלת.** אם שחט [או קבלן] [ל] ע"מ לטבול אצבע למחר: **מאי לאו תנאי היא.** דמר חשיב לה הולכה [לא] ומר לא חשיב לה הולכה: **לא.** דב"ע הולכה היא והא דקתני אינה מפגלת רבי שמעון היא דאמר במתניתין הולכה לא מפגלא כדתנן ורבי שמעון מכשיר בהילוך:

כלו

עב א מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הל' ב ופי"ז שם הלכה ו:
עג ב מיי' פי"ג שם הלכה ז:
עד ג מיי' פי"ז שם הלכה ג:
עה ד מיי' פי"ג שם הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאֵכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֶחְשַׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח

מוסף רש"י

בשתי אכילות הכתוב מדבר. דלא שנא מיסב לאכול למחר לא שנא מיסב להקטיר אימורין למחר פגול (להלן כח:) מצדה תברא. תשובתו מוכנת לגידו. (קדושין עד:) זה הכלל כו'. בפ"ק דקתני לקמן ד' עבודות חשובות. קומץ דמי לשוחט דזה טוטל ומפריש חלק גבוה ממלק כהנים וכן זה התם ממילא. נופל הדם במזרק הכא שקיל קומץ ומתי בכלי מה לי ממילא מה לי קא שקיל ויהיב. דמקבל מקדש הדם בכלי, והכאתן מקדש הקומץ בכלי ובדבר זה דומין (מנחות יג:)

שיטה מקובצת

לא קשיא. הא דקתני לעיל דמחשבה לא פסיל בפיגול, לא כמחיסב בשעת קבלה על אכילת בשר אלא כמחיסב בשעת שחיטה על מנת לקבל דמו למחר. [ולכך לא] פסלה דבעינן מחשבה בעבודה לאכילת אדם או אכילת מזבח. ואלו זריקה כה"ג עשה מחשבה כמעשה אם שחט על מנת לזרוק דם למחר פיגול דהייט אכילת מזבח כה"ל. ותימה למורי למה אינטריך לתחוק ולומן חיוקא בין פיגול ובלא לשמו. לוקמא כולה בבלא לשמו ובענין דשוחט ע"מ לקבל שלא לשמו כשר והייט לא עשה בו מחשבה כמעשה, ומתני' איירי במחסב בקבלה עצמה אבל בזורק עשה בו מחשבה כמעשה דשוחט ע"מ לזרוק דמו שלא לשמו בפוג. ר"ל דהא מיהא לר' יוחנן אבל נרים לקום מאי איכא למימר דקאמר לעיל (דף ט:) אף בשוחט ע"מ לזרוק דמו שלא לשמו כשר דאין מחשבון מעבודה לעבודה. ומ"מ קשה לוקמא בשיטי בעלים דאף כ"ל מודה דשוחט ע"מ לזרוק בשיטי בעלים פסול ושוחט ע"מ לקבל בשיטי בעלים כשר. [וי"ל] דלא מצי לאוקומי בשיטי בעלים דא"ל עשה בה מחשבה כמעשה דקאמר לא עשה בה מחשבה כמעשה מעמא הא אם עשה בה [מעשה] שקבל הדם] בשיטי בעלים פסול, וחז איט לאפי' קבל בשיטי בעלים נמי כשר כדאיתא לעיל דלא שייך שיטי בעלים רק בזריקה. אבל אי מיירי בפיגול ניחא דקתני לא עשה בה מחשבה כמעשה, דאם היה מקבל חוץ לזמנו אי חוץ למקומו פסול מיהא הוי (תוס' שוב): **שמעתי מרבי.** רש"י גרים שטבילת אצבע מפגלת, וי"ג מפגלת אצבע. פירוש ר"ל כך אם חשב בשעת (זריקה) [שמיקה] ע"מ לטבול למחר [מפגלת] הטבילה, וזה אינו דאין זה מחשב בעבודה לאכילת אדם או למזבח (מהר"פ): **אין הכל משלמים למדנו.** אין הכל דקתני לך כו'. תימה אמאי לא אמרינן כמו כן דחוץ וטבילת אצבע מעכבת בחטאת ואוכלה מעכבת בשלמים מה עבודה המעכבת בשלמים (המשיחה) [מביאה] לידי פגול אף טבילה המעכבת בחטאת הפנימית (המשיחה) [מביאה] לידי פגול. [וי"ל] טבילת אצבע לא שייך כלל בשלמים אבל שלא לשמו דשייך קצת בשלמים לענין דאין מלקין שפיר ליפיגו זה מזה (מהר"פ): **אלא** כיון דלא סגי. פ"ה כיון דלא סגי (איכו) כו' עד לומנזה. וה"מ ל"כ מהאי טעמא בחטאת מיליטות נמי ליפסול טבילת אצבע דלא סגי כו'. ושוב קשה דהכקומץ ושוא (מנחות דף יג:) אמר ר' יוחי' טולכה בזר פסולה משום דכיון דלא סגי דלא עביד, עבודה חשובה היא. (והכי) [והכא] דמי האי טעמא במקבלן, ואמר הר"ם (דמשני) [דמדאני] בדיבוריה קבל לכתוב בפנימיות וטבל ומיליטות לא מציב וטבל אלא ולקח, ש"מ דלא אמרינן הך טעמא דכיון דלא סגי גבי מיליטות ולן במקבלן לכך לא אמרי' הר"ם דטבילת אצבע מיליטות הא שייך האי טעמא אף בחיליטות. אלא דאלו אמר בקבלת אלא אע"ג דטבילת אצבע נמי אע"ג דקבלה אם לא לבטלה, מ"מ כיון דלא חשיבא טבילת אצבע אעבודה רק מטעם הולכה לא יפסל בה טפי מחשבה (מהרלבה) [מבהולכה]. כך נראה לעורר (מהר"פ ד"ה):

גליון הש"ם

גמ' הא דאמר. עיין לעיל דף ט ע"ב תוס' ד"ה מתפגלין:

שינויי נוסחאות

א] מיכא אלא ליתא בכי"ל, וכן בכת"י ופרי"ל. לפיהנו כמר' ע"פ בה"ז שהוסיפה ע"פ כ"י ועי"ש בחידושים לע"פ ד"ה רש"י: ב] כן הגיה בכולן כמה"כ ובכ"מ. ג"ל הריני מקבל דמו ע"מ לקבל (ד"ו רפ"ב). בפ' פ"מ פירשה ע"מ לקבל מקלת דמו למחר. ועי' מ"ש שכתב דהתוס' לעיל י' ע"א ד"ה מתפגלין שכתבו דכאן מייירי במיסב בקבלה ע"מ לגמור הקבלה, ע"כ נראו ג' זו. וכן בגלה"ש כאן ליין לתוס' הנ"ל. ולפי ג' זו יתבן לפרש דבשותט ע"מ לקבל הוי פיגול, ומכדברי הרב"ל והר"ן ומהמלוי בפפ"ק דחולין. ועי' חז"ל וי"ל סי' רי"ל (לדף טל) שהגיה דברי הרב"ל הנ"ל וכתב, אע"ג שקשה להגיה בכולן כו' מ"מ אתמא הוא כן כו' ומזבחים שם אמר בהדיא דפסו כו', עי"ש. וכאמור לגוס' ד"ו הנ"ל ליתא דפסו בהדיא. ובלא"ה לגרי' דיקן נמי מפרש הרב"ל בת"כ דבשותט ע"מ לקבל פסלה מחשבה, הוצאו דבריו בלקוטים, וע' בחז"ל שם: ג] ל"ל והתניא (*ש"מ, הגרי"ב): ד] כמ"ל מיכא פנימית ליתא (ש"מ, כתה"י ופרי"ד): ה] מיכא פיגול ליתא בכתה"י: ו] ל"ל בה (כ"ה בכתה"י וד"י): ז] אין שלא לשמן מוציא מידי פיגול אף חטאת אין שלא לשמה מוציא כו' (כתה"י): ח] מיכא המוקפות ליתא בכי"ר וד"ו רפ"ב, וכ"ה יפר (דק"ס). וכ"מ בתוס' מנחות ומאולפים והוכיח מכאן דרש"ל תלמידו דרבי הוסי: ט] מפגלת בחטאת (כי"צ וד' א): י] ל"ל כלום למדנו אלא (כי"צ ור' וכ"ה בתוס'): יא] ל"ל בה (*שמכ"י) [בד' ולגא הולכה הנהה זו שלא בתקומה): יב] והנותן (*שמכ"י): יג] מיכא נמי ליתא ברוב כתה"י: יד] ל"ל על כרחיך היינו קבלה ה"נ וכו' (כי"צ וד"ו רפ"ב וש"ח). גם בגליון הוגה ל"ז אלא שעירבו ב' הגוס' בהוסיפם שלא כהוגן מיכא עבודה חשובה: טו] דבר שהוא אכילה או לאדם (כתה"י): טז] ל"ל של שלמים (*ש"מ): יז] דפסול ביה כל"ל (*ש"מ): יח] מפגלת וד"ל מפגלת אצבע כל"ל (ש"מ, כתה"י), וכ"ה בתוס' הר"פ שבש"מ עי"ש. [וכ"ע על נכון מהו הגוס' שבא לס"י לבאלון]. (בד"ו לא' אצבע מפגלת אצבע, ולפנינו ע"פ ר"ש"ק שמתק אצבע הכ'): יט] למקומו (*שמכ"י): כ] כאן הס"ד (שמכ"י): כא] למקומו דשלמים כל"ל (ש"מ): כב] ל"ל פסולה חמור (*שמכ"י): כג] מוציאה הס"ד (מ"ס): כד] ל"ל הקומץ כו' (*ש"מ). ל"ל פרק הקומץ (כי"ר): כה] מן הבשר שהן [בכי"ר שהוא] שייריים אף זה כל"ל (*ש"מ): כו] ל"ל מפגלי' מהיקישא דאיתקש (*ש"מ). ל"ל דהא דמפגל (צ"ק): כז] ל"ל בהך

כח) ת"כ צו פי"ב פ"ח ה"י, כ) [לקמן כח: ממנחות ח. מולין פח:]. ג) עיין כתובות דף נ:. ד) מנחות יב., ה) צו פי"ג, ו) לקמן כח., ז) לקמן כט:. ח) [ועי' ב"מ מו: ועי' מ"ש על לון]., ט) [וע"ע תוס' מעילה ז. ד"ה תיסב]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' קמיה דבר פלא: (ב) שם משלמים למדנו אי מה: (ג) שם כלום למדנו כל"ל וכן בכל העמוד: (ד) רש"י ד"ה ופרכינן וכו' למדנו וכו' דין: (ה) ד"ה הואיל וכו' דבהדיא: (ו) ד"ה אלא וכו' מה יש לך לומר טעם: (ז) ד"ה הכא נמי וכו' בכלל מביאה הס"ד: (ח) ד"ה אלא כיון וכו' לקרבו למזבח:

גליון הש"ם

גמ' הא דאמר. עיין לעיל דף ט ע"ב תוס' ד"ה מתפגלין:

שינויי נוסחאות

א] מיכא אלא ליתא בכי"ל, וכן בכת"י ופרי"ד. לפיהנו כמר' ע"פ בה"ז שהוסיפה ע"פ כ"י ועי"ש בחידושים לע"פ ד"ה רש"י: ב] כן הגיה בכולן כמה"כ ובכ"מ. ג"ל הריני מקבל דמו ע"מ לקבל (ד"ו רפ"ב). בפ' פ"מ פירשה ע"מ לקבל מקלת דמו למחר. ועי' מ"ש שכתב דהתוס' לעיל י' ע"א ד"ה מתפגלין שכתבו דכאן מייירי במיסב בקבלה ע"מ לגמור הקבלה, ע"כ נראו ג' זו. וכן בגלה"ש כאן ליין לתוס' הנ"ל. ולפי ג' זו יתבן לפרש דבשותט ע"מ לקבל הוי פיגול, ומכדברי הרב"ל והר"ן ומהמלוי בפפ"ק דחולין. ועי' חז"ל וי"ל סי' רי"ל (לדף טל) שהגיה דברי הרב"ל הנ"ל וכתב, אע"ג שקשה להגיה בכולן כו' מ"מ אתמא הוא כן כו' ומזבחים שם אמר בהדיא דפסו כו', עי"ש. וכאמור לגוס' ד"ו הנ"ל ליתא דפסו בהדיא. ובלא"ה לגרי' דיקן נמי מפרש הרב"ל בת"כ דבשותט ע"מ לקבל פסלה מחשבה, הוצאו דבריו בלקוטים, וע' בחז"ל שם: ג] ל"ל והתניא (*ש"מ, הגרי"ב): ד] כמ"ל מיכא פנימית ליתא (ש"מ, כתה"י ופרי"ד): ה] מיכא פיגול ליתא בכתה"י: ו] ל"ל בה (כ"ה בכתה"י וד"י): ז] אין שלא לשמן מוציא מידי פיגול אף חטאת אין שלא לשמה מוציא כו' (כתה"י): ח] מיכא המוקפות ליתא בכי"ר וד"ו רפ"ב, וכ"ה יפר (דק"ס). וכ"מ בתוס' מנחות ומאולפים והוכיח מכאן דרש"ל תלמידו דרבי הוסי: ט] מפגלת בחטאת (כי"צ וד' א): י] ל"ל כלום למדנו אלא (כי"צ ור' וכ"ה בתוס'): יא] ל"ל בה (*שמכ"י) [בד' ולגא הולכה הנהה זו שלא לשמן מוציא]: יב] והנותן (*שמכ"י): יג] מיכא נמי ליתא ברוב כתה"י: יד] ל"ל על כרחיך היינו קבלה ה"נ וכו' (כי"צ וד"ו רפ"ב וש"ח). גם בגליון הוגה ל"ז אלא שעירבו ב' הגוס' בהוסיפם שלא כהוגן מיכא עבודה חשובה: טו] דבר שהוא אכילה או לאדם (כתה"י): טז] ל"ל של שלמים (*ש"מ): יז] דפסול ביה כל"ל (*ש"מ): יח] מפגלת וד"ל מפגלת אצבע כל"ל (ש"מ, כתה"י), וכ"ה בתוס' הר"פ שבש"מ עי"ש. [וכ"ע על נכון מהו הגוס' שבא לס"י לבאלון]. (בד"ו לא' אצבע מפגלת אצבע, ולפנינו ע"פ ר"ש"ק שמתק אצבע הכ'): יט] למקומו (*שמכ"י): כ] כאן הס"ד (שמכ"י): כא] למקומו דשלמים כל"ל (ש"מ): כב] ל"ל פסולה חמור (*שמכ"י): כג] מוציאה הס"ד (מ"ס): כד] ל"ל הקומץ כו' (*ש"מ). ל"ל פרק הקומץ (כי"ר): כה] מן הבשר שהן [בכי"ר שהוא] שייריים אף זה כל"ל (*ש"מ): כו] ל"ל מפגלי' מהיקישא דאיתקש (*ש"מ). ל"ל דהא דמפגל (צ"ק): כז] ל"ל בהך (*ש"מ): כח] ל"ל מפגלין (כתה"י): כט] אדם דם כל"ל (*ש"מ): ל] תיכוה או קבל ליתא בכתה"י וכד"ו: לא] בכתה"י כהולכה, וכן בסמוך:

כל קרבן שאינו על מזבח החיצון כשלמים. שלמדנו מהם פיגול לכל הזבחים אין בו משום פיגול לקמן בפרק בית שמאי (דף מג.): **בחטאות החיצונות.** איני מפגלת [ג] דלא כתיב בהו וטבל אלא ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו [ד] והיא לקיחה קבלה היא ומינה ילפינן קבלה לקמן בחיזהו מקומן (דף מח.): **אילטריכא מהו דתימא הואיל וכתיב ולקח.** דמשמע הוא בעצמו יקח: **ואי אמי קוף ורמי להו אידיה.** על אצבעו בעי מיהדר ומשקל אלמא ולקח נמי אאצבעו קאי שיטודו אאצבעו אימא כמאן דכתיב וטבל דמי: **להכי לא כתביה** [ה] **טעילה.** בהדיא אלא כתב קבלה [ו] ומדסמכיה אאצבעו [ז] ונתן הוא דליף [ח] לטבול אצבעו שלריך ליקח בעצמו ולטבול [ט] דמשמע הכי דלא תהא טעילה אצבע עבודה [י] תשובה הכן לפגל מדלא אתחסר קרא להצריכה בפירוש [כ] ומשמע הכי שצריכה היא לטבול בחטאות [כא] (ל) החיצונה ולא לדשקל קוף ולירמייה לדם על האצבע דבעינן לקיחת אצבע מעליותא דולקח נמי אאצבע קאי: **שאי אפשר לבטלה.** [מ] דלאו אורח ארעא לשמוט בעזרה ומוליכה בהיכל ועל כרחו הוא שוטטו בעזרה ומוליכה בהיכל לקרנות מזבח פנימי ולהזאת פרוכת: **כל שאינו.** כל קרבן שאין מתן דמו על מזבח החיצון לאפוקי חטאות הפנימיות וקס"ד דה"ה לפסול דשלא לשמו: **מודה הוא** [כב] **לפסול.** נהי דאין בהן פיגול להתחייב כרת על אכילתו אבל מודה הוא דמחשבה חוץ לזמנו פוסלתו מק"ו. והכי נמי הוה מלי לתרוצי ליה אלן במחשבה שלא לשמו קיימינא דפסלה בהו אלא דבעי רבי יוסי בר' חנינא לאשמועינן דמחשבת חוץ לזמנו פסלה בהו לר"ש: **חוץ לזמנו הפוסל בשלמים כו'.** ומיהו כרת לא נפקא לן בו מינה דהא ק"ו מכח שלא לשמו אתי ודיו להבא מן הדין להיות כנדון: **חוץ למקומו מנא לן.** דהא חוץ למקומו נמי בשלמים כתיב ומייייהו גמרינן לכל הזבחים ולר' שמעון דלא גמר מייייהו אלא חיצונות כמותן מנ"ל דפסלה בפנימיות: **אי מחוץ לזמנו.** במה מלינו: **אי משלא לשמו.** ובק"ו דלעיל: **שכן נוהג בבמה.** [בקרבן במת יחיד בשעת היתר הבמות שהרי שנוי קדש הוא תאמר בחוץ למקומו דלא שאין מחילה בבמה] וכל הבקעה מקומו עד סוף העולם: ומשני **שלא לשמו כמאי נוהג.** בחיזה קרבן אתה מולא פסולו בפסח וחטאת והני בבמה לא קרבי דתנן לקמן (דף קיז.). כל הנידר ונידב קרב בבמה ושאינו נידר ונידב אינו קרב בבמה: **ואיבעית אימא.** חוץ למקומו מחוץ לזמנו אתי ולא פרכינן שכן כרת דהיקשא הוא דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו בפ' שני (לקמן דף כח.) בקרא אחרינא [גג] דאמרינן אם האכל יאכל ביום השלישי זה מחשבת חוץ לזמנו לא יחשב לו פיגול יהיה קרא יתירא הוא לאתויי חוץ למקומו וכיון דאיתקוש גמרינן מהדדי ואין משיבין על ההיקש: **אמר רבא אפ"ל ר' שמעון סבר לה כבריה דאמר.** לקמן בפ' שני (דף כ.): **בין האולם למזבח לפון.** חלק לפוני שבעזרה שבין האולם ולמזבח אע"ג דלא קרינן ביה על ידך המזבח לפונה דהא במערבו של מזבח הוא הוי לפון לענין שחיטת קדשי קדשים: **אין מחשבה מועלת בחטאות** [גד] **הפנימיות.** אפילו לפסול: **אלא מפתח האולם ולפנים.** שאם חיסר בהולכת הדם ממקום שחיטתו עד האולם אינה מחשבה שהרי אפשר לבטל הולכה זו לשחוט אצל פתח האולם אבל אי סבר כרבי יוסי דפליג אדרבי אלעזר בר' שמעון ואומר אין לפון אלא כנגד המזבח מקיר המזבח [גה] לפוני עד כותל העזרה לפונית הוא לה עבודה שאין יכול לבטלה דהא חטאת עבודה לפון לשחיטתה דכתיב במקום אשר תשחט העולה וגו' [ויקרא ו] ולפון בעולה כתיב [שם ה]: **ואמ"ל.** ר' שמעון סבר לה כר' יהודה דאמר לקמן בפ' קדשי קדשים (נט.) תוך עזרה מקדש כל רלפת העזרה בין האולם ולמזבח מקודשת להקטיר אבלים כמזבח עצמו דכתיב [מ"א ח] ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר ותניא לקמן (נט.) דברים ככתבן דברי ר' יהודה: **אין מחשבה מועלת.** לר' שמעון בהולכת בזיכי לחם הפנים שהן מתירין את הלחם כדם המתיר את הבשר וכקומץ המתיר את הבזיכים והלחם מתפגל במחשבת עבודת הבזיכים הואיל והן מתירין רבי [גו] שמעון אי כרבי יהודה סבר לה אין מחשבת הולכה מועלת גה לפסול אלא מפתח היכל ולחוץ משהגיע ליפתח היכל עד שמגיע ליציאת אולם לרלפת העזרה דבכל ההיכל לא מהניא מחשבה שהרי אפשר להקטירו על רלפת העזרה מיד אם ירלה נמלאת הולכתו עד המזבח שלא לצורך: ה"ג **ואמ"ל סבר רבי שמעון קדושת אולם והיכל הדא היא אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ.** כלומר ה' אמות של עודי כותל פתחו של אולם דבכל חלנו של אולם לא מהניא דבפנים דמי וחוץ לפתח לא מהניא דאפשר להקטיר שם: **ואמ"ל סבר לה תוך פתח האולם לפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה שלימה אלא בכדי הושטת ידו.** עומד בפתח האולם ומושיט ידו לרלפה היינו הולכה ומהניא בה מחשבה: **הכי גרסינן ואם תמצי לומר הולכה שלא בכרגל לא שמה הולכה אין מחשבה מועלת אלא.** דהא הושטת ידו הולכה שלא בכרגל היא: **ויזרקו הכהנים את הדם מידם.** [מידם] של שוחטין משמע ושוחטין זריס ניהו ואשמועינן קרא שהזריס לוקחין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזרוק [גח]: שיכוד

[א] [לקמן מג. מו: שבועות ז.], [לקמן כח.], [ב] [שם כ. ועיין מד.]. [ג] [לקמן נח: עט. ע"ב, מנחות יג.]. [ד] [לקמן נח: עט. ירושלמי יומא פ"ה ה"א.]. [ה] ריקרא ד, [ו] [לקמן מד: תוד"א בדבר, מ"ט דלא נהירא. צ"ק.]. [ז] ע' רש"ק וזמ"ב. וע"ע בטה"ק, [ח] עי' לקמן נא תוד"ה תן בסה"ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' פשיטא הא לא כתיב: (ב) שם זימנא אחרינא אימא כמאן: (ג) שם אמר רבי יוסף בר' מניומי מודה הוא לפסול וכו' אלא לשמו: (ד) שם אשכחן בפ"ש ופות ו' נמתק: (ה) שם אי מלא לשמו וכו' לשמו במאי: (ו) רש"י ד"ה לכבי לא וכו' כחטאות הפנימיות ולא דלישקול:

גליון הש"ם

[גמרא ואבע"א הקישא הוא. ע' לקמן דף נ ע"ב]: רש"י ד"ה שא"א לבטלה דלאו אורח ארעא. ע' לקמן סג ע"א תוס' ד"ה שכן: תוס' ד"ה ומה וכו' אי בזריקה לחודיה. היינו דבפ"ב פוסל בזורק לשם אחרים אבל בפיגול אינו פוסל אלא בשחט לשם אחרים ע"מ לאכול או להקטיר למחר אבל לא בזורק בפני מחר. אבל קשה דמה תילנו דשלא לשמן יוכיח הא בשלא לשמן ב"כ כבי הוא דפוסל בזורק לשם עולה וא"כ פרכינן מה להנך שפוסלים בזריקה לחודיה. אח"ז מצאתי שעמד בזה בפ"ק ומיהו אינו מובן ע"ש: ד"ה הנה"ה וכו' היכי משכחת לה בפסולים דאם ירדו לא יעלו. עי' לקמן פז ע"א תוס' ד"ה כבש ומנחות נז ע"ב תוס' ד"ה כבש:

מוסף רש"י

שלישי. אם האכל יאכל מבשר זבח השלמים ביום השלישי, ומוקי ליה בגת לקמן במחבת בשעת עבודה לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר: זה חרוץ לזמנו. השלישי חוץ לזמן אכילת שלמים הוא: פיגול. לכתיב בפיגוליה דקרא פגול יהיה קרא יתירא הוא לדרות חוץ למקומו, ומשמכיה דלמחשבת חוץ למקומו מוקמינן לה הלא אמחשבה שאר פסלות כגון בשפוך דמו על הרלפה או ע"מ לערבו בדם הפסולין, דדמי לחוץ לזמנו קמרבי בהאי קרא וחוץ למתילה דמי לחוץ לזמן (להלן כח.). בין האולם ולמזבח צפון. שהוא מערבו של מזבח ובגמר שיחת חלק לפונו של עזרה, אבל מזרחו של מזבח לגד שער נקוור שבו נכנסין לעזרה לא מכשר אפי' חלק לפונו דקיצא קדושתיה דהוא מקום דריסת ישראל וכהנים, וי"ל אמה מקום דריסת ישראל מן השער ולפנים וי"ל אמה (עד) [עוד] לגד המזבח מקום דריסת הכהנים (להלן ב.). קדושת היכל ואולם הדא היא. וכל עבודות המעורות בהיכל אי הוה עביד להו בפולם שלפניו מיתכשרי ומקרי אהל מועד (עפ"י עירובין ב.) לאמוריה. המתכנס לרניס מה שהוא נוחם לו בשעת הדרסה (סוטה מ.). ויזרקו הכהנים מידם. מידם של שוחטים אסם זריס שחזרו וקבלו הדם מיד הכהן המקבל והוליכוהו אל הזורק (יומא מט.):

שינויי נוסחאות

א] ל"מ אין חייבין עליו משום (כר"צ דר' א'). וכ"ה להלן בסמוך ובדף מג ב. ועוה אלינא דר"ש בר' חנינא להלן דמודה ר"ש לפסול וכן חיוב כרת אין בו: ב] ל"מ דלא: ג] תיכת קמ"ל ליתא בכתה"י ובד"ו ס', וכן מתקה הגריעב"ן. אבל בד"ו ב' וג' איתא, וכן בפרי"ד (ושם קמ"ל דלהכי), וכ"ה בכ"י אלא שם ליתא המתכוך להכי וכו' על הפיקה: ד] שאי אפשר לבטלה כל"ל (*ש"מ, וכ"ה ברש"י ופרי"ד): ה] סבר ר' שמעון (כ"י־ס). בכ"י ב' ליתא תיכת סבר: ו] בכתה"י לומר סבר לה תוך. וכ"כ בכ"י: ז] נ"מ אלא [במקום אפילו] (כ"י־ל ור' ד"ז). ובשמ"י מגיה כלפניו: ח] תיכות אלא בכדי הושטת ידו ליתא בכתה"י ובד"ו. ולפניו ע"פ בה"י: ט] רש"י ל"ג תיכת סבר: י] נ"מ רב ששת (גליון). וז"ן עיקר (יעב"ץ) תיכת את המקלן. (יעב"ץ) תיכת את הדם בזמקן: יב] תיכות את הדם מפגלת הס"ד ואמ"כ מ"ה פשיטא דלא, וכ"כ במ"כ: יד] ל"ל כתי' בה (כתה"י, ובכי"ז בש"מ): טו] נ"מ אלא כתב ולקח דמשמע נמי קבלה ומדסמכיה (כי"־פ): טז] ל"ל אצבעו אונתן (ש"מ): יז] לטבילת אצבע ל"ל (*ש"מ): יח] לטבילת אצבע כתה"י ובד"ו, ובשמ"י הגיה כלפניו: כ] בפירוש הס"ד (ד"ז): כא] בחטאות החיצונות (כתה"י). וז' הג' הס"ד: כב] ל"ל היה (*ש"מ): כג] נ"מ בקרא אריבא (כתה"י), [ככי"ר סונה מקרא]: כד] ל"ל בהולכת חטאות (*ש"מ): כה] ל"ל מזבח הצפוני (שמכ"י): כו] ולרבי (כי"־פ), נ"מ ואי ר"ש ברי"ר סבר (צ"ק וק"ן): כז] נ"מ סבריא ליה (כי"־י): כח] ל"ל לזורק (*ש"מ): כט] מיכות המוקפות נמקנו ע"פ בה"ז וכן מקבל הס"מ. עי' בהג' הגאון המפורסם אב"ד דמרינת פפאלן שמיישב בטוב טעם שאין מן הנורע לממוק הג"ר זז (גליון). וע"ע בטוי"ק דלף הוא מקיים גיר' הספריס ל] נ"מ דלא הוי פיגול אלא בזורקה (צ"ק). ועי' ש"מ: לא] מיכת אי נמקן: לב] נ"מ דלא בזורקה לחודיה וי"ל כו' ל"ל. לא אמר בחוץ לזמנו שאינו פוסל אלא בזורקה לחודה וי"ל כו' ל"ל (שמכ"י). ונראה מעם הגיה ולא בזורקה לחודיה: לג] נ"מ דלא בדיקה מאויר (צ"ק): לד] נ"ל לגיה רצ"ע דלקמן דף ה) תנן כשם שאם עלו לא ירדו וכו': לה] קטע המוקף נוסף ע"פ בה"ז. וכ"ק ופ"מ דמו בו' זו ע"ש. בח"ש כתב דגר' שחסר כאן המיורן ול"ל ור"ל כגון שיש הפסק בין הבהמה לרצפת העזרה ועי"ל דמודה (וכלקמן פז ה כתוד"ה זאת), או שיש לגיה כע"פ בה"ז ור"ל דשמא הא דעזרה מקדשת במזבח היינו כשרים להקטיר עליה אבל פסולים לא ועי"ל דמודה כו' [וכלקמן פז ה ד"ה כבש מנין]. ועי' רש"ק וח"ג (גליון):

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ט מהל' מעילה מקבלה הלכה ה ב והלכה טו וה"ש מהלכות פסה"מ הלכה כז סמג לאוין שט:

עז ב מיי' פ"ט מהל' מעילה מקבלה הלכה טו וה"ש הלכה ז סמג לאוין שג:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד, לד
2. וְיִשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח וְהַכֹּהֲנִים הַבְּרִתִים מִיָּדָם וְהַלְּוִיִּם מַפְשִׁיטִים: דה"ב לה, יא

ליקוטים

קדושת היכל ואולם הדא היא. לא לענין קדושה הוא אומר כן, שהרי משנה שלימה במסכת כלים (פ"א מ"ו) עשר קדושות בירושלים זו למעלה מזו ונכללו ביניהם בין האולם והמזבח מקודש המינו שאין בעלי מום ופרורי ראש נכנסים לשם היכל מקודש ממנו שאין שתויי יין נכנסים לשם, אלא לומר שכל עבודות הכשרות בהיכל כשרות באולם. (מאירי עיירוכין ב.) **קדושת היכל ואולם הדא היא.** ונפקא מינה לענין בזיכין, דאם חשב בהלוך הבזיכין אי היכל ואולם חדא קדושה היא אין המחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ שהרי יכול להניח השלחן אצל פתח האולם ואמרינן בפרק קמא דזבחים בהולכה דאפשר לבטלה אין המחשבה פוסלת. ועוד נפקא מינה להא דאמרינן בחקומץ רבה הנכנס להיכל שלא בשעת עבודה סופג את הארבעים, ולענין פורשין בין האולם ולמזבח כדאיתא בפ' טרף בקלפי. (תוס' הרא"ש עיירוכין ב.)

שיטה מקובצת

להכי לא כתיב וטבל כו'. וה"מ והילף ד"ל דומר דלכתוב וטבל דשמות מולקח. והא אלעזריך (לקמן) [לעיל] (דף ח.) דומר שהאל קבלה לשם חטאת וגם דקבלה טעונה לפון (לקמן דף מח.). וי"ל דה"ק לכתוב מרתי וטבל עם ולקח: **מודה רבי שמעון כו'.** פרש"י דלאו אורח כו'. וקשה דתמרינן לקמן (דף סב.) שלמים שנמתן בהיכל בשרים וכו' משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר ולא פסלינן משום דלאו אורח אחעל. ועוד דתמרינן התם עובד אדם עבודת רבו במקום רבו, ומשמע דשפיר הוי אורח אחעל. לכך נראה לתולי דטעמא משום דחטאת טעונה לפון ובהיכל לא הוי לפון, ולפליגי דמ"ד (לקמן דף כ.) בין האולם ולמזבח קרוי לפון מודה דמביא הפיגולים ולילך לא הוי לפון וכ"ש בהיכל עלמנו (שמחלוקת) [שמחלקת] הסיכל מפפקה: **והאמר** ר' שמעון וכו'. וקס"ד דפסול שלא לשמו נמי לתנמה בה כ"ש פסול דמוך לשמו דלא ליף כלל מלא משלמים, ולכך פריך לרש נקיט. ומשני דמודה לפסול אף מוך לזמנו מק"ו, ושלא לשמו אית ליה דמודה בה כ"ש. וה"ה דהוי מלי למימר אלן בשלא לשמו קיימינן (ולא) בפיגול, אלא דהוצה לתרץ לדברי דלקמן לזמנו דקפריך ליה מודה כ"ש דלף הוא פסול: **א"ר יוסי בר' חנינא.** עי' תוס' לקמן דף קד ע"ב [ד"ה לא]: **ואבע"א אינא הקישא הוא.** עיין תוס' מנחות דף עט ע"א [ד"ה והלכו]: **בעי מינה מרב חסדא.** פי' שאמר לו לאמורי' שיסאל מרב מסבלא: תוד"ה ומה וכו' ויש לומר דאי הוה פריך הכי הוה עביר ק"ו משנני בעלים. שאינו בל' עבודות כגון פיגול. וא"ל מ"מ אינא מיפרך מה לשינוי בעלים שכן פוסל בזריקה עצמה, תאמר בפיגול שאינו [אלא אם] מחשב מעבודת עבודה. ומיהו הכ"מ דעבדינן ק"ו ממקום, ומה מקום כגון שלמים דשלא לשמן לא פסל כהו מוך לזמנו פסול בהו, מקום כגון בחטאת דשלא לשמו פסול בהו מוך לזמנו. והשתא ליכא למיפרך מה לשלא לשמו כיון דמכח ק"ו מקום גמרינן (לשון תוס' הר"ש):

מודה היה לפסול מקל וחומר. מכאן מתרלים הניח דפ' המזקין (גיטין דף נד: ושם) דקאמר ר' יוסי כהן גדול ביום הכפורים יוכיח דכי אמר פיגול מהימן ור' יוסי סבירא ליה כר"ש בפ' הקומץ זוטא (מנחות דף יד.) דאין פיגול אלא בדבר הנעשה על מזבח החילון ולמאי דאמר הכא דמודה הוא לפסול ניחא דפיגול אלו דוקא ועוד יש לפרש היינו שלא לשמה ולא נהירא [ד] **ומה שלא לשמן כו'.** תימה מה לשלא לשמן שכן נוהג בד' עבודות אתמר בחוץ לזמנו שאינו נוהג אלא בזריקה וכי אתי גוונא פריך לעיל (דף ז.) (מה לחוץ לזמנו שכן כרת) [כב] ויש לומר דאי הוה פריך הכי הוה עביד ק"ו משנני בעלים דהוי [ל] כפיגל בזריקה ומיהו קשה מה לשנוי בעלים שכן פוסל בזביחה בפסח [מ] אי [לא] בזריקה לחודיה וי"ל דשלא לשמן יוכיח ויליפינן במה הלד משנוי קדש ושנוי בעלים: **הג"ה תוך עזרה מקדש.** טעמא דרבי יהודה לקמן בפרק קדשי קדשים (דף נט.) ולריך לדקדק לר' יהודה כיון דעזרה מקדש [נ] היכי משכחת לה בפסולין דאם ירדו לא יעלו וי"ל דמשכחת לה [באותם] דילדו בלשכה או בחוצה או על גבי דף ועדיף [לב] מאויר דאמר פ"ב (לקמן כו.) תלה ושחט פסול מ"מ שחט על הרלפה ואמ"כ נתן על הדף דהשתא ירדו [נ] ול"ע דלקמן [לג] (דף קכ.) מבעיא להו ירדו מהו שיעלו [וי"ל דשחט על הרלפה ואמ"כ נתן על הדף] [לד] ועוד יש לומר דמודה רבי יהודה בדמיס לקמן (נט.) דבעי מזבח והדם לא עלה ברלפה ותו דלשון אם עלו דנקט היינו לדינא דקודש דאתמר [נ] דוד וקדיש רלפה וקודש בנין שלמה. הג"ה:

[ג] כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין בו [א] משום פיגול אלא הא והא רבנן ולא קשיא כאן בחטאות החיצונות כאן בחטאות הפנימיות חטאות החיצונות פשיטא [ב] לא [ג] כתיב בהו וטבל אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב [1] ולקח ואי אתי קוף רמי להו אידיה בעי למישקל זימנא אחריתי [ד] כמאן דכתיב וטבל דמי [ה] [קמ"ל] להכי לא כתיב וטבל דמשמע הכי ומשמע הכי: רבי שמעון מכשיר בהילוך: א"ר שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות שמחשבה פוסלת בהו הואיל ועבודה שאין [ו] יכול לבטלה והאמר [ז] רבי שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול א"ר [ח] יוסי ברבי חנינא מודה היה לפסול מקל וחומר ומה שלא לשמן שהוכשרו בשלמים פסול בחטאת חוץ לזמנו שפוסל בשלמים אינו דין שיפסול בחטאות [ט] ואשכחן חוץ לזמנו חוץ למקומו מנלן אי מחוץ לזמנו מה לחוץ לזמנו שכן כרת אי משלא [י] לשמה שכן נוהג בבמה (חיוב) שלא לשמן במאי נוהג בפסח וחטאת פסח וחטאת בבמה לא קרבו [כ] ואיבעית אימא הקישא הוא [כא] שלישי זה חוץ לזמנו פיגול [זה] חוץ למקומו אמר רבא אם תימצי לומר ר' שמעון סבר לה כבריה דאמר [כב] בין האולם ולמזבח צפון אין מחשבה מועלת בהולכת חטאות הפנימיות אלא מפתח אולם ולפנים ואם תמצי לומר סבר לה כרבי יהודה דאמר תוך עזרה מקדש אין מחשבה מועלת בהולכת סילוק בזיכין אלא מפתח היכל ולחוץ ואם תמצי לומר [כג] סבר [כד] קדושת היכל ואולם חדא היא אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ ואם תמצי לומר [כה] תוך הפתח כלפנים אין מחשבה מועלת אפילו [כו] פסיעה אחת אלא [כז] בכדי הושטת ידו ואם תמצי לומר סבר [כח] [כט] הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה אין מחשבה מועלת כלל: [ל] א"ל אביי [לא] לאמוריה דרב חסדא בעי מיניה מרב חסדא [לב] הולכה בזר מהו א"ל כשרה ומקרא מסייעני [לג] וישחטו את [לד] הפסח ויזרקו הכהנים את הדם [לה] מידם והלוים מפשיטים מתיב רב ששת [לו] אזר [לז] ואונן

מידם. [מידם] של שוחטין משמע ושוחטין זריס ניהו ואשמועינן קרא שהזריס לוקחין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזרוק [כח]: שיכוד

[א] מ"ש אין חייבין עליו משום (כר"צ דר' א'). וכ"ה להלן בסמוך ובדף מג ב. ועוה אלינא דר"ש בר' חנינא להלן דמודה ר"ש לפסול וכן חיוב כרת אין בו: ב] ל"מ דלא: ג] תיכת קמ"ל ליתא בכתה"י ובד"ו ס', וכן מתקה הגריעב"ן. אבל בד"ו ב' וג' איתא, וכן בפרי"ד (ושם קמ"ל דלהכי), וכ"ה בכ"י אלא שם ליתא המתכוך להכי וכו' על הפיקה: ד] שאי אפשר לבטלה כל"ל (*ש"מ, וכ"ה ברש"י ופרי"ד): ה] סבר ר' שמעון (כ"י־ס). בכ"י ב' ליתא תיכת סבר: ו] בכתה"י לומר סבר לה תוך. וכ"כ בכ"י: ז] נ"מ אלא [במקום אפילו] (כי"־ל ור' ד"ז). ובשמ"י מגיה כלפנים: ח] תיכות אלא בכדי הושטת ידו ליתא בכתה"י ובד"ו. ולפניו ע"פ בה"ז: ט] רש"י ל"ג תיכת סבר: י] נ"מ רב ששת (גליון). וז"ן עיקר (יעב"ץ) תיכת את המקלן. (יעב"ץ) תיכת את הדם בזמקן: יב] תיכות את הדם מפגלת הס"ד ואמ"כ מ"ה פשיטא דלא, וכ"כ במ"כ: יד] ל"ל כתי' בה (כתה"י, ובכי"ז בש"מ): טו] נ"מ אלא כתב ולקח דמשמע נמי קבלה ומדסמכיה (כי"־פ): טז] ל"ל אצבעו אונתן (ש"מ): יז] לטבילת אצבע ל"ל (*ש"מ): יח] לטבילת אצבע כתה"י ובד"ו, ובשמ"י הגיה כלפנים: כ] בפירוש הס"ד (ד"ז): כא] בחטאות החיצונות (כתה"י). וז' הג' הס"ד: כב] ל"ל היה (*ש"מ): כג] נ"מ בקרא אריבא (כתה"י), [ככי"ר סונה מקרא]: כד] ל"ל בהולכת חטאות (*ש"מ): כה] ל"ל מזבח הצפוני (שמכ"י): כו] ולרבי (כי"־פ), נ"מ ואי ר"ש ברי"ר סבר (צ"ק וק"ן): כז] נ"מ סבריא ליה (כי"־י): כח] ל"ל לזורק (*ש"מ): כט] מיכות המוקפות נמקנו ע"פ בה"ז וכן מקבל הס"מ. עי' בהג' הגאון המפורסם אב"ד דמרינת פפאלן שמיישב בטוב טעם שאין מן הנורע לממוק הג"ר זז (גליון). וע"ע בטוי"ק דלף הוא מקיים גיר' הספריס ל] נ"מ דלא הוי פיגול אלא בזריקה (צ"ק). ועי' ש"מ: לא] מיכת אי נמקן: לב] נ"מ דלא בזריקה לחודיה וי"ל כו' ל"ל. לא אמר בחוץ לזמנו שאינו פוסל אלא בזריקה לחודה וי"ל כו' ל"ל (שמכ"י). ונראה מעם הגיה ולא בזריקה לחודיה: לג] נ"מ דלא בדיקה מאויר (צ"ק): לד] נ"ל לגיה רצ"ע דלקמן דף ה) תנן כשם שאם עלו לא ירדו וכו': לה] קטע המוקף נוסף ע"פ בה"ז. וכ"ק ופ"מ דמו בו' זו ע"ש. בח"ש כתב דגר' שחסר כאן המיורן ול"ל ור"ל כגון שיש הפסק בין הבהמה לרצפת העזרה ועי"ל דמודה (וכלקמן פז ה כתוד"ה זאת), או שיש לגיה כע"פ בה"ז ור"ל דשמא הא דעזרה מקדשת במזבח היינו כשרים להקטיר עליה אבל פסולים לא ועי"ל דמודה כו' [וכלקמן פז ה ד"ה כבש מנין]. ועי' רש"ק וח"ג (גליון):

עח א מיי' פ"א מהל' ביאת מקדש הלכה ז ופ"ט שם הלכה טו סמג לאוין ס:

עט ב מיי' שם פ"ו הל' ז ופ"ט הלכה טו:

פ ג מיי' פ"ה שם הלכה י ופ"ט הלכה טו:

פא ד מיי' פ"ה שם הל' יח ופ"ט הלכה טו ופ"ד מהל' עבודת יום"כ הלכה ז:

פב ה ו מיי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה ט:

פג ז מיי' פ"א מהלכות פרה אדומה הלכה יא ועי' פ"ז מהל' פסה"מ הל' כז. ופ"ד מהל' פרה הלכה יז:

פד ח מיי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה כב:

פה ט י מיי' פ"א מהל' קרבן פסח הלכה יד:

פו כ מיי' פרק ז מהלכות פסה"מ הלכה כג והלכה כז ופרק יג הלכה ט:

תורה אור השלם

1. וְהַקָּרֵב וְהַכֹּהֲנִים יַרְחִיץ בַּמָּיִם וְהַקָּרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, יג

2. בְּרֹב עַם הֲדַרַת מֶלֶךְ וּבְהֶעָדֵר לְאֹם מַחֲתַּת רָזוֹן:
משלי יד, כח

מוסף רש"י

וכן יושב. דנעי לעמוד לגרש מעשה אצטבא. המקבלים סיו מושיבים את הדם ביד הזרים ואין הזרים מקריבין אותו לגד המזבח כלל אלא מושיבים הדם על יסד המזבח על גבי אינעגא (יומא מט.) שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. כלומר אין בה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמא שהרי אחיטתה בהר המשחה, אלכך אין לה עבודות מתלקות בה וכל העבודות שוות בה (שם מב.) דקדשי בד"ה היא. דהא אינה קריבה למזבח (בכורות כה.) אמר רב שישא. לעולם לאו עבודה היא והאי דנעיא כהן בשחיטה לאו עבודה היא ולכי פריך עלה מפרה וה"ר יעקב דאורליינ"ש מפרש לאו עבודה היא לפי ששוה בחולין ובקדשים ל"ש לאו מטעם עבודה לזה המקום שחיטה ולי נראה לאו עבודה היא מדמכשרינן לקמן בפ' שני (דף כו.) עומד בדרום והושיט ידו לפנים ושחט בקדשי קדשים ובמקבל פסול בדרשינן אותו בנפון ולא שחט בנפון אבל מקבל בנפון ובשלמים מכשירין עומד בחוץ והושיט ידו לפנים ושחט ואם קבל קבלתו פסולה בדרשינן בפ' כל הפסולין (לקמן דף לב:) בן הבקר לפני ה' ולא שחט לפני ה' אבל קבל קבלתו פסולה משום דכתיב לעמוד לפני ה' לשרתו אלמא כל שירות לפני ה' ש"מ מדמכשיר רחמנא עומד בחוץ והושיט ידו לפנים ושחט מכלל דשחיטה [א] לאו עבודה היא ועוד מדאמר בהיא שמעתא בפ"ב (דף כו.) נתלה ושחט שחיטתו כשרה דשחיטה על ידך אמר רחמנא ולא שוחט על ידך (אמר רחמנא) אלמא דשחיטה לאו עבודה היא דאי עבודה היא לא הוה מכשר רחמנא בכי האי גוונא דהא נתלה וקבל אמרינן [שם] דקבלתו פסולה משום דאין דרך עבודה בכך ומדפריך הכא ובפ' חטאת העוף (לקמן דף סח:) ובפ"ק דמנחות (דף ו:) מפרה דאמר רב אחיטת פרה בזר פסולה משמע קצת כפי' הקונטרס מיהו גם לפי מה שפירשתי יש לישבו אבל קשה לי לפירושו [ב] דל"ק דשמעון התימני דבעי פרק כל הפסולין (לקמן דף לב:) שיהא ידיו של שוחט לפנים מן הנשחט הוא שחיטה עבודה [ג]: **שאני פרה דקדשי בדק הבית היא.** בפ"ק דחולין (דף יא.) פירשתי [ד]: **והרי הולכת אברים לכבש דאפשר לבטלה ופסולה בזר דכתיב והקריב הכהן את הכל המזבחה ואמר מר כו' שאני** [ה] **הכא דגלי קרא.** הקשה ר"ר אליהו מאבדרוויקא הקדוש דבפ"ב דיומא (דף מז.) [ו] אמרינן מדאלטריך למכתב כהן בהולכת אברים לכבש פי' לגופיה לא אלטריך אלא לגלות דהולכת עצים למזבח בו בעי כהן ומדאלטריך מעוט להולכת עצים א"כ סידור ב' גזרי עצים בעי כהוה (בגלאו קרא מעטא) [ז] וא"כ רבי שמעון דבעי ב' כהנים התם (דף כו:) לשני גזרי עצים מנא ליה דהא כהן דכתב גבי הולכת אברים אלטריך לגופיה משום דאפשר לבטלה וי"ל דרבי שמעון לטעמיה דאמר התם (דף מא.) הלתת אליתא לא צריך למכתב ביה כהן דוכי תעלה על דעתך שזר קרב למזבח ואפשר דעביד במפוחא וא"כ רבי [ח] שמעון ע"כ שני גזרי עצים בעו כהוה בלא קרא מטעמא דוכי תעלה על דעתך כו' דכמו דלית ליה במפוחא לית ליה אפשר להו בזריקה אבל לרבנן אית להו בזריקה כמו דאית להו במפוחא וכהן דגבי הולכת אברים לגופיה לא אלטריך דהא לית [ט] לשני גזרי עצים דבעי כהוה ובפ' הקומץ רבה (מנחות דף כ.) אמר [י] לא מצא זר פריך וכי תעלה על דעתך שזר קרב יש לומר דאפילו לרבנן דאית להו במפוחא וזריקה פריך שאין יכולין למלוח בטוב על ידי זריקה: (כל זה בהג"ה לתיבעיא להו) **איבעיא** להו הולכה שלא ברגל שמה הולכה **או לא.** פרש"י לפסול בה מחשבה וגם בזר דאי שמה הולכה מחשבה שלא לשמו אז פיגול פוסלת בה [יא] ואי לא שמה הולכה אינה קרויה עבודה ולריך להחזיר המזרק אחריו ולעשות הולכה ברגל וגם אם עשאה זר אז אינו יוצא בה [יב] **הכא** דגלי קרא. הקשה ר"ר אליהו מאבדרוויקא הקדוש דבפ"ב דיומא (דף מז.) [ו] אמרינן מדאלטריך למכתב כהן בהולכת אברים לכבש פי' לגופיה לא אלטריך אלא לגלות דהולכת עצים למזבח בו בעי כהן ומדאלטריך מעוט להולכת עצים א"כ סידור ב' גזרי עצים בעי כהוה (בגלאו קרא מעטא) [ז] וא"כ רבי שמעון דבעי ב' כהנים התם (דף כו:) לשני גזרי עצים מנא ליה דהא כהן דכתב גבי הולכת אברים

אפשר לתקנה. אין שעשאה זר אין שעשאה כהן (ג) אמרינן דאין הולכה ופסולה דהא נעשית שלא כהלכתה מיהו יש לה תקנה להחזירה לאחוריה ולחזור להוליך ברגל לו אין לה תקנה: **יחזיר לאחר.** אלמא אפשר לתקנה: **ונהי נמי כו'.** כלומר ואי נמי מפרש לה (ד) דבאשר ז

אפשר לתקונה או לא אפשר לתקונה ת"ש (ו)קבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר ונהי נמי דיחזור הכשר ויקבלנו אי סלקא דעתך לא אפשר לתקונה איפסלא לה מי סברת דקאי זר גואי לא דקאי זר בראי איתמר אמר עולא אמר ר' יוחנן הולכה שלא ברגל פסולה אלמא אלא אפשר לתקונה איתיביה רב נחמן לעולא (ז)נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר הכא במאי עסקינן כשיצא לחוץ לבראי נפיק לגואי לא עייל במקום מדרון איבעית אימא בגומא ואיבעית אימא בסמיכא (ח) ואיכפל תנא לאשמועינן כל הני יעוד אדתני באידך פירקין (ט)נשפך על הרצפה ואספו פסול ליפלוג בדידיה במה דברים אמורים כשיצא לחוץ אבל נכנס לפנים פסול תיובתא אתמר הולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן בהולכה רבתי דכולי עלמא לא פליגי דפסולה (א) כי פליגי בהולכה זוטרתי מחבו עלה במערבא אלא חטאת העוף דפסולה (ב) בה מחשבה לר"ש היכי משכחת לה אי דחשיב עלה מקמי דליפוק דם לא כלום היא ואי בתר דנפק דם איתעבידא (ג) ליה מצותו מאי קושיא דלמא מדפריש (ד) ועד דמטא למזבח דהא בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא היה מזה ונקטעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר המזבח מהו וא"ל [(ה)פסולה מ"ט] והזה ונתן בעינן כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי היינו חוכא ובהולכה רבתי לא פליגי והא כי פליגי בהולכה רבתי פליגי (ו)אלא בהולכה זוטרתי כולי עלמא לא פליגי (ז) דלא פסלה (ח) כי פליגי בהולכה רבתי הוליכו זר והחזירו כהן (ט) וחזור והוליכו פליגי בה בני רבי חייא ור' ינאי חד אמר כשר וחד אמר (י)פסול מר סבר אפשר לתקונה ומר סבר לא אפשר לתקונה הוליכו כהן והחזירו וחזור והוליכו זר אמר רב שימי בר אשי לדברי המכשיר פסול (יא) לדברי הפוסל מכשיר רבא אמר אף לדברי הפוסל (יב)פסול מאי טעמא דהא צריך

הולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן. יש מפרש פירוש אחר אבל פירוש הקונטרס עיקר: **חטאת העוף דפסלה** [הזאה] היכי משכחת לה. כיון דמכשיר ר"ש בהולכה שלא ברגל אלא ודאי אפכא מסתברא ותלוי הדבר בחפצר לבטולה דתחוק מן המזבח הולכה זו [(ח)פסר לבטלה] דאי בעי הוה שחיט בלא המזבח ולא פסלה בה מחשב אבל שחט קרוב למזבח דהולכה זו של הוסטת יד לא אפשר לבטלה פסלה בה מחשבה ולהכי בחטאת העוף פסלה מחשבה בהזאה מכי נפיק עד דמטא למזבח דלא אפשר לבטל דבר זה אבל לאידך דלא תליא באפשר ולא אפשר אלא הולכה שלא ברגל לא חשיבא דם כלום אלא אפשר לתקונה איתיביה רב נחמן לעולא (ט)נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר הכא במאי עסקינן כשיצא לחוץ לבראי נפיק לגואי לא עייל במקום מדרון איבעית אימא בגומא ואיבעית אימא בסמיכא (יא) ואיכפל תנא לאשמועינן כל הני יעוד אדתני באידך פירקין (יב)נשפך על הרצפה ואספו פסול ליפלוג בדידיה במה דברים אמורים כשיצא לחוץ אבל נכנס לפנים פסול תיובתא אתמר הולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן בהולכה רבתי דכולי עלמא לא פליגי דפסולה (יג) בה מחשבה לר"ש היכי משכחת לה אי דחשיב עלה מקמי דליפוק דם לא כלום היא ואי בתר דנפק דם איתעבידא (יד) ליה מצותו מאי קושיא דלמא מדפריש (טו) ועד דמטא למזבח דהא בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא היה מזה ונקטעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר המזבח מהו וא"ל [(טז)פסולה מ"ט] והזה ונתן בעינן כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי היינו חוכא ובהולכה רבתי לא פליגי והא כי פליגי בהולכה רבתי פליגי (יז)אלא בהולכה זוטרתי כולי עלמא לא פליגי (יח) דלא פסלה (יט) כי פליגי בהולכה רבתי הוליכו זר והחזירו כהן (כ) וחזור והוליכו פליגי בה בני רבי חייא ור' ינאי חד אמר כשר וחד אמר (כא)פסול מר סבר אפשר לתקונה ומר סבר לא אפשר לתקונה הוליכו כהן והחזירו וחזור והוליכו זר אמר רב שימי בר אשי לדברי המכשיר פסול (כב) לדברי הפוסל מכשיר רבא אמר אף לדברי הפוסל (כג)פסול מאי טעמא דהא צריך

אפשר לתקנה. אין שעשאה זר אין שעשאה כהן (ג) אמרינן דאין הולכה ופסולה דהא נעשית שלא כהלכתה מיהו יש לה תקנה להחזירה לאחוריה ולחזור להוליך ברגל לו אין לה תקנה: **יחזיר לאחר.** אלמא אפשר לתקנה: **ונהי נמי כו'.** כלומר ואי נמי מפרש לה (ד) דבאשר ז

לראשון [שיוליך] לגד המזבח קאמר וכל שכן (ה) דשמעת דהולכת כשר קמא דהואי שלא ברגל כשרה היא מכל מקום ש"מ דכשרה ע"י תקנה: **איפסלא.** בהולכת כשר לראשונה (ו): **מי סברת דקאי זר גואי.** לגד המזבח שהקריב הראשון (ז) בהוסטתו לגד המזבח: **דקאי זר בראי.** (ח) וכשר שהוסיטה לו הרמיקה מן המזבח הלכך לאו הולכה הואי לפסול וכי (יא) פשטינן יחזור כשר ויטלנו חזר מעשה אינטבא הוא דעבד ליכא הוסטת יד המקרבתו למזבח: **פסלה** (ט). ואפילו עשאה כהן פוסלת הדם והיא דפסחים בדנידי וכדשנין: **נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר.** הואיל ונתקבל בכלי. משנה היא בפ' שלישי בכל הפסולים [לקמן לב.] קס"ד כשנשפך (ו) ונתפשט ברצפה נתקרב לגד המזבח וקתני כשר ונהי נמי דאמרת לגרוע להחזירו לאחוריו ולחזור ולהוליך ברגל מ"מ בתקנתא סגי לה: **כשיצא לחוץ.** כשנשפך לא נתפשט לגד המזבח אלא נתפשט להלן מן המזבח ונתרחק: ופרכינן **לבראי נפיק לגואי לא עייל.** בתמיה וכי אפשר לדם לזול שישפך ולא יתפשט לכל לדדין: **במקום מדרון.** ומשופע חוץ למזבח: **בגומא.** שעומד במקומו ולא נתפשט: **אי נמי בסמיכא.** דם עבה וקרוב לקרום: **באידך פירקין.** בפ' שני: **נשפך על הרצפה.** מצוחה בהמה ולא נתקבל (ז) בכלי: **לפלוג בדידיה.** בהיא דפרק שלישי לחייבי נקבלת כלי נפלוג בה חילוק לפסול שפעמים שאף מן הכלי לרצפה פסול אלא מצוחה בהמה ש"מ נשפך מן הכלי לא שנא נפק לבראי ול"ש עייל לגואי כשר: **תיובתא.** דעולא: **מחלוקת ר' שמעון ורבנן.** דתמני' היא אי הוא עבודה אי לא לרבי שמעון לו הוא עבודה

דהא קתני (יא) מתני' ר' שמעון מכשיר בהילוך דלא פסל בה מחשבה בהולכה שלא ברגל (יב) ומשום דלאו הולכה היא: **בהולכה רבתי כו'.** מסקנא היא למילתיה דקמפרש ואומר דכי פליגי ר"ש ורבנן (בהולכה זוטרתא) [בהולכה זוטרתא פליגי שאחט בלא המזבח וחרק דהיינו שלא ברגל אבל בהולכה רבתי דהיינו ברגל לא פליגי. ולקמן מותיב לה ממתניתין דשמעון מינה דבשוחט נמי (יב) רחוק מן המזבח מכשיר רבי שמעון מדקתני אשם רלה שוחט בלא המזבח וזורק: **מחכו עליה במערבא.** [מחייכו עליה] דהאי שמעתא דמוקי טעמא דר"ש בהולכה זוטרתא] ולמימרא דלאו הולכה היא ואע"פ שאי אפשר לבטלה לזו לאו עבודה היא: **אלא חטאת העוף.** דקיימא לן בפ' קדשי קדשים (לקמן דף סה.) דפסל בה מחשבה בהזאת דמה שהוא עיקר עבודתה דכתיב שם [ויקרא ה] והזה מדם החטאת על קיר וגו' שאוחזה בגופה ומתיז דמה לקיר והך הזאה הולכה זוטרתי היא דמה שהוא עיקר עבודתה דכתיב שם [ויקרא ה] והזה מדם החטאת על קיר וגו' שאוחזה בגופה ומתיז דמה לקיר והך הזאה הולכה זוטרתי היא דמה שהוא עיקר עבודתה דכתיב שם [ויקרא ה] והזה מדם החטאת על קיר וגו' שאוחזה בגופה ומתיז דמה לקיר והך הזאה הולכה זוטרתי היא

הדרן עלך כל הזבחים

פז א מתי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה ט:

ב מתי' שם הלכה כה:

פח ג מתי' פ"ב שם הלכה ז:

פט ד ה מתי' שם פ"ג הלכה מ:

עין משפט נר מצוה

שיטה מקובצת

ונהי נמי. כלומר אי ס"ד אי אפשר לתקנה הא איפסלא בהולכה שעשה כבר אלא ש"מ דאפשר לתקנה ולחזור ולעשותה. ומיהו אלא דאמרינן [אמתא] אמיריע (נמלן) דאית ליה לה שמיע הולכה, ונעול הוליכהו לגעוי (נמלן) דאית ליה לה שמיע הולכה דיחזור לכשר ראשון שנתנה לו וא"כ אין קלקול ונהי נמי (דיחזור) [דיחזור] הכשר ויקבלנו אי [ס"ד לא] אפשר לתקנה הא איפסלא בהולכה שעשה כבר, אדרבה אי אמרת יחזור הכשר ויקבלנו הולכה שעשה כבר כשירה. ואומר ריב"ל דה"ק דאי לא אי שמיע הולכה הייתי כשמרה הולה אלא כרגל עד המזבח אבל היכא אלא כרגל נמי יכול לחיות שתהא כשירה מין שנמר שוחט כרגל והשתא ניחא (דהקי') [דה"ק] מוכח בפשיטות דיש לו תקנה בחזרה לאפשר לתקנה, (ונהי נמי) דיחזור הכשר אבל המזבח ויקבלנו ויגמור הולכה כרגל (ה) דאי ס"ד אי אפשר כו' לר' ינאי לדמיין לגמ"ד לא שמיע הולכה הייתי דוקא כשגמר הולה עד המזבח אלא כרגל אי ודאי אי אמרינן דיחזור הכשר לא (שכיח) [שמעינן] לאפשר לתקנה אבל (הקי' ונהי נמי שעשה) [אם עשה] אלא כרגל מי אם מקלת ויחזור הכשר מכאן ואילך ויגמור ההולכה כרגל אי ס"ל עשה אלא כרגל רק מקלת הא איפסלא בחוטו מקלת ולא יהיה לו תקנה. והא דאמרינן לעיל דיחזור לכשר שמתנו לו דמשמע דכיון דלא שמיע הולכה דצריך להחזיר לכשר הראשון הייתי משום שנמנר כל ההולכה שלא כרגל עד לא המזבח (דקלי לה) זר בלאי וכשר שהוסיטה לו וכו'): **אלמא לא אפשר לתקונה.** לאו משום דקפסל קדייש דא"כ דשמעתין דלעיני (ר' יעלי ור' מיאש אי שלוכה) שלא כרגל מיאש ור' יעלי דאולכה) שלא כרגל מד אמר כשרה ואחד אמר פסולה דמקולין דר' יעלי אמר פסולה דבהקולין ומשא (דף יג:) אמר ר' יעלי זר שליקט לבוזה לו) פסולה משום דהולכה שלא כרגל דהוי ומדקתמר פסולה ש"מ אי"ל לתקנה. אלא ודאי דאפסולה ליכא למיקם הא, דפסולה משמע אם לא יחזיר לכשר ויקבל, אלא דייק מהא דלמה לאיצטריך לומר הכא הולכה שלא כרגל שלא כרגל פסולה הא אמרה מדא ומנא לעיל דלא שמיע הולכה, אלא ודאי דא אפשר לתקנה: **הולכה שלא ברגל** [מחלוקת ר"ש ורבנן. הן] פוגמת דהולכה שלא כרגל מלוקה מהא דלעיל בשני שעיטים דלעיל דלה לומר כגון שהיה יכול לעשות ברגל כגון שאחתה דחוק מהמזבח ולרכה לעשות ברגל, והך דהכא מיירי בדרכה שלא כרגל כגון בהוסטה בעצמה שוחטו בלא המזבח, ועוד דלעיל אמרי' לה שמיע הולכה ומיפסל וצריך לחזור ולעשותה, אבל הכא כי אמרי' לה שמיע הולכה אינו לענין דמיפסלא ושהיה צריך לחזור ולעשותה, אלא לענין דלא מיפסלא בה (מהר"ם: הקונטרס) בה מחשבה: **בהולכה רבתי.** שאוחט רחוק מן המזבח כ"ש לא פליגי דפסלה בה מחשבה כיון שהוא עושה ברגל. ואי משום דאפשר לשוחטו בלא המזבח וחוזק הנתא מיהא כיון דאפשר לבטלה. וכ"ש כי שחט רחוק מן המזבח נמי אפשר לבטלה ע"י הוסטה (מתכיון) [ומכיון לתכיון דקאמרינן לעיל. הא ליתא דלא עביד הכי מיפסלא כיון דברכה ברגל: **כי פליגי בהולכה זוטרתי.** פי' בהוסטה כן הוא שיטת הקונטרס. ולא נהירא מדא דהולכה (זאתה) זוטרתי (זאתה) אינו בהולכה דלמעלה דלעיל ר"ל ברגל והכא ר"ל בהוסטה. ועוד קשה דהא דאמרי' דר"ש אפשר קתני בהדיא בתלמיד דר"ש אפשר שלא בהילוך אלמא אחיני ר"ש בהילוך ואילך מוקמינן אלוגתיה בהולכה זוטרתי. ואע"ג דבמסוגיא פריך לה מ"מ יש לומר דאתמיה מאי ס"ד. לכך נראה דהולכה זוטרתי נמי אחיני ר"ש לא פליגי דלא פסלה. משום דלאו כלום היא ואין שם הולכה עליה. (ופסולה) (ופסולה) דחטאת העוף מדפריש דמעטא דלמזבח דאתה לה אלא דלא פסלה בה מחשבה דאתה לה אלא דלא פסלה בה מחשבה דאתה לה אלא דלא פסלה בה מחשבה משום דהוי כהולכה זוטרתי והיכי קתמר הכא דבריי דלא פסלה בה מחשבה דאתה לה אלא דלא פסלה בה מחשבה דאתה לה אלא דלא פסלה בה מחשבה דאתה לה אלא

זר ואונן. הא דלא תנא בעל מום ושתויי יין ופרועי ראש [יח] משום דכתיב בהן חילול בהדיא [י] **טבול יום.** אמ"כ תני טמא וזו ואין צריך לומר זו קתני ומשום דאיכא תרי קראי תני תרוייהו והא דלא תני טמא בריש דנימא ליה למיתני טמא בהדי ערל כדאשכחן בפרק הערל (יבמות דף ע.) ובחגיגה (דף ד:) ועוד [כ] איכא תנא דמרבי ליה לערל כי טמא ומיהו קוגיא דגמ' דלא כוותיה מדמצרכי ליה תרי קראי וכי תימא דאצטריך לערל בקרבן לבור דאילו טמא שרי דהא [כא] כי מרבי [כב] ר"ע לערל כי טמא היינו בזב [כג] ומצורע דמהתם קרא דרים דכתיב אים אים מזרע אהרן והוא צרוע או זב ואותה טומאה לא הותרה בגבור:

אלא למעוטי עובדי כוכבים השתא ציץ לא מרצה. הקשה הרב רבי יוסף טוב דהכא משמע דהאי בני ישראל לא אתא למעוטי עובדי כוכבים ולקמן אמרינן בפרק ב"ש [כד] (דף מה.) קדשי עובדי כוכבים אין חייבין עליהם משום נותר דילפינן חילול [כא] מטומאה ובטומאה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ואין לומר דמבני ישראל דכתיב גבי אכילת קודש בטומאה קדשים שזהו פסוק שני לו בפרשת אמור אל הכהנים דלא משמע הכי בתורת כהנים ובריש תמורה (דף ג.) דמייתי התם בהדיא קרא דוינזרו ועוד דגבי וינזרו כתיב חילול ולא גבי אכילת קודש בטומאה וי"ל דקרא דוינזרו מיירי בכל שימוש בין בכהן טמא ששימש בין בזר ששימש וגם מיירי בכל טומאה בין באכילת קדשים בטומאה בין בטמא ששימש ופשיטא ליה דלמעוטי קדשי עובדי כוכבים מאכילה בטומאה לחודיה לא אתא דמבני ישראל דכתיב בתריה גבי אכילה בטומאה נפקא ואתא למילרס זר מבני ישראל ולא יחללו ובאכילת [כב] טומאה דכתיב הכא לאשמועינן דכתיב ביה חילול לאגמורי אנותר וא"ת א"כ במכות (דף יד:) [כג] ובשבועות (דף ז.) ובפרק הערל (יבמות דף עב.) אמאי אחק רי' יוחנן [כד] אזהרה לאכילת קודש בטומאה מיקום לן מהכא ויש לומר משום דהאי קרא לחו לאו שבכללות דאתא נמי לטמא ששימש מיהו קשה בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) דליף טמא ששימש במיתה מחילול חילול מתרומה ופריך ליף חילול חילול מנותר דבכרת ולא במיתה ומשני חילול דרבים עדיף ולא יחללו ולא יחללו אבל נותר כתיב [כה] כי את קדש ה' חילל בל' יחיד והשתא אכתי הוה ליה למילף מאכילת טומאה דבכרת דבהאי קרא גופיה ועוד כיון דמחד קרא נפקי נקיש חילול דשימוש לחילול דאכילה ועוד דלקמן אילהי פ' בית שמאי (דף מו.) אמרינן ולא יחללו בשני חלולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר ואחד פסול טומאה ומקשי אהדדי אם כן בנותר נמי איכא חילול דרבים ולא יחללו וי"ל דליף טמא ששימש במיתה מחילול דכתיב בתרומה גבי מיתה ומתו בו כי יחללוהו [ויקרא כב] ופריך ליף כרת מחילול לנותר דכתיב גבי כרת כי את קדש ה' חלל ונכרתה ולכך משני היינו חילול דיחיד אבל לא יחללו דקרא דוינזרו אע"ג דמיירי בטמא שאכל וגם בנותר הוה חילול לא כתיב עונש בהדיה. ז"ל עיקר ברו"ך. ועוד י"ל דבהאי קרא דלא יחללו משמע טמא ששימש וזר ששימש ואכילת קודש ונותר ולא ידעינן להי מיניהו נקיש אי לזר דבמיתה או לאכילת קודש ונותר דבכרת לכך צריך ג"ש ומיהו קשה לתנא דבי ר' ישמעאל דלא נפקא לן זר מהאי קרא ועוד קשה אדנפקא לן ליה [כו] בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש ליף מאכילת קודש דבכרת וחילול דרבים [כז] וקשה לרבינו זל"ל דלקמן (דף מה.) דליף דאין חייבין על קדשי עובדי כוכבים על עון דנותר דליף מחילול חילול דטומאה דכתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים הלא הוה קרא גופיה בנותר מישמעי כדתני לוי בשני חילולין הכתוב מדבר ועוד קשה לי מנלן לוי דדרים שני חילולין חילול נותר וחילול טומאה הלא לוי גופיה בשמעתין מוקי לקרא בשני חילולין אחריני חילול טומאה וחילול זרות וי"ל כיון דטומאה וזרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתרוייהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). ברו"ך:

אתיא בקל וחומר מבעל מום. מיושב שאוכל לא מצי למילף דמה ליושב שכן פסול לעדות דכתיב בסמוך וממחוסר בגדים ושלא רחוץ ידים ורגלים נמי דהני לא פסלי אלא [כח] מטעם זרות אבל קשה דנילף בק"ו משתויי יין (דלקמן) ופרועי ראש [ל] (ועומד על גבי כלים) [כט] [וי"ל] דלא קשיא מידי משתויי יין דלקמן [ח:] מפיק שתויי יין דחילול מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילול אלא מטעם זרות וזר אכתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשילהי פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרינן דפרועי ראש לא מיתה גמירי אבל במיחל לא גמירי ואפילו לטמאן דאמר התם דמחלל היינו משום דאיתקש לשתויי יין דמחלי מטעם זרות ול"ע אמאי לא ליף מק"ו דיושב דאינו במיתה וגם זר דאינו במיתה בקבלה לפי [פ] שאינה עבודה תמה ומחללי כל שכן פרועי ראש דבמיתה דמחללי. ברו"ך:

הא צריך לאמטוייה. דקאמרת לאחשובה עבודה מהאי טעם. מחלוקת ר' אליעזר ורבנן [ד] במתני': **נאחז.** להלן מן המזבח והכניסו בפנים [י] לגד המזבח: **והוציאו לחוץ.** כלומר ריחקו מן המזבח. הכך חוץ ופנים כולהו בעזרה: **הא צריך לאמטוייה.** לכשיחזור [א] ויקריבנו לגד המזבח אם תהא אותה הולכה במתשבה פסולה [ב]: **נאו כהילוך הצריך לעבודה דמי.** הואיל ושלא לצורך הוציאו על [ג] חנם הוצרך לחזור ולהכניסו: **אי תניא.** דמודה בה ר' אליעזר תניא ואין מחלוקת בין ר"ש לת"ק [ד] אלא אר"ש אזבה קאי פסולה:

הדרן עלך כל הזבחים

כל הזבחים. אומן. כל זמן שלא נקבר המת: **עבול יום.** דשרץ ודמת ושאר טומאות שלא הוצרכו לקרבן: **מחוסר כפורים.** זב ומצורע שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן: **מחוסר בגדים.** כהן גדול ששימש בפחות משמונה וכהן הדיוט בפחות מד': **ושלא רחץ ידיס ורגליס.** מן הכיור: **ערל.** כהן שמתו אחיו ממתת מילה [ה]: **יושב או עומד על גבי כליס.** שיש חציצה בין רגליו לרצפה. וכולהו יליף בגמ' דפסלי בעבודה: **גמ' וינזרו מקדשי וגו'.** גבי מקריביס בטומאה כתיב דסמיך ליה כל איש אשר יקרב מכל זרעכם: (**למעוטי מאי**) [ו] **בני ישראל למעוטי מאי.** קרבן של מי הוא ממעט מלהזהיר כהנים על הטומאה: **אילימא למעוטי בנות ישראל.** קרבן נשים שלא הוזהרו כהנים מלהקריבו בטומאה: **קרבן נשים בטומאה קרב.** בתמיה וכי יש כח בקרבן נשים לדחות הטומאה: **אלא למעוטי קרבן עובדי כוכבים.** עובד כוכבים ששילם עולתו [ז] כדתניא בהכל שוחטין (חולין יג.): אין אין לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: **השתא ליז לא מרלה.** על טומאת עולין שבקרבנו כגון נטמא הדם או החלב בדרך שמרלה על של ישראל: **דאמר מר.** במנחות בהקומץ רבה (דף כה.): **לא הורלה.** דכתיב לרלון להם [שמות כח] ולא לעובדי כוכבים: **בטומאה הגוף יהא הכי קרב.** בתמיה. והלא [אפילו] אלא קרבן יחיד דישראל לא נדחת: **אלא הכי קאמר וינזרו מקדשי.** יתרחקו בטומאה [ח] מכל קדשיס: **בני ישראל לא יחללו.** והזהיר אף הם יזהרו כדי שלא יחללוס לימד על זר שעבד שחילל את הקדשיס ופסלס: **בעל מום שאוכל.** את קדשי קדשיס דכתיב [ויקרא כא] מקדשי הקדשיס ומן הקדשיס יאכלו: **אם עבד חילל.** דכתיב מוס בו ולא יחלל את מקדשי (שם):

אלא בשהכניסו והזר והוציאו והכניסו. ובאותו הולכה המרובה פליגי. [ו]לאו דוקא הכניסו דמשמע דקבל כתוך [ז] דהא אפי' דקיבל בפנים נמי. אלא לרבותא דקבל דבכר עשה הולכה מ"מ חילול אחרון מסיב (מהר"פ): קבלו בחוץ. הלי בחוץ ר"ל בעזרה [ו"ל] מן המזבח ולחוץ, והייט רחוק מן המזבח. ובפנים ר"ל בעזרה, וה"ל מן המזבח ולפנים, והייט קרוב למזבח (מהר"פ ז"ל): **אי תניא תניא** והדרי בי. וא"ה לא תניא דמודה ר"א, תניא, ואין מחלוקת בין ר"א וא"ת אלא בשהכניסו ולא הוציאו דאילו בשני חלולין אחריני חילול טומאה וחילול זרות י"ל כיון דטומאה וזרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתרוייהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). ברו"ך:

אתיא בקל וחומר מבעל מום. דאיכא [ח] מטעם זרות אבל קשה דנילף בק"ו משתויי יין (דלקמן) ופרועי ראש [ט] (ועומד על גבי כלים) [כט] [וי"ל] דלא קשיא מידי משתויי יין דלקמן [ח:] מפיק שתויי יין דחילול מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילול אלא מטעם זרות וזר אכתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשילהי פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרינן דפרועי ראש לא מיתה גמירי אבל במיחל לא גמירי ואפילו לטמאן דאמר התם דמחלל היינו משום דאיתקש לשתויי יין דמחלי מטעם זרות ול"ע אמאי לא ליף מק"ו דיושב דאינו במיתה וגם זר דאינו במיתה בקבלה לפי [פ] שאינה עבודה תמה ומחללי כל שכן פרועי ראש דבמיתה דמחללי. ברו"ך:

א מ"י פ"ט מהל' איסו"ב מקדש הלכה ז הלכה טו:
ב מ"י פ"ג שם הלכה ז ופ"ט הלכה טו:
ג מ"י פ"ד שם הלכה ד' ופ"ט הלכה טו:
ד מ"י פ"ה מהל' איסו"ב מקדש הלכה ה [ל"ל פ"ד הלכה ד ה] ופ"ט הט"ו:
ה מ"י פ"א מהל' כלי מקדש הלכה ד ופ"ט איסו"ב מקדש הלכה ט"ו:
ו מ"י פ"ה מהל' איסו"ב מקדש הלכה ז ופ"ט הט"ו:
ז מ"י פ"ו שם הלכה ח ופ"ט הלכה ט"ו:
ח מ"י פ"ד שם הלכה ז ופ"ט הלכה ט"ו:
ט מ"י פ"ה שם הלכה י"ז ופ"ט הט"ו ועי' מ"מ פ"ח שם הלכה ט"ו:
י מ"י פ"ה שם הלכה יח ופ"ט הלכה טו:
יא מ"י פ"ו מהלכות איסו"ב מקדש ה"ט:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשֵׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים לִי אֲנִי יְהוָה:
ויקרא כב, ב

מוסף רש"י

אונן. שמתו מוטל לפניו, כדאמרינן בשחיטת קדשים בפרק טובל יום אחזו אונן כל זמן שלא נקבר (פסחים צ:). ומכות יז: פירש"י אונן, יום מיתת מתו. [וע"ע בברכות טז: ד"ה קפבר. ולקמן ק: ד"ה ואחריתה, ועי' טו"ר מגיגה כ' ע"ב]: עומד על גבי כלים. דתנא דבי ר"י הואיל וכלפה מקדשת וכלי שרת מקדשים, מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ ביניו וביו כלי שרת אף כלפה לא יהא דבר חוצץ ביניו לבין הכלפה (יומא נח.). ובעירובין קד ע"א גבי מלא ע"ג הכבש פרש"י, הא קא מיי חציצה בין רגליהם לכבש ואמילה כי האי גוונא פסולה, דתנן כל זבחים וכו' ועומד ע"ג כלי פסול: עומד ע"ג כלים. עומד על הכלי אי ע"ג רגל חציצו פסול דבעינן לעמוד לשרת ואין זה עמידה (פסחים סה:) ובעובדי כוכבים בין בשוגג ובין במזיד. עכו"ם שלא קרבנו ונטמא הדם, דאמרינן בפרק אלו נמצאת אים אים מביא ישראל אבר יקריב קרבנו מה ת"ל לרבות את העכו"ם שנודרין נדרים ונדבות כישראל לא הורצה. דכתיב וזיה על מאמו תמיד לרצון להם ולא לעובדי כוכבים (מנחות כה. כה:):

שיטה מקובצת

אלא בשהכניסו והזר והוציאו והזר והכניסו. ובאותו הולכה המרובה פליגי. [ו]לאו דוקא הכניסו דמשמע דקבל כתוך [ז] דהא אפי' דקיבל בפנים נמי. אלא לרבותא דקבל דבכר עשה הולכה מ"מ חילול אחרון מסיב (מהר"פ): קבלו בחוץ. הלי בחוץ ר"ל בעזרה [ו"ל] מן המזבח ולחוץ, והייט רחוק מן המזבח. ובפנים ר"ל בעזרה, וה"ל מן המזבח ולפנים, והייט קרוב למזבח (מהר"פ ז"ל): **אי תניא תניא** והדרי בי. וא"ה לא תניא דמודה ר"א, תניא, ואין מחלוקת בין ר"א וא"ת אלא בשהכניסו ולא הוציאו דאילו בשני חלולין אחריני חילול טומאה וחילול זרות י"ל כיון דטומאה וזרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתרוייהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). ברו"ך:

אתיא בקל וחומר מבעל מום. דאיכא [ח] מטעם זרות אבל קשה דנילף בק"ו משתויי יין (דלקמן) ופרועי ראש [ט] (ועומד על גבי כלים) [כט] [וי"ל] דלא קשיא מידי משתויי יין דלקמן [ח:] מפיק שתויי יין דחילול מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילול אלא מטעם זרות וזר אכתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשילהי פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרינן דפרועי ראש לא מיתה גמירי אבל במיחל לא גמירי ואפילו לטמאן דאמר התם דמחלל היינו משום דאיתקש לשתויי יין דמחלי מטעם זרות ול"ע אמאי לא ליף מק"ו דיושב דאינו במיתה וגם זר דאינו במיתה בקבלה לפי [פ] שאינה עבודה תמה ומחללי כל שכן פרועי ראש דבמיתה דמחללי. ברו"ך:

ב כתמה"י וכ"מ רבינא לרב אשי: **ג** נ"ל נוסף וחזר והכניסו (גליון). נ"ל לא נחלקו אלא בשהוציאו וחזר והכניסו (מ"ב וראב"ם). וכן הגיה המל"מ פי"ג מפסק"מ ה"ט ע"ש. ועי' רש"ש ותו"ק דמכ"י משמע להדיא דגרס כלפניו. וע' קל"ח: **ד** מיבא והא ממתק (ש"מ). והסמ"ק וחזר והכניסו בו' הוא ג"כ מדברי ר"ל, ומיוסב קו' קל"ח, וכתה"י ופ"י ופרי"ד הא בלי וא"ו: **ה** בפי' המצוות לרמב"ם מאוסר בגדים קודם מאוסר כפוריס [וכ"כ בל"ז], וכן משמע מדפי' הגמ' מאוסר בגדים בדף ז ומאוסר כפוריס בדף יט (הגרי"ב). והתוי"ט כתב דהגי' שלנו נר' לאמר ליתא בכל כתה"י ודפ"ר, ונשתרבב בטעות: **ו** מיבות בני ישראל, ליתא בכי"ר ופרי"ד, וכן מתקן הס"מ וע' רש"י: **ז** ואלא (כי"צ): **ח** נ"ל בטומאת הגוף יהא קרב (כי"ר וכ"ה ברש"י): **ט** בנ"ל נוסף לימד על זר שעבד שהיילל (גליון): **י** בכתה"י וס"מ בפנים כלומר קרבו לצד המזבח הס"ל ומה"ל קיבלו בפנים והוציאו: **יא** בכי"פ שיחזור. נ"ל לאמטויה לחזור ולהכניסה לצד המזבח לכשיחזור ויקריבנו למזבח אם תהא כו' (שמב"י): **יב** בכתה"י פוסלת. נ"ל בסולה פסול (ש"מ): **יג** ועל חנם (כתה"י): **יד** נ"ל וח"ק אלא אדר' שמעון קאי ופליג. והס"ל (כי"ר). נ"ל לת"ק בחזר והכניסו אלא ר' אליעזר אדר"ש אבוה קאי ופליג דר"ש קאמר דאין מחשבה פוסלת בהילוך כלל (מלא"ש בשם הרב"א ל"ל וע"ש. וכני"ר בשמב"י וס"מ). [לפי כי"ר ל"ג אבוה אמי שפיר קו' רש"ש ומלה"ל ע"ש]: **טו** בכי"ר ובד"ר איתא מה שבקונגריס, לך בכי"פ ליתא, וע' לות ו: **טז** עולתו לעזרה (ש"ש"מ): **יח** בטומאתן (כתה"י ש"מ): **יח** הל"ק ממק מיבות ופרוערי ראש. ותיט מוכרח לפי המבואר מדבריהם בסוף הטעמ' עי"ש (רש"ש). וכ"כ קל"ח ע"ש. וע"ע טה"ק שהתיר: **יט** נ"ל הא (ש"מ): **כ** נ"ל כדב (ש"מ): **כא** חילול חילול כנל"ל: **כב** ואכילת קודש בטומאה כתיב הכא לאשמועינן דאית ביה חילול לאגמורי ל"ל (ש"מ): **כג** ר' יוחנן ורשב"ל לאשכוחי אזהרה ל"ל (ש"מ): **כד** מיבת ליה ממתק (כי"ר): **כה** מיבות וחילול דרבים אין להם הנאה, דמלי בעו תוס' וזה (עי"ר): **כו** מיבות המוקפות

ז מ"ר פ"ט מהל' איסו"ב מקדש הלכה ט ופ"ט הט"ו:
ח מ"ר פ"ד שם הלכה ז ופ"ט הלכה ט"ו:
ט מ"ר פ"ה שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
י מ"ר פ"ו שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
יא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
יב מ"ר פ"ה שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
יג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
יד מ"ר פ"ו שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
טו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
טז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
יח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
יט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
כט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
ל מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
לט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
מט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
נט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
ס מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
סט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
ע מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
עט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
פט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
צט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
ק מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קי מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קטו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קטז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קיט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קכט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קל מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קלט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קמט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קנט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קס מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קסט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קע מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעח מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קעט מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפ מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפא מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפב מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפג מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפד מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפה מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפו מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה ט"ו:
קפז מ"ר פ"ד שם הלכה ט ופ"ט הלכה

זר שאינו אוכל. בקדשי קדשים: **שכן עשה בו קרב המקריב.** המוס פוסל בקרבן כדרך שפוסל בכהן: **טמא יוציא.** שלא עשה בו קרב כמקריב שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים כשם שהכהן טמא ומחייב וכתיב וימזרו ולא יחללו אלמא טמא שעבד חילו: **שמוזהרין.** שלא לעבוד טמא מוימזרו בעל מום [ד] מולא יגש: **היכא מוזהר.** זר: **אי נימא מוימזרו.** דרשא [ג] ליה להאי קרא בני ישראל להזהיר זרים כדאמר לעיל: **חיולו בגופיה כתיב.** וק"ו למה לך: ה"ג **מה נהנה בו' שכן לא הוסרה** [ד] **בגמה.** בגמת יחיד (בגמה) בשעת היתר הבמות דתנן בפ' בתרא (לקמן קיג.) הזמן והנותר והטמא שוין בזה ובזה ובבריתא תניא [ה] עלה דברים ששותה במה קטנה לגמה גדולה דס מתיר ומפגל ומומין תאמר בזר שכשר בבמה כדתנן התם אלו דברים בין במה גדולה לגמה קטנה וקתני התם כיהון ובגדי שרת [ו] וקרבי [ז] נמי מוכחי בגדעון ומנוח ושמואל שהקריבו בבמה [ח]: **אונן.** ילפינן לקמן מקראי אם עבד חילו: **שכן אסור במעשר.** דכתיב לא אכלתי באוני (דברים כו) אונן מוזהר שלא יעבוד דכתיב בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר שלא יצא חילל: **דלמא שרי בבמה.** דגבי אונן כתיב ומן המקדש: **יוצא אם עבד חילו.** לקמן ילפינן לה בפירקין (דף כג.): **שכן פסול לעדות.** דאמרי' במס' שבועות (דף ל.) ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר: **ומשני מיושב תלמיד חכם.** הכא [ט] מייתי לה דכשר לעדות כדאמרי' התם (שם) שבית דין חולקים לו כבוד ומושיבים אותו: [**אם יושב**]. מלינו [י] אם [יא] יושב בעלמא שפסול לעדות משום שם יושב תאמר בשם זר שאינו נפסל לעדות משום שם זרות: **אם יושב לא פריך.** דואיל וההוא יושב ת"ח דמייתי מיניה לק"ו כשר לעדות: **ומאד מהנך.** אונן או טמא או בעל מום: **ויושב דאשר בבמה מנא ן.** דלא נפרך שכן לא הותרו בבמה דהא מדשבקיה רב משרשיא לקל וחומר לעליל לאונן וטמא ובעל מום ונקט יושב משום הני [יב] פירכי שבקיה דלא משכחת היתר בבמה בהדיא לחד מייניהו הכא מנליה: **נעמוד לפני ה'.** במקדש הוא דכתי' עמידה: **אונן מנלן.** דפסול כדקתני מתני': **ומן המקדש וגו'.** לעיל מייניה כתיב לאביו ולאמו לא יטמא אביו ואמו אין לריך לגאת מן המקדש אלא עומד ומקריב ולא יחלל שאין הקדשים מתחללין בכך הא הדיוט שלא יצא ועבד חילו: **הן הקריבו.** הן היום הקריבו וגו'. מתשובתו של אהרן אתה לומד מה אמר לו משה מדוע לא אכלתם כו' שמא בגיך הקריבוה בתאניות [יג] שהיו אונים על נדב ואביהוא ופסולתיה [יד] ולכך נשרפה אמר לו אהרן וכי הן הקריבו והלא הדיוטות הן ופסולין לעבודה אני הקרבתי שתמרת לי [טו] ועשה את קרבן העם וגו' ואני כהן גדול ומקריב אונן מכלל דאי אינהו אקרוב דשפיר אשתרוף ולא היה משה אומר להם מדוע לא אכלתם: **מי נתיב הא אחר כו'.** דלמא אחר נמי לא חיילי ובדידיה איצטריך ליה למיסרייה דלא תימא מתוך חישובו [יא] וקדושתו יתירא הוא פסול אונן: **קסבר מפני טומאה.** שנגע בה נשרפה ולא הותר בה פסול אונן לענין הקריבה והן [יג] הקריבו ה"ק הן היום הלא עדיין יום הוא והיינו [יב] אסורין בקדשים [יג] לאכול עד הערב ומתוך [יד] כך אירע בה טומאה באונס. ואיכא תנאי דפליגי לקמן (דף קא.). בהא חד אמר מפני טומאה נשרפה וחד אמר מפני תאניות נשרפה שלא היו יכולין לאוכלה אפילו לערב דקסבר תאניות לילה נמי אסור ואפילו נקבר המת ולפי שלא היו לה אוכלין נשרפה וכדר' יוחנן בן ברוקה דאמר בפסחים (דף פב.) גבי נטמאו בעלים של פסח אף זה יכרוך מיד שאין לו אוכלין ואין טעון עבור לורה: שאינו

קסבר מפני טומאה נשרפה. הוה מצי למימר כדבסמוך לתנא דבי רבי ישמעאל דקסבר מפני תאניות נשרפה והן הקריבו אחי לאחזהה דחליצה דכ"ל [ט] מתיבת ובדיעבד עד תיבת הגה"ה, מוקף בש"מ בתחלת לבנה: כב) השלמת הדברים נמצא בש"מ בקטע הקודם ע"ש:

זר שאינו אוכל כו'. ואין לומר דטמא בקרבן נבור [ט] וכהן גדול אונן [י] יוכיח שאין אוכלין ועובדים דמה להנך שכן אינן מוזהרים תאמר בזר דמוזהר: **מה לטמא שכן מטמא.** לא מצי למיפרך שכן עשה בו קריביה כמקריביה [כדפי' בקונטרס]:

אף אני אביא זר שמוזהר בו'. לכך צריך לטעמא לאחזהה משום דלא תימא טמא בקרבן נבור וכהן גדול אונן יוכיח כדפרישית ומהאי טעמא נמי צריך לקמן [כ] בערל הלכתא גמירי לה דלא [טו] אתי בק"ו: **היכן מוזהר.** תימה נימא מוהקריבו בני אהרן דדרשי' (לקמן דף נב.). מקבלה ואילך מצות כהונה מיהו עדיפא משני לאו גמור מוכל [טו] זר לא יקרב: **הג"ה דלמא שרי בבמה.** והאי דלא תשיב אונן לקמן בסוף מכילתין (דף קיג.) דדברים שבין במה גדולה לגמה קטנה כדמשיב כיהון ובגדי שרת דילמא תנא ושייר דשייר נמי יושב: **ומה יושב שאוכל.** כגון במורם מקדשים [יז] [ט] וכתור: **מה ליושב שכן פסול לעדות.** צריך ליזהר שלא לדון ע"פ עדות דמיושב ובגנו אשה צריך ליזהר יותר ושמא דיעבד אין לחוש דאמר בירושלמי פ' ד' מיתות [הכ"מ] גבי מבדק את הסם והדיינין עומדין על רגליהם מיכן לדיינין שקבלו עדות מעומד שדנין על פי עדותן ומשמע התם דכי היכי דאין עכובא בישיבת הדיינין אע"פ שיש להם ליגב מן התורה ה"נ אין עכובא בעמידת העדים אע"פ שיש להם לעמוד מן התורה. הקשה ה"ר אפריים כהן גזלן יהא פסול לעבודה קל וחומר מבעל מום שכשר לעדות ואם עבד חילל ולייתי מבעל מום ומחד מהנך ולאו אחי קושיא היא דכיון דגזלן אינו מוזהר לא אתי מייניהו כדפריש"ת לעיל:

מיושב תלמיד חכם. א"כ הא דאמרי' (שבועות דף ל.) דתלמיד חכם לא ליזל אסהודי לקמיה דזוטר מיניה לאו משום דצריך לעמוד אלא משום זילותא דהא אי אזיל לאסהודי (מנפשיה) [יח] מעיד מיושב ותו דאמרינן בפרק שבועת העדות (שם) הני מילי לממונא אבל לאיסורא ילך להעיד אין אכמה ואין תבוה לגבך ה' ותימה בסנהדרין (יט.) דאמרו לו ליגאי עמוד על רגליך ויעידו בך והא מלך עדיף מתלמיד חכם דמלך אין יכול למחול על כבודו ותלמיד חכם יכול למחול וי"ל דלא דמי לדטעמא דמחיל תלמיד חכם משום דתורה דידיה היא אבל מלך כתיב שתהא אימתו עליך אין זה שלו אלא של אחרים ואין יכול למחול [מ] זה ולגבי מצות יכול למחול [נ] דאם מוחל על כבודו [נא] בשביל כך לא ייתי שלא תהא אימתו עליך ועוד יש לומר דעובדא דיגאי דיני נפשות הוה ודדיני נפשות אפילו תלמיד חכם עומד ואם תאמר היכי גמר מיושב תלמיד חכם מה ליושב תלמיד חכם שכן פסול לחליצה דחליצה בעי מעמוד כדאמר שילהי מצות חליצה (יבמות קו.) בתי עמודי וטעמא משום דכתיב ועמד ואמר ומיהו [נב] טעמא על כרחין דחליצה מעומד לאו משום ועמד ואמר דמי כתיב ויעמד ויאמר כדדייק פ' בתרא דמועד קטן (דף כא.). גבי קריעה אלמא טעמא משום דהוי כמו דין ויכול תלמיד חכם ליגב ובדיעבד [נא] אם חלצה מיושב כשרה מדע דהא תניא חלצה בין עומד בין יושב בין מוטה כשרה ואי מקרא דועמד ואמר בעינן מעומד אם כן ליהוי עכובא מקרא דכתב אלא מטעם דין הוי כדפרישית ובספרי [נב] דדרשים עומד מקרא דועמד ואמר אסמכתא הוא [נג]: הגה"ה ואם תאמר מה ליושב שכן אסור בעזרה כדאמר (יומא דף כה.) אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד ושמא אינו מן התורה מדע דאי לאוריתא אמאי צריך קרא לקמן (דף כג.): ליושב למצוה מיפוק ליה דאפילו בלאו עבודה אין ישיבה ומיהו [נב] איצטריך קרא לעובד בהסתמוא [נג]:

לאסהודי (מנפשיה) [יח] מעיד מיושב ותו דאמרינן בפרק שבועת העדות (שם) הני מילי לממונא אבל לאיסורא ילך להעיד אין אכמה ואין תבוה לגבך ה' ותימה בסנהדרין (יט.) דאמרו לו ליגאי עמוד על רגליך ויעידו בך והא מלך עדיף מתלמיד חכם דמלך אין יכול למחול על כבודו ותלמיד חכם יכול למחול וי"ל דלא דמי לדטעמא דמחיל תלמיד חכם משום דתורה דידיה היא אבל מלך כתיב שתהא אימתו עליך אין זה שלו אלא של אחרים ואין יכול למחול [מ] זה ולגבי מצות יכול למחול [נ] דאם מוחל על כבודו [נא] בשביל כך לא ייתי שלא תהא אימתו עליך ועוד יש לומר דעובדא דיגאי דיני נפשות הוה ודדיני נפשות אפילו תלמיד חכם עומד ואם תאמר היכי גמר מיושב תלמיד חכם מה ליושב תלמיד חכם שכן פסול לחליצה דחליצה בעי מעמוד כדאמר שילהי מצות חליצה (יבמות קו.) בתי עמודי וטעמא משום דכתיב ועמד ואמר ומיהו [נב] טעמא על כרחין דחליצה מעומד לאו משום ועמד ואמר דמי כתיב ויעמד ויאמר כדדייק פ' בתרא דמועד קטן (דף כא.). גבי קריעה אלמא טעמא משום דהוי כמו דין ויכול תלמיד חכם ליגב ובדיעבד [נא] אם חלצה מיושב כשרה מדע דהא תניא חלצה בין עומד בין יושב בין מוטה כשרה ואי מקרא דועמד ואמר בעינן מעומד אם כן ליהוי עכובא מקרא דכתב אלא מטעם דין הוי כדפרישית ובספרי [נב] דדרשים עומד מקרא דועמד ואמר אסמכתא הוא [נג]: הגה"ה ואם תאמר מה ליושב שכן אסור בעזרה כדאמר (יומא דף כה.) אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד ושמא אינו מן התורה מדע דאי לאוריתא אמאי צריך קרא לקמן (דף כג.): ליושב למצוה מיפוק ליה דאפילו בלאו עבודה אין ישיבה ומיהו [נב] איצטריך קרא לעובד בהסתמוא [נג]:

לעליל לאונן וטמא ובעל מום ונקט יושב משום הני [יב] פירכי שבקיה דלא משכחת היתר בבמה בהדיא לחד מייניהו הכא מנליה: נעמוד לפני ה'. במקדש הוא דכתי' עמידה: **אונן מנלן.** דפסול כדקתני מתני': **ומן המקדש וגו'.** לעיל מייניה כתיב לאביו ולאמו לא יטמא אביו ואמו אין צריך לגאת מן המקדש אלא עומד ומקריב ולא יחלל שאין הקדשים מתחללין בכך הא הדיוט שלא יצא ועבד חילו: **הן הקריבו.** הן היום הקריבו וגו'. מתשובתו של אהרן אתה לומד מה אמר לו משה מדוע לא אכלתם כו' שמא בגיך הקריבוה בתאניות [יג] שהיו אונים על נדב ואביהוא ופסולתיה [יד] ולכך נשרפה אמר לו אהרן וכי הן הקריבו והלא הדיוטות הן ופסולין לעבודה אני הקרבתי שתמרת לי [טו] ועשה את קרבן העם וגו' ואני כהן גדול ומקריב אונן מכלל דאי אינהו אקרוב דשפיר אשתרוף ולא היה משה אומר להם מדוע לא אכלתם: **מי נתיב הא אחר כו'.** דלמא אחר נמי לא חיילי ובדידיה איצטריך ליה למיסרייה דלא תימא מתוך חישובו [יא] וקדושתו יתירא הוא פסול אונן: **קסבר מפני טומאה.** שנגע בה נשרפה ולא הותר בה פסול אונן לענין הקריבה והן [יג] הקריבו ה"ק הן היום הלא עדיין יום הוא והיינו [יב] אסורין בקדשים [יג] לאכול עד הערב ומתוך [יד] כך אירע בה טומאה באונס. ואיכא תנאי דפליגי לקמן (דף קא.). בהא חד אמר מפני טומאה נשרפה וחד אמר מפני תאניות נשרפה שלא היו יכולין לאוכלה אפילו לערב דקסבר תאניות לילה נמי אסור ואפילו נקבר המת ולפי שלא היו לה אוכלין נשרפה וכדר' יוחנן בן ברוקה דאמר בפסחים (דף פב.) גבי נטמאו בעלים של פסח אף זה יכרוך מיד שאין לו אוכלין ואין טעון עבור לורה:

לאסהודי (מנפשיה) [יח]

שאמר להם משה שמא עברתם על איסור הקרבת אינות וטעיתם מחמת כך לשורפו ומיהו לא יחול [ב] כדפי' בקונטרס בסמוך וסוגיא זו לא כחד מהכך תנאי דפ' טבול יום (לקמן קא.) ואין לתמוה על זה דהנהו תנאי [ג] דרשי קראי דהתם לפי האמת דקי"ל דאונן ומחיל עבודה מקרא אחרינא אבל אי לאו דנפקא לן מקרא אחרינא מהתם לא הוה שמעינן דהוה דרשינא לקרא כי הכא וכדמפרש ליה בקונטרס:

והיכן מוזהר כו' אלא מהן הקריבו וקסבר מפני **אנינות נשרפה.** שלא היו [א] אוכלין כל היום ולילה שאחרי כן ומחרתו יהיה [נותר] ונשרף בו ביום [ב] בלא עבור לורה דקסבר אנינות לילה נמי אסור ואפי' נקבר המת [ג] וכשאמר לו אהרן מפני אנינות נשרפה טעה משה שלא הבין מפני אנינות דקאמר אהרן שזהו שלא היו רואיין לאכול מחמת אנינותם אלא קסבר שהקריבו אונניס ואמר להו משה שמא באנינות הקרבתוה [ד] ומיהו חיולא לא יליף ר' ישמעאל מיניה דאי לאו קרא אחרינא הוה אמינא דכי נמי [ה] דאמר להם באנינות אקרבתוה לא למימר דאי עבוד הכי שפיר אשתרוף אלא כשאמרו לו מפני אנינות שרפוהו אמר להם שמא עברתם על אזהרה אונניס ואמר [ו] אהרן וכי הן הקריבו כך פי' בקונט' וקשה לריך להוסיף על פירושו דכשאמר להם שמא עברתם על אזהרה והקרבתם אונניס רולה לומר וטעיתם לשורפה על כך דאי לאו הכי מה ענין זה אצל (זה) שריפה ועל זה השיב אהרן הן הקריבו אני הקרבתי ומפני אנינות שאמרתי לא מפני הקרבתם באנינות אלא מפני שלא יכולנו לאכול מפני אנינות וא"ת בפ' כילד צולין [פסחים פג.] ולקמן בפרק התערובת [דף פב:] דדרשינן חטאת שנכנס דמה לפנים פסולה מהן לו הוצא את דמה [ז] היכי דריש ליה ללמא הכי קאמר ליה שמא [ח] טעית לשורפה מפני שנכנס דמה לפנים וי"ל דלא דמי דלמה היה לו להזכיר למשה [ט] הגך פסולין דיוצא ונכנס דמה לפנים דבשלמא גבי אנינות היה סבור שמא טעה לפי שאמר לו אהרן מפני אנינות נשרפה וה"ר חיים תירץ דאנינות לא אמר לו משה בפירוש אלא מתוך תשובתו של אהרן אבל הן לו הוצא את דמה אמר משה בפי' משמע בהליא דאם הוצא דאם שבן **לא הותרו מבללן.** פירש בקונטרס וחר דהומר בבמה אין זה הותר מכללו [י] בבמה ותירץ דשאני גבי לין דכתיב [יא] לרצון להם בכל מקום שמרלה ועוד י"ל דאפילו מיקרי הותר מכללו מ"מ פרכינן הכא שפיר שכן לא הותרו מכללו במקום שנאסרו: **שם טומאה מיהא אישתרי.** וא"ת מה להגך זר בעל מוס טמא שכן במיתה תאמר באונן וכו' וי"ל דסבר לה כרבנן דאמרי (סנהדרין פג.) בעל מוס ששימש באחרה ולא כרבי [דאמר] במיתה וא"ת מה להגך שכן פסולין בפרה בעל מוס זר וטמא תאמר באונן (לקמן דף יז:) וי"ל דבעל יוס יוכיח: **אתיא** בק"ו מיושב. תימה מה ליושב שכן לא הותר מכללו: **אבל בקרבן צבור מרצה.** תימה הרי חטאת דאהרן דהיינו שעיר דר"ח דקיימת לן בפרק טבול יום (לקמן קא.) ובשמעתין דאסר הקריבה באנינות פסולה וי"ל כיון דלא ילפינן אלא מטומאה דיונו בטומאה דאינו מרלה אלא באימורין [יא] אבל הקרבן אינו נאכל ועוד דבלאו הכי סתר ליה שפיר לאהי ק"ו: **ומה טומאה.** תימה אי אנינות לילה דאורייתא [יב] איכא למיפרך מה לטומאה שכן הותרה בפסח הבא בטומאה באכילה [יג] תאמר באנינות אלא הותר [יד] וי"ל דאינו אלא אמירת דברים [טו]: [יא] **כל חדא וחדא תיקום בדוכתיה.** ל"ע פ"ק דחולין (דף כב:) גבי ק"ו דכשר בתורים פסול בבני יונה וגבי כשר שבפרה פסול בעגלה (שם כג:) וגבי ויהיו כל הכלים מקבלין טומאה מאוירן מק"ו (שם כה.) ובפ' ואלו מנחות (מנחות עה.) גבי חלות ורקיקים וכן פ' כל המנחות (שם דף סב:) גבי שלמי יחיד שטעונין סמיכה ובפ' השוכר את הפועלים (ב"מ פח:) גבי שור אוכל במחובת ובפרק כילד הרגל (ב"ק כה:) דקאמר ותהא ברשות הרבים מק"ו ובפ"ק דקדושין (דף יד.) ותהא יבמה יוצאה בגט מקל וחומר ובגזיר פרק שלשה מיינן (דף מד.) גבי טומאת [יב] כמיטמאת ובסוף יש מותרות (יבמות פז:) דנעשה מתיס כחייס מק"ו לריך לדקדק בכולן אמאי לא אמר כל חדא וחדא תיקום בדוכתיה ושמא שאני הכא משום שיש בו אזהרה, ותלה הדבר בטעות לפי שיצא מפי אהרן מפני אנינות נשרפה, והשיב לו אהרן וכי הן הקריבו בתמיה לומר וכי הן שהיו הדיוטות שהן מוזהרין להקריב אונניס והיו טועים, אני הקרבתי שאני טועים, אלא מפני שאין לו אוכלים שרפוה. אלא בהכחת דם לפנים שאמר להם משה בתחילה הן לא הוצא דמה, למה נאמר שהיו משה תולה הדבר בטעות אם לא היה פסול גמור, ומה שמע מהם שהיו מקום שהיו טועים. ותר"ל מדברי הלוי אשר מאיר דכתיב (ויקרא י, יח) [הן לא הוצא את דמה אל הקדש פנימה] אכל תאכלו אותה בקודש, אלמא משמע הא אם הוצא דמה לפנים אסורה באכילה, ואלו מתמת טעות אמר זה (מהר"פ ז"ל):

שאינו אוכל. דכתיב [ג] לא תאכלתי באוני: [**אין לו תקנה**]. ואונן יש לו תקנה למחר: **בעל מום.** יש לו תקנה כשיעבור מומו: **חילוף בגופיה לביב.** כיון דדייקת הא אחר שלא יצא [ד] ק"ו מו למה לך: **וקסבר מפני אנינות נשרפה.** שלא היו לו אוכלין וכלפרישות וכשאמרו לו מפני אנינות שרפוה טעה כסבור שהקריבוה אוניס ואמר להם שמא עברתם על האזהרה והקרבתם אונין ואמר לו אהרן וכי הן הקריבו דאסורים להקריב אונין אני הקרבתי אני אינו אלא אם עבד חילל אצל כהן גדול בקרבן יחיד שם טומאה מיהא אישתראי רב משרשיא אמר אתיא בקל וחומר מיושב ומה יושב שאוכל אם עבד חילל אונן שאינו אוכל אינו דין שאם עבד חילל מה ליושב שכן פסול לעדות מיושב תלמיד חכם מה לשם יושב שכן פסול לעדות שם יושב לא פריך ואם תימצי לומר פריך אתיא מיושב ומחדא מהנך: אונן פסול: אמר רבא [ג] לא שנו אלא בקרבן יחיד אבל בקרבן צבור מרצה קל וחומר מטומאה [ד] מה טומאה שלא הותרה מכללה אצל כהן גדול בקרבן יחיד הותרה אצל הדיוט בקרבן צבור אנינות שהותרה מכללה אצל כהן גדול בקרבן יחיד אינו דין שהותרה אצל כהן הדיוט בקרבן ציבור מתקיף לה רבא בר אהילאי לא תותר אנינות אצל כהן גדול בקרבן יחיד מקל וחומר ומה טומאה שהותרה אצל כהן הדיוט בצבור לא הותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד אנינות שלא הותרה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור אינו דין שלא תותר אצל כהן גדול בקרבן יחיד ותותר טומאה אצל כ"ג בקרבן יחיד מק"ו ומה אנינות שלא הותר אצל כהן הדיוט בקרבן צבור הותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד טומאה שהותרה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור אינו דין שהותרה אצל כ"ג בקרבן יחיד ולא תותר טומאה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור מקל וחומר ומה אנינות שהותרה אצל כ"ג בקרבן יחיד לא הותרה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור טומאה שלא הותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד אינו דין שלא תותר בכהן הדיוט בקרבן צבור (ולא תותר ולא תותר אנינות וטומאה יחיד ויחיד ציבור סימן)

תדע מה תדרוש אלא אל תחלוק במה שלא פירשו לך הכתובים דאיכא

מוסף רש"י

אונן שאין אוכל. שלא הותרה כאן אלא עבודה, וקדשים אסורין לאונן ק"ו ממעבר הקל שאמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו (יומא יג.): **מפני אנינות נשרפה.** מטעת דאהרן שהיו אונין ואסורין לאכול בקדשים, דכתיב לא אכלתי באוני ממנו, ואתו קדשים בק"ו ממעבר (פסחים פב:). שלא הותרה להם אנינות לבו ביום (לקמן קא.):

שיטה מקובצת

קסבר מפני אנינות נשרפה. שלא היו לה אוכלין, וקסבר אנינות לילה דאורייתא, ומיהו לא ליף (מיהו), ר' ישמעאל [מיהו] מיניה דאי לאו קרא אחרינא כו' [כלומר בכש"ר ד"ה קסבר] (לשון מהר"פ): **מפני אנינות נשרפה.** וא"ת מיהו בנוסיה כתיבא דלאמר לעיל הא נמי אקריבו אינו שפיר אשתרוף. וי"ל דאי לאו קרא אחרינא הוי אנינא הא דאמר להו שמא באנינות הקרבתם אותה לאו למימרא דאי עבדי הכי שפיר אשתרוף כו' כפ"ה. וא"ת בפרק התערובת כו' [כלומר בתוד"ה ויכיון]. וי"ל דלא דמי לאנינות [בלא] אמר משה בפירוש אלא מתוך תשובתו של אהרן כדפי'. אבל הן לא הוצא את דמה כתוב בפירוש משמע בהליא הא אם הוצא שפיר אשתרוף (תוספות בשנגון אחר): **שכן לא** הותר מכללו, וא"ת הרי הותר מכללו בבמה, וי"ל דהשולן ופס לא נאסר משולם ממקום שנאסר וכפ"ה. והקשה הר"ר חיים כהן כו' [כלומר בתוד"ה שכן]. וי"ל דה"פ מה לזר שכן לא הותר בבמה לצור תאמר באונן שכן הותר מכללו בבמה לצור (מהר"פ): **אתיא** בקל וחומר מיושב. לא בא רב מערבית לתנוק על דברי רבי ישמעאל שהוא תנא, אלא תנא דבי רבי ישמעאל אמר דברי ביקוש אתיא מקל וחומר ולא אמר יותר, ופי' התלמוד לעיל מבעל מום (או תמונן) [ואונן], והכי מערבית פי' מיושב. ויש לתמוה על הסוגיא, דלעיל אמר לתנא דבי ר' ישמעאל קאמר זר תמונן ובעל מום, דקאמר אונן שכן יותר מזר, והכא פשיטא ליה אונן מבעל מום חד (אלא) [אלמא] פשיטא ליה זר יותר מבעל יותר מאונן, ואמר מורי דתנא דלעיל מיירי לפי אותה שיטה דקיים לן דאונן מתכלי עבודה מקרא דהן הקריבו אי מן המקדש כו' הא אחר שלא יצא כו', אבל זר לא נפקא לן מוימרו דלא מיירי כלל בזמנה אלא בטומאה, והכא איירי לפי אותה שיטה דזר מתכלי עבודה מיומרו ולא נפקא לן אונן לא הן הקריבו ולא [מן]זמן המקדש לא יצא (מהר"פ): **אתיא** [בק"ו] מיושב בו'. וא"ת מה ליושב שכן לא הותר מכללו בבמקדש אבל כס"ג בקרבן יחיד תאמר באונן כו', וי"ל דהוי פירכא כל דהו ופירכא כל דהו לא קנו[ן]. ומיהו לבסוף דקאמר אתיא מיושב וחד מהנך קשה דאיכא למיפרך מה לכהן הטוב שבהן שכן לא הותרו מכללו בבמקדש, וי"ל דשם טומאה מיהא אישתראי ולילף מיושב ומטומאה (מהר"פ): **אבל** בקרבן צבור מרצה. תימה הא מדכתיב הן היום הקריבו משמע אי אקריבו שפיר אשתרוף, והתם קרבן לצור הוי, וי"ל דהכי דמרלה מ"מ אינו נאכל דדיו לבא מן הדין [לחיות] כדאמר דמטומאה בגמרינן לה והתם אינו נאכל אע"ג דמרלה. ומיהו קשה דלא דמי לטומאה דהתם הא דאינו נאכל דאינו משום דטומאת הבשר כשהוא טוגע בה אלבר אע"ג דמרלה הבשר (טומאה) [ומת], אבל באנינות לא שייך לגמרי הכי. לכך נראה דרבא סבר מפני טומאה נשרפה ומה שלא אכלוה היום מפני שיהא אונינים שלא היו אכולים, אבל ודאי אם היו שם כהנים שלא היו אונינים היו מותרים לאכול אף על פי שהאונינים הקריבוה בקרבן צבור הוה ומילוי עבודה לאונן נפקא ליה לרבא מקרא אחלל ובכיה ליה דאורייתא

הייתו [הן] היום כדפי' לעיל. ומדע דאי קסבר אנינות לילה דאורייתא מ"ש היכא דאיכא למיפרך מה לטומאה שכן הותר מכללו אבל אילא אמאים [מהר"פ]: **רש"י** ד"ה וקסבר כו' **שמא** עברתם והקרבתם אונינין. גלוין, כלומר דאנינות לשורפה על כך דאין בו אלא מזהרה: **תוד"ה** (תמנע) הקודם) קסבר מפני טומאה כו' דהוה דרשינא לקרא מ' הכא וכדמפרש ליה בקונטרס. ולפי גירסת הקונטרס בפרק טבול יום היה דאור לגרום כאן קסבר מפני אנינות נשרפה, דמ"ד מפני טומאה ע"כ דרשי הן הקריבו אני הקרבתי. ע"כ (תוס' חיצוניות, מ"ב): **ד"ה** ד"ה והיכן מוזהר בו' **דשאמר** להם **שמא** עברתם בו' **ר"ל** ושעיתם לשורפה על כך. והיינהו קוכיים דכמו שם מזהרה לקריבה באנינות [כמו כן] יש לשורפה בכך,

הגהות הב"ח

(א) **גמרא** ומה טומאה:

שינויי נוסחאות

א) **מום עובר** (כי"מ וכ"ה ברש"י): ב) **הותרו מכללן** (כי"מ וכ"ה ברש"י): ג) ל"ל **רבה** (ש"מ): ד) **יצא** חילל (ש"מ): ה) **לאו** ק"ו הוה כל"ל (ש"מ והגרי"ב). אמנם בכה"ג ובתוס' וכש"מ ד"ה מפני, כלומרינו. וע' תו' כרש הענין' שכ' לאונן ממיל עבודה מקרא אחרינא: ו) ל"ל **אדרבה** (ש"מ): ז) בקרבן יחיד כל"ל (ד"ז רפ"ב): ח) **בו כך** (כתה"י): ט) ל"ל **יחלל** (ענב"ש). ובפ"א כ"ש יש לגרוס ומיהו לא יליף חילול מיניה וכו': י) תנאי דהתם דרשי קראי לפי **וכו'** עבודה וילפינן מקרא אחרינא אבל וכו' אחרינא מהך קרא לא הוה כו' (צ"ק): יא) **היו** לה אוכלין כל"ל (ש"מ). נ"מ היו יכולין לאכול כל היום ולילה שלאחריו עד למחרתו והיו שורפין בו ביום כו' (צ"ק): יב) **ביום** ולכן תשרף בלא כל"ל (ש"מ): יג) הקרבתוה ופסלתוה (ש"מ): יד) נמי אמר להם שמא באנינות כל"ל (ש"מ): טו) ואמר לו אהרן וכי הן הקריבו דאסורים להקריב אונגים אני שאני כה"ג הקרבתים שאין אנינות פוסלת בי כך פי' כו' (ש"מ): טז) דמה דמשמע הא אם הובא דמה פסולה, והיכי דריש ליה דלמא כו' כל"ל (ש"מ): יח) שמא **עברת** על האזהרה וטעית כו' (ש"מ): יט) נל"ל **למשה להזכיר** (ש"מ): כ) **מכללו** לפי שהותרו בבמה (ש"מ): כא) ל"ל האימורין (ש"מ): כב) זו גי' כה"ר. ועוה"ק גר' כס"ר לאו דאורייתא. וע' מהכמ"ש יז ב לעוה"ה שרפה: כג) בש"מ נוסף ועוד הרבה איכא למיפרך על אלו **קלים** וחמורים: כד) **דברים** בעלמא (ש"מ): כה) ל"ל **מטמא** (בה"ז וצ"ק): כו) **וסוף** תירוץ של הר' חיים בתוס' קוד"ה והיכן (גליון): כז) כוותם לקו' תו' בסד"ה היכן מחסר וכו' והכ"ל מי' לאנינות לא אמר לו משה וכו' עד שפיר אישתרוף ע"ש (גליון):

שיטה מקובצת (המשך)

ולאינו כן דלא היה לכם לשורפה בפגול זה דאין בו אלא אוסרה. דלא"כ מיקשי מה ענין זה אצל זה כיון דאינו מייירי רק בשוחטה וקבל (מסמע) בשריפה נמי מייירי. וא"ת ל"ל [בעיל] כי פריך מאי טעמא לא יליף מהן הקריבו ומשני קסבר מפני טומאה שרפה. (הן) [והא הן] הקריבו לא אתיא בחילול אלא באוסרה כשמוסיף הכא. וי"ל דעדיפא מיניה מפני דמשמע טפי לענין [אכול] דעל דבר בא שריפה [ולפיכך פירש בקונ' בחילול] מייירי דהיינו מחמת טומאה. ומ"מ קשה דבפ' כילד צולין בד' עד דילמא ס"ק שמא עברתם על אזהרה [להביא] פעמה וטעיתם לשורפה על כך כדדרשינן גבי אנינות, וי"ל דאינונים לא אמר [כו'] עד [שפיר] אשתרוף. וא"ת היא נופיה קשיא מה לי היכא שאמר משה בפירוש [ומה לין] (או מה) שלא אמר בפירוש, כיון דמ"מ אמת שמשה אמרה, שכך אתה למד מתשובתו של אהרן. וי"ל דטעמא בהא איכא דאיכא למימר] דלעולם אין לנו לומר שיתלה משה הדברים בטעות אח"כ היתה הוכחה בלי מתוך תשובתו שהיו טועים, הילכך גבי אנינות שלא דיבר לו משה מתחילה רק מבילא דם לפנים ויצא מן הדם ומתוך תשובתו של אהרן אנו למדין מה אמר לו משה, דכיון דאמר לו משה מפני מה נשרפה פוחם ומעוא לא הגלבם, והשיב אהרן מפני אנינות נשרפה, הילכך אמר לו משה שמא טעיתם לומר לאנינות מחלל העבודה מפני

(ב) (קדושין דף כא. וש"נ), (ג) [לקמן קא. פסחים פב.] ירושלמי פסחים פ"ד ה"ט, (ד) דברים כו' יד, (ה) פסחים עז., (ו) לקמן קיג., (ז) ע' לקמן קז., (ח) שמות כח לח, (ט) פסחים עו:, (י) שם צב. (יא) שייך לדף שאחר זה:

דאילא ה) **למיפרך הכי כו'.** יש ו) לדון (ח) כו' ויש להחליף ולא נדע איזה נדרוש הלכך כל חדא תיקו בדוכתה ככתיבתה סתם דכשהותרה אמינות לכ"ג סתם בין ביחיד בין בצבור הותרה וכשנאסרה להדיוט בין ביחיד בין בצבור נאסרה וכשהותרה טומאה בצבור הותרה אף לכהן הדיוט וכשנאסרה בקרבן יחיד נאסרה אף לכ"ג: **קדושים יהיו.** גבי טומאה כתיב באמור ולא יחללו וגו' כי את אשי ה' לחם וגו' בחילול קדשים הכתוב מדבר: **דנפקא ליה מוינזרו.** דכתיב ביה חילול: **וימא תנהו ענין וכו'.** דמייניהו סליק לא יקרחו קרחה וסמיך ליה קדושים יהיו: **אלא** לא גרס ז): **טבול יום דאם עבד במיתה.** שיטוא הוא כלומר לא מצית למיתני ח) תנהו ענין לקורח קרחה דמיתה גבי טבול יום שעבד ט) ילפינן לה בסנהדרין בגלו הן הנסרפין (דף פג.) וגמר י) חילול חילול מתרומה ומחילול דהאי קרא ילף לה נאמר כאן חילול ונאמר בטמא וטבול יום שאכלו תרומה חילול ומתו בו כי יחללוהו מה להלן במיתה כו' והלכך הוא חילול והאי קרא לג"ש מתרומה אתא ולא מפרש ביה במאי קאי לא תתנהו ענין אלא לפסולין לתרומה יא) **דילפי' מייניה דפסול בתרומה מחיל עבודה** יב) כו': **ומה לי דכתב רחמנא טמא וטבול יום כו'.** אטמא לא קמיבעיא ליה דאי לאו כתב טמא לא הוה אתי לן חד מייניהו שיחלל עבודה דהא טבול יום בשם אינו ענין לטמא יג) ילפינן ואי לא הוה כתב טמא בוינזרו הוה אוקימנא לקדושים יהיו בטמא וכן מחוסר כפורים נמי לא כתב בה יד) חילול אלא מדאיקרי טמא ילפינן ליה לקמן (ט) וכי מיבעי ליה לרבה טבול יום ומחוסר כפורים קמיבעיא טו): **במחוסר כפורים טבול יום לא אתי מייניה שכן מחוסר מעשה.** הבאת קרבן. תאמר בטבול יום שאינו מחוסר טז) הבאת קרבן ושימשה ממילא ערבא ז) בטמא ליכא למימר דלא אתא מיני' דהא אינו נמי מחוסר טבילה ועוד דטמא לא קמיבעיא ליה מדלא קאמר בסיפא דמילתא לא לכתוב טמא ותיתי מהנך דתו לא הוה ליה לשנויי עלה מידי: **קלישא ליה טומאתו.** דמחוסר כפורים יז) שהרי העריב שמשו ותו ליכא פירכא דמה הלל יח) דהוה ליה חד מייניהו נמי שאינו מחוסר מעשה: קסבר

אלא איכא למיפרך הכי ואיכא למיפרך הכי
א) כל חדא וחדא תיקו בדוכתיה: טבול יום מנלן ב) דתניא רבי סימאי אומר רמז לטבול יום שאם עבד חילל מנין ת"ל [1] קדושים יהיו ולא יחללו אם אינו ענין לטמא דנפיק [2] מוינזרו תנהו ענין לטבול יום אימא תנהו ענין לקורח קרחה ולמשחית פאת זקן טבול יום דאם עבד במיתה מנא לן דגמר חילול חילול מתרומה ג) דפסיל בתרומה מחיל עבודה דלא פסיל בתרומה לא מחיל עבודה אמר רבה למה לי דכתב רחמנא טמא וטבול יום ומחוסר כפורים צריכי דאי כתב רחמנא טמא שכן מטמא בטבול יום מחוסר כפורים לא אתי מיניה שכן פסול א) בתרומה במחוסר כפורים טבול ב) יום לא אתי מיניה שכן מחוסר מעשה מחדא ג) לא אתי תיתי חדא מתרתי בהי לא לכתוב רחמנא לא לכתוב במחוסר כפורים ותיתי מהנך מה להנך שכן פסולים בתרומה אלא לא לכתוב רחמנא בטבול יום ותיתי מהנך דמאי פרכת מה להנך שכן מחוסרים מעשה סוף סוף קלישא לה ד) טומאתן

דהכי ק"ו סתרי אהדדי מה שאין כן בהנהו והטעם טו) כמו שפירש בקונטר' משום דנכתבו הכתובים סתם דכשהותרה אמינות לכ"ג סתם בין ביחיד בין בצבור הותרה וכשנאסרה להדיוט בין ביחיד בין בצבור נאסרה וכשהותרה טומאה לצבור הותרה אף לכהן הדיוט וכשנאסרה בקרבן יחיד נאסרה אף לכ"ג ומה שלא חלקן כ) הכתובים נדון לחלק על ידי ק"ו אמאי פשיטא בהאי טפי מבהאי דיש לדרוש חלוף ולהחליף את כולן הלכך אמרינן כל חדא וחדא תיקוס ד) בדוכתיה כא): **טבול יום מנא לן.** תימה תיפוק לי מדכתיב גבי טבול יום כ) ובא השמש וטהר מכלל שהוא טמא כדדרש לקמן ו) מחוסר כפורים מדכתיב וטהרה מכלל שהיא טמאה ותירץ ה"ר חייס דגבי טבול יום איכא למידרש וטהר טהר יומא כב) כדדרשינן בשמעתא קמייתא דברכות (דף ב:) אבל וטהרה לא שייך למידרש הכי ואע"ג דבפ' הערל (יבמות עד:) דרשי' וטהרה כג) לטבולת כד) יום אחוך הוא מחוסרת כפרה היא ועל ידי מכלל שהיא טמאה לא אתי מיניה טבול יום גרידא ומיהו קשה דאיכא קרא אחרינא בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר דמוקמינן בפרק הערל (שם) בזב בעל שתי ראיות דלאו בר קרבן הוא ולענין תרומה וימא מכלל שהוא טמא ויש לומר דרבי סימאי דדריש הכא טבול יום מקרא אחרינא סבר לה כתנא [דפליג התם אתנא] דבי רבי ישמעאל דמוקי ליה התם בזב בעל שלש ראיות ומאי עד אשר בוינזרו הוא אוקימנא לקדושים יהיו בטמא וכן מחוסר כפורים נמי לא כתב בה יד) חילול אלא מדאיקרי טמא ילפינן ליה לקמן (ט) וכי מיבעי ליה לרבה טבול יום ומחוסר כפורים קמיבעיא טו): **במחוסר כפורים טבול יום לא אתי מייניה שכן מחוסר מעשה.** הבאת קרבן. תאמר בטבול יום שאינו מחוסר טז) הבאת קרבן ושימשה ממילא ערבא ז) בטמא ליכא למימר דלא אתא מיני' דהא אינו נמי מחוסר טבילה ועוד דטמא לא קמיבעיא ליה מדלא קאמר בסיפא דמילתא לא לכתוב טמא ותיתי מהנך דתו לא הוה ליה לשנויי עלה מידי: **קלישא ליה טומאתו.** דמחוסר כפורים יז) שהרי העריב שמשו ותו ליכא פירכא דמה הלל יח) דהוה ליה חד מייניהו נמי שאינו מחוסר מעשה: קסבר

בקדשים פרק הערל וגבי דמחלל עבודה לקמן בפרקין [יט:] דלאשה כשרה לשחוט קדשים כדתנן ריש כל הפסולין [לקמן לא:] א"כ שייך בה חילול עבודה ותימה דגבי זב וחבה ובעל קרי ושכבת זרע כתיבי כמה פעמים [ויקרא טו] ורחץ במים וטמא עד הערב אלמא טבול יום אינו איקרי טמא בין לעבודה בין לקדשים דקראי סתמא כתיבי ואיקרי טמא לכל מילי ועוד קשה דבפ' שלשה מינין (מזיר מה.) ובפ' אלו הן הגולין (מכות דף ח:) אמרינן טמא יהיה לגרבות טבול יום עוד טומאתו בו לגרבות מחוסר כפורים לענין ביאת מקדש והשתא ל"ל קרא הא איקרי טמא לענין עבודה ולאכילת קדשים וכי תימא דלא נילף ביאת מקדש מייניהו (ועוד) קשה שהרי קרא דורחץ במים וטמא עד הערב סתמא כתיב דטבול יום איקרי טמא לכל מילי ואפי' לביאת מקדש ועוד תימה כיון דדרשי' טבול יום מטמא יהיה למה אילטריך תו עוד טומאתו למחוסר כפורים תיפוק לי מוכפר עליה הכהן וטהרה כדדרשינן לקמן בפירקין מכלל שהיא טמאה לענין עבודה ובפ' הערל (יבמות דף עד:) לענין אכילת קדשים נדרוש נמי לענין ביאת מקדש דקרא בכל מילי מיירי שהיא טמאה קודם כפרה ז) ואין לתרץ נמי דאי לאו אלא חד רבויא הוה מוקמינא ליה במחוסר כפורים משום דמחוסר מעשה ולא בטבול יום משום דשמשו ממילא ערבא דאם כן אמאי לא אמרינן דמחוסר כפורים עדיף מטבול יום דאי לאו הכי הוה ליה למימר איפכא טמא דטבול יום לגרבות מחוסר כפורים עוד טומאתו בו לגרבות טבול יום וגרמא לתרץ דלענין ביאת מקדש לא הוה דרשינא מחוסר כפורים מוטהרה מכלל שהיא טמאה דבכרת דטומאת מקדש כתיב אים אשר טמא ולא יתחטא [במדבר יט] דמיירי בטומאת מת אבל מחוסר כפורים דלא שייך במת לא ליטוי בכרת ל) ועוד י"ל דלריך קרא לגרבות טבול יום [משום דבכרת דטומאת מקדש כתיב ולא יתחטא] דמשמע אבל נתחטא שהזה ושנה וטבל דלאו מחוסר מעשה הוא כגון טבול יום לא הוי בכרת ומהני תעמי לתיכה לגמרי למה לי קרא הא איתקש קדש למקדש דהא לא) קרא דביאת מקדש מיפשטי לפטורא וקרא ובא השמש וטהר אילטריך משום דכתיב בשרן דקיל טפי מנדה ושכבת זרע: **הג"ה** ולמאי דפריסית דמוטהרה מכלל שהיא טמאה לא הוה מרבינן מחוסר כפורים אי לאו דאשכחן טבול יום מקרא דרבי סימאי קצת קשה הא דקאמר בסמוך דאי כתב רחמנא במחוסר כפורים טבול יום לא אתי מייניה הא לא אתי לן מחוסר כפורים אי לאו דאשכחנא קרא בטבול יום וי"ל שרוצה לומר אי כתב רחמנא מחוסר כפורים בפירוש וכי האי גוונא לב) בפרק כילד (יבמות דף כג.) מ) גבי שפחה ונכרית ומיהו קשה אי להאי אתיא א"כ ניכתוב רחמנא טבול יום ומחוסר כפורים בהדיא ולא ליכתוב טמא וי"ל דכיון דלא משכחת לג) לריכותא בהני לא חש לדקדק: **רמז לטבול יום שאם עבד חילל מנין.** הוה מצי למילף מיושב או מבעל מום וחד מהנך: **דגמר חילול חילול מתרומה.** הקשה ה"ר חייס כיון דטבול יום ילף מתרומה אם כן טבול יום שאכל תרומה יהא במיתה ובפ' הנסרפין (סנהדרין פג.) לא חשיב טבול יום ושמא הוא הדין א"נ כי היכי דממעטי התם (דף פד.) רבנן בעל מום ששימש מדכתיב בו ולא בעל מום ה"א ומתו בו דכתיב בתרומה בו ולא בטבול יום ומיהו טמא ששימש אין למעט מדכתיב בו דלהכי אתני גז"ש דחילול חילול וכן טבול יום ששימש נמי הוי במיתה כדאיתא הכא והתם והיינו טעמא דדמי לטמא טפי מבעל מום לד) ונראה דה"ה לתרומה דלא ממעטינן טבול יום וכן פירש בקונטרס בהדיא דטבול יום שאכל תרומה במיתה ויש ליתן טעם דלא חשיב ליה התם משום דטמא דטבול יום מחד קרא נפקי דהכי כתיבי כתיבי בפרשת אמור אל הכהנים ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים וגו' והדר כתיב ולא יאכלו אם לא יחללוהו ונקלת תימה היכי יליף התם בסנהדרין מחוסר כפורים ששימש במיתה משום דאיקרי טמא וטמא ילפינן חילול חילול מתרומה נימא דפסול בתרומה במיתה ודלא פסול בתרומה לא כדאמרינן הכא דפסול בתרומה מחיל עבודה כו' ויש לומר כיון דמחיל עבודה לה) מטעמא דנפקא לן מוינזרו ולא יחללו כל דאיקרי טמא [סברא היא דגמרינן] לו) בגזירה שוה דחילול חילול מתרומה פרק הנסרפין דהוי במיתה אע"ג דטהור לתרומה:

מסורת הש"ס

ח) סנהדרין פג., ט) [ע' תו' לקמן מו: ד"ה מסתברא], י) פסחים צ., יד) [וע' היטב תו' מנחות סב: ד"ה ויהיו ודף נט. ד"ה ונתת ותולין כג: ד"ה ותכלת], טו) ויקרא כב ז, ו) דף יט:, ז) ע' בחדושי מהרש"ל בסנהדרין פג: ועיין ל"ק, יח) ושם ד"ה ראי.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לאיכא וכו' יש לדון דף ויש: (ב) ד"ה למה לי וכו' לקמן דף יט ע"ב וכו' מיבעי וכו' קמיבעיא ליה הס"ד:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל פוסל וכו' להלן פוסלים בתרומה (ש"מ): ב) ל"ל תרוייהו לא אתו מיניה (כי"ב וג"): ג) ל"ל חדא מחדא (כי"מ ורא"ם): ד) ליה טומאתו מל"ל (שמכ"י. וכ"ה ברש"י): ה) ל"ל איכא (ש"מ): ו) כלומר יש לדרוש ולהחליף ולא נדע מל"ל (צ"ק): ז) גרס וה"ג טבול יום כו' במיתה מנא לן, ושנייא הוא כו' כל"ל והל"ל (*שמכ"י): ח) כל"ל למיתביה. וכ"מ לא מצית לאוקמי באם אינו ענין לקורח כו': ט) שעבד מינה ילפינן כל"ל (ש"מ): י) ל"ל דגמר (ש"מ): יא) בש"מ נוסף היינו טבול יום: יב) עבודה ומינה דלא פסיל בתרומה לא מחיל עבודה כל"ל ותיכת כו' ממקק (ש"מ): יג) לטמא הוא דילפינן כל"ל (ש"מ): יד) ביה (ש"מ): טו) קמיבעיא ליה כל"ל. ומה"ד ה"ג במחוסר (ש"מ): טז) מחוסר מעשה דשמשא ממילא ערבא וטמא ליכא כו' כל"ל (ש"מ). ועי' טס"ק: יז) בש"מ נוסף לענין קדשים: יח) להצד וכו' מינייהו כמי שאינו כל"ל (שמכ"י): יט) שהטעם כאן כמו כל"ל (ש"מ). ומעניל שמואל מיקן ועי"ל שהטעם כמו: כ) חלקו (כ"ה ברש"י): כא) בש"מ נוסף כבתיבתה סתם. וכולו עפ"י רש"י: כב) בש"מ נוסף ולא קאי וטהר אגברא: כג) ל"ל טהרה (פ"מ ורש"ש), והיינו קרא דבמלאת ימי טהרה: כד) לטבול יום שהיא טבולת יום אריך וכו' כפרה נמי היא כו' כל"ל (ש"מ): כה) ס"ל תרומה בכלי (ש"מ): כו) המוקף ליתא בש"י בתוס' סנהדרין. וכש"מ הוסיפו. ועי' טס"ק שמיאב הגילה פ"ה הגה"ה בה) ותימה כו' עד סה"ד הוא הגי"ה (ש"מ): כח) ל"ל ולא (ש"מ): כט) דדרשינן (שמכ"י וכי"ב וג"): ל) גי' ל"ק [וכעי"ז בתוס' סנהדרין] וצריך נמי קרא לרבות טבול יום דמשמע אבל וכו' והשאר נמחק. ומהכש"ל בסנהדרין כי לתלק בין הכא לתמם והנים גיכסף דיקן על מכונה. ובל"ק כתב לדחות דבריו עיי"ש: לא) נל"ל דה"א והוא ר"ת דהוה אמינא. ועי' מהכ"ס ס"ק ז"ל (גל' קה"י): לב) גוונא איכא בפרק (ש"מ): לג) אשכחנא כל"ל, ותיכת בהני נמחק (ש"מ): לד) גי' מ"נ [וכעי"ז בתוס' בסנהדרין] ומיהו לא יתכן כלל דלענין תרומה ממעטי טבול יום ששימש דהיא גופא מתרומה ולפא לא ממעטינן ליה לכן נראה דה"ה וכו': לה) עבודה כדנפקא לן (ש"מ וכ"ה בתוס' סנהדרין): לו) דגמרינן מתרומה דהוי במיתה כו' כל"ל הא דגמר (ש"מ):

יא א מיי' פ"ג מהלכות מילת מקדש הלכה ו:

תורה אור השלם

1. קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת אִשֵּׁי יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבֻם וְהָיוּ קֹדֶשׁ:
ויקרא כא, ו
2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִזָּהֲרוּ מִקָּדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים לִי אֲנִי יְהוָה:
ויקרא כב, ב

מוסף רש"י

דנפיק מוינזרו. גבי מקריביס בטומאה כתיב, דסמיך ליה כל אים אשר יקרב מכל זרעכם (לעיל לו):

שיטה מקובצת

כל חדא וחדא תיקו בדוכתיה. כלומר אם בשלא לחלק בכתובים ולומר דלא מיירי בכל ענין ג"כ תעשה קלים וחמורים לחוליא מהם דברים שאינם, אלא ולאי אין לחוליא ולגרוע על המפורש בכתובים, והא דשרי דחמנא אוקי [בכה"ע] אין לחלק בין קרבן לצור בין קרבן יחיד וכשאסר דחמנא אוקי כהן הדיוט בכל ענין אמרי בין בקרבן יחיד בין בקרבן לצור, וקרבן לצור דשרי דחמנא [בטומאה] בין בכהן גדול ובין בכהן הדיוט, וכשאסר דחמנא קרבן יחיד בטומאה בין בכהן גדול ובין בכהן הדיוט כל חד וחד בדוכתיה (מהר"פ):

בל חדא וחדא. עיין מגמות דף נט ע"א [תוד"ה ומתן], ודף סב ע"ב [תוד"ה ויהיו]: **דפסיל בתרומה** בו'. תימה הרי (טבול יום) [מחוסר כיפורים] לא פסיל בתרומה ומחיל עבודה, וי"ל דלא קאמר בכל דלא פסיל לא מחיל העבודה, אלא"כ דאסר נוכל לחוליא מתפסון דמחלל עבודה שפיר ניחא ע"ג דלא פסיל בתרומה, אבל בכה"ג ה"ק לא דקאמר במאי מיירי קרא רק בשם אינו ענין הלכך נית לן לאוקמי ולא יחללו רק במאן דפסיל בתרומה כיון דנפקא לן שזה שבא בשם אינו ענין (זה) [הוי] במיתה ממילא חילול דתרומה, ולא בקולה קראה דלא פסיל בתרומה ואע"ג דלא סליק [אלא] מייניה (מהר"פ):

ה"ג למה לי דכתב רחמנא טבול יום ומחוסר כפורים. תימה הרי (טבול יום) [מחוסר כיפורים] לא פסיל בתרומה ומחיל עבודה, וי"ל דלא קאמר בכל דלא פסיל לא מחיל העבודה, אלא"כ דאסר נוכל לחוליא מתפסון דמחלל עבודה שפיר ניחא ע"ג דלא פסיל בתרומה, אבל בכה"ג ה"ק לא דק

קסבר רבה מחוסר כפורים דזב כזב דמי. הכי גמי אית ליה פרק שני דכריתות (דף י.), ופירש בקונטרס לענין קדשים אלא הותר אלגלן הוה [1] ליה כאילו לא טבל ואם אכלן חייב כרת או אם נגע בהן טומאן למנות בהן ראשון ושני וקשה לפירושו דאם כן למ"ד לאו כזב דמי ליתי ביה כרת ודרש מסכת כליס תנן בהדיא דמחוסר כפורים שנכנס למקדש חייב יד] דתנן [2] עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייב חטאת וכן בהדיא דפרק אלו הן הגולין (מכות דף ח:) ושלשה מיני (מזיר מה.) טומא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים ובהקומץ רבה (מנחות דף מז:) מחוסר כפרה שנכנס לפנים ממחיצתו לעזרה בשוגג חייב חטאת במזיד עונש כרת ואיתקש קודש למקדש בהערל (יבמות עה.) ובמכות (דף יד:) ובשבועות (דף ז.) ודוחק לומר דכל הני אתיין כמאן דאמר מחוסר כפורים דזב כזב דמי ועוד דבהדיא סוגיא דנזיר וטומאת מת [3] יהיה לרבות טבול יום דכ"ע מחוסר כפורים דזב כזב דמי ואפילו הכי מרבה התם כרת למקדש במחוסר כפורים ומיהו פלוגתא דאמוראי איכא ריש פ' כל הפסולין (לקמן דף נב: נג:) אית דאמרי הא דאיתקש קודש למקדש היינו אפילו לכרת דביאה במקלת שמה ביאה כמו נגיעה ואית דאמרי לענין מלקות דוקא איתמר ומוקי לה בכל קדש לא תגע הוי בכרת ועוד מה שפי' בקונטרס לענין למנות בו ראשון ושני לקדש תימה [4] הלא טבול יום אין מונין בו ראשון ושני [5] לטומאה [6] [וכ"ש מחוסר כפורים] ועוד הא תנן במסכת מעילה (דף ח.) חטאת העוף כו' הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ולייך בגמ' ליפסל אין לטמוויי לא ורבינו תם היה אומר דלא נקט פסול במחוסר כפורים אלא אגב טבול יום והקשה לו הרב רבינו חיים מהא דבסוטה פרק כשם (דף כט.): אמרי מנין לרביעי בקודש שהוא פסול ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקודש משמע פסול אין טמא לא מונין בו ראשון ושני א"כ יעשה רביעי חמישי בקודש מק"ו ומיהו יש לומר דזה דחמישי אין ללמוד דמן הדין הוה [7] לאמיר דיו לאו במעלה אחת יותר מתרומה שיעשה רביעי ומיהו עוד קשה מהא דתנן בפ' בתרא דנדה (דף עח.): היושבת על דם טוהר (היתה) מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טומאת מת לקדשים ומוקי לה בגמ' שאול דאמר טבול יום תחלה לקודש משמע אבל לרבנן לא [8] ודוחק לומר דכולהו ההיא דמעילה ודסוטה ורבנן דאמרי שאול סברי כמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא טומאת מת וה"ה טומאת שרץ דאין שוחטין וזורקין עליו דלא מיתתרמי בגבור בזה: [9] (פסחים דף לה:) לא יאכלו ממנו זבין וזבות דלמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי אין שוחטין וזורקין עליו דלא מיתתרמי בגבור אלא טומאת מת וה"ה טומאת שרץ דאין טומאה יוצאה מגופו בק"ו ממת כדאיתא לקמן ומ"ד לאו כזב דמי שוחטין והכי מוכח בהדיא בפרק שני דכריתות (דף י.) ועוד דנפקא מינה לענין טומאה דחוייה בגבור [10] (לקמן דף נב:): **שרפה אונן ומחוסר כפורים בשרה.** פי' בקונטר' דפרה קדשי בדק הבית היא וקשה דמ"מ אית בה כל פסולין שבקרבן כגון [11] שלא לשמה דאמר בהקומץ רבה (מנחות מ:) ושבע הזאות שבפרה שעשאן שלא לשמן פסולות ונפקא לן בפיפרי משום דחטאת קרייה רחמנא ומהאי טעמא נמי אמרינן בפ"ק דחולין (דף יא.) דטרפות פוסל בה וגרשה דהיינו טעמא [12] הכא משום דטבול יום כשר בפרה ואתי אונן ומחוסר כפורים בק"ו מטבול יום שאסור בנגיעת תרומה ומותר בפרה [13] ולמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי לא אתי בק"ו דמה לטבול יום דמת שמותר לאכול בפסח הכא בטומאה מה שאין כן במחוסר כפורים [14] והאי דטבול יום כשר מן התורה אפשר דמדרבנן פסול דהא אמרינן [15] דאפי' בגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת כל שכן טבול יום והא [דאמרי' במסכת פרה (פ"ג מ"ז) מטמאין היו כהן השורף את הפרה להוציא מלבן של לדוקים שאמרו] במעורבי שמש היתה נעשית לאו היינו טבול יום ממש אלא אחיו הכהנים היו מניחין ידיהם על ראשו ומאותה נגיעה היה טבול יום כדתניא בתוספתא ואיכא בהו [16] היכרא לצדוקים ועוד יש לפרש דטבול יום ממש היה כשר בה והא דבגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת משום היסח הדעת דשאר טומאות: **והזה הטהור.** ואף על גב דהזאת מי חטאת כשרה בזר ושרפה פסול מכל מקום יליף שרפה מהזאה [17]:

אונן וטבול יום של טמא שרץ דקילי אתו מק"ו מטבול יום דמת. דמנגיעה ילפינן כדאמר בפ' הערל (יבמות עב:) ערל שהזה הזאתו כשרה מידי דהוה אטבול יום שאע"פ שאסור בתרומה כשר בפרה ופריך מה לטבול יום שכן מותר במעשר ומשני אטו אנן לאפילה קאמרינן לנגיעה קאמרינן ומה טבול יום שאסור בנגיעה דתרומה מותר בפרה ערל שמותר בנגיעה דתרומה אינו דין שמותר בפרה וה"נ ילפינן אונן ואי"ת מחוסר כפורים ובעל מום יוכיחו שמותרין בתרומה ואסורין בפרה אף אי אית אית ערל ואונן ומיהו אאונן לא קשיא דמה להנך שכן לא הותרו מכללן תאמר באונן שהותר מכללו אבל כ"ג אבל אערל קשה ונראה לי דמה למחוסר כפורים שאסור ליגע בקדשים אבל ערל ואונן מותרין אבל מבעל מום קשה. ברו"ך. ועוד מה לטבול יום שכן אינו מחוסר מעשה תאמר בערל: [18] **אין בגדיהם עליהן אין בהונתן עליהם.** מהכא ילפינן מיתה בפרק הנסקרפין (סנהדרין דף פג:) דקאמר אין בגדיהם עליהם הוו להו זרים ואמר מר זר שנשמש במיתה והקשה הרב רבי יעקב מאורליינש והא מיתה כתיבא בהדיא [19] בפרשת ואתה תצוה [שמות כח] ותירץ דלפ"ז גם דכולהו בגדים כתיבי התם מכל מקום מיתה אמכנסיים דוקא כתיבא דלמשמע פשטא דקרא וקרא דוחגרת דכתיב בפרשה שאחריה דדרשינן מינה דאין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהם לשאר בגדים ומיניה לא הוה ילפינן מכנסיים דמכנסיים לא כתיבי התם ועוד יש לומר דקרא דוחגרת צריך לחילול עבודה דמקרי זר [20]. ברו"ך:

קסבר [1] מחוסר כפורים דזב כזב דמי ומחוסר כפורים דזב כזב דמי תנאי היא [2] דתניא שרפה אונן ומחוסר כפורים [3] כשרה יוסף הבבלי אומר בשרה מחוסר כפורים פסולה מאי לאו בהא קמיפלגי מר סבר מחוסר כפורים דזב כזב דמי ומר סבר [4] לאו כזב דמי לא דכולי עלמא כזב דמי והכא בהא [5] קמיפלגי דכתיב [1] והזה הטהור [6] מכלל שהוא טמא [7] לימד על טבול יום שכשר בפרה מר סבר טומאה דכל התורה כולה [8] ומר סבר טומאה דהך פרשה הלכך [9] אונן וטבול יום דטמא שרץ דקילי אתו בקל וחומר מטבול יום דמת אבל מחוסר כפורים דזב דחמיר שכן טומאה יוצאה עליו מגופו לא: מחוסר בגדים: מנלן [7] אמר רבי אבוה [8] אמר רבי יוחנן ומטו בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון דאמר קרא [2] וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחקת עולם [9] בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם [10] כו': **והיפה נפש.** הלכה [11] אלמא כהונתן תלויה בבגדיהן ואי לא הוו להו זרים ובזר אשכחן דמחיל עבודה [לעיל טו:]: **ובין החול.** עבודה שאתה עובד בשכרות קרויה חול: חוקה

כ"ש אבל מחוסר כפורים [11] כו': **והיפה נפש.** הלכה [12] דלמה כהונתן תלויה בבגדיהן ואי לא הוו להו זרים ובזר אשכחן דמחיל עבודה [לעיל טו:]: **ובין החול.** עבודה שאתה עובד בשכרות קרויה חול:

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הלכה יד:

יג ב מיי' פרק ג מהלכות בית המקדש הלכה ט וע"ש בכ"מ ופי"ח מהל' פסולי המקדש הלכה יד:

יד ג מיי' פ"ז מהלכות פרה אדומה הלכה יג:

טו ד מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ד:

טז ה מיי' פ"ז מהל' בית המקדש הל' ז וס"ע שם הלכה טו

גליון הש"ס

גמ' וכ"ם טומאה דהך פרשה. עיין יומא דף (ז ע"ש) [ג ע"ב] תוס' ד"ה ריב"ג: תוס' ד"ה קסבר וכו' ומפרש הר"ר חיים. עי' יבמות דף ז ע"ב תוד"ה ל"ש:

מוסף רש"י

מחוסר כפורים פסולה. דכיון דמחוסר מעשה הוא, עדיין טומאה עליו ולא קרינא ביה טהור (יבמות עד.) והזה הטהור. שטהרתי לך כאן מכלל שהוא טמא לדבר אחר, כגון טבול יום שטמא לתרומה, דאי ס"ד טהור ממש לישתוק קרא מיניה ואמאי ידענא דטמא אסור בפרה דהא חטאת קרייה רחמנא, אלא מאי טהור טהור כל דהו, ואשכחן טבול יום דמיקרי טהור לכתיב וכתן במים וטהר (שם עג.) מכלל שהוא טמא. שיולא מכלל טומאה (יומא מג.) ומטו בה. יש שמטין בדבר להכריע ולומר שר' [אלעזר ב"ר שמעון] אמר (נעפ"י שבת קא.):

שינויי נוסחאות

א) לימא מחוסר כל"ל (ש"מ): ב) בהאי קרא וכו' הטהור על הטמא טהור מכלל (כתה"י וכן ברש"ו): ג) אבהו (כ"ה בסנהדרין ובדי"ו ופפד"מ ופורי"ד): ד) עבדו חללו (כי"צ): ה) אצלן (כי"י): ו) ל"ל והזה ליה (ש"מ). [ובתוס' הגיה הש"מ הזו"ל]: ז) אכלן (כתה"י): ח) טומאתו (כי"י): ט) ל"ל לענין (ש"מ): י) ל"ל קאמר (ש"מ): יא) בה הס"ד ומה"ד הלכך (בה"ז וצ"ק): יב) מלגאן רס"ו משמע דלא הוה לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טומאת מת לקדשים ומוקי לה בגמ' שאול דאמר טבול יום תחלה לקודש משמע אבל לרבנן לא יג) ודוחק לומר דכולהו ההיא דמעילה ודסוטה ורבנן דאמרי שאול סברי כמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא טומאת מת וה"ה טומאת שרץ דאין שוחטין וזורקין עליו דלא מיתתרמי בגבור בזה: יד) ומכלו ממנו זבין וזבות דלמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי אין שוחטין וזורקין עליו דלא מיתתרמי בגבור אלא טומאת מת וה"ה טומאת שרץ דאין טומאה יוצאה מגופו בק"ו ממת כדאיתא לקמן ומ"ד לאו כזב דמי שוחטין והכי מוכח בהדיא בפרק שני דכריתות (דף י.) ועוד דנפקא מינה לענין טומאה דחוייה בגבור (לקמן דף נב:): **שרפה אונן ומחוסר כפורים בשרה.** פי' בקונטר' דפרה קדשי בדק הבית היא וקשה דמ"מ אית בה כל פסולין שבקרבן כגון [12] שלא לשמה דאמר בהקומץ רבה (מנחות מ:) ושבע הזאות שבפרה שעשאן שלא לשמן פסולות ונפקא לן בפיפרי משום דחטאת קרייה רחמנא ומהאי טעמא נמי אמרינן בפ"ק דחולין (דף יא.) דטרפות פוסל בה וגרשה דהיינו טעמא [13] הכא משום דטבול יום כשר בפרה ואתי אונן ומחוסר כפורים בק"ו מטבול יום שאסור בנגיעת תרומה ומותר בפרה [14] ולמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי לא אתי בק"ו דמה לטבול יום דמת שמותר לאכול בפסח הכא בטומאה מה שאין כן במחוסר כפורים [15] והאי דטבול יום כשר מן התורה אפשר דמדרבנן פסול דהא אמרינן [16] דאפי' בגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת כל שכן טבול יום והא [דאמרי' במסכת פרה (פ"ג מ"ז) מטמאין היו כהן השורף את הפרה להוציא מלבן של לדוקים שאמרו] במעורבי שמש היתה נעשית לאו היינו טבול יום ממש אלא אחיו הכהנים היו מניחין ידיהם על ראשו ומאותה נגיעה היה טבול יום כדתניא בתוספתא ואיכא בהו [17] היכרא לצדוקים ועוד יש לפרש דטבול יום ממש היה כשר בה והא דבגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת משום היסח הדעת דשאר טומאות: **והזה הטהור.** ואף על גב דהזאת מי חטאת כשרה בזר ושרפה פסול מכל מקום יליף שרפה מהזאה [18]:

בעצמותה אכתי אפשר דאינה נצרכת לבגדים. ואי נימא דרק הכהן הוא הנצרך לבגדים לשיהיה כהן ראוי לעבודה, אבל העבודה אינה צריכה להם, א"כ שפיר משכחת שיעבוד כהן הדיוט עבודת כהן ג"ג בארבעה ואעפ"כ אינו מחוסר בגדים כיון שקדושת כהונה הדיוטית לעבודה די לה בארבעה וא"כ שפיר הוא כהן הדיוט ואין כאן פסול בעבודה מפאת שחסירה שאר הבגדים כיון שהעבודה בעצמותה הרי אינה נצרכת לבגדים כלל ויש בה פסול רק מפאת שעבדה כהן הדיוט והיא צריכה כ"ג וקדושת כ"ג לעבודה באה לו ע"י שלובש שמונה בגדים כמו שקדושת כהן הדיוט באה לו ע"י שלובש ד' בגדים, וא"כ עכ"פ אין כאן רק עבירת עשה דאהרן ולא כהן הדיוט אבל אין כאן איסור מחוסר בגדים. ודו"ק היטב. ואולם אם נאמר דגם העבודה בעצמותה נצרכת לבגדים אזי ממילא כהן הדיוט העובד עבודת כ"ג שאז שוב העבודה בעצמותה נצרכת לשמונה בגדים וכמובן, וא"כ ממ"נ הוא או מיותר בגדים מפאת עצמו או מחוסר בגדים מפאת העבודה ודו"ק (אמנם לפלוגיית

מסורת הש"ס

א) [כריתות דף י. עיין שם], ב) יומות עד. תוס' דפירה (פ"ג) פ"ד ה"ב, ג) יומא מג: יומות עג., ד) סנהדרין פג., ה) ת"כ שמיני פרש"א א הלכה ח — ט, ו) לעיל יד לקמן סח, ז) יבמות עד:, ח) פ"א מ"ח, ט) ע' מעילה ח., י) חגיגה יח:, כ) ועי' תו' יומא מג ד"ה לימד, ל) [ע' לקמן כד בתו' ריש ע"ג], מ) [וע"ע תו' סנהדרין פג: ד"ה אין]:

תורה אור השלם

1. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטֵּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: במדבר יט, יט

2. וְחָגַרְתָּ אֹתָם אַבְנֵט אַהֲרֹן וּבָנָיו וְחָבַשְׁתָּ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יַד אַהֲרֹן וְיַד בָּנָיו: שמות כט, ט

3. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: ויקרא י, ט

4. וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר: ויקרא י, י

הגהות הב"ח

(א) גמ' דסך פרשה הלכך טבול יום דנבלה וטמא שרץ דקילי כל"ל: (ב) רש"י ד"ה כפרה וכו' ואין אונן ומחוסר כפורים לאסור בה: (ג) ד"ה טומאת וכו' ונגלה אמו כל"ל ותיבת ומגע נמחק: (ד) ד"ה והיפה וכו' כהונה כל"ל ואות ג' נמחק:

ליקוטים

בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם כו'. דע דדבר זה עצמו יש ג"כ לספק בו אם ענין בגדי כהונה נצרך רק מפאת כהן העובד, דזולת הבגדים אינו נחשב כהן וכדדרשי' בזבחים דף כ"ד ע"ב ובכמה דוכתי הכהן בכיהונו ופירש"י שיהיה לבוש בגדי כהונה דאל"כ לא חשוב כהן, וע"ש בזבחים דף י"ז ע"ב בזמן שבגדיהם עליהם כהונתן עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, ועוד שם דף כ"ד ע"א תוד"ה הואיל שכתבו דבגדי כהונה מקדשים את הכהן לעבוד עבודה ע"ש. ומה שכהן העובד מחוסר בגדים פוסל את העבודה איננו מפאת שהעבודה בעצמותה נצרכת לבגדים, רק מפאת שבלתי הבגדים אין הכהן נחשב לכהן וה"ל כזר העובד ונפסלת העבודה מפאת שעבדה זה, או דילמא העבודה בעצמותה נצרכת ג"כ אל הבגדים וכמו שהם מבשריו כהן כן המה ג"כ מבשריו עבודה. ועיין זבחים דף פ"ח ע"ב דבגדי כהונה מכפרים עש"ה, וא"כ י"ל שכח הכפרה שלהם מסייע לכפרת הקרבן ועבודת הקרבן בעצמותה נצרכת אל הבגדים. וקצת ראיה לזה מדהזינן בעבודות גבולין כאכילת תרומה ונשיאת כפים וכיוצא דאין צריך שיהיה הכהן לבוש בם בגדי כהונה, א"כ חזינן דנחשב הכהן לכהן גם בלי הבגדים, וא"כ על כרחך דעבודות שבמקדש מפאת מעלתם צריכים כהן מקודש יותר דהיינו שיהיה מקודש גם ע"י בגדים ואם לאו הו"ל כזר לגבי עבודה שבמקדש והעבודה פסולה מפאת דחשיב כאילו עבדה זר, אבל העבודה בעצמותה נצרכת לבגדים כיון שהעבודה בעצמותה הרי אינה נצרכת לבגדים כלל ויש בה פסול רק מפאת שעבדה כהן הדיוט והיא צריכה כ"ג ודו"ק היטב. ואולם אם נאמר דגם העבודה בעצמותה נצרכת לבגדים אזי ממילא כהן הדיוט העובד עבודת כ"ג שאז שוב העבודה בעצמותה נצרכת לשמונה בגדים וכמובן, וא"כ ממ"נ הוא או מיותר בגדים מפאת עצמו או מחוסר בגדים מפאת העבודה ודו"ק (אמנם לפלוגיית

חוקה חוקה. דשמעוי יין [כתיב] חוקת עולם [וממחוסר] בגדים כתיב כהונה לחוקת עולם וברחיצת יד ורגל כתיב והיתה להם (ב) לחוקת עולם: **אי מהפס.** משמעוי יין הוה אמינא ה"מ דמחלי עבודה [במחוסר בגדים] בעבודה שהזר חייב עליה מיתה כדכתיב בההוא קרא (ג) בעבודכם אל תהל מועד ולא תמותו בעבודה שיש בה חיוב מיתה לפסולים הכתוב מדבר ואינה [ד] אלא מרבע עבודות זריקה והקטרה ויסוך המיס והיין כדלפינן בפ"ב בסדר יומא (דף כד.) מועבדתם עבודת מתנה וגו' והזר הקרב יומת עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה כגון קבלה והולכה וקמיצה וכל [ה] חיוב מיתות בפסולי עבודה מזרות גמרינן כתתן בפ' בתרא (לקמן קיב:) הקומץ והבולל והיוצק והמקבל דמיס וכו' ואין בהם לא משום זרות ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום שלא רחץ [ח] ידיים ורגליים אלמא מזר גמרינן: **אבל עבודה שאין זר חייב עליה מיתה אימא לא.** מחלי לה ממחוסר בגדים להכי כתב והיתה להם (ג) לכהונת עולם לשוויהו זרים כשאין בגדיהם עליהם ובזר אשכחן חילול ולא חלק בין עבודה שיש בה מיתה לעבודה שאין בה מיתה: **אשכחן מחוסר בגדים.** בכל העבודות: **שתוי יין מנלן.** דפסלי עבודה שאין הזר חייב עליה מיתה: **והא תנא מלהבדיל קנסיב לה.** דשתוי יין ולא גמר מגזירה שוה ואלו ניקו ויפלוג עלה למילף מקרא אחרינא: **הני מילי מקמי דפיקו ליה גזירה שוה.** לא הוה ליה למילף שתוי יין אלא מלהבדיל ומסקנא (ד) אילכר ליה גזירה שוה ותנא (ליה) שבקיה לאורחיה קמייתא ונקט גזירה שוה למילף משתוי (ט) יין מחוסר בגדים: **והא תנא.** נקטיה [ו] לגזירה שוה מחוסר בגדים הוא דליף בה משתוי יין ולא שבקיה לאורחיה: **והכי קאמר מנין שלא נחלקו** [יא] **כו'.** לעולם לא למילף מחוסר בגדים משתוי יין אתא אלא למילף שתוי יין ממחוסר בגדים והכי קאמר למדנו לעבודות של מיתה שמתחלקות בשיכרות מנין שלא נחלוק בין מחוסר בגדים לשתוי יין דכי היכי דמחוסר בגדים כל עבודותיו פסולות אף שתוי יין ושלא רחץ כן תלמוד לומר חוקה חוקה: **אלא** (ט) **בין החול למה לי.** הואיל ולא ילפינן מינה חילול לעבודה יב): **לא מוקים אמורא עליה.** למילרש (ו) בפירקין: **מיומא עצא לאחריה.** משעה שאכל ושתה ועשה יום טוב עד למחר דהכי משמע קרא יין ושכר אל תשת בבואכם וגו' וכן בשעה שאתה בא להבדיל ולהורות בין דבר קדושה לדבר חול אל תהי שכרות: **מהכא נפקא.** מחוסר בגדים: **מהפס נפקא.** אלמחי קרא אחרינא כתיב ולמאי איצטריך יג) הכהן הבא גבי ונתנו בני אהרן הכהן אם לא שמועינן מחוסר בגדים: **כיהונו.** בשעה שהוא מלובש בגדיו נקרא אהרן הכהן ולא כשהוא לבוש בגדי הדיוט: **אי מהפס.** מוהיתה להם כהונה הוי מוקמינא ליה ההיא (ד) בעבודה המעכבת כפרה אבל נתינת אם של הדיוט דמצוה בעלמא היא שהרי יש שם אם שירדה מן השמים (ז) אימא לא תיבעי בגדים קא משמע לן ונתנו בני אהרן הכהן אם להכי כתב הכא חסרון בגדים למילף [דלאף בעבודה שאינה מחוסר טו] כפרה] דאי טז) עבד אהרן בבגדי הדיוט לאו אפיר עבד. והא ליכא למיפרך לימא האי ולא תיבעי (ז) ההוא דהכא לאו בגדים כתיבי ואי לאו לכתב והיתה להם כהונה [אלא ותגרת אותם אבנט] דשמעינן כהונה תלויה בבגדים לא הוה יליעינן הכהן בכיהונו מאי היא: **הלבניים.** אבני יח) קאי דהוו הדיוטים: **כיהונן.** בראוין להן שנתלית כהונתן בהן: **אי מהפס.** מוהיתה להם כהונה: [**חיסור.** כגון כה"ג בבגדי כהן הדיוט: **אבל ייפור.** כגון כה"ג בבגדי כהן הדיוט: **מסולקין.** גרריין בקרקע: **מסולקין.** מן הקרקע מתוך שהם קנויים: **משוחקים.** ישנים: **כשרין** יט). ואע"ג דכתיב מדו בד [ויקרא ו] שהבא כמדתו כ) מלוה בעלמא היא ולא לעבוד: **חיסר אחת** כא). מכל הבגדים: **ייפר אחת.** הוסיף עליהם שום בגד בעולה: **רעייה.** אלפלטר"א שחוזר בין בשרו לבגד דבעינן ילבש על בשרו:

תלמוד לומר חוקה חוקה לגזירה שוה. מכאן אומר ר"ת דהא דאמרינן במנחות (דף יט.) כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינו אלא לעכב לאו מד טעמא נינהו דחוקה מגזירה שוה ותורה ממשמעות כ): **אתיא** חוקה חוקה ממחוסר בגדים. כפ' הנשרפין (סנהדרין דף פד.) אמרינן דאונן באזהרה דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר שלא יצא חילל ולא ילפי' שיהא במיתה [בג"ש] חילול חילול מתרומה משום דחילול בגופיה לא כתיב מכללא [דכ"ג] הוא דקאתי הוי דבר הבא מן הכלל וכל דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזירה שוה וקשה מהך דשמעתין דהא אין [כא] בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן אינו כתיב בפירוש וילפינן חוקה חוקה ממחוסרי בגדים וכן בכל הנך דכתיב ולא יחללו דדייקינן הא עבדו חיללו וילפינן כ) מיתה חילול חילול מתרומה ובתורה מן הרעה על היפה דלא ילפינן דלהוי במיתה בגזירה שוה דחטא חטא תירץ ר"ל יעקב מאולינ"ש משום דהוי דבר הבא מן הכלל [ונרין לחלק אמאי הוי דבר שבכלל] טפי מהני כ) ותימה לי דבפ' הנשרפין (שם פג.) בעי שתוי יין ושלא רחוץ ידים ורגליים במיתה מנא לן וקאמר דבגופייהו כתיב בהו מיתה בהדיא והשתא למה לי למיכתב מיתה תיפוק ליה מגזרה שוה דחוקה חוקה ממחוסר בגדים כדלפינן חילול בהו מהתם מיהו לקמן בפירקין (דף כד.) אמרינן דהוו אלשה כתובין כאחד ואין מלמדין מחוסר בגדים ושתוי יין ושלא רחוץ ידים והשתא אתי שפיר גם קושיית ה"ר יעקב כ) דהשתא בשלשתן כתיב מיתה מיותר למימר בהני (זרים) דווקא דמקריין זרים בגזירה שוה דחוקה איכא מיתה אבל יוצא אע"ג דקרוי זר אינו במיתה אבל שאר פסולין כגון ערל ואונן לא איצטריך קרא למעוטינהו ממיתה כיון דלא איקרו זרים. ברו"ך: חזרני בב) לומר דקושית ה"ר יעקב קיימת דהא בג) למ"ד נמי דבעי' שלשה כתובין הבאין כאחד ליכא מיותר כי אם השנים ואחד הוי לגופיה וא"כ תרי קראי במחוסר בגדים למה ובתרוייהו כתיב חקה ומיהו וחגרת דדרשינן מינה בד) חוקת עולם איצטריך משום חילול דאע"ג דממילא שמעינן בה) מדאיקרי [זר מ"מ] זר במכנסים לא כתיב ולעולם בפרשה דלעיל קאי מיתה אכולהו בגדים: **הג"ה כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה.** ואם תאמר הא דאמר רבי יוסי (יומא דף יב:) שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כהן גדול משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין מדקאמר משום איבה משמע דמן הדין כהן גדול הוא וא"כ כהן הדיוט תיפוק ליה משום מחוסר בגדים ואין לפרש דלאחר מיתת הראשון דאמר דלא הוי כהן גדול משום איבה דהא מודה ר' יוסי (שם יג.) דאם מת ראשון שני חוזר לעבודתו ויש לומר דכהן גדול נתמנה ב) לעבודתו בפה ומסתלק בפה (וכפ' ב) קמא דיומא (דף יב) דריש ליה מקרא מ) ובירושלמי) ומסתברא שהדבר תלוי במלך ואמרו הכהני' כמו שמלינו בפ' הבא על יבמתו (יבמות סא.) ביהושע בן גמלא דאוקמיה יגאי מלכא ואמרינן בירושלמי בה) ובפ"ק דיומא (דף יב:) ובתוספתא (דיומא פ"א ה"ד) ביוסף בן אלם מצפורי שאירע פסול בכה"ג ושימש תחתיו וכשיצא אמר למלך אדוני המלך פר ושעיר שנקרבו ל) היום משל מי [משלי או משל כה"ג א"ל המלך לא דייך שישמשת שעה א' לפני מי שאמר והיה העולם] כו' וידע שהוסר לא) מן הכהונה לב):

לא חוקה אינו לעכב. והיה ר"ת ז"ל אומר דכל היכא דאמרינן חוקה לעכב, מג"ש דמחוסר בגדים נפקא לן כי התם. ולא דאיק, חדא מדאיתמר התם (ביבמות) אמר רב כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינן אלא לעכב וקס"ד תורה וחוקה תרוויהו ואסיקנא אפי' תורה בלא חוקה וחוקה בלא תורה, ואי מג"ש היכי קס"ד למימר הכי, אלא ודאי מגופיה משמע, וכי אסיקנא אפי' חוקה בלא תורה הכי נמי הוא. ועוד דאי מג"ש היכי דרשינן ק"ו, וכי אתי ק"ו ומבטל ג"ש. ושמעתי שכך פירושה של אותה שמועה שבזבחים מנין שמחלל עבודה נימא דכשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה דחוקה עיכובא להכי מהניא לן, ופריק גמר ממחוסר בגדים והתם כתיב בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם והוו להו זרים ומחללין עבודה. זה תירץ רבינו ז"ר. ויש לפרש דהתם כתיב ירחצו מים ולא יאותו מצוה אבל בהכנים לקדש אבל עבודה אינה פסולה בכן שלא תלה הכתוב עבודה בקידוש כלל, כמו שתלה הכשרה דפרה בשחיטה ולפיכך חוקה שכתוב בה אינה אלא לעכב, אבל התם ליכא למימר הכי. זה נ"ל (רמב"ן חולין כד.):

תלמוד לומר חוקה [1] **חוקה** [2][3] לגזירה שוה אי מהתם הוה אמינא הני מילי עבודה דזר חייב עליה מיתה אבל עבודה דאין זר חייב עליה מיתה אימא לא קמ"ל אשכחן מחוסר בגדים שתויי יין מנלן אתיא חוקה חוקה ממחוסר בגדים והא תנא ולהבדיל [א] בין וגו' קא נסיב לה מקמי דליקום [ב] גזירה שוה והא תנא מחוסר בגדים הוא דקא יליף משתויי יין ה"ק מנין שלא [ג] נחלקו בין מחוסר בגדים לשתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים תלמוד לומר חוקה חוקה לגזירה שוה אלא להבדיל למה לי לכדרב [4] דרב לא מוקים אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות אבתי מהכא נפקא מהתם נפקא [5] ונתנו בני אהרן הכהן [ד] [6] בכיהונו [7] לימד על כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה אי מהתם הוה אמינא [8] ה"מ עבודה דמעכבא כפרה אבל עבודה דלא מעכבא כפרה לא ואכתי מהכא נפקא מהתם נפקא [9] וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים וגו' הכהנים [10] בכיהונן [11] מכאן לכהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול ועבד עבודתו פסולה אי מהתם הוה אמינא הני מילי חיסור אבל ייתור לא קמ"ל: [12] תנו רבנן היו מרושלין מסולקין משוחקים ועבד עבודתו כשירה [13] לבש [ה] שני מכנסים שני אבנטים חסר אחת יתר אחת או שהיתה לו רטיה על מכת [ה] בשרו תחת בגדו [14] או שהיו

[1] ויקרא ל. כריתות יג: [מס' סופרים פ' יח הל"ד], [2] ת"כ ויקרא נדבה פ"ה ה"ט, [3] יומא כז. וע"ש, [4] תוס' דמנחות פ"ח ה"ו, ירושל' יומא פ"ג ה"ו, [5] פסחים סה: [לקמן לה.], [6] ויקרא י ט, [7] יומא נג., [8] לקמן לה. פסחים סה יומא כא כג, [9] [עיין תוס' מנחות יט. ד"ה מוהיה ותו' חולין כד. ד"ה אמרן], [10] סנהדרין פג, [11] ועיין תו' יבמות נה ד"ה אתיא, [12] לעיל יז ד"ה אין, [13] יומא פ"א ה"א, מגילה פ"א ה"י, הוריות פ"ג ה"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מנין שלא נחלוק בין מחוסר: (ב) רש"י ד"ה מוקם וכו' להם חק עולם: (ג) ד"ה אבל עבודה וכו' והיתה להם כהונה לחוקת עולם: (ד) ד"ה הני מילי וכו' דאידכר וכו' שתויי יין ממחוסר בגדים: (ה) ד"ה אלא ולהבדיל בין הקודש ובין המוא למה: (ו) ד"ה לא וכו' בפירקיה:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל מולהבדיל (ש"מ). וכל"ל בכש"י: ב) דחיקום ליה כל"ל (ש"מ). וכרש"י הני מילי מקמי דתיקו ליה ג"ש: ג) הכהן הכהן בכיהונו (*שמב"י): ד) בכי"ל נוסף שתי כתנות. וכ"ה בתוספתא דמנחות: ה) תיבת מכת נמחק (ש"מ). ובתוספתא שם הגיהו על גבי: ו) ואינן (כי"פ): ז) ל"ל דכל (רא"ש): ח) דחרץ (כי"י): ט) שתויי יין ממחוסר בגדים כל"ל (*ש"מ וגליון, וכ"ה בב"ח): י) ל"ל כי נקטיה (רא"ש): יא) ל"ל נחלק (ש"מ): יב) ל"ל עבודה (*כי"ב וג'): יג) איצטריך האי הכהן (*ש"מ): יד) ל"ל לההיא (*ש"מ): טו) ל"ל מעכבת (יעב"ץ): טז) ל"ל אי: יז) ולא תיבעי האי, דההוא דהכא כו' כל"ל (צ"ק). ס"א ולא תיבעי ההוא קרא דוהיתה להם כהונה דהכא כו' (גליון): יח) אבני אהרן (כי"י): יט) לכלותה ל"ל כשרה. אבל בכתה"י ודי"ל כלפיינו: כ) אחד מן הבגדים (כי"י). וכן בגמ' כ"ל ל' חיסר אחד יתר אחד: כא) ל"ל דאין (ש"מ): כב) מנלן עד סה"ד היא הגה"ס (ש"מ): כג) דהא אפי' למ"ד (צ"ק): כד) מינה אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם אצטריך כו' כל"ל (צ"ק, ח"מ): כה) שמעינן נמי מיתה מדאיקרי זר, מיהו לא כתיב ולעולם כו' כל"ל (צ"ק ועש"ב). וגי' ח"ל שמעינן במיתה מדאיקרי זר מ"מ מכנסים לא כתיב כו'. ועש"כ: כו) ל"ל מתמנה (ש"מ): כז) ובירושלמי בפ"ק דיומא דריש לה מקרא ומסתברא כו' (עפ"י תוס' יומא יב ע"ב, ש"מ, וצ"ע): כח) בירושלמי ובתוספתא (ע"פ תוס' שם וש"מ): כט) ל"ל ואיל. ותיבת ושעיר נמחק (רש"ש): ל) ל"ל שקרבין (גליון ובתוס' שם): לא) שהוסע (ש"מ ובתוס' שם): לב) מן הכהונה גדולה. כן נוסף בגליון עתוס' שם:

ליקוטים

ת"ל חוקה חוקה. כל מקום שנאמר חוקה אינו אלא לעכב והכי איתא במנחות (י"ט א). ואי קשיא לך הא דאמרינן בשחיטת קדשים שלא דחוק ידים ורגלים מגלן יליף חוקה חוקה ממחוסר בגדים, והתם עיכובא הוא אלמא

אהכהן שהיה כהן גדול אם לא היו כל בגדיו עליו דהיינו שמונה בגדים אין כהונתו עליו, דכיון דקרא מיירי בהכהן ובניו אית לן למימר הכי (מהר"פ ז"ל): **רש"י** ד"ה **אבל** עבודה כו' **ולא** חלק בין עבודה שיש בה מיתה לעבודה שאין בה מיתה. הגהת הכ"ר פ' ז"ל, וז"ל ולכתוב הא' קרא דבגדיהם עליהם ולשתוף מלהבדיל בין הקודש ובין המוא, וי"ל דלמסקנא ניחא שפיר, ע"כ:

יז א מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ד:
יח ב ג מיי' שם הלכה ה:

תורה אור השלם

1. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
ויקרא י, ט
2. וְהָגַרְתָּ אֹתָם אֲבַנֵּט אַהֲרֹן וּבָנָיו וְחָבַשְׁתָּ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יַד אַהֲרֹן וְיַד בָּנָיו:
שמות כט, ט
3. וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמُתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חֹק עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם:
שמות ל, כא
4. וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ:
ויקרא א, ז
5. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפֶּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא א, ח

מוסף רש"י

דרב לא מוקי אמורא עליה. לא היה מעמיד תמוהגמן לפניו לדרוש דרשה לרבים מיומא טבא להבריה. כלומר משעה היום יום טוב לפיכך לאחר שעודה עד ממר: **משום שכרות.** דרב אוריי היה מורי בדרשה שלו כלאמרינן בכריתות, ושכור אסור לוהות דכתיב יין ושכר אל תשת וכתיב לוהות אם בני ישראל (בריבה ד.) **הכהנים בכיהונם.** כלומר בבגדי הדיוט הזקוקין להם (עירובין קג:) **מרושלים מסולקים.** ביומא כג ע"ב פירש"י, מדו כמדתו, כאן למדך שיהא כתונת כהנים למדת קומתו, לא נגררת ולא מסולקת, והכי אמרינן בזבחים: **משוחקים.** כשרין לכל עבודה ובלבד שלא יהו מקורעין (יומא כד.):

לעזי רש"י

איפלשטר"א אינפלשטר"א. תחבושת.

שיטה מקובצת

אבל עבודה דלא מעכבא כפרה לא. פ"ה כגון נתינת אם המצוה בעצמה כו'. אבל לא דלה לפרש משום דכל עיקר נתינת אם אינו אלא הוא לורך הקטרה (והכתקרה) [והקטרה] לא מעכבא, משום דאינה הקטרת קומץ דמעכבא שמביר המנחה. וא"ת מ"מ לישתוף בקרא דבגדיהם עליהם דכיון דחזינן אלא מעכבא פ"ה דמעכבא, וי"ל דאי דבגדיהם דדרשינן מינייה דבי אין בגדיהם עליהם לא הוי הכהן לא הוי דרשינן הבא מהכהן בכיהונו לענין בגדים דבגלא הוי אפיר כיהונו, לתכי אינטריך ויהיה בו דבגדיהם עליהם לגלויי בעלמא דבכל מקום אמרינ כהן דמשמע שהקפיד בכיהונו כפ"ה. מיהו קשה לעיל בפ"ק (דף יג.) אמאי איצטריך והקריבו הכהנים בני קבלה לומר (בכיהונו) [בכהן ובכלי] שרת, תיפוק ליה מאין בגדיהן עליהם בדדרשינן הבא דהוי לה זרים, וי"ל דאי הוי כתיב בני אהרן ולא הכהנים הו"א דלא קפיד קרא אהכהנים בכיהונו והא דאמר הבא הוא לה זרים הו"א ה"מ במקום שכתוב כהן דמשמע שהקפיד בכיהונו, והילכך איצטריך לומר כהן בכיהונו. וא"ת א"כ מאי פריך הבא הא מהכא נפקא [ומהכ] ליה דמתא אם בעבמת הכהנים, ניחני כדפי', וי"ל דאמני הבא דהאי ונתנו בני אהרן בגדי כהונה, דאי לא הוה כתיב הבא לא הוה אמינא דבגדי כהונה דבעינן בגדי כהונה בכל מקום אלא ב

יח: **כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים**

מסולקין כשרין. הא דתניא בפ׳ תמיד נשחט (פסחים סה:) מדו בד כמדתו פי׳ הקונטרס דהיינו למלוה ולא לעבד:

ואידך אשר לא דריש. משמע הכא דאיכא דמרבה כסות דסומא ולא מרבה בעלת חמש ומקשה ר״ת דבפ׳ התכלת (מנחות דף מג.) גבי פלוגתא דר׳ שמעון מרבי התם רבי שמעון כסות סומא מאשר תכסה ובעלת חמש מאשר ולאו פירכא היא דההיא סוגיא כמאן דמרבי הכא בעלת חמש ומיהו קשה אההיא דמנחות ולקמן [כב] בפ׳ בית שמאי (דף מ.) אמרינן דר״ש אשר לא דריש ויש לומר דהכי אמרינן אשר כי האי לא דריש וטובא איכא כי האי גוונא בפ׳ קמא דבכורות (דף ו:) דדריש ר״ש את הגמל ובפ״ק דמנחות (דף יא:) לא דריש את: **והתניא** משוחקין כשרין. תימה דזיומא (דף יב:) דרשינן מה ת״ל ילבש לרבות את השחקין ואמאי צריך רבוי [ט]: **ואימא עמרא.** ה״ר אפריים היה מדקדק דקנסום דתנן שילהי כלאים שמותר עם למר אין זה מה שאנו קורין קנב״ש בלע״ז מלגא פריך ואימא קנסום שעולה בד בגד והיה אומר דקנסום בד [כה] הוא פשתן ואסור עם הצמר משום כלאים [כו] והשיב לו רביעו חייס כהן דהאי לגא פריך ואימא קנסום משום דבגדי כהונה אי אפשר להיות אלא מצמר ופשתים דכל בגדיים המלוכים בתורה פתים היינו צמר ופשתים [כז] ועוד דכל קנסום אינו עולה בד בגד דפירש בקונטרס בד בגד קנה יחידי מכל גרעין ואין שני קניס עוליס מגרעין אחד ואפשר דקנסום אינו כן אלא [כח] כמו חיטין שכמה שבלין עולין ומחיטה אחת [כט]:

[א]מטושטשין או מקורעין ועבד עבודתו פסולה אמר רב יהודה אמר שמואל מרושלין כשרין מסולקין פסולין והתניא מסולקין כשרין אמר רמי בר חמא לא קשיא כאן שסילקן על ידי אבנט כאן דליתניהו מעיקרא כלל רב אמר [ב]אחד זה ואחד זה פסולין: רב [א] הונא איקלע לארגיזא רמא ליה בר אושפיזכניה מי אמר שמואל מרושלין כשרין ומסולקין פסולין והתניא מסולקין כשרין א״ל בר מינה דהאיא דשנייה רמי בר חמא אלא לרב קשיא וכי תימא מאי מרושלין מסולקין על ידי אבנט [ג]ואבנט מיגז אגיז [ד] אלא מסולקין קשיא אמר רבי זירא רב חדא תני [ה]מרושלין שסילקן ע״י אבנט כשרין אמר ר׳ ירמיה מדיפתי מרושלין שלא סילקן תנאי היא [ו]דתניא [1]על ארבע כנפות כסותך ארבע [ז]ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר [1]אשר תכסה בה [ח]הרי בעלת חמש אמור הא מה אני מקיים ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ותניא אידך על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש ארבע ולא חמש מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר יתר כמאן דאיתיה דמי ומר סבר כמאן דליתיה דמי לא דכ״ע כמאן דאיתיה דמי ושאני הכא דרבי רחמנא אשר תכסה בה ואידך האי אשר תכסה בה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא [2]וראיתם אותו [ט]פרט [י]לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה [יא]הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים [ואידך נפקא ליה מאשר ואידך [יב]אשר לא דריש]: [יג]תנו רבנן [3]בד [יד]שיהיו של בוץ [טו]בד שיהו חדשים [כ]בד שיהו שזורים [לא]בד שיהו חוטן כפול [לב] ששה בד שלא ילבש של חול עמהן א״ל אביי לרב יוסף בשלמא שיהו של בוץ הא קמ״ל בוץ אין מידי אחרינא לא אלא בד שיהו חדשים חדשים אין שחקין לא והתניא משוחקין כשרים אמר ליה ולימעמיך בד שיהו חוטן כפול ששה בד חד חד לחודיה משמע אלא הכי קאמר בגדים שנאמר בהן בד צריכין שיהו של בוץ חדשים שזורין שיהא חוטן כפול ששה יש מהן למצוה יש מהן לעכב [לג]ממאי דהאי בד כתנא הוא אמר רבי יוסף [לד] ברבי חנינא [לה] דבר העולה מן הקרקע בד בבד אימא עמרא עמרא מיפצל כיתנא נמי מיפצל על ידי לקותא מיפציל רבינא אמר מהכא הכי קאמר בגדים שנאמר בהן בד צריכין שיהו של בוץ חדשים שזורין שיהא חוטן כפול ששה יש מהן למצוה יש מהן לעכב [לו]ממאי דהאי בד כתנא הוא אמר רבי יוסף [4]פארי פשתים יהיו על ראשם [ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע] א״ל רב אשי לרבינא והא עד דאתא יחזקאל מגלן ולטעמיך הא [לז]דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו [5]כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי [לח](לשרתני) עד שבא יחזקאל מגלן אלא גמרא גמירי לה ואתא [לט] יחזקאל ואסמכיה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה כו׳ מאי [מ]לא יחגרו ביזע אמר אביי [מא]לא יחגרו במקום שמזיעין כדתניא כשהם חוגרין אין חוגרין לא למטה ממתניהן ולא למעלה מאציליהן אלא הניחם מתפללת ומתחלקת לשנים על גבי בהמה מאליה: **ליפנא נמי מיפלי.** לפני טוויתו כותשים הגבעול והוא נחלק לימין הרבה: **אגב לקוחא.** שמכין אותו וחובטים אותו בעץ או בגלגל הוא נכתש ונחלק: **ומכנסי פשתים יהיו וגו׳.** ובעלמא [מב] הרי הוא אומר [ויקרא ו] ומכנסי בד ש״מ בד היינו פשתים: **דבר זה.** קאמר [מג] לה לקמן (דף כב:) אמתני׳ דקתני ערל מחלל עבודה: **בן נכר.** שנתנכרו מעשיו [מא] מחמת ערלת לבו שהוא ערל לב רשע: **וערל בשר.** שמתו אחיו מחמת מילה לא יבא אל מקדשי. ולקמן (דף כב:) יליף בה חילול בהדיא: **במקום שמזיעין.** במקום שהבשר נכפל על הבשר ומתחמם ומזיע: **כשהן חוגרין.** אבנטיהם בשעת עבודה: **למטה ממתניהם.** מקום שנכפל ונופל שומן הבטן על הקילבוסת שקורין אנק״ת: **ולא למעלה מאציליהן.** למעלה מנגד [מב] מרפקן שקורא קוד״ת לפי ששם היד שוכב תמיד על הלעות ומזיע:

[א] מטושטשין. בטיט: מקורעין. ואפילו הן חדשים דלאו בגד [מ] הוא [ז] הרלוי לעבודה דבעינן [מ] לכבוד ולתפארת: **לאן שסילקן ע״י אבנט.** משקוליי״ר [ח] בלע״ז כדרך שהנשים עושות כשרין דהא איתנהו: **אחד זה ואחד זה.** אחד מרושלין ואחד מסולקין יותר מדאי שלא על ידי אבנט: **והתניא.** בברייתא דלעיל: **אלא לרב קשיא.** מרושלין: **וכ״מ מאי מרושלין.** דמכשר תנא כגון שסילקן עד למדתו על ידי אבנט ומקשה ליה תנא דקסבר אבנט מיגז אגיז כלומר כל סלוק שע״י אבנט הוה ליה כחותך ונוטל היתר שבהן ומכשירו: **אלא מסולקין קשיא.** דקתני כשרין ומתם מסולקין גבוהין מן הקרקע למעלה מרגליו ממעט ולרב ליכא לאוקומא כגון שסילקן ע״י אבנט כדתרלה [מ] שמולת דהא על כרחין לרב [נ] דשני לסילוק אבנט מיגז אגיז והשתא [יא] הוו [יב] כולהו כקליס מעיקרא: **רב חדא תני.** להנך מרושלין ומסולקין דבריתא בחדא מילתא תני להו מרושלין שסילק ריסולן ע״י אבנט על כדי מדתו כשרין אבל מסולקין יותר מדאי פסולין אפילו ע״י אבנט: **ולא שלש.** לימד על טלית של בת שלש כנפות שפטורה מן הציצית ואיכי דמי כגון שעיגל אחת מד׳ כנפיה: **בת חמש.** כגון שחתך מעט מן הכנף ולא עיגל שני מורסי קרנתא [נא] ממקום חתך דנעשה כשתי כנפות: **הרי בעלת חמש אמור.** לחיוב דריבויא הוא: **מר סבר.** מאן דפטר בעלת חמש סבר לא אמרינן יתר כמאן דליתיה דמי אלא כמאן דליתיה הוא ולא קריגן לה בת ארבע ומאן דמחייב ס״ל יתר כמאן דליתיה דמי להאי חמישי וגבי מרושלין נמי לא הוי יתרות בגדיים: **פרט לכסות לילה.** [ס] טלית העשויה לכסות לילה פטורה מן הציצית: **שישנה בראיה זו.** וקרינן ביה וראיתם אותו: **בד.** [נא] שהוא [נב] מן בוץ כדמפרש לקמן ממשמעותא: **חדשים.** כשעה שהיו בגדי [נג] פשתן: **שיהו שזורים וחוטן כפול ששה.** ולקמן פריך והא בד לחודיה משמע כמו לבדו: **שלא ילבש של חול עמהם.** דמשמע לבדו ילבש: **וליטעמיך.** דילפת לה ממשמעותא [נד] (ד) מקרא חוטן כפול ששה מנא ליה: **דכתיב שנאמר בהן בד בריכין כו׳ יש מהן למצוה.** חדשים [נה] לגוי דלאו ממשמעותא אתי: ויש מהן לעכב. בוץ ושזורים וחוטן כפול ששה. בוץ כדמפרש ואזיל דבר העולה מן הקרקע בד בגד. שזורים כיון דבד היינו בוץ ובעלמא קרי להו שש משזר. וחוטן כפול ששה [נו] כדאמרינן בסדר יומא (דף עא:) וילפינן בסדר יומא מקראי דבריס שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה וליף ליה לעיכובא: **העולה מן הקרקע בד בגד.** קנה יחידי מכל [נז] גיזעי ואין ב׳ קניס עוליס מגזע אחד: **ואימא עמרא.** שאף האמר עולה מן הבהמה בד בגד ניימא ניימא לבדה: **מיפלי.**

מטושטשין. (פסחים סה:) הוא [ז] הרלוי לעבודה דבעינן [מ] לכבוד ולתפארת: **לאן שסילקן ע״י אבנט.** משקוליי״ר [ח] בלע״ז כדרך שהנשים עושות כשרין דהא איתנהו: **אחד זה ואחד זה.** אחד מרושלין ואחד מסולקין יותר מדאי שלא על ידי אבנט: **והתניא.** בברייתא דלעיל: **אלא לרב קשיא.** מרושלין: **וכ״מ מאי מרושלין.** דמכשר תנא כגון שסילקן עד למדתו על ידי אבנט ומקשה ליה תנא דקסבר אבנט מיגז אגיז כלומר כל סלוק שע״י אבנט הוה ליה כחותך ונוטל היתר שבהן ומכשירו: **אלא מסולקין קשיא.** דקתני כשרין ומתם מסולקין גבוהין מן הקרקע למעלה מרגליו ממעט ולרב ליכא לאוקומא כגון שסילקן ע״י אבנט כדתרלה [מ] שמולת דהא על כרחין לרב [נ] דשני לסילוק אבנט מיגז אגיז והשתא [יא] הוו [יב] כולהו כקליס מעיקרא: **רב חדא תני.** להנך מרושלין ומסולקין דבריתא בחדא מילתא תני להו מרושלין שסילק ריסולן ע״י אבנט כשרין אמר ר׳ ירמיה מדיפתי מרושלין שלא סילקן תנאי היא [ו]דתניא [1]על ארבע כנפות כסותך ארבע [ז]ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר [1]אשר תכסה בה [ח]הרי בעלת חמש אמור הא מה אני מקיים ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ותניא אידך על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש ארבע ולא חמש מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר יתר כמאן דאיתיה דמי ומר סבר כמאן דליתיה דמי לא דכ״ע כמאן דאיתיה דמי ושאני הכא דרבי רחמנא אשר תכסה בה ואידך האי אשר תכסה בה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא [2]וראיתם אותו [ט]פרט [י]לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה [יא]הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים [ואידך נפקא ליה מאשר ואידך [יב]אשר לא דריש]: [יג]תנו רבנן [3]בד [יד]שיהיו של בוץ [טו]בד שיהו חדשים [כ]בד שיהו שזורים [לא]בד שיהו חוטן כפול [לב] ששה בד שלא ילבש של חול עמהן א״ל אביי לרב יוסף בשלמא שיהו של בוץ הא קמ״ל בוץ אין מידי אחרינא לא אלא בד שיהו חדשים חדשים אין שחקין לא והתניא משוחקין כשרים אמר ליה ולימעמיך בד שיהו חוטן כפול ששה בד חד חד לחודיה משמע אלא הכי קאמר בגדים שנאמר בהן בד צריכין שיהו של בוץ חדשים שזורין שיהא חוטן כפול ששה יש מהן למצוה יש מהן לעכב [לו]ממאי דהאי בד כתנא הוא אמר רבי יוסף [4]פארי פשתים יהיו על ראשם [ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע] א״ל רב אשי לרבינא והא עד דאתא יחזקאל מגלן ולטעמיך הא [לז]דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו [5]כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי [לח](לשרתני) עד שבא יחזקאל מגלן אלא גמרא גמירי לה ואתא [לט] יחזקאל ואסמכיה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה כו׳ מאי [מ]לא יחגרו ביזע אמר אביי [מא]לא יחגרו במקום שמזיעין כדתניא כשהם חוגרין אין חוגרין לא למטה ממתניהן ולא למעלה מאציליהן אלא

ראיתם אותו פרט לכסות לילה. לילה לאו זמן ציצית הוא דאמעיט מוראיתם אותו. להרמב״ם כל מה שלובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום ומה שלובש ביום חייב אפילו מיוחד לילה. ולהרא״ש כסות המיוחד לילה פטור אפילו לובשו ביום וכסות המיוחד ליום או לילה ולילה חייב אפילו לובשו בלילה (עו״ש תו״ס פ׳ י״ח): א״ל אביי לרב יוסף כו׳. הכונה דאביי הבין דתנא דבריתא ממשמעות בד דריש שיהיו חדשים, כלומר כדרך שהוא מבריית״א שעלה בבדיו, ועל זה הקשה מהבריית״א דקתני משוחקין כשרים. ורב יוסף השיב לו דאיך יתכן דתנא דבריית״א כל הני דרשות ממשמעות בד מפיק להו, דהתינח ברץ ושיהיו חדשים דנאמר דממשמעות בד מפיק להו, אלא שיהא חוטיו כפול ששה איך יתכן דממשמעות בד מפיק לה, דהא מלבד שאין המשמעות מורה בהיפך דבד חד חד לחודיה משמע. אלא ע״כ דכונת הבריית״א היא דה״ק בגדים שנאמר בהם בד צריך שיהיה בהם כל אלו התנאים שהזכיר, ולא ממשמעות דבד נפיק אלא כל אחד ואחד נלמד ממקומו כו׳ (מקל״מ פ״ח מה׳ כלי המקדש ה״ג ע״ש בלחם). משוחקין כשרים. וכגון שלא נקרעו, דקרועין ודאי פסולין כדאמר בפ׳ כל הזבחים היו מטושטשין או מקורעין ועבד עבודתו פסולה. והתם נמי משמע דלכתחילה בעינן חדשים, והכי דריש התם בד שיהו של בוץ, בד שיהיו חדשים, מיהו אינו מעכב אם עבד בשחקים, והכי משמע התם. מיהו הא לא ידע ר׳ עד אימת נקראין חדשים ולא שחקין, דהא אי אפשר לומר שיהו מיד נקראין שחקין לאחר שעבד בהן פעם אחת, דא״כ לכל עבודה היו צריכין לבגדים אחרים. ותימה אמאי לא יהיו שיעורא למילתא (תוס׳ ר״י הלבן זיומא יב ע״ב. וכ״כ תו״ס שם נקיטו. הוגה נכמתם לפמוים): משוחקין. כל זמן שלא נשחק השער קרויין חדשים, אבל אם נפל השער וחוטי בגד של שתי ועבד נראים בחדק כבר ישן הוא, והיינו נמי דתני׳ בזבחים מסולקים משוחקים, כדמתרגמי׳ בקרחתו או בגבחתו בשחקותיה או בחדרתותיה, והיינו שנשחק ונשר השער מעל חוטי שתי ועבד (פי׳ הר״ש פ״כ פ׳ לו):

שבשמים: בב) מכנגד וכו׳ **ששם הזורות שוכב** (*שמכ״ר): **בג)** ל״ל דלקמן (צ״ק, מהר״ם ש״ף): **בד)** ל״ל דקבנ״א (גל׳ קה״ר). וכ״מ בתוס׳ הלא״ש זומת עמ ע״ב: **בה)** הוא מין פשתן כל״ל (ש״ם): **בו)** בש״מ נוסף ושלח לה״ת תשובות מלאות שער שתלש מזקנו על מנהג הגולה מרוב צער. וכד״ל הגוס׳ אמ״ז הגוס׳ דמ״ז והשיב לו ר״ת בר׳: **בז)** ופשתים לתנא דבי ר׳ ישמעאל וגם לרבנן דתנא דבי ר׳ ישמעאל לא קשה מידי לפום מאי דפירש בקונטרס כו׳ כל״ל והמתר נמתק (ש״ם): **בח)** ל״ל אלא כמה קנים יוצאים מגרעין אחד כמו (ש״ם):

ח) מנחות מג: ספרי שלח קטו, **ט)** מנחות שם. שבת מז: ספרי שם, ירושל׳ ברכות פ״ג ה״ב, קידושין פ״א ה״ז, **ג)** [לקמן מ. מנחות מג:], **ד)** ת״כ צו פ״ב ה״א, אחרי פ״א ה״ה, ירושל׳ יומא פ״ג ה״ו כה״ע, **ה)** [יומא עא:] ירושל׳ כלאים פ״ט ה״א, **ו)** [לקמן כב:] יומא עא: תענית יז: [מו״ק ח.] סנהדרין כב: ודף פג:, **ז)** ליתא בקרא, **ח)** שמות כח ב, **ט)** [ע׳ מו׳ יומא יב: ד״ס ילבש], **י)** [וש״ע מו׳ שם עא: ד״ס ואימתן]:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מקורעין וכו׳ בגד הראוי הוא דפעינן: **(ב)** ד״ה בת ממש וכו׳ דמקום: **(ג)** ד״ה בד שיהו מין בוץ: **(ד)** ד״ה ולטעמיך וכו׳ מקרא כו׳ ליה הס״ד ואמ״כ מ״ם בגדים שנאמר:

גליון הש״ס

רש״י ד״ה פרט לכסות וכו׳ טלית העשויה. וכ״כ רש״י שבת דף כז ע״ב ד״ה לכסות ועי׳ מנחות דף מ ע״ב בהס״ד ד״ה ה״ג:

לעזי רש״י

משקורצייר״ר אישקורצייר״ר. לקצר (ע״י הפשלה). אנק״ת הנק״א. מותן קוד״א. מרפק.

שינויי נוסחאות

א) רבה בר רב הונא (דק״ס ונ״ש): **ב)** גאיר כל״ל. וכן בהס״ד (ע״פ ש״מ): **ג)** בת״כ פ׳ לו הגוס׳ בד שיהו כפולין. וכ״ה בירושלמי יומא פ״ג ה״ג, ומפרש לה שיהו בגדים כפולים לכל אחד ואחד ומפיק טעמא מדכתיב ולבני אהרן תעשה כתנות, לכל אחד תעשה כתנות (ראב״ד בת״כ שם). אבל בפי׳ ר׳ הלל שם מפרש דכפולין היינו כפול ששה כתכלת: **ד)** ל״ל יוסי (ש״מ): **ה)** בכי״ר יוסף אמר קרא בד. וכ״ה ביומא: **ו)** ס״ל דאסמכוה רבנן אקרא (ש״מ). ותמנס בשאר מקומות המקבילים בפ״ם פ׳ תמיד דלפמינו: **ז)** דלאו בגד הראוי הוא לעבודה. כל״ל (ש״מ וצ״ק. וב״ה בבי״ר). ועי׳ טה״ק שכתב דלהיום הגיהו, דלדרכה הגיהה שלפנינו היא בדקדוק גדול. ע״ש: **ח)** פי׳ לקלר (ע״י הפשלה) (לעזי רש״י): **ט)** בדתריץ לשמואל כל״ל. **י)** ס״ל דבירן דאמרינן דאבנט מיגז אגיז, א״כ כשסילק ע״י אבנט יותר מכדיינם היו פסולים מטעם דאבנט מיגז אגיז להו, מה דסילק כמאן דליתניהו מעיקרא כלל (ש״מ): **יא)** שני לרב כל״ל. **יב)** ס״ל דבמרושלין דבריתא כשרישלן ע״י אבנט אם כן ש״מ דמסולקים דבריתא לאו דסילק ע״י אבנט הוא, אלא בקצרים מעיקרא, וקתני כשרים (ש״מ): **יא)** ל״ל השתא (רש״ש): **יב)** הוו להו כקצרים (כ״י פ): **יג)** בכתה״ר שיהא של בוץ: **יד)** ל״ל בבדי פשתן (*שמכ״ר): **טו)** ס״ל ממשמעותיה דקרא וכו׳ ששה מי משמע ליה מקרא (צ״ק וכנע״ז בכי״ר): **טו)** הדשים למצוה לגוי כל״ל (ש״מ). ותמ״כ ל״ל ולאו ממשמעותא (*צ״ק): **יז)** ששה דילפינן בסדר כו׳ ותימה כדאמרינן בסדר יומא ליתא (כתה״ר): **יח)** מכל גרעין וכו׳ עולים מגרעין (כתה״י וכ״ה בתוס׳): **יט)** ובעלמא קרי להו מכנסי בד כל״ל (*ש״מ): **כ)** לקמן קאמר לה כל״ל (*ש״מ): **כא)** בכי״ם נוסף לאביו

כב) מכנגד וכו׳ **ששם הזורות שוכב** (*שמכ״ר): **בג)** ל״ל דלקמן (צ״ק, מהר״ם ש״ף): **בד)** ל״ל דקבנ״א (גל׳ קה״ר). וכ״מ בתוס׳ הלא״ש זומת עמ ע״ב: **בה)** הוא מין פשתן כל״ל (ש״מ): **בו)** בש״מ נוסף ושלח לה״ת תשובות מלאות שער שתלש מזקנו על מנהג הגולה מרוב צער. וכד״ל הגוס׳ אמ״ז הגוס׳ דמ״ז והשיב לו ר״ת בר׳: **בז)** ופשתים לתנא דבי ר׳ ישמעאל וגם לרבנן דתנא דבי ר׳ ישמעאל לא קשה מידי לפום מאי דפירש בקונטרס כו׳ כל״ל והמתר נמתק (ש״מ): **בח)** ל״ל אלא כמה קנים יוצאים מגרעין אחד כמו (ש״מ):

כנגד אצילי ידיהם. על געותיהן כנגד המרפק: איזגדר מלכא. כך שמו ומלך פרס היה: והוה מידלי המייניאי ותיתייה ניהליה. אנגנטו היה גבוה חגור מלמעלה מכנגד אצילי ידיו והפשיטו [ה] למטה כדי לגחותו: אמר ממלכא דהניס כסיב כנו. ולריכין אתם לגהות עלמכם בתפארת של כהניס דכתיב בהו לא יחגרו ביזע: כורך עליה גמי. בשעת עבודה שגגאי הוא (ג) שתראה שם מכתו ואע"ג דגמי מסי מכה וכל דבר שיש בו משום רפואה אסור משום שבות [ז] גזירה שמא ישחוק שמנים ס"מ במדינה אבל במקדש לא גזרו משום שבות: ואם להוציא דם. שמתכוין [ז] לכך: אין ואין אסור. דמבורה הוא ואיסור לאוריימתא: לילות. [ז] בגד"ל: אבל שלא במקום בגדים. כגון אצבע: ופיפוק לי משום דחוזק. בין ילו לעבודה ואסור דבעינן ולקח הכהן שתהא קבלה בעצמו של כהן ומיהי שרי (ד) ר' יוחנן: בשמאל. [ו] שאינה כשרה לעבודה: שלא במקום עבודה. כגון על [ה] גב היד: ופליגא דרבא. אדרבי יוחנן: שלא על שלא חוללות. כלומר הוי יתור בגדים ואיידי דנקט [ט] בגימא אחת במקום בגדים ליגשא דחליגה דשייכא בה נקט נמי במסקנא ליגשא דחליגה: ודאי פליגא. דהא אמר [שלא במקום בגדים] (ה) לא הוי יתור בגדים ואפי' שלא על שלא במשמע: מי לימא דפליגא. דאיכא אמר ליגלוג קטן חוזק ורבא אמר פחות משלש לא חוזק: דחשיב. לפי שעשוי לנוי והוי בגד: ל"א אמרי לה כו'. בדר' יהודה בר' חייא לא פליגי ליגשי דחוזק נמי דקאמר משום יתור בגדים הוא דלא שייכא (ו) למימר חליגה שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה אלא ר' במקום עבודה אפי' נימא חייגא. ובדר' יוחנן הוא דפליגי ליגשי: לימא [יא] פליג. דרבא אדר' יהודה דאילו [יב] רבי יוחנן פשיטא לן דפליג עליה ואפילו ליגלוג קטן מכשר דהא עלה קמהדר ופליג אלא דרבא דאימתר [ו] (עלה) בעלמא מי לימא פליג אדרבי יהודה דנימא דרבא אפי' ליגלוג קטן מכשר שלא במקום בגדים: ור' יוחנן. דקאמר אפי' ליגלוג לא חייז מאי אירייא דנקט תנא דמתני' גמי לשמועינן ליגלוג לא הוי יתור וכל שכן גמי: דגמי מסי. [ה] רופא המכה ואפ"ה מותר לאין שבות במקדש דכולה מסכתא באיסור שבת מאיירי ועיקר משום שבות נקט לה ומשנה זו בעירובין [קג:] וכן כולה הך סוגיא התם היא: נגנסה לו רוח בגבדו. והבדילתו מבשרו בשעת עבודה: רציחא היא. הרי היא כבשרו: ליון דקפיד עלה. דבדלונו לא תהא בבשרו: אבל עפר. דק [ז] ואינו מרגיש בו: בית השחי סמו שיחון. אויר בית השחי כגון [ד] בתי זרועותיו של חלוקו שהוא נוגע בבית השחי מהו שיחון ולריך שיהא בתי זרועותיו דחוקים ונוגעין בבשר: גופו. ידו שהיא גופו: נימא. משמע דאתיא מעלמא: נימא מדולדלא. מן הבגד (ט) מגוררין ותחובה בו קלת אלא שתתקה מעיקרא [טו]: יצא שערו. מראשו למטה עד שנכנס בין כתונת לבשרו מהו אח"ל ידו לא חייגא שערו מאי: מהו שיחוצו. למיהוי יתור בגדים: אליבא דמ"ד. בפרק בתרא דעירובין (דף לו.) ובהקומץ רבה (מנחות לו:): לא שבעי לך. דודאי חייגי כדמפרש טעמא כיון דבעבודות לילה חייגין [טו] דהא לא מלוה הוא דיהוי כגופיה משום חביבותא דמצות: דיום ומי חייגי. דאל"כ מלינו עבודות לילה חמיר מעבודות יום והן קלים מהן: ולויס בדוכנן. לשיר: ישראל במעמדן. על כל משמר ומשמר היה מעמד של ישראל בירושלים שבאין ועומדין בעזרה בשעת התמיד והן שלוחי כל ישראל לעמוד על קרבנן דכתיב משמרו להקריב לי במועדו [במדבר כח] שתהא שמירתכם עליו בשעת הקרבתו במסכת תענית (דף כו.): פטורין מן הספד. (שאין יכולין לכוין) [יז] : ומן הספילין. דקיימא לן (סוכה דף כה.) העוסק במלוה פטור מן המלוה: דלא מיפטי ליה אסורין. שאין יכול לשנות בהן איסור: דיד. חוללות דהוא [יח] בין בגד לבשר: דרשא. אין חוללות כדמפרש ואזיל: שערו. של כהן גדול שהיה נראה בין ציץ שעל מצחו למנצפת שבגובה ראשו:

כנגד אצילי ידיהן אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דאיזגדר מלכא והוה מדלי לי המייניאי ותיתייה ניהליה ואמר לי [1]ממלכת כהנים וגוי קדוש כתיב בכו כי אתאי קמיה דאמימר א"ל אקיים בך [2]והיו מלכים אומנך: [ו]תנן התם [א]כהן שלקה באצבעו כורך עליה גמי במקדש [ב]אבל לא במדינה ואם להוציא ממנה דם כאן וכאן אסור [ג]אמר ר' יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן הוי יתור בגדים ורבי יוחנן אמר לא אמרו יתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא הוי יתור [ו] ותיפוק ליה משום חציצה בשמאל א"נ שלא במקום עבודה ופליגא דרבא [א] דאמר רבא אמר רב חסדא [ג]במקום בגדים אפי' נימא אחת חוצצת [ד]שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מכאן אינן חוצצות אדרבי יוחנן ודאי פליגא אדר' יהודה בריה דרבי חייא מי לימא דפליגא [ה]שאני צילצול קטן דחשיב לישנא אחרינא אמרי לה אמר ר' יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן חוצץ ורבי יוחנן אמר לא אמרו חציצה בפחות משלש על שלש אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מיכן אינה חוצצת והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא אדר' יהודה בריה דרבי חייא שאני צילצול קטן דחשיב ולר' יוחנן מאי אירייא גמי לשמועינן צילצול קטן [ו] מילתא אגב אורחיה קמ"ל [ז]דגמי מסי בעי רבא [ח]נכנסה לו רוח בבגדו מהו על בשרו בעינן והא ליכא או דלמא דרך לבישה בכך [ב] [ט]כינה מהו שתחוץ [י]מתה לא תבעי לך דודאי חייצא חיה מאי מי אמרינן כיון דאתא ואזלא רביתא היא ולא חייצא או דלמא כיון דקפיד עלה חייצא [ג] עפר מהו שיחוץ [יא]עפר ודאי חייץ אלא אבק עפר מהו [ב]בית השחי מהו שיחוץ על בשרו בעינן והא ליכא או דלמא דרך לבישה בכך [ד] [יב]הכנים ידו לתוך חיקו מהו גופו מי חייץ או לא נימא מהו שתחוץ נימא ודאי חייצא אלא [ה]נימא מדולדלת מהו בעי מר בר רב אשי [יג]יצא שערו בבגדו מהו [ו]שערו כגופו דמי או לאו כגופו דמי בעי רבי זירא תפילין מהו שיחוצו אליבא דמאן דאמר [ז]לילה לאו זמן תפילין הוא לא תבעי לך כיון דלילה חייצי יום נמי חייצי כי תיבעי לך למ"ד לילה [ח] זמן תפילין מאי מצוה דגופיה חייץ או לא חייץ איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבי אמי א"ל תלמוד ערוך הוא בידינו תפילין חוצצות מיתיבי [ט] כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן פטורין מן התפלה ומן התפילין מאי לאו אם הניחן אינן חוצצות לא אם הניחן חוצצות א"ה פטורים אסורים מיבעי ליה כיון דאיכא לוים וישראל דלא מתנו [ד] ליה אסור משום הכי תנא פטורין והתניא אם הניחן אינן חוצצות לא קשיא [יא]הא דיד הא דראש מאי שנא [ט]דיד דכתיב [3]ולבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו דראש נמי כתיב [4]ושמת המצנפת על ראשו [ט]תנא [כ]שערו היה נראה בין ציץ למצנפת

דר' יוחנן דלא מלי למתנייה משום יתור בגדים דקאמר פחות מג' על ג' חוצץ במקום בגדים, ופחות מג' לא מלי למיתני יתור בגדים אלא משום חציצה, לכבי נקטו לה כלולה לשון חציצה: ג' על ג' חוצצות. ומשום יתור בגדים (עירובין שם): מילתא אגב אורחיה קמ"ל. על פי דלכו שהיה סולך ומדבר דבריו, השמיעונו ולמדנו דבר חדש בלשונו דנקטו (קדושין שם.) דגמי מסי. משום שבת שלעוברין למתני' גמי, דלמ"ש דמסי שבת שבת במקדש? אין המקלים של כל ישראל ולא אפשר שיהיו כל ישראל עומדים על גבי קרבנם ומיהו מעמדות לחיות המקומות (תענית כו.) על בשרו. משמע שנוגע בעורו שאין אלא בשרו (יומא כג.): שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו. ותפילין על בשרו בעינן מתח בגדיו בקיבוכיה אצל הכתף, כדאמר בנמנמות בהקומץ רבה דתתח בגדיו בעינן, דכתיב והיה לך לאות ולא לאחרים לאות: שערו היה נראה בין ציץ למצנפת. לכך מוזם על המצנפת ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפילין גרלה בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס (עדרכין ג.), למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש, ואינה עמוקה לכיכם בה כל הראש עד המצח, והציץ מלמעלה (שמות כח):

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ו מהלכות כלי המקדש הלכה ט:
כז ב מיי' פכ"ל מהלכות שבת הלכה כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף כד בהגה:
כח ג מיי' פרק י מהלכות כלי המקדש הלכה ו:
כט ד ה מיי' שם הלכה ח:
ל ז ח מיי' שם הלכה ז:
לא ח ט מיי' שם הלכה ו:
לב י כ ל מ נ מיי' שם הלכה ז:
לג ס מיי' פרק ד מהלכות תפילין הלכה יג:
לד ע מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ו:
לה פ מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וגוי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שמות יט, ו
2. וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנֵךְ וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתָיִךְ אַפַּיִם אָרֶץ יִשְׁתָּחֲוּ לָךְ וְעָפָר רַגְלַיִךְ יְלַחֵכוּ וְיָדַעְתְּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר לֹא יֵבֹשׁוּ קֹוָי: ישעיהו מט, כג
3. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ג
4. וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנֶפֶת: שמות כט, ו

לעזי רש"י

בגדי"ל בינדי"ל. אגד, חגורה.

מוסף רש"י

כנגד אצילי ידיהן. כנגד הלב (להלן פח:): כורך עליה גמי. ותמ"ש שבגמי מרפא את המכה, שאינו ולהמת מיהא לורך עבודה היא, דלמה אורחא לקבל דגמי לאו דוקא דאמר כבן כלומר שהוא מתכוין לרוצה בה, ובכל דומה הוי שעמא לאבל לא בשבת כמו מכמו עם הבעבודה מבקה אותה בגמי אבל לא במדינה. שמרפא בשבת ורפואה בשבת שבות היא ואסור להוציא ממנה דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: כאן וכאן אסור. שאין זה לורך עבודה ועוד דהוה ליה מוחל ולא מלאכה לא משמני לגבייהו: צלצול קטן. אזור קטן נאה (עירובין קג:). אור: מגורה קלרה שאינה רחבה יותר מג' כמי גילין (שבת קה:). אור: קשר של מני (ע"ז עג.) ותיפוק ליה. בין גמי בין בגלגול משום דמיין בין דיו לעבודה ואמן ולקח הכהן וחזק הכהן בעינן דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים: בשמאל. שאינה כשרה לעבודה, כדאמר בשחיטת חולין כל מקום שנאמר אצבע אלא בימין [כהן] אינו אלא במקום עבודה. כגון על גב האצבע: ופליגא. הא דר' יוחנן דאמר שלא במקום בגדים לא הוי יתור ואפי' ג' על ג' דרבא. דאמר דבמקום בגדים אפילו נימא אחת חוצצת, ואע"ג דמשום יתור בגדים ליכא למימר דהא לאו בגד הוא, אלילה מיהא הוא דכתיב ומכנסי בד יהיו על בשרו, אלא שבת דבר חוזק: ג' על ג' חוצצות. דיוון דבגד מיקרי הוי יתור בגדים. והאי דנקט בגלגול אלילה, משום דריש אייר בגימא אחת במקום בגדים דלא מלי למתניה יתור בגדים דלאו בגד הוא (עירובין שם) פחות מכאן אינן חוצצות. דבגיר מג' אלגעות לאו בגד הוא כדאשמען גבי טומאה (ב"מ ז.). לאייר דלא משיב בגד, יתור בגדים אין כאן דלאו בגד הוא ואלילה נמי אין כאן דשלא במקום בגדים הוא ושלא במקום עבודה: שאני צלצול קטן דחשיב. ואיכא למימר דמודה בה רבא, אבל ר' יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: לישנא אחרינא כו' צלצול קטן חוצץ. משום דהיו מלי כלי אלגעות דר"י. ואיכא למימר דנקטי לה בגלגול אלגעות דר"י. ואפי' דנקטי לה בגלגול אלגעות אלגעות לאו בגד הוא ואלילה נמי אין כאן דשלא במקום עבודה: מילתא אגב אורחיה קמ"ל. על מי דלכו שהיה סולך ומדבר דבריו, השמיעונו ולמדנו דבר חדש בלשונו דנקטו (קדושין שם.) דגמי מסי. משום שבת שלעוברין למתני' גמי, דלמ"ש דמסי שבת שבת במקדש? אין המקלים של כל ישראל ולא אפשר שיהיו כל ישראל עומדים על גבי קרבנם ומיהו מעמדות לחיות המקומות (תענית כו.) על בשרו. משמע שנוגע בעורו שאין אלא בשרו (יומא כג.): שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו. ותפילין על בשרו בעינן מתח בגדיו בקיבוכיה אצל הכתף, כדאמר בנמנמות בהקומץ רבה דתתח בגדיו בעינן, דכתיב והיה לך לאות ולא לאחרים לאות: שערו היה נראה בין ציץ למצנפת. לכך מוזם על המצנפת ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפילין גרלה בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס (עדרכין ג.), למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש, ואינה עמוקה לכיכם בה כל הראש עד המצח, והציץ מלמעלה (שמות כח):

שינויי נוסחאות

א) בש"מ וכתה"י נוסף אמר רב חסדא: ב) בכ"מ נוסף ל"א או דלמא כיון דלא מפסיק מידי שפיר דמי. ועי' דק"ש: ג) בכ"ל נוסף תיקו: ד) מיתני. כ"ס בש"י וע' דק"ש: ה) ל"ל והפשילו (*מהרח"ש): ו) נ"ל שמהדקה בגמי מדי שתוציא דמה (גליון): ז) ס"א אזור קטן נאה כמו היא חגרה בצלצול קטן בסוטה (פ.): ובלע"ז בבדי"ל (ח"ג וכ"ה ברש"י שם): ח) תיפת על ממקן (ש"מ). נ"ל ע"ג יד או ע"ג אצבע (גליון): ט) ס"ל דנקט בגדים חוצצין נקט נמי הכא לשון חציצה (ש"מ): י) תיפת דאי ממקן וס"ל ובמקום (שמכ"י): יא) לימא דרבא פליג אדרב יהודה כו' דהא עליה קמהדר כו' כ"ל (ש"מ): יב) נ"ל דאילו אדר"י פשיטא לן דלא פליג (גליון). וכש"ס דומה ג' זו וכ' דהני שלפניו יפה ומשובחת: יג) דק מאד כ"ל (*שמכ"י): יד) בגגו בית יד של חלוקין שלנו שהוא כ"ל (*שמכ"י): טו) מעיקרה (כ"י"ר): טז) חייבי (ש"מ): יז) תיבות המוקפות אינם בכתה"י ודפ"י. וע' טה"ק: יח) דהוו (כ"י פ"): יט) דלמדנו מנגנו ג' דברים דספוג אינו מרפא אלא משמר ונמי מרפא. ואי משום הוצאת דם היאך היה עושה זה רבי ובסמוך נמי כו' כל"ל (ש"מ): כ) לפי ממקן (עו"ש שש"ב): כא) קאמר בסמוך תלמוד ערוך ביידינו כל"ל (ש"מ): כב) ס"ל ומיהו טפי נר' לפרש דמשום חציצה ממש וקא בעי (ש"מ): כג) קאמר, ובזה ניחא נמי דהוי דומיא דסיפא ואם להוציא דם כאן וכאן אסור כלומר כו' כנלל"ל (גליון): כד) ר"ל דבכל המצוות שנעשו שם בעירובין אחר זה לאבל לא במדינה (גליון): כה) נר' לפרש לעין לימא פליגי רבי', וע"ז כ' מספ"ל וכו' (גליון):

ליקוטים

הובא בעמוד הבא

שיטה מקובצת

בורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה. פ"ה גמי מרפא ואמור משום שחיקת סמנים. וקשה פ"ש כי פריך לקמן מ"ב מאי שנא גמי דבקטן, ליפני ליה משום דבר אבל לא במדינה נקטו, וי"ל דגמי אינו מסי וטעמא דאמרינן אבל לא במדינה משום גזירה שמא יוציא דם, ומעתה ניחא הא דאמר לקמן דגמי לאו דוקא דקאמר כבן כלומר שהוא מתכוין לרוצה בה, ובכל דומה הוי שעמא לאבל לא במדינה כמו דאיכא לפיפא כד) מיתני' דבר חדש בלשונו מכסה לוחה בעבודה מכסה לוחה בגמי אבל לא במדינה. שמרפא בשבת ורפואה בשבת שבות היא ואסור להוציא ממנה דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: כאן וכאן אסור. שאין זה לורך עבודה ועוד דהוה ליה מוחל ולא מלאכה לא משמני לגבייהו: צלצול קטן. אזור קטן נאה (עירובין קג:). אור: מגורה קלרה שאינה רחבה יותר מג' כמי גילין (שבת קה:). אור: קשר של מני (ע"ז עג.) ותיפוק ליה. בין גמי בין בגלגול משום דמיין בין דיו לעבודה ואמן ולקח הכהן וחזק הכהן בעינן דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים: בשמאל. שאינה כשרה לעבודה, כדאמר בשחיטת חולין כל מקום שנאמר אצבע אלא בימין [כהן] אינו אלא במקום עבודה. כגון על גב האצבע: ופליגא. הא דר' יוחנן דאמר שלא במקום בגדים לא הוי יתור ואפי' ג' על ג' דרבא. דאמר דבמקום בגדים אפילו נימא אחת חוצצת, ואע"ג דמשום יתור בגדים ליכא למימר דהא לאו בגד הוא, אלילה מיהא הוא דכתיב ומכנסי בד יהיו על בשרו, אלא שבת דבר חוזק: ג' על ג' חוצצות. דיוון דבגד מיקרי הוי יתור בגדים. והאי דנקטו בגלגול אלילה, משום דריש אייר בגימא אחת במקום בגדים דלא מלי למתניה יתור בגדים דלאו בגד הוא (עירובין שם) פחות מכאן אינן חוצצות. דבגיר מג' אלגעות לאו בגד הוא כדאשמען גבי טומאה (ב"מ ז.). לאייר דלא משיב בגד, יתור בגדים אין כאן דלאו בגד הוא ואלילה נמי אין כאן דשלא במקום בגדים הוא ושלא במקום עבודה: שאני צלצול קטן דחשיב. ואיכא למימר דמודה בה רבא, אבל ר' יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: לישנא אחרינא כו' צלצול קטן חוצץ. משום דהיו מלי כלי אלגעות דר"י. ואיכא למימר דנקטי לה בגלגול אלגעות אלגעות לאו בגד הוא ואלילה נמי אין כאן דשלא במקום בגדים הוא ושלא במקום עבודה: מילתא אגב אורחיה קמ"ל. על מי דלכו שהיה סולך ומדבר דבריו, השמיעונו ולמדנו דבר חדש בלשונו דנקטו (קדושין שם.) דגמי מסי. משום שבת שלעוברין למתני' גמי, דלמ"ש דמסי שבת שבת במקדש? אין המקלים של כל ישראל ולא אפשר שיהיו כל ישראל עומדים על גבי קרבנם ומיהו מעמדות לחיות המקומות (תענית כו.) על בשרו. משמע שנוגע בעורו שאין אלא בשרו (יומא כג.): שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו. ותפילין על בשרו בעינן מתח בגדיו בקיבוכיה אצל הכתף, כדאמר בנמנמות בהקומץ רבה דתתח בגדיו בעינן, דכתיב והיה לך לאות ולא לאחרים לאות: שערו היה נראה בין ציץ למצנפת. לכך מוזם על המצנפת ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפילין גרלה בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס (עדרכין ג.), למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש, ואינה עמוקה לכיכם בה כל הראש עד המצח, והציץ מלמעלה (שמות כח):

שטה

דר' יוחנן דלא מלי למתנייה משום יתור בגדים דקאמר פחות מג' על ג' חוצץ במקום בגדים, ופחות מג' לא מלי למתני' יתור בגדים אלא משום חציצה, לכבי נקטו לה כלולה לשון חציצה: ג' על ג' חוצצות. ומשום יתור בגדים (עירובין שם): מילתא אגב אורחיה קמ"ל. על פי דלכו שהיה סולך ומדבר דבריו, השמיעונו ולמדנו דבר חדש בלשונו דנקטו (קדושין שם.) דגמי מסי. משום שבת שלעוברין למתני' גמי, דלמ"ש דמסי שבת שבת במקדש? אין המקלים של כל ישראל ולא אפשר שיהיו כל ישראל עומדים על גבי קרבנם ומיהו מעמדות לחיות המקומות (תענית כו.) על בשרו. משמע שנוגע בעורו שאין אלא בשרו (יומא כג.): שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו. ותפילין על בשרו בעינן מתח בגדיו בקיבוכיה אצל הכתף, כדאמר בנמנמות בהקומץ רבה דתתח בגדיו בעינן, דכתיב והיה לך לאות ולא לאחרים לאות: שערו היה נראה בין ציץ למצנפת. לכך מוזם על המצנפת ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפילין גרלה בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס (עדרכין ג.), למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש, ואינה עמוקה לכיכם בה כל הראש עד המצח, והציץ מלמעלה (שמות כח):

שסש

לתמיר נכנס שערו. לכן פירש שיער בית השחי ובית הערוה קאמר שיצא לחוץ בין בגדיו, וכה"ג איתא (בכבוכות) [בכרכות] (דף לד.) (מהר"פ):

יט: כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים

וחוקה כתיב בהו ליעכבו. תפי׳ למאן דאמר (יומא דף ס.) דלא כתיבא חוקה אלא [בדברים הנעשים] בגבולי נגן בפנים לכל הפחות קידוש דהוי בין בגבולי זהב לגבולי נגן ליעכב דלורך פנים כפנים כדאמר שילהי הוציאו לו (שם דף ס:) דקטרת שהפנה קודש שחיטת הפר פסולה לצורך פנים כפנים דמי: **אי הכי דצפרא נמי.** [ב] תימה מאי קושיא כיון דהוי במיתה אתי בקל וחומר מיושב שאינו במיתה ואם עבד חילל וכי תימא מה ליושב כו׳ ונילף מיושב ומד מהנך ועוד דשם יושב לא פריך ואמאי משיב ליה וי״ו אחופפת: **וחבירו מסייעו** [ג]. במסכת תמיד (דף כח. פרק ו׳ מ״ד) משמע דאותו [ד] [שהיה הולך לתרומת הדשן] היה מהלך [ה] יחידי והיה פליגא אז היה שם דבר שהיה מסייעו:

עמידה מן הצד איכא בינייהו. לרבנן לא שמיה עמידה מן הצד וגלאה [ו] דשקולין בתורה אלא לסמוך משום דאמר (רבי) בגמרא פרק הקורא את המגילה עומד (דף כא.) דבתורה בעי עמידה ובירושלמי [ז] נמי אמרינן דאסור לסמוך משום דכשם שיתנה בתיבה כך יוהגין אותה בתיבה: **וליתב מיתיב וליקדש.** אלא ישיבה בעזרה אלא שמיכה [ח]: **אלא האי** [ט] **בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב.** אף על גב דבישומא משמע דרבי נמי אית ליה דרב אחא בר יעקב דקסבר [א״א] דתרתי שמע מינה: **ששם מניח תפילין.** הלכך ליכא חציצה ותנא דלישנא דלשמועינן אם הניחן אין חוצלות משום ייתור בגדים הוא דלישנא דלשמועינן דלאו בגד הוא: **מלגו שהיא עמאה.** עד עכשיו וטומא כתיב ביה [ט] ויצאו ולא יחללו: **אחיא חוקה חוקה.** מה להלן אם עבד חילל אף כאן אם עבד חילל: **כהן גדול כו׳.** כגון [י] בחמש עבודות של יום הכפורים דילפינן בסדר יומא (דף נב.) שהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב ולריך לכל חילוף טבילה ושני קידושין מן המקרא אם לא טבל ולא קידש עבודתו כשרה: **שחרית.** בין ביום הכפורים בין בכל השנה עבודתו פסולה כדילפינן חוקה חוקה ממחוסר בגדים: **דאורייתא.** דכתיב וכתן את בשרו במים ולבשם. והתם יליף לכולה מילתא: **וחוקה כתיב בהו.** לאחר שגמר כל הפרשה כתיב והיתה להם [יא] לחוקת עולם בחדש השביעי בעשור וגו׳: **אמר קרא ולבשם.** שיהא [יב] הכתוב בלבישה לעכב דכתיב ילבש ולבשם ולהכי כתיב הכא עבודה למעוטי עבודה דחוקה דלא קיימא אהאי קרא דאיירי בתחילה ולבישה אלא לבישה אלא לשאר (שני) דבריס האמורים בפרשה: **ואין דבר אחר.** בפסוק זה מעבב: **להכו פניו.** של ר׳ אמי מפני שמחה כסבור טעם הגון שמע: **וי״ו אאופפא כתיבי לך.** כתבתי לך וי״ו על הנקעת אות שאין ניכרת בה [יג] מפני שורות הנקעת שמפסיקות בה הפסקות הרבה. לשון אחר השורות עצמן קרי להו ווי״ן שדומין לה. כלומר אין זה טעם דאיכא לאקשויי א״כ אפילו קדוש של שחרית [של יום״כ] נמי לא לעכב ביה דהא אימעוטו ביום הכפורים מולבשם: **והיתה להם** (יג) **לחק עולם.** בקידוש כתיב: **בזרעו.** בכהנים הדיוטים דהיינו קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים מעכבא [יא] בתהכן ביום הכפורים דהא חוקה כתיב: **לדורות הוא דכתיב.** מזהיר לנהוג חוקה זו לזרעו אחריו ולא להיקשא אחת: **שאין בו.** שאין מחזיק מיס כשיעור ארבע קידושין: [יד] **משה ואהרן.** תרין ובניו תרין [טו] שאף משה כהן היה בשבעת ימי המילואים ואע״ג דלא כהנו בבת אחת מיהו קרא להכי מילריס: **מניח ידיו כו׳.** דבעינן ידיו ורגליו [טז] כאחד [יב] ירחצו דכתיב קרא: **הפלגשה.** דבריס ממדת כל אדם דאי אפשר לו שלא יפול: **אמר רב יוסף.** הא דרבי יוסי ברבי יהודה כשהבירו מסייעו מחזיק בו שלא יפול: **מאי ביניייהו.** במאי פליגי: **עמידה מן הצד.** כגון זו שאינו בלא סיוע לרבנן לא הויא עמידה ואנן עמידה בעינן כדמפרש לקמן: **אמר קרא לשרת.** אי בגשתם אל המזבח לשרת איתקש קידוש לשירות: [יד] **אינו צריך לקדש בגילוח.** אם לא יגע ולא הסיח דעתו: **צריך לקדש ביום.** כדמפרש לקמן: **מתחילה עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו [יג] ולא הסיח שום דעתו [עד עשרה ימים ובלבד שיהא עומד ועובד]: **דפסח ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיח דעתו דלא [יד] תני בה היה עומד ומקריב כי הכא: **דלכתיב בגשתם.** וגישה דשחרית גישה אחריתי היא שהרי יש כאן מערכה הדשה: **דלכתיב נבואם.** והרי [זה] לא יגע: **אכל** [טו] **גישה וגישה.** ואפי׳ שתיהן בו ביום: **אגיאה ריקנית.** נכנס אלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** בסדר יומא: **הכל מודים.** ר״מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של [טו] טבילות [כ״ג רבנן אמרי] קידש ידיו ורגליו ופסקו רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלובש הבגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש ואינו מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחלו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **להקטיר אשה.** דכתיב גבי קידוש למה לי פסיטה דבעיא קידוש דהא גישת מזבח היא: מהו

מילתיה שהלינה פוסלת בקידוש ועמוד השחר הוא העושה לינה לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פז.): **מתחילה עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו [יג] ולא הסיח שום דעתו [עד עשרה ימים ובלבד שיהא עומד ועובד]: **דפסח ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיח דעתו דלא [יד] תני בה היה עומד ומקריב כי הכא: **דלכתיב בגשתם.** וגישה דשחרית גישה אחריתי היא שהרי יש כאן מערכה הדשה: **דלכתיב נבואם.** והרי [זה] לא יגע: **אכל** [טו] **גישה וגישה.** ואפי׳ שתיהן בו ביום: **אגיאה ריקנית.** נכנס אלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** בסדר יומא: **הכל מודים.** ר״מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של [טו] טבילות [כ״ג רבנן אמרי] קידש ידיו ורגליו ופסקו רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלובש הבגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש ואינו מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחלו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **להקטיר אשה.** דכתיב גבי קידוש למה לי פסיטה דבעיא קידוש דהא גישת מזבח היא:

ששם (טז) מניחין תפילין: מחוסר כיפורים [א] מגלן אמר רב הונא אמר קרא [1] וכפר עליה הכהן וטהרה [ב] טהרה מכלל שהיא טמאה: ושלא רחוץ ידים ורגלים: אתיא [א] חוקה [ג] חוקה ממחוסר בגדים: ת״ר [ג] כהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד עבודתו פסולה א״ל רב אסי לרבי יוחנן מכדי [ד] חמש טבילות ועשרה קדושין דאורייתא וחוקה כתיב בהו ליעכבו א״ל אמר קרא [2] ולבשם [ה] לבישה מעכבת ואין דבר אחר מעכב צהבו פניו [ו] אמר ליה וי״ו אאופתא כתבי לך אי הכי דצפרא נמי אמר חזקיה אמר קרא [3] והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם דבר המעכב בזרעו מעכב בו דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו רבי יונתן אמר מהכא [4] ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו דבר המעכב בבניו מעכב בו דבר שאינו מעכב בבניו אין מעכב בו רבי יונתן מ״ט לא אמר מדחזקיה אמר לך ההוא [ב] לדורות הוא דכתיב ואידך מ״ט לא אמר מהאי מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא [ז] דאמר רבי יוסי ברבי חנינא כל כיור שאין [ג] בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו שנאמר ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו: ת״ר [ח] כיצד מצות קידוש [ג] מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש רבי יוסי ברבי יהודה אומר מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל [ד] גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש אמרו לו הפלגתה אי אפשר לעשות כן שפיר קאמרי ליה אמר רב יוסף וחבירו מסייעו מאי ביניייהו אמר אביי עמידה מן הצד איכא בינייהו א״ל רב סמא בריה דרב אשי [ה] לרבינא וליתיב מיתב ולקדש אמר קרא [5] לשרת ושירות מעומד הוא: [ו] ת״ר [ד] קידש ידיו ורגליו ביום אין צריך לקדש בלילה [ה] בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי שהיה רבי אומר לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים תניא אידך [ז] היה [ו] עומד ומקריב על גבי מזבח כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי רבי אלעזר בר״ש אומר כיון שקידש ידיו ורגליו מתחילת עבודה אפילו מיכן ועד עשרה [ז] ימים אינו צריך לקדש וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי דפסק ליה מעבודה לעבודה אבל בהא דלא פסק ליה אימא מודי ליה רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון אבל בהא אימא מודי ליה לרבי צריכא מאי טעמא דרבי דכתיב [5] בגשתם מ״ט דרבי אלעזר בר״ש דכתיב [5] בבואם ואידך נמי הא כתיב בבואם אי כתיב בגשתם ולא כתיב בבואם הוה אמינא על כל גישה וגישה כתב רחמנא בבואם ואידך נמי הא כתיב בגשתם אי כתיב בבואם ולא כתיב בגשתם [ח] הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית אביאה ריקנית הא כתיב לשרת אלא בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב [ט] דאמר רב אחא בר יעקב הכל מודים בקידוש שני כשהוא לבוש מקדש דאמר קרא או בגשתם מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד יצא זה שמחוסר לבישה וגישה [5] להקטיר אשה למה לי

(יומא דף ס.) דלא כתיבא חוקה אלא [בדברים הנעשים] בגבולי נגן בפנים לכל הפחות קידוש דהוי בין בגבולי זהב לגבולי נגן ליעכב דלורך פנים כפנים כדאמר שילהי הוציאו לו (שם דף ס:) דקטרת

(ב) [יומא לא: תמצא דדה די שה וקחדה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה: ויקרא יב, ח

2. בתונת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם: ויקרא טז, ד

3. ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם: שמות ל, כא

4. ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם: שמות מ, לא

5. בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה: שמות ל, כ

גליון הש״ס

גמ׳ הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית. עיין קונסלרין דף פג ע״ב תוס׳ ד״ה ולא משום דומתה [ושם ע״ב בתוס׳ ד״ה לון בגדיהן וכו׳ וביומא דף ה ע״ב בתוס׳ ד״ה להניח וכו׳]:

שיטה מקובצת

אי הכי דצפרא נמי. (ותפסכו) [ותפס״כ] דלפרש מרבינו ליה מנז״ש דמחוסר בגדים, מ״ש (מישנה) [מישנתא] דולכשם לא דוקא מאותו לפרש, כמו כן לא יהיה דוקא מן הפחריני (מהר״פ): דבר המעכב בזרעו. כגון תמיד של שחרית שבכל יום שנוהג בכהנים הדיוטים אבל עבודת יה״כ שאינו נוהג אלא בכהן גדול אין מעכב כו׳: משה ואהרן ובניו. פע״ג דמשה היה ליו מ״מ היה משמש בו׳ ימי המילואים. וא״ת לינעי שיתא דד׳ בנים היו לאהרן, וי״ל דבכר מתו נדב ואביהוא. וא״ת והכי אתיבינא נמי לא שימנו ביום אחד, דבו׳ ימי המילואים שמשה משה לא שימש אהרן ואח״כ שימש אהרן שוב לא שימש משה ואפ״ה קאמינ״ל דבו׳ ימי המילואים שמשה אע״פ שנבד ואבינדב לא שימשו, וי״ל דמיעטו בנים שנים. וכה״ר מיכל דבמעטי למילואים נמי שימש משה, שמה שהוכפרה העבודה בהאהן דכתביה (ויקרא ט, ז) קרב אל המזבח הייינו דוקא עבודת היום כגון עגל וכבש ושאר עבודות דשייכי לשמעוני [אל] ימי המילואים אבל עבודות שהיו עושין בכל יום כגון תמידין וקטורת זה עשה משה כדכתיב (שמות מ, יז) ויהי בחדש לחודש הוקם המשכן ותח״כ כתיב (שם שם, יט) ויעל את העולה, אלמא משמע מי (שהוקם) [שהקים] את המשכן הייינו משה העלה את העולה, וכאותו יום שהוקם את המשכן היה שמיני למילואים וגמל עשר עטרות (מהר״פ): עמידה מן הצד כו׳. וא״ל לריך לחזר כלל מקום שלריך עמידה כגון בתפילה והקורא בתורה אלא יסמוך כדאיתא בירושלמי פי׳. ור׳ יחיאל מפרי״ס היה אומר דדוקא אלא היה יכול לעמוד בגלי סמיכה לא שהה עמידה אבל היכא שהיה יכול לעמוד בגלי סמיכה לא עשה סמיכה אלא אף כי עשה סמיכה שהה עמידה. ומורי אומר לא הוה שומע כל כך בחוקן אלא מנגנו הדבר שהוא סומך עליו יפול לא שהה עמידה, ואם לא שהה עמידה (מהר״פ): לאורה. פי׳ לעמוד השחר (גליון): רש״י ד״ה ששם מניח תפילין כו׳ משום ייתור בגדים הוא האיצטריך לאשמועינן.

ג״ב, ולפי הנני שפי׳ לעיל מעטעם חציצה לריך לפרש דהיא נופא קמ״ל דשפיר היא נרלאה (שוס) [וליכא משוס] חציצה. ומהכא משמע שהיא הלין נתון על גוהה הרלאם ולא על מלמו ממש אלא במקום שיער [דהא] מזכיר בין לין למלנפת, ואע״ג דמהיב מלאו בלין, [לא היה] על מלאו ממש אלא במקום השיער כגוהה הרלאם, [ודלא] מתרגום (שמות כח, לח) בין עיניהו. ומזה מייתב ריב״א הא דשולגין מלאי אנא אל כה״ר דקרי ליה מלנפת ואל כהן הדיוט קורין ליה מגבעות אלא משום דאל כה״ר היתה קטנה לפי שהיה מניח הלין על שערו אבל אל כהן הדיוט היתה גדולה ומהכא כל הרלאם, ואע״ג דביומא (דף יב: ויסה.) קרי לאל הדיוט מלנפת, לשון חכמים לחוד ולשון תורה לחוד (מהר״פ):

מסורת הש״ס

(א) [יבמות עד: סנהדרין פג:], ג) לעיל יח.. ג) יומא נ: תו׳ יומא ס״ח הט״ו תו׳ מנחות פ״א ה״ז ע״ש, ד) יומא יט. ה) [לא. לב. עא.. ה) ירושי יומא פ״ג ה״ז, ו) חולין מז., ז) לקמן כא:, ח) תו׳ מנחות שם, ט) ירושי יומא פ״ב ה״א כה״ע, י) פסחים כ: תו׳ יומא פ״ח הט״ו תו׳ מנחות פ״א ה״ז, כ) יומא לב:, ל) ויקרא כב ב. מ) עי׳ צ״ק, נ) לקמן קא:. ס) עי׳ צ״ק, ע) מגילה פ״ד ה״א, פ) [וש״ל היטב כתו׳ יומא כה. ד״ה אין]:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ששם מניח תפילין: (ב) רש״י ד״ה והיתה להם חק עולם: (ג) ד״ה מגיע וכו׳ כאחת כדכתיב קרא ישלמו הס״ל: (ד) ד״ה אינו. נ״ב עי׳ לקמן בדף כ ע״ב:

מוסף רש״י

ועשרה קידושין. ידיו ורגליו מן הכיור (יומא יט.): וי״ו אאופתא כתבי לך. כלומר טעם שאינו נכון קאמר כמו שכתב וי״ו על הנקעת וכולה מנוחמת לפרקים מפני שיני הנקעת שהן עשוין מרילין מרילין ואינה חלקה. לשון אחר אותן מרילין קרי וי״ן (חולין טז:): הפלגת. יותר מדאי אמרת (בכורות מג.):

שינויי נוסחאות

א) גר׳ דהוה גרס במתני׳ מחוסר בגדים קודם מחוסר כפורים. ועי׳ תוס׳ ע״ט (קר״א). ועי׳ בש״ל לעיל טו ע״ב תוס ד: ב) ההוא ברכה לדורות (כי״צ) ועי׳ דק״ס: ג) נ״א שאין מחזיק כדי (רש״ק). ולקמן כא ע״ב איתא כלפנינו, וכ״מ מכש״ר: ד) נ״א ושתי רגליו זו כו׳ וכשאר ליתא (כי״צ): ה) נ״ל דרב אחא (מהר״ם ש״ף): ו) שלשה. ר״ה בתוס׳ דממנות וכ״ע דהא ל״ש שלא ליגון יותר מג׳ ימים ואינה מועלת לפסול (ח״ש). ועי׳ קר״א לקמן כ ע״ב לתוי״ה מיתבי: ז) מיבעי כגון ליתא בכתה״י ומכ״י: ח) נ״ל לכם. וכ״ה בכי״פ: ט) נ״ל שנה (שמכ״י): י) מיבעי בה ממקן (ש״מ): יא) מעכבא בו (*ש״מ): יב) כאחד ירחצו ממקן, וצ״ל בהדא רחיצה (ש״מ וכתה״י): יג) נ״ל הלילה (צ״ק): יד) דהא לא (כתה״י): טו) על כל גושה כ״ל (ש״מ): טז) של חמש טבילות (*ש״מ): יז) מסייעו לקדש (ש״מ): יח*) דאותו שהלך לתרום המזבח היה מהלך יחידי והיה מקדש ידיו ורגליו ההיא פליגי או היה שום דבר כו׳ (צ״ק) יח) הולך יחידי ושמא ההיא פליגא כל״ל (ש״מ): יט) ונראה דצריך להוהיר בשעה שקורין בתורה כל״ל (ש״מ): כ) מיבעי האי ממקן (ש״מ): כא) נ״ל קסבר (ש״מ):

ליקוטים

שייך לעמוד קודם

שערי היה נראה בין ציון ובו׳. ושששאלם אם יכול אדם להניח תפילין בזרועו או בראשו על דבר חוצץ. דע שצריך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין לראשו ובין תפילין לזרועו. דאמרינן בפ״ב דזבחים תפילין מהו שיחוצו בין גופו לבגדו דבבגדי כהונה כתיב ולבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו וכתיב ושמח המנצפת על ראשו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין ראשו, ומייתי התם בברייתא דכהנים בעבודתם פטורין מן התפילין, ואי ס״ד שאין חציצה פוסלת בתפילין יניח התפילין על המצנפת ועל הזרוע על הכתונת.

וטעמא משום דכתיב לאות על ידכה שלא יהא דבר חוצץ בינו לידו, כדדרשינן ולבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין בשרו, וכן דרשי׳ לטוטפות בין עיניך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין ובין עיניך. (סו״ס סרמ״ל סלג ג סי׳ ד) אבל אני אומר להלכה אבל לא למעשה דמותר להניח של ראש על הכובע. ותדע לך, דהא תפילין של יד אין צריך להניחן על הבשר, אלא משום דכתיב בהו לך לאות, ודרשי׳ לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל של ראש אדרבא דכתיב בהו וראו כל עמי הארץ כי שם הי׳ נקרא עליך ויראו ממך. ועוד שהרי שנינו במגילה פרק הקורא את המגילה עומד העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה, נתנה על מצחו ועל פס ידו דרך מינות, ציפהו זהב ונתנה על בית יד של אונקלי הרי זו דרך החיצונים. ואם איתא, אמאי נקט תפלה של יד (וקתני) (ליתנו) נתנה על בית יד של אונקלי ועל הכובע, אלא ש״מ דדוקא תפלה של יד ומשום דכתיב ביה לך לאות, אבל של ראש לא איכפת לן. וההוא דבפ״ק דערובין (וס״ב דזבחים) לא קשיא דהתם שאני דאיכא מצנפת שהיא מצוה ומצוה מפסקת בפני עצמה, וכענין שאמר בזבחים בפ״ק דבת מינה מחריב [בה] דלאו בת מינה לא מחריב בה (ר״מ המשכ״ל מ״ג סי׳ רפט): ש״כ מעגון קודם

מהו דתימא ה"מ. דבעינן קידוש שחרית בעבודה דמעבבא כפרה כגון דם וקמיצה אבל כל [ז] הקטרת אימורין דלא מעכבא אימא לא תיבעי קידוש: **מהו שיפסלו.** בלינה אם לא שקעה בגבור [ח] (בני הגולה) דלמרי דסלר יומא (דף נז.) דמשקע [ט] להו: **או דילמא כיון דקדוש** [ג] **בכלי שרת איפסלו.** דלא דמי לקידוש ידים שהמים ניגבו ואין לינה [י] על מי לחול: ה"ג **כי אתא רבין אמר כו'** ול"ג ת"ש [יא]: **אמר לפניו רבי יצחק בר ביסנא.** לפני ר' [יב] אמי וכולה רבין אמר לה: **שלא שקעו.** בגבור: **לעבודת לילה.** להקטיר חלבים: **והוינן בה.** קמיה דרבי [יא] אמי [יא] ולא פשט לן: **דלא צריך לקדושי.** וכרבי אלעזר בר' שמעון דלא פסל לינה בקידוש או דילמא אין לינה בקידוש בקדש [יב] דאיפסלו להו בלינה ואפי' לר' אלעזר דאי לרבי ליכא למיבעי אין [יג] צריך דהא אפילו בקידוש פסל: **ולא פשט.** ר' [יא] אמי הך בעיא למימר דאין צריך לקדש קאמר ולא לפוסלה בלינה כדקאמרת כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו ומר פשיט מיפשט דלר' אלעזר לא פסלה בלינה [יד]: **שנים עשר דד.** שמוליאין מימיו ואומרין בסדר יומא [לז.] שיהו שנים עשר כהנים העסוקים בתמיד מקדשים בבת אחת: **מוכני.** מפרש התם גלגלים [טו] שמעלין אותו בגלגלין מן הבור שחרית [טז] שלא יהא מימיו נפסלים בלינה לפיכך משקעין אותו ערבית בבור שיהו מימיו מחובריס למי המעין ובטלה [יז] לינתן: **מאי נאו.** אפילו ר' אלעזר קאמר לה דאף על גב דפליג בקידוש שניגב מודה במים: **בא לו.** כהן [יח] אצל פרו להתוודות עליו ביום הכפורים דכתיב וכפר בעדו וגו' (ויקרא טז): **ראשו נדרוס ופניו למערב.** מלפון [יט] לדרום היה עומד ופניו למערב והתם [לו.] מפרש לה בעוקס את ראשו. והתם פריך לוקמיה להדיא ממזרח למערב ומשנינן לה: **והלכן עומד.** אחוריו למזרח [כ] המזבח ופניו למערב כלפי היכל. ואמרינן [כא] טעמא התם:

מיתיבי ראוהו אחיו הכהנים כו'. למאי דס"ד דלא מיירי בכהני חדתי יש תימה דלא פריך מרישא דתני [לב] קידוש בתורס את הדשן ויש לומר דפשיטא [לג] דהכוה דתרומת הדשן הוי בכהני חדתי וקנא קשה דלמאי ס"ל [לד] דלא הוו חדתי דבמתניתין דתמיד [דף כה.]: משמע דכולהו הוו חדתי שהעזרה היתה נגעלת והם היו בתין ממקום שהיו ישנים שם בבית המוקד [הג"ה לה] ויש לומר דסלקא דעתיה דמאן דלא פסיל בלינה לא פסיל בהיסח הדעת ומאן דפסיל בהאי פסיל בהאי והכי הכי הוה להו היסח הדעת שהיו ישנים בבית המוקד. ע"כ הג"ה]:

מהו דתימא הני מילי עבודה דמעבבא כפרה אבל עבודה דלא מעבבא כפרה לא קמ"ל כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן [מ] בעי אילפא לדברי האומר אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים מי כיור מהו שיפסלו [א] מי אמרינן הני למאי לקידוש ידים ורגלים קידוש ידים ורגלים גופייהו לא פסול [ב] בהו לינה או דלמא כיון דקדוש [ג] להו בכלי שרת מיפסלי כי אתא רבין אמר רבי ירמיה אמר רבי אמי אמר ר' יוחנן הדר פשיט אילפא כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו אמר לפניו ר' יצחק בר ביסנא רבי אתה אומר כן [ד] אלא הכי [ה] אמר [מ] ר' אסי אמר ר' יוחנן [משמיה דאילפא] כיור שלא שקעו מבערב מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר אינו מקדש והוינן בה למחר אינו מקדש דלא צריך לקדושו או דלמא איפסלו בלינה ולא פשיט לן ומר קא פשיט ליה מיפשיט ת"ש [ג] בן קטין עשה [א] שנים עשר דד לכיור אף הוא עשה [ב] מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה מאי לאו רבי אלעזר ברבי שמעון היא לא רבי היא והא מדרישא רבי אלעזר ברבי שמעון סיפא נמי רבי אלעזר ברבי שמעון דקתני רישא [ג] בא לו אצל פרו [ד] ופר היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב מאן שמעת ליה דאמר בין האולם ולמזבח צפון רבי אלעזר ברבי שמעון [ה] דתניא איזהו צפון מקיר מזבח צפוני ועד כותל עזרה צפוני וכנגד כל המזבח כולו צפון דברי [ו] רבי יוסי ברבי יהודה רבי אלעזר ברבי שמעון מוסיף [ז] דאף בין האולם ולמזבח רבי מוסיף [ח] אף מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל אבל מן החליפות ולפנים הכל מודים שפסול ותסברא רבי אלעזר ברבי שמעון היא ולא רבי [השתא רבי] אדרבי יוסי ברבי יהודה מוסיף אדרבי אלעזר בר' שמעון לא מוסיף אנן הכי קאמרינן אי ס"ד רבי היא לוקמה [ח] במקום דריסת רגלי כהנים ובמקום דריסת רגלי ישראל אלא מאי רבי אלעזר ברבי שמעון היא לוקמה מקיר מזבח צפוני עד כותל עזרה צפוני אלא מאי אית לך למימר משום חולשא דכהן גדול הכא נמי משום חולשא דכהן גדול: [ט] אמר רבי יוחנן [י] קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קידש מתחילת עבודה למאן [כ] אי לרבי האמר פסלה לינה אי לרבי אלעזר בר"ש האמר אין צריך לקדש אפי' מיכן ועד עשרה ימים אמר אביי לעולם לרבי ולינה דרבנן היא ומודי [ו] דמקרות הגבר ועד צפרא לא פסלה לינה רבא אמר לעולם רבי אלעזר ברבי שמעון [היא וראה ר"י דבריו] בתחילת עבודה ולא בסוף עבודה מיתיבי [ט] [יא] ראוהו אחיו הכהנים שירד והן רצו ובאו מיהרו וקידשו ידיהם ורגליהם מן הכיור

מאן שמעת ליה דאמר כו'. דקתני בפירקא דבתריה (יומא מג.) שחטו וקיבל במזרק את דמו סמוך לוידויו מיד אלמא בין האולם ולמזבח לפון הוא לשחיטת קדשי קדשים דהא פר חטאת הוא: **כנגד כל המזבח.** כנגד לפונו ולא מן המזבח והלאה לא לגד מזרח ולא לגד מערב ואע"פ שהוא בחצי חלק עזרה הלפוני לאו כשר הוא לשחיטת חטאת דבעינן [יא] עד יכך המזבח [ויקרא ו:] וליכא: **ר' אלעזר מוסיף אף בין האולם ולמזבח.** שהוא מערבו של מזבח ובלבד שיהא (כלו) חלק [יב] לפונו של עזרה אבל מזרחו של מזבח לגד שער נקנור שבו נכנסין לעזרה לא משכר אפי' חלק לפוני קדילא קדשתיה דהוא מקום דריסת ישראל והכהנים י"ל אמה מקום דריסת ישראל מן השער ולפנים וי"ל אמה עד [יג] לגד המזבח מקום של [יד] דריסת רגלי הכהנים: **רבי מוסיף.** אף לפון שבאותן עשרים ושתים אמה של גד מזרח שהן דריסת ישראל והכהנים: ה"ג **אבל מן החליפות ולפנים הכל מודים שפסול.** ומיהו [טו] בית חליפות האולם עולף רוחבו על רוחב היכל ט"ו אמה לפון וט"ו לדרום והוא נקרא בית החליפות שהיה בכותל האולם מאחריו חלונות שהכהנים מלציעין שם את כסייהם [וסכין קרי חילוף בלשון ערבי] הכי תנן לה במסכת מדות [פ"ד מ"ז] ואשמועי' דמאחורי האולם לאו לפון הוא לשחיטת קדשי קדשים דכיון דלא מתחזי מזבח התם לא קרינן [טז] על יך אע"ג דמכשרינן ליה לקמן (דף כו.) לשחיטת קדשים קלים לקדשי קדשים פסול: **ופסקינא דר' אלעזר היא ולא רבי.** דלא מודה רבי בבין האולם ולמזבח דליהוי לפון: **דשפא רבי כו'.** האי מוסיף דקתני אדר' יוסי קאי אדר' אלעזר לא קאי והא [ע"כ] אדר' אלעזר [נמי] אמרה למילתיה דעל כרחך כיון דמכשר מקום קדושה קלה לשחוט שם מקום קדושה חמורה לכ"ש: **אגן הכי קאמרי.** הא [יח] דשקליה ליה מרבי לאו משום דרבי לא מכשיר בין האולם ולמזבח לשחיטת חטאת אלא הכי קשיא לן כיון דרבי נמי מכשיר (לפון) לפון שבמזרח למה לו לשחטו אצל האולם ליקמיה בצפון המזרחי סמוך לעזרה דהא לאו אורח ארעא לאקרובי להיכל: **אלא מאי ר"א היא.** ומשום דלא מכשר מקום דריסת ישראל והכהנים ושחיטת [יט] חטאת ממטי ליה להתם אכתי תקשה לך דהוה מצי לאוקמי מקיר מזבח לפוני עד כותל עזרה לפוני דהוי לפון לגבי הכל: **אלא מאי איש לך נמימר.** עליה: **משום חולשא דכ"ג.** שכל עבודות (פנים) של יום הכיפורים עליו ותש כחו להכי ממטינן ליה להתם לפי שהוא צריך להכניס דמו להיכל ולהזות ולא יכבד עליו משוי המזרק והדם: **ה"נ.** כי מוקמת ליה כרבי הא טעמא איכא: **קרומא הדשן.** דכתיב [ויקרא ו] והרים את הדשן. בכל בקר היה נוטל מתחה [כא] מן הגחלים המאוכלות הפנימיות ויורד ונותנה במזרחו של כבש בדרומו של מזבח דכתיב ושמו אצל המזבח ושם היה נבלע במקומו [יומא כא.] והיא היתה בכל יום ראשונה לכל העבודות: **מתחילה עבודה יום** [כב] הוא: **הא אמרת פסלה לינה.** ולינה בעמוד השחר תליא דכתיב [שמות כג] עד בקר: **הא אמר מכאן ועד י' ימים.** ואת תליא טעמא משום דקדשים בתחלת עבודת יום זה: **ולינה דרבנן.** ליה זו שמועיל בקידוש שאין המים בפנינו מדרבנן הוא לגזור בה שלא תזלזל בלינה ומודה רבי שכשהעלו לכיור מן הבור מקרות הגבר שהוא זמן תרומת הדשן כדאמרינן בפרק קמא דיומא (דף כ.) דמשום הא פורתא לא פסלה לינה בקידוש ולא משקי אינשי לאדעתייהו דלמי כמה [כ] שקידש ביום: **ורא"ה רבי יוחנן דבריו.** של ר' אלעזר נכונים במקדש ידיו בתחלת עבודת יום ולא פסל בה לינה ולא במי שקידש בלילה להקטיר חלבים שהוא סוף עבודת יום אתמול: **ראוהו אחיו שירד.** משנה היא במסכת תמיד [פרק ג מ"ח] שהיו מורדת הן מן המזבח והמתחה בה תרומת הדשן בידו: **מיהרו וקידשו כו'.** להוציא את הדשן שבמקום המערכה או לסלקן לתפוח שבאמצע המזבח והכי תנן בה התם החלו מעלין באפר על גבי התפוח וקא סלקא דעתך בהכהנים שעבדו כל הלילה קאי ומקודשי ידיים ורגלים היו וצריכין לחזור ולקדש עכשיו שתמשך [לא] עבודה זו עד היום ויפסל קידוש הלילה בלינת עמוד השחר ויועיל להם קדוש זה של אחר קרות הגבר:

מסורת הש"ס

ה) ירושלמי יומא פ"ב ה"א, ג) לקמן כח., ג) יומא כה: ל). תוספ' יומא פ"ב ה"ג. ע' ירושל' יומא פ"ג ה"ח, ד) [תוספ' דיומא שם ויומא לה:], ה) יומא ו. ת"ס נדבה פ"ז ה"ב, ירושל' שם ה"ז, ו) [לקמן נג.], ז) [לעיל יז.], ח) [לקמן כח.]: יומא כב. ט: ע"ש ירושל' שם ספ"א, פ"ב ה"א, ט) תמיד כח.: י) ויקרא א יא.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי אמר ר' אמי: (ב) שם אלא פרו ופרו: (ג) רש"י ד"ה לו דלמא כיון דקדוש להו בכלי: (ד) ד"ה ה"ג כי וכו' ת"ש דאמר סס"ד: (ה) ד"ה אמר לפניו וכו' לפני ר' ירמיה וכולה רבין אמר לה סס"ד ותש"ש מ"ש כיור שלא: (ו) ד"ה והוינן וכו' דר' אמי ולא: (ז) ד"ה ת"ש ולא פשט ר' אמי הך: (ח) ד"ה אלא מאי הכי אלמא דקשיא לן מרבי לאו משום:

שינויי נוסחאות

א) שיפסלו בלינה (כתה"י), ועי' רש"י: ב) פסיל (ד"ו): ג) דקדיש כל"ל, וכן בכ"י (שו"מ): ד) כן, הא אמר רבי אמי אמר ר"י בר', כל"ל (צ"ק). ועי' בה"ז וה"ל ומקיימים הגי' שלנו: ה) לוקמה בכל העבודה כולה אלא מאי וכו' (כי"ג וכ"ה ביומא לו ע"א): ו) ומודי רבי (שו"מ): ז) מינח כל לימא בכתה"י ומתקן בשמה"י. ועי' טה"ק המקיים הגי' וקן המילה שחרית דלעיל: ח) בבור הגולה (*ש"מ וצ"ק). ל"ל בגלגל (גליון). ועי' אמרי לוקפ. ט) דמשקעי ליה (כי"י): י) ל"ל ללינה (מ"כ): יא) ל"ל אמי והכ"ל והסלר ממתק (צ"ק): יב) לקדש קאמר (ש"מ): יג) אי צריך ל"ל (בה"ז והגרי"ב): יד) לינה (כתה"י, ד"ו): טו) גלגל וכו' אותו בגלגל (כי"ג): טז) כלן הס"ד ומכ"ל שלא יהיו כו' ל"ל (שמכ"י): יז) ובטלה קדושתן כל"ל (*ש"מ): יח) כהן גדול (ש"מ): יט) בין צפון לדרום כל"ל (צ"ק): כ) למזרח כלפי המזבח כל"ל (תו"ק): כא) ואמרינן התם מאן שמעת כו' כל"ל, והכ"ל (בה"ז ורש"ש) [ומינח טעמא ליתא בכתה"י ולי"ן]: כב) ל"ל בחלק (ש"מ): כג) ל"ל עוד (ש"מ): כד) מינח של ממתק (*יעב"ץ): כה) ומהו בית החליפות (ע"פ ש"מ וצ"ק): כו) קרינן ביה (ש"מ): כז) ל"ל לשחיטת (ש"מ): כח) במחתה (*ש"מ): כט) יום הבא כל"ל (*ש"מ בה"ז): ל) ל"ל כמי (ש"מ): לא) ל"ל שמא תמשך (ש"מ). וגי' ק"ע שמתחיל כו' מהיום ויפסל כו' לב) דתני קידש ידיו ורגליו מן הכיור ותורם את הדשן וי"ל וכו' בכהני חדתי לפי שע"י פייס היתה נעשית ותחלת עבודה היא, אבל שאר כהנים ס"ד שא"א שלא יהא בהם אחד שאינו חדש שעוסק באברים שלא נתעכלו כל הלילה (שמכ"י): לג) דפשיטא ליה (ש"מ): לד) ס"ד בסיפא (צ"ק): לה) הל"ק הס' לסג"ס זו הנדפסת כאן דס"כ קו' תוס' לדפרק מי"ש דתוכחת קמא, והגיה דבריהם ע"ש. אך בש"מ וס"מ וטה"ק גרסו כלפנינו:

ליקוטים

קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן כו'. כבר ידעת שמצות עשה להיות הכהן מקדש ידיו ורגליו קודם עבודה שנאמר ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם, וכהן שעבד ולא קידש חייב מיתה בידי שמים שנאמר ירחצו מים ולא ימותו ועבודתו פסולה, ומ"מ אינו חייב לקדש בין כל עבודה ועבודה אלא כל שקידש בשחרית הולך ועובד כל היום כולו ובלבד בד' תנאים אחד שלא יצא מן המקדש ושלא יישן ושלא ישתל מים ושלא יסיח דעתו, הא כל שעשה אחת מאלו צריך לחזור ולקדש ומ"מ למחרתו צריך קידוש אחר שאין קידוש היום מועיל למחרתו אע"פ שעמד ועבד כל הלילה ולא יצא ולא ישן ולא השתל מים ולא הסיח דעתו אע"מ הדיים נפסלות בלינה, ואפילו קידש בתחילת הלילה או באיזה שעה שבלילה להקטרת איברים של תמיד הערבים שמצותו כל הלילה צריך לחזור ולקדש לעבודת היום, ומ"מ אם קידש לתרומת הדשן אע"פ שהיא בקריאת הגבר או סמוך לו שהוא לפעמים מלפניו ולפעמים בחצות הלילה ולפעמים באשמורת הראשונה הואיל ומ"מ תחילת עבודת היום היא אינו צריך לחזור ולקדש לשאר עבודות היום. למדת שיש שקידש לאחר חצות לילה וצריך לחזור ולקדש ויש שמקדש קודם חצות לילה ואינו צריך לחזור ולקדש. (מפלאי יומא כב.)

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה יח:
מא ב מיי' שם ופ"ה מהל' בית המקדש הלכה יד:
מב ג מיי' פ"ד מהל' עבודת יום"כ הלכה ח:
מג דה מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הלכה טו טז:
מד ו מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלכה ט:
מה ז מיי' פ"ג מהל' תמידין הלכה יג:

גליון הש"ס

גמרא אי לרבי האבר פסלה לינה. עיין בצ"ש דף (קיב) [קי] ע"ב תוספות ד"ה ולא:

מוסף רש"י

בן קטין. כהן גדול היה: י"ב דד. לגיקרא המיס: מוכני לכיור. מפרש בגמ' גגלגל לשקעו בבור שיהיו מימיו מחוברין למימי הכיור, ואי לא הוו מפסלו בלינה לפי שקדשו בכלי ולא כבוד קדשים הוא ליפסל מיס קדושים (יומא לז.) אף בין האולם ולמזבח. חלק לפוני שבעזרה שבין האולם ולמזבח, אע"ג דלא קרינן ביה על יך המזבח לפוני דהא כמעבר של מזבח הוא, הוי לפון לענין שחיטת קדשי קדשים (לעיל יד.) אף בין האולם ולמזבח. אבל חלק לפוני שמן המזרח ולמזבח ולאו שמו לפון המזבח: לוקמה מקיר מזבח צפוני עד כותל עזרה צפוני. דהא לכו"ע עיקר לפון דיך המזבח ממש הוא דהא הוא לוקמה (יומא לז.) למחר אין צריך לקדש. אם לא יפול מן המקדש (יומא כב.):

שיטה מקובצת

הני מילי עבודה דמעבבא כו'. מיתה דהא לא רחוק (דיים ורגלים) גמרינן מוקה מוקה מממוסר בגדים ומ"מוסר בגדים כתיב קלתי לתלוי בין מעבבא וכין לא מעבבא, ואומר מורי הא דלפנים מוקה מוקה מממוסר בגדים הייט לענין היכא למיקרי קידוש שיהא לא לא קדש. אבל קשה היכא מלי למעוטי הקטרה מקדוש הא כתיב (שמות ל. כ) (ורחלו) (ירחלו) מיס ולא (תמותו) (ימותו) הא אם לא (תרחלו תמותו) (ירחלו ימותו) ועי"כ בהקטרה מייריי דעבודה תמה היא דאם מוכח התם ביומא (דף סב.) דליכא מיתה לא מר ולא כלל הפסולים אלא כאותה עבודה שהיא עבודה תמה (אם כן) משמעא טפי דבעי קידוש בהקטרה משאר עבודות, ומלאה לי דלעולם הייתי ממעט הקטרה מקדוש תמוס דכתיב לשמת דדוקא עבודה המעבבת כפרה הוי בכלל (ולא עבודה דלא מעבבת כפרה) (הוא למעט הקטרה), ואע"ג דכתיב ולא (תמותו) (ימותו) דמשמע דמייריי בהקטרה שהיא עבודה תמה, לא מוקמינן ליה בהקטרה הואיל ולא מעבבת [כפרה] אלא בזריקה (ולהקטרת) (והקטרת) קומץ דמעבבת כפרה דעבודה תמה הן, קמ"ל דהקטיר אשה לרוח מעבבת עבודות לקידוש אף דלא מעבבת (מהרש"ם): **לבחר אינו מקדש דלא צריך לקידוש.** ומני ר"ש (הא) דאמר אין לינה פוסלת בקידוש ידיים ורגלים, ובלינת מי כיור לא מייריי מידי ולא דעביון מלי קאבר כהן, אי דלמא איפסלא בהו בלינה ואין לאוי לקדש קאמר דאיפסלא בהו בלינה, ואפילו לר"ש דאמר דאין לינה מועלת בקידוש מודה דמיפסלא בהו לינה דאי לרבי לא אלטריך דאיתא דפשיטא דלרבי מי כיור נפסלים בלינה, (הסמ"ק) (הסמ"ק) בקידוש ידים פסול לינה כמים לא כ"ש, אלא ע"כ ר"ש אלטריך, ולא פשיט רב (כפ"ס). וקשה לרבי נמי אלטריך לן בפיר לומר דמקדש ממנו לעבודת הלילה הא אינה אינה לא"ר לקמן (דף סז.). דאיכו מקדש לעבודת לילה כלל. ועוד קשה דמאי קאמר דלא צריך לקדושו ולא נפסוס מידי אי מודה במי כיור לא לא, והא מדקתני מקדש ממנו לעבודת לילה משמע הא לעבודת היום אינו צריך לקדש אע"ג דאמרינן אינו צריך לקדש אע"ג דאמרינן לא לא מקדש אלא בלינת עמוד השחר ויועיל להם קדוש זה של אחר קרות הגבר:

הייט ר"ש ופסטינן דלינה פוסלת במי כיור לר"ש, ואי אמרינן דפסיל בהו לינה א"כ הייט שפיר כרבי, ולא מלינו למיפשט מינה מידי דהא (שמעינן) [אלטריך לאשמעינן] דלעבודת לילה מיהו מקדש דמפ' ולא אמרינן איפסלא ממתניתין

לשאר עבודות היום. למדת שיש שקידש לאחר חצות לילה וצריך לחזור ולקדש ויש שמקדש קודם חצות לילה ואינו צריך לחזור ולקדש. (מפלאי יומא כב.)

יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים. פירש בקונטרס כדרך שפוסלת בכל הקדשים שקדשו בכלי שאם יצאו נפסלין ביוצא ואי אפשר לומר כן אלא כדמפרש טעמא משום דכיון דפריש אסוחי מסח דעתיה מיניה מ"מ) דמשום קידוש כלי לא מיפסל ביוצא במידי אלא נעשה בו עבודה עדיין כדמוכח בפ"ק דמנחות (דף ט.) וכפ' התודה (שם דף עח) [1] דאמר בגלה חוץ לחומת העזרה רבי יוחנן אמר פסולה ורישׁ לקיש אמר כשרה אלמא לרבי מ"מ) יוחנן לא פסיל אלא משום [2] (דס"ד דמאן דלא פסיל בגינה לא פסיל בה הסח הדעת ומאן דפסיל פסיל בהאי והני כהני הוו להו הסח הדעת שהיו ישנים בבית המוקד. הג"ה) עבודה בחוץ אבל משום יציאה לא [וכן משמע] בפרק התכלת (שם מז.) גבי שתי הלחם דלא קדוש ליפסל ביוצא אלא בשחיטת הזבח אע"ג דכבר נתקדש בכלי דרבי סבירא ליה דתנור מקדש בפרק רבי ישמעאל (שם עב:) ומיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאין עם הזבח לא מיפסלי בגינה כי אם בשחיטת הזבח כדאמר זעירי בפרק התודה (שם עט.) ואילו באין [3] בפני עצמן תנן [4] קדשו בכלי נפסלין בגינה ויש עוד ראיה מהא דתנן במעילה פרק ג' (דף ט.) גבי מנחות ושתי הלחם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל במחוסר כיפורים ובגינה אבל [5] יוצא לא קתני ואע"ג דגבי עופות וזבחים הוה מצי למיתני יוצא אגב אחרים [6] לא תני אגב שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות [7א] והא דאמר בפרק כל שעה (פסחים לו.) גבי לישה דמנחות נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא נקט שדרך לעשותם במקום זריזין והא דאמר פרק המזבח מקדש (לקמן פח.) כלי שרת אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל היינו בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובגינה אבל לא ביוצא וע"ע [8] מה שפירש בקונטרס פ' שתי מדות (מנחות פז:) גבי שלחן אבל מקדשין ליפסל בגינה וביוצא ולקמן בסוף המזבח מקדש (דף פח.) פירש בקונטו' אבל מקדשין ליפסל ביוצא אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום והא [7ב] דאמר פרק שתי הלחם (מנחות לח:) [ל' שתי הלחם וח'] לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה וכן בסוף כל המנחות בחוץ מלה (שם סג.) דרש ר"ש תנור תנור שתי פעמים שתהא אפייתן בחוצה ושיהא הקדשן בחוצה ופריך והתנן ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשירות בבית פגגי לאו משום דאי נתקדשה הוה מיפסלא ביוצא אלא משום דדבר מכוער להוציא לחוץ לאחר שנתקדשה ואם תאמר וכיון דבקדושת כלי לא מיפסלא ביוצא מנחת כהנים וחביתי כ"ג דלית בהו קמילה אימתי מיפסלי ביוצא ושמא בחוצה מועיל קידוש כלי [8ב] ומהאי טעמא יתכן פי' הקונטו' דהכא: **קידש בכלי שרת בחוץ כו'.** תימה דמשמע הא הכנים בכלי [8ג] שרת בפנים וקידש עבודתו כשרה אלמא לא [8ד] מיפסלא ביציאת הסיס וי"ל דלא שייך הסח הדעת בסיס כמו בידים ועוד דאין כלי מקדש ליפסל ביוצא אלא בפנים [9] דהשתא דסוכה (דף נ.) דפריך ונייתי במקודשת ועוד כדפירשנו [8ה] דאין כלי מקדש ליפסל ביוצא עד שנעשית מצוותו והיינו הקידוש כמו מנחת עד שעת קמילה ולכן מיבעיא ליה בקידוש ידיס ורגליס עופי מבמיס: **כל הממיל מים בעי קידוש ידים ורגלים.** תימה דתיפשוט מהכא דאין יציאת הסיס [8ו] הא בחנם לא פסלה יציאה וי"ל דודאי אי נפיק בשעת עבודה לא מעטו לעגל. והא דקא בעי הכא לא יציאה פסלה בקידוש אי לא, משום דסיסא הדעת הוא אבל בסיס לא בעי טעם זה, וקשה דהטעם של הסח הדעת לא פלטיריך אלא לר"ל אבל לרבי דאמר ליה פוסלת פסלה נמי יציאה בקידוש כמו ביוצא כגון טעמא דסיסא הדעת, מקשמר בבעיא דלעיל ואמ"ל (דלא) [ליה לא] פסלה משום דלא פיסק אבל ביוצא דפיסק אמוקי מסח דעתיה אלמא לא אלטרך טעמא דאמוקי מסח דעתיה אלא לגמ"ד ליה לה פסלה, ואם כן מיתה שאמתי אמתי פסול ביוצא מטעם קדושה כלי לא מהניא למפסלי ביוצא כדפרישנו, וי"ל דודאי בקידוש ידים ורגלים מהני הקידוש דאם לא הוכמנו דקדושה כלי לא מהניא לפסלי ביוצא אלא בעשה מהם עדיין קידוש ידים. ועוד יש לפרש דודאי בעי טיר קידוש כלי ליפסל מיד ביוצא כמו במנחות שאינן נקמלות, והא דמשמע הכא מדיוקא דאם הכנים בפנים וקידש כשר הייט משום [לכיון] דקדשיהו בחוץ לא מיפסלא ביוצא עד דקלבינהו מחיצות דמתוכת בסוכה (עב"ח מהר"פ): תוד"ה יציאה כו' ויש עוד ראיה מהא דתנן במעילה כו'. (וכן משמע בפ"ב דמעילה גבי מנחות כו') עד לא קתני. ויש דוחקן דאיה בגבי חטאת קתני ומועלין בהן משהוקדשו (קדשו בכלי) (במלבן) הוכשרו ליפסל בטבול יום, ולא קתני יוצא בשלמא בשמנחות ניחוק, מיהא למימר אגב דלא תניא בנמנחות בזבחים ס"מ דלא פסלה כהו קדושה כלי ליפסל ביוצא, דאי אמרת בשלמא בשמנחות ניחוק, מיהא למימר אגב דלא תניא בנמנחות בזבחים מ"מ דלא פסלה כהו קדושה כלי ליפסל ביוצא, אלא אי מיפסלא ביוצא אמאי מייתי הכא והכא, מהכ"ר אבל אם הוציא ידיו אפי' בלחוד אינו מעכב אבל אם הוציא ידיו אפי' בלחודייהו נמי עכ"ל. וגם לדוחק הגדול הזה אין אנו צריכין, אלא דלא מצי למיפשט נמי לאידך גיסא דמצי למדחי ולומר ידיו פשיטא ליה דחזן בקדושתן ויצא כל גופו ספוקי מספקא ליה נמי להתנא גופיה, וכה"ג תמצא בהרבה מקומות בהש"ס דקאמר על התנא דוילמא הא פשיטא ליה ואידך ספוקי מספקא ליה ולא תני לה. ודע דהתם [בזבחים] לא דחי לה כדדחי הכא [בירושלמי דיומא] דוילמא האי ברייתא כמ"ד אין הלינה פוסלת בידים ומדלינה לא פסלה יוצא נמי לא פסיל, כי קא מיבעיא לן למ"ד לינה פוסלת בידים, וטעמא דעיקר הבעיא התם למ"ד לינה לא פסלה כדקאמר אמ"ל לינה לא פסלה דלא פריש אבל יציאה דפריש אסוחי מסח דעתיה או דלמא כיון דבידו לחזור לא מסח, ומשמע דלמ"ד לינה פסלה לא מיבעיא ליה כלל דהשתא לינה דלא פריש פסלה יציאה דפריש לא כ"ש דפסלה. והשתא לכא' איכא למידק דא"כ למאי דקי"ל דלינה פוסלת בידים וכדפסק נמי הרמב"ם שם דהלכה כרבי מחברו תו ליכא לספוקי ביציאה, ופסלה אפי' בדעבד. אבל הא ליתא דאיכא למימר דכל זה בסתמא דאיכא למיחש להיסח הדעת, אבל אם ידע' דלא הסח דעתו לא פסלי' בדיעבד. וזהו דמשמע דמש"ה פסק הרמב"ם בדיעבד בכשירה עבודתו שהרי דודאי לו שלא הסח דעתו והבעיא דלא אפשיטא בסתמא היא (מתס"פ יומא פ"ג ה"ט): קידש ידיו ורגליו וטבמאו מטבילן. דע בהא דמבואר נטמאו הידים, היינו שנטמאו חוץ לעזרה שהוציא ידיו לחוץ ונגע בדברים המטמאים את הידים, דאי בפנים בעזרה לא משכחת לה טומאת ידים דאין טומאת ידים במקדש עי' רמב"ם פ"ח מאבה"ט ה"י משנ"ס פסחים י"ט ע"א. וקצת צ"ע בזבחים כ' ע"ב קידש ידיו ורגליו ונטמאו מטבילן וא"צ לקדש, יצאו הרי הן בקדושתן כו'. ודין זה דיצאו מיותר כיון דתני נטמאו על כרחך שיצאו כי במקדש לא משכחת שיטמאו דאין טומאת ידים במקדש, א"כ ביצאו אף שנטמאו א"צ לקדש מכ"ש ביצאו לחוד א"צ לקדש. וצ"ע. (מר"מ מלוה ק"ו):

מכאן שייך לעמוד הבא

מהו לקדש ידיו בביור ממנו אמר רחמנא בו'. אמר רב אחאי ש"מ מדקמיבעיא להו לרבנן הכי שמע מינה פשיטא להו דכי האי גוונא רחיצה מיקרי ולאו טבילותא, ומשום דכתיב ממנו הוא דקא מסתפקא להו, דאי ס"ד לאו רחיצה היא תיפוק לי דבעינא ורחצו וליכא, אלא ש"מ פשיטא להו דכי האי גוונא רחיצה היא. השתא דאמרת רחיצה היא מאן דבעי מיכל לחמא ואשכח מיא דרמו באגנא או במשיכלא שייך ידיה בגוייהו ושפיר דמי. וכן הלכה. (נס"ג סלי נרכות ספ"ו) **ולפיכך** אנו צריכין להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו. ומשכשך ידיו בתוך הכלי בין בשחר בין בשעת אכילה שפיר דמי, מדאמרינן בכיור ורחצו אהרן ובניו ממנו ולא בתוכו שמע מינה הכא הוא

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה ד ועיי' כ"מ: **מז** ב מיי' שם הלכה ו: **מז** ג מיי' שם הלכה ה: **מח** ד ה מיי' שם הלכה י: **מט** ו מיי' שם הלכה יא: ז ז ח מיי' שם הלכה ה: **נא** ט מיי' שם הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בשלמא וכו' הא מני רבי היא דקתני וכו' יפסל הס"ד: (ב) ד"ה דלא פרים לא נגדל. נ"ב ומימה דלעיל דף יט ע"ב מבואר בגירסתא דר"ש פליג אף בזיוט מקריב כך נלא יצא ממקדש אינו פוסל בלינה ולא פרים דכאן הייט לא פרים ממקדש וק"ל ול"ע: (ג) ד"ה אם לשהות טעון: (ד) ד"ה ת"ל כו' מקדקד בקידוש ומזכר:

מוסף רש"י

כל המיסך רגליו. נדוגים, שהלך בנית הכסא (מנחות ק.). ולשון מיסך כמו (מזיר נד:) אילן המיסך על האדן, לפי שהלריך לנקנים גדוגים מרע על בריכוי ומכסה גופו את רגליו, וכן בשאול כתיב (ש"א כד) ושם מערה ויבא שאול לסוך את רגליו (יומא כח.):

ליקוטים

יציאה מהו שתועיל בקדוש ידים ורגלים. ופשיט ליה מהאי ברייתא קידש ידיו ורגליו ונטמאו כו' וקאמר עלה יצאו ידיו לא קמב"ל כי קמב"ל יצא כל גופו מאי וכו' ולא אפשיטא. ומשמע דעיקר הבעיא אי חיישי' להיסח הדעת, ובהא הוא דלא אפשיטא, אבל אם לא הסיח דעתו לא פסלי' בדיעבד. ולפיכך פ' הרמב"ם (פ"ה מביאת המקדש ה"ד) יצא מן המקדש וחזר ועבד ולא קידש אם לא הסיח דעתו עבודתו כשירה, וכ"כ שם עוד כה"ג וע"ש. והכ"מ נתן שם הטעם משום דבעיא דלא אפשיטא היא ומספיקא לא פסלי' בעבודה. וא"צ לזה אלא דהבעיא היא אם חיישי' להיסח הדעת בסתמא, אבל אם יודע לו שלא הסיח דעתו עבודתו כשרה אלא דלכתחלה אומרים לו שיחזור ויקדש. וכתב עוד הכ"מ שם ודע דבגמ' בענין למיפשטא מדתניא [יצאו ידיו הרי אלו בקדושתן ודחי יצאו ידיו לא קא מיבעיא לן יצא כל גופו מאי], וקשיא לי נפשטה לאידך גיסא דדוקא יצאו ידיו הרי אלו בקדושתן הא יצא גופו לא, דאל"כ נשמעי' ור"ל דאי הוה תני יצא כל גופו הו"א דוקא יצא כל גופו ולא ידיו אבל אם הוציא ידיו אפי' בלחודייהו נמי עכ"ל. וגם לדוחק הגדול הזה אין אנו צריכין, אלא דלא מצי למיפשט נמי לאידך גיסא דמצי למדחי ולומר ידיו פשיטא ליה דחזן בקדושתן ויצא כל גופו ספוקי מספקא ליה נמי להתנא גופיה, וכה"ג תמצא בהרבה מקומות בהש"ס דקאמר על התנא דוילמא הא פשיטא ליה ואידך ספוקי מספקא ליה ולא תני לה. ודע דהתם [בזבחים] לא דחי לה כדדחי הכא [בירושלמי דיומא] דוילמא האי ברייתא כמ"ד אין הלינה פוסלת בידים ומדלינה לא פסלה יוצא נמי לא פסיל, כי קא מיבעיא לן למ"ד לינה פוסלת בידים, וטעמא דעיקר הבעיא התם למ"ד לינה לא פסלה כדקאמר אמ"ל לינה לא פסלה דלא פריש אבל יציאה דפריש אסוחי מסח דעתיה או דלמא כיון דבידו לחזור לא מסח, ומשמע דלמ"ד לינה פסלה לא מיבעיא ליה כלל דהשתא לינה דלא פריש פסלה יציאה דפריש לא כ"ש דפסלה. והשתא לכא' איכא למידק דא"כ למאי דקי"ל דלינה פוסלת בידים וכדפסק נמי הרמב"ם שם דהלכה כרבי מחברו תו ליכא לספוקי ביציאה, ופסלה אפי' בדיעבד. אבל הא ליתא דאיכא למימר דכל זה בסתמא דאיכא למיחש להיסח הדעת, אבל אם ידע' דלא הסיח דעתו לא פסלי' בדיעבד. וזהו דמשמע דמש"ה פסק הרמב"ם בדיעבד בכשירה עבודתו שהרי דודאי לו שלא הסיח דעתו והבעיא דלא אפשיטא בסתמא היא (מתס"פ יומא פ"ג ה"ט): קידש ידיו ורגליו ונטמאו מטבילן. דע בהא דמבואר נטמאו הידים, היינו שנטמאו חוץ לעזרה שהוציא ידיו לחוץ ונגע בדברים המטמאים את הידים, דאי בפנים בעזרה לא משכחת לה טומאת ידים דאין טומאת ידים במקדש עי' רמב"ם פ"ח מאבה"ט ה"י משנ"ס פסחים י"ט ע"א. וקצת צ"ע בזבחים כ' ע"ב קידש ידיו ורגליו ונטמאו מטבילן וא"צ לקדש, יצאו הרי הן בקדושתן כו'. ודין זה דיצאו מיותר כיון דתני נטמאו על כרחך שיצאו כי במקדש לא משכחת שיטמאו דאין טומאת ידים במקדש, א"כ ביצאו אף שנטמאו א"צ לקדש מכ"ש ביצאו לחוד א"צ לקדש. וצ"ע. (מר"מ מלוה ק"ו):

מסורת הש"ס

(א) ירושלמי יומא פ"ב ה"א, ב) תוספתא ממנות פ"ג ה"ז, ג) [לקמן כא.], ד) תוסס' יומא פ"א ה"י"ד, ירושי' כלאים פ"ט ה"א, יומא פ"ג ה"ב, ה) לשון הפ' בשמואל-א כד ג ועי' במפרשים שם, ו) יומא כמ. [ממנות ק.], ז) כב., ח) שמות מ ז ושם לא, ט) עי' שבת יד., י) ביומא שם ומאמת בסוכה נ. ד"ה ומ', לא מייתי אלא אתי דפ"ק דממנות, כ) מעילה י., ל) וכ"ש שלפנינו שם לא מי' לנוס ואפשר שכן היה הגירסא לפני התוס', מ) עי' צ"ק:

גליון הש"ם

גמרא ת"ש פרה. עיין פ"ד דפרה משנה ל הכ"מ"ב ותוס' יו"ט:

שינויי נוסחאות

א) רבי הא אמר פסלה כל"ל (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ב) ורגלים כיצד כל"ל וכ"ה בתוס': ג) בממנות פ"ג (גליון): ד) בעבודתו כשרה (ש"מ): ד) חוץ לחומת העזרה כל"ל (ש"מ): ה) ל"ש בענין (גליון). ל"ש בענין עבודה, ולקדש בחוץ כלי שרת למה לי, בענין עבודה פנים (ביר"א. וכנר"ז בשמב"י): ז) בכ"ל נוסף הבא במאי עסקינן: ז) כלו הס"ל ומה"ל הא מני דקתני כו' כל"ל (שמה"כ): ח) הוקבע (ש"מ): ט) מכונסין וקמ"ל דעבודתו פסולה כו' כל"ל והל"ל (צ"ק): י) ל"ל כשרה (ש"מ): יא) דפסולה כגון כו' הל"ל (צ"ק): יב) שהיתה (ש"מ): יג) פסלה (כי"פ): יד) הטבילה הס"ל ומה"ל דק ליה (צ"ק): טו) מיניה וס"ד דמאן דלא פסיל בלינה פסיל בהיסח הדעת אבל משום קידוש כו' כל"ל (צ"ק): טו) ל"ש אפילו לרבי (גליון): יז) משום עבודה בחוץ כו' כל"ל, ומה שכנוגריים שייך לתוס' כע"ל וכנכל כלו (ש"מ): יח) בבאין (יעב"ץ): יט) ל"ל ואילו (ש"מ): כ) ל"ל אחריני (ש"מ): כא) ומנחות אלא אי איפסלא ביוצא במנחות אמאי משייר ליה הכא והכא. מהכ"פ (ש"מ): כב) והא דדייק פרק שתי הלחם אמרת לישתן ועריכתן כו' כל"ל (ש"מ וצ"ק): כג) כלי דאמרינן בפ"ב דמעילה ושאין לו מתיירין משיקדש בכלי (ש"מ): כד) ל"ל הכלי (ש"מ): כה) לא פסלא יציאה במים וכ"ש בקידוש דהא לעיל איבעיא לן לר' אלעזר בר' שמעון דאמר אין לינה מועלת בקידוש אם מועלת במי כיור (ש"מ): כו) כדפירשנו לעיל אאין כלי כו' דהיינו הקידוש כו' (ד"ו ושמב"י): כז) דמשמע דוקא משום הטלת מים הא בחנם כו' וי"ל דנוכל לאוקמי בשעת עבודה דודאי אי נפיק כו' אלא מעט וכיון דעסוק בעבודה לא מסח דעתיה, וכי קא מבעיא לן בין עבודה לעבודה אבל אין לאוקמי באמצע העבודה דזה לא תמצא שיצא לשהות זמן מרובה בתוך העבודה (ש"מ): כח) מיתות אלו ליתא בכי"ב וג':

שיטה מקובצת

דילמא קידש כו' בגון דאפיק ידיה לבר וקידש. וא"ת מ"מ דייקינן מיניה דזוקק לקידש בחוץ אבל הכנים הכלי והכנים מבחוץ (ומזר והכנינהו) כה) וקידש בפנים אפיר דמי אלמא לא פסיל ליאלה בפנים וכ"ש קידוש דהא לעיל מבעיא לן לר' אלעזר דאמר אין לינה פוסלת בקידוש אם מועלת במי כיור, וי"ל דשתי יוצא לפי שקדושה כלי לא מהני ליפסל ביוצא כדמוכח בפ"ק דמנחות (דף ט.) דאמריגן בגלה חוץ לחומה כשרה ור' יוחנן פוסל כו', כמו שבתנו תנוס' יוחנן פוסל כו', כמו שבתנו תנוס' [ומזר] ומזר [ומזר] ומזר [ומזר] ומזר

כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים כא.

והא פרה דטמוויי מטמאינן ליה. אחר קידוש זה כדתנן [ד] כו׳ וטבילה זו בהר המשחה היתה והכי תנן לה במסכת פרה (פ״ג מ״ו) ואחר טבילתו מיד הוא מסדר מערכתה ושורפה אלמא אחר הקידוש הזה היתה וש״מ לא פסלה לה [ה] טומאה. י״ל חסרו״ן בספרי״ס וגרלה לי הגירסא הכי שאני פרה הואיל הואיל וטבול יום כשר בה [ו] טומאה לא פסלה בקידושין שלה: **אי הכי למה לי דמקדש.** הואיל ואין קידוש [ז] כשאר [ח] קידוש עבודה: **כיור.** שיכנס ידיו ורגליו בתוכו: **הא כיור דומיא דמערה.** והיכי דמי כגון שנכנס לתוכו: **מי מערה אילטריך ליה.** כלומר לעולם דכוותיה כיור נמי פסול והאי דנקט מי מערה אילטריך סד״א הואיל וטבילה מעלייתא היא עדיפא היא מכיור שהן שאובין וקידוש אין כאן וטבילה אין כאן אבל הכא טבילה איכא קמשמע לן: **ר״ג אמר רבי חייא בר יוסף מי כיור נפסלין למתירין כמתירין לאכרים לאכרים ורב חסדא אמר אף למתירין אין נפסלין אלא בעמוד השחר כאכרים: מי כיור.** לפי זמן עבודה שהקידוש צריך לה הוי זמן מימיו ליפסל. אם עבודת [מתיר הוא כגון עבודת] דם או קמלים שנפסלים בכל הלילה עליהם כדאמרי׳ באיזהו מקומן (לקמן דף נו.) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה וכו׳ מי כיור נפסלין בשקיעת החמה אם לא נשקע הכיור בגוב לפני שקיעת החמה נפסלים מימיו לקדש עוד מהם לזורק עבודת יום מחר אפי׳ שיקעו קודם עמוד השחר העושה לינה בכל מקום אינו מועיל לו שלפי עבודתו הוא חשובו וכן אם שקעו לפני שקיעת החמה והעלהו בלילה מכיון שמצאו הלילה שעה אחת חוץ לגוב נפסלו מימיו לעבודת היום: **לאכרים לאכרים.** לקדש מהן לעבודה הקטר חלבים נפסלין בעמוד השחר כמו שאכרים נפסלין בלינת עמוד השחר כדכתיב עד בקר [ט] אבל כל הלילה כשרין [י] לקדש מהן לעבודת לילה [יא] ואם שיקעו קודם עמוד השחר מעט כשרין מימיו לקידוש עבודת [היום: **אף**] **למתירין כו׳ לאכרים.** כשם שאין האכרים נפסלין אלא בעמוד השחר אף כל ליונות אין פוסלות בשום קדושה אלא בעמוד השחר [יב]: **ור׳ יוחנן אמר כיור כיון ששקעו.** בגוב כדרך מלואו סמוך לשקיעת החמה: **שוב אין מעלהו.** כל הלילה. וקס״ד דאפי׳ לעבודת הלילה [יג] קאמר ר׳ יוחנן דמיפסל כה העלאתו ואתרוייהו פליג: **לעבודת לילה. ולמחר אינו מקדש.** קס״ד דאסור לקדש היומנו קאמר שנפסל בשקיעת החמה לעבודת יום אלמא כולה כרבי חייא סבירא ליה: **מאי אינו מעלהו ומי דקאמר.** רבי יוחנן לעיל לעבודת יום משום פסול עבודת יום קאמר לה שלא יפסלו מימיו לעבודת יום וקא פלגא דעתך השתא שהעלאת הלילה תפסלם לעבודת מתיר [יד] כו׳ חייא: **אי הכי היינו דרבי חייא.** מאי [טו] אינו מעלהו דקאמר רבי יוחנן עלה דר׳ חייא ולרב חסדא מאי אתא למימר הא רבי חייא ומי ה״ק: איכא בתחילת הלילה או באמצעה דכדי [יא] שיהא זכור בעמוד השחר אלא לפי שהוא עמוד השחר של דם ויקומן קבעו זמנו בערב ור׳ יוחנן אע״פ שעל כרחן יש להן להעלותן לתרומת הדשן לא דמי כדפי׳ בקונטרס [לקמן מ״ו ח״ל] דלא סגיא ליה בלאו קידוש זה שזכה לפיים של תרומת הדשן ולגזירת שיקוע ליכא למיחש דכיון שמצאו שקוע והעלהו ועכשיו הגיע זמן הסמוך לפסולו לא פשע ליה [יב] והדר משקע ליה ולא דמי למעלהו בלילה שמניחו לקדש הבאין תמיד להקטיר ואתי למיפשע [יג] ופ״ת ויפסול מימיו ומה בכך והא השתא נמי כשמשקעו בעמוד השחר ומחזר ומעלהו ביום לא היה יכול לקדש במימיו למתירין דכבר נפסלו ולא מהני להו זריעה אלא לאכרים ה״ל דכיון דקידש לא יפסלו לקדש ביום קידוש גמור שיועיל לכל הבאים ועומד ומקדש קידוש שאינו מועיל אלא לאכרים ה״ל דכיון דקידש להו המים בכלי שרת מצוה לשומרן כשאר קדשים שלא יפסלו בקונטרס בהך דשמעתא אי נמי כדי שלא יבואו לידי נותר [יב] ויטמאו את הידים וכשמעלין את הכיור ביום היו מערין מימיו בכלי שרת דבעמוד שמקדשין הרבה כהנים בכל דדין ומי שיש לו לקדש לאכרים מקדש מן המים שבכלי שרת ושנים עשר כהנים שהיו [יב] מקדשין בבת אחת מן הכיור לזורק התמיד אף על פי שהיה פיים של תמיד קודם ע״ה כדמוכח במסכת תמיד (פ״ח) מ״מ לא היו מקדשין בלילה עד שהיה יום ומעלין הכיור ונותנים מימיו בכלי שרת וממלאין אותו מים חדשים ומקדשים מהם שהרי היה זורק דם התמיד ונפסלו מימיו למתירין ולא מהני להו זריעה והא דפסלה להו לינה במים בכולה שמעתין היינו כרבי ולא כרבי אלעזר בר״ש למאי דפשיט ליעל דמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [וכולהו אמוראי דלעיל מודו דלכל הפחות ספיקא הוי והכא מפשט פשט ועוד צריך לומר דהא דאמר אביי דמקרעות הגבר עד לפרא לא פסלא לא פסלא ליה היינו קידוש [ט] אבל במים פוסלת והאי דפסלה נמי לינה במים אינו אלא מדרבנן דכיון דלא פסיל בקידוש לא פסיל במים דהכל [אחד] כדאמר ליעל דמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו]. ורבינו פי׳ בענין אחר וזה לשונו ומאי אינו מעלהו דקאמר משום חשש עבודת היום שאם יעלנה בעבודת לילה קודם תרומת הדשן יהיו שבורים העולם שמשקעין אותו בשקיעת החמה שלא יפסלו המים למתירין וקודם השחר שלא יפסלו לאכרים ויבא [ט] לקדש ממנו למחר למתירין אף על פי שלא היה משוקע מ״ר ביור נפסלין למתירין במתירין. פי׳ לדם וקומן נפסלים מימיו בשקיעת [החמה] כמו שהמתירין נפסלין בשקיעת החמה כדאמר בזאיזהו מקומן (לקמן דף נו.): **ביור כיון ששקעו אין מעלהו.** למאי דס״ד השתא דהעלאת לילה פוסלן לכל עבודות ים תימה דתיקשי ליה כמה משניות דמסכת תמיד (דף כח.) שהיה מקדש לתרומת הדשן וחיוו הכהנים שהיו מקדשים כמו כן בלילה [ו] ומיהו איכא לאוקמינהו כר׳ אלעזר בר״ש וכמאן דפשיט ליעל כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [יד] והא כרבי אבל קשה אכתי היאך היו עושין תרומת הדשן נעשית ש״מ לא פסלה בה (מחשבת) טומאה שאני פרה הואיל דטבול יום [א] לא פסיל בה אי הכי למה לי דמקדש כעין עבודה [בעינן] איבעיא להו מהו לקדש ידיו [ורגליו] [ב] בכיור [ג] ממנו [ד] אמר רחמנא ולא בתוכו או דלמא אפילו בתוכו אמר רב נחמן בר יצחק תא שמע [ה] או שטבל במי מערה ועבד עבודתו פסולה הא מי כיור דומיא דמי מערה ועבד עבודתו כשרה [ו] לא מי מערה איצטריכא ליה שלא תאמר כל גופו טובל בהן ידיו ורגליו לא כל שכן אמר רבי חייא בר יוסף [ז] מי כיור נפסלין למתירין כמתירין לאכרים כאכרים רב חסדא אמר אף למתירין אין נפסלין אלא בעמוד השחר כאכרין ורבי יוחנן אמר כיור כיון ששקעו שוב אין מעלהו למימרא דלעבודת לילה נמי לא חזי [ח] והאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משמיה דאילפא כיור שלא שקעו מבערב מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר אינו מקדש מאי אינו מעלהו נמי [ט] דקאמר לעבודת יום אבל לעבודת לילה חזי [אי הכי] היינו דרבי חייא בר יוסף דמשמע הא בלילה מיחזי חזי: **כיור כיון ששקעו.** פירוש אלו דמהני שיקוע למים היינו קודם שנפסלו דלאחר שנפסלו אמרי׳ בפ׳ כל שעה (פסחים דף לד.) דלין זריעה להקדש: **כיור שלא שקעו.** הא״ס דלאו דוקא [יא] אלא אפילו שקעו מעלהו [ומקדש] לעבודת לילה אלא רבותא נקט הכי אע״פ שלא היה משוקע בשקיעת החמה כשר לעבודת לילה אבל לבסוף דמשני ומסיק דאיכא ביניהו גזירת שיקוע ניחא דנקט שלא שקעו דאם איתא דשקעו אין מעלהו על תרומת הדשן: **מאי אין מעלהו דקאמר לעבודת היום.** פי׳ שיהא כשר לקדש לענין שיועיל לו קידוש לעבודת יום כגון קומן ודם אבל לעבודת לילה כגון לאכרים חזי ופריך היינו דר׳ חייא בר׳ יוסף ומשני איכא ביניהו גזרת שיקוע כלומר ל״י אסור להעלותו גזירה שמא יפסא ולא יחזור ויעשקינו דר׳ יוחנן אית ליה גזירת שיקוע ולהכי נקט שלא שקעו דאם שקעו לא יעלהו על תרומת הדשן דלמא פשע אבל אם לא שקעו לא שקעו והעלהו מקדש ממנו ור׳ חייא בר יוסף לא גזר וסבירא ליה דמעלהו כל שעה שירלה ולא חיישינן דלמא פשע וא״ת ומה היו משקעין אותו כלל בערב היה להם להמתין עד סמוך לעמוד השחר כיון [יב] שהיו יכולין [להעלות] כל הלילה לקדש לאכרים וי״ל (דלמא) לא [ג] רלו להמתין זמן שיקועו עד סמוך לזמן פסולו דלמא פשע ולא משקע ליה בעמוד השחר וה״ה שהיו יכולין לקבוע זמן שיקוע בעל כרחן [ד] דהיינו דלא פשע ליה [ה] ולא דמי למעלהו בלילה שמניחו לקדש הבאין תמיד להקטיר ואתי למיפשע [ו] וא״ת ויפסול מימיו ומה בכך והא השתא נמי כשמשקעו בעמוד השחר ומחזר ומעלהו ביום לא היה יכול לקדש במימיו למתירין דכבר נפסלו ולא מהני להו זריעה אלא לאכרים ה״ל דכיון דקידש לא יפסלו לקדש ביום קידוש גמור שיועיל לכל העבודות והוא עומד ומקדש קידוש שאינו מועיל אלא לאכרים ה״ל דכיון דקידש להו המים בכלי שרת מצוה לשומרן כשאר קדשים שלא יפסלו בקונטרס בהך דשמעתא אי נמי כדי שלא יבואו לידי נותר [ה] ויטמאו את הידים וכשמעלין את הכיור ביום היו מערין מימיו בכלי שרת דבעמוד שמקדשין הרבה כהנים בכל דדין ומי שיש לו לקדש לאכרים מקדש מן המים שבכלי שרת ושנים עשר כהנים שהיו [ה] מקדשין בבת אחת מן הכיור לזורק התמיד אף על פי שהיה פיים של תמיד קודם ע״ה כדמוכח במסכת תמיד (פ״ח) מ״מ לא היו מקדשין בלילה עד שהיה יום ומעלין הכיור ונותנים מימיו בכלי שרת וממלאין אותו מים חדשים ומקדשים מהם שהרי היה זורק דם התמיד ונפסלו מימיו למתירין ולא מהני להו זריעה והא דפסלה להו לינה במים בכולה שמעתין היינו כרבי ולא כרבי אלעזר בר״ש למאי דפשיט אלפס לעיל דמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [וכולהו אמוראי דלעיל מודו דלכל הפחות ספיקא הוי והכא מפשט פשט ועוד צריך לומר דהא דאמר אביי דמקרעות הגבר עד לפרא לא פסלא לא פסלא ליה היינו קידוש [ט] אבל במים פוסלת והאי דפסלה נמי לינה במים אינו אלא מדרבנן דכיון דלא פסיל בקידוש לא פסיל במים דהכל [אחד] כדאמר לעיל דמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו]. ורבינו פי׳ בענין אחר וזה לשונו ומאי אינו מעלהו דקאמר משום חשש עבודת היום שאם יעלנה בעבודת לילה קודם תרומת הדשן יהיו שבורים העולם שמשקעין אותו בשקיעת החמה שלא יפסלו המים למתירין וקודם השחר שלא יפסלו לאכרים ויבא [ט] לקדש ממנו למחר למתירין אף על פי שלא היה משוקע

נב א מתי׳ פ״ח מהלכות פרה הלכה יד:
ב מתי׳ פ״ה מהלכות ביאת מקדש הלכה י:
גג מתי׳ שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם:
שמות ל, יט

מוסף רש״י

מטמאין היו. טוענין היו בו שרץ: שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית. ולרבנן טבול יום כשר, דנפקא לה מרבוי דקרא והזה הטהור על הטמא, טהור מכלל שאוה טמא, לימד על טבול יום שכשר בפרה, מכלי בטהור עסקינן ואתי דכתיב לעיל מיניה ולקח אזוב וטבל במים אים טהור למה לי למיהדר ולמכתב והזה הטהור, לימוד והזה על הטמא, אלא טהור כל דהו, ואשמען טבול יום דלקרי טהור דכתיב ורחץ במים וטהר (חגיגה כב.):

שיטה מקובצת

לאכרים כאכרים. וה״מ והיכא דשקעו בעמוד השחר למה נפסלו אף למתירין, תנ״ג דנפסלים בלינה תועיל שקיעה בעינם זריעה מידי דהוי אמים שנמצאו דאמרי׳ (ביפס דף ח:) משקין בעקוה וטהורין אלמא אמרי׳ חזרתינהו מטהרתן, וי״ל דאין זריעה לאקדש (ספחים דף לב:). וה״מ ולר׳ חייא בר יוסף הלא היו מי כיור נפסלין למתירין כדאמרתא לעיל דמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו, וי״ל דאה״נ דבכר נפסלו כדאמרתא לעיל דאם איתא דמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו ובאותן המים לא היה תועיל הקידוש כי אם לאכרים. וה״מ ממה היו מקדשין למתירין למחר, וי״ל דלמחר לא היו נותנין אותן מים שנפסלו בכלי שרת אחר ומחזר ושוקע הכיור בגוב וממלאין מים חדשים למתירין, וה״מ דא דתנן (ריפס דף לג.) אף הוא (היה עושה) [עשה] מוכני לכיור בעמוד השחר, לא היה תועיל אותו שיקוע כי אם לקדש אותן הכהנים [שנתעסקו בהקטרתן] לאכרים. וה״מ כיון דמ״מ היה צריך לחזור ולמלאות מים חדשים למתירין כדפי׳ א״כ לאחר תרומת הדשן למה היו משקעין אותו כלל היו נותנין אותן מים שנפסלו בכלי שרת אחר ומחזר ושוקע הכיור בגוב וממלאין מים חדשים למתירין, וה״מ דתנן (ריפס דף לד.) אף הוא (היה עושה) [עשה] מוכני לכיור בעמוד השחר, לא היה תועיל אותו שיקוע לאכרים ומיד לאחר עמוד השחר יפלו מים חדשים לזורק למתירין ולאכרים, וי״ל דמשום הכי לא עביד הכי שלון מביאין קדשים בנים הפסולין או בעמים שמתעסקין הרבה כהנים כו׳ (מהרי״ם): **והאמר רב אבי א״ר** יוחנן כו׳ מקדש ממנו לעבודת הלילה. אלמא אחר לאכרים. ואין לומר דהטהון לאחר ע״ם (ר״ל דהכא פחיתי אלינה דרבי, דקס״ד השתא דלמחר לזורק מתירין ולזורק אכרים, וי״ל דמשום הכי לא עביד הכי שלון מביאין קדשים בנים הפסולין או בעמים שמתעסקין הרבה כהנים כו׳ ומאמר מאי מיקן דמ״מ אימא דהטהון לאכרים (כרכב״ל) [כרלב״ם] לפי שיטת הקונטרס דפי׳ לעיל (דף כ. ד״ה דלא צריך) דהיינו לרלב״ם ומודה במי כיור. ולריך לומר דנהי נמי דכרלב״ם אתיא מ״מ מדרלב״ם נשמע לרבי דכי הכי דלרלב״ם מקדש הימנו לעבודת הלילה (ד)אע״ג דלאסור לזרק הימנו לעבודת היום, כמו כן לרבי נמי, דבכה לא פליגי דהא לא פליגי אלא בקדוש אבל במים לא פליגי. כך הוא לפי שיטת הקונטרס. ומ״מ קשה דמתני׳ פריך) מהאוא דאילפא דיין שאינו יכול להקשות רק לזרעה דאיפסל לה בלינה, דלמא מאחך לזרעה דלא צריך לזרוקו ולזרעה דלרלב״ם הוא ומכמולקת כו׳ ולא מיקשי מידי לר׳ יוחנן. ולכן נראה [כפי׳] ריב״ם דפי׳ לעיל (פס בשמע״ק ד״ה ומתר) דמדקאמר לעבודת לילה משמע הא עבודת יום לא, [ולפי״ז] פריך ספיר ממה נפקא דאי מפרסינן דמיפסל בלינה ולכרבי קשיא דרבי אלדרבי, ולי נמי מפרש דלא צריך לזרקו ולכרלב״ם, קשיא ממנו לרבי, דבכה לא פליגי דיין דמודה רבי [אלעזר בר״ש] במים כדפי׳ מדקאמר לעבודת לילה הא לעבודת יום אסור

עין משפט נר מצוה

נג א מתי׳ פ״ה מהלכות פרה הלכה יד:
ב מתי׳ פ״ה מהלכות ביאת מקדש הלכה י:
גג מתי׳ שם הלכה יא:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה אי הכי וכו׳ וכו׳ כאלו קידוש הסד״ד וחמ״כ מ״ה ומשני כעין עבודה:

שינויי נוסחאות

א) יום כשר בה לא פסיל בה טומאה בקידוש שלה (*ש״ס). וכע״ז כרש״י: **ב)** ורגליו גי׳ קדומות ל״ג לה וכ״כ בבה״ג. [ובכ״מ] ולכאו׳ מוכרח דל״ג רגליו, דהא בענין דומיא דטיהום כלעיל יט ע״ב, ובשעת עבודה מ״ש בעמוד ש״ג בלו׳ שרש (מרדוש שדה עע״ש). וע״ש בגג׳ קס״ו. ואמנם בכתה״י גרס׳ ליה, וכ״כ בכ״מ: **ג)** מיהם נמי ל״ג בתוס׳ ובכ״מ כ״מ: **ד)** ל״ל דתנן. והוא תחילת דיבור (ש״מ): **ה)** ל״ל בה (ש״מ): **ו)** בה לא פסיל טומאה בקידוש שלה (*ש״מ): **ז)** קידושו (כי״פ): **ח)** כשרין מימיו (כי״פ): **ט)** לילה אבל אם היו משוקעים כל הלילה והעלן בעה״ש נפסלים בכך אף לאכרים כה״ד ומה״ד אף למתירין כו׳ ואם שיקעו קודם וכו׳ כל״ל (ש״מ). וכע״ז בצ״ק ובהיפון הסדר. ועי׳ מו״ר ולרכי יוסר: **י)** בצ״ק מוסיף כאן המיצות דלעיל ואם שיקעו קודם עמוד השחר מעט כשרים מימיו לקידוש עבודת המתירין: **יא)** בשמה״ש וופ״ה היינו אברים ופדרים קאמר ר׳ יוחנן דמיפסל בהעלאתו, דס״ל דלאכרים כמתירין וצריך שיהא משוקע כל הלילה ואתרוייהו פליג: **יב)** ל״ל מחר (ש״מ): **יג)** ל״ל האי (פ״מ, וב״ה בכי״פ): **יד)** ובו׳ ורי׳ יוחנן סבר לה כרבי אבל כו׳ בל״ל (ש״מ): **טו)** עי׳ ביאור הכרכה בצ״ק, מ״ש וטה״ק. ומכהר״ם ש״ף מתב דהכ א״נ שייך לקמן בתוד״ה מאי אקו׳ וה״מ ויפסול וכו׳. וכמ״ל לשם זכא כ׳ דמקומו אחר המי שלמ״ו: **טז)** בכ״מ מרעא דרבנן כ׳ המיצה לילה הוא ט״ס ול״ל לינה. ולעכ״ל אין הכרח להגיה ולכריהם ניחא עפ״י גיר׳ אלנו (ד דוד ועש״מ): **יז)** מבבולהו בדפירש (צ״ק), ועי׳ רש״מ: **יח)** דוקא שלא שקעו אלא כו׳ (ש״מ): **יט)** בדי שיהיה יכולין כל הלילה ל״ל (צ״ק): **כ)** ל״ל דלא (שמכ״ר): **כא)** ל״ל בבדי (ש״מ). ל״ל ובלבד (גליון): **כב)** ל״ל ביה (ש״מ): **כג)** למיפשע עכ״ל ל״ל (ש״מ): **כד)** לידי נותר נמתק (ש״מ). ועי׳ בגג׳ קס״: **כה)** ל״ל היו (צ״ק): **כו)** ל״ל בקידוש (שמכ״ר): **כז)** ל״ל ויבואו (ש״מ):

ליקוטים

דכתיב ממנו, הא בעלמא אפילו בתוכו שפיר דמי. (מר״ם הרכב״ל מ״ח מ״ו קל״ח) **ואע״פ** שדעת רבינו [הטור] בסי׳ קצ״ט שמשכשך ידיו בתוך הכלי לא עלתה לו נטילה לאכילה, וכן דעת רוב הפוסקים, ומ״מ לענין נטילת שחרית אפשר שעלתה לו דכיון דלא אשכחן מהפוסקים מ״ד דליבעי כלי אלא הך תשובה, והיא אומרת דשכשוך ידיו בכלי מהני, נקטינן הכי. מיהו משמע דהיינו לצאת ידי חובת נטילת ידים שחרית כדי לקרות ק״ש ולהתפלל, אבל להעביר רוח רעה השורה על ידיו לא סגי בשכשוך דלעולם אינה עוברת עד שיערה עליהם מים ג״פ ושכשוך ידים בכלי אפי׳ כמה פעמים לא חשיב אלא פעם אחד שכיון ששכשך ידיו פעם אחד נטמאו כל מים שבכלי ותו לא מהני מידי. (ב״י מו״ח סי׳ ד׳)

ולפ״ש מודה המקדש לעבודת הלילה, כמו כן נמצא לרבי **רש״י** ד״ה **אף** לתתירין כו׳ **אף** כל לינה אין **פוסלת אלא** בעמוד השחר. כי הטעם שהמים נפסלין בלינה אינו אלא מטעם קדושם הכלי, ודי לנו ניחן פסול לינה כדין שאר דברים הנקדשים בכלי שרת: **תוד״ה** ביור כיון כו׳ **אבל** קשה **אבתי היאך** היו עושין תרומת הדשן ולכ״ל תרומת הדשן והיכא משכחת לה תרומת הדשן [ולדידיה המוכרי שעשה לכיור כל הלילה]. ולדידיה המוכרי שעשה לכיור כל הלילה). ולדידיה המוכרי שעשה לכיור כל הלילה). ולדידיה המוכרי שעשה לכיור כל הלילה).

כא: כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים

נד א מיי' פ"ה מהל' מעה"מ הל"ח:
מקדש הלכה יג:
נה ב מיי' שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְרָחֲצוּ מֵמָּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם:
שמות מ, לא

מוסף רש"י

אי הכי למחר אינו צריך לקדש למימרא דלמתירין מיחזי היינו דרב חסדא. לו הכי (אליבא) דרבי אמרה כאביי וקאמר למחר אין צריך לקדש, אשמועינן בית מרחץ, חצא דמולה רבי דמקנות הנבר ועד לפרלה לא פסלה ליה, ועוד אשמועינן דמים שיצאו מן הכיור בלילה לא פסלן הלילה לחיות לאחרן לקדש מהן לעבודת מתירין, א"כ היינו דרב חסדא, והא דאמר ר' יוחנן לעיל אדרבא בור אשקעו שוב אין מעלהו דמפרסי לה משום גזירת שיקוע (לו) [נוא] משקע ליה בשירין, ניחמ ובן אמר ר' יוחנן כר' חסדא (כ"י-פ) **גביני ברוז.** גבינני המכרת (יומא כ:) **כל כיור שאין בו.** שאין מחזיק מים כשיעור מרבע קידושין: ארבעה בהנים וכו'. משה ואהרן תרין, ונניו תרין, שאף משה כהן היה בן' יתי המעלותים, ואפ"ע הלא כהנו בנת אחת מיהו קרא לבני מירדים (לעיל יט:). יוסי מ' למעלותים הוזנו כולם לכהונה, ותרגומו ומקדשין מיניה, בו ביום קידש משה עמהם (שמות מ, לא):

שיטה מקובצת

איכא ביניהו גזירת שיקוע. לכאורה משמע דה"פ דלעולם ר"י סבר כר' חייא בר יוסף דלמתירין (כמתירין) מי' אלא דר"י ממחיר וגזר [אלא] להעלותו אף לאכרים בלילה שמא יבאו לטבול, אבל אי אלא שקעו (ומצלא) [ולשקעו] למחר ומצלא עמוד השחר פסלו למחר אף לאכרים וניחוש קדשים לבית הספול, אבל אי אלא שקעו בשקיעת החמה מקדש היינו לעבודת הלילה, אבל ר' חייא בר יוסף לא גזר כלל, וא"מ היה מעלהו אפיר לתרומת הדשן ולא מיחיינן שמא יבאו לטבול לתרומת הדשן שאם (שהם) [שהוא] תחילת עבודת היום ומצלאוהו משוקע ומונף לפטולו, לא אתי למשמש. וקשה לנוירי דהאיך נאמר שיבאו ר"י למתירין ממתירין מי' כיון לא מטמא ולא מוכח מתוך דבריו, דבי נמי אמרינן דבבר למתירין כאכרים איכא למגזר אפיר גזירת שיקוע. לכך נראה כפ"ה דאפ"ל דהכ"ש דאמר לר"י אבר כרב חסדא דלמתירין כאכרים ואפי' אין מעלהו לעבודת היום דקאמר ר"י לאו משום פסול שיבא הלילה פוסלו לעבודת היום כר' חייא דלמתירין כמתירין, דה סבר ר"י דלמתירין כאכרים, אלא משום שמא יבאו לחזור ולשקע כדפי', ולהכי נקט אין מעלהו ולא לישנא דפסול דלא אבר רק לטבלותו שלא יגרם להם לפסול ומלוה לשומרם בשאר קדשים אבל לעולם אם העלה ושוקעם בעמוד השחר לא מיפסלי אף למתירין. ומ"מ קשה חדא דכל זה חסר מן הספר שאנו לפנינו הפי' דאין מעלהו לעבודת היום כמו שהיה מוכר המקשה, ועוד מיד הוי ליה למיפרך היינו דרב חסדא, ועוד מדמקשה לקמן אי הכי היינו דרב חסדא מכלל דעד השתא לא אמרן אמרינן דהיינו [ד]כ' חסדא, ועוד אפי' דמיך לומר איכא ביניייהו גזירת שיקוע והלא הרבה איכא ביניייהו דלר"י מתירין כאכרים ולר"מ אכרים כאכרים ומתירין כמתירין. ועי"ק לכל הפירושים מאי שנא הכא דגרסי' גזירת שיקוע ולקמן גרסי' מלות שיקוע, והכל אחד טוח. לכך נראה כפי' ראשון דאיבו מעלהו לעבודת היום שלא שקעו בשקיעת החמה דלמתירין לר"י כ"ש כר"ח דמתירין כמתירין, אלא דמוסיף הוא על ר"מ גזירת שיקוע פי' כיון דלמתירין כמתירין אסור להעלותו כלל בלילה שאם היה מעלהו כלל לאכרים, למחר נפיק מיניה מורבת דכיון [דמעלהו] בעמוד השחר ויעשה קידוש לאכרים אחי לאכרים דמוקי דכיון דהכי, ר"ל משום הכרחיותם אותו משוקע בעמוד השחר יאחרו אחרים לא בלילה וחזי אף למתירין, [ונפקיף] מיניה מורבת, לכך אינו מעלהו כלל. והשתא ניחא דמוכח שפיר מילתיה מדקתמר שוב אינו מעלהו לאחר לא בלילה ולקדשו לאכרים מהני הקידוש. גם השתא ניחא נמי הא דקתני לה (לאכרים) [למתירין] לאכרים לחזר מורבת הנון. וא"מ דהעמס [הוא] שאם היה מעלהו למחר לאחר שיקוע ולקדשו לאכרים אחי לקדוש אף למתירין משום דאחרי כשם שיקוע עמוד השחר מועיל לאכרים אפ"ג דפסול ליה עמוד השחר פוסל בו ושוב לא (מיפסלי) בלילה מאחר שקעו, כמו כן כשיקעו בשקיעת החמה הפוסל במתירין שוב לא הפסל בלילה אף כי העלהו בלילה, אבל עתה המלכינן שיקוע מו ליכא למיגזר. והאי מי' לא נחיית לאוך יעשו בזה, שיעשו שקיעתם בחמה נופיה אינו אלא משום פסול לילה וכ"ש דפסול לילה נופיה פוסלתן למתירין ולא יעשו כלל בזה. אלא ודאי הטעמא כדפי' שלא יאמרו בכל הלילה היה משוקע

נו מיי' פ"ה מהל' מעה"מ הל"ט:
נז מיי' שם הלכה יא:
נח מיי' פ"ה מהל' מעה"מ הל"ט:
נט מיי' שם הלכה יא:
ס מיי' שם הלכה יב:
סא מיי' שם הלכה יג:
סב מיי' שם הלכה יד:
סג מיי' שם הלכה יד:
סד מיי' שם הלכה יד:
סה מיי' שם הלכה יד:
סו מיי' שם הלכה יד:
סז מיי' שם הלכה יד:
סח מיי' שם הלכה יד:
סט מיי' שם הלכה יד:
ע מיי' שם הלכה יד:
עא מיי' שם הלכה יד:
עב מיי' שם הלכה יד:
עג מיי' שם הלכה יד:
עד מיי' שם הלכה יד:
עה מיי' שם הלכה יד:
עו מיי' שם הלכה יד:
עז מיי' שם הלכה יד:
עח מיי' שם הלכה יד:
עט מיי' שם הלכה יד:
פ מיי' שם הלכה יד:
פא מיי' שם הלכה יד:
פב מיי' שם הלכה יד:
פג מיי' שם הלכה יד:
פד מיי' שם הלכה יד:
פה מיי' שם הלכה יד:
פו מיי' שם הלכה יד:
פז מיי' שם הלכה יד:
פח מיי' שם הלכה יד:
פט מיי' שם הלכה יד:
צ מיי' שם הלכה יד:
צא מיי' שם הלכה יד:
צב מיי' שם הלכה יד:
צג מיי' שם הלכה יד:
צד מיי' שם הלכה יד:
צה מיי' שם הלכה יד:
צו מיי' שם הלכה יד:
צז מיי' שם הלכה יד:
צח מיי' שם הלכה יד:
צט מיי' שם הלכה יד:
ק מיי' שם הלכה יד:
קא מיי' שם הלכה יד:
קב מיי' שם הלכה יד:
קג מיי' שם הלכה יד:
קד מיי' שם הלכה יד:
קה מיי' שם הלכה יד:
קו מיי' שם הלכה יד:
קז מיי' שם הלכה יד:
קח מיי' שם הלכה יד:
קט מיי' שם הלכה יד:
קי מיי' שם הלכה יד:
קיא מיי' שם הלכה יד:
קיב מיי' שם הלכה יד:
קיג מיי' שם הלכה יד:
קיד מיי' שם הלכה יד:
קטו מיי' שם הלכה יד:
קטז מיי' שם הלכה יד:
קטח מיי' שם הלכה יד:
קטט מיי' שם הלכה יד:
קיט מיי' שם הלכה יד:
קכ מיי' שם הלכה יד:
קכא מיי' שם הלכה יד:
קכב מיי' שם הלכה יד:
קכג מיי' שם הלכה יד:
קכד מיי' שם הלכה יד:
קכה מיי' שם הלכה יד:
קכו מיי' שם הלכה יד:
קכז מיי' שם הלכה יד:
קכח מיי' שם הלכה יד:
קכט מיי' שם הלכה יד:
קל מיי' שם הלכה יד:
קלא מיי' שם הלכה יד:
קלב מיי' שם הלכה יד:
קלג מיי' שם הלכה יד:
קלד מיי' שם הלכה יד:
קלה מיי' שם הלכה יד:
קלו מיי' שם הלכה יד:
קלז מיי' שם הלכה יד:
קלח מיי' שם הלכה יד:
קלט מיי' שם הלכה יד:
קמ מיי' שם הלכה יד:
קמא מיי' שם הלכה יד:
קמב מיי' שם הלכה יד:
קמג מיי' שם הלכה יד:
קמד מיי' שם הלכה יד:
קמה מיי' שם הלכה יד:
קמו מיי' שם הלכה יד:
קמז מיי' שם הלכה יד:
קמח מיי' שם הלכה יד:
קמט מיי' שם הלכה יד:
קנ מיי' שם הלכה יד:
קנא מיי' שם הלכה יד:
קנב מיי' שם הלכה יד:
קנג מיי' שם הלכה יד:
קנד מיי' שם הלכה יד:
קנה מיי' שם הלכה יד:
קנו מיי' שם הלכה יד:
קנז מיי' שם הלכה יד:
קנח מיי' שם הלכה יד:
קנט מיי' שם הלכה יד:
קס מיי' שם הלכה יד:
קסא מיי' שם הלכה יד:
קסב מיי' שם הלכה יד:
קסג מיי' שם הלכה יד:
קסד מיי' שם הלכה יד:
קסה מיי' שם הלכה יד:
קסו מיי' שם הלכה יד:
קסז מיי' שם הלכה יד:
קסח מיי' שם הלכה יד:
קסט מיי' שם הלכה יד:
קע מיי' שם הלכה יד:
קעא מיי' שם הלכה יד:
קעב מיי' שם הלכה יד:
קעג מיי' שם הלכה יד:
קעד מיי' שם הלכה יד:
קעה מיי' שם הלכה יד:
קעו מיי' שם הלכה יד:
קעז מיי' שם הלכה יד:
קעח מיי' שם הלכה יד:
קעט מיי' שם הלכה יד:
קפ מיי' שם הלכה יד:
קפא מיי' שם הלכה יד:
קפב מיי' שם הלכה יד:
קפג מיי' שם הלכה יד:
קפד מיי' שם הלכה יד:
קפה מיי' שם הלכה יד:
קפו מיי' שם הלכה יד:
קפז מיי' שם הלכה יד:
קפח מיי' שם הלכה יד:
קפט מיי' שם הלכה יד:
קצ מיי' שם הלכה יד:
קצא מיי' שם הלכה יד:
קצב מיי' שם הלכה יד:
קצג מיי' שם הלכה יד:
קצד מיי' שם הלכה יד:
קצה מיי' שם הלכה יד:
קצו מיי' שם הלכה יד:
קצז מיי' שם הלכה יד:
קצח מיי' שם הלכה יד:
**קצ

ה) תי"כ ויקרא נדבה פרש' י ה"ז, ג) ירושי' ברכות פ"ד ה"א, סוכה פ"א ה"א, ד) [בסוכה יט: וכן פרים פ"ז דמקוואות פי' הגרוס ברי"ש, וכן בפי' הרמב"ם והרב מברטנורא והמו"ל גרסו כולם וכן פרים"י בסוכה יט: הגרוס שראוי לסוריקו מכלי אל כלי כו', ופע"פ בפרים"י הסכת ד"ה נדוק], ד) יצמות פב: מקוואות פ"ז מ"ב, ירושי' תרומות פ"ה ה"ב, ס) [תו"כ נדבה פ"ו ה"ז, פ"ז ה"ד, צו פ"ז ה"ג, וע' לקמן צו:, ו) תו"כ שמיני פרש' ח ה"א, ז) חולין קו., ח) מ"א, ט) וע"ש תו' סוכה יט: ד"ה טיט, י) [גמ"כ שלפניו לא נמצא עדיין], כ) [ע' בר"ש יים פ"ד דנגעים ד"ה מיס מיים כו' ושמא אחר מתגלח כו' ע"ש שגם הת"כ שהעתיק בחב"ל מיס מיים ולא מלוחים ולא פוסרים ולא המתנים כו' לא נמצא עדיין בת"כ שלפנינו]. אבל הבצי"ב ז"ל ציין דנמצא בת"כ פ' שמיני פ"ח ה"א לענין הכשר אוכלין לקבל טומאה:

תורה אור השלם

1. וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם:
שמות ל, יט

2. בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
שמות מ, לב

3. וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם:
שמות ל, יח

4. וְהִקְרַב וְהִקְרִיבוּ יְרֻחַץ בַּמַּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, יג

שינויי נוסחאות

א) בר אהבה (ש"ש מ): ב) ל"ל מתוכו (הג' הב"ח ברש"י). וכ"כ בכתה"י וברש"י כי"י ובכתוס': ג) ממנו כתיב (שמכ"י. וכ"ה ברש"י): ד) בכי"ל הנרוק, וכן בשמכ"י, וכן הגיה יעב"ץ גם בר"ש ותוס', ועי' מסה"ש: ה) במ"ל נוסף אי הכי: ו) דלא בעינן מים חיים והתניא (כי"צא). ועי' רש"י. וכן בהמשך גי' כי"ל לאו דבעינן מים חיים: ז) ל"ל דבי (ש"מ והגרי"ב), וכל"ל בכתוס': ח) נ"ל דבעינן (גליון. וש"מ): ט) נ"ל ומוציא ראותו כלי אינו צריך להחזיק רביעית אבל בכיור עצמו בעינן שיעור כו' (גליון. וכני"ז בש"מ): י) לקדש דהא ממנו כתיב דמשמע דוקא ממש מן הכיור (ע"פ ש"מ וב"ש): יא) למאי דפריש בהדיא דמיה דלא פריש לא (כ"י): יב) הקשתיו ממקן (ש"מ): יג) נרוק רך שראוי כל"ל (ש"מ), וע' לות ד' ומקה"ש לות ג: יד) שלא נפסלו משתיית בהמה ולא נעשה בהם מלאכה כשרים לדידים. דהכי תנן התם ומייתי לה בפ' כל הבשר מים שנפסלו משתיית בהמה כו' (ש"מ): טו) נ"ל נרוק, וכן בתוס' (שמכ"י): טז) נ"ל הנך (שמכ"י): יז) היתה רביעית מים כו' הללו לתוכן כו' ונטל כנגדה כו' כל"ל (ש"מ): יח) לתוכו או למלאות (שמכ"י): יט) ניגהו בתמיה (ש"מ): כ) דכוי זה מקומו אחר ד"ה קודם (מהרי"ם שי"ף): כא) דמהכשירא (ש"מ): כב) ורש"י פי' בחומש כל"ל (ש"מ): כג) וקצת היה נר' לפרש כל"ל (ש"מ ובה"ז). ועי' פ"ק וס"מ שמנתאים גירסתנו: כד) מיכח מי ממקן (רש"ש. וכ"ה בתוספות): כה) סאה מים וטיט (ש"מ. וכ"ה בתוספות): כו) נ"ל במים ובטיט (רש"ש. וכ"ה בתוספות): כז) בתוכו ממקן (ש"מ. וכ"ה בתוספות): כח) נ"ל הנכנס (שם): כט) ואפילו מקוה ממקן, וכ"ל דהא מקוה ניגהו (רא"ש): ל) נ"ל טבילה (ש"מ): לא) אולי נ"ל ליכא:

שיטה מקובצת

בקודח מתוכו. לשון הר"ש, פרש"י שוקב כבוור נוקב מלגו ומדבקין שם כלי אחר קטן ומוקן פוחו מים נקדשו. ולא נהירא דפשיטא דהוי כמו כיור גופיה, ומאי פריך ממנו אמר רחמנא. לכן נראה שטעה אלא לפעוני יבחושין אדומין. פי' קוסיק היא. ותירוצא דקושיא זו מתיבתא לקמיה אמר רב פפא לשעוני נתן סאה וכו' וק"ל: כל שתחילת בריותיו מן המים מטבילין בו. וא"ש והלא שנו ונכרר משלימין למקוה אבל בעייניהו לא, וי"ל דשנו ונכרר אין מתילתו מן המים הילכך לא מהני בהו בעייניהו. ונכרר הייגו בגילוא ולא בגילוא (תו"א): תוד"ה ק"ו מבנו בו' ורבינו ש"י פי' בחומש בעין יורה בפורה על פיה. גליון, ולא נראה

בין שאין בהן רביעית ובלבד שיהו כלי שרת אמר רב אדא בר [א] אהא [א]בקודח בתוכו [ב] והא [1]ממנו [ג] אמר רחמנא [2]ירחצו [2]לרבות כלי שרת אי הכי כלי חול נמי אמר אביי כלי חול לא מצית אמרת מקל וחומר מכנו ומה כנו שנמשח עמו אינו מקדש כלי חול שאינו נמשח עמו אינו דין שאינו מקדש וכנו מגלן [ד]דתניא ר' יהודה אומר יכול יהא כנו מקדש כדרך שהכיור מקדש תלמוד לומר [3]ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לנחשת הקשתיו ולא לדבר אחר אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מה לכנו שאין עשוי לתוכו תאמר בכלי חול שעשוי לתוכו אלא ממנו [ה]למעוטי כלי חול אי הכי כלי שרת נמי הא רבי רחמנא ירחצו ומה ראית זה טעון משיחה כמוהו וזה אין טעון משיחה כמוהו: אמר ריש לקיש [ו]כל המשלים למי מקוה משלים למי כיור [ז]לרביעית אינו משלים למעוטי מאי אילימא למעוטי [ח]טיט [ט]הנדוק [י] היכי דמי [יא]אי דפרה שוחה ושותה ממנו אפי' לרביעית נמי ואי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אין משלים אלא למעוטי יבחושין אדומין [יב] אפילו בעייניהו נמי דהא תניא רשב"ג אומר [יג]כל שתחילת בריותו מן המים מטבילין בו ואמר רב יצחק בר אבדימי [יד]מטבילין בעינו של דג אמר רב פפא [טו]למעוטי נתן סאה ונטל סאה [טז]דתנן 'מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר ואמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי א"ר יוחנן [יז]עד רובו אמר רב פפא אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטין וצינוריות הואיל ומהכשירא דמקוה אתיא א"ר ירמיה אמר ריש לקיש מי מקוה כשירים למי כיור למימרא דלא [יח] מים חיים נינהו והתניא [4]במים [יט] [יא]ולא ביין במים ולא במזוג במים לרבות שאר מים וק"ו למי כיור מאי ק"ו למי כיור לאו דמים חיים נינהו לא (לקדוש) דקדיש וקדישי מעליותא היא והא תנא רבי [יב] שמואל [יג] מים שאין להם שם לווי

בין שאין בהן רביעית. למאי דקס"ד בגלא קודם יש תימה דגרע מנטילת ידיים ויש לומר דנטילת ידיים נמי כשיש בו רביעית עוטלין אפילו לשנים [ידיים פ"א מ"ב] והכא בדהוה ביה רביעית מעיקרא: [ב] **והא ממנו אמר רחמנא.** פי' בקונטרס דאמתני' (פריך) דאמר כל כלי שרת דרוייע לקדש פריך וקשה תיקשה ליה מתניתין [דיומא] (דף מג.): דקתני דכהן גדול מקדש בקיתון של זהב ומדלא דקאי אהא דשני בקודח מתוכו [ופריך] והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא אם כן יהא כמוהו שיהא בו כשיעור: **קודח מתוכו.** פי' שנוטל ממימיו בכלי קטן וכשירה לקדש כיון דבאין מכלי גדול וכס"ג לקמן אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטים וצנוריות דמהכשירות [יא] דמקוה אתו ובקונטרס לא פירש כן: **ק"ו מכנו.** משמע שיש לו תוך ועשוי כמין תיבה פרולה למעלה והכיור יושב עליו ורבי' [יב] פי' כעין יורה כפוייה על פיה ונפחתו שוויה: **לרביעית אינו משלים.** פי' בקונטרס לרביעית לנטילת ידיים וקלא [יג] תימה והיה נראה לפרש לרביעית היינו להטביל מחטין וצנוריות דהכשר מיירי בסוף שמעתא ומיהו נראה כפירוש הקונט' דבימי ר"ל כבר בטלו רביעית דמקוה כדמוכח בזיר בפרק שלשה מיינים (דף לח.): **למעוטי טיט הנדוק.** אע"ג דמשלים למי מקוה אין מטבילין בו כדאמר בפרק קמא דסוכה (דף יט.) גבי חור מלטרף ואין ישיגים תחתיו ופריך מי איכא מידי דאיכא לא חזי ומלטרף וקאמר טיט הנדוק יוכיח ולא כמו שפירש שם בקונטרס דאע"ג דמשלים לתנן במסכת מקוואות פ"ז [יד] אלו מעלין ולא פוסלין מי [טו] הסלג והכרך וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה מקוה שלם מטיט הנדוק לא עלתה לו טבילה לדפירושו אין זה יוכיח דטיט הנדוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי [לאויר] דאין ישיגים תחתיו אפי' בשעה שהוא משלים לפיכך נראה [דטיט הנדוק נמי] אפי' בשעה שמלטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקוואות פ"ב (מ"י) מקוה שיש בו מ' סאה [טו] וטיט רבי אליעזר אומר בטיט מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט [יז] ובמים בלחיה טיט אמרו בטיט שהמים נפין על גביו ואם היו המים מגד אחד מודה רבי יהושע שהקונה יורד מאיליו בתוכו [יח] דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקוה שאין קנה המדה עומד אצא אליעזר [בן דילמי] אומר מקוה שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי תבית רבי שמעון אומר היורד [יט] בשפופרת הגוד רבי אליעזר ברבי צדוק אומר הנמדד בגוא והיינו טיט הנדוק דסוכה (דף יט.): דאמר יוכיח [דכשהטיט מגד מ' מלטרף לכ"ע ואין מטבילין בו]: **אפילו לרביעית.** כאן פי' בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם בתפקא בגת בירתא אבל במקומן כשירין לכולי עלמא ואפי' [כב] מקוה והא דקאמר הכא מי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים גלולים מיירי בלא טיט אלא שהם סרוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקוואות (פ"ב) לא מיירו בשתיית פרה [כג]:

נתן סאה בשר. במי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב.): אבל מים שאובין אפי' כל היום כולו [בשר דרשון רשאון] בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור [כד] כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא תנא רבי שמואל.** פי' בקונטרס לא ידענא אהיכא קאי ומיהו בתורת כהנים תניא [כה] והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים [כו] יכול שאני מרבה אף מי תותים תלמוד לומר מים מים אין להם שם לווי [כז]

יכול שיטת הקונטרס. ולפ"ז נהירא, מדא דדוחק לממוקן כל הספרים דגרסי לי' סכי, ועוד מנ"ל דפליגי זקני דרום [בגמ'] [בגמ'] אלא הוחכרה בתלמוד כגון לענין ריצוי טבומאת שרץ בגבור, כל זה מבחוץ, ועוד דמה הוא הסכנא לומר דמתוך שמרלה בגבור מרלה נמי ביחיד בלא טעם וסכנה, ואלדרבה ר"ל מדגלי קרא בגבור ש"מ לביחיד [לאיגו] מרלה בכלל אף דיעבד. לכן נראה לר"ת לומר דמי אשמרלה בגבור דמבטומאה, ואפי' בטומאה, לא שנא טומאת מת לא שנא טומאת שרץ, והא דקתמר לה שנו מי' לא קאי מטומאת [מספרים] אלא ס"ק מתוך שמרלה בגבור כ"כ ריצוי גדול שהקרבן נאכל בטומאה כגון בפסח, מרלה ביחיד לענין הכן שאינם בטומאת מת, והילכך לענין טומאת מת שייך זה מתוך דפי' דגבי פסח

עין משפט נר מצוה

נו א ממי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הלכה יא בהגהה וסמג עשין קצה:
נז ב ג ממי' שם הלכה י:
נח ד ממי' שם הלכה י"ב:
ה פי"א מהלכות מקוואות הלכה ט ועיין כ"מ:
נט ו ממי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל"ב ומי' פ"ח מהל' מקוואות הל"ט ומצא עשין רמח טוש"ע או"ח סי' קס סעיף ט:
ס ז ח ממי' שם הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן לא סעיף ג'ג וטוש"ע או"ח סימן קס סעיף י:
סא ט ממי' פ"ז הלכה ו:
סב י כ ממי' פרק ד שם הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' לא סעיף כד:
סג ל ממי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בין וכו' לגבי נטילת: (ב) ד"ה בקודח מתוכו כל"ל וכן בגמרא:

מוסף רש"י

אלא ממנו למעוטי כלי חול. דדמקו ממנו כתיב, וכי אתרבו שאר כלים לקמן דומיא דידיה אתרבו (לעיל ב:) **טיט הנדוק.** שלאו להריקו מכלי אל כלי, כגון שהוא רך (טוהרה יט:) **נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר.** גבי שאר משקין ומי פירות ומצמ שהמצמ קאי במס' מקוואות, ואגמועינן דאע"ג דמזוג ונטל ואיכא למימר הא חסר לה מקר לים מקוה, שהשלה מזוגא אין משלימתו שאין רואיה למקוה, אפ"ה כשר דמיני יהבו לגבייה בטל ליה והוו להו מ' ומחד כולן רואין וכי שקל חד שלה פשו מ', אבל איפכא לא דכי נטל שלה ברישא חסר ליה וכי הדר מלייה הו"ל מקוה חסר דמשקין הללו אין משלימין את המקוה (יבמות פב.):

שיטה מקובצת (המשך)

לא"כ לא היה יכול לקדש ממנו (תו' מהר"פ): **ד"ה אפילו.** ויש תימה מנ"ל דאא' שיעורא בו'. גלוין, ונראה דהתם דלא אתיי מלא לענין הטבלה במים מפלגא בין קנה יורד ואין קנה יורד ואינ' חיוקים דתמיכה התם, אבל הכא אתיי בהטבלה בטיט עצמו ובקנה יורד עצמו איכא [ל] לאפלוגי, ולא מצמתא ליה אלא בין שוחה ושותה הפרה לאין שוחה ושותה (תו' חיצוניות):

מבאן שייך לענוד הבא

יבול בן נבר ממש. תימה דיפוק ליה שהוא זב, וי"ל דשמא פסול דזבות לא שייך אלא מגני ישראל (תי"א): **מתוך שמראה בצבעו בו.** וכ"מ בטומאת שרץ גמי ניחא מתוך, י"ל דסבור וקני דרום דכי אשמרלי טומאה מבטומאת שרץ ומיהו אפילו בטומאה דוקא מטומאת מת אבל שרץ לא אשמרי כלל אף בגבור, וטעמייהו [קס"ד] הא דכיון דגלי בטומאת בעלים דכי אשמרלי בגבור בטומאת מת דוקא אשמרלי כו', ולגיגו פתוס מן המפורט, אף אמרי לא אמרינ' לדעתיה דרבי יוסף גמור דמסתיר מכפרים [ממכפרים], וא"כ זקני דרום פליגי בתרתי, חדא דבר דסבור דלא אשמרלי בטומאה בגבור כי אם בטומאת מת, ועוד מהא דאמרי מתוך שהולכה כו', וכ"מ כיון דאמרי מתוך מה יעשה כח בגבור מבחוץ כיון דיחיד ממי אשמרלי (אלדרבה מסתבר טפי כיון דגלי קרא בגבור דיש חילוק בין בגבור ליחיד), ויש לומר דנעקא מינה דבגבור הולכה אף בהמתלה אבל דיחיד אינו מלכה כי אם בדיעבד. ולפ גרסינן אי הכי, דבגלא הכי הוי מלי למיפרך בלא מתוך לזקני דרום דסבור דטומאת שרץ לא אשמרלי בגבור אף בכבנים (דהוי מלי למיפרך) טומאת שרץ [לילין] בכבנים לבל הפסוח, אלא ה"מ טמא שרץ לילי בגבור מק"ו, דעכי דבטומאה לא אשמרי בגבור מטומאת שרץ משום דהוי דומיא דשרומאת לבגבור, כיון דלוכא מינהו ולא מק"ו, [ומסנין דוחלי איכא מינהו] דהוי אינו בטומאת מת לא אמרי' כך. אבל מכפרים מעה"ק מיירי בטומאת בעלים בין בטומאת הבנים והילכך הוקשה הוא לאתקשיהו ולומר דמה מתכפרים טומא מת אין [כו'] כדכתיב (במדבר ט, י) אים כי יהיה טמא לנפש, אף מכפרים טמא מת אין [לו]. כך הוא

שיטה מקובצת

בקודח מתוכו. לשון הר"ש, פרש"י שוקב כבוור נוקב מלגו ומדבקין שם כלי אחר קטן ומוקן פוחו מים נקדשו. ולא נהירא דפשיטא דהוי כמו כיור גופיה, ומאי פריך ממנו אמר רחמנא. לכן נראה שטעה אלא לפעוני יבחושין אדומין. פי' קוסיק היא. ותירוצא דקושיא זו מתיבתא לקמיה אמר רב פפא לשעוני נתן סאה וכו' וק"ל: כל שתחילת בריותיו מן המים מטבילין בו. וא"ש והלא שנו ונכרר משלימין למקוה אבל בעייניהו לא, וי"ל דשנו ונכרר אין מתילתו מן המים הילכך לא מהני בהו בעייניהו. ונכרר הייגו בגילוא ולא בגילוא (תו"א): תוד"ה ק"ו מבנו בו' ורבינו ש"י פי' בחומש בעין יורה בפורה על פיה. גליון, ולא נראה

יצאו מי כיור שיש להם שם לווי. הא דאמרינן בסוכה (דף יג.) ובחולין (דף סב:) כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה והקפידה עליו זהו שם לווי לא קשיא מידי דכך שמו מי כיור בשעת מתן תורה: [כ] **ערל.** מפרש [ל] רבינו שלמה בכל מקום שמתא אחיו מחמת מילה ור"ת מפרש דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמיס לפי שאינו עושה אלא מדלגת לער המילה ובריש הערל (יבמות דף ע.) פירשתי [מ]: **משום דאין לבו לשמים.** אפילו אב בשעת עבודה אמרינן בסוף מנחות (דף קט.) דאין קרבנו ריח ניחוח ואע"ג דהשתא לבו לשמים מתמילה לא היה לבו [נ] לשמים:

אבל טמא מת. פירוש קודש שביעי מרלה אפי' בקרבן יחיד על ידי ליז מתוך שמרלה [נא] בלא ליז והא דאמר [נב] עון הקדשים ולא עון מקדישים מוקמינן להו בטומאת שרץ וכן כל טומאת מת דשמעתין היינו קודש שביעי שלו אבל בשביעי היינו כמו טומא שרץ דאינו מרלה ביחיד לפי שאוחטין וזורקין עליו וגם אינו מרלה בלבור טומא מת בשביעי [נמי] לפי שיכולין לעשות ע"י שלוחין טהורים ולאורתא מלו אכלי הפסח בטהרה. כדוך: **אי הכי טמא שרץ נמי.** בקונטרס לא גרס אי הכי דאפי' [נב] לית לן מתוך שמרלה כו' מני לאקשויי הך פירכא טומא שרץ לירלי בלבור מקל וחומר מטומא מת ויש לישב אי הכי דקאמרת מתוך שמרלה וכו' וילפת יחיד בדיעבד מלבור לכתחילה א"כ טומא שרץ נמי לירלי ביחיד דהא מרלה הוא בליבור מק"ו דטומא מת אבל אי לאו מתוך לא הוה קשיא מידי דאמינא דמתני' דפסלה טומא מיירי בין בטומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נג] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נד] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נה] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נו] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נז] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נח] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [נט] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [ס] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סא] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סב] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סג] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סד] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סה] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סו] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סז] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סח] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [סט] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [ע] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עא] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עב] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עג] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עד] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עה] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עו] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עז] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עח] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [עט] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [פ] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [פא] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [פב] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין כן בטומא שרץ: [פג] הגה"מ). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טומא שרץ אבל טומא מת בין בטומא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומלוערע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טומא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בדיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טומא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טומאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טומא שרץ וכל שאין ביחיד נדחה אין לבור בטומאה אלא אם כן אפילו זב ומלוערע בטומאה אלא שולחין אלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטומא מת שכן מרלה בלבור מה אין

לפי אכלו. הראוי לאכילה תכוסו עליו דהיינו שחיטה: **במכסה.** לשון מנין כמו מכסת ערכך (ויקרא כז): **ואיפקדא אולין למנויין.** מה מנויין מעכבי אף אוכלים מעכבי [ח] שאם שחטו לטמאים ולערלים וחוזר [ט] וחזן שאין יכולין לאכול זהיא פסול ואפי' הן מנויין דהא לפי אכלו בהאי קרא כתיב [י] מנויין:

וכי לא מקשי נמי. וסבירי טומא מת משלח קרבנותיו בדיעבד אית להו הך פירכא גופא דפרכינן לעיל אמילתייהו דמוקמינן [יא] מתניתין בכהן טומא שרץ אבל כהן טומא מת אית ליה מרלה דהא מודה מיאה דלכתחילה אמר רחמנא טומא מת ידחה לשני וטומא שרץ אמרינן לעיל דשוחטין עליו לכתחילה: **ומה במקום כו' בעלים. יחיד: מיפיבי.** לזקני דרום: **מפני שאמרו.** משנה היא בכילד לולין (פסחים דף פ:) שהגזיר ועושה פסח כו'. קס"ד [יב] האי טומאת הגוף בבעלים קאמר ולהכי נקט גזיר ועושה פסח דאילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן אבל עושה פסח אכילתו מעכבת וגזיר נמי כשנטמא במת שסתר גזירותו ולריך לחזור ולמנות דלכתיב (במדבר ו) וכי ימות מת עליו וגו' ואין לאוי לקרבנות תגלחתו עד שיטהר ויביא תחילה קרבנות [יג] גזירות טומאתו שתי תורים ואשם ויימנה את גזירתו ואחר כך יביא קרבנות גזירות טהרה וקתני אין הלין מרלה בדיעבד: **אלמא נטמאו לו.** כלומר אם שלח קרבנו ושחטו וזרקו עליו לא נפטר מפסח שני: **הכי נמי.** דמרלה ליה: **כגון שנטמא בהן בשרן.** כדתנן טומא פסול ואוקימנא בשרן ותנן גזיר ועושה פסח וה"ה לכל קרבנות יחיד. והא דנקט הני משום סיפא נקט דבעי מיתני נטמא טומאת התהום הרי זה מרלה וכי גמירי היתר טומאת התהום בגזיר ועושה פסח גמירי לה בכילד לולין וטומאת התהום טומאת ספק והתם מפרש איזהו טומאת התהום כו' והיכלתא גמירי לה דהותרה בגזיר ועושה פסח כדאמרי' בכילד לולין [פסחים דף פא.]: **לא אמרו.** דהותרה טומאת התהום בגזיר ועושה פסח אלא בטומאת המת בלבד: **מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרן.** דלא הותרה ומקו"ו לא אתיא שאין דנין ק"ו מהלכה [יד]: **טומאת התהום דזיבה.** כגון ראה בין השמשות ספק כולה מן היום או כולה מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה והוי לה כשתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות [טו] והך טומאת התהום הוא דממעט משום דחמירא דיולאה עליו מגופו: **דבעי רמי בר חמא.** בכילד לולין [שם]: **כהן המרלה בקרבנותיהן.** של גזיר ועושה פסח הותרה לו טומאת התהום אם נטמא בה: **והא [טז] הכא בכהן אוקמא לה.** לרישא דקתני אין הלין מרלה על טומאת הגוף ועלה קתני טומא טומאת התהום הרי זה מרלה: **דרמי בר חמא פליג [יא] אהדדי.** אדזקתי דרום הוא מוקים לההיא בטומאת בעלים וסבירא [יג] דאין יחיד טמא מת משלח קרבנותיו דאכילת בעלים דכתיב: **הא שמע.** מיובתא לרמי בר חמא: **ונשא אהרן.** בלין כתיב: **את עון הקדשים.** פסול קרבנות ילה בלין:

לפי אכלו למצוה ולעכובי לא [ט] והתניא [1] במכסת נפשות מלמד [א] שאין הפסח נשחט אלא למנויין שחטו שלא למנויין יכול יהא כעובר על המצוה [א] [ב] תלמוד לומר תכוסו הכתוב [ג] שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין זקני דרום לא מקשי לי [ב] לא מקשי נמי [ג] מהא נמי אית להו פירכא ומה במקום שנטמאו בעלים בשרץ שמשלחין קרבנותיהם לכתחילה כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה מקום שנטמאו בעלים במת שאין משלחין קרבנותיהן לכתחילה כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה [ג] [ד] מיתיבי [ד] במפני שאמרו גזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת דם ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף במאי אילימא בטומאת שרץ האמרת שוחטין וזורקין על טומאת [ה] שרץ אלא טומאת מת וקתני אין הציץ מרצה אלמא נטמאו בעלים במת אין משלחין קרבנותיהם לא אי דאיטמו בעלים במת ה"נ הכא במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ אי הכי אימא סיפא [ג] ניטמא טומאת התהום הציץ מרצה הא תני רבי חייא [ה] לא [ד] אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד למת למעוטי מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ לא למעוטי טומאת התהום דזיבה ואלא הא [ו] דבעי רמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהם הותרה לו טומא' התהום או לא הותרה לו טומאת התהום תפשוט דטומאת התהום הותרה לו דהא הכא בכהן קיימינא דרמי בר חמא ודאי פליגי תא שמע [2] ונשא אהרן את עון הקדשי' [ז] וכי איזהו עון נושא

הכא נמי נייתי ק"ו ליפוק מהיקש ועוד קשה היכי יליף טומא שרץ דיחיד בק"ו מטומא מת דיחיד הא טומא [ב] גופיה דיחיד יליף על ידי מתוך וכי האי גוונא חשיב בבנין אב בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נא.). דקאמר לן בדם כשר בתימורין ודבר הלמד בבנין אב אינו מוחז ומלמד בקל ומומר וי"ל דבעיא היא באיזהו מקומן והכא אם [ג] נאמר דילפי' קאמר ועוד י"ל דהאי מתוך אינו בבנין אב דאי הוי בבנין אב א"כ יאכל ביחיד כבציבור: **זקני דרום לא מקשי.** וזקני דרום תנאי הוו ופליגי אמתני' דתמיד נשחט (פסחים דף פא.) דתנן השוחט לערלים ולטמאים פסול אי נמי סבירא להו כר' נתן ולית להו הא דקאמר הש"ס בכילד לולין (שם דף עח:) דמודה ר' נתן היכא דגברא לא חזי: **מפני שאמרו גזיר ועושה פסח.** אע"ג דפרש' זקני דרום תנאי היא אפירכא [ד] דסיפא סמיך דנטמא טומאת התהום מרלה (דכולי עלמא אית להון [ה] טומאת התהום מרלה) דהילכתא גמירי לה כדאיתא פרק כילד לולין (פסחים פ:) וכן בריימתא דר' חייא לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד דפריך מינה תמם לרבי יוסי: **אלא בטומאת מת בבעלים [ו] וקתני אין הציץ מרצה.** וקשיא לזקני דרום דאמרו אין אם למעוט: **לא למעוטי טומאת התהום דזיבה.** וא"ת מ"מ קשיא בריימתא דר' חייא דלא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד הא אימטי כהן מלא אמרו אלא למעוטי טומאת התהום דזיבה ואי אמרת דלא אמרו

אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. כך פי' [ב] הקונטרס משום דאמרי' לקמן בפירקין (דף כח.) דאיסור רבה דמוץ לזמנו שהוא בכרת מקרא רבה ופרשה רבה בלו את אהרן ואיסורא זוטא דמוץ למקומו דליכא כרת מקרא זוטא ופרשתא זוטא בפרשת קדושים תהיו והביא ראייה מתורת כהנים ורבינו תם מקייים גירסת הספרים דגרסינן איפכא בפיגול לא יחשב ונותר לא ירצה דלקמן בפירקין מסקינן דתרוייהו מקרא אחרינא [א] נפקי דכתיב ביה לא ירצה ולא יחשב ומה שנזכר פיגול קודם לנותר אף ע"ג דבקרא כתיב נותר גרשת דהיינו מוץ לזמנו משום דלשון פיגול כתיב בקרא בהדיא: **אם עון נותר הרי כבר נאמר כו'.** לאו נותר ממש [קאמר] דאמרי' לקמן בפירקין (דף כט.) לאחר שהוכשר יפסל אלא במחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו: **הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה.** וא"ת מיפוק לי דלא משכחת מידי דמיתוקם ביה קרא אלא בטומאה ואומר רבינו תם משום דכתיב גבי לרלון להם דמשמע דבר שהוא לרלון במקום אחר ולהכי דחיק לאשכוחי הותר מכללן מכל הני דפריך מיניייהו (בגמרות דף כה.) יוצא דאמאל ובעל מום [וא"ת] (א"כ) נותר ופיגול היכן הותרו מכללן דאיטריך ליה לא ירצה ולא יחשב ואומר רבינו תם דפיגול הותר מכללו בגמה דלא שייך שם משכחת חוץ למקומו והא דפריך בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) אימא עון יוצא שהותר מכללו בגמה [ב] אמר קרא לרלון להם לפני ה' עון דלפני ה' אין עון דיוצא לא חוץ למקומו חשיב שפיר לפני ה' שהמחשבה בפנים ואין לומר דבגמה לא קריבן ליה הותר מכללו כיון דהכשירו בכך דקאמר התם גבי שמאל דכיון דאסור בפנים אין זה קרוי הכשירו בכך ונותר כדי נסכה ואגב פיגול נקט נותר הואיל ומשכח ביה קרא אע"ג דלא צריך אי נמי נותר הותר מכללו בראשו של מזבח דאיכא למאן דאמר אין ליה מועלת בראשו של מזבח ברים תמיד נשחט (פסחים ד' נט.) וכפי' המזבח מקדש (לקמן ד' פז.) ומיהו פלוגתא דאמוראי היא וקשיא למ"ד [דאית ליה] ליה מועלת מהך ברייתא וגראה דנותר יש ללמדו עון עון מריצוי אין ופגול נמי מלינן למילף [ג] ואפי' לא משכחת בהו הותר מכללן ולרלון להם איכא לאוקמי כדדרשי' בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף ס:) [להם לרלון ולא לפורענות] אבל לעובדי כוכבים אפי' לפורענות ועוד י"ל דנותר הותר מכללו במנחת כהנים ומנחת כהן משיח וקומץ וכל דבר שאין לו מתיריס אין [ד] מייתיס עליהן משום פיגול כדתנן פ' ב"ש [לקמן דף מג.] ואפי' פסולא נמי גראה לליכא מדאמר לעיל בסוף פ"ק (דף יד.) דמודה ר' שמעון בהולכת חטאות הפנימיות ופריך והא"ר שמעון כל שאינו על מזבח החיצון אין חייבין עליו משום פגול ומשני מודה ר' שמעון דפסול מק"ו ומה שלא לשמו הכשר בשלמים פסול בחטאת אוכל לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שיפסל בחטאת משמע דאי לאו ק"ו הוה אמינא דאפי' פסולא ליכא א"כ במנחת כהנים ובמנחת נסכים דליכא ק"ו דלא מיפסל בזו [ה] שלא לשמן ליכא פסולא כלל אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי: **לאו כגון שנטמאו בעלים במת.** תימה מאי קשיא ליה לוקמה בטומאת הדם שנטמא הדם הלין מרלה דגבי טומאת דם מייתי לה בכולי הש"ס (לקמן מה.) דדם שנטמא וזרקו בשוגג הורלה ותנן נמי בפסחים (דף עח:) טומאת הדם [ו] והכשר קיים זורק הדם וי"ל דס"ל דאי לאו דאיכא דלים ליה למימר דנוסא עון טומאה אלא בכי האי גוונא שהותרה בנבור דהיינו בטומאת בעלים דהותרה לאכול בטומאת הגוף לגמלי דלא מסיק אדעתיה השתא עון קדשים ולא עון מקדישים: **אי נימא טומאת שרץ בבעלים היכא אישתרא.** דאי סבר שאוסטין חוזרקין על טומאת שרץ וכן טומאת מת בשביעי שלו דחשיב כטומאת שרץ הא לא עבדי נבור בטומאה כיון דאין שוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור נמי לא עבדי בטומאה אלא עושין שליח לשחוט בעבורם כיון דאינהו אכלי לאורתא ואי סבר אין שוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [ז] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אם אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ א"כ ריעוי אין ל"ל הא קרב בטהרה כדפירש רבינו שלמה בסמוך ואי סבר אין שוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [ח] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ א"כ ריעוי אין ל"ל הא קרב בטהרה כדפירש רבינו שלמה בסמוך ואי סבר אין שוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור לעיל אי בשרץ היכא אישתרא וי"ל דמעיקרא בעי לאוקומה בטומאת בעלים בשרץ והוה מצי למפרך ל"ל ריעוי אין אלא שפיר פריך היכא אישתרא וכי משני לעולם בשרץ רוצה לומר ולא בטומאת בעלים אלא בטומאת כהן גרידא וכ"ש בטומאת מת וסבר רמי בר חמא טומאת מת מרלה בכהן ביחיד וקלא קשה דלא ה"ל למימר שם טומאה בעולם משמע דטומאת מת בנבור קאמר והלא טומאת שרץ נמי הותרה לכהן מק"ו דלעיל אלא משום דעיקר היתר נבור בטומאת מת כתיבא דהכי נקט ליה. ברו"ך: **אימא מה זר במיתה אף יושב במיתה.** פי' בקונטרס דיגמר במה מלינו מה זר מחלל עבודה וחייב מיתה אף יושב שמחלל עבודה במיתה וקשה דגבי ערל ואונן נמי היה לן להקשות כמו כן דליהוי במיתה מבנין אב [ט] ונראה דפריך מהכא דתרתי ולא ליישיבה אלא בחר בהכהנים יושבים אלא נחשבים כמו ישראלים זרים לכן מחלל עבודה כזר [י] [ומשי"ה לא] גם במיתה להוי כזר] ומשני משום דהוי מחוסר בגדים ואלא רחוץ ידים ורגלים [שני כתובים הבאים כאחד דבמחוסר בגדים [יא] כתיב ביה מיתה [יב] ולא יטמאו ובחנם כתבה דהא ילפי' מוקה לגזירה שוה אלא למימרא דלא ילפי' מיתה מהא דקרי' רחמנא זר ומיתה השתא דהלא מקדישים לא דקאמר אי בטומאת שרץ לא קשה מידי, וחזר פירוש דאמרה דקשיא לוקמה בטומאת שרץ דמשמע דאי בטומאת שרץ, ולכך הוצרך לפרש דבעי דבעינן שרץ ומקדישים לא אים לה דמי' [לא] אפילו לאוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כ] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כא] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כב] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כג] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כד] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כה] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כו] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כז] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כח] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [כט] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [ל] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לא] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לב] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לג] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לד] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לה] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לו] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לז] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לח] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [לט] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מ] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מא] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מב] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מג] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מד] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מה] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מו] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מז] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מח] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [מט] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נ] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נא] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נב] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נג] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נד] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נה] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נו] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נז] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נח] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [נט] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [ס] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [סא] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [סב] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"כ אין הכיר מרלה על היחיד דהא אין שוחטין חוזרקין עליו אלא [סג] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אים אים למנוה וקשה מאי פריך היכא אישתרא לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בנבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין חוזרקין על טומאת שרץ דהשתא נבור עבדי בטומאה א"

שני לכופין הבאין לאחד. דבתרוייהו [ז] כתיב קרבי למיתה בסנהדרין באלו הן הנסקלין [פג:] וטובא קשיא לי בגוה מדא דמה לו ללמוד מהן הא מיתה בגופה כתיב דכיון דזר הוא והזר הקריב יומת הא המוסר בגדים נמי הכי יליפינן ליה בסנהדרין [שם] אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן והוו להו זרים ועוד א"כ מילול עבודה לא גילף מייה דבמילול נמי קרבי טובא איכא: **הואיל ורצפה מקדשא** [ח]. לעמוד לשרת שהרי דוד קידשה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדאמרינן לקמן בשמעתין כי קדיש דוד כו': **ולוי שרת מקדשין** [ט]. כדכתיב וימשחם ויקדש אותם (במדבר ז): **לא יהא דבר חוצץ בין הן לבין לוי שרת.** בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן (ויקרא ד) [י] שתהא לקיחה בעצמו של כהן: **ולריצה.** למיתני במתני' חליצת כליס ובהמה ורגל חבירו לפי הסדר שנשנו בה: **דלאו מינא דבשר אדם הוא.** וכיון דאינו ממין אדם כלל הוי [יא] מין בשאינו מינו וחוצץ: **רגלו אחת על האבן.** שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה: **נידלדלה.** אבן אחת [יב] מתנועה מקציעותה ומתנענעת ברצפה: **נידלדלה.** לכאן ולכאן: **נעקרה.** לגמרי והגומא נראית שם ועמד בגומא ועבד: **כי קדיש דוד.** שהיה [יא] מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדתנן במס' שבועות (יד. טו.): **חיבעי ליה לר' העורה זולה.** שנטלה רצפה שלה: **דרך שירות בכך.** מי הוי תורת מרעא ומיקרי שירות או לא: **באצבעו ונקח.** דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח ואינו כתוב לאצבע בין קבלה לזריקה דורשהו [יב] לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין דיליפינן לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין: **וי' נאמרה יד בקבלה.** קס"ד דאם נאמרה בה יד הוה ר"ש מודה בה אבל [יג] באצבע לא יליף בה ימין. לקמן בעי לה ומשנינן לה: **אלא באצבעו ונתן כו'.** בהא מודינא לך דזריקת חטאת בעינן ימין: **ור"ש.** דאמר אי הוה כתיב בה יד הוה יליף לה ימין ומאצבע לא יליף: **ממה נפשך אי איתא ליה ג"ש** [יד]. **דיליפינן יד יד דקמילה** ממצורע דכתיב ביה על בהן ידו הימנית אף כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין: **כי לא נאמר יד בקבלה מאי הוי.** הרי נאמר בה אצבעו ומילף אצבע אצבע ממי מהתם דכתיב במצורע [שם] וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ה"ג **לעולם ליה ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר יד ימנית כו': אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר בה** [טו] **יד בקבלה.** אי הוה כתב יד שהיה [טו] ראויה לאחוז בכלי ולקבל הדם הוה [יז] אי"כ למידרש ממי אקבלה והואיל ולא נאמר כאן יד אלא אצבע ואי אפשר לקבל דם בכלי באצבע לבדה ע"כ משום נתינה הוא דכתיב [יח] בה שהוא ראוי לה ולא משום קבלה ממלא שאף אצבע לא נאמר בו לפיכך קיבל בשמאל כשר: **אוזן.** כמו שעושים לבדים של חרס שקורין מאניק"ו: **ומקבל ביה.** בההוא אוזן מקבל את הדם באצבע שתוחב אצבעו לתוכה ונושא את המזרק ומקבל: נדרש.

[ז] וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ולמאן דאמר מלמדין [א] שתויי יין הוה ליה שלישי ושלשה לד"ה [ב] אין מלמדין: עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חבירו פסול [ג]: מגלן דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר [א] חוצץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה וצריכא דאי אשמעינן כלי [ג] משום דלאו מינא דבשר נינהו אבל בהמה דמינא דבשר הוא אימא לא ואי אשמעינן בהמה דלא מינא דאדם הוא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא [ד] תניא רבי אליעזר אומר [ה] רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה רואין כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת ויעבוד עבודתו כשירה ואם לאו עבודתו פסולה בעי רבי אמי [ו] נדלדלה האבן ועמד עליה מהו היכא דאין דעתו לחברה לא תיבעי לך דודאי חייצא כי תיבעי לך דדעתו לחברה מאי כיון דדעתו לחברה כמה דמחבר' דמיא או דילמא השתא מיהא הא תלישא רבה זוטי בעי לה הכי בעי רבי אמי [ז] נעקרה האבן ועמד במקומה מהו מאי קא מיבעיא ליה כי קדיש דוד רצפה עליונה קדיש או דילמא עד לארעית דתהומא קדיש ותיבעי ליה כל העזרה כולה לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש והכי קמיבעיא ליה דרך שירות בכך או [ח] אין דרך שירות בכך תיקו: קיבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר: ת"ר [ט] באצבע [י] ולקח [יא] מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבע [יב] ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אמר ר"ש וכי נאמרה יד בקבלה אלא באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין הואיל ולא נאמרה יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ור"ש ממה נפשך אי אית ליה גזירה שוה כי לא נאמרה יד בקבלה מאי הוי ואי לית ליה גזירה שוה כי נאמרה יד בקבלה מאי הוי אמר רב יהודה לעולם לית ליה גזירה שוה והכי קאמר וכי נאמר יד ימין בקבלה הואיל ולא נאמר יד ימין בקבלה קבל בשמאל כשר א"ל רבה א"ה אפילו נתינה נמי ועוד וכי לית ליה לר"ש ג"ש [יג] והתניא ר"ש אומר כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש והכי קאמר וכי נאמרה יד בקבלה הואיל ולא נאמר' יד בקבלה אלא אצבע ואי אפשר לקבלה באצבע קיבל בשמאל כשר אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי [יד] לרבינא איפשר דעביד ליה אזן לשפת מזרק ומקבל [טו] בה אלא אמר אביי [יז] גמור הוי כמו בית יד ולהכי חשיב ליה לקיחה וקלת קשה מהניא דיומא [דף נח.] ליה הא כי האי גוונא הויא לקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה לדיהוי [יח] הפנימי על ידו הכי נמי דהויא לקיחה מטעם בית יד אלא הכא במאי עסקינן כגון שנושא החיצון מתחתיו דלא מהני כלל לפנימי [יט]: דפרישית אתי שפיר דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא [יט] אלא משום דאשכחן דזר הוי במיתה ולכך אמרינן דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר ולפירוש הקונטרס דליף מבנייניא [כ] קשה דהוה ליה שלשה כתובים הבאין כאחד ובקונטרס פירש דאי אתי דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא [יט] אלא דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא [יט] אלא דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא [יט] אלא

במקרא נדרש **לפניו ולאחריו קמיפלגי.** הא דפליגי אמורמי בפרק השואל (ב"מ דף לא.) במקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ופריך מ"מ דהשואל לא מצי למימר דהסיא ר"ש דלא דרש קרא לפניו דהתם הוי מטעמא דהוי"ו מוסיף על ענין ראשון ומודה ר"ש כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף יט.) היינו טעמא דר"ש והביא וי"ו מוסיף על ענין ראשון וגבי ולקח ונתן לא אמרינן וי"ו מוסיף על ענין ראשון [ג] וא"כ ליף קבלה מנתיה בימין כדפי' התם בקונטרס דאצבעו הפסיק הענין בין ולקח לונתן ופ' יד) קמא דקדושין (דף טו:) משמע דכולי עלמא דרשינן [ד] מקרא לפניו בלא וי"ו מוסיף על ענין [וא"כ [ד] איכא] למיליף קבלה מנתיה דפריך ונקיט מזוזה לתלמוד תורה ובפ"ק דרשא הסנה (דף ט:) דרשי כולי עלמא מקרא לפניו ובלפני פניו ולאחריו פליגי ובסמוך קשה טפי דקאמר רבי אלעזר בר"ש כל מקום שנא' אצבע בנתינה שינה בנתינה פסול בקבלה כשר כגון ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך וקסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו [ה] ולאחריו: [ו] אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [א] כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין קא סלקא דעתין תרתי בעינן כדכתיב [2] ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ויליף ממצורע דכתיב [3] וטבל הכהן את אצבעו הימנית והרי קמיצה דלא כתיב בה אלא כהונה [7] ותנן [8] קמץ בשמאל פסול אלא [ב] אמר רבא או אצבע או כהונה א"ל אביי הרי הולכת אברים לכבש דכתיב בהו כהונה דכתיב [4] והקריב הכהן את הכל [והקטיר] המזבחה [ח] ואמר מר זו הולכת אברים לכבש [ט] ותנן [ב] הרגל של ימין בשמאלו ובית עורה לחוץ [כי אמרינן] או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה דומיא דמצורע והרי קבלה דכתב [ג] בהו כהונה ודבר המעכב בכפרה הוא ותנן קבל בשמאל פסול [ט] ור"ש מכשיר ר"ש תרתי בעי מי [ד] בעי ר"ש תרתי והתניא רבי שמעון אומר כל מקום שנאמר יד אינו אלא ימין אצבע אינו אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונה בעיא אצבע ואלא כהן למה לי בכיהונן [ה] והרי זריקה דלא כתב בהו [ו] אלא כהונה ותנן זרק בשמאל פסול ולא פליג רבי שמעון אמר אביי פליג בברייתא דתניא קיבל בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר זרק בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר אלא הא [ז] דאמר רבא [ח] יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה [ט] אזן לרציעה למה לי מדרבה בר בר חנה נפקא נדרש. [ב] ר"ש סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו הילכך אצבע אותן דכתיב בתריה קאי ולא אולקח דכתיב לקמיה ורבנן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו: **מפקא מדאבוה.** מוצאת מכלל דברי אביו ומכלל דברי חכמים: **לא מקום שנאמר אצבע בקבלה.** ולא בנתינה כגון האי קרא דלעיל [ז] דר' אלעזר בר"ש דרש אצבע אולקח דהיינו לפניו ולא אותן: **שינה בקבלה.** שקיבל בשמאל [ג] וקאמר לך במקום שנכתב שם תתנו ולא במה [ח] שלא נכתב בו: **ולקחת מדם הפר.** בפר המילואים כתיב: **ולא לפני פניו.** דלא דרש להאי באצבע דמילואים אולקחת ולא לאחריו דלא דרש להאי באצבעו דחטאת יחיד (ויקרא ד) אותן והיינו פליג אדאבוה דאבוה סבר לאחריו ולא לפניו ואדרבנן דאינהו סברי בין לפניו בין לאחריו: **וההוא.** כגון הכהן או הכהנים: **תרתי בעינן.** אצבע וכהונה כגון האי קרא דכתיב גבי זריקת חטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו וקאמר רבי יוחנן דהכא ימין בעי דגמר ממצורע עשיר דכתיב ביה אצבע וכהונה ומפרש ביה ימנית: **הרגל של ימין.** נוטה ביד שמאל לכבש משום דרגל ימין קרבה תחילה עם הראש כדקיימא לן בפ"ב דסדר יומא [דף כה:] והילכך מוליך הראש בימין שהוא חשוב והרגל בשמאל: **ובית עורה לחוץ.** כלפי העם ומקום החתך כלפי המוליך דהכי שפיר שלא יראה החתך: **המעכב בכפרה דומיא.** דהזאת של מצורע כגון [ב] קמילה אבל הולכת איברים דלא מעכבא כפרה דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר [ט] לא בעיא ימין: **קבלה לחב בה להונה.** דכתיב והקריבו בני אהרן הכהנים ואמר מר [לעיל ד.] זו קבלת הדם: **ואלא כהן למה לי.** בקבלה הא כתיב בני אהרן [ו] אי לאו לאגמורי אימין אתא: **בליהונו.** בבגדי כהונה: **זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר.** אשאר כל הזבחים [ד] דלא כתב בהו שנא' אצבע אלא וזרקו הכהנים אבל בזריקת חטאת מודה ר"ש כדאמר לעיל באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין: **ואלא הא דאמר רבא.** במנחות בפ"ק (דף י.) **יד יד לקמיצה.** בפרשת מצורע עשיר יא] כתיב על תנוך אזן הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית וקרא יתירא הוא כדמפרש התם וקאמר רבא יד דמצורע אתי לג"ש למיגמר יד דקמיצה מינה שהא בימין והיכא כתב יד בקמיצה [ט] וימלא כפו ממנה: **לחליצה.** שהא בימין: **למה לי. יד בקמיצה: מדרבה בר בר חנה נפקא.** דהא כהונה כתיב [יב]: **לקידוש קומץ.** בכלי שרת שיהא בימין שיאחז הכלי שהוא מקדש בו בידו הימנית: ולרבי

[ג] במקרא נדרש לפניו ולאחריו קמיפלגי אמר אביי הא דרבי אלעזר ברבי שמעון מפקא מדאבוה ומפקא מדרבנן דתניא [ד] רבי אלעזר ברבי שמעון אומר כל מקום שנאמר אצבע בקבלה שינה בקבלה פסול בנתינה כשר וכל מקום שנאמר אצבע בנתינה שינה בנתינה פסול בקבלה כשר והיכן נאמר אצבע בנתינה דכתיב [1] ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך וקסבר [ו] מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו [ז] ולאחריו: [ח] אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [א] כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין קא סלקא דעתין תרתי בעינן כדכתיב [2] ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ויליף ממצורע דכתיב [3] וטבל הכהן את אצבעו הימנית והרי קמיצה דלא כתיב בה אלא כהונה [7] ותנן [8] קמץ בשמאל פסול אלא [ב] אמר רבא או אצבע או כהונה א"ל אביי הרי הולכת אברים לכבש דכתיב בהו כהונה דכתיב [4] והקריב הכהן את הכל [והקטיר] המזבחה [ט] ואמר מר זו הולכת אברים לכבש [ו] ותנן [ב] הרגל של ימין בשמאלו ובית עורה לחוץ [כי אמרינן] או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה דומיא דמצורע והרי קבלה דכתב [ג] בהו כהונה ודבר המעכב בכפרה הוא ותנן קבל בשמאל פסול [ט] ור"ש מכשיר ר"ש תרתי בעי מי [ד] בעי ר"ש תרתי והתניא רבי שמעון אומר כל מקום שנאמר יד אינו אלא ימין אצבע אינו אלא ימין אצבע לא בעיא כהונה כהונה בעיא אצבע ואלא כהן למה לי בכיהונן [ה] והרי זריקה דלא כתב בהו [ו] אלא כהונה ותנן זרק בשמאל פסול ולא פליג רבי שמעון אמר אביי פליג בברייתא דתניא קיבל בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר זרק בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר אלא הא [ז] דאמר רבא [ח] יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה [ט] אזן לרציעה למה לי מדרבה בר בר חנה נפקא חד לקומץ וחד לקידוש קומץ

[ג] [שבת לב: וש"נ], [ד] תו' פ"א הלכה ה, [ה] לקמן לח. במנחות י., [ו] כל הסוגיא עד סופו: פג. חולין כב., [ז] מנחות ו. י., [ח] שם ולעיל יד: וש"נ תגיגה יח., [ט] [יומא מח: מנחות י.] תמיד לג:, [י] ירושל' יומא פ"ב ה"א, [יא] מנחות י., [יב] ירושלמי קידושין פ"א ה"ב, [יג] לעיל ז:, [יד] ויקרא ט יז.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא לפני פניו ולא לאחריו: (ב) רש"י ד"ה נדרש לפניו ולאחריו קמיפלגי ר"ש סבר: (ג) ד"ה שינה וכו' בשמאל פסל וקמ"ל: (ד) ד"ה זרק וכו' כל הזבחים קאי דלא:

גליון הש"ס

גמ' יד יד לקמיצה. עיין לקמן סג ע"ב תוס' ד"ה מה חטאת בסה"ד: [תוס' ד"ה והרי וכו' אבל ר"ש לא סבר לה כוותיה למיליף ימין בזריקה כו'. עי' יומא דף סא ע"ב תוס' ד"ה מה חטאת וכו']:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ריש לקיש (*ש"מ, וכ"ה בכל גמ' המקבילות: ב) אלא ממקן (*ש"מ וכ"ה במנחות): ג) דכתיב בה כל"ל (ש"מ): ד) ומי (כי"צ ור"): ה) בכיהונו (ש"מ, וכ"ה במנחות): ו) בה (כתה"י): ז) דלעיל שינה בקבלה שקיבל בשמאל פסול דר"א בר"ש וכו' אונתן וקאמר לך במקום וכו' כל"ל (מהרש"ש): ח) ל"ל במקום (ש"מ): ט) ל"ל או כגון (ש"מ): י) אהדרן וא"כ אמאי כתב ביה כהן הואיל וקאו לאגמורי כו' (שמכ"ר, וכעי"ז בכתה"י): יא) כל"ל וכ"פ הגו' עני. וע' ל"ק ורש"י מנחות י ע"א ד"ה אלא אמר רבא: יב) כתיב בה (ש"מ): יג) ראשון למילף קבלה וא"כ כל"ל ול"ג לקמן מתינא וא"כ עד מיגא דמריך (צ"ק). וכן מיקנו שאר מפ': יד) ובפ' (ש"מ): טו) דרשי (ש"מ): טז) מתינא וא"כ עד מיגא מנתינה נמקן וכ"ה בס"י (צ"ק): יז) ל"ל ולא לאחריו (ש"מ): יח) ואמאי משני אביי דפליג כל"ל (ש"מ): יט) כתב בה (ש"מ): כ) זריקה (תוס' מנחות): כא) דזאת (רש"ש): כב) ר"ש מאי קשיא ליה דילמא וכו' כל"ל (ש"מ): כג) בש"מ נוסף שהיא בשמאל וכ"ה בתוס' מנחות: כד) ס"א סבר לה בר"ש ור"ש לא סבר ליה כוותיה (ש"מ). וכ"ה בתוס' שם. ועי' טס"ק: כה) בהמה מה חטאת בהמה אינה באה כל"ל (שמכ"י וצ"ק וכ"ה בתוס' שם): כו) עי' מ"ש דס"ל למתוק מכלן ועד כמשפט התם עמ"ב: כז) משום דקסבר מקרא (תוס' שם): כח) המיקומים שבדיוון זה, עפ"י תוס' מנחות דף י ע"ב:

שיטה מקובצת

והרי קמיצה כו'. וא"מ ולישני הכא דשאני קמיצה דכתיב בה יד ולגבין יד יד לקמיצה דבאמר למתוק אבל בעלמא בעינא כהונה ואצבע, וי"ל דמקידוש קומץ בכלי שרת סריך דהתם ליכא ג"ש דיד יד ואפ"ה אמרינן קמץ בשמאל פסול, ומסיק תברייתא דמנחות (דף כ.), דבפסל בקומץ ובקידוש קומץ: חד לקומץ וחד לקידוש קומץ. תפ"ג דקידוש קומץ במקום קבלת דם (וקבלה) אמיא מדרבה בר בר חנה, קידוש קומץ לא אמיא מהיקשא דזאת הסורה (תו"ה) והרי זריקה כו' משמע בהדיא דר"ש יליף שאר קרבנות מחטאת. ג"כ, דכי היכי דמקן דם דיליה הוי בימין דכתיב ביה אצבע הא"ד ומשנה היא לקמן כו' מלק בשמאל או בלילה כו'. ג"ב, ואם היתה המליקה כשירה בפשיטא דאינו אצבע הבליעה ולא תמצינן ליה פסולו בקודש (הר"פ): **בא**"ד ואי"ת ולפ"ת נמי כו' ושני בר"ש שהכהונה בעיא אצבע. גליון, והמיקשא [נמי] בה] דזאת הסורה (נפקא) [נפקי שופטים] למקן דאתיא ליה היקשא, [כדפירשתי בפ"ק דחולין וכריש מנחות:

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פי"ח מהלכות פסה"מ הלכה ב:

עח ב מיי' פ"ו מהלכות מעה"ק הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְלָקַחְתָּ מִדַּם הַפָּר וְנָתַתָּה עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ וְאֶת כָּל הַדָּם תִּשְׁפֹךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: שמות כט, יב

2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה

3. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ וְהִזָּה מִן הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה: ויקרא יד, טז

4. וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַחַטָּאת וְכִפֶּר עַל הַטֻּמְאָתוֹ מֵהָעָם הַהוּא וְאַחֲרֵי יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים עַל הַמִּזְבֵּחַ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ז, ד

מוסף רש"י

תרתי בעינן. דלא אמרינן ימין אלא אם כן כתיב אצבע וכהונה, כגון חטאת דכתיב ביה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו, הסיא ודאי ימנית הוא, דגמר ממצורע עשיר דכתיב ביה וטבל הכהן את אצבעו הימנית, מה אצבע וכהונה הכא ימין דא דעלמא נמי ימין (מנחות י.) **או אצבע או כהונה.** וגמר ממצורע עני דכתיב ביה וטבל הכהן אצבעו הימנית, ומיהא ילפינן לכל היכא דכתיב כהן או אצבע שהא דאצבע בעינן: (חולין כב.) **ותנן.** במסכת תמיד בהולכת אברים: **הרגל של ימין בשמאלו.** היה מוליך בשמאל, משום דאמרינן במסכת יומא סדר אברים הרגל והכרגל היה נוטה בצד אחת, והאי רגל מדאפיא בהדי ראש ודאי רגל ימין הוא דכתיב, הלכך הראש הוא כבד והצוה היה מוליך בימין והיכך בשמאל, ואע"ג דכתב בהו כהן (מנחות י.). מי שזכה להעלות לכבש הראש והכרגל מקבל מיד המנתח את הראש בימינו ואת רגל הימנית של תמיד מקבל בשמאלו: **ובית עורה לחוץ.** ומקום חתך לפניה כלפי כהן וכן נאה (יומא מח:) **כי אמרינן או אצבע או בהונה כו'.** ומצי לעולם לא אלא אם אצבע אלא אם כן כהונה, וכי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעכב כפרה דומיא דהזאת דמצורע, לאפוקי הולכה דלא מעכבא, דאפשר לשחוט ונמתח אבל הכבש, אי נמי אם יש כהנים הרבה יושיבו זה לזה: **והרי קבלה כו' ודבר המעכב בכפרה הוא.** אלא אפשר שלא יתקבל הדם בכלי, ומתר בה כהונה והקריבו בני אהרן את הדם, ואמרינן בתו"כ והקריבו זו קבלת הדם ותנן ר' שמעון מכשיר קבלה בשמאל: **ר"ש תרתי בעי.** אצבע וכהונה, וכי קאמר ריש לקיש אם אצבע אם כהונה לרבנן קאמר דאמרי פסול: **יד אינו אלא ימין.** דגמר מדבו אינמיה דמצורע: **ומשני אצבע לא בעיא כהונה.** דהיכי דכתב אצבע אע"ג דלא כתב כהן אינו אלא ימין ומשכחת לה באחרי מות ולקח מדם הפר והזה באצבעו הרי אצבע בלא כהונה: **כהונה בעיא אצבע.** לר' שמעון אע"ג דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא"כ כתב אצבע דכתיב בהדה, משום הכי מכשיר בקבלה: **פליג בברייתא.** וה"ה לתמיד. ואי קשיא ליתיב מקמיה דלא דלא כתיב אלא בהונה ותנן (שם ו.) קמץ בשמאל פסול ולא פליג ר"ש, תריץ היינו טעמא דלא פליג בתמתה כדאמרינן לקמן דבעינן ליה דשמאל פסול מקדש קדשים היא בחטאת ובאשם: **רגל.** דמצורע עשיר למילדם חליצה בג"ש דרגל רגל, דכתיב נמי בחליצה ותלצה נעלו מעל רגלו, מה רגל דמצורע ימנית אף חליצה ימנית: **אזן.** דשמן עשיר דלא אתיטרף אתי למילדם אזן אזן דלגיעה, דכתיב ורצע אדוניו את אזנו, מה דמצורע ימנית אף דלגיעה ימנית, והך ג"ש מפורשת בפ"ק דקידושין: **מדרבה בר בר חנה נפקא.** דהא כתיב בה וקמץ הכהן ואמר לעיל לרבנן דהיכא דכתיב אצבע או כהונה אינו אלא ימין, יד יד למה לי: לקידוש קומץ. דכי מקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו לתוך הכלי (מנחות י. יז.):

מסורת הש"ס

ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ. כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כו.) אלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר: **ומ"ד נמי ר"ש בעי קידוש קומץ.** דאיכא למאן דאמרי דפליגי התם במילתיה דר"ש ואיכא למ"ד הכל מודים בקומץ שטעון קידוש וכי קאמר ר"ש [ב] כשרה בהקטרה קאמר אם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקידשו והקטירו בידו: **בשמאל אלעזרי מכשר.** לקדש אלא עדיף קידוש הקומץ מקבלת הדם דמכשר לה רבי שמעון בשמאל: **אי לקמילה גופה.** שהתם בימין דלר"ש לא נפקא ליה [ג] מוקמץ הכהן דהא אמרו לעיל [יא.] דבעינן לרבי שמעון אלעבע [ד] מדר' יהודה נפקא: **מאי טעמא דר' שמעון.** דמכשר הקטרת קומץ שלא בכלי אם העלן [ה] למזבח בידו אמר קרא במנחה קדש קדשים הוא [ו] להכי איתקש מנחה לחטאת ואשם לומר לך בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת שזריקת דמה בימין [ז] במתן אלעבע ולא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אלעבע והכוזה: **בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל לאשם.** שזריקה [ח] בכלי [ט] והיא כשרה בשמאל לר"ש כדאמר לעיל זרק בשמאל פסול ור' שמעון מכשיר אלמא אי בעי ביד עביד אי בכלי עביד וממילא נפקא קמילה בימין דהא עבודת יד היא ולא עבודת כלי: **לקומץ דמנחה חוטא.** שתהא קמילתו בימין [י]: **דהוא"ל וא"ר שמעון.** בפ"ק דמנחות (דף ו.) דדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה לא הטעינה שלא יהא קרבנו מהודר סד"א קמילת שמאל תתכשר בה קמ"ל יד יד דרבא. כולה שמעתי' במנחות: **מתני' נשפך על הרצפה.** מלותר בהמה שלא נתקבל בכלי: **גמ'** מהפר יקבלנו. אשם נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר [ח]. דאי ס"ד דהאי מ"ס דכתיבא במדש דרשינן ליה דכתיב דמשמע מקלת הדם יקבל והאמר רב כו': **גורעין.** אות מתיבה זו ומוסיפין אותה על תביריתה ודורשים [ב] כר"ש בסדר יומא: **בשפיכה** [י] **שיריים בציר.** ולא בקבלה: **דהא ליתיה לגוליה דם.** שכבר ניתן ממנו על הקרנות: **סכין למעלה.** שלא יפול דם הסכין על המזרק: **ודבר אחר.** סכין: **בשפת מזרק.** ולא לתוכן [יא]: **לפורי וכב.** קרי למזרקין בספר עזרא על שם קינוח כדאמר במסכת חולין (דף מ:) אי איכא בליתא דפריסא למכפייה א"נ ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא גבי גירון קיסר (גיטין דף טו.): **לריך שיפון** וריחין

ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ ולמאן דאמר לר"ש נמי בעי קידוש קומץ בשמאל אכשורי מכשר יד יד דרבא למה לי אי לקמיצה עצמה מדרב יהודה בריה דרבי חייא נפקא [ו] דאמר ר"י בריה דרבי חייא מאי טעמא דרבי שמעון [דאמר קרא] יקודש קדשים היא כחטאת וכאשם בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם לא נצרכא [אלא] לקומץ מנחת חוטא סד"א הואיל ואמר ר"ש [ג] שלא יהא קרבנו מהודר כי קמץ לה בשמאל נמי תיתכשר קא משמע לן: **מתני' גמ'** [1] ולקח הכהן המשיח [ד] מדם הפר מדם [2] הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר כדכתיב מדם ואפילו מקצת דם [ה] והאמר רב [ו] השוחט [א] צריך שיקבל את דמו של פר שנאמר [3] ואת כל דמו [ב] ישפוך אלא מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר [ג] גורעין ומוסיפין ודורשין גופא אמר רב יהודה אמר רב [4] השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר [3] ואת כל דם הפר ישפך והא בשיריים כתיב אם אינו ענין לשיריים דהא ליתיה לכוליה דם תניהו ענין [ד] בקבלה אמר רב יהודה אמר שמואל [ה] השוחט צריך שיגביה סכין למעלה שנאמר [2] ולקח מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר ודם סכין במאי מקנח ליה אמר אביי [ו] בשפת מזרק כדכתיב [4] כפורי זהב אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא [ז] השוחט צריך שיתן

הטוף נמי לא הוה [ב] בעי ימין במליקה אלא בהזאה דווקא ולא"ת וכיון דר' שמעון פליג במליקה א"כ מתני' דפרק חטאת העוף (לקמן דף סח.) דתלק בשמאל כו' לא אתיא כרבי שמעון [ג] והא על כרחין כרבי שמעון אתיא מדקתני סיפא לו בלילה אינו מטמא בגדים אבית הבליעה ומפרש טעמא [ד] משום דכל שפסולו בקדש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה ומפרש בגמרא דכיון דהך שמיטה מתרת את האיסור פי' שאם עלה לא ירד והיינו כרבי שמעון דלרבי יהודה נשחטה בלילה תלד דממעט לה מזאת היא העולה בפירקין [ה] וא"ל דההוא תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא אי נמי אפי' רבי יהודה מודה בעופות דלא ירדו משום לילה דכיון [ו] דהוה פסולן בקודש דלא כתיב שאשה מיעוטי אלא בבהמה וא"ת דבריש מזבח מקדש (לקמן דף פג.): מפקי רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי מעולה וכבשים דמזבח מקדש את הראוי לו ומאן דדרים מכבשים פוסל הרבה בעוף יותר מבבהמה וי"ל דרבי יהודה סבר כמאן דדרים מעולה ולא מהכבשים מט [ז] לו משאר דרשות התם ורבינו שמואל מייחד גירסת הספרים ומפרש והרי זריקה דלא כתיב אלא כהוה ותנן זרק בשמאל פסל ולא פליג רבי שמעון דמכיון [ח] דתנן כל הזבחים שקיבל בשמאל פסל כל שכן זריקה שהיא עיקר כפרה ולא פליג רבי שמעון כי אם על קבלה ואי הוה פליג אזריקה הוה ליה לאשמועינן כח דהיתירא דמכשיר ר' שמעון בזריקה וכ"ש בקבלה ול"ע אי מלי לפרש הכי לשון ותנן זרק בשמאל פסל והא מט [ז] דאמרי' בפרק כל הפסולין (לקמן דף לב.) קבל בימין ותנן בשמאל יחזור [ח] לימין והיינו משום אזריקה דבעי ימין דאי משום הולכה [יא] מפני מה הא לא כתיב בה אלעבע ואמאי פסל ותו דרבי שמעון מלי לפרש הכי לשון ותנן זרק בשמאל פסל והא מט [ז] דאמרי' בפרק כל הפסולין (לקמן דף לב.) קבל בימין ותנן בשמאל יחזור [ח] לימין והיינו משום אזריקה דבעי ימין דאי משום הולכה [יא] מפני מה הא לא כתיב בה אלעבע ואמאי פסל ותו דרבי שמעון

הוה ליה לפלוגי ולהכשיר משום דעבודה שאפשר לבטלה הוא. נ"ב, כי היכי דהוה מכשיר לעיל בפליטי פ"ק (דף יד:) הולכה כזר לא לאו משום דליקוי מק"ו:

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ז מ' מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כה:

ב מיי' שם הלכה כו:

פ גד הו מיי' פרק ד מהלכות מעה"ק הלכה מ:

תורה אור השלם

1. לא תֹאפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם:
ויקרא ו, י
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ה
3. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
4. בְּפוּרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים בְּפוּרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אֲרֻבָּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים אֲחֵרִים אֶלֶף:
עזרא א, י

מוסף רש"י

ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ. דקתני אלא בכלי שרת פסולה ור"ש מכשיר ופליגי תרי אמוראי בגמרא ר' יעקי ור' נחמן בר יצחק, חד אמר טעמא דר"ש דלא כעי מתן כלי דכיון דקמץ מכלי שרת מעלהו ומקטירו אפילו במקידה של חרס, וחד אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש ואם המכשר ר"ש אלא בכלי שרת בהקטרת המנחה קאמר, והייט דקפריך ולר"ש דלא בעי קידוש קומץ כדמפרש ר' יעקי ור' נחמן דאמר נמי ר"ש בעי קידוש קומץ בשמאל שמעינן ליה דמכשיר ר"ש לקדוש קומץ כדאמרינן לקמן בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל לאשם (מנחות י:) **כחטאת וכאשם.** לאכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם שאין בהלכותיהן לומר לך (לעיל יא.) **בא לעובדה.** הקטרת קומץ שהיא במקום זריקה: **ביד.** שלא קידשה בכלי (מנחות כו.) שלא קידש קומץ בכלי אלא קמץ והולך והקטיר בידו (שם י:) **עובדה בימין כחטאת.** שהקומץ בה מריקה דם חטאת שהיא ביד בשאנא וימין, דכתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן וגו' ודכיון באצבעו ומן שבא אחת מתנה אלא בימין, דכל מקום שנאמר אצבע והכוזה אינו אלא ימין (לעיל יא. וכעי"ז מנחות כו.) **בא לעובדה בכלי.** שקידש קומץ בכלי: **עובדה.** לקידוש קומץ: **בשמאל כאשם.** כאשם מצוע דכתיב בה אמאל אלמא מלדאקמי לחטאת מהכא נפקא דכל עבודות מנתה הנעשות ביד ימין בעינן ויד יד לגמה לי (מנחות י:). שזריקתו בכלי ולא ביד, דאין לך טעון מתן אצבע אלא חטאת בלבד, דהכי אמרינן לגר' שמעון זריקה בשאר בשמאל, דתניא זרק בשמאל פסול ר"ש מכשיר, משום דבשאר זריקה הקרבנות לא כתיב אצבע אלא כהוה ולא"ש כהוה בעיא אצבע (שם כו.) **לקומץ מנחת חוטא.** אלעזרי יד יד (שם י:) **שלא יהא קרבנו מהודר.** שלא תהא המנחה נאה (שם ו.) **מדם הנפש.** דם קולות שהנפש יוצאת בו (יומא מח.) **כפורי זהב.** גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא והן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי, לשון וכפר יריה לגירון קיסר (לקמן צג.: וכעי"ז מנחות ז.):

שיטה מקובצת

מדרש יהודה. הלי טוניא אלינא דמ"ד (לקמן דף ב.) דבר הלמד בג"ש אחוז ומלמד (בהיקש), ולעיל דקאמר אלא פליג ר"ש (מקשה) אלינא דמ"ד אין אחוז ומלמד דרוקה ליעשה אלינא דר"ע (הר"פ): **כי קמץ לה בשמאל** נמי תתכשר. אע"ג דמתחטאת ילפינן לה דשייך טעמא דשלא יהא קרבנו מהודר כפרק קמא דמנחות (דף ג.) (תו"ה) **תוד"ה** (בעמ' הקודם) והכי זריקה וכו' הוי לאשמועינן כח דהיתירא דמכשיר ר"ש בזריקה ור"ש בקבלה. נ"ב, לאינו עבודה כ"ל. ואע"ג דאמרינן דאין לך אלא מתן אצבע בזריקה שום אחוז ומלמד בהיקש, אלא למאן דאמר אין אחוז ומלמד בהיקש) אמאי לא פליג ר' שמעון, דמסבירא ליה דאיכא מילתיה דר"ש אלינא דר"ע וצ"ע אי מצי לפרש כו'. גליון, וקשה לפי' דאין זה כל שכן דאמכמן לעיל דאמר"ש דאמר שיהא בקבלה פסול בנתינה כשר, אע"ג דנתינה דחטאת עיקר מריקה בשאר קרבנות. ויש לדקדק זרק בשמאל פסול מהא דתנן פרק כל הפסולין (דף לב.), קבל בימינו ונתן בשמאלו יחזור לימינו, דלפי"ז יהיה משום הולכה מ"מ שמעינן דכהוה לא בעיא אצבע בהולכה ור"ש בקבלה [ב]. ומיהו קשה דלמא בחטאת כי מתני' דתנן (לעיל מו.) (נוכל) (קבל) בשמאל פסל, ואיריי דהיתירא דמכשיר ר"ש בזריקה ור"ש בקבלה. נ"ב, דאינו עבודה כל כך. ואע"ג דאמרינן דקשה מהיקשא דחטאת. הגיהות לא ליישב דברי הגר"א (כ"ר) (דבר הלמד בגזירה שוה אחוז ומלמד בהיקש), אלא למאן דאמר אין אחוז ומלמד בהיקש) אמאי לא פליג ר' שמעון, דמסבירא ליה דאיכא מילתיה דר"ש אלינא דר"ע (לשון מהר"ם): **בא"ד** וצ"ע אי מצי לפרש כו'. גליון, וקשה לפי' דאין זה כל שכן דאמכמן לעיל דאמ"ש דאמר שיהא בקבלה פסול בנתינה כשר, אע"ג דנתינה דחטאת עיקר מריקה בשאר קרבנות. ויש לדקדק זרק בשמאל פסול מהא דתנן פרק כל הפסולין (דף לב.), קבל בימינו ונתן בשמאלו יחזור לימינו, דלפי"ז יהיה משום הולכה מ"מ שמעינן דכהוה לא בעיא אצבע בהולכה ור"ש בקבלה [ב]. ומיהו קשה דלמא בחטאת כי מתני' דתנן (לעיל מו.) (נוכל) (קבל) בשמאל פסל, ואיריי דהיתירא דמכשיר ר"ש בזריקה ור"ש בקבלה. נ"ב, דאינו עבודה כל כך. ואע"ג דאמרינן דקשה מהיקשא דחטאת.

ליקוטים

דם מהפר יקבלנו. כלומר מדם שכתוב בפסוק קח הם"ס ממנו ונשאר דם והוסף אותו על הפר שנמצא הפסוק דם מהפר. קסבר גורעין הם"ס ומוסיפין אותו על הפר ודורשין אותו דם מהפר כו'. ואם קבל דם הפר בכלי ונשפך מן הכלי ואספו כשר כי הכלי קדשו בבר. (ר"ש ויומא מא.) **גורעין ומוסיפין ודורשין.** כלומר דבר שכתוב בדברי הלכה למשה מסיני שהדין כך ושיש לו רמז מן התורה, אע"פ שאין מקום הרמז ההוא מסורת בידינו, אנו רשאין לגרוע מתיבה זו ולהוסיף בשניה כדי לדרוש את המקרא על דרך הדין המסור בידינו כדי לעמוד על מקום הרמז מן התורה. וכי תימא אם איתא לכתוב קרא הכי. הא לא קשיא, דאגן לאו מיעקר קא אתינן למעקריה לקרא מפשטיה לגמרי, דהא קימא לן אין מקרא יוצא מידי פשוטו אלא בבבור דפרשת יבמין בלחוד. הלכך אצטריך קרא כדכתיב לפשטיה כו'. (יד ומקר ב"ג קיא.):

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' והאמר רב יהודה אמר רב הסתום לריך: (**ב**) שם מניסו עניין לקבלה: (**ג**) רש"י ד"ה מאי טעמא וכו' קדשים הוא כחטאת וכאשם לכאי איתקש: (**ד**) ד"ה בא לעובדה וכו' אי בכלי הוא וכשרה וכו' אי בעי בכלי: (**ה**) ד"ה לקומץ וכו' בימין סד"א דאיכא דאמרי: (**ו**) ד"ה בא לעובדה וכו' בימין דאמרי:

שינויי נוסחאות

א) ביומא (מח א) הגי' והאמר רב יהודה המקבל (הגרי"ב. וכ"ה בכי"צ): **ב**) ל"ל ואת כל דם הפר ישפך. וכ"ה בקמוץ (הגרי"ב. וכ"ה בכתה"י): **ג**) ל"ל ר"ש שלא בכלי שרת כשרה (גליון): **ד**) אצבע והכוזה מדר' יהודה ב"ר חייא (ש"מ): **ה**) העלו (ש"מ): **ו**) ל"ל ביד (שמב"י): **ז**) שזריקתו (כי"פ): **ח**) כאן הס"ל ומה"ל דאי ס"ד (צ"ק וק"נ. וכ"ה בד"ה): **ט**) דורשים כך שנעתי בסדר (*ש"מ): **י**) והא בשפיכת ל"ל (ש"מ): **יא**) להוכו (ש"מ): **יב**) הוה ממקק (ש"מ): **יג**) בש"מ נוסף והיכי מצי למימר הכי: **יד**) ל"ל כיון (שמב"י. יעב"ץ): **טו**) ל"ל מכבשים (בה"ג): **טז**) והא דאמרינן ממקק. ול"ל דבפרק כל הפסולין תנן קיבל כו' (ש"מ וגליון). וכך ל"ע קאי אלקמיה (פ"מ וח"נ). אבל בס"ז ול"ק פי' דקאי אלעיל, ע"ש גירסתם ופירוש. וע"ע קר"ל, טה"ק ומלמ"ט): **יז**) יחזיר (כ"ה בתשובה): **יח**) ל"ל הולכה מ"מ [קשה] הא לא כתיב (ד"ו וגליון): **יט**) בש"מ נוסף כי היכי דהוה מכשיר לעיל בשלהי פ"ק הולכה בזר אי לאו משום דיליף מק"ו: **כ**) בגליון נדפס נ"ל ואינו. וע"ע לפרשו (חוו"א ס"ד סק"ה ונ"ש): **כא**) דמשני בשלהי דם חטאת (לקמן לח א) סבר לל"ל (ש"מ): **כב**) בחיקשא ואידך שיטוא כו' לל"ל (ש"מ, צ"ק, וכ"ה בתוס' מנחות). ומה שבינתים אין כאן מקומו אלא לקמן אחר מיבות מג"ש דמצורע ילפינן לה (צ"ק, הגרי"א חבר). ועיין בס"ז דמקיים הגיהת אלפינו: **כג**) ל"ל חולין (ש"מ): **כד**) ל"ל לר' (ש"מ): **כה**) ל"ל בהן (יעב"ץ והגר"י חבר). וכפ"מ ממק מיבת ולרבנן, ונרק תמתיב דהכה: **כו**) עי' מ"ג ס"ש להגיה: **כז**) נלל"ל בזריקה: **כח**) נלאה תיבות עושה ר"ש ממקק, וא"ל כדאמרינן בסמוך בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כו': **כט**) מדבריהם משמע דבא לעובדה בשמאל לאשם אלא קאי אלעיל אלמא דלא מלקינן לה אלא בבבור דפרשת יבמין בלחוד. הלכך אצטריך קרא כדכתיב לפשטיה כו'. (יד ומקר ב"ג קיא.):

עין משפט נר מצוה

ג מיי' פ"ז מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כה:

ד מיי' שם הלכה כו:

ה גד הו מיי' פרק ד מהלכות מעה"ק הלכה מ:

ו מיי' שם הלכה כו:

ז מיי' שם הלכה כו:

ח גד הו מיי' פרק ד מהלכות מעה"ק הלכה מ:

ט מיי' שם הלכה כו:

י מיי' שם הלכה כו:

יא מיי' שם הלכה כו:

יב מיי' שם הלכה כו:

יג מיי' שם הלכה כו:

יד מיי' שם הלכה כו:

טו מיי' שם הלכה כו:

יז מיי' שם הלכה כו:

יח מיי' שם הלכה כו:

יט מיי' שם הלכה כו:

כ מיי' שם הלכה כו:

כא מיי' שם הלכה כו:

כב מיי' שם הלכה כו:

כג מיי' שם הלכה כו:

כד מיי' שם הלכה כו:

כה מיי' שם הלכה כו:

כו מיי' שם הלכה כו:

כז מיי' שם הלכה כו:

כח מיי' שם הלכה כו:

כט מיי' שם הלכה כו:

ל מיי' שם הלכה כו:

לא מיי' שם הלכה כו:

לב מיי' שם הלכה כו:

לג מיי' שם הלכה כו:

לד מיי' שם הלכה כו:

לה מיי' שם הלכה כו:

לו מיי' שם הלכה כו:

לז מיי' שם הלכה כו:

לח מיי' שם הלכה כו:

לט מיי' שם הלכה כו:

מ מיי' שם הלכה כו:

מא מיי' שם הלכה כו:

מב מיי' שם הלכה כו:

מג מיי' שם הלכה כו:

מד מיי' שם הלכה כו:

מה מיי' שם הלכה כו:

מו מיי' שם הלכה כו:

מז מיי' שם הלכה כו:

מח מיי' שם הלכה כו:

מט מיי' שם הלכה כו:

נ מיי' שם הלכה כו:

נא מיי' שם הלכה כו:

נב מיי' שם הלכה כו:

נג מיי' שם הלכה כו:

נד מיי' שם הלכה כו:

נה מיי' שם הלכה כו:

נו מיי' שם הלכה כו:

נז מיי' שם הלכה כו:

נח מיי' שם הלכה כו:

נט מיי' שם הלכה כו:

ס מיי' שם הלכה כו:

סא מיי' שם הלכה כו:

סב מיי' שם הלכה כו:

סג מיי' שם הלכה כו:

סד מיי' שם הלכה כו:

סה מיי' שם הלכה כו:

סו מיי' שם הלכה כו:

סז מיי' שם הלכה כו:

סח מיי' שם הלכה כו:

סט מיי' שם הלכה כו:

ע מיי' שם הלכה כו:

עא מיי' שם הלכה כו:

עב מיי' שם הלכה כו:

עג מיי' שם הלכה כו:

עד מיי' שם הלכה כו:

עה מיי' שם הלכה כו:

עו מיי' שם הלכה כו:

עז מיי' שם הלכה כו:

עח מיי' שם הלכה כו:

עט מיי' שם הלכה כו:

פ מיי' שם הלכה כו:

פא מיי' שם הלכה כו:

פב מיי' שם הלכה כו:

פג מיי' שם הלכה כו:

פד מיי' שם הלכה כו:

פה מיי' שם הלכה כו:

פו מיי' שם הלכה כו:

פז מיי' שם הלכה כו:

פח מיי' שם הלכה כו:

פט מיי' שם הלכה כו:

צ מיי' שם הלכה כו:

צא מיי' שם הלכה כו:

צב מיי' שם הלכה כו:

צג מיי' שם הלכה כו:

צד מיי' שם הלכה כו:

צה מיי' שם הלכה כו:

צו מיי' שם הלכה כו:

צז מיי' שם הלכה כו:

צח מיי' שם הלכה כו:

צט מיי' שם הלכה כו:

ק מיי' שם הלכה כו:

קא מיי' שם הלכה כו:

קב מיי' שם הלכה כו:

קג מיי' שם הלכה כו:

קד מיי' שם הלכה כו:

קה מיי' שם הלכה כו:

קו מיי' שם הלכה כו:

קז מיי' שם הלכה כו:

קח מיי' שם הלכה כו:

קט מיי' שם הלכה כו:

ר מיי' שם הלכה כו:

רא מיי' שם הלכה כו:

רב מיי' שם הלכה כו:

רג מיי' שם הלכה כו:

רד מיי' שם הלכה כו:

רה מיי' שם הלכה כו:

רו מיי' שם הלכה כו:

רז מיי' שם הלכה כו:

רח מיי' שם הלכה כו:

רט מיי' שם הלכה כו:

ש מיי' שם הלכה כו:

שא מיי' שם הלכה כו:

שב מיי' שם הלכה כו:

שג מיי' שם הלכה כו:

שד מיי' שם הלכה כו:

שה מיי' שם הלכה כו:

שו מיי' שם הלכה כו:

שז מיי' שם הלכה כו:

שח מיי' שם הלכה כו:

שט מיי' שם הלכה כו:

ת מיי' שם הלכה כו:

תא מיי' שם הלכה כו:

תב מיי' שם הלכה כו:

תג מיי' שם הלכה כו:

תד מיי' שם הלכה כו:

תה מיי' שם הלכה כו:

תו מיי' שם הלכה כו:

תז מיי' שם הלכה כו:

תח מיי' שם הלכה כו:

תט מיי' שם הלכה כו:

פא א מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה ט:
פב ב מיי' פ"ו מהל' פרה אדומה הלכה ח:
פג ג מיי' פ"ד מהל' מעה"ק (הל"מ) [הלכה ט]:
פד ד מיי' פ"ט מהל' מקוואות הט"ו ממנ עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סע' (יא) [יד] וע"ש סע' ו' וסע' מח:
פה ה מיי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה כט:
פו ו מיי' שם הלכה ל:
פז ז מיי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הלכה י"ג:
פח ח מיי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה טו:

תורה אור השלם

1. אַךְ מֵעֵין וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: ויקרא יא, לו
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ה
3. שֵׁה תְמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים תִּקָּחוּ: שמות יב, ה

גליון הש"ם

גמ' תרגומא אבן שנה. עי' יומא דף מט ע"ב תוס' ד"ה שלחי: שם **זאת אומרת שעות פוסלות.** עי' טורי אבן ר"ה דף ט ע"ב ד"ה פמוס מל' יוס: רש"י ד"ה מים שבתוכה ושבחוצה לה וכו' ופסק לה חיותיהו. עיין נר"ש פ"ט מ"ג דפרה:

מוסף רש"י

ורידין. מוטי פלוסר שמקלחין את הדם (חולין כז.): **תרדא.** אין לב (ב"ק קה: לגירסת תדורא). או: מטומעמס (ב"מ כ.). **או:** שופה, ל"ש עגל (בכורות יח:): **הצורם.** פוגם (ב"ק צח.). **אזן הפר.** כהן משיח לאחר שחיטה: **כזית בשר.** לאוכל כדי לאכלה אדם: **או כזית חלב.** לאוכל כדי לאכלה מזבח (בכורות לט:). בשפחים נפקא לן בכילא טולין (עט.) דמשום חלב נמי זריק דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב, אלמא חלב אע"פ שאין בשר (מנחות ט.) **תרגומא אבן שנה.** הא דקתני שיטו לו חיותיו אבן שנה קאי, אבל אם לא בעינן אלא בשחיטה וקבלה: **שעות פוסלות בקדשים.** וקאתי לאשמעינן דאם עולד עולה זה אשתקד בי"ד בניסן בא' שעות ביום, יוחר עתה שאמטנו ויזרקנו קודם שעה תשיעית, דשעה תשיעית פוסלת בו והוי כנכנס בשנה שניה (בכורות לט:):

ליקוטים

אמר ליה תרדא. מה שקראו אמוראי לבחריהם תרדא כמו רבה לרב עמרם בב"מ ספ"ק, ור' חייא בר אבא לר' זירא בזבחים, ואביי לאבא בן חנן בכריתות י"ח ע"ב. ובכה"ג תדורא פי' רש"י אין לב רבא לרב עמרם בב"ק ק"ח ע"ב. כולם י"ל שהיו חבריהם וגדולים מהם ולא קפדי כלל. (תוס' יומא פי' קנ"ב)

שיטה מקובצת

עד שלא הגיע דם לאויר מזרק. פי' קודם שהגיע לאויר (ה)ממילות המזרק, שאם לא נפחתו עד שהיה כנגד המזלות פסולות דכמונח דמי: **בדי** שיעברו מים לחבית. אלו תנא מיירי כשנתנה שם נשם מי מטאם (מל' הר"פ פירש"י שלפניו): **ש"מ** אויר כלי בכלי דמי. שהרי על עוני שפת הכלי מונחת ואין המים שותתין וטיפלים מידו לכלי כלמקוק [כדי שיעבירו] דמשמע כשיפלו המים מידו הם מקלחין לתוך מידו קצת על פני אויר רחוק הכלי ואח"כ טיפלים בכלי, וכיון שהם מקלחין מ"ב הקילוח גבוה קצת למעלה [באויר] שנכנס הוא בשחיטה לכל הפחות שעיר ידו, ואותו אויר שהוא קצת למעלה מן האויר שכנגד המזלות קורא אויר כלי, הילכך ש"מ אויר כלי כלי דמי ומים (שוילא) [שוילא מידו והולכים] באויר כלי בדפ' הרי הם כמונחים תוך הכלי ואותו אמונה נתינת מים אל הכלי שהוכיר הכתוב גבי מי חטאת לבדיק (במדבר יט, יז) ומן [עליו] מים חיים אל כלי, ולכך לא [משיגא] נתינת מים לכלי ע"י טהרה שהרי ידו מקבלת טומאה, דאי אויר כלי לא נחשב כלי ואינו חשוב נתינת לאויר שהוא המזלות מ"כ אמאי פסול הא מן האויר בשיח המים לכלי והוא שהוא בכלי ע"י טהרה מן האויר, ואע"ג (לשון) [לשון] [לשון] [לשון]

ה"ג **שחט** [1] **ואחר כך חתך פסולה בעלה מוס קמקריב אלא אימא חתך ואחר כך קיבל.** שחטתו בין שחיטה לקבלה כשרה: **והא"ר זירא הצורם כו'.** אלמא המוס פוסל בקבלה: ומשני **אמר רב חסדא אמר אבימי חותך באבר עד שמגיע לעצם.** דלמא מוס הוא והדם מעורב ע"י חתיכה מלעלות ולירכם לפנים: **קבל ואחר כך חתך פסולה.** מילתיה דרבי אלעזר הדר ונקיט כמו אמר מר: **ש"מ דם המובלע באברים דם הוא יא).** וכדת נמי לחייב דאי לא הוי דם אהיכא חייל פסול יולא אמיא בעלמא: **דלמא משום שמנונית.** דחזיא לאכילה וחשיבי כבשר לאיפסולי ביולא כדכתיב (שמות כב) ובשר בשדה טריפה ומיבלע בדם הרגל ונפקא דרך בית שחיטה ופסלה לה לדם שבמזרק: **ש"מ בשר קדשים קלים שילא.** מן העזרה לפני זריקה פסול ואע"פ שסופו לצאת אחר זריקה ולהיות נאכל בכל העיר אשמא מיהא לא מטא זמניה ותיהוי הך דרב אמי אמר ר' אלעזר דלא כדרבי יוחנן דמכשר ליה לקמן בפר' כל התדיר (דף פט:): **דלמא.** כי אמרה רבי [אמי אמר ר' אלעזר]: **בקדשי קדשים.** אמר דמיפסל לפני זריקה ביולא לדברי הכל אמין סופו לצאת: **וקיבול דמן בכלי שרת בצפון.** לקמן ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט.) דסמך קבלה לשחיטה: **עמד.** בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה: **הושיט** [2] **ידו לצפון ושחט שחיטתו בשרה.** לקמן [מח:] ילפינן לה אותו בצפון ואין השחט בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך קיבל קבלתו פסולה: **הכניס ראשו ורובו.** בצפון וקיבל כאילו נכנס כולו כדקי"ל [3] בכל התורה רובו ככולו: **פרכסה.** לאחר שחיטה ויצאה לדרוס וחזרה כשרה דאין פסול יולא אלא מתוך המחילות. והאי וחזרה לאו דוקא [4] אלא אידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחוץ וחזרה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא רישא נמי וחזרה: **שחיטתן בפנים** [5]. דכתיב בשלמים (ויקרא ג) ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך העזרה: **וקיבול דמן בכלי שרת בפנים.** קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד [6] לפני ה' לשרתו (דברים י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא: **עמד בחוץ והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו בשרה.** לקמן בפרק כל הפסולין (דף לב:) ילפי' לה בן הבקר לפני ה' ולא השוחט לפני ה': **קבל קבלתו פסולה.** כדפרישית: **הכניס ראשו ורובו לאילו לא נגנס.** כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה [7] דכתיב יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגלי בחדא גלי בכולהו והכי אמר בשמעתין [8]: **פרכסה.** לאחר שחיטה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה דאיפסלא ביולא כדגמרי' פסול יולא בפסחים בכילא לוקין (דף פב.) מהן לא הוצא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י) ומבשר [9] בשדה טריפה (שמות כב): **דילמא.** הא דקתני פסולה באליה ויותרת כו' דאימורין ניתנו ואימורי קדשים קלים קדשי קדשים הן: **היא בפנים כו' מהו.** לשוחטה לכתחילה [10]: **תנא.** הבהמה באויר העזרה: **על ירך.** משמע אלגו [11]: **נתנה.** השוחט באויר העזרה מהו: **אמר ליה פסולה.** מייתי קגמר לה דשמע דקא"ל תנא ושחט פסול וסבר ה"ה לנתנה: **אמר ליה כשרה.** כדאמר ליה לנתנה ושחט: [12] [**א"ל פסולה.** מייתי גמר כדאמר ליה בתנא ושחט ובנתנה וקבל וסבר ה"ה לתנא וקיבל]: **בקדשי קדשים.** דכתיב בהו על ירך: **כולן פסולין בר מן נתנה ושחט.** דבשחט לא כתיב ירך אלא בנשחט דכתיב אותו [13] על ירך אבל תנא וקבל פסולה דאויר לפון לאו כלפון דמי ובעינן קבלה בצפון כדגמרי' באיזהו מקומן (לקמן מט.) ואף על גב דלא כתיב ירך בקבלה לפון מייתי כתיב בה: **בקדשים קלים.** לא [14] כתיב בהו על ירך ולא כתיב בהו לפון כולן כשרים בר מנתנה וקבל דאין דרך שירות בכך: **דאויר פנים לפנים דמי.** דהא על כרחך פנים מיהו [15] כתיב בהו ומודית דאויר פנים כפנים [16]: **אם כן בקדשי קדשים.** אמאי פלגת אדאבוה דשמואל בתנא וקבל ליתא נמי אויר לפון כלפון דמי: **אלא אמר רבא.** כולה באבוה דשמואל קאמר לה אלא דאבוה דשמואל לא אייתי בקדשים קלים: **בר מן תנא ושחט בקדשי קדשים.** דבעינן על ירך אבל בקדשים קלים דלא כתיב על ירך כשרה תנא וקבל כשר בכולן דדרך שירות בכך ואויר לפון כלפון דמי ובקבלה לא כתיב על ירך: **ונתנה וקבל בין בקדשים קו'.** נמי פסול דקבלה שירות היא ואין דרך שירות בכך אבל נתנה ושחט כשרה דשחיטה לאו שירות היא ועל ירך נמי לאו בשוחט כתיב אלא בבהמה: **ליליהו.** דהיינו שערו [17]: **מתני' נתנו.** לממן דמו: **על גבי הכבש.** שאינו מקוס מתן דמים או במזבח אלא כנגד היסוד וילפינן לקמן [דף נא.] דעולה טעונה מתן דמים כנגד היסוד שהיא [18] יסוד המזבח למטה ממתן דמה למעוטי קרן מזרחית דרומית דלא הוה לה יסוד כדאמרינן באיזהו מקומן (לקמן דף נג:): **למטה.** מחוט הסיקרא: **ואין בו כרת.** אין באכילתו כרת. ובגמרא [לקמן מז.] מפרש למאי אילטריך למתנייה:

שחט ואח"כ חתך פסולה. דדם פסול אינו בטל ברוב כדמוכח פרק התערובת (לקמן דף עט:) דגזרינן גזירה במקדש: **חתך** [19] ואח"כ שחט כשרה. ובסמוך דקאמר והביאום כתיב שתהא כולה לפנים היינו לכתחלה ע"כ: **שמע מינה דם המובלע באברים דם הוא.** פי' בקונטר ונפקא מינה שחייבין כרת על אכילתו ואי אפשר לומר כן דהא קי"ל בכריתות (דף כא:) דדם האברים בטלו ואין לפרש דמיירי הכא להתחייב עליו משום דם קודש שנפרש מן האבר דפשיטא דשרי באכילה כדפירשנו בחולין (דף יד.) [20] מכמה ראיות ונראה לפרש דמיירי הכא ליפסל ביולא ואפי' למ"ד אין יולא בבשר בקדשים קלים היינו משום דסופה לצאת אי נמי לענין דאין מועלין בו ואין חייבין עליו משום פיגול או לענין דם חטאת שניתז על הבגד: **דילמא באליה ויותרת הכבד.** וא"ת מ"מ תיפשוט דאימורי קדשים קלים שילאו לפני זריקה פסולין ולקמן בפרק כל התדיר (דף פט:) רולה לומר דכשרין וי"ל דמכאן אין ראיה דדלמא כר' אלעזר ס"ל דפסיל ביולא התם (תוספות) דא"ר אלעזר אימורי קדשים [21] שילאו לפני זריקה פסולים ביולא ואין חייבין עליהן משום פיגול וכו' אבל רבי עקיבא מחייב [22] וקשה לרב פפא דאמר התם בדעיילינהו לגואי בשעת זריקה לא פליגי פירוש דאינם פסולין הלא הכא קאמר פסולה וליכא לפרושי הכא דחזרה לאחר זריקה דדומיא דלעיל בכשרה הוי דמיירי בחזרה קודם קבלה וי"ל דה"פ עייליהו לגואי לא פליגי פירוש דודאי חייבין עליהם משום פיגול דזריקה מועלת לחייב משום פיגול על יולא כי האי דלפני זריקה והיה לפנים בשעת זריקה אבל מכל מקום נפסל ביולא לכולי עלמא כדאיתא בשמעתין כי פליגי בעייליהו בתר זריקה אי חייבין משום פיגול דהא עייליהו או לאו:

שחט ואחר כך חתך פסולה בעלה אימא
כשרה בעל מום קא מקריב אלא אימא
א) [אחתך ואח"כ קיבל כשרה] ◦ קיבל ואח"כ חתך
פסולה (ל) חתך ואח"כ קיבל כשרה והא (מ) א"ר [2]
זירא הצורם אזן בבכור [3] ואח"כ קיבל דמו
פסול שנאמר ולקח מדם הפר פר שהיה כבר
א"ר חסדא אמר אבימי [4] חותך באבר עד
שמגיע לעצם קיבל [5] ואח"כ חתך פסולה שמעת
מינה דם המובלע באברים דם הוא דלמא
משום שמנונית שמעת מינה בשר קדשים
קלים שיצא לפני זריקת דם פסול דלמא בקדשי
קדשים ת"ר [6] קדשי קדשים שחיטתן בצפון וקבול
דמן בכלי שרת בצפון [7] עמד בדרום והושיט
ידו לצפון ושחט שחיטתו כשרה [8] קיבל קבלתו
פסולה [9] הכנים ראשו ורובו כאילו נכנס כולו
[10] פרכסה ויצתה לדרום וחזרה כשרה [11] קדשים
קלים שחיטתן בפנים [12] וקיבול דמן בכלי שרת
בפנים עמד בחוץ והכנים ידו לפנים ושחט
שחיטתו כשרה [13] קיבל קבלתו פסולה הכנים
ראשו ורובו כאילו לא נכנס [14] פרכסה ויצתה
לחוץ וחזרה פסולה [15] שמע מינה בשר קדשים
קלים שיצא לפני זריקת דמים פסולים [16] דילמא
באליה ויותרת הכבד ושתי כליות בעא מיניה
אבוה דשמואל משמואל היא בפנים ורגליה
בחוץ מהו א"ל כתיב [1] והביאום לה' [2] עד
שתהא כולה לפנים תלה ושחט מהו א"ל
כשרה א"ל [3] אישתבשת בעינן שחיטה על ירך
וליכא נתלה ושחט מהו אמר ליה פסולה
אמר ליה אישתבשת שחיטה על ירך [4] ולא
שוחט על ירך נתלה וקבל מהו אמר ליה
כשרה אמר ליה אישתבשת [5] אין דרך שירות
בכך תלה וקיבל מהו אמר ליה פסולה אמר
ליה אישתבשת שחיטה על ירך ולא קבלה על
ירך אמר אביי בקדשי קדשים כולן פסולות [6] בר מנתלה ושחט בקדשים קלים
כולן כשרות בר מן נתלה וקיבל אמר [7] רבא מאי שנא תלה וקיבל בקדשים
קלים דכשרה דאויר פנים כפנים דמי בקדשי קדשים נמי אויר צפון כצפון דמי
אלא אמר רבא בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים כשרות [8] בר מן תלה
ושחט בקדשי קדשים [9] נתלה וקיבל בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים
בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא הוא בפנים וציציתו בחוץ מהו אמר
ליה לאו אמרת [10] והביאום לה' עד שתבא כולה לפנים [11] הכא נמי [2] בבואם [12]
אל אהל מועד עד שיבא כולו לאהל מועד: **מתני'** [13] נתנו על גבי הכבש
שלא כנגד היסוד נתן את הניתנין למטה למעלה ואת הניתנין למעלה
למטה ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים פסול ואין בו כרת:

פט א ב מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה טו:
צ ג מיי' שם הלכה ז:
צא ד מיי' שם הלכה ח:
צב ה מיי' שם הלכה טו:
צג ו מיי' שם הלכה י:
צד ז ח מיי' שם הלכה יא:
צה ט מיי' שם הלכה יב:
צו י מיי' שם הלכה יג:
צז כ מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה יד:
צח ל מיי' שם הלכה ח וע"ש בכ"מ:
צט מג מיי' שם הלכה ח וע"ש בכ"מ:
ק ס מיי' שם הלכה יט:
קא ע מיי' שם הלכה יב:
קב פ מיי' פ"ג בה הלכה י:

תורה אור השלם

1. לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְהֲבִיאָם לַיהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם: ויקרא יז, ה
2. וְהָיוּ עַל אַהֲרֹן וְעַל בָּנָיו בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא יִשְׂאוּ עָוֹן וָמֵתוּ חֻקַּת עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו: שמות כח, מג

מוסף רש"י

הצורם כו'. [לקמן לעיל כה ע"ב]:

שיטה מקובצת

חותך באבר עד שמגיע לעצם. והשתא לא הוי בעל מוס דאין נעשה בעל מוס [עד] שמגיע לעצם. וא"ת א"כ אמאי הדר ביה מהא דקאמר חתך וא"כ שחט, וי"ל דמ"מ מוס עובר הוי קודם שיגיע נמי לעצם ולא מצי מקריב ליה עד שיעבור המוס, אבל בקבלה לא הוי פסול מוס עובר וקרינא ביה ספיר (מוס) [מדס הפר] שהיה (בו) כבר. כך פי' מורי הר"ר: **רש"י** ד"ה ומשני וכו' והדם מעורב ע"י חתיכה זו מלעלות ולירכם לפנים. ר"ב, והשתא אפילו חתך וא"כ שחט כשרה, ואמי דלא אמר אלא לפי שלא (אמרי) [החיכר אמוכל] בתירוץ ראשון (גליון):

עין משפט נר מצוה

הגהות הב"ח

(ל) גמ' אלא אימא חתך ואח"כ קיבל כשרה ואמ"כ חתך פסולה והא אמר וכו' אחן הפר ואח"כ:

גליון הש"ם

[גמ' קיבל ואח"כ חתך פסולה. עי' מעילה דף ח ע"ב תוס' ד"ה אמר רבי חנינא: גמ' קדשים קלים וכו' וקיבול דמן בכלי שרת בפנים. עי' לקמן דף מז ע"א בתד"ה איזהו מקומן וכו']:

שינויי נוסחאות

א) כש"מ ל"ג המוקף. ועי' כ"ח: ב) א"ר זירא. כהג' הלנוס לדף כה ע"ב כ' דהתוס' בבכורות גרסי' דתניא. ועי' אמרי לרופס: ג) נ"ל אזן הפר (ש"מ, ב"ח, גליון). וכ"ה בתוס' יומא נ ע"א ד"ה ופא (הגרי"ב): ד) גי' כ"מ אמר מר קיבל. ועי' רש"י: ה) ל"ל פסול (ש"מ): ו) פסולין (כ"י צ). וכן להלן כשרין: ז) אמר ליה רבא (כ"י צ): ח) כולן כשרות כל"ל (שמכ"י): ט) בבואם וגו' הגר"א מוחק פסוק זה וגורס תחתיו ובא וגו' אל המקום אשר יבחר ה' ושרת: י) חתך ואח"כ שחט כשרה בעלת כו' כל"ל (ש"מ). ועב"ן וק"ג גרסי' לתרוייהו. ועי' אמרי לרופס שמקיים גירסתנו: יא) הוא דם נפסל ביוצא בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים וג"מ שחייב עליו כרת על אכילתו דאי לאו דם הוא ובשר נמי לא הוי אהיכא חייל כו' (ש"מ). ועי' ל"ק דלפי הגירסה שלפנינו בכש"י ל"ק קושיית התוס' על רש"י: יב) והושיט (כתה"י ד"ה): יג) דוקא דמאי מהניא חזרה בצפון ודרום והא לאו יוצא הוא אלא וכו' (ש"מ): יד) בפנים בעזרה (ש"מ): טו) מלעמוד כו'. הגר"א ל"ג לך לכך קרא, וגירסתו ושרת בשם ה' וגו' העומדים שם לפני ה': טז) עזרה נמי דכתיב לעמוד כו' (ש"מ): יז) כש"מ נוסף אבל לגבי הכנסות [נ"ל הכשר] צפון לא בעינן כולו שהרי הוא עומד בעזרה (ש"מ וכתה"י): יח) כש"מ נוסף ולעיל דקאמר חתך ואח"כ שחט כשירה היינו בדיעבד: יט) אצלה כלומר שיהא אצלה בקרקע כל"ל (ש"מ): כ) כאן נחסרו ד' דיבורים מחמת טעות הדומות: אין דרך שירות בכך. וקבלה שירות היא: תלה. הבהמה וקבל הדם מהו: אמר ליה פסולה. כדקאמרת לי בתלה ושחט (כתה"י וש"מ): כא) ושחט אותו (ב"ש): כב) דלא (ש"מ): כג) ל"ל מיהא (ש"מ): כד) כפנים אם כן כו' הד"ל (ב"ש): כה) ל"ל שיהא (שמכ"י ורש"ש): כו) דיבור זה (לכאורה קודם ד"ה שחט. אבל עי' אמרי לרופס וחמת דעילא): כז) ל"ל קדשים קלים (ש"מ): כח) נ"ל מחייב בפיגול ונותר וטמא משום דלא מספל ביוצא ומיהו קשה לרב (גליון):

אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו. נראה דקאי אניתנין למעלה שנתנן למטה ולמטה שנתנן למעלה אבל אניתנין על גבי הכבש לא קאי דבהא כולי עלמא מודו בשלא יא) במקומו דלאו כמקומו דמי אע"ג דבפ' המזבח מקדש (לקמן פז.) מרבה כבש כמזבח לענין קידוש דאם עלו לא ירדו וכפ' כל המנחות (מנחות מ:) לענין הקטרה דהמעלה מכולו ע"ג הכבש לר' יוחנן חייב מ"מ לענין דמים לא מצינו בשום מקום כבש כמזבח דלקמן בפ' קדשי קדשים (דף סד:) גבי עולה וגבי חטאת ממעטינן מדכתיב יב) קיר המזבח ולא קיר הכבש ועל כרחין שמואל לאו אכולה מילתיה יג) קאי דניתנין בפנים שנתנן בחוץ ובחוץ שנתנו בפנים לכ"ע לאו כמקומן דמי כדמוכח פ' כל הפסולין לקמן בסופו (דף לה:) דא"ר יהודה חישב להניח דמו למחר פסול דסבר מחשבה כמעשה ופריך (שם לו.) וליפלוג בסיפא על ניתנין למטה שחשב ליתנן למעלה שיהא פסול ומשני קסבר ר' יהודה שלא במקומו כמקומו דמי יד) (תוספות) והשתא אמאי הדר פריך וליפלוג ר' יהודה בנתן הניתנין בפנים בחוץ ובחוץ בפנים אלמא דהני מו) [לכ"ע] שלא במקומו מיקרי (ע"כ) ומיהו לקמן פירש בקונטרס דמהניתנין בחוץ שחשב ליתן בפנים דוקא קמקשי דהתם ודאי לא הוה יהיב חטאת חיצונה בפנים מיפסלא דכתיב טו) וכל חטאת אשר יובא וגו' אבל מחשב ליתן הניתנין בפנים בחוץ לא פריך וכן מוכיח מז) מדקמשני קסבר רבי יהודה בענין מקום שהוא יח) משולש בדם ובבשר ובאימורים פירוש דגבי מחשבת חוץ למקומו כתיב שלשי ודרשינן שיהא אותו (שלישי) חוץ למקומו משולש בדם ובשר ואימורים שהיה יט) מותר בו דהיינו חוץ לעזרה ממש שבשעת היתר הבמות נשתלש בכל אלה (תוספות) והותר שם לאפוקי פנים שלא הותרו מעולם ליכנס שלשתן דדם חטאת אסור דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה וכן אימורין כתיב ועולה לא יעלו עליו (ע"כ) וא"ניתנין בפנים שנתנן בחוץ לא שייך האי שינויא ומיהו מצינו למימר דבעי' נמי שיהא המחשבה יט) במקום משולש תדע דאי לאו הכי למ"ד כ) שלא במקומו לאו כמקומו דמי מאי הוה משני מבפנים לחוץ מיהו ר' יהודה אית ליה כמקומו דמי ונראה כא) (תוס') ור' יוחנן דאמר בסמוך שלא במקומו לאו כמקומו דמי היינו דוקא לרבנן אבל לר' יהודה אית ליה כמקומו דמי אפי' לר' יוחנן כדמשני פרק כל הפסולין (גם זה שם) על ניתנין למעלה למטה ולמטה למעלה וה"ה דסבר כן בניתנים בפנים שנתנן בחוץ והתם לא פריך אלא מניתנים בחוץ שנתנן בפנים דוקא כדפי' רש"י משום דנפסל בשעה שהוצא בהיכל וא"כ מצי שמואל קאי אכולהו אבל לא מצי למימר כמקומו דמי על בחוץ שנתנו לפנים שנפסל בציאתו בהיכל קודם שנתנן על מזבח הזהב (ע"כ): (הגה"ה) ועוד נראה דעל כרחין כבש נמי כמקומו דמי מדלא פריך לקמן [לו.] וליפלוג ר' יהודה אחשב ליתנו על גבי כבש וכי תימא משום דיאספנו ואין כאן בית מיחוש כב) מחשבה דהרי בחשב לשפוך מן הכלי על הרצפה יאספנו לכ"ע הא לקמן אמרי' דלר' יהודה לא יאספנו היכא דקלטי' מזבח וא"כ מהאי טעמא לא יאספנו מעל גבי כבש דכבש מקדש פסולין כמזבח ומיהו כיון דפריסת לעיל דלענין דמים לא הוי כבש כמזבח לא קלטיה ויאספנו ומיהו על כרחיך אכבש נמי קאי שמואל דלקמן בשמעתין פריך ור' יוחנן אי שלא במקומו לאו כמקומו דמי א"כ זריקתו אינה כלום ליהוי כנשפך מן הכלי על הרצפה ויאספנו משמע לשמואל ולרש לקיש דאמרי שלא במקומו כמקומו דמי ניחא ואמאי לדידהו נמי מיקשי מניתנין על גבי הכבש ומניתנין בפנים שנתנן בחוץ שנתנן בפנים דמודו כולהו דשלא כמקומו דמי לא שייך למיפרך אמאי (לדידהו נמי מיקשי מניתנין על גבי כבש ומניתנים בפנים בחוץ קוס') פסול ניחא יאספנו שהרי בלא ניתנין על מזבח הזהב כבר נפסל בציאתו בהיכל ואפי' נשפך שם לא יהא כשר לאספנו. ע"כ הג"ה: **לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר.** בעלמא (לקמן דף מו.) דרשינן לכפרה נתתיו ולא למעילה: **ואי שלא במקומו כמקומו דמי למה לי יחזור הכשר ויקבל.** תימה דלקמן בפ' התערובת (דף עט:) תנן הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה ר' אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני את הניתנין כג) למטה כאילו הן מיס ויחזור ויתן למטה דייק כד) מינה בגמרא [לקמן פ.] דר' אליעזר סבר יש בילה והשתא אמאי יחזור ויתן למטה הרי כבר נתכפר וי"ל כיון דאית ליה רואים כאילו הן מיס לא הוי כמכופר ולא כה) יהיב ליה לשם כפרת התחתון ומיהו קשה לרבנן דלית להו רואין ומשמע התם דלרבנן יחזור ויתן למטה דקתני **הכא במאי עסקינן דיהבה פסול.** תימה כז) אם כן אפילו נתן במקומו נמי וי"ל דהאי פסול היינו טמא דאיירי ביה כח) ט) לעיל ואי יהביה במקומו כולי עלמא מודי דהוי דחוי ולא יחזור כשר ויקבל כדאמר בפ"ק דמעילה (דף ה:) דאין לך עושה סירים ופסול אלא טמא הוא מודי דחוי ומרלה בקרבן ציבור ומזבח ולזמנו ומחוץ לזמנו ומחוץ למקומו הוא מרלה לפיגולו:

גמ' אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו מאי טעמא דאמר קרא[1] ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים אי הכי בשר נמי אמר קרא לכפר לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר אלמא קסבר בשלא במקומו כמקומו דמי תנן באידך פירקין נתנו על הכבש שלא כנגד היסוד נתן את הניתנין למטה למעלה ואת הניתנין למעלה למטה ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל ואי ס"ד שלא במקומו כמקומו למה לי יחזור הכשר ויקבל וכי תימא להתיר בשר באכילה מי איכא זריקה דלא מכפרת ושריא בשר באכילה אי דיהביה כשר ה"נ הכא במאי עסקינן דיהביה פסול וליהוי דחוי דתנן וכולן שקיבלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל קיבלו אין זרקו לא מ"ט לאו משום דהוי דחוי לא משום דפסיל א) במחשבה אי הכי קבלה נמי ועוד תיהוי ליה תו תקנתא: **דהא תנן. בהניח ד): **וכולן שקבלו.** את הדם ואפסולין קאי שקבלו את הדם במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **אם יש דם הנפש.** עוד בלאו בהמה יחזור הכשר ויקבל מן הדם ויתן שלא במחשבה וכשר דמחשבה דחשיב עלה קמא לא נפסל ה) דכיון דלאו רואו לאו לעבודה אין מחשבתו מחשבה: **קבלו אין.** הוא דאית ליה תקנתא ו): **מאי טעמא לאו משום.** דזריקה פסולה משוא ליה דחוי משום דגמר כפרתו: **לא.** הא דלייקינן זרקו לא ז) משום דמיפסיל במחשבה הא בעושה מחשבה ח) קיימינא דלכוותה דייקינן זרקו לא: **א"ה.** דמחשבת פסולין פסלה מקבלה שקיבל במחשבה ליפסיל ועוד מי פסל (ד) במחשבת כהן פסול: **במי שראוי לעבודה.** כהן **ובדבר הראוי לעבודה.** מנחת חטים ט) לאפוקי מנחת [העומר שהיא של] שעורים דלא חייל עלה פגול ליענש כרת באכילתה מ): **ובמקום הראוי לעבודה.** לאפוקי נפגם המזבח. הכי מפורש במנחות (דף ה:): **לא אימא זרקו לא.** דודאי איכא תקנתא ואפי' זרקו פסול במחשבה: **אלא אימא שחטו לא.** שאם שחטו פסול במחשבה מו ליכא תקנתא דכיון דכל הפסולין כשירין לשחוט פוסלין (פ) מחשבתן: **תניא.** בהניח מצנה גופה כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה לפיכך הן (נ) פסולין במחשבה: **הא קמ"ל.** הא דקתני וכולן שקיבלו את הדם כו' [אע"ג] דנשחיטה תנן פוסלין במחשבה אבל בקבלה ומקבלה ואילך לא פסלי ולא למידק מיניה זרקו לא דה"א לזרקו אלא קמייתא דכולהו נקט דכיון דפסול אינו ראוי לה לא פסלה מחשבתו: **לדרבא.** דאמר אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה: **חישב.** כהן כשר: **ליתן את הניתנין לו.** ששחט או קיבל או הוליך על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו: **נאלחר כשר.** אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו היום כשר (ו) ואי נמי זריקה פסולה היא ונמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול כשר הוא בזריקה הוגנת במקומו כדאמרינן במשנה ז) כל הפסולין (לקמן לו.) אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו ופסח וחטאת שלא לשמן: **חזר וחישב.** בעבודה שניה על מנת לאוכלו חוץ למקומו פסול ואין חייבין כרת על אכילתו: חוץ

גמ' אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו מאי טעמא דאמר קרא[1] ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים אי הכי בשר נמי אמר קרא לכפר לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר אלמא קסבר בשלא במקומו כמקומו דמי תנן באידך פירקין נתנו על הכבש שלא כנגד היסוד נתן את הניתנין למטה למעלה ואת הניתנין למעלה למטה ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל ואי ס"ד שלא במקומו כמקומו למה לי יחזור הכשר ויקבל וכי תימא להתיר בשר באכילה מי איכא זריקה דלא מכפרת ושריא בשר באכילה אי דיהביה כשר ה"נ הכא במאי עסקינן דיהביה פסול וליהוי דחוי דתנן וכולן שקיבלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל קיבלו אין זרקו לא מ"ט לאו משום דהוי דחוי לא משום דפסיל א) במחשבה אי הכי קבלה נמי ועוד תיהוי ליה תו תקנתא: **דהא תנן.** בהניח ד): **וכולן שקבלו.** את הדם ואפסולין קאי שקבלו את הדם במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **אם יש דם הנפש.** עוד בלאו בהמה יחזור הכשר ויקבל מן הדם ויתן שלא במחשבה וכשר דמחשבה דחשיב עלה קמא לא נפסל ה) דכיון דלאו רואו לאו לעבודה אין מחשבתו מחשבה: **קבלו אין.** הוא דאית ליה תקנתא ו): **מאי טעמא לאו משום.** דזריקה פסולה משוא ליה דחוי משום דגמר כפרתו: **לא.** הא דלייקינן זרקו לא ז) משום דמיפסיל במחשבה הא בעושה מחשבה ח) קיימינא דלכוותה דייקינן זרקו לא: **א"ה.** דמחשבת פסולין פסלה מקבלה שקיבל במחשבה ליפסיל ועוד מי פסל (ד) במחשבת כהן פסול: **במי שראוי לעבודה.** כהן **ובדבר הראוי לעבודה.** מנחת חטים ט) לאפוקי מנחת [העומר שהיא של] שעורים דלא חייל עלה פגול ליענש כרת באכילתה מ): **ובמקום הראוי לעבודה.** לאפוקי נפגם המזבח. הכי מפורש במנחות (דף ה:): **לא אימא זרקו לא.** דודאי איכא תקנתא ואפי' זרקו פסול במחשבה: **אלא אימא שחטו לא.** שאם שחטו פסול במחשבה מו ליכא תקנתא דכיון דכל הפסולין כשירין לשחוט פוסלין (פ) מחשבתן: **תניא.** בהניח מצנה גופה כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה לפיכך הן (נ) פסולין במחשבה: **הא קמ"ל.** הא דקתני וכולן שקיבלו את הדם כו' [אע"ג] דנשחיטה תנן פוסלין במחשבה אבל בקבלה ומקבלה ואילך לא פסלי ולא למידק מיניה זרקו לא דה"א לזרקו אלא קמייתא דכולהו נקט דכיון דפסול אינו ראוי לה לא פסלה מחשבתו: **לדרבא.** דאמר אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה: **חישב.** כהן כשר: **ליתן את הניתנין לו.** ששחט או קיבל או הוליך על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו: **נאלחר כשר.** אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו היום כשר (ו) ואי נמי זריקה פסולה היא ונמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול כשר הוא בזריקה הוגנת במקומו כדאמרינן במשנה ז) כל הפסולין (לקמן לו.) אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו ופסח וחטאת שלא לשמן: **חזר וחישב.** בעבודה שניה על מנת לאוכלו חוץ למקומו פסול ואין חייבין כרת על אכילתו:

עין משפט נר מצוה

קג א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה ז ועי"ש. ופי"ג שם הלכה ג:

ב ג מיי' פרק ב שם הלכה י וט"ש:

קד ד ה מיי' פי"ד שם הלכה ב:

תורה אור השלם

1. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:

ויקרא יז, יא

מוסף רש"י

יחזור הכשר ויקבל. אי סבירא ליה דפסול עושה שיריים, אמעיקרא הא מגח דשלא במקומו לאו כמקומו דמי לפיכך לא עשאן שיריים, ואי סבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי והויא לה זריקה גמורה בלאם פסול, אמעיקרא דאין פסול עושה שיריים: **יחזור הכשר ויקבל.** ויזרוק הכשר, שאין מחשבתן של אלו פוסלתן בקבלה לפי שאין ראויין לה, ואין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, דכתיב (ויקרא ז) המקריב אותו לא יחשב, כראוי להקריבה הכתוב מדבר (לקמן לב.) **במי שראוי לעבודה.** למעוטי אחד מן הפסולים: **ובדבר הראוי לעבודה.** כגון מנחת מנין, אבל מנחת העומר של שעורים אינה ראויה אלא לעבודה זו בלבד להתיר ולא משום קרבן אחים, ואי משום מנחת סוטה, לאו דראויה היא, דמנחת סוטה קמח ושל עומר גרגר, ועוד דלאו עבודה היא, דלבונה עון קאתיא, והאי דפסלה מחשבה במנחת קנאות משום דרחמנא קרייה חטאת (מנחות ה:) **לפיכך הן פוסלין.** את הקרבן במחשבה, אם שחטוהו במחשבה [חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ד]שואל ולאיין לעבודה זו מחשבתן מחשבה (לקמן לא:):

שיטה מקובצת

ובמקום הראוי לעבודה. פ"ה כגון שנפגם המזבח. ומ"מ מיפוק ליה משום דאיכא (דחוי) [דחוי] והוי ליה כאילו מחשב לזרוק על הרצפה ולא פסלה בה מחשבה, וי"ל דקמ"ל דאע"ג דבר הקטרה הוא כדמוכח לקמן (דף נג.), גבי קומץ דאזלא ואינו ראוי לשאר עבודות לא פסיל בהו מחשבה: תוד"ה אמר שמואל כו' תדע דאי לאו הכי וכו'. נ"ב, דאי לא תימא הכי אם כן מנינו למימר כפי' הקונטרס דמתוך בפנים קא פריך אבל (מתוך בפנים) [מפנים בחוץ] לא דמקומו דמי, ושמואל נמי קאי אכולהו, ועוד דע"כ כבש נמי כמקומו דמי (תוד' ד"ד) [בב]: **תוד"ה הבא** וכו' ואיריא ומרצה לפיגולו. נ"ב, אבל השתא שפיר הא מקומו ולא פסלה בה מחשבה אע"ג דלמוי אחד עושה שיריים, דהכלל דהמעשה תלוי בזריקה (וכלו) שהזריקה עשויה יותר בהכשר היא פוסלת שאר הדם (ומינו) ועושה שיריים. ופריך ולהוי דחוי היינו דאמרת שלא במקומו כמקומו ובלבד שיהא במזבח כי יהבי' פסול הוי ליה זריקת פסול ואין כאן דחוי בפנ"ל שנתנה פסול ואין כאן דחוי אחר והוי ממש כאילו נתנו פסול במקומו דהוי ליה דיחוי ולית ליה תקנתא:

מסורת הש"ס

א) ע' ת"כ אחרי פרש' ז ה"ה, ב) לקמן לב. ג) מנחות ה: ת"כ צו פרש' ח ה"ה, ד) לקמן לא:, ה) לקמן לו:, ו) תו' השייך לכאן הוא בדף כז. ד"ה יצא ע"ש בש"נ אות כד, ז) פסחים עז:, ח) מנחות ה:, ט) ויקרא ו כג, י) צ"ל לקמן לא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על המזבח לכפר כל: (ב) ד"ה לכפרה וכו' דבל: (ג) ד"ה יחזור וכו' כדי ממן דמו מן סכסמה: (ד) ד"ה ת"ס דממקבת וכו' מי פסל מחשבה בכהן פסול: (ה) ד"ה אלא וכו' במחשבתן: (ו) ד"ה מניגא וכו' הן פוסלין במחשבה: (ז) ד"ה לגלגתר וכו' דאי נמי וכו' כמשנה דכל:

גליון הש"ם

גמ' אבל בעלים נתכפרו. עי' לקמן דף נג ע"ב ובמוס' סם ד"ה אותה: שם לכפרה נתתיו. עיין לקמן לח ע"א תוספות ד"ה וכיפר:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דמיפסיל (שמכ"ר): ב) נתתיו. לכפרה הקשתי כל"ל (ב"ש): ג) דאמרת (כתה"י וד"ה): ד) בההיא וכולן הל"מ (שמכ"ר): ה) ל"ל מיפסיל (*שמכ"ר): ו) בש"מ נוסף הא זרקו הנך פסוליין לא תני בהו תקנתא, משום דבזריקה הוי הכפרה ואז משוי ליה דיחוי כדפי': ז) לא לאו משום דהוי דחוי אלא משום כו' (שמכ"ר): ח) ל"ל במחשבה (*שמכ"ר): ט) בכתה"י נוסף דאינה ראויה אלא לעבודה זו בלבד (דדבר החדש) [דחדש דבר] אסור הוא וכתיב ממשקה ישראל. וכן הוא בש"מ ושם נוסף ס"מ אע"ג דמנחת קנאות באה מן השעורים התם קמח הכא סולת: י) במשנה בפ' כל (ק"ג): יא) דשלא במקומו לאו (ש"מ): יב) מינת מדכתיב ליתא בד"ו: יג) ל"ל מתניתין (ש"מ): יד) ל"ל דמי ופריך תו וליפלוג בניתנין בפנים שנתנו בחוץ, והשתא וכו' (גליון): טו) דבהני שלא במקומן מודה, כל"ל ובד"ח נדפס ל"ל ושכוח הוא (צ"ק ויעב"ק): טז) ל"ל מזכח (צ"ק): יז) ל"ל שיהא (ש"מ): יח) מיכות שהיה מותר בו ממתקות (ש"מ): יט) בג' דפוסי וגליה אינה המחשב. [ועי' לקמן כט ע"א בש"ל אות יז]. וגילכת ל"ק שיהא אמקום, עש"כ: כ) המ"ל כ' דהוא ל"ש לפי מאי דפרישית. ונס' שם יוסף וגל' קה"ר מאלו כפשוטו דל"ל למאן דאמר, ומיהו ר' יוחנן דלקמן, עש"כ: כא) מינת נראה נמתק (ב"ש ויעב"ק): כב) מחדוש מחשבת פסול דהרי הוא כחשב וכו' דיאספנו לכ"ע כו' כל"ל (ש"מ): כג) נמצנה שם אינה את התחתונים למעלה כאילו וכו' (הגרי"ב): כד) ודייק בגמרא כל"ל, המבריחת דייק ולא ממתני' (צ"ק). ועי' בס"ז וס"מ: כה) דלא (ש"מ): כו) נמלך אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה (גליון). וכ"ה בבריחת פ"ב ועיקר (חד"א ס"ו סק"ג ש"מ). ועי' ל"ק וס"מ: כז) תימה פסול מאן דכר שמיה ופ"ה דקאי אריישא דקתני' כו' ותימה א"כ אמאי קתני הניתנים למטה שנתנם מלמעלה אפילו נתן כו' כל"ל (ש"מ): כח) ביה לעיל דאית ליה ריצוי בקרבן ציבור הלכך אי יהביה במקומו כו' דהוי דחוי כל הדם ולא יחזור הכשר ויקבל כו' כל"ל (ש"מ): כט) מיכות תוס' ד"ה וכמ"ש מין כרוכות כלל:

חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. שהרי [ה] קרבו מתיריו דהכי תנן במתני׳ (לקמן כט:) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שהרי קרבו מתיריו מהן פיגול [ט] מהן שתיקה ואין כאן פסול מחשבה אחרת להוציאו מיד פיגול: **למחר פסול.** אבל אם אותה מחשבה שחשב בעבודה לאוציא לינן את הניתנין למטה למעלה חשב לזרוק אותה זריקה למחר פסול כדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמחשבת הינוח שהיו שהרי שחט ע״מ להניח דמו למחר פסול ורבי יהודה היא דפסיל ליה בפ״ג (לקמן לה:): **חוז וחישב.** בעבודה שהיא בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת דהא איפסיל ליה במחשבה קמייתא ותו לא חייל עליה פיגול דלא קרבו כל מתיריו: **ואי שלא במקומו.** דמזבח כמקומו דמי: **הא׳ פסול.** בתמיה. אמאי קרי ליה פסול להאי דחישב ליתן שלא במקומו למחר פיגול הוא שהרי חישב בשחיטה ע״מ לזרוק דמו למחר דהיא אכילת מזבח אלא [ו] לאו כמקומו דמי ולא חשיבא אכילה: **זריקה דשריא בשר באכילה הוי.** כגון במקום מתן הדם מייתי לידי פיגול בין שחישב בה ע״מ להקטיר אימוריה למחר בין שחישב בשחיטה למחר [יא]: **זריקה דלא שריא בשר באכילה.** אי הוה עביד לה בזמנה כגון זריקה שלא במקומו לא מייתי לידי פיגול בין שחישב בה ע״מ להקטיר אימוריה למחר בין שחישב בשחיטה למיעבד הך זריקה למחר לא מייתי לידי פיגול: **פיגול יהיה.** והנפש האוכלת וגו׳: **מי שפיגולו גורם.** שלא יאכל הוא דקאי בעונה תשא יצא בשר שנזרק הדם שלא במקומו לאיסור זריקה שלא במקומו גרם לו שלא יאכל הלכך אין חייבין על פיגולו כרת. ופקא לן מהכא דאי חישב בזריקה שלא במקומו ע״מ לאכול או להקטיר למחר לא הוא מחשבת זריקה לענין פיגול ומינה כי חישב בשחיטה ע״מ לעשות זריקה זו חוץ לזמנו לא הוא מחשבה בזריקה המפגלת: **אי כי.** דלא הוא זריקה לענין מחשבה איפסולי נמי לא נפסול: **אמחשבה היונה.** דהא חשיב מיהא להניחו למחר: **ואליבא דר׳ יהודה.** לקמן בפ׳ כל הפסולין (דף לה:) תנן הניח מדמו למחר כשר ור׳ יהודה פוסל: **ורישׁ לקיש אמר כו׳.** אמתניתין קאי ופליג אדשמואל: **נעולם פסול ממש.** דלא תני תנא פסול אבשר לחודיה אי לא פריש בהדיא ומתני׳ פסול לגמרי קאמר שאף בעליה לא נתכפרו: **ושלא במקומו.** כשמואל סבירא ליה דבמקומו דמי לענין כפרה ולא להתיר באכילה כדדרש ליה שמואל לקרא דלעיל ואני נתתיו לכם וגו׳ (ויקרא יז) ולא קשיא [יב] אמתני׳: **כאן שנתן בשתיקה.** דרשא דקרא דמשמע בעליה נתכפרו כשנתן בשלא [יג] במקומו בשתיקה ומתני׳ דקתני פסול בנתן [יד] במחשבת לאכול בשר חוץ לזמנו ואשמעינן דפסול ואין בו כרת דמחשבת זריקה זו מחשבה הוא לפסול דבמקומו דמי ולא לפגל דזריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול: **תנן כו׳.** כל הנך תיובתא דאותבי׳ דשמואל מותבי׳ נמי דרישׁ לקיש דהא כוותיה סבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי: **ורבי יוחנן אמר אידי ואידי.** מתניתין דקתני פסול וליכא תקנתא ומתניתין דכל הפסולים דתני תקנתא שנתן בשתיקה: **בשלמא דרישׁ לקיש.** דאוקי מתני׳ כשנתן במחשבה איצטריך למיתני אין בו כרת לאשמועינן דאע״ג דחשיב בהך זריקה חוץ לזמנו אינו פיגול וכדאמרן [טז] דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול: **אלא לרבי יוחנן.** דמוקי בשתיקה והאי [טז] פסול משום דלא במקומו הוא פשיטא דאין בו כרת קשיא: **ואשמועינן מאי אין בו כרת.** דאיהו נמי מוקי לה בשתיקה: **הכי קאמר ואם נתן במחשבה.** דחוץ לזמנו פסול ואין בו כרת ואיצטריך לאשמועינן אע״ג דלענין כפרה כמקומו דמי מחשבת פיגול לא חיילא הואיל ולא שריא בשר באכילה. אבל לרבי יוחנן לא מצי לשנויי הכי דכיון דאשמעינן תנא דידן פסול ומשום דשלא במקומו (הוא אלמא) לאו כמקומו דמי פשיטא דאם נתן במחשבה לא הוא מחשבה דהוי כאילו נתנו על הרצפה דלא קרבו כל מתיריו: **ורבי יוחנן.** כיון דלאו זריקה הוא כלל ניהוי כמי שנשפך מן הכלי על הרצפה ואפשר ואפי׳ ליכא דם הנפש אחרינא אמאי פסול יאסוף את זה מן המזבח ויחזור ויתננו במקומו בשלמא לשמואל ולרישׁ לקיש כיון דזריקה היא לכפרה אידחי ליה מלאקפו שהרי כיפר אלא לר׳ יוחנן יאקפנו. כיון דהגיע למזבח ואע״ג דשלא כהילכתו הוא קלטיה מזבח לאפוקי מתורת כפרה אחריתי: **הכל מודים בניתנין למעלה שנתן למעלה שלא כמצוותן.** כגון במחשבה או בשמאל: **שלא יאקפנו.** לחזור וליתנו כמצותו דכיון דניתן במקומו אזדא ליה תורת זריקה מיניה: **לא נחלקו.** הכל תנאי דבעינן למימר [טז] שרבי יוסי אומר לא יאקפנו ואף על גב דלאו כמקומו דמי [יז]: **ורבי שמעון אומר כו׳.** דטעמא

ואי שלא במקומו במקומו דמי כו׳. [ג] תימה ואי לאו כמקומו דמי לאלתר אמאי כשר וי״ל דהוה מצי למימר וליטעמיך והשתא ניחא הא דקאמר לקמן בסוף כל הפסולין (דף לו.) ר׳ יהודה לטעמיה דקאמר שלא במקומו כמקומו דמי ופירש שם בקונטרס דשמעינן ליה דהכא [יח] בברייתא דמוקמינן כוותיה בשמעתין (תוספות) ומנא ליה לקמן דר׳ יהודה סובר כן בעלמא דקאמר ר׳ יהודה לטעמיה אי ברייתא [יט] דשמעתין דלמא סובבת דלאו כמקומו דמי אלא דסמיך אהא דקתני לאלתר כשר א״כ על כרחין כמקומו דמי וסיפא דלמחר פסולה אמיא כרבי יהודה כמו מחשבת היונה (ע״כ): **יצא זה שאין פיגולו גרם לו.** וא״ת אמאי איצטריך לקמן (דף כט:) לא יחשב לומר שמחשבות מוציאות זו מזו תיפוק ליה מהכא מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאין פיגולו גרם לו ועוד קשה לרבא דמסיק בסוף פ״ק דמנחות (דף יב.) לדברי האומר שריים אסחרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן וקיי״ל לאותן שריים אסורים באכילה דמסיק [כ] להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול ולאפוקי מידי מעילה וי״ל דהא דמיתסר באכילה אין [כא] מחמת מיעוט ההקטרה של קומץ הלכך לא ממעטי ליה מאם האכל יאכל מי [כב] שפיגולו גרם לו משמע דאי לא הוי המחשבה הוי הזריקה מעלייתא ומשתריא בשר יצא זה שאין פיגולו גרם לו דאפי׳ לא הוי המחשבה לא הויא זריקה מעלייתא דהא לא שריא בשר באכילה [כג] (תוספות) וי״ל דמי שפיגולו גרם לו משמע באותה עבודה עצמה דאי לא הויא מחשבה הויא הזריקה מעלייתא ומשתריא בשר באכילה יצא זה שנתן למטה למעלה שאין פיגולו גרם לו ואפילו לא הויא המחשבה לא הויא זה זריקה מעלייתא דהא לא שרייא בשר באכילה אבל אם שחט חטאת שלא לשמה או במחשבת חוץ למקומו והדם קיבל או זרק חוץ לזמנו סד״א דליהוי פיגול ובכרת דכיון דאותה עבודה דפיגול ליכא מחשבה אחרת קמ״ל דא יחשב אי נמי אימא הני מילי כי נפסל תחלה לא הדר תו מיקבע בפיגול בעבודה אחריה אבל כי נקבע בפיגול בעבודה אחת ובעבודה שניה שאחריה חשב שלא במקומו לא פקע שם כרת מיניה קמ״ל לא יחשב וקשה לר׳ יהודה לחזיל בתר מחשבה שקדמה כדתנן בפירקין [ד] ולאלתר [כד] דכשר במסקנא אתיא כרבי יהודה דסבר שלא במקומו כמקומו דמי ותימה כיון דמחשבה כמעשה לרבי יהודה [כה] א״כ לאלתר כשר היינו בעלים נתכפרו אבל בשר פסול כדאמר שמואל לעיל וא״כ חזר וחישב חוץ לזמנו בעבודה שניה אמאי פיגול [כו] להתחייב כרת הא זריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול כמו בסיפא למחר פסול ולא פיגול מהאי טעמא ונראה דר׳ יהודה לא עביד מחשבה כמעשה אלא היכא דבמעשה פסול גמור ולא נתכפרו בעלים ואם כן לאלתר כשר היינו כשר גמור ושריא בשר באכילה דאי לאו הכי ליפלוג בניתנין למעלה למטה שיהא פסול בשר באכילה כמו במעשה. ברו״ך ע״כ: **אלא דבר אחר גרם לו.** והקשה ה״ר חיים מידי דבר אחר כתיב כדאמר בבבא קמא (דף כה.) מי שקרויו גרם לו יצא זה שאין קרויו גרם לו אלא דבר אחר גרם לו ופריך מידי דבר אחר כתיב וי״ל דסמיך דלא יחשב לא יערב בו מחשבות אחרות [ד] אע״ג דלריכי תרוייהו מ״מ סברא הוא שדבר אחר [כו] יגרום לו [פיסול להפקיע מידי פיגול] [כז] כיון דאשכחן מחשבות שמוציאים זו את זו אי נמי קרא יתירא קדרים הכא והא דאמר פרק גיד הנשה (חולין קח.) מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור לא דמיא להכא: **ורישׁ לקיש אמר כו׳.** אע״ג דלרישׁ לקיש לריכי לשנויי כדרבא ובפ״ק דמנחות (דף ה:) משמע דלא סבר ליה כוותיה בדבר הראוי לעבודה מ״מ באינך סבר ליה כוותיה שפיר:

מסורת הש״ס

ט) [לקמן לה:], ג) עי׳ לקמן לב., ג) עי׳ תוס׳ לקמן דף כט. ד״ה למקום, ד) לקמן כט:, ה) [לקמן לו.]

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה בשלמא וכו׳ וכדאמרן זריקה דלא שריא:

שינויי נוסחאות

א) כ״מ אמר ליה דכתיב (כו״צ. ש״מ): ב) תיכות ואליבא דרבי יהודה ליתא כד״ו והש״מ הוסיפן [עפ״י רש״ן]. ועי׳ בה״ז וח״ל דלשי׳ הר״מ ל״ג זה: ג) בכתה״י וש״מ בהמחשבה. [בדפוסי וגליה נוסף כאן ואליבא דר׳ יהודה]: ד) תיכות חישב ליתן ליתא בכתה״י, וכש״מ מתקן [להשה לא מייתי בחישב שלא בנתן]: ה) למטה כו׳ עד כל״ל (ש״מ וכ״ה בכ״מ ועי׳ דק״ס). ס״א כל הני תיובתא ושינגן כדשינגן (ש״מ): ו) תיכת כו׳ ליתא בדפ״י. ועי׳ רש״ס: ז) אומר יאספנו ור״ש אומר לא יאספנו כל״ל וכל״ל בכש״ (*ש״מ). וכה״ן מקיים גירסתנו. ועי׳ עה״ק: ח) כ״מ שהרי קרבו מתיריו ליתא (כר״י, מוכר״י): ט) כ״מ בפיגול (ש״מ): י) אלא ש״מ לאו (ש״מ): יא) בש״מ נוסף דזריקה דשריא בשר באכילה אי הוה עביד לה בזמנה מייתי לידי פיגול: יב) קשיא קרא אמתני׳ (*ש״מ): יג) כ״ל שלא (*ש״מ): יד) בנתן הניתנין למעלה למטה במחשבת כל״ל (*ש״מ): טו) והאי דתני פסול (ש״מ): טו) למימר קמן כ״ל (ש״מ). והסכ״ד ומה״ד שרבי יוסי כו׳ (כר״ב): יז) דמי וע״כ ליכא למימר כו׳ כל״ל והד״ל. ומה שנמיתים נמתק (ש״מ). ועי׳ עה״ק: יח) כ״ל הכי (גליון). כ״מ מברייתא דהכא (צ״ק): יט) כ״ל מברייתא (צ״ק): כ) דמהניא. קאי אדלעיל דדבק מסיק דמהניא וכו׳. וכ״ק הגיה ומהניא: כא) לאו מחמת גריעותא דהקטרה של קומץ כ״ל (צ״ק וח״מ): כב) כב) כ״ל דמי (ש״מ): כג) באכילה ומי שפיגולו גרם כו׳ כל״ל והסלר נמתק (צ״ק). ועי׳ עה״ק דלתמי׳ וי״ל הוא כיאור למי׳ הקודם לו. ועי׳ מ״ע: כד) לאלתר כשר כל״ל, והוא דבור בפנ״ע ושייך לעיל כו ע״ב (ש״מ וח״מ): כה) פיגל (ד״ו ופפ״מ): כו) אחר לא יגרום (צ״ק ופ״מ): כז) בש״מ נוסף כאן עוד ואין זה אלא גילוי מילתא בעלמא: כח) הקטע דלהלן הדפיסו בד׳ וילגא בעמ׳ הקודם בטעות וממתם כן נתקנו בו טוהק: כט) חולי כ״ל למינקט כך במחשב באימורין דאם הניח האימורין עד למחר פסול דרבנן מיהא הוי. ועי׳ היטב בתוס׳ לקמן דף לו: ד״ה שיאכלוהו (גליון): ל) וכ״כ תוס׳ לקמן כט ע״ב: לא) חולי כ״ל דא״א דוקא התם דפסיל לגמרי שפיר מוציא מידי פיגול אבל הכא דאינו פסיל לגמרי דהא מכפר אימא דאינו מוציא מידי פיגול קמ״ל (גליון):

עין משפט נר מצוה

קה א מיי׳ פט״ז מהל׳ פסה״מ הלכה ה:
קו ב ג מיי׳ שם הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאֵכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח

שיטה מקובצת

ואי שלא [כז] במקומו כו׳. וקשה דמשמע דאי לאו כמקומו דמי ניחא שפיר, ואלך ניחא הא דקאמר [למחר] פסול, דאפילו פסול נמי לא לחוי, ולא ממש כמי שלא עשה כלום כיון דשלא במקומו דמי, וי״ל דמ״מ פסול הוא משום מחשבת היונה וכו״ל דאמר (לקמן לה:) מחשב ע״מ להניחו עד למחר פסול הואיל והוא כמי עד למחר פסול. וא״ת א״כ נלתר נמי אמאי כשר, אי שלא במקומו דמי ליפסל משום מחשבת חוץ למקומו, וי״ל דיון דגלי קרא בתמצבת חוץ למקומו דבעינן מקום משולם כדמוכח לקמן (דף כט.) מקראי א״כ לא מיפסל משום מחשבת היונה ופע״ג דאם נתנו שחיטה פסול הוי: **אי** הכי **אישבולי** כו׳. תימה אמאי [אין] תמרת בשלמא איכא הכא, הא אפילו אי אמרינן לאו דמקומו דמי ניחא דלמחר פסול משום מחשבת היונה משום דליכא אכילה מזבח אבל השתא דאמרינן במקומו דמי והוי שפיר אכילה מזבח וא״מ גלי קרא אם האכל יאכל דליכא פיגול, אם כן יש לנו לומר דמעטיה קרא לגמרי דאף מחשבת היונה לא הוי כיון דלאו כמקומו הוא דחיכה. ומשני דלהכי לא מהני קרא לחוציאו מחמת היונה (תוד״ה): ד״ל (אומר) [אבר לעולם] פסול בבמה. כלומר הא מתני׳ דקתני פסול, פסול לגמרי משמע אף לענין שלא יתכפרו בעלים, ושלא במקומו כמקומו דמי דלרבינן שפיר כיון שהגיע דם לאורר המזבח נתכפרו בעלים. ולא קשיא מן המקרא דמשמע כמקומו דמי ומתני׳ אמרינן פסול ממש, דמתני׳ מיירי (בחמצבת) [בחמצבה] שנתן (בחמצבת) [בחמצבה] לאכול בשר חוץ לזמנו והוא מחשבה לפסול דכמקומו דמי ולהכך הוי פסול לגמרי ומ״מ אין בו כרת דזריקה דלא שריא בשר באכילה לא מתיא לידי פיגול ולפ״ה פסול מידי דהוה אמחשבת היונה. כך שיטת הקונטרס. והא דנקט לאכול בשר חוץ לזמנו לא דק דהא לא הניח הבשר עד למחר לא מיפסלא קרבן, ומחשבה בדם לא מצינן למינקט [כח] דהא כיון דכמקומו דמי לא מיפסל אם הניח שלר הדם למחר, ולא מצי למינקט מחשבת אמורין עד למחר דפסול מיהא מדרבנן הוא ומומר רבינו פרץ דאיכא לאוקמי במחשב ע״מ לשפוך שריים למחר ואע״ג דשריים לא מעכבי מ״מ איכא למימר (דאיכא) דנזרקין אבוי לכנים דס: **תוד״ה ואי** שלא במקומו כו׳ א״ב על כרחין במקומו דמי. ומיהו נראה דלאלתר כשר אפילו לאו כמקומו דמי משום דדרשינן לקמן שלשי למקום משולם הוא [כט] (תוס׳ חי׳. מ״ב): **ד״ה יצא.** וא״ת בו׳ יצא זה שאין פיגולו גרם לו. לשון הר״פ, וי״ל דאי לא כתיב לו יחשב [וכו׳ל] במחשבה בעלמא לא, ואי כתיב לא יחשב הוי״מ לא [לא] דוקא התם [הוא אלמא] פסול] לגמרי [שיכפר] מכפר אבל הכא דפסול לגמרי [שיכפר] אימא לא [יכפר] קמ״ל:

מ״חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת נ״למחר פסול חזר וחישב בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת ואי שלא במקומו כמקומו דמי האי פסול פיגול הוא אמר מר זוטרא ג״זריקה דשריא בשר באכילה מייתא לידי פיגול דלא שריא בשר באכילה לא מייתא לידי פיגול א״ל רב אשי למר זוטרא מנא לך הא דכתיב א״] ד״ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו פיגול יהיה מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאין פיגולו גרם לו אלא איסור דבר אחר גרם לו אי הכי איפסולי נמי לא ליפסל אמר רב נחמן בר יצחק מידי דהוה אמחשבת הינוח ואליבא ב״] ו״דרבי יהודה ריש לקיש אמר לעולם פסול ממש ושלא במקומו כמקומו דמי ולא קשיא כאן שנתן בשתיקה כאן שנתן באמירה ג״] תנן חישב ליתן ד״] את הניתנין למטה למעלה למעלה למטה ה״] עד מידי דהוה אמחשבת הינוח ואליבא דרבי יהודה כו׳ ו״] רבי יוחנן אמר אידי ואידי שנתן בשתיקה ושלא במקומו לאו כמקומו דמי והא דאיכא דם הנפש הא דליכא דם הנפש תנן פסול ואין בו כרת בשלמא לרישׁ לקיש היינו דקתני פסול ואין בו כרת אלא לרבי יוחנן מאי אין בו כרת קשיא ולשמואל מאי אין בו כרת ה״ק אם נתן במחשבה פסול ואין בו כרת ורבי יוחנן אי שלא במקומו לאו כמקומו דמי ליהוי כי ז״] נשפך מן הכלי על הרצפה ויאספנו סבר לה כמ״ד לא יאספנו דאמר רב יצחק בר יוסף א״ר יוחנן הכל מודים בניתנין למעלה שנתנן למעלה למטה שנתנן למטה שלא כמצותן לא יאספנו לא נחלקו אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה למטה שנתנן למעלה שרבי יוסי אומר ז״] לא יאספנו ורבי שמעון אומר יאספנו

הני מילי כי נפסל תחלה לא הדר תו מיקבע בפיגול בעבודה אחריה אבל כי נקבע בפיגול בעבודה אחת ובעבודה שניה שאחריה חשב שלא במקומו לא פקע שם כרת מיניה קמ״ל לא יחשב וקשה לר׳ יהודה לחזיל בתר מחשבה שקדמה כדתנן בפירקין ד״] ולאלתר כ״ב] דכשר במסקנא אתיא כרבי יהודה דסבר שלא במקומו כמקומו דמי ותימה כיון דמחשבה כמעשה לרבי יהודה ט״] א״כ לאלתר כשר היינו בעלים נתכפרו אבל בשר פסול כדאמר שמואל לעיל וא״כ חזר וחישב חוץ לזמנו בעבודה שניה אמאי פיגול כ״ה] להתחייב כרת הא זריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול כמו בסיפא למחר פסול ולא פיגול מהאי טעמא ונראה דר׳ יהודה לא עביד מחשבה כמעשה אלא היכא דבמעשה פסול גמור ולא נתכפרו בעלים ואם כן לאלתר כשר היינו כשר גמור ושריא בשר באכילה דאי לאו הכי ליפלוג בניתנין למעלה למטה שיהא פסול בשר באכילה כמו במעשה. ברו״ך ע״כ: **אלא דבר אחר גרם לו.** והקשה ה״ר חיים מידי דבר אחר כתיב כדאמר בבבא קמא (דף כה.) מי שקרויו גרם לו יצא זה שאין קרויו גרם לו אלא דבר אחר גרם לו ופריך מידי דבר אחר כתיב וי״ל דסמיך דלא יחשב לא יערב בו מחשבות אחרות ד״] אע״ג דלריכי תרוייהו מ״מ סברא הוא שדבר אחר כ״] יגרום לו [פיסול להפקיע מידי פיגול] כ״] כיון דאשכחן מחשבות שמוציאים זו את זו אי נמי קרא יתירא קדרים הכא והא דאמר פרק גיד הנשה (חולין קח.) מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור לא דמיא להכא: **ורישׁ לקיש אמר כו׳.** אע״ג דלרישׁ לקיש לריכי לשנויי כדרבא ובפ״ק דמנחות (דף ה:) משמע דלא סבר ליה כוותיה בדבר הראוי לעבודה מ״מ באינך סבר ליה כוותיה שפיר:

חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. שהרי [ה] קרבו מתיריו דהכי תנן במתני׳ (לקמן כט:) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול [ט] מהן שתיקה ואין כאן פסול מחשבה אחרת להוציאו מיד פיגול: **למחר פסול.** אבל אם אותה מחשבה שחשב בעבודה לאוציא לינן את הניתנין למטה למעלה חשב לזרוק אותה זריקה למחר פסול כדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמחשבת הינוח שהיו שהרי שחט ע״מ להניח דמו למחר פסול ורבי יהודה היא דפסיל ליה בפ״ג (לקמן לה:): **חוז וחישב.** בעבודה שהיא בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת דהא איפסיל ליה במחשבה קמייתא ותו לא חייל עליה פיגול דלא קרבו כל מתיריו: **ואי שלא במקומו.** דמזבח כמקומו דמי: **הא׳ פסול.** בתמיה. אמאי קרי ליה פסול להאי דחישב ליתן שלא במקומו למחר פיגול הוא שהרי חישב בשחיטה ע״מ לזרוק דמו למחר דהיא אכילת מזבח אלא [ו] לאו כמקומו דמי ולא חשיבא אכילה: **זריקה דשריא בשר באכילה הוי.** כגון במקום מתן הדם מייתי לידי פיגול בין שחישב בה ע״מ להקטיר אימוריה למחר בין שחישב בשחיטה למחר [יא]: **זריקה דלא שריא בשר באכילה.** אי הוה עביד לה בזמנה כגון זריקה שלא במקומו לא מייתי לידי פיגול בין שחישב בה ע״מ להקטיר אימוריה למחר בין שחישב בשחיטה למיעבד הך זריקה למחר לא מייתי לידי פיגול: **פיגול יהיה.** והנפש האוכלת וגו׳: **מי שפיגולו גורם.** שלא יאכל הוא דקאי בעונה תשא יצא בשר שנזרק הדם שלא במקומו לאיסור זריקה שלא במקומו גרם לו שלא יאכל הלכך אין חייבין על פיגולו כרת. ופקא לן מהכא דאי חישב בזריקה שלא במקומו ע״מ לאכול או להקטיר למחר לא הוא מחשבת זריקה לענין פיגול ומינה כי חישב בשחיטה ע״מ לעשות זריקה זו חוץ לזמנו לא הוא מחשבה בזריקה המפגלת: **אי כי.** דלא הוא זריקה לענין מחשבה איפסולי נמי לא נפסול: **אמחשבה היונה.** דהא חשיב מיהא להניחו למחר: **ואליבא דר׳ יהודה.** לקמן בפ׳ כל הפסולין (דף לה:) תנן הניח מדמו למחר כשר ור׳ יהודה פוסל: **ורישׁ לקיש אמר כו׳.** אמתניתין קאי ופליג אדשמואל: **נעולם פסול ממש.** דלא תני תנא פסול אבשר לחודיה אי לא פריש בהדיא ומתני׳ פסול לגמרי קאמר שאף בעליה לא נתכפרו: **ושלא במקומו.** כשמואל סבירא ליה דבמקומו דמי לענין כפרה ולא להתיר באכילה כדדרש ליה שמואל לקרא דלעיל ואני נתתיו לכם וגו׳ (ויקרא יז) ולא קשיא [יב] אמתני׳: **כאן שנתן בשתיקה.** דרשא דקרא דמשמע בעליה נתכפרו כשנתן בשלא [יג] במקומו בשתיקה ומתני׳ דקתני פסול בנתן [יד] במחשבת לאכול בשר חוץ לזמנו ואשמעינן דפסול ואין בו כרת דמחשבת זריקה זו מחשבה הוא לפסול דבמקומו דמי ולא לפגל דזריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול: **תנן כו׳.** כל הנך תיובתא דאותבי׳ דשמואל מותבי׳ נמי דרישׁ לקיש דהא כוותיה סבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי: **ורבי יוחנן אמר אידי ואידי.** מתניתין דקתני פסול וליכא תקנתא ומתניתין דכל הפסולים דתני תקנתא שנתן בשתיקה: **בשלמא דרישׁ לקיש.** דאוקי מתני׳ כשנתן במחשבה איצטריך למיתני אין בו כרת לאשמועינן דאע״ג דחשיב בהך זריקה חוץ לזמנו אינו פיגול וכדאמרן (א) דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול: **אלא לרבי יוחנן.** דמוקי בשתיקה והאי [טז] פסול משום דלא במקומו הוא פשיטא דאין בו כרת קשיא: **ואשמועינן מאי אין בו כרת.** דאיהו נמי מוקי לה בשתיקה: **הכי קאמר ואם נתן במחשבה.** דחוץ לזמנו פסול ואין בו כרת ואיצטריך לאשמועינן אע״ג דלענין כפרה כמקומו דמי מחשבת פיגול לא חיילא הואיל ולא שריא בשר באכילה. אבל לרבי יוחנן לא מצי לשנויי הכי דכיון דאשמעינן תנא דידן דפסול ומשום דשלא במקומו (הוא אלמא) לאו כמקומו דמי פשיטא דאם נתן במחשבה לא הוא מחשבה דהוי כאילו נתנו על הרצפה דלא קרבו כל מתיריו: **ורבי יוחנן.** כיון דלאו זריקה הוא כלל ניהוי כמי שנשפך מן הכלי על הרצפה ואפשר ואפי׳ ליכא דם הנפש אחרינא אמאי פסול יאסוף את זה מן המזבח ויחזור ויתננו במקומו בשלמא לשמואל ולרישׁ לקיש כיון דזריקה היא לכפרה אידחי ליה מלאקפו שהרי כיפר אלא לר׳ יוחנן יאקפנו. כיון דהגיע למזבח ואע״ג דשלא כהילכתו הוא קלטיה מזבח לאפוקי מתורת כפרה אחריתי: **הכל מודים בניתנין למעלה שנתנן למעלה שלא כמצוותן.** כגון במחשבה או בשמאל: **שלא יאקפנו.** לחזור וליתנו כמצותו דכיון דניתן במקומו אזדא ליה תורת זריקה מיניה: **לא נחלקו.** הכל תנאי דבעינן למימר [טז] שרבי יוסי אומר לא יאקפנו ואף על גב דלאו כמקומו דמי [יז]: **ורבי שמעון אומר כו׳.** דטעמא

ואי שלא במקומו כמקומו דמי כו׳. [ג] תימה ואי לאו כמקומו דמי לאלתר אמאי כשר וי״ל דהוה מצי למימר וליטעמיך והשתא ניחא הא דקאמר לקמן בסוף כל הפסולין (דף לו.) ר׳ יהודה לטעמיה דקאמר שלא במקומו כמקומו דמי ופירש שם בקונטרס דשמעינן ליה דהכא [יח] בברייתא דמוקמינן כוותיה בשמעתין (תוספות) ומנא ליה לקמן דר׳ יהודה סובר כן בעלמא דקאמר ר׳ יהודה לטעמיה אי ברייתא [יט] דשמעתין דלמא סובבת דלאו כמקומו דמי אלא דסמיך אהא דקתני לאלתר כשר א״כ על כרחין כמקומו דמי וסיפא דלמחר פסולה אמיא כרבי יהודה כמו מחשבת היונה (ע״כ): **יצא זה שאין פיגולו גרם לו.** וא״ת אמאי איצטריך לקמן (דף כט.) לא יחשב לומר שמחשבות מוציאות זו מזו תיפוק ליה מהכא מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאין פיגולו גרם לו ועוד קשה לרבא דמסיק בסוף פ״ק דמנחות (דף יב.) לדברי האומר שריים אסחרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן וקיי״ל לאותן שריים אסורים באכילה דמסיק [כ] להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול ולאפוקי מידי מעילה וי״ל דהא דמיתסר באכילה אין [כא] מחמת מיעוט ההקטרה של קומץ הלכך לא ממעטי ליה מאם האכל יאכל מי [כב] שפיגולו גרם לו משמע דאי לא הוי המחשבה הוי הזריקה מעלייתא ומשתריא בשר יצא זה שאין פיגולו גרם לו דאפי׳ לא הוי המחשבה לא הויא זריקה מעלייתא דהא לא שרייא בשר באכילה [כג] (תוספות) וי״ל דמי שפיגולו גרם לו משמע באותה עבודה עצמה דאי לא הויא מחשבה הויא הזריקה מעלייתא ומשתריא בשר באכילה יצא זה שנתן למטה למעלה שאין פיגולו גרם לו ואפילו לא הויא המחשבה לא הויא זה זריקה מעלייתא דהא לא שרייא בשר באכילה אבל אם שחט חטאת שלא לשמה או במחשבת חוץ למקומו והדם קיבל או זרק חוץ לזמנו סד״א דליהוי פיגול ובכרת דכיון דאותה עבודה דפיגול ליכא מחשבה אחרת קמ״ל דא יחשב אי נמי אימא הני מילי כי נפסל תחלה לא הדר תו מיקבע בפיגול בעבודה אחריה אבל כי נקבע בפיגול בעבודה אחת ובעבודה שניה שאחריה חשב שלא במקומו לא פקע שם כרת מיניה קמ״ל לא יחשב וקשה לר׳ יהודה לחזיל בתר מחשבה שקדמה כדתנן בפירקין [ד] ולאלתר [כד] דכשר במסקנא אתיא כרבי יהודה דסבר שלא במקומו כמקומו דמי ותימה כיון דמחשבה כמעשה לרבי יהודה [כה] א״כ לאלתר כשר היינו בעלים נתכפרו אבל בשר פסול כדאמר שמואל לעיל וא״כ חזר וחישב חוץ לזמנו בעבודה שניה אמאי פיגול [כו] להתחייב כרת הא זריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול כמו בסיפא למחר פסול ולא פיגול מהאי טעמא ונראה דר׳ יהודה לא עביד מחשבה כמעשה אלא היכא דבמעשה פסול גמור ולא נתכפרו בעלים ואם כן לאלתר כשר היינו כשר גמור ושריא בשר באכילה דאי לאו הכי ליפלוג בניתנין למעלה למטה שיהא פסול בשר באכילה כמו במעשה. ברו״ך ע״כ: **אלא דבר אחר גרם לו.** והקשה ה״ר חיים מידי דבר אחר כתיב כדאמר בבבא קמא (דף כה.) מי שקרויו גרם לו יצא זה שאין קרויו גרם לו אלא דבר אחר גרם לו ופריך מידי דבר אחר כתיב וי״ל דסמיך דלא יחשב לא יערב בו מחשבות אחרות ד״] אע״ג דלריכי תרוייהו מ״מ סברא הוא שדבר אחר כ״] יגרום לו [פיסול להפקיע מידי פיגול] כ״] כיון דאשכחן מחשבות שמוציאים זו את זו אי נמי קרא יתירא קדרים הכא והא דאמר פרק גיד הנשה (חולין קח.) מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור לא דמיא להכא: **ורישׁ לקיש אמר כו׳.** אע״ג דלרישׁ לקיש לריכי לשנויי כדרבא ובפ״ק דמנחות (דף ה:) משמע דלא סבר ליה כוותיה בדבר הראוי לעבודה מ״מ באינך סבר ליה כוותיה שפיר:

לאו משום דקלטיה מזבח וש"מ לא יאספנו. פי' בקונטרס [ב] והא ליכא למימר משום דסבר שלא במקומו כמקומו דמי ומשום דכיפרה [ג] הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני לה וקשה דהא בסוף כל הפסולין (לקמן לו.) מסקינן דר' יהודה אית ליה שלא במקומו כמקומו דמי וגרלאה לפרש דהאי דקא"ר יהודה כמקומו דמי לא לענין דנתכפר אלא לענין מחשבה דווקא הוי כמקומו דכיון דמהניא הזריקה לענין דאם עלו לא ירדו מהניא נמי שלא לפסול במחשבה ולכך מיד [ד] נאלתר כשר ומיהו קשה דא"כ בתר דשני כמקומו דמי מאי קפריך התם מחישב ליתן הניתנין בחוץ בפנים ובפנים בחוץ הא התם נמי קלטי' מזבח דאם עלו לא ירדו וה"ר יוסף מפרש דהכי מייתי סייעתא מ"ט לאו משום דקלטיה מזבח דאפי' בפנים וחוץ קאמר רבי יהודה דקלטיה מזבח אע"ג דפני' ולחוץ לכ"ע לאו כמקומו ואפי' הכי קאמר רבי יהודה דקלטיה מזבח לענין דאם עלו לא ירדו הכי נמי קלטיה מזבח לענין דלא יאספנו ומיהו [ה] לא יתכן פי' זה למאי דפריש' לעיל דמאן דאית ליה כמקומו דמי אפי' בפנים וחוץ קאמר מדפריך לר' יוחנן ואי שלא במקומו לאו כמקומו להוי כנשפך מן הכלי ויאספנו ולשמואל ולריש לקיש לא פריך (תוספות) ורבי חייס בה"ר מרדכי מפ' דמוכח מנתנו [ו] בחוץ שנתנו בפנים ולכולי עלמא לאו כמקומו דמי ואין זריקתו כלום לפי שנפסל מקודש שנכנס להיכל ואכיל דאין תקנה באמיפה לפי שנפסל קודש הזריקה כ"ש דהוה לן למימר דהוי כנשפך הדם מן הכוס על הרצפה דאמר ר' יהודה תרד דכל זבח שלא מזרק כלל אם עלו אימורין ירדו לר' יהודה ואפי' הכי אמר דקלטיה המזבח לזריקתו ואמרינן לא ירדו ה"ה בניתנין למטה למעלה דאמר ר' יוחנן דלא כמקומו דמי ולא כיפר כלל דגימא דמהניא הזריקה וקלטיה מזבח שלא יאספנו עוד להועיל זריקה אחרת. ברו"ך ע"כ: **האי רצפה והאי כלי שרת.** ועליף [ז] מכלי שרת דלא מקדשי פסולין ליקרב ומזבח מקדש:

ומשנתינו כדברי האומר לא יאספנו ורב חסדא אמר אבימי הכל מודין בניתנין למטה שנתנן למעלה שלא יאספנו וכל שכן בניתנין למעלה שנתנן למטה הואיל ודמים העליונים למטה הן באין לא נחלקו אלא בניתנין לפנים שנתנן בחוץ בחוץ [א] שנתנן לפנים שר' יוסי אומר יאספנו ור"ש אומר לא יאספנו אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [ב] רבי יהודה אומר [ג] זאת היא העולה הרי אלו [ד] מיעוטין [א] פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים אם עלתה תרד ר"ש אומר עולה אין לי אלא עולה כשרה מנין לרבות שנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא חוץ לקלעים [ב] והלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה והניתנין למעלה שנתנן למטה והניתנין למטה שנתנן למעלה והניתנין בפנים שנתנן בחוץ והניתנין בחוץ שנתנן בפנים והפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן מנין ת"ל תורת העולה ריבה תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו יכול שאני מרבה אף הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטריפה ויוצא דופן ת"ל זאת ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו [ג] מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקודש ומוציא אני את אלו שלא היה פסולן בקודש [ד] קתני מיהא הניתנין [ה] למטה שנתנן למעלה ולמעלה שנתנן למטה ולא פליג רבי יהודה מ"ט לאו משום דקלטיה מזבח ושמע מינה לא יאספנו א"ר אליעזר [ה] [ג] מזבח הפנימי מקדש פסולין מאי קמ"ל תנינא הניתנין בפנים כו' אי מהתם הוה אמינא ה"מ דם דחזי ליה אבל קומץ דלא חזי ליה אימא לא קמ"ל מיתיבי [ג] קטרת זרה שעלה לגבי מזבח תרד שאין לך מקדש פסולין אלא מזבח החיצון בראוי לו חיצון אין פנימי לא תריץ הכי [ד] קטרת זרה שעלתה למזבח החיצון תרד שאין מזבח החיצון מקדש פסולין אלא הראוי לו והפנימי בין ראוי לו בין שאין ראוי לו מאי טעמא האי רצפה והאי כלי שרת: **מתני'** [ה] השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו בחוץ להקטיר אימוריו בחוץ או מקצת אימוריו בחוץ לאכול בשרו בחוץ או כזית מבשרו בחוץ או לאכול כזית מעור האליה בחוץ [ו] פסול ואין בו כרת לזרוק דמו למחר מקצת [ז] דמו למחר להקטיר אימוריו למחר או מקצת אימוריו למחר לאכול בשרו למחר או כזית מבשרו למחר או לאכול כזית מעור האליה למחר [ח] פיגול [ט] וחייבין עליו כרת: **גמ'** סברוה [י] עור אליה

דטעמא דר' [ז] יוסי משום דס"ל דשלא במקומו כמקומו דמי דאם כן אדמיפלגי באמיפה ליפלגי בכפרה וגימא רבי יוסי כיפר ור' שמעון לא כיפר אלא לרבי יוסי נמי לאו כמקומו דמי ואפ"ה לא יאספנו ומשנתינו כדברי האומר לא יאספנו ומשום הכי תנא פסול במתני': **ורב חסדא אמר אבימי הכל מודים.** ר' יוסי ור"ש: **בניתנין למטה שנתנן למעלה שלא יאספנו.** דהואיל וגימא במזבח הראוי לו לא הוי כנשפך על הרצפה דקלטיה מזבח לאפוקי מכלל זריקה במקום אחר: **וכל שכן בניתנין למעלה שנתנן למטה.** דקרובה היא למתנה גמורה שהרי דמים העליונים למטה הן שותתין ויורדין הלכך האי דם סופו לירד למטה הוה ליה כי יהבה למטה קלטיה מזבח מלאוספו ולחזור וליתנו למעלה: **ורבי יוסי אומר יאספנו.** דכיון דלמזבח זה לא היה ראוי לא קלטיה כלל: **ורבי שמעון אומר לא יאספנו.** שהרי לשם מזבח היה ראוי והרי נא לשום מזבח: **אף אנן נמי תנינא.** דאיתיה לדר' יוחנן דאמר דאיכא דאית ליה לא יאספנו ואע"ג דשלא במקומו לאו כמקומו דמי לענין כפרה לענין אפיסה מיהו קלטיה מזבח: **זאת היא העולה.** הרי אלו ג' מעוטין לפי שבא המקרא הזה ללמדנו על הפסולין למזבח שעלו דלא ירדו דילפינן מעולה על מוקדה על המזבח כל הלילה [ויקרא ו] משעלה על מוקדה תהא שם כל הלילה לפיכך מיעט לך בו ג' [מעוטין למעט בו ג'] פסולין: **זאת.** היא [ח] מיעוטא זאת ולא אחרת. היא הוי מיעוטא. ה"א דהעולה הוי מיעוטא כלומר העולה המיוחדת ולא כולן: **פרט לנשפך דמה ולנשחטה בלילה ושיצא דמה.** אבל שאר פסולין אם עלו לא ירדו. ולקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד:) מפרש טעמא דרבי יהודה דמרבי שאר פסולין ומפיק הכי: **אין לי אלא עולה כשרה.** תהא על מוקדה כל הלילה עד הבקר: **והלן.** שלן בשרה חוץ למזבח: **והיוצא.** שיצא בשרה [ט]: **והטמא ושנשחט.** ע"מ להקטיר חוץ לזמנו כו': **מנין.** שכיון שעלו לא ירדו: **רובע ונרבע.** על פי עד אחד שמותר להדיוט ואסור לגבוה ונפקי לן מקראי במסכת תמורה בפ' כל האסורין (דף כח.): **וכן מוקלה ונעבד וטריפה.** מוקלה שהקלהו לתקרובת עבודת כוכבים: **נעבד.** שהשתחוה לבהמה: **כלאים.** שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליוצא דופן (חולין דף לח.): **מאי רחים** [י]. אחר שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש לך הכתוב מה ריבה ומה מיעט: **אמרת.** ומעצמך מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקדש משבאו לעזרה נפסלו:

קפני מיפסי כו'. ולא פליג רבי יהודה לשוויהו כנשפך על הרצפה וגימא ידו כדאמר ר' יהודה פרט לנשפך דמה ואלמא [יא] לאו כנשפך דמה קאשיב ליה: **מאי טעמא לאו משום דקלטיה מזבח.** לקדושי ושמע מינה לענין אפיסה לא יאספנו והא ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו כמקומו דמי ומשום דכיפרה [ב] הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני ליה [יב] ומדרבי שמעון היינו טעמא דלא מייתי ליה לאיכא למימר טעמא דרבי שמעון משום דתורת העולה ריבה ואפילו נשפך דמה נמי קאמר דלא ירדו: **מקדש פסולין.** שאם עלו לא ירדו ואף על גב דלא כתיב קרא אלא בחיצון: **פגיעה הניתנין בחוץ שנתנן בפנים לא ירדו.** דגמיריסה ממזבח [יג] ולא פליג ר' יהודה מאי [טו] לאו דקלטיה פגימי לדם זה שנתנו [טו] עליו ואע"פ [יד] שנפסל בכניסתו להיכל משום וכל חטאת אשר יובא מדמה (ויקרא ו) הוה ליה [יה] כנשפך דמה: **הני מילי דם.** שפסול [יו] הוא דמקדש הואיל ומזי ליה דם בעלמא כגון דמים הפנימיים: **אבל קומץ דלא מזי** [יז] **לא.** דכתיב (שמות ל) לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה אימא אם עלה עליו ירד קמ"ל: **קטרת זרה.** קטרת נדבה שלא תיהי הכתוב אלא קטרת של ליבור שחרית וערבית: **שעלתה לגבי מזבח.** קסלקא דעתך דבמזבח הקטרת קאי: **בראוי לו.** לאפוקי קמלים שלא קידשו בכלי הכי מפרש לקמן בפרק המזבח (דף פג.): **האי רצפה.** בבגדי [יח] אבנים שלא נמשח לפיכך אין קדושתו [יט] בזה חמורה: **והאי כלי שרת.** ונמשח עם המשכן: **מתני' אם הזבח.** שלמים או שאר הנאכלין: **פסול ואין בו כרת.** והאוכלו ואפילו בחוץ אין עונש כרת: **נאכלו אם בשרו למחר.** ליכא לאוקומה בשלמים אלא בתודה וחטאת ואשם דאילו בשלמים מחר זמנו הוא אבל לזרוק דמו או להקטיר אימוריו אפילו בשלמים הוי למחר חוץ לזמנו: **פיגול וחייבין עליו כרת.** האוכלו אפילו בזמנו עונש כרת: **גמ'** יליף לה: **גמ' כאליה**

דמעמא דמקומו דמי, והשתא ניחא הכל דהכא מוכח דלא יאספנו מן בחוץ שנתנו בפנים דהתם ודאי [לאו] במקומו דמי ואפ"ה קתני (ר"י) [דלכ"ר] לא יאספנו אלמא משום דקלטיה מזבח, ולעיל לר"י דוקא פריך דלשמואל לא קאי אפילו מבחוץ שנתנו בפנים דמאי פרכת ליהוי כנשפך וי"אפקנו שהיל ולאו דמקומו דמי לכ"ע, [הא] גבי קרא בהדיא דלא יאספנו דכתיב וכל [חטאתם] אשר יובא מדמה לא אכל מועד מדמה כלא אכל מועד כלא שעיר, [אבל הכא] מוכח שפיר מדקלטיה מזבח ש"מ לא יאספנו ומינה שמעינן גם בנתן למעלה ולמטה לא"מ לאו במקומו דמי, דליכא למימר דשאני חוץ בפנים דגבי לענין דלא כיפר ואין לו תקנה כי [אם בחתרת] מ"מ לענין קלטות מזבח דלא ירדו שייך למילף מחוץ לפנים [שאם עלה לא ירד] כגון למעלה למטה לא"מ שלא במקומו לאו כמקומו דמי וכיון דקלטיה מזבח לענין דלא ירדו ממילא שמעינן דלא יאספו. ותדע מדתליא ר"י גבי ניחו דמה מן הנותר על הרצפה דאמר דמקומו דמי וכיון דקלטיה מזבח לענין דלא ירדו ממילא שמעינן דלא יאספו. ואמר התם ירדו וגבי חוץ בפנים מודה דלא ירדו [לשון מהר"פ ז"ל]:

עין משפט נר מצוה

קז א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה ו:
קח ב מיי' שם הלכה ז:
קט ג מיי' שם הלכה יח:
קי ה מיי' פי"ד מהל' פסה"מ הלכה י ופי"ג שם הלכה ח:
קיא ז ח מיי' פי"ג שם הלכה ט ופרק ט"ו הלכה ח:
קיב ח מיי' פי"ח שם הלכה ו:
קיג ט מיי' פי"ד שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. צו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו, ב

מוסף רש"י

זאת היא העולה. זאת תורת העולה היא העולה, ומהאי קרא נפקא לן פסולין שאם עלו לא ירדו, דכתיב על מוקדה, משמעותא תוקד, וכתב רחמנא זאת דמשמע מיעוטא, כלומר זאת אם עלתה לא תרד אבל אחרת אע"פ שעלתה תרד, וכתיב היא דמשמע מיעוטא וכתיב העולה דמשמע העולה עולה כשרה ולא פסולה, והני תלת מיעוטי נמעטני הני תלתא פסולי (נדה מ.). זאת מיעוטא והיא מיעוטא וה"א דהעולה מיעוטא, דמשמע העולה המיוחדת כשרה ולא פסולה, למעוטי הני פסולין אמו שאפילו עלו ירדו, דלא מיתא כל הנוגע במזבח לכל פסולין אחת, ומסתבר דהני ממעט שאפשר לפני זריקה, ולקמיה מפרש שאר פסולין מגא ליה דלא ירדו, דלא ממעט להו מהכא, כגון נשחט חוץ לזמנו דפסולו לפני זריקה (לקמן פד.): ושנשפך דמה. לאחר ולא מזרק (נדה מ.): ושיצא דמה חוץ לקלעים. אבל כל הנך פסולי אחריני דמכתר בהו ר"ש, כגון לן ויוצא, שיצא הבשר קודם זריקת דם, וטמא ונשחט לאוכלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו, כולן מודה נמי ר' יהודה דלא ירדו, ונעמא מפרש ר' יהודה בפרק המזבח מקדש (פד.): מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן כשר בשאר וכן טולן: והלן. דם הלן: והיוצא. בשר עולה שיצא והכניסה והעלה: ושנשחט חוץ לזמנו. על מנת לאוכלו חוץ לזמנו דהוי פגול: ושקבלו פסולין וזרקו את דמה. כגון בעל מום או שאר פסולין, ולהכי נקט קבלו פסולין ולא נקט שנשחטוהו פסולין, שהמשיכה כשרה בפסולין, כדתנן כל הפסולין שנחטו שחיטתן כשרה: והניתנין למעלה. דקי"ל חטאת בהמה הסיקרת, דקי"ל חטאת בהמה למעלה דכתיב בה קרנות, ועולה למטה: והניתנין בפנים. על המזבח הפנימי, כגון פר העלם דבר ופר כהן משיח: והפסח והחטאת. לשמי נקט פסח וחטאת, דקי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מפסח וחטאת (נדה מ:) ת"ל תורת העולה. שהיא על מוקדה שתהא שם כל הלילה עד הבקר ולא תרד (לקמן פד.) כלאים. פסולין לקרבן שנאמר שור או כבש פרט לכלאים (נדה מ.) שהיה בפסולין בקדש. שלאחר שבאו לעזרה אירע פסולן (נדה מא.):

שיטה מקובצת

ומוציא אני את אלו שאין בפסולין בקודש. פי' רוגבו ורבנו. ופרש"י דאותם פסולים קודם שבאו לעזרה, ולא נהיגה דהא פסוק אחר מדמע ומי לא שקיבלן (דרבנו) [דרבנו] אחר שבא לעזרה. לכ"ע לפרש שהיה פסולן בקודש דיש הכשר במקום אחר בקודש, וה"פ שלא לשמו יש לו הכשר בשלמים, בפנים שנתנן בחוץ ויש לו הכשר בכל אחד משפטיו, ושקבלו פסולים פי' טמא גלגוטר, (וי"ל בנמה) והלן בדם שבן כשר [ב] בתכריס, בתכריס משום בשר, והיוצא (בבמה טמא פי' חוץ לקלעים ובן כשר) בשר בבמה, ובנשחט בגילה משום תכריס הבשר במקום אחר קריבת איה, וה"ה לכולם שיש עשה זה משום הכשר שחיטה, אבל [בנשחטו] בגילה צריך לומר משום תכריס ופרדיס [ג]: **מזבח הפנימי מקדש פסולין.** שאם עלו לא ירדו, ותמי' דלא כתיב קרא אלא בחיצון: **ואי' כלי שרת.** תא"ל דאמרינן (לקמן דף פו.) כלי שרת אינו מקדש [אלא אם הראוי לו], וכאן שאני דאיכא בינה מתחת שהוא מזבח ולכי שרת, אבל הכא דלא בחיצון: **ואי' כלי שרת.** תא"ל דאמרינן (לקמן דף פו.) כלי שרת אינו מקדש [אלא אם הראוי לו], וכאן מקדש כתיב [שמות ל, ט] מנתה ונסך לא תעלו עליו, וכיון דכתיב לא (דמו) [מקרבין] עליו איתן יקדש פסולים לתקריב עליו, וי"ל דקרא מייבי לתתלה אבל דיעבד יקדש. עוד תירץ דהא דמקדש פסולים לאו לענין לא ירדו, דודאי ירדו מעבל מזבח הפנימי אלא לומר אם הוא מזבח החיצון אלא ומיירי בקמלים שלא קדשם בכלי שהעלה על מזבח החיצון ומזבח הפנימי מקדשם, ולא לאו דמזבח

מסורת הש"ס

ל) לקמן פד. הוריות כ: נדה מ. ע"ש, ב) עי' תוס' לקמן סח: בד"ה אמר, ג) עי' מנחות נ.

שינויי נוסחאות

א) תיכות בחוץ שנתנן לפנים ליתא בכי"מ. ועי' ל"ק שכתב דהוא טעות גמור דהיאך שייך לומר יאספנו הלא כבר פסולא קודם הזריקה בבתאתו בהיכל כמ"ש תו' לעיל כו ע"ב בד"ה אמר שמאל [בסוגיו] ול"ע (גליון). וכן הקשה פ"מ. אך שאר מפרשים מישבים גירסתנו ע"ש: ב) אלו ג' מיעוטים (גליון. וכ"ה בשאר מקומות המקבילים בש"מ): ג) בכי"ל נוסף אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת וכ"כ בנדה ובש"מ. וכן מצאנו בכש"י ס"ל: ד) גי' כי"מ הניתנין בפנים שנתנן בחוץ והניתנין בחוץ שנתנו בפנים. וע' תוס' ותק"ס: ה) אלעזר (ש"מ והגרי"ב): ו) בכתה"י או מקצת. וכ"כ במנחות: ז) דר' שמעון משום וכו' יוסי לא כיפר ור' שמעון כיפר אלא לרבי שמעון נמי וכו' (ש"מ וב"ה בכי"מ) ועי' בש"ל לעיל ע"א אות ז': ח) ל"ל הוי (*ש"מ): ט) בשמכ"י נוסף חוץ למזבח וע"ב. ובכתה"י וככי"מ וג' כלפנינו: י) בכי"י ובדפוסי וגליה תסר מיעוט מאי ראית ומה"ל אחר שריבה וע' לעיל אות ג': יא) אלמא (ב"ש): יב) דכיפר (כי"י). ל"ל דכפרה (ש"מ): יג) בש"מ נוסף דלא כיפר כלל [נד' וילגת נד' זה שלא במקומו]: יד) ממובחה החיצון (כתה"י): טו) ל"ל ואי לאו (שמכ"י כי"ב וג', כי"פ. צ"ק, פ"מ וה"נ ענש"ב): טז) שניתן (*ש"מ): יז) ל"ש אע"פ בלי ול"ו (צ"ק): יח) בגליון נד' ל"ל לא הוה ליה והוא מבכ"ו. ועי' פ"מ דוחה לפי גירסתנו לעיל מאי לאו, עי' אות עו: יט) ל"ל פסול (ש"מ): כ) חזי ליה כלל (ש"מ): כא) בגיון (ש"מ): כב) קדושתו חמורה כזה שהוא כלי שרת המטלטל ונמשח וכו' כל"ל והל"ל (*שמכ"י): כג) בקונטרס דאי לאו דקלטיה מזבח הו"ל כנשפך דמה דפליג ר' יהודה והא כל"ל (ש"מ): כד) מיד נמקן (ש"מ): כה) עי' שמע"ק דקו' זו מתמלת יותר: כו) מנתנן בחוץ שנתנן בפנים דלכולי עלמא כו' כל"ל (ש"מ): כז) ועדיף משאר כלי שרת (ש"מ): כח) עי' לשון הכריעתא לקמן פד ע"ב ובתוס' לקמן סח ב בהגהה: כט) וע"ע בש"מ לקמן פד. ד"ה כל שפסולו: ל) דלא גלי קרא שפיר אמרינן דכמקומו דמי והשתא כו' כנדל"ל (גליון):

שיטה מקובצת (המשך)

הפנימי מקדשם מזבח המיוחן לא היה מקדשם לפנים מקדש כי אם הרחוי לו, [וקר"] הרחוי לו (הוי) [הייינו] דמתקדשו בכלי, והלכך מיירי כמו כן שלא מתקדשו לפי מתקדשו בכלי דל מהכא מזבח הפנימי מזבח המיוחן מקדשם (תו"ח): **תוד"ה לאו משום** כו' וקשה דהא בסוף כל הפסולין בפרקין דר"א אית ליה שלא בשמקומו בשקומו דמי. ופ"ל מפי מייתי הכא לכך נ"ל דמ"מ דמייתי הכא מיעטא [מהא דקלניה] מזבח משום דלפ' בפנים וחוץ קאמר ר"ש דאם עלו לא ירדו, ואע"ג דמפנים לחוץ לכ"ע לאו כמקומו דמי דכמשמע בסוף כל הפסולין (דף לו.). ומיהו קשה לעיל כי פריך לר' יוחנן דאמר לאו כמקומו דמי ליהוי כנשפך כו' אמאי [לא] קשה כמו כן לשמואל מנתן [הניתנים] בפנים בחוץ דקתני במתני' [דפסולן דהכא] דפנים לחוץ דכ"ש שלא כמקומו דמי, ושמא מר"י ניחא ליה [טוסי] להקשות משום דלר"י קשיא לרבי מכל המתנה. וריב"א פירש דנתנם בחוץ שנתן בפנים דוקא הוא דקאמר דשלא כמקומו דמי מיבעיא אימא סברא משום דדמים לא חוץ לא שייכי כלל בפנים, אבל של פנים שייכי בחוץ כגון דם הסתירים, ואיבעיא אימא טעמא משום דגבי קרבן דכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' (ויקרא ו, כג), אבל בניתנים בפנים שנתנם בחוץ [ל] לא דמעמא דמקומו דמי, ואמאי לא יאספנו מן בחוץ שנתנם בפנים דהתם ודאי [לאו] במקומו דמי ואפ"ה קתני (ר"י) [דלכ"ר] לא יאספנו אלמא משום דקלטיה מזבח, ולעיל לר"י דוקא פריך דלשמואל לא קאי אפילו מבחוץ שנתנם בפנים דמאי פרכת ליהוי כנשפך ואיבעיא אימא דמקומו דמי לכ"ע, [הא] גבי קרא בהדיא דלא יאספנו דכתיב וכל [חטאתם] אשר יובא מדמה לא אכל מועד מדמה כלא אכל מועד כלא שעיר, [אבל הכא] מוכח שפיר מדקלטיה מזבח ש"מ לא יאספנו ומינה שמעינן גם בנתן למעלה ולמטה לא"מ לאו במקומו דמי, דליכא למימר דשאני חוץ בפנים דגבי לענין דלא כיפר ואין לו תקנה כי [אם בחתרת] מ"מ לענין קלטות מזבח דלא ירדו שייך למילף מחוץ לפנים [שאם עלה לא ירד] כגון למעלה למטה לא"מ שלא במקומו לאו כמקומו דמי וכיון דקלטיה מזבח לענין דלא ירדו ממילא שמעינן דלא יאספו. ותדע מדתליא ר"י גבי ניחו דמה מן הנותר על הרצפה דאמר דמקומו דמי וכיון דקלטיה מזבח לענין דלא ירדו ממילא שמעינן דלא יאספו. ואמר התם ירדו וגבי חוץ בפנים מודה דלא ירדו [לשון מהר"פ ז"ל]:

לאליה דמי. ואפילו לענין הקטרה ובשלמי כבש שאליתו קריבה נמי העור [ז] קרב כי היכי דלענין אכילה חשיב ליה בשר לענין מצות הקטרתו נמי בשר הוא וקתני מתני' דכי שחיט שלמים לאכול עור האליה בחוץ או למחר הויא מחשבה ואע"ג דחישב מאכילת מזבח לאדם: **רבי אליעזר היא.** לקמן בפ' כל הפסולים (דף לה.): **לאכול דבר שאין דרכו לאכול.** כגון אימורים או חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **ולהקטיר.** חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **דבר שאין דרכו להקטיר.** כגון בשר: **לאכול דבר שדרכו לאכול.** בשר: **שדרכו להקטיר.** אימורין. אבל אם חישב להקטיר בשר למחר או לאכול אימורין למחר כשר שאין מחשבין מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאדם: **לאו לאליה דמי.** לענין מצות הקטרתו הוא דמעטיה קרא כדמפרש רבה [ח]. אבל האליה תמימה גבי הקטרת אליה כתיב ופריש בהדיא חלב ולא עור: **והכא במאי עסקינן.** מתני' דחשיב ליה אכילת אדם באליה של גדי שאינה קריבה כדאמרן בפ"ק (לעיל דף ט.) לימד על העז שאינה טעונה אליה: **מאי קמ"ל.** תנא דמתני' אי באליה של גדי קאי אי אמרת בשלמא בשל כבש קמ"ל לשמואל דמחשבין מאכילת אדם למזבח [ט] ומאכילת מזבח לאכילת אדם כרבי אליעזר ולרב הונא דמוקי לה כרבנן אשמעינן תנא דידן דעור אליה לאו באליה דמי להקטירו אלא לרב חסדא למה לי למתניה אי לאשמועינן דעור אליה לענין אכילת אדם באליה דמי וכי חשיב עליה לאוכלו למחר כאילו חישב על כזית מבשרו הואיל וכיון וחזי לאכילה: **תניא.** בשחיטת חולין: **ואלו שעורותיהן כבשרן.** לטמא טומאת נבילות וקחשיב עור האליה: **מלגרף.** לטמא טומאת אוכלין בכביצה או טומאת נבילות בכזית: **אבל הכא.** לענין קדשים כתיב גבי מתנות כהונה לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה (במדבר יח) והיינו לגדולה כדמתרגמינן לרבו ללמד שיהו אוכלין אותן דרך אכילת מלכים המשוחים ולא עבדי מלכים דאכלי עור אימא לא תהא מחשבה: **עגל הרך.** מפרש בהעור והרוטב [י] כל שנתן: **להביא עור בית הבושת.** של נקבה וזה לבדו יש לך להביא עור [יא] אבל קדשים מכל השנויים שם: **עור** [יב] **בית הפרסות.** [יג] מן הארכובה ולמטה: **חוץ למקומו.** אם שחט ע"מ לאכול [יד] מאחת מאלו חוץ למקומו: **עולה אין.** גבי עולה הוא דתנא מחשבת הקטרת עור אליה דפסלה: **אבל זבח.** סתמא לא קתני שמע מינה אין מחשבת הקטרה מועלת בעור האליה בשאר זבחים: **ורב הונא.** דאמר בהדיא מעטיה קרא גבי אליה [טו] דנהוי אימורין אבל גבי עולה לא אימעיטו דכתיב [טז] הנתחים ועור האליה בשר הוא: **אלא ורב חסדא.** דאמר גבי אליית אימורין עור נמי קרב ליתני זבח סתמא: **איבעיא אימא.** הך מתני' נמי באליה של גדי ולא מיתני ליה זבח באליה במחשבת הקטרה אלא במחשבת אכילת אדם כי מתני': **מנהני מילי.** דמחשבת חוץ לזמנו [טז] וחוץ למקומו פוסלת [טז] וענוש כרת באכילה זאת שחישב עליו חוץ לזמנו: **תרי קראי כתיבי.** חד חוץ לזמנו וחד חוץ למקומו: **שלישי.** אם האכל יאכל מבשר זבח [כ] השלמים ביום השלישי דכתיב בשעת עבודה לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר: **זה חוץ לזמנו.** השלישי חוץ לזמן אכילת שלמים הוא: **פגול.** דכתיב בסיפיה דקרא פגול יהיה קרא יתירא הוא לרבות חוץ למקומו ומסתברא דאמחשבת חוץ למקומו מוקמינן לה ולא אמחשבת שאר פסלות כגון לשפוך דמו [על הרצפה אי] ע"מ לערבו בדם הפסולין [יז] דדמי לחוץ לזמנו קמרבי בהאי קרא וחוץ למאכילה דמי לחוץ לזמן: **ממנו.** משמע דלא קאי אעורה [יח] תשא דנפקא לן מייה כרת אלא אחד מייייהו דאחד משמע ולא שניהם מדלא כתיב האוכלת ולשמוק [יט]: **למעוטי.** דממנו מיעוטא הוא: **עדיף.** לאוקומי כרת עליה: **דסמיך ליה.** דהאי ממנו סמוך לפגול יהיה דמרבינן ביה חוץ למקומו: **דשהוא אומר שלישי בפרשת קדושים מהיו.** קרא זוטא ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה (ויקרא יט): **פגהו** [כ] **לחוץ למקומו.** דבאוכל ממנו ביום השלישי ליכא לאוקמא דהא כתיב לא ירצה ואמרינן לקמן (דף כט.) וכי אחר שהוכשר יחזור ויפסל אלא על כרחך במחשבת בשעת עבודה ע"מ כן קאמר: אם

אמר שמואל הא מני ר' אליעזר היא. וסבר לה כההוא תנא דאמר ברים הקומץ רבה (מנחות דף יח.) דלר' אליעזר הוי בכרת ולא סבר לה כרבי ירמיה דמוקי בסוף פירקין (דף לא.): **סיפא** כרבי אליעזר דלא תיקשי רישא וסיפא כר' אליעזר ומצינתא כרבנן וא"ת לרבי אליעזר מאי אירייא עור האליה אפילו אליה נמי ואי לאשמועינן עור [כא] האליה כבשר תנינא ואלו שעורותיהן כבשרן כדפריך בסמוך וי"ל כיון דעיקרה אתא לאשמועינן כר' אליעזר אין לחוש אי אגב אורחיה אשמועינן דעור כבשר אע"ג דתנינא דאשכחן [כב] בשמעתא קמייתא דברכות (דף ג.) דפריך וליתני לאת הכוכבים ומשני מילתא אגב אורחיה קמ"ל דכפרה לא מעכבא אע"ג דתנינא במסכת נגעים (פי"ד מ"ג) הערב שמש אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים [כג]: **תנינא אלו שעורותיהן כבשרן.** הקשה ה"ר יעקב מאורליינש [חולין דף קכב.]: אמרינן אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה גבי עור הראש של עגל הרך דפליגי רבנן משום דסופו להקשות [כד] ועור האליה הוי לכ"ע כבשר ועוד קשה היכי דייק מעור הראש דיחידאה היא מבריתא דאלעזר בן יהודה הא [כה] פשיטא לן מדפריך תנינא הא קאשיב כבשר אלא דלרבי אליעזר אין לחוש אי אגב אורחיה אשמועינן דעור כבשר אע"ג דתנינא דאשכחן [כב] בשמעתא קמייתא דברכות (דף ג.) דפריך וליתני לאת הכוכבים ומשני מילתא אגב אורחיה קמ"ל דכפרה לא מעכבא אע"ג דתנינא במסכת נגעים (פי"ד מ"ג) הערב שמש אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים [כג]: **תנינא אלו שעורותיהן כבשרן.** הקשה ה"ר יעקב מאורליינש מאי מיימי מאותה משנה הא תמרי' בחולין (דף קכב.) אל תקניטני בלשון יחיד (שונה) אני [שונה] אותה, וי"ל דהא דקאמר התם דהוי דיחידאה קאי על עור הראש של עגל הרך דפליגי רבנן עליה משום שסופה להקשות אאל עור האליה לכ"ע הוי כבשר (תו"ה): **תוד"ה להביא** וכו' **ונראה דלא** קתני שליל משום כו' דפיגול בשליל לא נתפגל הזבח. והואיל ולא הוי פיגול לגמרי כשלמים שיייהי, אבל בית הבושת דינו ממש כשלמים דאם נתפגל בית הבושת נתפגל הזבח (מהר"פ):

[א] לקמן לא.; [ב] לקמן לה.; [ג] נדה נח. חולין נה: קכב. [ד] שבת קז. חולין נה: קכב. [ה] מ"ר שבת פי"ד ה"א, פסחים פ"ז ה"א, סנהדרין פ"ח ה"ב, [ו] [לקמן לא. סוטה טו. מולין קנב.] ירושל' תרומות פ"ה ה"א, בכורים פ"ב ה"א, [ז] [תוספ' פ"ב ה"ב ע"ש חולין נה:], [ח] [לעיל יד.], [ט] ת"כ צו פי"ג ה"ב, קדושים פ"א ה"ד, [י] חולין קכב., [יא] שם:, [יב] ויקרא א ח, [יג] [וע"ע תו' ממחות לג. ד"ה הכל מיתר ביאור], [יד] [וע' הטבע תו' מולין נו. ד"ה לבניה]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מנכסי זבח שלמיו ביום השלישי: (ב) רש"י ד"ה שלשי וכו' זבח שלמיו ביום:

שינויי נוסחאות

א) אין רישא ר' אליעזר וסיפא רבנן (כתה"י, פרי"ד, ש"מ): ב) כ"מ רבה (ש"מ וכ"ה ברש"י): ג) בכל כתה"י ודפו"י פרסות, וכן הוא יפר (דק"מ). [אבל לפי הגהת הגר"א נאות שאמ"ו נדל"ל הפרסות] ד) בחמה דקה ממקק ולית'ה כמולין (הג' הגר"א ורש"ש). ועיע"ן מוחק מיצת דקה: ה) שנים ואיזה זה זהו כו' (ש"מ ופרי"ד): ו) דלא גרסי' אמר רבא מוכח בכמה דוכתי, ע' יומות ג ע"א ובתוס' שם ד"ה אמר ובחולין קי ע"א ובתוס' שם ד"ה אוכל דמוכח כן. אמנם אחר העיון בכל הגהו מוספות הנ"ל מוכח דגם אמר רב לא היה גרסתם ע"ש (הגהרי"ב). וגי' ש"מ ובה"ז רבה, ורש"ש כ' דנ"ל לגרוס שמואל: ז) העור נמי (ש"מ): ח) בגליון גרס רבא. וע' לעיל לוח ב: ט) לאכילת מזבח (ש"מ): יא) מיצת עוד ממקק (בה"ר). וכ"ה בכי"י. ול"ק גורם עור. וכ"ה בכי"פ. ובתוס' לגמיו: יב) דבור זה שייך לעיל קודם ד"ה עגל הרך (ש"מ): יג) ל"ל להקטיר (רש"ש): יד) בכי"פ גבי אכילת אימורין. [וכ"ז גבי אליית אימורין]: טו) נ"מ לזמנו פוסלת וענוש כרת באכילתו ואת שחישב עליו חוץ למקומו פוסלת ואין בו כרת. גי' הכ"פ בגרס"ש אלו (ש"מ. וכנרי"ז בגליון): טז) פוסלות (שמכ"ר): יז) הפסולין דמסברא דומיא דשלישי דהיינו חוץ לזמנו קמרבי כו' (ש"מ): יח) ל"ל עונה (שמכ"ר): יט) ולשתוק ולמעוטי אתא דממנו כו' כל"ל והל"ל (ש"מ): כ) תנהו ענין (כתה"י). ודבור זה שייך לע"ב [אך סדר הדבורים לא אתי שפיר ול"ע]: כא) דעור (ש"מ): כב) כדאשכחן בריש יבמות ובשמעתא קמייתא (ש"מ): כג) להקשות וקמ"ל הכא דעור האליה כל"ל וכ"ה בס"י (צ"ק). ועי' ש"מ בחידושים: כד) הא פשיטא לן מדפריך תנינא. מיצות אלו נמתקות (ש"מ). נ"ל הא קחשיב עור האליה ופשיטא לן מדפריך תנינא דהוי לכו"ע כבשר (גליון). ועי' נ"ק ופ"מ: כה) והרי חשיב בית (ש"מ): כו) להביא דבר שאינו נוהג לגמרי אפילו בשלמים ומשום דמיירי כו' כל"ל (צ"ק והגר"א חבר). ועי' ש"מ בחידושים: כז) לכאורה ל"ל מאדם למזבח דלר"ס עור אליה לאכילה גבי זבח ובמחשב להקטיר הוי מאדם למזבח (ה"ש ענ"ש. ועי' קר"א):

מוסף רש"י

כל השוחט והמקבל כו'. אי זו אי זו: דבר שדרכו להקטיר. אימורין, כדליפון לעיל דשמי אכילות מפגולת ונאכל דלחשיב עליהו להאכילו למחר לרחוי לזן, אימורין למזבח כשר לאדם (לקמן כט:) שעורותיהן כבשרן. מטמאין כבשרן: עור שתחת האליה. עור הזנב מתחת מקום שאין שיער מפני שהוא רך (חולין קכב.) למשחה לגדולה. כמתנות כהונה כתיב בויקא קמא לך נתתים למשחה, כל מתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגדולה, דלמתרגמינן לרבותא (שם קלב:). בקדשים בעינן שמחה וגדולה, דכתיב לך נתתים למשחה, כדרך שהמלכים אוכלים (רומא יד.) איבליס. כפר: עיכוס. בסמ"ך (חולין נה:) עור בית הפרסות. כעין אחוסתכין הרגלים, וכל אותו העור רך הוא (שם קכב.) עגל הרך. מפרש בהעור והרוטב כל זמן שיונק (שם נה:) להביא עור בית הבושת. בית הרחם של נקיבה (שם קכב.). להביי מפרש ואמר להביא עור בית הבושת, משום דאין להביא אלא זה לבדו, שהרי כל המעיין אם הרחמין להיות בעולה אינו רואה כאן חוץ מזה, עור השליל אינו רואה להיות בעולה דאין שליל לזכרים (שם נו.):

שיטה מקובצת

הא מני ר' אליעזר היא. וא"ת ל"ל מאי אירייא עור האליה אפי' אליה עצמה נמי. ואי לאשמועינן דעור האליה כאליה דמי, תנינא ואלו שעורותיהן כבשרן כדפריך בסמוך. ונראה לפרש דאתא ועיקר בנא אתא לאשמועינן כר"ל אגב אורחיה אשמועינן דעור האליה כאליה דמי אע"ג דשמעינן לה במקום אחר (תו"ה): תנינא ואלו שעורותיהן בבשרן. הקשה הר"ר יעקב מאורליינש מאי מיימי מאותה משנה הא תמרי' בחולין (דף קכב.) אל תקניטני בלשון יחיד (שונה) אני [שונה] אותה, וי"ל דהא דקאמר התם דהוי דיחידאה קאי על עור הראש של עגל הרך דפליגי רבנן עליה משום שסופה להקשות אאל עור האליה לכ"ע הוי כבשר (תו"ה): תוד"ה להביא וכו' ונראה דלא קתני שליל משום כו' דפיגול בשליל לא נתפגל הזבח. והואיל ולא הוי פיגול לגמרי כשלמים שיייהי, אבל בית הבושת דינו ממש כשלמים דאם נתפגל בית הבושת נתפגל הזבח (מהר"פ):

תורה אור השלם

1. וְהַקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה חֶלְבּוֹ הָאֲלִיָּה תְּמִימָה לְעֻמַּת הָעֵצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: ויקרא ג, ט
2. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתַי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֹק עוֹלָם: במדבר יח, ח
3. וְאִם הָאֹכֵל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח
4. וְאִם הָאֹכֵל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: ויקרא יט, ז

עין משפט נר מצוה

[יא] א מיי' פ"ל מהל' שאר אבות הטומאה הלכה טו: ב מיי' פרק י"ד מהלכות פסה"מ הלכה ז:

מסתברא נותר אית לן לאוקומי בכרת למיגמר עון עון לחוץ לזמנו דדמי ליה בז"ב. פי' בקונטרס אי מוקמת ליה להאי ד' בנותר איכא למילפיה לגזירה שוה שפיר דדמו אהדדי בשני דבריס הללו ששניהס נפסלים בזמן זה בזמן ממש וזה במחשבת זמן ושניהס נוהגין בבמה כדתנן בפ' בתרא (לקמן דף קיג.) וכי פרכת ומילף עון עון דטומאת בשר דכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים מה להלן לאו ולא כרת אף כאן לאו ולא כרת אמרינן מנותר הוה ליה למילף דדמי ליה בז"ב אבל אי מוקמת להאי כרת לחוץ למקומו כי גמרת [ליה] חוץ [לזמנו] מייה בגזירה שוה ופרכת ליה ומילף עון עון מטומאה ליכא לתרוצי מחוץ למקומו הוה ליה למילף דדמי [ליה] בז"ב דהא אין נפסלים יב] בזמן ואינו נוהג בבמה יחיד שאין שם מחיצות (עד כאן לשונו) ופירוש זה תימה גדול דמה סברא היא זו ומנין לנו דנוקי קרא בנותר כדי ללמוד ממנו חוץ לזמנו מעון עון יג] כדי שלא נלמוד מטומאה ועוד הא לענין במה שוה נמי נותר לטומאת בשר כדאמרינן בסוף מכילתין (גס זה שם) אבל הפיגול יד] והנותר והטמא שוין טו] זה בזה וכן טמא שאינם ליכא למימר דהוא נמי לא הותר בבמה כדאמר לעיל [טז.] מה להלן השוה שבהן שכן לא הותרו בבמה ועוד כשמקשה אדרבה חוץ למקומו הוה ליה לאוקומי כו' דדמי במקד"ש בלאו טו] דומיא דמקד"ש אית לן למילף חוץ לזמנו מחוץ למקומו טפי מטומאה כדאמרינן בפ' בית שמאי (לקמן דף מה:) שכן הותר ליך טהור (בקרא) יז] חוץ לזמנו וחוץ למקומו לא הותרו מכללם ואין ליך מרלה ושניהס טהורין ושניהס [לא] עשה קרב כמקריב מה שאין כן בטומאה דמאי דחוץ למקומו הותר מכללו יח] בבמה אין זה קרוי הותר מכללו על כן נראה לפרש דגזירה שוה זו ניתנה בסיני למילף עון עון הנך קראי דהכא זה מזה ולכך מסתברא לן לאוקומי טפי בנותר מבחוץ למקומו משום דדמי לחוץ לזמנו בז"ב דאית לן לאוקומי קרא במילתא שיהיו דומין זה לזה מה שאנו למידין בגזירה שוה ולא משום שלא נלמוד מטומאה כדפירש [רש"י] ופריך אדרבה חוץ למקומו דמי ליה במקד"ש וכי האי גוונא הוה סוגיא דלעיל בריש פירקין (דף י.) דפסיל בתרומה מחיל עבודה דלא פסיל בתרומה לא מחיל עבודה ול"ת יט] דמוקמינן קרא בדדמי טפי לג"ש טומאת בשר תיהוי בכרת בג"ש דעון עון וי"ל דממעט ליה קרא מכרת כדאמר לקמן פרק ב"ש (דף מג:) טומאתו עליו מי שטומאתו פורחת ממנו (יולא עליו מגופו) יצאת טומאת בשר שאין טומאה פורחת ממנו: **ואיפוך אנא.** תימה הא כתיב קרא שלישי והא דמוקמינן ליה בחוץ למקומו בשם אינו ענין לחוץ לזמנו מוקמינן ליה בחוץ למקומו מ"כ קרא קמא היינו כ] קרא אריכא אית לן לאוקומי בחוץ לזמנו כא] ודוחק לומר דסבר המקשה אין מוקדם ומאוחר בתורה: **מה שלמים מפגלין ומתפגלין.** תימה מהיקישא דזאת התורה נפקא לן לקמן בפ' דם חטאת (דף לח.) ובמנחות פרק התודה (דף פב.) וכמה כב] דרשות דרשינן מההוא היקישא אע"ג דנפקי מקראי אחריני: **אם אינו ענין.** לענין מחשבת חוץ לזמנו תנהו לענין חוץ לזמנו דדמי ליה בז"ב אדרבה חוץ למקומו הוה ליה לאוקומי בכרת דמיגמר עון עון לחוץ לזמנו כב] דדמי ליה בז"ב אדרבה חוץ למקומו הוה ליה לאוקומי בכרת דמיגמר ג] עון עון לחוץ לזמנו דדמי ליה במקד"ש. והכי פירושא נותר הוה ליה לאוקומי בכרת דמיגמר ג] עון עון כו' שמלמד כרת על חוץ לזמנו שאין כרת מפורש בו אלא נשיאות עון אמורה בו ולימד מכאן בגזירה שוה דהכא כתיב נשיאות עון ומפרש כרת הלכך אי מוקמת ליה להאי ד' בנותר איכא למילפיה לג"ש שפיר דדמו אהדדי בשני דבריס הללו ששניהס נפסלים בזמן זה בזמן ממש וזה במחשבת זמן ושניהס נוהגים בבמה כדתנן בפרק בתרא ה] (לקמן דף קיג.) דכי פרכת ומילף עון עון מטומאת בשר דכתיב ו) ונשא אהרן את עון הקדשים מה להלן לאו ולא כרת אף כאן לאו ולא כרת אמרינן מנותר הוה ליה למילף ז) דדמי ליה בז"ב אבל אי מוקמת ליה להאי כרת בחוץ למקומו כי גמרת ליה חוץ לזמנו מייה בג"ש ופרכינן ליה ומילף עון עון מטומאה ליכא לתרוצי מחוץ למקומו הוה ליה למילף דדמי ליה בז"ב דהא אין פסולו בזמן ואינו נוהג בבמה יחיד שאין שם מחיצות ח): **במקד"ש.** מ' מחשבה ק' קלת ד' דס ש' שלישי. חוץ לזמנו וחוץ למקומו שניהס פסולין במחשבה ואם מחשב במקצתו נפסל כולו ושניהס נפסלין בעבודת הדם ובשניהס נאמר שלישי לאפוקי טומאה דאינה פסול מחשבה ואם נטמא מקצתו לא נטמא כולו וישנה לאחר זריקת דמים ולא נאמר בו שלישי ט) יתירא אבל בחוץ לזמנו וחוץ למקומו שלישי מיותר לג"ש דלעולם דבכל חד מיינייהו כתיב והנותר ביום השלישי באש ישרף וסמיך ליה ואם האכל יאכל ולא בעי למכתב שלישי: **אפיק קודם קודש.** דהאי ואוכליו בנותר כתיב: **קרא אריכא.** ואם האכל יאכל דלו את אהרן אריכא הוא: **איפוך אנא.** ואימא דאריכא בחוץ למקומו וכתיב ביה נשיאות עון ושלישי דקדושים תהיו חוץ לזמנו ואימעוט מכרת: **מסתברא אריכא בחוץ לזמנו.** דכיון דלא פריש ביה כרת בהדיא אלא בג"ש דעון עון מנותר יליף מסתברא דדמי מדדמי יליף דדמי ליה בז"ב דאי מוקמת כא] ליה בחוץ למקומו תו לא יליף כרת מנותר דלא דמי ליה במידי: **אדרבה.** מסתברא משום דדמי ליה חוץ לזמנו לנותר סמכיה לנותר וקא ממעט ליה מאוכליו ז] דלא תימא משום דדמי ליה ניגמר מייה: **הוא מקרא אריכא אחיין.** זה לחיוב וזה לפטור דליליף ליה רבה בריש שמעתין: **בשני אכילות כו'.** שמחשבת שתיהן פוסלת דהא לקמן [דף כט.] במחשבה מוקי ליה תנא ולא באוכל ביום השלישי: **אחד אכילת אדם כו'.** דלא שנא חישב לאכול למחר ל"ש חישב להקטיר אימורין למחר פגול: **מבשר זבח שלמיו.** הקיש זבחים לשלמים מה שלמים יש בהן מפגלין ויש בהם מתפגלין שהדם הוא המפגל והבשר והאימורין המתפגלין: **אף כל.** שיש בו מפגלין ומתפגלין פיגול נוהג בו יא) יצאו מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים שהם מתירין את עצמם ואין בהם שיריים להתפגל מחמת עבודות מתיריהם שאין פיגול נוהג בהן: **לא ירלה המקריב** יא). משמע (ב) אזריקה לא תהא זריקה זו מרלה שמע מינה דעד שיזרק הדם מחשבת פיגול תלויה ועומדת מזרק הדם הוקבע הפיגול לא נזרק הדם כגון שנשפך בטל הפיגול דכתיב ביה הרלאה דכתיב גבי כשר: **מה הרלאה כשר.** לא קרי ליה הרלאה אלא בזריקה שהוא סוף ארבע עבודות המתירות אף פיגול אינו קבוע עד שיזרק הדם שהיא סוף כל מתיריו: **בהקרבה הוא נפסל.** השתא יליף (ג) (פסול) דבמחשבה הכתוב מדבר שמחשב בשעת הקריבה לאוכלו בשלישי: **ואינו נפסל בשלישי.** אם בהקרבה לא חישב ע"מ כן ואכל ממנו בשלישי אין הקרבן נפסל למפרע דהכי מידרים לא ירלה המקריב לא תהא זריקתו מרלה אם ע"מ כן הקריבו: **אותו בזבח הוא מדבר ואינו מדבר בזובח.** כלומר (ד) ושלא תאמר דהאי המקריב לאו להכי הוא דאתא אלא לומר לך שהכהן המקריבו לא יחשב עוד בבהונה ויפסל מלכהן לכך נאמר אותו הזבח בלא יחשב ואין הכהן בלא יחשב:

לא

עין משפט נר מצוה

קטז א ב מיי' פרק יג מהלכות פסולי המקדש הלכה ב סמג לאוין שלז:

קטז ג מיי' פי"ח שם הלכה טז:

קיז ד מיי' פי"ג שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְאֲכָלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא יט, ח
2. וְאִם יָתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא: שמות כט, לד
3. וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֶחְשֹׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח

מוסף רש"י

מה שלמים מפגלין. אם הנסכים שאם חיסר בזמן אף הנסכים מפוגלין ומשם הכי ליף מטלמים דעיקר פיגול בזו כתיב (לקמן צח.) או: שהתודה מפגלת את הלחם, ומתפגלין עצמן אם חיסר בהן, דעיקר פיגול בשלמים כתיב: אף כל מפגלין. כגון זבחי שלמי צבור מפגלין את שתי הלחם (מנחות פג.) לא ירצה. פיגול הוא לא ירלה, וכתיב בכשר (ויקרא כב) ירלה לקרבן אשה (שם סז:) כהרצאת כשר כן הרצאת פסול. הרלאה כתיב בפיגול, נאמר לא ירלה בפיגול, ונאמר בכשר מיום השמיני והלאה ירלה, להרלאת כשר כך הרלאת פיגול, מה הרלאת כשר עד שיקריבו כל מתיריו בכבודות, אף הרלאת פיגול עד שיקריבו כל מתיריו או בפיגול לו בכשרות (פסחים סא:) עד שיקריבו כל מתיריו. שתילנה עבודותיו (לקמן מב:) אף הרצאת פסול עד שיקריבו כל מתיריו. לא מתיחין כרת על אכילת פסול עד שיקריבו כל מתיריו (באותה) לכותה] עבודה שהוא מתפגל בה (מנחות סז:). דהיינו ארבע עבודות בלא פסול מחשבה אחרת (לעיל יג.):

שיטה מקובצת

ולמעוטי נותר בבכרת. פי"ה דס"ל דפיש ביה כרת מדכתיב (והנפש ההיא) [עונו ישא] גבי פיגול, דהכי דע"ב לא פיירי בנותר מדכתיב לא ירלה מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו והייתי אומר דהכרת קאי אנותר ולא ירלה אחוץ למקומו, לכך אלטריך ואוכליו למעוטי נותר מכרת (מהר"פ): **מסתברא** נותר הוה ליה לאוקמי בכרת. פרש"י כו'. ולא נהירא תדע דכל זה מבחוץ בא דאמרינן דלא מקשי מטומאה, דהוי ליה לפרש בהדיא, ועוד היכי מצי למילף מטומאה הא איכא אריכא דלא מצי למילף מטומאה ועוד הא אמרינן לקמן הפיגול והנותר והטמא שוה בזה וזה פי' בבמה גדולה ובבמה קטנה ונראה לפרש כו' [ככתוב בתו"ס מסתברא] (לשון הר"פ): **אלא אמר רבא** כו'. כל זה שהביא רבא לא אלטריך לן לגמרא, אלא מפרש הוא כל הפסוק:

מסורת הש"ס

א) [ע' כריתות ה.], ב) [לעיל יג.: מנחות יז., תוס' פח:], ג) ע' לקמן מד., ד) לקמן לח. מנחות פג., ה) [לקמן מב: מנחות פז:], ו) לקמן כט. תורת כהנים צו פרש"ח ה"א, ז) שמות כח לח, ח) לקמן דף מד.

הגהות הב"ח

(א) גמ' כתיב הכא כי אם כו' אם הנותר בא"ש כי קדש הוא מה להלן: (ב) רש"י ד"ה לא ירלה וכו' ממש"ע דאזריקה קאי לא: (ג) ד"ה בסרכיה וכו' ליף דבפסול מחשבה: (ד) ד"ה אותו וכו' כלומר שלא כל"ל ואות ו' נמחק:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל בזובח (ש"מ. וכ"ה ברש"י) אבל עי' לקמן כט ע"א בבריתא: ב) בש"מ נוסף לענוש כרת: ג) ל"ל למיגמר (ש"מ): ד) להאי כרת בנותר (ש"מ): ה) בש"מ נוסף וכ"ת למה איצטריך טעם זה דדמי ליה בז"ב איצטריך: ו) למילף טפי דדמי (ש"מ): ז) בש"מ נוסף ואין ראוי לומר ביה חוץ למקומו: ח) כלן נשמט קטע ממחמת טעות הדומות וכל"ל שלישי וכן נותר אינו פסול מחשבה ואם הותיר מקצתו לא נפסל כולו ושנו לאחר זריקת דמים ולא נאמר בו שלישי יתירא כו' (כתה"י): ט) מוקמת (ש"מ): י) מואוכליו (ב"ש): יא) המקריב ממקק (ש"מ וכתה"י): יב) ל"ל פסולו (ש"מ, וכ"ה ברש"י): יג) עון ולא נלמוד מטומאה כו' כל"ל והשאר נמחק (ש"מ): יד) ל"ל הזמן (צ"ק, וכ"ה שם): טו) שוין בזה ובזה [פי' בבמה גדולה ובבמה קטנה] וכן טמא ששימש נמי ליכא כל"ל (ש"מ): טז) בלאו טעמא דמקדש (ש"מ): יז) בג' דפוסי וגיים הגיר' בקרב, וכל"ל. ואח"כ ל"ל דחוץ לזמנו (ש"מ). וגיר' הגר"ב בזמן קרב, והכ"ש כ' שהוא טעות [דהא הכא לא שייך למימר זמן וק"ל]: יח) מכללו נמחק (ב"ש). וכ"מ מוחק מינה במכללו שבסמוך, וגורס שם בבמה, והוא טעות קולמוס, דהמכוון היה לתקן מינה מכללו דהכא [כאשר בד"ו ליתא כאן מינה בבמה]: יט) מינה וא"ת מקומה לתלן בסמוך לפני מיבות טומאת בשר (לשם זבח, חד"א ס' ו סק"ו. וכ"ה בד"ה): כ) ל"ל דהיינו (ש"מ): כא) בש"מ נוסף דמסברא קרא קמא לעולם בחוץ לזמנו: כב) גי' ל"ל וי"ל דכמה דרשות:

ליקוטים

אף הרצאת פסול עד שיקריבו כל מתיריו. יש להסתפק באוכל פגול קודם שקרבו מתיריו שאין בו כרת, אם לוקה משום פסולי המוקדשין, וכן יש להסתפק במחשב מחשבת מקום ואכל מהדברים שאינם ראויים לאכילה או שאכל קודם זריקת הדם אם לוקה, דאפשר דלא בענין זריקה למקבעיה אלא לפגול אבל לפסול קודם זריקה נפסל. וע' בריש פ"ק דמעילה דאמרינן חוץ לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו הואיל ומרצים לפגולם והדבר צריך תלמוד. ודע דאמרינן בפ"ק דזבחים דף י"ד דאפילו לר"ש דאמר כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליהם משום פגול מודה שנפסל הזבח ואפשר דלדידן נמי אף שלא הוקבע לפגול קודם זריקה מ"מ הזבח נפסל. וע' במ"ש התוס' בפ' התודה דף ע"ט ד"ה הדר ובפרק המזבח מקדש דף פ"ד חוץ לזמנו הואיל ומרצה [לפגולו] חוץ למקומו [הואיל ואתקש לחוץ לזמנו]. (מפל"מ פפק"מ פי"ח ה"ז)

לא יערב בו מחשבות אחרות. מכאן למחשבות שמוציאות זו מזו שמחשבת פסול מוציאה מידי פיגול כדתנא [ה] מתני' [ו] כיצד לא קרב הממיר כמלוהו כו': **יהיה.** עשאן הכתוב לחוץ למקומו ולחוץ לזמנו היה אחת מלמד שמצטרפין חצאי שיעוריהן לפסול את הקרבן כדתנן במתני' [ז] לא יערב בו מחשבות אחרות פיגול זה חוץ למקומו יהיה מלמד שמצטרפין זה עם זה והנפש האוכלת ממנו אחד ולא שנים ואיזה זה חוץ לזמנו דגמר עון עון מנותר דדמי ליה בז"ב אמר ליה רב פפא לרבא לדידך שלישי דפרשת קדושים תהיו מאי דרשת ביה ההוא מיבעי ליה [ח] למקום שיהא משולש בדם בבשר ובאימורין תיפוק לי מקרא קמא אם האכל יאכל מדאפקיה רחמנא בלשון שלישי אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב מתנה א"ל אי מהתם הוה אמינא שלישי פרט פיגול כלל ונעשה כלל מוסף על הפרט ואיתרבו שאר מקומות קא משמע לן [ט] ת"ר [י] ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו אמר רבי אליעזר כוף אזנך לשמוע [כ] במחשב לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר או אינו אלא באוכל מזבחו ליום שלישי אמרת אחר [א] שהוא כשר יחזור ויפסל אמר לו רבי עקיבא הן מצינו בזב וזבה ושומרת יום כנגד יום שהן בחזקת טהרה וכיון שראו סתרו אף אתה אל תתמה על זה שאע"פ שהוכשר שיחזור ויפסל אמר ליה הרי הוא אומר המקריב בשעת [ב] הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב כשהוא אומר אותו בזבח הוא מדבר ואינו מדבר בכהן [ג] בן עזאי אומר אותו מה ת"ל לפי שנא' [2] לא תאחר לשלמו יכול אף מאחר נדרו בלא ירצה ת"ל אותו אותו בלא ירצה [ד] ואין המאחר נדרו בלא ירצה אחרים אומרים לא יחשב במחשבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי ובן עזאי דבזבח הכתוב מדבר ואינו [ג] בכהן מנא ליה אי בעית אימא נפקא ליה מדאחרים ואיבעית אימא מדכתיב לא ירצו [ד] ולא ירצה זיבחא הוא ובן עזאי אותו בלא ירצה ואין מאחר נדרו בלא ירצה מהכא נפקא מדאחרים נפקא [ה] דתניא אחרים אומרים יכול יהא בכור שעיברה שנתו לא יקרב בו מחשבות אחרות פיגול זה חוץ למקומו יהיה מלמד שמצטרפין זה עם זה והנפש האוכלת ממנו אחד ולא שנים ואיזה זה חוץ לזמנו דגמר עון עון מנותר דדמי ליה בז"ב אמר ליה רב פפא לרבא לדידך שלישי דפרשת קדושים תהיו מאי דרשת ביה ההוא מיבעי ליה [ה] **למקום שיהא משולש בדם ובבשר ובאימורין תיפוק לי מקרא קמא מאי קפדיקיה רחמנא בלשון שלישי הא שלישי לא בחוץ למקומו כתיב אלא בחוץ לזמנו ומקום משולש לא איין בחוץ לזמנו ומקום משולש לא בחוץ לזמנו אלא בחוץ למקומו ועוד דקמשני הוה אמינא שלישי פרט [ו] הא המי שלישי בחוץ לזמנו [כתיב ופיגול] במקום משולש כתיב. ויש מפרשים דמקום משולש היינו דלא פסלה מחשבה אלא במזבח החיצון שנשתמן כשירין בו לאפוקי מזבח הפנימי שאין נותנין בו רק דם וזה לי לאפשר דמתנות הפנימיות פלוגתא דר' שמעון ורבנן [ז] דרבנן מחייבין בפיגולן כרת וכן ר"מ ורבנן סברי בפ' בית שמאי (לקמן דף מב:) גבי ארבעים ושלש של יום הכיפורים ולעיל בפ"ק (דף יג:) גבי [ח] טבילת אצבע בחטאות הפנימיות דאמרינן דפסול מק"ו ואמר נמי בגיטין (דף נד:) כהן גדול ביום הכפורי' יוכיח דכי אומר [ט] פגול מהימן ובמקום שאינו משולש אפילו פסול ליכא כדמוכח לקמן בפ' כל הפסולים (דף לו.) וי"מ דמקום משולש היינו דבעינן שיעמוד המחשבה [י] במקום משולש פרט לעומד חוץ בעזרה [יא] ושוחט בסכין ארוכה ולפירוש זה [יב] קשה ממתנות הפנימיות דלאו מקום משולש הוא והוי פיגול (תוספות) ויש לומר חוץ לעזרה אין שנשתן כשרין שהרי דם ואימורין נפסלין שם אבל היכל יש דם שלא נפסל שם כגון דם פנימי ואימורין אם הכניסן שם [יג] לא נפסלו בכך מיהו אין נראה לשילהי כל הפסולין (לקמן דף לו.) קאמר מחשב ליתנן בחוץ שנתנו [ד] בפנים דאינו פסול משום דאינו מקום משולש הג"ה [יא] ע"כ והרב ר' יוסף טוב מפרש דמקום משולש היינו שיחשוב לזרוק במקום שדם ובשר ואימורין פסולין כגון מחשב לזרוק [יב] קדשים קליס חוץ לירושלים אבל מחשב לזרוק בירושלים לא דאין שום פסול בבשר וקדשי קדשים אפילו בירושלים כיון דבזה המקום [יג] שנשתן פסולין שם ולהאי פירושא ניחא הא דקשיא לן לעיל [ט] אבריתא דחישב ליתן את הניתנין למטה למעלה למעלה למטה לאלתר כשר [ט] דמשמע דאי שלא במקומו לאו כמקומו דמי ניחא ויתיישב לפי' זה משום דלאו מקום משולש הוא ומיהו קשה אם כן למאר [יב] פסול [ט] אמאי לאו מקום משולש הוא וכי תימא מידי דהוי אמחשבת הינוח ואליבא דר' יהודה הא משמע לעיל דלא צריך להאי טעמא אלא למאי דמסקינן שלא במקומו כמקומו דמי וי"מ דשלישי בחוץ לזמנו חייבי ובעינן שיחשוב לזרוק ליום שנשתן פסולין אפילו לאכול הבשר היינו ליום שלישי דאם חישב דם שלמים למחר לא פיגול עד שיהא משולש באכילה דהיינו לשלשה ימים והוא הדין בקדשי קדשים לזרוק דמן למחר [יב] פיגול דזמן אכילתו נמי למחר אלא דקרא בשלמים כתיב דזמנו ליום שלישי והכי קאמר ההוא מיבעי ליה למקום משולש דאם חישב לזרוק דם שלמים בחוץ [יג] הג' פיגול אבל קודם השלישי לא פיגל והא דאמר בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נו:) דקדשים הנאכלין ליום ולילה מחשבים בדמן משתקע החמה ההוא כמאן דלית ליה מקום משולש דפלוגתא דתנאי היא בפ' כל הפסולין (לקמן דף לו:) ופי' זה לא יתכן כלל דכולה שמעתא [יג] מייתי במקום שיהא משולש: **וביון שראו סתרו.** פי' הקונטרס דזב וזבה שפסקו והתחילו למנות ימי טהרתן ומנו ארבעה או חמשה ימים וקשה דאין זה קרוי חזקת טהרה אלא נראה דמיירי בשביעי שלהן לאחר שטבלו (תוספות) דזב וזבה בשביעי ואחר כך נגעו בטהרות או שמשו וראו לאח"כ (או) קודם הערב שמש טמאים למפרע ואם המתינה לשמש עד הלילה ואח"כ ראתה אינה טמאה אלא מכאן ולהבא (הג"ה ע"כ) ומיהו רבי [יב] יוסי דאמר פ' כילד צולין (פסחים דף פפ.) דלא מטמא למפרע לא יתכן: **ואין מאחר נדרו בלא ירצה.** יש תימה דלמה לן קרא דמהיכא תיתי לן דהוי בלא ירצה דאילטריך קרא [יב] אליעזר נמי דרים שאינו נפסל בשלישי ואפילו הכי צריך פסוק שאין כהן נפסל [ז] וי"ל דרבי אליעזר כיון דלא דרים לא יחשב לומר במחשבה הוא **למקום** שיהא משולש בדם ובבשר ואימורים. פירש בקונטרס [ח] פרט למחשב לאכול בהיכל דלא פסול דבעינן שחישב [ט] על מקום המשולש בדם ובבשר ואימורים דהיינו חוץ לעזרה בשעת היתר הבמות לאפוקי היכל שאין בו הקטרת אימורין ולא אכילת בשר מני משכחת בהיכל כדאמר לקמן (דף סג.) שאם הקיפו עובדי כוכבים את כל העזרה שכהנים נכנסים בהיכל ואוכלין שם ק"ק ועוד קשה לפירוש הקונטרס מאי קפדין תיפוק לי מקרא קמא מדאפקיה רחמנא בלשון שלישי הא שלישי לא בחוץ למקומו כתיב אלא בחוץ לזמנו ומקום משולש לא שייך בחוץ לזמנו אלא בחוץ למקומו ועוד דקמשני הוה אמינא שלישי פרט [יא] הא המי שלישי בחוץ לזמנו [כתיב ופיגול] במקום משולש כתיב. ויש מפרשים דמקום משולש היינו דלא פסלה מחשבה אלא במזבח החיצון שנשתן כשירין בו לאפוקי מזבח הפנימי שאין נותנין בו רק דם וזה לי לאפשר דמתנות הפנימיות פלוגתא דר' שמעון ורבנן [ח] דרבנן מחייבין בפיגולן כרת וכן ר"מ ורבנן סברי בפ' בית שמאי (לקמן דף מב:) גבי ארבעים ושלש של יום הכיפורים ולעיל בפ"ק (דף יג:) גבי [ט] טבילת אצבע בחטאות הפנימיות דאמרינן דפסול מק"ו ואמר נמי בגיטין (דף נד:) כהן גדול ביום הכפורי' יוכיח דכי אומר [ט] פגול מהימן ובמקום שאינו משולש אפילו פסול ליכא כדמוכח לקמן בפ' כל הפסולים (דף לו.) וי"מ דמקום משולש היינו דבעינן שיעמוד המחשבה [י] במקום משולש פרט לעומד חוץ בעזרה [יא] ושוחט בסכין ארוכה ולפירוש זה [יב] קשה ממתנות הפנימיות דלאו מקום משולש הוא והוי פיגול (תוספות) ויש לומר חוץ לעזרה אין שנשתן כשרין שהרי דם ואימורין נפסלין שם אבל היכל יש דם שלא נפסל שם כגון דם פנימי ואימורין אם הכניסן שם [יג] לא נפסלו בכך מיהו אין נראה לשילהי כל הפסולין (לקמן דף לו.) קאמר מחשב ליתנן בחוץ שנתנו [ד] בפנים דאינו פסול משום דאינו מקום משולש הג"ה [יא] ע"כ והרב ר' יוסף טוב מפרש דמקום משולש היינו שיחשוב לזרוק במקום שדם ובשר ואימורין פסולין כגון מחשב לזרוק [יב] קדשים קליס חוץ לירושלים אבל מחשב לזרוק בירושלים לא דאין שום פסול בבשר וקדשי קדשים אפילו בירושלים כיון דבזה המקום [יג] שנשתן פסולין שם ולהאי פירושא ניחא הא דקשיא לן לעיל [ט] אבריתא דחישב ליתן את הניתנין למטה למעלה למעלה למטה לאלתר כשר [ט] דמשמע דאי שלא במקומו לאו כמקומו דמי ניחא ויתיישב לפי' זה משום דלאו מקום משולש הוא ומיהו קשה אם כן למאר [יב] פסול [ט] אמאי לאו מקום משולש הוא וכי תימא מידי דהוי אמחשבת הינוח ואליבא דר' יהודה הא משמע לעיל דלא צריך להאי טעמא אלא למאי דמסקינן שלא במקומו כמקומו דמי וי"מ דשלישי בחוץ לזמנו חייבי ובעינן שיחשוב לזרוק ליום שנשתן פסולין אפילו לאכול הבשר היינו ליום שלישי דאם חישב דם שלמים למחר לא פיגול עד שיהא משולש באכילה דהיינו לשלשה ימים והוא הדין בקדשי קדשים לזרוק דמן למחר [יב] פיגול דזמן אכילתו נמי למחר אלא דקרא בשלמים כתיב דזמנו ליום שלישי והכי קאמר ההוא מיבעי ליה למקום משולש דאם חישב לזרוק דם שלמים בחוץ [יג] הג' פיגול אבל קודם השלישי לא פיגל והא דאמר בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נו:) דקדשים הנאכלין ליום ולילה מחשבים בדמן משתקע החמה ההוא כמאן דלית ליה מקום משולש דפלוגתא דתנאי היא בפ' כל הפסולין (לקמן דף לו:) ופי' זה לא יתכן כלל דכולה שמעתא [יג] מייתי במקום שיהא משולש: **וביון שראו סתרו.** פי' הקונטרס דזב וזבה שפסקו והתחילו למנות ימי טהרתן ומנו ארבעה או חמשה ימים וקשה דאין זה קרוי חזקת טהרה אלא נראה דמיירי בשביעי שלהן לאחר שטבלו (תוספות) דזב וזבה בשביעי ואחר כך נגעו בטהרות או שמשו וראו לאח"כ (או) קודם הערב שמש טמאים למפרע ואם המתינה לשמש עד הלילה ואח"כ ראתה אינה טמאה אלא מכאן ולהבא (הג"ה ע"כ) ומיהו רבי [יב] יוסי דאמר פ' כילד צולין (פסחים דף פפ.) דלא מטמא למפרע לא יתכן: **ואין מאחר נדרו בלא ירצה.** יש תימה דלמה לן קרא דמהיכא תיתי לן דהוי בלא ירצה דאילטריך קרא [יב] אליעזר נמי דרים שאינו נפסל בשלישי ואפילו הכי צריך פסוק שאין כהן נפסל [ז] וי"ל דרבי אליעזר כיון דלא דרים לא יחשב לומר במחשבה הוא **נפקא** לן מדאחרים. תימה הא רבי

מסורת הש"ס

[א] לקמן ע"ב, [ב] [לקמן לו. פב:], [ג] ת"כ צו פרש"ח ה"א, [ד] ר"ה ו. ת"כ שם ה"ג, [ה] ר"ה ה: [מנחות כח.] [מו' מסהדרין פ"ג ה"ג], [ו] יומא ו., [ז] דברים טו כ, [ח] לקמן מג., [ט] לקמן פב:, [י] כז. ד"ה ואי, [כ] לעיל כז:, [ל] לעיל כז.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דדמי וכו' וגמר שבקינן לחוץ וכו' וגמר לחוץ וכו' אנייה רבא: (ב) ד"ה שיהא משולש וכו' לאוכלן בהיכל דלאו פסול הוא דבעינן: (ג) ד"ה הכי קאי הוא לומר סמקריב בשעת הקרבה: (ד) ד"ה אלא זה וכו' כהן הס"ד ואח"כ מ"ה כשהוא אומר אותו: (ה) ד"ה במחשבה הוא נפסל מקרא זה וכו' לדרשא הוא דאתא דהא:

שינויי נוסחאות

[א] מאחר שהוכשר כל"ל (*ש"מ וכ"ה ברש"י). [ב] בהקרבה כל"ל ותיבת בשעת נמחק (*ש"מ וכ"ה ברש"י). ועי' ס"ח אות ג': [ג] ואינו מדבר בכהן (ש"מ): [ד] כ"ל יצרה (ש"מ): [ה] כדתנן במתני' (כי"י): [ו] לעיל איתא זבדי בר לוי וכ"ה בכריתות: [ז] בס"מ וכתה"י נוסף דאשמעינן: [ח] כ"ל בינייהו (ש"מ): [ט] כ"ל ביומיה (ש"מ): [י] כ"ל ביום של אחריו (ש"מ. וכ"ה בכתה"י): [יא] כשר עוד לכהונה (ש"מ): [יב] בס"מ נוסף דאי אכהן קאי ע"כ אהקרבה קאמר, והאי או אינו דהכא משונה מכל או אינו שבתלמוד שפירושו או אינו בא לדרשא זו אלא לדרשא אחרת, והכא אי אפשר לומר כן, דלמה הכהן נפסל אם אכלו הבעלים מבשר הזבח ביום השלישי אלא ע"כ במחשבת הכהן הוא עצמו נפסל וגם הזבח נפסל מדכתיב וחנפש האוכלת ממנו עונה תשא. ועי' ס"מ בחלוטים מלמון רש"י של מהר"פ: [יג] יחשב יתירא הוא לדרשא דהא (ש"מ): [יד] הגרסא שלפנינו היא מכה"ש. וגי' ס"מ פרט הא האי שלישי בחוץ לזמנו כתיב. ויש מפרשים כו' והשאר נמחק. וגי' כ"ק פרט למקום משולש הא האי שלישי בחוץ לזמנו כתיב ויש כו'. ולכל הנוסחאות הוא מענין קושית הרמשוה. וע"ע פ"מ וס"ל: [טו] גבי הולכת חטאות הפנימיות כל"ל והוא נדף יד ע"א (רש"ש): [טז] כ"ל אמר (ש"מ): [יז] כ"ל המחשב (ש"מ והגרי"ב): [יח] לעזרה (צ"ק): [יט] זה נמי קשה (ש"מ): [כ] כ"ל ליתנן (רש"ש): [כא] כ"ל ע"כ הג"ה [סתמתלת לעיל בתיבת תוספות המוקף] (שנכ"י): [כב] לזרוק דם קדשים (ש"מ): [כג] כד"ר הקרבן. ולכמינו מוקן עפ"י הנ"ו וכ' הכ"ק לאיו מן הלוקן, עש"כ: [כד] למחר אמאי פסול הא לאו מקום כו' כל"ל (ש"מ): [כה] למחר פיגל דזמן אכילתו לאו למחר אלא כו' כל"ל (ש"מ): [כו] בחוץ לזמנו ליום (ש"מ): [כז] שמעתא לא מיירי אלא במקום (ש"מ): [כח] כ"ל לרבי (ש"מ): [כט] קרא למעוטי כל"ל הס"ד והשאר נמחק (ש"מ): [ל] נפסל כדקאמר או אינו רי"ל כו' (ש"מ): [לא] גם בכתה"י מצוין דיכוי זה על תיבת ניחא שבתוס', אבל אינו ממיישב כלן, וע"ע. ותפשר דשיך לקמן אבל תיבות וה"ס בקדשי קדשים:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה כ: **קיח ב** מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה ט"ו סמג לאוין שלח:

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאָבֵל יֵאָבֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח
2. כִּי תִדֹּר נֶדֶר לֵיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא:
דברים כג, כב

מוסף רש"י

למקום שיהא משולש בדם בבשר ובאימורין. דהייני חוץ לעזרה ממש, שבשעת היתר הבמות נשחטים בכל אלה, לאפוקי היכל שאין בו הקטרת אימורין ואכילת בשר (לקמן לו.) **בשעת הקרבה הוא נפסל.** וכן פירוש בשעת הקרבתו לא תעלה זאת במחשבה ואם תחשב פיגול יהיה (ויקרא ז יח.) **בכור שעברה שנתו.** מלומו בתוך שנתו, שנאמר לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה (ד"ה ה:):

שיטה מקובצת

או אינו [אומר המקריב] **אלא** [זה] בהן המקריב. פ"ה הא' אם אינו אינו כמו כל אם אינו שבתלמוד, דאינו ר"ל אם אינו דכולים לכהן הוא שאמת ולא דאדרש דאין הקרבן נפסל בשלישי (בשלישי) אלא בשעת הקרבה, ובהא קאמר דהכהן לא יקלה אלא זה, דמה פשע הכהן במה שהותירו לאוכלו, אלא ודאי המקריב משמע בשעת הקרבה לומר לאם חישב בשעת הקרבה (גם) הזבח והכהן לא יקלה, והכי משמע קרא בשמע בהקרבה הוא נפסל בשלישי וכמו כן משמע נמי דמייתי בכהן שחישב מלכתחילה מחשבה בשאין המקריב משמע דקאי נמי [אהכהן], דליכא למימר דכולים לכהן הוא שאמת דאין לו לפסול במה שהותירו כיון דלא פשע (העתקת לשון רש"י של מהר"פ ז"ל): **תוד"ה למקום שיהא** משולש כו' ולהאי פירושא ניחא לא כו'. לשון מהר"פ דגבי חוץ לזמנו [המוקף] זמן משולש כגון מעשה שחישב למחר שאינו [לאוין] אף לאכילת בשר: ד"ה ובין בו' **אלא** נראה דמיירי בשביעי שלהן לאחר שטבלו. לשון הר"פ ז"ל, וי"ל שמנה שבעת ימים אבל לא נמר היום המקלת היום כמולו (גליון) ד"ה ואין מאחר נדרו כו' יש תימה כו'. וי"ל דקד"ל שיפסל בלאיסור הנאתו כמו בלאיסור זמן גופו כמו קרבן הנה כבש הכהיתו לאחר שנמנו (גליון בספר ישן):

תוספות

[ח] לקמן לו. [ט] לקמן מב: [י] לקמן לו. [יא] לקמן לו. [יב] לקמן לו. [יג] לקמן לו. [יד] לקמן לו. [טו] לקמן לו. [טז] לקמן לו. [יז] לקמן לו. [יח] לקמן לו. [יט] לקמן לו. [כ] לקמן לו. [כא] לקמן לו. [כב] לקמן לו. [כג] לקמן לו. [כד] לקמן לו. [כה] לקמן לו. [כו] לקמן לו. [כז] לקמן לו. [כח] לקמן לו. [כט] לקמן לו. [ל] לקמן לו. [לא] לקמן לו. [לב] לקמן לו. [לג] לקמן לו. [לד] לקמן לו. [לה] לקמן לו. [לו] לקמן לו. [לז] לקמן לו. [לח] לקמן לו. [לט] לקמן לו. [מ] לקמן לו. [מא] לקמן לו. [מב] לקמן לו. [מג] לקמן לו. [מד] לקמן לו. [מה] לקמן לו. [מו] לקמן לו. [מז] לקמן לו. [מח] לקמן לו. [מט] לקמן לו. [נ] לקמן לו. [נא] לקמן לו. [נב] לקמן לו. [נג] לקמן לו. [נד] לקמן לו. [נה] לקמן לו. [נו] לקמן לו. [נז] לקמן לו. [נח] לקמן לו. [נט] לקמן לו. [ס] לקמן לו. [סא] לקמן לו. [סב] לקמן לו. [סג] לקמן לו. [סד] לקמן לו. [סה] לקמן לו. [סו] לקמן לו. [סז] לקמן לו. [סח] לקמן לו. [סט] לקמן לו. [ע] לקמן לו. [עא] לקמן לו. [עב] לקמן לו. [עג] לקמן לו. [עד] לקמן לו. [עה] לקמן לו. [עו] לקמן לו. [עז] לקמן לו. [עח] לקמן לו. [עט] לקמן לו. [פ] לקמן לו. [פא] לקמן לו. [פב] לקמן לו. [פג] לקמן לו. [פד] לקמן לו. [פה] לקמן לו. [פו] לקמן לו. [פז] לקמן לו. [פח] לקמן לו. [פט] לקמן לו. [צ] לקמן לו. [צא] לקמן לו. [צב] לקמן לו. [צג] לקמן לו. [צד] לקמן לו. [צה] לקמן לו. [צו] לקמן לו. [צז] לקמן לו. [צח] לקמן לו. [צט] לקמן לו. [ק] לקמן לו. [קא] לקמן לו. [קב] לקמן לו. [קג] לקמן לו. [קד] לקמן לו. [קה] לקמן לו. [קו] לקמן לו. [קז] לקמן לו. [קח] לקמן לו. [קט] לקמן לו. [ר] לקמן לו. [רא] לקמן לו. [רב] לקמן לו. [רג] לקמן לו. [רד] לקמן לו. [רה] לקמן לו. [רו] לקמן לו. [רז] לקמן לו. [רח] לקמן לו. [רט] לקמן לו. [ש] לקמן לו. [שא] לקמן לו. [שב] לקמן לו. [שג] לקמן לו. [שד] לקמן לו. [שה] לקמן לו. [שו] לקמן לו. [שז] לקמן לו. [שח] לקמן לו. [שט] לקמן לו. [ת] לקמן לו.

נפסל איכא למימר שהוא לשון חשיבות ואתא למימר שאף הכהן נפסל אי לאו דמעטיה קרא בהדיא אבל בן עזאי דדריש לא יחשב לשון מחשבה [כב] ממילא שמעינן דלאו בכהן מיירי: **אלא אם כן מבקשין ממנו ממון ואין לו.** פי' בקונטרס ממון שגזל וגרלה דמיירי בגדר כדאמר בפ' שני דשבת (דף לב:)

כפסולי המוקדשין ויפסל ת"ל [1] ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך [א] וגו' מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה [א] אף בכור אינו נפסל משנה לחבירתה איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי בכור דלאו בר הרצאה הוא אבל קדשים דבני הרצאה נינהו אימא לא לירצו קמ"ל ואכתי [ב] מהתם נפקא [2] והיה בך חטא [ג] ולא בקרבנך חטא [ג] (ג) ובן עזאי ההוא מבעי ליה והיה בך חטא ולא באשתך חטא סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר [ג] רבי אלעזר ואיתימא רבי יוחנן אין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשין ממנו ממון ואין לו שנאמר [3] אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך בהאי עון דבל תאחר נמי מתה קמ"ל: אחרים אומרים [ד] במחשבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי ורבי אליעזר לא יחשב מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדרבי ינאי דאמר רבי ינאי מנין למחשבות שמוציאות זו מזו שנאמר לא יחשב לא יערב בו מחשבות אחרות [ה] ורב מרי מתני אמר רבי ינאי מנין למחשב בקדשים שהוא לוקה ת"ל [4] לא יחשב [ג] א"ל רב אשי לרב מרי לאו שאין בו מעשה הוא וכל לאו - שאין בו מעשה אין לוקין עליו אמר ליה רבי יהודה היא [ד] דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו: **מתני'** [ה] זה הכלל [ג] כל השוחט והמקבל והמהלך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר כזית [ו] חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת [ד] ובלבד שיקריב [ז] המתיר במצותו כיצד קרב המתיר במצותו שחט בשתיקה קבל והלך וזרק חוץ לזמנו או ששחט חוץ לזמנו וקבל והלך וזרק בשתיקה או ששחט וקבל והלך וזרק חוץ לזמנו זהו שמקריב [ח] המתיר במצותו כיצד לא קרב המתיר במצותו שחט חוץ למקומו קבל והלך וזרק חוץ לזמנו או ששחט חוץ לזמנו

קבל והלך וזרק חוץ למקומו או ששחט וקבל והלך וזרק חוץ למקומו (ולזמנו) הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן וקבל והלך וזרק חוץ לזמנו או ששחט חוץ לזמנו קיבל והלך וזרק שלא לשמן או ששחט וקבל והלך וזרק דמן [ט] שלא לשמן זהו שלא קרב המתיר במצותו [ט] לאכול כזית בחוץ כזית למחר כזית למחר כזית בחוץ כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת אמר רבי יהודה זה הכלל כל שמחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת [י] וחכמים אומרים [יא] זה וזה פסול ואין בו כרת [יב] לאכול [יג] כחצי זית להקטיר כחצי כזית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: **גמ'** [יד] אמר אילפא [טו] מחלוקת בשתי עבודות אבל בעבודה אחת דברי הכל עירוב מחשבות הוי ורבי יוחנן אמר אף בעבודה אחת מחלוקת בשלמא לאילפא מדרישא בשתי עבודות וסיפא נמי בשתי עבודות אלא לרבי יוחנן רישא בשתי עבודות וסיפא בעבודה אחת

אבל בעבודה אחת אפילו ר' יהודה מודה דלא הוקבע בפיגול במחשבה מעורבת: **אף בעבודה אחת מחלוקת.** דאית ליה לר' יהודה תפוס לשון ראשון: **מדרישא בשתי עבודות.** דקתני בהדיא כיצד לא קרב המתיר במצותו שחט חוץ לזמנו וקבל והלך [כא] חוץ למקומו: **סיפא נמי.** כזית למחר כזית בחוץ דפליגי בה ר' יהודה ורבנן: **בשתי עבודות.** קא מיירי והאי דהדר נקיט ליה לאשמעינן בדרישא: אין

לפסולי המוקדשין. כאילו נפל בו מום: **מה מעשר אינו נפסל משנה להבירתה.** שהרי בשלישי זמן ביעור לבער כל המעשרות מן הבית ולהתוודות כדכתיב מקצה שלש שנים תוציא (דברים יד): **דלאו בר הרצאה הוא.** אינו בא לכפר אבל קדשים כגון עולה שמכפרת על עשה [כ] ושלמים שמביאין לדורון ליתן שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ואימתא הואיל ואיחרו פסול בעבודה [כא] הוא ולא לירצו קא משמע לן: **ולא בקרבנך חטא.** שאם איחרו אינו נפסל [כא] והיה בך חטא סיפיה דקרא דלא תאחר לשלמו הוא: **הא אוקימנא.** במס' [כב] ר"ה: **מבקשין ממנו.** ממונו [כג] שגזל: **משכבך.** משמו: **שמוציאות זו מזו.** מחשבת פסול מוציאה מיד פיגול: **לא יחשב** [יד]. קרי ביה [כד] לא יחשב לזהיר בהנים על כך: **רבי יהודה היא.** במס' שבועות (דף ג:) והעותר ממנו עד בקר בשם תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דטעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה המותיר ומע"ג דאין לוקין בו מעשה: **מתני' זה הכלל כל השוחט ומקבל כו'.** לו זו לו זו: **לאכול דבר שדרכו לאכול.** בשר: **או להקטיר דבר שדרכו להקטיר.** לימורין כדילפינן לעיל [כה] דשתי אכילות מפגלות ובגבד דליחשיב עלייהו להאכילו [כו] למחר לרחוי להן לימורין למזבח בשר לאדם: **ובגבד שיקריב המתיר במצותו.** הדם הוא המתיר [כז]. כמצותו שלא יהיה בו פסול אחר אם יש בו פסול מחשבה אחרת יצא מידי פיגול כדילפינן לעיל דמחשבות מוציאות זו מזו: **הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן.** מוציאן מידי פיגול אבל שאר זבחים אין שלא לשמן מוציאן מידי פיגול דהא כשרים הן שלא לשמן: **לאכול כזית בחוץ כזית למחר.** היינו הך דאמרן אלא דרישא איירי בב' עבודות וכאן בעבודה אחת ששחטן על מנת לאכול כזית למחר כזית [יח] בחוץ. ולמאן דמוקי לה בגמרא להא נמי בשתי עבודות [יט] משום כחצי זית נקט לה לאשמועינן דמצטרפין זה עם זה: **רבי יהודה אומר כו'.** אכולה מתני' פליג דלית ליה מחשבות מוציאות זו מזו אלא אם כן קדם פסולו לפיגולו דתנו לא קיימן ביה בהרצאת כשר ובעבודה אחת נמי פליג דאית ליה תפוס לשון ראשון: **לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית.** ושייסיס חוץ לזמנו או חוץ למקומו כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין לפוסלו דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא: **גמ' בשתי עבודות.** דהא [כז] דתני סיפא כזית למחר כזית בחוץ דפליג ר' יהודה עלה בשתי עבודות מיירי כי ריש שחטן על מנת לאכול כזית למחר וקבל על מנת לאכול כזית בחוץ אהא הוא דפליג רבי יהודה שהרי הוקבע בפיגול ותו לא אתא מתחשבת פסול ומפקע לה לפסולי המוקדשין. כאילו נפל בו מום: **מה מעשר אינו נפסל משנה להבירתה.** שהרי בשלישי זמן ביעור לבער כל המעשרות מן הבית ולהתוודות כדכתיב מקצה שלש שנים תוציא (דברים יד): **דלאו בר הרצאה הוא.** אינו בא לכפר אבל קדשים כגון עולה שמכפרת על עשה [כ] ושלמים שמביאין לדורון ליתן שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ואימתא הואיל ואיחרו פסול בעבודה [כא] הוא ולא לירצו קא משמע לן: **ולא בקרבנך חטא.** שאם איחרו אינו נפסל [כא] והיה בך חטא סיפיה דקרא דלא תאחר לשלמו הוא: **הא אוקימנא.** במס' [כב] ר"ה: **מבקשין ממנו.** ממונו [כג] שגזל: **משכבך.** משמו: **שמוציאות זו מזו.** מחשבת פסול מוציאה מיד פיגול: **לא יחשב** [יד]. קרי ביה [כד] לא יחשב לזהיר בהנים על כך: **רבי יהודה היא.** במס' שבועות (דף ג:) והעותר ממנו עד בקר בשם תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דטעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה המותיר ומע"ג דאין לוקין בו מעשה: **מתני' זה הכלל כל השוחט ומקבל כו'.** לו זו לו זו: **לאכול דבר שדרכו לאכול.** בשר: **או להקטיר דבר שדרכו להקטיר.** לימורין כדילפינן לעיל [כה] דשתי אכילות מפגלות ובגבד דליחשיב עלייהו להאכילו [כו] למחר לרחוי להן לימורין למזבח בשר לאדם: **ובגבד שיקריב המתיר במצותו.** הדם הוא המתיר [כז]. כמצותו שלא יהיה בו פסול אחר אם יש בו פסול מחשבה אחרת יצא מידי פיגול כדילפינן לעיל דמחשבות מוציאות זו מזו: **הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן.** מוציאן מידי פיגול אבל שאר זבחים אין שלא לשמן מוציאן מידי פיגול דהא כשרים הן שלא לשמן: **לאכול כזית בחוץ כזית למחר.** היינו הך דאמרן אלא דרישא איירי בב' עבודות וכאן בעבודה אחת ששחטן על מנת לאכול כזית למחר [יח] בחוץ. ולמאן דמוקי לה בגמרא להא נמי בשתי עבודות [יט] משום כחצי זית נקט לה לאשמועינן דמצטרפין זה עם זה: **רבי יהודה אומר כו'.** אכולה מתני' פליג דלית ליה מחשבות מוציאות זו מזו אלא אם כן קדם פסולו לפיגולו דתנו לא קיימן ביה בהרצאת כשר ובעבודה אחת נמי פליג דאית ליה תפוס לשון ראשון: **לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית.** ושייסיס חוץ לזמנו או חוץ למקומו כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין לפוסלו דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא: **גמ' בשתי עבודות.** דהא [כז] דתני סיפא כזית למחר כזית בחוץ דפליג ר' יהודה עלה בשתי עבודות מיירי כי ריש שחטן על מנת לאכול כזית למחר וקבל על מנת לאכול כזית בחוץ אהא הוא דפליג רבי יהודה שהרי הוקבע בפיגול ותו לא אתא מתחשבת פסול ומפקע לה

תורה אור השלם

1. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים:
דברים יד, כג

2. כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא:
דברים כג, כב

3. אם אֵין לָךְ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ:
משלי כב, כז

4. וְאִם הָאֹכֵל יֹאכַל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יַחְשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח

מוסף רש"י

ויפסל. הואיל ועבר עליו ואימרו: מקיש בכור למעשר. במעשר דגן קא משמעי קרא: מה מעשר אינו נפסל כו'. דתניא מקלה שלש שנים וגו' אם שהה למעשרותיו שנה לאשונה ושניה: **דבני הרצאה נינהו.** אם נכפרה אם לדורון: **אימא לא לירצו.** מאחר שהכילן בעבירה (ר"ה ה.) שחט בשתיקה. שלא חישב (מנחות יב.): **או ששחט וקבל והלך וזרק.** לגומר לו קמני, אם עשה אחת מאלה על מנת לאכול חוץ למקומו וכל הג' חוץ לזמנו (עפ"י מנחות שם ע"י ש"מ) **לאכול כזית בחוץ כזית למחר.** חישב באחת מעבודות, חוץ לזמנו ואחת חוץ לזמנו, והאמת מאיר בחוץ. אע"פ שחישב בחוץ לזמנו הוציאתו מידי כרת (מנחות יב.) **מחלוקת בשתי עבודות.** דקתמר ר' יהודה במתני' אם מחשבת הזמן קדמה כו' כו', דעיקר פיגול דמיירינן עליו כרת הוי במחשבת אכילה חוץ לזמנו, ומכ"ש לא זה חוץ פסול ואין חייבין עליו כרת, ואמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות, דר' יהודה סבר אם מחשבת הזמן כו' ורבנן סברי לתכי אין בו כרת דעיקרו מחשבות הוי חוץ לזמנו וחוץ למקומו בזבח אחד, ולהכי אפילו בשתי עבודות פסול ואין בו כרת, דואילו לא הוא כולה במחשבת חוץ לזמנו (מעילה ד.):

שיטה מקובצת

מבקשים ממנו ממון. פי' כלומר מבקשים ממנו ומומר שאין לו שהכל משופבדים לכתובת אשתו, והיא אומרת גם כן שאין לו (גליון בגמ' ישנה): **או** ששחט קיבל והלך כו'. פי' אם אם קמני, אם עשה אחד מאלה ע"מ לאכול חוץ למקומו וכל השאר חוץ לזמנו לא קרב המתיר במצותו. וכן פי' רש"י ז"ל במתניתא בפ"ק (דף יב.) על משנת הקומץ את המנחה לאכול שייריה בחוץ כו' שהיא דומה למשנה זאת (גליון): **תוד"ה** (מעמ' קודם) נפקא כו' אינה לשון חשיבות. לשון הכ"פ ז"ל, והילכך אע"ג דבזבח מיירי לומר שיהא נפסל מ"מ מלכתיב המקריב דמיירי אומר שאף הכהן נפסל אי לאו דמעטיה קרא בהדיא, אבל בן עזאי כו' וזהו דוחק. לשון מהר"פ, לדיליגו בחדא ודאמינו דמצטרפין ומה לי תרי בני. לכך נראה דמיירי בב' עבודות ממש בריש, ובסיפא מיירי בעבודה אחת כעין ב' עבודות כגון בין סימן לסימן. ולפ"ז אתא דאמרינא (דף ד.) מוקי לה בסימן לאשון וסימן אחר, ועוד קשה דקתמר אם"כ מיד מדרישא בשתי עבודות [ופיפא נמי בשתי עבודות], וקשה תרתי בשתי עבודות למה לי, ואי לאשמועינן דיוקא דאחתי אלא בעבודה אחת יהודה פליג עליה לחודא. לכן נ"ל דהכל בשתיה מיירי בעבודה אחת בעבודה אחת בסימן אחד ומפגלין בחלי תמיד ואי"כ אלה שפיר הסיגול בסימן לאשון כמו בעבודה אלומה, והאמת סיפא אשמועינן דכה"ג חשיב שתי עבודות:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא בקרבנך חטא הא אוקימנא לבן עזאי הכוא: (ב) רש"י ד"ה הא וכו' ר"ה הכ"ל ומ"ש מ"כ מנקפנן ממנו ממון: (ג) ד"ה לא יחשב קרי ביה לא יחשב:

שינויי נוסחאות

א) דגגך ובכורות בקרך (ש"מ): ב) ואכתי מהכא נפקא מהתם נפקא (כי"צ): ג) חטא הא אוקימנא בך חטא כו' והשאר ליתא. (כי"מ, ש"מ, וכ"ה ברש"י): ד) אומרים לא יחשב במחשבה (ש"מ): ה) תיכא אחרות נמקך (ש"מ): ו) תיכא כזית נמקך (ש"מ וכן בכי"מ ובמשניות). ועי' רש"ש לעיל מ ע"ב דבגמ' לקמן מוכח דגרסי' ליה: ז) שיקרב (כי"מ, וכ"ה במשניות). ועי' מגלה"ש: ח) שקרב (שמכ"י, וכ"ה במשניות): ט) תיכא דמן נמקך (ש"מ): י) בא בעבירה כל"ל (ש"מ וצ"ק): יא) כלן הכ"ל ומה"ל והיה (רא"ש, וכ"ה בד"ה). ושיין קודם הדבור שלפניו: יב) עי' בש"ל לעיל מות ג', וכנ"ה מות ל': יג) ממון (ש"מ): יד) חֲשֶׁב וכו' וְחֶשֶׁב כל"ל (ש"מ): טו) להאכילן (רש"ש): טז) המתיר הס"ל ומה"ל במצותו (ש"מ): יז) אבל אם כל"ל (ש"מ): יח) ל"ל וכזית (ש"מ): יט) בעבודות מפרש משום (כי"י): כ) הא דקתני (כי"י): כא) והלך וזרק חוץ (ש"מ): כב) בש"מ נוסף ולומר דבמחשבה אינו נפסל ממילא: כג) מכלן עד סה"ל הוא הג"ל (ש"מ): כד) וגם סובר כל"ל (ש"מ). ומלגלי"ע נוסק א"כ שפיר סובר הכי בסימן אחד מחלוקת אע"ג דבלחצות ס"ל דמודה ר' מאיר: כה) כרבא דאמר בלחצות (ש"מ): כו) לגמורה נגלה לכאן הוא תמולת דבור אחר, וקלי נמי אפיקיה"ר דמפקה לה בב' עבודות ממש:

ליקוטים

מה מעשר אינו נפסל משנה להבירתה. פירש בקונטרס דכתיב מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר הבואתך אם שהה מעשרות שנה ראשונה ושניה. ואפילו למאי דפרישית לעיל דאיכא בבל תאחר במעשר שהופרש ולא נתנו וקרא דשנת הביעור אצטריך לאותו שלא הופרש, מכל מקום בכולהו משתעי קרא דמתבער. וקצת תימה בכולה שמעתין מהיכא תיתי לן דנפסל דאיצטריך קרא דאינו נפסל. וכן אותו בלא ירצה ואין מאחר בדרו בלא ירצה למה לי (פוס' ר"ש ס' ע"ג): **איצטריך סד"א הני מילי בכור וכו'.** קצת קשה דדוחק ליישב מילתא דאחרים אליבא דבן עזאי, ובתמורה בסוף אלו קדשים (דף כא ע"ב) גבי ר' יוסי היה אומר ג' דברים משום ג' זקנים משמע דבן עזאי דמוקי היקישא דמעשר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא לפנים מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לפנים מן החומה, לית ליה דאחרים, (וקאמר) [דקאמר] דלרבנן דמפקי ליה לטעמא אחרינא בכור שאינו נפסל משנה לחברתה מנא להו. ומיהו אין לחדש שם הש"ס הולך ומיישב בכל ענין (פוס' סס ו' ע"ש): אבל קדשים דבני הרצאה נינהו אימא לא לירצו קמ"ל. וכי תימא ליכתוב גבי קדשים אע"ג דבני הרצאה נינהו, וכל שכן בכור, והקישא דאחרים למה לי. יש לומר דאי מבכ חטא הו"א דקמ"ל קרא דאינו נפסל לגמרי ומ"מ אינו מרצה, קמ"ל הקישא דאינו נפסל, ומהשתא אידך קרא קמ"ל דארצויי נמי מרצה. ומ"מ אכתי קשה לי דפריך מדבן עזאי נפקא מאותו בלא ירצה, ומחמת קושיא זו מוקי לבך חטא לדרשא אחריתי ללא באשתך חטא, ואם איתא דבקדשים דבני הרצאה בחד מיעוטא יש לומר דאינו נפסל ומכל מקום אינו מרצה, הוה ליה למימר דצריכא אותו ובך חטא הוי לאינו נפסל ואידך לומר דמרצה נמי, והאי הקישא דבכור י"ל דהאי תנא דדריש ולא בקרבנך מיבעיא ליה כר"ע דדריש בפ"ג דתמורה דאינו בא מחו"ל, אי נמי כבן עזאי דאינו נאכל אלא לפנים מן החומה, או כר"י דאינו נאכל אלא לפני הבית כדאמרינן התם. וכל דבי תנאי לית להו הא הקישא דאחרים כדמוכח התם, וסוגיא דהתם יתבאר שם בחי' בס"ד (עוד מגן ר"ש ס ע"ב): סד"א אע"ג כו' אלא מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לפנים מן החומה, לית ליה דאחרים, (וקאמר) [דקאמר] דמפקי ליה לטעמא אחרינא בכור שאינו נפסל משנה לחברתה מנא להו. ומיהו אין לחדש שם הש"ס הולך ומיישב בכל ענין (פוס' סס ו' ע"ש): אבל קדשים דבני הרצאה נינהו אימא לא לירצו קמ"ל. וכי תימא לכתוב גבי קדשים אע"ג דבני הרצאה נינהו, וכל שכן בכור, והקישא דאחרים למה לי. יש לומר דאי מבכ חטא הו"א דקמ"ל קרא דאינו נפסל לגמרי ומ"מ אינו מרצה, קמ"ל הקישא דאינו נפסל, ומהשתא אידך קרא קמ"ל דארצויי נמי מרצה. ומ"מ אכתי קשה לי דפריך מדבן עזאי נפקא מאותו בלא ירצה, ומחמת קושיא זו מוקי לבך חטא לדרשא אחריתי ללא באשתך חטא, ואם איתא דבקדשים דבני הרצאה בחד מיעוטא יש לומר דאינו נפסל ומכל מקום אינו מרצה, הוה ליה למימר דצריכא אותו ובך חטא הוי לאינו נפסל ואידך לומר דמרצה נמי, והאי הקישא דבכור י"ל דהאי תנא דדריש ולא בקרבנך מיבעיא ליה כר"ע דדריש בפ"ג דתמורה דאינו בא מחו"ל, אי נמי כבן עזאי דאינו נאכל אלא לפנים מן החומה, או כר"י דאינו נאכל אלא לפני הבית כדאמרינן התם. וכל דבי תנאי לית להו הא הקישא דאחרים כדמוכח התם, וסוגיא דהתם יתבאר שם בחי' בס"ד (עוד מגן ר"ש ס ע"ב): סד"א אע"ג כו' אלא

א) ר"ה ה ירוש' ר"ה פ"א ה"א, ב) כ"ס ו. סנהדרין כב., ג) ע' ירוש' תרומות פ"ז ה"א, כתובות פ"ג ה"א, ד) [ב"מ לא. סנהדרין סג. שבועות ג.] מנות ד: טז. כ: [תמורה ג.], ה) [לעיל כח.] מנחות יב. ע"ש, ו) ע' ירוש' יומא ספ"ה, ז) [לקמן סה. מנחות יב.], ח) [ל"ע חכמים היינו מ"מ וכן הקשה התוי"ט ותכיח בל"ע, ולפמ"ש תו' מנחות יב. ד"ה וחכמים כו' ע"ש יש ליישב], ט) מנחות יז. [וש"נ] ירושלמי פסחים פ"ה ה"א, י) מעילה ד., כ) לעיל ז:, ל) דף כח:.

כא ר"ה ה ירוש' ר"ה פ"א ה"א, כב) כ"ס ו. סנהדרין כב., ג) ע' ירוש' תרומות פ"ז ה"א, כתובות פ"ג ה"א, ד) [ב"מ לא. סנהדרין סג. שבועות ג.] מנות ד: טז. כ: [תמורה ג.], כג) מנות ד: טז. כ: [תמורה ג.], כד) [לעיל כח.] מנחות יב. ע"ש, כה) ע' ירוש' יומא ספ"ה, כו) [לקמן סה. מנחות יב.], כז) [ל"ע חכמים היינו מ"מ וכן הקשה התוי"ט ותכיח בל"ע, ולפמ"ש תו' מנחות יב. ד"ה וחכמים כו' ע"ש יש ליישב], כח) מנחות יז. [וש"נ] ירושלמי פסחים פ"ה ה"א, כט) מעילה ד., ל) לעיל ז:, לא) דף כח:.

אין רישא בשתי עבודות סיפא בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות: תנן אמר רבי יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת בשלמא לרבי יוחנן היינו דקתני זה הכלל אלא לאילפא מאי זה הכלל קשיא: [ו]תנן התם הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר אמר רבי יוסי [א]אם לכך נתכוון תחילה הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת דבריו קיימין ואם משאמר הרי זו תמורת עולה [ז] ונמלך ואמר הרי זו תמורת שלמים הרי זו [א] עולה איבעיא להו הרי זו תמורת עולה ושלמים מהו לחצות מהו אמר אביי בהא ודאי מודה רבי מאיר רבא אמר עדיין היא מחלוקת אמר [ב] רבא לאביי לדידך דאמרת בהא ודאי מודה רבי מאיר הרי שחיטה דלכי [ג] לחצות דמי ופליגי אמר ליה [ד]מי סברת אינה לשחיטה אלא לבסוף ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ומשנתינו דאמר סימן ראשון חוץ לזמנו סימן שני חוץ למקומו הרי קמיצה דלכי לחצות דמי [ג] ופליגי התם נמי [ד] שהקטיר קומץ מנחה חוץ לזמנו קומץ [ה] לבונה חוץ למקומו הרי קומץ דמנחת חוטא דליכא לבונה בהדיה ופליגי לא פליגי אמר רב אשי [ו] אם תימצי לומר פליגי פליגי בפסיעות רב שימי בר אשי מתני כדאביי רב הונא בר נתן מתני כדרבא כי אתא רב דימי אמר רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר תפום לשון ראשון דתנן אמר רבי יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה את מחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת

אמר רבי יוסי אם לכך נתכוון מתחילה. פרק מרובה (ב"ק דף עג.) אמרינן תרי תון כדי דיבור הוו חד כדי שאילת רב לתלמיד דזוטר וחד כדי שאילת תלמיד לרב דנפיש ותון כדי דיבור קטן מודה רבי יוסי דמועיל דיבורו והכי קאמר אם אמר תמורת שלמים בתון כדי דיבור קטן של תמורת עולה דהשתא דומה דנתכוון כה[ו] מתחילה לכך ואפי' עומד ונותן שלא נתכוון הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת דבריו קיימין. ונמלך קרי ליה תון כדי דיבור גדול כשאמרו לאחר כדי דיבור קטן שדומה לנמלך ואפי' אומר שנתכוון מתחלה לשניהם לא אמר כלום: **דבריו קיימים.** וא"ת והא אמרינן בפ"ב דקדושין (דף נ:) ובעירובין פרק מי שהוליאוהו (דף נ.) ובפ' נערה המאורסה (נדרים סט:) כל שאינו בזה אחר זה [ב] בטל אחת אינו וי"ל דכיון דמשכחת בזה אחר זה כגון דאמר חליה לדמי עולה וחליה לדמי שלמים ואפילו בקדושת הגוף משכחת לה כגון בבהמה של שני שותפין ועוד דכל שאינו בזה אחר זה בטל אחת אינו מיירי בדבר שאי אתה יכול לקיים את שניהם שסותרים זה את זה כגון מקדש אשה ובתה דהי מייריהו מפקת וכן קיים ליכי ומופר ליכי דנדרים וכן ארבע אמות דעירובין (דף מט:) אבל הכא מקיימי תרוויהו וכן בפרק השולח בגיטין (דף מב.) הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ולא אמרינן כל שאינו בזה אחר זה אפי' בטל אחת אינו משום דהתם בזה אחר זה א"ל לקיים את שניהם בזה אחר זה קמא קני נפשיה וקני חבריה ובתרא לא קני כלל אבל בטל אחת אפשר לקיים את שניהם ואמרי' קנו ומשחררין זה את זה והא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ז:) חליין בחלי פרוטה וחליין בחלי פרוטה דלאינה מקודשת וקמבעיא ליה שני חליין בפרוטה מהו לא שייך לומר דמשום דבר אחר לא שייך דבר אחר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בטל אחת אינו משום דהי מייריהו מפקת (דף ז:) אלא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף נ:) ובעירובין (דף נ.) ובפ' נערה המאורסה (נדרים סט:) כל שאינו בזה אחר זה [ב] בטל אחת אינו וי"ל דכיון דמשכחת בזה אחר זה כגון דאמר חליה לדמי עולה וחליה לדמי שלמים ואפילו בקדושת הגוף משכחת לה כגון בבהמה של שני שותפין ועוד דכל שאינו בזה אחר זה בטל אחת אינו מיירי בדבר שאי אתה יכול לקיים את שניהם שסותרים זה את זה כגון מקדש אשה ובתה דהי מייריהו מפקת וכן קיים ליכי ומופר ליכי דנדרים וכן ארבע אמות דעירובין (דף מט:) אבל הכא מקיימי תרוויהו וכן בפרק השולח בגיטין (דף מב.) הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ולא אמרינן כל שאינו בזה אחר זה אפי' בטל אחת אינו משום דהתם בזה אחר זה א"ל לקיים את שניהם בזה אחר זה קמא קני נפשיה וקני חבריה ובתרא לא קני כלל אבל בטל אחת אפשר לקיים את שניהם ואמרי' קנו ומשחררין זה את זה והא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ז:) חליין בחלי פרוטה וחליין בחלי פרוטה דלאינה מקודשת וקמבעיא ליה שני חליין בפרוטה מהו לא שייך לומר דמשום דבר אחר לא שייך דבר אחר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בטל אחת אינו משום דהי מייריהו מפקת אבל גבי קדושין בזה אחר זה אינו לא זה ולא זה אבל בטל אחת תפסי תרוויהו והא דאמר בפוס פ"ק דמנחות (דף יא.) היכי דמי ריבה שמנה כגון שהפרים לה שני לוגין ומשמע קצת מתוך הסוגיא שיש בהן קדושת הגוף וגבי חסר לבונתה דלייק בה[ו] הא יתר כשרה [והתניא יתר פסולה] ומפרשי שם כגון שהפרים לה שני קמצים וחכשרה קאי כדפרישית התם והשתא היכי קדשי הא אמרי' כל שאינו בזה אחר זה בטל אחת אינו ונראה לפרש כגון דאמר יקדש קומץ אחד מתוך שני קמצים כדאמר בפרק התודה (שם עח:) ובפ"ב דקדושין (דף נא.) גבי תודה שנחטה על שמונים חלות הכל מודים היכא דאמר ליקדשו מ' מתוך שמונים דקדשי: **לחצות** מהו. פי' בקונטר' דאמר הרי בהמה זו לחלותה לעולה ולשמים ואין זה דומה לחליה עולה וחליה שלמים דפליגי בהדיה בתמורה בבא[ו] (דף כו.) ובפרק כילד מערימין (דף נט) אבל בפ' תמיד נשחט (פסחים סג.) לא דקדק בקונטרס שהביא הך דשמעתין ופי' לחצות כגון דאמר חליה תמורת עולה וחליה תמורת שלמים ור"ח מפרש לחצות כגון דאמר לחלי היום תיהוי עולה ושלמים א"נ עולה ושלמים תהוי לחלי היום [ז]: **אמר אביי בהא ודאי מודה ר"מ.** ופריך והרי שחיטה דכי לחצות דמי דכיון דאיכא לשחיטה אלא לבסוף היכי [לא] הוליא שני הדיבורים קודם שיהא סוף שחיטה והוי כאילו אמר לבסוף [ב] שחיטה יהא כזית חוץ לזמנו וכזית חוץ למקומו: [**סימן ראשון חוץ לזמנו.**] ודווקא סימן אחד דהוי דבר המסויים ומפגלין בחלי מתיר אבל אם אמר משהו ראשון חוץ לזמנו ומשהו שני חוץ למקומו לא הוי פיגול אע"ג דמפגלין בחלי מתיר כיון דלא הוי דבר המסוים ולא דמי לפסיעות וא"ת דמשמע הכא דרבא סבירא ליה אינה לשחיטה אלא לבסוף והיינו כרים לקיים דפרק שני דחולין (דף כט:) ושמעינן ליה לרבא בפרק החולין (יבמות לו.) דבכולי הש"ס הלכתא כרבי יוחנן לגבי ר"ל בר מתלא ויש לומר דשאני הכא [ב] מדקאמר לה ר"ל משמיה דלוי סבא ויש לתמוה רבא דפריך ליה לאביי וס"ד דס"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף מיקשי ליה מתני' [ו] דהקדיש מוליס לערלים כשר ערלים למוליס פסול הרי בסוף שחיטה חל דיבור ראשון ולא שני דלי הוו חיילי תרוויהו הא קיימא לן דמקלת ערלה לא פסלה: **והדרי קמיצה דבי לחצות דמי ופליגי.** תימה דלא פריך ממליקה דחטאת העוף דפליגי [ד] דחטאת [לד] העוף הכשירו בסימן אחד וליכא שני מתירין ויש לומר דליכא שני מתירין כגון מפרקת וסימן אחד: שאינו בזה אחר זה אפי' בטל אחת אינו דכל מחמת שחל הראשון תחלה כגון שתי חטאות ושתי תרומות ושתי מעשרות הלכך בטל אחת אינו משום דהי מייריהו [ב] מפקת אבל גבי קדושין בזה אחר זה אינו לא זה ולא זה אבל בטל אחת תפסי תרוויהו והא דאמר בפוס פ"ק דמנחות (דף יא.) היכי דמי ריבה שמנה כגון שהפרים לה שני לוגין ומשמע קצת מתוך הסוגיא שיש בהן קדושת הגוף וגבי חסר לבונתה דלייק בה[ו] הא יתר כשרה [והתניא יתר פסולה] ומפרשי שם כגון שהפרים לה שני קמצים וחכשרה קאי כדפרישית התם והשתא היכי קדשי הא אמרי' כל שאינו בזה אחר זה בטל אחת אינו ונראה לפרש כגון דאמר יקדש קומץ אחד מתוך שני קמצים כדאמר בפרק התודה (שם עח:) ובפ"ב דקדושין (דף נא.) גבי תודה שנחטה על שמונים חלות הכל מודים היכא דאמר ליקדשו מ' מתוך שמונים דקדשי: **לחצות** מהו. פי' בקונטר' דאמר הרי בהמה זו לחלותה לעולה ולשמים ואין זה דומה לחליה עולה וחליה שלמים דפליגי בהדיה בתמורה בבא[ו] (דף כו.) ובפרק כילד מערימין (דף נט) אבל בפ' תמיד נשחט (פסחים סג.) לא דקדק בקונטרס שהביא הך דשמעתין ופי' לחצות כגון דאמר חליה תמורת עולה וחליה תמורת שלמים ור"ח מפרש לחצות כגון דאמר לחלי היום תיהוי עולה ושלמים א"נ עולה ושלמים תהוי לחלי היום [ז]: **אמר אביי בהא ודאי מודה ר"מ.** ופריך והרי שחיטה דכי לחצות דמי דכיון דאיכא לשחיטה אלא לבסוף היכי [לא] הוליא שני הדיבורים קודם שיהא סוף שחיטה והוי כאילו אמר לבסוף [ב] שחיטה יהא כזית חוץ לזמנו וכזית חוץ למקומו: [**סימן ראשון חוץ לזמנו.**] ודווקא סימן אחד דהוי דבר המסויים ומפגלין בחלי מתיר אבל אם אמר משהו ראשון חוץ לזמנו ומשהו שני חוץ למקומו לא הוי פיגול אע"ג דמפגלין בחלי מתיר כיון דלא הוי דבר המסוים ולא דמי לפסיעות וא"ת דמשמע הכא דרבא סבירא ליה אינה לשחיטה אלא לבסוף והיינו כרים לקיים דפרק שני דחולין (דף כט:) ושמעינן ליה לרבא בפרק החולין (יבמות לו.) דבכולי הש"ס הלכתא כרבי יוחנן לגבי ר"ל בר מתלא ויש לומר דשאני הכא [ב] מדקאמר לה ר"ל משמיה דלוי סבא ויש לתמוה רבא דפריך ליה לאביי וס"ד דס"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף מיקשי ליה מתני' [ו] דהקדיש מוליס לערלים כשר ערלים למוליס פסול הרי בסוף שחיטה חל דיבור ראשון ולא שני דלי הוו חיילי תרוויהו הא קיימא לן דמקלת ערלה לא פסלה: **והדרי קמיצה דבי לחצות דמי ופליגי.** תימה דלא פריך ממליקה דחטאת העוף דפליגי [ד] דחטאת [לד] העוף הכשירו בסימן אחד וליכא שני מתירין כגון מפרקת וסימן אחד:

[ד"ק]: **התם** נמי בבנן דאמר קומץ דנחה בבא. פ"ה בשבה שהקטיר קומץ [מנחה אחר ע"מ לאכול בזית למחר, דהקטיר קומץ] אלבונה אחר מתן למקומו, ולא מיירי בקמיצה כי אם בהקטרה דיש שני מתירין קומץ ולבונה, ולא מלי לפנויי גבי מנחת חוטאו דאין בה אלא מתן אחד מתן למקומו דכיון דלא הוי דבר המסוים ולא דמי לפסיעות

אמר ליה אביי והאמר רבה בר בר חנה כו'. לתרוייהו כד] לית להו תפוס לשון ראשון כדמפרש לקמן והלכך רבי מאיר דתמורה בשחיטה דשחיטה לא סבר לה כר' יהודה: **וכו' אמר ליה אביי דמורה רבי מאיר ולא כרבי** כו] יהודה ומימה דמאי מקשי ליה לרבא לאביי לעיל והרי שחיטה דכי לחלות דמי ופליגי הלא ר' יהודה ודאי הוא דאית ליה תפוס לשון ראשון לאכל רבי מאיר לא דאית ליה לאביי רבי מאיר בשחיטת רבי יהודה כו] אלא מדאמר תמורה כו' שמע מינה מהדר קהדר ביה ואפילו אמר מתחלה נתכוונתי לומר שניהם לא מהימנינן ליה:

כזית כזית תנן אבל כזית וכזית דברי הכל עירוב מחשבות הוי. מכאן הגי"ר דנינו תס הספריס דגרסינן בשבועות בסוף שבועת הפקדון (דף לח.) הלא לך לא לך אינו חייב אלא אחת דכללא הוי ואילו לא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת דהוי פרטא והכא משמע איפכא דטפי הוי עירוב מחשבות כזית וכזית מכזית כזית וכן משמע התם בירושלמי דמדמי שאילת שלוס בגבו אלא לך ולא לך וגבי שאילת שלוס אמרינן בגיטין (דף פז.) שאילו פסול ושאילו כשר. ברוך בה]: קשה לי מלמחר בחון דאמר רבי מודה רבי יהודה בעירוב בב] מחשבות והיינו כמו לחלות ולעיל דאמר רבא לחלות ל] פליגי ומייתי ראיה לאביי לא] משחיטה דרבי יהודה ומאי ראיה הא רבי יהודה מודה ועוד דשבר רבא אינה לשחיטה אלא לנסוף וכיון דאין המחשבה חלה עד משהו אחרון כך שוה כזית למחר כזית בחון כמו כזית למחר וכזית לב] בחון ופליגי לג] לרבא ועוד תמורת עולה ושלמים דפליגי לרבא. ברו"ך: **א"ב מרתח רתח.** אלא היה לו להניח כזית וכזית ולשאול מכזית למחר בחון דמשמע דמדשבקיה דפשיטא ליה דפרטא הוא:

אמר ליה אביי והא א] רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כי מגעת להו רבי ב] מאיר ורבי יוסי בהדי הדדי לא פליגי ולא פליגי והא מיפלג פליגי א"ל פליגי במאי דפליגי ולא פליגי במאי דלא פליגי דאמר ג] רבי יצחק בר יוסף א"ר יוחנן הכל מודים היכא דאמר תחול זו ואחר כך (אמר) תחול זו דברי הכל לא חיילא לא תחול זו אלא א"כ חלה זו דברי הכל חיילא כי פליגי דאמר תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדההוא ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים שמע מינה מיהדר קא הדר ביה ור' יוסי ג] אי אמר תמורת עולה ושלמים הוה אמינא פלגא תמורת עולה ופלגא תמורת שלמים להכי אמר תמורת עולה תמורת שלמים למימרא דכולה עולה וכולה שלמים הויא אמר ליה הוא אמר לא פליגי ואנא אמינא פליגי אמר עולא ואיתימא רב אושעיא ד] אפשר ידעין חברין בבלאה ה] כזית כזית תנן או כזית וכזית תנן כזית כזית תנן אבל כזית וכזית דברי הכל עירוב מחשבות הוי או דלמא ו] כזית וכזית תנן דלרבי יהודה פרטא הוי וכל שכן כזית כזית תא שמע דבעא מיניה לוי מרבי חישב לאכול כזית למחר בחוץ ה] מהו א"ל ז] זו שאילה עירוב מחשבות הוי אמר לפניו רבי שמעון ברבי לא משנתינו היא לאכול כזית בחוץ כזית כזית למחר כזית למחר כזית בחוץ כחצי ח] זית בחוץ כחצי זית למחר כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת הא אידך עירוב מחשבות הוי א"ל הוא שאל ז] בי דבר חכמה ואת אמרת משנתינו לדידך דאתניתך תרתי לא קשיא לך לדידיה דלא אתניתיה אלא חדא ושמעינהו לרבנן דקא גרסי תרתי ח] וסבר דידי דווקא ודידהו עירוב מחשבות הוי או דלמא דידהו דווקא ולדידי שיורי שייר לי ומדשייר לי לדידי הא שייר להו לדידהו נמי בהך והי אתנייה אילימא כזית וכזית אתנייה מ] האי לאו שיורא הוא אלא כזית כזית אתנייה ותיבעי ליה כזית וכזית סבר ט] איבעי מיניה חדא דשמענא תרתי דאי בעינא כזית וכזית הא ניחא אי אמר לי כללא כ"ש כזית למחר בחוץ אלא אי אמר לי פרטא אכתי כזית למחר בחוץ קא מיבעיא לי אי הכי השתא נמי התינח אי אמר ליה כזית למחר בחוץ פרטא כ"ש כזית וכזית אלא אי א"ל כללא אכתי כזית וכזית מיבעי ליה אם כן מרתח רתח

כי מגעת להו. אם תרלה לקרב את דבריהם קרובים הם להיות שויה דתרוייהו לית להו תפוס לשון ראשון כדמפרש לקמיה והלכך אפילו רבי מאיר דתמורה בשחיטה לא סבר לה כר' יהודה: **וכו' ב. בתמיה: וכו' אמר ליה דפליגי דאמר דפליגי** כמאי דפליגי. כדמפרש ולחזיל: **וכו' אמר ליה אביי והא** ל"פ דקאמר כי קאמר ל"פ בתפוס לשון ראשון ד] אלא בדעתיה דגברא בהוכחת דיבורו על מחשבתו אבל תרוייהו לית להו דבתר כוונתו אזלינן: **הכל מודים היכא דאמר תחול תמורת עולה ואח"כ תחול תמורת שלמים דברי הכל לא חיילא.** דאין קדושה חלה על קדושה: **חיילא.** הואיל ונתכוון לכך ותרעה ויהא דמי חליה עולה ודמי חליה שלמים: **מיהדר קהדר ביה.** ולחזור אי אפשר: **ורבי יוסי.** אמר לך הא גברא לא מיהדר קהדר אלא לכך נתכוון וסבר אי אמינא (תורת) תמורת עולה ושלמים משמע פלגא עולה פלגא שלמים וקדושה ואינה קריבה דאי איפשר להקריב לחצאין אימא תמורת עולה תמורת שלמים כי היכי דתפשוט קדושת עולה בכולה וקדושת שלמים בכולה וטעי דסבר השתא קריבה הלכך לתרוייהו איכוין ודבריו קיימין ותימכר: ה"ג **להכי אמר תמורת עולה תמורת שלמים למימרא דכולה עולה כולה** יא] **שלמים.** וכ"ך בגלא"י בתמור"ה. שמעינן מיהא מדלרבה בר בר חנה דהיכא דאמר תמורת עולה ושלמים מודה רבי מאיר אלמא לאו כרבי יהודה סבירא ליה דמתני' להא דמיא דלכך נתכוון תחלה והא דאמר כזית כזית תרי זימני משום דבעא למיחשב בשני זיתים ועל כרחך לאו מיהדר הוא דכמה זיתים יש בה: **אמר ליה.** רב דימי לאביי ומדרבה בר בר חנה מותבת לי איהו אמר לא פליגי ואנא אמינא פליגי אף בתמור תמורת עולה ושלמים שנתכוון לשניהם אית ליה לרבי מאיר תפוס לשון ראשון כר' יהודה: **כזית כזית תנן.** דלרבי יהודה הוי פרטא וכשתי מחשבות ניהו ואפילו בעבודה אחת ותפוס לשון ראשון אבל כזית ובזית דבורא הוא עירוב מחשבות ואינו פגול: **פ"פ.** דכזית וכזית תנן וכ"ש כזית כזית: **דבעא מיניה לוי מרבי כזית למחר בחון.** מיהא על זית יב] לאכלו למחר חוץ למקומו לר' יהודה מהו מי אמרי' בהא מודי רבי יהודה (ה) ומדלא מחשבה מעורבת היא דלהחזה גופיה דקחשיב לאכול למחר

כי מגעת להו. אם תרלה לקרב את דבריהם קרובים הם להיות שויה דתרוייהו לית להו תפוס לשון ראשון כדמפרש לקמיה והלכך אפילו רבי מאיר דתמורה בשחיטה לא סבר לה כר' יהודה: **וכו' ב. בתמיה: וכו' אמר ליה דפליגי דאמר דפליגי** כמאי דפליגי. כדמפרש ולחזיל: **וכו' אמר ליה אביי והא** ל"פ דקאמר כי קאמר ל"פ בתפוס לשון ראשון ד] אלא בדעתיה דגברא בהוכחת דיבורו על מחשבתו אבל תרוייהו לית להו דבתר כוונתו אזלינן: **הכל מודים היכא דאמר תחול תמורת עולה ואח"כ תחול תמורת שלמים דברי הכל לא חיילא.** דאין קדושה חלה על קדושה: **חיילא.** הואיל ונתכוון לכך ותרעה ויהא דמי חליה עולה ודמי חליה שלמים: **מיהדר קהדר ביה.** ולחזור אי אפשר: **ורבי יוסי.** אמר לך הא גברא לא מיהדר קהדר אלא לכך נתכוון וסבר אי אמינא (תורת) תמורת עולה ושלמים משמע פלגא עולה פלגא שלמים וקדושה ואינה קריבה דאי איפשר להקריב לחצאין אימא תמורת עולה תמורת שלמים כי היכי דתפשוט קדושת עולה בכולה וקדושת שלמים בכולה וטעי דסבר השתא קריבה הלכך לתרוייהו איכוין ודבריו קיימין ותימכר: ה"ג **להכי אמר תמורת עולה תמורת שלמים למימרא דכולה עולה כולה** יא] **שלמים.** וכ"ך בגלא"י בתמור"ה. שמעינן מיהא מדלרבה בר בר חנה דהיכא דאמר תמורת עולה ושלמים מודה רבי מאיר אלמא לאו כרבי יהודה סבירא ליה דמתני' להא דמיא דלכך נתכוון תחלה והא דאמר כזית כזית תרי זימני משום דבעא למיחשב בשני זיתים ועל כרחך לאו מיהדר הוא דכמה זיתים יש בה: **אמר ליה.** רב דימי לאביי ומדרבה בר בר חנה מותבת לי איהו אמר לא פליגי ואנא אמינא פליגי אף בתמור תמורת עולה ושלמים שנתכוון לשניהם אית ליה לרבי מאיר תפוס לשון ראשון כר' יהודה: **כזית כזית תנן.** דלרבי יהודה הוי פרטא וכשתי מחשבות ניהו ואפילו בעבודה אחת ותפוס לשון ראשון אבל כזית ובזית דבורא הוא עירוב מחשבות ואינו פגול: **פ"פ.** דכזית וכזית תנן וכ"ש כזית כזית: **דבעא מיניה לוי מרבי כזית למחר בחון.** מיהא על זית יב] לאכלו למחר חוץ למקומו לר' יהודה מהו מי אמרי' בהא מודי רבי יהודה (ה) ומדלא מחשבה מעורבת היא דלהחזה גופיה דקחשיב לאכול למחר

מסורת הש"ס

ה) [תמורה דף כו. ע"ש], ו) [פסחים פט: גיטין עח: מולין מה.] עי' ירושל' גיטין פ"ט ה"ו, שבועות פ"ה ה"ד, ז) קידושין מז. שבועות לח., ח) [לקמן לב: ב"ק קטו.], ט) [שבועות לט קידושין מז] [מולין נב.]:

הגהות הב"ח

(א) ד"ה דבעא מיניה וכו' דהדרא מתחבה: (ב) ד"ה בגידך לתמניתך ל"ל ומיתם הוא נמתק: (ג) ד"ה ומשמעינהו וכו' דקא גרסי תרתי:

שינוי נוסחאות

א) והא אמר רבה (ש"נ. וכ"ה בתוס'): ב) ל"ל לרבי (ש"נ): ג) יוסי סבר אי (כי"ע, וכ"ה בתוס'): ד) בבלאי (כי"ע): ה) בחרוץ לר' יהודה מהו וכו' ועירובם מחשבות (ב"ש): ו) כחצי זית בחרוץ כו' כחצי זית בחרוץ. כל זה ליתא בכי"מ. ועי' לק"ס: ז) שאלני (ש"נ): ח) תרתי מספקא ליה דאמר דידי (ש"נ): ט) ל"א אתניתה דלרבי יהודה פרטא הוי, כ"ש כזית כזית אלא כזית כו' (*ש"נ). [וכ' כה"ל דלקן הפקס בין ג' זו לגי' דיקן]: י) בש"מ נוסף דכולהו לית להו תפוס לשון ראשון: יא) ל"ל וכולה (ב"ש): יב) זית אחד לאכלו (*ש"נ): יג) ל"ל ובחדא (רש"ש): יד) ל"ל ששניתי (ש"נ): טו) ל"ל לדי (ש"נ: טז) ל"ל כלן הס"ד ומה"ד וסבר דידי דוקא. משנתי דוקא דבכזית כזית הוא דפליגי כל"ל והד"ל (צ"ע וק"ס): יז) משנתי או משנתם (כתה"י וש"נ): יח) לי דלי לא שנאה ואע"פ וכו' והשלר נמקק (*ב"ש): יט) ל"ל מזו (ש"נ): כ) דבהנך (ש"נ): כא) ל"ל וכזית (*צ"ק): כב) ל"ל הוא (ש"נ): כג) אלא אי אמר (ש"נ): כד) משמע דתרוייהו כל"ל (ש"נ): כה) דשחיטה הויא כו' כרבי יהודה. כל זה ליתא בכ"מ (ש"נ). ועי' טה"ק וק"ד: כו) ל"ל רבי בלי כ"ף (ב"ש): כז) כלן הס"ד ומה"ד ומה"ל שמע מינה. והשלר נמקק (שמה"י). וכן ליתא בד"ו. וגגליון כ' ל"ל אלא מדאמר תמורת עולה תמורת שלמים וכו' הס"ד: כח) כלן הס"ד מה"ד עירוב מחשבות הוי. קשה לי דכזית למחר בחרוץ וכו' ל"ל יב) דעירוב (ד"ה): ל) ל"ל דבלחצות (ש"נ): לא) ל"ל כנגד אמי. וכמ' מרגליות היס מוחק מיתם לאביי: לב) מיתם וכזית נמקק (ש"נ): לג) ל"ל דפליגי (בה"ז). וגי' אמה"ר ופליגי ועוד הרי תמורת וכו': לד) הוא דאמי מיתם כאיתה מ"ד: לה) לשון הס"מ מכלן ואילך לא ידעתי ליסבו: לו) עיין תוס' לעיל דף כט ע"ב ד"ה מתלוקת ומתוס' ד"ה סימן לתשון בדף ל ע"א (גליון): לז) לכאורה נראה דהכא ג"כ קולא לענין טבילת אם אכל בשוגג דאם אינו מייב כבת אחוין בעזרה (גליון): לח) נדל"ל בהדיה: מז) נ"ל דהא מצוי מהדרה כו' (מ"ב): מח) פי' וכו' כמו דאמר:

שיטה מקובצת (המשך)

אלא דמי דהתם אי אפשר לקיים שניהם דאין קדושה חלה על קדושה ואלכך אמרינן תפוס לשון ראשון אבל לעמר בחון כיון דאינו איסור זה ובין דיבול לעשות בן תפסה המחשבה בשניהם והוי עירוב מחשבה כפ"ב (מהר"פ): **אם** כן בריתה קרתה בו. וקשה דהכא משמע דשייך ריתמא אף כשדעתם השואל לתחמיר שהיא סבור דכזית וכזית הוי פגול והוי פרטא וכתם, (ועקתם) לטורות לו שהוא אלא ולינה מיום כתם, ובפרק אלו טרפות (חולין דף נב.) בני עקרה הלא חולין ס"ש דאלא שייך ריתמא אלא כשעשה השואל לתקן בהוצאה מ"ה) ועוד קשה דלגבי מיינה כזית וכזית ואי אמר ליה פרטא אי אמר ליה כזית וכזית אלא אי אמר ליה כזית וכזית אלא אי אמר ליה כזית וכזית אל

כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים לא.

מאי מיבעי לך דסתא כזית וכזית הוה לך למידק דהוי כללא מדלא אמנינא אלא כזית כזית לפרטא הא כזית וכזית כללא כזית למחר בחוץ מיבעיא לך. ובעיין איפשיטא דבעינן לעיל כזית כזית תנן או כזית וכזית תנן ס"מ דכזית וכזית תנן. ומהכא אמרינן בגמ' דהאומר לחבירו בקדושין (דף מז.) ובגמרא דשבועת הפקדון (שבועות לח.) רבי היא דאמר ל"ש כזית כזית ל"ש כזית וכזית פרטא הוי: **לישנא אחרינא** [לא] גרסינן: **ויקץ כישן** (ה) **פיגול.** כיון שמצא חצי זית לראשון [יב] חצי זית אחרון שהוא מינו ניעור משנתו ומבטולו שנטרף [יג] עם חוץ למקומו לפסול ולא לפגל ולחוץ מנטרף עם זה לפגל ובטל לו חצי זית דחוץ למקומו מלהוציא מידי פיגול דאין חצי זית מועיל במקום כזית ולא אמינא לה דתנן [יד] **חלקן זה שני וזה שני.** שהרי בכל אחד חצי זית לראשון וחצי זית לשני דשני מנין לקמן בשמעתא [טו] לראשון ושני מנטרפין לטומאה בקל שבשניהם: **הא חזר ועירבן לראשון.** דהמסיים וחזיל מגופא דמתני' אלמא כשחזר ומצא את מינו ניעור מגיריף דשאינו מינו: **נפל זה בעצמו וזה בעצמו.** כשנשתלק הראשון נפל חבירו עליה פסלה [טז] ולא טומאה ליעשות שניה שכשנפל האחד לא היה בו כביצה לראשון וכשנפל חבירו כבר נשתלק זה: **נפלו שניהם לאחד.** וה"ה בזה אחר זה אם נפל השני בעוד הראשון עליה שניהם כאחד קרי ליה: **עשאה שניה.** אלמא הדרי ומצטרפי לראשון שבזה ושבזה: **הפס אילא שיעורא.** מעיקרא [יז] שלם הוא ונתלק הלכך כשחזר וערבו חזר שמו עליו: **אכל הכא.** מעיקרא חצי זית פגול וחצי זית פסול לא נקרא שם פגול עליו כי אם שם פסול הלכך כי הדר אתי חצי [זית] דזמן לא פקע שם פסול למיחל שם פגול: ה"ג **האוכל** [יח] **בילה שנטמא באב הטומאה וחצי בילה אחרת שנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהם מאי לאו אע"ג דהדר מלייה דלמא** [יט] **זוז ועירבן לראשון.** דהמסיים וחזיל מגופא דמתני' אלמא כשחזר ומצא את מינו ניעור מגיריף דשאינו מינו: **נפל זה בעצמו וזה בעצמו.** כשנשתלק הראשון נפל חבירו עליה פסלה [טז] ולא טומאה ליעשות שניה שכשנפל האחד לא היה בו כביצה לראשון וכשנפל חבירו כבר נשתלק זה: **נפלו שניהם לאחד.** וה"ה בזה אחר זה אם נפל השני בעוד הראשון עליה שניהם כאחד קרי ליה: **עשאה שניה.** אלמא הדרי ומצטרפי לראשון שבזה ושבזה: **הפס אילא שיעורא.** מעיקרא [יז] שלם הוא ונתלק הלכך כשחזר וערבו חזר שמו עליו: **אכל הכא.** מעיקרא חצי זית פגול וחצי זית פסול לא נקרא שם פגול עליו כי אם שם פסול הלכך כי הדר אתי חצי [זית] דזמן לא פקע שם פסול למיחל שם פגול: ה"ג **האוכל** [יח] **בילה שנטמא באב הטומאה וחצי בילה אחרת שנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהם מאי לאו אע"ג דהדר מלייה דלמא** [יט] **דלא הדר מלייה כי אתא רב דימי אמר חצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו תני בר קפרא פיגול אין** [כ] **חצי זית מועיל במקום כזית כי אתא רבין אמר חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו תני בר קפרא פיגול אין** [כ] **חצי זית מועיל במקום כזית רב אשי מתני הכי** [כא] **חצי זית חוץ לזמנו וכזית חציו חוץ** [כב] **למקומו וחציו חוץ לזמנו תני בר קפרא פיגול אין** [כ] **חצי** [כא] **זית מועיל במקום כזית אמר רבי ינאי** [כג] **חישב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול דכתיב** [1] **ואת איזבל יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל מתקיף לה רבי אמי אלא מעתה** [1] **חישב שתאכלהו אש למחר דכתיב** [2] **תאכלהו אש לא נופח ה"נ דפיגול וכי תימא הכי נמי והתנן לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי** [כד] **כזית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין** [1] **אי דאפקה בלשון אכילה ה"נ הכא במאי עסקינן דאפקה בלשון הקטרה דלשון אכילה לחוד ולשון הקטרה לחוד בעי רב אשי** [1] **חישב לאכול כזית בשני בני אדם מהו בתר מחשבה אזלינן דאיכא** [יא] **שיעורא או בתר אוכלין אזלינן וליכא שיעורא אמר אביי ת"ש לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין**

ויקץ כישן הפיגול. לא שייך הכא מלא מין את מינו וניעור [כט]: **עירוב מחשבות הוי.** [1] שאין הפסול מניח הפיגול ליפרל מעליו: **הא** חזר **ועירבן ראשון הוי.** תימה מה ענין זה אצל זה דגבי קרבן כשאמר חצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו הרי כבר נפסל הקרבן ואינו חוזר ועשה פיגול אבל חצי ביצה ראשון וחצי ביצה שני שנתערבו דנעשה שני אין הטעם לפי שנתבטל חצי ביצה הראשון אלא משום דאין לו כח לטמאות בפני עצמו הלכך כשיצטרף עמו חצי ביצה ראשון למה לא יהא ראשון [1]:

נפלו שניהם כאחד עשאוה שניה.

למ"ד יש נוגע חוזר לא [לא] ונוגע: **התם איכא שיעורא.** פי' בקונט' מעיקרא שיעור שלם הוה ונתחלק הלכך כשחזר וערבו שמו חזר עליו אבל הכא מעיקרא חצי זית פיגול וחצי זית פסול לא נקרא שם פיגול עליו כי אם שם פסול הלכך כי הדר אתי חצי זית דזמן לא פקע שם פסול למיחל שם פיגול. ולפירוש זה הוה ליה למימר התם הוה ביה שיעורא הכא לא הוה ביה שיעורא ומפרש ר"ת אילא שיעורא שיש מן השני כשיעור לפיכך מניח לו לראשון להפרל מעליו והלך [לב] לו להתחבר אצל ראשון אחר הכא ליכא שיעורא מן הפסול ואין מניח לו לפיגול להפרל מעליו: **אמר רב המנונא מנא אמינא לה דתנן האוכל שנטמא באב הטומאה.** שהיה בו כביצה ושנטמא בולד הטומאה שהיה בו כמו כן כביצה, מצטרפין זה עם זה חצי חצי ביצה מן הראשון ומן השני אין מניח לו לראשון להפרל מעליו אלא הדר מלייה. ואין לדמות זה לטומאה שבטלה חזרה וניעורה דהכא לא בטלה והכא טעמא משום דאין [לד] להפרל ממנו [לד] ולפי' רבינו תם שפירשתי לא ליכא למה שפירש בקונטרס דאוכל מקבל טומאה בכל שהוא והארכתי בפרק המקנא (שבת דף לא. ד"ה מי לענין): **חישב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול.** בסוף כל הפסולין (לקמן דף לו.) אמרינן דחישב שיאכלוהו טומאים לא הוי פיגול ולריך לפרש טעם אמאי גרע מאכילת כלבים [לה]: **ואת איזבל יאכלו הכלבים.** הא פשיטא ליה דשייכא ליה גבי בהמה בדבר הראוי לה כדכתיב [מ] תהיה כל תבואתך [לו] לאכול אלא מאכילת בשר מייתי ראיה [לו]: **דכתיב תאכלהו אש לא נופח.** תימה דלא מייתי קרא דאם האכל יאכל דנשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח (לעיל יג:) וכתיב (ויקרא ו) אשר תאכל האש את העולה וי"ל דאם דגבוה פשיטא ליה דשמה אכילה ובכל [לח] מקום אין אכילה והקטרה מצטרפין [מא] אבל [מב] השתא דאמרת דכל אכילת אש שמה אכילה קשיא ליה אמאי אין מצטרפין: **שאין אכילה והקטרה מצטרפין.** מריש הוה מצינא למידק דקתני להקטיר דבר שדרכו להקטיר הא דבר שאין דרכו להקטיר לא אלמא אכילת אש לא שמה אכילה: פשיטא ליה דאכילת אש שמה בדבר הראוי לה כדכתיב [מ] תהיה כל תבואתך [לו] לאכול אלא מאכילת בשר מייתי ראיה [לו]: **דכתיב תאכלהו אש לא נופח.** תימה דלא מייתי קרא דאם האכל יאכל דנשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח (לעיל יג:) וכתיב (ויקרא ו) אשר תאכל האש את העולה וי"ל דאם דגבוה פשיטא ליה דשמה אכילה ובכל [לח] מקום אין אכילה והקטרה מצטרפין [מא] אבל [מב] השתא דאמרת דכל אכילת אש שמה אכילה קשיא ליה אמאי אין מצטרפין: **שאין אכילה והקטרה מצטרפין.** מריש הוה מצינא למידק דקתני להקטיר דבר שדרכו להקטיר הא דבר שאין דרכו להקטיר לא אלמא אכילת אש לא שמה אכילה:

השתא כזית וכזית כללא כזית למחר בחוץ מיבעיא [א] **(לישנא אחרינא כזית למחר בחוץ פרטא כזית כזית** [ב] **מיבעיא) איתמר חצי זית חוץ לזמנו חצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו אמר רבא** [א] **ויקץ** [ג] **כישן הפיגול ורב המנונא אמר עירוב מחשבות הוי אמר רבא מנא אמינא לה דתנן** [ד] **בביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני שבללן זה בזה ראשון חלקן זה שני וזה שני הא חזר ועירבן ראשון הוי ממאי מדקתני סיפא** [ה] **נפל זה בעצמו** [ג] **וזה בעצמו על כבר של תרומה פסלוה נפלו שניהן כאחת עשאוה שניה ורב המנונא אמר** [ד] **התם איכא שיעורא הכא ליכא שיעורא אמר רב המנונא מנא אמינא לה דתנן** [ג] **האוכל שנטמא באב הטומאה ושנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהם מאי לאו אע"ג דהדר מלייה דלמא** [ה] **דלא הדר מלייה כי אתא רב דימי אמר חצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו תני בר קפרא פיגול אין** [ו] **חצי זית מועיל במקום כזית כי אתא רבין אמר חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו תני בר קפרא פיגול אין** [ו] **חצי זית מועיל במקום כזית אמר רב אשי מתני הכי** [ה] **חצי זית חוץ לזמנו וכזית חציו חוץ** [ז] **למקומו וחציו חוץ לזמנו תני בר קפרא פיגול אין** [ו] **חצי** [ה] **זית מועיל במקום כזית אמר רבי ינאי** [ז] **חישב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול דכתיב** [1] **ואת איזבל יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל מתקיף לה רבי אמי אלא מעתה** [1] **חישב שתאכלהו אש למחר דכתיב** [2] **תאכלהו אש לא נופח ה"נ דפיגול וכי תימא הכי נמי והתנן לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי** [ח] **כזית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין** [1] **אי דאפקה בלשון אכילה ה"נ הכא במאי עסקינן דאפקה בלשון הקטרה דלשון אכילה לחוד ולשון הקטרה לחוד בעי רב אשי** [1] **חישב לאכול כזית בשני בני אדם מהו בתר מחשבה אזלינן דאיכא** [יא] **שיעורא או בתר אוכלין אזלינן וליכא שיעורא אמר אביי ת"ש לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין**

מאי לאו אע"ג דהדר מלייה. פי"ה לפי שיטתו אפי' כו'. אבל קשה לר"ת על הא דפי' לתוספות מקבלים טומאה בכל שהוא מהא דאמרינן בתוספתא (פר"ג מ"ה) אלו ממעטין בחלון ואסיב פתות מכבדיה אוכלין, ואי מקבלין טומאה איך מוקמין (דקתי"ל) [הא דקתי"ל] דכל דבר המקבל טומאה אינו חוזר בטומאה, ולפי' (ר"מ) ניחא דלעולם היו בו כשיעור מעיקרא [כ]שנטמא באב הטומאה [עד] שנתלקן ושירבן עד אחי ביצה, ומ"מ מיימי שפיר דכי הדר מלייה שלקח אלי ביצה מן הראשון ומן שם [בתוכי' אינו מצטרף עמו, דסיון דליכא שיעורא (כיון דהשני) בשני אין מניחו לראשון להפרל ממנו ולילך לו אצל הראשון מבירו. ודמי דלא הדר מלייה (לשון הר"פ ד"ק) **כי אתא רב דימי** ב"י. כרב המנונא ס"ל מיהו הכא דהוו הוי דדמו גבי אהדדי מצטרפין ולא אמרינן מכי חזיב אחלי זית זמן קמא מצטרף בהדי חלי זית חוץ [למקומו] שקדמו דמתיב הכא מצטרפין [לעיל כט.], (הה"פ) [דה"מ] כי ליכא זמן בהדיה

לעיל. וכמן אמר דלאו לאסי מני כר קפרא דגם בעצון זה אינו חוזר ועיבור (ה)כיון שהפסול נקבע בחלי זית דזמן קמא, אלא לאסי מני חלי זית חוץ לזמנו [וחלי זית חוץ לזמנו] וחלי זית חוץ למקומו כו' [חישב] שיאכלוהו כלבים כו'. וא"ת והלא בפרק כל הפסולין כו' [כבתוס' בתוד"ה חישב], וי"ל דשאני מתמים שפסולים קודם אכילה בעניעה, ואע"פ שיכול חכיהו לעוחנו בבית הבלשבה שלו, אבל השתא דאי לקמן אלו בא לן רק לדמות דאיכא אלא מעתה חישב בו'. ס"ה דלקמן אינ

הא לאכול ולאכול דומיא דלאכול ולהקטיר מצטרף. ות"ת דלמא לעולם לא יצטרף [יז] ואתא למידק דלאכול ולאכול בחד גברא מצטרף ואפי' ביתר מכדי אכילת פרס וכן בתר הכי דדייק אביי דלאכול ולאכול ביתר מכדי אכילת פרס מצטרף מדקתני לאכול ולהקטיר דלמא אתא למידק דלאכול ולאכול בשני בנ"א מצטרף ויש לומר דדייק מדתני טעמא שאין הקטרה ואכילה מצטרפין משום דהאי אכילה והאי הקטרה הא אי משיבא הקטרה כאכילה הוה מצטרף [יח] (אי משיבא הקטרה) אע"ג דהוי כעין שני בני אדם [יט] וביתר מכדי אכילת פרס: **ביתר מכדי אכילת פרס מהו.** ות"ת לוכח מדתנן [כ] אלי זית בתוך אלי זית למחר פסול וי"ל דדלמא בלהקטיר אע"ג דרישא קתני לאכול כזית בתוך כזית למחר שמא בצא דאלי זית מיירי בלהקטיר דווקא: **ומאי** קמ"ל **אי לאכול ולאכול שדרכן** [יט] **לאכול כו'.** תימה טובא קמ"ל כדדייק אביי גופיה לעיל לאכול ולאכול בשני בני אדם וביתר מכדי אכילת פרס:

הדרן עלך כל הזבחים שקבלו דמן כל הפסולין ששחטו:

שהשחיטה כשרה בנשים. בגמרא מוכח דנשים שוחטות אפי' לכתחילה [כא] הא דתנן ששחטו דיעבד משום דבעי למיתני טמאים דלכתחילה לא ולא קאמר משום דבעי למיתני נשים דקתני בדישא מיכן [כא] תשובה למה שכתבו [כב] בהלכות ס"י דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלה ועוד כתוב בהן שחט ולא בירך וערוס ששחט שחיטה [כג] פסולה ונראה שהם חומרות בעלמא שהיה אומר [כד] אותו החכם שכתב הלכות ארץ ישראל:

ובטמאים. מפרש בגמרא דלכתחילה אין שוחטין שמא יגעו בבשר ואע"ג דהם קדשים אינו מכשיר חיצת הקודש מכשרת או כשהעבירה בנהר ועליין משקה טופח עליה כדאמר בפ"ק דפסחים (דף כ.) וא"ת תיפוק ליה דלמא אתיא [כה] לאמשוכי בפנים ואפי' [כו] טהור גמור לבן זומא דאמר (יומא נ.) הנכנס למקדש טעון טבילה [כז] אין יכול לשחוט בסכין ארוכה דלמא אתי לאמשוכי כדאמר בפ' אמר להם הממונה (שם דף נא.) וי"ל דבטהור שייך למיגזר טפי דלמא אתי לאמשוכי אבל טמא מיזהר זהיר ומידכר ומשום הכי לא נקט נמי שמא יכניס ידו לפניס אע"ג דאיכא איסורא [כח] למאן דאמר (לקמן נב:) ביאה במקלת שמה ביאה ומיהו איכא למימר דנקט טעמא דהוי לכולי עלמא והקשה ה"ר אפריים [כט] והיאך במוקדשין שוחט דאע"ג דמוקי לה בגמ' בסכין ארוכה איך יתכן שיהא כל כך ארוכה מהר הבית [ל] עד עזרת ישראל כדתנן במסכת כלים (פ"א מ"ח) החיל מקודש מהר הבית שאין עובדי כוכבים וטמאי מתים נכנסין לשם עזרת נשים מקודשת הימנה [לא] שאין עובל יום נכנס לשם ואפי' [לב] אי הוי סוגיא בטמא שרץ ומותר ליכנס בחיל מ"מ עזרת נשים ארוכה קל"ח אמה [לג] והיאך יתכן שתהא סכין ארוכה כל כך וי"ל דהיכא דנטמא בעזרת נשים לא הא לאכול ולאכול דומיא דלאכול ולהקטיר והיכי דמי בשני בני אדם מצטרף א"ש"מ בעי רבא חישב לאכול כזית ביתר מכדי אכילת פרס מהו לאכילת גבוה מדמינן ליה או לאכילת הדיוט מדמינן ליה אמר אביי ת"ש לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין טעמא דלאכול ולהקטיר הא לאכול ולאכול א) מצטרף והא הקטרה ביותר מכדי אכילת פרס הוא דלמא בהיסק גדול: לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר: [ב] טעמא דלאכול ולהקטיר הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף הא קתני רישא לאכול [ג] את שדרכו לאכול (מצטרף) את [ד] שדרכו לאכול אין שאין דרכו לא [ה] אמר רבי ירמיה הא מני [ו] רבי אליעזר היא דאמר מחשבין מאכילת אדם לאכילת מזבח ומאכילת מזבח לאכילת אדם [ז] דתנן השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ורבי אליעזר פוסל אביי אמר אפי' תימא רבנן ולא תימא הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול מאי [ח] קמ"ל אי דבר שדרכו לאכול קמ"ל מרישא ש"מ כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר פסול (הא כחצי זית למחר [ה] פיגול אלא) אי לאכול ולהקטיר מדוקיא דרישא ש"מ לאכול דבר שדרכו לאכול אין שאין דרכו לאכול לא השתא ומה לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול לא מצטרף לאכול ולהקטיר מיבעי לאכול ולהקטיר איצטריך ס"ד אמינא התם הוא דלאו כי אורחיה קא מחשב אבל הכא דבהאי כי אורחיה ובהאי כי אורחיה אימא ליצטרף קא משמע לן:

הדרן עלך כל הזבחים שקבלו דמן כל

[ט] ג הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה [י] שהשחיטה כשרה בזרים ובנשים ובעבדים ובטמאים [יא] ואפילו בקדשי קדשים ובלבד שלא יהיו טמאים נוגעין בבשר [יב] ד לפיכך הן פוסלין במחשבה **הא לאכול ולאכול.** לשנים דומיא דלאכול ולהקטיר שאין זית אלא לאכול אחד מצטרף: **ביתר מכדי אכילת פרס.** לשהות בין תחילת אכילתו לסופה יותר מכדי אכילת פרס דאילו גבי כל איסורים שבתורה קיימא לן [יג] דלא הויא אכילה הכא מאי: **לאכילת גבוה מדמינן לה.** דהא איתקוש לענין מחשבה אכילת גבוה ואכילת אדם בהדי הדדי ואכילת גבוה אף ביותר מכדי אכילת פרס היא פעמים שאינו ממהר לשרוף: ה"ג [יד] **לאכול ולאכול דומיא דלהקטיר מצטרף.** והיכי דמי יותר מכדי אכילת פרס לאכול אלי זית ולחזור ולאכול אלי זית ובין זה לזה יותר מכדי אכילת פרס דומיא דהקטרה מצטרף: **דלמא.** האי להקטיר דקתני בהיסק גדול קאמר ולכוותה דוקא לאכול ולאכול דמצטרף: ה"ג מתני' **לאכול כחלי זית זית כו' טעמא דלאכול ולהקטיר כו' דבר שאין דרכו לאכול.** כי האי להקטיר דמתני' דקמיירי (הא) באימורים: **הא קתני רישא זה הכלל כל השוחט והמקבל לאכול דבר שדרכו לאכול כו'.** אלמא מאכילת [טו] מזבח לאדם לאו מחשבה היא: **הא מני.** הך סיפא דאיצטריך למיתני אין אכילה והקטרה מצטרפין רבי אליעזר היא: **לאכול דבר שאין דרכו לאכול.** [דהיינו] אימורין וחיסד עליו חוץ למקומו או חוץ לזמנו: **אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול.** הכי דוק מייה אכילה והקטרה אין מצטרפין לפגל [טו] הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול ואע"ג דחסיד נחלאין: **ומאי קמ"ל.** הך סיפא אי לאו למידק מייה הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול דומיא דלהקטיר מאי [י] קמשמע לן למה לי למתני אי לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול קא משמע לן כדקאמרת דמחשבת חלאין מצטרפת מרישא שמעת מינה: **ואי לאכול ולהקטיר.** כלומר ואי היא גופה קא אתא לאשמועי דאין אכילה והקטרה מצטרפת [יא] ואלו לדיוקא [יב] דילה אתאי: **מדיוקא דרישא שמע מינה.** דקתני לאכול דבר שדרכו לאכול הויא [יג] מחשבה אבל לאכול דבר שאין דרכו לאכול לא הוי מחשבה ש"מ דאם חיסד לאכול חלי זית בשר וחלי זית אימורים [יד] לא מצטרפי וכל שכן לאכול חלי זית בשר ולהקטיר חלי זית אימורין דלא מצטרפי [טו]: **השתא ומה לאכול ולאכול לא מצטרפי.** בשר ואימורים לאכול ולהקטיר מיבעיא: [טז] **הכא.** כי חיסד לאכול אימורים הוא דלא מצטרף בהדי אכילת בשר משום דלאו כי אורחיה קמחסד אבל לאכול בשר ולהקטיר אימורין דבהאי כי אורחיה קמחסד כו' קמ"ל:

הדרן עלך כל הזבחים שקבלו דמן

כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה. כדיליף בגמ' [לב.]: **ובטמאים.** בטמא שרץ קאמר שאינו מטמא כלי דלאו אב הטומאה הוא או בטמא מת וכגון שבדק קרומית של קנה [מ] ושחט בה אבל בסכין לא שהוא מטמא את הסכין והסכין מטמא את [מא] הבשר וכגון דעביד סכין אריכא ושחיט: **לפיכך הן פוסלין.** את הקרבן במחשבה אם שחטוהו [מב] במחשבה הואיל וראויין לעבודה זו מחשבתן מחשבה: וכולן

עין משפט נר מצוה

קל אב מיי' פרק י"ד מהלכות פסח"מ הלכה י':

א ג מיי' פ"ח מ"ב הל"ח ו"ט מהלכות ביאת מקדש הל' ו ופרק ה' מהלכות מעה"ק הלכה ח:

ב ד מיי' פרק י"ד מהלכות פסח"מ הלכה ב:

מוסף רש"י

אכילת פרס. אלי ככר שנטעו בו חכמים את השיעור שהוא כזיתו מזון שתי סעודות וחצי מזון סעודה אחת (ברכות מא:). פרס הוא אלי ככר שנטעו בו שיעור מתומים שהוא מזון שתי סעודות וחצי לבית המנוגע לטמא בגדים אם יטהה בו כדי אכילתו שנתנה תורה שיעור שהייתו כדי סעודה לכתיב (ויקרא יד) והאוכל בבית יכבס את בגדיו והאכל לעשה משתי אלי ככר של שמונה ביצים הוא סעודה (פסחים מד.). פרס לשון פרוסה (ערובין ד.) **את שדרכו לאכול אין שאין דרכו לא.** דלא הויא מחשבה אם חיסד לאכול אלו אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול. כגון כאלי זית בתוך כאלי זית למחר מצטרפין לפסול (מנחות יב:): הדרן עלך כל הזבחים שקבלו דמן כל הפסולין. לעבודה, כגון זר וחוץ וטמא ובעל מום וכיוצא בהן: ששחטו. קרבן (חולין ב.):

שיטה מקובצת

תוד"ה הא לאכול ולאכול כו' מצטרף, וא"ת בו' וי"ל דבגמ' הוא כיון שיש לדקדק כל הני רבותות אית ליה לדייקינן כל [מה] דאפשר לדייק, דאם לא בא כי אם לדקדק הא ביתר מכדי אכילת פרס מצטרף ליתני לאכול בשני בני אדם דלא מצטרף וכ"ש לאכול ולהקטיר, וכן אם לא בא כי אם לדקדק הא בשני בני אדם מצטרף ליתני לאכול באדם אחד ביותר מכדי אכילת פרס דלא מצטרף וכ"ש אכילה והקטרה (מהר"פ ז"ל): הדרן עלך כל הזבחים שקבלו דמן תוד"ה ובטמאים כו' והיאך יתכן שתהא סכין ארוכה כל כך. וי"ל דמיירי בטמא מת שנטמא בפנים ומותר מן התורה ליכנס במקדש לויה ואפילו מת עצמו בדכתיב (במדבר יג. יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו ולכשיגיע (פוסה דף כ:) עמו במתלמוד, וכיון שאינו אסור אלא מדרבנן לא גזור, וכ"ש בטומאה שאירעה בפנים לגיכא איסור שהייה. אז שמא מיירי בהיתר הבמות (לשון מהר"פ ז"ל):

מסורת הש"ס

א) מנחות יב: כל הסוגיא, ב) [נעיל כח.], ג) [שם] לקמן לב., ד) חולין ב:, ה) ברכות לא יבמות לג (ירושי שבת פ"ב ה"ה, יומא פ"ב ה"א), ו) נעיל כו:, ז) כריתות יג., ח) חולין ב ע"ש, ט) צ"ק מ"ז, י) לעיל כט, כ) [מדות פ"ג מ"ה]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומעמאים וכו' אם הבשר הס"ד ואח"כ מ"ה ובלבד שלא יהיו טמאים נוגעין בבשר וכנון דעביד סכין: (ב) ד"ה לפיכך וכו' שחטוהו בחוץ לזמנו והרץ למקומו דהואיל ולאוין:

שינויי נוסחאות

א) ולאכול דומיא דלאכול ולהקטיר (כי"צ, ובע"ז בש"מ). ועי' גי' רש"י וכע"ז בכ"מ. ועי' ל"ק דמנאלר גי' רש"י: ב) לאכול דבר שדרכו כל"ל (ש"מ): ג) בכ"ל נוסף מאן תנא וכ"ה במנחות: ד) ומאי קמ"ל אי לאכול ולאכול דבר כו' כל"ל (*ח"נ. וכ"ה בבתה"י ובתוס'. וכ"מ מרש"י): ה) למחר וכחציי זית למחר פיגול אי וכו' (*ש"מ וכ"ה במנחות). ג"ל ג"ג התיבות שבסוגריים (גליון): ו) מיבת ובטמאים ליתא במקצעות בדפו"י וכמ"ץ, ועיין תו"ט וכמ"ש: ז) ה"ג הא לאכול כו' (*ש"מ): ח) בש"מ נוסף אדם למזבח ומאכילת: ט) לפגל אבל אכילה ואכילה מצטרפין לפגל ואע"ג כל"ל (ש"מ, וכ"ה בכתה"י) ול"ק גרים מצטרפין לפסול הא וכו' מצטרפין לפגל ואע"ג: י) תיבות מאי קמשמע לן נמחק (ש"מ): יא) ל"ל מצטרפות (שמכ"י): יב) ל"ל אדייקא (צ"ק): יג) הוא דהוי כל"ל (צ"ק): יד) אימורים למחר (*ש"מ): טו) מצטרפי דהשתא ומה כו' כל"ל והל"ל (ש"מ, כי"ר): טז) מה"ד לאכול ולהקטיר אצטריך. פי' לעולם לגופיה ורבנן היא דאמרן ואע"ג דמדוקיא שמעינן לה איצטריך סד"א התם כי וכו' כל"ל והל"ל (ש"מ): יז) מצטרף (ש"מ): יח) נר' דלא היה בגירסתם דיחויא דגמ' דילמא בהיסק גדול, וכן ילדד הכ"מ פ"ד מהל' פסק"מ ה"ו בדעת הרמב"ם (חד"א סס"ד): יט) דבר שדרכו כל"ל (ש"מ): כ) יש לוסיף דמפרש (ש"מ). אי מדקאמר (הגרי"ב): כא) ומכאן (ד"ו ש"מ): כב) שכתוב (ד"ו): כג) שחיטתו (ד"ו): כד) אומר מדעתו (ב"ש): כה) אתי (ד"ו): כו) דאפילו (ש"מ): כז) טבילה איבעיא לן בפרק אמר להם הממונה אי יכול לשחוט בסכין ארוכה אי לא דלמא אתי לאמשוכי וי"ל דבטהור וכו' כל"ל (ש"מ): כח) איסורא דאורייתא (ש"מ): כט) וטמא הייאך שוחט במוקדשין דאע"ג כו' כל"ל (ש"מ): ל) מהר הבית נמחק, וכ"ל מעזרת נשים עד עזרת ישראל התנן במסכת כלים החיל מקודש ממנו שאין גרים וכו' (כי"ר.ב): לא) ל"ל ממנו (ש"מ): לב) ואפילו אי לוקי להאי סוגיא בטמא וכו' כל"ל (צ"ק) ל"ל ואפילו הוי האי טמא בטבול יום והלא עזרת נשים ארוכה וכו' (ש"מ):

מ) מנחות יב: כל הסוגיא, מא) [נעיל כח.], מב) [שם] לקמן לב., מג) ברכות לא יבמות לג (ירושי שבת פ"ב ה"ה, יומא פ"ב ה"א), מד) [מדות פ"ג מ"ה]

וכולן. הפסולין: שקיבלו הדם. על מנת לאכול ולהקטיר ד) חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **אם יש דם הנפש.** עוד בבהמה יחזור הכשר ויקבל ויזרוק הכשר שאין מחשבתן של אלו פוסלתן בקבלה לפי שאין ראויין לה ואין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה דכתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז) בראוי להקרבה הכתוב מדבר: **יחזיר הכשר ויקבל.** לא מיפסיל בהכי ובפרק [ראשון] (דף יד:) שיינן ה) לה למאן דאית ליה הולכה שלא בדגל שמה הולכה למר ו) כדאית ליה ולאידך כדאית ליה: **נתנו.** הפסול על גבי הכבש או שלא כנגד היסוד כו': **יחזור הכשר ויקבל.** אי סבירא לן ז) ח) דפסול עושה שייריס אשמעינן האי תנא דשלא במקומו לאו כמקומו דמי לפיכך לא עשאן שייריס ואי סבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי והויא לה זריקה גמורה בחלב פסול אשמעינן דאין פסול עושה שייריס ט): **גמ'** ה"ג **ורמינהו ושחט שחיטה בזר בשרה.** מדלא כתיב ושחט הכהן: **וכי מאין באת.** לומר שצריכה כהונה והלא לא נאמר בה כהן: **והקריבו הכהנים.** ומדכתיב בקבלה כהונה ובשחיטה לא כתיב לימד על השחיטה שכשרה בזר: **מה סמיכה בטהורים.** כדמפרש לקמיה: **מדרבנן.** שמא יגעו בבשר: **מאי שנא סמיכה.** דבטהורים מלאורייתא: **דכתיב לפני ה'.** ושחט

וכולן שקיבלו את הדם חוץ לזמנו וחוץ למקומו אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל ג)ב)קיבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר ג)קיבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו ד)קיבל בכלי קדש ונתן לכלי חול יחזיר לכלי קדש ז)ה)נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר ט)ו)נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד נתן את הניתנין למטה למעלן ואת הניתנין למעלן למטה ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל: **גמ'** שחטו א) דיעבד אין לכתחלה לא ורמינהו ט) 1 ושחט שחיטה בזר כשרה שהשחיטה כשרה בזרים ובנשים ובעבדים ובטמאים ואפילו בקדשי קדשים או אינו אלא בכהנים אמרת וכי מאין באתה מכלל שנאמר 2 ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח יכול אף בשחיטה ת"ל 1 ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו ב) וגו' י) מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בכל אדם הוא הדין ח)דאפי' לכתחילה נמי ומשום דקא בעי למיתנא טמאים דלכתחילה לא גזירה שמא יגעו בבשר תנא ששחטו וטמא דיעבד שפיר דמי ורמינהו ט) 1 וסמך ושחט מה סמיכה בטהורים אף שחיטה בטהורים כ)מדרבנן ג) מ"ש סמיכה ·דכתיב לפני ה' שחיטה נמי דכתיב לפני ה' אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט סמיכה נמי אפשר דמעייל ידיה וסמיך קסבר ט)ביאה במקצת שמה ביאה רב חסדא מתני איפכא וסמך ושחט מה שחיטה בטהורין אף סמיכה בטהורין מאי שנא שחיטה דכתיב לפני ה'

המחוקק עליו לצאת כמו שמפרש רבינו תם משום דקשיא ליה דהתם אסר ליה לטבול יום ליכנס בעזרת נשים משום דסמוך למחנה [שכינה] ואמרינן נמי בגמ' [לב:] שחישבו דבריה ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לויה פירוש לא בכל מחנה לויה דמפתח הר הבית עד שער ניקנור מחנה לויה כדתנא בתוספתא ט) ובספרי ובפרק בתרא דמכילתין (דף קטו:) ובכלים (פ"א מ"ח) משמע דשרי בכולהו חוץ מעזרת נשים ואפי' טבול יום דזבין וזבות אלא במחנה לויה כגון עזרת נשים דסמוך למחנה שכינה קאמר ובמסכת מ) תמיד משמע דשרי בכל מחנה לויה גבי בית המוקד שזקני בית אב ישנים שם וקתני כשאירע קרי לאחד מהן הולך וטובל וחוזר לאחיו הכהנים עד שהעברים נפתחין והולך לו ואין לך סמוך למחנה שכינה יותר מבית המוקד שחליה בקודש וחליה בחול ט) ח) ובסוטה פרק היה נוטל (דף כ.) (הש) דקתני והם אומרים הוציאוה אלא תמצא העזרה ופריך עלה מהא דדרשינן דטמא מת מותר ליכנס במחנה לויה ואפי' מת עצמו כדכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחילתו ואי דרבנן אסור מאי קושיא ומתוך כך מחלק רבינו תם דלא גזור היכא דנטמא בעזרה ומורי מתרץ דבעזרת נשים החמירו יותר משאר מקומות אע"פ שמוכים ממש למחנה לויה מ) לפי שהוא מקום כניסה ויציאה לכל אדם יותר שדרך שם נכנסין לעזרת ישראל דרך שער ניקנור שהוא שער האיתון המשמש הכניסה והיציאה י) והא דפריך בסוטה על מה שאמר הוציאוה משום דקתני הוציאוה יא) תרי זימני דמשמע שהיו נצרכים להוציאה וממהרין מאד ואי לאו דאיכא איסורא לאוריתא לא היו

דוחקין כל כך למהר והא דאמר בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פא:) כהן המשמש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד אלא מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצעין את מוחו בגיזרין לאו דווקא חוץ לעזרת ישראל אלא אף חוץ לעזרת נשים וחוץ לחיל וכי ה"ג נמי הוי ההיא דסוטה דקתני אלא בטומאת העזרה יב) והיו זקוקין להוציאה אף חוץ לחיל לחר מפרש טעמא התם שמא תפרוס נדה ולא"ת וכיון דבטבול יום מותר בשאר יג) העזרה כדפרישית אמאי איצטריך לו למלורע בערב הפסח לדחות ט) עשה יגן בשאר הלכות ויכנס שם ידיו לבהונות וי"ל דלא אפשר משום דכתיב [ויקרא יד] פתח אהל מועד והיינו בשער נקור שהוא מכוון כנגדו ומיהו בקדשי קדשים לא אפשר ליה לטמא לשחוט בגידי העזרה [דשחיטתן] בצפון ולא משכחת פתח מכוון לגד הצפון כדמוכח בגמ' [לקמן לג.] למ"ד מרחק צפון דפריך וליעבד פשפש ומשני הכל בכתב ולפירוש רבינו תם נמי דמפרש דנטמא בעזרת נשים לא גזור מ"מ למ"ד מרחק צפון ושחיט יד) בסכין ארוכה עשרים ושתים אמה ואין לחוש בכך [הא דקאמר] מו) דשחיטה כשירה בדיעבד ושמא יגעו בבשר נקט משום קדשים קלים וה"ר אפריים אומר דשם ומשני הכל בכתב ולפירוש רבינו תם נמי דמפרש דנטמא בעזרת נשים לא גזור מ"מ למ"ד מרחק צפון ושחיט יד) בסכין ארוכה עשרים ושתים אמה ואין לחוש בכך [הא דקאמר] מו) דשחיטה כשירה בדיעבד ושמא יגעו בבשר נקט משום קדשים קלים וה"ר אפריים אומר דשם היה מפרש דמשכחת לה דשחיט טמא דרך גגין ועליות דלא נתקדשו ובסכין ארוכה למ"ד ביאה במקצת שמה ביאה שאין יכול להכניס שם ידו ומיהו התינח בקדשים קלים שיכול לתלות הבהמה ולשחטה אבל בקדשי קדשים לא אפשר דבעינן שחיטה על ירך דלאחר לעיל בפרק שני (דף כו.) אם לא נאמר דעביד בסכין ארוכה מן העליה והגג עד הרצפה ולהאי פירושא לא תקשי מו) לו מייניה ממלורע שיכנס ידיו לבהונות דרך גגין ועליות ולא איצטריך לדחות עשה דהיאלך יעלה לגגין יז) דרך הר הבית והחיל ט): **ת"ל והקריבו מקבלה ואילך מצות בהונה.** ואם תאמר מיפוק ליה מהיקשא דסמיכה ושחיטה דמה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים כדדרים ר"ש ברים הקומץ רבה (מנחות יט.) וי"ל דאי לאו דרשא דהכא הוה ממעטינן שחיטה מדכתיב תשמרו את כהונתכם דמשמע אפי' שחיטה בכלל ואע"ג דאיצטריך לן לעיל בפ"ק (דף יג.) והקריבו בני אהרן הכהנים לגז"ש שתהא בכהן כשר ובכלי שרת מ"מ דרים מייניה שפיר מקבלה ואילך מצות כהונה: **מאי שנא סמיכה דבטהורים דכתיב לפני ה'.** פי' בקונטרס דהיינו מדכתיב ושחט את בן הבקר לפני ה' וכיון דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה אין סמיכה אין שחיטה ומבחוץ ושחיטה מבפנים אלא אף הסמיכה מבפנים ואין טמא נכנס לעזרה והקשה הרב רבי יעקב דאורליינ"ש דבפ' בתרא (דף קיט:) משמע דכתיב בסמיכה גופה לפני ה' דקאמר דאין סמיכה בבמה משום דכתיב לפני ה' ואי לא כתב בה לפני ה' אלא מקרא דשחיטה הא שחיטה גופה יש בבמה והתם פירש בקונטרס דהיינו קרא דכתיב בפר כהן משיח כ) לפני ה' וסמך כ) ומיהו לקמן בשמעתין (דף לג.) משמע כפירוש הקונטר' דהכא דפריך למאן דאמר תיכף לסמיכה שחיטה לאו דאורייתא מדתניא וסמך ושחט מה סמיכה בטהורים אף שחיטה בטהורים ואי אמרת לאו דאורייתא בטמאין נמי משכחת לה משמע בהדיא דלא יהא לפני ה' אלא משום תיכף ולריך לדחוק דהוא דלקמן דפ' בתרא ומיהו יש לישב דהיא דלקמן בשמעתין משום דהיא יח) סוגיא כמאן דאמר ביאה במקצת שמה ביאה אי משום לפני ה' אפשר דמעייל ידיה וסמיך אבל אי אמרת תיכף לסמיכה שחיטה לא אפשר דמרחק יט) לפון מיהו וסמך ושחט דכתיב גבי עולה דטעונה לפון דרש בתורת הכהנים בפרשה ויקרא מה סמיכה בטהורים אף שחיטה בטהורים ובהדיא דרש התם מקרא דלעיל דכתיב יקריב אותו לרצונו לפני ה' וסמך כ) מדכתיב ממש וסמך אבל לפני ה' דרש לפני ה' כא) ולא כפי' הקונטרס דפרק בתרא דדרש לה מקרא אחרינא דפר כהן משיח תדע דמפר כהן משיח היכי מצי למילף שאר סמיכות לפני ה' כב) שאני התם דקדושה חמורה היא מעתה אי לאו דאיכא איסורא לאוריתא לא היו

ולא בבמה: כא) ה' וסמך (שמב"י): **כב)** דלמא שאני התם דקדושה דחטאות הפנימיות חמורה היא (שמב"י): **כג)** כ"ל בפרק כל הזמיחים שקבלו דמן, ועי"ש דף כו ע"ב תד"ה הכא: **כד)** עי' תוס' דף כו ע"ב ד"ה הכ"ע (גליון):

ליקוטים

שהשחיטה בשרה בזרים ובנשים כו'. אכן באמת משלשה מקומות במקרא עלה בידינו שבוראי היו מקפידין בשחיטה והפשטה שיהו נעשין ע"י כהנים או לוים. כי כתוב בחנוך הבית דחזקיהו רק הכהנים היו למעט ולא יכלו להפשיט וגו' ויחזקום אחיהם הלוים. ובפסח חזקיהו כתוב [בענין שחיטת פסח] והלוים על שחיטת הפסחים. וכן בפסח דיאשיהו והלוים מפשיטים. וכן מפורש בכתוב לעתיד כי אם הלוים וגו' ומשרתים את הבית המה ישחטו וגו'. הרי כי לא דבר ריק הוא ודאי, והיינו כמו דבימי עלי הוו מהדרי אפילו בתר כהן ולא טעו בהכי ואטו עד דאתא שמואל לא הוו ידעי דשחיטה בזר כשרה, אלא משום דלכתחילה פשיטא דאיכא קפידא, ואינהו סברי דמצוה לאהדורי אכהנים אע"ג דליתניהו הכא, ואורי להו שמואל דשעת הדחק כדיבאר דמי כה"ג דמה"ת בזר כשרה, שהויי מצוה לא משתיגן. והארכתי בזה עוד בכ"מ, עיין רפ"ב דזבחים ובהגהותי לרא"ש ריש חולין ובתשובה כ"י (לחם שמים ליעב"ץ ז"ל. רפ"ד דקידושין):

והקריבו הכהנים וגו' מקבלה ואילך מצות כהונה. פירש"י דיקשא דסמיכה לשחיטה כדדרים ר"ש בפ' הקומץ רבה (מנחות יט.), וי"ל דאי לאו דרשא דהכא הוה ממעטינן שחיטה [דהוי] נמי בכלל כהונה מדכתיב כהונתכם. ואף על גב דאיצטריך בפ"ק (דף יג.) והקריבו בני אהרן הכהנים לגז"ש שתהא בכהן כשר ובכלי שרת מ"מ דרים נמי מקבלה ואילך מצות כהונה (מהר"פ):

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פרק י"ד מהלכות פסה"מ הלכה ב ופרק ג שם הלכה י:
ד ב מיי' פ"ל מהלכות פסה"מ הלכה מ:
ה ג ד מיי' פ"ל מהל' פסה"מ הלכ"ד ופי"ל שם הלכה ב:
ו ה מיי' שם פ"ל הלכה סה:
ז ו מיי' פ"ב שם הלכה י:
ז מיי' פ"ט מהלכות מעשה מקדש הלכה ו ופרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ל:
ח ח מיי' פ"ל מהלכות פסה"מ הלכה ג:
ט ט מיי' פרק ג מהלכות מעה"ק הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו: וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א, ד-ה
2. וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֶּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: במדבר יח, ז

מוסף רש"י

אם יש דם הנפש. עוד בקונאר בהמה: יחזור הכשר ויקבל. מן הדם ויתן שלא במחשבה וכשר, דמחשבה דמחייב עלה קמא לא מיפסל, דכיון דאינו דאתי לעבודה אין מחשבתו מחשבה (לעיל כו:) **יחזיר לכשר.** שנתנו לו, ומשמעינן כה תרתי, חדא דלא מיפסל במאי דאפסקיה פסול, ומשמעינן דהולכה זו שעשה הכשר שלא כדגל, שהשיבו לפסול שהיה עומד בלא המזבח, לא נעשית בהכשר ולא שמה הולכה, דקתני יחזירנה למי שנתנה לו, ואי הולכה שלא כדגל שמה הולכה אמאי יחזירנה לאחור, יצא כשר ויטלנה מידו בלא המזבח וזה לא יזרקנה לו יזרקנה לו, אלא דמעשה אלעזר בעלמא עביד (לעיל יד:): **ואספו כשר.** הואיל ונתקבל בכלי: (לעיל טו.) **נתנו.** לתתן דמיו: **על גבי הכבש.** שלינו מקום מתן דמיס, אי במזבח שלא כנגד היסוד. ולפיכן לקנן דעולה טעונה מתן דמיס כנגד היסוד שהיא יסוד המזבח למטה ממתן דמה, למעוטי קרן מזרחית דרומית דלא הוה לה יסוד כדלמריגן בחיטו מקומן: **למטה.** ממוט הסיקרא (לעיל כו.) **וכי מאין באתה.** ליתנא דמתני' הוא, וכי מאין באתה. לומר דסמוכה, שמקקה להביא מקרא לתכריחה: מכלל שנאמר כו'. ומתוך אומו כלל הייתי בא לפסול: **ת"ל ושחט כו'.** ומדכתיב כהן בקבלה ובשחיטה לא כתיב, מכלל דזאטה לא מצעלים קמי, ומסך ידו ושחט, לימד על השחיטה שכשרה בזר (זומא כג.). וה"ל לאלמר פסולין (חולין ב:) **והקריבו מקבלה ואילך מצות כהונה.** דלמר מר במסכת תגיגה (יח.), והקריבו זו קבלת הדם, לימד על הקבלה שטעונה כהונה (פסחים מד:):

שיטה מקובצת

אם יש דם הנפש כו'. הלי תנא לי פ"ל דפסול עושה שייריס ל"ל צריך לפרש דחוץ למקומו לאו כמקומו דמי ולכך יחזור הכשר ויקבל, ואי ס"ל כמקומו דמי (לעיל) צריך לפרש דפסול [לעיל] עושה שייריס. כך פ"ה. ותגב מורפיה לה דק, דמקל דאיתי ליה לאו כמקומו דמי לה קאי אפסול כלל כדמוכח לעיל (דף כו:) ומיהו ודאי (כמ"ד) [למ"ד] כמקומו דמי ע"כ אפסול קאי, ואי"ת מאי מיהנעי ליה לר"ל מר"י אי פסול עושה שייריס אי לא, והא אית לה לר"ל לעיל (דף כו.) כמקומו דמי ואי"כ אפשוט מהא דפסול אינו עושה שייריס, וי"ל דאיכא למימר משום דדוקא שנתנו למעלה [לו] למטה אבל אם נתנו בהכשירו לא יחזור הכשר ויקבל, ומיהו קשה דא"ל אפשוט דאפסול עושה שייריס מדנקט פסול [שנתן שלא בהכשירו] משמע משום פסול לחוד עושה שייריס, לכך ס"ל כדפי' לעיל בפרק קבלה [ב] דאי קאי אפסול היינו לטעמא דבהא מיהא כ"ע מודו דעושה שייריס הוא"ל ומכלה בלבור כלאיתא מעמלה [ד] (דף ה:):

ג א מיי' פרק י"ד מהלכות פסה"מ הלכה ב ופרק ג שם הלכה י:
ד ב מיי' פ"ל מהלכות פסה"מ הלכה מ:
ה ג ד מיי' פ"ל מהל' פסה"מ הלכ"ד ופי"ל שם הלכה ב:
ו ה מיי' שם פ"ל הלכה סה:
ז ו מיי' פ"ב שם הלכה י:
ז מיי' פ"ט מהלכות מעשה מקדש הלכה ו ופרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ל:
ח ח מיי' פ"ל מהלכות פסה"מ הלכה ג:
ט ט מיי' פרק ג מהלכות מעה"ק הלכה יא:

ורבי יוחנן אמר דבר תורה אפי' עשה אין בו. לפרושי ברייתא קאתי ולאו לאיפלוגי דר' יוחנן לאו תנא הוא כדמוכח בפ"ק דכתובות (דף ח.) גבי חתנים מן המנין ומשני [יא] רב תנא ופליג ואר' יוחנן לא משני הכי תדע דאי דאורייתא אם כן היה לנו לאסור מפתח הר הבית שכל זה מתנה לויה כדאיתא בסוף מכילתין (דף קנז:) ובהדיא תנן במס' כלים (פ"ל מ"ח) עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם אבל בהר הבית ובחיל מותר ותני נמי במסיק (דף כו.) דבא ויש לו אבל אחיו הכהנים ומיהו מתוך פירכות הללו מיתרצא פירכא קמייתא דאע"ג דר' יוחנן לאו תנא הוא דלמא סבר לה כמתני' דתמיד וכלים [יב] ולמאי דפירש בקונטר' טעמא דברייתא דאין טבול יום של טומאת קרי נכנס להר הבית משום דקסבר טבול יום דזב דמי ואמרינן פ' אלו דברים (פסחים סז:) זב וכל זב לרבות בעל קרי ור' יוחנן דאמר אפילו עשה אין בו משום דקסבר טבול יום דזב לאו כזב דמי אתי שפיר דפלוגתא דתנאי היא [יג] ואיכא למ"ד טבול יום דזב לאו כזב דמי ומיהו קשה דאי קסבר הא תנא טבול יום דזב כזב דמי אם כן איכא לאו דלא יטמאו את מחניהם ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ועוד קשה מדאמרינן פרק ג' מיינן (מיר דף מה.) טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כיפורים ואי טבול יום אסור למחנה [יד] לויה למה לי קרא לרבות במחנה שכינה ומיהו מצי למימר משום [טו] כרת אילטריך דאיירי ביה קרא שאין עונש כרת אלא מחומת העזרה ולפנים ועוד קשה דאי טעמא דרבי יוחנן משום דקסבר דטבול יום דזב לאו כזב דמי והא רבא אית ליה הך דרבי יוחנן בפסחים פרק האשה (דף לג.) ושמעינן ליה לרבא בבכורות פרק שני (דף י.) דמחוסר כיפורים דזב כזב דמי [טז] אלא [יח] ודאי הא דאמר דטבול יום דזב כזב דמי לאו אלא לענין ביאת מקדש קאמר אלא לענין פסח הבא בטומאה לא [יט] יאכלו ממנו זבים וזבות כדפי' לעיל ברישא פרק שני (דף יז:) בשם ה"ר חיים ומיהו סוגיא דזיר (דף מה.) קשה למה שפי' דטבול יום שרי במחנה לויה דמשמע התם דאפי' נאמר דטבול יום דזב לאו כזב דמי אסור ליכנס למחנה לויה דקאמר התם מה אהל מועד מחוסר כיפורים לא עייל אף התם נמי במחנה לויה מחוסר כיפורים לא עייל ומקרא דרש התם דקתני התם בברייתא ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד לשער נקור אימתי הוא בא בזמן שבגד ועשה הערב שמש וגרלה דלוותא בטבול יום דזב שלא [כא] לאיות שהוא טבול יום ומחוסר כיפורים דאיכא תרתי קאסר במחנה לויה וכי מסיק התם אלא אמר אביי טבול יום דזב לאו כזב דמי ואפי' הכי כיון דמחוסר כיפורים לא עייל כלומר דאיכא תרתי ולאו מלשון בא] זבח דרש דאם כן גבי זיר כתיב יביא שתי תורים וגו' הוה לן למידרש הכי כדאמר התם אבל טבול יום דזב בעל שתי רואות ובעל קרי שרי דלאו מחוסר כפרה והא דאמר הכא כשראה קרי בו ביום וטבל דנכנס אע"פ שהוא טבול יום וגם מחוסר כיפורים אין אלו שני הדברים על טומאה אחת אלא טבול יום משום קרי [כב] ומחוסר כפרה משום לרעבון ולפי' הקונטרס ניחא דנקט בברייתא וראה קרי ולא טמא שרץ ונגילה דטמא שרץ ואפילו טמא מת נכנסין להר הבית כדדרשינן בפסחים פ' אלו דברים (דף סז.) ובסוטה פרק היה טוטל (דף כ:) ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחילתא אבל לפי מה שפירשתי דרבי יוחנן לא פליג אברייתא [כג] ולא אסור אלא מדרבנן כולהו טמאים נמי אסירי כדתנן בפ"ק דכלים [מ"ח] המיל מקודש הימנו שאין עובדי כוכבים וטמאי מתים נכנסין לשם וכל שכן בעזרת נשים כדתני התם שאין טבול יום נכנס לשם וכולהו [לא] טבול יום אפילו דטמאי מת דשרץ ונגילה [איירי] דאייר ביה לעיל וגרלה לפרש לדרבותא נקט וראה קרי אלא על גב דמשתלא חוץ לשתי מחנות התירו לו משום פסח: **שחידשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לויה.** וא"ת מנלן שחידשו מטבול יום אימא שחידשו ממת עצמו או מטומת מת ויש לומר דמשמע דלא חידשו אלא על אחר ואחר היינו עזרת נשים כדמוכח ביומא קמא (פרק מן) ואילו מת וטומת מת מצינו דאסורין אפילו בחיל [כד]: **א"ל מטונך.** פירוש ממשלך שבאת להכניס עלי אכניס עליך דאדרבה משם סייעתא לדברי [כה] דשאני מצורע ורואה קרי בו ביום משמע דווקא בו ביום דיש לרעת דאיתר לרעת ואיכא למימר מתוך שהותר לרעתו הותר לקרוביו אבל [כו] מאתמול לא ואי ביאה במקצת לא שמה ביאה אפי' מאתמול נמי והשתא אתי שפיר הא דאמר בפ"ק דיבמות (דף מ.) מי לא מודה עולה שאם ראה קרי בלא (שליבי) [שמיני] שאינו מכניס ידיו [לד] שלא יצא בשעה שהיא ראויה להביא קרבן מנא ליה דמודה עולה אלא מדנקט בו ביום דייק [לה] דטעמא דעולה משום דהוחיל והותר לרעתו הותר לקרוביו ובעינן זה יש לפרש מטונך דפ' הזרוע והלחיים (חולין דף קלב.) דקאמר התם עולה יהיב מתנתא אלמא דקסבר עולה כהן ואפילו כהנת [לו] והכתיב וכל מנחת כהן כליל תהיה ואמר ליה רבי מטונך אהרן ובניו כתובים בפרשה כלומר משם אכיל עליך

סמיכה נמי כתיב לפני ה' אפשר דמעייל ידיה וסמיך שחיטה נמי אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט הא מני שמעון התימני היא דתניא ושחט את בן הבקר לפני ה' [א] [ו]ולא השוחט לפני ה' שמעון התימני אומר מנין שיהיו ידיו של שוחט לפנים מן הנשחט ת"ל ושחט את בן הבקר לפני ה' שוחט [ב] את בן הבקר יהא לפני ה' [ג] אמר עולא אמר ריש לקיש [א]טמא שהכנים ידו לפנים לוקה שנאמר [1]בכל קדש לא תגע [ב] וגו' מקיש ביאה לנגיעה מה [ד] נגיעה במקצת שמה נגיעה [ה] אף [ו]ביאה [ה] במקצת שמה ביאה איתיביה רב הושעיא לעולא [ז]מצורע שחל שמיני שלו להיות בערב הפסח וראה קרי בו ביום וטבל אמרו חכמים אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס מוטב יבוא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת [ז]ורבי יוחנן אמר [ח] דבר תורה אפי' עשה אין בו שנאמר [2]ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית ה' לפני החצר החדשה מאי חצר החדשה [ו] אמר ר' יוחנן [ט] שחידשו בה דברים (הרבה) ואמרו [י]טבול יום אל יכנס למחנה לויה ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה היכי מעייל ידיה [יא] בבהונות אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא א"ל [יב] מטונך [יג] שאני מצורע הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו אמר רב יוסף קסבר עולא רובן זבים ונעשו טמאי מתים הואיל והותרו לטומאתן הותרו לזיבתן אמר ליה אביי מי דמי טומאה אישתראי זיבה לא אישתראי [יג] אמר ליה דלמא הכי קאמר מר רובן טמאי מתים ונעשו זבים הואיל והותרו לטומאתן הותרו לזיבתן אמר ליה אין [יד] ואכתי לא דמי מצורע היתירא הוא הואיל ואישתרי אישתרי טומאה דחויה היא להא אידחאי להא לא אידחאי אמר ליה רבא אדרבה איפכא מסתברא מצורע היתירא הוא להא אישתראי ולהא לא אישתראי טומאה דחויה הוא מה לי חד דחויא מה לי שתי דחיות

מחרוגה זיבה לאשונה עומדת במקומה ולא דמי למצורע דהתם איכא למימר מיגו דקמייתא לא הוי אסירא ליה בתרייתא לא חמירא לך מקמייתא שהרי טמא היה ומותר אבל הכא כי הוה זיבה גרידתא הוו אסירי דשתא לתיתוספא טומאה עלייהו אישתרו [טו] להו: **הואיל והותרו לטומאתן.** הקודמת אינן נאסרין ממנה האחרונה שהרי אף הראשונה טומאה של כרת היתה והיו מותרים היום: **היתירא הואי** [יז]. בהיתר גמור גזרה [יח] עליו תורה ביאה במקדש: טומאה

כן הבקר יהיה לפני ה': [יז][**מה] נגיעה.** סתם במקצת היא: **שחל שמיני שלו.** והיה לו היום ליכנס להר הבית לחלל שער נקור שלא נתקדש [יט] להכניס ידיו לבהונות: וראה קרי. ובעל קרי אין נכנס להר הבית כדאמרי' בחלו דברים (פסחים דף סז:): זב וכל זב לרבות בעל קרי שמשתלא חוץ לשתי מחנות כדאמרינן התם: **אע"פ שאין טבול יום אחר.** של טומאת קרי נכנס להר הבית דקסבר [כ] טבול יום דזב כזב דמי [כא]: זה נכנס. ומכניס ידיו לעזרה ליתן מדם האשם ומלוא השמן על בהונותיו כדי שיטהר לאכול פסחו לערב והוא ישלחנו לעזרה היום לשחוט ולזרוק עליו אבל הוא לא יכנס לעזרה (ושוחט בסכין ארוכה) [כב] דטבול יום שנכנס לעזרה בכרת כדאמרי' בהקומץ רבה (מנחות סז:): **מוטב יבוא עשה.** של פסח שיש בו כרת: **וידחה עשה.** דשילוח טמאים מהר הבית שאין בו כרת שאין עונש כרת אלא מצות עשה דשילוח: **אפי' עשה אין בו.** בהר הבית לגבי טבול יום דקסבר טבול יום דזב לאו כזב דמי [כג]: **נכח** [כד] **בחלר החדש** [כא]. הר הבית שחידשו בה בהלכותיה: **וידי ואידי עשה של כרת.** טבול יום לגבי עזרה בכרת הוא והא קא מעייל [כב] לעזרה שהרי אי אפשר להוציא דם האשם לחלל השער דמיפסל ביוצא: **מטונך.** ממשלך שבאתה [כג] עלי להכניס אכניס עליך. ממצורע השיבות שגזירת הכתוב היא אלא שהותרה לו ביאה במקצת שהרי מחוסר כיפורים הוא והוא מכניס ידיו לבהונות: **הואיל והותרה.** ביאה מקצת [כד] לצרעתו: **הותרה.** אף לטבול יום של קרי שלו: **אמר רב יוסף.** שמע מינה מדעולא דאמר הואיל ואישתרי אישתרי להא אישתרי להא: **רובן.** של זיבור זבין בפסח ולא נדחית טומאת זיבה אצלן [כה] ונעשו טמאי מתים בו ביום הואיל והותרו לטומאת המת שנדחה אצלן הותרו לזיבתן [כו]: **טומאה אישתרלי.** שבאה

מסורת הש"ס

(א) תו"כ ויקרא נדבה פרש"ד ה"ג. (ב) [יומא לא.]. (ג) פסחים לב. יבמות ז:. (ד) פסחים ויבמות שם ע"ש הוריות ה: ע"ש. (ה) עיין ירושי' עירובין פ"ה ה"א. (ו) כלים פ"ל מ"מ. (ז) [כ"ס ד. חולין קלב.]. (ח) עיין לקמן לג.. (ט) פסחים פה:. (י) נזיר מד:. (כ) פסחים סז.. (ל) כלים שם:

הגהות הב"ח

(א) נב' יליה בבהונות: (ב) שם זיבה לא אישתראי אלמא כל"ל ותיבות אמר ליה אין אמר ליה ואכתי:

שינויי נוסחאות

א) יש להוסיף בן הבקר לפני ה' (ש"מ): ב) ס"ל שיהא שוחט ובן הבקר לפני ה' (ש"מ): ג) תגע ואל המקדש לא תבא וגו' (ש"מ): ד) כב"ל מה נגיעה במקצת אף ביאה במקצת איתיביה כו'. והשלר נמתק: ה) בפסחים וביומא הגירסא ואמר רבי יוחנן. [ועי' תוס']: ו) מיהת אמר רבי יוחנן נמתקות (ש"מ וכתה"י), ובדפו"י מיהת אמר רבי, וכ"כ גיר' התורי"ד בגזיר מ"ב ל' וכ"ג הגה"י בביומא ז ע"ב [ולגבי זז מ"ל דהוי פלוגתא דתנאי, עי' תוס']: ז) בכל לפרי"י הגירסא סתם נגיעה במקצת היא. והס"ד ומה"ד שחל וכו': ח) בגליון והוא הדין לטבול יום דקרי (ש"מ): ט) בש"מ ובכ"ה מ"ז, ועי' ל"ק המקיים גיר' הספרים: י) ל"ל לפני החצר (גליון): יא) מיהת החדשה ליתא בכי"פ. ולפ"ז נר' לאחר מיהת הר הבית הס"ל ומה"ד שחידשו בה. בהלכותיה: יב) מעייל ידיה לעזרה כל"ל (ש"מ): יג) שבאת להכביד עלי, כל"ל (ש"מ, כתה"י): יד) במקצת (*ש"מ): טו) ל"ל אף לזיבתן (ש"מ): טז) בד"ו אישתרי [ופירושו בל' המיים]. ובגליון מיקן דל"ל לא אישתרי: יז) ד"ו ג' הוא: יח) ל"ל התירה (ש"מ), וא"ל התירה לו (דק"ס): יט) ל"ל המשני (ב"ש): כ) בש"מ נוסף אבל דוחק הוא לומר דפליגא הך ברייתא אמתניתין דתמיד וכלים: כא) בש"מ נוסף וקיימא לן כמ"ד לאו כזב דמי ומיהת לאו להלכן נמתק (ש"מ): כב) ל"ל במחנה (ש"מ): כג) ל"ל דמשום דרישא (ש"מ): כד) בש"מ נוסף וה"ש טבול יום: כה) מיהת אלא נמתק ול"ל ודאי הא דאמר מחוסר כיפורים דזב כזב דמי כו' (ברכת ראש עמ"ס נזיר מה ע"א לתד"ה ואי, ועש"ב): כו) ל"ל דלא (ב"ש, צ"ק): כז) ל"ל בעל שלש (ש"מ, צ"ק): כח) מלשון ובא דרישא כל"ל (ש"מ, יעב"ץ). ובל"ק מקיים הגירסא שלפנינו ע"ש: כט) קריו (ב"ש, צ"ק): ל) ס"ל אברייתא אלא קמפרש אליבא דברייתא דאפילו עשה אין בו ומדרבנן מיירי בולהו וכו' (ש"מ): לא) ובכולהו טבולי יום קאמר אפילו (ש"מ). וגיר' ל"ק ובולהו טמאים איירי אפילו דטמאי מת ושרץ: לב) לדברי דביאה במקצת שמה ביאה דדוקא משום דהואיל דהותר לצרעתו הותר לקרוביו. וא"ת מנא ליה האי דיוקא וי"ל מדתתני וראה קרי וכו' כל"ל (ש"מ), [ונס"מ ד' וילנא מסיים לשון מהר"פ, אמנם בכמ"א ליתא כמ"ש לקמן]: לג) אבל בלילה או מאתמול כל"ל (ש"מ): לד) ידיו לבהונות (ש"מ): לה) דייק עולא דטעמא משום כל"ל (ש"מ): לו) כהנת איתיביה רבה לעולא מנחת כהנת נאכלת מנחת כהן אינה נאכלת ואי אמרת כהן ואפילו כהנת והכתיב כו' (גמ' חולין שם): לז) נדל"ל אלמא טבו"י דבעל קרי לאו כבעל קרי דמי דאי כבעל קרי כו'. לו לדמיין לגרוס אלמא טבו"י דזב לאו כזב דמי כו'. ולכמ"ש בסה"ל משום דלאו כזב דמי.

מסורת הש"ס

(ה) נב' יליה בהונות: (ו) שם אמר ליה אין אמר ליה ואכתי:

מוסף רש"י

מצורע. שטבל והעריב שמשו בשביעי, ונכנס בשמיני למחנה לויה לשער נקור שלא נתקדש בקדושת עזרה, כדכתיב בקרא (ויקרא יד) והעמיד הכהן המטהר את האדם המיטהר ואותם לפני ה' וגו', ובעזרה עצמה לא היה נכנס אלא מכניס ידיו לבהונות, לפי שאין מחוסר כפורים נכנס לה, כדאמרינן (מכות ח:) טמא יהיה לרבות טבול יום, עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים שאם נכנסו למקדש חייבים כרת (פסחים צב.) שמיני שלו. שהוא יום הבאת קרבנותיו (יבמות ז:) וראה קרי. ונדמה מטמאה ליה (פסחים שם). להכי נקט קרי ולא טומאת שרץ ונגלה, דטומת שרץ ואפילו טומת מת נכנסין להר הבית כדמפרש בתלו דברים (פסחים סז.), שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו, ושערי נקור לא נתקדשו בקדושת עזרה כדאמרינן בכילד גולין (שם סב:) והרי הן כהר הבית ויכול טומת מת ליכנס לשם, אבל בעל קרי מטמאה חוץ לשני מחנות כזב (יבמות שם) וטבל. לקרויו דלעלעמו טבל מאתמול: אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס. שטבול יום אחר דקרי אינו נכנס לכמיב (דברים כג) כי יהיה בך איש וגו' וכבר השמש יבא אל תוך המחנה (פסחים שם). דכל טבול יום הרי הוא בטומאתה עדיין לתרומה ולקדשים ולמקדש: יבא עשה שיש בו כרת. דאם לא יכנס יהיו נכרתות לא יטהר לאכול פסחו לערב: וידחה עשה. דוחשלמו מן המחנה: שאין בו כרת. שאין עונש כרת אלא על ביאת עזרה, וזה לא יכנס לעזרה אלא לשערי נקור שלא נתקדשו, וכיון דהיו לבהונות ויטהר מלרעתו ויאכל פסחו לעזרה לשחוט, ולערב יערב שמשו ויטהר מקרויו (יבמות ז:) ור' יוחנן אמר. עשה שאין בו כרת דקאמר תנא דברייתא לאו דוקא: אפילו עשה אין בו. עשה שאין בו כרת דקאמר תנא דברייתא, לאו דוקא, דאפילו עשה אין בו בטבול יום כמתנה לויה אלא דרבנן, וקרא דכתיב שהשמש במחנה שכינה קאמר (פסחים שם) ויעמד יהושפט. אותו היום עמהם ישראל מטומאתה שביאיהם, בדברי הימים (יבמות ז:) חצר החדשה. הר הבית, וקרי לה חדשה מפני חידוש שחידשו והוסיפו על קדושתו בו ביום ואמרו טבול יום לא יכנס לה, והכי גמיר ר' יוחנן מרבייה דדבר זה (תוספות) [חידשו] וגבי פסח לא הצמידו דברים לאיסור דבטבול קרי מלבוא אלא התיריהו ליכנס ולטרב שלא יחמה עשה (פסחים שם): **אידי ואידי עשה כרת.** דקיימא לן במנחות בהקומץ רבה (מז:) מחוסר כפורים שנכנס למקדש עשה כרת, ואל"ל טבול יום ושאר כל הטמאים (יבמות שם): **מטונך.** הגעתיך (חולין קלב.) **הואיל והותרה לצרעתו.** הואיל והותרה לו אותה ביאת מקדש לצרעתו אל"ש עשה כרת משום מחוסר כפורים והתירו הכתוב דכתיב לפני ה', ותורה לו לא לקרויו (פסחים שם וכש"י יבמות שם). אלמא הואיל ואישתרי מד איסורא אישתרי מי לידך דהוי בביה (יבמות שם):

שיטה מקובצת

מוטב יבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת. פרש"י שאין עונש כרת אלא מן התוספה ולפנים. משמע (הכי) [הכא] דטבול יום דקרי כקרי דמי, וקשה טובא מדא לאיך פליג ר' יוחנן על הא דבריש, [ועוד קשה ממתני' דתמיד] (פ"ש מ"ה) דתני אירע קרי לאיזה מהם הכהנים במחוסרת כפורים, ומדוהם בית המטקד היתה מליה בקדש ולפניה בחול, אלמא בעל קרי דזב כזב דמי דלא כזב דמי [לז] דיקא יכול ליטב אבל אחיו, לכך נראה דר' יוחנן אמר לפרושי הבריתא.

ועתה ניתא האי דתמיד דכיון דלאיה אלא טומאה דרבנן לא אסור אלא מדרבנן מדנקט בו ביום דייק [לח] דטעמא דעולא משום דהואיל והותר לצרעתו הותר לקרוביו, ואי טבול יום אסור במחנה לויה למה צריך לרבות טבול יום במחנה שכינה. [ולאפוקי לומר] דאיתעבר משום כרת אלא מחומת עזרה ולפנים. מיהו קשה אי טבול יום דזב כזב דמי א"כ לאו אם לא יטמאו את מחניהם כמו טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים, ואי טבול יום אסור במחנה לויה אלא דאיכא תרתי ליה דהואיל והותר לצרעתו הותר לקרוביו ובעינן זה יש לפרש מטונך דפ' הזרוע והלחיים (חולין דף קלב.) דקאמר התם עולה יהיב מתנתא אלמא דקסבר עולה כהן ואפילו כהנת [לט] והכתיב וכל מנחת כהן כליל תהיה ואמר ליה רבי מטונך אהרן ובניו כתובים בפרשה כלומר משם אכיל עליך שהקשו בתוספות, ועוד מאי קאמר (רבא) [מטונך] יבא עשה שיש בו כרת, דיפוק ליה הואיל והותר לצרעתו הותר נמי לקרוביו, אלא ס"ל מיגו עשה נמוד ורבי יוחנן מפרש הכריתא כדפי' לעיל, ויבא עשה כרת לא יטמאו דבריהם במקום כרת. ע"כ:

[**טומאה**] **דחויה היא.** כלומר בקושי נדחית אצלה [ג] דיחוי בעלמא על ידי נשיאות עון שהצין מרלה ולא בהיתר גמור [ד] לטומאת מת לידחי ולא לטומאת זיבה: **דתרוייהו.** אביי ורבא סבירא להו שהיא בצבור ונ"מ [ה] למיהוי [ו] מאן דאמר בפ"ק דיומא (דף ו:) דאמר הותרה היא בגיעור יחיד במקום אחר ביאה.

יז א מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה יב:
יח ב מיי' שם הלכה יג:

מוסף רש"י

תני ברדלא. שם מכס: מדאיתקש קודש למקדש. כהאי קרא בכל קדש לא תגע ולא המקדש לא תגע, ודרשינן לקמן מה מקדש יש באהרתו נטילת נשמה, שהנא אל המקדש טמא בכרת, אף אזהרת קדש דבר שיש בו נטילת נשמה והייני אכילה שענוש עליה כרת, דאילו בנגיעה ליכא כרת: תניא בוותיה דר"ל. דליף אזהרה לטמא שאכל את הקדש מבכל קדש לא תגע (מכות יד:):

ליקוטים

בק' ברוד"א ונלאו כל חכמי לב ליישב. צבי אשכנזי ס"ט. (מכס מדרשא) ונראה לתרץ דהנה שם בש"ס דזבחים דף כ' ע"א ובש"ס דיומא דף לו ע"א פליגי תנאי, דיבר"י ס"ל דלא הוכשר לשחיטה רק נגד המזבח ור"א בר"ש ס"ל דאף בין האולם ולמזבח וכו' ורבי ס"ל דכל עזרה כולה כשרה לשחיטה ע"ש. והנה לכאורה קשה על ר"ד דלמה מוקי ליה להאי דתיקף לסמיכה וכו' כרבי ולא כר"א בר"ש, דהא לדידיה נמי לא מצי לאשכוחי תיקף לסמיכה וכו' דהא מן המזבח לצד מזרח פסול לדידיה לשחיטה ואדרבה טפי ניחא לן לאוקמי כר"א בר"ש דסתים לן תנא דתמני' כוותיה דפרו היה עומד בין האולם ולמזבח וכו', וי"ל דלכאורה י"ל דלר"א בר"ש דס"ל בין האולם ולמזבח כשר לשחיטה וס"ל דכ"ז קרוי צפונה לפני ה' א"כ איך כתיב בקרא על האי דרשחט צפונה וסמך דמניה ילפינן דאפילו שם כשר לשחיטה דמקיש סמיכה לשחיטה, דהא מצינן לאשכוחי דלפעמים לא היה אפשר לסמוך שם דהיינו אם היה עומד אצל האולם ובין האולם ולמזבח היה רחוק כ"ב אמה ושם לא היה יכול ישראל לכנוס וחייב מיתה ע"ז אף שהיה סומך לצד מערב בסוף המזבח, מ"מ היה רחוק שם למקום שחיטה כ"ב אמה ולא היה תיקף לסמיכה שחיטה ואיך כתיב בקרא בשחיטה יהיה לפני ה' היינו אף אצל האולם דכ"ז קרוי צפונה לפני ה' לדידיה ואעפ"כ וסמך, הא בזה לא מצי לאשכוחי לסמיכה כלל, אלא ע"כ דס"ל דכ"ב לא הוי הפסק וא"כ היה יכול לעמוד בקצה המזבח ואעפ"כ לא הוי הפסק ולפ"ז ניחא דודאי המקשן לא אסיק אדעתיה לאוקמי כרב"י משום דהיה סובר דהלכה כר"א בר"ש דכיון דלא היה יכול לכנוס לחלל העזרה והיה צריך להוליכו לחלל השער וא"כ היה קצת יותר מכ"ב אמה ומצינן למימר דזה מקרי הפסק לדידיה משא"כ למ"ד לא שמיה ביאה א"כ היה יכול לעייל ידיה לסמוך אף דעדיין היה רחוק כ"ב אמה הוה אמרינן לר"א בר"ש מוכח דכ"ב אמה לא מקרי הפסק והיה ס"ל דאתיא כראב"ש. ולזה משני ה"מ ריב"י הוא ולדידיה שפיר מצינו למימר דכ"ב אמה מקרי הפסק ודו"ק היטב. ועי"ל בדרך הקיצור והפשוט דלק"מ דודאי במקום (אחד) [אחר] דהיינו בחדר אחר, אפילו בפחות מכ"ב אמה מיקרי הפסק, והשתא הא דקאמר התם גבי מצורע דלא הוי תיקף

לסמיכה שחיטה משום דהוצרך לעמוד בחרן והוי מחדר לחדר אחר, ובזה אפילו בפחות מכ"ב אמה הוי הפסק, רק דזה יש לדחות דאגן קי"ל עובי השערים כלפנים ודו"ק (כרכת יסוגן [מיינצר] תו"מ סי' קס"ו. נקיקור) ע"כ מענין קודם

טמא שנגע בקדש. דע דבענין איסור נגיעה נחלקו ר"ל ור' יוחנן בפ' אלו הן הלוקין (מכות דף י"ד ע"ב) דלר"ל טמא שנגע בקדש לוקה ואזהרתיה מקרא דבכל קודש לא תגע, ולר"י אינו לוקה משום דהאי קרא אתי לאזהרת נגיעת תרומה. ומפשטא דשמועה נראה דלר"י טמא שנגע בתרומה לוקה מדקאמר ההוא אזהרה לתרומה, אך התוספות [שם בד"ה ההוא] לא גרסי כי אם ההוא לתרומה דהא דאתא, ואפ"ה הוקשה להם דהיכן מצינו חומר בתרומה מבקדשים, דבכל קדש לא תגע מוקי לה ר' יוחנן לנגיעת תרומה אלמא לקי, ובנגיעה דקדש לא לקי. ותירץ הר"ש מדרורי"ש דה"ק ההוא לנגיעת תרומה דאתא לאשמועינן דפוסל תרומה עד מלאת ימי טהרה שהיא כטבול יום, ולא קאמר דאיכא מלקות בנגיעת תרומה. והנראה מכוונתם הוא דפשיטא להו דעלמא פוסל את התרומה והיינו מקרא דמייתי בפרק הערל [דף ע"ה ע"ב] במים יובא וטמא עד הערב וטהר, ואמרינן התם דאיצטריך האי קרא לנגיעה דתרומה כלומר דפוסל את התרומה, והכא אשמועינן האי קרא דבכל קודש דגם זו עד מלאת ימי טהרה חשיבא כטבולת יום ארוך ופוסלת את התרומה. [שם] דמ"מ קשה דאיך קאמר ר"י דקרא דכתיב ביה קדש דמיירי לתרומה, ור"ל משום דגבי האי קרא כתיב עד מלאת ימי טהרה נגבקדשים עד לאחר כפרה. א"נ ע"כ צריך לאוקומה בתרומה דלקדשים נפקא לן מגזרה שוה דטומאתו וטומאתו גמר לה [עכ"ל]. ויש לתמוה דהא ג"ש אצטריך לאכילה דלית לן אזהרה לטמא שאכל קדשים כי אם מג"ש זו וקרא דבכל קדש איצטריך לנגיעה ולעולם דמיירי בנגיעה דקדשים. וכבר הקשה קושיא זו הרב בעל חדושי הלכות יע"ש (משל"מ פי"ח מהל' נזירות רש"י פ' כל הפסולין שכתב וז"ל וכיון דבתרומה כתיב לא יגיעו מלקות בקדש ואפילו בק"ו דאין מזהירין מן הדין כו', נראה מבואר שדעתו ז"ל שלא כדעת הר"ש מדרורי"ש וס"ל דטמא שנגע בתרומה לר"י לוקה, ואולם ק"ל לכאורה לשיטה זו מההיא דגרסי' באלו הן הלוקין [דף י"ד ע"ב] ור"י מ"ש לא אמר כר"ל, ההוא אזהרה לתרומה, ורישׁ לקיש אזהרה לתרומה מנא ליה נפקא ליה מאיש איש וכו', איזהו דבר ששוה בזרעו של אהרן זה תרומה, ואידך ההוא לאכילה והא לנגיעה. והשתא קשה דאם איתא דעל הנגיעה לוקה לר' יוחנן אם כן קרא דאיש איש לאכילה למה לי, אם על הנגיעה חייב על האכילה לא כ"ש. וכן כתב רש"י ז"ל בפירוש החומש סדר אמור ד"ה כל איש אשר יקרב וז"ל אין קריבה זו אלא אכילה, וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילת קדשים בטומאה בלשון נגיעה כו', וא"א לומר שחייב על הנגיעה שהרי נאמר כרת על האכילה וכו' ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחייבו על האכילה וכו' יע"ש וא"כ דכוותה נמי נימא הכא. ובשלמא לסברת הר"ש מדרורי"ש ז"ל דאין בנגיעה מלקות ניחא שפיר, אמנם לדעת רש"י ז"ל וסייעתיה קשה. וראיתי להראב"ם ז"ל שם שכתב על דברי רש"י ז"ל הללו וז"ל וליכא למימר דאפ"ה אצטריך לכתוב גם האכילה משום דאין עונשין מן הדין אלא בעונש דיני אדם אבל בעונש דיני שמים לא, אי נמי הוא ק"ו גלוי מילתא בעלמא הוא דלא גרע מנגיעה דאי אפשר לאכילה בלא נגיעה עכ"ל. והנה כפי תירוץ הראשון שכתב הראב"ם מיתרצא היא קושיין דהכא בתרומה אע"ג דכתיב אזהרה אנגיעה אצטריך לכתוב גם על אכילה משום דאין מזהירין מן הדין, הן אמת שדברי הראב"ם הללו הם תמוהים וכבר דמה עליו מרן החב"ב בכנה"ג בארוח חיים בלשונות הרא"ש ז"ל. אמנם לתירוץ השני שכתב דק"ו זה חשיב גילוי מילתא קשה טובא, דא"כ תרי קראי בתרומה למה לי. ואולם אחר ההשקפה נראה דלק"מ דגבי אזהרה לא תיקשי לן מידי אם על הנגיעה חייב למה הוצרך לחייבו על האכילה משום דאיכא למימר דקרא אצטריך לחייבו ב' מלקות אחד על הנגיעה ואחד על האכילה, ומעולם לא הוקשה לו לרש"י ז"ל כן אלא גבי כרת דגבי מיתה לא שייך לחייבו שתים. וע' משל"מ פ"ב מהל' ביאת מקדש ה"ב מ"ש בזה באורך (שעה"מ פי"ב מהל' תמורות ה"ז ועש"ש בלוקן):

דיבמות (דף ז.) **ולקמן** ברים איזהו מקומן (דף מט.) **לפי שילא** אשם מצורע לידון בדבר החדש בכהן יד ובכהן רגל יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ת"ל כחטאת כאשם [ג] הוא לכהן מה חטאת טעונה וכו' ואם כן נימא [ד] מה חטאת טעונה סמיכה ומתן דמים ואימורים לגבי מזבח אף אשם כו':

לענין מלקות איתמר. פירש בקונטרס אבל לא לענין כרת דתותביה מצורע שריאה קרי והקשה ה"ר חיים דאכתי איכא לאקשויי דאין עשה [ט] דוחה לא תעשה ועשה ולא דנגיעה [ט] במקלת וטמא יהיה [י] לרבות טבול יום ועוד קשיא ליה אפילו לאו גרידא היכי דמי ליה [כ] הא בעידנא דמיעקר לאו לא מיקייים עשה ויש לומר דעשה שיש בו כרת חמור [ל] ודחי [מ] להו כדאשכחן בפרק תמיד נשחט (פסחים נט.) דעשה שיש בו כרת דוחה עשה דהשלמה אע"ג דבעלמא אין עשה דוחה עשה ואם תאמר והלא גבי עשה דמצורע דחמיר משום שלוש בית ודחי עשה אפילו הכי לא דחי לא תעשה בהדי עשה כדקאמר גבי שילוח הקן (חולין קמט.) לא לריכא [ס] שנטלה ע"מ לשלחה דלאו ליכא וי"ל דעשה דמצורע אף ע"ג דחמיר כיון דליכא כרת לא דחי לתרוייהו אבל בפסח איכא כרת [מ] הכי גרסינן רבי יוחנן אומר אינו לוקה גבי חומרות דתרומה דקאמר שכן מחפ"ז הוה מלי למימשב נמי נגיעת קודש דלוקה בתרומה ולא בקודש לרבי יוחנן ועוד יש חומרות הרבה כדפירש' ביבמות: **ההוא בתרומה כתיב.** הקשה ה"ר חיים מכל מקום לילקי בקודש כדאשכחן בפ"ק דכריתות (דף ד:) דאוכל חלב המוקדשין לוקה שלא משום וכל זר לא יאכל קודש אע"ג דבתרומה כתיב כיון דכתיב לשון קודש [ב] ותירץ דהתם איכא מעילה שהוא נהנה ולפי' [א] חט חט מתרומה כדאמר גבי הזיד במעילה [ג] ובכל דוכתא ילפינן מעילה חט חט מתרומה אבל לענין שאר לאוין לא ילפינן ללקות על קודש כמו על תרומה דחטאה [ב] בשגגה במעילה כתיב ובנוגע בקודש ליכא מעילה והר"ר יעקב דאורליינ"ש לא גרים וכל זר לא יאכל קודש אלא חד לא יאכל כי קודש הם [שמות כט] [דכתיב גבי קודש עצמה ומתרומה לא ילפינן] [ד] :

אזהרה לאוכל בשר קודש מנין. [ה] תימה תיפוק ליה מלא תוכל לאכול בשעריך כי היכי דנפקא לן בפ' הערל (יבמות דף עג.) מעשר ודיבורים דאוכלן בטומאת עצמן לוקה מדכתיב לא תוכל לאכול בשעריך והלכן הוא אומר בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו דאפי' טמא וטהור אוכלין בקערה אחת וקאמר רחמנא [ג] לך בשעריך תאכלנו הכא לא תוכל לאכול ובין בטומאת הגוף ובין בטומאת עצמן מיירי קרא ודהוה שמעתא גופה קשה דקאמר גבי מעשר ודיבורים טומאת הגוף בהדיא כתיב ביה לא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ ואמאי איצטריך והלא מהאי קרא תיפוק לן תרוייהו טומאת הגוף וטומאת בשר וים מפרש דלא מצי לאפוקי מהאי קרא אלא טומאה הנוהגת במעשר דכתיבי [ד] בקרא הילכך צריך קרא בטבול יום שמותר במעשר שמוחזר על אכילת קדשים וקשה מדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים כד.) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל למה לי אלא תוכל לאכול בשעריך נפקא הא לא נפקא לן מהתם אלא טומאה הנוהגת במעשר ואיצטריך והבשר לטמאים דטהורים במעשר ושמא קרא דלא תוכל הוה מוקמינא לדיוקא [ה] בטמא האוכל דחמיר טפי אי לאו דכתביה קרא בעלמא ואזהרה לטומאת בשר לא הוה ידענא:

תניא כוותיה דרישׁ לקיש בכל קדש לא תגע. תימה דהכא משמע דהך ברייתא מוקמא להאי קרא בקודש ולא בתרומה ובפ' הערל (יבמות עה.) אמרינן ואיבעית אימא גגיעה דתרומה מהכא נפקא דתניא בכל קדש לא תגע ובייתא הך ריש לקיש מוקי ליה ללא תגע לאזהרה וכו' כלל: **בתרומה כתיב.** כדמוכח סיפיה דקרא עד מלאת ימי טהרה שיעריב שמשה שהיא טבולת יום ארוך שטובלת בשביעי לנידתה וכל ימי טוהר שלה [הרי] היא כטבולת יום וביום מ' ואחד מביאה קרבנה. ומדכתיב לא תגע עד מלאת [ה] אבל משמעלאו ימיה תגע ואפי' [ו] מחוסרת כפרה ע"כ בתרומה כתיב דלענין קדש [ז] עד שתביא כפרתה והכי מוקמינן להאי קרא ביבמות בהערל [ח] וכיון דבתרומה כתיב לא יגיעו מלקות דקדש [ח] ואפילו בק"ו דאין מזהירין מן הדין [ט] : **לאוכל בשר קדש.** בטומאת הגוף: **בכל קדש לא תגע.** ודרשינן לקמן מאזהרה לאוכל: **עומאתו עומאתו.** כתיב בכרת [ט] באוכל קדש בטומאת הגוף [י] וטומאתו עליו וכתיב בביאת מקדש [י] עוד טומאתו בו מה ביאת מקדש איכא אזהרה [י] ולא יטמאו את מחניהם אף טומאת הגוף דאוכל קודש תיפוק ליה מאזהרה מהכא: **ומאי טמא שנגע** [י] נפקא לן מדאפקיה בלשון נגיעה: **מאזהרה לאוכל.** עיקר קרא [יא] מיירים מדאיתקש קדש למקדש בהאי קרא דרשינן מה ביאת מקדש דבר שיש בו כרת אף אזהרת קודש דבר שיש בו כרת והייגו איכא דאיכא לא תאכלו בגגיעה לא תאכלו כרת ומיהו אזהרה לגוגע [יב] נפקא לן מיניה מדאפקיה בלשון נגיעה: **תניא כוותיה דרישׁ לקיש.** דאזהרה לאוכל קדש מהכא:

נטילת

[ג] מכות יד:, [ד] ת"כ תזריע פ"א ה"ח, ירושׁ' שבת פט"ז ה"ג, [ה] מכות יד: ע"ש, [ו] שם וימצמו ע"ש, [ז] דף עד:, [ח] מכות ה:, [ט] ויקרא ז כ, [י] במדבר יז יג, [יא] ע' פסחים סז., [יב] נזיר מה. מכות ח: וע' ספרי במדבר קכה, [יג] שבת קלב. ע"ש, [יד] [ע' היטב תוס' חולין עמ. ד"ה המיגן], [טו] פסחים לג. סנהדרין פד., [טז] [וע' כמו' מכות יד: ד"ה ההוא דמתרצו בע"א]. ובתוס' מנחות עד. ד"ה לאו., [יח] [עיין לעיל טו: תד"ה אלא למעוטי]

תורה אור השלם

1. וְשִׁלְשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמֵי טָהֳרָהּ בְּכֹל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ:
ויקרא יב, ד

שינויי נוסחאות

[א] בכי"ל וכ"ם לאזהרה: [ב] אלא אזהרה לנגוע (כתה"י, וכ"ה ביל"ק-ש"ו): [ג] **בביאת** (כי"י): [ד] כ"ל מהצורע (*ש"נ): [ה] מלאת משמע אבל וכו' (*ש"נ): [ו] ואע"פ שמחוסרת כפרה, וע"כ כו' (כי"פ): [ז] קדש בעינן עד כגלל"ל: [ח] דקדש מינייה כל"ל (*ש"נ): [ט] מיכת בכרת נמתק בש"מ: [י] שנגע בקודש (כתה"י): **יא] קרא ביה** מידרש כל"ל (ש"מ): **יב]** נמי נפקא (כי"פ): **יג]** כ"ל האשם (גליון, וכ"ה בד"ו): **יד]** נימא נמי מה (ש"מ): **טו]** עשה דפסח דוחה כל"ל (ש"מ): **טז]** מ"מ דביאה (גליון, צ"ק). כ"ל לאו דואל המקדש לא תבא אי ביאה במקצת שמה ביאה ועשה (דהכא וטמא) [דטמא] יהיה וכו' (ש"מ): **יז]** ודחי לאו ועשה כדאשכחן (ש"מ): **יח]** בש"מ הגיס לא צריכא דעבר ושקליה לאם דלאו ליכא ועשה הוא דאיכא וי"ל כו': **יט]** כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד הי"ג וכו' (צ"ק): **כ]** קודש ולא אמרינן אין מהדירין מן הדין, ותירץ כל"ל (ש"מ): **כא]** כ"ל וילפינן (כי"ג): **כב]** כ"ל דוחטאה (רא"ש נפ"י ויקרא ה סז, וע' יעב"ץ). **וכפ"ל נמתק מתיכת דחטאה כו' עד ליכא מעילה: כג]** דחמנא ההוא דאמרי' לך **התם בשעריך** (ח"נ, וכ"ה לפנינו ביבמות): **כד]** כ"ל **דכתיב** (ח"נ, רא"ש). **וכפ"ל הנוהגת בכל** הנהו דכתיבי (ש"מ), וע"ע פ"מ: **כה]** כ"ל דוקא בטמא (ש"מ): **כו]** ותרומה דלמה דמקשה ואיפוך כל"ל (ש"מ). וגירסת ל"ק או דתרומה דלעיל מינייה מקשי ואיפוך אנא וצריך כו': **כז]** לקיש ולא כרבי יוחנן דריש לקיש מוקי ליה ללא תגע לאזהרה וכו' כל"ל (ב"ש): **כח]** מפיק אזהרה לנוגע כל"ל (ב"ש): **כט]** כ"ל לקודש (צ"ק): **ל]** סופלו דבריו בתוס' מכות יד ב ד"ה הכוה:

שיטה מקובצת

ההוא בתרומה כתיב. פ"ה סי' והקשה סר"ר חיים סי' וי"ל סי' עד נהנה (כמתוב בתד"ס ההוא) ולפיכן חט חט מתרומה כדאמרינן בגמלא, אבל בנגיעה לא ילפינן לגיסא מעילה. וי"ס דלא גרסי שם [אלא] חד לא יאכל (קדש שנאמר) כי קדש הס [שנאמר] גבי קדש (שמות כט ג), אבל קרא דהכא משמע בתרומה כדכתיב עד מלאת ימי טהרה ואי בקדש אפילו לאחר מלאת כו' (כדפי' רש"י) עד שתביא כפרתה (כדפי' רש"י). והקדמון (ר"ש מדרורי"ש) פי' דהכיא בתרומה ליפסל תרומה בנגיעתה הוא דאתא דאלמא בנגיעת תרומה ליכא מלקות ולפסול קודש לא מיקרבי ולפיכ לאחר מלאת נמי פסלה ומיהו הכל: **ד"ה** לענין מלקות כו' והקשה הר' חיים בו' ויש לומר בו'. וע"ל כי סיני דלא מיקרבי מיהו במקלת לענין כרת לא מיקרבי לענין עשה דטמא יהיה, דכי סיני דלא מיקרבי לענין כרת לא מיקרבי לענין עשה (מהר"פ):

מסורת הש"ס

[ט] מכות יד:, [י] ת"כ תזריע פ"א ה"ח, ירושׁ' שבת פט"ז ה"ג, [יא] מכות יד: ע"ש, [יב] וימצמו ע"ש, [יג] דף עד:, [יד] מכות ה:, [טו] ויקרא ז כ, [טז] במדבר יז יג, [יז] ע' פסחים סז., [יח] נזיר מה. מכות ח: וע' ספרי במדבר קכה, [יט] שבת קלב. ע"ש, [כ] [ע' היטב תוס' חולין עמ. ד"ה המיגן], [כא] פסחים לג. סנהדרין פד., [כב] [וע' כמו' מכות יד: ד"ה ההוא דמתרצו בע"א]. ובתוס' מנחות עד. ד"ה לאו., [כג] [עיין לעיל טו: תד"ה אלא למעוטי]

רבינא אמר לענין מלקות איתמר כי אתא רבין אמר רבי אבהו לענין טמא שנגע בקודש איתמר [ו]דאיתמר טמא שנגע בקודש ריש לקיש אמר לוקה רבי יוחנן אמר [א]אינו לוקה ריש לקיש אמר לוקה [ב]בכל קודש לא תגע ורבי יוחנן אמר אינו לוקה [ג]ההוא בתרומה כתיב וריש לקיש האי קרא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה אזהרה [א] לאוכל בשר קודש [ג]דאיתמר אזהרה לאוכל בשר קודש מנין ריש לקיש אמר בכל קודש לא תגע רבי יוחנן אמר תני ברדלא אתיא טומאתו טומאתו מביאת מקדש מה להלן ענש והזהיר אף כאן ענש והזהיר טמא שנגע בקודש מדאפקה רחמנא בלשון נגיעה אזהרה לאוכל מדאיתקש קודש למקדש [ד]תניא כוותיה דריש לקיש [ב]בכל קודש לא תגע אזהרה לאוכל אתה אומר אזהרה לאוכל או אינו אלא לנוגע [ב] תלמוד לומר בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבא מקיש קודש למקדש מה מקדש דבר שיש בו

מקלת: **לענין מלקות איתמר.** לא יליף ריש לקיש מלקות מההוא קרא אלא לטמא שנגע בקדש ולא לאיירי בביאת מקדש כלל: **בתרומה כתיב.** כדמוכח סיפיה דקרא עד מלאת ימי טהרה שיעריב שמשה שהיא טבולת יום ארוך שטובלת בשביעי לנידתה וכל ימי טוהר שלה [הרי] היא כטבולת יום וביום מ' ואחד מביאה קרבנה. ומדכתיב לא תגע עד מלאת [ה] אבל משמעלאו ימיה תגע ואפי' [ו] מחוסרת כפרה ע"כ בתרומה כתיב דלענין קדש [ז] עד שתביא כפרתה והכי מוקמינן להאי קרא ביבמות בהערל [ח] וכיון דבתרומה כתיב לא יגיעו מלקות דקדש [ח] ואפילו בק"ו דאין מזהירין מן הדין [ט] : **לאוכל בשר קדש.** בטומאת הגוף: **בכל קדש לא תגע.** ודרשינן לקמן מאזהרה לאוכל: **עומאתו עומאתו.** כתיב בכרת [ט] באוכל קדש בטומאת הגוף [י] וטומאתו עליו וכתיב בביאת מקדש [י] עוד טומאתו בו מה ביאת מקדש איכא אזהרה [י] ולא יטמאו את מחניהם אף טומאת הגוף דאוכל קודש תיפוק ליה מאזהרה מהכא: **ומאי טמא שנגע** [י] נפקא לן מדאפקיה בלשון נגיעה: **מאזהרה לאוכל.** עיקר קרא [יא] מיירים מדאיתקש קדש למקדש בהאי קרא דרשינן מה ביאת מקדש דבר שיש בו כרת אף אזהרת קודש דבר שיש בו כרת והייגו איכא דאיכא לא תאכלו בגגיעה לא תאכלו כרת ומיהו אזהרה לגוגע [יב] נפקא לן מיניה מדאפקיה בלשון נגיעה: **תניא כוותיה דריש לקיש.** דאזהרה לאוכל קדש מהכא:

נגיעה: **לטמא שנגע בקדש איתמר.** לא יליף ריש לקיש מלקות מההוא קרא אלא לטמא שנגע בקדש ולא לאיירי בביאת מקדש כלל: **בתרומה כתיב.** כדמוכח סיפיה דקרא עד מלאת ימי טהרה שיעריב שמשה שהיא טבולת יום ארוך שטובלת בשביעי לנידתה וכל ימי טוהר שלה [הרי] היא כטבולת יום וביום מ' ואחד מביאה קרבנה. ומדכתיב לא תגע עד מלאת [ה] אבל משמעלאו ימיה תגע ואפי' [ו] מחוסרת כפרה ע"כ בתרומה כתיב דלענין קדש [ז] עד שתביא כפרתה והכי מוקמינן להאי קרא ביבמות בהערל [ח] וכיון דבתרומה כתיב לא יגיעו מלקות דקדש [ח] ואפילו בק"ו דאין מזהירין מן הדין [ט] : **לאוכל בשר קדש.** בטומאת הגוף: **בכל קדש לא תגע.** ודרשינן לקמן מאזהרה לאוכל: **עומאתו עומאתו.** כתיב בכרת [ט] באוכל קדש בטומאת הגוף [י] וטומאתו עליו וכתיב בביאת מקדש [י] עוד טומאתו בו מה ביאת מקדש איכא אזהרה [י] ולא יטמאו את מחניהם אף טומאת הגוף דאוכל קודש תיפוק ליה מאזהרה מהכא: **ומאי טמא שנגע** [י] נפקא לן מדאפקיה בלשון נגיעה: **מאזהרה לאוכל.** עיקר קרא [יא] מיירים מדאיתקש קדש למקדש בהאי קרא דרשינן מה ביאת מקדש דבר שיש בו כרת אף אזהרת קודש דבר שיש בו כרת והייגו איכא דאיכא לא תאכלו בגגיעה לא תאכלו כרת ומיהו אזהרה לגוגע [יב] נפקא לן מיניה מדאפקיה בלשון נגיעה: **תניא כוותיה דריש לקיש.** דאזהרה לאוכל קדש מהכא:

נטילת נשמה. כרת: **ואכתי מיבעי ליה כו'**. וכיון דלאחר זריקה נפקא לן מיניה היכי יליף מיניה תרתי: **אחיא טומאתו טומאתו**. מזהרת טומא שלא יאכל קדש אלמא מזהרתו מעושה יצא ועושה לאחר זריקה הוא ולא לפני זריקה כדקתני בגמ' דהקומץ רבה (מנחות כה:) [יא] יכול יהו חייבין עליו משום טומאה לפני זריקת דמיס תלמוד לומר כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר וגו' (ויקרא ז) הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה שאין ניתר לטהורים אין חייבים עליו משום טומאה: **אם כן**. דלאוכל לאחר זריקה [ז] אתא קרא לכתוב בקדש ואנא אמינא לאחר זריקה הוא דומיא דעונש: **מחלוקת בטומאת הגוף**. בההוא קאמר ר' יוחנן אינו לוקה דנפקא ליה מזהרה מעונש: **אכל טומאת בשר**. טיהור שאכל את הטמא דאזהרה דידיה בהדיא כתיבי [יא] והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (שם) דברי הכל לוקה: **דאמר מר והבשר**. ימירא דכתיב בסיפיה והבשר כל טהור וגו': **לרבות עצים ולבונה**. לטומאת עצמן דחיבת הקדש מכפרתם [ח] לשוינהו אוכלא ואע"ג דהני לאו בני אכילה נינהו והבשר לפני זריקה לא גרע מיניהו: ס"ג **ורבא אמר** [יב] **בטומאת הגוף אבל טומאת בשר איסקים לעונש**. דסמיך לי' והנפש אשר תאכל בשר דאוקימנא בלאחר (ט) (זריקת בשר): **שקדשו בכלי**. עצים שחתה אותן במחתת כלי שרת מעל המזבח עם גחלים ולבונה שקידשה בזביכין דאפי' כרת בטומאת הגוף נמי אית בהו: **דתנן** [יד]. לקמן בפרק בית שמאי (דף מה:) גבי טומאת הגוף: **כל שיש לו מתירין**. המתירין אותו באכילה חייבין עליו משום טומאה משקרבו מתיריו, ושאין לו מתירין משקדש בכלי: **בהמה טמאה**. סוסים וגמלים: **טהורים** [טו] **אין**. מן הבקר ומן הצאן תקריבו: **אוסף תאכלו**. מפרסת פרסה ומעלת גרה: **ונאו הכא מכלל עשה עשה**. כך שנויה בתוס' [טז] הבריתא ומסקינן בלא תעשה מניין תלמוד לומר אך את זה לא תאכלו אלמא מדאיצטריך לא תעשה אחרייה [יז] ונאו אזהרה הוא: **דל"ע ל"פ**. דעשה הוא דאיכא ותו לא: **כי פליגי בחיה**. ולא לענין מלקות אלא לעשה ואימור [יח] נמי איפוך דרבי יוחנן לרים [יט] לקים [כ] והכי הוה שמיע ליה לרבי יעקב: **הוה למלוה**. בהמה מלוה להקריב וחיה רשות ומיהו טמאה ודאי לא דכתיב ממשקה ישראל מן המותר לישראל בפרק קמא דמנחות (דף ו.) גבי טריפה: **אילו נאמר קרבן לה' מן הבהמה**. ולא פירש בקר וצאן: **הייתי אומר כו'**. כענין שנאמר זאת הבהמה וכתיב בתריה איל וצבי: (ג) תרי בקר וצאן כתיבי התם [ויקרא ט] מן הבקר ומן הצאן תקריבו והדר כתיב אם עולה קרבנו מן הבקר ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשים: פסול לו חיטין ושעורים שאינו כמוסיף על דבריו אלא כמעביר על דבריו

נטילת נשמה אף קודש דבר שיש בו נטילת נשמה ואי בנוגע נטילת נשמה מי איכא אלא באכילה ואכתי מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קודש לפני זריקה [ו] דאתמר טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה ריש לקיש אמר לוקה ורבי יוחנן אמר [א] אינו לוקה ריש לקיש אמר לוקה בכל קודש לא תגע לא שנא לפני זריקה ולא שנא לאחר זריקה רבי יוחנן אמר אינו לוקה [א] כדתני ברדלא אתיא טומאתו טומאתו וכי כתב ההוא לאחר זריקה אם כן לימא קרא בקודש מאי בכל קודש ש"מ תרתי גופא טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה ר"ל אמר לוקה רבי יוחנן אמר אינו לוקה אמר אביי מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל לוקה דאמר [ב] קרא [1] והבשר לרבות עצים ולבונה [ג] דלאו בני אכילה נינהו ואפילו הכי רבינהו קרא ורבא אמר [2] במחלוקת [ד] בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל אינו לוקה מאי טעמא כיון דלא קרינא ביה [2] וטומאתו עליו ונכרתה לא קרינא ביה [1] והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל [3] והאמר מר והבשר לרבות [3] עצים ולבונה הכא במאי עסקינן כגון [4] שקדשו בכלי דנעשה כמי שקרבו כל [ה] מתיריו [ו] דתנן [ד] כל שיש לו מתירים משקרבו מתיריו כל שאין לו מתירין משקדש בכלי איתמר המעלה אברי בהמה טמאה ע"ג המזבח ריש לקיש אמר לוקה רבי יוחנן אמר אינו לוקה ריש לקיש אמר לוקה טהורה אין טמאה לא ולאו הבא מכלל עשה לוקין עליו ורבי יוחנן אמר [ה] אין לוקין עליו לאו הבא מכלל עשה אין לוקין עליו מותיב רבי ירמיה [7] [3] אותה תאכלו ולא בהמה טמאה [ה] ולאו הבא מכלל עשה עשה א"ל רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא אסברא לך [ה] באברי בהמה טמאה דכולי עלמא לא פליגי [ו] כי פליגי בחיה והכי איתמר [ז] רבי יוחנן אמר [ז] עובר בעשה ריש לקיש אמר אינו עובר בולא כלום רבי יוחנן אמר עובר בעשה בהמה אין חיה לא [ז] ריש לקיש אמר אינו עובר עליו [ח] בולא כלום ההוא למצוה מותיב רבא [ט] אילו נאמר [4] קרבן לה' בהמה הייתי אומר חיה בכלל בהמה כענין שנאמר [5] זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי וגו' תלמוד לומר [4] בקר וצאן בקר וצאן אמרתי לך ולא חיה יכול לא יביא ואם הביא כשר הא למה זה דומה לתלמיד שאמר לו רבו הבא לי חטים והביא לו חטים ושעורים שאינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו וכשר תלמוד לומר בקר וצאן [ט] [7] בקר וצאן אמרתי לך ולא חיה הא למה זה דומה לתלמיד שאמר לו רבו אל תביא לי אלא חיטין והביא

והבשר לרבות עצים ולבונה. מהכא נפקא לן דחיבת הקודש מכפרת [ט] ומקשים הא דאמר בפ' קמא דפסחים (דף טז.) [ט] משקי בי מדבחיא דכן כגון יין ושמן אמאי ליתכשרו בחיבת הקודש כמו עצים ולבונה י"ל לחיבת הקודש מהניא לשוויי אוכל מוכשר [כ] מידי דדמי לאוכל כגון עצים ולבונה שהוא דבר עב וקשה כעין אוכל אבל לשוויי המשקה כאוכל מוכשר [כ] לא מהניא חיבת הקודש ואם תאמר הא דאמר בפ' כל שעה (פסחים כד.) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל למה לי אם אינו ענין לגופו דנפקא ליה מלא תוכל לאכול בשעריך תנהו ענין לכל איסורין שבתורה הא איצטריך לגופיה דלקי אעצים ולבונה ויש לומר כיון דאיתרבאי עצים ולבונה מיימורא דוהבשר ממילא אשמעינן [כא] דלקי מלא תוכל לאכול בשעריך ודברי תימה הוא מנלן דאתא לרבות עצים ולבונה דילמא דווקא לבשר קאתי דמהניא ליה חיבת הקדש ולא בעיא [כב] הכשר: **ואפי' הכי רבינהו קרא**. משמע שהיא דרשא גמורה ולא אסמכתא וכן משמע בפרק שני דחולין (דף לו:) דחיבת הקודש דאוריתא ולא כפירוש הקונטר' דלקמן בסוף פ' בית שמאי (דף מו:) דקאמר והאמר מר והבשר לרבות עצים ולבונה ומשני דאפסולא בעלמא ופי' בקונטרס מדרבנן וכן בפסחים בפרק כל שעה (דף לה.) דקרי ליה מעלה פירש בקונטרס מעלה דרבנן ואי אפשר לומר כן דהכי נמי הביא כפרתו אוכל בקדשים קאמר התם מעלה דאורייתא [כג] הוא דמקרלי נפקא לן בפ' הערל (יבמות עד:) והא דקאמר לקמן פסולא בעלמא היינו דליכא מלקות אלא איסור [כ] דאורייתא ולריך לדקדק אי אתיא מילתא דאביי [כד] דהכא כהני תרי ליטי דלקמן פרק ב"ש (דף מו:):

שקדש בכלי. תימה מה קידוש כלי יש בעצים דאי מה שמבקעין אותו בקורדום כשהיו מתליעים אותו הא קורדום אינו כלי שרת כדמשמע בתוספתא [כ] כדתניא השואל קורדום של הקדש בקע בו ובא חבירו ובקע בו כולן מעלו נתנה לחבירו וחבירו לחבירו הראשון מעל והשני לא מעל ובעולה אינו כן נתנה לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו ובקונטרס פירש דמיירי הכא בעצים שחתה במחתת [כה] כלי שרת מעל המזבח עם גחלים ואין [כו] משמע דבמס' תמיד (דף כח:) משמע שהיה חותה מן המאוכלות הפנימיות [כז] ומיהו י"ל לא בתרומת הדשן מיירי אלא ביום"כ [כח] שחותה גחלים לקטרת ונראה דקידוש כלי דעצים היינו דמשכי [כט] להו לגיזרין אע"ג [לא] דקורדוס לאו כלי שרת הוא כדאמר בפרק י"ב דמנחות (דף קא.) עצים כמה דלא משכי להו לגיזרין לא מיתכשרי והא דאמר בהקומץ רבה (שם כא.) יצאו עצים שאין מקבלים טומאה היינו קודש כלי [ל]:

אותה תאכלו. אסיפא סמיך [מ] דקתני בתורת כהנים [מא] אין לי אלא בעשה בלא תעשה. אע"פ שאין זה מביא אלא חיה לבדה, כיון דמרלונו מביא הקרבן אין זה מעביר שהרי תלה בדעתו: **אינו כמעביר על דבריו**. ל"ע במעילה [מב] (דף כ:) וכפ' אלמנה ניזונת (כתובות לח:) גבי זבן לי ליתכא ואזיל וחבן ליה כורא: מניין מה שאמר לו רבו, וי"ל דאם נעשה הבריא הדין עמך שהיה כמעביר על דברי אבל הוא מביא מרלונו ובדעתו תלה ולא הוי העברה:

אינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו. וא"ת הא אין הבדון דומה לראיה שאינו מביא רק חיה לבדה והוי כמעביר שאין מקבלים טומאה: **אינו** כמעביר על דבריו **אלא** מוסיף על דבריו. וא"ת הא אין הבדון דומה לראיה שאינו מביא רק חיה לבדה והוי כמעביר שאין מקבלים טומאה: **אינו** כמעביר על דבריו **אלא** כמעביר על דבריו. ל"ע בתורת כהנים שם: אינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו, ומאי דקאמר הכא דאינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו, ל"ל דלא נעשה בלא תעשה מנין: **שאינו כמעביר על דבריו**. אע"פ שאין זה מביא אלא חיה לבדה, כיון דמרלונו מביא הקרבן אין זה מעביר שהרי תלה בדעתו: **אלא כמעביר על דבריו**. ל"ע במעילה [מב] (דף כ:) וכפ' אלמנה ניזונת (כתובות לח:) גבי זבן לי ליתכא ואזיל וחבן ליה כורא:

מסורת הש"ס

א) מכות יד:. ב) [לקמן מו: פסחים כד: לה.] מולין לו:. ג) מעילה י. לקמן מה:. ד) [מכות יח: ע"ש], [פסחים מא: יומא נד: ס"ס. עג: מולין פא.] ת"כ שמיני פרש"ג ה"א, ירושי כלאים פ"ח ה"א, ביכורים פ"א ה"ה, פ"ב ה"א, שבת פ"ז ה"ב, פסחים פ"א ה"ד, יבמות פ"ח ה"ב, קידושין פ"ד ה"ו, סנהדרין פ"ה ה"ג פ"ד ה"ה וע"ש ה"י. ו) עי' מכילתא משפטים פי"ב, ז) ת"כ ויקרא נדבה פרש' ב ה"ו, ח) ות"כ צו פרש"ט ה"ח, ט) חולין לו:, י) הציון אינו מדרוש וצ"ל יז. ע"ש ודו"ק. כ) [וע"ע תו' פסחים יט. ד"ה אלמא, מגיגה כג: ד"ה ופא, מנחות כא. ד"ה יפלו, חולין לה. ד"ה מין], ל) מעילה פ"ב ה"א, מ) עי' תוס' לקמן סד. ד"ה מן:, נ) [וע"ע תו' מנחות קא. ד"ה אע"ג], ס) [וע' מכות יח: וע"ע], ע) שמיני פ"ג ה"ב:

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר:
ויקרא ז, יט
2. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כ
3. כֹּל מְפֹרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרֹסֶת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְّהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ:
ויקרא יא, ג
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א, ב
5. זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֶׂה כְּשָׂבִים וְשֶׂה עִזִּים: אַיָּל וְצֶבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ וָזֶמֶר: דברים יד, ד-ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' דברי הכל לוקה דאמר מר והבשר: (ב) רש"י ד"ה ר"ג וכבא דכו' בגאלתר זריקה הסמ"ד ומיבא בשר נמתק: (ג) ד"ה הייתי אומר וכו' וכי הסמ"ד ואמ"כ מ"ה ת"ל בקר וצאן תרי נקר:

שינויי נוסחאות

א) אינו לוקה רבי יוחנן לטעמיה דאמר דתני ברדלא וכו' כל"ל (*ש"מ, יקר"ש): ב) בקלת כמ"י נוסף והא עצים ולבונה. וע' חולין לו סע"ב: ג) ס"ש מחלוקת בטומאת בשר אבל בטומאת הגוף ד"ה אינו לוקה (*ש"מ) וע' רש"ל וקס: ד) מיבא כל ליתא בכי"ל ור' ולקו"ש: ה) אמר אינו לוקה לאו הבא וכו' כל"ל (*צ"ב-ש): ו) איתמר המעלה איברי חיה למזבח רבי יוחנן וכו' (שמכ"י): ז) בכי"ל ור' נוסף ולאו הבא מכלל עשה עשה וכ"ה בילקו"ש: ח) מיבא עליו ליתא בכתה"י: ט) בכתה"י נוסף תקריבו, וכ"ה בילקו"ש וסס נוסף עוד אין לך בבהמה אלא בקר וצאן, הא למה זה דומה וכו', והסמ"ר ליתא. וע"ד לק"ש: י) זריקה לחודיה אתא (כתה"י): יא) כתיבא (כי"מ): יב) אמר מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל אינו לוקה. בטומאת הגוף הוא דאמר ריש לקיש לוקה דנפקא ליה מבכל קודש לא תגע אבל וכו' כל"ל (ש"מ, וכנו"ז בכתה"י): יג) כ"ל דטומאת (צ"ק, ד"ו ב, ג): יד) כ"ל דתניא (כתה"י וד"ו): טו) כ"ל שהורה (*ש"מ): טז) בתוך הברייתא נמתק, וכ"ל בתורת כהנים (צ"ק). וע' ת"כ שמיני ריש פ"ג. וכס"מ גורס בתוך המשנה ומסקינן אין לי אלא בעשה, בלא תעשה כו': יז) כ"ל אחרינא (כתה"י וד"ו ב, ג): יח) כ"ל ואמוראי (ש"מ, צ"ק). וככ"י ואיפוכי: יט) כ"ל לדריש (כתה"י וש"מ): כ) מוהבשר כ"ל (צ"ק): כא) שמעינן (ש"מ): כב) בעי (ש"מ): כג) כ"ל ומדאורייתא (ש"מ): כד) דרבא ואביי כל"ל (ב"ש): כה) במחתה שהיא כלי (ש"מ): כו) ואין משמע כן (ש"מ): כז) הפנימיות ולא היה חותה עצים כלל ומיהו [מיבא י"ל ליתא בד"ו] לא וכו' כל"ל (ש"מ): כח) כ"ל דמשפי. וכן בסמוך כ"ל משפי (ש"מ, צ"ק): כט) אע"ג דקורדום לאו כלי שרת הוא נמתק (ח"נ), אבל בס"מ גרס לה, וסס נוסף מ"מ חיתוכו ותיקונו חשיב להו כלי שרת כדאמר כו': ל) בס"מ מוחק מיבא במעילה ועש"ל:

עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה יב:
כ ג מיי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הלכה ח:
כא ד מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה טז:
כב ה ו מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ו [ולוקה ועיין כ"מ מפרש טעמו דהא דממיק הס"ס דכ"ע לא פליגי היינו דכ"ע ס"ל דלוקה ולא כפרש"י ע"ש]:
כג ז מיי' פרק ג מהל' מעה"ק הלכה ג:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כי פליגי בחיה וכו' והכי הוה שמיע ליה. וכתס שבת דף עו ע"ל נדה דף כד ע"ל:

מוסף רש"י

נטילת נשמה. הבא למקבל טומא בכרת. שנאמר (במדבר יט) ונכרתה כי את מקדש ה' טמא: אף קודש דבר שיש בו נטילת נשמה. דהייט אכילה בטומאה שהוא בני קדש בכרת ואוכל תרומה בטומאה בטיתה, דכתיב (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו (יבמות עח.) והבשר לרבות עצים ולבונה. וי"ו יתירה, לרבות עצים ולבונה של קודש לטומאה, וקאי אלבונה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר (פסחים לה.). לו: והבשר ימירה הוא דהא ריש לקיש בכשר מטמע, לרבות עצים ולבונה לקבל טומאת אוכלין (חולין לו:). הא דעני המערבה מקבלים טומאה, מדרבנן הוא משום חיבת הקודש וקבל אסמכתא בעלמא, דהא עצים בעלמא לא מקבלי טומאה (מנחות כא. ועי' חולין לג.) כל שיש לו מתירים. כגון שלמים וחטאת ואשם דדמן מתיר אחיזתן לאקטרה והבשר לבהמים, לו דבר שיש לו מתירן למזבח בלבד, כגון עולת העוף ועולת בהמה ושעירים ופרים הנשרפין דדמן מתירין למזבח, וכגון שתי הלחם דדמן של כבשים הן מתירין אותן, וכגון לחם הפנים דבזיכן מתירין אותו ומנחות שנתמדות בקומץ: משקרבו מתיריו. אין מתיריו עליהם משום עוד ועוד ומשם ופיגול עד שיקריבו מתיריו, דהכי כתיב בפיגול דשלמים לא יילה ואתמריו (לעיל כח:) דהכלאת כשר כך הכלאת פיגול כו' ולילה עוד ומשם ופיגול (מעילה ה.) כל שאין לו מתירין. כגון מנחת הנסים וכהן משיח ונסכים, משקדשו בכלי שהוא המכשירן לאכילה האמורה בהן (לקמן מה:). כגון הקומץ והלבונה וכו' דהן עצמן מתירין (מעילה שם):

ליקוטים

ואכתי מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קדש לפני זריקה. פי' רכינו דאיצטריך ליה לאחר זריקה ומפיק ליה מדאיתקש קדש למקדש כדמפרש בסמוך מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה, היכי יליף מיניה אף לפני זריקה, הא ליה ביה נטילת נשמה לפני זריקה. (תוס' שאנן מכות יד:)

שיטה מקובצת

אותה תאכלו ולא בהמה טמאה ולאו הבא מכלל עשה עשה. פ"ש שכך נשון המשנה ומקיים (שוד כה) [בכריתתא] לא תעשה מנין ת"ל לך את זה כו'. ולא דק שהרי כהן בכריתתא אינו כן בת"כ והכי איתא התם ולא בהמה טמאה אין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין כו'. והתלמוד הביא בקיצור ע"כ (תוס' מהר"פ צצ"ל): אינו עובר ולאו בלום. הקשה בקונטרס בהמה טמאה נמי, ומיהו [משום דכתיב ממשקה ישראל]. וקשה דאיה טהורה נמי מי גרע מטמאים נקבה לעולה דאמריינ לקמן (דף לה:) דהוא בעבלא מוס בעבלא מוס יש שני לאוין (תמורה ו:) משום בל תקריבו ומשום בל תשחטו, וי"ל דדוקא בנקבה לעולה דהוא מין (הקרבנה) [הקרבן] כמו בעל מום אבל מה דלאו את הקרבנה הוא מולין לא שייך בה לאוין כמו בעבל מוס וגם לא הוי [כמו] מקריב מולין לעזרה כיון שאינם לחוה בקרבנו מקום במקדש, דחולין בעזרה נפקא לן מוכי ירחק ממך המקום וגומר: **החוא** למצוה. פרש"י לבקדים בהמה לחיה דבהמה מלוה וחיה רשות. ולא דלה לפרש למלוה שמלוה לבהמה דלא בהמה ולא חיה, דא"כ הייט עשה ממש. ומה שהסבך האמוראים, הכי הוי שמיע ליה לרבי יעקב מקבלה, ויכולא בזה אשמען בכמה מקומות: שאינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו. וא"ת הא אין הבדון דומה לראיה שאינו מביא רק חיה לבדה והוי כמעביר שאין מקבלים טומאה: אינו כמעביר אלא מוסיף על דבריו. ומאי דקאמר הכא דאינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו, ל"ל דאם הבדון דומה לראיה שאינו מביא רק חיה לבדה והוי כמעביר שאין מקבלים טומאה: אינו כמעביר אלא כמעביר על דבריו. ל"ע בתורת כהנים שם: אינו כמעביר אלא מוסיף על דבריו, ומאי דקאמר הכא דאינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו, ל"ל דלא נעשה בלא תעשה מנין: שאינו כמעביר על דבריו. אע"פ שאין זה מביא אלא חיה לבדה, כיון דמרלונו מביא הקרבן אין זה מעביר שהרי תלה בדעתו: אלא כמעביר על דבריו. ל"ע במעילה [מב] (דף כ:) וכפ' אלמנה ניזונת (כתובות לח:) גבי זבן לי ליתכא ואזיל וחבן ליה כורא:

פסול מהו שיעשה שירים. לדס שבצואר בהמה ולא יהיה עוד תקנה או יחזור הכשר ויקבל ויזרוק בפסול שקבל לא מיבעיא דהתמן יחזור הכשר ויקבל אלא בפסול שזרק [ב] מיבעיא ליה כדפירש בקונטרס וממתני' ליכא למידק קבלו אין זרק [בא] לא דאיכא לדמויי כדאמרינן בפירקין דלעיל לא מימא זרקו לא אלא אימא שחטו לא [בב] * ומיהו למאן דאמר שלא במקומו כמקומו דמי מוכח דעיל דהוא הדין * בזרק הפסול שיחזור הכשר ויקבל וה"ר אפרים מפרש דהך בעיא אמתני' דכל הפסולין שעבו לא ירדו [ע] קאי דלכתחלה לא יעלו וקמיבעיא [בג] אם זרק פסול מהו שיעשה שירים להיות נשפכין לכתחלה ליסוד כמו בכל שירי הדם או [בד] לא ואסור לזורקם לכתחלה וישפכו לאמה וקשה לפי' זה דהוה ליה למימר מהו שיעשה שירים או דחוי כדקאמר במילתך בעיא כום מהו שיעשה את שחיטו שירים ועוד אמרינן בהדיא ברים מסכת מעילה (דף ה.) גבי חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס הא קמ"ל דאע"ג דקיבל פסול וזרק [בה] וקבל כשר וזרק לאו כלום [בו] (פסול) מאי טעמא שירים ניעבו ופריך והא בעי מייבי ר"ל מר' יוחנן פסול מהו שיעשה שירים וא"ל [בז] אין עושה שירים כי אם חוץ לזמנו [בח] מאי לאו אבל שאר פסולין אינן עושים שירים ומאי קשיא ליה הא מודה ריש לקיש דלכל [בט] היותר שירים הוי אבל מיבעיא ליה דשמא אפילו דחוי הוי ואם כן ממה נפשך אין טעון כיבוס וא"נ דלא קשיא מידי דאי שירים הוי א"כ הוי כשאר דמים כשרין שהשירים נשפכין ליסוד אבל שירים דקאמר התם דאין דמה טעון כיבוס היינו שירים ופסול אבל קשה [ל] (בסיפא) דקאמר מאי לאו בר משאר פסולין ומאי פריך אי שאר פסולין אינן עושים שירים א"כ ליהוי דחוי וכל שכן דאין דמה טעון כיבוס אבל לפי' רש"י אתי שפיר דאי אינו עושה שירים יחזור הכשר ויקבל והוי דס כשר וטעון כיבוס. כדו"ל:

למעוטי שירים שבצואר בהמה.

והא דאמר (לעיל כה.) לריך שיקבל כל דמו של פר היינו למעוטי:

ולהוי דחוי. [לא] תימה אם נתן לפסול מה בכך מעשה איטבא הוא מי גרע מנתן על האבן שהרי לא פריך הכי אמתניתין דאמר פרק הוליאו לו (יומא נג.) דקתני יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל ועוד תיקשי ליה קרא דמייתי לעיל בפרק קמא (דף יד.) ויזרקו הכהנים [לג] (את הדם) ונראה דהא דפריך וליהוי דחוי לא קאי אותן לפסול דאין זה אלא מעשה איטבא בעלמא אלא פריך אנתן לכלי חול ואנשפך מן הכלי על הרצפה: **כל שבידו לא הוי דחוי.** [לד] ענפיו מרובין מעליו דסוכה (דף נג.): אין זה בידו כיון דאין ממעטין ביום טוב וגבי כסוי הדם (חולין דף פז.) דקרי ליה דחוי כשכיסהו הרוח ונתגלה כיון דאין מצוה לבטל הדחוי [לה] לא חשיב בידו ולא דמי להכא דמצוה לאוספו והפרים הקרבן והמיר דת דלעיל בפרק קמא (דף יב:) אין זה קרוי בידו [לה] כיון דאין דעתו לחזור [מ]

פסול מהו שיעשה שירים. מי שהוא פסול לעבודה: **מהו שיעשה שירייס.** אם קבל וזרק מהו שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק והכשר הקרבן מי אמרינן כיון דזרק פסול שוויה לדס שבצואר שרייס ותו לא מימחי לזריקה או דלמא לא אלימא זריקה פסול לשוויה לדס שבצואר בהמה שרייס ויחזור הכשר ויקבל: **אין לך** [ו] **זריקה.** פסולה שעושה את השאר שרייס אלא זריקה במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו: **הואיל ומרלה לפיגולו.** הואיל והויא זריקה [ז] מן התורה למיקבעיה פיגול ופסול: **כום פסול.** כגון שיצא מהו שיעשה לדס שבצואר שרייס אם זרקו כהן כשר לזה [ח] ולא יהא תקנה לקרבן שיחזור ויקבל: **פסול גופיה מאי סברא לך.** דלדס פסול שזרק מאי סברא לך בשרייס שבצואר בהמה דלא קמיבעיא לך: **כום מהו שיעשה את חבירו דחוי או שרייס.** כגון חטאת שקבל דמה בשני כוסות ונתן כל מתנותיו מאחד מהן חבירו שרייס הוא ונשפך ליסוד דכתיב ואת כל הדם ישפך וגו' (ויקרא ד): **או דחוי הוא.** לחייס [ט] בדילים שלא ניתן ממנו על הקרנות וישפך לאמה שבעזרה המוליאה לחייס לנחל קדרון [י]: **למעלה.** בפרשה הוא אומר בשעיר נשיא בשירי הדם ואת דמו ישפך ולא כתיב כל דמו: **למטה.** בחטאת יחיד הוא אומר ואת כל דמה ישפך: **והן נשפכין לאמה.** דכום עושה את חבירו דחוי: **למעוטי שרייס שבצואר בהמה.** שהן [יא] נעשין שרייס על ידי הדם הנתקבל [יא] וישפכו לאמה: **ולריכא.** לאשמועינן [יב] דאית להו תקנה בחזרה: **דחוי לעבודת ליבור.** כגון טמא דחזי לכתחלה בליבור [יג] [כ] הלכך גבי יחיד איכא תקנתא בחזרה: **ביום הכיפורים.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו [כ]: **וניהוי דחוי.** דהא נראה ונדחה ואמאי אית ליה תקנתא בחזרה: **אפילו דס.** שעיר הנעשה בפנים: **בכום.** ומת המשתלח לא נדחה הדם אלא מביא שעיר אחר ומזווג לדם [יד] וכשר הדם לאמתנותיו חה ישתלח. ולשון אפילו דנקט משום דשלשה מחלוקות בדבר איכא למאן דאמר אפילו בעלי חיים נדחים דקתני [מ] ואם משהגריל מת אחד מהן יביא שנים ויגריל עליהם כבתחילה והשאר ידחה ואיכא למאן דאמר [נ] מביא חבירו שלא בהגרלה דבעלי חיים אין נדחין והגרלה לא מעכבא אבל דס בכוס ומת המשתלח ישפך הדם דשחוטין נדחין ואין חוזרין ונראין ואתא חנן המצרי למימר אפילו דס בכוס [טו] מזווג ליה אחר: **שבידו.** לתקן להחזיר [טז] כי הך דמתניתין אבל הוהא דמשתלח אין בידו מי יימר דיהבי ליה אחריני: **יומא המשתלח.** דאידחי ליה ויביא שנים אחרים: **מדם הפערוכת.** של פסחים: **זורקו זריקה אחת.** כדין פסח: **לנגד היסוד.** לאפוקי קרן דרומית מזרחית כדאמרי' לקמן [יז] שאם נשפך דמו של אחד מהן על ידי שהן רבים ונבהלים לעשות נמצא כוס זה מכשירו שהרי [יח] כולם מעורבים בו ואי משום דאיערוב בדם התמצית אמרינן לקמן רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם ולא אמרינן אידחי ליה בהתערבו הואיל ובידו לאוספו: **והלא.** זה שנשפך: **לא נתקבל בכלי.** היאך יהיה כשר הא קיימא לן [כ] נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול: **מנא ידעי.** רבנן שלא נתקבל והלא לא מעשה היא [יט] אלא סברא היא בעלמא נשפך דמו של אחד מהן: **שמא לא נתקבל.** ונמצא זורק דם פסול,

מסורת הש"ס

(א) מעילה ה.; (ב) [לקמן קיב. יומא מ: תמורה כב:]; (ג) יומא סט, ד) ת"כ ויקרא חובה פ"י ה"ד, ירושי' יומא פ"ה ה"ד, (ה) [לקמן עד.] יומא סג: [מנחות נט:] תמורה ו:, ו) [מנחות נט:] ע"ש[], ז) יומא סב. [מנחות נט:], (ח) [לקמן פ. ע"ש] פסחים סה. ע"ש [מוסיפתא שם פ"ד ה"י] מנחות נט:, ט) ירושי' פסחים פ"ה ה"ח ע"ש, י) יומא נח:, כ) ע' פסחים עט., ל) יומא מז., מ) שם סב., נ) שם סג:, ס) לעיל כה., ע) לקמן פג., פ) [ועיין היטב מו' פוסה לג. ד"ה נקטט ולקמן נט. תוס' ד"ה עד]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה אין לך זריקה עושה שרייס:

מוסף רש"י

אין עושה שרייס אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו. שאם זרק מקצת הדם על מנת לאכול חוץ לזמנו וחוץ למקומו והשאר זרק שלא במחשבת פיגול לא כלום הוא, אלא כל הדם שנתייר נעשה שרייס ופסול: הואיל ומרצה לפיגולו. שהוא חריקת הדם המותרה היא כל כך דמלבה בפיגול, דקונעשת בפיגול, דלעולם לא הוקבע פיגול בכרת עד שעת זריקה (מעילה ה:) פלוגתא דראב"ש ורבנן. מ"ק פבר כום עושה את מביאו דחוי וי"א בר"ש פבר כום עושה את מביאו לשירים (יומא נ: ובבי"ז לקמן קיב.) דלית ליה דחויין. דלית ליה שיהא הדם דחוי כשביל מביאו שמת לומר יפסל הדם (יומא סג: ובבי"ז מנחות נט:) אפילו דם בכוס. שבבר נשתנו ומת המשתלח (יומא סג:) מביא חבירו. לומר שעיר מן השוק יביא: ומזווג לו. ושלמתו לעזאל אלמא לית ליה דחויין, ולומר מת המשתלח אידחי ליה דם שבכוס ושפיכה בעי ויביא שנים אחרים: נשפך הדם. על המרן של שעיר הנעשה בפנים: יומות המשתלח. ויביא שנים אחרים. פו אם מת המשתלח ישפך הדם. של מביאו על הקרקע ויביא שנים אחרים אלמא אית ליה דחויין: מדם התערובת. של פסחים שבמתנאי על הרלפה משום דחיישינן לאחר שנתקבל הדם אחד מן הפסחים נשפך נאחר ולא נזרק ואשתא מתאחר מזריקה דהאי כוס, דקיי"ל נשפך הדם מן הכלי על הרלפה ואספו כשר: וזורקו זריקה אחת כנגד היסוד. כדין פסחים כדתנן בתיהו מקומן ודמן טעון מתנה אחת ונלבד שיתן כנגד היסוד, אלמא כיון דבידו לנוקטו לא יהא דחוי (מנחות שם) שאם ישפך אחד מהם. לאחר ולא מזרק ממנו למזבח: שמא לא נתקבל בלי. אותו שאתה רואה לאכשיר שמא לא נתקבל בכלי ומו לא מהניא ליה זריקה דתנן נשפך מצואה בהמה על הרלפה ואספו פסול נזכחים בפרק שני. [ועי' עוד בע"ב במוסף רש"י ד"ה זריקן, שפי' בגאון אחר] (פסחים סה.):

שינויי נוסחאות

א) בכ"מ וי' וק' מרבא, והתנהה שבפנים אינה מן הצורך (כ"כ דק"ס): ב) ואת (ש"מ, דק"ס): ג) ס"א אמינא הגך פסולים דחזי וכו' (ש"מ). וכ"ה בפרי"ל ובכי"ל, ופס ליתא תיבות מאי פסול טמא, ונוסף שם אחר תיבת ליבור ומאי ניהו טמא. ועי' רש"י: ד) בכי"מ דתנן ובל"ל (ענב"ש, דק"ס), והוא בפסחים סד ע"א בגיטין לשון קצת, ולפי"ז לא גרסי' בסמוך גופא, וכ"כ דק"ס: ה) בכי"מ וכ' נמצא זה מכשירו. וכ"כ בכש"י ובפסחים שם: ו) אין לך דבר. זריקה וכו' (כתה"י). וכ"כ בגמ' מעילה, ולא כתב"מ אות ג: ז) זריקה חשובה מן

התורה למיקבעיה בפגול ובפסול (כי"י): ח) מיבת לזה ליתא בכי"י: ט) דדחייה בידים שלא נתן ממנו כל"ל (ש"מ): י) בכתה"י וי"ו שאין. ועי' רש"ש: יא) שנתקבל (ש"מ): יב) לאשמועינן בכולהו כל"ל (*ש"מ): יג) בקרבן צבור (פרי"ד): יד) כ"ל לו הדם (ב"ש): טו) בכוס מביא חבירו ומזווג לו ויהיה כשר הדם כל"ל (ש"מ). וכ"כ בכתה"י אך בלא הסיום ויהיה כשר הדם: טז) ולהחזיר (כי"י): יז) הס"ד (צ"ק), ולפ"ז בגמ' לא חשיב בידו ולא דמי להכא דמצוה לאוספו והפרים הקרבן והמיר דת דלעיל בפרק קמא (דף יב:) אין זה קרוי בידו [לה] כיון דאין דעתו לחזור [מ] שלא נתקבל והלא לא מעשה היא [יט] אלא סברא היא בעלמא נשפך דמו של אחד מהן: שמא לא נתקבל. ונמצא זורק דם פסול,

עין משפט נר מצוה

כד א ממי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה כח: **כה** ב ממי' פ"ג שם הלכה כח:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּמָּהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד, ל

גליון הש"ס

[גמ' אמר ליה אין עושה שרייס אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו. [מוק] למקומו ולפיגו מתוך (נו) [לזמנו] תוס' מנחות דף עט ע"ש ד"ה פסול וכלל וכו'] :תוס' ד"ה פסול וכו' ומיהו לכ"ד שלא במקומו. לעיל (טו) [כו] ע"ב: בא"ד בזרק הפסול שיחזור הכשר ויקבל. עי' לקמן דף נג ע"ש תוס' ד"ה ומקיבלו:

ליקוטים

אלא שמא לא נתקבל בכלי. פירש בקונטרס [עי' מוסף רש"י] ולא תועיל הזריקה כיון שלא נתקבל דהוה ליה נשפך מצואר הבהמה. וקשה לר' מ"מ מספק יזרוק שמא תועיל הזריקה לאותו שנשפך אחר שנתקבל. ונראה לר' דהכי קאמרי ליה רבנן והלא [שמא] לא נתקבל (שמא) בכלי ונמצא מעלה פסולין על גבי המזבח דאסור כדאמרינן בכמה דוכתי ובהמזבח מקדש [לקמן פז ע"ב] שאם עלו לא ירדו אבל לכתחילה לא. אמר להם אף אני לא אמרתי אלא בנתקבל בכלי, כלומר יש לסמוך על זריזות הכהנים. ותלמודא מפרש למלתי' על ידי קושיא ותירוץ, מנא ידע, כהנים זריזין הן ויש לסמוך על זריזותן. ודוקא מדם הראוי להתקבל פריך שאותו דם פסול, אבל דם התמצית לא מצי פריך דאע"ג דלא נתקבל אינו פוסל אלא כמים בעלמא חשיב כיון שאין ראוי לכיסוי אינו אסור להעלותו, ולא פריך מדם התמצית אלא משום דמעורב בו ומבטיל ליה ברובא דאפילו יהיה כן שיזרוק מאותו שנתקבל בכלי מה מועיל הרי כבר נתבטל בדם התמצית שאינו ראוי לזריקה, דדוקא בדם התמצית איכא לאקשויי הכי אבל בשאר דמים הנזרקים על גבי המזבח בהכשר לא פריך דליבטלו דליהוי כמאן דליתא דהא מודו רבנן לר' יהודה דעולין לא מבטלין אהדדי והלכך דם הנזרק בהכשר לא מצי מבטל ליה (תוס' רפ"ש דפסחים סה.): כל שבידו לא הוי דחוי. (ובההיא) דהפריש קרבן ונשתמד בידו לחזור ואפ"ה אמרינן פרק קמא דזבחים [לעיל יב ע"ב] הואיל ונדחה ידחה, עוד אמרינן בזבחים פרק קדשי קדשים [לקמן נט ע"א] כל הקדשים שהיו שם כשנפגם המזבח פסולים הואיל ונדחו ידחו אע"פ שבידו לתקן. וי"ל דשאני התם שקיבל הכשר ונתן הפסול שבקל יכול לתקן שיחזירנו לכשר, הלכך לא חשיב דיחוי (תוס' הרא"ש סוכה לג ע"א):

שיטה מקובצת

פסול מהו שיעשה שרייס. פ"ה [מהו שיעשה שרייס לדס שבצואר בהמה], ולא לזה לפרש בקבלה פסול ולא זרק, דהא תנן בהדיא יחזור הכשר ויקבל, ונ"ל למדתי דהתם משום פסול מתפנה, דמתפנה לא פסלה אלא בראוי לעבודה. ות"ש זרק נמי תפשוטו מדתנן קבלו וא [כמתוס' פ"ש פסול]: **למעוטי שרייס שבצואר בהמה.** אם לא נתקבל כל הדם, שלא יהיה השרייס הנשפך בצואר הבהמה לשפון ליסוד אלא מעשה דחוי לעבודת ציבור. ופע"ג דמהאי טעמא מסיק במעילה (דף ה:) דלדלדה עושה שרייס, שאני הכא שלא עשה כלום והרי מעשה אלעצבא הוא ושייך לומר ליפסה:

מסורת השס"ם

כו ג ממי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה כח: **כז** ד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **כח** ה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **כט** ו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **ל** ז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לא** ח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לב** ט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לג** י ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לד** יא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לה** יב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לו** יג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לז** יד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לח** טו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **לט** טז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מ** יז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מא** יח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מב** יט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מג** כ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מד** כא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מה** כב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מו** כג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מז** כד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מח** כה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **מט** כו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נ** כז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נא** כח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נב** כט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נג** ל ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נד** לא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נה** לב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נו** לג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נז** לד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נח** לה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **נט** לו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **ס** לז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סא** לח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סב** לט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סג** מ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סד** מא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סה** מב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סו** מג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סז** מד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סח** מה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **סט** מו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **ע** מז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עא** מח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עב** מט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עג** נ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עד** נא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עה** נב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עו** נג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עז** נד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עח** נה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **עט** נו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פ** נז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פא** נח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פב** נט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פג** ס ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פד** סא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פה** סב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פו** סג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פז** סד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פח** סה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **פט** סו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צ** סז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צא** סח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צב** סט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צג** ע ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צד** עא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צה** עב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צו** עג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צז** עד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צח** עה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **צט** עו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **ק** עז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קא** עח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קב** עט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קג** פ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קד** פא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קה** פב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קו** פג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קז** פד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קח** פה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קט** פו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קי** פז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיא** פח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיב** פט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיג** צ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיד** צא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קטו** צב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קטז** צג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיז** צד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיח** צה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קיט** צו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכ** צז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכא** צח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכב** צט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכג** ק ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכד** קא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכה** קב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכו** קג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכז** קד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכח** קה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קכט** קו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קל** קז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלא** קח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלב** קט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלג** קי ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלד** קיא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלה** קיב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלו** קיג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלז** קיד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלח** קטו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קלט** קיז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמ** קיח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמא** קיט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמב** קכ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמג** קכא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמד** קכב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמה** קכג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמו** קכד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמז** קכה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמח** קכו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קמט** קכז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנ** קכח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנא** קכט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנב** קל ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנג** קלא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנד** קלב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנה** קלג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנו** קלד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנז** קלה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנח** קלו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קנט** קלז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קס** קלח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסא** קלט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסב** קמ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסג** קמא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסד** קמב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסה** קמג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסו** קמד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסז** קמה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסח** קמו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קסט** קמז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קע** קמח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעא** קמט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעב** קנ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעג** קנא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעד** קנב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעה** קנג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעו** קנד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעז** קנה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעח** קנו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קעט** קנז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפ** קנח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפא** קנט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפב** קס ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפג** קסא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפד** קסב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפה** קסג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפו** קסד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפז** קסה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפח** קסו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קפט** קסז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצ** קסח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצא** קסט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצב** קע ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצג** קעא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצד** קעב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצה** קעג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצו** קעד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצז** קעה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצח** קעו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצט** קעז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצ** קעח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצא** קעט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצב** קפ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצג** קפא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצד** קפב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצה** קפג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצו** קפד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצז** קפה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצח** קפו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצט** קפז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצ** קפח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצא** קפט ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצב** קצ ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצג** קצא ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצד** קצב ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצה** קצג ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצו** קצד ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצז** קצה ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצח** קצו ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצט** קצז ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצ** קצח ממי' פרק ד מהלכות פסה"מ הלכה כ: **קצא** קצ

אף אני לא אמרתי. שיאסף אלא שנתקבל בכלי: **והוא גופיה.** רבי יהודה מנא ידע שנתקבל בכלי: **זריזין הן.** ומקבלי לכולהו: **פייח.** מהרה: **גאוזרה.** ה' לאוין כתיבי בדם חד לדם התמצית כדאמרינן בכריתות בפ"ק (דף ד:): **ר' יהודה אומר בכרת.**

אין דם מבטל דם. דמין במינו לרבי יהודה לא בטיל ולקמן תנן לה בפ' כל הזבחים שנתערבו (דף עח.): **למה פוקקין את העזרה.** ערבי פסחים שלא יצאו הדמים דרך אמה [י] לנחל קדרון: **והא קא הויא חציצה.** בין רגליהם לרצפה ותנן עומד על גבי כליס כו' פסול (לעיל דף טו:): **היו בגדיו מטושטשין** [יא]. לעיל בפ"ב [יח.] תניא לה: **כהולכה אחריה לנכסה.** הא דקתני שבא הוא לבני אהרן כו' כהולכת אחריה קאמר ולקמן פריך והכולכת דם היכי חזלי: **אחיעטי.** איעטבאות גבוהין היו שם בגין אבנים ואינן חוצלין דמן הרצפה הן: **מתני' נאכול דבר שאין דרכו נאכול.** חוץ למקומו או חוץ לזמנו: **קיפה.** מפרש בהעור והרוטב (חולין דף קכ.) תבלין ודקדקת הבשר השוכנת בשולי קדרה: **אלו.** ב) גיד הנאחר שהוא קשה ואין ראוי לאכילה: **ואין חייבין עליהן משום פיגול.** אם היה הזבח פגול שחיטה על בשרו או על אימוריו חוץ לזמנו ונתפגל האוכל מאלו פטור: **ותמא.** אם אכל בטומאת הגוף מאחת מאלה הזבח יב) כשר: **אם המוקדשין.** כל היכא דנקיט הלי לישנא מיירי בנקבות ט): **נאכול שניו.** שבמעיה: **לא פיגל.** את הזבח דלאו גופיה דזיבחא הוא: **אבל שבדליה.** אין חייבין עליהן משום פיגול. אם פיגל בזבח ואכל מאכלה לא מחייב כרת דלאו זיבחא הוא: **גמ' פיגל בזבח.** שחטו ע"מ לאכול או להקטיר חוץ לזמנו: **נתפגל השניו.** האוכל מהשליל חייב: **בשניו.** ששחט את הזבח ע"מ לאכול מן השליל חוץ לזמנו: **לא נתפגל הזבח.** קסבר רבי אלעזר שליל גופיה זיבחא הוא דעובר ירך אמו הוא ומיהו אין מחשבתו מפגלת הזבח דדבר שאין דרכו לאכול הוא דרובא דאינשי לא אכלי ליה ושליל עצמו (א) לא נתפגל מדקתני מתני' לאכול שליל או שליא בחוץ לא פיגל: **אלו.** של עוף ראוי לאכילה הוא דרכיך: **מורחה.** לא חזי לאכילה דפירשא בעלמא הוא הלכך מחשבה דידה לא מפגלא ומיהו היכא דנתפגל העוף ע"י דבר אחר כיון דאיכא אינשי דאכלי ליה חייב עליו כרת. **פיגל באימורין.** שחט פריס הנסרפים ע"מ להקטיר אימוריהן חוץ לזמנן: **נתפגלו פרים** יד). והאוכל מבשרן חייב: **חישב בפרים.** ששחט ע"מ לאכול מבשרן חוץ לזמנו: **לא נתפגלו אימורי.** להתחייב כרת האוכל מכליות או מיותרת הכבד שלהם וכל שכן דלא נתפגלו פריס עצמן שהרי חישב לאכול דבר שאין דרכו לאכול. ואילו דנקט פיגל באימורין נקט נמי לא נתפגלו אימורין: **נימא מסייע ליה.** לר' אלעזר דאמר טו) מתפגל ואע"פ שאין מפגל כגון שליל ומורחה ובשר הפרים: **ושון.** ר"ש וחכמים שנחלקו בפ' ב"ש (לקמן מג.) דרבנן אמרי פיגול נוהג בפרים הנסרפים ור"ש אמר כל שאינו על מזבח הפיגול ושון שאם חישב בחתיכה מעבודות הדם לאכול מן הפרים למחר או לשורפן בבית הדשן כהילכתו טז) למחר לא עשה כלום דמחשבת אכילה לא מהניא בהו דדבר שאין דרכו לאכול הוא ומחשבת אכילה שריפה נמי לא יח) דלמחשבת אכילה מזבח קפיד רחמנא אבל שריפה לאו לשון אכילה הוא ואע"ג דאמרן בפירקין לעיל (לא.) חישב שתאכלהו אם למחר כט) הני מילי דחישב בלשון אכילה כדאוקימנא התם כך פירש בקונטרס ובחנם דחק לעיל מיירי במידי דראוי לאכילת אדם ומחשב שתאכלהו אדם דהוי פיגול אבל האי לא מיירי ביה לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח:

אין דם מבטל דם. ודם התמצית זרק ליה לשם מיס כרבי אליעזר דפ' התערובות (לקמן דף עז.) דאית ליה דרואין אי נמי סבר לה כרבי אליעזר דאמר ט) מתערב בדם התמצית כשר: **והתניא מדו** במדתו ל). הך פירכא אליבא דמ"ד אבנטו מיגו גייז לעיל בפרק שני (דף יח.): **פיגל בזבח נתפגל שליל.** כיון דאיכא אינשי דאכלי ליה חייב כרת דירך אמו הוא יא) כו' אין דרכו לאכול כו' כך פי' בקונטרס וכעין זה יב) גבי מורחה דלא חזיא לאכילה דפירשא בעלמא היא הלכך מחשבה דידה לא מיפגלא ומיהו היכא דנתפגל העוף ע"י דבר אחר כיון דאיכא אינשי דאכלי חייב עליו כרת ושם דמק בחוס דאפילו חזיא כשאר בשר אינה מפגלת את העוף דמורחה אבית יג) הדשן ואין בה לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח והיינו טעמא דחיסב בפרים לא נתפגלו אימורים אבל בשליל לא אפשר לומר כך דלא"ג דבפ' כילד מערימין (תמורה דף כה.): גבי שוחט את החטאת ונמלא בה בן ארבעה חי תני חדא נאכל לכל אדם ובכל מקום ולעולם וא"כ הייתי יכול לומר דהיינו טעמא דלא פסלא ביה מחשבה משום דלאו גופיה דזיבחא הוא אבל ע"כ ר"א סבירא ליה דגופה דזיבחא הוא דהא אמר פיגל בזבח נתפגל שליל וסבר לה כאידך ברייתא דתניא התם דאין נאכל אלא לזכרי כהונה ליום ולילה לפנים מן הקלעים והתם נמי משני להו הלכך צריך לפרש הטעם כמו שפי' בקונטר' ויש דוחקים כאן לפרש בר) משום דדרשינן בתורת כהנים בפרשת לו ג) גבי נותר הזבח פרט לשליל ולשליא מ) ועל כרחין שייך נותר בשליל דלאיתא בתמורה בפרק כילד מערימין (נס זה שם) גבי שליל שבחטאת דאין נאכל אלא ליום ולילה הילכך אם אינו ענין לנותר תנהו ענין למחשבה נותר ואין נראה פירוש זה דמנא ליה לתנא הא דלמא אינטריך לגופיה למעוטי שליא בה) מנותר ונראה דמדין שריפה קממעט שליל ושליא דשריפה כתיבא בקרא: **פיגל באלל נתפגלה מוראה.** בפ' העור והרוטב בו) (חולין דף קכא.) מודו רע"א דפלוגתא סכין היינו אבל בההוא בז) מיירי הכא ודעולה בח) איירי שקודר לחסיר המורלה בנותה דאי אפשר אלא יקח מן הוסט עם המורלה:

באכילת פרים ובשריפתן לא עשה ולא כלום. דמחשבת אכילה לא מהניא בהו דדבר שאין דרכו לאכול הוא ומחשבת שריפה נמי לא דאמחשבת אכילת מזבח רחמנא קפיד ואע"פ שאין מפגל כגון שליל ומורלה ובשר הפרים: **ושון.** ר"ש וחכמים שנחלקו בפ' ב"ש (לקמן מג.) דרבנן אמרי פיגול נוהג בפרים הנסרפים ור"ש אמר כל שאינו על מזבח הפיגול ושון שאם חישב בחתיכה מעבודות הדם לאכול מן הפרים למחר או לשורפן בבית הדשן כהילכתו טז) למחר לא עשה כלום דמחשבת אכילה לא מהניא בהו דדבר שאין דרכו לאכול הוא ומחשבת אכילה שריפה נמי לא יח) דלמחשבת אכילת מזבח קפיד רחמנא אבל שריפה לאו לשון אכילה הוא ואע"ג דאמרן בפירקין לעיל (לא.) חישב שתאכלהו אם למחר פיגול ה"מ דחשיב בלשון אכילה כדאוקי התם: **מאי לאו.** הא דפליגי רבנן דאמרי פיגול נוהג בהם בבשר בפרים עצמן יח) קאמר דאם חישב באימורין להקטירם למחר דחשיב בר אכילה מזבח בשר הפרים ליענם כרת על אכילתו יט) ואכילת מזבח נתפגל בשר הפרים עצמן כרת על אכילתו כ) אע"פ שאינו מפגל נתפגל ע"י מחשבה אימורים והיינו דר' אליעזר דאמר פיגל כו' (ש"מ) כ) כמדתו. וא"ת ודילמא דעביד להו ע"י אבנט וי"ל דך כו' לע"ל (ש"מ) כא) הוא ומיהו אין מחשבתו מפגלת הזבח דדבר שאין דרכו לאכול הוא כך פי' בקונטרס לע"ל (צ"ק) כב) פירש גבי לע"ל (ש"מ) כג) לבית הדשן אזלא ואין וכו' (שמב"י) כד) לפרש הטעם דפיגל בשליל לא נתפגל הזבח משום דדרבנן וכו' (שמב"י) כה) שליא ושליל מנותר. כן מיקון נש"מ. ועי' מק נתן: כו) והרוטב אמרינן (ש"מ) כז) ל"ל ובההוא (הגרי"ב) כח) ובעולה (ד"ס). כ"ל ובעולת העוף (צ"ק) כט) למחר דהוי פיגול הני מילי וכו' (ש"מ):

אף אני לא אמרתי שנתקבל בכלי **והוא** א) **גופיה מנא ידע** ב) **כהנים זריזין** ג) **ועבדין** היא ומשתפכין והלא דם התמצית מעורב בו רבי יהודה לטעמיה דאמר דם התמצית קרי דם ד) **דתניא** א) **דם התמצית באזהרה** ה) רבי יהודה אומר בכרת ו) **והאמר** ר' אלעזר מודה רבי יהודה לענין כפרה שאינו מכפר שנאמר [1] **כי הדם הוא הנפש** ז) דם שהנפש יוצאה בו אין קרוי ח) דם שאין הנפש יוצאה בו אין קרוי דם אלא ט) **רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם** י) **אמר להם רבי יהודה לדבריכם למה פוקקין העזרה אמרו לו שבח הוא לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהן בדם והא דם הוי חציצה לה הוא ולא הוי חציצה דתנן** ה) **יב) הדם והדיו והדבש והחלב יבישין חוצצין** לחין אין חוצצין **והא קא מיתווסי מאנייהו ותנן** [1] **יג) היו בגדיו מטושטשין ועבד עבודתו** פסולה **וכי תימא דמדלו להו** יד) **והתניא** [2] **מדו** ג) **כמדתו שלא יחסר ושלא יותיר** בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא **ולא** ט) **והתניא** [3] **והקריב הכהן את הכל** ז) **זו** ד) **הולכת אברים לכבש אלא** ט) **בהולכת עצים** למערכה דלאו עבודה היא ולעבודה היכי **אזלי אזלי אאיצטבי: מתני'** ט) ה) **השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ורבי אליעזר פוסל לאכול דבר שדרכו** ו) **לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מכזית כשר** מ) ז) **לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין** ח) **השוחט את הזבח לאכול כזית מן העור ומן הרוטב ומן הקיפה ומן האלל ומן העצמות ומן הגידין ומן הקרנים ומן הטלפים חוץ לזמנו וחוץ למקומו כשר** מ) **ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא השוחט את המוקדשין** י) **לאכול שליל או שיליא בחוץ לא פיגל המולק את התורין** כ) **לאכול ביציהן בחוץ לא פיגל חלב מוקדשין** ל) **וביצי תורין אין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא: גמ' אמר רבי אלעזר** מ) **פיגל בזבח נתפגל השליל בשליל לא נתפגל הזבח פיגל באלל** ח) **נתפגלה** מז) **מוראה במוראה לא נתפגל אלל פיגל באימורין נתפגלו פרים בפרים לא נתפגלו אימורים לימא מסייע ליה** ט) **ושון** נ) **שאם חישב באכילת פרים ובשריפתן לא עשה ולא כלום מאי לאו הא חישב באימורים נתפגלו פרים לא**

עין משפט נר מצוה

כו א מתי' פרק ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד:
כז ב מתי' פרק ב מהלכות מקוואות הל' ב סמנ' נאון קיא טוש"ע י"ד סי' קלא סעיף טו:
כח ג מתי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה ד:
ד מתי' פ"ל מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כב:
כט ה מתי' פי"ד שם הלכה ח:
ל ו ז מתי' שם הלכה י:
לא ח מתי' פי"ב שם הלכה ז:
לב ט מתי' פי"ח שם הלכה כב:
לג יב מתי' פי"ד שם הלכה ז:
לד ל מתי' פי"ח שם הלכה כב:
לה מ מתי' שם הלכה כג וע"ש בכ"מ:
לו נ מתי' פי"ד שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֱכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר:
דברים יב, כג
ולמחסה"ש רש"מ צ"ל פסוק זה כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁ יְכַפֵּר:
ויקרא יז, יא
2. וְלָבְשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ו, ג
3. וְהִקְרִב וְהִבְדִּילוּ מִן הַלְּוִיִּם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִקְרַבְתִּי אֹתָם אֶת הַכֹּל אֲשֶׁר יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, יג

מוסף רש"י

והוא גופיה מנא ידע. רבי יהודה אם נתקבל בכלי, והא משמע בעלמא הוא דקאמר שאם יסוך דמן, וכיון דלתקוני פסיקי אתא היכי מיתקני בהכי שמא לא נתקבל: **כהנים זריזין הן.** ולוכח למיחש לשמא לא קינלוהו. ליטבא אחריה שמא לא נתקבל בכלי, כל זה שאתה שופך מאדן ומנצלת זורק דם פסול, אף אני לא אמרתי למלאת אלא מעקום שיזעיון שנפסדו שם דמים שנתקבלו בכלי. ותאמון עיקר (פסחים סה.): **כהנים זריזין.** שכולם היו בני תורה וחכמים (שבת כ.). בקיאין הן בכל דמחיב בהן (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב (שם קיד.). אי: **לכיון שנכנס** לעבודה בידוע שלמדוהו הלכות קודש (ערובין קג.) **עבדין הייא** ומשתפכין. שמתכרין לרוץ ולקרב ולזורק מיתשיר מדייהו (פסחים שם): **והלא דם התמצית.** של פסחים הרבה מעורב בו. ואי נשפך הדם של אחד טולו בטל במעיטוי ומה תועיל זריקה שהרי בטל: **דם התמצית.** של חולין ושל קדשים: **באזהרה.** בגלאו ולא כרת דכתיב (ויקרא יז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו' עד כל אוכליו יכרתו, יצא דם התמצית שאינו דם הנפש (פסחים שם): **ר' יהודה אומר בכרת.** דנפקא ליה מריבויא דכל דם (חולין עד.): **מודה ר' יהודה לענין כפרה.** שאינו יוצא לזריקה (פסחים שם): **דם שהנפש יוצאה בו.** דם קילוח, שה' דמיס הם בפרק דם שחיטה: **אין דם מבטל דם.** הלכך לא בטיל הכא דאשתפיך ובכל פורתא דמנני מיניה למנחה זריקה היא ומתכשר: **למה פוקקין העזרה.** את נקב חומת העזרה שהדמים המתערבין בתמה יוצאים בו לחוץ והיו פוקקין אותו בכל ערבי פסחים, בשלמא לדידי כדי שלא יצא כל דם הנשפך וכשמיצא כוס התערובות נמצא מכולם בתוכו ואם נשפך אחד מהן נצא זריקה נמצא זורק ממנו: **והא** דם הוי חציצה. כין דגליגו לרצפה דתנן (לעיל טו:) עומד על הכלי או על גבי רגל חבירו פסול דנעיין לעמוד לשרת ואין זה עמידה: יבשים חוצצין. לענין טבילה תנן: **והא קא מיתווסי מאנייהו.** תמלגלגין בדם (פסחים סה.): **מטושטשין.** בטיט (לעיל יח.): **מדו.** ולכם הכהן מדו בד: כמדתו. שוה לאהן (פסחים שם). כאן למדך שיאכל כתותם כהנים למדת קומתו, לא נגרמות ולא מטלקות (יומא כג.): **בהולכת אברים לכבש.** הוו מלו מלון לזה, ולקמיה פריך ושאר עבודות היכי עביד (פסחים שם) **והקריב הכהן את הכל.** גבי אברים כתיב והקריב והכרעים יעקר בעים הכהן הקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה (תגיגה יא.). ריש"ל דקרא והקרב והכרעים יעקר בעים, אלמא באברים קמשמעי קרא, ומדבעי כהוצה שמע מינה עבודה היא (ערובין קד.): **זו הולכת אברים לכבש.** אליבא דקטיר בהדיא כתיב בקרא והקטיר המזבחה

עין משפט נר מצוה

(תגיגה יא.) **אלא בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא.** דהאי כהן דכתיב בהולכת אברים על כרחך למעוטי הולכה אחרת בעי, דאי לגופיה לא אפשר דכתיב אם הכי אם יקריב הן כלפה (פסחים שם) **לאכול דבר שאין דרכו לאכול.** אימורין אין דרכו לאכול, ומיהו עליו חוץ למקומו או חוץ לזמנו (לעיל לא: ובנע"ז בח.) **ולהקטיר.** חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **דבר שאין דרכו להקטיר.** כגון בשר (לעיל כח.): **לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית.** ובשיסב חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין.** לפוסלו, דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא (לעיל כט.): **פחות מכזית כשר.** מצנע יתיבה היא דהא מנא לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי זית ולא דכתיב דגזר אמנו דכרכו דגזר אמנו ולא כמו שפי' בקונטרס בתמני' שאם פיגל בשליל לא נתפגל הזבח משום דלאו גופיה דזבח הוא: **פיגל באלל נתפגלה מוראה.** ול"ש הא אלל נתפגלה מוראה. ול"ש הא אלל עצמו לא נתפגל הזבח והאוכלו אינו אינו אינ

וש"מ מינו דפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה. תימה דלישני כדמשני לקמן פרק טבול יום (דף קד:) דלמא מחשבה לא פסלה לינה פסלה וי"ל משום דלא בעי למפשט הא דבעי ר' ירמיה פ' טבול יום לינה מהו שתועיל בפירים הנשרפים ועוד י"ל דקסבר הש"ס דאי לינה מועלת מועיל לה] פיגול לענין דאם פיגל באימורים פיגל הכשר לכל הפחות: **לאכול שליל או שיליא בחוץ לא פיגל.** הוא הדין למחר:

הא שליל ושליא חייבין אלא ש"מ כאן מחמת זבח כו'. וא"ת אכתי נותר וטמא קשיא דמשמע הכא (דוקא) לה][דיוקא] דאשליל ושיליא חייבין משום נותר וטמא וברייתא דלעיל קתני ואין חייבין עליהם משום פיגול ונותר וטמא וי"ל דלעולם לה] אין חייבין אשליל ושיליא משום נותר וטמא והאי (דשייריה) [דשייריהו] משום פיגול: **אלא** בדוקין שבעין **הואיל וכשרים בעופות.** ᵒ נלמ דוקא דוקין שבעין דה"ה שאר מומין שאינן מחוסרי אבר כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף כד:) דוקא יבש גפה לה] ונסמית עינה ᵖ) אי נמי שאר מומין פסלי מדרבנן ומה שפי' בקונטרס דמחוסר אבר פסול בעוף משום הקריבהו גם לפתחך בחנם פירש דבהדיא דריש לה בקדושין (ג"ז שם) מדכתיב מן העוף ולא כל העוף: **אימורין עצמן.** יותרת הכבד והכליות אבל לא בשר שאין מתפגל בדבר שהוא גופו [שלב] זבח אלא דבר המפגל ᵗᵃ) דכיון דלא חשיב אכילה לענין פיגול לא חשיב נמי אכילה לענין מיפגולי: **הוכשרו.** נתקנו ᵗᵇ) לקבוע פסולין הללו: **בטבול יום ובמחוסר כיפורים.** אם נגעו בהן: יא) **מדפסלה לינה.** פסלה נמי מחשבה לינה: **מאי נלו לינה בשר.** קתני שאם לן נפסל והא"ה למחשבה לינה שפוסלת בבשר ומהי נמי דהיכא דחישב אבשר עצמו לא תדוק מינה דהא מחשבה בדבר שדרכו לאכול בעי יב) ובריתא לעיל נמי תניא בהדיא ושוין שאם חישב לאכול פרים לא עשה כלום אפילו לפסול מיהו הא דייקינן מינה דמחשבת לינת אימורים מפגלת הבשר כדכי אלעזר: **לא לינת אימורים.** דקתני יג) דפסלה האימורים נפסלים בלינה קתני ודכוותה פשוט יד) מינה דמחשבת לינת אימורים מפגלת באימורין: **עד שיפיץ אם הבשר.** גרסינן במס' מעילה (דף טו.) ול"ג משיותך דא"כ הוה ליה דבר שנעשית מצותו ואין מועלין בו ᵗᵍ) אבל עד שיתיך דאכתי לית בהו ᵗᵈ) לורך עבודת גבוה קרי בהו ᵗᵉ) מקדשי ה': **ולא מפגלין.** לקמיה מפרש ליה: **למר שבראשי כבשים ושער שבזקן תישים.** איצטריך לאשמועינן דלא מהניא מחשבה בהו דאם היה מעלה דעות הראש קרב עם הראש שאינו בכלל הפשט כדתניא בהשוחט (חולין דף כז.) מנין לרבות הראש שבבר הוא ומהניא ביה מחשבת הקטרה בהנך מיהא לא מהניא מחשבה אם חישב להקטיר למחר דאלו הרבו להקטיר הוא דגבי אם עלו ירדו קא תני להו בפ' המזבח (לקמן דף פה:): **והמורלה.** של עוף: והאלב. של בהמה. והעובר ל"ג דהיינו שליל: **והלב המוקדשין.** אלב שבבלי נקבה: הכי גרסי' לברייתא הכא ובתוספתא כך שנוייה כולן לא מפגלין ולא מתפגלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והמעלה מהן בחוץ פטור מאי לאו לא מפגלין הזבח ולא מתפגלין מחמת זבח לא לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת עצמן א"ה הא דקתני פיפא כולן לא מפגלין ולא מתפגלין מחמת זבח ולא מתפגלין מחמת עצמן א"ה הא דקתני פיפא כולן לא מפגלין ולא מתפגלין

הא חישב באימורין נתפגלו אימורין עצמן: ᶻ)ת"ש אᵃ)פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מועלין בהן משהוקדשו נשחטו הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה מאי לאו לינת בשר וש"מ מגו דפסלה בלינה אᵃ) פסלה בה מחשבה לא לינת אימורים הא מדקתני סיפא כולן ᵇמועלין בהן על בית הדשן עד שיותך הבשר מכלל דרישא לינת בשר מידי איריא הא דאיתא והא דאיתא רישא אימורים וסיפא בשר מותיב (רבא) [רבה] ᶜ) ואלו שאין מפגלין ואין מתפגלין צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תיישים והעור והרוטב והקיפה והאלל והמוראה והעצמות והגידין והקרנים והטלפים והשליל והשיליא והלב המוקדשין וביצי תורין [כולן] לא מפגלין ולא מתפגלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והמעלה מהן בחוץ פטור מאי לאו לא מפגלין הזבח ולא מתפגלין מחמת זבח לא לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת עצמן א"ה הא דקתני פיפא כולן לא מפגלין ולא מתפגלין מחמת זבח ולא מתפגלין מחמת עצמן ש"מ: ᶜ) תנן התם ובעלי מומין ר"ע מכשיר בבעלי מומים א"ר חייא בר אבא ᵈ) א"ר יוחנן לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין הואיל וכשירים בעופות והוא שקדם הקדישה ᵉ) את מומה (א"ר חייא בר אבא) ומודה רבי עקיבא בעולת ᶠ) נקבה דכמאן דקדם מומה להקדישה דמי מתיב רבי זירא המעלה מהן בחוץ פטור הא מאימן חייב והיכי משכחת לה בעולת נקבה אי אמרת בשלמא קסבר רבי עקיבא עולת נקבה אם עלתה לא תרד הא מני ר"ע היא אלא אי אמרת אם עלתה תרד הא מני אימא המעלה מהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב והא מהן קתני ואימן דומיא דידהו אלא אימא המעלה מאימוריהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב: **מתני'** שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר או להוציאן ᶠ) לחוץ ᶠᵃ) רבי יהודה פוסל ᶠᵇ) וחכמים מכשירין ע"מ ליתנן על גבי הכבש שלא כנגד היסוד ᶠᶜ) ולויתן את הניתנים למעלן למטה ואת הניתנים למטה למעלן ואת הניתנים

לו אב מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה ד:
לח ג מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ח:

מוסף רש"י

לינת אימורין. דמכדי דהקטרה ולמי פסלה לינה (לקמן קד:) מועלין בהן על בית הדשן. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים הן קדשי קדשים, והוא"מ דמן קונבן לפיגול אם חיסר עליהן בשעת שחיטה, וכיון דלית בהו איתר לכהנים מועלין בהן בבית הדשן במקום שריפתן: עד שיותך הבשר. עד שיתעכל הבשר שנעשה אפר דהייגו מצותן (מעילה ט). דכל זמן שלא נעשית מצותן מועלין בהן (לקמן שם) אלא בדוקין שבעין. דהוי מוס עובר ואינו ניכר (מנחות עט. וע"ש ברש"ש): דוקין. טולא כגון (ישעיה מ) הנטה כדוק שמים, ולהכי לא ידלו לאין מומן ניכר כל כך, ל"א דוקין שם לו מוס בעפעפים, ולהכי קרי לעפעפים דוק, [דעפעפים] על העין כרקיע, דהכי אמרינן בספרי אגדות העין דומה לעולם קטן, העפעפים [הנעלין] כגגד הרקיע והחמתון כגגד האדון והלבן שמקיף את העין כגגד יס הוקיונס שסובב את העולם והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל שמה (בכורות סז.): הואיל וכשרים בעופות. דמתיב (ויקרא כב) תמים זכר בבקר, תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות, ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו גם לפתחך בחנם פירש (ג"ז שם) דבהדיא דריש לה בקדושין מדכתיב מן העוף ולא כל העוף:

ליקוטים

מתני'. שחטו על מנת להניח את דמו כו' ר"י פוסל וחכמים מכשיריו. פי' ר"ק סבר דוקא לזורק דמו ולהקטיר אימוריו למחר או לזורק דמו ולהקטיר אימוריו בחוץ הוא דהויא מחשבה הפוסלת, כדמפ"ל (לעיל כח.): מהאכל יאכל אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח, אבל מחשבת הינוח למחר או מחשבת הוצאת חוץ לא הויא מחשבה לפסול, ואע"פ שחישב על דבר שאם עשה מעשה נפסל הקרבן בכך, המעשה פוסלת הקרבן אם שיהיו נאכלין ליום וללילה. לשון רש"י [ויקרא ז, טו]. ואין זה נכון, שחגיגת י"ד נאכלת לב' ימים וללילה אחד כשאר שלמים. וכן שנינו במסכת פסחים [נא ע"ב] אשר תזבח בערב ביום הראשון בחגיגת י"ד הכתוב מדבר שנאכלת לב' ימים וללילה אחד, שכשהוא אומר ביום הראשון עד בקר הרי בקר שני אמור. ורש"י עצמו כתב זה בסדר ראה אנכי [דברים טז, ד] אבל בכאן סבר הרב כדברי בן תימא דאמר [פסחים ע ע"א] חגיגת י"ד שהיא באה עם הפסח הרי היא כפסח נאכלת ליום ולילה ואינה נאכלת אלא צלי עד חצות ואינה נאכלת אלא בלילה. אבל לדברי בן תימא אינה באה מרובין הללו אלא שהיא כפסח לכל דבר ואינה נאכלת אלא מן הצאן וזכר ובן שנה מדכתיב ולא ילין לבקר זבח חג הפסח וגו' כדאיתא התם. אבל כתב הרב זה מברייתא השנויה בת"כ דקתני ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל הרי זה בא ללמד על הנאכלין ליום אחד שיהיו נאכלין ליום אחד, אין לי אלא תודה ומנין לרבות את הלחם ת"ל קרבנו, ומנין לרבות את הולדות ואת התמורות ת"ל ובשר, ומנין לרבות תשאות ואשמות ת"ל זבח, ומנין לרבות שלמי נזיר ושלמים הבאים מחמת הפסח ת"ל שלמיו, זו היא הברייתא הזו, ופירש הרב בשלמים הבאים מחמת הפסח שהיא חגיגת י"ד שהיא באה עם הפסח. וכן מצאתי במסכת פסחים בפ' מי שהיה [דף צו ע"ב] שפי' לשם ב' לשונות בשלמים הבאים מחמת הפסח וכתב ל"א חגיגת אבדבה עשר זוז שמעתי. וסמך הרב בכאן על שמועתו, ואין הדבר כן, אלא שלמים הבאים מחמת הפסח היינו מותר

הבשר (מהר"פ): **צמר שבראשי בכבשים.** איצטריך לאשמועינן דלא מהניא בה מחשבה ואע"ג דעור הראש קרב עם הראש שאינו בכלל הפשט אע"פ לא מהני בה מחשבה משום דלא קריא בה בגמר מלאכה מזבח כמו שהוא בטל אגב הראש (מהר"פ): **תוד"ה** ושע"מ בו' תימה דלישני לקמן בו' עוד י"ל כו'. ועוד י"ל דלקמן ל"ל דלינה בפקא דבשר ומחשבה לא פסלא כשחשב בשר עצמו, אבל כשחשב באימורים דין הוא שיועיל לפגל הבשר כיון דשייכא לינה בבשר (מתוס' הר"פ ז"ל): **ד"ה הא** שליל וכו' ול"ל דלעולם אין חייבין אשליל ושיליא משום נותר וטמא. והא דשייריהו משום (דשייר) פיגול דשייך בהו פיגול משום זבח, וטעמא משום דבנותר איכא מיעוטא הזבח כדפי' לעיל ופיגול וטמא ולפי' מנותר, אבל מיבב בזבח בהא לא לפיגון מנותר למעוטי מכרת לאכילת שליל ושליא, ופשיטא דבלא מיעוטא יש לתלק בין נותר לפיגול מידי דהוי פרים דאתמרים סי' (מהר"פ):

מסורת הש"ס

א) לקמן קד: מעילה ט., ב) תוספ' פ"ג ה"ה, ג) לקמן פד., ד) לקמן פה: ש"ס, ה) [נעיל מ.], ו) לקמן מו., ז) קידושין כד לקמן קטז. מנחות ו כה. חולין כב. תמורה יד., ח) מלאכ' א ח, ט) לקמן פד., י) שייך למשנה לעיל ע"א, כ) [עי' תו' לקמן עז: ד"ה הכא]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וליטעמיך וכו' משנה שלישית לא לוקה:

גליון הש"ם

[תוס' ד"ה אלא וכו' לא דוקא דוקין שבעין וכו'. עי' בפיה"מ ממנות דף עט ע"א ד"ה בדוקין שבעין וכו']:

לעזי רש"י

טייל"א. תבלול (כתם בעין המכהה את הראייה)

שינויי נוסחאות

א) בה לינה כל"ל (*ש"מ, וכ"ה בתוס'): ב) ל"ל עליהם (כ"י ב, ג): ג) בכתה"י נוסף פטור: ד) בכתה"י ובי"מ אמר רבא: ה) בכתה"י הקדישן את מומן (וכ"ה ברש"י). והחיצות שלמ"ז במוסגר ליתא בכתה"י, וכן ליתא לקמן דף פה ע"ב, וגם הש"מ מתקן: ו) כל"ז בעולה נקבה וכן להלן בעולה. עולה: ז) בל"ז רפ"ע להוציאו (וכ"ה בב"מ). וכ"ה גי' תוס' לעיל דף לו ע"א סל"ב שיתלכוהו עי"ש ועי' דק"ס: ח) בכי"ל ליתן את הניתנים למטה למעלה ואת הניתנים למעלה למטה. וכ"ה בתוס': ט) בכל אבל פרים עצמן כיון דלא וכו' כל"ל (ש"מ): י) נתקנו לידי קיבול פסולין (ש"מ, כי"פ): יא) דיבור זה שייך אחר דיבור שאח"ז: יב) בכי"פ בענין ובברייתא יג) הא דקתני דפסלה בלינה כל"ל (צ"ש דברי נחמיה). וכתה"י וד"ו רפ"ע וש"מ הגיהם קתני (במקום דקתני) ולפ"ז אי"ל להגיה. ל"ל: יד) ס"א דייק מינה (גליון): טו) ביה (שמב"י): טז) הא תו (כי"י): יז) כאן הס"ל ומיבב [וה"פ] נמתק (בה"ז, ד"ז): יח) להקטיר מאימוריו חוץ כל"ל (ש"מ, כתה"י): יט) לא (צ"ש): כ) על אכילתן כל"ל (י"ב-ש): כא) מאלו חוץ לזמנן (כי"י): כב) הא תנא הרתי לאשמועינן דיחד אלא וכו' כל"ל (שמב"י וד"ו רפ"ם וש"ח. ועי' צ"ש): כג) בכתה"י אפקינהו: כד) יעב"ץ מוחק מינת ויראת. אבל בטה"ק מפרש לה עי"ש, ועי' מוס' לקמן דף סח ריש ע"ב: כה) בבכורות לא נמצא מפורש זה. וכמ' זכמי אפרים הגיה דל"ל בדמוכה, וקאי אלעיל, עש"כ: כו) בבכורות, אבל דוקין שבעין כו', כל"ל (שמב"י, וכ"ה בכי"פ). וכמ"י נמצא כ"ז בגגלין הכ"י: כז) ל"ל ומיניה (בה"ז): כח) ל"ל והואיל (כי"ב, ג): כט) תנינן (כי"פ): ל) מבשרן (כתה"י): לא) מאימורי (כתה"י וד"ו): לב) ל"ל ודדייקינן (שמב"י, וכ"ה בכי"פ): לג) ל"ל דידהו (שמב"י): לד) רעל כרהיך (כי"י): לה) מועיל נמי (ש"מ): לו) ל"ל מהאי דיוקא (ש"מ): לז) גירסת מק נתן דלעולם חייבין אשליל ושיליא משום נותר וטמא והאי דערביה משום פיגול. ועי"ש בח"מ: לח) גפה נקטעה רגלה נחטטה עינה (ב"ש), ועי' מוס' לקמן סח ריש ע"ב:

שיטה מקובצת

מגו דפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה. פי' אם חישב לינה באימורין פסל נמי הבשר, [אבל אם חישב בבשר עצמו לא פסל] (עצמה) דמחשבה בדבר שדרכו לאכול בעינן (ותוספתא) (ומחשבה) בחלבא פרים וכפריפתן לא כלום היא, אלא ש"מ דלענין לינת אימורין קאמר דמפגלין

מ) לקמן קד: מעילה ט., נ) תוספ' פ"ג ה"ה, ג) לקמן פד., ד) לקמן פה: ש"ס, ה) [נעיל מ.], ו) לקמן מו., ז) קידושין כד לקמן קטז. מנחות ו כה. חולין כב. תמורה יד., ח) מלאכ' א ח, ט) לקמן פד., י) שייך למשנה לעיל ע"א, כ) [עי' תו' לקמן עז: ד"ה הכא]:

גמ' תרי קראי כתיבי בנותר. חד בפסח וחד בתודה: **חליפין.** מפריש תודתו ואכלה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה הויא שניה חליפי תודה וקריבה: **וולדות ממורה** [ח]. ולד תודה ותמורת תודה וכולן קריבין כדאמרי' בבכורות (יד:) רק קדשין אלו התמורות אשר יהיה מן [ט] לך אלו הוולדות בכולן אני קורא בהן תשא ובאת וגו': **ס"ל ובשר.** דהוה ליה למכתב ותודתו ביומו יאכל הוה ליה קרא יתירא לדרשא: **שלמי נזיר.** אין נזיר הטעון לחם כמותה [י]: **ושלמי פסח.** חגיגת ארבעה עשר. אבל שלמים בעלמא לא מצי לרבויי דהא כתיב בהדיא בהו שני ימים [כ] ביום זבחכם יאכל וממחרת: **ה"ג א"כ לימא קרא לא פוקיה.** כדכתיב בכל אשר הוצאתיך ע"כ לשון נותר: **ועוד טעמא דר' יהודה ע"כ סברא הוא.** ולא מריבוי דקרא אלא ס"ל דהואיל ומיפסיל בהולאה ובהינות מיפסיל נמי במחשבת הולאה והינות: **אלא הניח למחר שהוא פסול.** [מ] **דדם** נפסל בשקיעת חמה: **ונפלוג נמי ר' יהודה בכולהו.** הואיל וטעמא מהאי סברא הוא נפלוג בכולהו הך דמתני' דתקתי כשר. ומשיגין בהי מייתיה נפלוג: **מי קא מיפסיל.** אם היה שובר את העצמות או אוכל נא: **שיקריבוהו טמאים מי קמיפסיל.** והאי [א] יקריבוהו בטמאין קאמר דומיא דיאכלוהו [ב] בשאר וכן אם יאכלו טמאים או עריות זבח שנזרק דמו בהלכתו מי פסיל הקרבן למפרע מלרות: ה"ג **נישנא אחריתא לו למיניה.** מי ישמע לו להקריבו בפסול שהנתנים טמאים לא ישמעו לו וכן הערלים להקריב למזבח בעבירה או לאכול קדש בעבירה הלכך אין מחשבתו מחשבה בדבר התלוי באחרים: **לערב** [ג] **דמן בדם כו'.** כולי האי משיגויא כלומר ואי איפליג בלערב דמה כו' אין דם מבטל דם וכיון דעירוב לא פסיל מחשבת עירוב [נמי] לא פסיל: **ליתן את הניתנין כו'.** [ג] ניפלוג [ג] במחשבה שלא במקומו: **ר' יהודה לטעמיה דאמר.** אפילו יהביה חוץ למקומו לא מיפסיל זיבחא מלרות דשלא במקומו כמקומו דמי בפ"ב [בעל מו:] דאוקימנא מתניתין [ד] דחישב ליתן את הניתנין למטה למעלה כו' דס"ל לתנא דשלא במקומו כמקומו דמי דמסקנא [ט] מידי דהוה אמחשבת הינות ולאיבא דר' יהודה: [ד] **ונפלוג גליתן את הניתנין בפנים בחוץ** [ט]. והניתנין בחוץ אחשב ליתן בפנים קא מקשי דהתם ודאי אי הוה יהיב חטאת החיצונה בפנים מיפסלא דכתיב וכל חטאת אשר יובא וגו' (ויקרא ו): **קסבר רבי יהודה.** מחשבה ליתן את הניתנין בחוץ בפנים לא פסלא דגבי מחשבת חוץ לזמנו [י] כתוב שלישי והרשינן [כ] שיהא אותו חוץ משולש בדם ובשר ואימורין דהיינו חוץ לעזרה ממש שבשעת היתר הבמות נשחטא בכל אלה [מ] הלכך גזירת הכתוב דפסול חוץ למקומו אבל להכניסו לפנים לאו מחשבה היא: **דבר רע.** לא מזבח לה' אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום וגו' ריבה כאן אזהרה שלא ישחוט החטאת בדרום: **וחטאת שנכנס דמה לפנים כו'.** כלומר לא מזבחנו ע"מ להכניס דמה לפנים ולאו בהכנסה ממש קמשהר ליה אלא במחשבת הכנסה דהא בזביחה קאי וקא קרי ליה דבר רע אלמא [כ] **מיפסיל: הכניס בשוגג בשר.** בפרק כל הזבחים שנתערבו [מ] וקיימא לן התם בגמרא בשילהי פירקין [פג.] דהא דתייקין הא מזיד פסול בשכיפר בשנתן ממנו על מזבח הפנימי הוא דקפסיל רבי יהודה ולא מיפסל בהכנסה [נא]: **והשתא ומה כו'.** דאיכא למשמע מינה דכל שכן דמחשבת הכנסה לא פסיל: יהא

תרי קראי כתיבי בנותר. חד בפסח וחד בתודה וקימה דדרש בזאת אינו [נב] דמפסח היכי ילפי' שאר נותר: **שלמי פסח.** פירשתי בפ"ק סמוך [נג] לתחילתו (לעיל ט.) ע' : **שיאכלוהו טמאים** ויקריבוהו טמאים זיבחא גופיה מי מיפסיל. פי' בקונטו' דהאי יקריבוהו בטמאין קאמר ולא בדם דומיא דיאכלוהו [נד] בבשר דאם אכלו טמאין או ערלים זבח שנזרק דמו בהלכתו מי מפסיל קרבן מלרות וא"ת מישב להניח אימורים למחר או [נה] בחוץ אמאי פסול הלא אם הניח אימורים עד למחר או [נו] בחוץ כיון שנזרק דמו בהלכתו לא נפסל קרבן מלרות וי"ל דלא דמי להניח אימורין למחר מי עביד במחשבתו [נז] מיפסיל כולה קרבן בקדשים הנאכלים ליום ולילה דכיון דהוו אימורין בעין [נח] כל כמה דלא מיקטרי לא משתרי בשר באכילה וכי מטי למחר מפסיל בשר משום נותר אבל שיקריבוהו טמאים לא מיפסיל בשר חדא דהקריבוהו טמאין אם עלו לא ירדו ועוד נטמאו אימורים או אבדו משתרי בשר באכילה כיון דנזרק הדם בהלכתו [נח] אבל קשה מלהוציאו לחוץ מי קאי אאימורין אמאי פסיל ר' יהודה הלא אם עשה כן לא נמנע הדם בכך מלרות וגם בשר משתרי באכילה דכיון שהוציא אימורים בחוץ הוה ליה כנטמאו אימורים או אבדו והבשר שרי לאכול [נט] ומי לא קאי להוציאו רק אדם אחי אפיר הכי [נט]: **קסבר** ר' יהודה **בעינן מקום שיהא משולש בדם ובבשר ובאימורין.** תימה למאי הלא ידע טעמא דמקום משולש מיקשי ליה לרבנן אמאי לא חשיב [הניתנין בחוץ בפנים] חוץ למקומו דמהאי טעמא ממעטינן ליה בפירקין לגעיל [ס] ולקמן בפ' התערובות (דף פב:) וי"ל דס"ל דרבי יהודה הוא הלא בעי [ל] משום דמסקינן טעמא מסברא: **ומי אית ליה לרבי יהודה כו'.** לריך לייחס סוגיא זו לכל הלשונות שפי' בפירקין לגעיל (דף כט.) מקום משולש: **וחטאת שנכנס דמה לפנים פסולה.** פי' בקונטרס הלא תזבחנה ע"מ להכניס דמה לפנים ולא בהכנסה ממש קמשהר ליה אלא במחשבת הכנסה דהא בזביחה קאי וקא קרי ליה דבר רע אלמא מיפסיל ועוד יש לפרש דדבר רע משמע ליה [לא] ע"י דבור דהיינו מחשבה ולאו הכנסה ממש: **וקי"ל בשכיפר.** וא"ת למ"ד [ס] הלא במקומו לאו כמקומו דמי אמאי פסיל רחמנא טפי בחטאת משאר קרבנות [נב] וי"ל דבשאר דמיס כשנתן ממנו על הפרכת ובין הבדים איכא למימר דיאספנו ואם [לא] יש עוד דם יזרוק במקומו וכשר ובחטאת אין תקנה לדם הנשאר [ע] ל"ג תנא דסבר לאו כמקומו דמי יסבור בחטאת דפסול אף בלא כיפר. גרו"ך: **הכא דחשובי חשיב לא כל שכן.** תימה ל"כ בטלה תורת פיגול דזרק מקלת דם בחוץ או אוכל כזית בחוץ לא מיפסיל ומחשב מחשבה [לב] פוסל הכי נמי נהי דמכנים בלא מכפר לא מיפסיל מחשב להכניס [לה] ולכפר פוסל וי"ל דבר רע משמע דבר שהוא רע במקום אחר דהוא [לו] בכיפר זה אסרתי במחשבה בשעת זביחה הכא [לז] דחישב לא כל שכן דכשר דאפילו חישב ליתן בפנים על מזבח הזהב על מנת להתכפר כשר כיון דבמחשבה לא שייכא כפרה כלל אבל נתינה ממש דאויה לכפר בשום מקום:

לט א מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ח:

מ ב מיי' פט"ו שם הל"ח:

מא ג מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה ז:

מב ד מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה ח:

מג ה מיי' פ"ג שם הלכה ח:

מד ו מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה ז:

מה ז מיי' שם ופ"ח מהל' מזיד הלכה יב:

מו ח מיי' פ"א מהל' קרבן פסח הלכה (טו) [יג] והלא כתיב בריתא הלא כתמיהין דפסחים דנאכל לב' ימים ולילה אחד:

תורה אור השלם

1. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנֹּתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: שמות יב, י
2. וּבָשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר: ויקרא ז, טו
3. לֹא תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֵבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא: דברים יז, א

מוסף רש"י

ואת הניתנים בחוץ בפנים. כלומר היכל שהוא מקום שלוחן מחשבה משולש (לקמן פב.) **מקום שיהא משולש כו'.** ולימד על מחשבת חוץ למקומו שאינה מועלת אלא לו בקדשי קדשים שמיבה עליהם לאוכלם חוץ לעזרה, לו בקדשים קלים לאוכלם חוץ לעיר, פרט למחשב לאכול בהיכל דלא פסיל, דבעינן שיחשב על מקום המשולש: **בדם בבשר ובאימורין.** הייהו חוץ לעזרה בשעת היתר הבמות, לאפוקי היכל שאין בו הקטרת אימורין ולא אכילת בשר (לעיל כט.):

ליקוטים

השייך לענין זה ר' בענין קודם הפסח, בגוף תמורתו ופסח שנתכפרו בעליו באחד, דכיון שנתחילתו אינו נאכל אלא ליום ולילה אף סופו כן. אבל חגיגת י"ד נאכלת היא לשני ימים כדברי חכמים. וכן שנינו בת"כ באותה ברייתא גופה דקתני סופה ומחרת הרי זה בא ללמד על הנאכלים לשני ימים שהיו נאכלים לשני ימים, אין לי אלא שלמים מניין לרבות את החגיגה שבאה בזמנה, ארבה את החגיגה שבאה בזמנה, מניין לחגיגה הבאה עם הפסח וכו' (רמב"ן ויקרא ז, טו):

שיטה מקובצת

תרי קראי כתיבי. פ"ש חד בני פסח וחד בני (נותר) [נותרו] דאיכא דאם יקריבו לאם כן מאי שייך לומר אם אינו עניין הא לגופיה לגופיה אינטריך והאי לגופיה אינטריך, לכן נראה לפרש דתמוויהו בתורה מתיבי חד בפרשה לו וחד בפרשה אמור (מהרי"פ ד"ה): **א"ב לימא קרא לא** [לו] תוחיבו מאי אינם אם אינו עניין לנותר תעבו עניין למחשבת נותר. וא"ת (מ"מ) אינם אינם אם אינו עניין בקרא לא תוחיבו אינם אינם אם אינו עניין למחשבת נותר. [ולכך באם אינו עניין לא הוי מדרש למחשבת נותר אבל חוץ לזמנו הלכך] [אבל] למחשבת היעוד לא מדרש כלל דאוקומתא ע"א אם אינו עניין [וכך כמו הענין] (מעבוד) שמשמע מתוך הפסוק והייתו אכילה כמו שמלינו בני דתן ואכיהם (פסחים מו ב) ויוחיבו תגשים ממנו עד הבוקר שלא אכלו כל המן שלקטו, ונלמוד המשנה נמי נותר הוי אכילה כדאמר לעיל (דף כג:) אם שן עתר הרי כבר נתמר לא יאכל בר' עון נותר ממש לאוכל חוץ לזמנו אבל לא יניח משמע לשון הנעבד מתוך הפסוק כמו ויוחיבו במשמר (ויקרא כד יב) אלמא משמע לשון הנעבד איכלך באם אינו עניין מוקמינן ליה למחשבת היעוד (מהרי"פ ד"ה): **אי אתם מודים כו'.** וא"ת לגבוה אימורים מאי אינם אם [מיכה ל]מיכה לומר אם אינו עניין לגבוה אינם אינם אם אינו עניין לגבוה אינם אינם אם אינו עניין לגבוה אינם אינם

שיאכלוהו טמאים. לא דמי לאכילת כלבים [ט] דבטמאים מיפסיל קודם אכילה משעת נגיעה ואפי' תאכ לו חבירו מ"מ בהך כ"ז] (מחשבה אכילת) דבר אחר גורם לו שבלא אכילה יכול לפוסלו בנגיעה: **בשר פסח שלא הוצלה.** הא דתניא בהקומץ רבה (מנחות דף כה:) דשמין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה היינו בדבר שצריך היתר מזבח כגון בשר שנטמא לפני זריקה ולא דמי לבשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו [כ] וצריך לדקדק דהכא דרשינן אשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה והתם מוקמינן ליה לרבות לן ויוצא:

הדרן עלך כל הפסולין

מנין לניתנין על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת כיפר כו'. לכאורה אתיא כבית שמאי דבית הלל כיון דמכשרי בחטאת נקמן [כא] וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחד לא צריך קרא לשאר קרבנות וכן משמע בסוף שמעתין דקאמר וכל הנך תנאי דמפקי ליה להאי ודם זבחיך ישפך לדרשא אחרינא כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר מנא להו סברי לה כבית הלל דאמרי אף חטאת שנתנה במתנה אחת כיפר וילפי כולהו מחטאת ונראה דאתיא אפי' כב"ה וקסבר האי תנא דלא ילפינן מחטאת משום דשתי מתנות שהן ארבע דשאר קרבנות ילפי' בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נג:) מדכתיב סביב והוה אמינא שתים [כב] עשאן הכתוב כמתנה אחת ולא כיפר אי נמי משום דטובא סביב כתיבי ושנה לעבב ולקמן נמי אמרי' [ל] וכפר וכפר וכפר מפני הדין כו' מה דמיס האמורים למטה שנתנן מתנה אחת כיפר אף דמיס שלמעלה יהא חייב א] והתניא רבי יהודה אומר יכול חטאת ששחטה בדרום יהא חייב ת"ל [1] לא תזבח לה' אלהיך שור ושה וגו' כל דבר רע על דבר רע אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על חטאת ששחטה בדרום תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אמר רבי [ב] אבא ומודה רבי יהודה שחוזר וקובעו לפיגול אמר רבא תדע דפיגול לפני זריקה לא כלום הוא ואתיא זריקה וקבעה לה בפיגול ולא היא התם [ג] הוא חדא מחשבה היא הכא תרי מחשבות איתיביה רב הונא לרבי אבא [ד] [ה] ליתן את הניתנין למעלה למטה למעלה לאלתר כשר חזר וחישב חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת למחר פסול חזר וחישב בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת תיובתא דרבי אבא תיובתא אמר רב חסדא אמר רבינא בר סילא [ו] [א] חישב שיאכלוהו טמאים למחר [ז] חייב אמר רבא תדע דבשר לפני זריקה לא חזי וכי מחשב ביה מיפסיל [ח] ולא היא התם זריק ומיחזי הכא לא מיחזי כלל אמר רב חסדא [ג] מרגלא בפומיה דרב דימי בר חיננא [2] בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו חייבין עליהן משום טומאה אמר רבא תדע [ג] דתניא [2] אשר לה' [3] לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה אלמא אע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה הכא נמי אע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה ולא היא התם אימורי קדשים קלים חזו לגבוה לאפוקי בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט [ט] [ב] (לישנא אחרינא הא אימורין לא חזו ולא היא הנך חזו למילתייהו והני לא חזו כלל):

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים [ד] כל הניתנין על מזבח החיצון שנתן [ו] במתנה אחת כיפר ובחטאת שתי מתנות ובית הלל אומרים [ה] אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר [ו] לפיכך אם נתן את הראשונה כתיקנה ואת השניה חוץ לזמנה כיפר ואם נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומה פיגול וחייבין עליו כרת [ז] כל הניתנין על המזבח הפנימי שאם [א] חיסר אחת מן המתנות כאילו [ב] לא כיפר לפיכך [ח] נתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנה פסולה [ג] ואין בו כרת: **גמ'** תנו רבנן [ד] מנין לניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר תלמוד לומר [3] ודם זבחיך ישפך והאי דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא יהא חייב. מלקות: **דבר רע.** מוס בגלוי שהוא מגונה קרי דבר רע בבכורות בפרק על אלו מומין (דף לז.): **ומודה רבי יהודה.** בחישב על מנת להניח [ד] (5) שחוזר וקובעו לפיגול אם חזר וחישב בעבודה שניה על מנת לאכול חוץ לזמנו ולא אמרי' כבר נפסל במחשבת היום: **אמר רבא תדע.** דמחשבת היום לרבי יהודה לאו כמחשבת חוץ למקומו ושלא לשמו היא לאפוקי מידי פיגול דהא פיגול דשחטו על מנת לזרוק את דמו למחר לפני זריקה לאו כלום היא ואין המחשבה מועלת **עד שיזרק** הדם היום דבעינן קרב [ט] כל מתיריו [1] ומיהו מחשבה קמייתא מחשבת היום הוי וכי זריק ליה אתיא זריקה וקבעי [ט] ליה (5) ולא אמרי' הואיל ומעיקרא פיגול [ז] לא חיילא איפסיל ליה במחשבת היום וכי זריק ליה לא בפיגול בשתיקה לא ליחול פיגול: **הפס חד מחשבה.** דלא שינה מחשבתו [יא] הראשונה והיא היתה לשם פיגול: **תרי מחשבות.** והאחד [יב] שם פסול לה ולא שם פיגול: **כשר.** כדאמרינן במתני' לדברי הכל: **למחר פסול.** חישב ליתן למחר את הניתנין למטה למעלן ואוקי בפרק שני [1] משום מחשבת היום כדברי יהודה ולא משום מחשבת נתינת מחר דא"כ פיגול מיבעיא ליה [כ] אלמא לא הוי פיגול דזריקה דלא כשר באכילה לא אתיא לידי פיגול וקתני חזר וחישב בו אלמא לא מיקבע תו פיגול: **חישב שיאכלוהו טמאים למחר פיגול.** ולא אמרינן לאו מחשבה היא דאכילת טמאים לא חזיא והוי כמחשב מחשבת פסול: **תדע.** דמחשבת [כא] אכילת פסול לא מפקא מידי פגול בר מחשבת [כב] חוץ למקומו (ולזמנו) דהא בשר לפני זריקה לא חזי לאכילה וכי מחשב ביה בשחיטה ע"מ לאוכלה למחר מפגיל [כג] דהשתא אכילה פסולה היא בלא שום פיגול: **הפס זריק ומיחזי.** ואשתכח דלמחר מי לאו משום פיגול הוה חזיא לאכילה: **שלא הורמה** [כד]. ד' חלות הנתרמות לכהן מארבעה מיני שבח דכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה וגו' (ויקרא ז): **משום טומאה.** אם אכלן בטומאת הגוף. ואע"ג דקי"ל [ח] שאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה האי כיון דאיזרק דם ניתר לטהורין קרינן ביה ואע"ג דאין פסח נאכל אלא צלי וחלות התודה עד שיורמו: ה"ג **אשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה.** והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה': **לטומאה.** להתחייב כרת האוכלן בטומאת הגוף דאשר לה' יתירא הוא למידרש ביה דבר שהוא עולה לגבוה:

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים. מתנה אחת. זריקה אחת כיפר אע"פ שרובן טעונים שתי מתנות שהן ארבע: **ובחטאת שתי מתנות.** מתנות אלבע ממש. ובגמרא [לז:] יליף טעמא: **לפיכך.** חטאת וכל הזבחים בבית הלל ובבית שמאי שאר זבחים חוץ מחטאת: **נתן את הראשונה כתקנה.** בשחיקה ואת השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו כיפר וכשר הקרבן שכבר ניתר הקרבן ליקרב על ידי מתנה ראשונה ואין השניה מתרת את הבשר לפיכך אינה מפגלת: **פיגול וחייבין עליו כרת.** שאין מחשבת חוץ למקומו דשניה מוציאתו מידי פיגול שכבר הוקבע בראשונה שכבר קרבו כל מתיריו: **שחיסר אחת מכל המתנות לא כיפר.** כדיליף בברייתא בגמרא [לקמן לט.]: **לפיכך.** הואיל וכולן מתירות אין זו מתרת בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו ואם נתן כולן כתקנן בשחיקה ואחת שלא כתקנה כגון שנתנה במחשבת חוץ למקומו או חוץ לזמנו פסול שלא ניתר בראשונות ואין בו כרת שאין האחרונה מפגלתו דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר: **גמ' ישפך.** שפיכה אחת משמע דלא [כה] כתיב סביב דילפינן מיניה שתי מתנות שהן ארבע בפרק איזהו מקומן [לקמן נג.]: מנין

ושלא לשמו דפסח וחטאת לא תוליא מפיגול מטעמיה דרבא, ואי משום דגלי קרא לא יערב בו מחשבות אחרות ש"כ אפי' מחשבת היום נמי, וי"ל דהא דקאמר הכא שוקקבעו לפיגול לא קאי לטולמו מחשבות דלעיל דמתני' אלא מלאנים דמו למחר מין זה מחזיר ומחשב לזרקו למחר אין זה עיכוב מחשבות אלא עיכוב מחשבה דאשונה דלהניח לא יזרוק חוץ לזמן קאמר וקלא קשה דמשמע דקאי אחרוניה מתניי גם אלהוליאו (לאון לו לכיאמון) למחר (כתוך) כמו שהזכיר בקונטרס, לכך נראה למהר"ש דהא דגלי דעיכוב מחשבות מוציא מידי פיגול היינו דוקא במחשבות כמחשבות בפסוק דהיינו חוץ למקומו או שלא לשמו אבל מחשבת היום דמיפסלא מקבלא לא. וא"ת אמאי איצטריך לאפוקי מדע דקאמר רבא וי"ל שלא תאמר דמחשבת היום מעלה עבודות דכתיב בקראת ושוד שלא תאמר כהרלאת בשר:

מסורת הש"ס

א) נסיר"מ מוסקן מיכות יהא חייב, ומוסק פסולה וכמכה"י שבדליגו ובקרק"ס לא נמצא נ' זו: ב) כש"מ רבא במקום רבי אבא בכל הסוגיא (וכבמנוך ליתא מיכות אמר רבא בכתה"י). ועי' דק"ס: ג) מיכת הוא ליתא בכתה"י ובל"ו ג' הא, וע"ע לקו"מ בשם עב"ל: ד) גי' ש"מ לרבא, (כלעיל אות ב'). וע"ע מתוס' בכורות יד ע"ל דרבא לא נאמר אם לא רב הונא: ה) לעיל כ"ו ע"ב אתמא חישב ליתן וכו' (הגרי"ב): ו) ל"ל שילא (*יעב"ש): ז) נ"ל למחר פיגול אמר (כי"ר וק' וכ"ה ברש"י. דק"ס): ח) ל"ל מיפגיל (רא"ש, וכ"מ ברש"י): ט) ס"א בממק מכאן ועד סוף הפרק (ש"מ וגליון): י) שנתנן מתנה (ש"מ): יא) נ"ל אם היסר (כי"מ ור' א'). נ"ל שחיסר (כי"צ, רש"י, ש"מ). ועי' קול הרמ"ן ויד דוד מק"כ ליטב הטוסק שלפניו: יב) כאילו נמקק (*ש"מ וכ"ה ברש"י): יג) ל"ל פסול (*ש"מ): יד) להניחו למחר או להוציאו לחוץ שחוזר וכו' (כי"י, וכנ"י בש"מ): טו) קרבו (ש"מ): טז) וקבעא (ש"מ): יז) מיכות פיגול לא חיילא בממק (צ"ק, ק"ג): יח) ממחשבתו הראשונה והיא היתה לשון פיגול (כי"פ): יט) והאחת (כי"פ): כ) ליה אלא לא הוי פיגול דזריקה דלא שייא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול וקתני חזר וחישב כו' אלמא לא מיקבע תו בפיגול כל"ל (שמכ"י, וכ"ה בכי"פ): כא) דמחשבת אכילה פסולה (כי"פ): כב) ל"ל ממחשבת (*ש"מ): כג) מיפגיל ואע"ג דהשתא (ש"מ וכתה"י): כד) הורמו (ד"ה רפ"ט ש"מ): כה) ל"ל מדלא (*ש"מ וצ"ק): כו) ל"ל בהך מחשבת אכילה (ש"מ, הגרי"ב). וגילקס ל"ל בהך מחשבת אכילת טמאים איסור דבר אחר וכו': כז) כלן הס"ד ומה"ד אשר לה', וצריך לדקדק וכו' כל"ל (רא"ש): כח) מיכות לקמן וכפר ממקומו, וכ"ל כיון דמכשרי בחטאת ומכפר אע"פ כו', וכפ"ל מתיכת לקמן על מיכת אחד ליתא. וגי' ל"ק כיון דמכשרי אף בחטאת ויליף לקמן מוכפר אע"פ כו': כט) שתים בממק. וכ"ל שעשאן הכתוב (צ"ק): ל) אמרי לב"ה (ש"מ):

שיטת מקובצת

אמר רבא תדע כו'. תימה דא"כ אפי' במחשבת חוץ למקומו

מז א מיי' פי"ד מהל' פסה"מ הלכה ט:

מח ב מיי' פי"ח שם הלכה יט:

מט ג מיי' שם הלכה יח:

א ד ה מיי' פי"ב שם הלכה ח:

ב ו מיי' פי"ז שם הלכה ח:

ג ז מיי' פי"ב שם הלכה ג:

ד ח מיי' פי"ז שם הלכה ח:

הגהות הב"ח

(**ה**) גמ' ליתנה אחריונה ולא היא הני אימורים חזו למילתייהו הני לא חזו כלל כל"ל: (**ו**) רש"י ד"ה ומודה וכו' על מנת להניח את דמו או אבריו שחוזר וקובעו: (**ז**) ד"ה אמר רבא וכו' וקבעי ליה בפיגול ולא:

מוסף רש"י

ליתן את הניתנין למעלה כו'. משב כהן כשר ליתן את הניתנין מו' שבחטו או קיבל הולך על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו: לאלתר כשר. אם משב על מנת לזרוק שלא במקומו היום כשר, דאי נמי זריקה פסולה היא ומעלה שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול, כשר הוא דזריקה הוגמת במקומו, דכאמרינן במאנה אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו ופסח וחטאת שלא לשמן: חזר וחישב. בעבודה שניה על מנת לאוכלו חוץ למקומו: פסול ואין בו כרת. ואין מיישבין כרת על אכילתו (לעיל כד:): חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. שהרי קרבו מתיריו, דהכי תנן במתניתין (כט:) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שהרי קרבו מתיריו מהן בפיגול מהן בשתיקה ואין כאן פסול מחשבה אחרת לזרוקו מיד פיגול: למחר פסול. אבל אם אותה מחשבה שיחשב בעבודה ראשונה ליתן את הניתנין למטה למעלה חוש לזרוק אותה זריקה למחר, פסול כדמוקמינן מידי דהוי אמחשבת היום, שהרי שתו על מנת להניח דמו למחר פסול: חזר וחישב. בעבודה שניה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו אינה מפגלת אין בו כרת, דהא אם אותה מחשבה קמייתא דמחשבת היום ואם ליתן את הניתנין למטה למעלה חוש לזרוק אותה זריקה למחר, פסול כדמוקמינן מידי דהוי אמחשבת היום, שהרי שתו על מנת להניח דמו למחר פסול: חזר וחישב. בעבודה שניה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו אינה מפגלת אין בו כרת, דהא אם אותה מחשבה קמייתא דמחשבת היום ואם ליתן את הניתנין למטה למעלה חוש לזרוקו לאפוקי מיד דהוי פיגול דהא דגלי דעיכוב מחשבה מוציא מידי פיגול היינו דוקא במחשבות כמחשבות בפסוק דהיינו חוץ למקומו או שלא לשמו אבל מחשבת היום דמיפסלא מקבלא לא. וא"ת אמאי איצטריך לאפוקי מדע דקאמר רבא וי"ל שלא תאמר דמחשבת היום מעלה עבודות דכתיב בקראת ושוד שלא תאמר כהרלאת בשר:

מסורת הש"ס

(**ח**) נעיל כו:, (**ט**) [ע' פרש"י סנהדרין נ: ד"ה מרגלא], (**י**) פסחים כד: [ל.] כריתות כג:, (**יא**) פסחים פט. סנהדרין ד., (**יב**) [מנחות מד:] ספרי ראה עח, לקמן נב:, (**יג**) לעיל כח:, (**יד**) לעיל כז., (**טו**) [פסחים לח: מנחות כח:], (**טז**) [לעיל לח.]

תורה אור השלם

1. לֹא תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֵבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא: דברים יז, א
2. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כ
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

שינויי נוסחאות

א) נסיר"מ מוסקן מיכות יהא חייב, ומוסק פסולה וכמכה"י שבדליגו ובקרק"ס לא נמצא נ' זו: **ב)** כש"מ רבא במקום רבי אבא בכל הסוגיא (וכבמנוך ליתא מיכות אמר רבא בכתה"י). ועי' דק"ס: **ג)** מיכת הוא ליתא בכתה"י ובל"ו ג' הא, וע"ע לקו"מ בשם עב"ל: **ד)** גי' ש"מ לרבא, (כלעיל אות ב'). וע"ע מתוס' בכורות יד ע"ל דרבא לא נאמר אם לא רב הונא: **ה)** לעיל כ"ו ע"ב אתמא חישב ליתן וכו' (הגרי"ב): **ו)** ל"ל שילא (*יעב"ש): **ז)** נ"ל למחר פיגול אמר (כי"ר וק' וכ"ה ברש"י. דק"ס): **ח)** ל"ל מיפגיל (רא"ש, וכ"מ ברש"י): **ט)** ס"א בממק מכאן ועד סוף הפרק (ש"מ וגליון): **י)** שנתנן מתנה (ש"מ): **יא)** נ"ל אם היסר (כי"מ ור' א'). נ"ל שחיסר (כי"צ, רש"י, ש"מ). ועי' קול הרמ"ן ויד דוד מק"כ ליטב הטוסק שלפניו: **יב)** כאילו נמקק (*ש"מ וכ"ה ברש"י): **יג)** ל"ל פסול (*ש"מ): **יד)** להניחו למחר או להוציאו לחוץ שחוזר וכו' (כי"י, וכנ"י בש"מ): **טו)** קרבו (ש"מ): **טז)** וקבעא (ש"מ): **יז)** מיכות פיגול לא חיילא בממק (צ"ק, ק"ג): **יח)** ממחשבתו הראשונה והיא היתה לשון פיגול (כי"פ): **יט)** והאחת (כי"פ): **כ)** ליה אלא לא הוי פיגול דזריקה דלא שייא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול וקתני חזר וחישב כו' אלמא לא מיקבע תו בפיגול כל"ל (שמכ"י, וכ"ה בכי"פ): **כא)** דמחשבת אכילה פסולה (כי"פ): **כב)** ל"ל ממחשבת (*ש"מ): **כג)** מיפגיל ואע"ג דהשתא (ש"מ וכתה"י): **כד)** הורמו (ד"ה רפ"ט ש"מ): **כה)** ל"ל מדלא (*ש"מ וצ"ק): **כו)** ל"ל בהך מחשבת אכילה (ש"מ, הגרי"ב). וגילקס ל"ל בהך מחשבת אכילת טמאים איסור דבר אחר וכו': **כז)** כלן הס"ד ומה"ד אשר לה', וצריך לדקדק וכו' כל"ל (רא"ש): **כח)** מיכות לקמן וכפר ממקום, וכ"ל כיון דמכשרי בחטאת ומכפר אע"פ כו', וכפ"ל מתיכת לקמן על מיכת אחד ליתא. וגי' ל"ק כיון דמכשרי אף בחטאת ויליף לקמן מוכפר אע"פ כו': **כט)** שתים בממק. וכ"ל שעשאן הכתוב (צ"ק): **ל)** אמרי לב"ה (ש"מ):

ליקוטים

קרנת קרנת קרנות. שאלה: אם נפסל ספר תורה בחסרות ויתרות שיהיה כנגד המסורה, שאני אומר אין ספרי המסורה מעולין מספרי התלמוד שאמר פלגשם כתיב וכן ואשמם כתיב וכן כלת כתיב וכן קרנת כתיב, ובספרים שלנו פלגשים ביו"ד ואשימם ביו"ד כלות ביו"ו קרנות ביו"ו, הפך מזה שאמרו חכמים, ואין אנו חוששין לספרי התלמוד לתקן הספרים לשנותם. שכך אני מקובל ממך. ואיך נחוש לספרי המסורה חדשים מקרוב באו כו'.

אמנם אני איני תמה על פסוקי דרשות של הגדה כדאמרן, אבל קרנת קרנת חושש אני להם כיון שב"ש וב"ה מודים להם, ולא נחלקו אלא ביש אם למקרא או יש אם למסורת, ושניהם עושין דין ע"פ החסר והיתר. ודעתי היה לתקנם אלא שאני ירא בדבר, ואשמר לי עד יבא דבר ויורנו כו' הודיענני דעתך בזה. בתשובה. מדעתי שכן האמת שאין מוסיפין וגורעין בכל מקום ומקום בספרים ע"פ המסורת וע"פ מדרשי אגדה, לפי שנחלקו במקומות בארצות ע"פ חכמיהם הבקיאים בחסרות ויתרות כו'. ומ"מ בכל מה שבא בתלמוד דרך עיקר דין כקרנת קרנת וכבסכת לטוטפת כו' בזה ודאי מתקנין המינעוט. וכן בכל מקום ומקום אפילו בחסרות ויתרות מתקנין המינעוט ע"פ הרוב, דמקרא מלא דבר הכתוב אחרי רבים להטות (תס' רשב"ץ המיוחסות לרמב"ן סי' לי"ב. נקלוב):

מנין. שכל ה] הדמים של כל הקרבנות שטעונים מתן דם ליסוד אם נשאר מן הדם בכלי לאחר שזרק שתי מתנותיו שצריך לשופכו ליסוד ואע"פ שלא נאמר שפיכת שיריים אלא בחטאת: **והנשאר בדם וגו'.** בחטאת העוף כתיב והנשאר ימלה הוה ליה למכתב: **ומה אלמוד לומר בדם כו' אלא על הניסכין מבן ארבע.** היינו חטאת שטעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות ובחטאת כתיבי שיריים בשפיכה: **לימד על כל הדמים.** שנשאר בהן כלום לאחר עיקר זריקתן שישפך הנשאר ליסוד: **מנין לניסכין בזריקה.** כל הדמים שכתב בהן זריקה כגון עולה ושלמים ואשם דכתיב בהו וזרקו וכבר דכתיב ביה ואת דמם מזרוק (במדבר יח) וכל זריקה מרחוק משמע שזורק מן הכלי למזבח למרחוק ו]: **שפיכה.** עומד אצל היסוד ושופך: **ודם זבחיך ישפך.** כל זבחים במשמע: **בירך ברכת הפסח פטר את של זבח.** ז] חגיגת ארבעה עשר שבאה עם הפסח כשהחבורה מרובה ושניהן בתוספתא דפסחים ח) על הפסח הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הפסח ועל הזבח הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח ואם בירך על הפסח פטר את הזבח: ז]**על הזבח לא פטר את הפסח.** וקס"ד ובפסחים נמי הכי מפרש דקסבר רבי שמעאל זריקה בכלל שפיכה כדאמר לעיל מנין לנתינתן בזריקה הנתינן ז] בשפיכה יצא הלכך מתן דם שלמים שכתב בה זריקה בכלל מתן דם פסח שכתב בה שפיכה כדאמרינן לקמן וכי בירך על הפסח פטר את הזבח שהזבח בכלל פסח אבל בירך על הזבח לא פטר את הפסח שלא מצינו לנתינתן בשפיכה הלכך אין פסח בכלל שלמים: **ר' עקיבא אומר אין זו פוטרת את זו.** דלית ליה לנתינתן בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דהא בשפיכה מודם זבחיך ישפך נפקא לן לקמן ותרתי לא דרשת מייה ולקמן פריך לרבי ישמעאל היכי דרשת ליה להכי ולהכי ותנא דבריתא קמייתא סבר לה כרבי עקיבא דהא לאין זריקה בכלל שפיכה אבל בפסח בשפיכה לא סבירא ליה כוותיה דהא לא מייתר ליה קרא דמיבעיא ליה לכל הניתנין במזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר והכי אמרינן בשמעתין: **סבר לה רבי יוסי הגלילי.** דאמר פסח בזריקה ונפקא ליה (פ) מותת דמס ח] אלא כתיב דמו דליקו אבבור לחודיה: **ור' ישמעאל האי קרא.** דודם זבחיך ישפך: **מפיק ליה להכי ולהכי.** בתמיה דרשת ליה לנתינתן בזריקה שנתנן בשפיכה דעל כרחך כר"ע לא אתיא דאם כן אמאי אין פסח פוטר את הזבח הואיל ושלמים בכלל פסח ואי נמי סבירא ליה לר' עקיבא פסח בזריקה כר' יוסי הגלילי כל שכן דשניהם פוטרין זה את זה, וקדרים להו מ] תו לפסח דבשפיכה: **תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל.** דמאן דליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ואלא פליג רבי ישמעאל אדר' עקיבא בהאי כיון ז] דפסח בשפיכה מהאי קרא ליף תו לית לן למילף מינה ניתנין בזריקה כשרים בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטרו לפסח אבל פסח פוטר את הזבח ובפסחים ירושלמי ט) האי טעמא אמר בה: **בשלמא רבי ישמעאל.** דמפיק מתן פסח מדם זבחיך ישפך והאי לשון רבים דדמם וחלבם כוליה בבכור מוקי לה ובשור א] וכשב ועז הוא דנקט לשון רבים והאי ב] דקאי לשון רבים דבשרם יהיה לך דמיך ליה אבכור שור ובכור כשב ובכור עז: **אלא לרבי יוסי הגלילי.** דאית ליה בכור ג] לשון יחיד וקרא דנקט לשון רבים משום מעשר ופסח נקט לה ומעשר ופסח פשיטא לן שאינה מתנה לכהן אלא בעלים אכלי ליה: **מאי ובשרם.** דקא"ל רחמנא לאהרן: **ומשני אחד פס ואחד בעל מום.** כלומר לעולם לשון רבים דנקט קרא קמא לאו אמיני יד] דבכורות קאי דכולן בלשון חד בכור מפיק להו ודמם וחלבם לרבות מעשר ופסח ולשון רבים דבשרם אבכור קאי ולא אשלמת מיני בכור דקרא דתימא דחלבם ודמם נמי עלייהו קאי אלא אבכור דחד מינא נמי שייך למימר ובשרם אתם ובעל מום:

לימד

מנין לכל הדמים שטעונים מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך נפקא ליה מדרבי דתניא רבי אומר [1]והנשאר בדם ימצה א] שאין ת"ל בדם ומה ת"ל בדם לפי שלא למדנו אלא לניתנין מתן ד' שטעונין מתן דמים ליסוד שאר דמים מנין ת"ל והנשאר בדם ימצה שאין ת"ל בדם ומה ת"ל בדם לימד על כל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ואכתי להכי הוא דאתא מיבעי ליה ג]לכדתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה א"יצא ב] ת"ל ודם זבחיך ישפך סבר לה כר' עקיבא דאמר ג]לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דתנן ג]ברך ברכת הפסח פטר את של זבח אם לא זבח לא פטר את הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר ב]לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו אכתי ג] להכי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא ד]ר' ישמעאל אומר מתוך שנאמר [2]אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז וגו' למדנו לבכור שטעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח מעשר ופסח מנין תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך סבר לה כר' יוסי הגלילי ה]דתניא רבי יוסי הגלילי אומר דמו לא נאמר אלא [2]דמם חלבו לא נאמר אלא [2]חלבם לימד על [3]בכור מעשר ופסח שטעון ו] מתן דמים ד]ואימורין לגבי מזבח ורבי ישמעאל האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל בשלמא לרבי ישמעאל דמוקים לה כוליה בבכור היינו דכתיב [3]ובשרם יהיה לך אלא לרבי יוסי ז) דמוקי ליה נמי במעשר ופסח מעשר ופסח בעלים אכלי ליה מאי ובשרם יהיה לך אחד תם ואחד בעל מום

כן ולמטה מנה לן אם לא מודם זבחיך ישפך אלמא דבית הלל נמי דרשי ליה ומיהו יש לדחות ונראה לי (תוספפת) מו] דשאר זבחים ידע מו] מדלא אמר בהן לעבב אבל חטאת לא כשיר מטעמא דלא שנה אלא פשיטא ליה דגמר חטאת מיון מחטאת פנימי לעבב אי לא אשכחן בעלמא דמצינן למיגמר מיניה דמתנה אחת כיפר ל"ב על כרחך לב"ש בעי הכא מנין דנגמר מחטאת דבעי שתי מתנות אע"ג דחטאת חמירא גילוי מילתא היא ללמוד סתום מן המפורש דאי לבית הלל מאי בעי מנין הא לא שנה לעבב ומהאי טעמא לא מצי למיבעי יהא כשרה יז] בדיעבד בולא כלום דכפרה בכלי לא אשכחן ט). ברו"ך ע"כ:

מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך. אע"ג דלא כתיב יסוד מצינו שיריים שנשפכין ליסוד דכתיב בחטאת כ) ואת דמה יספך אל יסוד המזבח: **תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל.** דמאן דליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג ר' ישמעאל אדרבי עקיבא יח] דכיון דפסח בשפיכה אהאי קרא מו לית לן למילף מיניה ניתנין בזריקה כשרין בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטר לפסח אבל פסח פוטר זבח ובפסחים ירושלמי ט) האי טעמא אמר בה כך פי' בקונט' יט] ויש תימה מסוגיא דסוף ע"פ (פסחים קכא.) גבי בירך ברכת הפסח פטר את של זבח דקאמר עלה בשתמלי לומר לדברי ר' ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה ולדברי ר' עקיבא לא שפיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה אלמא ר' ישמעאל אית ליה תרתי דפסח בשפיכה ווריקה כ] בכלל שפיכה ועוד קשה לפירוש הקונטרס מסוגיא כא] דשמעתין דקאמר לעיל סבר לה כר' עקיבא ולא סבר לה כוותיה לגמרי דרבי עקיבא סבירא ליה דפסח בשפיכה ותנא דבריתא סבר בזריקה כב] ועוד כג] מאי האי דפריק סבר כר"ע דאמר פסח בשפיכה הלא מאן דאמר פסח בשפיכה היינו מדם זבחיך ישפך דתניא ר' ישמעאל אומר כו' אם כן לא אייתר קרא למתנה אחת כיפר ע"כ ועוד קשה דאמר בפסחים פרק האשה (דף פח:) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם והא שלמים בזריקה ופסח בשפיכה ומשני מאי נפקא מינה והתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא אלמא אית ליה תרתי דפסח בשפיכה וניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא ועוד מדקתני בברייתא מנין לניתנין בזריקה כו' מכלל דאיכא שפיכה ואי פסח בזריקה אם כן טולהו בזריקה גינהו כד] [ועוד קשה הא אמרי' בספרי ט) ר' יאשיה אומר קודש הם למה נאמר להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה אחת שלא שמענו להם בכל התורה כולה] ורבי יצחק אומר אין צריך שהרי כבר נאמר ודם זבחיך ישפך להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה ומה תלמוד לומר קודש הם להביא את המעשר כה] שיטענו הקטר חלבים שלא מצינו בכל התורה כולה משמע דרבי יאשיה שפיכה כו] דרבי יצחק קאמר ואע"ג דדריש ליה מקרא דכתיב גבי בכור כז] בזריקה דלמא מדלאתו מריבויא ולא כתביהו בהדיא קדרים וכי פריך כח][התם אצא מנן למה נאמר ומה שאר קדשים שלא הוצאו במתן דמים היינו] דאתא למעוטי חטאת דבאצבע ונראה דרבי ישמעאל (דפסחים) קסבר דפסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך וכי פריך הכא כט] האי מיבעי ליה לרבתניא רבי ישמעאל אומר מתוך הוא מצי למימר דקסבר פסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך אלא משום דאשכח ברייתא דרבי יוסי הגלילי נקטה ורבינו שמואל בשם רבינו שלמה פי' בענין אחר האי דערבי פסחים (דף קכא.) כשתמצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כלומר מתוך דברי רבי ישמעאל עקיבא כל שפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך וכי פריך הכא לא מצי למימר דקסבר פסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך אלא משום דאשכח ברייתא דרבי יוסי הגלילי נקטה ורבינו שמואל בשם רבינו שלמה פי' בענין אחר האי דערבי פסחים (דף קכא.) כשתמצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כלומר מתוך דברי רבי ישמעאל

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה ב:
ב [מיי' פ"ח מהלכות ממרן הלכה ז]
ו ג מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה ח:
ז ד מיי' שם הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְהִנֵּה מִדַּם הַחַטָּאת אֶל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח, יז
3. וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה: במדבר יח, יח

מוסף רש"י

מנין לניתנין בזריקה וכו'. פסח בשפיכה נגמח מן המזבח לקיר המזבח כנגד היסוד, דנפקא לן ממן דם דפסח מודם זבחיך ישפך, ובשלמים מתנת זריקה שזורק למרחוק מן המזבח למזבח, ואין ממן אלנגע אלא במתנות דכתיב בה בגאלנעו, אבל בכל שאר קרבנות וזרקו כתיב, חוזק כנגד הקרן עד שהדם ניתן לקיר מערבי וקוקי דרומי (פסחים פט.). אי: שייני דם בזריקה מרחוק דלא איכפת ליה אם נופלים שייריי על היסוד אי לא, שיני דם דפסח בשפיכה בנמחת כדי שיעלו על היסוד: לא שפיכה בכלל זריקה. כלומר אשם טוחן פסח בזריקה ושלמים בשפיכה לא עבה כלום, וכיון דאין דומין זה לזה בממן דמים אין בריכת הפסח אחד פוטרת האחר: **ברכת הפסח.** על אכילת פסחים: **של זבח.** חגיגת י"ד ומנברכין על אכילת שלמים (שם קכא.). אי"ל נדרים ונדבות שהקריב ערב הפסח ואוכלן בלילי הפסח (רשב"ם שם) **דמו לא נאמר אלא דמם.** אלמא אחריני נמי משתמעי: **לימד על בכור מעשר ופסח.** שלא מצינו לשם מתן דמים בתורה אלא כאן, וכתיב מזזוזן ולא כתיב משפוך (שם סד:):

שיטה מקובצת

מתן דם ליסוד. עיין תוס' לקמן דף לא ע"ב ד"ה מן יסוד למזבח של עולה): **שנתנן בשפיכה שיצא** ת"ל בו' **ישפך.** עי' (תוס') סנהדרין דף ד ע"א [ד"ה כל]: **ורבי ישמעאל האי קרא בו'.** פי' הקונטרס ר"י דרש מייה לניתנין מזריקה שנתנן בשפיכה כדאמרי' דלעיל דע"כ כר"ע אתיא דפל"ב אמתן תרמיה דע"כ כר"ע כו' ולא כהילת תשום דלא אתיא כר"ע ניתנא לאתיא כר"ע דלמה לא אתיא לא כמר ולא תנא אלא תנא אחריני הוא לכך נראה דהכי פריך כיון דדרש פסח בשפיכה מדם זבחיך ישפך ומתנעינן ליה לר"י דאמר בירך על של זבח אם לא זבח ואי"כ סבר דיתמנן בשפיכה שיצא דאם כן אמאי בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דאי"כ אמאי לא פטר את הפסח בזריקה ולא אמר דלא אתיא כר"ע דאמר בו' ומיהו אם לא נאמר [ונכתוב מיים ודרוחק לומר] דאתי למעוטי חטאת דבאצבע. לכך נראה דודאי מאן דאית ליה פסח בשפיכה סבר שפיר בניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא, ופסח בשפיכה לאו מודם זבחיך מפיק ליה אלא מקודש הם מפיק ליה כדדריש בספרי ר' יאשיה אומר קודש הם וכו'. ס"א אם לא נאמר דאתי למעוטי חטאת דבאצבע. ונראה דר' ישמעאל דפסחים וכו' עד זבחיך. תוקס"ה ואיכא מאן דדריש מקודש הם דאמרינן בספרי ר' יאשיה כו' עד כל התורה כולה, רבי יצחק אמר עד בהדיא קדרים עד כאן תוס"ה. וכי פריך הכא האי מיבעי ליה כו' (ש"מ). [המוקף נסוגרייים לית לה בלפר"י ונוסף פ"י הגהת רש"ק]: בה] בלפר"י את המעשר ואת הפסח שיטענו הקטר וכו'. וכ"ה בילקוט. ולפנינו תיקן עפ"י רש"ק וכ"ה בספרי, דהא פסח מבואר בהדיא בקרא ועי' מלפה אימן: בו] שפיכה קאמר דומיא דרבי יצחק כל"ל (ש"מ): בו] בכור דהוי בזריקה כל"ל (ש"מ): בה] המוקף בחלפי מרובעים הוא גי' רש"ק. וגי' ש"מ קדרים אי"נ בכור נמי בשפיכה, דזריקה האמורה בבכור למעוטי שלא יהא בחטאת דבאצבע ודהכי נמי איתא בתוספתא דזבחים (פ"ו) דבכור נמי בשפיכה. ואין נראה זה הפירוש ודוחק גדול הוא לומר דפסח בשפיכה מדרשא שלא הביאו התלמוד, ונראה דרבי ישמעאל כו' והשלת נמתק: כב] הכא ור"י האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי הוה מצי למימר כו' לל"ל (צ"ק, וכ"מ בתוס' סוף פסחים):

שלא הביא התלמוד. לכך נראה לפרש כדפי' ר"י דפסח בשפיכה וניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא תרתי נפקא לן מקרא דודם זבחיך ישפך, דאי לפסח בשפיכה לחוד אתא מ"ל דיתמה דודם זבחיך ישפך, דאי לפסח בשפיכה לחוד לכתוב זבחך, ואי כולהי לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא אין לומר דלא אתא אלא לדרוש דיתמנן בזריקה שנתנן בשפיכה לא אלמעוטי, וכי אלמעוטי דלא אתיא לא הוה אתא דרש לדרוש (לניתנין) [לניתנין בזריקה שנתנן] בשפיכה יצא אם לא אשכחן בשום מקום שפיכה, הילכך אתי לתרוייהו. ותנא דבריתא דלעיל אית ליה כר"ע דאמר אין זריקה בכלל שפיכה, הילכך לתרוייהו דלא מצינו לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה לא אלמעוטי, וכי אלמעוטי דלא אתיא לא הוה אתא דרש לדרוש דפסח בשפיכה לחוד לכתוב זבחך, ואי כולהי לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא אם לא אשכחן בשום מקום שפיכה, הילכך אתי לתרוייהו. ותנא דבריתא דלעיל אית ליה כר"ע דאמר אין זריקה בכלל שפיכה, הילכך לתרוייהו דלא מצינו לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה לא אלמעוטי, וכי אלמעוטי דלא אתיא לא הוה אתא דרש לדרוש דפסח בשפיכה לחוד לכתוב זבחך, ואי כולהי לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא אם לא אשכחן בשום מקום שפיכה, הילכך

תוכל לדקדק דזריקה בכלל שפיכה דכיון דקאמר דצירך על הפסח פטר את הזבח אם כן סבירא ליה דמתנותיהם שוין ואף פסח בזריקה והא דזבח לא פטר פסח משום דזבח טפל לו וכיון דפסח בזריקה אם כן אייתר ליה דם זבחין ישפך ומצי למילדרש מיניה לומר דזריקה בכלל שפיכה ולא גרים ולא שפיכה בכלל זריקה להאי תנא דרבי ישמעאל כולהו בזריקה ולדברי ר"ע דלא זה פטר את זה אם כן אין מתנותיהם שוות דפסח בשפיכה מקרא ודם זבחיך ישפך ואם כן לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דהא ודם זבחיך אינטריך ליה לדידיה לומר דפסח בשפיכה ולהאי פירושא קשה מכל מקום מהיא דהאשה (פסחים דף פט.) ועוד מנא ליה לרבי [טז] ישמעאל דזריקה בכלל שפיכה משום דמייתר ודם זבחיך ישפך דלמא אתא לכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר וה"ר מיי"ס אומ"ר דבספרי"ס ישנ"ס גרסינן כשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ושפיכה בכלל זריקה דהכל אחד דכל הקרבנות בזריקה לרבי ישמעאל ואין לחוש אם בזריקה אם בשפיכה והיינו כשיטת רבינו שמואל וכל מה שהקשיתי עליו קשה גם לפי' זה ולכולהו ליתני קשה אי פסח בשפיכה (לרבי עקיבא) [יז] אם כן דיים לקרא דדמו [יח] כרבי ישמעאל ובשרם להקר (קאמר) כרבי ישמעאל ואחד תם ואחד בעל מום נפקא ליה מיהיה לך [יט] ולקמן בסוף איזהו מקומן (דף מז.) פליג רבי עקיבא ארבי ישמעאל ומוקי לה לקרא דובשרם אחד תם ואחד בעל מום כרבי יוסי הגלילי דהכא: [כ] **אחד תם ואחד בעל מום.** אע"ג [כא] דיהיו לך כחזה התנופה ושוק התרומה מוקמינן ליה בסוף איזהו מקומן (שם) ובגבורות (מז:) בגבור תם ריישא דקרא דבשרם לשון רבים נקט משום בעל מוס: **שלא מצינו לו בכל התורה כולה.** פירש בקונטר' שלא מצינו לו קרא [כב] אחר כל התורה כולה וראה לפרש שלא מצינו בכל התורה כענין זה דשאר פסולי המוקדשין אינו מתנה לכהן אלא פודהו ומקריב אחר תחתיו וזה מתנה לכהן ואוכלו במומו כי [כא] אלא גוונא בפ' שתי מדות (מנחות לא:) שלא מצינו בכל התורה שיהא טפל חמור מן העיקר גבי את הבכש [כב] זו עולת יולדת האחד זה אחד עשר של מעשר [כג]: **קודש הם הם קריבין ואין תמורתן קריבה.** תימה דבפ"ק דתמורה (דף ה:) בין אביי [כג] ורבא מוקמי הם לבכור ומעשר שנתערבו [כד] בכל העולין שקריבין לגבי מזבח ואין תמורתן קריבה נפקא להו מדכתיב לה' הוא קרב ואין תמורתו קריבה ועוד קשה לאביי גופיה דריש ליה התם בפרק אלו קדשים (תמורה כא.) מקרא דהכא מדכתיב קודש הם: **שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה.** מפרש התם בפסח שנמצא קודם שחיטה יעבה וכן תמורתו משום פסח [כה] עצמו דלא קרב לא קריבה תמורתו [כו] ועוד איכא למאן דאמר התם דנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו קריבה שלמים אע"פ שהפסח רועה ואע"ג דדרשינן הוא קרב ואין תמורתו קריבה הכי קאמר הוא קרב כלומר פסח [כז] קרב ואין תמורתו קריבה כשהוא ממיר בפסח דחזי [כח] קמת דרבה דבפרק מי שהיה טמא (פסחים לו:) אפילו המיר בו לאחר שחיטה ולגישנא בתרא היכא דהמיר קודם שחיטה [כט] וההוא לישנא לא קאי דאתותב התם וקאת קשה הא דדרשינן קודש הם אבכור מעשר ופסח הם קריבים ואין תמורתן קריבה דלא הוי מענין אחד דגבי פסח אם המיר בפסח עצמו שקרב לשם פסח תמורתו נמי קריבה דאם איתא דלא קרב אמאי איתותב התם לשון שני של רבה [לא] לימא דברייתא בהכי מיירי [לב] ועוד דרשינן התם אם כשב לרבות פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים ופירש התם בקונטר' שלמים הבאין מחמת פסח דהיינו תמורת הפסח עצמו וטענין אחר לא מיתוקש כדפרישית לעיל פ"ק (דף מ.) ובכל מקום שהפסח קרב או לשם פסח או לשם שלמים גם התמורה קריבה כיון דלא אתיא מכח קדושה דחויה וא"ע אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה דשמא יש לדרוש הוא קרב לשם פסח ואין תמורתו קריבה לשם פסח אבל לשם שלמים קריבה כשקרב הוא בסוף דלאחת לא אינטריך דכפרה בכדי לא אשכחן וי"ל דדילמא ב"ש לית ליה האי טעמא: **לטוטפות.** אומר רבינו מה דבספרים מדוייקים לא כתיב לטוטפות [לג] כלל בוי"ו ובסוף אלא וי"ו דולטטפת דריש ואפילו למאן דלא דריש וי"ו וי"ו למ"ד דריש כדאמר גבי והנותר פ' הערל (יבמות עב:) ויש מפרשים לטוטפת דריש דכתיב לטוטפת אלא בוי"ו דוי"ו דבין שני הטיתין [לד] דריש וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין ואומר רבינו מה דלא אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין באמצע המיבה אלא בתחלת המיבה או בסוף כדאשכחן בפרק הזהב (ב"מ דף נד:) גבי ומחמשיתו וגבי דם מספר יקבלנו [מ] וגבי ונתתם את נחלתו לשארו בים נוחלין (ב"ב דף קיח:) [מא]: **טט בכתפי שתים.** ולעיבוי תרי קרי בתי [לה] וי"ל כיון דמנין הוא אינך הוו להו כפרשה שנאמרה ונשנית ולא דמו לקרנות שאין המנין כתוב בפירוש וה"ר יהודה מקורדיי"ל מפרש דחד טטפת לגופיה ואינך תרתי אתו למנין [לו] בתים לשון כתפי וכל' אפריקי [מב]: **כרני עקיבא.** דילוף לה מקרא אחרינא: **לחפי.** שם מקום: **לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן שלא מצינו לו מקום** [ד] **אחר בכל התורה כולה.** [ה] ודמסם ולחבם ליכא לאוקומי [ו] בחד בכור בבעל מום לא קרב: **דסיפיה.** וכשוק הימין לך יהיה: **היינו דכתיב קדש הם כו' וחנן כו'.** כלומר היינו דקודש הם ממעטו נמי תמורת מעשר ופסח מהקריבה וגליף מינה טעמא דהנך ב' משניות דתנן בהו דלא קרבי [ז] (וולדן): **לבכור ומעשר.** דאין נפדין במום לחול קדושה על המעות ומיהו לא בבכור ומעשר לקרב אלא יאכלו בעלים במום [ח]: **וחנן נמי.** בספחים דתמורת פסח לא קריבה: **ואין לי לפרש.** הי קריבה והי לא קריבה וקיימא לן דתמורה שהמיר בו אחר הפסח קריבה דתמורת שלמים היא ושהמיר בו קודם זמנו לא קריבה דתמורת הפסח היא: **עברה עברה.** [ט] כל אשר יעבור תחת השבט במעשר, [י] והעברת כל פטר בבכור: **אם בשב.** בשלמים כתיב: **שקריבה שלמים.** שהרי מותר [כ] נעשה שלמים משעבר זמנו: **הוא.** זבח פסח הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה: **אף הטאת כו'.** וילפינן לה מקראי בשמעתין והדר ילפינן [יא] כולהו זבחים מחטאת: **קרנם קרנות.** שלא פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בזריקת אחת בשעיר נשיא וכ' בחטאת יחיד אחת בכשבה ואחת בשעירה בתים כתיב על קרנת חסר והחטאת מלא וכ"ש אית להו לא אם לא למקרא הרי כאן שש ואין במזבח אלא ארבע [יא] והשתים יתירות לא נאמרו אלא שהנה עליה [יב] הכתוב לעכב ארבע נאמרו למנות שמנה בארבע מתנות ושתים נשנו מהן לעכב: **וכ"ה.** סברי יש אם למסורת הלכך הרי [יג] ד' ג' מהן למנות נאמרו שמנה לכתחילה ליתן אף עליהן והאחת מעכבת כדמפרש ואזיל: **ואימא כולהו למנה.** ואין כאן אחת לעכב שהרי לא שנה באחת מהן: **בבדי.** בלא מתן דמים: **אהני קרא** [יד]. דמשמע שם: **ואהני מסורת.** דמשמע ארבע. הלכך טפי חדא אמסורת ובליר חדא ממקרא והוו להו חמש נמצא שהנה באחת: **לטוטפת לטוטפת לטוטפות.** דילפינן מינה ארבע בתים לתפילין ואתן בכולהו לטוטפות קרינן נמי [טו] אהני קרא כו': **סברי ב"ה כרני עקיבא.** דילוף לה מקרא אחרינא: **לחפי.** שם מקום: התם

מעבר לגבי מזבח אם כן סבירא ליה דמתנותיהם שוין ואף פסח בזריקה והא דזבח לא פטר פסח משום דזבח טפל לו וכיון דפסח בזריקה אם כן אייתר ליה דם זבחין ישפך ומצי למילדרש מיניה לומר דזריקה בכלל שפיכה ולא גרים ולא שפיכה בכלל זריקה להאי תנא דרבי ישמעאל כולהו בזריקה ולדברי ר"ע דלא זה פטר את זה אם כן אין מתנותיהם שוות דפסח בשפיכה מקרא ודם זבחיך ישפך ואם כן לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דהא ודם זבחיך אינטריך ליה לדידיה לומר דפסח בשפיכה ולהאי פירושא קשה מכל מקום מהיא דהאשה (פסחים דף פט.) ועוד מנא ליה לרבי [טז] ישמעאל דזריקה בכלל שפיכה משום דמייתר ודם זבחיך ישפך דלמא אתא לכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר וה"ר מיי"ס אומ"ר דבספרי"ס ישנ"ס גרסינן כשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ושפיכה בכלל זריקה דהכל אחד דכל הקרבנות בזריקה לרבי ישמעאל ואין לחוש אם בזריקה אם בשפיכה והיינו כשיטת רבינו שמואל וכל מה שהקשיתי עליו קשה גם לפי' זה ולכולהו ליתני קשה אי פסח בשפיכה (לרבי עקיבא) [יז] אם כן דיים לקרא דדמו [יח] כרבי ישמעאל ובשרם להקר (קאמר) כרבי ישמעאל ואחד תם ואחד בעל מום נפקא ליה מיהיה לך [יט] ולקמן בסוף איזהו מקומן (דף מז.) פליג רבי עקיבא ארבי ישמעאל ומוקי לה לקרא דובשרם אחד תם ואחד בעל מום כרבי יוסי הגלילי דהכא: [כ] **אחד תם ואחד בעל מום.** אע"ג [כא] דיהיו לך כחזה התנופה ושוק התרומה מוקמינן ליה בסוף איזהו מקומן (שם) ובגבורות (מז:) בגבור תם ריישא דקרא דבשרם לשון רבים נקט משום בעל מוס: **שלא מצינו לו בכל התורה כולה.** פירש בקונטר' שלא מצינו לו קרא [כב] אחר כל התורה כולה וראה לפרש שלא מצינו בכל התורה כענין זה דשאר פסולי המוקדשין אינו מתנה לכהן אלא פודהו ומקריב אחר תחתיו וזה מתנה לכהן ואוכלו במומו כי [כא] אלא גוונא בפ' שתי מדות (מנחות לא:) שלא מצינו בכל התורה שיהא טפל חמור מן העיקר גבי את הבכש [כב] זו עולת יולדת האחד זה אחד עשר של מעשר [כג]: **קודש הם הם קריבין ואין תמורתן קריבה.** תימה דבפ"ק דתמורה (דף ה:) בין אביי [כג] ורבא מוקמי הם לבכור ומעשר שנתערבו [כד] בכל העולין שקריבין לגבי מזבח ואין תמורתן קריבה נפקא להו מדכתיב לה' הוא קרב ואין תמורתו קריבה ועוד קשה לאביי גופיה דריש ליה התם בפרק אלו קדשים (תמורה כא.) מקרא דהכא מדכתיב קודש הם: **שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה.** מפרש התם בפסח שנמצא קודם שחיטה יעבה וכן תמורתו משום פסח [כה] עצמו דלא קרב לא קריבה תמורתו [כו] ועוד איכא למאן דאמר התם דנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו קריבה שלמים אע"פ שהפסח רועה ואע"ג דדרשינן הוא קרב ואין תמורתו קריבה הכי קאמר הוא קרב כלומר פסח [כז] קרב ואין תמורתו קריבה כשהוא ממיר בפסח דחזי [כח] קמת דרבה דבפרק מי שהיה טמא (פסחים לו:) אפילו המיר בו לאחר שחיטה ולגישנא בתרא היכא דהמיר קודם שחיטה [כט] וההוא לישנא לא קאי דאתותב התם וקאת קשה הא דדרשינן קודש הם אבכור מעשר ופסח הם קריבים ואין תמורתן קריבה דלא הוי מענין אחד דגבי פסח אם המיר בפסח עצמו שקרב לשם פסח תמורתו נמי קריבה דאם איתא דלא קרב אמאי איתותב התם לשון שני של רבה [לא] לימא דברייתא בהכי מיירי [לב] ועוד דרשינן התם אם כשב לרבות פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים ופירש התם בקונטר' שלמים הבאין מחמת פסח דהיינו תמורת הפסח עצמו וטענין אחר לא מיתוקש כדפרישית לעיל פ"ק (דף מ.) ובכל מקום שהפסח קרב או לשם פסח או לשם שלמים גם התמורה קריבה כיון דלא אתיא מכח קדושה דחויה וא"ע אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה דשמא יש לדרוש הוא קרב לשם פסח ואין תמורתו קריבה לשם פסח אבל לשם שלמים קריבה כשקרב הוא בסוף דלאחת לא אינטריך דכפרה בכדי לא אשכחן וי"ל דדילמא ב"ש לית ליה האי טעמא: **לטוטפות.** אומר רבינו מה דבספרים מדוייקים לא כתיב לטוטפות [לג] כלל בוי"ו ובסוף אלא וי"ו דולטטפת דריש ואפילו למאן דלא דריש וי"ו וי"ו למ"ד דריש כדאמר גבי והנותר פ' הערל (יבמות עב:) ויש מפרשים לטוטפת דריש דכתיב לטוטפת אלא בוי"ו דוי"ו דבין שני הטיתין [לד] דריש וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין ואומר רבינו מה דלא אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין באמצע המיבה אלא בתחלת המיבה או בסוף כדאשכחן בפרק הזהב (ב"מ דף נד:) גבי ומחמשיתו וגבי דם מספר יקבלנו [מ] וגבי ונתתם את נחלתו לשארו בים נוחלין (ב"ב דף קיח:) [מא]: **טט בכתפי שתים.** ולעיבוי תרי קרי בתי [לה] וי"ל כיון דמנין הוא אינך הוו להו כפרשה שנאמרה ונשנית ולא דמו לקרנות שאין המנין כתוב בפירוש וה"ר יהודה מקורדיי"ל מפרש דחד טטפת לגופיה ואינך תרתי אתו למנין [לו] בתים לשון כתפי וכל' אפריקי [מב]: **כרני עקיבא.** דילוף לה מקרא אחרינא: **לחפי.** שם מקום: **לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן שלא מצינו לו מקום** [ד] **אחר בכל התורה כולה.** [ה] ודמסם ולחבם ליכא לאוקומי [ו] בחד בכור בבעל מוס לא קרב: **דסיפיה.** וכשוק הימין לך יהיה: **היינו דכתיב קדש הם כו' וחנן כו'.** כלומר היינו דקודש הם ממעטו נמי תמורת מעשר ופסח מהקריבה וגליף מינה טעמא דהנך ב' משניות דתנן בהו דלא קרבי [ז] (וולדן): **לבכור ומעשר.** דאין נפדין במום לחול קדושה על המעות ומיהו לא בבכור ומעשר לקרב אלא יאכלו בעלים במום [ח]: **וחנן נמי.** בספחים דתמורת פסח לא קריבה: **ואין לי לפרש.** הי קריבה והי לא קריבה וקיימא לן דתמורה שהמיר בו אחר הפסח קריבה דתמורת שלמים היא ושהמיר בו קודם זמנו לא קריבה דתמורת הפסח היא: **עברה עברה.** [ט] כל אשר יעבור תחת השבט במעשר, [י] והעברת כל פטר בבכור: **אם בשב.** בשלמים כתיב: **שקריבה שלמים.** שהרי מותר [כ] נעשה שלמים משעבר זמנו: **הוא.** זבח פסח הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה: **אף הטאת כו'.** וילפינן לה מקראי בשמעתין והדר ילפינן [יא] כולהו זבחים מחטאת: **קרנם קרנות.** שלא פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בזריקת אחת בשעיר נשיא וכ' בחטאת יחיד אחת בכשבה ואחת בשעירה בתים כתיב על קרנת חסר והחטאת מלא וכ"ש אית להו לא אם לא למקרא הרי כאן שש ואין במזבח אלא ארבע [יא] והשתים יתירות לא נאמרו אלא שהנה עליה [יב] הכתוב לעכב ארבע נאמרו למנות שמנה בארבע מתנות ושתים נשנו מהן לעכב: **וכ"ה.** סברי יש אם למסורת הלכך הרי [יג] ד' ג' מהן למנות נאמרו שמנה לכתחילה ליתן אף עליהן והאחת מעכבת כדמפרש ואזיל: **ואימא כולהו למנה.** ואין כאן אחת לעכב שהרי לא שנה באחת מהן: **בבדי.** בלא מתן דמים: **אהני קרא** [יד]. דמשמע שם: **ואהני מסורת.** דמשמע ארבע. הלכך טפי חדא אמסורת ובליר חדא ממקרא והוו להו חמש נמצא שהנה באחת: **לטוטפת לטוטפת לטוטפות.** דילפינן מינה ארבע בתים לתפילין ואתן בכולהו לטוטפות קרינן נמי [טו] אהני קרא כו': **סברי ב"ה כרני עקיבא.**

ח א מיי' פרק ג מהלכות בכורות הלכה ג:
ט ב מיי' פרק ג מהלכות תמורה הלכה ב:
י ג מיי' פ"ד מה הלכה ו:
יא ד מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ו:

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּבוֹר שׁוֹר אוֹ בְּבוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְּבוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
במדבר יח, יז
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה:
ויקרא ד, כה
3. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּמָּהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ד, ל
4. אִם כֶּשֶׂב הוּא מַקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה:
ויקרא ג, ז
5. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ד, לד
6. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
דברים ו, ח
7. וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
דברים יא, יח
8. וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרָיִם:
שמות יג, טז
9. בְּסֻכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת: לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא כג, מב-מג

מוסף רש"י

שלא מצינו לו בכל התורה כולה. שיתנו לכהן אלא מרבינא דהאי יהיה לך נפקא (בכורות כח.). או: שלא מצינו ללמדו בכל התורה כולה אלא מכאן (לקמן נז.) הרי הן בבכור ומעשר. לכל קדושת בכור ומעשר (תמורה כא. עי"ש) ויאכלו במומן. ימתינו עד שיומתו ויאכלו לבעלים בכבור ומעשר שאין נפדין אלא נאכלין במומן (בכורות טז.) שמעתי. מרבותי: שתמורת פסח קריבה. שלמים אחר הפסח: ותמורת פסח אינה קריבה. ויש תמורת פסח שאינה קריבה היא עצמה שלמים, אלא רועה עד שיתאחלה במום וממכר ויביא בדמיה שלמים, דמותר הפסח קרב שלמים: ואין לי לפרש. שכתבו על אחה שמעתי תרגם (פסחים צז:) קרנת קרנת קרנות. כמשלת של מזבח החיצון כתיב, בשעיר הנשיא כתיב קרנם חסר, וכבשה דיחיד כתיב קרנת מלא, ובשעירה דיחיד כתיב קרנת חסר, אלא הגך דפר דכהן משיח והעלם דבר, במזבח הפנימי כתיב, והתם סילוח מזרח דמתנה אחת מעכבת בהן, וכ"ש חוץ בתר קרייה: ואימא לב"ה כולהו למצוה. דהא כולהו לגיסי למכתב למעלה, ויעיבור המלא מנא לה, אימא אע"פ שאין נתן כלום כיפר: בבדי. אלא כלום (סנהדרין ד.) מסורת. כמה שכתב משה ומפר בספר תורה ליסראל, ולא כמו שהוא נקרא (סוכה ו:). שנמסרה כתימנו לכתבו חסירה (סנהדרין שם) לטטפת לטטפת לטוטפות. בפרשה שמע ובפרשה כי יביאך כתיב לטוטפת חסר וי"ו, אבל בפרשה והיה אם שמוע כתיב לטוטפות מלא, הכי כאן ל' בתים לתפילין של ראש, אבל אל יד אינה אלא ל' (שם ד:). מנלן שכותבין ד' פרשיות בד' בתים (מנחות לד:) טט בכתפי שתים. כתפי אם מקום, כסרולים לומר שתים אם מקום, ואפריקי נמי מקום ויקוין לשתים פת (סנהדרין ד:). ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טוטפות (דברים ו ח): בסכת בסכות. נסכת תשבו, ישבו בסכת, כי בסכות הושבתי, חד מלא וחברן חסרן (סוכה שם):

מגאי (דנפקי) [דמפקי] ניתנים כמתנה אחת כיפר מודם זבחיך שבקי ב"ש ועבדי כב"ש, וי"ל דאתיא שפיר כב"ש נמי למילדרש מודם זבחיך [כל] הניתנין על מזבח החיצון] שנתנן מתנה אי כיפר כשאר קרבנות דהוי שינה הכתוב לעכב הלכך הו"א אע"ג דבמתנה אחת כיפר מ"מ שאר קרבנות כתיב

טוכא קניב קניב כפרשה ליגבי שתי מתנות שהן ד' לעכב. לכך אינטריך ודם זבחיך ישפך (ת' מהר"פ. והן למעלה בדפוס [לעי"ל לו ע"ב תוד"ה מנין]):

מסורת הש"ס

[לקמן מ. בכורות כח.], [שבת פג.; וש"ק], ג) תמורה כא. בכורות טז., ד) פסחים לו:, ה) [לעיל ט. תמורה ה: מעילה יג.], ו) סנהדרין ד., ז) עי' בליקוטים, ח) שם: מנחות לד., ט) ויקרא כד לב, י) שמות יג יב, כ) שייך לעמ' הקודם, ל) [וע"ע תו' בכורות כח. ד"ה שלא], מ) [לעיל כה.], נ) [וע"עתו' סנהדרין ד: ומנחות לד: ד"ה לטוטפת], ס) [וע"ע בסנהדרין שם וכמנחות שם ד"ה טון], ע) סוכה יא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואין תמורתן קריבה ותנן: (ב) שם מהני מקרא:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ודם (פ"ש מ"ם: ב) הרי כאן ארבע ליתא במיר"ש וכ"ה ישר מאד, וכי תימי לגיסא גבי בפסח, אבל מרש"י משמע דמייתי הגמ' לשון הכי"מ דמנמתו לד ע"ב (דק"ס): ג) בכת"י סברי: ד) ל"ל מקרא (פ"ש מ"ם): ה) בש"מ נוסף שבכורו בעל מום לא קרב: ו) ל"ל לאוקומי אלא אחד בכור (ש"מ). ל"ל לאוקומה אחד בכור בעל מום דבעל מום לא קרב (כי"פ): ז) דלא קרבי תמורתן וולדן (ש"מ): ח) בכתה"י ודפ"ר לבעלים ובמומם: ט) מותר הפסח (פ"ש מ"ם): י) ל"ל ילפי (פ"ש מ"ם): יא) אדבע קרנות (פ"ש מ"ם: יב) עליהם (דפו"ר): יג) בכתה"י הרי כאן ד': יד) ל"ל מקרא (פ"ש מ"ם): טו) ל"ל נימא נמי (פ"ש מ"ם): מז) נלע"ל דלרבי ישמעאל דריקה (ח"ד): יז) גי' רש"ק לכ"ע. ומל"ק גוסס כלפניו: יח) ל"ל דדמם ובשרם דהנך בכורות (קאמר) כרבי ישמעאל, ואחד תם כו' (ש"מ וח"כ). וגגליון ל"ל ובשרם עליהנו דהנך בכורות קאמר כר"י וכו': יט) ל"ל מלך יהיה (ש"מ): כ) ל"ל אע"ג דכחזה התנופה וכשוק הימין מוקמינן (ש"מ): כא) ל"ל וכה"ג אשכחן בפ' (ש"מ): כב) ל"ל גבי לבבש (ש"מ ורש"ק): כג) בין רבא (דפו"ר): כד) ל"ל שנתערבו דמן בכל העולין (ש"מ). וגגליון ל"ל מוקמי הם לדרשא אחריתי אביי מוקי הם בהוייתן יהו ורבא מוקי לבכור ומעשר שנתערבו כו'. ועי' ל"ק: כה) ל"ל דפסח (שמב"י, צ"ק): כו) ל"ל דהואיל והוא עצמו לא קרב (ש"מ): כז) אל"ק בשם ר"י מוחק כמתי שורות מלקלן עד מימר בפסח דחזי וגרים לה לקמן עש"כ: כז) פסח כשר קרב אל"ל: כח) ל"ל דחזי (ש"מ): כט) ל"ל ולישנא (צ"ק). וגגליון בשם ר"ש מיהו לליישנא: ל) שחיטה דוקא דהוא אל"ל (צ"ק): לא) אל"ק מוסיף מדדרשינן הוא קרב ואין תמורתו קריבה: לב) אל"ק מוסיף הוא קרב כלומר פסח קרב ואין תמורתו קריבה כשהוא ממיר בפסח דחזי: לג) ל"ל לטוטפות בוי"ו לבסוף בין פ"א לתי"ו (שמב"י): לד) לפי המסורה שלנו ל"ל סמ, דבב' פסוקים כתיב הכי והו"ל חמיסה: לה) בש"מ נוסף דג' טוטפות בתיבי: לו) ל"ל למנין ד' בתים בלשון כתפי או בלשון אפריקי (ש"מ, צ"ק): לז) ל"ל דרשינן (רש"ק). ומוס' שמב"ר הכא דרשינן בסמכ בסוכות לדפנות. ומיהנו במס' סוכה ממקומות: לח) כ"ה בגמ' שם. ובשמב"ר ב"ל על הסוכה כך חל על הדפנות ותימה כו': מט) ס"ל לא חיישינן (ש"מ):

שיטה מקובצת

ת"ל הוא. הלי דרשא גמורה היא. אבל אם כבר נרשות תמורת פסח אחר הפסח אקרב שלמים, אסמכתא בעלמא היא כדאמרינן בפ' מי שהיה טמא (פסחים דף לו:) דאם כבר נא נרשות שעברה שנתו: **סברי** להו בב"ה. וקשה דאמנו אותם

בכור בבכור בבכורות. נבקר תשנו, ישנו בבקר, כי בבקרות הושבתי, חד מלא וחברן חסרן (סוכה שם):

הסס דל חד (ג) **לגופיה.** פש להו מרבע: **וחד לסכך.** מאחר שהתחיל לפרש תבניתה פירש סכך עם דפנותיה פשו תלת: **אפאי הילכתא.** שנאמרה למשה מסיני יא) וגרעתה לשלישית כך נאמרה הלכה שהשלישית דייה בטפח היינו דתנן ז) שתים כהלכתן שלישית אפי' טפח:

ומתאה שבועים שבעים. כתיב יימא ימי טומאה יולדת נקבה: **שאני הסס דכתיב לנדתה.** משמע שלא ירד הכתוב למנין ימים אלא למנין שבועות שהנדה שבוע אחת והיולדת שבועים שאם אתה אומר שבעים הפלגת מתורת נדה הרבה אבל כשאתה אומר שבועים קרבת לתורת נדה: **ותנא.** דמתני' יב) לא מייתי להא דב"ה כרב הונא אלא מהכא: **וכפר וכפר.** בשעיר נשיא ושעירה וכשבה יד) שכולן על המזבח החיצון: **מפני הדין.** שחזר חלילה ומלמד על החטאת החיצונה שכל מתנותיה מעכבות לכך נאמרו אלו להכשיר אם חיסר: **והלא דין הוא.** להכשירה במתנה אחת וקרא למה לי: **נאמרו דמים למטה.** מחוט הסיקרא כל הדמים חוץ מחטאת: ונאמרו דמים למעלה. מחוט הסיקרא חטאת. מה טו) תחתונים כפר במתנה אחת * דכתיב ז) אלא שתים וכפר אע"פ שלא נתן אלא שלש וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת והאי מיבעי ליה לגופיה אמר רבא בר אדא מרי אסברה לי אמר קרא וכפר ונסלח זו היא כפרה זו היא סליחה אימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא שלש למעלה ואחת למטה וכפר אע"פ שלא נתן אלא שתים למטה יז) ושתים למעלה * וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה אמר רב אדא בר יצחק א"כ ביטלת תורת ארבע יח) קרנות ואי רחמנא אמר ליבטלון אמר רבא טו) איזהו דבר שצריך שלש הוי אומר אלו קרנות אימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא יט) אחת למעלה ושלש למטה לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה ולא והתנן ז)א הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה (כ) כמצליף כ)מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא כא)ב הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים

התם חד קרא בוליה לגופיה. לא דמי לקרנות דדרשינן תחילות דקרנות משמע מעיינא אבל סוכות לא משמע מעיין דפנות אלא משמע שתי סוכות הלכך אין לנו לדרוש תחילות וע"ע גבי אלהים (סנהדרין דף ג.): דמשמע נמי מעיין ולא דרשינן תחילות:

ארבעין ותרתין. אלי שבעים ואלי לרבעה עשר:

דכתיב בנדתה. כב) פי' כשיעור נדתה יש לך להוסיף אנקבה יותר מן הזכר כג) ובפ' קמא דסנהדרין (דף ד.) לא מייתי ליה להאי כנדתה:

דנין חטאת וארבע קרנות. תימה דאפילו חוץ מפנים בעי למילף משום חטאת ולרבע קרנות כל שכן פנים מבפנים ולקמן טו) מצריך קרא לכל הפיימים דמעכבי ולא ילפי מהדדי ט) דדרוש לפר זה כה) הפר כהן המשיח להקישו לפר העלם דבר של איבור לומר דמעכבי כו) ויוסיף הכפורים צריך קרא: **וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה.** תימה אמאי איפסיק מסדר שהתחיל לדרוש דהוה ליה למימר וכפר אע"פ שלא נתן כז) למעלה אלא אחת ושלש למטה וי"ל דלא משמע ליה לדרוש שיעשה למטה אלא בהכשר דמים הניתנין למטה ושתים למעלה וז' למטה דקאמר היינו שיעשה למטה כח) אחת שהיא שתים וכן וכפר אע"פ שנתן כולן למטה היינו כדין שאר דמים הניתנין למטה כט) אבל אי אמרת אחת למעלה ושלש למטה הוי למטה אחת שהיא שתים ואחת שהיא אחת פוסל ל) והיינו תרי שיווי שרובה למטה וגם האחת אינו כמשפט דמים של מטה אבל שלש למעלה ואחת למטה אע"פ שאותה אחת אינו כמשפט אין קפידא כיון שהרוב למעלה ע"כ ומשני רבא לאיזהו דבר שצריך שלש וכפר הוי אומר זה קרנות פירוש דלדידך בתרי וכפר סגי דכיון דלא בעינן קרא לאחת למעלה ושלש למטה לפי שאינו כדין דמים הניתנין למטה אם כן שלש למעלה ואחת למטה נמי אע"ג דרובן למעלה לא ליבעי קרא דאין זה כדין הניתנין למטה שכל הניתנין למטה ממתנות ארבע הוא אחת שהיא שתים ופריך ואימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת למעלה ושלש למטה לא) ולא כולן למטה ולא אחוש בסברא זו דטוב להכשיר אחת למעלה לב) מכולן למטה: (הגה"ה תוספת ודברי רש"י יש לפרש לג) דסבירא ליה כיון דוכפר שלשי אתי לשלש למטה כיון דהרוב למטה כשר הוא הדין כולן למטה ומשני איזהו דבר שצריך שלש וכפר הוי ולדבריך ארבע וכפר היה לו ליכתוב והוא הדין שלך אינו טוב והדר פריך ודילמא שלש למטה דוקא כשר ולא כולן מיהו ליבעא לדריך שלש דמשמע ולדבריך אינו צריך שלש לד) משמע כפי' התוס'. ע"כ הגה"ה) וצריך לדקדק אמאי לא דרשינן להני לה) וכפר אע"פ שלא נתן לקרנות כלומר בחודה וכפר אע"פ שלא נתן באצבע לו) וכפר אע"פ שלא נתן ארבע מתנות אלא שתים שהן ד' וזה אין להקשות דהכא דרשינן וכפר לגמרי ולפילו בשר שרי באחילה ולעיל בפרק שני (דף כו:) דרשינן לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר דיש לאחלק בין לכפר בין לוכפר:

במצליף. תימה ומאי ס"ד דמקשה **הא בהדיא קתני הכי בסיפא ביומא פ' הוציאו לו** (דף נג:) דתנן לא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף וי"ל שבא לתרץ דהאי כמצליף כמנגדנא והכל במקום אחד וכמו שמפורש בערוך כמנגדנא שמרים ידו ואינו מכה עד שיורד ירושלמי מ) מצליף כמטבורר פי' בערוך לו) שמטה ידו עד טיבורו: נ) **מאי לאו אפלגיה דמזבח.** ומה כן מצינו דמים חציין למעלה וחציין למטה דמתחלה נתן לח) מקרנות ואחר כך לאחי המזבח. תוספות. ורש"י מפרש בע"א:

הסס דל חד (ג) **לגופיה.** פש להו מרבע: **וחד לסכך.** מאחר שהתחיל לפרש תבניתה פירש סכך עם דפנותיה פשו תלת: **אפאי הילכתא.** שנאמרה למשה מסיני יא) וגרעתה לשלישית כך נאמרה הלכה שהשלישית דייה בטפח היינו דתנן ז) שתים כהלכתן שלישית אפי' טפח:

ומתאה שבועים שבעים. כתיב יימא ימי טומאה יולדת נקבה: **שאני הסס דכתיב לנדתה.** משמע שלא ירד הכתוב למנין ימים אלא למנין שבועות שהנדה שבוע אחת והיולדת שבועים שאם אתה אומר שבעים הפלגת מתורת נדה הרבה אבל כשאתה אומר שבועים קרבת לתורת נדה: **ותנא.** דמתני' יב) לא מייתי להא דב"ה כרב הונא אלא מהכא: **וכפר וכפר.** בשעיר נשיא ושעירה וכשבה יד) שכולן על המזבח החיצון: **מפני הדין.** שחזר חלילה ומלמד על החטאת החיצונה שכל מתנותיה מעכבות לכך נאמרו אלו להכשיר אם חיסר: **והלא דין הוא.** להכשירה במתנה אחת וקרא למה לי: **נאמרו דמים למטה.** מחוט הסיקרא כל הדמים חוץ מחטאת: ונאמרו דמים למעלה. מחוט הסיקרא חטאת. מה טו) תחתונים כפר במתנה אחת * דכתיב ז) אלא שתים וכפר אע"פ שלא נתן אלא שלש וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת והאי מיבעי ליה לגופיה אמר רבא בר אדא מרי אסברה לי אמר קרא וכפר ונסלח זו היא כפרה זו היא סליחה אימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא שלש למעלה ואחת למטה וכפר אע"פ שלא נתן אלא שתים למטה יז) ושתים למעלה * וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה אמר רב אדא בר יצחק א"כ ביטלת תורת ארבע יח) קרנות ואי רחמנא אמר ליבטלון אמר רבא טו) איזהו דבר שצריך שלש הוי אומר אלו קרנות אימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא יט) אחת למעלה ושלש למטה לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה ולא והתנן ז)א הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה (כ) כמצליף כ)מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא כא)ב הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים

התם חד קרא בוליה לגופיה. לא דמי לקרנות דדרשינן תחילות דקרנות משמע מעיינא אבל סוכות לא משמע מעיין דפנות אלא משמע שתי סוכות הלכך אין לנו לדרוש תחילות וע"ע גבי אלהים (סנהדרין דף ג.): דמשמע נמי מעיין ולא דרשינן תחילות:

ארבעין ותרתין. אלי שבעים ואלי לרבעה עשר:

דכתיב בנדתה. כב) פי' כשיעור נדתה יש לך להוסיף אנקבה יותר מן הזכר כג) ובפ' קמא דסנהדרין (דף ד.) לא מייתי ליה להאי כנדתה:

דנין חטאת וארבע קרנות. תימה דאפילו חוץ מפנים בעי למילף משום חטאת ולרבע קרנות כל שכן פנים מבפנים ולקמן טו) מצריך קרא לכל הפיימים דמעכבי ולא ילפי מהדדי ט) דדרוש לפר זה כה) הפר כהן המשיח להקישו לפר העלם דבר של איבור לומר דמעכבי כו) ויוסיף הכפורים צריך קרא: **וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה.** תימה אמאי איפסיק מסדר שהתחיל לדרוש דהוה ליה למימר וכפר אע"פ שלא נתן כז) למעלה אלא אחת ושלש למטה וי"ל דלא משמע ליה לדרוש שיעשה למטה אלא בהכשר דמים הניתנין למטה ושתים למעלה וז' למטה דקאמר היינו שיעשה למטה כח) אחת שהיא שתים וכן וכפר אע"פ שנתן כולן למטה היינו כדין שאר דמים הניתנין למטה כט) אבל אי אמרת אחת למעלה ושלש למטה הוי למטה אחת שהיא שתים ואחת שהיא אחת פוסל ל) והיינו תרי שיווי שרובה למטה וגם האחת אינו כמשפט דמים של מטה אבל שלש למעלה ואחת למטה אע"פ שאותה אחת אינו כמשפט אין קפידא כיון שהרוב למעלה ע"כ ומשני רבא לאיזהו דבר שצריך שלש וכפר הוי אומר זה קרנות פירוש דלדידך בתרי וכפר סגי דכיון דלא בעינן קרא לאחת למעלה ושלש למטה לפי שאינו כדין דמים הניתנין למטה אם כן שלש למעלה ואחת למטה נמי אע"ג דרובן למעלה לא ליבעי קרא דאין זה כדין הניתנין למטה שכל הניתנין למטה ממתנות ארבע הוא אחת שהיא שתים ופריך ואימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת למעלה ושלש למטה לא) ולא כולן למטה ולא אחוש בסברא זו דטוב להכשיר אחת למעלה לב) מכולן למטה: (הגה"ה תוספת ודברי רש"י יש לפרש לג) דסבירא ליה כיון דוכפר שלשי אתי לשלש למטה כיון דהרוב למטה כשר הוא הדין כולן למטה ומשני איזהו דבר שצריך שלש וכפר הוי ולדבריך ארבע וכפר היה לו ליכתוב והוא הדין שלך אינו טוב והדר פריך ודילמא שלש למטה דוקא כשר ולא כולן מיהו ליבעא לדריך שלש דמשמע ולדבריך אינו צריך שלש לד) משמע כפי' התוס'. ע"כ הגה"ה) וצריך לדקדק אמאי לא דרשינן להני לה) וכפר אע"פ שלא נתן לקרנות כלומר בחודה וכפר אע"פ שלא נתן באצבע לו) וכפר אע"פ שלא נתן ארבע מתנות אלא שתים שהן ד' וזה אין להקשות דהכא דרשינן וכפר לגמרי ולפילו בשר שרי באחילה ולעיל בפרק שני (דף כו:) דרשינן לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר דיש לאחלק בין לכפר בין לוכפר:

במצליף. תימה ומאי ס"ד דמקשה **הא בהדיא קתני הכי בסיפא ביומא פ' הוציאו לו** (דף נג:) דתנן לא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף וי"ל שבא לתרץ דהאי כמצליף כמנגדנא והכל במקום אחד וכמו שמפורש בערוך כמנגדנא שמרים ידו ואינו מכה עד שיורד ירושלמי מ) מצליף כמטבורר פי' בערוך לו) שמטה ידו עד טיבורו: נ) **מאי לאו אפלגיה דמזבח.** ומה כן מצינו דמים חציין למעלה וחציין למטה דמתחלה נתן לח) מקרנות ואחר כך לאחי המזבח. תוספות. ורש"י מפרש בע"א:

שיטה מקובצת ואימא כפר אע"פ שלא נתן אלא א' למעלה. וא"מ לעיל מעיקרא נמי למה לו קמתר כמו שאמר השתא ודילג בתלמוד, שהיה לו לפרש ולדרוש וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת למעלה וכו', וי"ל דאין סברא שיכפר אלא בהכשר דמים הניתנים למטה ושלש למטה לא משכחן (א"ע אחת שהיא שתים למטה) וכאלו נמי אם נתנם כיפר אבל ג' למטה דהייגו אחת שהיא אחת ואחת שהיא שתים לא כיפר אבל אם נתן אלא אחת למטה ואחת שהיא שתים לא כיפר אבל אם נתן אלא אחת למטה ואחת שהיא אחת

ולית נייה גבי קולי בית שמאי. פי' רש"י [ג] דסבר דשתי מתנות מפגלות ולא אחת דאין מפגלים בחלי מתיר [ד] ולא"ת אימת מפגלות היינו באחת מהן ולבית הלל בראשונה דווקא ולכולהו מפגלין בחלי מתיר ולא"כ [ה] אף בפיגול זימנין דהוי חומרא לגב"ש אם נתן ראשונה כתיקנה ושניה חוץ לזמנה הוי פיגול ולב"ה אינו פיגול כדאמר במתני' ול"ל [ו] מדקאמרי [ז] בית הלל בראשונה מפגלת מכלל לבב"ש לא מפגלא דהוה ליה למימר בראשונה ולא בשניה ותו י"ל דומיא דמתירות דהיינו דשתיהן דווקא הוי מפגלות וה"ר יצחק כתב [ח] דכן מוכח בתוספתא בהדיא א"ר אלעזר בן יעקב דבר [ט] זה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל שתי מתנות שבחטאת מכשירות ומפגלות כילד אחת שלא בזמנה ונשפך הדם פסול ואין בו כרת דברי ב"ש ובית הלל אומרים פיגול ויש בו כרת אלמא באחת אין בו פיגול לב"ש ומשמע משום דנשפך הדם ולא קרבו כל מתיריו אבל אם לא נשפך הדם ונתן השניה כתיקנה הוי פיגול דמפגלי בחלי מתיר ולא כפי' רש"י ובית הלל פיגל דקרבו כל מתיריו או שמא אפי' לא נשפך ונתן השני' כתיקנה נמי אינו פיגול לב"ש דאין מפגלין בחלי מתיר ונשפך דקתני משום בית הלל אשמועינן דהיינו קרבו כל מתיריו אשתא [י] ממה נפשך בין בדברי לא [יא] בית שמאי מפגלין בחלי מתיר הוו לקולא אכתי [יב] קשיא לי למה תירץ כי איתשיל בהתירא איתשל אפי' כי איתשיל בפיגול הוי בית שמאי לחומרא היכא דלא נשפך ונתן ראשונה כתיקנה והשניה בפיגול דמפגלין בחלי מתיר וליכא [יג] למימר דנשפך דווקא הוי מקולי ב"ש דלמה ליה למימר בעדיות קולא דנשפך כיון דבלא נשפך הוי חומרא ויש לומר דהאי גוונא אינו שנוי לא במשנה ולא בברייתא בפירוש אבל ליתנא דברייתא בנשפך הוי לקולא בית שמאי לכך פריך ליתני' בעדיות:

הגה"ה הא מני רבי נחמיה היא דאמר שירים. ולפירוש [לד] הקונטרס שנדחה סייעתא דרב פפא קשה דהוה ליה למימר אלא ולפוס רייסטא שיגויא הוא אלינא דרב פפא והיינו טעמא דכיון דראשכחן לרבי נחמיה דטעון כיבוס היכא דחייב בחוץ לרב [לה] פפא נמי כיון דחייב בחוץ בג' מתנות שבחטאת הוא הדין דטעון כיבוס דכיבוס וחיוב [לו] חוץ חדא מילתא היא דפשיטא שאל זה לא הולכך רמייה [לז] ופריך אימר דשמעת ליה לר' נחמיה לענין העלאה כו' לענין כיבוס מי שמעת ליה ואם כן לא דייקינן הא מן הראוי ליסוד והוא הדין דלא תידוק הא מן הראוי לקרן ומשני אין והתניא כו' וכולה סוגיא לקיומי סייעתא דרב פפא עד לבסוף דמשני אלא כי תניא היא בדמים הפנימים דנדחו דבריו (תוספות) ומיהו [לח] כל זה אמר רב פפא לקיים דבריו בחטאות [לט] הפנימיות ולהכי מחשבה מועלת בהן ומיירי בשירים כדמשמע ליתנא דברייתא [מ] דנשפכים ליסוד ולא בשלא מתנות דכיון דאיירי בפנימיות כך שוה כמו מתנה ראשונה כיון דכל אחרנא מעכבות לכולי עלמא ולא הוי קרי להו נשפכין ליסוד ובסיפא לא מצי לפלוגי בדמים החיצונים דרבי נחמיה היא דחייב בשירים בחוץ ואם כן לא מצי למיתני תלתא פטור:

הגה"ה ויש מפרש הא מני רבי נחמיה היא כו'. ואתיא סיפא דהא הא הא מן הראוי ליסוד כמו רבי נחמיה וריש"א דהא מן הראוי לקרן כרבנן ודאשכחן כי האי גוונא בפ' שתי הלחם [מנחות לה:] דתנא [מא] ואפייתו בפנים אלמא תנור מקדש ואין דומות את השבת איפסלי להו בלינה וכן בריש"א דרים טובול יום (לקמן דף ק:) דיוס שמועה כיום קבורה וכו'. ושקיל וטרי עד אלא כי תניא ההיא בשלא מתנות שבחטאת וגרס [מב] אלא בספרים מדוייקים והוי סייעתא דרב פפא מהך בתרייתא ולא מקמייתא ולפי שיטה זו יש ליישב כולה סוגיא ובקונטרס פירש כולה שמעתא בע"א: לא אריא טעמא דידך דהא [מג] רבי נחמיה היא דאפילו בשירים נמי טעון כיבוס: **שירי הדם.** אף של חטאות המיצונות שהקריבן בחוץ [מד] קאשיב להו: **מידי דהוי אחיצרים.** דלאו דמים ניהו המעלן [מה] בחוץ חייב משום דחזו לפנים: [והתניא]

מסורת הש"ס

מ) יומא טו. נט., ב) תו' פ"ד ה"ד, ג) [יומא פ. מולין נב: קה. בכורות ל: ערכין ט:] ירושי' פאה פ"ו ה"ב, יומא פ"ח ה"ב, כתובות פ"ח ה"א, ד) לקמן נב., ה) [שם מעילה ה.], ו) לקמן לט. קיא. קיב., ז) לקמן פא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' טהר טיהרו והוי פלוגתא דיומא: (ב) רש"י ד"ה כי אתאי מעבר זו בנסמ"ד: (ג) ד"ה להיתירא וכו' לחומרא: (ד) ד"ה חוץ חזורק וכו' ומתנת קרן ואצבע כיבוס:

שינויי נוסחאות

א) צ"ל למ"ד (ש"מ): ב) בתחלתן ויש מהן בסופן כל"ל. וכן צ"ל בכש"י ומוס' (ש"מ, וכ"ה בכי"ר וברש"י ד"ז רפ"ט וש"מ): ג) מן היסוד נמי מן היסוד הוא דאינו טעון כיבוס כל"ל (ש"מ): ד) צהרים דהוא חצי היום כל"ל (ש"מ): ה) על גילוי גגו (ש"מ): ו) ועל שם שמטהרו (ש"מ): ז) וטהרו ממקק, ול"ל לטוהר (ש"מ): ח) צ"ל נתן (ש"מ): ט) צ"ל אחרונות (ש"מ): י) צ"ל מעלין פסוליין (ש"מ): יא) צ"ל כלן הכ"ל ומכ"ל ויש מהן בסופו ויש דברים כו' (גליון). [בכי"ר הגי' ויש מדברים, וכדלעילן]: יב) צ"ל ומתנת אצבע (שמכ"י): יג) צ"ל מתנה (ש"מ): יד) בכי"פ נוסף שהרי אף שלש מתנות האחרונות ראויות להזיה ואשר יזה קרינא בהו: טו) בנלין נדפס דל"ל מאחד. וצ"ל: טז) כוסות של שלש מתנות אחרונות יש להן שיריים כמו הראשונים כל"ל (ש"מ): יז) בל"ר רפ"ט וס"ח הראשונה (וכ"ה בל"ק ובל"ע): יח) צ"ל דינן כשיריים (ש"מ): יט) היא. כולה הא מילתא כו' כל"ל (ש"מ): כ) צ"ל דהא מני (ש"מ): כא) דם גמור (ש"מ): כב) צ"ל והמעלן (ש"מ): כג) תיכוס פי' רש"י, הוספת המרכ"ק: כד) בס"מ נוסף וב"ה סברי דקמייתא חשיבא שפיר מתיר שלם: כה) ס"ל והוי ב"ש נמי להומרא דלב"ש ב' מתנות מפגלות או זו או זו ולב"ה כו' (*ש"מ): כו) צ"ל ונ"ל (ד"י): כז) מדקאמרי ב"ה אחת שבחטאת מפגלת דהיינו ראשונה מכלל דלב"ש אותה אחת לא מפגלא דאל"כ הו"ל למימר אין מתיר ומפגל אלא בראשונה כו' (ש"מ). וגי' ל"ק מדלא קאמרי ב"ה ראשונה מפגלת מכלל דלב"ש לא מפגלא דא"כ הו"ל למימר כו' : כח) תיכוס בתב דכן מוכח, הגהת המרכ"ק. ונוס' ש"מ וה"ר יצחק מצא בתוספתא בהדיא: כט) ס"ל דבר אחר מקולי (שמכ"י, וכ"ה בתוספתא): ל) צ"ל והשתא (ש"מ וצ"ק): לא) גי' ל"ק אפילו סברי. וגי' ש"מ בין סברי ב"ש וכו' בין לא סברי הוו וכו' : לב) צ"ל ואכתי (צ"ק): לג) הנוסח שלפנינו הוא ע"פ רש"ק. ובל"ק הגיה עפ"י ד"י ולימא דנשפך כו' ולמה ליה למימר כו' : לד) צ"ל לפירוש (כי"ב): לה) לרבנן נמי כל"ל, ותיבות לרב פפא נמחק (ש"מ). ובד"ו לרב' : לו) גי' ל"ק וחיוב חוץ וטענן כיבוס דחדא היא מילתא דפשיטא היא ועל זה כו' : לז) בס"מ נוסף דמהאי לא פליגי רבנן עליה דר' נחמיה: לח) ומיהו נ"ל דגם זה אמר כל"ל (ש"מ). וגי' פ"מ ק"ע וטק"ק בכיאור דברי תוס': לט) תיכוס בחטאות הפנימיות נמחק (צ"ק). וכס"מ גוסס בדמים הפנימיים: מ) דברייתא טוענין יסוד כל"ל (ש"מ): מא) דדייק מדתנן ואפייתו כל"ל (שמכ"י): מב) וגרסינן (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ב מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ח:
יד ב מיי' פ"ז שם הלכה ח:
טו ג מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח [פ"ב מהלכות פסה"מ הלכה ח]:
ד פ"ב מהלכות פסה"מ הלכה ד:
טז ה מיי' פי"ז מהל' מע"ק הל"ג ופ"ב מהל' פסה"מ הלכה ו:
יז ו מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו:
יח ז מיי' שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וַיַּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר: שמות כד, י
2. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בַּבָּשָׂר יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיִךְ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

אפלגיה דמזבח. נגד אמצע גובה קרן (יומא סו.): **טיהרא.** תרגום של והרים שהוא בחלי היום (שם נח.): **כיון דשבע חזאות הזה המזה, אי אפשר לעמלם שלא יהא** מהן לא למעלה ולא למטה: **אגילוייה.** על גגו, ומאי לשון מהטו על שם שמטהר ומפנה הקטורת שנתרך עליו בנקר ומומיהו אילן ואילן ומזה על מקום הגילוי, כדכתיב ונעלם השמים לטוהר, כמו לטהר (שם סז. סו.): **אשר יזה כתיב.** כלומר אשר יזה מדם העומד לזוה, דעדיין לא נעשית מצותו, הבאת הוא כשנימו ממנו על הבגד קודש זריקה או בשעת זריקה טעון כיבוס, ולא שכבר הוזה, דלאחר הזאה אין המותר טעון כיבוס, דמתאר שנזרק בין זרקו כשר בין זרקו פסול, אין טעון כיבוס (מעילה ה.) **שירי הדם.** של חטאות הטעונין שפיכה ליסוד (לקמן קי:):

שיטה מקובצת

מאי לאו אפלגיה דמזבח. פ"ה כנגד כו'. וקשה כיון דאינו מכוין היינו כמנגדנא. לכך נראה לר' מיס כהן דפריך משום שכבר אתן ד' מתנות על ד' קרנות למעלה ותפ"ל טוען שבע על חלי המזבח דהיינו למטה. ומשני לא שטיהרו, ר"ל על גילויא והכל היה למעלה על הקרנות ועל גב מזבח, וקרי ליה טהרו על שהיה מטהרו ומייפהו תחלה מהדשן שעליו: **הא** מני ר' נחמיה היא. והשתא ניחא דדחוי ליסוד טעון כיבוס ומ"מ מן הקרן אין טעון כיבוס אפי' לר' נחמיה שכבר נעשה מצותו אבל שיריים אין מצותו נעשית עד שיפשכו ליסוד (מהר"פ): **תוד"ה הנה"ה הא מני ר' נחמיה היא** פירש הקונטרס כו'. ר"ל ומסקנת דקושיא היא לאפוקי מדרכ פפא, וה"ק אלא כלומר לא שייר בטעמא דיהך דהא מני ר' נחמיה היא כלומר דמתייר בחוץ בשיריים וה"ה נמי בג' מתנות שבחטאת שטעון כבוס, אבל לרבנן דלא מתייר בשיריים מבוס חוץ ה"ק נמי דאינו טעון כבוס בג' מתנות ולא אפשוט מדבי לרבנן. ולא נחיה דא"ר הל"ל אלא. ועוד דבסמוך מייתי למלתיה (לרב) (דרבנן) דפפא דקתמר לא שייר ולא מפגלא כמותן. ועוד דלפוס ריסטא מסמע דשוייא הוא לרב פפא. לכך נראה דשוייא הוא וה"ק הא מני ר' נחמיה היא וכי תימא דאפשכון כיבוס כו': **בא"ד** וכולה בוגיא לקיומי סייעתא דר"פ דמשני אלא כי תניא ההיא בדמים הפנימיים דנדחה דבריו. ר"ב פי' כי תניא ההיא בדמים הפנימיים ועולם אימא לך בשיריים וכמאן דאמר לקמן שיריים הפנימיים מעכבין הלכך תשיבי לפנל ולענין חוץ ולענין כיבוס אבל לעולם לא אפשכון ליה כרב פפא בדמים החיצונים:

מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא (מ) דיומא אמר רבא בר שילא לא אגילוייה דכתיב [1]וכעצם השמים לטוהר והאיכא שירים לא מעכבי והאיכא שירים הפנימים דאיכא דמ"ד [א] מעכבי בחד מקום קאמרינן: [2]תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר בית שמאי אומרים שתי מתנות שבחטאת ואחת שבכל הזבחים מתירות ומפגלות בית הלל אומרים אחת שבחטאת ואחת שבכל הזבחים [א]מתרת [ב]ומפגלת [ג]מתקיף לה רב אושעיא אם כן ליתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אמר ליה רבא כי איתשיל להתירא איתשיל דהוו להו בית שמאי לחומרא: אמר רבי יוחנן שלש מתנות שבחטאות [ג]אינן באות בלילה [ד]ובאות לאחר מיתה [ה]והמעלה מהן בחוץ חייב אמר רב פפא יש מהן כתחלתו [ב] ויש מהן כסופו חוץ ולילה זרות וכלי שרת קרן ואצבע כיבוס ושירים כתחלתן מיתה לא שריא ולא מפגלא ולא עיילא לגואי כסופן אמר רב פפא מנא אמינא לה [ד]דתנן [ו]ניתז מן הצואר על הבגד אינו טעון כיבוס מן הקרן ומן היסוד אינו טעון כיבוס הא מן הראוי לקרן טעון כיבוס וליטעמיך מן היסוד [ג] אינו טעון כיבוס הא מן הראוי ליסוד טעון כיבוס [2]אשר יזה כתיב [ה]פרט לזה שכבר הוזה הא מני רבי נחמיה [ו]דתנן רבי נחמיה אומר שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב אימר דשמעת ליה לר' נחמיה לענין העלאה מידי דהוי אאיברים ופדרים לענין כיבוס מי שמעת ליה אין מעלין [ז] לגבי מזבח לכתחילה: **נאות לאחר מיפה.** אם נתן מתנה ראשונה ומתו בעליה כבר כפר בראשונה ואין שם חטאת גמורה על הדם עוד לפסול משום חטאת שמתו בעליה: **יש מהן לאחלנו.** יש מדברים שבתורת דמים שהשלם מתנות כמתנה ראשונה [יא] ויש דברים שהן בתורת שירי הדם: **חוץ.** הזורק אותן בחוץ חייב שהרי ראויים לפנים בתורת זריקה גמורה. ואסור ליתנן בלילה דנפסלו מלזרוק והא זריקה היא. וזר חייב עליהן מיתה בפנים. וטעונות כלי שרת ומתנה [יב] (ד) אצבע. וכיבוס אם ניתז מדם החטאת על הבגד לאחר שנתן במתנה [יג] אחת טעון כיבוס כדכתיב ואשר יזה מדמה וגו' כאילו ניתז קודם לכן [יד] אבל אם נתן כל מתנותיה ואח"כ ניתז מן השיריים אין טעון כיבוס כדאמרינן בשמעתין אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: **שירים.** חטאת שקיבל דמה באלבע כוסות ונתן מתנה אחת מכל [טו] אחד כולן נעשו שירים ליספך ליסוד אף הג' כוסות [טז] שירים שלהן כמו הראשונים [יז]: **לאחלנו.** כמתנה הראשונה: **מיפה.** נאות לאחר מיתה כדאמר לעיל: **לא שריא.** בשר שכבר הותר: **ולא מפגלא.** אם נתן הראשונה בשמיקה והשלם במחשבה לא פיגל וכשר כדתנן במתני' [לעיל לו.]: **ולא עיילא.** אין להם תורת פסול כניסת פנים שאם נתן מתנה אחת בחוץ והכניס השאר להיכל לא נפסל [יח] משום חטאת שנכנס דמה לפנים דכתיב לכפר בקודש (ויקרא ו) בראוי לכפרה הכתוב מדבר: **לסופן.** כשיריים [יט]: **מנא אמינא לה.** דטעונה כיבוס: **ניחז מן הלואר על הבגד אין טעון כיבוס.** כדאמרינן בפרק דם חטאת (לקמן דף לג.) אשר יזה בראוי להזאה יצא זה שלא נתקבל בכלי: **מן הקרן.** משנגע בקרן המזבח ניתז על הבגד: **לו מן היסוד.** משנשפכו שיריים ליסוד ניתז מן היסוד לבגד: **אין טעון כיבוס.** כדאמרינן אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: **הא מן הראוי לקרן.** כל דהו ואפילו שלש מתנות שבחטאות טעון כיבוס: **הא מן הראוי ליסוד.** כגון שירי הדם הראויין ליספך ליסוד: **טעון כיבוס.** בתמיה: **הא מני ר' נחמיה היא** [כ] הא מילתא הש"ס קאמר לה ומסקנת דקושיין היא לאפוקי מדרב פפא כלומר מהא דמים ניהו המעלן [מה] בחוץ חייב משום דחזו לפנים: [והתניא]

מ) יומא טו. נט., ב) תו' פ"ד ה"ד, ג) [יומא פ. מולין נב. קה. בכורות ל: ערכין ט:] ירושי' פאה פ"ו ה"ב, יומא פ"ח ה"ב, כתובות פ"ח ה"א, ד) לקמן נב., ה) [שם מעילה ה.], ו) לקמן לט. קיא. קיב., ז) לקמן פא:

[והתניא. בגיחותא]: דמים הטעונין יסוד. היינו שירים שטעון [ז] שפיכת יסוד: **מחשבה מועלת בהן.** אם חישב בשפיכתן על מנת לאכול בשר למחר. ולקמן רמינן עלה: **ודמים הנשפכין לאמה.** שנפסלו ושופכין אותן לסילון שבעזרה המוליך [ח] לנחל קדרון: **כי תניא ההיא.** דמחשבה מועלת בהן: **בשלש מתנות כו'.** וכולה חדא מלתא היא דמסקנא דקושיא היא ולאו שינויא. כלומר לא תשמע מיניה דשירים טעון כיבוס ואפי' לר' נחמיה דהך ברייתא בשלש מתנות שבחטאת: **נטענין יסוד.** מצות טעינת יסוד עליהם שאופך שיריהם ליסוד: ה"ג **אלא כי תניא ההיא בדמים הפנימיים.** ולעולם בשירים וכמ"ד לקמן [ע"ב] שירים הפנימים מעכבי הילוך חשיבי לפגל לענין [ח] חוץ ולענין כיבוס: **ור' נחמיה היא דאמר.** אף שירים החיצונים שהקריבן בחוץ חייב ומשום הכי לא מצי לפלוגי בדילה: **דלא מתני ליה אלתא פטורי.** בחיצונים: **לבהדי אלתא חיובי.** דתנא בפנימיות דבשלמא בכיבוס ובמחשבה מצי לפלוגי אבל בהעלאת חוץ לא מצי למיתנייה: **רבינא אמר.** הא דפרכת לעיל וליטעמיך מן היסוד הוא דאין טעון כיבוס הא מן הראוי ליסוד כו' לאו פירכא היא דמן הקרן מן הקרן ממש קאמר הא מן הראוי לקרן כגון שלש מתנות שבחטאת טעון כיבוס כדרב פפא והא דתנן בהו [ט] מן היסוד לאו מן היסוד ממש דתידוק מינה הא מן הראוי ליסוד טעון כיבוס ותקשה לך אלא מן הראוי ליסוד קאמר ואשמעינן דמשכלתה זריקה אין השירים טעון כיבוס דאילו מן היסוד ממש לא איצטריכא ליה דהשתא מן הקרן אמרת לא מן היסוד מיבעי: **ואימא אידי ואידי ראוי.** וקמ"ל דיש לך ראוי לקרן ואין טעון כיבוס ואיזה זה שלשה מתנות שבחטאת: **ראוי לקרן אמרת לא.** משנתן מתנה ראשונה ממעטת לבוליה דם מכיבוס: **ראוי ליסוד.** דכבר נגמרו מתנותיו מיבעיא ליה למיתני בתמיה הא מקמייתא אידחי ליה מכיבוס: **אלא ודאי מן הקרן קרן ממש.** אבל הראוי לקרן כל זמן שלא גמר מתנותיו טעון כיבוס והדר אשמעינן דמן הראוי ליסוד אין טעון כיבוס ולמעוטי שירים דאי מן היסוד ממש לא איצטריכא ליה: **ועשה כאשר עשה.** בפר העלם דבר [י] לאחר שפי' בו כל מתנות דמו שנה לכתוב ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת וגו' ומקרא שאינו צריך הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו [י] חוץ מיותרת הכבד ושתי הכליות שהוא צריך ללמוד מפר כהן משיח האמור למעלה הימנו והא ליכא למימר דלהכי הדר ואקשיהו להא מלתא דהאי קרא כתיב ביה כפרה וכפר עליהם וגו' ואימורין לא מעכבי כפרה אלא כולה לדרשא וסרסהו דע"כ לא מצי למימר דכתיב כאשר עשה [יא] לדם הפר דמשמע מאחרינא [יב] יליף דלא חסר מידי דיבעי למילפיה אלא ועשה כאשר עשה לכפול באחרת הזאות שלו והכי משמע [יג] כאשר עשה (לו) כאשר כתבתי לך כל עשיותיו ושנה עליהם לעכב שאם חיסר כו'. כן שמעתי במנחות: **מאן שבע.** על הפרכת שמעכבות בכל מקום. לקמן מפרש: **מאן ארבע.** שאין מעכבות בחטאת המילואים כדאמרינן לעיל מניין שמעכבות בקרנות הפנימי. ולקמן פריך למה לי קרא [כ] האי כפילא ועשה [יד] כאשר עשה נמי עלייהו קאי דהא אינהו נמי בהדיא כתיבו: **תלמוד לומר כן יעשה לו.** חזר וכפל ואם אינו לענין מתן שבע תנהו לענין מתן ארבע: **נפר זה פר יום הכפורים.** להשוותו לפר העלם דבר. ולקמיה מפרש למאי הילכתא: כאשר

[הא מני רבי נחמיה היא דאמר שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב ולא מיתני [טו] תלתא פטורי בהדי תלתא חיובי. כולה סוגיא דשמעתא משמע [טו] דרבי נחמיה מיירי בדמים החיצונים והקשה הרב רבי יעקב מאורליינ"ש דלקמן בסוף השוחט והמעלה (דף קיח.) אמרינן והשתא דאמר רב אדא בר אהבה מחלוקת בשירים הפנימים אבל בשירים החיצוניים דברי הכל אין מעכבין וכי [יז] קאמר ר' נחמיה בשירים הפנימים ועוד הקשה דקאמר [יח] [ג"ר יוחנן] ר' נחמיה כדברי האומר שירים מעכבין והכא אשכחן חיצונים [יט] דמקריבן בחוץ חייב ואינן מעכבין דקאמר הכא לר' נחמיה בדמים החיצונים תרי פטורי וחד חיובא וכיון דאין מחשבה מועלת בהן ואין טעונין כיבוס א"כ לא מעכבי ועוד דאי שירים הניתנין ליסוד בדמים החיצונים מעכבי א"כ מצינו דמים חצין למטה וחצין למעלה ובחד מקום לא אשכחן כדאמר לעיל [ד] ועוד מי עדיפי משלש מתנות שבחטאת ועוד אמרינן בסוף השוחט והמעלה (לקמן דף קיב.) גבי חטאת שקיבל דמה בשתי כוסות דמוקי לה כר' נחמיה משל למה"ד כו' ומוקי לה בשעיר נשיא אלמא ר"ג בחיצונות איירי דומיא דשעיר נשיא מיהו הא לא קשיא אע"ג דהמשל איירי בשעיר נשיא מ"מ [כ] ריש"ל לא הוי בשעיר נשיא וא"ל סוגיא דשמעתא אתיא דלא כר' יוחנן ובריתא לא קשיא לר' יוחנן דהא דלא מפליג בדידיה משום דכולה בפנימים קמיירי (תוס') ויש לפרש [כא] א"ר יוחנן ר' נחמיה כמ"ד [כב] שירים הפנימיים מעכבי ואילו היה עושה אותה [כג] בחוץ חייב א"כ יש לחייב אף בחיצונים אע"ג דלא מעכבי דגמרי מאיברים ופדרים ואי פרכת מה לאיברים ופדרים שכן תחילת עבודה שייכי פנימיים יוכיחו ואי פרכת מה לשייכי הפנימיים שכן מעכבין איברים ופדרים יוכיחו וא"ע [כד] דהא שייכי הפנימיים קורא אותן תחילת עבודה לקמן (הגהה) ור"ת השיב לו [כה] דאמת הוא דר' נחמיה אף בשירים [כו] החיצונים מיירי מדקתני שירי הדם סתמא ל"ש פנימים וא"ש חיצונים והכי פי' דשמעתא דסוף השוחט והמעלה (ג"ז שם) והשתא דא"ר אדא בר אהבה מחלוקת בשירים הפנימים אבל חיצונים דברי הכל לא מעכבי וכי קאמר ר' יהודה [כו] בשירים הפנימים פירוש כי קאמר דשירים מעכבי מוכלה מכפר היינו בשירים הפנימים וכי תניא ההיא בשירים החיצונים פי' ההיא דר' נחמיה ור' עקיבא בשירים החיצונים כל זה מדברי רב אדא ולדבריו דרבי עקיבא הש"ס קאמר דמה שאמר ר"ע שירי הדם שירי מלוה הן משמע [כז] ל"ש פנימים ולא שנא חיצונים לא קשיא לרב אדא דר"ע לדברי עצמו השיב לך [כח] דפליג אדר' יהודה [כט] ואית ליה שירים אין מעכבים אפי' בפנימים ורבי נחמיה ס"ל לעולם דפנימים מעכבין ושירים חיצונים אין מעכבין אפ"ה [ל] חייבין בחוץ ור' יוחנן היה סובר דאף חיצונים מעכבין לר' נחמיה ובזה לא היה מוקשה [לא] דמלא שום תנא דסבר חיצונים מעכבים דודאי איכא שום תנא דאית ליה האי סברא דחיצונים מעכבין אלא בזה איתותבו [לב] דרבי נחמיה הוה ס"ל דחיצונים מעכבין וטעמא דר' נחמיה דמחייב בחוץ משום עיכובא הוא דהא ודאי ליתיה וק' לפר"ת דע"כ ליכא שום תנא שיאמר שירים החיצונים [לג] מעכבין כדפרישי' דלא מצינו דמים שחצין למטה וחצין למעלה ועוד דלא אפשר לומר כן לר' נחמיה שירים החיצונים מעכבין דדמוכח בסוף הוליאו לו (יומא דף ס.) דפליגי ר' יהודה ור' נחמיה בדברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ דלרבי יהודה לא מעכבי ולרבי נחמיה מעכבי דמפרש ר' יוחנן דשניהם מקרא אחד דרשו והיתה זאת וכתיב זאת לכם וגו' וכתיב אחת לר' יהודה חד למעוטי בגדי לבן בחוץ וחד למעוטי בגדי זהב בחוץ ולרבי נחמיה חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי שירים דלא מעכבי ותסתם [לד] פריך [שפיר] דרבי יוחנן אדרבי יוחנן מהניא דלקמן דקאמר ר' יוחנן דתני ר' נחמיה לדברי האומר שירים מעכבין קשיא: **ועשה לפר** [לה] **כאשר עשה.** פי' בקונטר' בפר העלם דבר של צבור כתיב ומקרא שאינו צריך הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו חוץ מיותרת הכבד ושתי הכליות שהוא צריך ללמוד מפר כהן המשיח האמור למעלה

[1. וְעָשָׂה לְפַר בַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לּוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם: ויקרא ד, כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ועשה וכו' דכר כתיב לאחר: (ב) ד"ה מתן ד' וכו' למה לי קרא הא אמי: (ג) תוס' ד"ה הא מני וכו' וכ"ת ס"ש וכו' המילואים מייתי. ק"ב ועי' בפיה"מ בע"ב [בסופו] ד"ה שפיכת שייריס:

גליון הש"ם

גמ' יצאו שירים והקטרת אימורין. לעיל דף יג ע"ב:

שינויי נוסחאות

א) תינח היא נמתק (*ש"מ): ב) בספרים מדויקים נוסף אלא (תוס' בגמ' הקודם בסופו, וכ"ה בכי"מ וק"): ג) מן הקרן מן הקרן כל"ל (*ש"מ): ד) תינח הוא נמתק (ש"מ, וכ"ה בכי"ר): ה) מה תלמוד לומר לכפול בהזאות, ללמד שאם כו' כל"ל (ש"מ): ו) ל"ל שטעונין (*ש"מ). וכן בכל העמוד ל"ל שיריים טעונין במקום טעון: ז) ל"ל המוציאן (*ש"מ): ח) ל"ל ולענין (*ש"מ. דברי נחמיה): ט) ל"ל בה ומן (*ש"מ): י) בכתה"י נתפרשו בו. וכ"ס בתוס': יא) ל"ל עשה לפר (*ש"מ): יב) דמאחרינא יליף דהא לא (*שמכ"י): יג) משמע ועשה לו כאשר כתבתי (*ש"מ): יד) ל"ל דועשה (*ש"מ): טו) מיתני ליה תלתא כל"ל (ש"מ): טז) ל"ל מוכחא (ש"מ). ובתוס' יומא כלכלינו: יז) ל"ל כי (ש"מ): יח) כדאמר ר' יוחנן התם ר' נחמיה כו' (צ"ק): יט) תינח חיצונים נמתק (ש"מ): כ) לשון תוס' ביומא: מ"מ איכא למימר ר' נחמיה בפנימיים איירי: כא) ס"ל ובשם רבינו יצחק מצאתי כתוב (ש"מ). [ובתוס' יומא ס ע"ב במקום ויש לפרש, אימא ותירץ רבינו חיים כהן זצ"ל: כב] ל"ל דברי האומר (ש"מ, וכ"ה בתוס' יומא): כג) ל"ל אותן (שמכ"י): כד) לשון תוס' יומא ולא נהירא לריצב"א דהיכי קאמר שירייס הפנימיים יוכיחו שהן סוף עבודה והלא תחילת עבודה קורא אותן בהשוחט והמעלה כו': כה) לו בסיגנון אחר והא לך פירוש דאמת הוא כו' (ש"מ): כו) ל"ל נחמיה (ש"מ). ועי' ממדת דיילמ': כז) ל"ל דמשמע (ש"מ. צ"ק): כח) ל"ל לו (ש"מ, צ"ק): כט) ל"ל נחמיה (גליון): ל) ואפ"ה חייב אכולן בחוץ כל"ל (ש"מ): לא) מקשה דלא מצינו שום תנא כל"ל (צ"ק, רי"א חבר). ל"ל דמצי לאשכוחי שום תנא (ש"מ): לב) בש"מ נוסף דהוא סבר: לג) לפניו הוגה ע"פ רש"ק וא"ק ע"ש. ועי' ס' אמרי לרופה שמתה עליהם. ועי' מזו"ל סי"ב סק"ג. וכד"א הגוס' שיריים הפנימיים וכ"ג ש"מ, ומיקן דשיריים: לד) גי' ש"מ ואע"ג דהתם פריך דרבי יוחנן אדר' יוחנן כו' כדברי האומר שיריים מעכבין ומסיק קשיא מ"מ רב אדא שלא היה צריך לכך מי ידחקנו לומר דשיריים הפנימיים מעכבי לר' נחמיה: לה) תינח לפר נמתק (ש"מ):

שיטה מקובצת

בי תניא ההיא. פי' דמחשבה מועלת בהן, בג' מתנות, ואפי' כרבנן אתיא, ופשיעתא היא לרב פפא דלדברי הכל מוכח בהדיא דבג' מתנות טעון כיבוס (כי תניא דבמים הפנימיים כו'): **ועשה כאשר עשה.** פ"ה דמקרא שאינו צריך [בר'] עד דהא כפרה כתיב בהאי קרא ואימורים לא מעכבי כפרה. ואע"ג דמוכח לקמן (דף מא.) דיותרת הכבד ושתי הכליות אתיא מהך דיקשא, מ"מ ע"ג לאו לענין ודאי הכבד ושתי הכליות נאחז אתא שהם כיון דוכפר כתיב ממש ממעט דאיתקש גם לענין כפרה, והיינו דקאמר מה ת"ל לענין כפרה אלא ש"מ לכפול בהזאות לומר שם [מיקר] אחת מן כולם לא עשה ולא כלום. לפוס ריטבא ומפמש דה"פ לבני אקשי לפר כהן משיח לכולהו עשיות ועבודות שכתובות בהדיא בפר העלם בפרה כהן וה"ק דבשלמא לדברי הכל מוכח דבג' מתנות שבחטאת אינו עיקר עשיה ואם בדם וטבילה אינו עיקר עשיה כי אם פירוש הזאותיה אין יעשה תוספ: **תוד"ה הא מני** בו' והקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש. עיין בתוס' יומא (דף ס ע"ס): **בא"ד דודאי איכא** שום **תנא דאית ליה האי סברא** החיצונים מעכבין. עיין בתוס' ע"ב בדף זה [ד"ה ומקשינ]:

מוסף רש"י

יצאו שיריים כו' שאין מעכבין. שיריים אין מעכבין כדתניא בתוספתא מקומן (לקמן נב.), יכול שנכנסו תלמוד לומר ואת כל הדם ישפוך, נתקו הכתוב ושפוך שיירי מלוה כו'. הקטרת אימורין לא מעכבים כפרה דכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר (לעיל יז.): **ועשה כאשר עשה.** בפר העלם דבר כתיב שיעשו לו כאשר עשה לפר כהן משיח שלמעלה אימנו: מה בא ללמוד. והלא כל מה שפיקם לפר כהן משיח פירש לפר העלם דבר: לכפול בהזאתו. לשנות בהזכרת הזאות בפר העלם דבר: אין לי אלא מתן שבע. דפרכוכת הוא דמעכבות שהן מתן שבע מעכבין בכל מקום כגון פרה אדומה וכהאמה דמלוכע: ת"ל תלמוד וכהאמה דמלוכע: **כן יעשה.** ומרבינן כל עשיותיו שיעבנו: **לפר זה פר יום הכפורים.** מרבינה דקרא ועשה לפר דלהיגן לפר לדמות פר יום"כ (מנחות כז. כז.):

שיטה מקובצת (המשך)

תלמודא לפר זה פר כהן המשיח למאי הלכתא לעכב, ודלאה (דליף) לעכב כפרה מדאתקש לפר העלם כדפי' בקונטרס בסמוך וגם דומיא דלעכב דיוה"כ, והשתא נלאו עיכובא בגופיה דפר כהן משיח אלעטריך (והכפר) [לפר זה פר] כהן משיח כדי לכפול בהזאות בפר העלם דבר כדפי'. לכן נראה כדפ"ה דועשה כאשר עשה לחוד (בא) [בלא] שום לפר לעשיון לכפול בהזאות דהויה קרא אפר העלם קאי ות"ק ועשה לפר לומר ועשה לו להאי פר העלם כאשר בתמחי כבר עשיותיו הרי שכפל בהזאות בפר העלם בלא שום היקש דפר כהן משיח והלכך איתתי לה תרי לפר, פר לאשון ליום"כ ופר שני דכאשר עשה לפר זה פר כהן המשיח לעכב בפר כהן משיח גופיה מהיקשא לפר העלם דהא אלעטריך בהזאות בכפול בהזאות דלא אלעטריך לגופיה דפר העלם דהא בפר העלם אתיי תרי קרא ומועבה לחוד דעיון לאפוך בפר העלם קאי הלכך איתתי ליה לפר הראשון לפר יום"כ. מ"מ קשה לפ"ה דמפיתיהו משמע מדבעי מלמודא כאשר עשה מה ת"ל, דאי מלינא לאוקמי חד היקשא גופיה לעבודות הדם לא הוי מוקמינן ליה לכפול בהזאות וקשה דהא ל"ש אלעטריך בסמוך חד היקשא לעבודת הדם לגמרן אחרנא ות"ל לדידיה מ"מ לכפול בהזאות. לכן נראה דועשה כאשר עשה משמע דלכפול כל מה שבעבון, [והלכך] כי נמי אלעטריך לעבודת שהם נמי משמע ועשה כאשר עשה דקאמר שלולו עשיות ועבודות שנאמרו בפר כהן משיח והוי כאילו כתוב בהדיא ועשה ככל עשיותיו ולכהי קאמר מה ת"ל הרי עיקר העבודות מפורשות בהדיא לפר העלם. ויש לקיים ס"ה ס"מ ונא קשה מהסיא דר"ש בסמוך מפוס דגבי מתן ארבע כי היכי דלריך לגמוד פר העלם מפר כהן משיח ה"ל לריך לגמוד פר כהן משיח מפר העלם לגבי מתן ארבע דאיתי ואתי קרעות כתיב בהו דלא משמע כי אם שתי קרעות הלכך ליכא [לאוקמי הך] היקשא דועשה כאשר עשה לגבי הלכתא מילתא דמתן ד' לחוד דהאי לשנא דועשה כאשר עשה משמע שעיקר היקשא לגמוד פר העלם מפר כהן משיח ולא לגמוד פר כהן משיח מפר העלם, אבל לגבי יוחנן ואתי הכלאות שפר העלם לגמד מפר כהן משיח ואינו מלגמד הוי משמע שפיר דהיקשא דמפר לא נאו דבהאי קרא כתיב בפרה ומיהו [קשה] אתאי אימא דהיקשא דועשה כאשר עשה לאת בדם וטבילה אתיא, שפר העלם לגמד מפר כהן המשיח ואינו מלגמד כדפי' בקונטרס לקמן בסוף שמעתין ומידי דבפרה הוא שפיר. בגלגמא לפי"ש דלקמן ניחא שפי' דאת בדם וטבילה כתיבי בפר העלם כמו בפר כהן משיח אבל ל"ש דלקמן קשה לפי שיטת הקונטרס דבסמ"ק, וי"ל דמ"מ ליכא דלאוקמי היקשא דועשה כאשר עשה לדאת בדם וטבילה שהרי ועשה כאשר עשה משמע עיקר עשיה ואת בדם וטבילה אינו עיקר עשיה כי אם פירוש הזאותיה אין יעשה תוספ: **תוד"ה הא מני** בו' והקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש. עיין בתוס' יומא (דף ס ע"ס): **בא"ד דודאי איכא** שום **תנא דאית ליה האי סברא** החיצונים מעכבין. עיין בתוס' ע"ב בדף זה [ד"ה ומקשינ]:

תורה אור

1. וְעָשָׂה לַפָּר בַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לּוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם:
ויקרא ד, כ

שיטה מקובצת

החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים. פירוש שיהיו פנימים וגברפים דחטאת בא לרבות חטאת אחרות של צבור שיהו כאלו יכול שאני מרבה בו. דיהון שבא לרבות נרבה אף את אלו הנרבה כל חטאת צבור. ותימה היכי ס"ל לרבות שעירי דאשי חדשים הא כתיב דרש דרש משה וגו' מדוע לא אתלמד לדרוש דרש דרש משה שעירי ר"ש נאכלים דבשעירי ר"ש איירי מדהשתא לו אהנהן אם שמעת בקדשי שעה לא שמעת בקדשי דזוהה, וי"ל דעל זה בא לדקדק הכא שהיה לו למשה לדרוש (מתחטאת) [מהחטאת] שיהו שעירי ר"ש נגרפים ולמה כעם אשר גרפוה. דזוהק הוא, ונראה דעיקר קושית הכא דאשעירי הרגלים הוא, ושעירי ר"ש אגב גררא נקטי. ומיהו קשה לרבינו גתנאל דאמרי קשה דהיכי מלינו לרבוי שיהיו פנימיים הא כתיב גבי מזבח הפנימי וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה כלומר כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה, ואילו שעירי רגלים שיהו פנימיים נמצא מזבח הפנימי מכפר כמה פעמים בשנה. דנהי דבלאו הכי איכא פר כהן משיח ופר העלם ושעירי עבודת הכוכבים, החם על חטא בחוט ואינם קבועים אבל שעירי הרגלים קבועים הן. לכך נראה לה"ר נתנאל דה"ק יכול שאני מרבה אף שעירי הרגלים ושעירי ר"ש שיהו נגרפים אלא דעדיפא מדהשתא דלא נקט לה בגרפים אלא על מזבח החיצון ומלבלים. ומיהו קשה דא"כ אמאי אינו לומר דמרבה אלו שהן מכפרים על עבירות מצות דזוטות כו' ליתא מרבה אלו שהן מכפרים כמו פר כהן משיח ופר העלם משא"כ בשעירי הרגלים ובשעירי ר"ש. וי"מ דעדיפא מיניה קא פריך וגם זה דוחק. לכך נראה לעולם לענין (שהיו) [שיהו] פנימיים ונגרפים בעי לרבויינהו ומ"מ לא קשה לא בשנה לכתיב גבי מזבח הפנימי דהתם לא בא למעט אחר קרבנות ממזבח הפנימי אלא בא להשמיענו דשעיר הפנימי דיוה"כ כפרה אחת מכפר ואינו מכפר ב' כפרות כדדרים מיניה בפ"ק דשבועות וגבי טומאת מקדש וקדשיו. ומדע לאחת בשנה לא בא למעט קרבנות אחרים דהא למ"ד אין מערבין קרבנות אלא עוקו מדם הפר לבדו על הקרנות וכן מדם השעיר כדפי': ונבלה אע"פ שלא נתן שריריים. תימה היכי דרים מונגלה, הא מבעיא ליה לגופיה. דכה"ג אמר לעיל גבי חטאות החיצונות דדרים מתנה אחת מוכפר ונסלח מוקי ליה לגופיה. ואומר הר"ר חיים בר שיאזור דאה"נ דוקא לגופיה ומוכיחר דרשון ב' דרשות אע"פ שלא סמך ואע"פ שלא נתן שריריים דיינן דלא מעכבי כפרה מרוייהו מחד קרא בפק. וכן משמע בסמוך דקאמר סד"ל מידי דהוי אם המכיבה ושירי הדם כו', והשתא אי לא נפקא לן מחד קרא אלא חדא דרשא א"כ מתן ד' מעלים דלא מעכבי הא ליכא אלא חדי קראי וכיפר ונסלח בשעיירים וחד בשמיכה, אלא ודאי דמחד קרא ילפינן שאיר חדתי אי אלא חדא דרשא כדפי': תוד"ה (מעבוד הקודם) ושם כו' לכך נראה דועשה לכפול לכל מה שאמור בענין אחת. נ"ב, הלכך כי נמי אינטרין לעבודת דם מ"מ משמע ועשה כאשר עשה דקאי נמי אלהון עבודות שנתמנו בפר כהן משיח והוי כאילו כתיב בהדיא ועשה בכל עבודות ולהכי קאמר מה מ"ל הרי עיקר העבודות המפורשות בהדיא בפר העלם דבר [מתוי' הר"פ ז"ל]. **בא"ד** וי"ל דועשה לא משמע וכו' היינו אותם שהיה דמשית. נ"ב, הלכך ליכא לאוקומי הך היקשא דועשה כאשר עשה לגבי מתן ד' לחוביה, דהתי ליתא דועשה כאשר עשה מתמע שעיקר היקשא ללמוד פר העלם מפר כהן משיח ולא ללמוד פר כהן משיח מפר העלם, ואילו לגבי מתן ד' כי היכי דצריך ללמוד פר העלם מפר כהן משיח ה"נ צריך ללמוד פר כהן משיח מפר העלם. אבל לגבי יותרת ושתי כליות שפר העלם למד מפר כהן משיח ואינו מלמד, הוה משמע שפיר ההקשא דהכי אי לאו דכתיב אלא שעיירי עבודת כוכבים יכול שאני מרבה אף שעיירי הרגלים ושעיירי ר"ש ראשי חדשים תלמוד לומר לו ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שמכפרין על עבירת מצוה ידועה ומוציא אני אלו שאין מכפרין על עבירת מצוה ידועה וכפר אף על פי שלא סמך [ב] ונסלח אף על פי שלא נתן שירים ומה ראית לפסול בהזאות ולהכשיר בסמיכה ושירים אמרת פוסל [ג] בהזאות שמעכבות בכל מקום ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבות בכל מקום

[1] כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח [ד] החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים יכול שאני מרבה אף שעירי הרגלים ושעירי [א] ראשי חדשים תלמוד לומר לו ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שמכפרין על עבירת מצוה ידועה ומוציא אני אלו שאין מכפרין על עבירת מצוה ידועה וכפר אף על פי שלא סמך [ב] ונסלח אף על פי שלא נתן שירים ומה ראית לפסול בהזאות ולהכשיר בסמיכה ושירים אמרת פוסל [ג] בהזאות שמעכבות בכל מקום ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבות בכל מקום

הימנו והא ליכא למימר דלהכי הדר ומקשינהו להא מילתא דהא קרא כפרה כתיב ביה וכפר עליהם ואימורין לא מעכבי כפרה משמע לפי' דאי הוה מלינו לאוקומי לעבודת דם לא הוה מוקמינא ליה לכפול בהזאות וקשה לר' שמעון בסמוך קמיבעי ה) למימר דאיצטריך [ב] כן יעשה למתן אחרא (אפ"ה מלי נמי לכפול בהזאה דועשה לכפול כל מה דאמר בענין אחת) דלא כתב מתן ד' בהעלם דבר ומקרנות דהכא משיח למד ואם כן אימא איצטריך ועשה כאשר עשה למתן [ו] ד' וא"כ מנא ליה לכפול בהזאות לכך נראה דועשה [יא] לכפול לכל מה שאמור בענין אחת וא"ת [ב] א"כ מלי נמי קאי אמתן ד' לכפול כל מה דאמר בענין אחת וי"ל [ג] דועשה לא משמע להוסיף בפר העלם שתי מתנות הכתובות בכהן משיח דאין ניכר שיהא חסר שום הזאה אלא [ד] הנך שתים דפר העלם היינו אותן שתים דמשיח וקשה דילמא ועשה כאשר עשה אתי לאת בדם וטבילה דלא כתיב בפר העלם וכתיב בפר כהן משיח דלא כתיב בהזאות י"ל דועשה לא משמע להוסיף בפר העלם שתי מתנות הכתובות בכהן משיח דאין ניכר שיהא חסר שום הזאה אלא [ד] הנך שתים דפר העלם היינו אותן שתים דמשיח וקשה דילמא ועשה כאשר עשה אתי לאת בדם וטבילה דלא כתיב בפר העלם וכתיב בפר כהן משיח ואינו מכיר ולא הודע לו לא טומאתו ולא כניסתו כדאמרינן בשבועות (דף ג.): **וכפר.** וכפר מכל מקום: **אע"פ שלא סמכו.** עליו זקנים: **ונסלח אע"פ שלא נתן שירים.** ליסוד מזבח החיצון דלא תימא הואיל וכתיבא [ז] בה בהדיא כפילא דועשה כאשר עשה נמי עלייהו אלא דילכך מעטיינהו קרא: **שמעבבות בכל מקום.** כדמפרש לקמיה [דף מ.] בפרה ובנגעים: סמיכה לא מעכבא בעלמא כדאמרינן בפרק קמא [דף ו.] וסמך וגרלה וכי סמיכה מכפרת וכו': שפיכת שירים לא מעכבא בחטאת החיצונה [ב] לדברי הכל:

בפרה

כיפר לומר דמתנות יום הכפורים מעכבות תיפוק לי מהיקשא דפר העלם דבר ומיהו להוה ליצנא דאמר בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נב:) ופרק הוליאו לו (יומא דף ס:) דלרבי יהודה שירים מעכבים ניחא אבל דאמר משמעות דורשין אינה בייניהו ושירים לא מעכבי לרבי יהודה קשה דלעכב בהזאות לא צריך וכלה מכפר דמפר העלם ויש לומר דאיצטריך וכלה לשבע הזאות שעל טהרו דליתנהו בפר העלם (תוספות יח) עד ושעירי דאשי חדשים) ואם תאמר היא גופה נילף בפר העלם דבר בהיקשא וכ"ת דפר יום הכפורים הוא דאיתקש לפר העלם דבר ולא פר העלם לפר יום הכפורים הא ליתא דהא ילפינן יותרת ושתי הכליות בפר העלם מפר כהן משיח דאמר מייתורא דהאי קרא וכן לר"ש בסמוך ילפינן ארבע מתנות בהעלם מכהן משיח הכי נמי נילף עיכובא בהעלם מפר יום הכפורים הילכך נראה לי ועשה [יט] דאתי לעיכובא דלמד בכהן משיח ושעירי עבודת כוכבים דכתיבי בהאי קרא מייתורא לומר דמתנותיהם מעכבי דקרבנות דאתי מריבויא דהאי קרא לא ילפינן זה מזה אבל לפירוש רש"י דלקמן אינו יכול להיות תירוץ זה לפירש את בדם לא כתב בהעלם כי אם בכהן משיח וילפינן יום הכפורים ממשיח וכיון דקרבנות דאתו מריבויא גמרינן מהדדי אם כן ליפתוק מועשה ומיגמר עיכובא מכולהו [כ] מפר יום הכפורים [כא] מיהו פרש"י אין נראה לר"ת כדמפרש לקמן. ברו"ך. ועוד נ"ל דודאי פר העלם לא ילפינן עיכובא מפר יום הכפורים שהרי אותן פרשיות רחוקות זו מזו אבל פר העלם מפר כהן משיח ילפינן שפיר ליותרת ושתי הכליות לאתן ארבע שמוכות הפרשיות זו אצל זו. ברוך. לפירוש זה ניחא דלהכי לא ילפינן שבע על טהרו מפר יום הכפורים לפי שהפרשיות רחוקות זו מזו אבל להכי מהני לפר דמיותר למידרש [כא] יום הכפורים דילפינן ביה דיינן של העלם ולפירוש רש"י [כב] נמי דילפינן פר העלם שפיר מפר כהן משיח [כג] הא דלא ילפינן שבע דעל טהרו ושמונה דעל הפרכת בפר העלם מפר יום הכפורים היינו טעמא כיון דכתיב ביה והזה שבע [כד] על הפרכת וגם ונתן על קרנות אם הוספת לא נתקיים הפסוק ונראה הפסוק שקר אבל ארבע דילפינן בקרנות ממשיח משום דקרנות משמע שפיר טובא לכל הקרנות אחת דהיינו ארבע ובשעירי עבודת כוכבים דליף משל העלם ויהבינן [כה] שבע דעל הפרכת מהיקשא וכן שעירי הרגלים אי לאו מיעוטא משום דלא נכתב בהו כלל עבודת דם אלא כתובין סתם וא"כ אין זה סתירת פסוק ובאימורין דכתיב כל חלבו ואזן מוסיפין יותרת ושתי כליות [ד] משום דליכא שום הקטרה בלא יותרת ושתי הכליות. ברו"ך: **ושעירי ראשי חדשים.** ואם תאמר והיאך יכול לרבותו והלא חטאת דראש חדש נאכל היה דכתיב [ויקרא ו] דרש דרש משה והנה שורף כמה תנאי: **ונסלח אע"פ שלא נתן שירים.** וא"ת תיפוק לי מהא דדרשינן בפרק איזהו מקומן [לקמן דף נב.] בפר כהן משיח ואת כל הדם יספך נתקו ועשאו שירי מלוה לומר מעכבין וה"נ נדרוש יספך דפר העלם ויש לומר דהני מילי בפר כהן משיח כדפרישית [כה] לקמן בקונטרס דדרשינ בהילוך לשונו שבכל העבודות של כהן משיח כתיב ולקח והזה ונתן וכאן לא כתיב ושפך את דמו (על) [אל] יסוד אלא בפתח [כו] יספך שיהא במשמעו לנתקן אבל הכא בפר העלם לא שיהא הכתוב דהא כתב נמי יתן להכי איצטריך ונסלח מדאיתקש [ל] פר כהן משיח לפר העלם לא מצי למילף התם דלא מעכבי כיון דשיהא עליו הכתוב דדקאמרת התם ק"ו לפר כהן משיח מעתה יכול יעכבו דמאי דכתב בגופיה הוי כאילו שנה לעכב כיון דאפילו לא הוה כתב אתי מק"ו וקשיא [לא] לי דונסלח בפר העלם למה לי נילף מכהן משיח דשירים לא מעכבי וכי תימא לא ילפינן קולות הא ילפינן קולות בסמוך אמין דלא חייב. ברו"ך: **ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבין בכל מקום.** דלכל הפחות חטאות [לב] החיצונות מודו כולי עלמא דשירים לא מעכבי אבל להזאות [לג] לא אשכחן בשום מקום שלא יעכבו ולפירוש רבינו תם דאיכא תנא דאמר שירים החיצונים מעכבי קשה להוה תנא מנא לן לפסול בהזאות ולהכשיר בשירים ושמא לא דרש ונסלח תדע דלמאן דאמר נמי שירים הפנימים מעכבי על כרחין בכל פנימים קאמר מדקאמר מחלוקת בשירים הפנימים אבל בשירים החיצונים כו' ולא קאמר מחלוקת בשירים דיוה"כ אבל בשאר פנימים לא מעכבי:

גא) ת"כ ויקרא חובה פ"ר ה"ו, **גב)** במדבר טו, **גג)** שייך לעמ' הקודם, **גד)** לקמן מא:, **גה)** לעיל דף ה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה פר וכו' יחד ללמד עיכוב: **(ב)** ד"ה שפיכת וכו' לדברי הכל. נ"ב עיין בתוס' בע"ח ד"ה הא מני בקונ' מהר"י מולינייגס וכמן בד"ה ומכשיר אני בסמיכה ושירים:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לפר וכו' ומיהו פירש"י אין נראה ל"ת. עיין לקמן דף מז ע"ב תוס' ד"ה אלו ואלו:

מוסף רש"י

שעירי עבודת כוכבים. שלעזרה, כדכתיב בפרשת שלח לך וכי תשגו וגו' ובעבודת מזבחים מדבר (מנחות כז:). ליבור שחטאו בע"ז בהוצאת ב"ד מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת (שבועות יא.):

שינויי נוסחאות

א) מיבות ושעירי ראשי חדשים ליתא בא"כ, ומיושב קו' התוס' ד"ה ושעירי (מ"ש עש"ב): **ב)** נ"ל סמכו (שמכ"י. וכ"ה ברש"י). אך בתוס' כלפניו: **ג)** פוסל אני (*ש"מ): **ד)** שבמקומן וכו' הלכותיהן כנ"ל (ועב"ש): **ה)** נ"ל ידוע (ש"מ): **ו)** נ"ל יהוי (ב"ש): **ז)** וכתיבן ביה (כי"פ): **ח)** דקמיבעי (צ"ק): **ט)** דאיצטריך ועשה כאשר עשה למתן ארבע א"כ מנ"ל לכפול בהזאות, הא לא כתיב מתן ארבע בפר העלם ומקרנות דפר כהן משיח וכו' כנ"ל והשתא נמקמ (ש"מ). וגירסת ב"ש וקשה דלר"ש בסמוך לא כתיב מתן ד' בהעלם, ומקרנות דכהן משיח למד, וא"כ אימא וכו'. והשתא נמקמ: **י)** גילסת נ"ק למתן ד' ומנ"ל לכפול בהזאות. וי"ל דמסתברא דועשה לכפול בהזאות אתי. ומצי נמי קאי אמתן ד' לכפול בהזאות, דועשה לכפול כל מה דאמור בענין אתי. אבל [אין] לומר דועשה למתן ד' אתי, דועשה לא משמע להוסיף בפר העלם על ב' המתנות הכתובות וכו' כנ"ל וכ"ה בס"י: **יא)** דועשה משמע (ש"מ): **יב)** מתיבת וא"ת עד וי"ל, ליתא בנ"ל, והוסיפוהו מכה"ו: **יג)** וי"ל לפרש"י כנ"ל (ש"מ). [ע"י בתוס שלפנ"ז דבנ"ו ליתא הקושיא דלעיל, ולכן הגיה הש"מ כן, ועיין: **יד)** נ"ל דדלמא (ב"ש): **טו)** מתיבת וגם עד כפר נמקמ (ש"מ): **טז)** בש"מ נוסף דכתיב ביה חוקה: **יז)** נ"ל דדרישי (ב"ש וצ"ק): **יח)** הש"מ גורס זה להלן אחר מיבות הא ליתא. וכה"ו וק"ק גרסי כלפניו. ובימוהו דעד כאן הוא דעת רבותינו הראשונים, ומכאן ואילך תוס' אחרון (מ"ש): **יט)** דועשה אתי כנ"ל (ש"מ). ומתיבת הלכך עד הא דלא ילפינן מוקף שם: **כ)** בכולהו (צ"ק): **כא)** למידרש זה פר יוה"כ (ש"מ): **כב)** נ"ל ראשון (כ"ה בבל דפוסי ונציה). ועי' לשם זמה: **כג)** נ"ל מפר יום הכיפורים. (כ"ה בבל דפוסי ונציה). וכ"ג טה"ק עש"ב. וגיר' מ"ג דילפינן פר יוה"כ מפר כהן משיח: **כד)** שבע פעמים לפני ה' את פני הפרכת וגם ויתן על כו' כנ"ל (ב"ש): **כה)** דיהבינן (ב"ש): **כו)** נ"ל דכי לאחר (ש"מ): **כז)** נ"ל כדפירש (ש"מ): **כח)** נ"ל הדם ותיכף בפתח נמקמ (ש"מ): **ל)** ומדאיתקש (ב"ש וצ"ק): **לא)** מנכון עד סה"ד הוא תוספת (ב"ש): **לב)** נ"ל בחטאות (ש"מ): **לג)** נ"ל הזאות (שמכ"י):

לא אשר עשה (נדם) לפר. לאו כאשר עשה קדרים שהרי כבר סירסו ודרשו אלא לפר קדרים: **זה פר כהן משיח.** האמור בפרשה העליונה ולא נכפל לכך חזר והקישן יחד [ה] שלימד עיכוב חיסור מתנותיו מזה: **אלו שעירי עבודת כוכבים.** להכיאן בדין פר העלם דבר ליטעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב ולישרף חוץ לשלש מחנות לפי שבמקומו [ד] לא נתפרשו הלכותיו בפרשת שלח לך [ב]: **יכול שאני מרבה שעירי הרגלים ראשי חדשים.** להיות פנימים וגברפין: **ת"ל כן יעשה לו.** לזה ולא לאחר: **מרבה אני שעירי עבודת כוכבים.** לתורת פר העלם דבר: **שמכפרין על עבירת מצוה ידועה.** כמותו ששניהם באין על חטא הידוע [ה] ומוליא אני של רגלים שלא היו [ו] שוין לו שהרי אין דומין לו בכפרתו שאלו באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שטומאת ונכנס למקדש ואינו מכיר ולא הודע לו לא טומאתו ולא כניסתו כדאמרינן בשבועות (דף ג.): **וכפר.** וכפר מכל מקום: **אע"פ שלא סמכו.** עליו זקנים: **ונסלח אע"פ שלא נתן שירים.** ליסוד מזבח החיצון דלא תימא הואיל וכתיבא [ז] בה בהדיא כפילא דועשה כאשר עשה נמי עלייהו אלא דילכך מעטיינהו קרא: **שמעבבות בכל מקום.** כדמפרש לקמיה [דף מ.] בפרה ובנגעים: סמיכה לא מעכבא בעלמא כדאמרינן בפרק קמא [דף ו.] וסמך וגרלה וכי סמיכה מכפרת וכו': שפיכת שירים לא מעכבא בחטאת החיצונה [ב] לדברי הכל:

בפרה

כיפר לומר דמתנות יום הכפורים מעכבות תיפוק לי מהיקשא דפר העלם דבר ומיהו להוה ליצנא דאמר בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נב:) ופרק הוליאו לו (יומא דף ס:) דלרבי יהודה שירים מעכבים ניחא אבל דאמר משמעות דורשין איכא ביניייהו ושירים לא מעכבי לרבי יהודה קשה דלעכב בהזאות לא צריך וכלה מכפר דמפר העלם ויש לומר דאיצטריך וכלה לשבע הזאות שעל טהרו דליתנהו בפר העלם (תוספות יח) עד ושעירי דאשי חדשים) ואם תאמר היא גופה נילף בפר העלם דבר בהיקשא וכ"ת דפר יום הכפורים הוא דאיתקש לפר העלם דבר ולא פר העלם לפר יום הכפורים הא ליתא דהא ילפינן יותרת ושתי הכליות בפר העלם מפר כהן משיח דאמר מייתורא דהאי קרא וכן לר"ש בסמוך ילפינן ארבע מתנות בהעלם מכהן משיח הכי נמי נילף עיכובא בהעלם מפר יום הכפורים הילכך נראה לי ועשה [יט] דאתי לעיכובא דלמד בכהן משיח ושעירי עבודת כוכבים דכתיבי בהאי קרא מייתורא לומר דמתנותיהם מעכבי דקרבנות דאתי מריבויא דהאי קרא לא ילפינן זה מזה אבל לפירוש רש"י דלקמן אינו יכול להיות תירוץ זה לפירש את בדם לא כתב בהעלם כי אם בכהן משיח וילפינן יום הכפורים ממשיח וכיון דקרבנות דאתו מריבויא גמרינן מהדדי אם כן ליפתוק מועשה ומיגמר עיכובא מכולהו [כ] מפר יום הכפורים [כא] מיהו פרש"י אין נראה לר"ת כדמפרש לקמן. ברו"ך. ועוד נ"ל דודאי פר העלם לא ילפינן עיכובא מפר יום הכפורים שהרי אותן פרשיות רחוקות זו מזו אבל פר העלם מפר כהן משיח ילפינן שפיר ליותרת ושתי הכליות לאתן ארבע שמוכות הפרשיות זו אצל זו. ברוך. לפירוש זה ניחא דלהכי לא ילפינן שבע על טהרו מפר יום הכפורים לפי שהפרשיות רחוקות זו מזו אבל להכי מהני לפר דמיותר למידרש [כא] יום הכפורים דילפינן ביה דיינן של העלם ולפירוש רש"י [כב] נמי דילפינן פר העלם שפיר מפר כהן משיח [כג] הא דלא ילפינן שבע דעל טהרו ושמונה דעל הפרכת בפר העלם מפר יום הכפורים היינו טעמא כיון דכתיב ביה והזה שבע [כד] על הפרכת וגם ונתן על קרנות אם הוספת לא נתקיים הפסוק ונראה הפסוק שקר אבל ארבע דילפינן בקרנות ממשיח משום דקרנות משמע שפיר טובא לכל הקרנות אחת דהיינו ארבע ובשעירי עבודת כוכבים דליף משל העלם ויהבינן [כה] שבע דעל הפרכת מהיקשא וכן שעירי הרגלים אי לאו מיעוטא משום דלא נכתב בהו כלל עבודת דם אלא כתובין סתם וא"כ אין זה סתירת פסוק ובאימורין דכתיב כל חלבו ואזן מוסיפין יותרת ושתי כליות [ד] משום דליכא שום הקטרה בלא יותרת ושתי הכליות. ברו"ך: **ושעירי ראשי חדשים.** ואם תאמר והיאך יכול לרבותו והלא חטאת דראש חדש נאכל היה דכתיב [ויקרא ו] דרש דרש משה והנה שורף כמה תנאי: **ונסלח אע"פ שלא נתן שירים.** וא"ת תיפוק לי מהא דדרשינן בפרק איזהו מקומן [לקמן דף נב.] בפר כהן משיח ואת כל הדם יספך נתקו ועשאו שירי מלוה לומר מעכבין וה"נ נדרוש יספך דפר העלם ויש לומר דהני מילי בפר כהן משיח כדפרישית [כה] לקמן בקונטרס דדרשינ בהילוך לשונו שבכל העבודות של כהן משיח כתיב ולקח והזה ונתן וכאן לא כתיב ושפך את דמו (על) [אל] יסוד אלא בפתח [כו] יספך שיהא במשמעו לנתקן אבל הכא בפר העלם לא שיהא הכתוב דהא כתב נמי יתן להכי איצטריך ונסלח מדאיתקש [ל] פר כהן משיח לפר העלם לא מצי למילף התם דלא מעכבי כיון דשיהא עליו הכתוב דדקאמרת התם ק"ו לפר כהן משיח מעתה יכול יעכבו דמאי דכתב בגופיה הוי כאילו שנה לעכב כיון דאפילו לא הוה כתב אתי מק"ו וקשיא [לא] לי דונסלח בפר העלם למה לי נילף מכהן משיח דשירים לא מעכבי וכי תימא לא ילפינן קולות הא ילפינן קולות בסמוך אמין דלא חייב. ברו"ך: **ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבין בכל מקום.** דלכל הפחות חטאות [לב] החיצונות מודו כולי עלמא דשירים לא מעכבי אבל להזאות [לג] לא אשכחן בשום מקום שלא יעכבו ולפירוש רבינו תם דאיכא תנא דאמר שירים החיצונים מעכבי קשה להוה תנא מנא לן לפסול בהזאות ולהכשיר בשירים ושמא לא דרש ונסלח תדע דלמאן דאמר נמי שירים הפנימים מעכבי על כרחין בכל פנימים קאמר מדקאמר מחלוקת בשירים הפנימים אבל בשירים החיצונים כו' ולא קאמר מחלוקת בשירים דיוה"כ אבל בשאר פנימים לא מעכבי:

לא דבהאי קרא כתיב כפרה (ב"ש): **בא"ד** (בבופו) וקשה דילמא ועשה כאשר עשה אתי לאתא בדם וטבילה כו' לפירוש רש"י. אבל לפי' ר"ת דלקמן ניחא, שפי' לאתא בדם וטבילה כתיבי בפר העלם כמו בפר כהן משיח (מהר"פ ז"ל):

לב ת"ל דועשה לא משמע וכו' היינו אותם שהיה דמשית. נ"ב, הלכך ליכא לאוקומי הך היקשא דועשה כאשר עשה לגבי מתן ד' לחוביה, דהתי ליתא דועשה כאשר עשה מתמע שעיקר היקשא ללמוד פר העלם מפר כהן משיח ולא ללמוד פר כהן משיח מפר העלם, ואילו לגבי מתן ד' כי היכי דצריך ללמוד פר העלם מפר כהן משיח ה"נ צריך ללמוד פר כהן משיח מפר העלם. אבל לגבי יותרת ושתי כליות שפר העלם למד מפר כהן משיח ואינו מלמד, הוה משמע שפיר ההקשא דהכי אי לאו דכתיב אלא שעיירי עבודת כוכבים יכול שאני מרבה אף שעיירי הרגלים ושעיירי ר"ש ראשי חדשים תלמוד לומר לו ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שמכפרין על עבירת מצוה ידועה ומוציא אני אלו שאין מכפרין על עבירת מצוה ידועה וכפר אף על פי שלא סמך [ב] ונסלח אף על פי שלא נתן שירים ומה ראית לפסול בהזאות ולהכשיר בסמיכה ושירים אמרת פוסל [ג] בהזאות שמעכבות בכל מקום ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבות בכל מקום

בפרה. [ט] והזה אל נכח פני אהל מועד וגו' וכתב חוקה לעיכובא [י]: **בנגעים.** בלוח שמן של מצורע [יא] והזה מן השמן באצבעו וגו' וכתיב ואת תהיה תורת המצורע (ויקרא יד) וכל הווייה עיכובא: **דכתיבן בהדיא: וכפילן.** ועשה כאשר עשה אכולה מילתא קאי ומהיכא תיתי למעוטינהו: **לא נצרכא אלא לר"ש.** דאמר לא כתיב ביה [יב] אלא שתים ושתים אחרות בהיקשא דהאי קרא [יג] איתקוש פר כהן משיח ופר העלם דבר כדאמרן [לעיל לט.]. לפר זה פר כהן משיח הילכך אי לא דהדר כפליהו לא הוו כפולין: **למעלה.** בפר כהן משיח: **למטה.** בפר העלם: **קרן קרנות.** מדמלי למיכתב קרן וכתב קרנות הויא [יד] שתים דאית ליה לר"ש [טו] יש אם למקרא וחוזרים ומלמדים [יז] זה מזה בהיקש: **הרי הוא אומר.** בשגיאה על קרנות מזבח קטרת סמים אשר לפני ה' אשר באהל מועד והאי באהל מועד ימירא הוא דהא כתיב אשר לפני ה' ולמדך [יח] על כל הקרנות שבתוך היכל נריך ליתן: סמיכה ושפיכת שיריים לא נאמרו בפרשת אחרי מות: **ס"ל כן יעשה.** לרבות פר יוה"כ לסמיכה ושיריים דהא פר יוה"כ בהאי קרא כתיב כדאמר לפר זה [א] יוה"כ: **והאמרת לפר כו'.** וכיון דאיתקש להאי איתרבו להו סמיכה ושיריים בהיקשא ולמה לי תו כן יעשה: **ס"ד אימא.** כי איתקש לעבודה דמעכבא כפרה הוא דאיתקש דכתיב וכפר בהאי קרא וגרעוי בי' את בדם וטבילה כדמפרש לקמן: **נפחתה.** תקרת [יט] עלייתו וגגו תו לאו אהל הוא: **מאשר.** נפקא ליה מרבע קרנות מאשר דמלי למכתב אשר לפני ה' באהל מועד למה לי [למיהדר] למיכתב אשר אלא על כל הקרנות אשר באהל [כ] דהאי אשר בתרא משום מזבח לא איצטריך למיכתביה: **לר' יהודה נמי.** אע"ג דכתיבי מתן ארבע בהדיא וכפילן בועשה כאשר עשה: **איצטריך.** כן יעשה לרבוייהו **שיעכבנו** [כא]: **סד"א מידי דהוה אסמיכה ושירי הדם.** דפר העלם גופיה דכתיבן וכפילן ולא מעכבי כדאוקימנא עילוייהו מיעוטא דוכפר ונפלא משום טעם דאין מעכבות בכ"מ: **מתן ארבע.** שאין מעכבות בחטאת החיצונה נמי לא ליעכבו דיימעטו נמי מוכפר ונפלא: **קמ"ל** [כב]. (דלענין סמיכה ושירים שאין מעכבין בכ"מ קא חשיב להו כפרה. דאילו סמיכה ושירים אפילו עקריהנו לגמרי לא מעכבי ואילו מתן ארבע חדא מייעיהו [כג] מעכב בחטאת החיצונה הילכך מייתינן לכולהו לעיכובא מוכן יעשה: **למאי הילכתא לעכב.** דהא לא כתיבן וכפילן ביה ואיצטריך לאקשויי [כד]: **פשיטא** [לא] [כה] גרסי' גבי פר יוה"כ: **לעכב.** שיהו כל המתנות מעכבות: **חוקה היא.** בסוף פרשת אחרי מות והיתה זאת לכם לחוקת עולם וגו' [ויקרא טז]: **לרבי יהודה.** בפ' הוציאו לו (יומא דף ס.): **דאמר דברים הנעשין בנגדי לכן מכפרים.** מתנות [כו] וקטרת שעל בין הבדים: **הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום.** דחוקה עלייהו כתיב: **אבל דברים הנעשין בנגדי לכן מכחון.** כגון מתנות פר ושעיר שעל הפרכת: **הקדים שעיר** [כז] **לפר מה שעשה עשוי.** דחוקה לאו עלייהו כתיב. והתם מפרש טעמייהו [כח]: **אימא מדכסדרן לא מעכבי.** אלמא חוקה לאו עלייהו קיימא מנין הזאות גופייהו נמי לא ליעכב אם חסר מהן: **קמ"ל.** היקשא דהכא: **ומי מליה אמרה הכי.** דלר' יהודה עיכובא מהכא ליף: **ולא מכפר.** קרא יתירא הוא דלא הוה ליה למיכתב אלא והקריב את השעיר החי: **אם כיפר.** כפרה המעכבת בשאר מקומות כגון מתנת דמים מתן שבע ומתן ד': **ליה.** אע"פ שלא שפך שיריים ליסוד מזבח חיצון: **מפני מה לא נדרוש.** המקרא כסדר מכתבו ונאמר אם כילה הכל אפילו שפיכת שיריים כיפר: **ואם לא כילה לא כיפר.** והכי מפרש בסדר זיומא [כט] [ס"ב] דשיריים מעכבין איכא ביניייהו. אלמא עיכוב לר' יהודה מהכא נפקא: **לא נצרכה.** האי דמקיש פר יוה"כ לפר העלם דבר ולפר כהן משיח: **אלא לאת בדם וטבילה.** דבפר כהן משיח כתיב וטבל הכהן את אצבעו בדם. ואי קשיא בהאי קרא

מתן ארבע נמי כתיבן וכפילן אמר רבי ירמיה **לא נצרכה כו'.** תימה כיון דבכתיבן וכפילן תליא מילתא אמאי תלי רבי [לא] טעמא דבריתא במה שמעכבות בכל מקום ויש לומר דלא תימא דילף מתן ארבע ממתן שבע וא"ת מתן שתים לכל הפחות כתיבן וכפילן ואפילו לר"ש ואם כן נילף איך שתים מייניהו [לב] (תוספת) נראה לי דאמאי [לא] דכתיבה בעלמא ומייה לא נילף השתים ומן השניה דכתיבה לא נילף השתים הנוספות דתרתי מחדא לא ילפינן ע"כ: **לא נצרכה אלא לר"ש דתניא כו'.** פירש בקונטרס דר"ש אית ליה אם למקרא וכן ולאי שמעינן ליה בפ"ק דסנהדרין (דף ד.) גבי בסכת בסכת והא דשמעינן [לג] בפ"ק דקדושין (דף יח:) דדרים תרוייהו יש אם למקרא ולמסורת גבי בנגדו כה משום דהתם אפשר לקיים שניהם אבל כאן אי אפשר לדרוש שניהם אבל לר"ש קשה דלא דרים התם תרוייהו ובפ' כל שעה (פסחים דף לו.) גבי על [לד] לחם עוני דרים מקרא ומסורת ובפ' לולב הגזול (סוכה דף לד:) תנן נמי ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כו' ודרים בגמ' [לה] לולב אחד מדכתיב כפת וי"ל דניחי דר"ע ס"ל מקרא (ומסורת) עיקר מ"מ לדרשא פורתא דרשין ליה למסורת ומיהו קשה מר"ש הכא סבירא ליה יש אם למקרא ובסוף כילד לולין (פסחים דף פו:) גבי בבית אחד יאכל קסבר יש אם למסורת והיא [לו] דיותן דומיא דכי יתן [לז] ועובד דומיא דעבד [לח] ישמע ישמיע [לט] ולא תשא ולא תשיא אומר ר"ת דבהנהו כ"ע מודו שהמקרא והמסורת שניהם [מ] משמעותם מ' ולא שייכי לפלוגתא (בין מקרא למסורת דשניהם משמעות אחד ולא שייכי לפלוגתא) דמקרא ומסורת [מא]: **למטה הוא אומר קרן קרנות ארבע דברי ר"ש.** וא"ת כיון [מב] דהוקשו בזו ובזו גבי הזאות נמי מ"כ ניבעי מרביקר וי"ל דלא דמי דמתן ד' אשכחן בשום מקום דמרבקר לא אשכחן בשום מקום (תוספת) ועוד י"ל דקרנות טובא נמי משמע ואם נאמר מרבע אין זה סתירת הפסוק [מג] אבל גבי הזאות כתיב והזה שבע ולא יותר:

לסמיכה ושירי הדם. בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נב.) דרשי מדכתיב הפר [לימד] על פר יוה"כ שטעון מתן דמים ליסוד ותימה להוה תנא סמיכה מנא ליה וי"ל דבתורת כהנים [מד] דרשי מדכתיב וסמך על ראש הפר לרבות פר יוה"כ לסמיכה [מה]: ואפי' נפקא ליה להוה תנא מהיקשא דהכא יותרת ושתי הכליות אע"ג דלא מעכבי כפרה מ"מ שריים לא נפקי דגריעי כדאמר בסוף השחטו והמעלה (לקמן דף קיא.) דאימורים תחילת עבודה ושייריים סוף עבודה: **אשר לא דריש.** לעיל פירשתי בריש פ"ב (דף יח: ד"ה ואידך): **אביי אמר לרבי יהודה נמי איצטריך.** תימה הא שמעינן ליה לרבי יהודה דשייריים הפנימים מעכבי לחד [מו] אמורא בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נב:) ובפרק הוציאו לו (יומא דף ס:) וסך בריית תמי ונפלא אע"פ שלא נתן שייריים [מז] על כרחין דלא כוותיה וכיון דשייריים מעכבין כל שכן מתן ארבע וכי תימא דהני מילי בשייריים דיוה"כ דגלי קרא וכלה מכפר לא משמע הכי כדפרישית [מח] מדלא קאמר מחלוקת בשייריים של יוה"כ אלא מפליג בין פנימים לחיצונים ובשום מקום לא מצינו שמחלק בפנימים ועוד קשה הא דקאמר לעיל סד"א הני מילי עבודה דמעכבא כפרה כו' הא על כרחין שייריים לרבי יהודה מעכבי כפרה ונראה דהך סוגיא אתא כריב"ל דאמר משמעות דורשין איכא ביניייהו [מט] ולית ליה לר' יהודה שייריים מעכבין ור' יוחנן דאית ליה לר' יהודה שייריים מעכבי איצטריך וכן יעשה לסמיכה לבד: **אמר** רב נחמן בר יצחק **לא נצרכה אלא לרבי יהודה.** כאביי ס"ל דלר' ירמיה לעיל לא מיתוקמא כר' יהודה דר' יהודה דרשי כן יעשה לסמיכה ושייריים והך בריית מוקמא ליה למתן ארבע: **לא נצרכה אלא לאת בדם ובטבילה.** פי' בקונטרס דלא כתיב בדם בפר העלם כשעיירי ע"ז לענין יותרת הכבד כו' אתא לא קאמר נמי לענין קרנות, וי"ל משום דיותרת ושתי כליות פסיקא ליה גם לר' יהודה, אבל קרן קרנות לא איצטריך לר' יהודה:

אמר מר אין לי אלא מתן שבע שמעכבות בכל מקום היכא אמר רב פפא בפרה ובנגעים מתן ארבע מנין ת"ל [נ] כן יעשה מ"ש מתן ז' דכתיבן וכפילן מתן ד' נמי כתיבן וכפילן א"ר ירמיה לא נצרכא אלא לר"ש דתניא [נא] למעלה [נב] קרן קרנות שתים למטה הוא אומר [נג] קרן קרנות ארבע דברי ר"ש ר' יהודה אומר אינו צריך הרי הוא אומר [נד] באהל מועד על כל האמור באהל מועד ורבי יהודה כן יעשה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא לפי שלא למדנו לפר יוה"כ לסמיכה ושירי הדם מנין ת"ל [נה] כן יעשה ולפר יוה"כ לא למדנו הא אמרת [נו] לפר זה [א] יוה"כ איצטריך סד"א הני מילי עבודה דמעכבא כפרה אבל עבודה דלא מעכבא כפרה אימא לא קמ"ל ור"ש האי באהל מועד מאי עביד ליה באהל [נז] מועד מבעי ליה שאם [נח] נפחתה תקרה [נט] של היכל לא היה מזה [ס] ואידך [סא] מאשר ואידך [סב] אשר לא דריש אביי אמר לר' יהודה נמי איצטריך סד"א מידי דהוה אסמיכה ושירי הדם דאע"ג דכתיבן וכפילן לא מעכבא [סג] מתן ארבע נמי לא תתעכב [סד] קמ"ל לפר [סה] פר יום הכפורים למאי הילכתא אי לעכב פשיטא [סו] [4] חוקה כתיבה ביה אמר רב נחמן בר יצחק לא נצרכא אלא לרבי יהודה [סז] דאמר כי כתיבה חוקה אדברים [5] הנעשים בבגדי לבן בפנים שאם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום [סח] אבל דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי אימא מדכסידרן לא מעכבי הזאות נמי לא מעכבי קמ"ל מתקיף לה רב פפא ומי מצית אמרת הכי [סט] והתניא [6] וכלה מכפר את הקודש [ע] [עא] אם כיפר כילה ואם לא כיפר לא כילה דברי [עב] ר"ע א"ל רבי יהודה מפני מה לא נאמר [עג] אם כילה כיפר ואם לא כילה לא כיפר [עד] אמר רב פפא לא נצרכא אלא [7] לאת דם [עה] ובטבילה את אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכא [עו] להכשיר

והזה שבע ולא יותר:

א) תו"כ ויקרא חובה פרש"ג הי"א, **ב)** [לעיל יח: מנחות מג.], **ג)** [ע' תוס' לעיל יח: ד"ה ומילדן], **ד)** תוס' ליומא פ"ג ה"ד [יומא לט: ס.], **ה)** ירושי' יומא פ"ה ה"ג, **ו)** יומא **ס:** לקמן נב.; **ז)** תוס' יומא פ"ג ה"ה, תו"כ אחרי פרשי' ד ה"א, ירושי' יומא פ"ה ה"ו, **ח)** במדבר יט, ד, **ט)** מנחות יט., **י)** ויקרא יד טו, **כ)** סוכה ו:, **ל)** וכן לקמן נב:, **מ)** [סוכה לב.], **נ)** קידושין נט:, **ס)** פסחים כז:, **ע)** סנהדרין ז: פט., **פ)** שם ז:, **צ)** [ועי' היטב תוס' סנהדרין ד. ד"ה כולהו ותוס' סוכה ו: ד"ה וי"ש], **ק)** כמ"ש לעיל לט: סד"ה לפר, **ר)** ויקרא חובה פרש"ג ה"ד, **ש)** לעיל לט סד"ה ומכשיר:

שינויי נוסחאות

א) זה פר (*ש"ס מ"): **ב)** באהל מועד נמקח (*ש"ס מ"): **ג)** ס"א תקרו (ש"ס הכ"ה בבי"ס). ועי' אות יט: **ד)** מעכבן (כתה"י): **ה)** ל"ל תעכב (ש"מ ויעב"ק): **ו)** גי' אמר"י אמר מר לפר זה פר כהן משיח למאי הלכתא לעכב לפר זה כו' הילכתא לעכב כו'. וכע"ז בכתה"י ועי' רש"י: **ז)** תיבת פשיטא ליתא בכי"ק וכ"ה יפר לחוקה כתיב ביה ול"ל לקרא אחרינא, וכ"כ רש"י בפשיטא ועי' בה"ז (דק"ס): **ח)** בש"מ וכי"ל נוסף את אהל מועד ואת המזבח: **ט)** בילקוט מ' דברי רבי יהודה אמר לו ר' נחמיה מפני וכו' (הגרי"ב). אבל רש"י ז"ל כאן ולקמן (מנ ע"ב) בד"ה שיריים גרים בהדיא ר"ע ור' יהודה ולא כגי' הילקוט (מנחות יהודה): **י)** נאמר. ברש"י משמע דגרים בדרוש: **יא)** בש"מ וכתה"י נוסף שאם חיסר אחת מכל המתנות לא עשה ולא כלום אלא אמר ר"פ. וכ"ה לקמן נב ע"ב וכיומא: **יב)** בדם וטבילה כל"ל (ש"מ והגרי"ב): **יג)** תיבות לא נצרכא ליתא בכי"ק וכש"מ. והגרי"ב גר' לא נצרכה אלא כו': **יד)** ביה בהדיא (כי"י): **טו)** קרא אתו, דאיתקוש (*ש"ס מ"): **טז)** ל"ל הרי (*ש"ס מ"): **יז)** ל"ל ולמדים (כתה"י יד ד"ה): **יח)** אלא ללמדך דעל כל"ל (כתה"י): **יט)** בכתה"י תקרו [וכנגיר' כי"מ, ע' אות ג]. והספק הנקודה צריך להיות אח"כ. וכן הוא יפר דהא גג אין לו תקרה: **כ)** באהל מועד אתי אשר בתרא דמשום מזבח כל"ל (צ"ק): **כא)** שיעכבו (*ש"מ): **כב)** קמ"ל דמתן ד' לגבי סמיכה ושיריים מעכבות בכל מקום. כל"ל והמוסגר נמחק (ש"מ). ומתקו נמי בה"ז. ולא"ט מוחק מתיבת קא חשיב ועד אפילו. ועי' מו"ק שמקיים גיר' הספרים: **כג)** מייניהו מיהת מעכב (ש"מ): **כד)** ל"ל לאקושי (ש"מ): **כה)** תיבת לא איתא בכתה"י וכבל דפ' חיטים. ומה שנדפסה כהוספת הרמ"ק הוא טעות (דק"ס). ועי' אות ז: **כו)** ל"ל כגון קטרת ומתנות (*ש"מ): **כז)** ל"ל מעשה שעיר (שמנ"י): **כח)** ל"ל טעמיה (ש"מ): **כט)** מיכן רבי נמקח (ש"מ): ל) מנקח ועד סה"ד מוקף בש"מ: **לא)** דאחת דמעכבת בעלמא מינה לא נילף וכו' כל"ל. וי"ל מה נלמוד אחת דמעכבת בעלמא תאמר בהנך שתים מעכבא בעלמא (ח"ס). וגי' ל"ק דאחת כתיבה וכו' לא נילף למתן השתים וכו', ועש"כ: **לב)** ל"ל דשמעינן ליה (ש"מ): **לג)** תיבת על נמקח (ב"ש): **לד)** שניהם שוים במשמעות אחד כל"ל (ב"ש): **לה)** כיון דמוקמי שבזו בזו, גבי הזאות נמי נימא הכי א"כ ניבעי כו' כל"ל (ש"מ): **לו)** הס"ל ומה"ד ה"מ עבודה וכו'. אע"ג דנפקא ליה לההוא תנא וכו' (צ"ק). ועי' גי' מ"ש, ונפש יוסף מנחל לנפינו ועי' טו"ק: **לז)** בש"מ מוחק מיבות לחד אמורא. וא"ל דהא אמר הוא כו'. וכ"כ וגי' ובכ"ש לא ממקו הא"כ: **לח)** שיריים וארצטריך כן יעשה למתן ארבע על כרחין דלא כוותיה דכיון דשיריים כו' (ש"מ):

תורה אור השלם

1. וְעָשָׂה לְפַר חַטָּאת בֶּן יַעֲשֶׂה לוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם:
ויקרא ד, כ
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ד, ז
3. וּמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ד, יח
4. וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
ויקרא טז, לד
5. וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר הַחָי:
ויקרא טז, כ
6. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ:
ויקרא ד, ו

מוסף רש"י

אלא לרבי יהודה כו'. בפרק הוציאו לו (יומא ס.) פליגי ר' יהודה ור' נחמיה אם שינה בסדר עבודות לסקיים את המתאחר, ואמר ר' נחמיה כל סדר העבודות שנעשות בבגדי לבן בין בפנים כגון לפני ולפנים, בין מבחוץ כגון בהיכל או בעזרה מעכב, דחוקה דכתיבא בעניינא דאחרי מות עליהון כתיבא, ור' יהודה אומר לא כתיבא חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים (יומא לט:) **אבל דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ.** כגון הגבלה וידוי ושפיכת שיריים וכל מתנות הפרכות ומזבח הזהב, אם הקדים להן דבר מאותה אין אלו מעכבין עליו לפוסלו, אבל בשחיטה ובהפיגה מודה הוא לזורק פניה בפנים דמי: מפני מה לא נאמר. מי מעכב על יניעו שלא נדרוש בלשון זה אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר (שם ס. ס.):

שיטה מקובצת

מתן ד' נמי כתיבן וכפילן כו' לא נצרכה כו' (קרן קרנות).
וא"ל כיון דבהעלם משום דלא כפילן א"כ למאי תלי טעמא בכריתא משום דמתן ד' אינו מעכב בשום מקום, וי"ל דאיצטריך הכא טעמא דלא תימא דילף מתן ד' ממתן ז': **לא נצרכה אלא לר"ש.** לדליה לא כפילן כדמסיק ואזיל דלא כתיב ביה אלא קרנות דהוו שתים ושתים אחרות בהיקשא קא אתי לאיתקוש פר כהן משיח לפר העלם דבר כו' (כך היא נוסחת רש"י שלו הר"ם): **למטה הוא אומר קרן קרנות ארבע דברי ר"ש.** לשון מהכר"ם, וא"א לר"ש ממן מרבע לשעייריי ע"ז דגליה, אי מפר העלם הוא גופיה למד בהיקש מפר כהן משיח ואינו מחזר ומלמד בהיקש, וי"ל (מינגו) דלמד לענין שתי קרנות דכתיב בגופיה דפר העלם למד נמי (גס) לענין ד', דהוי איימנו דהכי אחר דלא הוי היקש, וא"א המיתם למ"ד (לקמן נ.) לא הוי היקש, אלא למ"ד הוי היקש מאי איכא למימר, וי"ל דלמ"ד הוי היקש ילף ליה מלפר כהן משיח דלא דקאמר מ"ק דתנא דבי ר' ישמעאל לענין יותרת ושתי כליות (מהרי כמאי דכתיב בגופיה (לקמן מא.).
וה"ק לענין [מתן] ד'. מיהו קשה דל"ל כי קאמר כיב דפפא לקמן (שם) משום דבעי מגמורי פר העלם בשעייריי ע"ז לענין יותרת הכבד כו' אתא לא קאמר נמי לענין קרנות, וי"ל משום דיותרת ושתי כליות פסיקא ליה גם לר' יהודה, אבל קרן קרנות לא איצטריך לר' יהודה:

יט א מיי' פ"ה מהל' עבודת יום"כ הל' כג:
כ ב מיי' שם הל"ח:

עין משפט נר מצוה

1. עשה לפר באשר עשה לפר החטאת בן יעשה לו וכפר עליהם הכהן ונסלח להם:
ויקרא ד, כ
2. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד:
ויקרא ד, ז
3. ומן הדם יתן על קרנת המזבח אשר לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל הדם ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד:
ויקרא ד, יח
4. והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש באשר צוה יהוה את משה:
ויקרא טז, לד
5. וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי:
ויקרא טז, כ
6. וטבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני יהוה את פני פרכת הקדש:
ויקרא ד, ו

עין משפט נר מצוה

כא א ממי׳ פ״ס מהל׳ מעשה הקרבנות הלכה ט:
כב ב ממי׳ פ״ס מהל׳ עבודת יום״כ הלכה כד:

תורה אור השלם

1. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד, ו
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
3. וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם: ויקרא ד, כ

מוסף רש״י

שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא. דס לא קדש לאתגלי, אם קיבל שיעור הזאות דדם אשם מלוגע לו דס פרים ושעירים הנשרפים בשני כלים לא עשה כלום (מנחות ז:):

שיטה מקובצת

לבל בה שאמור בענין. הייט מגיה דוחתה דרב פפא דלבל האמור בענין משמע לענין דברים שלא נאמרו בהדיא בי״כ ואמרו בפר העלם, ולי לענין לענבר הא עיקר הסחופות כתיבי בגופיה דיום״כ, אלא ולולי לענין את דם דבוליה קאמר שלא נאמרו ביום״כ. ופ״ש והא לקמן (מפ׳:) מוכח בגי׳ הא דפריך והא תנא לבל האמורים בענין קאמר דיוחנת ושמי הכלנות בפר יום״כ נקרא לן מהך דרשא, ופ״כ הכי מייתי מינה שיעשה לרב פפא דלענין את דם דבוליה, אימא דאייתי דוקא לענין יוחנת ושמי הכלנות שלא נאמרו בלל בפר יום״כ. מיהו ר״ל מדקא מהדר ליה רבי ישמעאל ק״ו ומה במקום שלא הצום כו׳ דאייתי ע״כ לענין את דם דבוליה כדמוכח לקמן דלא יליפינן מהאי ק״ו דלא הצום כו׳ שום דבר מדם רק תקון הזאות ופיזרום, מכלל דשמיע ליה מק״ו דהייטו רבי דלבל האמור בקאמר לענין את דם דבוליה נמי קאמר. וא״ש היא דבוליה מקיבי מגליה לר׳ ישמעאל נמי דרבי אייתי נמי לענין את דם דבוליה, אימא דוקא אייתי ביוחנת ושמי הכלנות, ור״ל מדקאמר לבל האמור בענין משמע דאתי לבל הדברים שנאמרו בזה יותר מבזה (מהר״פ דיק): **אלא** מה תלמוד לומר לפר כו׳. ומשום יוחנת וב׳ כלנות אילטריך לקמן, דלפר י״ב לא אילטריך לאת דם דבוליה דמק״ו קאתו. ופ״ש והלא אליבא דת״ק דהייטו רבי דדרשינן מלפר בה״ר דלענין יוחנת וב׳ הכלנות דלא מתרבו מק״ו דמפי׳ לעיל, ומנ״ל לאוקמי לפר ב׳ דעלם דבר יין דאיכא לאוקמי לפר זה פר י״ב לענין שום דרשא לענין יוחנת וב׳ הכלנות לחוד ליכא לאוקמי כיון דבהאי קרא כתיב ויכיפר משמע לענין בפרה מקום ליה, ויוחנת ושמי הכלנות אין בו בפרה דהקטרה איהי מעכבת. ופ״ת והלא נמ״ק דהייטו רבי מוקמינן ליה לפר י״ב לבל האמור בענין גם לענין יוחנת וב׳ הכלנות מדפי׳, ור״ל דודאי נמ״ק דאילטריך היקשא לענין את דם דבוליה דהוי מידי דבפרה מוקמינן ליה נמי לענין יוחנת ושמי הכלנות אע״ג דלא הוי מידי דבפרה (ופ״ן) [דלקן] היקש למתנה, אבל נ״ל דנקרא ליה את דם דבוליה מק״ו מו ליכא לאוקומיה לפר בפר י״ב משום יוחנת וב׳ הכלנות לחוד כיון דלא הוי מידי דבפרה. ובהאי שיעורא נמי מתלמינן קושיא לשונה דע״כ לא מ״ק לבל האמור בענין לענין מידי דבפרה קאמר לענין את דם דבוליה קאמר אע״ג דאמי נמי ליוחנת וב׳ הכלנות כדפי׳. ופ״ש ס״ס מאי מיקן ר׳ ישמעאל בתמיד דבוליה ליוחנת וב׳ הכלנות לגמרי דבפרה בנוסיה לגמרי ע״ז כדאמר לקמן, והיכי מוקי לה בנמי יוחנת וב׳ הכלנות לחוד כיון דלא מידי דבפרה לבל האמור בענין לענין דרשא דאמר לקמן דלא הוי מידי דבפרה ומדלא אייתי לה בנמי יוחנת וב׳ הכלנות לגמרי דבפרה בנוסיה לגמרי ע״ז דלא אייתי לה בנמי יוחנת וב׳ הכלנות לחוד כיון דלא הוי מידי דבפרה. ובהאי שיעורא נמי מתלמינן קושיא לשונה דע״כ לא מ״ק לבל האמור בענין לענין מידי דבפרה קאמר לענין את דם דבוליה קאמר אע״ג דאמי נמי ליוחנת וב׳ הכלנות כדפי׳. ופ״ש ס״ס מאי מיקן ר׳ ישמעאל בתמיד דבוליה ליוחנת וב׳ הכלנות לגמרי דבפרה בנוסיה לגמרי ע״ז, דשאר בנוסיה לגמרי ע״ז, דלא אייתי לה בנמי יוחנת וב׳ הכלנות לחוד כיון דלא הוי מידי דבפרה ומדלא אייתי לה בנמי יוחנת וב׳ הכלנות לגמרי דבפרה בנוסיה לגמרי ע״ז דלא אייתי לה בנמי יוחנת וב׳ הכלנות לחוד כיון דלא הוי מידי דבפרה. ובהאי שיעורא נמי מתלמינן קושיא לשונה דע״כ לא מ״ק לבל האמור בענין לענין מידי דבפרה קאמר לענין את דם דבוליה קאמר אע״ג דאמי נמי ליוחנת וב׳ הכלנות כדפי׳. ופ״ש ס״ס מאי מיקן ר׳ ישמעאל בתמיד דבוליה ליוחנת וב׳ הכלנות לגמרי דבפרה בנוסיה לגמרי ע״ז,

שהושוו מעשים למעשים ואתא ליה פר יוה"כ (נמי) לאת בדם וטבילה מפר[א] כהן משיח ואתי ליה שעיר יוה"כ [ב] משעירי עבודת כוכבים מק"ו וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו אמר רב פפא קסבר תנא דבי רבי ישמעאל [ג]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו [ג] לפר זה פר העלם דבר של צבור הא [ד] בציבור גופיה כתיב אמר רב פפא משום דבעי אגמורי פר העלם דבר של צבור ביותרת ושתי כליות לשעירי עבודת כוכבים ופר העלם דבר של צבור בגופיה לא כתיב בהיקשא אתי [ה] איצטריך לפר למיהוי כמאן דכתיב ביה בגופיה ולא [ה] ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש תניא כוותיה דרב פפא [1]ועשה כאשר עשה מה ת"ל לפר לפי שנאמר [2]והם הביאו את קרבנם אשה לה' [ו] וגו' חטאתם אלו שעירי עבודת כוכבים שגגתם זה פר העלם דבר של צבור חטאתם על שגגתם אמרה תורה [ז]חטאתם הרי היא לך כשגגתם שגגתם מהיכן למדת לא בהיקשא וכי [ג]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש [ז] ת"ל לפר זה פר העלם דבר של צבור לפר זה פר כהן משיח אמר מר חטאתם אלו שעירי עבודת כוכבים תיפוק ליה מקרא קמא דאמר מר [ד]החטאת [ח] לרבות שעירי עבודת כוכבים אמר רב פפא איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי הזאות דכתיבן בגופיה

[ב] הושוו מעשים למעשים למאי דכתיב בהו. שפירש [ב] הכתוב בהזאות הכתובות בהן לא שינה את זו מזו אלו על הפרכת ואלו על הקרנות ואלו על הקרנות ואלו בחצבע ואע"ג דלא כתיב ביה בשעיר את בדם וטבילה אין זה שינוי דאיכא למימר לא פירש את הכל דהא במה דפריש לא שי ואם זה נכנס לפנים וזה לא נכנס לפנים וזה טעון שמנה הזאות וזה טעון שבע מיהו למאי דכתיב בהו לא שינה אם [ו] ריבה עבודות בזה יותר מזה מכל מקום מעשה עבודות שהצריך לשמיהם לא שינה: מקום שהושווה קרבן לקרבן דהאי פר והאי פר אינו דין שיושוו. מעשה עבודות השוות בשמיהם כגון הזאות דפרכת ושל מזבח הזהב [ז] : ה"ג ואתא ליה פר יוה"כ לאת בדם וטבילה מפר [א] משיח. בהאי ק"ו דלא ממרן: ואתי ליה שעיר יוה"כ נמי. לאת בדם וטבילה משעירי עבודת כוכבים בק"ו מה במקום שלא הושוו קרבן לקרבן דפר העלם ושעיר של יוה"כ הושוו מעשים המפורשים בשמיהם שלא שינה בפי' עבודות השוות בהם כגון הזאות דהיכל מקום שהושווה קרבן לקרבן כגון שעיר יוה"כ ושעירי עבודת כוכבים אינו דין שיושוו מעשים למעשים וילמד סתום מן המפורש שעיר של יוה"כ משעירי עבודת כוכבים: וכי דבר הלמד בהיקש. כגון שעירי עבודת כוכבים לא למדנו בהן את בדם וטבילה אלא בהיקש שהוקשו לפר [ב] כהן משיח וחוזרין ומלמדין את בדם וטבילה על שעיר יוה"כ כדאמר בק"ו: אמר רב פפא. האי לפר דמוקי רבי ישמעאל בפר העלם משום דלקמן בשינן אגמורי פר העלם ביותרת הכבד ושתי כליות לשעירי עבודת כוכבים בהיקש דחטאתם על שגגתם ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת ושתי כליות אלא [ז] ואת כל חלבו יקריב [ג] ממנו ובהיקש (להאי קרא) גמר להו מפר כהן משיח דכתיבי ביה [ד] להכי איצטריך לפר יתירה לפר [ט] העלם לכפול בהיקש שייה דהא בלאו הכי איתקש להאי [ט] קרא ביה קאי וכתיב כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח וחזר וכפל ועשה לפר זה פר העלם לכפול בהיקשו ללמד [ח] ממנו יותרת דליהוי האי היקש שני [יח] בגופו דלא ניהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש דקיימא לן לקמן בחיזהו מקומן (דף מט:) דאין למדין בקדשים למד בהיקש מן הלמד בהיקש: והם הביאו את קרבנם וגו'. בפרשת קרבנות עבודת כוכבים כתיב בשלח לך ומקרא ימיתא הוא לדרשא דמה לו לכתוב זאת ונשלח להם כי שגגה היא והם הביאו את קרבנם לכתוב ונשלח להם ונשתוק אלא משום דבעי לאקושי שעירי עבודת כוכבים דמשתעי בה קרא לפר העלם להקרבת אימורים [ט] כדכתיב קרבנם אשה לה' היינו אימוריהם ואקיש חטאתם לשגגה: חטאתם אלו שעירי עבודת כוכבים. דעלייהו קאי: שגגתם זה פר העלם. דכתיב ביה (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל יגגו אמרה תורה חטאת דעבודת כוכבי' זו הרי היא כשאר שגגתם [ב] דשאר עבירות לענין אישים: ושגגתם מהיכן למד. הקטרת האישים שלא לא בהיקש מפר כהן משיח בתמיה ויהיקש חוזר ולמד [יא] בהיקש ת"ל ועשה לפר זה פר העלם חזר וכפל בהיקשן כדאמרן לעיל למיהוי כמאן דכתיב בגופו: תיפוק ליה. יותרת הכבד בשעירי עבודת כוכבים: מקרא קמא. דאקשין לעיל לפר העלם: דאמר מר החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים. למה לי תו הך [יב] דחטאתם על שגגתם: סד"א הני מילי. דאיתרבו שעירי עבודת כוכבים לדין פר העלם להזאות דכתיבן בגופיה בהדיא אבל ליותרת וכליות [ג] לא אשכחן הך היקשא דכתיבן בגופיה [יא] ותו מנא ליה הכא ובאיזהו מקומן (לקמן ד' נ.) לר' ישמעאל נמי תיפוק לי מהיקשא דהכא [ט

אבל יותרת ושתי הכליות דלא כתיבן בגופיה אימא לא. תימה הא אמרת לפר מייתי [ב״ה] להכי למיהוי כמאן דכתב בגופיה לאגמורי לשעירי עבודת כוכבים ושמא אי לאו הך היקשא דמטאתם על שגגתם לא הוה ליה כרי: **והא תנא לרבות פר יוה״כ לכל האמור בענין קאמר.** פירש בקונטרס אלמא כולה מילתא יליף מיניה ואפילו עיכובא ואת אמרת לאת בדם וטבילה גרידא [ב״ה] וקשה לרב פפא דלעיל דלא פי׳ דאתא לעיכובא ומשני תנאי היא וא״ת ולהאי תנא דיליף עיכובא בהיקשא שבא על טהרו ביוה״כ [ב״ה] מנא ליה עיכובא לליתנהו בפר העלם ובפר כהן משיח וי״ל דהיא גופיה יליפינן בהיקש מה התם לא חלקת בהזאותיה אף ביוה״כ לא תחלוק (תוספת) ותימה דלעיל הביא הברייתא לסיועיה לרב פפא והשתא פריך מינה ותו מאי פריך על רב פפא דלא מוקי לה לעיכובא אלא [ב״ה] עיכובא ביוה״כ מחוקה נפקא לו מוכלה מכפר כדפריך לעיל וי״ל [בב״ה] דפריך הכי לכל [ל״ה] האמור בענין משמע אפי׳ ליותרת ושתי הכליות משום דכתיב כאשר יוסר בפר כהן משיח דאם אינו ענין לגופיה תהנו ענין בפר העלם כדדרשינן בפרק איזהו מקומן (לקמן דף מט:) ודרשינן לפר זה פר של יוה״כ בין לאת בדם וטבילה בין ליותרת ושתי הכליות מחד היקשא הוא הדין לרבי ישמעאל דדריש לפר זה פר העלם ליותרת [ושתי] כליות ולא דריש כאשר יוסר דלא צריך אלא חד היקשא דמטאתם [לא] לרבות שעירי עבודת כוכבים וה״כ מטאתם על שגגתם למה לי וגבי [לב״ה] שעירי עבודת כוכבים אמאי מצרכי תרי היקישי ומשני תנאי היא והשתא להאי תנא [לג״ה] אתא ליה יותרת ושתי הכליות בפר יוה״כ מדתניא בתורת כהנים כל אחד פר [לד״ה] המטאת פר לרבות פר יום הכפורים ליותרת ושתי הכליות יש לתמוה דבכולה הש״ס נקיט שעירי עבודת כוכבים בלשון רבים ופר העלם בלשון יחיד דמאי שנא והא מאן דאית ליה בהוריות (דף ה.) שעיר לכל שבט ושבט [ט״ו] אית ליה נמי פר לכל שבט ושבט:

ממאי מדקתני כו׳. בכוליה שמעתא משמע דאע״ג דאין מפגלין בחלי מתיר פסול מיהא הוי ותימה דבפ׳ תמיד נשחט (פסחים דף סח.) גבי שחטו למוליס ולערליס כו׳ ומוקי לה (שם סג.) בשחטו סימן ראשון למוליס כו׳ ור״מ לטעמיה דאמר מפגלין בחלי מתיר משמע התם דלרבנן הוי כשר גמור ויש לומר דהא דפסלי הכא היינו משום דאיכא למיגזר כדאי׳ בפ״ב דמנחות (דף יד:) דרבנן גזרי קומץ אטו קומץ דמנחת חוטא לבונה אטו לבונה הבאה בבזיכין אבל התם לא שייך למיגזר סימן א׳ אטו שני סימנין:

אבל יותרת ושתי כליות דלא כתיבן בגופיה אימא לא קא משמע לן: אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא והא תנא [א] פר יוה״כ לכל מה שאמר [ב] בענין קאמר תנאי היא תנא דבי רב מרבי הכי תנא דבי רבי ישמעאל לא מרבי הכי תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה נאמרו יותרת ושתי כליות בפר כהן משיח ולא נאמרו בפר העלם דבר של צבור משל למלך בשר ודם שזעם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו ותנא דבי רבי ישמעאל מפני מה נאמרה [1]פרוכת הקדש בפר כהן משיח [ג]ולא נאמר בפר העלם דבר של צבור משל למלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה אם מיעוטה סרחה פמליא שלו מתקיימת אם רובה סרחה אין פמליא שלו מתקיימת: לפיכך אם נתן כולן כתיקנן כו׳: תנן התם [ד]פיגול בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ רבי מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [א״]אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר א״ר שמעון בן לקיש לא תימא טעמא דר׳ מאיר דקסבר [ב]מפגלין בחצי מתיר אלא הכא במאי עסקינן כגון שנתן את הקומץ במחשבה והלבונה בשתיקה קסבר כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה ממאי מדקתני לפיכך אם נתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנה פסול ואין בו כרת הא אחת שלא כתיקנה וכולן כתיקנן פיגול מני אילימא רבנן הא אמרי רבנן אין מפגלין בחצי מתיר אלא רבי מאיר ואי טעמא דרבי מאיר משום דמפגלין בחצי מתיר הוא אפילו בדקתני נמי [ג] לאו משום דקסבר ° כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אמר רבי שמואל בר יצחק לעולם רבנן היא ומאי כתיקנן כתיקנן לפיגול והא מדקתני לפיכך אם נתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנן [ד] פסול ואין בו כרת מכלל דתיקנה להכשירה הוא דאתא אמר רבא מאי שלא כתיקנה חוץ למקומו רב אשי אמר שלא לשמו מכלל דכי לא עביד לה חוץ למקומו ושלא לשמו מחייב איידי דתנא רישא פיגול וחייבין עליו כרת תנא נמי סיפא פסול ואין בו כרת: מיתיבי [ה] במה דברים אמורים בדמים הניתנין על מזבח החיצון משמע אלמא לית להו על דעת ראשונה עשה [ו]: **אפילו דקתני נמי.** ראשונה בשתיקה ואחרונה במחשבה ליהוי פיגול [ז] אלמא מדשני ליה בין ראשונה בשתיקה לראשונה במחשבה שמע מינה טעמא משום דעשה על דעת הראשונה הוא: **לפיקנה** [ח] **לפיגול.** הראשונות במחשבות [ט] דחוץ לזמנו ואשמעינן דלא אמרינן על דעת הראשונה עשה: **והא מדקתני ואחת שלא לתקנה.** ולא קתני כולן כתיקנן חוץ מאחת מהן או ואחת בשתיקה שמע מינה כתקנן דאמר לכשכירו [יא] הוא דאי במחשבה ולפיגול היכי מקרי לה להך דשתיקה שלא בתיקנה הא לא חשיב בה מידי ולא קילקל מחשבתו דראשונה דניקרייה שלא כתיקנה לפיגול: **אמר רבא.** לעולם כתקנה לפיגול ורבנן היא ולר״מ לא תשמע מינה מידי ושלא כתקנה דאחרונה נמי שלא כתקנה לפיגול דאמר וכגון שנתנו במחשבת חוץ למקומו המוליאה מידי פיגול: **ורב אשי אמר מחשבה שלא לשמו.** נמי קרי שלא כתקנה לפיגול דהא חטאת היא ומחשבה שלא לשמו פוסלת בה ומוליאה מידי פיגול [יב]: ה״ג **מכלל דכי לא עביד לה חוץ למקומו ושלא לשמו מיחייב.** מדלא קרי לה תנא פסול אלא בשחיטה שלא כתיקנה ואוקימנא בשלא לשמו או חוץ למקומו מכלל דכי לא עביד לה הכי אלא בשחיטה דחייב [יג] כלומר הוי פיגול לחייב על אכילתו כרת אלמא על דעת ראשונה עשה א״כ לאו כרבנן מצית לאוקמי [יד]: ה״ג **איידי דתני רישא פיגול וחייבין עליו כרת תנא** [א״] **סיפא פסול ואין בו כרת** ולא גרסינן אלא. כלומר לעולם כתקנן לפיגול ושלא כתיקנה חוץ למקומו וה״ה נמי דאם נתן בשחיטה לא פיגל [בב״] והאי דנקט שלא כתקנה **איידי דתנא רישא בחילוטות נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומו פיגול וחייבין עליו כרת ודוקא נקט חוץ למקומו** [לאשמועינן רבותא דלא תאיא מחשבת חוץ למקומו דשניה ומפקא לה מידי פיגול משום דהוקבע בפיגול [בג״] **דאשונה שמתנה אחת מתרת ומפגל בהן תני נמי סיפא בפגימויות דהכ״ג אתיא מחשבה שניה ומפקא ליה מידי פיגול אע״ג דלא צריך למתניה דהא בלאו הכי נמי לא הוה מיקבע** [בד״]: **בד״א בו׳.** בתוספתא דזבחים היא בד״א דבמתנה אחת פיגל: **בדמים.** המיוחדים שמתנה אחת מתרת ומפגלת בהן:

מסורת הש״ס

א) עיין ירושי׳ תענית פ״ב ה״א, **ב)** מנחות יד: טז. ע״ש כל הסוגיא, **ג)** לקמן קי. פסחים סג. מנחות יד. יז., **ד)** שם טז. [תוספתא דזבחים סוף״ד], **ה)** ויקרא טז כט, **ו)** לעיל ב., **ז)** רע״י יומא נ. תוד״ה פר.

גליון הש״ס

גמ׳ כל העושה ע״ד הראשונה. לעיל דף ב ע״ב שבת דף ל״ח: [רש״י ד״ה כגון שנתן וכו׳ וכל מחשבה דקדשים מוציא בפה הוא. עי׳ בתוס׳ ריש מכילתין ד״ה כל הזמכים בפוס הכיפור ובפסחים דף סג ע״א תוס׳ ד״ה ר״מ סבר וכו׳]:

שינויי נוסחאות

א) תנא לרבות פר (*ש״מ, רש״י ותו׳): **ב)** שאמור (בתה״י): **ג)** במי אלא לאו (ש״מ): **ד)** ל״ל כתיקנה (ליון): **ה)** ל״ל השתאם (*ש״מ): **ו)** לכל האמור בענין כל״ל (*ש״מ): **ז)** ל״ל תיכ״ (ליון): **ח)** ל״ל מתניתא (ש״מ): **ט)** בה דברי תנאים (*ש״מ): **י)** דבפר (ש״מ): **יא)** והמסכימים (*שמכ״י): **יב)** ל״ל חטאו (ש״מ): **יג)** ל״ל אמרי (*שמכ״י): **יד)** עושה (ש״מ). וכן לקמן בכ״מ שכתוב עשה מיקון בש״מ עושה: **טו)** פיגול אלא לאו מדשני ליה כל״ל (ש״מ). ולכה״ש אלא לאו הא״ל מדש: **טו)** כתיקנן (כ״י): **יז)** במחשבת דחוץ לזמנו, ואחת שלא כתקנה לפיגול אלא בשתיקה פסול ואין בו כרת. ואשמעינן כו׳ כל״ל (ש״מ): **יח)** להכשירא הוא דאי במחשבת פיגול (ב״ש): **יט)** ל״ל מחייב (כתה״י וד״ו): **כ)** בשמכ״י נוסף אלא בר״מ ותפשוט מינה דטעמא דר״מ משום דעל דעת ראשונה הוא עושה. גליון: **כא)** תנא נמי סיפא (*שמכ״י): **כב)** בש״מ נוסף ולא אמרינן על דעת הראשונה עושה דרבנן הוא: **כג)** ל״ל פיגול בראשונה (*ש״מ): **כד)** בש״מ נוסף אפילו בשתיקה משום דלא אמרינן על דעת הראשונה עושה לרבנן: **כה)** ל״ל מייתר (גליון): **כו)** גרידא ומקשי לרב פפא דאמר לעיל לאת בדם וטבילה אתא היקשא. ומשני תנאי היא תנא דבי רב היינו [ההיא מתניתא] כו׳ ותנא דבי ר״י היינו אותה ברייתא ודרישו לכל האמור בענין שבירורה התלמידים מבית ר״י ושנו בה התלמידים דברי ר״י ודברי רבי וא״ת וכו׳. כל״ל והשלר נמתק (ש״מ): **כז)** ל״ל בפר יוה״כ (ש״מ): **כח)** ל״ל הלא (ש״מ): **כט)** ל״ל ויש לפרש. ונס״ל ועוד י״ל (ש״מ). ומ״כ גרים וי״ל דאדסליק מינה קאי ופריך הכי כו׳: **ל)** ל״ל דלכל (ש״מ): **לא)** דהחטאת (ש״מ): **לב)** ל״ל דגבי (ש״מ). ול״ק גרים גבי שעירי וכו׳ ואמאי מצרכי׳: **לג)** בש״מ נוסף דלפר זה פר העלם: **לד)** מיכות פר החטאת פר נמתק (ש״מ): **לה)** בש״ס דנהי דחזינן דפליגי כו׳:

שיטה מקובצת (המשך)

כך סוכר המקצה. ומשני תנאי היא והא עופיה פליגי. ותנא דבי רב קורא תנא דספרי לחטאתם על שגגתם. וה״מ ולתנא דלפר זה פר העלם מגליה כפר יוה״כ ליותרת וכ׳ הכליות, וי״ל מדרבא דש״כ דאת כל אלה כל פר החטאת גבי פר כהן משיח לרבות פר יוה״כ ליותרת ושתי הכליות מייתורא דפר, ומקום אחר אתרבי דלא דקאמר דאתערבי לפר זה פר העלם למהוי כמאי דכתיב בגופיה, והיינו הקושיא שהקשו בתוס׳ לעיל ולרבי דדרים לפר זה פר יוה״כ ל״ש יותרת ושתי וכ׳ הכליות למהוי כמאי דכתיב בגופיה מיגלא. ומשני תנאי היא דאי תנא קאי אלא בשתיקה דלא אתיא מחשבה חוץ לזמנה ולא אתיא מחשבה שלא לשמו ומפקא ליה מידי פיגול אע״ג דלא צריך למתניה דהא בלאו הכי נמי לא הוה מיקבע ליה מכאחר יוסר. ובמוס׳ רבינו אליהו נמצא גירסא והא תנא דבי רבי ולא שעירי ע״ז לרבות לכל האמור בענין שבירורה דרבנן הוא: **כח)** ל״ל פיגול בראשונה (*ש״מ): **כט)** בש״מ נוסף ולא אמרינן על דעת הראשונה עושה דרבנן: **ל)** ל״ל מייתר (גליון): **לא)** גרידא ומקשי לרב פפא דאמר לעיל לאת בדם וטבילה אתא היקשא. ומשני תנאי היא [ההיא מתניתא] כו׳ ותנא דבי ר״י היינו אותה ברייתא ודרישו לכל האמור בענין שבירורה התלמידים מבית ר״י ושנו בה התלמידים דברי ר״י ודברי רבי וא״ת וכו׳. כל״ל והשלר נמתק (ש״מ): **לב)** ל״ל בפר יוה״כ (ש״מ): **לג)** ל״ל הלא (ש״מ): **לד)** ל״ל דגבי (ש״מ). ול״ק גרים גבי שעירי וכו׳ ואמאי מצרכי׳: **לה)** בש״מ נוסף דלפר זה פר העלם: **לו)** מיכות פר החטאת פר נמתק (ש״מ): **לז)** בש״ס דנהי דחזינן דפליגי כו׳:

שיטה מקובצת

אבל יותרת ושתי כליות דלא כתיבן בגו׳. ופ״מ והא דרשינן לפר זה פר העלם דמהוי כמאן דכתיב בגופיה, וי״ל דנהי דהוי כמאי דכתיב בגופיה לענין דלא הוי הקדש מן ההקדש מ״מ אמת הוא דלא כתיב בגופיה בהדיא, מדהי דהוי לאדון תנא דפליג ליה מכאחר יוסר בפר כהן אינו ענין כו׳ למהוי כמאי דכתיב בגופיה דלא לרבי היקש מן ההקדש ולאפ״כ הוצ״ל דלא כתיב בגופיה לענין דלא אתי מהחטאת כדפי׳ בסמוך (והא תנא לפר לכל האמור בענין וכדמפורש בתוספות). מיהו מ״מ קשה דהיכי קאמר אבל יותרת ושתי הכליות דלא כתיב בגופיה אימא דלא יליף שעירי ע״ז מפר העלם מהיקש דקמייתא דמטאתם, ל״ל לפר זה פר העלם למה לי הא כל עיקר לא בא אלא משום יותרת וכ׳ הכליות למהוי כמאי דכתיב בגופיה לאגמורי לשעירי ע״ז וכיון דסוף סוף לא יליף משום דלא כתיב בגופיה בהדיא ל״ל לפר זה פר העלם למה לי, וי״ל דאה״נ דאמר הקשה שגגתם דמטאתם על שגגתם הו״ל כיון דלא כתיב בגופיה לא יליף מהיקש דקמייתא, ולפר זה פר העלם לא הוי דרשינן ליה אלא הוי דרשינן לפר זה פר יוה״כ: **והא תנא לפר** בו׳. פ״ה אלמא הו׳ עד (דברי רבי) דבי רב מרבי). ולפי שיטתו צריך לומר דהכוח תנא דליף גם עיכובא מלפר לכל האמור בענין ס״ל כרבי יהודה דמוקי לה נאמרה אלא בדברים הנעשים בכלי לבן לפי ולפנים הילכך לא יליף עיכובא ומוקה (מדברים) [בדברים] הנעשים בהיכל. וכ״מ תיפוק ליה עיכובא מהיקש דנפקא ליה לר׳ יהודה דסיינו תכלה מכפר, וי״ל דבהכוח לא ס״ל כר״י אלא סבר לה כר״ש דדרים שם כיפר מלה ותיכא לאמר שם כיפר מה שקרוי כפרה במקום אחר במיוחדות היינו תמנה אחת הילכך לא שמעינן מיעיכובא לכולהו מתנות דכפר׳ בקונטרס לקמן גבי מילתיה דר״ש בפרק לחוטו מקומן (דף נב: ד״ה מפמעת דיוסין). כך שיטת הקונטרס. וקשה מדא דלא לישמעינן בעלמא שום תנא שיאמר דלא ילפינן עיכובא ביוה״כ בין מתוקה לו מוכלה וכיפר. ועוד קשה (דלעיל) מי דחקי לרב פפא לעיל לאוקמי דרשה דלפר זה פר יוה״כ (ו)לענין לא כדם וטבילה ולא לענין לעכב ממתנ הכייתא שהבית דר״י דרים עיכובא מוכלה וכיפר, ומה כבר אמרי יכול לבטמידה עדיין לענין לעכב דאמרו תנא אליבי דהן בריתא הלכל אתמר בענין לא דרים עיכובא לא [ומוקה (ולא) מוכלה מכפר כדפ״ה. ועוד קשה דלעיל אתמה בריתא עלמה דלכל האמור בענין מייתי מיעטא לרב פפא, והשתא מקשי מינה. ועוד דלמה המתין מלהקשות הך קושיא עד השתא, היה לו להקשות לעיל מיין (דלעיל) (דאדלעיל) קאי כדפ״ה. לכן נראה לר״י דאדאליק מייתי קאי אאמר רב פפא במנוך לעיל דמהיקשא קמייתא דועשה לפר כאחר עשה לפר החטאת אלו שעירי ע״ז לא נפקא לן יותרת וכ׳ הכליות משום דלא כתיב בגופיה בהדיא ותמ״ל דלא הוי הקש מן ההקש, משום דיתור לפר זה פר העלם. ועל זה פריך והא תנא לפר כו׳ דמשמע גם לענין יותרת וכ׳ הכליות ואמ״נ דאתיא לענין לא כדם וטבילה מדמהדר ליה ק״ו [מה מקום] שלא הושוה [קרבן לקרבן השור] מעשים למעשים כו׳ כדפ׳, מ״מ לענין הלכל האמור בענין מעמע לכולה הנאמר בכאן ולא נאמרה כלל ביוה״כ קאמר דהיכא דאיכא כאם אינו ענין כדפי׳ לעיל כ היכי דלא לרבי היקש מן ההקש, מ״מ סוף סוף הא לא כתיב בגופיה, דיותר אין לי להחשיבו כתוב בגופו מיימור דכאחר יוסר, נפי מייתור לפר זה פר העלם, אלמא ממהא דהיקשא לפר זה פר יוה״כ ליפיק פר יוה״כ מפר העלם דלא כתיב בגופיה דלא לרבי היקש מן ההקש, ומר דרים לפר זה פר העלם דלא לרבי היקש מן ההקש, דמ״מ מסכנא זו אי מהניא דהיקשא קמייתא גם במידי דלא כתיב בגופיה בהדיא מעמתא לא פליגי אהדדי.

מא) עיין ירושי׳ תענית פ״ב ה״א, **ב)** מנחות יד: טז. ע״ש כל הסוגיא, **ג)** לקמן קי. פסחים סג. מנחות יד. יז., **ד)** שם טז. [תוספתא דזבחים סוף״ד], **ה)** ויקרא טז כט, **ו)** לעיל ב., **ז)** רע״י יומא נ. תוד״ה פר.

עין משפט נר מצוה

כג א מיי׳ פרק ט״ז מהלכות פסה״מ הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד, ו

מוסף רש״י

תנא דבי רב. קרי לברייתא קמייתא שסייה בתוכה כהגיס דמקרי פסחים דכי רב לפי שהיה שנור בבית המדרש בפי כולה אבל ברייתא דר׳ ישמעאל לא היתה שנורה אלא בפי תלמידיו (חולין סז.) פיגול בקומץ. בהקטרת קומץ חיסר על הסירים: עד שיפגל בכל המתיר. והקטרת ל׳ מהן חלי מתיר הוא, דאיכא נמי הקטרת מזבח (מנחות סז.) כל העושה. סתם (שבת צא.):

שיטה מקובצת

אבל יותרת ושתי כליות כו׳. וא״מ הכא דרשינן לפר זה פר העלם דמהוי כמאן דכתיב בגופיה, וי״ל דנהי דהוי כמאי דכתיב בגופיה לענין דלא הוי הקדש מן ההקדש מ״מ אמת הוא דלא כתיב בגופיה בהדיא, מדהי דהוי לאדון תנא דפליג ליה מכאחר יוסר בפר כהן אינו ענין כו׳ למהוי כמאי דכתיב בגופיה דלא לרבי היקש מן ההקדש ולאפ״כ הוצ״ל דלא כתיב בגופיה לענין דלא אתי מהחטאת כדפי׳ בסמוך (והא תנא לפר לכל האמור בענין וכדמפורש בתוספות). מיהו מ״מ קשה דהיכי קאמר אבל יותרת ושתי הכליות דלא כתיב בגופיה אימא דלא יליף שעירי ע״ז מפר העלם מהיקש דקמייתא דמטאתם, ל״ל לפר זה פר העלם למה לי הא כל עיקר לא בא אלא משום יותרת וכ׳ הכליות למהוי כמאי דכתיב בגופיה לאגמורי לשעירי ע״ז וכיון דסוף סוף לא יליף משום דלא כתיב בגופיה בהדיא ל״ל לפר זה פר העלם למה לי, וי״ל דאה״נ דאמר הקשה שגגתם דמטאתם על שגגתם הו״ל כיון דלא כתיב בגופיה לא יליף מהיקש דקמייתא, ולפר זה פר העלם לא הוי דרשינן ליה אלא הוי דרשינן לפר זה פר יוה״כ: **והא תנא לפר** בו׳. פ״ה אלמא הו׳ עד (דברי רבי) דבי רב מרבי). ולפי שיטתו צריך לומר דהכוח תנא דליף גם עיכובא מלפר לכל האמור בענין ס״ל כרבי יהודה דמוקי לה נאמרה אלא בדברים הנעשים בכלי לבן לפי ולפנים הילכך לא יליף עיכובא ומוקה (מדברים) [בדברים] הנעשים בהיכל. וכ״מ תיפוק ליה עיכובא מהיקש דנפקא ליה לר׳ יהודה דסיינו תכלה מכפר, וי״ל דבהכוח לא ס״ל כר״י אלא סבר לה כר״ש דדרים שם כיפר מלה ותיכא לאמר שם כיפר מה שקרוי כפרה במקום אחר בחיוחדות היינו תמנה אחת הילכך לא שמעינן מיעכובא לכולהו מתנות דכפר׳ בקונטרס לקמן גבי מילתיה דר״ש בפרק לחוטו מקומן (דף נב: ד״ה מפמעת דיוסין). כך שיטת הקונטרס. וקשה מדא דלא לישמעינן בעלמא שום תנא שיאמר דלא ילפינן עיכובא ביוה״כ בין מתוקה לו מוכלה וכיפר. ועוד קשה (דלעיל) מי דחקי לרב פפא לעיל לאוקמי דרשה דלפר זה פר יוה״כ (ו)לענין לא כדם וטבילה ולא לענין לעכב ממתנ הכייתא שהבית דר״י דרים עיכובא מוכלה וכיפר, ומה כבר אמרי יכול לבטמידה עדיין לענין לעכב דאמרו תנא אליבי דהן בריתא הלכל אתמר בענין לא דרים עיכובא לא [ומוקה (ולא) מוכלה מכפר כדפ״ה. ועוד קשה דלעיל אתמה בריתא עלמה דלכל האמור בענין מייתי מיעטא לרב פפא, והשתא מקשי מינה. ועוד דלמה המתין מלהקשות הך קושיא עד השתא, היה לו להקשות לעיל מיין (דלעיל) (דאדלעיל) קאי כדפ״ה. לכן נראה לר״י דאדאליק מייתי קאי אאמר רב פפא במנוך לעיל דמהיקשא קמייתא דועשה לפר כאחר עשה לפר החטאת אלו שעירי ע״ז לא נפקא לן יותרת וכ׳ הכליות משום דלא כתיב בגופיה בהדיא ותמ״ל דלא הוי הקש מן ההקש, משום דיתור לפר זה פר העלם. ועל זה פריך והא תנא לפר כו׳ דמשמע גם לענין יותרת וכ׳ הכליות ואמ״נ דאתיא לענין לא כדם וטבילה מדמהדר ליה ק״ו [מה מקום] שלא הושוה [קרבן לקרבן השור] מעשים למעשים כו׳ כדפ׳, מ״מ לענין הלכל האמור בענין מעמע לכולה הנאמר בכאן ולא נאמרה כלל ביוה״כ קאמר דהיכא דאיכא כאם אינו ענין כדפי׳ לעיל כ היכי דלא לרבי היקש מן ההקש, מ״מ סוף סוף הא לא כתיב בגופיה, דיותר אין לי להחשיבו כתוב בגופו מיימור דכאחר יוסר, נפי מייתור לפר זה פר העלם, אלמא ממהא דהיקשא לפר זה פר יוה״כ ליפיק פר יוה״כ מפר העלם דלא כתיב בגופיה דלא לרבי היקש מן ההקש, ומר דרים לפר זה פר העלם דלא לרבי היקש מן ההקש, דמ״מ מסכנא זו אי מהניא דהיקשא קמייתא דגם במידי דלא כתיב בגופיה בהדיא מעמתא לא פליגי אהדדי.

קמ״ל. דחטאתם [ה] **על שגגתם דלענין אשה לה׳ נמי איתקוש: והא תנא לרבות פר יוה״כ לכל** [ו] **הענין קאמר.** אלמא כולה מילתא יליף מיניה ואפילו עיכובא ואת אמרת לאת בדם וטבילה: **תנאי היא תנא דבי רב מרבי הכי.** כל מ״ר [ז] קרי תנא דבי רב. והיא מתני׳ קמייתא לא מרבי ליה אלא לאת בדם וטבילה ועיכובא נפקא ליה [ח] מתוקה ולרבי יהודה מאם כלה כפר: **ותנא דבי רבי ישמעאל.** הך תנא בתרא דאמר לכל האמור בענין מתניתין [ט] דבי רבי ישמעאל היא שנשנית ונסדרה בבית מדרשו של ר׳ ישמעאל וסידרו בה [י] תנאים הרבה כמו שסידרו רבי חייא ור׳ אושעיא: **על אוהבו.** ליבור: **מיעט בסרחונו.** קילר בדברים: **מפני מה נאמרה פרכת הקדש** גרס. בפר [יא] כהן משיח כתיב את פני פרכת הקדש ובפר העלם כתיב [ויקרא ד] את פני הפרכת: **פמליא שלו.** כנישת חבורת עצתו והמסכימים [יא] לדעתו אשר בדברי סתרו אליהם ואם רוצה סרחה אין פמליא שלו קיימת הרי הוא מסולק מחיבתם ומכניסתם בעקלת ואין לבו גס בהן כבראשונה ה״נ כיון דרוב ליבור [סרחה] [יב] כביכול אין כאן קדושה: **פיגול בקומץ ולא בלבונה.** בהקטרת המנחה שני מתירין יש הקומץ והלבונה ואם הקטיר את האחד במחשבת פיגול והאחד בשתיקה: **ר״מ אומר פיגול.** דדמפרש טעמא לקמן: **לגון שנתן את הקומץ במחשבה.** תחילה ואחר כך הלבונה בשתיקה וה״ה אם נתן לבונה במחשבה תחילה ואחר כך קומץ בשתיקה וטעמא משום דעל דעת ראשונה עשה ונמלא מפגל בכל המתיר ורבנן סברי על דעת ראשונה לא אמרינן אלא אם כן אמר אף בשני ° וכל מחשבה דקדשים מוליא בפה הוא אבל ראשונה בשתיקה ושניה במחשבה אין כאן אלא מחשבת חצי מתיר [מודה ר״מ] דלא פיגל אלא פסל: **מדקתני.** מתניתין [דף לו:]: **לפיכך אם נתן כולן כתקנן.** וקס״ד היינו שתיקה: **ואחת שלא כתקנה.** במחשבת חוץ לזמנו: **פסול ואין בו כרת.** שלא חישב אלא בחצי מתיר דכולן מעכבות בו וכולן מתירות ואין פיגול עד שיפגל בכולן: **הא אחת שלא כתיקנה.** דראשונה במחשבה ושאר בשתיקה פיגול דאמרינן על דעת דראשונה עשה והוה ליי׳ מחשבה בכוליה מתיר: **הא אמרינן** [יג] **אין מפגלין בחצי מתיר.** דקתני בהדיא עד שיפגל בכל המתיר ואפי׳ דראשונה במחשבה ושניה בשתיקה משמע אלמא לית להו על דעת דראשונה עשה [יד]: **אפילו דקתני נמי.** ראשונה בשתיקה ואחרונה במחשבה ליהוי פיגול [טו] אלמא מדשני ליה בין ראשונה בשתיקה לראשונה במחשבה שמע מינה טעמא משום דעשה על דעת הראשונה הוא: **לפיקנה** [טו] **לפיגול.** הראשונות במחשבות [יז] דחוץ לזמנו ואשמעינן דלא אמרינן על דעת הראשונה עשה: **והא מדקתני ואחת שלא לתקנה.** ולא קתני כולן כתיקנן חוץ מאחת מהן או ואחת בשתיקה שמע מינה כתקנן דאמר לכשכירו [יח] הוא דאי במחשבה ולפיגול היכי מקרי לה להך דשתיקה שלא בתיקנה הא לא חשיב בה מידי ולא קילקל מחשבתו דראשונה דניקרייה שלא כתיקנה לפיגול: **אמר רבא.** לעולם כתקנה לפיגול ורבנן היא ולר״מ לא תשמע מינה מידי ושלא כתקנה דאחרונה נמי שלא כתקנה לפיגול דאמר וכגון שנתנו במחשבת חוץ למקומו המוליאה מידי פיגול: **ורב אשי אמר מחשבה שלא לשמו.** נמי קרי שלא כתקנה לפיגול דהא חטאת היא ומחשבה שלא לשמו פוסלת בה ומוליאה מידי פיגול [יב]: ה״ג **מכלל דכי לא עביד לה חוץ למקומו ושלא לשמו מיחייב.** מדלא קרי לה תנא פסול אלא בשחיטה שלא כתיקנה ואוקימנא בשלא לשמו או חוץ למקומו מכלל דכי לא עביד לה הכי אלא בשחיטה דחייב [יג] כלומר הוי פיגול לחייב על אכילתו כרת אלמא על דעת ראשונה עשה א״כ לאו כרבנן מצית לאוקמי [יד]: ה״ג **איידי דתני רישא פיגול וחייבין עליו כרת תנא** [א״] **סיפא פסול ואין בו כרת** ולא גרסינן אלא. כלומר לעולם כתקנן לפיגול ושלא כתיקנה חוץ למקומו וה״ה נמי דאם נתן בשחיטה לא פיגל [בב״] והאי דנקט שלא כתקנה **איידי דתנא רישא בחילוטות נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומו פיגול וחייבין עליו כרת ודוקא נקט חוץ למקומו** [לאשמועינן רבותא דלא תאיא מחשבת חוץ למקומו דשניה ומפקא לה מידי פיגול משום דהוקבע בפיגול [בג״] **דאשונה שמתנה אחת מתרת ומפגל בהן תני נמי סיפא בפגימויות דהכ״ג אתיא מחשבה שניה ומפקא ליה מידי פיגול אע״ג דלא צריך למתניה דהא בלאו הכי נמי לא הוה מיקבע** [בד״]: **בד״א בו׳.** בתוספתא דזבחים היא בד״א דבמתנה אחת פיגל: **בדמים.** המיוחדים שמתנה אחת מתרת ומפגלת בהן:

מסורת הש״ס

ה) על שגגתם דלענין אשה לה׳ נמי איתקוש: **ו)** הענין קאמר. אלמא כולה מילתא יליף מיניה ואפילו עיכובא ואת אמרת לאת בדם וטבילה: **ז)** תנאי היא תנא דבי רב מרבי הכי. כל מ״ר קרי תנא דבי רב. והיא מתני׳ קמייתא לא מרבי ליה אלא לאת בדם וטבילה ועיכובא נפקא ליה מתוקה ולרבי יהודה מאם כלה כפר: **ח)** ותנא דבי רבי ישמעאל. הך תנא בתרא דאמר לכל האמור בענין מתניתין: **ט)** דבי רבי ישמעאל היא שנשנית ונסדרה בבית מדרשו של ר׳ ישמעאל וסידרו בה תנאים הרבה כמו שסידרו רבי חייא ור׳ אושעיא: **י)** על אוהבו. ליבור: מיעט בסרחונו. קילר בדברים: מפני מה נאמרה פרכת הקדש גרס. בפר כהן משיח כתיב את פני פרכת הקדש ובפר העלם כתיב [ויקרא ד] את פני הפרכת: **יא)** פמליא שלו. כנישת חבורת עצתו והמסכימים: **יב)** לדעתו אשר בדברי סתרו אליהם ואם רוצה סרחה אין פמליא שלו קיימת הרי הוא מסולק מחיבתם ומכניסתם בעקלת ואין לבו גס בהן כבראשונה ה״נ כיון דרוב ליבור [סרחה] **יג)** כביכול אין כאן קדושה: **פיגול בקומץ ולא בלבונה.** בהקטרת המנחה שני מתירין יש הקומץ והלבונה ואם הקטיר את האחד במחשבת פיגול והאחד בשתיקה: **יד)** ר״מ אומר פיגול. דמפרש טעמא לקמן: **טו)** לגון שנתן את הקומץ במחשבה. תחילה ואחר כך הלבונה בשתיקה וה״ה אם נתן לבונה במחשבה תחילה ואחר כך קומץ בשתיקה וטעמא משום דעל דעת ראשונה עשה ונמלא מפגל בכל המתיר ורבנן סברי על דעת ראשונה לא אמרינן אלא אם כן אמר אף בשני ° וכל מחשבה דקדשים מוליא בפה הוא אבל ראשונה בשתיקה ושניה במחשבה אין כאן אלא מחשבת חצי מתיר [מודה ר״מ] דלא פיגל אלא פסל: **מדקתני.** מתניתין [דף לו:]: **לפיכך אם נתן כולן כתקנן.** וקס״ד היינו שתיקה: **ואחת שלא כתקנה.** במחשבת חוץ לזמנו: **פסול ואין בו כרת.** שלא חישב אלא בחצי מתיר דכולן מעכבות בו וכולן מתירות ואין פיגול עד שיפגל בכולן: **הא אחת שלא כתיקנה.** דראשונה במחשבה ושאר בשתיקה פיגול דאמרינן על דעת דראשונה עשה והוה ליי׳ מחשבה בכוליה מתיר: **הא אמרינן** [יג] **אין מפגלין בחצי מתיר.** דקתני בהדיא עד שיפגל בכל המתיר ואפי׳ דראשונה במחשבה ושניה בשתיקה משמע אלמא לית להו על דעת דראשונה עשה [יד]: **אפילו דקתני נמי.** ראשונה בשתיקה ואחרונה במחשבה ליהוי פיגול [טו] אלמא מדשני ליה בין ראשונה בשתיקה לראשונה במחשבה שמע מינה טעמא משום דעשה על דעת הראשונה הוא: **לפיקנה** [טו] **לפיגול.** הראשונות במחשבות [יז] דחוץ לזמנו ואשמעינן דלא אמרינן על דעת הראשונה עשה: **והא מדקתני ואחת שלא לתקנה.** ולא קתני כולן כתיקנן חוץ מאחת מהן או ואחת בשתיקה שמע מינה כתקנן דאמר לכשכירו [יח] הוא דאי במחשבה ולפיגול היכי מקרי לה להך דשתיקה שלא בתיקנה הא לא חשיב בה מידי ולא קילקל מחשבתו דראשונה דניקרייה שלא כתיקנה לפיגול: **אמר רבא

אכל בדמים הפנימים כגון ארבעים ושלש של יום הכיפורים. אחת למעלה ושבע למטה על בין הבדים מדם הפר וכנגדן מדם השעיר הרי ט"ו וכנגדן על הפרכת הרי ל"ב ואחת על קרנות מזבח הפנימי משניהם כאחד מעורבין [1] דכתיב (ונתן) (ולקח) מדם הפר ומדם השעיר (ויקרא טו) שיהו מעורבין הרי ל"ו ושבע הזאות על טהרו הרי מ"ג ה): **פיגל בין בראשונה.** במתנות שלפני ולפנים: **בין בשניה.** על הפרכת: **בין בשלישית.** על מזבח הזהב: **קפני מיהא בין בשניה.** דמשמע לא בראשונה: **ופליג.** ורקאמר ר"מ פיגול ואין כאן משום דעת ראשונה אלא דקסבר מפגלין בחלי אחיר ותיובתא דר"ל: **לגון שפיגל בשחיטה.** הא דקאמר ר"מ פיגל בשניה פיגול לגון שנשפך הדם לאחר שגמר מתנות שבפנים וקי"ל בסדר יומא (דף ס.) יביא אחר ויתחיל בהיכל וכששחט את השני פיגל בשחיטתו וקאמר ר"מ דההוא פר הוי פיגול שהרי פיגל בו בעבודה שלמה ו): **רבי אליעזר היא.** דאפילו בהעלאת חוץ פוטר ז) בשני מתירין אלמא לאו עבודה היא כלל עד שיגמור כל העבודה ואע"ג דהקטרת זית הוה הקטרה דלקתני התם וכולן שהקריבן בפנים ושייר מהן זית והקריבו בחוץ חייב אפילו לר' אליעזר מיהו היכא דלא גמר עבודה הוא לא חשיב לה לחיובי עליה בחוץ ח) ה"ל אע"ג דשחיטה עבודה שלמה היא כיון שאין העבודה נגמרה ט) בשעיר י) זה לבדו שאינו בא אלא להפלים ועבודה אחת היא שנעשית בשתים ושלש שחיטות אין השחיטה חשובות יא) לפגל: **והא אמר רבא.** לקמן בפ' השוחט (דף קי:) דקתני הזורק מקצת דמיס בחוץ חייב ולא פליג רבי אליעזר ואמר רבא עלה בגמרא מודה רבי אליעזר בדמים שאם נותן יב) במתנה אחת מחטאות הפנימיות חוץ לעזרה חייב ואע"פ שכולן עבודה אחת הן לעכב ואיכא למימר דאין כאן אלא חלי העבודה דומיא דקומץ או לבונה חייב האיל וכנגדה לפני ולפנים מתקבלת היא שאם נתן מתנה אחת בפנים ונשפך הדם מביא דם אחר ומתחיל ממקום שפסק לר' אליעזר **דתנן ר' אליעזר ור' שמעון.** פליגי אתנא קמא דאמר נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה הואיל ולא גמר אותה כפרה ר' אליעזר ור' שמעון [אומרים] כו' אלמא עבודה היא ואי פיגול לחיוב חוץ קא מדמית לא מיבעיא בשחיטה דהוה פיגול אלא אפילו פיגל במתנה אחת לר' אליעזר פיגול היא: **אלא אמר רבא.** לעולם בשפיגל בהזאות ודקשיא לך קתני פיגול בשניה או בשלישית וקס"ד דבראשונה שתק וקאמר ר' מאיר פיגול יג) הוא דהכא במאי עסקינן כגון שפיגל בראשונה ושתק בשניה וחזר ופיגל בשלישית ולעולם טעמא דר"מ משום דקסבר שחיקה השניה על דעת מחשבה הראשונה נעשית כר"ל: ה"ג **מה"ד אמרינן אי ס"ד לו העושה על דעת הראשונה עושה מיהדר פיגולי בשלישית למה לי קמ"ל.** כלומר והאי דנקט חזר ופיגל בשלישית רבותא אשמעינן דאע"ג דחזר ופיגל בשלישית אמרינן דשחיקה יד) שניה נמי על דעת מחשבה קמייתא יהבה: **דמהו דתימא אי.** על דעת ראשונה הואי שחיקה שניה אמאי לא עבד נמי שלישית בשחיקה: **קמ"ל.** דלא אמרינן הכי. וגירסא הכתוב בספרים (ואי) אמרינן טו) אי ס"ד כו' לא שייך למיגרס הכא הכי דהא מהדרינן לתרוצה אליבא דריש לקיש דאמר טעם דר"מ משום דעת ראשונה הוא ואם תאמר האי אם טז) ס"ד אליבא דרבנן נקט למימר טעמא דרבנן משום הכי הוא לאו מילתא הוא דהא לריש לקיש אליבא (דרב) יז) אפילו לא חזר ופיגל בשלישית לית להו לרבנן על דעת ראשונה עושה ומנמנות (דף טז.) הוא דגרסינן לה הכי התם לרב אותיבנה מהא מתני' דאוקי פלוגתייהו בנותן ראשונה בשחיקה ושניה במחשבה ומפגלים בחלי אחיר בראשונה במחשבה ושניה בשחיקה אפילו רבנן מודו דפיגל דאמרינן על דעת ראשונה עשה ואותיבנא מהא דקתני בין בראשונה וקאמרי רבנן לא בשניה ושני רבא אליבייהו יח) כגון שחזר ופיגל בשלישית דאמרינן אי ס"ד על דעת ראשונה: **אלא אמר רב אשי כו'** בהא נמי גרס **מהו דתימא** יט) **אי ס"ד כו' קמ"ל.** וגירסא שבספרים דלא גרסינן מהו דתימא במנחות (סט) אתא ולא שייך למיגרס הכא הכי: **אלא אמר רב אשי לגון שפיגל.** והוליא פיגול בשפתיו בראשונה ושניה ושלישית ורביעית ב) לא פיגל כדקתני בהדיא כא) בין בראשונה כו' ולא קתני רביעית והזאות של טיהרו אתיק ולעולם טעמא דר"מ משום כב) דעת ראשונה הוא ורבותא אשמעינן דאע"פ שלא שתק אלא בזו אמרינן על דעת ראשונה עשאה דמהו דתימא אי ס"ד על דעת הראשונה עושה למה לא שתק בשניה ובשלישית ועשה על דעת ראשונה קא משמע לן דלא אמרינן הכי. ועוד לא גרסינן:

בגון שפיגל בשחיטה דהוי מתיר אחד. פירש רבינו שמואל בשעת שחיטה חישב ע"מ ליתן מתנות שבפנים חוץ לזמנו או מתנות ההיכל או מתנות דמזבח והיינו פיגל בין בראשונה בין בשניה בין בשלישית כמו שוחט שלמים ע"מ לזרוק חוץ לזמנו או ע"מ להקטיר גרידא דהוי פיגול לכ"ע כ) כיון דכל השחיטה הוא בפיגול [ופריך] א"ה מאי טעמא דרבנן דאפילו לשפוך שיריים למחר קיימא לן (לקמן דף מד:) דהוי פיגול מאן כג) חכמים ר' אליעזר היא דכיון דלר' אליעזר לא מיחייב כד) במתנה אחת בחוץ הכי נמי אי פיגל לא הוי פיגול כה) ומיהו לא יתכן לפרש כן דלפירוש זה אי אפשר לישב כלל במה דבריה אמוריה בדמים הנתנין על המזבח כו) ופירוש הקונטרס עיקר: **מאן חכמים רבי אליעזר היא.** ואמרינן כז) דבעי עבודה טפי לפיגול דנימא כמ"ד דמחייב לא הוי דהא מחייב כזית קומץ בחוץ ואילו אפילו בקומץ אלא הוי פיגול אם לא פיגל בלבונה ומדרבי אליעזר לחודיה מייתי ראיה [דפוטר] גבי חוץ כ"ש דלא הוי פיגול ולמאי דמסיק דמודה ר' אליעזר בדמים לא כמו שפי' בקונטרס דמחייב במקצת דמים בחוץ מכלל דהוי פיגול דאין זה ראיה כדפרישית ולא אתי אלא לדחות הא דשניו הא מני רבי אליעזר היא:

בגון שפיגל בראשונה ובשניה ובשלישית. פירש בקונטרס וברביעית לא פיגל וקשה רביעית מאן דכר שמיה ובפ' שני דמנחות (דף טח.) טי) פי' בקונטרס שפיגל בראשונה ובשניה ושתק בשלישית וא"ת א"כ קשיא מידי שתק קתני כדאקשי לעיל ושמא לעיל דשתק באמצעית הוה ליה לפרושי טפי כיון דראשונה ושלישית במחשבה ושניה בשחיקה ולהאי פירושא חשיב כל הזאות דמזבח הזהב אחת שבע דטהרו וארבע דקרנות וכן משמע בפרק הוליאו לו (יומא דף סא.) דתניא וכפר את כח) הקודש זו לפני ולפנים ואת אהל מועד זה היכל ואת המזבח כמשמעו ולא קתני כלל על טהרו משמע דחשיב דמזבח כפרה כט) אחת דקתאמר ל) מיכן אמרו עד גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל לא) בתחילה אבל לא קתני גמר לקרנות ונשפך הדם שיביא אחריו ויתחיל בטהרו לב) דכולהו חשיבי כאחת וקשה דלקמן [קאמר] משכחת לה בד' פרים וד' שעירים פירוש חד להזאות דבין הבדים וחד להזאות דפרכת וחד להזאות דקרנות וחד לטהרו אלמא לא חשיבי כחדא דהזאות דקרנות ודטהרו ושמא פר רביעי דלקמן לאו משום דעל טהרו אלא שבירא ליה דשירים מעכבין והוי חד בשביל שיריים ולפירוש זה נוכל לגרוס לג) כגון שפיגל בראשונה ושניה ובשלישית וכן בספר רבינו גרשום כאן ובהקומץ זוטא (מנחות דף טז.) חשיב חלי מתיר משום דלוכא עדיין שיריים דמעכבי וא"ת והא בעל כרחין סבר האי תנא שיריים לא מעכבי מדלא חשיב אלא מ"ג דההוא דסבר שיריים מעכבי חשיב חדא טפי כדמוכח בסמוך וי"ל דאע"ג דשיריים מעכבי לא חשיב האי תנא אלא הזאות:

דתימא אי. על דעת ראשונה הואי שחיקה שניה אמאי לא עבד נמי שלישית בשחיקה: **קמ"ל.** דלא אמרינן הכי. וגירסא הכתוב בספרים (ואי) אמרינן טו) אי ס"ד כו' לא שייך למיגרס הכא הכי דהא מהדרינן לתרוצה אליבא דריש לקיש דאמר טעם דר"מ משום דעת ראשונה הוא ואם תאמר האי אם טז) ס"ד אליבא דרבנן נקט למימר טעמא דרבנן משום הכי הוא לאו מילתא הוא דהא לריש לקיש אליבא (דרב) יז) אפילו לא חזר ופיגל בשלישית לית להו לרבנן על דעת ראשונה עושה ומנמנות (דף טח.) הוא דגרסינן לה הכי התם לרב אותיבנה מהא מתני' דאוקי פלוגתייהו בנותן ראשונה בשחיקה ושניה במחשבה ומפגלים בחלי אחיר בראשונה במחשבה ושניה בשחיקה אפילו רבנן מודו דפיגל דאמרינן על דעת ראשונה עשה ואותיבנא מהא דקתני בין בראשונה וקאמרי רבנן לא בשניה ושני רבא אליבייהו יח) כגון שחזר ופיגל בשלישית דאמרינן אי ס"ד על דעת ראשונה: **אלא אמר רב אשי כו'** בהא נמי גרס **מהו דתימא** יט) **אי ס"ד כו' קמ"ל.** וגירסא שבספרים דלא גרסינן מהו דתימא במנחות (סט) אתא ולא שייך למיגרס הכא הכי: **אלא אמר רב אשי לגון שפיגל.** והוליא פיגול בשפתיו בראשונה ושניה ושלישית ורביעית ב) לא פיגל כדקתני בהדיא כא) בין בראשונה כו' ולא קתני רביעית והזאות של טיהרו אתיק ולעולם טעמא דר"מ משום כב) דעת ראשונה הוא ורבותא אשמעינן דאע"פ שלא שתק אלא בזו אמרינן על דעת ראשונה עשאה דמהו דתימא אי ס"ד על דעת הראשונה עושה למה לא שתק בשניה ובשלישית ועשה על דעת ראשונה קא משמע לן דלא אמרינן הכי. ועוד לא גרסינן:

מוסף רש"י

ארבעים ושלש של יום הכפורים. מ' הזאות הפר דבין הבדים אחת למעלה ושבע למטה, וז' דשעיר הרי ט"ו וכנגדו בהיכל כדאמרינן במס' יומא (נג.) הרי ל"ב, וד' קרנות המזבח הפנימי הרי ל"ו, וז' על טהרו של אותו מזבח כמהם הפר והשעיר מעורבין ביחד הרי מ"ג, וקבבר מערבין דם פר ושעיר קודם מתן קרנות: **ואחד עשר של פר כהן משיח.** ז' הזאות על הפרכת וד' מתנות המזבח כדכתיב בויקהל, וכן פר העלם דבר: **והחייבין עליו כרת.** האוכל מבשר הפר (מנחות סז.) הקומץ. דמנחת ישראל: **והלבונה וכו'.** הן מתנתין (לקמן קט: עיי"ש בפירש"י): **ומנחת הנסכים.** מנחה שהתנדב כהן לאיזה נקמצת אלא כולה כליל, דכתיב (ויקרא ו) וכל מנחת כהן כליל תהיה: **ומנחת כהן משיחה.** חציה כהן גדול נמי כתיב בה כליל מקצה: **ומנחת נסכים.** נמי כליל היא (שם יב:) **ומודה ר' אליעזר בדמים.** ואפילו מתנות הפנימיות, דהא בפנים אם נשפך הדם אחר שנתן מתנה אחת מהנה הך דיהבה ומביא פר אחר ומתחיל ממקום שפסק (לקמן קי:) **ממקום שפסק.** ואפילו לא נגמרה אותה כפרה. אין צריך לחזור ולינתן מה שנתן (יומא ס.):

שיטה מקובצת

אלא כו' והי"ל כו'. כל זה לשיטת הקונטרס, ודוחק דכל זה מנחתן, ועוד קשה מה שפי' לעיל גבי הא דפריך והא מדקתני לפיכך כו', לפ"ש מה לו להביא כלל הא מדקתני לפיכך כו' כיון דאין הקושיא כי אם משלא כתקנה כדאמ"ש. לכך נראה כמו שנמצא בפירושים אחרים דמהא דקתני פסול ואין בו כרת קאי, ומפסול קא פריך דמשמע פסול ולא כרת, ומזה קא מהדר למיפרך והא מדקתני לפיכך כו', וה"פ והיכי מלי למימר דמקתנו לפיגול, והא מדקתני לפיכך אם נתן טולן כל הזאותיו כתקנן ואחת שלא כתקנה [אע"ג שלא נתן] שלא כתקנה אלא אחת אל"ה פסול דלא כיפר, דטולן מעכבות אפי' אחת מהן מעכב, הא אם נתן גם אותה אחת כתקנה כמו הראשונה הוי כפר ויכיפר, מכלל דטולן כתקנן לכפריר אחת ואחת שלא כתקנה לפיגול כדפני למימר דאי"כ, והשתא ניחא דאם נתן גם אותה אחת כתקנה דהייגו לכפרה הוי כפר, דאי פסול לגמרי כדבנן, כ"ש אם נתן גם אותה אחת כתקנה לפיגול דהוי פסול ולא כיפר. ע"כ הלעת הפירוש. וקשה מאי מקשה מדקתני לפיכך כו', ממאי דהאי לפיכך אפסול קאי וקאיל לך, דיוצא האי לפיכך לאו משום פסול נקטיה אלא אאין בו כרת קאי וניחא שפיר לפיכך שטולן מעכבות אפי' אם אם נתן טולן כתקנן ואחת שלא כתקנה אפשר אין בו כרת, משום דאחרת כדבנן דאין מפגלין בחלי אחיר כי אם (נתן) [הוה נתן] גם אותה אחת כתקנה לפיגול כמו הראשונה מייהנן עליה כרת, וליכא למימר משום דל"כ אין חידוש [במאי דדייקינן] הא אם נתן גם אותה אחת כו' מה קמ"ל, [דהא] גם כי קאי לענין פסול גילה חידוש בהא, אלא היא נוסף בא ליתן טעם אהא דתנן דטולן מעכבות, וי"ל (משום) דע"ד משום פסול נקטיה דאי אמר אם נתן לאחוויה דאין מפגלין בחלי אחיר כרבנן, ולישנא דמיפר אמר דאין כי אם לאחוויה דאין מפגלין בחלי אחיר כרבנן, אלא כי אם נתן גם אותה אחת כו' דמשמע בפ' הקומץ זוטא, [דהא] בלאו פסול נמי אמרינן ליה דאם הוא דאין בו כרת אמאי דרבנן דפליגי אר"מ בהיא דמנתות דפיגל בקומץ ולא בלבונה ר"מ אומר פיגול דקא מהדרי רבנן לפלוגי עליה דר"מ, קתני וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא דאין בו כרת ולא חיישי דמשום דאין בו כרת אלא אם נתן מקצת אחת לא חשיב לה לחיובי עליה בחוץ ח) ה"ל אע"ג דשחיטה עבודה שלמה היא כיון שאין העבודה נגמרה ט) בשעיר י) זה לבדו שאינו בא אלא להפלים ועבודה אחת היא שנעשית בשתים ושלש שחיטות אין השחיטה חשובות יא) לפגל: **והא אמר רבא.** לקמן בפ' השוחט (דף קי:) דקתני הזורק מקצת דמיס בחוץ חייב ולא פליג רבי אליעזר ואמר רבא

מוס' לעיל ב' ע"א [ד"ה כל בסופו. ולקמ ד' ע"ב ד"ה מחשבה]: **תוד"ה והא תנא** (בסופו). וכן לתמוה כו'. עי' תוס' מנחות דף נב ע"א ד"ה

פר העלם: ע"כ מעמוד קודם

בגון שפיגל בשחיטה. מה שפ"ה מתמיל בתחילה בהיכל לכך פי' כך שאם היה מתמיל בתחילה, פר קמא כמאן דליתיה דמי ולמה הזכיר לאשונה ושניה ושלישית. ומיהו קשה לפי' הקונטרס שפי' פיגל בשחיטה דפר, שהרי פיגל בראשון משמע דפיגל בהזאות ולא בשחיטה. ועוד מאי קמ"מי לקומץ שאני קומץ דמיעוטא מעכב רובו אבל כל שחיטה ושחיטה הוי דבר בפני עצמו. ופרש"י פיגל בשחיטה עם מנת שיחה דמו הראשונים לא מתחר לומר דהוי לית ליה מפגל בעבקר שלם וה"ק הא מני ר"מ היא דפטר [ד] בהקומץ בחוץ עד שהקטיר את טולן משום דמיעוטא מעכב את רובו, וה"ק אם פיגל בעבקר מתיר אבל בקמיצה ע"מ להקטיר כזית מן הקומץ דלא פיגל עד שיחשוב בטולן ומיירי הכ"ש בקמיצה (דף יב:) דמייתי מילתיה דר' אלעזר על מתנה דהקומץ ע"מ להקטיר כזית חוץ לזמנו דלמאר דלר' אלעזר לא פיגל עד שיפגל בטולן, וה"ק במחשבה ע"מ לזרוק אחד מן הדמים לאחר דאין זה פיגול כיון דמעבבות זו אם זו ואי לא דחשיב דבר אחר מחשבה:

כד א מיי' פט"ז מהל' פסה"מ הלכה ו ונ"ל פי"ז הל"ח והלכה ב):

כה ב מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ח ט:

כו ג מיי' פ"ה מהל' עבודת יום"כ הלכה ה וכמ"ק דפליג עליה שם:

שינויי נוסחאות

א] מיכות אמר רבא נ"ל לממוק, דהא רבא קאמר ומודה ר"א בדמים (ח"ג): ב] ל"ל אלעזר. וכן בכל העמוד בגמ' רש"י ותוס' (ש"מ). והוא ר"ל בן שמוע (מנח"י): ג] מה"ד אמרינן אי (ש"מ): ד] הוא עושה (*ש"מ, וכ"ה במנחות): ה] כאן חסר דיבור ואחד עשר של פר כהן משיח כו'. היינו ז' הזאות שעל הפרכת וד' על קרנות מזבח ההזהב הסמ"ד (ש"מ): ו] בס"מ נוסף ולהכי פרי' נשפך דאם לא נשפך למה יביא אחר (שמב"י): ז] פוטר בחצי מתיר כל"ל (*ש"מ וצ"ק): ח] בש"מ נוסף עד שיגמור כל העבודה: ט] נגמרת (כתה"י וד"ו): י] ס"ל בפר (ש"מ, ח"ג): יא] השובה (*ש"מ): יב] נתן מתנה כל"ל (*ש"מ): יג] פיגול, לא היא דהכא כל"ל (ש"מ): יד] ל"ל דשתיקה (*ב"ש): טו] ל"ל דאמרינן (*ש"מ): טז] ל"ל אי (*ש"מ): יז] ל"ל דרבנן (צ"ק, וכ"ה בכתה"י): יח] אליבא דרב כל"ל (*ש"מ): יט] דתימא אמרינן אי (*ש"מ): כ] ס"ל וברביעית דהיינו בהזאות שעל טהרו שתק ולעולם כו' והסתר ליתא (ב"ש. וכעי"ז בש"מ): כא] בהדיא פיגל (*ש"מ): כב] משום דעל דעת ראשונה הוא עושה ורבותא (ש"מ): כג] ל"ל ומשני מאן חכמים (צ"ק). ובשמכ"י מאן ת"ל: כד] מיחייב בכזית אחד בחרץ הכי נמי לענין פיגול לא הוי כו' כל"ל (צ"ק): כה] מכלל עד סה"ד הוא מוספת (ש"מ): כו] ל"ל מצבה החיצון (ש"מ): כז] גר' ל"ק ומקילינן טפי לענין פיגול דהא אפילו לא"מ דמחייב אכזית קומץ בחרץ ואילו פיגול כו'. ל"ל ומדמינן פיגול לחרץ דנימא למ"ד חייב בכזית לא הוי דמי לפיגול דהא מחייב כזית קומץ כו' (גליון): כח] את מקדש הקודש (ש"מ): כט] ס"ל מתנה (ש"מ): ל] ל"ל עוד קאמר התם מכאן (ש"מ). ל"ל ועוד דקאמר התם (גליון): לא] ויתחיל במתנות המזבח נתן מקצת מתנות מזבח ונשפך הדם מביא אחר ויתחיל בתחילה, אבל כו' (ש"מ): לב] בטהרו משמע דכולהו (צ"ק): לג] לגרוס בכאן כגון כו' וכן כתוב בספר כו' והשיב חצי מתיר כו' כל"ל (ש"מ): לד] נל"ל דפטר גבי קומץ אם הקטיר כזית ממנו בחרץ עד שהקטיר כו' (גליון):

שיטה מקובצת (המשך)

חוץ למקומו אי אלא לשמו פסול ולא כיפר, אע"ג דגבי תיקונים כיפר כדתקני כריפת משום דאין מעכבות כי אם הראשונה (אבל הכא גבי פנימי פסול ולא כיפר, ופריך מכלל כו' פי' טולהו מתנות גם הראשונות חוץ למקומו ואלא לשמו הוי פיגול ותיריבן עליו כרת, הא לא איירי כלל במחשבת חוץ לזמנו וא"כ לימא פסול לחוד ולשמוק ואין בו כרת, ומשני איירי דתנא בריפת בריפת דקליק מיניה גבי מיקונים פיגול ותיריבן עליו כרת גבי ראשונה חוץ לזמנו ושניה חוץ למקומו דמקיק דמקיק לרבא בבא דמיניה, תנא נמי גבי פנימיות פסול ואין בו כרת אע"ג דבפסול הוי סגי (ת"ר): **רש"י** ד"ה בגון בו' וכל מחשבה דקדשים מוציא בפה. עי'

כי מדי בהיכל מיא בעלמא קמדי. הקשה בקונטרס בהקומץ [ב] ושותט [ב] נמי נימא דלא מיפגל דכי חשיב בקבלה איפסיל וכי זריק מיא בעלמא זריק ומירן דהתם עבודה הוא ובהקומץ זוטא (מנחות דף טז.): [ג] מירן דאותה עבודה שפיגל בה נעשית כולה בקדושתה שותט ע"מ לזרוק או להקטיר וכן מקבל ע"מ לזרוק או להקטיר אבל הנך הזאות כולהו חדא עבודה היא ולא קרבו מתירין [ה] העבודה בקדושתן וקשה [ו] דכי פיגל בהזאות של בין הבדים איך דהיכול מיס ניגהו אבל בהזאה ראשונה של בדים לא פריך דשאר הזאות של בדים מיא דיס [ז] לומר יפגל באחרונה או כיון דחד מקום הוי אין בכך כלום [כמו שאפרש] בסמוך אי נמי י"ל דניחא ליה דלא הוו של בין הבדים מיא משום דלא נגמר הפיגול עד שיזרוק כל הזאות של בין הבדים אבל אותן של היכל לא תליא בהו גמר הפיגול כיון שאם נשפך הדם מביא פר אחר ויתחיל בהיכל ולא בין הבדים וכן הזאות של מזבח הזהב לא תלו בהזאות של היכל למיגמר בהו פיגול של היכל ולרבנן לא פריך דכיון דאין מפגלין בחצי מתיר וצריך לפגל כל הזאות אם כן לא נגמר הפיגול עד שפיגל בכולן מתחילת בין הבדים עד גמר של טהרו ומשני בד' פריס כדי לחשב ולפגל בכל המקומות קאמר ארבעה וה"ה בפר ראשון של בין הבדים ונשפך הדם והביא פר שני ועשה (פר שני) ממנו של היכל ושל מזבח בשתיקה דהוי פיגול לר' מאיר. ברוך. וקשה דאם כן פיגל בקומץ ולא בלבונה לרבי מאיר ליפרוך אמאי הוי פיגול בחצי מתיר והך [ח] עבודה לא נעשית בקדושתה וכי מקטר לבונה עפרא בעלמא מקטר וכי מימא משום דהוו שני מיינס אכתי קשה משני דזיכין אם לא נחלק [ט] כיון דבעו שני כלים דהוו כשני מיינס והוי פיגול ורביגו תס מפרש דבחד מקום פשיטא ליה דלא אמרינן מיא בעלמא הוא דקמדי תחילת [י] עבודה בגמר עבודה וכסי גזירת הכתוב אבל בשני מקומות בהכי לא מיירי קרא ומיא בעלמא קמדי: **משכחת לה בד' פרים.** וא"ת אכתי הזאות שבפנים היכי משכחת ליה פיגול בפר אחד מכיון שהזה בראשונה [יא] במחשבה אידך מיא בעלמא קמדי ורביגו תס אתי שפיר דחד מקום הוא ויש לומר כגון שפיגל בהזאה אחרונה של בין הבדים: **הא כמאן דאמר שיריים מעכבין.** י"ע פ' איזהו מקומן (לקמן דף נג:) דקאמר רמי בר חמא האי תנא סבר שיריים מעכבי ומייתי מברייתא ודחי לה והוה מצי לאתויי הך ועוד מברייתא דלעיל (דף לט.) דדמיס הטעונין יסוד טעונין כיסוס ומחשבה פוסלת בהן ומוקמינן לה בשיריס וכמאן דאמר דמעכבי:

הקומץ. הקשה בקונטרס בהקומץ זוטא (מנחות דף יד.) [כ] למה לי לאין [כא] לו מתירין אלא הוא עצמו מתיר אחריס כדאיתא בגמ' מיפוק לי דבגלא הכי נמי פשיטא דקומץ לא מיחייב עליה משום פיגול דהא אי אכיל מייניה פקע פיגולו ממנו שהרי לא קרב מתיר כמצותו ותירץ בגון שהותה האור ברובו דחשיב כמאן דקרב המתיר דקאמר בהקומץ רבה (שם דף ט:) מאימתי מתיר שיריס בתחילה משהותה האור ברובו וקשה לפירושו דאי הותה האור ברובו א"כ פקע פיגולו ממנו כדאמר עולא בגמ' (דף מג.) דאם ירדו נמי יעלו והוה הדין אפילו מתחילה כדמשמע בברייתא פרק אמרו לו (דף יד. ושם) וי"ל [לג] דמייריי שחליו הבלה ע"ג מזבח וחליו לא הבלה דעל ההוא דאתרעא לא פקע פיגולו ממנו וחייב עליו אי לאו משום דהוא גופיה מתיר הוא דהא דאמר בגמ'[ד] לגבי קומץ [לד] דפיגול שהבעלהו דפלגא מחיה אתרעא ופלגיה מסקיה אמערכה ומשלה בו האור פקע פיגולו ומסקינן ליה לתחילה וכפ' אמרו לו (גם זה שם) מתירו ליה לאכילה מייריי כשהיה כבר על המזבח הוהו פלגא דמחיה אתרעא אבל היכי דלא עלה למזבח מעולם לא כדמוכח בברייתא (גם זה שם) דאותו קלת [לה] דחוץ למזבח לא מסקינן ליה והוה ליה פיגול אע"ג דרובא דאבר אמזבח אם איתא דלא הלבו באברים אחר הרוב וכל שכן קומץ דמיפרת דלא מסקינן ומיהו פי' [לו] בקונטרס [מ] דבגמרא משמע דאפילו לא עלה למזבח מסקינן ליה לכתחילה ולא דמיא לההיא דבריתות כמו שמפרש ר"ת [לז] שהקומץ כולו חשוב אזכרה אחת [לח] והוהו פלגא דעל המזבח משיך ליה לפלגא דאתרעא דאי לאו הכי הוה הדעל המזבח קומץ אסחר וילד וא"כ כיון דמשיך ליה פקע פיגולו ממנו אבל פלגא דאבר לא משיך אידך פלגא דהוא עצמו אלא הוקטרו אימוריו כשר אע"ג דמעיקרא סלקא דעתך דקומץ גרע משום דמיפרת ומפרש ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא משיך אלא משום דלא אכלו ולא העלו אם כן לא קרבו מתיריו ואי הבלה פקע פיגולו מכוליה אפילו מההוא דאתרעא והא דקאמר בגמרא [מ] ומוליא אני את הקומץ בהדי פקע פגולה. וכבר כתבנו במקום אחר בדין זה [א"ח בפ"ג מפסחים מ"ע יש"ן]. וכתבו בשם ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא מתיר אלא משום דלא שייך ביה הרצאה, דאי אכלו ולא העלהו א"כ לא קרבו מתיריו, והא דקאמר בגמ' ומוציא אני את הקומץ בהדי דאין להם מתירין, כדי נסבה. וא"כ בין לרש"י בין לר"ת האוכל מן הקומץ קודם הקטרה אין בו פיגול משום דליכא הרצאה וא"כ אין בקומץ קודם הקטרה לא משום טמא ולא משום נותר דהא לא אשתני פגול מנותר וטמא אלא בדבר שאין לו מתירין אז שהוא המתיר עצמו דמשום פגול ליכא ומשום טמא ונותר חייב, אבל להרצאה שוים הם דכל שלא קרבו מתיריו שוים הם דליכא לא משום פיגול ולא משום

כז א מתי' פ"ה מהל' מעה"ק הל' יב ופ"ד מהלכות עבודת יום"כ הלכה ב:

כח ב מתי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ו:

כט ג מתי' פט"ו מ' שם הלכה ז:

ל ד מתי' פי"ח מ' שם הלכה ח:

הגהות הב"ח

(א) גמ' חדא דהיינו קמייתא ועוד: (ב) רש"י ד"ה לפיגולו מנלה וכו' כי חשיב ליה נמי בחצי דזריקה ושתק וכו' לפיגול הס"ד ותמ"כ מ"ס וכל דקתני וכו' ממנינ הס"ד ואחר כך ד"ה הא כמ"ד:

מוסף רש"י

מה הרצאת כשר. לא קרי ליה הרצאה אלא זריקה שהוא סוף תרצוג עבודות המתיריות, אף פיגול אינו קבוע עד שיזרק הדם שהוא סוף כל מתיריו (לעיל בח:). לא מתיירין כדם עד אחלת פסול עד שיקרבו כל מתיריו (בתוס') [בתוס'] עבודה שהוא מתפגל בה (מנחות טז). דהיינו תרצוג עבודות בלא פסול מחשבה אחרת (לעיל יג.) **והא כיון דחשיב כו'.** ואי קשיא בקומץ ושותט נמי ליתא דלא מפגל דכי חשיב איפסול, וכי זריק מיא בעלמא זריק, לאו מירכא הוא, דהתם אותה עבודה שפיגל בה נעשית כולה בקדושתה, אבל הך הזאות אינו בקדושתה. (מנחות שם:) מערבין לקרנות. מערבין דם פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: אין מערבין לקרנות. דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר, מכל אחד בפני עצמו (יומא לז:) **שיריים.** של כל הזאות: מעכבין. אם לא שפכו על יסוד מזבח החיצון והוו לו מ"ס: בקמיצה במתן דבר. ובהילוך. דהכהן ג' עבודות אין דומה לכן לבונה, הילוך מולו מתיר הוא (מנחות טז.) **הקומץ והקטרת והלבונה.** הקומץ והלבונה דמעכבי יסודא: והקטרת דמעכבי קטרת, דכל הנך אין לחם מתיריו, שהן מתירין אחרים, וקי"ל דאין פיגול אלא בדבר שיש לו מתירין, או לאדם כגון שיש מעכב שהקומץ מתיר, או למזבח כגון אימורי דהתם שהם מתירין לקרב, דגמרינן שלמים דכתיב בהו עיקר פיגול, מה שלמים דבר שיש מתירין לאדם ולמזבח, שזריקת דם מתיר האימורין לקרב והכבד לאכל, אף כל דבר שיש לו מתירין או לאדם או למזבח, נאפיתי הקן דאין אחר מתירן. ואי קשיא פשיטא דקומץ לא מתייני עליה כלל משום פיגול, דהא כי אכיל מייניה פקע ליה פיגוליה, שהרי לא קרב המתיר כמצותו, תריץ כגון שהותה האור ברובו, דחשיב כמאן דקרב, כדאמרינן (מנחות כו:) קומץ מלאימתי מתיר שיריס בלבונה שהותה האור ברובו, דלא חשיב כבשר אלא כשריר הדם (שם יד.):

שיטה מקובצת

מיא בעלמא הוא דקמדי. פירש הקונטרס בגלגמא מפגל בשתיקה כו' עד מרלה לפיגולו. וקן לרבנן ניחא דאיתו מפגל עד לבסוף אם כן בשעת הזאה לא הוי פיגול אלא לר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר אי"כ מיד כשפיגל גמר פיגולו והשאר מיא בעלמא קמדי. דבשלמא (כמו כן לר"מ) אי טעמא [דר"מן] משום דעשה על דעת הראשונה דפיגל בכל העבודה בכה"ג אמר רחמנא ליפגל דלא משכחת פיגול אלא בהכי. אלא למ"ד טעמא משום אלי מתיר מיא בעלמא קמדי. כך היא שיטת הקונטרס. וא"ת כל פיגול הכי הוי אי"כ לא נמצא פיגול לר' מאיר דכי חשיב הכא נמי נפגל אף בשתיקה או בקומץ וכל שכן דאיכא הכא דלא מתיר אלא בשני מקומות ומיהו אם איתא דלא הלבו באברים אחר הרוב וכל שכן קומץ דמיפרת דלא מסקינן ומיהו פי' [לו] בקונטרס [מ] דבגמרא משמע דאפילו לא עלה למזבח מסקינן ליה לכתחילה ולא דמיא לההיא דבריתות כמו שמפרש ר"ת [לז] שהקומץ כולו חשוב אזכרה אחת [לח] והוהו פלגא דעל המזבח משיך ליה לפלגא דאתרעא דאי לאו הכי הוה הדעל המזבח קומץ אסחר וילד וא"כ כיון דמשיך ליה פקע פיגולו ממנו אבל פלגא דאבר לא משיך אידך פלגא דהוא עצמו אלא הוקטרו אימוריו כשר אע"ג דמעיקרא סלקא דעתך דקומץ גרע משום דמיפרת ומפרש ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא משיך אלא משום דלא שייך ביה הרצאה [מ] דאי אכלו ולא העלו אם כן לא קרבו מתיריו ואי הבלה פקע פיגולו מכוליה אפילו מההוא דאתרעא והא דקאמר בגמרא [מ] ומוליא אני את הקומץ בהדי פקע פגולה. וכבר כתבנו במקום אחר בדין זה [א"ח בפ"ג מפסחים מ"ע יש"ן]. וכתבו בשם ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא מתיר אלא משום דלא שייך ביה הרצאה, דאי אכלו ולא העלהו א"כ לא קרבו מתיריו, והא דקאמר בגמ' ומוציא אני את הקומץ בהדי דאין להם מתירין, כדי נסבה. וא"כ בין לרש"י בין לר"ת האוכל מן הקומץ קודם הקטרה אין בו פיגול משום דליכא הרצאה וא"כ אין בקומץ קודם הקטרה לא משום טמא ולא משום נותר דהא לא אשתני פגול מנותר וטמא אלא בדבר שאין לו מתירין אז שהוא המתיר עצמו דמשום פגול ליכא ומשום טמא ונותר חייב, אבל להרצאה שוים הם דכל שלא קרבו מתיריו שוים הם דליכא לא משום פיגול ולא משום

והא בין בין קתני קשיא [מ] אמר מר רבי מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת מכדי כרת לא מיחייב עד שיקרבו כל מתיריו דאמר מר [נ] כהרצאת כשר כך הרצאת פסול מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתיריו אף הרצאת פסול עד שיקרבו כל מתיריו והא כיון דחשיב ביה בפנים פסולה [א] כמאן [ב] דלא אדי דמי כי הדר מדי בהיכל [ג] מיא בעלמא הוא דקא אדי אמר רבה משכחת לה בארבעה פרים ובד' שעירים רבא [ג] אמר אפילו תימא בפר אחד ושעיר אחד לפיגולו מרצה [ד] ארבעים ושלש והא תניא ארבעים ושבע הא כמאן דאמר [ה] מערבין לקרנות והא כמאן דאמר אין מערבין לקרנות והא תניא [ו] ארבעים ושמונה הא כמאן דאמר [ז] שיריים מעכבין הא כמאן דאמר אין שיריים מעכבין: מיתיבי [ח] במה דברים אמורים [ט] בקמיצה במתן כלי ובהילוך אבל בא לו להקטרה נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה אז שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה רבי מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים [י] אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה ופליג אימא כבר נתן את הלבונה במחשבה [ד] חדא דהיינו [יא] רישא ועוד הא תניא ואחר כך קשיא: **מתני'** דואלו [ה] [יב] דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול [יג] הקומץ והקטרת [ו] והלבונה **והא בין בין קתני.** דמשמע לו בזו לו בזו: **אמר מר כו'.** אמאן דמהדר לאותוקומי טעמא דר"מ משום מפגלין בחצי מתיר קפריך נהי נמי דבעלמא בקומץ ולבונה איכא למימר מפגלין בחצי מתיר אלא בחצי זריקה היכי אמר ר' מאיר פיגול: **מכדי כרת לא מיחייב (הא [ז] וכו') עד שיקרבו כל מתיריו.** שתיכלנה עבודותיו: **דאמר מר.** בפ' שני (לעיל דף כח.): **כי הדר מדי בהיכל מיא בעלמא קא מדי.** ונמצא אלא זרק דמו דהא מתנה אחת מהן מעכבת דבשלמא מפגל בשתיטה אע"ג דפסליה והדר זרק ליה לו במחשבה לו בשתיקה כיון דפיגול בעבודה [ח] ושוב לא הויא בו מחשבת פסול אחר אע"פ שזריקת דמו [ט] דם פסול הוא כיון דרבי רחמנא פיגול בשתיטה כדאמרן בפרק ראשון (לעיל יג.). בדברים המביאים לידי אכילה הכתוב מדבר ע"כ בהכי אמר רחמנא לפגול וזריקה זו כמו שהיא מרלה לפיגולו וכן לרבנן דבעו מחשבה בכוליה זריקה ולמאן דמוקי נמי טעם דר"מ משום דעת ראשונה ופיגל בכל העבודה בכה"ג אמר רחמנא לפגול לפגול דלא משכחת לפגול בזריקה אלא בהכי אלא למ"ד טעמא משום אלי מתיר אין כאן זריקה כיון דלא גמרה מחשבת [י] פיגול ועשה סופה לדעת כשרה זל הכא אלי עבודה היא וזל הכא אלי עבודה היא: **משכחת לה.** הא דקאמר ר"מ פיגול: **בארבעה פרים.** פיגל בין הבדים בכל מתנותיו ונשפך הדם ושחט אחר והזה על הפרכת ואחד [יא] על הקרנות ואחד לטיהרו שלא מזבח וכיון דקיימא לן בסדר יומא (דף ס.) כולהו [יב] כפרה בפני עצמו ואי עבדיהו כהלכתן מתכשרה עבודה בהכי אפילו לרבנן דפליגי עלייהו דר' שמעון ור' אלעזר בנשפך הדם באמצע מתנות בהא מודו דאין צריך לחזור ולהזות במקום שגמר כל הזאותיו כדאמרי' התם [פס.]: הלכך הכא נמי פיגל שהרי קרבו מתיריו של כל אחד וגמרה העבודה בחציו אבל בפר אחד מודה ר"מ דלא פיגל משום דלא גמר [ג] זריקה מעולה: **לפיגולו מרלה.** כי היכי דאם חשב בשחיטה קרי לה לזריקה [יד] דם הפסול הזה קרבו מתיריו לרלות לפיגולו כי חשיב ליה [ט] בחצי זריקה נמי ושתק בחציה כל זמן שלא עירב במחשבה [טו] אחרת הוי ריצוי לפיגול: **הא כמ"ד כו'.** פלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן היא (יומא דף מ:) במתן הקרנות [טז] ולקח מדם הפר ומדם השעיר חד אומר שיהו מעורבין וחד אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו: **והא.** דקתני ארבעים ושבע כמ"ד אין מערבין את הדמים לתתן קרנות (והוו תמני) [יז]: **שיריים.** שפיכת שיריים ופלוגתא דר' עקיבא ר' יהודה היא לעיל (דף מ.) אם כלה כפר כו': **בד"א כו'.** בתוספתא דמנחות קתני לה. בד"א שהמנחה נפגלה בעבודה אחת בקמיצה או במתן כלי ובהילוך אין שם אלא עבודה אחת מתיר אחד שאין קמיצה ומתן כלי [יח] בלבונה והילוך במנחות (דף טז:): מפרש ליה דלא שייך בלבונה: **בא לו להקטיר.** שהיא עבודה שני מתיריו [יט] נתן בו' אלמא אפילו ראשונה בשתיקה ושניה במחשבה קאמר ר' מאיר פיגל אלמא [כ] מפגלין בחצי מתיר ותיובתא דר': **אימא וכבר נתן לבונה במחשבה.** הלכך שניה שבשתיקה על דעת ראשונה עושה: **דהיינו קמייתא.** דראשון במחשבה הא תנא ליה נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה למה לי למיהדר למיתני [כא] לו את הקומץ בשתיקה וכבר נתנה לבונה במחשבה מה לי להקדים קומץ מה לי לבונה: **ועוד הא קניא.** בברייתא אחרייתי לו שנתן את הקומץ בשתיקה ואחר כך נתן לבונה במחשבה קשיא: **מתני' אלו דברים שאין חייבין עליהן.** כרת באכילתן משום פיגול: **הקומץ.** אם קמץ לאכול שיריים למחר ונתפגלה המנחה אין האוכל את הקומץ בכרת שאין הפיגול חל אלא על דבר שיש לו מתירין אחריס והקומץ אין אחר מתירו כי הוא מתיר את המנחה וכן לבונה וכן כולם:

מנחת

מסורת הש"ס

(א) [מנחות טז:], ב) [מנחות טז:], ג) עיין ירושל' יומא פ"ה ה"ד בגליון הש"ס שם אות ב (פלוגתא דר"ש ור' הילא), ד) ע"ש ה"ד, ה) [לקמן פא.: יומא מ: מנחות טז:] ירושל' שם ה"ד, ו) [לקמן נב.: קיא. מנחות טז: יומא פ:] ירושל' שם ה"ו, ז) תוספ' למנחות פ"ה ה"ש [מנחות טז. ע"ש בתוס'], ח) מנחות יד., ט) ע' ירושל' סוטה פ"ג ה"ו, י) ד"ה והאי כיון, כ) ד"ה הקומץ, כא) לקמן מג.: מ) לקמן מג: צ"ק, נ) לקמן מד.

שינויי נוסחאות

א) צ"ל פסליה (*ש"מ וכ"ה במנחות): ב) תיובתא כמאן דלא אדי דמי ליתא בס"ל ותשנו בס"ל (ש"מ). ובמנחות ליתא, וע' טו"ק שמבאר הגי': ג) ס"ל אביי (ש"מ): ד) במנחות נוסף שתי תשובות בדבר: ה) במשנה שבמנחות מ' אלו (הגרי"ב): ו) צ"ל והלבונה והקטרת (*ש"מ ופרי"ד): ז) האוכלו כו' שתכלינה כל הזריקה כצ"ל (*ש"מ): ח) בעבודה אחת (*ש"מ): ט) דמו בפסול הוא (כתה"י): י) צ"ל במחשבת (ש"מ): יא) ואחד לקרנות (*ש"מ): יב) צ"ל דכולן כפרה בפני עצמן (ש"מ): יג) צ"ל בגמרה (*שמכ"י): יד) צ"ל לזריקת (ש"מ): טו) בה במחשבה (כתה"י): טז) הקרנות דכתיב בהו ולקח (*ש"מ): יז) והוי להו תמניא צ"ל (*ש"מ): יח) כלי והילוך בלבונה במנחות כו' צ"ל (צ"ק): יט) כלן הס"ל ומכ"ל נתן כו' (שמכ"י): כ) אלמא קסבר ר"מ מפגלין בחצי מתיר תו שנתן את הקומץ וכו' מה לי הקדים קומץ מה לי הקדים לבונה צ"ל (*ש"מ): כא) למיתני תו שנתן את הקומץ וכו' מה לי הקדים לבונה צ"ל (*ש"מ): כב) צ"ל נתן הס"ל ומכ"ל נתן כו' (שמכ"י): כג) אלמא קסבר ר"מ מפגלין בחצי מתיר אי נמי קומץ כלל. וע' טו"ק: כד) ושוהה או מקבל נמי וכו' דכי חשיב בשחיטה או בקבלה צ"ל (צ"ק ורש"ש): כה) צ"ל מתיריי (ש"מ): כו) וקשה דכי פריך פיגל כו' צ"ל. ומתינה וקשה עד ברו"ך מוקף (שמכ"י): כז) ויש לומר דפיגל באחרונה צ"ל (ש"מ): כח) צ"ל הא הך (ש"מ): כט) נחלק דכיון דבעו שני כלים הוי פיגול משום דהוי כב' מינים ורבינו כו' (ש"מ): ל) דתחילת עבודה כגמר עבודה צ"ל (ב"ש). גי' צ"ק דקמדי כמו מתחילת עבודה לגמר עבודה דמהני: לא) צ"ל הראשונה (ש"מ): לב) צ"ל טעמא דאין (ש"מ): לג) וי"ל כגון דפלגא דקומץ מחיא אאתרעא ופלגיה אסקיה מחשבת פגול ומשלה בו האור דעל ההוא כו' (ש"מ): לד) קומץ פיגול דפלגא וכו' ופלגיה אסקיה אמערכה כו' צ"ל (שמכ"י): לה) קצת אבר דחדוע (ש"מ): לו) צ"ל מתוך פי' הקונטרס (ש"מ): לז) ד"ה ורבינו התם (ש"מ): לח) בע"מ נוסף מיעוטה מעכב את רובה: לט) מכלן עד תיבת דאתרעא הוא מוקפת (ש"מ): מ) כך פ"ה במנחות טו ב ע"ש: מא) נדצ"ל הרבעיות (גליון). וע' ש"מ במנחות שם מנוסח כל הענין באורך וביתר ביאור: מב) עפ"י ש"מ דמנחות: מג) לשון זה אינו מובן ובאמת ברש"י במנחות יד. ליתא לשון זה (גליון):

ליקוטים

הקומץ. דע שרש"י ז"ל בפ' הקומץ זוטא הקשה דלמה לן טעמא בקומץ משום דאיהו מתיר ואין לו מתירין, תיפוק ליה משום דאי אכיל מיניה פקע פגוליה שהרי לא קרב המתיר. ותירץ כגון שהותה האור ברובו דחשיב כמאן דקרב המתיר. ובמאן דאמר לא קרב המתיר, דאי אכלו ולא העלהו א"כ לא קרבו מתיריו, והא דקאמר בגמ' ומוציא אני את הקומץ בהדי דאין להם מתירין, כדי נסבה. וא"כ בין לרש"י בין לר"ת האוכל מן הקומץ קודם הקטרה אין בו פיגול משום דליכא הרצאה וא"כ אין בקומץ קודם הקטרה לא משום טמא ולא משום נותר דהא לא אשתני פגול מנותר וטמא אלא בדבר שאין לו מתירין אז שהוא המתיר עצמו דמשום פגול ליכא ומשום טמא ונותר חייב, אבל להרצאה שוים הם דכל שלא קרבו מתיריו שוים הם דליכא לא משום פיגול ולא משום פקע פגולו. וכבר כתבנו בפרק אחר בדין זה [א"ח בפ"ג מפסחים מ"ע יש"ן]. וכתבו בשם ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא מתיר אלא משום דלא שייך ביה הרצאה, דאי אכלו ולא העלהו א"כ לא קרבו מתיריו, והא דקאמר בגמ' ומוציא אני את הקומץ בהדי דאין להם מתירין, כדי נסבה. וא"כ בין לרש"י בין לר"ת האוכל מן הקומץ קודם הקטרה אין בו פיגול משום דליכא הרצאה וא"כ אין בקומץ קודם הקטרה לא משום טמא ולא משום נותר דהא לא אשתני פגול מנותר וטמא אלא בדבר שאין לו מתירין אז שהוא המתיר עצמו דמשום פגול ליכא ומשום טמא ונותר חייב, אבל להרצאה שוים הם דכל שלא קרבו מתיריו שוים הם דליכא לא משום פיגול ולא משום

בי מדי בהיכל מיא בעלמא קמדי. הקשה בקונטרס בהקומץ [ב] ושותט [ב] נמי נימא דלא מיפגל דכי חשיב בקבלה איפסיל וכי זריק מיא בעלמא זריק ומירן דהתם עבודה הוא ובהקומץ זוטא (מנחות דף טז.): [ג] מירן דאותה עבודה שפיגל בה נעשית כולה בקדושתה שותט ע"מ לזרוק או להקטיר וכן מקבל ע"מ לזרוק או להקטיר אבל הנך הזאות כולהו חדא עבודה היא ולא קרבו מתירין [ה] העבודה בקדושתן וקשה [ו] דכי פיגל בהזאות של בין הבדים איך דהיכול מיס ניגהו אבל בהזאה ראשונה של בדים לא פריך דשאר הזאות של בדים מיא דיס [ז] לומר יפגל באחרונה או כיון דחד מקום הוי אין בכך כלום [כמו שאפרש] בסמוך אי נמי י"ל דניחא ליה דלא הוו של בין הבדים מיא משום דלא נגמר הפיגול עד שיזרוק כל הזאות של בין הבדים אבל אותן של היכל לא תליא בהו גמר הפיגול כיון שאם נשפך הדם מביא פר אחר ויתחיל בהיכל ולא בין הבדים וכן הזאות של מזבח הזהב לא תלו בהזאות של היכל למיגמר בהו פיגול של היכל ולרבנן לא פריך דכיון דאין מפגלין בחצי מתיר וצריך לפגל כל הזאות אם כן לא נגמר הפיגול עד שפיגל בכולן מתחילת בין הבדים עד גמר של טהרו ומשני בד' פרים כדי לחשב ולפגל בכל המקומות קאמר ארבעה וה"ה בפר ראשון של בין הבדים ונשפך הדם והביא פר שני ועשה (פר שני) ממנו של היכל ושל מזבח בשתיקה דהוי פיגול לר' מאיר. ברוך. וקשה דאם כן פיגל בקומץ ולא בלבונה לרבי מאיר ליפרוך אמאי הוי פיגול בחצי מתיר והך [ח] עבודה לא נעשית בקדושתה וכי מקטר לבונה עפרא בעלמא מקטר וכי מימא משום דהוו שני מיינס אכתי קשה משני דזיכין אם לא נחלק [ט] כיון דבעו שני כלים דהוו כשני מיינס והוי פיגול ורביגו תס מפרש דבחד מקום פשיטא ליה דלא אמרינן מיא בעלמא הוא דקמדי תחילת [י] עבודה בגמר עבודה וכסי גזירת הכתוב אבל בשני מקומות בהכי לא מיירי קרא ומיא בעלמא קמדי: **משכחת לה בד' פרים.** וא"ת אכתי הזאות שבפנים היכי משכחת ליה פיגול בפר אחד מכיון שהזה בראשונה [יא] במחשבה אידך מיא בעלמא קמדי ורביגו תס אתי שפיר דחד מקום הוא ויש לומר כגון שפיגל בהזאה אחרונה של בין הבדים: **הא כמאן דאמר שיריים מעכבין.** י"ע פ' איזהו מקומן (לקמן דף נג:) דקאמר רמי בר חמא האי תנא סבר שיריים מעכבי ומייתי מברייתא ודחי לה והוה מצי לאתויי הך ועוד מברייתא דלעיל (דף לט.) דדמיס הטעונין יסוד טעונין כיסוס ומחשבה פוסלת בהן ומוקמינן לה בשיריס וכמאן דאמר דמעכבי:

הקומץ. הקשה בקונטרס בהקומץ זוטא (מנחות דף יד.) [כ] למה לי לאין [כא] לו מתירין אלא הוא עצמו מתיר אחריס כדאיתא בגמ' מיפוק לי דבגלא הכי נמי פשיטא דקומץ לא מיחייב עליה משום פיגול דהא אי אכיל מייניה פקע פיגולו ממנו שהרי לא קרב מתיר כמצותו ותירץ כגון שהותה האור ברובו דחשיב כמאן דקרב המתיר דקאמר בהקומץ רבה (שם דף ט:) מאימתי מתיר שיריס בתחילה משהותה האור ברובו וקשה לפירושו דאי הותה האור ברובו א"כ פקע פיגולו ממנו כדאמר עולא בגמ' (דף מג.) דאם ירדו נמי יעלו והוה הדין אפילו מתחילה כדמשמע בברייתא פרק אמרו לו (דף יד. ושם) וי"ל [לג] דמייריי שחליו הבלה ע"ג מזבח וחליו לא הבלה דעל ההוא דאתרעא לא פקע פיגולו ממנו וחייב עליו אי לאו משום דהוא גופיה מתיר הוא דהא דאמר בגמ'[ד] לגבי קומץ [לד] דפיגול שהבעלהו דפלגא מחיה אתרעא ופלגיה מסקיה אמערכה ומשלה בו האור פקע פיגולו ומסקינן ליה לתחילה וכפ' אמרו לו (גם זה שם) מתירו ליה לאכילה מייריי כשהיה כבר על המזבח הוהו פלגא דמחיה אתרעא אבל היכי דלא עלה למזבח מעולם לא כדמוכח בברייתא (גם זה שם) דאותו קלת [לה] דחוץ למזבח לא מסקינן ליה והוה ליה פיגול אע"ג דרובא דאבר אמזבח אם איתא דלא הלבו באברים אחר הרוב וכל שכן קומץ דמיפרת דלא מסקינן ומיהו פי' [לו] בקונטרס [מ] דבגמרא משמע דאפילו לא עלה למזבח מסקינן ליה לכתחילה ולא דמיא לההיא דבריתות כמו שמפרש ר"ת [לז] שהקומץ כולו חשוב אזכרה אחת [לח] והוהו פלגא דעל המזבח משיך ליה לפלגא דאתרעא דאי לאו הכי הוה הדעל המזבח קומץ אסחר וילד וא"כ כיון דמשיך ליה פקע פיגולו ממנו אבל פלגא דאבר לא משיך אידך פלגא דהוא עצמו אלא הוקטרו אימוריו כשר אע"ג דמעיקרא סלקא דעתך דקומץ גרע משום דמיפרת ומפרש ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא משיך אלא משום דלא שייך ביה הרצאה [מ] דאי אכלו ולא העלו אם כן לא קרבו מתיריו ואי הבלה פקע פיגולו מכוליה אפילו מההוא דאתרעא והא דקאמר בגמרא [מ] ומוליא אני את הקומץ בהדי פקע פגולה. וכבר כתבנו במקום אחר בדין זה [א"ח בפ"ג מפסחים מ"ע יש"ן]. וכתבו בשם ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא מתיר אלא משום דלא שייך ביה הרצאה, דאי אכלו ולא העלהו א"כ לא קרבו מתיריו, והא דקאמר בגמ' ומוציא אני את הקומץ בהדי דאין להם מתירין, כדי נסבה. וא"כ בין לרש"י בין לר"ת האוכל מן הקומץ קודם הקטרה אין בו פיגול משום דליכא הרצאה וא"כ אין בקומץ קודם הקטרה לא משום טמא ולא משום נותר דהא לא אשתני פגול מנותר וטמא אלא בדבר שאין לו מתירין אז שהוא המתיר עצמו דמשום פגול ליכא ומשום טמא ונותר חייב, אבל להרצאה שוים הם דכל שלא קרבו מתיריו שוים הם דליכא לא משום פיגול ולא משום

מסורת הש"ס

(א) [מנחות טז:], ב) [מנחות טז:], ג) עיין ירושל' יומא פ"ה ה"ד בגליון הש"ס שם אות ב (פלוגתא דר"ש ור' הילא), ד) ע"ש ה"ד, ה) [לקמן פא.: יומא מ: מנחות טז:] ירושל' שם ה"ד, ו) [לקמן נב.: קיא. מנחות טז: יומא פ:] ירושל' שם ה"ו, ז) תוספ' למנחות פ"ה ה"ש [מנחות טז. ע"ש בתוס'], ח) מנחות יד., ט) ע' ירושל' סוטה פ"ג ה"ו, י) ד"ה והאי כיון, כ) ד"ה הקומץ, כא) לקמן מג.: מ) לקמן מג: צ"ק, נ) לקמן מד.

שינויי נוסחאות

א) צ"ל פסליה (*ש"מ וכ"ה במנחות): ב) תיובתא כמאן דלא אדי דמי ליתא בס"ל ותשנו בס"ל (ש"מ). ובמנחות ליתא, וע' טו"ק שמבאר הגי': ג) ס"ל אביי (ש"מ): ד) במנחות נוסף שתי תשובות בדבר: ה) במשנה שבמנחות מ' אלו (הגרי"ב): ו) צ"ל והלבונה והקטרת (*ש"מ ופרי"ד): ז) האוכלו כו' שתכלינה כל הזריקה כצ"ל (*ש"מ): ח) בעבודה אחת (*ש"מ): ט) דמו בפסול הוא (כתה"י): י) צ"ל במחשבת (ש"מ): יא) ואחד לקרנות (*ש"מ): יב) צ"ל דכולן כפרה בפני עצמן (ש"מ): יג) צ"ל בגמרה (*שמכ"י): יד) צ"ל לזריקת (ש"מ): טו) בה במחשבה (כתה"י): טז) הקרנות דכתיב בהו ולקח (*ש"מ): יז) והוי להו תמניא צ"ל (*ש"מ): יח) כלי והילוך בלבונה במנחות כו' צ"ל (צ"ק): יט) כלן הס"ל ומכ"ל נתן כו' (שמכ"י): כ) אלמא קסבר ר"מ מפגלין בחצי מתיר תו שנתן את הקומץ וכו' מה לי הקדים קומץ מה לי הקדים לבונה צ"ל (*ש"מ): כב) צ"ל נתן הס"ל ומכ"ל נתן כו' (שמכ"י): כג) אלמא קסבר ר"מ מפגלין בחצי מתיר אי נמי קומץ כלל. וע' טו"ק: כד) ושוהה או מקבל נמי וכו' דכי חשיב בשחיטה או בקבלה צ"ל (צ"ק ורש"ש): כה) צ"ל מתיריי (ש"מ): כו) וקשה דכי פריך פיגל כו' צ"ל. ומתינה וקשה עד ברו"ך מוקף (שמכ"י): כז) ויש לומר דפיגל באחרונה צ"ל (ש"מ): כח) צ"ל הא הך (ש"מ): כט) נחלק דכיון דבעו שני כלים הוי פיגול משום דהוי כב' מינים ורבינו כו' (ש"מ): ל) דתחילת עבודה כגמר עבודה צ"ל (ב"ש). גי' צ"ק דקמדי כמו מתחילת עבודה לגמר עבודה דמהני: לא) צ"ל הראשונה (ש"מ): לב) צ"ל טעמא דאין (ש"מ): לג) וי"ל כגון דפלגא דקומץ מחיא אאתרעא ופלגיה אסקיה מחשבת פגול ומשל

מנחה נדבה להגיס. כולה כליל ואינה נקמצת [1] הלכך אין אחר מתירה: **וכן מנחה לחן משיח.** חביתי כהן גדול שמקריב [2] בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב (ויקרא ו): **ומנחת נסכים** לא גרסי' [3] דהא מיפלג פליגי בה ונתן חילוק בין בלה עם הזבח לבלה בפני עצמו: **והדם.** הוא המתיר: **והנסכים הבאין בפני עצמן.** בין שהתנדבן בפני עצמן כדאמר במנחות (דף קד:) מתנדב אדם מנחת נסכים בין שבאו בגנבל זבח אלא שהביא היום זבחו ונסכיו למחר דאמר מר [4] מנחתם ונסכיהם אף למחר אבל אם הביאן עם זבחו ופיגל בזבח נתפגלו הנסכים: **והכמים אומרים אף הבאים עם הבהמה.** דכיון דיכול להקריב נסכים למחר נמצא שאין הזבח מתירן ליקרב אלא הן מתירין את עצמן: **לוג שמן של מצורע.** שריו נאכלין כדילף בפירקין לקמן (דף מד:): **אין חייבין עליו משום פיגול.** אם פיגל באשם לא נפגל [5] הלוג ואע"פ שהלוג תלוי באשם כדכתיב על מקום דם האשם (ויקרא יד) ואם לא נתן מדם האשם תחילה אין נתיצת השמן כלום אפילו הכי כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים נמצא שאין האשם מתירו וכיון דאין לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול: ר"מ אומר. לוג הבא עם האשם בו ביום חייבין עליו משום פיגול אם פיגל באשם: **בין לאדם בין למזבח.** או לזה או לזה: **דמה מתיר בשרה למזבח.** דכתיב (שם ח) וזרקו והדר וערכו: **ועורה להגיס.** עור [6] העולה אשר הקריבו [7] אין לו אלא לאחר זריקה: **חטאת העוף כו'.** בגמ' (דף מד:) מפרש מנין דנאכל להגיס: **דמן מתיר איבריהן ויקרב.** לפיכך [8] פיגל באיברים בשעת עבודת [9] הדם נתפגלו פרים [10]: **ר' שמעון.** אפרים הנשרפין פליג: **כל שאין מתן דמו על המזבח החיצון כשלמים.** שפיגול [11] כתיב בהו (ויקרא ז) אין חייבין עליו משום פיגול: **גמ' פקע פיגולו ממנו.** לקמן מפרש למאי הלכתא פקע: **מאי קאמר.** קבעי למימר פקע פיגולו ממנו ונסיב טעמא דבא לידי פיגול: **אם אינו מתקבל.** בהקטרה: **היאך מביא אחריה לידי פיגול.** המקטיר קומץ על מנת שיאכל שיריה למחר היאך מנחה מתפגלת אם [12] אין הקטרתו הקטרה והכי קאמר הוא עצמו לא כל שכן שיתקבל לרצות אחריה לפיגולו: **מאי קא משמע לן.** למאי מיבעי ליה הא [13] פקע פיגולו: **אי.** למימרא דאם אכל ממנו אחרי שעלה אין חייבין עליו כרת: **פינון.** דבלאו עלה נמי אין חייבין עליו: **אלא.** להכי אהני פקיעה דכיון שעלה לא ירד: **פנינא ופנאתא חוץ לזמנו.** דהיינו פיגול: **הכן.** בשר [14] הכן: **אלא.** אהני פקיעה אאם ירד לאחר שהעלוהו (לא) [15] יחזור ויעלה: **פנינא.** בלאו [16] הכי: **לא צריכא.** הא דעולה אלא שמשלה בו האור ואשמעינן דנעשה לחמו של מזבח ואפי' ירדו יעלו והיא דקתני לא יעלו בשלא משלה בו האור: **לא שנו.** דאם ירדו הכי פסולין משעלו לא יעלה: (נחד) אבר

הגהות הש"ס

[1] (יומא פ. לקמן מו. חולין קיז:) ע' ירושי' סוטה פ"ג ה"ז ובפ"מ שם ד"ה ואינו, ב) לעיל יד. לקמן מו: שבועות ז, ג) מעילה ג: (כריתות יד.), ד) לקמן קד., ה) לקמן פה:, ו) מנחות נא:, ז) לעיל ח., ח) ויקרא ז ח, ט) לעיל לה., י) צ"ל יג:, כ) פסחים נט:, כא) [וע"ע תו' מנחות יד. ד"ה והלבונה], מא) לעיל לד., ב) לעיל לה., מב) [סתו"ע בי' יסוד ע"ז]

גליון הש"ם

מתני' ר"ש אומר כל שאינו. עי' לקמן דף מה ע"ב תוד"ה אבל:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל והלבונה והקטרת (ש"ס:) ב) ומנחת נסכים נמקק (ש"מ) ג) יעלו תבינא דלא כשם כו' כל"ל (שמכ"ר, ד"ו רפ"ט וש"ח). [וגב' וילגא טעו ממיקום ההגהה ותיקנו בהיקף הספסין]: ד) בהן את האור (ש"מ, כי"מ וק', וברש"י כי"ר). וכן בכל הסוגיא. ובדק"ס כתב שאינו יודע לפרשה, עש"ב: ה) שקריבין (ב"ש וח"ג): ו) בא לאוכל הגיר' ומנחת נסכים ומנחת כהן משיח והדם וכו'. וכ"ה בגמ' להלן וכ"ה בכתה"י (כאן: ז) ל"ל נתפגל (ש"מ): ח) דכתיב עור העולה אשר הקריב (ש"מ): ט) ל"ל זריקת (פ"ש"מ): י) ל"ל האימוריין (צ"ק): יא) שהפיגול כתוב בהן (ש"מ): יב) בס"י כ"ל אם הקטרתו של קומץ אינו הקטרה, והא בעינן קרבו מתירין, אלא ודאי האי קרבו מתירין קרינן ביה דפקע פיגולו ממנו ולכך קבע השיריים בפיגול וה"ק וכו' (ב"ש): יג) האי פקיעת פיגול כל"ל (ש"מ): יד) נלאה דהוא ע"ם, דהא הלן מיירי גם בדם כמ"ש ר"ש"י בדף פג א (זב"א): טו) מיבע לא ליתא בכתה"י וכלל דפקי"י. ובעמוס הוסיפוהו בדפפד"מ (דק"מ): טז) ל"ל דלאו (ש"מ). ובנה"ר דלא אמרינן: יז) ל"מ מתירין לא גרסינן ובת"כ ליתא א"נ כדי נסבה כו' (ש"מ). ומיהו בת"כ שלפנינו בפ' לו אינם את הקומץ ול"ע (הגרי"ב): יח) בד' ומנים הגיגלפ כאן מעובדת ולפנינו תוקן ע"פ בה"ן. וגי' ל"ק שנעשה על המזבח. ופיקס אבל דם לא מזרק על המזבח אלא על הקרנות. [וגב' וילגא נד' הגבת הל"ק שלא במקומה]: יט) אמאי כל"ל (ש"מ): כ) ל"ל ליסוד (צ"ק): כא) ל"ל כיון שמתחילה (ש"מ): כב) גי' ש"מ הרצאה דידהו כיון דאינהו גופייהו אין להם מתיר אחר כדאמר לעיל ולהלן (דף מה:) גבי זבחי. גי' ל"ק וכיון דאינהו גופייהו מתיריו אחרים לא מהני קידוש בכלי כדאמרינן גבי. ועי' מ"ד: כג) מתיחה להקטרה (ש"מ): כד) ולפיגון מבשר שלמים והתם לא הוי מתיר לאחר. ואע"ג דשייך פיגול באימורים ואע"ג דמתיר הבשר דכל כמה דלא הכי' (שמכ"ר). [וגב' זו לא נסיתי כ"כ, ומתוס' מנחות הגיגלפ לפפיגון: בה] ל"ל ולרבי (ש"מ): כו) ל"ל הא (ש"מ): כז) ל"ל ולא (ש"מ): כח) ל"ל בין (צ"ק. וכ"ה בתוס' מנחות): כט) כדאמרינן מתנדב כל"ל (ש"מ וכ"ה בתוס' שם):

שיטה מקובצת

תוד"ה (מעמוד הקודם) הקומץ כו' ותימה הוא לא לא יתמיה

בשירי הדם משום פיגול. וז"ל תוס' חילוטיות בפרק הקומץ זוטא, וא"ת דם יש לו מתירין, שהמתנות תמירות השרייים למזבח כשם שהעולה דמה מתיר בשרה למזבח, ומה לא נתנה מתיר בשרה לכהנים פרים הנשרפים דמן מתיר את בשרה לכהנים ושעירים הנשרפים דמן מתיר את אימוריהן ליקרב ◎ ר' שמעון אומר כל שאינו על המזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול: **גמ'** אמר עולא קומץ פיגול שהעלו על גבי המזבח פקע פיגולו ממנו אם אחרים מביא לידי פיגול הוא עצמו לא כל שכן מאי קאמר הכי קאמר אם אינו מתקבל היאך מביא אחרים לידי פיגול מאי קא משמע לן אי דאין חייבין עליו משום פיגול תנינא אלו דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול הקומץ והקטרת [1] והלבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת [2] נסכים והדם (שם ח) וזרקו והדר וערכו: **ועורה להגיס.** עור [3] העולה אשר הקריבו [4] אין לו אלא לאחר זריקה: **חטאת העוף כו'.** בגמ' (דף מד:) מפרש מנין דנאכל להגיס: **דמן מתיר איבריהן ויקרב.** לפיכך [5] פיגל באימורים בשעת עבודת [6] הדם נתפגלו פרים [7]: **ר' שמעון.** אפרים הנשרפין פליג: **כל שאין מתן דמו על המזבח החיצון כשלמים.** שפיגול [8] כתיב בהו (ויקרא ז) אין חייבין עליו משום פיגול: **גמ' פקע פיגולו ממנו.** מפרש למאי הלכתא פקע: **מאי קאמר.** קבעי למימר פקע פיגולו ממנו ונסיב טעמא דבא לידי פיגול: **אם אינו מתקבל.** בהקטרה: **היאך מביא אחריה לידי פיגול.** המקטיר קומץ על מנת שיאכל שיריה למחר היאך מנחה מתפגלת אם [9] אין הקטרתו הקטרה והכי קאמר הוא עצמו לא כל שכן שיתקבל לרצות אחריה שמתקבל לרצות אחריה לפיגולו: **מאי קא משמע לן.** למאי מיבעי ליה הא [10] פקע פיגולו: **אי.** למימרא דאם אכל ממנו אחרי שעלה אין חייבין עליו כרת: **פינון.** דבלאו עלה נמי אין חייבין עליו: **אלא.** להכי אהני פקיעה דכיון שעלה לא ירד: **פנינא ופנאתא חוץ לזמנו.** דהיינו פיגול: **הכן.** בשר [11] הכן: **אלא.** אהני פקיעה אאם ירד לאחר שהעלוהו (לא) [12] יחזור ויעלה: **פנינא.** בלאו [13] הכי: **לא צריכא.** הא דעולה אלא שמשלה בו האור ואשמעינן דנעשה לחמו של מזבח ואפי' ירדו יעלו והיא דקתני לא יעלו בשלא משלה בו האור: **לא שנו.** דאם ירדו הכי פסולין משעלו לא יעלה: (נחד) אבר

מנחת כהנים ומנחת כהן משיח והדם והנסכים הבאין בפני עצמן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [14]אף הבאין עם הבהמה לוג שמן של מצורע ר' שמעון אומר [15]אין חייבין עליו משום פיגול ורבי מאיר אומר חייבין עליו משום פיגול שדם האשם מתירו [16]וכל שיש לו מתירין בין [17]לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול העולה [18]דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים עולת העוף דמה מתיר את בשרה למזבח חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים דמן מתיר את אימוריהן ליקרב ◎ [19]ר' שמעון אומר כל שאינו על המזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול: **גמ'** אמר עולא [20]קומץ פיגול שהעלו על גבי המזבח פקע פיגולו ממנו אם אחרים מביא לידי פיגול הוא עצמו לא כל שכן מאי קאמר הכי קאמר אם אינו מתקבל היאך מביא אחרים לידי פיגול מאי קא משמע לן אי דאין חייבין עליו משום פיגול תנינא אלו דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול הקומץ והקטרת [21] והלבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת [22] נסכים והדם אלא דאם עלו לא ירדו תנינא [23]הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו [24]אם עלו לא ירדו ואלא דאם ירדו יעלו [25] הא נמי תנינא [26]כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו לא צריכא שמשלה בהן [27] האור הא נמי אמרה עולא חדא זימנא [28]דאמר עולא [29]לא שנו אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן האור יעלו מהו דתימא הני מילי

הגהות הש"ס

[1] כדי נסבה וקשה התינח קומץ אלא לבונה ומנחת כהנים תיפוק לי משום דאין בהם הרצאה ועוד דגבי דם קתמר בפירוש משום מתיר והיכי משכחת לה דמתיר משום פיגול דאי אכיל ליה קודם שעשה מתנות אם כן ליכא הרצאה ואי מן הדם הנשאר במזרק לאחר שעשה מתנות הוה לו מתיר הוא ואם מאותו שזרק על המזבח הא פקע פיגול ממנו ושמא לא שייך למימר גבי דם פקע פיגולו כי אם גבי הקטרה דוקא שנעשה [2]לחמו של מזבח ותימה הוא אם [3] לא יתחייב בשירי הדם משום פיגול הא יש להם מתירין שהמתנות מתירות לשפיכות שריריה למזבח [4] כמו שמתירות את האימורים ושמא כמו [5א] מתחילה כל טיפה וטיפה דאויה לזריקה חשיב כוליה דם מתיר ונראה לפרש דהיינו טעמא דקומץ וכולהו דאי הוי בני חיובא הוי דינן משקדש בכלי וקידוש כלי היינו הרצאה [5ב] דידיה כיון דאינהו גופייהו מתיר אחד כדאמר לעיל (דף לד.) גבי טומאה יש לו מתירין משיקרבו מתירין אין לו מתירין משיקדש בכלי: **והלבונה.** ואם תאמר והרי לבונה הקומץ מתיריה [5ג] ואף על פי שיכול להקטירה קודם הקומץ כדאמר בהקומץ זוטא (מנחות פז:) [6] מכל מקום קודם הקמילה ודאי נראה דאין להקטירה ויש לומר דמכל מקום לא הויא לבונה דומיא דשלמים דלבונה היא גופה מתיר במתרת שריים לאכילה ועיקר פיגול ילפינן [5ד] משלמים ואע"ג דשייך פיגול באימוריים וכמה דלא מיקטרי אימוריים כהיים לא מצי אכלי [7] מכל מקום לא חשיבי מתיר כיון דאם נטמאו או אבדו שרי בשר באכילה ועוד יש לומר דלבונה אין לה מתיר בעבודת המזבח ולא הויא דומיא דשלמים שעבודת המזבח מתירן כגון זריקת הדם [8] ואם תאמר אמאי לא חשיב הכא עצים כי היכי דחשיב לבונה אע"ג דלא חזיא לאכילה דאי הוה להו מתירין היה חייב עליהם משום פיגול כמו שחייבין עליהם משום טומאה [9] אבל אין להם מתירין והן עצמן מתירין ויש לומר דלא שייך למיתני עצים דהיכי דמי אי כגון מתנדב עצים לגרבי [5ה] דאמר בהקומץ רבה (מנחות כ:) דטעוניים קמילה והגשה הוי דינם כמנחה ופטור על הקומץ וחייב על השיריים ואי בעצים דמערבה לא שייך בהו מחשבה דאי במחשב בשעת הולכה ע"מ להקטירו למחר היו [5ו] הולכת עצים למערבה לכולי עלמא לאו עבודה היא [10] ומיהו לחריפי דפומבדיתא בסוף הקומץ זוטא (שם דף פ"ח). משכחת לה בהקטיר שומשום על מנת להקטיר שומשום למחר דהקטרה מפגלת הקטרה ושמא אע"ג דחייבין על העצים משום טומאה אין חייבין עליהם משום פיגול דלאו קרבן גמור הם לרבנן דפליגי עליה דרבי בפרק הקומץ רבה (שם כ:) דלא בעו מליחה דמקשירי קרבן הם דלא [5ז] קרבן ומיהו קשה דמאי שנא פיגול מטומאה דאי משום דלפינן (לעיל דף כח:) פיגול משלמים טומאה נמי כתיב בשלמים (ויקרא ז) ועוד דפיגול אתי לקמן (דף מה.) עון עון מנותר ונותר חילול חילול מטומאה: **מנחת נסכים.** פי' בקונטרס דלא גרסינן מנחת נסכים משום דפליגי בה בסיפא דהך משנה דקתני והנסכים הבאים בפני עצמן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אף הבאין עם הבהמה ובפני עצמן דקאמר היינו כגון [5ח] שהתנדב נסכים כדאמר [5ט] גבי מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום בין הבאין עם הבהמה כגון שהביא זבחו היום ונסכים מכאן ועד עשרה ימים ומיהו יש לישב גירסת הספרים דמנחת נסכים מיירי במתנדב מנחת נסכים בכל יום וההיא בבאין בפני עצמן מיירי במביא זבחו היום ונסכים ביום מחר אבל קשה שלא היה לו להספיק בדם והוה ליה למיתני הכי והדם ומנחת נסכים ונסכים הבאין בפני עצמם ושמא חיידי דתנא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח תנא נמי מנחת נסכים: **ולוג שמן של מצורע.** נראה דרבי שמעון דהכא הוא דרבנן דלעיל גבי נסכים וקשה אמאי לא עירב דתרוייהו חד טעמא הוא [5י]:

שאף לר"ת מנחות הנשרפות טעמא דליכא בהו פגול הוא משום דאין להם מתירין ומש"ה חייבין עליהם משום נותר וטמא, דדוקא בקומץ שבא להתיר השיריים אמרינן דטעמא דקומץ הוא משום דליכא הרצאה, אבל בדברים שאין להם מתירים ואינם באים להתיר שום דבר לא שייך בהו טעמא דהרצאה, דאי לא תימא הכי תיקשי לר"ת מתני' דפ' חטאת העוף דקתני הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים משהוקדשו כו' חייבין עליו משום נותר ומשום טמא, ופגול אין בה, ואי אמרת דמנחות הנשרפות נמי שייך בהו הרצאה, האי וחייבין עליו משום נותר ומשום טמא אהיכא קאי, אלא ודאי כדכתיבנא. ודעת רבינו נראה שאינו לא כרש"י ולא כר"ת, שהרי כתב בס"ש דה"ק הלכה בה הלי' י"ז וכן המתירין עצמן אע"פ שאין חייבין עליהם משום פגול דאין הבאין עם הבהמה לוג שמן ומנחת נסכים כדאמר [5כ] גבי מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום בין הבאין עם הבהמה כגון שהביא זבחו היום ונסכים מכאן ועד עשרה ימים ומיהו יש לישב גירסת הספרים דמנחת נסכים מיירי במתנדב מנחת נסכים בכל יום וההיא בבאין בפני עצמן מיירי במביא זבחו היום ונסכים ביום מחר אבל קשה שלא היה לו להספיק בדם והוה ליה למיתני הכי והדם ומנחת נסכים ונסכים הבאין בפני עצמם ושמא חיידי דתנא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח תנא נמי מנחת נסכים: **ולוג שמן של מצורע.** נראה דרבי שמעון דהכא הוא דרבנן דלעיל גבי נסכים וקשה אמאי לא עירב דתרוייהו חד טעמא הוא [5מ]:

מוסף רש"י

בין לאדם בין למזבח. שאחריהם מתירין אותן, אז נאכלה אדם, כגון בשר קדשים הנאכל שתנאי בזריקת הדם, שכל זמן שלא מזרק אסור באכילה, כדכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל, אז מתירין למזבח, כגון אימורין, שזריקת הדם מכשרתן למזבח, כדכתיב (ויקרא יז) חזק הסכן את הדם על מזבח ה', והדר וקטרתי החלב לריח ניחוח (יומא ס:). אז: כגון עולה, שדמה מתירה למזבח, דאם לא מזרק דמה אין אבריה נקטרים, כדכתיב חזק הסכן כו': חייבין עליו משום פיגול. אם פיגל את הזבח באחת מהמלאכות עבודות הדם, ואחר כך אכל מן הבשר שהיה בכלי היתר הדם, אז מן האימורים שאף הן בהיתר הדם, חייב בכרת, אבל כל דבר שאין אחר מתירו אלא הוא מתיר עצמו, כגון הדם והקומץ והקטורת ומנחת הכהנים שהולה כליל, אין חייבין עליהם משום פיגול, משום דעיקר פיגול נאכלים כמיב ומוייהו ילפינן, מה שלמים יש להם מתירין לאדם ולמזבח חייבין עליהם משום פיגול אף כל כו' (חולין קיז:): כל שאינו על המזבח החיצון כשלמים. שלמדנו מהם פיגול לכל הזבחים, אין בו משום פיגול (לעיל יד.). משום דפיגול בשלמים כתיב ליף ר"ש מינה שאינם עוסקת בחטאות הפנימיות, כגון פר ושעיר של יום הכפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר, שעשאון הזייה בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב (שבועות ז.): קומץ פיגול. שחיבר עליו לפגל בשעת קמיצה, והעלהו לגבי המזבח, כיון שמעלה בו באור (מעילה ג.): פקע פיגולו ממנו. דקדשהו מזבח בעבודה (כריתות יד.). שאם פקע מיד וירד מעל גבי המזבח, יעלה. והוא הדין נמי לאיבריי פיגול שהעלן לגבי המזבח כיון שמעלה בהן באור פקע פיגולן מהן, והלי דנקטו קומץ פיגול משום דלא מצי באיבריי פיגול לחוד לא הוה אמי קומץ מיעיה, דסד"א הכי מילי אבר דמיתבר, אימא כיון שמעלה בו באור במקלת והוי כמו שמעלה בטולו ופקע פיגולו ממנו, אבל קומץ דמיפתח אימא לא, קמ"ל. ולהכי נקטו קומץ דאע"ג דמיפתח פקע פיגולו ממנו וכ"ש בגי אבר פיגול דכיון דמיתבר כי מעלה באור במקלת הוי כמעלה טולו ופקע פיגולו (מעילה ג.) הלן. בין כל בין אימורים: **כשם שאם עלו לא ירדו.** אל פסולין דתמן נהו לא יכלו, כך אם ירדו לאחר שעלו לא יעלו עוד (לקמן פד.). **אבל משלה בהן האור.** כל דהו: **יעלו.** דנעשו לחמו של אש (לקמן פה:):

ליקוטים

שייך לענני קודם

נותר ולא משום טמא וכדאיתא בפ' ש"ש ובסוף פ"ב דמעילה. וקצת היה נראה לדקדק בדברי רש"י ור"ת מההיא דתנן בפ' חטאת העוף (דף ט) המנחות כו' קרב הקומץ חייבין עליו משום פגול ונותר וטמא, משמע דקודם הקרבה אין חייבים עליו, וע"כ טעמא דמלתא הוא משום דליכא הרצאה, דאי משום דאיהו גופיה מתיר, הא משום טמא ונותר חייבין אף על המתירין. ודע

עין משפט נר מצוה

לא **אב** מיי' פי"ח מהלכות פסה"מ הל' מ:

ג מיי' פרק י"ג שם הלכה ג

ופי"ח שם הלכה ז:

לב ד מיי' שם הלכה ז:

ה מיי' פי"ז שם הלכה ד:

ו מיי' פ"ג שם הלכה ז:

ז מיי' פ"ג שם הלכה ט:

אבר דמחבר. איכא ז] למ"ד כיון דמשלה האור במקצתו נקלט כולו בקדושה: **אבל קומץ דמיפרת אימא.** במאי דמשלה מקומץ משלה מידך כדקאי קאי קמ"ל דכוליה כחד אבר דמי: **הלך.** כיון דמחשבת ליה מחובר אפי' לא העלהו אלא חציו ומשלה בו האור נקלט אף זה שעל הקרקע ומעלה יח] דהא כי אסקיה לכוליה נמי לא היה לו להעלותו אם ירד אלא משום ההוא שמשלה בו האור וקאמרת דאם ירד השאר יעלה אלמא אהני לכוליה ואע"ג דמיפרת הלכך לא שנא עלה כולו ולא שנא לא עלה אלא מקצתו: **פקע איסורן מהן.** איסור פיגול לכדאמרן שאם (א) ירד יעלה ואיסור נותר וטמא נמי יט] להכי [פקע] שלא יתחייב האוכלו מידי: **מרי דיכי.** בעל השמועה הזאת: **מזבח מקוה טהרה הוא.** לטהר את הטומאה משום דהעלוהו: **וטומאתו עליו כו'.** לקמן מייתינן לה בשמעתין (ב) למימרא דבטומאת הגוף מדבר ב] ואהאי קראי קאי דכתיב והטמא שהעלן לגבי מזבח פקע איסור מהן אמר רב חסדא מרי דיכי מזבח א] מקוה טהרה אמר רבי זירא ג שמשלה בהן האור מתיב ר' יצחק בר ביסנא אחרים אומרים ד] 1 וטומאתו עליו מי שטומאה פורחת ממנו יצא בשר שאין טומאה פורחת ממנו ואם איתא הרי טומאה פורחת ממנו על ידי האור אמר רבא על ידי מקוה קאמרינן מידי מקוה כתיב אלא אמר רב פפא בבשר שלמים עסקינן דלא חזי להקרבה רבינא אמר ב] וטומאתו עליו מי שטומאה פורחת ממנו כשהוא שלם יצא בשר ג] דבר שאין טומאה פורחת כשהוא שלם אלא כשהוא חסר: גופא ג] ד וטומאתו עליו בטומאת הגוף הכתוב מדבר אתה אומר בטומאת הגוף או אינו אלא בטומאת בשר נאמר כאן טומאתו ד] ונאמר להלן 2 טומאתו (עליו) [בו] ה] מה להלן בטומאת הגוף הכתוב מדבר אף כאן בטומאת הגוף הכתוב מדבר ר' יוסי ו] אומר הואיל ונאמרו קדשים בלשון רבים ונאמרה טומאה בלשון יחיד בטומאת הגוף הכתוב מדבר רבי אומר 3 ואכל בטומאת הגוף הכתוב מדבר אחרים אמרו ז] וטומאתו עליו מי שטומאה פורחת ממנו יצא בשר שאין טומאה פורחת ממנו אמר מר רבי אומר ואכל בטומאת הגוף הכתוב מדבר מאי משמע אמר רבא כל קרא דלא מפרש ליה רב יצחק בר אבודימי וכל מתניתא דלא מפרשא לה רב ח] זעירי לא מיפרשא הכי אמר ר' יצחק בר אבודימי הואיל ופתח הכתוב בלשון נקבה וסיים בלשון נקבה ולשון זכר באמצע בטומאת הגוף הכתוב מדבר מתניתא דתניא ג] אם נאמרו קלות למה נאמרו חמורות ואם נאמר ט] חמורות למה נאמר קלות אם נאמר קלות ולא חמורות הייתי אומר על הקלות בלאו ועל החמורות במיתה לכך נאמר חמורות ואם נאמר חמורות ולא נאמרו קלות הייתי אומר על החמורות יהא חייב ועל הקלות יהא פטור לכך נאמר קלות מאי קלות ומאי חמורות אילימא קלות מעשר חמורות תרומה הייתי אומר במיתה השתא נמי הא י] במיתה [ותו] יא] ואי לא נאמר יב] הייתי אומר במיתה דיו לבא מן הדין להיות כנדון אלא קלות טומאת שרץ חמורות טומאת מת ובמאי אי בתרומה אידי ואידי הוא יג] במיתה ותו לכך יד] נאמרו חמורות דבלאו הא במיתה היא טו] (ואי לא נאמר הייתי אומר במיתה דיו לבא מן הדין להיות כנדון) ואי טז] באכילת מעשר **קדשים בלשון רבים.** שלמים לשון רבים הן וטומאה בלשון יחיד דכתיב וטומאתו עליו ולא כתיב וטומאתם עליהם: **רבי אומר ואכל בטומאת הגוף הכתוב מדבר.** מקרא שלאחריו יוכיח על זה דכתיב בתריה (ויקרא ז) נפש בז] כי תגע בכל טמא וגו' ואכל מבשר זבח השלמים וגו'. ולקמיה מפרש היכי משמע ליה מואכל דקרא בתרא הוכחה על ראשון בח] שבטומאת הגוף הכתוב מדבר: **וטומאתו עליו.** משמע שעדיין לא נטהר ממנו במי שטומאתו פורחת ממנו הכתוב מדבר דאי בבשר לעולם הוא בט] עליו: **מאי משמע.** מקרא דבתריה דקאמר בטומאת הגוף בתרא בטומאת הגוף י] דכתיב נפש אשר תגע בכל טמא וקאמר בטומאת בשר מדלא כתיב וטומאתה עליה דמישתמע דאותה נפש אשר תאכל בשר קאי: **וכל מהניהא דלא מפרש לה זעירי.** לקמיה מפרש מאי היא: **הואיל ופתח הכתוב השני בלשון נקבה וסיים בלשון זכר נאמלא.** דכתיב (שם) נפש כי תגע בכל טמא ואכל מבשר זבח השלמים וכרתה הנפש וגו' ולא כתיב ואכלה מבשר זבח לא] הוי אף הראשון אל תתמה עליו אם פתח וסיים בלשון נקבה ולשון זכר באמלא אף לב] [על פי כן] בטומאת הגוף הכתוב מדבר ומסתברא הכי שהרי בטומאת הגוף היה עוסק והולך וכבר פסק מלדבר בטומאת בשר דהכי כתיב קרא (שם) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הרי טומאת בשר והבשר כל טהור יאכל בשר פסק מטומאת בשר והתחיל בטומאת הגוף ומסיק ליה והנפש אשר תאכל וגו' ומשום דהזכיר הכתוב את האוכלו בלשון נקבה וכתב וטומאתו עליו בלשון זכר היינו סבורים שבטומאת בשר מדבר עכשיו מקרא השני שאף הוא בלשון הזה מדבר ואי קשיא שני כריתות בטומאת הגוף למה שלא כריתות הן בטומאת הגוף ולקמיה מפרש בהאי פירקין (דף מו.) למאי איצטריכו: **מסניפא** לג] דלא מפרש לה זעירי מאי היא איזה משנה לא פירש יפה: **אם נאמרו קלות.** לענין אכילת קדשים בטומאת הגוף שנויה בת"כ. לקמיה לד] מפרש ואזיל מאי קלות ומאי חמורות ומאי הייתי אומר: **אי נימא קלות מעשר חמורות תרומה.** שנאמרו שניהם בפרשה אחת (ויקרא כב) ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים ואוקימנא ליה במעשר במסכת ידמות (דף עד:) דכתיב כי אם רחץ (ויקרא כב) הא אם רחץ יאכל ואף על פי שלא העריב שמשו הרי טמא שאכל מעשר בלאו וכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים [שם] ואוקימנא [ובמות שם] בתרומה וכתיב בהאוא עניינא אלא תרומה ומתו בו כי וגו' וקאמר התנא אם נאמר מעשר לה] מה שאמור בו ולא נאמר תרומה הייתי אומר במיתה אבל השתא דנאמרו אינו במיתה בתמיה והא מיתה כתיבא ביה: **ואם אם לא נאמרו הייתי אומר במיתה.** בתמיה. מהיכא תיתי לי דה מיתה הא לא מייתינן לה אלא בקל וחומר ממעשר ודיו לבא מן הדין להיות כנדון מה מעשר בלאו ולא במיתה אף תרומה בלאו ולא במיתה: **אלא קלות וחמורות דקאמר.** אטומאה קאי דכתיב התם טומאת מת וטומאת שרץ דכתיב (ויקרא כב) והנוגע בכל טמא נפש [וגו'] או איש אשר יגע בכל שרץ לו] דכתיב בתרוייהו אכילת מעשר ותרומה ועונשן וקאמר אם נאמרה טמא שרץ ולא נאמרה טומאת מת כו' ובמאי ועל לז] איזה אכילה לי בתרומה על שתיהן לח] הטומאות הוא באכילת תרומה במיתה ומאי על הקלות בלאו דקתני: ואם

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה י:
לד ב ג מיי' פי"ח מה הלכה ז:
לה ד מיי' שם הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כ
2. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ:
במדבר יט, יג
3. וְנֶפֶשׁ כִּי תִגַּע בְּכָל טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ בְּבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּכָל שֶׁקֶץ טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פקע איסורן וכו' ירד יעלה. נ"ב פי' אבל לענין זה לא פקע איסורו [שאם אכלו לאמר' שהעלו חייב וראיה לדבר מדפי' ממתניתן דסעיב דם וקומץ שלין בהם משום פיגול משום דאיהו נעשה מתיר מיפוק ליה דלא שייך [ביה פיגול דאין אכלן קודם שהעלו הרי לא קרב המתיר כמצותו ולי לאחר [שהעלו הרי פקע] איסורו מהן אלא ולפי דלהא פקע איסורו מהן שאם ירדו יעלו חב הכריחו לרש"י לפרש קן: (ב) ד"ה וטומאתו וכו' בשמעתין ובענין למימרא:

מוסף רש"י

דמיפרת. שנפרך, וחכיזו חצוני אוכלין כמאן דמפרכתי דמו (פסחים פה.) וכן בשחיטת חולין (ביצה ב.) מרי דיכי. בעל שמועה זו. הלוה (בראשית לז) מתרגמינן דיכי (ב"ק מט.):

שיטה מקובצת

הפיגול והנותר והטמא כו'. וא"ת טעמא מאי בטומ' הגוף.
בשלמא בקומץ דהוי מתיר משום טעמא (דעולה) [דעולה] דלעיל דאם אחריים כו', אבל הא טעמא לא שייך בנותר וטומא דמשמע [דמיירי] אף באיתורים, וי"ל משום דעשו למנו של מזבח. ולא נהירא דא"כ לעיל אמאי קאמר עולה בקומץ (נמי) דטעמא משום דאחריים מביא כו' (אבל הא) (דאסיר) טעמא לא שייך בנותר וטומא דמשמע דמיירי אף באחריים, וי"ל (הכא) [הכין] נמי אפי' משום אם אחריים כו' [קאי אקומץ דוקא], מיהו כיון דגלי בקומץ מבאי [טעמא] דאם אבלה כו' אם] דאור מפקיע הפיגול גלי בכל שאר איסורים: ר' אחא אומר הואיל ונאמרו קדשים בלשון רבים. פ"ה שלמים. וקשה דהוי ליה למימר הואיל ונאמרו שלמים בלשון רבים. ועוד קשה דבלשון יחיד לא היה יכול לומר אלא בלשון שלמים וא"כ משמע דאף שלמים הוא לשון יחיד. ועוד קשה דמאי קאמר וכתיב וטומאתו עליו בלשון יחיד עליהם הא אבשר זבח אבל יכול לומר בלשון יחיד משמע. לכן נראה כגי' הספרים דגאמר לאכלן כל אם אשר (ויקריב) [יקרב] כו' ותחם ע"כ בטומאת הגוף אייר דאי אבשר הוי ליה למימר עליהם כי היכי דכתיב קדשים, והשתא שפיר ליף ר' אחא מדכתיב אל הקדשים ולא הקדשים אל הקודש אשר יקריבו אלא (לשון רבים) ופיהא לא נקט עליהם ש"מ בטומאת הגוף מייר, וכמו דכאן קאי אטומאת הגוף ה"נ בשלמים קאי אטומאת הגוף:

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פי"ד ה"ז, אמור פרש"ד ד"ה"ט, ירושל' שבועות פ"א ה"ב, ב) ת"כ צו שם הל' ג,ד,ה, אמור שם הל' ח, ט, ירושל' שם ושם ה"ג, ג) ת"כ צו פט"ו ה"ב, אמור פ"ד הט"ז, ד) לעיל לו:, ה) לעיל לג:, ו) [עיין לעיל עו: תו' ד"ה אלא לענוטין]

שינויי נוסחאות

א) גי' ס"מ וכי מזבח מקוה טהרה הוא: ב) בס"מ נוסף אף אימורים במשמע: ג) בשר שאין טומאה פורחת ממנו כשהוא שלם כו' (*ש"מ): ד) ס"י וטומאתו עליו ונאמר להלן עוד טומאתו בו אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעיכם אל (הקודש) [הקדשים] אשר (יקריבו) [יקדישו] בני ישראל (אל ה') [לה"] וטומאתו עליו (ש"מ וכנו"י בבי"צ): ה) כ"ס בג"מ וכל"ל כגולא מפרש"י (הגרי"ב): ו) נ"מ אחיא (*ש"מ, ועי' בה"ז דק"מ). בס"כ פ' לו ר' חייא: ז) אומרים (ש"מ): ח) מינא רב נמתק (*ש"מ והג הגר"א): ט) ל"ל נאמרו. וכן לקמן (*שמכ"י): י) ל"ל היא (ב"ש): יא) ס"י ותו לכך נאמרו חמורות דבלאו הא במיתה הוא (ש"מ וכנו"י בבי"צ) והוסיף ס"ק בגליון דר"ל דהסס"י לא גרסי כלל בתחלה השתא נמי הא במיתה, ע"ל. ואינו מוכרח, ובכתה"י גר' ליה: יב) נאמרו חמורות הייתי כל"ל (ש"מ): יג) הא במיתה הוא ותו (ש"מ): יד) לכך נאמרו חמורות כו' עד במיתה הוא, נראה למחוק תיבות אלו שזהו מיותר דנכלל בכלל הקושיא אידי ואידי כו' (ר"ב רגשבורג. וכן בבי"צ ליתא תיבות אלו): טו) המוקף הוא ע"פ רש"י כריש עמ' הבת. ועי' בר"ש רגסבורג ול"ע בדבריו: טז) ואי במעשר כל"ל (*ש"מ): יז) איכא למימר כיון כל"ל (*ש"מ): יח) ל"ל ויעלה (ש"מ): יט) גי' ס"מ להכי נמי ושלא יתחייב כו'. ועי' ב"ח ושאר מפרשים מע"כ זוה: כ) הכתוב מדבר ואהאי קרא קאי (*שמכ"י): כא) ל"ל טומאתו (*ש"מ ובה"ר): כב) ל"ל אימורין (*ב"ש): כג) ל"ל דעליו (*ש"מ): כד) ל"ל אפ"ה בטומאת (ש"מ): כה) ל"ל תל טומאתו (*ש"מ): כו) גי' ל"ק וק"ל לג"ש נאמר כאן טומאתו ונאמר להלן טומאתו ולי"ק ל"ש הואיל כו' והשתא נמי הא, ל, כו) ל"ל ונפש (כי"י, וכ"ה במקרא): כח) הראשון (*ש"מ): כט) היא (ש"מ): ל) הגוף קאי כדכתיב נפש כי תגע (שמכ"י): לא) בס"מ נוסף א"כ לא חש הכתוב לשונו. [כ"ה בד' ויונגל, אבל בס"מ כ"ל כתוב לשינוי לו לשינויין: לב) אף הוא בטומאת הגוף (ש"מ וכתה"י): לג) מתניתא דמפרש כו' איזה ברייתא פירש יפה כל"ל (ש"מ, כי"פ): לד) ולקמיה (ד"ה לה) מעשר שאמור בו לאו ולא נאמר וכו' (צ"ק וק"מ): לו) שרץ אשר יטמא לו וכתיב בתריה אכילת מעשר כו' (כתה"י): לז) ל"ל על (ש"מ): לח) ל"ל שתי (ש"מ):

ליקוטים

מאי משמע. יש מי שקורא המ"ם בפת"ח, ומפרש ששואל מהו המשמעות, כלשון מאי דבבל דוכתא. ואינו כן אלא המ"ם והאלף שניהם בנקודות ציר"י, והכי קאמר משמעת דקרא מאיזה מקום הוא. (של"ה תושב"ע)

אם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על החמורות במיתה הא מטומאת שרץ קאתיא ודיו לבא מן הדין להיות כנדון אמר זעירי קלות טומאת שרץ חמורות טומאת מת והכי קאמר אילו נאמר טומאת שרץ ונאמר מעשר ותרומה ולא נאמרה טומאת מת הייתי אומר [קלות] על הקלות בלאו [א] ועל החמורות במיתה ומדקלות על החמורות במיתה חמורות [ב] נמי על הקלות במיתה לכך נאמרו חמורות: כל שיש לו מתירין בין לאדם למזבח חייבין עליו משום פיגול: [ג] תנו רבנן או אינו מביא אלא כיוצא בשלמים מה שלמים מיוחדים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף כל נאכל לשני ימים ולילה אחד נאכל ליום ולילה מנין תלמוד לומר [1] מבשר כל ששירין [ג] נאכלין עולה שאין שיריה נאכלין מנין תלמוד לומר [1] זבח מנין לרבות העופות והמנחות עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע תלמוד לומר [2] אשר [ד] הם מקדישים לי [ה] ואתי נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר ומאחר שסופו לרבות כל דבר למה נאמר שלמים מעתה לומר לך מה שלמים מיוחדים שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח [ה] אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליהן משום פיגול [ו]: העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים עולת העוף דמה מתיר את בשרה למזבח חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים דמם מתיר את אימוריהן ליקרב: ומוציא אני את הקומץ ואת הלבונה והקטרת ומנחת [ז] כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים והדם ר"ש אומר מה שלמים מיוחדין שיש [ח] בו על מזבח החיצון וחייבין עליו אף כל שישנן על מזבח החיצון חייבין עליו משום פיגול יצאו פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים הואיל שאין [ט] על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול [אמר מר] כיוצא בשלמים מאי ניהו בכור דנאכל לשני ימים ולילה אחד במאי אתי אי במה מצינו איכא למיפרך מה לשלמים שהן [י] טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אלא [1] מאם האכל יאכל הני תרי כללי דסמיכי אהדדי גינהו אמר רבא [יא] [יב] כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט בינהם ודונם בכלל ופרט: עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע: הא מני רבי מאיר היא דתניא [יב] לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול דברי רבי מאיר אימא סיפא ומוציא אני מנחת נסכים והדם אתאן לרבנן [יג] דתניא נסכי בהמה חייבין עליהן משום פיגול מפני שדם הזבח מתירן ליקרב דברי רבי מאיר אמרו לו והלא [יד] אדם מביא את זבחיו היום [טו] ונסכין מיכן עד עשרה ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח אמר רב יוסף הא מני רבי היא דאמר לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה ומדמתנותיו שרו ליה מתנותיו מפגלי ליה דתניא [יג] לוג שמן של מצורע מועלין בו עד שיזרוק הדם נזרק הדם לא נהנין ולא מועלין רבי אומר מועלין עד שיתן מתנותיו ושוין [יג] שאסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר [טו] גברא רבא כרב יוסף לימא כי הא מילתא מהיקישא דזאת התורה מה שלמים מפגלין כו' ונרלה דהאי תנא לית ליה ההוא היקישא דאי אית ליה לא היה צריך לכל הנך ייתורים: **ואתי נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר. מכאן הוה מצי למידק [לא] לקמן (דף נ:) דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה:

כיוצא בשלמים מאי ניהו בכור. משמע דבכור דמי לשלמים טפי משאר קדשים ובעלמא אינו כן דאמר (מנחות דף לא:) מה שלמים באין בנדר ובנדבה אף כל בא בנדר ובנדבה [לב]: **אלא מאם האכל יאכל.** ואע"ג דאמרינן לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) בשתי אכילות הכתוב מדבר תרתי שמע מינה מדלא כתיב האכל האכל או יאכל יאכל כדאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יז:) ומיהו רבי אליעזר דמוקי לה התם בדרשא אחרינא נפקא ליה הך דרשא מקרא אחרינא וכרבא [לג] דמפרש לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) כולהו מקרא (אחרינא) [אריכא] ודריש מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו' לא כמו שפירש שם [לד] בקונטרס מדכתיב זבח שלמים [לה] דמשמע דמקיש זבח לשלמים אלא אהך בריתא סמיך והקשה ה"ר חייס אמאי שביק לשון הברייתא דהוה ליה למימר מה שלמים מיוחדים שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח ועוד דמליגא דמפגל [לו] ומתפגלין לא ממעטינן [לז] דס דלס מפגל ומתפגל כדתניא בתוספתא [ט] דזריקה מפגלת ומתפגלת שהדם מפגל הבשר [לח] ומתפגלת על ידי זריקה אם זרק על מנת לשפוך שיריס למחר: **ודונם בכלל ופרט.** ומ"מ צריכי ייתורי לעיל דמכלל ופרט [י] לא מרבי אלא הדומה לפרט בכל גדדין [לט]:

נאכל ליום ולילה מנין. לקמן בסוף דס חטאת (דף לא.) דרשינן מהיקישא דזאת התורה מה שלמים מפגלין כו' ונרלה דהאי תנא לית ליה ההוא היקישא דאי אית ליה לא היה צריך לכל הנך ייתורים: **ואתי נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר.** מכאן הוה מצי למידק [לא] לקמן (דף נ:) דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה:

כיוצא בשלמים מאי ניהו בכור. משמע דבכור דמי לשלמים טפי משאר קדשים ובעלמא אינו כן דאמר (מנחות דף לא:) מה שלמים באין בנדר ובנדבה אף כל בא בנדר ובנדבה [לב]: **אלא מאם האכל יאכל.** ואע"ג דאמרינן לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) בשתי אכילות הכתוב מדבר תרתי שמע מינה מדלא כתיב האכל האכל או יאכל יאכל כדאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יז:) ומיהו רבי אליעזר דמוקי לה התם בדרשא אחרינא נפקא ליה הך דרשא מקרא אחרינא וכרבא [לג] דמפרש לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) כולהו מקרא (אחרינא) [אריכא] ודריש מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו' לא כמו שפירש שם [לד] בקונטרס מדכתיב זבח שלמים [לה] דמשמע דמקיש זבח לשלמים אלא אהך בריתא סמיך והקשה ה"ר חייס אמאי שביק לשון הברייתא דהוה ליה למימר מה שלמים מיוחדים שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח ועוד דמליגא דמפגל [לו] ומתפגלין לא ממעטינן [לז] דס דלס מפגל ומתפגל כדתניא בתוספתא [ט] דזריקה מפגלת ומתפגלת שהדם מפגל הבשר [לח] ומתפגלת על ידי זריקה אם זרק על מנת לשפוך שיריס למחר: **ודונם בכלל ופרט.** ומ"מ צריכי ייתורי לעיל דמכלל ופרט [י] לא מרבי אלא הדומה לפרט בכל גדדין [לט]:

אם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על החמורות במיתה הא מטומאת שרץ קאתיא ודיו לבא מן הדין להיות כנדון. ולא לאמינא דה מיתה אלא לאו: והכי קאמר אילו נאמר טומאת שרץ ונאמר מעשר. בלאו כדאיתא ותרומה במיתה כדאיתא ולא נאמר טומאת מת הייתי אומר קלות על הקלות בלאו בטומאת [מו] קלה דשרץ על אכילת קלות כגון מעשר יהא בלאו כדאיתא וקלות על החמורות במיתה וטומאת שרץ על אכילות החמורות כגון תרומה במיתה כדאיתא ומינה הוה גמרינן דמה שרץ קלות על החמורות במיתה אף חמורות [מז] על קלות נמי במיתה דמה לי טומאה חמורה ואכילה קלה מה לי אכילה חמורה וטומאה קלה (וטומאת המת על אכילת מעשר תהא במיתה) לכך נאמרו חמורות טומאת המת על אכילת מעשר אלא תהא במיתה ופירש הא לאו ולא במיתה לומר לך שהיא באסורה: **או אינו מביא כו'.** ריש"א דברייתא בת"כ [מח] לענין פיגול קתני יכול לא יהא חייב אלא על השלמים בלבד ת"ל לענין טומאה וינזרו מקדשי ולקמן יליף נותר חילול חילול מטומאה ופיגול בענין עון מנותר: **או אינו.** מרבה אלא כיוצא בשלמים שהרי כלל ופרט [מט] אמור כאן כדמפרש לקמן ומימא מה הפרט מפורש נאכלין לשני ימים כו': **ת"ל מבשר.** ריבויא הוא דכתיב גבי פיגול (ויקרא ז) מבשר זבח השלמים ועלה קאי והנפש האוכלת ממנו עונה תשא: **עד שאני מרבה.** כלומר אחרי שאני מרבה ארבה עמהם אף לוג שמן של מצורע אם פיגל בדם האשם נתפגל אלוג: **תלמוד לומר.** לענין טומאה אשר הם מקדישים גבי וינזרו כתיב: ואתי נותר חילול חילול מטומאה. מה טומאה הכל בכלל אף נותר הכל בכלל בנותר כתיב כי את קודש ה' חילל (ויקרא יט) ובטומאה כתיב וינזרו ולא יחללו (שם כב) והדר אתי פיגול עון עון מנותר: **אף כל שיש לו מתירין או לאדם או למזבח.** ועולה יליפא מאימורי שלמים [נ] וכן אימורי כל הקדשים [נא] ובשר כל הקדשים הנאכלין ילפי מבשר שלמים שאין לו מתירין אלא לאדם וחייבין עליו: **כיוצא בשלמים מאי ניהו.** דקתני לעיל או אינו מביא כו' [נב] אלא [נג] כיוצא: **האכל.** כלל מבשר שלמים פרט יאכל חזר וכלל: **הני תרי כללי דסמיכי גינהו.** שלא נכתב הפרט אלא בסוף: **הטל פרט ביניהם.** הכתוב [נד] אחריהם הטל ביניהם ודונם כו' הלכך אי לאו דרבי רחמנא מבשר [נה] תחילה הוה דיינינן ליה במה הפרט מפורש כו': **חייבין עליו משום פיגול.** אם בא עם האשם ופיגל באשם ואף על גב שאם [נו] היה רולה יכול להביאו מכאן ועד עשרה ימים כדלקמן אית ליה לרבי מאיר דכי הביאו עם האשם דם האשם הוא המתירו למתן בהונות ושיריו לאכילה ששירי הלוג נאכלין כדאמרינן בשמעתא דלקמן [נז]: **אמר רב יוסף** [נח] **רבי היא כו'.** וסבר לה כרבנן דהואיל ואפשר להביא נסכים לאחר זמן אין דם הזבח מפגלן ואפילו הביאן עמו ולוג שמן נמי הא דקתני נמי [נט] פיגול לא שיהא דם האשם מפגלו אלא מתנות שמן עצמו שמזה ממנו שבע הזאות בפיס הם מפגלין אותו אם הזה על מנת לאכול שיריו חוץ לזמנו והוא נאכל ליום ולילה כדמרבינן ליה לקמן [נז] עם שאר קדשי קדשים [נח]: **ומדשמעינן ליה נרבי דאמר לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה.** להכניס דאמר אף על פי שנזרק דם האשם יש מעילה בשמן עד שיתן שבע הזאות של נרבי גבוה הלכך מתנותיו מפגלין ליה שהן מתירין [נח]: **ולא נהנין.** מדרבנן עד שיתן מתנותיו: **ולא מועלין.** דקסבר דם האשם מתירו להכניס וכל שיש בו שעת היתר להכניס אין בו מעילה [מעילה ב.]: **רבי אומר מועלין בו עד שיתן** [נט]. שבע הזאות של גבוה אבל מתן בהונות דלאו לזרך גבוה הוא ודאי לא פליג רבי: **ושוין.** שאפילו נתן מתנות גבוה אסור הוא [ס] מדרבנן עד שיתן אף מתן בהונות: **אמרוה.** רבנן להא דרב יוסף:

הכא

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פט"ו ה"ג, אמור פרש"ו ד ה"ה, ועי' תוס' לקמן צח. ד"ה מה שלמים, ב) ב"ק סד: שבועות ה. מולין סו: בכורות נא. ע"ש, ג) תוספתא רפ"ה [מנחות טו: ע"ש. מיהו גם במשנה דלעיל דף מג. תנן לוג שמן של מצורע וכו' ורבי מאיר אומר חייבין עליו משום פיגול. ואולי יש לגרוס הכא דתנן לוג שמן וכו' והש"ס קיצר לישנא דמתניתין כמו בכמה שאר דוכתי כמ"ש תוס' סוכה ס. ד"ה ביתן, עוד שם יג. ד"ה ובהן, וכ"כ עוד שבועות יט: ד"ה שבועות דדרך הש"ס לקצר המשנה שהביא, וכ"כ עוד לעיל כד: ד"ה והרי). וע' ש"ג אות לח, ד) תוספתא רפ"ט דזבחים מנחות טו:, ה) [עי' תוס' ר"ס נ: ד"ה ומקלקלן], ו) לקמן ק: כתובות מג.], ז) שייך לעמ' הקודם, ח) ע"כ מעמ' הקודם, ט) צו פי"ג ה"יד, י) פ"ג מ"ה, כ) עירובין כח.

שינויי נוסחאות

א) בלאו וקלות על החמורות כל"ל (ש"מ): ב) חמורות על הקלות נמי במיתה כל"ל (ש"מ): ג) כ"ל ששיריו (*ש"מ): ד) תגר"ל גרים אל הקדשים (ויקרא כב. ג), וכ"כ במ"כ: ה) בכ"מ נוסף וחייבין עליהן משום פגול (*ש"מ): ו) פיגול מרבה אני הטאת העוף שיש לו מתירין לאדם מרבה אני פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שיש להם מתירין למזבח ומוציא וכו'. כ"ז מלאתי בכ"י וסיק נוסחת אמיתית ולא גרס כלל העולה כו' (ש"מ): ז) ומנחת נסכים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ונסכים והדם כל"ל (ש"מ): ח) שישנן על מזבח החיצון וחייבין עליהן משום פיגול אף כל כו' כל"ל (שמב"י): ט) כ"ל שאינן (ש"מ): י) כ"ל שכן (*ש"מ): יא) כ"ל רבינא (הגרי"ב, וכ"ה בכי"צ): יב) גי' כי"ל דתנן. ועי' מקס"ש לות ג. וע' שפ"ל מג ע"א שמיאב גילקתנו. וע' להלן לות לח: יג) נאמרו אלא קלות כל"ל (גליון). ובכפ"י אית כלום במקום קלות: יד) הוא דהוה אתיא כל"ל (ש"מ): טו) בטומאה (ד"ו דפ"ס וש"מ): טז) חמורות דהיינו טומאת מת על מעשר הקלות נמי במיתה כל"ל (ש"מ, ובנע"ז בכי"ס): יז) ופרט וכלל (*ש"מ): יח) כ"ל נוסף לפי שאין להם מתירין אלא למזבח (הגרי"ב ובנע"ז בצ"ק). ועי' גי' הס"מ בלות שחט"ז: כ) הקדשים מאימורי שלמים ילפי לפי שאין להם מתירין אלא למזבח ובשר כו' (ש"מ וכ"ה בד"ו דפ"ס וש"ח וכי"ב בכתה"י) כא) כאן הס"ל ומה"ל אלא מאם האכל והשאר נמתק (ב"ש). ועי' ב"מ: כב) הפרט הכתוב אחריהם כל"ל (*ש"מ): כג) מבשר זבח תחילה כו' מפורש כו' ולא הוי אתי אלא בכור (ש"מ): כד) שאם רצה היה יכול כל"ל (ש"מ): כה) יוסף הא מני רבי (*ש"מ): כו) תינא נמי נמתק (*ש"מ): כז) קדשים דשמעינן ליה כו' הד"ל (כי"י וד"ה): כח) כ"ל מתירייו (ש"מ): כט) שיתן מתנותיו. (*שמב"י) וקר"ל כ' דמרש"י נר' שגרס בדברי רבי עד שיתן מתן ד': ל) הוא באכילה מדרבנן (*ש"מ): לא) ס"ל למיפרך (ש"מ): לב) בש"מ נוסף לאפוקי בכור. ועי' בס"ד: לג) כ"ל ורבא (צ"ק, וכ"ה בד"ו). ועי' טה"ק: לד) שלמים דריש דמשמע (ש"מ). [כד"ו רפ"ט שלמי"]: לה) דמפגלין (ד"ו): לו) כ"ל ממעטינן (בה"ז וצ"ק): לז) הבשר אם זרק ע"מ לשפוך שיריס למחר ומתפגלת על ידי שחיטה אם שחט ע"מ לזרוק את הדם למחר כל"ל ע"פ התוספ' (ח"נ ונשב). ועי' זבח"ל מסכ"ב: לח) בנ"ש נוסף כאן דיבור חדש קטון: מני ר"מ [היא] דתניא. תימה אמאי לא מייתי מתניתין. הס"ד. ועי' מסה"ש לות ג:

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פרק ה מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ד:
לז ב מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה י:
לח ג מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז, יח
2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מְקַדְּשִׁים לִי אֲנִי יְהוָה:
ויקרא כב, ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואי בתמיה וכו' דלא תימא כהו מיתה אף במעשר ואם לא נאמרו כלום הייתי: (ב) ד"ה כיוצא וכו' כיוצא הס"ד ואמ"כ מ"ה הני תרי וכו' בסוף הס"ד ואמ"כ מ"ה הטל וכו' כיניהם הס"ד ואמ"כ מ"ה האכל כלל וכו' ובלל הס"ד ואמ"כ מ"ה ודומס כו' הילכך:

מוסף רש"י

הני תרי כללי דסמיכי. והיכי מצי למידרס מיניהו כלל ופרט וכלל (ב"ק סד:) **הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט.** בכלל ופרט וכלל ומרבי ביה כל כעין הפרט (חולין סז.) לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול. אם פיגל בפחיטת האשם: שדם הזבח וכו'. והוי דבר שיש לו מתירין למזבח ונוהג בהן פיגול, וכל דבר שיש לו מתירין יש בו פיגול דגמרינן משלמים: ונסכיו מכאן ועד ד' ימים. דאמר מר (מנחות מד:) מנתמס ונסכיהם אפילו למחר, אלמא לאו מזבחא ניהו: אף אני לא אמרתי. אם פיגל בזבח שיהו הנסכים שיבא לסוף ד' ימים מפוגלים, אלא בנאים עם הזבח (מנחות טו:):

שיטה מקובצת

רש"י ד"ה רבי אומר מועלין עד שיתן ז' הזאות של גבוה. נ"ב נגיון, דמתיה הוא לכיון שנתמו ממנו המתנות שהן לוקך גבוה שוב אין מועלין בהן אע"פ אלא שיתן ממנו לגבוהות. ע"כ: תוד"ה ביוצא בו' ובעלמא אינו כן. נ"ב וי"ל דהכא אירי לגבי אכילה, לפי מרבינן (הדמים) (והדומים) לאכילה (תוס' מהר"פ ד"ה):

סד"א מן האש כו'. תימה לא לכתוב מן האש ולא בעי לכל: **זה גזל הגר.** לאע"ג דמכפר לא הוה אמינא דליטול לכהן אלא מידי דמותר [לז] למזבח ולא ממונא ובספרים ישנים גרים גזל הגר בהדיא כתיב ביה בפרשת נשא דכתיב לכהן לו יהיה ובקונטרס לא גרים ליה משום דחטאות ואשמות ושאר אימורים [לח] בפרשה בהדיא כתיבי כל אחד ואחד במקומו וסדרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח [מ]:

ואפילו לקדש בו את האשה. גפ׳ התכלת (מנחות דף מה:) אמרינן גבי שתי הלחם דעלרת ורבי עקיבא מי כתיב קודש יהיו לה׳ ולכהן לה׳ לכהן כתיב כדרב הונא דאמר רב הונא קנאו האשה ונתנו לכהן ופי׳ שם בקונטרס דמשלחן גבוה קא זכו ועיקר מילתיה דרב הונא לגזל הגר איתמר בפ׳ הגוזל עליס (ב״ק דף קט:) ולא מצינו דברי רב הונא לשם אלא בריש״א היא התם בשילהי פירקין ובמסכת ערכין בשילהי המקדש שדהו (דף כח:) האשה המושב לה׳ לכהן קנאו האשה ונתנו לכהן שבאותו המשמר [מ] ונראה דלא גרסינן פרק [מא] התכלת כדרב הונא אלא הכי גרסינן לה׳ לכהן קנאו האשה ונתנו לכהן ומיהו לא מצי לפרש לכהן שבאותו משמר כי היא דגזל הגר דאתם שהרי בדגל היו כל המשמרות שוות כדדרשינן בפ׳ בתרא דסוכה (דף נה:) מדכתיב ובא בכל אות נפשו ושרת אלא כמו שפי׳ בקונטרס לענין דמשלחן גבוה קא זכו ומיהו משמע מתוך דבריו דגזל הגר משלחן גבוה קא זכו אי [מב] אפשר לומר כן דהא אמרינן הכא לך הוא ולבניך אפילו לקדש בו את האשה ובקדושין (דף נב:) אמר במקדש בחלבו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת משום דמשלחן גבוה קא זכו וכ״ל דשאני הכא דגלי קרא לך ולבניך ויש תימה (לך) לה׳ בגזל הגר למה לי דלגבי [מא] מאי נפקא מינה דקנאו האשה לגמימר דמשלחן גבוה קא זכו [מ] **בדבר הנעשה בפנים לא פיגל.** והא דאמר בהגיזקין (גיטין דף נד:) כהן גדול ביום הכיפורים יוכים דכי אמר פיגול מהימן נהי דפיגול לא הוי פסול מיהא הוי מק״ו וכדאמר לעיל ספ״ק (דף יד.) מודה היה רבי שמעון לפסול מק״ו ומה שלא לשמו כו׳ וה״ל חייס מפ׳ דההוא פיגול מיירי בפסול שלא לשמו ולא משמע כן דשלא לשמן לא קרי ליה פיגול כדאמר לעיל ספ״ק (דף יג.) דיקא נמי דקתני שהזבח נפסל ולא קתני שהזבח מתפגל: **וכי מה למדנו משור זבח השלמים מה שור זבח השלמים עד שיהו מעשיו** [יד] **ומחשבותיו על מזבח החיצון אף פר כהן משיח עד שיהו מחשבותיו ומעשיו על המזבח החיצון אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי אמר רבא** [מו] **הבא בפני עצמו.** מגורע שהביא אשמו היום ולוגו לאחר עשרה ימים דלכ״ע מתנותיו שריין ליה בהכילה דהואיל ולא קדש בכלי בשמזרק דם האשם לאו שירים דידיה הוא ולא [מז] שרי ליה ולא״ה לא מפגלינן ליה לדברי הכל דאין בו משום פיגול כדקתני אף אני לא אמרתי כו׳ הלכך בא עם האשם נמי אע״ג דלרבי מתנותיו שריין ליה לא מפגלים ליה שאין מפגל אלא דם [יז] או קומץ את שיריו משום דאיתקש מנחה לזבחים: **ופנא.** רש״א: **לוג.** הבא עם האשם שדם האשם מפגלו ואע״פ שהיה [יח] לו להביאו לאחר עשרה ימים וממנו אתה למד דה״ה לנסכים הבאים עם הזבח מפגלן ואע״פ שבידו להביאן לאחר זמן: **ופנא פיפא נסכים הבאים בפני עצמן.** כדקתני לה דומיא דקטרת ולבונה ומנחת הכהנים שאין להן מתירין וקאמר דאין מתפגלין אם הקריב מקצתן ע״מ פיגול וה״ה לוג הבא בפני עצמו: **מנהני מילי. דחטאת העוף נאכלת** [יט]: **כל קרבנם.** גבי סדר מתנות כהונה שנאמר לאהרן על הסדר בפרשת קרח וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש וגו׳ וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו וקדשים להו הכא כל כל דכולהו: **לרבות לוג שמן.** שאף הוא נאכל שהרי קרוי קרבן דכתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן אלמא הוא נמי בכלל והקריב והייגו קרבן. כ״ם במנחות (דף עג.): **ס״ד** [כ] **כו׳.** כלומר הא׳ דאילטריך כל [כ] קרא לרבויי ולא נפקא ליה מקרבנו: **סד״א מן האש כתיב** [כא]. הנומר מן האש ומזה לא עלה לאשים כלל: **ואלו אותם אשר כופר בהם.** דבר שיש בו כפרה נאכל ושאין בו כפרה אינו נאכל: **נהפיר אחיות.** [כב] חדש במדינה: **נזילה היא.** לפי שנמלקה: **לרבות אשם נזיר.** נזיר שנטמא במת מצוה אשם כשטהר מטומאתו ומכשירו להתחיל ולמנות נזירות טהרה והימים הראשונים (כג) יפלו ולרבות [כב] שיהא נאכל דאי לא [כג] כתיב לכל לא מרבינן להו דכתיב אשר כופר בהם והני לכל לא כתיב אשר כופר בהם אתו זה להכשיר אתו זה להכשירו בקדשים וזה להתחיל נזירות טהרה: **אשם מלורע בהדיא כתיב ביה.** דנאכל כי [כד] כחטאת האשם הוא (ויקרא יד) ומיהו נהי דאשמם כתיב הכא לסדר בפרשה כל עשרים ולרבע מתנות כהונה אלא כל למה [כה]: **אשר ישיבו זה גזל הגר.** דכתיב (במדבר ה) האשם המושב לה׳ לכהן ומנינא (נ״ק דף קי.) אשם זה קרן המושב זה חומש אי מינו אלא זה אשם ממש כשהוא אומר מלבד איל הכפורים (הרי כו) אמור אלא אשם זה קרן שהגזול את חבירו ונשבע לו ואח״כ הודה משלם קרן וחומש לבעלים ואשם למזבח דלכתיב בפרשת ויקרא [כז] והיה כי יחטא ואשם וגו׳ ואם מת נותן ליורשיו ואם גר היה ומת ואין לו יורשין להחזירו להם נתנו הכתוב לכהן ופרשת גזל הגר אמורה בפרשת נשא אם אין לאיש גואל להשיב האשם וגו׳ וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל אלא זה גזל [כו] הגר [כז]. גזל הגר בהדיא כתיב ביה לא גרסינן דהא חטאות ואשמות ושאר האימורים בפרשה בהדיא כתיב כל אחד ואחד במקומו וסידרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח שערער עליו על הכהונה משל הלויים אמר [כז] **לך הוא ונגיך.** שיהו נכנסים של חולין שאין בו שום קדושה דממון בעלים הוא ואגזל לחודיה קאי אלו לך הוא והאי דכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו משמרת קאי דהוו מידי דאתיא לאיכלה: **פניא אמר ר׳ אלעזר כו׳.** אפרים הנספרים דאיפליגו בה במתני׳ קאי: **פיגל בדבר הנעשה בפנים בחוץ.** העבודה שהיא עובד במחשבה והאכילה שחיטה עליה אם מעשה עזרה הם פיגל ואם מעשה היכל הם לא פיגל ולקמן ליף טעמא מקראי: **שוחט** [כח]. שהרי שחיטתה [ל] בעזרה הוא וכל חוץ דהכא עזרה הוא: **להזות דמו למחר.** הרי משכן על אכילת מזבח של פנים [לא] הריני מזה על הפרכת או על המזבח הפנימי שזו היא זריקתן המפגל [לב]: **על מנת לשפוך שיריים.** שהרי זו אכילת מזבח האיתון דמהיא ביה מחשבה: (ג) **לא פיגל.** מפני שמחשבה היתה בשעת עבודת פניים: **לאשר יורם.** בפר כהן משיח כתיב בהפרשת אימוריו: **מה** [לג] **למדנו לו.** משלמים לענין אימורים הרי אף בזה כולן מפורשים חלב וכליות ויותרת אלא לא בא היקש הזה אלא ללמד על הפיגול שהוא למד בכל הקדשים משלמים ובא ללמדך על אלו שאין פיגול נוהג בהן אלא משלמים אין פיגולן אלא על [לד] מעשי עבודה חיצונית ומחשבת אכילות חיצונות שוחט או מקבל או מוליך או זורק ע״מ לאכול בשר [לה] לשפוך שיריים או להקטיר אימוריו חוץ לזמנו אף כאן עד שיחשב בעבודות [לו] על אכילת חוץ: **מחשבותיו.** מחשבת אכילתו: **ומעשיו.** עבודה שהוא עובד ומחשב: הלכתא

הרי לוג [הבא] בפני עצמו דלכ״ע מתנותיו שרו ליה ולא מפגלין ליה דתניא [ט] לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול מפני שדם [א] מתירו לבהונות דברי ר״מ אמרו לו לר״מ והלא [א] אדם מביא אשמו עכשיו ולוג [ב] מיכן ועד עשרה ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבא עם האשם אלא א״ר ירמיה לעולם ר״מ היא וסמי מיכן נסכים אמר אביי [ג] לעולם לא תסמי ותנא לוג הבא עם האשם והוא הדין לנסכים הבאין עם הזבח והדר תנא נסכים הבאין בפני עצמן והוא הדין ללוג הבא בפני עצמו: חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים: מנא הני מילי [ד] דתני לוי [ה] כל קרבנם [ו] לרבות לוג שמן של מצורע סלקא דעתך אמינא מן האש כתב רחמנא והאי לאו מותר מן האש הוא קמ״ל: [ז] לכל מנחתם [ח] לרבות מנחת עומר [ט] ומנחת הקנאות סלקא דעתך אמינא [ו] ואכלו אותם אשר כפר בהם [ז] ומנחת העומר להתיר אתיא ומנחת קנאות לברר עון קאתיא קמ״ל: [ח] ולכל חטאתם לרבות [ט] חטאת העוף סלקא דעתך אמינא נבילה היא: לכל [ה] אשמם לרבות [י] אשם נזיר [יא] ואשם מצורע סלקא דעתך אמינא להכשיר קאתו קמ״ל אשם מצורע בהדיא כתיב ביה [יב]: אלא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע [יג]: אשר ישיבו זה גזל הגר לך הוא [יד] שלך יהיה אפילו לקדש בו את האשה [טו] תניא ר׳ אלעזר אומר משום רבי יוסי [טז] הגלילי [יז] פיגל בדבר הנעשה בחוץ פיגל בדבר הנעשה בפנים לא פיגל כיצד היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט להזות מדמו למחר לא פיגל שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים לא [יח] פיגל היה עומד בפנים ואמר הריני מזה על מנת [יא] להקטיר אימורים ולשפוך שירים למחר לא פיגל שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ אבל [יב] היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט לשפוך שירים למחר או להקטיר אימורים למחר פיגל שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ א״ר יהושע בן לוי מאי קרא [3] כאשר יורם משור זבח השלמים [יג] וכי מה למדנו [יד] משור זבח השלמים מעתה אלא מקיש פר כהן משיח לשור זבח השלמים מה שור זבח השלמים עד שיהו מעשיו [יד] ומחשבותיו על מזבח החיצון אף פר כהן משיח עד שיהו מחשבותיו ומעשיו על המזבח החיצון אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי אמר רבא [טו] יוסי הכיפורים ומקרא אחרינא נפקא ליה להאי תנא: [טז] לכהן ופרשת גזל הגר אמורה בפרשת נשא אם אין לאיש גואל להשיב האשם וגו׳ וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל אלא זה גזל [יז] הגר [יח]. גזל הגר בהדיא כתיב ביה לא גרסינן דהא חטאות ואשמות ושאר האימורים בפרשה בהדיא כתיב כל אחד ואחד במקומו וסידרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח שערער עליו על הכהונה משל הלויים אמר [יט] **לך הוא ונגיך.** שיהו נכנסים של חולין שאין בו שום קדושה דממון בעלים הוא ואגזל לחודיה קאי אלו לך הוא והאי דכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו משמרת קאי דהוו מידי דאתיא לאיכלה: **פניא אמר ר׳ אלעזר כו׳.** אפרים הנספרים דאיפליגו בה במתני׳ קאי: **פיגל בדבר הנעשה בפנים בחוץ.** הבעבודה שהיא עובד במחשבה והאכילה שחיטה עליה אם מעשה עזרה הם פיגל ואם מעשה היכל הם לא פיגל ולקמן ליף טעמא מקראי: **שוחט** [כח]. שהרי שחיטתה [ל] בעזרה הוא וכל חוץ דהכא עזרה הוא: **להזות דמו למחר.** הרי משכן על אכילת מזבח של פנים [לא] הריני מזה על הפרכת או על המזבח הפנימי שזו היא זריקתן המפגל [לב]: **על מנת לשפוך שיריים.** שהרי זו אכילת מזבח האיתון דמהיא ביה מחשבה: (ג) **לא פיגל.** מפני שמחשבה היתה בשעת עבודת פניים: **לאשר יורם.** בפר כהן משיח כתיב בהפרשת אימוריו: **מה** [לג] **למדנו לו.** משלמים לענין אימורים הרי אף בזה כולן מפורשים חלב וכליות ויותרת אלא לא בא היקש הזה אלא ללמד על הפיגול שהוא למד בכל הקדשים משלמים ובא ללמדך על אלו שאין פיגול נוהג בהן אלא משלמים אין פיגולן אלא על [לד] מעשי עבודה חיצונית ומחשבת אכילות חיצונות שוחט או מקבל או מוליך או זורק ע״מ לאכול בשר [לה] לשפוך שיריים או להקטיר אימוריו חוץ לזמנו אף כאן עד שיחשב בעבודות [לו] על אכילת חוץ: **מחשבותיו.** מחשבת אכילתו: **ומעשיו.** עבודה שהוא עובד ומחשב: הלכתא

עין משפט נר מצוה

לט א מיי׳ פי״ח מהל׳ פסה״מ הלכה ח:
מ ב מיי׳ פרק ד מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ב:
מא ג מיי׳ פ״ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה יב:
מב ד מיי׳ פ״ג מהלכות סוטה הלכה טו:
מג ה מיי׳ פרק ז מהלכות מעה״ק הלכה ז:
מד ו מיי׳ פ״ט שם הלכה ח:
מה ז מיי׳ שם הלכה ב:
מו ח מיי׳ פ״ח מהלכות גזילה הלכה ה:
מז ט מיי׳ (פי״ח מהלכות פסה״מ הלכה ז) [ל״ל פי״ז הלכה ד ה]:

תורה אור השלם

1. זֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ כָּל קָרְבָּנָם לְכָל מִנְחָתָם וּלְכָל חַטָּאתָם וּלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ: במדבר יח, ט
2. וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כּُפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם: שמות כט, לג
3. כַּאֲשֶׁר יוֹרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, י

מוסף רש״י

מתירו לבהונות. כדכתיב על דם האשים, דכל זמן שלא נתן מן הדם מעכב הסמן כדאמרי׳ בפ״ק (מנחות סז.) לרבות לוג שמן של מצורע. שהשיריס שמפשיר משל בהונות הוו לכהן (שם עג.). שיהא מה שנשאר מן החלות נאכל לכהנים (שם מכת״ר). מה שנשאר בלוג מיליקה לכף כהן של המזבלה נאכל לכהנים (ב״ק קיב:). מה שנשאר ממנחתו נאכל לכהנים (חולין קלג:). סד״א מן האש כתב רחמנא. דדבר שממנו לאישים הוא דשייריס לכהנים, אבל לוג שלון ממנו לאישים אימא לא ליטול לכהן, להכי כתב לכל קרבנם: לרבות מנחת עומר ומנחת הקנאות. שנקמלו ושריים לכהנים: ואכלו אותם אשר כפר בהם. ודרשינן כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, הלכך מידי דכפרה אכלי כהנים אבל הכי לא: לברר עון קאתיא. ולא לכפרה, אימא לא יהו שריים נאכלין, קמשמע לן: לרבות חטאת העוף. שנאכלת לכהנים (מנחות עג. ברש״י ובכתי״ר). מנזירת הכתוב (לקמן סט.) להכשיר קאתו. לתגלגת ולטמא למתים. ומידי דלאו לכפרה לא אכלי כהנים: זה גזל הגר. דכתיב אם אין לאיש גואל האשם המושב לה׳ לכהן, זה הקרן, אשם גזל הגר ומת הגר ורוצה להחזיר גזלו ואין לו יורשין יחזירנו לכהנים, ויבא קרבן אשם על הפנועה שכפר ונשבע לו: שלך יהיה. כל הני דמתרבו מהאי קרא: אפילו לקדש בו את האשה. כלומר (קידושין נב:) המקדש בחלבו בקדשי קדשים מקודשת [שם איתא שאינה מקודשת. הגהי״ב] (מנחות עג. ברש״י ובכתי״ר): פיגל בדבר הנעשה בחוץ. גבי פריס הנספרים ושעיריס הנשרפים כתיבי, כתורת כהנים בפרשת פיגול נצו את אחיהן: להזות מדמו. על הפרוכת: להקטיר אימורים. הקטרת אימורין על מזבח החיצון (מנחות יד.):

שינויי נוסחאות

א) שדם אשם מתירו (כי״מ. וכ״ה במנחות): ב) דלוגו (*ש״מ): ג) ל״ל אביי אמר (*ש״מ): ד) בהם כתיב (כי״צ): ה) ל״ל ולכל (*ש״מ): ו) במנחות נוסף כי כחטאת האשם הוא לכהן: ז) בכתה״י וה״ו נוסף אח״כ להכשיר קאתי קמ״ל. וכ״כ במנחות: ח) הוא ולבניך שלך הוא ולבניך יהיה אפילו כל״ל (ש״מ. וכנוי״ר בכתה״י ובמנחות): ט) הגלילי נמחק (*ש״מ וכ״ל במנחות). וע׳ מסה״ש: י) תינוק לא פיגל נמחק (*ש״מ. וכ״ל במנחות: כ״ל בכי״צ). וכ״מ מרש״י. ומנחות כלפניו: יא) מינת אבל נמחק (ש״מ וכ״ל במנחות): יב) בס״ו נוסף לפר כהן משיח (*ש״מ. כי״צ). ובמלין כלפניו וע״ש עוד שינויים בקונטרס: יד) מחשבותיו ומעשיו כל״ל (*ש״מ): טו) לכ״ל הטוס. בעמוד הבא דס״ל הטוס. הגרי״ב רי״ז הלוי ע״ש): טז) ס״ל ולא שרי הדם לשיריים אלא מתנותיו שרו ליה (*ש״מ): יז) דם את בשר (כי״ש): יח) שהיה יכול להביאו (ש״מ):
יט) כש״מ נוסף לאחר שנמלקה ואינו נבילה: כ) כל לדבריי ולא נפקא ליה מקרבנם כל״ל (ש״מ): כא) כתיב דמשמע הנותר מן האשים ומזה לא עלה לאשים כלום כל״ל (ש״מ): כב) ואתי לרבות כל״ל (צ״ק): כג) לא הוה כתיב לכל לא הוה מרבינן כו׳ כל״ל (ש״מ): כד) דכתיב כי (ש״מ): כה) למה לי (ש״מ): כו) גי׳ ס״ק הוי אומר. וכ״כ בנ״ק: כז) מינת גזל נמחק (*ש״מ): כח) לטובתי כו׳ פרתי כל״ל (ש״מ): כט) ל״ל הריני שוחט (כתה״י): ל) שחיטתן (*ש״מ): לא) כאן סס״ל ומק״ל הריני מזה (צ״ק): לב) המפגלת (*ש״מ): לג) ל״ל וכי מה (צ״ק): לד) על ידי (*ש״מ): לה) בשר או לשפוך (*ש״מ): לו) בעבודות חוץ על כל״ל (*ש״מ): לז) דנותר מזבח (שמכ״י): לח) ל״ל האמורים (ש״מ): לט) בפרק (ש״מ): מ) ל״ל ואי (צ״ק): מא) דלגבי גזל הגר מאי (צ״ק): מב) כ״ל לפר העלם דבר של צבור (צ״ק):
שיטה מקובצת לקדש בו את האשה. וא״ת והא כתיב בתריה בקודש קדשים תאכלנו, וי״ל דאשאר מתנות קאי להוי מידי דאתיא לאיכלה: תוד״ה זה גזל הגר כו׳ וסדרן לו הכתוב לאהרן כאן בפני מחלוקתו של קרח. וא״ת מאי קאמר לעיל לכל הטוס לרבות כו׳ מימא דנשאים מפני מחלוקתו של קרח תנ״ש שאינו נדיר, וי״ל דהכי דמתפקדה פעם אחת מ״מ אינעיר לומר מה היה נדיר לומר דעכל מאחר שאני יכול לומא מעקום אחר (ת׳ מהר״פ):

מסורת הש״ס

מנמנות טו: תוספ׳ רפ״ח), ב) מנחות נח. עג. [ע״ש כתה שינויים] ע׳ ספרי קרח קיז, ג) [מנחות עג. ע״ש], ד) שם, ה) מנחות יד. [תוס׳ פ״ה ה״ג ת״כ צו פי״ג ה״ד, ו) ע׳ תוס׳ לעיל יד. ד״ה מותה וכו׳ ותוס׳ מנחות יד. ד״ה פיגל כו׳ ותוס׳ גיטין נד: ד״ה דכי מוכח דל״ג גלגילי וכן במנחות ליתא וכן נקמן בסמוך הלכה כר״א משום ר׳ יוסי ליתא הגלילי, ז) חולין קיח. ע״ש, ח) מנחות סח: ט) ב״ק קט.. י) ירושי׳ הוריות פ״ג ה״ד, כ) ע׳ צ״ק, ל) [וע׳ כתו׳ דמנחות שהקשו דלפ״ז מאי פריך אשם מלורע בהדיא כתיב ביה וע״ש וכרש״י כאן], מ) [ע״ש כתו׳ מנחות שהקשו בענין אחר], נ) וע׳ תו׳ מנחות עג. ד״ה ואפי׳.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ס״ד כלומר כל״ל ותיבת כו׳ נמחק: (ב) ד״ה לרבות אשם נזיר וכו׳ יפלו הם ד״ה ואח״כ מ״ה אשם מלורע בהדיא כתיב וכו׳ אלא כל למה לרבות שיהא נאכל דאי וכו׳ נזירות בטהרה הם ד״ה ואח״כ מ״ה אשר ישיבו: (ג) ד״ה לא פיגל ל״ל קודם ד״ה (המפגל) על מנת:

גליון הש״ס

גמ׳ ואתי נותר חילול. ע״ל דף מו ע״א תוס׳ ד״ה ה״ג:

ליקוטים

פיגל בדבר הנעשה בפנים לא פיגל. הנה לעיל כתבתי דבהזאת פנים אם חישב על פנים, כגון שיזה קצת הזאות למחר הוי פיגול אי לאו דמתיר אין מפגל מתיר, ונמצאתי אחר דברי הר״מ, אבל דבריו צ״ע מאד דמבואר בזבחים מ״ד ע״ב להדיא דר׳ יוסי יליף משלמים דאין פיגול רק במעשה חוץ אבל בפנים אין פיגול כלל עיין שם, וגם זה צ״ע דהמשנה דבית שמאי ובית הלל לעיל ל״ע דבריא״ש דבמזבח הפנימי אין פיגול כיון דמעכב, וכן הסוגיא שם ובדף מב ע״ב ר״מ וחכמים כולם סוברים דבמתנות הפנימיות מפגלים דלא כר׳ יוסי. ורב פסק הילכתא כר״י. איך אין זה קושיא כל כך דיכול לפסוק הילכתא אפי׳ נגד הרבה תנאים, אך דברי הר״מ תמוהים מאד דפוסק הלכה כר׳ יוסי, ומביא קודם לכן דין זה דאינו פיגול כי כולם כאחד חשובים ולמה ליה, הא בלאו הכי אין פיגול כלל בפנים. וצ״ע גדול.

(מנ״מ מל׳ קמ״ד)

מכאן שייך לענין הבא

מעון נסכים דברי ר״ש, אמר ר׳ יוסי כו׳. (הרמבי״ם) בהל׳ פסה״מ בספי״ח פסק ד״ל קדשי עכו״ם אין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא, והיינו כר״ש. ובסוף הל׳ מעה״ק פסק השוחט קדשי עכו״ם בחוץ חייב, והיינו דלא כר״ש. ובפ״ה מהל׳ מעילה כתב קדשי עכו״ם אם לבדק הבית הקדישן מועלין בהן ואם קדשי מזבח הן אין בהם מעילה מן התורה וכו׳, אבל אסור ליהנות בהן מדברי סופרים ע״כ, והיינו ברייתא דפליגי בה רבי יוסי ור״ש ופסק כר״ש. ושמא ס״ל לרב ז״ל דלא פליגי ר״ש ורבי יוסי במתניתין בפ׳ בית שמאי אלא בשוחטן בחוץ, אבל הא דתנן ברישא קדשי עכו״ם אין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא אליבא דכ״ע קתני לה דמה״ת אין חייבין עליהם משום פיגול, וה״נ בתרומה אין חייבין עליה מן התורה וכדכתיבנא. גם בברייתא דמייתי התם בפרק ב״ש ה״ג בכל הספרים עתיקי ודוקני אשר נמצאו בידי ת״ר קדשי עכו״ם לא נהנין וכו׳ ואין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא ואין עושין וכו׳ אבל קרבנן טעון נסכים אמר רבי יוסי וראה אני בכולן להחמיר וכו׳, ולא גרסי׳ דברי ר״ש, וכן נראה מדברי התוס׳ ע״ש. והשתא

ניחא דפסק הרב ז״ל דלא כר׳ יוסי. ומיהו מתוך לשון רש״י ז״ל משמע דגרים בברייתא הרב ר״ש אמר רבי יוסי דאמר ר״ש אמר רבי יוסי דברי ר״ש. ומש״כ הרב ז״ל בהל׳ מעילה מיתרצא שפיר אפילו אי גרסי׳ דברי ר״ש והרב ז״ל מפרש דהא דקתני בברייתא בד״א בקדשי מזבח וכו׳ דהיינו מסקנא דמלתיה דר׳ יוסי וכפי׳ התוס׳ עי׳ ריש תמורה ועי׳ תוס׳ זבחים דף מ״ד ע״ב (ע״ש ד׳ פגלה) שמאי פי׳ ה):

הלכתא למשיחא. כי האי גוונא פריך ר׳ מיתות (סנהדרין נא:) ומיתה דברים עשרה יוחסין (קדושין עב:) ת״ר יהודה [יח] אמר רב הלכה כרבי יוסי דעתידין ממזרין ליטהר [יט] ומאן נפקא מינה עכשיו אלא להרמיז משפחות שאין ידועות ובקדושין פרשתי [כ] במאי פליגי רבי יוסי ורבנן בממזר ידוע או בשאין ידוע ובפ״ק דיומא (דף יג.) דפסיק כר׳ יוסי [כא] ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי כו׳ נפקא מינה עכשיו בנשיא או ראש ישיבה או פרנס שנתמנה על הציבור ועבר ממחת אונס ועבר האונס ונפרק אלו דברים (פסחים סט:) דפסיק הלכה כר״ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת לענין פסח נפקא מינה בזמן הזה לענין מילה ואע״ג דגבי מילה נמי פסיק הכי בהדיא (בשבת קנג.) מ״מ נאלומי פסקא דמילה פסק נמי גבי פסח הכי ובפ״ק דתעניה (דף ד:) דפסיק רבי אלעזר הלכה כר״ג דאמר בשבעה במרחשון ומוקי לה התם בזמן שבית המקדש קיים נפקא מינה גם בזמן הזה לגבי בגל דאית להו פירי בדברא דקאמר התם הא לן והא להו ומיהו בסוף התכלת (ממחות נג:) קשה דפסיק רבי יוחנן כאבא יוסי בן דוסתאי גבי חציתי כ״ג ונראה דרב יוסף דוקא [לאית כא] ליה הכא ובסנהדרין (דף נא:) דאין לפסוק הלכתא למשיחא והר״ר חיים מפרש דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא תרתי שהוא למשיחא וגם עושה איסור [כב] דליכא נפקותא בהלכתא אלא על ידי איסור לא שייך לפסוק למשיחא [ע]: **והשוחטן בחוץ פטור דברי ר׳ שמעון.** גגמרא לא תני בברייתא שוחט בחוץ והכא לא תני תמורה ונסיים דתני בברייתא וזה תימה ות״ת אי ר״ש ס״ל כרבי אליעזר [כג] דאמר פרק ואלו מנחות (דף עג.) דאין עובדי כוכבים מביאין אלא עולות א״כ מאי איריא קדשי עובדי כוכבים דאין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטומאה אפי׳ דישראל נמי דהא שמעינן ליה לר״ש בסוף הס שחיטה (כריתות כג:) דאין פיגול בעולין ואין נותר בעולין וא״ל דסבר לה כר׳ יוסי הגלילי דמביאין אפילו שלמים ועוד י״ל דבכריתות (דף יג: ודף כג:) מוכח דטעמא דר״ש משום דאין איסור חל על איסור וקדשי עובדי כוכבים שרו מדאורייתא כדתניא בגמרא לא נהגין מדרבנן ולא מועלין דגמר חט חט מתרומה [כד] **רואה אני בבולן להחמיר שנאמר בהן לה׳.** פי׳ נקרא דאיש אים דמרבנן עובדי כוכבים שנודרין כתיב בה׳ למימר שעובדי [כה] כוכבים הם בכלל קדשי ה׳ משמע הכא דאיכא מעילה דאורייתא בקדשי מזבח ונקטה דלא איפריך [כו] מהכא לר׳ יוחנן דאמר בפ׳ קדשי מזבח במעילה (דף טו.) דאין חייבין מעילה אלא על קדשי בדק הבית כדפריך התם [כז] ומשני כולהו מדרבנן ועוד תנן פ׳ אמרו לו (כריתות יג:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ותו דשילהי כל הבשר (מולין דף קיח.) אמר ר׳ יוחנן גופיה כאשר יורם וגו׳ מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שלמים יש בהן מעילה ותו דשילהי תמורה (דף לב:) א״ר יוחנן אין מעילה אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלבד שנאמר לה׳ קדשים המיוחדים לה׳ וי״ל אסמכתא גינהו ועוד י״ל דר׳ יוחנן לא מיירי אלא בדבר הניתר לטהורים [כח] אבל באימורים ועולה דהמעילה לא פקעה פשיטא דאיכא מעילה דאורייתא ונקטה לי על זה אמאי לא משני במעילה הכי דכי פריך מטובא ולישני [כט] באימורים: **ואין עושין תמורה דאיתקש למעשר בהמה.** בפרק קמא דתמורה (דף ג.) דרשי מדכתיב ברש עניינא דבר אל בני ישראל אים כי יפליא שנאמר בהן לה׳. נומר לך דדיינין להו בתורת שאר קדשים דמעלין בהן חמישן עליהן משום פגול נותר וטומאה, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ל:) אבל בקדשי בדק הבית מעלין בהן, זה שמעתי ולאשון עיקר [ל] חט חט מתרומה. לרוב דברים היא לומרה מתרומה בשמקת מעילה כתיב הכא ומטקה בשגגה מקדשי ה׳, וכתיב בתרומה בשוכלה בשוגג ולא יאמר חטא עליו חטא **ראתי נותר חילול חילול מטומאה.** דבקדשי עבו״ס לא יהיו בשום משום (נותר) [טומאה]: חילול חילול מטומאה. מה חילול האמור גבי טומאה ישראל

הלכתא למשיחא. הרי קבע לנו הלכה הצריכה לנו לימות המשיח כשיבנה בית המקדש ועכשיו לא הוצרכנו לה: **א״ל הלכה קאמינא.** אלא דמיתמהנא קביעות [ב] הלכה הוא דמיתמהנא דמיגרם בענין מיתני משניות ומתלוקת הלכות עבודה לפי שתורה היא וחרוש וקבל שכר אבל קיבוע הלכה אינה אלא להורות הלכה למעשה ועכשיו אינו נוהג: **מתני׳ קדשי עובדי כוכבים הו׳.** מפרש בגמ׳ וכשהתבדנום לגבוה קאמר: **גמ׳ ס״ר הו׳.** מפרשה לקמיה: **ואין מביאין נסכים.** בפני עצמם אלא זבח ישראל שמתנדבין יין כדתנן במנחות (דף קד:): **בזמן אני רואה.** בכל הדברים אלו אני רואה בקדשי עובדי כוכבים להמעיר בקדשי ישראל: **שנאמר בהם לה׳.** דכתיב אים אים מבני ישראל וגו׳ (ויקרא כב) ודרשינן בהכל שוחטין (חולין יג:) אים מה ת״ל אים אים לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות בישראל: **נמה דברים אמורים.** דאין מועלין בהן אתאן לת״ק: **אבל בקדשי בדק הבית.** עובד כוכבים שהתפיס [ג] לבדק הבית: **מועלין בו.** ולקמן מפרש טעמא: **דגמרינן מעילה חטא חטא מתרומה.** כתיב במעילה וחטאה בשגגה (ויקרא ה) וכתיב בתרומה ולא יאשו עליו חטא (שם כב) ודתרומה כתיב בתריה דהאי קרא ולא יחללו את קדשי בני ישראל: **דבתרומה** [יא] **כתיב בני ישראל.** ויגזרו [יב] מקדשי בני ישראל (שם כב): **תמורה גו׳.** בהמה: **למעשר בהמה.** דכתיב במעשר והיה הוא ותמורתו (שם כז): **ומעשר בהמה למעשר דגן.** עשר תעשר ואמר מר בבכורות (דף יג.) בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן: **דבר הלמד** [יד]. מעשר בהמה הלמוד בהיקש אלא יהא נוהג בעובדי כוכבים חוזר ומלמד על התמורה בהיקש: **מעשר דגן חולין הוא.** ובכל התורה למדין למד מן הלמד חוץ מן הקדשים כדאמר באיזהו מקומן (לקמן מט.): **הניחא למאן דאמר בסר מלמד אזלינן.** דאי מלמד חולין אף על גב דלמד קדש למדים בו הלמד מן הלמד ופלוגתייהו באיזהו מקומן (שם): **עובדי כוכבים לא מייחו.** דלא אתרבו עובדי כוכבים אלא לנדרים ונדבות כדכתיב בקרא לכל נדריהם וגו׳ (ויקרא כב) וה״ה נמי דלא מייחו חובה הקבוע להם [טו] זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה אלא לא פסיקא ליה הואיל ומביאין עולה ושלמי נדבה אבל מעשר חטאת ואשם לא שייך בהו כלל: **אזרח.** בפרשת נסכים כתיב בשלח לך כל האזרח יעשה ככה ומינה יליפינן לקמן בפרק כל התמיד (דף לא:) אזרח מלמד שמתנדבים נסכים [טז] ומביא בפני עצמן נדבה: **ת״ל לבד.** יעשה לשון אחר שחובה תלויה בקרבן ל״ש ישראל ול״ש עובד כוכבים הלכך שלא דמי נסכיה יקרבו משלו ואם לאו מקריבים משל ציבור שתנתי ב״ד הוא במסכת שקלים [פ״ז ה״ג]: **מ״ט הו׳.** אמילתיה דר״ש קאי אמעילה דקאמר אבל קדשי בדק הבית דעובדי כוכבים מועלין: **וכי גמרה מעילה מתרומה.** למעוטי עובדי כוכבים דומיא דתרומה קדשי מזבח הוא דגמרה [יז] דקדשים גופייהו כתרומה שאינן נפדין: במזיד

הלכתא למשיחא. א״ל אביי אלא מעתה כל שחיטת קדשים לא לתני הלכתא למשיחא הוא אלא [ג] דרוש וקבל שכר ה״נ דרוש וקבל שכר הכי קאמינא לך הלכתא למה לי לישנא אחרינא א״ל הלכה קאמינא: **מתני׳ [א] קדשי עובדי כוכבים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והשוחטן בחוץ פטור דברי רבי שמעון** [א] [ב] רבי יוסי [ב] מחייב: **גמ׳ [ד] ת״ר קדשי עובדי כוכבים [ג] לא נהנין ולא מועלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא [ד] ואין מביאין [ה] ואין עושין תמורה [ה] ואין עושין תמורה דאיתקש למעשר בהמה [ו] דברי רבי שמעון אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר שנאמר [ז] בהן לה׳ [1] בד״א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין [ח] בהן: [ט] לא נהנין ולא מועלין: לא נהנין מדרבנן ולא מועלין [י] דגמר מעילה [2] חט [3] חט מתרומה [יא] [ב] דבתרומה כתיב [4] בני ישראל ולא עובדי כוכבים: ואין חייבין עליו [ה] משום פיגול נותר וטמא: מ״ט דאתי פיגול עון עון מנותר ואתי נותר חילול חילול מטומאה ובטומאה כתיב [יב] [5] בני ישראל ולא עובדי כוכבים: ואין עושין תמורה: מאי טעמא [יג] דאיתקש תמורה למעשר בהמה ומעשר בהמה איתקש למעשר דגן ובמעשר דגן כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים [יד] וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש [טו] מעשר דגן חולין הוא הניחא למאן דאמר [יז] בתר מלמד אזלינן אלא למ״ד בתר למד אזלינן מאי איכא למימר אלא מעשר בהמה חובה שאין קבוע לה זמן הוא וחובה שאין [יח] לה זמן קבוע ישראל מייתו עובדי כוכבים לא מייתו: ואין מביאין נסכים: תנו [יט] רבנן [6] אזרח אזרח [כ] מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים [כא] יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת״ל [7] בכה: אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר [ח] בד״א בקדשי מזבח כו׳: מ״ט קסבר כי גמרה מעילה חט חט מתרומה דומיא דתרומה דקדישא קדושת הגוף אבל קדושת בדק הבית דקדושת דמים לא [כב] ת״ר [8] דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה

נהנין מדרבנן ולא מועלין דגמר חט חט מתרומה [כג]: **רואה אני בבולן להחמיר שנאמר בהן לה׳.** פי׳ נקרא דאיש אים דמרבנן עובדי כוכבים שנודרין כתיב בה׳ למימר שעובדי [כה] כוכבים הם בכלל קדשי ה׳ משמע הכא דאיכא מעילה דאורייתא בקדשי מזבח ונקטה דלא איפריך [כו] מהכא לר׳ יוחנן דאמר בפ׳ קדשי מזבח במעילה (דף טו.) דאין חייבין מעילה אלא על קדשי בדק הבית כדפריך התם [כז] ומשני כולהו מדרבנן ועוד תנן פ׳ אמרו לו (כריתות יג:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ותו דשילהי כל הבשר (מולין דף קיח.) אמר ר׳ יוחנן גופיה כאשר יורם וגו׳ מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שלמים יש בהן מעילה ותו דשילהי תמורה (דף לב:) א״ר יוחנן אין מעילה אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלבד שנאמר לה׳ קדשים המיוחדים לה׳ וי״ל דר׳ יוחנן לא מיירי אלא בדבר הניתר לטהורים [כח] אבל באימורים ועולה דהמעילה לא פקעה פשיטא דאיכא מעילה דאורייתא ונקטה לי על זה אמאי לא משני במעילה הכי דכי פריך מטובא ולישני [כט] באימורים:

ואין עושין תמורה דאיתקש למעשר בהמה. בפרק קמא דתמורה (דף ג.) דרשי מדכתיב ברש עניינא דבר אל בני ישראל אים כי יפליא שנאמר בהן לה׳. נומר לך דדיינין להו בתורת שאר קדשים דמעלין בהן חמישן עליהן משום פגול נותר וטומאה, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ל:) אבל בקדשי בדק הבית מעלין בהן, זה שמעתי ולאשון עיקר [ל] חט חט מתרומה. לרוב דברים היא לומרה מתרומה בשמקת מעילה כתיב הכא ומטקה בשגגה מקדשי ה׳, וכתיב בתרומה בשוכלה בשוגג ולא יאשו עליו חטא **ראתי נותר חילול חילול מטומאה.** דבקדשי עבו״ס לא יהיו בשום משום (נותר) [טומאה]: חילול חילול מטומאה. מה חילול האמור גבי טומאה ישראל

שיטה מקובצת **והשוחטן** בחוץ **פטור.** אמר הר״ם דכי היכי דדרשינן בשחוטי חוץ ולא עובדי כוכבים, ה״נ נדרים בני הקרבן דדוקא בקרבן של בני ישראל מיירי בן שחוטי חוץ ולא בקרבן של עובד כוכבים (מהר״פ): **אבל** קרבנן בעון נסכים. ואם שלא הנפסכים יהיה משלו, ואם לא משל צבור (מהר״פ): **דברי** ר״ש, **אבר** ר׳ יוסי בו׳. בספרי היל אין כתוב בבריית״א זו דברי ר׳ שמעון. וכן נראה מדברי הטוס׳ ד״ה ומועלין דתרומה דקאמרי׳ בפרק אין מעלין בקדשי בדק הבית וכו׳. אבל הש״ג גרס ליה דקאמר דקאמר ר״ש קאי. ומפרש הטוס מאי טעמא דבי בתרה דמוס׳ הגוף אבל קדושת בדק הבית דמים לא גמרינן מעילה, ונעשה זה מלאתי תפוסים בזמנם וכולם שעקר אסרי בפירוש בשנה שם. ומפי תמורה שנעבדי לקדשי עבו״ס לא מלאינו חילוק בין קדשי מזבח דעבו״ס לקדשי מזבח דישראל שאין מיירין עליהן משום פיגול נותר וטומאה, דלמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ל:) אבל בקדשי בדק הבית דעבו״ס לא מלינו חילוק הלכך מועלין בהן, זה שמעתי ולאשון עיקר (עדרכין ה:) **חט חט מתרומה.** לרוב דברים היא לומרה מתרומה בשמקת מעילה כתיב הכא ומטקה בשגגה מקדשי ה׳, וכתיב בתרומה בשוכלה בשוגג ולא יאשו עליו חטא **ראתי נותר חילול חילול מטומאה.** דבקדשי עבו״ס לא יהיו בשום משום (נותר) [טומאה]: חילול חילול מטומאה. מה חילול האמור גבי טומאה ישראל

עין משפט נר מצוה

מח א מיי׳ פי״ח מהל׳ פסח״מ הלכה כד:
מט ב מיי׳ פי״ט מהל׳ מעה״ק הלכה טז:
נ ג מיי׳ פ״ט מהלכות מעילה הלכה טו:
נא ד מיי׳ פ״ח מהלכות תמורה הלכה ו:
נב ה מיי׳ פ״ג מהל׳ מעה״ק הלכה ה ופיין רס״ק:
נג ו מיי׳ פרק ח מהלכות פסח״מ הלכה לד:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה: ויקרא כב, יח
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּערְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה, טו
3. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב, ט
4. וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה: ויקרא כב, טו
רבי יוחנן כאבא יוסי בן דוסתאי גבי חציתי כ״ג ונראה דרב יוסף דוקא [לאית כא] ליה הכא ובסנהדרין (דף נא:) דאין לפסוק הלכתא למשיחא והר״ר חיים מפרש דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא תרתי שהוא למשיחא וגם עושה איסור [כב] דליכא נפקותא בהלכתא אלא על ידי איסור לא שייך לפסוק למשיחא [ע]: **והשוחטן בחוץ פטור דברי ר׳ שמעון.** גגמרא לא תני בברייתא שוחט בחוץ והכא לא תני תמורה ונסיים דתני בברייתא וזה תימה ות״ת אי ר״ש ס״ל כרבי אליעזר [כג] דאמר פרק ואלו מנחות (דף עג.) דאין עובדי כוכבים מביאין אלא עולות א״כ מאי איריא קדשי עובדי כוכבים דאין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא דאפי׳ דישראל נמי דהא שמעינן ליה לר״ש בסוף הס שחיטה (כריתות כג:) דאין פיגול בעולין ואין נותר בעולין וא״ל דסבר לה כר׳ יוסי הגלילי דמביאין אפילו שלמים ועוד י״ל דבכריתות (דף יג: ודף כג:) מוכח דטעמא דר״ש משום דאין איסור חל על איסור וקדשי עובדי כוכבים שרו מדאורייתא כדתניא בגמרא לא נהנין מדרבנן ולא מועלין דגמר חט חט מתרומה [כד] **רואה אני בבולן להחמיר שנאמר בהן לה׳.** פי׳ נקרא דאיש אים דמרבנן עובדי כוכבים שנודרין כתיב בה׳ למימר שעובדי [כה] כוכבים הם בכלל קדשי ה׳ משמע הכא דאיכא מעילה דאורייתא בקדשי מזבח ונקטה דלא איפריך [כו] מהכא לר׳ יוחנן דאמר בפ׳ קדשי מזבח במעילה (דף טו.) דאין חייבין מעילה אלא על קדשי בדק הבית כדפריך התם [כז] ומשני כולהו מדרבנן ועוד תנן פ׳ אמרו לו (כריתות יג:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ותו דשילהי כל הבשר (מולין דף קיח.) אמר ר׳ יוחנן גופיה כאשר יורם וגו׳ מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שלמים יש בהן מעילה ותו דשילהי תמורה (דף לב:) א״ר יוחנן אין מעילה אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלבד שנאמר לה׳ קדשים המיוחדים לה׳ וי״ל דר׳ יוחנן לא מיירי אלא בדבר הניתר לטהורים [כח] אבל באימורים ועולה דהמעילה לא פקעה פשיטא דאיכא מעילה דאורייתא ונקטה לי על זה אמאי לא משני במעילה הכי דכי פריך מטובא ולישני [כט] באימורים:

ואין עושין תמורה דאיתקש למעשר בהמה. בפרק קמא דתמורה (דף ג.) דרשי מדכתיב ברש עניינא דבר אל בני ישראל אים כי יפליא שנאמר בהן לה׳. נומר לך דדיינין להו בתורת שאר קדשים דמעלין בהן חמישן עליהן משום פגול נותר וטומאה, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ל:) אבל בקדשי בדק הבית מעלין בהן, זה שמעתי ולאשון עיקר (עדרכין ה:) **חט חט מתרומה.** לרוב דברים היא לומרה מתרומה בשמקת מעילה כתיב הכא ומטקה בשגגה מקדשי ה׳, וכתיב בתרומה בשוכלה בשוגג ולא יאשו עליו חטא **ראתי נותר חילול חילול מטומאה.** דבקדשי עבו״ס לא יהיו בשום משום (נותר) [טומאה]: חילול חילול מטומאה. מה חילול האמור גבי טומאה ישראל

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ובתרומה כתיב וכו׳: (ב) שם וכטומאה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים. נ״ב עי׳ לעיל דף טו ע״ב בתוספות ד״ה אלא למעוטי כו׳:

גליון הש״ם

מתני׳ ר״י מחייב. עיין לקמן דף קטו ע״ב תוס׳ ד״ה לאסור ומעמוד דף קט ע״ב תוס׳ ד״ה ומעלה: גמ׳ מעון נסכים דר״ש.(*) בתשובת מוה״ר צלגאל אשכנזי סימן ל׳ דף ט ע״ג כתב בכל ספרי עתיקי דוקוקי אשר נמצאו בידי ל״ע דר״ש וכ״ע מדברי תוספות ע״כ: שם דבתרומה כתיב בני ישראל. עיין קדושין דף מח ע״ג תוספות ד״ה ובגכרי:
*) נדפס בליקוטים בעמ׳ הקודם

מוסף רש״י

הלכתא למשיחא. הלכה זו כשיבאו ימות המשיח אינעורר לנו דבר אחר. לא נהנין ולא מועלין. שאם נהנה מהן לא מייתי קרבן מעילה, דלא דיינין ליה כשאר קדשים שהנהנה מהן מעל, משום דלא אסור בהנאה אלא מדרבנן דלקמן: ס״ג ואין מביאין נסכים. וא״נ עליהן, וחכי פירוש דאין מביאין נסכים של עבו״ס בפני עצמן כישראל שמתנדב נסכים בפני עצמן, אבל בהני קרבנו מביאין, כדאמרינן במסכת שקלים שזו אחת מן המקנות שמיקנו בש״ד, דעבו״ס שאינה עולנו ודמי נסכיהן מנדביהן בעל כ״ג מקבלין ומיטמו, אבל קרבנו אינו, דבהני קרבנו ולאי טעון נסכים, דבהני קרבנו מביא נסכים: **רואה אני בבולן להחמיר.** דלא נהגין ומועלין ומיחייבין עליהן משום פגול נותר וטומאה כשאר קדשים, חוץ מן הנסכים דוחלי אין מביאין: שנאמר בהן לה׳. נומר לך דדיינין להו בתורת שאר קדשים דמועלין בהן ומחייבין עליהן משום פגול כו׳ (תמורה ב: ג). **בד״א בקדשי מזבח.** נעיל קמהדר ומתעלמיה דת״ק, וכתיב בתרומה בשוכלה בשוגג ולא יאשו עליו חטא דלא מיירי אלא בקדשי המזבח שהוא מעל בקדשי בדק הבית: (עדרכין ה:) **אבל בקדשי בדק הבית.** שהקדישו עבו״ס מועלין (תמורה ב:). ומפרש הטם מאי טעמא דבי בתרה דמוס׳ הגוף אבל קדושת בדק הבית דמים לא גמרינן מעילה, ונעשה זה מלאתי תפוסים בזמנם וכולם שעקר אסרי בפירוש בשנה שם. ומפי תמורה שנעבדי לקדשי עבו״ס לא מלינו חילוק בין קדשי מזבח דעבו״ס לקדשי מזבח דישראל שאין מיירין עליהן משום פיגול נותר וטומאה, דלמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ל:) אבל בקדשי בדק הבית דעבו״ס לא מלינו חילוק הלכך מועלין בהן, זה שמעתי ולאשון עיקר (עדרכין ה:) **חט חט מתרומה.** לרוב דברים היא לומרה מתרומה בשמקת מעילה כתיב הכא ומטקה בשגגה מקדשי ה׳, וכתיב בתרומה בשוכלה בשוגג ולא יאשו עליו חטא **ראתי נותר חילול חילול מטומאה.** דבקדשי עבו״ס לא יהיו בשום משום (נותר) [טומאה]: חילול חילול מטומאה. מה חילול האמור גבי טומאה ישראל

שאין קבוע לה זמן. וא״ל אמאי צריך לחזיר בהחמיר דמוס׳ הגוף, הלא הם לא מגיחין [אפילו] קרבן הקבוע להם זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה, וי״ל דמ״מ מביאין הדומה להם בפמייהו כגון שלמי נדבה אי עולת נדבה, משא״כ בשאר [חוטות] שאין קבוע להם זמן ולכך הזכיר משום דאין קבוע להם זמן משום דאפשר לא: **אזרח מביא נסכים.** עיין מנחות דף עב ע״ב בתוספות שבתמתי: **תוד״ה** ומעשר בו׳ בבכורות אסרינן בו׳. עי׳ תוס׳ בכורות לג ע״ב [ד״ה ובו״ר], ודף נט ע״ב [ד״ה ליתקנ]:

עין משפט נר מצוה

נד א מיי׳ פי״ח מהל׳ פסה״מ הלכה ח:

נה ב מיי׳ שם הלכה כד:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עַל מַצַּח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
שמות כח, לח

2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים לִי אֲנִי יְהוָה:
ויקרא כב, ב

3. אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זַרְעֲכֶם אֶל הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלְּפָנָי אֲנִי יְהוָה:
ויקרא כב, ג

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה אבל וכו׳ לס״ל קרא בדם למעוטי מנותר וטמא וכו׳. ק״ל הא מוקפות מתני׳ כמה פעמים דדם שנשלו אינו עובר עליו עיין מולין דף קט ע״א מ״כ לריך קלא לנשלו הדם דפקע איסור כדם דמכל מקום אינו חייב משום נותר וטומ׳: ד״ה יש לו מתירין וכו׳ ובפסוק דף מו ע״ב ד״ה אחת פיגשתי כל״ל:

מוסף רש״י

שייך לענין קודם

ולא עכו״ם, אף מיגוא דאמור כאן ישראל ולא עכו״ם: דאיתקש תמורה למעשר בהמה. כדאמרינן (תמורה יג.), וכלו מעשר בהמה בכלל הקדשים וכו׳ למה יצא להקיש אליו ולומר לך דמה מעשר קרבן יחיד ושעה תמוה אף כל קרבן יחיד (עושה) [ועושה] תמורה, נאפוקי קרבנות צבור: ובמעשר דגן כתיב בני ישראל. כי אם מעשר בני ישראל, דמשמע בני ישראל ולא עכו״ם. וכי מיכי דאמרינן בני מעשר בהמה ישראל ולא עכו״ם, הכי נמי נימא גבי תמורת בהמה, שהיי הוקשו כולן זה לזה, ומסכת נפקא דקדשי עכו״ם אין עושין תמורה (תמורה ג.). וכי דבר הלמד בהיקש חוזרו ומלמד בהיקש. הא קי״ל (לקמן מט:) שאין למדין בקדשים למד מן הלמד (מכות יא.). חולין הוא. ולמדינן אותו (תמורה כא:). ומאוין למדין למד מן הלמד (מכות שם) אדרה. זהו ישראל. ולא העכו״ם מביא נסכים כלל: יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים. אפילו משל צבור: ת״ל בכה. דכבה עיכובא הוא, דודאי טעונין נסכים ומשל צבור, לנשון הכתוב בספרים ואין מביא עליהן. אבל לספרים דלא גרסי עליהן משמע הכי אזרם כגון ישראל מביא נסכים אפילו בפני עצמן ואין העכו״ם מביא נסכים בפני עצמן, יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת״ל בכה, והוי עיכובא, דודאי קרבנו טעון נסכים אפילו משלו, דמקבלים מיניה דמי נסכים (תמורה ג.) דם שנטמא וזרקו בשוגג. הקסבור אין קרבנות מקבלין טומאה (מנחות כה:) הורצה. קרבן לבעלים, דמרלה ליה (פסחים סז:). ומותר בשר בחלבה (גיטין נד.):

ע״כ מעמ׳ קודם **במזיד לא הורצה**. להיות בשר קרבן נאכל לכהנים, דקנסא הוא, אבל בעלים מתכפרי, כדאמרינן בינמות בהאשה רבה (כ.). דכיון דמצלמוריינן מרלי נמי אמזיד לא מלי רבנן למימר ליה זיל אייתי חולין לעזרה (פסחים סז: וכעי״ז יומא ז.): **ובעובדי כוכבים**. עכו״ם שאלה קרבנו ונטמא דדם (מנחות כה.): **לא הורצה**. דכתיב (שמות כח) והיה על מצחו תמיד לרצון לפס, ולא לעובדי כוכבים (מנחות כה: **דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול**. וכ״ם דברים שחייבין עליהן משום פיגול כגון בשר עולה (לקמן קפ.) חוץ מן הדם. שאם אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם, וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהוא בכרת בכולן אינו חייב אלא אחת משום דם, וכן אם אכל דם שנבלע בתוך מאלו פטור מכרת (יומא פ. וכעי״ז להלן מו. וחולין קיז:) ומה פיגול. שהוא חמור כל כך שהוא חייב קרבן בידיעה אחת כשנעבד לו שאכל פיגול, שאינו לריך שתי ידיעות, דבטומאת מקדש וקדשיו, דבטומאת מקדש וקדשיו ידיעה בפוף ואינו ידיעה בסוף ויעבוד בזיעות, כדמיג ועבלם, מבלל שידע, והבר כתיב והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות: שהוא בקביעה. קרבנו קבוע דהאוכל פיגול בשוגג מביא חטאת בסתם: והותרה מכללה. כגון פסח הבא בטומאה אינו דין וכו׳: ת״ל אשר הם מקדישים לי. לרבות כל הקדשים לטומאה, בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין: יכול מיד. אם הוא דבר שיש לו מתירין יהו חייבין עליו משום טומאה מיד קודם שיקרבו מתירין, ואומן שאין להן מתירין יהו חייבין עליהן משום טומאה לאלתר קודם שיתבטל בכלי: ת״ל אשר יקרב. והאי יקרב משמע נגיעה, דכי יגע מתרגמינן הרי יקרב, ואמר ר״מ לא יכ״ש נוגע שהוא חייב, מ״ש לומר אשר יקרב דמשמע נגיעה בעצמה, אבל ע״כ לא משמע נגיעה, אבל הכי משמע דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיקבל ליקרב דהייבו עד שיקרבו מתירין (מעילה י:):

שיטה מקובצת ובעובדי כוכבים. עי׳ רש״י לעיל דף טו ע״ב (ד״ה לא הורצה): **תלמוד לומר אשר הם מקדישים לי**. וא״ת מה לריך לרבות מבשר זבח דגלי דלא נלמוד בכלל ופרט וכלל לא הייתי דוחה מילול מילול גב״מ לאסור כלל ופרט לא, וכן לא סגב דם בדם בלא פטור מכרת (יומא פ. וכעי״ז להלן מו. וחולין קיז:) ומה פיגול. שהוא חמור כל כך שהוא חייב קרבן בידיעה אחת כשנעבד לו שאכל פיגול, שאינו לריך שתי ידיעות, דבטומאת מקדש וקדשיו, דבטומאת מקדש וקדשיו ידיעה בסוף ויעבוד בזיעות, כדמיג ועבלם, מבלל שידע, והבר כתיב והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות: שהוא בקביעה. קרבנו קבוע דהאוכל פיגול בשוגג מביא חטאת בסתם: והותרה מכללה. כגון פסח הבא בטומאה אינו דין וכו׳: ת״ל אשר הם מקדישים לי. לרבות כל הקדשים לטומאה, בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין: יכול מיד. אם הוא דבר שיש לו מתירין יהו חייבין עליו משום טומאה מיד קודם שיקרבו מתירין, ואומן שאין להן מתירין יהו חייבין עליהן משום טומאה לאלתר קודם שיתבטל בכלי: ת״ל אשר יקרב. והאי יקרב משמע נגיעה, דכי יגע מתרגמינן הרי יקרב, ואמר ר״מ לא יכ״ש נוגע שהוא חייב, מ״ש לומר אשר יקרב דמשמע נגיעה בעצמה, אבל ע״כ לא משמע נגיעה, אבל הכי משמע דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיקבל ליקרב דהייבו עד שיקרבו מתירין (מעילה י:):

קשה מהא דילפינן בפרק בב״ב (דף יח:) חטו חטו מתרומה לענין פגם ונהנה בג״ב) במעילה במחובר לקרקע ומחובר היינו קדושת דמיס ולא גמרי מתרומה וי״ל דהכא דוקא הוא דבעינן דומיא דתרומה משום דכתיב לה׳ לרבויי דלא ב״ד) גמרינן אלא דומיא דתרומה דקדושת הגוף עוד יש לומר דלרבנן אפי׳ בדק הבית גמרינן מתרומה למעט עובדי כוכבים בד״א (ב״ה) ר׳ יוסי קאמר ליה ולא גמר בדק הבית מתרומה וכן נראה מדמייתי הש״ס ר׳ יוסי אומר בכולן אני רואה להחמיר וכו׳ ומפרש מ״ט דומיא דתרומה דקדושת הגוף וה״ק שכל קדשי עובדי כוכבים אני רואה להחמיר משום פיגול נותר וטומא אבל מאי דאמריתו לה דאבל בדק הבית דלא דמי לה מועלין כך פירש רבינו והקשה לו בנו ה״ר אלחנן דבפ״ק דערכין (דף ה:) אמר אביי בו) וערכו נגמו ופריך מ״ה לא ימעלו בו אלמה תניא אבל קדשי בדק הבית מועלין ולישני הכיא ר׳ יוסי אבל לרבנן אין מועלין וי״ל דשקיר משני הכא וכ״ז הגיה רבינו: **אבל העצים והלבונה והקטרת אין בהם משום טומאה**. ופש בה) תאמר מאי איריא משום דאין נאכלין תיפוק ליה דאין איסור טומאה חל עליהם דהא יש בהן מעילה ורבי שמעון היא דאמר (כריתות כג:) אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין לפי שאין איסור חל על איסור ועוד חטאות הפנימיות אמאי צריך למעוטינהו מפיגול לר׳ שמעון ואמאי חייבין עליהם משום נותר וטמא והא אית בהו מעילה ואין איסור חל על איסור ומיהו בזה יש לומר דמשכחת לה לאחר שניתן הבשר ועדיין ראויה לאכילה דתנן במעילה (דף טו.) המועלין בהן עד שיתנו הבשר בפ) ומ״מ קשה מפיגול שהרי פקע פיגולו מכי משלה בו אחוי ו) אבל מעצים ל) קשה דיש בהן מעילה לעולם וי״ל דתנא דר׳ שמעון דהכא סבר ליה כההוא תנא דרבי שמעון דאמר התם יש פיגול בעולין ויש נותר בעולין ועוד י״ל דמשכחת לה בצא אחת כגון שהביא שתי שערות אחר כך בפ) כדאשכחן ביבמות פרק ד׳ אחין (דף לג.) וקשה קצת הא דאמר פ׳ דם שחיטה (כריתות כג.) למאן דאמר אין איסור חל על איסור כל חלב מאי עביד ליה ומוקי לה בזובלי קדשים לוקמי בהבית שתי שערות אחר כך דהוה ליה בא אחת ומיהו בלאו הכי שפיר קמשני וזה אין להקשות למ״ד אין איסור חל על איסור בקדשים ״ ל״ל קרא בדם למעוטי מנותר וטומא דהא אילטריך להבית שתי שערות אחר כך דהוי כבא אחת כדפרישנא ומיהו למאי דבעי למימרא בפ׳ ד׳ אחין (יבמות לג.) דר׳ שמעון אפי׳ בא אחת ליא ליה קשה: **תלמוד לומר אשר הם מקדישים לי**. גבי טומא כתיב ומרבי הכא מייתי כל דבר והא דמייתי ליה בבריתא דלעיל גבי פיגול היינו לא) דשייך טומאה בעופות ומנחות והדר אתי נותר חילול מחילול מטומאה ופיגול עון עון מנותר ולאחר שריבה הכתוב כל דבר מטומאה מוחר וממעט בפיגול מכלל ופרט וכלל: **יש לו מתירין משיקרבו מתירין**. מכל טהור יאכל בשר דרשינן ליה בהקומץ רבה (מנחות כה:) ״ ובמקום לב) **שבן גזל**. פירש״י למ״ד לג) היינו חילול וקשה על זה בתר הכי דפריך אדרבה מפיגול גילף שכן הותר וכו׳ אמאי לא אמר גם כן שכן עון מעון ופר״ח למ״ד דגזל היינו כולו פיגול שייך בכל הקרבן אבל נותר וטומאה שייכי בחטיכה אחת: **במזיד לא הורצה בד״א ביחיד אבל בציבור בין בשוגג בין במזיד הורצה** ג) **ובעובדי כוכבים בין בשוגג ובין במזיד לא הורצה אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כרבי יוסי דאי רבי יוסי האמר בכולן אני רואה להחמיר אמר להו רב פפא אפי׳ תימא רבי יוסי שאני התם דאמר קרא** [1] **להם להם ולא לעובדי כוכבים אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא אלא מעתה** [2] **אשר הם מקדישים ה״נ הם ולא עובדי כוכבים אלא אמר רב אשי אמר קרא** [1] **לרצון להם ועובדי כוכבים לאו בני הרצאה** ניגהו: **מתני׳** א) **דברים שאין חייבים עליהם משום פיגול** א) **חייבין עליהן משום נותר ומשום טמא חוץ מן הדם** ב) ר׳ שמעון מחייב ג) **בדבר שדרכן לאכול** ד) **אבל העצים והלבונה והקטורת אין חייבין עליו** ג) **משום טומאה: גמ׳** ת״ר ג) **יכול לא יהו חייבין משום טומאה אלא על דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח ודין הוא ומה פיגול שהוא בקביעה ובידיעה אחת ולא הותר מכללו אין חייבין עליו אלא על דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח טומאה שהיא בעולה ויורד ובשתי ידיעות והותרה מכללה אינו דין שאינו חייב אלא על דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח** ת״ל [2] **אשר** ד) **הם מקדישים לי יכול מיד** ת״ל [3] **יקרב** ה) אמר ר״א וכי יש נוגע שהוא חייב אלא מה ת״ל יקרב בהוכשר [בשר] ו) ליקרב הכתוב מדבר הא כיצד יש לו מתירין משיקרבו מתירין אין לו מתירין משיקדש בכלי אשכחן טומאה נותר מנלן אתי חילול חילול מטומאה ולילף עון עון מפיגול מסתברא מטומאה הוי ליה למילף שכן גז״ל סימן אדרבה מפיגול הוה ליה למילף שכן נותר ז) ציץ טהור בזמן קרב והני נפישן אלא מדתני לוי דתני לוי מנין שאף בפסול זמן הכתוב מדבר ת״ל [2] ולא ח) יחללו את (קדשי בני ישראל) **במזיד לא הורצה**. קנסא דרבנן הוא ולא שיביא אחר דא״כ נמצאו ב״ד מתנין לעקור דבר מן התורה ולהביא חולין לעזרה אלא לא הורצה להתיר בשר באכילה מ) אבל בעלים נתכפרו והכי אמר לה שמואל ו) במס׳ יבמות (דף ל.): [**ממאן**]. הא דקתני דעובדי כוכבים לא הורצה דלא כר׳ יוסי: **אלא מעתה אשר הם מקדישים לי**. דכתיב גבי וינזרו: **הכי נמי הם ולא עובדי כוכבים**. ותימא דקדשי עובדי כוכבים אין חייבין עליהם משום טומאה לר׳ יוסי והא קאמר ר״נ בכולן אני רואה להחמיר: **גרגון נסם**. גבי לין כתיב: **נאו בני הרגאה**. להקב״ה הם שאינו מתרגה להם: **מתני׳ דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול. כגון הקומץ והקטרת וכל השנויים במשנתינו** [מב.]: **חייבין עליהן משום טומאה**. כדת האוכלן בטומאת הגוף ועל שגגתם חטאת כדיליף בגמרא: **חוץ מן הדם**. דתימעיט בהדיא כדאמר בגמ׳: ה״ג **נומי ר״ש בדבר שדרכו לאכול חייב**. וכך שמעתי מבית מדרשו של רבינו יעקב ול״נ יא) שכך פירש ר׳ משולם בר קלונימוס גאון ד) בשעת מיתתו נומי ר״ש כמו אמר (כ) ר״ש ובספרים היה כתוב הדם ועמו כ) **בדבר שדרכו לאכול**. שדרך בני אדם לאכול ואף על פי שזה מן הנקטרים כגון קומץ ומנחת כהנים ודומין לה: **אבל לבונה ועצים וקטרת אין חייבין עליהם משום טומאה**. ורבנן פליגי עלה כדמרבינן להו מכל ג) הבשר יתירא לרבות עצים ולבונה: **גמ׳ ומה פיגול**. האוכל פיגול בשוגג: **שהוא בקבוע** ו). חטאתו קבוע לעני כלעשיר כשבה או שעירה: **ובידיעה אחת**. שאינו לריך ידיעה בתחלה מו) שאכל בשוגג וידע שאכל: **ולא הותר מכללו**. אלא ליבור: **שהיא בעולה ויורד**. לעשיר בהמה ובדלות שתי תורים ובדלי דלות עשירית האיפה גבי שמיעת קול בויקרא (פ׳ ה): **ובשתי ידיעות**. נטמא וידע שנטמא ונעלמה ממנו טומאה ואכל את הקודש ולא ידע ומשאכל ידע אבל שיש מו) בה ידיעה בסוף ואין בה ידיעה בתחלה שלפני אכילתו לא ידע מעולם בטומאה זו פטור והכי גמרי׳ לה בשבועות (דף ד.): **והותרה מכללה**. טומאת הגוף הותרה אלא ליבור בפסח דתנן (פסחים דף עו:) הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה: **ת״ל אשר הם מקדישים**. ריבה כל המוקדשים וגבי וינזרו כתיב: **יכול מיד**. משהוקדשו מתחייב עליו מיד אם אכלו בטומאה: **ת״ל אשר יקרב**. מכל זרעכם. ר״ל מפרש לה ואזיל: **וכי יש נוגע חייב**. והלא אינו חייב אלא אם כן אכל דכתיב ז) (ויקרא כב) איש איש מזרע אהרן וגו׳: **בהוכשר ליקרב**. ואקדשים קלי והכי קאמר אשר יקריב קדשים ואח״כ יאכלם וטומאה עליו כדמפרש אכילה בקרא דבמריה: **יש לו מתירין**. כגון אימורים ובשר שהדם מתירן ושירי מנחות שהקומץ מתירן משיקרבו מתירין ואין לו מתירין כגון מנחת כהנים וכהן משיח ונסכים משיקדשו בכלי שהוא המכשירן לאכילה האמורה בהן: **נותר מנלן**. דחייב (כהן) עליו אף על דבר שאין לו מתירין כדקתני מתני׳ דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול חייבין עליהן משום נותר: **שכן גז״ל סימן**. נותר ח) וטומאה פסול הגוף ופיגול פסול מחשבה ט). נותר וטומאה אין זריקת הדם מביאתן לידי פסולן ופיגול זריקת הדם קובעתו בפסול כ). נותר וטומא נאמר בהן חילול: **שכן הותר אין עהור בזמן קרב והני נפישן**. נותר ופיגול לא הותרו מכללן בטומאה. ואין הציץ מרצה עליהן כטומאה ואע״ג דבטומאת הגוף קאמינא כא) שאין הציץ מרצה עליה ט) אם טומאה מיהת גרלית בציץ. טהור, שניהן טהורין. ושניהן נפסלין בזמן זה בגותר חוץ לזמן וזה במחשבת זמן ושניהן פסולין בקרב לאפוקי טומאת הגוף שפסולן במקריב: **מנין שאף בפסול ומן הכשר מדבר**. אמי קרא דוינזרו: **ולא יחללו**. דכתיב גבי טומאה בשני

מסורת הש״ס

ה) [נעיל טו: מנחות כה.], ב) שבועות ז., ג) [מעילה י: ע״ש] ת״כ צו פט״ו ה״ד, ד) [וכ״כ מו׳ במנחות קט:: ד״ה בתחלה ע״ש], ה) פסחים פ:, ו) לעיל מג:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ה״נ הם ולא עובדי כוכבים וכו׳ והא קתמר. נ״ב ע״ל ר״פ כל הזבחים דף טו ע״ב דגמ׳ מוכיח להדיא בפוסק אחר וע״ש בתוס׳ ד״ה אלא למעוטי וכו׳: (ב) ד״ה ה״נ ומי ר״ש וכו׳ כמו אמר ר״ש. נ״ב וכ״כ בתוס׳ דף ע ע״ב להדיא:

שינויי נוסחאות

א) אף דברים כל״ל (ש״מ): ב) בכי״ל וק׳ ור׳ ת׳ נומי ר״ש. וכ״כ בפיסקא הבא. ע׳ רש״י ובלקוטים. וכבי״מ ונומו. ועי׳ לוח יב: ג) עליהן (ש״מ): ד) בעמלה י׳ ע״ב מיימי קלא אתמיא. ועי׳ עוה״ק: ה) בכי״מ נוסף בבשר יקרב. ובכי״ל בראוי ליקרב: ו) תיבת בשר ליתא בכי״ל ובכי״י וכש״מ. ועי׳ דק״ש: ז) כ״ל הזהר (כתה״י. ד״ו וצ״ק, וכ״ה ברש״י): ח) עי׳ בתוס׳ גרסקות שכ״ל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי ולייגו קלא דוינזרו מקדשי בני ישראל. ועיין בתוס׳ סוף הנסרפין דף פג. ד״ה מיגוא וכו׳ (הגרי״ב). ועש״ס בתוס׳ גרסקות: ט) באכילה קאמר (ש״מ): י) כ״ל ר׳ יוסי ב״ה (צ״ק): יא) ול״נ. אוזי הוא כ״ת דלי נאמר (רש״ש). וכ״ס מ״ז. וש״מ גורס מתמיי מ״כ [מנחמו כנוכן]: יב) כ״ל ונומי (ש״מ). ובל״ק ונומא: יג) מהבשר כל״ל (רש״ש): יד) בקביעה (כי״י): טו) בתחילה אלא שאכל (ש״מ): טז) כ״ל יש (ש״מ): יח) כדכתיב בתרוה איש וכו׳ אהרן ואכל מן הקדשים וגו׳ והאי קרא משמע באכילה וכ״ס מ״ז. וש״מ גורס מתמיי מ״כ [מנחמו כנוכן]: יב) כ״ל ונומי (ש״מ). ובל״ק ונומא: יג) מהבשר כל״ל (רש״ש): יד) בקביעה (כי״י): טו) בתחילה אלא שאכל (ש״מ): טז) כ״ל יש (ש״מ): יח) כדכתיב בתרוה איש וכו׳ אהרן ואכל מן הקדשים וגו׳ והאי קרא משמע באכילה כ״ל (ש״מ): יח) גימ״ל נותר כו׳ נותר והכ״מ הוסיף גזל גימ״ל): יט) בש״מ תיקן מחשבה דזין. ולעד״ל בודאי הוא ט״ס בש״מ ול״ל מחשבה. חיי״ן: כ) בפסול. למ״ד נותר וכו׳ חילול ופיגול לא נאמר בו חילול כ״ל (ש״מ). ועי׳ תוס׳: כא) קיימינן (ש״מ): כב) כ״ל בפרק חמישי (ש״מ): כג) גי׳ ש״מ ונהנה ובמחובר לקרקע. וגי׳ ר״ק ונהנה באכילה וממעט במחובר לקרקע. ומחובר היינו קדושת דמים וגמרינן מתרומה. ועי׳ תוס׳ סנהדרין פד ע״א (תו״ק): כד) כ״ל ולא (ש״מ): כה) כ״ל ובד״א (ב״ש וצ״ק): כו) גי׳ ש״מ ל״ק וח״ע ואהניי להי. נ״ל ואודו לי (גליון): כז) כ״ל אבימי (צ״ק): כח) עי׳ עוס״ ש״מ בעמ׳ הקודם אות כד. ולגי׳ זו יש לממוק מיכות ואם תאמר: כט) בש״מ נוסף כאן תוספות: ל) כ״ל ומעצים ותיכת אבל נמתק (ש״מ): לא) [לא] כיון דשייך וכו׳ הדר אתי כו׳ (צ״ק). ס״ל דלא מחייבינן אלא בדבר שיש לו מתירין היינו כדמפרש ואתי נותר חילול חילול מטומאה (ב״ש): לב) ובסמוך אפרש (ש״מ, צ״ק): לג) כ״ל למ״ד דגזל (צ״ק):

ליקוטים

ר״ש מחיב. שלשה דברים הגיה [רבינו קלונימוס אביו של רבי משולם] כמפי הנבואה בשעת פטירתו, זאת ועוד אחרת, שהיה כתוב בספרים בפ׳ בית שמאי בובחים דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול כו׳ חוץ מן הדם ונומי רבי שמעון מחייב בדבר שדרכו להיאכל, פירוש אמר רבי שמעון. (תוס׳ מנחות קט ע״ב)

בשני חילולים. מדלא כתיב וינזרו ולא יחללו [1]: **אחד פסול נותר.** דלאשכחן ביה חילול דכתיב (ויקרא יט) כי את קדש ה' חילל ואתרוייהו קאי אשר הם מקדישים דמרבינן מיניה כל המוקדשים: **מגא הני מילי.** דדם אין חייבין עליו משום נותר אם שגג בו בדם ונותר אינו חייב שתים אלא אחת וכן אם אכלן [2] בטומאת הגוף אינו חייב שתים: **אמר עולא אמר קרא בו'.** הא דעולה לאו הכא איתמר אלא גבי מעילה איתמר במס' מעילה (דף יא.) דקתני אין מועלין בדמים והכא [3] ה"ק מגא הני מילי דמתניתין אמר עולא גבי מעילה אמר קרא לכם ותנא דבי רבי ישמעאל לכפר כו' ור' יוחנן אמר הוא ומסקנא תלתא קראי חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה: **ואני נתתיו לכם שלכם יהא.** כחולין שלכם שאין בהן מעילה: **לכפר.** ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר (ויקרא יז) לכפרה נתתיו בתורת קדשים ולא למעול בו לענין מעילה אין בו דין קדשים **הוא.** דמו [4] בנפשו הוא בהווייתו יהא: **הוא לפני כפרה בו' מה לאחר כפרה אין בו מעילה.** דפשיטא לן כיון דנעשית מלוחו אין מועלין בו דכיון דלית ביה תו צורך גבוה לא קיימן ביה קדשי ה': **אין לך דבר בו'.** הלכך ע"כ לא תדרשיה הכי אלא איפכא: **והרי תרומת הדשן.** בכל יום [5] חותה במחתה ותורם את הדשן מגא המחתה ממנה ונותן במזרחו של כבש דכתיב ושמו משמע [6] שם גניזתן [7] ושם נבלע במקומן אלמא אסור בהנאה: **ובגדי כהונה.** מרבעה בגדים שכהן גדול נכנס בהן לפני ולפנים ביום"כ שאסור להשתמש בו [8] עוד דכתיב ופשט את בגדי הבד וגו' והניחם שם ודרשינן מלמד שטעונין גניזה: פלוגתא דרבנן ורבי דוסא במס' יומא מייתי לה: **רבי דוסא דאמר כשרין הן לכהן [הדיוט]** [9]. לעבוד בהן במקדש כל ימות השנה: **ועגלה ערופה.** דכתיב וערפו שם (דברים כא) והאי שם קרא יתירא הוא לומר שתהא שם קבורתה [10]: **אין מגמדין.** וכיון דלא ילפינן [11] ולא אחרא מיניה ראיה מייתי הא קרא נמי הואיל ואיכא למדרשיה איפכא לא תדרשיה הכי: **מיעוטי** [12] **כפיני.** לומר שאין למדין מהן: **דערופה.** זו ולא אחרת כזו: **ומו.** מדהוה ליה למכתב ושם וכתיב ושמו לזה ולא לאחר: **אלמא קראי.** לכם לכפר הוא: **למעוטי מנותר.** לכם כשאר [13] חולין ולא בקדשים. לכפר לכפרה נתתיו בקדשים ולא לדבר אחר בקדשים אלא כחולין ולא יתחייבו [14] עליו משום טומאה. והוא [15] למעוטי ממעילה דלאמרן: **שלשה בריאות.** אמור אליהם לדורותיכם וגו' (ויקרא כב) והנפש אשר תאכל בשר וגו' (שם ז) נפש כי תגע בכל [16] טומאת אדם וגו' (שם): אחת

בשני חילולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר ואחד פסול טומאה: חוץ מן הדם כו': מנא הני מילי [6] אמר עולא אמר קרא [1] ואני נתתיו לכם שלכם יהא דבי רבי ישמעאל תנא אמר קרא [1] לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה [3] רבי יוחנן אמר אמר קרא [1] הוא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה אחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה אימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה [3] אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד [7] וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין הניחא [8] לרבנן דאמרי [2] והניחם שם מלמד [9] שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר מותרות [10] הן לכהן הדיוט ובלבד שלא ישתמש בהן ליה"כ אחר מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן [2] ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי [3] מיעוטי כתיבי הכא כתיב [3] הערופה והתם כתיב [4] ושמו ותלתא קראי בדם למה לי [5] למעוטי ממעילה מנותר ומטומאה אבל פיגול לא צריך קרא דתנן [6] כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח [7] גופיה מתיר הוא אמר רבי יוחנן [8] שלשה בריאות בשלמים למה **הכי** גרסינן [9] **בשני חילולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר.** תימה לי לעיל [מה.] גבי קדשי עובדי כוכבים אמי נותר חילול חילול מטומאה הלא חילול טומאה [2] נמי בנותר איירי ועוד תימה דבפ' הנשרפין (סנהדרין דף פז.) משמע דלא כתיב בנותר חילול דרבים והכא משכחת לה מדתני [3] ולעיל בריש פרק שני (דף טו:) [4] פירשתי: **הוא לפני כפרה בלאחר כפרה.**

הקשה ר"ת דבמעילה פרק [ולד] חטאת (דף יב:) אמרינן המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו אלמא יש מעילה בדם ותירץ דהתם [5] מחייב דלא שייכא כפרה אבל לאחר שחיטה אף לפני כפרה אין מועלין וא"ת דהתם [6] תני (דף יב.) ומייתי בפרק כל שעה [7] דם בתחילה אין מועלין בו ולא לגאל קדרון מועלין וי"ל דמעילה דהתם דרבנן וא"ת א"כ בריש מעילה (דף ב:) דדמיק לאשכוחי מי איכא מעילה דרבנן לייתי מהך משנה ועוד קשה בסוף תמורה (דף לב:) גבי מקדיש עולה לגבוה הבית דקאמר שמועלין בה שתי מעילות ופריך אי מדרבנן אמאי ב' מעילות מאי קשה הא איכא מעילה דדם שהיא דרבנן וכן בקדשים שמתו בריש מעילה (דף ב.) וי"ל דהתם שיש מעילה לאוריתא משום עולה [8] בדילי מייניה ובדם לליכא מעילה לאוריתא לא בדילי מייניה תקינו רבנן מעילה ובריש מעילה אקדשים ששחטן בדרום קאי דכמאן דחנקינון דמי ועל כה"ג דמיק לתתוי ראיה דתקון רבנן מעילה אע"ג דבדילי מייניה (כמו) [9] בתמו וימייתי מרבי יוחנן דקדשים שמתו וה"ל חייס היה מפרש דיולא לגאל קדרון מועלין [10] דאורייתא שב"ד מקדשין אותו אלא שהיו ממנו בלא פדיון ודוחק הוא ועוד אכתי אמאי לא מייתי בריש מעילה מההיא דסוף התכלת (מנחות דף נב.) גבי אפר פרה דאמר שתי תקנות הוו מעיקרא תקינו בה מעילה ואין לומר דמעיקרא נמי היתה מעילה דאורייתא דתקון שיהיו ב"ד מקדשין אותו א"כ היאך היו מזין ועוד דבמעילה בריש ולד חטאת (דף יב.) דאמר רבי יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה אבל מדרבנן איכא מעילה ופריך מי איכא מידי דמעיקרא ליה ביה מעילה ולבסוף ליה ביה מעילה ולא [11] והרי הם דתנן בתחילתו כו' ואי מעילה דגאל קדרון שביה דין מקדשין אותו מאי קושיא: **אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו.** וא"ת אדרבה לא נמעט לפני כפרה דאין לך [דבר] שלא נעשית מצותו שלא ימעלו ואע"ג דאיכא קדשים קליס היינו משום דלא איקרו קדשי ה' וי"ל דאשכחן טובא דכותה דאין מועלין עד שעת מצותן תרומת הדשן ועגלה ערופה עד אחר ירידתה: **ולא והרי תרומת הדשן.** והא דתנן במעילה פ' ולד חטאת (דף יא.): דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין היינו מזבח [12] הזהב מן הקטרת שנסרך עליו והכא מזבח החיצון הכתוב מלא המתחה מן המאוכלות הפנימיות ונותן במזרחו של כבש ומיהו בגמ' משמע התם דלקח בחיצון אין מועלין דקאמר בשלמא מזבח החיצון דכתיב ביה ושמו אלא פנימי מנא לן מ[שמע דמושמו דריש דאין מועלין ובשמעתא אדרבה מושמו משמע ליה דמועלין וי"ל דתמני' דהתם משמע דלא מועלין בדישון הפנימי שהדישון מוציאו מידי מעילה אבל קודם דישון מועלין א"כ איכא מצוה לדשן ועל זה קאמר בשלמא חיצון דכתיב ושמו ולכך מצוה לדשן מ"מ [13] אף לאחר הרמה איכא מעילה כדדרשינן בסוף תמורה (דף לד.) ושמו ושמו כולו ושמו אלא יפזר אלא פנימי מנא לן דמצוה לדשן שאתה אומר שהדשן [14] מוציאו מידי מעילה ומשני דאמר קרא והסיר את מורתאו והשליך אל מקום הדשן ובפ' שני דיומא בירושלמי [15] משמע כן קא דבעי בריש מנגן דעבדינן דישון כלל בפנימי והדר בעי מנגן שהדישון [16] אסור בהנאה ואם תאמר [17] מוציאה ונוטה יאמרו אלא מזבח הפנימי ובתמורה (גז"ש) אמרינן עולת העוף שנתמצה דמה מוציאה ונוטה יצאו מידי מעילה [18] וי"ל שאני דישון מזבח הפנימי דהיינו מלוחו אבל עולת העוף עבודת דם מתיר מוציאה ונוטה וא"ת [19] בקדושין (דף נה.) דאמר אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת הא איכא תרומת הדשן דלא נפיק לחולין ע"י מעילה כדמוכח בסוף תמורה וי"ל דהוי בכלל בהמה דהיינו כמו אימורים דלא נפיק לחולין: **משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד.** במעילה פ' ולד חטאת (דף יא:) מתריץ יותר ומסקנא כדהכא: **עגלה ערופה.** פי' רש"י מוערפו שם נ"ל בפ"ק דכריתות (דף ו.) והאי דנ"ל בפ' אין מעמידין (ע"ז דף כט:) מדכתיב בה בהמה בקדשים י"ל דשם [20] צריך לאסור לאחר עריפה אלא לומר אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו [21]: **תרי מיעוטי כתיבי.** קשיא דבחד סגי וכן גבי העזיז בפרק כל הבשר (חולין דף קיג.) [22]: **חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה.**

תימה לנותר וטומאה סגי בחד מיעוטא דילפינן מהדדי חילול [23] ואף לקולא כדלעיל גבי קדשי עובדי כוכבים וי"ל דמוקמינא לה [24] מיעוטא בנותר דוקא אבל משום טומאה הוה חייב כי היכי דאין לו מתירין כגון קומץ ומנחת כהנים אע"ג דאין בהן פיגול יש בהן איסור טומאה דמרבינן מאשר הם מקדישים הכי הוה מרבינן נמי לגבי דם [25]:

מסורת הש"ס

[1] יומא נט: [חולין קח. מעילה יא.], [2] עי' ירושי יומא פ"ה ה"ו, [3] סנהדרין כו. ע"ש סוכה מט: כריתות ו., [4] [קדושין כד. וש"נ], [5] סנהדרין כו. יומא יב: כד. ס. חולין קח. כריתות ו. מעילה יא., [6] ת"כ אחרי פ"ו ה"ו, ירושי יומא פ"ד ה"ג, [7] לעיל מנ. וש"נ, [8] שבועות ז. [ושם איתא ר' אבהו], [9] תמיד כח:, [10] ע' יומא כא., [11] כריתות ו., [12] ד"ה אלא, [13] סנהדרין כב., [14] עיי"ש ה"ב. רש"ק., [15] ועי' בתו' דיומא נט: דמתרלו בענין אחר, [16] מנחה במעילה יט., [17] [ועי' תו' קדושין נז.ד"ה כפרה], [18] [ועי' תו' שבועות יט. ד"ה כפרה], [19] ד"ה אלא, [20] סנהדרין נז.ד"ה כפרה], [21] [ועי' תו' דיומא כו. ד"ה כתיב ותו' מעילה יא. ד"ה תרי וביומא ביאור מילתו ביומא ס. ד"ה תרי ע"ש. אבל בחולין קנ: ד"ה עזיז ודף קח: ד"ה תרי הימנו בתמיה], [22] ועי' יומא ס. בתוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה חד:

שינויי נוסחאות

א) כרש"י גרס כשרין: ב) מיצת תרי נמתק (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ג) לי חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה וחד למעוטי ממעילה (ש"מ). וכן תיקן כרש"י לעיל ד"ה אמר עולא. וביומא ס' ע"א אין הסדר כן: ד) דם הוא גופיה (ש"מ): ה) בשטעונות יז ע"א איתא ר' אבהו (הגרי"ב). וכ"כ (*ש"מ ל: ו) ל"ל יחלו (*ש"מ ובה"ק): ז) ל"ל אכלו (ש"מ): ח) ל"ל והכא נמי אמרי' מנא רבו' (*ש"מ): ט) ל"ל כי הדם הוא בנפש יכפר (הגרי"ב וח"נ וכ"ה ברש"י יומא): י) משמע ששם גניזתו ושם נבלע במקומו (ש"מ) יא) בהן (*ש"מ): יב) זו גי' ש"מ וק"ק. ועי' טה"ק ורמא המגמה: יג) ולפינן מינייהו (ש"מ): יד) תרי מיעוטי כתיבי כל"ל (צ"ק): טו) ל"ל כבשר חולין (שמה"י): טז) ל"ל שיתחייבו (*ש"מ). וכב"ש שלא יתחייבו: יז) ל"ל הוא (צ"ק. כתה"י): יח) בכל טמא בטומאת כל"ל (ש"מ): יט) הכי גרסינן ממקן ול"ל הג"ה (ש"מ): כ) ל"ל דטומאה (ש"מ): כא) מדתני לוי (ש"מ): כב) דהתם מיירי מחיים (ש"מ): כג) דהתם תנן ומייתי לה בפרק כו' (ש"מ): כד) עולה בדילי אינשי מיניה כבר. אבל (הני) [עור] דליכא מעילה דאורייתא א"כ לא בדילי כו' כל"ל. ס"ל עולה אין לחכמים לתקן מעילה כיון דבלאו הכי בדילי. ומשני ראוי למעול שתי מעילות, בבשר [איכא] מעילה דאורייתא משום עולה [ובעור דליכא מעילה דאורייתא אם כן לא בדילי מיניה ותקינו רבנן מעילה כו'] (שמה"י. ותיבות המוקפות בד' ונציה). ועי' תוס' יומא (נט ע"ב) ד"ה הוא, שם מבואר עפי' תירוץ התוס': בה) כמו בקדשים שמתו ומייתי ראיה מר"י כו' כל"ל (פ"מ ועי"י ש): בו) מועלין בו (ש"מ): בז) ל"ל ופריך ולא (צ"ק): בח) במזבח ההב וכו' במזבח החיצון כל"ל (ש"מ): בט) ל"ל ומ"מ (ש"מ וצ"ק): ל) ל"ל שהדישון (ש"מ): לא) שהדישון בפנימי אסור (ש"מ): לב) תאמר א"כ מוראה ונוצה ימעלו בהם עד דכו' (ש"מ): לג) כוותן למיתם "שם" שבפסוק (ח"ד). ועי' ק"ק ספי' בע"א: לד) דהוה מוקימנא וכו' הוה אמינא חייב כל"ל (ש"מ): לה) בכא"י כתוב בלד דיבור זה 'עטות ולא הבנתי'. ול"ג דמתכוון לגמ"ש רש"י בד"ה אמר עולה:

ליקוטים

משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה ב' כתובין הבאין כאחד. פי' משום דבשני כתובים גלי קרא דמועלין בו אף לאחר שנעשה מצותו כדכתיב והניחם שם כדמסיק וכן בתרומת הדשן כתיב ושמו שאסור בהנאה. וקשה לי מאי שני כתובים הבאים כאחד יש כאן בשלמא ההיא דתרומת הדשן ניחא דיהא ודאי לאחר הרמה נעשה מצוותו, אבל הא דבגדי כהונה כל עצמם דנעשה וגנמר מצוותן לא נפקא לן אלא מהניחם שם, דאי לאו האי קרא דת"ר דאכתי לא נעשה מצוותן, דלאו משום הכי לחוד כתב רחמנא והניחם שם דאע"ג דנעשה מצוותן אפ"ה טעון גניזה, אלא מש"ה גופיה כתב רחמנא והניחם שם לאשמועינן הא גופיה דאין ראויין עוד לשום עבודה, ואי לאו האי קרא הו"א דראויין הן לכה"ג ביו"כ אי נמי לכהן הדיוט בכל השנה. (נכוחות אדי יומא ס.)

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"א מהלכות כלי המקדש הלכה ה:

ב מיי' פ"ו מהלכות רוצח הלכה ו:

תורה אור השלם

1. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:
ויקרא יז, יא
2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
ויקרא טז, כג
3. וְכֹל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַּנָּחַל:
דברים כא, ו
4. וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֵת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ו, ג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חד וכו' ואף לקולא וכו'. עי' קדושין ג ע"א תוס' ד"ה ומשה וע"ש:

מוסף רש"י

שלכם יהא. אלמא לאו קדשי גבוה הוא: לכפרה נתתיו. ולא שיהא קרוי שלי למעול בו, שאינה שומדת אלא לכפר בשביל כו': אמר קרא הוא. לעולם דיינו שזה בין לפני כפרה ובין לאחר כפרה, שנתן מתנעתו ונשאתו השייריים (חולין קח). אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. דמשום דנעשית מצותו ואין לו תיקון גבוה בה, יצאה מכלל קדשי ה' (פסחים נב.) והרי תרומת הדשן. לכתיב בו ושמו אלא בתמיה דטעון גניזה, אלמא אסור בהנאה, וכיון דבהנאה אסור משום קדושתו, מעילה נמי שיש ביה (יומא נט:). אי: לכתיב ביה ושמו לפיכך טעון גניזה שהיא נבלע במקומו כדי שלא יטמאו אדם (מעילה יא.): ובגדי כהונה. מרבעה בגדי לבן שב"ג נכנס בהן לפני ולפנים ביום הכפורים וטעונין גניזה עולמית ואין הדיוט עובד בהן כל השנה ולא ב"ג ליום כפורים אחר, כדכתיב ופשט את בגדי הבד והניחם שם (חולין שם): וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. מלא כתיב אחד ונעמוד מלמד מיניה (קדושין כד.). אי: מדהכתיב כתיב לפיכך ולא יאכלו מחבריה ש"מ דוקא הני קאמר (פסחים מה.) אלא לרבי דוסא דאמר. כשרין הן לכהן הדיוט כל השנה, שהכהן הדיוט משמש בהן בתרנגא כליס, ומה ת"ל והניחם שם מלמד שלא ישתמש בהן הוא ליום"כ אחר מאי איכא למימר: ועגלה ערופה. מלוה בטוהר בהנאה, דכתיב ופרעו שם, שם תהא קבורתה: תרי מיעוטי כתיבי. לפיכך למ"ד בעלמא מלמדין, הני אין מלמדין, דמיעוטי כתיבי בהו דמשמע הני ולא אחריני (חולין קח. קיג.): למעוטי מנותר. שאם אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם. וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהוא בכרת בטוהן אינו חייב אלא אחת משום דם, וכן אם שגג בדם והזיד באחת מאלו פטור מכרת: אבל פגול לא צריך קרא. שאם אכל דם מקבלן פיגול ממילא אחריני נפקא לן דפטור מכרת דפיגול (יומא ס. ובגי"ז חולין קיז): כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח. שאחרים שמתירין אותן, או לאכילת אדם, כגון בשר קדשים הנאכל שתלוי בזריקת הדם, שכל זמן שלא מזרק אסור באכילה, לכתיב (דברים יב) ודם זבחיך שפך והדר והבשר תאכל. או מתירין למזבח, כגון אימורין, שזריקת הדם מכשרתן למזבח לכתיב (ויקרא ז) וזרק הכהן את הדם על המזבח ה', והדר והקטיר החלב גרים ניתוח (יומא ס.). או: כגון עולה, שדמה מתירה למזבח, דאם לא מזרק דמה אין מכניס קנמים, לכתיב וזרק הכהן דמו': חייבין עליו משום פיגול. אם פיגל את הזבח בתחת מתרצו עבודות הדם ואת"ל אכל מן הבשר שהיה בכלל היתר הדם, או מן האימורים שאף הן בהיתר הדם, חייב כרת, אבל כל דבר שאין אחר מתירו אלא הוא מתיר עצמו, כגון הדם והקומץ והקטורת ומנחת הכהנים שהוא כליל, אין מיחיין עליהם משום פיגול, משום דעיקר פיגול בשלמים כתיב ומייתו ילפינן, מה שלמים יש להם מתירין לאדם ולמזבח חייבין עליהם משום פיגול, בתולבן בנותרתם, אחת בתחלה אל הכהנים כל אים אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' ואתמרינן דהא יקרב אכילה היא ומכו יקרב בראוי לבקרבנה, שהוקדש בכלל, ואמרים בנו

שיטה מקובצת

אמר קרא לבם. וא"ת הא מאי קרא [בענין מעילה אחת] וא"כ מאי מבית, וי"ל דאמקנא סמיך דמתון אלו קראי מרבינן הכל [לה]: **חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה וחד למעוטי ממעילה.** תימה למה לי תרי מיעוטא [בנותר וטומאה] בחלא סגי דילפינן מהדדי בג"ש חילול אף לקולא כדלעיל, וי"ל דאי לאו דאי כתיב אלא חדא מיעוטא הוי מוקמינן ליה לנותר, וטומאה לא הוי ילפינן מייתי דהוי מרבינן ליה מאשר הם מקדישים לי

מסורת הש"ס

[23] [מה.], [24] [מה.] [25] [מה.]

נר מצוה

[1] [מה.] [2] [מה.] [3] [מה.] [4] [מה.] [5] [מה.] [6] [מה.] [7] [מה.] [8] [מה.] [9] [מה.] [10] [מה.] [11] [מה.] [12] [מה.] [13] [מה.] [14] [מה.] [15] [מה.] [16] [מה.] [17] [מה.] [18] [מה.] [19] [מה.] [20] [מה.] [21] [מה.] [22] [מה.] [23] [מה.] [24] [מה.] [25] [מה.]

אחת לכלל ואחת לפרט. נלמ כלל ופרט ממש דמרוחקים זה מזה הן אלא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לעמד על הכלל כולו יצא כדברים [מזבח השלמים] (ויקרא ז) והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו [ב] ולמה יצאו להקיש אליהם ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח (בכלל כל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל ויטומאתם עליו (שם כב) כל הקדשים בכלל): **ודברים שאינן נאכלין.** כגון עליים ולבונה שאין ראויים לאכילה אם אכל מהם בטומאת הגוף חייב כרבנן דמתניתין: **ור"ש.** דמתני': **חד מהאי זוזא.** אמרי חדא מילתא ואינך תרי חדא מילתא: **חד אמר.** חד מהאי זוזא אמר מחלוקת שנחלקו חכמים על רבי שמעון [ג] שחייב: **בטומאת בשר.** אם אכלן בעליים ולבונה טמאין לוקה משום דלא דוהכשר אשר יגע בכל טמא וגו' (ויקרא ז) דאמר מר (מזיד דף לו:) **והכשר יתירא לרבות עליים ולבונה: אכל בטומאת הגוף.** והן טהורים דברי הכל אינו לוקה דלא איתרבו בה: הכי גרסינן **כיון דקרינן ביה והכשר אשר יגע וגו' קרינא ביה וטומאתו עליו וגברתה.** כלומר כיון דבטומאת בשר אמרי דבנן לוקה אעליים ולבונה בטומאת הגוף נמי אית להו לוקה דהא גבי הדדי כתיבי: **אסיפא.** אמילתיה דר"ש והכי אמרינן מחלוקת דרבי שמעון אדרבנן דלא לקי בטומאת הגוף דלא רבי רחמנא אכל בטומאת עצמן דרביהו קרא דברי הכל לוקה: **כיון דלא קרינן בהו.** בעליים ולבונה לרבי שמעון וטומאתו עליו דטומאת הגוף לא קרינן בהו והכשר אשר יגע וגו': **לפסולא בעלמא.** ומעלה דרבנן היא [ד] וקרא אסמכתא בעלמא הוא והכי אמרי בפסחים (דף כד:) אלין לוקין עליו: **מתני' לשם זבח.** לאפוקי שנוי קדש כגון לשם זבח אחר: **לשם זובח.** לאפוקי שנוי בעלים. והא דלפנן להו מקראי בפ"ק (לעיל ד:): **לשם אשים לשם ריח.** בגמרא מפרש לאפוקי מאי וליף לה מקרא: **לשם חטאת.** לשם חטאת שהוא מביאו עליו: **אף מי שלא היה בלבו כו'.** ששמט סתם כשר: **שהוא תנאי בית דין.** שישמט [ה] סתם כדאמרן בפ"ק (לעיל ב:) התנו בית דין דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו: **שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.** הלכך אי הוה מו [ו] שלא לשמו אע"ג דבעליים אמרי לשמו לאו מידי הוא דלאו בדידהו תליא מילתא דכתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז): **גמ' עולה לשם עולה כו'.** קרא קדיש עולה אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא א). ומאי"ג דלאו בשחיטה כתיב אשכחן ליה בשלמים גבי זביחה והקריב מזבח השלמים אשה לה' (שם ג) שתהא זביחה לשם שלמים לשם אשים לשם שם [ז] והאי דנקט הכא קרא דעולה משום דכתיבי כולהו גביה וגבי שלמים לא כתיב בההוא קרא לריח [ח] ניחוח: **נאפוקי נכבא.** ע"מ לעשותו חתיכות לגויות בגחלים קרבוניא"ש בלע"ז ודוגמתו בעירובין (דף כט:) ובייתי הוגנא [ח] דערבתא ונכביב ומיכול [ט]: **אין בהם משום ריח.** דכיון דלגלח תחילה חוץ למערכה הו לא מסקי ריחא: **הנתח רוח.** נחת רוח לפני הקדוש ברוך הוא שאמר ונעשה רצונו [י]: **ולא יחללו.** אין דבר אחר מחלל את קדשים אלא מי מחללו [כ] קדשים מחללין קדשים דכתיב לן (לעיל ה.) דבמחשבה שלא לשמו מתחללים מושחטו אותה לחטאת [ויקרא ד]: **טעמא דלא היה בלבו כלל.** ששמטו סתם וממילא קרב לשמו: **הא לשם חולין כשר ואינו מרצה.** וכי אמר רב נמי כשרה ואינה מרצה קאמר: **לשם חולין.** שיודע שהיא חטאת ושחט לשם חולין כשרה כדאמרן שאין חולין מחללין קדשים: **משום חולין.** כשבור שהם [אא] חולין פסולה דהיינו מתעסק בדברים אחרים ואינו עסוק בקדשים: למתעסק

אחת לכלל ואחת לפרט לדברים שאינן נאכלין ולרבי שמעון דאמר דברים שאין נאכלין אין חייבין עליהם משום טומאה לאיתויי מאי לאיתויי [א] חטאות הפנימיות ס"ד אמינא הואיל [ב] ואמר רבי שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא ליחייב קמ"ל: נומי ר' שמעון מחייב את שדרכו לאכול כו': איתמר רבי יוחנן וריש לקיש רבי אלעזר ורבי יוסי ברבי חנינא חד מהאי זוזא [א] וחד מהאי זוזא חד אמר מחלוקת בטומאת בשר אבל בטומאת הגוף דברי הכל אינו לוקה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [ב] מאי טעמא כיון דקרינא ביה [1] והבשר אשר יגע בכל טמא קרינן ביה [2] וטומאתו עליו רב טביומי מתני הכי רב כהנא מתני הכי [ג] חד מהאי זוזא וחד מהאי זוזא אסיפא חד אמר מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל לוקה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו אמר רבא מסתברא כמ"ד כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו מאי טעמא כיון דלא קרינא ביה וטומאתו עליו וגברתה לא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל [ד] והאמר מר והבשר [2] לרבות עצים ולבונה לפוסלה [ה] בעלמא: **מתני' [ג] לשם ששה דברים הזבח נזבח [1] לשם זבח לשם זובח לשם השם לשם אשים לשם ריח לשם ניחוח והחטאת והאשם לשם חטא אמר רבי יוסי אף [ה] מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת [ז] אלא אחר העובד: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב [3] עולה [ח] לשם עולה לאפוקי לשם שלמים דלא אשים [ו] לשם אשים לאפוקי כבבא [ז] דלא ריח לשם ריח לאפוקי אברים שצלאן והעלן דלא [ט] דאמר רב יהודה אמר רב [ד] אברים שצלאן והעלן אין בהן משום ריח ניחוח [ז] לשם הנחת רוח לה' לשם מי שאמר והיה העולם [ח] אמר רב יהודה אמר רב [ה] חטאת ששחטה לשם עולה פסולה לשם חולין כשרה [ט] אמר ר' אלעזר [ה] מ"ט דרב [4] ולא יחללו את קדשי בני ישראל [י] קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים: מתיב רבה אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד טעמא שלא היה בלבו כלל הא היה בלבו לשם חולין פסול א"ל אביי דלמא לא היה [יא] כלל כשר ומרצה הא היה בלבו לשם חולין כשר ואינו מרצה א"ר אלעזר [ה] חטאת ששחטה לשם חולין כשרה משום חולין פסולה [כ] כדבעא מיניה שמואל מרב הונא**

אחת לכלל ואחת לפרט. נלמ כלל ופרט ממש דמרוחקים זה מזה הן אלא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לעמד על הכלל כולו יצא [יא] והנפש אשר תאכל בשר [מזבח השלמים] (ויקרא ז) והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו [ב] ולמה יצאו להקיש אליהם ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח (בכלל כל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל ויטומאתם עליו (שם כב) כל הקדשים בכלל): **ודברים שאינן נאכלין.** כגון עליים ולבונה שאין ראויים לאכילה אם אכל מהם בטומאת הגוף חייב כרבנן דמתניתין: **ור"ש.** דמתני': **חד מהאי זוזא.** אמרי חדא מילתא ואינך תרי חדא מילתא: **חד אמר.** חד מהאי זוזא אמר מחלוקת שנחלקו חכמים על רבי שמעון [ג] שחייב: **בטומאת בשר.** אם אכלן בעליים ולבונה טמאין לוקה משום דלא דוהכשר אשר יגע בכל טמא וגו' (ויקרא ז) דאמר מר (מזיד דף לו:) **והכשר יתירא לרבות עליים ולבונה: אכל בטומאת הגוף.** והן טהורים דברי הכל אינו לוקה דלא איתרבו בה: הכי גרסינן **כיון דקרינן ביה והכשר אשר יגע וגו' קרינא ביה וטומאתו עליו וגברתה.** כלומר כיון דבטומאת בשר אמרי דבנן לוקה אעליים ולבונה בטומאת הגוף נמי אית להו לוקה דהא גבי הדדי כתיבי: **אסיפא.** אמילתיה דר"ש והכי אמרינן מחלוקת דרבי שמעון אדרבנן דלא לקי בטומאת הגוף דלא רבי רחמנא אכל בטומאת עצמן דרביהו קרא דברי הכל לוקה: **כיון דלא קרינן בהו.** בעליים ולבונה לרבי שמעון וטומאתו עליו דטומאת הגוף לא קרינן בהו והכשר אשר יגע וגו': **לפסולא בעלמא.** ומעלה דרבנן היא [ד] וקרא אסמכתא בעלמא הוא והכי אמרי בפסחים (דף כד:) אלין לוקין עליו: **מתני' לשם זבח.** לאפוקי שנוי קדש כגון לשם זבח אחר: **לשם זובח.** לאפוקי שנוי בעלים. והא דלפנן להו מקראי בפ"ק (לעיל ד:): **לשם אשים לשם ריח.** בגמרא מפרש לאפוקי מאי וליף לה מקרא: **לשם חטאת.** לשם חטאת שהוא מביאו עליו: **אף מי שלא היה בלבו כו'.** ששמט סתם כשר: **שהוא תנאי בית דין.** שישמט [ה] סתם כדאמרן בפ"ק (לעיל ב:) התנו בית דין דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו: **שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.** הלכך אי הוה מו [ו] שלא לשמו אע"ג דבעליים אמרי לשמו לאו מידי הוא דלאו בדידהו תליא מילתא דכתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז): **גמ' עולה לשם עולה כו'.** קרא קדיש עולה אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא א). ומאי"ג דלאו בשחיטה כתיב אשכחן ליה בשלמים גבי זביחה והקריב מזבח השלמים אשה לה' (שם ג) שתהא זביחה לשם שלמים לשם אשים לשם שם [ז] והאי דנקט הכא קרא דעולה משום דכתיבי כולהו גביה וגבי שלמים לא כתיב בההוא קרא לריח [ח] ניחוח: **נאפוקי נכבא.** ע"מ לעשותו חתיכות לגויות בגחלים קרבוניא"ש בלע"ז ודוגמתו בעירובין (דף כט:) וייתי הוגנא [ח] דערבתא ונכביב ומיכול [ט]: **אין בהם משום ריח.** דכיון דלגלח תחילה חוץ למערכה הו לא מסקי ריחא: **הנתח רוח.** נחת רוח לפני הקדוש ברוך הוא שאמר ונעשה רצונו [י]: **ולא יחללו.** אין דבר אחר מחלל את קדשים אלא מי מחללו [כ] קדשים מחללין קדשים דכתיב לן (לעיל ה.) דבמחשבה שלא לשמו מתחללים מושחטו אותה לחטאת [ויקרא ד]: **טעמא דלא היה בלבו כלל.** ששמטו סתם וממילא קרב לשמו: **הא לשם חולין כשר ואינו מרצה.** וכי אמר רב נמי כשרה ואינה מרצה קאמר: **לשם חולין.** שיודע שהיא חטאת ושחט לשם חולין כשרה כדאמרן שאין חולין מחללין קדשים: **משום חולין.** כשבור שהם [אא] חולין פסולה דהיינו מתעסק בדברים אחרים ואינו עסוק בקדשים: למתעסק

[והיה העולם]: **לשם אשים.** להקטירם, ולא לעשותם כלי על המזבח קרבוניא"ש בלע"ז: **לשם ריח.** לאפוקי דיניהם שלגלח והעלן דשוב אין בהן ריח: **לשם ניחוח.** לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה לרוני: **אף מי שלא היה בלבו.** לשמו אלא שמתם: **שהוא תנאי ב"ד.** שישמטו סתם ולא יזכירו בשיטתן לשמו דבעל ב) **כבבא.** כוויים בגחלים (סנהדרין נג.):

שיתכוין להעלותו על גבי אש של עצים כדכתיב על העצים אשר על האש, ולא יחשוב להעלותו על גבי אש של קש ושל גבבא בעצין שבשינו כירה שהסיקוה בקש ובגבבא (רמב"ן עה"ת ויקרא ה, ט): ריח ניחוח לשם הנחת רוח. כלומר שיתכוון בזה שיעלה אותו הריח שמעלה האש לנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו כמ"ש בתורת כהנים (משנ"ך מ"ג מ' ל):

נז א מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה טז:
נח ב מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין הל' יז ופ"ו מהל' מטמאי משכב הל' ט.
נט ג מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה יא:
ס ד מיי' פ"ו מהלכות מעה"ק הלכה ד:
סא ה מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ד:
ו מיי' שם הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז, יט
2. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כ
3. וְקִרְבּוּ וְכֹהֲנֵי יַרְחֵץ בַּמַּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, ט
4. וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה: ויקרא כב, טו

מוסף רש"י

אחת לכלל. הכיון דאלו הקדשים שבכלל אם הכלל, ואחת מן השמים דפרט. ומדה זו נדרשת בתו"כ בתחלת הספר דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד כו' כיצד והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים וגו' והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהם, מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח, יצאו קדשי בדק הבית שאין חיינן עליהן משום טומאה. וא"ם למה לן ניתוים בכלל ופרט ולא מה שבפרט, שלמים אין מידי אחרינא לא, משום דמרוחקין זה מזה בשני ענינים, וכך מפורש בממנות בפרק כל הממנות בגאת מלה הכיון דפרט ומרוחק מן הכלל נדון במדה זו ללמד על הכלל וכו'. וא"ם מה בין זו למדת כלל ופרט וכלל שאתה דן כענין הפרט, הרבה יש, אמדת כענין הפרט באה להוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים אחרים שאין כמוהן בו חו באה לגנות על הפרט ולא להוסיף עליו, והברים רבים למידין במדה זו שאינן באין במדת כענין הפרט, כגון הבעבר שאנו אומרים לאלן יצאתה ובמדה זו היא באה הבעבר בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולגנות על כל הכלל שכשם שחייב על הבעבר בפני עצמה כך חייב על כל אב מלאכה שבכלל בפני עצמו (שבועות ז.) **דזדא.** זוג (מגילה טז. וע' עירובין לז.). **והבשר.** והבשר כל טהור יאכל וגו' וי"ו יתירה, לרבות עליים ולבונה של קודש לטומאה, וקאי אלבונה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר (פסחים לה.). או: אלו והבשר יתירה הוא דהא ריש דקרא בבשר משמעי: **לרבות עצים ולבונה.** לקבל טומאת אוכלין (חולין לז.). דמיגה הקדש מבשרתן לטיהו אוכלא ואע"ג דלאו בני אכילה נינהו (לעיל לד. ובנעי"ז חולין לג.). **הא דעלי** המערכה מקבלים טומאה מדרבנן היא משום חיבת הקדש וקרא אסמכתא בעלמא הוא עליים בעלמא לא מקבלי טומאה (מנחות כא. קב:) **לשם זבח.** לשם מה שהוקדש (לעיל ב:) **לשם זובח.** שלריך לשחטו ע"מ שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר (לעיל ד.) **לשם השם.** (לעמת רוח) להקב"ה שאמר (ונעשה לרוני) [והיה העולם]: **לשם אשים.** להקטירם, ולא לעשותם כלי על המזבח קרבוניא"ש בלע"ז: **לשם ריח.** לאפוקי דיניהם שלגלח והעלן דשוב אין בהן ריח: **לשם ניחוח.** לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה לרוני: **אף מי שלא היה בלבו.** לשמו אלא שמתם: **שהוא תנאי ב"ד.** שישמטו סתם ולא יזכירו בשיטתן לשמו דבעל ב) **כבבא.** כוויים בגחלים (סנהדרין נג.):

לעזי רש"י

קרבוניא"ש קרבונידי"ש. חתיכות בשר צלויות על פחמים.

שינויי נוסחאות

א) ל"ל זוזא (ש"מ). וכן בכל העמוד. וכ"כ בר"ש ד"ו, וככ"ל זוא. (ופיכוהו וזוגות כלאיפא בשבת קכט ע"ב). והרי"עב"ץ גרס כלפנינו זוזא, ופי' דהוא כמו זוגא דז' וג' מתקלפים. ובכ"מ כ"פ זוגא: ב) בש"מ ומתה"ר נוסף אמר רבא מסתברא כמ"ד במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. וכלולקמן: ג) מיגה הכי נמקק (ש"מ): ד) ל"ל לפסולא (פ"ש"מ): ה) ל"ל שמעתי שאף מי (ש"מ): ו) ל"ל אשה וכ"כ בכל כתה"י: ז) יש נוסקים גבבא (רמב"ן עה"ת, ונע' ליקוטים): ח) ל"ל רב אלעאי (ש"מ): ט) היה בלבו (פ"ש"מ): י) עצמו בלבד יצא (כר"י): יא) ל"ל כיצד והנפש (פ"ש"מ): יב) היו, אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל [לה'] (ש"מ): ומטמאתו עליו כל הקדשים בכלל, ולמה יצאו וכו' כל"ל (ומה שבמוגריים להלן נמחק). ועי' כריתות ב ע"א ויומות ז ע"א (צ"ק): יג) ל"ל לומר שחייב (ש"מ): יד) שישחוט (ש"מ): טו) הוה אמר (פ"ש"מ): טז) ל"ל השם (ש"מ): יז) ל"ל ריח (פ"ש"מ): יח) סם אינה סוגיינו (גליון). וכנע"ז בש"מ ובתה"י: יט) בש"מ נוסף כאן דיבור: דלא. כלומר שצריך שיניחנו במזבח עד שיצאלאנו האש לגמרי ולא יורידנו משנצלה מעט: כ) מחללין (שמכ"י): כא) ל"ל שהיא (פ"ש"מ): כב) מיגה עלה נמקק (שמכ"י): כג) מיגה נמי נמקק (שמכ"י): כד) בדדרשינן לעיל בהוכשר כל"ל. וכן לקמן הוכשר ליקרב בהוכשר ליקרב (ש"מ): כה) גי' ל"ק או לן ויוצא, להכי איצטריך יקרב ליש לו מתירין משיקרבו מתירין ועוד איצטריך וכו': כו) ל"ל והאמר ריו"ר לעיל (רש"ש): כז) נאכלין וטומאת הגוף הוא לכל הפחות תפשוט דר' יוחנן הוא דאמר כו' (ש"מ): כח) ל"ל תנן (ח"נ): כט) מיגה פיגול נמקק (ח"נ). ועי' מלגא"ש:

ליקוטים

לשם ששה דברים הזבח נזבח. דעת תוספות במכילתין שבכל ארבע עבודות צריך כוונת ששה דברים, וכן בשעת הקטרה צריך כוונה חדע מכוונת הזובח דלא שייך בהקטרה. ובדיעבד אם כיון בד' עבודות שלא לשם השם ושלא לשם אישים כו' כשר, דכל הנהו כוונות אינן אלא למצוה ע"ש. אבל הרמב"ם הנתיק רק בשבעת זביחה צריך אלו הו' כוונות ע"ש (תוועק"ל): לשם השם. בפירוש לשם השם לא בא שום דבר מבואר לא בגמ' ולא בפירש"י. וז"ל הרמב"ם סוף פ"ד דמעה"ק, לשם הזבח, ולשם הזובח, ושהזבח להקב"ה, ושיכוונו בשחיטתו לרוח הנתחים, ולשם אישים, ולשם ריח, ולשם ניחוח, ולשם חטאת, ולשם אשם, ולשם שלמים, ולשם תודה, ולשם נדר, ולשם נדבה, ולשם שאר הקרבנות, ולשם הקטרת הלבונה, ולשם הקטרת הדשן, ולשם הקטרת הנסכים, ולשם הקטרת אברים, ולשם הקטרת הקרבנות, ולשם הקטרת הקרבנות, ולשם הקטרת הקרבנות

למתעסק בקדשים. שוחט קדשים ולא בכוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים: **בידינו הוא.** ראיה זאת כבר ידענו אותה ומיהו מצוה הוא דנפקא לן [ה] ולא עיכוב: **שמעתי שהבעלים מפגלין.** בעבודת הכהן אם קיבל הכהן בשמיקה וחישבו הבעלים עליה על פיגול הוי פיגול: **והקריב המקריב.** קרבנו בפרשת נסכים כתיב והקריב המקריב קרבנו לה' (במדבר טו) אלמא [ו] מקריב קרבנו קרי ליה הלכך הוו להו בכלל [ז] המקריב לא יחשב: **ורבי אליעזר פוסל.** התם מפרש בהדיא שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים ואע"ג דלא איהו שחיט לה פסול: **שאין כשר להלניע.** במסכת שבת כגון דס נדה או איסור (או) הנאה: **ואין מלניעין רמוהו.** שכשר הוא להלניעו אם היה [ח] שיעורו אבל שיעורו של זה מועט הוא ואין אדם חושבו להלניעו: **ונא אחר והוליאו.** בשבת לרה"ר חייב דחשיב מלאכה מפני מחשבתו של זה שהוכשר לו והלניעו: **ורבוייהו.** רבי אליעזר ור"ש בן אלעזר: **השפא בחוץ.** בעבודת כוכבים ושבת דלא כתיבא בהו מחשבה בהדיא אמרינן זה מחשב וזה עושה הוי מחשבה: **בפנים.** בקרבנות דמחשבה בהו כתיבא מיבעיא: **בפנים הוא דאמר.** משום דעיקר מחשבות [יא] בקרבנות כתיבא: **אבל בחוץ.** כגון עבודת כוכבים ושבת לא: **בעבודת כוכבים מיבעיא.** דעבודת כוכבים דומיא דעבודת פנים חייב בה רחמנא כדאמרי' בארבע מיתות (סנהדרין ס:) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' [יב] עבודות הראויות למקום חייב בהו בעבודת כוכבים בין שדרכה בכך בין שאין דרכה בכך הלכך לענין מחשבה נמי איכא למיגמרה מבפנים [יג]: **מלאכת מחשבת אסרה תורה.** שנסמכה [יד] שבת לפרשת המשכן בויקהל [טו] ומלאכת [טו] מחשבת שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא ששגג בשבת או סבור שמלאכה זו מותרת וזה [טו] שיעור זה חשוב בעניני אינו מתכוין למלאכה:

הדרן עלך בית שמאי

קדשי קדשים. כולן בכלל חטאות ואשמות ועולה ושלמי ציבור ומיהו משום דחלוקין במתן דמיס או בהקטרתן הדר תני להו כל חד וחד באפי נפשיה לפרש הלכותיהן: **שחיטתן בצפון.** ובגמ' מפרש מ"ט לא תנא וקבול דמן ומ"ש דתנן חטאות הפנימיות בריש פ' **פר ושעיר של יום הכפורים כו'.** בגמ' יליף טעמא מנא לן דשחיטתן וקיבול דמן בכלי שרת [יז] בצפון: **בכלי שרת.** דכתיב בעולה [יח] בצפון ויש באגנות (שמות כד) וממנה למדו [י] כל הזבחים בהיקש ליטעון כלי: **הזיה על בין הבדים.** [כ] עומד בין שני בדי ארון ומזה ז' למעלה וז' למטה כנגד עובייה של כפרת ולא היו נוגעים בה: **ועל הפרכת.** דכתיב וכן יעשה לאהל מועד (ויקרא טז): **ועל מזבח הזהב.** דכתיב וילא אל המזבח וגו' באחרי מות [סס]: **מתנה אחת מהן מעכבת.** דאמרי' בפ' בית שמאי (לעיל דף לו:): **שירי הדם היה שופך על יסוד כו'.** יליף בגמ' [נא.] **ואם לא נתן.** שיריים הללו ליסוד לא עיכב הכפרה. ובגמ' [נב.] יליף לה בברייתא יכול יעכבנו כו': **פרים הנשרפים.** פר העלם ופר כהן משיח שאין נאכלין לכהנים אלא נשרפין חוץ לירושלים דכתיב בהו אל שפך הדשן שרף (ויקרא ד) וילפינן בסדר יומא (דף סח.) שהוא חוץ לירושלים: **ושעיירים הנשרפים.** שעירי עבודת כוכבים שהוקשו לפר העלם לכל דבריהם בפרק בית שמאי [לעיל לט:]: **הזיה על הפרוכת.** כתיב בהו אבל בין הבדים לא כתיב בהו דכתיב בפר יום הכפורים והזה באצבעו על פני הכפרת וגו' (ויקרא טז):

מתנה

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. פ"ק דחולין (דף יג.) [ט] פירש בקונטרס כגון מתעסק בסכינו להגביהו [לו] לזורקו וקשה דהכ"ג אפילו בחולין פסול לרבנן דפליגי עליה דרבי נתן [מ] ובעו כוונה ואפי' מתכוין לחתיכה כגון זרק סכין לנועלה בכותל דחשיב מתכוין לחתיכה כדמוכח פ"ב דחולין (דף לא:) אפ"ה פסלי רבנן עד שיתכוין לחתיכת סימנין [מא] אף על גב דאינו מתכוין לשחיטה להתיר בשר ודאי מכשרי דקאמר התם ורבנן נהי דלא בעו כוונה לזביחה לחתיכה מיהא בעינן פירוש לחתיכת סימנין אבל חתיכה אחרת לא דזרק סכין לנועלה בכותל מתכוין לחתיכה הוא ופסלי רבנן וגראה [מב] הא' מתעסק דקדשים היינו מתכוין לחתיכת סימנין ולא לשם זביחה דבחולין כשר ובקדשים פסול ועוד יש מתעסק אחר כגון משוס חולין [מא] דהיינו כשבור שהן חולין וכולהו מושחט את בן הבקר נפקי:

הדרן עלך בית שמאי

איזהו מקומן: קדשי קדשים שחיטתן בצפון. ה"ר אפרים היה מדקדק מכאן דלא בעינן סכין [מב] בשחיטה מדלא קתני שחיטתן בכלי שרת בצפון כדקתני גבי קבלה וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפ"ק דחולין (דף ג.) כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה דלא בעי כלי שרת [מג] וכן משמע קצת בספסים פ' ואלו דברים (דף סו.) שהיה כל אחד מביא סכינו מתוך ביתו [מד] ואי אפשר לומר כן דבסוף התודה (מנחות פב:) ובסוף דם חטאת (לקמן לז:) דריש מדכתיב ויקח את המאכלת דעולה טעונה כלי וילפינן [מה] מיניה כולהו ובסוטה פרק היה מביא (דף יד:) משמע דסכין מקדש ליה לדם ועוד בריש התודה (מנחות עח:) איכא למ"ד סכין אלימא מכלי שרת דלף על גב דלית לה תוך מקדשא והיא קרומית של קנה איכא למימר שתקנה ועשאה כלי [מו] וכ' יוסי בר' יהודה דאמר בפרק היה מביא (סוטה יד:) דעושין כלי שרת דעץ והיא דאלו דברים (פסחי סו.) אימר [מז] כל אחד הקדיש סכינו בערב שבת והאי דלא תנן הכא שחיטתן בכלי שרת בצפון כדתנן בקבלה לא דמי דבקבלה נמי לא הזכיר הכלי אלא משום דבעי שיהא גם הכלי בצפון לאפוקי אם הבהמה בצפון והכלי בדרום והדם מקלח בתוכו תדע דבכל הנהו דבעו לפון קתני שחיטה [מח] כו' וקיבול דמן בכלי שרת בצפון וגבי קדשים קליס ששחיטתן בכל מקום בעזרה לא קתני וקיבול דמן בכלי שרת אע"ג דבעי קבלה בכלי שרת וכן לעיל פרק שני (דף כו.) דתניא קדשים קליס שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים אתא לאשמועינן שלריך שיהא הכלי בפנים לאפוקי אם רוב הכלי בחוץ ומיעוטה בפנים [מט] אע"פ שאין הדם בפנים [נ] נפסל ביוצא דמקבל במיעוטו שבפנים אי נמי משום דאיכא אשם מצורע שמתקבל ביד אינטריך

[מ] מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר [1] ושחט את בן הבקר לפני ה' עד [א] שתהא שחיטה לשם בן בקר א"ל זו בידינו היא לעכב מנין א"ל [2] לרצונכם תזבחהו לדעתכם זביחו [א]: [ב] שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [ג] א"ר אלעזר [ב] ברבי יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין אמר רבא מ"ט דרבי אלעזר ברבי יוסי דאמר קרא [3] והקריב המקריב אמר אביי רבי אלעזר ברבי יוסי ורבי אליעזר ור"ש בן אלעזר כולהו סבירא להו זה מחשב וזה עובד הויא מחשבה רבי אלעזר ברבי יוסי הא דאמרן רבי אליעזר דתנן [ג] [ד] השוחט לעובד כוכבים שחיטתו כשרה [ד] ורבי אליעזר פוסל ר"ש בן אלעזר דתנן [ג] [ה] כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו הוכשר [ד] לזה והצניעו ובא אחר והוציאו [ו] נתחייב זה במחשבה של זה תרוייהו [ה] אית להו דרבי אלעזר ברבי יוסי השתא בחוץ אמרינן בפנים מיבעיא רבי אלעזר ברבי יוסי לית להו [ו] דתרוייהו דלמא בפנים הוא [ח] דאמרינן בחוץ לא אמרינן ר"ש בן אלעזר אית ליה דר' אליעזר השתא בשבת אמרינן בעבודת כוכבים מיבעיא רבי אליעזר לית ליה דרבי שמעון בן אלעזר דלמא בעבודת כוכבים הוא דאמרת כעין בפנים [ז] אבל [ז] שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה:

הדרן עלך בית שמאי

איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים [ד] שחיטתן בצפון פר ושעיר של יום הכיפורים שחיטתן בצפון [ה] וקיבול דמן בכלי שרת בצפון [ו] ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון ואם לא נתן לא עכב: [ז] פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר [1] ושחט את בן הבקר לפני ה' עד [א] שתהא שחיטה לשם בן בקר א"ל זו בידינו היא לעכב מנין א"ל [2] לרצונכם תזבחהו לדעתכם זביחו [א]: [ב] שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [ג] א"ר אלעזר [ב] ברבי יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין אמר רבא מ"ט דרבי אלעזר ברבי יוסי דאמר קרא [3] והקריב המקריב אמר אביי רבי אלעזר ברבי יוסי ורבי אליעזר ור"ש בן אלעזר כולהו סבירא להו זה מחשב וזה עובד הויא מחשבה רבי אלעזר ברבי יוסי הא דאמרן רבי אליעזר דתנן [ג] [ד] השוחט לעובד כוכבים שחיטתו כשרה [ד] ורבי אליעזר פוסל ר"ש בן אלעזר דתנן [ג] [ה] כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו הוכשר [ד] לזה והצניעו ובא אחר והוציאו [ו] נתחייב זה במחשבה של זה תרוייהו [ה] אית להו דרבי אלעזר ברבי יוסי השתא בחוץ אמרינן בפנים מיבעיא רבי אלעזר ברבי יוסי לית להו [ו] דתרוייהו דלמא בפנים הוא [ח] דאמרינן בחוץ לא אמרינן ר"ש בן אלעזר אית ליה דר' אליעזר השתא בשבת אמרינן בעבודת כוכבים מיבעיא רבי אליעזר לית ליה דרבי שמעון בן אלעזר דלמא בעבודת כוכבים הוא דאמרת כעין בפנים [ז] אבל [ז] שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה:

הגהות הב"ח

(א) גב' כפיס הוא דאמר מתוך לא אמר ר"ש:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ובחו (ש"מ): ב) ל"ל אליעזר (יעב"ץ, ד"ו, וכ"ה בחולין). וכל"ל לתלן בכל העמוד: ג) ל"ל תניא (*ש"מ וכ"ה בשבת): ד) ל"ל והוכשר (*שמכ"י וכ"ה בשבת): ה) ותרוייהו (*ש"מ וברש"י): ו) ליה (*ש"מ): ז) ל"ל פנים (ש"מ): ח) לן מינה (*שמכ"י): ט) אלמא בעלים נמי מקריב קרי ליה (*שמכ"י): י) היה בו שיעור אבל וכו' כל"ל (*ש"מ): יא) ל"ל מחשבה (*ש"מ): יב) להי לבדו (*ש"מ): יג) ל"ל כפנים (כ"פ ד"ו ורא"ש): יד) שנסמכה פרשת שבת לפרשת מלאכת המשכן כל"ל (*ש"מ): טו) ל"ל ומאי מלאכת (ש"מ): טז) וזה שאין שיעור (*בה"מ): יז) תיכות בכלי שרת ממקות (*ש"מ): יח) ל"ל בעולת סיני (ש"מ וכתה"י): יט) בש"מ נוסף אבל מתכוונין לחתיכת סימנין: כ) בדפוסי וגליה והשתא האי: כא) חולין דהכא דפסלוהו דהיינו כסבור שהן חולין דפסול משום מתעסק וכולהו מושחט וכו' (ש"מ): כב) סכין כלי שרת בשחיטה כל"ל (שמכ"י): כג) בש"מ נוסף שהרי אין עושין כלי שרת עץ ואפילו הכי שוחטין בקרומית. וכ"ה בכי"ב: כד) בש"מ נוסף מי שפסחו [בצוארו] [בצמרו] מי שפסחו גדי תוחב לו בין קרניו: כה) וילפינן כולהו מעולה (ש"מ): כו) ל"ל כלי שרת (ש"מ): כז) יש לומר דכל אחד כל"ל (צ"ק): כח) מיכות שחיטה כו' נמקק (ש"מ: כט) גילסת ל"ק בפנים ומקבל הדם במיעוט שבפנים אע"פ שאין הדם שבפנים נפסל ביוצא. א"נ כו' כל"ל וכעי"ז בחולין (ג' ע"ב) ע"ש: ל) תיכת בפנים נמקק (הג' ד"ה). וגגל' קק"ל גרים שבפנים: לא) נלל"ל וגם הסכין בטל אגב הבהמה (גליון):

שיטה מקובצת

מתנה אחת מהן מעכבת. הקשה הר"ל אליעזר מנריש פתח בחטאות וסיים במתנות, וי"ל לרבותא נקט לה מבעיא אחוזת דמעכבות בכל מקום שהן אפילו במזבח החיצון כגון בפרה ובנגעים כדאמר לעיל (דף מ.), אלא אפילו מתנות אחין מעכבות על מזבח החיצון דאם נתנם במתנה אחת יצא מ"מ מעכבות על מזבח הפנימי. וכן משמע בגמ' דלריך קרא לגם לאכנעם מתנות: תוד"ה אי איהו. ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפ"ק דחולין כגון דבדק קרומית של קנה ושחט בה. ואע"ג דמיירי שתקנה (ועשה) [ועשאה] כלי דומלי כלי בעינן דלמוכח בכמה דוכתי, מ"מ לא משמע שתהא כלי שרת שהרי אין עושין כלי שרת של עץ (מהר"פ): **בא"ד והאי דלא** תנן הכא דשחיטתן בכלי שרת בצפון, משום דשייא ליה (דבל העבודה) [דבכל העבודה] בעינן כלי שרת. וכ"מ לעה תנן וקבול דמן בכלי שרת, לא דמי (דלא תני ליה) אלא משום דבעי שיהא הכלי כלי שרת כולה בצפון לאפוקי דאי הוי דיבו בדרום ומיעוטו בלפון אע"פ שהוא מקבל כאותו מיעוט שבלפון מ"מ כשהוא [מקבלן] הדם בכלי בטל אגב ריב הכלי שבדרום לאגב כלי שמיה אגב ולא הוי קבלה בלפון, אבל בשעת שחיטה אינו לריך לכוות הסכין כולו בלפון דהא אפילו אם הסכין דיבו בדרום לן שאוחט במיעוט הסכין שבלפון כשרה וגם לא בהבמה בטלה אגב הסכין ואיכי יש שחיטה בלפון. ומיהו אמת דלא בעינן כלי שרת דלאיכ מתוקפא דמנחות כו'. ואינו רולה לומר דאיכ מתוקפא דמנחות מתוק שהרי בטולה [טעון כלי] מוקיה [אם] המתאכלת, אלא דאיכה טעונה כלי שרת קאמר. [וקשה] למורי דמלי [בגמא] שחיטה משאר עבודות. וכ"מ משום דבעינן כלי שרת, הרי בלילה כשרה בזר (מנחות פ.) וטעונה כלי שרת. ומיהו בלילה דאיכה כי אם בקדשים אע"ג דכשרה בזר הוא בשאר קדשים בעינן כלי שרת, אבל שחיטה הוא"ל ומייכא בחולין כמו בקדשים, (ז) ולכך אע"פ שלריך כלי לא בעינן כלי שרת. וא"ת כיון דגלי קרא בשחיטה דבעינ' כלי מוקיה

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ל מהל' פסה"מ הלכה ג:
סג ב מיי' פי"ד מס הלכה ח:
סד ג מיי' פ"ג מהל' שחיטה הלכה כב ממג עשין סג טוש"ע י"ד סי' ל סע' ג:
א ד מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ב והלכה ג:
ב ה מיי' שם הל' ו והל' ב:
ג ו מיי' שם הלכה יב ופ"ד מהלכות עיה"כ הלכה ב:
ד ז מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא א, ה
2. וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבְּחֻהוּ:
ויקרא יט, ה
3. וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחַת חַלַּת עֶשְׂרֹנוֹ בְּלוּל בְּרִבְעִית הַהִין שָׁמֶן:
במדבר טו, ד

מוסף רש"י

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. כלומר מנין למתעסק בקדשים פסול בקדשים, כגון המתעסק בסכין להגביהו או לזורקו ושחט בקדשים, אבל נתכוין לשום שחיטה, אבל נתכוין לשום שחיטה בעצמה כשר אלא שלא עלה לבעליה לשם חובה: זו בידינו היא. מקרא זה לייתי יודע ומכלל אנו למדים שמלות להתמרון, ואני שאלתי לעכב מנין שאם לא נתכוין יהא פסול: לרצונכם תזבחוהו. שנה עליו הכתוב לעכב (חולין יג.) שמעתי. מרבותי: והקריב המקריב. אלמא בעלים קרי מקריב, הלכך אינהו בכלל המקריב לא יחשב, אם תשבו על המקרבן אם אי זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו הוי פיגול: ורבי אליעזר פוסל. דכיון דבהמה דעובד כוכבים היא, אע"ג דישראל קשמיט מהניא ביה מחשבת עובד כוכבים, דאסיר מחשבתו לעבודת כוכבים (חולין לח:):

שיטה מקובצת (המשך)

את המאכלת ל"כ (ממרן) [היה] לנו לומר שיהא אותו כלי כלי שרת, מידי דהוי [לקבלה] דבעינן כלי שרת משום דבעי קרא ויסס בלגנות (שמות כד, ו) בעולת סיני, וי"ל דולמי מרשם בלגנות (בפקר) [בפקיר] לן בלי לאפוקי שלא יקבל ביה, אבל שיהיה כלי שרת דהיינו שהוקדש בכלי אלו מהתם נפקא אלא מדכתיב ועשית מזלקותיו (שמות כה, ג) גבי כלי המזבח שנעשו מתרומת המשכן, אבל [נבין] שחיטה מי כתיב ועשית שכיינו, הלכך לא בעי כלי שרת בשחיטה. ומיהו הביאה של מנחות לריכה לחיות כלי שרת מדכתיב גבי מזרקות שניהם מלאים סולת למנחה (במדבר ז, יג) אלמא היו עושים המנחה במזרקות שהיו כלי שרת כדפי' כיון שהם כמוכים גבי כלי המזבח. כך נראה למורי (הר"פ): **בא"ד** לאפוקי אם הבהמה בצפון והבלי בדרום והדם מקלח בתוכו. וא"ת כיון שאין הכלי בלפון יפוקי ליה משום דבעינן קבלה בלפון וכיון שהכלי בדרום א"כ הוא הקבלה עלמה בדרום, וי"ל דאתי למעוטי היכא דרוב הכלי בדרום ומעוטו בלפון וקיבל במעיטו שבלפון אע"פ שפול כיון שרוב הכלי בדרום. ובגמרא (לקמן מנ.) איכא תרי קראי חד למקבל וחד לכלי שרת כלומר הקבלה עלמה טעונה לפון, והשתא אי הוי תני וקיבול דמן בלפון ר"ל כיון שמקבל במעיטו כלי שרת בלפון דסגי בכך, לכך תני כלי שרת בלפון לומר לך דבעינן רוב הכלי בלפון שהדם מתקבל בתוכו ולכן שדינו ליה בתר רוב הכלי, אבל גבי סכין לא שייך למימר הא' טעמא. ותדע דכל החדש דקתני וקיבול דמן בכלי שרת בלפון משום הכי הוא דהא בגי קדשים קליס [לא תני וקבול דמן בכלי שרת] וכן משמע התם דקאמר סכין מקדשא ליה לגופה בהמה אלמא משמע דכלי שרת הוא דאינו כלי שרת והא דקאמר התם סכין מקדשא ליה לשחיטה דקאמר גבי סכין ועדיפא מכלי שרת דלף על גב דלית ליה תוך מקדשא ואי הוי כלי שרת הוא"ל ועדיפא משאר כלי שרת, אבל ר"ל עדיפא מכלי שרת ממש דהוא"ל והלריך הכתוב כלי לשחיטה ואף על גב דלית ליה תוך (לשון תוספות אחרות מהלמוד מהר"פ ז"ל):

מז: איזהו מקומן פרק חמישי זבחים

א מיי' פרק ה מהל' מעה"ק הלכה יא
ה ב מיי' פרק ז מהלכות מעה"ק הלכה ב ופ"ד מהלכות עיה"כ הלכה ב:
ו ג ד ה מיי' פרק ד מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ג':

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית: ויקרא יד, יד
2. וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא יד, יג

מוסף רש"י

ולקח. בשאם מצורע כתיב ולקח הכהן מדם האשם וכל לקיחה האמורה בדם תלוי בשאם לשון קבלה הוא: יכול אף למזבח כך. דקי"ל אשם מצורע טעון מתן דמים לגבי מזבח כשאר אשמות, וזה דבר שהיה בכלל ויקא לידון בדבר המדם והחזירו לך הכתוב לכללו בפירוש בפ"ק דיומות (ז.) לכך נאמר בו כי כחטאת האשם הוא לכהן, מה חטאת טעונה דמים ואימורים אף זה טעון מתן דמים ואימורים, יכול אף דם הניתן על המזבח לא יתקבל בכלי, ת"ל כי חטאת האשם הוא לכהן: מה חטאת טעונה כלי. לקבלת דמה, דכל הקרבנות נפקין לן בהיקישא דזאת תהורה לעולה ומנחה לחטאת ולאשם, ובעולה ובאלמים כתיב ושם בשגגות, ואשם נמי מהיכא דגמר חטאת גמר איהו, אלא אשם מצורע משום דיצא לידון בדבר המדם הניתן יד והכהן רגל ואזן ומנין שהוצרך להחזירו לכללו בהיקשא דחטאת האשם (יומא סא:):

שייך לענין הבא

לחייב על ספק מעילות אשם תלוי. קס"ל מדלכתביעהו גבי סדדי (כריתות כב:) **חטאת חלב.** הייט שאם חטאת ולוכרי נקבו חלב משום דסמוכה לחלב דכתיב בויקרא כל חלב וכל דם לא תאכלו: ומאיך ליה נפש כי חטאת וגו' (שם וכעי"ז סוטה טו.) **ר"ע סבר ואם נפש כתיב דר"י מוסיף על** ענין ראשון. הלכך אחת היקש ופקיעה מגזירה שוה להא מילתא ועל כרחין גזירה שוה זו לחמלה: **לאשם בכסף שקלים.** בעלון כתיב כסף שקלים והיקשא לחומתן מעלין הוא לחטאת ולא לאשם ולא למילף עליון מתחתון לשוייה גזרה שוה לחמלה: **נפקא ליה מזאת תורת האשם כו'.** הילכך על כרחך הקישא לאפוקי מגזירה שוה אחת לחיטוי ג"ש לחמלה, דלי לאו לכדי אחת הקישא לאתי תדירא ליה תורה. בשמעתא קמייתא דחמנתא (ג.) חזא תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות, הניחא לחמן דדרים מלי ר"ש לגיטר הכי ולא אילטריך היקישא לאשם בכסף שקלים ומהכא נפקא וכי אילטריך היקישא לספק מעילות לאשם תלוי (כריתות כב:) **היכן עולה נשחטה בצפון.** בעולה כתיב על יכך המזבח לפורה בויקרא (מנחות נה:):

שיטה מקובצת

אלו ואלו נשרפין אבית הדשן. פ"ש בפר כהן משיח כתיב בהליא בית הדשן ופר העלם אחקש לפר כהן משיח ושעירי עבודת כוכבים הוקשו לפר העלם וכן פר יוה"כ אחי מהיקשא דפר העלם.

וקשה דנפר העלם נופיה לא כתיב כ'. (כמתוד"ה אלו) וי"ל דנפר העלם אינא תרי היקשא דכתיב ועשה כאשר עשה ושרף כאשר שרף הלכך הוי כלילו כתיב בנופיה. ומיהו קשה שעיר יוה"כ מהיכא אתא, אי מפני לאתקשא לפר יוה"כ הא פר יוה"כ נופיה בהיקשא אתא. לכך נראה לאין זה אלא מלמדא דכל הנשרפין יהיו נשרפין בבית הדשן שהרי שריפה חוץ לג' מחנות כתיב בנופייהו רק לריכין לגמוד הנשרפין אבית הדשן וכל בית הדשן הוי חוץ לשלש מחנות כדלפנין בפ' טבול יום וגלוי מלתא דלפנין מדבר המלמד בהיקשא (לשון מהרי"פ): **מעיקרא סבר כו'.** ואי"ל מעקרא דמעיקרא, וי"ל דה"ק שבתחו היתה מעיקרא לא תני בכלל שאר קדשים משום דאשם מצורע מקלא קבלתו ביד ושאר קדשים כל קבול דמן בכלי, והלכך שייריה: **תוד"ה מה חטאת כו'** ותיבמה הוה ליה דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקשא כו'. ושוד קשה למה לי לאקושי חטאת לאשם תיפוק ליה דלמאר לקמן דהוקשו כל הקרבנות סלן לעולה בהיקשא דזאת תהורה כו' ואלמים הוו בסיני כדאמר לקמן מה עולה טעונה כלי אף כל כו' ופריך מאי כלי אילימא מזרק בזבחי שלמי צבור כתיב ויקח משה וגו' פו' והוקשו לאלמים, וא"כ ה"נ אשם מיתפר ליה מהיקשא לאשם, וי"ל דקושיא שניה מתכן לאתאות דזאת מהיכא דאתקבל

בעולה כתיב. גבי עולת נזיר בויקרא ושחט אותו על ירך המזבח לפונה: **מדרשא.** מהיקש דכתיב במקום אשר תשחט העולה [ויקרא ו]: **עליון.** פרשת בן בקר למעלה מפרשת בן נזיר: **הניחא למאן דאמר למדין.** עליון מתמתון על ידי וי"ו המוסיף: **ואם נפש.** גבי אשם תלוי כתיב בויקרא ואם נפש כי תחטא וגו' ולמעלה היימנה פרשת מעילה ולדיש שידע לאחר זמן שנהנה מן ההקדש בשוגג וחייבין עליה אשם ולדי: **על ספק מעילות.** הקדש וחולין לפניו ונהנה מאחד מהם [1] כשבור שניהם חולין ועכשיו אינו יודע ומאיזה מהן נהנה מביא אשם תלוי להגן מן היסורין עד שיודע לו שודאי מעל ומביא אשם ודאי וגם הוא איל בכסף שקלים: **למדין.** עליון מתמתון פרשת הקדש מפרשת אשם תלוי שתחתיה למימרא דהנהנה מן ההקדש נמי מייתי אשם תלוי על ספיקו: **נאמר מלות.** באשם תלוי ועשתה אחת מכל מצות (ויקרא ה) וכן בחטאת [שם ד]: **מה חטאת.** באה על שגגת זדון כרת כדלפנים בהוריות (דף ח.) אף אשם תלוי על ספק דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **ורבי עקיבא.** גמר לה להך גזירה שוה הכי מה חטאת [א] קרבן קבוע לעני כעשיר אף אשם תלוי בא על ספק חטאת קבוע: **לאפוקי.** ספק נכנס טמא למקדש ספק לא נכנס הואיל וודאי בעולה ויורד אין מביא על ספיקו אשם תלוי: **אין גו"ש למחצה.** וכי היכי דגמרינן [ב] לה לגבי הא מילתא גמור מייתי נמי לתינו בא אלא על ספק כרת: **ואמרי לך רבנן.** היקש להכי אתא תחתון [ג] הוא דגמר מעליון לקנות אשם בשתי סלעים דגבי אשם מעילות כתיב בערכך כסף שקלים וגמר אשם תלוי מייתי אלא תאמר לא יהא ספיקו של כרת חמור מוודאו: **דנקא.** שמות [ד] כלומר מעה כסף שהוא שמות של דינר ולאו דווקא נקט אלא [מו] דמיס קליס בעלמא אלא ניתן לה קנבה: **תינח מאן דאיש ליה תורה.** בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ג.): **בערך בערכך.** באשם תלוי ובאשם גזילות כתיב בערכך לאשם וגמרינן מערכך לאשם מעילות דכתיב ביה בערכך כסף שקלים: **גמר גאיל גאיל.** כתיב [ה] ביה [מז] גאיל אשם ונכתב מהנך נמי כתיב גאיל אשם ואשם גזיר ואשם מצורע נמי [ו] לא מרבינן משום דכתיב [ח]: **כסף בן שנה ומדאיל שהוא בן שתי שנים בא בשתי סלעים** כסף בן שנה בא בסלע. כולה שמעתין [ט] בכריתות (דף כב.): **אם החטאת.** יתירא הוא דהא בחטאת קאי והוה ליה למכתב ושחט אותה למה לי את החטאת בנין אב לכל אשמו חטאת שטעון נסון דלא תימא דווקא שעירת יחיד דכתיב גביה: **ונקח הכהן.** בתר ושחט כתיב בחטאת יחיד ומשמע במקום [ב] העולה נמי ילקח והך לקיחה קבלה דגמר בג"ש בת"כ [ג] נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה ויקח משה חלי הדם ויתן בגאגות [שמות כד]: **מקבל עצמו.** שגריך לעמוד בנסון ולא יעמוד בדרום ויושיט ידו בנסון סמוך לו אלא אמצע עזרה שהדרום והנסון נחלקו [א] שם וקיבל מנלן דהא אמר לקמן אם עמד בדרום וקיבל בנסון פסול: **ונקח לו יקח.** סרסיהו למפרע ודרשהו את עצמו יקח למקום הדם: **קרא אחרינא כתיב.** דדרש ליה תנא לעיכובא כדתניא. ושחט אותו וגו' בשעיר נשיא כתיב: **אף זה בנסון.** הא קרא מגמר עליה: וכי

איידי [דאתי מדרשא] **חביבא ליה.** ואם תאמר אם כן ליתני עולה לבסוף כדפריך בשמעתא קמייתא דיבמות (דף ג.) גבי אחות אשה ומה לומר איידי דאתיא עולה בגיכור תניא בהדי חטאות דבאות בגיכור והדר תניא אשם תלוי אגא ביחיד.

אשכחן בן צאן בן בקר מנלן. תימה דלעיל פרק כל הפסולין (דף נב:) דרשינן בן הבקר לפני ה' ואין השוחט לפני ה' ולא אמרינן בן צאן מנין ולכמה דרשות לא מצרכינן תרי קראי לבן בקר ולבן צאן ומשמע אהך דרשא הוי"ו [ב] מוסף סמיך אי נמי משום דבבן צאן כתיב אותו למעוטי אילמוריך הכא לרבויי מיהו בהיא דבן הבקר לפני ה' וסמיכה [ג] והפשט ניחא דלא קאמר בן צאן מנין דפשיטא [ד] דילפינן תחתון מעליון אבל עליון מתחתון ס"ד דלא ילף: **מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת.** ואם תאמר היכי יליף מגזירה שוה מצות מצות הא חטאת אבל גופה בהיקישא ילפא כדאמר [ה] [ו] הוקשה כל התורה לעבודות כוכבים וי"ל דכי האי גוונא לא תשיב למד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש [ז] כיון דאי לאו היקשא הוה מוקמינא ליה בכל דבר ולא אתא היקשא אלא [ח] למימר דלא איירי אלא בדבר שיש בו כרת: **דבולי עלמא היקשא עדיפא.** וא"ת והאמרינן פ' השולח (גיטין דף מא:) דכ"ע גזירה שוה עדיפא וי"ל הא דקאמר דכ"ע היקש עדיף היינו לענין [ט] דטוב לנו לעשות הגז"ש למחלה ממה שנבטל ההיקש לגמרי אבל התם דמקש לו הוקש לגמרי במחלה דהיינו שטר להפדה לא נפדתה דהיינו כסף לומר משחרר חלי עבדו בשטר מועיל כמו בכסף וקאמר גזירה שוה דלה לה מאשה עדיפא מה אשה חליה לא מועיל והתם [ט] לא נתבטל ההיקש דשמא צריך למילי אחרי ועוד י"ל דשטר בשפחה כנענית לא קמ"ל [כט] אלא בגזירה שוה דלה לה מאשה לכך קאמר דגזירה שוה עדיפא דטוב לעשות גזירה שוה דתהוי שטר בשפחה כמו גט דאשה אלא להועיל חליה [ל] מלעשותו כמו כסף שמסוך לו והפדה הא מגט אשה נפקא שטר שחרור ועיקר. גרון: **וחטאת בת דנקא.** פי' בקונטרס לאו דווקא אלא דמיס קליס אלא ניתן קנבה והדין עמו דבהדיא איתא בפ' בתרא דכריתות (דף מז.) גבי מפני מה לא נתנה תורה שיעור במחוסרי כפרה ופריך אלא מעתה חטאת אבל תהא לה קנבה וא"ת הא בפ' מחוסרי כפרה (כריתות דף י:) משמע דהוי בסלע גבי האומר הרי עלי בסלע למזבח יביא כסף אמין לך דבר שקיבל בסלע אלא כסף והאי סלע היינו אלא נסכים דקאמר דתם רחמנא עליה למיהוי [מל] משיתסר בעשירות וי"ל דהתם למות מן המובחר מ' : **תינח למאן דאית ליה זאת תורה.** פלוגתא בשמעתא קמייתא במנחות (דף ג.) והכי נמי הוה מצי למיבעי לרבנן מנא להו אשם בכסף שקלים בכל אשמות כיון דלית להו זאת תורה: **גמר בערכך בערכך.** וא"ת רבנן אי אית להו גזירה שוה דבערכך בערכך ג"ש [ואם] נפש למה לי ואי לית להו א"כ אשם גזילות [לא] בכסף שקלים מנא להו ואומר ר"ת דאע"ג דאית להו אילטריך ואם נפש אלא יהא ספיקו חמור מודאו דכי אלו גוונא אמר פ' דם שחיטה (כריתות כב:) ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורה אילטריך ואם נפש אלא אם תלוי בא לרבנן מגזירה שוה דבערכך נמי נילף אשם תלוי בספק מעילות וי"ל דבערכך לא משמע שקלים ומהאי טעמא נמי אילטריך לר"ע ואם נפש לספק מעילות [לד]: **אשם שפחה חרופה באיל אל.** ונמורת כהנים יליף אם אשם שפחה לכסף שקלים מגזירה שוה אם אשם אשם יכול [לה] אף אשם נזיר ומצורע ר' מ"ל הוא והיינו טעמא דממעט אשם נזיר ומצורע טפי משאר אשמות משום דבאין בן שנה כדפירש רש"י:

פר ושעיר של יום הכיפורים כו': מכדי צפון בעולה כתיב ניתני עולה ברישא חטאת איידי [ו]דאתי מדרשא חביבא ליה וניתני חטאות החיצונות [א] איידי דנכנס דמן לפני ולפנים חביבא ליה וצפונה [ב] בעולה היכא כתיבא [1]ושחט אותו על ירך המזבח צפונה אשכחן בן צאן בן בקר מנא לן אמר קרא [2]ואם מן הצאן [ג]וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון הניחא למ"ד מלמדין [ג] אלא למ"ד אין מלמדין מאי איכא למימר [ד]דתניא [3]ואם נפש וגו' לחייב על ספק מעילות אשם תלוי דברי רבי עקיבא וחכמים [4]פוטרין מאי לאו בהא קא מיפלגי מר סבר למידין ומר סבר אין למידין אמר רב פפא דכולי עלמא למידין והיינו טעמא דרבנן נאמר כאן [3]מצות ונאמר [ד]בחטאת חלב [4]מצות מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ורבי עקיבא מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה לאפוקי חטאת דטומאת מקדש וקדשיו דעולה ויורד הוא ורבנן [ה]אין גזירה שוה למחצה [ה] ור"ע נמי אין גזירה שוה למחצה אין הכי נמי והכא בהא [ה] קמיפלגי ר"ע סבר ואם נפש כתיב [ו]וי"ו מוסיף על ענין ראשון ורבנן נמי הכתיב ואם נפש לימא בהא קמיפלגי [ז]דמר סבר [ח]היקש עדיף ומר סבר גזירה שוה עדיף [ו] לא דס"ע דהיקש עדיף ואמרי לך רבנן תחתון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים שלא תאמר לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא ורבי עקיבא הא סברא מנא ליה נפקא ליה [5]מזאת תורת האשם תורה אחת לכל האשמות תינח מאן דאית ליה תורת מאן דלית ליה תורת מהיכא גמר גמר [6]בערכך [7-ח] בערכך תינח היכא דכתיב בערכך אשם שפחה חרופה דלא כתיב ביה בערכך מאי איכא למימר גמר באיל באיל: חטאת מנא לן דבעיא צפון דכתיב [9]ושחט את החטאת במקום העולה אשכחן שחיטה קבלה מנא לן דכתיב [10]ולקח הכהן [ז] מדם החטאת מקבל עצמו מנא לן אמר קרא ולקח לו יקח [ח] אשכחן למצוה לעכב מנין קרא אחרינא כתיב [20]ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה ותניא [מ] [ט]היכן עולה נשחטה בצפון אף זה בצפון

ז א מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
2. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא א, י
3. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשִׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה, יז
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד, ב
5. זֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ז, א
6. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה, טו
7. וְהֵבִיא אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שְׁגָגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה, יח
8. וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן: שם, כה
9. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הָעֹלָה: ויקרא ד, כט
10. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה
11. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא: ויקרא ד, כד

מוסף רש"י

הובא בגמ' קודם

שיטה מקובצת

ורבי עקיבא האי סברא מנא ליה. תימה מאי קושיא תרמי שמעתא מעיקר, כמו שסבר לעמוד עליון מתחתון כמו בן סבר לעמוד מתחתון מעליון דאין (נ"ב) [היקש] למחצה, וי"ל דאי הוי כהיר לצרך היקשא לאשם בכסף שקלים וגם בכסף שקלים הוי מוקי הג"ש לגמרי והיקשא הוי מוקי לאשם בכסף שקלים ולא לגמרי דאין לומר דאין ג"ש למחצה, משום לעולם יש לנו היקשא למחצה הואיל ואיכא לומר (ד)הסיקש אינעיר בתחתון מעליון ולא (לענין) [לעליון] מתחתון כדפי. לשון תוס' אחרות, וי"ל דהסברא שלא (תהא) [ויהא] פקיעו תמוד מודאו עדיפא כל כך שאם היה מוחר אותה מטעם דאם יבא לעמוד מתחתון מעליון לא היה מוקי ואם נפש לרבות אחרת ולא לעמוד מתחתון מעליון [ז]: **מאן** דלית ליה תורת מהיכא גמר. וה"ק לרבנן מלי למגמר מנא להו כל האשמות בכסף שקלים. וא"ת והא לקמן בפרק דם חטאת (דף נא.) אמריגן אשם הוה מדם חטאת על הגבר טעון כיסוי, ואע"ג דלא מיבי אלא בגבר חטאת הנאמרת מ"מ ילפינן אשר (חטאת) [חטאת] מאזת תורת החטאת, ולא קאמר התם כמו דקאמרינן הכא מינה מלן דאיש ליה כו', משמע דליכא מאן דלא ילפיג, וי"ל דודאי לענין דבר שבמנה כאותה פרשה כהדיא דמביא (והבנך אשר הוה עליו מדם החטאת) וכבר בגליון (אבל יחס מדמה בכל הבגד אשר יחס עליה תכבס) ליכא מאן דלא ילפיג דלענין שאר החטאות המוחר, אבל הכא לענין כסף שקלים דלא כתיב בהדיא אינא מאן דלית ליה תורת. עוד יש לומר (דהכא הכי קאמרן) למאן דלית ליה תורת לאחוי הסברא שלא תהא פקיעו כו' כדפי' (לקמן בתד"ה דכ"ע) שהיא סבא עדיפא כל כך: **חטאת** בנגלן. פי' בקונטרס. וא"ת ומאי מייתי קרא דכתיב בחטאת החיצונות דכתיב בהו לכל אשמו חטאת שטעון לפון ומה לא יהא לכל אשמו חטאת שטעון לפון דלא תימא דווקא לגבי אשם תלוי אגא ביחיד, דלא יהא לכל אשמו חטאת שטעון לפון ולקמיה הייט קבלה דלעיל לגבי אשם תלוי, ומיהו ואם נפש אילטריך לרבות אשם תלוי גופו אשם תלוי אגא ביחיד אשם תלוי אגא ביחיד אשם תלוי אגא ביחיד

הגה"ה אותו בצפון ולא שוחט בצפון. תימה ל"ל קרא הא אפילו לפני ה' לא בעי כדדרשינן לעיל בריש כל הפסולין (דף נב:) בן הבקר לפני ה' ולא שוחט בצפון ה' ויש לומר דהכא סובר כר"ש התימני דדרים אתם אמי כתוב [ל] בענין אחר:

מה לבן צאן שכן קבע לו בלי.

ותימה דלא פריך הכי בפ"ק דקדושין (דף לו:) [לא]ומה בן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו קבע לו כהן להזאתו בן עוף שקבע לו כהן במליקתו אינו דין שיקבע לו כהן בהזאתו ויש לומר דהתם דכל [לב] דינו בכהן לא שייך למיפרך מכלי ול"ל [לג] כיון דהדין הוי מהזאה לא שייך למיפרך מכלי דשחיטה וא"ת ולעביד הכא קל וחומר ממקום ומה בן צאן שלא קבע לו מזבח בשחיטתו קבע לו מקום לפון בן עוף שקבע לו מזבח במליקתו כדדרשינן (לקמן דף פה.) מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה אינו דין שיקבע לו לפון [לד] וזה אין לומר דסד"א דבן עוף כיון דחטאת קרייה רחמנא ליבעי לפון דזאת [לה] תורת החטאת דשמא דזאת תורת לא הוי אלא לנשחטות [לו]: **אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון.** תימה הא נמי מדרבי אחיא נפקא מדאלעזר למעוטי שוחט מכלל דמקבל בצפון דאי לא דמקבל בצפון למה לי קרא למעוטי שוחט כדקאמר רבי אחיא לפי שאינו שמקבל בצפון יכול אף זה כן ושמא רבי אחיא דרש ונקח לו יקח אבל אין לא דרשינן ליה: **קבלה נמי למצוה אשכחן.** פי' בקונטרס כדאמר אבל מקבל בצפון וקשה דמאותו דכתיב גבי עולה דרשינן ולא שוחט בצפון ומאותו דכתיב גבי חטאת דרשינן אבל מקבל בצפון וא"כ מקבל למצוה בעולה מנא לן וגבי אשם גרייכי תרי קראי למצוה לקבלה ומקבל ועוד [לז] עיכובא במקבל בחטאת מנא לן דלא מצינו שאינה אלא על השחיטה ועל הקבלה אבל לא על המקבל וי"ל מכיון דאשכחן למצוה [לח] מקבל כקבלה ה"ה לעכב וכי האי גוונא אמרינן בפ"ק (לעיל ד.) גאמרה זביחה בחטאת וגאמרה זביחה בשלמים מה התם לא חלקת כו':

**ומה מקום שאם לא שחטה בצפון פסול אתה אומר לכך יצא או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון תלמוד לומר [2] ושחט את החטאת במקום העולה זה בנה אב לכל חטאות שיהו טעונות צפון אשכחן שעיר נשיא בין למצוה [ג] בין לעכב שאר חטאות נמי אשכחן למצוה לעכב מנא לן דכתיב בכשבה וכתיב בשעירה אלא אותו למה לי מיבעי ליה לכדתניא [ב] [3] אותו בצפון ואין שעיר נחשון בצפון ותניא [ג] [7] וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר [ד] לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה ס"ד אמינא הואיל ואיתרבו לסמיכה איתרבו נמי לצפון קא משמע לן מתקיף לה רבינא הניחא לר' יהודה לר"ש מאי איכא למימר א"ל מר זוטרא בריה דרב טבי [ד] לרבינא ולר' יהודה מי ניחא למאי דאיתרבי איתרבי ומאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי [ה] תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב אם כן [ו] סמיכה גופה תיתי מבנין אב אלא מדורות [ז] לא גמרי' ה"נ מדורות לא גמרינן ואלא אותו [ח] בצפון ואין שוחט בצפון שוחט מדרבי אחיא נפקא דתניא [ט] ר' אחיא אומר [4] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה מה תלמוד לומר לפי שמצינו עומד [מ] בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקיבל בצפון [נ] פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון ואין השוחט [ס] בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון [ע] [ד]דתניא יכול יהא בן עוף טעון צפון ודין הוא ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון ת"ל אותו מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון [א] דתניא [פ] ר' אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא פסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה [צ] שכן לא קבע לו זמן לשחיטתו קבע לו צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שיקבע לו צפון ת"ל אותו [ק] מה לעולה שכן כליל מחטאת [ר] מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולן נמי שכן קדשי קדשים לעולם כדאמרן מעיקרא אותו בצפון ואין שוחט בצפון ודקשיא לך מדרבי אחיא נפקא [ש] לן לאו למעוטי שוחט בצפון אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח [ת] ולקח נפקא לקח ולקח לא משמע ליה אשכחן שחיטה בעולה [מ] למצוה קבלה נמי למצוה אשכחן שחיטה וקבלה לעכב מנלן אמר רב אדא בר אהבה ואיתימא רבה בר שילא ק"ו ומה חטאת הבאה מכח עולה שבאה חטאת מכחה אינו דין שמעכבת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות אמר רבינא הא קשיא ליה לרב אדא בר אהבה [ב] טפל מצינו [ג] חמור מן העיקר אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ולא

וכי מכאן אתה למד והלא [א]כבר נאמר [1] במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת הא למה יצא לקבוע [א] לו מקום שאם לא שחטה בצפון פסול אתה אומר לכך יצא או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון תלמוד לומר [2] ושחט את החטאת במקום העולה זה בנה אב לכל חטאות שיהו טעונות צפון אשכחן שעיר נשיא בין למצוה [ג] בין לעכב שאר חטאות נמי אשכחן למצוה לעכב מנא לן דכתיב בכשבה וכתיב בשעירה אלא אותו למה לי מיבעי ליה לכדתניא [ב] [3] אותו בצפון ואין שעיר נחשון בצפון ותניא [ג] [7] וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר [ד] לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה ס"ד אמינא הואיל ואיתרבו לסמיכה איתרבו נמי לצפון קא משמע לן מתקיף לה רבינא הניחא לר' יהודה לר"ש מאי איכא למימר א"ל מר זוטרא בריה דרב טבי [ד] לרבינא ולר' יהודה מי ניחא למאי דאיתרבי איתרבי ומאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי [ה] תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב אם כן [ו] סמיכה גופה תיתי מבנין אב אלא מדורות [ז] לא גמרי' ה"נ מדורות לא גמרינן ואלא אותו [ח] בצפון ואין שוחט בצפון שוחט מדרבי אחיא נפקא דתניא [ט] ר' אחיא אומר [4] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה מה תלמוד לומר לפי שמצינו עומד [מ] בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקיבל בצפון [נ] פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון ואין השוחט [ס] בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון [ע] [ד]דתניא יכול יהא בן עוף טעון צפון ודין הוא ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון ת"ל אותו מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון [א] דתניא [פ] ר' אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא פסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה [צ] שכן לא קבע לו זמן לשחיטתו קבע לו צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שיקבע לו צפון ת"ל אותו [ק] מה לעולה שכן כליל מחטאת [ר] מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולן נמי שכן קדשי קדשים לעולם כדאמרן מעיקרא אותו בצפון ואין שוחט בצפון ודקשיא לך מדרבי אחיא נפקא [ש] לן לאו למעוטי שוחט בצפון אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח [ת] ולקח נפקא לקח ולקח לא משמע ליה אשכחן שחיטה בעולה [מ] למצוה קבלה נמי למצוה אשכחן שחיטה וקבלה לעכב מנלן אמר רב אדא בר אהבה ואיתימא רבה בר שילא ק"ו ומה חטאת הבאה מכח עולה שבאה חטאת מכחה אינו דין שמעכבת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות אמר רבינא הא קשיא ליה לרב אדא בר אהבה [ב] טפל מצינו [ג] חמור מן העיקר אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ולא

מלמד לומר. לריך ללמוד לזה בפני עלמו והלא כל החטאות בכלל תורת החטאת במקום אשר תשחט העולה וגו': **לקבוע [מ].** לשנות עליו לעכב קיבועו בכך: **לו אינו.** בא לעכב אלא לכתוב בו אותו דהוי מיעוטא וללמד זה בלפון ואין שעיר אחר בלפון כגון שעירי [ז] יום"כ ושעירי עבודת כוכבים ושל מוספי המועדות ומה אני מקיים אם תשחט החטאת במקום אשר תשחט העולה דאשר בהמות חוץ משעירים לאותו כתיב למעוטינהו: **תלמוד לומר.** בשעירת יחיד (ויקרא ד) ושחט את החטאת דהוה ליה למכתב ושחט אותה בנין אב הוא לכל [ח] חטאות ועיכובא מיהא לא נפקא לן מיניה לאיכא למימר למצוה אינעטריך ולהביא שעירי חטאות דלא למעוטינהו מאותו דשעיר נשיא. ולקמן פריך ולא אותו למה לי: **אשר חטאתם נמי למצוה אשכחן.** מתשחט החטאת: **דכתיב בכשבה וכתיב בשעירה.** בכולם כתיב במקום אשר יאחט [ט] העולה וסגי ליה בשעירה ותילף מיניה כשבה למצוה [ב] וכי הדר כתביה בכשבה תנהו לענין לפיומיות ולשעירי הרגלים לעיכובא: **ואין שעיר נחשון.** שעירי חנוכת הנשיאים אלא באו על חטא: **לדהפיא** [יא]. דאיתרבי לסמיכה וס"ד לרבויי נמי לשחיטה בלפון להכי כתיב אותו למעוטי: **על ראש השעיר.** בשעיר נשיא כתיב והוה ליה למכתב על ראשו: **לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה.** משום דמעטינהו ר' יהודה לסמיכה [יב] במס' מנחות (דף לב.) מהאי [יג] דשעיר המשתלח דכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי (ויקרא טז) החי טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה ור"ש דרש החי טעון סמיכה באהרן ואין שעיר עבודת כוכבים באהרן אלא בזקני העדה סמיכה באהרן אלא בזקני העדה. ומרבי ליה מהכא: **הניחא לרבי יהודה.** דמרבי ליה לסמיכה אינעטריך למעוטי לפון: **למאי דלא איתרבי לא איתרבי.** דהא רבויא גבי סמיכה כתיב ולפון מהיכא תיתי: הכי גרסינן להך סוגיא במנחות (דף טו.) **וכי תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב א"כ סמיכה גופה נשמוך קרא מינה אב מדורות ותיתי בבנין אב:** מושחט את החטאת: **בבנין אב.** מושחט אם החטאת: **סמיכה גופה נמי תיתי מבנין אב.** דכתיב וסמך [כד] על ראש החטאת ומצי למכתב על ראשו (ח) אלא בנין אב הוא לכל שאמו חטאת שיטעון סמיכה: **אלא כו'.** מסקנא דקושיא היא. סמיכה מאי טעמא אינעטריך לרבויי משום דאי לא רבויא לא הוה גמרינן בנין אב מקדשי דורות הכי נמי משחיטת [כה] לפון למה לי אותו למעוטי כל כמה דלא ליתא קרא לא [כו] גמרי בבנין אב: **ולא שוחט בלפון.** אין לריך שיעמוד בלפון שאם רלה עומד בדרום אלא לפון ויושיט ידו בלפון ושחוט: **לפי שמלינו שהמקבל כו'.** מלקח [כז] ולקח כדלעיל: ה"ג **אלא אותו בלפון ואין בן עוף בלפון דתניא יכול יהא בן עוף טעון לפון ודין הוא כו' ת"ל אותו מה נבן לאן כו': ואין בן עוף.** מליקת תורים ובני יונה: **שלא קבע לו כהן.** דשחיטה בזר כשרה: **בן עוף קבע** [כח] **לו כהן.** [דכתיב] והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו וגו' (ויקרא ה): **שכן קבע לו כלי.** סכין לשחיטה מויקח את המאכלת (לקמן דף לז:): **והתם** עולה הוא וכן מזרק לקבל דתמר בבן עוף שנמלק בלפורן: **ולא פסח בלפון.** דלא תתייה בקל וחומר הואיל וקבע זמן לשחיטתו בין הערבים יקבע לו מקום נמי לפון: **מדרבי אליעזר בן יעקב נפקא** לא גרס אלא הכי גרסינן **ולא פסח בלפון דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר כו'** וכן מלאתיה בספרים הראשונים: **אינו דין שיקבע לו לפון אלמוד לומר אותו מחטאתם.** אי לאו דמעטיה הוה מייתינן ליה מחטאת שאינה כליל וטעונה לפון: **מכולהו נמי שכן קדשי קדשים.** כלומר ואי בעי לאתויי נמי מכולהו במה הלך אילכא למיפרכיה להא פירכא שכן קדשי קדשים: **לאו למעוטי שוחט בלפון.** אותו דגבי שעיר לאו למעוטי שוחט בלפון קאמרי דודאי מאותו דרבי אחיא נפקא אלא לרבויא מדוקיא דמיעוטא דשוחט בלפון דמקבל בלפון דהכי דרשינן אותו בלפון ואין שוחט בלפון אבל מקבל בלפון: **קבלה נמי אשכחן.** כדאמרן אבל מקבל בלפון: [כט] **הא קשיא ליה.** כלומר מהאי טעם דייק קל וחומר דידיה: **טפל חמור מן העיקר.** למד חמור מן המלמד כגון חטאת שבאה מכח עולה דעיקר לפון בעולה כתיב: **והרי**

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פרק ה מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ג:
ט ב מיי' פ"ח מהלכות פסולי המקדשין הלכה טו:
י ג מיי' שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ו, יח
2. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הָעֹלָה: ויקרא ד, כט
3. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אתו בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא: ויקרא ד, כד
4. וְשָׁחַט אתו עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא

גליון הש"ס

גמ' כלום מצינו **טפל** חמור. עי' כ"ק דף קא ע"א תוד"ה לא:

מוסף רש"י

והלא כבר נאמר כו' תשחט החטאת. והא נמי בכלל שאר חטאות הוא: **לקבוע** לו מקום. דשנה עליו הכתוב לעכב: **או אינו אלא.** לכך יצאה שזה טעון צפון. דלא אחר ומה אני מקיים במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת בשעיר נשיא הכתוב מדבר: **תלמוד לומר.** פסוק שלישי: **ושחט את החטאת.** ללמד, זה בנה אב לכל החטאות שלא יעלה עליהן שיטעונו צפון: **שעיר נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בתוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון, והכהנו ממעט דאין טעונין צפון, דלא באו על חטא כשאר חטאת (מנחות נה:) **לרבות שעיר נחשון לסמיכה.** שהרי הוא נמי שעיר נשיא, ואי קשיא לך הא דתנן בכל קרבנות היחיד טעונין סמיכה, והאי נמי קרבן יחיד הוא ומה לי קרא, אפילו הכי אינעטריך קרא לרבויי לסמיכה, דשעיר מדורות לא ילפינן: **לרבות שעירי עבודת כוכבים.** שהן נמי שעיר, לסמיכה (שם צב:) **הניחא לר' יהודה.** דמרבי ליה לסמיכה, אינעטריך למעוטי מלפון: אי לא מעטיה קרא. אי לא מעטיה מאותו: **תיתי בבנין אב.** כשאר חטאות שטעונין לפון, הא לא מצית אמרת, דא"כ דבכלל חטאות היא, אמאי מרבי לסמיכה, ואמאי אפילו לא מעטיה קרא לא תיתי שעיר נחשון בבנין אב בלפון ולא אינעטריך למעוטי בלפון: **ואלא אותו.** הקרבן: **בצפון.** אבל השוחט ובומוד בדרום ומוכן לעמוד בצפון בכסין לעבוד: שכן קבע לו כלי. סכין, דשחיטה כתיב ביה, וכשחיטה כתיב (בראשית כב) ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, אבל בן עוף מליקתו בלפורן: מחטאת. גמרינן, דאין לו זמן קבוע וטעון לפון, וכל שכן פסח, וקפריך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות, וקאמר מאשם. מייתינן ליה, וקא פריך מה לאשם שכן קדשי קדשים. מאחר בפסח דקדשים קלים הוא, אלמא פסח מלפון מהאי דינא אימעטיו: **לאו למעוטי שוחט בצפון.** דהאי מאותו דדשעיר נפקא, אלא למילף דמקבל עומד בלפון, דהכי קאמר ר' אחיא אין הבאותו בלפון אבל מקבל בלפון, ואי קשיא לך אחיא אימא אותו בלפון ולא מקבל בלפון, תריץ דמקבלא דמעוטא דשוחט דסמיך ליה קא, דכתיב ושחט אותו, מדלא מטעטינן אלא אותו מכלל דמקבל בלפון (שם נו. וש"מ שם):

מסורת הש"ס

מלי למעוטי אחר מלפון, והא כתיב בהדיא לפון בכשבה (ושעירים), ועוד דכתיב זאת תורת החטאת וגו'. ותיקן בקונטרס דה"ק ואין כאן בנין שעירי ר"ז ושעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים וכו' אבל נקיבות כתיב בהו לפון בהדיא. תלמוד לומר ושחטו את החטאת. גבי כבשה יחיד, דאינעטריך לרבויי נמי לשחיטה בלפון, ומה לי לרבויי דקאי אדלעיל אלא קיימינן דקאי אדלעיל, והא לא קיימינן דקאי אדלעיל אלא קיימינן אעיקר לפון דכתיב בשעיר. דוחקה הוא, וגם אין לפרש דה"ק אי לאו דקאמינן ר"ל דדרשינן מיניה בשעיר נשיא שיכול בין לעכב בין למצוה אם כמן דאין מעכבת דמעיקרא לא דרשינן בשעיר נשיא, לכך נראה לומר דה"ק אחה אומר לכך יצא משום דמצוה דרשינן גם בשעירים אחרים מאחת חטאת אי אינו אלא למצוה בשעיר נשיא אחת משום דזאת חטאתם לא אינעטריך אלא לעכב בכל שעירים זכרים מנקבות לא ילפינן מכלל, ואינלכך אינעטריך לפון דבשעיר נשיא לגופיה למצוה, ומעטה נאמר דאותו בא למעטו שעירים אחרים אפילו למצוה. ומקיק זה בנה אב לכל החטאות למצוה אפילו לשעירים, ואיתמר ליה לפון בשעיר נשיא לעכב בנבל. וא"ת והא שנה הכתוב בשאר חטאות ואי"ל דה"ק שאר שעירים זכרים חטאת מנלן. אבל נקבות ולאו שנה הכתוב. וא"ת כיון דכל החטאות בכלל בה בנה אב למצות אפילו בשעירים, א"כ מ' אהדדיה קרא דזאת חטאת תורת החטאת לעכב, ויהו סלון בכלל אפי' נקבות לעכב אחת מזה בנה אב לאחת מזאת חטאת תורת החטאת, ומלא נקבות אלא לזכרים דמעטינן מאותו, דלהכי אהני אותו דכתיב בשעיר נשיא לומר דה טעון לפון לעכב ואין אחר טעון לפון לעכב. ומשני כתיב בכשבה כר', וכבשבה מיותר שהרי כבר כתיב בפסוק, אבל בשעירה אינעטריך לומר דשנה עליו לעכב. וא"ת ומ"מ הכי דעינן אבשבה זכרים, דבשבה

מסורת הש"ס

ל) מנחות נה:, ג) עיין תוס' פסחים יא. ד"ה קוצרין, ג) [מנחות נה:], ד) [שם ולא:] ת"כ ויקרא חובה פרשי' ו ה"ח, ה) ת"כ שם ועי"ש פ"י ה"ג, ו) [מנחות נו.] ת"כ ויקרא נדבה פרש"י ה ה"ד, ז) ת"כ שם ה"ה, ח) ת"כ שם ה"ז, ט) [לקמן סב. מנחות ח:], י) [לקמן סב. מנחות לא: בכורות יד:], כ) [ועיין תו' קידושין לו: ד"ה ומה]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סמיכה גופה וכו' על דלאו ובנין אב כל"ל ותיבת אלא נמחק:

שינויי נוסחאות

א) כ"א לקבעו (כי"צ, שמכ"י וב"ש). כ"א לקובעו חובה (כי"צ). כ"א לעבכ (שמכ"י). וכלכ הכ"ל ליתא מיבות לו מקום: ב) תיבת לבדתניא ליתא בכי"א (וק"). וכ"ה יפר מאד דסמתא דגמי' קאמר לה (דק"ס): ג) דתניא (ש"מ). וכ"ה בכש"ר בכתה"י. וע' בחות שלפנ"ז: ד) כ"א מרי (ש"מ ורוב כתה"י): ה) כ"א דאי לא תיתא הכי סמיכה גופה לשתוק קרא מינה ותיתי במה מצינו ועוד סמיכה גופה תיתי מבנין אב אלא וכו' (כי"צ): ו) כ"א סמיכה לשתוק קרא מינה ותיתי מבנין (כתה"י, וכ"ה בנמנחות). וע' כש"י, וכ' נוס' כי"ל שבחות ס: ז) כ"ל שעה מדורות לא גמרי' ה"נ שעה מדורות כו' (ש"מ, וכ"ה בנמנחות): ח) אותו למה לי לכדתניא אותו בצפון כל"ל (ש"מ): ב) שהמקבל עומד (כתה"י ושמכ"י): י) כ"א בצפון סד"א ותיתי בק"ו ומה בן צאן שלא כו' (ש"מ, וכני"ז בכי"צ): יא) בכי"ק נוסף בצפון מדראב"י נפקא. ולאלה רש"י: יב) עולה שלא קבע כל"ל (ש"מ): יג) כ"א נפקא לן הא קמ"ל שוחט לא בעי צפון מקבל בעי צפון מקבל וכו' (ש"מ וכני"ז בכי"צ): יד) מולקה לו קח נפקא ולקח לו קח לא כו' כל"ל (ש"מ). בכי"ל מולקה ולקח נפקא ולקח ולקח לא. ע' בש"ע לעיל ע"ל אות ז: טו) בעולה בצפון למצוה (ש"מ). ר' אות ב: בצפון (ש"מ). ר' אות ח: יז) שעיר (כתה"י וד"מ): יח) לכל ששמו חטאת (ש"מ): יט) את העולה (כי"פ וש"מ). כ"א תשחט את העולה (ויקרא ו יט) (כי"י וד"מ): כ) כתה"י ול"ל לעיכובא. וכן הגיה הקב"ל מדעתו, וע' דק"ס. בח"מ גרים גלפניו. וע' פיה"ק: כא) דתניא (כתה"י). ולאלה אות ב' וג'. כ"א ותניא (גליון. ד"ה): כב) בכ"ל מסמיכה (ש"מ): כג) בכ"ל מהחיי (גליון): כד) כ"ל וסמך את ידו (ש"מ): כה) כ"ל שחיטה (שמכ"י): כו) לא הוה גמרי' ליה (ש"מ): כז) מולקה לו קח כל"ל (ש"מ). כתה"י מלקה ולקח כדלעיל לו יקח. ולאלה אות יד: כח) שקבע (ש"מ): כט) כאן חסר דיבור אלמ: מה חטאת הבאה מכח עולה מעכבת. בין בשחיטה בין בקבלה בשחיטה כדאמרן לעיל, וקבלה נמי דכל היכא דכתיבה שחיטה בחטאת בצפון כתיב בתריה ולקח הכהן וגלפינן מינה קבלה (כתה"י וש"מ): ל) כ"ל קרא (צ"ק): לא) בש"מ נוסף דאמרינן התם (ש"מ): לב) כ"ל שכל הזבחים דינן (צ"ק וח"נ ע"פ תוס' קדושין): לג) כ"ל ועוד ב"ל (צ"ק). בש"מ ליין עכ"ל מיהון זה שהוא מוספסת. לד) בש"מ נוסף ולא הוה שייך הכא לפרוכי מכלי כיון דכל דינו גמר מינה ממקום דזה אין להקשות ולומר כו' (וכ"ד וגלגל נדפס זה שלא במקומו): לה) כ"ל מזאת (ש"מ): לו) כ"ל ועוד תימה (ש"מ): לז) למצוה במקבל ה"ה כו' כל"ל (צ"ק):

שיטה מקובצת

אי אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון. וא"ל דמקיים מאותו דמיעוטא דשאר קרבנות ומעטיה דמיעוטא דשאר קרבנות מאותו, דהא מדקאמר בסמוך אשכחן שעיר נשיא בין למצוה בין לעכב דמשמע דמעיקרא לא דרשינן בשעיר נשיא, לכך נראה לומר דה"ק אחה אומר לכך יצא משום דמצוה דרשינן גם בשעירים אחרים מאחת חטאת אי אינו אלא למצוה בשעיר נשיא אחת משום דזאת חטאתם לא אינעטריך אלא לעכב בכל שעירים זכרים מנקבות לא ילפינן מכלל, ואינלכך אינעטריך לפון דבשעיר נשיא לגופיה למצוה, ומעטה נאמר דאותו בא למעטו שעירים אחרים אפילו למצוה. ומקיק זה בנה אב לכל החטאות למצוה אפילו לשעירים, ואיתמר ליה לפון בשעיר נשיא לעכב בנבל. וא"ת והא שנה הכתוב בשאר חטאות ואי"ל דה"ק שאר שעירים זכרים חטאת מנלן. אבל נקבות ולאו שנה הכתוב. וא"ת כיון דכל החטאות בכלל בה בנה אב למצות אפילו בשעירים, א"כ מ' אהדדיה קרא דזאת חטאת תורת החטאת לעכב, ויהו סלון בכלל אפי' נקבות לעכב אחת מזה בנה אב לאחת מזאת חטאת תורת החטאת, ומלא נקבות אלא לזכרים דמעטינן מאותו, דלהכי אהני אותו דכתיב בשעיר נשיא לומר דה טעון לפון לעכב ואין אחר טעון לפון לעכב. ומשני כתיב בכשבה כר', וכבשבה מיותר שהרי כבר כתיב בפסוק, אבל בשעירה אינעטריך לומר דשנה עליו לעכב. וא"ת ומ"מ הכי דעינן אבשבה זכרים, דבשבה

ח) מעשר שני פ"ג מ"א פסחים לח. ס"מ נג: סנהדרין קיג., כ) תמורה טז:, ג) ימנות ז. מכילתא משפטים פי"א, ת"כ בריתא דר"י פיס' ד, צו פרש"י ו ה"ח, ירושי' פאה פ"א ה"ד, סוטה פ"ט ה"ח, ועיין פסחים פ"ה ה"ב (ע"ש בציון ירושלים) ד) תמורה ט., ה) ויקרא ז א, ו) ראה קז. ירוש' מע"ש פ"ג ה"ו, ז) פ"ב הי"ט, ח) ע' רש"ק וש"ק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לפי וכו' לא קרוי דבר חדש. עי' לקמן מז ע"א רש"י ד"ה ה"ג וכשנתמרו:

שינויי נוסחאות

א) בדוב כתה"י קדושה: ב) העולה העולה במקומה (*ש"נ): ג) ל"ל ת"ל ואת (ש"נ): ד) מיכם ירורוק ליתא בכי"ל, ונוס. ועי' רש"ל דמשמע שהיה לו גי' אחרת. וט"ס אח"כ קבול דמו נמה, עי' לעיל (מח ח) אות ז': ה) בש"מ נוסף במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: ו) בש"י נוסף החזירו הכתוב לכללו בפירוש (שמכ"י): ז) לן דבר שהיה בכלל ויצא לידון (כי"ב): ח) ברע או רע בטוב (כי"ב): ט) בש"מ נוסף ואם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז ולי'עבד כדתנן (ש"מ). י"א אבל זבח ראשון אם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז ולי'עבד כדתנן כו' (ד"ר רפ"מ וש"ח): י) ונפדו כו' ויליף כ"ל (כתה"י): יא) בכי"פ נוסף מלה לא חומרא: יב) מיכם כו' ליתא בכתה"י וכ"ו: יג) ל"ל דהא (צ"ש): יד) המזבח הס"ל ופח"כ מה"ל אם כן. דשחיטת צפון וכו' כ"ל (ש"מ וצ"ק): טו) פדיונו ממקן ול"ל פירות ממעשר (שמכ"י וצ"ק). וע' בב"מ בתוס' דף נג ע"ב: טז) ל"ל פרכי רבנן (ש"מ): יז) בש"מ נוסף א"ל מצינו שהתמורה חמורה מן העיקר: יח) ל"ל דאדפרכי רבנן (ש"מ וצ"ק): יט) נ"א ליקח (גליון): כ) מיכם לא נטמא לא ממקן (ש"מ): כא) בש"מ נוסף דברי ר"מ: כב) עצמן (ד"ו ש"ח): כג) ל"ל במס' מעשר שני (ש"מ): כד) עשר שקראו עשירי דטענן נסכים והעשירי שקראו אינו טענן נסכים והרי מצינו שטפל (ש"מ): כה) ל"ל מיהו צריך קרא (ש"מ). נ"ל והא דמצריך קרא מותר וכו' (צ"ק, הגריא"ח ש"ש ב). לפיכך ע"פ כס"ז: כו) ליה התם טפל (ש"מ): כז) שהשאם ואשם מצורע טעונין כ"ל (ש"מ). וע' מ"ב ג' ע"א ד"ה לפי: כח) ל"ל זה פי' הקשה (שמכ"י): כט) מצורע נותן ממנו כ"ל (ש"מ): ל) ל"ל כללו (ש"מ): לא) בהאי פי' ולא לכתוב צפון בשאר אשמות ונילף מאשם מצורע דהא סבריא ליה דכללו גמיר מינה דקאמר בסמוך אלא להכי כתביה בשאר אשמות לעכב הכא והכא. הס"ל ומה"ל אבל כללו גמיר מינה שפיר תימה דשאר דכו'. ושיין לע"ב (שמכ"י): לב) נל"ל וא"כ קבלה למצוה מנלן הן למקבל עצמו והן לקבלה: לג) נלמה בוודם ועוד אפי' למתי דס"ס דמאומו ועוד לא מצינו לעכב דבקבלה עצמה לקבלה: לד) ל"ל דאמר ר' אחא: לה) בכל מקום בשולה רק בסחיטה ומבקבל, (דקבלה) (וקבלה) דהכא משמע קבלה עצמה, ולקמן משמע דבעינן [תרי] קרבי כאשם חד למקבל וחד לקבלה וא"ל כיון דלא הדשיון ולקח) (ולקח) [לו יקח] מע"ל קבלה בעולה, וי"ל כיון דגבי ושחט את החטאת במקום השולה כתיב ולקח הכהן מדם החטאת דמשמע שבא לומר דבמקום שחיטה וקבלה דשולה תהא שחיטה וקבלה דחטאת, אלמא קבלה דשולה במקום שחיטה דשולה, דמשמע דקרא אתא לומר דשחיטה דחטאת במקום שחיטה דשולה וקבלה דחטאת במקום קבלה דשולה, וקבלה דחטאת בלאן מדמיהו, ולקח הכהן ושחט דמשמע דמרוייהו הוו במקום השולה, ולקח קאי נמי אלמקום שולה דס"ק ושחט אם החטאת במקום השולה וגם ולקח נמי תהיה במקום השולה. ומורי מיהו מיהו דבעולה כתיב כדכתיב בבעולה הכא בבן בקר ושחט לפני ה' דהיינו לפון דליקי עליון מתמנון, וכתיב בתריה ולקריבו זה קבלת הדם, אלמא ש"מ דקבלה במקום שחיטה (לשון מהר"פ) **תוד"ה אלא** וכו' **בדאקאר רב אחיא לפי שמצינו שמקבל בצצאן.** לשון מהר"ם, ל"ל דרב אחיא דקאמר לפי מתקבל בלפון כו', ומשמע דיהא מקבל בלא קרא דשחטו, ולקח שהרי מיהו כולהו הוא דלא בעי לקרא לפי: **והרי מעשר דהוא נפדה.** פי' אפילו אם נטמא כדילפינן לה. ס"מ נג: סנהדרין קיג., כ) תמורה טז:, ג) ימנות ז. מכילתא משפטים פי"א, ת"כ בריתא דר"י פיס' ד, צו פרש"י ו ה"ח, ירושי' פאה פ"א ה"ד, סוטה פ"ט ה"ח, ועיין פסחים פ"ה ה"ב (ע"ש בציון ירושלים) ד) תמורה ט., ה) ויקרא ז א, ו) ראה קז. ירוש' מע"ש פ"ג ה"ו, ז) פ"ב הי"ט, ח) ע' רש"ק וש"ק:

והרי מעשר שני דהוא נפדה. אפי' בירושלים אם נטמא כדילפינן (ב"מ דף נג:) מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה ואילו לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר: **איתו נפדה.** אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר: **הכא משום דלא אתיי.** ולא מומרמא הוא: **קדשים לא חייילי (עליה).** מתילת הקדש אינו חל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בעלמא ויולאין לחולין גמורין בפדיון ואפילו ליגזז וליעבד כדתניא פרק הוליאו לו בסדר יומא (דף נ:) חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח דגבי תמורה כתיב [ויקרא כז] טוב בטוב ה) השווה בעל מום לתם לענין תמורה על כולם נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש [שם] אבל זבח ראשון אם נטמא אם קדש הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד ט) כדתנן בבכורות (דף יל.) כל הקדשים שקדש מומן להקדישן נפדה י) ויליף לה מקראי: **קדשים מכח חולין קאתו.** לא חלה עליהם קדושה קודמת אבל תמורה באה מכח קדושה קודמת הלכך לא טפל חמור מן העיקר הוא דהא חומרא יא) דעיקר הוא: **שלמים הוא.** ולא מותר פסח מקרי למיחשביה טפל: **ואינעיא אימא.** עיכובא דעולה מהכא: **דכתיב במקום כו' יב) העולה.** חזר ושנה לימד מקום שקבעתו לעולה לעולם הוא מקומה: **ישחטו את האשם ואת דמו.** במקום שחיטתו תהא קבלת דמו: **דמו ואת דמו.** מדמצי למיכתב ישחטו את האשם ודמו יזרוק וכתיב ואת דמו את לרבות את המקבל: **ושחט את הכבש וגו'.** באשם מצורע כתיב. שנה הכתוב עליו לעכב: **לדתניא כו'.** דצריך להחזירו לכללו הלכך לענין שחיטת צפון נמי בעי להחזירו דאי לא הדר כתביה בגוויה כי היכי דאהדריה למתן דמו הוה אמינא לא ניבעי צפון: **אי אתה יכול להחזירו לכללו.** שיהא עוד בשאר הכלל: **שילא האשם מצורע.** מכלל ט) זאת תורת האשם דהוה יג) כתב בכולהו ואת דמו יזרוק על המזבח יד) אף כאן לשחיטת צפון נמי להחזירו הוא דשנה עליה: **נלמוד.** שחיטת צפון באשם מצורע ולא נכתוב גבי זאת תורת האשם וגמר כללו מייה ומדכתביה הכא והכא לעיכובא הוא: אבל

והרי מעשר דהוא נפדה ואילו לקוח בכסף מעשר אינו נפדה דתנן ט)א**הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה ר' יהודה אומר יקבר (נטמא אין לא נטמא לא) התם לא אלימא קדושתיה למיתפס פדיוניה והרי תמורה דאילו** ג)**קדשים לא חיילי על בעל מום קבוע ואילו** ב**איהי חיילא תמורה מכח קדשים** א) **קא אתיא וקדשים מכח חולין קאתי הרי פסח דהוא אינו** ג**טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ואילו מותר דידיה טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק פסח בשאר ימות השנה** ב) **שלמים הוא ואיבעית אימא אמר קרא העולה** ב) **במקומה תהא אשם** ד**מנלן דבעי צפון דכתיב** 1**במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם אשכחן שחיטה קבלה מנא לן** ג) **ואת דמו יזרוק** ד) **קבול דמו נמי בצפון מקבל עצמו מנא לן דמו ואת דמו אשכחן למצוה לעכב מנא לן קרא אחרינא כתיב** 2**ושחט את הכבש** ה) **והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא** ג)**דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש כיצד** 2**ושחט את הכבש במקום אשר ישחטו את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא וגו' שאין ת"ל כחטאת האשם מה ת"ל כחטאת האשם לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבוהן יד ובוהן רגל ואזן ימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תלמוד לומר כחטאת האשם הוא** ו) **מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אף אשם מצורע טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אם כן נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי הניחא אי סבירא לן** ז) **יצא לידון בדבר החדש איהו הוא דלא גמר מכללו**

והרי מעשר דהוא נפדה. אפילו בירושלים אם נטמא כדילפינן מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה ואילו לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר כך פי' בקונטרס ובספרי ו) פרשת עבר תעבר מפרש טעמא דרבי יהודה משום דכתיב [הכסף] כסף ראשון ולא כסף שני והא דאמר בריש הזהב (ב"מ דף מה.). גבי קלעין דינרין דכסף כסף ריבה יש לחלק בזה שנגמר כאן פדיונו לגמרי וקנה פדיונו טו) מעשר ואם היה טהור לא היה נפדה ותנן במסכת מעשר שני פ' שלישי (מ"י) אמרו לו לר' יהודה מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו יז) דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן נפדה טהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור ברחוק מקום. ואית ספרים דגרסי הכא נטמא אין לא נטמא לא ומייתי ראייה מרבנן דטפל חמור מעיקר פירוש נטמא נפדה לרבנן לא נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים אע"פ שמעשר עצמו נפדה והיינו חוץ לירושלים דבירושלים אין מעשר טהור נפדה ובמוסכמת דמעשר שני יח) משמע כפי' הקונטרס דעל מילתא דר' יהודה פרכינן טז) האי לישנא שעושה טפל חמור מן העיקר והכי איתא התם הלקוח בכסף מעשר כו' אמרו לו לרבי יהודה תחמיר בטפילה יותר מן העיקר יז) ולגירסת הספרים לא נטמא לא ומוכיח דרבנן נמי סברי טפל חמור מן העיקר גבי מעשר טהור חוץ לירושלים קשה לאי יח) פרכי רבנן לר' יהודה תיקשי להו לדידהו כיון דקולא טפל חמור מן העיקר האי דלקוח טהור אינו נפדה ומעשר עצמו נפדה אבל לגירסת הקונטרס ניחא דאיכא למימר דהאי לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור ברחוק מקום כדי לפדות יט) בדמים בירושלים בקר ולאן יין ושכר דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפקא אבל אם לקח פירות בו חוץ לירושלים כדי לאוכלם בירושלים לא יפדה כמו שלא היה פודה מה שהיה לוקח בירושלים ולגירסת הספרים לא נטמא לא כ) קשה לפירוש הקונטרס דפרק הזהב (ב"מ דף נה.): גבי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות בא) וחכמים אומרים יעלו פירות ויאכלו בירושלים ופי' בקונטרס וחכמים אומרים לא הזקיקוהו לחזור לחללם כמו ת"ק אלא אם רצה יעלה פירות עצמו בב) דהקלו בו משמע מתון פירושו דר"מ מחמיר דלא שרי נחשת על הפירות אע"כ יחזור ויפדה את הפירות ויעלה הכסף לירושלים והכא משמע שזו היא קולא כשחוזר ופודה את הפירות ומשמע דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשמע דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה אם כן מאי דגרסי' **פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא.** וא"ת הרי אחד עשר בג) (פ"ג מ"י) ושם מארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): אחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל דמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ס"ל אחד עשר שלמים עליו דמשמע בבכורות (דף פח.) מדמצלינן בד) קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט.) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מינות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה בד) טפל לאו דווקא: **לעכב מנא לן דכתיב ושחט את הכבש.** למקבל לא יתעינן עיכובא ה): **לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו'.** מה שחטאת בו) מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חציב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש כרת מה שאין כן בשאר מכשפים מלבד תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ד.) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז:) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מייניהו סקילה למ"ד כללו לא גמר מייניה וזה בח) הקשה ה"ר יעקב מאולינ"ש ◦ אלא לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות כל הדם למזבח ואשם מצורע בט) הדם ממנו לבהונות וכגון אשם אם בפרק קמא דיבמות (דף ז.) שנאסרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו כ) אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר כללו גמר מייניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ונילפו נמי כולהו עריות מאשם אם וי"ל דלא גמר מייניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אבל החידוש לא גמר מייניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יולא לידון בדבר החדש כיולא בו ללמד על הכלל כולו: **נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי** לא). תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא לחתיר:

דאקלת אשם לעולה א"כ אף לא לעכב אקשינן דאין היקש למחצה, ופירוש דעולה דמעולה מקומה תהא. וכן קשה למה לי דשנה הכתוב בחטאת בעכב (בחטאת) מיפוק ליה מדאיתקש לעולה ובעולה כתיב שיכוכא מהעולה במקומה תהא, וי"ל דודאי מי שהיקש כתיבא בגאון זה בחטאת בעולה וכן גבי אשם הוי מיבע הא אשם בעולה אז הוי משמעא דאיתקש חטאת לעולה לגמרי גם לעכב וכן אשם לעולה לא אלקש בה לעכב. אבל אמתא דכתיב במקום אבל שחטאו [אלא] העולה ישחטו את האשם, אינו מקש לגמרי אשם לעולה אלא למאי דכתיב בהכיון דאיתקש חטאת לעולה וכן לעכב. וכן גבי חטאת דכתיב במקום השולה תשחט את החטאת ומשמע דאשם לעולה דוקא קאמר, ומכל זה אלא עדיף הן דהקישו לאשם לעולה מאלו הוה כתיב בפון באשם פעם אחת בהיא דהוה לעולה ולא לעכב. כך נראה לאורי (מהר"פ ד"ה) **כי בחטאת האשם הוא.** גלוין, כלומר כדין חטאת הוא אשם זה ובאשם מצורע כתיב. ס"מ: **שאין** ת"ל **בחטאת האשם.** גלוין דאם לאשמיה בלפון הוי כבר נאמר ושחט אם הכבש במקום אשר ישחט את השולה ולקח ונתן דמים ומלינלו הרי כל האשמות בכלל ואחת תורת האשם וכתיב בכולהו ואת דמם יזורוק על המזבח ומה ת"ל בחטאת כו'. ע"כ: **אף אשם** מצורע בעון בו'. אלמא דלריך קרא להחזירו לכללו משום מתן דמים ואימורים, כמו כן אינעיין ושחט אם הכבש אשם מצורע להחזירו לכלל שאר אשמות בלפון, וה"ל הדרא קושיא לדוחמה שיכוכא מע"ל, ומשני ת"ל כמתוב בהאי פי' בפון באשם מצורע, ולא כמתוב בשאר אשמות בפון ולא כמתוב זאת תורת האשם ובגמורה כללו מייניה, ומדכתביה הכא והכא ש"מ בעיכוכא הוא דכתביה כב"ה. ומיתה דהיכי גמר שאר אשמות מאשם מצורע, אשם מצורע גופיה מהיקשא הוא דאתיא וה"מ ש"מ מן הקיקש ואיכא ש"מ דבר הבא בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש. ועוד נמי איכא למיפרך מה בלאשם מצורע בא בהתיר, ת"ש שכן [ש] עמו דמים אחרים, וי"ל דלמיד דגמרי כללו מייניה בכל דבר שבכללו אינו מן הכלל (ס"ה ללמד לא [ללמד] על עצמו יצא אלא מי וגבי אלי מדה לא פרכינן מדני כמו בשאר לגודים שבתורה) לדברים שאינם חידוש והוו אחת מן המדות הנאות דמשק נפק דהייט בנהן ע' ורגל, ולמאי דלא נפק לא נפק, ואין טעון מתן דמים ואימורים. ע"כ: **תוד"ה** והרי בו' **אינו נפדה אליבא** דר' יהודה.

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה ח ב:
יב ב מיי' פרק ג' מהלכות תמורה הלכה ה:
יג ג מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה ו:
יד ד מיי' שם פ"ה הלכה ג:

תורה אור השלם

1. במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם ואת דמו יזרק על המזבח סביב:
ויקרא ז, ב
2. ושחט את הבכש במקום אשר ישחטו את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא לכהן קדש קדשים הוא:
ויקרא יד, יג

מוסף רש"י

הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה. דלמינמא למיתפס פדיונו (פסחים לח.) יקבר. משום דקלישא קדושתיה ולא אלים למיתפס פדיוניה (שם, וכעי"ז ב"מ נג: וסנהדרין קיג.) והרי תמורה. שאם תמיר בעלת מום בתמימה של הקדש תהא עליה קדושה לחולין (תמורה טז:) אי אתה רשאי להחזירו. ולהשוותו לכללו ולא להשות כללו לו: כי כחטאת האשם הוא. כדין חטאת כך דין אשם זה: שאין תלמוד לומר. דהא אשם זה אם לא לשחיטה בלפון הלא כבר נאמר בו ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת, ולא למתן דמים ולאכילת הרי הוא בכל אשמות בכלל זאת תורת האשם בלו את אהרן: לפי שיצא אשם מצורע. מכלל שאר אשמות: לידון בדבר החדש. שאינו בשאר אשמות בכהן יד ובכהן רגל, ובוודאי ודאי מכללו יכול לא יהא טעון מתן דמים (ביבמות ז.):

שיטה מקובצת (המשך)

ות"ש מ"מ יוכיח מדרבנן נמי שטפל חמור מן העיקר היכא דלא נטמא דמיר, דמזה לא יוכל לתכן כלום כמיר, ולינא למימר דהא דנקט נטמא ה"ה לא נטמא אלא לרבותא דר"י נקט נטמא דאע"ג דפדיון המעשר שני שנטמא בירושלים מ"מ הלקוח במעשר שני אין פודין, זה אינו דתנן במסכת מעשר שני (פ"ג מ"י) אמרו לו לר"י מה אם מעשר שני כו' עד ברחוק מקום, אלמא משמע דלרבנן נמי נלקח בכסף מעשר שני שלא נטמא אינו נפדה, וא"כ לרבנן נמי מצינו טפל חמור מן העיקר, וי"ל דמלקוח בכסף מעשר שלא נטמא ליכא ראיה דהתם נטמא אינה משום דאמר רחמנא מעשר שני שפודין אותו חוץ לירושלים היינו בשביל טומת הדבר שהם רחמנא על טומו דלכתיב (דברים יד) כי ירחק ממך הדרך (המקום), וזה שלקח מן הכסף פירות ברחוק מקום כדי לאכלו בירושלים א"כ מקום כדי לאכלו בירושלים א"כ נגלי דעתיה דאינו חס על טומו, לפיכך אינו נפדה בשטות טהור, אבל בלקוח בכסף מעשר שי שנטמא א"כ דלא חזי לאכילה שיך ביה פדיון מלא תוכל שאתו, דה"ק דקרא כי ירחק ממך המקום דהייט חוץ לירושלים אז אפילו בירושלים כגון לא תוכל שאתו דהייט שנטמא דאין שאת אלא אכילה דכתיב (בראשית מג) ושא משאת, ונתת בכסף פי' דעפדה. אבל לר"י דאמר אינו נפדה אפילו בלקוח בכסף מעשר (שנטמא) ומעשר עצמו שנטמא נפדה אפילו בירושלים דמוקי לאי דרשה דלא תוכל שאתו במעשר שאתו דמזה מיירי קרא, אלמא טפל חמור מן העיקר (מהר"פ): **ת"ל ואת דמו.** וי"ש מוסיף על ענין ראשון, במקום שחיטתו תהא קבלת דמו, וע"ש משום קבלה אחיה דלא אתיא בצביל זריקה דזריקה איתא בלפון (לשון הר"פ ומשמעם שהוא לשון רש"י שלו): **לעכב** מנלן. וא"ש מאי פריך דאין

שערי עבו"ם בהמבוה. עי' בהשמעות כסוף המסכת: **בר"א** הואיל ואתי"בו בו'. עי' בהשמעות כסוף המסכת: **לה"ד מאי איכא למימר.** עיין בהשמעות כסוף המסכת: **מקבל** מולקח לו יקח. וא"ש עיכוכא (בקבלה) (במקבל) מנלן. בגלמא למאן דדרש מולקח לו יקח, ס"ל שהם בהמות כמיב הרבה ולקח בכל הפרשיות דחטאת גבי לפון. אבל מאן דלא דרש ליה, מקבל עצמו מנלן, וי"ל דמה קבלה עצמה לא מלקח בה בן לפון דאינו בעכב אף מקבל עצמו לא מלקח בו בן לפון בן לעכב: **קבלה** נמי דבעי לאשמה אשכחן: ס"ס (ר') (כדאמרן) אבל מקבל בלפון. ולקח דהא דרשא לא נמי עולה הוא אלא נבי חטאת דשעיר בשיל, דהא אותו דשולה מוקמינן ליה לכדרבי אחיא דאמר לעתר דאין שחטו בלפון, וא"ל בקבלה בעצמה לא) מנלן לא למקבל עצמו ולא לקבלה. ועוד לב) דבקבלה עצמה לא אשכחן (לפון) בשום מקום בשולה רק בסחיטה ומבקבל, (דקבלה) (וקבלה) דהכא משמע קבלה עצמה, ולקמן משמע דבעינן [תרי] קרבי כאשם חד למקבל וחד לקבלה וא"ל כיון דלא הדשיון ולקח) (ולקח) [לו יקח] מע"ל קבלה בעולה, וי"ל כיון דגבי ושחט את החטאת במקום השולה כתיב ולקח הכהן מדם החטאת דמשמע שבא לומר דבמקום שחיטה וקבלה דשולה תהא שחיטה וקבלה דחטאת, אלמא דחטאת בלפון מדמיהו, ולקח הכהן ושחט דמשמע דמרוייהו הוו במקום השולה, ולקח קאי נמי אלמקום שולה דס"ק ושחט אם החטאת במקום השולה וגם ולקח נמי תהיה במקום השולה. ומורי מיהו מיהו דבעולה כתיב כדכתיב בבעולה הכא בבן בקר ושחט לפני ה' דהיינו לפון דליקי עליון מתמנון, וכתיב בתריה ולקריבו זה קבלת הדם, אלמא ש"מ דקבלה במקום שחיטה (לשון מהר"פ) **תוד"ה אלא** וכו' **בדאקאר רב אחיא לפי שמצינו שמקבל בצצאן.** לשון מהר"ם, ל"ל דרב אחיא דקאמר לפי מתקבל בלפון כו', ומשמע דיהא מקבל בלא קרא דשחטו, ולקח שהרי מיהו כולהו הוא דלא בעי לקרא לפי: **והרי מעשר דהוא נפדה.** פי' אפילו בירושלים אם נטמא לא) מנלן לא נטמא לא, ופירוש מרבנן דדוקא נטמא אמרי רבנן דנפדה בלא נטמא אין נפדה אפי' ברחוק מקום ואילו מעשר שני אינו נפדה אפי' ברחוק מקום ואילו לא נטמא לא, ופירוש מרבנן דדוקא נטמא אמרי רבנן דנפדה בלא נטמא אין נפדה אפי' ברחוק מקום ואילו לא נטמא לא דאינו נפדה אפי' ברחוק מקום אם כן מאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה אפי' ברחוק מקום כדי לאכלו בירושלים אלמא דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשמע דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה אם כן מאי דגרסי' **פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא.** וא"ת הרי אחד עשר בג) (פ"ג מ"י) ושם מארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): אחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל דמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ס"ל אחד עשר שלמים עליו דמשמע בבכורות (דף פח.) מדמצלינן בד) קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט.) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מינות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה בד) טפל לאו דווקא: **לעכב מנא לן דכתיב ושחט את הכבש.** למקבל לא יתעינן עיכובא ה): **לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו'.** מה שחטאת בו) מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חציב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש כרת מה שאין כן בשאר מכשפים מלבד תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ד.) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז:) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מייניהו סקילה למ"ד כללו לא גמר מייניה וזה בח) הקשה ה"ר יעקב מאולינ"ש ◦ אלא לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות כל הדם למזבח ואשם מצורע בט) הדם ממנו לבהונות וכגון אשם אם בפרק קמא דיבמות (דף ז.) שנאסרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו כ) אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר כללו גמר מייניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ונילפו נמי כולהו עריות מאשם אם וי"ל דלא גמר מייניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אבל החידוש לא גמר מייניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יולא לידון בדבר החדש כיולא בו ללמד על הכלל כולו: **נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי** לא). תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא לחתיר:

יא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה ח ב:
יב ב מיי' פרק ג' מהלכות תמורה הלכה ה:
יג ג מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה ו:
יד ד מיי' שם פ"ה הלכה ג:

שיטה מקובצת

שייך לענין קדום נקנה סיל, וי"ל דאם אינו ענין לעיכוכא דנקבות דמוקמא תורת נפקא, ומיהו ענין לזכיכים: **אלא** אותו לטה לי. עיין בהשמעות כסוף המסכת: **לרבות**

אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת. תימה [מז] לא לכתוב את החטאת ואי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אמאי אקשיה לעולה כלל תיפוק ליה מחטאת [ל] האשם דמה חטאת לפון מעכב אף אשם כן וי"ל דאי לא כתב לפון [לא] לא הוה אמינא הא הדרה קרא לשחיטת לפון למידי דלא בעיא כהונה והאשם לא דרשינן ליה כלל דהא לא כתב כאשם דהוה משמע כשאר אשם דעלמא לפון יהא זה אבל האשם משמע האשם זה יהא כחטאת למתן דמים [מב] למזבח וכן יש להקשות אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש לא נכתוב לפון כלל ותיתי [באשמות] מכחטאת וכאשם [מג] כי היכי דילפינן מיניה קמיכה בפרק קמא (לעיל יא.) ועוד [מד] נילף שאר אשמות מאשם מגורע ואשם מגורע מהיקישא דכחטאת וי"ל דלא הוה אמינא דאהדריה קרא לשחיטת לפון ולא הוה דרשינן לאשם [מה] כשאר אשם (כיון דלא כתב כאשם) כיון דלא כתב לפון בהדיא בשאר אשמות:

כאשר יורם למאי הלכתא. תימה הא איצטריך לכדדרשינן בסוף כל הבשר (חולין דף קיז.) זה בא ללמד ונמצא למד מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שור זבח השלמים יש בו מעילה וי"ל דמלי לאקשויי לזבח השלמים ולא ליכתוב כאשר יורם [מו] דכאשר יורם משמע דאתא לרבויי הרמה אחרת אי נמי היא דכל הבשר (שם) כתנא דבי רבי ישמעאל דנפקא ליה דרשא דהכא מועשה לפר זה פר העלם כדאמר פרק בית שמאי (לעיל דף מא.) אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יום הכיפורים איצטריך כאשר יורם (להן דרשא) [מז]:

ונכתביה בגופיה. תימה כדאמר פרק ג"ש (גס זה שם:) משל למלך בשר ודם שסרחה [מח] עליו מדינה ומיעט בסרחונם מפני חיבתן וי"ל דבשביל חיבתן לא היה לו לגלגל אלו דרשות למילף מהיקשא ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן [מט] מדלא אשמעינן בדוכתא אחרינא דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש: **קדשי** קדשים **יתירי כתיבי.** תימה כיון דילפינן גזירה שוה מהדדי למה לן היקשות דלעיל בחטאת [מט] ואשם:

אבל כללו גמר מיניה. מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לפון לא היה כתיבא ביה ולא הוה כתיבא בשאר אשמות גמרי ליה שאר אשמות מיניה דלא חידוש הוא אלא יצא מן הכלל [מו] הוא ולמד על דבר שלא נאמר בכלל [מז] והיכי [מח] יצא לידון בדבר החדש כגון מתן דמים שבזה למזבח ובזה שיבא ואומר להבועות: **כיון דאהדריה** [מט] **כו'.** וכתיב [נ] כי כחטאת האשם הוא כדין חטאת כך דין אשם [נא]: **אהדריה.** לכללו בין למתן דמים בין לשחיטת לפון ולא היה צריך לכתוב בו שחיטת לפון אלא לעיכובא: **דבעי להוצה.** שאינה כשירה בזר אבל למילה [נב] דשחיטה דלאו עבודת כהן היא לא אהדריה דהא בחזקתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן לענין עבודות שבכהן: **א"כ נימא קרא כי לחטאת הוא.** לכהן: **כשאר אשמות יהיב.** הלכך לענין לפון נמי אהדריה וכי כתיב ביה שחיטה [נג] בלפון דקרא לעיכובא אתא ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא: **למה לי לאקשויי בשחיטתו לחטאת ולעולה.** דכתיב [נד] במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: **מהיכן למדו.** לשחיטת לפון: **אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה אמינא.** בעלמא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש: **ולי תימא.** אם איתא דחוזר ומלמד בהיקש נקשיה לחטאת ולא לעולה משנינן לך ניחא ליה לאקשויי לעיקר כו': **למימרא.** מדאיצטריך למיהדר ולקושי [נא] לעולה ש"מ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ונפקא לן בכל דוכתא: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **משום דבעי אגמורי יוהרא הכבד ושתי הכליות כו'.** שהיה צריך ללמד [נב] מפר העלם תורת אימוריהן לשעירי עבודת כוכבים דאיתקוש אהדדי לענין הקטרת אימורין דכתמרין בפרק ב"ש (לעיל מא.) אשר לה' וחטאתם על שגגתם [נג] ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת וכליות ומפר כהן משיח גמר בהיקש כדאמרן בפרק בית שמאי (שם לט:) ועשה [נד] לפר כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אקשינהו להדדי: **להכי איצטריך כאשר יורם.** בפר כהן משיח ואם אינו ענין לו תנהו לענין פר העלם דניהוי כמאן דכתיבי בפר העלם גופיה דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ואי קשיא הא נפקא לן הך דרשה מועשה לפר זה פר העלם דבר כדאמרן בפרק ב"ש [נה] (לעיל מא.) ה"מ לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר לפר זה פר העלם אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יום הכיפורים איצטריך כאשר יורם להך דרשה: **וכתביה בגופיה.** דפר העלם בהדיא ולא ליקשיה לפר כהן משיח הואיל וסוף סוף טרח וכתב כאשר יורם יתירא להכי: **הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** בעלמא דלא הוה ילפינן מהכא מידי: **דבר הלמד בהיקש כו'.** משום דבעי למיבעי בעיא עלה הדר נקיט לה: **אי מדרבינא.** מכאשר יורם: **אי מדרבינא** דאיצטריך לאקושי לחטאת ולעולה: **לפריחה.** אם פרחה הלרעת בכל הבגד: **מה להלן פרח בכולה** [נה] **טהור.** כדכתיב אם פרוח תפרח וגו' (ויקרא יג): **והאשם.** גבי קרחת וגבחת דאדם מנגן דטהורה פריחה דאילו פריחה כי כתיבא בנגע עור בשר כתיב ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין דמקוח שער דרשם וזקן שאין סימניהן שוין לנגעי עור בשר שזה בשער לבן וזה בשער להוב: **ואיתקש ראשו.** נתקי הראש: **אף להלן כו'.** אלמא נתקין בהיקשא ילפינן להו ומחזרין ומלמדין על הבגדים בג"ש: **א"ר יוחנן.** מהכא לא תיתי דאייה דלאו קדשים הוא דאף היקש מלמד בהיקש [נו] חוץ מקדשים. ותדע לך שהמדה הזאת שהבאתה אינה למידה בקדשים: **דא"כ הוא.** דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד [נז] בג"ש: **לא יאמר לפון באשם ויהיו בג"ש.** דנאמר קדשי [נח] קדשים בחטאת ונאמר קדשי קדשים באשם: **קדשי קדשים יתירי כתיבי.** בהו והוה ליה [נט] גזירה שוה מופנה משני לדדין ואין משיבין עליה. גבי חטאת כתיב תשחט החטאת קדש קדשים הוא [ויקרא ו] ובאשם כתיב זאת תורת האשם קדש קדשים הוא [שם ז] ובתרוייהו כתיב בויקח קרא [במדבר יח] לכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך:

מדתנא

אבל כללו גמר מיניה. וא"מ יקשינן כל האשמות בהוצה כמלוע, וי"ל דמזה לא גמר כללו מיניה מין שזהו החדש עלמו שמתר הכלל. וא"ת מ"מ יקשינן נכסים בטל מלוע דבזה לא סמר את הכלל כדפיר, וי"ל דבמנחות (דף פא.) איכא מיעוטא דאין אשמות שקשין ונדבה: **אימא** כי אהדריה קרא וכו'. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **חטאת** בחיבון לבודה. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **אי** אקשיה לעולה **ולא אקשיה לחטאת.** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **אי** ליתרת ושתי הכליות כו'. ואע"ג דלעיל (דף מא.) נפקא לן יותרת ושתי הכליות לשעירי ע"ז מגפר, וי"ל הייט לתנא דבי ר' ישמעאל אבל הכא אימרי אלינא דרבי (מהרי"פ): **דאם** כן לא יאמר צפונה באשם. ממילתיה ד' דר' יוחנן בא לוהיה שמקה שבאיה למעלה אינה מוהגת בקדשים (ד"א): **קדש קדשים יתריא** כתיב. תימה כיון דאיכא ג"ש וילפינן מהדדי למה לן היקשות דלעיל דבחטאת האשם דכתיב גבי מלוע דבחטאת לכללא, תיפוק ליה מקדש קדשים דהא כתיב קדש קדשים גבי אשם מלוע ומילף ליה בג"ש דקדש קדשים מחטאת לכתיבו לכללו לחטעינו מתן דמים ואימורים, וי"ל דכיון שיצא אשם מלוע מן הכלל לידון בדבר החדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו בפירוש מכח הך ג"ש דקדש קדשים, [ד]לא הוי חזרה בפירוש, אפי' אתי"ל דג"ש דקדש כמו היקש מ"מ האי ג"ש דקדש קדשים איצטריך למילי אחרינא לקמן (דף פ.). לגבי פנימה המזבח דאתמר אשמתן שיריו מנתה קדשי קדשים מנין ת"ל קדש קדשים, ולכך לא הוי חזרה בפירוש מכח [הך] ג"ש, אבל היקש דכחטאת האשם פולו לחחזירו לכללו הוא דאתא ולכך תיבא חזרה בפירוש. ומיהו קשה לעיל בפ"ק (דף י.) למה לי היקשא דכחטאת האשם גבי אשם אשם, תיפוק ליה מג"ש דקדש קדשים לומר דטעון סמיכה לרבנן דר' אליעזר ולר"ש לאלא לשמו. ואמר מורי דאתא ג"ש לא ניתנה לדרוש רק גבי שחיטה משום דקדש קדשים דכתיב בין בשאם אשם בין בשאם אשם אבל מכחטאת כאשם דכתיב גבי אשם אשם דרשינן שפיר מיניה סמיכה דלגמרי מקום הכתוב אשם לחטאת כהך היקשא דכתיב בחטאת האשם מורה אחת לכם. ועוד יש לומר דגבי סמיכה כתיב קרבנו (ויקרא ג.) דהוי מעיטו והוה מוקמינן ג"ש לדברים אחרים, אבל בשאם לחיתור היקשא לסמיכה מוקמינן (ג"ש) קרבנו לדרשא אחרינא, וכן לר' אליעזר צריך היקש לאלא לשמו לאפוקי מהך היקשא דשלמים דזאת התורה (לעיל ד:):

כאשם (צ"ק). וכש"מ הגיה האשם וכגירסתו לעיל (י ב) עיי"ש בש"ע אות ו': לה] גי' ל"ק ונילף שאר וע"ש ביאורו: לו] גי' ש"מ האשם כשאר אשם יהא כיון וכו'. [וגרים הסיעות שבסוגריים]. וע"ק ממקו עש"ב: לו] בשמב"ש נוסף אלא כאשר מזבח השלמים: לז] ג"ש שבעם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו כו' חיבתו כו' חיבתו כו' כדמ"ש): לח] בש"מ נוסף וליכא למימר דכוליה להכי הוא דאתא לאשמועינן דדבר הבא בהיקש כו' מדלא (שם מ"מ). (גלאה לגפי"ז יש לומקוח מיעוט ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן): מל] דבחטאת האשם כל"ל (שמב"י וב"ש). ועי' שטמ"ק בחי': מ] נדל"ל ממילתיה דר' יוחנן הוא, ובא להוכיח וכו' (גליון):

עין משפט נר מצוה

מז א ממי' פרק י"ב מהלכות טומאת צרעת הלכה ח:

תורה אור השלם

1. כְּאֲשֶׁר יוּרַם מִשּׁוּר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, י
2. וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה לֹא הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא פָשָׂה טֻמְאָה הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת הוּא בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בְּגִבְּחָתוֹ: ויקרא יג נה
3. וְכִי יִהְיֶה בְקָרְחַת אוֹ בְגִבְּחַת נֶגַע לָבָן אֲדַמְדָּם צָרֶעֶת פֹּרֶחֶת הוּא בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בְגִבְּחָתוֹ: ויקרא יג, מב
4. וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן: ויקרא יג, יב

מוסף רש"י

לפריחה בבגדים. אם פרוח תפרח הלרעת ומטמא כל הבגד (סנהדרין פח.). **שהיא טהורה.** ואע"פ שלא נאמר אלא באדם (ויקרא יג) ואם פרוח תפרח וגו' (נדה יט.):

שיטה מקובצת

אבל כללו גמר מיניה. וא"ת יקשינן כל האשמות בהוצה כמלוע, וי"ל דמזה לא גמר כללו מיניה מין שזהו החדש עלמו שמתר הכלל. וא"ת מ"מ יקשינן נכסים בטל מלוע דבזה לא סמר את הכלל כדפיר, וי"ל דבמנחות (דף פא.) איכא מיעוטא דאין אשמות שקשין ונדבה: **אימא** כי אהדריה קרא וכו'. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **חטאת** בחיבון לבודה. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **אי** אקשיה לעולה **ולא אקשיה לחטאת.** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **אי** ליתרת ושתי הכליות כו'. ואע"ג דלעיל (דף מא.) נפקא לן יותרת ושתי הכליות לשעירי ע"ז מגפר, וי"ל הייט לתנא דבי ר' ישמעאל אבל הכא אימרי אלינא דרבי (מהרי"פ): **דאם** כן לא יאמר צפונה באשם. ממילתיה ד' דר' יוחנן בא לוהיה שמקה שבאיה למעלה אינה מוהגת בקדשים (ד"א): **קדש קדשים יתריא** כתיב. תימה כיון דאיכא ג"ש וילפינן מהדדי למה לן היקשות דלעיל דבחטאת האשם דכתיב גבי מלוע דבחטאת לכללא, תיפוק ליה מקדש קדשים דהא כתיב קדש קדשים גבי אשם מלוע ומילף ליה בג"ש דקדש קדשים מחטאת לכתיבו לכללו לחטעינו מתן דמים ואימורים, וי"ל דכיון שיצא אשם מלוע מן הכלל לידון בדבר החדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו בפירוש מכח הך ג"ש דקדש קדשים, [ד]לא הוי חזרה בפירוש, אפי' אתי"ל דג"ש דקדש כמו היקש מ"מ האי ג"ש דקדש קדשים איצטריך למילי אחרינא לקמן (דף פ.). לגבי פנימה המזבח דאתמר אשמתן שיריו מנתה קדשי קדשים מנין ת"ל קדש קדשים, ולכך לא הוי חזרה בפירוש מכח [הך] ג"ש, אבל היקש דכחטאת האשם פולו לחחזירו לכללו הוא דאתא ולכך תיבא חזרה בפירוש. ומיהו קשה לעיל בפ"ק (דף י.) למה לי היקשא דכחטאת האשם גבי אשם אשם, תיפוק ליה מג"ש דקדש קדשים לומר דטעון סמיכה לרבנן דר' אליעזר ולר"ש לאלא לשמו. ואמר מורי דאתא ג"ש לא ניתנה לדרוש רק גבי שחיטה משום דקדש קדשים דכתיב בין בשאם אשם בין בשאם אשם אבל מכחטאת כאשם דכתיב גבי אשם אשם דרשינן שפיר מיניה סמיכה דלגמרי מקום הכתוב אשם לחטאת כהך היקשא דכתיב בחטאת האשם מורה אחת לכם. ועוד יש לומר דגבי סמיכה כתיב קרבנו (ויקרא ג.) דהוי מעיטו והוה מוקמינן ג"ש לדברים אחרים, אבל בשאם לחיתור היקשא לסמיכה מוקמינן (ג"ש) קרבנו לדרשא אחרינא, וכן לר' אליעזר צריך היקש לאלא לשמו ולפיקוי מהך היקשא דשלמים דזאת התורה (לעיל ד:):

מסורת הש"ס

א) [לעיל מא. לקמן נה. מ. יומא מ. מנחות מט. עח. פב:]. ב) יומא מ., ג) סנהדרין פז: [נדה יט. ושם אימא ר' יוחנן וכ"א בילקוט] וע"ש ערכין יח: ובתוס' ד"ה ואי, ד) שבועות י. תמורה כא: עי' ספרי חוקת קכז, ירושל' קידושין פ"א ה"ב, ה) ע' ירושל' יבמות פ"ח ה"א, ו) ת"כ צו פרש"ד ד"ה א"ה וה"ב, ז) [לעיל מא.], ח) ויקרא יד יג, ט) נדה כב:, י) [ע' תוס' יג. תוס' ד"ה אמר ר"י דמתרלי בענין אחר]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל כללו וכו' ולהיכי יפא: (ב) ד"ה לכתי איצטרך וכו' בפ' ב"ש תינח לתנא דבי ר' ישמעאל:

גליון הש"ם

גמ' ולא ניחוש דבר הלמד בהיקש. ע"ל מז ע"ב תוד"ה ומ"ש: [שם ואיתקש ראשו לרגל מה להלן כולו הפך לבן פרח בכולו טהור. עי' ערכין דף יח ע"ב בתוד"ה ומי בעית אימא וכו': שם לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בגו"ש. עי' לקמן דף מו ע"ב בתד"ה לענין וכו'] :שם לאו למימרא דדבר הלמד בו'. עי' לעיל דף מח ע"א תוד"ה מה להלן:

שינויי נוסחאות

א] איצטריך והאי לגופיה איצטריך (ש"מ): ב] להשאם א"ל אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה (ש"מ). וכ"כ בכש"י ומו': ג] תימא א"כ ניקשי (ש"מ): ד] ל"ל אינו (ש"מ): ה] אמר דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש מהכא (ש"מ): ו] תיבת אי ליתא בכתב"י. וגוה: ז] ל"ל אלא משום (ש"מ): ח] ל"ל ופר העלם דבר של צבור בגופיה כו' (*וש"מ). וכ"כ בכש"י ד"ה משום [ותיבות ופר העלם וכו' הת"ד]: ט] והומ"ר ובנין אב סימן (כתה"י וש"מ): י] ל"ל בהיקש (כתה"י, דיו, הגרי"ב): יא] לרגליו (כתה"י, שמנ"י): יב] נקלא כמ"י ובכ"מ ליתא תיבות כולו הפך לבן, וכ"ל לקמן בסמוך. ונקלא בכתה"י ליתא תיבות פרח בכולו. ואמר מהן אכן מיותר (דק"ס): יג] בקודש קדשים מחטאת כל"ל. ובכ"ש נוסף למאי הלכתא כתביה רחמנא לאו (ש"מ): יד] ל"ל קדש (*ש"מ). וכ"כ בכש"י ותוס' בד"ר: טו] הכלל ללמד הוא, ללמד עליו דבר שלא כו' (כתה"י): טז] והיכי דמי (*ש"מ): יח] דאהדריה וכתב כי (ולית"ת תיבת כו') (כתה"י וד"ה). לפנינו ע"פ בה"ז וע"ש. יח] אשם זה (*ש"מ): יט] ל"ל לימדי (כתה"י וב"ש). כ"ל לגבי שחיטה (ש"מ): כ] שחיטת צפון ברישא דקרא כו' (כתה"י וכני"ז בש"מ וב"ש): כא] ל"ל לאקושי (*ש"מ): כב] ללמוד וכו' תורת אימורין (כתה"י): כג] שגגתם חטאתם הרי היא לך כשגגתם ופר כו' (שמנ"י). תיבת ופר הת"ד. ולפ"ז אות ח: כד] תיבות ונעשה לפר ליתא בכתה"י: כה] ל"ל בכולו (*ש"מ): כו] בהיקש בכל התורה חוץ (*ש"מ): כז] ל"ל ומלמד (כתה"י וד"ה): כח] ל"ל קדש וכן בסמוך (*ש"מ): כט] תימה איי דבר הלמד וכו' כל"ל ומה שביתמיים נמקק (ש"מ). ועי' ל"ק: ל] ל"ל מכחטאת (ש"מ וצ"ק): לא] דאי לא כתב (בה' צפון (ב"ש)) לא הוה אמינא דאהדריה קרא למידי דלא בעיא כהונה והאשם כשאר אשמות יהא לא הוה דרשינן כו' כל"ל והשאר נמקק (שמנ"י): לב] דמים ואימורין למזבח הוא ר"ת אבתי א דבר כו' כל"ל. ומתיבות דהא לא הכו' לגעיל ועד כאן הוא תוספת (ש"מ וב"ש). ועי' ל"ק שהגיה בדרך אחר: לג] ל"ל

איזהו מקומן פרק חמישי זבחים נ.

מדתנא דבי רבי ישמעאל. בפרק ב"ש (לעיל דף מא.) ומה במקום שלא הושוו קרבן לקרבן ואוקימנא התם דקסבר ר' ישמעאל דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר: **בבנין אב.** מה מצינו [ב] שאילות הללו בקדשים נשאלו ונתרבצה שאילות בכל מדה ומדה כגון דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בהיקש ובגזרה שוה ובקל וחומר ובבנין אב ודבר הלמד בגזרה שוה מהו שילמד בהיקש ובג"ש וק"ו ובבנין אב [ג] ודבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בכולן: **וליטעמיך.** אי משום הא כתביה לייתי מעולה דכתיב בה בהדיא: **שכן מבפרם בו.** ואין לך לפרש שאילתייהו [א] מכלל: **מחדא** [ב] **לא אתיא בו.** מילתא באתיה נפשה היא ולאו למיפשט בעיין: **עולה** [ג] לגבי חטאת ואשם לא משיבה כפרת עשה דידיה כפרה [ד]: **למדנו לאודה.** מכאן בהיקש משלמים שבאה מן המעשר [ה] אם פירש בשעת נדרו ע"מ להביאה ממעות מע"ש: **אם אם.** בשלמים כתיב (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ובמעשר כתיב (שם יד) ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות: **חולין הוא.** ואנן בקדשים קמיבעיא לן: **אמר אמרה.** האמור [ו] למד קדש ומלמד קדש בתמיה וכי שניהן צריכין שיהו בקדשים [ז] הואיל ומלד קדש כגון שלמים שפיר מיפשט בעיין דבתר למד מחזלינן ומר זוטרא סבר בתר מלמד [ח] מחזלינן והיינו דאמרינן בעלמא (לעיל דף מה. ולקמן דף ס.): הניחא למ"ד בתר למד מחזלינן: **למדנו** [ט] **רבוכה.** חלות מבושלות במים תחילה שבתודה שבאה סולת ולא קמחא: **חלות שבתודה מניין.** ששלשה מינין מלה יש בה חלות רקיקין רבוכה חלות שבה מניין שהן סולת: **ת"ל חלות חלות.** נאמר בחלות חלות ונאמר ברבוכה חלות: **מצות מצות.** נאמר ברקיקין מצות ונאמר בחלות מצות וילפינן רקיקין מחלות וחלות למדו מרבוכה ושניהם בגז"ש: **וממאי.** דרקיקין דתודה מצות ממצות דכתיב גבי רקיקין מנחת [יא] מאפה רקיקי מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן [יב] מלמד שמולין. אם כל הפר שלם דאי במנותא היאך הכל יוציא בהולאה אחת הנתחים וקרבו ופרשו: **נאמר לאן ראשו וכרעיו.** על ראשו ועל כרעיו (שם ד): **ונאמר לאן ראשו וכרעיו.** * בעולת [יג] בן נאן כתיב וערך הכהן את הראש וכתיב וקרבו וכרעיו ירחץ (שם ח): **מה להן ע"י ניתוח.** היה מקטירו דניתוח כתיב ביה: **אף שריפה של זה ע"י ניתוח.** וכפר כהן משיח קאי: **כשם שפרשו בקרבו בו.** דלתיקש שריפת עורו ובשרו לשריפת קרבו ופרשו [יד]: **מה פרשו בקרבו.** דדבר מגונה הוא להוציאו ולשורפו בעין: ונאמר

מדתנא דבי ר' ישמעאל * דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בבנין אב אמר רבי ירמיה לא לכתוב צפונה באשם ותיתי מבנין אב מחטאת למאי הלכתא כתביה לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בבנין אב וליטעמיך תיתי מבנין אב מעולה [א] מטעמא לא אתי משום דאיכא למיפרך מה לעולה שכן כליל חטאת נמי איכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי מהי תיתי לא נכתוב רחמנא עולה [ב] ותיתי מחטאת ואשם מה להנך שכן מכפרין לא נכתוב רחמנא בחטאת ותיתי מהנך מה להנך שכן זכרים לא נכתוב באשם ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בציבור כביחיד דבר הלמד בגז"ש מהו * שילמד בהיקש אמר רב פפא [ג] [1]ו[ז]את תורת זבח השלמים [וגו'] [2]אם על תודה [א]למדנו לתודה שבא מן המעשר [ב] מדאשכחן [2]שלמים דאתו ממעשר שלמים גופייהו מנא לן דכתיב [3]שם [4]שם א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא [ג]מעשר דגן חולין בעלמא הוא א"ל אמר [ד] אמרה * למד קדש ומלמד קדש דבר הלמד בג"ש * מהו שילמד בג"ש * אמר רמי בר חמא תניא [ה] [2]סלת מרבכת למדנו [ג]לרבוכה [ה] שבאה סולת חלות מניין ת"ל [ד]חלות [ו] חלות [ה]רקיקין מניין ת"ל מצות מצות אמר ליה רבינא [ז] ממאי דמצות מצות מחלות גמר דלמא ממאפה תנור גמר אלא אמר רבא [ח]תניא [5]וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם יכול ישרפנו שלם נאמר כאן [5]ראשו [ט] וכרעיו ונאמר להלן [6]ראשו וכרעיו מה להלן ע"י ניתוח אף כאן על ידי [י]ניתוח אי מה להלן בהפשט אף כאן נמי בהפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמודא א"ר פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו ותניא [יא]רבי אומר נאמר כאן עור ובשר [ופרש]

לא נכתוב רחמנא בעולה ותיתי מחטאת ואשם. פי' ולכתוב בהדיא לפון בחטאת ואשם [א] ואם תאמר ולכתוב בזבחי שלמי צבור ומילף עולה מיניהו וי"ל דאיכא למיפרך דמה לזבחי שלמי ציבור שכן זמנן קבוע ועוד לחטאת לא אתי מיניה שכן זכריס ואשם [ב] שכן אינו בציבור וא"ת למה לי לאקושי לקמן (דף נה.) זבחי שלמי ציבור לעולה מיפוק לי בבנין אב וכי תימא לאשמועי' שהם קדשי קדשים כעולה הוי מצי למילף מדאיתקש לחטאת [ג] וי"ל דאיכא למיפרך שכן תדיר כדמפרש [ד] בפרק תמיד נשחטו (פסחים דף סה.) אי נמי מה לשם שלמים שכן אינן טעונין לפון וא"ת בפ"ק דשבועות (דף ט. ושם) דיליף שעיר דר"ח משעיר חיצון דאינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו דקאמר הואיל וזה בא לזמן קבוע ובשעיר הנעשה בחוץ קאמר כדפירש התם בקונטרס דאי מפנימי הוה ליה למיפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים ועוד דאדרבה נילף משעיר המשתלח דמכפר אשאר עבירות אבל השתא אי מחיצון גמר ניחא דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח והשתא אי מחיצון גמר א"כ תפשוט דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב דחיצון גופיה לא ידענא אלא מהיקשא דפנימי * וי"ל דהא אמרינן התם דגילוי מילתא בעלמא הוא ואין לפון בחטאת ואשם ואיכי גמר בפ"ב דבילה (דף כ.) סמיכה בשלמי חובה בבנין אב (משלמי נדבה) [מעולת חובה] והא עולת חובה מכמשפט יצאת דהיינו היקש וי"ל דקושיא בעלמא הוא דפריך התם ממאי דבית הלל כו' דלמא מעולת חובה גמרי כלומר אם תימצי לומר דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ועו"ק [ה]בהקומץ רבה (מנחות דף כא.): נאמר הבא מנחה והבא מלח ונאמר הבא מנחה והבא עצים מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור ועצים גופייהו לא ידענא אלא מדאיתקש למזבח דכתיב (ויקרא ו) על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור וכו': **אם על תודה בו'.** הקשה ר"ר יעקב מאורליינ"ש בפרק דם חטאת (לקמן דף נח.) וכפ' התודה (מנחות דף פג.) דאמר מה חטאת אינה באה אלא מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי יליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר אלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל המזכירים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דבילה (דף כ.) עולת [ה] חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שני מדות (מנחות דף צ.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין [ו] כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) וכ"ע מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנ"ל וא"ת בפ"ק דחגיגה (דף ח.) דדרים מסת מלמד שאדם מביא חגיגתו מן החולין למה לי הא חובה היא ותיפוק לי מהיקש וי"ל משום דקאמר התם דחגיגה באה נמי מן המעשר אינטריך מסת למימר דאינה באה הכל מן המעשר אלא מן החולין ומן המעשר מתרוייהו אי נמי משום דכתיב כאשר יברכך בסיפיה דקרא סלקא דעתך דאתיא ממעשר להכי אינטריך מסת: **אמר אמרה.** [ז] ורבינו שמואל מפרש אימר אמרת שמא אתה רוצה לומר ששניהם בעינן קדש ורבינו תם גריס אמי אמרה ואמי שם חכם וביבמות פרק הערל (דף פ.) הייני דשמעינא [ח] ליה לאמי כל שממעי אמו לקוי וכתבתוסות (דף מד.): אמר רבא תני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גריס וא"ת דלמר זוטרא לא איפשטא בעיא וכסוף אלו מנחות (מנחות עו.) אמרינן לאמי תודה וזיזירות באות עשר עשר לאמי תודה בהדיא כתיב בהן פירוש דכתיב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמר בפרק התודה (שם דף עז.): נאמר כאן תרומה ונאמר להלן בתרומת מעשר תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה וזיזירות מהיקש דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר פי' לכל דין לאמי תודה לעשרה קנין ירושלמית וחלי לוג שמן ושיהיו באות י' אלמא דין דתודה אתיא ג"ש מחזרת [ט] ומלמדת בהיקש * ותו בההיא שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות באות עשר בבנין אב מלאמי תודה דאתיא בג"ש מתרומת מעשר ואם כן תפשוט דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב ובההיא שמעתא גופה פריך התם אי ס"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב נילף מחביתין וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא כדקאמר הכא מעשר דגן חולין הוא ומיהו הך קשיא [י] לרבינא דס"ל הכא בתר למד מחזלינן ובסמוך אמרינן תיקו ודוחק לומר לרבינא איפשטא ליה כמו כן בעיא דלקמן מההיא דמנחות: [כ] **מה להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט.** ואם תאמר היכי יליף מהכא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש דילפינן פר יום הכפורים בנתות שלא בהפשט מפר כהן משיח ומיתות בפר כהן משיח גמרינן מעולה הלא כה"ג אפילו למד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש כיון [לא] דהוי היתמו ודבר אחר דשלא בהפשט בפר כהן משיח מדאיתקש עור ובשר לפרש יליף כדפירש בקונטרס ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא וי"ל דשלא

מן האשם, אבל הכא נמי בנין אב קשיא דזהיא היקש דשיב כתיב בנופיה יותר מבנין אב. ותיכ דדוקא הייני קודש שדינו שהקדשים תלוים מן החולין לענין למד מלמד אז תיתי לעיל בסמכא קלא כדי לתשמוטו לחולין, אבל מאחר שלמדנו שהיקש מהיקש נמתנה ממולין אז יש לקיים המנתות ולא לנתות בסמכא קלא (מהר"פ):

מז א מיי' פרק ט"ז מהלכות מעה"ק הלכה י:
יז ב מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יב:
יח גדה מיי' פרק י"ב מהל' מעה"ק הלכה ב:
ו מיי' פ"ז שם הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה:
ויקרא ז, יא
2. אם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מְרֻבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן:
ויקרא ז, יב
3. וְזִבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
דברים כז, ז
4. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים:
דברים יד, כג
5. וְאֶת עוֹר הַפָּר וְאֶת כָּל בְּשָׂרוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ: וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף:
ויקרא ד, יא-יב
6. וְקִרְבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפֶּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: וְקִרְבוּ וּרְחָצוּ אֶת קִרְבָּיו וְכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, ח-ט

מוסף רש"י

מדאשכחן שלמים. דרמסגא קרלא לתודה שלמים דכתיב תודת שלמיו מה שלמים בפיס מן המעשר אף תודה באה מן המעשר אם יצלה (מנחות פא: מכת"י): **מעשר דגן חולין בעלמא הוא.** ובחולין למידין למד מן למד (מכות יט.) **וקרבו ופרשו והוציא.** כתו"כ ס"ג לא יפה עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא, מלמד שמוציאו שלם: **נאמר להלן ראשו וכרעיו.** ונעולה גמר שנאמרו בה ראש וכרעים בהקטרתה, שנאמר וערכו את הנתחים את הראש ואת הפדר ונאמר והקריב והכרעים: **כשם שפרשו בקרבו.** שנאמר ואת עור הפר ואת כל בשרו, הקיש הוצאת עור ובשר להוצאת קרבו ופרשו, מה פרשו בקרבו אף בשרו בעורו, וכתיב והוציא ושרף מה הוצאתו בשרו בעורו אף שריפתו כן (יומא סח.):

ליקוטים

סיכום הסוגיא דלמד מן הלמד בקדשים, ראה להלן דף נא ע"ב בליקוטים.

שיטה מקובצת

לא לכתוב צפונה באשם כו' לאמי הלכתא בתביה כו'. פיתה דהיכי בעי למילף לענין בנין אב אם אינטריך לאשמועינן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש דקאמר לעיל דעולה חוזר ומלמד בבנין אב, וי"ל סוכר לחוזר ומלמד בבנין אב פ"ב דבילה (דף כ.) דאמרינן לא נכתוב באשם דמה לפני ולפנים ועוד דאדרבה נילף משעיר המשתלח דמכפר אשאר עבירות אבל השתא אי מחיצון גמר ניחא דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח והשתא אי מחיצון גמר א"כ תפשוט דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב דחיצון גופיה לא ידענא אלא מהיקשא דפנימי * וי"ל דהא אמרינן התם דגילוי מילתא בעלמא הוא ואין לפון בחטאת ואשם ואיכי גמר בפ"ב דבילה (דף כ.) סמיכה בשלמי חובה בבנין אב (משלמי נדבה) [מעולת חובה] והא עולת חובה מכמשפט יצאת דהיינו היקש וי"ל דקושיא בעלמא הוא דפריך התם ממאי דבית הלל כו' דלמא מעולת חובה גמרי כלומר אם תימצי לומר דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ועו"ק [ה]בהקומץ רבה (מנחות דף כא.): נאמר הבא מנחה והבא מלח ונאמר הבא מנחה והבא עצים מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור ועצים גופייהו לא ידענא אלא מדאיתקש למזבח דכתיב (ויקרא ו) על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור וכו': **אם על תודה בו'.** הקשה ר"ר יעקב מאורליינ"ש בפרק דם חטאת (לקמן דף נח.) וכפ' התודה (מנחות דף פג.) דאמר מה חטאת אינה באה אלא מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי יליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר דלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל המזכירים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דבילה (דף כ.) עולת [ה] חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שני מדות (מנחות דף צ.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין [ו] כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) וכ"ע מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנ"ל וא"ת בפ"ק דחגיגה (דף ח.) דדרים מסת מלמד שאדם מביא חגיגתו מן החולין למה לי הא חובה היא ותיפוק לי מהיקש וי"ל משום דקאמר התם דחגיגה באה נמי מן המעשר אינטריך מסת למימר דאינה באה הכל מן המעשר אלא מן החולין ומן המעשר מתרוייהו אי נמי משום דכתיב כאשר יברכך בסיפיה דקרא סלקא דעתך דאתיא ממעשר להכי אינטריך מסת: **אמר אמרה.** [ז] ורבינו שמואל מפרש אימר אמרת שמא אתה רוצה לומר ששניהם בעינן קדש ורבינו תם גריס אמי אמרה ואמי שם חכם וביבמות פרק הערל (דף פ.) הייני דשמעינא [ח] ליה לאמי כל שממעי אמו לקוי וכתבתוסות (דף מד.): אמר רבא תני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גריס וא"ת דלמר זוטרא לא איפשטא בעיא וכסוף אלו מנחות (מנחות עו.) אמרינן לאמי תודה וזיזירות באות עשר עשר לאמי תודה בהדיא כתיב בהן פירוש דכתיב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמר בפרק התודה (שם דף עז.): נאמר כאן תרומה ונאמר להלן בתרומת מעשר תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה וזיזירות מהיקש דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר פי' לכל דין לאמי תודה לעשרה קנין ירושלמית וחלי לוג שמן ושיהיו באות י' אלמא דין דתודה אתיא ג"ש מחזרת [ט] ומלמדת בהיקש * ותו בההיא שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות באות עשר בבנין אב מלאמי תודה דאתיא בג"ש מתרומת מעשר ואם כן תפשוט דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב ובההיא שמעתא גופה פריך התם אי ס"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב נילף מחביתין וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא כדקאמר הכא מעשר דגן חולין הוא ומיהו הך קשיא [י] לרבינא דס"ל הכא בתר למד מחזלינן ובסמוך אמרינן תיקו ודוחק לומר לרבינא איפשטא ליה כמו כן בעיא דלקמן מההיא דמנחות: [כ] **מה להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט.** ואם תאמר היכי יליף מהכא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש דילפינן פר יום הכפורים בנתות שלא בהפשט מפר כהן משיח ומיתות בפר כהן משיח גמרינן מעולה הלא כה"ג אפילו למד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא וי"ל דשלא

[א] מעולה אלא מעולה מאי (כתה"י וש"מ): ב] ל"ל בעולה (כתה"י וש"מ): ג] בכי"מ נוסף ת"ש דתניא: ד] נ"מ אימך אמרה (כי"צ). ועי' תוס' וכש"ש [בד' קודמים נד' כאן הג' הנ"מ שיין לתוס' בדף מח, והוא פיבוק, לכוונתו לד' וגליה שם נלפש בדף מח התוס' ד"ה אמר אמרה]: ה] מרש"י מח"ש נראה דגרסי' רבוכה שבתודה כו' חלות שבתודה כו': ו] ס"א ת"ל חלות חלות לג"ש מה חלות האמורות ברבוכה סולת אף חלות האמורות בכולן סולת והלא רקיקין לא נאמר בהן סולת חלות מנין שיהיו סולת ת"ל מצות מצות לג"ש מה מצות האמורות בכולן סולת אף מצות האמורות בכאן סולת (שמב"ר). ועי' דק"ס: ז] בכתה"י רבא וכ"כ נכון (דק"ס): ח] ראש וכרעים כל"ל וכן בסמוך וכרש"י (ש"מ): ט] ל"ל וכל (*ש"מ): י] בש"מ נוסף ודבר הלמד בק"ו ובבנין אב. וכעי"ז בכתה"י: יא] שאילתנו (*ש"מ): יב] דיבור זה ליתא בכתה"י וכן ממקו הס"מ, ושם נ"מ מחדא לא אתיא כו'. אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב. תיתי חדא מתרתי דחדא כתיבא וחדא ילפא בהיקשא: יג] [ד"ה] שכן מכפרים. עולה לגבי כל"ל (שמכ"י וב"ש): יד] אמר האומר כל"ל (כתה"י וד"ק): טו] ל"ל קדשים (*ש"מ): טז] ל"ל נמי אזלינן (ש"מ). ועי' מ"ש (לקמ נא ע"ב): ד"ה גמרא אמר אמרה. ועי' תוס' מהר"ס וכ"פ יבמות (ע א) וכמ"ש המהדיר שם: יז] נ"מ למדנו לרבוכה שבתודה שבאה סולת ולא קמחא וכמ"ש המהדיר ומה"ד רבוכה. חלות מבושלות במים תחלה וכמ"ד ומה"ד חלות שבתודה ומה"ד חלות רבוכה: יח] ל"ל דמנחת רבו' (כתה"י): יט] כלן חסר דבור והוציא. משמע בהוצאה אחת (שמכ"י): כ] ופרשו מה פרשו הד"ל (*שמכ"י): כא] בש"מ נוסף דאל"כ לא ידענן ליה בחטאת ואשם גופיה דלא כתיב צפון אלא בעולה: כב] להטאת לקמן (שם) וי"ל כו' (ש"מ): כג] ל"ל כדפריך בפרק אלו דברים (פסחים סו ח). ועי"ש (צ"ק): כד] ל"ל דאמרינן בהקומץ (ש"מ): כה] ל"ל דעולת (ש"מ): כו] החולין אף כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין ושלמים ותודה נמי בכלל דאם אמר הרי עלי אין באין אלא מן החולין כדמוכח (ש"מ וב"ש): כז] בש"מ נוסף רש"י גריס אמר אמרה כלומר שלא היו יודעים שם החכם שאמרה ולכך אמר אמר אמרה ורבינו שמואל גריס כו': כח] ס"א דשמענא ליה לאמי זו אינה משנה ובכתובות הייני דשמענא ליה לאמי בתולה בתולות בתולות וא"ת דלמר זוטרא (שמכ"י וב"ש). כפה"ל נשתנה נוסח הספרים, ונלענ"ד שנוסח הס"מ כלפנינו אלא שנוסף שם עוד מראה מקום לשם אמי וזהו בכתובות פב ע"ב הייני דשמענא ליה לאמי (כ"ש כרוב כתה"י שם, ולפנינו לאביי דאמר זו אינה משנה. ומש"כ עוד בתולה בתולות בתולות אכן כ"ה בכתובות כט ב אבל שם בכל הספרים לא מוזכר אמי אלא רב פפא, וע"ש. ובד' וילנא שלדו הגהה זו בדרך דמוק מאד: כט] ל"ל דחזודת (שמכ"י): ל] קשיא בתרייתא קשה לרבינא כל"ל (ש"מ): לא] כיון שניתן לידרש לענין שלא בהפשט דאינו בא בג"ש בפר כהן משיח אתי ניתות בהדיה אגב גרדא דהוי המינו ודבר אחר ועוד קשה דשלא בהפשט כו' כל"ל (ש"מ וב"ש). וע"ע מ"ש וא"ק שהגיהו בתוספן אחר:

יט א מיי' פ"ז מהל' פסולי המוקדשין הלכה ג:

גליון הש"ס

[גמ' דבר הלמד בקל וחומר מהו שילמד בהיקש. עי' לעיל דף יד ע"ב] שם מאי איכא למימר תיקו. עיין לקמן דף נה ע"א תוס' ד"ה מה עולה: תוס' ד"ה אלא וכו' ורב אדא בר אהבה. עי' לקמן דף נה ע"א תוס' ד"ה מה עולה:

מוסף רש"י

ומה נבלת בהמה כו'. כדילפינן בגמ' מוכי יומת מן הבהמה: נבילת עוף שאין מטמא במגע ובמשא. אלא באכילה ובכית הבליעה, כדמתיב לא יאכל לומאה בה, אין לך אלא שאמור בה: אינו דין שתהא שחיטתה מטהרת כו'. וכיון דקי"ל בשחיטה מק"ו, ילפינן מליקה דקדשים מינה בבנין אב, מה מליקה בשחיטה בזמון שמכשרתה בחכילה בשאינה טריפה ומטהרת טריפתה מטומאתה, אף מליקה בקדשים המכשרתה בחכילה בשאינה טריפה

תמיד (לקמן סט. סט:):

שיטה מקובצת

מה להלן על ידי נתוח שלא בהפשט כו'. אלמא דדבר הלמד בג"ש מחוך ומלמד בג"ש. וא"ת דהיכי ילף מבכלל דדבר הלמד בג"ש פי', דאמאי בשאני הכא משום דבר הלמד דלאיט בא בג"ש בפר כהן משיח, אמי ניתוח בהדיא אבא גרדא דהוי הימנו ודבר אחר (ומלמדים) [וממדים] הימנו. ועוד קשה דאלא בהפשט גופיה היכי ילף בג"ש בפר יוה"כ מפר כהן משיח (בא) בפר כהן משיח גופיה בא כתיב בהפשט בהדיא אלא ילפינן ליה בהיקש עור ובשר לקרנו ופרשו הילוף מחוך ומלמד בג"ש, וי"ל דקושיא הדא מתרלה לתבתרה דמהמזון דילפינן מינה אלא בהפשט אמ"ג דהתם מהיקש הוא דאלא ת"ש דבר הלמד בג"ש מחוך ומלמד בג"ש והוי ניתוח כמו דכתיב בגופיה לגבי הכי ילילף בג"ש לפר ושעיר יוה"כ מפר כהן משיח, וכיון דילפינן מינה ניתוח מהשתא ילף נמי אלא בהפשט מהתם דהוי הימנו ודבר אחר: ס"מ וי"ל דקושיא הדא מתרלה לתבתרה דאדרבה לגבי אלא בהפשט הימנו ודבר אחר הוא דלא מצי למילף אלא בהפשט אלא עם ניתוח דילפינן ניתוח בג"ש מעולה בה] אלכך כי הדר ילף ניתוח בפר יוה"כ בג"ש דדבר הלמד בג"ש מחוך ומלמד בג"ש ילף עמו הפשט והוי הימנו ודבר אחר אלא הוי היקש מחוך ומלמד בג"ש. ועי"ל דאלא בהפשט לא ילפינן מפר כהן משיח אלא בגופייהו כתיב את עורותם כו' (ויקרא ד, יא) ואתקש בשרם לפרסם ואע"ג (דכתיב) [דלא כתיב] קרבנם מ"מ ניתוח מה פרסם אינו שוחט בפר עצמה אלא בקרבם אף בשרם שוחט בעורם בה] והא דתקשי אלא בהפשט, אגב ניתוח נקט לה (לשון תוס' מהר"פ): נזירה שוה המלמדת בג"ש חברתה וכו'. מימה דמה רבותא איכא שילמד בג"ש טפי מהלמד בהיקש, שהרי כמו שהקש אינו מלמד על הקש כך אין ג"ש מלמדת על הקש, ומה שג"ש מלמדת על חברתה אלו משום חומר דמלמד אלא משום דג"ש נלמדת בקל, וי"ל דמומה שפיר ומעשה ק"ו מן הכל, ומה הקש שאינו מלמד לא על הקש מכרו ולא על ג"ש, מלמד על ק"ו, ג"ש שאינה מלמדת על הקש מלמדת על ג"ש חברתה אינו דין שלמדת על ק"ו (מהר"פ. ב"ש, כ"ר וגו'): נזרה שוה המלמדת בג"ש חברתה כו'. פ"ש מה שאין הקישה עושה כו'. וא"ת הא לא משום יפוי כח דמלמד הוא דג"ש מלמדת בג"ש אלא משום כח נלמד

ונאמר להלן עור ובשר ופרש מה להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט אף כאן ע"י ניתוח שלא בהפשט. דבר הלמד בגזירה שוה מהו שילמד בק"ו וק"ו ומה היקש שאינו מלמד בהיקש אי מדרבא אי מדרבינא מלמד בקל וחומר מדתנא דבי רבי ישמעאל גז"ש המלמדת בהיקש מדרב פפא אינו דין שתלמד בק"ו הניחא למאן דאית ליה דרב פפא אלא למאן דלית ליה דרב פפא מאי איכא למימר אלא קל וחומר ומה היקש שאין מלמד בהיקש אי מדרבא אי מדרבינא מלמד בק"ו מדתנא דבי רבי ישמעאל גזירה שוה המלמדת בגז"ש חבירתה מדרמי בר חמא [א] אינו דין שתלמד בק"ו. [ב]דבר הלמד בגז"ש מהו שילמד בבנין אב תיקו. [ג] דבר הלמד בקל וחומר מהו שילמד בהיקש ק"ו ומה גזירה שוה שאינה למדה בהיקשא [ד] מדר' יוחנן מלמד בהיקש מדרב פפא קל וחומר הלמד מהיקש מדתנא דבי ר' ישמעאל אינו דין שילמד בהיקש הניחא למאן דאית ליה דרב פפא אלא למאן דלית ליה דרב פפא [ה] מאי איכא למימר תיקו. דבר הלמד בקל וחומר מהו שילמד בגזירה שוה קל וחומר ומה גזירה שוה שאינה למידה בהיקשא מדרבי יוחנן מלמד בגזירה [ו] שוה מדרמי בר חמא קל וחומר הלמד בהיקש מדתנא דבי רבי ישמעאל אינו דין שתלמד [ז] בגז"ש. [ח]דבר הלמד בקל וחומר מהו שילמד בקל וחומר ק"ו ומה גזירה שוה שאינה למידה בהיקש מדר' יוחנן מלמד בק"ו [ט] כדאמרן ק"ו הלמד מהיקש מדתנא דבי רבי ישמעאל אינו דין שילמד בקל וחומר וזהו ק"ו בן ק"ו בן בנו של ק"ו הוא אלא ק"ו ומה היקש שאינו למד בהיקש אי מדרבא אי מדרבינא מלמד בק"ו מדתנא דבי רבי ישמעאל אינו הלמד מהיקש מדתני דבי רבי ישמעאל אינו דין שילמד בק"ו וזה ק"ו בן קל וחומר. דבר הלמד בקל וחומר מהו שילמד בבנין אב אמר רבי ירמיה תא שמע [י]מלק ונמצאת טריפה ר"מ אומר אינה מטמאה בבית הבליעה רבי יהודה אומר [יא]מטמאה בבית הבליעה אמר ר' מאיר קל וחומר ומה נבלת בהמה שמטמאה במגע ובמשא שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה גבילת עוף שאין מטמא במגע ובמשא אינו דין שתהא שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה מה מצינו בשחיטה שמכשרתה באכילה

בהפשט נקט לגב אורחיה ולא לריך למילף [יז] דמגופיה דפר יום הכפורים שמעינן דכתיב (ויקרא טז) ושרפו באש את עורותם ואת בשרם ואת פרשם דאיתקש עורם ובשרם לפרשם:

אלא למאן דל"ל דרב פפא מאי איכא למימר. [יח] ורב אדא בר אהבה דיליף לעיל לפון דמעכב בעולה מק"ו ממחטאת והדר ליף אאש מדאיתקש לעולה [יח] היינו למלות דלמלוה בעולה כתיב ומיהא [יט] מדאיתקש תרי זימני לעולה הוא דיליפין עיכובא באאש וא"ת דבפ' אמר להם הממונה (יומא דף לב.) משמע דקידוש ידיס ורגליס הבא בק"ו חוזר ומלמד בהיקש דקאמר ר"ש בן אלעזר ק"ו ומה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש מקום שטעון טבילה אינו דין שטעון קידוש כו' והדר קאמר מקום פשיטה לגבישה מה לגבישה טעון קידוש אף פשיטה טעון קידוש וי"ל דהאי לא איקרי קדשים אלא גוף הקרבן דוקא:

בן בנו של ק"ו הוא [כ]. וכולי האי לית לן למילף ולמיזל וקשה כיון דק"ו [כא] הוא אמאי לא נילף אפיר כל כמה דאיכא למילף כי היכי דילפינן בג"ש אפילו הן מאה ויש לפרש [כב] בן בנו של ק"ו הוא משום דמעיקרא הוא דמבעיא ליה אי דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד [כג] בג"ש היאך בא להוכיח מדהוו אלא בג"ש שמלמדה בק"ו ע"י ק"ו ע"י ק"ו אמר ר"ל אתה רואה לדון ק"ו ע"י ק"ו מדבר הבא בקל וחומר אלא זאת היא שאילתן שאתה מסופק בה:

רבי יהודה אומר מטמאה בגדים בבית הבליעה. פי' בקונטרס דבמס' טהרות (פ"ח) משמע דלר"מ אחת שחיטה בעוף של חולין ואחת מליקה בקדשים מטהרות טרפותן מידי נבילה ולרבי יהודה זו וזו אינה מטהרת וא"ת דבפרק אלו טריפות (חולין דף מו.) אמרינן רבי יהודה בדיק בילא ור' נחמיה בדיק במחטא ופ"ל מאן דבדיק במחטא למאן דבדיק בילא עד מתי אתה מאכיל נבילות לישראל נבילות ס"ד הא שחוטות ניתנו מאי קשיא לרבי יהודה ולאי נבילות הויין כדמשמע הכא דשחיטת עוף אינה מטהרת וי"ל דלא הו"ל למיפרך אליבא דרבי יהודה כיון דרבנן פליגי עליה: **מה נבלת בהמה שמטמאה במגע ובמשא כו'.** תימה מה לנבלת בהמה שאינה מטמאה בבית הבליעה וי"ל דעיקר טעמא דר"מ מהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף דלקמן פ' חטאת העוף (דף סט:) כדפי' בקונט': **מה מצינו בשחיטה של עוף שמכשרתה באכילה וכו'.** ולאי נלא היא תרוייהו משחיטת חולין גמרי פי' מליקת קדשים בתה מצינו משחיטת עוף שאינה כי אם בחולין ושחיטת עוף של חולין בק"ו משחיטת בהמת חולין ותימה היאך גמר מליקת עוף משחיטת עוף מה לשחיטה שכן מכשרת בחולין ועוד קשה דמנא ליה דמליקת עוף משחיטת עוף גמר [כד] דלמא משחיטה דבהמה גמר ונראה לי דאם כן הוה גמר בק"ו כדגמר שחיטת עוף והייגו טעמא דבקדשים מטהרות טריפתן מידי נבילה ולר' יהודה זו וזו אינה מטהרת ולר' יוסי שחיטה מטהרת ולא מליקה וכן מפרש [כה] במסכת טהרות בפרק שלש עשרה דברים [כו]: **שחיטה מטהרת טריפה מטומאה.** דלמאן דמרין בהעור והרוטב (חולין קכח:) וכי יאמת מן הבהמה וגו' (ויקרא יא) מקלת בהמה מטמאה ומקלת בהמה אינה מטמאה ואיתו זו טריפה דבר הלמד בגזירה שוה מהו שילמד בקל וחומר, קל וחומר מה היקש שאינו למד בהיקש, אי מדרבא אי מדרבינא, מלמדת בקל וחומר מדרבי ישמעאל, גזירה שוה המלמדת בגזירה שוה חברתה מדרמי בר חמא אינו דין שתלמוד בקל וחומר. עמדנו על מידה זו מתלמידי בני הישיבה מסדרי הגמרא ולא הזכר בה איש. הלכך קרי ליה מן דבתרביצא. ע"כ. (תשובות ס"ר סי' י"ד): **ומה היקש שאינו למד בהיקש בו'.** כל דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש בקדשים, דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בק"ו אפילו בקדשים, הרי ק"ו עדיף מהיקש ואפ"ה ע"י היקש אנו מוזהר' דאמרינן בפ' אלו הן הלוקין (מכות יג ע"א) טמא שאכל את הקודש לוקה. ובעי בגמ' מנלן, ארשב"ל מקיש קודש למקדש, מה מקדש עובר עליו בלאו, דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש וכו', אף קודש עובר עליו בלאו, אבל על ידי ק"ו אין מזהירין למקדש, מה מקדש עובר עליו בלאו, דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש וכו', אף קודש עובר עליו בלאו, אבל על ידי ק"ו אין מזהירין מן הדין ע"י ק"ו כדאיתא פ"ק דמכות (דף ה' ע"ב) ענוש שמענו אזהרה מנין, ת"ל ערות לא תגלה וכו', משמע לשם דאין מזהירין מן הדין ע"י ק"ו. והקשה מורי חמי שלי"ו, ומה ק"ו דעדיף מהיקש אין מזהירין מן הדין, היקש לא כל שכן דאין מזהירין מן הדין. ותירץ ק"ו הלכה למשה מסיני דאין מזהירין מן הדין, אין **לא**] למידין היקש מק"ו. (פ"ח בעלי תוס' סי' ט)

מסורת הש"ס

[ממחת עו.], ב) עי' רש"ק:, ג) לקמן סט., ד) פ"א מ"א,

שינויי נוסחאות

א) גי' ל"ק אי מדרמב"ח אי מדרבא. אבל בכה"ר מקיים גירסת דיקן עי"ש: ב) בש"מ הגיה מן ההיקש. וכ"ג בר"ש. ומומס עיקר כוותם לאפוקי מגירסת מלמדת. אבל מיהת בהיקש אינה לריכה תיקון לדעת רש"י ממנאל בד"ה שאינה (הבד'): ג) בגזירה שוה חברתה (כתה"י וש"מ): ד) ל"ל שילמד (*ש"מ): ה) בק"ו מדתרביצא כל"ל (ותיבת דדאמרן נמחק) (ש"מ). ולאה אות מ: ו) דגזירה (*ש"מ): ז) מעשר דגן חולין (כתה"י ושמנ"י): ח) במקום כל הלימוד ל"ל כלהלן ה"ג מלמדת בק"ו מדתרביצא. והיינו הא דאמרן לעיל דבר הלמד בג"ש מהו שילמד בק"ו ומה היקש שאינו למד מן ההיקש מלמד בק"ו ג"ש המלמדה מג"ש חבירתה מדרמי בר חמא וכו' ולפי שלא הזכר בה שם חכם אלא מפי כל החבורה נזדקה קרי לה לישנא דתרביצא בית המדרש שמרביצין בו תורה (ע"פ כתה"י ושמנ"י). ועי' בליקוטים. ועי"ע מנחות פב ב, ולאה אות ה: ט) היה הוא (כתה"י): י) ל"ל ק"ו בלי וא"ו (*ש"מ): יא) לדרוש מדה זו בתורה כל"ל (ש"מ): יב) ל"ל הלמד (*ש"מ): יג) ל"ל ושלש מחלוקות (כתה"י ושמנ"י): יד) ל"ל מפורש (כ"י ש"מ): טו) ל"ל עוף טהור (*ש"מ): טז) בש"מ נוסף לקמן בפ' חטאת העוף מיתתי לה ופריך בגמ' ור' מאיר לית ליה דיו: יז) למילף בפר יוה"כ מפר כהן משיח דמגופיה כו' (ש"מ): יח) לעולה מצינו למימר דס"ל כרב פפא, א"נ לא דמי דלמצוה בעולה כו' כל"ל והסלר נמחק (ש"מ): יט) ומהא דאיתקש תרי זימנין לעולה הוא כל"ל (צ"ק): כ) הוא. פ"ה [שאפילו] וכו' עד וכולי האי כו' כל"ל (ש"מ): כא) דק"ו מלמד על ק"ו אמאי כו' (ש"מ): כב) לפרש דקשיא ליה בו כו' (ש"מ): כג) ומלמד בק"ו וא"כ האיך בא להוכיח מדה זו בק"ו מג"ש שמלמדת בק"ו ע"י כו' (ש"מ בד"ו): כד) עוף גמר ושחיטת עוף ומשחיטת בהמה דלמא מליקת עוף משחיטת בהמה גמר דכך חשיבא מליקת עוף בקדשים כשחיטת בהמה בחולין ונראה לי (ש"מ): כה) בש"מ וכ"ש וג' נוסף כלפן ודבר הלמד בג"ש חדוד ומלמד בג"ש. ולפנינו הוא לקמן בסמוך. ונוסף הכ"ש נלאה נכון יותר: כו) לא נהיל, ומתמ יש כלפן חסרון בדברים: כז) מכאן ואילך הושלם מכתה"י וג': כח) ס"ס, ובכ"ש וג' דדבר הלמד בק"ו: כט) בכ"ש וג' מסיים פירכא בדפירשתי מה לנבלת בהמה וכו': ל) עי' בזיכון שלפנ"ז: לא) נדל"ל הלכך אין למידין כו'. והייגו משום דלקן דגין ק"ו מהלכה למשה מסיני כדאיתא במזיר מ ע"א:

ליקוטים

ומה נזדה שוה שאינה למידה בהיקש מוד' יוחנן מלמד בק"ו כו'. וגירסא באיזהו מקומן שכתב בשאילתו שכתוב בספרים גזירה [שוה] שאינה למידה בהיקש מדר' יוחנן מלמדת בקל וחומר מן דבתר איכא. ויש שכתי בו איכא בספרי מצאתי כתוב מלמדת בקל וחומר. וכל הדבר כולו מוגה. ואמרתי שמא מלבי כתבתי. ובדקתי בדף אחר שהעתקתי בו הגהות המסכתא

מספר רבינו יצחק בר' יהודה זצ"ל ומכמו הגהתי בספרי וראיתי אותו המקום חלק ואיני יודע אם חלק מצאתיו שם, או מתוך שלא הבנתי מה הם הנחתי בו חלק. עתה יברוק בו חבריי ויודעיני. על שאילתו נתתי לב ואומר שכך הגירסא לפי שבוש הספרים באומר הדעת, מלמדת בקל וחומר מן דבתרביצא. ותרביצא לשון בית המדרש הוא דבכמה מקומות מצוי הוא בספרים ישנים לישנא דתרביצא. ובתלמוד נמצא בכמה מקומות בי תרביצא אמרי. וכן זהו פירושו לפי שלמידה זו למדנו למעלה. ואיתמר כדי ולא הזכר בה שם חכם, דהכי אמרן לעיל דבר הלמד בגזירה שוה מהו שילמד בקל וחומר, קל וחומר מה היקש שאינו למד בהיקש, אי מדרבא אי מדרבינא, מלמדת בקל וחומר מדרבי ישמעאל, גזירה שוה המלמדה בגזירה שוה חברתה מדרמי בר חמא אינו דין שתלמוד בקל וחומר. עמדנו על מידה זו מתלמידי בני הישיבה מסדרי הגמרא ולא הזכר בה איש. הלכך קרי ליה מן דבתרביצא. ע"כ. (תשובות ס"ר סי' י"ד): **ומה היקש שאינו למד בהיקש בו'.** כל דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש בקדשים, דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בק"ו אפילו בקדשים, הרי ק"ו עדיף מהיקש דמקרא ע"י היקש אנו מוזהר' דאמרינן בפ' אלו הן הלוקין (מכות יג ע"א) טמא שאכל את הקודש לוקה. ובעי בגמ' מנלן, ארשב"ל מקיש קודש למקדש, מה מקדש עובר עליו בלאו, דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש וכו', אף קודש עובר עליו בלאו, אבל על ידי ק"ו אין מזהירין למקדש, מה מקדש עובר עליו בלאו, דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש וכו', אף קודש עובר עליו בלאו, אבל על ידי ק"ו אין מזהירין מן הדין ע"י ק"ו כדאיתא פ"ק דמכות (דף ה' ע"ב) ענוש שמענו אזהרה מנין, ת"ל ערות לא תגלה וכו', משמע לשם דאין מזהירין מן הדין ע"י ק"ו. והקשה מורי חמי שלי"ו, ומה ק"ו דעדיף מהיקש אין מזהירין מן הדין, היקש לא כל שכן דאין מזהירין מן הדין. ותירץ ק"ו הלכה למשה מסיני דאין מזהירין מן הדין, אין **לא**] למידין היקש מק"ו. (פ"ח בעלי תוס' סי' ט)

ונאמר להלן. בפר כהן משיח (ויקרא ד) ונאמר כאן בפר כהן משיח אל יום הכיפורים (שם טז) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת וגו' ואת עורותם ואת בשרם ואת פרשם: **מה להלן.** בפר כהן משיח: **ע"י ניתוח.** דילפינן מג"ש מעולה: **ק"ו.** כלומר מק"ו נלמד לפרש לך שאילה זו: ה"ג **ומה היקש שאינו מלמד בהיקש בו'** וא"ג למד: **ג"ש המלמדת בהיקש גרסי'** ולא גרסי' למדה: **מדרב פפא.** וזאת תורת זבח השלמים כו' דפשט רב פפא מייתי לגזירה [ו] שוה וחוזרת ומלמדת בהיקש: **הניחא למאן דאית ליי' דרב פפא.** דאמר בתר למד אזילינן אלא למאן. דאמר בתר מלמד אזילינן לא אשכחן גז"ש חוזרת ומלמדת בהיקש דהתם מעשר [ז] חולין הוא המלמדה: **בגז"ש חבירתה.** מה שאין היקש עושה כן בהיקש חבירו: **מדרמי בר חמא.** סלא מורבכת חלות: **שאינה למידה מן הקיש גרסי': מדר' יוחנן.** לא יאמר לפונא באאש משם למדנו שאין דבר הלמד בהיקש מלמד בגז"ש: **שאינה למידה בהיקש.** כלומר מן ההיקש: **מלמד בק"ו** [ח]. דלאמר לעיל מק"ו ומה היקש שאינו למד מן ההיקש מלמד בק"ו גז"ש המלמדת מגז"ש חבירתה מדרמי בר חמא וכו': **וזהו ק"ו בן קל וחומר.** ק"ו זה שאנו מביאין כאן לדורשו בתורה ללמד ק"ו מק"ו אנו למידין אותו מדבר שאף הוא לא למדונהו אלא בק"ו דהא מייתי לה מגז"ש המלמדת בק"ו והיא גופא לא ידעינן לה אלא ע"י ק"ו דבק"ו ילפינן לעיל: **ופרכינן בן בנו של ק"ו הוא.** שאפי' היינו למידין אותו מדבר שלא למדונהו ע"י ק"ו הוא [ט] היה עלמו בן ק"ו שהרי בק"ו אנו למדין אותו כדאמרן לעיל בק"ו [י] ומה גז"ש כו' עכשיו שאף גז"ש שאנו למידין אותו ממנו לדורשה [יא] בתורה אף היא לא למדה שתלמד בק"ו אלא מק"ו ומנלא שאתה מביא מדת קל וחומר בתורה מכח שני קלין וחמורין וסו"ל בנו של ק"ו וכן בנו של ק"ו ולמא כולי האי לית לן למילף ומיזל: **אלא.** לא תרגיש מגזירה שוה המלמדת בק"ו דהיא גופה מק"ו אתיא לן אלא ליף לה היקש המלמד בק"ו דנפקא לן ממתניתא דתני דבי רבי ישמעאל דגמרא גמר לה דדבר המלמד [יב] בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר והשתא לא הוי אלא קל וחומר בן קל וחומר כי איכ לעיל דגזירה שוה מלמדת בקל וחומר מקל וחומר: **מטמאה בבית הבליעה.** כדין נבלת עוף טהור דאין מליקת טריפה בקדשים מטהרת מידי נבלה והוא הדין נמי לשחוט עוף חולין טריפה מטמאה לרבי יהודה. אלא [יג] מחלוקת בדבר לר"מ אחת שחיטת עוף של חולין ואחת מליקת בקדשים מטהרות טריפתן מידי נבילה ולר' יהודה זו וזו אינה מטהרת ולר' יוסי שחיטה מטהרת ולא מליקה וכן מפרש [יד] במסכת טהרות בפרק שלש עשרה דברים [טו]: **שחיטה מטהרת טריפה מטומאה.** דלמאן דמרין בהעור והרוטב (חולין קכח:) וכי יאמת מן הבהמה וגו' (ויקרא יא) מקלת בהמה מטמאה ומקלת בהמה אינה מטמאה ואיתו זו טריפה דבר הלמד בגזירה שוה מהו שילמד בקל וחומר, קל וחומר מה היקש שאינו למד בהיקש, אי מדרבא אי מדרבינא, מלמדת בקל וחומר מדרבי ישמעאל, גזירה שוה המלמדה בגזירה שוה חברתה מדרמי בר חמא אינו דין שתלמוד בקל וחומר. עמדנו על מידה זו מתלמידי בני הישיבה מסדרי הגמרא ולא הזכר בה איש. הלכך קרי ליה מן דבתרביצא. ע"כ. (תשובות ס"ר סי' י"ד): **ומה היקש שאינו למד בהיקש בו'.** כל דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש בקדשים, דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בק"ו אפילו בקדשים, הרי ק"ו עדיף מהיקש ואפ"ה ע"י היקש אנו מוזהר' דאמרינן בפ' אלו הן הלוקין (מכות יג ע"א) טמא שאכל את הקודש לוקה. ובעי בגמ' מנלן, ארשב"ל מקיש קודש למקדש, מה מקדש עובר עליו בלאו, דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש וכו', אף קודש עובר עליו בלאו, אבל על ידי ק"ו אין מזהירין למקדש, מה מקדש עובר עליו בלאו, דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש וכו', אף קודש עובר עליו בלאו, אבל על ידי ק"ו אין מזהירין מן הדין ע"י ק"ו כדאיתא פ"ק דמכות (דף ה' ע"ב) ענוש שמענו אזהרה מנין, ת"ל ערות לא תגלה וכו', משמע לשם דאין מזהירין מן הדין ע"י ק"ו. והקשה מורי חמי שלי"ו, ומה ק"ו דעדיף מהיקש אין מזהירין מן הדין, היקש לא כל שכן דאין מזהירין מן הדין. ותירץ ק"ו הלכה למשה מסיני דאין מזהירין מן הדין, אין **לא**] למידין היקש מק"ו. (פ"ח בעלי תוס' סי' ט)

שחטה: **נבלת עוף** [טו] **אינו מטמא במגע ובמשא.** מבחוץ דכתיב (ויקרא כב) לטמאה בה אין לך אלא האמור בה אכילה ולא מגע ומשא: **אינו דין שתהא שחיטה מטהרת טריפה מטומאה.** והשתא דקי"ל שחיטה דמטהרת בחולין מק"ו הדרא ומיגמרא אמליקה דקדשים בבנין אב: **מה מצינו בשחיטה שמכשרת.** לאכול בחולין ומטהרת טריפתה מטומאתה אף מליקה כו' [טז]:

ה"ג

דבר הלמד בקל ומש"ה לא תהא מלמד בקל. ומדע דכמו דאין היקש מלמד בהיקש כמו כן ג"ש אינה מלמדת בהיקש אע"ג דג"ש מלמדת בג"ש אלא משום כח דמלמד הוא, וי"ל דקי"ל דבעיד הוי אף מנ"ש וה"ק ומה היקש שאינו מלמד לא בהיקש חוזרת ולא בג"ש מלמדת בג"ש, ג"ש שמלמדת בג"ש מכ"ש דבר הלמד בהיקש אינו דין שתלמוד בק"ו, כיון שהיא עושה מה שאין היקש עושה שתלמוד בג"ש ואע"ג דאינה מלמדת בהיקש כמו כן היקש אינו מלמד בהיקש: **בן בנו של ק"ו הוא.** נ"ל דה"ק כלומר אתה רואה לדורשה דבר זה בק"ו מג"ש שמלמדת בק"ו, והיא גופה שמלמדת בק"ו לא ידעת רק מכח ק"ו לעיל, ואי"כ אין לפשוט משם שהרי אתה משוקף בתחלת דינך ועל זה אנו דנין אלמד בק"ו אם חוזר ומלמד בק"ו, וכיון שאתה עושה ק"ו מאותה מדה מג"ש שמלמדת בק"ו שזה הדבר עצמו אתה למד לעיל בק"ו, אי"כ כל עיקר דינך בדבר הלמד בק"ו שחוזר ומלמד בק"ו, ולא אינו מלמד בק"ו אין לנו לפוש בפר כהן אותו ק"ו שבא מג"ש המלמדת בהיקש (לשון מהר"פ): **תודי"ה** מה נבלת בהמה כו' תימה מה לנבלת בהמה שאינה מטמאה בגדים בבית הבליעה. ועוד קשה דמנא ליה [יז] דיליף מליקת עוף משחיטת עוף משחיטת בהמה, דלמא יליף מליקה גופה ממה מצינו משחיטת בהמה, דכך הטיבה מליקת עוף בקדשים כשחיטת בהמה בחולין. לכך נראה דעיקר טעמא דר"מ הן משחיטה הן מליקה דעוף מטהרת (היינו) משום דאיתקש לבהמה מקרא דזאת תורת הבהמה והעוף (ויקרא יא, מו) ואין משיגין על היקש. וא"מ שפיר שמעינן מהכא דדבר הלמד בג"ש [יח] אחר ומלמד בבנין אב דמדקנקט הכא בבריאתא מק"ו ולא נקט עיקר טעמא משום היקשא דזאת תורת ש"מ דבעלמא דקדשים אמרי' דדבר הלמד בק"ו אינו אחר ומלמד בבנין אב, דהכא אמר דאי לאו משום דאיתקש פירכא כו' [יט] (עכ"ל הר"מ): **ד"ה** מה מצינו כו' ועוד קשה דמנא ליה כו'. וכתוס' מהר"פ תירץ כדלעיל דעיקר טעמא משום היקש זאת תורת [כ] כו':

ה"ג **ולא היא הכא** [מ] **פיהוי משחיטה דחולין קאתיא.** והכי פירושו התם עיקר טעמא דר"מ לא יליף בבנין אב אלא מהיקש דזאת תורת הבהמה והעוף דלקמן בפרק חטאת העוף (דף סט.): אמרינן ר"מ קרא מיפשטא דעיין דהא ר"מ מליקה בקדשים משחיטה דחולין גמר הוה [י] ליה מלמד דחולין ולמלן דליית ליה דרב פפא אף על גב דלמד קדש ולא רמייה היא: **פשוט מהא.** מתני' חדא מהנך בעיא: **מפני מה אמרו.** לקמן היא בפ' המזבח [מקדש] (דף פד.): לרבי יהודה דדרים זאת היא העולה הרי אלו מיעוטין פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים ופריך מה ראה להוציא את אלו ולהכשיר את השאר: **מפני מה אמרו לן בדם כשר.** שאם עלה לא ירד שהרי [יא] כשר באימורין אם לנו אימורין ועלו למזבח לא ירדו: **ולן באימורין למה כשר שהרי לן בנשר כשר.** גמור מן התורה שזמן אכילת שלמים שני ימים אלמא אימורין גמרי בבנין אב [יב] על הדם: **עמא.** אחיבי עולה טמאין מפני מה אם עלו לא ירדו: **הואיל ומרלה לפיגולו.** הואיל והשובה הרלאת דמו לחייב עליו משום פיגול כמו שקרבו מתיריו בהכשר לפיכך אימורי פיגול שעלו לא ירדו: **שקבלו פסולין.** אם [יג] זרקו את דמו מפני מה אם עלו הדם או האימורין לא ירדו: **בהנך פסולין.** מכשירים [יד] לחזו לעבודת לבור כגון [ט] כהן טמא: **ודין דבר כו'.** דקא יליפת [טו] באימורין שלא בהכשירו מלן בבשר שאם [טז] יז] לא להנך ראיות דלא תימא מאי שנא הני מהני דעיקר אסמכתא אקרא קאי והכ"ל [ע"פ כתה"י וש"מ]. וגר' [יח] ד"ק וקרא עיקר וטעמיה אסמכתא בעלמא הוא. עי"ש: [יט] על יסוד מערבי כל"ל והכ"ל [ומת"כ מכ"ל כתביב (ולוקמת מינת הוא) [ע"פ כתה"י וש"מ]: [יט] כ"ל כפר [ש"מ]: [כ] פר כהן משיח ושל פר העלם [ש"מ], כ"ל משיח ושל העדה שהן (גליון): **כא)** כ"ל המזבח [ש"מ]: [כב] יסוד מזבח (צ"ק). כתמה"ר תלתא מזבח: [כג] אלא ללמד שאין יסוד. כ"ה בתו"כ (גליון): [כד] כ"ל תלתא בענין למיגרס והכי גרסא ופירושא (כתה"י וש"מ): [כה] כ"ל דם הקרבות [ש"מ]: [כו] בש"מ נוסף וא"כ יש לנו לומר שיהא שפיכת שיריים של פנימיות על מזבח הפנימי. לכן אתא לומר שיהא על יסוד מזבח העולה. עכ"ל. ולפסקי שהוא פירוש ולתיו הגהה: [כז] איתקש לפר כהן משיח אלא ללמד בא [ש"מ]: [כח] של פנימי עצמו כגון דפר [ש"מ וכנ"ל בכתה"י]: [כט] ועוד הרי למדנו [ש"מ]: [ל] תורת יסוד דהיינו שפיכת שיריים למזבח של עולה כו' [ש"מ]: [לא] על תחלת הלכות כל"ל [ש"מ]: [לב] מיכת כו' נמחק [ש"מ]: [לג] כדמשמע בשמעתין כל"ל [ב"ש וש"מ]: [לד] דזאת תורת הבהמה והעוף כל"ל [ש"מ]: [לה] הדא. פי' בחריתא דדבר הלמד בבנין אב (כו') [חזור ומלמד בבנין אב]. תימה וכו' [ש"מ]: [לו] בק"ו מק"ו כל"ל [ש"מ]: [לז] אי מדרבא אי מדרבינא (גליון, וכנ"ז בש"מ): [לח] כ"ל בהכשירו [ש"מ]: [לט] דם מאימורין כיון דאיכא תרתי שלא בהכשירו מהכשירו דאימורין ודם מבשר תדע כו' כל"ל (שמה"כ"ר): [מ] כ"ל שהוא [ש"מ וצ"ק]: **מא)** הכבש מציאותו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו אף יריתתו מן הכבש בסמוך לו מהיכן [ש"מ]: [מב] מיכת על נמחק ול"ל בריש [ש"מ]. לו בפרק [צ"ק]: [מג] המוקף מכ"ב וג':

מטהרת טריפתה מטומאתה אף מליקה שמכשרתה באכילה תטהר טריפתה מטומאתה ר' יוסי אומר דיה כנבלת בהמה טהורה ששחיטתה מטהרתה ולא מליקתה ולא [א] היא התם תיהוי היא משחיטה דחולין קאתיין [ב]. דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בהיקש ובג"ש ובק"ו ובבנין אב פשוט מהא חדא [ג]מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן באימורין כשר לן באימורין כשר שהרי לן בבשר כשר [ד]יוצא הואיל ויוצא כשר בבמה טמא הואיל והותר בעבודת ציבור חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו חוץ למקומו הואיל והוקש לחוץ לזמנו שקיבלו פסולין וזרקו דמן [ה] בהנך פסולין דחזו לעבודת ציבור [ו]וכי דנין דבר שלא בהכשירו מדבר שבהכשירו תנא [1]מזאת [ז] תורת העולה ריבה סמיך ליה: שירי הדם כו': מאי טעמא אמר קרא [2]אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד [ח] [א]ההוא דפגע ברישא [ט]ת"ר אל יסוד מזבח העולה ולא יסוד מזבח הפנימי אל [י] יסוד מזבח העולה אין לו יסוד לפנימי עצמו אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה או אינו אלא מזבחה [יא] של עולה יהא ליסוד [יב]אמר ר' ישמעאל קל וחומר מה שיריים שאין מכפרין טעונין יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה יסוד אמר רבי עקיבא מה שיריים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טעונה [יג] יסוד תחלת עולה שמכפרת ובאה לכפרה אינו דין שטעונה יסוד א"כ מה ת"ל אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה אמר מר אל יסוד מזבח [יד] ולא יסוד מזבח הפנימי הא מיבעי ליה לגופיה [1]מאשר פתח אהל מועד נפקא אל יסוד מזבח העולה

דלא גמר דלאיכא תרי שיווי מליקה משחיטה ועוף מבהמה. ברו"ך. ועוד קשה היכי דייק דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בבנין אב אימת דשחיטת עוף אתיא בבנין אב משחיטת בהמה ודבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב כדמסקא לה [טו] בשמעתא וגלאה דליבנא דתמתני' קדיש דפשיטא דעיקר טעמו של ר"מ מהיקש דזאת התורה [לו] כדלקמן [סט.]: ופשיטא ליה דבמה מליגו מעוף יליף דאי מבהמה למה לי לאיתויי בק"ו: **פשוט מהא חדא** [לח]. תימה דתרתי תפשוט דכיון דמלמד בבנין אב חבירו אם כן מלמד בק"ו [לט] ומה היקש שאינו מלמד בהיקש אי [מ] מדרבינא מלמד בק"ו מדתנא דבי רבי ישמעאל בנין אב המלמד בבנין אב חבירו אין דין שילמד בק"ו וכה"ג עביד ר"ל לעיל [נ.]: **מפני מה אמרו לן בדם כשר.**

תימה היכי דייק מהכא דבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב דילמא לן הדם לאחר שקיעת החמה יליף מלן דאימורין דלא פסולי בשקיעת החמה אלא בעמוד השחר והדר יליף לן דאימורין הנפסלים בעמוד השחר דאם עלו לא ירדו מלן בשר ויש לומר דפשיטא ליה דאע"ג דיליף באימורים שלא הכשירו [מא] מהכשירו דבשר דם המתיר עליף ולא יליפין דם [מב] שלא בהכשירו מהכשירו מדע מדלא יליפין מעיקרא לן דם מלן בשר [מג]:

אשר פתח אהל מועד. יסוד שכנגד הפתח וזהו מערבו של מזבח שיהו [מד] כנגד פתח היכל כך פי' בקונטרס ולא גרים מה שכתוב בספרים ההוא דפגע ברישא משום דמשמע מטעם שאין מעבירין על המלות ולא מן הפסוק פתח אהל מועד והלא גבי חטאת אית דאמרי שיר הדם על יסוד מערבי לקמן (דף נג.) ואמר טעמא ילמוד סתום מן המפורש מחטאת פנימי משמע דמפורש בהדיא ועוד דאית דאמרי על יסוד דרומי וקאמר ילמוד יריבתו מן הכבש [מא] בשמוך לו ליליאתו מן ההיכל בשמוך מ הסיכן פשוט לו זה יותר מזה והלא בתרוייהו שייך טעמא דאין מעבירין על המלות ועוד אמרינן לקמן (דף נח.): על [מב] קדשי קדשים שיריים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד ומיהו מעבירין על המלות דלמה לי קרא דפתח אהל מועד מיפוק לי דאין מעבירין על המלות דלאשכחן טעם זה בפ"ק דיומא (דף טו.): דאריך מאי שנא דיהיב מזרחה לפונה ברישא [מג] וגבי דישון מזבח פנימי והמנורה אמר דישון מזבח קודם משום דאין מעבירין [מד] וכן עבודי דרעא אטוטפתא אסור ויש לומר דלא שייך אין מעבירין על המלות אלא בשיש שתי מלות לפניו כגון דישון מזבח פנימית ומנורה או כגון מלות קרנות שאינו יודע מהיכן יתחיל אבל לקבוע מקום אשפיכת שיריים לא קבעינן מהאי טעמא אי לאו דגלי קרא בהדיא [מה]:

דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בהיקש ובג"ש ובק"ו ובבנין אב פשוט מהא חדא. מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן באימורין כשר לן באימורין כשר שהרי לן בבשר כשר. גמור מן התורה שזמן אכילת שלמים שני ימים אלמא אימורין גמרי בבנין אב [יב] על הדם: **עמא.** אחיבי עולה טמאין מפני מה אם עלו לא ירדו: **הואיל ומרלה לפיגולו.** הואיל והשובה הרלאת דמו לחייב עליו משום פיגול כמו שקרבו מתיריו בהכשר לפיכך אימורי פיגול שעלו לא ירדו: **שקבלו פסולין.** אם [יג] זרקו את דמו מפני מה אם עלו הדם או האימורין לא ירדו: **בהנך פסולין.** מכשירים [יד] לחזו לעבודת לבור כגון [ט] כהן טמא: **ודין דבר כו'.** דקא יליפת [טו] באימורין שלא בהכשירו מלן בבשר שאם [טז] יז] לא להנך ראיות דלא תימא מאי שנא הני מהני דעיקר אסמכתא אקרא קאי והכ"ל [ע"פ כתה"י וש"מ]. וגר' [יח] ד"ק וקרא עיקר וטעמיה אסמכתא בעלמא הוא. עי"ש: [יט] על יסוד מערבי כל"ל והכ"ל [ומת"כ מכ"ל כתביב (ולוקמת מינת הוא) [ע"פ כתה"י וש"מ]: [כ] פר כהן משיח ושל פר העלם [ש"מ], כ"ל משיח ושל העדה שהן (גליון): **כא)** כ"ל המזבח [ש"מ]: [כב] יסוד מזבח (צ"ק). כתמה"ר תלתא מזבח: [כג] אלא ללמד שאין יסוד. כ"ה בתו"כ (גליון): [כד] כ"ל תלתא בענין למיגרס והכי גרסא ופירושא (כתה"י וש"מ): [כה] כ"ל דם הקרבות [ש"מ]: [כו] בש"מ נוסף וא"כ יש לנו לומר שיהא שפיכת שיריים של פנימיות על מזבח הפנימי. לכן אתא לומר שיהא על יסוד מזבח העולה. עכ"ל. ולפסקי שהוא פירוש ולתיו הגהה: [כז] איתקש לפר כהן משיח אלא ללמד בא [ש"מ]: [כח] של פנימי עצמו כגון דפר [ש"מ וכנ"ל בכתה"י]: [כט] ועוד הרי למדנו [ש"מ]: [ל] תורת יסוד דהיינו שפיכת שיריים למזבח של עולה כו' [ש"מ]: [לא] על תחלת הלכות כל"ל [ש"מ]: [לב] מיכת כו' נמחק [ש"מ]: [לג] כדמשמע בשמעתין כל"ל [ב"ש וש"מ]: [לד] דזאת תורת הבהמה והעוף כל"ל [ש"מ]: [לה] הדא. פי' בחריתא דדבר הלמד בבנין אב (כו') [חזור ומלמד בבנין אב]. תימה וכו' [ש"מ]: [לו] בק"ו מק"ו כל"ל [ש"מ]: [לז] אי מדרבא אי מדרבינא (גליון, וכנ"ז בש"מ): [לח] כ"ל בהכשירו [ש"מ]: [לט] דם מאימורין כיון דאיכא תרתי שלא בהכשירו מהכשירו דאימורין ודם מבשר תדע כו' כל"ל (שמה"כ"ר): [מ] כ"ל שהוא [ש"מ וצ"ק]: **מא)** הכבש מציאותו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו אף יריתתו מן הכבש בסמוך לו מהיכן [ש"מ]: [מב] מיכת על נמחק ול"ל בריש [ש"מ]. לו בפרק [צ"ק]: [מג] המוקף מכ"ב וג':

מטהרת טריפתה מטומאתה אף מליקה שמכשרתה באכילה תטהר טריפתה מטומאתה ר' יוסי אומר דיה כנבלת בהמה טהורה ששחיטתה מטהרתה ולא מליקתה ולא [א] היא התם תיהוי היא משחיטה דחולין קאתיין [ב]. דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בהיקש ובג"ש ובק"ו ובבנין אב פשוט מהא חדא [ג]מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן באימורין כשר לן באימורין כשר שהרי לן בבשר כשר [ד]יוצא הואיל ויוצא כשר בבמה טמא הואיל והותר בעבודת ציבור חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו חוץ למקומו הואיל והוקש לחוץ לזמנו שקיבלו פסולין וזרקו דמן [ה] בהנך פסולין דחזו לעבודת ציבור [ו]וכי דנין דבר שלא בהכשירו מדבר שבהכשירו תנא [1]מזאת [ז] תורת העולה ריבה סמיך ליה: שירי הדם כו': מאי טעמא אמר קרא [2]אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד [ח] [א]ההוא דפגע ברישא [ט]ת"ר אל יסוד מזבח העולה ולא יסוד מזבח הפנימי אל [י] יסוד מזבח העולה אין לו יסוד לפנימי עצמו אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה או אינו אלא מזבחה [יא] של עולה יהא ליסוד [יב]אמר ר' ישמעאל קל וחומר מה שיריים שאין מכפרין טעונין יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה יסוד אמר רבי עקיבא מה שיריים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טעונה [יג] יסוד תחלת עולה שמכפרת ובאה לכפרה אינו דין שטעונה יסוד א"כ מה ת"ל אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה אמר מר אל יסוד מזבח [יד] ולא יסוד מזבח הפנימי הא מיבעי ליה לגופיה [1]מאשר פתח אהל מועד נפקא אל יסוד מזבח העולה

ה"ג **ולא היא הכא.** פ"ה [התס מב] עיקר טעמא דר' מאיר וכו' עד ולמלן דליית ליה דר"פ דאע"ג דלמד קדש ולא דאיתן. וקשה דא"כ הכ"ל כדלעיל הניחא לרב פפא אלא למלן דליית ליה לדרב פפא כו'. לכך נראה לרשב"ם דאמרי הכא דאפילו לר"מ בתר (מלמד) [למד] אינון מודה הכא דלא אינון מלא בתר (למד) [מלמד] כיון דליכא אלא חד למד דקודש ואיכא למד ומלמד דחולין, אבל לעיל במלמדים דרב פפא איכא למד מודה ולמד אינון שלמים דהייט קדשים. [ע"פ מב] לכן נראה לרשב"ם דאפילו לר"מ בתר למד אינון מיהו דוקא כשאני הלמדין קדשים אבל היכא דהלמדין ג' מלמדין ג' קדש וג' מחולין אלא בתר (למד) [מלמד] כיון דליכא אלא חד למד דקודש ואיכא למד ומלמד דחולין, אבל לעיל במלמדים דרב פפא איכא למד מודה ולמד אינון שלמים דהייט קדשים. [ע"פ מב] לכן נראה לרשב"ם דאפילו לר"מ בתר למד אינון מיהו דוקא כשאני ה

תן לה [1] **יסוד למזבח של עולה.** פירש בקונטרס כל דמיס הניתנין על מזבח החיצון טעון שפיכת שירים ליסוד ומשום דבעולה לא כתיבא שפיכת שירים ליסוד איצטריך למילף הכא לו אינו מדבר כלל בשירים אלא למזבחה של עולה ליסוד [2] לתחילת דמיס שיהו מתנות של כל הזבחים [3] כנגד היסוד אמר רבי ישמעאל כו' וקרא לא איצטריך לתחילת מתנות כנגד היסוד דמקל וחומר דשירים של חטאת אתו אלא על כרחיך להצריך שירים ליסוד לכל הזבחים אתי קרא כך פירש בקונטרס וקשה דלעיל בפרק ב"ש (דף לז.). נפקא לן מקראי אחריני מדם זבחיך ישפך ולרבי ישמעאל דבעי [4] הוה ליה לאתויי הך דרשא דלעיל [5] על רבי עקיבא ורבי ישמעאל דפליגי שהרי אית להו הך דרשא וקרא דלעיל מייתי לרבי ישמעאל ורבי עקיבא דהכא ועוד קשה דלקמן בסוף פירקין (דף ט:) ילפינן יסוד בתחילת מתנות בכור מעשר ופסח בגזירה שוה דזריקה זריקה מעולה ולמה לי תיפוק לי בקל וחומר דרבי ישמעאל ורבי עקיבא דהכא ומה שירים שאין מכפרין כו' כי היכי דילפינן מהאי קל וחומר עולה ושלמים וכי תימא משום דשייכי בכפרה יותר מבכור שהוא בא חובה גילף [6] בקל וחומר כי האי גוונא ומה שירים שאין מעכבין טעונין יסוד תחילת עולה [7] שמעכבת אינו דין שטעונה יסוד ועוד שירים טעונין יסוד מהאי קרא או מקרא דלעיל תחילתן לא כל שכן ועוד דקאמר אתיא זריקה מעולה אמאי נקט עולה טפי משלמים או שאר קרבנות הלא כולהו מקל וחומר דהכא אתו והוה ליה למימר אתיא זריקה זריקה משאר קרבנות ועוד דקאמר התם ועולה גופא מנא לן דכתיב אל יסוד מזבח העולה הא תחילת מתנות מקל וחומר וקרא אתי לשירים ליסוד ובקונטרס דחק לקמן ופירש דכדי נסבה ועוד קשה היכי עביד קל וחומר משירים נימא חטאת תוכים שמכפרת [8] ואינה טעונה יסוד אף אי אגיא כל תחילת דמיס מחטאת ויש [9] לומר לפי שהיא על הרבע קרנות וליכא למימר יסוד בכולהו ועוד אמרינן לקמן בפירקין (דף נג.): נאמר סביב בחטאת ונאמר סביב בעולה ופריך אי מה חטאת הרבע מתנות על הרבע קרנות אף עולה טעונה כו' (והא) אמרת עולה טעונה יסוד מהיכן פשוט לו בעולה טפי מבחטאת הא בחטאת נמי איכא ק"ו דעולה ועוד עולת העוף שהיתה נעשית על קרן מזרחית דרומית כדלקמן (שם) אמאי לא תהא טעונה יסוד מקל וחומר ומה שירים דחטאת העוף שאין מכפרין טעונין יסוד תחילת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה יסוד. ומפרש רבינו חיים דמקרא דהכא ליכא למילף שפיכת שירים לדמיס [10] החיצונים אלא לעולה דווקא כדמפרש בקרא וקרא דודם זבחיך ישפך (דברים יב) לא אתא אלא לגאכלין דכתיב בסיפיה והבשר תאכל וכן והנשאר בדם כתיב בחטאת העוף הנאכלת [11] וקרא דאל יסוד מזבח אתא לאשמועינן בעולה שיש לו תורת יסוד [12] (או אינו כו') כלומר תחילת מתנותיה של עולה יהא כנגד היסוד ומסיק מי כתיב אל יסוד העולה דמשמע תחילת דמיס יסוד מזבח העולה כתיב דמשמע שירים והדר אמר דדילמא כתיב מזבח דלא תימא אזקיפה דיסוד אלא אגגו ועל זה קאמר רבי ישמעאל דמקל וחומר אתי דכיון דכתיב ביה יסוד בפירוש מקל וחומר ידענא דהוי אגגו ואם כן על כרחין לשירים של עולה לדיהוי איסוד קאתי ומהשתא אתיא תחילת עולה בקל וחומר משירים דדיה אבל משירים של חטאת לא עבדינן קל וחומר בתחילת דמיס בקרבן [13] אחר כי אם על שירים של אותו קרבן עצמו גמרינן תחילת מתנותיו ואשר קרבנות הלא כתיב בהו יסוד אתו בג"ש זריקה זריקה מעולה כמו בכור ומעשר והא דבעי לקמן [דף מ:] אבכור כנגד היסוד מנא לן ומשום דעליה קאי א' נמי לאחר שפירש כל הקרבנות קבעי כנגד היסוד מנא לן וקתמיא [14] זריקה זריקה מעולה אבולהו אבל מקל וחומר (דחטאת) לא אתי כיון דלא כתיב ביה יסוד בפירוש דהאי קל וחומר לא אתי אלא לגלויי דיסוד דקאמר אגגו אלמר ולא שייך למימר חטאת תוכיה אהאי קל וחומר ומיהו קשה לתנא דברים בית שמאי (לעיל דף לז.) דדרשי [15] שפיכה במעשר ופסח מודם זבחיך ישפך מנא ליה יסוד הא לא כתיב בהו זריקה ואכתי [16] קשה לי כי היכי דילפינן תחילת עולה מקל וחומר דשירים דידיה הכי נמי נילף שאר קרבנות לתחילת דמיס משירים דידהו דאתי מודם זבחיך ולמה לי לקמן למילף בכור ומעשר בגזירה שוה מעולה ותו דלקמן דקאמר ועולה מנא לן דכתיב אל יסוד מזבח העולה קשה כמו לפירוש רש"י וגם אינו מתורץ אמרת עולה טעונה יסוד מהיכא פשוט לו יותר מחטאת ויש לישב פירוש זה דתחילת עולה כנגד יסוד לא גמר כלל מקל וחומר אפילו משירים דידיה אלא מקרא דאל יסוד מזבח העולה ידענן תחילת דמיס ליסוד ומזבח דמיותר לגג לא איצטריך דמקל וחומר אתי אם כן דרשינן מיניה לשירים ליסוד אבל קל וחומר לא אתי כלל אלא לגגו היכא דכתיב יסוד השתא אתי הכל שפיר אך קשה קצת דדרשינן מן הפסוק תרתי מילי תחילת דמיס ומיתורא דמזבח דרשינן שירים ואימא לשירים לחודא אתי ויש לומר דקודם יש לי להעמיד פשוטא דקרא דתחילת [17] מתנות והייתור לשירים. ברור. ויש עוד לפרש בע"א תן יסוד למזבח של עולה שכל תחילת מתן דמיס שעל מזבח העולה יהיו כנגד היסוד בר מחטאת דכתיב [18] בהדיא קרנות דגזירה הכתוב הוא לו אינו אלא מזבח של עולה יהא ליסוד כלומר לחוקא דעולה ולא דשאר קרבנות ופריך מי כתיב ליסוד [19] העולה דמשמע עולה דווקא מזבח העולה כתיב דמשמע כל דמיס של מזבח העולה הדר קאמר דילמא כתיב מזבח העולה משום גג יסוד ועלה קאמר רבי ישמעאל גג [20] אתי בקל וחומר והאי קל וחומר לא אתי אלא לגלויי דיסוד דקאמר קרא אגגו קאמר ולא שייך למימר חטאת תוכיה ומסיק תן יסוד למזבח של עולה והא דלריך לקמן גזירה שוה דזריקה זריקה משום דתחילת מתן דמיס ליסוד מדרשא למזבחה [21] של עולה לא ידענן אלא דומיא דעולה שהן [22] דורון ומכפר לאפוקי בכור ומעשר ופסח אי נמי דומיא דעולה דשאי אפילו לפינן שירים דידהו ליסוד מודם זבחיך ישפך או מדרבי מכל מקום תחילת דמיס לא ידענן בקל וחומר [23] משירים לא אתו דאיכא למימר חטאת תוכיה ולקמן דקאמר אמרת [24] עולה טעונה יסוד משום דעיקר קרא בעולה כתיב ואם תאמר אכתי לא [25] דרשינן מתן דמיס ליסוד מזבח למעשר ופסח מודם זבחיך ישפך הא לא כתיב בהו זריקה ומנא לן יסוד וכי תימא מבנין אב דבכור אם כן תיפשוט דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב ויש לומר כיון דגלי לן קרא גזירה שוה במתנת בכור אם כן תן יסוד למזבחה של עולה בכל דמיס אייר אפילו באותן שבמתנה אחת איתנהו [26] כמעשר ופסח ומיהו עולת העוף לא אתיא דלא מייתי קרא אלא בנזבחים ואם תאמר לקמן (דף נג.): מפרש דקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד לפי שלא [27] היה בחלקו של טורף והרלועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין למאן [28] דאמר ירושלים לא נתחלקה [29] (היכי גמרינן מהתם) בריתחא דרלועה דכמוכה בפ"ק דיומא (דף יב.) דאם [30] כן לכוליה מזבח היה לו יסוד מזבח ואם כן כל הני קראי למה לי [31] הא אין מזבח בלא יסוד דאמר לקמן פרק קדשי קדשים (דף סב.) דכבש ויסוד וריבוע מעכבין ושמא אפי' למאן דאמר לא נתחלקה הכי גמרינן [32] דלא היה לו יסוד ונריך לתקדק לקמן [33] דבעי למימר רבי יהודה אף בדמיס איכול לזרוק על הרלפה מאי עביד להו להני קראי דמוכחי דעולה טעונה יסוד וגג יסוד ויש [34] לומר דקודם דקדים דוד הרלפה או [35] אם נעקרה הרלפה סמוך למזבח או [36] לא קדים עד הרעית תהומא: [37] **הכי גרסינן מאשר פתח אהל מועד נפקא.** ואף על גב דדרשינן ליה ליסוד מעברי תרתי שמע מינה:

תן א] יסוד למזבח של עולה דאי סלקא דעתך כדכתיב הני למה ב] לי קרא לשירים שירים הא בראי עביד להו וכי ג] תימא דאפיך מיפך דגואי לגראי ודגראי לגואי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו

הכי גרסינן אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה ואי ד] סלקא דעתך דדכתיב הני למה לי [קרא לשייריים] שירים הא בראי עביד להו וכי תימא ה] דאפיך מיפך

---

[1] **תן לה** – תוד"ה תן לה יסוד כו' ולא שייך למימר המאת תוכיה. דכיון דעיקר יסוד דקעינן בתחלת עולה מאל יסוד העולה, תו לא איצטריך המזבח לגגא יסוד דמקל"ו דשירי חטאת דקעינן לה דמה שהטעינו יסוד דאיכא גג יסוד, והשתא ליכא למיפך תחילת חטאת תוכיה דשאני תחילת חטאת שאינה טעונה יסוד (הר"פ ד"ל. ב"ש, כ"ב וג') ד"ה הכי גרסינן כו' תיתי שמע מינה. דמ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דמשמע דזהו מזבח החיצון. וליכא למימר דכולה נסכי הוא דאתא ומגלן יסוד מעברי, ד"ל דא"כ לכתוב אשר לפני אהל מועד או אשר בתוכו, מאי ת"ל אשר פתח, ש"מ ליסוד מעברי כדאמרי' לקמן (הר"פ):

שינויי נוסחאות

א] עי' בליקוטים גרסת הרא"ש ופירוש כל הסוגיא. וכעי"ז איתא בקצת כתבי"ר: ב] למה לי לשיריים הא בראי כו' כל"ל. וכל"ל כדש"י (ש"מ): ג] ס"ד וכי תימא אי לא כתיב העולה אלא מזבח אתמא הא"א דנפיך מיפך (שמכ"י), ולאה לתלן אות ה: ד] כ"ל דאי (*ש"מ): ה] וכי תימא אי לא כתיב העולה אלא אל יסוד המזבח אתמא הוה אמינא מיפך ניפך (כי"י). ולאה אות ג': ו] מיפא לה ממקק (ש"מ): ז] כ"ל יסוד (ש"מ), ולאה ס"ע בע"א אות ז': ח] דבר זה לא מלאתי בספרים שלפנינו דבפירוש פירש רש"י שלא אתי אלא על תחילת דמיס של עולה. ומ"מ קוראים תמוה' עולה כהוגן (פ"מ): ט] לעיל על ר"ע ור"י דפליגי שהרי הכא אית להו הך דרשא וקרא דלעיל מייתרי לדרבי ישמעאל ור"ע כו' (שמכ"י בשם ס"י). וכעי"ז בא"ע, ומס לייתי (במקום מייתרי). ולפי"ז הס ב' קושיות. ע"פ ביאורו. וכעי"ז גם בל"ק אלא שיש שינוי בספר וקצה לעמוד על גירסתו: י] כ"ל מ"מ נילף (עפ"י שמכ"י): יא] כ"ל עולין (גליון וה"ס). וקאי על בכור ומעשר ופסח: יב] ס"ל שמעכבת (ש"מ). וכ"ל: יג] מנלן עד מיגמ בבולהו היא תוספת (ש"מ): יד] כ"ל לכל דמים האיצונים (ש"מ, כ"ב וג' וה"ס): טו] הנאכלת ופריך או אינו אלא מזבחה של עולה תהא ליסוד וקרא כו' (גליון). וכ"כ בכי"ב וג' ומ"כ. ולאה נוסף הש"מ בגות שאמ"ז: טז] כ"ל לא מעשר מה שבאות הקודם, אלא ה"ג הכא יסוד וה"ק עולה תהא יסוד כלומר תחילת (ש"מ): יז] כ"ל לקרבן אחר כי אם משיריים של בו'. ומתיבון אבל תחילת מתנותיה היא תוספת (ש"מ): יח] כ"ל וקאמר אתיא זריקה (ש"מ): יט] דדריש מתן דמים ואימורין במעשר כל"ל (ש"מ): כ] כ"ל ועוד קשה (צ"ק). אבל ב"ש אין כי מתיבת ואכתי ועד ברוך היא תוספת, ולפ"ז א"ש הוס' ואכתי: כא] כ"ל לתחילת (כ"ה בד"ר): כב] דכתיב ביה בהדיא ד' קרנות (ש"מ): כג] כ"ל אל יסוד (ש"מ): כד] גם יסוד אתי (ד"ר): כה] דלמזבחה (ש"מ): כו] כ"ל שהיא (ש"מ) וחומר דמקל וחומר משירים (ב"ש): כח] המגלאו"ע הקשה על גירסת ז עי"ש, ונוסח ולקמן דקאמר מעולה מה עולה טעונה כו' והוא יסוד לקוטיפס שהקשו לעיל ועוד דקאמר אתיא דמיס לא אתו דאיכא למימר חטאת תוכיה ולקמן דקאמר מעשר ופסח (שמכ"י וב"ש): לא] שלא היתה בחלקו של טורף דרצועה כו' כל"ל (ש"מ): לב] המאן (ד"ה): לג] נתחלקה פליג אההיא ברייתא (ש"מ). הנוסח שבגרייס הוא ע"פ בה"ז דגר' לעיל התיבות שבגרייס, ולאה אות לג: לד] בש"מ נוסף לאשמועינן דעולה טעונה יסוד: לו] כ"ל גמירי (ש"מ): לז] מנלן עסה"ל הוא תוספת (ש"מ): לח] כ"ל אי (ש"מ). ל"ל דלא (מ"נ). ולעיל (כל ל'): דמסיק דלוח קדים הרלפה עד הרעית תהומא הייט דוקא לענין קדושת העזרה (עו"ש ונע"ש):

ליקוטים

שייך לעמוד קודם

יסוד מזבח העולה דנשיא תן יסוד למזבח של עולה פי' שיהא להם יסוד לקרנות מתנותיה של עולה ולמעוטי קרן דרומית מזרחית דלא הוי ליה יסוד ושיהו מתנותיה של עולה קרובות ליסוד דהיינו למטה מן הסיקרא דכיון דהאי מזבח העולה דנשיא מיותר דרשינן ליה ללמד על מתנותיה של עולה עצמה שתהא טעונה יסוד לכל דבריה או אינו אלא מזבחה של עולה יהא יסוד כלומר שיתן מתנות העולה על יסוד ממש מקום שפיכת שירים הפנימיים וממילא שמעינן דבקרנות שיש להם יסוד קא יהיב. מיהו מנא לך שיהי' צריך לאחוז ביקר ושמא לא היה נותן אלא על היסוד ממש כעין שפיכת שירים. ואת אמרת הן יסוד למזבחה של עולה אלמא בעינן לה מזבח אלא שהתא סמוכה ליסוד ודילמא ליסוד ממש קאמר ומהדר ליה בגמרא והיכי ס"ד דיסוד ממש קאמר א"כ ליכתוב אל יסוד העולה והשתא דכתיב מזבח העולה אלמא בעינן לה מזבח והיינו למעלה מן היסוד וא"כ ק"ו דר' ישמעאל ור' עקיבא לא צריך. הדר אמר איצטריך ק"ו דאי ממזבח העולה הוה אמינא להכי לא כתב רחמנא אל יסוד העולה דסד"א אזקפה דיסוד דהיינו כנגד חודה של אותה אמה אל יסוד קמ"ל מזבח העולה דעל גגה של אותה אמה בעינן ולעולם על היסוד ממש ליתיב כעין שירים, להכי איצטריך ק"ו דר' ישמעאל ור' עקיבא דלהכי כתב רחמנא מזבח העולה בנשיא דהא מק"ו אתי דהשתא שירים התחתונים דלא מכפרי טעונים גג יסוד דהא כתיב בהן אל יסוד מזבח העולה תחלת עולה לא כל שכן דתיבעי גג יסוד אלא מזבח דכתב רחמנא בנשיא למה לי ליכתוב אל יסוד העולה אלא ש"מ למידרש ביה דבעינן ביה מזבח דהיינו למטה מן הסיקרא ולא על היסוד ממש ור' ישמעאל ורבי עקיבא חדא מילתא אמרי אלא ר' עקיבא דאמר דאין מעכבין ואין באין לכפרה סבר שירייט הפנימיים לא מעכבי ור' ישמעאל דלא קאמר אלא שאין באים לכפרה סבר שירים הפנימיים מעכבי כפרה. הכי הוי פירושא דהא שמעתא. ובזבחים פרק כל הזבחים שנתערבו (דף פ"א) פליגי אמוראי בשפיכת שירים הפנימיים דאיכא מ"ד מקום עולה מקום שירים כמו שדם העולה טעונה זקיפה קיר המזבח ולמעלה מן היסוד כך שירים כמו כן נשפכין על הקיר והן נגררים מאליהן אל היסוד, ואיכא מאן דאמר שירים צריכין איצטבא פי' שיהיו נשפכין על היסוד ממש ולא על הקיר, ונראה לי דלמ"ד מקום עולה מקום שירים ה"ט דליף יסוד מזבח העולה דשירים הפנימיים מיסוד מזבח העולה דנשיא מה התם אזקפא דמזבח כדדרשינן הכא תן יסוד למזבח של עולה דבעינן מזבח דכתיב (כאן) [שירים] בעינן מזבח ויסוד, ומאן דאמר שירים צריכים אצטבא דריש ישפוך אל יסוד משמע שפיכתן על היסוד (לפנ"ד תו"כ דיבור"ה דמזבח פרש' ג): **סיבום הסוגיא דלעיל נבי למד מן הלמד בקדשים מספר בריתות לר"ש מקינון ח"ב** ויחלק לשלשה חלקים. החלק הראשון המדות שאין למדין למד מן הלמד, והחלק השני בסיבת המספקא לן אי למדין אי לאו, והחלק השלישי במאי דפשיטא לן דמלמדין. דבר הלמד בג"ש אם חוזר ומלמד בהיקש, בזה פשיטא לרב פפא דמלמדין, ומיבעיא ליה למר זוטרא דדחי ראיתו, ולכך כתבתי מדה זו בחלק הספק בחלק הפשיטות דמלמדין, וסמכתי על הא דאמר הניחא למאן דאית ליה דרב פפא, משמע דס"ל דמלמדין. אמר רבי יוחנן כל התורה כולה למדין למד מן הלמד חוץ מן הקדשים. ונתחיל לבאר במה אין מלמדין בקדשים ובמה מיבעיא לן אי למדין אי אין למדין ובמה למדין, דכל אלו בפרק איזהו מקומן. **החלק הראשון במה אין למדין. א.** אין למדין היקש מן ההיקש. כדאמרינן התם להכי אקשייה לחטאת ואקשייה לעולה, לומר דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש מהכא כאשר יורם משור זבח השלמים. ב. והיכא דיש ב' היקשות הוי כמאן דכתיב בנופיה דמי, וילפינן מיניה מתרי היקשות, אחת מלפר זה פר כהן משוח וחד משרף במקום שריפת הפר הראשון, והוי כמאן דכתיב בגופיה וילפינן מיניה פר יום הכפורים לשריפה חוץ למחנה, וכן ועשה כאשר עשה דקאמר לפר זה פר העלם אע"ג דכתיב בגופיה שנה ביה ליותרת הכבד ולשתי הכליות למיעבד כמאן דכתיב בגופיה דמי דלאגמורי בשעירי ע"ז וכו'. **אלה הדברים שספק אם חוזר ומלמד בהם. ג.** דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בג"ש, תא שמא רבי יונתן בן אבטולמוס אומר מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה נאמר קרחת וגבחת באדם כו' עד דאמר, והתם מנלן דכתיב מראשו ועד רגליו ואיתקש ראשו לרגליו, ודוחה זאת מתוך דברי ר' יוחנן דקאמר לעיל בכל התורה כולה וכו' והאי לאו קדשים הוא. ובא להוכיח דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש מהא, לא יאמר צפונה באשם ותיתי בקדשי קדשים בג"ש מחטאת, למאי הלכתא כתביה רחמנא לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש ודחי משום דאיכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות, ומסיק קדשי קדשים יתירי כתיבי. **ד.** דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בבנין אב, אמר ר' ירמיה לא לכתוב צפונה באשם ותיתי בבנין אב מחטאת למאי הילכתא כתביה רחמנא לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב, ומקשה ולטעמיך תיתי מבנין אב וכו', עד איכא למיפרך מה לעולה שכן כליל, חטאת נמי איכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי עד מה להנך שכן ישנן בצבור כבחיר. **ה.** דבר הלמד בג"ש מהו שילמד בהיקש, א"ר פפא תניא וזאת תורת זבח השלמים אם על תודה, למדנו לתודה שהיא באה מן המעשר מדאשכחן שלמים דאתו ממעשר, ושלמים נופייהו מנלן דכתיב שם שם, א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מעשר דגן חולין בעלמא הוא אמר ליה למד קודש ומלמד קודש. **ז.** דבר הלמד בג"ש מהו שילמד בבנין אב תיקו. **ז.** דבר הלמד בק"ו מהו שילמד בבנין אב, א"ר ירמיה ת"ש מלק ונמצא טריפה ר' מאיר כו' ודחי ולא היא ותרוויהו משחיטת חולין אתיין ע"ש. **ח.** דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בהיקש, בג"ש, ק"ו, בבנין אב. פשוט מיהא חדא וכו', ולא פשיט רק דבר הלמד בבנין אב, אבל אינו חוזר ומלמד בהיקש, בג"ש ובקל וחומר מיבעי לה. **אלה הדברים שחוזרים ומלמדים. ט.** דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו מדתנא דבי ר' ישמעאל. **י.** דבר הלמד בג"ש מהו שילמד בג"ש עד אמר רמי בר חמא [תניא] סולת מורבכת חלות וגו', ורבא דחי ואמר מאאי דמצות מצות מתודה גמר, עד אלא אמר רבא תניא וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם, יכול ישרפנו שלם נאמר כאן ראשו וכרעיו ונאמר להלן ראשו וכרעיו מה להלן עי"ש נתוח אף כאן עי"ש נתוח אף כאן עי"ש נתוח אף כא

ל) [מעילה ט.], ג) ירושל' יומא פ"ה ה"ד רע"י ת"כ ויקרא חובה פ"ג הי"ג, ג) עי' מנחות סב. צנ. ד) ד"ה לסמיכה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לו אינו וכו' וה"פ וא"ר פ"ד כ"ל והד"מ עם דיבור הקודם:

שינויי נוסחאות

א) נ"מ נוסף אלא תן יסוד למזבחה של עולה (כי"ר"א): ב) למזבחה של עולה יהא יסוד כל"ל (*שמב"י): ג) נ"ל אזקיפה דיסוד (*ש"מ): ד) ומה שירים שאין מכפרין טענון גג (כי"צ ור' א' וש"מ). ולית מיכם חטאת וכלגעל בל ה: ה) ומה שירים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טענון גג (שם). וע' בחוט שלפ"ז: ו) כל דם הפר ישפך (ש"מ). ולפ"ל בר"ש"י: ז) ל"ל דברי ר"ש וכ"ה בילקוט (הגרי"ב). ומנמתת יהודה כ' דגי' הילקוט משובשת בלא ספק. נ"מ דברי ר' ישמעאל (כי"מ). ועי' הג' הכ"מ לעיל מ נ חות ט: ח) נ"מ דמו חובה לפני לפנים טעון יסוד מי שנכנס דמו חובה לפני לפנים אינו דין שיטען יסוד חובה דלא עייל הא מצוה עייל אלא ומה מי כו' (וליתא אמר ר"ע) (כי"צ): ט) דמו לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין ל"ל (ש"מ וכ"ה בכל כתה"י): י) מיכם לא חובה ולא מצוה וקן בין לחובה בין למצוה לתלמן ליתא בכי"מ. ועי' רש"י לתלן ד"ה ומה מי וכו': יא) נ"ל דם (ש"מ וגליון): יב) מיכם לעשה ליתא בכל כתה"י ומסקה בש"מ: יג) נ"ל הנשאר (*ש"מ): יד) כו' והכי פירושא דאי ס"ד (כי"י). ס"ל כו' כמו אמר מר הוא זה ופרושי קא מפרש אמאי אמרינן תן יסוד למזבח של עולה משום דאי ס"ד כו' (שמב"י): טו) ס"ד בדכתיב לגופיה אתא ליתן שירייה ליסוד, ובשעיר נשיא משתעי קרא הני למה (שמב"י): טז) נ"ל אי לשירים שישפוך שריון (שמב"י): יז) אי לא כתיב מזבח העולה אלא אל יסוד וכו' (כתה"י, וכעי"ז בש"מ). קטע זה הוא לשון הגמ', עי' ש"ע בעמ' הקודם אות ג ואות ה: יח) בעמ"י נוסף וכדי לגלות לשיורי הדם של כל הזבחים שישפוך שיורי הדם ליסוד: יט) לתחילת מתן דמים (*ש"מ): כ) נ"ל תורת (כתה"י וד"מ): כא) דהא איכא חטאת שטעונה מתן (*ש"מ): כב) בש"מ נוסף כלן לבור, שאינן מכפרין טענין גג יסוד. דכתיב בהו אל יסוד המזבח דמשמע גג: כג) נ"ל הזאות (*ש"מ): כד) נ"ל שיריים דחטאת לא מעכבי ואפי' דמנימיות (שמב"י, וכעי"ז בכתה"י): כה) הערף קאמרי שהוא (*שמב"י): כו) שמעאל להא אתיא (*ש"מ): כז) פר כהן משיח נכנס (שמב"י): כח) נ"ל שטענון יסוד (*ש"מ): כט) המזבח דמשמע גג: ל) תיכם וכלה נמתקן ול"ל ת"ל וכו' (ש"מ. כתה"י): לא) דלגבי (כי"י): לב) נ"ל שבכל (*ש"מ): לג) נ"ל את דמו (*ש"מ): לד) כמותם לעכב כל"ל (*ש"מ): לה) נדל"ל משמע: לו) תניא אדמה נמתק (ש"מ): לז) נ"ל שלמעלה מן היסוד (ב"ש, וכעי"ז בש"מ): לח) תנא דהכא סמיכה לא: לט) כוותם נלגאן רש"י ד"ה בזקיפה דיסוד: מ) עי' בקטע שלפ"ז המבוארים שם דמיירס שם בפרטים כפי: מא) הסגרה שבפיס כן מעמע בכ"ש. וכ' בגליון ל' ולינגא נדל"ל אע"פ שנכנס דמו לפנים חובה דהא מיירי בפר כהן משיח וכו':

דבראי לגואי ודגואי לבראי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו [א] או אינו אלא מזבח [ב] של עולה יהא ליסוד מי כתיב אל יסוד העולה אל יסוד מזבח העולה כתיב אי הוה כתיב אל יסוד העולה הוה אמינא בזקיפה [ג] אל יסוד השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה [א]אגגו דיסוד א"ר ישמעאל גג יסוד למה לי קרא ק"ו הוא ומה [ד] שירי חטאת שאינה מכפרת טעונה גג יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה גג יסוד אמר רבי עקיבא ומה [ה] שירי חטאת שאין מכפרין ואין באין לכפר טעונה גג יסוד תחלת עולה שמכפרת ובאה לכפר אינו דין שטעונה גג יסוד אם כן מה ת"ל אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה מאי ביניהו אמר רב אדא בר אהבה שירים מעכבים איכא ביניהו מר סבר מעכבי ומר סבר לא מעכבי [ו]רב פפא אמר דכולי עלמא [ז]שירים אין מעכבים והכא במיצוי חטאת העוף מעכב קא מיפלגי מר סבר [ח]מעכב ומר סבר לא מעכב תניא כוותיה דרב פפא [1]ואת כל [ט] (הדם) [הפר] ישפך מה ת"ל הפר [י]לימד [יא]על פר יום הכיפורים שטעון מתן דמים ליסוד דברי [יב] רבי אמר רבי ישמעאל קל וחומר ומה אם מי שאין נכנס דמו [יג] לפנים חובה טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים חובה אינו דין שטעון יסוד אמר רבי עקיבא ומה מי שאין דמו נכנס לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה טעון יסוד מי שנכנס דמו [יד] חובה לפני ולפנים אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו ת"ל [2]וכלה מכפר את הקדש שלמו כל הכפרות כולן דברי רבי ישמעאל קל וחומר לפר כהן משיח (משעיר נשיא) מעתה ומה מי שאין נכנס דמו לפנים לא חובה ולא מצוה [טו] טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו תלמוד לומר [1]ואת כל (הדם) [יז] [הפר] ישפך נתקן הכתוב לעשה [יח] ועשאו [יט]שירי מצוה לומר לך שירים אין מעכבין וסבר רבי ישמעאל מיצוי חטאת העוף מעכב והתנא דבי רבי ישמעאל [3]והנשאר בדם ימצה והנשאר [יג] ימצה דבראי לגואי. ות"ת הא אמר ר' עקיבא לקמן (דף פח.): דכל דמיס שהכניס לפנים פסולין וי"ל דשירים אין מכפרין לרבי עקיבא ולא קיימן בהו לכפר בקודש: **גג יסוד למה לי קרא ק"ו.** הקשה ה"ר חיים לקמן דף התעורבות (דף פח.) אמריגן גבי דם חטאת שנתערב בדם עולה דפליגי רבי אליעזר ורבנן אמר אביי לא שנו אלא תחילת חטאת ועולה אבל סוף חטאת ותחילת עולה דברי הכל מקום עולה מקום שירים פירוש דאם נתערבו שירי חטאת בתחילת עולה לכולי עלמא יתנם למטה מן המזבח דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ומתליסם שותתין ליסוד ואין כאן שנוי מקום ת"ל רב יוסף הכי אמר רב יהודה שיריים לריכין אינעגא פירוש שיפכם על גג היסוד ממש העשוי כאיטבע ולא יזרקם לקיר המזבח כמשפט עולה דמשמע [לא] דעולה אינה טעונה גג יסוד וי"ל דהאי דבעינן הכא בתחילת עולה גג יסוד לא אתא אלא למעוטי אמה אדמה [לב] התחתונה של מזבח שמן הארץ עד הכניסה אבל קיר הזקוף של [לג] מעלה עד היסוד פסיטא דעדיף (בעולה) מגג יסוד ממש לחודה עדיף משום דבעינן שתי מתנות שהן אדבע: **לימד על פר יום"כ שטעון מתן דמים ליסוד.** לעיל פרק בית שמאי (דף מ.): **גבי ועשה לפר כאשר עשה לדשן סמיכה ושירי הדם בפר יום"כ ותימא להאי תנא [לד] סמיכה מנא ליה וסס [לה] פירשנו:**

ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. תימה מה לפר כהן משיח שכן מכפר על עבירת מצוה ידועה כדפריך לעיל פ' בית שמאי (דף מ.): וי"ל דסמיך אהאי דאתי בקל וחומר משעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו: **יכול יעכבנו.** דלית לן למימר טרם וכתב לה קרא כל כמה דאיכא למידרש:

לא חובה ולא מצוה. תמיה מה לפר כהן משיח [יט] טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו תלמוד לומר [1]ואת כל (הדם) [כ] [הפר] ישפך נתקן הכתוב לעשה [כא] ועשאו [כב]שירי מצוה לומר לך שירים אין מעכבין וסבר רבי ישמעאל מיצוי חטאת העוף מעכב והתנא דבי רבי ישמעאל [3]והנשאר בדם ימצה והנשאר [יג] ימצה

מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. כגון פר כהן משיח שכן מכפר על עבירת מצוה ידועה כדפריך לעיל פ' בית שמאי (דף מ.): וי"ל דסמיך אהאי דאתי בקל וחומר משעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו: **יכול יעכבנו.** דלית לן למימר טרם וכתב לה קרא כל כמה דאיכא למידרש: **תלמוד לומר.** בתחילת מות וכלה מכפר שלמו כל הכפרות כולן בעבודות הללו האמורות בענין ושפיכת שיריים לא נאמרו שם: **קל וחומר לפר כהן משיח מעתה.** מאחר שבאנו לכלל קל וחומר כב"ו: **יכול יעכבנו.** דניהוי כמי שאנה עליו חבירו שאינו נכנס דמו לפנים חובה ולא מצוה אינו דין שטעון יסוד: **תלמוד לומר** (דף מד.): אמריגן כהאי גוונא מצוה לגבי רשות חובה קרי ליה: **יכול יעכבנו.** מעתה דיהוי כמי שאנה עליו לעכב: **ס"ל ואם כל דם הפר וגו' נאקו הכתוב.** מסדר שאר העבודות ועשאו שירי מצוה שאנה בהילוך לשונו שכל [כב] העבודות כתיב ולקח והזה ומתן על קרנות וכאן לא כתיב ושפך דמו [לג] אל יסוד אלא שנה במשמעה נתקן מכלל שאר העבודות לומר שאינה חובה כמו [לד] אותם לעכב:

אמר [לה] **ר' ישמעאל** (על) גג היסוד וגו' אמר ר' עקיבא לקמן (דף פח.): דכל דמיס שהכניס לפנים פסולין וי"ל דשירים אין מכפרין לרבי עקיבא ולא קיימן בהו לכפר בקודש: **גג יסוד למה לי קרא ק"ו.** הקשה ה"ר חיים לקמן דף התעורבות (דף פח.) אמריגן גבי דם חטאת שנתערב בדם עולה דפליגי רבי אליעזר ורבנן אמר אביי לא שנו אלא תחילת חטאת ועולה אבל סוף חטאת ותחילת עולה דברי הכל מקום עולה מקום שירים פירוש דאם נתערבו שירי חטאת בתחילת עולה לכולי עלמא יתנם למטה מן המזבח דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ומתליסם שותתין ליסוד ואין כאן שנוי מקום ת"ל רב יוסף הכי אמר רב יהודה שיריים לריכין אינעגא פירוש שיפכם על גג היסוד ממש העשוי כאיטבע ולא יזרקם לקיר המזבח כמשפט עולה דמשמע [לה] דעולה אינה טעונה גג יסוד וי"ל דהאי דבעינן הכא בתחילת עולה גג יסוד לא אתא אלא למעוטי אמה אדמה [לו] התחתונה של מזבח שמן הארץ עד הכניסה אבל קיר הזקוף של [לז] מעלה עד היסוד פסיטא דעדיף (בעולה) מגג יסוד ממש לחודה עדיף משום דבעינן שתי מתנות שהן אדבע: **לימד על פר יום"כ שטעון מתן דמים ליסוד.** לעיל פרק בית שמאי (דף מ.): **גבי ועשה לפר כאשר עשה לדשן סמיכה ושירי הדם בפר יום"כ ותימא להאי תנא [לח] סמיכה מנא ליה וסס [לט] פירשנו:**

ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. תימה מה לפר כהן משיח שכן מכפר על עבירת מצוה ידועה כדפריך לעיל פ' בית שמאי (דף מ.): וי"ל דסמיך אהאי דאתי בקל וחומר משעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו: **יכול יעכבנו.** דלית לן למימר טרם וכתב לה קרא כל כמה דאיכא למידרש: **תלמוד לומר.** בתחילת מות וכלה מכפר שלמו כל הכפרות כולן בעבודות הללו האמורות בענין ושפיכת שיריים לא נאמרו שם: **קל וחומר לפר כהן משיח מעתה.** מאחר שבאנו לכלל קל וחומר כב"ו: **יכול יעכבנו.** דניהוי כמי שאנה עליו חבירו שאינו נכנס דמו לפנים חובה ולא מצוה אינו דין שטעון יסוד: **תלמוד לומר** (דף מד.): אמריגן כהאי גוונא מצוה לגבי רשות חובה קרי ליה: **יכול יעכבנו.** מעתה דיהוי כמי שאנה עליו לעכב: **ס"ל ואם כל דם הפר וגו' נאקו הכתוב.** מסדר שאר העבודות ועשאו שירי מצוה שאנה בהילוך לשונו שכל [כב] העבודות כתיב ולקח והזה ומתן על קרנות וכאן לא כתיב ושפך דמו [לג] אל יסוד אלא שנה במשמעה נתקן מכלל שאר העבודות לומר שאינה חובה כמו [לד] אותם לעכב:

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פרק ה' מהלכות מעה"ק הלכה ו:
כב ב מיי' שם פי"ט הלכה ד:
כג ג מיי' שם פי"ז הלכה ז:
כד ד מיי' פרק ד' מהלכות עיוה"ק הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
2. וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר הַחָי: ויקרא טז, כ
3. וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט

מוסף רש"י

במיצוי חטאת כו' מר סבר לא מעכב. דכיון דהוזה אע"פ שלא מילה נעשית מלוהו ויצא מידי מעילה ומחייבין עליו משום נותר וטמא, ויצא נמי ידי חובתו, שאינו מעכב הכפרה (מעילה ח.):

שיטה מקובצת

מי כתיב אל יסוד העולה כו'. פ"ה לפי שיטת. ולפי הר"ר חיים קשה דמאי קאמר דהא כי מוקמינן ליה בשיירים מ"מ לא מיירי רק בעולה דוקא. ופי' מורי דלפי' רבינו חיים נמי כי קאי בשיירים ניחא דכתיב מזבח העולה לפי שלא נאמר כלל במקום אחר ומלמדים בית מן יסוד לשירי דמה, אבל אי הוי קאי אחטאת דמה שנאמר כבר במקום אחר אלא שלא פירש קבועות המקום ובא אמה לקבוע לו מקום, הוי לית למימר אל יסוד העולה, דבלאו יתורא דעינן דאחטאת עולה קאי דהיה משמעי קרא, ועל זה קאמר דכי נמי קאי אחטאת דמה כתב מזבח בלא שמעינן גג יסוד דאי הוי לא הכי הו"א הקיפא דיסוד הו', ועל זה קאמר ר' ישמעאל גג יסוד למה לי קרא ק"ו הוא דחטאת עולה דקבועות מקום דחטאת עולה ליף משירי חטאת, וקן משמע מתן ס"ה. וקשה דהיכי מצי ליף משירי חטאת, (הא) אינה לגמרי דחטאת עולה עלמו מוכיח שנעשית ד' מתנות ד' קרנות ושיריה טעונה יסוד. ושוב דבאילהי פירקין אמר דבכור ומעשר עשוין מתן דמים עכ"ל גבי יסוד וליף לה זריקה זריקה משולה, ואמאי לא ליף לה משירי חטאת בק"ו דקתמר הכא גבי חטאת עלה. ואמר רבינו חיים דמקמ"ל דהכא לא דעינן עיקר יסוד דהא אינה לגמרי דחטאת עולה דמקום דחטאת עולה ליף משירי חטאת, וקן משמע מתן ס"ה. דקשה דהיכי מצי ליף לה משירי חטאת, דלא נמי דדעינן עיקר יסוד מקרבן גילף מק"ו מיהא בגג יסוד ולא אזקיפא דיסוד, וקאי אחטאת דמה, ועל זה אמר דאי הוה כתיב אל יסוד הו"א אזקיפא דיסוד, ועל זה ניחא דקאמר ר' ישמעאל גג יסוד למה לי קרא (הא) אתי מק"ו, ואי הוי אתא קרא לחטאת עולה לכתוב אל יסוד בלא שמעינן דבכור ומעשר עולה ליף לה מעולה דעולה עולה נוסף מגגן דכתיב אל יסוד מזבח העולה, ומאי קאמר הוא מוקמינן ליה לבאי קרא בשירים ותחילת עולה נפקא לן בק"ו כדפי'. וקמ"ל דאם לא הוה מוקמינן ליה בשירים כדמשמע לשון, ותיתק. לכך נראה לרבינו חיים דאל יסוד מזבח העולה דהא דמוקמינן ליה בשירים דעולה בשמעתא דמי שם של עולה לגמרי אלא נמשכה אל יסוד מזבח העולה דמי, ואם כן נראה דלא יסוד מזבח העולה דהא דמוקמינן ליה בשירים דמשמע דמי לגמרי אלא נמשכה אל יסוד מזבח העולה דמי, ול

אותה שנתן דמה למעלה ולא אותה שנתן דמה למטה. ת"ר כיצד פריך לעיל בריש בית שמאי (דף לח.) אימא וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה [לה] וי"ל דהוה דריש אותה לדרשא אחריתי כדדרים לעיל בפ"ק (דף י:) אותה [לו] למעלה ולא אחרת למעלה ת"ר הוה מפרש אותה יאכלנה אבל למטה לא יאכלנה ולעולם כיפר ולא שייכא כאן דהכיא [לז] דשמואל (לעיל ד' כו:) דכיון שהגיע דם [לח] למזבח נתכפר: **מה דמים האמורים למטה אם נתנן למעלה לא כיפר.** פירש בקונטרס דבחטאת העוף כתיב היא שאם שינה בה פסלה ותימה הא [לט] בבהמה נמי כתיב היא ואימא כמו כן שאם שינה בה פסלה:

תאמר בניתנין למעלה שסופן למטה. תימה [מ] מעולת העוף שסופן למטה ותנן לקמן בפ' חטאת העוף (דף סו.) עשאה למטה כמעשה כולן פסולה ומיהו היא גופה לא ידעינן מנא לן:

ושאינו נשאר. כלומר אם יצא כל הדם בהזאה אין לריך מיצוי: **אלא סבר שיריים מעכבין** גרסינן: **המחטא אותה** [מא] דמה ובכלנה דזאת תורת החטאת כתיב. אותה מיעוטא היא אם מחטא [מב] את דמה הכלכתו שכתבתי לך בה [מג] קרנות דהיינו למעלה הוא דהואי חיטוי ונאכלת אי לא לא: **וכי מאין באת.** להכשיר שנזקקת להכיא מקרא לפסול: **ישפך.** שפיכה [מד] אחת ונאמר והבשר תאכל: **נאמרו דמים למטה.** מחוט הסיקרא בחטאת העוף והזה מדם החטאת (ויקרא ה) ודרשינן ליה לקמן (דף סד:) זה קיר התחתון: **ונאמר דמים למעלה.** בחטאת בהמה: **מה דמים האמורים למטה שנתנן למעלה לא כיפר.** דהא כתיב בהזאתו חטאת היא שאם שינה בה פסול דהכי אמרינן לקמן (דף סו.) עשאה למעלה כמעשה כולן פסול: **שכן סופן למטה.** שירים [מה] ניתנין ליסוד: **שסופן לחוץ.** שפיכת שייריהם: **ואם עשאן בתחילה בחוץ לא כפר.** דעיכובא כתיב בהו כדרבינא [מו] [מז] מועשה כאשר עשה: **שאין מזבח הפנימי ממרקן.** שאין שם גמר מתן דמיהם שעולן לריכין עבודה אחת [מח] הילכך חמירי ולקמן מפרש ומאיל מאי היא: **תאמר בניתנין למעלה** [מט] **בקרנות שממרקות אותו.** שהוא גמר מתן דמיהם לעכב דהא לכולי עלמא שייריהם החיצונים לא מעכבי הילכך לא חמירי ויכשרו למטן להכי איצטריך אותה: **מאי שכן אין מזבח הפנימי ממרק אותו** [נ] **[לאו].** דשפיכת שייריהם מעכבי בהו: **אמר ליה רבא.** לרמי בר חמא: **אי הכי.** דשייריהם מבחוץ [נא] מעכבי בהו כל שכן דאתיא מקל וחומר ולא בעי קרא: **ומה דמים הפנימיים שסוף שיריהם חוכה לחוץ לעכב עשאן בתחילה בחוץ כו'.** הכי גרסינן **אלא אין מזבח הפנימי ממרקן בלבד אלא אף** דלמן טעון תחילת הזייה על הפרוכת הוא"ל [נב] וטעונין שתי עבודות בפנים חמירי לעכב מלעשות' בחוץ תאמר בניתנין למעלן שכן קרנות ממרקות את עבודותיהן העליונות ואין טעונין שתי עבודות [נג] אבל בשיריים לא קאמר לגיעכבו: ה"ג **ת"ר ולא מכפר וגו'.** ולקמיה מפרש מאי קאמרי ומאי ביניייהו: **מפני מה לא נאמר.** מפני מה לא נדרשנו כסדר מכתבו: **משמעות דורשין כו'.** תרוויהו ללמד [נד] על המתנות שמעכבות קאמרי אלא מר משמע ליה הכי ומר משמע ליה הכי רבי עקיבא משמע ליה מדסיפא לרישא מדריש [נה] בכפרה דהיינו במתנות תנויה השלמה [נו] ושיריים לא מעכבי ור' יהודה נמי שיריים לא מעכבי אית ליה וה"ק מ"ט תדרשיה הכי דהשתא לא שמעינן מינה שכל מתנותיו מעכבות דאיכא למימר בכפרת מתנה אחת קאמר דומיא דחטאות החיצונות אלא דרוש הכי אם כלה הכל [נז] כמה שכתב הוא דכיפר ואם לא כלה כל מה שבעניין לא כיפר ולמדנו שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה כלום ושייריים לא מעכבי שאינן אמורין בעניין זה דגבי פר כהן משיח הוא דאיתרבי פר יום הכיפורים לשיריים (ס) ולרבי יהודה איצטריך למילף עיכוב מתנות מהכא משום דאמר כי כתיבא חוקה בדברים הנעשין בגבולי נגע לפני ולפנים הוא דכתיב: **שייריים מעכבי איכא ביניייהו.** ולרבי עקיבא לא מעכבי וה"ק אם כיפר מה שאמור בעניין כלה דכתיב חוקה לעיכובא אבל שייריים שאינה אמור בעניין לא מעכבי ואתא רבי יהודה למימר [נח] כלה כל צורכי עבודותיו ואף המלמדין לו ממקום אחר כיפר ואם לא כלה לא כיפר אחת מכל המתנות כו' ואפילו במתן [נט] **יסוד** משמע: **לדברי האומר שייריים מעכבי כו'.** אם גמר מתנות כולן ונשפך הדם מביא פר אחר ומתחיל (ג) בהיכל כדי שיהו לו שייריים דאע"ג דאמרי' [ס] גמר מתנות מבפנים [סא] ונשפך הדם מביא פר אחר ויתחיל בפרכת גמר מתנות שעל הפרכת ונשפך הדם יביא פר אחר ויתחיל במזבח ואין לריך להתחיל עבודה שהשלים שכולן כפרה בפני עצמן לדברי האומר שייריים מעכבין ולא [לא] אמרי' אם גמר מתנות מזבח הפנימי ונשפך הדם יביא אחר ויכפוך על יסוד החיצון דאם כן לאו היינו שיריים אלא במזבח [סב] יתחיל שיעשו שייריים ויכפכם בחוץ אלמא לרבי יהושע בן לוי איכא דאמר שייריים מעכבין למאן דאמר שייריים מעכבין: **אמר ר' יוחנן מי ליה הך סברא.** דאיכא למאן דאמר שייריים מעכבין: **והא אמר רבי יוחנן.** בפרק השוחט (לקמן דף קיא.): **תנא רבי נחמיה דדברי האומר כו'.** דקתני רבי נחמיה אומר שירי הדם שהקריבו [סג] בחוץ חייב ואמר רבי יוחנן עליה תנא רבי נחמיה למילתיה דדברי האומר שייריים מעכבין אלמא לרבי יוחנן נמי איכא דאית ליה הכי אלא מאי משני [סד] עלה דרבי יוחנן כי מוקמנן לה כר' יהושע בן לוי מבעית לשנויי אדרבי יוחנן לדברי האומר דקאמר אתנאי אחרים קאי ולא אהני תנאי דלעיל קאי אדרבי יהודה ורבי עקיבא הכא נמי איכא למימר דרבי יוחנן הוא דאמר שייריים מעכבים איכא ביניייהו והא דקאמר רבי יהושע בן לוי לדברי האומר לאו אהני תנאי קאי: **מתני' אלו הן חטאות ליבור.** שאנו לריכים להזכירם שהרי הפנימיות פר העלה ושעירי עבודת כוכבים כבר נשנו [לעיל מז.]: **שעירי ראשי חדשים ושל מועדות.** שהן על מזבח החיצון: **שחיטתן בצפון.** שהרי למדנו בבנין אב לכל חטאות: **ארבע מתנות כו'.** כדילפינן מקרנות קרנות בפרק בית שמאי (לעיל לז:) עלה

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פרש' ד ה"ג, **ב)** לעיל לז: מנחות מד:, **ג)** ירושי' יומא פ"ה ה"ו, **ד)** יומא ס: ולעיל מ. ת"ס אחרי פרש' ד ה"א, ירושי' שם, **ה)** לעיל לח. לט. סנהדרין ד:, **ו)** [יומא ס:] ר"ה כ: מו"ק ז: יבמות צד: נזיר מג. בכ"מ כז. סנהדרין עה. שבועות יט., **ז)** [מנחות טז:], **ח)** [יומא ס: לעיל מכ: לקמן קיא. מנחות טח:, **ט)** לעיל לט., **י)** יומא ס.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משמעות דורסין וכו' פר יוה"כ לשייריהם הס"ד ואח"כ מ"ש שייריהם מעכבי וכו' ומכל המתנות כו' ולר' יהודה איצטריך למילף וכו' לפני ולפנים הוא כתיב ואפי' במתן יסוד משמע. **(ב)** ד"ה לדברי האומר וכו' ומתחיל במזבח כדי שיהו לו שייריים:

גליון הש"ם

[גמ' אמר רמי בר חמא האי תנא דבר שיריים מעכבי. עי' לעיל דף מב ע"ב בתוס' ד"ה הא כמ"ל וכו']:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל נתנן (*ש"מ): **ב)** ל"ל אמרת בניתנין למטה שכן אין סופן למעלה תאמר בניתנין למעלה שכן סופן למטה דמים הפנימיים יוכיחו שסופן לחוץ ואם נתנן בתחילה בחוץ (והשאר לימא) (ש"מ. וכנ"ל בכל כתה"י): **ג)** ל"ל שכן סופן למטה כו' הפנימיים יוכיחו שכן סופן להיות בחוץ (גליון): **ד)** תאמר בניתנין למעלה שכן קרנות (כתה"י וכ"ה ברש"י): **ה)** בש"מ נוסף הואיל וקרנות ממרקין אותן: **ו)** ל"ל דמה (שמכ"י וברש"): **ז)** ל"ל אלא (כי"צ וש"מ): **ח)** ומה דמים הפנימיים שסופן (כי"צ וכ"ה ברש"י): **ט)** ס"ל כדתנו רבנן (ש"מ): **י)** גילקוט אימא דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה מפני (הגרא"ב). ובקר"ל דתה גיר' זו ע"י"ש: **יא)** מעכבין איכא ביניייהו דא"ר (כי"מ וק' ושמכ"י). [בד' וילנא לליטו הגהה זו שלא במקומה]: **יב)** אותה בחטאת בהמה כתיב כך גילסת מהר"ש (ש"מ): **יג)** ל"ל חיטא (*שמכ"י): **יד)** ל"ל בד' קרנות (ש"מ): **טו)** ל"ל בשפיכה (*ש"מ): **טז)** ל"ל שייריהן (כתה"י וד"ו): **יז)** כדרבינן (כתה"י וד"ו): **יח)** ל"ל אחרת (*ש"מ): **יט)** למעלה שכן קרנות ממרקות אותן (כתה"י, וכנ"י בש"מ). ולקה לות ד: **כ)** אותן לאו אלא שייריהם. כלומר דשיריהם ממרקין אותן אלמא דשפיכת שייריהם (ש"מ וכנ"י בכי"י) ולקה לות ז': **כא)** ל"ל שבחוץ מעכבי בהו בדמים הפנימיים כל שכן כו' (*ש"מ): **כב)** ל"ל והואיל (*ש"מ): **כג)** עבודות למעלה אבל (*ש"מ): **כד)** ללמד שכל המתנות מעכבות קאמרי (ע"פ כתה"י וש"מ וב"ש): **כה)** מדדריש וה"ק בכפרה (ש"מ): **כו)** ל"ל ההשלמה (*ש"מ): **כז)** הכל כל מה שכתוב הוא (כי"פ): **כח)** למימר אם כלה (*ש"מ): **כט)** מתן יסוד במשמע כל"ל (*ש"מ): **ל)** ל"ל שבפנים (*ש"מ): **לא)** ל"ל לא (כתה"י, ד"ו וגליון): **לב)** במזבח שבהיכל יתחיל כדי שיעשו השאר שיריים וישפכם כו' (ש"מ וב"ש): **לג)** ל"ל שהקריבן (*ש"מ): **לד)** תשני עלה כו' מוקמת לה כריב"ל מי לא בעית לשנויי כו' (כי"י): **לה)** בממכ"י נוסף והא ממעט למטה מאותה: **לו)** אותה דמה

מסורת הש"ס

לז) ל"ל ההיא (ש"מ). **לח)** ל"ל אם שבראה כאן ההיא דשמואל (בה"ז וע"ש). ועי' מ"ש. [כדר"ו שיצא במקום שייכא] **לט)** דם לאויר מזבח נתכפרו בעלים (ע"פ כי"א וב'): **מ)** [בל"ל בחטאת בהמה נמי כתיב בשעיר נשיא היא ונימא כל"ל (ש"מ): **מא)** תימה ולילף מעולת העוף שסופה כו' כל"ל (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פרק ב' מהלכות פסה"מ הלכה ח:
כו ב ג מיי' שם הלכה ח:
כז ד מיי' שם הלכה ג:
כח ה מיי' פרק ה' מהלכות מעה"ק הלכה ז:

תורה אור השלם

1. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
2. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל:
דברים יב, כז
3. וְכִלָּה מִבֵּפַר אֵת הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֵת הַשָּׂעִיר הֶחָי:
ויקרא טז, כ

מוסף רש"י

ישפך. שפיכה אחת משמע, מדלא כתיב קציב דילפינן מינה שתי מתנות שהן אחרנא (לעיל לו:) **וכלה מכפר.** קרא יתיה, דלא הוה ליה למיכתב אלא והקריב את השעיר החי: **אם כיפר.** כפרה המעכבת בשאר מקומות כגון מתנת דמים, מתן שבע ומתן ד': **כלה.** אע"פ שלא שפך שייריה ליסוד מזבח חיצון: **מפני מה לא נאמר.** מפני מה לא נדרוש המקרא כסדר מכתבו ונאמר אם כלה שכל אפילו שפיכת שייריה כיפר (לעיל ט:). מי מעכב עד דיעו שלא נדרוש בלשון זה אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר (יומא ס:) **משמעות דורשין.** לשון משמעות המקרא דורשין (סנהדרין עו:) **שירים מעכבין איכא ביניייהו.** ר' עקיבא סבר שיריים לא מעכבי, והכי קאמר אם כפר עיקר המתנות כלה אפילו לא שפך שיריים, וכי' יהודה סבר מעכבי והכי קאמר אם כלה הכל אז כפר ואם לא כלה הכל אין הכפרה של מתנות כפרה (יומא ס:). שיריים, שפיכת שיריים (לעיל מב:) **תנא ר' נחמיה כו'.** בפרק השוחט והמעלה במתן דקאמר ר' נחמיה התם שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב, אלמא עבודה הן בפנים וקרינן בהו ואל פתח אהל מועד לא יביאנו וגו' ונכרת (יומא שם):

שיטה מקובצת

מה דמים האמורים למטה כו'. פ"ק בחטאת העוף כתיב היא. ותימה כו'. [כמתוס' בחד"ש מס] ועוד קשה מאי קאמר שכמו שמתנת אחת כיפר כך הייתי אומר בניתנין למעלה שנתנן למטה כיפר, וכי מה ענין זה לזה. לכך נראה לריב"ל דה"פ וכי מאין באתה מודם זבחיך ישפך דמשמע שמתנה אחת בשפיכה אחת וה"ה דמשמע קרא בכל הזבחים אפי' בחטאת וכתיב היא ישפך דהייני משמע לומר דשפיכה על היסוד דלשון שפיכה משמע שפוך על גבי דבר אחר הייני על גבי יסוד והייני למטה, ומתמה מאי קרא הייתי אומר שנתנו למטה כיפר ולא משום שנדמה זה לנתינה במתנה אחת, על כן איצטריך אותה למעלה ולא למטה. ומחוך דאומר דין הוא כלומר שיהא פסול בלא פקוק מטעם דנאמרו דמים מי' נתנו למעלה לא כיפר לא מפני מיעוט הוא אלא מסברא דין שייריה אלא מקום אף דמים האמורים כו'. ומורי אמר דלא קשה מדלי לפיה"מ מהיא דשעיר נשיא דאותה היא כתיב קודם מתן דמים ולא שייך לומר שאם שינה קודם מתן דמים פסול דלא משמעי בענין דם אבל היא דחטאת העוף כתיב גבי מתן דם (מהר"פ): **משמעות דורשין איכא ביניייהו.** גירסת רש"י דמהכי"פ, ובריטב"א איתא לה דשיריים לא מעכבי וסכרי שבל המתנות מעכבות, אלא מר משמע ליה מתנות שהשלמה תלויה בהם אם כיפר כילה אע"פ [שלא] עשה שיריים, דשיריים [לא] מעכבי. ורבי יהודה נמי [כו'] עד לשיריים [כאע"פ בכי"א ד"ה משמעות דורשין]. וה"ע בגילוף עיכובא הכא לא אילטריך [להא] כתיב מוקה לעיכובא, [וה"ר] לטעמיה דאמר כי כתיב מוקה כו': **תוד"ה תאמר** וכו' **עשאן** למטה במעשה כולן **פסולה.** וי"ל דחטאת העוף נמי לא ידעינן רק מקרא דהכא דאותה דגבי חטאת בהמה וכיון דגבי גלי (מהר"פ):

עלה בכבש ופנה לסובב. מפני שדמה ניתן למעלה על הקרנות ובאלבע צריך לעמוד על גבי סובב אבל בכל שאר הדמים שהן התחתונים [יד] מן החוט ולמטה [טו] ובקרן זוית המזבח עומד על הרצפה וזורק מן הכלי למזבח וכל מקום שיגיע למזבח כשר: **ובא לו לקרן דרומית מזרחית.** שבה הוא פוגע ראשון כדקיימא לן לקמן (דף סב:) כל פינות שאתה פונה יהו דרך ימין והכבש בדרום וכשעולה בו ופניו למזבח הוי ימינו למזרח ובא [טז] לימינו למזרח ובא לאותו קרן והולך ומקיף בסובב דרך ימין ופניו למזבח מן הדרום למזרח וממזרח לצפון ומצפון למערב דהיינו דרך ימין: **על יסוד דרומית.** בגמרא יליף לה: **לפיס מן הקלעים.** לפי שבמשכן היו קלעים היקף לאהל מועד ובמקום הקלעים היתה חומת העזרה בבית [יז] שלמה או בית עולמים ובחטאת כתיבא באהל מועד במקום קדוש תאכל (ויקרא ו): **לזכרי להונה.** דכתיב הכהן המחטא אותה [יח] (שם) לאפוקי גשם שאינן ראויות לחיטוי ובזיקא קרא גבי חטאת ואשם ומנחה כתיב [יט] כל זכר יאכל אותו: **בכל מאכל.** משום דקתני בפסח ואינו נאכל אלא צלי לקמן (דף טו:) תני בכולהו ובכל מאכל: **ליום ולילה.** כדלפיכן בפ' שלשי (לעיל דף לו.) ובשר זבח תודת שלמיו למדנו [יט] שנאכלת ליום אחד חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח [כ] ובקדשים לילה הולך אחר היום דכתיב לא יניח ממנו עד בקר (ויקרא ז): **עד חצות.** סייג עשו חכמים לתורה להרחיק אדם מעבירה כדת כדתנן בברכות בפרק קמא (דף ג.) כל הנאכלין ליום אחד מצותן כו': **גמ' היכי עביד.** מתנת אצבע בקרן: **אמה אילך.** כשהוא עומד אצל זוית המזבח נותן בתוך אמה של מקצוע לאיזה רוח שירצה או לדרום או למזרח בקרן דרומית מזרחית וכן בכל קרן: **מחטא ויורד.** לשון הכתוב הכהן המחטא אותה (ויקרא ו): **אליבא דרבי אלעזר.** לקמן מייתי פלוגתייהו: **היא עצמה.** כלומר כל עצמה ועיקר מצותה אינו אלא שם: **דא"ל לא פליגי.** דלא בעינן חודה [כא] דקרן כתיב ואמה על אמה ברוס אמה הנתון בראש המזבח בכל זוית וזוית בכל מקום שבה קרוי קרן: **כי פליגי אליבא דרבי.** דמכשר לה מחוט הסיקרא ולמעלה ואע"ג דלא בקרן: **מר סבר.** כי היכי דקרן דויא אמה על אמה אף כל שתחתיו כנגדו הוי קרן: **ומר סבר.** כיון דקרא לאו [כא] אקרנות ממש קפיד בשאר המזבח לא שייך לשון קרן אלא בחודה של זוית: **המיומנת שבימין.** אצבע הרגילה למלאכה ולא [כב] שאר אצבעות מוכנות להושיט ולטבל היינו שאצל אדם בעל מום. מיומנת אמנטי"ר בלע"ז: **וחומר** [כג] **בגודלו ובאצבע קטנה.** מושך את הדם שבאצבע כלפי למטה שיפול כולו למזבח: **חומר.** לשון נחמרו בני מעיה [חולין דף טו.] דטוריי"ר בלע"ז: **ומחטא.** זריקת חטאת קרוי חיטוי כמו הכהן המחטא אותה: **כנגד חודה.** רבי היא דמכשר למטה מן הקרן להכי [כד] תנא לה בחודה: **בד"א.** דדמים העליונים כשירין למעלה מן המזבח מיד: **בעולה העוף.** שנעשית למעלה דבאמנין בפרק קדשי קדשים (לקמן דף סד:): **אבל חטאת בהמה.** דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו': **והראל.** מזבח: **ארבע אמות הוא דהואי.** בתמיה. וכי אין גודהו או רוחבו אלא ארבע אמות: **מקום קרנות ארבע.** כלומר הקרנות תופסין ארבע אמות במזבח דכל קרן אמה על אמה: **ומקום קרנות ארבע הויא.** בתמיה. והרי אין הקרנות אוכלין במזבח אלא שתי אמות מן המזרח למערב ושתים מן הדרום לצפון היינו שתים על שתים: **אלא.** על כרחך ה"ק קרא רשות קרנות ארבע כלומר שם רשות [כה] הקרנות תופסת למטה מהן ארבע אמות דהיינו עד החוט דכוליה הוי קרן [כו]: **הרשת.** כעין [כז] ליור מצורת בקליעה ושל נחשת הויא בתחתיו [כח] של מזבח כגפה וגבוה עד חציו של מזבח: **הסורה נתנה מחילה.** מדקפיד אחצי מזבח: **אל יסוד המזבח.** האמור בחטאת החילוה: **אי אינו אלא יסוד מערבי.** דלאשכחן בפנימיות לעיל אשר פתח אהל מועד וילמד שתוס מן המפורש: **ילמד ירידתו מן הכבש.** בחילוות ושירי הדם בידו מיליאתו מן ההיכל [ושייריים הפנימיים בידו מה יליאתו מן ההיכל] ביסוד מערבי שהוא סמוך לו: **אף ירידתו מן הכבש.** נשפכין ליסוד דרומי שהוא סמוך לו: **זה וזה.** חילוים והפנימים: **שאוס.** החילוים: **מפורש.** פנימים שכתוב בהן יסוד מערבי דכתיב אשר פתח אהל מועד: **מ"ט.** הא כתיב בפנימיים אל יסוד אשר פתח אהל מועד: **קשבר כוליה מזבח בצפון.** פתח ההיכל קאי ואין [כט] המזבח לפני הפתח כלוס אלא אמה של יסוד דרומי אי נמי בצפון העזרה קאי [ל] והוו חמש אמותיו כנגד הפתח ואמה אחת מהן יסוד דרומי הן הפתח ראוה יסוד דרומו של מזבח הוא: [לא] אלא דגרס כוליה פתח בדרום [לב] מזבח קאי והיא היא [לג] כל פתח ההיכל לדרומו של מזבח הוא:

כוליה מזבח בצפון קאי. פירש בקונטרס בצפון פתח ההיכל קאי ואין מן המזבח לפני פתח ההיכל כלוס אלא אמה של יסוד דרומית מ"ב בצפון העזרה קאי והוו חמש [לד] כנגד הפתח אחת מהן יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח ובלשון זה אחרון נראה לקמן פרק קדשי קדשים (דף נח.). מוכח דאמר כוליה מזבח בצפון קאי אלא [לו] חמש אמות כנגד הפתח דהא תנן [לז] (תמיד דף טב.) מערכה שניה של קטרת היה משון מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות מוקי לה כרבי יוסי דבעי לפני הפתח וקסבר כוליה מזבח בצפון קאי:

[א] עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית [ב] שירי הדם היה שופך על יסוד דרומית [ג] ונאכלין [ד] לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה [ה] בכל מאכל ליום ולילה [ו] עד חצות: **גמ'** היכי עביד רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר נותן אמה אילך ואמה אילך וחד אמר [ז] מחטא ויורד כנגד חודו של קרן אליבא דרבי אלעזר בר"ש דאמר היא עצמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרבי מר סבר אמה אילך ואמה אילך כנגד [ג] קרן הוא ומר סבר כנגד חודה אין טפי לא מיתיבי חטאת הציבור והיחיד כיצד מתן דמן היה עולה לכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית [ח] וטובל באצבעו [ט] הימנית המיומנת שבימין מן הדם שבמזרק וחומר [י] בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה ומחטא ויורד כנגד חודה של קרן עד שמכלה כל הדם שבאצבע וכן כל קרן וקרן הכי קאמר [יא] מצוה בחודה אי עבד אמה אילך ואמה אילך לית לן בה: מאי רבי ומאי רבי אלעזר בר' שמעון [יב] דתניא דמים העליונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמעלה דמים התחתונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמטן דברי רבי רבי אלעזר ברבי שמעון אומר במה דברים אמורין בעולת העוף אבל בחטאת בהמה היא עצמה אין נעשית אלא על גופה של קרן אמר רבי אבהו מאי טעמא דרבי דכתיב [1] וההראל ארבע אמות ומההראל [יג] ולמעלה וגו' ארבע אמות הוא דהויא אמר רב אדא בר אהבה ומקום [יד] קרנות ארבע מקום קרנות ד' הויא אלא אימא רשות קרנות ד': [טו] תנן התם [יח] חוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים מנא הני מילי אמר רב אחא [יז] בר רב קטינא שנאמר [2] והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים: שירי הדם כו': [יט] ת"ר [3] אל יסוד מזבח [יח] זה יסוד דרומי אתה אומר זה יסוד דרומי או אינו אלא יסוד מערבי וילמד סתום מן המפורש [כא] אמרת ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו [יט] מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל [יא] בסמוך לו [כ] אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו: [יט] תניא רבי ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא למאן דאמר יסוד מערבי קסבר ילמד סתום מן המפורש אלא למאן דאמר יסוד דרומי מ"ט א"ר אסי [יב] קסבר האי תנא [יט] כוליה [יג] מזבח בצפון קאי ל"א כוליה פתח בדרום קאי

לשון הכתוב הכהן המחטא אותה (ויקרא ו): **אליבא דרבי אלעזר.** לקמן מייתי פלוגתייהו: **היא עצמה.** כלומר כל עצמה ועיקר מצותה אינו אלא שם: **דא"ל לא פליגי.** דלא בעינן חודה [כא] דקרן כתיב ואמה על אמה ברוס אמה הנתון בראש המזבח בכל זוית וזוית בכל מקום שבה קרוי קרן: **כי פליגי אליבא דרבי.** דמכשר לה מחוט הסיקרא ולמעלה ואע"ג דלא בקרן: **מר סבר.** כי היכי דקרן דויא אמה על אמה אף כל שתחתיו כנגדו הוי קרן: **ומר סבר.** כיון דקרא לאו [כא] אקרנות ממש קפיד בשאר המזבח לא שייך לשון קרן אלא בחודה של זוית: **המיומנת שבימין.** אצבע הרגילה למלאכה ולא [כב] שאר אצבעות מוכנות להושיט ולטבל היינו שאצל אדם בעל מום. מיומנת אמנטי"ר בלע"ז: **וחומר** [כג] **בגודלו ובאצבע קטנה.** מושך את הדם שבאצבע כלפי למטה שיפול כולו למזבח: **חומר.** לשון נחמרו בני מעיה [חולין דף טו.] דטוריי"ר בלע"ז: **ומחטא.** זריקת חטאת קרוי חיטוי כמו הכהן המחטא אותה: **כנגד חודה.** רבי היא דמכשר למטה מן הקרן להכי [כד] תנא לה בחודה: **בד"א.** דדמים העליונים כשירין למעלה מן המזבח מיד: **בעולה העוף.** שנעשית למעלה דבאמנין בפרק קדשי קדשים (לקמן דף סד:): **אבל חטאת בהמה.** דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו': **והראל.** מזבח: **ארבע אמות הוא דהואי.** בתמיה. וכי אין גודהו או רוחבו אלא ארבע אמות: **מקום קרנות ארבע.** כלומר הקרנות תופסין ארבע אמות במזבח דכל קרן אמה על אמה: **ומקום קרנות ארבע הויא.** בתמיה. והרי אין הקרנות אוכלין במזבח אלא שתי אמות מן המזרח למערב ושתים מן הדרום לצפון היינו שתים על שתים: **אלא.** על כרחך ה"ק קרא רשות קרנות ארבע כלומר שם רשות [כה] הקרנות תופסת למטה מהן ארבע אמות דהיינו עד החוט דכוליה הוי קרן [כו]: **הרשת.** כעין [כז] ליור מצורת בקליעה ושל נחשת הויא בתחתיו [כח] של מזבח כגפה וגבוה עד חציו של מזבח: **הסורה נתנה מחילה.** מדקפיד אחצי מזבח: **אל יסוד המזבח.** האמור בחטאת החילוה: **אי אינו אלא יסוד מערבי.** דלאשכחן בפנימיות לעיל אשר פתח אהל מועד וילמד סתום מן המפורש: **ילמד ירידתו מן הכבש.** בחילוות ושירי הדם בידו מיליאתו מן ההיכל [ושייריים הפנימיים בידו מה יליאתו מן ההיכל] ביסוד מערבי שהוא סמוך לו: **אף ירידתו מן הכבש.** נשפכין ליסוד דרומי שהוא סמוך לו: **זה וזה.** חילוים והפנימים: **שאוס.** החילוים: **מפורש.** פנימים שכתוב בהן יסוד מערבי דכתיב אשר פתח אהל מועד: **מ"ט.** הא כתיב בפנימיים אל יסוד אשר פתח אהל מועד: **קשבר כוליה מזבח בצפון.** פתח ההיכל קאי ואין [כט] המזבח לפני הפתח כלוס אלא אמה של יסוד דרומי אי נמי בצפון העזרה קאי [ל] והוו חמש אמותיו כנגד הפתח ואמה אחת מהן יסוד דרומי הן הפתח ראוה יסוד דרומו של מזבח הוא: [לא] אלא דגרס כוליה פתח בדרום [לב] מזבח קאי והיא היא [לג] כל פתח ההיכל לדרומו של מזבח הוא:

[1] יומא ח ב. [2] כעי"ז קדושין כא: הוריות יב. חולין צא. קלד:. [3] לעיל י:, ד) מדות פ"ג מ"ח [ומנחות לו: בכורים יז:] ירושי' מע"ש פ"ה ה"א, ט) יומא נט. תי"כ ויקרא חובה פ"ט ה"ב, ו) תוספ' יומא פ"ג ה"ג, ז) [לקמן נח. סג:], ח) במדבר יח י, ט) פסחים ג. חולין פג. תמורה יד.

גליון הש"ס

גמ' אף ירידתו. עיין לקמן דף פח ע"א תוד"ה אבל:

שינויי נוסחאות

א) אינה נעשית אלא בגופה של קרן דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרבי מר סבר אמה אילך ואמה אילך כנגד [ג] קרן הוא ומר סבר כנגד חודה אין טפי לא מיתיבי חטאת הציבור והיחיד כיצד מתן דמן היה עולה לכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית [ח] וטובל באצבעו [ט] הימנית המיומנת שבימין מן הדם שבמזרק וחומר [י] בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה ומחטא ויורד כנגד חודה של קרן עד שמכלה כל הדם שבאצבע וכן כל קרן וקרן הכי קאמר [יא] מצוה בחודה אי עבד אמה אילך ואמה אילך לית לן בה: מאי רבי ומאי רבי אלעזר בר' שמעון [יב] דתניא דמים העליונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמעלה דמים התחתונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמטן דברי רבי רבי אלעזר ברבי שמעון אומר במה דברים אמורין בעולת העוף אבל בחטאת בהמה היא עצמה אין נעשית אלא על גופה של קרן אמר רבי אבהו מאי טעמא דרבי דכתיב [1] וההראל ארבע אמות ומההראל [ה] ולמעלה וגו' ארבע אמות הוא דהויא אמר רב אדא בר אהבה ומקום [ו] קרנות ארבע מקום קרנות ד' הויא אלא אימא רשות קרנות ד': [ז] תנן התם [ח] חוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים מנא הני מילי אמר רב אחא [ז] בר רב קטינא שנאמר [2] והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים: שירי הדם כו': [ט] ת"ר [3] אל יסוד מזבח [ח] זה יסוד דרומי אתה אומר זה יסוד דרומי או אינו אלא יסוד מערבי וילמד סתום מן המפורש [כא] אמרת ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו [ט] מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל [יא] בסמוך לו [כ] אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו: [ט] תניא רבי ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא למאן דאמר יסוד מערבי קסבר ילמד סתום מן המפורש אלא למאן דאמר יסוד דרומי מ"ט א"ר אסי [יב] קסבר האי תנא [ט] כוליה [יג] מזבח בצפון קאי ל"א כוליה פתח בדרום קאי

[ב] אבל חטאת בהמה דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו': **והראל.** מזבח: **ארבע אמות הוא דהואי.** בתמיה. וכי אין גודהו או רוחבו אלא ארבע אמות: **מקום קרנות ארבע.** כלומר הקרנות תופסין ארבע אמות במזבח דכל קרן אמה על אמה: **ומקום קרנות ארבע הויא.** בתמיה. והרי אין הקרנות אוכלין במזבח אלא שתי אמות מן המזרח למערב ושתים מן הדרום לצפון היינו שתים על שתים: **אלא.** על כרחך ה"ק קרא רשות קרנות ארבע כלומר שם רשות [כה] הקרנות תופסת למטה מהן ארבע אמות דהיינו עד החוט דכוליה הוי קרן [כו]: **הרשת.** כעין [כז] ליור מצורת בקליעה ושל נחשת הויא בתחתיו [כח] של מזבח כגפה וגבוה עד חציו של מזבח: **הסורה נתנה מחילה.** מדקפיד אחצי מזבח: **אל יסוד המזבח.** האמור בחטאת החילוה: **אי אינו אלא יסוד מערבי.** דלאשכחן בפנימיות לעיל אשר פתח אהל מועד וילמד סתום מן המפורש: **ילמד ירידתו מן הכבש.** בחילוות ושירי הדם בידו מיליאתו מן ההיכל [ושייריים הפנימיים בידו מה יליאתו מן ההיכל] ביסוד מערבי שהוא סמוך לו: **אף ירידתו מן הכבש.** נשפכין ליסוד דרומי שהוא סמוך לו: **זה וזה.** חילוים והפנימים: **שאוס.** החילוים: **מפורש.** פנימים שכתוב בהן יסוד מערבי דכתיב אשר פתח אהל מועד: **מ"ט.** הא כתיב בפנימיים אל יסוד אשר פתח אהל מועד: **קשבר כוליה מזבח בצפון.** פתח ההיכל קאי ואין [כט] המזבח לפני הפתח כלוס אלא אמה של יסוד דרומי אי נמי בצפון העזרה קאי [ל] והוו חמש אמותיו כנגד הפתח ואמה אחת מהן יסוד דרומי הן הפתח ראוה יסוד דרומו של מזבח הוא: [לא] אלא דגרס כוליה פתח בדרום [לב] מזבח קאי והיא היא [לג] כל פתח ההיכל לדרומו של מזבח הוא:

[ג] ל"ל כקרן [כי"פ] כעין צינור מצודה בקליעה (כי"פ). [ונן מצודה בד"ו. ובדק"ס כתב שבד' פבד"מ נשתבש לכפיגון]: [ד] בתחתיתו (*ש"מ): [ה] כבמ (*ש"מ): [ל] קאי רצפון העזרה מתחיל באמצע פתח ההיכל שהיה רוחב הפתח ז' אמות והוו חמש אמותיו של המזבח כנגד הפתח ואחת מהן יסוד דרומי כל"ל (ע"פ שמכ"י, כי"ב וג', וב"ש): [לא] בש"מ נוסף ורגילות הוא לצאת באמצע הפתח ומש"ה קרי פתח אהל מועד אמה של יסוד דרומי טפי מד' אמות הנשארות: [לב] בדרום קאי (כתה"י, ד"ו רפ"ש וש"ח וב"ש). ולפניו ע"פ כה"ר: [לג] ל"א דהא לתתי גירסא ע"כ מזבח בצפון ההיכל ולא בצפון העזרה. ול"ל דכוונת רש"י דלפי' קמא אפשר למגרס ליה אבל לפירוש בתרא ולפי ל"ג ליה (חד"א טס"ז סק"ב): [לד] חמש אמותיו כנגד הפתח ואחת מהן כו' (צ"ק): [לה] הפתח ראוה יסוד (ש"מ): [לו] ל"ל הוי (ש"מ): [לז] ל"ל דתנן (צ"ק):

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פרק ה' מהלכות מעה"ק הלכה י:
ל ג מיי' שם פ"ז הלכה ח:
ד מיי' שם פרק י' הלכה י:
ה מיי' שם הלכה יז:
לא ו ז מיי' שם פ"ה הלכה ז:
לב ח מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה ט:

תורה אור השלם

1. וְהַהַרְאֵל אַרְבַּע אַמּוֹת וּמֵהָאַרִיאֵל (וּמֵהָאַרִיאֵל) וְלְמַעְלָה הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע:
יחזקאל מג, טו
2. וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמַטָּה וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ:
שמות כז, ה
3. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה
ולרש"י צ"ל פסוק זה:
וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד, לד

מוסף רש"י

מחטא ויורד. מחטא לשון ירידה היא, כדאמרינן במנחות טשא עולה ומתחטא (יומא נח.) **במה דברים אמורים.** דעליונים לא קניא להו מקום אלא שיהו מן החוט ולמעלה: **על גופה של קרן.** אלאכן אמה על אמה שבראש המזבח, שכל למטה מן הקרנות פסולה ואע"פ שהיא למעלה מן החוט ארבע אמות (לעיל י:) **חוגרו באמצע.** למזבח כגיב (מנחות צז.). בגמרא נוסחו (בברורות יז:) **התורה נתנה מחיצה.** ולתנו מגיע למטה עד תלי המזבח והוא היה סימן להבדיל בין דמים העליונים כו' (לקמן נד.): **להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים.** תעלת בהמה למעלה מן החוט ותעלת העוף למטה, ועולת העוף למעלה ועולת בהמה למטה (מנחות צז.). **או:** ותעלת בהמה למעלה דכתיב ביה קרנות וכן עולת העוף, ואלא זבחים שלא פירש כהן נעשין למטה דכתיב בהו מזבח ולא כתיב בהו קרנות, וכוליה מזבח ליכא למימר דהוי מקומן שהרי תורה נתנה ממילא (לעיל י:) **כוליה פתח בדרום קאי.** פתח דהיכל בדרומו של מזבח קאי, הלכך יסוד אשר פתח אהל מועד היינו דרומי (יומא נט.):

לעזי רש"י

אמנט"ר אמנייריד"א. מוכנה, מוכשרת.
דטוריי"ר ריטרייר"א. לכורך.

שיטה מקובצת

כוליה מזבח בצפון קאי. פ"ה ואית דגרסי כו'. וקשה לפי' זה דלקמן בפ' קדשי קדשים (נח.) מוכח דלמאן דאמר כוליה מזבח בצפון קאי הוי אמה אמות דרומית כנגד הפתח כו'. לכך נראה לנאמן אחר שבקונטרס דכוליה מזבח בצפון קאי ואפילו הכי המזבח מתחיל בתמיה אמה אמות דרומית כנגד הפתח ואמה אחת מהן יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח שהוא כנגד אמצע הפתח ולא אמה אמות דרומית וגיגלות של אדם לגאת בתמיה הפתח. ודוחק הוא וכי לעולם הוא יוצא בתמיה הפתח. ועוד קשה מנגן לאותה אמה היא יסוד לפי שהיא כנגד הפתח, אימא דגם ד' אמות מערביות שכנגד הפתח הוו יסוד, דאי משום שכל יסוד מערבי לא היה כנגד הפתח מה בכך הלא כנגד הפתח עשר אמות נמצא דעשר אמות הוו כנגד הפתח ועוד שאר י"א אמות מכאן ו"א אמות מכאן הפתח, ומ"מ מיקרי (כולו) יסוד כנגד הפתח משום דמקצתו כנגדו. ואמר מורי דלמ"ד בלפון קאי איכא לאוקמי פתח אהל מועד בדוחא דרומי שכל יסוד שלו כנגד הפתח דאמה דרומית של כל דוחא דרומית הוא כנגד הפתח, ועוד דלא הוי יסוד לדוחא דרומית רק אמה דאשורה כל לא מערב דקתמר לקמן ואילך לא מיקרי דוחא מערבי כנגד הפתח כיון שאין בשאר יסוד שלו כנגד הפתח, אבל למ"ד דמזבח ממוצע בתמיעא הפתח שפיר מיקרי דוחא מערבית (ש)כנגד הפתח לא שלא היה לו שום דוחא אחר כנגד הפתח רק דוחא מערבי שבתמיעתו הוא עשר אמות כנגד הפתח כל דוחא הפתח: ס"ל דוחקן דוחא כו' וא"כ מנגן דיקור דרומי מיקרי פתח אהל מועד. לכן נראה דיקור דרומי מיקרי יותר פתח אהל מועד מיקור מערבי לפי שכולו כנגד הפתח, אבל יסוד מערבי אינו כנגד הפתח כי אם כו' אמות. וכ"מ ס"ל כי נמי מזבח ממוצע מנגן דיקור מערבי כולו, ו"ל דוחקי כי קאי בתמיעא הוי מקצתו כולו לפי שאלא היה דוחא לא אבל מזבח לפני הפתח אבל כי קאי בפנים ס"כ דוחא דרומי מיקרי פתח אהל מועד לפי שהוא כנגד הפתח ולא מערבי שאינו כנגד הפתח כי אם מקצתו כך נראה לנאמר (מהר"פ):

וסימניך משכינהו גברי לגברא. פירש בקונטרס תלמידי רבי ישמעאל שסה מרובים משכו את רבי שמעון לומר כדברי רבם ותימה דלקמן פרק בתרא (דף קיט:) אמרינן וסימניך משכינהו גברא לגברי דר' שמעון דאמר זו וזו ירושלים משכינהו (ב) לרבי ישמעאל והשתא מה סימניך הוא זה כיון דפעמים אמרינן איפכא וגרשה כדגרסינן בספרים ישנים וזה וזה יסוד דרומי וסימניך משכינהו גברי לגברא רבי שמעון בן יוחי קרי גברי לפי שנזכר שמו וסה אביו ור' ישמעאל שהוא יחידי קרי גברא וגרסינן נמי פרק בתרא (שם) וסימניך משכינהו גברי לגברא וכן בערוך בערך משך: **העולה קדשי קדשים כו'.** תימה דלא תני שפיכות שייריש בעולה והלא כל הדמים טעונין יסוד כדדרשינן לא] העולה למזבחה של עולה לפירוש הקונטרס ובריש בית שמאי (לעיל דף לז.) אמרינן מנין לכל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ועוד דבמסכת תמיד (דף ל:) תנן שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ותירץ ה"ר משה מפונטויז"א משום דעולה בזריקה כלי וזימנין דלית בה שיריים בחטאת לב] דבאלבא די אפשר בלא שיריים ולא נהירא דכולה שמעתא מוכחת דמלוה במתן שיריים לג] וה"ר יעקב מאורלינש"ש פירש דכיון דשמעי' לד] תנא דפנימיים ביסוד מערבי לה] וגם התחיל בחילוים למיתני יסוד דרומי הוא הדין בכולהו ואע"ג דקתשיב בכל פנימיים היינו משום דהתחיל בפנימיים ולריך למיתני בחילוים ואין רולה להפסיק: **קדשי קדשים.** פי' בקונטרס ליפסל ביולא ובטבול יום לו] ומועלין בה ולא היה לו לפרש לענין טבול יום ומחוסר כפורים שזה הדין נוהג בכל קדשים אפילו קליש אבל יולא ומעילה ניחא דקדשים קליש לא (מבטלי ביולא ואין בהן מעילה לז]: **משום דלא כתיב בה קדשי קדשים.** תימה ומהאי לה] טעמא הוה ליה למימר גבי זבחי שלמי צבור דהא לא כתב בהו קדשי קדשים וילפינן להו לקמן (דף נה.) מדאיתקש לעולה מה עולה קדשי קדשים: **נאמר כאן סביב כו'.** הא לאיצטריך לעיל לאקושי חטאת לעולה לענין לפון משום דמהך גזירה שוה דסביב ליכא למילף דלא שייכא אלא לענין מתנות דאי חטאת שנכנס דמה לפנים פסולה ודמה טעון כיבוס מה שאין כן בעולה: **מה להלן פיסוק מתנות כו'.** (לעיל ד' י:) אותה דמה למעלה ולא אחרת דמה למעלה הכא נמי נימא אותה בפיסוק מתנות ולא אחרת בפיסוק מתנות: **תנא דבי רבי ישמעאל.** היו שונין ברבי שמעון בן יוחי זה וזה יסוד מערבי. תלמידי רבי ישמעאל היו שונין משנה שנשנית בבית מדרשו של רבי שמעון דזה וזה יסוד מערבי כרבי ישמעאל: **וסימניך.** תחליף הגירסא לומר זה וזה דרומי: **משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' ישמעאל שהן מרובין משכו את ר"ש לומר כדברי רבן: **מתני' העולה קדשי קדשים.** היא ליפסל ביולא ובטבול יום ומחוסר כפורים ומועלין בה: **שחי מתנות.** בקרן מזרחית לפונית ובקרן מערבית דרומית שנגנזה בלכסון והכי תנן במסכת תמיד (דף ל:) בא לו לקרן מזרחית לפונית נותן מזרחית לפונית מערבית דרומית נותן מערבית דרומית וטעמא משום דקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד כדאמרינן בשמעתין ועולה טעונה יב] תורת מתן דמה כנגד היסוד וכדרבינן לעיל (דף נא.) מק"ו משירי חטאת הילכך בעי [הכן] תרתי דאמרן יג]: **שחי מתנות שהן ד'.** בעינן כדי שיהא מתן הדם בד' רוחות המזבח והא לא משכחת לה אלא בשתי קרנות העומדות [זו] בלכסונה של זו דאי בשתיים שברות אחת לא הוי דם אלא בג' רוחות של מזבח ולא קריין ביה סביב: **שהן ארבע.** בגמ' מפרש היכי עביד: **גמ' מאי טעמא תני בה קדשי קדשים.** מאי דלא תני גבי חטאות ואשמות דהוו נמי קדשי קדשים: ומשני **משום דלא כתיב בה.** אילטריך לאשמועינן דאפ"ה קדשי קדשים היא דהא כולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים כזה ובקדשים קליש גופייהו מאי דאזיל מינייהו לגבוה קדשי קדשים הוא כדתנן לקמן בפ' התדיר (דף פט.) מעשר קודש לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו: **היכי עביד.** דנעשים השתים שהן יד] ארבע: **נותן וחוזר ונותן.** זורק מן הכלי ולמזבח ברוח זו של קרן וכן ברוח השניה של קרן וכן לקרן שבנגדה בלכסון ומעלה מן הדם לד' רוחות של מזבח מתנה לכל רוח: **כמין גמא.** זורק נגד טו] הפיצה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפיצה והרי הוא כמין גמא לאות יוצית עשויה ככף פשוטה (לא): **וזרקו את הדם על המזבח סביב.** בעולה כתיב וכן כתיב בשלמים יז] ואשם יח]: **ס"ל וזרקו.** ואין זריקה אלא מרחוק וכאוזן טו] אי אפשר להקיף אלא באצבע ונגיעה יט] **טעון כו'.** כמין גמא ובשתי קרנות שבלכסון דאיכא סביב לארבע רוחות המזבח ובזריקה: **ונאמר להלן סביב.** בחטאות יח] המלואים בנו את אהרן: **מה להלן פיסוק ד' מתנות.** ד' נפסקות זו מזו דהא על ארבע קרנות נותן: **אף הכא.** אע"פ יט] שבשתי קרנות פיסוק בעינן והיינו כדרב כ] נותן וחוזר ונותן: **עולה טעונה יסוד.** תחילת מתנותיה לריכה נגד היסוד שיהא יסוד המזבח כא] תחת מקום מתנה ומקל וחומר איתיה לעיל בפירקין (דף נא.): **לא היה לה יסוד.** לקמיה מפרש היכי דמי. הילכך בקרן מזרחית לפונית היה מתחיל: **מאי טעם.** לא היה לה יסוד: **טורף.** בגימין דכתיב ביה זאב יטרף (בראשית מט) שנתנבא יעקב עליו בבקר יאכל עד (שם) בשחקנתיה תיתבני כב] מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ואזיל: **דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח היה אולב** כג] **בחלקו של יהודה אמה.** אמה במזרחו אמה בדרומו על כל האורך בעובי אמה אלא שלא היתה אמה שבמזרח על פני כל המזרח שבשמגיע לקרן מזרחית לפונית היתה כלה בסמוך לקרן אמה וכן אילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שבשמגעת לקרן דרומית מערבית כלה בסמוך לקרן אמה כדתנן לקמן (דף נד.) היסוד מהלך על פני כל הלפון ועל פני כל המערב אוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת ומגלא יסוד לג' קרנות כזה: **רלועה היתה יולאה מחלקו של יהודה.** לדרומו של מזבח שחלקו של יהודה היתה במזרח כדתניא (יומא דף יג.) מה היה בחלקו של יהודה הר הבית (בכניסתו) והלשכות שבו והעזרות עזרת נשים כולה (ועזרת) כד] ושנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים כה] ומקום דריסת רגלי ישראל מיקרו עזרות נמצא חלקו של יהודה במזרח המזבח ובגלגל [לדרום] כו] והמזבח אוכל בחלקו אמה במזרח כז] מלבד אמה של קרן מזרחית לפונית היתה כולה חלקו של יהודה שהיתה אותה אמה ברחוק מן הקרן אמה והרלועה היתה יולאה בדרום למזבח ונכנסת בחלקו של בנימין שממקום הדריסה ולמעלה כח] היה חלקו של בנימין אלא שרלועה זו היתה ליהודה באה בתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח אוכל בה אמה והיא אמה שהיא כט] כנגד יסוד דאור להיות בה כדאמר מר (מדות פרק ג מ"מ) עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד כל אורך כותל מזרחי בעובי אמה היה אוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית ל]:

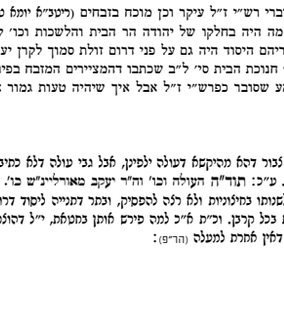

תנא דבי ר' ישמעאל כרבי א] שמעון בן יוחי אומרים ב] זה וזה יסוד מערבי וסימניך ג] משכו גברי לגברא: **מתני' העולה קדשי קדשים.** היא ליפסל ביולא ובטבול יום ומחוסר כפורים ומועלין בה: **שחי מתנות.** בקרן מזרחית לפונית ובקרן מערבית דרומית שנגנזה בלכסון והכי תנן במסכת תמיד (דף ל:) בא לו לקרן מזרחית לפונית נותן מזרחית לפונית מערבית דרומית נותן מערבית דרומית וטעמא משום דקרן מזרחית דרומית דלא היה לה יסוד כדאמרינן בשמעתין ועולה טעונה יב] תורת מתן דמה כנגד היסוד וכדרבינן לעיל (דף נא.) מק"ו משירי חטאת הילכך בעי [הכן] תרתי דאמרן יג]: **שחי מתנות שהן ד'.** בעינן כדי שיהא מתן הדם בד' רוחות המזבח והא לא משכחת לה אלא בשתי קרנות העומדות [זו] בלכסונה של זו דאי בשתיים שברות אחת לא הוי דם אלא בג' רוחות ולא קריין ביה סביב: **שהן ארבע.** בגמ' מפרש היכי עביד: **גמ' מאי טעמא תני בה קדשי קדשים.** מאי דלא תני גבי חטאות ואשמות דהוו נמי קדשי קדשים: ומשני **משום דלא כתיב בה.** אילטריך לאשמועינן דאפ"ה קדשי קדשים היא דהא כולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים כזה ובקדשים קליש גופייהו מאי דאזיל מינייהו לגבוה קדשי קדשים הוא כדתנן לקמן בפ' התדיר (דף פט.) מעשר קודש לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו: **היכי עביד.** דנעשים השתים שהן יד] ארבע: **נותן וחוזר ונותן.** זורק מן הכלי ולמזבח ברוח זו של קרן וכן ברוח השניה של קרן וכן לקרן שבנגדה בלכסון ומעלה מן הדם לד' רוחות של מזבח מתנה לכל רוח: **כמין גמא.** זורק נגד טו] הפיצה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפיצה והרי הוא כמין גמא לאות יוצית עשויה ככף פשוטה (לא): **וזרקו את הדם על המזבח סביב.** בעולה כתיב וכן כתיב בשלמים יז] ואשם יח]: **ס"ל וזרקו.** ואין זריקה אלא מרחוק וכאוזן טו] אי אפשר להקיף אלא באצבע ונגיעה יט] **טעון כו'.** כמין גמא ובשתי קרנות שבלכסון דאיכא סביב לארבע רוחות המזבח ובזריקה: **ונאמר להלן סביב.** בחטאות יח] המלואים בנו את אהרן: **מה להלן פיסוק ד' מתנות.** ד' נפסקות זו מזו דהא על ארבע קרנות נותן: **אף הכא.** אע"פ יט] שבשתי קרנות פיסוק בעינן והיינו כדרב כ] נותן וחוזר ונותן: **עולה טעונה יסוד.** תחילת מתנותיה לריכה נגד היסוד שיהא יסוד המזבח כא] תחת מקום מתנה ומקל וחומר איתיה לעיל בפירקין (דף נא.): **לא היה לה יסוד.** לקמיה מפרש היכי דמי. הילכך בקרן מזרחית לפונית היה מתחיל: **מאי טעם.** לא היה לה יסוד: **טורף.** בגימין דכתיב ביה זאב יטרף (בראשית מט) שנתנבא יעקב עליו בבקר יאכל עד (שם) בשחקנתיה תיתבני כב] מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ואזיל: **דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח היה אולב** כג] **בחלקו של יהודה אמה.** אמה במזרחו אמה בדרומו על כל האורך בעובי אמה אלא שלא היתה אמה שבמזרח על פני כל המזרח שבשמגיע לקרן מזרחית לפונית היתה כלה בסמוך לקרן אמה וכן אילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שבשמגעת לקרן דרומית מערבית כלה בסמוך לקרן אמה כדתנן לקמן (דף נד.) היסוד מהלך על פני כל הלפון ועל פני כל המערב אוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת ומגלא יסוד לג' קרנות כזה: **רלועה היתה יולאה מחלקו של יהודה.** לדרומו של מזבח שחלקו של יהודה היתה במזרח כדתניא (יומא דף יג.) מה היה בחלקו של יהודה הר הבית (בכניסתו) והלשכות שבו והעזרות עזרת נשים כולה (ועזרת) כד] ושנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים כה] ומקום דריסת רגלי ישראל מיקרו עזרות נמצא חלקו של יהודה במזרח המזבח ובגלגל [לדרום] כו] והמזבח אוכל בחלקו אמה במזרח כז] מלבד אמה של קרן מזרחית לפונית היתה כולה חלקו של יהודה שהיתה אותה אמה ברחוק מן הקרן אמה והרלועה היתה יולאה בדרום למזבח ונכנסת בחלקו של בנימין שממקום הדריסה ולמעלה כח] היה חלקו של בנימין אלא שרלועה זו היתה ליהודה באה בתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח אוכל בה אמה והיא אמה שהיא כט] כנגד יסוד דאור להיות בה כדאמר מר (מדות פרק ג מ"מ) עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד כל אורך כותל מזרחי בעובי אמה היה אוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית ל]:

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ו:
לד ב מיי' פ"ו שם הלכה ח:
לה ג מיי' פ"ה שם הלכה ו:
לו ד מיי' פ"ב מהלכות פיגול הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֵת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא א, ה
2. וְשָׁחַטְתָּ אֶת הַדָּם וְזָרַקְתָּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֲבָבָעוֹ וְהַחַטָּא אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הַדָּם יָצַק אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתּוֹ לְכַפֵּר עָלָיו:
ויקרא ח, טו

מוסף רש"י

נאמר כאן סביב. בעולה ומשם: מה להלן פיסוק ארבע מתנות. דסה ד' קרנות כמיצי כה ולא אפשר לשתי קרנות בנת אחת. אף כאן פיסוק וארבע מתנות. לפותה מתנה בעומן לקרן אחת כשתים צריך לפסוק לפניה של קרן ולמזרחה של קרן (לעיל ט:) **והיה בנימין הצדיק.** לופה בחוח הקדש שכן עתיד להיות ומלטער עליה (מגילה כו.) **מצטער עליה.** מתאוה עליה. (לקמן קיח:)

ליקוטים

שייריי קדשי קדשים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בפירושו למסכת תמיד בר"פ לא היו כופתין וז"ל שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומית. יש מקשין בפרק איזהו מקומן אמאי לא קתני בעולה דשיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי כדקתני בחטאות הצבור והיחיד ובשיירים הנשרפים שנגיד לנו היכן היה שופך שיירי הדם ה"נ הו"ל לאשמעינן גבי עולה היכן היה שופך שיירי הדם וכדאשמעינן בעולת הנשיא בר"ש לא היו כופתין שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומית. דלא מסתבר לחלק בין עולת התמיד לשאר עולות. ויש לתרץ שאלמלא פרים ושעירים משונים בשפיכתם מחטאות הצבור והיחיד לא היה צריך לפרש בחטאות הצבור והיחיד היכן היה שופך שיירי הדם משום דהוה אמרינן כיון דתנא בחדא הוא הדין בכולהו מפני שכל הקדשים טעונין שפיכה בשיירי דמיהן חוץ מבכור ומעשר ופסח שהיה שופך שפיכה אחת, אבל בשביל שפרים ושעירים הנשרפים שיירי דמיהם נשפכין על יסוד מערבי הוצרך לפרש בחטאות הצבור והיחיד דשיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ותנא חטאות הצבור והיחיד והוא הדין לכולהו. אלא שיש להקשות על זה דאמאי קתני בכולהו מעולה ואילך ודמן טעון שתי מתנות, דה"נ הו"ל למיתני בעולה והוא הדין לכולהו. אלא י"ל דהיינו טעמא דלא נקט שיירי הדם וכו' אלא גבי פרים ושעירים הנשרפים וחטאות משום דכתיב בהו קרא שטעונין שפיכת שירים ליסוד ואחרינא דמרבריא קאתו איכא לאמר דלא קתני. מיהו מורי ה"ר אפרים היה אומר דודאי דעולה וכל הקדשים חוץ מפרים וחטאות ושעירים הנשרפים אין נשפכין ליסוד השיירים שלהם מדלא קתני להו בסדר המשנה הכא בפ' איזהו מקומן. עכ"ל בתוספת קצת ביאור לשונו ז"ל, והאריך ליישב הסוגיות אשר יקשה מהם לרבו ז"ל (מלאכת שלמה): **קרן מזרחית דרומית לה היה לה יסוד.** פירש"י ז"ל כי כל רוח מזרחי היה בלא יסוד חוץ מקרן מזרחית דרומית ממש אמה מכאן ואמה מכאן. ודברי רש"י ז"ל עיקר וכן מוכח בזבחים (ריטב"ל יומא טו:). והיינו מדקאמר התם מזבח אוכל בחלקו של יהודה אמה, ולדבריהם היה אוכל יסוד המזבח בחלקו של יהודה ויותר ויותר מאמה. ועוד דכיון דחלקו של יהודה במזרח כתדניא לעיל מה היה בחלקו של יהודה הר הבית והלשכות וכו' למה יהיה יסוד בכל הרוח זולת סמוך לקרן מזרחית דרומית כיון שלא היה בחלקו של טורף. וכן תיקשי מצד דרום. ועוד מאי פריך התם הא שמע נמצא פורח אמה על יסוד וכו', כיון דלדבריהם היסוד היה גם על פני דרום זולת סמוך לקרן יע"ש. אלא דקשה לי דאמאי לא קאמר הריטב"א דהכי מוכח בהדיא ממתני' דמדות דקתני אוכל במזרח אמה אחת וכו' ותו לא. וע"ב דברי הגאונים ז"ל צ"ע. ועי' בס' צורת הבית ס"ו ל"ז ובס' תוכחת הבית ס"ו ל"ב שכתבו דהמציירים המזבח בפירוש הרמב"ם דלא הניחו פנוי כי אם הקרן דרומית מזרחית שגנה היא היוצאת מלפני המדפיס יע"ש. אמת הוא כי מדברי הרמב"ם בפירושו למדות ובחי' פ"ב מהלכות בית הבחירה משמע שסובר כפרש"י ז"ל אבל איך שיהיה טעות גמור אינו דהרי הגאונים סוברים כן ועיין בס' שלטי הגיבורים סוף פ' כ"ו וק"ל (שם ילקוט שם):

מסורת הש"ס

(א) [לקמן קיט: יומא נט.], ת"כ ויקרא נדבה פרש"ד ה"ש, ג) [לעיל י: לקמן לד:], ד) [עי' תוס' יומא יב. ד"ה ירושלים ותוס' מגילה כו. ד"ה ולעונה] ע' ירושי' ערלה פ"א ה"ב, ה) יומא יב. מגילה כו. לקמן קיח: [אדל"ר פל"ה ה"ג וע"ש בפי' בנין יהושע הטעם על לפיכך ובילקוט שמעוני הברכה תתקנ"ז דף שא ע"ד] ספרי ברכה שנב, ירושי' מגילה פ"א הי"ב, ו) ויקרא ג ב, ז) שם ז ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כמין גמא וכו' פסוטה הס"ד ואח"כ מ"ש סביב וזוקן: (ב) תוס' ד"ה וסימניך וכו' משכינהו לתלמידי ר' ישמעאל:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ברבי (שמכ"י והגרי"ב). ג"ל בדבי רשב"י (ב"ש וכ"ה ביומא נט א). ב) מיכא אומרים נמקק (*ש"מ ל"ה ברש"י וביומא שם). ג) ל"ל תני בה (שי"מ). ד) ל"ל קדש (שמכ"י). ה) כתנאי ודוקו את הדם וגו' יכול (*ש"מ ופרי"ד). וכ"מ כרש"י, ולפ"ז ל"ל לש"ס הכ"מ בחות פ: ו) הא כיצד דמה טעון שתי (ולימא מיכמן כמין גמא) (כתה"י וש"מ). ז"ל הא כיצד נותן שתי (כי"צ ופרי"ד): ז) דדמה טעון. כת"ל ליתא מיכמן אלו (הגרי"ב). אבל עי' בחות שלפנ"ן, וכן רש"י נריס לה בהדיא, עי' חות יח: ח) בקלת כת"י ארבע בלי וא"ו. וכן בסמוך. וכ"כ כרש"י ופרי"ד: ט) ביומא יב ע"א איתא דתניא והיא בריית"מ. ועי' תוס' לעיל נא ע"ב ((הגרי"ב)): י) כש"ל וטפ ובה מזבח בנוי (*ש"מ. וכ"ה ביומא): יא) ישמעאל בדבי ר' שמעון כו' כל"ל ומיכמן היו שונין נמקק (ש"מ וכתה"י): יב) ל"ל טעונה (*ש"מ): יג) דאמרן דשתי מתנות כו' כל"ל והל"ל (*שמכ"י): יד) מיכמן שהן נמקק (*ש"מ): טו) ל"ל כנגד (*ש"מ): טז) ל"ל וכחוט (שמכ"י וד"מ): יז) ל"ל דמה (*שמכ"י). וכלפי חות ו' ותות ז': יח) ל"ל בחטאת (*ש"מ): יט) ל"ל אע"פ שהוא בשתי (הגרי"ב): כ) כדרב דאמר (*ש"מ): כא) ל"ל למזבח (כתה"י וש"מ): כב) ל"ל יתבני (*ש"מ). בכ"י יתבני מקדשא: כג) אוכל כלומר היה תופס בחלקו (כתה"י וש"מ): כד) ועזרת ישראל שנים ועשרים אמה מקום דריסת (נ"פ כתה"י וש"מ): כה) הכהנים וישראל מיקרו עזרות כל"ל (ק"נ): כו) מיכמ לדרום ליתא בכתה"י וכד"ו. ומוספה בדפסד"מ. [ונלאה לתינו מוכרח, דאלכתי לא איירי רש"י בגלוטה, אלא פירוש 'ובגלגל' היינו לא רק מול המזבח ממש אלא גם לגלגל והכל לגמרון]: כז) במזרחה אלא שלצד קרן מזרחית צפונית היה כלה חלקו של יהודה אותה אמה ברחוק כל"ל (*ש"מ): כח) ל"ל ולמערב (*ש"מ): כט) ל"ל שהיה (ש"מ): ל) בש"מ נוסף ולבד אמה סמוך לקרן מזרחית צפונית. וכעי"ז בכתה"י: לא) ל"ל בדדרשינן לעיל תן יסוד למזבחה (ש"מ וצ"ק): לב) ל"ל אבל בחטאת (ש"מ וצ"ק): לג) כ"ל נוסף אפי' בעולה דצריך ליהדר בזריקה שישאר מן הדם (שמכ"י וב"ש): לד) ל"ל דאשמעינן (ש"מ): לה) מערבי וחיצונים דרומי לא חש תו למתני דכל כי רוכלא ליחשוב לכל החיצונים כיון דאשמעי' לאפוקי ממ"ד כולהו ביסוד מערבי או כולהו ביסוד דרומי ואע"ג דקתשיב כו' כל"ל (ב"ש, וכן בש"מ בשינוי קל): לו) יום ומחוסר כפורים (ש"מ): לז) בש"מ נוסף **וקדשי קדשים מועלין בהן בין לפני זריקת דמים ובין לאחר זריקת דמים ואפילו מחיים ושייך איסור יוצא אף בירושלים** (ש"מ): לח) ל"ל דמהאי (ש"מ):

שיטה מקובצת משום דלא כתיב בה קדשי קדשים. תימה א"כ למה לא תני כמו כן אצל זבחי שלמי צבור, ונקמן ילפינן להו מהיקשא דעולה, וי"ל כיון דתני בעולה לא צריך למיתני בזבחי שלמי צבור דהא מהיקשא דעולה ילפינן, אבל גבי עולה דלא כתיב בה רק דיקעינן מסברא כדפ"ה לפי שהולה כלילו, הילכך צריך למיתני בה קדשי קדשים: **רש"י** ד"ה העולה וכו' ומועלין בה. בגיון, פי' בין לפני זריקה בין לאחר זריקה, ובקדשים קלים ליכא מעילה אלא בשומרין לפני זריקה. ע"כ: **תוד"ה** העולה וכו' וה"ר יעקב מאורלייניש"ש כו'. לשון מהר"פ, ומיכן הר"ר מאורלייני"ש דלא תפש התמא לאשמועינן שיריים (בכולו) [בכולהו] אלמוא ר מוכלא ליתא ומאמר, ותני ליה פנימיות ומיוחדות לאפוקי ממ"ל דו"ל חוז ולא יסוד דרומי אלו ו"ל יסוד מערבי. ואם לתני בכל פנימיות זה, לפי שהולה לשנות בכל פנימיות ולא לה לאפוקי, ובתר תמייה ליסוד דרומי בחיוניות ולא לה חס לשנות עוד. והר"מ מיכן דתמא ושייר ובמתיר תנא מה שייר הכא, וכן שייר מקום זריקה שלא פירש כאן ובתמיד מפורש דהייגו קרן מזרחית ע"ש דלא לשנות בכל קרבן. ובי"מ ש"ל למה פירש אותן בחטאת, הי"ל דהיאלרן לפרש פנימיות ומיוחדות, אבל נלאחר דגלי בחטאת מהן גלי בכל מקום: **ד"ה** מה להלן כו' תימה וכו'. בגיון, ונראה לתתיא ג"ז ומפקה ליה ממעיטו ומוקמינן ליה למיעוט דלון אחרת למעלה (הר"ן):

חופף. כמו מזיר חופף ומפספס (שבת דף נ:) דפרוטי"ר דגרנטו"ר בלע"ז כאדם המחשב ודומג: **ומבדיל.** בשתי סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה בפרק קדשי קדשים (דף סה.): **וממלא מדמה** [י]. [ז](ומקיף מחבר כמו אין מקיפין שתי חביות (ביצה דף לב:)) דוחק בית מליקתו לקיר והוא מתמלא ע"י דוחקו בקיר. ולקמן [סד:] אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמצא כשהוא מולקה באויר היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיבוד ומ"ת נופל [יא] על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה דלא קפיד אלא אלמעלה מן החוט: **באווירא בעלמא קעביד.** בתמיה: **אימר כך וכו'.** ואיכא למימר למעלה מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל בה דם עולת העוף שלא יפול לארץ וקיר מזבח מיקרי אבל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן למתן דמים הצריכין ליתן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד בארץ: **רב אמר בבנין.** בקרן דרומית מערבית בנו היסוד אמה באורך הדרום וחללו הסם כל הדרום וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן לפונית מזרחית כדאמרן (לקמן) אוכל במזרח אמה ובדרום אמה: **לוי אומר** [יב] **בדמים.** יסוד היה על פני כל המזרח [יג] אבל לא נותנין דמים בחלקו של יהודה: **יתבני מדבחא.** בניינא גופיה משמע: [יד] **אוכל.** תופס: **במזרח אמה אחת.** ובמקצוע לפונית מזרחית משון לגד מזרח אמה ולא יותר כמו שביארתי למעלה קשיא לגוי דהא [טו] בניינא משמע: **על שנים ושתים.** קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הגר.** לאו בארבעת רבעין [טז] קאשיב אלא מגד לפון היה ל"ג [יז] אבל מזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מזרחית חסרה לה אמה לדרום ואמה למזרח: **נמצא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב.** ולקמן [יח] הוא בפרק קדשי קדשים (דף סב:) דרמינן מתניתין אהדדי דתנן חדא כבש היה לדרומו של מזבח אורך ל"ב [מדות פ"ג מ"ג] והמזבח ל"ב אורך הרי אורך המזבח והכבש ס"ד וכי מני להו אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"ב [שם פ"ה מ"ב] [יט]והא שיתין וארבע הוי תפסין בקרקע העזרה והתם לגבי תפיסת הקרקע קא מני להו ומשנינן נמצא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב ונמצא שתי אמות העליונות נבלעות בל"ב של מזבח. מדקתני פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד [כ] לדרום קשיא [כא] לרב דאמר דאוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת דקתני ותו לא בבנין קאמר והכבש [כב] בדרום הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המזבח: **אימא כנגד אמה יסוד.** כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומיהו שתי אמות נבלעות לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי [כג] שכנגד בליטה שהיסוד התחיל בה [כד] לאכול בה בדרום אמה אחת: **מלבן.** הוא דפוס מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלבן ממלאו [כה] לאבנים וסיד וחפת וקוניא עד שמשוויהו לגובה המלבן: **מפולמות.** לחות: **קוניא.** ניתוך [כו] אבר כעין שעושין לגפורי כלי חרס שקורין פולמי"ר: **וממחה.** אישפרילדי"ר בלע"ז. ושופך בתוך המלבן על לאבנים [כז] ונדבקים יחד על ידי אלו וזה היסוד הראשון ששנינו בו עלה אמה: **וחוזר ומביא כו'.** ומושיבו על זה וממלאו נמצאת [כח] כניסת אמה זה [ג] יסוד בולט אמה זה סובב: **וחוזר ומביא כו'.** וזהו סובב על זה היה כהן מהלך כדמפרש ואזיל שהמלבן השלישי שהושיבו על זה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמצא האמצעי בולט מתחת העליון אמה בכל צד: **מקום המערבה.** כלומר ראש המזבח: **וחוזר ומביא מלבן של אמה כו'.** ומושיבו בזוית המזבח מלמעלה. קתני מיהא מלבן התחתון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד בולט בו מד' רוחותיו:

[1]חופף עליו כל היום [ט]לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן להקב"ה שנאמר [1]ובין כתפיו שכן מיתיבי [כ]עולת העוף [א]כיצד היתה נעשית היה מולק את ראשה ממול עורפה ומבדיל וממצה דמה על קיר המזבח [א] ואי אמרת לא היה לה יסוד באוירא בעלמא הוא דקא עביד אמר רב נחמן בר יצחק אימר כך התנו אוירא דבנימין קרקע דיהודה מאי לא הוה לה יסוד רב אמר בבנין לוי אמר בדמים רב מתרגם באחסנתיה יתבני מדבחא [ב] לוי מתרגם באחסנתיה יתבני מקדשא מקום מקודש לדמים תא שמע [ג]היסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב אוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת מאי אוכל נמי בדמים תא שמע [ד]המזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים הכא במאי עסקינן מן הצד ת"ש [ה]נמצא פורח [ו] אמה על יסוד ואמה על סובב אימא כנגד אמה יסוד ועל [ז] אמה סובב: תא שמע דתני לוי כיצד בונין את המזבח [ח]מביאין מלבן שהוא שלשים ושתים על שלשים ושתים וגובהו אמה ומביא חלוקי [ט]אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות ומביא סיד וקוניא וזפת וממחה ושופך וזה הוא מקום [י] יסוד וחוזר ומביא מלבן שהוא [יא] שלשים אמה על שלשים אמה וגובהו חמש אמות ומביא חלוקי אבנים כו' [יב] וחוזר ומביא [יג] מלבן שהוא כ"ח על כ"ח אמות וגובהו ג' אמות ומביא חלוקי כו' והוא מקום המערכה וחוזר ומביא מלבן שהוא אמה על אמה [יד] ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות [טו] ומביא זפת וקוניא וממחה ושופך וזהו קרן וכן לכל קרן וקרן וכי תימא [טז] **ואי אמרת לא היה לו יסוד באוירא בעלמא קעביד.** בתמיה דלקמן (דף סד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמצא כשהוא מולקה באויר היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיבוד ואם תאמר נופל הוא על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשרה דלא קפיד אלא אלמעלה מן החוט: **באווירא בעלמא קעביד.** בתמיה: **אימר כך וכו'.** ואיכא למימר למעלה מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל בה דם עולת העוף שלא יפול לארץ וקיר מזבח מיקרי אבל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן למתן דמים הצריכין ליתן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד בארץ: **רב אמר בבנין.** בקרן דרומית מערבית בנו היסוד אמה באורך הדרום וחללו הסם כל הדרום וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן לפונית מזרחית כדאמרן (לקמן) אוכל במזרח אמה ובדרום אמה: **לוי אומר בדמים.** יסוד היה על פני כל המזרח אבל לא נותנין דמים בחלקו של יהודה: **יתבני מדבחא.** בניינא גופיה משמע: **אוכל.** תופס: **במזרח אמה אחת.** ובמקצוע לפונית מזרחית משון לגד מזרח אמה ולא יותר כמו שביארתי למעלה קשיא לגוי דהא בטו משמע: **על שנים ושתים.** קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הגר.** לאו בארבעת רבעין קאשיב אלא מגד לפון היה ל"ג אבל מזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מזרחית חסרה לה אמה לדרום ואמה למזרח: **נמצא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב.** ולקמן הוא בפרק קדשי קדשים (דף סב:) דרמינן מתניתין אהדדי דתנן חדא כבש היה לדרומו של מזבח אורך ל"ב [מדות פ"ג מ"ג] והמזבח ל"ב אורך הרי אורך המזבח והכבש ס"ד וכי מני להו אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"ב [שם פ"ה מ"ב] והא שיתין וארבע הוי תפסין בקרקע העזרה והתם לגבי תפיסת הקרקע קא מני להו ומשנינן נמצא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב ונמצא שתי אמות העליונות נבלעות בל"ב של מזבח. מדקתני פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד [כ] לדרום קשיא [כא] לרב דאמר דאוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת דקתני ותו לא בבנין קאמר והכבש [כב] בדרום הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המזבח: **אימא כנגד אמה יסוד.** כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומיהו שתי אמות נבלעות לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי [כג] שכנגד בליטה שהיסוד התחיל בה [כד] לאכול בה בדרום אמה אחת: **מלבן.** הוא דפוס מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלבן ממלאו [כה] לאבנים וסיד וחפת וקוניא עד שמשוויהו לגובה המלבן: **מפולמות.** לחות: **קוניא.** ניתוך [כו] אבר כעין שעושין לגפורי כלי חרס שקורין פולמי"ר: **וממחה.** אישפרילדי"ר בלע"ז. ושופך בתוך המלבן על לאבנים [כז] ונדבקים יחד על ידי אלו וזה היסוד הראשון ששנינו בו עלה אמה: **וחוזר ומביא כו'.** ומושיבו על זה וממלאו נמצאת [כח] כניסת אמה זה [ג] יסוד בולט אמה זה סובב: **וחוזר ומביא כו'.** וזהו סובב על זה היה כהן מהלך כדמפרש ואזיל שהמלבן השלישי שהושיבו על זה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמצא האמצעי בולט מתחת העליון אמה בכל צד: **מקום המערכה.** כלומר ראש המזבח: **וחוזר ומביא מלבן של אמה כו'.** ומושיבו בזוית המזבח מלמעלה. קתני מיהא מלבן התחתון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד בולט בו מד' רוחותיו:

ממעט הכא עולה דלא [לא] הוה ארבע קרנות בחטאת משום דטעונה יסוד לעניין דמים העליונים וראשה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדם היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמלא ליסוד כדקתני גבי חטאת העוף [לב] ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף סד:) קתני בחטאת העוף שירי הדם ובעולת העוף לא תני משמע דלית ליה שירים והא דמרבינן לעיל שירים בכל הקרבנות היינו [לג] לגבי מעולת העוף וכיון [לד] דנעשית מצותו מה לנו במה שהדם נופל אחר כך לארץ והולך לאיבוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיבוד אחרי כן ועוד כשמתרץ כך התנו אוירא ופירש בקונטרס שהיה עושה כמין בליטה במזבח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה עצמה דבעי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה באויר דיהודה אם כן [לה] אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאוירא דבנימין וקדש האויר בקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה באויר אי אפשר לא חיישי אלא בהא דליהוי קדושת מזבח ומיהו למאן דאמר (לקמן דף סה.) אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש בקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב: **רב** אמר בבנין. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה במקום המערכה הוי רבוע וקשה קצת לישנא דמתני' [לו] לרב דתנן במסכת יומא (דף יב.) דלעולה יולאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה מזבח בנוי משמע שהיה בה מבנין: **מפולמות.** [לז] כגון דגיס מפולמין פרק אין לדין (ביצה כד:):

מסורת הש"ס

(א) [סוטה לז.], ב) לקמן סד.; ג) מדות פ"ג מ"ג, ד) שם [נמנמות מז:]; ה) לקמן סב.; ו) חגיגה יב., ז) שייך למתני' לקמן דף סד: ועיין בשנויי נוסח אות א ואות י.

הגהות הב"ח

(א) גמ' נמצא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב: (ב) שם ומביא מלבן. נ"ב ועיין בסוכה דף מה ע"ב: (ג) רש"י ד"ה וחוזר ומביא כו' ומושיבו וכו' יסוד הסמ"ד ותיבות בולט אמה זה סובב ממתק:

שינויי נוסחאות

א) כש"מ וכ"ש נוסף נטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח. ובכתה"י ל"מ עוס' זה, ואפשר שהוסיפוהו עפ"י רש"י: ב) מדבחא מקום קרנות (שמב"י. כי"מ וק' ור"ב). בד' ולגא אימא בש"מ מקום דמים. והוא טעות כי אינו בשמב"ין: ג) בכתה"י ור"ו וכנגד. ולפנינו ע"פ בה"ז ועי"ש: ד) תינא מקום ממתק (ש"מ וכתה"י): ה) נ"א שהוא ל' אמות וב' טפחים וגובהו ה' כו' וזהו סובב. וחוזר ומביא מלבן של כ"ח אמות וד' טפחים על כ"ח אמות וד' טפחים וגובהו ג' כו' (גליון. וכ"ה בש"מ). וע' לקוטי הלכות מזבח תודה מש"כ בזה: ו) כו' וזהו סובב (כתה"י וצ"ק): ז) בכתה"י נוסף וגובהו אמה: ח) קטנות וסיד וזפת וקוניא (כתה"י): ט) תינוח וכי תימא ליתא בכתה"י ובד"ו, וכ"מ מרש"י (בע"ז). וכ"ק מגיה כלפנינו: י) מדמה כו' מקיף מחבר כל"ל (ש"מ), ועי' לות ם, ועי' מסה"ש: יא) נופל הוא על (כתה"י): יב) אמר (ש"מ): יג) ל"ל המזבח (כתה"י וד"ו): יד) כאן נוסף דיבור מקום המקודש לדמים. פי' היסוד היה בכל המזבח אך הדמים אין ניתנין רק בחלקו של בנימין. הסמ"ד (ש"מ וב"ש): טו) דהתם (כי"י): טז) ל"ל רבעיו (*ש"מ): יז) ל"ב ומצד מערב ל"ב אבל (כתה"י וש"מ): יח) ל"ל לקמן (ש"מ): יט) ל"ל ופריך והא (ש"מ): כ) ל"ל יסוד (*ש"מ): כא) ס"ל וקשיא לרב דאמר בבנין כלומר שברוח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בנוי והכא משמע שהיה שם יסוד בנוי. והסמ"ד ומה"ד אימא (ש"מ וב"ש): כב) ל"ל והא כבש (כתה"י): כג) ל"ל הפגימה שכנגד הבליטה (*ש"מ): כד) תינא בה נמתק (ש"מ וכתה"י): כה) ל"ל וממלאו (*ש"מ): כו) ל"ל אבר ניתוך (*ש"מ): כז) ל"ל האבנים (*ש"מ): כח) נמצאת כניסתו אמה והיסוד בולט אמה זו סביב. הסמ"ד ומה"ד וחוזר ומביא כו' (כי"י, וכנ"ל בכי"פ וש"מ): כט) וכ"כ בכי"מ וק' ור' ג': ל) הדם ליסוד מדלא קתני כו' כל"ל (שמב"י). כ"ל הדם וקרי ליה יסוד (צ"ק): לא) דלא הויא אארבע קרנות כחטאת משום דטעונה יסוד הא חשבינן ליה יסוד לענין דמים (ב"ש וש"מ). ועי' מ"ו: לב) העוף ועולת העוף אין דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיון דבעי מיצוי ועוד דבמתני' (ש"מ): לג) ס"ל איינו דוקא בבהמה דכתיב בקרא (ש"מ): לד) ל"ל דכיון (ב"ש): לה) ל"ל אם כן חול הוא לענין קדושת מזבח ומשני וכו' (ש"מ. ולפנינו ע"פ בה"ז): לו) דמתניתא לרב דתניא כל"ל (גליון): לז) ל"ל לחות כמו דגים כו' (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פרק ו' מהלכות מעה"ק הלכה כ:
לח ב מיי' פ"ג מהלכות בית המקדש הלכה י:
לט ג מיי' שם הלכה ה:
מ ד מיי' שם הלכה טז:

תורה אור השלם

1. לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן:
דברים לג, יב

מוסף רש"י

חופף. כלשון המתחכך ממתמ שפיגו מעיג מאותו (יומא יב.). כלשון המצטער חופף ומתחכך בצגדיו, לשון שפשוף, כמו מזיר חופף ומספסף (מגילה כו.) אושפזיכן להקב"ה. שהיה שאיון נתון בחלקו (שם ושם). שבית קדשי הקדשים בנוי בחלקו (תוספה לז.) ממולו ערפה. עכשה גוכה הראש, מול עכשה למטה לגד האגפים, מול הרוחה את העורף: ומבדיל. בשני סימנין כדיליף בהכל שוחטין (לקמן סד:): נמצא פורח כו'. ומגיע לראש המזבח (לקמן סב.): מפולמות. לשון ליתות (חגיגה יב.):

לעזי רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר דיפרוטי"ר דיגרטי"ר. לשפשף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד. כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוח בעופרת.
אישפרידי"ר דישטינפרי"ר. לערבב (בנדול).

מא א מיי׳ פ״ג מהל׳ בית הבחירה הלכה טז:
מב ב מיי׳ שם הלכה ח:
מג ג מיי׳ פ״ה מהל׳ מעה״ק הלכה ג:
מד ד מיי׳ שם הלכה ו:
מה ה ו מיי׳ פ״ט בא״ח הלכה ח ופ״י שם הלכה ג:
מו ז מיי׳ שם פ״י הלכה י:
מז ח מיי׳ שם הלכה ז:
מח ט מיי׳ שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. יְהוָה צְבָאוֹת זְנֵן עֲלֵיהֶם וְאָכְלוּ וְכָבְשׁוּ אֲבְנֵי קֶלַע וְשָׁתוּ הָמוּ כְּמוֹ יָיִן וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כַּזָּוִיּוֹת מִזְּבֵחַ: זכריה ט, טו
2. וְדָוִד בָּרַח וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֵּד לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בְּנָיוֹת: וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בְּנָיוֹת (בְּנָיוֹת) בְּרָמָה: ש״א יט, יח-יט
3. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז, ח
4. וַיְהִי לֶחֶם הַגְּבוּל לִפְאַת מִזְרָח מִן הַיַּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל כֶּתֶף יְרִיחוֹ מִצָּפוֹן וְעָלָה בָהָר יָמָה וְהָיָה (וְהָיוּ) תֹצְאֹתָיו מִדְבָּרָה בֵּית אָוֶן: וְעָבַר מִשָּׁם הַגְּבוּל לוּזָה אֶל כֶּתֶף לוּזָה נֶגְבָּה הִיא בֵּית אֵל וְיָרַד הַגְּבוּל עַטְרוֹת אַדָּר עַל הַהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לְבֵית חֹרוֹן תַּחְתּוֹן: וְתָאַר הַגְּבוּל וָנָסַב לְפֵאַת יָם נֶגְבָּה מִן הָהָר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בֵית חֹרוֹן נֶגְבָּה וְהָיָה (וְהָיוּ) תֹצְאֹתָיו אֶל קִרְיַת בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פֵּאַת יָם: יהושע יח, יב-יד
5. לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכָן: דברים לג, יב
6. כִּי קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי: תהלים סט, י
7. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל עֹנֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב: אִם אֶבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה שְׁמַעְנֻהָ בְּאֶפְרָתָה מְצָאנֻהָ בִּשְׂדֵי יָעַר: תהילים קלב, א-ו
8. בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל: בראשית מט, כז

ליקוטים

(שייך לענוד הבא)

סבור למיבנית בעין עיטם. שאלת ממני דמקראי משמע דהר הבית והמקדש בבוה מירושלים, והכי אמרינן נמי (חגיגה ב׳ ע״א) כל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית אביו חייב להעלותו. והיכי אמרינן בזבחים דסבור למיבנייה בעין עיטם שהוא המקום גבוה מכל ארץ ישראל, אלא משום דכתיב ובין כתפיו שכן נחיתו פורחה. מכל הני משמע שהר הבית גבוה מכל ירושלים, ועתה אני רואה שהיא גבוהה מהר הבית מכל סביבות הבית חוץ מצד הדרום אשר שם עמק יהושפט ושם לא היה בנין. **תשובה.** דע כי ב׳ דברים גרמו זה, והוא כי בהיות כי עכו״ם כבשו את הבית כמה פעמים ומשנאתם אותו ערו ערו עד היסוד בו. ועוד כדי שלא יהיה גבוה ממקום שלהם. ולפי שהמקום מדורן הגשמים היו שוטפין מידי שנה בשנה את העפר שהיה תיחוח ומוליכין אותו עד ששפל קרקעות הר הבית. וגם מלכי העכו״ם היו חופרים כדי לגלות יסודות הבית לבנות עליהם חומת הבית. תדע דתנן ביומא (נ״ג ע״ב) משנטל הארון אבן היתה שם מימות הנביאים ושתיה שמה גבוה מן הקרקע ג׳ אצבעות ועליה היה נותן, פי׳ המחתה של קטורת. ועתה שאלתי את פי העכו״ם ואמרו לי שהיא גבוה ב׳ קומות ויותר, וזו ראיה גמורה שנאכל קרקעות הבית. גם ירושלים נחרבה כמה פעמים ומפולת הבתים נעשה תל, וברבות הימים נכבש המקום ההוא ונעשה קרקע ובנו עליה בתים, וכן הרבה פעמים עד שנעשה גבוה. וכן תמצא עד היום בנינים תחת הבתים, ואפילו אם יחפרו בעומק לא יגיעו לקרקע בתולה. ועד היום מהבתים הסמוכים לפתחי המקדש עולים במדרגות למקדש וכן היו כל בתי ירושלים נמוכים מן המקדש ואפילו בבית הכנסת אמרו אסור לבנות בנין גבוה ממנו, כל שכן בית המקדש דכתיב לרומם את בית אלהינו. עוד משמע דציון היה בהר דכתיב הר ציון, ועתה אני רואה בתים גבוהים מציון, אלא מאי אית לך למימר שגבה מקום בנין הבתים. ואמרו לי שנמצאו בתים בסוף הבנין קרוב לציון בנויים בסלע, צ״ל שהם מכלל הר ציון וכן אמרו העכו״ם דשכונת היהודים היא מכלל ציון (רדב״ז מ״ב סימן תכל״ט):

שיטה מקובצת דאמר רב כהנא קרנות של מזבח חלולות היו. (תיכף לכנים נמתקן). וי״מ קרנות המזבח חלולות היו כדתנן במס׳ מדות (פ״ג מ״ג) נקרן מערבית לדרומית היו שני קנים כמין שני חוטמים דקין שהדמים היתיכים על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהם ומתערבין בתחה ויוצאין לתל קדרון: **בבולהו שבטים** יורד תבול **ותאר** הגבול ובשבט בנימין כתיב ועלה. פי׳ תעין עיטם ואולך לדרום הוא גבול שאר שבטים וכל הלמון עד עין עיטם גבול בנימין, ומלמון ובולם נמשכין עיטם ואולך לדרום כתיב ויורד וגבול בנימין שבלמון עד עין עיטם כתיב ועלה, ומלמ״ל שעין עיטם גבוה ממולם ועין עיטם זה מי נפתוח (לשון רש״י בנוסחאות מהר״פ): **ניתתי בה** קלילי. גלינון, ניתתי כמו מייתי ניהלי אתמוך לעיל (דף יט ע״ב): **אם** אתן שנת לעיני. וא״ת ומילתי היה נדלי כך, ומלמ״ל אמרי בגמרא (דף טו.) הנודר שלא לשן שלשה ימים מכין אותו ושן ולמלמד, ויש לפרש דקתי אתמוך שעין עיטם גבוה ממולם ועין עיטם זה מי נפתוח (לשון רש״י בנוסחאות מהר״פ): **ניתתי בה** קלילי. גלינון, ניתתי כמו מייתי ניהלי אתמוך לעיל (דף יט ע״ב): **אם** אתן שנת לעיני. וא״ת ומילתי היה נדלי כך, ומלמ״ל אמרי בגמרא (דף טו.) הנודר שלא לשן שלשה ימים מכין אותו ושן ולמלמד, ויש לפרש דקתי אתמוך ניתתי וה״ק אם אתן שנת לעיני בתחלת מיתי, אבל לא היה נדר שלא לשן כלל:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה כתיב ועלה וכו׳ ועוד כתיב עליה אחת מיריבעלים אל ראש ההר אשר על פני:

מוסף רש״י

הובא בעמ׳ הבא

שינויי נוסחאות

א) כהנא קרנות של מזבח חלולות כל״ל (ש״מ וברש״י): **ב)** וילך הוא ושמואל כל״ל (גליון): **ג)** ר״ל ויורד בתאר (ש״מ), וכ״ל אות כה. ר״ל כתיב ועלה הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב ותאר לא כתיב אמרי (כיר״א וק׳ וצ׳). ועי׳ מהרש״ל פוק״ס בכולהו: **ד)** ואיכא דאמרי אמרי (כתה״י וש״מ): **ה)** ל״ל ביתי וגו׳ אם (כתה״י): **ו)** גי׳ הערמון ערך הגה זה ספר יהושע. ע״פ פי׳ נכון (הגרי״ב): **ז)** ל״ל בכל (כתה״י): **ח)** להידבק (כתה״י): **ט)** ל״ל היו בארבעתן (ש״מ): **י)** יש להם (ש״מ): **יא)** בכתה״י ול״ו חלקים: **יב)** מקומותם בנקבים חלולים (ל״מ חלקין) ולא הוצרך לפנות בהם פגימות לנקבים וסס״ד (ע״פ כתה״י וש״מ): **יג)** ל״ל שהיו (ש״מ): **יד)** מכל שערך קרי עליה משם לבית כל״ל (ש״מ): **טו)** ל״ל פירש (ש״מ): **טז)** ברוחותיהם ובמקצעותיהם (כי״פ): **יז)** והך הך (כתה״י וד״ה): **יח)** לשון הפסוק ועלה הגבול דבדה (יהושע טו, ז): **יט)** ל״ל כתף (ש״מ): **כ)** ומנה והלך עד ירושלים כתיב ועלה כל״ל והל״ל (ע״פ כתה״י ש״מ וצ״ק): **כא)** כתיב בו עלייה אחת כל״ל (ש״מ): **כב)** בש״מ נופף ועד קרית יערים: **כג)** הגבול ולא הל״ל (שמכ״י וצ״ק): **כד)** על פני גיא (ש״מ): **כה)** כלן נשמט קטע נכבד וכל״ל יערים והיינו דאמר הכא בכולהו כתיב וירד הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב וירד לא כתיב. ה״ג והכי פירושא, בכל תחומי יהודה הנזכרים בצפון שהם משכלתה נחלת בנימין ולהלן לצד מערב וסמוכים לגבול דרומי של שאר שבטים כתיב בהו וירד הגבול ותאר ולא כתיב ועלה וכל כמה שהגבול צפוני של יהודה סמוך לנחלת בנימין מן המזרח עד קרית יערים כתיב ועלה ותאר והל״ל (ע״פ כתה״י ד״ה וש״מ). לפנינו נשמטו בדילוג הלזמות יעריס יעריס. ועי׳ מהרש״ל בש״מ: **כו)** ולאר אות ד׳: **כז)** ל״ל ואי אפשר (כתה״י וד״ה): **כח)** ל״ל המירחדת (שמכ״י וכ״ה בכתה״י): **כט)** בל״ל בית ראשון וכש״מ מתקן ולפנינו הוסיפו תיבת והיינו ע״פ ל״ק. ומהמשך דברי התוס׳ משמע דל״ג תיבות אלו: **ל)** ר״ל ניטל טעם ביאה וניתנה לעובדי עבירה ומסתמא בבית שני שחרב בימיו איירי תדע דקאמר נמי ניטלה ברכה מן הפירות ואשכחנא בבית שני שהיו רבו (ש״מ): **לא)** שמביא בפ״ק כל״ל (גליון): **לב)** כדאמר ר׳ נחמיה בפ׳ עגלה (ש״מ): **לג)** שני הוה דקאמר התם לשנה (ש״מ): **לד)** ל״ל דבבית (ש״מ): **לה)** שהדמים הניתנים על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן כו׳ כל״ל (שמכ״י וצ״ק): **לו)** משום דמיתתי קרא (ש״מ): **לז)** ל״ל ובבלע לתוכן (ש״מ):

דגייז ליה. תימה מעיקרא ליעבד מלבן בעיין זה: **אבנים שלמות כו׳.** תימה דהוה ליה לאקשויי לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא ויש לומר שהש״ס קיצר כאן וכולה לומר כמו שמדקדק הש״ס במסכת ע״ז פרק רבי ישמעאל (דף נג:) גבי אבני מזבח שנקנסו אנשי יון ליתבריהו אבנים שלמות אמר רחמנא לינסריהו לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תאמר וליעביד על ידי שמיר דבית שי הוה שמיר כדמוכח בסוטה פרק עגלה ערופה (דף מח.) דקתני משמתו נביאים הראשונים בטל אורים ותומים [והיינו בית ראשון] משחרב בית המקדש בטל השמיר והיינו בית שני לאי בית ראשון ליערסינהו וליתבינהו דמשמתו נביאים הראשונים היינו מורבן הבית כדתניא בגמרא משחרב בית המקדש בטלו אורים ותומים והיינו בית ראשון דחמשה דברים חסר בית שני מבית ראשון כדאיתא ביומא (דף כא:) ובטל השמיר היינו לאחר בית שני וכן הא דקאמר רבן שמעון בן גמליאל התם משחרב בית המקדש ניטל טעם [1] פירות ומסתמא בבית שני שחרב בימיו איירי תדע דאשכחן בבית שני שהיו מלאים תאנים ובית שני הוה בית המקדש מוהה לאבני אפוד נמי בעו שמיר כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף מח.) גבי בנין בית המקדש שעשה שלמה דקאמר היכי נעביד איכא שמיר דאייתי משה לאבני אפוד והניח על כרחין רבי יהודה היא דלר׳ נחמיה לא הוה בעי שמיר למקדש ועובדא דבן נתינה בבית שני [2] דקאמר הדר לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו ושבע פרות היו הראשונה עשה משה שניה עשה עזרא כדתנן במסכת פרה (פ״ג מ״ה) וכמו כן קשה בפרק רבי ישמעאל ע״ז (דף נג:) אמאי גמזו בית חשמונאי אבני מזבח שנקנסו אנשי יון כיון דאפשר על ידי שמיר ויש לומר דשמיר אין עושה אותן שלמות שלא תחגור בה הלפורן ופרק קמא דחולין (דף יח.) אמרינן וכמה כדי פגימת המזבח כדי שתחגור בה לפורן ומיהו קשה בית [3] המקדש כתיב אבן שלמה מסע נגיה וקאמר רבי יהודה דהוה שמיר בבית המקדש [4]: **ומלאו** כמזרק **כזויות מזבח.** הוה מצי לאתויי מתני׳ דמסכת מדות (פ״ג מ״ב) ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים [5] היו נתונים על יסוד דרומית יורדין בהן ומתערבין בתחה ויוצאין לנחל קדרון אלא ניחא ליה לאתויי דרך כהנא משום [6] קרא ובקונטרס פירש שהנקבים היו בד׳ קרנות שיפול דם חטאת לתוכן [7] ובבבלא ותימה לפירושו שלא היו המתנות למעלה אלא כנגד חודה מבחוץ:

דגייז ליה. אחר שיבש סתר הבנין מעל חלקו של יהודה: ופרכינן **והא אבנים שלמות כתיב.** שיהא חלק ולא פגימות פגימות ואי אפשר לסתירה להיות חלקה: **דמחיים מידי מתותיה.** כלומר במקומו על (כנגד) חלקו של יהודה הניח עץ ארוך ועובין כעובי המלבן וחלק [והניח] בתוך המלבן ולא יכול להדביק [8] עם חלוקי האבנים ע״י שפיכת המיחוי של סיד וקוניא ולכשיבש קלת נטלו ונשאר מקומו חלק: **קרנות של מזבח חלולות היו.** נקבים נקבים עמוקים בארבעתן [9] שיפול דם החטאת ויבלע לתוכו: **למזרק כזויות מזבח.** אלמא בית קיבול יש [10] כמזרקים: **דמחיים מידי מתותיה.** מקלות וקסמין [דקיס] [11] נתן בין חלוקי האבנים וכשיבש הוציאם ונשארו מקומות [12] בנקבים חלוקים ולא הוצרך לפנות בפגימות לנקבים: **שהן** [13] **יושבים כרמה.** בעירו של שמואל: **גוי של עולם.** למעלה מקום לבית הבחירה מן התורה: **ועליה.** בכל [14] שערך קרי עליה ומשם לבית המקדש מלמד שבית המקדש היה גבוה מכל ארץ ישראל: **וארץ ישראל גבוהה מכל הארצות.** לא הוה ידעי דוכתיה היכא אייתו ספר יהושע בכולהו כתיב [15] וירד [16] ועלה הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב וירד לא כתיב אמרי ש״מ הכא הוא מקומו סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי אמרי ניתתי ביה [17] קליל כדכתיב [18] ובין כתפיו שכן ואיבעית [19] אימא גמירי [20] דסנהדרין בחלקו דיהודה ושכינה בחלקו דבנימין ואי מדלינן ליה מתפליג טובא מוטב דניתתי ביה פורתא כדכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד כדכתיב [21] כי קנאת ביתך אכלתני וכתיב [22] זכור ה׳ לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה׳ וגו׳ אם אבא באהל ביתי [23] אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה׳ וגו׳ [24] הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדה יער באפרתה זה [25] יהושע דקאתי מאפרים מצאנוה בשדה יער זה בנימין דכתיב [26] בנימין זאב יטרף: **מתני׳** זבחי שלמי צבור [27] ואשמות אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון [28] ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע [29] ונאכלין לפנים מן הקלעים [30] לזכרי כהונה [31] לכל [32] מאכל [33] ליום ולילה [34] עד חצות:

בינתיים: **ניפתי ביה קליל.** נעשה אותו נמוך מעט ונבנהו בירושלים שהיא למטה כדכתיב כתפיו ולא כתיב לראשו: **ואיכא** [35] **דאמרי.** הא דלא בנאה בעין עיטם משום דרחיק אם נחלת בנימין מנחלת ירושלים ומשיעור הר הבית ואפשר [36] לסמוך לשכת הגזית לעזרה ואין בעיגן סנהדרין בעזרה דכתיב וקמת ועלית וגו׳ ומריכה להיות בחלקו של יהודה דכתיב [37] גמירי סנהדרין בחלקו של יהודה דכתיב (בראשית מט) ומחוקקו מבין רגליו: **אם כל עונותו.** אשר עינה את עלמו לעסוק ולדעת ונשבע ונדר אם אבא באהל וגו׳: **מתני׳ וזבחי שלמי צבור.** כבשי עלרת: **אשם גזילות.** המאמר בשבועת הפקדון (ויקרא ה): **אשם מעילות.** הנהנה מן הקדש: **אשם שפחה חרופה.** [38] הבא על שפחה כנענית המיועדת [39] לעבד עברי: **אשם נזיר.** שנטמא במת דכתיב ביה והזיר לה׳ את ימי נזרו וגו׳ (במדבר ו): **אשם תלוי.** ספק שגג בכרת ספק לא חטא והוא כתוב בויקרא [40] גבי אשם מעילות. אשם ודאי ל״ג שכל אלו שהוזכרו אשמות ודאין הן חוץ מאשם תלוי: **שחי מתנות שהן ארבע.** דבאשם נמי בעינן זריקת שניה דכתיב במקום אשר יִשחטו וגו׳ (ויקרא ז): **ונאכלין לפנים מן הקלעים.** דכתיב באשם בויקרא קדש [במדבר יח] לכל אשמם וגו׳ בקדש הקדשים תאכלנו וגו׳. וזבחי שלמי צבור בגמרא [נה.] מפרש מנא ליה:

מסורת הש״ס

(פ״ג מ״ב) [1] (מיכה ז, ד) (ש״מ) [2] (ש״מ) [3] (ש״מ) [4] (ש״מ) [5] (ש״מ) [6] (ש״מ) [7] (ש״מ) [8] (ש״מ) [9] (ש״מ) [10] (ש״מ) [11] (ש״מ) [12] (ש״מ) [13] (ש״מ) [14] (ש״מ) [15] (ש״מ) [16] (ש״מ) [17] (ש״מ) [18] (ש״מ) [19] (ש״מ) [20] (ש״מ) [21] (ש״מ) [22] (ש״מ) [23] (ש״מ) [24] (ש״מ) [25] (ש״מ) [26] (ש״מ) [27] (ש״מ) [28] (ש״מ) [29] (ש״מ) [30] (ש״מ) [31] (ש״מ) [32] (ש״מ) [33] (ש״מ) [34] (ש״מ) [35] (ש״מ) [36] (ש״מ) [37] (ש״מ) [38] (ש״מ) [39] (ש״מ) [40] (ש״מ)

גמ' ועשיתם שעיר עזים וגו'. גבי שתי הלחם וכבשי עצרת כתיב וסיפיה דקרא ושני כבשים וגו': **ועל זבחי שלמיכם וגו'.** על כרחך בשלמי צבור כתיב שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמר בערכין (דף י.): **קדשי קדשים.** נפסלים [ב] בטבול יום וביולת (ובלינה): **היקשא קמא.** דאיתקש לחטאת: ה"ג **מה חטאת** [ג] **כו':** **כיון דכתיב ונקח הכהן את הזרוע.** סיפיה דקרא קדש הוא לכהן ש"מ השאר לבעלים. [ד] **קדש איקרא.** זרוע בשלה ומדלא כתיב קדשי קדשי [ה] קדשים ש"מ לא איתקוש לחטאת לחכי דתיהוי [ו] עלי' חומרא דקדש קדשים דבהדיא מעטיה מדכתיב קדש ולא כתיב קדשים וגבי שלמי צבור אע"ג דכתיב בהו גמי קדש יהיו לה' לכהן (ויקרא כג) ולא כתיב קדשי קדשים כיון דכתיב לה' לאו למעוטיה הוא [ז] מהיקשא דאיכא למימר כמאן דכתיב קדשי קדשים דמי: **אלא למאי הלכתא איתקש.** אין נזיר לחטאת: **שאם גילח על אחת משלשתן** [ח]. וחטאת הוא דילפא משלמים מה איל נזיר אם שביעו יחידי בלא חטאת ועולה יצא דכתיב (במדבר ו) ואחר ישתה הנזיר יין ואמר מר בסיפרי [ט] אחר מעשה יחידי והייגו שלמים שעיקר תגלחתו של נזיר תלויה בשלמיו שהרי הוזקקו לו [י] לשלח שערו תחת הדוד דכתיב (שם) על האש אשר תחת זבח השלמים ותניא בסיפרי [יא] וגלח הנזיר פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר כלומר גילוחו של נזיר ע"י דבר שנאמר בו ושמטו פתח אהל מועד והייגו שלמים בויקרא [יב] לו אינו אלא כמשמעו שיגלח פתח אהל מועד ממש אם אמרת כן [יג] דרך בזיון כו': **מתני' קדשים קלים.** אין (לך) מועלין בהן: **מקום.** אין טעונין נסוך: **ונאכלין בכל העיר.** בגמ' מפרש: **לכל אדם לזרים: ליום ולילה.** בתורה כתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר ותניא [יד] תורת שלמיו לרבות שלמי נזיר: **המורם מהן.** מן התודה חזה ושוק [טו] כשאר שלמים דהא איתקש לשלמים כדאמרן [לעיל נ.] זבח השלמים אם על תודה (ויקרא ז) ואמרינא חלות מד' מינין שבה כדכתיב אחד מכל קרבן וגו' לכהן הזורק וגו' (שם) ומורם מאיל נזיר זרוע בשלה וחזה ושוק שני דיה כתיבי ואכלת מנה אחת ורקיק מצה אחד כיונא בהן ונאכלין בכל העיר ליום ולילה: **אלא.** שאינו לבעלים אלא לכהנים: **ונשחטים.** דכתיב (ויקרא י) ואת חזה התנופה וגו' ואת

שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל. מפורש בפ"ק דעירובין (דף ג.) וכ' התכלת (מנחות דף מט:)[כ] : **הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח** [כא] **פתוח.** שהיולין משמשת [כב] עשוי לגניעות בעלמא שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה דאי משום לאחר שחיטה הרי יכולין לסגור הדלתות:

גובהה מאי. תימה אי גובהה משיב הפסק א"כ כנגד המזבח יפסל שמפסיק [כג] ואין לומר משום דרואה פתח מלמעלה למזבח דהא סלקא דעתך השתא דגובהה שמנה מפסיק דליכא למימר משום דגובהה שמנה היה סותם כל הפתח דהא סבור שהיה הפתח גובה עשריס אמה כדפריך בסמוך וע"ע דביומא פ"ק (דף טח:) [כד] גבי כהן השורף פרה שהיה כותל מזרחי גמוך שיוכל לראות פתח אהל מועד וקאמר התם דדרך פנגא אמתא עילאה היה יכול לראות ושמא היינו דוקא הזאה שהיתה מעומד אבל שחיטה היתה [כה] מיושב ואכתי מיקשי מכנגד המזבח אמאי כשר לשחוט כדאמר כל העזרה כולה כשרה לשחיטה: **שני פשפשין היו בבית החליפות.** במסכת מדות [דף לז.] [ל] דאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הכפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות והיו לו שני פשפשין להכשיר את כל העזרה דאותו חצר עד כותל מערבי קרוי עזרה ולא כמו שפי' בקונטרס שהכל קרוי בית החליפות עד כותל מערבי ובפרק הניזקין (גיטין נד:) גבי כהן גדול ביום"כ דקאמר דחזייה בפשפש ופירש בקונטרס דשני לא [לא] פשפשין היו באותם החליפות ותימה גדול פירושו דדרך פשפשין לא היה יכול לראות כלל [לב] ופי' רבינו ריב"א דחזיי' דרך פשפש שיעשו פשפשין לראות אם פיגל ואם לאו וגם זה קשה לגעיל פרק כל הפסולין (דף נג.) פריך ומעביר פשפש [לג] הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומפרש ה"ר יעקב מאורלינ"ש דהתם פשפש היינו דרך הלוז שאחורי בית הכפרת שילאה מסה דרך [לד] בית קדש הקדשים ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לאולם: **שנים לפר** [לה]. גבי שומרין מייתי להאי קרא בפ"ק דתמיד (דף כז.). תימה לי אחורי הכפרת היאך יכול לשחוט הא אינו יכול לראות אם פתח אהל מועד דרך חלון [לו] דלפר בר דהא איכא שני פרכות בין היכל ובין קדש הקדשים ובפרכת לא היה שום פתח אלא אחת פרוסה מן הדרום ואחת מן הכפון ויש לומר דהלוז קרי פתח ורואה בו קדש קדשים דלא גרע מאהל מועד כמו אחורי בית החליפות שהיו פשפשין וקרויין פתח ועי"ש כן כשר לשחוט עד כותל מערבי לפי שרואה בהן האולם שקרוי אהל מועד למאן דאמר [לז] קדושת היכל ואולם חדא מילתא [לח] ולא נ"ל דבשלמא שני פשפשין דבית החליפות הוו שני פתחים קטנים ומשמשין כניסה ויציאה פתח אבל [לח] לפר בר חלון קטן ולא פתח מקרי ונסוף התערובות (לקמן פב:) קרי ליה דרך משופש ולא מיקרי ביאה דרך שם ואי הוה נקב בפתחו של היכל לא היה יכול לשחוט אם היה הפתח נעול על סמך אותו נקב קטן. ברו"ך:

במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר תלתא קראי כתיבי חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין וצפון לא איצטריך קרא ור' אליעזר סבר חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צפון וחד להכשיר צדדין וצידי צדדין לא איצטריך קרא מאי שנא הכא דכתיב פתח אהל מועד ומאי שנא התם דכתיב לפני אהל מועד קמ"ל [א] **כדרב יהודה אמר שמואל** [ב] **דאמר רב יהודה אמר שמואל** [ג] **שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר** [1] **ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול איתמר נמי אמר מר עוקבא בר חמא אמר רבי יוסי ברבי חנינא שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתח ההיכל פתוח ולא בזמן שהוא נעול במערבא מתני הכי אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אשי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולים** [ד] **ובמשכן קודם שיעמידו לוים את המשכן ולאחר שיפרקו לוים את המשכן פסולים פשיטא** [ה] **מוגף כנעול דמי וילון מאי א"ר זירא** [ו] **הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח** [ז] **פתוח גובהה מאי ת"ש דתניא** [ח] **ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות וגובהן שמנה כדי להכשיר את העזרה כולה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים מאי לאו דאיכא קמייהו שמונה לא דגבהו נינהו שמונה מיתיבי** [ט] **כל השערים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמה פשפשין שאני והאיכא צדדין** [י] **דמעייל להו בקרן זוית אחורי בית הכפורת מאי תא שמע דאמר רמי בר רב יהודה אמר רב לול קטן היה אחורי בית הכפורת גבוה** [יא] **שמונה אמות כדי להכשיר את** [יב] **העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים** [יג] **והיינו דתני' שנים לפר בר** [יד] **מאי לפר בר אמר רבה בר רב שילא כמאן דאמר כלפי** [טו] **בר** [טז] **א"ר יהודה אמר שמואל אין חייבין משום טומאה אלא על**

במאי קמיפלגי. מאי קמרבי ת"ק בחד מהנך קראי דמייתי לפון מק"ו דלתא רבי אליעזר למימר לא תרבייה מייה דקרא לפון אליטריך: **דניבעי פתח אהל מועד.** כדאמרי' לקמן שאם אין שם פתח [כגון] קודם שיפתחו הדלתות וקודם שיעמידו הלוים את המשכן ולאחר שפרקוהו לא היה שוחט: **וחד להכשיר לדדין.** כל רוחב העזרה דלא תימא כנגד הפתח דוקא להכי הדר כתב לפני ולא כתיב פתח וכל האויר בכולו לפני דלא כתיב כנגד: **וחד לפסול לידי לדדין.** כגון לשכות ואפילו תוכן קדש פסולות לשחיטה כדלקמן [יז] דלא תימא מדפתח לאו דוקא לפני נמי לאו דוקא אלא שיהא אהל [יח] נעוי להכי הדר כתיב לפני למימרא דדוקא הוא ולא לשכות: **לפון** [יט] **לא איצטריך קרא.** דמק"ו קאמי: **וחד להכשיר לפון.** דק"ו מעוטי ממעיט ליה לאידך גיסא וק"ו דרבנן לא דרש דאיכא למימר להאי יא] קבע לפון ולהאי אאר רוחות דמאי קדושתיה לפון מדרום אלא דקביעת מקום בעלמא הוא: **ולידי לדדין.** לפסול לא איצטריך קרא (יא) אחרינא: **לפני.** כתיב בקרא קמא: **בזמן שהוא פתוח.** לשון פתח אינו אלא אהל, והפותח והנועל קרוי דלת: **מוגף.** סגור ולא נעול כמו הגפת דלתות (ערכין דף יא.): **וילון.** פרוש יב] כנגד הפתח מי הוי כנעול או לא: **הוא עצמו.** וילון עצמו אינו חשוב אלא כפתח פתוח יג] דלגניעותא בעלמא עביד: **גובהה.** כגון תל או עץ מוטל כנגד הפתח מפסיק בין פתח לשחיטה [והפתח מאין] : **שני פשפשין היו בבית החליפות.** (עודף) שהאולם עודף על רוחב ההיכל לצפון ולדרום ט"ו אמה לכל צד ואדכו יג] למזרח מן המערב אינו אלא י"א אמות ובכותל המערבי יד] של אותו עודף היו חלונות לגנות סכינין מבחוץ ולכן קרוי החצר כנגדו עד כותל מערבי של העזרה בית החליפות ובאותן שני כתלים היו שני פתחים קטנים והכי נמי תניא לה בתוספתא טו] בהדיא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות ופתוחין למערב. וקסבר אולם נמי קרוי אהל מועד: **להכשיר את כל העזרה.** את כל שאר העזרה שאינו בכולל לפני אהל מועד על ידי פתח ראשון והוו לידי לדדין כגון מכנגד (זויות) כותל האולם ולמערב בצפון ובדרום לבית טו] החליפות ובית החליפות עצמו ואלו שני פשפשין מכשירין כל בית החליפות לאדכו ולרחבו דקרינן טז] מהשתא לפני. ולקמן פריך הא איכא לדדין: **לאכילת קדשי קדשים.** קס"ד השתא דלאכילה נמי בעיא יז] פנים ולקמן [נו.] אמרינן סמי מכאן אכילה: ה"ג יח] **מאי לאו דאיכא קמייהו גובהה שמנה.** שהיה כנגדן תל גבוה שמנה וש"מ גובהה לא פסיל: **לא דגביהי אינהו שמנה.** גובהן של פתחים מ' אמות: **פשפשין שאני.** שהן פתחים קטנים ואין משמשין כניסה ויציאה אלא לאכשורי יט] בשמא **לדדין.** היינו אויר שבין כותל אולם לכותל העזרה לדרום ולצפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוו לפני כ]: **דפתח להו בקרן זוית.** של אולם מקצת הפתח פונה לצפון ומקצתו למערב וכן בדרום: **אחורי בית הכפרת.** כ] אחת עשרה אמה היה אויר כא] עד חומת העזרה למערב כזה: **מאי.** במאי מתכשר לשחיטה דקאמר כל העזרה כשרה: **לו.** כמין חצון פתוח מן התא שאחורי בית הכפרת לאויר העזרה כב]: **והיינו דתניא שנים לפר בר.** (בספר עזרא) (ד"ה ל כו) משמעי במספר השומרים שהעמידו במקדש לכל הפתחין וקאמר שני שומרים העמידו לבר כג] והיינו לאותו לול: **כמאן דאמר כלפי נבר** גרסינן. כלפי חוץ אחורי כל כותלי ההיכל וקדשי כד] קדשים: **אין חייבין משום טומאה.** הנכנס טמא להר הבית אינו חייב אלא אם כן נכנס לתוך היקף חלל העזרה והוא

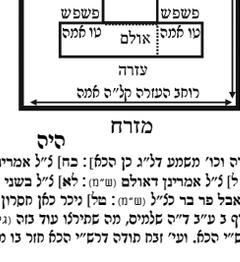

פירוש, ולכאו' מקוף דברי התוס' שכתבו דלאמר כל העזרה וכו' משמע דל"ג כן הכא]: בה] ל"ל אמרינן גבי (ש"מ): וגי' ל"ק והא דאמרינן ביומא פ"ק כו': בבו] ל"ל שהיתה מישבת אכתי (צ"ק): ל] ל"ל אמרינן דאולם (ש"מ): לא] ל"ל בשני פשפשין שהיו בבית החליפות (ב"ש וש"מ): לב] ל"ל בהיכל (ש"מ): לג] ל"ל ומשני הכל (ש"מ): לד] תימא דרך ממקן (ש"מ): לה] ל"ל לפר בר (ד"ו וצ"ק): לו] ל"ל הלול [במקום חלון] (שמב"ר): לז] ל"ל הגהה ולא נ"ל כו' (גליון): לח] אבל פר בר כל"ל (ש"מ): בט] ניכר כאן מקרון חיצות שדלונו מתיצה לפני עד תיצה לפני שתחריה, וכמו שחוקן בסוגריים. ועכ"פ תוקן הדברים נראה שבאו למלון על פיכ"ש דפיכ"ש לדידי לדדין דהכא היינו בית החליפות: מ] עיין תוס' עירובין דף ג ע"ב ד"ה שלמים, מה שתירצו דעד מזר: מא] התיצות המוקפות כתובות על גליון הכתב יד וחסר הגהה מבעל השיטה מקובצת. ובשאר כתבי"ש המקבילים ליתא: מב] הסוגריים בכתב יד: מג] משמע שהפשפשים היו בכתלי ההיכל, ולא בכתלי בית החליפות כדפיכ"ש הכא. ועי' זבח תודה דרש"י הכא מזר כו מפירושו בגיטין ע"ש:

עין משפט נר מצוה

נח א ב ג מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ה:

נט ד מיי' פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה ה:

מוסף רש"י

שלמים ששחטן. שחיית קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין (ערובין ג.) **בבית החליפות.** שהיו בהן כ"ד תלונות תלון לכל משפחה, ששם גוזזים קניים של קודש, וסכין קרוי תילוף בלשון ערבי (יומא לו.) **שני פשפשין.** פשפש פתח קטן שהיה בבית החליפות פתוח להיכל מב] ופנים היו אחד בצפון ואחד בדרום כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים שנהיה קוראן בכל הרוחות ושמטו פתח אוהל מועד וגם לול קטן היה פתוח בבית הכפורת (גיטין נד:): **לול.** אורובה שבעליית היורדת לבית קרי לול (פסחים כו.):

שיטה מקובצת

וחד לפסול צידי צדדין. פי"ה דס"ל דמדמתה אהל מועד לאו דוקא כו' עד לפני מ"ל [וגרלאה דאצטריך לפני] אהל מועד לומר דלידי לדדין דהיינו בית החליפות דפסולים אם לא היו להם פשפשין דאם לאו לאו קלא דהכא היינו אומר דהוא כשר אפילו בלא פשפשין, לכך צריך קרא לפסול לידי לדדין, ולכך קאמר דמסוך דצריך פשפשין להכשיר לידי לדדין דהיינו בית החליפות. דאין [נ"מר] לידי לדדין דהכא דפסלינן להו לאו היינו בית החליפות אלא לשמות [ד"ה]א"כ למה לי קרא לסבי מיפוק ליה משום דלמרינן בסמעתין (דף נ.) דלשמות לא קדשי, אבל לידי (כאן יש הגהה בגליון הכמ"י וגרלאה דשייכא הכא) [לידי לדדין קרוי לכל מה שבעבוד מזבל (פתח) בית המקדש מב' רומחוי, ולדדין נקרא כל מה שאינו בנגד חצר דפתח דהיינו כל רוחב החצר כו' (ע"כ הגהה) היינו כל מה שאינו בנגד הפתח דהיינו כל רוחב החצר בלפני אהל מועד למזרח. והא דפריך לקמן והא איכא לדדין גבי בית החליפות אין הפירוש כי הכא דהא הכא מכשירינן בלדדין בלא פתח דקרן זוית משום [דמיקרי] לפני אהל מועד, אלא הוי פי' דלקמן כמו לידי לדדין דבפסל הכא אם לא יהיה בו פשפש ולכך מלריך לקמן לפתוח בקרן זוית, והא דקרי ליה לדדין היינו משום דפי' תמילה אחורי הבלעיה אל עדיפה אולם על הסיכל דהיו שם פשפשין דהכשיר העזרה, ולכבי נבי אבן כותל האולם לכותל העזרה לדדום ולפון שהשולה עודפת על האולם לדדום ולפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוי לפני [אהל מועד], ומשני דפתח בקרן זוית של אולם מקלת הפתח פונה לפון ומקלתו למערב דהיינו בית החליפות למערב וכן לדדום מקלת פונה למערב ומקלת לדדום (תוס' אחרות): **ולא** בזמן שהוא נעול. וא"ת מיפוק ליה דנשחטו קודם התמיד של שחר ומתרינן (פסחים נח:) מנין שלא יהא דבר קודם תמיד של שחר ת"ל העולה [עולה דשחר]. וי"ל דהייט למלוה אבל פסול ליכא מ: **הוא עצמו** כו'. פי' חילון אינו נעשה אלא כפתח פתוח, כפתח בכ"ף, כך פי' הקונטרס הוא עלמו דינו כפתח פתוח. ותימה דמנין לו זה הלא על מ"ל דאבל [ועוד דהכ"ל הכי הוא כפתח פתוח] מא] לכן נ"ל (דה"פ) [דה"ג] אינו נעשה אלא כפתח בבית כלומר עיקר חילון לגזרך פתיחת הפתח מתקן לחיות אם בשעת שחיטה לגניעות משום דאז הפתח צריך לחיות פתוח, דאילו לאחר שחיטה אינה לריכה לחילון דנעבו הלכות (מהר"ם מהר"ם זצ"ל): **גובהה מאי.** תימה כיון דמכשירינן כל העזרה א"כ גם מזרחו של המזבח כשר, ואמאי והא הפסקיה גובהו של מזבח בין שחיטה לפתח. ואמר מורי דודאי גובהו של מזבח אינו מפסיק אלא לגזרך קרבנות הוא (לשון מהר"ם): **תוד"ה שני פשפשין** בו' (בסה"ל) ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לעולם. כל"ל, וי"ב ח"ל תוס' אחרות, ובהיכל יכול לראות עד הפתח ומהאי טעמא פריך התם כאן גדול ביותר"כ יוכיח

[נ]לא פריך מפר כהן ופר העלם אל לימוד אע"פ שהיו פורשין בשעת מתנות (כדאיתא בפ' בית הבדים בבבא קדשים ע"כ) מב]: (ב"ש):

מסורת הש"ס

א) עירובין ג. יומא סב:. ב) [עי' תו' מנחות לה. ד"ה מן אמה], ג) [לקמן נו.], ד) (מנחות לה) יומא טז. מדות פ"ב מ"ג ע"ש, ה) תמיד כו., ו) ירושלמי מע"ש פ"ג ה"ד, ז) נו., ח) עי' לקמן קז:, ט) רפ"ז, י) מדות פ"ה מ"א, כ) ד"ה שלמים, ל) [לעיל י.]:

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג, ב
2. לִפְרָבָר לְמַעֲרָב אַרְבָּעָה לְמִסְלָה שְׁנַיִם לְפָרְבָר:

דה"א כו, יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולידי לדדין וכו' אחריתא דלפני דכתיב בקרא קמא משמע עדדין ולא צידי צדדין [והה"מ וכ"ה ש"מ וק"ק]:

שינויי נוסחאות

א) כב"ש וכב"י וג' ממקו תיבת קמ"ל. וכ"ה בכי"ל. [וכש"מ תיקן דל"ל מילתא אגב אורחה קמ"ל. וק"ק]: ב) ר"מ פסולים שנא' ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול תניא נמי הכי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות היכל פסולים שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול וכן במשכן עד שלא העמידו הלוים את המשכן ולאחר וכו' (*ש"מ): ג) ר"מ לפתח (כי"צ). וכב"י הגיס בפתח. וכה"פ שהוא בש"מ, ועי' אות כה: ד) צדדין אמר רב אדא בר אהבה דפתח [בכ"ל דעבור] ליה בקרן זוית (ש"מ וכי"צ): ה) תיבות גבוה שמונה אמות נמקק (*ש"מ ב"ש רש"מ וע"ש): ו) את כל העזרה (*ש"מ): ז) בש"מ נוסף ושנים היו: ח) ר"מ אפייה לבר (כי"צ). וכרש"י כתב ה"ג כלפי לבר, ועפ"ז נכר' מגיס הש"מ בגמ' לבר: ט) אהל מועד נטוי (*ש"מ): י) דצפון (*ש"מ): יא) ל"ל דהא דקבע להאי צפון ולהאי שאר רוחות משום קדושתיה דצפון מדרום ולאו דקביעות מקום בעלמא הוא (צ"ק וראש"ט). וכמ"ל גרים לגפינו עש"ב: יב) בכי"פ פרוכת: יג) וארבו מן המזרח למערב אינו (*ש"מ): יד) ר"מ המזרחי (גליון). ולא נמלא נוסי' זה בשום כת"י ופיר"י שלפנינו ולא במפרשים לו בדק"ס, ול"כ. מנה דבדק"ס, ול"כ. טו) ל"ל לצד בית החליפות (כתה"י. שמב"י וב"ש). בכ"ש מגיס בכל הסוגיא בגמ' רש"י ותוס' חלפות במקום חליפות: טז) דקרינן ביה מהשתא (*ש"מ): יז) בעינן לפני ולקמן (כתה"י וש"מ). וכרש"ש מגיס בעי' פתח: יח) ונגמ' לפנינו כבר מוקן בענין גירסת רש"י. ועי' דק"ס שהגיה ונסמא המשולגת ופיליסה, ועש"ש מה שהקשה על נוסחת רש"י: יט) לאכשורי בשלמים בעלמא (כי"י וש"מ, וגבל' כי"ר ל"ש בשמא). ל"ש בשם פתחין בעלמא (כי"פ): כ) לפני שום פתח והיכי קתני להכשיר כל העזרה (ש"מ): כא) אויר מחזומה היכל עד (ש"מ): כב) נל"ל לאויר קדש הקדשים וכמ"ש רש"י בגיטין נד ע"ב וכמ"ש בזבח תודה (זבחי אפרים): כג) ל"ל לפר בר (*ש"מ): כד) וקדש הקדשים (*ש"מ): כה) ל"ל בפתח (שמב"י. ד"ו רפ"ט וש"מ). ועי' מ"ל. ולאלה לעיל אות ג: כו) תיבת משמשת נמקק (ש"מ). ל"ל שהוילון אינו משמש רק עשוי (צ"ק): כז) שמפסיק ומדמכשירינן כל העזרה א"כ גם מזרחו של מזבח כשר ואמאי. ואין כו' (ש"מ וח"ס). [וגר' שהוא חוסקת

כח) [ע"ר תו' מנחות לה. ד"ה מן אמה], כט) [לקמן נו.], ל) ד"ה שלמים. לא) ר"מ בשני פשפשין שהיו בבית החליפות (ב"ש וש"מ): לב) ל"ל בהיכל (ש"מ): לג) ל"ל ומשני הכל (ש"מ): לד) תיבת דרך נמקק (ש"מ): לה) ל"ל לפר בר (ד"ו וצ"ק): לו) ל"ל הלול [במקום חלון] (שמב"י): לז) ל"ל הגהה ולא נ"ל כו' (גליון): לח) אבל פר בר כל"ל (ש"מ): לט) ניכר כאן מקרון חיצות שדלונו מתיצה לפני עד תיצה לפני שתחריה, וכמו שחוקן בסוגריים. ועכ"פ תוקן הדברים נראה שבאו למלון על פיכ"ש דפיכ"ש לדידי לדדין דהכא היינו בית החליפות: מ) עיין תוס' עירובין דף ג ע"ב ד"ה שלמים, מה שתירצו דעד מזר: מא) התיצות המוקפות כתובות על גליון הכתב יד וחסר הגהה מבעל השיטה מקובצת. ובשאר כתבי"ש המקבילים ליתא: מב) הסוגריים בכתב יד: מג) משמע שהפשפשים היו בכתלי ההיכל, ולא בכתלי בית החליפות כדפיכ"ש הכא. ועי' זבח תודה דרש"י הכא מזר כו מפירושו בגיטין ע"ש:

אוכל לענין טומאה **לא** והתניא כו'. ובספר ישן מצאתי גירסא אחרת ופירושה ז"ל ואקשינן ומומתה לא והתניא לשכות בנויות בתוך בנויות ופתוחות לקדש חוכלין שם קדשי קדשים ושוחטין שם קדשים ומתמהינן שוחטין שם קדשים קנים, הא לאו פתח אהל מועד הוא. פי' דהא לדי נדרין הוא. אלא אימא אין שוחטין שם קדשים קנים ומחייבין עליהם משום טומאה, קחני מיהת ומחייבין עליהם משום טומאה. ופרקינן לאו אמרת אין שוחטין אלמא לא קדשי, תני ממי אין מחייבין משום טומאה. ואקשינן הא מאי בשלמא שחיטה בעינן בנגד הפתח אלא טומאה אמר. כלומר בכדי לא משכשינן בריעתא. ומתרינן ולטעמיך מי לא עקשינן דשחיט בנגד הפתח. כלומר שהיה פתח הלשכה מכוון בנגד פתח בית הליפות ולהי אלא בנגד הפתח. למאי אלטעתין. כלומר מהיכא תיקח אלעמין לליפתרי, אלא אע"ג דלא קדשים תני וכו' (ב"ש, כי"ב וג'): **קדשי שעה שאני.** תימה כיון דתרוייהו נאכלים בעזרה כדמייתי לעיל תלמודא (נה.) מתאכלו מתחלת שקיעת החמה מקרא דביום הקריבו דאם [אינו] ענין לילה דמביום לזותו ענין נפקא תנהו ענין לתחלת שקיעת החמה (מהר"פ):

היה אורך קפ"ז על רוחב קל"ה כדתנן במסכת מדות יא) (דף לה.): **למעוטי הנכנס ללשכות הבנויות חוצה לו ופתוחות לתוכו אלא נתקדשו בקדושת עזרה בשירי מנחה ובאורים ותומים שמקדשים בהן את העזרה ובהליכה סביב כדאמרינן בשבועות** (דף יד.): **ה"ג אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש תני תנא קמיה דרב נחמן** יב)**כל העזרה היתה** יג) **קפ"ז על רוחב קל"ה אמר ליה הכי אמר לי** יד) **אבא כגון זה כהנים** טו) **נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ושוחטין שם קדשים קלים וחייבין** טז) **משום טומאה למעוטי מאי אילימא למעוטי חלונות דלתות** יז) **ועובי החומה תנינא** יח)**החלונות ועובי החומה כלפנים ואלא למעוטי לשכות ואי** יט) **בנויות בחול ופתוחות לקדש** כ)**והתנן** כא**תוכן קודש מדרבנן ודאורייתא לא והתניא** כב**לשכות בנויות בחול ופתוחות לקדש מנין שהכהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ושירי מנחה תלמוד לומר** [1]**בחצר אהל מועד יאכלוה התורה ריבתה חצירות הרבה אצל אכילה אחת** כג) **אמר רבא** כד**לאכילה שאני אבל לענין טומאה לא והתניא** כה**לשכות הבנויות לחול** כו) **ופתוחות לקודש כהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים וחייבין משום טומאה לאו אמרת** כז**אין שוחטין תני נמי אין חייבין בשלמא אין שוחטין בעינא כנגד הפתח וליכא אלא אין חייבין אמאי וליטעמיך אין שוחטין מי לא עסקינן דאיכא שחיטה כנגד הפתח דאי ליכא** כח) **למאי איצטריך אלא אף על גב דקא שחיט כנגד הפתח תני אין שוחטין משום דלא קדיש תני נמי אין חייבין ולאכילה לא בעינן כנגד הפתח והתניא** כט)**רבי יוסי ברבי יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות גובהן שמונה כדי להכשיר את** ל) **העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים אמר רבינא סמי מכאן אכילה והכתיב** [2]**בשלו את בישלו בשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו** לא)**קדשי שעה שאני: אמר רב יצחק בר אבודימי מנין** לב)**לדם** לג)**שנפסל בשקיעת החמה שנאמר** [3]**ביום הקריבו את זבחו יאכל ביום שאתה זובח אתה מקריב ביום שאי אתה זובח אי אתה מקריב האי מיבעי ליה קדשי שעה שאני. דתנאו הכתוב בהל מועד דכתיב** (ויקרא ח) **ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים: מנין** לד**דם שנפסל בשקיעת החמה. פירש בקונטרס דלא מהניא ליה הלנה בראש המזבח לאכשורי למחר לזריקה ותימה הניחא למאן דאמר** לה) **אין לינה מועלת בראשו של מזבח אלא למאן דאמר מועלת דלמה לא מועלת לה** לו) **ליה הכי אמר לי קרא** לז) **בלילה אין יכול לזרוק דביום לזותו דכתיב** (שם ז) **ולמחר מיפסיל בעמוד השחר כלימורים וכי תימא דאיצטריך קרא משום אימורין דקיימא לן** (לקמן דף פד.) **אם עלו לא ירדו וקמ"ל בדם דירדו ואלינה דמאן אי לר"ג האמר לקמן פרק המזבח מקדש** (דף פג.) **דלא ירד אף בדם ואי לרבי יהושע הא אמר לאין המזבח מקדש פסולין שלא ירדו אלא בהקטרה ואם כן קרא דהכא למה לי ויש לומר דאיצטריך קרא לפסול דם בלינה משום דהוה אמינא דלא מיפסיל כי היכי דאין חייבין עליו משום פיגול ונותר ומיהו אין טעם זה נכון והרי** לח) **עצים ולבונה לר' שמעון** (לעיל דף מו:) **דאין חייבין עליהם משום נותר ומיפסלי בלינה היכא דקדשו בכלי ועוד דהוה ליה למימר מנין לדם שנפסל בלינה ויש לפרש שקיעת החמה היינו תחילת שקיעה קודם צאת הכוכבים כדאמר דמשקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ד' מילין בפרק מי שהיה טמא** (פסחים לה.)**. וחשוב יום לענין** לט) **שמצותן ביום ומפסוק מיותר ממעט ליה הכא מביום הקריבו** מ) **ובכל דוכתא חשוב יום עד צאת הכוכבים כדאמר אף על פי שאין רואה לדבר זכר לדבר ואנחנו עושים במלאכה וחייסים מחזיקים ברמחים מעלות השחר ועד צאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה בפ"ב דמגילה** (דף כ:) **והשתא לא הוי כמו שקיעת החמה דמסכת תענית** (דף יב.) מא) **כל תעניה שלא שקעה עליו חמה אינו תענית וקבלה בידינו בצאת הכוכבים ובמי שהיה טמא** (פסחים דף לג.): **נמי הכי משמע דנפסל הדם בשקיעת החמה שקודם צאת הכוכבים ארבע מילין דחשיב דרך רחוקה מן המודעים משום דלא מטי לירושלים עד תחילת שקיעת החמה דקעבר עליה זמן שחיטת הפסח (ואין)** מב) **לדחות ההיא דמי שהיה טמא דנגע עבוד הרחקה כדי שלא יצא לידי הלנת דם וכדי לזרוק בפסח והעמידו דבריהם במקום כרת והאי דלא חשיב ליה בפסחים בהדי אינך בפ' האשה** (דף לב.). **ה"ג לא חשיב תחיכה יבלתו והבאתו מחוץ לתחום דלא חשיב אלא דברים של חידוש והא דאמר בשמעתא** [ע"ב] **דנאכלין ליום אחד מחשבים בדמו משתשקע החמה היינו תחילת שקיעה** מג) **ומדאורייתא ולא לאת הכוכבים דומיא דלימורין וכשר לחשיב לקמן בהדי דם ומשתשקע החמה דלקמן לא הוי כמו משתשקע החמה בעלמא דרגיל רבינו תם לפרש דשקיעה דווקא משמע תחילת שקיעה אבל משתשקע משמע סוף שקיעה משום דקשה ליה דבסוף פרק במה מדליקין** (שבת דף לד:) **משמע משקיעת חמה עד לילה תלתא ריבעי מיל ובפרק מי שהיה טמא** (פסחים דף לד.) **משמע דמשתשקע החמה עד לאת הכוכבים ארבע מילין וחשיב ליה במדידת היום דמפרש** מד) **רבינו תם דמשקיעה משמע תחילת שקיעה שהחמה מתחלת ליכנס בעובי הרקיע** מה) **ואתי שפיר דלאידי דבסמוך קתני גבי בשר** מו) **קדשים קלים ובכשרם משתשקע החמה של יום שני דהיינו על כרחך לאת הכוכבים תני נמי האי לישנא גבי דם אף על גב שחלוקין זה מזה** מז):

אני תנא קמיה דרב נחמן כל העזרה היתה אורך קפ"ז על רוחב קל"ה אמר ליה הכי אמר לי אבא כו': ואוכלין שם קדשי קדשים. דהכי יב) הוא דהוה קדושה בקדושת אהל מועד לאכילת קדשי קדשים וטפי מהכי לא קדיש יג) **עזרה** והוא חלל כל העזרה ובתוכו היכל ואולם ובית קדשי הקדשים והתא לאחורי בית הכפורת וי"ל אמה אויר מאחוריו: **ושוחטין שם קדשים קלים** גרסינן יד). וחייבין עליו משום טומאה: **החלונות.** עובי חלל החלונות שבחומות העזרה סביב מבפנים ועובי החומה בראשה למעלה: **תנינא.** דקדישי והיכי מצי למעוטינהו: **ה"ג אלא למעוטי לשכות אי דבנויות בחול ופתוחות לקדש** טו): **שהכהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ושירי מנחה תלמוד לומר בחצר אהל מועד יאכלוה. ול"ג ושוחטין שם קדשים קלים הכא** וגם שאר לשון הכתוב בספרים שבוש הוא וכן הגהתי מספרו של רבינו: **הא אין תנן פוכן קדש.** וליחייב עליהון משום טומאה: **מדרבנן.** מלות חכמים היא שלא יכנסו להן בטומאה אבל כרת וקרבן ליכא: **והתניא מנין לשכות כו'.** ומדמרבינן להו לענין אכילה ש"מ קדושתם מז) הן מן התורה דאי מדרבנן וקרא אסמכתא הוא היאך הקילו חכמים לעקור דבר ולהכשיר מקום חול לאכילת קדשי קדשים: **חצרות הרבה.** במקום קדוש בחצר אהל מועד: **לאכילה שאני.** דרבי בה קרא חצרות הרבה: **ואין שוחטין שם קדשים קלים.** דהא בעינן לפני אהל מועד למעוטי לדי נדרין: **ולו אמרת.** דקתני בה אין שוחטין אלמא לאו קדישי תני נמי אין חייבין משום טומאה: **מי לא עסקינן דאיכא שחיטה כנגד הפתח.** כשהיה פתחו מכוון כנגד פתחי בית הליפות: **קדשי שעה שאני.** גזירת הכתוב היתה במילואים אבל קדשי דורות אינתרנו כדאמר התורה ריבתה חצרות הרבה: **ביום שאתה זובח אתה מקריב ביום שאי אתה זובח אי אתה מקריב** הכי גרסינן לה בכולה סוגיא כך מצאתי מוגה. והכי פירושה ביום הקריבו את זבחו שתהא הקרבה וזביחה ביום אחד ולא מהניא ליה הלנה בראש המזבח לאכשורי לזריקה למחר: לגופיה

מתחלת שקיעת החמה מקרא דביום הקריבו דאם [אינו] ענין לילה דמביום לזותו ענין נפקא תנהו ענין לתחלת שקיעת החמה (מהר"פ):

מ) מדות דפ"ה, נ) פסחים פה:, ג) מע"ש פ"ג מ"ח פסחים פו. יומא כה., ד) תוספ' דמע"ש פ"ב הי"ד ע"ש, ה) [לעיל נה:], ו) ועי' לקמן קא. חגיגה ו. מנחות יט נו. נח, ז) [מנחות כ:], ח) [לקמן פז:], ט) [ועי' תו' שבת לה. ד"ה תרי, פסחים לד. ד"ה ר' יהודה, ומנחות כ: ד"ה נפסלן]

שינויי נוסחאות

א) אורך קפ"ז (רוב כתה"י): **ב)** תינא לי ממתק. וכן בכש"י (ש"מ וכתה"י): **ג)** כהנים אוכלין שם קדשי כו' כל"ל (*ש"מ): **ד)** וחייבין עליהון (ש"מ): **ה)** תינא דלחות נמתק (ש"מ וכתה"י): **ו)** כ"ל אי דבנויות (ש"מ). כ"ל ואי בנויות בקדש ופתוחות לחול תנינא תוכן חול אלא למעוטי בנויות בחול ופתוחות לקדש (כי"א): **ז)** תינא אחת נמתק (*ש"מ): **ח)** כ"ל בחול (*ש"מ: **ט)** ליכא שחיטה כנגד הפתח (כי"צ): **י)** את כל העזרה כולה לאכילת (*ש"מ): **יא)** מדות למעוטי וכו' הל"א (שמכ"י וצ"ק): **יב)** דלהכי הוא דהויא קדושה (כי"פ, וכי"ב וג'). וגי' כ"ק דעד הכי הוא וכו': **יג)** קדיש בקדושת (כי"י): **יד)** גרסינן הס"ד ומ"כ מה"ד למעוטי מאי. דאין חייבין עליו כו' (*ש"מ): **טו)** לקדש והא אנן תנן תוכן קודש מדרבנן ודאורייתא לא והתניא מנין ללשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש שהכהנים כל"ל (*ש"מ: **טז)** כ"ל קדושות (כתה"י וב"ש): **יז)** קרא דהא בלילה (ע"פ ש"מ): **יח)** כ"ל דהרי (ב"ש): **יט)** לענין ביום צוותו ומפסוק כו' (ש"מ): **כ)** הקריבו דאם אינו ענין לילה דמיום צוותו נפקא תניהו ענין לתחילת שקיעת החמה ובכל (ש"מ ובי"ש ומ"כ): **כא)** כ"ל דאמרינן כל (ש"מ): **כב)** כ"ל ריש לדחות דההיא דמי (בה"ז וצ"ק): **כג)** שקיעה ולא צאת הכוכבים דומיא דבשר דחשיב כו' כל"ל (ש"מ). לפנינו הוא ע"פ בס"ז ע"ש: **כד)** כ"ל ומפרש (ש"מ וגליון): **כה)** הרקיע ואפשר דאיידי כו' כל"ל. וכמנחות שם כתבו בע"א (הגרי"ב): **כו)** תינא בשר נמתק (ש"מ):

שיטה מקובצת

כז) לענין טומאה לא והתניא כו'. ובספר ישן מצאתי גירסא אחרת ופירושה ז"ל ואקשינן ומומתה לא והתניא לשכות בנויות בתוך בנויות ופתוחות לקדש חוכלין שם קדשי קדשים ושוחטין שם קדשים קלים. ומתמהינן שוחטין שם קדשים קלים, הא לאו פתח אהל מועד הוא. פי' דהא לדי נדרין הוא. אלא אימא אין שוחטין שם קדשים קלים וחייבין עליהם משום טומאה, קחני מיהת וחייבין עליהם משום טומאה. ופרקינן לאו אמרת אין שוחטין אלמא לא קדשי, תני ממי אין מחייבין משום טומאה. ואקשינן הא מאי בשלמא שחיטה בעינן בנגד הפתח אלא טומאה אמר. כלומר בכדי לא משכשינן בריעתא. ומתרינן ולטעמיך מי לא עקשינן דשחיט בנגד הפתח. כלומר שהיה פתח הלשכה מכוון בנגד פתח בית הליפות ולהי אלא בנגד הפתח. למאי אלטעתין. כלומר מהיכא תיקח אלעמין לליפתרי, אלא אע"ג דלא קדישי תני וכו' (ב"ש, כי"ב וג'): **כח)** אלא אף על גב דקא שחיט כנגד הפתח תני אין שוחטין משום דלא קדיש תני נמי אין חייבין ולאכילה לא בעינן כנגד הפתח והתניא. תימה כיון דתרוייהו נאכלים בעזרה כדמייתי לעיל תלמודא (נה.) מתאכלו מתחלת שקיעת החמה מקרא דביום הקריבו דאם [אינו] ענין לילה דמביום לזותו ענין נפקא תנהו ענין לתחלת שקיעת החמה (מהר"פ): **כט)** רבי יוסי ברבי יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות גובהן שמונה כדי להכשיר את העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים אמר רבינא סמי מכאן אכילה והכתיב בשלו את בישלו בשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו. פי' דהא לדי נדרין הוא. אלא אימא אין שוחטין שם קדשים קלים וחייבין עליהם משום טומאה, קחני מיהת וחייבין עליהם משום טומאה. ופרקינן לאו אמרת אין שוחטין אלמא לא קדשי, תני ממי אין מחייבין משום טומאה. ואקשינן הא מאי בשלמא שחיטה בעינן בנגד הפתח אלא טומאה אמר. כלומר בכדי לא משכשינן בריעתא. ומתרינן ולטעמיך מי לא עקשינן דשחיט בנגד הפתח. כלומר שהיה פתח הלשכה מכוון בנגד פתח בית הליפות ולהי אלא בנגד הפתח. למאי אלטעתין. כלומר מהיכא תיקח אלעמין לליפתרי, אלא אע"ג דלא קדישי תני וכו' (ב"ש, כי"ב וג'): **ל)** עין לגילה דמביום לזותו ענין נפקא תנהו ענין לתחלת שקיעת החמה (מהר"פ): **לא)** קדשי שעה שאני. דתנאו הכתוב בהל מועד דכתיב (ויקרא ח) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים: **לב)** מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה. פירש בקונטרס דלא מהניא ליה הלנה בראש המזבח לאכשורי למחר לזריקה ותימה הניחא למאן דאמר מ) אין לינה מועלת בראשו של מזבח אלא למאן דאמר מועלת דלמה לא מועלת לה לו) ליה הכי אמר לי קרא לז) בלילה אין יכול לזרוק דביום לזותו דכתיב (שם ז) ולמחר מיפסיל בעמוד השחר כלימורים וכי תימא דאיצטריך קרא משום אימורין דקיימא לן (לקמן דף פד.) אם עלו לא ירדו וקמ"ל בדם דירדו ואלינה דמאן אי לר"ג האמר לקמן פרק המזבח מקדש (דף פג.) דלא ירד אף בדם ואי לרבי יהושע הא אמר לאין המזבח מקדש פסולין שלא ירדו אלא בהקטרה ואם כן קרא דהכא למה לי ויש לומר דאיצטריך קרא לפסול דם בלינה משום דהוה אמינא דלא מיפסיל כי היכי דאין חייבין עליו משום פיגול ונותר ומיהו אין טעם זה נכון והרי לח) עצים ולבונה לר' שמעון (לעיל דף מו:) דאין חייבין עליהם משום נותר ומיפסלי בלינה היכא דקדשו בכלי ועוד דהוה ליה למימר מנין לדם שנפסל בלינה ויש לפרש שקיעת החמה היינו תחילת שקיעה קודם צאת הכוכבים כדאמר דמשקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ד' מילין בפרק מי שהיה טמא (פסחים לה.)**. וחשוב יום לענין** לט) **שמצותן ביום ומפסוק מיותר ממעט ליה הכא מביום הקריבו** מ) **ובכל דוכתא חשוב יום עד צאת הכוכבים כדאמר אף על פי שאין רואה לדבר זכר לדבר ואנחנו עושים במלאכה וחייסים מחזיקים ברמחים מעלות השחר ועד צאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה בפ"ב דמגילה** (דף כ:) **והשתא לא הוי כמו שקיעת החמה דמסכת תענית** (דף יב.) מא) **כל תעניה שלא שקעה עליו חמה אינו תענית וקבלה בידינו בצאת הכוכבים ובמי שהיה טמא** (פסחים דף לג.): **נמי הכי משמע דנפסל הדם בשקיעת החמה שקודם צאת הכוכבים ארבע מילין דחשיב דרך רחוקה מן המודעים משום דלא מטי לירושלים עד תחילת שקיעת החמה דקעבר עליה זמן שחיטת הפסח (ואין)** מב) **לדחות ההיא דמי שהיה טמא דנגע עבוד הרחקה כדי שלא יצא לידי הלנת דם וכדי לזרוק בפסח והעמידו דבריהם במקום כרת והאי דלא חשיב ליה בפסחים בהדי אינך בפ' האשה** (דף לב.). **ה"ג לא חשיב תחיכה יבלתו והבאתו מחוץ לתחום דלא חשיב אלא דברים של חידוש והא דאמר בשמעתא** [ע"ב] **דנאכלין ליום אחד מחשבים בדמו משתשקע החמה היינו תחילת שקיעה** מג) **ומדאורייתא ולא לאת הכוכבים דומיא דלימורין וכשר לחשיב לקמן בהדי דם ומשתשקע החמה דלקמן לא הוי כמו משתשקע החמה בעלמא דרגיל רבינו תם לפרש דשקיעה דווקא משמע תחילת שקיעה אבל משתשקע משמע סוף שקיעה משום דקשה ליה דבסוף פרק במה מדליקין** (שבת דף לד:) **משמע משקיעת חמה עד לילה תלתא ריבעי מיל ובפרק מי שהיה טמא** (פסחים דף לד.) **משמע דמשתשקע החמה עד לאת הכוכבים ארבע מילין וחשיב ליה במדידת היום דמפרש** מד) **רבינו תם דמשקיעה משמע תחילת שקיעה שהחמה מתחלת ליכנס בעובי הרקיע** מה) **ואתי שפיר דלאידי דבסמוך קתני גבי בשר** מו) **קדשים קלים ובכשרם משתשקע החמה של יום שני דהיינו על כרחך לאת הכוכבים תני נמי האי לישנא גבי דם אף על גב שחלוקין זה מזה** מז):

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ה מהלכות בית המקדש הלכה ד:
מא ב מיי' פ"ו מהלכות בית המקדש הלכה ט ופרק י מהלכות מעה"ק הלכה ה:
מב ג ד ה ו מיי' פ"ו מהלכות בית המקדש הלכה מ:
מג ז מיי' פ"א מהל' מעה"מ הלכה ט ופרק ז מהלכות מעה"ק הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְהִנּוֹתְרָת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ׃ ויקרא ו, ט
2. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשָׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסַל הַמִּלֻּאִים בַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר אַהֲרֹן וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ׃ ויקרא ח, לא
3. וְאִם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת זִבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל׃ ויקרא ז, טז

מוסף רש"י

החלונות. שבחומת ירושלים, ועובי לאם החומה בגובה כלפנים, ואע"ג דבעובי הטערים לא תמנן הכי, התם כדתפרש דעמא בגמרא מפני המלוכרים (פסחים פה.): **לדם שנפסל בשקיעת החמה.** לאינו לאוי לזרוק בלילה בכתיב ביום לוותו את בני ישראל להקריב וגו' ולמחר נפסל בלינה (מנחות כ:):

שיטה מקובצת (המשך)

במקום טהור, תרוייהו נמי לשון לפתח אהל מועד. ועוד דבשום מקום לא אמרינן קדשי שעה שאני להתמיר אלא בהקל, וי"ל דה"ק שאני קדשי שעה דהיינו מילואים דגזירת הכתוב היא דאלה הכתוב בכל מקום באהל מועד לא תצאו שבעת ימים אבל קדשי [דורות] איתרבו כדאמרן המורה ריבתה חצרות הרבה (מהר"פ): **קדשי שעה שאני.** פי' גזירת הכתוב היתה במילואים, אבל קדשי דורות דאתרבו כדאמרינן המורה ריבתה חצרות הרבה, לא. ותימה דמה הוא דאומר קדשי שעה שאני ולא נלמוד לדורות, הרי מאכילה בעזרה הושוו זה לזה כדפי' תלמודא לעיל (נה.). דמיימי מתאכלו במקום טהור, וה"ק דנלמוד קדשי דורות ממילואים לענין פתח אהל מועד, וי"ל דה"ק קדשי שעה שאני שנאמרו אפילו מבהנים דאפילו הכהנים הוצרכו אצל לצאת מן האהל דכתיב ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים, מה שאין כן בקדשי דורות (תוס' הר"פ. ב"ש, כי"ב וג'): **מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה.** וא"ש ומיפוקן ליה משום דאינו רואי לכפרה רק באותו יום דהא בלילה אינו רואי לזריקה משום דכתיב ביום לוותו ואם למחר הרי הוא נפסל בלינה דעמוד השחר אלא טעמא דשקיעת החמה. וה"ק דבעי היכא שהעלוהו מיד אחר שקיעת החמה קודם עמוד השחר בראשו של מזבח בלינה אינה מועלת בו. וקשה הניחא למ"ד אין לינה (פוסלת) [מועלת] בראשו של מזבח, אלא למ"ד מועלת מאי איכא למימר. ופר"מ דתמיר הכא בתחלת שקיעה ואע"ג דמתחלת שקיעה ועד לאת הכוכבים ד' מילין הוא ולכתי יממא הוא אפ"ה נפסל (מהר"פ):

אור לשלישי. גרס כמו אור ל״ד לאור שלישי משמע לילה שאחר שלישי כמו לאור עיבורו דשמעתא קמייתא דפסחים (דף ג׳:): **ת״ל עד יום.** פי׳ בקונטרס ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי בעוד שהוא יום תאכלנו וקשה להנותר הפסיק הענין וה״כ חיים מפרש עד יום השלישי ולא יום השלישי בכלל ג״כ אינו נאכל בגיל שלישי:

ונאכלין בכל העיר. פירש בקונטרס כדכתיב בפרשת ראה אנכי והנחתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם ותניא בספרי רבי עקיבא אומר בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן וכתיב בהמה קרא ובכורות בקרכם ולאנכם ומדלא קבע בהו מחילה שמע מינה דנאכלין בכל העיר ותימה גדול לפי׳ דהא כתיבי נמי התם [יח] חטאות ואשמות דבעו קלעים והכי תניא בספרי מעשרותיכם ר״ע אומר בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה ותרומת ידכם אלו הביכורים בענין שנאמר ולקח הכהן הטנא מידך ובכורות זה הבכור בקרכם ולאנכם אלו חטאות ואשמות ואכלתם שם לפני ה׳ אלהיכם [יט] אלו המחילה ויש [כ] לתמוה אמאי לא בעי בכור ומעשר מחילה כיון דכתיב בהו לפני ה׳ כמו שחיטה דדרשינן (לעיל דף לב.) לפני ה׳ בעזרה ועוד אמרינן בתמורה בסוף אלו קדשים (דף כא:) אם [א] ללמוד על הבכור שנאכל לפנים (מן הקלעים) מן החומה אינו צריך שהרי כבר נאמר לפני ה׳ אלהיך תאכלנו וא״כ ליבעי לפנים מן הקלעים כשחיטה וגראה דנפקא לן מדכתיב לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו׳ ובכורות בקרכם ולאנכם דמשמע בשעריך הוא דלא תוכל לאכול הא בירושלים אכול ומעשר בהמה גמר העברה העברה מבכור ומיהו קשה דבההוא קרא נמי הא כתיבי חטאות ואשמות כדדרשינן בפ׳ בתרא דמכות (דף יח.) בקרך ולאנך אלו חטאות ואשמות וגראה לפרש דנפקא לן מדמקשינן בגמ׳ לחזה ושוק של שלמים הנאכלין [כא] לשני ימים והוא הדין לענין שנאכלין בכל העיר ותודה ואיל נזיר ושלמים נפקא לן מקרא דחזה ושוק של מילואים:

לשני ימים. פי׳ בקונט׳ בבכור יליף לה בגמ׳ מעשר לא ידענא מהיכא ושוב [כב] הגיה דיליף העברה העברה מבכור ותימה ג״כ תפשוט מהכא דדבר הלמד בהיקש מוחר ומלמד בגז״ש [כג] ולעיל [כד] אמרינן דאינו מוחר ומלמד בגז״ש מדרבי יוחנן וגראה דמעשר יליף משלמים בגזרת אב מה שלמים קדשים קלים אף מעשר קדשים קלים דבכור נמי הוה אתי משלמים אי לאו משום דמתנה לכהן וא״כ מעשר דלא הוי מתנה לכהן משלמים אתי: **הפסח אינו נאכל בו׳.** תימה ליתני נמי דאינו נאכל אלא על מצות ומרורים ותירץ ה״ר חיים דלא תשיב דלא דבר שכנגדו בקדשים [כה] והוא חלוק מהם דשאר קדשים נאכלין ביום ובלילה עד [כו] היום ולכל אדם בכל מאכל ופסח אינו נאכל אלא בלילה עד חצות ולמנויו ולגי׳ אי נמי לא תנא מצות ומרורים [כז] דאין מעבכין ג״כ לאו מצות דגופיה [כח]:

לגופיה אם כן נימא קרא ביום זבחו יאכל הקריבו למה ל״ש ביום שאתה זובח אתה מקריב ביום שאי אתה זובח אי אתה מקריב ודילמא ה״ק רחמנא אי קריב דם האידנא ניתאכיל [א] בשר האידנא ולמחר אי קריב דם למחר ניתאכיל בשר למחר וליומא אוחרא אם כן נימא קרא ביום הקריבו יאכל זבחו למה לי שמע מינה ביום שאתה זובח אתה מקריבו ביום שאי אתה זובח אי אתה מקריבו: איתמר המחשב לאור שלישי חזקיה אמר כשר רבי יוחנן אמר פסול חזקיה אמר כשר דהא לא אינתיק לשריפה רבי יוחנן אמר פסול דהא אידחי ליה מאכילה האוכל לאור שלישי חזקיה אמר פטור דלא אינתיק לשריפה רבי יוחנן אמר חייב דהא אידחי ליה מאכילה תניא כוותיה דרבי יוחנן [ב]קדשים הנאכלין ליום אחד [ג] מחשבין בדמן משתשקע החמה ובבשרן ובאימוריהן משיעלה עמוד השחר קדשים הנאכלין לשני ימים ולילה אחת מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאימוריהן משיעלה עמוד השחר ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים [ד]: ת״ר יכול [ה] יהו נאכלין לאור שלישי ודין הוא זבחים נאכלין ליום אחד וזבחים נאכלין לשני ימים מה זבחים הנאכלין ליום אחד לילה אחריהן אף זבחים הנאכלין לשני ימים לילה אחריהן תלמוד לומר [ו] והנותר עד [ז] יום [ח]בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי יכול ישרף מיד ודין הוא זבחים נאכלין ליום אחד וזבחים נאכלין לשני ימים מה זבחים הנאכלין ליום אחד תיכף לאכילה שריפה אף זבחים הנאכלין לשני ימים תיכף לאכילה שריפה ת״ל [ט]ביום השלישי באש ישרף [י]ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה: **מתני׳** הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה [יא]ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד שינה באכילתן [יב]הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם [יג]ונאכלין בכל העיר בכל מאכל [יד]לשני ימים ולילה אחד [טו]הפסח אינו נאכל אלא בלילה [טז]ואינו נאכל אלא עד חצות [יז]ואינו נאכל אלא למנויו [יח]ואינו נאכל אלא צלי: **גמ׳** מאן [יט] תנא אמר רב חסדא ר׳ יוסי הגלילי היא דתניא [כ]ר׳ יוסי הגלילי אומר [כא] חלבו לא נאמר אלא [כב]חלבם דמו לא נאמר אלא דמם [כג]לימד על בכור ומעשר ופסח שטעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח כנגד היסוד מנא לן א״ר אליעזר [כד] אתיא זריקה זריקה מעולה

לגופיה. ללמד זמן אכילת שלמים ביום זביחתו וממחרת: ה״ג **אי״כ נימא קרא ביום זבחו יאכל הקריבו למה לי ש״מ ביום שאתה זובח אתה מקריב**: **דלמא הכי קאמר רחמנא כו׳.** ה״ג **אם כן נימא קרא ביום זבחו יאכל הקריבו למה לי ש״מ ביום שאתה זובח אתה מקריב.** כך הגהתי מספרו של רבי: **דלמא הכי קאמר רחמנא כו׳.** ללמד תלה רחמנא זמן אכילה בזביחה אלא בזריקה לאוכלו ביום זריקתו וממחרת: **המחשב לאור שלישי.** בשמיטת [ה] שלמים על מנת לאכול מן הבשר לאור שלישי ליל שני לזביחה [ט]: **כשר.** דלא הוי חוץ לזמנו: **דלא אינתיק ליה.** מזמנו לגמרי ולהיות זמן שריפתו עכשיו עד לפרא כתדמי׳ לקמן בשמעתין: **האוכל לאור שלישי.** מבשר קרבן כשר: **פטור.** מקרבן שגגת נותר: **לא אינתיק לשריפה.** הלכך לאו נותר הוא: **מחשבין בדמן משתשקע החמה** [י]. אם שחט על מנת לזרוק דמן משתשקע החמה פיגול ונאכלת בשר ובהקטרת אימוריהם [יא] אם חישב בשחיטה על מנת לאכול מבשרן או להקטיר מאימוריהן משיעלה עמוד השחר בפיגול דהיינו חוץ לזמן דידהו: **ה״ג והנאכלין לשני ימים ולילה אחד מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאימורין משיעלה עמוד השחר ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים.** והיינו לאור שלישי כר׳ יוחנן. לענין דם ואימורין קדשי קדשים וקדשים קלים שוין דדם ואימורין לעולם קדשי קדשים הם: **לילה אחריהם.** דכתיב בתורה (ויקרא ז) לא יניח ממנו עד בקר [הא] כל הלילה נאכל אף כאן בשלמים תהא לילה אחר יום המחרת: **עד יום.** גבי אכילה כתיב בקדושים תהיו ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום תשרפו באש: לאור שלישי הואיל **יכול ישרף מיד.** לאור שלישי הואיל ועבר זמן אכילתו: **מה להלן.** בנאכלין ליום אחד תיכף לאכילה שריפה דכתיב גבי מילואים [יב] ואם יותר מבשר המילואים וגו׳ [יג] בא אש מאת ה׳ כתיב ובהמי קרא לא כתיב אכילה אלא שריפה ולהכי לא כתיב עד יום אלא ביום: **מתני׳ והמעשר.** מעשר בהמה: **מתנה אחת.** דלא כתיב בהו סביב אלא [יד] ואת דמם תזרוק כתיב בבכור והנך נמי מהכא [טו] יליפינן כדאמרינן בגמ׳: **נכנס היסוד.** במקום שיש יסוד תחתיו למעוטי מזרח ודרום: **שינה באכילתן.** אע״פ שהשוה הכתוב את מתן דמם שינה באכילתן זה מזה: **הבכור נאכל לכהנים.** דכתיב ובשרם יהיה לך (במדבר יח): **והמעשר לכל אדם.** אלא מצינו [טז] לו בתורה שיתנו לכהן: **ונאכלין בכל העיר בכל מאכל** גרס. ולא גרסי׳ לכל אדם דהא קתני בכור [יז] לכהנים: **בכל העיר.** דכתיב והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם (דברים יב) ותניא בספרי [יח] ר׳ עקיבא אומר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן וכתיב [יט] בהמה קרא ובכורות בקרכם ולאנכם ומדלא קבע בהו מחילה שמע מינה בכל העיר נאכלין: **לשני ימים ולילה אחד.** בבכור יליף לה בגמרא. מעשר לא ידענא מהיכא: **אלא בלילה.** דכתיב בלילה הזה (שמות יב): **ואינו נאכל אלא עד חצות.** בגמ׳ יליף לה: **למנויו.** שנמנו בדמי לקיחתו דכתיב לפי אכלו תכוסו (שם): **גמ׳ מאן תנא.** מעשר ופסח בזריקה [כא] מדמשוי מתן דמים בכור ומעשר ופסח דקתני שינה באכילתן מכלל דמתן דמים לא שינה ובבכור כתיב ואת דמם תזרוק [יח] (במדבר יח): **דמו לא נאמר.** אך בכור שור וגו׳ [שם]. אבל לר׳ שמעאל [כב] פסח בשפיכה דנפקא ליה מתן דמים לפסח מודם זבחיך יישפך (דברים יב):

הנמי קודם במצה. לכך נראה לריב״ל דאע״ג דקרא אירי לענין חטאות ואשמות לענין הבאת מקום מ״מ לענין אכילה לא אירי לגבי חטאות ואשמות, ומדע דהא גבי אכילה כתיב ואכלתם לפני ה׳ אתם ובמקום [לב] ובמקום דהייני בשרם, ואלו חטאות ואשמות אינן נאכלין אלא לזכרי כהונה (הגה״ה) [ס״ל אלא ש״מ דאכילה לא קאי אחטאות ולא נכתבו בהאי קרא חטאות ואשמות לענין מקום אכילה אלא לענין הבאת מקום שיאחד לשם בשעת איסור הבמות להביאם שמה בבית המקדש, דלא נפקא לן מבחזר אהל מועד יאכלוהו דה״א דהייני דוקא כשנאחזה בעזרה אז תאכל אהל מועד אבל אם היה שוחטו מחוץ דאייתי אומר דאינו צריך להביאו לאהל מועד לאכול שם, לכך נכתבו אלן חטאות ואשמות. ואלו אתמה אם שורפו אם לאו; האי דאכלתם לאו אכילה עבירה קאי דהכי נמי לא נפק אכילה מעולות דעשה אין בה אכילה אבל קשה [ס״ל הבאתם שמה אחריי בשני דברים לענין הבאת מקום כדמיי אמר יכמר לאחוות בחות ולענין אכילה דכתיב ואכלתם. מיהו קשה דהא כתיב בגבי אכילה לפני ה׳ ואחמ״ה דהייני העזרה דומיא דלפני ה׳ דלגבי שחיטה, וי״ל דשחט שחיטה דכתיב בה אהל מועד וא״כ לפני ה׳ דקאמר הייני העזרה אבל הכא לא כתיב אהל מועד **תוד״ה** לשני ימים בו׳ ולעיל אבריון דאינו חוזר ומלבר בג״ש בדר׳ ותחנן. ועוד לעולל אלעזר ודס ובזמיר יישפך לענין דם פסח ומעבר, והשתא בתעבר לתם לי קרא חיפוף ליה מג״ש דהעברה העברה, אלא ודאי הערבה לדברים הנהגים לאחר שחיטתו אלא בדברים הנהגים בחיותו. ונראה דמעבר ילפינן מכלמים מה שלמים קדשים קלים הו׳ ומעשר הו׳ ולא מעבר הו׳ אף מעשר הו׳ ולא מעבר הו׳ ולא מעבר הו׳ ולא מעב

ו) [פסחים סה. ע"ש], ז) [עי' תו' פסחים סד: ד"ה אמתי], ח) [קידושין כד. ד"ה], ט) לעיל נו ד"ה לשני ע"ש, י) ספרי קרח קיח, ועי' ראה קבה, יא) [בכורות מז:], יב) [שם כח.] ירושי' מע"ש פ"א ה"א, קידושין פ"ב ה"ז, יג) עי' ספרי קרח שם, יד) [יומא עה: ע"ש] בכורות כ., טו) [לעיל מט: וש"נ], טז) [לעיל לז: בכורות כח.], יז) [שבת כפ: וש"נ], יח) [יומא נ. מגמות עח.], יט) [יומא נו:]. כ) [שם נז.], כא) ויקרא ח טו, כב) עי' תו' קידושין לד ד"ה ה"א ותו' פסחים סד, כג) פ"ד ה"א, תענית פ"ד ה"א, קן) ב"ק סג קו מנחות פב. כו) צו פרש"י ו' ה"ה, כז) לעיל נ.,

גליון הש"ס

[גמ' ור"ע ילף ליה מבשרם וכו'. עי' לעיל דף ט ע"א בתוס' ד"ה מני מגלי וכו' בסופו: רש"י ד"ה היכנו ודבר אחר אכילת חזה ושוק של תודה וכו'. עי' יומא דף כג ע"ב בתוס' ד"ה ילנס וכו']:

שינויי נוסחאות

א) למד על עולת חובה שטעונה יסוד נמתק (ש"מ. ב"ש ופרי"ד): ב) להלן ארבע מתנות אף כאן ארבע מתנות אמר (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ג) נ"ל בשלמים (כי"צ). ועי' ש"מ נפש תוס' מהכ"ף שכתב ומוהי אמר דאם הי' רשאי לנגיע הספריס במקום מטאת שלמים ת"ש: ד) להנים כו' (כי"צ): ה) מיכות לפני הכמים נמתק (ש"מ): ו) אמר לו בני נדון דבר מדבר ונלמד דבר מדבר שלמים קדשים קלים ואין באין על חטא ובכור קדשים קלים ואינו בא על חטא (ש"מ): ז) נ"ל ונלמד (כתה"י וש"מ): ח) לכהן ואינם באים בנדר ונדבה ובכור מתנה לכהן ואין בא בנדר ונדבה מה חטאת ואשם נאכלין וכו' (ש"מ וב"ש). וכמתה"י ליתא כאן כלל רק דמתנה לכהן: ט) ליום ולילה כנ"ל. וכן בסמוך (כתה"י וב"ש): י) לך בחזה התנופה וכשוק הימין הקישו (כי"צ): יא) לו רבי הקשתו (כי"צ). ר"ל אתה הקשתו (ש"מ): יב) נ"ל יהיה לך וכן בסמוך (כי"צ): יג) בקלת כ"מ עקיבא. וכש"מ לעקיבא וכן בכש"ר. ועי' בק"ס: יד) הוא דנסיב לה תלמודא מהבא כלומר אי לאו כו' (כתה"י ושמכ"י): טו) נ"ל כיון דבכור (*צ"ק): טז) שיסבב בדמה ארבע רוחות המזבח (*ש"מ): יז) פרוך דילמא לחזה ושוק של תודה אקשיה (*ש"מ): יח) נ"ל שורות שורות (כתה"י וד"י): יט) תודה הוקש התפסת כנ"ל והשמל נמתק (ש"מ וכתה"י): כ) נ"ל דבר (*ש"מ): כא) כו' דבר הד"ש (שמכ"י): כב) נ"ל האיך חזור ומלמד בהיקש על הבכור ליאכל (ע"פ כתה"י וש"מ): כג) עד דכתיבי בקרא וכל כו' (*ש"מ): כד) התלמוד (כתה"י וד"מ). וכן בנ"ק, ופי' קלת אלימות. [ונס בנ"ק גרס הוא במקום העמידה]: כה) אחר דלא כתיב בה חזה ושוק כנ"ל והס"ד (*ש"מ): כו) במצאת אכילת חזה ושוק של תודה ליום ולילה למידה בהיקש הילכך אינה חוזרת ומלמדת בהיקש כנ"ל והס"ד. ומה"ד ור"ע (כתה"י וכעי"ר בש"מ): כז) גמר דלמעלה בפר כו' (ש"מ): כח) נ"ל קדמה (כתה"י וד"מ): כט) פעמים שבע למטה הוא דכתיבא ביה דלפנים זה הוא למטה, ובשעיר אחת למעלה הוא דכתיבא דכתיב והזה (ע"פ כתה"י וש"מ): ל) משמע ולמטה לא כתב שבע וגמירי כו' (ב"ש, כ"ב. וג"). נ"ל משמע שבע למטה לא כתיב מנינן וגמירי (כי"י) וכע"ז בכי"ר. נ"ל ושבע למטה לא כתיב וגמירי (ש"מ): לא) נ"ל עבודת (כי"פ): לב) וכבור בכור הוקש לחזה ושוק של תודה והיא עצמה כו' כנ"ל (ח"מ): לג) גי' אמק"ש נראה דאסבכ"ב דעולה לא קאי דאיצטריך לאוויי לכדאמר לעיל כו': לד) ביה ואם אינו ענין לגופיה תניהו ענין לעולה והוי ב' סביב כתובים בעולה ואין מלמדין ומיהו כו': לה) נ"ל ברוחה (צ"ק ד"ה). ועי' טה"ק. וגי' אמק"ש ברוחב אמה: לו) בס"ק נמתק ול"ל בפרק לב הפסולין (ש"מ וצ"ק): לז) דילפינן נמי כנ"ל (צ"ק): לח) בס"ק נמתק ול"ל בכבור (ש"מ וצ"ק): מב) כשוק הימין כתב בבכור ותודה כו' (צ"ק): מג) תיכות כמה"ש (כמתה כמה"ש): אשם שלשה. מיתה דלא מצינו למילף אשם מעולה לחיכא למיפרך מה לעולה שכן כליל, וי"ל דבאשם נמי כתיב זריקה ולפינו בב"ש מעולה שטעונה יסוד נמתלת דמו. וה"ה דהוה מני לממיר הוי אלמים ג' כתובים הבאים כאחד בהיקש וקביב: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ות"ש ולילף בכור בהיקש לחזה ושוק דאיל מיר דכתיב בעולה דלדבר מזבח אחת אלמי גרסות מזבח אחת אלמי גרסות ולפיכך מה לעולה שכן כליל, וי"ל דבאשם נמי כתיב זריקה ולפינו בב"ש מעולה שטעונה יסוד נמתלת דמו. וה"ה דהוה מני לממיר הוי אלמים ג' כתובים הבאים כאחד בהיקש וקביב: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ות"ש ולילף בכור בהיקש לחזה ושוק דאיל מיר דכתיב בעולה דלדבר

ואיבעית אימא חוץ מפנים בחדא זימנא גמיר. פירש בקונטרס דכולה מילתא דהיכל בעי למילף מפנים ואידי דניתן היקש לדרוש בדברים המפורשים בפנים כגון למטה בפר ולמעלה בשעיר נדרוש [ב] ולמד בדא אחת אף אף הלמד בפנים בהיקש עמו וגבי היקש לעדיל נמי אם היינו צריכין ללמוד לגבור תנופת חזה ושוק וחזן אכילה והוקש בכור לתודה עלמה ללמוד שתיהן ממנה מתוך שתודה מלמדת עליו זמן אכילה דכתיב בה מלמדת שוק שלמדתו בהיקש משלמים אבל עכשיו שלא הוקש לתודה אלא לחזה ושוק וללמוד [א] ממנו זמן אכילה לבדו אם אתה אומר לחזה ושוק של תודה הקישו הכתוב [ב] בו עלמו לא למדו בתודה אלא בהיקש ע"כ נשון הקונטר' וקשה לפירושו מהא דאמר לעיל (דף מט:) דיותרת ושתי הכליות דעבודת כוכבים הוי דבר הלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש אע"ג דכתיבא [ג] הא היקשא לדברים דכתיבי בפר העלם גופיה כגון הזאות וכמה דברים ולא אמרי' בחד זימנא גמיר ועוד אמרי' לעיל (דף נה.) דלא יליפינן זבחי שלמי ציבור ליפון ממטאת משום דהוי דבר הבא בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש אף על גב דגריכא הא היא [ד] ויליפינן בהיקשא [דנאכל לזכרי כהונה] ותי' ר"י דמאחת למעלה דכתיב בשעיר יליף מבחוץ בין בפר בין בשעיר דהכי [ה] משמע וכן יעשה בחוץ בין בפר בין בשעיר וכן בשבע [ו] דלמטה דכתיבי בפר בפנים ילפינן (בין) בחוץ בין בפר [בין] בשעיר כלומר בכל הבהמות ורבינו חננאל פירש דכתיב בפר בפרק הוליאו לו (יומא מז.) בחדא זימנא גמיר דכי [ז] גמרינן שיהיו כל עשיותיו שוות בין בפנים בין בחוץ שכל הזאות שיעשו מהם בכל מקום שיהיו שוות ואית ספרים דגרסי חוץ ופנים בחד זימנא גמר [ח]: **היינו דכתיב ממושבותיכם תביאו.** גבי שתי הלחם כתיב וילפינן מינה חלות חמץ לתודה [ט] דמה כאן בשתי הלחם שעורן לחלה אף כאן חמץ שבתודה עשרון לחלה ומנין חלות שבתודה ילפינן דהוו עשר בג"ש דתרומה תרומה מתרומת מעשר אלמא איכא י' עשרונות לי' חלות של חמץ והדר ילפינן [יא] מייתי מחמץ דכנגד חמץ הבא מלה והוו להו י' עשרונות לג' מיינים של מלה דהיינו [י] ג' עשרון ונליש לכל מין חלה ותלה של מלה ותע"ג דמנין של חלות נלו בגופיה דחמץ כתיב תשיב ליה [יא] בחמץ כדפירש בקונטרס * משום דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש * משום חוזין הוא מ"מ משום דפריך בפ' התודה (מנחות עז:) ואימא ב' עשרונות ותו לא כשתי הלחם וקאמר ת"ל תהיינה וגרסי' התם מאי תלמודא אמר ר' יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב [יב] עשרה עשרונות דבר הכתוב ומריבוי ב' יודין דרשם דחד יו"ד יתיר משמע עשרה ומסתברא דהאי יו"ד דתהיינה [יג] אלחמי תודה קאי דאי אשתי הלחם שתים שתי עשרונים כתיב והיינו אימנו ודבר אחר דר' עשרונות בדידיה כתיב דתהיינה משמע [יד] י' חלות ועשרון מתביאו קא יליף ובלשון אחרון פירש בקונטר' במנחות (גז"ש) ואית ספרים דגרסי דתם אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב ותו לא ול"ג עשר עשרונות דבר הכתוב דתהיינה מיעוטא הוא דמשמע הני דוקא שני עשרונים ולא אחר שני עשרונות וכ"ג דיו"ד לא [טו] מייתינן למידרש דכמו שיאמר מתעשה לשון יחיד תעשינה לשון רבים כך יאמר מתהיה תהיינה יו"ד אחת של עיקר ויו"ד אחת של שימוש ואם תאמר ומנ"ש דתרומת מעשר היכי יליף לי' חלות דלמא עביד חדא חלה אחת גדולה ויטול הימנה פרוסה לתרומה וי"ל דהא אמרינן (פסחים דף לז:) [טז] אחד שלא יטול פרוסה ועוד דרשין התם שיהו כל הקרבנות שוין אלמא דבעי להנך חלות דליהוו [יז] כחלות של תרומה: **להרחיק מן העבירה.** לנאכלין לשני ימים ולילה אחד לא עשו חכמים הרחקה עד חלות מתי יהיה שקיעת החמה אבל בלילה אינו ניכר [יח]: **ואיבעית אימא כי התם כו'.** בקונטרס לא גרס ואיבעית אימא ויש [יט] לפרש דדייק מדלא קתני עד חלות לנסוף ותני ליה בתמצע ש"מ דהוי לתוריתא כמו לילה ומנויו וללי ויש לדקדק דהלכה כר' אלעזר בן עזריה דסתם לן תנא כוותיה בתמתי' ובערבי פסחים (פסחים קכ:) ובפ"ק דברכות (דף ט.) ולריך ליזהר אמאה משום דקאמר רבא בסוף ערבי פסחים אכל מלה אחר חלות לרבי אלעזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו [כ]:

ואיבעית [א] **אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמיר בשלמא למ"ד** [ב] **הוי היקש היינו דכתיב** [1] **ממושבותיכם תביאו לחם תנופה** [ג] **שאין ת"ל תביאו מה ת"ל תביאו כל שאתה מביא ממקום (למקום) אחר הרי הוא כזה מה להלן עשרון לחלה אף כאן עשרון לחלה אי מה להלן שני עשרונים אף כאן שני עשרונים ת"ל תהיינה ולמדנו** [א] **עשרה לחמץ עשרה למצה מנין ת"ל** [2] **על חלת לחם חמץ** [3] **נגד** [ב] **חמץ הבא מצה אלא למאן דאמר** [ג] **(לא) הוי היקש מאי איכא למימר תביאו יתירא** [ג] **היא: הפסח אינו נאכל: מאן תנא** [ד] **אמר רב יוסף רבי אלעזר בן עזריה היא דתניא רבי אלעזר [בן עזריה] אומר כאן** [3] **בלילה [הזה] ונאמר להלן** [4] **ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה** [ד] **מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות א"ל ר"ע והלא כבר נאמר** [5] **ואכלתם אותו בחפזון עד שעת חפזון א"כ מה ת"ל בלילה הזה שיכול יהא ככל הקדשים הנאכלים ביום ת"ל בלילה** [ב] **בלילה יהא** [ה] **נאכל ואינו נאכל ביום א"ל אביי וממאי דרבי אלעזר ב"ע ודאורייתא דלמא דרבנן ולהרחיק מן העבירה א"כ מאי אלא עד** [ה] **חצות [אלא] כי התם מה התם דאורייתא אף כאן נמי דאורייתא:**

הדרן עלך איזהו מקומן

ס"ג **ואיבעית אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמיר.** והכי איתא בסדר יומא בפרק הוליאו לו (דף מז.) כלומר נהי נמי דהיקש מקומות כהיקש בהמות הואיל והיקש [ו] לזרק פנים הוא אפ"ה לא דמי להתם דלעיל דאילו היכל כולה מילתא בעי למילף מפנים ואידי דניתן היקש לדרוש בדברים המפורשים בפנים כמו [ז] למטה בפר ולמעלה בשעיר נדרש ולמד בדא אחת ובא אף הלמד בפנים בהיקש עמו וגבי היקש לעדיל נמי [ח] אם כתוב בתודה [ט] והוקש בכור לתודה [ג] ללמוד לו חזה ושוק ולמדתה בהיקש מי הוי הוקש בכור לתודה עלמה והיה למד ממנה תנופת חזה ושוק ואכילת יום ולילה דמתוך שיכולה ללמוד עליו זמן לאכילה שהוא כתוב בה מלמדת נמי עליו תנופת חזה ושוק אבל השתא לתודה עלמה לא הקישה הכתוב אלא לחזה ושוק שבתודה ובתודה עלמה לא למדתה אלא בהיקש: **היינו דלעיל ממושבותיכם וגו'.** גבי שתי הלחם דעלרת כתיב והולרכנו במסכת מנחות (דף עז:) ללמוד מהם כמה עשרונות יש בלחמי תודה ובגופה נכתב י' חלות בכל מין אבל לא נתפרש מכמה היא החלה ומייתי לה לחלות חמץ שבתודה [ו] משתי הלחם שאף הן חמץ והכתוב הקיש כל הבאות של חמץ שיהיו שוות ומקרא יתירא דתביאו ילפי' לה דלא אילטריך דכתיב והקרבתם מנחה חדשה ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ולא אילטריך תביאו מה ת"ל תביאו כל חמץ שאתה מביא ממקום אחר יהא כזה עשרון לחלה כדכתיב שתים שני עשרונים: **אי מה להן.** אלו שני עשרונים יא] אף אלו כל י' חלות שבה שני עשרונים: **ת"ל תהיינה.** התם מפרש מאי למודה יב] בפ' התודה: **למדנו עשרה.** עשרונות לחמץ דהא י' חלות למודות בה [ט] בג"ש יג] מתרומת מעשר מה תרומת מעשר אחד מעשר אף תרומת תודה והקריב ממנו אחד מכל קרבן מכל מין תרומה לה' אחד מעשר הרי י' חלות ובהיקש תביאו [יד] למדנו שהחלה עשרון הרי למדנו י' עשרונות לחמץ הימנו [טו] ודבר אחר י' חלות למדנו בהן כבר ובהיקש הן למידות עשרון לחלה: **עשרה.** עשרון לשלשת מיינין שבמלה מנין: **ת"ל על חלת לחם חמץ.** מנה הכתוב מיינין שבמלה וכתב אחריהן על חלת לחם חמץ הרי היקש אלמא חמץ שלמדנו בו עשרה עשרונות בהימנו ודבר אחר מוחר ומלמד על המלה בהיקש עשרה עשרונות: [טז] **מביאו רבויא הוא.** לרבות חמץ שבתודה שכל שתים שבו [יז] יהו שתים עשרונים והוי כמאן דכתיב בגופיה בלחמי תודה ולא משתי הלחם גמרי [יח] והיכי דמי דליהוי הימנו ודבר אחר כגון אי איתקוש חמץ דתודה לשתי הלחם בקרא אחרינא דלא מפרש בה [יט] עשרון לחלה ולילפינן תודה משתי הלחם בהיקש לעשרון לחלה ובדידיה כתיבי עשר חלות: **מאן תנא.** דאינו נאכל אלא עד חלות: **עד שעת חפזון.** שהם נחפזים ללכת והיינו לאור הבוקר דכתיב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: **יכול יהא נאכל כשאר כל הקדשים.** ביום זביחתו קודם שתחשך יתמיל לאוכלו אם ירלה ת"ל כו': **להרחיק את האדם.** כדתנן בכולהו עד חלות: **א"כ מאי אלא.** ליתני ונאכל עד חלות כדתנא בכולהו: **כי הסם.** דומיא דלילה ומנויו וללי תנייה דהוו דאורייתא. איבעית אימא לא גרסינן וה"ג א"כ מאי אלא כי התם מה התם דאורייתא כו':

הדרן עלך איזהו מקומן

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פרק ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ד: ב מיי' פ"ח מהלכות קרבן פסח הלכה ה

הגהות הב"ח

(א) גב' בשלמא למ"ד לא הוי היקש: (ב) שם אלא למ"ד הוי היקש: (ג) רש"י ד"ה הוי ואיבעית אימא וכו' אם כתוב בתודה והוקש בכור לתודה עלמה והיה למד כל"ל ותיבות ללמוד לו חזה ושוק ולמדתה בהיקש מי הוי הוקש בכור לתודה נמחק:

מוסף רש"י

חוץ מפנים בחד זימנא גמיר. אי נמי בציבור לן דפנים בהיקש למד, יכול לחזור וללמוד על ההיכל בבא אחת מה שכתוב בו בפיוט, כגון אחת למעלה בשעיר ושבע למטה בפר, ועמהם אף מה שלמד בהיקש, והיכי דמי היקש שאינו למד מן היקש כגון אם לא שלרך היכל ללמוד מן נפני ולפנים אלא מה שלמד בהיקש, אבל השתא דהולרך ללמוד ממנו את המפורש בו, למד הכל בבא אחת (יומא נז.) בשלמא למ"ד לא הוי היקש כו'. כלומר בין מה שכתוב בו בגופיה בין מה שלמד מדבר אחר נפקא ליה דחמץ עשר עשרונות הוא, דבדידיה כתיבי עשר חלות כדילפינן בעל דתרומה אחת מעשרה, ולהכי נמר משתי הלחם דעשרון יהא לכל אלה, הרי עשר עשרונות, הלכך לאו אינה הוא ויכול לחזור וללמוד על המלה דעשרה עשרונות הוא, והכי דמי היקש בגוה כגון אי לא הוי כתיב עשר חלות לגופיה ובאחת הלחם הוי עשר עשרונות וילפינן מהדדי דהסיא הוי היקש גמור: שאין ת"ל תביאו. דהא לעיל מייתי כתיב והקרבתם מנחה חדשה, והוי מלי למכתב ממושבותיכם לחם תנופה: **כל שאתה מביא** ממקום אחר. הדומות לא שבאין חמץ: אי מה להלן שני עשרונים. דרוש לקן ניקא מה בשתי הלחם ב' עשרונות ואו לא, אף כאן בחמץ שבתודה ב' עשרונים לי חלות: ת"ל תהיינה. יתירה לרבויא היא ואע"ג דכתיב בשתי הלחם יליף לתודה, הלם אינו ענין לשתי הלחם דהא כתיב שני עשרונים, אבל ענין לחמץ שבתודה דליהוי ב' עשרונים: ולמדנו עשרה לחמץ. משתי הלחם שהוא חמץ, דתהיינה בחמץ כתיב: נגד חמץ הבא מצה. דכתיב בגופה חמץ הבא מצה: **תביאו רבויא הוא.** ריבויא הוא דמשמע הבאה מרובה, שיהא בחלה עשרון אלא הוי"ד דתהיינה דמכיל י' חלות הוי מנויה דקא דחוקה הכלך לאו היקש הוא ויבוא ללמוד על המלה (מנחות עז:) **עד שעת חפזון.** שנחפזו ללאת והיינו עה"ש, דלכתיב לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: **יהא נאכל כשאר כל הקדשים הנאכלים ביום.** כשאר קדשים ביום שחיטתו, כלרך תודה שאף היא זמן אכילתה יום א' ואוכל והולך כל יום שחיטתה והלילה עד הבקר, מן המוחר, לר' ביום קרבנו יאכל (ברכות ט.):

שיטה מקובצת

ואיבעית אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמיר. פרש"י דכיון שלרך ללמוד מבין הבדים דבר שנכתב בגופו בהיקש ילפינן נמי דבר שלא נכתב בגופו דאתי מהיקשא דהכל גמרינן בחדא זימנא, אבל לעיל דלרך ללמוד מתודה שלא אם הוקש בכור לתודה עלמה אינו יכול ללמוד מן הבדים אלא מה שלמד בהיקש, הוא לא נכתב בתודה אלא מהיקשא אחר. ודוקא אם היינו לריכים ללמוד בבכור (דתנופה וחזה) [תנופת חזה] ושוק וחזן אכילה הוקש בכור לתודה עלמה [היינו יכולים] ללמוד שתיהן ממנה, שהתודה שלמדת עליו זמן אכילתה הכתוב בה מלמדת עליו נמי חזה ושוק שלמדתו מהיקש משלמים. ולא הלרך לכיון לאכילה לר"ל דאימנו ודבר אחר הוא היקש לא חסיב בגופיה ר"ל בגופיה דבר אחר. הוא אינו קוכיון אימנו דבר אחר שאלא אלא לגמרן ממנן שהוא ודבר זה עבודת כוכבים, והא אילטריך היקשא לחזאות דכתיב בגופיה דפר העלם ודברים אחרים, ולא אמרינן בחדא זימנא גמר. לכך נראה הר"ם חוץ מפנים כו' דילפינן חוכל מועד מבין הבדים בן לפר [בין] בשעיר כמה שכתוב בהדיא בחמריהו בפנים לשעיר ובפנים לפר ועשה לפר ושעיר הבעשים בתאבל מועד כמו שתלינו תפורה (בהיכל) [בפנים] בשניהם לשעיר שבע למטה ואחת למעלה, ולא ילפינן בפר מפר ושעיר משעיר אלא ילפינן בר מיקון משעיר ופר דפנים וכן ילפינן שעיר דמיקון מפר ושעיר דפנים מכל אחד ילפינן מה שכתוב בו בפירוש (תוספות מהר"ר) **רש"י** ד"ה בחלמה לחטיין וכו' הרי לחדנו לשעיר ד"ה בחלמנו ודבר אחר. חוכ אנו קוכין אימנו דאחר שאלא אלא לגמרן ממנן שהוא ודבר זה למדנו בחמץ מ"ג והוי כמאן דכתיב בגופיה דמיא חוכ קרוי אוכן שעיון, דדבר זה למדנו בחמץ (מסכתא) [מכתיבא] דכתיב בני שתי הלחם בכל מועד כמו שתלינו תפורה (בהיכל) [בפנים] בשניהם לשעיר שבע למטה ואחת למעלה, ולא ילפינן בפר מפר ושעיר משעיר אלא ילפינן בר מיקון משעיר ופר דפנים וכן ילפינן שעיר דמיקון מפר ושעיר דפנים מכל אחד ילפינן מה שכתוב בו בפירוש **רש"י** ד"ה למדנו בחמץ דמ"ג והוי כמאן דכתיב בגופיה דמיא חוכ קרוי אוכן שעיון, דדבר זה למדנו בחמץ (מסכתא) [מכתיבא] דכתיב בני שתי הלחם בכל מועד כמו שתלינו תפורה (בהיכל) [בפנים] בשניהם לשעיר שבע למטה ואחת למעלה, ולא ילפינן בפר מפר ושעיר משעיר אלא ילפינן בר מיקון משעיר ופר דפנים וכן ילפינן שעיר דמיקון מפר ושעיר דפנים מכל אחד ילפינן מה שכתוב בו בפירוש (תוספות מהר"ר) **רש"י** ד"ה בחלמנו ודבר אחר. חוכ אנו קוכין אימנו דאחר שאלא אלא לגמרן ממנן שהוא ודבר זה למדנו בחמץ מ

קדשי קדשים. כאילו נשחטו בצפון. בגמ' ליף טעמא: **גמ' אמר רבי יוחנן אומר היה כו'.** גמרא גמיר לה רבי יוחנן: **מאי כאילו.** הא ודאי בצפון נשחט: **אלא מעתה כו'.** קס"ד דרבי זירא דממתני' גמיר לה רבי יוחנן להא דאומר היה רבי יוסי: **מודה רבי יוסי ברבי יהודה.** אע"פ שמכשיר למזבח [ז] מחליו לצפון מודה הוא שאם שחטו כנגד אותו מקום מתחתיהם בקרקע פסולות [א]. ולקמיה מפרש היאך יכול לשחוט תחת המזבח: **א"ל.** רב אסי הכי אמר ר' יוחנן כו' כלומר אומר היה רבי יוסי דקאמר ר' יוחנן לעיל לאו ממתני' גמר אלא הכי גמר לה מרבותיו ומתניתין לאו במקום מזבח פליגי דימא רבי יוסי כולה בצפון ור' יוסי בר' יהודה נימא חליו צפון [ז] אלא מדרשא [ח] דקרא: **ה"ג כולו עולה וכולו שלמים.** כולו ראוי לשחיטת עולה דקדושת צפון עליו מגזירת הכתוב וכולו ראוי לשלמים שהשלמים כשירין אף בצפון מק"ו בפירקין לגעיל (דף נה.): **דחיק נה מקום.** שמקומן קטן ודחוק שאין כשר לה אלא צפון ופעמים שהעולות מרובות ולר' להם המקום והכשיר [ט] להן הכתוב ראש המזבח: **מאי לגגדן בקרקע.** הא ליכא לפרושי כגגדן בראשה למזרח המזבח ובמערבו דאם כן לא הוה קשיא מילתא לרב אסי לעיל דמהכא ליכא למילף דלית ליה לרבי יוסי ברבי יהודה חלי המזבח עומד בצפון דאפילו [י] הוא צפון נמי פסיל ליה לרבי יוסי [ברבי יהודה] ואפילו סמוך לכותל העזרה לפוני פוסל אם משוך מכנגד זויות [יא] המזבח לפונה למזרח או למערב דדייקינן [יב] על ירך דכתיב בפ"ב (לעיל כ.) איזהו צפון מקיר מזבח לפוני עד כותל עזרה לפונית כנגד המזבח כולו אבל משוך מכנגד המזבח לא הלכך על כרחך הלי כגגדן [יג] דילפינן מינה דמקום המזבח לאו לצפון הוא מחטיו קאמר ומאי היא: **אי יימא.** אם שחטן על כניסת הסובב והיסוד האי לאו כגגדן הוא אלא מזבח ממש ומכשר הא רבי יוסי בר' יהודה דקתני מחלי המזבח בצפון: **דק ואשכח.** במשנת [יד] תמיד: **בירורו משם.** מדיר העליה: **עלי אלונה יפין.** בשל אלונה היו רגילין. וטעם אגדה הוא שבו היתה תקנה לאדם הראשון ועשו [טו] להם מגורות (בראשית ג): **מערכה שניה של קטרת.** אבל מערכה גדולה היו מסדרין מערכה קטנה ליטול ממנה גחלים להכניס על מזבח הפנימי שלשה קבין לכל בקר וערב להקטיר עליהם קטרת ובמסכת יומא בפרק טרף בקלפי (דף מה.): בסופיה ילפינן מקרא דעל מזבח החיטים צריך להיות מערכה לכך: **כנגד** [טז] **מערבית דרומית.** של מזבח ומשוך לגד צפון להרחיקו מן הקרן ד' אמות. וטעם מפרש לקמיה מאי שנא [יז] הקרן זה ומ"ט מושכו הימנה ולצפון ד' אמות: **משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות** גרס. וכן מלינו בסדר המשנה במשנת [יח] תמיד: **באומד חמש סאין גחלים.** לפי אומד ה' סאין גחלים היו נותנין אם עליהם כך שיעורו לחתות בתוכו ברשם המזבח שהוא [יט] חלק מחתה של סאה לר' יוסי דאמר בסדר יומא (דף מג.): **בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך ג' קנין:** **ונשבח.** היו מסדרין אם לפי אומד ח' סאין לפי שצריך להקטיר הבזיכין על מזבח החיטים שעל מזבח הפנימי אין הקטר אלא של קטרת שחרית וערבית דכתיב לא תעלו עליו קטרת זרה וגו' (שמות ל): **ומאי סימנא.** מהו הסימן [כ] שהוקבע להם למערכה שניה ולהקטרת הבזיכין קרן מערבית דרומית ומשוך ארבע אמות מן הקרן ולצפון: **רבי**

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח [ט] רבי יוסי אומר [א] כאילו נשחטו בצפון ר' יוסי בר' יהודה אומר מחצי המזבח ולדרום כדרום מחצי המזבח ולצפון כצפון: **גמ'** אמר רב אסי א"ר יוחנן אומר היה ר' יוסי [ב] כולה מזבח בצפון קאי ומאי כאילו מהו דתימא בעינן על ירך וליכא קמ"ל אמר ליה רבי זירא לרב אסי אלא מעתה לר' יוסי ברבי יהודה הכי נמי דחציו בצפון וחציו בדרום וכי תימא הכי נמי והא את הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן מודי רבי יוסי בר"י שאם שחטן כנגדן בקרקע פסולה [א] אמר ליה הכי קאמר רבי יוחנן שניהם מקרא אחד דרשו [1] וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך ר' יוסי סבר כולו לעולה וכולו לשלמים ורבי יוסי בר' יהודה סבר חציו לעולה וחציו לשלמים דאי ס"ד כולו לעולה כשר השתא כולו לעולה כשר כולו לשלמים מיבעיא ואידך איצטריך ס"ד אמינא עולה הוא דדחיק ליה מקום אבל שלמים דלא דחיק ליה מקום אימא לא קמ"ל גופא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מודי רבי יוסי ברבי יהודה שאם שחטן כנגדן בקרקע פסולות [א] אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא מאי כנגדן בקרקע אילימא אמה יסוד אמה סובב האי גופיה מזבח [ב] הוא ועוד מאי כנגדן בקרקע [ג] וכ"ת [ד] דעביד מחילות בקרקע ושחיט בהו וכי האי גוונא מי הוי מזבח והתניא [1] מזבח אדמה תעשה לי [ג] [ב] שיהא מחובר מאדמה [ה] שלא יבננו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין לא צריכא דבצריה בצורי אמר רבי זירא אפשר איתא להא דרבי יוחנן ולא תנינא לה במתני' נפק דק ואשכח [ד] דתנן [ג] בירורו משם עצי תאינה יפים לסדר מערכה שניה של קטרת כנגד קרן מערבית דרומית משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות באומד חמש סאין גחלים ובשבת באומד שמונה סאין גחלים ששם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ומאי סימנא רבי יוסי היא דתניא

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח [ט] מדלאורייתא שוחט לכתחלה כדלרשינן מוזבחת עלין ושמא הא דנקט דיעבד מדרבנן אלא תרבץ גלוים [ו] **כולו לשלמים.** ואע"ג דקסבר ליה כולו מזבח בצפון קאי [ב] אפילו הכי [ח] איצטריך לן לעיל קרא להכשיר צפון לשלמים דמהכא לא נפקא דעל המזבח גזירת הכתוב הוא כי היכי דמכשר רבי יוסי ברבי יהודה מחליו ולצפון לעולה אע"ג דכנגדן בקרקע פסולות דדרום הוא אלא דעל המזבח גזירת הכתוב: **משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות.** בכולה שמעתא משמע דגחלים דיום הכפורים צריך ליקח כנגד הפתח ולריך לומר דהיינו לכתחילה אבל דיעבד כשר אפילו דהאי גיסא ודהאי גיסא כדאמר בפרק טרף בקלפי (יומא מה: מו. ע"ש ד"ה אבל) ואיצטריך מעל המזבח ואיצטריך מלפני ה' וא"ת מהיכא תיתי עיכובא דאיצטריך קרא לאכשורי בדיעבד אין [ב] זה בדברים [ט] הנעשים [ב] בבגדי לבן אלא בפנים ואלא בחוץ ובין לרבי יהודה ובין לרבי נחמיה [ו] ליכא עיכובא וי"ל דאיצטריך משום לדורך פניס כפנים דמי דקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר אלא עשה ולא כלום [ז] [ב] דחוקה כתיב בה (ויקרא טז) לדורך פנים כפנים דמי וא"ת הכא משמע דלא מקרי לפני ה' אלא במערב וכן גבי נר מערבי בפ' שתי הלחם (מנחות דף לח.): ואילו בסוף כל המנחות [באות מלה] (שם סא.) אמרינן לפני ה' במזרח גבי תנופת לוג שמן של מצורע ואשמו וכן גבי שחיטה כתיב לפני ה' ושריא בכל מקום בעזרה וי"ל דשחיטה ותנופת לוג אשם כתיב לפני ה' למעוטי בחוץ דתנופת אשם מחייס אבל גבי גחלים כתיב (ויקרא טז) מעל המזבח וגרות היו בהיכל כמ"ש לפני ה' למה לי לאו [ל] משום דבעינן במערב ומיהו קשה דבהוה שמעתא דכל המנחות באות מלה (גם זה שם) פריך עלה והאמרת במערב [לא] לפני ה' פי' גבי הגשת מנחה בפירקין (דף סג.): ודרש הקומץ רבה (מנחות דף יט.): ומשני הני מילי מנחות דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה משמע דאי לא בעיא יסוד הוה מכשרא קרן דרומית מזרחית להגשה ואע"ג דכתיב לפני ה' [לב] וגרמה לי ברו"ך [לג] דאי לא כתיב לפני ה' בהגשת מנחה אע"ג דכתיב בה אל פני המזבח דהיינו דרום וגם איתקש לחטאת העוף ליסוד אכתי [לד] אמינא לגד דרום בתמה של יסוד רחוק מקרן מערבי אבל קשה בלא היקשא לחטאת [לה] בעינן ליסוד מערב כיון דכתיב לפני ה' לגלות מערב כמו גבי גחלי יום הכיפורים וגם כתיב פני המזבח דמשמע דרום וכן אימא לקמן בפירקין [לו] (דף סג.): ברו"ך:

א א מתי' פרק ג מהלכות פסק"מ הלכה ו:

ב ב מתי' פ"ז מהלכות בית המקדש הלכה יג ופ"ב שם הלכה טז:

ג ג מתי' פ"ב מהלכות תמידין ומוספין הלכה ח:

תורה אור השלם

1. מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ:

שמות כ, כא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בולו לשלמים כו' אצטריך לן לעיל. דף נה ע"ש:

מוסף רש"י

כולה מזבח בצפון קאי. בחלק צפוני של עזרה ולית ליה למזבח מכוון כנגד ההיכל ומכוין (סוטה יד:) **בירורו משם עצי תאנים יפים.** לפי שהיו נריכים עכשיו לגחלים ונישפוח על המזבח הפנימי ולהקטיר שם קטרת היו בוריים יפים שישנו גחלים טובים ולא אפר: **לסדר מערכה.** של קטרת אחר סידור מערכה גדולה כדמוכח ביומא בשמעתי' דאמרי הוה מסדר סדר מערכה ובזמנא (לג.) מפיק דבעינן שתי מערכות אחת לאכרים ואחת לקטרת ותרוייהו על המזבח החיצון דקאמרינן על מוקדה זו מערכה גדולה ואש על המזבח מוקד כו' זו מערכה שניה של קטורת: **כנגד** קרן מערבית דרומית. דקסבר קרן מערבית דרומית: **אמה** יסוד אמה: **באומד חמש סאין גחלים.** לפי אומד ה' סאין גחלים היו נותנין שם עליהם כך שיעורו לחתות בתוכו ברשם המזבח אבל אם לא נתנו ברשם המזבח אינם מכשרים אלא בדיעבד: **ונשבח** שמונה סאין גחלים ובשבת באומד חמש סאין גחלים ששם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים: **ומאי סימנא** רבי יוסי היא דתניא כדלקמן: **אלא** מעתה לר"י בר יהודה ה"נ (פי' משמע) דחליו בצפון [כו'] והא אמ' הוא דאמרת כו'. ופ"ה ומקשי דא"כ הוה ליה למימר כאילו [נשחטו] בצפון [בר"י] ומנ' ס"ק משום מהו דתימא בעינן על ירך וליכא קמ"ל, וי"ל דאמ"ר אלא סתיר אהא דקאמר ס"ק כבר כאלו ולפיכך לא הש ר"י [בר"י] למימר כאילו. ועוד נראה למהר"ש דדוקא נ"מ דמכשיר בכולה מזבח אפילו לגר דרום לגבי הכהנא שנקרא פני המזבח שיך למתני' כאלו משום דאין זה על ירך על אומו לד שבדרום וא"מ מכשרינן משום דבצפון הוא, ולפיכך שיך למימר כאילו, אבל בר"י בר"י דאמרו אלו שבדרום אינו בכלל הכשר ולא הוה אבל אם הוא דבאות

רבי יוסי היא. וא"ת מי מצית מוקמת לה לסדר תמיד כר"י הא תנן בסוף מסכת תמיד (דף לג.) עירן לתוך של זהב ונתפזר ממנה קב גחלים ולרבי יוסי היה מתפזר יותר כדתנן פרק טרף בקלפי (יומא דף מג.): רבי יוסי אומר בכל יום היה מוחה בשל סלה ומערה לשל שלשת קנין וי"ל נהי דהא דלא כרבי יוסי הך כרבי יוסי אתיא שפיר ולא דמי להא דדייקינן בפ"ק דיומא (דף טז:) ואי ס"ד מדות רבי יהודה היא כו': **קדושת היכל ואולם חדא היא.** וס"ס מסופק בכל מקום לעיל ספ"ק (דף יד.) ובזיומא פ' טרף בקלפי (דף מד:) ובריש עירובין (דף ב.): **הא מני ר' יוסי הגלילי היא.** הוה מצי למימר רבי אלעזר [א] היא דאמר לקמן בפירקין (דף סג:) דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי וא"ת דמשמע הכא דמאן דלית ליה כוליה מזבח בצפון קאי הוי כיור בין אהל מועד ובין המזבח ובתוספתא פרק קמא דכלים נכנסים [ב] בין האולם ולמזבח אלא רחון ידיס ורגליס [ג] וחכמים אומרים אין נכנסין [ד] ושמא סבר לה כרבי מאיר דאמר נכנסין:

[ה] רבי יוסי אומר זה סימן כל הניטל בפנים לינתן בחוץ אינו נותן אלא בסמוך שאין לפנים [א] וכל הניטל בחוץ לינתן לפנים אינו ניטל אלא בסמוך שאין לפנים [א] כל הניטל בפנים לינתן בחוץ מאי ניהו אילימא שירים בהדיא כתיב בהו [1] אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ותו כל הניטל בחוץ לינתן בפנים מאי ניהו אילימא גחלים של יום הכיפורים בהדיא כתיב בהו [2] ולקח מלא המחתה גחלי אש וגו' [ב] אלא כל הניטל בפנים לינתן בחוץ שני בזיכי לבונה של לחם הפנים דגמרי משירים הניטל בחוץ לינתן בפנים גחלים דכל יומא ויומא דגמרן מגחלים של יום הכפורים ומאי קסבר אי קסבר כוליה מזבח בדרום קאי עשרים ושבע בעי למיתי ואי נמי קסבר [ג] קדושת היכל ואולם חדא היא עשרים ותרתי בעי מיתי ואי קסבר חציו בצפון וחציו בדרום חד סרי בעי למיתי [ג] ואלא קסבר קדושת היכל ואולם חדא מילתא [ד] היא שית בעי למיתי אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי והני ארבע אמות אמה יסוד ואמה סובב ואמה מקום קרנות ואמה מקום רגלי הכהנים דכי מסגו לקמיה טפי תו ליכא פתח אמר רב אדא בר אהבה הא מני רבי יהודה היא [ג] דתניא ר"י אומר מזבח ממוצע ועומד באמצע העזרה ושלשים ושתים אמות היו לו עשר אמות כנגד פתחו של היכל אחת עשרה אמה מיכן ואחת עשרה אמה מיכן נמצא מזבח מכוון כנגד היכל [ה] סוף סוף לרבי יהודה חד סרי בעי למיתי ואי [ג] קסבר קדושת היכל ואולם חדא מילתא [ד] היא שית בעי למיתי מי סברת הני ארבע אמות בהדי אמה יסוד ואמה סובב ארבע אמות בר מאמה יסוד ואמה סובב ונוקמה כרבי יוסי ובממוצע משום דרבי יהודה שמענא ליה ממוצע בהדיא ורב שרביא אמר הא מני רבי יוסי הגלילי היא דתניא [ז] רבי יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר [3] ונתת את הכיור בין אהל מועד [ו] [ח] וגומר [4] ואת [ז] מזבח החילון ליתן בפנים אינו ניטל אלא ממקום שהוא סמוך לפנים שאין מקום בכל מזבח החילון סמוך ממנו: **כל הניטל בפנים לינתן בחוץ מאי ניהו אי נימא שירי הדם.** דתקוטות הפנימיות ל"ל לרבי יוסי לשייר בהו כלום: **הא בהדיא כתיב בהו.** דניתנין ביסוד שכנגד הפתח דכתיב יספך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח ח: **וחו כל הניטל בחוץ לינתן בפנים מאי ניהו אי נימא גחלים של יום הכיפורים.** שמכניסין במחתה לפני ולפנים להקטיר בהן מלא חפניו קטרת סמים דקה דאף הם ניטלין ממזבח החילון דכתיב מעל המזבח מלפני ה' מלא המערב ודרשינן ביומא (דף מה:) איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' זהו מזבח החילון ויהיב לו מ: בה רבי יוסי כללא וסימנא דאין ניטל אלא ממקום שאין סמוך הימנו ולפנים ו: **בהדיא כתיב בהו מלפני ה'. דהיינו לגד פנים: אלא כל הניטל בפנים לינתן בחוץ שני בזיכי לבונה.** הניטלין בשבת מן השלחן לינתן על מזבח החילון ואשמעינן ר' יוסי שניתנין כנגד הפתח דגמרי משירים הפנימיים: **והניטל בחוץ לינתן בפנים גחלים דכל יום.** נ) הניטלין ממערכה שניה של קטורת לינתן על מזבח הפנימי ואשמעינן רבי יוסי דניטלין מכנגד הפתח דגמרי מגחלים של יום"כ שקבע להן כנגד יא] הפתח לנטילתן והיינו סימנא דתנא תנא במסכת תמיד ו) למערכה שניה שהיא לנטילת גחלים ולהקטרת בזיכין שתהא בקרן דרומית מערבית ומשוכה לצפון מרבע אמות שתהא מכוונת כנגד הפתח ומינה פשטינן לר' יוסי כוליה מזבח בצפון קאי: **ומאי קסבר.** שקבע למשיכת המערכה מן הקרן ד' אמות: **אי קסבר כוליה מזבח בדרום עומד קאי.** ומשיכת ד' האמות לקרבה כנגד הפתח הוא בא: **כ"ז אמות בעי למיפי.** ולמשון מקרן מערבית דרומית ולצפון וחוץ לאותן כ"ז אמות סידור יב] המערכה שהרי הפתח באמצע העזרה היה ועשרה אמות רוחבו וחמש יג] בצפון וה' בדרום וכיון שהמזבח בדרום נמצא שאין ממנו לפני הפתח אלא ה' אמות (ג) לפנויות יד] שלו שכלה מו] כנגד אמצע הפתח נשארו לו מל"ב [אמות] שלו כ"ז ואת כולן אתה צריך למשון המערכה מכנגד קרן יסוד המזבח הדרומי ולצפון קודם שהגיע לפתח: **וא"ל קסבר קדושת היכל ואולם חדא היא.** ומשתגיע כנגד פתח האולם קריבן לפני ה' ופתח האולם עודף מז] לכל רוח על פתח ההיכל ה' אמות לכל צד שהיה רחבו כ' אמות כדתנן במסכת מדות [פ"ג מ"ז] כ"ב בעי מייתי: **ואי נמי קסבר חציו.** של מזבח בצפון וחציו בדרום ובא למושכה עד כנגד ההיכל יז]: **חד סרי בעי מייתי.** שהרי ט"ז אמותיו בדרום נמצאו מהן י"א [אמות] מזוית דרומית של פתח ולדרום: **ואי נמי קדושת היכל ואולם חדא היא שים מיהא בעי למיפי אלא.** על כרחך לא משכחת לה שתהא משיכת ד' אמות הללו לקרב כנגד הפתח אלא נתן לך מדה בשיעור יח] שלא תמשכנה יותר מכאן שכל מה שאתה יכול לקרבה אצל קרן דרומית הוי מקרבה ובכך אתה מכוונה כנגד הפתח יט] וד' אמות הללו ע"כ הוא מושכה לצפון לפי שאין לו מקום לסדר עליהן וקסבר כ] כוליה בצפון קאי ואין ממנו לפני הפתח אלא חמשה דרומיות (ג) ומהן אמה יסוד ואמה סובב ואמה מקום הקרן ואמה הילוך להכניס המסדרין את המערכה ומקיפין בין קרן למערכה ואין לו מקום לסדר ולימדך שיסדר חוצה להן מיד כדי שתהא אמה מן המערכה כנגד הפתח דכי מסגי לצפון טפי תו ליכא פתח: **אמר רב אדא בר אהבה.** לעולם לא תידוק מינה לרבי יוסי בצפון בא] קאי אלא (אימא) רבי יהודה היא דאמר חציו בצפון וחציו בדרום, עשר אמות אמצעיות שלו היו כנגד פתחו של היכל וי"א אמות מזוית בב] היכל ולצפון וכנגדן לדרום נמצא מכוון כנגד רוחב חללו של היכל ועודי כתליו שההיכל חללו כ' אמה ועודי של בג] כותל ו' אמות והכי תנן לה במסכת מדות [פ"ד מ"ז]: **סוף סוף.** כדלקמיה לעיל: **בר מאמה יסוד ואמה סובב.** ומלמעלה בראש המזבח קאשיב להו בד] ונמצא לפני הפתח שהרי נמשך ו' אמות ולא הוזכרו ד' אמות אלו אלא לקרבן לפתח דבגיר מהכי לאו כנגד הפתח הוא: **ונוקמה רב' יוסי באמצע** בה]. למה לך למשקלה מרבי יוסי דשמעת ליה דאמר אין ניתנין אלא בסמוך שאין לפנים מכדי בו] להיסתר דוקיא דרבי זירא קא אתית דבעי למידק מיניה לרבי יוסי דכוליה מזבח בצפון קאי אימא בז] הכי לעולם קסבר חציו בדרום וחציו בצפון ומי סברת בהדי אמה יסוד כו': ומשני **לרבי יהודה שמעינן לה ממוצע בהדיא.** ואי משום דאייתי רבי יוסי בניטלין בפנים ונתנין בחוץ וניטלין בחוץ ונתנין בפנים הא כולי עלמא אית להו: **ורב שרביא אמר.** ד' אמות דקתני בהדי אמה יסוד ואמה סובב דאמר ודוק מינה דקאמרת דמזבח בצפון קאי ומיהו לרבי יוחנן לא תסייעיה מינה דנימא רבי יוסי בן חלפתא היא משום דשמעינן ליה דאייתי בניטלין ונתנין דההוא לכולי עלמא אית להו והא דתמיד כרבי יוסי הגלילי מוקמינן דשמעינן ליה דאמר מזבח בצפון קאי אבל בח] לרבי יוסי סתמא דהוא רבי יוסי בן חלפתא דלא שמעת ליה דאמר לא תוקמה דללמא כרבי יהודה ס"ל בט]: **מתוך שנאמר.** בכיור בין אהל מועד ובין המזבח וכתוב אחד אומר ל] מזבח

---

1. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
2. וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבַּית לַפָּרֹכֶת: ויקרא טז, יב
3. וְנָתַתָּ אֶת הַכִּיֹּר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁם מָיִם: שמות מ, ז
4. וְאֶת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה: שמות מ, כט

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הא וכו' ושמא ס"ל בר"מ כו'. ק"ל הא ר' יוסי ס"ל בשמעתין דכוליה מזבח בצפון ופ"ס ס"ל במתני' פפ"ז דכלים דאין נכנסין שלא רחון בין אולם ולמזבח ולע"ש:

מוסף רש"י

קדושת אולם והיכל חדא היא. ואולם נמי אהל מועד מקרי (יומא מד:) **באמצע העזרה.** כנגד הפתחו של היכל. ר' אמצעית של רחבו: **אחת עשרה אמה מיכן.** כנגד ה' אמות הנותרים לאחר ההיכל מן המזרח ולצפון, שהרי אצל ההיכל כ' אמה רחב וכנגד ו' של עודי כותל צפונית של היכל וכן לדרום, נמצא רחבו של מזבח מצומצם כנגד היכל וכותליו (שם סז. סז:):

שיטה מקובצת

ונוקמה כר' יוסי בממוצע. כלומר למה לך (למתוקמא) [לאוקמי] דלא כר' יוסי דשמענא ליה דאמר כל הניטל בפנים כו' כיון דלא בתמה [כקן] לדמות סיימתא דר"י מהכא דליכא למידק לר' יוסי דכוליה מזבח בצפון קאי, א"כ כי אוקמת כר"י ובממוצע תוכל לומר דקסבר חציו בצפון וחציו בדרום. ומפני משום דר' יהודה כו' ותמ"ג דר' יוסי דאייתי בניטלין כו' ימת דלכ"ע אית לה הא סברא דרבי יוסי דר' יוסי אמרה אלינא ד"ע (נוס' רש"י של מהר"פ): **ורב שרביא אמר כו'.** כלומר הא ודאי דדייקינן מיניה דכוליה מזבח בצפון קאי וכ' יוסי דאייתי בניטלים בפנים אינו שוה אותה בריתא (ולא הו) סיימתא לר' יוחנן אלא לר' יוסי הגלילי היא, וסבר דכל הניטלים דכ"ע אית להו (נוס' רש"י של מהר"פ):

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא כיור בין אהל מועד וגו' וכתוב אחד אומר ואת מזבח העולה: (ב) רש"י ד"ה כ"ז אמות וכו' נמצא שאין ממנו לפני הפתח אלא ה' אמות דרומיות שלו כל"ל. ועל תיבת ממנו. נ"ב ר"ל ממזבח. ועל תיבת שלו. נ"ב ר"ל של מזבח: (ג) ד"ה וא"ל וכו' ממסה דרומיות. נ"ב ר"ל של מזבח:

שינויי נוסחאות

א) נ"ל לפנים הימנו (כי"מ): ב) נ"ל מלפני ה'. ותיבת וגו' נמחק (ש"מ): ג) נ"ל וא"נ (ש"מ וכ"ה ברש"י): ד) תיבת מילתא נמחק (ש"מ וכ"ה ברש"י ולעיל יד ע"א): ה) נ"ל היכל וכתליו (ש"מ וכ"ה ביומא סז ע"א): ו) נ"ל בין אהל מועד ובין המזבח יכול יתננו בין האולם למזבח ת"ל ואת מזבח העולה שם פתח [משכן] אהל מועד (כי"צ): ז) נ"ל את (ש"מ), ויפלא בגליון דר"ל קרא דשמות (מ, ו) ורש"י העתיק פסוק כנו: ח) בכתה"י אשר פתח אהל מועד: ט) נ"ל לן (כתה"י): י) נ"ל לפנים (ש"מ): יא) נ"ל מקום כנגד (ש"מ): יב) בכתה"י יסדר: יג) נ"ל חמש: יד) בהג' הכ"מ אימא ל"ל דרומיות, וכוא תימה. וגר' כרוב דט"ס בגליון הכ"מ וז"ל צפונית וכלפנים. וכוונת הכ"מ לאפוקי מנוסח' ד' ונ"ל דשם אימא שאין ממנו לפנ"י המזב"ח אלא ה' אמות צפוניות. ולזה הגיה ל"ל כנגד הפתח. עו"ל בהג' הכ"מ דפו"ל דמשמע להדיא כמ"ש: טו) שהרי כלה (ש"מ): טז) עודף על רוחב פתח ההיכל כו' (כי"פ): יז) נ"ל פתח ההיכל (ש"מ): יח) בכתה"י ושיעור. בש"מ לשיעור: יט) בכ"פ נוסף שאם תרחיקנה יותר תסלקנה מכנגד הפתח: כ) דקסבר כולו' מזבח בצפון קאי ואין ממנו כנגד הפתח אלא חמש אמות דרומיות ומהארבע אמות אחת ליסוד ואחת לסובב ואחת למקום הקרנות ואחת להילוך רגלי הכהנים מסדרי המערכה ומקיפין בין הקרן למערכה ואין לו שום מקום כנגד הפתח אלא אמה אחת ולימדך שעל אותה אמה יתחיל המערכה שהיא משוכה מן הקרן ד' אמות ולא יתרחק מן הקרן יותר דכי מסגי ליה לצפון טפי תו ליכא פתח (כי"פ וכני"ז בכי"י ובש"מ): כא) נ"ל דמזבח בצפון (ש"מ): כב) מזוית פתח ההיכל (רש"ש): כג) של כל כותל (ש"מ): כד) להו אבל מן היסוד שש אמות הוא נמשך ונמצא לפני הפתח, ולא הוזכרו כו' כל"ל והשאל נמחק (שמכ"י): כה) נ"ל ובממוצע (שמכ"י): כו) מכדי לאפוקי מדוקיא (ש"מ). ובל"ק מכדי לסתור דוקיא: כז) בכתה"י אוקמא כר' יוסי ואימא הכי לעולם קסבר ר' יוסי חציו וכו': כח) אבל לר' יוסי בן חלפתא דילמא כרבי יהודה ס"ל כו' והשאל ליתא (כי"י): כט) בכתה"י נוסף וההוא דתמיד דלא כר' יוסי: ל) בכתה"י אומר ואת. [ובש"מ אומר את. ועי' לות ז' וכ"ב]: לא) נ"ל אליעזר (ב"ש): לב) נ"ל תניא נכנסים (שמכ"י): לג) בשמכ"י נוסף דברי ר"מ:

לד) ת"כ אחרי פ"ג הל' ז' ז, תו' יומא פ"ג ה"ה ירושי', יומא פ"ה ה"ו, לה) [לעיל יד. וש"נ], לו) יומא ל:, לז) ת"כ שם פרש"ד הי"ד, לח) יומא מה., לט) דף כט.

מזבח העולה סס פתח יב] אוהל מועד ואין כיור מפסיק בינתייס למדת משני המקרקעות הללו שלריך ליתנו כל מה שיכול לקרבו באויר שבין מזבח לאהל מועד ובלבד שלא יהא מפסיק בין מזבח ולפתח: **היכן היה נתון משוך קימעא.** מזוית המזבח ולדרום ממלא שאינו כנגד המזבח כלל אלא כבין אהל מועד ולמזבח: ס"ג בס"כ כ) ובמסכ' מדות. ומדמלריך ליה רבי יוסי הגלילי למשכו מכנגד המזבח ולדרום (ב) והוא אינו לריך להרמיקו אלא מבין המזבח ולפתח פשוט מייני דכוליה מזבח בצפון ולפיכך על כרחו הוא משכו מכנגד המזבח כולו שאם נתנו כלל כנגד המזבח א"א שלא יפסיק בינו ולפתח כדמפרש ואזיל: **דמאי קסבר.** שלא קייס את המקרא שכתב בין אהל מועד ובין המזבח והוא משכו קימעא: **אי כוליה בדרום.** הרבה מן המזבח יש בדרום כנגד ג] היכל שלא כנגד הפתח והיה לו לתתו שס: **נוקמיה מכותל היכל ולדרום.** כלומר משמתחיל כותל פתח ההיכל ליסתס לדרום דהיינו בין פתח האולם ולמזבח וכנגד ההיכל ג] שפתח האולם עודף על של היכל ה' אמות ד] לדרום: **וא"ל סבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** ופתח אולם כפתח היכל והולרך למושכו אף מכנגד פתחו של אולם בט] **נוקמיה מסתימת כותל אולם ולדרום.** דס"ל אלמי כבין האולם בט] ולמזבח דכיון דכותל אולם ככותל היכל קרי ביה בין אהל מועד ולמזבח ומיקיימי קרא שפיר: **ואי נמי קסבר חציו בצפון כו'.** יש לו ט"ז אמה בדרום לא מהן ה' אמות של פתח עדיין יש לו מקום י"א אמה לתתו שס מכותל מזוזת היכל לדרום יא]: **וא"ל קסבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** והולרך למושכו אף מכנגד פתח אולם נוקמיה ממקום סתימת פתח אולם ולדרום בבין יב] האולם ולמזבח דעדיין יש שס מקום ו' אמות: **אלא נאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי.** ולרוחו של מזבח כולה יג] לפי שפתח ואס היה נותנו כנגד המזבח כלל נמלא מפסיק בין מזבח לפתח: **ונוקמיה בין המזבח ולהיכל בצפון.** בסתימת כ] כותל ההיכל במזוזת לפונית ולצפון: **קסבר קדושת היכל כו'.** ואינו רשאי להפסיק בין פתח אולם ולמזבח וכי מוקמת ליה מכותל היכל ולצפון ה"ל מפסיק בין אולם ולמזבח: **שיהא פנוי מכלים** גרס הכא. וכיור כלי הוא: (ג) **לפונה.** מדהוה ליה למיכתב על יבך המזבח לפון וכתיב לפונה לדרשא אתא:

מאן תנא דפליג כו'. ואומר כוליה בדרום קאי: בדר"א גרסינן **פנוי מכלום: שנשתנו שס.** בעזרה בא]: **כשהוא שלם.** והאי עליו בגינו **ובשבילו קאמר: אחד זה ואחד זה.** בין שנשתנו בשעת פגימתן בב] בין שנשתנו אחר תיקונו פסולין כל הקדשים שהיו קדושין באותה שעה לפי שנראו ונדחו וקסבר בעלי חיים נדחין כשחוטין: **עד שלא נגנבה** משמע קודס בג] שלא בגאוהו בני הגולה: **דחויין מעיקרא הן.** שבשהוקדשו לא נראו שמע מיניה דחוי אינו דחוי ותקשה לאמלן לאמר לא הוי לחוי: **נגרס.** משמע בימי נבוכדנלגר היו: **חזקין לחו.** עד בד] שלא נגנבה בית שני ופסיטא דפסולין דגבי מומין קתני לחו בבכורות (דף מא.) חזקן והמולה והמזומה: **מזבח שנעקר.** במזבח פנימי קמייתי וקא סלקא דעתך הוא הדין לחילון קשיא דרב אחדא דאמר לעיל כל הקדשים שנשתנו שס פסולין: **מודה רבי יהודה בדמים.** דבעינן מזבח: **דברים ללתנן.** שקדש את הרגלפה כולה לשם מזבח ו להקטיר עליה לפי שהיה המזבח קטן מהכיל עולות ושלמים שהקריבו לחנוכת המזבח ואמרינן לקמן [סג.] לרבי בה] יהודה הכי משמע קרא כי מזבח אבנים אשר תחת מזבח הנחושה קטן היה: **אמר לו רבי יוסי והלא כבר נאמר.** במזבח שעשה משה במדבר שהיה בו] בגוב וגבעון: אלף

מזבח העולה וגו' מזבח בפתח אהל מועד ולא כיור בפתח אהל מועד היכן היה נותנו ו]א בין האולם ולמזבח א] משוך קימעא כלפי הדרום מאי קסבר אי קסבר כוליה מזבח בדרום קאי נוקמיה מכותל היכל ולדרום (ו) בין אולם למזבח ואי נמי קסבר ב]קדושת היכל ואולם חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולדרום בבין ב] אולם למזבח אי נמי קסבר חציו בצפון וחציו בדרום נוקמיה מכותל היכל ולדרום בין אולם ולמזבח ואי נמי קסבר קדושת האולם והיכל חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולדרום בין אולם ולמזבח אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון ג] כי נמי מוקמת לה מכותל היכל ולצפון ה"ל בין אולם ולמזבח ונוקמה מכותל אולם ד] ולצפון בבין אולם ולמזבח אמר קרא [1]צפונה שיהא צפון פנוי מכלים מאן תנא דפליג עליה דר' יוסי הגלילי ר"א בן יעקב היא דתניא ג]ר"א בן יעקב אומר צפונה שיהא צפון פנוי מכלום ואפילו מן המזבח אמר רב ב]מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין ד]מקרא ה] הוא בידינו ושכחנוהו ה]כי סליק [6] רב כהנא אשכחיה לר"ש ברבי דקאמר משום ר' ישמעאל בר' יוסי מנין למזבח שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר [2]וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכי עליו אתה זובח אלא ו] כשהוא שלם ולא כשהוא חסר אמר היינו קרא דאישתמיט ליה לרב ורבי יוחנן אמר אחד ז] זה ואחד זה פסולין במאי פליגי רב סבר ח]בעלי חיים אינן נדחים ור' יוחנן סבר ט]בעלי חיים נידחין מיתיבי כל הקדשים שהיו עד שלא ד]נבנה המזבח ואח"כ נבנה המזבח פסולין נבנה דחויין מעיקרא נינהו אלא עד שלא נהרס המזבח ה] נהרס ט]הא איזקון להו אלא ט]עד שלא נפגם המזבח בט] ואחר כך נפגם המזבח פסולין ולא תרוצי קא מתרצת י] אימא שנשחטו והאמר רב גידל אמר רב ה]מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו כדאמר רבא י]מודה היה ר' יהודה בדמים הכא נמי מודה רב בדמים מאי ר' יהודה דתניא [3]ביום ההוא קידש המלך יא] תוך החצר וגו' כי מזבח (שעשה משה) קטן מהכיל דברים ככתבן דברי רבי יהודה א"ל רבי יוסי

פנוי מכלים. אע"פ שמזבח שעשה משה (אינו פנוי) [כלי] היה כדאמר בז] דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין בח] משאר כליס קאמר דלפונה בט] שמזבח קאי ואע"פ שהיה בצפון נגסין וקלונסות ושולחנות מסתמא הא דאמרה תורה פנוי מכלום משום שחיטה הוא והני לורך שחיטה עיכנו: **שיהא צפון פנוי מכלום אפילו מן המזבח.** לריך לדקדק במתני' דמדות [פ"ג מ"ו] שלא תקשה דרבי אליעזר בן יעקב ס"ל הכא כוליה מזבח בדרום קאי ובפ"ק דיומא (דף טו.) מוקמינן מתני' דמדות כר"ש בן יעקב: **ובי עליו אתה זובח.** אע"ג דלעיל דרשינן עליו ממש הכא דייק משום דוזבחת עליו משמע שמלות כ] לזבוח עליו וכן לקמן (דף ס.) גבי ואכלוה מצות אצל המזבח משמע לא] שמלות אצל כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **עד שלא נבנה המזבח.** דחויין מעיקרא הן אצל עד שלא נפגם ונפגם ומשני לא תרוצי מתרלת לה. ותימה דא"כ משמע דפריכא קמייתא לב] דחויין מעיקרא הוו ואפילו לר' יוחנן ואמאי והא ר' יוחנן סבר גבי בהמה של ב' שותפין (קדושין דף ז.) דחוי מעיקרא הוי דחוי ועוד תקשי ליה ממתני' דמי שהיה טמא (פסחים דף לז.): המפריש נקבה לפסחו דקאמר מ] דחוי מעיקרא הוי דחוי ויש לומר דהתם אין בידו לתקן מיקרי דחוי כדפרישית פ"ק (לעיל דף יב.): כ] אבל הכא בידו לתקן המזבח לג] ולכך משמע ליה הכא דכ"ע לא הוי דחוי מידי דהוה אממוסר זמן בגופו לד] ובבעלים כגון יולדת זב ומצורע שהפרישו קרבנם קודם זמנם ה"נ מפרש קרבנו להקריב לכשיבנה בהמ"ק והוי לה] כממוסר זמן ולא תשיב נדחה וכן מוכח לקמן פ"ב (דף קיד.) דחובות שהקדישן בגלגל לגבי שילה היו ממוסר זמן וקרבי בשילה דלא אמרינן דחוין הן וקשה לי דבפ"ק (לעיל דף יב.) פריך לבן בתירא פסח היכי משכחת לה לי אפרשי' לו] בלפרא דחוי מעיקרא הוא שאינו ראוי לשלמים לבן בתירא הואיל ומקלתו לו] הוא ראוי לפסח בחצות מה בכך כיון דבידו להשהותו עד חצות למה לא יהא כשר כמו מקדיש לה] אותו לאחר שחיטת בנו שראוי למחר ומקדיש בגלגל חובות שכשרין בשילה. ברו"ך. וא"ת אלמי כיון דהוי כממוסר זמן כי ליכא מזבח דפריך דחויין מעיקרא הן אמאי אמר ר' יוחנן בפ' השוחט והמעלה (לקמן דף קז.): דהמעלה בזמן הזה בחוץ חייב דקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא הא אינו ראוי לפתח אהל בטל] ותנן נמי פרק בתרא (לקמן דף קיב.): אותו ואת בנו ומתוסר זמן בחוץ אינו אפילו בלא תעשה לרבנן ואם כן לרבי יוחנן אמאי מחייב משום שחוטי חוץ ותו הא עדיפא מינה אמרינן ביומא פרק שני שעירי (דף סג.) דשלמים ששחטן בז] קודס פתיחת דלתות

שעושין מהם עבודות, אבל מעשר [שני] או בשר זבח לאחר העבודה או שירי מנחה חוזרין ונראין (תוס' ד"מ נג ע"ג):

ד א מיי' פ"ז מהלכות בית המקדש הל' ו:
ה ב מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה כב:
ו ג מיי' שם הלכה כג ופט"ו מהל' מעה"ק הלכה ד:
ז ד מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה כד:
ח ה מיי' פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הל' ב:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
2. מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָّקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: שמות כ, כא
3. בְּיוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית יְהוָה כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: מ"א ח, סד

ליקוטים

אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון. פי' ולכך כיור משוך כלפי דרום. ותימה דמאן דלית ליה כוליה מזבח בצפון קאי, א"כ הוי כיור בין המזבח ולאולם, והשתא כיצד הולך לקדש שם שלא רחוץ ידים ורגלים והא תניא ברייש מסכת כלים שלא רחוץ ידים ורגלים אין נכנס בין האולם ולמזבח, ואמר התם פוצעין את מוחו בגזרין. וי"ל דפלוגתא דתנאי היא בתוספתא דכלים (פי' ר"ש פ"ב ויקרא פ"ד). מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר וזבחת עליו כו'. ואסיקנא (חולין יח ע"א) (כמה היא פגימת המזבח), בסידא כזית או טפח למר בדאית ליה דלמר כדאית ליה, ובאבנא כדי שתחגור בה צפורן, דכתיב אבנים שלמות. וא"ת כיון דאוקימנא וזבחת עליו בסידא, מאי שנא סידא ומאי שנא אבנא, לימא כאן וכאן בכדי חגירת צפורן או כאן וכאן בכזית. ויש לומר דסידא כיון דנפיק לן מעליו ודרשי' אבל לא בזמן שהוא חסר, אין חסרונו ניכר בפחות מיכן, אבל באבנא דכתיב אבנים שלמות, כל שפגימתן גדולה כחגירת צפורן אינן שלמות, וא"נ האי כאורתיה והאי כאורתיה ואין דרכו של סיד להיות כ"כ חלק. אבל בתוס' אמרו דפגימת המזבח [ולפנין] מאבנים שלמות, וזבחת עליו לא איצטריך אלא לפסול קדשים שעבר ושחט בזמן שהוא חסר וכדאמרינן התם מנין למזבח שנפגם שכל קדשים שנשחטו בה פסולים שנאמר וזבחת עליו וכי עליו אתה זובח אלא כשהוא שלם ולא כשהוא פגום, והילכך בסידא דלא כתיב בה בהדיא פסול פגימה, שיערוה מר בטפח ומר בכזית. וא"נ למדו פגימת סיד מדבעינן מרובע, דתניא התם [לקמן סב ע"א] כבש וקרן ויסוד ורובע מעכבין וכו' כדאיתא התם עד דתניא אותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו ולא מפני שכשר לעבודה אלא שלא יראה מזבח פגום, שכל מזבח שאין לו קרן וכבש ויסוד ורובע פסול. מכלל דפסול פגימה משום דאינו מרובע (רשב"ם חולין יח ע"ב): עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין. דבזמן המזבח

שיטה מקובצת א קסבר כוליה מזבח בדרום קאי. ה"ה דהוי מצי למבני אי בדרום קאי מאי משוך קימעא, אלא לריך למשוך כל הדרום וגבל הפתח. דבעינן ולא כיור בפתח אהל מועד: **צפונה שיהא פנוי מכלום.** וא"ת לא לזהיר הכריחתה ואת מזבח העולה סס פתח אוהל מועד לאין כיור בפתח אהל מועד, ומיפוק ליה משום דאס שמיעתן. ולפנין הכיור) בין המזבח לפתח אהל מועד לאין מקרי לפון, ולכך מייתי מקרא דאת מזבח העולה כו' דמשמע דבעינן שלא יהא כיור מפסיק בין מזבח לפתח אהל מועד (מהר"ם): **ר"א** בן יעקב אומר צפונה. כו'. תימה דבמס' מדות (פ"ג מ"ו) תנן הכיור היה בין אהל מועד לאין מקרי לפון דקסבר לעיל דאפילו בית אפילו בית אפילו דלא מקרי לפון, אלא דאי מייתי מקרא דאת מזבח העולה כו' דמשמע דבעינן שלא יהא כיור מפסיק בין מזבח לפתח אהל מועד (מהר"ם): **ר"א** בן יעקב אומר צפונה

ההיכל פטור דאינו רואי לפתח אהל מועד דמחוסרי מעשה וכ"ש זה כו׳] ועוד אמרינן בפ"ק דמס׳ ע"ז (דף יג.): דאם הקדיש והחרים והעריך בזמן הזה בהמה תעקר דהיינו נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה כדאיתא התם ופריך ונישחטינהו מישחט ופי׳ בקונטרס משום שחוטי חוץ לא מחייב דמיירי בקדשי בדק הבית דאין חייבין משום שחוטי חוץ כדמוכח לקמן (דף קיג.): ובפרק שני שעירי (יומא דף סג.): וקשה דאי בקדשי בדק הבית [כה] מאי פריך ונישוייה גיסטרא ומשני מפני שנראה כמטיל מום בקדשים וליכא למימר דיש איסור מטיל מום אף בבהמה תמימה לקדשי בדק הבית כדאמר המתפיס תמימים לבדק הבית אינן יוצאין מידי מזבח לעולם דהיינו מדרבנן משום קנס כדמוכח פרק המנחות והנסכים (מנחות קא.). דקאמר משום דלא שכיחי תמימים תקנו שיהיו למזבח לכך נראה דמיירי בקדשי מזבח ולא מחייבי משום שחוטי חוץ משום דאינו רואי לפתח אהל מועד או משום דהוי רחוי או משום דמחוסר זמן ודוחק לומר דהיא דמס׳ ע"ז כמ"ד הותרו הבמות דהא סתם מתניתין לקמן (דף קיב:) דירושלים אין אחריה היתר ובפ"ק דמגילה (דף י.) פריך מינה לר׳ יוחנן [כו] דאמר שמעתי שמקריבין בבית חוניו ונראה לתרץ דר׳ יוחנן דמחייב לקמן מעלה בחוץ מיירי בהעלאת קטרת דלא מחוסר מעשה כדאמר בשמעתין מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו [ט] א"נ בהעלאת מנחה שקמלה בכלי שרת בפנים אע"פ [כז] שאין בית דאזבחים דוקא בעי מזבח כדכתיב וזבחת עליו ויניחא השתא הא דנקט ר׳ יוחנן מעלה בזמן הזה ולא נקט שוחט בזמן הזה ואין לתרץ דר׳ יוחנן כרבי יהודה [כח] דשרי להקטיר ברלפת העזרה דלא מיסתבר לישרי רבי יהודה בשעה שהמזבח פגום אלא בשעה שהמזבח כשר ועוד יש לתרץ דלקמן ר׳ יוחנן מיירי כשבנה המזבח במקומו והעלה בחוץ כיון דקדשי [כט] לעתיד לבא והיינו לו] דפ"ק דע"ז (דף יג.): יש להקשות בקדשי בדק הבית אמאי נועל דלת בפניה לרבא ונשחטיה או נשוייה גיסטרא אלא פי׳ רבינו הקדוש דמדרבנן אסור להטיל בהם מום גזירה אטו קדשי מזבח כדאמר בראשית הגז (חולין דף קלה.) דקדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה גזירה אטו קדשי מזבח וא"כ יש לישב פי׳ רש"י דפריך בקדשי בדק הבית ונשחטיה משחט ונשוייה גסטרא ומשני נראה כמטיל מום דאסור גזרה אטו קדשי מזבח וא"ת מאי טעמא פטרינן שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל בחוץ (לעיל דף נה:) [ל] והא בפנים כי האי גוונא אם עלו לא ירדו לפי מה שפי׳ הקונטרס לקמן [לא] קודם [לא] שיעמידו לויס את המשכן ולאחר שפרקו לויס את המשכן דשלמים דוקא בעי פתיחת דלתות ההיכל ולא שאר קדשים וכיון דשאר קדשים כשרין א"כ שלמים נמי אם עלו לא ירדו וחייב בחוץ כמו הלן והיינא ונשחטו חוץ לזמנו וחוץ למקומו לחייב עליהן בחוץ הואיל ומתקבל בפנים וי"ל דהתם מיירי בהעלאה דכיון שהשחיטה נעשית בפנים בהלכתה מיחייב בהעלאה כיון דמתקבל בפנים אבל הכא דאין השחיטה בהלכתה לא ואפילו אם תימצי לומר דפסח והחטאת שנחטן שלא לשמן בחוץ חייב הבהמה ראויה לפנים לכתחילה אבל אלו קדשים אינן ראויין לפנים לכתחילה: [מ] **הא** אזקינן [לב] להו. וגבי מומין תנן בבכורות (דף מא.) הזקן, והא דאמר (בגלות הדברים רבה) [מ] חייס בלכם היום קל וחומר מפרים שהתנדבו הנשיאים לשאת הארון במדבר שחיו עד שלמה שהקריבן לגבוה [לג] הורלת שעה היתה: **והלא כבר נאמר אלף עולות יעלה שלמה.** ולא"ת מנא ליה דלמזבח הנחשת קאמר הא ג׳ מזבחות הוו כדאמר לקמן (דף קפ.): של זהב ושל נחשת וגדול היה וי"ל דסמיך אקרא דכתיב בהדיא על מזבח הנחשת שעשה בצלאל: [מ] **מה משכן עשר אמות.** תימה כיון דאיכא היקשא שוה לרבוא למה לי: **ואומר קלעים ט"ו אמה אל הכתף.** פי׳ בקונטרס וקס"ד בגובה קאמר וה"ה לכל החצר וקשה לר"ת היכי מצי למימר לגובה קאי והא מוכח קרא בהדיא דברחבה מיירי דקתשיב מעיקרא החצר לפתח יש [לד] חמשים אמה ואחר כך מפרש חמש עשרה אמה קלעים לכתף שאצל השער ולכתף השניים חמש עשרה קלעים ואחר כך לשער החצר מסך

אלף עולות יעלה שלמה וגו׳ וכשאתה מגיע לחשבון עולות [ז] **ולמינן אמות.** שהיה מזבח אבנים של שלמה עודף עליו זה של שלמה גדול משל משה לפי צורך העולות שהרי מזבח של משה כתיב ביה ה׳ אמות אורך וה׳ אמות רוחב לא מהם מקום הקרנות אמה לכל צד ומקום היצוק רגלי הכהנים אמה לפנים מן הקרנות סביב המערכה נמצא מקום המערכה אמה על אמה הכי אמרינן לקמן בפירקין (דף סב.). יסוד ח] וסובב לא היו ממעטין באמרכו ורחבו לפי [מ] שמקיפין ובולטין סביביו מעשה רשת נחושת והוא היה סובבו. ובמזבח שעשה שלמה היה מקום המערכה כ׳ על כ׳ לרבי יוסי כדתנן במסכת מדות [י] (פ"ג מ"ח) חלקהו לכ׳ רצועות כל אחת ואחת ברוחב אמה ואורך עשרים הרי ד׳ מאות אורך ברוחב אמה ואין לך אמה על אמה שאינה מחזקת לצבר אלף [יא] (ליום [מ]) שהיתה אש של שמים ממהרת לאכול הרי ד׳ מאות אלף: **אלא מהו אומר קטן מהכיל.** לאו במזבח אבנים קאמר ומשום ההוא [יב] יומא אלא למזבח הנחשת קאמר ובא לפוסלו לעולם [יג] שסילקו ומה שתלה הכתוב קטנו בעולות של אותו היום ליגמא מעליא נקט: **לחדם שאומר להבירו.** בחדם שנפסל: **נגם פלוני.** ליגמא מעליא ולא אמר נפסל פלוני: **ונפסל** [יד] **לעבודה.** לאו מסקנא דאדם אומר אלא רבי יוסי קאמר לה ואותו פלוני פסול לעבודה והוא קורא לו נגם: **שפיר קא"ר יוסי.** ול"ל לקדושי רלפה: **מזבח של משה גדול היה.** וכשאתה מגיע לחשבון עולות ומנין אמות שבשניהם נמצא של שלמה קטן לפי הצורך: **ונאמר להלן רבוא.** בשל יחזקאל שנתנבא על בית שני לו על העתיד רבוא אל ארבעת רבעיו: **מה להלן.** מדה האמורה בו מאמצעיתו הוא מודד כדמפרש ואזיל: **אף להלן.** מודד ה׳ על ה׳ מאמצעיתו לכל רוח נמצא י׳ על י׳ לא מהן אמה מכאן ואמה מכאן לקרנות וכן למקום הילוך הרי ו׳ על ו׳ מקום המערכה ושל שלמה כ׳ על כ׳ מקום המערכה עשה ממנו ג׳ רצועות של ו׳ רוחב נשארו שתי אמות באחד עשרים חלוק ג׳ הרצועות לרחבו [לתחיכות רבועות של שש שש] תמצא בכל אחת ג׳ תחיכות רבועות של שש שש הרי תשע ועוד נשארו בכל אחת ב׳ אמות באחד עשר קרבם זו אצל זו הרי ו׳ על ו׳ הרי עשר תחיכות רבועות ועוד לרף הרצועה האורכה עשרים ורחבה ב׳ ותמצא ו׳ על ו׳ הרי י"א [טו] וב׳ אמות על ב׳ אמות נמצא של משה אחד מי"א כשל שלמה ומגיע לחשבון י"א אלפים עולות ותו לא [טז] ובחנוכתו כתיב [מ"א ח] בקר כ"ב אלף וצאן [יז] כ"ב אלף: **והאריאל.** מקום מערכה של מזבח: **שתים עשרה.** אל ארבעת רבעיו מלמד שממאמצעיתו מודד: **ורבי יוסי.** דאמר דברים ככתבן: **כי גמיר ג"ש.** דרבוא רבוא בגובהה הוא דגמר ולאו מרבוא דיחזקאל אלא מרבוא דכתיב במזבח הפנימי: דתניא וג׳ אמות קומתו כו׳. (שמות כז) ובמזבח [יח] הנחשת כתיב: **ונאמר להלן רבוא.** במזבח הזהב אמה ארכו ואמה רחבו רבוא [יט] ואמתים קומתו (שם לז): **אף לאן גובהו פי שנים לארכו.** הרי י׳ אמות ובסיפא [כ] (דף ס.) מפרש ר׳ יוסי מאי וג׳ קומתו: **והנה כבר נאמר וקומה ה׳ אמות.** דאין גובה היקף הקלעים של חצר אלא ה׳ אמות [כא]: **אפשר** כן שיהא כהן בראש המזבח ועבודה בידו כו׳: **מה משכן.** לריך קלעים לחצר סביביו מוקף [כב] גובה י׳ אמות דהא הכי הוה גובהה דכתיב (שמות כו) י׳ אמות אורך הקרש: **אף מזבח.** לריך [כג] היקף לכדי י׳ אמות: **ואומר קלעים ט"ו אמה**

אמה

יעלה שלמה. [ד"ה ב ג] דכתיב בהדיא על מזבח הנחשת שעשה בצלאל: [י] **מה משכן עשר אמות.** תימה כיון דאיכא היקשא שוה לרבוא למה לי: **ואומר קלעים ט"ו אמה אל הכתף.** פי׳ בקונטרס וקס"ד בגובה קאמר וה"ה לכל החצר וקשה לר"ת היכי מצי למימר לגובה קאי והא מוכח קרא בהדיא דברחבה מיירי דקתשיב מעיקרא החצר לפתח יש [לד] חמשים אמה ואחר כך מפרש חמש עשרה אמה קלעים לכתף שאצל השער ולכתף השניים חמש עשרה קלעים ואחר כך לשער החצר מסך

[ט] א מיי׳ פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִזְבֹּחַ שָׁם כִּי הִיא הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה אֶלֶף עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא: מ"א ג, ד
2. וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֵת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַיהוָה בָּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וַיַּחֲנֻכוּ אֵת בֵּית יְהוָה הַמֶּלֶךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מ"א ח, סג
3. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: שמות כז, א
4. וְהָאַרְאֵיל (וְהָאַרִיאֵל) שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בְּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רֹחַב רָבוּעַ אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו: יחזקאל מג, טז
5. אַמָּה אָרְכוֹ וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ וְחָבוּ רְבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו: שמות ל, ב
6. אֹרֶךְ הֶחָצֵר מֵאָה בָּאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקֹמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מְשָׁזָר וַאֲדָנֶיהָם נְחֹשֶׁת: שמות כז, יח
7. וְאֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֵת מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִّזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתְרֵיהֶם וְאֵת כָּל כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לְהֶם וְעָבְדוּ: במדבר ד, כו
8. קְלָעִים חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה אֶל הַכָּתֵף עַמּוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַאֲדָנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: שמות לח, יד

מוסף רש"י

זה גדול מזה. זה של אבנים גדול משל משה, שמזבח משה מקום מערכתו אמה על אמה והוו היה מקום מערכתו כ"ד על כ"ד, הרי של שלמה חמש מאות אבנים ושש כשל משה, אם כן מהו קרוי המלך את תוך החלה, שקבע בו מזבח של אבנים מחובר בלרפה (מ"א ח סד) **אף מזבח** ר׳ אמות. נוסבו ר׳ אמות והולכך לסובבו בקלעים של ר׳ אמות רחב, ומה אני מקיים ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה, ומה אני מקיים וקומה חמש דקלעים משפת מזבח ולמעלה, שהיו הקלעים ט"ו אמות (שבת צב.):

שיטה מקובצת

רש"י ד"ה **אף כאן** מודד ה׳ על ה׳ מאמצעיתו לכל רוח כו׳ (עד סה"ד). ויש מפרשים אף כאן מודד ה׳ מאמצעיתו לכל רוח, פי׳ נמצא שהיא ר׳ על ר׳ שהן מאה (עמ"ל מאה) (אמתה) ושל שלמה היה עשרים על עשרים שהן ת׳ אמה, נמצא שלא היה של שלמה גדול משל משה אלא ג׳ רבעים יותר, ולכך תוקרן לקדש חוץ החלה. ע"כ תלמידי בפפר ישן (ב"ש, ב"י ג.): **תוד"ה** והלא כבר **נאמר** כו׳ וא"ת בו׳. לשון מהר"פ, וא"ת מנ"ל דלמזבח הנחשת קריב ליה אלא היה מקום המערכה אלא אמה דלמא מזבח דעבד ונבטון קאמר דהיה גדול יותר כדאמרינן לקמן ג׳ מזבחות היו אם בנוב וגבעון וי"ל כו׳: ד"ה מה משכן כו׳. תימה בין **דאיכא** היקשא גזירה שוה דרבוא למה לי. מיפוק ליה מהיקשא דהכא, וי"ל דאי לאו ג"ש לא הוה דרשינן הך היקשא לסתור משמעות הפסוק שכתוב בהדיא ואלא אמות קומתו. א"נ הך היקשא לאו אגובה דמזבח אלא אגובה דקלעים כדפ"ה, וכא לתרץ קושייתו של רבי יהודה שהקשה מן הפסוק דמחיב גבי קלעים וקומה ה׳ אמות, ולפיכך לא לתרץ ולומר דמה משכן עשר אמות אף קלעים שהוא סביב המזבח עשר אמות ולפיכך לא היה נראה הכהן מבחוץ (מהרי"פ): ד"ה **ואומר** כו׳ וקשה לר"ת בו׳ **והא** מוכח קרא בהדיא כו׳. נ"ב, ועוד דהו"ל לר"י למימר ההוא בתחבה הוא דכתיב (ר"פ): **כתוס׳.** (בה"ז, וכ"מ בש"מ). **וכ"ק** מהפך הגיר׳ דל"ל וההיא דפ"ק דע"ז יש ליישב כפרש"י דפריך אקדשי ב"ה ונשחטיה משחט ולישווייה גיסטרא ומשני דמיירי בקדשי בדק הבית דאסור להטיל בהם מום גזירה אטו קדשי מזבח כדאמרינן בראשית הגז דקדשי ב"ה אסורים בגיזה ועבודה גזירה אטו קדשי מזבח וא"כ. ועי׳ מגלא"ט: **לא**] ל"ל גבי קודם (ש"מ): **לב**] אזקין (שמכ"י): **לג**] כשמכ"י נוסף ואע"ג דאזקינו יותר מד׳ מאות שנה: **לד**] לפאת קדמה מזרחה כל"ל (ש"מ):

מ) עי׳ מכילתא יתרו פי"א, **נ**) [לקמן קה. פסחים כח.: כ"ה כו.] יומא יג. נא.: כתובות קט: קידושין סא. ב"ק מב. עה: סנהדרין יט. שבועות כו. כז: הוריות ד:, **ג**) [מנחות נ:], **ד**) [שבת נב.], **ה**) עי׳ רש"ק עי׳ יומא כא.;, **ו**) כתף נה ליתא אבל הוא קיומא דמימרא דרב יהודה אמר שמואל ביומא דף סג., **ז**) דף סא. ד"ה וב׳ מקומות, **ח**) שייך לע"א, **ט**) צ"ל במדבר רבא סדר נשא פ׳ יב., **י**) עי׳ רש"ק וצ"ק.

גליון הש"ם

[תוס׳ (מהעמוד הקודם) ל"ל כהעגלת מנחה וכו׳ לתוכמים דוקא כעי מזבח. עכ"ל מנחות דף ס ע"ב בפירש"י ד"ה פגימת המזבח]:

שינויי נוסחאות

א) ובבית עולמים כל"ל, ותיבת ואילו נמחק (ש"מ): **ב**) שתים עשרה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע אל ארבעת רבעיו ותניא וההריאל שתים עשרה לכל רוח כל"ל (ש"מ): **ג**) מודד ר"ב אמה לכל רוח (ש"מ): **ד**) גובהו פי שנים (כ"ה ברש"י): **ה**) נאמר אורך החצר מאה באמה וקומה חמש אמות אפשר כו׳ כל"ל (ש"מ). וכילקוט ליתא כלל התיבות שבסוגריים (הגרי"ב). **ו**) מסך פתח שער כל"ל (שמכ"י): **ז**) עולות של חנוכת המזבח (ש"מ): **ח**) כ"ל חוצה ליסוד (ב"ש): **ט**) לפי שבולטין חוצה לו ומקיפין אותו סביביו (כי"י): **י**) בש"מ נוסף והוא שנאמר בדברי הימים (ב׳ ד׳ א׳) ויעש שלמה מזבח נחשת עשרים אמה ארוכו ועשרים אמה רחבו ושל אבנים היה ולפי שהיה לעולה תחת מזבח הנחשת של משה קרא לו מזבח הנחשת. ועשרים על עשרים דקרא אמקום המערכה קאי כמו וההריאל שתים עשרה אורך בשתים עשרה רחב דאמקום מערכה קאמר במזבח בית שני, חלק עשרים על עשרים לארבו לכ׳ רצועות וכו׳. וכ"כ בכתה"י בשינויים קלים: **יא**) אלף עולות ליום כל"ל (ש"מ): **יב**) ומשום קרבנות ההוהא יומא, אלא למזבח הנחשת דמשה קאמר כל"ל (ש"מ): **יג**) בכי"י נוסף וקראו בעל מום פסול [ובש"מ בשם פסול] וסס"ד. ומס"ד כאדם שאומר לחבירו פלוני כהן נגם הוא ובא לפוסלו לעבודה וסילקו וגנזו ועשה חילופו מזבח אבנים והוא שנא׳ קידש החצר להציב בו בנין קבוע של אבנים למזבח כי עשה שם את העולה ואת המנחה כי מזבח הנחשת של משה עשאו בנגם ופסול לפי שלא היה נראה לריבוי עולות שבאותו היום. ומה שנ׳ בדברי הימים (ב׳ ז׳ ד׳) כי מזבח הנחשת אשר עשה שלמה לא יכול להכיל לר׳ יוסי הכי קאמר כי מזבח הנחשת של משה אשר עשה שלמה תחתיו מזבח אחר קטן מהכיל. סס"ד ומס"ד שפיר קאמר כו׳. וכעי"ז בש"מ: **יד**) כ"ל ופסול (ש"מ): **טו**) ר"א רבועות של שש שש כל"ל (ש"מ): **טז**) ותו לא כיון דשל משה אלף ותו לא ובחנוכתו כל"ל (ש"מ): **יז**) וצאן מאה ועשרים אלף (ש"מ): **יח**) כ"ל במזבח (ש"מ). **יט**) רבוע יהיה (כתה"י): **כ**) ולסיפא (כתה"י). וכ"ק הגיה ולקמן: **כא**) כנתה"י אמות. וכי אפשר כן כו׳ והד"ל. וכ"כ בשמכ"י: **כב**) תיבת מוקף נמחק (ש"מ): **כג**) צריך קלעי החצר שסביביו גבוה י׳ אמות כל"ל (ש"מ), ועי׳ מ"ג: **כד**) ד"ה מה דמוחזר מעשה גדול ועוד כו׳ כל"ל (צ"ק): **כה**) הבית כי פריך ונישוייה וכו׳ מאי משני מפני כו׳ כל"ל (ש"מ): **כו**) דמקריבין אע"פ כל"ל (ש"מ): **כז**) כרבי יהודה ס"ל דשרי (צ"ק): **כח**) כ"ל דקדשיה (ב"ש): **כט**) בין דקדשי בדק הבית דאסורים בגיזה ועבודה גזירה אטו קדשי מזבח וא"כ. ועי׳ מגלא"ט: **לא**] ל"ל גבי קודם (ש"מ): **לב**] אזקין (שמכ"י): **לג**] כשמכ"י נוסף ואע"ג דאזקינו יותר מד׳ מאות שנה: **לד**] לפאת קדמה מזרחה כל"ל (ש"מ):

אמה אל הכתף. אלא השער וקס"ד ז) בגובהה קאמר וה"ה לכל החלר: **משפה מזבח ולמעלה.** למעלה מן המזבח היה גובהן ה' אמות: **משפה סובב ולמעלה.** עד מקום הקרנות ולמטה אימנו ו' אמות וגובה הקרן אמה: **ור' יהודה.** אומר ח) דברים ככתבן כי גמיר ג"ש דרבוע רבוע ברחבה דגמיר ט) למימר דמתמעטיתו מודד וממזבח דיחזקאל י) וכדלעיל: **ולרבי יהודה.** נהי נמי דדברים ככתבן הא קא מיתחזי כהן דהא יא) גובהו שלש וקלעים אינן אלא חמש והוא יב) עצמו ג' אמות נמצא ראשו למעלה מן הקלעים: **בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב קידש.** המלך את [תוך החלר] וגו' שהוא רכה כל הרלפה לקדשה לשם מזבח וקדושתה בשירי מנחה ובשיר כדאמרי' בשבועות (דף יד.): **מאי קידש.** את תוך החלר: ומשני קדשו לשם עזרה להעמיד בו מזבח אבנים: **בשלמא לר' יוסי.** דאמר של שלמה גדול של משה קטן: **היינו דכתיב קטן.** אמזבח הנחשת וכי קאמר העמיד מזבח אבנים כי מזבח הנחשת קטן יג): **אלא לרבי יהודה.** דאמר כולה רלפה קידש דמזבח יד) שלמה לא יכול להכיל העולה: **מאי קטן.** דכתיב אמזבח הנחשת הא דשלמה גופיה קטן הוה: **הכי קאמר הו.** ומשום דקאי במקום מזבח הנחשת וחילופו הוא קרי ליה מזבח הנחשת ובדברי הימים (ב ד) קרי ליה הכי בהדיא ויעש (המלך) מזבח נחשת כ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו ואמקום המערכה קאי: **במאי קמיפלגי.** ר' יוסי דגמיר רבוע רבוע ממזבח הזהב ורבי יהודה דגמיר לה משל יחזקאל: **לי מכלי.** מזבח הנחשת והזהב טו) כליס הם: **מודה ר' יהודה בדמים.** דאע"ג דאמר רבי יהודה כל העזרה מקודשת הני מילי להקטיר חלבים אבל לזריקת דמים לא: **מדם התערובת.** של פסחים מעל הרלפה: **בגינו.** בשבילו: **וי אלא המזבח אלונו.** והלא כל העזרה כשרה לכך דכתיב טז) במנחה מצות תאכל במקום קדוש (ויקרא ו): **קדש קדשים** יז). בג"ש דקדש קדשים ילפי מהדדי: **משום** ג'

אמה אל הכתף ומה א) ת"ל ב) ה' ב) אמות משפת מזבח ולמעלה ומה ת"ל 2 ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה ור' יהודה כי גמיר גזירה שוה ברחבה הוא דגמיר ולרבי יהודה הא קא מיתחזי כהן נהי דכהן מיתחזי עבודה דבידו לא מיתחזי בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב 3 קידש אלא לרבי יוסי מאי קידש להעמיד בה מזבח בשלמא לרבי יוסי היינו דכתיב 3 קטן אלא לרבי יהודה מאי קטן הכי קאמר מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת קטן הוה במאי פליגי מר סבר דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מפנים ומר סבר דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין אמר רבא ג) מודה רבי יהודה בדמים דתניא ג) רבי יהודה אומר כום אחד היה ממלא מדם התערובות ושופכו ג) על גבי מזבח שאם ישפך דמו של אחת מהן נמצא זה מכשירו ואי סלקא דעתך סבר רבי יהודה כולה ד) עזרה מיקדשא הא איתעבידא ליה מצוותיה ודלמא משום ה) דקסבר מכח האדם בעינן אם כן נשקליה ונשפיך ליה אדוכתיה ודלמא משום דבעינן מצוה מן המובחר אמר רבי אלעזר ג) א מזבח שנפגם אין אוכלין ט בגינו שירי מנחה שנאמר 4 ואכלוה מצות אצל המזבח וכי אצל המזבח אכלוה אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר אשכחן שירי מנחה ב קדשי קדשים מנלן ו) ת"ל 4 קדש קדשים ג קדשים קלים מנין אמר אביי אתיא מדרשא דר' יוסי דתניא ז) ר' יוסי אומר ג' דברים משום

עשרים אמה ובשמעתא קמייתא דעירובין (דף ב:) קשה טפי דפריך בין לרבנן בין לר' יהודה ליליפו מפתח שער החלר ופי' שם בקונטרס שני לשונות ופי' בלשון שני דפריך יח) שיחשב פתח ברחב עשרים ומשני פתח שער החלר איקרי פתח סתמא לא איקרי ואיבעית אימא כי כתיב חמש עשרה (יט) בגובהה כתיב והכתיב וקומה ה' אמות ההוא משפת מזבח ולמעלה ופי' שם בקונטרס דהיינו כר' יוסי דשמעתין וזו היא תימה דלא מצינן למימר חמש עשרה אמה בגובה כתיב אלא ברחבה כדפרישית ועוד קשה דאי מרחבה פריך התם הוה ליה למימר הכי אלא הא דתנן הרחב מעשר אמות ימעט גילף מפתח שער החלר כיון דעד השתא איירי בגובהה ועוד לר' יהודה אמאי הוצרך להקשות מפתח החלר פתח יט) אולם דקאי ביה הוה ליה לאקשויי ועוד מאי קושיא מפתח החלר התנן כ) יש לו צורת הפתח א"ל למעט ואחר צורת הפתח הוה ליה שהיו העמודים משני צדדים וכלונסות על גביהן שהקלעים תלויין בהן ומיהו כ) בשמוך (כא) (קשה) כי פריך ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והתנן וכו' כא) לא משני שאני פתחו של אולם דה"ל צורת הפתח [ובע"כ צ"ל] דכיון דאליבא דרב רבינו ואבלאי דתנא הפתח [דף יח.] ומהאי טעמא כב) פריך [שפיר] השתא ועוד (ג) דשער חלר לא ה"ל צורת הפתח שהכלונסות היו על הווין שקבועין בעמודין מבחוץ ומרבינן התם בפ"ק (דף יח.) צורת הפתח שעשאה מן הלד לא עשה כלום. ומפרש רבינו כג) דמגובהה פריך התם דלא יחשב פתח ביתר מה' אמות ומסתברא כד) היא לן טפי למילף מפתח החלר ממאי דמילף מפתח ההיכל דפתח כה) המשכן על כרחין אלא כדין איקרי פתח אהל מועד וחידוש הוא דלא הוו ליה גיפופי שהיה פרוץ לפניו במלואו כו) הלכך פתח

ההיכל שהיה במקומו כז) דלמא אלא כדין נמי איקרי פתח ובתר הכי גרס איבעית אימא קלעים ט"ו אמה כח) וכי כתיב וקומה ברוחב ה' אמות משפת קלעים ולמעלה והיא שיעורא כרבי יוסי דהכא ול"ג ט"ו אמה הקלעים היו גבוהין חמש עשרה אלא ירקו עבודה שבידו דאמר כרבי יוסי דאמר מזבח י' אמות ואמאי דכתיב בקלעים וקומה ה' אמות ולמעלה ואמאי קרא דמייתי וקומה ברוחב ה' אמות (דיינו) כמו) להוכיח גובה פתח כ' אמה דיינו כל) ההוא דכתיב גבי מסך בסוף ויקהל ומפרש דמשפת קלעים ולמעלה קאמר שהקלעים היו גבוהין סביב החלר לפון ודרום ומערב וכן לגד המזרח [שכמו] [לא] שהקלעים היו ט"ו רוחב מימין הפתח וכן משמאל הפתח כמו לב) כן היו גבוהין ט"ו אמה ועל מסך הפתח כתיב כ' אמה וקומה ה' אמות ברוחב לעומת קלעי החלר פירוש שהמסך כל רוחב כ' היה גבוה ה' אמות משאר קלעי החלר אשתכח המסך גבוה כ' וזו היא אמת לג) גובהו של פתח והיא שיעורא בתרא ליתיה אלא לרבנן להא לרבי יהודה לא מתוקם כלל לד) ואע"ג דקאי התם לשנויי לרבנן ולרבי יהודה שיעורא קמא יתישב לרבי יהודה דשינן פתח סתמא לא איקרי דהכי נמי לא מיתוקם הוא שיעורא כרבי יוסי דהכא אלא כרבי יהודה דפליג עליה והכא בשמעתין גרסי' מה משכן י' אמות אף מזבח י' אמות קלעים ט"ו ולא גרסינן לה) נמי אל הכתף דלאו קרא מייתי ובברייתא דמלאכת המשכן לא גרסינן כלל קלעים ט"ו במילתא דר' יוסי ופירושא בעלמא הוא כלומר הקלעים היו גבוהין ט"ו אמה אלא ירקה כהן ועבודה בידו ומה ת"ל ה' אמות משפת מזבח כו' ור"ת מפרש בספר היסר דלשמואל עצמו פריך גילף מפתח שער החלר מנא לו) ליה דושחטו פתח אהל מועד אפתח היכל קאי ואי אפשר לומר כן כלל כדמוכחי כמה קראי בפרשת אלה פקודי ובשאר מקומות וקלת קשה לפירוש ר"ת לו) דפריך מגובה חמש דמאי משני פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי כיון דנקרא שער כ"ש דאיקרי פתח דפתח קטן משער ועוד גילף מפתח עזרה שנקרא פתח (ביחזקאל מא) והיה גובהו עשרים ו) : **הכי קאמר מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת.** תימה דבפ' במה בהמה (שבת דף נה.) אמרינן ויעמוד אצל מזבח הנחשת מזבח הנחשת מי הוה אמר להן הקב"ה התחילו ממקום שאומרים שירה לפני בכלי נחשת ואמאי לא אמר כי הכא וי"ל דהתם מה לו להזכיר מזבח הנחשת כלל: **מודה רבי יהודה בדמים.** תימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן לח) ורבוע יסוד מעבכיין ו) [לקמן סב.]: **קדשים קלים מנין.** תימה דלא יליף מהיקשא מזאת התורה מ) : **אתיא מדרשא דרבי יוסי.** תימה לט) ל"ל ג"ש דקדש קדשים מ) ועוד מא) [קדשים קלים] גופה גילף ממעשר וכי תימא מה למעשר שכן טעון וידוי וכפר וטורה בכור יוכיח ועוד דבאמאי קרא דמייתי דמקיש מעשר לבכור נמי כתיב חטאת ואשם דתניא בספרי פרשת ראה אנכי בקרבם ולאנכם אלו חטאות ואשמות וכן בקרבן דלא לאכול בשעריך דרש פרק בתרא דמכות (דף יז.) בקרבן ולאנכם אלו חטאות ואשמות:

ל' אבג מיי' פ"ג מהלכות פסולי המקדש הלכה כב כה:

תורה אור השלם

1. אֹרֶךְ הַחֵצֵר מֵאָה בָאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקֹמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וַאֲדָנֵיהֶם נְחֹשֶׁת: שמות כז, יח
2. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: שמות כז, א
3. בְּיוֹם הַהוּא קִדֵּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית יְהוָה כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: מ"א ח, סד
4. וְיָדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וֶאֱכֻלֻהָ מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא י, יב

מוסף רש"י

מדם התערובות. של פסחים שנתמלו על הרלפה משום דחיישינן לאחר שנתקבל הדם אחד מן הפסחים נשפך לארץ ולא נזרק והשתא משתרי בזריקה דהאי כוס, דקי"ל נשפך הדם מן הכלי על הרלפה ואספו כשר (מנחות נט:) שאם ישפך דמו של אחת מהן. על ידי שהן רגיס ונהכלים לעשות: נמצא כוס זה מכשירו. שהרי מכולם מעורבים בו, ואי משום דאיעבוד בדם המזבח, הנמצים, אמרינן לקמן ר' יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם, ולא אמרינן אחתי ליה בהתערבו הוא"ל ובידו לאוספו (לעיל לד:) ג' דברים. זו אחת מהן וטולן שנוין בספרי (מכות יט.):

שיטה מקובצת

ודלמא משום דבעינן מצוה מן המובחר. הוא הדין דהוה מלי למימר משום דבעינן יסוד: תוד"ה אתיא כו' דריש פ"ב דמכות בקרבך וצאנך אלו חטאות ואשמות. ולמאי דפי' ריב"א לעיל (דף נו ע"ב) דאכילה לא קיימי אחטאות ואשמות דכתיב אתם וכתיכם ניתא (מהרי"פ):

ז) לעיל נט., ח) [לעיל לד: ע"ש] פסחים סה. [מנחות נט: ע"ש תוספ' פסחים פ"ד ה"י], ט) עי' ת"ס ויקרא נדבה פרש' ד הי"ג, י) [תוספ' סנהדרין פ"ג ה"ג מכות יט. תמורה כא.], יא) עירובין ב., יב) [וע"ע תוס' עירובין ג: ד"ה כין וד"ה ואב"ח], יג) [ועי' תוס' לעיל נא: סד"ה מן לה], יד) לעיל ד: ע"ש,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואומר קלעים וכו' ממש עשרה אמה בגובהה וכו': (ב) בא"ד ומיהו בסמוך נמי קשה כי פריך וכו' והתנן וכו' אמאי לא משני וכו' לורת הפתח אלא צ"ל דכיון: (ג) בא"ד ועוד י"ל דשער החצר:

גליון הש"ם

גמ' אין אוכלין בגינו שירי מנחה. ולאמר שחזר ונגנה עי' תוס' בכ"מ דף נג ע"ב ד"ה לא פליג:

שינויי נוסחאות

א) גירסת כ"י הא מה אני מקיים וחמש אמות קומתו משפת מזבח ולמעלה ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה לבר מאמה קרנות: ב) בשמכ"י חמש אמות קומתו. (וע"ל שהוא ט"ס): ג) נ"א ודורקו זריקה אחת כנגד היסוד שאם נשפך דמו (כ"י צ. וכ"ה לעיל לד: ובמנחות נט:): ד) נ"א קרקע (כ"י מ): ה) נ"א הא קמ"ל שפיכה (כ"י צ): ו) מנלן אתיא קדש קדש כל"ל (ש"מ). ועי' רש"ש דמפרש עפ"י הגוס' שלמעלן: ז) ל"ל וקסבר (צ"ק). ולפי"ז צריך להגיה כן גם בתוד"ה ותומר: ח) ל"ל דאמר (ש"מ): ט) הוא דגמיר (ש"מ): י) דיחזקאל גמיר לה וכדלעיל כל"ל (ש"מ): יא) דהא גובה המזבח (שמכ"י: יב) בכתה"י וכהן עצמו: יג) בכתה"י נוסף וגנס ופסלו מאותו היום והלאה וגנזו: יד) ל"ל דאף מזבח (ש"מ): טו) ל"ל ומזבח הזהב (ש"מ) מז) דכתיב במנחה בחצר אהל מועד יאכלוה כל"ל ומסלר ממתק (ש"מ): יז) קדש קדש. בג"ש דקדש קדש כל"ל (שמכ"י). וכ' תוס ו': יח) דפריך ארחבה שיחשב (ש"מ): יט) מפתח (צ"ק): כ) ומיהו קשה כל"ל (ש"מ), וגיר' ל"ק ומיהו הא לא קשיא כיון דאליבא דרב קיימא דאיהו תני במתני' צריך למעט אע"ג (דאין) (דיש) לו צורת הפתח כדאמר התם. ומהאי טעמא כי פריך בסמוך ור"י מפתחו של אולם גמר והתנן וכו' ולא משני שאני פתחו של אולם דה"ל צורת הפתח כיון דאליבא דרב קיימא לא משני הכי ועוד דשער וכו': כא) וכו' ואמאי לא משני (ש"מ): כב) טעמא נמי פריך כל"ל (ש"מ): כג) דבינו תם (ש"מ, ב"ש. וכ"ה בתו' הרא"ש ותוד"פ ושאר ראשונים בעירובין שם), [והמגיה בד' וגלגל שכתב דפי' זה אינם בר"ח בעירובין, לא דק]: כד) ל"ל דמסתברא (ש"מ): כה) דפתח אהל מועד על כרחין שלא כדין איקרי פתח והידוש בו' כל"ל (ש"מ): כו) כתוס' הרמ"ש סס נוסף ובכה"ג לא איקרי פתח: כז) כתוס' הרמ"ש סס הלכך פתח ההיכל דלא איקרי פתח אלא מדכתיב פתח אוהל מועד: כח) אמה הוא דגבוהה: כט) ל"ב מדוע הוקף בקוגרייס: ל) והיינו (ש"מ): לא) כש"מ מוסק תיכות [שכמו] שהקלעים היו ט"ו רוחב: לב) וכמו כן (שמכ"י): לג) מדת גובהו כל"ל (ש"מ): לד) דהא לר' יהודה קלעי החלר סביב לא בגיכי אלא חמש (תוס' הרא"ש שם): לה) ולא גרסינן ואומר ולא גרסינן נמי כו' כל"ל (ש"מ): לו) ל"ל ומנא (ש"מ): לז) כש"מ תקן דל"ל לפירוש רבינו, וחז אינו מוסק לגהמתו לדעיל באות כג. ובתוס' הרמ"ש ותוס' ר"פ עירובין אותה ר"ת כלפנינו: לח) כש"מ נוסף וכבש. וכ"ה לשון הכרייתא לקמן סב ע"א: לט) גי' ל"ק ופמ"א תימה דקדשי קדשים גופה נילף ממעשר וכי תימא כו'. והשאר נמחק וכעי"ז בהרא"ט. מ"א תימה ל"ל ג"ש דקדש קדשים, הא כתיב בהאי קרא דמייתי והבאתם שמה וגו' ועוד כו' (ש"מ): מ) דקדש קדש כנגל"ל (עפ"י ש"מ, ראה לעיל הו). מא) ועוד דמנחה גופה נילף ממעשר הקל וכי תימא כו' כל"ל (ב"ש, וכבי"ז בגליון. ועי' מליו"ש). מ"א ועוד קדשי קדשים גופה נילף (ש"מ):

ס: קדשי קדשים פרק שישי זבחים

מאי קסבר האי תנא. דפסיטא ליה בכור טפי ממעשר אי קסבר קדשה לעתיד לבא בקדושת [בב] האדר וקמבעיא ליה אי קריינא ביה לפני ה׳ אי לא לפני כבור נמי יקרב ויאכל דמאן דאית ליה קדשה קסבר דמקריבין אע״פ שאין בית כדאיתא פ״ק דמגילה (דף י.) ואי קסבר לא קדשה דבעלה קדושת [בג] האדר ומבעיא ליה אי מעשר משום דאינו צריך לבית ומיתאכל [בד] בירושלים אי קריינא ביה לפני ה׳ אי לא לפני כבור נמי תיבעי היכא דהוי כעין מעשר כגון בכי ה״ג שאינו צריך לבית שקרבו דמיו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים מהו שיאכלוהו ומסיק דקסבר לא קידשה והא דפסיטא ליה בבכור משום דאיתקש לשור ולא אכיל בשר אלא בשעה הראויה לזריקה דם ולא משנהרס זו היא גירסת הקונטרס ופירושו ואם תאמר אי קסבר לא קדשה היכי משכחת מעשר שני דאוריית כיון דבעלה קדושת האדר וי״ל דאי קסבר לא קידשה מוקמינן ליה למעשר שגדל בפני הבית כמו שפירש בקונטרס [גבי] בכור שקרבו דמו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים א״נ אפי׳ קסבר לא קדשה הני מילי קדושת הבית אבל קדושת האדר לא בטלה ותתחייבו בתרומות ומעשרות כדאשכחנא (לקמן דף קיב:) כשחרב שלה שבטלה קדושת הבית ולא בטלה קדושת האדר וא״ת כיון דלא קידשה [בא] והותרו הבמות יהא נאכל בכל ערי ישראל לספיים דגרסי׳ [בב] לקמן בפ׳ בתרא (דף קיב:) גאו לגוב וגבעון הותרו הבמות מעשר נאכל בכל ערי ישראל וי״ל דלפי אותה גירסא לא מתוקס הכא אלא במעשר שגדל לפני הבית והוזקק להנתן מקום ואינו [בח] נאכל בכל ערי ישראל וקשה לפירוש הקונטרס מאי דוחקיה דרבינא לומר לא קדשה ופליג אכוליה הש״ס דקיס לן ירושלים אין אחריה היתר כדתנן בפרק בתרא (גס זה שם) לימא דלעולם קסבר קדשה ובכור [בט] שנזרק דמו ונפגם המזבח דאין נאכל בפגימת המזבח ומיהו מצי למימר דליתנא דבריית׳ קשיתיה דקתני מה בכור אינו אלא בפני הבית דמשמע בית ממש צריך ואי קדשה למה לי בית הלא מקריבין אע״פ שאין בית ואין צריך רק מזבח משום דאיתקש בשרו לדמו אבל ה״ה דלעולם מצי סבר קדשה דכיון דנזרק דמו ואח״כ חרב אין אוכלין בשרו משום דאיתקש לדמו מיהו האי [ל] בפני הבית היינו בפני מזבח ולאו בית ממש קאמר אבל קשה מאי קאמר אפילו בכור נמי תיבעי ולא תבעי [לא] מעשר אדרבה כיון דלא קדשה פסיטא לא [לב] קריינא ביה לפני ה׳ דמתוקס [לג] ולאכול דאוריית׳א ועוד דבכור פסיטא דמפסיל ביולא כשחרב הבית ונפלו מחיצות כיון דלא קדשה ומה צריך כלל היקישא דבשר ודם וכי תימא כשחרב הבית ונהרס המזבח אבל חומות ירושלים קיימת [לד] ולא בטלה קדושתה לענין קדשים קלים ומעשר שני זהו תימה לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואין יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימת לכך נראה דגירסת הספרים אי קסבר קדשה אפילו בכור נמי ואי קסבר לא קדשה אפילו מעשר נמי אמר רבינא לעולם קסבר קדשה וכו׳ והכי פריך אפילו בכור נמי משכחת לה בלא חומות ירושלים ובלא חומת עזרה כמו שפירש בקונטרס דמקריבים אע״פ שאין בית כלומר יבנה המזבח ויזרוק הדם ויאכל הבשר אבל בלא מזבח פסיטא ליה דאינו יכול להקריב כדאמרי׳ לעיל (דף נט.) מודה רב בדמים אע״פ שהבית קיים וכל שכן בזמן הזה ואי קסבר לא קדשה קדושת הבית לגבות המזבח וכל שכן קדושת ירושלים אבל קדושת האדר קיימת להתחייב בתרומה ומעשר כמו בנוב וגבעון אפילו מעשר יהא [לה] פסול פסיטא דאין לו היתר בירושלים ולא גרסינן לקמן פ׳ בתרא (דף קיב:) מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ואי גרסינן ליה צריך לומר דהכי פריך אפילו מעשר שני יהא פסיטא דאין חייב להעלותו ואמאי קאמרת יכול יעלה אדם

ג׳ זקנים וזה א) אחד מהן ב) רבי ישמעאל אומר א) יכול יעלה אדם מעשר שני ב) לירושלים ויאכלנו בזמן הזה ודין הוא בבור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בבור אינו ג) אלא בפני הבית אף מעשר אינו ג) אלא בפני הבית מה לבבור שכן טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ביכורים יוכיחו מה לביכורים שכן טעונין הנחה ת״ל ד) ה והבאתם שמה עולותיכם וגו׳ מקיש מעשר לבבור מה בבור אינו ג) אלא בפני הבית אף מעשר אינו אלא בפני הבית וניהדר דינא וניתי במה הצד משום דאיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח מאי קסבר אי קסבר ג) קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא אפילו ה) בבור נמי ואי קסבר לא קידשה לעתיד לבא אפילו בבור ו) נמי תיבעי אמר רבינא לעולם קסבר לא קידשה והכא במאי עסקינן בבבור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים ז) ואיתקש בשרו לדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח ואתי מעשר וליף מבבור ג) וכי ח) דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ד) מעשר דגן חולין הוא הניחא למ״ד ט) בתר למד אזלינן אלא למ״ד בתר מלמד אזלינן מאי איכא למימר ו) דם ובשר חדא מילתא היא כי סליק רבין אמרה לשמעתא קמיה דרבי ירמיה אמר ז) בבלאי טפשאי אמטול דיתבי בארעא חשוכא אמרי שמעתא דמחשכא לא שמיע להו הא ח) דתניא בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ט) וזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצה ותניא אידך בשני מקומות קדשים נאכלים מאי לאו הא בקדשי קדשים הא בקדשים קלים אמר רבינא אידי ואידי בקדשים קלים ולא קשיא

ג׳ זקנים. דבר אחד מפי כל זקן וזקן: **ר׳ ישמעאל אומר כו׳.** זו היא אחת מהן: **יכול יעלה אדם מעשר שני.** דקסבר קדושם האדר לא בטלה וגריכה ז) הפרשת מעשרות מן התורה וקאמר יכול יאכלנו עכשיו בירושלים בלא פדיון: **פ״ל וכו׳.** ולקמיה פריך מאי שנא בכור דפסיטא ליה ומאי שנא מעשר דמיבעיא ליה: **שכן טעון מתן דמים.** הלכך צריך בית ומזבח: **בכורים יוכיחו.** שאין טעונין מתן דמים וצריכין בית כדכתיב לפני יב מזבח (דברים כו׳): **שכן טעון הנחה.** הלכך בעו בית דהוזקקו למזבח לכך: **פ״ל כו׳.** ולקמיה פריך וליהדר דינא וליתי במה הצד: **לד מזבח.** זה למתן דמים ואלו להנחה: **מאי קסבר.** האי תנא דפסיטא ליה בכור ממעשר יג: **אי קסבר קדושה ראשונה.** של בית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא כי היכי דס״ל בקדושת האדר וקמיבעי ליה מי קריינא ביה יד: **לפני אלהיך** אי לא וקפסיטא מעשר מבכור: **אפילו בכור נמי.** אפילו בכור יקריב ויאכל דהא מאן דאית ליה שמקריבין קדשה לעתיד לבא אית ליה דס״ל שאין בית כדאמרינן במגילה (דף י.): **ה״ג ואי קסבר לא קדשה לפי׳ בכור נמי תיבעי.** ואי קסבר קדושם בית בטלה לה ומיבעי לה טו במעשר שהאיל ואינו צריך לבית מי מיתאכל בירושלים ולפני ה׳ קריינא ביה אי לא: **אפילו בכור.** כה״ג נמי מיבעי ליה כגון טז שקרבו דמיו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים מהו שיאכלוהו: **אמר רבינא לעולם קסבר לא קדשה והכא.** דקפסיטא ליה מעשר מבכור בבכור שאינו צריך לבית דומיא דמעשר יז קפסיטא ליה דפסיטא ליה גביה דלא מיתכיל: **דאיתקש** יח **בשרו לדמו.** ואת דמס מזרק ואת אחנכם תקטיר ובשרם יהיה לך (במדבר יח) וליף מיניה בשעה שאתה ראוי לזרוק את הדם אתה אוכל את הבשר ולא אחר שנהרס המזבח: **וכו׳.** בשר הלמד בהיקש מן הדם חוזר ומלמד בהיקש על המעשר יט: **לשמעתא.** הא דאתיי דאמר קדשים קלים נפסלין בפגימת המזבח ומייתי לה מדרשא דרבי יוסי: **בשעת סילוק המסעות.** כשמורידין את המשכן ומסלקין את המזבחות בעת המסעות במדבר: **קדשים נפסלים.** בשר קדשי קדשים. כ״ ולקא סלקא דעתך מפני סילוק המזבח הוא מדקתני וזבין ומצורעין משתלחין שאין מצורע נכנס לדגלי השבטים ולא זב למחנה לויה וטשאי הארון דאמרינן לקמן (דף סא:): אע״פ שנסע אהל מועד הוא אלמא נפסלין דקאמר לאו משום דמיפסלי ביולא הוא דהא אהל מועד חשיב ליה כ): **ותניא אידך גרים:** בשני מקומות נאכלין כא). חד במקומן במחנות האמורות בהן כשהמשכן במקומו וחד בכל מקום שיהא שם דרך הליכתן משנסעו וקשיין אהדדי: **מאי נאו.** קמייתא בקדשי קדשים והא בקדשים קלים: הכי גרסינן **מאי נאו הא בקדשי קדשים הא בקדשים קלים: אידי ואידי קדשים קלים ולא קשיא.** קמייתא ר׳

הפרשת הותרו זבין ומצורעין לינכנס לשם במסכת נחות בפ׳ שתי הלחם (לה.) רמינן להו אהדדי ומוקמינן להו כתנאי: **כא)** ל״ל קדשים נאכלין (ש״מ): **כב)** נדל״ל בקדושת (גלי׳ קה״י): **כג)** ל״ל קדושת הבית (ש״מ): **כד)** אי מתאכיל בירושלים דקריינא כו׳ (ש״מ): **כה)** זו גרסת ל״ק. וגי׳ ש״מ ובבכור שקרבו. ועי׳ לעיל אות י: **כו)** קדושה א״כ במות מותרות דהא בהא תליא כדמוכח במגילה, וא״כ יביא מעשר ויהא נאכל בכל כו׳ (לשון תוס׳ מכות יט ע״א): **כז)** דגרסי׳ (ש״מ): **כח)** מיבע דאינו ליתא בל״ר ובוסיפוס עפ״י בה״ק, ונל״ל דאינו. ולשון תוס׳ תמוהה כנ״ל. דבההיא לא אמר דנאכל בכל ערי ישראל: **כט)** ובבכור (ש״מ): **ל)** ל״ל מיבעיא (צ״ק): **לא)** ואהאי בפני הבית (ש״מ): **לב)** דלא (צ״ק): **לג)** ל״ל דבענינן מחיצות לאכול (ש״מ): **לד)** קיימות (ש״מ): **לה)** דהא פשיטא כו׳ ל״ל, פירוש בלא פדיון דלא הוי לפני ה׳ מלהיך (צ״ק, וכ״ה בתוס׳ מכות יט ע״א): **לו)** ל״ל כדתנן דף קיב באו כו׳ וי״ל דמיירי במעשר שגדל לפני הבית והוזקק להבאת מקום [ועי׳ בתוס׳ כאן ד״ה מאן] (גליון): **לז)** בכי״ב הבא: **לח)** בכי״ב פי׳ הא כו׳: **לט)** מכות יט. תמורה כח. ספרי ראה קו. **מ)** [מגיהה ג: וש״ע], **מא)** [לעיל מה. מכות יט.], **מב)** ע׳ ירושל׳ קידושין פ״א ה״ב, **מג)** שם [תמורה כח.]; **מד)** ע׳ פסחים פג., **מה)** פסחים לד: יומא מ. [כתובות עה.] מנחות נג. [בכורות כה:], **מו)** תוס׳ כלים פ״ז ה״י [מנחות לה.] ירושל׳ יומא פ״ד ה״ו

תורה אור השלם

1. וְהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יְדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב, ו

גליון הש״ס

רש״י ד״ה קדשים נפסלים וקס״ד פפני סלוק וכו׳. לשון קס״ד מוקשה הא זה קיימא גם לפי האמת. ואין דבר זה נוגע לס״ד ולמסקנא:

שינויי נוסחאות

א) וזה אחד מהן נמתק (ש״מ). וכן ליתא במכות ובתמורה ובתוספתא דסנהדרין פ״ג, וכ״מ ברש״י (גליון): **ב)** מעשר שני בזמן הזה בירושלים (נוסי כתה״י. וכ״ה במכות): **ג)** כ״ש אינו נאכל (תמורה כא. תוספתא פ״ג דסנהדרין): **ד)** במכות ובתמורה ובתוספ׳ פ״ג דסנהדרין מיתת ת״ל ואכלת שם לפני ה׳ אלקיך [וגו׳] מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכוריות בקרך וצאנך מקיש מעשר לבכור וכו׳. וכ״כ בילקוט רמז תתל״ז (הגרי״ב): **ה)** כ״ל ש״ש בבור ל״ש מעשר **בני הבאה נינהו** (תמורה כא.): **ו)** בכ״א אפילו מעשר נמי לא: **ז)** קיים כיון דאי איתיה לדם לא בר זריקה הוא אתי בשר ליף מדם ואתי מעשר וכו׳. והסלר נמקק (כ״ה בתמורה כא א): **ח)** בתמורה שם ומי שלפנינו קדש מהדדי והא״ר יוחנן כל התורה כולה למדין למד מן הלמד חוץ מן הקדשים שאין למדין למד מן הלמד. מעשר חולין הוא: **ט)** נמנמתו לה ע״מ איתא נפסלין ביוצא. ועי׳ רש״י כלן וכש״מ ד״ה מאי לאו: **י)** וצריך להפריש מעשר. אי נמי במעשר שהופרש קודם שבטלה קדושת האדון, וקאמר [ינהל] יעלנו ויאכלנו כו׳ (כי״פ): **יא)** נדל״ל ודין הוא, ומיבע ת״ל נמנקן. ועי׳ טוס״ק: **יב)** ל״ל והניחו לפני (ש״מ): **יג)** טפי ממעשר ל״ל (פ״ש״מ): **יד)** ביה השתא בלא הומה לפני (כ״ה ברש״י במכות): **טו)** ליה (כתה״י): **טו)** כגון בכור שקרבו (פ״ש״מ). וגל״ק, כגון שזרק דמיו וקרבו אימוריו: **יז)** דמעשר עפקינן דפשיטא ליה גבויה דלא מיתאכיל כל״ל (פ״ש״מ): **יח)** הל״ל עם הקודש לו (צ״ק): **יט)** כנ״ל נוסף ושיטתא דרישא דבריתא הכי איתא מה בכור כי האי אינו נאכל כו׳ מה לבבור שכן חמור שמתחילתו הוצרך מתן דמים ואימורים למזבח בבורים יוכיחו שאין לך בבורים צריכים למזבח ואין נאכלים אלא בפני הבית כדתיב והניחו לפני מזבח. וכעי״ז בש״מ וכי״פ: **כ)** בכתה״י ומש״כ נוסף ואי קשיא הא דתניא במסכת תענית (כח.) הוגלו

מסורת הש״ס

מאי קסבר האי תנא. דפסיטא ליה בכור טפי ממעשר אי קסבר קדשה לעתיד לבא בקדושת [בב] האדר וקמבעיא ליה אי קריינא ביה לפני ה׳ אי לא לפני כבור נמי יקרב ויאכל דמאן דאית ליה קדשה קסבר דמקריבין אע״פ שאין בית כדאיתא פ״ק דמגילה (דף י.) ואי קסבר לא קדשה דבעלה קדושת [בג] האדר ומבעיא ליה אי מעשר משום דאינו צריך לבית ומיתאכיל [בד] בירושלים אי קריינא ביה לפני ה׳ אי לא לפני כבור נמי תיבעי היכא דהוי כעין מעשר כגון בכי ה״ג שאינו צריך לבית שקרבו דמיו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים מהו שיאכלוהו ומסיק דקסבר לא קידשה והא דפסיטא ליה בבכור משום דאיתקש לשור ולא אכיל בשר אלא בשעה הראויה לזריקה דם ולא משנהרס זו היא גירסת הקונטרס ופירושו ואם תאמר אי קסבר לא קדשה היכי משכחת מעשר שני דאוריית׳א כיון דבעלה קדושת האדר וי״ל דאי קסבר לא קידשה מוקמינן ליה למעשר שגדל בפני הבית כמו שפירש בקונטרס [גבי] בכור שקרבו דמו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים א״נ אפי׳ קסבר לא קדשה הני מילי קדושת הבית אבל קדושת האדר לא בטלה ותתחייבו בתרומות ומעשרות כדאשכחנא (לקמן דף קיב:) כשחרב שלה שבטלה קדושת הבית ולא בטלה קדושת האדר וא״ת כיון דלא קידשה [בא] והותרו הבמות יהא נאכל בכל ערי ישראל לספיים [בב] דגרסי׳ [בג] לקמן בפ׳ בתרא (דף קיב:) גאו לגוב וגבעון הותרו הבמות מעשר נאכל בכל ערי ישראל וי״ל דלפי אותה גירסא לא מתוקס הכא אלא במעשר שגדל לפני הבית והוזקק להנתן מקום ואינו [בח] נאכל בכל ערי ישראל וקשה לפירוש הקונטרס מאי דוחקיה דרבינא לומר לא קדשה ופליג אכוליה הש״ס דקיס לן ירושלים אין אחריה היתר כדתנן בפרק בתרא (גס זה שם) לימא דלעולם קסבר קדשה ובכור [בט] שנזרק דמו ונפגם המזבח דאין נאכל בפגימת המזבח ומיהו מצי למימר דליתנא דבריית׳א קשיתיה דקתני מה בכור אינו אלא בפני הבית דמשמע בית ממש צריך ואי קדשה למה לי בית הלא מקריבין אע״פ שאין בית ואין צריך רק מזבח משום דאיתקש בשרו לדמו אבל ה״ה דלעולם מצי סבר קדשה דכיון דנזרק דמו ואח״כ חרב אין אוכלין בשרו משום דאיתקש לדמו ומיהו האי [ל] בפני הבית היינו בפני מזבח ולאו בית ממש קאמר אבל קשה מאי קאמר אפילו בכור נמי תיבעי ולא תבעי [לא] מעשר אדרבה כיון דלא קדשה פסיטא לא [לב] קריינא ביה לפני ה׳ דמתוקס [לג] ולאכול דאוריית׳א ועוד דבכור פסיטא דמפסיל ביולא כשחרב הבית ונפלו מחיצות כיון דלא קדשה ומה צריך כלל היקישא דבשר ודם וכי תימא כשחרב הבית ונהרס המזבח אבל חומות ירושלים קיימת [לד] ולא בטלה קדושתה לענין קדשים קלים ומעשר שני זהו תימה לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואין יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימת לכך נראה דגירסת הספרים אי קסבר קדשה אפילו בכור נמי ואי קסבר לא קדשה אפילו מעשר נמי אמר רבינא לעולם קסבר קדשה וכו׳ והכי פריך אפילו בכור נמי משכחת לה בלא חומות ירושלים ובלא חומת עזרה כמו שפירש בקונטרס דמקריבים אע״פ שאין בית כלומר יבנה המזבח ויזרוק הדם ויאכל הבשר אבל בלא מזבח פסיטא ליה דאינו יכול להקריב כדאמרי׳ לעיל (דף נט.) מודה רב בדמים אע״פ שהבית קיים וכל שכן בזמן הזה ואי קסבר לא קדשה קדושת הבית לגבות המזבח וכל שכן קדושת ירושלים אבל קדושת האדר קיימת להתחייב בתרומה ומעשר כמו בנוב וגבעון אפילו מעשר יהא [לה] פסול פסיטא דאין לו היתר בירושלים ולא גרסינן לקמן פ׳ בתרא (דף קיב:) מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ואי גרסינן ליה צריך לומר דהכי פריך אפילו מעשר שני יהא פסיטא דאין חייב להעלותו ואמאי קאמרת יכול יעלה אדם

ג׳ זקנים וזה א) אחד מהן ב) רבי ישמעאל אומר א) יכול יעלה אדם מעשר שני ב) לירושלים ויאכלנו בזמן הזה ודין הוא בבור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בבור אינו ג) אלא בפני הבית אף מעשר אינו ג) אלא בפני הבית מה לבבור שכן טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ביכורים יוכיחו מה לביכורים שכן טעונין הנחה ת״ל ד) ה והבאתם שמה עולותיכם וגו׳ מקיש מעשר לבבור מה בבור אינו ג) אלא בפני הבית אף מעשר אינו אלא בפני הבית וניהדר דינא וניתי במה הצד משום דאיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח מאי קסבר אי קסבר ג) קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא אפילו ה) בבור נמי ואי קסבר לא קידשה לעתיד לבא אפילו בבור ו) נמי תיבעי אמר רבינא לעולם קסבר לא קידשה והכא במאי עסקינן בבבור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים ז) ואיתקש בשרו לדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח ואתי מעשר וליף מבבור ג) וכי ח) דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ד) מעשר דגן חולין הוא הניחא למ״ד ט) בתר למד אזלינן אלא למ״ד בתר מלמד אזלינן מאי איכא למימר ו) דם ובשר חדא מילתא היא כי סליק רבין אמרה לשמעתא קמיה דרבי ירמיה אמר ז) בבלאי טפשאי אמטול דיתבי בארעא חשוכא אמרי שמעתא דמחשכא לא שמיע להו הא ח) דתניא בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ט) וזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצה ותניא אידך בשני מקומות קדשים נאכלים מאי לאו הא בקדשי קדשים הא בקדשים קלים אמר רבינא אידי ואידי בקדשים קלים ולא קשיא

ג׳ זקנים. דבר אחד מפי כל זקן וזקן: **ר׳ ישמעאל אומר כו׳.** זו היא אחת מהן: **יכול יעלה אדם מעשר שני.** דקסבר קדושם האדר לא בטלה וגריכה ז) הפרשת מעשרות מן התורה וקאמר יכול יאכלנו עכשיו בירושלים בלא פדיון: **פ״ל וכו׳.** ולקמיה פריך מאי שנא בכור דפסיטא ליה ומאי שנא מעשר דמיבעיא ליה: **שכן טעון מתן דמים.** הלכך צריך בית ומזבח: **בכורים יוכיחו.** שאין טעונין מתן דמים וצריכין בית כדכתיב לפני יב מזבח (דברים כו׳): **שכן טעון הנחה.** הלכך בעו בית דהוזקקו למזבח לכך: **פ״ל כו׳.** ולקמיה פריך וליהדר דינא וליתי במה הצד: **לד מזבח.** זה למתן דמים ואלו להנחה: **מאי קסבר.** האי תנא דפסיטא ליה בכור ממעשר יג: **אי קסבר קדושה ראשונה.** של בית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא כי היכי דס״ל בקדושת האדר וקמיבעי ליה מי קריינא ביה יד: **לפני אלהיך** אי לא וקפסיטא מעשר מבכור: **אפילו בכור נמי.** אפילו בכור יקריב ויאכל דהא מאן דאית ליה שמקריבין קדשה לעתיד לבא אית ליה דס״ל שאין בית כדאמרינן במגילה (דף י.): **ה״ג ואי קסבר לא קדשה לפי׳ בכור נמי תיבעי.** ואי קסבר קדושם בית בטלה לה ומיבעי לה טו במעשר שהאיל ואינו צריך לבית מי מיתאכיל בירושלים ולפני ה׳ קריינא ביה אי לא: **אפילו בכור.** כה״ג נמי מיבעי ליה כגון טז שקרבו דמיו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים מהו שיאכלוהו: **אמר רבינא לעולם קסבר לא קדשה והכא.** דקפסיטא ליה מעשר מבכור בבכור שאינו צריך לבית דומיא דמעשר יז קפסיטא ליה דפסיטא ליה גביה דלא מיתכיל: **דאיתקש** יח **בשרו לדמו.** ואת דמס מזרק ואת אחנכם תקטיר ובשרם יהיה לך (במדבר יח) וליף מיניה בשעה שאתה ראוי לזרוק את הדם אתה אוכל את הבשר ולא אחר שנהרס המזבח: **וכו׳.** בשר הלמד בהיקש מן הדם חוזר ומלמד בהיקש על המעשר יט: **לשמעתא.** הא דאתיי דאמר קדשים קלים נפסלין בפגימת המזבח ומייתי לה מדרשא דרבי יוסי: **בשעת סילוק המסעות.** כשמורידין את המשכן ומסלקין את המזבחות בעת המסעות במדבר: **קדשים נפסלים.** בשר קדשי קדשים. ° וקא סלקא דעתך מפני סילוק המזבח הוא מדקתני וזבין ומצורעין משתלחין שאין מצורע נכנס לדגלי השבטים ולא זב למחנה לויה וטשאי הארון דאמרינן לקמן (דף סא:): אע״פ שנסע אהל מועד הוא אלמא נפסלין דקאמר לאו משום דמיפסלי ביולא הוא דהא אהל מועד חשיב ליה כ): **ותניא אידך גרים:** בשני מקומות נאכלין כא). חד במקומן במחנות האמורות בהן כשהמשכן במקומו וחד בכל מקום שיהא שם דרך הליכתן משנסעו וקשיין אהדדי: **מאי נאו.** קמייתא בקדשי קדשים והא בקדשים קלים: הכי גרסינן **מאי נאו הא בקדשי קדשים הא בקדשים קלים: אידי ואידי קדשים קלים ולא קשיא.** קמייתא

שיטה מקובצת **מאי** קסבר אי קסבר קדשה [בו] אפילו בבור נמי. יקריב ויאכל ואף על גב דליכא מזבח וכעי מתן דמים יכנה מזבח ויקריב, [כ]כיון דקסבר קדשה לעתיד לבא, מקריבין אע״פ שאין בית. וא״ת דלעולם מצי סבר דאין נאכל בכל ערי ישראל, ואפילו בכור נמי יקריב ויאכל ואף על גב דליכא מזבח ובלא מתן דמים, דאמר משום דמתוקס מיקון מה שאין כן במעשר אפילו יהיו שניו בחומותיהן (הר״פ): **ואי** [קסבר] לא קידשה. וא״ת ש״ל מעשר אמאי נהנו, וי״ל דאע״ג דקדושת הבית בטלה קדושת האדון כו׳. [כמתוס׳ המ״ל מאן] וא״ת ש״ל למה נקט ירושלים, אפילו בכל א״י נמי יהא נאכל מעשר שני [ד] כדאמרינן לקמן מ״ד דקדושת האדון לא בטלה בלו לגוב וגבעון כו׳ בכל ערי ישראל וי״ל דמיירי במעשר כו׳: **אפילו** בבור נמי תיבעי. וא״ת והלא טעון מתן דמים ואימורים וכיון דלא קדשה לעתיד לבא א״כ לא שייך לומר דיבנה המזבח, וי״ל דמיירי בבבור שנזרק דמו קודם חורבן הבית. ומאני רבינא דס״ל דס״ג דזה היה יודע גם המקבל דמיירי בבבור דומיא דמעשר שאינו מחוסר כ״ס אכילה, אלא משום מקבלא דאתקש דקתני ליה ס״ש בבבור שנזרק דמו כו׳ וא״מ מיהו נאכל משום דאיתקש בשרו לדמו כו׳ וכיון דגלי בבבור ס״ש בשאר קדשים קלים, וכמו דתמרינן אי אתה אוכל משנהרס, ס״ל אי אתה אוכל משנפגם. כל זה שיטת הקונטרס. וקשה אמאי קאמר בבור נמי אפנוי אם נקרא לפני ה׳, הא פסיטא דאינו נקרא לפני ה׳ דמתוקס קלעים כמו כיון דלא קדשה לעתיד, ואפילו מעשר נמי לא. ואיתי קשה לפי מאי דמסני לה קדשה לעתיד לבא [למימרי] גבי מעשר משום דאיתקש לבבור, מיפוק ליה כיון דלא קדשה ס״ל מעשר אינו נאכל משום דמתוקס לקלעים הוא דלא קריינן ליה לפני ה׳. ועוד קשה דפריש דכמו דאינו נאכל לאחר שנפגם, כן דמי דשאני התם [ה] דלית ליה תקנה כיון דלא קדשה לפי מאי דמסני רבינא. לכך נראה דבנקיון הכא ואי קסבר לא קדשה אפילו מעשר נמי לא, כלומר לא יהא נאכל בלא פדיון כיון שאחרב הבית דלא קדשה ואין זה לפני ה׳ ואמאי מפקיא ליה במעשר טפי מבבור. ומאני רבינא לעולם קסבר קדשה וס״ל אפילו בבור נמי יקריב ויאכל אמר״ש אם לא מוקי דמו כבר אלא הכא דאמר שקרבו דמיו, ולכך בבור אינו נאכל דאתקש בבור לדמו. ואפילו הכי אינו נאכל דאתקש בבור לדמו, וכיון דגרסינן דאתקש בבור אינו נאכל [ו]בבבור שנזרק דמו, [ז]ומה הכל הוי ממש דאיתקש בבבור לדמו. ומאני רבינא דס״ל דאינו נאכל בבבור שנזרק דמו, ועוד הוא קיים כדתקני דזבין ומצורעין [ח] **מאי** **הא** בקדשי קדשים **והא בקדשים קלים.** פ״ס [ט] הא דתמרינן בפני מקומות קדשים נאכלין בשעת המסעות, ובשעת המסעות אינו נאכלים קלים אלא לאחר שנסעו וקדשים קלים נאכלים במחנה ישראל, ועוד הוא קיים כדתקני דזבין ומצורעין ומשמלקין, ובעומת דלקתני לקמן אע״פ שנסע אהל מועד הוא. ואי משום פגימת המזבח שהרי כיון שנסתלקו אין לך פגימת מזבח גדול מזה, מ״מ קדשים קלים אינם נפסלים בפגימת המזבח, והא דקתני בריית׳א דקדשים נפסלים הייני קדשי קדשים ומשום סילוק המזבח שנסתלקו אותו בשעת המסעות, ולכך בלא מיתרצא דתנאים בשאר מקומות אינו נאכלים בקלעים אינם נאכלים אלא לאחר שנסעו וקדשים קלים נאכלים בשעת המסעות, ולכך אינם נאכלים אלא לאחר שנסעו אינם נאכלים אלא לאחר שנסעו אינם נאכלים אלא לאחר שנסעו

הא רבי ישמעאל הא רבנן ואיבעית אימא הא והא בקדשי קדשים ומאי בשני מקומות קודם שיעמידו לוים את המשכן

ר' ישמעאל דיליף בשר מדם א) בתרייתא רבנן: **ואיבעית אימא.** בתרייתא נמי בקדשי קדשים: **ושני** ב) **מקומות.** דלמא לאחר שנסעו דנסתלק המזבח קאמר אלא חד מייייהו כדאיתא בעוד המשכן נטוי כמשפטו וחד לאחר שפירקו קרשים ג) וקלעי האהל ועדיין המזבח במקומו. וקודם שיעמידו לוים את משכן ד) דנקט הכא דלמא דוקא נקט ה) אחרי קודם שיאמר בני קהת נושאי המזבחות היו חוזין בני גרשון ומררי נושאי המשכן ומקימין אותו ו) ובנסיעתם היו מורידין את המשכן תחילה ונושאין בני גרשון ומררי אחר דגל ז) אחר ובני קהת אחרי שני דגלים כדי שיהו קודמין בני גרשון בחייתן ומעמידין את המשכן לפני בוא בני קהת כדכתיב אחר מסע דגל בני יהודה והורד המשכן וגו' (במדבר י) ואחר שני דגלים כתיב (שם) ונסעו הקהתים נושאי המקדש והיינו ח) ארון ומזבחות וכלי השרת והקימו בני גרשון את המשכן עד בואם של בני קהת ועוד ח) אי בשאינו את הסדר מוקמת לה היכי שמטי קרבנות קודם שיעמידו משכן הא אמר בלאיזהו מקומן (לעיל דף נה:) בשלמים ט) שאמטן קודם שיעמידו לוים כו' פסולין י) ואי גרסת לה מוקי לה בשאינו את הסדר והיינו דלאיזהו מקומן שלמים דוקא קאמר משום דכתיב בהו (ויקרא ג) ושחטו פתח אהל מועד ולא יליף שאר קדשים מייייהו: מהו

דלמו והשתא מהך דרשא יליף לכל הקדשים דאם נפגם המזבח אין נאכלין וא"ת לפי גירסא זו דגרס קדשה קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל דלקמן פ' בתרא (דף קיט.) תניא רבי ישמעאל אומר זה וזה מנוחה ונחלה שילה ופי' בקונטרס דבקדושת ירושלים גופה ס"ל דלא קדשה ויש אחריה היתר מדלא קרי ליה נחלה ט) כדאיתא בפ"ק דמגילה (דף י.) שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה ואוקמינן כרבי ישמעאל מיהו בזה לא דק בפירושו דהיא דמגילה (גז"ש) רבי ישמעאל ברבי יוסי והיא דלקמן רבי ישמעאל בן אלישע בר פלוגתיה דר"ע אבל מ"מ על כרחין קסבר לא קדשה י) דכיון דמוקי קרא דנחלה בשילה א"כ מנא ליה דירושלים אין אחריה היתר וי"ל דשמא נפקא ליה מקרא אחרינא והרב רבי חיים מפרש דרבי ישמעאל סבר קדשה והאי דקאמר זה וזה שילה אתא לאשמועינן דשילה אין אחריה היתר דלא כמ"ד יש אחריה היתר והיינו משום דדרש מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים ומדאחלקו קדרש ליתן היתר בין זו לזו ופליג אמתני' דקתני שילה יש אחריה היתר דתנן (לקמן דף קיב:) בלו לנוד וגבעון כו' ואין נראה כלל שהרי יא) מוכיחים דבנוד וגבעון הותרו הבמות גבי שמואל והוא יברך את הזבח (שמואל א ט) וגם קרי ליה בספוק במה אבל אחר ירושלים נכולי עלמא לא הותרו הבמות ואפי' מאן דאית ליה לא קדשה מני סבר דאין אחריה היתר ומאי דקאמר זה וזה שילה נחלה זו ירושלים ומדאחלקו קדרש ליתן היתר בין זו לזו ופליג אמתני' דקתני שילה יש אחריה היתר דתנן (לקמן דף קיב:) בלו לנוד וגבעון כו' ואין נראה כלל שהרי יא) מוכיחים דבנוד וגבעון הותרו הבמות גבי שמואל והוא יברך את הזבח (שמואל א ט) וגם קרי ליה בספוק במה אבל אחר ירושלים נכולי עלמא לא הותרו הבמות ואפי' מאן דאית ליה לא קדשה מני סבר דאין אחריה היתר דשמעינן דשילה אין אחריה היתר דלא כמ"ד יש אחריה היתר והיינו משום דדרש מנוחה זו

סא: קדשי קדשים פרק שישי זבחים

ולאחר שיפרקו הלוים את המשכן. אבל המזבח וקלעי החצר במקומן אבל נסע מכל וכל אין מחנה שכינה קיים לגבי קדשי קדשים כדפרי' ולחם הפנים נפסל ביולא כדאמר התם [1] במסורת מסידור שלחן דכ"ע לא פליגי דנפסל ביולא ועוד דאי נפרק מכל וכל תיפוק לי דמיפסל מטעם פגימת המזבח ול"ת ובמנחות (דף לה.) אמאי תלי טעמא ביולא בלחם הפנים תיפוק לי משום פגימת המזבח ואי [2] חזרו והעמידו בו ביום ואז יאכלוהו הא כיון שנדחה אינו חוזר ונראה לאכול וכ"ת [3] חד מתרי טעמי נקט א"כ היכי דייק התם ס"מ יש סילוק מסעות בלילה דאי ס"ד ביום מאי איריא משום יולא תיפוק לי דאיפסול ליה בלינה וי"ל דודאי סילוק מסעות פוסל או משום יולא או משום פגימת המזבח והתם דייק אם היה נפסל משום לינה קודם סילוק נמצא דלא היה המסע פוסל: **אע"פ שנסע אהל מועד הוא.** ול"ת בפ' שתי הלחם (מנחות דף לה.) דמעיקרא פליגי [4] בלחם הפנים במסולק אם נפסל במסעות דמ"ד אינו נפסל דרש מדכתיב ונסע אהל מועד אע"פ שנסע אהל מועד הוא אפילו למחנה שכינה ואידך ההוא לדגלים אתא אמאי לא משני דאיצטריך לדרשא דהכא או למחנה ישראל [5] בב דקיים כדאמר פ' בתרא [לקמן קטו:] ותירץ ה"ר חיים דלפי סברתו קמהדר ליה דס"ל דלא צריך קרא לדרשא דהכא ולדרשא דפ' בתרא כיון דאית ליה דאפי' כי ליכא לא מזבח ולא קלעים אפי' לחם הפנים שהוא קדשי קדשים לא מיפסיל דקרינא ביה מחנה שכינה קיים ולכך משני דלדגלים הוא דאתא ול"ת היכי תיסק אדעתא למימר התם דמסולק כשר ביולא מ"מ הא מסולק מיפסיל בפגימת מזבח וכי תימא כשחזרו והעמידו המשכן בו ביום ואיך יאכלוהו הא כיון דנדחה שוב אינו חוזר ונראה וי"ל דלא קיימא ההיא מסקנא א"נ אפי' בשעת [6] שנאמר בכתף מזבח הוא כיון [7] דאמר אע"פ שנסע אהל מועד הוא: **ארבע אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב.** כך גירסת הקונטרס וקשה לר"ת דא"כ [8] היה המזבח ד' אמות [9] בחלקו של יהודה דמסתמא בבית ראשון לא היה יסוד לקרן דרומית מזרחית לפי שלא היה בחלקו של טורף כדאמר פ' אינהו מקומן (לעיל נג.) ואם בבית שני הוסיפו בדרום א"כ בנו בחלקו של יהודה וגרס ר"ת מן הלפון מן המערב והכי תנן בסמ' מדות (פ"ג מ"ח) וקשה דהא מסקי' הכא דמשום שיתין הוסיפו שיהא הבור קלוט [10] מתוך המזבח ושיתין בדרום היו כדתנן בפירקין (לקמן סג.) בג' דברים היתה קרן מערבית דרומית משמשת למעלה ניסוך המים והיין [11] ועוד תנן במסכת מדות (פ"ג מ"ג) מקום היה שם אמה על אמה וטבלא של שיש עליה שבה יורדין לשיתין ומצינו למידחק ברוח מערבית היה לגד קשה עוד תניא [12] במעילה פרק ולד חטאת (דף יח.) ומייתי לה בסוכה פרק לולב (דף מט.) לול קטן היה בגד מערבו של כבש אחד לשבעים שנה פרחי כהונה יורדין לשם ומביאין משם יין קרוש לכך נראה כגירסת הספרים דגרסי דרום ומערב ובבית ראשון היה להם יסוד לדרום שהיה משוך בחלקו של טורף חוץ מרוח מזרחית שלא נשתנה שהיה בלא יסוד (עד) חלקו של יהודה כמו בבית שני וקראי דממעטי בפרק איזהו מקומן (לעיל דף נג.) קרן שאין לה יסוד משום בית שני נאמרו אי נמי אף בבית ראשון לא חשיב קרן דרומית קרן כיון דלא הוה ליה יסוד משני לדדין כגון בגד מזרח אי נמי לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד בבית שני לא היו נותנין דמיס בו כמו במזבח של משה לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד בבית עולמים: **מהו דתימא כו'.** כלומר ולא אכילה משנעקר המזבח אתא לאשמועינן דלא אכילת קדשי קדשים בלא קלעים אתא לאשמועינן דלא תימא כיון שנסתלקו קלעים יש כאן פסול יולא: **אבנים ג"פ.** אם מזבח אבנים וגו' מזבח אבנים לא תניף [וגו'] אבנים שלמות תבנה וגו': **נוב וגבעון.** חד חשיב להו דשניהם במה ואינן קדושים: **לא נסתלקה.** שבשעת המסעות [13] כופין עליו פסקתר ומניחין אותה במקומה: **אלא בימי שלמה.** שנסתלקה משם למזבח אבנים שעשה שלמה: **עד שבא מנשה וסילקה גרס:** **ואם איתא מעיקרא הוא דאיסתלק.** משהוקם המשכן בשילה ובנו מזבח אבנים הוזקקה להסתלק ממזבח של נחשת: **הוא דאמר.** רב הונא דאמר כרבי נתן. והא דלא אמרי' הוא דאמר כר"א בן יעקב משום דר' נתן הוא דשמעי' ליה בהדיא מעשה [14] היה כך אבל מדר"א בן יעקב לא שמעינן אלא דהוכשר בשל אבנים: **לא נסתלקה לגבעה** [15]. שתהא בטילה ממזבח הנחושת לגמרי: **שביבא** [16] **הוה משדרא.** כשהיו מקטירין על של אבנים היו זיקים ולהבות יוצאות מאם שמים שעל מזבח הנחשת של משה שאף הוא מונח שם: **תנן התם.** במסכת מדות ר' יוסי אומר בתחילה בימי שלמה לא היה אלא כ"א [17] (**א**) כונס ועולה יסוד וסובב ומקום קרנות ומקום הילוך עד שהיה מקום המערכה כ' על כ' וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו כו' ונמצא יסודו ל"ב על ל"ב ומקום מערכתו כ"ד על כ"ד: **גמא.** גימל יוונית עשויה כמין כף פשוטה שלנו כלפרישית [18] דרוס ומערב: **הכא.** במקדש שני אין אש של שמים מסייעתן כדילפינן בפ"ק דיומא (דף כא.): **ואלא** בו **ואכבד** [מגי א] מחוסר ה' אלו ה' דברים שחסר מקדש שני ואש אחד מהן ואמרינן התם מיהו הוה סיועי לא מסייעא: **שיתין הוסיפו.** קרן מערבית דרומית הוסיפו למשכה לדרום ולמערב [19] ששם היו מנסכין נסכים כדאמרינן (התם) במתני' דלקמן (דף סג.) ובימי שלמה היה כמין בור כרוי אצל המזבח באותה זוית לירד הנסכים בתוכו ויורדין מן המזבח ולרפה [20] ושותתין שם והם קלטו אותו הבור לתוך המזבח ועשו נקבים כנגדן בראש המזבח לירד הנסכים שם: **אטום באדמה.** אלא יהא חלול: **שהיה לאילה.** מה אילה מתעכלת במזבח אף שהיה תבלא במזבח: אמר

[1] א מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה ה:
[2] ב מיי' שם פ"א הלכה יג ופ"ב שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְּוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ אִישׁ עַל יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: במדבר ב, יז
2. וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְּלֶהָ: שמות כ, כב
3. וּבְנִיתָ שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל: דברים כז, ה
4. אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהֶעֱלִיתָ עָלָיו עוֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: דברים כז, ו
5. יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כְּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב אֹכְלִים וְשֹׂתִים וְשֹׂמְחִים: מ"א ד, כ
6. כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אֶלֶפִים שֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים: עזרא ב, סד

מוסף רש"י

שיתין. חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים (סוכה מט.): **כיפים.** חלונים פרקמל"ש (לעיל נח.). כמין בריינים ואלמנות (יבמות קכא.):

שיטה מקובצת

מהו דתימא כו'. פ"ה שפרקו המשכן הקדשים והיריעות והמזבח קיים. זהו לפי שיטתו דלעיל דאינו נפסל אפילו כי הסיר הקלעים. וקשה דהיכי קאמר אע"פ שנסע אהל מועד הוא ולא נפסל ביולא, [הא] אין לך יולא גדול מזה כיון דמתוסר קלעים הוא, אלא יש לפרש לאחר שפרקו הקדשים, אבל הקלעים עומדים במקומן. וא"ת מאי קמ"ל פשיטא דלא מיפסל משום יולא הואיל והקלעים קיימין, וי"ל כיון דאין הקלעין קדושים אלא מחמת המשכן שבתוכן, א"כ משנסתלק קדושת המשכן בטלה קדושת קלעים ושייך משום יולא, קמ"ל אף על פי שנסע אהל מועד הוא הקלעים כיון שלא נסתלקו, והכיא דשתי הלחם מייבי שנסתלקו הקלעים דמיפסלי משום יולא (תוס' מהר"פ): **מזבח** של נחושת היה חלול ומלא אבנים. וכמו כן במדבר נמי היו ממלאין אותו בחמיין, והאם של שמים היה מונח על הספה, וכשהיו נוסעין אותו היו כופין עליו פסקתר כדי שלא יכרוך את הבגדים שהיו משימין על האם כשמפיליין המזבח ממקום למקום (תו"ש): **תוד"ה ארבע אמות** וכו' וקשה לר"ת כו'. דע"כ אותן ארבע אמות שהוסיפו בדרום היה בחלקו של טורף, דאי בחלקו של יהודה לא הוכשר למזבח, ולעיל אמרינן שלא היה לו יסוד בבית ראשון לגמרי מן הדרום לפי שבית היה בחלקו של טורף. לכך נראה דגרסי' מן הלפון כו'. אלא [קשה כו']. לכך נראה כגירסת רש"י דרום ומערב, והגיע עד חלקו של יהודה, שבבית ראשון היה לו יסוד לרום דרומית, אבל במזרח לא היה לו יסוד לפי שהיה בחלקו של יהודה. וכן מוכח לעיל (דף נג.) הלשון דקאמר המזבח אוכל בחלקו של יהודה אמר ולא קאמר אמה מכאן ואמה מכאן, משמע דוקא לגד אחד דהיינו לגד מזרח, אבל בקרן דרומית היה בחלקו של טורף, ומ"מ בקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד לפי שלא היה לאו אותו קרן למתן דמיס, משום דבעינן כדם שיהא מטפטף מכאן ומכאן על היסוד משני לדדין של הקרן והכא לא היה יסוד באותו קרן של גד מזרח לפי שהיה אוכל בחלקו של יהודה ולא היה יסוד בדרומי כי אם אמה אחת בקרן דרומית מערבית (תוס' מהר"פ):

[3] ג מיי' שם פ"ג הלכה ט:
[4] ד מיי' שם פ"ד הלכה ה:
[5] ה מיי' שם פ"ה הלכה ב, סנהדרין פ"א ה"ב, ו) [לעיל נח.], ז) ת"כ צו פ"ב ה"י, ח) מנחות צח., ט) ע' יבמות מח:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה תנן התם וכו' לא היה אלא ס"מ וכונס אמה יסוד כל"ל ותיבת ועולה נמחק:

שינויי נוסחאות

א) נ"א רב חסדא (*ש"מ, רש"י כי"פ): **ב**) ל"ל תניא נמי הכי, וכ"א בילקוט פרשת יתרו רמז ש"ו (הגרי"ב. וכ"ה בש"מ וכי"צ): **ג**) ואחד של בית עולמים (כי"צ): **ד**) רב אחדבוי (*ש"מ): **ה**) דאמר כי האי תנא דתניא ר' יוסי (כי"צ): **ו**) נ"א היכי הוה (שמב"י): **ז**) בכי"מ מן הצפון. וכ"ה במדות ע"ב וע' תוד"ה תרבע: **ח**) מיהת הכא אין אש של שמים מסייעתן ליהא בכי"מ: **ט**) משום שיתין הוסיפו כל"ל. ומיהת בר קפרא נמקך (שמב"י). וככ"מ משום ר' יהושע בן לוי: **י**) בכי"מ נוסף מעיקרא מאי סבור ולבסוף מאי סבור: **יא**) נ"ל כאדמה (רש"ש. וכ"ה בכי"צ): **יב**) שיהא (כי"צ וכ"ה לעיל נח ע"א): **יג**) דאמר מעשה כל"ל (ש"מ): **יד**) בכי"פ ובטלה: **טו**) בכי"פ כמו שביבין דנור הוה וכו': **טז**) אלא כ"ח על כ"ח וכונס ועולה כל"ל (צי"ק): **יז**) כדמפרש מן הדרום ומן המערב (ב"ש): **יח**) ולמערב כדאמרינן ששם כל"ל (ש"מ): **יט**) לרצפה ושותתין שם ובני הגולה הוסיפו בבנין עד שהיה אותו הבור קולט לתוך המזבח ופתחו נקבים כנגדו בראש המזבח לירד הנסכים שם. כל"ל והסלר נמקך (*ש"מ): **כ**) מתיבת ואי עד וכ"ת מוקף בחלאי לבנה, וכב"ש נרשם שהוא תוספת. **כא**) נ"ל דפליגי ומיהת דמעיקרא נמקך (ש"מ): **כב**) ישראל ולדקדשים קולים כדאמרינן בפ' בתרא כל"ל (צי"ק): **כג**) בשעה שנושאין (ד"ר): **כד**) נ"ל כמאן דאמר (גליון): **כה**) נ"ל דע"כ (שמב"י). [ואינו ענין לתוס' מהכ"מ כפי שערכו הדפיס בד' ויגע אות כג.]: **כו**) ד' אמות. כן מקנו בדפ' שלנו ע"פ בס"ז. אבל בס"ר הגי' אמה מערבה, וגכ"ל מיקן דל"ל אמה מערבה, וכ"כ בב"ש וח"ג. והכל אחד עי"ש. **כז**) נ"ל קולט בתוך (ש"מ): **כח**) והיין ותנן במס' מדות למטה בריצפה באותו הקרן מקום היה כו' כל"ל (צי"ק): **כט**) מל"ל תניא:

אמר רב יוסף לאו היינו דתניא כו'. רב יוסף חלה ונעקר למודו ופעמים שאמר דבר ומזכר ששנה היפך וחזר בו (נדרים דף מת.). והכא הכי אמר ב) היכי אמרינן לעיל משום אם של שמים מסייעתן לא הוצרכו ליותר: **לאו היינו דתניא.** שלמשי כנסת הגדולה הגיעו ולא על גבי מחילות. בור של שיתין לא היה חשוב מחילה כיון דהוא לורך מזבח: **אף מזבח ששים אמה.** והא דאמר (בסוף) [בריש] כיסוי הדם (חולין דף פג.): קמוסיף אבניין ב) היינו כשהיה המזבח עד ששים א"ל מגובה פריך התם אי נמי פריך קמוסיף שלא יהא רבוע שעל כל מליקת עוף אין יכולת לתת עפר בכל סביביו כדי לרבעו כמשפטו:

אחד שהעיד להם על המזבח.

תימה קרא ב־ד] כתיב ביחזקאל (מג) והאריאל שתים עשרה אמות ב־ה] אלמא מקום המערכה כ"ד על כ"ד ומהאי קרא דרשינן במתני' דמדות (פ"ג מ"ח) וי"ל דאי לאו עדות היינו מפרשי' עם מקום קרנות שלא לשנות ממזבח שלמה ב־ו]: **ואחד שמקריבין אע"פ שאין בית.** דקדושת בית קידשה לשעתה ולעתיד ולא דמי לקדושת הארץ דקי"ל דבטלה כדמוכח בפ"ק דחולין (דף ו:) גבי בית שאן, שיש חילוק ביניהם כדפרישית לעיל (פא. ד"ה מאי): **מדת ארכו ומדת רחבו אין מעכבין.** והא ב־ז] דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומיירי אף גבי מזבח כדאיתא פרק כיסוי הדם (חולין פג.): ב־ח] דמה בית ששים אף מזבח ששים היינו שיהא קדוש עד ששים אם ילו להרחיבו ולא שיהא חובה לעשות כן: ועל מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמקריבין אף על פי שאין בית ואחד שהעיד להם על התורה שתכתב אשורית ת"ר ג) בקרן וכבש ויסוד וריבוע מעכבין מדת ארכו ומדת רחבו ומדת קומתו אין מעכבין מנה"מ אמר רב הונא אמר קרא [4] המזבח כל מקום שנאמר המזבח לעכב אלא מעתה כיור לרבי וסובב לרבי יוסי ברבי יהודה הכי נמי דמעכב דכתיב [5] ונתתה אותה תחת כרכוב המזבח מלמטה ותניא איזהו כרכוב רבי אומר זה כיור רבי יוסי ברבי יהודה אומר זה הסובב אין ד) דתניא אותו היום נפגמה קרן מזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו ולא מפני שכשר לעבודה אלא שלא יראה מזבח פגום ג) שכל מזבח שאין לו קרן וכבש ויסוד וריבוע פסול רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף הסובב ת"ר איזהו כרכוב בין קרן לקרן מקום הילוך רגלי הכהנים אמה אטו הכהנים בין קרן לקרן הוו אזלי אלא אימא ד) ומקום הילוך רגלי הכהנים אמה והכתיב [6] תחת כרכובו מלמטה עד חציו אמר רב נחמן בר יצחק תרי הוו חד לנוי וחד לכהנים דלא נשתרקו מדת ארכו ומדת רחבו ומדת קומתו אין מעכבין א"ר מני ה) ובלבד שלא יפחתנו ממזבח שעשה משה וכמה אמר רב יוסף אמה מחכו עליה [4] חמש אמות ארך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח אמר ליה אביי דלמא ה) מקום מערכה קאמר מר [8] א"ל ו) מר דגברא רבה הוא ידע מאי קאמינא קרי עלייהו לסוף מדותיו להם נגלה מקום ג) המקודש למזבח מה שלא נגלה לשלמה: **והכתיב הכל בכתב.** שכל מקומות הקדושות ומדותיהן נכתבו לדוד אלמא במקדש ראשון נמי האי דלא עשאוהו גדול ולא משום דלא נגלה לשלמה המקום במדותיו: **אלא אמר רב יוסף קרא אשכח ודרש.** שנאמר לדוד ששים אמה במקום המזבח ושלמה לא הבין לדרשו הם דרשוהו והוסיפו עליו לפי הצורך להם ולששים אמה לא הוצרכו דאמרינן לקמן מדת ארכו ורחבו וקומתו אין מעכבין: **מה בית ס' אמה.** כדכתיב (מלכים ח ו) ששים אמה ארכו אף מזבח עד ששים אמה ראוי לו ומקודש המקום אם ילו: **בשלמא בית.** ידעו אנשי כנסת הגדולה מה קדוש לעזרה ומה קדוש להיכל: **שיכריים** ד) **לוריכו.** יסודות החומות: **מנא ידעי.** מקומו היכא: **שנשה נביאים.** חגי זכריה ומלאכי: **אחד העיד להם על המזבח.** שיש לו מקום להוסיף עד ששים אמה: **על מקום המזבח.** היכן היה: **שמקריבין אע"פ שאין בית.** דקדושת הבית ו) קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא: **שבתכב אשורית.** שמתחילה ניתנה להם בכתב עברי כתב ה) לידונאה כדאמר בסנהדרין (דף כא.): **וריבוע.** אם אין המזבח מרובע: **שלו** ו) **מקום שנאמר המזבח לעכב.** דהמזבח משמע כשהוא כן הוא דמיקרי מזבח ואי לא לא ובקרן כתיב (ויקרא ד) קרנות המזבח וביסוד כתיב (שם) אל יסוד המזבח ובכבש כתיב אל פני המזבח (שם ו) והוא הכבש שהוא פניו של מזבח שעולים לו דרך שם כי היכי דתשיב לד מזרחית פני אהל מועד מחמת שהפתח שם ובריבוע כתיב (שמות מז) רבוע יהיה המזבח: **אלא מעתה כיור לרבי כו'.** דכתיב בהו המזבח הכי נמי דמעכבי לרבי אם לא עשה ליורים של פרחים וליליס וקלעים סביב למזבח כמו שיידו וכיירו ח): **זה כיור.** ליורים סביב למעלה מאמצעו ז): **אותו היום.** שנסך כהן לדוקי מי החג על רגליו ורגמוהו כל העם כדאמרינן בסוכה (דף מח.): **בול של מלח.** מלא מגרוף של מלח שמעתי: **לא שכשר** ח) **לעבודה.** המזבח כל זמן שהקרן פגום כדמסיים ואזיל שכל מזבח שאין לו כו': **אף הסובב.** ומדרבי יוסי ברבי יהודה נשמע לרבי דכיור מעכב: **איזהו כרכוב.** קאי. כרכוב לשון היקף חריץ עגולה כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין דף כה.) כל שעתיד לגרר לכרכב: **בין קרן לקרן.** אמה רוחב שבנגד בין קרנות י) היתה עמוקה ובולטת גובה מעט היה סביב לה בשפת המזבח: **מקום הילוך רגלי הכהנים אמה.** השתא משמע והיא היתה אמה של מקום הילוך: **אטו הכהנים בין קרן לקרן הוו אזלי.** והלא כשיגיעו לקרן הקרן מעכבן מהיקף יא): **אלא ה"ק בין קרן לקרן ומקום הילוך רגלי הכהנים** יב). כמין חריץ עמוק ממקום המערכה משפת יג) המזבח סביב ומקיף את מקום המערכה ורחבו של חריץ שני אמות אמה של בין הקרנות ואמה של מקום הילוך: **והכתיב.** גבי מכבר מעשה רשת נחשת שנתנו תחת כרכובו מלמטה עד חציו הקיפו ד) למזבח מאמצעו ולמעלה בז) לבוש כמין היקף של כברה והוא עשוי נקבים נקבים ככברה ורשת בז) של דגים ומגיע למעלה עד מתחת לכרכוב אלמא בקיר מזבח יא) סביב הוה לאי בראש המזבח היכי קרי למכבר הנתון סביב הקיר תחת כרכובו: **תרי הוו.** שני סובבין היו לו למזבח שעשה משה: **חד לנוי וחד להכהנים דלא נשתרקו.** סביב הקיר משעלה שם אמות גובה לרבי יוסי דאמר לעיל (דף נט.) י' אמות גובהו היה היקף הבליטה יח) קטנה חוצרתו סביב לנוי וזהו סובב וכיור דאפליגו בה רבי ור' יוסי בר' יהודה לעיל ומתחת לאותו סובב נתנו המכבר ורחבו מגיע למטה יט) עד אלי המזבח והוא היה סימן להבדיל בין הדמים העליונים לדמים התחתונים כ) באיזהו מקומן (לעיל דף גג.) מהאי קרא התורה נתנה מחילה כו': **וחד להכהנים דלא נשתרקו.** ולמעלה בראש המזבח העמיקו סובב כא) כמין חריץ עמוק דבר מועט להיות להם שפתו היקף מעקה קטן סביב שלא יחליקו כב): **דלמא מקום מערכה קאמר.** דהוי אמה שבין הקרנות ומקום הילוך ממעטין בו אמתים לכל לד פש ליה אמה על אמה:

ביי

אמה. שתי אמות הללו קרויים כרכוב: והכתיב תחת כרכובו מלמטה. למדנו שהכרכוב בדפנו הוא ולבוש המכבר תחתיו: חד לנוי וחד לכהנים. זה שבדופן לנוי היה ומתחתיו הלבישו המכבר והגיע רחבו עד אלי המזבח ממלא שהמכבר רחב אמה. שתי אמות הללו היה סימן לאלי גבהו להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים, וכנגדו עשו למזבח בית עולמים מגורת חוט הסקרא באמצעו (שמות כז ה):

מסורת הש"ס

ח) כעי"ז לקמן סט: סוכה נא: חגיגה טו: גיטין מח. ב"ב עב: צ. ע"ז נב: מנחות עז. בכורות ה. ערכין יד: כז., ט) [לקמן קז: שבועות יח. עדיות פ"ט מ"ו], ג) לקמן קח: קכ., ד) סוכה מח: תו' שם פ"ג ה"ה ע"ש ירושי' יומא פ"א ה"ה, ה) ירושי' שקלים פ"ו ה"ד, ו) [כתובות נ: עי' תו' ערכין ה. ד"ה וסא], ז) עדיות שם, ח) [ע"ז מז.]:

גליון הש"ם

[גמ' א"ל מר דגברא רבה הוא. עי' ערכין דף ה ע"א בתוס' ד"ה וסא מר וכו']:

שינויי נוסחאות

א) אשכחו ודרשו (ש"מ): ב) קאמר היכי אמרי לעיל משום דאש כו' כל"ל (ע"פ כי"פ וש"מ): ג) כל מקום (כי"פ): ד) שניכרים צורת כל"ל והל"ל עם הדיבור שלפניו (ד"ה): ה) כ"ל שהוא כתב (ש"מ): ו) כ"ל כל (ש"מ): ז) בכ"פ מסיים כמו סיידו וכיירו. ומסוף ד"ה הקודש ליתא לזה: ח) שכשר המזבח לעבודה כל זמן כו' כל"ל (*ש"מ): ט) כ"ל קס"ד (*ש"מ): י) הקרנות היתה עמוקה חרוצה ובליטת גובהה מעט סביב (כי"פ): יא) כ"ל מלהקיף המזבח (ש"מ): יב) הכהנים. אמה היה יותר כמין חריץ ממקום כל"ל (ש"מ): יג) בכ"פ עד שפת. ובל"ק לשפת: יד) כ"ל והקיפוהו (ש"מ): טו) כ"ל ולמטה (צ"ק). ועי' רש"ש ות"ג: טז) כ"ל וכרשת (*שמב"י): יז) המזבח סביב היה כרכוב דאי בראש כו' כל"ל (*ש"מ): יח) בליטה קטנה וחוצרתו כל"ל (צ"ק): יט) כ"ל מלמטה (צ"ק): כ) כ"ל כדדרשינן (צ"ק): כא) סביב (כי"פ): כב) יחליקו רגליהן (כתה"י): כג) אבניין ומאי קפידא יש אם הוסיף והלא מוסיפין עד ס' אמה היינו כשהיה המזבח עד ששים וקא מוסיף עליו כל שעה בכסוי א"נ מגובה כו' כל"ל (ש"מ): כד) כ"ל הא קרא (ש"מ): כה) אמות ומהאי קרא דרשינן במתניתין דמדות שמן האמצעי הוא מודד י"ב אמה לכל רוח אלמא מקום המערכה כ"ד על כ"ד וא"כ עדותן ל"ל וי"ל דאי וכו' כל"ל (צ"ק): כו) שלמה שהיה מקום המערכה שלו כ' על כ' (ש"מ): כז) נוס' תוס' כ"י והא דכתיב הכל בכתב עלי השכיל, לא מעכב גבי מזבח. ועוד דמה בית ששים אף מזבח ס' היינו שיהא מקומו קדוש עד ס' אמה אם יצאו וכו' (ב"ש): כח) בח"ל נוסף היינו שלא להוסיף יותר אבל לפחות אין מעכבין דמה בית וכו':

עין משפט נר מצוה

יד א ממי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה ד:

טו ב ג ממי' פ"ה מהלכות אישות הלכה ד:

טז ד ממי' פ"ה מהלכות אישות הלכה ז:

יז ה ו ממי' פ"ה מהלכות אישות הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וַיְכִינוּ הַמִּזְבֵּחַ עַל מְכוֹנָתוֹ כִּי בְּאֵימָה הָיוּ בָהֶם מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וַיַּעֲל וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה עֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעָרֶב: עזרא ג, ג

2. הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד יְהוָה עָלַי הִשְׂכִּיל כֹּל מְלֶאכוֹת הַתַּבְנִית: דה"א כח, יט

3. וַיֹּאמֶר דָּוִיד זֶה הוּא בֵּית יְהוָה הָאֱלֹהִים וְזֶה מִזְבַּח לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל: דה"א כב, א

4. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: שמות כז, א

ומן הַדָּם יִתֵּן עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, יח

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד, לד

וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ז

5. וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמָטָּה וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ: שמות כז, ה

6. וַיַּעַשׂ לַמִּזְבֵּחַ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת תַּחַת כַּרְכֹּבוֹ מִלְּמַטָּה עַד חֶצְיוֹ: שמות לח, ד

מוסף רש"י

והכתיב. גבי דוד המלך כשלוה את שלמה על מידת הבית ובניינו הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. כל מלאכת התבנית שהודיעו הקב"ה ע"י גד החוזה ונתן הנביא (סוכה נא:). לפי שכלי מקדש ראשון עפ"י הגבורה נעשו דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית (ערכין ו:) **עלי השכיל.** לאותי לימד (חולין פג:) **ראו מזבח בנוי.** בשמים (מנחות קי.). קרן. אבן אמה על אמה כרוס אמה לכל קרן: **ויסוד.** דהיינו אמה כמיסה לאשוה: **וריבוע.** שאינו מרובע, אם חסר אחד מכל אלו פסול: כל מקום שנאמר המזבח לעכב. דהכי משמע המזבח זהו המזבח העשוי כך, והוך בכולהו כתיב המזבח, על קרנות המזבח באצבעך במלואים, ובכבש כתיב אל פני המזבח, ובכבש הוא פניו של מזבח שהוא פתחו ועלייתו, וביסוד כתיב אל יסוד המזבח, ובריבוע כתיב רבוע יהיה המזבח (סוכה מט.). **איזהו כרכוב כו' זה הסובב.** כל דבר המקיף סביב בענגל קרוי כרכוב כמו שנינו בהכל שוחטין אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף ולכרכב. והוא כמו שעושין מרוקן עגולין בקרטי דפני התיבות וספסלי העץ, אף למזבח עשה חריץ סביב והיה רחבו אמה בדפנו לנוי והוא לסוף שלש (ס"א שש) אמות של גבהו כדברי האומר גבהו פי שנים כאורכו הא מה אני מקיים ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה, אבל סובב להלוך הכהנים לא היה למזבח הנמשך אלא על ראשו לפניס מקלקותיו: נפגמה קרן מזבח. ע"י חנניים שזרקו בו: **ולא מפני שכשר לעבודה.** שיהא המזבח כשר לעבודה בתמימה זו: **אלא שלא יראה מזבח פגום.** מפני הכבוד (שם מח.): **שכל מזבח כו'.** להכי אין כשר לעבודה (שם מט.): **ומקום הילוך רגלי הכהנים**

באמה גדומה. מסיקה וכערוך מ) פירש גרומה ברי"ש כמו נותן לו את גילומיו ל) (ב"מ פח:) וכ יוסף פריך מממניתא שלא יהו עיניים לא) יוצאים: **אויר** קרקע **מפסיקו.** ס קרקע לאו דוקא שהיה לב) פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ובגלאו קרא היה צריך אויר משום שנאמר סביב כדכסמוך אלא דסגי במשהו אבל הכא בעינן אויר גדול ויכול שהוא לצורך אויר: **דאריך** וקטין. והא דכתיב חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב למלוה ומאי קרא לעכב ומיהו קשה דלעכב מהמזבח נפקא: **שיתין וד' הוו.** ג) היינו כלוי דאמר לעיל (לד.) בדמים ונקיט לב) כוותיה משום תרגום דידן דממרגמינן בתחסנתיה יתבני מקדשא אבל לרב דלא הוה ליה יסוד בנינו הוה ליה מזבח מן הכפון ולדרום ל"א וכנס ל"ב הרי ס"ג ה"ל לשנויי שהיה פורח על הסובב אמה:

[1] בני קטורה בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון א) פתח ואמר [2] ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני אמרי ליה קטורה כתיב קרי עליהם בני קטורה אמר אביי ב) בר הונא אמר רב חמא בר גוריא [3] גזירין שעשה משה אורכן אמה ורוחבן אמה ועוביין כמחק גודש סאה אמר רבי ירמיה ג) באמה גדומה אמר רב יוסף ולאו ג) היינו דתניא [3] על העצים אשר על האש אשר על המזבח שלא יהו עצים יוצאין מן המזבח כלום תנן התם ד) כבש היה לדרומה של מזבח אורך שלשים ושתים על רוחב שש עשרה מנא ה"מ אמר רב הונא אמר קרא [4] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה ה) שיהא ירך בצפון ופניו בדרום אימא ירך בצפון ופניו בצפון אמר רבא רמי גברא אאפיה א"ל אביי אדרבה ו) תריץ ואותיב גברא א"ל [5] רבוע כתיב ז) והא מיבעי ליה דמרבע רבועי מי כתיב מרובע וליטעמיך מי כתיב רבוע א"ל רבוע כתיב ח) דמשמע הכי ומשמע הכי ט) תנא מייתי לה מהכא דתניא רבי יהודה אומר [6] ומעלותיהו פנות קדים ט) כל [7] פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ואימא ה) שמאל למזרח לא ס"ד ט) דתני רמי בר (יחזקיה) ו) ים שעשה שלמה [7] עומד על שנים עשר (עמודים) בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ההוא מיבעי ליה לגופיה ז) א"כ פונים פונים למה לי שאל רבי שמעון בן יוסי בן לקוניא את ר' יוסי אומר כן והלא כבר נאמר ט) [8] ועשית עלותיך הבשר והדם ה"מה דם בזריקה אף בשר בזריקה אמר לו שאני אומר עומד בצד מערכה וזורק א"ל כשהוא זורק למערכה דלוקה הוא זורק או למערכה שאינה דלוקה הוא זורק הוי אומר למערכה דלוקה הוא זורק התם ח) משום דלא אפשר רב פפא ט) אמר כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו אמר רב יהודה י) שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש שבהן פונים ליסוד ולסובב ומובדלין מן המזבח מלא נימא משום שנאמר [4] סביב ורבי י) אבהו אמר [5] רבוע ואיצטריך למכתב סביב ואיצטריך למכתב רבוע דאי כתב רחמנא סביב הוה אמינא דעגיל מעגל כתב רחמנא רבוע ואי כתב רחמנא רבוע הוה אמינא דאריך וקטין כתב רחמנא סביב תנן התם ט) הכבש והמזבח ששים ושתים הני שיתין וארבעה הוו ט) נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב

[1] בני קטורה. בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון: **פתח ואמר** מי שהיה מתנמנם ונתן לו לא גילומיו ל) (ב"מ פח:) וכ יוסף פריך ממתניתא שלא יהו עיניים לא) יוצאים: **אויר** קרקע **מפסיקו.** ס קרקע לאו דוקא שהיה לב) פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ובגלאו קרא היה צריך אויר משום שנאמר סביב כדכסמוך אלא דסגי במשהו אבל הכא בעינן אויר גדול ויכול שהוא לצורך אויר: **דאריך** וקטין. והא דכתיב חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב למלוה ומאי קרא לעכב ומיהו קשה דלעכב מהמזבח נפקא: **שיתין וד' הוו.** ג) היינו כלוי דאמר לעיל (לד.) בדמים ונקיט לב) כוותיה משום תרגום דידן דממרגמינן בתחסנתיה יתבני מקדשא אבל לרב דלא הוה ליה יסוד בנינו הוה ליה מזבח מן הכפון ולדרום ל"א וכנס ל"ב הרי ס"ג ה"ל לשנויי שהיה פורח על הסובב אמה:

[2] ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני. בראשית כה, ד

[3] גזירין שעשה משה אורכן אמה ורוחבן אמה. ויקרא א, ח

[4] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. ויקרא א, ה

[5] רבוע כתיב. שמות כז, א

[6] ומעלותיהו פנות קדים. יחזקאל מא, יז

[7] ים שעשה שלמה עומד על שנים עשר (עמודים) בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה. דברי הימים ב' ד, ד. מ"א ז, כה

[8] ועשית עלותיך הבשר והדם. דברים יב, כז

תורה אור השלם

1. וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וְעֵפֶר וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה: בראשית כה, ד
2. וַיִּקַּח אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה: בראשית כה, א
3. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת רֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א, ח
4. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
5. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: שמות כז, א
6. וְהָעֲזָרָה אָרֹךְ עֶשְׂרִים אַמָּה לְעֹמֶת עֶשְׂרִים רֹחַב אֶל אַרְבַּע רִבְעֶיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאַמָּה וְהַחֵיק לָהּ אַמָּה סָבִיב וּמַעֲלֹתֶהוּ פְּנוֹת קָדִים: יחזקאל מא, יז
7. עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פְנִים צָפוֹנָה וְשְׁלוֹשָׁה פְנִים יָמָּה וְשְׁלֹשָׁה פְנִים נֶגְבָּה וְשְׁלֹשָׁה פְנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה וְכָל אֲחֹרֵיהֶם בְּיָתָה: דה"ב ד, ד. מ"א ז, כה
8. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אויר וכו' קרקע לאו דוקא. עיין לקמן דף פז ע"ב מוספות ד"ה אויר:

מוסף רש"י

גזירין. דקעיות גדולות (מנחות קו:). דקעיות אריכות כמדת רוחב המערכה ונותן אותן מתעגל עלי המערכה. ומקרא יליף לה (יומא כו:) **תנא** מייתי לה מהכא. כן דרך שיטת התלמוד כשמתחילין אתמורלין לסוגיא טעם מן המקרא, ויש מנה של בריית לגד אותו ממקום אחר, נקט הכי, כלומר אתמורלין לגמרינהו מכאן והתם לגד מכאן (ביצה טו:) ומעלותיהו פנות קדים כו'. תן מעלותיו לדרום כדי שתהא תחילת פיותיו לקדים כשתפנה לדרך ימין, דכל פיות דרך ימין הן (יומא טו:) עומד על שנים עשר בקר. כיס של נחשת עשוה שלמה כתיב, שלשה פונים לפונה וגו' מקרא זה מוזה והולך דרך ימין המתקיף אם היס וגא מלפנו למערב ומעמרב לדרום ומדרום למזרח דרך ימין מקיפה (שם נח:) **אף בשר בזריקה.** והמקדר את האיברים עומד על הכבש חוזקן על מערכת העצים לקיים מצות זריקה (פסחים עז.) **הני**

[1] בני קטורה בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון: **פתח ואמר.** כדי גרסינן הוו יתבי קמיה דרבי טרפון ולא הוו אמרי מידי: **פתח ואמר.** כדי שידברו: **יוחני.** מילתא בעלמא הוא דקאמר כדי לפתוח פיהם: **בני קטורה.** אינם יודעין לדבר בהלכה: **גזירין.** שני גזרי עצים צריך לסדר בראש המזבח יא) המערכה לתמיד של שחר בכהן אחד ולתמיד של בין הערבים בשני כהנים כדקיימא לן בסדר יומא (דף כו:): **אמה ארכו ואמה רחבו.** כמידת מקום המערכה: **באמה גדומה.** הגרה שלא יצאו חוץ למערכה ויעבכו הכהנים מלהקיף: **לאו היינו דתניא דו'.** ולאמה גדומה למה לי אלא אמה יב) מצומצמת: **מנהני מילי.** שהכבש בדרום: **ירך.** רגליים ופניו בדרום כאדם השוכב הראה ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום: **אימא ירך בצפון ופניו בצפון.** היושב זקוף: **רמי גברא אאפיה.** שיער באדם השוכב הראה: **אדרבה תריץ ואותיב גברא.** זקפוהו והשיבוהו ונמצא ראשו ורגליו לרוח אחת: **רבוע כתיב.** דרבוע יג) באדם רובץ ומושכב שיער הכתוב: **והא מיבעי ליה דמרבע ריבועי.** שיהא מרובע ולא עגול: ה"ג יד) **רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי.** הלכך תרוייהו ליף מיניה: **ותנא.** דבריתא מייתי לה להא טו) דתייתי רב הונא מירך המזבח מייתי תנא מהכא: **ומעלותיהו פנות קדים לו פינות שאתה פונה יהו דרך ימין למזרח.** האי קרא למזבח כתיב ביחזקאל וקאמר שתמיד טז) כבש מעלותיו ברוח הראויה לפנות הימנה למזרח ותהא אותו הפנייה לימין ואין לך רוח הראויה לכך אלא לדרום: **ופרכינן ואימא דרך שמאל למזרח.** נהי דפנות קדים כתיב בקרא אבל דרך ימין לא כתיב ביה יז) העמידהו בצפון וכשתגיע לראש המזבח פנה אל קרן מזרחית לפונות ודרך שמאל: **לא ס"ד.** שיהו פונים לשמאל אלא יח) דרך ימין: **לא יהו אלא דרך ימין.** כי מינינן דקרא דקתני ואזיל דרך ימין מצפון למערב וממערב לדרום וכשאתה מקיף שוב דבר ופניך אליו ואתה סובבו מצפון למערב לימינך אתה

[2] ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני. בראשית כה, ד

[3] על העצים אשר על האש אשר על המזבח. ויקרא א, ח

[4] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. ויקרא א, יא

[5] רבוע כתיב. שמות כז, א

[6] ומעלותיהו פנות קדים. יחזקאל מא, יז

[7] ים שעשה שלמה עומד על שנים עשר (עמודים) בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה. דברי הימים ב' ד, ד. מ"א ז, כה

[8] ועשית עלותיך הבשר והדם. דברים יב, כז

הוא אמר ס"ז מאיסורי מזבח ה"ג ופסו"ז ממעה"ק הי"ג:

יט א מיי' פ"ג מהלכות מזבח הכ"ה ופסו"ז ממעה"ק הי"ג:

יט ב מיי' פ"ג מהלכות מזבח הכמיה הלכה יג:

כ ג מיי' פ"ז ממעה"ק הל"ח:

כא ד מיי' פ"ג מהלכות מזבח הכמיה הלכה יג:

כב ה מיי' פרק ו מהלכות מעה"ק הלכה ד:

כג ו מיי' פ"ג מהלכות מזבח הכמיה הלכה יד:

כד ז מיי' שם הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וְעֵפֶר וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה: בראשית כה, ד
2. וַיִּקַּח אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה: בראשית כה, א
3. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת רֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א, ח
4. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
5. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: שמות כז, א
6. וְהָעֲזָרָה אָרֹךְ עֶשְׂרִים אַמָּה לְעֹמֶת עֶשְׂרִים רֹחַב אֶל אַרְבַּע רִבְעֶיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאַמָּה וְהַחֵיק לָהּ אַמָּה סָבִיב וּמַעֲלֹתֶהוּ פְּנוֹת קָדִים: יחזקאל מא, יז
7. עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פְנִים צָפוֹנָה וְשְׁלוֹשָׁה פְנִים יָמָּה וְשְׁלֹשָׁה פְנִים נֶגְבָּה וְשְׁלֹשָׁה פְנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה וְכָל אֲחֹרֵיהֶם בְּיָתָה: דה"ב ד, ד. מ"א ז, כה
8. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אויר וכו' קרקע לאו דוקא. עיין לקמן דף פז ע"ב מוספות ד"ה אויר:

מוסף רש"י

גזירין. דקעיות גדולות (מנחות קו:). דקעיות אריכות כמדת רוחב המערכה ונותן אותן מתעגל עלי המערכה. ומקרא יליף לה (יומא כו:) **תנא** מייתי לה מהכא. כן דרך שיטת התלמוד כשמתחילין אתמורלין לסוגיא טעם מן המקרא, ויש מנה של בריית לגד אותו ממקום אחר, נקט הכי, כלומר אתמורלין לגמרינהו מכאן והתם לגד מכאן (ביצה טו:) ומעלותיהו פנות קדים כו'. תן מעלותיו לדרום כדי שתהא תחילת פיותיו לקדים כשתפנה לדרך ימין, דכל פיות דרך ימין הן (יומא טו:) עומד על שנים עשר בקר. כיס של נחשת עשוה שלמה כתיב, שלשה פונים לפונה וגו' מקרא זה מוזה והולך דרך ימין המתקיף אם היס וגא מלפנו למערב ומעמרב לדרום ומדרום למזרח דרך ימין מקיפה (שם נח:) **אף בשר בזריקה.** והמקדר את האיברים עומד על הכבש חוזקן על מערכת העצים לקיים מצות זריקה (פסחים עז.) **הני**

שיתין וארבעה הוו. תפסין בקרקע העזרה: נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב. שראש הכבש פורח ועולה על ג' אמות של כניסת היסוד והסובב, ונמצא ג' אמות שבעליונות של כבש נכנעות בג"ב על מזבח (לעיל נד.):

מכאן שייך לעמוד הבא

מנחה שנקמצה בהיכל כשרה. ותש"ג דהיינו בעזרה כשאר קרבנות: שכן מצינו בסילוק בזיכין. דהיא בהיכל, אלמא דאיכא קמיצה בהיכל, דסילוק היינו קמיצה (מנחות ח.) **וקמץ משם.** מגלח קומלו, ריפוש דקרא כתיב והקריבה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם משמע ממקום שרגלי הזר המצוי עומדים שם הוא קומץ, והיינו מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ובמזרח הס, וקמ"ל דלא בעינן קמיצה בצפון כשאר קדשים אלא כל העזרה כשרה לקומץ (שם ה:). אלמא עזרה בעינן: **בן בתירא** אומר. לא דוקא נקט, אלא מיומא דבריתא היא: **לא נצרכא.** הלי וקמץ משם: אלא להכשיר כל העזרה כולה. ולאו למיתק מינה עזרה ולאו היכל, דלגופיה אצטריך קרא: **הואיל ועולה קדשי קדשים.** בעולה ומנחה כתיב קדשי קדשים, ובעולה כתיב בצפון, שנאמר ושחט אותו על ירך המזבח צפונה: מה לעולה שכן כליל. לגבוה, שנאמר וערכו בני אהרן את הדם המזבח שעונה צפון, לבני אלעזר וקמץ להכשיר כל העזרה: **על חייבי כריתות.** שונגין: מאשם. דאשם אינו אל שנותא שעקר ומעילות ושפחה חרופה וטעון צפון, דכתיב במקום אשר שחטו את העולה שחטו את האשם: מיני דמים. תמוהיב כפרקן, דעיקר כפרה בדם כתיב כי הדם הוא בנפש יכפר, אבל תאמר במנחה שאינה עולה ואינה אל אלא אינטריך. וקמן: הגשה. שמגיש כל המנחה קודם קמיצה ומגיש הכלי מחוצה של קרן דרומית מערבית: קא שייר מן הכלי. לא מחוייב הכהן בהגשה לכל מקום שילקח בעזרה וקומץ (שם ח:) **ושחטו.** בשלמים כתיב: **פתח אהל מועד.** בעזרה, וכיון שעזרה כשרה כ"ש דהיכל שלם כשר, דלא תהא עזרה שהיא טפל המוכיח מן העיקר (שם ח.) **הקיפו עובדי כוכבים.** למלחמה ואין הכהנים יכולים לאכול בעזרה מפני המחיה וקשמות: **בכנסין דהיכל.** דלא אמרי' דליפסלו קדשים כהן ילאתה דיצאתו מעזרה להיכל (שם ח:) **בקדש הקדשים תאכלנו.** בקרבן ויקח קרא, דעל מניה כתיב לכל תטמאתם ולכל אשמם וגו' בקדש הקדשים, דמשמע שיכול יאי עזרה בהיא כתיב, כתר אהל מועד יאכלוה, ואם אינה דליפיגן מהאי טעמא דלא יהא טפל המוכיח מן העיקר: **והא למה לי קרא.** לגן בחיבא ולא בקרא: **התם עבודה.** דדקר אהל היא לעבוד אבל אכילה אין דרך אהל לאכול במקום רבו, לא אמרי' דכיון דעיקר הוא כ"ש דמלי אכיל בגוייה, אי לא אשמעי' קרא (שם ט.) **ועולת העוף שהיא רבה במזרח.** בעיקר מקום עולת העוף בקרן דרומית ומזרחית, ובסכיו הכהנים רבים עומדים שם בקרן מערבית ומזרחית, אלא שהעולה למעלה מהקרן ומתמלאת למטה (שובה מב.) **עולין דרך ימין.** כשהוא עולה לראש המזבח פונין לקרן מזרחית דרומית והיינו לימין העולה שבכבש דדומו בו מפני למזבח כשמעלו בו מפני למזבח (שם מח:):

בני קטורה. בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון: **פתח ואמר.** כדי שידברו: **יוחני.** מילתא בעלמא הוא דקאמר כדי לפתוח פיהם: **בני קטורה.** אינם יודעין לדבר בהלכה: **גזירין.** שני גזרי עצים צריך לסדר בראש המזבח יא) המערכה לתמיד של שחר בכהן אחד ולתמיד של בין הערבים בשני כהנים כדקיימא לן בסדר יומא (דף כו:): **אמה ארכו ואמה רחבו.** כמידת מקום המערכה: **באמה גדומה.** הגרה שלא יצאו חוץ למערכה ויעבכו הכהנים מלהקיף: **לאו היינו דתניא דו'.** ולאמה גדומה למה לי אלא אמה יב) מצומצמת: **מנהני מילי.** שהכבש בדרום: **ירך.** רגליים ופניו בדרום כאדם השוכב הראה ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום: **אימא ירך בצפון ופניו בצפון.** היושב זקוף: **רמי גברא אאפיה.** שיער באדם השוכב הראה: **אדרבה תריץ ואותיב גברא.** זקפוהו והשיבוהו ונמצא ראשו ורגליו לרוח אחת: **רבוע כתיב.** דרבוע יג) באדם רובץ ומושכב שיער הכתוב: **והא מיבעי ליה דמרבע ריבועי.** שיהא מרובע ולא עגול: ה"ג יד) **רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי.** הלכך תרוייהו ליף מיניה: **ותנא.** דבריתא מייתי לה להא טו) דתייתי רב הונא מירך המזבח מייתי תנא מהכא: **ומעלותיהו פנות קדים לו פינות שאתה פונה יהו דרך ימין למזרח.** האי קרא למזבח כתיב ביחזקאל וקאמר שתמיד טז) כבש מעלותיו ברוח הראויה לפנות הימנה למזרח ותהא אותו הפנייה לימין ואין לך רוח הראויה לכך אלא לדרום: **ופרכינן ואימא דרך שמאל למזרח.** נהי דפנות קדים כתיב בקרא אבל דרך ימין לא כתיב ביה יז) העמידהו בצפון וכשתגיע לראש המזבח פנה אל קרן מזרחית לפונות ודרך שמאל: **לא ס"ד.** שיהו פונים לשמאל אלא יח) דרך ימין: **לא יהו אלא דרך ימין.** כי מינינן דקרא דקתני ואזיל דרך ימין מצפון למערב וממערב לדרום וכשאתה מקיף שוב דבר ופניך אליו ואתה סובבו מצפון למערב לימינך אתה

[1] בני קטורה בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון א) פתח ואמר [2] ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני אמרי ליה קטורה כתיב קרי עליהם בני קטורה אמר אביי ב) בר הונא אמר רב חמא בר גוריא [3] גזירין שעשה משה אורכן אמה ורוחבן אמה ועוביין כמחק גודש סאה אמר רבי ירמיה ג) באמה גדומה אמר רב יוסף ולאו ג) היינו דתניא [3] על העצים אשר על האש אשר על המזבח שלא יהו עצים יוצאין מן המזבח כלום תנן התם ד) כבש היה לדרומה של מזבח אורך שלשים ושתים על רוחב שש עשרה מנא ה"מ אמר רב הונא אמר קרא [4] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה ה) שיהא ירך בצפון ופניו בדרום אימא ירך בצפון ופניו בצפון אמר רבא רמי גברא אאפיה א"ל אביי אדרבה ו) תריץ ואותיב גברא א"ל [5] רבוע כתיב ז) והא מיבעי ליה דמרבע רבועי מי כתיב מרובע וליטעמיך מי כתיב רבוע א"ל רבוע כתיב ח) דמשמע הכי ומשמע הכי ט) תנא מייתי לה מהכא דתניא רבי יהודה אומר [6] ומעלותיהו פנות קדים ט) כל [7] פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ואימא ה) שמאל למזרח לא ס"ד ט) דתני רמי בר (יחזקיה) ו) ים שעשה שלמה [7] עומד על שנים עשר (עמודים) בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ההוא מיבעי ליה לגופיה ז) א"כ פונים פונים למה לי שאל רבי שמעון בן יוסי בן לקוניא את ר' יוסי אומר כן והלא כבר נאמר ט) [8] ועשית עלותיך הבשר והדם ה"מה דם בזריקה אף בשר בזריקה אמר לו שאני אומר עומד בצד מערכה וזורק א"ל כשהוא זורק למערכה דלוקה הוא זורק או למערכה שאינה דלוקה הוא זורק הוי אומר למערכה דלוקה הוא זורק התם ח) משום דלא אפשר רב פפא ט) אמר כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו אמר רב יהודה י) שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש שבהן פונים ליסוד ולסובב ומובדלין מן המזבח מלא נימא משום שנאמר [4] סביב ורבי י) אבהו אמר [5] רבוע ואיצטריך למכתב סביב ואיצטריך למכתב רבוע דאי כתב רחמנא סביב הוה אמינא דעגיל מעגל כתב רחמנא רבוע ואי כתב רחמנא רבוע הוה אמינא דאריך וקטין כתב רחמנא סביב תנן התם ט) הכבש והמזבח ששים ושתים הני שיתין וארבעה הוו ט) נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב

הסולך: **למזרח.** מהאי קרא לא נפקא לן דרך ימין ומקרא דלעיל דכתיב קדים שמעינן למזרח דלא תימא דרך ימין למערב ויהא כבש בצפון: **מיבעיא ליה לגופיה.** להודיעך מוסג היס היאלך ומנין לך ללמוד הימנו לפיות המקדש בגורכי עבודה: **אויר יש בין כבש למזבח.** שלא היה רחש הכבש נוגע במזבח אלא אויר מעט מפסיק ביניהם: ה"ג **אמר לו ואתה אי אתה אומר כן: מה דם.** עולה כבש ב) שעומד בארץ ואויר בין הכלי כלכתיב [ויקרא א] וזרקו אף בשר בזריקה אלמא אויר יש ומתמת האויר הוא צריך זריקה שעומד בכבש ואויר בין הכלי לבין המזבח אינו מפסיק אלא

ה"ג אמר רמי בר חמא כל כבשי כבשים שלש אמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהיה ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע. כל כבשים גדולים וקטנים שהיו שם היה להן שיפוע שלש אמות לאמה גובה חוץ מכבש הגדול של מזבח שעולין בו במשלש איברים כבדים והוא חלק לריך שיהא משופע ביותר ונוח לעלות לכך ו) האריכוהו ל"ב שיפוע לט' אמות ומחצה הרי לכל אמה שלש אמות ואצבע ושליש ואצבע ושליש אצבע הרי ל' אמות ומחצה תן עוד ט' אצבעות וט' שליש אצבע הרי י"ג אצבעות שהן ג' טפחים והן חצי אמה יב): **מתני' היו נקמלות כלל מקום.** ואין טעונין כפון: **נפנים מן הקלעים לזרי הבוהב.** דכתיב לכל יג) קרבנם וכל מנחתם וכל חטאתם וגו' וסמיך ליה בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו (במדבר יח): **ליום ולילה עד חצות.** דילפינן כ) ממנחת לחמי תודה: **גמ' שכן מצינו בסילוק בזיכין.** שהן אזכרה למנחת לחם הפנים (ויקרא כד) ומתירין את הלחם יד) וסילוקן מעל שלחן הפנים שבהיכל במקום קמיצה דמנחות הנקמלות: **ממקום שרגלי הזר עומדות** טו). לעיל קאי והביא הזר אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קומצו משמע ממקום שהכהנים עומדין שם וקס"ד השתא לאסור טז) בין האולם קאתי שאין זר נכנס לשם: **שיחזיר.** הקומץ לתוך השיריים ולא אמרי' כבר נפסלה: **לא נלרכה.** הא יז) ממקום רגלי הזר דקאמר: **אלא להכשיר.** אלא ליבעי כ) על ירך המזבח לפונה אלא כל מקום דריסת רגלי ישראל כשר לקמילה וכל שכן עזרת כהנים והיכל: **שכן לניו.** והיכי הוה ילפינן מיניה וקרא למעוטי לומה לי: **מחטאת.** אי לאו דמיעטה הוה ילפינן לה מחטאת: **ופרכינן מה לחטאת שכן מלבפרת כו':** ס"ג **מה לאשם שכן מיני דמים: מכולהו** יח). בעיא למגמריה במיהדר דינא ותיתי במה הלד: **מה הגשה בקרן מערבית דרומית.** קודש קמיצתה מגיעתה יט) בתוך כליה לקרן מערבית דרומית של מזבח כדלקמן: **שנאמר ושחטו פתח אהל מועד וכו'.** אלמא מדתלה הכשר עזרה לשלמים בפתח אהל מועד שמע מינה אהל מועד עיקר ועזרה טפל: **ולא יהיה טפל חמור מן העיקר.** דכיון דטפל חזי להו כ"ש עיקר: **הקיפו עובדי כוכבים.** למלחמה ויוריס חיצים ואבני בליסטראות לתוך העזרה: **בקדש הקדשים.** היכל במשמע: **ואמאי.** אם איתא דאמרי' לא יהא טפל חמור מן העיקר למה לי למיכתב הא קרא לאכשורי היכל לאכילת קדשים כ) הא כתיב בהו בחלר אהל מועד כא) וניתא לא יהא טפל חמור מן העיקר: **אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו.** דזילותא דרביה היא לעשות כב) צרכי עבד לפניו לא יהא טפל חמור ליכא למימר דלאו חומרא היא אלא קולא וכן הדין שיהא טפל חמור כג) מן העיקר: **מתני' חטאת העוף היתה נעשית כו'.** בגמ' [ע"ב] יליף כד) מנא ליה: **בכל מקום היתה כשירה כו'.** בגמ' [סס] פריך מאי קאמר: **מלמעה.** למעה מן החוט: **חטאת** כה). יליף בגמרא [סד:] שהיא למעה: **הגשות.** של מנחות קודש קמיצתן כדכתיב [ויקרא ב] והגישה. ובגמ' [ע"ב] יליף הא קרן מנא ליה: **ושירי הדם.** של חטאות החיצונות.

אמר רמי בר חמא (א) כל כבשי כבשים שלש אמות לאמה ב) חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע בזכרותא א): **מתני'** מנחות ב) היו נקמצות א בכל מקום בעזרה ונאכלות לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ג) ליום ולילה עד חצות: **גמ'** ב) א"ר אלעזר מנחה שנקמצה ב בהיכל כשירה שכן מצינו בסילוק בזיכין מתיב רבי ירמיה ג) 1 וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויקמוץ בימין ת"ל משם ממקום שקמץ כבר איבא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איבא דאמרי א"ל ר' עקיבא ד) לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך לא נצרכא אלא להכשיר כל העזרה כולה סלקא דעתך אמינא הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים מה עולה טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון ה) מה לעולה שכן כליל מחטאת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן מיני דמים מכולהו ו) מה לכולהו שכן מיני דמים אלא איצטריך סד"א הואיל וכתיב 2 והגישה אל המזבח 3 והרים ממנו בקומצו מה הגשה ג בקרן מערבית דרומית אף קמיצה בקרן מערבית דרומית קא משמע לן אמר רבי יוחנן ז) שלמים ששחטן בהיכל ד כשרים שנאמר 4 ושחטו (אותו) פתח אהל מועד ולא יהא ז) טפל חמור מן העיקר מיתיבי ז) רבי יוחנן ז) בן בתירה אומר מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את כל העזרה ד שהכהנים נכנסין לשם ז) ואוכלין שם קדשי קדשים ח) ת"ל 5 בקדש הקדשים תאכלנו ואמאי ט) נימא בחצר אהל מועד יאכלוה ולא יהא טפל חמור מן העיקר הכי השתא התם עבודה דאדם עובד במקום רבו אמרינן לא יהא טפל חמור מן העיקר אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו ז) לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרינן: **מתני' חטאת העוף** היתה נעשית ו) על קרן דרומית מערבית מ) ז) ובכל מקום היתה כשירה אלא זה היתה מקומה ח) ושלשה דברים היתה אותה קרן משמשת מלמטה ושלשה מלמעלה מלמטה חטאת העוף והגשות ושירי הדם ומלמעלן ט) ניסוך היין והמים ועולת העוף כשהיא רבה במזרח ט) כל העולין למזבח עולין דרך ימין

בל כבשי כבשים שלש אמות לאמה מז). למ"ד (לעיל דף נח:) כוליה מזבח בדרום קאי יש תימה על מזבח הנחשת למ"ד גובהו עשר כה) לא משכחת לכל היותר כי אם כ' אמות לט' אמות כבו) דחלר שלפני המשכן ממשים אמה כ"ה אמות חצי החלר וה' אמות מקום מזבח פש ליה כ' אמה עד כותל דרומי כי מטי כבש עד הכותל לא משכחת לאמה אלא שתי אמות ונופח ואצבע ושליש אצבע והוה ליה הילוך על ידי הדחק כדמוכח בשבת (דף ק.) ובעירובין (דף נח:) בתלקט עשרה מתוך חרבע דהוי רשות היחיד ולמ"ד דמזבח רחב עשר אמות לא הוי אלא ט"ו אמה עד הכותל ורבי לז) יוסי דאמר לעיל (דף נט:) מזבח גבוה עשר אמות ורחב חמש לטעמיה דאמר כוליה מזבח בלפון קאי והיה משוך כל כך לצד לפון עד דמשתיירי ל"ג אמה בכבש ומיהו מ"כ לא היה כלל מן המזבח לפני פתח המשכן אי מזבח משוך יותר מכ"ה אמה דמסתמא משכן הוה כמו בית עולמים דגמלי יום הכיפורים לריך לפני ה' ולרבי יהודה דאמר עשר רחבו יש לומר דלדידיה אלא אמות קומתו ולא יותר כדתניא לעיל (דף נט:):

חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע בזכרותא א). זו היא גירסת הקונטרס ומכוון משבון לט' אמות של מזבח ורבותיו גורסים ג' אמות ומחצה ואלי טפח ואצבע ושליש אצבע בזכרותא לא) ופירש בקונטרס דלהשבון זה לא היה לאש הכבש שוה לראש המזבח אלא שנמוך ממנו רביע אמה ולא דק בקונטרס דאין גבוה לב) אלא חומש אמה בסך משהו והקשה בקונטרס הרי אמרה תורה רבי נתן מדודיא דבפרק שתי הלחם (מנחות לז:) מ) אמרינן דאמה של [יקוד] לג) גובה באמה בת ממשה לד) ולפירוש הקונטרס [קשה] דנמצא ראש הכבש גבוה מראשו של מזבח ומיהו אין לחוש אי נמי לפירוש הקונטרס לה) אמות של כבש לפי אמות של מזבח לו):

שכן מצינו בסילוק בזיכין. שייך למימר כאן טעם אחר ולא לז) יהא טפל חמור מן העיקר לח) דקאמר בשלמים דשלמים תלתן הכתוב בפתח אהל מועד מא) ואם תאמר ל"ל טעמא דבזיכין אמאי ס"ד למיפסל לפי מה שפירש בקונטרס לעיל ספ"ק (דף יד.) מודה ר"ש בחטאות הפנימיות דעבודה שאין יכול לבטלה משום דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל דמשמע דאי לאו הכי היה יכול לשחוט בהיכל אע"ג דחטאת בעי לפון ואם כן קמילה תתכשר וי"ל דסלקא דעתך לפסול דדרשינן מ) מקום שרגלי הזר עומדות להכשיר כל מקום שזר יכול לעמוד דה"א לפסולי היכל קאתי שאין זר יכול לעמוד שם מא) סלקא דעתך אמינא אף מנחה טעונה לפון לכך אתא קרא דממקום שרגלי הזר עומדות להכשיר כל מקום שזר יכול לעמוד אפי' בדרום אבל אין לפרש דדרש דרום מטעם דאין זר יכול לעמוד בצפון חדא דלעיל בפרק ג' (דף כ.) מוסיף מב) אף מקום דריסת רגלי ישראל דחשוב לפון ועוד אפי' למ"ד מרחק לפון לא משתבר שיהא זר אסור בצפון כנגד המזבח אלא מדרבנן מעלה בעלמא: ומקיפין

כה אב מיי' פרק י"ב מהלכות מעה"ק הלכה יב:

כו ג מיי' שם הלכה ו ופרק י"ג שם הלכה יב:

כז ד מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ד:

ה מיי' פ"י שם הלכה ג:

כח ו מיי' פ"ז שם הלכה ו:

כט ז מיי' שם הלכה ט:

ל ח מיי' שם הלכה י:

ט מיי' פ"א מהלכות תמידין הלכה ז:

לא י מיי' פ"ז מהל' מעה"ק הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיאָה אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ ויקרא ב, ב
2. וְהִבְאוּ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ ויקרא ב, ח
3. וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֹמְצוֹ מְלֹא כַּף הַמִּנְחָה וּמִשַّמְנָהּ וְאֶת כָּל הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִّזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה׃ ויקרא ו, ח
4. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אוֹתוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ ויקרא ג, ב
5. בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים תֹּאכַלֶנָּה כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ הוּא לָךְ׃ במדבר יח, י

ליקוטים

כל כבשי כבשים וכו'. וששאלת על מדת הטפחים אם באמצעי של גודל ברחבו הוא מודד או למעלה מן הפרק או למטה. נ"ל דקיי"ל ד' בגודל דהוא טפח היינו ברחבו של גודל באמצעיתו, מסברא דמסתמא לא באו חכמים לסתום אלא לפרש, דבראשו הוא צר מאד ושוב שופע והולך וא"א לעמוד עליו מהיכן הוא מודד אלא מרחבו. ועוד יש לי להביא ראיה דאמר בזבחים כל כבשי כבשים שהיו במקדש היו של ג' אמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהיה ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע בזכרותו. ה"ג רש"י בשם רבותיו, אלא שהוקשה לו א"כ היה הכבש נמוך רביע אמה מן המובח והתורה אמרה לא תעלה במעלות. וי"ש פי' דלא דק רש"י שכתב רביע אמה כי אינה אלא חומש אמה וחסר משהו. וה"ר נתן זצ"ל מיישב דבריו וכן הוא באמת דבפ' שתי הלחם מוכח דאמה של עליית היסוד לא היתה אלא של ה' טפחים, ונמצא מרווחים בשפתו של כבש קרוב לד' טפחים שהרי לכל טפח של עליית המובח יש קרוב לד' טפחים בשפתו הכבש, ואם הוספנו לגי' חצי טפח לכל אמה דהיינו ד' טפחים וחצי על ג' רש"י דגרס ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע ותו לא, להכי הוצרך הספר לסיים בזכרותו פי' בחדודו של אצבע לפני' בראשו. וקאי אאצבע ושליש אצבע שאתה נותן לכל אמה יש לשער בזכרותו של אצבע כדי שנרויח קרוב לחצי טפח שהוספנו. ק"ל. ומדקאמר התם בזכרותו מכלל דכל היכא דמשערי' סתמא באמצעיתו מן הרוחב שבו מודד. ושלום מאיר ב"ב זלה"ה (שו"ת מהר"ם ווטבורג מ"ד סי' לג"ש).

שיטה מקובצת

כל כבשי כבשים כו'. משמע דכל כבש דינו לטיח קן, ומיתה דלמ"ד דטליה מזבח בדרום היה עומד בתמנע קאי א"כ המזבח היה עומד בתמנע אלא המשכן שהיה ממשים על ממשים, מ"ש תני' [המעזרה לא היתה כי אם כ"ה אמה, ולמ"ד שהמזבח היה גבוה עשר והמזבח היה רוחב ה' אמות וא"כ מי מעיר הכבש עד כותל העזרה לא היה הכבש [אורך כי אם עשרים] אמה והמזבח היה גבוה ט' אמות מבלי מקום הקרנות, ולשמון ג' אמות ולאמה היה לו לכבש לטיות אורך כ"ז אמות, ולריך לטיות כל הכבש בדרום כדשפקא לן לעיל מירך המזבח לפונה, ואפילו לכולן מינו דאמר הואיל ומינו מתלקט כו', וי"ל דל' יוסי [ריש] דאמר נגהו בו' אמה בו' ור' יוסי לטעמיה דאמר כוליה מזבח בלפון קאי. מיהו אמרי קשה דלא נשאר מן המזבח לכבש רק כ"ש אמה, וי"ל שהיה המזבח משוך לצד לפון כל כך שלא היה מן המזבח לפני אלא כמה אמות ונשאר מן המזבח כ"ז אמות לכבש דסייגו ג' אמות לאמה, ודי בכך לפי שלא היה קבוע כל כך. אבל ליכא למימר שלא היה כלל מן המזבח לפני המשכן, דהא כתיב פתח אהל מועד:

עין משפט נר מצוה

לפנינו (ש"ס-מ) : כג] ל"ל קל (*ש"ס-מ) : בד] ל"ל יליף לה. והשאר נמחק (ב"ש) : כה] חטאת העוף (*ש"ס-מ) : כו] השיתין כדאמרינן לעיל שהוסיפו על המזבח מן הדרום ומן המערב משום שיתין ואי אפשר כו' (כ"פ) : כז] לאמה. משמע שכל כבש דינו להיות כך א"כ למ"ד (ש"ס-מ) : כח] עשר ורוחבו חמש (ש"ס-מ) : כט] אמות דגובה המזבח מלבד הקרנות שהיו אמה. דחצר וכו' ל"ל (ש"ס-מ) : ל] ושמא רבי יוסי ל"ל (ש"ס-מ) : לא] בזכרותו פי' בשפוע בעובי הגודל. והא דנקט בזכרותו כדי ליישב החשבון מצומצם ד' אצבעות לטפח משום דבסתם אצבעות הוי הטפח ששה אצבעות ופירש וכו' ל"ל (ש"ס-מ) : לב] ל"ל נמוך (צ"ק) : לג] ל"ל גובה יסוד (ש"ס-מ) : לד] ס"א א"כ המזבח היה גבוה ט' אמות פחות טפח ואדרבה לגירסת רש"י קשה מהתם דנמצא כו' (ש"ס-מ) : לה] הקונטרס יש ליישב דאמות כו' ל"ל (ש"ס-מ) : לו] מזבח ושל מטה בת חמשה לשיעור יסוד ואינך בבת ששה (שמכ"י וב"ש) : לז] ל"ל דלא (ש"ס-מ) : לח] בש"מ נוסף החצר מן האוהל : מא] כלן הס"ד, ומה"ד סלקא דעתך אמינא הואיל ועולה וכו'. וכל"ל (ד"ו מב] בש"מ נוסף אם כן עשה הפסוק הפתח טפל לאהל אבל הכא לא הזכיר אהל כלל אלא החצר : מג] מהא דדרשינן ממקום שרגלי הזר עומדות דה"א לפסולי ההיכל קאתי כל"ל והשאר נמחק (ש"ס-מ) : מד] בש"ש ופ"מ) : מה] מוסיף רבי (ש"ס-מ) : מו] ל"ל א"כ חצי החצר וכו' עד כותל דרומי לא היה כו' (גליון) : מז] פי' מבלי מקום הקרנות (גליון) :

א) ע' ירושי' עירובין פ"ד ה"ב. ב) [וע' מ"ש תו' מנחות מג: ד"ה לתרנגס]. ג) [מנחות מ:]. ד) ת"כ ויקרא נדבה פרש' ט ה"א, ה) [לעיל מח:]. ו) מנחות מ:, ז) [מנחות מ: ע"ש]. ח) [ע' לקמן סו: סז. מנחות כ:]. ט) סוכה מח:, י) ע' חילופי גירסאות. כ) [וע"ע רש"י מנחות יא: ד"ה לממר ול"ע]. ל) ויקרא א יא. מ) [וסס ד"ה אל מזק]

הגהות הב"ח

(א) גמרא כל כבשי כבשים. נ"ב כאן יש לתמוה הפלא ופלא דאלרכה של הכבש היה ל"ג אמה ובמקום יסוד וסובב ב"א ובמדות קחשיב רחבה של עזרה מקום הכבש ל"ג אמה וחצי ח"א לפי החשבון שאמרו חכמים כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא לפי זה החשבון יגיע אלרכה של כבש לאלבעים [והשאר חסר]:

גליון הש"ם

גמ' כל כבשי כבשים. עיין תשובת מעגל לדקה סימן כח: תוס' ד"ה חוץ וכו' ותירץ ר' נתן וכו'. עיין בתשובת מהר"ם בר ברוך דפוס פראג סימן תל"ש (הובא בליקוטים בעמ' הקודם) ועיין בעבור ערך כבש. ועיין מנחות דף מא ע"ב תוספות ד"ה ד' בגדול:

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם

שינויי נוסחאות

א) ל"א בזוטרתא (גליון. והיא גיר' הערוך ע' כבש, וגרים שם ״וחצי ספח״ עי' אות יב). וע' מ"ש תוס' מנחות מא ע"ב ד"ה לרבעה (הגר"ש ב): ב) המנחות (ש"מ, וכ"ה בחמשיות): ג) בכל מאכל ליתא בכתה"י (דק"ס, ועי"ש): ד) ל"א ר' יעקב (ש"מ, וכ"ה במנחות ח ב): ה) ס"א מכולהו נמי שכן כו' והסלר נמתק (כ"מ, ש"מ): ו) ל"א ר' יהודה (מנחות שם ובבתה"י): ז) ל"ל להיכל (ש"מ ובמנחות שם): ח) ושיירי מנחות (שם): ט) ל"א והא למה לי קרא לימא בחצר (מנחות פ ע"א): י) רבי טעמא דכתב קרא הא לא כתב קרא לא יהא וכו' (מנחות שם. וכעי"ז בבתה"י): יא) ל"ל אמות גובה (ש"מ): יב) בש"מ נוסף ובספר מורי מצאתי מוגה שלש אמות ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע בזכרותו. ופי' בזכרותו ראש הגודל בעביו. ולחשבון הזה לא היה ראש הכבש שוה לראש המזבח אלא נמוך ממנו רביע אמה והעולה לראש המזבח צריך להרחיב פסיעה של מעלה רביע אמה גובה, וקשה לי שהרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי (שמות כ, כג). ובספרים הראשונים לא נמצא בזכרותו ולפי שאין החשבון מצומצם למדת אדבע אצבעות לטפח קאמר בזכרותו כדי לישב החשבון (מתוקן ע"פ כ"י וב"ב וגו'). וכ"ה בבתה"י בשני לשון מעם). ועי' ש"מ בהסמטות: יג) כל קרבנם לכל מנחתם (ב"ש): יד) הלחם כקומץ שמתיר את השירים וסילוקן מעל השולחן במקום קמיצה כו' כל"ל והסלר נמתק (*ש"מ): טו) עומדות. דעל מקום הזר קאי קרא דכתיב והביא כו' כל"ל (*ש"מ): טז) ל"ל למעוטי היכל ואולם קאתי (*ש"מ): יז) האי (כ"י פ): יח) מכולהו. ואי מכולהו בעי למיגמריה כו' כל"ל (*ש"מ): יט) מגיעה בכלי לקרן כל"ל (ש"מ): כ) ל"ל קדשי קדשים (ש"מ): **כא)** מועד יאכלנה (צ"ק): כב) לעשות עבדו צרכיו (*ש"מ): כג) ל"ל קל (*ש"מ): כד) ל"ל יליף לה. והשאר נמחק (ב"ש): כה) השיתין כדאמרינן לעיל שהוסיפו על המזבח מן הדרום ומן המערב משום שיתין ואי אפשר כו' (כ"פ): כו) לאמה. משמע שכל כבש דינו להיות כך א"כ למ"ד (ש"מ): כח) עשר ורוחבו חמש (ש"מ): כט) אמות דגובה המזבח מלבד הקרנות שהיו אמה. דחצר וכו' ל"ל (ש"מ): ל) ושמא רבי יוסי ל"ל (ש"מ): לא) בזכרותו פי' בשפוע בעובי הגודל. והא דנקט בזכרותו כדי ליישב החשבון מצומצם ד' אצבעות לטפח משום דבסתם אצבעות הוי הטפח ששה אצבעות ופירש וכו' ל"ל (ש"מ): לב) ל"ל נמוך (צ"ק): לג) ל"ל גובה יסוד (ש"מ): לד) ס"א א"כ המזבח היה גבוה ט' אמות פחות טפח ואדרבה לגירסת רש"י קשה מהתם דנמצא כו' (ש"מ): לה) הקונטרס יש ליישב דאמות כו' ל"ל (ש"מ): לו) מזבח ושל מטה בת חמשה לשיעור יסוד ואינך בבת ששה (שמכ"י וב"ש): לז) ל"ל דלא (ש"מ): לח) בש"מ נוסף החצר מן האוהל : מא) כלן הס"ד, ומה"ד סלקא דעתך אמינא הואיל ועולה וכו'. וכל"ל (ד"ו מב) בש"מ נוסף אם כן עשה הפסוק הפתח טפל לאהל אבל הכא לא הזכיר אהל כלל אלא החצר : מג) מהא דדרשינן ממקום שרגלי הזר עומדות דה"א לפסולי ההיכל קאתי כל"ל והשאר נמחק (ש"מ): מד) בש"ש ופ"מ) : מה) מוסיף רבי (ש"מ): מו) ל"ל א"כ חצי החצר וכו' עד כותל דרומי לא היה כו' (גליון): מז) פי' מבלי מקום הקרנות (גליון):

קדשי קדשים פרק שישי זבחים

לב א מיי׳ פי״ג מהל׳ מעה״ק הלכה יב:
ב מיי׳ פ״ז שם הלכה ט:
לג ג מיי׳ פ״ז שם הלכה ט:
ד מיי׳ שם ועיי״ש בלח״מ:

מוסף רש״י

ומקיפין ויורדין דרך שמאל. כשהוא בא לירד אינו חוזר על עקביו אלא מקיף סביב למזבח עד שמגיע לכבש ויורד במערבו של כבש שהיא לשמאלו בעלייתו, והאי דאין חוזרין על העקב, דא״כ נמצא מהלך לגד שמאלו, שהרי פניו למזבח ואינו מחזיר לו עורף ורחמנא אמר כל פינות שאתה פונה לא יהא אלא דרך ימין כו׳: חוץ מן העולה לג׳ אלו. הנעשין בקרן מערבית דרומית, שפונים דרך שמאל, כשהן בראש המזבח פונין לקרן מערבית דרומית שהיא לשמאלו ואין פונין לימין אינו פונין סביב עד שיגיעו לקרן מערבית דרומית (שובה מח:) לפני ה׳ יכול במערב. בקיר מערבי של מזבח דרך שמאל, כשהן בראש המזבח פונין לקרן מערבית דרומית (מנחות יט:). יגיענה לדופן מערבי של מזבח דהיינו לפני ה׳ שההיכל במערב והמזבח בחלר ג״כ אמה וחצי המוקצע בחמנע העזרה, וכן ההיכל המוקצע בחמנע העזרה זה מול זה, ג״כ אמה היכל וכתלו, חלון כ׳ וכתליו ו׳ אמה עוני כותל לפוני ושפה לכותל דרומי, נמצא מערבי של מזבח לפני ה׳, ואין מפסיק כלום בינו לבין ההיכל, ואילו אולם שלפני ההיכל פחות הוא ורחבו עשרים אמה כלל חלון של היכל (סוטה יד:): כנגד חודה של קרן. כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהא שם קצת דרוס משוס אל פני המזבח, דאי לא כנגד חודה ליכא לפני ה׳ כלל, שהרי זוויות ההיכל כולם כנגד זוויות המזבח: רבי אליעזר אומר. דורשו למקרא בענין אחר וכך דורשו, מתוך שנאמר לפני ה׳ אל פני המזבח, יכול יגיענה לאחד מהן, ולא למערב ולא לדרומה, וה״ג לה בתו״כ אל לדרומה כל קרן (סוטה שם). אי: למערב לדרומה, כאן וכאן (מנחות שם. וגורס למערבה לדרומה) אמרת. כך תשיבני: כל מקום שאתה מוצא בו׳. דכיון דאפשר לקיים את שניהם אי לא מוקמה הלה זה ששה הלה זה עושה, אלא פשוט המקיים את שניהם: לפני ה׳. בו׳ היכון קיימת. אלא חוץ לכנגד זוויות ההיכל הוא: קסבר האי תנא. ר׳ אליעזר: כוליה מזבח בצפון קאי. בחלק צפוני של עזרה, ולית ליה דמזבח מכוון כנגד ההיכל וכתליו, נמצא דרומו של מזבח כנגד אמצע פתח ההיכל, הלכך יגיענה אל פני המזבח בדרום ובלבד שיהא סמוך למערב, נמצא מקיים את שניהם, וה״ק ומי אם היה מזבח מכוון מעט מכנגד זוויות דרומית ההיכל ולצפון, שיהא דרומו של מזבח כנגד ההיכל, הוה מלי לקיים את שניהם, דכנגד ההיכל קרינן ביה לפני ה׳ ובלבד שיגיע סמוך לקרן דהיינו אצל מערב, והא דנקט למשמע מינה כוליה מזבח בצפון קאי משום דג׳ מתלוקות הן בדבר זה, ר׳ יהודה אומר אין ליה מזבח מכוון כנגד ההיכל וכתליו בפ״ק דיומא (נח.) וה״מ בן יעקב אית ליה כוליה מזבח בדרום קאי, דאמר לפוני שהוא לד פני מבלום, ור׳ יוסי הגלילי אית ליה כוליה מזבח בצפון קאי הלכך לר״מ דהכא דאמרינן ליה ע״כ דקאמר זוית דרומית של מזבח לפנים מכנגד זוית של היכל וחלנא חלר״י ואלר״מ בן יעקב, הוא ופלגא חלר״י ואלר״מ בן יעקב, מוקמינן ליה כר׳ יוסי הגלילי דס״ל דכוליה מזבח בצפון ולא מוקמינן ליה בתמלוקת רבנאי (סוטה שם):

שיטה מקובצת

חוץ מכבשו של מזבח. עיין בהשמטות בסוף הסמ״ן: א״ר יהושע אמר קרא כו׳. עיין בהשמטות בסוף המסכת: אף חטאת בקרן מערבית דרומית. פירוש הזאה לחטאת, אבל לא יליף מליקה לחטאת משום דלא הוי הגבאה כדפיש״י דמעיקרא לא הוי מליקה לחטאת דמיקרי מתנת מזבח, ומ״מ דבמתנת מזבח כתיב לפני ה׳ וכן במנחת עמר דכתיב בה לפני ה׳ לומר שמגישה כנגד חודה של קרן. אבל אמתי קשה מאחר מנחת מנ״ל שמגיש אל היכון דאיכא דמסיקשא דמנחה לחטאת לא נפקא לן כך מנחת חוטא, וא״ל דבמנחת חוטא כתיב לפני ה׳ וכן במנחת עמר דכתיב, וא״כ כי היכי דלפני ה׳ דנכי מנחת חוטא הייט למנוף מן היסוד, כמו כן לפני ה׳ דכתיב במנחת נדבה ר״ל מלמעלה ליסוד. ומיהו ריב״ש דקדק ולא מצא מנוף לפני ה׳ במנחת חוטא, רק במנחת נדבה הוא. אלא א״ל כיון דכתיב לפני ה׳ ומנחת מדבה מרבינן מנחת חוטא מייתורא מאת המנחה להגשה לעיבוד מקום כדפי׳, אל״כ סברת הוא דכמו דבמנחת חוטא ר״ל ליסוד, דהוא״ל דקא אתרוייהו לא שמה פירוש. [ס״ל לכן פי׳ דכן ר״ל מדקאמר הכא דלפני ה׳ דנדבה הנבינן ליה כאילו כתיב במנחת חוטא דלמנחת חוטא נמי אין מקום ייתורא דהמנחה כדפי׳, ועיי״ש הוי פי׳ דלפני ה׳ דמנחת חוטא יסוד מלמיתקא לחטאת, ס״ל כי נמי אין מקום אלמדנה כפשוטה לא שתהא פירוטו כיון לאתרוייהו קא. אמנם קשיא דמאי פריך מיד יסוד בדרום, והא בדרום ליכא יסוד ואנן בעינן יסוד מהיקשא, וא״ל דהוא״ל לאתא לפני המזבח בדפי׳, דא״ל דרשינן היקש לגבוי יסוד. ס״ל דה״פ יסוד בדרום כאותה אמה סמוך לקרן שיש בה יסוד, מ״ל לפני ה׳. וא״ש ס״ל נמה לי היקש דמנחת לחטאת לומר דמנחה טעונה יסוד, פיקוח לי יסוד מהכא דמשמע מן הסוכה ולא לימוד (הר״פ דיל. ב.ש. ב״ר בח״מ): אי אל פני המזבח יכול בדרום. עיין בהשמטות שבסוף המסכת: בשאתה אומר לפני בכל״ל). עיין בהשמטות בסוף המסכת: מנחת קרויה חטאת הא לא היה לו יסוד בדרום, וא״כ צריך להגישה בקרן מערבית דרומית דהוי בתר המזבח וגם איכא יסוד, וא״כ נמה לי לפני ה׳, וי״ל דהוא״ל דמגישה מנחת חוטא כתיב לפני ה׳ וכן במנחת מנחת חוטא דמעיקרא לא הוי מליקה לחטאת דמיקרא דמנחה לחטאת לא נפקא לן כך מנחת חוטא, וי״ל דבמנחת חוטא כתיב לפני ה׳ וכן במנחת נדבה

קדשי קדשים פרק שישי זבחים

שאם היזה ולא מיצה כשירה ולבלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש: שלשה דברים כו': חטאת העוף הא דאמרן הגשות [א] דכתיב [1] והגישה אל (פני) המזבח שירי הדם דכתיב [2] ואת כל דם [ב] הפר ישפוך אל יסוד המזבח: מלמעלה ניסוך המים והיין ועולת העוף כשהיא רבה במזרח: [ג] מ"ט רבי יוחנן אמר מפני שקרובה מבית [ד] הדשן אבל רבי יוחנן בא וראה כמה גדול כחן של כהנים שאין לך קל בעופות יותר ממוראה ונוצה פעמים שהכהן זורקן יותר מבשלשים [ה] אמה [ו] דתנן [א] נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח ופינה את הגחלים אילך ואילך וחתה מן המאוכלות הפנימיות ויורד הגיע לרצפה מחזיר פניו כלפי צפון והולך למזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש שלשה טפחים מקום שנותנין מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה הני טפי מתלתין וחד הויין [ז] מקום גברי לא חשיב: כל העולים למזבח [ח]: מ"ט אמר רבי יוחנן נסכים שמא יתעשנו ועולת העוף שמא תמות בעשן ורמינהו [ז] [ג] בא לו להקיף את המזבח מאין הוא מתחיל [ב] מקרן דרומית מזרחית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית ונותנין לו יין לנסך [ג] אמר רבי יוחנן שאם היזה ולא מיצה כשירה. הא דלא פריך מהכא במסכת מעילה פרק חטאת העוף (דף ח:) לרב אדא בר אהבה [לא] דאמר דמני רב מילה דמה דמילוי חטאת העוף מעכב דמלי למימר הא מני תנא דבי ר' ישמעאל היא דאמר אינו מעכב לעיל פ' איזהו מקומן (דף נג:) כדאמר תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל והא דפריך התם [ו] לרב הונא דתני זהה דמילוי אינו מעכב ולא משני דאתא כהונא תנא דאמר אינו מעכב ניחא ליה לשנויי טפי לגדלין קתני: הגשות דכתיב והגישה. הוה ליה למימר כדאמרן [לב] דמאי קרא לחודיה לא נפיק: שירי הדם דכתיב. נראה דהיינו שיריים המיוחסים [לג] דבעי קרן מזרחית: דרומית: מפני שקרובה מבית הדשן. תימה ולמה הוא הולך עד הקרן שהיה מרחיק מבית הדשן [ט] ואין [לה] לומר משום דכל דמים טעונין קרן דהא אמר לעיל (דף ס.) גבי מודה רבי יהודה בדמים דמשקליה ונשפוך אדוכתיה ואי כל דמים טעונין קרן מאי קשיא ליה: יותר מל"א אמות. פי' בקונטרס כשהיתה במזרח [לו] היה עומד בסובב לפי שבמזרח היה כבש קטן שפנה על סובב אבל במערב לא היה לו כבש לשמאל לבל לפנות בו לסובב ולריך לעלות לראש המזבח ולעמוד בדרומית בב' [לז] של קרן והכי תנן במסכת סוכה (דף מח.) גדי נסכים עלה בכבש ופנה לשמאלו ולא תנן בהו ופנה לסובב וראה לאין משם ראי' אלא היה כבש לסובב במערב [לח] אם כן כשהיה נותן ארבע מתנות שבחטאת ותנן פרק איזהו מקומן (לעיל דף נג.) פנה לסובב גבי חטאת וכשהיה [מא] מגיע לקרן מערבית דרומית היה לריך לחזור על עקיבו ולכך נראה דהיה שם כבש אבל אבל קשה דלא חשיב ליה לעיל (דף סב:) גבי שני כבשים קטנים יוצאים מן הכבש:

מן המאוכלות הפנימיות. אומר ר"ת דגבי גחלים של יום הכפורים (יומא מג.) לא גרסינן מן המאוכלות הפנימיות דהכא חשבינן להו דשן ויניח הכפורים וכן בקטרת של כל השנה בעינן גחלים דוקא דלאמר התם [מ] גחלי אש יכול עוממות: צבר את הגחלים. משום דאמר ושמו אלא יפזר [מא]: דישון מזבח הפנימי והמנורה. ריב"ל כיון דתרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי והמנורה נבלעים במקומן אמאי מועלין בזה יותר מזה דתרומת הדשן מועלין דלאמר לעיל ס"פ ב"ש (דף מו.) ודישון מזבח ומנורה תנן במעילה (דף יא.): דלא נהנים ולא מועלים וי"ל דשאני תרומת הדשן דגלי קרא ושמו וכי תימא כיון דנבלעין היכי משכחת בהו מעילה שמא לא היו נבלעין מיד ור"ת אומר דתרומת הדשן לא היה נבלע מדלא חשיב להו ביומא (דף כא.) בהדי אינך דנבלעין דישון [מב] מזבח הפנימי והמנורה [מא] ואומר ר"ל יום טוב דאין זו ראיה דה"ג בת"כ (סדר ויקרא פ' ט) לחשיב ב' בתי דגים כן אחד בדרום [מב] דמורלה ונולה ודישון מזבח הפנימי והמנורה ולא חשיב תרומת הדשן אף על פי שהיתה שם כתנתן [מג] בתמיד [י]: דרומית מזרחית יותר מל"ג אמה ולכך היה מתקרב אצל הקרן י' אמות, וכשרבתה עולת העוף בגובה שהיו לא נתקרב בקרב, אלא מעט מעט קדשים, אבל מקום לעמוד לשם, היא מוקן אותה על קרן מערבית דרומית שאף אותו קרן ראוי להשלמת מוקלה למקום הדשן על ידי הדחק, שאינו רחוק ל"ג אמות שלימות. ונראלה בפיני שאותן ג' עופות שהיה מרחיק הדשן מן הכבש, כדי שיעור שיעמוד הכהן על הסובב בקרן מערבית דרומית וירחה מקום הדשן וכיון [להשלון] לשם הכבש אבל אלמר לא היה מקום לרחוי לשם הכבש ויתוקן הקרן שמוך לכבש ממש גובה הכבש ויתוקן הקרן מערבית דרומית אותו מגלחות בו ולא יוכל לכון המוראה לשם, ואם"ש שהיה בין בית הדשן אחר במזרחו אל כבש כאלתא בגמרא וכפסקה שהיו שוריקן בה פסולי קדשי קדשים ופסולי קדשים לקים, אם"ש אין לנו לומר שחרוק לשם המוקלה והעולה, כפי שאותו בית הדשן לא היה אבל המזבח, ואמ"ל שהיה אבל המזבח אמ"ש לא בעי להשלון לשם הבא אמ"ל בעי אותה שהיה מזבח הכבש רחוק מקרן לעמוד לשם, היה מוקן אותה על קרן מערבית דרומית שאף אותו קרן ראוי להשלמת מוקלה למקום הדשן על ידי הדחק, שאינו רחוק ל"ג אמות שלימות. ונראלה בפיני שאותן ג' עופות שהיה מרחיק הדשן מן הכבש, כדי שיעור שיעמוד הכהן על הסובב בקרן מערבית דרומית וירחה מקום הדשן וכיון [להשלון] לשם הכבש אבל אלמר לא היה מקום לרחוי לשם הכבש ויתוקן הקרן שמוך לכבש ממש גובה הכבש ויתוקן הקרן מערבית דרומית אותו מגלחות בו ולא יוכל לכון המוראה לשם, ואם"ש שהיה בין בית הדשן אחר במזרחו אל כבש כאלתא בגמרא וכפסקה שהיו שוריקן בה פסולי קדשי קדשים ופסולי קדשים לקים, אם"ש אין לנו לומר שחרוק לשם המוקלה והעולה, כפי שאותו בית הדשן לא היה אבל המזבח, ואמ"ל שהיה אבל המזבח אמ"ש לא בעי להשלון לשם הבא אמ"ל בעי אותה שהיה מזבח הכבש רחוק מקרן

שהכפלים היו למעלה בקרן וגבוהים מן הסובב ג' אמות ולא היה יכול לנסך על גביו מן הסובב ואם לא היה כבש לסובב במערב א"כ כו': טל [מב] נדל"ל בשהיה: מ) נדל"ל גבי דישון (צי"ק): מא) נס"מ נוסף ומוראה ונוצה: מב) מיכא בדרום ליתא ל"ז. נ"מ א' במזרח דמוראה כו' (גליון). וגי' ל"ק ב' בתי דשנים היו שם א' למזרחו של כבש וא' למזרחו של מזבח זה שבמזרחו של כבש שם היו נותנים מוראת הנוף ונוצה דישון וכו'. וכ"ה בילקוט. וע"ש: מג) כדאמר הכא ובמסכת תמיד כל"ל (ש"ס): מד) נ"מ השיתין (ר"ב ג'):

א) יומא מג: תמיד מב: יחזקאל יומא פ"ה ה"א, **ב)** סוכה ח., **ג)** תמיד לג:, **ד)** שייך לעמ' הקודם, **ה)** ויקרא ו ג, **ו)** [מעילה נ.], **ז)** עי' רש"ק וע"ק שנתקנו בהכנת דיבור זה, **ח)** [פסחים עב:], **ט)** [שם מ:], **י)** [וע' תו' יבמות ק. ד"ה והשייכים]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לנר וכו' עכ"ל ס"ב שהרי מצפון לדרום אמרו לחיכה. ס"ב ר"ל מלפון כבש שהוא סוף מזבח לדרום של כבש להיותו מקום תרומת הדשן:

שינויי נוסחאות

א) הגשות נמי דבאמרן דכתיב (כי"צ): **ב)** הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה כל"ל (ש"מ): **ג)** ל"ש מדקתני כשהיא רבה במזרח מכלל דמקומה מזרח הוא מ"ט וכו' (פרי"ד, וכעי"ז בבתה"י). וע' תוס' לג: ד"ה **ד)** ל"ל לבית (*ש"מ). וכן גרס"י ותוס': **ה)** משלשים (*ש"מ): **ו)** גר' ללרוך לסוסיף וכו': **ז)** ל"ל מיתיבי (*ש"מ): **ח)** ל"ל תני (ש"מ): **ט)** דהוה למעלה (*ש"מ): **י)** מיכא קתני ממקן (*ש"מ): **יא)** בחטאת העוף (*ש"מ): **יב)** איכא דליף מהאי קרא דלא מעכב כל"ל (*ש"מ): **יג)** ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו דהיינו יסוד מערבי אף יריידתו מן הכבש בסמוך לו דהיינו יסוד דרומי ובכל וכו' כל"ל (צי"ק): **יד)** ל"ל סמוך לקרן (*ש"מ): **טו)** של מחתה נמקן (*ש"מ) **טז)** כש"מ נוסף כי ביריידתו מן הכבש פניו לדרום וכשהוא ברצפה מחזיר פניו לצפון כלפי וכו': **יז)** פי' כ' אמה שעדיין יש מן הכבש לגמנה, וב' אמות של יסוד וסובב (ח"ם). וכל"ק גורס כ' אמה. יעו"ש. וע' שטמ"ק: **יח)** לזורקה למוראה ונוצה (*ש"מ): **יט)** עי' ב"מ. וכל"ק גר' מבזרה למערב איכא ט"ז ומבקום וכו'. וס' ממנהן כבש למערב כבש: **כ)** כש"מ נוסף שש מן הקרן לכבש ורוחב הכבש ט"ז (*ש"מ): **כא)** אמת (כתה"י): **כב)** מעמדו נמצא שהוא מרוחק מבית הדשן כ"ב אמות, שהוא עומד וכו' כל"ל והשאר נמקן (שמכ"י). וע' ל"ן וח"נ: **כג)** ס"פ בצפונה (גליון). וכל"ק וח"נ במזרחה: **כד)** עלה בכבש (סוכה שם): **כה)** הרי משפת המזבח ולכבש כל"ל (ש"מ): **כו)** הכבש אמה של (ש"מ): **כז)** אמה לצפון מקום מעמדו, נמצא כו' כל"ל (ש"מ). ל"ש אמה מדרום (גליון): **כח)** משלשים אלא טפח (גליון): **כט)** העולה לג' דברים אלו אין (*ש"מ): **ל)** וגומר נמקן (ש"מ): **לא)** אהבה דתני מיצה דמה ומיצוי חטאת כו' כל"ל (צי"ק): **לב)** עי' אות ח': **לג)** החיצונים אבל שירים הפנימים הוו במערב בלא קרן. כל"ל והסל"ד, ומה"ד מדקאמר רבה במזרח. [ע' אות ג] ה"מ לאתויי מסיפא דקתני בהדיא שהיתה נעשית על קרן מזרחית דרומית. כל"ל (שמכ"י וב"ש): **לד)** גי' ל"ק מערבית דרומית [וכ"ג מה שבאות הקודם] וע' פ"מ ומוכ"ק: **לה)** ע' מ"ג מיאור דבריהם ע"פ נוסחתנו. וגי' ל"ק ויש לומר משום וכו' קרן כדאמרי' לעיל גבי מודה ר"י בדמים דפריך נשקייה וכו' ואי אין כל דמים כו'. וע' בה"ש וע"מ ד"ה הגי טפי וכו' כפופו: **לו)** ל"ל מלי (צי"ק): **לז)** נעשית במזרח כל"ל (ש"מ): **לח)** במערב

ב) מ"ר פ"ב מהל' תמידין ומוספין הל"ב: **לה ב ג** מי' פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל"ב:

תורה אור השלם

1. וְהִבְאוּ אֵת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ב, ח
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז

ובש"מ צ"ל פסוק זה: וְמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, יח

מוסף רש"י

נסכים שמא יתעשנו. בעצן המערכה כשיקריפוהו סביב, שיוחר מהמלך מאה אמה יש בהיקף המזבח (סוכה מח:):

שיטה מקובצת

הגשות דכתיב והגישה. תימה דהוי ליה למימר מקרא דלעיל הקרב אותה [בני אהרן] לפני ה' אל פני המזבח דמיצה דמיצה שמעינן מקום הגשה, וי"ל דניחא ליה לאתויי הא' קרא משום דמרבינן מיניה כל המצות אף מצות חוטא מיירתו דהמצות, אבל עיקר הגשה ליף מהיא דלעיל. וריב"א מיהו דמקרב אותה לא שמעינן הגשה [ממנן] אלא ר"ח דהיא המזבח לפני המזבח כמו והקריבו דגבי דם, אבל שינא ממנן לומנה לא ליפיג מקרא דהקרב אותה, לכך מייתי הא' קרא דמיהו ביה הגשה בהדיא: **מפני** שקרובה לבית הדשן. פי' מקום שנתנין שם תרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי והמנורה, והוא היה במזרחו אל כבש כדתנן במס' תמיד ר"פ ד' הגיע לרצפה [הפך פניו לצפון והלך למזרחו אל כבש כעשר אמות לבר אל הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש ג' טפחים מקום שנתנין שם מוראת הנוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה] דכתיב ומלק והקטיר ומנלה את דמו והסיר את מוראתו [בגולמה] והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן, מקום הקבוע לדשן אחר, והיינו תרומת הדשן דכתיב ושמו [אותו] אצל המזבח קדמה, ומדכתיב הכא קדמה אל מקום הדשן ש"מ שמקום אותה הדשן האמור לתן במזרח, ולא מוזה המזבח אצל מזרחו אל כבש, מדכתיב ושמו אצל משמע מיד סמוך לירידתו, ומדכתיב והסיר והשליך משמע ממקום שמולק ומולה מסם היה משליך המוראה לבית הדשן, ואם שהיה מוראה בבית הדשן, ומה שאינו אומר אלא מקום הקבוע לדשן אחר, ואיהו תרומת הדשן דכתיב ושמו [אותו] אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן, ומקום המקום לא בהשלכה, יבא עד מקום הדשן ויתן בתחת, אבל אמש מיהו ממקום מלקתה ומילוי דמה מסם היה משליך המוראה לבית הדשן ואחה מקום הרחוי להשליך ממנו לבית הדשן הוי אומר זה קרן דרומית מזרחית שהיה קרוב מסם ואין דבר מפסיק. וא"ש כיון דומשו אצל משמע בירידתו מיד, לתה מהלך במזרחו אל כבש כעבר אמות, אחיכך אאם היה מנוח בתחילת הכבש לאלתר לא היה מקום רחוי להשלכת המוראה, לפם שכך שיעורו חכמים שתהון קלות המוראה והנחה אין בה הכבון תפסיק בהשלך יותר מל"ג אמה, וכאן היה רחוק יותר מל"ג אמה שהרי הכבש היה ל"ג אמה אחר המזבח אל הכבש אמה אחת מהקרן אל הקרן אל הקרן אל ה

הקפה ברגל. ואין היין בידו ולמלוה בעלמא מפני שכל העולין לשאר דברים פוינו לימין ומקיפין וזה [טו] להקטיר עולה לפיכך מקיף ובא למקום שמנסכין שם ונותנין לו יין לנסך אבל שאר כהנים שהזוכה בנסכים בפיים לא זכה לעבודה אחרת [טז] עולה והיין בידו ופנה לשמאל וחוזר על העקב כדמתמר': **עוליס דרך מזרח.** כשהן עולין לכבש במזרחו אצל שפתו עולין שהרי דרך ימין יפנה ולמה לו להאריך הילוכו כל רחבו של כבש וכשהוא יורד יורד בשפת מערבו של כבש: ה"ג **חוץ מן העולה גו' דברים הללו שעולין דרך מערב ויורדין דרך מערב עולין דרך ימין ויורדין דרך ימין: שמאל הוא.** מערבו של כבש שמאל הוי כשהאיש פניו למזבח: **מאי ימין.** דקתני בסיפא ימין דמזבח שהמזבח פניו לדרום וימינו למערב: **ומאי שמאל.** דקתני בריש שמאל דגבלת: **אידי ואידי.** בריש ודסיפא: **מתני' ואינו מבדיל.** הרוח מן הגוף אלא סימן אחד לבדו מולק דכתיב בה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל (ויקרא ה) **ובהכל שותטין** (מולין דף כא:) **ילפינן דבסימן אחד הוא: ומזה.** אותו בגוף עצמו ומזה: **היה ממצה.** שמקיף ומתקרב [יז] בית מליקתו למזבח ודותקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד שהרי למטה מן המוט היא נעשית וכניסת הסובב למעלה הימנו: **גמ' מגוף של חטאת.** אלא יזה לא בכלי ולא באצבע אלא אותו בגוף עצמו ומזה: **קיר הפתחון.** שלמטה מן המוט: **בשעה שעולה למטה.** כדאמרן בפ"ק (לעיל דף י:) דכתיב בחטאת בשעה שמתמצה אותה אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה: **חטאתה למעלה.** דקרנות כתיבי בה [יח]: **עוף שעולתו למעלה.** כדליף לקמן בפירקין (דף סה.): **שהשיריס שלו.** כשמזה הדם שותת ומתמצה ליסוד: **ואיזה זה קיר הפתחון.** [יט] פעמים שהוא מתמצה לסובב כשהוא עושהו למעלה מן הסובב דמן המוט עד הקרנות קיר העליון הוא אבל קיר התחתון כולו למטה מן הסובב שהמוט למטה מן הסובב אמה: **ונעביד מעילאי.** הזאתה עשה למעלה והדין נותן כדאמרן והדר נעביד מילוי מתתאי דכתיב: **מי כתיב ימלה ימלה לחיב.** לי הוה כתיב ימלה הוה משמע שמזהיר את הכהן שיחזור וימלה אחר הזאה, השתא דכתיב ימלה משמע נמי לענין הזאה [יט] דממילא יהיה דם מלוי אצל היסוד: **אותו שני גפיה בשפי אצבעות.** גוף העוף על כפו מבפנים ומכניס שני רגליה בין אצבע קטנה זרת [כ] לקמילה ושני גפיה בין אמה לאצבע: **ומוסה לוארה.** גרונה התחתון מותח על רוחב החיצון של גודל שמכניס הלאר בין אצבע לגודל נמצא הגרון לגד גודלו ומותחו על גודלו והעורף מלמעלה ומולך: **ליפרא מגבר.** כמו שאמו [כא] עושים על גב היד אלא שהופך פניו של עוף על גב [כב] גב ידו שיהא העורף למעלה: **מוסה לוארו.** הגרון על רוחב הפנימי [כג] של שתי אצבעותיו אצבע ואמה: גבי קמילה נמי תניא זו היא עבודה קשה שצריך למחוק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה למטה אלא יהא הקומץ מבורך וכן בחפינת יום הכפורים נמי תניא זו היא עבודה קשה ותרוייהו בסדר יומא בפרק הוליאו לו (דף מז: ודף מח:): **עבודה קשה מעבודות קשות.** כלומר אחת מעבודות קשות שבמקדש: **מתני' עלה בכבש.** לפי שנעשית למעלה כדלעיל בגמרא [סה.]: **בא לו לקרן דרומית מזרחית.** כדאמרן שקרובה לצית הדשן: **ומבדיל.** בשני סימנין כדליף בהכל שותטין (מולין דף כא:): **ערפה.** גובה הראש מול ערפה למטה לגד האגפים מול הרואה את העורף: **והקיף את בית מליקתו למזבח.** סומכו ודותקו בקיר כדי שיתמצה הדם: **ספגו במלח.** מקנחו במלח הנמצא בראש המזבח כדכתיב וכל [כד] קרבן מנחתך במלח תמלח [ויקרא ב] ואומר בהקומץ רבה (מנחות כא:): בג' מקומות המלח נתונה בליבשת המלח ועל גבי הכבש וברוש המזבח: **מורחה.** זפת: **גולה.** שנוטל העור שבגוד הזפת בנותה עם הזפת: **שיסע.** הגוף בין אגפיה: **הבדיל בחטאת.** במליקתה שמולק [כה] שני סימנין או לא הבדיל בעולה שמלקה בסימן אחד: **פסול.** דכל שינוי שהוא לפני עבודות הדם פסולות [כו]. ובגמרא מפרש טעמא: **מילה דם הוי.** מפרש טעמא בגמרא: **נאכול דבר שדרכו נאכול.** חטאת העוף: **שדרכו להקטיר.** עולת העוף: **אלא נשמן.** אין מוליא עולה מידי פיגול מפני שהיא בשירה בשלא לשמה:

חטאת העוף כיצד היתה נעשית. משוס דדם חטאת קודש לעולה מפרש חטאת תחילה: **מגופה של חטאת.** מדכתיב וזה מדם החטאת ולא כתיב ולקח דמשמע בכלי: **אוחז בראש ובגוף ומזה.** תימה דלא בעי הכא מאי קאמר דקבעבי פ"ק דחולין (דף כב.): **ואיזה זה קיר התחתון.** לאי קיר העליון פעמים שהוא מתמצה לסובב אם עושה למעלה מן הסובב דקיר העליון הוי מן החוט עד הקרנות: **קמיצה וחפינה.** בכולהו תניא עבודה קשה:

הקפה ברגל אמר רבא דיקא נמי דקתני נותנין לו יין לנסך ולא קתני אומר לו נסך ש"מ ת"ר כל העולין למזבח עולין דרך ימין ויורדין דרך שמאל עולין דרך מזרח ויורדין דרך מערב חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו שעולים דרך מערב ויורדין דרך מערב עולין דרך ימין ויורדין דרך ימין דרך שמאל הוא אמר [א] רבינא תני שמאל רבא אמר מאי ימין ימין דמזבח ומאי שמאל שמאל דגברא וניתני או אידי ואידי דמזבח או אידי ואידי דגברא קשיא: **מתני' חטאת העוף כיצד היה** [ב] **נעשית** (עלה לכבש ופנה לסובב **בא** לו לקרן דרומית מזרחית) [ג] **היה** [א]מולק את ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל ומזה מדמה על קיר המזבח שירי הדם היה מתמצה [ד] על היסוד [ב]ואין למזבח אלא דמה וכולה לכהנים: **גמ' ת"ר** [ו]**והזה מדם החטאת מגוף** [ה] **החטאת הא כיצד אוחז בראש ובגוף ומזה.** על קיר המזבח ולא על קיר הכבש ולא על קיר היכל ולא על קיר אולם ואיזה [ז]**זה קיר התחתון** או אינו אלא קיר העליון ודין הוא ומה בהמה שעולתה למטה חטאתה למעלה עוף שעולתו למעלה אינו דין שחטאתו ת"ל [ח]**והנשאר בדם יצמה** אל יסוד המזבח קיר שהשירין שלו מתמצים ליסוד ואיזה זה קיר התחתון ונעביד מעילאי והדר נעביד מתתאי אמר רבא מי כתיב יִמָּצֶה [ט] כתיב דממילא משמע אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב כִּיצֵד מולקין חטאת העוף [י]**אוחז** [יא] **גפיו בשתי אצבעות ושתי רגלים בשתי אצבעות ומותח צוארה על רוחב גודלו ומולקה במתניתא תנא ציפרא מלבר אוחז גפיו בשתי אצבעות ושני רגלים בשתי אצבעות ומותח צוארו על רוחב שתי אצבעותיו ומולק וזו** [יב]**עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והאיכא קמיצה וחפינה אלא אימא זו עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש: מתני'** [יג]**[יד]עולת העוף כיצד נעשית עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל ומיצה את דמה על קיר המזבח [טו]נטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח וספגו במלח וזרקו על גבי האשים בא לו לגוף והסיר את המוראה ואת הנוצה ואת בני המעיים היוצאין עמם [יח] והשליכן לבית הדשן [יט]שיסע ולא הבדיל ואם הבדיל כשר סופגו במלח וזרקו על גבי האשים לא הסיר המוראה ולא הנוצה ואת [כ] בני מעיים היוצאין עמם ולא ספגו במלח כל ששינה בה מאחר שמיצה את דמה כשירה [כא]**[כב]הבדיל בחטאת** [כג]**ולא הבדיל בעולה פסול** [כד]**מיצה את דם הראש ולא מיצה דם הגוף פסולה דם** [כה] **הגוף ולא מיצה דם הראש כשירה** [כו]**חטאת העוף שמלקה שלא לשמה מיצה** [יא] **דמה שלא לשמה לשמה** [יב] **ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסול** [כז]**עולת העוף כשירה ובלבד שלא עלתה לבעלים לשם חובה** [כח]**[כט]אחד חטאת העוף ואחד עולת העוף שמלקן ושמיצה את דמן לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקריב המתיר כמצותו כיצד** [ל]**קרב המתיר כמצותו מלק בשתיקה ומיצה הדם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הדם בשתיקה או שמלק ומיצה הדם חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר כמצותו כיצד לא קרב המתיר כמצותו מלק חוץ למקומו מיצה** [לא] **הדם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הדם חוץ למקומו או** [לב] **שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו**

מוסף רש"י

ממול ערפה. הוא גופה הראש המשופע לצד הלאור. מול עורף הוא הרוחה אם הטוקף והוא כל אחורי הלאור (ויקרא ה, ח) ומזה. אותו בגוף העוף ומעלה ומוריד בכח והדם ניתז מעצמו: מתמצה. שותט בין אצבעותיו בית המשיטה (ב:) **והחפינה.** אמריען בפרק הוליאו לו בתמקת יומא (מט:) אותו את הגוף בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו כו' וזו היא עבודה קשה (מנחות יא.) **היה** מולק כו' ומבדיל. בשני סימנין ולא בחטאת שהיא בסימן אחד: **והקיף.** מאבר כמו (ביצה לב:) אין מקיפין שני חביות, דותק בית מליקתו לקיר והוא ממתמצה ע"י שדותקו בקיר (לעיל נד:): **חטאת העוף כו'** מיצה דמה כו'. אפלו בה מתאבה בהוא דמה כמה שהיא עיקר עבודתה דכתיב והזה מדם החטאת על קיר וגו' (לעיל סו.) חוץ למקומו **פסול.** דמתאבה חוץ למקומו מוקמא דאמר בתו"ב יכול לא בשהוא אומר בפרשת קדושים תהיו אם אתכל יאכל ביום השלישי, אם אינו ענין לחוץ לזמנו דהא כתיב בלו את אתרן באוכלת ממנו עונה משם, תנהו ענין לחוץ למקומו: ולהקטיר כו' חוץ לזמנו **פיגול.** דמתאבה פוקמא בין שמיאבה על אכילת אדם בין שמיאבה על אכילת מזבח דכתיב בני מתאבה ואם אתכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי, ואמר בתו"ב יכול כמשמעו שאם אכל ממנו ביום שלישי יהא נפגל, מ"ל המקריב אותו, בשעת הקרבה נפגל ואינו נפגל בשלישי, אלמא במתאבה מיירי שהיה לאכול ממנו בשלישי, וכתיב אם אתכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר בשאכילת אדם ואכילת מזבח (מנחות יא.) **ובלבד שיקרב המתיר כמצותו.** אלא יהיה בו פסול אחר. אם יש בו פסול מתאבה אחרת יצא מידי פיגול כדילפינן לעיל דמתאבות מוקמאות זו מזו (לעיל כט:) **בשתיקה.** אלא מיהא (מנחות יב.):

שיטה מקובצת

פרק שפיר טפי מג"א דוויין שהיה זורק אלכסון של כ"ב על כ"ב, וכ"ל אם לא היה רולה לירד על הסובב, אי כגון פעמים שהיו כ"ב הרבה הסרים על הסובב שכל הסובב היה מלא ולא היו יכולים לשוות פונה לסובב אלא היה הולך בדרך הילוך הסרגים לצד הקרן ואז זורקה יותר משבשאים [ואחד] [כא] אבל קשה אם היה בלא מערב ב' כבשים חד ליטול וחד לסובב [כב] ומזמה היה אחד לסובב [כג] ל"ב כבשים פונה לשם להקיף, הרי ג' כבשים, ונעיל לא חשיב אלא ב' כבשים, וי"ל דלא חשיב לעיל רק ב' כבשים לשני רוחות, אבל לעולם בכל רוח היה כבשים כל כך שהיו צריכין לו. וא"ל למה היה מקריבה לקרן מזרחית, יעשה סמוך לכבש מיד והיה קרובה יותר לבית הדשן, וי"ל דכל דמים שעוברן קרן, וא"ל בשני דמים שעוברן (ב.) דפריך דשקלים ונשפוך אמזמתים לשפו ליה הא בעינן קרן, וי"ל דעדיפא מעיה קא משבר, דהא פי' לעיל (דף ס ע"ב) דהכי נמי מלי לשנויי משום דבעינן יסוד (מהר"פ):

הקפה ברגל. אלא דמי לצד מערב כמו שאר כהנים עושין לנסך ויחזור על העקב כמו שאר כהנים עושין שזוכין בניסוך על ידי פיים, וי"ל דלא דמי משאר כהנים שהיו זוכה בנסכים בפיים לא היה מגיע בחלקו עבודה אחרת, אבל הכן הגדול שהיה כמו כן מקבלי הדם מקוף כשם שלא הדרכו (להקטיר) אבריה שבריה להקטיר. ולא נהיה בהתם מוכח דהקף לא אחר כל ההקטרה. לכך נראה לרבינו שמשון דלכך היה מקוף להראות שיש לו רשות יותר מלאחרים, שהוא כן בית, וכן אותה בפרק בקלפי (יומא מה.) שאחר הכהנים היו עולים ויורדים בשפה של הכבש בזמנו אלא בהכהן הגדול בחמנע מהאי עשמא להראות שהיה יותר כן בית משאר הכהנים: **ואינו מבדיל.** דכיון דהכבר העוף בסימן אחד כל אם שמילוק מכאן ואילך קרוי הבדלה. וא"ת א"כ לא היה לו למולק רק רוב סימן אחד וי"ל דאין בין דהכבדו דעוף בריב סימן אחד, וי"ל דאין בה אלא דעבד אבל לאחרלה בעינן סימן אחד אבל לאחרלה בעינן סימן אחר. ומ"ל דאין בין אחד לשני אלא דעבד אלא דמי לאחרלה בעינן סימן אחר. וא"ת מ"ל דאין בין אחד לשני אלא דעבד אלא דמי לאחרלה בעינן סימן אחר. ומ

חטאת העוף שמלקו שלא לשמה ומיצה הדם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה דמו שלא לשמה או שמלק ומיצה הדם שלא לשמה זהו שלא קרב המתיר כמצותו [ט]**לאכול** [א]**כזית בחוץ כזית למחר כזית למחר בחוץ כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת א"ר יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת** [יא][וחכ"א [ב]זה וזה פסול ואין בו כרת] [ג]**לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: גמ' ת"ר** [1]**והקריבו מה ת"ל לפי שנאמר** [2]**והקריב מן התורים או מן בני היונה יכול המתנדב עוף לא יפחות משני פרידין ת"ל והקריבו** [ד]**אפילו פרידה אחת יביא אל המזבח מה ת"ל** [1]**הכהן לקבוע לו כהן** [ה]**שיכול והלא דין הוא ומה בן צאן שקבע לו צפון לא קבע לו כהן עוף שלא קבע לו צפון אינו דין שלא יקבע לו כהן ת"ל אל** [ב] **הכהן לקבוע לו כהן יכול בסכין ודין הוא ומה אם שחיטה שלא קבע לה כהן קבע לה כלי מליקה שקבע לה כהן אינו דין שיקבע לה כלי ת"ל** [1]**כהן ומלק אמר רבי עקיבא** [ו]**וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא מה ת"ל כהן** [ה]**שתהא מליקה בעצמו של כהן יכול ימלקנה בין מלמעלה בין מלמטה ת"ל** [1][ז]**ומלק והקטיר** [ח] **מה הקטרה בראש המזבח אף מליקה בראש המזבח ומלק** [ג] **וממול עורף אתה אומר ממול עורף או אינו אלא מן הצואר ודין הוא** [ד] **נאמר כאן ומלק ונאמר להלן** [3]**ומלק מה להלן ממול עורף אף כאן ממול עורף אי מה להלן מולק ואינו מבדיל אף כאן מולק ואינו מבדיל ת"ל** [ט]**ומלק והקטיר מה הקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו** [ה]**אף מליקה הראש לעצמו והגוף לעצמו ומנין** [ט]**שהקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו שנאמר** [4]**והקטיר אותו הרי הקטרת הגוף אמורה הא מה אני מקיים** [1]**והקטיר המזבחה בהקטרת הראש הכתוב מדבר** [1]**ונמצה דמו כולו** [ה] **אל** [ו] **קיר המזבח ולא על קיר הכבש ולא על קיר ההיכל** [ז] **ואיזה זה זה קיר העליון או אינו אלא קיר התחתון ודין הוא מה בהמה שחטאתה למעלה עולתה למטה עוף שחטאתו למטה אינו דין שעולתו למטה ת"ל ומלק והקטיר ונמצה דמו וכי תעלה על דעתך לאחר שהקטיר חוזר וממצה אלא לומר לך מה הקטרה בראש המזבח אף מיצוי בראש המזבח הא כיצד** [כ]**היה עולה בכבש ופונה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל וממצה** [ח] **מדמה על קיר המזבח** [ט] [ט]**אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה כשירה רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים כל** [ט] **עצמה אין נעשית אלא בראש המזבח מאי ביניהו אביי ורבא דאמרי תרוויהו עושה מערכה ע"ג סובב איכא ביניהו: בא לו לגוף כו': ת"ר** [5]**והסיר את מוראתו בנוצתה** [י] **זו זפק יכול יקדיר בסכין ויטלנו ת"ל** [5]**בנוצתה נוטל את הנוצה עמה אבא יוסי בן חנן אומר נוטלה ונוטל קורקבנה עמה דבי רבי ישמעאל תנא בנוצתה בנוצה שלה קודרה בסכין כמין ארובה: כהנת וא"ת ורבי שמעון** [כ] **דנפקא ליה בפרק קמא דחולין** (דף כא:) **עולת העוף ממול ערף מהיקישא דכמשפט חטאת העוף ולית ליה ג"ש דהכא א"כ מנא ליה בחטאת העוף דבעינן כהן שתהא בעצמו של כהן וי"ל דחטאת נמי ילפא מעולה מהיקישא דכמשפט: דמו בולו. גרלה לחטאת לא בעי דמו כולו מדלא קתני בה הקיף בית מליקה** [לא] **לגמרא: ואם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשירה. אף על גב דכתיב ומלק והקטיר ונמצה לא בעי מקום הקטרה ממש כי היכי דלגבי דם חטאת** [לב] **סמוך לקרן אמה אחת: לא דכתיב ומלק. דלמא לא בעי דם כהן ולא קבע לה כלי. שהיה קומץ כיון אף מי מליקה, וי"ל דמה לגמרא מליקה, וד

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה כב:

נד ב מיי' שם ס"ז הלכה ז:

נה ג מיי' שם הל"ו ופ"ו שם הלכה כג:

תורה אור השלם

1. וְשִׁפֵּא אֹתוֹ בְּבֶגֶד לֵא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל הַיְצָעִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, יז

2. וְתִצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וְשִׁסַּעְתּוֹ כְּשַׁסֵּעַ הַגְּדִי וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ וְלֹא הִגִּיד לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה:

שופטים יד, ו

3. וְהֵבִיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לְחַטָּאת רִאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל:

ויקרא ה, ח

גליון הש"ס

[תוס' ד"ה הבדיל כו' אבל בעולה קשה מגמ'. עי' לעיל דף נג ע"ב תוס' ד"ה תמתי וכו']: שם לא מלכ"ק לבעולה נמי כשר. עיין ת"י יומא דף ג ע"ב ד"ה מי מה מלומות:

מוסף רש"י

מיצוי חטאת העוף. דכתיב והכשלר כדם ימלק, לאחר דזאם ימלק: לא מעכב. דכיון דכזאם אע"פ שלא מילה נעשית מלומו ולא מידי מעילה ומיימין עליו משום נותר וטומאת, ולא נמי ידי מוכנו דאיט מעכב הכפרה (מעילה ח:). אפילו עקר המילוי לגמרי אהנה לה מילה כשיהא כדאמרן באיזהו מקומן והכשלר בדם ימלק שאינו נשלר לי ימלק (לעיל דס.) כיצד מולקין חטאת העוף. בחטאת העוף כתיב ולא יבדיל גבי אמיתת הקול בייקלא (ה מ) הילכך בחד סימן סגי, דעוף הכשרו בסימן אחד (חולין כא.) בלא רוב בשר. דאי תמרק רוב בשר הכשר עם המפרקת קודם לסימנין, הוא לה מתה קודם תחיכה הסימנין ומו מאי מליק (שם כח.) ורוב בשר עמו. לאחר מליקת הסימן (שם כא.): ובעולה. דבעי הבדלה, מוחך שנים (שם כח.):

הדרן עלך קדשי קדשים

שיטה מקובצת

שמעתי שבבדילין בחטאת העוף כו'. לשטת הקונטרס קשה טובא, מדא דלאחר"ש מיהי מיירי קרא דקאמר לא יבדיל, אי לאחר שחתך רוב בשר הלא שרי להבדיל מן המוחיב, ואי לא חתך רוב בשר בחדי סימן לחשון, הלא חטאת עוף הוא כיון דרוב בשר מעכב לחתוך אחר סימן לחשון. ועוד קשה לחם כן לשלמו אמורלי אמר ר' אלעזר בן שמעון [דמוחיב] להבדיל בחטאת העוף הבני סימנין, ובפרק קמא דחולין (דף כח.): אמר ר' אלעזר בן שמעון משמעון בר' אף עולת העוף כו' כלומר אלא יבדיל מבל וכל הרחם מן הגוף, ואי מותר (אלינא) (אליבה) להבדיל בחטאת העוף, היכי ליף לה לאסור להבדיל בעולת העוף, וכי מיתת דמבל מקום לבחמולה אין לו להבדיל ומשמעי' מעבדילין אי הבדיל קאמר ולאי הבדיל דיעבד לא מיספלא, אם כן הא דקאמר הכם על הא דמייתי בסמוך גבי עולה שנים או רוב שנים ואילעזרין לומר הכם שנים לרבנן ורוב שנים לר' אלעזר בן שמעון, לימא כולו כרא"ש ורוב שנים לכתחילה ושנים בדיעבד, וכ"ת דהילה ליישב הכל לכתחילה הילכך לריך לאוקומי שנים ע"כ כרבנן אבל לעולה בדיעבד כשר שנים לרא"ש בין בעולה בין בחטאת, א"כ מאי מליק (דף כב:) דפרים רב חסדא ורבה ואביי ולאחר"ש בין בעולה בין בחטאת, א"כ מאי מליק דקאמר הכם על הא דמייתי לרא"ש ור"ל דלא מיירי בעולה ולא בחטאת, ולכאורה מתני' דלא כר"ש הא לכאורה מתני' דקאמר הכם הא דאמרי' בחטאת

אין צריך להבדיל. הילכך אם הבדיל לאו שיעור הוא: **מכדי דפיג.** בעולת העוף והקריבו ומיהא נפקא לן לר"מ ברבי שמעון הבדלה בעולת העוף בהכל שוחטין (חולין דף כא.) ולא דרש [2] ומלק והקטיר כדדרשי לעיל [3] מה הקטרה הראוי בעצמו כו' דתיפוק ליה הבדלה מהתם

אין צריך להבדיל א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי אלא מעתה גבי בור דכתיב [1] ולא יכסנו ה"נ דאין צריך לכסות הכי השתא התם כיון דכתיב [2] בעל הבור ישלם עלויה הוא דרמי לכסויי אבל הכא מכדי כתיב [3] והקריבו חלק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף [4] לא יבדיל למה לי ש"מ אין צריך להבדיל: מיצה דם הגוף: ת"ר [ו] עולה אע"פ שמיצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש [א] יכול (ו) מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף ת"ל [4] הוא [ב] מאי תלמודא אמר רבינא מסתברא

(ג) דרוב דמים בגוף שכיחי:

הדרן עלך קדשי קדשים

חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כשירה

[א] כמעשה חטאת לשם עולה כמעשה עולה לשם חטאת כמעשה עולה לשם עולה פסולה [ב] עשאה למעלה כולן פסולה עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה כשירה [ג] כמעשה עולה לשם חטאת כשירה ובלבד שלא עלתה לבעליה [ד] כמעשה חטאת לשם עולה כמעשה חטאת לשם חטאת פסולה עשאה למטה כמעשה כולן [ה] פסולה:

הרך סברא לית ליה שימלוק את כולן [ג] אלא דוקא רוב שנים וליף לה מקראי ואפילו רבנן דפליגי עליה התם עיקר הבדלה בעולה לא נפקא להו אלא מוהקריבו דמשמע חלק את זה מן החטאת הילכך על כרחך ולא יבדיל האמור בחטאת למה לי כלומר מאי (ג) קאמר לן שמע מינה מ"ל להבדיל קאמר הילכך נפקא לן בעולה [ד] מוהקריבו דצריך להבדיל דהא חלק [ה] ביניהן דאי אזהרה היא בחטאת אלא יבדיל היכי נפקא לן בעולה מוהקריבו דצריך להבדיל אינו מוזהר אלא להבדיל הוא דנפקא לן מחילוקו ולא שטעון הבדלה. ד"א [ו] אלא למה לי כמו מאי [ז] היא לשון קצר מדאתא והקריבו לחלק למדנו [ח] הבדלה בעולה שמע מינה ולא יבדיל אין צריך להבדיל קאמר ואשמעי' והקריבו לחלק בעולה דצריך להבדיל (דאי [ט] אזהרה היא בחטאת לא שמעי' מוהקריבו אלא לאינו מוזהר מלהבדיל בעולה אבל

מצות הבדלה לא נפקא לן):

הדרן עלך קדשי קדשים

חטאת העוף. למעשה חטאת. מליקה בסימן אחד והזאה ומיצוי: **למעשה עולה.** בגמרא מפרש דשני במאי: **עשאה למעלה למעשה כולן.** כלומר כמעשה אחד מכולן

האמורין כאן ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת: **למעשה חטאת.** בגמרא [ע"ב] מפרש דשני במאי: **עשאה למטה למעשה כולן.** כמעשה אחד מכל אלו ואפילו כמעשה עולה לשם עולה:

הוה נפיק דדרים [ט] מייתי בחולין (דף כא.). שחילב הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף לכך יש לפרש נמי דאתי קרא למימר דבשעת מיצוי אם ירצה לא יבדיל והא דאמר רבי ירמיה לא שמיע להו דמשמע שבא לחלוק על רב חסדא ורבא ואביי היינו משום שבא

גמ'

ר' ירמיה להשמיענו דכשמבדיל לאחר הזאה אין כאן מעשה עולה בחטאת שמלות חטאת נמי כך הוא דקרא אין צריך להבדיל קאמר ות"ת לרב הונא דאמר משמיה דרב במעילה פרק חטאת העוף (דף ח.): דמיצוי חטאת העוף אינו מעכב ולהכי תני במתני' דהתם הזה דמה אמאי פסלי רבנן כשהבדיל לאחר הזאה הא אין כאן מעשה עולה בחטאת דמתחך בשר בעלמא הוא כדפריסת כיון דבבר נגמרו עבודת הדם דמיצוי אינו מעכב ולפי מה שפירשתי ניחא דלימא רב הונא סבר בר"ש בן אליקים דמוקי פלוגתייהו קודם הזאה אבל לפירוש ר"ת דאפילו לר"ש בן אליקים לא פליגי אלא לאחר הזאה ויש לומר דרב הונא יעמיד מתני' דקתני הבדיל פסול קודם הזאה ואפילו [טו] כרבי אלעזר בר"ש וסוגיית דשמעתא דקאמר מתניתין דלא כרבי אלעזר בר"ש אתיא כרב אחא בר אהבה דאמר במעילה [דף ח.]: משמיה דרב מיצוי חטאת העוף מעכב [יז] ורבנן פליגי עליה דר"א בר"ש אפילו לרב הונא מדקאמר [יח] רבי אלעזר ברבי שמעון שמעתי שמבדילין משמע דפליגי רבנן עליה ואע"ג דרב הונא סבר מיצוי לא מעכב מודה הוא דפליגי רבנן עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון סבר [יט] מיצוי מעכב וה"נ איכא חד תנא במעילה דסבר הכי ומיהו מתני' [כ] לא אפשר למימר לרב הונא דסבר [כא] מעכב דהא מהדר הש"ס לאוקומי כל סתמי דמתני' כוותיה דאית ליה אינו מעכב וא"ת והא קתני מתני' חטאת העוף שמלקה לשמה ומילה דמה שלא לשמה פסול אלמא דמיצוי מעכב ויש לומר דרב הונא לא הוה תני מילה אלא היה כתבי במתניתין דמעילה הוה אמינא דאיכא אבל סיפא דמתני' דמייתי התם במעילה אחד חטאת העוף ואחד עולת העוף

מלקן ומילה דמן כו' לא מלי לשנויי דהוא [כב] ושהיה דהא קתני בה נמי עולה והזאה בעולה ליכא לכך צריך לשנויי דלגדלין קתני:

אלא מעתה גבי בור דכתיב ולא יכסנו כו'. מכל לאוין שבתורה כגון לא תחסום לא תאכלו כל גדילה לא תלבש שעטנז לא קשיא ליה למאי כתביה אם לא נלאו אבל הא דמסברא הוה אמינא דמבדיל לפי שצריך לדם אמרינן דכי כתיב לא יבדיל אין צריך להבדיל קאמר וגבי בור נמי מסברא הוה אמינא דחייב לכסותו וכי כתיב לא יכסנו אין צריך לכסותו קאמר:

הדרן עלך קדשי קדשים

חטאת העוף. כמעשה חטאת לשם חטאת כשירה. זו היא מצותה [כג] ואגב אחריני נקטיה: **למעלה כמעשה כולן פסולה.** אף שעשה העבודה כתקנה [כד] והיינו באילה אבל בעלים נתכפרו לשמואל דאמר לעיל פרק ב' (דף כו:) כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים [כה]: **למטה כמעשה כולן פסולה.** נסוף פירקין דלעיל (דף סה:) פירשתי דלא ידעינן מנא ליה עיכובא בעולה:

ו) ת"כ ויקרא נדבה פ"ט ה"ז, **ז)** ויקרא א טו, **ח)** דף סה.,

הגהות הב"ח

(א) גמ' יכול אע"פ שמיצה דם הרקח: **(ב)** שם מקתבלא רוב כל"ל ואות ד' נמחק: **(ג)** רש"י ד"ה מכדי וכו' לומר מאי קמ"ל:

שינויי נוסחאות

א) הראש כשרה (כי"צ): **ב)** כמה"י היא: **ג)** כולו (כתה"י וש"מ): **ד)** בעולה (כי"י) **ה)** ל"ל מדהילק, ותיבת דהא נמחק: **ו)** מיבת ד"א נמחק (רש"ש, וכן בכתה"י ליתא): **ז)** מאי האי (כי"י). ובש"מ מאי קאמר: **ח)** ללמדנו (*צ"ק): **ט)** דאי דבר, כל זה עד סה"ל יתור לשון הוא, לכבר מבואר לעיל (צ"ק): **י)** ס"א משום דראב"ש אמר שמעתי שמבדילין אמתני' קאמר ובא לחלוק עליה. וא"ת כו' (ש"מ). ולשון תוס' חולין (כב, ב) משום דקאמר ראב"ש שמעתי שמבדילין ומשמע דקאי אמתניתין ובא לחלוק עליה: **יא)** ירמיה פריך שפיר דלדידהו מכשר כו' כל"ל (ש"מ): **יב)** לשון תוס' חולין שם [עפ"י ש"מן] ומאי לא יבדיל דקרא אינו צריך להבדיל היינו בשעת מיצוי דלדם הוא צריך וכשמבדיל כל שכן שמתמצה כל הדם: **יג)** ל"ל דמדאפקיה (צ"ק): **יד)** ולאסור (תוס' חולין שם): **טו)** ל"ל כדדריש (ש"מ). **טו)** ואתי אפילו כר"א (תוס' שם): **יז)** ואיכא רבנן דפליגי (ש"מ): **יח)** דמדקאמר (תוס' שם) **יט)** וסברי מיצוי כו' כל"ל (גליון עפ"י תוס' שם) **כ)** ל"ל רבנן דמתני' (צ"ק): **כא)** דסברי (צ"ק) **כב)** מיהא דהוא נמתק (צ"ק). וגי' מ"ג דהוה תני ושהיזה: **כג)** מצוותה והא דנקט שעשאה בדיעבד אגב אחריני נקטיה כל"ל (ש"מ): **כד)** כתקנה. ר"ל אפילו לא שינה במעשה העבודה, ושיהיו שהיזה הדם (תוס' קדושה): **כה)** גמ"ש נוסף ועי"ל דלא קאמר שמואל אלא בזבחים אבל בעוף לא דקרא דמייתי לעיל גבי זבחים כתיב ואני נתתי לכם על המזבח לכפר: **כו)** נראה כוונתו לקושיית התוס' בד"ה אלא, מכל לאוין כו' לא קשיא ליה (גליון):

ליקוטים

במעשה חטאת לשם חטאת. אע"פ ששינה בסדר מליקה כגון שמלק והבדיל ובחטאת נאמר ולא יבדיל בשרה הואיל ונעשית למטה ובשאר עבודות כהלכתה, ע"ל הרע"ב ז"ל בהאי בבא קמייתא. וה"נ פירש בבא תנייתא גבי עולה כמעשה עולה אע"פ ששינה במליקתה שלא הבדיל ומן הדין היה לו להבדיל אפ"ה כשרה ע"כ. אמר העני המלקט, כן משמע לכאורה שפירש הרמב"ם ז"ל בתרתי בבי וז"ל ומה שאמר בהחלה כמעשה חטאת כשרה ר"ל אפילו שינה בסדר מליקתה, מה שאמר ג"כ כמעשה עולה לשם עולה כשרה ואפילו שינה בסדר מליקתה ע"כ. והשתא קשה שאם כוונת הרמב"ם ז"ל כפי מה שפירש דבריו הרע"ב ז"ל, היכי קאמר אפ"ה כשרה, והא בהדיא תנן בפירקין דלעיל (דף סד ע"ב) הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסול. והרמב"ם ז"ל עצמו כ' פסק בפ"ו דבפ"ז דהלכות מעשה הקרבנות דפסול. ונלאתי למצוא ישוב לדבר, ועלה בדעתי גם בדעת אחרים לדחוק עצמנו ולומר דס"ל להרמב"ם ז"ל דמתני' ר"א בר' שמעון היא וכדרך שדרך בה הרב בעל תוי"ט, ולא איתוקם לן כי לא מצינו רגלים לדבר אפילו בהאי רישא כ"ש בסיפא. והרב הנזכר נר"ו נאחז בסבך בין ברישא בין בסיפא והוא עצמו ראה דבריו דלא נהירי ולא סבירי וצריכין חזוק. אכן מורי החכם החסיד השלם כמהר"ר שלמה הלוי נר"ו פירשה לי בתשובה כי הרמב"ם ז"ל אין כוונת דבריו כאשר פירשם רבינו עובדיה ז"ל, רק כוונתו להשמיענו אע"פ ששינה ולא אחז שתי רגליה בין שתי אצבעותיו וכו'. וכן כתב ביד ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה. ודייקא נמי שכתב בפירושו למתניתין ששינה בסדר מליקה ולא כתב ששינה במליקה עכ"ל נר"ו שפתים ישק. וכן ראיתי אחר זמן רב במשניות של החכם הר"ר סולימאן אוחנא ז"ל שקרוב לזה כתב ג"כ, ונזדמנו לידי אחרי מותו ז"ל כשתים או שלש שנים. וכן מוכח נמי שפיר ממה שפירש הרמב"ם ז"ל בפירקין בסוף פירושו לסימן ג' וז"ל ואין ראוי לאכילה וזולתי חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת שהיא כשרה ומותרת באכילה אע"פ ששינה במליקתה ולא מלקה כמו שאמרנו בסדר מליקה של חטאת בפרק שלפני זה, לפי שאותו הסדר למצוה ואם שינה לא הפסיד כלום עכ"ל ז"ל. ותוס' ז"ל נראה דס"ל דאם שינה ואחז בכל מקום פסולה, שכל עבודתה היתה נעשית בימין כמו שכתבתי בפירקין דלעיל בשם רבינו פרץ ז"ל, ומש"ה הוצרכו לפרש כמעשה חטאת לשם חטאת דהיינו מצותה ואגב אחריני נקטיה ע"כ. והרמב"ם ז"ל שכתב בהל' מעשה הקרבנות פ"ז ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה אזיל לשיטתיה שפירש כאן דרישא דמתניתין אתיא לאשמועינן אע"פ ששינה בסדר המליקה כשרה, ומכאן נראה שיצא לו לפסוק שם ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה דדו"ק (מלאת שלמה):

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר:
שמות כא, לג
2. בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ:
שמות כא, לד
3. וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא א, טו
4. וְהֵבִיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רֹאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל:
ויקרא ה, ח

שיטה מקובצת

בהבדיל אחר הזאה כדפי' וכן (רבה ואביי) [מ"ק ורא"ש] מ"ל דמיצוי חטאת העוף מעכב ודוי עפוק בעבודות החטאת, מיהו אע"ג דעדיין עפוק הוא בעבודות החטאת, הא דאמר רחמנא לא יבדיל היינו דוקא בעודו עפוק בשם מליקה, דהא כך כתיב קרא ומלק ולפנו ולא יבדיל כלומר לא יעשה מליקה של הבדלה, הילכך מ"ק סבר דסהיינה בסימן אני בעולת העוף לא בפלה, מ"ש כי נמי מבדיל לאחר הזאה לאיכא שהיינה דטומיה בעולת העוף חשיב מליקה, וא"ל מבדיל הוא בחטאת בשם מליקה, ובהכי מיירי קרא דלא יבדיל כדפי'. והא דקאמר קא עביד מעשה עולה בחטאת, ה"ק עביד מעשה בסברות דמליקה עולת העוף בחטאת, ושם מליקה עליה, ואהכא מהיר רחמנא לא יבדיל, דע"כ לא יבדיל בחטאת דקאי אומלק אשם בסברות מליקה דאתה קפיד קרא, דליכא למימר דאכסרות דמליקה דחטאת גופיה קאי דהא לעולה לא חמנא הבדלה בהכבר מליקה בחטאת העוף דהא הכבר מליקה בחטאת העוף הוא דוקא בסימן אחד ולא יבדיל אסימן שני קאי, אלא ע"כ לא יבדיל דקאמר רחמנא בחטאת דקאי אומלק אכסרות מליקה דעולת העוף קפיד רחמנא, והילכך כי עביד הבדלה בסימן שני בחטאת העוף באותו ענין דהכבר בעולת העוף קרינא ביה לא יבדיל בשם מליקה, ודאמ"ש סבר כו', והא דשרי להבדיל לא משום דמיצוי לא מעכב דודאי מעכב לכ"ע, אלא אע"ג דעפוק הוא בעבודות חטאת מ"מ לא קאמר רחמנא לא יבדיל אלא א"ל עפוק הוא במליקה דהא אומלק קאי אלא דלא יעשה מליקה של הבדלה, והילכך שהיינה בסימן אני בעולת העוף מעכב, א"כ כשמבדיל לאחר הזאה כדפי' יש כשיעור שהיינה ביניתיים כיון דעשה הזאה ביניתיים, וכיון דכוותיה בעולה אלריכה הבדלה הוה מיפסל משום שהיינה, א"כ אין כאן אם מליקה בהבדלה זאת והוי כמתחך בשר בעלמא, דאין זה הבדלה דאמרה תורה לא יבדיל הא בהבדלה דשם מליקה קא קפיד קרא, וכיון שעשה תו ליכא שם מליקה עליה, וכי מתחך בסימן שני מתחך בשר בעלמא הוא, אבל קודם הזאה דליכא שהיינה איכא

א א מיי' פ"ז מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ז:
ב ב מיי' שם הלכה ה:
ג גד מיי' שם הלכה ח:
ד ה מיי' שם הלכה ו:

עין משפט נר מצוה

בסדר מליקתה, מה שאמר ג"כ כמעשה עולה לשם עולה כשרה ואפילו שינה בסדר מליקתה ע"כ. והשתא קשה שאם כוונת הרמב"ם ז"ל כפי מה שפירש דבריו הרע"ב ז"ל, היכי קאמר אפ"ה כשרה, והא בהדיא תנן בפירקין דלעיל (דף סד ע"ב) הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסול. והרמב"ם ז"ל עצמו כ' פסק בפ"ו דבפ"ז דהלכות מעשה הקרבנות דפסול. ונלאתי למצוא ישוב לדבר, ועלה בדעתי גם בדעת אחרים לדחוק עצמנו ולומר דס"ל להרמב"ם ז"ל דמתני' ר"א בר' שמעון היא וכדרך שדרך בה הרב בעל תוי"ט, ולא איתוקם לן כי לא מצינו רגלים לדבר אפילו בהאי רישא כ"ש בסיפא. והרב הנזכר נר"ו נאחז בסבך בין ברישא בין בסיפא והוא עצמו ראה דבריו דלא נהירי ולא סבירי וצריכין חזוק. אכן מורי החכם החסיד השלם כמהר"ר שלמה הלוי נר"ו פירשה לי בתשובה כי הרמב"ם ז"ל אין כוונת דבריו כאשר פירשם רבינו עובדיה ז"ל, רק כוונתו להשמיענו אע"פ ששינה ולא אחז שתי רגליה בין שתי אצבעותיו וכו'. וכן כתב ביד ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה. ודייקא נמי שכתב בפירושו למתניתין ששינה בסדר מליקה ולא כתב ששינה במליקה ע"כ. אמר הענ"ל המלקט, שפתים ישק. וכן ראיתי אחר זמן רב במשניות של החכם הר"ר סולימאן אוחנא ז"ל שקרוב לזה כתב ג"כ, ונזדמנו לידי אחרי מותו ז"ל כשתים או שלש שנים. וכן מוכח נמי שפיר ממה שפירש הרמב"ם ז"ל בפירקין בסוף פירושו לסימן ג' וז"ל ואין ראוי לאכילה וזולתי חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת שהיא כשרה ומותרת באכילה אע"פ ששינה במליקתה ולא מלקה כמו שאמרנו בסדר מליקה של חטאת בפרק שלפני זה, לפי שאותו הסדר למצוה ואם שינה לא הפסיד כלום עכ"ל ז"ל. ותוס' ז"ל נראה דס"ל דאם שינה ואחז בכל מקום פסולה, שכל עבודתה היתה נעשית בימין כמו שכתבתי בפירקין דלעיל בשם רבינו פרץ ז"ל, ומש"ה הוצרכו לפרש כמעשה חטאת לשם חטאת דהיינו מצותה ואגב אחריני נקטיה ע"כ. והרמב"ם ז"ל שכתב בהל' מעשה הקרבנות פ"ז ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה אזיל לשיטתיה שפירש כאן דרישא דמתניתין אתיא לאשמועינן אע"פ ששינה בסדר המליקה כשרה, ומכאן נראה שיצא לו לפסוק שם ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה דדו"ק (מלאת שלמה):

שיס לגמרי (והא) [דהא] כמשפט מקום לענין זו דכשהוא אחוז הראש בגוף (אין) מזה כדקאמר התם, דאי לא יבדיל לכהיר בחטאת מלבהבדיל א"כ היכי נפקא בעולה מוהקריבו א"כ דוקא בעולה מוהקריבו לחלק בעולה מוהקריבו לחלק בעולה דצריך להבדיל, אימת דבעולה אינו מוזהר להבדיל ואמת הקריבו לומר דחלק מחטאת לחטאת לא יבדיל אלא הכי נמי דיעבד שפיר לחטאת דלכתחלה מדכתיב הקריבו לומר דחלק מליקה דעולה ומליקה דעולה בהבדלה היא מהקטרה, והא דדרים דאב"ש התם דכשהוא אחוז הראש בגוף מזה הייתי לנתר דכתיב לא יבדיל וכיון דכתיב לא יבדיל ומכמפטו א"כ יש לנו לעשות היקשא לענין דלא יבדיל, והיקשא דמליקה דקטרה מוקמינן לה לראשו דבעולה לא מצי בסימן אחד אלא בני דיר ביום אחד ואם יש לנו לדרוש הראש בגוף הראש בגוף מזה הייתי לנתר דכתיב לא יבדיל וכיון דכתיב לא יבדיל ומכמפטו כו', וא"כ מוהקריבו שמעינן דבחטאת לחטאת לחטאת לחטאת דמתחלק בשר בעלמא הוא בחטאת לחטאת לחטאת ל

נימא דלא כר"א בר"ש. לעיל (דף סה: ד"ה ורבי) פירשתי: **חטאת העוף במעשה עולה פסולה. דשני במליקה.** פי' מלק [ב] ב' סימנין והבדיל. וכי קאמר שני בהזאה היינו שלא הזה אלא מילה והכל עשה למטה כדין חטאת ולא מצי לפרושי שני במליקה שעשאה למעלה דהא מליקה בכל מקום כשירה ובשני בהזאה ליכא לפרושי שהזאה [ג] למעלה משום דקאי על ריש דקתני עשאה למטה וכן בגמ' דעולת העוף כמעשה חטאת דקאמר דשני במליקה היינו שלא מלק רק סימן אחד וכי קאמר שני במליו היינו שלא מילה אלא הזה תחת המיליו והכל למעלה ולא מצי לפרושה דשני במליקה ובתר הכי דשני במיליו וכגון שעשאה למטה כדין חטאת דהא קאי על ריש דקתני עשאה למעלה ובענין זה אתיא כולה בפשיטות: **דשני במליקה נימא דלא כרבי יהושע דאמר אין מועלין.** תימה לי תעמא [ה] דרבי יהושע משום שעשאה למטה ובסימן ראשון נפסלה מעולת העוף וגם הזה למטה כחטאת העוף לכך נמשכה להיות כחטאת כך מפרש רב אשי טעמא לקמן אבל הכא מלק סימן אחד כחטאת למעלה אין זה פסול עולה בסימן ראשון וגם לא הזה (הכא) דהשתא לא נמשכה להיות כחטאת כיון שלא הזה וגם לא נפסל בסימן ראשון ממעשה עולת העוף. ברו"ך: **ואלא במיצוי.** משמע דכל הך בנא דעולה מייריי במיליו ותימה כמעשה חטאת [ו] היכי מיתוקמא דשני במיליו דאי עשה הזאה ואח"כ מיליו אמאי מיפסלא עולה בכך כיון שעושה אח"כ מיליו מדם הנפש ואי משום דדרשינן בסוף פירקין לעיל (דף סה.) דמו כל דמו וכיון דעבד ליה הזאה ליכא כל דמו במיליו לא מסתבר שאם נשפך מעט מהדם שתפסל בכך וה"נ מ"ש וכי תימא דלא מוקי במיליו אלא דהיא דכולן מועלין בהן דקאי אפי' עשאה לעולת העוף למטה כמעשה חטאת לשם חטאת אבל הך ריש מייריי דשני במליקה א"כ בלאו הנך דיוקי דקדייק ואזיל הוה מצי לאקשויי ריש [ז] וסיפא במליקה ומציעתא במיליו דבנא דחטאת העוף מיתוקמא דשני במליקה כדפרישית ונראה לפרש דלעולם מייריי הך בנא דעולה דשני במיליו וגרעא [מנשפך מעט] משום דמיד כשהזה והגיע דם למזבח נתכפרו בעלים מדשמואל דלעיל פ"ב (דף כו:) והרי נתכפרו בפסול ולא מהני מה שמתמלא אח"כ כיון דכבר נתכפרו ומיהו תימה הוא לומר דנתכפרו כשעשה עבודה שלא כדינה דלא דמי לנתנו על הכבש [ח] ועל היסוד שהעבודה כמצותה אלא ששינה מקומו ונראה [ט] כפי הקונטר' דכמעשה חטאת היינו שלא עשה מיליו אלא הזאה למ"ד [י] מיליו [בחטאת] לא מעכב ופסולה משום דלא עשה מיליו בעולה זו דליכא [יא] לפרושי דשני במיליו שעשה המיליו למטה דהא קאי אריש ועוד דהיינו סיפא (עשאה למטה) דקתני עשאה למטה כמעשה כולן וה"פ [הקונטרס] לעיל גבי חטאת כמעשה עולה ומפרש דשני בהזאה היינו שלא הזה אלא מילה גרידא ומיהו עדיין מה לו להש"ס לדקדק על בנא זו אלא במיליו דמשמע שאין יכול להקשות בענין אחר ריש וסיפא במליקה ומציעתא במיליו בלאו הכי יכול להקשות דבנא דחטאת אוקימנא ריש במליקה וסיפא בהזאה ופלוגתא דר"ל ור' יהושע במליקה ונראה שאין הש"ס מתמיה על סיפא דבנא דחטאת במאי דמייריי דשני בהזאה כיון דלא משכחת בה פסול בשינוי דמליקה בכל מקום במזבח כשירה [ד] וא"ת [לב] אי לא שני אלא בהזאה אמאי כו'. דבעולה ששינה במיליו לא שייך היתר מליקה לספקיע מידי מעילה. וע"ש וצ"ע: [לג] ל"ל היתר (צ"ק): [לד] כ"ה בכת"י אבל תיבות חוץ מחטאת נראה מיותר דהא קחזיל ומפרש ריש דמועלין:

גמ' דשני במאי. אלכמעשה עולה לשם חטאת קאי ומיבעי ליה איזה דבר בחטאת עשה כמעשה עולה: **אי נימא דשני במליקה.** שהבדיל: **נימא.** הא דקתני פסולה דלא כר"א: ומהדר הש"ס מאי קשיא לך בהאי ודאי פליגי רבנן [ו] עליה ולאו מי אוקמה סתמא דפירקין דלעיל דלא כר"א דקתני [סד:] הבדיל בחטאת פסול: **לא.** כלומר הך אפי' כר"א: **דשני בהזאה.** שלא הזה אלא מילה שהמיליו היא עבודת העולה: **ה"נ מסתברא.** דכל שינוי דמתני' בהזאה הוא: **דשני במאי.** איזהו [ז] עבודה למעלה עשה: **האמר מר.** גבי חטאת העוף בפירקין דלעיל [סג.]: מליקה בכל מקום כו' [ח] ומדסיפא דאיירי בשינוי למעלה בהזאה איירי ריש ונמי דאיירי בשינוי מעשיה בהזאה מיירי: **הא דאיתא והא דאיתא.** כל חדא וחדא בתה דהוי שינוי לגביה מיירי ריש דמיירי בשינוי מעשיה איכא למימר דבמליקה נמי איירי סיפא [ט] דמעשה דמליקה לא הוי שינוי תיתוקם בהזאה: **דשני במאי.** הני מעשה [י] חטאת דקתני במאי שני: **דשני במליקה.** שלא הבדיל: **מדקתני** [יא] **סיפא.** כלומר הא דקתני סיפא כולן מועלין בהן וקאי נמי [יב] אעשה כמעשה חטאת לשם חטאת: **נימא דלא כרבי יהושע.** דאיהו אמר [יג] אין מועלין בהן במתניתין: **אלא במיליו.** והא לא פליג ר' יהושע דטעמא כדרב אדא דאמר [סז.] אומר היה רבי יהושע עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת נמשכת משם עולה ונעשית חטאת העוף והאי טעמא ליכא למימר אלא כדשני במליקה כדמפרש לה רב אשי לקמן [סס] משום דעולה לריכה שני סימנין וחטאת כשירה בסימן אחד מליקת [יד] עולת העוף למטה ליתא זה שמולקה למטה ולשם חטאת בסימן ראשון השלים בה כל מעשה החטאת לפיכך יצאתה בה [טו] משם עולה ונעשית חטאת והויא חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת אאין בה מעילה אבל היכא דבמליקה לא שני ומולקה למעלה וכמעשה עולה תו לא נמשכת [טז] בשינוי דמיליו שלא מילה אלא היזה כדין חטאת למטה למיהוי חטאת העוף: **אימר דא"ר יהושע דשני במליקה.** וטעמא כדפרישית: **ריש במליקה.** משום דבעית לאוקומה [יז] דלא כר"א ברבי שמעון כדאיתוקמא סתם [יח] בגילדן פירקין והך סיפא פלוגתא דרבי יהושע ע"כ במליקה: **מציעתא במיליו.** דתיתוקמא [יט] כרבי יהושע משום דר"א שמותי הוא: **מתני' וכולן.** אע"פ שנפסלו מליקתן מטהרתן מידי נבלה [כ]: **ואין מטמאין בגיס הבליעה.** כדין נבלת עוף טהור: **ומועלין בהן.** ואף בחטאת הואיל ונפסלו ואין בהן שעת היתר לכהנים לא יצאו מידי מעילה שבהן: **חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת.** דכשירה היא ויש לה שעת היתר לכהנים ושוב אין בה מעילה אפילו לזר: **רבי אליעזר אומר מועלין בה.** דהא עולה היא ומי הוציאה ממעילתה, שעת היתר לכהנים אין לה: **רבי יהושע אומר אין מועלין.** דכיון דשינה שמה ומעשיה ומקומה לשם חטאת נעשית חטאת כדמפרש בגמ' [סז.]: **ומה חטאת העוף שאין מועלין** [כא] **נשמה.** שהרי נאכלת לכהנים: **שינה את שמה.** ופסלה [כב] ולא באה לכלל היתר מועלין בה דהא רבי יהושע גופיה לא פליג עליה [כג]: **לדבר שיש בו מעילה.** לשם עולה: ששחטן

גמ' דשני במאי אילימא דשני במליקה נימא דלא כר' אלעזר בר' שמעון [ו]**דאמר שמעתי שמבדילין בחטאת העוף ולא אוקימנא דלא כר' אלעזר בר' שמעון** [א] **לא דשני בהזאה הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא עשאה למעלה כמעשה כולן פסולה ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת דשני במאי אילימא דשני במליקה האמר מר** [ב] **מליקה** [ג] **בכל מקום במזבח כשירה אלא לאו דשני בהזאה ומדסיפא בהזאה רישא נמי בהזאה מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא: עולת העוף כו': דשני במאי אילימא דשני במליקה מדקתני** [ד] **סיפא כולן אין מטמאין בבית הבליעה ומועלין בהן נימא דלא כרבי יהושע דאי כר' יהושע האמר אין מועלין ואלא** [ה] **במיצוי אימא סיפא עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת ר"א אומר מועלין בה ר' יהושע אומר אין מועלין בה דשני במאי אילימא במיצוי אימר דאמר ר' יהושע דשני במליקה במיצוי מי אמר ואלא** [ה] **במליקה רישא וסיפא במליקה ומציעתא במיצוי אין** [א]**רישא וסיפא במליקה ומציעתא במיצוי: מתני'** [ה] [ג]**וכולן אין** [ב]**מטמאין בבית הבליעה** [ג]**ומועלים בהן** [ד]**חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת ר"א אומר מועלים בה ר' יהושע אומר** [ה]**אין מועלים בה א"ר אליעזר ומה אם חטאת שאין מועלים בה לשמה כששינה את שמה מועלים בה עולה שמועלים בה לשמה כששינה את שמה אינו דין שימעלו בה א"ל ר' יהושע לא אם אמרת בחטאת ששינה את שמה לשם עולה שכן שינה את שמה לדבר שיש בו מעילה תאמר בעולה ששינה את שמה לשם חטאת שכן שינה את שמה לדבר שאין בו מעילה**

לחטאת במאי דמייריי דשני בהזאה כיון דלא משכחת בה פסול בשינוי דמליקה בכל מקום במזבח כשירה [ד] וא"ת [לב] אי לא שני אלא במיליו אמאי מועלין בהן למאן דאמר דיתר שחיטה שניו בריש מסכת מעילה (דף ה.) וזה היה לו היתר שחיטה וילאה מידי מעילה וכן חטאת שעשאה למעלה כמעשה כולן ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת וקתני סיפא דמועלין בה אמאי הרי היה לה שעת הכושר והיתר [לג] מליקה:

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ז מהלכות פסולי המוקדשין הל' ו ז:
ו ב מיי' שם הלכה ח והל' ט:
ז ג ד ה מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה ז:

מוסף רש"י

שמעתי שמבדילין. שאם הבדיל לא פסל (לעיל סה:): **וכולן.** אע"ג שאינה כהן לא תפיגה כעבלה אלא דינן במליקה ואינן מטמאין בגדים אבית הבליעה, ומועלין בהן, דלא יצאו מקדושתן: **חוץ מחטאת העוף.** שעשאה למטה מחוט הסקלא כמעשה חטאת העוף לשם חטאת, דהיינו כמצותה, דמצותה הוי למטה מחוט הסקלא, דאין מועלין בה, שהרי יש לה עכשיו שעת היתר לכהנים, ואע"ג דתני (לעיל) עולת העוף שעשאה למעלה, דהיינו כמצותה לא תני דאין מועלין בה, משום דעולה כליל ואע"פ שנעשית כמצותה אין בה היתר לכהנים היאכל מועלין בה (מנילה ג.):

שיטה מקובצת

דשני במליקה. [מימה] דהא מוכח לקמן דטעמא דר' יהושע דשינה דשינה גם במקום שעשאה למטה ואז נמשכת להיות כחטאת, אבל היכא דליכא שינוי מקום אלא שינוי מעשה מודה ר' יהושע, ומיהו הכי מקולי דסמיך אסיפא דתמני' דקתני עשאה למטה כמעשה טלן פסולה ואמאי קאי דלמן (תוי מהר"פ): **ואלא במיצוי.** אין לפרש דשני במקום המיליו שעשאה למטה, דהא מדקתני סיפא עשאה למטה דהיינו דשני במקום, מכלל דריש בשינוי מעשה אלא שינוי מקום מייריי. וגם אין לפרש דשני במיליו שעשאה הזאה קודם המיליו כמו בחטאת, דאלו משום דעשה הזאה דיפסל משום כך, כיון שעשה מלא מיליו מה כבר אם עשה הזאה. ואי משום דלא מילה כל דמה דבענין ונמלה דמו דם כולו, הייני לכתחילה אבל בדיעבד לא נפסל אם לא מילה כל דמו כדאמרינן לעיל (דף סד:): מילה דם הגוף ולא מילה דם האיתם כשר. אלא נראה לפרש דשני במיליו שחיסר מצות מיליו שלא מילה כלל אלא עשה הזאה בלבד. וא"ת מ"ש מאי דמעשה חטאת והלא בחטאת בעינן תרתי הזאה ומיליו, וי"ל דתניא כמאן דאמר מיליו חטאת העוף שיו מעכב, וקרי ליה מעשה חטאת משום דהוי הכשר חטאת בדיעבד: **ומועלין** בהן חוץ **מחטאת** כו' לד. דחטאת פסולה אין לה היתר לכהנים, ועולה אפי' היא כשרה (לאו) בת מעילה היא, אבל חטאת העוף שעשאה בהכשר אין מועלין בה דכל שיש לו היתר לכהנים אין מועלין בו. וא"ת וכחטאת העוף שעשה בה אמאי מועלין בה למ"ד במעילה (דף ה.) היתר שחיטה שניו והכא איכא היתר מליקה דהא בגמ' מוקמינן שינוי מקום דגבי חטאת בהזאה, וי"ל דדוקא היתר שחיטה מוציאה מידי מעילה משום דלאחר שחיטה הוכשר לקבל דם נאלחר, אבל בעוף ליכא קבלה לא מהני היתר מליקה לאפוקי מידי מעילה:

מסורת הש"ס

(א) [לעיל סה:], ג) [מעילה ג.], ג) לקמן, ד) מעילה ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שינה את שמה וכו' לא פליג עליה (דלגבה) בשינוה שמה לשם עולה שיש בו מעילה כל"ל והל"ש:

שינויי נוסחאות

א) שמעון ה"נ דלא כראב"ש, לא הב"ע דשני כו' (*ש"מ): ב) בכי"ל וד"ו מלקה ובסמכ"י תיקן מליקה (*ש"מ): ג) כ"ל אלא הא דקתני (כי"ב): ד) כ"ל אלא (כי"מ): ה) ממיכת וכולן עד עולת העוף, שיך למסנה הקודמת (ש"מ): ו) כ"ל מתני' ומיכת רבנן נמקך (*ש"מ): ז) איזו עבודה עשה למעלה (כתה"י, ב"ש): ח) כלן הס"ד ומה"ד ומדסיפא (צ"ק): ט) סיפא דלמעלה במליקה לא הוי שינוי (*ש"מ): י) כמעשה כו' דקתני במתניתין (כתה"י): יא) כ"ל דקתני (כי"פ, ש"מ). ועי' לעיל אות ג: יב) נמי אעולה שעשאה למטה כמעשה (ש"מ): יג) אמר בהא אין (כתה"י): יד) ומליקת עולת העוף אינה אלא למעלה וזה כו' (עפ"י כתה"י וש"מ): טו) תיכת בה ליתא בכי"פ: טז) ממשכא (*ש"מ): יז) לאוקומא לעיל (*ש"מ): יח) סתמא דאידך פירקין (*ש"מ): יט) דתיתוקם (כתה"י): כ) נבילה ואין הד"ל (צ"ק): כא) מועלין בה לשמה (*ש"מ): כב) כ"ל נפסלה (ש"מ, וכביי"ז בכתה"י): כג) כ"ל שמלק (ש"מ): כד) כ"ל שהזה (ש"מ): כה) כ"ל דטעמא (ש"מ): כו) חטאת לשם עולה וכמעשה חטאת לשם חטאת היכי (ש"מ וגליון). וכל"ק כלפניו: כז) כ"ל רישא ומציעתא במליקה וסיפא במיצוי (גליון). ועי' עולת שלמה מה שפי' בזה. ובטוה"ק כתב לנוסח זה הוא טעות, עש"כ: כח) הכבש שלא כנגד היסוד כל"ל, ותיכת ועל נמקך (ש"מ): כט) ונראה לפרש דכמעשה חטאת כל"ל. ותיכות כפי' הקונטרס נמקך (ש"מ): ל) כ"ל כמ"ד (ש"מ): לא) ממיכת דליכא עד ומיהו מוקף בש"מ, ונכסף תוספת: לב) גיר' ח"ע וא"ת אליבא דראב"ש דלא שני אלא בהזאה אמאי כו'. דבעולה ששינה במיליו לא שייך היתר מליקה לספקיע מידי מעילה. וע"ש וצ"ע: לג) כ"ל היתר (צ"ק): לד) כ"ה בכת"י אבל תיבות חוץ מחטאת נראה מיותר דהא קחזיל ומפרש ריש דמועלין:

ששחטן בדרום. לשם שלמים יוכיחו ששינה שמם ומעשיהם: לדבר אחר בו מעילה. שקדשים קלים אין בהם מעילה אלא באימורין: **ומועלין בהן.** מפני שנפסלו בשחיטת דרום ולא הביאתן זריקתן לכלל שעת היתר להוציאן מידי מעילה: **איסור.** אימוריהן יש בהן מעילה.

חטאת העוף כולו היתר: **גמ' אשם ששחטו בצפון בו' ומועלין בו.** לפני זריקה דלאחר זריקה ליכא מעילה שהרי נאכל להכהנים דשלא לשמו לא פסיל ביה: **ואף אשם אל תשמה על העולה.** עולת העוף קאמר שנחלקו בה דאילו בעולת בהמה ששינה בה לשם חטאת לא פליג יג) דהא שינה שמה לדבר שיש בו מעילה באימורין: **שינוי בעלים.** כשינוי מעשה חשיב לה: **נחים רבי אליעזר.** הבין את דברי רבי יהושע שטעמו משום דקסבר נשמכה משם עולה ונעשית חטאת והאי טעם ליכא למימר יד) בשום שינוי שם קרבן אחר אלא בעולת העוף לבדה וכשנשתנית לשם חטאת ומעשיו טו) כדמפרש רב אשי לקמן מפני שחטאת העוף כשירה בסימן א' וכשמלק עולת העוף למטה לשם חטאת ומליקת סימן אחד בעולה לאו טז) כלום היא ובחטאת הוי גמר עבודה מקודש שחל עליה שם פסול עולה משום עשיית מטה חל עליה שם חטאת העוף כשירה ונמשכת ונעשית חטאת העוף: **תימשך ותיהוי עולת העוף.** ותהא כשירה דקס"ד דקאמר רב אחא לר' יהושע דחטאת יז) נמי כשירה היא: **וכי תימא.** לר' יהושע הכי נמי ומתניתין דקתני פסולה אלא כר' יהושע: **והאמר ר' יוחנן כך היא הלעה של.** משנתינו: **מאי לאו כך היא ותו לא.** כדגרסינן יח) לה אלא פליג ר' יהושע אלא בעולה שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת: **לא.** קמ"ל כך היא הלעתה של עולה משנה דכי היכי דפליג בעולה פליג בחטאת: **רב אשי אמר.** לעולם לא פליג ולא תיקשה דבשלמא עולת העוף שעשאה למטה כיון דחטאת הכשירה בסימן אחד וגמר עבודתה ממהר להשלים קודם שיחול על יט) זו שם עולה פסולה וזו היא כ) הכשירה בשני סימנין כא) ולפיכך סימן ראשון אינו פוסל בה משום עשיית מטה ועולת העוף למטה ליתא ויש כאן שינוי מעשה עולה והיכר מעשה חטאת מכיון שמלק בה סימן א' ועדיין לא חל עליה שם פסול עולה חל עליה שם חטאת כשירה הילכך נמשכה ויוצאה משם עולה ונעשית חטאת: **אלא חטאת.** עשאה למעלה כמעשה עולה בשני סימנין ולשם עולה: **כיון דאמר מר מליקה בכל מקום במזבח כשירה.** משום מליקת מעלה אין כאן שינוי כב) להפקיע ממנה שם חטאת ואין כאן כג) שינוי השם וכיון דחטאת גמר עבודתה סימן אחד מקודש שיגמור מעשה עולה חל עליה שם חטאת שנמלקה כולה בשלא כד) לשמה ונפסלה משום שלא לשמה וכי הדר מלק אידך סימן להביאה לכלל מעשה עולה היכי מימשכא והויא עולה. **נמשכה ונעשית חטאת.** קסלקא דעתך ואפילו למיסק ליה לשם חובת חטאת קאמר: חטאת

ליעשות קרבן אחר אלא מחמת שני טעמים שממשיכין אותו לפי שהיו פסולין בראשון וכשריים בשני הילכך גבי עולה לריכין שני טעמים דפסולה למטה וגם הכשירה בשני סימנין וכן חטאת העוף שעשאה למעלה אם היתה למעלה פסולה היתה נמשכת מכח שני טעמים ואם תאמר עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה חטאת תימשך ותיהוי חטאת דהא יש כאן שתי פסולות לה) לעולה והכשירן לחטאת שהרי לא הבדיל והזה וי"ל שהמליקה מושכתו ובסימן ראשון ליכא פסול כט) של עולה דנימא שתימשך ותיהוי חטאת והזאה מלתא אחריתי היא:

והרי קדשי קדשים ששחטן בדרום בו'. משמע דמן התורה מועלים דק"ו דאוריתא הוא ותימה דלא מקשה מהכא לרבה דאמר בריש מעילה קדשי קדשים ששחטן בדרום אין מועלין בהן מן התורה ומאי איצטריך ליה לאקשויי התם חדא מגו חדא וי"ל דלרבה מעילה דר' אליעזר דהכא נמי מדרבנן דעולה שעשאה למטה כשחיטת דרום היא וק"ו דקאמר ר' אליעזר היינו איש להם לגבי דין לתתן מעילה:

לדבר שיש בו איסור והיתר. ואם תאמר חטאת העוף ששינה את שמה לשם חטאת העוף דיולדת תוכיח ששינה את שמה לדבר אחר בו מעילה ומועלין בה והא בו) פסולה היא כדאמר בפ"ק (דף ט:) לשם חטאת יולדת בו) לשם חטאת נזיר פסולה הני עולות מינהו ומיהו למאי דמסקינן בגמרא דנחית רבי אליעזר לטעמיה דרבי יהושע משום דנמשכת ונעשית חטאת העוף ניחא וי"ל דר' יהושע הוה מלי לאהדורי זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות כדקאמר ר"ש בפ"ק דמנחות (דף ג:) וא"כ אין מועלין בה דהא כשירה הוא: בח) **א"ר אליעזר אשם ששחטו בצפון לשם שלמים יוכיח דמועלין.** תימה לי אימת מועלין אי לאחר זריקה ליכא מעילה דהא מותר באכילה ואי לפני זריקה כפרש"י עולת העוף נמי לפני הזאה ומילוי מודה ר' יהושע דמועלין ט) דאכתי לא נמשכה להיות כחטאת העוף וכ"ל דר"א לטעמיה דאמר אשם שלא לשמו פסול כחטאת ומיירי לאחר זריקה. ברו"ך. תימה לי לימא ליה שכן שינה את שמו לדבר האסור ולדבר המותר כדקאמר במתני' וכי פריך בסמוך לימא ליה שינוי בעלים לימא לא) ליה הא דפריך במתני'. ברו"ך: **בשינוי בעלים.** ה"ג הוה מלי למימר אשם מצורע שקבל דמו לב) בדרום בכלי לשם שלמים יוכיח שהרי שינה שמו ושינה מקומו ושינה מעשיו לגריך קבלה ביד כדאמר בריש איזהו מקומן (לעיל דף מז:) שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי: **חטאת העוף שעשאה למעלה בו'.** משאר קדשי קדשים ששחטן בדרום לשם קדשים קלים לא פריך שימשכו אלא מקריבים לג) דאמרי' (יומא מא.) אין הקיים מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן לד) הילכך תיהוי נמי הכא שתימשך: **ועולת העוף למטה ליתא.** מתוך דברי רב אשי משמע דאי היתה למטה אע"פ דהאי בסימן אחד והאי בשני סימנין לא היתה נמשכת ונעשית חטאת העוף ותימה א"כ גבי חטאת העוף כיון דאמר מר מליקה בכל מקום במזבח כשירה למה ליה למימר מכי מלק בה סימן אחד מיפסלא בה אמר לה) כיון דאין בה שינוי מקום אינה יכולה להימשך ועוד קשה דמשמע אם היתה נפסלת למעלה היתה נמשכת לעולה שהרי לו) המקום גורם לה להמשך אם כן גבי עולה למה ליה טעמא דהאי בסימן אחד והאי בשני סימנין לז) היתה נמשכת מחמת המקום ונעשית חטאת העוף ומפרש ה"ר חיים דכלל זה יהא בידך דלעולה אין הקרבן נמשך ונעשית חטאת אלא מחמת שני טעמים דאי לאו הכי אין עולה לריכין שני טעמים דאם לא כן אין לה לא מקום ולא בעלים ולא כהן ולא שם ולא מעשה ואם תאמר עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה חטאת תימשך ותיהוי חטאת דהא יש כאן שתי פסולות לה) לעולה והכשירן לחטאת שהרי לא הבדיל והזה וי"ל שהמליקה מושכתו ובסימן ראשון ליכא פסול מ) של עולה דנימא שתימשך ותיהוי חטאת והזאה מלתא אחריתי היא:

אמר לו ר' אליעזר והרי קדשי קדשים ששחטן בדרום ושחטן לשם קדשים קלים יוכיחו א) שכן שינה את שמם לדבר שאין בו מעילה ומועלין בהן אף אתה אל תתמה על העולה אע"פ ב) ששינה שמה לדבר שאין בו מעילה שימעלו בה אמר לו ר' יהושע לא אם אמרת בקדשי קדשים ששחטן בדרום ושחטן לשם קדשים קלים שכן שינה את שמם לדבר שיש בו איסור והיתר תאמר בעולה ששינה את שמה לדבר שכולו היתר: **גמ'** תניא אמר לו ר"א לרבי יהושע אשם ששחטו בצפון לשם שלמים יוכיח ששינה את שמו ומועלין בו ואף אתה אל תתמה על העולה שאע"פ ששינה את שמה שימעלו בה אמר לו רבי יהושע לא אם אמרת באשם שאם ג) שינה את שמו לא שינה את מקומו תאמר בעולה ששינה את שמה ושינה את מקומה אמר לו ר"א אשם ששחטו בדרום לשם שלמים יוכיח ששינה את שמו ושינה את מקומו ומועלין בו אף אתה אל תתמה על העולה שאע"פ ששינה את שמה ושינה את מקומה מועלין ד) בה א"ל ר' יהושע לא אם אמרת באשם ששינה את שמו ושינה את מקומו ולא שינה את מעשיו תאמר בעולה ששינה את שמה ה) ואת מעשיה ושינה את מקומה ו) אמר רבא ונימא ליה אשם ששחטו בדרום לשם שלמים בשינוי בעלים ז) ששינה את שמו ושינה את מקומו ושינה את מעשיו ח) מדלא קאמר ליה הכי שמע מינה נחית רבי אליעזר לטעמיה דרבי יהושע דאמר רב אדא בר אהבה אומר היה רבי יהושע עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון שמלק בה סימן אחד ונעשית חטא' העוף אי הכי חטאת העוף נמי שעשאה למעלה כמעשה ט) העולה מכי מליק בה סימן אחד י) תימשך ותהוי עולת העוף וכ"ת ה"נ והא"ר יוחנן משום רבי בנאה יא) כך היא הצעה של משנה מאי לאו כך היא הצעה ותו לא לא כך הצעה של כולה משנה רב אשי אמר בשלמא עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון דהא הכשירה בסימן אחד והא הכשירה בשני סימנין ועולת העוף למטה ליתא כיון דמלק בה סימן אחד נמשכת ונעשית חטאת העוף אלא חטאת העוף כיון יב) דאמר מר מליקה יא) בכל מקום כשירה מכי מלק בה סימן אחד יב) איפסלא כי הדר מליק באידך סימן היכי ממשכה והויא עולת העוף גופא אמר רב אדא בר אהבה אומר היה רבי יהושע עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון שמלק בה סימן אחד ונמשכת ונעשית חטאת העוף

מעילה דר' אליעזר דהכא נמי מדרבנן דעולה שעשאה למטה כשחיטת דרום היא וק"ו דקאמר ר' אליעזר היינו איש להם לגבי דין לתתן מעילה:

לדבר שיש בו איסור והיתר. ואם תאמר חטאת העוף ששינה את שמה לשם חטאת העוף דיולדת תוכיח ששינה את שמה לדבר אחר בו מעילה ומועלין בה והא בו) פסולה היא כדאמר בפ"ק (דף ט:) לשם חטאת יולדת בו) לשם חטאת נזיר פסולה הני עולות מינהו ומיהו למאי דמסקינן בגמרא דנחית רבי אליעזר לטעמיה דרבי יהושע משום דנמשכת ונעשית חטאת העוף ניחא וי"ל דר' יהושע הוה מלי לאהדורי זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות כדקאמר ר"ש בפ"ק דמנחות (דף ג:) וא"כ אין מועלין בה דהא כשירה הוא: בח) **א"ר אליעזר אשם ששחטו בצפון לשם שלמים יוכיח דמועלין.** תימה לי אימת מועלין אי לאחר זריקה ליכא מעילה דהא מותר באכילה ואי לפני זריקה כפרש"י עולת העוף נמי לפני הזאה ומילוי מודה ר' יהושע דמועלין ט) דאכתי לא נמשכה להיות כחטאת העוף וכ"ל דר"א לטעמיה דאמר אשם שלא לשמו פסול כחטאת ומיירי לאחר זריקה. ברו"ך. תימה לי לימא ליה שכן שינה את שמו לדבר האסור ולדבר המותר כדקאמר במתני' וכי פריך בסמוך לימא ליה שינוי בעלים לימא לא) ליה הא דפריך במתני'. ברו"ך: **בשינוי בעלים.** ה"ג הוה מלי למימר אשם מצורע שקבל דמו לב) בדרום בכלי לשם שלמים יוכיח שהרי שינה שמו ושינה מקומו ושינה מעשיו לגריך קבלה ביד כדאמר בריש איזהו מקומן (לעיל דף מז:) שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי: **חטאת העוף שעשאה למעלה בו'.** משאר קדשי קדשים ששחטן בדרום לשם קדשים קלים לא פריך שימשכו אלא מקריבים לג) דאמרי' (יומא מא.) אין הקיים מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן לד) הילכך תיהוי נמי הכא שתימשך: **ועולת העוף למטה ליתא.** מתוך דברי רב אשי משמע דאי היתה למטה אע"פ דהאי בסימן אחד והאי בשני סימנין לא היתה נמשכת ונעשית חטאת העוף ותימה א"כ גבי חטאת העוף כיון דאמר מר מליקה בכל מקום במזבח כשירה למה ליה למימר מכי מלק בה סימן אחד מיפסלא בה אמר לה) כיון דאין בה שינוי מקום אינה יכולה להימשך ועוד קשה דמשמע אם היתה נפסלת למעלה היתה נמשכת לעולה שהרי לו) המקום גורם לה להמשך אם כן גבי עולה למה ליה טעמא דהאי בסימן אחד והאי בשני סימנין לז) היתה נמשכת מחמת המקום ונעשית חטאת העוף ומפרש ה"ר חיים דכלל זה יהא בידך דלעולה אין הקרבן נמשך ונעשית חטאת אלא מחמת שני טעמים דאי לאו הכי אין עולה לריכין שני טעמים דאם לא כן אין לה לא מקום ולא בעלים ולא כהן ולא שם ולא מעשה ואם תאמר עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה חטאת תימשך ותיהוי חטאת דהא יש כאן שתי פסולות לה) לעולה והכשירן לחטאת שהרי לא הבדיל והזה וי"ל שהמליקה מושכתו ובסימן ראשון ליכא פסול מ) של עולה דנימא שתימשך ותיהוי חטאת והזאה מלתא אחריתי היא:

מסורת הש"ס

ג) סנהדרין נא. מנחות נז: חולין מט: קא:, ד) לעיל סג: וש"נ

שינויי נוסחאות

א) יוכיחו ששינה כל"ל (*ש"ם): ב) שאע"פ (*ש"ם): ג) שכן שינה את שמו ולא שינה בו' (כי"צ): ד) שימעלו (*ש"ם): ה) שמה ושינה את מקומה ושינה את מעשיה (*ש"ם): ו) מקומה אשתיק אמר רבא אמאי אשתיק ונימא בו' (כי"צ. ש"ם): ז) בעלים יוכיח ששינה (ש"ם): ח) מעשיו ומועלין בו מדלא (*ש"ם: ט) כמעשה עולה לשם עולה (*ש"ם): י) אחד באידך סימן תימשך (ש"ם): יא) בכ"ל ודפוסי וליה ליתא מלקה. ובשמכ"י מיקן מליקה כלפנינו, ושם בכל מקום במזבח: יב) אחד הוי לה חטאת העוף דאפסילא (שמכ"י): יג) פליגי (כי"י). וכש"מ פליג ר' יהושע: יד) למימר בשינוי שום קרבן אחר (*ש"ם): טו) ומעשיה (*ש"ם). וגי' ל"ק ע"י מעשיו: טז) אין בו היכר עולה במעשיה כל"ל ומיכות לאו כלום היא נמתק (כתה"י וש"ם): יז) דחטאת כשרה נמי הויא כל"ל (*ב"ש): יח) מיכות בדגרסינן לה ממקום ול"ל אין לך בה מחלוקת אלא אותו ששנינו בתוכה דלא פליג כו' (*ש"ם): יט) ל"ל עליה (*ש"ם): כ) מיכת היא ליתא בכי"פ. ולהכ"ק "וזו היא" הוא דבור בפנ"ע: כא) סימנין ואין עבודת עולה ניכרת בסימן ראשון שבה ועולת העוף כו'. כל"ל והסאר נמתק (כתה"י וש"ם): כב) שינוי מעשה חטאת לחול עליה שם עולה (כתה"י): כג) כאן אלא שינוי השם כל"ל (*ש"ם). ובגליון הוסיף נ"ל שינוי מקום: כד) ל"ל שלא (ש"ם). ובכי"פ מתיכת בשלא עד מיכת משום ליתא: כו) ל"ל דהא (ש"ם): כז) בפ"ק ליתא חטאת יולדת, כך חטאת נזיר ומלוכע. וע' תוס' לקמן פט ע"ב ד"ה אשם: כח) דבור זה מוקף בנ"מ: כט) בנ"מ נוסף כאן אלמא לא פקע קדושתו: ל) בנ"מ נוסף דהא דקאמר דאין מועלין היינו דוקא לאחר מיצוי, מטעם דהיא נמשכת ונעשית חטאת העוף ואין בו מעילה כשעשאה בהכשר. וא"כ לאחר עבודת הדם הוא ואז פקע מעילה מחטאת העוף אבל לפני זריקה דאכתי לא נמשכה להיות כחטאת העוף מודה ר' יהושע וצ"ל דר"א דהכא לטעמיה כו'. כל"ל: לא) מיכות לימא ליה נמתק. וכ"ל דילמא לא אמרי ליה משום דהוי אמר ליה הא דפריך במתניתין (מלא"ר). [וכל"ק גרס ליפריך נימא ליה. ועי' מלמ"ט שדמה גילסתן]: לב) ל"ל כל דמו (ש"ם): לג) מקיים דוקא משום דאמרינן (ש"ם): לד) בנ"מ נוסף וכיון דעשיית כהן מהניא בהן: לה) ל"ל נימא כיון (צ"ק). וכש"מ גרס כיון דאמר דאין בה: לו) ל"ל שהיה (ד"ו. צ"ק): לז) בנ"מ נוסף אפילו הוי תרוייהו בשני סימנים. נ"ל בלאו הכי היתה נמשכת (כי"ב): לח) פסוליות (דפוסי ונציה): לט) פסול אחר של כל"ל (ת"ם): מ) עי' בח"ד ריש מכילתין ד"ה אך לכאורה, מש"כ בזה:

ח א מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ג:

ט ב מיי' פ"ז מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ו:

שיטה מקובצת

והרי קדשי קדשים ששחטן בדרום בו'. תימה למ"ד (מעילה ג:) מאי מועלין בהן מדרבנן, מקצי ליה מאי שייך לעשות יוכיח בהאן דפליגי במעילה מן התורה, וי"ל דמ"מ מייתי שפיר לשם ליתא דעולת העוף נמשכת כשהיה בה ועשיית חטאת ואין בה מעילה מן התורה, מ"מ קדשי קדשים ששחטן בדרום לא היה לנו להתמיד לגמרא בהן מעילה אפי' מדרבנן (תוי' אחרות): **שכן שינה את שמם לדבר שיש בו איסור והיתר.** [וא"ת] חטאת בהמה בו) שמחטה לשם חטאת העוף תוכיח ששינה את שמה לדבר שהוא היתר ומועלין בה שהרי פסולה היא כשעשאה שלא לשמה, מיהו כו' (בהמה בתוי"ט לדבר) ניחא, ודוקא בעוף לריכה אלא סימן אחד בחטאת כדמפרש בגמ'. ועי"ל דשמא ר"א דהכא סבר לה כר"ש דאמר בפ"ק דמנחות (דף ג:) זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות וא"כ כי אחטה לשם חטאת העוף לא מיפסל בהכי (תוי' אחרות): **ונימא** ליה **אשם ששחטו בדרום לשם שלמים בשינוי בעלים כו'.** תימה לי דאחטיב הכא שני בעלים שהי מעשה טפי מבשני קדש, ולעיל בפ"ק (דף ה.) הוה אמינא מעיקרא טפי שני קדש מבשני בעלים (רבי"א ז"ל. ב"ש): **אי הכי חטאת העוף נמי [בו'] תיבשך בו'.** הקשה בקונטרס למאי הלכתא חיפשה עולה, אי לענין שלא תאכל כמו עולה הלא כלא זה נמי אינה נאכלת דחטאת שלא לשמה פסולה, ואי לענין שלא תעביר, חטאת שלא לשמה אינה יוצא מידי מעילה. ותירץ בקונטרס לענין למיסק לחובה דקס"ד דהא דר' יהושע למיסק לחובה נמי קאמר, אבל לגבי המקבלת דקאמר לקמן דלמיסק לחובה לא אמר ר' יהושע, לא פריך מידי. ודוחק לומר כן דלא ידע המקבלת האמת. ונראה לפר"מ דלענין הקטרה קאמר דאם עלתה לא תבא כמו עולה, כמו שאמר ר' יהושע גבי עולה בתמני' דאין מועלין שמע מינה דנמשכת להיות חטאת בכל ענין לענין לחובה הקטרה דאמרי' אפי' אם עלתה תבא כדין חטאת וה"ל להיקן כדפי': **ועולת העוף למטה ליתא.** תימה דבהאי טעמא גבי דמ"ה תהא נמשכת דהשתא תלויה בגמרי בגיעור מקום, אבל גבי חטאת ליכא שיעור מקום, וא"כ למה לי מו טעמא דזה בסימן אחד וזה בשני סימנין. ואמר רבינו חיים דכבלי זה כו' (בהמה בתוי"ט ועולה) דבענין ב' פסולים שינוי מקום ושינוי סימן. וא"ת א"כ גבי חטאת העוף לאוד לא הוי טעמא לאוד דבכל מקום במזבח כשרה ולמה תלריך כל כך מכי מלק סימן אחד מיפסלא, הא כיון שאין בה ב' פסולים אינה נמשכת, וי"ל דמ"מ אכתי יש שני פסולים בחטאת מחמת שינוי שעשאה מעשה עולה דהא שחטה שלא לשמה דהוי פסול בחטאת ועוד דשני סימנין, הלכך תולרך לפרש דפסול ב' סימנין לא תשיב לגיות נמשך לעולה משום דמיפסלא בסימן ראשון כדמפיק, אבל גבי עולה דכשר שלא לשמה תולרך לשינוי של סימנין. וא"ת היא גופיה טעמא מאי דחטאת מיפסלא בסימן ראשון כשינוי הסם, אדרבה אחותו סימן ממשון ותהוי עולה ולא תיפסל מחמת שינוי הסם, וי"ל דכיון דאינה נמשכת רק ע"י שני פסולים א"כ קודם שבא פסול שני שמלק סימן שני כבר נפסלה מחמת חטאת שעשאה שלא לשמה דאכתי שם חטאת עליה, והייני דקאמר מכי מלק סימן אחד מיפסלא לה לגומר ועדיין שם חטאת עליה ולכך נפסלת דאכתי לא בא פסול שני וכאשר בא פסול בה שני הכי מימשכא והויא עולת העוף (לשון תוי מהר"פ): **תוד"ה א"ר אליעזר בו'** ומיירי לאחר זריקה. ולפי לאחר זריקה אינו מוליא מידי מעילה. וא"ת א"כ ליתא לה כבר אלא לשמו ר' יהושע לדידי אם כבר אלא לשמו כרבנן דפ"ק, וי"ל משום דהוי מלי למיפרך ליה אף לדברי ר' יהושע חטאת ששחטה בצפון לשם שלמים יוכיח דבמקום מודה ר"י דפסול שלא

לשמו (הר"פ): ד"ה חטאת בו' הלכך תיהני נמי הכא שתימשך. נ"ב, אבל בשאר קרבנות לא מהני כלל עשיית כהן, כך מיקן רבינו מייס. וריב"א מיקן דדוקא בעופות דליכא אלא ג' מיני קרבנות חטאת או עולה שיין בעשה המשכה, דמיד שעיה מעשה עולה ושעשאה מעשה חטאת נמשכת להיות חטאת, אבל בבהמה היכא מוכח ממוך מעשיו דתהוי שלמים הרי יש הרבה קרבנות שדומין במעשיהן זה לזה:

י א מיי' פ"ח מהל' פסולי המוקדשין הל"כה (ח) [ט]:
יא ב מיי' שם הל"כה י:
יב ג מיי' שם הל"כה יא:
יג ד מיי' שם פרק י הל"כה ח:
יד ה מיי' שם הל"כה ב:
טו ו מיי' שם הל"כה ג:

שיטה מקובצת

בתרי גברי מי אמר. תימה היכי ס"ד מעיקרא שתימשך עולה לאה ותיעשה חטאת רחל ושמא ס"ד דשהתנה [ל] אם תיפסל לגבי דידה שיועיל לחבירתה אם יוכל ומסיק בתרי גברי מי אמר דלא מיירי כלל בהתנו ומיהו לא משמע ליפמא הכי ונראה דמיירי בשמתיבין [לא] כל אחת חטאת ועולה ונתנו קן אחד לכהן לעשות ממנו חטאת לזו ועולה לזו והוכר איזו לחטאת ואיזו לעולה והכי [לב] פריך דנהי דהקרבת עולה למטה תימשך ותהיה חטאת ותפטר מן החטאת שהיא עצמה חייבת ומשני בתרי גברי מי אמר דהיינו תרי גברי דכשנתנו שתיהן לכהן חטאת לרחל ועולה ללאה והכהן טעה להקריב עולת לאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת שהיא סבור שהיא חטאת רחל איך תפטר לאה מחטאתה שהיא חייבת משום דנמשכת עולתה ועשית חטאת הרי לשם רחל עשאה ויש כאן שינוי בעלים וא"ת אמאי לא פריך מרישא דתנן במס' קינים (פ"ג מ"ו) אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו [ג' לזו] וג' לזו [לג] מחלה כשר ומחלה פסול חליו למעלה וחליו למטה את שלמעלה מחלה כשר ומחלה פסול ואת שלמטה מחלה כשר ומחלה פסול פי' כל קן וקן עומד בפני עצמו ולא שעשה מכל אחת חליו למעלה וחליו למטה אלא שלשה קיניס שלימים עשה למעלה וג' שלימים עשה למטה והשתא מאותן שלימים שלמעלה אין כשר אלא העולות ומאותן שלמטה החטאות ואי בהך דלמטה שתים מהן של אשה אחת לא מיפסלי מייירו אלא פרידה מ' דהא מיחייבא ג' חטאות וממשכה עולה ונעשת חטאת ואמאי תני דשלמטה מחלה כשר ומחלה פסול וי"ל דקתני הכי משום דאימור שלשתן של אשה אחת ואגב גרירא יפרש [לד] מיפא דהך בצא אחת לזו שתים לזו שלש לזו עשר לזו מאה לזו עשה כולן למעלה כו' עד תליה [לה] למעלה וחליו למטה המרובה כשר פירוש אותן הרבע נשים של אחת ושל שתים ושל שלש ושל עשר לא יצאו כלל ידי חובתן דאין יודעות אם כל קייניהן למעלה דמתיין חטאות או כל קייניהן למטה דמתיין עולה אבל אותן של מאה אמרינן [לו] (קינים פ"ג) יש מהן מ"ב למעלה ומ"ב למטה דבין כולהו [לז] קט"ז קיניו וכשעשה נ"ח למעלה וס"ח למטה דל מייניהו ט"ז דמספקא להו בהך נשי פש להו מ"ב ומתכשרי להו לכל הפחות מ"ב חטאות ומ"ב עולות: **חטאת** ועולה. לא הוה צריך למיתני אלא סתומה ומפורשת דבחטאת ועולה אין מרויח כלום:

בשלמא חטאת ועולה שהיו מפורשים לשם [מז] בעלים לא קשיא לן דהוו להו תרי גברי אלא קן מפורשת שלא היתה מפורשת לשם בעלים אלא איזו פרידה חטאת ואיזה עולה בין [מח] שתיהן היה בעירוב אמאי פסולא אותה פרידה שנעשית למטה כמעשה חטאת לשם חטאת נהי נמי דעולה הואי הואיל וקרבה למטה תימשך ותיהוי חטאת ולא יהו צריכות להביא בעירוב אלא עולה אחת ויאמרו אם עולת קן הסתומה לרחל תהא זו ללאה ואם היא ללאה תהא זו לרחל: **וכי תימא הא דלא כרבי יהושע ומי מצית אמרת הכי. תא שמע.** דקיינין רבי יהושע דתנן בסיפא דמסכת קיניין האשה שאמרה כו' וקתני סיפא אמר רבי יהושע זהו שאמרו כו' אלמא סתמא דקיינין רבי יהושע: [מט] **הרי עלי קן כו' ואחת לחובתה.** לילדתה: **שלש למעלן ואחת למטן.** דנדרה שתיהן עולות וחובתה אחת לעולה ואחת לחטאת: **עשה שתים למעלה ושתים למטה.** כסבור שתי הקיניין חובה עליה שמא יולדת בזוג היתה החזקה לקן לידה וקן זיבה: **ולא נמלך.** בה לדעת על מה הביאתן: **לריכה שתביא עוד פרידה אחת ומקריבנו למעלה ממין אחד ומשתי מיניו תביא שתים.** כלומר אם הראשונה [נ] מין אחד היו שני הקיניין מורין או שניהן בני יונה תביא עוד פרידה אחת מאותו המין לעולה ויצתה ידי הכל שמקן [נא] שהקריב הכהן ראשון יצתה ידי לידתה שהרי לשם חובה קרב והשני נשאר לנדרה ונפסל גוזל אחד מהן בעשיית מטה והרי זה יהיה תחתיו ואם הראשונים [נב] משני מיניו היו קן תורים וקן בני יונה תביא שתים תור ובני [נא] יונה ויקריב שניהן למעלה משום דמספקא לן איזה קן משניים הראשונים קרב אחרון והוי לנדרה ונפסל ממנו גוזל אחד ולריכה להשלימו מאותו המין דתנן במסכת קיניין (פ"ב מ"ה) אין מביאין תור כנגד בן יונה ולא בן יונה כנגד תור: **פירשה נדרה.** כשנדרה הרי עלי קן פירשה את המין שתביא ואינה יודעת מה פירשה אם תורים אם בני יונה ואם נתנה שני קיניין לכהן כדאמרינן ועשה אחת [נב] למעלה ואחת לטמה לריכה להביא עוד ג' פרידין למעלה ממין אחד [נג] ומשני מיניו תביא הרבע דכיון שפירשה ואינה יודעת מה פירשה מתחילתה הוחקקה להביא ג' קיניין שנים לנדרה אחד מן התורים ואחד מן בני יונה דהא לא ידעה מה נדרה והשלישי לחובתה מאיזה מין שתרלה והיא הביאה שנים וקרב הראשון לחובתה ונשאר השני לנדרה ונפסל השיטו גוזל אחד היולך אם ממין אחד היו הראשונים לריכה שתביא אחד מאותו המין להשלים [נד] הנפסל וקן אחר ממין אחר מטוס דלא ידעה מה פירשה ואם שני מיניו היו הראשונים ואם שני מיניו היו קרב אחרון שלריכה להשלים מאותו המין גוזל הנפסל ולהביא קן אם קן ממין אחר שהרי [נה] אינה יודעת אם לריכה תור ושני בני יונה או בן יונה ושתי תורין לפיכך תביא שתי תורין ושני בני יונה ותאמר אחד מאילו שממין הנפסל יהיה מחתיו והשני יהא נדבה וקן השני יהא ספק פירושה: **קנעה נדרה.** [נו] להביאה עם חובתה שאמרה הרי עלי קן להביאו עם חובתי ופירשתו ואינה יודעת מה פירשה דלאמרן והביאה שתי קיניין ונתנתן לכהן ועשה כמו שאמרנו: [נז] **לריכה שתביא עוד חמש פרידין למעלה** [נח] **ממין אחד ומשני מיניים תביא שש.** [דכיון] דקנעה נדרה עם [נח] חובתה הוקבע עליה קרבן [נט] גדול שלש עולות יחד אם היתה יודעת מה פירשה

חטאת לזו ועולה לזו. משנה היא במס' קיניין (פ"ג מ"ג) ולקמן אמרינן סתם קיניין רבי יהושע היא: **חטאת לזו כו'.** רחל שהיתה לריכה חטאת לגידתה ועולתה כבר קרבה ולאה היתה לריכה עולה שכבר קרבה חטאתה ולקחו קן בעירוב וקבעו פרידה אחת לחטאת רחל ופרידה אחת לעולת לאה ונתנום לכהן: **עשה שתיהן למעלה.** לשם עולה: **מחלה כשירה** [ה] **ומחלה פסולה.** עולה כשירה וחטאת פסולה: **תימשך כו'.** ותלא ידי חובתה [ו] ממה נפשך אם חטאתה קרבה למטה הרי טוב ואם לאו הרי עולת חבריתה קרבה למטה ונעשית חטאת וחבריתה אינה לריכה לה: **בתרי גברי מי אמר.** היאך קרבנה של זו יעלה לזו שאין לה חלק בו: **חטאת ועולה סתומה** [ז] **ומפורשת עשה כולן למעלה מחלה כשר ומחלה פסול כולן למטה מחלה כשר ומחלה פסול חליין למעלה וחליין למטה אין כשר אלא סתומה ומתחלקת ביניהן.** ה"ג לה במסכת קיניין (שם מ"ד) [ח] שתי נשים שלקחו ג' קיניין בעירוב זו לריכה עולה וקן שלש ל' חטאת וא' עולה דהיינו שתי עולות וחטאת וזו לריכה שתי חטאות ועולה ופירשו אחד מן הקיניים [ט] פרידה עולה לזו ופרידה חטאת לזו ואחד מן הקיניין הניחו סתומה לא [י] פירשו איזה פרידה חטאת ואיזה פרידה עולה והג' פירשו פרידה זו עולה ופרידה זו חטאת אבל שמות בעלים לא נתפרשו הרי חטאת לזו ועולה לזו [יא] וקן סתומה וקן מפורשת לריך להקריב ב' הקיניים הללו סתם על שתיהן העולות למעלה וחטאות למטה והחטאת [יב] לזו והעולה לזו לריך להקריב לשם בעלים ונתנום לכהן: **עשה כולן למעלה.** כסבור כולן עולות: **מחלה כשר ומחלה פסול.** כל החטאות פסולות ולריכות להביא כל חטאות שעליהן: **כולן למטה.** כסבור כולן חטאות: **מחלה כשר ומחלה פסול.** כל העולות פסולות ולריכות להביא כל עולות שעליהן: **חליין למעלה כו'.** אין כשר בכולן אלא קן סתומה דהי מייייהו דעבד עולה והי מייייהו דעבד חטאת כשירה [יג] דקיינין שלא נתפרשו בלקיחת בעלים [יד] לא מתפרשות שוב אלא בעשיית כהן כגון דפשיטא ליה דכל קן וקן היה בפני עצמו ומכל קן [טו] אחד עשה אחד למעלה ואחד למטה: **וכיון מתחלקת ביניהם.** הואיל ובעירוב לקחום אחת יולאה בה ידי חטאת ואחת יצתה בה ידי עולה ויקחו קן אחד עוד ביניהן ויקריבו בתנאי אם עולה לאשה לרחל ואחת חטאת ללאה תהא בקן שניה זו עולה ללאה וחטאת לרחל ואם חילוף חילוף ואילו [טז] מפורשות לא אית בה כשירה אפילו פרידה: **ואמאי.**

עתה שנפסל אחד מן הראשונים ש"ב לא נפטרה הראשונים מנדרה כלל שהרי לריכה להביא ג' עולות ביחד והנה לא קרב למעלה כי אם שנים, ולכך לריכה להביא עוד ג' ממין אחד וב' ממין אחר כדפר'. ורש"ל הקשה היאך מביאה חובה אחרת כיון שאמותבתה היא פטורה, דהא משום דקבעה נדרה להביא עם חובתה משום הכי לא קשה חובת חובתה דבפי עצמה אלא לפי שקבעה נדרה אחה מחייבה לבהיאה יחד, וא"ל שנפטרה כבר חובתה הנשים שהיא מביאה אינה כלום דאין חובה אחר חובה. ותיכן מורי דלא קשה מילי דודאי אותו שלישי שמביאה אינה לחובתה דכבר נפטרה מחובתה הראשונה, ומ"מ היא מביאה חובה אחרת, משום דהוי כאילו נדרה בשעת נדרה שאם לא תביא נדרה עם חובתה שתחוור ותביא ג' עולות לנדרה לקיים קרבן גדול, ולעולה אותו שלישי שמביאה אינה לחובתה שכבר נפטרה כדפר'. וכ"מ ר"ה ר"ה לפי מ"ש שלריך שיהיה השלישי ממין חובתה, וא"ל דהואיל ואמרה שתביא נדרה עם חובתה ר"ה נתמוהו להגדיל קרבנה שעולה אחת ממין חובתה וכיולא בה לחיות קרב עם נדרה: **קבעה נדרה. עי' בהשמטות בסוף המסכת: **רש"י** ד"ה חצריין למעלה כו' ומבל קן עשה אחד למעלה ואחד למטה. נ"ב, דלא"כ שמא הקמוצה קרבה כולה למעלה לא למטה. בספר יקר (ב"ש):

שיטה מקובצת (המשך)

מספק פירוש נדרה, שאם מזקיקנה להביא להבנים על אותו אחר שעשה לנדרה שקרב כבר ש"ב היתה לריכה להביא שאם פריון לספק פירוש נדרה תור אחד וב' יונים משום ספק תורים בתחתונה ושמא קודב יונים בתחתונה ולריכה יונה וב' תורים לשום ספק פירושה ולכן טוב לה שתביא ד' כאלו לא הביאה כלל דבכך היא נפטרת כדפי': **קבעה** נדרה. להביא עם חובתה והביאה ד' ממין אחד, לריכה להביא עוד ה' עולות ב' תורין וב' בני יונה לנדרה ועוד ג' ממין וב' בני יונה לנדרה ועוד ג' ממין שהביאה כדי שיהיה ממין חטאת חובתה משום דקבעה נדרה להביאה עם עולת חובתה דלקבע גזול איסון [לפיכך לריכה] להביא ג' עולות ביחד, ודודאי אם עשה הכהן ג' לעולה וג' לחטאת הם בטלו ד' בני יונה ד' לנדרה ד' תורין עם חובתה שמחוור ותביא ג' עולות לנדרה לקיים קרבן גדול, ולעולה אותו שלישי שמביאה אינה לחובתה שכבר נפטרה כדפי'. וכ"מ ר"ה לפי מ"ש שלריך שיהיה השלישי ממין חובתה, וא"ל דהואיל ואמרה שתביא נדרה עם חובתה ר"ה נתמוהו להגדיל קרבנה שעולה אחת ממין חובתה וכיולא בה לחיות קרב עם נדרה: **קבעה** נדרה. עי' בהשמטות בסוף המסכת: **רש"י** ד"ה חצריין למעלה כו' ומבל קן עשה אחד למעלה ואחד למטה. נ"ב, דלא"כ שמא הקמוצה קרבה כולה למעלה לא למטה. בספר יקר (ב"ש):

שינויי נוסחאות

א) גירסת הרא"ש דתומה בלא וא"ו. והיינו למייריי בב' קיניים בלבד. וגי' רש"י ותומה בוא"ו, ומפרש לה בג' קיניים [וכ"ש (יד דוד)]. עי' במפרש בקיניין שם, ולאלה אות ז: ב) ל"ל תימשך (ב"ש): ג) בס"ח הא תנן, ותיבת ת"ש נמחק (ש"מ): ד) פרידין למעלה (כי"מ, וכ"ה ברש"י): ה) כשר ומחצה פסול (*ש"מ): ו) חובתה של חטאת ממ"נ (*ש"מ): ז) ל"ל וסתומה. וכ"ה בכתה"י ומכ"י. ולאפוקי מגירסת הרא"ש דגרים סתומה בלא וא"ו, ר' אות ת: ח) הה"פ שתי (*ש"מ): ט) ל"ל וקבעו פרידה (ש"מ): י) שלא (שמכ"י): יא) לזו, אלו שני קנים הם סתומים ויש לכהן להקריב ב' הקנים כו' כל"ל והאמר נמחק (ש"מ): יב) והחטאת של זו והעולה של זו כל"ל (*ש"מ): יג) בעלים תלויות בעשיית כהן וכגון כו' כל"ל והאמר נמחק (*ש"מ): יד) תינח קן נמחק (*ש"מ): טו) כלן מס"ד ואילו מפורשות לא. אין בה כשירה ואפילו פרידה אחת. כן הוא בכתי"י ובד"ו: טז) להם שם כל"ל (ש"מ): יז) ל"ל ובין (ש"מ): יח) כלן ל"ל ד"ה אחת לנדבתה. דאמרה הרי עלי קן הס"ל. ומס"ל ואחת לחובתה (צ"ק). ובס"מ מוחק תיבות הרי עלי קן כו': יט) הראשונים (כי"פ): כ) שהקן שהקריב הכהן ראשון עולה לה לחובתה שהרי לשם כו' (כתה"י): **בא**) ל"ל ובן (ש"מ): **כב**) נ"מ שתים למעלה ושתים למטה (כי"פ): כג) בס"מ נוסף כלומר אם הראשונים מין אחד היו. ובכ"פ במקום ומשני מינים הגירסא ואם שני מיניו היו: כד) ל"ל להשלים את הגזול הנפסל (כי"פ): **כה**) נ"מ הרי שאינה יודעת (ד"ה). נ"מ נמצא שאינה יודעת (כי"י). וגירסת נ"מ ולהביא קן שלם ממין אחר לא סגי שהרי אינה יודעת כו': כו) ל"ל קבעתו להביאה (*ש"מ): **כז**) למעלה אם היו הראשונים ממין אחד ואם משני מינים היו תביא שש (כי"פ): **כח**) ל"ל להביאו עם (כי"ב): **כט**) שם קרבן גדול להביא שלש עולות יחד (כי"י): ל) בשהתנו (באה"מ): **לא**) ל"ל בשהחייבת (ש"מ): **לב**) ולהכי פריך דנהי הקרבה (ש"מ): לג) לזו, עשה כולן למעלה מחצה כל"ל (ש"מ): **לד**) ל"ל אפרש (שמכ"י): **לה**) חציין למעלה וחציין (ד"ה): לו) מינם אמרינן נמחק, וכ"ל ממ"נ (ש"מ). והליון קיניין פ"ג הוא טעות (באה"מ): לז) הוו קט"ז כל"ל (ש"מ):

ח) קנים פ"ג מ"ג ע"ש, ט) שם מ"ד, י) שם מ"ו, יא) שם מ"ו, יב) יומא מא., יג) שייך לעמ' שאח"ז.

שינויי נוסחאות (המשך)

**יד) ל"ל מ"ד. טו) ל"ל ד' ד' ד'

מסורת הש"ס

ה) [מולין כ: כח.], ו) קינים פ"ג מ"ז, ג) [פ"ז מ"ג וע' תוי"ט], ד) וע' לעיל סז. תוד"ה והרי, ה) ד"ה והרי:

גליון הש"ס

תוד"ה מלק וכו' מודה ר"י בעוף. עיין לקמן דף פד ע"ב תד"ה ומוליא אי פסק"ד. ועי' כרים מעילה תד"ה וכיכה:

שינויי נוסחאות

א) בקנ"מ ונסמאות נרסי' לסך בכא בסיום המשנה (הגרי"ב). אבל מלשון הגמ' בע"ב משמע כגי' שלפנינו (רש"ש וע"ש). וכן משמע מדברי הרמב"ם (יד דוד): ב) ואינו מטמאין (כי"מ): ג) מטמאין (כי"מ): ד) לנדרה או להביא שש בשתי פעמים שתי תורים עם עולת חובתה ושני בני יונה ופרידה אחת ממין חובתה בקרבן אחר וכשהביאה כו' (ב"ש): ה) ל"ל אחר. וכ"כ בתוי"ט בקנים, ור"ל שתביא עמה קן שלם ממין אחר לספק פירוסה, שהרי קובעתו כו', ר"ל וא"כ ע"כ לריכה עוד פרידה אחת מאותו מין שהביאה כבר לחובתה (רש"ש): ו) ל"ל אחר (ב"ש, רש"ש וע"ש). נ"ל קן ופרידה ממין אחד (גליון). ועי' מ"ז: ז) ב' תורין כל"ל (דברי נחמיה): ח) נ"ל מכאן ועד סוף הלישור אם לא שנפסל אחת מן האשונים היה דייה לריך עוד בג' פרידין א' ממין הראשונים שקרבה ממין עולת חובתה וקן ממין אחר דממה נפשך הקרב ב' תורין עם מין חובתה וב' בני יונה עם מין חובתה אבל לפי שעשה הכהן חצייה למטה נמצא שלא עשתה כלום בראשונים לנדרה שהרי לא קרבו אלא ב' עולות בקרבן בפעם אחד והיא קבעה עליה ג' יחד הלכך אם הראשונים מין אחד היו צריכין עוד ה' עולות ג' מאותו המין וב' מינין אחר ב' קינין מב' מינין לספק פירוסה ופרידה אחת לקביעותה להביא אחת ממין חובתה עם נדרה וחובתה כבר קרבה ויצאת ידיה (כי"י, וכני"ז בכי"מ): ט) ל"ל ובן (*ש"מ): י) ל"ל ידי לידתה (*ש"מ). נ"ל ידי חובתה (גליון): יא) נ"ל צריכה שתביא עוד ד' פרידין לנדרה. ב' קינין מב' מינין שהרי פירשה ואינה יודעת מה פרשה והוזקקה לב' מינין והיא אינה יודעת איזה מן הביאה: ושתים לחובתה. לעולה ומב' מינין שמא הראשונים קרבו למטה ויצאת ידי חטאת וצריכה להביא עולה מאותו המין לזוזג לו והיא אינה יודעת מאיזה מין היה וצריכה שתביאם יתר לפי שקבעה נדרה עם חובתה (כי"י). נ"ל, מאיזה מין היה והרי לו זוג ממנה משותים שהביאה לחובתה משני מינין (כי"מ): יב) משני מינין כל"ל (ש"מ) וסמ"ל ומס"ל וב' לעולת חובתה (ב"ש): יג) ס"ל וחטאת אחת. מאיזה מין שתרצה שמא הראשונים קרבו למעלה ולא יצאת ידי חטאת ואע"פ שאינה יודעת מאיזה מין היו הראשונים תביא חטאת מאחד המינין ותאמר אם זה ממין הראשונים הוא הרי זה בן זוג לעולה שקרבה כבר ואם ממין אחר הוא הרי הוא בן זוג לפרידת מינו שאני מביאה עמו מן השתים שהביאה(ן) באחרונה לעולת חובתה [מאותו מין של חטאת (כי"מ) ורבנן דפליגי הכא עלה דבן עזאי לטעמייהו דאמר' במסכת קינין האשה שהביאה עולתה תור ואחר כן הביאה חטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה שהכל הולך אחר חטאת ואף האיא אחרונה ואף זו אי נמי קרבה עולתה הראשונה ממין אחר עכשיו שהביאה חטאתה שלא מאותו המין תכפול ותזוזג לו העולה מן השתים שהיא מביאה עמו מאותו המין (כתה"י. וכני"ז בש"מ): יד) ל"ל לה (*ש"מ): טו) [ל"ל אותה שממינה כל"ל (ב"ש): ין) ס"ל בן עזאי אומר ב' חטאות. בן עזאי לטעמיה דאמר התם גבי אשה שהביאה עולתה תור וחטאת בן יונה הכל הולך אחר הראשון ותביא ותכפול חטאתה תור הלכך זו שאינה יודעת איזה מין הביאה ראשון ויש לומר כולן למעלה קרבו ויצאת ידי עולתה ואינה יודעת מאיזה מין צריכה להביא ב' חטאות מב' מינין ובין לרבנן ובין לבן עזאי אין חטאות הללו נאכלות שהרי על הספק באו שיש לומר הראשונים למטה קרבו וכבר יצאת ידי חטאת (כי"י): יח) לא היתה צריכה אלא ד' פרידין לנדרה כל"ל. ס"ל שתים לעולת נדרה וב' לחובתה (ש"מ): יט) להביא עוד שמונה ד' לנדרה כו' (*ש"מ): כ) נ"ל מעילה בדבר הזה יש לה תורת חטאת הענוף שלא יטמאלו בה. הס"ד. ומה"ד למיסק כו' (כי"מ): כא) מזמת המשנה עד אמר ר' יוסי לקים הפגול והנותר וכו' שבדף עח ס, אינו מפני רש"י ז"ל כי בכל הספרים מלכתא יד אינו נלשון הדפוס, והרבה לשונות מגיאין תתו' בשם רש"י ז"ל ואינם בדפוס ובספרי היד שם (ב"ש). ולשון רש"י דשמתי בתוך ס"ל (שמה"ר). ר"ל כל מה שנרסם עליו ס"א הוא מנוסחאות רש"י בס"ו. ולנקנו כולם אל מדור נוסחאות רש"י בס"ו. בס הוספנו במדור זה דיבורים מכתיבת יד אינו בדפוס, ובהרבה לשונות מגיאין תתו' בשם רש"י ז"ל ואינם בדפוס ובספרי היד שם (ב"ש). ולנקנו כולם אל מדור נוסחאות רש"י בס"ו. בס הוספנו במדור זה דיבורים כו' כל"ל (צ"ק): כז) נמשכת ונעשת (ד"ו): כח) תיבת גבי נמתק (ש"מ): כט) [ל"ל דפ"ב (ש"מ): ל) למימר דחייב להביא על הספק כמו בבהמת (ד"ו): לא) נ"ל בשחיטת (צ"ק, פ"מ). ועי' לעיל סז ס בתוד"ה והרי קדשי קדשים (ש"מ): לב) בשמעתא (ש"מ): לג) נ"ל שמעון (ש"מ): לד) דשום (ש"מ): לה) הוא בנוסחאות רש"י ס"מ, עי' לות כז: לו) הענצה לפי שאין הענצה מתפשט לבאן ולכאן כדרך שאר בית השחיטה אלא עומד במקומו וכשהסכין תחת הענצה הויא חלדה. ולפי' זה כל"ל (ש"מ): לז) נ"ל קצר (כי"י):

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פרק י מהל' פסה"מ הלכה ג:
יז ב מיי' פ"ז סה הלכה ח והלכה ט:
יח ג מיי' פרק ז סה (הל"ג) [הל"ל] וס"ג מהל' תפות הטומאה הלכה י"ב ופ"ח סה הלכה ב:
ד מיי' פ"ז מהלכות פסה"מ הלכה ג:

מוסף רש"י

מלק בסכין. מלק עוף קדשים בסכין נבילה היא והאוכל נבלת עוף טהור מטמא בגדים שהוא לבוש בשעה שבולעה ולא בגדים שקודם לכן ולא בגדים שלבש אחרים בתעיה ואין לה טומאת מגע לגמרי אלא טומאת בליעה זו לבדה וכולה לעניין לה בתורת הסרים וכו' (חולין כ: ע"ש):

נוסחאות רש"י כת"י

מלק בסמטא. המליקתו הסולה דמתיב בה הכהן וכל מקום שנאמר אלבש והכוהה אינו אלא ימין: [או בגלוי. דאיתיב ביום קומו. (וכן גירסת רש"י של מהר"פ) (ס"מ)]: אין בטמטא. דוחלי דסמוך בקודש אתא מליקה דידיה: אשם עלו לא ירדו ונבגמ' ילוף לה מקרא: מה טריפה שאינה מטרפת את האיסור וכו' וחזו הטעם בכל מליקות פסולות: ה"ג במתני' אחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אין בטמטא. ואם"פ שאסורין באכילה, ובגמ' מפרש טעמא: מלק בסכין. לא מליקה ולא שחיטה היא שהרי בלאשו של סכין מליק דהא מליקה בציפורן היא וחוזר שדרה ומפרקה עד שהא מגיע לסימנים ואיכ לעשות ע"י מיחוך קלת לו] אלא יתמוך רוב בשר מעל שיגיע לסימן דאמרן בציפרן דלעיל (דף סה:) וכשהוא עושה בסכין אי אפשר אלא בראש הסכין שקורין פונט"ש ומתלא מתלא כלתיתא בפרק קמא דחולין: [מלק חולין בפנים מו'] חולין לא שייכא בהו מליקה וכן חוץ לעזרה אפילו בקדשים, שכל אלו אפי' עלו ירדו שאין בסולן בקודש הילכך ליכא למעוטינהו מעוט שהוא מתלא: האסור והוו להו בכלל נבילה:

שיטה מקובצת

נתנתן לכהן כו'. פירש"י דקמי הדרה ואינה יודעת מה פירסה ואינה יודעת מה נתנה אי ממין אחד ד' מעני מינין, וגם הכהן אינו יודע מה עשה אי הולן למעלה מי, לריכה להביא ד' פרידין לנדרה לספק פירוסה וב' לחובתה למעלה מעני מינין, דשמא הראשונים קרבו למטה ויצאת ידי חטאת ולריכה להביא עולה ממין אחר ואינה יודעת מאיזה מין היה, לפיכך תביא אחים מספק. [וחטאת אחת תביא מאיזה מין שתרצה] שמלה הראשונים קרבו למעלה ולא יצאת ידי עולה ולא יצאת ידי חטאת, הלכך תביאה ותזוגה אם ממין הראשונים הרי הוא בן זוג לעולה אבל אם הוא מין אחר הוא בן זוג לפרידת מינו שאינו מביאה עמו מן השתים שהביאה בראשונה לעולת חובתה [מאותו מין של חטאת (כי"מ) ורבנן דפליגי הכא עלה דבן עזאי לטעמייהו דאמר' בפרק קינין האשה שהביאה עולתה תור ואחר כן הביאה חטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה שהכל הולך אחר חטאת ואף האיא אחרונה ואף זו אי נמי קרבה עולתה הראשונה ממין אחר עכשיו שהביאה חטאתה שלא מאותו המין תכפול ותזוגה לו העולה מן השתים שהיא מביאה עמו מאותו המין (כתה"י. וכני"ז בש"מ): יד) נ"ל לה (*ש"מ): טו) [ל"ל אותה שממינה כל"ל (ב"ש): ין) ס"ל בן עזאי אומר ב' חטאות. בן עזאי לטעמיה דאמר התם גבי אשה שהביאה עולתה תור וחטאת בן יונה הכל הולך אחר הראשון ותביא ותכפול חטאתה תור הלכך זו שאינה יודעת איזה מין הביאה ראשון ויש לומר כולן למעלה קרבו ויצאת ידי עולתה ואינה יודעת מאיזה מין צריכה להביא ב' חטאות מב' מינין ובין לרבנן ובין לבן עזאי אין חטאות הללו נאכלות שהרי על הספק באו שיש לומר הראשונים למטה קרבו וכבר יצאת ידי חטאת (כי"י): יח) לא היתה צריכה אלא ד' פרידין לנדרה כל"ל. ס"ל שתים לעולת נדרה וב' לחובתה (ש"מ): יט) להביא עוד שמונה ד' לנדרה כו' (*ש"מ): כ) נ"ל מעילה בדבר הזה יש לה תורת חטאת הענוף שלא יטמאלו בה. הס"ד. ומה"ד למיסק כו' (כי"מ): כא) מזמת המשנה עד אמר ר' יוסי לקים הפגול והנותר וכו' שבדף עח ס, אינו מפני רש"י ז"ל כי בכל הספרים מלכתא יד אינו נלשון הדפוס, והרבה לשונות מגיאין תתו' בשם רש"י ז"ל ואינם בדפוס ובספרי היד שם (ב"ש). ולנקנו כולם אל מדור נוסחאות רש"י בס"ו. בס הוספנו במדור זה דיבורים כו' כל"ל (צ"ק): כז) נמשכת ונעשת (ד"ו): כח) תיבת גבי נמתק (ש"מ): כט) [ל"ל דפ"ב (ש"מ): ל) למימר דחייב להביא על הספק כמו בבהמת (ד"ו): לא) נ"ל בשחיטת (צ"ק, פ"מ). ועי' לעיל סז ס בתוד"ה והרי קדשי קדשים (ש"מ): לב) בשמעתא (ש"מ): לג) נ"ל שמעון (ש"מ): לד) דשום (ש"מ): לה) הוא בנוסחאות רש"י ס"מ, עי' לות כז: לו) הענצה לפי שאין הענצה מתפשט לבאן ולכאן כדרך שאר בית השחיטה אלא עומד במקומו וכשהסכין תחת הענצה הויא חלדה. ולפי' זה כל"ל (ש"מ): לז) נ"ל קצר (כי"י):

הוזקקה להביא חמש עולות יחד מתחילתה אחת לחובתה וד' לנדרה [ד] וכשהביאה שני קינין אחת לנדרה ואחת לחובתה וממין אחד לא עשתה כלום לנדרה שמא אינו ממין שנדרה ובהשלמת קן שני ממין אחד [ה] לא סגי לה שהרי קובעתו לבא עם מין חובתה. וא"ת תביא קן ממין אחד [ו] ופרידה ממין שהביאה שני קינין הראשונים שקרב ממנו עולות חובתה דממ"נ אם תורין נדרה הרי הביאה תורין [ז] עם מין שהביאה לחובתה ואם בני יונה נדרה הרי הביאה ב' בני יונה עם מין שקרב ממנו חובתה אם לא [ח] נפסל גוזל אחד מן הראשונים ה"נ אבל עכשיו שנפסל אחד מהם אין חבירו עולה לה כלום דג' עולות הוקבעו עליה יחד הילכך אם ב' קינים הראשונים מין אחד ג' לריכה שתביא עוד ה' עולות ג' מאותו המין וב' ממין אחר ד' לספק פירוסה ואחד לקביעותה שקבעה להביא עולת חובתה עם נדרה וחובתה כבר קרבה וילאה ידיה אלא שלריכה להביא מאותו המין עם נדרה מפני קביעותה: **ואם משני מינין היו תביא שש.** שאינה יודעת איזה מין קרב תחילה לחובתה שתביא מאותו המין עם ד' של ספק פירוסה לקביעותה הילכך תביא שש שתי תורין ושני בני יונה לספק פירוסה ותור ובני יונה לקביעותה והעוף היתר יהא נדבה: **נתנתן לכהן ואין יודע מה נתנה.** אם תורים אם בני יונה ואם קן אחד מזה וקן אחד מזה ואין יודע מה עשה אם כולן למעלה או כולן למטה או תלניין למעלה ותלניין למטה נמנלת אלא יצאת אחי' (ימי לידתה) [ט] שמא כולן למעלה ואין כאן חטאת או שמא כולן למטה ואין כאן עולה: **לריכה** [י] **שתביא עוד ד' פרידין לנדרה.** לספק פירוסה ומשני [יא] מינין וב' לעולת חובתה תור ובן יונה שמא הראשונים כולן למטה נעשו ואינה יודעת מאיזה מין והכל הולך אחר החטאת [ולריכה] להביא עולה מאותו מין או שמא הראשונים תלניין למעלה ותלניין למטה ובקן הקרב ראשון יצאתה ידי חובתה והיא קבעה להביא עולה מאותו המין עם נדרה ואינה יודעת מאיזה מין היה הילכך תביא עם ספק פירוסה תור ובן יונה וממה נפשך אם קן שקרב ראשון תורין היו וקרב מהן עולה למעלה והיא לחובתה הרי היא מביאה עכשיו תור עם נדרה משום קביעותה ואם מבני יונה היה והוקבע עליה להביא בן יונה עם נדרה הרי מביאתו ואם כולן למטה נעשו ולריכה להביא עולתה מאותו המין הרי משתים שהיא מביאה עכשיו לחובתה יעלה לה אחד מהן והשני נדבה: **וחטאת** [יג] **אחת.** תביא מאיזה מין שתרלה משום שמא הראשונים כולן למעלה נעשו והרי לו [יד] זוג ממינו לעולה מב' [טו] שהביאה חובתה מב' מינין ואע"פ שכבר קרבה עולת חובתה אין לריכה לדקדק להביא חטאת מאותו מין הראשון לרבנן דפליגי עליה דבן עזאי דקסברי הכל הולך אחר חטאת הילכך הואיל ועל כרחה היא מביאה עכשיו ב' עולות מזווג לו [טז] אותה שממינו ודייה דהכי תנן פלוגתייהו במסכת קינים (פ"ג מ"ה) שהאשה שהביאה עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה דהכל הולך אחר חטאת בן עזאי אומר הכל הולך אחר הראשון: **בן** [יז] **עזאי אומר ב' חטאות.** בן עזאי לטעמיה דאמר הכל הולך אחר הראשון וכיון דאיכא לספוקה שמא הראשונים למעלה נעשו וכבר יצאת ידי עולה לריכה להביא חטאתה מאותו המין והרי אינה יודעת מאיזה מין היה לפיכך תביא שתי חטאות מב' מינין וחטאות הללו אינן נאכלות שהרי על הספק באו ואין מליקתן מליקה להתירן באכילה שמא כבר קרבה חטאתה בראשונות: **א"ר יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו ז'.** התם [יח] מפרש לה ובגלל קמיירי דכשהוא חי אין לו אלא קול אחד וכשהוא מת קולו שבעה כילד קולו שבעה ב' קרניו ב' תאולרות ב' שוקיו ב' חלילין עורו לתוף מעיים לנבלים בני מעיו לכינורות וה"נ כשנדרה תחלה ואינה יודעת מה פירסה לא [יח] לריכה אלא ד' פרידין וב' לחובתה אחת לעולה ואחת לחטאת ועכשיו שהביאה כבר ד' פרידין לריכה להביא [יט] ד' לנדרה וד' לחובתה. מדאייתי ר' יהושע בהא ס"מ קיימין ר' יהושע אמרה וקתני לעיל גבי קן סתומה ומפורשת דאין כשר אלא סתומה ואי אמרת נמשכה ונעשית חטאת העוף תמשך ותהוי חטאת העוף: **אימר דאר"י לאפוקה מידי מעילה** [כ] **למיסק ליה נשם חובה מי אמר.** שתהא עולה נעשית חטאת בשביל שאינה בה: **מתני' כל הפסולין** [כא]. בגמ' פליגי כל לאיתויי מאי: **ואין מטמאין.** שמליקתן מטהרתן לפי שנפסל [כב] בקדש ואהני מליקתן אשם עלו לא ירדו נמלה: ה"ג [כג] **שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אין מטמאין בגיא הבליעה.** אף על גב דבפנים אין שחיטה לעוף וכן בעוף קדשים אין שחיטה בכל [כד] מקום אין מטמאין כדליף בברייתא בגמרא. ושחט קדשים בפנים דלא קתני אמרינן בגמ' דאתיא בזה הכלל: **מלק בסכין.** ומליקה לא הויא דבעלמא של כהן בעינן [לעיל סה.] ושחיטה לא הויא כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין כ:) מפני שהוא מחליד מפני [כה] שהוא דורס: **מלק חולין בפנים וקדשים בחוץ.** דלא שייכא מליקה בחולין לא בפנים ולא בחוץ והוא הדין לחולין בחוץ וגבגמרא [סמ.] אמרינן דאתיא בזה הכלל: וקשה דמי לא עפקינן שחוטך בסכין דחמה שאינו מטופה, לכך פר"י דמשום הכי הויא חלדה לפי שחוטך הסימנין לגד המפרקת דהייני שחוטה לגד המפרקת דמתני' דמלק בסכין דמחמיר בסימנין לגד המפרקת ומקרי חלדה כדן שיחמוריו כן הוא למטה מן הסימנים, ולא הקפידה התורה רק שיחמוך הסימנין דרך שחיטה לגד המפרקת ובשחוטן לגד אחר שנגנדו הוי כאילו חתכו מלמעלה, וכמו כן אם היה שוחט מגד הנולחר אפי' היו הסימנין על גבי הסכין לא הויא חלדה, רק בעופות דקלא אמרינן בחולין (דף כ:) שמא ילרום: תוד"ה נתנתן. עי' בהסמעתות בסוף המסכת.

נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה. בחנם דחק הקונטרס לאוקמה בשקבעה נדרה עם חובתה דהך בנא מיתוקמא שפיר בשלא קבעה: **כשהוא** חי קולו **אחד כשהוא מת קולו ז'.** מפרש במסכת קינין (פ"ג מ"י) קרניו לתאולרות משמע דבאות שלא מן הכסף וכן משמע בפרק כל הלנמים (ע"ז דף מז. ושם) דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לתאולרות ותימה דבהקומץ רבה (מנחות דף כח.) תניא תאולרות היתה באה מן העשת של כסף מיהו מהכיא לא קשה קולי המי דהתם בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדמשמע התם אבל קשה ממסכת תמיד [דף לג:] [ג] דתנן ושתי תאולרות של כסף בידם משמע דאף לדורות בשל כסף ומיהו ר"ת דשני עייני תאולרות היו של כהנים בשל כסף ושל לוים בשל קרני בהמה לכלי שיר ועוד י"ל דתאולרות דקיים ודמסכת ע"ז היינו שופר כדאמר בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לד.) דאיתתי שמתתייהו תאולרתא שיפורא שיפורא תאולרתא ובסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) איכא בריתא שקולאה לתאולרות שופר ומיהו קשה דבמסכת עבודה זרה איירי במכשירי קרבן כדאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעין בשופר אלא בתאולרות כדכתיב ותקעתם בתאולרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם (במדבר י): **אימר דא"ר יהושע (בן לוי) לאפוקה מידי מעילה למיסק ליה לחובה מי אמר.** תימה מ"ש זו מזו וי"ל דכי האי גוונא אשכחן פ"ק דמנחות [כו] (דף יב.) דזריקה מועלת ליונה ושירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אסורין באכילה והקטרתן מוליאן מידי מעילה וחריקה פיגול (ר"ל) בפ"ק דמעילה (דף ג:) דמפקא מידי מעילה אע"ג דלא עלה לשם חובה וי"מ דמדאורייתא נמשכה [כז] ונעשה חטאת גמורה ותקנתא דרבנן היא דאינו עולה לשם חובה ול"ל דקסבר ר' יהושע אין שחיטה לעוף מן התורה ואולין בעזרה לאו דאורייתא כדאמר בגזיר (דף כט.) גבי מדיר בנו בגזיר למ"ד כדי לאנכה במצות ואי נמי קסבר אולין בעזרה דאורייתא היא ועוף לאו דאורייתא כדאשכחן גבי [כח] ר"ש בפ' כיסוי הדם (חולין דף פה:) דקסבר דאורייתא ואפ"ה היא ועוף לאו דאורייתא ולית ליה ההיא דרשה בפ"ב [כט] דקדושין (דף מ: נח.) דמרבה בעופות וא"ת למ"ד לאו דאורייתא למאי אילטריך קרא לחטאת העוף בתה על הספק דהא ר' יוסי בר חנינא דאמר לאו דאורייתא כדמוכח בגזיר ומצריך קרא לחטאת העוף בתה על הספק וי"ל דאתא קרא למימר [ל] להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי:

מלק בשמאל או בלילה אין מטמאין בבית הבליעה. לכאורה כולה מתניתין ר"ש היא דאמר לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד.) שכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהא אמרינן בגמרא [סט.] דמליקה המתרת את האיסור פי' דאם עלה לא ירד אינה מטמאה בבית הבליעה ומליקת לילה לר' יהודה תרד כדאמר בפ' המזבח מקדש (שם) פרט לנשחטה בלילה וכן לעיל [סו:] דתנן וכולן אין מטמאין בבית הבליעה והיינו בשחיטת [לא] דרוס [לב] דתרד לר' יהודה כדאמר בשמעתין [לג] קמייתא דמעילה (דף ב:) אלא מתניתין ר"ש היא ותימה אי כר' שמעון האמר דמליקה שמאל מליקה גמורה היא למאי דגרס ר"מ לעיל בפ"ב (דף כד:) [לד] מלק בשמאל פסול ורבי יהודה [לה] מכשיר וי"ל דסבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא א"נ [לו] מודה ר' יהודה בעוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהנך תלתא מיעוטי דלקמן בבהמה כתיבי ומיהו על כרחין חד מייניהו בעוף דלא תימא כל פסולי דעוף אם עלה לא ירד: **שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ.** בגמ' נפקא לן דמשום [לז] שחיטה אינה מטמאה בבית הבליעה אע"ג דאינה מתרת את האיסור: **מלק בסכין.** פירש בקונטרס [לח] דמחליד לפי שנועץ ראשו של סכין משום דאינו רוצה לחתוך רוב בשר קודם הסימנין ואי אפשר לומר כן בפ' קמא דחולין (דף כ:) דהתם קרי ליה מחליד אע"ג דשלקח דעתך שחותך רוב בשר והתם פי' בקונטרס דלאחר שנתפרקו פירקי העצם ניעגל הסכין תחת העצם [לט] והויא חלדה ולפי' זה לא איירי בסכין רחבה ונראה דחשיב חלדה לפי ששוחט הסימנין ממטה למעלה ואפילו בסכין רחבה:

נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה. בחנם דחק הקונטרס לאוקמה בשקבעה נדרה עם חובתה דהך בנא מיתוקמא שפיר בשלא קבעה: **כשהוא** חי קולו **אחד כשהוא מת קולו ז'.** מפרש במסכת קינין (פ"ג מ"י) קרניו לתאולרות משמע דבאות שלא מן הכסף וכן משמע בפרק כל הלנמים (ע"ז דף מז. ושם) דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לתאולרות ותימה דבהקומץ רבה (מנחות דף כח.) תניא תאולרות היתה באה מן העשת של כסף מיהו מהכיא לא קשה כולי המי דהתם בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדמשמע התם אבל קשה ממסכת תמיד [דף לג:] [ג] דתנן ושתי תאולרות של כסף בידם משמע דאף לדורות בשל כסף ומיהו ר"ת דשני עייני תאולרות היו של כהנים בשל כסף ושל לוים בשל קרני בהמה לכלי שיר ועוד י"ל דתאולרות דקיים ודמסכת ע"ז היינו שופר כדאמר בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לד.) דאיתתי שמתתייהו תאולרתא שיפורא שיפורא תאולרתא ובסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) איכא בריתא שקולאה לתאולרות שופר ומיהו קשה דבמסכת עבודה זרה איירי במכשירי קרבן כדאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעין בשופר אלא בתאולרות כדכתיב ותקעתם בתאולרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם (במדבר י): **אימר דא"ר יהושע (בן לוי) לאפוקה מידי מעילה למיסק ליה לחובה מי אמר.** תימה מ"ש זו מזו וי"ל דכי האי גוונא אשכחן פ"ק דמנחות [כו] (דף יב.) דזריקה מועלת ליונה ושירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אסורין באכילה והקטרתן מוליאן מידי מעילה וחריקה פיגול (ר"ל) בפ"ק דמעילה (דף ג:) דמפקא מידי מעילה אע"ג דלא עלה לשם חובה וי"מ דמדאורייתא נמשכה [כז] ונעשה חטאת גמורה ותקנתא דרבנן היא דאינו עולה לשם חובה ול"ל דקסבר ר' יהושע אין שחיטה לעוף מן התורה ואולין בעזרה לאו דאורייתא כדאמר בגזיר (דף כט.) גבי מדיר בנו בגזיר למ"ד כדי לאנכה במצות ואי נמי קסבר אולין בעזרה דאורייתא היא ועוף לאו דאורייתא כדאשכחן גבי [כח] ר"ש בפ' כיסוי הדם (חולין דף פה:) דקסבר דאורייתא ואפ"ה היא ועוף לאו דאורייתא ולית ליה ההיא דרשה בפ"ב [כט] דקדושין (דף מ: נח.) דמרבה בעופות וא"ת למ"ד לאו דאורייתא למאי אילטריך קרא לחטאת העוף בתה על הספק דהא ר' יוסי בר חנינא דאמר לאו דאורייתא כדמוכח בגזיר ומצריך קרא לחטאת העוף בתה על הספק וי"ל דאתא קרא למימר [ל] להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי:

מלק בשמאל או בלילה אין מטמאין בבית הבליעה. לכאורה כולה מתניתין ר"ש היא דאמר לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד.) שכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהא אמרינן בגמרא [סט.] דמליקה המתרת את האיסור פי' דאם עלה לא ירד אינה מטמאה בבית הבליעה ומליקת לילה לר' יהודה תרד כדאמר בפ' המזבח מקדש (שם) פרט לנשחטה בלילה וכן לעיל [סו:] דתנן וכולן אין מטמאין בבית הבליעה והיינו בשחיטת [לא] דרוס [לב] דתרד לר' יהודה כדאמר בשמעתין [לג] קמייתא דמעילה (דף ב:) אלא מתניתין ר"ש היא ותימה אי כר' שמעון האמר דמליקה שמאל מליקה גמורה היא למאי דגרס ר"מ לעיל בפ"ב (דף כד:) [לד] מלק בשמאל פסול ורבי יהודה [לה] מכשיר וי"ל דסבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא א"נ [לו] מודה ר' יהודה בעוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהנך תלתא מיעוטי דלקמן בבהמה כתיבי ומיהו על כרחין חד מייניהו בעוף דלא תימא כל פסולי דעוף אם עלה לא ירד: **שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ.** בגמ' נפקא לן דמשום [לז] שחיטה אינה מטמאה בבית הבליעה אע"ג דאינה מתרת את האיסור: **מלק בסכין.** פירש בקונטרס [לח] דמחליד לפי שנועץ ראשו של סכין משום דאינו רוצה לחתוך רוב בשר קודם הסימנין ואי אפשר לומר כן בפ' קמא דחולין (דף כ:) דהתם קרי ליה מחליד אע"ג דשלקח דעתך שחותך רוב בשר והתם פי' בקונטרס דלאחר שנתפרקו פירקי העצם ניעגל הסכין תחת העצם [לט] והויא חלדה ולפי' זה לא איירי בסכין רחבה ונראה דחשיב חלדה לפי ששוחט הסימנין ממטה למעלה ואפילו בסכין רחבה:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פרק י מהל' פסה"מ הלכה ג:
יז ב מיי' פ"ז סה הלכה ח והלכה ט:
יח ג מיי' פרק ז סה (הל"ג) [הל"ל] וס"ג מהל' תפות הטומאה הלכה י"ב ופ"ח סה הלכה ב:
ד מיי' פ"ז מהלכות פסה"מ הלכה ג:

מוסף רש"י

מלק בסכין. מלק עוף קדשים בסכין נבילה היא והאוכל נבלת עוף טהור מטמא בגדים שהוא לבוש בשעה שבולעה ולא בגדים שקודם לכן ולא בגדים שלבש אחרים בתעיה ואין לה טומאת מגע לגמרי אלא טומאת בליעה זו לבדה וכולה לעניין לה בתורת הסרים וכו' (חולין כ: ע"ש):

נוסחאות רש"י כת"י

מלק בסמטא. המליקתו הסולה דמתיב בה הכהן וכל מקום שנאמר אלבש והכוהה אינו אלא ימין: [או בגלוי. דאיתיב ביום קומו. (וכן גירסת רש"י של מהר"פ) (ס"מ)]: אין בטמטא. דוחלי דסמוך בקודש אתא מליקה דידיה: אשם עלו לא ירדו ונבגמ' ילוף לה מקרא: מה טריפה שאינה מטרפת את האיסור וכו' וחזו הטעם בכל מליקות פסולות: ה"ג במתני' אחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אין בטמטא בגיא הבליעה. ואם"פ שאסורין באכילה, ובגמ' מפרש טעמא: מלק בסכין. לא מליקה ולא שחיטה היא שהרי בלאשו של סכין מליק דהא מליקה בציפורן היא וחוזר שדרה ומפרקה עד שהא מגיע לסימנים ואיכ לעשות ע"י מיחוך קלת לו] אלא יתמוך רוב בשר מעל שיגיע לסימן דאמרן בציפרן דלעיל (דף סה:) וכשהוא עושה בסכין אי אפשר אלא בראש הסכין שקורין פונט"ש ומתלא מתלא כלתיתא בפרק קמא דחולין: [מלק חולין בפנים מו'] חולין לא שייכא בהו מליקה וכן חוץ לעזרה אפילו בקדשים, שכל אלו אפי' עלו ירדו שאין בסולן בקודש הילכך ליכא למעוטינהו מעוט שהוא מתלא: האסור והוו להו בכלל נבילה:

שיטה מקובצת

נתנתן לכהן כו'. פירש"י דקמי הדרה ואינה יודעת מה פירסה ואינה יודעת מה נתנה אי ממין אחד ד' מעני מינין, וגם הכהן אינו יודע מה עשה אי הולן למעלה מי, לריכה להביא ד' פרידין לנדרה לספק פירוסה וב' לחובתה למעלה מעני מינין, דשמא הראשונים קרבו למטה ויצאת ידי חטאת ולריכה להביא עולה ממין אחר ואינה יודעת מאיזה מין היה, לפיכך תביא אחים מספק. [וחטאת אחת תביא מאיזה מין שתרצה] שמלה הראשונים קרבו למעלה ולא יצאת ידי עולה ולא יצאת ידי חטאת, הלכך תביאה ותזוגה אם ממין הראשונים הרי הוא בן זוג לעולה שקרבה כבר ואם ממין אחר הוא הרי הוא בן זוג לפרידת מינו שאינו מביאה עמו מן השתים שהביאה בראשונה לעולת חובתה [מאותו מין של חטאת (כי"מ) ורבנן דפליגי הכא עלה דבן עזאי לטעמייהו דאמר' בפרק קינין האשה שהביאה עולתה תור ואחר כן הביאה חטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה שהכל הולך אחר חטאת ואף האיא אחרונה ואף זו אי נמי קרבה עולתה הראשונה ממין אחר עכשיו שהביאה חטאתה שלא מאותו המין תכפול ותזוגה לו העולה מן השתים שהיא מביאה עמו מאותו המין (כתה"י. וכני"ז בש"מ): יד) נ"ל לה (*ש"מ): טו) [ל"ל אותה שממינה כל"ל (ב"ש): ין) ס"ל בן עזאי אומר ב' חטאות. בן עזאי לטעמיה דאמר התם גבי אשה שהביאה עולתה תור וחטאת בן יונה הכל הולך אחר הראשון ותביא ותכפול חטאתה תור הלכך זו שאינה יודעת איזה מין הביאה ראשון ויש לומר כולן למעלה קרבו ויצאת ידי עולתה ואינה יודעת מאיזה מין צריכה להביא ב' חטאות מב' מינין ובין לרבנן ובין לבן עזאי אין חטאות הללו נאכלות שהרי על הספק באו שיש לומר הראשונים למטה קרבו וכבר יצאת ידי חטאת (כי"י): יח) לא היתה צריכה אלא ד' פרידין לנדרה כל"ל. ס"ל שתים לעולת נדרה וב' לחובתה (ש"מ): יט) להביא עוד שמונה ד' לנדרה כו' (*ש"מ): כ) נ"ל מעילה בדבר הזה יש לה תורת חטאת הענוף שלא יטמאלו בה. הס"ד. ומה"ד למיסק כו' (כי"מ): כא) מזמת המשנה עד אמר ר' יוסי לקים הפגול והנותר וכו' שבדף עח ס, אינו מפני רש"י ז"ל כי בכל הספרים מלכתא יד אינו נלשון הדפוס, והרבה לשונות מגיאין תתו' בשם רש"

ושניסמית עינה. היינו שנחטטה דמחוסר אבר וממעטינן לה בפ"ק דקידושין (דף כד:) מדכתיב מן העוף ולא כל העוף פרט לשניצב גפה ולא כמו שפירש בקונטרס משום הקריבהו גם לפתחך וא"ת ל"ל קרא למחוסר אבר הא אפילו לבני נח אסור כדדרשינן לקמן פ' בתרא (דף קנח.). ופ"ק דע"ז (דף ה:) הנח לבהמה שחיין דאשי איבריה שלה וי"ל דאי לאו דכתיב קרא בישראל הוה מוקמינן קרא דבני נח לישראל [4] ולא לבני נח כדאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נט.) כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית אפילו לישראל נאמרה ולא לבני נח מ"ל הוה מינה דכיון דאישתרי בעל מום בעופות לישראל טפי מבהמה אישתרי אפי' מחוסר אבר [5] מ"ל הוה מוקמינן מכל האי דכתיב בבני נח דדוקא [6] בהמה שמלינו שנאסר בה מום לישראל [7]: **אמר רב שמאל ולילה כו'.** כולה הך סוגיא כר"ש כדפרישית במתני' ושמאל ולילה דאין מטמאין דאם עלו לא ירדו וזר וסכין דמטמאין (ירדו) [8] לר"ש דכיון דאירע פסול [קודש שחיטה] [9] כמו דתנקינון דמי [10] וילדו דאין פסולן בקודש שלא נתקדש בכלי וכל שפסולו בקודש דלא ירד היינו שאירע פסול משנשחט ונתקדש בקדושת כלי ולא כמו שפי' בקונטרס לקמן בפ' המזבח מקדש (דף פד.) אין פסולו בקודש שאירע פסול קודם ביאתו ונרבע לגרבע בעזרה כגון רובע ונרבע לגרבע בעזרה מאי איכא למימר ועוד דשחיטת דרוס ר"ל במעילה [דף ג:] דתרד לר"ש ולאו דוקא [10] ר"ש רובע ונרבע דה"ה זר במליקה ובקמילה תרד דעל כרחיך [11] למאי דבעי למימר רבה דשחיטת דרוס תרד לר"ש ושמאל ולילה דאין מטמאין בבית הבליעה ואם עלו לא ירדו טעמא בכל מקום כדמפרש הכא שמאל דאית ליה הכשר' ביום הכפורים ולילה לאיבריים ופדרים ורבי יהודה ממעטו [12] לילה אע"ג דאית ליה הכשר' ושמאל [13] נמי ה"ל [14] הכשר' וממעטו דאין לומר דלא ממעטו אלא ג' דברים משום דתלתא מיעוטי כתיבי דהא מלקה זר ובעל מום תרד לר' יהודה וכן שחיטת דרוס וא"ת ומה בין שחיטת דרוס לרבי יהודה לפסח וחטאת אלא לשמו דרוס [5] נמי כשר בשאר קדשים וי"ל דדרוס דמי לנשחט בחוץ דתרוייהו פסולי מקום ומהאי טעמא היה רוצה לומר רבה לר"ש דתרד וא"ת דהכא משמע דלרב לא הוי פסול זר כפסול שמאל [15] ובפ"ק דמנחות (דף ו:) משווה להו לענין אם קמץ יחזיר וי"ל דהתם אין תנאי בהכשר דהא מכשר ר' יהודה בן בתירא בכל הפסולין כולן. הגה"ה נ"ל פירוש דכל שפסולו בקודש היינו כל שפסולו כשר בעלמא בקודש דהא לשון זה מצינו לקמן בפ' המזבח מקדש (דף פד.) גבי אם עלו לא ירדו ואתם נמי מפרש לכל אותם שלא ירדו היכן כשרים בעלמא ולעיל פ"ק (דף נ"ג). מפרש [16] להו לן בדם כשר שהרי לן כשר בתימורים וכן קולבו ושמעמעת [17] נמי מפרש מ"ש שמאל דאינו מטמא לא [18] נ"ל הכא איכא וכו' דאין מטמאין (צ"ק:) לכ) [19] נ"ל אין נ"ל פרש"י (ש"מ). ועי' רש"י סט נ"ל בנוסק' כמ"ר ד"ה מלקה פסול. וע' בה"ז, נ"ק וש"ב: לנ) [20] נ"ל בדמרכח. ותיבת כדאשכחן נמתק (ש"מ): לד) הכשירא תתכשר כנ"ל (ב"ש): לה) ר' יהודה מבמה דהא כנ"ל (ש"מ): לו) נ"ל דרדי (באה"מ): לז) נ"ל מליקת זר וסכין (כ"י): לח) לכאן נ"ל דהרי בבמת יחיד בשעת היחיד הבמות כשר בכל מלם ולא בעי בכור ולא היה עבודה בבכורות רק קודש קמקמת המקבל (גליון): לט) נ"ל בשדורה (ש"מ): מ) נ"ל בעבודות אחרות (ש"מ): מא) נ"ל הואיל דאשכחן ליה הכשירה בשחיטה ולא שחיטה הוא:

שיטה מקובצת

זה הכלל כל שהיה פסולו בקודש כו'.

פ"ק בעלמא (לקמן פד.) שאירע פסולו לאחר שקובץ בעזרה. ולא נהירא שהרי מלק בסכין אינה בעזרה ואפ"ה מטמאינן, וכן נמי זר חטיב ליה פסולו בקודש לר' יוחנן בגמרא, וכן שמאל ולילה אי לא משום דאתם ליה כשכר ביום הכפורים ואיבריים ופדרים כדמוכח בגמרא, לכך נראה דפסולו בקודש הייט שם בפסול הכשר במקום אחר בקודש. ומתניתין דהכא לכאורה כר"ש דאתם ליה (לקמן פד.) כל שפסולו בקודש אם עלו לא ירדו פ"ק בעלמא (לקמן פד.) שאירע פסולו לאחר שקובץ בעזרה. ולא נהירא שהרי מלק בסכין, ואם נ"ל הכי אינה בעזרה דמלק בסכין אינה בעזרה דגמרא כר"ש פירש. אי לא מתני' כר"ש פירש מיפסלא מלק בסכין, דהא אמרינן בפרק קבלה (לעיל דף ה:) דפלוגתא דר' יוחנן ור"ל מלק בדפי לעיל, ור"ל דמתניתין רבי היא ובלילה סבר כר"ש ור' יוחנן בכל הני דפסולין בקודש אם עלו לא ירדו ואמנם לכאורה נראה דמלק בסכין לא בעי בכור לר' יהודה, אבל אין לומר דסולה מתני' אתיא כר"ש, דהא קתני לקמן דלילה אין מטמא ואמרינן שחיטת לילה לרבי יהודה, דאי תרד אמאי אין מטמאין, וכן משמע בגמרא דטעמא דלילה אין מטמא דאינו מטמא דלא תרד כדאמר בגמרא והוי מתרת האיסור ור"ל האיסור דלא תרד. אלא הא דאין לומר דלא אתיא כרבי יהודה: **ונילף מבמה.** דאין שוף בבמה. וא"ת הכא אינה מכשיר. ר"ל דמ"מ נלף מבמה. ואי מ"ש מבמה דאינה מכשיר הכא מר בבמה, שחיטה לא עבודה הוא ואפילו מקדש כשירה הא מה, אבל מליקה הא אפילו הא מה, ור"ל דמ"מ נלף דשוף מוציקה (דף פד.) כל דאינה מכשיר כמומה (זוריקה) דשוף דאינה כמו מליקה ואפ"ה כשירה בבמה מר: **והתניא** מנין ליצא כו'. וא"ת והלא הך ברייתא מוקמינן לקמן (דף פד.) כר' יהודה וכבר פירשתי דמתניתין לא כר"ש, ור"ל דמ"מ פריך מכ"ש דתנא דמתניתין מקבל שוף מר"ש ור"ל לילה תרד ואמנם דמתני' לא תרד ואפ"ה נלף ר"ש ר"ש דמקבל שוף מלילה: **תנא אותה תורה דעולה ריבה סמוך ליה תורה אחת לבל העולין דלא תרד.** כלומר נלף יולף מבמה. וא"ת מ"מ גם זר נלף מבמה

ירדו ולסכי אמר מלק בלילה אין מטמאין לפי שאמרת אם לא הכשר כמשמע בגמרא דבסכר מלי בעמא, ואותו טעמא דפסולו בקודש בודם לה אינו משום פסול עבודה: [דלפס] עלה לא תרד כדמני לקמן, וכן כל סוגיא דגמרא כר"ש פירש. וא"ת אי מתני' כר"ש פירש מיפסלא מלק בסכין, דהא אמרינן בפרק קבלה (לעיל דף ה:) דפלוגתא דר' יוחנן ור"ל מלק בדפי לעיל, ור"ל דמתניתין רבי היא ובלילה סבר כר"ש וכן בכל הני דפסולין בקודש אם עלו לא ירדו ואמנם דמתני' לא תרד ואפ"ה נלף מבמה לבר דבר בכמה, ומבמה לא יולף. ואי דקתני לקמן בפ' המזבח מקדש (דף פד.) אין בבמה [דף] אינו בבמה. פ"ה דאם לא יולף לקמן בפרק דעיקר טעם הוי כדפי': דר' יוחנן אמר [דף] אינו בבמה. וקשה דא"כ בסמוך דקתמר אחר שנחטא אם לא יולף לקמן בפרק דאמרינן בגמרא כל תרד ולא יולף

ליטעמיך שלא היה פסולו בקודש לאתויי מאי. תימה דילמא לאתויי בעל מום דהא משמע דטעמא דזר לר' יוחנן משום דיליף מבמה ובעל מום לא הותר בבמה כדמוכח לעיל ברישא פ"ב (דף טז.). דפריך מה להלן השוה שבחן שכן לא הותר בבמה ואי הוה מפרשינן בטעמא דרבי יוחנן משום דיליף משמיטה אע"ג דלאו עבודה היא הוה ניחא:

לאתויי שחיטת קדשים בפנים.

ואע"ג דתרוך מדתנן פ' השוחט והמעלה (לקמן דף קיא.) שוחט עוף בפנים ומעלהו בחוץ פטור מ"מ אין מטמאה בבית הבליעה דילפינן לקמן מטריפה ויש [ב] לומר לא דמי שוחט עוף בפנים דאינו מטמא היינו טעמא דגם בחוץ אינו מטמא ומטעמא [ג] דהועילה השחיטה לחיוב כרת בשביל כך אין לומר דאם עלה בהמה או עוף אשמחט חוץ דיקבל אלא פשיטא דירד דמה ענין זה לזה חיוב [ד] כרת לומר לא ירד פשיטא דשוחט בהמה או עוף בחוץ דמשום שחייב כרת לא נאמר דאם עלה לא ירד ולעולם לא נאמר לא ירד אלא היכא שמלינו דוגמתו כשר בפנים ובריש מעילה [דף ג.] דמשום להו לכל היכא דאין מטמאין בבית הבליעה הכי נמי לא ירדו היינו דוקא בדבר שיש בפנים כשר כוותייהו. ברו"ך:

מליקת זר לא תרד. לרבי שמעון אבל לר' יהודה תרד כמו לילה ויולא ודרוס דעבודת דם לא יליף ר' יהודה מבמה:

אין קידוש כלי שרת במנחה בבמה. תימה כיון דמתקדש בכלי שרת הוא [ה] פסולו בקודש קרינא ביה ושמא כיון דתחילת עבודתה ביד ולא נתקדש בכלי שרת בתחילת עבודה לא חשיב פסולו בקודש ולא דמי לשחיטה דסכין מקדשא ליה:

יכול תהא שחיטה שהיא לפנים ממטמאה בגדים אבית הבליעה כו'. הא דמלרכינן הכא קרא לשחיטת עוף קדשים שמטהרת מידי נגילה ולענין איסורי הנאה לא מלרכינן קרא לשחיטה שמטהרת מידי נגילה כל דמי דקדשים אין הכשר אכילתן בשחיטתן אבל איסורי הנאה הכשר אכילתן בשחיטתן אע"ג דהשתא מיהא אין שחיטתה מכשרתן באכילה מ"מ מטהרתן מידי נגילה:

ואין דנין דבר שלא בהכשרו מדבר שהוא בהכשרו. פי' בקונטרס [ו] ושחיטת חולין בפנים לאו משחיטת חולין בחוץ ילפינן אלא משחיטת קדשים בפנים ילפינן ואם תאמר אם כן מליקת חולין בפנים וקדשים בחוץ נילף נמי ממליקת שמאל ולילה דהוי שלא בהכשרו [ז] משלא בהכשרו ויש לומר כיון דאם עלה לא ירד הכשרו קרינא ביה [ח]:

אמר רבא. שחיטת פנים דחולין הוא דנפקא לה מהך דרשא אבל קדשים לא צריך למילף מינה דממילא נפקא לן דלא מיטמאו עופות קדשים שחוטין בחוץ דאם הועילה שחיטת חוץ לחייבו עליו כרת משום שחוטי חוץ כדמרבינן ליה בפרק השוחט והמעלה (לקמן דף קז.) מאי דאשר ישחט לרבות שחיטת עוף אלמא שחיטה היא [ט] שמה: **לא תועיל.** בתמיה: ה"ג **אשכחן חוץ פנים מנלן ולא שווה בפנים לבחוץ.** דהא [א] אוקימנא דבחוץ לא מטמא ואע"ג דבמליקה אסור בטומאה מיהא לא שוו: **אי הכי מלק קדשים.** דקתני לעיל מיטמאין: **הא לא שוו בחוץ לבפנים.** דהא בפנים הכשירו במליקה: **דין דבר שלא בהכשירו.** שחיטת קדשים בפנים: **מדבר שלא בהכשירו.** שחיטת קדשים בחוץ וכן שחיטת חולין בפנים משחיטת חולין טריפה בחוץ: **ואין דין דבר שלא בהכשירו.** כגון מליקת קדשים בחוץ: **מדבר שבהכשירו.** מליקת קדשים בפנים: **מתני' ר"מ אומר אינה מטמאה.** בקל וחומר: **רבי**

דלא תנן לה במתני': הנוסר והטמא. ולא אמרינן נפקי להו מהיתר אכילת קדשים וחל עליהן איסור גזילה למפרע: **דישנה בבמה.** בזר: **לדברי האומר.** בפ' אחרון (לקמן דף קיג.) ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה: **זבחים.** ויזבחו זבחים שלמים בסיני יא [שמות כד]: **אין קידוש כלי שרת במנחה בבמה.** הילכך לא ילפינן זר במקדש לענין קמיצה מזר בבמה דלא דמי הך קמיצה להך קמיצה דבמקדש הואיל וקדשה בכלי שרת איפסלא בזר: ה"ג בתורת כהנים יב **אי הכי מתני' יכול תהא מליקה שהיא לפנים ממטמאה בו': הא נמי גזילה היא.** מאן לימא לך דלאו גזילה היא נהי דהותרה מליקת חטאת העוף להכניס מגזירת הכתוב מלכל חטאתם כדאמרן בפרק [בית שמאי] (לעיל דף מד.) עולה שלא הותרה להם חטמאת בבית הבליעה: **אלא תלמוד לומר טריפה.** ונפק יב [אשר תאכל גזילה וטריפה (ויקרא יז)] ובנבלת עוף טהור מיתוקמא קרא בת"כ יג והאי טריפה קרא יתירא הוא לדרשא כדלקמן שאי אפשר לשומעו כמשמעו שיהא יג טריפה מטמא בבית הבליעה ממייס אם טריפה מיה יד ואם אינה מיה הרי הכי בכלל גזילה והא מתני' טו לקמיה [ע"ב] מיתוקם כר"מ דאית ליה שחיטת עוף טהור מטהרת טריפתו מטומאתו ולא דרשי ליה להאי קרא להבית טריפה ששחטה שחטמאת הילכך דרשי ליה למעוטי מליקה שהיא בפנים ושחיטה שהיא לפנים ומשמע ליה קרא הכי גזילה שהיא טריפה היא דמטמאה: **מה טריפה.** אין טריפות המאורע בה מתיר שום איסור שהיה בה מתחילה: **אף גזילה.** שאין גזילות המאורעת בה מתיר את האיסור יצא הבא לה ע"י מליקת פנים בהכשר הואיל ומתיר את האיסור שבחייה לא היתה ראויה לקרב לגבוה והותרה במליקה זו: **יכול תהא שחיטה שהיא לפנים.** וכתב רגרסי' לה הכי יכול השוחט חולין בפנים וקדשים בין מבפנים בין מבחוץ הואיל ולא שוו בפנים בבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה בשלמא חולין לא שוו בבפנים בבחוץ אלא קדשים אידי ואידי פסולין נינהו יז אמר רבא אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת לא תועיל לו יח לטהרה מידי גבילה אשכחן חוץ פנים מנלן הואיל ולא שוו בבפנים בבחוץ אי הכי מלק קדשים בחוץ נמי לא דלא יט שוו בפנים בבחוץ אמר רב שימי בר אשי דנין דבר שלא בהיכשרו מדבר שלא בהיכשרו ואין כ דנין דבר שלא בהיכשרו מדבר שבהיכשרו ולא והתניא כא מנין ליוצא שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה: **מתני'** כב מלק ונמצאת טריפה ר' מאיר אומר אינו מטמא בבית הבליעה

ולא תנן לה בבמה. הנוסר והטמא. ולא אמרינן נפקי להו מהיתר אכילת קדשים וחל עליהן איסור גזילה למפרע: **דישנה בבמה.** בזר: **לדברי האומר.** בפ' אחרון (לקמן דף קיג.) ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה: **זבחים.** ויזבחו זבחים שלמים בסיני יא [שמות כד]: **אין קידוש כלי שרת במנחה בבמה.** הילכך לא ילפינן זר במקדש לענין קמיצה מזר בבמה דלא דמי הך קמיצה להך קמיצה דבמקדש הואיל וקדשה בכלי שרת איפסלא בזר: ה"ג בתורת כהנים יב **אי הכי מתני' יכול תהא מליקה שהיא לפנים ממטמאה בו': הא נמי גזילה היא.** מאן לימא לך דלאו גזילה היא נהי דהותרה מליקת חטאת העוף להכניס מגזירת הכתוב מלכל חטאתם כדאמרן בפרק [בית שמאי] (לעיל דף מד.) עולה שלא הותרה להם חטמאת בבית הבליעה: **אלא תלמוד לומר טריפה.** ונפק יב [אשר תאכל גזילה וטריפה (ויקרא יז)] ובנבלת עוף טהור מיתוקמא קרא בת"כ יג והאי טריפה קרא יתירא הוא לדרשא כדלקמן שאי אפשר לשומעו כמשמעו שיהא יג טריפה מטמא בבית הבליעה ממייס אם טריפה מיה יד ואם אינה מיה הרי הכי בכלל גזילה והא מתני' טו לקמיה [ע"ב] מיתוקמא כר"מ דאית ליה שחיטת עוף טהור מטהרת טריפתו מטומאתו ולא דרשי ליה להאי קרא להבית טריפה ששחטה שחטמאת הילכך דרשי ליה למעוטי מליקה שהיא בפנים ושחיטה שהיא לפנים ומשמע ליה קרא הכי גזילה שהיא טריפה היא דמטמאה: **מה טריפה.** אין טריפות המאורע בה מתיר שום איסור שהיה בה מתחילה: **אף גזילה.** שאין גזילות המאורעת בה מתיר את האיסור יצא הבא לה ע"י מליקת פנים בהכשר הואיל ומתיר את האיסור שבחייה לא היתה ראויה לקרב לגבוה והותרה במליקה זו: **יכול תהא שחיטה שהיא לפנים.** וכתב רגרסי' לה הכי יכול השוחט חולין בפנים וקדשים בין מבפנים בין מבחוץ הואיל ולא שוו בפנים בבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה בשלמא חולין לא שוו בבפנים בבחוץ אלא קדשים אידי ואידי פסולין נינהו יז אמר רבא אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת לא תועיל לו יח לטהרה מידי גבילה אשכחן חוץ פנים מנלן הואיל ולא שוו בפנים בבחוץ אי הכי מלק קדשים בחוץ נמי לא דלא יט שוו בפנים בבחוץ אמר רב שימי בר אשי דנין דבר שלא בהיכשרו מדבר שלא בהיכשרו ואין כ דנין דבר שלא בהיכשרו מדבר שבהיכשרו ולא והתניא כא מנין ליוצא שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה: **מתני'** כב מלק ונמצאת טריפה ר' מאיר אומר אינו מטמא בבית הבליעה

ולא תנן לה בבמה. הנוסר והטמא. ולא אמרינן נפקי להו מהיתר אכילת קדשים וחל עליהן איסור גזילה למפרע: **דישנה בבמה.** בזר: **לדברי האומר.** בפ' אחרון (לקמן דף קיג.) ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה: **זבחים.** ויזבחו זבחים שלמים בסיני יא [שמות כד]: **אין קידוש כלי שרת במנחה בבמה.** הילכך לא ילפינן זר במקדש לענין קמיצה מזר בבמה דלא דמי הך קמיצה להך קמיצה דבמקדש הואיל וקדשה בכלי שרת איפסלא בזר: ה"ג בתורת כהנים יב **אי הכי מתני' יכול תהא מליקה שהיא לפנים ממטמאה בו': הא נמי גזילה היא.** מאן לימא לך דלאו גזילה היא נהי דהותרה מליקת חטאת העוף להכניס מגזירת הכתוב מלכל חטאתם כדאמרן בפרק [בית שמאי] (לעיל דף מד.) עולה שלא הותרה להם חטמאת בבית הבליעה: **אלא תלמוד לומר טריפה.** ונפק יב [אשר תאכל גזילה וטריפה (ויקרא יז)] ובנבלת עוף טהור מיתוקמא קרא בת"כ יג והאי טריפה קרא יתירא הוא לדרשא כדלקמן שאי אפשר לשומעו כמשמעו שיהא יג טריפה מטמא בבית הבליעה ממייס אם טריפה מיה יד ואם אינה מיה הרי הכי בכלל גזילה והא מתני' טו לקמיה [ע"ב] מיתוקמא כר"מ דאית ליה שחיטת עוף טהור מטהרת טריפתו מטומאתו ולא דרשי ליה להאי קרא להבית טריפה ששחטה שחטמאת הילכך דרשי ליה למעוטי מליקה שהיא בפנים ושחיטה שהיא לפנים ומשמע ליה קרא הכי גזילה שהיא טריפה היא דמטמאה: **מה טריפה.** אין טריפות המאורע בה מתיר שום איסור שהיה בה מתחילה: **אף גזילה.** שאין גזילות המאורעת בה מתיר את האיסור יצא הבא לה ע"י מליקת פנים בהכשר הואיל ומתיר את האיסור שבחייה לא היתה ראויה לקרב לגבוה והותרה במליקה זו: **יכול תהא שחיטה שהיא לפנים.** וכתב רגרסי' לה הכי יכול השוחט חולין בפנים וקדשים בין מבפנים בין מבחוץ הואיל ולא שוו בפנים בבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה בשלמא חולין לא שוו בבפנים בבחוץ אלא קדשים אידי ואידי פסולין נינהו יז אמר רבא אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת לא תועיל לו יח לטהרה מידי גבילה אשכחן חוץ פנים מנלן הואיל ולא שוו בפנים בבחוץ אי הכי מלק קדשים בחוץ נמי לא דלא יט שוו בפנים בבחוץ אמר רב שימי בר אשי דנין דבר שלא בהיכשרו מדבר שלא בהיכשרו ואין כ דנין דבר שלא בהיכשרו מדבר שבהיכשרו ולא והתניא כא מנין ליוצא שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה: **מתני'** כב מלק ונמצאת טריפה ר' מאיר אומר אינו מטמא בבית הבליעה

ליטעמיך שלא היה פסולו בקודש לאתויי מאי. תימה דילמא לאתויי בעל מום דהא משמע דטעמא דזר לר' יוחנן משום דיליף מבמה ובעל מום לא הותר בבמה כדמוכח לעיל בריש פ"ב (דף טז.). דפריך מה להלן השוה שבחן שכן לא הותר בבמה ואי הוה מפרשינן בטעמא דרבי יוחנן משום דיליף משמיטה אע"ג דלאו עבודה היא הוה ניחא:

לאתויי שחיטת קדשים בפנים.

ואע"ג דתרוך מדתנן פ' השוחט והמעלה (לקמן דף קיא.) שוחט עוף בפנים ומעלהו בחוץ פטור מ"מ אין מטמאה בבית הבליעה דילפינן לקמן מטריפה ויש [ב] לומר לא דמי שוחט עוף בפנים דאינו מטמא היינו טעמא דגם בחוץ אינו מטמא ומטעמא [ג] דהועילה השחיטה לחיוב כרת בשביל כך אין לומר דאם עלה בהמה או עוף אשמחט חוץ דיקבל אלא פשיטא דירד דמה ענין זה לזה חיוב [ד] כרת לומר לא ירד פשיטא דשוחט בהמה או עוף בחוץ דמשום שחייב כרת לא נאמר דאם עלה לא ירד ולעולם לא נאמר לא ירד אלא היכא שמלינו דוגמתו כשר בפנים ובריש מעילה [דף ג.] דמשום להו לכל היכא דאין מטמאין בבית הבליעה הכי נמי לא ירדו היינו דוקא בדבר שיש בפנים כשר כוותייהו. ברו"ך:

מליקת זר לא תרד. לרבי שמעון אבל לר' יהודה תרד כמו לילה ויולא ודרוס דעבודת דם לא יליף ר' יהודה מבמה:

אין קידוש כלי שרת במנחה בבמה. תימה כיון דמתקדש בכלי שרת הוא [ה] פסולו בקודש קרינא ביה ושמא כיון דתחילת עבודתה ביד ולא נתקדש בכלי שרת בתחילת עבודה לא חשיב פסולו בקודש ולא דמי לשחיטה דסכין מקדשא ליה:

יכול תהא שחיטה שהיא לפנים ממטמאה בגדים אבית הבליעה כו'. הא דמלרכינן הכא קרא לשחיטת עוף קדשים שמטהרת מידי נגילה ולענין איסורי הנאה לא מלרכינן קרא לשחיטה שמטהרת מידי נגילה כל דמי דקדשים אין הכשר אכילתן בשחיטתן אבל איסורי הנאה הכשר אכילתן בשחיטתן אע"ג דהשתא מיהא אין שחיטתה מכשרתן באכילה מ"מ מטהרתן מידי נגילה:

ואין דנין דבר שלא בהכשרו מדבר שהוא בהכשרו. פי' בקונטרס [ו] ושחיטת חולין בפנים לאו משחיטת חולין בחוץ ילפינן אלא משחיטת קדשים בפנים ילפינן ואם תאמר אם כן מליקת חולין בפנים וקדשים בחוץ נילף נמי ממליקת שמאל ולילה דהוי שלא בהכשרו [ז] משלא בהכשרו ויש לומר כיון דאם עלה לא ירד הכשרו קרינא ביה [ח]:

אמר רבא. שחיטת פנים דחולין הוא דנפקא לה מהך דרשא אבל קדשים לא צריך למילף מינה דממילא נפקא לן דלא מיטמאו עופות קדשים שחוטין בחוץ דאם הועילה שחיטת חוץ לחייבו עליו כרת משום שחוטי חוץ כדמרבינן ליה בפרק השוחט והמעלה (לקמן דף קז.) מאי דאשר ישחט לרבות שחיטת עוף אלמא שחיטה היא [ט] שמה: **לא תועיל.** בתמיה: ה"ג **אשכחן חוץ פנים מנלן ולא שווה בפנים לבחוץ.** דהא [א] אוקימנא דבחוץ לא מטמא ואע"ג דבמליקה אסור בטומאה מיהא לא שוו: **אי הכי מלק קדשים.** דקתני לעיל מיטמאין: **הא לא שוו בחוץ לבפנים.** דהא בפנים הכשירו במליקה: **דין דבר שלא בהכשירו.** שחיטת קדשים בפנים: **מדבר שלא בהכשירו.** שחיטת קדשים בחוץ וכן שחיטת חולין בפנים משחיטת חולין טריפה בחוץ: **ואין דין דבר שלא בהכשירו.** כגון מליקת קדשים בחוץ: **מדבר שבהכשירו.** מליקת קדשים בפנים: **מתני' ר"מ אומר אינה מטמאה.** בקל וחומר: **רבי**

ליטעמיך שלא היה פסולו בקודש לאתויי מאי. תימה דילמא לאתויי בעל מום דהא משמע דטעמא דזר לר' יוחנן משום דיליף מבמה ובעל מום לא הותר בבמה כדמוכח לעיל בריש פ"ב (דף טז.). דפריך מה להלן השוה שבחן שכן לא הותר בבמה ואי הוה מפרשינן בטעמא דרבי יוחנן משום דיליף משמיטה אע"ג דלאו עבודה היא הוה ניחא:

לאתויי שחיטת קדשים בפנים.

ואע"ג דתרוך מדתנן פ' השוחט והמעלה (לקמן דף קיא.) שוחט עוף בפנים ומעלהו בחוץ פטור מ"מ אין מטמאה בבית הבליעה דילפינן לקמן מטריפה ויש [ב] לומר לא דמי שוחט עוף בפנים דאינו מטמא היינו טעמא דגם בחוץ אינו מטמא ומטעמא [ג] דהועילה השחיטה לחיוב כרת בשביל כך אין לומר דאם עלה בהמה או עוף אשמחט חוץ דיקבל אלא פשיטא דירד דמה ענין זה לזה חיוב [ד] כרת לומר לא ירד פשיטא דשוחט בהמה או עוף בחוץ דמשום שחייב כרת לא נאמר דאם עלה לא ירד ולעולם לא נאמר לא ירד אלא היכא שמלינו דוגמתו כשר בפנים ובריש מעילה [דף ג.] דמשום להו לכל היכא דאין מטמאין בבית הבליעה הכי נמי לא ירדו היינו דוקא בדבר שיש בפנים כשר כוותייהו. ברו"ך:

מליקת זר לא תרד. לרבי שמעון אבל לר' יהודה תרד כמו לילה ויולא ודרוס דעבודת דם לא יליף ר' יהודה מבמה:

אין קידוש כלי שרת במנחה בבמה. תימה כיון דמתקדש בכלי שרת הוא [ה] פסולו בקודש קרינא ביה ושמא כיון דתחילת עבודתה ביד ולא נתקדש בכלי שרת בתחילת עבודה לא חשיב פסולו בקודש ולא דמי לשחיטה דסכין מקדשא ליה:

יכול תהא שחיטה שהיא לפנים ממטמאה בגדים אבית הבליעה כו'. הא דמלרכינן הכא קרא לשחיטת עוף קדשים שמטהרת מידי נגילה ולענין איסורי הנאה לא מלרכינן קרא לשחיטה שמטהרת מידי נגילה כל דמי דקדשים אין הכשר אכילתן בשחיטתן אבל איסורי הנאה הכשר אכילתן בשחיטתן אע"ג דהשתא מיהא אין שחיטתה מכשרתן באכילה מ"מ מטהרתן מידי נגילה:

ואין דנין דבר שלא בהכשרו מדבר שהוא בהכשרו. פי' בקונטרס [ו] ושחיטת חולין בפנים לאו משחיטת חולין בחוץ ילפינן אלא משחיטת קדשים בפנים ילפינן ואם תאמר אם כן מליקת חולין בפנים וקדשים בחוץ נילף נמי ממליקת שמאל ולילה דהוי שלא בהכשרו [ז] משלא בהכשרו ויש לומר כיון דאם עלה לא ירד הכשרו קרינא ביה [ח]:

אמר רבא. שחיטת פנים דחולין הוא דנפקא לה מהך דרשא אבל קדשים לא צריך למילף מינה דממילא נפקא לן דלא מיטמאו עופות קדשים שחוטין בחוץ דאם הועילה שחיטת חוץ לחייבו עליו כרת משום שחוטי חוץ כדמרבינן ליה בפרק השוחט והמעלה (לקמן דף קז.) מאי דאשר ישחט לרבות שחיטת עוף אלמא שחיטה היא [ט] שמה: **לא תועיל.** בתמיה: ה"ג **אשכחן חוץ פנים מנלן ולא שווה בפנים לבחוץ.** דהא [א] אוקימנא דבחוץ לא מטמא ואע"ג דבמליקה אסור בטומאה מיהא לא שוו: **אי הכי מלק קדשים.** דקתני לעיל מיטמאין: **הא לא שוו בחוץ לבפנים.** דהא בפנים הכשירו במליקה: **דין דבר שלא בהכשירו.** שחיטת קדשים בפנים: **מדבר שלא בהכשירו.** שחיטת קדשים בחוץ וכן שחיטת חולין בפנים משחיטת חולין טריפה בחוץ: **ואין דין דבר שלא בהכשירו.** כגון מליקת קדשים בחוץ: **מדבר שבהכשירו.** מליקת קדשים בפנים: **מתני' ר"מ אומר אינה מטמאה.** בקל וחומר: **רבי**

מוסף רש"י

זבחים ולא מנחות. חזמנו זמני שלמים לה' אוסם (ויקרא ז) ואוקמינן להאי קרא בקדשים שהקדישן בשעת היתר במות וכתיב אותם מיעוטא, אלמא זבחים הוא דהוו נהגי בהו ולא עופות ומנחות (לקמן קיט:):

שינויי נוסחאות

א] ולא ידענא איזה היא (ש"מ): **ב]** מנחה בבמה אין עופות בבמה (כי"ש): **ג]** נוסף הילקוט פר' אחרי רמז קפ"ב מ"ט וזבחו זבחי שלמים דזבחים ולא עופות זבחים ולא מנחות (הגר"ב): **ד]** ל"ל כלי (שמכ"י): **ה]** נ"א אף נבילה שאין מתרת (כי"א וכ"ה ברש"י): **ו]** ל"ל (ב"א המול"ק ק"ק חפ"ץ סימ"ן) אביא מלק קדשים בחרוץ והחולין בין מבפנים בין מבחוץ (שמכ"י): **ז]** נס"א אתא שחיטה לפנים מטמאה (גליון), וע' רש"י סכתב דבת"כ סגי' כלפניו, ועפ"ז הגיה בס"ז כלפניו (דק"ס). ועי' בגוס' רש"ל בת"ש: **ח]** ל"ל ששווה וכו' אף כל ששוות (*שמכ"י): **ט]** תיבת לו נמחק (ש"מ): **י]** תיבת דלא נמחק (ש"מ): **יא]** ל"ל בבמת סיני (כי"ב) ועיין רש"ש ומצפה איתן. וי' אות ג: **יב]** ל"ל וכל נפש (גליון): **יג]** שתהא (ש"מ): **יד]** נס"א נוסף הרי נבילה אמורה (ש"מ): **טו]** ל"ל מתניתא (ש"מ): **טז]** ל"ל לא שוותה (ש"מ): **יז]** ל"ל חולין שלא בהכשר (ש"מ): **יח]** ל"ל דהא מתניתא מוקמינן לקמן (ש"מ): **יט]** תיבת היא נמחק (ש"מ): **כ]** ל"ל פנים מנלן. שחיטת פנים דקדשים דאינה מתרת את האיסור מנלן דלא תטמא דמשני כו' וכד"ל (ש"מ): **כא]** דהא מטעמא דכרת אוקימנא כל"ל (שמכ"י): **כב]** ועוד י"ל דלא דמי כל"ל (צ"ק). ולפ"ז ל"ל דשוחט. ועי' ק"ד ונכאה"מ שדמו הגהת ל"ק, וכן בטו"ק פי' עפ"י גי' דיקן: **כג]** ל"ל מטעמא וכו' ובשביל כך (ד"ו): **כד]** נ"א חייב כרת ללא ירד לומר דשוחט בהמה או עוף בחוץ דמשום שחייב כרת אם עלה לא ירד ולעולם וכו' (צ"ק): **כה]** ל"ל הא (באה"מ): **כו]** עי' נוסף רש"י כמ"י: **כז]** בהכשרו שאינו מטמא משלא (ש"מ): **כח]** נס"מ נוסף כיון שמתרת האיסור: **כט]** נ"א לגבוה (ש"מ): **ל]** נ"א לענין טומאה בבחוץ כדאוקימנא אם הועילה לו שחיטת חוץ וכו' ואע"ג דלענין אכילה שוו כיון דבחוץ לא מטמו בפנים נמי לא מטמו דאי אמרת ניטמו נמצא דלא שוו בפנים בבחוץ (כי"ב וג' ומזבח כפרה):

שיטה מקובצת

לאתויי שחיטת קדשים בפנים. וה"ק דהוה מלי למימר לאתויי פיגול ונותר וטמא דאם עלו לא ילדו ואין מטמאין בגדים אבית הבליעה, וסיפא לאתויי רובע וכרבע כדפ"ה, אלא נקט דומיה דמתני' שחיטת קדשים בפנים כגון שחיטת מליקת מנחת דקתני במתניתין, וכן מליקת חולין מנחתן כגון מליקת חולין מבפנים: **אין** [עוף] [עופות נמי] בבמה. וא"ת מ"מ נילף עוף מבהמה כדפי' לעיל, וי"ל דר' יוסף דסבר לית ליה האי סברא אלא אית ליה דעוף מבהמה לא נילף מדלא נילף נמי מנחת מזבח, ומשחיטה נמי ליכא למימר משום דכשירה מזר כדפי' לעיל לר' יוחנן לפי' שני, דאית ליה לר' יוסף דשחיטה ולא עבודה היא דמקמאר קמילה מדרך ולא נילף משחיטה דקמילה דבעינן שחיטה: **אין** קידוש כלי שרת בבמה. כלומר לעולם בין עופות בין מנחה אינה מקדשת, מיהו [מליקה] דאין צריך קידוש כלי נילף בבמה, אבל מנחה דבעי קידוש כלי לא ילפינן זרות דמנחה דמנחה שבבמה משום דמיון הקדשה בכלי שרת בקיימת לן בפרק השוחט והמעלה (דף קז.), דשוחט את העוף בחוץ מייב: ה"ג **אשכחן חוץ פנים מנלן.** שחיטת פנים דקדשים דאינה מתרת את האיסור. פי' דאם עלתה תרד, יאמת מליקה דפסולה שהיא לפנים שהיא מתרת את האיסור שאם עלתה לא תרד ולכך אין מטמאת. וא"ת לר"מ דאמר מלגן דמגמאת טריפה אינה מטמאת אם אינה לא תרד אמאי לא נילף מליקת חולין בחוץ, ומאי קאמר הכא דטריפה אינה מטמאת לענין דאם עלתה לא תרד משום דחשיב פסולו בקודש כדפי' דמתני' **תניא** אידך בו'. כלומר ה"ג אין מתירין דומיה דטריפה דאם עלו ילדו: **אשכחן** חוץ. משום דהוצרך לו שחיטת חוץ דבחוץ לא קתני לן דאם לא שוו בבחוץ כגון שרת בבמה. כלומר לעולם כיון דבחוץ לא שוו בבחוץ אינה מטמאת בגדים אבית הבליעה ואי"ת דאמר

סט: חטאת העוף פרק שביעי זבחים

רבי יהודה אומר מטמא בבית הבליעה. תימה לפילו נבילה גמורה [ז] לא תטמא לרבי יהודה דלא חייל אאיסור קדשים כדדרשים רבי יהודה בגמרא דנבלת עוף טמא שחוטות ולר"מ שחיטה בגדים בבליעה משום דכתיב נבלה וטריפה לא יאכל לטמאה בה מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבילה אלא משום בל תאכל טמא ובפ' גיד הנשה (חולין דף ק:) דייקינן מינה לר' יהודה דאין איסור חל על איסור גבי רבי יהודה אומר אף בטמאה וי"ל דדוקא עוף טמא שאין במינו משום בל תאכל נבלה קממעט [ח] וכן לריך לפרש בגמרא גבי חלב נבלה דלא אילטריך טריפה [ט] לאשמועינן דחלב טריפה טהור ולא דרשינן מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא טריפה כי היכי דדרשינן גבי טמאה מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא בהמה טמאה:

כל וחומר לשכינה ארבעה עשר יום. אומר ר"ת דנקט ארבעה עשר יום משום דאמרינן בפ' המפלת (נדה דף לא.) דשלשה שותפין באדם שהקב"ה נותן בו [י] עשרה דברים כנגד אביו ואמו והשתא אמרי' דיו כאביו דמייניה ילפינן וה"ר [כ] חייס מפרש דמן הדין הוה ליה למימר ק"ו לשכינה לעולם דחמורה כל כך אלא נקט י"ד כנגד שתי הסגרות דלא מצינו יותר משני הסגרות וכלשון הזה איתא בפרקי דר' אליעזר ק"ו לשכינה שתי הסגרות וקשה דביג יום סגי דיום שביעי עולה לו לכאן ולכאן כדתנן במסכת נגעים (פ"ג מ"ה) אין בשתי הסגרות פחות מי"ג יום וי"ל דלישנא דקרא נקט ארבעה עשר משום דכתיב שבעת ימים בכל הסגר:

ובי באיזו תורה שוותה בהמה לעוף ועוף לבהמה. וא"ת והא איצטריך לכדדרשינן בחולין בריש פ"ב (דף כז:) מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה ור"מ דריש מה [כא] בהמה מן הצואר אף עוף מן הצואר וי"ל [כב] דכל מילי דרשינן דהיקשא הוא ואין היקש למחלה [כג]: **אי טריפה חיה.** א"כ אינה מטמאה עד לאחר מיתה ואז היא בכלל נבילה ואי טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה לא מצינו לפרש לאחר מיתה דמשמע שבא לחדש טומאה טפי אם אינה חיה מאם חיה מדהדר ואמר (התם) [כב] ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה לכך פי' בקונטרס משנטרפה ירדה לה טומאה ומסיכן תלך ממנה ותמיה הוא לומר כן דלא מצינו בעלי חיים מטמאין ומילתא דפשיטא בכולי הש"ס דאין טריפה מטמאה מחיים דבסוף פ"ק דחולין (ד' כ:) אמר זעירי נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה אבל בלא בשר [כב] לא תע"ג דמלק סימן אחד ומפרקת כדמשמע התם דפריך וכי [כד] מעתה עומד ומגדיל ור"מ נמי אשכחן פרק אלו טריפות (חולין דף מז:) דאמר טריפה אינה חיה דקאמר סימן לטריפה שנשים יום וקאמר לעיל דמליקתה מטהרת טריפתה מטומאתה ואי טומאה מחיים משעת טריפות איאך תלך הטומאה ממנה ע"י המליקה והרב רבי חיים מפרש דה"ק אי טריפה אינה חיה ומיירי בתלש ממנה בשר חי ואכלו הרי היא בכלל נבילה [כה] דבשר הפורש ממנה כפורש מן המתה ומטמא תע"ג שהבהמה עצמה אינה מטמאה לפי שהיא בחייה עתה ויש [כו] לפרש אי טריפה חיה כלומר דמיירי בטריפה שעדיין חיה ותלש ממנה כזית בשר [כז] ואכלו הרי נבילה דוקא אמורה ולא איירי כלל בפלוגתא דטריפה חיה ואי טריפה אינה חיה כלומר דמיירי בטריפה שאינה חיה שמתה שנתנבלה הרי היא בכלל נבילה ובפ"כ [כח] גרס אי טריפה אינה מתה [כט] והלשון מגומגם קצת [ל] ולשון דשם טריפה מצינו לה לא תע"ג דמלק בשר [לא] מעתה עומד ומגדיל ור"מ נמי אשכחן פרק אלו טריפות (חולין דף מז:) דאמר טריפה אינה חיה דקאמר סימן לטריפה שנשים יום וקאמר לעיל דמליקתה מטהרת טריפתה מטומאתה ואי טומאה מחיים משעת טריפות איאך תלך הטומאה ממנה ע"י המליקה והרב רבי חיים מפרש דה"ק אי טריפה אינה חיה ומיירי בתלש ממנה בשר חי ואכלו הרי היא בכלל נבילה [מ] דבשר הפורש ממנה כפורש מן המתה ומטמא תע"ג שהבהמה עצמה אינה מטמאה לפי שהיא בחייה עתה ויש [לא] לפרש אי טריפה חיה כלומר דמיירי בטריפה שנתנבלה הרי היא בכלל נבילה [לב] ואכלו הרי נבילה דוקא אמורה ולא איירי כלל בפלוגתא דטריפה חיה ואי טריפה אינה חיה כלומר דמיירי בטריפה שאינה חיה שמתה שנתנבלה הרי היא בכלל נבילה ובפ' [לג] גרס אי טריפה אינה מתה [לד] והלשון מגומגם קצת [לה] דהוה ליה למימר אי בטריפה חיה בב' ועוד הוה [לו] למימר הרי היא נבילה:

רבי יהודה אומר מטמא [א]. דלא מהניא מליקה לטריפה וה"ה נמי דבשחיטה חולין טריפה פליג ר' יהודה וכן שנינו במסכת טהרות בפ' י"ג דבריס לרבי יהודה אחת מלוקות ואחת שחוטות ולר"מ שחיטה מטהרות ולרבי יוסי שחיטה מטהרת טריפה אבל לא מליקה: **ומה בהמה בנבלתה** [ח] **מטמאה כמגע ובמשא שחיטתה טריפה מטומאתה.** כדילפינן בגמרא מוכי יצות מן הבהמה: **עוף שאינו מטמא כמגע ובמשא.** אלא באכילה ובבית הבליעה (ויקרא כב) לא יאכל לטמאה בה אין לך אלא האמור בה: **אינו דין ק"ו.** וכיון דקיי"ל בשחיטה מק"ו ילפינן מליקה דקדשים מינה בבנין אב מה מצינו בשחיטה בחולין שמכשרתה באכילה כשאינה טריפה ומטהרת טריפתה מטומאתה [ט]: **אף מליקה.** בקדשים המכשרתה באכילה כשאינה טריפה תטהר: **דיה לנבלת בהמה.** דהואיל ולא יליף עוף אלא מבהמה לטהר טריפה מטומאתה דיו לבא מן הדין להיות כנדון: **גמ' מדין ק"ו ילפי.** מנין שהתורה ניתנה לילמד ק"ו: **הלא אכלם.** לשון תימה הוא ולשון ק"ו: **אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** הכתוב לימדך שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנדון דכתיב תסגר שבעת ימים: **עוף אינו מטמא כמגע ובמשא.** דכתיב לא יאכל לטמאה בה אין לך אלא האמור בה: **בהמה אינה מטמאה בבית הבליעה.** אם תאב לו תביאו כזית בשר נבלה דתניא במסכת נדה (דף מב:) יכול יהא נבלת בהמה (טמאה) מטמאה בבית הבליעה תלמוד לומר לא יאכל לטמאה בה מי שאין לה טומאה אלא אכילתו יתמה זו שיש לה טומאה קודם שיאכלנו: **דבר שמכשיר.** ואפילו מליקת קדשים דאי לשחיטה בק"ו אתיא לן: **טריפה למה נאמרה.** אלא [י] ללמדנו בא שמשעת טריפה חלה עליה טומאה אם אכל ממנה מיד או שחטה ואכל ממנה דאי בטריפה שמתה לאחר שנטרפה קאמר למה נאמרה: **אם טריפה חיה.** פלוגתא היא באלו טריפות (חולין דף מב.) איכא למ"ד טריפה חיה ואיכא למ"ד אינה חיה. אם טריפה חיה ועד שמתה היתה בחזקת חיה: **הרי נבילה אמורה.** בבסוק כיון [יא] שמתה מתנבלת במיתתה ואם טרפה אינה חשובה חיה הרי היא משעה שנטרפה בכלל נבילה: **אלא להביא טריפה ששחטה.** לאשמעינן טריפה (אינו) [יב] חיה ואינו בכלל נבילה ולפיכך הולרך לומר שטריפתה מביא עליה טומאה זו [יג] מיד אם תלש ואכל ממנה בשר אפי' אינו אבר [יד] של בשר גידין ועצמות וכיון דשם טריפה מביא לה טומאה מחיים אין שחיטה מועלת בה שאין שחיטה מתרת משום טריפה אלא משום נבילה: **חלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה.** בא הכתוב להשמיענו על חלב נבילה שאינה מטמאה והכי אמרינן בפסחים פ' כל שעה (דף כג.): **טריפה למה נאמרה.** אם בטריפה שמתה מדבר אם טריפה חשובה חיה הרי נבילה אמורה וזו במיתתה נתנבלה ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה מטורפת [טו] אלא להביא טריפה ששחטה שחלבה טהור אבל הבשר טמא בתמיה: **אלא האי טריפה כו'.** מסקנא דקושיא היא כלומר אלא ע"כ האי טריפה לא תדרשיה להכי דמיבעי ליה למעוטי טומאה דאין חלבה טהור וה"נ טריפה דכתיב גבי טומאת בית הבליעה למעוטי עוף טמא דרש ליה ולא [טז] טריפה ששחטה: **הלי**

[ז] ת"כ אחרי פי"ב ה"ט, [ח] טהרות פ"ש מ"ח, [ט] נ"ק כה. ב"כ קיח., [י] [חולין מז:], [כ] עי' חולין קב., [כא] ע' לעיל סב. ושי"נ, [כב] ת"כ שם ה"ח, ורדש' נזיר פ"ד ה"א, [כג] חולין עד. פה: קכח: ת"כ שמיני פ"י ה"א, [כד] חולין ק: [נדה מב: ע"ש], [כה] ע"ש דלא קתסיק אלא תעבה והאב תמיהה ותסלק אלרבעה וע' מו' ב"ב קיח. ד"ה ק"ו], [כו] [עמ"ש מו' ב"ב בשם ר' מיים ופע"ק], [כז] נדרים ז. כריתות כב:, [מ] ע' חולין קכח:

גליון הש"ס

[עין משפט בר מי' פ"ז מהל' פסח"מ ה"ב. גרסה בטעות דהרמב"ם פסק כר' יוסי כמבואר פ"ג מהל' מאכ"א מטות הטומאה וכמ"ש בכ"מ שם]:

שינויי נוסחאות

[א] מטמא בבית הבליעה כל"ל (*הגרי"ב). וכ"ה בגרס"ש כי"פ: [ב] בב"ק תמיים הלא תיכלם שבעת ימים. וכ"ג המפרש: [ג] מ"ט אמר רבה ר' יהודה קרא אשכח ודרש והנפש אשר תאכל נבילה וטריפה (*שמכ"י): [ד] שיחבי לרבה אלא (ש"מ). כ"מ לרבא (כי"מ וצ"): [ה] נימא טריפה למה נאמרה אם טריפה כל"ל (*ש"מ). [ו] כ"מ הכי נמי להביא (כי"צ): [ז] אלא האי טריפה כל"ל (*ש"מ). כ"מ אמר ליה ההוא טריפה (כי"צ): [ח] כ"ל שנבלתה (ש"מ): [ט] מטומאתה אף כו' הל"מ (באה"מ): [י] כ"מ אם לא ללמדנו (שמכ"י, באה"מ). : **יא**] כ"ל וכיון שמתה בתנבלה במיתתה (ש"מ): [יב] המוקף הוא מבה"ז שהוסיף מיהה זו עפ"י התוס'. ועי' כ"ק וס"מ וטה"ק): [יג] מיהם זו ממתקת (ש"מ): [יד] אבר עם הגידין ועצמות כל"ל (צ"ק ועש"ב): [טו] כ"ל משנטרפה (ש"מ). [טז] ומה"ד אלא להביא (ד"ו): [טז] ולא להביא טריפה כל"ל (דברי נחמיה): [יז] גמורה של קדשים לא תטמא לר"י דלא חייל איסור נבילה וטומאה אאיסור קדשים כל"ל (ש"מ): [יח] קממעט וכל קדשים יש במינו משום בל תאכל נבילה וכן צריך כו' כל"ל (ש"מ): [יט] נל"ל אלא לאשמועינן (באה"מ): [כ] מה עוף מן הצואר אף בהמה מן הצואר כל"ל (בה"ז. וכ"ה בחולין): **כא**] ר"ל דטומאה כתיב בהאי קרא ולענין טומאה במאי שווה. ועי"ל דכל מילי כו' כל"ל (ש"מ): [כב] כ"ל סתם (באה"מ): [כג] כ"ל רוב בשר (צ"ק): [כד] וכי מתה עומד ומולק כל"ל (צ"ק): [כה] ועוד יש לפרש כל"ל (ש"מ): [כו] בס"מ גרס חלב. ול"ג: [כז] עי' יפה עיניים בגיר' הס"כ: [כח] קאי אים לפרש לעניל (באה"מ): **כט**] כ"ל הו"ל למימר (ש"מ): [ל] כ"מ הבליעה וכשהמיתה קא משתעי למה נאמר הס"ד (כי"פ): [לא] תיכות השובה בחיה בכמ"י ונוספו בין הסיעון: [לב] כ"מ אם טריפה ראויה לחיות דון הומתה (כי"פ): [לג] כ"מ היא שהומתה (כי"פ): [לד] כ"מ מסקנא דקושיא היא כלומר אלא על כרחך האי (כי"פ): [לה] בתולין מז ע"ב הוא פלוגתא דתנאי:

שיטה מקובצת

רבי יוסי אומר כו'. ותסתלק אילכא ג' מחלוקות בדבר דלר"מ בין שחיטה בין מליקה מטהרת, ולר' יהודה בין שחיטה בין מליקה אינה מטהרת דבי חיסי דלא מהניא מליקה לטריפה ה"נ לשחיטת עוף חולין טריפה נמי פליג ר' יהודה דתל"מ הייגו ר' יוסי ולר' יוסי שחיטה מטהרת ולא מליקה: **אם** טריפה חיה כו'. פ"ש דמוך מלד שהרי מחיים לא מלינו שיהל בה טומאת נבילה גמורה דלא מהניא מליקה לטרפה ולא מליקה בקדשים: ה"נ **נבילה ונבילה** ל"ל **יהודה לר' יהודה** **נבילה** ל

האי נמי תיפוק ליה כו'. חלב טמאה תיפוק ליה נמי דמטמא דמטיבלא תיתי לטהרה מהאי קרא דיעשה לכל מלאכה האי לאו בטמאה כתיב דהא כתיב [ואכל] לא תאכלוהו לחלב: **מי שאיסורו משום אכילת חלב** [1]. ובשרה מותר טיהרתי לך יצאת זו שבולה אסורה משום בל תאכל טומאת וחכתי אימא טריפה למה נאמרה כו': **אלא האי טריפה מיבעי ליאתויי היה דם"ד מי שחלבה אסור כו' קמ"ל** ה"ג. ושינויא הוא לאתויי היה טהורה שמתה שחלבה טהור דס"ד ואכל לא תאכלוהו כתיב בהאי קרא מי שחלבו אסור ובשרו מותר טיהרתי לך חלבה מכלל גבילה אבל היה שחלבה מותר כבשרה קמ"ל גבילה נמי טומאת כבשרה קמ"ל טריפה כל שיש במינו טריפה ואפילו היה: ופרכינן **מ"ש טומאה.** דלא נפקא לן לטהר חלבה מהאי קרא דאין חלבה חלוק מבשרה ולא קריינא [1] ואכל לא תאכלוהו לחלב לחודיה שהרי הכל איסור: **היה נמי אין חלבה חלוק מבשרה.** לאיסורו ולא קריינא היה ואכל לא תאכלוהו: **ועוד.** ממשמעותא דקרא נמי מיקשה לן דלא בחלב היה קאי דהא כתיב ואכל לא תאכלוהו ולקמן [ע"ב] יליפינן מינה בגזירתא בשמעתין בחלב [2] היה גבילה לא טיהר מכלל טומאה: **טריפה לגופיה איצטריך.** לטהר חלב טריפה שמתה ועוולה טריפה היה ודקאמרת הרי גבילה אמרלי מיצטריך סד"א הואיל וטומאה אסורה מחיים וטריפה מחיים אסורה כו': **אי הכי.** טריפה דכתיב גבי עוף נמי איצטריך לגופיה ולומר עוף בו [3] שמתה מטמא בבית הבליעה שלא תאמר כו': **ועוד.** גבי בהמה: **מי איכא למילף טריפה מטמאה.** דיבעי קרא לטהר: ה"ג **אלא אמר רבא (כו') התורה אמרה.** בא הכתוב לומר לך יבא איסור כו' ומשום אכל לא תאכלוהו דסיפיה דקרא פירש בו גבילה וטריפה לחייב את האוכלו משום חלב ומשום גבילה ומשום טריפה שלא תאמר אין איסור גבילה וטריפה חלין על איסור חלב שקדם לכולם: **משום דמטמיא.** הילכך חמירא לחול על איסור חלב: **ורבי מאיר.** דאמר [2] עוף שחיטתו מטהרת טריפתו: **האי טריפה.** דגבי עוף מאי עביד ליה: **למעוטי שחיטה שחיטת נפנים.** וכדאמרן לעיל (דף סט.) מה טריפה ששווה בפנים כבמוך יצא השוחט עוף חוץ בפנים כו': **טריפה אחרינא קיבב.** גבי גבילת עוף טהור וכל נפש אשר תאכל גבילה וטריפה בחזה ובגר וכבש בגדיו [3] (ויקרא יז) **וחד לא יאכל גבילה וטריפה לטמאה בה** (שם כב): **וחד למעוטי עוף טמא.** דדרשינן [סט.]: מי שיש במינו טריפה: **ורבי יהודה.** עוף טמא מקרא יתירא דנבילה לא יאכל נפקא ליה דלא איצטריך אלא לדרוש ולומר מי שאחרתו משום בל תאכל גבילה יצא [4] זה שאין איסורו משום בל תאכל גבילה אלא משום בל תאכל טמא: **ורבי מאיר האי.** קרא יתירא דנבילה לא יאכל מיבעיא ליה ללמד טומאתו [5] שאינו מטמא אלא [6] כשיעור איסור אכילתו דהיינו כזית: **מקרא קמא.** דתאכל: **בכדי אכילת פרס.** שאם שהה באכילת כזית יותר מכדי אכילת פרס הרי היא כשאר אכילות שאין מצטרפין לעונשין ואף זו אין מצטרפת ליטמא בבית הבליעה: **דחידוש הוא.** שלא מצינו בתורה טומאה כזו שאין לו טומאה מבחוץ ובבית [6] הבליעה באה לו טומאה (ג): **הכשרת מדבר.** לטהרו מלטמא משום גבילות: **טיהר מכלל שחוטה.** טיהר מלטמא מטעם שחיטה שהשחיטה מטהרתה: **וטיהר מכלל חלב.** מטעם חלב טיהר את הגבילה מלטמא שכתב כאן חלב גבילה וטהר: **מה כשטיהר.** בשר שחוטה מלטמא טהורה טיהר ולא טומאה דטומאה אין שחיטתה מטהרתה דילפינן לה בת"כ [7] מקרא יתירא ולאלה תטמאו כל הנוגע בהם במותם [ויקרא יא] והאי בהם יתירא הוא לומר אע"פ שהן שחוטין ומה אני מקיים במותם במותם ולא בחייהם ובבהמה טומאה כתיב דסמיך ליה כל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה [8] וגו': **אף כשטיהר משום חלב.** מלטמא בטהורה טיהר ולא בטומאה: ה"ג **אמרת לך** [9] לדרך זו טיהר מכלל גבילה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל חלב בטומאה ולא בטהורה אף כשטיהר מכלל גבילה בטומאה ולא בטהורה מפרש לה בגבלת עוף טמא וטיהר מכלל חלב דלמרן: **בטומאה ולא בטהורה.** עוף טמא טיהר מלטמא בבית הבליעה ולא עוף טהור: ה"ג

מטמיא. הילכך חמירא למיחל לאיסור חלב: ור' **מאיר.** דלמר שחיטתו מטהרת טריפתו: **האי טריפה.** דגבי עוף מאי עביד ליה: **למעוטי שחוטה שחיטת נפנים.** וכדאמרן לעיל מה טריפה ששווה בפנים כבמוך יצא השוחט עוף חוץ בפנים כו': **וחד למעוטי עוף טמא.** דדרשינן שיש במינו טריפה לא יאכל מבעיא דגבילה לטמאה בה יאכל נפקא ליה דלא איצטריך קרא לומר דחלב היה טמא מאי שנא מטמאה: **ורבי מאיר האי.** קרא יתירא דגבילה לא יאכל מיבעיא ליה ללמד טומאתו [5] שאינו מטמא אלא [6] כשיעור איסור אכילתו דהיינו כזית: **מקרא קמא.** דתאכל: **בכדי אכילת פרס.** שאם שהה באכילת כזית יותר מכדי אכילת פרס הרי היא כשאר אכילות שאין מצטרפין לעונשין ואף זו אין מצטרפת ליטמא בבית הבליעה: **דחידוש הוא.** שלא מצינו בתורה טומאה כזו שאין לו טומאה מבחוץ ובבית [6] הבליעה באה לו טומאה (ג): **הכשרת מדבר.** לטהרו מלטמא משום גבילות: **טיהר מכלל שחוטה.** טיהר מלטמא מטעם שחיטה שהשחיטה מטהרתה: **וטיהר מכלל חלב.** מטעם חלב טיהר את הגבילה מלטמא שכתב כאן חלב גבילה וטהר: **מה כשטיהר.** בשר שחוטה מלטמא טהורה טיהר ולא טומאה דטומאה אין שחיטתה מטהרתה דילפינן לה בת"כ [8] מקרא יתירא ולאלה תטמאו כל הנוגע בהם במותם [ויקרא יא] והאי בהם יתירא הוא לומר אע"פ שהן שחוטין ומה אני מקיים במותם במותם ולא בחייהם ובבהמה טומאה כתיב דסמיך ליה כל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה [8] וגו': **אף כשטיהר משום חלב.** מלטמא בטהורה טיהר ולא בטומאה: ה"ג **אמרת לך** [9] לדרך זו טיהר מכלל גבילה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל גבילה בטומאה ולא בטהורה אף כשטיהר מכלל חלב בטומאה ולא בטהורה מפרש לה בגבלת עוף טמא וטיהר מכלל חלב דלמרן: **בטומאה ולא בטהורה.** עוף טמא טיהר מלטמא בבית הבליעה ולא עוף טהור: ה"ג

אלא לאתויי היה [7]. כך גרס הקונטרס וקשה דמאי קפריך מ"ש טומאה כו' אדרבה משום דדמי לטומאה איצטריך קרא לאתויי ומאי פריך נמי ואכל [7] לא תאכלוהו אדרבה משום הכי איצטריך קרא טריפה דמשמע כל שיש במינו טריפה חלבה טהור ואפי' היה ור"ת גרס אלא למעוטי היה מאי שעמה מי שחלבה אסור וכו' וכו' וכ"ג סד"א ופריך אמאי איצטריך קרא לומר דחלב היה טמא מאי שנא טומאה כו' [10] ומיהו קשה דטריפה לא משמע למעוטי אלא לרבוי כל שיש במינה טריפה: **מה טמאה חלבה טמא.** וכי [6] תימא מה לטומאה שכן אין שחיטתה מטהרתה תאמר לטריפה היה מוכיח: **יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב.** תימה [8] למאן דאית ליה איסור מוסיף למה נאמרה כו': **אלא אי אשמעינן טריפה משום דאיסורא מחיים כו'.** תימה דבפ"ב דחולין (דף ל:) עביד ר"ו איפכא ומה מחיים אתי איסור טריפה וחייל אאיסור חלב נבילה דלאחר מיתה מבעיא ושם פירשתי: **וחד למעוטי עוף טמא.** הא דלא נפקא ליה לרבי מאיר מהיכא דנפקא ליה לרבי יהודה משום [9] דר' מאיר לטעמיה [10] דאית ליה איסור חל על איסור: **ורבי מאיר האי נבילה מאי עביד ליה.** וא"ת על כרחין צריך לכתוב נבילה דאי הוה כתיב טריפה לא יאכל לטמאה בה ולא כתב נבילה אם כן הוה אמינא דטריפה בלא נבילה מטמאה [11] וי"ל כיון דכתיב [12] (ויקרא יז) (והנפש) [וכל נפש] אשר תאכל נבילה וטריפה מה התם נבילה עמה אף כאן נבילה עמה: **לשיעור אכילה בכזית.** איפשר דרבי יהודה נמי אית ליה ואע"ג [13] דלא מיותר: **יצתה היה שחלבה ובשרה מותר.** הא דתיק בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע:) לאשכוחי דנבלת היה טהורה מטמאה ולא [14] מלי למידרש מהכא דהא חלבה טמא דאי לאו דאשכחן במקום אחר דנבלת היה מטמאה לא הוה דרשי' הכי:

**האי נמי תיפוק ליי מחלב נבלה מי שאיסורו משום בל תאכל חלב נבלה יצאתה זו שאין איסורה משום בל תאכל [חלב נבלה] אלא משום טמא אלא האי טריפה מיבעי א] לאיתויי היה סלקא דעתך אמינא מי שחלבה אסור ובשרה מותר יצאת זו שחלבה ובשרה מותר קמ"ל א"ל [2] מאי שנא טמאה דאין חלבה חלוק מבשרה היה נמי אין חלבה חלוק מבשרה ועוד הכתיב [1] ואכל לא תאכלוהו אלא אמר אביי טריפה לגופיה איצטריך שלא תאמר הואיל וטמאה אסורה מחיים וטריפה אסורה מחיים מה טמאה חלבה טמא אף טריפה חלבה טמא אי הכי האי נמי מיבעי [3] שלא תאמר הואיל ועוף טמא אסור [3] באכילה וטריפה אסורה באכילה מה עוף טמא אינו מטמא אף טריפה אינה מטמאה ועוד מי איכא למילף טרפה מטמאה טמאה לא היתה לה שעת הכושר טריפה היתה לה שעת הכושר וכי תימא טריפה מבטן מאי איכא למימר במינה מיהא איכא אלא אמר רבא [4] התורה אמרה [5] איבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב וצריכי דאי אשמעינן נבילה משום דמטמיא אבל טריפה אימא לא ואי אשמעינן טריפה משום [6] דאיסורה מחיים אבל נבילה אימא לא צריכא ור"מ האי טריפה מאי עביד ליה מיבעי ליה למעוטי שחיטה שהיא לפנים ורבי יהודה [3] טריפה אחרינא כתיב ורבי מאיר חד למעוטי שחיטה שהיא לפנים וחד למעוטי עוף טמא ורבי יהודה מנבלה [7] נפקא ליה ורבי מאיר האי נבלה מאי עביד לה לשיעור [8] אכילה בכזית ותיפוק לי מקרא קמא מדאפקיה רחמנא בלשון אכילה חד [9] לשיעור אכילה בכזית וחד לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס ס"ד אמינא הואיל וחידוש הוא יותר מכדי אכילת פרס נמי ליטמא קמ"ל [1] ת"ר [1] וחלב נבלה וחלב טרפה [2] בחלב בהמה טהורה הכתוב מדבר אתה אומר בחלב בהמה טהורה הכתוב מדבר או אינו אלא בחלב בהמה טמאה אמרת טיהר מכלל שחוטה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל שחוטה בטהורה ולא בטמאה אף כשטיהר מכלל חלב בטהורה ולא בטמאה או כלך לדרך זו טיהר מכלל גבילה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל גבילה בטמאה ולא בטהורה אף כשטיהר מכלל חלב בטמאה ולא בטהורה אמרת

**מי שאיסורו משום בל תאכל חלב נבלה יצאתה זו שאין איסורה משום בל תאכל [חלב נבלה] אלא משום טמא אלא האי טריפה מיבעי א] לאיתויי היה סלקא דעתך אמינא מי שחלבה אסור ובשרה מותר יצאת זו שחלבה ובשרה מותר קמ"ל א"ל [2] מאי שנא טמאה דאין חלבה חלוק מבשרה היה נמי אין חלבה חלוק מבשרה ועוד הכתיב [1] ואכל לא תאכלוהו אלא אמר אביי טריפה לגופיה איצטריך שלא תאמר הואיל וטמאה אסורה מחיים וטריפה אסורה מחיים מה טמאה חלבה טמא אף טריפה חלבה טמא אי הכי האי נמי מיבעי [3] שלא תאמר הואיל ועוף טמא אסור [3] באכילה וטריפה אסורה באכילה מה עוף טמא אינו מטמא אף טריפה אינה מטמאה ועוד מי איכא למילף טרפה מטמאה טמאה לא היתה לה שעת הכושר טריפה היתה לה שעת הכושר וכי תימא טריפה מבטן מאי איכא למימר במינה מיהא איכא אלא אמר רבא [4] התורה אמרה [5] איבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב וצריכי דאי אשמעינן נבילה משום דמטמיא אבל טריפה אימא לא ואי אשמעינן טריפה משום [6] דאיסורה מחיים אבל נבילה אימא לא צריכא ור"מ האי טריפה מאי עביד ליה מיבעי ליה למעוטי שחיטה שהיא לפנים ורבי יהודה [3] טריפה אחרינא כתיב ורבי מאיר חד למעוטי שחיטה שהיא לפנים וחד למעוטי עוף טמא ורבי יהודה מנבלה [7] נפקא ליה ורבי מאיר האי נבלה מאי עביד לה לשיעור [8] אכילה בכזית ותיפוק לי מקרא קמא מדאפקיה רחמנא בלשון אכילה חד [9] לשיעור אכילה בכזית וחד לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס ס"ד אמינא הואיל וחידוש הוא יותר מכדי אכילת פרס נמי ליטמא קמ"ל [1] ת"ר [1] וחלב נבלה וחלב טרפה [2] בחלב בהמה טהורה הכתוב מדבר אתה אומר בחלב בהמה טהורה הכתוב מדבר או אינו אלא בחלב בהמה טמאה אמרת טיהר מכלל שחוטה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל שחוטה בטהורה ולא בטמאה אף כשטיהר מכלל חלב בטהורה ולא בטמאה או כלך לדרך זו טיהר מכלל גבילה וטיהר מכלל חלב מה כשטיהר מכלל גבילה בטמאה ולא בטהורה אף כשטיהר מכלל חלב בטמאה ולא בטהורה אמרת

מסורת הש"ס

(א) תוס' ד"ה יבא וכו' לבאן דאית ליה איסור מוסיף. תמוה לי מה מוסיף יש בגבילה על חלב דהוה רק טולל. ואי דעפקר לגבוה הא בבהמה בע"מ דלא חזי לגבוה הוי רק טולל: ד"ה וחד כו' דד"ה לטעמיה. תמוה לי הא מלינו רק לר"מ בכריתות דס"ל איסור טולל ומוסקן ואיסור ס"ל מפא"כ בגבילה על עוף טמא:

שינויי נוסחאות

א) נ"מ מיבעי ליה למעוטי היה מי שחלבה אסור ובשרו מותר יצתה היה שחלבה ובשרה מותרין מאי שנא וכו' (כי"צ וח"). וע' מוס: ב) מיעוט א"ל נמקק (ש"מ): ג) נ"מ אסור בחיים וטריפה אסורה בחיים (כי"צ): ד) נ"מ עוף טמא מנבלה (כי"צ): ה) נ"מ מיבעי ליה לשיעור אכילה (כי"מ): ו) ע' ק"ד דמדכרי המפרש ער' דגרס בגמ' משום בל תאכל חלב. וי"ג נבילה. וע' תו"ק: ז) קרינא ביה (ש"מ): ח) נ"מ דחלב (ש"מ): ט) עוף טריפה שמתה נמי נ"מ נ"מ (ש"מ): י) כלן הס"ד ומה"ד חד. נבילה וטריפה לא יאכל (שמכ"י וצ"ק): יא) מיעוט יצא זה כו' עד אלא. נמקק. וי"ל ולא מי שאזהרתו אף משום וכו' (ש"מ): יב) על טומאתו (ש"מ ע"פ רש"י כת"י): יג) נ"מ אלא שיעור אכילתו (ב"ש): יד) נ"מ וכל נפש (צ"ק): טו) אלא בבית הבליעה (ש"מ) עפ"י רש"י כת"י: טו) נ"מ או כלך (צ"ק): יז) בש"מ נוסף ופריך ומ"ש כו' א"כ יהיה טמא ועוד הא כתיב בההוא קרא ואכל כו' והיכי מריבותו לחלב היה דהטור כך גרס הקונטרס כו': יח) הכתיב ואכל כל"ל (ב"ש): יט) בש"מ נוסף כלומר למה לי טריפה לחלב היה תפ"ל מהיכא דנפקא לן חלב טמאה ועוד ואכל לא תאכלוהו נפקא לן למעוטי היה בשמעתין ולמה לי קרא דטריפה ומיהו: כ) נ"ל דטעות וחסרון נפל בדברייסס ונל"ל תימה מה לטמאה שכן אין שחיטה מטהרתה תאמר לטריפה וכ"ת היה תוכיח איכא למפרך מה לחיה שכן חלבה טמא אפי' בשאינה טריפה תאמר בבהמה טהורה שלחבה טהור בשאינה טריפה. ודו"ק נ"ל וא"ס שגיאי קרא מגומתי (מ"נ עש"ב). ועי' נ"ק, תו"ק, וק"ד: כא) בס"מ נוסף והיקשא דעוף לבהמה איצטריך לשחיטה וי"ל כו' (ש"מ): כב) דכתיב קרא אחרינא וכל נפש כל"ל (שמכ"י): כג) ואע"ג דלא מייתר קרא הוה דרשי מי שאיסורו משום בל תאכל בנבלה יצא עוף טמא כמש"כ גבי חלב נבלה דממעט בהמה טמאה אע"ג דלא מייתר (ב"ש): כד) לא מצי כל"ל (ש"מ): כה) נל"ל לגלות דאיסור חל על איסור גם גבי נבלה ולהכי עביד כו' (גליון): כו) בשלר כתב"י אינתא ולריצב"א נראה לקיים גירי' הקונטרס: כז) נ"מ דאין לדרוש ולומר מי שאזהרתו כו' (ש"מ): כח) נל"ל דאיסור חלוק מבשרה. דשניהם אסורין היה נמי אין חלבה חלוק מבשרה דשניהם מותרין הילכך לענין טומאה נמי יטמא כבשרה (שמכ"י): כט) בכ"מ שם שחיטת חלב:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג: **כז ב** מיי' פ"ל מהל' מחוסר הטומאות הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאֹכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: ויקרא ז, כד
2. נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטֻמְאָה בָהּ אֲנִי יְהוָה: ויקרא כב, ח
3. וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח וּבַגֵּר וְכִבַּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: ויקרא יז, טו נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטֻמְאָה בָהּ אֲנִי יְהוָה: ויקרא כב, ח

מוסף רש"י

התורה אמרה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב כו'. אם ואכל לא תאכלוהו לא צריך דהא כתיב כל חלב וכל דם לא תאכלו ומשום דנתגבלה או נטרפה מי חזיל ליה איסור חלב ומאי איצטריך לגופה תנורה אמרה דמייתי משום שני לאוין משום לאו דחלב ומשום לאו דטרפה דלא מיתמא אין איסור חל על איסור (חולין לז.):

נוסחאות רש"י כת"י

האי נמי תיפוק ליה כו'. חלב טמאה תיפוק ליה נמי דמטמא דמטיבלא תיתי לטהרה מהאי קרא דיעשה לכל מלאכה האי לאו בטמאה כתיב דהא כתיב **מי שאיסורו משום בל תאכל חלב.** וכמר מותר טיהרתי לך יצאת זו שבולה אסורה משום בל תאכל טומאת וחכתי אימא טריפה מנבלה נפקא לן דלא לטומאה מדאיצטריך למיתפא קרא לטומאה כה אלא חזרת נבילה לא יאכל דהא דטומאה קרא יתירא הוא דהא כתיב קרא אחרינא וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה מה יכבס בגדיו למה נאמר כו': **אלא אי טריפה מבעי ליה לאתויי היה.** שיאכל חלבה טהור אם נתגבלה וטריפה רבוא משמע כל שיש במינו טריפה: **דסלקא דעתך אמינא.** מי שחלבה אלון מבשרה הוא דחלבה טהור דאמרת אם שחלבה ומשנתגבלה נמי יטמא חלבה כבשרה קמ"ל: ופרכינן הכי מאי שנא למימר דחלב היה טמא כבשרה דאמרת לעיל **מאי שנא טמאה.** דאמרת לעיל אמר לך אם שחלבה אף כשטיהר מכלל חלב בטהורה ולא בטמאה אף כשטיהר מכלל גבילה בטמאה ולא בטהורה אמרת **ועוד הא כתיב.** בהאי קרא נופיה ואכל לא תאכלוהו כתיב דהא לא תאכלוהו לחלב כתיב: **מי שאיסורו משום בל תאכל.** וכמר מותר טיהרתי לך יצאת זו שבולה אסורה משום בל תאכל טומאת וחכתי אימא טריפה למה נאמרה כו': **אלא אי טריפה מבעי ליה לאתויי היה.** שיאכל חלבה

ואפילו באווזין ותרנגולין. ומתני' דמסכת טהרות (פ"ז מ"ז) מוכחת קצת דקתני י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור וקתני סיפא ר"מ אומר מליקתה ושחיטתה מטהרתה מאמע בכל עופות דומיא דרישא ודומיא דשחיטה: **אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו.** אע"פ דאווזין ותרנגולין לאו מינא דתורים ובני יונה ומטהרין לא דמי דהכא [1] עגלה בהמה גסה ועז בהמה דקה אבל בעופות לא שייך למימר מין גסה ודקה אע"ג דמצינו בלשון משנה עוף הדק ועוף הגס בפרק אלו טריפות [2] (חולין מב.) (וקשה משילהי אותו ואת בנו) (שם דף פב.):

הדרן עלך חטאת העוף

כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות כו'. ואם תאמר תניא חדא זימנא במס' קיינין (פ"ב מ"ג) ואם פרח מבין המתות לכולם הרי כולם ימותו ולריך לעשות לריכותא דבגמרא [נא.]: פריך תניא חדא זימנא במתני' דכל האסורים לגבי מזבח ומשני לריכא ושמא אי מהתם הוה אמינא ה"מ עופות דהפסד מועט אבל זבחים דהפסידן מרובה אימא לא נפסדיהו לכולהו [3]:

אפילו אחת בריבוא ימותו כולן. הקשה ה"ר יצחק ברבי מרדכי בספרק הנשרפין (סנהדרין דף עט.): תנן רואה שנתערב באחרים כולן פטורין ר' יהודה אומר כולם אותן לכיפה ומפרש בגמרא בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינן קמיפלגי ופטרי רבנן משום דאין גומרים דינו של שור אלא בפניו והשתא הכא דרובא דהיתירא ופסידא דקדשים אמרינן ימותו כולן התם דרובא לאיסורא והדיוט [4] לא כ"ש ונראה לרבינו יצחק דגרסינן כמו שמצא בספר אחד ישן בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים ול"ג שנגמר דינן אלא (איירי) בשורים מעליא עסקינן והשיב לו ר"ת דמתניתין דקתני כולן פטורים משמע שהאחרים בני חיובא ואע"ג דבריש דשמעתין [5] אמרינן מאי אחרים אילימא אחרים כשירין פשיטא ולא פריך פטורים פטור מיבעי ליה התם כיון דמאי למיפרך מגופה לא חש למידק ועוד דריש לקיש אדרבי אבהו קאי דמשני הכא ברובא שלא נגמר דינו שנתערב ברובאים אחרים עסקינן ועלה קאי ר"ל ומשני בחדש כ"ע לא פליגי דפטורי אלא הכא בשור שלא נגמר דינו כו' ומשמע דבההוא עניינא דאוקמנה רבי אבהו בחדש מוקי לה ריש לקיש בשור [6] שנגמר דינו אבל נתערב בשורים מעליא היה אומר ר"ל ניכבשינהו לריילין [7] וכל דפרים מרובא פרים ומתניתין דשילהי מסכת ע"ז (דף עד.) דשור הנסקל אוסר בכל שהוא מיירי בשנסקל דליכא למימר ניכבשינהו ותדע דלא קתני שנגמר דינו ומתני' דהכא דקתני ימותו כולן בנתערב בזבחים מיירי ולגבוה וגזירה שמא יבואו י' כהנים בבת א' (לקמן דף עג.) ומסקי מן הקבוע למזבח אבל בעלמא אמרינן ניכבשינהו לריילין ומטעם זה היה אומר רבינו תם דנראה לו להתיר לרוסת הזאב ברוב דמעשים בכל יום דזאבים טורפים ונושאין שה מן העדר ורועה מלילן ושריא [8] לרו אע"ג דבעלי חיים חשיבי וכן רוב עופות [9] דורסין אווזין ותרנגולין ומותרין והכא [10] דנתערב ברובא שנגמר דינן דפטרינהו אפילו ריידי ולא אמרינן כל דפרים מרובא פרים לאו פטורין לישתרו בהנאה קאמר אלא פטורין דלא אטרחו בי דינא להורגם דכמיתת בעלים כך מיתת השור ועוד דלא ליתי לאחלופי באדם

כל הזבחים. אפילו אחת בריבוא. השתא דמעמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא [דף עא.]: מאי אפילו הא הוו מתות רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות. חמש חטאות מתות ניתנו וולד [11] חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכיפרו בעליה ושאבדה ושנמלאת בעלת מום: **נתערבו.** זבחים כשרים בשור שנעבדה בו עבירה אחד באחד [12] ומפרש ואזיל מאי היא כגון שהמית

אותו ואת בנו. ועיין חולין דף פב ע"א תד"ה עגלה. ועי' רש"ק דמקיים הגירסא שלנו. וע"ע בתה"מ: **יא** ואי אשמעינן הכא ה"א משום דבהמה חשיבא ב"ח חשיב אבל עוף אימא לא קמ"ל. (צ"ק. וכ"כ התוי"ט). וכ"כ בשטמ"ק דף עא ע"ב ועיי"ש: **יב** ל"ל ודהדיוט (שמכ"י): **יג** ל"ל דשמעתא (שמכ"י): **יד** בשור. לכך נראה כגרסת הספרים אבל נתערב בשורים מעליא אפילו בנגמר דינו היה אומר ר"ל כו' (ב"ש). וכ"ה בתוס' סנהדרין עט ע"ב): **טו** ל"ל דנינייהו. וכן בסמוך (ש"מ): **טז** ושרינן לה אע"ג (תוס' שם): **יז** בתוס' הרא"ש בסנהדרין וכן התוס' כשדורס אווזין ותרנגולין מותרין: **יח** ל"ל והתם (צ"ק). ובתוס' שם והיכא: **יט** בש"מ ליתא מכאן עסה"ד:

א) כשאתה בא כו' וכשאתה בא כו' כל"ל (ש"מ וכי"צ): **ב)** ל"ל הוא (כי"צ, יעב"ץ): **ג)** תיבות המוקפות יש למחוק כמו שמוחק הרא"ש בכריתות כה ע"ב וגי' כ"ה תחליפא אבוה דרב הונא ע"ש. ועיין פסחים מג ע"ב, קיז ע"ב, ומגיגיה ה ע"ב (הגרי"ב). ועי' חולין לח ע"ב אבוכרס אבוה דבר אבוכרס ופרש"י זהו אבוכרס עצמו ומכירן היו את הכן ולא את הלבן, והיו קורין אותו על שם בני שעמו את בני סימן לו: **ד)** נ"ל ל"ג תיבת או (ב"ש), וה"ה בפרי"ד). וכן משמע מפרש"י. אבל בתוי"ט גרים ליה ומפרש דר"ל בין: **ה)** בטהורה דמשמע בעולת בהמה טמאה טהורה כל"ל (ש"מ עפ"י רש"ש כת"י): **ו)** עי' בנוסחאות רש"י כת"י: **ז)** מאימתי נאסרת כל"ל (ש"מ): **ח)** ל"ל ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכיפרו בעליה אחרי דשעיבדה שנתה הכ"ל (צ"ק). ועיין במשנה תמורה כא ע"ב (הגרי"ב). וע' תמדת דיוקל: **ט)** עי' עיה"ק שמתה אמאי פי' קן. וכמ"ש בתה"מ הגיה או אחד באחד. ועי' בנמקה לקמן עא ע"ב ד"ה נתערבו בחולין: **י)** טריפות לאו משום דשני מינין הן דלעולם לא יהיו שני מינין רק היכא דבלשון מקרא שני מינין הן כגון בקר וצאן. ותיבות המוקפות ב"כ תוספת (ש"מ). וגי' ל"ק מה"ד כפרה כתיב בה ובו'. וקשה משילהי

יא) עי' ירושי' סוטה פ"ט ה"ה, **ב)** [מגילה כא.] קידושין מז. ע"ז כט: חולין יא. ירושי' פסחים פ"ט ה"ה, סוטה שם, ועי' מכילתא משפטים פ"י, **ג)** ת"כ צו פ"י ה"ז, **ד)** קידושין מז. חולין פב. כריתות כה. ירושי' סוטה שם ועי' מכילתא שם, וירושי' קידושין פ"ב ה"ח, **ה)** תמורה כח. ע"ש, **ו)** עי' פסחים נג.:,

תורה אור השלם

1. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: ויקרא ז, כד
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז, כג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מהו לר"מ וכו' ה"נ עריפה הכשר עגלה היא וטהרת מידי נגלה:

גליון הש"ם

גמ' מבלל דעגלה ערופה מטהרה. עיין חולין דף פב ע"א תוס' ד"ה עגלה ומנחות דף קא ע"ב תוס' ד"ה ועגלה: [שם היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה וכו'. עי' חולין דף פב ד"ה עגלה ערופה וכו'):

מוסף רש"י

ונסבין חבריא. בני הישיבה עלה על דעתם לומר (חולין יד.): ירידתה לנחל איתן. היא הגוללת לה שם עריפה ומוסרתה (קדושין נז.):

שינויי נוסחאות

א) כשאתה בא כו' וכשאתה בא כו' כל"ל (ש"מ וכי"צ): **ב)** ל"ל הוא (כי"צ, יעב"ץ): **ג)** תיבות המוקפות יש למחוק כמו שמוחק הרא"ש בכריתות כה ע"ב וגי' כ"ה תחליפא אבוה דרב הונא ע"ש. ועיין פסחים מג ע"ב, קיז ע"ב, ומגיגיה ה ע"ב (הגרי"ב). ועי' חולין לח ע"ב אבוכרס אבוה דבר אבוכרס ופרש"י זהו אבוכרס עצמו ומכירן היו את הכן ולא את הלבן, והיו קורין אותו על שם בני שעמו את בני סימן לו: **ד)** נ"ל ל"ג תיבת או (ב"ש), וה"ה בפרי"ד). וכן משמע מפרש"י. אבל בתוי"ט גרים ליה ומפרש דר"ל בין: **ה)** בטהורה דמשמע בעולת בהמה טמאה טהורה כל"ל (ש"מ עפ"י רש"ש כת"י): **ו)** עי' בנוסחאות רש"י כת"י: **ז)** מאימתי נאסרת כל"ל (ש"מ): **ח)** ל"ל ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכיפרו בעליה אחרי דשעיבדה שנתה הכ"ל (צ"ק). ועיין במשנה תמורה כא ע"ב (הגרי"ב). וע' תמדת דיוקל: **ט)** עי' עיה"ק שמתה אמאי פי' קן. וכמ"ש בתה"מ הגיה או אחד באחד. ועי' בנמקה לקמן עא ע"ב ד"ה נתערבו בחולין: **י)** טריפות לאו משום דשני מינין הן דלעולם לא יהיו שני מינין רק היכא דבלשון מקרא שני מינין הן כגון בקר וצאן. ותיבות המוקפות ב"כ תוספת (ש"מ). וגי' ל"ק מה"ד כפרה כתיב בה ובו'. וקשה משילהי

שיטה מקובצת

ת"ל **טריפה** כו'. ואע"ג דלעיל מוקמינן ליה לומר דאיסור טריפה חל על איסור חלב, הכא ניחא למקקנא דכתיב ואכול לא תאכלוהו למעוטי חיה וה"ה טמאה כדפי' לעיל: **ואפילו באווזין ותרנגולין.** וה"ר אפילו לא הקדישום דהא לא שייך בהו אוסר קדושת הגוף דלקח אם עלו ירדו כיון דלאו בני קרבן ניהו כלל, וה"מ מליקתן מטהרת דואזיל ומליקה בשום עוף דגמרי' מטרפה שמה בכל וכו'. וכן משמע במסכת טהרות דתקתי י"ג דבר נאמרו בנבלת עוף טהור וכו' ותקתי סיפא ר' מאיר אומר מליקתה ושחיטתה מטהרתה אע"ג דלא הקדשינהו (ב"ש): **ואפילו** באווזין ותרנגולין.

ה"ג כשאתה בא בדרך זו היא בטהורה וכשאתה בא בדרך זו היא בטמאה. הילכך מדינא לא נפקא מ"ל טריפה כו': **אלא מעתה כו'.** אמתני' פריך דקתני מה כשטהר מכלל נבילה בטמאה ולא בטהורה [1]: **כמה סבי שבישתו בה.** תמיה אני על זקנים מרובין שכמותכם שנשתבשתם בה: **סיפא.** דקתני טיהר מכלל נבילה: **אמאן לנבלת עוף טמא.** שטיהרה הכתוב מלטמא בבית הבליעה: **לא טיהר רבי מאיר.** במליקת טריפה אלא בתמימים דשייכא בהו מליקה: **ואפי' באווזים.** דלאו בני מזבח הן ובלבד שיהו קדשים בפנים דהא טריפה נמי לא חזיא בתורין ובני יונה וטיהרה הואיל ומליקה הכשר קדשים בפנים היא: **ערף עז.** על החלב במקום עגלה ערופה: **מהו.** לר"מ מי אמרינן כי היכי דמטהר מליקת אווזין קדשים בפנים הואיל ומליקת שום עוף בפנים הוא ה"נ [2] עריפה הכשר טהרת עגלה היא מידי נבילה כדאמרי' לקמן: ה"ג **אכל עז ולאו מינא דעגלה הוא.** אזו מין גסה וזו מין דקה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא אחד שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב (ויקרא ז) יעשה לכל מלאכה: **אחד שור הנסקל ועגלה ערופה.** שאסור בהנאה מנין שטהור: **ת"ל כל חלב.** דסמיך [3] ליה כי כל אוכל חלב ואי ס"ד עגלה ערופה טהורה אינטריך קרא לטהר חלבה וכי היא טהורה וחלבה טמא: **להיכא דשחטיה מישחט.** משנאסרה בהנאה מחיים כדמפרש לקמיה דמחיים נאסרה: **ותיהני לה שחיטתה.** אע"פ שאינה מתירתה לא באכילה ולא בהנאה מטהרנה מלטמא לאין לך שחוטה בבהמה טהורה שמטמאה: **שמתה.** דהשתא בשרה טמאה ואינטריך לטהר חלבה שלא תאמר לא טיהר אלא חלב שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה: **מכלל דמחיים אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מדקתני חלב עגלה ערופה מנין ואוקימתה בשמתה: **גבול שמעתי.** בה מאימתי [4]: **ונסבין חבריא.** וסבורין התלמידין מדעתם לומר: **ירידתה כו'.** ובקידושין [דף נז.] יליף לה דנאסרה מחיים:

הדרן עלך חטאת העוף

כל [5] הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא ימותו כולן [6] נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה או [7]

כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות כשבא בדרך זו היא בטמאה ת"ל טריפה מי שיש במינה טריפה [1] **אוציא את הטמאה שאין במינה טריפה ולא אוציא את החיה שיש במינה טריפה ת"ל** [2] **ואכל לא תאכלוהו מי שחלבה אסור ובשרה מותר** [3] **יצא חיה שחלבה ובשרה מותר א"ל רב יעקב בר אבא לרבא אלא מעתה נבלת בהמה טהורה הוא דמטמאה נבלת בהמה טמאה לא מטמאה אמר ליה כמה סבי שבישתו בה סיפא אתאן לנבלת עוף טמא אמר רבי יוחנן לא טיהר רבי מאיר אלא בתמימין אבל בבעלי מומין לא ורבי אלעזר אמר אפילו בבעלי מומין איתמר נמי אמר רב ביבי אמר רבי אלעזר מטהר היה רבי מאיר בבעלי מומין ואפילו באווזין ותרנגולין בעי רבי ירמיה ערף עז מהו אווזין ותרנגולין טעמא מאי דמינא דעופות נינהו אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו** [4] **או דילמא מינא דבהמה הוא יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי** [5] [6]**מכלל דעגלה ערופה טהורה היא א"ל** [7]**אין אמרי דבי רבי ינאי** [8]**כפרה כתיב בה כקדשים מתיב רב נתן אבוה דרב הונא (בר נתן)** [9] [1]**ואכל לא תאכלוהו** [2] **אין לי אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה חלב של שור הנסקל ועגלה ערופה מנין ת"ל** [2]**כל חלב ואי ס"ד עגלה ערופה טהורה היא היא טהורה וחלבה טמא** [3] **היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה כי איצטריכא** [4]**היכא דשחטה מישחט ותיהני ליה שחיטה לטהרה מידי נבלה לא צריכא שמתה מכלל דמחיים אסורה אין** [5]**אמר רבי ינאי גבול שמעתי ושכחתי ונסבין חברייא למימר** [6]**ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה:**

הדרן עלך חטאת העוף

כל [7]**הזבחים שנתערבו בחטאות המתות כולם כשהיה בדרך זו היא בטהורה וכשאתה בא בדרך זו היא בטמאה. הילכך מדינא לא נפקא מ"ל טריפה כו': אלא מעתה כו'.** אמתני' פריך דקתני מה כשטהר מכלל נבילה בטמאה ולא בטהורה [1]: **כמה סבי שבישתו בה.** תמיה אני על זקנים מרובין שכמותכם שנשתבשתם בה: **סיפא.** דקתני טיהר מכלל נבילה: **אמאן לנבלת עוף טמא.** שטיהרה הכתוב מלטמא בבית הבליעה: **לא טיהר רבי מאיר.** במליקת טריפה אלא בתמימים דשייכא בהו מליקה: **ואפי' באווזים.** דלאו בני מזבח הן ובלבד שיהו קדשים בפנים דהא טריפה נמי לא חזיא בתורין ובני יונה וטיהרה הואיל ומליקה הכשר קדשים בפנים היא: **ערף עז.** על החלב במקום עגלה ערופה: **מהו.** לר"מ מי אמרינן כי היכי דמטהר מליקת אווזין קדשים בפנים הואיל ומליקת שום עוף בפנים הוא ה"נ [2] עריפה הכשר טהרת עגלה היא מידי נבילה כדאמרי' לקמן: ה"ג **אכל עז ולאו מינא דעגלה הוא.** אזו מין גסה וזו מין דקה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא אחד שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב (ויקרא ז) יעשה לכל מלאכה: **אחד שור הנסקל ועגלה ערופה.** שאסור בהנאה מנין שטהור: **ת"ל כל חלב.** דסמיך [3] ליה כי כל אוכל חלב ואי ס"ד עגלה ערופה טהורה אינטריך קרא לטהר חלבה וכי היא טהורה וחלבה טמא: **להיכא דשחטיה מישחט.** משנאסרה בהנאה מחיים כדמפרש לקמיה דמחיים נאסרה: **ותיהני לה שחיטתה.** אע"פ שאינה מתירתה לא באכילה ולא בהנאה מטהרנה מלטמא לאין לך שחוטה בבהמה טהורה שמטמאה: **שמתה.** דהשתא בשרה טמאה ואינטריך לטהר חלבה שלא תאמר לא טיהר אלא חלב שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה: **מכלל דמחיים אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מדקתני חלב עגלה ערופה מנין ואוקימתה בשמתה: **גבול שמעתי.** בה מאימתי [4]: **ונסבין חבריא.** וסבורין התלמידין מדעתם לומר: **ירידתה כו'.** ובקידושין [דף נז.] יליף לה דנאסרה מחיים:

הדרן עלך חטאת העוף

כל הזבחים. אפילו אחת בריבוא. השתא דמעמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא [דף עא.]: מאי אפילו הא הוו מתות רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות. חמש חטאות מתות ניתנו וולד [1] חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכיפרו בעליה ושאבדה ושנמלאת בעלת מום: **נתערבו.** זבחים כשרים בשור שנעבדה בו עבירה אחד באחד [2] ומפרש ואזיל מאי היא כגון שהמית

אותו ואת בנו. ועיין חולין דף פב ע"א תד"ה עגלה. ועי' רש"ק דמקיים הגירסא שלנו. וע"ע בתה"מ: **יא** ואי אשמעינן הכא ה"א משום דבהמה חשיבא ב"ח חשיב אבל עוף אימא לא קמ"ל. (צ"ק. וכ"כ התוי"ט). וכ"כ בשטמ"ק דף עא ע"ב ועיי"ש: **יב** ל"ל ודהדיוט (שמכ"י): **יג** ל"ל דשמעתא (שמכ"י): **יד** בשור. לכך נראה כגרסת הספרים אבל נתערב בשורים מעליא אפילו בנגמר דינו היה אומר ר"ל כו' (ב"ש). וכ"ה בתוס' סנהדרין עט ע"ב): **טו** ל"ל דנינייהו. וכן בסמוך (ש"מ): **טז** ושרינן לה אע"ג (תוס' שם): **יז** בתוס' הרא"ש בסנהדרין וכן התוס' כשדורס אווזין ותרנגולין מותרין: **יח** ל"ל והתם (צ"ק). ובתוס' שם והיכא: **יט** בש"מ ליתא מכאן עסה"ד:

שהמית את האדם ע"פ עד אחד או על פי הבעלים ד"מודה א) בקנס פטור וכן רובע וערבע ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דהשתא נמי אינו אלא שור הנסקל הוא ולא כמימר יתומו שהרי מותרין להלוות אם לא מפני הזבח המעורב בהן ואי איפשר למכור את כולן לצורכי מין אותה זבח להקריבם שהרי פסולים להקרבה כדאמרינן בתמורה (דף כח.) מן הבהמה להוציא הרובע והנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הנמלה להוציא את המוקצה ומן הנמלה להוציא את הטוגח. מוקצה שהקצהו לצורך (תקרובת) ב) עבודת כוכבים ולא הקריבו ג) ונעבד שעשאו עבודת כוכבים והשתחוה לו ואומרין בפרק כל האסורין במסכת תמורה (דף כט.) דמותרין להלוות כלאים

ג)א שהמית את האדם ב)ע"פ עד א' או ע"פ הבעלים ברובע ונרבע במוקצה ונעבד באתנן ומחיר

ד) לפי שאינם ה) דרך הנאתן ועוד דאיכא איסור מעילה דהזיל במעילה במיתה הילכך כולן ימותו ואל תמתה התם כיון דאיסור הנאה ניתנו אמאי לא תקינו בהו רבנן מיתה ויזקיקו להורגן היכי ב) יזקיקו ב"ד להרוג כל איסורי הנאה הרי הזאב והארי דמותר לה ר"ל והוא שהמיתו ואסורין בהנאה (סנהדרין דף טו:) ולא תקינו להו מיתה אלא אמרו כל הקודם להורגן זכה ה) ומקשה רבא ו) היינו דקתני עלה ואפי' אבא מלפתא בייניהם אלא אמר רבא שנים שהיו עומדין ויצא חץ מביניהם יא) פטורין ואפילו אבא מלפתא ב) אלא מתניתין אותן שיש לתלות בהן ג) חייבין משום ובערת הרע מקרבך ועוד אומר ר"ש דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ופירש דכולה ההיא שמעתא (ב"ק דף מא.) דממשמע שנאמר שור הנסקל יסקל השור אי יודע שהיא נגילה ונגילה אסורה בהלכה מוכחת כן וסוגיא דפרק שני דקדושין יד) (דף מז.) הכי פריך כל נפור טהורה תאכלו לרבות המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ופריך איפוך אנא ומשני לא מצינו בעלי חיים שאסורין שלא טו) יהו מותרין כששוחטן בר מאלו שעומדין ומוקצין למצוותן ולכך אין לאסור משולחת לומר דחל עליה איסור לאחר שילוח לאוסרה באכילה כדין שאר עופות טמאין דכתיבי בקרא ופריך טז) (והרי רובע ונרבע) דאסורין פירוש דמחיים אסורין לשחטן ולהקריבן לגבוה ומשני הני מילי לגבוה אבל להדיוט שרי והרי רובע ונרבע בעדים דמחיים אסורין פי' דמחיים אסורין לישחט ואם שחטן אסורין אף אי אבא מלפתא ומשני רוב בעלי חיים קא מקרמינן אם כן דאין שור הנסקל נאסר כל זמן שהוא חי שור שלא נגמר דינו שנתערב באחרים שנגמר דינן כולן פטורין דמותרין יז) בגיזה ועבודה ואין כאן עיונו הדין כיון דפטורין מסקילה מיהו לכשיחטנו או ימותו יהו אסורה והא דאמר בסוף פרק שור שנגח ד' וה' (דף מה. ושם ד"ה מכור) דשור שנגמר דינו מכרו אינו מכור אפילו לרידיא היינו משום דאסור לגעות דינו ומצוה לסוקלו ועוד דאין לו בעלים והלוקח אינו יכול לזכות בו יותר משאר אדם אבל כי לא נגמר דינו מכרו מכור לשחיטה אי נמי לרידיא דמלי לאערוקיה לאגמא וכי שחיט ליה [לאחר שנגמר דינו] אסור באכילה כך נראה לר"ת כמו שפירשנו וקשה דבסוף פרק קמא דערכין (דף ז:) משמע דשור הנסקל נאסר מחיים גבי האשה שמתה נהנין בשערה דמפרש התם זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה יח) לומר גמר דינה דמחיים גורם לה להיות חל עליה איסור שאסורה אפילו שחטה דעבדה כעין בשר וזו מיתתה אוסרתה אין יט) עליה שום איסור מחיים ויש להביא ראיה דלא נאסר מחיים מהא דתניא בפרק מרובה מדת (ב"ק דף עא.) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לג:) (גבי) נגד שור הנסקל וטבחו משלם תשלומי ד' וה' דברי רבי מאיר ואומרי הא ליתא במכירה ושמעינן ליה לריש לקיש בפרק מרובה מדת [ב"ק דף עז:] דכל שישנו בטביחה ישנו במכירה וכל שאינו בטביחה אינו במכירה וה"ה דכל שאינו במכירה אינו בטביחה אבל אי שרי בהנאה ניחא שיכול למוכרו לרכוב עליו עד בית הסקילה או ליהנות בו מעט עד אותה שעה או אם היו בית דין מתעצלין בסקילתו ומיהו מה שאומר ר"ת דאין לו בעלים זה לא נוכל לקיים ומה שפסק ר"ת בעבד שיש בו שה אחד שפסק דרוסה דשרי מטעמא דכל דפריש מרובא פריש לא יתכן דיש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אפילו היכא דפריש מאליו רק בדבר כ) שלא נאסר בתערובת כגון ט' חגויות (אחת) מוכרות בשר שחוטה ואחת נבילה (פסחים דף ט:) התם שרינן אי פריש אחת ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע שהרי האיסור ניכר וידוע היכן הוא ולכך שרינן היכא דפריש או כגון דנמצא ביד עובד כוכבים אבל אם נאסר בתערובת ופריש לא אמרינן דפריש מרובא פריש ואם יש בעבד שפק דרוסה אפילו אחד בריבוא כולן יאותו תדע דטובעת של עבודת כוכבים שנתערבה בריבוא כולן אסורות ובפירש אחת מהן פליגי רב ושמואל בגמרא (לקמן דף עד.) אי אוסרת השאר אי לא אבל בהיא גופה אותה שפירשה לא פליגי וכולי א) עלמא דאסירא ומיל איסורי הנאה שפירשו מתערובתן אסורין ולא אמרינן מרובא פריש וטעמא משום גזירה שמא יקח מן הקבוע ולא שנא חולין ולא שנא קדשים ויש להתיר הבהמה שנושא הזאב והרועה מגילה ונתערבה בעדר משום דאין לחוש אלא ביד ושמא טרפה בשניים והוה ליה שפק שפיקא וכן הגן שנושא אוז שמא נושאה בחרטום או בין רגליו ולא הכה ביד מיהו יש לייחס דברי ר"ת דלא דמי לטובעת של עבודת כוכבים דשאני בעלי חיים כיון דאפשר ע"י דנכשיהנו דיניידין ואם תאמר אמאי תנן יומתו ונמת ירעו עד שיסתאבו ויפדו ואחרי כן נימת כל דפריש מרובא פריש דהשתא להדיוט חזו שהרי כמה קדשים אמרינן בהו ירעו ולא חיישינן לתקלה ובסיפא אמרינן ברובע וערבע ירעו ולכשיסתאבו יפדם וישחטו ואיכלם מטעם דפריש מרובא פריש ויש לומר דלא עבדינן תקנה ברעייה כיון דלאחר רעייה לא משתמרי נמי אלא מטעם כל דפריש ועוד שאל הרב רבי יצחק מר"ת דקאמר בב) רבי שמעון (סנהדרין דף עט:) הנסקלים בנשרפים יזונו בסקילה שהשריפה חמורה ניזל בתר רובא להחמיר בדיני נפשות כדאיתא פרק קמא דחולין (דף יא.): דלא חיישינן שמא במקום סייף נקב הוה ותירך דלא אזלינן בתר רובא להחמיר כיון שנהרג בלאו הכי במיתה אחרת אי נמי לא אזלינן בתר רובא לחייב בג) אותו שהוא ודאי בסקילה ומהאי טעמא לא תקשי לן הא דאמר פרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט:) דאדם רוגם שלא נגמר דינו שנתערב עם אחרים שנגמר דינן כולן פטורים דמשום רובא לא נעביד דבר שהוא שקר ודאי דודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו ולא דמי לאותו שהרג ודאי אלא דלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם הוה ועוד יש לומר דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל וכי תימא ניכבשינהו ונימת כל דפריש אי אתה רשאי למושכן להחמיר עליו בד) ועוד גזירה שמא יקח מן הקבוע והא דפריך מעיקרא כי תני הנשרפים נסקלים תיפוק לי דרובא נסקלים ניהו הכי פירושא לכל הפחות לא גרע משום דרובא נסקלים ו):

על פי עד אחד או על פי הבעלים. פירש בקונטרס דפטור ליה מסקילה משום דמודה בקנס פטור וכן פירש במכות [דף ה.] דאין אדם נהרג על פי עצמו מטעם קנס ונראה דאפי' אמרי' שנגמר דינם בבית דין פלוני אין נהרגים על פיהם ואע"ג דכי האי גוונא מחייב בקנס כדמוכח בפרק קמא דמכות [דף ג.] ובגי' פלוני רבע שורי בפרק קמא דסנהדרין (דף י.) מפרש משום דאדם קרוב אצל ממונו לא אמרינן ונהרג שורו ולא פלגינן דיבורא אלא הרובע והשור נהרגין ואי קנס מיקרי כי נמי אמת הוא שרבע שורו אמאי נהרג שור בה) על פיו והא מודה בקנס פטור כמו אם אמר נגחתי וטבחתי דפטור מכפל וד' וה' ונראה לי טעמא דאין נהרג על פי הבעלים אם בו) אין עד אחד עמו כדאיתא פרק כל האסורין (תמורה דף כט.) זה וזה מותרות בהלכה מנלן מי ס"ד להדיוט אסירי למה לי למעוטינהו לרובע ונרבע בו) לגבוה ואע"ג דהתם לא מזכיר ברובע ונרבע על פי הבעלים שנאסר לגבוה ולא להדיוט דבשני עדים היה נאסר אפילו להדיוט וכן משמע בריש פ' בתרא דכריתות (ד' כד.) דאמר רבי יוחנן שור הנסקל שהוזמן עדיו כל המחזיק בו זכה אמר רבא מתברא טעמיה דרבי יוחנן דאמרו ליה ברבע ברבע אורו לי ואי לא ליתסר בהנאה אמאי מייאש הלא העור מותר בהנאה והבשר לכלבים וכן נמי משמע בפרק האיש מקדש (קדושין דף מז:) דפריך והרי רובע ונרבע בעדים דאסירי מחיים להדיוט ואם תאמר ומנלן הא כי כתיב קרא בנוגח כתיב ולא יגלי מהדדי כדאמרינן פרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מ:) שם בנוגח שאין ברובע ויש ברובע שאין בנוגח ושמא אינא דרש:

דאדם כולי עלמא לא פליגי דפטירי תדע דלרבי יהודה אמאי כונסין לביפה ועביד נער בעלי חיים ומקלקל חצירו וכיפתו אדרבה ליערפינהו בקופין ולקבריהו אלא ודאי ה) אתי לאחלופי באדם ועבדי היכירא ולרבנן נמי עבדי היכירא ה) דפטרינן להו ולא חייש' לתקלה אבל במתני' דהכא חיישינן לתקלה דאיכא כמה ספק איסורין לפי שהם מוקדשים כגון ג) רכב על גבי שור ונא חצירו ורכב וסמיכה על גבי ראש גדי וטלה וחלב ו) מוקדשין ע"ג ז) מכתו דשרי בשור הנסקל ד) לפי שאינם ה) דרך הנאתן ועוד דאיכא איסור מעילה דהזיל במעילה במיתה הילכך כולן ימותו ואל תמתה התם כיון דאיסור הנאה ניתנו אמאי לא תקינו בהו רבנן מיתה ויזקיקו להורגן היכי ב) יזקיקו ב"ד להרוג כל איסורי הנאה הרי הזאב והארי דמותר לה ר"ל והוא שהמיתו ואסורין בהנאה (סנהדרין דף טו:) ולא תקינו להו מיתה אלא אמרו כל הקודם להורגן זכה ה) ומקשה רבא ו) היינו דקתני עלה ואפי' אבא מלפתא בייניהם אלא אמר רבא שנים שהיו עומדין ויצא חץ מביניהם יא) פטורין ואפילו אבא מלפתא ב) אלא מתניתין אותן שיש לתלות בהן ג) חייבין משום ובערת הרע מקרבך ועוד אומר ר"ש דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ופירש דכולה ההיא שמעתא (ב"ק דף מא.) דממשמע שנאמר שור הנסקל יסקל השור אי יודע שהיא נגילה ונגילה אסורה בהלכה מוכחת כן וסוגיא דפרק שני דקדושין יד) (דף מז.) הכי פריך כל נפור טהורה תאכלו לרבות המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ופריך איפוך אנא ומשני לא מצינו בעלי חיים שאסורין שלא טו) יהו מותרין כששוחטן בר מאלו שעומדין ומוקצין למצוותן ולכך אין לאסור משולחת לומר דחל עליה איסור לאחר שילוח לאוסרה באכילה כדין שאר עופות טמאין דכתיבי בקרא ופריך טז) (והרי רובע ונרבע) דאסורין פירוש דמחיים אסורין לשחטן ולהקריבן לגבוה ומשני הני מילי לגבוה אבל להדיוט שרי והרי רובע ונרבע בעדים דמחיים אסורין פי' דמחיים אסורין לישחט ואם שחטן אסורין אף אי אבא מלפתא משולחת ומשני רוב בעלי חיים קא מקרמינן אם כן דאין שור הנסקל נאסר כל זמן שהוא חי שור שלא נגמר דינו שנתערב באחרים שנגמר דינן כולן פטורין דמותרין יז) בגיזה ועבודה ואין כאן עיונו הדין כיון דפטורין מסקילה מיהו לכשיחטנו או ימותו יהו אסורה והא דאמר בסוף פרק שור שנגח ד' וה' (דף מה. ושם ד"ה מכור) דשור שנגמר דינו מכרו אינו מכור אפילו לרידיא היינו משום דאסור לגעות דינו ומצוה לסוקלו ועוד דאין לו בעלים והלוקח אינו יכול לזכות בו יותר משאר אדם אבל כי לא נגמר דינו מכרו מכור לשחיטה אי נמי לרידיא דמלי לאערוקיה לאגמא וכי שחיט ליה [לאחר שנגמר דינו] אסור באכילה כך נראה לר"ת כמו שפירשנו וקשה דבסוף פרק קמא דערכין (דף ז:) משמע דשור הנסקל נאסר מחיים גבי האשה שמתה נהנין בשערה דמפרש התם זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה ויש יח) לומר גמר דינה דמחיים גורם לה להיות חל עליה איסור שאסורה אפילו שחטה דעבדה כעין בשר וזו מיתתה אוסרתה אין יט) עליה שום איסור מחיים ויש להביא ראיה דלא נאסר מחיים מהא דתניא בפרק מרובה מדת (ב"ק דף עא.) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לג:) (גבי) נגד שור הנסקל וטבחו משלם תשלומי ד' וה' דברי רבי מאיר ואומרי הא ליתא במכירה ושמעינן ליה לריש לקיש בפרק מרובה מדת [ב"ק דף עז:] דכל שישנו בטביחה ישנו במכירה וכל שאינו בטביחה אינו במכירה וה"ה דכל שאינו במכירה אינו בטביחה אבל אי שרי בהנאה ניחא שיכול למוכרו לרכוב עליו עד בית הסקילה או ליהנות בו מעט עד אותה שעה או אם היו בית דין מתעצלין בסקילתו ומיהו מה שאומר ר"ת דאין לו בעלים זה לא נוכל לקיים ומה שפסק ר"ת בעבד שיש בו שה אחד שפק דרוסה דשרי מטעמא דכל דפריש מרובא פריש לא יתכן דיש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אפילו היכא דפריש מאליו רק בדבר כ) שלא נאסר בתערובת כגון ט' חגויות (אחת) מוכרות בשר שחוטה ואחת נבילה (פסחים דף ט:) התם שרינן אי פריש אחת ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע שהרי האיסור ניכר וידוע היכן הוא ולכך שרינן היכא דפריש או כגון דנמצא ביד עובד כוכבים אבל אם נאסר בתערובת ופריש לא אמרינן דפריש מרובא פריש ואם יש בעבד שפק דרוסה אפילו אחד בריבוא כולן יאותו תדע דטובעת של עבודת כוכבים שנתערבה בריבוא כולן אסורות ובפירש אחת מהן פליגי רב ושמואל בגמרא (לקמן דף עד.) אי אוסרת השאר אי לא אבל בהיא גופה אותה שפירשה לא פליגי וכולי א) עלמא דאסירא ומיל איסורי הנאה שפירשו מתערובתן אסורין ולא אמרינן מרובא פריש וטעמא משום גזירה שמא יקח מן הקבוע ולא שנא חולין ולא שנא קדשים ויש להתיר הבהמה שנושא הזאב והרועה מגילה ונתערבה בעדר משום דאין לחוש אלא ביד ושמא טרפה בשניים והוה ליה שפק שפיקא וכן הגן שנושא אוז שמא נושאה בחרטום או בין רגליו ולא הכה ביד מיהו יש לייחס דברי ר"ת דלא דמי לטובעת של עבודת כוכבים דשאני בעלי חיים כיון דאפשר ע"י דנכשיהנו דיניידין ואם תאמר אמאי תנן יומתו ונמת ירעו עד שיסתאבו ויפדו ואחרי כן נימת כל דפריש מרובא פריש דהשתא להדיוט חזו שהרי כמה קדשים אמרינן בהו ירעו ולא חיישינן לתקלה ובסיפא אמרינן ברובע וערבע ירעו ולכשיסתאבו יפדם וישחטו ויאכלם מטעם דפריש מרובא פריש ויש לומר דלא עבדינן תקנה ברעייה כיון דלאחר רעייה לא משתמרי נמי אלא מטעם כל דפריש ועוד שאל הרב רבי יצחק מר"ת דקאמר בב) רבי שמעון (סנהדרין דף עט:) הנסקלים בנשרפים יזונו בסקילה שהשריפה חמורה ניזל בתר רובא להחמיר בדיני נפשות כדאיתא פרק קמא דחולין (דף יא.): דלא חיישינן שמא במקום סייף נקב הוה ותירך דלא אזלינן בתר רובא להחמיר כיון שנהרג בלאו הכי במיתה אחרת אי נמי לא אזלינן בתר רובא לחייב בג) אותו שהוא ודאי בסקילה ומהאי טעמא לא תקשי לן הא דאמר פרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט:) דאדם רוגם שלא נגמר דינו שנתערב עם אחרים שנגמר דינן כולן פטורים דמשום רובא לא נעביד דבר שהוא שקר ודאי דודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו ולא דמי לאותו שהרג ודאי אלא דלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם הוה ועוד יש לומר דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל וכי תימא ניכבשינהו ונימת כל דפריש אי אתה רשאי למושכן להחמיר עליו בד) ועוד גזירה שמא יקח מן הקבוע והא דפריך מעיקרא כי תני הנשרפים נסקלים תיפוק לי דרובא נסקלים ניהו הכי פירושא לכל הפחות לא גרע משום דרובא נסקלים ו):

שיטה מקובצת שהמית את האדם ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים. דנאסר לגבוה ואינו נאסר להדיוט שאינו נסקל אלא ע"פ שני עדים אבל ע"פ בעלים מודה נקנס הוא ומיפטר ליה מסקילה אבל לגבוה נאסר דקיים"ל מן הנאתן להדיוט בטוגח. כפ"ה. וקשה דלא מלינו בשום מקום שהתם אינה מיתת הסור קנס. לכך נראה דפטור משום דאדם קרוב אצל ממונו ואפילו אמר דנגמר דינו בב"ד של פלוני דלא שייך מודה בקנס כה"ג. ואע"ג דמסקינן בפ"ק דסנהדרין (דף י.) אדם קרוב אצל ממונו לא אמרינן, הני מילי לענין מיפלג דיבורא, אבל בענלמא אמרינן ליה: **ברובע** ונרבע. פי"ה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דבשני עדים הוי אבל בלא עדים אינו אלא בפסול לגבוה. אלא בודאי מש"כ והבעלים שותקין משום בבא דלאחריו אבל הבעלים אינו אומר אפי' לאוסרו לגבוה. ואע"ג דהתם לא מזכיר דמפיק רובע ונרבע אע"א קאי אבל לעולם ע"פ עצמו נהרג משום הודאת בע"ד כק' עדים דמי, אלא עיקר הוא כפי' התוס' דפירקין כאשר פירשתי (ר"ש ב"ק פ"ד סי' כל):

דלא מלינו בשום מקום שהתם אינה מיתת הסור קנס. לכך נראה דפטור משום דאדם קרוב אצל ממונו ואפילו אמר דנגמר דינו בב"ד של פלוני דלא שייך מודה בקנס כה"ג. ואע"ג דמסקינן בפ"ק דסנהדרין (דף י.) אדם קרוב אצל ממונו לא אמרינן, הני מילי לענין מיפלג דיבורא, אבל בענלמא אמרינן ליה: **ברובע** ונרבע. פי"ה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דבשני עדים הוי אבל בלא עדים אינו אלא בפסול לגבוה. אלא בודאי מש"כ והבעלים שותקין משום בבא דלאחריו אבל הבעלים אינו אומר אפי' לאוסרו לגבוה. ואע"ג דהתם לא מזכיר דמפיק רובע ונרבע אע"א קאי אבל לעולם ע"פ עצמו נהרג משום הודאת בע"ד כק' עדים דמי, אלא עיקר הוא כפי' התוס' דפירקין כאשר פירשתי (ר"ש ב"ק פ"ד סי' כל):

מוסף רש"י

ע"פ עד אחד. שאין שם אלא עד אחד כדכתיב ובנגיחה: או ע"פ הבעלים. שאין שם עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים כדבר הוי בסקילה ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא.): ע"פ עד אחד. שאין שם אלא ע"פ בנגיחה ובנגיחה: או ע"פ הבעלים. שאין שם עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים כדבר הוי בסקילה ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא.). מוקצה. שהקצהו ויחדהו לתקרובת עבודת כוכבים (ע"ז כב:). או: שהוקצה והופרש לצורך עבודת כוכבים (בכורות מא.). או: שהפרישו להקריבו לע"ז (בכורות נז.): ונעבד. שהשתחוה לו ועשאו עבודת כוכבים (יבמות פג:). או: שעבד את הבהמה עצמה כגון שיעסוק לה בין קרניה (בכורות נז.):

ליקוטים

או ע"פ הבעלים. נר' דה"ט דלא מחייב עפ"י הבעלים אפי' יהיו ב' כגון של ב' שותפין ומעידין עליו, משום דאדם קרוב אצל ממונו. דהא דאמרי' דאין אדם קרוב אצל ממונו ה"מ כשבאין להעיד ג"כ על חבירו דמתוך שנאמן על חבירו נאמן גם על שורו כו' אבל אמר שורי נרבע לא מבעיא לן דפשיטא דקרוב אצל ממונו הוא כיון שלא בא להעיד על חבירו (תוס' ב"ק מא.): **וצריך** פי' לפירושם דהא הודאת בע"ד כק' עדים דמי, כמו שמשלם נזקין ע"פ עצמו, ואף כופר משלם ע"פ עצמו רק שאין השור נהרג ע"פ עצמו, כ"כ הראב"ד להדיא. אלא הכי קאמרי מאחר דמדמינן בכל דוכתא מיתת השור למיתת הבעלים, ומה מיתת הבעלים ע"פ עצמם פטורים דפסולין לעדות לפי שהם קרובים לעצמם, אף לשור הם כפסולים, אף שהוא ממונם, מ"מ ילפי' ממיתת הבעלים דאף לממונם חשובים כקרובים, ומש"ה מסקי' התם שפיר דהוא עם אחר מצטרף להורגו היכא דאומרים פלוני רבע שורי ולא פלג' דיבורא, כלומר אעפ"י דלענין מיתת בעלים פלגי' דיבורא, אבל גבי ממונם אינם קרובים כ"כ לפלוג העדות, אלא מאחר דבחד עניינא מהימני ה"ל אמיתת שור, כי כולי האי לא מדמי שור לבעלים דגבי בעלים גופא חידוש הוא דפלגי' דיבורא, ומש"ה דוקא היכא שבאו להעיד על חבירו, אבל אומרים שורי נרבע לא קטלי אפי' עד אחד עמו כדאיתא בתר, ומשום ה"מ אף היכא שהבעלים אומ' שנגמר דינו לסקילה בב"ד אחר לא מהמנו, אף דבני קנסא מחייבי' ליה בהודאתו כה"ג כדמוכח להדיא בפ"ק דמכות גבי עד זוממ דמשלם ע"פ עצמו כה"ג. וכ"כ הרמב"ם להדיא בפ' י"ח דהל' עדות, מ"מ הכא דטעמא משום שאינם נאמנים הוא אין חילוק כה"ג כמו שאינן נהרגים הבעלים ע"פ עצמם כה"ג. **ובפרק התעריבות** כותבים התוס' דז"ל וג"ל טעמא דאינו נהרג ע"פ הבעלים אם אין ע"א עמו כדאיתא בפ' כל האסורין זה ווה מותר באכילה מנלן אי ס"ד להדיוט אסירי ל"ל למעוטינהו לגבוה. ואע"ג דהתם לא מזכיר לרובע ונרבע עפ"י הבעלים מ"מ על כל ענין שפסול לגבוה ומותר להדיוט קאי מנא הני מילי. וביש תוס' הנוס' מהופך ומשובש וכאשר כתבתי והגהתי כן הוא האמת דוק בפ' כל האסורין ותשכח להדיא. והנה מה שכתבו אם אין ע"א עמו, לאו דוקא הוא שלא מכשיריין ע"א עמו אלא ברבע פלוני כו' כדאיתא בפ"ק דסנהדרין, ודוקא משום דלא פלגי' דיבורייה, אבל בע"א דהוא עם ע"א הוה ג"כ ע"פ הבעלים כדפי' דהא אחד שהדי לא קטלי' אלא בעדים אחרים עמו הוא דקטלי', א"נ קאי אהא דפ"ק דסנהדרין דאייתי לעיל מינה ואיירי שפיר ברבע פלוני. ואל תטעה בדברי הרמב"ם שכתב בפ"ד דאיסורי מזבח רובע ונרבע שאסור לגבוה היינו כשיש שם ע"א והבעלים שותקין, משמע אם הבעלים ג"כ מעידים הוא נסקל, אדרבה דוק ממש"כ אחריו וכן אם העידו הבעלים אעפ"י שאין שם עד כלל פסול, משמע אף אם יש ע"א עמו ג"כ אינו נסקל אלא בודאי מש"כ והבעלים שותקין משום בבא דלאחריו אבל הבעלים אינו אומר אפי' למזבח כשר קאמר נמי הכי, ובתחילת דבריו נמי כ' אם יש ב' עדים הרי פסול, משמע דוקא בב' עדים ולא בע"א. ומה שמביאים ראייה מדאסר לגבוה כו', קשה מניין דקרא אבעלים קפיד לאסור לגבוה, דילמא אפי' להדיוט אסירי וקרא דמיירי בכל אע"א קאי אבל לעולם ע"פ עצמו נהרג משום הודאת בע"ד כק' עדים דמי, אלא עיקר הוא כפי' התוס' דפירקין כאשר פירשתי (ר"ש ב"ק פ"ד סי' כל):

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ג מהלכות איסורי המזבח הלכה ו:
ב מיי' פ"ד שם הלכה ב:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל כמודה בקנס דפטור (גליון בשם צ"ק). אבל בר"ש ור"ש כתב"ר הוא כלפניהו, וכן בתוס' וכש"ר. [וגם הל"ק לפי הגרלה לא לא לאפוקי מנוס' דיהן אלא מנוס' ס"ר לאיתא שם ד"מודה בקנס ופטור"]: ב) מה שנמתקה מיכת תקרובת. משם הרש"ק הוא לתנס וללא לוקך (רש"ש). וכ"ה בב"ש. וכ"ה בר"ש לעיל מז ע"ב, קידושין מז ע"ב, ע"ז כב ע"ב, חולין מ ע"ש, תמורה כח ע"ב, נדה מ ע"ב: ג) ר"ש ולא עבדו (גליון). ועיין תמורה כט ע"ש: ד) ודאי דהחיש דילמא אתי (תוס' הרא"ש שם): ה) היכיראא טפי דפטרינן (שם ו) ו) גי' בה"ר והלב מוקדשין. ופי' כגון חלב של בהמה נקנה דשלמים ואסתא דאסור ליהנות מדרגנן ונקרבה בד"ה מוקצים מה"מ. ולא"ל מהכרע"ש בסנהדרין ל"ק כאן שהכינו הבהמ' כוונו לאגאת חלב ע"ש בדבריהם. וע"ע בערוך לנר לתוס' סנהדרין פ' ע"א: ז) גי' ר"ש"ק וע"ג מכתו דשרי כו'. ופי' ואף דגם בשור הנסקל איכא הנאה ליקח מהחלב ע"ג מכתו. לזה מילו לפי שאינו לרך הנאתו. ועי' ל"ק: ח) ל"ל שאינו דרך הנאתו (ש"מ וכ"ה בתוס' סנהדרין): ט) ל"ל דהיכי (ש"מ). ל"ש וכי (גליון. וכ"ה בתוס' שם): י) רבא התם היינו כל"ל (ש"מ): יא) מביניהם והרג שניהם פטורין כל"ל (ש"מ): יב) חלפתא ביניהן דלא כל"ל (באה"מ): יג) בהן שהרגו חייבין (ש"מ, תוס' שם): יד) דקידושין דבל ציפור הכי כו' כל"ל והשאר נמקק (ש"מ ותוס' שם): טו) ל"ל פי' שלא (ש"מ, ותוס' שם): טז) ופריך והרי מוקצה ונעבד דאסורין מחיים פירוש כל"ל (צ"ק וכ"ב): יז) ל"ל ומותרין (באה"מ): יח) ריש לפרש זו גמר דינה אוסרתה כלומר דמחיים כו' כל"ל (שמכ"י): יט) ואין (ד"ה): כ) ל"ל בדנכר (ש"מ): כא) דכ"ע מודו דאסירא כל"ל (ש"מ): כב) דקאמר בפרק הנשרפין רבי שמעון אומר הנסקלים כו' (ש"מ): כג) ל"ל לחייב בשריפה (באה"מ): כד) עליו אלא להקל עליו ועוד כל"ל (ש"מ): כה) ל"ל שורו (ב"ש): כו) ל"ל אף דאין עד אחד עמו (מ"ש ועי"ש): כז) ל"ל בספרו יש"ש בב"ק פ"ד סימן כ"ח מוחק הני כ' מיכות לרובע ונרבע, ועי"ש שהאריך [הוצת גליונות]. וכ"ק מקיים גירסת שלפנינו וע"ש (הגר"י"ב): כח) ל"ל לגבוה (ב"ש): כט) ל"ל הני מילי (צ"ק): ל) שורו וכו' ואי לא מיתסר בהנאה כל"ל (ב"ש):

נוסחאות רש"י כת"י

על פי עד אחד. שמותר להדיוט שאינו נסקל אלא בשני עדים (כ"י פ): **או על פי בעלים.** שבאו בעלים לב"ד והודו שהמית לתיפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור אבל לגבוה נאסר לקיימא לן ומן הנאתן להוציא את הטוגח (כ"י פ): **ברובע ונרבע.** על פי עד אחד או על פי הבעלים שאסר לגבוה ולא להדיוט (כ"י פ): **מוקצה ונעבד.** נמי מותרין להדיוט דדאמרינן בתמורה בפרק כל האסורין (כ"י פ): **באתנן ומחיר** מו'. וכל הני חולין ניהו וזבח אחד מעורב בהן כולן יהיו שאי אפשר לשחוט אחד מהן בלא שיאסר אחר זהו הזבח וקדשים בחזר השחוטן בהיכרת ולמוכרן (לכ"ירו) [לכרכן] עולה אי אפשר שהרי פסולין לקרבן (כ"י פ):

ובטריפה. גמ' [דף עד:] דייק האי טריפה היכי דמי אי ידע לה ליזיל ולישקלה ומפרש רבי ירמיה כגון שנתערבה בוולד טריפה ורבי אלעזר היא ורבי יוחנן מפרש כגון דאיתערבה נקודת הקרום בדרוסת הזאב ורים לקיש מפרש כגון דאיתערב בנפולה

בכלאים [ב]**ובטריפה** [ג]**ביוצא** [א] **דופן ירעו עד שיסתאבו וימכרו** [ב] **ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין** [ד]**נתערבו בחולין תמימים ימכרו החולין לצורכי** [ג] **אותו המין** [ו]**קדשים בקדשים מין במינו [זה יקרב לשם מי שהוא וזה** [ז]**יקרב לשם מי שהוא** [ח]**קדשים בקדשים מין בשאינו מינו** [ט]**ירעו עד שיסתאבו (וימכרו)** [ד] **ויביא בדמי יפה** [ה] **שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן ממין זה ויפסיד המותר מביתו** [ו] **נתערבו בבכור ובמעשר ירעו עד שיסתאבו ויאכלו בבכור וכמעשר הכל יכולין להתערב חוץ** [ח]**מן החטאת והאשם:**

גמ' מאי אפי' ה"ק כל הזבחים שנתערבו בהן חטאות המתות או שור הנסקל אפילו אחד בריבוא ימותו כולן תנינא חדא זימנא [ג]כל האסורין לגבי מזבח אוסרין בכל שהן הרובע והנרבע אמר [ו] רב אשי אמריתה לשמעתיה קמיה דרב שימי ואצריכן דאי מהתם הוה אמינא הני מילי לגבוה אבל להדיוט אימא לא ואי מהכא ה"א הני הוא דאיסורי הנאה נינהו אבל הני [ח] אימא לא צריכי דלאו איסורי הנאה נינהו [ז] **הא תנא ליה** [ח] מי קתני [ט] (בכמה כל שהן התם קתני) וניתני הא ולא בעי הא תקנתא איצטריכא ליה דהדיוט נמי תנא ליה [ז]ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן [ט] יין נסך [י]ועבודת כוכבים

נלאים וטריפה ויולא דופן. שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליולא דופן [מולין לח.]. טריפה התם [מנחות ח:] אמרינן כשהוא אומר מן הנבקר למעוט שאין מ"ל להוציא את הטריפה ולהדיוט מותרת בהנאה להשליכה לכלבים: **ירעו עד שיסתאבו.** דמתמת הזאב המעורב בהן נאסרו כולן להדיוט ואחלנו על המעות בעודו חס אי איפשר הילכך ירעו עד שיסתאבו ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין ממין המקרבן אם עולה הוא יביא מעות כנגד דמי היפה שבכולן דשמא הזבח הוא היפה ויאמר כל מקום שהוא אומר שלמים: **נתערבו בחולין ממימין.** או אחד באחד או זבח אחד בחולין הרבה ימכרו כל החולין לצרכי מין לאותו הקרבן ומתלמא [י] הרי כולן קדשים של מין אחד אלא שאין ידוע כל אחד של מי הוא [יא] ויקרבו כולן כל אחד ואחד לשם מי שהוא כדקתני מתני': **קדשים בקדשים מין במינו.** אלא שבעליהן מוחלקות [יב] יקרב כל אחד לשם מי שהוא: **מין בשאינו מינו.** עולה [יג] בשלמים שאין מתן דמן ואימוריהן שוה: **וימכרו.** ומתלמא דמי עולה עולה דמי שלמים שלמים ואינו יודע איזו [יד] עולה ואיזו שלמים הילכך יטול מעות [מדיתו] כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהן מעמעות עולה יתחללו [טו] על אלו (ואלו מעות כיולא בהן) לפי שאינו יודע איזו מין היה יפה [ויבא מעות כיולא בהן] ויאמר כל מקום שהן מעות שלמים יהו מחוללין על אלו ומתלא מפסיד אותו עודף מביתו. ול"נ דלא גרסינן וימכרו אלא ירעו עד שיסתאבו ויבא בדמי היפה כו' ובתחילת חילולן יאמר כל מקום שהיא עולה תהא מחוללת על אלו וכל מקום שהן שלמים יהיו מחוללין על אלו ויבא מאלו עולה ומאלו שלמים. ותדע דלא גרסינן ליה דהא [טז] נתערבו בבכור ומעשר דקתני ממי וימכרו אי איפשר להא תנן במעשר נאמר לא יגאל ואינו נאמר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום ולפינן לה בבכורות (דף לב:) דהאי לא יגאל לא יאמר הוא אלא הכי גרסינן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר וכבכור: **נתערבו.** זבחים כגון עולה בבכור או במעשר בהמה שאין תופסין דמיהן בקדושה ולהקריבן אי איפשר שזה כליל וזה נאכל או אפילו הוא שלמים זה טעון מתן אחרב ווה מתן אחת וכן סמיכה וסכיסי: **ירעו עד שיסתאבו.** ויבא מעות בדמי היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח התופס את דמיו יהא מחולל על מעות אלו ומתלא חולין מעורב בבכור ומעשר בעלי מומין ויאכלו מעורבים כולן בתורת בכור ומעשר בעלי מומין שלא יאחטו באיטליז ולא יאכלו באיטליז ולא יאקלו בליטרא כדתנן [יז] (מנחות דף עא) כל פסולי מוקדשים הנאתן להקדש לפיכך נאחטין באיטליז לאחר שנפדו ונאכלים באיטליז ונשקלים בליטרא דכמה דמשכיח [יח] במציתין טפי ופריק להו מעיקרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים אחין מביאין בדמיהן קרבן. ות"ת השתא איכא בהאי זבח המעורב פסידא דהקדש דכיון דאין נשקל בליטרא לא טפי ופריק ליה אין ה"נ אי [יח] משום פסידא דידיה לא מזלזלינן בבכור ומעשר נהי דאי לא הוה מערב דליכא זיזותא אלא בדידיה מזלזלינן ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא אבל באחריני משום איהו לא מזלזלינן: **הכל יכולין להתערב.** בכל שני מיני קדשים אפשר להו שיהו מעורבין: **חוץ מן החטאת והאשם.** שאין מתערבין זו בזה לפי שיכיחין זה מזה כדמפרש בגמרא [עה:]: **גמ' מאי אפיו.** כל שכן כיון דרובא לאיתה יתומו: **שנתערבו בהן חטאות המתות.** חד לאיסורא ורובא [יט] דהתירא: **כל האסורין כו'.** משנה היא במסכת תמורה: **אוסרין בכל שהן.** כל המתערבין בהן ואפי' אחד בריבוא: **הני מילי לגבוה.** כולן המעורבין אסורין לגבוה ומותרין להדיוט ברעייה ובפדייה דלא איירי התם בנתערבו באיסורי הנאה: **אבל.** הני דלהדיוט נמי לא חזו לפדייה [כ] דהא באיסורי הנאה נתערבו: **אימא.** ניבטלי איסורי הנאה ברובא שלא יאותו אלא יראו ויאכלו דלא חמיר דין הדיוט כולי האי קמ"ל יאותו: [כא] **אי מהכא.** אשמעינן דאפילו קדשים נמי מפסדינן ולא תנא הכיא בתמורה [כב] ה"א הני הוא דמפסדינן משום דאיערוב באיסורי הנאה אבל הנך דתמורה דלא איערוב בהו איסורי הנאה אימא [כג] לא לאסריהו לכולהו אלא ניבטיל ברובא ואפילו לגבוה: **הא תנא ליה.** הנך [כד] במתני' דלא בטלי לגבוה דקתני במתניתין נתערבו בשור שנעבדה כו' ולמה לי למהדר ולמיתנייה התם: ומשני **מי קתני.** במתני' גבי רובא וגרבא בכמה הן אוסרין: **כל שהן התם קתני.** במסכת תמורה הוא דקתני אוסרין בכל שהן דאי מתמני' דילמא בטלי במאה או במאתים ואחד ברבוא דקתני מתני' לאו עלייהו קאי: **וניפוק הא.** דתמורה ולא ניתני הא דזבחים: **הקנתא איצטריכא ליה.** להתם אוסרין בכל שהוא תני ולא תקנתא והכא תנא קמא שלא שנעבדה כו': **דהדיוט נמי תנא.** במסכת עבודה זרה [דף עד.] דאיסורי הנאה לא בטלי ברובא ומיתסרו להדיוט ולמה לי למיתני הכא בחטאות המתות ושור הנסקל: **צריכי**

ע"פ הבעלים דאסורים לגבוה ומותרים להדיוט דומיא דמוקדש ועבד דקתני התם אבל הכא דקתני יותר דומיא דמיעטם בהאלה אף להדיוט אימא נעבד לה מתנא דלא יאותו אלא לגבוטו ברובא ויקרבום אחד אחד מון מאחד מהם הייטו משום דמוכר דאיסורי הנאה בריבוא כריבוא אינו צריך להקריבם אחד אחד. ומה שפי' און מאחד מהם הייטו משום דמוכר דאיסורי הנאה אבל הנך דתמורה אאיסורי, ואינו נראה דהא לא אמרינן הכי רק בתמורה טהורה מפני גזל הצבור. והיה יכול לפרש אימא דלא יאותו אלא יראו שאין לבמהיר כל כך לאחרו לדהיוט. וה"מ אמרי דמיינו הגמרא דקאמר לא בטלי שהו אלא דקתני הייטו יכול לפרש דקתני אמר מתני' אמרי דמיינו הגמרא דקאמר לא בטלי רק אחד אמר לא יאותו אלא יראו שוה, ומיהו לפי המסקנא אמת הוא דפיפא דוא דומיא דרישא אלא אלא ס"מ דאין לאמרק הכא פיפא דומיא דרישא הוא (ולאיסור) [ולאמור] אינו שוה, ומיהו לפי המסקנא אמת הוא דפיפא דוא דומיא דרישא אלא בחולין והא דאתאבי בגבוה לתהיינן אמר דרבנן דאמרי לגבוה נמי אר"י, ס"כ מאי קאמר במתני' יראו עד שיסתאבו מה תועלת בדעייה כו' בעל לבלנים (כמתוס' תוד"ה ומגריפה), וא"כ יאותו מבעיא ליה בשלמא למ"ד דאיערוב כו' עד בדיקה (כמתוס' פתוס' שם) לאחר שחיטה ולאכוה לרשלא לאכול והא דלא בדיקון בקדשים הייטו משום דאותם בדיקות הן לאחר שחיטה ומספק לא מעיילינן חולין בעזרה אלא למ"ד כולה טריפה דרשינן הכי ואכלה אלא בלכלוך לגזרה דבר שאינו ראוי ושומר אלא בלבלוך, אבל הכי דחזו (לדמיה) [לדדיה] אשמתי לגמרי דאיתקש לאכי ואיל (לשון תוס' הר"ם): **יראו עד שיסתאבו.** פ"ה שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום שמא יהא זהו הזבח והשותא קדשים בתון מייב כרם, וג"כ הן פסולין לקרבן, אלא יראו וימכרו ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין אם חטאת חטאת אם עולה עולה ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבהן ואחר כך יאכלו כל מקום שיהיה הזבח הזה יהא מחולל על המעות הללו. משמע מתון לשונו שפי' כל מקום שיהיה הזבח וגם הלשון דקתני ויבא בדמי היפה שבהן משמע דמיירי הך פיפא דקדשים שנתערבו ברובא פסולים ודקה מקמתא הוא פיפא דומיא דרישא דרישא דמפרש בגמרא דשור הנסקל אחד נתערב בכמה קדשים כשרים ה"נ הוי בפיפא דמוכח בגמרא דקאמר כל שהוא התם קתני. לכן נראה ויבא בדמי היפה כנגד כל אחד של הקדש. ואמר מורי מה שפ"ה כן אינו ר"ל שיהיה כן לפי המסקנא אלא ר"ל אי לאו אחדך מעמה דקאמר לא בטלי רק בטיפא דקאמר כל שהוא התם קתני. מתני' אמרי בטיפא דליכא בטיפא רק אחד שאמ"ל שם למדק מתמני' דטיפא מייבי כמו רישא א"כ מאי קאמר בגמרא כל שהן התם קתני הכא אבל הכא דקתני יותר דומיא דרישא אלא ס"מ דאין לאמרק הכא פיפא דומיא דרישא הוא (ולאיסור) [ולאמור] אינו שוה, ומיהו לפי המסקנא אמת הוא דפיפא דוא דומיא דרישא אלא בחולין והא דאתאבי בגבוה לתהיינן אמר דרבנן דאמרי לגבוה נמי אר"י, ס"כ מאי קאמר בגבוה נמי אר"י, ס"כ מאי קאמר במתני' יראו עד שיסתאבו מה תועלת בדעייה כו' בעל לבלנים (כמתוס' תוד"ה ומגריפה), וא"כ יאותו מבעיא ליה בשלמא למ"ד דאיערוב כו' עד בדיקה (כמתוס' פתוס' שם) לאחר שחיטה ולאכוה לרשלא לאכול והא דלא בדיקון בקדשים הייטו משום דאותם בדיקות הן לאחר שחיטה ומספק לא מעיילינן חולין בעזרה אלא למ"ד כולה טריפה דרשינן הכי ואכלה אלא בלבלוך לגזרה דבר שאינו ראוי ושומר אלא בלבלוך, אבל הכי דחזו (לדמיה) [לדדיה] אשמתי לגמרי דאיתקש לאכי ואיל (לשון תוס' הר"ם): **יראו עד שיסתאבו.** פ"ה שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום שמא יהא זהו הזבח והשותא קדשים בתון מייב כרם, וג"כ הן פסולין לקרבן, אלא יראו וימכרו ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין אם חטאת חטאת אם עולה עולה ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבהן ואחר כך יאכלו כל מקום שיהיה הזבח הזה יהא מחולל על המעות הללו. משמע מתון לשונו שפי' כל מקום שיהיה הזבח וגם הלשון דקתני ויבא בדמי היפה שבהן משמע דמיירי הך פיפא דקדשים שנתערבו ברובא פסולים ודקה מקמתא הוא פיפא דומיא דרישא דרישא דמפרש בגמרא דשור הנסקל אחד נתערב בכמה קדשים כשרים ה"נ הוי בפיפא דמוכח בגמרא דקאמר כל שהוא התם קתני. לכן נראה ויבא בדמי היפה כנגד כל אחד של הקדש. ואמר מורי מה שפ"ה כן אינו ר"ל שיהיה כן לפי המסקנא אלא ר"ל אי לאו אחדך מעמה דקאמר לא בטלי רק בטיפא דקאמר כל שהוא התם קתני. מתני' אמרי בטיפא דליכא בטיפא רק אחד

ובטריפה. הקשה הר"ר אפרים ז"ל ירמיה דמוקי לה בולד טריפה וכ"א דאמר בחולין דולד טריפה לא יקרב אבל המזבח וה"ה להדיוט נמי אסור דאמר בחולין והא דאתאבי בגבוה לתהיינן כמן דרבנן דאמרי לגבוה נמי אר"י, ס"כ מאי קאמר במתני' יראו עד שיסתאבו מה תועלת בדעייה כו' בעל לבלנים (כמתוס' תוד"ה ומגריפה), וא"כ יאותו מבעיא ליה בשלמא למ"ד דאיערוב כו' עד בדיקה (כמתוס' פתוס' שם) לאחר שחיטה ולאכוה לרשלא לאכול והא דלא בדיקון בקדשים הייטו משום דאותם בדיקות הן לאחר שחיטה ומספק לא מעיילינן חולין בעזרה אלא למ"ד כולה טריפה דרשינן הכי ואכלה אלא בלבלוך לגזרה דבר שאינו ראוי ושומר אלא בלבלוך, אבל הכי דחזו (לדמיה) [לדדיה] אשמתי לגמרי דאיתקש לאכי ואיל (לשון תוס' הר"ם): **יראו עד שיסתאבו.** פ"ה שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום שמא יהא זהו הזבח והשותא קדשים בתון מייב כרם, וג"כ הן פסולין לקרבן, אלא יראו וימכרו ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין אם חטאת חטאת אם עולה עולה ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבהן ואחר כך יאכלו כל מקום שיהיה הזבח הזה יהא מחולל על המעות הללו. משמע מתון לשונו שפי' כל מקום שיהיה הזבח וגם הלשון דקתני ויבא בדמי היפה שבהן משמע דמיירי הך פיפא דקדשים שנתערבו ברובא פסולים ודקה מקמתא הוא פיפא דומיא דרישא דרישא דמפרש בגמרא דשור הנסקל אחד נתערב בכמה קדשים כשרים ה"נ הוי בפיפא דמוכח בגמרא דקאמר כל שהוא התם קתני. לכן נראה ויבא בדמי היפה כנגד כל אחד של הקדש. ואמר מורי מה שפ"ה כן אינו ר"ל שיהיה כן לפי המסקנא אלא ר"ל אי לאו אחדך מעמה דקאמר לא בטלי רק בטיפא דקאמר כל שהוא התם קתני. מתני' אמרי בטיפא דליכא בטיפא רק אחד

שלמים ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין ממין המקרבן אם עולה הוא יביא מעות כנגד דמי היפה שבכולן דשמא הזבח הוא היפה ויאמר כל מקום שהוא אומר שלמים: נתערבו בחולין ממימין. או אחד באחד או זבח אחד בחולין הרבה ימכרו כל החולין לצרכי מין לאותו הקרבן ומתלא [י] הרי כולן קדשים של מין אחד אלא שאין ידוע כל אחד של מי הוא [יא] ויקרבו כולן כל אחד ואחד לשם מי שהוא כדקתני מתני': **קדשים בקדשים מין במינו.** אלא שבעליהן מוחלקות [יב] יקרב כל אחד לשם מי שהוא: **מין בשאינו מינו.** עולה [יג] בשלמים שאין מתן דמן ואימוריהן שוה: **וימכרו.** ומתלא דמי עולה עולה דמי שלמים שלמים ואינו יודע איזו [יד] עולה ואיזו שלמים הילכך יטול מעות [מדיתו] כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהן מעמעות עולה יתחללו [טו] על אלו (ואלו מעות כיולא בהן) לפי שאינו יודע איזו מין היה יפה [ויבא מעות כיולא בהן] ויאמר כל מקום שהן מעות שלמים יהו מחוללין על אלו ומתלא מפסיד אותו עודף מביתו. ול"נ דלא גרסינן וימכרו אלא ירעו עד שיסתאבו ויבא בדמי היפה כו' ובתחילת חילולן יאמר כל מקום שהיא עולה תהא מחוללת על אלו וכל מקום שהן שלמים יהיו מחוללין על אלו ויבא מאלו עולה ומאלו שלמים. ותדע דלא גרסינן ליה דהא [טו] נתערבו בבכור ומעשר דקתני ממי וימכרו אי איפשר להא תנן במעשר נאמר לא יגאל ואינו נאמר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום ולפינן לה בבכורות (דף לב:) דהאי לא יגאל לא יאמר הוא אלא הכי גרסינן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר וכבכור: **נתערבו.** זבחים כגון עולה בבכור או במעשר בהמה שאין תופסין דמיהן בקדושה ולהקריבן אי איפשר שזה כליל וזה נאכל או אפילו הוא שלמים זה טעון מתן אחרב ווה מתן אחת וכן סמיכה וסכיסי: **ירעו עד שיסתאבו.** ויבא מעות בדמי היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח התופס את דמיו יהא מחולל על מעות הללו ומתלא חולין מעורב בבכור ומעשר בעלי מומין ויאכלו מעורבים כולן בתורת בכור ומעשר בעלי מומין שלא יאחטו באיטליז ולא יאכלו באיטליז ולא יאקלו בליטרא כדתנן [יז] (מנחות דף עא) כל פסולי מוקדשים הנאתן להקדש לפיכך נאחטין באיטליז לאחר שנפדו ונאכלים באיטליז ונשקלים בליטרא דכמה דמשכיח [יח] במציתין טפי ופריק להו מעיקרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים אחין מביאין בדמיהן קרבן. ות"ת השתא איכא בהאי זבח המעורב פסידא דהקדש דכיון דאין נשקל בליטרא לא טפי ופריק ליה אין ה"נ אי [יח] משום פסידא דידיה לא מזלזלינן בבכור ומעשר נהי דאי לא הוה מערב דליכא זיזותא אלא בדידיה מזלזלינן ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא אבל באחריני משום איהו לא מזלזלינן: **הכל יכולין להתערב.** בכל שני מיני קדשים אפשר להו שיהו מעורבין: **חוץ מן החטאת והאשם.** שאין מתערבין זו בזה לפי שיכיחין זה מזה כדמפרש בגמרא [עה:]: **גמ' מאי אפיו.** כל שכן כיון דרובא לאיתה יתומו: **שנתערבו בהן חטאות המתות.** חד לאיסורא ורובא [יט] דהתירא: **כל האסורין כו'.** משנה היא במסכת תמורה: **אוסרין בכל שהן.** כל המתערבין בהן ואפי' אחד בריבוא: **הני מילי לגבוה.** כולן המעורבין אסורין לגבוה ומותרין להדיוט ברעייה ובפדייה דלא איירי התם בנתערבו באיסורי הנאה: **אבל.** הני דלהדיוט נמי לא חזו לפדייה [כ] דהא באיסורי הנאה נתערבו: **אימא.** ניבטלי איסורי הנאה ברובא שלא יאותו אלא יראו ויאכלו דלא חמיר דין הדיוט כולי האי קמ"ל יאותו: [כא] **אי מהכא.** אשמעינן דאפילו קדשים נמי מפסדינן ולא תנא הכיא בתמורה [כב] ה"א הני הוא דמפסדינן משום דאיערוב באיסורי הנאה אבל הנך דתמורה דלא איערוב בהו איסורי הנאה אימא [כג] לא לאסריהו לכולהו אלא ניבטיל ברובא וריקרבו בריבוא לריכא: **אבל הנך דלאו איסורי הנאה נינהו אימא.** קיל איסורייהו וניבטלו ברובא ואפילו לגבוה: **הא תנא ליה.** הנך [כד] במתני' דלא בטלי לגבוה דקתני במתניתין נתערבו בשור שנעבדה כו' ולמה לי למהדר ולמיתנייה התם: ומשני **מי קתני.** במתני' גבי רובא וגרבא בכמה הן אוסרין: **כל שהן התם קתני.** במסכת תמורה הוא דקתני אוסרין בכל שהן דאי מתמני' דילמא בטלי במאה או במאתים ואחד ברבוא דקתני מתני' לאו עלייהו קאי: **וניפוק הא.** דתמורה ולא ניתני הא דזבחים: **הקנתא איצטריכא ליה.** להתם אוסרין בכל שהוא תני ולא תקנתא והכא תנא קמא שלא שנעבדה כו': **דהדיוט נמי תנא.** במסכת עבודה זרה [דף עד.] דאיסורי הנאה לא בטלי ברובא ומיתסרו להדיוט ולמה לי למיתני הכא בחטאות המתות ושור הנסקל: **צריכי**

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ג מהל' איסורי המזבח הלכה י:
ג מיי' פ"ו מהל' פסה"מ הלכה ג:
ד מיי' שם הלכה ד:
ה מיי' שם הלכה ה ו:
ו ה מיי' שם הלכה יד:
ז ו מיי' שם הלכה טז:
ח ז מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ו טוש"ע יו"ד סי' קלד סעיף ג:
ט ח מיי' פ"ו מהלכות ע"ז הלכה ט סמג לאוין מח טוש"ע יו"ד סי' קמ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל הני דלאו איסורי הנאה נינהו אימא לא צריכי הא תנא:

מוסף רש"י

כלאים. כן רחל ותיש שפסול לקרבן: ביוצא דופן. שקרעוה והוציאוה (חולין לח:) **ויפסיד** המותר מביתו. מעלו. ות"ת הרי הוא מחלף שמצא שלמים בדמי היפה אם לא בדמי העולה והרי הקדוש הכהמה תלתה על מעות דמיה ואין מסגין מקדושה לקדושה. כשבא לאכלן להבהמות כך הוא עושה אם יפה שבהן שוה סלע מביא ג' סלעים מביתו וטוטל הבהמה לו' ואומר כל מקום שהיא העולה הרי מחוללת על הסלע זו ויבא ממנו עולה וטוטל סלע השנית ואומר כל מקום שהוא האשם הרי הוא מחולל על סלע זו ומביא בו אשם וכן לשלמים (פסחים צח. גבי פסח שנתערב בזבחים) **מאי אפי'.** דקאמר, דהא קתני כל הזבחים

נוסחאות רש"י כת"י

הובא בעמ' הבא

שיטה מקובצת

ובטריפה. הקשה הר"ר אפרים ז"ל ירמיה דמוקי לה בולד טריפה וכ"א דאמר בחולין דולד טריפה לא יקרב אבל המזבח וה"ה להדיוט נמי אסור דאמר בחולין והא דאתאבי בגבוה לתהיינן אמר דרבנן דאמרי לגבוה נמי אר"י, ס"כ מאי קאמר במתני' יראו עד שיסתאבו מה תועלת בדעייה כו' בעל לבלנים (כמתוס' תוד"ה ומגריפה), וא"כ יאותו מבעיא ליה בשלמא למ"ד דאיערוב כו' עד בדיקה (כמתוס' פתוס' שם) לאחר שחיטה ולאכוה לרשלא לאכול והא דלא בדיקון בקדשים הייטו משום דאותם בדיקות הן לאחר שחיטה ומספק לא מעיילינן חולין בעזרה אלא למ"ד כולה טריפה דרשינן הכי ואכלה אלא בלבלוך לגזרה דבר שאינו ראוי ושומר אלא בלבלוך, אבל הכי דחזו (לדמיה) [לדדיה] אשמתי לגמרי דאיתקש לאכי ואיל (לשון תוס' הר"ם): **יראו עד שיסתאבו.** פ"ה שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום שמא יהא זהו הזבח והשותא קדשים בתון מייב כרם, וג"כ הן פסולין לקרבן, אלא יראו וימכרו ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין אם חטאת חטאת אם עולה עולה ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבהן ואחר כך יאכלו כל מקום שיהיה הזבח הזה יהא מחולל על המעות הללו. משמע מתון לשונו שפי' כל מקום שיהיה הזבח וגם הלשון דקתני ויבא בדמי היפה שבהן משמע דמיירי הך פיפא דקדשים שנתערבו ברובא פסולים ודקה מקמתא הוא פיפא דומיא דרישא דרישא דמפרש בגמרא דשור הנסקל אחד נתערב בכמה קדשים כשרים ה"נ הוי בפיפא דמוכח בגמרא דקאמר כל שהוא התם קתני. לכן נראה ויבא בדמי היפה כנגד כל אחד של הקדש. ואמר מורי מה שפ"ה כן אינו ר"ל שיהיה כן לפי המסקנא אלא ר"ל אי לאו אחדך מעמה דקאמר לא בטלי רק בטיפא דקאמר כל שהוא התם קתני. מתני' אמרי בטיפא דליכא בטיפא רק אחד

מסורת הש"ס

(א) כע"ז פ"ס פסחים צח., (ב) תוספ' דתמורה פ"ג, (ג) תמורה כח., (ד) סב ועי"ז עד., (ה) [בכורות לח.], (ו) [וע"ש תד"ה אין], (ז) עי' בתוס' ב"ק י. ד"ה שהשור. וע' תו' סנהדרין מח. ד"ה משמשין וחולין קכב. ד"ה עורות, ערכין ד. ד"ה נפשות, נדה נה. ד"ה שמא.

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ובויצא (*ש"מ): ב) וימכרו. זו היא גירסת הרמב"ם בפירושו ובמיהו בממיני שימכור כל אחד ואחד בפני עצמו. אבל רש"י [בד"ה וימכרו] לא גרס וימכרו בכולה מתמימין (עפ"י תוי"ט עמ"ש). בקצת כת"י אינא וימכרו כאן ולהלן גבי קדשים בקדשים. אבל בסיפא גבי בכור ומעשר ליתא בכל כתה"י זולת כי"ל. וע' במפרש כפ"ן, ובשטמ"ק ד"ה מתמיר: ג) בקצת כת"י וכפי"י לצרכיכי. וכ"ה בכת"י כת"י: ד) בכ"ל מוחק זה, וע' במפרש ד"ה וימכרו, ולפה אות ב': ה) היפה (*ש"מ): ו) אמר רב בהגא אמריתה להא שמעתיה קמיה דרב שימי בר אשי ואמר צריכן כל"ל (ש"מ. וכ"ה בתמורה): ז) תיבת הנינהו ליתא בכתה"י. ובכ"ב וג' נמי: ח) ליה הכא הרובע והנרבע (כי"צ): ט) גירסת רש"י מי קתני בכל שהוא התם קתני. רש"ק (גליון). איכא לאמוה מפני רש"י נראה דגרים בלפניו. וכ"ה הגיר' בכתה"י וס"י. וע"ב: י) ונמצאו כולן קדשים כל"ל (צ"ק). נ"ל הקרבן. היו כולן קדשים כו' כדקתני מתני' קדשים בקדשים כו' כל"ל וסל"ל (שמכ"י): יא) של מי הוא שהרי זבח א' שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו ויקרבו כל"ל (צ"ק): יב) כל"ל מחולקין (ש"מ): יג) חולי כ"ל חשאת בעולה. שהרי עולה ושלמים ממן דמן שוין (חשק שלמה). וכן הק' בטה"ק וכ"ש. והרמב"ם בפי' המשנה וביד פי' ג"כ עולה בשלמים ע"ש. ובכ"י מ"ש עולה בחטאת: יד) אי אלו עולה ואי אלה שלמים כל"ל (ש"מ. יעב"ץ): טו) יתחללו על אלו ויבא מאלו עולה ויחזור ויבא מעות כיוצא בהן לפי שאינו יודע איזו מין היה יפה ויאמר כל מקום כו' כל"ל (ש"מ וצ"ק): טז) דהא גבי נתערבו בבכור ומעשר קתני נמי ויאמרו, ולמהר במעשר אי אפשר דהא כו' (עפ"י ש"מ ו צ"ק). ועי' לעיל אות ג': יח) כ"ל דמשתכר (באה"מ ועש"ב): יח) כ"ל אלא דמשהו (הגרי"ב). וכמ"ש ופריק ליה ה"נ משום כו': יט) כ"ל ברובא (ש"מ): כ) כ"ל בפדייה (ש"מ): כא) כמ"ש שיך דיעוט זה לקמן עב ע"ש קודם ד"ה ופרכינן (גליון, וש"מ). ועי' שם בס"ש אות ב. ולפניו מוקן עפ"י הגהת בה"ז שהעתיק דיעוט זה משם לכמן: כב) כאן הס"ד ומה"ד ה"א (צ"ק): כג) אימא קיל איסורייהו ולא לאסריהו לכולהו אלא ניבטל ברובא ואפי' לגבוה כל"ל והס"ד ומה"כ מה"ד הא תנא ליה (צ"ק): כד) ל"ל הכא (ש"מ): כה) כ"ל ידיע (ש"מ): כו) האדים הבשר (ד"ה): כז) ל"ל הא דאמרינן (ש"מ). לו כי אמרינן (גליון): כח) דדרשינן הכי וכו' אלא לכלבך הוא דלא תפדה אבל וכו' כל"ל (ב"ש): כט) ע"ש כרש"י דלא גרס להא (הגרי"ב):

שיטה מקובצת (המשך)

אשם מלוגע הרי הם יכיכים שבאים כבשים והחטאת אינה באה זכר ממין כבשים אלא כשבה נקבה אבל חטאת ועולה לא פסיקא ליה משום דאיכא שעיר נשיא בשעיר עולת מדבה וכ"ש חטאת ושלמים שהכל קבע שלמים כן יכיכים בין נקבות וכן אל עולת מדבה באשם טולנו מפרש בגמרא ול"ע אמאי לא נקט כמו כן חטאת וזבחי שלמי צבור דשלמי צבור בכבש כן שנה חטאת אינו בא זכר ממין הכבשים: **ואצריכן** דאי מהתם הוה אמינא ה"מ לגבוה. לדיבוב וגרבא שהוה מייבי ע"פ ע"ל אי

גלאים ויולא דופן. שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליולא דופן [מולין לח.]. טריפה התם [מנחות ח:] אמרינן כשהוא אומר מן הנבקר למעוט שאין מ"ל להוציא את הטריפה ולהדיוט מותרת בהנאה להשליכה לכלבים: **ירעו עד שיסתאבו.** דמתמת הזאב המעורב בהן נאסרו כולן להדיוט ואחלנו על המעות בעודו חס אי איפשר הילכך ירעו עד שיסתאבו ויבא בדמי היפה שבהן מאותו המין ממין המקרבן אם עולה הוא יביא מעות כנגד דמי היפה שבכולן דשמא הזבח הוא היפה ויאמר כל מקום שהוא אומר שלמים: **נתערבו בחולין ממימין.** או אחד באחד או זבח אחד בחולין הרבה ימכרו כל החולין לצרכי מין לאותו הקרבן ומתלא [י] הרי כולן קדשים של מין אחד אלא שאין ידוע כל אחד של מי הוא [יא] ויקרבו כולן כל אחד ואחד לשם מי שהוא כדקתני מתני': **קדשים בקדשים מין במינו.** אלא שבעליהן מוחלקות [יב] יקרב כל אחד לשם מי שהוא: **מין בשאינו מינו.** עולה [יג] בשלמים שאין מתן דמן ואימוריהן שוה: **וימכרו.** ומתלא דמי עולה עולה דמי שלמים שלמים ואינו יודע איזו [יד] עולה ואיזו שלמים הילכך יטול מעות [מדיתו] כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהן מעמעות עולה יתחללו [טו] על אלו (ואלו מעות כיולא בהן) לפי שאינו יודע איזו מין היה יפה [ויבא מעות כיולא בהן] ויאמר כל מקום שהן מעות שלמים יהו מחוללין על אלו ומתלא מפסיד אותו עודף מביתו. ול"נ דלא גרסינן וימכרו אלא ירעו עד שיסתאבו ויבא בדמי היפה כו' ובתחילת חילולן יאמר כל מקום שהיא עולה תהא מחוללת על אלו וכל מקום שהן שלמים יהיו מחוללין על אלו ויבא מאלו עולה ומאלו שלמים. ותדע דלא גרסינן ליה דהא [טו] נתערבו בבכור ומעשר דקתני ממי וימכרו אי איפשר להא תנן במעשר נאמר לא יגאל ואינו נאמר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום ולפינן לה בבכורות (דף לב:) דהאי לא יגאל לא יאמר הוא אלא הכי גרסינן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר וכבכור: **נתערבו.** זבחים כגון עולה בבכור או במעשר בהמה שאין תופסין דמיהן בקדושה ולהקריבן אי איפשר שזה כליל וזה נאכל או אפילו הוא שלמים זה טעון מתן אחרב ווה מתן אחת וכן סמיכה וסכיסי: **ירעו עד שיסתאבו.** ויבא מעות בדמי היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח התופס את דמיו יהא מחולל על מעות הללו ומתלא חולין מעורב בבכור ומעשר בעלי מומין ויאכלו מעורבים כולן בתורת בכור ומעשר בעלי מומין שלא יאחטו באיטליז ולא יאכלו באיטליז ולא יאקלו בליטרא כדתנן [יז] (מנחות דף עא) כל פסולי מוקדשים הנאתן להקדש לפיכך נאחטין באיטליז לאחר שנפדו ונאכלים באיטליז ונשקלים בליטרא דכמה דמשכיח [יח] במציתין טפי ופריק להו מעיקרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים אחין מביאין בדמיהן קרבן. ות"ת השתא איכא בהאי זבח המעורב פסידא דהקדש דכיון דאין נשקל בליטרא לא טפי ופריק ליה אין ה"נ אי [יח] משום פסידא דידיה לא מזלזלינן בבכור ומעשר נהי דאי לא הוה מערב דליכא זיזותא אלא בדידיה מזלזלינן ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא אבל באחריני משום איהו לא מזלזלינן: **הכל יכולין להתערב.** בכל שני מיני קדשים אפשר להו שיהו מעורבין: **חוץ מן החטאת והאשם.** שאין מתערבין זו בזה לפי שיכיחין זה מזה כדמפרש בגמרא [עה:]: **גמ' מאי אפיו.** כל שכן כיון דרובא לאיתה יתומו: **שנתערבו בהן חטאות המתות.** חד לאיסורא ורובא [יט] דהתירא: **כל האסורין כו'.** משנה היא במסכת תמורה: **אוסרין בכל שהן.** כל המתערבין בהן ואפי' אחד בריבוא: **הני מילי לגב

צריכי דאי מהתם הוה אמינא הני מילי חולין. אבל קדשים אימא ליעביד להו תקנתא דליבטלי איסורי הנאה ברובא וניתמ יקרבו כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי לבולהו ג) ופרכינן **וניבטלו ברובא.** ד) והא כתיב אחרי רבים להטות [שמות כג:] **וי תימא חשיבי.** הואיל ודרכן למנות: **כל שדרכו לימנות.** שיש בני אדם המקפידין במניינם ה) ומוכרין במניינם שנינו דלא בטלי בסמוך בהך משנה דחבילי תילתן שפיר דהא [בהמות] נמי הרבה בני אדם המקפידין ה) עליהן ומוכרין אותן במנין ואע"פ שיש בני אדם שאין מקפידין כל כך ומוסיפין יתירה או מוכרין העדר יחד: **אלא למ"ד אם שדרכו לימנות.** שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם דמוסיף עליהן יתירה לנוקח ולא מוכר בלא מנין הני אין דרכן מיוחד למנין שיש המוסיפין ו) יתירה או מוכרין העדר בלא מנין: **תילתן.** מין תבלין וחבילין ז) חשוב מאד שאף טעם הענ שוה לפרי ובלע"ז פינוגר"י:

וליבטלו ברובא. דמטעם ברייה אין לומר דלא בטיל דאע"ג דאבר מן החי חשיב ברייה (חולין קב:) איסור תערובת הכא נאו משום אבר מן החי אלא אלא יאסור ואיכא משום חטאת המתה ושור הנסקל וכי אחיט לא חזיא ליה איסור אבר מן החי ואיסור חטאת המתה ושור הנסקל אפי' אלא לא חשיב ברייה כמו נבילה וחלב ודם דלא הוי ברייה ועוף טהור קטן ח) אלא אם אין בו כזית בשר אין לוקה עליו משום נבילה דלא חשיב ברייה דעוף טמא ודאי חשיב ברייה דכשאסרו הכתוב אסרו בין גדול בין קטן אע"ג דלית ביה כזית אלא כל שהוא בעלמא וכן גיד הנשה חשיב ליה ברייה כפ' גיד הנשה (שם ק.) דכי אמר רחמנא לא תאכל גיד אפילו כל שהוא וכן אבר מן החי חשיב ברייה דטעמא דבריה משום דהוי כאילו פירש ט) בין גדול ובין קטן כדמוכח פ"ג דשבועות (דף כא:) דאמר וכי היכן מליגו באוכל כל שהוא שהוא חייב כו' ופריך והרי מפרש י) ומשני מפרש נמי כברייה דמי והא דאמר כפ' אלו הן הלוקין (מכות יח.) דקאמר ר"ש אף חטה כברייתה ורבנן ברייתא דמשמע שהדבר תלוי בנשמה והאיכא גיד הנשה רבנן לדברי דרבי שמעון קאמרי ליה לדידן טבל נאו ברייה הוא דלא דמי למפרש אלא לדידן דמדמית חטה לגמלה לא דמי דגמלה ברייתא נשמה וחשיבא ואע"ג דרבנן גופייהו לא חייבי בהאי טעמא קאמרי ליה הכי וכהאי גוונא אשכחן לקמן בפירקין (דף עז.) דאבדרי באבדי בעלי מומין רבי אליעזר אומר יעלו ומפרש טעמא דרבי אליעזר משום דכתיב מום בם יא) הוא דלא יעלו הא ע"י תערובות יעלו והא דקתני דאוהא אני את בשר בעל מום כאילו הוא עניס לדבריהם דרבנן קאמר להו * אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעיסים ב): **אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איבא למימר.** תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו לימנות הא אפילו אם בעלמא חשיבא אלא שדרכו לימנות חשובה בפני האורחים (בתמורין) בפ' גיד הנשה (חולין ק.) וכל הנך י' דברים דחשיבי את שדרכו יג) לאחורה בכולהו לא חשיב כשור הגדול ועוד דבפ' בתרא דע"ז (דף עד.) חשיב שור הנסקל ואמרי' התם הלי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור הנאה ולא פריך הניחא לאמן דאמר כל שדרכו כו' כדפריך הכא ובגיטין פ' קמא (דף ג:) ובפ' גיד הנשה (חולין ק.) שמע מינה דלכל הפחות חשיב את שדרכו ועוד מדפריך התם דיתני אגוזי פרך ורימוני בארן ולא פריך מחבילי תלתן משמע דחשיב יב) כששה דברים ונראה לפרש דמשום מטותא המתות פריך הכא לאמן דאמר את שדרכו דמשמע אפי' מטאת העוף דתמניא יד) במס' קינים (פ"ב מ"ג) או שפרח מבין המתות יעמוד כולן ואע"ג דקתני במתני' זבחים ועוף ולא בכולל זבח הוא מכל מקום מדקתני כל הזבחים משמע אפי' עוף בכולל וא"ת כיון דהני דע"ז כששה דברים חשיבי אם כן יין נסך דקתני התם היינו חביות סתומות והא תנא ליה גבי ששה דברים ולא הוה ליה למיתנייה כי היכי דלא חשיב כברות של בעל הבית משום דתנא ליה גבי ששה דברים כדמפרש התם ושמא החמירו ביין נסך לאסור אפי' חביות פתוחות משום דחמירא עבודת כוכבים משאר איסורין דמטמאה ותופסת דמיה ועוד נראה דלאינטרין למיתני חביות סתומות משום דיין נסך נפקא לן מדברי קבלה ולא כתיבא איסורה באורייתא אלא מדברי קבלה. או שמא אשמועינ' דדוקא ביין נסך מחמרינן ולא בסתם יינן. ואם בסתם יינן הוי דינא הכי כ"ש דאינטרוך לאשמועינ' משום סתם יינן: מז) ועוד משום דאשכחן (שם מ"ב): יז) בפ"מ נוסף ולאפוקי מדידיה תנא ליה התם: יח) לשון הר"ש בערלה ועוד אפשר דיי"נ אפי' ובע"ז בש"מ. והוא מיכון אחר. ולשון תוס' יומא פא ע"ב ואומר ר"י דאינטרוך לאשמועינ' דמחמרינן ביין נסך ואע"ג דלא כתיב איסורי

עב: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

יא א מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ח:

יא ב מיי' שם הלכה ג טור ש"ע י"ד סי' קי סעיף ג:

יב ג שו"ע שם סי' ה:

שינויי נוסחאות

א) עי' מעל"ד בתוד"ס נתערבו, שה"ת לא גרס זה (הגרי"ב): ב) ל"ל את שדרכו (ש"מ וצ"ק, וכ"ה בכל כתה"י): ג) גי' ש"מ אומר. וכ"כ המשניות. אבל בגמ' בכל המקומות כלפינו. וכ"כ בכתה"י: ד) ומקדשו משמע שמקדש כמדע"ל (עפ"י באה"מ): ה) גי' ש"מ חילפי בתרדין וקלחי בכרוב [בד"ו בל"ל הש"מ המדלן הס"ק]: ו) מיכא כל ממקן (ש"מ): ז) ל"ל באלו (ש"מ, ד"ו רפ"ט וש"ח): ח) כפי' הרא"ש בעולה נוסף דשמא אין זה הבגד שנארג בו ואם הוא זה שמא הסירו ממנו חוט האיסור: ט) ל"ל רימוני בדן שהם את כל"ל (ש"מ. וכ"ה בר"ש ערלה): י) והלא אני שונה תחיכה בחתיכות עולה משום דהוי כל שדרכו לטמות, ומשני דאנן את שדרכו שנינו. אלא ודאי דבשאר מילי לא אסר ר"י ספק ספיקא והש"ס כו' כל"ל (צ"ק): יא) משום ר' שמעון כל"ל (ש"מ, ר"ש שם): יב) הך ברייתא דבסמוך דקתני כל"ל (ב"ש, צ"ק): יג) ל"ל מדתנן (צ"ק): יד) ל"ל ושהיהו (ש"מ): טו) בספרים שלפנינו ור' יוסי. ול"כ אין הוכמת מוס' הוכמה (בה"ז): טז) דמסתמא באים מבין הכותים כל"ל (ש"מ, צ"ק): יז) חשיבי לר"מ דלא (צ"ק): יח) ל"ל שנתערב ב' פעמים (ב"ש): יט) כלן הס"ל ותיבות ואחרי רוב סיעה גרידתא נמקק (ש"מ). וכן ליתא בר"ש שם. אבל בתוס' יבמות איתא: כ) ל"ל בדפסקינן התם (ש"מ): כא) ל"ל להיות (דפוסי ונציה). ולשון תוס' ביבמות ובע"ז היינו משום דאין נהנה מגוף האיסור דאסור בשתיה אלא אז כו': כב) בגוף היין עצמו (תוס' הרא"ש יבמות): כג) דאסורה בשתיה לפיכך שרי על ידי ערבע זרוי בנהרא כל"ל (ב"ש). [וכן ד' זרוי בש"מ וצ"ק]: כד) בתוס' הרא"ש שם יוסף ושאר הגאות לעשות מיין בגון משרה וכביסה מלתא דלא שכיחא הוא הלכך שרי ע"י הולכת הנאה: כה) מיכא ה"ג ממקן (ב"ש): כו) דסמידא טפי. פירוש דקלא נקיה טפי מעלה קולת חשיב טפי ולאו לכתבה. ובתוספות פ' הערל וכו"ש בערלה גרים דחמיר טפי [וכ"ש בש"מ כלן]. ותפשר לומר משום קדושת לחם הפנים חמיר טפי לגיות לאו להכתבה (צ"ק). ועי' בש"מ פנים מאירות מ"ח סי' לח (הגרי"ב). ובתוס' הרא"ש בתמורה ותשובה: כז) ל"ל בתקומות שנוהגין היתר בפת עכו"ם וסיון שאין הישראל מכיר שהוא פת של ישראל ותפלה גוי וקבור שהוא פת של גוי גופיה ואתי לידי תקלה ויקח ממנו (גליון). וע"ל ר"ר קי"ב סי"ח: כח) הגה תוספיו לפסחים לא זכינו לראותו ולפ"ד ל"ל להותכו בהרבה חתיכות. עי' תו"ח כלל ע"ה דין ד' (גליון):

נוסחאות רש"י בת"י

ידלקו. שנאמר (דברים כב) פן תקדש תוקד אש: **הון ידלקו.** לכיון דתסתיר לא בטלי: **ענו באחד ומאתים.** שזה דין עליה לערלה ולכללא הכרם כל שבפל באיסורו ולא בטל: **אף בכרות** שבמנין דבר אחר: **אלו אינו מקדש.** לא בטל: **אלא ששה דברים נלמד.** הן שמקדשין את כל המתערבים בהן מתוך שהן גדולים ודמייהן יקרים וחשובין במינן: **פרך ובן** מקומות הן: **חילפי** ה) **תרדין וקלחי כרוב.** לשון קלח בירק אלו: **כל** ו) **הראוי לערלה ערלה.** מה שיש בו לשלה מיינן של פרך שנפרך מעצמו:

אף בכרות של בעל הבית. אבל של נחתום לא שהם קטנות והא דמשמע בסוף הערל (יבמות דף פא:): דתחיכה של נחם הפנים בשל חולין לא בטלה שאני נחם הפנים דסמידא בו) טפי וראוי להתכבד בתחיכה ואפה בו את הפת בפ' כל הלמים (ע"ז מט:): צריך לאוקמא בבכרות של בעל הבית דהא קתני תעלה באחד ומאתים ואי לאו היא דמסכת ערלה לא היינו צריכין לחלק בין נחם הפנים לשאר נחם והוה מצי לאוקומי מתניתין דמסכת ע"ז אפילו בשל נחתום וכדרבי מאיר דאמר את שדרכו לימנות מקדש או כל שדרכו לרוש לקיש אבל מתניתין דמסכת ערלה מוכחא דסתם פת אפילו לרבי מאיר עולה באחד ומאתים ט): **הראוי לערלה ערלה.** בירושלמי [ערלה פ"ג ה"ס] מדקדק אמאי לא תנא נמי הראוי לתרומה תרומה דבתרומה נמי כיון דחשיבי לא בטלי ואין עולין באחד ומאה ומשני משום דכולם ראויים לתרומה ולא שייך למיתני האי לישנא וגראה שיש עדיין לתרץ משום דקתני ידלקו ועולין באחד ומאתים ואין דין זה נוהג בתרומה ועוד הוה מצי לשנויי דהאי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה כדאמרינן במסכת ע"ז (דף עד.) אמתניתין דהתם פרק בתרא:

ידלקו נתערבו באחרים א) (ואחרים באחרים) כולן ידלקו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים א יעלו באחד ומאתים שהיה רבי מאיר אומר כל ב) שדרכו למנות מקדש וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד רבי עקיבא אומר ב שבעה ואלו הן אגוזי פרך ורימוני באדן וחביות סתומות וחילפי תרדין וקילחי כרוב ג) ודלעת יונית ג) ר' עקיבא מוסיף ג) אף בכרות של בעל הבית הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם ואיתמר עלה ג) רבי יוחנן אמר ג את שדרכו למנות שנינו רשב"ל אומר כל שדרכו למנות שנינו הניחא לריש לקיש אלא לרבי יוחנן מאי איכא למימר אמר רב פפא האי תנא תנא דליטרא קציעות הוא דאמר ידלקו. דכתיב פן תוקדש [דברים כב] ד) תוקד אש: **באחד ומאתים.** זו היא עליית ערלה וכלאי הכרם דתרומה עולה באחד ומאה וכיון שכפל את האיסור שאיסורו איסור הנאה כפל את הפת ה) בספרי גבי מכל חלבו את מקדשו ממנו [במדבר יח] דמשמעי בתרומת מעשר שהיא אחד ומאה וקרי ליה מקדשו ומשמע ו) שמקדשו מקדש את המתערבין בו: **אינו מקדש.** אלא בטל: **אלא ששה דברים נלמד.** הן שמקדשין את כל המתערבים בהן מתוך שהן גדולים ודמייהן יקרים וחשובין במינן: פרך ובן מקומות הן: **חילפי** ה) **תרדין וקלחי כרוב.** לשון קלח בירק אלו: **כל** ו) **הראוי לערלה ערלה.** מה שיש בו לשלה מיינן של פרך שנפרך מעצמו:

לקמן (דף עד.) דבסתמא דקתני כוס של עבודת כוכבים שנפל לאוגר מלא כוסות כולן אסורות פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מומרין דאמאי נקט מריבוא לריבוא הא בפירש אחד מהן לריבוא שרי כ"ש מריבוא לריבוא דהוי ספיקא אלא נקטיה לאשמועינן דאמאן דאסר אפילו בכמה ספיקות וכן צריך לומר בעל כרחין דרימוני בדן לר' יהודה לאו דוקא ומדתנן ג) במסכת כלים (פי"ז מ"ה) הרימון שאמרו לא גדול ולא קטן אלא ביעוני ולמה הוזכרו רימוני בדן שיהו מקדשין כל שהן דברי רבי מאיר רבי יוחנן בן נורי אומר לשער בהן את הכלים רבי עקיבא אומר לך ולכך הוזכרו לשער בהן את הכלים ושהן יד) מקדשין בכל שהן רבי יהודה טו) אומר לא הוזכרו רימוני בדן וחצירי גבע אלא שיהו מתעשרין ודאי בכל מקום פירוש דסתמייהו טז) מבין העובדי כוכבים כך פירש בערוך בערך חגר ומאותה משנה יש לדקדק דסתם רימונים אפילו כל שדרכו לא חשיבי יז) אלא תקשי דרבי מאיר דאדרבי מאיר לריש לקיש דאמר כל שדרכו לימנות שנינו ולרבי יהודה כל הרימונים חשובים כל שדרכו דהא רבי יהודה סבר דליטרא קציעות לא בטלה וקתני לא הוזכרו רימוני בדן לענין קידוש אלמא כל הרימונים מקדשים ושוו לרימוני בדן דאי רימוני בדן אינם מקדשין א"כ היה לו להזכירן לענין קידוש כמו רבי מאיר ונראין עיון בירושלמי בפרק בתרא דערלה (ה"ד) וכמדומה שיש שם טעות סופר ויש מפרשים דאפילו גרסינן בכל הנך משניות ואחרות באחרות לא מצי לאתויי דאיה דספק ספיקא אסור דדילמא הכי קאמר וכל האחרות באחרות ואין לתמוה מה חידוש הוא לשנות ב' יח) פעמים כיון דקאי אכל האחרות באחרות דאיטטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דאיכא תרי דגבי שאר מילי אסרינן חדא רובא ושרינן תרי רובא בפרק הגוזל עליס (ב"ק קא.) בגד שנצבע בקליפי שביעית ילקו אם היה מתערב באחרים הוה אמרינן יוליך הנאה ליס המלח אבל בערלה וכלאים ושאר זיר ופטר חמור וכל שאר איסורים דלא תפסי דמיהם אמרינן דרבי אליעזר ילקו אפילו נתערב ולפי טעם זה נטבעת וכוסות דלקמן דמייירי בעבודת כוכבים סגי בהולכת הנאה לים המלח עוד יש לפרש דדוקא בתנור אססיקו בעצי עבודת כוכבים ואפה בו את הפת ונטל ממנה כרכר ואדע בה את הבגד אמרי' יוליך הנאה ליס המלח כשנתערב לפי שאין ממשות האיסור בעין והוה גברא דאיתערב ליה חציתא דחמרא [ע"ז סס] כיון ו) דאי אפשר להנות כא) בהולכת הנאה אלא היתר הנאה שאינה בגוף כב) של עצמו אלא או למכור או ליתן לפועלין אבל שיהנה הוא עצמו לא דאיסורא כג) בשמיה שרי על ידי ב' זוזי כד) ואם תאמר מאי טעמא לא אמרי' בכל הני דמסכת ערלה יכמרו כולן לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור הנאה שבו דקאמר רבן שמעון בן גמליאל בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עד.) גבי יין נסך ובירושלמי [ערלה פ"ג ה"ס] פריך לה ומשני דחיישינן בכולהו אם יכמרו לעובד כוכבים שמא יחזור העובד כוכבים ויכמור לישראל אבל ביין נסך ליכא למיחש וכן בפת ובגד דכל הלמים (ע"ז מט:): דאע"ג דפת של עובד כוכבים אסור באכילה בהנאה מיהא שרי וחיישינן שמא יקנה ממנו ישראל ויתן לפועליו וחביתא דהוה גברא אם היה רוצה למכור כל היינו יחד ה"ס דהוה מצי למכור חוץ מדמי איסורא שבו וחביות סתומות נמי איכא למיחש שימכרה העובד כוכבים לישראל דמייירי בשמן זית אם אי ביין תפוחים: כה) **ה"ג אגוזי פרך.** על שם שנפרכין דכתיב בספיקתא [רבתי פי"א] בפרשתא דיהודה וישראל רגיס אחר פרשת כי תשא אל אל גינת אגוז דדרשינן שנמשלו ישראל לאגוז שיש בו שלשה מיינן של פרך שנפרך מעצמו:

בטלה שאני נחם הפנים דסמידא כו) טפי וראוי להתכבד בתחיכה ואפה בו את הפת בפ' כל הלמים (ע"ז מט:): צריך לאוקמא בבכרות של בעל הבית דהא קתני נתערבו באחרים כולן אסורין בהנאה ואפה בו את הפת דתנן במסכת ערלה (פ"ג מ"ה) לא בשל בעל הבית דהא קתני תעלה באחד ומאתים ואי לאו היא דמסכת ערלה לא היינו צריכין לחלק בין נחם הפנים לשאר נחם והוה מצי לאוקומי מתניתין דמסכת ע"ז אפילו בשל נחתום וכדרבי מאיר דאמר את שדרכו לימנות מקדש או כל שדרכו לרוש לקיש אבל מתניתין דמסכת ערלה מוכחא דסתם פת אפילו לרבי מאיר עולה באחד ואחד ומאתים ט): **הראוי לערלה ערלה.** בירושלמי [ערלה פ"ג ה"ס] מדקדק אמאי לא תנא נמי הראוי לתרומה תרומה דבתרומה נמי כיון דחשיבי לא בטלי ואין עולין באחד ומאה ומשני משום דכולם ראויים לתרומה ולא שייך למיתני האי לישנא וגראה שיש עדיין לתרץ משום דקתני ידלקו ועולין באחד ומאתים ואין דין זה נוהג בתרומה ועוד הוה מצי לשנויי דהאי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה כדאמרינן במסכת ע"ז (דף עד.) אמתניתין דהתם פרק בתרא.

מין אילן ו) ורואי לערלה מקדש את עירובו באיסור ערלה: כל

מומרין דאמאי נקט מריבוא לריבוא הא בפירש אחד מהן לריבוא שרי כ"ש מריבוא לריבוא דהוי ספיקא אלא נקטיה לאשמועינן דאמאן דאסר אפילו בכמה ספיקות וכן צריך לומר בעל כרחין דרימוני בדן לר' יהודה לאו דוקא ומדתנן ג) במסכת כלים (פי"ז מ"ה) הרימון שאמרו לא גדול ולא קטן אלא ביעוני ולמה הוזכרו רימוני בדן שיהו מקדשין כל שהן דברי רבי מאיר רבי יוחנן בן נורי אומר לשער בהן את הכלים רבי עקיבא אומר לך ולכך הוזכרו לשער בהן את הכלים ושהן יד) מקדשין בכל שהן רבי יהודה טו) אומר לא הוזכרו רימוני בדן וחצירי גבע אלא שיהו מתעשרין ודאי בכל מקום פירוש דסתמייהו טז) מבין העובדי כוכבים כך פירש בערוך בערך חגר ומאותה משנה יש לדקדק דסתם רימונים אפילו כל שדרכו לא חשיבי יז) אלא תקשי דרבי מאיר דאדרבי מאיר לריש לקיש דאמר כל שדרכו לימנות שנינו ולרבי יהודה כל הרימונים חשובים כל שדרכו דהא רבי יהודה סבר דליטרא קציעות לא בטלה וקתני לא הוזכרו רימוני בדן לענין קידוש אלמא כל הרימונים מקדשים ושוו לרימוני בדן דאי רימוני בדן אינם מקדשין א"כ היה לו להזכירן לענין קידוש כמו רבי מאיר ונראין עיון בירושלמי בפרק בתרא דערלה (ה"ד) וכמדומה שיש שם טעות סופר ויש מפרשים דאפילו גרסינן בכל הנך משניות ואחרות באחרות לא מצי לאתויי דאיה דספק ספיקא אסור דדילמא הכי קאמר וכל האחרות באחרות ואין לתמוה מה חידוש הוא לשנות ב' יח) פעמים כיון דקאי אכל האחרות באחרות דאיטטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דאיכא תרי דגבי שאר מילי אסרינן חדא רובא ושרינן תרי רובא בפרק הגוזל עליס (ב"ק קא.) בגד שנצבע בקליפי שביעית ילקו אם היה מתערב באחרים הוה אמרינן יוליך הנאה ליס המלח אבל בערלה וכלאים ושאר זיר ופטר חמור וכל שאר איסורים דלא תפסי דמיהם אמרינן דרבי אליעזר ילקו אפילו נתערב ולפי טעם זה נטבעת וכוסות דלקמן דמייירי בעבודת כוכבים סגי בהולכת הנאה לים המלח עוד יש לפרש דדוקא בתנור אססיקו בעצי עבודת כוכבים ואפה בו את הפת ונטל ממנה כרכר ואדע בה את הבגד אמרי' יוליך הנאה ליס המלח כשנתערב לפי שאין ממשות האיסור בעין והוה גברא דאיתערב ליה חציתא דחמרא [ע"ז סס] כיון ו) דאי אפשר להנות כא) בהולכת הנאה אלא היתר הנאה שאינה בגוף כב) של עצמו אלא או למכור או ליתן לפועלין אבל שיהנה הוא עצמו לא דאיסורא כג) בשמיה שרי על ידי ב' זוזי כד) ואם תאמר מאי טעמא לא אמרי' בכל הני דמסכת ערלה יכמרו כולן לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור הנאה שבו דקאמר רבן שמעון בן גמליאל בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עד.) גבי יין נסך ובירושלמי [ערלה פ"ג ה"ס] פריך לה ומשני דחיישינן בכולהו אם יכמרו לעובד כוכבים שמא יחזור העובד כוכבים ויכמור לישראל אבל ביין נסך ליכא למיחש וכן בפת ובגד דכל הלמים (ע"ז מט:): דאע"ג דפת של עובד כוכבים אסור באכילה בהנאה מיהא שרי וחיישינן שמא יקנה ממנו ישראל ויתן לפועליו וחביתא דהוה גברא אם היה רוצה למכור כל היינו יחד ה"ס דהוה מצי למכור חוץ מדמי איסורא שבו וחביות סתומות נמי איכא למיחש שימכרה העובד כוכבים לישראל דמייירי בשמן זית אם אי ביין תפוחים: כה) **ה"ג אגוזי פרך.** על שם שנפרכין דכתיב בספיקתא [רבתי פי"א] בפרשתא דיהודה וישראל רגיס אחר פרשת כי תשא אל אל גינת אגוז דדרשינן שנמשלו ישראל לאגוז שיש בו שלשה מיינן של פרך שנפרך מעצמו:

שיטה מקובצת בולן ידלקו. וא"ת אמאי לא אמרינן יכמרו לגוים חוץ מדמי האיסור שבו כדאמר רשב"ג בפרק בתרא דע"ז (דף עד.), יכמרו לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו. וי"ל (דשמא) [דמחייבין שמא] יכמרו לגוי לישראל אחר. אבל התם נמי יין נסך ליכא למיחש דלמן ישראל קונה יין מן הגוי. ומכאן משמע דאם נאסר פת מישראל לגוי שאפילו הגוי ולא הכשיר לישראל אם התנור אסור לגוים דשמא יכמרו הגוי לישראל שאין ישראל מכר לגוי אלא בדבר אחר [ולא נידי מקלה אבל יש לך אוסר אוסרו ואם יש לו נחם נשים גויות רגות שמשמרות בין היהודים (שיטלו) [שיטילם] נאכלו בתחילה אחת בלא שהייה ישלקו בעיניהם ואפלו מיד בעוני היהודים ויש מתירין לאוסרו [בתרגנג] אחרים כדפי' בפפסים: [וכ"ה] ורימוני בדן. עיין תוספות הרשב"ץ [ס"ב] סי' תש"ל: **ר"ע** אומר אף בכרות של בעל הבית. אבל של נחתום לא. אבל אחיכה של נחם הפנים לא בטלה משום דאחיכה לא בטלה אינה מקבלת הביטול. ואף אם יאמר אומר שלכא' נראה ממשמעות ההלכה שם שזה לכתחלה, אבל בדיעבד אם יאמר הגדול דעתו בתחלה אינה מתקיימת כי אם בהסכמת הרוב, מכל מקום דיינו שהוהירה תורה שלא לחלוק על דעת הגדול והחשוב שלא תבוטל ברוב, ואם עברו על זה היינו פלוגתייהו דאביי ורבא בתמורה דכל מידי דאמר רחמנא לא תעביד כי עביד מהני אי לא. עכ"פ מכאן למדנו בנין אב לכל המקומות שלא אמרה תורה לבטל ברוב בדבר חשוב, וע"ל שהיא ראיה מפורשת מן התורה אע"פ שהיא מחודשת, וכמדומה לא קדמני אדם בו, אולי מהשמים הניחו לי מקום. ולפ"ז היינו נמי דאיפליגו ר"ע ורבנן במס' ערלה בקודיש, דר"ע מוסיף אף בכרות של בעה"ב, דסבירא ליה שהוא מה"ת ואזיל לחומרא, א"כ ש"מ דר"ע ס"ל דדבר חשוב אינו בטל אפילו בדבר שהוא מה"ת, ואזיל לטעמיה בספק מעילה, דמשו"ה לא בטיל פרוטה לא הקשה לה אינה דדיהו אדידהו, דהא איברא שמע' לה אינה בהוהב (דף נ"ג) ובכמה דוכתי. שוב אחרי החפוש מצאתי כמו כן להרב פר"ח שנתקשה בזה, ולכן דחה מ"ש התוס' כאן בב' ידים, ולדידי ניחא ולק"מ, דאינו מוכרח מזה שיסברו התוס' דדבר חשוב אסורו מדברי תורה, אלא מיהא אליבא דר"ע מיתרצא שפיר מתני' בהכי, ואגן לא קיי"ל כוותיה (שלמת יעב"ץ ח"מ סי' קנט. עע"ש):

מוסף רש"י

ידלקו. כדין כלאי הכרם שנאמר פן תוקדש, תוקד אש דאסורי בהנאה (ביצה ג. וכעי"ז יבמות פ.): **כולן ידלקו.** דלא בטלי, דנקתני טעמא שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש את המתערב עמו ואין בטל ברוב, שכלאי הכרם בדבר שאין במינן בטלין באחד ומאתים, כדאמר בפפסים כאלו שנכרין (מה:): מן המתמים, ממותר שני מאות שנשתיירו בכור, מיכן לעולה וכלאי הכרם שבטלים במתמים (יבמות פא.): **יעלו באחד ומאתים.** אם נתערב אחד מהן במתמים של היתר יעלה אחד מהן ודלק ונשאר מומרין, וזה שיעור ביטול כלאים ועולה באחד ומאתים: **שהיה רבי מאיר אומר.** לומר לחכי אמר ר"מ כולן ידלקו ולית לה ביטול, שהיה ר"מ אומר שאילו ודרכן לימנות אין בטלין ומקדשין לאסור כל המתערבין בהן (ביצה שם). **מקדש.** מתמים או שלא מאות דלא בטל (יבמות פא.): **וחכמים** אומרים. כל פירות שנעולה בטלים תוך משהה דברים שלו המטיין כאן שהן משונין מאד: **פרך ובאדן.** מקומות הן: **וקילחי כרוב.** קלחי כרובין גדולים עם עלין שלהם, וכרוב של מ"א היה גדול כאלו כדאמרינן בכתובות (קיא:) (ביצה שם) **כברות של בעה"ב.** דדבר שנמצין הוא (ע"ז עד.) **הראוי לערלה ערלה.** אותן שהן מין אילן ועולה ונהנת בהן, מקדשין את עירובין משום ערלה (ביצה שם). כגון אגוזים ורמון ותאנים מקדשין ואוסרין את הכשרים משום ערלה (יבמות שם) **הראוי לכלאי הכרם.** כגון אלפי מרדעי וקולמי כרוב וכבכות, שאינן מין אילן מקדשין ערובין באיסור כלאי הכרם: **את שדרכו למנות שנינו.** דמילתיה דר' מאיר (ביצה שם). שמיומה דמנין שנינו דלא בטל: **כל שדרכו למנות.** אפילו לפרקים, שינו דלא בטל (יבמות שם): **האי תנא.** דלעיל: **תנא דליטרא קציעות הוא.** דאיירי נמי קציעות (ביצה שם):

ליקוטים

ר"י אמר את שדרכו למנות שנינו רשב"ל אומר כל שדרכו למנות שנינו. אציגה לפניך מה שהשבתי בימי הרפי לחד צורבא מרבנן שהקשה לי קושיא חמורה לפי דעתו, במ"ש התוס' שילהי מסכת מעילה (כא ע"ב), ר"ש מחייב על ספק אשם מעילות בפרוטה של הקדש שנפלה בכיס, הק' התוס' וליבטיל ברובא, וכ"ת דהוי דבר שיש לו מתירין דיש לו היתר ע"י פדיון הא ליתא דדבר שיש לו מתירין אינו אלא מדרבנן, וקשה הי"ל מייתי חולין לעזרה כיון דמדאורייתא בטלה הפרוטה של הקדש ולא מעל. ותירצו דילמא פרוטה חשיבא ולא בטלה. והתמיהא קיימת לכאורה שהרי מוסכם בס' ק"ח ביו"ד דדבר חשוב דלא מיבטל ברובא נמי ליתיה אלא מדרבנן, והדרא קושיא לדוכתה. **וכה** היו דברי. הן אמת שרוב הפוסקים הסכימו כן. מ"מ לדעתי אינו דברי הכל, ותנאי שקלת מעלמא כי לפום ריהטא אומר אני אע"ג דאסקינן הילכתא בסי' הנ"ל דדבר חשוב ג"כ מדרבנן. מ"מ ר"ע דאליביה הקשו התוס' קושיתם י"ל דס"ל דאסורו מן התורה. ואומר אני תנאי ואמוראי פליגי בה, תנאי. רבי מאיר ור"ע כדבעינן למימר לקמן בס"ד. אמוראי ר' יוחנן ורשב"ל בובחים ובהערל ופ"ק דביצה אי אית לה דבר חשוב לימנות שנינו אז את שדרכו לימנות. דבלי ספק בסברא פליגי. ואומר אני דחילייהו נמי מחכא דמאן דאמר את שדרכו סבר דאינו אלא מדרבנן. ולהכי מסתייה לאחמורי באת שדרכו לימנות לעולם. וס"ד כל שדרכו לימנות סבר לה מדאורייתא נאסר דבר חשוב ומשו"ה מחמרינן בה טפי. והיינו נמי טעמיה דר"י דס"ל דבר חשוב אפי' בדרבנן לא בטיל. ואם תשאל מאין הרגליה לומר שהוא מן התורה. אשיבך שלפי דעתי הקלה פשוט להראות פנים לדבר זה. וממקום שלמדנו בכל מקום ביטול הרוב, דהיינו מן הכתוב אחרי רבים להטות, משם נלמוד ג"כ לדבר חשוב שאינו בטל מחמת הרוב. ומרישיה דקרא דלא תענה על ריב לנטות אחרי רבים דדרשינן מניה בס' אחד דיני ממונות (סנהדרין לו ע"א) בדיני נפשות מתחיליין מן הצד דקרי ביה לא תענה על רב, ופשטיה דקרא על כרחך בהכי מיירי, דזימנין לא אזלינן בתר רובא כגון בדיני נפשות שלא יאמר הרב דעתו בתחלה והרוב יחלוקו עליו, והורה לנו שאע"פ שבכל מקום דעת היחיד בטלה, נתנה התורה חשיבות לפעמים לדעת הגדול דעתיה דאינו בטל. ומ"ש אם יאמר אומר שלכא' נראה ממשמעות ההלכה שם שזה לכתחלה, אבל בדיעבד אם יאמר הגדול דעתו

מסורת הש"ס

ז) ירושל' כלאים פ"ב ה"ח, ב) ע"ז ע"ז עד. ירושל' ערלה פ"ג ה"ב, ג) [ביצה ג.] עי' ירושל' תרומות פ"ד ה"ז, ערלה פ"ג ה"ד, ד) קידושין נו:, ה) קרח קכא [עי' תו' נדה מז. ד"ה אתי וברש"י שם ד"ה חייבת], ו) עיין עירובין סא: שמחות פ"ב הי"ג, ז) [עי' ביצמות פפ: תו' ד"ה כולן ידלקו] וברי"ש ערלה פ"ג מ"ו ד"ה כולן, ח) [ועי' היטב בתו' יבמות פפ: ד"ה כברות].

כל דבר שיש בו מנין. כל שדרכו לימנות כלל כגון ליטרלות של קציעות שרוב בני אדם אין מוכרין במנין אלא דורסין אותו בעיגול ומוכר כל העיגול יחד הואיל ופעמים שמונין הליטרלות לצד למוכרם במנין: **ואפילו בדרבנן.** במידי דאיסוריה מדרבנן כגון תרומת קציעות לא בטיל הואיל ודרכו לימנות כלל כ"ש בדאורייתא כגון פסולי קרבן דמתני': **ליטרא קציעות.** משקל ליטרא של תאנים יבישות של תרומה שקיצעם בחיזמל בכלי ששמו מקלוע: **שדרסה ע"פ עיגול.** שם כלי הוא עגול ודורסין בה קציעות ונדבקין זו בזו ועשין עיגול כעין גביה: **על פי.** דוקא נקט שנרמית לעיניים: **ואין יודע.** איזה פי כלי נאסר ובכל התחתונות פשיט ה] ליה שאין תרומה מעורבת בהן אלא הפומין לבדם בספק האיסור: רבי מאיר ורבי יהודה פליגי בהא אליבא דר"א ור' יהושע: **רואין אותן כאילו הן פרודות.** אע"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לבד האיסור לבטל האיסור והתחתונות אינן בכלל הספק להצטרף עם העליונות לבטלן ו] רואין את כל ליטרלות התחתונות והעליונות שבכל הכלים פרודות ז] וזו מעורבת בזולן והתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות שבכל ח] פוס ופוס: **ואם יאו הפומין אסורין.** שהתחתונות שאינן בכלל הספק אין מעלות הפומין: **אפילו יש שם ג' מאות פומין לא יעלו.** דכל שדרכו לימנות לא בטיל: **דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה מקום הוי.** במקום השולים שהכלי רחב והרבה ליטרלות סדורות לרחבו: **דברי הכל יעלו.** הואיל וליתיה לאיסוריה בעיניה שנדרס ונדבק באחרות מלמעלה ומלמטה ומן הצד אין כאן דבר שבמנין כלל: **ר"ג ונמשך** ט] **חד וחד מייניהו ונקריב הוי.** יטלם אחד אחד ובכל חד וחד נימא מרובא הוא: ופרכינן **נמשך.** בתמיה. משמע יקחם אחד אחד מתוך העדר הא הוה לו האיסור קבוע ועומד ביניהם וקיימא לן בסנהדרין (דף עט.) מוארב לו פרט לזורק אבן לגו דכל

ר"מ אומר רבי אליעזר אומר הוי. תימה לר"ל דאמר לעיל גבי חבילי תלתן לר"מ כל שדרכו קשיא י] דר"מ גופיה קסבר ליטרא קציעות בטלה דאע"ג יא] דהויא כל שדרכו מיהו בפ' הערל (יבמות פח.) משמע דלא אמר ר"ל כל שדרכו מקדש אלא תרומה דאוריתא אבל בתרומה בזמן הזה דהיא מדרבנן לא ח"מ אם תרומה בזמן הזה דרבנן א"כ בטלה קדושת האתר א"כ כלאי הכרם נמי דרבנן ואמאי תני כל שדרכו וי"ל דכלאי הכרם הוא חד דרבנן אם לא בטלה קדושת האתר היה לאוריית' אבל הכא תרתי דרבנן חד דבטלה קדושת האתר ועוד דתרומת תאנים מדרבנן דלא מיחייב מדאורייתא אלא דגן תירוש ויצהר א"ע יב] דלעיל הכי פירושו שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש מדאורייתא יג] וכיון דבדאורייתא כל שדרכו מקדש דין הוא שיקדש בדרבנן את שדרכו כגון חבילי תלתן של כלאי הכרם א"ע כלאי הכרם כיון שיש בהן איסור הנאה אע"ג דבטלה קדושת האתר חמור כמו מדאורייתא וא"ת ובפ"ק דמגילה (דף י.) היכי בעי למימר דקסבר ר"א קדושה דאשורה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ועוד דרבי יהושע גופיה קאמר התם בהדיא הכי אלמא קסבר לא בטלה קדושת האתר והיכי יד] לרבי יהושע דליטרא קציעות בטלה לר"ל והיינו יכולין לפרש דלר' יהושע קדושת האתר לא בטלה ומ"מ ליטרא קציעות עולה משום דתרומת תאנים דרבנן דמטעם זה הקילו בה לומר שהתחתונות מעלות את העליונות ואע"פ שלא נתערבו בכל העיגול והא דמשמע בפרק הערל (יבמות פא.) לר"ל דאי תרומה בזמן הזה דאוריית' לא היה עיגול בעיגולין עולה דקאמר ר"ל והלא אי שונה עיגול בעיגולין עולה אלא מט] תרומה דרבנן ואיזה הוכחה היא והלא ר' יהושע סבר מקריבין אע"פ שאין בית דקדושה הבית לא בטלה וכ"ש קדושת האתר ואפי' הכי סובר דעיגול עולה ובטל ויש לומר דר' יהושע יסבור דלא מקדש אלא ו' דבריס ור"מ דסבר כל שדרכו לא סבר כוותיה בהא א"ע י"ל בדוחק התם מט] פרק הערל (גז"ש) ה"ג היינו בתרומת ביכורים דהוי לאוריית' בתאנים ומצינו התם תרומה דאוריית' בביכורים דתנן במסכת פרה פ' י"א (מ"ג) דבילה של תרומה שנפלה למי חטאת נטלה ואכלה אם יש כביצה בין טמאה בין טהורה המים טמאים והאוכלה חייב מיתה פי' כשנטלה אדם מיד נטמא גופו ומחמת נושא מי חטאת וא"א להיות האוכלה חייב מיתה בשתה תרומה דתרומת פירות דרבנן אם לא נאמר בתרומת ביכורים מיירי וה"נ יז] מדקדק ר"ל מהא דעיגול בעיגולין עולה אפילו בביכורים דאוריית' ודוחק הוא זה אלא יש לחלק לענין קדושת הבית קאמר ר' יהושע דלא בטלה כדדרים התם במגילה (דף ג.) אשר לו תומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן וכן צריך לחלק [נמי לעיל] כמו שפירשתי לעיל בפרק קדשי קדשים (דף פח. ד"ה מאי) **והתחתונות מעלות את העליונות.** אע"פ שאינו בספק דימוע הקילו בתרומת פירות דרבנן והא דתנן במס' תרומות בפ"ד (מ"ט) תאנה שנפלה לתוך נבלות ושחורות לנבלות אסורות ושחורות מותרות ואין השחורות מעלות את הלבנות לא דמי דהתם אינן יח] השחורות ראויות להיות בספק דימוע שלעולם השחורות איכרות מתוך לבנות: **רבי יהודה אומר בו.** וא"ת לר' יהודה מאי איריא דבר שבמנין אפילו כל מילי אוסר בכל שהוא דהא שמעי' ליה לר' יהודה לקמן בפירקין (דף עח.) דמין במינו לא בטיל ובפיפא נמי דקתני דברי הכל לרבי יהודה יעלו אמאי והא מין במינו לא בטיל לר' יהודה ועוד תנן בפ' נוטל (שבת קמא:) רבי יהודה אומר מעלין את המדומע באחד ומאה ◦ ואומר ר"ת דלא א"ר יהודה מין במינו בכל שהוא אלא בדבר לא דומיא דדם הפר ודם השעיר דליף מינה לקמן פ] דדבר המתערב הוא והא דאמרי' בסוף בילה (דף לח:) דחטין בחטין לא בטיל לר' יהודה בקמח מיירי דהוי דבר המתערב תדע דגבי חטין בשעורין קאמר התם דבטול משום דהוי מין בשאינו מינו ואמאי הא מינכרי מהדדי אלא ודאי בקמח מיירי ולא גרסי' בגיטין נפלו לגת ונתפצעו אלא נפלו ונתפצעו דלא מיירי בלח אלא ביבש ובענין זה מפרש ר"ת הא דא"ר יוחנן בסוף ע"ז (דף עג.) ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה שמזגן וערבן זה בזה סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו וקשיא ליה כיון דתרומה עולה בא' ומאה א"כ מינו נמי יסייע לשאינו מינו לבטל התרומה אלא ש"מ דבמינו במשהו והא דא"ר יוחנן התם (דף עג.) דכל איסורין שבתורה במינו בטולן טעם חוץ מבטל ויין נסך ולא חשיב תרומה משום דבכולו טבל היא ב] דכיון דבחד טעמא הוא דמפרש התם טעמא דטבל דכהיתרו כך איסורו דחיטה אחת פוטרת את הכרי והוא הדין תרומה כעלייתה כך איסורה ובכל דוכתא דתרומה עולה באחד ומאה בדבר יבש ומתני' דהקומץ רבה (מנחות כג.) שתי מנחות שלא נקמצו דלא מבטלי ליה שיריים לטיבלא דמוקמינן התם כר' יהודה במנחת סולת שיירי שנתערב בא] לגמרי בדבר בב] לח ולא במאפה תנור ומחבת ומרחשת והיא דגילה בשאוטה בהקומץ רבה (שם כג.) בשנימוחה. וה"ר יוסף טוב מפלגי"ש הקשה לר"ת מהיא דפסחים (דף טו.) דחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה והתחתונה חולין טמאין דאמרי' התם (דף כא.) דאם נפלה לק' חולין דברי הכל תרד ותטמא אלמא דאפי' לח עולה באחד ומאה ונראה שכמו כן היה יכול להקשות מהיא דשאור של תרומה שנפלו בעיסה דאין לח מתערב יותר ממנו ועוד תניא במסכת תרומה בג] בתוספתא פרק אמה תרומה לוג יין נלוז שנפל לתוך ק' לוגין עכורין בד] וחזר בו ר"ת דודאי אין חילוק בין לח ליבש ותירץ דהא דתרומה עולה בא' ומאה בנפלה לתוך חולין מתוקנין דאי אפשר למבטל דהיינו חולין להיות כבטל דהיינו תרומה והיא דב' כוסות א' של תרומה ואחד של חולין בה] שאינן מתוקנין דאפשר להם ליעשות תרומה קסבר בו] לה ר' יוחנן כמאן דאמר בהקומץ רבה (דף כג.) בתר מבטל אזלינן והוי מין במינו והיא דפסחים (דף כא.) ל"ק בז] למ"ד בתר בטל אזלי' דמשקין לבי סריחי אין שם משקין עליהן ולא אפשר לה לתרומה שתיעשה חולין וא"ת וטבל במינו במשהו היכי משכחת לה הא א"א למבטל דהיינו החולין שיעשו טבל וי"ל שנפל טבל טבול לתרומה בטבל שאינו טבול לתרומה דהוי מין במינו כיון דשם טבל עליהם בח] על שניהם א"נ טבל שראה פני הבית בטבל שלא ראה פני הבית א"נ בט] נפל לתוך חולין מתוקנין ובעודה לתרומה ביד בעלים דאפשר לאתשולי עלה והשתא דאתינן להכי איכא לאוקומי ההיא דב' כוסות בחולין מתוקנין וכגון דתרומה ביד בעלים והיא דפסחים בתרומה ביד כהן ועוד י"ל לתירוץ קמא כר"מ ל] היא דפסחים (דף כא.) כר' חייא דאית ליה לר' יהודה נבלה ושחוטה בטלות זו בזו ולהכי חשיב התם מין בשאינו מינו לענין משהו אע"פ שאשובין מין במינו לענין אחד ומאה דלא סגי להו בס' אבל רבי יוחנן דלא סבר כרבי חייא דה"מ מוכח בהקומץ רבה (מנחות כג.) דלאו כ"ע אית להו דר' חייא והיא משנה דאין דס מבטל דס פירש בקונטרס בהקומץ רבה (ג"ז שם) ט] לרב חסדא דאזיל בתר מבטל הוא דלא כרבי חייא ואפילו לרבי חייא דאזיל בתר בטל נראה דאיכא טובא היא דאין רוק ואין מי רגלים מבטל רוק ומי רגלים לקמן בפירקין

כל דבר שיש בו מנין אפילו בדרבנן לא בטיל וכל שכן בדאורייתא דתניא א] ב]ליטרא קציעות שדרסה על פי עיגול ואינו יודע באיזו עיגול דרסה על פי חבית ואינו יודע באיזו חבית דרסה על פי כוורת ואינו יודע באיזו כוורת דרסה ר"מ אומר ר"א אומר רואין את העליונות ג] כאילו הן פרודות והתחתונות מעלות את העליונות ר' יהושע אומר ד]אם יש מאה פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין רבי יהודה אומר ר"א אומר אם יש שם ק' פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין וכו' רבי יהושע אומר אפילו יש שם שלשה מאות פומין לא יעלו ה]דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה ו] מקום בעיגול דרסה או לצפונה או לדרומה דברי הכל יעלו רב אשי אמר אפי' תימא רבנן ז]בעלי חיים חשיבי ולא בטלי ונמשוך ח] ונקרב חד מינייהו ונימא ט]כל דפריש מרובא פריש י]נמשוך הוה לה קבוע

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רבי יהודה אומר וכו' ואומר ר"ת דלא אמר ר' יהודה. עיין לקמן דף עז ע"ב תוס' ד"ה הא בסה"ד:

שינויי נוסחאות

א) פלוגתא דר"מ ור"י ליתא במשנה דתרומות, אמנם בתוספתא דתרומות פ"ב איתא, לכך שפיר איתא דתניא (הגרי"ב): ב) מפרש"י כאן מוסא דגריס ראיין אותן. וכמו שהוא בגיטו. וכ"ה במשנה שם (רש"ש). וכ' בגוס' רש"י כ"ה דס"ג בתוספתא, ואולם בגוס' התוספתא שלנו ליט. איכא מפי' רש"י בגיליא נע' מוסף רש"ין) משמע דמפרש בהגהרמא שלפנינו רואין את העליונות. מיהו בגיטו שם נמי כתב רואין אותן. ובכי"ל וכיר"ש הגיהא רואין את התחתונות: ג) באיזה עיגול דרסה דברי הכל יעלו, דרסה בעיגול היינו פלוגתייהו, אלא אמר רב פפא דרסה בעיגול ואין ידוע היכן דרסה או לצפונה כו' כל"ל (ש"ס, וכ"ה בבריצה ג ע"א): ד) ונימשוך חד חד מיניייהו ונקרב כל"ל (ש"מ וצ"ק, וכ"ה ברש"י ובד"ו דפ"ס וש"מ): ה) פשיטא (ש"מ): ו) כ"ל לבטל (דפוסי ונציה): ז) כ"ל כאילו הן פרודות (ש"מ): ח) עי' תוס' קדושה: ט) ונמשוך חד חד כל"ל (שמכ"י, צ"ק): י) קשיא דר"מ אדר"מ דהא ר"מ גופיה כל"ל (ב"ש): יא) כ"ל ואע"ג (ש"מ): יב) לשון תוס' יכמות אי נמי חבילי תלתן הוי את שדרכו דה"פ: יג) כ"ל בדאורייתא (ב"ש. וכ"ה בר"ש ערלה פ"ג ותוס' יבמות פא ע"א): יד) והיכי קאמר ר"מ אליבא דר' יהושע כל"ל (ש"מ): טו) כ"ל אלמא (צ"ק): טז) דהתם בפ' הערל היינו כו' כל"ל (צ"ק): יז) ומשום הכי נמי מדקדק כל"ל (צ"ק): יח) כ"ל אין (צ"ק): יט) כ"ל נפלו לגת (ש"ש): כ) היא דחד טעמא כל"ל (ב"ש): כא) כ"ל שמתערב (ש"מ): כב) כ"ל כדבר (שמכ"י): כג) תרומות (ב"ש): כד) עכורין יעלה כל"ל (צ"ק): כה) חולין בחולין שאינן (ד"ה): כו) כ"ל וסבר (ש"מ): כז) כ"ל אפילו למ"ד (צ"ק): כח) מיפא עליהם נמקח (צ"ק): כט) כ"ל א"נ אפילו נפל (צ"ק): ל) כ"ל דר"ת דההיא (צ"ק): לא) בספרים שלנו לא נמצא בפ' גיד הנשה לא הקושיא ולא המיתון, ואולי היה כך בגיסקסה (גליון). ויותר נראה כ"ל לגרוס בש"מ ופריך התוס'. וכמו שהוא בספקי ר' מרדכי מנמ"י וז"ל ומשני בריה חשיבא ולא בטלה. ומקשי התוס' תיפוק ליה דהוה הגיד קבוע ומתרצי' דלא חשיב מחצה על מחצה כו' עכ"ל: לב) כמ"י חד חד מיניייהו גרס והסמ"ל והשלר על סוף הטעמ ליתא:

ליקוטים

הו"ל קבוע וכל קבוע במחצה על מחצה דמו. והא דקי"ל מדאורייתא חד בתרי בטיל היינו היכא שמעורב ואינו ניכר האיסור כו' ובדבר חשוב אפי' מעורב לא בטיל ואמר כל קבוע כו' כדאמר בפ' התערובת גבי תערובת בעלי חיים דחשיבי ולא בטלי דפריך ונמשוך ונקריב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני נמשוך בתמיה הוה ליה קבוע וכל קבוע כו', ועיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי כמו דבר שדרכו לימנות. (תוס' מולין לח.)

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פרק י"ד מהלכות תרומות הלכה ו:

יד ב מיי' שם הלכה ז:

טו ג מיי' פ"ו מהל' פסח"מ הל"א ופט"ו מהל' מאכלות אסורות הל"ז טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג:

מוסף רש"י

אפילו בדרבנן. אפילו במידי דרבנן כגון ליטרא קציעות דאיירי בתרומת פירות דרבנן: **ליטרא קציעות.** משקל ליטרא: **תאנים שנתייבשו בשדה וקצנן במקלוס, והוא שם כלי העשוי לכך ומוחכין בו עוקלי התאנים ואחר כך דוסכין אותם בכלי עגול והן נדבקין יחד ועשין כגביה והוא נקרא עגולי דביליה וכשבאין למוכרן מפריחן במגריפה ומוכרן במשקל ליטרא** (ביצה ג.): **קציעות.** מקלוס, כלי (שנתקנן) [שנוסין] בו הגרוגרות, ועל שם כלי קרי להו קציעות בכמה דוסכין (מנחות נד.): **שדרסה על פי עיגול.** ע"פ כלי ששמו עגול שבו עושין העגולין: **ואינו יודע באיזה עיגול.** אבל יודע שעל פיו הוא ולא בתוכו: **ר' מאיר אומר.** כן נתלבן ר' אליעזר ור' יהושע בדבר זה, ר' אליעזר אומר אע"פ שאין ליטרות התחתונות בספק דמוע, מצטרפות התחתונות אל הפומין של כל העגולים אלו (ביצה ג.) **רואין אותן כאילו הן פרודות.** אם אין כאן מאה פומין של היתר שיפא בהן כדי להעלות פי האיסור בתחת ומאה, רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות (מעל הפומין ומערבות בשל שולים וממלא כולם בספק דדמוע ומצטרפות התחתונות להעלות את ליטרא שעל הספה, דהואיל ואומנם פירות דרבנן מקילים בהעלאתם: **אם יש מאה פומין.** אל היתר לבד פומין של איסור: **יעלו.** מעלין אותן בתחת ומאה: **ואם לאו הפומין אסורין.** ואין השולים מועילין לבטל הפומין, הואיל ואינן בספק דדמוע: **ר' יהודה אומר.** לא כן נתלבן ר' אליעזר ור' יהושע, אלא כן נתלבן ר"א אומר כו': **אפילו יש שם שלש מאות פומין.** ולטון בכלל הספק: **לא יעלה.** אין מעלין את היתר, הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלי ואפילו בדרבנן: **דרסה בעגול.** דעכשיו אינן נכרות, שהרי מדובקות ואינו יודע היכן היא אם בצפון או עגול או בדרומו, הואיל והשתא נאו בו מנין היא ולא מנכרא דבדי הכל יעלו, ותנא לעיל ר' יהודה ולגיבא דר' יהושע היא (שם ד.):

נוסחאות רש"י כת"י

אפילו במידי דרבנן. כגון תרומת פירות שאינן בא בטלי: **ליטרא קציעות.** משקל ליטרא: **קציעות.** תאנים המיובשות בחמה ואחר כך דוסכין אותם בכלי עגול ושמו עגול: **על פי עיגול.** דוקא נקט על פי שאין בתחתונות בספק לאסור אלא הפומין בלבד: ר' מאיר ור' יהודה פליגי אליבא דר' אליעזר ור' יהושע: **רואין אותן כאילו הן פרודות.** גרסינן בתוספתא. כלומר אע"פ שאין התחתונות בספק האיסור מצטרפות הן לעליונות לק"ל ליטרא לבטל את האיסור דמקילינן בבטול תרומת פירות דרבנן: **כאלו הן פרודות.** כל הליטרא והתחתונות מעורבות עם העליונות: ר' יהושע אומר. אין התחתונות מצטרפות להעלות האיסור שהרי אין בספק האיסור אלא הפומין ואם יש בפומין כדי לבטל יבטלו ואם לאו הפומין אסורין: **אפילו יש שם כו'.** דקסבר כל שדרכו לימנות אינו בטל והפומין דרבן לימנות כמה פומי כלים יש: **נאזוב מקום בעיגול.** אין האיסור בעין ואין משוב לימנות הילכך בטל: **ונמשוך.** משמע מתוך העדר המעורב ימשוך אחד ויקריבינו ואחריו אחר וכן כולן: ה"ג לב] **ונמשוך חד חד מייניהו ונקריב.** יטלם אחד אחד ובכל חד וחד נימא מרובא הוא: ופרכינן **נמשוך.** הא דוי ליה האיסור קבוע ועומד. חד חד מייניהו ונגרסינן:

שיטה מקובצת ונמשוך חד חד מיניייהו וכו'. וא"ת הא אמרינן בעלי חיים חשיבי ולא בטלי. וי"ל דהיינו דוקא כי שקלינן כולם או רובם אז ולאו לא יועיל המשבה, אבל אם משך כל אחד מהם בפני עצמו וימא שפיר כל דפרש מרובא קא פריש: הוה ליה קבוע כו'. בפרק גיד הנשה (דף לו:) תנן גיד הנשה (שנתבשל) עם הגידין בזמן שמכירו בטולן עוף ואם לאו טולין אסורין ופריך בגמרא (דף לט: בסופו) ולימבטל ברובא ומשני כיון דמשיבה ולא בטילה, ופריך לא] למה לי לשעיר כדי תיפוק ליה משום דגיד הנשה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה ומשני דאין דאין חשיב מחצה על מחצה רק היכא שדומה לחצאין דמשבע מעיות לחצאין כל נבילה דומה ומשני דאין חשיב מחצה קבוע. ולא בטלי כמו דבר שדרכו לימנות. (תוס' מולין לח.)

בתרומות בזמה"ז לא. ולימרא קציעות מדרבנן אבל הני דלעיל דאוריית' תמיהא טפי. ועוד יש לומר דלעיל מיירי אליבא דעפשיה וכמו אליבא דאלמא דאפילו לח עולה באחד ומאה. ובתוס' מהר"ם מירכו הא דלייש והא דרבינא ס"ל הלכן דלקמן:

יג א מיי' פרק י"ד מהלכות תרומות הלכה ו:

יד ב מיי' שם הלכה ז:

טו ג מיי' פ"ו מהל' פסח"מ הל"א ופט"ו מהל' מאכלות אסורות הל"ז טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג:

עג: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

מסורת הש"ס

מז א מיי' פ"ח מהל' מאכ"א הל' יא טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג וטור י"ד סוף סי' מז ועיין ב"י:

יז ב מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה ל:

יח ג מיי' פ"ו שם הלכה ח:

מוסף רש"י

בעלי חיים נדחין. בהמה שנדחית במיים דחויה דימוי גמור, שאף לכשנכלית למה שהיתה לאויר אינה קריבה אלא רועה (פסחים צח:). ואע"ג דהדר מיחזו אימתו לעולם משום דימוי קמאי (תמורה כו:). ואיכא למ"ד אין דימוי אלא בשחוטין אבל בע"ח שנדחו מחזרין ונאכלין (קדושין זז:).

נוסחאות רש"י בת"י

וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. דנפקא לן מוחצה לו פרט לוחצה אבן לנו בסנהדרין (עט.). וניכבשינו דניידין. יכוף אותן שיוצו כי היכי דלא ניהוי קבוע: ר"ג **אמר רבא גזירה שמא יבאו יבאו עדרה כהנים בבת אחת ויקריבו.** שמא יבאו עדרה כהנים ויזרקו הדמים יחד ויקטירו החלבים בבת אחת דהשתא ליכא למימר מרובא פריש דרובא הכא איתיה: **אלא מעתה מגיפא דאסירא.** וכי המנים שהדם מכוסו אי שהחלבים מכוסו הוא אוסרתן להיות נאכלין משום ריב, מכיון שמשכן מן המערבית כל אחד לבדו כשהן נודלין ואמרן בכל חד מרובא פריש הוכיכר, יחזור ויפסל בתוך המנים: ומשני **גזירה שמא יבאו יבאו כהנים בבת אחת ויקחו.** שמא יקחום יחד עשרה מן העדר ורובא כי הדדי פיכו: **וכבר אחת מי משכחת לה.** בשלמא זריקה והקטרה איכא למימר בבת אחת אבל לקיחה כיון דניכבשינהו למיד וניידי ליכא למימר בבת אחת דלי אפשר לשלמא לקיחתן דכי פריש חד לבתא וחד לבתא אריך לדרוף אחריו: **אלא מעתה מגיפא דאסירא.** דאילמא אתי למימסך חד וחד כי לא ניידי ולמימר מרובא פריש ואכן קיים לן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי כדפריטית לעיל: **אי מקריב לא מלקי.** לחיתמי ליה מדלכנן: **אעפ"ג שנתערבה בעולה.** בעופות קמיירי דלית להו תקנתא בדעייה שאין פדיון לעוף כלתמרינן במנחות והנסכים (דף ק.): **מחצה כשר ומחצה פסול.** ומבינתא לרבא מהא דתקנתי מחצה כשר דהא הכא אילו אתי לאימלוכי אתרי ליה לא מקריב כדקתני יעמוד אאין משנים כ) לפסול זה בדיים מפני תקנת חבירו וכי לא נמלך והקריב קתני דהעשוי כהלכתא כשר וה"ג הכאיריע ירלו: **הא מ"ד.** פלוגתא דרבי [א] יהודה ורבנן היא בסדר יומא (דף סד:): **ודרי שחוטין דלר"ע.** כל הנך דפליגי בבעלי חיים מודו בשחוטין דנידחין: **ותנן.** במתני' אם קרב הראש כו' אבר בעל מום ואברי עולות תמימות הרבה שנתערבו ר"ל אומר אם קודם שנמלך בה [ב] הקריב אחד מן הראשים יקרבו כל הראשים ואפי' לכתחלה דתלינן איסורא באותו שקרב ראשון והא הכא דאילו אתי בריאה לאימלוכי א"ל לא מקריב דכתיב ואשה לא תתנו מהם (ויקרא כב) וכי לא אימלך מכשרינן הנך דפריטי [ג] ולא אמרינן ידחו הוא

דבר חשוב הוא ולא בטל אבל א"א וכו' כל"ל לפי הגרלה (באה"מ) : לה] ואמאי נימא דהיתר נפיל דהיתר מית כל"ל (גליון) : ל] בע"מ ונוסף והתלמוד מביא בקוצר: ל] בגיטין ליתא, אלא דהתוס' שם תירלו לה, ובכ"ש שם תירץ זה בענין אחר: ל] תיבת והסקתעתם ליתא בכת"י, ושם אינו ברור כ"כ ונראה שכתוב דהוי חזי בשעת שחיטה. וגבלין כ' נל"ל ואינן יכולין להפקיע ההקדש כי אם קודם שחיטה. וע"ע תוס' יבמות שם שתילנו בענין אחר:

וגבי דם כסוי (חולין דף פז:) שנתערב בדם בהמה דל"ר יהודה אין דם מבטל דם כולהו ג"א לזה להיות כזה אפילו לרבי חגיגא דלא דמי לדם קדשים לאפשר להיות כחולין כמו שפי' בקונטרס בהקומץ רבה (מנחות כג.) ד) **דכשלין לילה אחת** יצא מקדושתו כחולין וכוליה סתמא דהש"ס לרב חסדא דלא כרבי חייא דאמר בפ' גיד הנשה (חולין ק.) מחיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל המחיכות לרבי יהודה וגבי זרוע בשלה (שם דף צח:) דקאמר לא נגרכה [אלא] לר' יהודה דאמר מין במינו לא בטיל וגבי ציר (שם עט:) דקאמר רבי יהודה שיעורו במאתים [ה] ופריך והא ג"ר יהודה מין במינו לא בטל [ומשני שאני כו'] והיינו דציר [ו] דמין במינו לא בטל לר' יהודה ודם תבושה דאמרינן בנדה (דף עח:) דאין דם מבטל דם לרבי יהודה ואפילו לרבי חגיגא ל"ע דנראה שיש מהגר שהבאתי חגיגא ל"ע דנראה שיש מהגר שהבאתי דלא כרבי חייא ועוד יש לישב תירוץ ר"ת שמחלק בין לח ליבש ולא קשיא היא דפסחים (דף כא.) לר' יוחנן דלאו אליבא דכולי עלמא קאמר טבל ויין נסך במשהו דמודה ר' יוחנן דלרבנן דר' [ה] יהודה בנותן טעם אלא רבי יוחנן סבר כדרבנן [ו] בשאר איסורים וכר' יהודה בטבל ויין נסך וכן בריית תניא כוותיה דרבי יוחנן והשתא היא דפסחים (ג"ז שם) כרבנן דמין במינו בטל [ז] מק"ו ואיכא השתא ג' מחלוקת של תנאים בדבר דהא תניא כוותיה דרבי יוחנן והא דתניא בפרק הנודר מן הירק (נדרים נח.) כלל אמר ר"ש [כל] דבר שיש לו מתירין אינו בטיעת שאין לה מתירין ותנן השביעית אוסרת כל שהוא במינו אמר להם לא אמרו שביעית במינו אלא לביעור אבל לאכילה לא ולא מצי למיפרך מטבל ויין נסך דהתם סברה להו כרבנן דכל איסורין בטילין אפי' במינן [ח] וה"ר יצחק הלבן תירץ [הא דידיה] הא דרביה דהיה דלקמן דאין דם מבטל דם רבי יהודה משום רבן גמליאל קאמר לה והכי נמי מצי אמר לקמן (דף עט.) (שם כן) קשה דרבא פליג עליה ויש עוד לפרש דהיא דשני כוסות דהא דאין החולין מסייעין למיס לבטל את התרומה לאו במשהו דמין במינו אלא משום דהאי בחמד ומאה והאי בששים ולהתבטל בששים קאמר דלא מסייע ליה דכיון [ט] דהינו במאה וכגון דליכא מאה בין המיס ויין של חולין אבל המיס רבין על התרומה ששים דאי לאו אמרינן סלק את מינו כמי שאינו היה נאסר היין של חולין משום דליכא מאה והיה הכל נאסר שאין המיס רבים על החולין ועל התרומה בששים: **ונכבשינהו דנייניידן ונימא דבל דפריש מרובא פריש.**

וכגון שלא בפנינו פירשו ממקום קבוע דאי היתה הפרישה בפנינו היו אסורין כאילו לקחן במקום קביעות וכן מוכח בפרק קמא דפסחים (דף ט:) דתשע צבורין של [י] חמץ ואחת של מצה ואחת עכבר ושקל דאמרי' כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ובפרק גיד הנשה (חולין לה.) אמרי' גבי תשע חגויות בגמלא הלך אחר הרוב אפילו נמצא ביד עובד כוכבים [יא] והיינו טעמא דגבי ליבורין מיירי בדשקל עכבר קמן שנולד לנו הספק במקום קביעות ולכך קאמר [יב] ונכבשינהו דנייניידן דכיון שיצאו ממקום קביעות אמרינן מרובא פריש והכי נמי אמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פד:) גבי תשעה עכו"ם וישראל אחד ביניהן דבאותה חצר מפקחין ואחצר אחרת אין מפקחין [יב] דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל מדגזור משום קבוע היה נראה דאי שקיל חד מן הקבוע אסור מדאורייתא ולא אמרי' מרובא פריש [יג] דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל היכא דה"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי אבל מ"א לומר כן מדאמר רב בסמוך טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהן ליס ותרבו כולן ומשמע נמי לדידיה דבמתני' [דנתערבו] אחד בריבוח ומיתי חד מייניהו אמרי' דאיסורא מיתי ומאתר מוחרין [יד] אדרבה היתיר נפל ומיתי אלא היינו טעמא דהקילו משום דמדאורייתא בטלי ברובא * דכל מילי מדאורייתא ברובא בטלי כיון דלא ידיע ואפילו ששה דברים מאחר שנתערב ולא ידיע וכן תרומה בטלה באחד ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר דידוע כגון תשע חגויות ותשע צבורין ותשע לפרדעים ותשע עכו"ם שהיתר ואיסור שלהם ידועים במקומם: **במה דברים אמורים בבהן נמלך בו'.** אין משנה זו שנויה כך במסכת קיניס אלא פרק אחד הוא שמתחיל כך וקאי אכל מאי דתני לעיל [טו]

ומיסיבינהו חד וחד כי לא ניידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי ואיכא למיסמך ולמימר מדרובא פריש: **אי מקריב לא מרלי.** דאילמא ליה מדרבנן [טו](נ"ל מדאורייתא בשעת קביעותא לא חזו עד דניידי וגזרו ביה רבנן משום קביעותא והוו להו דחויין מן התורה ומתני' אפילו הוכרו לבטוף אסורין הוא"ל ונדחו ושוב אין חוזר) [טו] ור' [יז] אמר לי דהאי קבוע אינו דין מן התורה כמחצה על מחצה אלא ג"כ ניכר האיסור כל [יח] שהן (דמגו דאחד דמיינכר יצפי לה) ושוב אינו חוזר ונראה ואע"פ שהכשרין שבהן ראויין להקרבה הוא"ל ונדחה מלהקריב לכתחלה מחמת הפסולין המעורבין בהן ונדחו לגמרי דהוה [יט] להו כפסולין: **אעפ"ג שנתערבה בעופות.** בעופות קתני דלית להו תקנתא בדעייה שאין פדיון לעוף כדאמרינן במנחות והנסכים (דף ק.): **מחצה כשר ומחצה פסול.** ומבינתא דתקנתא ויקריבנה למטה. ותיובתא לרבא מהא דתקנתי מחצה כשר דהא הכא אילו אתי לאימלוכי אתרי ליה לא מקריב כדקתני יעמוד אאין משנים [כ] לפסול זה בדיים מפני תקנת חבירו וכי לא נמלך והקריב קתני דהעשוי כהלכתא כשר וה"ג הכאיריע ירלו: **הא מ"ד.** פלוגתא דרבי [כא] יהודה ורבנן היא בסדר יומא (דף סד:): **ודרי שחוטין דלר"ע.** כל הנך דפליגי בבעלי חיים מודו בשחוטין דנידחין: **ותנן.** במתני' אם קרב הראש כו' אבר בעל מום ואברי עולות תמימות הרבה שנתערבו ר"ל אומר אם קודם שנמלך בה [כב] הקריב אחד מן הראשים יקרבו כל הראשים ואפי' לכתחלה דתלינן איסורא באותו שקרב ראשון והא הכא דאילו אתי בריאה לאימלוכי א"ל לא מקריב דכתיב ואשה לא תתנו מהם (ויקרא כב) וכי לא אימלך מכשרינן הנך דפריטי [כג] ולא אמרינן ידחו הוא

ויקטירו אימוריהן כאחד ואפשר לשלמא והשתא דלאשתכח [ח] דקריב רובא בבת אחת ואיכא למימס איסורא דרובא אתיה דבשלמא כי משיך חד חד ומקריב קמא קמא איכא למימר דכל חד דקריב בהיתר [ט] מרובא פריש ואיסורי [י] הנאה בהני דפייסי הוא דהוו רובא לגביה אבל השתא דקרבי כי הדדי לא הוו הני דפייסי רובא לגבייהו: **אלא מעתה מגיפא דאסירא.** כלומר וכי מאחר שמשכו ולקחו אחד אחד לבדו ובנידונו דכל חד דאמר [יא] דמרובא פריש ושמנן וקבל דמן במנים בחזקה שהוא כשר חוזרים ומצטרפין השחוטין להיות רוב ולהיאסר: ומשני **משום שמא יבאו יבאו כהנים בבת אחת ויקחו.** מתוך התערובת וכיון דרובא נכסי [יב] כי הדדי איכא למימס דאיסורא ברובא איתיה: **וכבר אחת מי משכחת לה.** בשלמא זריקה והקטרה [יג] איכא למימר בבת אחת אבל לקיחה כיון דכשנינהו וניידי כלום [יד] אפשר לשמא לקיחתן דלא צריך לרדוף ולהשיג כל אחד: **אלא אמר רבא גזירה משום קבוע.** דלמא אתי למימסך ולמיסבינהו חד וחד כי לא ניידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי ולא אמר ר"ש [כל] דבר שיש לו מתירין אינו בטיעת שאין לה מתירין ותנן השביעית אוסרת כל שהוא במינו אמר להם לא אמרו שביעית במינו אלא לביעור אבל לאכילה לא ולא מצי למיפרך מטבל ויין נסך דהתם סברה להו כרבנן דכל איסורין בטילין אפי' במינן [כא] וה"ר יצחק הלבן תירץ [הא דידיה] הא דרביה דהיה דלקמן דאין דם מבטל דם רבי יהודה משום רבן גמליאל קאמר לה והכי נמי מצי אמר לקמן (דף עט.) (שם כן) [כב] קשה דרבא פליג עליה ויש עוד לפרש דהיא דשני כוסות דהא דאין החולין מסייעין למיס לבטל את התרומה לאו במשהו דמין במינו אלא משום דהאי בחמד ומאה והאי בששים ולהתבטל בששים קאמר דלא מסייע ליה דכיון [כא] דהינו במאה וכגון דליכא מאה בין המיס ויין של חולין אבל המיס רבין על התרומה ששים דאי לאו אמרינן סלק את מינו כמי שאינו היה נאסר היין של חולין משום דליכא מאה והיה הכל נאסר שאין המיס רבים על החולין ועל התרומה בששים: **ונכבשינהו דנייניידן ונימא דבל דפריש מרובא פריש.**

ז ד מיי' פ"ח מהל' מאכ"א הל' יא טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג וטור י"ד סוף סי' מז ועיין ב"י:

יז ה מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה ל:

יח ו מיי' פ"ו שם הלכה ח:

ט ז מיי' פ"ח מהל' מאכ"א הל' יא טוש"ע יו"ד סי' מז סעיף ד:

י ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יא ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יב י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יג כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יד ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

טו מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יז נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יח ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

יט ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כ פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כא צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כב ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כג ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כד ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כה ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כו א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כז ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כח ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

כט ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

ל ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לא ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לב ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לג ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לד ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לה י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לו כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לז ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לח מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

לט נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מ ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מא ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מב פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מג צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מד ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מה ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מו ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מז ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מח א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

מט ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נ ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נא ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נב ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נג ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נד ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נה ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נו ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נז י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נח כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

נט ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

ס מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סא נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סב ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סג ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סד פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סה צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סו ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סז ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סח ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

סט ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

ע א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עא ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עב ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עג ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עד ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עה ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עו ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עז ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עח ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

עט י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פ כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פא ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פב מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פג נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פד ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פה ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פו פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פז צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פח ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

פט ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צ ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צא ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צב א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צג ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צד ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צה ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צו ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צז ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צח ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

צט ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

ק ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קא י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קב כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קג ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קד מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קה נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קו ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קז ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קח פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קט צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קי ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיא ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיב ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיג ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיד א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קטו ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קטז ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיז ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיח ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קיט ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכ ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכא ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכב ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכג י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכד כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכה ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכו מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכז נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכח ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קכט ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קל פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלא צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלב ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלג ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלד ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלה ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלו א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלז ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלח ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קלט ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמ ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמא ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמב ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמג ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמד ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמה י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמו כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמז ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמח מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קמט נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנ ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנא ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנב פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנג צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנד ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנה ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנו ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנז ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנח א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קנט ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קס ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסא ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסב ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסג ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסד ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסה ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסו ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסז י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסח כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קסט ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קע מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעא נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעב ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעג ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעד פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעה צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעו ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעז ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעח ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קעט ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפ א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפא ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפב ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפג ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפד ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפה ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפו ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפז ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפח ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קפט י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ס מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ע מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ פ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא צ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ק מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ר מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ש מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה ת מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו א מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ב מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח ג מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט ד מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ה מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצא ו מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצב ז מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצג ח מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצד ט מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצה י מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצו כ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצז ל מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצח מ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצט נ מיי' פ"ח שם הלכה ט:

קצ ס מיי' פ"ח שם הלכה

הוא דאמר. ר"ל כהנן המצרי ס"ל דאפילו בשחוטין ליתא ליה דחייה: **אפילו דם.** שעיר הנעשה בפנים בכוס שכבר נשחט אם מת המשתלח מביא חבירו מן השוק ומזווג לדם ולא אמרינן הואיל ונדחה הדם במיתת חבירו יספך ויביא שניים ויגריל עליהן ויתכפר בהן: **ואמאי יתוקו כולן.** מכיון שמת אחד מהן ליתלי ביה וימת דאיסורא מית והנותרים יקרבו: **כר"ל דאמר אם קירב כו'** [ג]. ומתניתין היא. אלמא תלינן איסורא בהאי דחזיל: **והא אמר ר"ל.** לקמן בפירקין [עז:] דלא התיר ר' אליעזר להקריב את הנותרים אלא שניים שניים דולאי חד מייייהו דהיתירא שהרי לא נתערב בהם אלא בעל מום אחד ובכל חד אמרינן מדחבריה לאו דאיסורא איתו נמי לאו דאיסורא איתו והוה דאיסורא אזל ליה בהקרבה ראשונה שקרב אחד מהן אבל אחד ומאחד לא יקריבו הראשים דבכל חד מספקינן דלמא דאיסורא הוא דליכא למימר מגו: [ד]**טבעת של עבודת כוכבים.** שנתקשטה בה עבודת כוכבים: **פרחי פרחי קאמינא.** שימכור הטבעות שניים שניים: **פירשה אחת מארבעים.** ונתערבה באחרות אינן נאסרות. וכולה מפרש לה ואזיל: **מאי שנא אחד מהארבעים.** דלא אסרה תערובתה דאמרינן איסורא ברובא איתיה בששים: **אחד מששים נימא נמי.** הך דפריש דהיתירא הוא ואיסורא ברובא איתיה בחמשים ותשע הנותרים: **אלא.** ר"ק פירשו האחרונים כולם למקום אחד ונתערבו בשאר טבעות אינן אוסרים דאמר מואל א"ל הנח לעבודת כוכבים שספיקה וספק ספיקה אסורה עד [ז] סוף העולם מיתיבי [ד]ספק עבודת כוכבים אסורה וספק ספיקה מותרת כיצד [ה] כוס של עבודת כוכבים שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורין פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין [ט] תנאי היא [י]דתניא ר' יהודה אומר [יא]רימוני באדן אוסרין בכל שהוא כיצד נפל אחד מהן לתוך ריבוא ומריבוא לריבוא אסורין ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש לריבוא אסורין [יב]ומריבוא [יג] לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר כמאן אי כרבי יהודה אפילו בשאר איסורים [יא] אסור אי כר"ש אפילו בעבודת כוכבים נמי שרי וכי תימא שאני ליה לר"ש בין עבודת כוכבים לשאר איסורים אלא הא דתניא ספק עבודת כוכבים אסורה וספק ספיקה מותרת מני לא רבי יהודה ולא ר' שמעון לעולם רבי שמעון [יב] ושמואל סבר לה כר' יהודה בחדא ופליג עליה בחדא אמר מר מריבוא לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר

ותנן ר"א אומר כו'. לא שייך למימר דלדפריך מר' אליעזר לסייעיה מדרבנן דאמרו אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן יצאו לבית השריפה וגבי כוסות יספך למאן דלמא דרבנן לאו משום דחייה פסלי אלא מטעם אחרינא [א]: **ונפלה אחת מהן לים הגדול הותרו כולן.** משום דמלאורייתא [ב] ברובא בטיל כדפירשנו [מס"ה] הקילו כאן ודוקא נפלה ממילא אבל הפילה אפילו שוגג קנסינן אטו מזיד ודוקא ליס הגדול שאינה בעין אבל פירשה לא כדמוכח בהחיא [ג] ופרשו אחרבעים למקום אחד דלא מהניא פרישתה [ד] להתיר השאר [ה] וכן מוכח דקאמר רב דאמר כר"א דתניא אם אינו מדמעמ אלא לפי החשבון שמעינן ליה לר"ש בפ"ק [ו] דתרומות דאמר היא סאה שנפלה אבל האחרים לא נתקנו: **רב דאמר כר"א.** תימה הא טעמא דר"ל משום דכתיב (ויקרא כב) מום בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו כדמפרש ביומא פ' שני שעירים (דף סד.) אבל בעלמא לא וי"ל דהא דאיצטריך לן קרא לא לחד בתרי אצטריך דבלאו קרא ברובא בטיל אלא לחד בחד אצטריך והש"ס מייתי ליה לקרא משום דכיון דכל כך התיר הכתוב אין לאוי להחמיר מדרבנן לגבוה:

פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין. לא אצטריך מריבוא לריבוא אלא למימר מאן דאסר אסר בכולהו כדפרישית לעיל ג"כ משום דיש חילוק בין ריבוא לאלפון לריבוא שני לריבוא לאלפון אי מתהני מכולהו בבת אחת אסור דקמתהני בחדא ספיקא כיון דבבת אחת מתהני אבל ריבוא שני אפילו נהנה מכולם בבת ג' ספק ספיקא הוא ושרי וכן מריבוא לג' ומג' לג' מותר אבל אסור ליהנות מג' הראשונים בבת אחת ומן השניים שרי מהאי טעמא דפרים [ט] ובקונטרס לא פירש כן:

אם קרב הראשון מ'. מתני' היא (לקמן עז:) אינייהו כפרים בתמרי בעצלת מוס אם לא נמלך כהן והקריב אחד מן הראשון קרבו כל הראשון קרבו כל הראשון שרפו. וכן אם קרב אחד מן הכרעים הקרבו כל הכרעים תמלינן איסור באותו שקרב לאשון. והא הכא אלינו אחת לאמלוכי אחריון ליה יצאו לבית השריפה שלא תקריב ספק בעל מום וכי לא נמלך והקריב אחד ויש לתלות האיסור בו מכשרינן אחיניים הדומין לו ומלרו: **הוא דאמר.** ר' אליעזר כהנן המצרי סבירא ליה דאמר אפילו שחוטין אין נדחין: **אפילו דם.** בכוס של שעיר הנעשה בפנים שנאמר מביא חבירו ומזווג לו, אם מת המשתלח מביא שעיר מן השוק לחיות זוג לדם זה להשתלח תחת המת ולא אתרינן נדחה השחוט משמת חבירו ויביא שניים ויגריל עליהן בתחילה: **טבעת של עבודת כוכבים.** של תקריבה עבודת כוכבים בה]: **ואמאי.** יתוקו כולן כיון דמת חד מייייהו דישמרו אינו נלמד מן הקרבן לעיל מיניה כו]: **כר"ל דאמר.** אם לא תרוצה לומר דלא אמר לעיל הכא ר"ש דמשמע דבשאר איסורין לית ליה ספק ספיקה: **דתניא.** הך מתניתא דלותיבנא מינה לשמואל לעיל מיניה כו]: מאי

יט אבגד מיי' פ"ז מהל' ע"ז הל"י טוש"ע י"ד סי' קנ: **כ** ה מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ד טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג: **כא** ו מיי' שם הלכה י עי' ממ"מ טוש"ע שם סעיף ח:

ליקוטים

דאמרינן הך דנפל היינו דאיסורא. כתבו התוס' דוקא נפלה ממילא אבל הפילה אפילו שוגג קנסינן אטו מזיד כו'. לכאורה נראה שהם סוברים כר"מ ור' יהודה דקנסו שוגג אטו מזיד בנפלו ונתפצעו בפרק הנזקין, והוא תימה למה פסקו כמותם נגד ר' יוסי ורבי שמעון. ועוד שהרי התוספות בפרק כל הבשר כתבו דקי"ל כל האיסורים שריבה עליהן שוגג מותרים והיינו כר' יוסי ור"ש דלא קנסי שוגג אטו מזיד. וצ"ל דיש חילוק בין מבטל איסור למפיל אחת מהן לים, דאע"ג דבמבטל לא קנסינן שוגג במפיל קנסינן משום דבמבטל האיסור עדיין הוא לפנינו בודאי אלא שהוא נתבטל והיה נראה דרך גנאי שיזדמן שום אכילת איסור לפיהו, דהא מה"ט נוהגין העולם להשליך אחד אפילו מתערובת איסור שנתבטל ברוב מעצמו. לאפוקי במפיל אין האיסור עדיין לפנינו בודאי, דמימר אמר האיסור נפל ולא יזדמן שום דבר אסור לפיהו, הלכך במבטל לא קנסינן שוגג אטו מזיד משום דודאי לא יבהה במזיד כדי לאכול האיסור הבורר, משא"כ אם הפילה שיתלה לומר האיסור נפל לים. ובהכי ניחא נמי מה שכתבו הפוסקים לענין ביטול חד בתרי דו"ל ומיהו אע"פ שנתחתכה חתיכה אחת אין תולין לומר האיסור נתחך ונתבטל ויהיו כולן מותרין כו' כן נ"ל (כאר שבע סי' מ'):

נוסחאות רש"י כת"י

אם קרב הראשון מ'. מתני' היא (לקמן עז:) אינייהו כפרים בתמרי בעצלת מוס אם לא נמלך כהן והקריב אחד מן הראשון קרבו כל הראשון שרפו. וכן אם קרב אחד מן הכרעים הקרבו כל הכרעים תמלינן איסור באותו שקרב לאשון. והא הכא אלינו אחת לאמלוכי אחריון ליה יצאו לבית השריפה שלא תקריב ספק בעל מוס וכי לא נמלך והקריב אחד ויש לתלות האיסור בו מכשרינן אחיניים הדומין לו ומלרו: **הוא דאמר.** ר' אליעזר כהנן המצרי סבירא ליה דאמר אפילו שחוטין אין נדחין: **אפילו דם.** בכוס של שעיר הנעשה בפנים שנאמר מביא חבירו ומזווג לו, אם מת המשתלח מביא שעיר מן השוק לחיות זוג לדם זה להשתלח תחת המת ולא אתרינן נדחה השחוט משמת חבירו ויביא שניים ויגריל עליהן בתחילה: **טבעת של עבודת כוכבים.** של תקריבה עבודת כוכבים בה]: **ואמאי.** יתוקו כולן כיון דמת חד מייייהו דישמרו אינו נלמד מן הקרבן לעיל מיניה כו]: **כר"ל דאמר.** אם לא תרוצה לומר דלא אמר לעיל הכא ר"ש דמשמע דבשאר איסורין לית ליה ספק ספיקה: **כמאן.** מהני תנאי סבירא ליה: **וכי תימא שני ליה לר"ש.** ושמואל כר"ש אמר: **הך** [יט] **דתני.** הך מתניתא דלותיבנא מינה לשמואל לעיל מיניה כו]: מאי

מיה: **כר' אליעזר.** דאמר בתמתיתין אם קרב הראשון אם לא נמלך מהן יקרבו כל אחד מהן יקרבו כל הראשון כולן: **והאמר ר' אליעזר.** לקמן בהאי פירקין לא התיר ר' אליעזר לאמר לאחר מן הראשון אם לא נמלך דאמר מאותו ריבוא לג' רמונים ומן השליש [יז] פירש אחד למקום אחר מותר אף הג' אמצעיים דספק ספיקה בטיל [יח]: ופרכינן **שמואל דאמר.** הנח לעבודת כוכבים דשמעת דבשאר איסורין לית ליה ספק ספיקה: **כמאן.** מהני תנאי סבירא ליה: **וכי תימא שני ליה לר"ש.** ושמואל כר"ש אמר: **הך** [יט] **דתני.** הך מתניתא דלותיבנא מינה לשמואל לעיל מיניה כו]: מאי

ר"א אומר אם קרב הראשון של אחד מהן יקרבו כל הראשונים הוא דאמר כהנן המצרי [ג]**דתניא חנן המצרי אומר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב** [א]**טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהם לים הגדול הותרו כולן דאמרינן הך דנפל היינו דאיסורא איתיביה רבא לרב נחמן אפילו אחת בריבוא יתותו כולן אמאי נימא** [ב] **דמית איסורא מית א"ל רב דאמר כר' אליעזר** [ד]**דתנן רבי אליעזר אומר אם קרב הראשון של אחד מהן יקרבו כל הראשונים כולן** [ג] **והא אמר ר"א** [ג]**לא התיר רבי אליעזר אלא** [ב]**שנים שנים אבל אחד אחד לא א"ל אנא** [ד] **תרתי קאמינא אמר רב** [ה] **טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ופרשו ארבעים למקום אחד וששים למקום אחר פרשה אחת מארבעים אינה אוסרת אחת משששים אוסרת מאי שנא אחת מארבעים דלא דאמרינן איסורא ברובא איתיה אחת משששים נמי אמרינן איסורא ברובא איתיה אלא** [ו] **אם פרשו ארבעים כולן למקום אחד אין אוסרות ששים למקום אחד אוסרות כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל הנח לעבודת כוכבים שספיקה וספק ספיקה אסורה עד** [ז] **סוף העולם מיתיבי** [ד]**ספק עבודת כוכבים אסורה וספק ספיקה מותרת כיצד** [ה] **כוס של עבודת כוכבים שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורין פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין** [ט] **תנאי היא** [י]**דתניא ר' יהודה אומר** [יא]**רימוני באדן אוסרין בכל שהוא כיצד נפל אחד מהן לתוך ריבוא ומריבוא לריבוא אסורין ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש לריבוא אסורין** [יב]**ומריבוא** [יג] **לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר כמאן אי כרבי יהודה אפילו בשאר איסורים** [יא] **אסור אי כר"ש אפילו בעבודת כוכבים נמי שרי וכי תימא שאני ליה לר"ש בין עבודת כוכבים לשאר איסורים אלא הא דתניא ספק עבודת כוכבים אסורה וספק ספיקה מותרת מני לא רבי יהודה ולא ר' שמעון לעולם רבי שמעון** [יב] **ושמואל סבר לה כר' יהודה בחדא ופליג עליה בחדא אמר מר מריבוא לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר**

הוא דאמר. ר"ל כהנן המצרי ס"ל דאפילו בשחוטין ליתא ליה דחייה: **אפילו דם.** שעיר הנעשה בפנים בכוס שכבר נשחט אם מת המשתלח מביא חבירו מן השוק ומזווג לדם ולא אמרינן הואיל ונדחה הדם במיתת חבירו יספך ויביא שניים ויגריל עליהן ויתכפר בהן: **ואמאי יתוקו כולן.** מכיון שמת אחד מהן ליתלי ביה וימת דאיסורא מית והנותרים יקרבו: **כר"ל דאמר אם קירב כו'** [ג]. ומתניתין היא. אלמא תלינן איסורא בהאי דחזיל: **והא אמר ר"ל.** לקמן בפירקין [עז:] דלא התיר ר' אליעזר להקריב את הנותרים אלא שניים שניים דולאי חד מייייהו דהיתירא שהרי לא נתערב בהם אלא בעל מום אחד ובכל חד אמרינן מדחבריה לאו דאיסורא איתו נמי דאיסורא איתו והוה דאיסורא אזל ליה בהקרבה ראשונה שקרב אחד מהן אבל אחד ומאחד לא יקריבו הראשים דבכל חד מספקינן דלמא דאיסורא הוא דליכא למימר מגו: [ד]**טבעת של עבודת כוכבים.** שנתקשטה בה עבודת כוכבים: **פרחי פרחי קאמינא.** שימכור הטבעות שניים שניים: **פירשה אחת מארבעים.** ונתערבה באחרות אינן נאסרות. וכולה מפרש לה ואזיל: **מאי שנא אחד מהארבעים.** דלא אסרה תערובתה דאמרינן איסורא ברובא איתיה בששים: **אחד מששים נימא נמי.** הך דפריש דהיתירא הוא ואיסורא ברובא איתיה בחמשים ותשע הנותרים: **אלא.** ר"ק פירשו האחרונים כולם למקום אחד ונתערבו בשאר טבעות אינן אוסרים דאמר מואל א"ל הנח לעבודת כוכבים שספיקה וספק ספיקה אסורה עד סוף העולם מיתיבי ספק עבודת כוכבים אסורה וספק ספיקה מותרת כיצד כוס של עבודת כוכבים שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורין פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין תנאי היא דתניא ר' יהודה אומר רימוני באדן אוסרין בכל שהוא כיצד נפל אחד מהן לתוך ריבוא ומריבוא לריבוא אסורין ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש לריבוא אסורין ומריבוא לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר כמאן אי כרבי יהודה אפילו בשאר איסורין נמי אסור אי כר"ש אפילו בעבודת כוכבים נמי שרי וכי תימא שאני ליה לר"ש בין עבודת כוכבים לשאר איסורין אלא הא דתניא ספק עבודת כוכבים אסורה וספק ספיקה מותרת מני לא רבי יהודה ולא ר' שמעון לעולם רבי שמעון ושמואל סבר לה כר' יהודה בחדא ופליג עליה בחדא אמר מר מריבוא לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר

ותנן ר"א אומר כו'. לא שייך למימר דלדפריך מר' אליעזר לסייעיה מדרבנן דאמרו אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן יצאו לבית השריפה וגבי כוסות יספך למאן דלמא דרבנן לאו משום דחייה פסלי אלא מטעם אחרינא [א]: **ונפלה אחת מהן לים הגדול הותרו כולן.** משום דמלאורייתא [ב] ברובא בטיל כדפירשנו [מס"ה] הקילו כאן ודוקא נפלה ממילא אבל הפילה אפילו שוגג קנסינן אטו מזיד ודוקא ליס הגדול שאינה בעין אבל פירשה לא כדמוכח בהחיא [ג] ופרשו אחרבעים למקום אחד דלא מהניא פרישתה [ד] להתיר השאר [ה] וכן מוכח דקאמר רב דאמר כר"א דתניא אם אינו מדמעמ אלא לפי החשבון שמעינן ליה לר"ש בפ"ק [ו] דתרומות דאמר היא סאה שנפלה אבל האחרים לא נתקנו: **רב דאמר כר"א.** תימה הא טעמא דר"ל משום דכתיב (ויקרא כב) מום בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו כדמפרש ביומא פ' שני שעירים (דף סד.) אבל בעלמא לא וי"ל דהא דאיצטריך לן קרא לא לחד בתרי אצטריך דבלאו קרא ברובא בטיל אלא לחד בחד אצטריך והש"ס מייתי ליה לקרא משום דכיון דכל כך התיר הכתוב אין לאוי להחמיר מדרבנן לגבוה:

פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין. לא אצטריך מריבוא לריבוא אלא למימר מאן דאסר אסר בכולהו כדפרישית לעיל ג"כ משום דיש חילוק בין ריבוא לאלפון לריבוא שני לריבוא אלפון אי מתהני מכולהו בבת אחת אסור דקמתהני בחדא ספיקא כיון דבבת אחת מתהני אבל ריבוא שני אפילו נהנה מכולם בבת ג' ספק ספיקא הוא ושרי וכן מריבוא לג' ומג' לג' מותר אבל אסור ליהנות מג' הראשונים בבת אחת ומן השניים שרי מהאי טעמא דפרים [ט] ובקונטרס לא פירש כן:

אם קרב הראשון מ'. מתני' היא (לקמן עז:) אינייהו כפרים בתמרי בעצלת מוס אם לא נמלך כהן והקריב אחד מן הראשון קרבו כל הראשון שרפו. וכן אם קרב אחד מן הכרעים הקרבו כל הכרעים תמלינן איסור באותו שקרב לאשון. והא הכא אלינו אחת לאמלוכי אחריון ליה יצאו לבית השריפה שלא תקריב ספק בעל מוס וכי לא נמלך והקריב אחד ויש לתלות האיסור בו מכשרינן אחיניים הדומין לו ומלרו: **הוא דאמר.** ר' אליעזר כהנן המצרי סבירא ליה דאמר אפילו שחוטין אין נדחין: **אפילו דם.** בכוס של שעיר הנעשה בפנים שנאמר מביא חבירו ומזווג לו, אם מת המשתלח מביא שעיר מן השוק לחיות זוג לדם זה להשתלח תחת המת ולא אתרינן נדחה השחוט משמת חבירו ויביא שניים ויגריל עליהן בתחילה: **טבעת של עבודת כוכבים.** של תקריבה עבודת כוכבים בה]: **ואמאי.** יתוקו כולן כיון דמת חד מייייהו דישמרו אינו נלמד מן הקרבן לעיל מיניה כו]: **כר"ל דאמר.** אם לא תרוצה לומר דלא אמר לעיל הכא ר"ש דמשמע דבשאר איסורין לית ליה ספק ספיקה: **כמאן.** מהני תנאי סבירא ליה: **וכי תימא שני ליה לר"ש.** ושמואל כר"ש אמר: **הך** [יט] **דתני.** הך מתניתא דלותיבנא מינה לשמואל לעיל מיניה כו]: מאי

שיטה מקובצת טבעת של עבודת כוכבים כו'. עיין רשב"ש [ס"ק] סי' רע"ג: **ומריבוא** לריבוא מותרין. תימה כיון דתני פירש אחד מהן לריבוא מיד הוי ספק ספיקה, ואמר לומר דנקיטו לאמוטינן דמאן דאסר בריבוא קמא אסר נמי מריבוא לריבוא ולהוייהך מן מאן דאסר לעולמא לבדה בעלמא לבדה ומכל מקום נמי יקח מן הקבוע. ומכאן קשה לפסק של ר"מ דהתיר חיכא שהוא בקם שם מהעדר [וים ספקן] אמת דרסקה, והחזיר לעדר ואינו יודע אחוז אחוז היא, והורה ר"מ דנכנסינהו כי היכי דנייתין ומותרין ומותרין מן משום כי דפרים מרוגז אין ספק ולא לריבוא שנתבטלה אם אבל לא אבל לבדה בעלמא לבדה בעלמא לבדה בעלמא

עד: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

ואי בעית אימא סבר לה כר' אליעזר. פי' בקונטרס בלשון ראשון [ב] שמואל דאמר לעיל ספק עבודת כוכבים וספק ספיקא אסורין ובשאר אסורין ג"ל דאמר כר"א דאית ליה ספק ספיקא בעבודת כוכבים אסורין דתנן גמל הימנה עליס אסורין בהגאה הסיר בהן את המנור מהש יותן ישן ויולן אפה בו את הפת אסורה בהגאה נתערבה באחרות ואחרות ואחרות באחרות דה"ל ספק ספיקא בולן אסורין בהגאה ר"א אומר יוליך הגאה ליס המלח אלמא אית ליה לר"א ספק ספיקא בעבודת כוכבים מדבעי פדיון וקשה לר"ת מדא מאי [ב] סבר לה כר"א הא רבנן נמי אסרי ודוחק לפרש [ב] דבריי ר"מ ומתלקוטו קאמר ועוד דר"א בשאר אסורין נמי אסר התם ועוד דהל"ל דתנן ולאתויי מתני' דהתם דסיון [ב] שלא הוזכרה בכולה שמעתא ועוד דלעיל פירש [ב] דלא גרסינן התם ואחרות באחרות ועוד שכתוב בכל הספרים סבר לה כר"א אליבא דר"א [ב] ונראה כלשון אחרון [ב] שפירש בקונטרס דר"ש סבר לה כר"א דאמר תולין את האיסור להקל ולומר האיסור הלך לו אחת יקרבו כל הראשים וא"ל אלעזר לא תתיר ר"א אלא שנים שנים הכא [ג] נפל איסור לריבוא אסורין שזה ספק ראשון וימינו נאחז לא בטלי מריבוא לג' דה"ל ספק ספיקא דאמר [ב] איסורא בריבוא אתיה ואילו [ג] ארבעה מותרין וארבעה בטינן כדי שיתכרו שנים שנים דאי נפל מנ' [ד] והוא שלישי נמצא אחד באיסורו כשיתכרו שנים שנים דאי נפל מנ' [ד] ואפילו לשאר אסורין היה אומר רבינו שמואל שיש להם פדיון כדפרישית לעיל [ד]: **דאיערב בולד טריפה ורבי אליעזר היא.** אפילו למ"ד היא וולדה נרבעו לא אמרינן היא וולדה נטרפו דעובר יש לו חיות בפני עצמו ואינו נטרף עם האם: **האי משוך והאי עגול.** וא"ת הא דאמר בפ' שלוח טריפות (חולין דף נג:) ספק שוגרת ספק קניא אימר קניא הא אפשר לברר האי משוך והאי עגול וי"ל דה"מ מן הזאב ולמעלה אבל בשוגרת לא ידיע וא"ת א"כ לישני דאיערב נקובת הקוץ בדרוסת חתול ובגדייס ובטלאים וי"ל דניחא להו לשנויי בכל בהמות והא דלא משני דאיערב דרוסת הכלב בדרוסת הזאב דלמא אפשר לברר:

והא בעי סמיכה. לא מצי לשנויי בעוף כדמשני בפרק כל הגט (גיטין דף כח:) גבי שולח חטאתו ממדינת הים דפריך והא בעי סמיכה ומשני בחטאת העוף דהכא בזבחים מיירי ועוד דעופות לאו בני רעייה ופדייה נינהו וליכא נמי למימר מין במינו כגון בכור בבכור ומעשר במעשר דמשמע דמיירי בכל קדשים וא"ת ולוקמה ביורש וכרבי יהודה (ערכין דף ב.) דאמר יורש אינו סומך ויש לומר דקתני דומיא דחטאת ואשם דאין באין לאחר מיתה וא"ת ולוקמה בערל [ד] וטומא דמשלחין קרבנותיהן כדאמרינן בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סב.) וכ"ת בעוף איירי הא קאמרינן התם דכל הזבחים ערל וטומא משלחין כו' ועוף לאו זבח הוא וכ"ת בבכור ומעשר הא כל הזבחים קאמר וכן קשה בפ' כל הגט (גיטין דף כח:) גבי שולח חטאתו ממדינת הים דפריך והא בעי סמיכה מאי קושיא והא ערל וטומא משלחין קרבנותיהן בלא סמיכה וי"ל דהיא דגיטין כיון שיש עדיין ספק בדבר שצריך להקריב בחזקת שהוא קייס לא היה לו להתיר מאחר דא"א נמי לקיים מצות סמיכה ומיהו הכא לא יתכן לתרץ כן דבעינן לא תשיבו, ונוטל כדי דימועה אחד ממאה דהא דתיקר: **גמע ושפי קא חזינן הכא.** כלומר שם כן דפוחא לכתחלה הוא הא דקיים לן חבית סתומות לא בטלי לגמרי דמעמיר ואמעמיר לשם דבלא נתערבה בחבית אחרת אבל אם נתערבה בחבית אחרת אינה בטלה אלא בחבית אחת ומתוך שהיא בטלה

קרבן יחיד שנתערב בו'. בכולהו גרסינן קרבן: **קרבן יחיד בקרבן ציבור.** כגון שעיר נשיא בשעיר הרגלים או עולה בעולה: הכי ה[ה] גרסינן **ואם נתן מתנה מכל אחד ואחד יצא.** כדאמרן בפרק בית שמאי (לעיל דף לו:) כל הניתנין על המזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר: **ארבע מתנות.** שתים ו[ו] מתנות שהן ארבע קאמר: **בד"ש.** דבעינן ארבע מתנות מכל אחד לכתחילה: **אבל נתערבו שחוטין.** שנבלו דמם בכוס אחד נותן ד' מתנות מכולם יחד שהרי יש כאן משייהם קסבר יש בילה: **אף יחיד בגברי.** ואע"ג דבעי סמיכה. ומדליבור לא מצי לאותביה ג[ג] שאין סמיכה בציבור אלא בחטאות הפנימיו' והכא בפנימיות לא קמיירי מדקתני ז[ז] ארבע מתנות: **ופסברא הא מתרצתא היא.** והאי חיין דוקא הוא ואנתערבו קודש סמיכה קאי הא קתני אבל שחוטין לא בעי ד' מכל אחד לכתחילה ובשחוטין ח[ח] נמי משכחת לה דבעיא כגון שנתערבו כוסות בכוסות ואין ידוע איזהו של זה ואיזהו של זה ולא נבללו הדמים בכוס אחד: **אלא.** האי חיין לאו דוקא והכי קאמר בד"ש דצריך ארבע מתנות מכל אחד לכתחילה: **שנתערבו שחוטין.** כוסות בכוסות דהיינו כעין חיין דכל חד לחודיה קאי: **אבל בבולל.** שני הדמים לתוך כוס אחד נותן ארבע מתנות לכולן ואשתא ליכא לאותודי סמיכה דהא לאחר שחיטה וסמיכה נתערבו אבל קודם סמיכה ט[ט] לא ילפו לדברי הכל: **רבי אליעזר.** לגבי מי חטאת קאי ומייתינן לה לקמן בפירקין (דף פ.) לגוחית של מי חטאת המוקדשין שנפל לתוכן מים אחרים כל שהוא רבי אליעזר אומר יזה שתי הזאות ולקמן [שם] מפרש מילתיה. וקאמר רבי לדברי רבי אליעזר הזאה אינה צריכה שיעור י[י] אגבא דגברא דאי צריכה שיעור נהי נמי דיש בילה וסמכינן עלה דודאי יש בכולו י[י] הזאה מן המים הכשרים ומלטרפין מה שבראשונה ומה שבשניה מי יימר דמליא י[א] שיעורא: הזאה

איתיביה אביי קרבן א[א] יחיד שנתערב בקרבן יחיד וקרבן ציבור שנתערב בקרבן ציבור וקרבן יחיד וקרבן ציבור שנתערבו זה בזה נותן ד' מתנות מכל אחד ואחד ואם ב[ב] נתן מתנה מכל אחד יצא ואם נתן ארבע ג[ג] מכולן יצא במה דברים אמורים שנתערבו חיין אבל נתערבו שחוטין נותן ארבע מתנות מכולן ואם נתן מתנה אחת מכולן יצא ד[ד]רבי אומר רואין את המתנה אם יש בה כדי לזה וכדי לזה כשרה ואם לאו פסולה קתני יחיד דומיא דציבור מה ציבור גברי אף יחיד גברי אמר רבא ותסברא הא מתרצתא היא דקתני במה דברים אמורים כשנתערבו חיין אבל נתערבו שחוטין לא מה לי חיים מה לי שחוטין אלא הכי קאמר בד"א שנתערבו שחוטין כעין חיים בכוסות אבל בבולל נותן ד' מתנות לכולן ואם נתן מתנה אחת לכולן ה[ה] יצא רבי אומר רואין את המתנה אם יש בה כדי לזה וכדי לזה כשרה ואם לאו פסולה ומי אית ליה לרבי האי סברא והא תניא ו[ו] אמר רבי לדברי ר"א

מתנות. דבעינן ארבע מתנות מכל אחד לכתחילה: **אבל נתערבו שחוטין.** שנבלו דמם בכוס אחד נותן ד' מתנות מכולם יחד שהרי יש כאן משייהם קסבר יש בילה: **אף יחיד בגברי.** ואע"ג דבעי סמיכה. ומדליבור לא מצי לאותביה ג[ג] שאין סמיכה בציבור אלא בחטאות הפנימיו' והכא בפנימיות לא קמיירי מדקתני ז[ז] ארבע מתנות: **ופסברא הא מתרצתא היא.** והאי חיין דוקא הוא ואנתערבו קודש סמיכה קאי הא קתני אבל שחוטין לא בעי ד' מכל אחד לכתחילה ובשחוטין ח[ח] נמי משכחת לה דבעיא כגון שנתערבו כוסות בכוסות ואין ידוע איזהו של זה ואיזהו של זה ולא נבללו הדמים בכוס אחד: **אלא.** האי חיין לאו דוקא והכי קאמר בד"א דצריך ארבע מתנות מכל אחד לכתחילה: **שנתערבו שחוטין.** כוסות בכוסות דהיינו כעין חיין דכל חד לחודיה קאי: **אבל בבולל.** שני הדמים לתוך כוס אחד נותן ארבע מתנות לכולן ואשתא ליכא לאותודי סמיכה דהא לאחר שחיטה וסמיכה נתערבו אבל קודם סמיכה ט[ט] לא ילפו לדברי הכל: **רבי אליעזר.** לגבי מי חטאת קאי ומייתינן לה לקמן בפירקין (דף פ.) לגוחית של מי חטאת המוקדשין שנפל לתוכן מים אחרים כל שהוא רבי אליעזר אומר יזה שתי הזאות ולקמן [שם] מפרש מילתיה. וקאמר רבי לדברי רבי אליעזר הזאה אינה צריכה שיעור ד[ד] אגבא דגברא דאי צריכה שיעור נהי נמי דיש בילה וסמכינן עלה דודאי יש בכולו י[י] הזאה מן המים הכשרים ומלטרפין מה שבראשונה ומה שבשניה מי יימר דמליא י[א] שיעורא: הזאה

ומי אים ליה לרבי האי סברא. דתמנה צריכה שיעור: **לרבי ר' אליעזר.** לקמן (דף פ.) מייתינן לה בהאי פרקין לגוחית של מי חטאת שנפלו לתוכה מים כל שהן שאינן של מי חטאת ר' אליעזר אומר יזה ב' הזאות, ופירשה רבי לגמליאה ואמר דקסבר ר' אליעזר יש בילה והזאה אינה צריכה שיעור והכולל הזאה נמי הוה מני דלא קנסא קנסוהו רבנן כי היכי דלא יסתכר בתערובת מים הפסולין, דקתני אמר רבי לדברי ר' אליעזר הזאה כל שהוא מטהרת שהרוחה אינה צריכה שיעור, והזאה מהלה כשר ומתלה פסול כלומר ואפילו נתערבו פסולין בכשרין נמי אין תערובתן פסולין דכשרין נמי אין תערובתן פסולין דכשרין נמי אין תערובתן פסולין ד

עה: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

כז א מיי' פ"א מהלכות פרה אדומה הלכה ח:
כח ב מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה ב והלכה יז:
כט ג מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה יב
טוש"ע יו"ד סימן שו סעיף ו:
ל ד מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה כ:
לא ה מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה יד:
לב ו מיי' פ"ו מהלכות פסח"מ הלכה טו:
לג ז מיי' שם הלכה כב:

מוסף רש"י

הזאה מחצה כשר ומחצה פסול. ולא מיתמא הזאה כל שהוא דלא דכשיר ומיהו לא יהיו עמה מעורבת פסול, אלא אפילו יש בה מעורבת פסול מכאן (לקמן פ.): בכור אינו נשקל בליטרא. כדכך שהקנפון מוכרין בשר מוזן בעצון. המוכר אשם לא יאכל כשלמים בכל מקום: ויאכלו כחמור שבהן. כתורת האשם, לזכרי כהונה ליום ולילה לפיס מן הקלפים (פסחים צח.) אין מביאין קדשים לבית הפסול. אין מביאין קרבן ביום שיתעטעו זמן אכילתו שקבעה לו תורה ונמצא בא לידי עוכר (שם יג.): מביאין קדשים לבית הפסול. למעט זמן אכילתן מוקצה מלגאלן לרעיה (שם צח.):

ליקוטים

שייך לענין קודם

למחרת מביא אשמו ולוגו. לשון התוספתא רפ"ד דנזיר, ספק נזיר טמא ספק נזיר טהור אבל נזיר ודאי הייה, ספק מצורע טמא ספק מצורע טהור אבל מצורע ודאי הייה. אוכל בקדשים אחר ששים יום, שוחה יין ומטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום. כיצד, אמרו לו נזיר טמא אתה ואין נזיר טמא מגלח אלא עד שבעה, צא ומנה שבעה הזה ושנה גלח והביא קרבן. מנה שבעה ובקש להשלים, אמרו לו נזיר טהור אתה ואין נזיר טהור מגלח אלא עד ל' צא ומנה עשרים ושלשה להשלים שלשים גלח והביא קרבן. מנה שלשים ובקש לגלח, אמרו לו נזיר טהור אתה ואין נזיר טהור מגלח אלא על הדמים. כיצד הוא עושה מביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומר אם [נזיר] טהור אני הרי זו חובה ואם לאו הרי זו נדבה. כיצד תעשה לו להחמיר עליו, מביא פילי של חרס חדשה ונותן לתוכה רביעית מים חיים ומביא שתי צפרים ושחט את אחת מהן אל כלי חרס על מים חיים, חפר וקברה בפניו ואסורה בהנאה. ומביא חטאת הענף ומתנה עליה ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה, אם טהור אני עולה מחובתי וחטאת ספק, ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שמצוערים מגלחין, ומונה שלשים ומביא עולת בהמה אחרת ומתנה עליה ואומר אם טהור הייתי עולה הראשונה חובה וזו נדבה והחטאת הענף ספק מחובתי, ואם טהור אני עולה הראשונה נדבה וזו חובה וחטאת הענף ספק. ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שהמצוערין מגלחין. רבי שמעון אומר למחרת מביא אשמו ולוגו בידו ומעמידן על שערי ניקנור

נוסחאות רש"י כת"י

אמר רמי בר חמא. פשיטא לי בכור נכ"ש אין מאכילין אותו לגדות. אפילו שתנו במומו

שינויי נוסחאות

א) ס"ל ר' מני (כ"י מ, וכ"ה ברש"י כ"י ובתוס'): ב) שקבוי (כתה"י): ג) בכתה"י וש"מ נוסף האי זבר והאי נקבה, איכא שעיר נשיא, חטאת ואשם נמי איכא שעיר נשיא כו': ד) ל"ל הא איכא (ש"מ): ה) בכ"י נוסף דבני שנה נינהו: ו) ל"ל דדבה (הגרי"ב): ז) ס"ל דאיעבוד. ומתי"ב ל"ל אבל לכתחילה לא (*ש"מ). ומיכות ולכתחילה לא אמתי"ב ליתא בכי"מ: ח) ס"ל הזאה כל שהוא. הדא מילתא הוא שהזאה אין צריכה שיעור (בה"ז, גליון). ומתי"ק כתב דכש"ל גרס בגמ' לדברי ר"א הזאה אינה צריכה שיעור הזאה כ"ש מטהרת. ולפי"ז ס"ל לגריה בכש"ע. ועי' רש"ל לקמן פ' ע"ח בסס"ע: ט) עימה תערובת פסול (צ"ק): י) ל"ל שהומם (ש"מ): יא) ל"ל פסולי המוקדשין (ש"מ): יב) ס"ל או דלמא. קדושה דבכור עדיף ולא דמי לשאר קדשים דנשקלים דהתם הנאת כו' (ש"מ): יג) ס"ל משום הך קדושה אחריתי (גליון). וכ"ה בל"ו וסס"ל והסלר ליתא: יד) ל"ל גופא (גליון) מו) ולישבר כיון שהתפיסו כו' כלל"ל והל"ל (באה"מ): מז) בגוף בכור זה כל"ל (ש"מ): יז) בש"מ נוסף דהא תחיכות הם: יח) ל"ל בהמתה (ש"מ). וכל"ל לתלן כנגמ' דתמורה סס: יט) הקדשים הנאכלים נשחטים כל"ל (ב"ש): כ) הוה אמינא דנפיק כל"ל (צ"ק): כא) ל"ל מי שיש לו פירות שבעית לאחר ביעור כו' (ש"מ): כב) ל"ל למי לחלק (ש"מ): כג) ל"ל ירק של שבעית (הגרי"ב):

שיטה מקובצת

הפרו לי בבור. [פי' בקונטרס שיכא לומלין ליגזז ולעבד] וקשה דהא פטיטה הלא, שהרי אם היה הבכור כר פדיון כשאר קדשים לא היה מועיל בו פדיון ליגזז ולעבד שהרי אאר פסולי המוקדשים נמי הכ"ג אין נפדין לבהמים בגיחה ועבודה. ור"ל דבכרא היה נהקל טפי בבכור מאר קדשים דאי לא הוה מועיל בו פדיון ליגזז ולעבד אע"ג דשאר פסולי המוקדשין אינו כן (תוס' אחרונה): הבדו רחמנא אמר לא תפדה. פ"ה אבל דאין נשקלים בליטרא הוא דרבנן הוא דרבנן ולכך מבטיח לן מי שרינן איסור דרבנן משום דוחה דהקדש. ולקמה דבפ' חלק (מסהדרין דף קיב:) משמע דהוי מדאורייתא [דדרבים] בהתמה כו' והתם ע"כ בנבלי מומין אייר דאי בתמימין משנלה ולא אבל אמר שמים נפקא והכי מדקתני אלמודא הכתם. לכן נראה דוהיא לאסור לשקול בליטרא לכ"ש מדאורייתא, אלא שמתמיה היה נראה לו אבדא לשקל דאם מזלזלין בוזוחת דהקדש, ועל זה פריך אי אמר הפדו לי בכור כו' אלמא לא אמינא ליה לשקל בליטרא דלא מזלזלין ביה, ומתמה אלמודא הפדו רחמנא אמר כו' אלמא אאי דאיסורא בהדיא הוא דמיהכי לא אמר אלא שני שבוע היתה וזמן אכילתה לעולם דאילו שביעית לאו בת תרומות ומעשרות היא: וכולן

אהזאה כל שהוא מטהרת הזאה אינה צריכה שיעור הזאה מחצה כשר ומחצה פסול לדבריו דר"א קאמר ואיבעית אימא הזאה לחוד ונתינה לחוד: נתערבו בבכור ומעשר כו': אמר רמי בר חמא בכור לב"ש [ו]אין מאכילין לגדות תמורתו מהו [ב]בכור אינו נפדה תמורתו מהו [ג]בכור אינו נשקל בליטרא תמורתו מהו אמר רבא תניא בכור ומעשר משהוממו עושין תמורה [ד]ותמורתן כיוצא בהן בעי רמי בר חמא התפים בכור לבדק הבית מהו שישקול בליטרא רווחא דהקדש עדיף או דלמא זילותא דבכור עדיף א"ר יוסי בר זבידא ת"ש נתערבו בבכור ובמעשר ירעו עד שיסתאבו ויאכלו בכבכור וכמעשר לאו למימרא דאינו נשקל בליטרא רב הונא ורבי חזקיה תלמידי דרבי ירמיה אמרי מי דמי התם שתי קדושות ושני גופין הכא שתי קדושות וגוף אחד מתקיף לה רבי יוסי בר אבין מה אילו אמר הפדו לי בכור שהתפיסו לבדק הבית כלום שומעין לו הפדו רחמנא אמר לא תפדה אלא א"ר אמי א[ו] כלום [ה]הקנה זה אלא מה שקנו [ב] לו: הכל יכולין להתערב כו': מ"ש חטאת ואשם דהאי זכר והאי נקבה חטאת ועולה נמי [ג] איכא שעיר נשיא האי שיער והאי צמר פסח ואשם נמי לא מיערב האי בן שנה והאי בן שתי שנים איכא [ד] אשם נזיר ואשם מצורע [ה] ואיבעית אימא [ו]איכא בן שנה דמיחזי כבן שתי שנים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה: מתני' [ז]אשם שנתערב בשלמים רבי שמעון אומר שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן אמרו לו [ח]אין מביאין קדשים לבית הפסול [ט]נתערבו חתיכות בחתיכות קדשי קדשים בקדשים קלים הנאכלין ליום אחד בנאכלין לשני ימים ולילה יאכלו כחמור שבהן: גמ' תני תנא קמיה דרב [י]שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעטין באכילתה אמרוה רבנן קמיה דרבא [יא] הא דלא כר"ש דאי כר"ש האמר [יב]מביאין קדשים לבית הפסול אמר להו אפילו תימרו ר"ש הני מילי [יג]דאיעבד [יד] לכתחילה לא ולכתחילה לא איתיביה אביי

הזאה [ח] כל שהוא מטהרת. הדא מילתא היא שהזאה כל שהוא מטהרת. ולקמן [פ.] מפרש אמאי יזה שתי הזאות: והזאה מחצה כשר ומחצה פסול. כלומר ולא תימא דהזאה כל שהוא [דמטהרת] (דמועטת ומיהו) אם אין עם [ט] התערובת פסול אלא אפילו אין עם [ט] התערובת פסול כשרה ומחצה לאו דוקא אלא ליכא שיעור [וקס"ד] דהוא הדין למתן דמים: ונתינה. דם דמזבח לחוד צריך שיעור שיראה הדם לשני רוחות הקרן של מזבח: אמר רמי בר חמא פטיטא לי בכור נכיס שמאי. אע"פ כשהומם [י] ובזמן הזה: אין מאכילין לגדות. דהכי תניא בבכורות בפ' כל פסולין [יא] (דף לג.): אינו נשקל בליטרא. אם הכהן מוכר בשרו: אינו נפדה. לגמרי מתעורת בכורה לחולין ולחול קדושה על המעות: משהוממו. אף משהוממו: התפים. הכן בכור לבדק הבית משהומם: רווחא דהקדש עדיף. ושקל בליטרא כדי שילמלא מכירתו וירבו דמיו דהא קי"ל (בכורות דף לא.). בשאר פסולי המוקדשים בשביל שפדיונו להקדש הקילו עליהן להיות נשחטין בליטלין ונמכרין בליטלין ונשקלין בליטרא כדי שיהא הפודה אותן בדמיהן מתחילה חוץ מן הבכור מפני שהנאת ריבוי דמיו איכא אלא לכהן והאי דהתפיסו לבדק הבית כלום שומעין לו הפדו רחמנא אמר לא תפדה אלא א"ר אמי א[ו] כלום [ה]הקנה זה אלא מה שקנו [ב] לו: הכל יכולין להתערב כו': מ"ש חטאת ואשם דהאי זכר והאי נקבה חטאת ועולה נמי [ג] איכא שעיר נשיא האי שיער והאי צמר פסח ואשם נמי לא מיערב האי בן שנה והאי בן שתי שנים איכא [ד] אשם נזיר ואשם מצורע [ה] ואיבעית אימא [ו]איכא בן שנה דמיחזי כבן שתי שנים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה: מתני' [ז]אשם שנתערב בשלמים רבי שמעון אומר שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן אמרו לו [ח]אין מביאין קדשים לבית הפסול [ט]נתערבו חתיכות בחתיכות קדשי קדשים בקדשים קלים הנאכלין ליום אחד בנאכלין לשני ימים ולילה יאכלו כחמור שבהן: גמ' תני תנא קמיה דרב [י]שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעטין באכילתה אמרוה רבנן קמיה דרבא [יא] הא דלא כר"ש דאי כר"ש האמר [יב]מביאין קדשים לבית הפסול אמר להו אפילו תימרו ר"ש הני מילי [יג]דאיעבד [יד] לכתחילה לא ולכתחילה לא איתיביה אביי

וירבו דמיו: לוס שומעין לו. לעצור על דברי תורה: ופרכינן הפדו רחמנא אמר לא תפדה. ועל דבריו אין לעבור אבל לשקול בליטרא אין כאן עבירה על דברי תורה: אלא א"ר אמי. הכי איכא למיפשטא לבעיין: לוס הקנה. הכהן זה לבדק הבית אלא מה שקנו לו (בגופו) [מז] בבכור זה וכיון דאלמלא לא הותר לשקל בליטרא אין יכול להקנות לבדק הבית עודף דמי למעוט משקל בליטרא: שעיר אין לו אמר אלא אשם איל הוא ויש לו אמר: [יז] [אשם נזיר וכו'. באשם נזיר [יח] ובאשם מצורע [ויקרא יד] כבש כתיב ואמתם כבש בן שנה הוא]: מתני' נחמור שבהן. לזכרי כהונה ובעזרה ויום ולילה כדין אשם ובעל השלמים יצא ידי שלמים מהר כל אחד יקרב למי שהוא: נביא הפסול. שממעט בזמן אכילתו ולעיל [עמ':]: יאכלו כחמור שבהן. והכא רבנן מודו דליכא תקנתא אחריתי [יח]: גמ' שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה. מפני שממעטת בזמן אכילת התרומה ומביאה לידי איסור אכילה שנתבער מן העולם קודם שתכלה לחיה שבשדה ותרומה זו מתבואת שאר שני שבוע היתה וזמן אכילתה לעולם דאילו שביעית לאו בת תרומות ומעשרות היא:

ומ"ש לא נתירנו מתמה סברא כיון שכתוב בהדיא האיסור לא תפדה, אבל איסור דלשקול בליטרא נהי דמיתסר שלא לנהוג בו מנהג בזיון וכיון דאין האיסור כתוב בפסוק רק מסברא בעלמא מ"כ שמא יש להמיר כמו כן מתון סברא משום רווחא דהקדש עדיף כדתלמד לעיל בנפנין דאתמא סברא ומפקת מסברא. וכ"ש דהוי מלי דמרגלי דמי מתון דפסוק. ולא נחה דהוי איסור מתון דפסוק. ולא מצינו דהתם מ"מ משני דאפילו בר פדיון ליתיה כלל אלא תפדה. ועוד דלא תפדה כתוב בהדיא עפי מתנה ולא נחה: בלום הקנה זה אלא מה שקנו לו. כלומר מאי טעמא בעית למימר דלישקול בליטרא משום רווחא דהקדש, משום דדעת הבדר לסבי. ולא היא דאלו דעתו לא היה לסבי למאי שלינו קנוי לו, מ"ל לא חל קדושה הקדש על זה, ומאי איכפת לך דקיומי תנאה כיון דלא חל מעולם על זה קדושה דמיה: איכא שעיר נשיא. מ"ג ודקיקנן איכא שעיר נשיא דהוא חטאת והוא זכר ומעורב בעולה. ודקיקנן חטאת ואשם נמי מ"מ לא מיערבי דהא שעיר נשיא, ודקיקנן מאשם דהוא אשם ואמר אמר. ודקיקנן מאשם נמי כו' דאשם הוא אם תמים זכר בן שנה ואיל הוא בן שתי שנים ואיכי קאמר דיכולין להתערב דהא לא מפיק אלא חטאת ואשם. ודקיקנן איכא אשם נמי דכו' דמתיב כהו כבש ואמתם כבש בן שנה אלא (ב"ש): תוד"ה איכא בן שנה כו' לאו דוקא בת שתי שנים כו'. ר"ג ת"ש ר"ל דהא דאמרינן הכא אילא בן שנה דמיחזי כבן שתים הייינו בכן שתים הייינו בכן שתים הייינו בכן שנה גדול דאי אפשר לראות בן שתים. ת"ש בן שנה דמיחזי כבן שנה. אבל בקדושין מיירי דאשמה בן שתים דמיחזי כבן שנה. אבל בקדושין מיירי דאשמה בן שתים דיעוד דאפילו בן שנה גדול דמיחזי כבן שתים קטן, והיינו נמי דקאמר דאילמא בן שתים דמיחזי כבן שנה. אבל בקדושין מיירי דאשמה בן שתים דיעוד דאפילו בן שנה גדול לא הוי כבן שתים דיעוד: (תוס' ריב"א. ב"ש):

מסורת הש"ס

ו) [כבורות נב.] מוקפתא דבכורות פ"ג ה"ו, ב) בכורות לא. תמורה כא. עי' ירושל' מו"ר פ"ב ה"ג, ג) [מנחות נ.], ד) מנחות שם, ה) [סמיכה לח.]: תי' כו' פרש"י ה"ב, ירושל' נזיר פ"ח ה"ב, ו) [סמיכה יג.: ביצה יט: בכורות ס: מלה ע.]: ז) תוספ' שביעית סס"ו ש"ש, ח) [בכורות סא.] סחיים צח.: ט) [מנחות קכ:], י) ס"א, כ) במדבר ו' יב, ל) חולין קלב:

אמר רמי בר חמא. פשיטא לי בכור נכ"ש אין מאכילין אותו לגדות. אפילו שתנו במומו

במלינה דהכי תניא בבכורות פרק כל פסולי המוקדשין (דף לג.): תמוהו. דקיימא לן תמורת בכור אינה קריבה אלא נאכלת בתמומה: אינו נפדה. לגמרי תמורת בכור ולחול קדושתו על המעות: אינו נשקל אלא בליטרא. אם בא כהן למכור בשרו: משהוממו. עושין תמורה וכל שכן בתמומה: התפים בכן בכור לבדק הבית. משהומם: מהו שישקל בליטרא. כדי לגמלם מכירתו וירבו הדמים: רווחא דהקדש עדיף. דהא קיימא לן בפסולי המוקדשין (בכורות דף לא.), דחולין דהקדש דקדושתן חלה על המעות לבדק הבית מכן דאין נשקלין בליטרא והכי נמי כיון שהתפיסו לבדק הבית רווחא דהקדש הוא: או דלמא זילותא דבכור עדיף. ולא דמי לשאר דמי פסולי המוקדשין דאילו התם הנאת רבוי דמיהם לאותה קדושה עצמה אבל הכא הני דמים לאו לקדושה בכור אלו ואינו בא לקדושה משום רווחא דקדושה אחריתי: לאו דומיא דאין אין מביאין קדשים לבית הפסול. אלא אם אמר לא תפדה אלא בכור: אמר לו אמר לא תפדה. ומידי דאורייתא לא מיבעיא לן וכי מיבעיא לן מידי דרבנן לשקל בליטרא: אלא אמר ר' אמי. הכי קאמר ר' יוסי בר' אבין: לוס הקנה. כהן זה לבדק הבית אלא מה שהיה קנוי לו בבכור זה ומיפשוט דאינו נשקל בליטרא: שעיר. אין לו אמר אלא אשם איל הוא ויש לו אמר שאין אשם אלא אם אלא. באשם נזיר באשם מצורע כתיב כבש בן שנה אלא אם אלא. אם אין ניכרים אוכלן כמומר אשם, ומתן דמים בא אשם ושלמים שוה: נביא הפסול. שממעטת אם אכילתה בין בזמן אכילתן בין בזמן אכילתן ומביאן לידי עוכר אם אכילתה לחיה שבשדה ותרומה זו מתבואת שאר שני שבוע היתה וזמן אכילתה לעולם דאילו שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה. מפני שממעטת זמן אכילת תרומה שתתבער מן העולם קודם שתכל

וכולן הכהנים רשאין בו'. משנה היא בפ' כל התדיר (לקמן דף 5:) וגבי קדשים קלי: **נשנה באכילתן כגון נאכלן לנויין בו'.** אמר [1] קרא לך נתתים למשחה (במדבר יח) לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין [2]: **ואכלו תרומה.** ואע"ג דקא ממעט בזמן אכילת תרומה: **אין לוקחין תרומה.** הכהנים בכסף מעשר שני בירושלים: **מפני שממעט באכילתה.** במקום אכילתה דמעכשיו לא יאכלנה אלא בירושלים: **כי אתא.** אביי קמיה דרב יוסף: **א"ל אמאי לא פוסביה.** נמי מהא: **נביח הפסול.** כשצריך לאכול השמן בזמן הצביעות: **א"ל דרבנן.** תרומת ירק: **אי הכי.** דמשום דרבנן הוא: **איפכא מיבעיא ליה למיפני.** אין מבשלין ירק של תרומה בשמן שביעית ורבי שמעון מתיר אבל השתא שמן תרומה דאורייתא היא דכתיב (שם) כל חלב יצהר וקא שרי ר"ש: **דאיערב** [3]. שמן בירק ועל כרחו יבשלנו יחד כדמפרש לקמיה דאי אפשר לסולתו כולו ממנו: **הא לא דמי בו'.** פירוש דקושיא הוא: **תחיבה בחיבורן.** מתני' היא וקתני תאכל כחמור שבהן ואפילו לרבנן והכא נמי אי בדאיערב עסקינן לא הוי פליגי רבנן עליה: **וקמפסיד בצביעות.** ורחמנא אמר [4] נאכלה ולא להפסד: **למחרת.** בספק מלורע מוחלט וספק אינו מוחלט קאי. למחרת ביום השמיני: [5] **שחיטה בצפון ובהונות.** כחומר אשם: **ומסיבה ונסכים ותנופה חזה ושוק.** כחומר שלמים. והא

[6] וכולן רשאין כהנים לשנות באכילתן לאכלן צלויין שלוקין ומבושלין ולתת לתוכן תבלי חולין ותבלי תרומה דברי ר' ישמעאל [א] אמר ליה הנח לתרומת תבלין דרבנן איתיביה [ב] [1] אין לוקחין תרומה בכסף מעשר שממעט באכילתה ור' שמעון מתיר אישתיק ליה כי אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אמאי לא תותביתיה מהא [2] אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה [3] שלא יביאו קדשים [4] לבית הפסול ור' שמעון מתיר א"ל אביי ולאו מי אותביתיה מהא דתבלין ואמר לי הנח לתרומת תבלין דרבנן הכא [5] נמי (תרומה) תרומת ירק דרבנן אי הכי איפכא מיבעיא ליה למיתני ירק של תרומה בשמן של שביעית ולאו מי אותביתיה ממתני' דמתיר רבי שמעון ואמר לי דאיערב הכא נמי דאיערב אי דאיערב מאי טעמייהו דרבנן מידי דהוה אאשם ושלמים מי דמי התם אית ליה תקנתא ברעייה הא לית ליה תקנתא ברעייה הא לא דמי אלא לחתיכה שבחתיכות דכיון דלית תקנתא דאוכל [6] כחמור שבהן מתקיף לה רבינא מי דמי חתיכה שבחתיכות לית לה תקנתא כלל האי אית ליה תקנתא בסחיטה ורב יוסף היכי נסחוט נסחוט טובא קא מפסיד בשביעית נסחוט פורתא סוף סוף איערובי מיערב איתיביה [7] רבי שמעון אומר [8] למחרת מביא אשמו ולוגו עמו ואומר אם של מצורע [9] הרי זה אשמו וזה לוגו **אין** לוקחין תרומה בכסף מעשר שני מפני שממעט באכילתה. פי' בקונטר' דמתחלה סריא לאוגן כדאמר בפ' הערל (יבמות דף עח.) זרות אמרתי לך ולא תניינות והשתא אסיקא דמעשר אסור לאוגן וגם בעי תומה ותרומה לא בעי תומה ומתוך המשנה ממעט שאין הקפידא משום תרומה אלא משום מעשר דמעיקרא סרי לזרים והשתא אסור וגרסי' בסדר המשנה [1] באכילתן [2] כו' (פ"ג מ"ב) אין לוקחין במס' מעשר שני (פ"ג מ"ב) אין לוקחין תרומה בכסף מעשר מפני שהוא ממעט באכילתו ור"ש מתיר אמר להם ר"ש אם הקילו בזבחי שלמים שהוא מביאן לידי פיגול ונותר לא נקל בתרומה מה [3] לי היקל בזבחי שלמים שכן מותרין לזרים נקל בתרומה שהיא אסורה לזרים פירוש אמר ר"ש אם הקלנו ליקח שלמים מכסף מעשר אע"פ שמביא המעשר לידי פסול פיגול ונותר כ"ש שלוקחין תרומה הקלה מכסף מעשר אמרו לו אם לוקחין שלמים שמותרין לזרים כמו מעשר אבל אין לוקחין תרומה שגורם למעשר להיות אסור לזרים. הגה"ה:

[9] **למחרת מביא אשמו ולוגו עמו.** פירש בקונטרס למחרת יום שמיני ובמנחות (דף קה.) פי' למחרת יום שביעי והכל אחד דאספק מזיר טמא וספק מלורע טמא קאי כדמוכח בתוספתא דמזיר פרק בתרא והכי איתא התם ספק מזיר טמא וספק [10] מזיר טהור אבל מזיר ודאי היה ספק מלורע טמא פירוש מוחלט ספק מלורע טהור פי' שטהר כבר אבל מלורע ודאי היה פירוש בחד גברא איירי שיש בו כל ספיקות הללו אוכל בקדשים לאחר שביעי ושותה יין ומטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום כילד אמרו לו מזיר טמא אתה לא ומנה שבעה הזה [11] ושנה גלח והביא קרבן מנה שבעה [12] ומבקש לגלח אמרו לו מזיר טהור אתה ואין טהור מגלח פחות משלשים יום לא ומנה עשרים ושלשה יום להשלים שלשים מנה שלשים ומבקש לגלח אמרו לו מזיר טהור אתה ואין מזיר מגלח אלא על הדמים פירוש [13] שלא בהמות חייב להביא חטאת עולה ושלמים ועל אחת מהן יכול לגלח וחטאת בהמה אינה באה על הספק ושלמי מזיר נמי מטעונין תנופה וזה אין יכול להניף מפני שהוא ספק מלורע טמא אבל עולה יכול להביא על תגאי והיינו דקתני כילד הוא עושה מביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומר אם טהור אני הרי זו נדבה כילד הוא עושה להחמיר עליו מביא פייליו של חרס חדשה ונותנין לתוכה רביעית מים חיים ומביא [שתי] לפורי דרור כדין כל המלורעין ביום תגלחתן וחטאת העוף פירוש כדין מזיר טמא דשמא מזיר טמא הוא ותגלחת זו של טומאה ואינו מתחיל מזירות טהרה עד שיביא חטאתו של טומאה (יש) שחטאתו מעכבתו מלמנות מזירות [14] אבל אשמו אינו מעכבו ומשיגלח תגלחת טומאה הוא אסור לגלח עד שימנה מזירות טהרה ולהביא צריך להביא חטאת מזירות טומאה למנות מזירות טהרה ולגלח בספה לטהרת צרעתו והאשם שהה עד תגלחת הטומאה [15] שיעשה אחרי טהרתו בודאי מן הצרעת שאותה תעלה לו ודאי לטומאת מזרו כמו שמפורש בסוף הבריתא דימי צרעתו אין עולין לימי מזרו ותגלחת צרעתו אינה עולה לתגלחת מזרו כדאמרי' בפ' מי שאמר הריני מזיר מגלח (מזיר דף יח:) ובפ' ב' מזירים (שם דף ס:) ומה שמביא חטאתו ביום תגלחתו היינו כר' עקיבא דאמר במס' מזיר [דף מד:] אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום והכא נמי הוי כגילח בשמיני שהרי שוהה תגלחתו ומתנה על חטאתו ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה פירוש עולה שאמרנו למעלה ואם טהור אני עולה מחובתי וחטאת העוף בשל מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שהמלורעים מגלחים [16] ומביא עולת בהמה ומתנה עליה כו' וגראה שאסר מן התוספתא דסופר שלשים יום ומביא עולת בהמה כו' שהרי ספק מזירות טהרה הוא מונה ואינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ויביא עולה, וחטאת ושלמים ויאשם [17] עד סוף מזירות טהרה שאחר טהרת צרעתו שעולה בודאי ואומר אם טמא אני פירוש אם טמא הייתי בתגלחת ראשונה העולה נדבה היתה וזו תהא חובה וחטאת העוף שהבאתי בתגלחת ראשונה מחובתי ואם טהור אני עולה ראשונה חובה וזו נדבה שתגלחת זו של עכשיו אינה כלום וחטאת העוף שפיקו [18] מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך מלורעין ותגלחת זו היתה ראויה ליעשות בסוף שבעת ימי סגרו מתגלחת ראשונה אבל לא היה יכול משום דגילוח ספק מלורע אינו דומה איסור גילוח המזיר רבי שמעון אומר מתר [2] יביא אשמו ולוג בידו כדין מלורע בשמיני שלו והוא יום שלשים ואחד ומתנה עליו לפי שהוא ספק מלורע וחטאת מלורע שמעכבת טהרתו אינו יכול להביא מבהמה שאין חטאת בהמה באה על הספק לפיכך יביא חטאת העוף ואם הוא עשיר יכתוב נכסיו [3א] לאחרים ויהא עני ויביא קרבן עני דהיינו עוף ור' שמעון לטעמיה דאמר במס' ערכין (דף יח:) אפי' היה עשיר בשעה שהביא ליפורים או בשעת הבאת אשם והעני הכל הולך אחר חטאת ואפי' לתגאי דפליגי עליה איכא לאוקמא להא דהכא ולפרושי יכתוב נכסיו לאחר מעיקרו ומתנה על חטאת העוף ואומר אם טמא הוא פירוש אם מלורע הוא הרי זו חובתו ואם לאו הרי זו נדבה ואוכל בקדשים מיד אבל לשתות יין וליטמא למתים אינו יכול שאין ימי מזרו עולין לו מתוך ימי צרעתו כילד יעשה לדברי בן זומא שאם לא יעשה כן אינו עולה לו בעבור שהבאת אשם ושלמים אינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ומביא עולה, ואם הוא עשיר יכתוב נכסיו לאחרים ויהא עני ויביא קרבן עני דהיינו עוף ור' שמעון לטעמיה דאמר במס' ערכין (דף יח:) אפי' היה עשיר בשעה שהביא ליפורים או בשעת הבאת אשם והעני הכל הולך אחר חטאת ואפי' לתגאי דפליגי עליה איכא לאוקמא להא דהכא ולפרושי יכתוב נכסיו לאחר מעיקרו ומתנה על חטאת העוף ואומר אם טמא הוא פירוש אם מלורע הוא הרי זו חובתו ואם לאו הרי זו נדבה ואוכל בקדשים מיד אבל לשתות יין וליטמא למתים אינו יכול שאין ימי מזרו עולין לו מתוך ימי צרעתו כילד יעשה לדברי בן זומא שאם לא יעשה כן אינו עולה לו בעבור שהבאת אשם ושלמים אינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ומביא עולה

לז א מיי' פ"ה מהל' מחוסרי כפרה הלכה ד:
לח ב מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ה:
לט ג מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יא-יב

מוסף רש"י

טעון שחיטה בצפון. כשאר אשמות: ומתן בהונות. כדין אשם מצורע: וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. כמומר שלמים (מנחות קה:). דבאשם ליכא סמיכה דלאמרינן במנחות בפרק שתי מדות: ונאכל ליום ולילה. כמומר אשם: שמא אשם הוא (נדה ע:) תקוני גברא. כגון הא, דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים דאמא מצורע הוא (מנחות שם) חסר הלוג. שמן של מצורע: עד שלא יצק. על כפו שבאמצע: ימלאנו. ולא אמרינן דקבעה לה לוג שהוא כלי שרת (שם ט.) כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו. כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) לא תקטירו לה' הוה ליה למכתב, למה ליה למכתב ממנו, אלא למדרשים נמי בתמיד נפשיה, לא תקטירו כל שממנו עולה כבר אשה לה' (שוטה כב.). מתחר שנתת לשם כל משפטו הרי הפירים בבל תקטירו, דכתיב לא תקטירו ממנו אשה לה', לא תקטירו דבר שניתן ממנו לשם (יומא מז: וכעי"ז יבמות ק.) לריח ניחוח אי אתה מעלה כו'. (ראה לקמן עז א.)

נוסחאות רש"י כת"י

שחיטה לפון ומתן בהונות. כמומר אשם: ותנופה חזה ושוק. כמומר שלמים: ונאכל ליום ולילה. דילמא אשם הוא שלמים לכתחילה נמי אמר ר' שמעון מביאין קדשים לבית הפסול דהא הכא דילמא לאו מצורע הוא והוי שלמים וקתני נאכל ליום ולילה משום שפיר אשם: תקוני גברא. לעולם דלמיכל בקדשים: שיעה אשם לו. שמעון קמפרש ואזיל ולא לרבא פריך: לוג זה יפה נדבה. אם אינו מצורע ואמרינן בה] לקמן בפרק כל המדיר (דף צא:) מתנדבין שמן בפני עצמו: ובעי מיקמן. לקיימא לן המתנדב שמן קומצו ומקטיר את הקומץ ושיריו נאכלין לקמן מפרש בפ' כל המדיר (שם): מתן שבע. כנגד בית קדשי הקדשים דתנן במסכת נגעים (פי"ד מ"י): והא תפר ליה. בשקומצו ולוג תפר פסול למצורע בה]: עד שלא יצק. על כפו השמאלית דכתיב (ויקרא יד) ומן השמן יצק בכהן וגו': והא בעי קומץ הקטרה. דדילמא לאו מצורע הוא והוה ליה נדבה: דתקטיר ליה. ושיריו נאכלין ממנה נפשך אי דמצורע הוא הרי הוא נאכל כדאמרן בפרק בית שמאי (דף מד:) חזי יהיה לך מקדש הקדשים מן אשם לכל הרבנים לרבות לוג שמן של מצורע ואי הנדבה הוא שיריו נאכלין כשיני מנחה בתמיד: אי בתר מתנות שבע. מתן שבע בבל תקטירו דכתיב אם לא תקטירו לה' לא תעלו אשה לה' (ויקרא ב) אי לאחר מתן שבע כו' הוי מצי למיפרך נמי מכל שממנו לאישים ובלאו הכי שפיר בה] אין קדושת הגוף מעלה אלא בדבר שמונה ימים דמתנות שבע הוא אינו

לשם עצים. והאי דנקט לישנא דעצים ולא נקט לשם מים משום לישנא דקרא דאותביה מבל תקטירו נקט לה: **לריח ניחוח אי אפשר מעלה.** בתריה דהסוא קרא דכל שממנו לאישים כמיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח קרבן ראשית אשאור ודבש הכתוב בראש המקרא העליון קאי וקאמר יש לך להביא מהן ביכורים מן הדבש ושתי הלחם מהשאור ואל המזבח לא יעלו אלוהיה קרא קאי ואדרשה דבל תקטירו [ח]: **שיריים.** הך פורתא מה שהוסיף אחר קמיצה ולמעלה נדבה הוה ולא שרי להו מתנות המוצרע אלא קמיצה קא שרי להו: **דפריך ליה.** ואומר אם אינו מצורע אלוג [ט] נדבה הרי מה שהוספתי אלא לצורך מחולל על מעות אלוג [י] דכלי שרת אין מקדשים אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך אלוג ע"מ שיקדשנו אלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון: **קא מעייל חולין.** כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן של חולין בעזרה: **איפסיל ליה.** כל אלוג ביולא דהא קדש קדשים הוא כמנחה. ואי קשיא למה לי כולי האי דקמיץ בריש הדר מוסיף עליה ואיכא לאקשויי כל הני ליעבד בריש כל ערכי מצורע והדר יימליהו [יא] וניקמוץ וניקטר ולא [יב] בעי למיפרקיה איכא לתרוצי מאחר שהקדישו למזבח אין יכול לשנותו לערכי מצורע שמא אינו מצורע ואלוג של מזבח נמצא מאבד קדשי מזבח בידים הלכך קמיץ בריש לצורך גבוה ואי נמי מצורע הוא לא מפסיד מידי והדר ממלי ליה כדאמרן: **והאמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן.** לקמן בפ' כל המדיר (דף לא.) והיכי אמרת לר"ש אלוג זה יהא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי.** לכפר על ספק עבירה שבידו כר"מ דאמר בכריתות (דף כה.) מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי שזמן אחד לאכילת כל האשמות ולא מביא לשם עצים והא איכא שיריים דבעי מילינהו [א] ואיכא הך פורתא דלא קמיץ עיליוה דפריק ליה דפריק ליה היכא אי גוואי קא [ב] מעייל חולין לעזרה אי אבראי איפסיל ליה ביוצא לעולם גוואי וחולין ממילא הויין והא [ג] אמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן תקוני גברא שאני יתיב רב רחומי קמיה דרבינא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בר תחליפא ונימא אשם זה יהא אשם תלוי ש"מ מאן תנא דפליג עליה [ד] דר' אליעזר [בא] רבי שמעון הוא דאמר [א] אין מתנדבין אשם תלוי אמר ליה תורה תורה אימרי בדיבורי מיחלפי לך: **מתני'** [ז] איבורי חטאת שנתערבו באיבורי עולה ר' אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני את בשר החטאת מלמעלה כאילו הן עצים וחכמים אומרים [ב] תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה [ג]: **גמ'** מ"ט דרבי אליעזר [ד] אמר קרא [ה] ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים ורבנן מיעט רחמנא [ו] אותם אותם הוא דאי אתה מעלה [ז] אבל אתה מעלה לשם עצים אבל מידי אחרינא לא ורבי אליעזר אותם הוא דרבאי לך כבש [ח] כמזבח אבל מידי אחרינא לא ורבנן תרתי שמע מינה מתניתין דלא כי האי תנא [ט] דתניא אמר רבי יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על איבורי חטאת שנתערבו באיבורי עולה שיקרבו ברובע ונרבע שלא יקרבו על מה נחלקו על איבורי עולה תמימה שנתערבו באיבורי בעלת מום שרבי אליעזר אומר יקרבו ורואה אני למעלה [י] כאילו הן עצים וחכמים אומרים [יא] לא יקרבו ורבי אליעזר מאי שנא רובע ונרבע דלא חזו בעלת מום נמי לא חזי לגוג הוי כלי שרת כדאמרי' בפ"ק דמנחות (דף ז.) ובפ' שתי מדות (שם דף ל.) וי"ל דכלי שרת אין מקדשין אלא מגאין דלא [יב] מצטרף להתקדש אלא פורתא עם האחר שכבר נתקדש אי נמי אלא פורתא מנח ליה בגוא לשם קדושת דמיס והשתא משמע הכא דאע"ג דלא קדיש למזבח לא הוי כחולין בעזרה מאחר דקדוש קדושת דמיס המזבח [יג]:

וחולין ממילא הואי. וכי אלא גוונא משני בפ' התכלת (שם דף מח.) גבי שתי שני כבשים על ארבע חלות דשתים מהן נאכלות ע"י פדיון וכי אלא גוונא משני בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) גבי ביכורים דמקדיש להו ותימה דבפרק המודה (מנחות דף פ:) גבי תודה שנתערבה בתמורתה ומתה אחת מהן מביאתה אין לה תקנה ופריך וליתי לחם ולימא אי הך קמייתא [טו] תודה היא הא לחמה ואי לא ליפוק לחולין ומשני וכי מכיסין חולין בעזרה והשתא אמאי לא מקדש להו והדר פריק להו וכן בפ' הזרוע (חולין דף קנ.) דקאמר טעמא דכתב רחמנא זה הא לאו הכי הוה אמינא חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה היכא ליופיהו אי אבראי לפני ה' כתיב אי אגואי קמעייל חולין בעזרה אמאי ליקדשינהו והדר ליפרקינהו ומיהו התם ניחא [טו] דמקרא קא דרש וזה לא חייבה תורה אבל עוד קשה בפרק בתרא דמנחות (דף קד:) גבי פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יציא מנחה של ששים עשרון דברי חכמים רבי אומר כו' וקאמר [ט] דפליגי במותר להכניס חולין לעזרה דרבי סבר דאסור להכניס חולין לעזרה ואסור לערב חובה בנדבה והשתא ליקדשינהו קדושת דמיס והדר ליפרקינהו וי"ל דגבי תודה לא בעי למימר דמקדישה ופריק גזירה שמא יאמרו יש פדיון לחמי תודה וכן בהיא דפ' בתרא [יז] (גז"ש) שיש שם שיעור מנחה אתי למימר שיש לה פדיון אבל הכא דליכא שיעורא ידעי דהא דיש לה פדיון משום דאין לה שיעור לכך אין קדוש קדושת הגוף וכן בביכורים ידעי דמשום ספיקא הוא דאין נפדין בתרומות ומעשרות דהשתא נמי לאחר פדיון אין נאכלין אלא להכהנים וליכא למיטעי מידי וכן בהיא דהתכלת (שם דף מח.) גבי שתי שני כבשים על ארבע חלות ידעי דלא קדשי אלא שתים ובלחמי תודה דלא קדשי אלא ארבעים ואין להקשות הנך [יח] שיריים דהכא דליפרקינהו לשם עצים חדא דרחמנא אמר דליכליהו למלוה ועוד דלא שריגן לשם עצים אלא בדבר שנתערב במידי דבר הקרבה כגון איבורי עולה באיבורי חטאת [כ]: **תקוני גברא שאני.** תימה אי דאורייתא קאמר ר"ש אין מתנדבין שמן היכי שרי משום תקוני גברא ועוד כיון דאין מתנדבין חולין גמורין הוו:

מאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר ר' שמעון הוא. והתם דקתוסיף (דף נה.) דבהמה שנמלאת בין ירושלים למגדל עדר דמשמע התם דאי איתתכח בן שתי שנים דאיכא לספוקי באשם ליה תקנתא לריך לומר דפליגא אדר' אליעזר דאי מתנדבין לייתי בהמה [יט] וליתני באשם תלוי: **ורבי אליעזר אותם הוא דרבאי לך כבש במזבח אבל מידי אחרינא לא.** וא"ת מה סברא היא זו לר' אליעזר לאותם [כ] לא קאי אלוהיה ולריח ניחוח דבתריה קאי אלוהיה אפי' אשיריים וי"ש לומר משום דלא משתבר ליה טעמא לר' אליעזר להמיר בשיריים טפי משאור ודבש ודרשא דבכש כמזבח חומרא היא ולא קאי אלא אשאור ודבש דחמיר:

ורבנן תרתי שמעת מינה. הך סוגיא כרבי אליעזר דאמר בפרק כל המנחות באות מלה (מנחות דף מ:) המעלה מכולן ע"ג הבכש פטור ור' יוחנן מחייב התם והא דקאמר התם ור' יוחנן האי אותם מאי עביד ליה הוה ליה למימר דאיצטריך לכדדרשינן [יא] הכא רבנן אבל ניחא ליה לשנויי אפי' כר' אליעזר ועוד בכמה מקומות סוגיא דשמעתא כוותיה לעולם דמשני דמסיק לשם עצים ובפרק (שני) [בב] למנחות (דף כ.):

לשם עצים. [מנחות דף מח. וש"נ], [לקמן לא. מנחות קד:], [כריתות יח.], [ד] מנחות מח.; [ה] לעיל עו: [נ"ש לש"ק], [ו] ועי' בתוספ' פ"ח ה"ה וכעי"ז לקמן פא. תוספ' פ"ח ה"ז, [ז] מנחות עח: וש"נ, [ח] ד"ה לריח ניחוח, [ט] ת"כ ויקרא פרש' ט ה"ט, צו פ"א ה"י"א, [י] [שם קו.], [כ] וע"ע תו' פסחים סו: ד"ה מבילה, ב"מ פח: ד"ה ולילמא, מנחות כא: ד"ה מולין ס: ד"ה וכו', חולין קנ: ד"ה לא, תמורה כג. ד"ה מולין.

שינויי נוסחאות

[א] ל"ל מיכלילנהו (*ש"מ): [ב] דר' אליעזר ואמר איר מתנדבין אשם תלוי ר' שמעון היא, אמר ליה תורה כו' כל"ל (*ש"מ: [ג] בש"מ גרים כאן המשנה שבע"ב. וכ"מ מרש"י בסה"ע: [ד] בכתה"י טופ לדרש ניחוח: [ה] ל"ל את בשר בעלת מום למעלה. וכן העתיקו תוס' בחולין נ. ד"ה מעלה ש"מ (*הגרי"ב). בש"מ את איבורי בעלת מום: [ו] תקטירו דשיריים כל"ל והס"ל ומה"ל דך פורתא (ד"ה): [ז] ל"ל והלוג (ש"מ): [ח] ל"ל נמליהה (ש"מ): [ט] ולא בעי למפרקיה. אולי יש למחוק תיבות אלו (ח"ד). ועי' בשאר מפרשים: [י] תיבת למעוטי נמחק (ש"מ). [בל"ק הגיה לדבות שאור ודבש ולמעוטי שיריים. ומ' ק"ל שמה עליו:] [יא] ל"ל בהאי (ש"מ): [יב] איבורים באבורי בעלי מומין כל"ל (ש"מ): [יג] ל"ל ולא (ב"ש): [יד] כאן שייך הקטע בסמוך לעיל [ר' בענ' הקודם אות יח] ותימה לי הי"אך נותן מתן ז' ועל הבהונות מההוא פורתא שקדוש קדושת דמים דשמא אינו מצורע ודורק לאביבר שמן הקדש. ע"כ. וקלי מיירון ל"ע (צ"ק): [טו] ל"ל דקיימא (צ"ק): [טז] ל"ל ניחא דלא חייבה תורה להקדיש מש"ה לא איצטריך קרא אבל עוד כו' (ש"מ): [יז] בתרא דמנחות (ש"מ): [יח] ל"ל דלימא דהנך שיריים דמסיק להו לשם עצים הדא כו' כל"ל (ש"מ): [יט] ל"ל לייתי אשם (צ"ק): [כ] ל"ל דריבוי דכבש. ותיבת דאותם נמחק (ש"מ): [כא] ל"ל לכדדרשי הכא (שמכ"ר): [כב] ל"ל בתרא דמנחות (קו:) (הגרי"ב): [כג] דיקוי זה נמצא בכ"י על הגליון. ולימא בכ"י:

נוסחאות רש"י כת"י

הך פורתא. מה שהוסיף אחר קמיצה: **דפריק ליה.** ואומר אם אינו מצורע והלוג נדבה הרי השמן שהוספתי שלא לצורך מחולל על מעות אלוג הללו דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך אלוג על מנת שיקדש אלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון: **קא מעייל חולין לעזרה.** כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן חולין בעזרה: **איפסיל ליה.** כל אלוג ביולא: **והא"ר שמעון אין מתנדבין שמן.** לקמן בפרק כל המדיר והיכי אוקימנא לר' שמעון דאמר לוג זה יהא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי.** לכפר על ספק חטא שבידו שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי דלא יביא קרבנות לבית הסקול דמתה בספק יהא אשם ונאכל ליום וליולה דכי אתריגן אנאי נדבה והוא אוכלו בתוחות אשם מעצמו בהיכלא בלבד: **ש"מ.** מדלא אמר הכי קסבר ר' שמעון אין מתנדבין אשם תלוי: **ומאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר.** דאמר במסכת כריתות מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ר' שמעון היא: **אמר ליה תורה תורה.** אתה שומרים עליך שאתה בקי בתורה: **אימרי בדיבורי מתלפין לך.** נתלף לך בכבש כן שנתו בחיל כן שתי שנים אשם מצורע אינו בא אלא בכבש והיאך יכול להתנות עליו לבית הסקול אלא תלוי שאינו בא אלא אחד מהן דוקא אז אמרינן לא יעלו לריח ניחוח: **ואל המזבח לא יעלו.** בתריה דהסוא קרא דילפינן מיניה שיריים בכל תקטירו כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו ומכרע כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כל שממנו אשה לה' דהיינו שיריים קרבן ראשית תקריבו מן השאור ומן הדבש לה' שתי הלחם מן השאור וכבשים מפרי הגן בכל דבש דבש תאנים ותמרים ואל המזבח לא יעלו וכו' ודרשינן ליה בין אשאור ודבש בין אשיריים לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים: **אותם.** קרבן ראשית תקריבו אותם אשאור ודבש קאי ועליהו מהדר אל המזבח לא יעלו אבל מידי אחרינא לא מעלן אי נמי אל בכבש דאיתו אשאור ודבש אפילו אי נמי בכבש אסור בתוחות דמיירי בכבש המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל ואל המזבח: **ורבנן תרתי שמעת מינה.** כי היכי דקאי מיעוטא אאיסורא דבכבש למעוטי שיריים מאותו קאי נמי אחרים ניחוח דאיסורא דבכבש לעלות לשם עצים דנפקא מהאי קרא: **מאני.** דקתני [דבכבש] חטאת פליגי רבנן וקתני נמי [ע"ג] איבריה [יב] בבעלי מומין לר'

מ א מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ח:

מא ב מיי' (פ"ז) [פ"ו] מהל' פסח"מ הלכה כ:

מב ג מיי' שם פ"ג הלכה יח ופ"ה מהל' תמורה מזבח הלכה ד:

מג ד מיי' פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כח:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יא-יב

מוסף רש"י

קא מעייל חולין לעזרה. מידי דלא אתנדיב ביה לוקן גבוה (חולין קז:): **וחולין ממילא הויין.** דתוך הטומה הן נעשין חולין והוא לא הכנסתן מתנעבו חולין: **איבורי חטאת.** הנאכלין לכהנים (מנחות מח.). שהן שריים מאחר שהוקטרו אימוריהם (יומא מז.): **שנתערבו באיבורי עולה.** הטועים לאמצה (מנחות שם.) שהן כליל (יומא שם) יתן למעלה. יעמוד למעלה מוקם על המערכה (מנחות שם) **וראה אני את בשר החטאת.** שהן שריים וכבר מקריבו: **כאילו הן עצים.** לכיון דלא מכוון לאקטורי לא הקטרה היא ומותר לעשות כן מפני תקנת עולה (יבמות קז.). שאסור להקטיר איברי חטאת מחוץ לזמן לא דכל שאמנו לאישים (פוסח כב.) **תעובר צורתן כו'.** יעמיבו לו עד שתעובר ממנו צורת בשר, דכיון דאין פסולו חמור לא שרפינן קדשים בצוינן, ויעיבו לוקה שייו פסול ליה כו' (פסחים עג.). יעמיבו עד למחר ויתפסל בלינה ותעובר מדאם ליתפלוגתא בשר דיתנה מעוז בזיון קדשים, דכל זמן שלא נפסלו בלינה אין נשרפים (מנחות ה.) **ואל המזבח לא יעלו.** קרבן ראשית תקריבו אותם מצוה אין אתמרים ומנחת שתי הלחם שהיו אלוהיה אי אתה מעלה מן המעלה, ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח, קאי נמי אמנמנו אשם לה', דאותקריב בבל תקטירו, ואמר אמר הקטרתו אלא כשמתכוין לריח ניחוח (מוסה כג.):

שיטה מקובצת

דבעי מיבליה ואיכא הך פורתא דלא קמיץ. וא"ת וניקמע דעשה בחלה שבע תחלה ואח"כ מיגלא ומקמץ, [ואחלי] כל הני פירכות לעליל. וי"ל דיון דשמא נדבה הוא ל"כ אין לומר דבה הוא ל"כ אין לומר כי לומר כולם כולם לאיכן לא יעלו לריח ניחוח אבל דבש לא יקטיר מאחר דטיפו לעשות ממנו עבודת מזבח בגלי הוא אם לא עשה עבודת המזבח דאמרינ: **אי** נוואי קא מעייל חולין בעזרה. וא"ת עד דקשה ליה מפדיון בפיגים תקשי ליה דמתחלת הכנסת הבאה פורתא לעזרה כדי למלגות הלוג אחר קמיצה היאך מכנים כעוד שהוא חולין בעזרה. וי"ל דמעיקרא מקדיש קדושת דמיס ולא הוי חולין בעזרה, דהכי מצינ בפ' המוכר [את] הספינה (ב"ב דף פא:). וא"ת אמאי לא מתנה משיקרא אם אין מצורע ולהוי כל הלוג קדושת דמיס ודבר הקרב ממנו דהיינו מתנות שבע יחד לשם מיס (דהיינו) [דהוא] מותר ודבר הנאכל פריך ואכל, ומאי דוחקיה לחתנות נבדבה כל הלוג ויעקוד לחתוך ולומר דאע"ג דלר"ש אין מתנדבין שמן תקוני גברא שאני וגם לריכין לחני שיעור לעצמו, ותיכן הר"ר יאמר מנות דא"כ (אמאי) [אמרי] יש פדיון לקרבן, שיאמרו מוציאין קדושת הגוף לחולין ע"י פדיון, וא"ת לעל דקאמר דפריק ליה ליחוח שמא יאמרו יש פדיון לקדוש הגוף. וי"ל דהתם מוקמי לה בלא שמא יאמרו דהתם לא יעלו לריח ניחוח אבל דבש לא יקטיר אבל אחד מהן דוקא אז אמרינ לא יעלו לריח ניחוח אבל דבש לא יקטיר אבל אחד מהן, ומתמני קאמר ר"ש אם קיבל לאחר אל אחד מהן דוקא אז אמרינ לא אתי למימר דמוציאין קדושת הגוף לחולין ע"י פדיון כיון דאין שיעור לקרבן. וכן לריך לפרש בפ' בתרא דמנחות (דף קד:): **לריח ניחוח אי אתה מעלה.** ר"ש פמוך לקרא דלא דבש כל שאור, שאור וכל דבש לא תקטירו קרבן ראשית תקריבו ממנו אשה לה' ואל המזבח לא יעלו וגו', ומוסב על מקרא ראשון, והכי משמע אותו שאמרתיך לך לא תקטירו ממנו אשה לה' אתמני אלא אותם אבל דבש לא יקטיר אבל בשר חטאת שנתערבו אבל בשר ראשית תקריבו לה' אי אתה מעלה לריח ניחוח אבל אתה מעלה לשם עצים: **תרתי שבעי' מינה.** דמאותם נמעטנו שריי (אישים) (דמשיריים) דלא שייך בהו דין בשאור ודבש בין לענין איסור העלאה לבכש ובין לענין דאין שולין אף לשם עצים דאין סברא למעבד לחלאין, וא"ת שפיר קאמרי רבנן, אלי שעמא דר"ש. וי"ל (דלר"ש) [דר"ש] סבר דאיתר סברא למעבד לחלאין דמה (דאותם) [דמתחתם] נמעטו שאור ודבש אין שולין בכבש כמו שאין שולין בגבי מזבח אבל שריי אישים שולין בכבש, והשתא לענין כבש מיקל הכתוב בשריי אישים יותר מבשאור ודבש ובגבי מזבח הוי אישה שנתמעטו טפי בשריי אישים ואמרי דאין שולין אפילו לשם עצים ושאור ודבש שולין לשם עצים, לכך סברא טפי לכל הפחות לבטוחים לענין דשולין לשם עצים ומעבד אותם לענין כבש, ואין לדרוש אישה לאיסור העלאה (בשם) עצים דע"ל הוא לרבו לאוקמי אותם לענין כבש דמסיק ליה: **מתניתין דלא כי האי תנא.** ופליג עליה דמתני' בתרתי בדמסרש ואזיל מדא דאמר בבריתא דלא מתלגו בשריי אישים [ובר'], ומתני' קאמר דפליגי. ואדא בשריי [בעלין] מום ל"ש דקיבל לאחר אל אחד מהן, ומתמני קאמר ר"ש אם קיבל לאחר אל אחד מהן דוקא אז אמרינ לא אתי למימר דמוציאין קדושת הגוף לא אתי למימר דמוציאין קדושת הגוף

מד א מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ט:

מה ב מיי' פ"ה מהל' פסח"מ הלכה כ:

מו ג מיי' פ"ה מהל' תמורה הלכה יח

מז ד מיי' פ"ה מהל' פסולי המוקדשין הלכה כח:

הכא בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו. מילתיה דר"ע בפ' המזבח מקדש (לקמן דף פד.) דתנן ר"ע מכשיר בצבעי מומין ואמר ר' יוחנן בגמ' לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין ואליבא וכסדין בעופות דלא פסל בעופות אלא מחוסר אמר רב הונא [6]בדוקין שבעין ואליבא דר' עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו אימר דאמר ר' עקיבא דאי עבד לכתחלה מי אמר אמר רב פפא הכא במאי עסקינן כגון שעלו על גבי כבש אי הכי אפי' בעינייהו אלא טעמיה דר' אליעזר מיעט רחמנא [1]מום בם [8] הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו ורבנן מום בם הוא דלא ירצו הא עבר מום [9] ירצו ור' אליעזר מבם בהם ורבנן בם בהם לא דרשי אי הכי רואה הא רחמנא אכשריה לדבריהם קאמר להו לדידי רחמנא אכשריה לדידכו אודו לי מיהא בשר בעלת מום כעצים דמי מידי דהוה אבשר חטאת ורבנן הכא מאיסי התם לא מאיסי: **מתני'** [10]אברין באברין [11] בעלי מומין ר"א אומר [12]אם קרב ראש אחד מהן יקרבו כל הראשין כרעים של אחד מהן יקרבו כל הכרעים וחכ"א [13]אפי' קרבו כלם חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה: **גמ'** אמר ר"א [14]לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים אבל אחד אחד לא מתיב ר' ירמיה [15] וחכ"א אפי' קרבו כולן חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה אמר לו ר' [16] ירמיה בר תחליפא [17]אסברה לך מאי אחד זוג אחד: **מתני'** [18]דם [19]שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים נתערב בדם בהמה או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים אם עלו בעלי מומין לכבש לר"ע יקרבו: **בס.** משמע כשהן בפני עצמן: **מידי דהוי אבשר חטאת.** דמודיתו לי דאם נתערב באיברי עולה יקרב לשם עצים כדאמרן [1]: **מתני' איברים.** של עולות הרבה באיברי עולת בעלת מום אם קרב [לא' מהם] תלינן איסורא ביה: **יצא לבית השרפה.** דלא תלינן איסורא בקרבין כבר: **גמ'** (לא נחלקו כו'): **אלא שנים שנים.** זוג זוג יקריבם דאיכא למימר מיגו דהאי לאו דאיסורא הוא דאיסורא הוא דהאי [2]: נמי לאו איסורא הוא ואיסורא אויל ליה בההוא דקרב קודם שנמלך אבל אחד אחד דליכא מיגו לא: **חוץ מאחד מהן כו'.** מכלל דלרבי אליעזר קרב: **זוג אחד.** שני ראשים: **מתני' שנתערב ביין.** שהוא אדום ואין מראה [3] ניכר בו: **רואין אותו יין כאילו הוא מים.** ואומדין אם היה דם שנתערב כאן ניכר במים הללו כשר לזריקה: **דם הבהמה.** של חולין: **רואין אותו.** של חולין כאילו הוא מים ואומדין אותו אם היה דם חזקה כגון מים דמיין לדם ולא ילו הא ע"י תערובת ולו דתנן איברים בעלי מומין דרבנן [4] ע"ג דרבנן דבריהם לא הוה ילו הא ע"י תערובת ילו ולהכי פירושו התם בעינייהו הוא דלא ילו הא ע"י תערובת ילו ולהכי פירושו התם בעינייהו הוא דלא ילו הא ע"י תערובת ילו דתנן איברים שנתערבו כו' ומשמע מתוך המשנה דמודו רבנן דהנהו דקרבו [5] ועלו למערכה יקרבנו דלא ירדו שמעינן מינה דאית דהוה אלא לכתחלה אסרי מדרבנן דאי לית דהוה הוה להו למיסר אפי' [6]אותם שעלו ירדו כיון דלא בטלי אי לאו משום דשרית תערובת דאוריתא [7]דכיון דאחמור רבנן דלא ליבטלו משום דדרבו למנות אית [8] לן למישרי ע"י ביטול ברוב בדיעבד משום דעלו [9] והא דקאמר הכא ורבנן בם בהם לא דרשי ולא בעי למימר דרבנן נמי אית להו הך דרשה אלא דלכתחלה אסרי להקריב מדרבנן כי תנאי דמתני' משום דמשמע ליה דלא יקרבו לרבנן מדאוריתא כמו דלא יקרבו דרובע וערבע דריש דבריתא דאפי' בדיעבד ירדו השתא [10] א"ש דרב ור' יוחנן לא שבקו רבנן ואמרי כר"א ותדע מדמייתי התם מלתא דרבנן דאי אליבא דר' אליעזר קאמרי לא הוה ליה לאיתויי מלתייהו דרבנן ואע"ג דרבנן דבריתא לא דרשי הכי אמרי' [11] בהם בהם בם בהם בהם בם בהם בהם בם

א) פסחים סה: [נעליל לה. לו. לקמן עט. מנחות כב. חולין פז: נדה עח.]: ירושי' פסחים פ"ה ה"ח, ג) [חולין פז:], ג) עי' בכורות כב: ד"ה יתיב, ד) [ע' תו' יומא קח. ד"ה הכהן] ירושי' חלה פ"א ה"א, ה) שבועות ג ירושי' פסחים פ"ה ה"ד, יבמות פי"א ה"ד, נזיר פ"ח ה"א, וע"ש שבועות פ"ג ה"ז, ו) חלה פ"ג מ"ז עי' ירושי' חלה פ"ג ה"ה, וע"ש פ"א ה"א פ"ב ה"ב, ז) תוספ' חלה פ"ב ה"א, ח) [ועתוס' שם ד"ה אלא שמייבב קושית זו].

גליון הש"ס

מתני' ישפך לאמה. עיין מנחות דף מח ע"א תוס' ד"ה חטא: גמ' ושל"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא. ק"ל לפ"מ תוספות חולין דף צט בשם הר"י לתוס'לניש דאף אם טעם בעיקר לתוס'לריש"א מ"מ לא לקי דהוי רק עשה וא"כ הכא דמיירי דבטל ולא נשאר רק עשה דטכ"ע: תוס' ד"ה מתיב וכו' מכה"ת בולה דקי"ל טעם בעיקר. ק"ל דמהיכן ה"מ להקשות ולהוכיח דטעם בעיקר לתוס'ריש"א דלמא בנתמא הוי רק לדרבנן וקן ס"ל לרש"י בנתמא לזה פריך מהא דיוצא ידי תוכח מלה מוכח דהוא לתוס'ריש"א: תוס' ד"ה אלא וכו' דהתם חזוק הבריריות. עי' בתוס' פסחים שם ד"ה אלא מבכן אמי מלה דרשות ומבטל לגרוב ולע"ק:

שינויי נוסחאות

א) עי' גל' מהרש"ל והגו' רז"ו הלוי והגו' מהרש"ם, דיש כאן ד' גירסאות בפוסקים, יש גורסים ר"ל, וי"ג רב פפא, וי"ג ריב"ל וי"ג ר' יוחנן. עי"ש בדבריהם: ב) מילת והטבמא לא בתוס' להכא ד"ה הפיגול והנותר כזית וכו' וכ"מ מרש"י דהכא גם בתוס' יבמות ק"ח ע"א ד"ה כהכא וכו'. וכן עוד בתוס' נדה מו ע"ב ד"ה ר"י וד"ל לא העתיקו אלא הפיגול והנותר. אמנם ענין והטמא לא מזכר שמה. וכן בירושלמי פ"א דחלה ליתא. ועדיין בעי להתישב בדבר הסג"ה (הגרי"ב). ועי' כ"ש שהעיר דמהתוס' כאן מוכח דגרסי' והטמא. וע"ע מלפה מיתן וקדשי דוד: ג) מן החיטין ומן האורז (כ"ה בתשניות): ד) ל"ל ואדם (ש"מ): ה) ל"ל כשנפלה (ש"מ): ו) המבטל ונהיה כמוהו ונקרא בשמו (ש"ש מ): ז) ל"ל הויא חייבא אלא באיהך וכן בנותר כו' (שם הכ"י וב"ש): ח) דאיסור (ש"מ): ט) ל"ל רוב (ש"מ): י) בפסח שהכתוב קבעו חובה כדכתיב בערב תאכלו מצות, ואי נותן כו' (כ"י): יא) כמ"ש איכא (הגרי"ב): יב) ל"ל בבלילה אחת (ח"ינ): יג) בבראשונה פטור שמא (רד"ו הלוי): יד) זיתים מאיסור השני ובללן (ק"ד ושו"ש ובנ"ד בח"ינ). ומדברי הש"ק נר' דגרסים כלפנינו וי"ל להקן ד' זיתים הם מכ' איסורין עי"ש: טו) ל"ל ופטור (ש"מ): טז) ל"ל ההיא (צ"ק): יז) ל"ל לההיא (צ"ק): יח) ל"ל דכיון (ש"מ): יט) גי' ש"מ בטיל ליה לדם. ומכאן עד סה"ל ליתא שם עי' בתוס שאמ"ו: כ) כ"ה בש"מ. וכבתה"י ליתא אלא רק לשון של תה"ד. ותיבות ומשרבו המים אינן מוגבות. ועי' פסקי רי"ד:

שיטה מקובצת

הפיגול והנותר כו'. פ"ה כזית מזה כו' עד שיהי מנחה. וא"מ

(ו) כל דאמרינן בעלמא טעם בעיקר לא דאורייתא הייגו דוקא כי נבלע בתוך הבישר שאינו בעין, אבל הכא שהוא בעין דאיתיהיו הכא בבשר קדשים ובשריו מנחה, ואמאי [יהא פטור], כיון שהוא בעין ונותן טעם וכו כשיעור לחייב. וי"ל דכיון דבעשה פיגולין ונבלה יחד חשוב כבטלה כמיעוט ברוב. וא"מ אפילו אבל הכא שמייב הבהלה יפטר שהרי אין שיעור בחמד מהן כיון דאיסורין מבטלין זה את זה, שהרי לא היה כי אם שני זיתים זה פיגול וזה נותר, וכי נבלע מיעוט אל פיגול בבשר אינו אלא נותר ומצא דבלר שיעור כל אחד ואחד, ואי"כ על אחד מיעייהו הוי מחייב הוי מבטלים אל נותר ומבטלים אל פיגול בבשר אינו אלא נותר ומבטלים אל פיגול בבשר אינו אלא נותר ומבטלים אל פיגול בבשר אינו אלא

עח: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

נא א מיי' פ"ג מהל' מקוואות הלכה יט:

נב ב ג ד מיי' שם הלכה יח:

מוסף רש"י

בטעמא. שהאדם יכול להחמין טעמו (חולין צז:):

שיטה מקובצת

דלאיין לתמרף מסתברא דכשאמרינן אין כזה ע"י רוב מתערבות שמיעוט הבטל נעשה כמבטל אפי' לענין איסור לאו אלו כגון פגול לו נותר (ריב"א ד"ל. ב"ש): **באר"ד** ועוד קשה כו' **ואבולהו** ליפטר דבל אחד הוי בטל ומבטל. גלוי. ולפו קושיא היא לאפילו הנא כל הסלאה בפיו יחד אין המעשה בטל ע"י הבלילה כמו שפי' הקונטרס עלמו שע"י הלעיסה הם נבלנים ואין אלה נוגעים יחד יותר מבני זמים (יותר ממהר) שהוא יכול לבטוא דאין בית הבלעה בכריתות (דף ח.) ובלעיסתם המבלע זיש הבלעיה לגדרים ומן הבנים בטל האחד ואין יודע איזה מהם. ואעפ"י אלא אלינו אתרתא ספק בענין זה אפשר שגם זה יהיה אתרתא ספק (ריב"א ד"ל. ב"ש): **ונשער** מין במינו בו. פ"ה אמאי מזלזלינן ביה לאיסור כו'. משמע מדהאיר לשון זלזול דהכי פריך לכל הפמות היה לנו להאמיר מדהבנן. ולא הכיחא הכי דמעמייר ליה מעמנר"ש ע"מ דר"ל דדין הוא מדאוריתא דיש לחמיר בטל בבר מין במינו בטל מן התורה ל"כ מיקר ומזקרן הבם דמבטל אלא ש"מ דמן התורה טעמא משום דאין רוחק בו בטל כרוב. לכן נראה דה"פ ונשער מן במינו כו' דלא יהיה בטל ולקה. ובטולה בו' דלא יהיה בטל ולקה. ובטולה שמעמין אינו ליה מאי מבלע במקום דשייך ביטול בטל בין לקולא בין לחומרא. וא"ש מאי שא אפרין לא טופי ונשער מין במינו בו' יותר מבכל התורה טולה לחמיר בכל דומבא מן במינו בטל כרוב ואמאי נשערינו [כמו] בשאינו מינו. ועוד דקשה דר' יוחנן אדר' יוחנן לפר"ש דאמר נשער מין במינו [כמו] בשאינו מינו ולקה על מין במינו כמו בשאינו מינו דהא שמעינן לר' יוחנן דאמר הלכה כמתם משנה ומתמי' אמר רוחץ וא"כ הם [נמי] נימא הכי ואמאי אין לוקין עליו לר' יוחנן. ותירץ הר"ר שמואל דלא פריך אלא לר"ל דוקא הכא גבי איסור דפגול ונותר דשייך להחמיר טפי כלאמרי' גבי דם הקדשים רוחץ משום חומרא דקדשים ואפי' מן התורה מיהא קרבין למזבח. וה"ק היה לומר כן אבל משום חומרא דאיסור [פיגול ונותר] כמו דטולין אין מבטלין זה את זה כל כך בהכרח בתמני' והיה לנו לומר רוחץ. ולא נהיה לאורי דהא בסמוך מיימי עלה המקוה דהיינו מאבר איסורין. ועוד דלא דמי מתני' אבל בתמני' שנתלל דלא פריך אלא לר"ל דוקא הכא גבי איסור דפגול ונותר דשייך להחמיר טפי כלאמרי' גבי דם הקדשים רוחץ משום חומרא דקדשים ואפי' מן התורה מיהא קרבין למזבח. וה"ק היה לומר כן אבל אבל בשאר דברים אינו חומרא דשייך לחמיר כל דמבטל מן הבטל אלא ש"מ דמן התורה בטל כרוב. ולכך נראה לאוריי דאפילו בדברים דאינו חומרא דשייך לחמיר בטל כרוב. ולא נהיה לאורי דהא בסמוך מיימי עלה המקוה דהיינו לא מן בטל כרוב. ומה שהקשה הר"ר שמואל דלא פריך אלא לר"ל דוקא הכא גבי איסור דפגול ונותר דשייך לחמיר טפי כלאמרי' גבי דם הקדשים רוחץ משום חומרא דקדשים ואפי' מן התורה מיהא קרבין למזבח. ה"ק

הא דרביה. הא דתנן לעיל רואין אותו כאילו הוא יין אדום דרביה הוא דמחמיר בביטול כי היכי דמחמיר במין ומינו [ג] ואמר לא בטיל כלל ומין בשאינו מינו נמי דאית ליה דבטל וקיימא ליה [ד] כל זמן שמראה המועט ניכר ברוב לא בטיל מחמיר נמי ואמר דהיכא דמראיהן שוין כגון יין לבן במים דרואין אותו כאילו אדום ולא סגיא ליה ברובא: **אין דם מבטל דם.** אלא זריקה ואלא כיסוי: **ואין רוק.** הטהור מבטל רוק הזב: **ואין מי רגלים.** טהורים מבטלים מי רגלים של זב ומטמא [ה] ואע"פ שרבות הטהורות על הטמאות בכלי: **רבא אמר.** לעולם חד תנא היא וכרביה ס"ל והא דקאמר ברובא סגי: **בדלי שתוכו טהור וגבו טמא.** כגון שנטמא גבו בטומאת משקין דרבנן דקי"ל (נדה דף ז:) תוכו לוגנו אוזניו וידיו טהורין: **דמדיגא סגי ליה.** בכניסת מים לתוכו כל דהו שתעלה טבילה לשפתו [ו] דהא תוכו אין צריך טבילה: **ורבנן הוא דגזור.** שיטבלנו יפה דאי אמרת דסגי ליה בטבילת גבו דילמא חיים עליהו על מי החטאת שלא יתערבו מי המקוה לתוכו ויפסלו ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו ולפוסלו וכיון דאיכא ריבוייא תו לא צריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא: **והיכא דאיתמר איתמר ועוד מילי דלא תלי בטעמא אלא בחזותא כגון לענין טבילת מקוה בחזותא: ופליגא דרבי אלעזר.** הא דריש לקיש דאמר איסורין מבטלין זה את זה [ח] יין כשר שמלוה אין מבטלה זו את זו. כדאמרן לקמן [ט]: **הלל כורך פסח מלה ומרור בכא אחת.** ולא אתי טעם מרור ומבטל ליה לטעם מלה: חרסן

הא דידיה הא דרביה דתניא רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל [ט] אין דם מבטל דם אין רוק מבטל רוק ואין מי רגלים מבטלין מי רגלים רבא אמר [א]בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להו בכל דהו ורבנן הוא דגזרו בהו דילמא חיים עלייהו ולא מבטיל [א] ליה וכיון דאיכא ריבויא לא צריך [ב]אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן ברובא ואמור רבנן בחזותא [ג]מין בשאינו מינו בטעמא [ג]מין במינו ברובא [ד]היכא דאיכא חזותא במראה ופליגא דרבי אלעזר [ה]דאמר רבי אלעזר [ו] כשם שאין מצות מבטלות זו את זו [ה]כך אין איסורין מבטלין זו את זו מאן שמעת ליה דאמר אין מצות מבטלות זו את זו הלל היא [ז]דתניא אמרו עליו על הלל הזקן [ח] [ט]שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן משום שנאמר [י]על מצות ומרורים יאכלוהו

למימר דלי שיש בו רוקין ות"מ ואמאי [ז] דוחקיה לשנויי הא דידיה הא דרביה לימא דבריתא כרבנן דמתני' דאית להו רואין ומין במינו בטל ויש לומר דאי כרבנן דמתני' א"כ היה לריך כל כך מי המקוה שאם היו מי חטאת יין אדום הוה דיהה ובריתא קתני דסגיא ברובא ות"מ ולר' יהודה אמאי סגי ליה ברובא נימא רואין וי"ל דלא שמעינן לר' יהודה רואין אלא במין שאינו מינו כגון יין לבן וחלב אבל מין במינו גמור לא שמעינן ליה דאית ליה רואין ולריך לדקדק מ"ש גבי קדשים וטומאה ומקוה אמרינן רואין הכא ובמכות (דף ג:) וגבי איסורא לא אמרינן רואין אלא מין במינו מדלא־ריתא ברובא וגבי טומאה נמי איכא דוכתא דלא אמרינן רואין וגבי ליר בבכורות בפרק הלוקח בהמה (ד' כג.) ושיליא דלא מטמאה לא במגע ולא במשא ואמר רבי יוחנן [שם] משום ביטול ברוב נגעי בה ואי אפשר לברר

טעם אלא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ועוד לריך לדקדק דפעמים דאמר רואין מן המבטל כגון במתני' דס שנתערב בדם הבהמה נתערב ביין ופעמים מן המבטל גבי דלי [ח] יין לבן וחלב פעמים דאמר רואין להחמיר כי ההיא דדלי ופעמים להקל כגון במתני' דמכשירי ליה לזריקה וי"ל [ט] דבשביל המיעוט שלא יתבטל רואין [י] המיעוט (או) הרוב בין להקל בין להחמיר:

ה"ג **הא דידיה הא דרביה.** כגוליה הש"ס דקיס לן דר' יהודה ס"ל מין במינו לא בטל היינו משום דסמכינן [ט] אשיטוי דרבא: **רבא אמר בדלי שתוכו טהור כו'.** תימה אם כן מלא רוקין אמאי כאילו לא בטל ומלא מי רגלים אמאי רואין כאילו הוא יין ושמא לא קאי רבא אלא אמי חטאת: **אמור רבנן בטעמא.** ומדלא נקט בשאים או במאה משמע דמדאוריתא איירי שהוא בטעמא וכן משמע לעיל דטעם כעיקר דאוריתא דאמר באורח שיש בו טעם דגן דחייב בחלה ואדם יולא בה ידי חובתו בפסח וקשה מכאן לפי' הקונטרס דפ' גיד הנשה (חולין דף לח:) גבי לא נצרכה אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור והכא אדרבה אם בקונטרס דלהא מילתא יא) זהו למעוטי שאר קדשים אבל חולין שפיר גמירי מיניה יב) דהא קיס לן מאמרי רבים להטות דבטלי ברובא וילפינן מהכא להחמיר דלא ליבטל אלא במאה יג) ולרבא לית ליה טעמא כעיקר בחולין כדמפרש ואזיל מדאוריתא ברובא בטלי וטעמו וממשו דקאמר התם לרוקין כגון שהאיסור בעין ומכירו (דף סז:) כל שטעמו ולא ממשו אין רוקין עליו והא דילפינן ליה בפסחים (דף מד.) מנזיר משרת ליתן טעם כעיקר סבירא להו לאמוראי בתראי דלאסמכתא בעלמא הוא ולאו מילף הוא דהוי להו נזיר וגיעולי עובדי כוכבים דבאים כאחד אי נמי גיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא כדאמרינן התם ומשרת ליהתר מצטרף לאיסור כך פירש בקונטרס ואי אפשר לומר כן דדמוכח בשמעתין ומפרש ר"ת דמין בשאינו מינו מדאוריתא בטעמא דנפקא לן ממשרת ומין במינו ברובא והא דאמר אביי בפרק כל הבשר (חולין דף קח.) ס"מ טעמו ולא ממשו בעלמא דאוריתא דאי ס"ד דרבנן מבשר בחלב מ"ט לא אמרינן דחידוש הוא אי חידוש הוא אע"ג דליכא נותן טעם נמי אמר ליה רבא דרך בישול אסרה תורה פירוש ולעולם דרבנן התם דיחויא בעלמא הוא כלומר דמהכא לא תידוק ובפרק בתרא דע"ז (דף סז:) דא"ר יוחנן טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו היינו במינו דמדאוריתא ברובא בטלי וטעמו וממשו דקאמר התם לרוקין כגון שהאיסור בעין ומכירו וכי קאמר טעמו ולא ממשו דאין לוקין [טו] ה"ה דאפי' טעמו וממשו אם אין מכירו אלא נקט טעמו ולא ממשו לרבותא דאפ"ה אסור א"נ טעמו ולא ממשו נקט משום דפסיקא [טז] ליה בכל ענין יז) אפילו שלא במינו הוי טעמו ולא ממשו ואסורין ועוד יש לפרש כולה שלא במינו והיכא דאיכא כזית בכדי אכילת פרס קרי ליה טעמו וממשו והיכא דליכא כזית בכדי אכילת פרס קרי ליה טעמו ולא ממשו וה"ר יוסף דאורליינ"ש היה מפרש דלכך לא לקי אטעם כעיקר דאפי' שלא במינו דרבי יוחנן סבר לה כר"ע דילף יח) מגיעולי עובדי כוכבים ולכה אלא עשה דתעבירו באש (במדבר לא) דמצריך ליבון והגעלה ור"ת הביא לו לתיתא לן לגמרא אהדדיה יט) לאיסוריה כדאשכחן בפרק הלוקח עובר פרתו (בכורות דף טו:) דתנן הגוזז והעובד בהן כ) קופג את האברעים אע"ג דלא נפקא לן [א] אלא מדכתיב תזבח ולא גיזה אלא היינו טעמא משום דאהדדיה לאיסוריה דלא תעבוד ולא תגוז ומיהו לא דמי כל כך להאי, דהתם ניחא דהתם [ב] אמר קרא תזבח זביחה התרתי לך בקדשים שהוממו ולא גיזה [ג] והא דאמרינן בירושלמי [ד] דערלה פרק שני [ה"ה] אמר רבי אבהו א"ר יוחנן כל נותני טעמים אין לוקין עליהן חוץ מנותן טעם לנזיר יש לפרש דבהיתר מצטרף לאיסור מיירי דבפרק אלו עוברין (פסחים דף מג.) ובפרק ג' מיניס (נזיר דף לה:) קאמר ר' אבהו א"ר יוחנן גופיה כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר וקרי ליה בירושלמי נותן טעם כעין נזיר ששרה פתו ביין ומיהו סוגיא בירושלמי מוכחא דבנתינת טעם מיירי ות"ת אי טעם כעיקר דאוריתא מאי פריך בפרק אלו עוברין (פסחים דף מד.) ובפרק ג' מיניס (נזיר דף לו:) גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שתי סאין כו' [ה] ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאוריתא אמאי אמרינן שאני אומר כי [ה] אמרינן נמי דכזית בכדי אכילת פרס לאו דאוריתא תיקשי ליה אמאי אמרינן שאני אומר כיון דטעם כעיקר דאוריתא וי"ל דהתם במינו וכן משמע בפרק הערל (יבמות דף פב.) דקאמר ריש לקיש והוא שרבו חולין על התרומה ואי במינו ניחא אבל אלא שלא במינו לא שייך רבייה ואם תאמר אם במינו כיון דרבו בטלו להו ברובא אף על גב דאיכא כזית בכדי אכילת פרס ויש לומר דמכל מקום [ו] בכדי אכילת פרס חמיר לוקה עליו שלא במינו ת"כ במינו יש לנו להחמיר דלית לן למימר שאני אומר כיון דלקי שלא במינו דלכל מילתא משוינן להו כי היכי דמצרכי ששים בין במינו בין שלא במינו ומיהו אכתי קשה דהא סתמא [ז] דנזיר ופסחים אליבא דרבי יוחנן ורבי יוחנן מוקי לה בפרק הערל (ג"ז שם) אע"פ שלא רבו ואם כן כי נמי אמרת כזית בכדי אכילת פרס לאו דאוריתא תיקשי ליה אמאי אמרינן שאני אומר דכיון דלא רבו ספיקא דאוריתא הוא וי"ל דהמ"ל וליטעמיך וכה"ג איכא טובא [ח] ועוד האריכתי בפרק גיד הנשה (חולין דף לט. ד"ה גבי) דגרים ר"ת התם לא נצרכא אלא לאיתר בטעם דאיכא דמתניתין דאית ליה רואין אפילו דס בדס: **אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת.** בזמן הבית היה ששלשתן דאוריתא [ט] ואם תאמר ומנלן דקסבר אין מצות מבטלות זו את זו דילמא היה לוקה הרבה מכל אחד ואחד דכי האי גוונא לא מבטל בדפרישית לעיל [י]:

לתוכו מי חטאת ואע"ג דמי חטאת שנטמאו מטהרין מ"מ לכתחילה אין לטמאותם ות"ת ואלך תוכו וטהר ואלא מי חטאת שנתוכו יטמאוהו ויש לומר דמיירי דעדיין לא נתקדש בשאר פרה ומ"מ שייך בהו חומרא דמי חטאת אלא לשונא דלא נשאלה לשאר מי חטאת וות"ת ומי אלאר מיים שלייהו שמא לא יטמא שם מיים: אין במינו ברובא. ות"ת הא בפרק גיד הנשה אמרינן אין במינו בששים וע"כ מיירי (בכלל) בלא ביטול דומיא דאין במינו שלא בטעמא דלא שייך האי סברא דטעמא אלא בלא וי"ל דהא דקאמר ברובא ר"ל מדאוריתא ודומיא דאין במינו ברובא דר"ל מדאוריתא בדפי' המדרגנן בעינן ששים בדפי':

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ג מהל' מקוואות הלכה יט:

נד ב ג מיי' פרק ט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ז סמג לאוין קלא טוש"ע יו"ד סי' לח סעיף ז:

נה ד מיי' פ"ז מהל' מקוואות הלכה ז:

נו ה מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה כ:

נז ו מיי' פ"ח מהלכות מלה הלכה ח והל' ו טוש"ע או"ח סי' תעה סעיף ז:

תורה אור השלם

1. בְּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ:

במדבר ט, יא

מוסף רש"י

אמור רבנן בטעמא. בכמה מקומות שינו בטעם (חולין צז.):

שיטה מקובצת

ממש אלמא מין במינו בטל לר"י, ומתני' קאמר אין דם מבטל דם אלמא מין במינו לא בטל. אבל מבריתא דלעיל לא מצי פריך אהך בריתא דמי חטאת דשאני מי חטאת כמי מקוה דדהוי מין במינו גמור. וכן לא מצי פריך מבריתא דלעיל אמתני' דמשום חומרא דקדשים דמחייבי אין דם מבטל דם, אבל ממי חטאת פריך שפיר דגם מי חטאת חשיבי והוי ליה למימר דלא ליבטל. והשתא ניחא דע"כ הא' רואין לא הוי כרבנן דבריתא דלעיל דמי רגלים במקוה הוי כיין לבן וחלב במקוה דקאמרי רבנן לעיל דסגי ברובא והכא קאמר דלא סגי ברובא אלא רואין כאילו הוא יין אדום אם בטל מבטלו כדפי'. וא"ת אכתי היכי מוכח דר"י הוא משום דקאמר רואין דלמא רבנן דמתני' היא דאית להו נמי רואין. וי"ל דא"כ מאי אהדיה מי רגלים דקאמר בבריתא רואין לפי שהן במקוה אין בשאינו מינו אפילו מי חטאת במקוה הוי מין במינו ממש אמרי רבנן רואין במתני', אלא ש"מ ר"י היא דאית ליה (דוקא) רואין [דוקא] במין בשאינו מינו וקשיא דר"ל אדר"י דאילו בממתניתן הוי מין במינו ואקמתן דרואין. אי"ל דש"מ מאן שמעת כו' גבי מקוה ר"י לעיל גבי יין לבן אבל אמתניתן הוי רואין גבי דס קדשים ולא גבי מקוה. ומאני הא דרביה אמתני' דקתני דמין במינו לא בטל. ואשתא ניחא דאיתמר דלא אמרת דהקונאות והמילוים בפסיטות. והשתא לפי המקשה והמתרץ הא דקתני לעיל מלא לא דוקא לא גבי רוקין ולא גבי מי רגלים. ולמאי דמשני רבא בדלי שתוכו טהור וגבו טמא אז נקט דוקא מלא ובשביל רוקין, דאל"כ אלא שהיה מסר וכנעמן בו המים פ"ב עלה לו טבילה כיון דהמים עברו על שפתו. והכי קי"ל כרבא דאמר דר"י נמי אית ליה דרביה (לשון הגר"פ):

ענ"ן מענני קודם

בדלי שתוכו טהור כו'. וא"ת והיכי יכול לחיות דגבו טמא ותוכו טהור וי"ל בטומאת משקין דרבנן דקי"ל תוכו וחוגנו ואזניו וידיו טהורים ומדינא סגי ליה בכניסת המים כל דהו לתוכו שתעלה טבילה על שפתו דהא תוכו אין לריך טבילה ורבנן הוא דגזור שיטבלנו יפה דאי אמרת דסגי בטבילת גבו דילמא חיים עליהו על מי חטאת שלא יתערבו מי המקוה לתוכו ויפסלו ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו ולפוסלו וכיון דאיכא ריבוייא תו לא לריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא ות"ת ואלך תוכו וטהר אם אין לטמאותם ות"ת ואלך תוכו וטהר והכא מי חטאת שלא יטמאוהו ויש לומר דמי חטאת שנטמאו מטהרין מ"מ לכתחילה

עט: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

נח אב מיי׳ פ״ג מהלכי ממלאי מקדש ומועבד הלכה ח:
נט ג מיי׳ שם הלכה ב:
ס ד״ה מיי׳ פרק ג מהלכות פסח״מ הלכה כג:
סא ו מיי׳ שם הלכה יח:
סב ז מיי׳ שם הלכה יב:

מוסף רש״י

משום משקה פיה. שהיא לריכה לגמרות המוכן תמיד ברוק (כתובות סא:) דקרייר. לקמן (לח.) נבי בשר מטמת דקרייר פירש״י, טרישטרי״ט בלע״ז מתוך שהבשר עב נכנס בתוכו המוקן בעומקו: ובמנחות (פב.) גרס׳ דקדיר, ופירש״י טרשטיש״ט ובכנס הבלוע לתוכו מאד:

שיטה מקובצת

בגוזרין גזירה במקדש קמיפלגי. לר״מ ודאי מלינרין עומדת דאין גוזרין, דאי הוי גוזר כדבון מ״ב הוי ליה למימר ישפך לאמה אע״ג דאית ליה רוחץ, אבל הא קאית לרבנן לאתה לי טעמא דגוזרין (הא) ליה לרו רוחץ מידי דהוי אינינים דאעבלה שנתערבו בינינים לאתה דהתם לא שיך גזירה ואפ״ה אמרי רבנן משום דלית ליה לרו רוחץ. וי״ל דדוקא נבי בשרין שנתערבו בבשר לא אתרינן רוחץ ואין לגזוק דם הבשר אלא במקום הראוי לו כיון שהוא בשר וקבע לו מקום לזריקתו אין לגעת מקומו כדי להבשיל הנני אפי׳ ע״י רוחץ, אבל הבא שנתערב בפסולים אפי׳ רבנן מודו דאמרי׳ רוחץ מ״ל לאו משום גוזרין, מיהו בדם חולין לא גוזרינן כיון דלא שכיח בעזרה כמו דם פסולין, ובפיסח דפסול בדיעבד נבי דם בעלי מומין הייט משום דס״ע מודו משום דאמרינ. ע״ל דדוקא בעינינם כבדים ומקוקנן מלוק הזיכות מלות זריקתן לאמה שעבבנן מלומר רוחץ כאלו הן מים, וכן נבי עולה בתרבי חטאת הזיכות מלות אכילת דחטאת שעבבנן מלומר רוחץ כאלו אינני חטאת הן עצים לתקנינן, אבל נבי דם פסולין שאין בהם מלות בחאילה ולא בזריקה הילכך אפי׳ לרבנן אמרי׳ רוחץ, הילכך הוא דהעשה לומר לרבנן משום גוזרין. ומאן זהו הטעם [שלהם] לגזירתן לחלון. ונבי בעלי מומין אע״ג דלית בהו [חזיכות] מלות מ״מ כיון דמאיסי לא שיך להמיר ע״י רוחץ: **רב פפא אמר** בו׳. וא״ת התנא לרבנן דקבלי כי אינה רוחץ דאמר מבטל דם, אבל לרבי יהודה דאמר אין דם מבטל דם ל״ב אפילו יש רוב דם הנפש שמעורב בדם הנפש בשר כשורק הטמעובת ומאי גוזרן אינה רוב ואינה בטל דם אפילו יש רוב דם הנפש בשר כשורק הטמעובת ומאי גוזרן א

הניתנין במתנה אחת. כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר בין בגלול בין בכוסות: **יצאו במתנה אחת.** קא סלקא דעתך אמינא דאמרינן יש בילה וסמכינן עליה שיש במתנה זו משניהם ומן בכוסות ימן מתנה מזה ומתנה מזה: **מתן ארבע במתן ארבע.** כמו דם עולה בדם שלמים או בדם אשם ששניהם טעונין שתי מתנות שהן ארבע ושניהם תחתונים: **מתן ארבע במתן אחת.** כגון דם עולה בבכור שהן יא תחתונים: **ר' אליעזר אומר יצאו במתן ארבע.** ורואה יב) המתנות היתירות הניתנות מדם הבכור כאילו הן מיס ואין זה בל תוסיף: **במתנה אחת.** משום בל תוסיף וידי עולה יצא ג) דלכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר: **ולא עשיה מעשה בידך.** ואינו דומה עושה מעשה ליושב ואינו עושה ואיסור בא מאליו: **גמ' ובריכא.** לפלוגי בתרוייהו ר' אליעזר ורבנן בבעלי מומין איבריס בבריכה וכוסות בכוסות: **דאי.** אשמעינן באיבריס בהיא קאמר ר' אליעזר יקריבו משום לתיתעביד כפרתו בהכשר: **אבל.** גבי כוסות בכוסות יג) דעיקר בקלקול אימא לא: **גלוחים.** של מי חטאת המוקדשין שנפל לתוכה מיס דעלמא כל שהוא: **ר' אליעזר אומר יזה שתי הזאות.** הבא להזות מהן על הטמא יזה שתיס וטהר: **בשלמא רבנן סברי יש בילה.** כדתנן במתניתין אם לא שמכין אמר ר' אליעזר בילה ואמר יד) לא המתערב בלא מתערב בכולו ואין לך טיפה מזה שלא [יהא] בה מחצירו קלת והכא נמי נהי דיש בילה ויש בכל הזאה מן המיס הכשירים טו): **קסברי הזאה צריכה שיעור.** ואין כאן שיעור שהרי יש בה טז) מן הפוסלת ואי משום דמזה שתי הזאות קא סברי אין מצטרפין יז) אותו למלאות הסניה שיעור החסר בראשונה: **אלא ר' אליעזר.** דבחדא לא סגיא ליה ובתרתי מכשר: **מאי קסבר אי קסבר אין בילה.** אין סומכין על כך דזימנין דלא מיבליע בכוליה כי מזה שתי הזאות כו': **אלא קסבר יש בילה.** אי איפשר שלא יבולו יח) וסמכינן: **מי יימר דמלא ליה שיעורא.** שמא רוב שתיהן מן השאובין ואין בשתיהן כדי הזאה כשירה: **אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה.** כדשמעינן ליה בתמתיתין והאי דבעי תרתי משום דהזאה צריכה שיעור ומצטרף יט) להזאות. **ודקשיא** כ) מי יימר דמלא שיעורא: **הכא במאי עסקינן כגון שנתערבו אחת באחת.** שיעור הזאה מזו ושיעור הזאה מזו ונתערבו הילכך כי מזה שתי הזאות על כרחך מלי ליה שיעורא שהרי לא היו מן הפסולין כאן אלא כדי הזאה אחת והוא הזה שתיס. ואחת באחת נמי דוקא נקט דאם היו מן הכשירים הרבה כל שכן דכשר כי מזה שתי הזאות דטויפינא דכשירין מהיכא תיתי למיפסל אלא משום פסולין נקט לה: **רב אשי אמר כל שהוא תנן.** ואין בילה וסבר הזאה אין צריכה שיעור ואי יהיב חדא דילמא מן הפסולין הן אבל כי יהיב תרתי אי אפשר דליכא מן הכשירין וקשה דלמא כל שהוא דליכא שיעור הזאה והזאה צריכה שיעור ומצטרפת וסבר יש בילה דהשתא בין שתי הזאות על כרחך איכא שיעור הזאה מן הכשירין לדבריו לי) נמי היאך יוכל להיות שלא יוכלו לחלוק הכל שהו לשמיס. ברו"ך:

בשלמא רבנן קסברי יש בילה. פי' אפילו סבירא להו יש בילה מ"מ פסולין דהזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות וה"ל ה"מ למימר אין בילה ואין הזאה צריכה שיעור וכגון שנפלו מיס בגלוחים כשיעור מי חטאת ובקונטרס פירש דרבנן סברי יש בילה כדתנן מתני' אם לא נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה ואמרינן לא המתערב בלא מתערב בכולן לב) ואין לך טיפה מזה שלא יהא [בה] מחצירו קלת וקשה אם כן מאי מספקא ליה לרבי אליעזר לדידי' נמי נידוח ממתניתין דיש בילה דהא מכשר לכתחילה אלא על כרחין ממתניתין ליכא למידק דדילמא בעליוים לג) רובא מכשר רבי אליעזר וכגון שנתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד כדמוקי לקמן לרבנן נמי אם לא נמלך ונתן כשר היינו דמיס העליוים מיהו לקמן מוכיח יש בילה מדקתני לד) והתחתונים עלו לו:

אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה והזאה צריכה שיעור ומצטרפין להזאות. פי' בקונטו' יש בילה גרסינן בריש לה) לקיש דכיון דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דוחקיה למימר דלרבי אליעזר אין בילה לאקשויי מתניתין ולאוקמי מתניתין בשיעור אין לסבר אמר ר' אליעזר אין בילה אלא כל שהו. ולקמן מוחיב ליה ממתני' כו) **לדברי רבי אליעזר. הזאה כל שהוא מטהרים** כח) מהן הזאה ברוחה שלא יהא בה מן הפסולין אלמא כו) סבירא ליה דהזאה כל שהוא מטהרת דהזאה אין צריכה שיעור: **והזאה מחלה כשר ומחלה פסול.** ולא תימא הזאה כל שהוא היא דכשירה ומיהו לא יהיה עמה תערובת פסול אלא אפילו אי בה תערובת פסול מכשר. אלמא טעמא דר' אליעזר דבעי תרתי לאו אלרפו לכשיעור דהא קתני אין בילה וקשיא לריש לקיש: דקתני מן הכשירין וקשה דלמא כל שהוא דליכא שיעור הזאה והזאה צריכה שיעור ומצטרפת וסבר יש בילה דהשתא בין שתי הזאות על כרחך איכא שיעור הזאה מן הכשירין לדבריו לי) נמי היאך יוכל להיות שלא יוכלו לחלוק הכל שהו לשמיס. ברו"ך:

מסורת הש"ס

ה) עירובין ק. ר"ה כמ: ירושר' עירובין פ"א הי"ד, פסחים פ"ג ה"ג, ב) ע' תו' בכורות סא. ד"ה והא (בסופו), ג) עי' ירושר' שם ושם, ד) [לעיל עב. עז:], ה) [לעיל עז:] רש"ג, ו) פרה פ"ט מ"ל, ז) נקמן לג. יומא יד. נדה ט., ח) [ר"ה יג:], ט) עי' ירושר' דמאי פ"ה ה"ד, תרומות פ"ד ה"ז, מע"ש פ"ב ה"ג, י) ירושר' יומא פ"ה ה"ד ע"ש, יא) לעיל עה. תוספ' פרה (פ"מ) פ"ט ה"ג, יב) לעיל לו ושי"ג.

שינויי נוסחאות

א) כב"מ נוסף מתן אחת במתן ארבע וע' ר"מ פסוה"מ פי"ב ה"ל וכס"ו וכס"ו לקמן פא ע"ל ה"ה וכ"מ (דק"ס), וע"ע תוס' לעיל עו ע"ב ד"ה ואי: ב) ל"ל לו (*ש"מ): ג) בכתה"י רב רימיה. וכ"ה לעיל עז ע"ב וע"ש בש"ע אות ה': ד) ל"ל שהן. וכן בכש"ע (*ש"מ): ה) ל"ל ואי (*ש"מ): ו) גי' ל"ל לעולם אין בילה. וע' רש"י ותוס': ז) גי' הר"ש רפ"ט דפרה רבה. וע' ר"ש בדף ג ע"ב (גליון). וכ"ג רש"י בכי"פ: ח) וקנסא הוא דקנסו (*ש"מ): ט) גי' כי"ל רב אשי אמר מים כל שהוא תנן ואין בילה ומשום שאין בילה יזה: י) ל"ל והזאה (*ש"מ): יא) ל"ל ששניהם (*ש"מ): יב) ורואה אני את המתנות (*ש"מ): יג) בכוסות שנתערבו קודם כפרה דעיקר כפרה בקלקול כל"ל (ש"מ): יד) ואמרינן (*צ"ק): טו) הכשיריים קסברי כו' הל"ל (שמכ"י וצ"ק): טז) בהן מן הפסולות (כתה"י): יז) ל"ל מצרפין (ש"מ): יח) ל"ל יבלל בכולו וסמכינן עלה (כי"י וש"מ): יט) ומצרפין (ש"מ): כ) ודקשיא לך (*ש"מ): כא) דחיקי (ש"מ): כב) ל"ל נשתרש ליה (*ש"מ): כג) מיכח הזו נמתק (ש"מ): כד) ס"ל לר' אליעזר יש בילה (*ש"מ): כה) ל"ל כלישנא (שמכ"י וצ"ק): כו) ל"ל שתי הזאות (*ש"מ): כז) בש"מ נוסף ור"ל לא דייק לישנא דכל שהן לרבי אליעזר דמוקי לה שנתערב שעור הזאה ממים פסולין ונקט כל שהן משום רבנן (ע"כ גם בכתה"י בקירוב לשון) אבל לרבא דייק שפיר כל שהן דלא נתערב רק כל שהוא ויש בילה והזאה אין צריכה שיעור, קנס קנסו רבנן: כח) ל"ל מטהרת ולא תימא דטעמא דאין אחד מהן רובי' מן הפסולין אלא ס"ל (גליון וכנ"ז בח"ן): כט) בכתה"י וש"מ באחת: ל) בכתה"י וד"ו אלא: לא) אם לא נמלך ל"ל (ב"ש): לב) ל"ל בכולו (שמכ"י): לג) ל"ל עליונים ברובא (ש"מ): לד) מדתקני אלו ואלו עלו לו כל"ל (צ"ק והגרי"א): לה) בדריש (ש"מ): לו) בש"מ נוסף כיון שנתערב אחת באחת: לז) ל"ל ועוד דלדבריו (ח"נ ע"ש בדבריו). וע' ל"ק ומאלה מפרשים שנתנטנו בכוונת דברי התוס':

שיטה מקובצת

ר"א אומר יצאו במתן ד'. עי' תוס' בכורות דף (ס') [ס]. סוף ד"ה ומא): **לא** נאמר בל תוסיף **אלא** בשהוא בעצמו. אבל עכשיו דאגב ריקוח דם של מתן ד' הוא מזרק הוי בשם מים וליכא משום בל תוסיף. ל"ל ר' יהושע לא נאמר בל תוסיף. ל"ל ר' יהושע לא נאמר ובו' אלא בשהוא בעצמו אבל בשהוא מעורב לא. כך נמצא בספר יש (ב"ש): **בשלמא** (לרבנן) [רבנן סברי] יש בילה והזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות. ולכן פוסלין. וא"ת ויעבה הזאה אחת גדולה כשיעור שתי הזאות ויהא כשר דהא ולאי יש כאן שיעור מי חטאת, וי"ל דנזרי רבנן שמא לא יעבה הזאה גדולה כשיעור שתי הזאות אלא הזאה אחת כדכתיב שתי הזאות אם לא יעבה הזאה אחת דקאמר כדרכה שיעור הזאה אחת. והא דקאמר יש בילה דמן הדין פסולי מי חטאת כ"ש בטהרת וכו'. וא"ת מקני בחדא, וי"ל לרבא מזה הסניה מטוס קנסא ולרב אשי משום דאין בילה, אבל לר"ל קשיא דאמר דאיכא שיעור והכא קאמר דאין בילה שיעור:

הניתנין במתנה אחת. כגון דם הבכור שתמיכו או בדם מעשר (ר"ש כח:) **יצאו** במתנה אחת. ושאלה אותה מתנה לזה ולזה (ערובין ק.). והכי יש בה משניהן ושולה לשניהן: מתן ארבע במתן ארבע. שלמים ואשם ושולה ותולה (ר"ה שם). או: דם חטאת זו נשפך לדם חטאת זו יצאו ד' מתנות ושולה לזו ולזו: ר"א אומר יצאו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מלוה עדיף, אע"ג דבהאי מלוה איכא לד עבירה, דעבר בבכור אבל תוסיף, אמי עשה בחטאת, דכתיב ונתן על קרנות, ואמי לבל תוסיף דבכור: ר' יהושע אומר יצאו במתנה אחת. כיון דקי"ל כל הניתנין על מזבח המיון שנתנן במתנה אחת כיפר, הכא הלא אפשר שמכיון עלה אפילו לכתחילה ולא עבירון אבל תוסיף, ואי משום בל תגרע בחטאת, דכתיב שעמת מוטב שיעקר בל תגרע מאלון שהוא יוצר ואיכו עוקר הלא בידיס, מעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בידיס (ערובין שם) **אלא שנים שנים.** זוג זוג וקיבוס דוחיי איכא חד בהאי זוגא דהיתרא הוא ומיתבר הקרבה זו ליקבע משום דהוה דהיתר ואי משום דהוה דחפק איסורא איכא למיתלייה בזוגא שקבע תחילה קודם שנמלך: **אבל אחד אחד לא.** שמא לא ניתבר הקרבה זו ליקבע דלאמא אאי לאיסורא הוא (לעיל עז: מכתי"ר) **לדברי ר"א** כו' **הזאה אין צריכה שיעור.** אגבא דגבא, כל שהוא שנתן עליו דגבא (יומא יד.). **אלי צריכה** שיעור נהי נמי דיש בילה ומסמכינן עלה דוחיי יש בכל הזאה מן המיס הכשרים ומצטרפין מה שבגלוחים ומה שבשניה, מי יימר דאיכא שיעורא (לעיל עה.):

ליקוטים

הניתנין במתנה א' שנתערבו בניתנין במתנה א' יצאו במתנה אחת. לא משמע לן שום רבותא בהך רישא אלא מפרש ואזיל עד דאתי לפלוגתייהו דר' אליעזר ור' יהושע. ושמא אתא לאשמועינן דלא נימא דניבעי ב' מתנות אחת לשם קרבן זה ואחת לשם קרבן אחר (תוס' רא"ש עיוהכן ק.). **מתן ד' במתן א'.** יש מפרשים בדבר זה דוקא בשנתערב דם בכור בדם שלמים ואע"פ שהשלמים בשתי מתנות שהן ארבע ולא בארבע, ארבע ושתים שהן ארבע הכל בדין ארבע. שאם תפרש דם בכור בדם חטאת הרי כל הניתנין למטה מן הסיקרא שניתנו למעלה או של מטה למעלה לא כפר ובמקומו יתבאר. וכן יש מפרשים ששתיהן בחטאת וכגון שנתן מחטאת זו שלש מתנות ולא הספיק ליתן רביעית עד שנתערב בדם אחר של חטאת שלא נתן ממנו כלום. ואינו כלום שהרי בסוגיא זו הוזכר בכור, וכן שכבר ביארנו שכל שחזור ונותן על הקרן בעצמו אינו עובר בבל תוסיף (מאמרי ר"ש מ.): ר"א אומר יצאו במתן ארבע. וא"ת הא קבר משום כל שממנו הא לאישים הרי הוא בבל תקטירו. דליכא למימר דגבי דם לא שייך למימר כל שממנו לאישים, [דהא] גבי לוג שמן של מצורע דפ' התערובת קרינן הזאות שהזה מלוג השמן כל שממנו לאישים. ומיהו לר' אליעזר ניחא דאיהו אמר התם דהיכא דמקטירין לשם עצים או מזה לשם מים לא עבר בבל תקטירו, מיהו לא קשיא דאע"ג דקרינא ממנו לאישים מ"מ בל תקטירו לא שייך אלא בהקטרה ממש

מוסף רש"י

הניתנין במתנה אחת. כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור תמיכו או בדם מעשר (ר"ש כח:) **יצאו** במתנה אחת. ושולה לזה ומתנה לזה ולזה (ערובין ק.). והכי יש בה משניהן ושולה לשניהן: מתן ארבע במתן ארבע. שלמים ואשם ושולה ותולה (ר"ה שם). או: דם מעשר זו נשפך לדם חטאת זו יצאו ד' מתנות ושולה לזו ולזו: ר"א אומר יצאו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מלוה עדיף, אע"ג דבהאי מלוה איכא לד עבירה, דעבר בבכור אבל תוסיף, אמי עשה בחטאת, דכתיב ונתן על קרנות, ואמי לבל תוסיף דבכור: ר' יהושע אומר יצאו במתנה אחת. כיון דקי"ל כל הניתנין על מזבח המיון שנתנן במתנה אחת כיפר, הכא הלא אפשר שמכיון עלה אפילו לכתחילה ולא עבירון אבל תוסיף, ואי משום בל תגרע בחטאת, דכתיב שעמת מוטב שיעקר בל תגרע מאלון שהוא יוצר ואיכו עוקר הלא בידיס, מעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בידיס (ערובין שם) **אלא שנים שנים.** זוג זוג וקיבוס דוחיי איכא חד בהאי זוגא דהיתרא הוא ומיתבר הקרבה זו ליקבע משום דהוה דהיתר ואי משום דהוה דחפק איסורא איכא למיתלייה בזוגא שקבע תחילה קודם שנמלך: **אבל אחד אחד לא.** שמא לא ניתבר הקרבה זו ליקבע דלאמא אאי לאיסורא הוא (לעיל עז: מכתי"ר) **לדברי ר"א** כו' **הזאה אין צריכה שיעור.** אגבא דגבא, כל שהוא שנתן עליו דגבא (יומא יד.). **אלי צריכה** שיעור נהי נמי דיש בילה ומסמכינן עלה דוחיי יש בכל הזאה מן המיס הכשרים ומצטרפין מה שבגלוחים ומה שבשניה, מי יימר דאיכא שיעורא (לעיל עה.):

סג א ב מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יא:

סד ג מיי' פ"ע מהלכות פרה אדומה הלכה מ:

ד מיי' פי"ב שם הלכה ג:

סה ה מיי' פ"י שם הלכה מ:

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה יב:

שיטה מקובצת

בגון דאיכא רובא עליונים. ה"ה דמלי למימר מלי מזה ומלי מזה ומתן חלביו (למעלה) ושוה [למעלה] דהכי ממה נפקא הגיע העליונים למעלה, אך שהיה קשה לן והא תחתונים עלו לו קתני דהשתא לא הוי מלי למימר לשיריים בתוחתא דמשמע דמשום דשמא דם בתוחתא היתה טולה למעלה, אבל השתא דרובא עליונים מעלי שפיר דדם בתוחתא מרובה כל כך שבגיע שיעור דתחתא ליתר מועיל כל כך דאכתי יהיה בו שיריים: **והא** אלו ואלו עלו לו קתני. משמע אף לשם שמיה עולה הטעונה יפוד. והא דלא מצני לשם שיריים, ואי משום דקתני עלו לו, הא לעיל נמי קתני תחתונים עלו לו ואפ"ה אוקימנא לשיריים משום דאלו ואלו משמע אלו דומיא דאלו תחתונים דומיא דעליונים מה עליונים אותן שנתן למעלה עלו לשם שיריים, ואי משום דקתני עלו לו, הא לעיל נמי קתני תחתונים עלו לו ואפ"ה אוקימנא לשיריים משום דאלו ואלו משמע אלו דומיא דאלו תחתונים דומיא דעליונים מה עליונים אותן שנתן למעלה עלו לשם שיריים, ואי משום דקתני עלו לו, הא לעיל נמי קתני תחתונים עלו לו דקתני (דף ו) מדכתי ר"ש הוא ולא קאי כלל לרבנן, אבל הכא אלו ואלו נמי לרבנן דקתם"ל דקתני אלו ואלו מודים וא"ל לרבנן דקתמ"ל דקתני תחתונים עלו לו דקתמי' ר"ש הוא ולא קאי כלל לרבנן דקתמרי יש בילה עלו לו תחתונים דתמילת עולה ומדרבנן נמטע לר' אליעזר דקתמ"ל עולה נמי עלו לו לר"ש הוא דומיא דרבנן דמה אותן שנתן למעלה עלו לו לר"ש הוא דומיא דרבנן דמה אותן שנתן למעלה עלו לו לר"ש הוא דומיא דרבנן.

ריפא (אתיא) [אתאן] לרבנן. וא"ש מאן דיליפו הני רבנן, וס"ס סייע רבנן דתמני' (לגמרא) [דתמרין] שמביע מהילה. וקשה דלמיתא דמייני דאיכא רובא עליונים וקא יהיב למעלה עלו לו תחתונים עוד. ולכאה לימר דמשמע ליה בכל ענין דהא מר"ר נמטע לרבנן ודומיא דמתיר ר"א ליתן למעלה ע"י רוחין קא מבסרי רבנן בדשיבר דר"א אוקימנא ברובא עליונים, ומריבא דתמרבר כדם בתמה לו מיה ליכא למיפסע דאיכא לימר דלמימר שזרק כל התפרוכת. ואמר הר"ר יונה דהיינו רבנן דלעיל (דף עט ע"ב) בני חטאת יחיד שנתערבה בחטאת צבור כי' דמסיק ואם נתן מתנה אחת מהלו יצא מבלן ומדקתמר רבי רוחין את המתנה אם יש בה כדי לזה וכדי לזה לא יצא מבלן דמ"ל סבר לזה ע"פ שאין בה כדי לזה וכדי לזה יצא אלמא יש בילה דאי לא אמר דקתמר דקיבינו לעבלה שיעור תחתונים ועוד, אימא דוקא שיעור מתנה כדפי'. וי"ל לעניל קתני יתן לעבלה קתם כו' (כמתוב בתוס' ד"ה הא בפומיה): **בגון שנתערבו אחת באחת.** פ"ה שיעור מתנה אחת בשיעור מתנה אחת ויתנו מתנה אחת בשביל כל אחד ואחד. ולא שיתנו בזה אחד זה מתנה אחד מתנה, דלשנא דתמני' לא משמע כן אלא משמע שיתן בפעם אחת מתנה אחת, וכדי לישב לישנא דתמני' דקתני יתנו במתנה אחת בשביל כל אחד קתמר דהייט שיעור שני מתנות שנתערבו ויתן שתיהן למזבח מתנה אחת. אבל משיקרא דס"ל שנתערבו כל הדם שתיהן יחד ס"ב כי נמי מפרקינן ויתנו במתנה אחת דקתמר בשיעור אחת בשביל כל אחד קתמר דהייט שיעור שני מתנות מ"מ אינה נפסולין דלמתי מהלי יהיב ומהלי לא יהיב דאיכא לפסולי דשמא שיעור מהלי יהיב ומהלי לא יהיב דאיכא לפסולי דשמא כל אותו שיעור שני מתנות שיעור מהלי יהיב ומהלי לא יהיב דאיכא לפסולי דשמא כל הדם משתיהן יחד. [וכן נמי מתן אחרב מתנן אחרבע] אינה נפסולין דשמא אותם אחרבע מתנות בשביל כל אחד דהייט שמנה מתנות מה מהלי לחודיה מן אחדר לבדו ולא מן הבני בשביל כל אחד דהייט שיעור מתן אחת בשביל כל אחד דהייט שמנה מתנות אחרבע ס"ב דשיעור המיתבן דקתמר דהייט אחרבע בשביל זה (קשה) היכי משמע לישנא הכי דקתני יתנו בתמן אחרבע (וכן ל"ר דקתמר בתמן אחת). היכי משמע שיעור המיתבן דקתמר, בשלמא כהיא דקתני מתן אחת זה מתן אחרבע בשביל כל אחד דקתמר והייט שיעור שני מתנות לו שמנה מתנות אבל נמי אחרבע בחתת היכי משמע. לכך נראה לומר דיתנו לחודיה משמע כשיעור המיתבה שהיא לו ליתן אם לא שנתערבו ולא יותר, דיתנו לא משמע לכל היותר כי אם שיעור מתנה אחת מכל אחד שהוא שיעור שני מתנות בין הכל שכך הוא שיעור חיוב דקתמר קודם התערובת ומזה קתמר לאחר התערובת דיתנו במתנה אחת לו בתמן אחרבע בפעם אחת, ולשון יתנו דהוא לשון רבים (ומשמע) [ומשמע] נמי דקתי אתני דמים שנתערבו אילכך משמע לישנא דיתנו שיני הדמים קתמר כדרך מתיתם קודם התערובת דהייט שיעור מתיתם לשנא דיתנו דמים לבעלים דקתמר יתן בתמן אחרבע בשביל כל אחד ואחת בשביל זה ואחת בשביל זה ואחת בשביל זה (קשה) היכי משמע לישנא הכי דקתני יתנו בתמן אחרבע (וכן ל"ר דקתמר בתמן אחת). היכי משמע שיעור המיתבן דקתמר, בשלמא כהיא דקתני מתן אחת יתן בתמן אחרבע בשביל כל אחד דקתמר והייט שיעור שני מתנות לו שמנה מתנות אבל נמי אחרבע בחתת היכי משמע. לכך נראה לומר דיתנו לחודיה משמע כשיעור המיתבה שהיא לו ליתן אם לא שנתערבו ולא יותר, דיתנו לא משמע לכל היותר כי אם שיעור מתנה אחת מכל אחד שה

וכ"ם ה"ג בנתערב. מתנה אחת מן הבכור בשיעור מתן [ט] ד' מתנות מן העולה ודקאמר יתנו במתן ד' יתנו חמשתן קאמר שיהו ניתנין ד' מתנות ולאי מן העולה ואתא רבי יהושע למימר יש בילה ודיו במתנה אחת על שניהן ולא יעבור על בל תוסיף דלית ליה רואין:

הכא בל תוסיף מהיכא. הרי אין כאן מן הבכור אלא כדי מתנה [י]: **אלא אמר רבא.** בל הנך שנויי דשינון לא תשנין [יא] דולאי התחתונים עלו לו דקתני בין לשם שירים בין לתחילת עולה קאמר ומתני' דמתן ד' במתנה אחת בדאיכא טובא מכל חד קאמר ואפ"ה לא תשמע מינה לר"א יש בילה דתקשה לרב אשי דאיכא לשנויי [יב] הא מתני' דלעיל דעליונים ותחתונים ומתני' דמתן ד' במתן אחת לאו בבולו פליגי אלא בתערובת בוסות וקאמר ר"א בעליונים ותחתונים דיתן שניהם למעלה ולמטה ושניהם כשרין ורואה אני את דם (חטאת) [יג] למעלה כאילו הוא מיס וכן בעולה ובכור נותן ד' מכל כוס וכוס ורואה אני את התוספת כאילו הוא מיס [יד](וכן בעולה ובכור) ורבנן לית להו רואין ויש לקמה. ואע"ג דהך פלוגתא בבולו [טו] נמי איכא לאיפלוגי בהבי [טז] ועוד פליגי נמי ביש בילה ואין בילה מיהו הך [יז] מתניתא דקתני והתחתונים עלו לו דמשמע יש בילה ומתני' נמי דקתני הרי הוא עובר על בל תוסיף דמשמע דבאיעריב טובא קאי ואפ"ה מכשר משמע [יח] דיש בילה וע"כ לאו בבולו קיימי דלעולם לר"א אין בילה לאי [יט] בבולו לא הוה מכשיר ר"א לא בבכור ולא [כ] בעולה דלמא מהאי קא יהיב ומהאי לא קיהיב אלא א"כ נתערבו ד' באחת וכן בעולה ועולה [כא] אלא א"כ נתערבו ד' בד' ולא בחטאת ועולה אלא ברובא עליונים וקיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד וחטאת לבדה תעלה לו. ורבנן יסבר לאמה לית להו רואין: **שיקריב** [כב]. דרבנן נמי אית להו רואין ומתני' לאו רבי יהודה היא: **שר"א אומר יקריב** [כג]. ואפי' לא קרב אחד מהם דדריש [כד] מוס בס לא ירלו לכס בעייה הוא [כה] משמע הא ע"י תערובת ירלו בין בבולו כו' ומדר' יהודה נשמע לרבנן דפליגי עליה במתני' ומוקמי פלוגתא ברואין ואף [כה] בחטאת ועולה בין [כו] בבוסות קיימי וקתני לר"א התחתונים עלו לו וגבי עולה ובכור נמי מכשיר במתני' אלמא יש בילה: ומשני **רבי יהודה אליבא דר"א.** דמוקי פלוגתא בבעלה מוס דאין כשר לר"א [כז] אלא א' ומתני' [כח] בין בבולו בין בבוסות ומוקי לה רב אשי [כט] לענין בלול כגון דרובא כשר וקיהיב במנחה שיעור בעלה מוס ועוד [ל] אבל לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה ומוקמי' [לא] פלוגתא אף בהיכא דשניהם כשרין ומכשר להו לתרוייהו בבוסות פליגי ר"א ורבנן ומש"ה מכשיר רבי אליעזר בתרוייהו דאי בבולו לא הוה מכשר אלא [לב] כדאוקימנא לעיל: **לא שנו.** הך פלוגתא דחטאת ועולה דמתני' לעיל דאמרי רבנן יסבר לאמה: אלא בתחלת חטאת ועולה. שנתערבו לפני מתן דמס בהיא פסלי רבנן לית להו רואין ואסור לשנות את מקומן לתת את העולה למעלה מן החוט מפני הכשר חטאת: **אבל סוף חטאת.** שנתערב בתחלת עולה שנתערבו (בו) שירי חטאת בתחילת עולה אין כאן מחלוקת ויתנם למטה מן החוט דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ומאיליהן שותתין ליסוד ואין כאן שינוי מקום: **לריכין אליעזר.** שיפסכס על גבי היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט עולה ובסוף חטאת ועולה נמי לרבנן יסבר לאמה. ולקמן [ע"ב] מותיב ליה מהא דתניא לעיל נתן למעלה ולא נמלך אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה: **עדיין היא מחלוקת.** אף בסוף חטאת ותחילת עולה דלאו חד מקום הוא ולר"א דאית ליה רואין כשר ולרבנן יסבר לאמה: **קדש הס.** בבכור כתיב ומשמע ליה הס בהוייתן יהו שאם נתערבו בדמים אחרים לא אבדו את שמם ויקרבו ולרבנן מיתוקמא כגון שנתערב בתחתונים כמותו ולא בחטאת [לג] ומאי לאו דאיתערב בסוף עולה שהוא שירים והולכין למקום שירי חטאת כדאמרן בהאיזהו מקומן (לעיל נא.) **תן יסוד** למזבח של עולה וקתני דתחילת בכור כשר בו לכתחלה שמקומו מקום תחילת עולה אלמא מקום תחילת עולה ותחלת בכור הוא מקום כשר לשפיכת שירים לכתחלה: **לא תחילת עולה ובכור.** דשניהם מקום אחד להם וכיון דלרבנן יש בילה שניהם כשרין: **ומאי קא משמע לן.** קרא הוא ומקום אחד להן: **דאין עולין מבטלין זה את זה.** ואפילו אחד מרובה על חבירו לא בטל המועט: **האי מולקא מדם הפר ומדם השעיר נפקא לן.** במנחות בהקומץ רבה (דף כב.) שמעבדין דם פר ודם השעיר [שם] יה"כ בתמן [לד] דם קרנות המזבח הפנימי והדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה: **איכא דנפקא ליה בו'.** ולקמן [ע"ב] מפרש פלוגתא בשמעתא: **והקריבו וזרקו מה ת"ל דם דם.** גבי עולה קאי בת"כ [לה] ושמט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם [וזרקו את הדם] והקריבו בני אהרן וזרקו אל [לו] המזבח היה לו לומר ואין צריך לכתוב דם דמה יש לו לקבל ולזרוק ע"י שחיטה אם לא דם מה ת"ל דם דם: ה"ג **מנין אפה אומר נתערב דם עולה דם עולה בדם תמורה דם עולה בדם חולין שיקרבו** ה"ג **אבל סוף חטאת ועולה.** בתמנה שניה של עולה מייירי שהיה בקרן מערבית דרומית דזה מקום שירים של חטאת אבל במתנה ראשונה של עולה יספך לאמה לרבנן דאין זה מקום שירים [לו] דדם עולה בקרן מזרחית לפונית ושירים בקרן מערבית דרומית מיהו י"ל כיון דיסוד דרומי אינו מן הפסוק אלא מטעמא דבעי' בסמוך לו (לעיל דף נג.) דומיא דשירים פנימיים א"כ אין קפידא אם יתנם במזרחית לפונית להכשיר דם תחלת עולה וכן מוכיח קלת בסמוך גבי נתן למעלה ולא נמלך יחזור ויתן למטה ובעי לאוכוחי דמקום עולה מקום שירים ומשמע שלא נתן עדיין כלל מתנות עולה (בלבדן) [לז] א"נ יפנה דרך שמאל ויתן תחלה בקרן מערבית דרומית שהוא מקום שירים ויתן שירים בשתי קרנות: ה"ג [לח] **מאי קמ"ל.** תימה טובא קא משמע לן [לט] דיקרבו למר כדאית ליה ב' מתנות שהן ד' ולמר מתן אחד אע"ג דעבר על בל תגרע או בל תוסיף ושמא י"ל כיון דיהיב לשם מיס ליכא בל תוסיף וגם לא משוס בל תגרע כיון דשב ואל תעשה ומתקן קרבנו ובלא מ [מ] קרא נמי. ברו"ך: **תנאי היא איבא דנפקא לה מהכא ואיבא דנפקא לה מהבא.** תימה למה דוחק לומר תנאי היא דבהקומץ רבה (מנחות כב:) פריך ואימא עד דאיכא מין ומינו ועולין קשיא לימא קרא קדש [מא] הס לאיצטריך דאם אינו ענין למין ומינו ועולין תנהו לענין לעולין לחוד אפילו הוי שלא מינו ועוד קשה דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא והתם קאמר רבי יוחנן להכיא דרשה דולקח מדם הפר וע"ק יימא דאיצטריך משום דס"ד שיספך לאמה כדי שלא יעבור על בל תוסיף ועל בל תגרע [מב] וע"ק דמאי שנא שנתערבו למטה בלמעלה דמודה ר' יהושע דיספך ואין משנים זה [מג] להכשיר זה ומתן אחת במתן ד' משנים ועובר על בל תגרע וכי תימא משום דמתן ג' במתן ד' אי אמרת שיספך אין שייך לשלם תחתיהם כגון בכור ומעשר שנפסל אבל עולה וחטאת שנפסל דאפשר לשלם תחתיהם יספך עולה נדבה מאי איכא למימר ומיהו [מד] י"ל דלא דמי דניתנים למעלה בניתנים למטה אין לו לפסול בידים דס עולה להכשיר דס חטאת אבל הכא שאינו פוסלו בידים אלא עומד במקומו [מה] שב ואל תעשה שאני ומיהו לר"א קשה דמשנה לחייב ליתן ב' מתנות [מו] לבד מתנה אחת ועובר משום בל תוסיף ובניתנין

[ט] תוספ' פ"ח ה"ד, וכביע"ז לעיל עז. ותוספ' שם ה"ה, [י] רעי' לעיל נב. ובתו' ד"ה גג, [יא] [מנחות כב: כג. תמורה ה:], [יב] ויקרא כב כה, [יג] ויקרא נדבה פרש' ד ה"ז.

שינויי נוסחאות

[א] ל"ל בנתערב ארבע באחת (*ש"מ): [ב] ל"ל רבה בגמרא ובכ"י (*ש"מ): [ג] בש"מ וכ"י ל נוסף וראוה אני דם בעלת מום למעלה כאילו הוא מים: [ד] ל"ל אבל לרבנן (ש"מ): [ה] ל"ל ותחלת עולה (ש"מ): [ו] ל"ל ריש לקיש (*ש"מ). וכ"ל בילקוט פ' אחרי רמז תקע"ה (הגרי"ב): [ז] ל"ל רבי יוחנן ואיתימא ר"א אמר. וכ"ל בילקוט שם (*הגרי"ב): [ח] גי' ש"מ והקריבו וזרקו מה ת"ל כו' והשאר נמחק. וכ"ל גי' רש"י: [ט] מיכת מתן נמחק (*ש"מ): [י] מתנה אחת (ש"מ): [יא] ל"ל תשנינהו (ש"מ): [יב] לשנויי דמתני' דלעיל כו' כל"ל (כתה"י): [יג] ל"ל העולה (כתה"י וגליון): [יד] ש"מ וכ"ל כ"ק גרים וכן בעולה ובוכר. ובל"ק גרים וכן בעולה ובוכר. ופי' מתן ד' במתן ד'. ונמ"ל דוחה גי' זו ע"ש: [טו] כ"ל ברובה (גליון). ובש"מ ממק מיכת בבלול, אבל בכמ"י אימא וכן בכי"ב וג' וכ"ש לא מתקוים. ואולי הוא ע"ש בש"מ: [טז] בהכי ולאפלוגי נמי ביש כו' כל"ל (ש"מ וב"ש): [יז] ל"ל הגך מתניתא דקתני בהו (*שמכ"י): [יח] ל"ל דמשמע יש בילה, לאו בבלול כו' (שמכ"י וב"ש): [יט] ל"ל ואי (ש"מ): [כ] מיכת ולא נמחק (ש"מ וב"ש). [וכתב ע"ז הכ"ש עדני ז"ל ולא יודעת מ"ש. ולכאו' כוונת ש"מ לנתנין בתמנה ל' שנתערבו בניתנין בתמן ד' לסיינו "בכור בעולה" וכדמסיים אח"כ נתערבו ד' בד'): בא) ל"ל ושלמים (ש"מ וגליון): [כב] ל"ל שיקרב (*ש"מ): [כג] ל"ל יקרב (*ש"מ): [כד] מיכת הוא נמחק (ש"מ): [כה] ל"ל אף (צ"ק): [כו] ל"ל דבין (ש"מ): [כז] מיכת לר"א נמחק (צ"ק): [כח] ל"ל מוקי מתני' (ש"מ): [כט] רב אשי לר"א לענין בל"ל (צ"ק): [ל] כאן הס"ד ומה"ד אבל לרבנן כו'. ראה אות ד' (בי"ג): [לא] ל"ל ומוקמי (שמכ"י): [לב] ל"ל אלא בחד (ש"מ): [לג] כאן הס"ד ומה"ד מאי לאו כל"ל (*שמכ"י): [לד] ל"ל למתן קרנות. ומיכת דם נמחק (ש"מ): [לה] ל"ל על (ש"מ): [לו] שירים דמתנה ראשונה של עולה בקרן כו' כל"ל (ש"מ): [לז] נ"ש ל"ל ברו"ך (גליון): [לח] נל"ל הג"ה דה דמ קושיתם שבכאן הקשו בדבור אמת"ז (גל' קה"י). ועי' מ"ז ל"ק ופ"מ: [לט] בש"מ נוסף דאם נתערב בבור בעולה: מ) ל"ל בלא (ב"ש): [מא] ל"ל דקדש (ש"מ): [מב] ראה אות לח: [מג] בזה להכשיר מזה כל"ל (ש"מ): [מד] ומיהו לדה י"ל. כנל"ל וכא לשב קושית התחכונה בלבד (באה"מ). וע' ל"ק: [מה] במקומו דשניהם דשירים ואינו עובר על בל תגרע דשב ואל תעשה כו' (ש"מ): [מו] מתנות ובבור אינו אלא מתנה אחת כו' (ש"מ): [מז] ל"ל דהתם (ח"נ):

שיטה מקובצת

רבי יהודה אליבא דר"א מתני בין בבלול בין בבוסות. אף על גב דמתניתן לא תניא כרבי יהודה דבמתני' פליגי בעולה ובמחטאת (וכ"י לא פליגי) [ואליבא דר"י לא פליגי] בעולה וחטאת, ועוד דבמתני' משמע דלא פליגי בבעלי מומין אלא לכ"ע יספך לאמה אף לר"ש דמתיסר, מ"מ לענין למיירי בין בבלול כו' אין סברא דמתני' פליגי עליה, ומשני דבבלול נמי פליגי עליה, דמתני' לא מייירי אלא בבוסות. וי"ל ומ"מ יקשה לרב אשי דאמר לר' אליעזר דאין בילה, דלר' יהודה דאמר למייירי ר"ש בבבלול מ"כ יש בילה והדרי קושיא לדוכתיה. וי"ל דמדרבי יהודה לא קשיא דמלי למימר למייירי דאיכא רובא דם בעלת מום ועוד, דמשני לעיל בתירוץ פירכא, אבל לרבנן דפליגי עליה דר"י ומוקמי פלוגתייהו אף בהיכא דשניהן שוים ומכשיר להו לתרוייהו, בבוסות פליגי

הוא, דאי הוה צריך תרי קראי אמאי איכא לאקשויי ממאי דקרא מיירינא למר משום מין במינו ולמר משום עולים, אימא איפכא, וכי פריך בהקומץ רבה ואימא עד דאיכא מין ומינו ועולין ה"ש דס"מ למפרך הכי אלא על כרחך טעמא איכא דמשני כי איכא תרי קראי משני כחד קרא (ריב"א ד"ל. ב"ש):

מז א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה יא:

תורה אור השלם

1. אֹרֶךְ בְּבוֹר שׁוֹר אוֹ בְבוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְבוֹר עֵז לֹא תִמְדֹּדוּ קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

במדבר יח, יז

2. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

ויקרא טז, יח

3. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ויקרא א, ה

שיטה מקובצת (המשך)

ר"א וכנגן ומש"ה מכשיר ר' אליעזר בתרוייהו משום דאית ליה רואין ורואה אני דם חטאת למטה כאילו הוא מים ורבנן לית להו רואין ויספך לאמה, אבל מתני' מ' מייירי בבלול דלא מצי לאוכוחי דמקום עולה מקום שירים ומשמע שלא נתן עדיין כלל מתנות עולה (בלבדן) [לז] א"נ יפנה דרך שמאל ויתן תחלה בקרן מערבית דרומית שהוא מקום שירים ויתן שירים בשתי קרנות: ה"ג [לח] **מאי קמ"ל.** תימה טובא קא משמע לן [לט] דיקרבו למר כדאית ליה ב' מתנות שהן ד' ולמר מתן אחד אע"ג דעבר על בל תגרע או בל תוסיף ושמא י"ל כיון דיהיב לשם מיס ליכא בל תוסיף וגם לא משוס בל תגרע כיון דשב ואל תעשה ומתקן קרבנו ובלא מ [מ] קרא נמי. ברו"ך: **תנאי היא איבא דנפקא לה מהכא ואיבא דנפקא לה מהבא.** תימה למה דוחק לומר תנאי היא דבהקומץ רבה (מנחות כב:) פריך ואימא עד דאיכא מין ומינו ועולין קשיא לימא קרא קדש [מא] הס לאיצטריך דאם אינו ענין למין ומינו ועולין תנהו לענין לעולין לחוד אפילו הוי שלא מינו ועוד קשה דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא והתם קאמר רבי יוחנן להכיא דרשה דולקח מדם הפר וע"ק יימא דאיצטריך משום דס"ד שיספך לאמה כדי שלא יעבור על בל תוסיף ועל בל תגרע [מב] וע"ק דמאי שנא שנתערבו למטה בלמעלה דמודה ר' יהושע דיספך ואין משנים זה [מג] להכשיר זה ומתן אחת במתן ד' משנים ועובר על בל תגרע וכי תימא משום דמתן ג' במתן ד' אי אמרת שיספך אין שייך לשלם תחתיהם כגון בכור ומעשר שנפסל אבל עולה וחטאת שנפסל דאפשר לשלם תחתיהם יספך עולה נדבה מאי איכא למימר ומיהו [מד] י"ל דלא דמי דניתנים למעלה בניתנים למטה אין לו לפסול בידים דס עולה להכשיר דס חטאת אבל הכא שאינו פוסלו בידים אלא עומד במקומו [מה] שב ואל תעשה שאני ומיהו לר"א קשה דמשנה לחייב ליתן ב' מתנות [מו] לבד מתנה אחת ועובר משום בל תוסיף ובניתנין

[לז] ל"ל כיון דיסוד דרומי אינו מן הפסוק אלא מטעמא דבעי' בסמוך לו (לעיל דף נג.) דומיא דשירים פנימיים א"כ אין קפידא אם יתנם במזרחית לפונית להכשיר דם תחלת עולה וכן מוכיח קלת בסמוך גבי נתן למעלה ולא נמלך יחזור ויתן למטה ובעי לאוכוחי דמקום עולה מקום שירים ומשמע שלא נתן עדיין כלל מתנות עולה (בלבדן) [לז] א"נ יפנה דרך שמאל ויתן תחלה בקרן מערבית דרומית שהוא מקום שירים ויתן שירים בשתי קרנות: ה"ג [לח] **מאי קמ"ל.** תימה טובא קא משמע לן [לט] דיקרבו למר כדאית ליה ב' מתנות שהן ד' ולמר מתן אחד אע"ג דעבר על בל תגרע או בל תוסיף ושמא י"ל כיון דיהיב לשם מיס ליכא בל תוסיף וגם לא משוס בל תגרע כיון דשב ואל תעשה ומתקן קרבנו ובלא מ [מ] קרא נמי. ברו"ך: **תנאי היא איבא דנפקא לה מהכא ואיבא דנפקא לה מהבא.** תימה למה דוחק לומר תנאי היא דבהקומץ רבה (מנחות כב:) פריך ואימא עד דאיכא מין ומינו ועולין קשיא לימא קרא קדש [מא] הס לאיצטריך דאם אינו ענין למין ומינו ועולין תנהו לענין לעולין לחוד אפילו הוי שלא מינו ועוד קשה דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא והתם קאמר רבי יוחנן להכיא דרשה דולקח מדם הפר וע"ק יימא דאיצטריך משום דס"ד שיספך לאמה כדי שלא יעבור על בל תוסיף ועל בל תגרע [מב] וע"ק דמאי שנא שנתערבו למטה בלמעלה דמודה ר' יהושע דיספך ואין משנים זה [מג] להכשיר זה ומתן אחת במתן ד' משנים ועובר על בל תגרע וכי תימא משום דמתן ג' במתן ד' אי אמרת שיספך אין שייך לשלם תחתיהם כגון בכור ומעשר שנפסל אבל עולה וחטאת שנפסל דאפשר לשלם תחתיהם יספך עולה נדבה מאי איכא למימר ומיהו [מד] י"ל דלא דמי דניתנים למעלה בניתנים למטה אין לו לפסול בידים דס עולה להכשיר דס חטאת אבל הכא שאינו פוסלו בידים אלא עומד במקומו [מה] שב ואל תעשה שאני ומיהו לר"א קשה דמשנה לחייב ליתן ב' מתנות [מו] לבד מתנה אחת ועובר משום בל תוסיף ובניתנין

[מא] ל"ל דקדש (ש"מ): [מב] ל"ל ריש לקיש (*ש"מ). וכ"ל בילקוט פ' אחרי רמז תקע"ה (הגרי"ב): [מג] ל"ל רבי יוחנן ואיתימא ר"א אמר. וכ"ל בילקוט שם (*הגרי"ב): [מד] גי' ש"מ והקריבו וזרקו מה ת"ל כו' והשאר נמחק. וכ"ל בילקוט פ' אחרי רמז תקע"ה (הגרי"ב): [מה] מתנה אחת (ש"מ): [מו] ל"ל תשנינהו (ש"מ): [מז] לשנויי דמתני' דלעיל כו' כל"ל (כתה"י): [מח] ל"ל העולה (כתה"י וגליון): [מט] ש"מ וכ"ל כ"ק גרים וכן בעולה ובוכר. ובל"ק גרים וכן בעולה ובוכר. ופי' מתן ד' במתן ד'. ונמ"ל דוחה גי' זו ע"ש: [נ] כ"ל ברובה (גליון). ובש"מ ממק מיכת בבלול, אבל בכמ"י אימא וכן בכי"ב וג' וכ"ש לא מתקוים. ואולי הוא ע"ש בש"מ: [נא] בהכי ולאפלוגי נמי ביש כו' כל"ל (ש"מ וב"ש): [נב] ל"ל הגך מתניתא דקתני בהו (*שמכ"י): [נג] ל"ל דמשמע יש בילה, לאו בבלול כו' (שמכ"י וב"ש): [נד] ל"ל ואי (ש"מ): [נה] מיכת ולא נמחק (ש"מ וב"ש). [וכתב ע"ז הכ"ש עדני ז"ל ולא יודעת מ"ש. ולכאו' כוונת ש"מ לנתנין בתמנה ל' שנתערבו בניתנין בתמן ד' לסיינו "בכור בעולה" וכדמסיים אח"כ נתערבו ד' בד'): בא) ל"ל ושלמים (ש"מ וגליון): [נו] ל"ל שיקרב (*ש"מ): [נז] ל"ל יקרב (*ש"מ): [נח] מיכת הוא נמחק (ש"מ): [נט] ל"ל אף (צ"ק): [ס] ל"ל דבין (ש"מ): [סא] מיכת לר"א נמחק (צ"ק): [סב] ל"ל מוקי מתני' (ש"מ): [סג] רב אשי לר"א לענין בל"ל (צ"ק): [סד] כאן הס"ד ומה"ד אבל לרבנן כו'. ראה אות ד' (בי"ג): [סה] ל"ל אלא בחד (ש"מ): [סו] כאן הס"ד ומה"ד מאי לאו כל"ל (*שמכ"י): [סז] ל"ל למתן קרנות. ומיכת דם נמחק (ש"מ): [סח] ל"ל על (ש"מ): [סט] שירים דמתנה ראשונה של עולה בקרן כו' כל"ל (ש"מ): [ע] נ"ש ל"ל ברו"ך (גליון): [עא] נל"ל הג"ה דה דמ קושיתם שבכאן הקשו בדבור אמת"ז (גל' קה"י). ועי' מ"ז ל"ק ופ"מ: [עב] בש"מ נוסף דאם נתערב בבור בעולה: מ) ל"ל בלא (ב"ש): [עג] ל"ל דקדש (ש"מ): [עד] ראה אות לח: [עה] בזה להכשיר מזה כל"ל (ש"מ): [עו] ומיהו לדה י"ל. כנל"ל וכא לשב קושית התחכונה בלבד (באה"מ). וע' ל"ק: [עז] במקומו דשניהם דשירים ואינו עובר על בל תגרע דשב ואל תעשה כו' (ש"מ): [עח] מתנות ובבור אינו אלא מתנה אחת כו' (ש"מ): [עט] ל"ל דהתם (ח"נ):

כל הזבחים פרק שמיני זבחים

סח א מיי׳ פרק ג מהלכות תמורה הלכה ח:

סט ב גד מיי׳ פרק ג מהלכות פסח״מ הלכה יג:

ע ה מיי׳ פ״ט מהל׳ תמידין ומוספין הלכה ה:

תורה אור השלם

1. אֲךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר לֵיהוָה בְּבְהֵמָה לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם שׁוֹר אִם שֶׂה לֵיהוָה הוּא: ויקרא כז, כו

2. בַּחֲטָאת בְּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ז

שיטה מקובצת

מנין לרבות תודה ושלמים כו׳. וא״מ ומאן דיליף מבכור אמאי לא קאמר נמי שאר קדשים מנין וכיון ליף כולו קדשים מחד קרא, וי״ל דהתם לא צריך שהרי בכור לאחר קרבן שיתערב אין מתן דמו שוה שהרי אין שום קרבן שוה לנתן דם הבכור וא״כ שמעינן מינה דס״ס סולתו אפי׳ אין שוין אין מבטלין זה את זה. וא״ש אמאי אין מעמיד קרא דקודש הם בבכור שנתערב במעשר דמתן דמן שוה ואמרי׳ מינה שאר קדשים מנין, וי״ל דהאי קרא משמעי נמי במעשר כדדרשינן לעיל (דף ט:) דמו לא נאמר אלא דמם מבלן דבכור ומעשר כו׳ א״כ היינו דאיכא אחד מאלו בקרבן אחר היינו בשאר קדשים שאינם שוין נאלו נתתן דמן דקרבו, לכן לא צריך קרא מחריגא. וא״ש נמצא דיליף מדם הפר דיליף מדם הפר ומדם השעיר מנין שאר קרבנות דיצאת שאני אלו דמתן דמן שוה אבל שאר קרבנות שאין מתן דמן שוה לא מצינו דמן שוה אבל בגזירה הכתוב הוא דמערבין לקרבנות א״כ מה לי מבטלין מה לי אין מבטלין כיון דהכי דינא דתמורות א״כ (ע״ב) מאי קמ״ל קרא דקרייה דם שעיר לומר דאין מבטלין, [אלא] ע״כ לשאר קרבנות אמת. וא״ש ומ״ל מערבין לקרבנות היכי יוצא ידי דם שעיר דיצאת מהאי יהיב ומהאי לא יהיב כדאמר בשאר לעיל, וי״ל דשמא לא בעי שיעורא לאפי׳ אמ״ל דבעינא בעי שיעורא הכא (דמתן) [בשמתן] קרבנות דאפיי׳ לא בעי שיעורא דלהחטאת דלפני ולפנים ולפרוכת משמתא לא בעי שיעורא דוהה כל דהו משמע. ועי״ל לאפי׳ אמ״ל דבהחטאת לפרוכת בעי שיעורא מ״מ גבי מתן קרבנות דמתיב הם הפר ודם השעיר גזירת הכתוב הוא גבי קרבנות דתמורתם לאפי׳ אין נמתנה רק חלי שיעור מזה וחלי שיעור מזה אפ״ה קאמר דחמנא דמלמוד בכך, ולא [דמן] לכל הנך דשמעתין דעיקר מלומן לבדן בלא תערובת גבי מי חטאת וגבי הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה (וכיון) [דכיון] דעיקר מלומן לבדן והכריע בהן שיעור א״כ כשנתערבו בעינן שיעורא מכל חד, אבל דם הפר ודם השעיר בקרבנות עיקר מלומו בתערובת ל״ד מערבין לקרבנות ולכך בחד שיעור משמיהן סגי, וכ״מ א״כ היכי פשטינן מינה דעולין אין מבטלין זה את זה כיון דגזירת הכתוב היא כדפי׳ לעיל, וי״ל דמ״מ מדקרייה דם השעיר גם לאחר שנתערב בדוש דם הפר ש״מ דעולין אין מבטלין זה את זה: **בגון דאיערב חטאת החיצונה בשירים הפנימים.** מימה לוקמא בסוף חטאת ותחלת עולה שנתערבו, (ויתכן) [ומתן] למעלה דקאמר בקופיה שהיא מקום תחלת עולה, ויחזור ויתן למטה על גג האיצטבא קאמר שהוא מקום שריים. ואי משום דקאי אניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה הא בפרק הכי תחלת עולה שהיא למעלה מן היסוד בוקופיה דסובב בסוף החטאת שהיא למטה על גג האיצטבא. וי״ל דלמ״ד [ב] דניתנים למעלה למעלה ממש בקרבנות משום למעלה למעלה ממוט המקרקע קאמר וא״כ ע״כ היינו תחלת חטאת דאלו (סוף) [תחלת] העולה למטה ממוט המקרקע הוא, וכן דמוחיה נתן למעלה אלמעלה מן המוט קאמר וא״כ ע״כ היינו תחלת חטאת. ומ״מ יחזור ויתן למטה דקאמר אמקום שריים קאמר דהיינו איצטבא ולא זקיפה מקום עולה אע״ג דגם זקיפה (למטה) נמטה מן המוט הוא, ומדיהיב טעמא דמולו דבגן דיחזור (ויחזיר) ויתן למטה משום דמן ככר למעלה כמשפט תחלת דם החטאת ולא נעשה המותר מדם החטאת שריים דלמטה הוא ולכך יחזור ויתן למטה במקום שריים אלמא יחזור ויתן למטה אמקום שריים קאי: **הא אוקימנא** [ההיא] **ברובא** עליונים. פ״ה והא דקא יהיב כו׳ מתכשר בהני דהא יהיב לעולה שיעור תחתונים ועוד, ושמא כל דם העולה נתן למעלה וא״כ לא זריק ליה במקום עולה דהיינו זקיפה אלא באיצטבא שהוא מקום שריים ועוד לו דקתני לשם שריים דחטאת קאמר וא״כ מאי דוחקיה לאוקומי בחטאת ושריים דמיירי בגבוהו פליגי והוה שריים דשאים לחוד לעולה אלא דחדרה חבוק הכל באיצטבא במקום שריים דמיחר לעולה מקום עולה בשביל מלות שריים גם לרבנן דלית להו רוחים ונעמא ושעדיין היא מחלוקת וא״כ לרבנן דלית להו רוחין לא יהא מקום שריים כלי דקיים מלות עולה לזריק בזקיפה משום דאין לו שריים כלל דאין סוף שריים דשאים לחוד לעולה מקום עולה בשביל מלות שריים גם לרבנן דלית להו רוחים ונעמא משום דחחטאת עולה שהן בזקיפה אל סובב הם שופכים הם שופכים חוזלים ליסוד למטה מהם וכיון שסופן להיות למטה על היסוד א״כ מותר לעשות מקום תחלת עולה כדי לקיים מלות שריים ואע״ג דמ״מ לא יצא ידי עולה דדינה בזריקה בזקיפה ולא בשפיכה ביסוד. ואמינא דמ״מ דיתנים בזריקה שנתנם בשפיכה לא יצא דלמ״ד יצא א״כ איצטבא שהיא מקום שריים הוא ומקום הכפר תחלת עולה בדיעבד. והא דקאמר לעיל עדיין היא מחלוקת דלרבנן אסור לעשות מקומו של זה בשביל זה, היינו אלאחר מזרוק התערובת בזקיפה במקום עולה לפי שמתנה מקום שריים ולאחר לעשות מקום שריים כדי לקיים מלות עולה לרבנן דלית להו רוחין כדפי׳. וא״ש מאי קאמר הא דוקמינהו לחטאת בראשן עליונים כו׳ ועלו לו לשם שריים קאמר אבל עולה לא מתכשרא, אלרבה דמקיפא לעיל דעלו לשם תחלת עולה לרבנן דאמרי יש בילה, וי״ל דקונגא דלעיל אחיא כמ״ד מקום עולה מקום שריים וא״כ לרבנן דאמרי יש בילה אלו אלו עלו לו דקתני לשריים דחטאת דהא מקום אחד יש לשניהם ולכך פריך שפיר לעיל והא אלו אלו עלו לו דקתני כדפי׳, אלו קונגא דהכא בעי לאחוה כדי לאיחד דמקום עולה לאו מקום שריים ושריים לריבים אלכעבא א״כ ויחזור ויתן למטה לשריים קאמר דהיינו על האיצטבא והלכך אלו ואלו עלו לו דקתני לשריים דחטאת דהא אלכעבא שהוא מקום שריים אינו מקום תחלת עולה, ולכך פריך הכא והא אוקימנא כו׳ וא״כ מצינו למדמי דמקום עולה לאו מקום שריים הוא ומאי אלו אלו עלו לו לשם שריים קאמר גם לרבנן דל״ל כדפי׳. ומשני הא ר״מ ור״ש אלו אלו עלו לו דקתני לשם שריים דחטאת דלא מקום עולה כלל דאין סוף שריים דשאים לחוד לעולה מקום עולה בשביל מלות שריים גם לרבנן דלית להו רוחים ונעמא דלא מקום עולה לגמרי אלא מקום שריים דחטאת דמקום עולה לגמרי אלא מקום שריים דחטאת דמקום עולה לגמרי אלא מקום שריים דחטאת דמ

ניתיב בפנים והדר ניתיב בחוץ. דהא לר"א אתר דמיס הנכנסין להיכל כשרין חוץ מחטאת ואשם כדקתני מתני': **כיון דאיכא חטאת ואשם.** שאם נתערבו יא) דמיס בדמיס הפנימיים לא מצי למימר יתן בפנים ואח"כ יתן בחוץ משום דמיפסלי חיצונים לא פסיקא ליה. ואת"ל ליפסליהו לחיצונים להכשיר פנימיי' למפסליהו בידים לא קאמר ר"א ומוטב להמתין עד שקיעת החמה ויפסלו מאליהן ויפסכם לאמה: **משל דרבי עקיבא.** דמשמע ליה שאר כל הדמים בכלל כל חטאת אשר יובא מדמה [ויקרא ו] למה הדבר דומה לתלמיד שמוג לו לרבו יין בחמין וכו': **לא בחמין אלו עסוקין.** וכיון שאני אומר לך מזוג סתם בחמין הייתי אומר לך עכשיו הגיי אומר לך בין בחמין בין בצונן כלומר העוסק בדבר אין רגיל להזכירו כשמדבר בו ואם מזכירו בדעתו להוסיף אחרים עמו ואומר אף זה שהייתי עסוק בו יהא בכלל: **ה"נ מכדי בחטאת עסקינן ואתי.** כולה פרשה: **חטאת דכתב רחמנא ל"ל.** לכתוב ואם יובא מדמה וגו': **אלא ה"ק אלו** [יב] **חטאת לחוד קאמינא.** אלא אף חטאת כשאר קדשים אשר יובא וגו' דלא תימא חטאת לא תיפסול שכן מצינו חטאת נכנסת להיכל בחטאות הפנימיות: **מכדי איתברו כל הקדשים.** (לעיל) [לקמן] מהאי קרא לענין שיהו טעונים מריקה ושטיפה כלי מתכות שנתבשלו בהן כדילפינן בפרק דם חטאת (לקמן לו:) מקדש קדשים היא וסמיך ליה וכל חטאת אשר יובא ואי שאר קדשים נמי מיפסלי ל"ל למיכתב חטאת יג) ליכתוב ואשר יובא מדמה ש"מ חטאת דוקא קאמר: **הא לא דמיא כו'.** מסקנא דקושיא היא: **אלא חטאת יחיד.** דהא כתיב הך פרשה חטאת אצל פרשת אשם ופרשת שלמים ותודה שהן של יחידים יד): **כלפי לייא.** סתם חטאת יחיד נקבה היא: **להכי הוא דאתא.** לחטאת חיצונה שנכנס דמה לפנים: ה"ג **כל הענין הזה אינו מדבר כו'** ול"ג לפי שמצינו. ולדרבנן פליג בא"כ דמוקמינן מו) ליה ליפסול חטאת החיצונה שנכנס דמה לפנים ואמר להו אין המקרא מדבר אלא בפנימיות שדמם נכנס לפנים מצוה מז) ואמר קרא שאם אירע בהן פסול ישרפו אבית הבירה בעזרה ולא חוץ לג' מחנות כמצותן יז) כדכתיב בהאי קרא (ויקרא ו) בקדש באש תשרף שתהא שריפתה בקדש ולאיתן לא תעשה על אכילתן בין כשרין בין פסולין כדכתיב (שם) לא תאכל דבמקומן לא נאמר לאו על אכילתן וכתבו כאן: **אמרו לו לדבריך חטאת החיצונים שנכנס דמה לפנים מנין.** שנפסלה: **אמר להו הן לא הובא אם דמה.** כתיב גבי שעיר החטאת ששרפו בני אהרן וקאמר להו משה הן לא הובא את דמה הא הובא בדין שרפוה: **לדבריו דר"ע.** דמוקי ליה בהכי ומרבה והולך שאר קדשי יח) קדשים קאמר דאין לו לרבות בו אלא חטאת יט): **מתני' יצא אחד מהם לחוץ.** חוץ לעזרה: **הפנימי כשר.** ונותן ממנו מתנותיו והקרבן עולה לו: **נכנס אחד מהן לפנים.** להיכל: **מכשיר בחיצון.** לתת ממנו מתנותיו והקרבן כשר: **וחכמים פוסלין.** וטעמייהו מפרש בגמרא: **ומה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ.** כלומר מה בחוץ שהוא מקום שהמחשבה פוסלת בו אם חישב בשחיטה ע"מ לזרוק דמה בחוץ פסול: **לא עשה.** אצל מוציא מקלת הדם בחוץ כ): **אם המשויר.** בפנים כיוצא כדאמרינן הפנימי כשר. וטעמא יליפינן בגמ': **מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים.** שאין מחשבה פוסלת בפנים שאם שחט בא) בפנים שאם שחט ע"מ ליתן את הניתנין בחוץ בפנים כשר כדאמרי' בפרק כל הפסולין (לעיל לו.) אינו דין כו': **עד שיכפר.** בהיכל: **ואין הכי מרלה על היוצא.** דאמרינן בפרק שני (לעיל כג:) הא אינו נושא אצא עון טמא ואע"ג דפסולין שעלו לא ירדו אלו מיהא לא מרלו: **גמ' לא פסל דם שבחוץ את דם שבפנים.** אם הוציא אחד מן הכוסות השני כשר: **מדמה אפילו מקלת.** מדלא כתיב את דמה. ורבי יוסי הגלילי לטעמיה דאמר האי קרא בחטאות הפנימיות כתיב ופסול דחיצונה שנכנס דמה לפנים מהן לא הובא את דמה והוא כוליה משמע: ה"ג **אמר להן ר"ו ליוצא מעשה.** מהשתא דאוקימתן האי קרא להכי: **הנכנס פוסל את המשויר ואין היוצא פוסל את המשויר.** דמדמה מיעוטא הוא דמה של מובאת ולא דמה של יוצאת: **והא מחשבה פוסלת כו'.** ד) הש"ס קבעי לה ולא גרס לה בתמ"כ במילתיה דרבי יוסי הגלילי דהא לדידיה נמי איכא למיבעי: **הרי הוא אומר.** במחשבת חוץ למקומו שלשי דמוקמינן בפרק ב' (לעיל דף כח:) תניהו לענין חוץ למקומו ולהכי נקיט ליה בלשון שלישי דאין מחשבת מקום פוסלת אלא אם כן משולש בדם ובשר ואימורין כגון חוץ לעזרה שבשעת היתר הבמות מצויין בב) שלשתן בו לאפוקי מחשבת הכנסה בג) דלאו מקום בשר ואימורין הוא: ו) **ולא** בד) **הא מחשבת חוץ למקומו פוסלת בק"ו.** ממחשבת הכנסה: **פגול זה הוא חוץ למקומו.** דאיכא דמפיק לתרוייהו מקרא אריבא דפרשת לו [ויקרא ז] ח) והאי דפרשת קדושים

עכשיו בין בחמין בין בצונן. דמזוג לי לישנא דיתורא בה] הוא דנמזיגה של חמין היו עסוקין ובא לומר ולרבות אפילו צונן: **מכדי איתרבו כל הקדשים לענין מריקה ושטיפה.** תימה דלגמא ר"ע סבר לה כמ"ד לקמן (דף לו:) קדשי קדשים טעונין מריקה ושטיפה ולא קדשים קלים ואמי חטאת לרבות קדשים קלים: **ת"ל כל חטאת.** ל"ע ברש עלו עוברין (פסחים מג:) דפליגי בדרשה דכל ובכולות (דף לד.) ט): **אין לי אלא חטאת נקבה חטאת זכר מנין.** תימה כיון דכבר ריבה חטאת לזכר אימרבי לי חטאת עסוקין עכשיו בין בחמין בין בצונן הכא נמי מכדי בחטאת עסקינן ג) ואתי 1חטאת דכתב רחמנא ל"ל ד) אלא לאו חטאת קאמינא לה אלא כל קדשים מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע מכדי איתרבו כל קדשים לגבי ה) מזבח לענין אמריקה ושטיפה חטאת דכתב רחמנא ל"ל ש"מ חטאת אין מידי אחרינא לא והא ו) לא דמיא אלא לתלמיד שמוג לרבו בין בחמין בין בצונן אמר ז) לו אל תמוזג לי אלא חמין ח) אלא טעמא דר"ע מחטאת וכל חטאת ט) דתניא 1חטאת אין לי אלא חטאת קדשי קדשים מנין ת"ל כל חטאת קדשים קלים מנין ת"ל וכל חטאת דברי ר"ע אמר לו רבי יוסי הגלילי י) אפילו אתה מרבה כל היום כולו איני שומע לך אלא חטאת אין לי אלא חטאת יחיד חטאת צבור מנין ת"ל כל חטאת ואין לי אלא חטאת זכר חטאת נקבה מנין ת"ל וכל כלפי לייא אלא ה"ק אין לי אלא חטאת נקבה חטאת זכר מנין ת"ל וכל חטאת וסבר רבי יוסי הגלילי האי קרא להכי הוא דאתא י) והתניא רבי יוסי הגלילי אומר (לפי שמצינו) כל הענין כולו אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים לשרוף פסוליהן אבית הבירה ולעמוד בלא תעשה על אכילתו אמרו לו חטאת שנכנס דמה לפני ולפנים מנין אמר להם 2הן לא הובא יא) לדבריו דר"ע קאמר: **מתני'** יב) 3חטאת שקבל דמה בשני כוסות יצא אחד מהן לחוץ הפנימי כשר נכנס אחד מהם לפנים ר' יוסי הגלילי מכשיר בחיצון וחכמים 4פוסלין א"ר יוסי הגלילי מה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ לא עשה את המשויר כיוצא מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים אינו דין שלא נעשה את המשויר כנכנס יג) נכנס לכפר אע"פ שלא כפר פסול דברי ר"א ר"ש אומר עד שיכפר רבי יהודה אומר 5אם הכנים שוגג כשר כל הדמים פסולין יד) שנתנו ע"ג המזבח לא הרצה הציץ אלא על הטמא 6שהציץ מרצה על הטמא 7ואינו מרצה על היוצא: **גמ'** טז) תניא א"ר יוסי הגלילי ק"ו ומה במקום שמחשבה פוסלת בחוץ לא פסל דם שבחוץ את שבפנים מקום שאין מחשבה פוסלת בפנים אינו דין שלא יפסול דם שבפנים את שבחוץ א"ל הרי הוא אומר 1אשר יובא מדמה אפילו מקצת דמה אמר להם ק"ו ליוצא מעתה ומה במקום שאין מחשבה פוסלת בפנים פוסל דם שבפנים את שבחוץ מקום שמחשבה פוסלת בחוץ אינו דין שיפסול דם שבחוץ את שבפנים אמרו לו הרי הוא אומר אשר יובא הנכנס פוסל ואין היוצא פוסל ותהא מחשבה בפנים פוסלת מקל וחומר ומה במקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים מחשבה פוסלת בחוץ מקום שפסל דם שבפנים את דם שבחוץ אינו דין שתהא מחשבה פוסלת בפנים הרי הוא אומר 3ביום השלישי

מסורת הש"ם

ת) ת"כ צו פ"ח ה"א, ב) מנחות פט., ג) פסחים פג. ת"כ שם ה"ח, ירושי' פסחים פ"ז ה"ט, ד) ת"כ שם ה"ב, ירושי' שם, ה) ת"כ שם ה"ד, ירושי' שם, ו) עיין רש"ק ומיולופי גרסאות ובספר פיס מאיזוח, ז) שייך לע"ב, ח) ע' לעיל כח:, ט) [ועי' תו' פסחים מג: ד"ה מאן, מנחות נו: ד"ה תלמוד לומר].

שינויי נוסחאות

א) דמן לפנים פסולין (*ש"מ): ב) ל"ל משל דר"ע (*ש"מ וכ"ה ברש"י): ג) ל"ל עסיק. וכן בכת"י (*שמכ"י): ד) ל"ל לאו בחטאת קאמינא לך כ"ל והשאר נמחק (*ש"מ): ה) מיכוח לגבי מזבח נמחק (*ש"מ וב"ש): ו) ל"ל הא (*ב"ש): ז) ואמר (*ש"מ): ח) בחמין (ש"מ): ט) בכתב"י נוסף את דמה. וכ"ה בכ"י: י) הפסולין (*ש"מ): יא) ל"ל נתערב (*ש"מ): יב) לאו בחטאת לחוד קאמינא לך כ"ל והל"ל עם שלפניו (שמכ"י): יג) ל"ל וכל חטאת (ש"מ): יד) ל"ל יחיד (ש"מ): טו) דמוקמי (כתה"י): טז) ל"ל כמצוותה (צ"ק). וכתב"י כלפיהו: יז) ל"ל כמצותן בבשורות (ש"מ): יח) מיכח קדשי ליתא בכתה"י וד"ו: יט) ל"ל חטאות (ש"מ): כ) בחוץ את המשוייר כו' הד"א (שמכ"י וצ"ק): כא) ל"ל פוסלת בו. ומיכח בפנים נמחק (*ש"מ): כב) כמ"פ מוהרי"ן: כג) הכנסת פנים (כ"י פ). נ"ל מחשבת היכל. ומיכח הכנסה נמחק (ש"מ): כד) ס"ל ולא תהא מחשבה פוסלת בחוץ. כלומר מחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו לא תהא פוסלת מקל וחומר (ש"מ): כה) ל"ל יתירא (ב"ש): כו) ל"ל הוה ניחא (צ"ק). ובס"מ נוסף אין לי אלא חטאת נקבה חטאת זכר מנין ת"ל כל חטאת ואין לי אלא חטאת יחיד דביחיד נמי איכא זכר כגון שעיר נשיא חטאת צבור מנין ת"ל וכל חטאת. א"נ יש לישב גירסת רש"י וה"ק חטאת זכר ביחיד מנין דצבור שאני דלא אפשר נקבה בהן. ע"כ. ועי' ל"ק וקדשי דוד: כז) בס"מ נוסף וי"ל מכ"ש דלא מצינו הכשר בפנים ליחיד. וכ' בגליון לתף דבפרו אל כה"ג מצינו לו הכשר בפנים, ל"ל דס"ל לר"א הגלילי כמ"ד ביומא דף נ דמקרי חטאת השופתין עיי"ש:

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יד:
עב ב מיי' פ"ב מהל' פסה"מ הלכה טו:
עג ד מיי' שם הלכה טז:
עד ה מיי' פ"ח שם הלכה לד ופ"ד מהלכות ביאת מקדש הלכה ז:
עה ו מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה לה:

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: ויקרא ו, כג
2. הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי: ויקרא י, יח
3. וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח

מוסף רש"י

כלפי לייא. שתי מלות הן, כלפי היכן דבר זה טוטה, הא מיפסלת מסתברא. לייא היכן ומכילו בברכות בפרק הרואה (ברכות נח.) תלבי לנהרא כגני לייא, תרכיס שבורים להיכן הולכין (פסחים ה:) כל הענין כולו. כל פרשה זו וכל חטאת אשר יובא מדמה, דמוקי לה רבנן בחטאת החיצונה שהכנים דמה לפנים וחה פסול שלה וקאמר רחמנא שיקרב, פליג רי"ג ומוקי בחטאת הפנימית, כגון פר העלם דבר של צבור אשר יובא מדמה כמצותה אל אהל מועד לא תאכל בא תאכל בא תשרף, ובכשרה לא אלטריך קרא, דהא כתיב בגופיה ושרף אותו על עצים וגו', אלא שאם נפסלה ביוצא ובטומאה, בא הכתוב ללמדך שתשרפנה בבית הבירה ולא חוץ לג' מחנות כמצותה, ולאתן ל"ת על אכילתה: שנכנסה דמה לפני ולפנים מנין. לך שהיא פסולה: הן לא הובא. מדאמר ליה משה לאהרן הן לא הובא, הא הובא בא תשרף היא ושפיר עביד דשרפוה לאלתר (פסחים פג.):

שיטה מקובצת

ביון דאיכא חטאת ואשם דבי נכנסה דמן פסולין. וא"ת ואמן בפנים ומה בכך אם יפסול המיצון כיון דסופו ליפסל דאמרי רבנן דיפוף לאמה. ומיהו כ"ש הא דאמר יפסוף לאמה הייט לאחר שיפסל בשקיעת החמה ומוטב שיפסלו שניהם ממילא בשקיעת החמה ויפסלו לאמה ולא פסלינן לאיתן בידים: קדשים קלים מנין. תימה מיפוק לי דהא אתרבו כל הקדשים לאמריקה ושטיפה: רש"י ד"ה הרי הוא אומר בו' אא"כ משולש בדם ובשר ואמורים בגון חוץ לעזרה וכו'. נ"ב והרא"ש פירש שיהא מקום המחשבה עליו משולש בדם ובשר ואמורין כלומר כל מה שיוציא מהן לאותו מקום שיפסל לפיכך אם יחשב בהן להוציא לאותו מקום פוסל במחשבה והייטו חוץ, אבל בפנים אם יכנס בו בשר בשר דדם אמר רחמנא ולא בשר, הלכך אם יחשב בו להכניסו בשר בשר.

ע"כ מלאתי בספר יקר (ב"ש):

---

1) אשר יובא מדמה. ר"ל אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף. ובמקום אחר אמר הן לא הובא אל הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש כאשר צויתי. ר"ל אם לא הובא אל הקדש פנימ

מקום משולש. פירשתי לעיל בסוף פרק שני (דף כט. ד"ה למקום): **ולא תהא מחשבה פוסלת בחוץ מק"ו.** תימה כיון דלא ידע דרשה דשלישי זה חוץ לזמנו ופיגול זה חוץ למקומו בגלו ק"ו נמי לא תהא מחשבה פוסלת. וא"ת לא תהא יציאת חוץ פוסלת בלא לכפר ק"ו מבפנים שלא פסל את המשויר וגם חטאת דוקא מק"ו וי"ל כיון דנפקא לן מקרא דבשר נפסל [בא] הוה הדין כל דמיס: **דמה ולא בשרה.** לקמן [בב] (דף לג) דרשינן דמה של זו ולא דמה של אחרת וק"ק ל"ל למעוטי בשרה הא לכפר כתיב: **כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר.**

פי' בקונטרס ודם היוצא מק"ו מבשר אתי ועוד נפקא לן מהן לא הוצא את דמה וגו' אמר [בג] שמא הכנסתם את דמה לפנים אמרו הן לא הוצא את דמה אל הקדש שמא חוץ למחיצתה יצתה אמרו לו פנימה היתה הכי דרשינן ליה לקמן בפרק טבול יום (דף קא.) ולא דק דלקמן דריש מבקדש היתה [בד] וע"ע בפ' כילד צולין (פסחים פב.) דדריש לענין בשר היוצא ועוד בפרק בהמה המקשה (חולין סח.) דאיכא תנא דלא דריש

התם ובשר בשדה לענין יוצא: **לא נצרכא אלא לדרך משופש.** פי' בקונטרס כגון [בה] גגין ועליות בית קדשי הקדשים בלולין. וקשה דבהקומץ רבה (מנחות דף מ:) דרשי רבנן אל הקדש בלא יבא אבל מבית לפרכת ואל פני הכפרת בלא יצוא ופריך לכתוב אל הקדש ומבית לפרכת ולא בעי אל פני הכפרת ומשני למעוטי דרך משופש והשתא ל"ל קרא תיפוק ליה דרך גגין מדכתיב ואל יבא דמשמע דרך ביאה כדמעטינן בפרק ב' דשבועות (דף יז:) טומא שנכנס דרך גגין להיכל ונראה לפרש דבשבועות מיירי כשפיחת את התקרה אבל [בו] הכא שנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי קדשים שבו היו משלשלים את האומנים במיבות [בז] דדרך ביאה הוא בלכך נעשה מ"ר כמו שפירש בקונטרס במנחות (שם) שתחתן [בח] לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שהיה [בט] פניו למערב ועוד פירש בקונטרס התם מ"ר שנכנס בפתח מזרח ולבד בלנכסון הלכתא [בי] בגדדין לא מיחייב דאל פני בעינן שיהו פניס [כ] אל פנים מזרחיים של כפורת ועוד יש לפרש דרך משופש כגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפורת כדאמר בסוף איזהו מקומן (לעיל דף נה:) שניס לפר בר והקשה ה"ר יעקב דאורליינ"ש ל"ל קרא למעוטי בהקומץ רבה [בי] דרך משופש תיפוק לי מדכתיב ואל יבא כדדייקינן הכא והא הבאה כתיבא בי' ויש לחלק בין הבאת הדם לביאת גוף האדם [לא]:

[ו]מקום שיהא משולש בדם בבשר באימורים ולא תהא מחשבה פוסלת בחוץ מקל וחומר ומה מקום שפסל דם שבפנים את שבחוץ אין מחשבה פוסלת בפנים מקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים אינו דין שלא [ז] יהא פוסל מחשבה בחוץ ת"ל [1] שלישי [ח] חוץ לזמנו פיגול חוץ למקומו [ט]בשר [היוצא לחוץ פסול] הנכנס לפנים כשר שיהא בדין שפסול ומה במקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים בשר היוצא לחוץ פסול מקום שפסל דם שבפנים את שבחוץ בשר הנכנס בפנים אינו דין שיפסול הרי הוא אומר [2] מדמה [י]דמה ולא בשר [יא] ק"ו [יב] מעתה ומה במקום שפסל דם שבפנים את שבחוץ בשר הנכנס לפנים כשר מקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים בשר היוצא לחוץ מחיצתו [3] ובשר בשדה טרפה לא תאכלו [יג]כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר תנו רבנן [4] פנימה אין לי אלא פנימה היכל מנין ת"ל אל הקדש פנימה [יד] ויאמר קודש ואל יאמר פנימה אמר רבא [טו] בא זה ולימד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר דתניא [5] [טז]תושב [יז]זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים יאמר תושב ואל יאמר שכיר ואני אומר קנוי קנין עולם אינו אוכל קנוי קנין שנים לא כ"ש אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם יהא אוכל בא שכיר ולימד על תושב שזה קנוי קנין עולם וזה קנוי קנין שנים [יח]ואינו אוכל א"ל אביי בשלמא התם תרי גופי נינהו [יט] ואע"ג דה"ל לקרא למכתב נרצע לא יאכל ואידך אתי בק"ו [כ] מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב לה קרא אלא הכא כיון (דאיכא) דאיפסל בהיכל (הכא) לפני ולפנים מאי בעי אלא אמר אביי לא נצרכא אלא לדרך משופש א"ל רבא והא הבאה כתיב ביה אלא אמר רבא כל מידי דחשיב עליה לפני ולפנים לא מיפסל בהיכל בעי רבא פר העלם דבר של צבור ושעיר עבודת כוכבים שהכנים דמן לפני ולפנים מהו מי אמרי' אל הקודש פנימה כל היכא דקרינן אל הקודש קרינן ליה פנימה כל היכא דלא קרינן אל הקודש לא קרינן פנימה או דלמא שלא במקומן הוא ואם תימצי לומר [כא]שלא במקומן הוא פר ושעיר של יום הכיפורים שהזה מדמן על [כב] הבדים והוציאן להיכל והכניסן מהו מי אמרינן מקומן הוא או דלמא הואיל ונפק נפק ואם תימצי לומר [כג]הואיל ונפק נפק הזה מדמן על הפרכת

[1] מיבעי ליה כדפרישית מקוס משולש: **כשר היוצא לחוץ פסול.** מובשר בשדה נפקא לן לקמן: **דמה ולא בשרה.** דתרי דמה כתיבי אשר יוצא מדמה והן לא הוצא את דמה חד למעוטי בשר: **ק"ו.** לבשר היוצא מעתה שלא יפסל: **בשדה.** בלא מחילות שמעא ודריש ליה לכל הבשר שטעון [כא] מחילה טריפה הוא ביוצא ולא תאכלו ודם היוצא ק"ו מבשר אתי ועוד נפקא לן מהן לא הוצא את דמה אל הקדש פנימה אמר להן שמא הכנסתם [ז] לפנים א"ל הן לא הוצא את דמה אל הקדש (פנימה) שמא חוץ למחיצתה יצתה אמרו לו פנימה היתה הכי דרשינן ליה לקמן בפרק טבול יום (דף קא.): **הן לא הוצא וגו' פנימה.** אין לי אלא שנכנס דמה לפני ולפנים [יב]: **בא זה ולימד על זה.** דאי כתב קדש ולא כתב פנימה הייתי אומר קדש זה לפני ולפנים [יג]: **בא פנימה.** שהוא מיותר ולימד על קדש שהוא היכל: [1] תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש: **קנוי קנין עולם.** נרצע שמיושב אצלו עד היובל: **קנין שנים.** עבד עברי שעתיד ללאת בשביעית: **אינו אוכל.** בתרומה שאין גופו קנוי לכהן: **בשלמא התם.** איכא למימר בשני מקראות סתומים בא זה ולימד על זה: **דתרי גופים נינהו.** אין אזהרתו של זה כמשמעו [יד] שלא יבא אל מלמד על עצמו. ואי משום דאיכא למפרך נכתוב נרצע בהדיא ולא נכתוב שכיר [טו] ה"ל שכיר כו' כלומר לא [טז] משום דבמשמעות הוא אלא משום דאתי בק"ו ואיכא לשנויי מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב ליה קרא השתא דסתימי כ"ש דשפיר שיינן בא זה ולימד על זה: **אלא הכא.** דאזהרת לפני ולפנים בכלל היכל היא דהא לא יכנס לה אלא דרך היכל אין כאן אלא פסול היכל וכיון דמהיכל איפסיל ליה לפני ולפנים מאי [יז] בעי הכא למיפסל הרי פסול ועומד והיה לו לפרש היכל ולשמוק אלא ישנה מקרא של חנם שאינו מלמד כלום: **לא נצרכא.** האי פנימה אלא לדרך משופש שלא דרכו כגון דרך גגין ועליות בית [יח] המקדש בלולין דהשתא הולרך ללמד על עצמו ואי משום דאתי בק"ו אפ"ה טרח וכתב לה קרא. ומשופש [יט] עקום כך שמו במנחות בהקומץ רבה (דף מ:): **והא הבאה כתיב.** ומשמע דלא מיפסיל אלא דרך הבאה: **אלא אמר רבא.** לעולם דעייליה דרך פתחים ואשמועי' קרא דהיכא דחשיב עליה מתחילתו להכניסו [לפני] ולפנים ותחילת הבאתו להיכל ע"מ פנים היה לא מיפסיל עד דמטי לפנים ואם החזירו [כ] לחוץ כשר: **פר העלם דבר.** שמצות כפרתו בהיכל והכניסו לפני ולפנים: **מהו.** מי אמרינן כל היכא דקרינן ביה פסול דאל הקדש כגון בחטאות המילוגות: **קרינא ביה פסול דפנימה הו'.** דהא כי הדדי כתיבי: **או דלמא שלא במקומו הוא.** והויא הכנסה ומיפסיל: **והוציאן להיכל.** להזות על הפרכת כמשפטן: **מקומן הוא.** שהרי הוזקקו לשם תמילתן: **או דלמא כיון דנפק.** בעשיית כל מצותו נפקיה ליה לגמרי והוה ליה שלא מקומו: **והוציאו**

מסורת הש"ס

[ו] [לעיל כט. לו.], [ז] [לעיל יח.], [ג] מכות יח. תוס' שם.], [ד] יומא ע. קידושין ל. ת"כ אמור פ"ד הי"ז, ספרי קרח קיז, ירושלמי יבמות פ"ח ה"א, [ה] [פסחים יח: וש"נ], [ו] ויקרא יט, ז, [ז] ויקרא כב י, [ח] פסחים כו. מדות פ"ד מ"ה, [ט] מנחות מז: וש"נ.

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: ויקרא ו, כג
2. וְאִם הָאֵכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז, יח
3. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: שמות כב, ל
4. הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי: ויקרא י, יח
5. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ: ויקרא כב, י

שינויי נוסחאות

א) שלא תהא מחשבה פוסלת בחוץ (כתה"י): **ב)** שלישי זהו חוץ לזמנו פיגול זהו חוץ למקומו כל"ל (ש"מ): **ג)** בשרה (כתה"י): **ד)** ל"ל ק"ו לבשר היוצא (ש"מ). וכתה"י ק"ו ליוצא: **ה)** תינח פנימה ממקק (ש"מ): **ו)** ל"ל רבה (*הגרי"ב): **ז)** ל"ל נינהו דאי נמי כתב רחמנא נרצע לא יאכל הוה ליה שכיר מילתא דאתי בק"ו ומילתא דאתי וכו' (ש"מ): **ח)** על בין הבדים (כתה"י): **ט)** הטענן מחיצה ויצא דטריפה הוא ולא תאכל (ש"מ): **י)** הכנסתם דמה לפנים (כתה"י): **יא)** כש"מ מה"ל פנימה. הן לא וכו': **יב)** כש"מ נוסף דהיינו פנימה: **יג)** ולפנים בא כו' הל"ל (*שמכ"י וצ"ק): **יד)** ל"ל במשמעותו (רש"ש): **טו)** ה"ל שכיר הת"ל (שמכ"י). ולאח לעיל לות ז': **טז)** כי"פ לאו פירכא היא משום וכו': **יז)** היכי בעי (כי"י): **יח)** ל"ל בית קדש הקדשים (*שמכ"י וכ"ה בתוס'): **יט)** ל"ל משופש משובש כך שמעתי במנחות. ומינח עקום ממקק (צ"ק). אבל בכתה"י וש"מ ליתא: **כ)** החזירו מהיכל לחוץ (ש"מ): **כא)** נפסל בכל גווני הוא הדין כו' כמל"ל (באה"מ): **כב)** ל"ל לעיל (יא ע"א) (צ"ק): **כג)** אמר להם (ש"מ): **כד)** היתה נמחק (ש"מ): **כה)** כגון דרך גגין (ש"מ): **כו)** אבל במנחות איירי כשנכנס כל"ל ומינח הכא ממקק (ש"מ): **כז)** סס בכ"י שחהר: **כח)** סס בכ"י שיהא: **כט)** ל"ל והילך בצדדין (שמכ"י): **ל)** פניו (ש"מ במנחות שם): **לא)** כש"מ נוסף דהיינו ביאה ריקנית:

ליקוטים

והא הבאה כתיב ביה. [טמא שנכנס למקדש דרך גגין פטור משום דאינו דרך ביאה]. ונראה דאם שהה שם שיעור השתחוייה דחייב אף שנכנס דרך גגות דלא גרע מטהור שנכנס ונטמא שם דק"ל דאם שהה חייב אף דלא קרינן ביה ואל המקדש לא תבא כר. וא"ת דבסוף פרק ח' דזבחים אמרינן תנו רבנן פנימה אין ליה אלא פנימה היכל מנין ת"ל אל הקדש פנימה והקשו כיון דאיפסלה בהיכל לפני ולפנים מאי בעי תירץ אביי לא נצרכה אלא לדרך משופש, אמר ליה רבא והא הבאה כתיב בה. ואי אמרת דמדרך ביאה לא מימעט דרך משופש אלא בדלא שהה אבל אם שהה לא מימעיט, אימא דקרא דפנימה מיירי בנכנס דרך משופש ושהה. י"ל דשאני דם דאין לחלק בין שהה ללא שהה וכיון דלא מיפסיל משום כניסתו לאלתר תו לא מיפסל, אך בבי ביאת אדם יש לחלק בין שהה לא שהה משום דכל דלא שהה עדיין הביאה הראשונה קיימת ומשום אותה ביאה אין לחייבו כיון שלא היתה דרך ביאה אך בשהה כבר כלתה ביאה ראשונה וחשיב כביאה שניה. אך מדברי התוס' נראה דס"ל דכי ממעטינן גבי ביאה רקינת כל שאינו דרך ביאה הוא אפילו שהה, שהרי הקשו דלמה לי קרא דאל פני הכפרת תיפוק ליה משום דכתיב ואל יבא, והוכרחו לומר דדרך משופש הוי דרך ביאה. משמע דס"ל דמאל יבוא ממעטינן כל שאינו דרך ביאה אפילו שהה מדלא אוקמוה לקרא דאל פני הכפורת בדשהה דלא מימעט מאל יבוא. ומיהו נ"ל דאף דס"ל לתוס' דכל היכא דכתיב ביאה ממעטינן כל שאינו דרך ביאה אף אם שהה, מ"מ מודו גבי ביאת שמא דאם נכנס דרך גגין ושהה דחייב וכמו שכתבנו לעיל, משום דשאני ביאת טמא דקי"ל דאפילו טהור שנכנס ונטמא שם אם שהה חייב ואע"ג דלא קרינן ביה ואל המקדש לא תבוא שהרי בשעת ביאה טהור היה אפ"ה חייב ואזהרתיה מדכתיב ולא יטמאו את מחניהם וכתיב וישלחו וכמו שכתבו התוס' בפ"ב דשבועות דף טז ד"ה תנהו יע"ש, ומש"ה היכא דנכנס דרך גגין דין הוא דליחייב אם שהה אע"ג דמשום ביאה פטור משום דחשיב כאילו נטמא שם דחייב אע"ג דליכא ביאה באיסור אבל גבי ביאה רקינת כל שאינו חייב משום ביאה הו לא מיחייב שהרי כל שנכנס להיכל או לקדש הקדשים לצורך עבודה וכלתה עבודתו ושהה כל היום כולו לא מיחייב כלל דכיון דמשום ביאה לא מיחייב תו לא מיחייב (מש"מ פ"ג מביאת מקדש ס"ט):

אמרו לו פנימה היתה. משמע דאם יצאת לחוץ אפיר עבדו דאמתרוף מפני שהיה נפסל ביצאה וכתם מיירי בדם (מהר"פ):

והוליאו למזבח. להזות שבע על טיהרו ומתן ד' על קרנותיו כדכתיב [ויקרא טו:] ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו ותנן זה מזבח החיצון הוליאו לו (יומא דף נח:) ואמרינן התם דלהכי כתיב ויצא עד דנפיק מכוליה מזבח שלא יעמוד בין המזבח ולפרכת בשעת מתנות המזבח אלא בין המזבח לפתח [1] **אלא חד מקום הוא.** שאין הפסק (מזבח) [2] ביניתים ולא הויא הכנסה [3] שלא במקומה: **או דילמא.** רחמנא שויה שני מקומות דכתיב ביה יצא:

ה"ג בת"כ **רבי אליעזר אומר נאמר כאן ונאמר להלן לכפר בקדש ונאמר להלן לכפר בקדש מה להלן בשכיפר אף כאן בשכיפר.** ר' אליעזר יליף לכפר דאשר יובא מדמה לכפר מוכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר ומזהיר שפורשין מן ההיכל בשעת הקטרה מה להלן בבואו לכפר משמע מתחילת בית המכפר הוזהרו חביריו לפרוש הילכך כתיב [4] לכפר ועדיין לא כיפר משמע [5] אף [6] אשר יובא מדמה לכפר מתחילת הבאתה ע"מ לכפר משמע שנפסל הילכך אע"פ שלא כיפר: [6] **ונאמר להלן לכפר בקדש.** דר' שמעון ותא [7] פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הוכא בת"ל: [8] **אבל אם כל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש מה להלן בשלא כיפר אף כאן בשלא כיפר רבי שמעון אומר נאמר כאן לכפר ונאמר להלן [3] ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הוכא את דמם לכפר מה להלן בשכיפר אף כאן בשכיפר במאי קמיפלגי מ"ם דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מבפנים [9] ומ"ם דנין בהמה מבהמה ואין דנין בהמה מאדם: רבי יהודה אומר כו': [10] הא מזיד פסול בשכיפר או בשלא כיפר אמר רבי ירמיה [11] ממשמע ד' שנאמר ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הוכא את דמם (אל אהל מועד) לכפר בקודש מה ת"ל [4] והשורף מה תלמוד לומר והשורף לגופיה איצטריך אלא מה ת"ל חטאת חטאת [12] לפי שלא למדנו אלא לפר ושעיר של יום הכפורים שנשרפין [13] אבית הדשן מטמאין בגדים שאר נשרפין מנין ת"ל חטאת חטאת דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אינו צריך הרי הוא אומר ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת תלמוד לומר לכפר מה תלמוד לומר לכפר [5] לימד על כל המתכפרים שהשורפן מטמא בגדים ורבי יהודה לכפר לא משמע ליה מאי טעמא לאו משום דמיבעיא ליה לגזירה שוה:**

הדרן עלך כל הזבחים שנתערבו

המזבח [7] מקדש [את] הראוי לו [8] רבי יהושע אומר [9] כל הראוי לאישים אם עלה לא ירד שנאמר [5] היא העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראויה לאישים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאישים אם עלה לא ירד [10] רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה למזבח אם עלתה לא תרד אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלתה לא תרד [11] אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומר לא ירדו ורבי יהושע אומר ירדו רבי שמעון אומר הזבח כשר ונסכים [12] פסולין הנסכים [13] כשירים והזבח פסול אפי' [14] זה וזה פסולין [15] הזבח לא ירד והנסכים ירדו:

המזבח מקדש. אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות לחמו ואין מורידין אותו: **אם הראוי לו.** משהוברר לחלקו. ובגמרא [ע"ב] מפרש למעוטי קמלים שלא קדשו בכלי לאחר קמילה שלא הוברר לחלק גבוה דאע"ג דקידשה המנחה כולה בכלי אין זה חלק גבוה ברור שאין המנחה קריבה כולה ובקמילה בלא מתן כלי אין זה מבורר למזבח: **רבי יהושע אומר כו'.** הני תנאי פליגי בפירושא דאת הראוי לו דסתמא דמתניתין רבי [16] סתם מתניתין את הראוי לו למעוטי שאין ראוי לו והדר מפרש ומאי ניהו ראוי לו לרבי יהושע ראוי לאישים שנפסל ולא דס פסול ונסכים פסולין שאינן לאישים ולר"ג כל הראוי למזבח שנפסל אפילו דס ונסכים ואין לך למעט אלא מה שלא נברר לחלק מזבח מעולה ומאי ניהו קמלים שלא קידשו מעולה [17] בכלי: **לאישים.** לאש: **היא העולה על מוקדה.** דבר שהוא למוקד ועולה [18] היא בהוייתן יהא ולא ירד. היא משמע בהוייתו תהא משעלתה על מוקדה: **אף כל שראוי לאישים.** לאפוקי דס ונסכים (פסולים) דכתיב בפיפא אין בין דברי ר"ג לדברי רבי יהושע אלא הדם והנסכים: רבי שמעון סבירא ליה בנסכים של זבח כרבי יהושע (וכדס) ובנסכים הבאין בפני עצמן כרבן גמליאל ולאו ממוקדה יליף אלא טעמא אחרינא אית ליה דכתיב בגמרא [פד.]: **אם הוזבח כשר והנסכים פסולין.** כגון שיצאו או נטמאו: **או הוזבח נפסל והנסכים כשרין.** הואיל והם באים בגללו נפסלו עמו ובטלה תורת הקרבה מהן: **הזבח לא ירד.** דמזבח קדשו והנסכים

פ א מיי' פרק ג מהל' פסה"מ הלכה יד:

פא ב מיי' פרק ה מהל' פרה הלכה ד:

א ג מיי' פרק ג מהל' פסה"מ הלכה ג:

ב ד מיי' שם הלכה יד:

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: ויקרא ו, כג
2. וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז, יז
3. וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרֹתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם: ויקרא טז, כז
4. וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה: ויקרא טז, כח
5. צוּ אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו, ב

מוסף רש"י

בשכיפר. כשנתן ממנו על גבי המזבח הפנימי הוא דקפסקיל רבי יהודה ולא מיפסל בהכנסה (לעיל לו.) מתני'. המזבח מקדש. פסולין שאם עלו לא ירדו, את הראוי לו. ולגבי שיהא דבר שנעלה כבר למזבח, וכגון' מפרש למעוטי קמלים שלא קדשו בכלי, אבל פיגול ונסך דמו ונשתנו במחשבת פסול, אם עלו לא ירדו, והתם מפרש טעמא שהיה פסולן בקדש, כלומר שנפסלו בעזרה: כל הראוי לאישים. לקטרה על האש: העולה על מוקדה. ממוקדה דייק דהייינו אשים, דאמר קרא כל הלילה תהא אש, דכיון דעלתה לא תרד, ומשום כשיהא לא איצטריך, כל הראוי לאישים נרמיז, ולא גרסינן כל העולה לאישים, וטעמא דדכן גמליאל מעל המזבח (סנהדרין לד.):

שיטה מקובצת

בשכיפר או בשלא כיפר. עי' לעיל דף לו ע"ב: תוד"ה היא העולה כו' דהיא מיעוטא הוא ולא ריבויא. וגם בכמה מקומות הוי היא מיעוט. לכך גרסה בהוצאת תורת העולה סמוך תורה אחת לכל העולין, והא דמייתי היא משום דרולה לרוכיה כל הראוי לאישים, אבל אם עלתה לא תרד נפקא ליה מוצאת תורת העולה. ומעתה דהא ר"ג מוסיף עליו על המזבח לרוכיה דר"ל לאוי למזבח, משמע דכל חד מייייהו לא נחית אלא לרוכיה דבריו לר"י לאוי לאישים ולר"ג לאוי למזבח, אבל אם עלה לא תרד שמכינן אותה תורת כדפי' (מהר"פ):

עין משפט נר מצוה

שינויי נוסחאות

א) והוציאו (כתה"י) **ב)** גי' כתה"י ועי' רש"י לכפר ונאמר להלן לכפר וכל אדם וכו' בבואו לכפר מה להלן וכו' רש"א נאמר כאן לכפר בקדש ונאמר להלן לכפר בקדש מה להלן וכו': **ג)** ל"ל מפנים. ולכ"ל בכש"ר (כתה"י): **ד)** ל"ל תניא ממשמע (*ש"מ): **ה)** גי' כתה"י חטאת שיכול אין לי אלא מטמאין בגדים ונשרפין אבית הדשן אלא אלו בלבד מניין לרבות פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז ת"ל חטאת וכו'. וכ"כ בספרא פ' אחמי (דק"מ): **ו)** ל"ל שהשורפו מטמא בגדים ונשרפין אבית הדשן שאר וכו' (ש"מ וכ"נ מרש"י): **ז)** והנסכים (*ש"מ) ועי' רש"י: **ח)** או הנסכים (כי"מ): **ט)** ואפי' (כי"מ ופרי"ד): **י)** ולפתה (*ש"מ): **יא)** בש"מ נוסף דיבור והכנסן. כלומר הכנים בין מזבח לפרוכת מהו: **יב)** ל"ל מחיצה (כתה"י וש"מ). וכל"ק גורס שאין אלא הפסק מזבח כו': **יג)** הכנסה שניה שלא במקומה (כתה"י וש"מ): **יד)** תיבת כתיב נמחק (כתה"י וש"מ) **לכפר** דעדיין (כי"פ): **טו)** אף כאן אשר (*ש"מ): **טז)** גי' ל"ק ור"ש יליף נאמר כאן לכפר בקדש ונאמר להלן ואת פר החטאת וכו' (צ"ק). וכתה"י לפניו: **יז)** ל"ל מואת (כתה"י) **יח)** שהבאתו כמצותו (כי"פ וש"מ): **יט)** והיינו (כתה"י): **כ)** ל"ל חטאת חטאת (ש"מ וכי"י) **אתרי זימני מהדר** (באה"מ). וכ"כ"פ לפניו: **כא)** כתה"י וד"ו ללמדך מגזירה שוה ומיגות מחטאת חטאת ליתא שם וטוש מכה"ז ועי"י"ש שכתב דלפמ"ש התוס' לקמן קה ע"ב בסוף העמ' דילפותא דחטאת חטאת הו"ל ג"ש, ל"כ א"ל לגזיה: **כב)** ל"ל אשר (באה"מ): **כג)** דמם (*ש"מ): **כד)** דרבי סתם במתניתין (ש"מ): **כה)** תיבת מעולה נמחק (ש"מ): **כו)** ועולה היא בהוייתה ולא תרד. היא משמע בהוייתה תהא כו' כל"ל (ב"ש): **כז)** בנ"ש נוסף ובפ' כהן גדול (סנהדרין כא ע"א) גבי לא ירבה לו נשים:

נשרפין אבית הדשן. פירש בקונטרס כדי נסבה דעיקר על שפך הדשן ישרף כפר העלם דבר כתיב [9] ולא דק דלא כפר העלם כתיב אלא כפר כהן משוח מ"מ הדין עמו דכדי נסבה ויש לפרש דהכי קאמר מאותן הנשרפין אבית הדשן לא מצינו שמטמא בגדים אלא אלו בלבד מניין לרבות פר כו' [10] ול"ע מ' מהך דרשא גמי נפקא לן שריפת בית הדשן כפר [יוס] הכפורים:

הדרן עלך כל הזבחים

המזבח מקדש כו'. רבי יהושע ורבן גמליאל אמו לפרושי הך דישא וכי הא גוונא בחזקת הבתים (כ"ב כח.) דרבי ישמעאל ורבי עקיבא קמפרשי בסיפא חזקה דרישא [11] בו: **היא העולה.** פירש בקונטרס היא משמע בהוייתה תהא משעלתה על מוקדה וקשה דבגמרא משמע דהיא מיעוטא הוא ולא ריבוא אלא תנא אחת תורת העולה סמיך:

הדרן עלך כל הזבחים שנתערבו

המזבח [7] מקדש [את] הראוי לו [8] רבי יהושע אומר [9] כל הראוי לאישים אם עלה לא ירד שנאמר [5] היא העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראויה לאישים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאישים אם עלה לא ירד [10] רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה למזבח אם עלתה לא תרד אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלתה לא תרד [11] אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומר לא ירדו ורבי יהושע אומר ירדו רבי שמעון אומר הזבח כשר ונסכים [12] פסולין הנסכים [13] כשירים והזבח פסול אפי' [14] זה וזה פסולין [15] הזבח לא ירד והנסכים ירדו:

ע) **הנסכין בשירין והזבח פסול.** אי אפשר להיות [כגי] לנסכין כשירים גמורין כיון דהזבח פסול אלא כלומר כשירין מפסול עצמן: **למעוטי מאי.** אי למעוטי קטרת קאתי הא תנא ליה סיפא וכן רובא ורבא קתני בסיפא ולא הוה ליה למיתניא [ל] ראוי לו אלא המזבח מקדש את הפסולין:

למעוטי קמצים שלא קדשו בכלי. לכאורה אפילו אליבא דר"ש קאי דאמר לקמן (דף פד.) בנשפך דמה דלא ירד חדא דלכולהו תנאי מיבעי ליה לאשכוחי שאין ראוי לו ועוד מדפריך עלה מ"ש מדעולא דהסיא דעולא אתיא כר"ש דלרבי יהודה ירדו מדאמר עלה רבי זירא לקמן אף אנן נמי תנינא שנשפך דמה כו' ומי קאמר למעוטי קמליס שלא קדשו בכלי הכי נמי דהוה מצי למימר לרבי יהודה למעוטי אימורי קדשים קלין שהעלן לפני זריקת דמים דירדו אלא משום דאייר ר' שמעון נקט הכי והקשה ה"ר חיים הא שמעינן ר' שמעון בהקומץ רבה (מנחות דף כו.) דקומץ לא בעי קידוש כלי ורבין לומר על כרחין דהכא אליבא דרבנן נקט דבעו בקומץ קידוש כלי דקריימא לן בכל דוכתי ולא כרבי שמעון ורבי שמעון משכחת לה שאין ראוי לו כגון לבונה קודש קמיצת הסולת שהלבונה ניתרת בקמיצת הסולת ועוד נראה דהסיא דעולא ככולי עלמא דבכל דוכתי מייתי לה הכא ובפ"ק דמעילה (דף ז:) ועוד מדפריך מאי שנא מדעולא ולא פריך מ"ש ממתני' שנשפך דמה וכן במעילה דמייתי מדעולא ולא מייתי ממתני' דנשפך אע"ג דמייתי דומה לדומה מתמה [לא] משמע דהסיא דעולא ככולי עלמא דאפי' ר' יהודה מודה דנעשו לחמו של מזבח ולא דמי לנשפך דמה כיון דאיכא זריקת [לב] דמה והא דאמר רבי זירא לקמן אף אנן נמי תנינא [לג] לר"ש מוכח שפיר דנעשה לחמו של מזבח ודחי הש"ס דאפילו לרבי שמעון אין כאן ראיה וה"ה דהוה מצי למימר דלר"ש פשיטא וכי איצטריך ליה לעולא לאשמועינן

אליבא דר' יהודה:

ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. ומהא דדרשינן לקמן ועשית עולותיך הבשר והדם עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות לא נפקי פוקעין דקסבר האי תנא דלא אמריגן ממילא שמעינן מינה כי היכי דנפקא [לד] לן בסמוך מאשר תאכל האש את העולה דדרשינן עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת ומאן דאית ליה ממילא

**גמ' ראוי לו אין שאין ראוי לו לא למעוטי מאי אמר רב פפא למעוטי [א]קמצין שלא קידשו [א] בכלי מתקיף לה רבינא מאי שנא מדעולא [ב]דאמר עולא [ב]אימורי קדשים קלין שהעלן לפני זריקת דמן לא ירדו נעשו לחמו של מזבח הנך לא מיחסרו מעשה בגופייהו הני מיחסרו מעשה בגופייהו: ר' יהושע אומר כל הראוי לאישים כו': ורבן גמליאל נמי הכתיב עולה [ג] [1]על מוקדה ההוא לאהדורי [ד]פוקעין הוא דאתא ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה נפקא ליה [2]מאשר תאכל האש ואידך ההוא מיבעי ליה לעכולי עולה אתה מחזיר [ג]דואי אתה מחזיר עכולי קטורת דתני [ג]רבי חנינא [ג] בר מניומי בר' אליעזר בן יעקב [2]אשר תאכל האש את העולה על המזבח [ה] עכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עכולי קטורת ואידך לאו ממילא ש"מ דעכולי עולה מהדרינן: רבן גמליאל אומר כל הראוי כו': ורבי יהושע נמי הכתיב [1]מזבח ההוא מיבעיא ליה מאי (טעמא) קאמר רחמנא [ה] כל הראוי למוקדה מקדש מזבח ואידך [3]מזבח אחרינא כתיב ואידך חד להיכא דהיתה לה שעת הכושר וחד להיכא דלא היתה לה שעת הכושר ואידך כיון דפסולין נינהו ורבינהו רחמנא לא שנא היתה לו שעת הכושר לא שנא לא היתה לו שעת הכושר: רבי שמעון אומר הזבח כשר כו': תניא רבי שמעון אומר [1]עולה [ו]מה עולה הבאה בגלל עצמה אף כל הבאין בגלל עצמן יצאו נסכים הבאין בגלל זבח [ו] [ז]רבי יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר [3]כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי ובין שאינו ראוי ת"ל [4]כבשים מה כבשים ראויין אף כל ראוי ר"ע אומר [5]עולה [ח]מה עולה ראויה אף כל ראויה מאי בינייהו אמר רב אדא בר אהבה עולת העוף פסולה איכא בינייהו [ט] מר [י]מייתי לה מעולה ומר מייתי לה מכבשים ולמאן דמייתי לה מכבשים הכתיב עולה אי כתיב כבשים ולא כתיב עולה ה"א אפילו מחיים כתב רחמנא עולה ולמאן דמייתי ליה מעולה הא כתיב כבשים אי כתיב עולה ולא כתיב כבשים הוה אמינא [ח] אפילו מנחה כתב רחמנא כבשים מאי איכא בין הני תנאי להני תנאי דמתניתין אמר רב פפא קמצים שקדשו בכלי איכא בינייהו לתנאי דידן לא ירדו לתנאי דמתניתא [י]ירדו (ר"ל אמר) [כ] מנחה הבאה בפני עצמה לדברי כולן לא תרד לדברי רבי יוסי הגלילי ור"ע

והנסכים ירדו. שאין מזבח מקדש פסולין אלא בבאין בגלל עצמן אבל לא הבאין בגלל אחרים כדליף ר"ש טעמיה בגמרא (מפרש):

גמ' למעוטי מאי [א]. אלא נראה למזבח לדברי הכל: **אימורי קדשים קלים [א]** **לפני זריקת דמן.** לא הוברר למזבח שזריקת דמן [ב] שלהן קודבתן לחלק גבוה לענין מעילה מה שאין כן בקדשי קדשים שהן מתחילתן לגבוה ואימוריהן עולין [ג] למזבח אבל קדשים קלים אין בהן מעילה אפי' באימוריהן כדתניא בתורת כהנים [ד] את קדשי [ד] ר' שמעון יחודים לשם ילאו קדשים קלים אבל לאחר זריקת דמים יש מעילה באימוריהן דנפקא לן [ד] מוכל טו [ה] חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים למעילה ואפילו הכי קאמר לא ירדו: **בגופייהו.** דליפסולן [ה] בדבר אחר הוא: **הכא לאהדורי פוקעין.** דלאו [ו] אפסולין קאי אלא אכשרין שפוקעין מן היקידה אישקלטו"ר [ח] וקאמר קרא שיחזירה [ט] למוקדה דעל מוקדה משמע מוקד שהיה לה כבר [י]: **אשר תאכל האש כו'.** קרא יתירא הוא דפשיטא דדשן מאשר תאכל האש הוא אלא לדרשא אתא אשר תאכל [יא] האש ותפקעם העולה [יב] מעל המזבח חזור והעלה על המזבח: **ואו ממילא ש"מ כו'.** הילכך לא בעי קרא אחריתא: **מקדש מזבח.** ללמדך טעמא [יג] אלא ירד משום קדושת מזבח הוא: **מזבח אחרינא כתיב.** כל הנוגע במזבח יקדש (שמות כט): **שעת הכושר.** להקטירה לפני פסולו [ט] כגון לן ויוצא וטמא: **לא היתה לו שעת הכושר.** נשמט [יד] חוץ לזמנו וחוץ למקומו: **מ"ל כבשים.** וסמיך [טו] ליה וזה אשר תעשה על המזבח: **ר' עקיבא אומר עולה.** בהאי קרא כתיב [טו]: **מר מייתי לה מעולה.** דלא תרד לאף עולת העוף משמע ומר מייתי לה לקידושי פסולין מכבשים בהמה ולא עוף: **הכא רחמנא עולה.** משראוי לעלות: ה"ג **קמליס שקדשו בכלי איכא בינייהו לתנא [טו] דידן לא ירדו לתנא דמתניתא ירדו: קמליס שקדשו בכלי. לתנאי דידן.** רבן גמליאל ורבי יהושע לא ירדו דגמרי לה ממוקדה וממזבח והני בני מזבח ומוקדה מינהו עד [טז] שלא נפסלו: **לתנאי דמתניתא.** רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא ירדו דעולה בעינן אבל מנחה תרד:

מנחה

א) לקמן פה. מעילה ז:, **ב)** עי' ירושל' יומא פ"ב ה"ב (ע"ש במפרשים), **ג)** [יומא מה:] ע"ש מנחות כו:], **ד)** ת"כ צו פ"א ה"ט ע"ש, **ה)** [מנהלדין לד.] ת"כ שם ה"ב—ג, **ו)** ויקרא חובה רפ"כ, **ז)** חולין קיז. תמורה לב: מעילה טו., **ח)** לקמן קצ., **ט)** שייך לע"א, **י)** [וסס ד"ה אפילו].

לעזי רש"י

אישקלטי"ר. להתפוצץ.

שינויי נוסחאות

א) קדשו (כתה"י) **ב)** מיכת עולה ליתא בכתה"י: **ג)** חנניא בר מניומי בדבי ר' אליעזר בן יעקב (ש"מ וכ"ה ביומא מה ע"ב), ועי' מנחות כו ע"ב ובפ"מ שם: **ד)** תיכות על המזבח נמחק (ש"מ): **ה)** רחמנא על מוקדה כל כ"ל (ש"מ): **ו)** תניא רבי כל"ל (ש"מ): **ז)** כ"ל בגייהי מאן דמייתי מכבשים עולת העוף לא ומאן דמייתי לה מעולה אפילו עולת העוף ולמאן (כי"צ) **ח)** כ"ל הו"א כל עולין ואפילו מנחה (כי"צ). וכ"ה בתוס': **ט)** כ"ל אמר ריש לקיש (*הגרי"ב): **י)** ס"ל למעוטי מאי אמר רב פפא למעוטי קמצים כו' פי' דלא נראו למזבח (ב"ש): **יא)** קלים שהעלן וכו' שלא הוברור כל"ל (ש"מ): **יב)** כ"ל דמים (ש"מ): **יג)** כ"ל עומדין (ש"מ): **יד)** כ"ל מקדשי ותיכת את נמחק (ר"ש): **טו)** כ"ל מכל (רש"ש): **טו)** דפסולן מחמת דבר אחר הוא דהיינו זריקת הדם כל"ל (שמכ"י): **יז)** כ"ל לאו (צי"ק): **יח)** פי' לתפוקן (לעזי רש"י): **יט)** שיחזירם למוקד (כי"י): **כ)** כבר קרי בה מוקדה מפיק ה"א. בספר יסן (ש"מ, כי"ב וג): **כא)** תאכל (ש"מ): **כב)** העלה על כל"ל (שמכ"י). ועי' רש"ש: **כג)** כ"ל דטעמא (ש"מ): **כד)** כגון נשחט (ב"ש וכי"י): **כה)** כ"ל דסמיך (ש"מ): **כו)** כתיב עולה (ש"מ): **כז)** לתנאי כו' לתנאי כו' כל"ל (באה"מ): **כח)** עד שנפסלו (כי"י): **כט)** כ"ל לנסכים להיות (יעב"ץ): **ל)** למיתני (ש"מ): **לא)** תיכת מתמה נמחק וכ"ל מ"מ משמע (צי"ק וכי"ב): **לב)** דזריקה ממה נפשך (ד"ה): **לג)** תנינא מר"ש משום דלר"ש מוכח כל"ל (צי"ק): **לד)** כ"ל דלא נפקא (ש"מ): **לה)** האש לא הוה ממעטינן גידים ועצמות משום דבני אכילת אש על המזבח נינהו כשהם מחוברים אבל קטרת ממעטינן דעל המזבח כל הראוי למזבח [חיצון כמלל"ן] קאמר, מועשית עולותיך הבשר והדם לא הוה ממעטינן קטרת כל"ל (ש"מ, וכי"ב וג'). ועי' לקמן פו ע"ב תוד"ה עיכולי. ועי' צ"ק: **לו)** כ"ל הו"א אפילו (ש"מ): **לז)** משראוי (שמכ"י): **לח)** כל"ל להשמיענו דאף בקמצים שלא קדשו בכלי אם עלו ירדו לר"י (גליון):

שיטה מקובצת

למעוטי קמצין שלא קידשו בכלי. ופע"ג דהמנחה נתקדשה בניסוך דאלי"כ תולין במורין הן ופסיגיא דתרב, (ומ"מ אחר שהוכרר תלגן הפיטים לא נתקדשה לאותה קדושה שהיה בניסוך תלגן הכהנים היה מעורב בה, ומשום הכי ממעטו ליה מנא דמתני' כיון דלא נתקדשה אחר שהוכרר תלגן הפיטים אע"ג דמתקדשה קודם לכן כדפי'. וכו' יהודה, דאי כר' שמעון הא לא כמי קדוש כמי קומץ כדאיתא בפ' הקומץ (מתי שנא דפרק) אלינא דר"ש ור"ש מתי מעני הנך לא מיתבר כו', לבונה נמי לא מיתבר כי היכי דפרק אלינא דר"ש ובפ"מ מדשנא) כמו כן צריך ליישב (מתי שנא דפרק) אלינא דר"ש ור"ש מתי מעני הנך לא מיתבר כו', דלבונה נמי לא מיתבר מעשה בגופיה. לכן נראה דלר"ש נא למעטו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים, ופע"ג דבהיסא תני לה במתני' תני והדר מפרש. וא"ת א"כ אמאי תני בשר קדשי קדשים כו' דהני אינן בשים לדיות לעולה לאמר דלר"ש נא למעטו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים, ופע"ג דבהיסא תני לה במתני' תני והדר מפרש. וא"ת א"כ אמאי תני

מסורת הש"ס

א) [מנחות קד: קו:.], ב) לעיל ח. [בעניין ג:] מנחות מד: נב. תמורה יד. ירושל' סוכה פ"ד ה"ו, ג) לעיל מג., ד) [לקמן פז:], ה) [לעיל לה:], ו) [מזבח בספיחים עג. מנחות עט.], ז) ת"כ צו פ"א ה"ט, ח) לעיל כז: [הוריות ג: ע"ש] גלה מ. ע"ש ת"כ שם ה"ז, ט) שייך לעיל, י) ע"כ שייך לעיל, כ) עי' תו' מנחות מד: ד"ה מנחתם, ל) ע' קידושין טז:, מ) [וע"ע תו' יומות פד ד"ה אלא לוז, כתובות כט. ד"ה ועל הכומתא, שבועות לט. ד"ה ואלו נאמרין].

שינויי נוסחאות

א] לדברי ר"ג כו' לדברי כולן כו'. בכתה"י הסדר הפוך, וכ"כ בכת"י: ב] מנחה ונסכים (כו"צ), וע' קר"ל וכש"ס: ג] אוחבא (ש"מ): ד] הואיל וכו' עד ונסכיהם למחר. ליתא בכי"מ: ה] ראמי למחר (כי"ר וכ"ה לעיל ח ע"א): ו] ושנשפך דמה ושיצא (ש"מ): ז] במשנה שבמקוואות ליתא (הגרי"ב) ובכתה"י וקש"י וש"מ ליתא: ח] היה (כתה"י): ט] כ"ל חגניה (כו"צ, פו"ד, וכ"ה בתשבורות): י] למטה וכו' ולמעלה וכו' עד בפנים שנתנן בחרון. בכתה"י הסדר בהיפוך וכ"כ לעיל כז ע"ב ובפר"ד [וסש מקדיש בפנים וכו' לפני למעלה וכו']: יא] בפנים והניתנין בפנים כו' (ש"מ): יב] שריבה הכהנו ואמר תורת העולה מיעט ואמר זאת מרבה אני כו' (ב"ש מס"י): יג] מנחה הבאה בפנ"ע. (כליל) [כלומר] בגלל עצמה (כתה"י וב"ש. ותתיקון בטוגריים מהצ"ק): יד] רש"ק מ"ז. ט"ל בת (ש"מ): טו] ל"ל שאם עלו (כתה"י): טז] למעוטי הני פסולין (ש"מ): יז] דלא (צ"ק): יח] דלא (ש"מ): יט] כל הלילה (ש"מ): כ] שמעינן להו (ש"מ): כא] ל"ל מיהתי. וע' תוס' מנחות עט ע"ש ובמ"ש ר"ל ורק"ש: כב] ל"ל פוסלתם (ע"פ בה"מ): כג] שאין (צ"ק): כד] אבל כאן מיירי דחישב לאכול (צ"ק): כה] ונתקדש (צ"ק): כו] בדפ' יפיים הגי' לעולה ראשונה שבפנחס, [ועפ"י ב"ש וש"ק ל"ל להעולה עולה ראשונה שבפ' פנחס]. ולפיגו ממקן שבפנחס עפ"י בה"ש עש"ב וע"ע מ"ג ורק"ש: כז] הוי רבויא לר' יהודה לאיגך פסולין דאם כו' כר"ש דלא ממעט כו' (ש"מ עפ"י תוס' נדה מ' ע"א). וע' ל"ק: כח] מקדשות במזבח (ב"ש): כט] ל"ל יעלו (צ"ק): ל] פסול בכל הנהו וי"ל כל"ל והטאר ממקן (צ"ק): לא] בדרום ושנכנס דמה כו' דקאמר כל"ל (באה"מ): לב] כלל"ל ויצא דמה נמי יש לו הכשר שהיוצא כשר בבמה: לג] וע"ש בדבריהם לעיל כז ע"ב ד"ה ומולת:

ליקוטים

הובא בעמ' קודם

שיטה מקובצת

ומורי ר"ש דלא ירדו קס"ל. פי' וכי קתני מתני' דירדו, דוקא בשקדשו בכלי עם הזבח דלא אפשר לסהייעכו דהוו מפסלי בליגה, קמ"ל דהני נמי נאין עם הזבח ניהו. בספר יקן (ב"ש): שנשחט בלילה כו' אם עלתה תרד. עי' תוס' לקמן דף קס [ע"א ד"ה שחיטת לילה]: בל שפסולו בקודש. ס"ה לאחר שבא לעזרה. ולא נהירא דדוגמ וגרבע ומ' לא עקרגן [דרבע וגרבע] בעזרה נמי. ומלאה דהייגו שיש לו הכשר במקום אחר. וה"מ התיגה נשחטה בלילה דיש לה הכשר דכל הלילה כשרה לזיכרים ופדרים, ויצא דמה [ב] (ויצא) כשרה בנמה, אבל נשפך דמה בפחוח מקום יש לה הכשר במקום אחר, וי"ל דדוקא גבי שחיטה בלילה צריך שיהא לה הכשר במקום אחר לפי שעדיין לא נעשה בה עבודה בהכשר ואם לא היתה לה הכשר במקום אחר לא היה מכשיר ר"ש אבל נשפך דמה בהכשר נשחטה בהכשר כס"ג קרי ליה שפיר קפולו [ג] [כקודש] **ובעלי** מומין. לעיל דף לה ע"ב: **חדי אלו** ג' מיעוטין. וא"ת ר"י דמוקי זאת למעוטי נשפך דמה מהיכא ממעטי רובע וגרבע, וי"ל דנשפך דמה דרובע ומעטו ממעטו מחדא מיעוטא דשקוקין הן דכי היכי דנשפך דמה אין לו הכשר במקום אחר כמו כן רובע וגרבע אין לו הכשר במקום אחר, דאע"ג דפיריטאי דנשפך דמה קרי ליה הכשר במקום אחר אוליא והיא אחר שחיטה שנעשית בהכשר, הייגו דר"ש אבל ר"י לית ליה הא סברא דאין הם שאין להן הכשר במקום אחר: **תוד"ה** והוון כו' והוי בבו שחטן בדרום. עי' תוס' דף סח ע"ב [ד"ה אמר]: **ד"ה פרט** כו' שחט בדרום בעין שחיטות חוץ היא. נ"ב עיין תוס' דף סח ע"ב. ועוד נ"ב וכן נ"ל שם טעם דאי לא הכי מנין לו לרבותא מכל דכר רע יוצר מעשר פסולין, ומהאי טעמא אוכא דהייגו לעיל דמיגר ליה אפילו לר"ש (ריב"א. ב"ש):

ט) **מנחה הבאה** יג). בגולה כולה בגלל עצמה כגון המתנדב מנחת נסכים בגלל זבח דאפשר לעשות כן כדלקמן (דף לא:): **לדברי כולן.** ר"ג ור' יהושע דמתני' דמרבי כל הראוי לאשים ולר"ש נמי דמרבי כל הבא בגלל עצמו אם נפסלה ועלתה לא תרד וכי פליג ר"ש בבאה בגלל זבח: **לדברי רבי יוסי הגלילי ור"ע תרד.** דהא לא מרבו אלא עולה ודוגמתה מין בהמה ועוף ולא מנחה [ט]: **הבאה עם הזבח.** כלומר בגלל זבח: **לדברי כולן תרד.** אם פסולה היא תרד לרבי יוסי הגלילי ור"ע ור"ש. לדברי ר"ג ורבי יהושע לא תרד דהא (כתיב) [י] מוקדה ומזבח הואי: **נסכים הבאין בפני עצמן.** כגון המתנדב יין בלא זבח דתנן במנחות (דף קד:) מתנדבין יין: **לדברי כולן.** רבי יוסי ור"ע ור' יהושע ירדו. לדברי ר"ג ור"ש לא ירדו: ה"ג **פשיטא.** דהכי הוא דלרבי יהושע מידי דבר מוקדה אין דלאו בר מוקדה לא לר"ג כל דבר מזבח ולר"ש בא בגלל עצמו ולתנאי דמתני' מנחה לא: **מנחה הבאה בפני עצמה אילעריך ליה.** ולאשמועינן דיש מנחת נסכים הבאה בפני עצמה כדרבא: **מתנדב אדם מנחת נסכים.** בלא זבח ואף על גב שלא אמרה תורה מנחת כליל (הבאה) אלא הבאה בגלל זבח היכא דפריש פרש: **ונשמעינן.** ר"ל בהדיא כדרבא: **נסכים הבאים בגלל זבח אצטריכא ליה.** לר"ל לאשמועינן דלר"ש ירדו וכגון דקא מקריב להו למחר ולוימא תרא [ג] דקי"ל לעיל (דף מד.) אדם מביא זבחו היום ונסכיו מכאן ועד י' ימים ונפקא לן מהא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם יתירי דכתיבי בקרבנות החג להכי כתיבי [ד]: **מתני' הן.** בין דס בין אימורים: **רבי יהודה אומר כו'.** בהנך תלתא פליג ומודי בשאלה. וטעמא ליף בגמ': **שהיה פסולו בקדש.** משבאת לעזרה נפסלה: **לא שפסולו בקדש כו'.** בגמ' ליף טעמא: **מכשיר.** דאם עלו לא ירדו. ובגמ' [פה:] מוקי לה בדוקין שבעון הואיל וכשרין בעופות לכתחילה: **דוחה.** ומורידן: **כשם שעלו** [ה] **לא ירדו.** אכל פסולין דתנן בהו לא ירדו כך אם ירדו לאחר שעלו לא יעלו עוד: **גמ' זאת היא העולה.** זאת מיעוטא והיא מיעוטא וה"א דהעולה מיעוטא דמשמע העולה המיוחדת כשרה ולא פסולה למעוטי [ו] פסולין אתו שאפילו עלו ירדו ולא [ז] תימא כל הנוגע במזבח לכל פסולין אתא ומסתבר דהני ממעטו שפסולן לפני זריקה ולקמיה [ע"ב] מפרש שאר פסולין מנא ליה דלא ירדו ולא [ח] ממעטו להו מהכא כגון נשחט חוץ לזמנו דפסולו לפני זריקה: **פורש העולה.** שהיא על מוקדה שתהא שם הלילה [ט] עד הנקר ולא תרד: ור'

הלן והיוצא. [י] אע"ג דתני אלו תנא ושייר הנך דחשיב בברייתא בגמ' ושמא משום דמהני דהכא שמעינן [כ] דכ"ש הנהו ובברייתא נמי בגמ' דהנך דירדו לא חשיב זקן וחולה ומזוהם ונדמה וטומטום ואנדרוגינוס ושמא הוי בכלל הנהו [מ] דחשיב: **וחוץ למקומו.** תימה דבפ' התודה (מנחות דף עט.) אמרינן חטאת שנשחטה חוץ למקומו רבא אמר תרד כו' ור"ת גורס תודה לאיירי בה התם ומיהו בזה לא הועיל כלום וי"ל דהועיל דשאני תודה דהוי קדשים קלים וליכא מעילה באימורין מקמי זריקה וכי שחיט חוץ למקומו לא מתירה [כא] הזריקה למעילה לכך תרד דהא חסירה זריקה החשובה בה אבל חוץ לזמנו לא ירד משום דמרלה לפיגולו לקובעו בכרת כדאי' במסכת מעילה (דף ג.) גבי מעילה וה"ה בשם עלו לא ירדו כי האי גוונא אבל הכא בשמעתין מיירי בקדשי קדשים דאיכא מעילה קודם זריקה דהכי כי איפסלא בחוץ למקומו לא תרד דבזריקה החסירה אין קפידא דלא מהני מידי וכי האי גוונא מפליג בסמוך (דף פה.) גבי אימורין שהעלן לפני זריקה בין קדשים קלים בין קדשי קדשים וקשה לי פסח שלא לשמו אמאי לא ירד מאי שנא משלא במקומו בתודה דאידי ואידי קדשים קלים ומחשבה פסולה [כב] קודם זריקה וי"ל דפסוק דשלא לשמו והוי כמו שחטן בדרום בקדשי קדשים דילדו לר' יהודה פ"ק דמעילה (דף ג:) דהייגו נמי חוץ למקומו ובפרק התודה (מנחות דף עט.) נמי מוכח דחוץ למקומו נמי דילד הייגו דוקא לר' יהודה אבל לר"ש לא ירדו אי נמי שלא לשמו קיל לפי שכשר בכל הזבחים לבד חטאת ופסח ולריך עיון אי מצי למימר דגבי תודה מיירי דחשיב לאכול הבשר חוץ לירושלים אין [כג] המקום ראוי לשום זבח לכך תרד אבל [כד] חשיב לאכול בשר חטאת ואשם חוץ לקלעים או להקטיר אימורי קדשים קלים חוץ לקלעים לא ירד כיון דזה המקום ראוי לקדשים קלים לאכילת שלמים:

הגה"ה ושקבלו פסולין וזרקו דמן. בגמ' (לקמן דף פז:) פליגי ר' יוחנן ור"ל אי מיירי דקבלו וזרקו דתרוייהו נעשו בפסולין וכמו כן מדקדק בריש מעילה (דף ה.): **כל שפסולו בקדש.** שאירע לאחר שחיטה שנתקדש [כה] בכלי כדפיר"י לעיל בפ' חטאת העוף (סח: ד"ה אמר): **זאת היא העולה.** זאת תורת העולה היא העולה. זאת והיא וה"א דהעולה שני היינו ג' מיעוטין אבל העולה קמא אתא לעולה [כו] דאשמה דקאמר רבא בפ' תמיד נשחט (פסחים דף נח:) ותורת הוי [כז] רבוי לרבות איזה פסולין דאם עלו לא ירדו כדרבי יהודה דלא ממעט אלא הנך ג' ואם תאמר הא ר' יהודה סבר לעיל בפ"ק (דף יד.) דלפה מקדשה [כח] במזבח א"כ כולן עלו [כט] והיכי משכחת לה פסול [ל] בפיגול ונותר וטמא וי"ל כגון שיש הפסק בין הבהמה לרלפת העזרה: **פרט** לנשחטה בלילה. רובע וגרבע לא צריכי מיעוטא לרבי יהודה וכל הני דמרבה ר"ש מרבה נמי רבי יהודה כדלקמן (דף פה:) ומסתבר לרבות הני טפי משום דמשכח להו היכשרא ואם תאמר קדשי קדשים ששחטן בדרום [לא] דקאמר בריש מעילה (דף ג:) תרב לר"י הא לית ביה מיעוטו רביעי וי"ל משום דדרשינן לעיל בפרק כל הפסולין (דף לו.) כל דבר רע ריבה חטאת ששחטה בדרום (דאם עלו לא ירדו) ושנכנס דמה לפניס ואף על גב דקדק ללאו שמעינן נמי דאם עלתה תרד א"כ שחט בדרום כעין שחיטת חוץ היא: **הניתנין** למעלה שנתנן למטה בו'. בכל הני מודה רבי יהודה והכי אמרינן לעיל בפרק ג' (דף כז:) קתני מיהא הניתנין למטה שנתנן למעלה ולא פליג רבי יהודה ובפ' כל הפסולין (לעיל דף לו.) נמי אמרינן דלא פסל רבי יהודה במחשבה למטה למעלה ולמעלה למטה כי היכי דפסיל במחשבת הינות משום דרבי יהודה לטעמיה דאמר שלא במקומו כבמקומו דמי ותימה דבריש מעילה (דף ג:) משמע דפליג רבי יהודה גבי קדשי קדשים ששחטן בדרום דרבה אמר אם עלו ירדו ורב

תרד מנחה הבאה עם הזבח לדברי ר"ג [א] ורבי יהושע לא תרד לדברי כולן תרד נסכים הבאין בפני עצמן לדברי כולן [א]ירדו לדברי ר"ג ור"ש לא ירדו נסכין הבאין עם הזבח לדברי כולן [ב]ירדו לדברי ר"ג לחודיה לא ירדו פשיטא מנחה הבאה בפני עצמה איצטריכא ליה וכדרבא דאמר רבא [ג]מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ונשמעינן כדרבא נסכים [ד] הבאים עם הזבח איצטריכא ליה דקא מקרב להו למחר וליומא הרא [ג] ס"ד אמינא הואיל [ד] [ה]ואמר מר [ו]מנחתם ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם למחר [ה] כנסכים הבאין בפני עצמן דמו ומודי ר"ש דלא ירדו קמ"ל: **מתני'** [ו]אלו אם עלו לא ירדו הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו [ז]ושקבלו פסולין וזרקו את דמו רבי יהודה אומר [ח]שנשחט בלילה ונשפך [ט] דמה ויצא דמה חוץ לקלעים אם עלתה תרד ר"ש אומר לא תרד [ז] (שהיה פסולו בקדש) שר"ש אומר [י]כל שפסולו בקדש הקדש מקבלו לא היה פסולו בקדש אין הקדש מקבלו [יא]ואלו שלא היו [יב] פסולן בקדש הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטרפה והיוצא דופן [יג]ובעלי מומין [יד]ר"ע מכשיר בבעלי מומין [טו]רבי חנינא [יב] סגן הכהנים אומר דוחה היה אבא את בעלי מומין מע"ג המזבח [יג] [יח]כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו וכולן שעלו חיים לראש המזבח ירדו [יט]עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד [כ]שחטה בראש המזבח יפשיט וינתחה במקומה: **גמ'** [כא]תניא ר' יהודה אומר [1]זאת היא העולה הרי אלו ג' מיעוטין פרט לשנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים שאם עלתה תרד ר"ש אומר עולה אין לי אלא עולה כשרה מנין לרבות שנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים והלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקבלו פסולין וזרקו את דמו הניתנין [כב] למטה שנתנן למעלה ולמעלה שנתנן למטה והניתנין בחוץ שנתנן בפנים [כג] בפנים שנתנן בחוץ ופסח וחטאת ששחטן שלא לשמן מנין ת"ל תורת העולה ריבה תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו יכול שאני מרבה הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד ואתנן ומחיר וכלאים וטרפה ויוצא דופן ת"ל זאת ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה [כד]

לה פסול [ל] בפיגול ונותר וטמא וי"ל כגון שיש הפסק בין הבהמה לרלפת העזרה: **פרט** לנשחטה בלילה. רובע וגרבע לא צריכי מיעוטא לרבי יהודה וכל הני דמרבה ר"ש מרבה נמי רבי יהודה כדלקמן (דף פה:) ומסתבר לרבות הני טפי משום דמשכח להו היכשרא ואם תאמר קדשי קדשים ששחטן בדרום [לא] דקאמר בריש מעילה (דף ג:) תרב לר"י הא לית ביה מיעוטו רביעי וי"ל משום דדרשינן לעיל בפרק כל הפסולין (דף לו.) כל דבר רע ריבה חטאת ששחטה בדרום (דאם עלו לא ירדו) ושנכנס דמה לפניס ואף על גב דקדק ללאו שמעינן נמי דאם עלתה תרד א"כ שחט בדרום כעין שחיטת חוץ היא: **הניתנין** למעלה שנתנן למטה בו'. בכל הני מודה רבי יהודה והכי אמרינן לעיל בפרק ג' (דף כז:) קתני מיהא הניתנין למטה שנתנן למעלה ולא פליג רבי יהודה ובפ' כל הפסולין (לעיל דף לו.) נמי אמרינן דלא פסל רבי יהודה במחשבה למטה למעלה ולמעלה למטה כי היכי דפסיל במחשבת הינות משום דרבי יהודה לטעמיה דאמר שלא במקומו כבמקומו דמי ותימה דבריש מעילה (דף ג:) משמע דפליג רבי יהודה גבי קדשי קדשים ששחטן בדרום דרבה אמר אם עלו ירדו ורב

עין משפט נר מצוה

י א ב מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יד:
יא ג מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה ח:
יב ד מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה ז:
יג ה מיי' שם הלכה ו:
יד ו מיי' שם הלכה ח:
טו ז מיי' שם הלכה ה:
טז ח מיי' שם הלכה מ:
יז ט מיי' שם הלכה ד:
יח י מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לָפָרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטוֹ: במדבר כט, כד
2. צוּ אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמּוֹקֵד כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו, ב

מוסף רש"י

מתנדב אדם מנחת נסכים. סלת שמן ויין בלא קרבן (מנחות פה:) **נמתחם ונסכיהם בלילה.** דלמע"ש שמקריבין הקרבנות ביום, יכולין להביא המנחות והנסכים בלילה (תענית ב:). דמנחת נסכים קריבין בלילה, ואי קשיא הא אמרינן בהקומץ רבה (כו:) דבריס שדרכן ליקרב ביום וקתניא מנחת נסכים, מפרש לה בפרק יש קרבנות במסכת תמורה (יד.). דהא דקתני ביום בנסכים הבאים עם הזבח, והא דקתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן, כגון שהביא זבח בלא נסכים וגלחה זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה (מנחות מד:) **מנחתם ונסכיהם למחר.** אם קרב הקרבן בזמנו ואפילו מכאן ועד עשרה ימים (תמורה יד.). אם הביא היום זבח יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו בכלי מתמות, דאי קדשי נפסלין בלינה כדתניא במסכת מעילה (ט.). קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמומר בפסולים ובלינה (מנחות מד: וכעי"ז שם נב.) **אם עלו לא ירדו.** אם עלו למזבח אימוריהן להקטיר (פסחים עג.) **הלן.** בשר הלן (לעיל מג.): **ושקבלו פסולין וזרקו את דמו.** אם עלה הבשר לא ירד (לקמן פז.) **מכשיר בבעלי מומין.** אם עלו שלא ירדו (לעיל לה:) **זאת היא העולה.** זאת תורת העולה היא העולה, ומאחר קרא נפקא לן פסולין שאם עלו לא ירדו, דכתיב על מוקדה, משמעותה מוקד, וכתב רחמנא זאת דמשמע מיעוטא, כלומר זאת אם עלתה לא תרד אבל אחרת אע"פ שעלתה תרד, וכתיב היא דמשמע מיעוטא, וכתיב העולה דמשמע העולה עולה כשרה ולא פסולה, והני תלת מיעוטי ממעטי הני תלתא פסולי (נדה מ. וכעי"ז לעיל כז:). אבל כל הנך פסולי אחריני דמיבער בהו ר"ש, כגון לן ויוצא, שיצא הבשר קודם זריקה דם, ונטמא ושנשחט לאוכלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו, כולן מודה נמי ר' יהודה דלא ירדו, וטעמא מפרש ר' יהודה (לקמן) מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן בשר בבשר, וקן טולן: ושנשפך דמה. נלקח ולא נזרק (נדה מ:) **אין לי אלא עולה כשרה.** תהא על מוקדה כל הלילה עד הנקר: והלן. שלן בשרה חוץ למזבח (לעיל כז:). אי: כדי הלן (נדה שם) **והיוצא.** שיצא בשרה (לעיל כז:). בשר עולה שיצא והכניסה והעלה (נדה שם) ושנשחט חוץ לזמנו. על מנת להקטיר חוץ לזמנו (לעיל כז:). אי: על מנת לאוכלו חוץ לזמנו דהוי פגול: ושקבלו פסולין וזרקו את דמו. כגון בעל מום אי שאר פסולין, ולהכי נקט קבלו פסולין ולא נקט ששחטוהו פסולין, שהשחיטה כשרה בפסולין כדמנן (לעיל לא:) כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה: **שנתנן למעלה.** ממזבח הפנימי, כגון פר העלם דבר ופר כהן משיח: **ופסח וחטאת.** לחכי נקט פסח וחטאת, דקי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מפסח וחטאת (נדה שם) מנין. שכיון שעלו לא ירדו הרובע והנרבע. על פי עד אחד שמוחר להדיוט ואסור לגבוה ועפקי לן מקראי במס' תמורה: **והמוקצה.** שהקלהו לתקרובת עבודת כוכבים: **והנעבד.** שהשתמשו בהמה (לעיל כז:) **וכלאים.** שור או כשב פרט לכלאים, כי יולד פרט ליולד דופן (שם ע"פ חולין לח:): **ומה ראית.** אחר שריבה הכתוב ומיעט כו'. אחר שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש לך פרט מה ריבה ומה מיעט (לעיל כז:) **אחר שריבה הכתוב ומיעט כו'.** אחר שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש לך פרט מה ריבה ומה מיעט (לעיל כז:) אחר שריבה הכתוב ומיעט כו'.

יוסף ה) לא ירדו וקאמר אליבא דרבי יהודה כ"ע לא פליגי דירדו כי פליגי אליבא דר"ש רב יוסף כר"ש ורבה אמר לך ע"כ לא קאמר ר"ש אלא בניתנין למטה שנתנן למעלה כו' ועולה בנשחטין בצפון וקבל דמן בצפון ומדנקט למטה שנתנן למעלה משמע דפליגי בה דה"ל למנקט נשחטה בגילה ונשפך דמה ויצא דמה וי"ל דהכי פי' רב יוסף כר"ש דמשמע ליה ניתנין למעלה שנתנן למטה אפילו עולת העוף שמלקה ומילה דמה למטה דהוי כעין שינוי מקום דשחיטת קדשי קדשים וקבלת דמן מצפון לדרום ורבה אמר ע"כ לא קאמר ר"ש אלא בזבחים הניתנין למטה שנתנן למעלה ועולה בשחטה ו) בצפון אבל בעולת העוף שעשאה למטה ובקדשי קדשים ששחטן בדרום מודה ר"ש לרבי יהודה שירדו והא דקאמר לעיל בפרק שני (דף מ:) קתני מיהא הניתנין למטה שנתנן למעלה ולא פליג רבי יהודה אע"ג דלרב יוסף יש במשמע ניתנין למעלה שנתנן למטה אפילו עולת העוף שעשאה למטה דפליג ר' יהודה כיון דמודה בדמי זבחים שייך שפיר לומר דלא פליג ר' יהודה אלא ירדו דניתנין ז) למעלה שנתנן למטה כמו בקבלו פסולין וזרקו את דמן דקאמר בסמוך דלא פליג רבי יהודה אע"ג דלא מודה לר"ש אלא בהנך דלא חזו לעבודת ליבור דאי קאמר דלא ירדו דלא גרע משנשפך הדם ונאבד לגמרי דלא ירדו לר"ש ומיהו צריך עיון כי שמא בשנשפך הדם ונאבד קודם קבלה לא יאמר ר"ש לא ירדו בשביל שחיטה לבדה אלא בשנשפך מן הכלי ונאבד אחר קבלה ופסולין דלא חזו לעבודת ליבור דלא אשכחן להו הכשר בשום מקום אם קבלו נמי את הדם לא יאמר ר"ש אם עלו לא ירדו דמשום שחיטה לבדה ח) שחיטה כשרה לא יחשבנו פסולו בקדש כדמשמע ברים מעילה (דף ב: וג.) שאפילו שחט בצפון וקבל בדרום לא היה חושבן ט) רבה פסולו בקדש דקמותיב ליה רב יוסף ממתני' דחטאת העוף (לעיל דף סו:) י) וכולן אין מטמאין בגדים אבית הבליעה בעולת העוף שעשה למטה ולעיל מוקמינן לה בגמ' במיצוי ולא במליקה ומייתי מינה ראיה לדרוש וגבי יא) קדשי קדשים דחשיב פסולו בקדש ר"ל אע"פ שנעשית המליקה בהכשר שהיה במקום שחיטה לא היה חושבו יב) פסולו בקדש לרבה עד לאותביה רב יוסף אלמא בשחיטה לבדה בהכשר לא חשיב לרבה פסולו בקדש ומיהו יש לדמות פסול מיצוי לפסול שחיטה יותר מקבלה יג) כיון שבמיצוי הוא ממלא ומוציא הדם מן הגוף כמו שעושה בשחיטה: **ומוציא אני את אלו שלא היה פסולן בקדש.** ברים פרק יולא דופן (נדה דף מא.) משמע דלא אינטריך האי קרא לנפסלו כשהן חולין אלא לנפסלו לאחר שהוקדשו והשתא רובע וערבע דיאסרו יד) ניחא אבל מוקלה דשה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו וי"ל דאיירי בקדשים קלים ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא וכן מפרש בפרק בתרא (לקמן דף קיד.) ות"ת אתנן ומחיר אי לאחר שהוקדשו נתן לזונה ובקדשים קלים כרבי יוסי הגלילי הא לא הוי אתנן כדדרשינן בשלהי כל האסורין (תמורה דף ל:) לכל נדר פרט לנדור וי"ל בבהמת קדשים מעוברת ונתן לה העובר וקסבר וולדות קדשים בהויתיהן הן קדושים לאחר שיצאו לאויר העולם ומ"מ הוי כלאחר שהוקדש כיון דקדשים אגב אימיה וכן בפ' בתרא (לקמן דף קיד.) (נדה דף מא.) פי' בקונטרס דל"ג בהוויתיהן הן קדושים טו) ולפי מה שפירשתי ניחא וע"כ הא שמעינן לר"ש בסוף דם שחיטה (כריתות דף כג:) דקסבר בהוויתיהן הן קדושים מה טז) אמר דאם עלו ירדו וגם משום הך דאתנן ומחיר דשמעתין דלא משכחת לה אלא בולדות קדשים ובהוויתיהן הן קדושים אבל קשה כלאים ויולא דופן היכי משכחת לה בקדשים הוולדות הכיון דלא חזו להקרבה וגם קסבר בהוויתיהן קדושים לא חל על וולדות קדושה כלל כדתנן פרק כילד מעריסין (תמורה דף כד:) רשב"ג אומר ילדה טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה [אלא] עליהן וקסבר יז) בהוויתן [הן] קדושים ולא אלא אפילו קדושת דמים וי"ל דמקדישן בגבון קדושת הפה יח) וקשה על ר"ש דסבר בהוויתיהן יט) ממתני' דסוף תמורה (דף לג:) אלו כ) הנקברין קדשים שהפילו ובלאו הכי קשה מבשר בחלב דתני בהדייהו דמשמע דלא פליג עלייהו ר"ש אלא על חולין שנשחטו בעזרה ואילו קדשים שהפילו אין קדושה אלא עליהן כיון דסבר בהוויתיהן קדושים כמו טומטום ואנדרוגינוס וגם בשר כא) בחלב אמר ר"ש דמותר בהנאה בפ"ק דבכורות (דף י.) מ"ש אמאי הוו בבכורה ול"ל דפליג עלייהו ר"ש ולא ליהוו בבכורה מ"מ בקדשים שהפילו מודה דבבכורה דקדושין כב) משום דאי הוו בר קיימא הוו חזו להקרבה להכי לא דמו לטומטום ואנדרוגינוס והכי צריך לפרש שיהי בהמה המקשה (חולין דף עז.) גבי הפילה אליא במוקדשים תקבר ומפרש טעמא משום דרובא בר הקדש הוא וקשיא לר"ת אי סבר וולדות קדשים ממעי אמן קדושין אפילו כולן קדושין ואי סבר בהוויתיהן אין חלה קדושה על שום דבר דלא חזי להקרבה כדאמר רשב"ג גבי טומטום ואנדרוגינוס אלא י"ל דנפלים עדיפי כיון דאי הוו בר קיימא הוו חזו להקרבה וחל עלייהו קדושה והיינו [דאמר] התם רובא בר מקדש כ) לאפוקי טומטום ואנדרוגינוס כא): **הגה"ה יוצא שהרי יוצא כשר בבמה.** יולא דאבני עולה ואימורין קאמר אבל יולא דדם (כב) פסיל ר' יהודה ות"ת מהאי טעמא נמי ליתכשר יולא דדם וי"ל דהכשר דם חמור ולא יליפינן מבמה אם לא נמצא לו הכשר בפנים ועוד י"ל דבבמה הוי בהכשרו ואע"ג דבאימורין יליפינן אלא בהכשרו מבהכשרו ע"י ריבוי תורת מיהו בדם המתיר לא יליפינן כדפירשנו לעיל בפ' איזהו מקומן (דף נא. ד"ה מפני) דלייק דבר הלמד בבנין אב מחזר ומלמד בבנין אב מדיליפינן לן דמה מצן דאימורין ולן דאימורין מצן דבשר ואמאי נילף דם שנפסל בשקיעת החמה כג) מאימורין דכשרין דלא מיפסלי אלא בעמוד השחר וכ"ת משום דלן בדם אחר עמוד השחר לא מצי גמר מאימורין מה בכך הא לא מצינו פסול עמוד השחר בדם כלל ועוד כיון שלמדנו דאחר שנפסל לא ירד אין חילוק בין שקיעת החמה לעמוד השחר דאי לא תימא הכי לן בדם שחי ליעות כד) מנין הא אין כיוצא בו כה) בבשר אלא ודאי לא גמרינן (ג) דם מהכשרו ולהכי חשיב ליה בנין אב מבנין אב דלא מצי למילף אלא מצן דעמוד השחר דאימורין ולהכי נמי לא כייל להו דילמא לן בדם ובאימורין כשר שהרי לן כשר בבשר ולכך נמי אסטרוך למימר חוץ למקומו הואיל ואיתקש לחוץ לזמנו דלא מצי למילף אלא מן דבר אחר דכשר בבמה ומיהו אשכחן דילפינן (ד) מהכשרו בדם מדם כגון ניתנין למעלה ולמטה לפי שכל אחד כשר בחבירו וגם לא הוצרך כאן לפרש הטעם לפי שהוא פשוט ושלא כו) לשמו דפסח וחטאת בשאר קרבנות ומיהו קשה לעיל בפרק חטאת העוף (דף סח:) גבי זר וסכין מטמאין בגדים הבליעה פריך דילף זר מבמה דתניא מנין ליולא כו' ומאי קושיא הא האי תנא גופיה לא יליף כדפי' דמוקי בחזו לעבודת ליבור ולא גמרי כז) נמי דם מבמה ועוד הא דמכשר התם מליקת שמאל משום דאשכחן ליה הכשירא ביוה"כ הא לא יליפינן מבהכשרו וכן ליגה כח) מאבריס ופדרים הא רבי יהודה פסיל ליה הכא וי"ל דלעיל פירשתי דהתיא קוגיא כר"ש וכולה מתני' דהתם דמפלגא לענין כט) בליעה (ה) לענין בין פסולו בקדש כר"ש דהכא דברים מעילה מדמי ל) בית הבליעה ואם עלה לא ירד לתדלי וה"ק נילף מבמה לר"ש כי היכי דגמר בבריתא פסול דאימורים לא) לרבי יהודה ומיהו לא לגמרי אמיא כר"ש מדפסלה מליקת שמאל ור"ש מכשר לה לפי גירסת ר"ת דלעיל בפרק שני (דף כד:) ו) דגרים והא תנן מלק בשמאל כו' ‡ ת"ל וי"ל דלרבי יהודה לא יעמיד המיעוטין בעוף מיהו לעיל (דף פג:) פסלינן בעוף טפי מבבמה גבי פלוגתא דרבי יוסי הגלילי ור"ע דמה כבשים ראויים כו' ומיהו קשה לרבי יהודה יולא דמה ליתכשר דילף מיולא דאימורים ומבמה כמו לן דדם מאימורים ולן דאימורים מבשר ת"ל דאימורים מבשר שלמים דכשרים חוץ לקלעים וממילא שמעת חוץ לירושלים דאין חילוק בין חד פסולא לתרי פסולי כדפירשנו והא דנקט הכא לב) קרא מבמה ניחא לאשכוחי הכשירא ביולא דאימורין גופייהו אבל גבי לן דגמר מבשר לא הוה מצי לאשכוחי באימורין לן בבמה לג) דכשר דהא תנן בפ' בתרא (לקמן דף קיג.) הזמן הנותר והטמא שוין בזה ובזה:

הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקדש ומוציא אני את אלו שלא היה פסולן בקודש ורבי יהודה מייתי לה מהכא ח) מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן כשר באימורין לן באימורין כשר שהרי לן כשר בבשר ט) יוצא שהיוצא כשר בבמה טמא הואיל והותר לעבודת ציבור חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו חוץ למקומו הואיל ואיתקש לחוץ לזמנו שקבלו פסולין וזרקו את דמו בהנך פסולי דחזו לעבודת ציבור י) וכי דנין דבר שלא בהכשרו מדבר שבהכשרו תנא אזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה א"ר יוחנן יא) השוחט בהמה בלילה בפנים (המעלה בחוץ פטור בחוץ) והעלה בחוץ חייב

ור' יהודה מייתי לה. לשאר פסולין מהכא: לן בדם כשר. שאם עלה לא ירד: שהרי לן כשר באימורין. שאם עלו לא ירדו: שהרי לן כשר בשר. כגון בשר שלמים הנאכלין לשני ימים: יוצא כו'. וביוצא דאימורי א) עולה ואימורי קדשים אבל יוצא דדם (ח) פוסל רבי יהודה דנפקי לה תלתא פסולי מתלתא מיעוטי ומסתברא למעוטי יוצא דדם ב) מדנשחט חוץ לזמנו דאשכחן ליה ריצוי אפילו בפנים שמרצה לפיגולו ליענש כרת: דחזו לעבודת ליבור. כגון טמא: דבר שלא בהכשירו. כגון לן באימורין: מדבר שבהכשירו. לן בבשר ויוצא דמקדש מיוצא דבמה שאין שם מחילה: סמיך ליה. ג) לאסמכתא למילתיה: השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה. אותה בחוץ חייב משום מעלה בחוץ ואפילו לר' יהודה דאמר אם עלתה בפנים תרד ולא מיבעיא הנך דאם עלו לא ירדו דחייב על העלאתן בחוץ דאשמרינן בפ' השוחט (לקמן דף קיא:) דהא מתקבלין בפנים אלא אפילו הך ד) לר' יהודה חייב לא

יט א מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הלכה יז:

מוסף רש"י

שהיה פסולן בקדש. משבאו לעזרה נפסלו (לעיל כז:). שלאחר שבאו לעזרה אירע פסולן (נדה מא.) שהרי לן כשר באימורין. אם לנו אימורין ועלו למזבח לא ירדו: שהרי לן כשר בבשר. כשר גמור מן התורה, שזמן אכילת שלמים שני ימים (לעיל נא.) יוצא. אמורי חטאת ועולה חוץ לקלעים שאע"פ שהוא פסול אם עלה לא ירד: שהיוצא כשר בבמה. שלא היו שם קלעים (מנחות ו: וכעי"ז שם מח:) טמא. אחרי עולה טמאין מפני מה אם עלו לא ירדו: הואיל ומרצה לפיגולו. הואיל ומשופה הרלפת דמו לחייב עליו משום פיגול כמו שקרבו ממריאו בהכשר, לפיכך אימורי פיגול שעלו לא ירדו: שקבלו פסולין וזרקו את דמו. מפני מה אם עלו הדם לו אכשרים: דחזו לעבודת צבור. כגון כהן טמא: וכי דנין דבר שלא בהכשרו כו'. דקא יליפת באימורין שלא בהכשירם מגלן מבשר בהכשירו כך וזו היא מלמדו, ומה היכי ליף יולא במקדש מיולא בבמה, שהוא יולא הוא, שאין שם קלעים אלא על פני הבית: אזאת תורת העולה כו'. מוהב אחת לכל העולין אם עלו לא ירדו, בהכמיב על מוקדם כל הלילה, וכל ראיות הללו משום דממעטו מזאת היא העולה מלמא פסולי מייתי [להך ראיות דלא מיתא מאי שנא הני מהני ועיקר אסמכתא אקרא קאי] (לעיל נא.). לו: כלאחר במס' נדה פ' יולא דופן תורה אחת לכל העולים אם עלו לא ירדו. והא דנקט במה [אסמכתא] בעלמא היא אבל עיקר טעמא מהתם ליף:

שיטה מקובצת

דחזו לעבודת צבור. ע' תוס' ומכין: תוד"ה הנהה יוצא כו' ומהאי טעמא נמי ליתכשר. עיין תוס' מנחות דף ו ע"ב ד"ה שהרי: **בא"ד** ומיהו קשה לרבי יהודה יצא דבמה ליתכשר כו'. כ"ב, וכ"ל דהייט טעמא דר' יהודה דכיון דפסולין מתמת חוץ, חשיב ליה אין פסולו בקדש, למעוטי דדמי לאין פסולו בקדש, אע"ג דאי ליכא מיעוטא לא הוה חשיב ליה אין פסולו בקדש כרוגע וגרבע כיון שכבר נתקדש בשחיטה (ריב"א ז"ל. ב"ש):

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יולא וכו' פסול לר' יהודה וכו' יולא דדם הס"ל ואמ"כ מ"ה ונשחט חוץ: (ב) תוס' ד"ה ומולא וכו' פסול לר' יהודה וכו' ועוד י"ל דפסול דם לא ילפינן מבמה משום דהוי הכשירו בכך ואע"ג דבאימורין ילפינן וכו' מיהו בדם החמור לא ילפינן וכו' דדייק דדבר הלמד: (ג) בא"ד אלא ואלו לא גמרינן פסול דם מהכשרו וכו' ולהכי נמי לא כייל להו דילמא לן בדם: (ד) בא"ד ומיהו אשכחן דילפינן פסול מהכשרו בכך בדם מדם: (ה) בא"ד לענין בליעה בין פסולו כל"ל ותיבת לענין נמחק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ומוציא וכו' לאפוקי טומטום ואנדרוגינוס. עי' לקמן דף קיד ע"א תו' ד"ה וקסבר: בא"ד אי נמי י"ל דלר"י לא יעמיד המיעוטין. ע"ל דף סח ע"א תוס' ד"ה מלק:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דאבריי (*ש"מ וכ"ה בתוס'): ב) כאן הס"ד, ומה"ד ונשחט חוץ לזמנו כל"ל (שמב"י). [ולהל"ק מיבת ונשחט נמחק]: ג) וטעמא לאסמכתא כל"ל (צ"ק). וע' מוסף רש"י: ד) הך דלר' יהודה תרד חייב כל"ל (*ש"מ): ה) יוסף אמר לא (ש"מ): ו) ל"ל דשחטה (ש"מ): ז) מיבת דניתנין למעלה שנתנן למטה. נר' מיותר [ונכתוב' נלה מ ע"ג לימא]: ח) לבדה שנעשה בהכשר לא יחשבנו כל"ל (צ"ק. ע"פ תוס' נדה מ ע"ב): ט) חושבו (ש"מ): י) דקתני וכולן (ש"מ): יא) ל"ל גבי (ש"מ, צ"ק): יב) ל"ל נחשב (באה"מ): יג) מלקבלה (ש"מ): יד) מיבת דיאסרו נמחק (ש"מ). ועי' הגרי"א חבר מתקיים הגירסא: טו) קדושים דהא כ"ש למ"ד במעי אמן הן קדושים דאיצטריך למעוטי מזאת, ויש לפרש דה"ק דאפי' קסבר בהוויתיהן הן קדושים ניחא דאיצטריך קרא למעוטי כיון דהפסול לא בא תחילה אלא בבת אחת. אבל לא מצי למיגרס קסבר במעי אמן הן קדושים דע"כ הא שמעינן כו' (ש"מ). וכע"ז בתוס' נדה שם ועי' ל"ק דם שם: יז) ס"ל ומיהו אמר (ש"מ). ל"ת ומ"ה אמר (יעב"ץ). וגירסת ל"ק קדושים וגם משום הך כו'. והשאר נמחק: יח) ל"ל וקאמר דקסבר (שמב"י וכ"ה בתוס' שם): יח) בשמב"י נוסף דאע"ג דאין קדושת אימן חלה עליהם קדושת פת חלה עליהם. וכ"ה בתוס' שם. וכד' ונגא בשתבש כאן: יט) בהוויתן קדושים (יעב"ץ): כ) דתנן אלו הן הנקברין (ב"ש): כא) ל"ל בבשר (צ"ק): כב) דקדושה חלה עליוה משום כל"ל (צ"ק): כג) החמה דלא ירד מאימורין כל"ל (באה"מ): כד) ל"ל לילות (ד"ז, צ"ק): כה) בו כשר בבשר (ש"מ): כו) וכן שלא לשמו כו' לפי שכשר בשאר כו' (ש"מ): כז) ל"ל גמר (באה"מ): כח) ל"ל לילה (ד"ז, צ"ק): כט) לענין טומאת בית הבליעה בין פסולו כו' (שמב"י): ל) מדמי טומאת בית (ש"מ): לא) דאימורים מבבמה כל"ל (צ"ק): לב) הכא מבבמה ניחא ליה לאשכוחי כו' (צ"ק). [מיבת ליה בד"ן]: לג) ל"ל כשר בבמה (ש"מ):

ה) [לעיל נא.], ו) [לעיל סח: סט. מנחות ו: מח:], ז) [לעיל נא. סט.], ד) לקמן קיא: ע"ש, ט) [ועי' היטב תו' לקמן קיד. ד"ה וקסבר, תולין עז: ד"ה רובא, נדה מא. ד"ה קסבר], י) [ד"ה והרי]

לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ. תימה אמאי איתותב הכא לימא אלא דאמרי כרבי שמעון דפ' השוחט והמעלה (לקמן קיא.) דאמר זעירי שחיטת לילה איכא ביניייהו דלרבי שמעון חייב וי"ל [ד] דהכא קאמר אפי' לרבי יהודה דאי לרבי שמעון דוקא למה לי טעמא דלא תהא פחותה תיפוק לי משום [כב] דרבוי להתקבל בפנים וא"ת הא דתניא לקמן בפ' השוחט והמעלה (דף קט.) מנין לרבות פסולין כגון הלן והיוצא כו' ת"ל לא יביאנו לעשות כל המתקבל בפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ ג"ל קרא תיפוק לי דלא תהוי פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ וכ"ת דההיא כרבי שמעון דלית ליה האי טעמא א"כ ליתני שחיטת לילה ונשפך דמה ויצא דמה חוץ לקלעים וי"ל דבלן ויוצא וטמא לא שייך לא תהא פחותה תיפוק לי משום [כג] דרבוי לתקבל בפנים וא"ת הא דתניא לקמן בפ' השוחט (דף קט.) מנין לרבות פסולין כגון הלן והיוצא כו' ת"ל לא יביאנו לעשות כל המתקבל בפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ ג"ל קרא תיפוק לי דלא תהוי פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ וכ"ת דההיא כרבי שמעון דלית ליה האי טעמא א"כ ליתני שחיטת לילה ונשפך דמה ויצא דמה חוץ לקלעים וי"ל דבלן ויוצא וטמא לא שייך

**לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ מתיב רב חייא בר אבין [ו] השוחט עוף בפנים ומעלה בחוץ פטור שחט בחוץ ומעלה בחוץ חייב [א] נימא לא תהא פחותה משוחט ומעלה בחוץ [ז] תיובתא איבעית אימא שחיטת העוף בפנים מיקטל קטליה [ז] אמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן לא ירדו נעשו לחמו של מזבח א"ר זירא אף אנן נמי תנינא שנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים ומה התם דאם בא לזרוק אין לו לזרוק אמרת אם עלו לא ירדו הכא דאם בא לזרוק זורק לא כל שכן תרגמא אקדשי קדשים הרי [ב] פסח דקדשים קלים הוא תרגמא בשלא [ג] לשמן תנן וכולן שעלו חיין לגבי [ד] מזבח ירדו הא שחוטין לא ירדו מאי לאו ל"ש קדשי קדשים לא שנא קדשים קלים לא הא שחוטין מהן ירדו מהן לא ירדו והא כולן קתני [ה] כולם אחיין פשיטא לעולם אחיין ובדוקין שבעין [ו] ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו במאי אוקימתא בפסולין אימא סיפא וכן [ז] עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד שחטה בראש המזבח יפשיט וינתח במקומה ואי פסולה בת הפשט ונתוח היא [1] ונתח אותה אמר רחמנא [ח] אותה כשרה ולא פסולה סיפא אתאן לכשרה ומאי קמשמע לן דיש הפשט ונתוח בראש המזבח [ז] ולמאן דאמר אין הפשט ונתוח בראש המזבח מאי איכא למימר הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו שעת הכושר ונפסלה ורבי אלעזר ברבי שמעון היא [ט] דאמר כיון שנזרק הדם והורצה בשר שעה אחת יפשיטנה ועורה לכהנים ואלא [ח] דקתני כיצד עושה מוריד את הקרבים למטה ומדיחן [ב] למה לי היכי נעביד נקרבינהו [ט] בפרתייהו [2] הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אנן הכי קאמרינן מדיחן למה לי דאי מיתרמי כהן אחרינא ולא ידע נסקינהו

לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ. דקי"ל בהשוחט (לקמן דף קו.) דחייב על שחיטתה ועל עלייתה: **השוחט עוף קדשים בפנים והעלהו בחוץ פטור.** על העלייתה [י] דאינו מתקבל בפנים אלא מלוק: **שחטו בחוץ והעלהו בחוץ חייב.** על שתיהן דהשוחט עוף קדשים בחוץ חייב דאיתרבי מאו אשר ישחט בפ' השוחט (שם דף קז.) וכי העלהו בחוץ חייב דמרבינן בהשוחט (שם) לענין העלאת כל הנשחטין [יא] דכי היכי דחייב על שחיטתן חייב על העלאתן דכתיב ואליהם תאמר לערב פרשיות: **ואמאי.** השוחטו בפנים והעלהו בחוץ פטור נימא לא תהא פחותה כו': **מיקטל קטליה.** לא [יב] שייכא שחיטה בפנים כלל לא בחולין ולא בקדשים אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין ולא בקדשים אלא שחיטה בלא זריקת דמן: **שנשפך דמה.** לא תרד הבשר אם עלה. וקא ס"ד דבאימורי קדשים קלים נמי קאי: **ומה.** נשפך דמה דהוי עליית בשר לפני זריקה דהא אין כאן זריקה וגריעא משאר עולין לפני זריקה דהתם אם בא לזרוק יש לו מה לזרוק והכא אם בא לזרוק אין לו מה לזרוק ואפ"ה לא תרד וכ"ש היכא [יג] **ולא נשפך: תרגמא אקדשי קדשים.** פירוש [יד] המשנה הזאת בקדשי קדשים שקדושת הגוף עליהן לפני זריקה [טו]: **והרי פסח.** שניו בה דקתני סיפא [טו] והפסח והחטאת כו' וקס"ד דאפסולי דקתני בריש נמי קאי כגון אם נשפך דמו או יצא: **תרגמא אשלא לשמו.** פסח לא תנא ליה אלא אפסולא דשלא לשמו דכדתני בה ששחטן שלא לשמן [טז]: **הכי גרסינן תנן וכולן שעלו חיין לגבי מזבח ירדו הא שחוטין לא ירדו מאי לאו ל"ש קדשי קדשים לא שנא קדשים קלים לא הא שחוטין מהן ירדו מהן לא ירדו והא כולן קתני [יז] כולם אחיין פשיטא לעולם אחיין ובדוקין שבעין [יח] ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו במאי אוקימתא בפסולין אימא סיפא וכן [יט] עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד שחטה בראש המזבח יפשיט וינתח במקומה ואי פסולה בת הפשט ונתוח היא [1] ונתח אותה אמר רחמנא [יא] אותה כשרה ולא פסולה סיפא אתאן לכשרה ומאי קמשמע לן דיש הפשט ונתוח בראש המזבח [יב] ולמאן דאמר אין הפשט ונתוח בראש המזבח מאי איכא למימר הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו שעת הכושר ונפסלה ורבי אלעזר ברבי שמעון היא [יג] דאמר כיון שנזרק הדם והורצה בשר שעה אחת יפשיטנה ועורה לכהנים ואלא [יד] דקתני כיצד עושה מוריד את הקרבים למטה ומדיחן [טו] למה לי היכי נעביד נקרבינהו [יז] בפרתייהו [2] הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אנן הכי קאמרינן מדיחן למה לי דאי מיתרמי כהן אחרינא ולא ידע נסקינהו**

לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ. תימה אמאי איתותב הכא לימא אלא דאמרי כרבי שמעון דפ' השוחט והמעלה (לקמן קיא.) דאמר זעירי שחיטת לילה איכא ביניייהו דלרבי שמעון חייב וי"ל [ד] דהכא קאמר אפי' לרבי יהודה דאי לרבי שמעון דוקא למה לי טעמא דלא תהא פחותה תיפוק לי משום [כב] דרבוי להתקבל בפנים וא"ת הא דתניא לקמן בפ' השוחט והמעלה (דף קט.) מנין לרבות פסולין כגון הלן והיוצא כו' ת"ל לא יביאנו לעשות כל המתקבל בפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ ג"ל קרא תיפוק לי דלא תהוי פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ וכ"ת דההיא כרבי שמעון דלית ליה האי טעמא א"כ ליתני שחיטת לילה ונשפך דמה ויצא דמה חוץ לקלעים וי"ל דבלן ויוצא וטמא לא שייך

לא תהא פחותה משוחט בחוץ. משום דלא מלינו שחיטה בעוף בפנים הלכך ה"ל כהתיז ראשו ולא דמי לשחיטת לילה [ט]: **ומאי קמ"ל דיש הפשט ונתוח בראש המזבח הניחא למ"ד בו'.** תימה דהך קושיא יכול להקשות בלאו הכי דהיכי דמי אי בפסולים ונתח אותו אמר רחמנא ואי בכשרין הניחא כו' ומפרש ה"ר חיים דאם עלתה בראש המזבח כ"ע יש הפשט ונתוח וכשהיא למטה פליגי מהו להעלותה ולהפשיטה והכי פירושא בשלמא אי מיירי ריש בכשרין ותיהוי סייעתא לעולא ותנא [לא] סיפא לגלויי רישא דבכשרים אף על גב דסיפא לא אשמועינן מידי דלכ"ע יש הפשט ונתוח בראש המזבח ולא [לב] תניא אלא לגלויי רישא אלא אי אמרת ריש בפסולין סיפא במאי אי בפסולין ונתח אותה אמר רחמנא ואי בכשרין מאי קא משמע לן אי קא משמע לן דיש הפשט ונתוח בראש המזבח אפילו הורידה יעלנה להפשיטה הניחא למאן דאמר כו':

1. וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ: ויקרא א, ו
2. וְכִי תַגִּישוּ עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצָךְ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: מלאכי א, ח

מוסף רש"י

השוחט עוף בפנים. פסול ושוב אינו ראוי לחזור בפנים כשיכוך פטור על העלאתו בחוץ, ואם תאמר והלא כל העולין בחוץ נפסלין בלינתן, וכן השוחט בחוץ פסול הוא וחייבין על העלאתו, התם דאמרינן רבינא אבל לענין שאר פסולין מתקבל בפנים בעינן (לקמן קיא.): **שהעלן לפני זריקת דמן.** לא הוכרחו למזבח, שזריקת דמן שלהן קובעתן למלק גבוה לענין מעילה, מה שאין כן בקדשי קדשים שהן מתחילתן גבוהין ואימוריהן עומדין למזבח, אבל קדשים קלים אין בהן מעילה אפילו באימוריהן, כדתניא בתו"כ קדשי ה' המיוחדים לשם, יצאו קדשים קלים, אבל לאחר זריקת דמים יש מעילה באימוריהן, דנפקא לן מדכתיב וכל אבל לה' לרבות אימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים למעילה (ועיי"ל פג.): **נעשו לחמו של מזבח.** דלקמן מזבח, דכיון דחד גופא הוא כי הדר חזיק הדם לאחר העלאת אימורין הוא זריקה ולא ירדו (מנעילה ז.):

שיטה מקובצת

ומה התם דאם בא לזרוק כו'. לעיל פי' יהודה (והכלו) (והכלו) משמע לכאורה דלגבא דר"ש קאמר מדפריך ליה מנשפך דמה לפי' אלגבא דר"ש הא אמר לא נשפך דמה ירדו, מיהו י"ל דפריך שפיר אלגבא דר"י וכ"ק מדר"ש נשמע לר"י ואלגבא דר"ש פריך שפיר מכ"ש ואף לר"י נמי דעד כאן לא קאמר ר"י ירדו אלא בנשפך דמה אבל היכא דיצא דמו לזרוק לא דאין לנו לומר דפליגי אלא במאי דחזינן דפליגי, ועוד דלא דמי כלל למתני' דהתם אין בידו לזרוק והכא יש בידו לזרוק, ומכי דתלמודא מייתי נשפך דמה דייתו משום דבעי למיפרך מכ"ש אלגבא דר"ש ומ"מ מייתי נשמע לר"י כדפי' ובדוקין שבעין. פי' אבל מתוסר אבר לא, וכן כל מום מגונה משום הקריבהו נא לפחתך: תוד"ה ומאי קס"ל כו' ומפרש ה"ר חיים. לשון מהר"ם, ומפרש הר"ר חיים דהא דקאמר דאין הפשט ונתוח דייתו היינו היכא שירדה למטה ושוב לא יעלנה על המזבח להפשיט, אבל אם שחטה בראש המזבח ר"ש לא פליגי דיפשיטנה במקומה קודם שתרד אם ירצה, והשתא ניחא לגופיה דמתני' לא לא לתוקימנא בפסולין וה"פ לא אמרת בכשרים מיירי ריש וסיפא ניחא ואע"ג דבשלא דתני סיפא אם עלתה חיה תרד ליכא שום חידוש ולא הא דקתני יפשיטנה כיון דבכשרים מיירי (דבלא) (ובלא) ירדה מיירי, מ"מ איכא למימר דתני סיפא לגלויי רישא וכרישא איכא חידוש לאשמועינן בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים, אלא אי אמרת ריש בפסולים סיפא ע"כ בכשרים דאי בפסולים בת הפשט ונתוח היא, וא"כ סיפא מאי אתא לאשמועינן דאם בא לזרוק לא לגלויי לרישא אתיא, אלא ע"כ אתא לאשמועינן דאם שחטה בראש המזבח (ואפי' אם ירדה יעלנה ויפשיטנה דאל"כ לא הוי בפיפא שום חידוש, ושייך שפיר השתא הניחא:

שינויי נוסחאות

א) ואמאי נימא כל"ל (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ב) ל"ל והרי (ש"מ): ג) ל"ל אשלא (ש"מ): ד) לראש המזבח (כי"צ, וכ"ה במשנה): ה) קתני כי קתני כולם אחיין, אחיין פשיטא אלא לעולם (ע"פ כתה"י וב"ש). ועי' לש"י וקק"ס: ו) תיבת וכן ליתא בכי"ל ומשנה: ז) המזבח הניחא למ"ד יש הפשט ונתוח בראש המזבח אלא למ"ד אין הפשט ונתוח בראש המזבח מאי איכא למימר דאיתמר רב פפא ורב שימי בר אשי חד אמר יש הפשט ונתוח בראש המזבח וחד אמר אין הפשט ונתוח בראש המזבח במאי קמפלגי מר סבר לשלהן דמי ומר סבר לבית המטבחים דמי הניחא למ"ד יש הפשט ונתוח בראש המזבח אלא למאן (ע"פ כי"מ וש"מ וכ"מ בתוס'): ח) נ"א אי הכי היינו דקתני עלה כיצד הוא עושה (כי"צ): ט) ומדיחן ואי בפסול מכי נחת תו לא סלקא אלא היכי נעביד (דק"ס ועפ"י כי"מ ור'. וכ"מ מרש"י): י) העליה (*ב"ש): יא) הנשחטין בחוץ דכי כל"ל (*ש"מ): יב) דלא שייכא שחיטה בעוף בפנים כלל לא בחולין ולא בקדשים והו"ל כהתיז את ראשו אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין הלכך בקדשים נמי שחיטה פסולה היא קרויה כל"ל (ע"פ ש"מ וגר"ב): יג) ל"ל הכא (ש"מ): יד) ל"ל פרש (כי"מ): טו) נ"א בתוספתא (גליון). ועי' רש"ש: טז) בש"מ נוסף דהויא ביה זריקה והוברור אימורין למזבח, ואע"ג דזריקה פסולה הואי, להכי מיהא אהני דאם עלו לא ירדו הואיל וברוב זבחים אין פסול שלא לשמו נוהג. הס"ל: יז) דעתיה דהאי כולן (שמכ"י): יח) בכתה"י דאכשרים, וכל"ל. וי"ל כיון דליכא למימר דהך כולן קאי בין אכשרין בין אפסולין וכו' ע"כ דקאי אכל הקדשים (באה"מ): יט) שייך למיתני בהו (כתה"י): כ) ל"ל אכל (ש"מ): כא) ס"א דמחיים ירדו דאין מזבח מקדש מחיים דאם כשרים הם מה הפסד יש בירידתן הואיל ויכול להעלותן בסוף ואם פסולים הם אינם פסולים אלא ממום או רובע ונרבע או חד מהנך דאין פסולן בקודש וא"כ פשיטא דירדו (ש"מ): כב) קיימינן (כי"פ): כג) ל"ל סלקי (שמכ"י): כד) ואמרינן (כי"פ): כה) בעורה והאי נמי דבראש כל"ל (ש"מ): כו) לכשרה (*ש"מ): כז) כשרה היתה ומששחטה כל"ל (ש"מ): כח) ל"ל ונפסלה (כי"י): כט) משום דלא ירדו וראוי כל"ל (ש"מ): ל) בש"מ נוסף שהפסול נמחת דבר אחר הוא וחזיא למחר לישחט. אבל ליכא לפרש דשחיטת לילה כשרה בחולין [דאא] שחיטת עוף נמי כשרה בחולין. [נב"ש מתיבת אבל ליכא הוא כסגנון אמר ח"ל ולפי' רש"י קשה דכמו כן שחיטת העוף הזיא בחולין. ריב"ן]: לא) ל"ל תנא בלי וא"ו (באה"מ): לב) ל"ל לא בלי וא"ו (באה"מ):

והוא שקדם הקדשן **את מומן.** שחלה עליהן קדושת מזבח אבל קדש מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מעולם ואפילו בדוקין שבעין אין המזבח מקדשן ותימה דבפ' ג' דבכורות (דף טז.) אמרינן והשוחטן בחוץ פטור רב הונא מתני חייב ומוקי לה בדוקין שבעין ואליבא דרבי עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו ולכאורה לא קאי אמתניתין דהתם אלא אברייתא דתניא כוותיה דרב ששת שפירש כללו של דבר לאמויי לשוחט בחוץ דפטור ומיירי דקדש מומן להקדשן ועלה קאמר רב הונא מתני חייב והשתא אמאי מתני חייב הא אמרינן הכא אפילו בדוקין שבעין ירדו כיון דקדש מומן להקדשן ובגלו הכי קשה דהא בכולל קתני הרי הן כחולין [בב] ויכיל מתני חייב ובקונטרס הגיה שם בסיפא דברייתא דקדש הקדשן למומן והשוחט [בג] בחוץ פטור ועלה קאי רב הונא ומתני חייב וכן נראה דמייתי בתריה בין לפני פדיון בין לאחר פדיון עושין תמורה דהיינו סיפא דברייתא: **יש נרבע בעופות או אין נרבע בעופות.** הא דדרשינן בסוף פרק קמא דחולין (דף כג.) מן התורין למעוטי נרבע היינו כמסקנא דשמעתין אבל אם תמצא לומר דאין נרבע בעופות לא תוקמיה אלא למעוטי מוקלה: **ומותר** העומר. אינו בכלל שירי מנחות דחלוק הוא מהן שבא להתיר מן [בד] החדש ומן השעורין שתי [בה] הלחם באין חמץ ולחם הפנים אין נקטר בהם אלא שני זאיזי לבונה:

ואנן ניקו כו'. לשון קושיא הוא: **לידי תקלה.** להעלות פסולין שירדו: **מוטלים לגבוה.** הקרבים [בו] בפרס שלהן: **והיבאי לך מעילה.** אי מהני להו לאיקבעיתנו [1] במעילה: **לא ירדו.** דנעשו לחמו של מזבח ומיהו מעילה לית בהו דלא הוברלו לחלק לאוי לגבוה: **הואיל וכשרין בעופות.** דכתיב (ויקרא כב) תמיס זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה [2] ואין תמות וזכרות בעופות ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו לא לפתחך (מלאכי א) וכן [3] מוס מגוזה: **דוקין.** טיל"ל [4] לשון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ) והוא לשון דק או תבלול בעינו (ויקרא כא): **והוא שקדם הקדשן אם מומן.** שחלה עליהן קדושת מזבח [קודם] אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מימיהן ואין המזבח מקדשן: **ומודה רבי עקיבא בעולה נקבה.** שעלתה למזבח תרד ואע"פ שכשרה בעופות [5] דכמאן דקדם מומה להקדשה דמיא לאין לך מוס גדול מזה: עוף לא שייך ביה רובע דאין עוף רובע אשה: **ואם איתא.** דעוף שנרבע כשר ליכשר לרבי עקיבא נמי בבהמה נרבעת אם עלתה לא תרד הואיל וכשר בעופות לכתחילה: **ס"ג אף אנן נמי תניא הנרבע והמוקלה** ולא גרסינן הרובע דהא בעוף קאי ואין רובע בעוף. וקתני דיש נרבע: **וטומטום ואנדרוגינוס.** ואע"פ שלא נאמר תמות וזכרות בעופות קסבר [6] בריה בפני עצמה היא ואינו ספק זכר ספק נקבה ורבי אליעזר פליג עליה בבכורות (דף מב.) דקתני סיפא רבי אליעזר אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוצא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אי אתה יכול להוציא מביניהן טומטום ואנדרוגינוס: **מאי קמ"ל.** תנא קמא נמי ירדו קאמר: **לאחר יד.** ואין מורידין דרך בזיון בפרהסיא: **משלה בהן האור.** כל דהו יעלו דנעשו לחמו של אש [מז]: **ארישא.** מתני לה להא דעולת אריש כדאמרן אפסולין שעלו וירדו דקתני מתניתין לא יעלו: **פירשו.** שחלנו מן הכשר לפני העלאתן לא יעלו והוא הדין נמי דאם עלו ירדו כדאמר לקמן בברייתא (דף פו.) אליבא דרבי ומוקמינן מתניתין אליביה: **כ"ש אריש.** דדם [מח] עולה או אימורים בני הקטרה ניהו אם לא נפסלו והני כיון דמשלה בהן האור קדשיהו כמה שהן פסולין: **אבל עצמות וגידים לאו בני הקטרה ניהו.** דאמרינן לקמן (שם) מועשית עולותיך הכשר והדם הלבן לא שייכא בהו משלה [1] אור לקדשיהו: **מתני' ואלו אם עלו ירדו.** ואף על פי שכשרין אלא שייך בהו מזבח כלל: [2] **והקטורת.** שעלתה על מזבח החילון דהא לאו ראוי הוא [3]: **אלמר שבראשי הכבשים.** דישא דבבא אחריתי היא ובהדי עצמות וגידין קתני לה וכמשפטן [4] שבראשי כבשי של עולה שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו כדאמר בשחיטת חולין בפ"ב (מ.) אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה וישנן בכלל הקטרה מנין לרבות את הראש שכבר הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה ת"ל כו' ויש למר בגובה [5] ערפו אצל ראשו: **וכן שער שבזנוקן חיצים.** עולה:

ואנן ניקו כו'. לשון קושיא הוא: **לידי תקלה.** להעלות פסולין שירדו: **מוטלים לגבוה.** הקרבים [בו] בפרס שלהן: **והיבאי לך מעילה.** אי מהני להו לאיקבעיתנו [1] במעילה: **לא ירדו.** דנעשו לחמו של מזבח ומיהו מעילה לית בהו דלא הוברלו לחלק לאוי לגבוה: **הואיל וכשרין בעופות.** דכתיב (ויקרא כב) תמיס זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה [2] ואין תמות וזכרות בעופות ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו לא לפתחך (מלאכי א) וכן [3] מוס מגוזה: **דוקין.** טיל"ל [4] לשון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ) והוא לשון דק או תבלול בעינו (ויקרא כא): **והוא שקדם הקדשן אם מומן.** שחלה עליהן קדושת מזבח [קודם] אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מימיהן ואין המזבח מקדשן: **ומודה רבי עקיבא בעולה נקבה.** שעלתה למזבח תרד ואע"פ שכשרה בעופות [5] דכמאן דקדם מומה להקדשה דמיא לאין לך מוס גדול מזה: עוף לא שייך ביה רובע דאין עוף רובע אשה: **ואם איתא.** דעוף שנרבע כשר ליכשר לרבי עקיבא נמי בבהמה נרבעת אם עלתה לא תרד הואיל וכשר בעופות לכתחילה: **ס"ג אף אנן נמי תניא הנרבע והמוקלה** ולא גרסינן הרובע דהא בעוף קאי ואין רובע בעוף. וקתני דיש נרבע: **וטומטום ואנדרוגינוס.** ואע"פ שלא נאמר תמות וזכרות בעופות קסבר [6] בריה בפני עצמה היא ואינו ספק זכר ספק נקבה ורבי אליעזר פליג עליה בבכורות (דף מב.) דקתני סיפא רבי אליעזר אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוצא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אי אתה יכול להוציא מביניהן טומטום ואנדרוגינוס: **מאי קמ"ל.** תנא קמא נמי ירדו קאמר: **לאחר יד.** ואין מורידין דרך בזיון בפרהסיא: **משלה בהן האור.** כל דהו יעלו דנעשו לחמו של אש [מז]: **ארישא.** מתני לה להא דעולת אריש כדאמרן אפסולין שעלו וירדו דקתני מתניתין לא יעלו: **פירשו.** שחלנו מן הכשר לפני העלאתן לא יעלו והוא הדין נמי דאם עלו ירדו כדאמר לקמן בברייתא (דף פו.) אליבא דרבי ומוקמינן מתניתין אליביה: **כ"ש אריש.** דדם [מח] עולה או אימורים בני הקטרה ניהו אם לא נפסלו והני כיון דמשלה בהן האור קדשיהו כמה שהן פסולין: **אבל עצמות וגידים לאו בני הקטרה ניהו.** דאמרינן לקמן (שם) מועשית עולותיך הכשר והדם הלבן לא שייכא בהו משלה [1] אור לקדשיהו: **מתני' ואלו אם עלו ירדו.** ואף על פי שכשרין אלא שייך בהו מזבח כלל: [2] **והקטורת.** שעלתה על מזבח החילון דהא לאו ראוי הוא [3]: **אלמר שבראשי הכבשים.** דישא דבבא אחריתי היא ובהדי עצמות וגידין קתני לה וכמשפטן [4] שבראשי כבשי של עולה שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו כדאמר בשחיטת חולין בפ"ב (מ.) אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה וישנן בכלל הקטרה מנין לרבות את הראש שכבר הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה ת"ל כו' ויש למר בגובה [5] ערפו אצל ראשו: **וכן שער שבזנוקן חיצים.** עולה:

גמ'

מוסף רש"י

אלא בדוקין שבעין. דוקין טול"ש כגון הנוטה כדוק שמים, ולהכי לא ירדו לתוך מומן ניכר כל כך. נ"א דוקים שיש לו מוס בעפעפים, ולהכי קרי לעפעפים [דוק, דעפעפים] על העין כרקיע דהכי אמרינן בספרי אגודות העין דומה לעולם קטן הנעפעפים כנגד הרקיע, והתחתון כנגד הארץ, והלגן שמקיף את העין כנגד יס אוקיעוס שסובב את העולם, והשאור שבו שהוא עגול דומה לגלגל שמה [בכורות טז.] **הואיל וכשרים בעופות.** לכתחילה, שאין פוסל בהן אלא חסרון אבר כגון יבש גפה נסמית עינה או נקטעה רגלה משום הקריבהו לא לפתחך כדמפרש בבכורות, אבל דוקין שבעין לא פסלי בהו ואע"ג דמוס גמור הוא לא נאמרו אומין אלא בבהמה דכתיב תמיס זכר בבקר בכבשים ובעזים, מיניה דרשינן תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות, הואיל וכשרין בעופות לכתחילה, בבהמה אם עלו לא ירדו: **והוא שקדם הקדשן את מומן.** אבל קדם מומן את הקדשן לא חלה עליהן קדושת מזבח לעולה אלא קדושת דמיס, ואין המזבח מקדש פסולין אלא שנראו לו: **ומודה ר"ע בעולת נקבה.** שתרד, ואע"פ שכשרה בעופות לכתחילה מ"מ דכמאן דקדם מומה להקדישה הוא שאין לך מוס בעולה גדול מזה דכל עולה זכר הוא [לעיל לה:] **מן הבהמה.** אדם כי יקריב מכם מן הבהמה, ולא כל בהמה [נדה מא. ובעי"ז תמורה כח.]. ממקלת בהמות ולא טולן: **להוציא את הרובע והנרבע.** ע"פ עד אחד אז ע"פ הבעלים אלא נאקל, דפסול לגבי מזבח [ב"ק נ:] **הנרבע והמוקלה קרמיי.** מוקלה, שהקלהו ויחלו לתקרוצת עצותם וכוכבים: **והנעבד.** שהשתחוה לו ועשאוהו עבודת כוכבים: מטמאין **בגדים אבית הבליעה.** כדין נגלת עוף טהור, דכיון דאין לאויר לכתרבה, כדתניא לא יאכל לטמאה בה [ביבמות שם] **מעשה.** מעשה רב, הואיל ומעיד שכך היו של בית אביו עושין

אלמר שבראשי הכבשים. דאמרינן לקמן (שם) מועשית עולותיך הכשר והדם הלבן לא שייכא בהו משלה [1] אור לקדשיהו: **מתני' ואלו אם עלו ירדו.** ואף על פי שכשרין אלא שייך בהו מזבח כלל: [2] **והקטורת.** שעלתה על מזבח החילון דהא לאו ראוי הוא [3]: **אלמר שבראשי הכבשים.** דישא דבבא אחריתי היא ובהדי עצמות וגידין קתני לה וכמשפטן [4] שבראשי כבשי של עולה שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו כדאמר בשחיטת חולין בפ"ב (מ.) אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה וישנן בכלל הקטרה מנין לרבות את הראש שכבר הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה ת"ל כו' ויש למר בגובה [5] ערפו אצל ראשו: **וכן שער שבזנוקן חיצים.** עולה:

מומין [1] ואם איתא נכשיר נמי בנרבע הואיל וכשר בעופות שמע מינה אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [2] הנרבע והמוקצה והנעבד ואתנן ומחיר וטומטום ואנדרוגינוס כולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ש"מ: רבי חנינא סגן הכהנים כו': מאי קמ"ל איבעית אימא [3] מעשה קמ"ל ואיבעית אימא מאי דוחה כלאחר יד: כשם שאם עלה [4] כו': [5] אמר עולא [6] לא שנו אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן האור יעלו רב מרי מתני אריש רב חנינא מסורא מתני אסיפא העצמות והגידין והקרנים והטלפים בזמן שמחוברין יעלו פרשו לא יעלו אמר עולא לא שנו אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן האור יעלו מאן דמתני אסיפא כ"ש אריש ומאן דמתני אריש אבל אסיפא לאו בני הקטרה נינהו: **מתני'** [7] ואלו אם עלו ירדו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות והקטורת [1] הצמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברים יעלו שנאמר [2] והקטיר הכהן את הכל [3] פירשו לא יעלו שנאמר [3] ועשית עולותיך הבשר והדם: **גמ'** [4] ת"ר [2 כ"ו] והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידים והקרנים והטלפים יכול אפילו פרשו תלמוד לומר [3] ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר ודם

ואנן ניקו כו'. לשון קושיא הוא: **לידי תקלה.** להעלות פסולין שירדו: **מוטלים לגבוה.** הקרבים [בו] בפרס שלהן: **והיבאי לך מעילה.** אי מהני להו לאיקבעיתנו [1] במעילה: **לא ירדו.** דנעשו לחמו של מזבח ומיהו מעילה לית בהו דלא הוברלו לחלק לאוי לגבוה: **הואיל וכשרין בעופות.** דכתיב (ויקרא כב) תמיס זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה [2] ואין תמות וזכרות בעופות ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו לא לפתחך (מלאכי א) וכן [3] מוס מגוזה: **דוקין.** טיל"ל [4] לשון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ) והוא לשון דק או תבלול בעינו (ויקרא כא): **והוא שקדם הקדשן אם מומן.** שחלה עליהן קדושת מזבח [קודם] אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מימיהן ואין המזבח מקדשן: **ומודה רבי עקיבא בעולה נקבה.** שעלתה למזבח תרד ואע"פ שכשרה בעופות [5] דכמאן דקדם מומה להקדשה דמיא לאין לך מוס גדול מזה: עוף לא שייך ביה רובע דאין עוף רובע אשה: **ואם איתא.** דעוף שנרבע כשר ליכשר לרבי עקיבא נמי בבהמה נרבעת אם עלתה לא תרד הואיל וכשר בעופות לכתחילה: **ס"ג אף אנן נמי תניא הנרבע והמוקלה** ולא גרסינן הרובע דהא בעוף קאי ואין רובע בעוף. וקתני דיש נרבע: **וטומטום ואנדרוגינוס.** ואע"פ שלא נאמר תמות וזכרות בעופות קסבר [6] בריה בפני עצמה היא ואינו ספק זכר ספק נקבה ורבי אליעזר פליג עליה בבכורות (דף מב.) דקתני סיפא רבי אליעזר אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוצא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אי אתה יכול להוציא מביניהן טומטום ואנדרוגינוס: **מאי קמ"ל.** תנא קמא נמי ירדו קאמר: **לאחר יד.** ואין מורידין דרך בזיון בפרהסיא: **משלה בהן האור.** כל דהו יעלו דנעשו לחמו של אש [מז]: **ארישא.** מתני לה להא דעולת אריש כדאמרן אפסולין שעלו וירדו דקתני מתניתין לא יעלו: **פירשו.** שחלנו מן הכשר לפני העלאתן לא יעלו והוא הדין נמי דאם עלו ירדו כדאמר לקמן בברייתא (דף פו.) אליבא דרבי ומוקמינן מתניתין אליביה: **כ"ש אריש.** דדם [מח] עולה או אימורים בני הקטרה ניהו אם לא נפסלו והני כיון דמשלה בהן האור קדשיהו כמה שהן פסולין: **אבל עצמות וגידים לאו בני הקטרה ניהו.** דאמרינן לקמן (שם) מועשית עולותיך הכשר והדם הלבן לא שייכא בהו משלה [1] אור לקדשיהו: **מתני' ואלו אם עלו ירדו.** ואף על פי שכשרין אלא שייך בהו מזבח כלל: [2] **והקטורת.** שעלתה על מזבח החילון דהא לאו ראוי הוא [3]: **אלמר שבראשי הכבשים.** דישא דבבא אחריתי היא ובהדי עצמות וגידין קתני לה וכמשפטן [4] שבראשי כבשי של עולה שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו כדאמר בשחיטת חולין בפ"ב (מ.) אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה וישנן בכלל הקטרה מנין לרבות את הראש שכבר הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה ת"ל כו' ויש למר בגובה [5] ערפו אצל ראשו: **וכן שער שבזנוקן חיצים.** עולה:

גמ'

מוסף רש"י

הלכה היא (נפ"י שבת כא.) **לא שנו.** דאם ירדו הגיע פסולין משעלו לא יעלה (לעיל מג.) **והקטיר הכהן את הכל.** הכל ריבויא הוא: **יכול אפילו פרשו.** מן הכשר הגיע נדיון (חולין צ.):

מכאן שייך לענין הבא

מה אשם עצמותיו מותרין. לעשות מהן כלים, אני שמעתי שהרי נאכל לכהנים ומותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל (לקמן צח. ובעי"ז מנחות פג. מכת"י) **לו יהיה יתירא כתיב.** דמלי למכתב עור העולה אשר הקריב לכהן ולשמור (לקמן קג.): **וכולן שפקעו.** שעלו לראש המזבח ושוב פקעו מעל גבי המזבח: **לא יחזיר.** ואין בהן מעילה: **וכן בחלת שפקעה.** ולא מייירי בנחלת דאימורים אלא בנחלת דעצים אקמר, דאי הוי בחלת דאימורים הוי חייב לחזיר, שהרי לא נעשית מצותן עד שנתרמה תרומת הדשן, ומשמע נמי אפילו בנחלת שנתפוח מייירי, דאי אפשר אלא שהיו בחלים מעורבין בחפר שנאור בתפוח, ואם נפלה הנחלת מן התפוח לאש של מערכה ואח"כ פקעה הנחלת מן האש של מערכה לאחר לא יחזיר ואין בה מעילה: **איברים שפקעו.** ומתוך פקיעותן וטופלין ונופלין מן המערכה: **קודם חצות.** ליצה, יחזיר ומרעלין בהן. דקודם חצות אינו חשוב עיטול באבר שיש בו עדיין ממש, לפיכך צריך להחזירו למערכה, וכיון שלא נעשית כל מצותן דקדשי ה' קריבן ביה ואית ביה מעילה לגהנם ממנו: **לאחר חצות לא יחזיר.** אין צריך להחזיר, שהחצות עשה עיטול לאברים שמעלה בו האור ואע"פ שיש בו ממש, כדילף לה לקמיה: ואין מרעלין בהם. דתקי"ל (פסחים סו.) כל שנעשית מצותו אין מועלין בו כיון דלית ביה צורך גבוה לא קריבן ביה קדשי ה' ומעילה מתיב ומטמא בטבול מקדשי ה' (יומא כ.):

כ א מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יב:
כא ב מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ח:
כב ג מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הלכה ח:
ד מיי' פ"ז מהלכות פסה"מ הלכה ד:
כג ה מיי' פ"ג שם הלכה ט:
כד ו מיי' שם הלכה טז:
כה ז מיי' שם ופרק ו מהלכות מעה"ק הלכה ג:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א, ב
2. וְקָרְבוּ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, ט
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

שינויי נוסחאות

א) אפ"ה הא עדיפא (כתה"י): **ב)** ל"ל לי (ש"מ): **ג)** שלא (דק"ס, וכ"כ בתוס'): **ד)** א"ר חייא ב"ר אבא א"ר יוחנן (כי"מ ופרי"ד, וכ"ה לעיל לה ע"ב): **ה)** דכמאן דקדמו מומן להקדישן (כי"מ, וכ"מ ברש"י): **ו)** מומין דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא הכשיר ר' עקיבא אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרין בעוף והוא שקדם הקדשן את מומן ואם וכו' (כי"צ): **ז)** עלו (ש"מ): **ח)** ל"ל הכל המזבחה. כן איתא במעה שמעניות (הגרי"ב): **ט)** הקרביים בפרש שלהן (כי"פ). וכנ"ל נ"ב דאי אפשר לשרפן מיד דאין פסולן בגופן ובנו עבור צורה והא עדיפא אע"ג דאיכא למיחש שמא יעלם כהן ויקטירם. מלאתי בספר יסן: **י)** למיקבעינהו (ב"ש): **יא)** ל"ל וכל (הגרי"ב): **יב)** פי' כתם בעין המלמלם את הרלים (לעזי רש"י): **יג)** בעופות דכל עולה זכר הוא (כי"פ): **יד)** כמ"ש הלשון כך ואהי דפסול בטומטום ואנדרוגינוס לאו משום ספק נקבה, דאין זכרות בעופות אלא משום דקסבר בריה בפני עצמה היא ור' אליעזר פליג וכו' (ב"ש): **טו)** נ"ל של מזבח (כי"י): **טז)** ל"ל דבשר (*ש"מ). נ"ל אברי (גליון): **יז)** ממשלת האור (*ש"מ): **יח)** ע"ל מק"ל ומותר העומר כו'. כל אלו נאכלים ולא נקטרים הס"ל ומק"ל והקטורת (ש"מ): **יט)** הוא לו (*ש"מ): **כ)** כאן הס"ל ומק"ל שבראשי כבשים כו' (כי"י): **כא)** בגובה ראשו אצל ערפו כל"ל (ש"מ): **כב)** כחולין לכל דבריהם והיכי כל"ל (צ"ק): **כג)** ל"ל והשוחטן (באה"מ): **כד)** מיכם מן נמתק (יעב"ץ). ואמ"כ ל"ל וכא מן השעורים (באה"מ): **כה)** ושתי (ש"מ): **כו)** לשון השי"מ מכאן עד ופ"ה, לא ידעתי לישנו: **כז)** עי' רש"י במעה להלן פו ע"א וכתוס' שם:

תוספות רש"י

טיל"א טייל"א. תבלול (כתם בעין המצמצם את הראייה).

לעזי רש"י

ליקוטים

רבי חנינא סגן הכהנים כו' מאי. קס"ל בר' רבי חנניה סגן הכהנים אף על פי שלא הוזכר בשם אביו אף אביו היה חכם, דתנן בפרק המזבח מקודש כל שלא היה פסולו בקודש כו' רבי חנניה סגן הכהנים אומר דוחה היה אבא כו'. ובגמרא, מאי קס"ל אי בית אימא מעשה אתא לאשמעינן ואי בעית אימא מאי דוחה כלאחר יד. משום דרבי עקיבא מכשיר דוקא בבעלי מומין בדוקין שבעין (והוא) שכשרין בעופות ואמר רבי חנניה דאביו היה דוחה אפילו אותן, ואמר הלכה למעשה דלהריא הוא דוחן, ואבע"א כלאחר יד, לא להדיא הואיל וכשרין בעוף, ומורידין נמי דלא סבירא ליה דרבי עקיבא (ערכי מנחות ומחוסרים ע' ר"ח סגן הכהנים):

שיטה מקובצת

בעי ר' יוחנן. מנלן יש לחוכים הא דפ' [לעיל דלף לר' יהודה [קאמר] דאל"כ הוי ליה למימר לר"י הכי אלינא דר"ש דאמר נאסף דמה לא תרד גבי קדשי קדשים (ו)אימורי קדשים כו': **מאן דמתני אסיפא.** הא [2] דקאמר אבל משלה בהן האור יעלו וכולן שפקעו פקעו כו' כל שכן אריש דתנן כך אם ירדו לא יעלו. ופ"ה [3] והא דקאמר בתמהי לא יחזיר כ"ל אם לא רצה לעורר שאינו צריך, והא דקאמר הכא יעלו ר"ל אם רצה, ולא נהירא דלא יחזיר משמע בשום ענין אפילו אם רצה, לכן נראה לי דלא יחזיר מייירי דקאמר לקמן לקמן בגדרי והכא מייירי דעדיין יש בו לחלוחית. **והקטורת.** פי' קטורת על מזבח החילון הואיל ואין לו שום רלויות עליו. וא"ת והרי דמיס הגיתנים בפיס שנתן בתוך לו אינה דאין להם רלויות זה על זה ואמרינן אם עלו לא ירדו, וי"ל דמ"ש אם דמיס לאוין על מזבח החילון אבל אין שום קטורת לאוין על מזבח החילון: **תוד"ה** יש נרבע כו' **לא** תוקמיה **אלא למעוטי מוקצה.** ר"ב אבל קשה לי קלת דאיכא תרי קראי מן התוריס ומן בני היוהב ותמוייהו למה לי (רב"א ד"ל. ב"ש):

ו) [פסחים נט:], **ז)** [שבת קנז:] ע' ירושי' פסחים פ"ו ה"א, **ח)** [לעיל לה: ע"ש מגמות עגו.], **ט)** [כ"ק מ: כבורות מא. תמורה כח. נדה מא.], **י)** כע"ז פג: [בכורות מב.], **יא)** [לעיל מג.], **יב)** חולין נ., **יג)** ת"כ ויקרא נדבה פ"ר ה"ט ספרי ראה עח, **יד)** קידושין כד: רש"נ.

מסורת הש"ס

ח) לקמן קג:, ט) מוספ' דמעילה פ"ח ה"ז ע"ש, ג) מעילה ט:, ד) יומא כ. תו"כ צו פ"ב ה"י ה"ה ועי' ספרי ראה עח, ה) תו"כ צו פ"א הי"א, ו) לעיל פד., ז) לעיל מו., ח) עי' רש"ק, ט) [וע"ע מו' בכורות כו. ד"ה המולם], י) עי' ירושי' תרומות פי"א ה"ד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לא שנו וכו' ועוד דבתר הכי שקיל. כ"כ דברי התוס' אלו קשים הכנה מ"ש דבתר הכי שקיל כו' ומשמע מדבריהם [שלין כ"ל מ"ש] בגמ' ואפי' פירשו ממנינתן דהייט דוחפילו פירשו בלשון קודש כדפרש"י אלא [כיש כמו פיסקא] ואפילו פירשו דקתמרי בברייתא קמי דסבריו רבנן אפילו פירשו (ועלו ועל זה) אמר רבה ר"ש דקישבו אלא פשיטא כו' ולא דפרש"י וכן עיקר דבש"י דתק ה"ע בפרש פירשו בלשון בתמיה ואינו מוכרח כלל וכן מבואר מילקוט וכן כנסף משנה משמע דלא ר"ג אמר רבה לא שנו כו' וק"ל:

שינויי נוסחאות

א) ואפילו (כתה"י וד"ו): ב) ל"ל הסיפקא פירשו ירדו (בה"ז, וכ"ה בכ"י ד' ומ'). וקאי אברייתא דלעיל אמוף דבכי רבי, ומייתי לה בקולור. וכמ"מ גרים אמר מר פירשו ירדו. [וכן גי' ל"ק אלא שהוא מפלוס הגירסא פירשו אפילו הן בראש המזבח ירדו]. ועי' תוס' שהקשו על הגירסא שלפנינו. ור' אות ד: ג) מעלה אפילו פירשו קרובי הוא כו' (גירסת צ"ש): ד) לפי פי' תוס' תימה ואפילו פירשו הוא פיסקא, וקאי אמילתא דמ"ק בברייתא דלעיל דאפילו בפירשו לריך הקרבה ואפור בהנאה, ועל זה אמר רבה לא שנו כו'. ואמ"כ גרסי' אמר רבה לא שנו וכו'. ולא בגרסין תימה הכי אמאר. וכן הוא ברש"י כמ"י הוא בסמוך אות י. וכ"כ הב"ח בה"ד מ"ש ופ"מ. ובבה"ז מלבד עוד לגרוס פירשו אפילו כו'. והוא פיסקא אמוף דבכי רבי. וגירסת ל"ק בפירשו לא יעלו אמר רבה וקאי אמתמי'. ועי' תמדת דיעלכ"ה: ה) עצמותיה (ר"ב"ש): ו) תיירא הוא מתיב כו' (כ"י"צ, פרי"ד, וכ"ה ברש"י): ז) ל"ש בהן עד שעת זריקה (גליון): ח) זריקה מועילין בהן עד שעת זריקה לאחר כו' (ש"מ וצ"ק, וכ"ה בכ"מ וצ"). ובבה"ז מקדש את הראוי לו (ש"מ): ט) ל"ש ואפילו פירשו. כלומר אמר מר במילתיה דת"ק לרבות עצמות וגידין ואפילו פירשו אמר רבה לא שנו דאמרי רבנן פירשו יעלו אלא כו'. ולי"ג הכי קאמר (כתה"י וש"מ). [בכ"י נכתב קטע זה על הגליון, וכבי"פ נמצא קטע קטע זה בלישון שלמ"ז אחר מיתת לאחר זריקה. אי"ע]: יא) והקושיא קאי אדברי רבי דס"ל דלעולם ירדו אפילו בפירשו למעלה ולא ס"ל דיעלו אלא בתמוהרים דאל"כ הו"ל לאחלק בפירשו (בה"ז). וגר' דלמה נתמון גם בהג' הב"ש שכתב לדפירש"י הן קושית קאי אמתמי' עי"ש, דמתמי' היינו רבי לעיל"ש: יב) ל"ל לכהן ההיה והשאר נמתק (ש"מ): יג) ואינהו (כ"י"ר): יד) ל"ל מישתורו (ש"מ): טו) ל"ל בין ומיהם הנך נמתק (מ"ש"מ): טז) כאן מסר ב' דיבורים: אי אית בהו ממש. שבשאר ניכר. הס"ד ומה"ד אפילו לאחר חצות נמי. דבשר היכי הוי עיכול. הס"ד ומה"ד אי דלית כו' (כתה"י וש"מ): יח) ס"מ נוסף אפילו קודם חצות נמי לא יחזיר וה"ה דאין מועלין בהן אם פקע למטה דהשתא לא חזי לא לתרומת [הדשן] דלאו דשן הוא ולא (להוצאה) [להקטרה] (ש"מ): יח) כספר יש מלאתי הגירסא כך אמר מר פירשו ירדו א"ר זירא לא שנו אלא וכו' והיא גירסתו של ל"ש (ב"ש), ועי' לעיל אות ד: יט) עי' לעיל אות ד: כ) ל"ל דאם (צ"ק): כא) מיצת מחיים נמתק. (חזו"א זבחים ס"י סס"ט מ"א ועש"ב). וע"ע מז"ל כמוכות סי' כ"ח סק"ו: כב) ל"ל במחובר (ש"מ): כג) ל"ל דגמר (ש"מ): כד) ל"ל דבאשם (גליון). ועי' טה"ק שמיטב הגירסא. וגירסת בלה"מ ולא נפיק מלו והיה רק דעולה. וע"ש בגיליון ומה שהק' על הגהת הס"ק: כה) נ"ל אבל אם פירשו לאחר זריקה התירתם דזריקה ולא יעלו אי מצי כו' (ב"ש): כו) בש"מ וכ"ש בלוקו [עפ"י הר"ש בתרומות שם] ובמאי עסקינן אי לפני זריקה כולהו אסורי ואפילו מעילה איכא בקדשי קדשים [דאין כאן שעת היתר להבנים (כ"ה בר"ש)] אי לאחר זריקה (לרבה) (לר"א (ח"ק) כולהו שרי (ולר"א) (ולרבה (ח"ק)] של עולה אסורין ושל אשם וחטאת כולן מותרין: כז) רבינו תם (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פרק ו מהלכות מעה"ק הלכה ג:
כז ב מיי' פ"ב מהל' מעילה הלכה ה:
ג מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה י:
ד מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה יב:
כח הו מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ב:
כט ז מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יב יג:
ל ח ט מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יח:
לא י מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְקָרְבוּ וּכְרָעָיו יְרֻחַץ בַּמַּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, ט
2. וְעָשִׂיתָ עָלְתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז
3. וְהִכֵּהוּ הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לְכֹהֵן לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ח
4. בַּחַטָּאת בָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֵּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ז

מוסף רש"י

הובא בגמ' קודם

שיטה מקובצת

רבי חיא. פ"ה דקתי נמי אמתני' והא דקתמר פירשו לא יעלו לאו דוקא דס"ל דאם עלו אחר שפירשו ירדו. ולא סבירא דאתרבה הכי לו דהמעינו דירדו דהוי מילתא יותר ומתמלא הוי דעתיק דלא יעלו, ועוד דמסקנת הגליון (דף ג.) מייתי לה ולא קאמר הא מני רבי היא אלא (מן) [עכ"ל] דברייתא. לכך נראה דלא קתני אלא על הברייתא אבל מתני' אתיא כרבנן ולא יעלו דוקא אבל אם עלו אפילו אחר שפירשו לא ירדו. ומ"מ מנא לה לרבנן הני דמתני' דאם פירשו לא יעלו, י"ל דנפקא להו מוהבאר והכם. וא"ת ומאי לי לאתמר הכי עיטולי עולה כו', דשמעינן בהני דמתני' דלא יעלו, וי"ל דמידוגו הוא יותר לומר דאינו מעלה עיטולי גידים ועצמות אע"פ שהן בהאבו של מזבח. וא"ת מנלן הא דאפקיתה הבשר והדם לגמר שבאמצי הכבשים כו' לומר דפירשו לא יעלו, י"ל דתמני' ס"מ דים לנו לאוושת מעטולון בלאשו של מזבח כמו לגמר שבאמצי הכבשים לגמרה (וטולהו לגמרה) כלומר קודם שעלו. ומורי פי' דקתי נמי (לתמני') [לתמתני'], וא"ת אמתי' לא קאמר ירדו, וי"ל דאתא דקאמר מתוכיון כו' קאמר נמי פירשו לא יעלו אבל ה"ה לאחר שנמתני' קאי אלא אבל הבשר בדבר גיד הבשר בריית ולא מייתי מתני' (ריב"א ד"ל. ב"ש): **אתיא** דזריקה ושריתינהו אפילו למעבד בהו קתא דסביני. והא דאמר בפרק לאוהו ב"ד (ר"ה דף מח.) שופר של עולה לא יתקע ולא יתקע בכל מקום לא יתקע, שבל אנשים לא יתקע ולא יתקע לא יתקע, הכי מיירי בלי קודם זריקה בשבל עולה, הא אמר הכא פירש קודם זריקה דמותר למעבד מייהנו קתא דסביני, ואי לאחר זריקה מ"מ בשבל אנשים לא יתקע, וי"ל דהכא מיירי לאחר זריקה והתם קודם זריקה, א"ל התם מיירי דפירשו מתיים. ע"ל דהתם ר"ל שופר שהקדישו לחיות דמיו עולה, והכאתא ניתא (מהר"ם). ח"ל תוס' מלוגמות, ואומר מש"ה דהא דאמרינן בר"ה נמתקנו בשופר של עולה, מיירי לתקוע קודם זריקה דאלו לאחר זריקה מותר, ולוכה לאותקה בהפרש לאחר זריקה דהכוותה בני אנשים אמתי קאמר לא יתקע, הא מנון בעלים ניהו ע"ל (ב"ש): **אתיא** דזריקה ושריתינהו. עיין בהגה"ש בתמצות דף פג ע"ח: **עצמות** קדשים לפני ובו' לאחר זריקה אין מועלין בהן. לתמס נקט אין מועלין בהן, דבכר פשוט הוא שהרי הבשר מותר אף בלמילה, אלא אגב דנקט קודם זריקה נקט לאחר זריקה אין מועלין: **ופליגא** דר"א. עיין בתוס' בכורות דף כו [ע"ח ד"ה התולש]: **אי** דלית בהו ממש אפילו קודם חצות נמי לא. פ"ה דלאו בהן בגדול מזה ואפ"ה מועלין בו (מעילה נ.), וי"ל דהתם לאוי הוא לעשות ממנו תרומה הדשן דאל הכא שפקע למטה שאינו עומד לתרומת הדשן אין מועלין. ואין לתקשות מבא דאמר לעיל עיטולי עולה אתה מחזיר, דהתם אירי דאית בהו ממש, ואע"ג דקתי לא יחזיר, ל"ל דהכא אפילו קודם חצות נמי לא יחזיר. וה"ה לאין מועלין בהן, וק"ק דבמעילה אמרי' הכהנה מאפר תפוח מעל ואפילו אפר נמור, וי"ל דהתם באפר תפוח שעומד לתרום ממנו את הדשן, או אפילו אחר תרומת הדשן לגמלן דאית ליה התם דמועל, דוקא בהכוות דעומד לתרומת הדשן אבל הכא מיירי באותו שפקע למטה דלא הוי הדשן, ולא הכא דמקמי דלא יחזיר דוקא בהכוות חצות נמי לא. פ"ה ולא הוי לגמלן דאית ליה בהכוות דעומד לתרומת הדשן דאין דבר שאין בו ממש אפילו לגבנו

לב א מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הלכה יא:

תורה אור השלם

1. צוֹ אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו, ב
2. וְלָבֵשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבָּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ג

מוסף רש"י

מנא הני מילי. דתמיד עושה עיכול: כל הלילה והקטיר. היא העולה על מוקדה כל הלילה, אלמא כל הלילה מקום לחיות על מוקדה, אלמא כל לילה היא הקטרת אברים, ואפילו מה שעל המוקד אם פקע: כל הלילה והרים. דמסיק ליה להטות קצת ולבש הכהן מדו בד והרים את הדשן, אלמא כל הלילה הוא מציע כעיכול וקרי בשר העולה דשן ממשלה בו אחור וכשר להרימו: חציו להקטרה. שאינו עיכול ואם פקעו צריך להחזיר להקטיר: וחציו להרמה. מתחות ולהלן קרוי דשן, אלמא תחות מעשה ליה עיכול: בכל יום תורם את המזבח. הדשן, שהוא תוחה מן הדשן במתחה פעם אחת בין רב למעט ובלבד שלא יפחות ממלא קומץ, ונותנו במזרחו של כבש ונבלע במקומו שנאמר (ויקרא ו) והרים את הדשן וגו' ושמו אצל המזבח, וילבשו מוהרים ממנו בקומצו, והיא היתה תחילת עבודת שחרית בהשכמה (יומא כ.) מקרות הגבר כו'. תרנגול, בשלש הלילה נאחר תחות לו סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו, פעמים קודם פעמים אחר כך, לא היה קבע בדבר (המפרש תמיד כו.) או סמוך לו. סמוך לקריאת הגבר, לפי קריאתו לו לאחריה: בחצות. תוהס תחות: באשמורת הראשונה. שהיא בשלשת הלילה דתאמר במסכת ברכות (ג.) ג' משמרות הוי הלילה (יומא כ.) היכי מקדמינן. גרסינן, ולא גרסינן היכי מאחרינן, הלא כל אלו חלין ראוי להרמה ומה לנו אם יאחר, היכי מקדמינן אפילו דשן המעולה יפה, והא אמרת חציו להרמה, אלמא אין אלו הראשון כשר לכך: אלא אמר רבי יוחנן. לא מיתא אלו לכך ואלו לכך, אלא הכי דיים הכתוב הכשר כל הלילה, בין להקטרה שאין מעולכין בין להרמה אם יש דשן מעולכ, ואחות דעושה עיכול באברים שאלה בהן לאחר הכשר מהכא נפקא: ממשמע שנאמר. בהקטרה כל הלילה על מוקדה, אלמא אינו יודע שעד הבקר קרוי לילה, ומה ת"ל עד הבקר, אן השכמה אחרת לבוקרו של לילה, בוקרו של לילה הוא עלות השחר ונתן לך הכתוב הכשר כל הלילה, בין לעניין לקטיר בין הרמה ולילך, וכיון שלא נתן זמן לאותו בקר, על כרחך הוא תחות לילה: הלכך. האוכל וכל הלילה כשר להרמה, קבעו חכמים זמנה בכל לפי שעה, בכל יום ולא בפיסי קרבנות, ורב להם היום, בקרות הגבר סגי: דנפישי קרבנות. ורב הדשן במקום המערכה וצריך להעלות את הדשן לנפות לאחר הרמה, כדתנן במסכת תמיד (כח.): מעלין אפר לנפות, ונפות הוא גל של אפר כמין נפות של ענים הנלקח בגת, שם כנסו אפר של כל יומת החג והוא נאמלע המזבח ופעמים שהוא עלוי כג' אמות כור, לפיכך צריך להקדים לתרום מאשמורה הראשונה (יומא כ.): לא היתה קריית הגבר מגעת. כרגלים עד שהיה העזרה מלאה מישראל המגיעין קרבנותיהן להיות מזומנים להקריבן אחר התמיד כו' (שם כ.):

וחציו להרמה. פירש בקונטרס ושריר נמי דאויין להרמה מיהו נראה דלאו דאויין להרמה דלאו דשן נינהו אלא חציו להרמה דקאמר לא הרמה ממש אלא כעין הרמה שאין דאויין להקטרה וכן משמע פ' שני דמעילה (דף ט.): דדייקא התם וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר הא על גבי המזבח יחזיר ומקשי מינה לרב ומשני שאני גחלת דאית ביה ממשא הלכך יחזיר דלא נעשית מצותו משמע דאין דאוי לתרום מהם דאי דאוי לתרום מהם כשתרמו אמאי יחזיר הרי נעשית מצוותן ומיהו היא גופה לא ידענא מנא ליה דאיירי לאחר תרומת הדשן דמהאי טעמא מקשה לרב יד) דאמר לאחר תרומת הדשן איירי וכי היכי דמתרצינן ליה לאחר תרומת הדשן לר' יוחנן יתרלה קודם תרומת הדשן לרב דמודה רב דמועלין וגרלה בעיני דדומיא טו) דפסולין טז) שפקעו דאיירי בכל עניו דקתני וכן גחלת שפקעה ומינה נמי דייקא דבגחלת אין חילוק בין קודם חצות לאחר חצות דבכל עניו יז) עיכול דדומיא דפסולין יח) שבריאה קתני דאפילו קודם חצות לא יחזיר ועוד דבסיפא גבי אברים הוא דמפליג אבל בגחלת לא מפליג דעיכול חשיבא ולא שייך יט) לא לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כ) (בכך מיתוקמא) ומ"מ יחזיר דלאו דאויה להרמה הוא דלאו דשן היא ולא נעשית מצוותה כא) על גבי המזבח יחזיר דאכתי לא נגמרה מצוותה וכי פקע לא יחזיר דעל מוקדה על המזבח משמע דדבר שצריך יקידה יהא על המזבח אפילו פקע אבל דבר שאין צריך יקידה לא וא"ת כשמאספין את האפר להעלותו לתפוח אין יכולים להזהר שלא יהו הרבה גחלים על האפר והכא משמע שאסור להוציא הגחלת מן המערכה כדדייק במעילה (ג"ז סס) דיחזיר וכל שכן שאסור להוציא ובמסכת תמיד (דף לג.) נמי משמע שהיה נוטל מן המאוכלות הפנימיות אלמא גחלים היה נוטל וצריך לומר דמאי כב) מן המאוכלות היה נוטל הנהו לית ביהו ממשא ואשיבי אפר אבל גחלת דהכא דמינה דייק במעילה דיחזיר מייתי בגחלת חיה לאית ביה ממשא והא דקאמר במעילה ה"ה דאפילו אפר לאו דליהוי כגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזירין לעולה אפילו לאחר תרומת הדשן דאין מעלין אותה לתפוח אבל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה הוא דקאמר דהויא כגחלת ואע"פ כג) שלכאורה יש חילוק בין גחלת חיה לשאינה חיה שאינה כד) חיה בכולו דשן היא כדתנן נטל מן המאוכלות הפנימיות ומ"מ כה) יש לישב כפירוש הקונטרס דאליו להרמה היינו אפילו בשריר ולענין זה שהרמת הדשן מתירן לאוספם לתפוח ולא לענין זה שיעשה מהם תרומה כו) דהא דשן [כתיב והיינו] דאמר רחמנא והריס את הדשן מחלות כדי להתיר אפי' שריר דמחלות ואילך חשיבי עיכול כז) להקטרה ואם יראה יאוספם לתפוח כדי להוציאם מחוץ למחנה אבל אם רוצה להניחם במקום המערכה כדי לגרוף מצותם שיהו הם כח) רואיין עצמם לתרומת הדשן עדיין מצוותם עליהם הלכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיין חסר מהם מירוק מצוה כיון שעדיין אין רואיין לתרומת הדשן והשתא ניחא לישנא דאליו להרמה וניחא נמי שבשעה שמאספין את האפר לא היו צריכין להזהר מן הגחלים ואפי' היו לוחשות וקלת היה נראה כן במסכת תמיד פרק ראוהו (דף כח.): דתנן נטלו את המגריפות ואת הציורות ועלו לראש המזבח האברים והפדרים שלא נתאכלו מבערב סולקין לגדי המזבח ובתר הכי קתני החלו מסלק כט) באפר על גבי התפוח וזהו כפי' רש"י שלא היו מסלקין ל) אותם שלא נתעכלו אבל גחלים עיכול חשיבי ואפילו חיים כדפי' לעיל דאפילו קודם חצות חשיבי עיכול לא) אם כן לאו בכולו שלא נתעכלו הינהו הלכך נ"ל פירוש הקונטרס עיקר: **אלא אמר ר' יוחנן.** בקונטרס מחק אלא בפירושים הראשונים ופי' דרבי יוחנן מתרץ קראי כרב חציו להקטרה וחציו להרמה ומיהו היינו דוקא בשריר והאי לב) דקאמר (דקמדמי) קודם לחצות היינו במעולכין ומקראי אחרינא נפקא ליה דכתיב עד בקר תן בקר לבוקרו של לילה ומוקמינן ליה בהרמה ומסר המקום הדבר לחכמים להיות מדמין לג) כל מה שירצו לפי הצורך להם ומיהו קשה לפירוש זה דקרא דעד בקר דכתיב בהקטרה [היכי] מוקמינן ליה בהרמה ועוד דלאלא גרסינן בכל הספרים ונראה כגיר' פירושים אחרונים לד) דגרסי אלא ופליג רבי יוחנן אדרב דאמר חציו להרמה דאפילו בדשן המעולכ יפה לא מקדמינן ודקאמר רבי יוחנן דכל הלילה קאי אהקטרה וקאי אהרמה דכל הלילה כשר להקטיר כשאין מעולכין לה) וכל הלילה כשר להרמה אם יש דשן מעולכ וגבי הקטרה כתיב בקר מיותר ליתן בקר לבוקרו של לילה והיינו בשריר דחלות עושה עיכול והכי מידרים קרא תן לבוקרו אחת לבוקרו של לילה ובוקרו של לילה הוא עמוד השחר ונתן לו הכתוב בקר אחר לומר שאין צריך להקטיר מן השחר לו) ואילך וכיון שלא נתן זמן באותו בקר על כרחך הוא חלות לילה שמעינן בשריר תלוי בחלות ובדשן המעולכ לית ביה ממשא כל הלילה והריס אבל אית בהון לז) ממשא כל הלילה והקטיר וכך פי' בקונטרס בפ"ק דיומא (דף כ:) וצ"ע במגילה (דף כ:) דקאמר כל הלילה כשר להקטרה אמאי לא קאמר נמי להרמה ו) : **משום חולשא דכהן גדול מחצות.** כאן משמע שעבודת לילה כמו תרומת הדשן וסידור המערכה היו מוטלות עליו והשתא אתי שפיר משום חולשא דכהן גדול שיוכל לנוח אחר תרומת הדשן ולהפסיק כדי לעשות בנחת שחיטת התמיד ועבודת היום אבל אי עבודת לילה בשאר כהנים מאי חולשא איכא וריב"א פירש ביומא (דף כ:) דלא גרס' הכא כהן גדול לח) דתרומת הדשן לא הויא בכהן גדול מדלא חשיב טבילת תרומת הדשן בהדי ה' טבילות וי' קידושין שהיה עושה ביום הכפורים ועוד דפיים דתרומת הדשן חשיב בסדר יום הכפורים ואילו היה בכהן גדול למה ליה להזכיר בסדר יום הכפורים וכן ו) יסד הפייט הוקמו מחלות אפיה מא) לבערה בפיים דשן הבערה ומיהו רבינו היה מפרש דאין צריך למוחקו דה"פ משום חולשא דכהן גדול מקדימין תרומת הדשן וסידור המערכה ושריפת אברים שלא נתעכלו מבערב בשאר כהנים כדי שעל ידי כן יהא מזומן כה"ג להתחיל מהבקר כשיעלה עמוד השחר עבודת היום קודם שיהא רעב וחלש ח) :

בשרירי. קשין שנתקשו מחמת האש שנלטה ה) בכולן ונשרפו אלא שלא נעשו פחם אלא כעצים יבישים הם מתוכם: **מנהני מילי.** דבחצות תליא מילתא: **דתנו אחד אומר כל הלילה והקטיר.** על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר דהיינו הקטרה: **ואחד אומר כל הלילה** ו). וסמיך ליה והריס את הדשן וע"כ אכל הלילה קאי דהא לא כתיב ולבש הכהן בבקר מדו בד אלא כל הלילה עד הבקר ולבש והריס. כן שמעתי בסדר יומא: **חציו להקטיר.** דלא הוי עיכול אי לאו דשן ממש הוא: **וחציו להרמה.** לפי' ז) קשין שבהן דאויין להרמה וקרויין דשן ומיהו בשר ממש ליכא למימר דמיקרי דשן: **מתיב רב נחמן.** אדרב דאמר חציו להרמה דמשמע דקודם חצות לאו שעת הרמה היא אפילו מן הנעשין דשן: **היו פורמין.** תרומת הדשן מלא מחתה ח) ונותנה במזרחו של כבש: **וברגלים מאשמורת הראשונה.** ומשום דנפישי קרבנות ונפיש דשן וצריך להעלותן ה) לתפוח שבאמלע המזבח ולסדר את המערכה בלילה שיוכלו לשחוט ולהעלות התמיד בעלות השחר: ה"ג **ואי חצות דאוריתא היכי מקדמינן.** ל"ג והיכי מאחרינן מב): **א"ר יוחנן** גרס ולא גרסינן אלא: **ממשמע שנאמר כו'.** כלומר קראי כדרב מיתרצי ולאשמועינן דחצות עושה עיכול בשריר דקודם חצות הן בכלל הקטר ומחצות ואילך דאויין להרמה כדשן מעליא והרמה במעולכין לגמרי קודם חצות נפקא לן מהאי קרא: **ממשמע שנאמר כל הלילה כו'.** אם ללמוד בא כמשמע כל המקרא שיהא מעלה אברים ומקטירן עד הבקר מכל הלילה נפקא: **מה"ל עד בקר.** לא נאמר אלא לענין הרמה לומר שתורמין כל הלילה והכי קאמר עד הבקר והריס לפני הבקר והריס ולא נתן שיעור לדבר: **תן בקר לבקרו של לילה.** בוקרו של לילה עלות השחר בקר אחר תן לו היינו השכמה וכיון דאין זמן לדבר אלא של ז) השכמה הכל לפי צורך השעה יא) יש בידך לעשות. הלכך כל יומא בקרות הגבר או סמוך לו לפניו או לאחריו אגי: **ביום הכיפורים.** שכל העבודה מוטלת על כהן גדול ואיכא חולשא וצריך יב) להקדים יותר: **וברגלים מאשמורת הראשונה.** כדקתני סיפא דהתם ולא היתה קרות הגבר מגעת ברגלים עד שהיתה עזרה מלאה מישראל יג) :

חצות

ג) יומא כ., **ד)** כעי"ז תמיד כו., **ה)** וע' ירו' יומא ס"ב ה"א ות"כ צו פ"א הט"ו, **ו)** לעיל כ. יומא כ לו. מד נו, **ז)** תמיד סס"א, **ח)** [וביומא כ: ס"ד"ה אלא כתבו יסוד ע"ז], **ט)** וע' מה לפלוגתא כפ"ב דיומא בס' המאור ובמלחמות ה' ע"ש, **י)** [וע"ע מו' יומא כ: ד"ה משום]

שינויי נוסחאות

א) והרים הא כיצד (ש"מ, וכ"ה ביומא ב ע"א): **ב)** מחצות. וכן בסמוך מאשמורה (ש"מ, כתה"י ויומא שם): **ג)** עבדינן מחצות כו' עבדינן מאשמורת (יומא שם): **ד)** משום דנפישי ישראל ונפישי קרבנות וקדמי אתו ישראל (כי"צ): **ה)** כ"א שליחכה האש כל לחותן ושלטה בכולן (ש"מ): **ו)** הלילה והרים (כתה"י וש"מ): **ז)** כ"ל דאפילו (ש"מ): **ח)** להעלותו (ש"מ): **ט)** והתוס' ביומא גרסי לה ומפרקי דפריך אבל יום הא קיי"ל זריזין מקדימין למצות (גליון): **י)** כ"ל שם (כתה"י): **יא)** ס"א השעה וכו' כדלעיל, ומשמע שנאמר כלומר קראי אהדדי לא דמו, כל הלילה והקטיר את שאינו מעוכלין, כל הלילה והרים מן המעוכלין, וחצות דעושה עיכול מעד בקר יתירא תן בקר לבקרו של לילה שאין צריכין להיות עוד על המוקד, ואיזהו בקר לבקר זה חצות, בקרו של לילה עלות השחר, בקר אחר תן לו היינו חצות אבל להרמה כל הלילה כשר ומן המעוכלות הלכך הכל לפי צורך השעה יש בידך כו' (כי"צ). וע' תוס' שהכילו ג' זו מפירושים אחרונים דרש"י: **יב)** צריך (*ב"ש): **יג)** מישראל (ש"מ): **יד)** לרב דלמא קודם תרומת הדשן איירי וכו' (ש"מ) דאיירי לאחר כו' הדשן וכי כו' (צי"ק): **טו)** לשון תוס' ביומא דדומיא דפסולין דקתני בהדה וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר כבל ענין ואפילו קודם חצות ה"ג גחלת איירי בכל ענין: **טז)** דפסולין קתני דקתני וכן כ"ל (צי"ק). כ"ל ונראה בעיני דדומיא דפסולין קתני וכן גחלת כו' (ח"ד): **יז)** ענין חשיבא עיכול (ש"מ): **יח)** דפסולין שפקעו קתני כ"ל (צי"ק ופ"מ): **יט)** שייך בה (תו' יומא שם): **כ)** דהא לא (תו' יומא שם): **כא)** דבר מיתוקדא וקיימא (צי"ק): **כא)** מצוותה הלכך על (ש"מ, צי"ק, וכ"ה בתוס' שם): **כב)** כ"ל דהאי (באה"מ): **כג)** מתיבת ואע"פ עד ומ"מ ליתא בתוס' יומא שם: כד) כ"ל דשאינה (באה"מ): **כה)** בח"ד גורס מ"מ. ועי' תוס כג: **כו)** תרומת הדשן כ"ל (צי"ק): **כז)** עיכול ואין ראויין להקטרה (ד"ה): **כח)** הם עצמם ראוים (צי"ק): **כט)** מעלין באפר (תוס' שם, וכ"ה בתמיד: **ל)** מסלקין אלא אותם (ד"ה): **לא)** עיכול דלאו בכלל שלא כ"ל והשאר נמחק (צי"ק): **לב)** והאי דקמקדמי לחצות כ"ל והשאר נמחק (ש"מ): **לג)** כ"ל מקדימין (עה"ש). נ"ל מרימין (באה"מ): **לד)** אחרונים של רש"י (כ"ה בתו' יומא שם): **לה)** כשאין דשן ותיכם מעוכלין ליתא (תוס' יומא שם): **לו)** כ"ל **ביה** (ד"ה): **לח)** אלא ה"ג משום חולשא דכהן קודם שהכהן התורם יהא חלש (תוס' יומא שם): **מא)** נ"א דשן לנערה כפיים (תוס' שם וב"ש). וכ"מ דשן אפרה לנערה:

שיטה מקובצת

מא) ס"ד מחצות דאורייתא כו'. וא"ת דלעולם הא דאמרי' מחלות דאורייתא היינו בשריר, והכא בדלית ביה ממש שנתעכלו לגמרי, ל"ל כיון דדייק חציו להרמה מתוך קרא דוהריס את הדשן, משמע דאפילו דשן נמי מועלין בו עד חצות (תו"ה בש"ש): **מב)** תוד"ה משום חולשא וכו' (בקונ"ד) קודם שיהא רעב וחלש. נ"ב ובתוס' חיצוניות פירשו דחולשא דקאמר היינו שישנו קודם היום הרבה שיהא פנוי לסלק הדשן ולסדר את המערכה ושני גזרי עלים קודם עמוד השחר כדי שיוכל לשחוט התמיד כשיעלה עמוד השחר והיה לו מתון לשאר עבודות (ב"ש):

חלוש שני עוכלתן. שריירי [1] דילהו חלות שני של ליל המחרת: **שאינו עושה לינה.** לאותו [2] שעל המערך שהרי כל הלילה כשר להעלותן מן המערך ולמזבח [3] דכתיב לא ילין חלב חגי עד בקר הא כל הלילה ילין: **עושה עיכול.** לשריירי דמעורכה: **אין נהן עיכול לעולם.** וכל [4] שפוקעין יחזיר ומועלין בהן עד שיעשו דשן: **כל היכא דמשכחא להו כו'.** הלכך פרשו קודם חלות נמי הרי הן עיכול בחלות ואפילו החזירן לאחר חלות [5]: **אין מועלין בהן.** ולא [6] צריך להחזירן. וילפו מידי מעילה גרסי' ולא נהנין מדרבנן: **וא"ר חייא בר אבא.** נמי כרב יוסף: **וכן תני בר קפרא.** כרב יוסף: **ורב חסדא במאי פליגי.** לומר דלא הוי עיכול בחלות: **בשמנים.** אפילו הוקשו לא הוי עיכול דשומנן מעכבן מלעשות דשן: **אילימא דלא ירדו.** אותן שמנאן בשאר בראש המזבח שלא במערכה: **אלא דירדו.** מן המזבח לאחר עמוד השחר מיבעי לך מי הוי כשאר לנים ונפסלים בעמוד השחר ותנן [7] בפסולים כך אם ירדו לא יעלו [8]: **או דילמא אין לינה מועלת.** ולא נפסלו ויחזור ויעלה: **לשלחן מדמינן לה.** למזבח שאין לחם הפנים נפסל עליו אם לן בו לאחר זמנו: **דתנן אפי' היה על השלחן ימים כו'.** במנחות תנן לה סידר את הלחם ואת הבזיכין באחד בשבת והקטיר את הבזיכין [בשבת] פסולה לפי שמחוסרים בשבת [9] זמן שלריכין לעמוד עליו שבעת ימים כילד יעשה זה שסידרם באחד בשבת ויתחנה לשבת הבאה שאפי' היא כו': **או דילמא לקרקע עזרה מדמינן לה.** להא [10] לגפת בנין היא כמותה ולא כלי שרת כשלחן: **מקטיר והולך לעולם.** דאפילו אמרינן לינה מועלת בראש המזבח מסקינן להו במערכה [11] שהרי פסולין שעלו לא ירדו: **רבא אמר לא יעלו.** לינה מועלת והוו להו פסולין וכיון דירדו לא יעלו: **אם המזבח.** ומשמת את המזבח לרבות את הבבא: ס"ג **כלי שרת מניין** [12] **כל הנוגע בהן יקדש: מהו שיקדשו פסולין.** הוא סבור לענין פדיון קמיבעיא ליה כגון מנחה טמאה שקדשה בכלי שרת מי קדשה קדושת הגוף ולא נפקא [13] להו לחולין דקדשה כלי אע"פ שהיא טמאה או לא קדשה ותנן [14] המנחות והנסכים שנטמאו יש [להם] פדיון ואם משקדש [15] בכלי נטמאו אין להם פדיון: **א"ל תניתוה.** דמקדשין ואין להם פדיון: **א"ל נלחתילה ליקרב קמיבעיא לי.** ולא לענין פדיון: **ושקבלו פסולין וזרקו את דמו.** אם עלה הבשר לא ירד: **מאי נאו** שקיבלו

אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא. אע"ג דלאמרי בי רב [16] רב הונא ורב חסדא תלמידו [17] שמא רב הונא נמי אמרה ופי' טעמו והש"ס קבעיא בלשון זה מ"ט דרב חסדא אי נמי מלינו שרב הונא רגיל לשנה דבריו כדלאמר בגיטין (דף ז.) חסדא שמך וחסדאין מילך ובמסכת שבת (דף פב.) מ"ט לא שביחת גבי רב חסדא דמחדדן שמעתתיה: **מה חצות שאין עושה לינה כו'.** ורבה לטעמיה דלית ליה בסמוך אין לינה מועלת בראשו בראש של מזבח ליה ק"ו דרב חסדא דאיכא למיפרך מה לחצות שכן עושה עיכול בראשו של מזבח דאם פקע לא יחזיר תאמר בעמוד השחר שאין לינה פוסלת בראשו של מזבח כך פי' ה"ר מנחם זצ"ל: **ורב חסדא אמר אין בהם עיכול לעולם.** ואיכא למימר דעמוד השחר שני יעשה עיכול מק"ו [18] דחצות שהרי אינו עושה לינה [19] אלא לקרבנות היום שלפניו: **הילכתא כרב יוסף.** פירוש יפה אמר ואין זה פסק הלכה [20] ולא שייך למיפרך הילכתא למשיחא דהא לנפסח נמי מוכח דלא פליגי עליה ומ"ל הלכה למה לי: **לא נהנין.** רבינו היה מפרש מן התורה כיון שהם לאחמו של מזבח ומ"מ יש לא מידי מעילה דכיון דחצות עובלם נעשית מלוותם ולא חזרה בהם מעילה [21]: **לשלחן מדמינן לה דתנן אפילו היה על השולחן כו'.** תימה מנא ליה דלא פסול לאחר שבת כשנסדר בהילכתו. ומ"ל דלמאן דאמר דבר [22] דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנו ולא [23] משני התם טעמא דשלחן אינו מקדש ליפסול בלינה כדאמר הכא דבעי למילף מיניה מזבח וא"ע אי מלי למימר דכי נסדר בהילכתו נעשה לחמו של שלחן טפי לא [24] יפסל בלינה זה משמיענו דאינא יתירא דאפילו על השלחן כו' והתם לפריך [25] כיון דלינה אינו מחוסר זמן אי [26] משמי ליפסול ומשני כיון דנסדר שלא בהילכתו נעשה כמי שסדרו הקוף משמע אם סדרו בהילכתו נפסל בלינה י"ל דאתא למימר דאם נסדר בלינה כיון דלינה אין מחוסר זמן נפסל בלינה אבל נסדר בהילכתו ממש ביום השבת אפילו היה שם ימים רבים אינו נפסל דנעשה לחמו של מזבח [27] מ"מ תימה למה לא תירץ מתחילה לפי סברתו כי נמי כלי שרת מקדש שלא בזמנו שאני שולחן דאינו נפסל עליו כלל בשום ענין דעל [28] כרחין שום פסוק יש על דבר זה שאינו נפסל אפילו כי נסדר בהילכתו: הגה"ה [29] **כבש מנין.** וא"ת לרבי יהודה דאמר (לעיל נט.) עזרה מקדשת כמזבח אמאי איצטריך את לרבויי כבש הא כיון דירד ע"ג רצפה יעלה כ"ש כבש וי"ל דשמא הא דעזרה מקדשת כמזבח היינו כשירין להקטיר עליה אבל פסולין לא [30] **בלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין.** פי' בקונטרס דלענין פדיון בעי א"ל תניתוה כו' א"ל לכתחלה ליקרב קמיבעיא לי ופשיט דמקדש מקבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקבלו פסולין וזרקו דמשום הכי פסולין אם עלו לא ירדו הא אם זרקוהו כשרים לכתחלה יעלו מיבעיא דזריקה מעלייתא היא אף על גב דקבלוהו פסולין דכלי שרת שקבלו בו הדם מקדשת פסולין לכתחלה ליקרב ולזרק כך פירש בקונטרס ותימה לפי' דא"כ מיקשי ליה מתני' [פר.] הלן דיוהלא ונטמא שנאמר חוץ לזמנו וחוץ למקומו כו' אם עלו לא ירדו משמע הא לכתחלה לא יעלו ואע"ג דנתקבל הדם בכשרות בכלי שרת דהא לא איירי מידי בנתקבל בפסול ונזרק בפסול ועוד [31] לן דמה ויצא ונטמא דמה כירדו וכן נתערב בדם הפסולין דתמר יספך לאמה ולא אמרינן דיקרב מיירי בהכי וכן הא דתנן (מנחות דף ק:) המנחות

חצות שני עוכלתן רב חסדא אמר עמוד השחר עוכלתן אמרי בי רב מאי טעמא דרב חסדא ומה חצות שאין עושה לינה עושה עיכול עמוד השחר שעושה לינה אינו דין שעושה עיכול פירשו קודם חצות והחזירן לאחר עמוד השחר רבה אמר חצות שני עוכלתן רב חסדא אמר אין בהן עיכול לעולם מתקיף לה רב יוסף ומאן לימא לן דחצות בראש המזבח משויא להו עיכול דילמא כל היכא דמשכחא להו משויא להו עיכול [1] שלחו מתם הלכתא כרב יוסף איתמר נמי א"ר חייא בר אבא [2] [3]פירשו קודם חצות והחזירן אחר חצות לא נהנין ולא מועלין וכן תנא בר קפרא פירשו קודם חצות והחזירן לאחר חצות יוצאין מידי מעילה א"ל רב פפא לאביי וכי מאחר דשלחו מתם הילכתא כרב יוסף וא"ר חייא בר אבא וכן תני בר קפרא רבה ורב חסדא במאי פליגי אמר ליה בשמנים בעא מיניה רבא מרבה [4] לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת בראשו של מזבח היכי דמי אילימא דלא ירדו השתא לנו בעזרה אמרת דלא ירדו בראשו של מזבח מיבעיא ואלא [5] דירדו לשלחן מדמינן לה דתנן [6]-אפילו הן על השלחן ימים רבים אין בכך כלום או דילמא לקרקע [7] מדמינן א"ל [8]אין לינה [9] בראשו של מזבח קיבלה מיניה או לא ת"ש דאיתמר איברים שלנו בעזרה מקטר [10] והולך כל הלילה [11]לן בראשו של מזבח מקטר והולך לעולם ירדו רבה אמר יעלו רבא אמר [12]לא יעלו ש"מ לא קיבלה מיניה ש"מ: כשם שהמזבח מקדש כו': [13]תנו רבנן [14]הנוגע במזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל [15]כל [16]את [17] המזבח כלי שרת מניין ת"ל [18]כל [19] הנוגע בהם יקדש [20]בעא מיניה ר"ל מר"י [21]כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין א"ל תניתוה כשם שהמזבח מקדשין את הראוי להן כך כלים מקדשין [22] א"ל לכתחילה ליקרב קמיבעי לי [23]הא נמי תנינא

חצות שני עוכלתן. אמר עמוד השחר עוכלתן. אמר בר מאי טעמא דרב חסדא ומה חצות שאין עושה לינה עושה עיכול עמוד השחר שעושה לינה אינו דין שעושה עיכול פירשו קודם חצות והחזירן לאחר עמוד השחר. אמר חצות שני עוכלתן. אמר אין בהן עיכול לעולם. מתקיף לה רב יוסף ומאן לימא לן דחצות בראש המזבח משויא להו עיכול דילמא כל היכא דמשכחא להו משויא להו עיכול. שלחו מתם הלכתא כרב יוסף. אמר ר' חייא בר אבא: פירשו קודם חצות והחזירן אחר חצות לא נהנין ולא מועלין. וכן תנא בר קפרא. פירשו קודם חצות והחזירן לאחר חצות יוצאין מידי מעילה. א"ל רב פפא לאביי: וכי מאחר דשלחו מתם הילכתא כרב יוסף. וא"ר חייא בר אבא וכן תני בר קפרא רבה ורב חסדא במאי פליגי. אמר ליה בשמנים. בעא מיניה רבא מרבה: לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת בראשו של מזבח. היכי דמי. אילימא דלא ירדו. השתא לנו בעזרה. אמרת דלא ירדו בראשו של מזבח מיבעיא. ואלא: דירדו לשלחן מדמינן לה. דתנן: אפילו הן על השלחן ימים רבים אין בכך כלום. או דילמא לקרקע. מדמינן. א"ל: אין לינה. בראשו של מזבח קיבלה מיניה. או לא. ת"ש דאיתמר איברים שלנו בעזרה מקטר. והולך כל הלילה. לן בראשו של מזבח מקטר והולך לעולם. ירדו רבה אמר יעלו. רבא אמר לא יעלו. ש"מ לא קיבלה מיניה. ש"מ: כשם שהמזבח מקדש כו': תנו רבנן. הנוגע במזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין. ת"ל כל. את המזבח כלי שרת מניין. ת"ל כל. הנוגע בהם יקדש. בעא מיניה ר"ל מר"י. כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין. א"ל תניתוה. כשם שהמזבח מקדשין את הראוי להן כך כלים מקדשין. א"ל לכתחילה ליקרב קמיבעי לי. הא נמי תנינא

אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא. אע"ג דלאמרי בי רב הונא ורב חסדא תלמידו שמא רב הונא נמי אמרה ופי' טעמו והש"ס קבעיא בלשון זה מ"ט דרב חסדא אי נמי מלינו שרב הונא רגיל לשנה דבריו כדלאמר בגיטין (דף ז.) חסדא שמך וחסדאין מילך ובמסכת שבת (דף פב.) מ"ט לא שביחת גבי רב חסדא דמחדדן שמעתתיה: **מה חצות שאין עושה לינה כו'.** ורבה לטעמיה דלית ליה בסמוך אין לינה מועלת בראשו בראש של מזבח ליה ק"ו דרב חסדא דאיכא למיפרך מה לחצות שכן עושה עיכול בראשו של מזבח דאם פקע לא יחזיר תאמר בעמוד השחר שאין לינה פוסלת בראשו של מזבח כך פי' ה"ר מנחם זצ"ל: **ורב חסדא אמר אין בהם עיכול לעולם.** וליכא למימר דעמוד השחר שני יעשה עיכול מק"ו [1] דחצות שהרי אינו עושה לינה [2] אלא לקרבנות היום שלפניו: **הילכתא כרב יוסף.** פירוש יפה אמר ואין זה פסק הלכה [3] ולא שייך למיפרך הילכתא למשיחא דהא לנפסח נמי מוכח דלא פליגי עליה ומ"ל הלכה למה לי: **לא נהנין.** רבינו היה מפרש מן התורה כיון שהם לאחמו של מזבח ומ"מ יש לא מידי מעילה דכיון דחצות עובלם נעשית מלוותם ולא חזרה בהם מעילה [4]: **לשלחן מדמינן לה דתנן אפילו היה על השולחן כו'.** תימה מנא ליה דלא פסול לאחר שבת כשנסדר בהילכתו. ומ"ל דלמאן דאמר דבר [5] דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנו ולא [6] משני התם טעמא דשלחן אינו מקדש ליפסול בלינה כדאמר הכא דבעי למילף מיניה מזבח וא"ע אי מלי למימר דכי נסדר בהילכתו נעשה לחמו של שלחן טפי לא [7] יפסל בלינה זה משמיענו דאינא יתירא דאפילו על השלחן כו' והתם לפריך [8] כיון דלינה אינו מחוסר זמן אי [9] משמי ליפסול ומשני כיון דנסדר שלא בהילכתו נעשה כמי שסדרו הקוף משמע אם סדרו בהילכתו נפסל בלינה י"ל דאתא למימר דאם נסדר בלינה כיון דלינה אין מחוסר זמן נפסל בלינה אבל נסדר בהילכתו ממש ביום השבת אפילו היה שם ימים רבים אינו נפסל דנעשה לחמו של מזבח [10] מ"מ תימה למה לא תירץ מתחילה לפי סברתו כי נמי כלי שרת מקדש שלא בזמנו שאני שולחן דאינו נפסל עליו כלל בשום ענין דעל [11] כרחין שום פסוק יש על דבר זה שאינו נפסל אפילו כי נסדר בהילכתו: הגה"ה [12] **כבש מנין.** וא"ת לרבי יהודה דאמר (לעיל נט.) עזרה מקדשת כמזבח אמאי איצטריך את לרבויי כבש הא כיון דירד ע"ג רצפה יעלה כ"ש כבש וי"ל דשמא הא דעזרה מקדשת כמזבח היינו כשירין להקטיר עליה אבל פסולין לא [13] **בלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין.** פי' בקונטרס דלענין פדיון בעי א"ל תניתוה כו' א"ל לכתחלה ליקרב קמיבעיא לי ופשיט דמקדש מקבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקבלו פסולין וזרקו דמשום הכי פסולין אם עלו לא ירדו הא אם זרקוהו כשרים לכתחלה יעלו מיבעיא דזריקה מעלייתא היא אף על גב דקבלוהו פסולין דכלי שרת שקבלו בו הדם מקדשת פסולין לכתחלה ליקרב ולזרק כך פירש בקונטרס ותימה לפי' דא"כ מיקשי ליה מתני' [פר.] הלן דיוהלא ונטמא שנאמר חוץ לזמנו וחוץ למקומו כו' אם עלו לא ירדו משמע הא לכתחלה לא יעלו ואע"ג דנתקבל הדם בכשרות בכלי שרת דהא לא איירי מידי בנתקבל בפסול ונזרק בפסול ועוד [14] לן דמה ויצא ונטמא דמה כירדו וכן נתערב בדם הפסולין דתמר יספך לאמה ולא אמרינן דיקרב מיירי בהכי וכן הא דתנן (מנחות דף ק:) המנחות

[1] יומא כט:] מנחות 5. ק„
[2] עי' מכילתא משפטים פ"ז,
[3] עי' ת"כ ויקרא נדבה פרש"
ב ה"ט, צו פ"א הי"א,
[4] ירוש' שבת פ"ז ה"ב,
[5] [מנחות ז.], [6] [ע' תו'
כריתות כד: ד"ה קפנר],
[7] פסחים נט:, [8] לעיל פד..
[9] ע"ל כז:, [10] [מנחות ק:],
[11] [סנהדרין יח: וע"ש],
[12] [ע"תו' יומא פג: וסה"ת
קושיא זו בתימה, וע"ע סנהדרין י:
ד"ה אלא], [13] עי' יומא נט:

תורה אור השלם

1. שִׁבְעַת יָמִים תְּכַפֵּר עַל הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כֹּל הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ: שמות כט, לז
2. לש"מ ופורי"ד צ"ל פסוק זה: קָרְבַן רָאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יב
(ולינבע"ן ד"ל צ"ל פסוק זה:
וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֵת כָּל כֵּלָיו וְאֵת הַכִּיֹּר וְאֵת כַּנּוֹ: שמות ל, כח
3. וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ: שמות ל, כט

גליון הש"ם

גמ' לינה מועלת. עיין בב"מ דף קי ע"ב תד"ה ולא: [תוס' ד"ה הילכתא וכו' ולא שייך למיפרך הילכתא למשיחא. עי' לעיל דף מה ע"א בתוס' ד"ה הלכתא למשיחא וכו'] שם ד"ה כבש וכו' להבי איצטריך קרא. עי' מנחות דף מ ע"ב תוס' ד"ה כבש:

מוסף רש"י

אפילו הן על השלחן ימים רבים. כגון שסה שמש ימים שעמד על השלחן קודם שבת הבאה (מנחות צ. מכת"י) **כבש מנין.** ככש הרי הוא כמזבח לכל דבר (המפרש תמיד כח:):

ליקוטים

אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא וכו'. ולא מצינו בשום מקום שרב הונא יפרש טעם רב חסדא תלמידו, אלא ודאי רב המנונא תלמידו של רב חסדא היה מפרש טעם רבו. הלכך בעל כורחך אמרי בי רב סתם רב המנונא תלמיד רב חסדא, אבל אמרי בי רב משמיה דרב הונא רב הונא תלמידו של רב. (יפוסי תנו"ם, סוף ערך רב המנונא תלמיד רב)

שיטה מקובצת

רב חסדא אמר עמוד השחר כו'. פי' רבה וכ' הסמ"ק סברי דאין חלות מעכלת שריר אלא ע"ג המזבח דדברי' מדכתיב כל הלילה עד הבקר תן בקר לבקר. ודוקא על המזבח אבל אם היו למטה קודם חלות היו שהיו בכלל חוזרה ולא מלאתן בקרב אל לילה על המזבח לא נתעכלו ועדיין יש בחזרה ומעילה. מספר יש (ב"ש): לשלחן מדברינו ליה כו'. וא"ש מאי חזית לדמויה לשלחן, ומדמייה לשאר כלי שרת דהלינה מועלת בהם אפילו אם לא שלחן בתוך כלי שרת. וי"ל דמזבח דמקדש כלי שרת. וי"ל משום דזיקא דכלי שרת. אי נמי דהתם אינו מקדש אלא בזמנו ולא יקדש אם לא בזמנו ולא יעלו ולא ירדו. אבל הכא הרי הם מקדשים בכל מקום ובכל זמן. ומיהו אי נמי דהתם אינו מקדש אל

עין משפט נר מצוה

לז א מיי׳ פרק ג מהלכות פסה״מ הלכה יב:

מוסף רש״י

אויר יש בין כבש למזבח. שלא היה רואם הכבש נוגע במזבח אלא אויר מעט מספיק כיצחיים (לעיל סב.) **הא לא קשיא.** כלומר אם קושיא אחרת אין כאן, זו יש לה תירוץ. וכן כל דוכתא דאיכא הא לא קשיא, יש קושיא גדולה מזו (שבועות כג.):

שיטה מקובצת

עולת העוף דפסלה בבמחשבה. (וש״מ) [לב] [הקונטרס פי׳] מליקה היתה בראשו של מזבח והא קלטה לה מזבח דאויר מזבח כמזבח ואילו היה מקטירו למחר היה כשר וי״ל דלשעת קלטה משמע דבר הנפסל שהמזבח קלטתו והכא הרי היא כשרה ממש ש״מ (ר״מ אלא נראה) ה״פ [אפי׳] אמרת דליכה מועלת בראשו של מזבח מ״מ הא קלטה לה מזבח דהא הפסולים שעלו לא ירדו וש״כ למחר נמי בת הקטרה היא (מהר״פ): **תוד״ה** (מעמ׳ הקודם) כלי שרת. דאפילו מאן דאית ליה כו׳ מודה בדם המזרק. עי׳ תוס׳ מנחות דף ו׳ [ע״ב ד״ה שהרי]: ד״ה אויר יש בו׳ בדי שיהא אויר קרקע מספיקו. עיין לעיל בתוס׳ דף ס״ב [ע״ב ד״ה אויר]:

מסורת הש״ס

א) [לעיל פד.], ב) שם, ג) ועי׳ היטב בפרש״י ובתוספות שם, ד) יומא ז. מנחות עב.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מיפשוט ל״ל קודם ד״ה יש מיכוז: (ב) שם ד״ה אלמא לא בתמיה אלמא לא משכחת:

גליון הש״ם

גמ׳ **הא לא קשיא תפשוט.** שבת דף ג ע״ב:

שינויי נוסחאות

א) בש״מ נוסף איבעיא להו: ב) מקדש את הראשי לו (כי״צ): ג) נ״ל דגרוי (כי״מ). וכ״ס ברש״י מ״ש: ד) בה מחשבה (כי״מ. וכ״ה בתוס׳). ועי׳ רש״י: ה) נ״ל קלטה אויר מזבח (כי״מ): ו) דאיפסיל ליה בשר (כי״מ): ז) רובו (כי״מ): ח) דפסלה בה מחשבת חוץ (כי״פ): ט) להורידה למחר לאחר שנפסלה בלינה ולהעלותה (ע״פ כי״ו וב״ש): י) דאי מקיים למחשבתו (ב״ש): יא) לאשכוחא (ש״מ): יב) מהניא (ש״מ): יג) נ״ל משמה (הגרי״ב): יד) תינח ביה ליתא (כי״מ: טו) בכי״ו אי בעית: טז) נ״ל בעירן (ש״מ, צ״ק): יז) שחשיב לא ירדו דוקא משום כל״ל (ש״מ): יח) לכתחילה איברים ליקרב כל״ל (ש״מ) יט) בשטמ״ק לעיל ע״ל מוכח פר״מ ביתר ביאור ביאור: כ) בש״מ ורש״ק מוחקים התיבות שבסוגריים: כא) הלשון נר״ קלת מגומגם, דמשמע דר׳ יוחנן לא ס״ל הכי, ובעלמא כתבו לעיל דזהוי באמת דעת ר׳ יוחנן. עי׳ טה״ק. כב) נ״ל כך הכלים (גליון): כג) נ״ל שמשעלו (כי״ב): כד) ירדו אע״ג דאין (ח״ג): כה) נ״ל מפסולין (ש״מ): כו) בש״מ גורס נמי מוקי. ול״ע הא ר״ל בלבד הוא דמוקי לה בפסולין דוקא לפי׳ ר״ת. עו״ל דבד״ו לא גרים תיבת ״אלמא״ דלעיל בסמוך ואפשר דמה״ט הגיה בש״מ: כז) נ״ל ומשני לא שקבלו (צ״ק): כח) עד כאן לשון ר״ת נ״ל (ח״ג): כט) עי׳ ש״ב בעמ׳ שאמ״ז אות כז: ל) בש״מ נוסף דהכבש היה פורח אמה יסוד ואמה סובב: לא) בש״מ נוסף אבל השתא דלאו כמזבח דמי ע״כ הוי כאויר וכי היכי דאויר מזבח לאו כמזבח דמי כמו כן אויר סובב לאו כסובב דמי וא״כ הו״ל ירוד: לב) הקטע דלהלן נראה לוקה בחסר וש״ע ליישבו:

והנסכים שנטמאו משקדשו בכלי אין להם פדיון דמשמע מקרב לא קרבו בעורכו [טו] לכלי חול אחירי וכן [ד] היה מקריב מנחת העומר ונטמאת בידו אומר לו הבא אחרת תחתיה בהכי מוקמינן לה מיהו אכתי קשה לפי׳ דאי מעיקרא ס״ד דלענין פדיון קבעי אם כן לא הוה ליה למימר לכתחלה ליקרב מיבעיא לי אלא ליקרב מיבעיא לי ומדקאמר לכתחלה ליקרב מיבעיא לי משמע דמעיקרא נמי הוה ידע דליקרב קמיבעיא ליה אלא דמיבעיא ליה בדיעבד ועוד הקשה ה״ר פטר לפרש״י שהשיב [יז] ר״י דדוקא משום דזרקוהו פסולין אחרי שקבלו פסולין אבל קבלו פסולין וזרקוהו כשרים יעלו תחילה [יח] ליקרב איברים דכלי שרת מקדשין לכתחלה ליקרב דבהדיא אמרינן בפ״ק דמנחות (דף ז.) והא בעי מייניה ריש לקיש מרבי יוחנן כלי שרת מהו שיקדשו פסולין לכתחלה ליקרב וא״ל אין מקדשין ומשני אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל ש״מ דאין מקדשין ליקרב פשיטא ליה הילכך נראה פר״ת [יט] שפירש דמעיקרא ס״ד דר׳ יוחנן דקבעי מייניה אם העלה פסולין גבי מזבח בכלי שרת ומפסיק הכלי שרת וקמיבעי ליה נהי דאין לומר דלא ירדו מטעם דאויר מזבח כמזבח דמי שהרי תחתית הכלי מפסיק מיהו כלי שרת שמא מתוך קדושתו לא הוי חציצה והוי כאילו הפסולים ע״ג המזבח ממש דלא ירדו או הוי חציצה וירדו אמר ליה תניתוה כשם שהמזבח כו׳ לענין דאם עלו לא ירדו כך הכלים מקדשין לענין זה [כ] (מכאן ואילך לשון ר״ת) א״ל לכתחלה ליקרב קמבעיא לי דסבר ריש לקיש [כא] דאיכא לאוקומה מתני׳ דקתני הך [כב] כלים מקדשים שאם [כג] עלו בכלי ע״ג המזבח לא ירד [כד] דאין כאן לא קדושת המזבח ולא קדושת אויר הואיל והם בכלי וקבעי שאם לא העלה הקמלין הפסולין בכלי אלא קדשו בכלי מהו שיעלו לכתחלה דכי היכי דמזבח מקדש מה שנגע בו ולא ירדו כך כלי מקדש מה שנגע בו ולא ירדו או לא אא״כ העלהו אמר ליה תניתוה שקבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקבלו פסולין וזרקו בדיעבד הא אם לא זרקוהו לכתחלה לא יזרוק דהכי מיפרשא מתני׳ הלן והיולא כו׳ שזרקו את הדם בדיעבד לא ירד הא אם לא זרקוהו לא יעלה והא דקאמר וזרקו פסולין פי׳ דמתני׳ [כך] הוא ואינו אלא מסיים לשון המשנה ולאו מפסולא [כה] קדייק תדע שלא היה לו לומר רק לא שקבלו אי נמי זרקו אלמא דריש לקיש דדחי ליה בפסולין מוקי [כו] לה והיינו דאמר בפ״ק דמנחות (ג״ז סס) והא בעי מייניה ריש לקיש (כו׳) מר׳ יוחנן כלי שרת מהו שיקדשו פסולין [כו׳] ואמר ליה אין מקדשין עד [כז] לא קבלו פסולין ואי נמי זרקו פסולין כלומר שקבלו פסולין אם עלה הבשר לא ירד והדם יעלה ויזרק דכלי שרת מקדשין לכתחלה ליקרב אי נמי אם זרקו פסולין הבשר אם עלה לא ירד והדם לא יתקנה דהא המשנה בכל עניינים אם עלה לא ירד קתני בין חומרא בין קולא כדמוכח לשון [כח] ר״ת וכל מה שפירשתי לפירוש הקונטרס שהעמדתי בעודן [טו] בכלי חול לריך לפרש גם לפי׳ ר״ת למאי דבעי למימר ר״ל דמקדשין לכתחלה ומה שפי׳ הדם לא יתקנה אין שייך להזכיר כאן דלאו היינו אם עלו לא ירדו דאפילו מאן דאית ליה גבי דם אם עלו ירדו מודה בדם הנזרק דקלטו מזבח דאי לא הוי אלא לר״ג דוקא א״כ בסמוך דפריך מטעם העוף דפסולה היכי מזה מדמה [כט] פירוש לר״ג דאמר אם עלה לא ירד כיון דאויר מזבח לאו כמזבח דמי לעולם הוי ירוד ומאי קושיא אימא הא דקתני אם עלה לא ירד היינו אם זרק לא יקנחנו אבל אם עלה בכלי ירד אלא ודאי לא יקנחנו הוי לכולי עלמא ואם עלה לא ירד דקאמר היינו אם עלה בכלי לא ירד אלא יזרקנו בעל כרחו ובהיא דמנחות (ג״ז סס) דקדק רבינו חיים דקאמר התם אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל וכי לא היה יודע דמקדשין ליפסל הא מתני׳ היא בין לפי׳ הקונטרס בין לפי׳ ר״ת דתנן כך הכלים מקדשין: **אויר** יש בין כבש למזבח. אבל אי אויר מזבח כמזבח דמי לא קשיא ליה מכי מטי כנגד אויר (לא) הוה ליה ירוד דכנגד אותו אויר יש אמה סובב [ל] וסובב חשיב מזבח דאפילו להקטיר עליו איכא מאן דאמר פרק קדשי קדשים (לעיל דף סב:) דמקטירין [לא] מייהו אין נראה לרבינו חיים שהרי יש אויר מפסיק יותר מכדי אמה סובב כדי שיהא אויר קרקע מפסיקו כדאמרינן לעיל מה דס אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו וא״כ אכתי מכי מטי כנגד אויר קרקע ה״ל ירוד: **עולת העוף דפסלה בה מחשבה.** תימה מאי קשיא ליה הא אמרינן בפרק קדשי קדשים (לעיל דף סה.) אשם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשרה וא״כ אין כאן אויר מזבח ולפירוש הקונטרס שפירש למעלה [לעיל דף נד.] שהיתה אם בליטה ניחא אי נמי פריך לרבי נחמיה דאמר (לעיל דף סה.) היא עצמה אינה נעשת אלא בגופו של קרן:

שקיבלו פסולין והדר זרקו פסולין. ולמה לי זרקו מקבלה אי״פסלה לה אי לאו לאשמועינן טעמא דזרקו פסולין הוא דהוו איברים בתורת אם עלו לא ירדו ולכתחלה לא יעלו דתפסל [ו] בשר בזריקת פסולין הא זרקו כשרין לכתחלה נמי יעלו האיברים דזריקה מעליא הוא ואע״ג דקיבלו פסולין משום דקדשיה כלי שרת ליזרוק לכתחלה: **אי נמי שזרקו פסולין.** ומשום היא גופא איצטריך לאשמועינן אם עלו איברים לא ירדו ואף על פי שנפסלו בזריקה: **אויר המזבח.** אם תלה איברים פסולים באויר לאם המזבח כמזבח דמי ולא ירדו: **או לאו.** כמזבח דמי וירדו: **היכי מסיק לה מכבש למזבח.** הא כי מגבה ליה באויר הכבש הוה ליה ירוד ותנן [ז] כך אם ירדו לא יעלו: ומשני **דגבה ליה.** גוררן עד המזבח ואינו מגביהן: ופרכינן **אויר יש בין כבש למזבח.** כדאמרן בפרק קדשי קדשים (לעיל דף סב:) וכי מטי כנגד אותו אויר הוה ליה ירוד: ומשני **רובו לכבש ולכבש כו׳.** מה שכנגד אויר שדינן ליה בתר רובא אם רוב האבר בכבש שדינן ליה בתר כבש ואי רובו [ח] במזבח שדינן ליה בתר מזבח: **יש חבור בעולין.** דלא חשבינן להו כמאן דמיפרת ואזלינן בהו בתר רובא או אין חיבור: [ט] **תפשוט דיש חיבור.** דאי אין חיבור קמא קמא דמטא כנגד אויר איפסיל ליה. ובכריתות (דף יד.) [י] גרסינן ליה בלישנא אחרינא תיפשוט דבעי רמי בר חמא הלכו באיברים אחר הרוב או לא הלכו: **עולת העוף.** שמליקתה בראש המזבח: **היכי משכחת לה.** דפסל [יא] בה מחשבה חוץ לזמנו הא קלטיה אויר המזבח דאי נמי אמרינן לינה מועלת בראש המזבח וקיים זה את מחשבתו ושהה עד למחר והקטירה בת הקטרה היא דהא פסולין שעלו לא ירדו וכיון דבת הקטרה מחר לכתחלה היא אמאי פסלה בה מחשבה הקטרת מחר: **אלמה לא.** בתמיה. [יב] ולא משכחת בה פסול מחשבה והא משכחת כגון שחישב עליה להוריד [יג] למחר לאחר שנפסל והעלותה ולהקטירה דכיון דאיקייס [יד] ליה מחשבתו תו לא סלקא דהא איפסל ליה בלינה השתא נמי אהני בה מחשבה: ופרכינן אאתקפתא דרב שימי **הניחא לרבא דאמר לינה מועלת.** איכא לאשכחא [יא] בכה״ג: **אלא לרבה.** אפי׳ קיימא למחשבתו לא מיפסל וכל שכן דמחשבה לא הוא [יב]: ומהדרינן **לרבה נמי כו׳ להורידה קודם עמוד השחר.** וכיון דעמוד השחר מלאכה פסיל לה בלינה הילכך מהניא לה נמי מחשבה: **להך גיסא מיהא תפשוט כו׳.** רב שימי מסיים ביה [יד] באתקפתיה הכי אם [טו] בעי למילף מיניה אויר מזבח לאו כמזבח דמי לאידך גיסא מצית למיפשט מינה ולמימר דכמזבח דמי דאי לא כמזבח דמי:

חטאת

[ה] שקיבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקיבלו פסולין וזרקו פסולין לא שקיבלו פסולין א״ג שזרקו פסולין [א] אויר מזבח כמזבח דמי או לא ת״ש כשם שהמזבח מקדש [ב] כך כבש מקדש [ב] ואי אמרת אויר מזבח לאו כמזבח דמי אויר כבש נמי לאו ככבש דמי היכי מסיק ליה מכבש למזבח הוה ליה ירוד דנגד [ג] ליה והא אויר יש בין כבש למזבח רובו לכבש ככבש רובו למזבח כמזבח תיפשוט מהא הא דבעי רמי בר חמא יש חיבור לעולין או לא תיפשוט דיש חיבור [ד] הא לא קשיא תיפשוט מתקיף לה רבא בר רב חנן ואי אמרת אויר מזבח כמזבח דמי עולת העוף דפסלה במחשבה [ה] היכי משכחת לה הא קלטה [ה] מזבח מתקיף לה רב שימי בר אשי אלמה לא משכחת לה כגון דאמר הריני מולקה על מנת להורידה למחר ולהעלותה ולהקטירה הניחא לרבא דאמר לינה מועלת בראש המזבח אלא לרבה דאמר אין לינה מועלת בראש המזבח ליתא למחשבתו לרבה נמי משכחת לה כגון דאמר הריני מולקה על מנת להורידה קודם עמוד השחר ולהעלותה לאחר עמוד השחר להך גיסא מיהא תיפשוט [ו]דאויר מזבח כמזבח דמי דאי ס״ד אויר מזבח לאו כמזבח דמי

חטאת העוף פסולה. שמלקה בראש המזבח שלא לשמה ופסל [יא] דלף על גב דנעשית [יב] למטן הא אמר מר לעיל (לף פג.): מלקה בכל מקום במזבח כשרה ולא פסיל מעבלה לדידיה [יג] אלא בהזאה והיכא דמלקה בפסול בראש המזבח וקי"ל בכל הפסולין [יד] אם עלו לא ירדו היכי שרי ליה מר לזהות מדמה הרי מגביה ומתיז כשאוחז בה ומזה והוה ליה ירוד: **שאר פסולים.** דמיה [טו] בבהמה לר"ג דאמר במתני' [טז] הדם פסול [יז] שעלה לא ירד: **היכי זריק.** מדמן הרי זריקה מרחוק הוא זורק והוה ליה אויר המזבח: ומשני **דמגע ליה.** לכותל מזבח כשמזה בחטאת העוף וכן בזריקת דם פסול: ופרכינן **הא הזאה היא.** בתמיה. מיהו הוא ולענין דמים פסולים נמי אי מגע ליה שפיכה הוי ולא זריקה ועוד וכי דרך הזאה וזריקה בכך אלא ליה משום דאויר מזבח כמזבח דמי: **אמר רב אשי.** לעולם בעיין מהא לא תפשוט דהא [טו] גברא בראש המזבח קאי ונקיט ליה וכה"ג לא מיבעיא לן באויר מזבח לעיל דהנחת גופו בראש המזבח כהנחת קרבן דמי וכי קמבעיא לן כגון דקאי אארעא ותליגיהו בקניא באויר המזבח: **מתני' לי הלח.** קערות ומזרקות לדם ולין ולשמן: **מדום היכם.** [יט] שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לחלות בו מנחת חביתי כ"ג מחציתה בבוקר ומחציתה בערב. להכי נקט גבי יבש מדות שאין כלים מיוחדים ליבש אלא אלו דכלי שנותנין בו מנחה כלי לח הוא שמזקרות וקערות לרואן לכך: **ואין כלי לח מקדשות את היבש.** בגמרא מתרגם לה אמדות הלח: **שהיו עושין והן שלימים.** כשהן שלימים: **אלא בקדש.** בעזרה: **גמ' לא שנו.** דאין כלי הלח מקדשין את היבש: **אלא מדות.** [כ] ז' מדות הלח שהיו שם הין וחצי הין ושליש הין וכו' דכיון דהכך לא חזו ליבש למידי למדוד והן לא נמשכו אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה: **אבל מזקות.** אע"ג דכלי הלח ניהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו ללח חזו לשלח שהוא יבש: **נחה היא.** דהא כתיב גלולה בשמן וכשיבש ולכי ילפת מהאי קרא דמקדשין יבש: **ליבש שבה.** שלי אפשר ליגלל כולה שלא יהו בה קרטין קרטין של יבש שלא נגע בהן השמן וקדשיהנו מזקות [כא]. כ"ש: **ליבש דמיה.** שלי אפשר דמיה: **אלא שלימין.** לאפוקי נקבו: **ואין מקדשין אלא מלאין.** כלומר שיהא בהן שיעור שלא עלה לאבל אם חסר השיעור אין הכלי מקדשן שאינו ראוי לכלי [כב]. **אלא בפנים.** בעזרה: **בירוצי מדות אינה בכפיה.** [כג] דרך הזאה בכך דרך זריקה בכך אמר רב אשי אי דנקט להו בראש המזבח ה"נ כי [כד] קאמר [כה] דתלנהו בקניא מאי תיקו: **מתני'** [כו] כלי הלח מקדשין את הלח ומדות יבש מקדשות את היבש [כז] אין כלי הלח מקדשת את היבש ולא [כח] יבש מקדש את הלח [כט] כלי הקודש שניקבו אם עושין בהן [לא] מעין מלאכתן שהיו עושין והן שלימים מקדשין ואם לאו אין מקדשין [לב] וכולן אין מקדשין אלא בקודש: **גמ' אמר שמואל לא שנו אלא מדות** [לג] **אבל מזרקות מקדשין שנאמר** [לד] **שניהם מלאים סולת א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מנחה לחה היא א"ל לא נצרכה אלא ליבש שבה איבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמי אמר שמואל** [לה] **כלי שרת אין מקדשין אלא שלימין אין מקדשין אלא מלאין אין מקדשין אלא מתוכן ואמרי לה אין מקדשין אלא שלימין ומלאים ומבפנים מאי בינייהו איכא בינייהו** [לו] **בירוצי מדות במתניתא תנא אין מקדשין אלא שלימין ומלאים ומתוכן ובפנים א"ר אסי א"ר יוחנן** [לז] **לא שנו אלא שאין דעתו להוסיף אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קודש תניא נמי הכי** [לח] **מלאין אין מלאין אלא שלימין אמר רבי יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קודש: אין כלי הלח מקדש [וכו']: אמר רב ואיתימא רב אסי** [לט] **אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל איכא דמתני לה** [מ] **אהא** [מא] **אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים מן המדומע ואין צ"ל מערלה וכלאי הכרם ואם הביא לא קדש אמר רב ואיתימא רב אסי** [מב] **לא קדש ליקרב אבל קדש ליפסל** [מג] **ת"ר** [מד] **כלי קדש שניקבו אין מתיכין אותן ואין מתיכין לתוכן אבר** [מה] **נפגמו אין מתקנין אותן** [מו] **סכין שנפגם אין משחיזין את פגימתה נשמטה אין מחזירין אותה** [מז] **אבא שאול אומר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה** [מח] **ת"ר בגדי כהונה אין עושין אותם מעשה מחט** [מט] **אלא מעשה אורג שנאמר** [נ] **מעשה אורג נתגעלו אין מכבסין** [נא] **לא בנתר ולא באהל הא במים מכבסין** [נב] **אמר אביי ה"ק** [נג] **הוגעו במים** [נד] **מכבסין אותו בנתר ואהל**

חטאת העוף פסולה היכי מזה מדמה הוה ליה ירוד שאר פסולים היכי זריק [א] **להו מדמה דמגע להו הא הזאה היא מיצוי היא הא זריקה שפיכה היא ועוד** [ב] **דרך הזאה בכך דרך זריקה בכך אמר רב אשי אי דנקט להו בראש המזבח ה"נ כי** [ג] **קאמר** [ד] **דתלנהו בקניא מאי תיקו: מתני'** [ה] **כלי הלח מקדשין את הלח ומדות יבש מקדשות את היבש** [ו] **אין כלי הלח מקדשת את היבש ולא** [ז] **יבש מקדש את הלח** [ח] **כלי הקודש שניקבו אם עושין בהן** [ט] **מעין מלאכתן שהיו עושין והן שלימים מקדשין ואם לאו אין מקדשין** [י] **וכולן אין מקדשין אלא בקודש: גמ'** [יא] **אמר שמואל לא שנו אלא מדות** [יב] **אבל מזרקות מקדשין שנאמר** [יג] **שניהם מלאים סולת א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מנחה לחה היא א"ל לא נצרכה אלא ליבש שבה איבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמי אמר שמואל** [יד] **כלי שרת אין מקדשין אלא שלימין אין מקדשין אלא מלאין אין מקדשין אלא מתוכן ואמרי לה אין מקדשין אלא שלימין ומלאים ומבפנים מאי בינייהו איכא בינייהו** [טו] **בירוצי מדות במתניתא תנא אין מקדשין אלא שלימין ומלאים ומתוכן ובפנים א"ר אסי א"ר יוחנן** [טז] **לא שנו אלא שאין דעתו להוסיף אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קודש תניא נמי הכי** [יז] **מלאין אין מלאין אלא שלימין אמר רבי יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קודש: אין כלי הלח מקדש [וכו']: אמר רב ואיתימא רב אסי** [יח] **אין מקדשין ליקרב** [יט] **אבל מקדשין ליפסל איכא דמתני לה** [כ] **אהא** [כא] **אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים מן המדומע ואין צ"ל מערלה וכלאי הכרם ואם הביא לא קדש אמר רב ואיתימא רב אסי** [כב] **לא קדש ליקרב אבל קדש ליפסל** [כג] **ת"ר** [כד] **כלי קדש שניקבו אין מתיכין אותן ואין מתיכין לתוכן אבר** [כה] **נפגמו אין מתקנין אותן** [כו] **סכין שנפגם אין משחיזין את פגימתה נשמטה אין מחזירין אותה** [כז] **אבא שאול אומר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה** [כח] **ת"ר בגדי כהונה אין עושין אותם מעשה מחט** [כט] **אלא מעשה אורג שנאמר** [ל] **מעשה אורג נתגעלו אין מכבסין** [לא] **לא בנתר ולא באהל הא במים מכבסין** [לב] **אמר אביי ה"ק** [לג] **הוגעו במים** [לד] **מכבסין אותו בנתר ואהל**

מלאין. כלומר שיהא בהן שיעור שלא עלה לאבל אם חסר השיעור אין הכלי מקדשן שאינו ראוי לכלי [לה]. כך שמעתי במנחות (דף ח.): **אלא בפנים.** בעזרה: **בירוצי מדות אינה בכפיה.** לאפוקי מדות גודשי מדות. ופלוגתא היא במנחות בפרק שתי מדות [דף פח.]: **גמ' לא שנו.** הא דאמרינן דאין מקדשין אלא מלאים: **אלא שאין דעתו להוסיף** [לו]. ולהוסיף עד כשיעור: **מנינא נמי הכי מלאים** [לז]. שהיו עשרונים ולוגין שלימים שלא עלה לאבל: **אבל מקדשין** [לח]: **כלי הלח את היבש ליפסל.** [לט] שאם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום נפסל דאמרי ליה כלי לכהנים ליפסל כדתניא [מ] (מעילה דף י.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים: **מנחות ונסכים ומנחת בהמה מן המדומע.** ואע"פ שמותר לכהנים דבעינן מותר לכל ישראל שנאמר (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל [מנחות ו.]: **ואין ל"ל מערלה.** שאסורה אף לכהנים: **ליפסל.** דלא נפקי לחול [מא] וישרפו שקדשם הכלי. והא דרב אסי לא מהדר לאכזרים אלא לחנחות דבכורים לאו קדושת כלי הוא [מב] ומאי ליפסל איכא הא לא קרבו: **אין מפיקין אותן.** כמו שעושין למדות [מג] מנוקבות שמתיכין אותן סביבות הנקב ונסתם הנקב: **ואין מפיקין לתוכן אבר.** לסתום הנקב. וכולהו משום דמיחזי כעניות וגלאו אורח אלעא: **נפגמו** [מד]. פגימה גדולה שתיקון השחזתה ניכר: **סכין מטרפת.** שהיתה רכה [מה] ליפגם פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים: **אין עושין אותן מעשה מחט.** לאורגן כמין יריעה ולעשותן אחרי כן לבוש תפור במחט אלא כמין מלבוש אורגין אותן בכליהם: **אאל.** מין כיבוס הוא שמעביר את הגיעול וכן נתר: **הא במים מכבסין.** בתמיה. כיון דטעמא משום דמיחזי כעניות הוא מה לי נתר מה לי מים הרי נתגעלו וכבסן כל [מו] שכן דכי לא מחוור להו שפיר גריעי טפי:

הוגעו

חטאת העוף **פסולה היכי מזה מדמה.** פירש בקונטרס וקי"ל בכל הפסולין (לעיל דף פד.) דאם [מז] עלו יזרוק הדם לכתחילה וא"ת מנא ליה הא דקודש זריקה קאמר דלא ירדו [מח] דילמא היינו לאחר זריקה ויש קצת ראיה ממלקה חטאת העוף [מט] דאין מטמא בגיעת הבגדים שלא נשמה שלא לשמה ופסל [נ] אלא בהזאה והיכא דמלקה בפסול בראש המזבח וקי"ל בכל הפסולין [נא] אם עלו לא ירדו היכי שרי ליה מר לזהות מדמה הרי מגביה ומתיז כשאוחז בה ומזה והוה ליה ירוד: **שאר פסולים.** דמיה [נב] בבהמה לר"ג דאמר במתני' [נג] הדם פסול [נד] שעלה לא ירד: **היכי זריק.** מדמן הרי זריקה מרחוק הוא זורק והוה ליה אויר המזבח: ומשני **דמגע ליה.** לכותל מזבח כשמזה בחטאת העוף וכן בזריקת דם פסול: ופרכינן **הא הזאה היא.** בתמיה. מיהו הוא ולענין דמים פסולים נמי אי מגע ליה שפיכה הוי ולא זריקה ועוד וכי דרך הזאה וזריקה בכך אלא ליה משום דאויר מזבח כמזבח דמי: **אמר רב אשי.** לעולם בעיין מהא לא תפשוט דהא [נה] גברא בראש המזבח קאי ונקיט ליה וכה"ג לא מיבעיא לן באויר מזבח לעיל דהנחת גופו בראש המזבח כהנחת קרבן דמי וכי קמבעיא לן כגון דקאי אארעא ותליגיהו בקניא באויר המזבח: **מתני' לי הלח.** קערות ומזרקות לדם ולין ולשמן: **מדום היכם.** [נו] שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לחלות בו מנחת חביתי כ"ג מחציתה בבוקר ומחציתה בערב. להכי נקט גבי יבש מדות שאין כלים מיוחדים ליבש אלא אלו דכלי שנותנין בו מנחה כלי לח הוא שמזקרות וקערות לרואן לכך: **ואין כלי לח מקדשות את היבש.** בגמרא מתרגם לה אמדות הלח: **שהיו עושין והן שלימים.** כשהן שלימים: **אלא בקדש.** בעזרה: **גמ' לא שנו.** דאין כלי הלח מקדשין את היבש: **אלא מדות.** [נז] ז' מדות הלח שהיו שם הין וחצי הין ושליש הין וכו' דכיון דהכך לא חזו ליבש למידי למדוד והן לא נמשכו אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה: **אבל מזקות.** אע"ג דכלי הלח ניהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו ללח חזו לשלח שהוא יבש: **נחה היא.** דהא כתיב גלולה בשמן וכשיבש ולכי ילפת מהאי קרא דמקדשין יבש: **ליבש שבה.** שלי אפשר ליגלל כולה שלא יהו בה קרטין קרטין של יבש שלא נגע בהן השמן וקדשיהנו מזקות [נח]. כ"ש: **ליבש דמיה.** שלי אפשר דמיה: **אלא שלימין.** לאפוקי נקבו: **ואין מקדשין אלא מלאין.** כלומר שיהא בהן שיעור שלא עלה לאבל אם חסר השיעור אין הכלי מקדשן שאינו ראוי לכלי [נט]. כך שמעתי במנחות (דף ח.): **אלא בפנים.** בעזרה: **בירוצי מדות אינה בכפיה.** לאפוקי מדות גודשי מדות. ופלוגתא היא במנחות בפרק שתי מדות [דף פח.]: **גמ' לא שנו.** הא דאמרינן דאין מקדשין אלא מלאים: **אלא שאין דעתו להוסיף** [ס]. ולהוסיף עד כשיעור: **מנינא נמי הכי מלאים.** שהיו [סא] עשרונים ולוגין שלימים שלא עלה לאבל: **אבל מקדשין** [סב]: **כלי הלח את היבש ליפסל.** [סג] שאם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום נפסל דאמרי ליה כלי לכהנים ליפסל כדתניא [סד] (מעילה דף י.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים: **מנחות ונסכים ומנחת בהמה מן המדומע.** ואע"פ שמותר לכהנים דבעינן מותר לכל ישראל שנאמר (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל [מנחות ו.]: **ואין ל"ל מערלה.** שאסורה אף לכהנים: **ליפסל.** דלא נפקי לחול [סה] וישרפו שקדשם הכלי. והא דרב אסי לא מהדר לאכזרים אלא לחנחות דבכורים לאו קדושת כלי הוא [סו] ומאי ליפסל איכא הא לא קרבו: **אין מפיקין אותן.** כמו שעושין למדות [סז] מנוקבות שמתיכין אותן סביבות הנקב ונסתם הנקב: **ואין מפיקין לתוכן אבר.** לסתום הנקב. וכולהו משום דמיחזי כעניות וגלאו אורח אלעא: **נפגמו** [סח]. פגימה גדולה שתיקון השחזתה ניכר: **סכין מטרפת.** שהיתה רכה [סט] ליפגם פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים: **אין עושין אותן מעשה מחט.** לאורגן כמין יריעה ולעשותן אחרי כן לבוש תפור במחט אלא כמין מלבוש אורגין אותן בכליהם: **אאל.** מין כיבוס הוא שמעביר את הגיעול וכן נתר: **הא במים מכבסין.** בתמיה. כיון דטעמא משום דמיחזי כעניות הוא מה לי נתר מה לי מים הרי נתגעלו וכבסן כל [ע] שכן דכי לא מחוור להו שפיר גריעי טפי:

הוגעו

מפטמת כמו שהיתה. (א"ה שוב ראיתי בתוס' פ"ק דשבועות דף י"א א"ד מכל שהקשו קושיא זו ותירצו בשאר מכשירי אוכלין דמתמלה, לעמת משום דסוי ירוח בחמת נא אם חסר השיעור אין הכלי מקדשן שאינו ראוי לכלי [עא]. כך שמעתי במנחות (דף ח.): **אלא בפנים.** בעזרה: **בירוצי מדות אינה בכפיה.** לאפוקי מדות גודשי מדות. ופלוגתא היא במנחות בפרק שתי מדות [דף פח.]: **גמ' לא שנו.** הא דאמרינן דאין מקדשין אלא מלאים: **אלא שאין דעתו להוסיף** [עב]. ולהוסיף עד כשיעור: **מנינא נמי הכי מלאים.** שהיו [עג] עשרונים ולוגין שלימים שלא עלה לאבל: **אבל מקדשין** [עד]: **כלי הלח את היבש ליפסל.** [עה] שאם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום נפסל דאמרי ליה כלי לכהנים ליפסל כדתניא [עו] (מעילה דף י.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים: **מנחות ונסכים ומנחת בהמה מן המדומע.** ואע"פ שמותר לכהנים דבעינן מותר לכל ישראל שנאמר (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל [מנחות ו.]: **ואין ל"ל מערלה.** שאסורה אף לכהנים: **ליפסל.** דלא נפקי לחול [עז] וישרפו שקדשם הכלי. והא דרב אסי לא מהדר לאכזרים אלא לחנחות דבכורים לאו קדושת כלי הוא [עח] ומאי ליפסל איכא הא לא קרבו: **אין מפיקין אותן.** כמו שעושין למדות [עט] מנוקבות שמתיכין אותן סביבות הנקב ונסתם הנקב: **ואין מפיקין לתוכן אבר.** לסתום הנקב. וכולהו משום דמיחזי כעניות וגלאו אורח אלעא: **נפגמו** [פ]. פגימה גדולה שתיקון השחזתה ניכר: **סכין מטרפת.** שהיתה רכה [פא] ליפגם פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים: **אין עושין אותן מעשה מחט.** לאורגן כמין יריעה ולעשותן אחרי כן לבוש תפור במחט אלא כמין מלבוש אורגין אותן בכליהם: **אאל.** מין כיבוס הוא שמעביר את הגיעול וכן נתר: **הא במים מכבסין.** בתמיה. כיון דטעמא משום דמיחזי כעניות הוא מה לי נתר מה לי מים הרי נתגעלו וכבסן כל [פב] שכן דכי לא מחוור להו שפיר גריעי טפי:

אבא שאול אומר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה, פי' שהיתה נוחה לפגום פגימות דקות ומטרפת את הקדשים ולכך גנזוה. מוכח דדוקא משום שהיתה מטרפת אותן הקדשים ולכך גנזוה, הא לאו הכי לא היו גונזין אותה אלא היו מתקנין אותה והרי לא גנזוה בפעם הראשונה שנפגמה עד שראו אותה שהיתה מטרפת מיד. זה דעת רש"י. ורבינו [הרמב"ם] שכתב לשון הברייתא ולא ביאר דבר אפשר שסובר דאבא שאול פליג על תנא קמא כלומר לאו דכאמרת שאין משחיזין סכין שנפגם, אלא סכין שהיתה מטרפת הוא שגנזו אבל אי לאו הכי לא היו גונזין אותה דלא שייך בזה עניות כי קל הוא הסכין להיפגם כאשר כתבתי ולא מפליגין בין פגימה גדולה לפגימה קטנה, ובודאי הלכה כת"ק (כ"י קוקוס פ"ש מכלי המקדש הע"ו):

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה יט:

לט ב ג מיי' שם הלכה כ:

מ ד מיי' שם הלכה יט:

מא ה מיי' שם הלכה כ:

מב ו מיי' פ"ש מהל' כלי המקדש הלכה יט:

מג ז ח מיי' (פ"ב) [פ"ג] מהל' פסה"מ הלכה כ:

מד ט י מיי' פ"ש מהל' אסורי מזבח הלכה יט:

מה כ מיי' פ"ש מהל' כלי המקדש הלכה יד:

מו ל מיי' שם הלכה יט:

מז מיי' פ"ח שם הלכה יט:

תורה אור השלם

1. וְקָרְבְּנוֹ עֲשָׂרֶת בֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד בֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:

במדבר ז, יג

2. וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּפִי תַּחְרָא יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקָּרֵעַ.

שמות כח, לב

מוסף רש"י

לא שנו אלא מדות. גמרא לא כגון סין ולוג, דכל מדה לא חזיא ליה אלא למליתה למדות, וסין ולוג. בגמרא יבש ליכא: **אבל מזרקות.** שהן כלי דם מקדשין אלא יבש שבה. מנחה בלולה אי אפשר בלא קרטין אלא יבש יגיע שלא יגיע בהן השמן ותפילו הכי מתקדשין במזרקין, וכי היכי לאותו יבש מתקדש מקפחנו גמי דשלא יבש גמי בלא שמן מיקדשין: **מנחה לגבי דם כיבש דמיו.** דדם הוי לגלל ומנחה הוא כעיסה בגלולה ואפ"ה מקדש לה מזרק שהוא כלי דם שלבן יבשה גמורה מני מקדש (שם ח.) **בירוצי מידות.** מה שנופל מן הכלי לאחר המידות. מה שנופל מן הכלי לאחר העשרונות שקדשו בתוכו שלמים היו (שם ח.) **ליפסל.** כגון בגליה ומתוסר כפורים (שם ק.) **נחר.** הוא מן לגיף אלומ"ל בלע"ז (חולין קלג.). מין אלמה לבנה (שבת סז.). מין אלמה שקורין לה ניטרא (סנהדרין מס:). קרקע הוא מלאים כעין שקורין קרי"ל (תענית יג.):

שיטה מקובצת

תוד"ה מדות ופי' ר"ת דלחבר כו'. פ"ש משום דבלא יש כלים שאינן מדות כגון קערות וכיולא בהם (מהר"פ). ח"ל תו' מיהו אינו וי"מ משום דלא שייך מדה שאין בה ביטולן שיין שהיין עב ומתזיק ממנו יותר מן המים ומן השמן יותר, אבל היבש נוהגו שוה (ב"ש, מ"ב):

ליקוטים

נפגמו אין מתקנין אותן. והטעם הוא משום דמיחזי כעניות ואין עניות במקום עשירות. וא"ת והא אמרינן בפ"ב דערכין דף י' מכתשת היתה במקדש של נחשת היתה ומימות משה היתה והיתה מפטמת את הבשמים ונתפגמה והביאו אומנים מאלכסנדריא של מצרים ותיקונה וכו'. הרי שכלי הקדש מתקנין אותן. וי"ל דהא דאמרינן דאין מתקנין אותם מיירי בכלים שאינם עושים מעין מלאכתם וכיון שכן תו לא מהנו לכלי שרת. ולפי זה אין מתקנים אותם לעשותם כלי שרת משום דמיחזי כעניות, אבל כלים שניקבו ונושען מעין מלאכתם דקי"ל דמקדשים אם רצו לסתום הסדק או הנקב משום כבוד בעלמא שפיר דמי ואותה מכתשת אף שנפגמה היתה עושה מעין מלאכתה דהא תניא התם נטלו את תיקונה והיתה מפטמת כמו שהיתה.

לט ב ג מיי' שם הלכה כ:

מ ד מיי' שם הלכה יט:

מא ה מיי' שם הלכה כ:

מב ו מיי' פ"ש מהל' כלי המקדש הלכה יט:

מג ז ח מיי' (פ"ב) [פ"ג] מהל' פסה"מ הלכה כ:

מד ט י מיי' פ"ש מהל' אסורי מזבח הלכה כ:

מה כ מיי' פ"ש מהל' כלי המקדש הלכה יד:

מו ל מיי' שם הלכה יט:

מז מיי' פ"ח שם הלכה יט:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אאר פסולים דמים של בהמה: (ב) ד"ה ליבש וכו' מזקקות הם"ד ותיבש כ"ש ממתן: (ג) ד"ה ואין מקדשין וכו' לכלי הס"ד ותיבות כ"ש ממנחות ומתן:

גליון הש"ס

גמ' נפגמו אין מתקנין. עיין בטוטות דף י"ח ע"א תוס' ד"ה בפנים ובו' ומפרש רבינו חיים דמבפנים לכלי קאמר. עי' יומא דף מח ע"א בתוס' ד"ה כמי וכו' ובפסחים דף סג ע"ב בתוס' ד"ה מידי דהוי וכו'] שם חקק מושבו מבחוץ. עי' פסחים דף סג ע"ב תוס' ד"ה מידי דהוי ובוכה דף נ ע"א תוס' ד"ה ואי:

שינויי נוסחאות

א] זריק דמן דמגע (כ"י צ): ב] ועוד וכי דרך (ש"מ): ג] ס"ש כי קא מבעיא לן דקאי אארעא ותליגינו בקניא (ש"מ). ועי' קר"א דלקוטי כלכות: ד] ולא מדות היבש מקדשות (כתה"י. וכ"ה במנינות): ה] גי' ש"מ וכ"ל איכא דמתני לה אסיפא דמתניתין [נכ"ל אם לאו] אין מקדשין אלא בקודש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש כלן בש"מ] ואיכא דמתני לה אהא. מלאים אין מלאים אלא שלימים אמר ר' יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קדש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש ליפסל ואיכא דמתני לה אהא וכו'. ומכלן יש לישב תמיהת הלח"מ והמשל"מ למקור הרמב"ם פ"ג מפסה"מ ה"כ: ו] כלן ל"ל פיקפק כלי קדש שניקבו כו'. ת"ד (*ש"מ): ז] אותה לקחה (כתה"י): ח] מכבסין אותן לא (מהכ"י): ט] מכבסין כ"ש דכי לא מחווורי מרייני טפי (כ"י ש"מ). ועי' רש"י: י] ל"ל למים (ש"מ): יא] ופסלה (ש"מ) יב] ל"ל דלא נעשית (ש"מ) יג] דידה (ש"מ). ל"ל מעלה גרידא אלא (גליון): יד] הפסול (כתה"י): טו] דהיכא דבבא וכו' כה"ג לא כל"ל (צ"ק): טז] בכתה"י להוסיף ולהשלים. וכ"ס בגמ': יז] שהיו (צ"ק): יח] נר' דהפסקת הנקודה ל"ל כלן. ומכלן ומלקן הוא פיכוס. ול"ע: יט] ל"ל בדתנן (ש"מ): כ] לחולין (כתה"י): כא] ל"ל אית בהו (ש"מ): כב] ל"ל ליורות (ש"מ): כג] ל"ל שנפגם. שהי אסכין קלי (לקוטי הלכות): כד] דרכה (כ"י): כה] ל"ל לא כל שכן דאי לא (כ"י-ס): כו] דאם עלו לא ירדו ודזרק (ש"מ, צ"ק): כז] כפי גירסתנו מטמא ולגיגת דר' יהושע פרק. וכ"כ בלקוטי הלכות ע"י"ש. אבל מזו"ל מ"ר ס"י ש"ע מק"ש מתב נגלה דים כלן ט"ס וערבוביא, ולכ"ל וא"ש מנ"ל הא נ"ל דגם בחטאת העוף זורק לכתחלה, לעמת משום דהוי בחטאת העוף אם עלה לא ירד] ויש קצת ראיה ממלקה כו' במה מתרת את האיסור. הס"ד. ולמ"כ מה"ד היכי דריק להו מדמה, וא"ת מנ"ל דקודם דריקה קאמר דלא ירדו דלמא היינו לאחר דריקה וי"ל דלענין אם דרק כו'. וכן בתוס' לעיל פ"ז ע"ב בס"ד כלי יש ט"ס וכ"ל היכי מזה מדמה [כו'] פירוש לר"ג כו'. וכוותם דהא דפריך היכי דריק להו מדמה הייינו לר"ג, וע"כ ר"ג דזרק בהתלה קאמר דבלא יקנתו מודה ר"י. ע"ש בחז"א בתוס'] ל"ל האיסור (ש"מ): כט] ל"ל במקדש (צ"ק): ל] גבינה דדבר לח אינו יכול להיות גדש, ועוד שהרי מדת לח אינה שוה דפעמים שמדת לח יתירה וכו' כל"ל (ח"ד): לא] כפ"מ נוסף כתב נגלה דים כלן ט"ס וערבוביא, וכל"ל וא"ש מנ"ל הא נ"ל דגם בחטאת העוף זורק לכתחלה, לעמת משום דהוי בחטאת העוף אם עלה לא ירד] ויש קצת ראיה ממלקה כו' במה מתרת את האיסור. הס"ד. ולמ"כ מה"ד היכי דריק להו מדמה, וא"ת מנ"ל דקודם דריקה קאמר דלא ירדו דלמא היינו לאחר דריקה וי"ל דלענין אם דרק כו'. וכן בתוס' לעיל פ"ז ע"ב בס"ד כלי יש ט"ס וכ"ל היכי מזה מדמה [כו'] פירוש לר"ג כו'. וכוותם דהא דפריך היכי דריק להו מדמה הייינו לר"ג, וע"כ ר"ג דזרק בהתלה קאמר דבלא יקנתו מודה ר"י. ע"ש בחז"א בתוס' לב] אם לאו] אין מקדשין אלא בקודש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש ליפסל. [עד כלן בש"מ] ואיכא דמתני לה אהא. מלאים אין מלאים אלא שלימים אמר ר' יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף ראשון ראשון קדש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש ליפסל ואיכא דמתני לה אהא וכו'. ומכלן יש לישב תמיהת הלח"מ והמשל"מ למקור הרמב"ם פ"ג מפסה"מ ה"כ: לג] כלן ל"ל פיקפק כלי קדש שניקבו כו'. ת"ד (*ש"מ): לד] אותה לקחה (כתה"י): לה] מכבסין אותן לא (מהכ"י): לו] מכבסין כ"ש דכי לא מחווורי מרייני טפי (כ"י-ס). ועי' רש"י: לז] ל"ל למים (ש"מ): לח] ופסלה (ש"מ) לט] ל"ל דלא נעשית (ש"מ) מ] דידה (ש"מ). ל"ל מעלה גרידא אלא (גליון): מא] הפסול (כתה"י): מב] דהיכא דבבא וכו' כה"ג לא כל"ל (צ"ק): מג] בכתה"י להוסיף ולהשלים. וכ"ס בגמ': מד] שהיו (צ"ק): מה] נר' דהפסקת הנקודה ל"ל כלן. ומכלן ומלקן הוא פיכוס. ול"ע: מו] ל"ל בדתנן (ש"מ): מז] לחולין (כתה"י): מח] אית בהו (ש"מ): מט] ל"ל ליורות (ש"מ): נ] כב) ל"ל שנפגם. שהי אסכין קלי (לקוטי הלכות): נא] דרכה (כ"י): נב] דאם עלו לא ירדו (כ"י-ס): נג] דאם עלו לא ירדו ודזרק (ש"מ, צ"ק): נד] לפי גירסתנו מטמא ולגיגת דר' יהושע פרק. וכ"כ בלקוטי הלכות ע"י"ש. אבל מזו"ל מ"ר ס"י ש"ע מק"ש מתב נגלה דים כלן ט"ס וערבוביא, וכל"ל וא"ש מנ"ל הא נ"ל דגם בחטאת העוף זורק לכתחלה, לעמת משום דהוי בחטאת העוף אם עלה לא ירד] ויש קצת ראיה ממלקה כו' במה מתרת את האיסור. הס"ד. ולמ"כ מה"ד היכי דריק להו מדמה, וא"ת מנ"ל דקודם דריקה קאמר דלא ירדו דלמא היינו לאחר דריקה וי"ל דלענין אם דרק כו'. וכן בתוס' לעיל פ"ז ע"ב בס"ד כלי יש ט"ס וכ"ל היכי מזה מדמה [כו'] פירוש לר"ג כו'. וכוותם דהא דפריך היכי דריק להו מדמה הייינו לר"ג, וע"כ ר"ג דזרק בהתלה קאמר דבלא יקנתו מודה ר"י. ע"ש בחז"א בתוס' לב] אם לאו] אין מקדשין אלא בקודש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש ליפסל. [עד כלן בש"מ] ואיכא דמתני לה אהא. מלאים אין מלאים אלא שלימים אמר ר' יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף ראשון ראשון קדש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש ליפסל ואיכא דמתני לה אהא וכו'. ומכלן יש לישב תמיהת הלח"מ והמשל"מ למקור הרמב"ם פ"ג מפסה"מ ה"כ: לג] כלן ל"ל פיקפק כלי קדש שניקבו כו'. ת"ד (*ש"מ): לד] אותה לקחה (כתה"י): לה] מכבסין אותן לא (מהכ"י): לו] מכבסין כ"ש דכי לא מחווורי מרייני טפי (כ"י-ס). ועי' רש"י: לז] ל"ל למים (ש"מ): לח] ופסלה (ש"מ) לט] ל"ל דלא נעשית (ש"מ) מ] דידה (ש"מ). ל"ל מעלה גרידא אלא (גליון): מא] הפסול (כתה"י): מב] דהיכא דבבא וכו' כה"ג לא כל"ל (צ"ק): מג] בכתה"י להוסיף ולהשלים. וכ"ס בגמ': מד] שהיו (צ"ק): מה] נר' דהפסקת הנקודה ל"ל כלן. ומכלן ומלקן הוא פיכוס. ול"ע: מו] ל"ל בדתנן (ש"מ): מז] לחולין (כתה"י): מח] אית בהו (ש"מ): מט] ל"ל ליורות (ש"מ): נ] כב) ל"ל שנפגם. שהי אסכין קלי (לקוטי הלכות): נא] דרכה (כ"י): נב] דאם עלו לא ירדו (כ"י-ס): נג] דאם עלו לא ירדו ודזרק (ש"מ, צ"ק): נד] לפי גירסתנו מטמא ולגיגת דר' יהושע פרק. וכ"כ בלקוטי הלכות ע"י"ש. אבל מזו"ל מ"ר ס"י ש"ע מק"ש מתב נגלה דים כלן ט"ס וערבוביא, וכל"ל וא"ש מנ"ל

במחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים. פר"ת דתלי תלי דהתי דמשום דמעיל נא לכפר על לשון הרע וכן נגעים באין על לשון הרע כדאמרינן פרק יש בערכין (ערכין דף טז.): **שבעים ושנים.** לא פליג התנא [ט] אמתניתין דשבועות (דף ג.) דתנן שתים שהן ארבע דהתם מיירי בנגעים לבנים והכא מיירי בכל מיני נגעים ירקרק ואדמדם ופתוכים ויש [יא] להוסיף עוד נגעי בתים ונגעי בגדים: **מכפרים על שפיכות דמים.** מה שמפרשים אהא [יב] מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלו ד' מיתות דין [ארבע] מיתות לא בטלו דלהכי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בית המקדש שגלתה סנהדרין דבהיא שעתא אפי' דין ארבע מיתות לא הוה דבגדי כהונה מכפרין ולא נהירא דגבי שמעון בן שטח פריך ליה באחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז.): אף על גב דהוו בגדי כהונה [יב] ומיהו הייתי יכול לקיים פירוש זה ולומר דלהכי לא נקט מ' שנה משום [יג] דאיכא דין מיתות דבטלו כגון עריות ועבודת כוכבים שמכפרין עליהם מכנסים ואפוד אבל דין שפיכות דמים לא בטל דכתובת שמכפרת על שפיכות דמים אין מכפרת על הזורג אלא על ישראל שערדין זה בזה דומיא דעגלה ערופה דכתיב (דברים כא) כפר לעמך ישראל ואליבור מכפרת ולא על הזורג וכן משמע הכא דכתנת לא מכפרת אזורג דאי מכפרת מאי פריך הכא מעגלה ערופה והא עגלה ערופה אישראל מכפרה וכן משמע פ' יש בערכין (ערכין דף טז.) דקאמר על ז' דברים נגעים באים וקאשיב שפיכות דמים ולשון הרע ופריך התם ממעיל שמכפר על לשון הרע ומכתנת שמכפר על שפיכות דמים לא פריך מידי משום דלא מכפר אזורג אלא אישראל כדפרישית אבל מלשון הרע דלא [לא] מצינו לשנויי הכי דמסתמא אין ליבור נענשין על לשון הרע של זה כיון דשמא לא יבא לידי תקלה וכן פירש בקונטר' התם ועוד יש מפרשים בהיא דערכין (גז:) דלהכי לא פריך מכתנת דהכי דמלגלא מעונש מיתה מנגעים ויסורין לא מצלא ואם תאמר הכא משמע דכתנת מכפרת על דידיע מאן קטליה ובשבועות (דף ח.) מצריך קרא למימר שאין שעיר המשתלח [לא] מכפר על דידיע מאן קטליה ואמאי צריך קרא פשיטא דהא כתנת מכפרת ומיהו יש לפרש דיש חילוק בין ליבור לכל ישראל דכתנת מכפרת אליבור ושעיר המשתלח [לב] על כל ישראל:

הדרן עלך המזבח מקדש

הוגעו לנתר ואהל אף במים אין מכבסים ויש אומרים [א]אין מכבסין אותן כל עיקר [ב]שאין עניות במקום עשירות: ת"ר [ג]מעיל בולו של תכלת היה שנאמר [1]ויעש את מעיל האפוד כליל תכלת שוליו ביצד [א] [ד]מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין ועושה אותן כמין רימונים שלא פיתחו [ב] פיהן וכמין קונאות של קנסות [ג] שבראשי תינוקות [ד] [ה]ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין ותולה בהן [ה] שלשים וששה בצד [ו] זה ושלשים וששה מצד זה רבי [ז] דוסא אומר משום רבי יהודה שלשים וששה היו שמונה עשרה מצד זה ושמנה עשרה מצד זה אמר רבי עיניני [ח] בר ששון כמחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים [ט]דתנן מראות נגעים רבי דוסא בן הרכינס אומר ל"ו עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים [י]ואמר רבי עיניני בר ששון [יא] למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דם שנאמר וישחטו [2]שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם מכנסים מכפרת [יב] על גילוי עריות שנאמר [3]ועשה להם מכנסי בד [לכסות (את) בשר ערוה] מצנפת מכפרת על גסי הרוח מנין אמר רבי חנינא יבא דבר שבגובה ויכפר על גובה אבנט מכפר על הרהור הלב היכא [יג] דאיתיה חושן מכפר על הדינין שנא' [4]ועשית חושן משפט אפוד מכפר על עבודת כוכבים שנאמר [5]אין אפוד ותרפים מעיל מכפר על לשון הרע מנין א"ר [יד] חנינא יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע וציץ מכפר על עזות פנים בציץ כתיב [6]והיה על מצח אהרן ובעזות פנים כתיב [7]ומצח אשה זונה היה לך איני והא"ר יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו להן כפרה בקרבנות ומצינו לו כפרה ממקום אחר ואלו הן שפיכות דמים ולשון הרע שפיכות דמים מעגלה ערופה ולשון הרע מקטרת דתני רב חנניה מנין לקטרת שמכפרת שנאמר [8]ויתן את הקטרת ויכפר על העם [טו]ותני דבי רבי ישמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי קשיא לשון הרע אלשון הרע קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים [יב] לא קשיא הא דידיע מאן קטליה הא דלא ידיע מאן קטליה אי דידיע מאן קטליה בר קטלא הוא במזיד ולא אתרו ביה ולשון הרע אלשון הרע נמי לא קשיא הא בצינעא הא בפרהסיא:

הדרן עלך המזבח מקדש

[1] **הוגעו למים.** כלומר אם היה גיעולן מועט ולא הזקיקן [יג] אלא לכיבוס מים מכבסים אותן אף בנתר ואהל: **הוגעו לנתר ואהל.** שנתגעלו גיעול רב שהגיעו ליזקק לכיבוס נתר ואהל תו לא מתקן להו כלל: **אף במים.** ולא לרבותא הוא אלא למימרא דנתר ואהל דנקט ולא לענין כיבוס נקט דהיכא דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי שרי לגמרי אלא לענין גיעול נקיט ליה וה"ק נתגעלו אין מכבסין אותן כלל אם הוזקקו לנתר ואהל: גרסה בעיני דה"ג **שוליו כילד היה מביא בו'.** דבירימונים נאמרו שנשה לבעים: **שלא נפתחו פיהם.** דרך רימונים כששוהין באילן אחר גמר ביטולן מתפתחין מאליהן כדרך שעושין קליפי אגוזים החיצונות: **וכמין קונאות.** בוטונ"ש [יד] עשויין כמין תיק של נחשת שעושין [בסוף] בית יד הרומח שקורין אריסטיי"ל [טו] לשון (שמואל ב כא) ומשקל קינו דישבי בנוב והתינוקות תולין אותו בראשי כובעי נגרים שעושין אותו למלחמתן שקורים הילמ"ש [טו]: **קנסות** [ג] **שבראשי תינוקות.** לשון [שמואל א יז] וקלסא דנחשא על ריסיה: **זגין.** אינגליט"ש [יז]: **עינבלים.** מה שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אלל הרמון [והול] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון [יח] ובתוך הרמונים דקרא לאו בתוך המלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין שני רמונים: **מלד זה.** מלפניו ומלאחריו: **מראות נגעים.** לטמא [יט] מפתוכין אל לבן אדמדם ולבנים אל נתקי הראש וזקן ואל נגעי בתים [ובגדים]: **למה נסמכה.** בלו את אהרן זאת תורת העולה [כ] זאת תורת החטאת והאשם וזבח השלמים והדר [כא] קח את אהרן ואת הבגדים: **ויטבלו אם הכתנת.** רמז הוא לעתיד שיכפר [כב] שפיכת דמים בכתנת. טבילה היינו כפרה: **לכסות אם** [כא] **בשר ערוה.** לחפות על גילוי עריות: **אהיכא דאיתיה.** שהיו חוגרין כנגד אצילי ידיהן דהיינו כנגד הלב כדלפינן בפרק שני (לעיל דף יט.) מולא יחגרו ביזע: **אין אפוד.** נגלה עון תרפים הא יש אפוד אין תרפים. כך שמעתי במסכת ערכין (דף טז.): **דבר שבקול.** פעמוניה שבו (מכפר): [**ויכפר**] **על העם.** במחלוקת קרא שהוא לשון הרע [שנאמר] [במדבר יז] אתם המיתם וגו': **שבחשאי.** שהיה [כג] לבדו שם כדתנן פורשין בין [כד] האולם ולמזבח בשעת הקטרה וכל שכן מן היכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו' בסדר יומא (דף מד.): **ידיע מאן קטליה.** כתונת מכפרת על הליבור אלא יענשו: **בר קטלא הוא.** וכל כמה דלא קטליה [כה] מיענשי דכתיב [ולאחר] לא יכופר וגו' (במדבר לה.): ומשני **במזיד ולא אתרו ביה.** דלאו בר קטלא הוא הילכך ליבור מתכפרי בכתונת והוא נגעים באים עליו כדאמר בערכין [כה] [דף טז.]: **בצינעה.** דהוה דבר שבחשאי קטרת מכפרת שהוא מעשה חשאי: **בפרהסיא.** שהוא דבר שבקול קול פעמוניה מכפר עליו: הדרן עלך המזבח מקדש

[ט] [שבת קב: כתובות קו:] מנחות פט. [מומיר כט. לח:]. [יא] עי' נזיר לד:. [יב] נגעים פ"ל מ"ד, [יג] ערכין טז. [ע"ש וכרש"י] ירושל' יומא פ"ז ה"ג, [יד] שייך לע"א, [טו] יומא מד. ערכין טז., [טז] עולה, ויקרא ב ב. תוצאת, שם פ' יח. אשם, ז א. שלמים, שם פ' יא., [יח] שם ח ב, [יט] [וע"ע תו' כתובות ל. ד"ה מיום ובסוטה ח. ד"ה מיום ובסנהדרין לז: ד"ה מיום]

גליון הש"ס

גמ' למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה. בערכין דף (ו) [טז ע"א] איתא למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפ' קרבנות ועי' בכס"י כאן והתם. ועיין בדרשות הרלב"ח פ' תצוה:

לעזי רש"י

בוטונ"ש. כפתורים.
אריסטיי"ל אריסטוי"ל. גולה (שבנינב חנית אז חרב, כדי שלא ישתמט כלי הזין מהיד).
הילמ"ש הילמי"ש. קסדות.
אינגליט"ש אישקיליט"ש. זוגים (פעמונים).

שינוי נוסחאות

א) ל"ל היה מביא (ש"מ): **ב)** פתחו (כי"צא). וכרש"י נפתחו: **ג)** ל"ל קולסות (ש"מ). ועי' רש"י. אבל רש"ש כ' דהוא כמילוף דטונ"ש: **ד)** בכי"ל נוסף ותולה בו: **ה)** ל"ל בו (ש"מ): **ו)** מצד (כי"צא): **ז)** נלל"ל ר"י אומר משום ר' דוסא. דר' דוסא בן הרכינס קדים טובא לר"י (קר"א). ובס"מ ממק תיבות ר' דוסא. ומשם ס"א ממק תיבות משום ר"י. ועי' יעב"ץ דשמא תרי ר' דוסא אי תרי ר"י הוו: **ח)** ל"ל ענני. וכן בסמוך (יעב"ץ. וכ"ה בערכין): **ט)** מכפרים (ש"מ): **י)** ל"ל אהיבא (ש"מ). וכ"ג רש"י וכ"ה בערכין טז ע"ל. אבל בשאילתות איתא על היכא (הגרי"ב): **יא)** בערכין שם איתא אמר הקב"ה יבא: **יב)** בכתה"י נוסף שפיכות דמים אשפיכות דמים לא קשיא: **יג)** הדוקקו (ש"מ): **יד)** פי' כפתורים (לענזי רש"י): **טו)** פי' בלטה שבגילב המרב אי בתמיש כדי שלא יאמתו כלי הזין מן היד (עפ"י לענזי רש"י): **טז)** פי' קסדות (לענזי רש"י): **יז)** בזוהר לך ע"ב איתא חזוב הוא מלבו המיון של פעמון: **יח)** ל"ל והא דכתיב (רשש) [ויתנו] את הפעמונים בתוך הרמונים לאו בתוך חללן קאמר כו' (ב"ש): **יט)** לטמא. משנה היא במס' נגעים בפ"ק והני תנאי חשבי פתוכין של לבן כו' (ב"ש): **כ)** שכפרת (כתה"י וש"מ): **כא)** את נמתק (ש"מ): **כב)** שהיה הכהן לבדו (ש"מ): **כג)** ל"ל מבין (הגרי"ב): **כד)** נלל"ל קטלי ליה. וכעי"ז בכתה"י: **כה)** ס"א דנגעים באים על לשון הרע. גליון, וי"ע דהא הכא לא קאי אלא אשפיכות דמים (שמכ"י). [וכד' ולגא הוקא זה בביכוס]: **כו)** האי תנא כל"ל (ש"מ): **כז)** עי' בספר תו"ק דזה על דרך ל"ש: **כח)** אהא דאמרינן (ש"מ): **כט)** נגליון גר' משום דאע"ג דאיכא. ולא נהירא: **ל)** ל"ל לא (ש"מ): **לא)** יתכן להיות הפנימי (הגרי"ב): **לב)** ל"ל הפנימי (הגרי"ב):

מוסף רש"י

אין עניות במקום עשירות. כל מעשיסם בעשר ושריה (המפרש תמיד כט.) **למה נסמכה פרשת קרבנות.** בפרשת ואתה תצוה נסמכה ענין המלואים לבגדי כהונה: **ויטבלו את הכתנת בדם.** רמז היה לסם שעתידה כפרת דמים עולה ע"י כתנת: אין אפוד ותרפים. בזמן שאין אפוד היו עון תרפים: **יבא דבר שבקול.** פעמוני המעיל דשמעין: **ויכפר על קול.** לשון הרע (ערכין טז.) על לשון הרע. כי הוא לקרא לשון הרע הוי דכתיב (במדבר יז) אתם המיתם את עם ה', ואתם לשון הרע בחשאי הוא (יומא מד.) **יבא דבר שבחשאי.** קטורת נעשית בהיכל בחשאי, דתניא בפרק הוציאו לו במסכת יומא (מד.) פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה: **קשיא לשון הרע.** לענין, דקאמר דבגדי כהונה מכפרין: **קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים.** דקאמרינן לעיל בגדי כהונה מכפרין על אחריס, וקא מוקי הכא דעבלה עדיפה מכפרת על אחריס, דעל הוהרא אינה מכפרת, דקי"ל בסוטה (מו:) אפס נתערפה העגלה ואח"כ נמצא הרוגו מבין שהוא נהרג, מ"ל ולאחר לא יכופר וגו': **הא דלא ידיע מאן קטליה.** עגלה מכפרת: **בר קטלא הוא.** וכל כמה דלא מיקטל לא מיכפרי אחריני דכתיב ולאחר לא יכופר וגו':

שיטה מקובצת

באן בפרהסיא. מעיל, דוקא ליבור אבל אינו לא מכפר ליה אלא בנגעים וכב וכפא לו (גליון):

תורה אור השלם

1. וַיַּעַשׂ אֶת מְעִיל הָאֵפֹד מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּלִיל תְּכֵלֶת:
שמות לט, כב
2. וַיִּקְחוּ אֵת כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתֹנֶת בַּדָּם:
בראשית לז, לא
3. וְעָשִׂה לָהֶם מִכְנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם וְעַד יְרֵכַיִם יִהְיוּ:
שמות כח, מב
4. וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:
שמות כח, טו
5. כִּי יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ וְאֵין שַׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין אֵפוֹד וּתְרָפִים:
הושע ג, ד
6. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
שמות כח, לח
7. וַיִּמָּנְעוּ רַבִּים וַמַּלְקוֹשׁ לֹוא הָיָה וּמַצַּח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאָנְתְּ הִכָּלֵם:
ירמיה ג, ג
8. וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם:
במדבר יז, יב

מסורת הש"ס

[א] מיי' פרק ח מהלכות כלי המקדש הלכה ה:
מה ב מיי' שם פ"ט הלכה ג:
מו גד מיי' שם הלכה ד:

מסורת הש"ס

ה) סוכיות יב: ע"י ברכות נא פסחים קיד. סוכה נד נה מגילה כט לקמן צ ירושי' ברכות פ"ח ה"א, יומא פ"ב ה"ב, שקלים פ"ח ה"ד, סוכה פ"ה סה"ד, תענית פ"ד ה"ג, נזיר פ"ז סה"א, ב) [לקמן נ:], ג) [סס לא.], ד) ע"י ירושי' סוטה פ"א ה"ג, ה) [סוכיות יב: ע"ש], ו) [סס] ע"ל פא., ז) [לעיל יח:]

גליון הש"ם

במשנה דם החטאת קודם לדם עולה. עי' לעיל דף ז ע"ב ומתוס' ד"ה כילה:

שינויי נוסחאות

א) מיכות תעשו את אלה ליתא בכה"י (ש"נ במשניות), וכן גר' מרס"ר ומוס': ב) נ"א הכי קא אמרינן דילמא כו' (כי"צ): ג) שהן (כתה"י): ד) על ד' קרנות ועל היסוד כל"ל (ש"מ, וכ"ה בכתה"י ובר"ש"י): ה) ל"ל קודשי קדשים (*ש"מ): ו) קודמת כו' שהיא באה כל"ל (כתה"י וש"מ): ז) בש"מ נוסף חטאת בהמה קודם לעולת בהמה חטאת העוף כו'. ועי' בס"ז וקע"ס דע"ז קמי המוס' לקמן ל' ע"ש ד"ה חטאת בהמה (שגרסו כן במשנה). ומלמת בד"ז נדפס חוס' הנ"ל בסוף המשנה וכן בד"ס שמעתיקו ממקומו עפ"י לד המאר בבה"ז יעו"ש. ועי' דק"ס שמלא בשני בס"ש מכתוב נוסח זה לקמן אחר מיכות לעולת העוף. וליתא שם וכן בהקדישה. (מובא כ"ז בש"נ שבמשניות): ח) ל"ל באלה (ש"מ, כי"פ): ט) ל"ל באלה (שם כי"פ): י) מיכת בשני נמקק (כתה"י, ש"מ, וצי"ק): יא) ל"ל לחם אשה (ש"מ, כתה"י): יב) שיקדמו (כתה"י): יג) מיכת כולה נמקק (ש"מ). וכמ"י מפני שכולה כליל: יד) שנאמר בו יסוד כל"ל (בה"ז וצי"ק): טו) אינו טעון אלא (ש"מ): טז) דמים. ומיני דמים כפרתן וכו' כל"ל (כתה"י וש"מ): יז) שהיא באה על חטא והיינו קדושתה כל"ל (כתה"י וש"מ): יח) ל"ל מפרש (כתה"י וש"מ): יט) לחמיד של שחר כל"ל (צי"ק): כ) וצריכי דמוספין כו' כל"ל (ש"מ): כא) דקסם עשיות הייגו עבודת הדם שהוא עיקר הכפרה (כ"כ בתוס' הרא"ש ביומא): כב) ל"ל דמיתני בפרק התכלת האי קרא דהעולה למימר וכו' (צי"ק): כג) משום דס"ד דהמקשה שהוא מעכב הילכך פריך מברייתא דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא מלישנא דמתניתין והשתא ניחא כו' כל"ל (צי"ק): כד) דהקטרה דמוספין כתיבא מקמי מלבד עולת וכו' כל"ל (שמכ"י): כה) כאן שייך תוכ"ה דס חטאת המוכא בחיים ע"ב. וכ"ה בל"ו: כו) נינהו אלא ע"כ שם חטאת מרצה ה"נ שם אשם מרצה ר"ל כל"ל (ש"מ): כז) בש"מ נוסף וא"ת תיבה חטאת העוף עולת העוף מאי איכא למימר דהיא כולה כליל וא"כ למה יקדים מעשר ממנה י"ל כיון דקדמה כו'. (ול"ע דבכל"ר ליגו, ולולי ליגו רק לבאר ולא לגגיה):

שיטה מקובצת

בדקאמר מעבא. נ"ב ומתמהינן מגגן דלקמני טעמא מלבד וכו'. (מספר ישן. ב"ש): חטאת קודמת לאשם כו'. פ"ה ואשם שחי מתנות שהן מרבע ומלא לוקח שפיכת שויריים, ובאשם לא מלינו שנאמרו. וקשה דהא לעיל פרק ב"ש (דף נא.) מוכח בהדיא דלאשם טעון שפיכת שויריים ליסוד וכ"ש דלא נאמרו ר"ל לא נאמרו בהדיא, מה בכך מ"מ אינהגו ביה, מה לי מי חטאת מרבעה או דמיכתיב ביה בהדיא, הא לא קפיד אלא על מאי דיש בזה טעמי מכוון. לכך נראה דלא יהיב טעמא למילתיה אלא מדמה ניתן על הקרנות אבל על היסוד ליתיה נמי באשם. ות"ת ל"ב דאמאי אמר על היסוד ליתיה דאשם. ר"ל דה"ק חטאת מקודשת מאשם מפני שדמה ניתן על הקרנות וא"כ הוא טעון שפיכת שויריים כמו אשם, אלא אמר כשם שחטאת קודם לאשם מפני שדמה ניתן על הקרנות כך נמי אשם מקודם ממחטאת מפני שהוא טעון שפיכת שויריים ליסוד, לכך קאמר ועל היסוד שטעון שפיכת שויריים על היסוד כמו אשם. אבל אין לומר מפני שהוא מלבה מלגעיל גבי עולה, מפני שאשם נמי מלבה. כך נראה לגורסי דגרס ל"ל: חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן כו'. מיהו אמאי לא קאמר חטאת קודמת לאשם שכן מלבה כדאמרינן לגבי עולה. וי"ל דאשם נמי מלבה אמייתי לאין אבל עולה אינה מלבה אלא על מייתי עשה בלבד (הר"ר ז"ל. ב"ש): ונאכל לבהנים. פי' ומעשר בהמה נאכל לכל אדם (מספר ישן. ב"ש): העופות קודמין למנחות. עי' תוספות מנחות דף סט ע"א [ד"ה תלמוד לומר]: תוד"ה מעשר כו' ושמא באיסוריין מני במעבא דמין זבח. ואין לנקשות מ"ל לימא אמי טעמא דמין זבח ומו לא. דלא מגי בהאי טעמא לגבי חטאת מפני שמבשלת (הר"ר ז"ל. ב"ש):

כל התדיר. שבת תדירה מר"ח וכן כולם: **מלבד עולת הבקר.** העשויה כבר משמע אלמא תמידין קדמי למוספין: **גמ' משום דתדירי.** דתמיד בכל יום הילכך חשיב תדירתא [ה] דיליה: **כאלה תעשו וגו'.** בתר ההוא קרא דמלבד עולת הבקר תעשו את אלה כתיב כאלה תעשו משמע כשדר שאמרתי לך כאלה [ט] של מעלה כשם [י] שהתדיר קודם כך סדר המוספין שאם יום שיש ב' מוספין כגון בשבת שבתוך הרגל יהא התדיר קודם: **גופיה.** להטעין מוסף לז' הימים דמקרא קמא יום ראשון הוא דנפקא לן: **אי לאכ אלה כו'.** לשון קושיא הוא: **אלה לשבעת הימים.** אותן שבעה כבשים האמורין בענין יתחלקו לשבעת הימים: **אלה ליום.** ליום ראשון והדר כתיב ז' ימים אשה [יא] ריח ניחוח לה' ולא ידענא כמה להכי אינטריך כאלה דעל כרחך מהשתא תוקים תעשו ליום אשאר יומי: **מגופיה דקרא.** דמלבד עולת הבקר שמעי' דמוספין תדירין יקדמו: **אשר לעולת התמיד נ"ל.** פשיטא דעולת הבקר עולת התמיד היא אלא תנא לן טעם הקדמתה בתדירות כדי שתלמוד לשאר תדירין שיקדימו [יב] דמשום היא גופא נ"ל לפרושי טעמא: **מתני' כל המקודש מחבירו.** שיש בו לד ריבוי קדושה ממנו: **דם חטאת קודם לדם העולה.** אם שניהן שחוטין ועומדין ליזרק: **שהוא מרבה.** מכפר על חייבי כריתות הצריך ריבוי גדול: **איברי עולה קודמין.** בהקטרתן לאימורי חטאת אם נזרקו דמי שניהן: **מפני שהוא עולה** [יג] **גלוי.** ולד ריבוי קדושה הוא זה למזבח: **על ד' קרנות.** ואשם ב' מתנות שהן ד' ולא על הקרנות: **ועל היסוד.** שפיכת שיריים ובאשם לא מצינו שנאמרו [ד]: **מפן אחרבע.** ב' מתנות שהן ד' וכבר אינו [טו] אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים כדאמרינן במנחות בפ' שתי מדות (דף נ.): כל הקרבנות כו': **מפני שהוא מין זבח.** זביחת סכין ועוף בצמיקה וזבחים חשיבי מפני שמצותן מרובה שכל הקרבנות באין מהן: **ויש בו קדשי קדשים.** לחלק גבוה ב' דברים דמו (ואיבריו) ואימוריו מה שאין כן בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדקתני ואזיל: **שהן מיני דמים** [טז]. כפרתן מרובה: **שהוא** [יז] **בא על חטא.** והיינו קדושתו דמכפרת: **חטאת העוף קודמת לעולת העוף.** מקראי נפקא לן בגמרא [נ.]: **וכן בהקדישה.** כשהוא מפרש [יח] את קינו קורא שם לחטאת תחילה:

כל התדיר [ט] א מחבירו קודם את חבירו ב) התמידין קודמין למוספין ג) מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה ד) שנאמר [1] מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו [א] את אלה: **גמ'** מנא לן מנא לן בדקאמר טעמא מלבד עולת הבקר [ב] דילמא תמידין הן דקדמו למוספין משום דתדירי מוספין למוספין מנ"ל א"ר אילעא דאמר קרא [2] באלה תעשו ליום שבעת ימים אלה כאלה והאי מיבעי ליה לגופיה א"כ ניכתוב אלה תעשו ליום אי כתב אלה תעשו ליום שבעת הימים ה"א אלה לשבעת הימים (אין מידי אחרינא לא) ליום כתיב ואכתי אימא אלה ליום אבל שאר יומי לא ידענא כמה אמר קרא תעשו שיהו כל העשיות שוות ה) אביי אמר מגופה דקרא אם כן לימא קרא מלבד עולת הבקר ותישתוק אשר לעולת התמיד ל"ל למימר דהך דתדירא תיקדום: **מתני'** ו) כל המקודש מחבירו קודם את חבירו ז) דם החטאת קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהוא ג) כליל לאישים חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן לד' ד) קרנות על היסוד ח) אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם ט) השלמים קודמין לבכור מפני שהן טעונין מתן ד' [וסמיכה] ונסכים ותנופות חזה ושוק הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים המעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח ויש בו קודש ה) קדשים דמו ואימוריו העופות קודמין למנחות מפני שהן מיני דמים י) מנחת חוטא קודם ו) למנחת נדבה מפני שהוא בא על חטא ז) חטאת העוף קודמת לעולת העוף וכן בהקדישה:

כל התדיר. שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד. תימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נח:) אמרינן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד [יט] שנאמר העולה עולה ראשונה ל"ל תיפוק לי מהכא וכי תימא דהוה לנדרים ונדבות והאי למוספין דמוספין [כ] קבוע להם זמן ונדרים ונדבות אפשר בכל יום ותדיר הא בפרק התכלת (מנחות דף מט.) מייתי בהדיא קרא דהעולה אמתני' דהתמידין אין מעכבין את המוספין דקאמר ה"ד לא דאית ליה [ולקדם] ומתניא מנין שלא יהא דבר כו' ועוד קשה טפי בסוף הגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) דריש מדכתיב מלבד אין הכפורים מכלל דכשאר פרישת ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר מכלל דמוספין בריש והתניא מנין שלא יהא דבר כו' הוה ליה למיפרך ממתני' דהכא דאדרבה דדריש מדכתיב מלבד עולת הבוקר מכלל דתמידין קודמין וליכא למימר אמי דאינטריך קרא דהכא לגיבור שאין להם תמידים ומוספין אלא כדי אחד מהם דמתני' לאו בכי האי גוונא דאיירי דומיא דסיפא דקתני דם חטאת קודם לדם עולה וליכא למימר דאד למנוה ואד לעכב דעיכובא ליכא כדאמר בפ' התכלת (מנחות דף מט.) וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמת הקטרה דבהקטרה איירי וקרא דהכא להקדמת שחיטה דתעשו את אלה בעשייה דדם [מיירי בא] והשתא ניחא דמייתי [כב] דרבא בפרק התכלת (שם) למימר דאפי' בהקטרה אלא תנן תמיד של שחר קודם מ"מ משום [כג] דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא אתיא טפי מן משנה והשתא ניחא אלא מייתי בהגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) ממתני' לאוכחי על מלבד אין הכפורים אלא הוי כשר בריש לעולם כשר בריש כיון דכתיב כשר בריש ואחר כך אין אבל הכא איירי בעשיית הדם וה"ק קרא מלבד עולת הבוקר שעשיתם כבר עבודת הדם תעשו את אלה אבל הקטרה דכתיב מקמי קרא דמלבד עולת הבוקר תהיה קודם התמיד דכולהו קראי דקמיה בהקטרה משתעי

דהא כתיב בהו אשה ריח ולהכי אינטריך לאתויי מהעולה דאע"ג דהקטרת [כד] דמוספין כתיבי מקמי עולת הבקר הקטרת תמיד קודמת להן ה"נ הכא אע"ג דכשאר כתיב מקמי מלבד אין הכפורים יכול להיות דאין קודם מיהו קשה דקראי דקמי מלבד עולת הבוקר בעבודת דם [נמי] איירי דכתיב לעיל מיניה ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם וכפרה בדם היא ועוד אמאי לא גמרינן הקטרה ודם מהדדי ומפרש ה"ר חיים דקרא דהעולה אינטריך לחביתין דמכל יום ויום אינו מקריב אלא חביתין דמכל יום ויום אינו מקריב אלא חביתין דמכל יום ויום אינו מקריב אלא ח

גמ׳ מנהני מילי. דדס חטאת קודם לדס עולה ואיברי עולה קודמין לאימורי חטאת: **ופר שני בן בקר.** בחיוך הלוים כתיב בבהעלותך: **בבר נאמר.** באותה פרשה ועשה את האחד חטאת. ריישא דקרא והלוים יסמכו את ידיהם וגו׳: **יכול אקדום חטאת לעולה לכל מעשיה.** כדכתיב ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה:

ופר שני. משמע שיהא שני לו: **מסנה קמייתא.** דחטאת מכפרה ושלמה כפרה בדילה כדאמרן בפרק ב״ש (לעיל דף נח.) וכפר אע״פ שלא ניתן [יד] אלא אחת: **דני עולה דמיא.** שלא הביאוה על חטא ואפ״ה (חטאת) קודם לעולה משום דשם [טו] חטאת קודם לעולה וה״ה לג׳ מתנות שבחטאת [טז]: אימורי חטאת לא מכפרי שאין כפרה אלא בדם. דם עולה לאו כליל הוא לאין כליל אלא באישים אבל מכח כליל קאתי שהאיברים יהיו כליל: ה״ג **או דילמא דם אשם קדיש דמכפר: לאימורי חטאת לא קדמי.** דחטאת חמורה מאשם כדקתני מתני׳: **שדמה ניתן.** אלמא באימורין קאי דאי בדם קאי שהיא ניתנת מיבעי ליה: **יש לו קיבה.** לדמיו דכתיב [טז] (ויקרא ה) בכסף שקלים אבל חטאת כל [יז] דהו: **שלמים ישנן בליבור.** כבשי עצרת: **דמיס אחריס.** חטאת ועולה באין עמו חובה: **זו קודמת לזו.** לעיל מייתי אייתי בתודה ואיל נזיר: **לפניו ולאחריו.** דתנן [יח] קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין וילפינן בבכורות (דף ס:) מקראי: **שכן קדשי קדשים.** אפילו אכילת אדם שבהן קדשי קדשים הוא: **פסולין.** ואע״ג דלענין מעילה לפני זריקת דמיס לא קדשיס לענין איפסולי ביולא קדשי קדשים נינהו: **ותנא חוצה.** ותנא תנא דידן סייעתא למילתא: **אלא דם מיהא איתיה.** ולא ה״ל למיתני אלא ואימוריו קדשי קדשים מה שאין כן בעופות אלא להכי נקט דמו בהדי אימוריו לאשמועינן דכי הדדי קדשי בשעה שזה קרוי קדשי קדשים קרוי גם זה קדשי קדשים: **ומה דמו מיפסיל ביולא אף אימוריו** [יז] **מיפסלו ביולא.** דהא קדשי קדשים קרי להו: ה״ג **בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמיס חוץ לקלעים: הואיל וסופו לצאת.** שהרי אכילתן בכל העיר: **לא הגיע זמנו לצאת.** דאכתי לא איפתרי [יח] באכילה: **ע״כ לא פליגי אלא בבשר.** בההוא הוא דמכשר רבי יוחנן משום דסופו לצאת: **הוא הדין דבאימורין.** מכשר שזריקה עושה אותו [יט] קדשי קדשים. והאי דפרים [כ] משום דסופו לצאת הש״ס קמפרש ליה ולא מילתיה דרבי יוחנן היא: **אין מועלין בהן.** אפי׳ לאחר זריקה דלא מהניא בהו זריקה להכי למיקבעינהו במעילה:

ואין

[יא] **דם חטאת** קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה. הא דלא קאמר בטעמא משום שדמה ניתן על ד׳ קרנות כדקאמר גבי אשם משום דכיון דדם עולה אתי מכח כליל כדאמר בגמרא לא סגי בטעמא דארבע קרנות: **הבא בחטאת** הלוים עסקינן. והא דקאמר מפני שמרצה בחטאת דעלמא:

דם עולה ואימורי חטאת איזה מהן קודם. לא דמיא לבעיין דלעיל דמיירי במכפר וכליל גופייהו והכא מיירי באותו שבא מכח כליל ומכח מכפר: **דם עולה ודם אשם איזה מהן קודם.** דס אשם קודם דאשם מכפר כחטאת א״ג פשיטא ליה דאיברי עולה קודמין לדם אשם מפני שהן כליל ולא דמי לאיברי עולה ודם חטאת דחשיב דס חטאת משום דהוי אד׳ קרנות: **אבל עולה לא.** דעל כרחין למעוטי עולה אתא דאי עולה קודמת לאשם ליתני עולה וכל שכן חטאת דהא דס חטאת קודם לדם עולה: **לימא** מסייע ליה בשר קדשים קלים כו׳. תימה דלא מייתי סייעתא מברייתא דלעיל בפ׳ ב׳ (דף כו.) דקתני גבי קדשים קלים פרכסה וילתה לחוץ וחזרה פסולה ואמרי עלה ש״מ בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמיס פסולה ומשני דילמא באליה ויותרת הכבד ושתי הכליות [כא]:

והא דקא מיפלגי בבשר להודיעך כחו דר״ל. הוה מצי לאיפלוגי באימורין להודיעך כח דהיתירא:

גמ׳ מנא הני מילי דת״ר [כב] א[1] ופר שני בן בקר תקח לחטאת [כג] אם בא ללמד שהן שנים הרי כבר נאמר [2] ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה מה ת״ל ופר שני בן בקר תקח לחטאת שיכול שיהא [כד] חטאת קודמת לכל מעשה עולה ת״ל ופר שני בן בקר תקח לחטאת אי פר שני יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל מעשיה ת״ל ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה הא כיצד דם חטאת קודמת לדם עולה מפני שמרצה: [ד] איברי עולה כו׳: [כה] ואמאי מתנה קמייתא דמכפרה תיקדום והנך לא [ה] אמר רבינא הכא בחטאת הלוים עסקינן ואע״ג דכי עולה דמי קאמר רחמנא היא תיקדים במערבא אמרי הואיל והתחיל במתנות גומר: איבעיא להו דם [א]חטאת ואיברי עולה איזה מהן קודם דם חטאת קודם מפני שמרצה או דילמא איברי עולה קודמין מפני שהן כליל לאישים ת״ש דם חטאת קודם לדם עולה לדם עולה הוא דקדים לאיברי עולה לא קדים אדרבה מסיפא איברי עולה קודמין לאימורי חטאת לאימורי חטאת הוא דקדים לדם חטאת לא קדים אלא [ב] מהא ליכא למשמע מינה [ו]: איבעיא להו [ב]דם עולה ואימורי חטאת איזה מהן קודם דם עולה קודם דקאתי מכח כליל או דילמא אימורי חטאת קודמין דקאתי מכח מכפר ת״ש דם חטאת קודם לדם עולה דם חטאת הוא דקדים לדם עולה אבל אימורי חטאת לא אדרבה מסיפא איברי עולה קודמין לאימורי חטאת איברי עולה הוא דקדמי לאימורי חטאת אבל דם עולה לא אלא מהא ליכא למשמע מינה: איבעיא להו [ג]דם עולה ודם אשם איזה מהן קודם דם עולה קודם דקאתי מכח כליל או דילמא דם אשם קודם (דקאתי מכח) דמכפר ת״ש דם חטאת קודם לדם עולה [ז] אבל דם אשם לא בדין הוא דאיבעי למיתני דם אשם ואיידי דבעא למיתני סיפא איברי עולה קודמין לאימורי חטאת דאי תנא לאימורי אשם ה״א לאימורי אשם הוא דקדמי לאימורי חטאת לא קדמי משה״ה תנא חטאת ת״ש חטאת קודם לאשם חטאת הוא דקדמה ליה לאשם אבל עולה לא מאי לאו [ח] דם לא אאימורים דיקא נמי דקתני מפני שדמה ניתן [ט] ש״מ: חטאת קודמת כו׳: אדרבה אשם קדים שכן יש לו קיצבה אפ״ה ריבוי דמזבח עדיף: אשם קודם לתודה כו׳: אדרבה התודה ואיל נזיר קדמי שכן טעונין לחם אפ״ה קדשי קדשים עדיפי: תודה ואיל נזיר כו׳: אדרבה שלמים קדמי שכן ישנן בציבור בביחיד אפילו הכי [י] נאכלין ליום אחד עדיפי איבעיא להו תודה ואיל נזיר איזה מהן קודם תודה קדמה שכן טעונה ד׳ מיני לחם או דילמא איל נזיר קודם שכן יש עמו דמים אחרים ת״ש [יא] זו קודמת לזו שזו טעונה ד׳ מיני לחם וזו אינה טעונה אלא שני מיני לחם: השלמים קודמין לבכור כו׳: אדרבה בכור קודם שכן קדושתו מרחם ונאכל לכהנים אפ״ה מצות יתירות עדיפי: הבכור קודם כו׳: אדרבה מעשר קודם שכן מקדש [יא] לפניו ולאחריו אפ״ה קדושה מרחם עדיפא: מעשר קודם לעופות כו׳: אדרבה עופות קדמי שכן קדשי קדשים אפ״ה מין זבח עדיף אמר רבינא בר שילא [יב]אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים פסולין ותנא תונא מפני שהוא זבח [יג] וישנו קדשי קדשים דמיו ואימורין בשלמא אימורין ליתנהו בעופות אלא דם מיהא איתיה אלא לאו [יד] קמ״ל אימורין כי דמו מה דמו לפני זריקה אף אימורין קודם זריקה וקא קרי להו קדשי קדשים ומה דמו מיפסל ביוצא אף אימורין מיפסל ביוצא נימא מסייע ליה בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים [טו]רבי יוחנן אמר [טז]כשר ר״ל אמר פסול רבי יוחנן אמר כשר הואיל וסופו לצאת ר״ל אמר פסול [יז]עדיין לא הגיע זמנו לצאת ע״כ לא פליגי אלא בבשר אבל באימורין לא [יח]הוא הדין דבאימורין נמי פליגי והא דקא מיפלגי בבשר להודיעך כחו דר״ל דאפילו בשר דסופה לצאת אמר עדיין לא הגיע זמנו לצאת לימא כתנאי [יט]אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים ר״א אומר [יא]אין מועלין בהן ותנא״ג דתני טעמא בסופו לצאת תגלגל הוא דמפרש הכי מעיקרא והשתא הדר ביה אבל אינו מדברי ר׳ יוחנן: **השל״ה** ד״ה מנהני מילי דם חטאת קודם כו׳. ונראה למפ״ר שיש ליישב דאמרי׳ מילתא קא בעי, דמסכת יפלינן לכל המקודש מחכירו שיהא קודם כמו שנפרש בסמוך (הר״פ ז״ל. ב״ש):

[1] ומתני׳ ומוספין הלכה ה:
[2] ז ד מיי׳ פ״ז מהל׳ פסה״מ הלכה נב:
ח ה מיי׳ פ״ז מהל׳ פסה״מ הלכה נב:
ט ו מיי׳ שם הלכה נג:
י ז מיי׳ פ״ג מהל׳ מעילה הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְלָקְחוּ פַר בֶּן בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן וּפַר שֵׁנִי בֶּן בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת:
במדבר ח, ח
2. וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֲשֵׂה אֶת הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל הַלְוִיִּם:
במדבר ח, יב

מוסף רש״י

אלא מהא ליכא למשמע מינה. דולמא מתני׳ לאו כולה דוקא אלא חדא מינייהו דוקא, או רישא או סיפא, ותנא אידך אגבו הכוא ולא ידעינן הי מינייהו דוקא דגמרי מיניה (שבת קכא.) **אימורי קדשים קלים.** ממון בעלים הן ואין כהן מעילה לפני זריקה ואכתי לא הוקדשו, אבל לאחר זריקה דהוברכו אימורים לאלף גבוה יש מעילה באימורין, כדאמרינן בפרק כל הבשר בסופו (חולין קיז.) כל אלב לה׳ לרגות אימורי קדשים קלים למעילה שיצאו לפני זריקת דמים. שיפלו וחזרו וזרק דמן: אין מרעלין בהן. דלא מהניא להו הך זריקה לגברי אותם לאלף גבוה, דאין זריקה מועלת ליוצא (מנחות מז:). דהוו כמו לפני זריקה, דזריקת יציאה אינם מביאה אימורי קדשים קלים לידי מעילה כמו זריקה כשרה (מעילה ז:)

שיטה מקובצת

הא ביצד דם חטאת וכו׳. דכתיב ועשה את האחד חטאת, ועשייה דם משמע. והאי דנקט טעמא דמפני שמרצה, משום דבעי לגלויי שהגן מוקדשין דמתניתין כמו שדם החטאת קודם מטעם שהוא מקודש ומרצה (הר״פ ז״ל. ב״ש): **מפני** שדמה ניתן. פי׳ אלמא דבאימורים קאי, כלומר דהקטרת אימורים קודמת מפני שדמה ניתן. דאי הוה קאי על מתנות הדם, הוי ליה למימר מפני שהיא ניתנת דהוה משמע מתנותיה קודמות מפני שהיא ניתנת: **אלא** דם מיהא איתיה. פ״ה ולא הו״ל למיתני אלא כו׳ והקשה מורי לפירושו, דאע״ג דאיתא בעוף תניא ליה אלא תאמר דם של עוף קדשי קדשים הם שאין כן בעופות, להכי אמר דמו, וה״ק מפני דבריס מקודש שהוא מין זבח ואימוריו קדשי קדשים וגם דמו קדשי קדשים כמו בעוף כדפי׳ בתמתיתין גבי על היסוד. וי״ל דא״כ הוה ליה למתניתיה לבעוף כמו במתני׳, הא״מ דתני ליה בתמצא ע״כ צריך לומר דהוא כמין אותו שלבאריו או מלאחריו חה אינו יכול להיות א״כ ע״כ בא להשמיענו כדדייק מלמודא שאם אתה ר״ל כדפי׳ בתמתיתין גבי על היסוד לא היה לו להסמיך בין שני דברים הללו דלתיבתו בעוף ולמימרי זה בתחיים דלתיבתו נמי בעוף אלא הוי ליה למתניה בעוף כמו בתמני׳ ואז הוה ניחא דלא הוי אלא גמר טעמא כדפי׳ בתמתיתין מדלא תני הכי ש״מ כדפי׳. ומייתי מורי ראיה דבכ״ג אינה בעוף פ׳ אינו מקומן (דף מ:) דקאמר ואי בעית אימא כי הסם ד״ה דלי״ג ליה, וה״ר פי׳ (הר שם ד״ה ואיבעיא) דיש ליישבו ואינעית אימא כי הסם לומר מדלא קתני עד תנא בעופות אלא תנא ליה בתמצא ש״מ דהוי באוריי״ם כמו לילה ומנויין ולני לתמיני ביה לפניו ולאחריו, והכא בליכא למימר הכי צריך לומר כדפי׳: (ובכ״ש כתוב בסגנון אחר וז״ל, למה ספר׳ מפר״ח לעיל גבי על היסוד דאורחיה דתנא למיתני תרתי אלא מחד מיניהו, ק״ק מאי פריך הכא דלמא ה״ק במעשר ים דם ואמורין ומש״כ בעוף בליכא אלא דם. ותירץ מש״ר דמתרבי ליה בתמצא בין מין זבח ובין ואמוריו ומשמע לה דהוי עיקר מדושא, כעין מה שפירשו התוס׳ בסוף אחיהו מקומן גבי אלא עד תנאה לאותה גירסא דגרסי ואינעית אימא מה הכי דאורייתא וכו׳

שיטה מקובצת

הא ביצד דם חטאת וכו׳. דכתיב ועשה את האחד חטאת, ועשייה דם משמע. והאי דנקט טעמא דמפני שמרצה, משום דבעי לגלויי שהגן מוקדשין דמתניתין כמו שדם החטאת קודם מטעם שהוא מקודש ומרצה (הר״פ ז״ל. ב״ש): **מפני** שדמה ניתן. פי׳ אלמא דבאימורים קאי, כלומר דהקטרת אימורים קודמת מפני שדמה ניתן. דאי הוה קאי על מתנות הדם, הוי ליה למימר מפני שהיא ניתנת דהוה משמע מתנותיה קודמות מפני שהיא ניתנת: **אלא** דם מיהא איתיה. פ״ה ולא הו״ל למיתני אלא כו׳ והקשה מורי לפירושו, דאע״ג דאיתא בעוף תניא ליה אלא תאמר דם של עוף קדשי קדשים הם שאין כן בעופות, להכי אמר דמו, וה״ק מפני דבריס מקודש שהוא מין זבח ואימוריו קדשי קדשים וגם דמו קדשי קדשים כמו בעוף כדפי׳ בתמתיתין גבי על היסוד. וי״ל דא״כ הוה ליה למתניתיה לבעוף כמו במתני׳, הא״מ דתני ליה בתמצא ע״כ צריך לומר דהוא כמין אותו שלבאריו או מלאחריו חה אינו יכול להיות א״כ ע״כ בא להשמיענו כדדייק מלמודא שאם אתה ר״ל כדפי׳ בתמתיתין גבי על היסוד לא היה לו להסמיך בין שני דברים הללו דלתיבתו בעוף ולמימרי זה בתחיים דלתיבתו נמי בעוף אלא הוי ליה למתניה בעוף כמו בתמני׳ ואז הוה ניחא דלא הוי אלא גמר טעמא כדפי׳ בתמתיתין מדלא תני הכי ש״מ כדפי׳. ומייתי מורי ראיה דבכ״ג אינה בעוף פ׳ אינו מקומן (דף מ:) דקאמר ואי בעית אימא כי הסם ד״ה דלי״ג ליה, וה״ר פי׳ (הר שם ד״ה ואיבעיא) דיש ליישבו ואינעית אימא כי הסם לומר מדלא קתני עד תנא בעופות אלא תנא ליה בתמצא ש״מ דהוי באוריי״ם כמו לילה ומנויין ולני לתמיני ביה לפניו ולאחריו, והכא בליכא למימר הכי צריך לומר כדפי׳: (ובכ״ש כתוב בסגנון אחר וז״ל, למה ספר׳ מפר״ח לעיל גבי על היסוד דאורחיה דתנא למיתני תרתי אלא מחד מיניהו, ק״ק מאי פריך הכא דלמא ה״ק במעשר ים דם ואמורין ומש״כ בעוף בליכא אלא דם. ותירץ מש״ר דמתרבי ליה בתמצא בין מין זבח ובין ואמוריו ומשמע לה דהוי עיקר מדושא, כעין מה שפירשו התוס׳ בסוף אחיהו מקומן גבי אלא עד תנאה לאותה גירסא דגרסי ואינעית אימא מה הכי דאורייתא וכו׳

מסורת הש״ס

[יא] [מוספ׳ דפרה פ״ח ה״ב, ת״כ ויקרא הובה פ״ג ה״ג,
[ב] [ברכות כה. וש״ע ועי׳ בדרים עבו.], [ג] עי׳ לעיל כו. תו׳ ד״ה דיולמא, [ד] ירושל׳ יומא פ״ו ה״ז,
[ה] [לקמן קד:], [ו] [מנחות מז:] מעילה ו:, [ז] בכורות ס.,
[ח] שייך לעמ׳ הקודם,
[ט] [וע׳ היטב לעיל כו. תו׳ ד״ה דילמא]

הגהות הב״ח

[א] גמ׳ כו׳ מפני שהן כליל ואימא מתנה קמייתא: [ב] רש״י ד״ה דכי עולה וכו׳ שבחטאת הם״ד ואח״כ מ״ה דקאתי מכח כליל לאימורי חטאת: [ג] ד״ה יש לו וכו׳ כל דהו הם״ד ואח״כ מ״ה ישנן בצבור שלמים:

גליון הש״ם

גמ׳ מהא ליכא למשמע מינה. תמוה לי דלעמא שייכם שוים ויכול להקדיש למי שירצה ואין הדיוקים סותרים אהדדי ול״ע:

שינויי נוסחאות

[א] דת״ר רבי אומר ופר (כתה״י וש״מ), וכ״ה בתו״כ בפ׳ ויקרא בפרשה דפר כהן המשיח רבי אומר מה ת״ל (גליון): [ב] לחטאת מה ת״ל אם ללמד כו׳ (ש״מ), נ״ל לחטאת מה ת״ל לפי שנא׳ ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה יכול תהא חטאת קודמת לעולה לכל דבריה ת״ל ופר כו׳ (כתה״י נמתק) (כי״צ): [ג] שתהא (כתה״י וש״מ): [ד] הנקודות יש למוחקן (שמכ״י ובה״ז). וחמ״כ נ״ל איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהן כליל לאישים. ואימא מתנה קמייתא וכו׳ (ש״מ): [ה] לא ניקדמו אמר (כתה״י וש״מ): [ו] בכ״ל נוסף ותנא ספוקי מספקא ליה ושיירה: [ז] בכתה״י נוסף דם חטאת הוא דקדים לדם עולה (דק״ם). וכ״ה בכי״ל ושם נוסף ואם איתא ניתני אשם וכל שכן חטאת, משום דקא בעי מיתנא סיפא כו׳: [ח] מאי לאו בדם לא באאימורים (כי״צ): [ט] ניתן ולא קתני מפני שהיא ניתנת ש״מ (כתה״י וש״מ). ועי׳ דק״ס: [י] נ״ל אפילו הכי ריבוי דגופיהו עדיף איבעיא וכו׳ (כי״צ): **יא]** מקדש טעותו לפניו כו׳ (כי״צ): **יב]** זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואמוריו (כתה״י וב״ש): **יג]** לאו הא קמ״ל דאימורין כי וכו׳ (כתה״י וש״מ): **יד]** נתן (כתה״י וש״מ): **טו]** דשם חטאת עלה הה״ה לג׳ כו׳ כל״ל (כתה״י, ש״מ וצ״ק): **טו]** דכתיב ביה כסף שקלים כל״ל (ש״מ): **יז]** אימוריו לפני זריקה מיפסלו (כתה״י וש״מ): **יח]** אישתרי בשר באכילה (ש״מ): **יט]** אותן (כתה״י): **כ]** דפריש טעמא משום (ש״מ): **כא]** ואיברי עולה לא מיבעיא ליה דהיינו בעיא דלעיל דם חטאת ואיברי עולה דאשם מכפר וכו׳ כל״ל (שמכ״י וב״ש). וכנראה הוסמטו מחמת טעות הדומות. ומיהו דם אשם קודם הם הוקפת בכ״ז ואינן לזוכר לפי ג׳ הכ״ל [ובכ״ל וילנא טעו בליון הגהה זו]:

שיטה מקובצת (המשך)

דליק מדמייה בתמצא. כך נ״ל (הר״פ ז״ל)]: **הואיל וסופו לצאת.** תימה דלתמיני בפ׳ התכלת (מנחות דף מו.) אם מנשמטה יצא לחמה הלחם פסול, ואמאי נימא כשר הואיל וסופו לצאת. וי״ל דמייני דילא חוץ לחומת ירושלים: **להודיעך** כחו דרישא לקיש. וה״ר ממלי לאפלוגי באימורים להודיעך כמו דר׳ יוחנן, כמדומה שיהא קודם כמו שנפרש בסמוך (הר״פ ז״ל. ב״ש):

ואין חייבין עליהן משום פיגול יז). דהוי להו כמי שלא נזרק עליהן הדם ולא קרבו כל מתיריהן: **ומשום נותר.** דאין נותר אלא בבשר יא) באכילה בתוך זמנו דכתיב [ויקרא יט] ביום זבחכם יאכל וממחרת יב) וגו': **ומשום טומאת הגוף.** דתמרי במנחות (דף כה:) הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה שאין ניתר לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה ואימורין דאיתרבו לטומאה מאסר לה' [לעיל לו:] דומיא דבשר איתרבו דלאחר זריקה הוא דמחייב עלייהו ולא לפני זריקה והני לא אהניא להו זריקה: **מאי נאו בהדר עיילינהו.** דהוו לגואי בשעת זריקה פליגי ואפי' הכי קאמר ר"ש דלא אהניא להו זריקה משום דאיפסילו ביולא: **בדאיתנהו אבראי.** בשעת זריקה: **והא רב פפא הוא דאמר.** במנחות בפרק התכלת (דף מז:) גבי שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה דפליגי נמי ר"א ורבי עקיבא: **בדאיתנהו אבראי כ"ע לא פליגי. דלא מהניא להו זריקה: דזיבחא הוא.** דבזריקת בשרים קא מישתרו דלאו גופייהו הוא הלכך כל יג) דאיתנהו אבראי מודה ר"ע דלא מהניא להו זריקה: מנחות ישנן בצבור מנחת העומר ושתי הלחם. עוף אינו בצבור דתניא ט) (תמורה דף יד: יח) והקריב היחיד מביא עוף ואין צבור מביאין עוף: **מנחה חוטא היא דקודמה למנחה נדבה.** משום דמכפרת אבל מנחת סוטה לא: **והא נמי.** דסוטה באה על חטא: **והקריב את אשר לחטאת וגו'.** בשמיעת הקול כתיב: **זה בנה אב.** תלה טעם הקדמתו בשביל שם חטאת: **חטאת בהמה לעולת בהמה מדרבי רחמנא** טו). דתניא לעיל [פט:] ופר שני בן בקר וגו': **חטאת העוף לעולת בהמה.** כגון יולדת עשירה כבש טז) בן שנתו לעולה ובן יונה או תור לחטאת (ויקרא יב): **לא מקום שנתחלפה חטאת.** והעופות באין תחתיה בדלות כגון במטמא מקדש (ויקרא ה) דעיקרו חטאת בהמה ובדלות נתחלפה שתי יז) תורים: **חטאת קודמת.** דכתיב לחטאת ראשונה משום דעיקר חטאת הוא: **ולכן.** ביולדת שהעוף תחת עולה הוא בא והבהמה עיקר היתה עולה קודמת דכתיב בה [ויקרא יב] אחד לעולה ואחד לחטאת יח): **ולא מקום ששנים באים תחת אחד חטאת קודמת.** כגון במטמא מקדש שתי העופות תחת חטאת אחד הן באין שהרי בעשירות לא היה מחוייב אלא חטאת: ולכן. ביולדת שאין בא תחת הבהמה אלא עוף העולה דאילו בעשירות נמי הוה מתיא עוף לחטאת עם עולת בהמה יט): **עולה קודמת.** אלמא עולה כ) של בהמה יולדת קודמת לחטאת שהרי אף חליפין כא) קודמין לחטאת ומתניתין כב) תנן חטאת העוף קודמת לעולת בהמה: **למקראה הקדימה הכתוב.** שתהא נקראת בעניין תחילה אבל בעבודתן חטאת קודמת וכדאמרן מזה בנה אב: מאי

ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. הא' דאין חייבין עליהן משום טומאה גרמה דהיינו טעמא דכדאמר לעיל בסוף ב"ש (דף מה:) בהוכשר ליקרב וזה אין ראוי ליקרב עד אחר זריקה ובקונטרס פי' טעם אחר: **והא רב פפא הוא דאמר בדאיתנהו אבראי דב"ע ל"פ.** מילתיה דרב פפא בפרק התכלת (מנחות דף מז:) גבי שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וס"ד דאין חילוק בין זה לזה: **מנא הני מילי דת"ר כו'.** לעיל גבי דם חטאת קודם לדם עולה ניחא דבעי קרא אע"ג דמפ' טעמא במתני' משום דאיכא תרי קראי חד דמשמע דחטאת קודמת וחד דמשמע דעולה קודמת אבל הכא קשה ל"ל קרא תיפוק לי משום דחטאת העוף מרלה ושמא כיון דלית בה הקטרה לא מהני בה האי טעמא:

חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה. וא"ת הא תנא ליה רישא דם חטאת קודם לדם עולה כג) וי"ל דאיצטריך לאשמועי' אפי' בעולה הבאה כד) לשם חטאת כדקתני וכן בהקדישה: **חטאת העוף לעולת בהמה מזה בנה אב.** והא דאמרי' בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) זה בנה אב לכל החטאות שיקדמו לעולות וקיימא לן דאפילו חטאת העוף לעולת בהמה קשה קרא הלשון דמאי קאמר וקיימא לן כו' הא לא משמע כה) מבנין אב טפי אלא הך מילתא לחודה ועוד קשה הא דקאמר לכל החטאות:

למקראה הקדימה הכתוב. פירש בקונטר' שתהא נקראת בעניין תחילה ותימה מה חידוש הוא זה כו) ומפרש ה"ר חיים להקדישה תחילה שיקדים העולה קודם החטאת אבל להקריב חטאת קודמת והא דתנן וכן בהקדישה מתני' לא מיירי ביולדת אע"ג דמשמע קרא דאכל מה דתנן חטאת קודמת לעולה בהקרבה בכל כז) הנהו וכן בהקדישה וקשה לפי' מהא דאמרינן בערכין פרק האומר משקלי עלי (דף כא.) חייבי חטאות אין ממשכנין אותן חייבי עולות ממשכנין אותן ופעמים שחייבי עולות אין ממשכנין אותן ופריך מאי ניהו אי נימא עולת יולדת פי' דא"ל למשכנה משום דאי אפשר לה להביא חטאת עד שתביא עולתה והאמר רבא למקראה הקדימה הכתוב ואי כפירוש ה"ר חיים כיון דלריכה להקדיש עולה קודם לחטאת א"כ א"ל למשכן ועל כח) כרחה תביא שתיהן: וכאן (ביולדת) לו) עולה קודמת כל לז) מקום שבא על חטא חטאת קודמת וכאן עולה קודמת וכל מקום ששנים באים תחת חי) חטאת חטאת קודמת וכאן לט) עולה קודמת מ) אמר רבא למקראה הקדימה הכתוב. תא שמע פרים מ) קודמין לאילים ואילים קודמין לכבשים כבשים לשעירים

מ) [מנחות כה:], נ) [שם מז:] וע' לעיל כו. תו' ד"ה דילמא, ג) [לעיל: יומתו מת: וש"נ], ד) [פסחים נט. תוריות יג.] וע' ת"כ ויקרא חובה פי"ח ה"ח, ה) ת"כ תזריע א' פ"ד ה"ג, ו) עכין כא., ז) ת"כ ויקרא נדבה פרש' ו ה"ט ע"ש.

שינויי נוסחאות

א) כמ"ל נוסף דלא מיפסלי ביוצא: ב) אי הכי תיפוק (כ"י צ): ג) מה ת"ל אם ללמד שתקרב חטאת ראשונה כו' כל"ל והסמר נמחק (*ש"מ): ד) ל"ל לעולות (*ש"מ): ה) תיכף רחמנא נמחק (כתה"י וש"מ). וכ' דק"ס דכן הנכון, וכהוכיח לדרשה דרבי לעיל פט ריש ע"ב [עיי"ש בש"ע אות ל]: ו) תיכף ביולדת היא הוספת בה"ו [ע"פ רש"י]. ובכתה"י ודפו"י ליתא. וגיר' ש"מ וכאן שנתחלפה עולה עולה קודמת: ז) בס"ל ליתא זו הכנה (ש"מ). וכן משמע מרש"י לפניו דלא פירשה: ח) ס"ל תחת אחד (*צ"ק וכ"ה ברש"י): ט) ס"ל וכאן שאין שנים באין תחת חטאת אחת עולה קודמת (גליון): י) פיגול. דלא קבע להו הך זריקה בפיגול והוו להו (כתה"י וש"מ): יא) ס"ל בבשר לאכילה (צ"ק). וכס"ל ליתא בבשר הראוי לאכילה (*ש"מ, גליון): יב) בכתה"י נוסף והנותר עד יום השלישי: יג) כל כמה דאיתנהו כל"ל (ש"מ, כ"פ). וככ"י כל היכא דאיתנהו: יד) בתמורה שם ליתא, וליתא בתו"כ דבולד לנדבה פרש' סל' ו, ועי' רש"י מנחות ה ע"ש: טו) בד"ו רפ"ב וכתה"י ליתא תיכף רחמנא. ועמ"ש בעיל אות ה: טז) שיש לה להביא כבש כו' כל"ל (ש"מ): יז) לשתי (כתה"י): יח) ס"ל לחטאת הס"ד, ומה"ד כל מקום שבא על חטא. כגון שבועת עדות ושבועת ביטוי ושגגת טומאת מקדש וקדשיו שבכולן הקרבן בא לכפר על החטא חטאת קודמת: וכאן. ביולדת שאינה באה על חטא אלא לטהרה העולה קודמת (גליון): יט) בהמה עולה כו' הל"ל (בה"ז): כ) עולת בהמה של יולדת כל"ל (ש"מ, כתה"י): כא) חליפיה (ד"ו ש"מ): כב) ומתניתא תני כמל"ל: כג) ע' לעיל פט ע"ש בש"ע אות ז: כד) הבאה עם חטאת ולשם חטאת כל"ל, וס' שקלו שם חטאת תחלה כדקתני וכן בהקדישה (צ"ק). ס"ל הבאה עם החטאת כדקתני וכו' (ב"ש): כה) אשמוענן הבנין אב (ש"מ): כו) בשמכ"י נוסף דזיל קרי בי רב הוא: כז) בכל הנהו תנן וכן כמל"ל (באה"מ): כח) ל"ל דעל (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

יא אב מיי' פ"ל מהל' פסה"מ הלכה (נב) [נג]: יב ג מיי' שם פי"ז הלכה יט וכרבי עקיבא: יג ד מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה י: יד ה מיי' שם הלכה י: טו ו מיי' שם הלכה ז והל' ט:

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רֹאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל׃
ויקרא ה, ח
2. וְאֶת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃
ויקרא ה, י

מוסף רש"י

ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. פיגול לית בהו דהא קפולין הן בכבר, ונותר נמי וטומאת הגוף לא שייכא בהו דלא כבשר הקדש דמי, דהא לית בהו זריקה (מנחות מז:) **ר"ע אומר מועלין בהן.** דזריקת יליאה מציאה אימוריהם קדשים לידי מעילה (מעילה ו:) **לברר עון.** לידע אם עטמאה אם לאו הלכך מזיקא היא (מנחות ס:) **דזו אינה טעונה שמן.** דכתיב בה לא יצוק עליה שמן וגו' (סוטה יד.) **הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה.** בתריה דההוא קרא כתיב בשבועת בטוי, ומתמילא דעיגון היון דהאי שני עולה חטאת הוה לאשמן: **זה בנה אב.** הכנין הזה בנה הכתוב אב ללמד לכל חטאות שיקדמו לעולות הבאות עמהן (פסחים נט.) **למקראה הקדימה הכתוב.** שתהא נקראת במקרא תחילה ולא שתקבל תחילה (ערכין כא.):

שיטה מקובצת

מאי לאו בהדר עיילינהו. וקשה היאך ס"ד דבהדר עיילינהו פליגי הרי כמו כן פליגי בריש בכבר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים, וכ"ל דבאימורי קדשים קנים פליגי בהדר עיילינהו: תוד"ה למקראה. ואי בפירוש ה"ר חיים כו'. לשון מהר"פ, ולא כפי' הר"ר חיים מפי פרין, הא צריך להקדישה קודם חטאת וא"כ ניחא דאין צריך למשכן עולת יולדת, לכך נראה להר"י ריטב"א דס"ל דמקראה לשון מקרה לומר אם לא מזדמן לה כי אם פרידה אחת והיא רוצה לעשות ממנה עולה וכשיזדמן לה אחרת תביא חטאת הרבות בידה ולכך הקדימה הכתוב, אבל כשבן בחות יחד לעולה חטאת קודמת לה ואפי' כשהיא עשירה שהיא מביאה עולה בהמה וחטאת השוף החטאת קודמת לעולה: [בכ"ש איתא בקונטן אחר ה"ל, והר' ריטב"א מפרש דה"ק דמקראה לשון אקראי לומר אם אין בידה ליקח אלא אחת אם תראה תביא עולה ולכשיהיו לה מעות תביא חטאת, אבל אם בתה ליקח שתיהן בימד לריכין להקדיש החטאת תחילה. הר"ן ז"ל, ח"ל הרא"ש ז"ל שם בערכין, דמקראה פי' רש"י ז"ל שתהא נקראת בפרשה תחלה, וי"מ שיקרא לה שם תחלה. והר' ריטב"א פירש דמקראה לפי שהכתוב מזומן אצלו בבית הקדימו הכתוב, אבל תור וכן יונה צריך לחזר אחריו ולהביאו מן המוך ע"כ).

מאי לאו דחג. תימה מאי קשיא דלמא לא מיירי בדם אלא בחברי עולה דקודמין לאימורי חטאת כדתנן:

חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר איזה מהן קודם. וכיון בעיא זו איכא למיבעי אבדתו ואבדת חבירו וכיבוד אב ואם דהנ"מ דתנ"ד בפ"ק דקדושין (דף לב.) איזה מהן קודם תקדוש אבדתו איכא כיבוד אב ואם [דקודם] למ"ד דמשל בן תקדוש כב] אב ואם איכא אבדת חבירו דאמר באלו מציאות (ב"מ דף לב.) אפילו אמר ליה אביו אל תחזיר לא ישמע לו כו' תקדוש אבידת חבירו איכא אבידתו דקודמת לאבידת חבירו [1]: **תקדום חטאת העוף איכא מעשר דקדים ליה.** תימה תקדוש חטאת העוף מק"ו ומה עולת בהמה שהיא חמורה וכולה כליל ומין זבח קודמת כג] למעשר חטאת העוף קודם לה מעשר שאינו כליל ועולת בהמה קודמת לו אינו דין שחטאת העוף קודם לה כד] וכי האי ק"ו אמרי' סנהדרין (דף לה:) דרליהה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה שדוחה שבת רליהה דוחה אותה שבת שנידחת מפני עבודה אינו דין שתהא רליהה דוחה אותה וי"ל דחידוש הוא הא דחטאת העוף קודם לעולה ולא גמרי' מיניה כה]: **חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא להכשיר.** ואם תאמר אדרבה חטאת מצורע עדיף דאכשורי ומכפר וי"ל כיון דמתן בהונות מדם האשם הוה חשיב ליה מכשיר טפי מ"ל האי כל חטאות שבתורה דקתני לאו בחטאת הבאה עם האשם קאמר אלא בשאר חטאות:

שלמים של אמש וחטאת ואשם של יום שלמים של אמש קודמין. פי' בקונטרס [2] דזלזול הוא להשהותם כל כך שעורת הבשר מתקלקלת ועל חנם לחק אלא היינו טעמא דשלמים של אמש אין להם היתר כו] (איומות) אלא עד הלילה וחטאת ואשם של יום עד הבקר דנאכלין ליום ולילה:

וחכמים אומרים חטאת קודמת. והוא הדין אשם דקדש קדשים: **צלויין שלוקין ומבושלין.** אף על גב דקתני שלוקין והדר תני מבושלין מ"מ שלוקה כו] הוי טפי מבישול כדמוכח בפרק כל הבשר (חולין דף קיא.) גבי כבד דקאמר שלוקה אוסרת ונאסרת [3]:

תדיר ומקודש איזה מהן קודם. פירש בקונטרס כגון דם עולת תמיד ודם חטאת וקשה דבריש פירקין פרשינן דמלבד עולת הבוקר בעבודת הדם איירי וגרלה כלשון מוספי ר"ח ופר העדה וא"ת תפשוט ממתניתין דתנא מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח כח] דמשמע אפילו עולת מוסף של שבת לחטאת מוסף של שבת ר"ח וי"ל כיון דעולת מוסף דשבת קודמת לעולת מוסף דר"ח משום דתדירה קודמת נמי לחטאת כט] שהשוה הכתוב עולה דמוסף עם החטאת:

מאי לאו דחג לא לנדבה א] פרים קודמין לאילים שכן נתרבו בנסכים וכן אילים לכבשים ב] כבשים לשעירים שכן נתרבו באליה ת"ש ג]א פר כהן משיח קודם לפר העלם דבר של צבור פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים פר עבודת כוכבים קודם לשעירי עבודת כוכבים דאע"ג ד] דפר עבודת כוכבים עולה ושעירי עבודת כוכבים חטאת ואימא מרישא פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים בחד מינא ה] מיהא לא קאמרינן דחטאת קדמה כי קאמרינן בתרי מיני אשכחן עולה דקדמה לחטאת אמרי במערבא משמיה דרבא ה] בר מרי חטאת עבודת כוכבים חסר א' [1]לחטת כתיב רבינא [2] אמר ב]משפט כתיב בהו השתא דאתית להכי אפילו תימא פרים דחג נמי כמשפטם כתיב בהו: איבעיא להו חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר איזו מהן קודם תיקדום חטאת העוף איכא מעשר דקדים לה ליקדים מעשר איכא עולת בהמה דקדמה ליה תיקדום עולת בהמה איכא חטאת העוף דקדמה לה הכא תרגימו מין זבח עדיף במערבא אמרי ג]עיילא בה עולת בהמה בחטאת העוף ואגבהתה ממעשר:

מתני' ד]כל החטאות שבתורה קודמות לאשמות חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא [3] על הכשר ו] ה]כל האשמות שבתורה באין בני שתים ובאין בכסף שקלים חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע שהן באין בני שנתן ואין באין בכסף שקלים [4]כשם ח] שקודמין בהקרבתן קודמין באכילתן [5]שלמים של אמש ושלמים של יום ט] של אמש קודמין לשל יום שלמים של אמש חטאת [6] ואשם של היום שלמים של אמש קודמין דברי ר"מ וחכ"א חטאת קודמת מפני שהיא קדשי קדשים (א) [7]וכולן הכהנים רשאין לשנות באכילתן לאכלן צלוין ושלוקין ומבושלין [8]לתת [9] לתוכו תבלי חולין ותבלי תרומה דברי ר"ש ר"מ אומר [10]לא יתן לתוכו תבלי תרומה שלא יביא התרומה לידי פסול: **גמ'** [11] איבעיא להו [12]תדיר ומקודש איזה מהם קודם תדיר קודם משום דתדיר או דלמא מקודש קדים דקדיש תא שמע [13]תמידין למוספין מאי נאו דמוספי החג. דשעירים הוי חטאת וכבשים עולה וקתני כבשים קודמין: **לא נדבה.** ושניהם עולה [14]: **וטעמא מאי קדמו פרים לאילים כו' שכן נתרבו בנסכים.** פר שלשה עשרונים ואיל שני עשרונים וכבש עשרון: **שכן נתרבו באליה.** לענין אימוריו. ואע"ג דהשתא בעולה קיימינן שכולה כליל מיהו לד ריבוי למזבח אשכחן ביה גבי שלמים וחטאת: **פר כהן משיח קודם לפר העלם דבר.** מפורש טעם בהוריות פ"ב (דף יג.) כאשר [15] שרף הפר הראשון ראשון יהא לפר העדה לכל מעשיו: **פר העלם דבר קודם לפר עבודת כוכבים.** שזה חטאת וזה עולה ואמרן לעיל [פט:] חטאת קודמת: **פר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים.** אלמא יש עולה קודמת לחטאת: [16]**ואימא מרישא.** כלומר אדמותבת מסיפא סייען מרישא דקתני פר העלם דבר [קודם] לפר עבודת כוכבים: ומשני לה **בחד מינא לא קאמרי'.** דהא ודאי ניחא לי דבחד מינא חטאת קדמה: **כי אמרי' בתרי מיני.** קשיא לן דקאמרת מין קטן של חטאת קודם למין גדול של עולה דקאמרת ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה והא הכא דפר עולה קודם לשעיר חטאת: **לחטת כתיב.** בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה בשגגה וגו' [וכתיב התם ושעיר אחד לחטאת חסר א' לומר שאינו כשאר חטאות שכל חטאת שבתורה הבאה עם עולה חטאת קודמת וזו עולה קודמת]: **כמשפט כתיב.** בהוא קרא ומנחתו ונסכו כמשפט משמע כמשפט סדר מקרא כך סדר עבודתו ופר בריש כתיב: **אפילו תימא פרים** מו] **וכבשים דמוספי החג.** הך מתניתין מז] דתניא לעיל כבשים קודמין לשעירים, לא תקשה דכמשפט כתיב בהו ומשמע כסדר המאמור בענין ושעירי' כתובים אחרונים: **חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר בהמה.** שלשתן עומדין: **הכא תרגימו.** בגבול: **מין זבח עדיף.** ויקדים מעשר ואח"כ חטאת ועולה דאילו עולת בהמה לא מצי קדמה לחטאת העוף מגזירת הכתוב: **עיילא בה.** חשיבות דעולת בהמה שבאה עמה והיא חשובה ממעשר שהיא קדש קדשים וכליל ומגזירת הכתוב החטאת קודמת ואף על פי שזו מין זבח: **ואגבהתה ממעשר.** לבטל חשיבות אם מין זבח שבו דהא בעולה נמי איתיה לאותה חשיבות ובטיל ליה מגזירת הכתוב הלכך יקדים חטאת העוף לעולה ועולה למעשר:

מתני' קודמות לאשמות. אם היה מקריב יז] חטאת ואשם והביאן יח] חטאת קודמת כדתנן [לעיל פט.] שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד: **מפני שהוא בא להכשיר.** את המצורע לקדשים ולבילת מקדש הלכך חשיבות הוא לגביה שטהרה תלויה בו: **ובאין בכסף שקלים.** דכתיב (ויקרא ה) בערכך כסף שקלים באשם מעילות ואתי אשם תלוי ואשם גזילות בג"ש בערכך בערכך ואשם שפחה חרופה גמר בחיל בחיל כדאמר באיזהו מקומן (לעיל דף מח.): חוץ מאשם נזיר. דכתיב יט] כבש בן שנתו [במדבר ו] ומדאיל בן ב' שנים בשתי סלעים כבש בן שנה לאו בשתי סלעים הוא: **כך קודמין באכילתן.** אכולהו דבני אכילה קאי כגון חטאת לאשם אשם לתודה ותודה לשלמים ושלמים לנכור: **שלמים** כ] **שבאו אמש.** לעזרה ושהו עד היום ושחטן: **וחטאת ואשם של** כא] **יום.** עומדין להקריב: **שלמים של אמש קודמין.** דזלזול להשהותן כל כך והואיל ובאו ראשון יקרבו ראשון. וכן מפרש בתוספתא דזבחים [פ"א ה"ג]: **וכולן.** בכל הנאכלין רשאין הכהנים לשנות באכילתן כגון לאוכלן צלוין שלוקין ומבושלין: **לידי פסול.** שטעם קדשים הנעשה נותר אוסרה: **גמ' תדיר ומקודש.** כגון דם עולת תמיד ודם חטאת כא] עומדין זה תדיר וזה מקודש ממנו כדאמרן [פט.] דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרבה לו מי נמי עולת מוספי ראש חדש זה תדיר וזה מקודש: ולף

מאשם נזיר. דכתיב יט] כבש בן שנתו [במדבר ו] ומדאיל בן ב' שנים בשתי סלעים כבש בן שנה לאו בשתי סלעים הוא: **כך קודמין באכילתן.** אכולהו דבני אכילה קאי כגון חטאת לאשם אשם לתודה ותודה לשלמים ושלמים לנכור: **שלמים** כ] **שבאו אמש.** לעזרה ושהו עד היום ושחטן: **וחטאת ואשם של** כא] **יום.** עומדין להקריב: **שלמים של אמש קודמין.** דזלזול להשהותן כל כך והואיל ובאו ראשון יקרבו ראשון. וכן מפרש בתוספתא דזבחים [פ"א ה"ג]: **וכולן.** בכל הנאכלין רשאין הכהנים לשנות באכילתן כגון לאוכלן צלוין שלוקין ומבושלין: **לידי פסול.** שטעם קדשים הנעשה נותר אוסרה: **גמ' תדיר ומקודש.** כגון דם עולת תמיד ודם חטאת כא] עומדין זה תדיר וזה מקודש ממנו כדאמרן [פט.] דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרבה לו מי נמי עולת מוספי ראש חדש זה תדיר וזה מקודש:

עין משפט נר מצוה

טז אב מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ז:
יז גד מיי' שם הלכה מ:
יח ה מיי' פ"ד מהל' פסח"מ הלכה כב:
יט ו מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה יב:
כ ז מיי' שם הלכה יג:
כא ח ט מיי' פ"י מהל' מעה"ק הלכה י:
כב י מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נַעֲשָׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָּל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לְיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת: במדבר טו, כד

מוסף רש"י

רשאין לשנות באכילתן. דלמר קרא לך נתתים למשחה (במדבר יח) לגדולה כדרך שהמלכין אוכלין: **ותבלי תרומה.** ואע"ג דקא ממעטי מומן אכילה תרומה (לעיל עו.):

ליקוטים

מתני'. וכולן הכהנים רשאין לשנות **באכילתן כו'.** פי' מצות אכילתן היא צלי ואם רוצין לשנות ולאוכלן שלוקין הבשר בלבד בלי שום תערובת תבלין, ומבושלין בשר עם תבלין אז ירק הרשות בידם. (פסקי רי"ד) (חולין קלב ע"ב) **מתנות בהונה אין נאכלות אלא צלין.** נראה דודאי כמו שטוב לו ונהנה יותר מצי אכיל להו, אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר (פוס' מולין קנב:) **תמיה** מלתא, דהא גבי מוקדשין תנן נמי במס' זבחים ובכולן רשאין הכהנים לשנות באכילתן לאכלן צלויין ומבושלין כו' אלמא רשאי לאכלם בקדירה. ואיכא למימר דלאו דוקא אמרינן הכא צלי וחרדל, אלא שנאמר שנאכלות על השובע ובלפתן כדרך שהמלכים אוכלים דרך הנאה ותענוג ולכל אחד כפי מה שהוא אוהב ונהנה יותר. וכן פירש רבינו הגדול ז"ל. (ריטב"ם מולין קנ). **לתת לתוכו תבלי חולין.** [בחולין (ק"ל ע"א) משמע דהכנסת חולין לעזרה אסור מדאורייתא] וקשיא לן דהא בזבחים בפ' התדיר משמע דכניסת חולין לעזרה מדרבנן דתנן וכולן שהכהנים רשאין לשנות באכילתן לאכלן שלוקין צלויים ומבושלין ולתת לתוכם תבלין חולין, ואי חולין לעזרה מדאורייתא האיך הוא מכניס לעזרה תבלין של חולין. ותרצו רבותינו ז"ל דכל היכא דהוי כעין הקרבה אסור להכניסן לעזרה מדאורייתא כי הכא דהכי בעי למיעבד תנופה וכן ההוא דבכורים דפ' הספינה משום דבעי נמי תנופה, אבל כל היכא דלית ביה כעין הקרבה כגון תבלין חולין שאינם באים אלא לתקן מאכלו מותר מדאורייתא דהוי כנכנס לעזרה בבגדים של חול. וה"נ גמרינן בפרק הקומץ רבא על המלח שהכהנים ניאותין בו לאכילת חולין דפרכינן חולין מאי בעי התם ופרקינן דאמר מר יאכלוהו שיהא אוכלין עמה חולין ותתרומה בזמן שהיא מרעטת בה שתהא נאכלת על השובע, אלמא כיון דלית בה צד מזבח וכעין עבודת גבוה מותר. והיינו מעשה דהילל שהיה מביא כבשתו חולין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה, דכיון שלא היה עושה בה מעשה הקרבה בעודה חולין עד שמקדישה מותר להכניסה חולין. ומצינו לרב רבי משה ז"ל שכתב בפרק ב' מהלכות שחיטה שאסור להכניס שם אפילו לחם ופירות. ואפשר שדעת רבינו ז"ל דהיינו איסורא דרבנן כי היכא דמעיל להו תמן שלא לצורך, שלא התירו חכמים אלא הכנסת מלח דאית ביה צד מצוה וליכנס בבגדי חול דלא אפשר בלאו הכי, וכן הלל דלא אפשר בלאו הכי משום דכי תחדל לנדור, אבל היכא דעביד שלא לצורך מצוה כלל אף על גב דלא עביד בה עבודת גבוה אסור מדרבנן, כל שכן אי הוי לחם בלחמי תודה ופירות בפירות ביכורים ועביד בהו כעין עבודה דהשתא איכא אסורא דאורייתא כנ"ל (ריטב"ם חולין שם):

מסורת הש"ס

א) [הוריות יג. ע"ש], **ב)** ירושל' נזיר פ"ו ה"ד, **ג)** [לעיל עו.] ועי' חולין קלב: ותוס' ד"ה אין, ירושל' שביעית פ"ח ה"ז, **ד)** ע' רש"י תמורה כג. ד"ה יאכלו, **ה)** [כעי"ז במנחות מט.] ע' ירושל' יומא פ"ז ה"ב, נזיר פ"ז סה"א, וע' סוף מגילה, **ו)** [לעיל פט.], **ז)** [בקידושין נב. ד"ה רב, פסטוטו ע"ש, וכן בתו' ב"מ לג. ד"ה אבירתון], **ח)** [ע' רש"ק ותוי"ט], **ט)** [ועי' תו' פסחים לט: ד"ה לא].

הגהות הב"ח

(א) במשנה ובכולן הכהנים וכו' לגוין שלוקין כ"ל ואות ו' נמחק:

גליון הש"ם

מתני' כל האשמות. עיין לעיל דף לג. ע"א תוס' ד"ה ממיכם: גמ' איבעיא להו תדיר ומקודש. עיין ירושלמי מזיר פ"ז סוף הלכה ג:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דנדבה. וכן כת"י (ש"מ, כתה"י): **ב)** לכבשים שכן נתרבו בנסכים כבשים כו' (ש"מ וכת"י בכתה"י): **ג)** ל"ל ואע"ג (*ש"מ): **ד)** נ"א בחד מינא לא קאמרינן דחטאת ודאי קדמה כי קאמרינן בתרי מיני בתרי [בש"מ דבתרי] מיני מיהא אשכחן כו' (כי"צ): **ה)** ל"ל דרבה (*ר"עב"ש): **ו)** כהוריות יג ע"א מיתא רבא (הגרי"ב): **ז)** נ"א בא להכשיר וכ"ה בכת"י ותוס', ומשניות בא ע"י הכשר וזהו דמוק אלא שגם הרמב"ם שמתיק כן מתירוצו (מלא"ש). וע' תו"ש: **ח)** כשם שהן קודמים בהקרבתן כך הן קודמין באכילתן (כ"ה במשניות וכת"י בכתה"י וש"מ): **ט)** ל"ל היום (ש"מ): **י)** בכתה"י וחטאת: **יא)** ולתת לתוכן. [וכן לתלן לא יתן לתוכן] (כתה"י): **יב)** עולה, וטעמא כו' הד"ל (שמב"י): **יג)** בכתה"י באשר שרף את הפר הראשון שיהא ראשון לפר העדה וכו': **יד)** ומהדר ואימא מרישא (כתה"י): **טו)** פרים אילים וכבשים (כתה"י): **טז)** ל"ל מתניתא (ש"מ): **יז)** ל"ל מחוייב (ש"מ, כתה"י): **יח)** ל"ל והביאן כאחד (צ"ק). וביעב"ץ מוסק מיכת והביאן: **יט)** דכתיב ביה (כתה"י וש"מ): **כ)** ס"ל שלמים שקרבו אמש וחטאת ואשם של יום. עומדים לאכול: שלמים של אמש קודמין. דזלזול הוא להשהותן כל כך שצורת הבשר מתקלקלת ואע"פ שזמן אכילתן כל היום יקדמו (כתה"י, ושמב"י). וע' תוס': **כא)** חטאת מוספין עומדין (ש"מ). ועי' עו"ש וח"ל: **כב)** תקדום כיבוד אב ואם איכא אבדת חבירו [דקודמת כדאמרינן (צ"ק)] באלו מציאות יכול אמר לו אבא אל תחזיר ישמע לו כו' כל"ל (ש"מ): **כג)** ל"ל וקודמת (ש"מ וצ"ק). **וכש"מ** מוחק מיכות ומין זבח: **כד)** ל"ל לו (פשוט): **כה)** כש"מ נוסף דהא מין זבח הוא אלא דגזירת הכתוב הוא ולא מחמת חשיבות קודמת וק"ו אינו אלא מכח סברא: **כו)** היתר אכילה כל"ל (ש"מ, צ"ק): **כז)** ל"ל שליקה (ש"מ): **כח)** כש"מ נוסף ואע"ג דמוספי שבת כולן עולות ומוספי ר"ח חד חטאת וחד עולה: **כט)** לחטאת שעמה שהשוה (ש"מ):

שיטה מקובצת

שהוא בא להכשר. (מיכת על מתקן). תע"ג דחטאת מצורע כמו כן בא לכפר וגם לכפר מ"מ אינו כל כך עיקר הכפר כמו אשם שהרי מדם האשם היה על גוף המצורע על הבהונות:

ואף על גב דמוספין קדישי. מוספין מט] שם שבת עליהן שהם באים חובה לה והתמידין באין אף בחול: **לתמידין לא אהנאי.** כיון דהאידנא קריבין אם כן יז] שם שבת עליהם: מוספי ר"ח מקודשין משל שבת טו] דאיקרי מועד יח]: **ד"א כו'.** בפסחים תניגן לה דקאמרי ב"ה מברך על היין ואח"כ מברך על היום שהיין גורם לקידוש שתאמר דבר אחר כו': הכי גרסינן **דאע"ג** יט] **דברכת היום קדישה.** שאם שבת עליה שחובה לשבת היא באה דאילו ברכת היין אף בחול היא: **הלכה מפללו של מנחה.** במסכת ברכות [דף כח.] היו לפניו שתי תפלות של מוספין ושל מנחה ופליגי רבי יהודה ורבנן וקא"ר יוחנן הלכה כדברי האומר מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל כו': **שלמים של אמש.** הא פריסת לה לעיל (גבי) במתני': **תדירי.** שהן מצויין מתוך שבאין בנדר ובנדבה: **מצוי קאמרת.** שאין תדירותו חובה אלא שהוא מצוי תמיד יותר מחבירו: הכי גרס' **מצוי** כא] ולאו תדיר הוא. במתניתא: **אוציא את הפסח שאינו תדיר.** בת"כ שנויה גבי חטאת דקתני והרי פסח ומילה עונשין כא] כרת יכול יביא על שגגתן חטאת ת"ל אשר לא תעשינה יצאו פסח ומילה שהן מצות עשה אוציא את הפסח שאינו תדיר ולא אוציא את המילה שהיא תדירה ת"ל אשר לא תעשינה. אלמא מצוי תדיר הוא: **תדירה במצות.** שדורה במצות כ) שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות וצוויין: **כי תדיר דמיא.** שמצויה היא הרבה מפסח אבל מצוי דשלמים לגבי מצוי דחטאת לאו כתדירה דמי: כב] **הא דיוס דומיא דאמש והיכי דמי כגון דשחטו שלמים ברישא כו'.** וקא ס"ד ה"ק שלמים שהביאן מאמש ושחטן היום וחטאת ואשם של יום עומדין לישחט שלמים של אמש קודמין ליזרק דאי בשביהם עומדין לישחט לא אמר דקדמו שלמים וטעמא דבאו מאמש הא אידי ואידי דהיום וקדיש שחטיהו לשלמים ברישא אמרי' שחיטת חטאת ואשם קדמה לזריקת שלמים אלמא מקודש ושאינו מקודש קדיש שחטיה לשאינו מקודש יהא אחר ממרס בדמו וישחוט ויזרוק את המקודש וה"ה לתדיר ושאינו תדיר: דילמא לא גרסינן. וה"ג שלמים של אמש וחטאת דיום ה"ד דשחטי' לתרוייהו אבל לא שחטינהו לתרוייהו תיבעי לך. וה"פ שלמים דאמש וחטאת ואשם דיום דקתני ע"כ היכי משכחת לה דשחטינהו לתרוייהו דהא לענין אכילה איידי וכי תידוק מינה לענין הקרבה נמי הא דיום דומיא דאמש וה"ד כגון דשחטיה לשלמים בריישא חטאת ואשם קדמי' בדשחטינהו לתרוייהו תידוק לה שחזר ושחט את החטאת קודם שבא לימלך ואח"כ בא לימלך על הזריקה דהתם אמרינן ליה דחטאת קדמה דקדוק הוסיף סוף צריך למרס אחד מן הדמים קדשי קדשים קדמי: אבל לא שחטיה וכו' ומתמן הוא כלפנינו גרס"י לקמן ד"ה אבל לא וכו' (ש"מ. מתוקן קצת עפ"י כתה"י ועפ"י כי"ב וכי"ג). ועי' לעיל ל' ע"ב בש"ל אות כ: בג) בדמו וישחוט ויזרוק (כתה"י): בד) ל"ל דוק (ש"מ): בה) ל"ל הכי (צ"ק): בו) ודמי לקדים ושחטיה לשאינו כו' כל"ל (*ש"מ): בז) אלמא היכא דקדים ושחטיה למאוחר ובא לימלך אמרי' כל"ל (*ש"מ): בח) ל"ל או רקיקין (*ש"מ): בט) מותר רקיקי מנחת כהנים. מנחת כהנים כולה כליל השמן שצף על גבה ונותר שאינו נבלע בה שורפין אותו בפני עצמו: ומותר מנחת כהן משיח. לפי ששמנה וכו' כל"ל, וכ"ה בפי' הרע"ב (ח"מ): ל) ל"ל לעצמו (ש"מ). וכרע"ב בפני עצמו: לא) כד"ו אי הנקטר. דהיינו הניתן על גבי האיש, ונקט רש"י המתחלק לדברי ר"ז או הנקטר לדברי אביי וק"ל (ח"ג): לב) נדל"ל נמי (באה"מ): לג) ל"ל דשחטינהו (צ"ק, ד"ו ב' וג'): לד) נדל"ל ושחטן (באה"מ):

תא שמע מוספי שבת קודמין בו'. בכל הני תא שמע לריך טעם מאי קס"ד מאחר דכבר שני אמו שבת למוספין מהני לתמידין לא אהנאי כ) ולריך לדקדק בפרק התכלת (מנחות דף מט.) גבי התמידין אין מעכבין את המוספין דאיכא כי הך בעיא דתדיר ומקודש ולא פשיט מייתי לב] מידי דלא מייתי הכא דאיות דהתם והנהו דהכא לא מייתי התם:

דשחטינן לג] **לתרוייהו.** תימה אם כן ליתני שלמים ושחט לד] קודש לחטאת ואשם והכל ביום אחד שלמים קדימי לזרוק ואמאי נקט של אמש וי"ל דשל אמש נמי שמא הוי כעין של אמש והכל ביום אחד כדאמר בפ' התערובות (לעיל עה.) מאי חיין כעין חיין. ברו"ך:

ואף ע"ג דמוספין קדישי אמו שבת למוספין אהנאי א] לתמידין לא אהנאי ת"ש ב]מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש אמו ראש חודש למוספין דידיה אהני למוספי שבת לא אהני תא שמע מוספי ראש חודש קודמין למוספי ראש השנה אע"ג דראש השנה קדישה ג] אמו ראש השנה למוספי דידיה אהני למוספי ראש חודש לא אהני ת"ש ד"א ד]ברכת היין א]תדירה וברכת היום אינה תדירה ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ה]אע"ג דברכת היום קדישה אמו שבת לברכת היום אהנאי לברכת היין לא אהנאי תא שמע ו]דאמר רבי יוחנן הלכה ז]מתפלל אדם של מנחה ואח"כ של מוספין ח] אמו שבת לתפלת מוספין אהנאי לתפלת מנחה לא אהנאי ת"ש שלמים של אמש חטאת ואשם של יום ט] שלמים של אמש קודמין הא אידי ואידי דיום חטאת ואשם קדמי ואע"ג דשלמים תדירי אמר רבא מצוי קאמרת תדיר קמיבעיא לן מצוי לא קמיבעיא לן אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא אמו מצוי לאו תדיר ט] והתניא י]אוציא את הפסח שאינו תדיר ולא אוציא את המילה שהיא תדירה מאי תדירה תדירה במצות ואיבעית אימא מילה לגבי פסח כי תדיר דמיא איבעיא להו תדיר ושאינו תדיר וקדים ושחט לשאינו תדיר מאי מי אמרינן כיון דשחטיה יא]מקריב ליה או דלמא יהיב לאחר דממרס בדמו עד דמקריב ליה לתדיר והדר מקריב לשאינו תדיר אמר רב הונא יב] מסורא ת"ש שלמים של אמש חטאת ואשם של יג] יום של אמש קודם לשל יום הא היום דומיא דאמש וה"ד דקדים שחטיה לשלמים חטאת ואשם קדמי דלמא שלמים דאמש וחטאת ואשם דיום היכי משכחת לה דשחטינהו לתרוייהו יד] אבל לא שחטינהו לתרוייהו תיבעי לך ת"ש ד"א ה]ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ה"נ טו] דכיון דאתיין כמאן דשחיטי תרוייהו דמי ת"ש ז]דא"ר יוחנן הלכה מתפלל אדם של מנחה ואח"כ של מוספין ה"נ כיון דמטי זמן תפלת מנחה כמאן דשחיטי תרוייהו דמי אמר ליה רב אחא בריה דרב אשי לרבינא יז]דשחטו יח] קודם חצות פסול מפני שנאמר בו [1]בין הערבים קודם יט]לתמיד כשר ויהא יא] ממרס בדמו עד יב] שיזרוק הדם הכא במאי עסקינן כגון דקדים שחטיה לתמיד בריש יג] אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני עד שיזרק הדם (תמיד) ולא קתני עד שישחוט ויזרק דם ש"מ: ובכולן כהנים רשאין כו': מאי טעמא אמר קרא [2]למשחה יז]לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין: **מתני'** אמר רבי שמעון אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה אין יד] צריך לשאול מהו אלא מותר רקיקי יט]מנחות ישראל יא]ולוג שמן של מצורע אם ראית שמן שהוא ניתן טו] על גבי האישים אין יד] צריך לשאול מהו אלא מותר יח]רקיקי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח יט]שאין מתנדבין שמן רבי טרפון אומר כ]מתנדבין שמן:

דלמא שלמים של אמש וחטאת של יום. דלשמעינן של אמש קדמו: **היכי דמי דשחטינהו לתרוייהו.** אע"ג דשחטיה לחטאת אחר השלמים ושניהן עומדין ליזרק אשמעינן דשלמים של אמש קדמו ודכותיה דייקת כב] מיניה הא אידי ואידי דיום ושחט שלמים ואחר כך חטאת ובא לימלך על הזריקה אמרי' ליה חטאת קדמה: **אבל לא שחטיה.** לחטאת בתר שלמים ובא לימלך על השחיטה תיבעי לך אי מזלזלינן בשלמים למרס בדמן ולהקדים שחיטת חטאת וזריקתה וכי מיבעיא לן בתדיר ושאינו תדיר הך כג] מיבעיא לן ששחט את שאינו תדיר והתדיר קיים: **ברכת היין תדירה כו' תדיר קודם.** ואע"ג דשאינו תדיר קדם ובא שכבר קדש היום ועדיין יין לא בא ודומיא כד] קדים שחטיה לשאינו תדיר בריש: ומשני **ה"נ כיון דאתא.** השתא יין קמן ומזומן לברכה כמאן דשחיטי תרוייהו לגבי קדשים [דמי] ולא תפשוט מינה לבעיין: **ואח"כ מתפלל של מוספין.** ואף על גב דזמן מוספין אתא בריש: **שחטו קודם חצות.** בפסח קאי: **קודם לתמיד.** של בין הערבים כשר ואע"פ שלכתחילה מצוה לאחרו כדתניא לעיל (דף יב.) יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד: **ויהא אחד ממרס בדמו.** אלמא כז] דקדים ושחטיה למאוחר אמרי' ליה לשהות את הזריקה ולשחוט את הראוי ליקדם ולזרקו: **כגון דקדים שחטיה לתמיד.** קודם שבא לימלך ולא נמלך אלא על הזריקה: **למשחה.** לך נתתים. למשחה מתרגמינן לרבו והיינו לגדולה: **מתני' שהוא מפחלק.** לאכילת כהנים: **מוסר רקיקי מנחת ישראל.** מנחת מאפה שבא חלות ורקיקין כח] חלות בולוג רקיקין מושמן ואמר רבי שמעון במנחות (דף עה.) מושמן כמין כ"י ושאר השמן נאכל לכהנים: כט] **מנחת הכהנים.** כולה כליל. ומותר מנחת כהן משיח לפי ששמנה מרובה שלשה לוגין לעשרון ומתוך שהיא אפויה תחילה אין שמנה נבלע בפיתיה ולריך להקטיר המותר בעצמו ל] **שאין מתנדבין שמן.** לפיכך לא יעלה על דעתך שיהא שמן המתחלק מן לא] הנקטר נדבה:

גמ'

לוגין לעשרון מיהו התם היתה נבללת בעיסה, אבל זו שהיתה נאפית במחבת כדכתיב על מחבת בשמן תעשה, לי אפשר שלא יפחר במחבת מן השמן המטפטף (ב"ש):

כג א מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ז טוש"ע א"ח סימן רעא סעיף י:

כד ב מיי' פ"ג מהל' תפלה הל"א טוש"ע א"ח סימן רפו סעיף ד:

כה ג מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ג:

כו ד מיי' פ"א מהל' קרבן פסח הלכה ד:

כז ו מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה יד:

כח ז מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הלכה ב והלכה ג:

כט ח מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה ט:

ל ט מיי' שם פט"ז הלכה יד ופי"ד שם הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם:
שמות יב, ו

2. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתַי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֹק עוֹלָם: במדבר יח, ח

מוסף רש"י

מתפלל אדם של מנחה. היו לפניו ב' תפלות, אחת של מנחה ואחת של מוספין, שאסה ולא התפלל עד זמן המנחה, מתפלל של מנחה, אע"ג דזמן המוספין קודם, כיון דסיר עד זמן חכיכתה מסיתין לה (לעיל יב.): מתפלל של מנחה מאחר שהגיע זמנה כדי להקדימה בתחלת זמנה שלא יקרא פוסע גם עליה: ואחר כך של מוספין. הוא"ל ואיאר דזמנה איכה עוכר רבנן ושל מוספיס כל היום (ברכות כח.) **ויהא ממרס בדמו.** שלא יקרוט כדי שיאא לאוי לזריקה (פסחים סא.). אמר קרא למשחה. בתמנות כתוב כתיב בריקה קרת, לך נתתים למשחה, כל מתנות שנתתי לך בכהונתך, נתתי לך לגדולה, כלתמתרגמינן לרבותא (חולין קלב:). בלגמד שיהו אוכלין אותן דרך חמילת מלכים המתנוחים (לעיל כח.). **שאין מתנדבין שמן.** בלא סולת ויין (מנחות קד:) **מתנדבין שמן.** בפני עצמו (לעיל ב' נח:). **וקומלו ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלין** (מנחות שם):

ליקוטים

ובכולן כהנים רשאין לשנות באכילתן. מ"מ. פי' דיעקר מצותן צלי מדקרי לשאר שיגוי. אמר קרא למשחה לגדולה. כדמתרגמי' לרבו כדרך שהמלכים אוכלין, וזהו צלי. והכי אמרינן בחולין בפ' הזורע אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי ואין נאכלות אלא בחרדל, מאי טעמא אמר קרא למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין (פסקי רי"ד)

שיטה מקובצת

הא אידי ואידי דיום חטאת ואשם קדמי ואע"ג דשלמים תדירי. תימה מיפשט ליה מתמנן בהליא חטאת קודמת לעולה אע"ג דעולה שביעה עפי שבאה בנדר ובנדבה. וי"ל דכיון דאין נאכלות לבעלים אין רגילין להתנדב עולות (הר"פ ד"ל. ב"ש): **רש"י** ד"ה מנחת כהנים כו' לפי ששמנה מרובה ג' לוגין לעשרון כו'. וי"ל הכ"פ ד"ל מנחת כהן משיח כהן מעיה שביעה בלא שלשה לוגין לעשרון. אע"ג דמנחת נסכים נמי בלא שלשה

אמר ליה אי תניא תניא. הא דפליגי רבי ורבנן בסוף כל המנחות בחות מלה (מנחות סב.) גבי תנופת זבחי שלמי צבור דילפינן מזבחי שלמי יחיד וקאמר רב פפא דכולי עלמא דון מינה ומינה ההיא מקמי דשמעה לברייתא דהכא דמפקינן [לח] גבי מתנדב שמן דפליגי בדון מינה ומינה ויש לתמוה דבפרק המנחות והנסכים (סס קד:) תנן אמר רבי טרפון מה מצינו ביין שהוא בא חובה בא [מל] בנדבה אף שמן שהוא בא חובה בא נדבה למה לי מה מצינו כיון דיליף הכא מקרא מדכתיב קרבן:

המוריד גחלת מעל המזבח וביבה חייב. ופ"ת אמאי חייב הא איתעבידא לה מצוותה דהא תנן לה [מ] בפרק המזבח מקדש (לעיל פו.) וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר ושמא יש חילוק בין הורידה לפקעה [מא] ודהיא דתנן במסכת תמיד (דף לג.) נתפזר ממנה כקב גחלים מכבדן לאמה ניחא בלאו הכי משום דאינתיק למצוותה כדאמר בשלהי טרף בקלפי (יומא מו:):

הא רבי יהודה הא רבי שמעון. ופ"ת הא שמעינן ליה לר"ע דסבר ליה כר' שמעון בהגזל בתרא (ב"ק קיג.) דקאמר רבי שמעון משום ר' עקיבא לובש אדם י' כלאים זה על גב זה כדי להעביר כו' ויש לומר דתרי תנאי ואליבא דר"ע:

גמ' [מ] אמר שמואל לדברי [א] ר"ש [א] המתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלין מאי טעמא אמר [ב] קרא [1] קרבן מנחה [ג] מלמד שמתנדבין שמן וכי [ג] מנחה מה מנחה [ג] קומצה ושיריה נאכלין אף שמן קומצו ושיריו נאכלין א"ר זירא אף אנן נמי תנינא א"ר שמעון אם ראית שמן שמתחלק בעזרה אי אתה צריך לשאול מהו אלא מותר רקיקי מנחות ישראל ולוג שמן של מצורע שאין מתנדבין [ד] מכלל דמ"ד מתנדבין מתחלק אמר ליה אביי אימא סיפא אם ראית שמן שניתן על גבי אישים אי אתה צריך לשאול מהו אלא מותר רקיקי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מתנדבין שמן מכלל דלמ"ד מתנדב [ה] כולן לאישים לאביי קשיא רישא לרבי זירא קשיא סיפא בשלמא לרבי זירא רישא בשירים סיפא בקומץ אלא לאביי קשיא תנא רישא אטו סיפא בשלמא סיפא תני משום רישא אלא רישא משום סיפא מי תני אין [ו] אמרי במערבא [ז] תנא רישא משום סיפא: [ח] ת"ש [ט] יין כדברי ר"ע [י] לספלים שמן [יא] כדברי רבי טרפון לאישים מאי לאו מדיין כולו לספלים שמן [יב] כולו לאישים מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא אמר רב פפא כתנאי [יג] שמן לא יפחות מלוג רבי אומר שלשת לוגין במאי קמיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא [יד] דון מינה ומינה דון [טו] מינה ואוקי באתרה איכא ביניהו דרבנן סברי [יז] מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין [ומינה מה מנחה לוג שמן אף כאן לוג שמן ומה מנחה קומצה ושיריה נאכלין אף שמן קומצו ושיריו נאכלין [יח] ואידך ממנחה מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין ואוקי באתרה] כנסכים מה נסכים שלשת לוגין [אף שמן שלש לוגין ומה נסכים כולן לספלין] אף שמן כולן [יב] לאישים אמר ליה רב פפא לאביי [יג] אי ממנחה מייתי לה [רבי] דב"ע דון מינה ומינה אלא רבי [2] מאזרח גמר לה א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מי מצית אמרת הכי והתניא [1] קרבן מנחה מלמד שמתנדבין שמן וכמה שלשה לוגין ומאן שמעת ליה דאמר שלשה לוגין רבי היא וקא מייתי לה מקרבן א"ל [יט] אי תניא תניא [כ] אמר שמואל המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים מ"ט אמר קרא [3] ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחוח לה' והא קא מכבי כיבוי במקצת לא שמיה כיבוי איני [כא] והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [כב] המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב דליכא אלא האי איבעית אימא כיבוי דמצוה שאני ת"ש דתנא ר"א בן יעקב [כג] כלפי שנתנה תורה [כד] לתרום יכול יכבה ויתרום אמרת לא יכבה [כה] שאני התם אפשר דיתיב ונטר [כו] ת"ש יין כדברי ר"ע לספלים שמן כדברי רבי טרפון לאישים ועוד תניא [3] יין נסך [כז] לספלים או אינו אלא לאישים אמרת [4] לא יכבה [כח] [כט] לא קשיא [ל] הא רבי יהודה הא ר"ש לימרא דשמואל כר"ש סבירא ליה [לא] והאמר שמואל מכבין [לב] גחלת של מתכת ברה"ר בשביל שלא יזוקו בה רבים לוגין מיהו כדנפקא לן במנחות [דף קד.] אזרח מלמד שמתנדבין יין: **ומה נסכים כולן לספלים.** כלומר כיון דרבי אוקי באתרה אית ליה להא נמי אוקי באתרה ומה [לז] יין כולו לספלים אף שמן דלאו בר ספלים כולו לאישים ובין פשיטא לן דכולו לספלים ואינו מתחלק לכהנים הכא מאזרח איתרבי דכתיב בנסכים כל האזרח יעשה ככה (במדבר טו) ומנחת נסכים כולה כליל: **רבי מאזרח גמר לה.** לנדבת שמן וכי נמי דיינת מינה ומינה שלשת לוגין הן שהוא פחות שבנסכים דנסכים של כבש רביעית ההין יין [לא] כתיב בהו [לב] (שם): **ומי מליה אמרה הכי.** דרבי מאזרח גמר לה: **אשה ריח ניחוח.** אלמא יש יין שהוא לאישים ואיזה זה יין הבא בפני עצמו דאילו הבא בגלל זבח כתיב הסך נסך שכר (שם כח) לשון שביעה לשון שכרות שיהא נראה על גבי המזבח כשפוקקין את השיתין כדאמרינן במסכת סוכה (דף מט.): **לא שמיה כיבוי.** דלא קפיד קרא אלא אאש תמיד תוקד על המזבח (ויקרא ו): **לספי.** כלומר הואיל: **לפרוס.** את הדשן: **יכול יכבה.** אם מצאן כולן לוחשות שאינן מאוכלות: **אמרה לא יכבה** [לג] דמצוה אסיר [לד] [לה] **ונטר.** וממתין: **או אינו אלא לאישים.** דהא כתיב אשה ביין (במדבר טו) [לו] **הא רבי יהודה.** דאמר שאין מתכוין אסור הוי לא [לח] תכבה אפילו בלא מתכוין עקר ליה למשמעותיה דאשה למדרשיה נחת רוח הוא לפני כאישים והכי מסיק לה לברייתא בספרי [שלח טו יז]: **הא רבי שמעון.** שמואל כרבי שמעון דכיון דאין מתכוין לכבות אין לא תכבה דאייר [לט] עליו לאסור למיעקר משמעותא דאשה משום קושיא דלא תכבה ואם תאמר פסיק רישא ולא יאמר אפשר דמזליף ליה בטיפין דקות מאד הלכך אי נמי מכבה בטיפים גסות דבר שאין מתכוין הוא: **גחלא של מתכת.** לאו בת כיבוי הוא [מ] ואיסורא דרבנן הוא דאיכא ובמקום היזק רבים לא גזור רבנן אבל

לא א ב מיי' פט"ז מהלכות מעה"ק הלכה יד:
לב ג מיי' פי"ז מהל' מעה"ק הלכה יד:
לג ד מיי' פ"ב מהל' תמידין הלכה ו:
לד ה מיי' פי"ב מהל' שבת הל' ב ופ"ח מ"ה סימן שלד סעיף מ:

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַיהוָה סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שָׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה:
ויקרא ב, א
2. כָּל הָאֻרְוָן יַעֲשֶׂה כָּבָה אֵת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
במדבר טו, ג
3. וְיַיִן תַּקְרִיב לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
במדבר טו, י
4. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה:
ויקרא ו, ה-ו

מוסף רש"י

ושיריו נאכלין. דלא הוי כולה למזבח, ושמי' ליה דשמואל כיון שמן דמלי קמיך ויכין יין דלא מלי קמיך (מנחות עד: מכות י") **שמן לא יפחות מלוג.** דמזי' מלוג. דמזי' למנחת נדבה ואע"ג דהוא מתכוין להקריבו כפני עצמו כנסכים, והך פתמא כר' טרפון דאמר אף מתנדבין שמן (שם קז.) **דון מינה ומינה.** לכל דבריה נלמוד ממנה מאחר שעיקרו של דבר למדתי מחבירו אף לכל דבריה נלמוד ממנה (סנהדרין עה. וכעי"ז שבועות לא.) **דון מינה ואוקי באתרה.** דון עיקר הדבר נלמדו מחבירו, אבל נשאר דבריו שאתה מוצא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד מיניה ובזה דבר מדבר ואינך צריך ללמד מחבירו, העמידהו במקומו ואל תשוהו למחבירו (סנהדרין עה:). **לו:** כלומר לאחר שלמדו משם והבאתו לכאן, העמידהו כאן בתוכת שאר דבריה המפורסים בו (שבועות לא. וכעי"ז חולין קכ:). **לו:** למאי דלריכי גמרינן, למאי דלא לריכינן מוקמינן בתתא (ביבמות עח:) **דרבנן סברי מה מנחה מתנדבין.** דשמן בא נדבה גמרינן ממנחה נדבה, כלומר קרבן מלמד שמתנדבין שמן, והכא גבי מנחת נדבה כתיב כי תקריב קרבן מנחה: **ואוקי באתרה בנסכים.** דשמן הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דיין: **מאזרח גמר לה.** כי היכי דגמרינן יין הכי נמי גמר רבי אזרח מלמד שמתנדבין שמן, ודון מינה כל הנסכים שלשה לוגין: **קרבן מנחה מלמד כו'.** אלמא ממנחת נדבה גמר לה (מנחות קז.) **המתנדב יין.** בלא קרבן, **מביא ומזלפו על גבי האישים.** על אתה דשמא הוא כוליה למזבח (שם עד: מכות י") **לוחשה חייב.** משום לא תכבה (יומא מו:) **כלפי.** ממוך (פסחים ח:): **מכבין גחלת של מתכת.** שמצליכין לתוך פסולת של נחלו, דלא שיך כבוי בהכי מדלוריישא, ומדרבנן אסורה והיכא דאיכא נקבא לרבים לא גזרו על הכבוי (שבת מב.):

ליקוטים

המתנדב שמן קומצו. ודאי דלקמצה בפס ידו כדרך קמיצת המנחה אי אפשר, אלא (*) שמפריש בכלי שיעור קומץ שהוא כשני זיתים. (תוי"ט פפ"ב דמנחות)
*) ועי' מוסף רש"י בד"ה ושיריו נאכלין. [והרגמ"ה מנחות דף עד ע"א פי' קומצו. יקפנו]:

גליון הש"ם

גמ' יין כדברי ר"ע. עי' מנחות דף לא ע"ב תוס' ד"ה דמייתי:

שינויי נוסחאות

א) לדברי ר"ט נמקח (ש"מ). וכן ליתא בכתה"י ובמנחות (עד ב), ובתמת נראה כמיותר, ורש"י כוה שפירשו (דק"ס): **ב)** בס"י דתניא ונפש כי תקריב קרבן מנחה. ותיבות אמר קרא נמקח (ש"מ): **ג)** ל"ל ובמנחה (*ש"מ): **ד)** מתנדבין שמן (*ש"מ) מכלל דלמ"ד (כי"צ): **ה)** מתנדבין שמן אזיל לאישים ל"ל (ש"מ). ר"ל כולו לאישים (ב"ש): **ו)** בכי"ל אמרי במערבא אין: **ז)** מדברי התוס' במנחות (לא ב) ובחולין (כג ב) נר' דל"ג שמן, ומפרשי דפליג ר"ט ביין, והגרי"ב סס כתב על דבריהם דמצוה ליישב: **ח)** שמן נמי כולו (*ש"מ): **ט)** ל"ל ודדון (ש"מ): **י)** סברי דון מינה ומינה דון מינה מה מנחה כו' (ש"מ): **יא)** נאכלין ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה דון מינה מה מנחה כו' (ש"מ. וכנ"ל בבתה"י ובמנחות): **יב)** ל"ל כולו לאישים אמר להו רב פפא א ממנחה ילפי לה דכו"ע לא פליגי דדון מינה ומינה כו' (*ש"מ): **יג)** במנחות איתא אמר להו רב פפא. ותיכא לאביי ליתא (הגרי"ב): **יד)** תורה רשות להרוס (*ש"מ): **טו)** ל"ל תכבה (צי"ק). ולכאורה דקרא (ויקרא ו) **טז)** בכי"ל נוסף עד דלהוי אפר: **יז)** בכתה"י ובילקוט לנסך. כלומר הפסוק: **יח)** כדברי (*ש"מ). ול' אות ל': **יט)** מדמצי למכתב כי תקריב מנחה וכתב כו' (*ש"מ): **כ)** ל"ל איכא (*ב"ש): **כא)** ניתן ע"ג האישים תנא כו' כל"ל (צי"ק): **כב)** ניתן (כי"פ): **כג)** בס"מ נוסף וטעמא דר' עקיבא מפרש בגמ': **כד)** תיכת ביין ליתא בד"ו (והוא הוספת בכ"ן). ופי' דל' טוכפון נמי ס"ל דמתנדבים יין (צי"ק): **כה)** דאיבטרייך למיתבי שמן כדברי ר"ש דלא מיתבי ליה סתמא כל"ל (*ש"מ): **כו)** למד (ש"מ): **כז)** ללמוד (ד"ו): **כח)** ל"ל נמי דלפיון מינה מינה כו' (כי"ר): **כט)** בכתה"י וד"ו נדבה לה הקרב בפני כו'. וגי' ל"ק נדבה הבא בפנ"ע כיון הבא כו': **ל)** דמה (ד"ו): **לא)** בד"ו שמן. וכל"ל. דלא מתזכרא גמר דמתנדבין שמן ל"ל ל"ל ללמוד מיין דבהדיא כתיב ביה בשמן רביעית ההין דהיינו ג' לוגין (ח"ג ועי"ע שם): **לב)** בס"מ נוסף והיין י"ב לוגין: **לג)** בכתה"י וד"ו תבבה. ולאה לעיל אות טו: לד): ל"ל נמי אסיר (ש"מ): **לה)** ל"ל בלא (באה"מ): **לו)** ל"ל לאסור עליו (*ש"מ): **לז)** ל"ל היא (ש"מ): **לח)** ל"ל דמסקינן (ש"מ): **לט)** ל"ל ובא (ש"מ): **מ)** ל"ל לעיל (ש"מ): **מא)** בס"מ נוסף דפקנה מאליה חשיבא נעשית מצוותה אבל הורידה לא נעשית מצוותה:

מ) [ע' תוי"ט סוף פי"ב דמנחות], **נ)** [מנחות קז.], **ג)** [שם עד:], **ד)** [שבת ל: וש"כן], **ה)** תוספ' דמנחות פי"ב ה"ד, עי' ספרי שלח קז, **ו)** מנחות קז. [ושם כל הסוגיא בכמה שינויים], **ז)** [במנחות עח: וש"כ] ע' ירושל' יבמות פ"פ ה"א, פי"א ה"א, סנהדרין פ"ט ה"א, שבועות פ"ד ה"ב פ"ה ה"ב, **ח)** [שבת קטו: וש"כ], **ט)** מנחות עד:, **י)** [יומא מו:], **כ)** כעי"ז פסחים ח סוטה ג., **ל)** ע' רש"ק, **מ)** [שבת מא: וש"כ], **נ)** שם מב., **ס)** מנחות פט., **ע)** [וד' כב. כט: מא: וכשאר דוכתי, אמנם עיקר מילתא דל"י גופיה בביאה כג: במשנה וגמ']. **פ)** [ע' תוס' ד"ה אמר שלא תפיר].

שיטה מקובצת המתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האישים. ודוקא נסכים הבאין בפני עצמן אבל נסכים הבאין בגלל הזבח אינו מזלפן דכתיב בהו הסך נסך שכר דמשמע לשון שביעה ושכרות למזבח וחזו כשנתנו לספלים ומאן דלית ליה מזלפו על גבי האישים מפרש להאי קרא נחת רוח לשם כאישים:

אכל לא של עץ. דבת כיבוי הוא ואיסורא דאורייתא הוא ואי כר"ש לא משכחת כיבוי ה) אלא במתכוין לעשות פחמין בכיבויו ו) ולריך להם דאר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וכיבוי ו) לאו צורך גופו הוא שיהא ז) לריך לו דהלוחי אלא בא עליו ודמי למוליא את המת לסלקו מעל פניו דפטר עליה ר"ש במסכת שבת בפרק המלניע (דף לד.): **מערכה.** על הרלפה בעזרה ולא יוליאם לחוץ: משום שנאמר בקדש א) באש תשרף. בפ' שני דפסחים (דף כד.) דרשינן האי קרא וכל חטאת אשר יובא וגו' ח) ומרבינן מיניה כל פסולי קדשים שנמלאתו ט) בעזרה שיהו נשרפים בעזרה כדכתיב בקדש לא תאכל באש תשרף. ותמיה אני למה שורפן לעצמן ואינו שורפן בבית הדשן שהיה בעזרה שבו שורפין פסולי קדשי קדשים י) ונראה בעיני שהוא י) דבר לא שורפן לעצמן שתהא שריפתן ניכרת לעצמה שאם היה שורפן עם בשר אין ניכרין שהרי אין בהן ממש: **הדם והשמן** גרסי' יא):

הדרן עלך כל התדיר

דם חטאת. טעון ליבוי. דכתיב ואשר יזה מדמה וגו': **במקום קדוש תאכל.** בההוא עניינא כתיב: **תורת החטאת.** ליישא דעיינא הוא: **פסולה אין** יב) **טעון דמה ליבוי.** דכתיב אשר יזה יג) בראוי להזאה הכתוב מדבר: **שעה הכושר.** לזריקה: **שלנה.** לן דמה: **ושקבלו** יד) **פסולין את דמה** גרסי'. ולא גרסי' וזרקו דהא אפילו כשרה שנתז (את) מדמה לאחר זריקה על הבגד אין טעון ליבוי כדאמרינן לקמן פרט לזה שכבר הוזה איצטריך לאשמועינן פסולין ולמימר דדם דחוי הוא ואין הנותר במזרק כשר לזריקה ולא תימא יחזור הכשר ויזרוק ע"כ. וזו היא נוסחת התוס' [בפירש"ש] (ב"ש, ש"מ, כתה"י): יד) תמהני, הא מפורש בגמ' פ"ק דמעילה דף ה' ע"א דגרסינן לה והגמ' עצמה מקשה קושיא זו ע"ש (תו"ח ממהרש"ח צד"ל): טו) אולי ל"ל דמצוי: טז) דאית ליה נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור הלכך וכו' כל"ל, ועי' תוס' שבת מב ב ד"ה לפיו (ח"ג): יז) כד"ו השתא: יח) לגופה במתכוין ה"נ כל"ל (ש"מ): יט) דגופא והשתא כיון דס"ל לשמואל כר' יהודה דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה מדאורייתא היכי שרו רבנן משום צערא דגופה דצד וכו' כל"ל (ש"מ): כ) ודחק (בה"ר): **באא** עי' לעיל אות יג וא"ל להנהת ל"ק: כב) תיבות דפסול עושה שירים ליתא בכתה"י דרש"י וכש"מ, ועי' גלה"ש טה"ק וקו"ש שנתקשו בזה: כג) עי' לקמן לג ע"ב במשנה דה"ה לכל הקדשים. ובמעיל שמואל מיקן דל"ל וה"ה שאר קדשים: כד) בכתי"י וג' ובמ"כ ובמ"ש הגי' וכל ובמקום ור"ל). ותבן לפי"ז שהוא מהגיהות. ותיבת סיבון שאם"כ [וכ"ה גם בכי"ג ובמ"כ. ובמ"ש איתא סיפין] לא נודע פתרונה. ובכי"ג איתא שירי ואולי הוא מלשון דקות (שמות לח) את הסיבות ואת היעוס. ומ"ש אמ"כ שנשמטו דישון כו'. בכי"ג וש"מ איתא שנשמטא. ול"ע לשב דיבור זה על נכון:

אבל לא גחלת של עץ. תימה היכי ס"ד דדבר שאין מתכוין שוה לאינה צריכה לגופה דמה ענין זה לזה ובפ' כירה (שבת מב.) ניחא טפי גבי הא דשרי שמואל אפילו שיעור לגרף דפריך התם כה"ג ומאי טו) למימר דס"ד דלא הוה שרי ר"ש דבר שאין מתכוין לכתחילה אי לאו משום דאית בו טז) ביה תרתי דהוה נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה הלכך רבי יהודה דמחייב באינה צריכה לגופה אוסר באין מתכוין דהא בהא תליא אבל הכא אי אפשר לפרש כן דמייתי לה אהיא דהמתנדב יין מביאו ומזלפו על גבי האישים דלא שייך טעמא דאין צריכה לגופה אלא גבי מלאכות דשבת ובסוף פרק ראשון דחגיגה (דף י.) מייתי לה גבי הלכות שבת בהרים התלויים בשערה ולריך לפרש דמשמע להש"ס דהשתא יז) דכי היכי דמחייב שמואל באינה צריכה לגופה יח) ה"נ יש לו לחייב אין מתכוין כמתכוין: **במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה.** הקשה בהלכות גדולות דבשמעתא קמייתא דשבת (דף ג.) קאמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטור ומותר הלד לבי והלד נחש ומפיס מורסא פי' דשרו רבנן משום צער דגופא יט) דלד נחש ומפיס מורסא לא מיפטר אלא לר"ש דפטר מלאכה שאינה צריכה לגופה כדאיתא בפ' שמנה שרלים (שבת קז:) ודוחק כ) הוא לתרץ בהלכות גדולות ור"ת תירץ דהא דאשיב לה שמואל [בהדי] פטור ומותר (קאמר) לאו משום דס"ל הכי אלא כלומר מאן דס"ל שהוא פטור קסבר דפטור ומותר כמו שמדקדק שמואל בסוף האורג (שם קז.) דודאי פטור ומותר קאמר מיהו אנן לא קיימא לן כשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כדאשכחן רבא דהוא בתראה דסבר כר"ש בריש נוטל (שם קמא:) ואמוראי דפרק כל כתבי הקדש (שם קכא:) דאמרי כל המזיקין נהרגין בשבת ואפילו מאן דאסר לא פליג אמתני' דעל עקרב אלא תשוך הלכך מותר להפיס מורסא בשבת להוליא ממנה ליחה:

הדרן עלך כל התדיר

שלנה ושנטמאה. פירוש לן דמה ונטמא דמה ואם תאמר ונטמא מ"ט לא בעי כיבוי הא מדאורייתא זורקו לכתחילה כדאמרינן (פסחים דף פ:) כ) דס שנטמא וזרקו הורלה וי"ל יאכלנה דמיירי כגון שנשבר הליץ או אינו על מלאו לאלן דאית ליה [שאינו מרלה] (יומא דף ז:): **ושקבלו פסולין** וזרקו **את דמה.** פירש בקונטרס או זרקו (בא) ואע"ג דאפילו כשרה אם ניתז דמה לאחר זריקה אין טעון כיבוי כדאמר לקמן פרט לזה שכבר הוזה איצטריך לאשמועינן בפסולין לימלך דדם דחוי הוא ואין הנותר במזרק כשר לזריקה ולא תימא יחזור הכשר ויזרוק * דפסול עושה שירים בב) וי"ע בפ"ק דמעילה (דף ה.): **יכול תהא** ד) **דם חטאת העוף טעון כיבוי ת"ל זאת.** והוא הדין קדשים קלים בג) מיימעטי מזאת ותימה דבסוף פירקין (דף לח.) מרבי מזאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת מה חטאת מתקדשת בבלוע אף כל מתקדש בבלוע והשתא מנ"ל דאתיא היקישא לרבות כל הקדשים כחטאת לענין בלוע ומיעוטא דהכא לענין כיבוי אימא איפכא וי"ל כיון דאשכחן דכל קדשים טעונין מריקה ושטיפה מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה סברא הוא לאוקומה היקישא לענין להתקדש בבלוע מאחר דאשכחן דטעונין מריקה ושטיפה מטעם בליעת כלי. ומיתרלא נמי בהכי קושיא אחריתי דרבי יהודה מפיק לקמן כל קדשים לענין מריקה ושטיפה מקדש קדשים והשתא ל"ל קרא תיפוק לי מהיקישא דחטאת דכל קדשים טעונין מריקה ושטיפה כחטאת אבל למאי דפריש ניחא דאי לאו דאשכחן מריקה [ושטיפה] בהדיא הוה מוקמי היקישא לענין כיבוי ומיעוטא דזאת למעוטי מריקה ושטיפה ובלוע:

אבל לא גחלת של עץ. תימה היכי ס"ד דדבר שאין מתכוין שוה לאינה צריכה לגופה דמה ענין זה לזה ובפ' כירה (שבת מב.) ניחא טפי גבי הא דשרי שמואל אפילו שיעור לגרף דפריך התם כה"ג ומאי טו) למימר דס"ד דלא הוה שרי ר"ש דבר שאין מתכוין לכתחילה אי לאו משום דאית בו טז) ביה תרתי דהוה נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה הלכך רבי יהודה דמחייב באינה צריכה לגופה אוסר באין מתכוין דהא בהא תליא אבל הכא אי אפשר לפרש כן דמייתי לה אהיא דהמתנדב יין מביאו ומזלפו על גבי האישים דלא שייך טעמא דאין צריכה לגופה אלא גבי מלאכות דשבת ובסוף פרק ראשון דחגיגה (דף י.) מייתי לה גבי הלכות שבת בהרים התלויים בשערה ולריך לפרש דמשמע להש"ס דהשתא יז) דכי היכי דמחייב שמואל באינה צריכה לגופה יח) ה"נ יש לו לחייב אין מתכוין כמתכוין: **במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה.** הקשה בהלכות גדולות דבשמעתא קמייתא דשבת (דף ג.) קאמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטור ומותר הלד לבי והלד נחש ומפיס מורסא פי' דשרו רבנן משום צער דגופא יט) דלד נחש ומפיס מורסא לא מיפטר אלא לר"ש דפטר מלאכה שאינה צריכה לגופה כדאיתא בפ' שמנה שרלים (שבת קז:) ודוחק כ) הוא לתרץ בהלכות גדולות ור"ת תירץ דהא דאשיב לה שמואל [בהדי] פטור ומותר (קאמר) לאו משום דס"ל הכי אלא כלומר מאן דס"ל שהוא פטור קסבר דפטור ומותר כמו שמדקדק שמואל בסוף האורג (שם קז.) דודאי פטור ומותר קאמר מיהו אנן לא קיימא לן כשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כדאשכחן רבא דהוא בתראה דסבר כר"ש בריש נוטל (שם קמא:) ואמוראי דפרק כל כתבי הקדש (שם קכא:) דאמרי כל המזיקין נהרגין בשבת ואפילו מאן דאסר לא פליג אמתני' דעל עקרב אלא תשוך הלכך מותר להפיס מורסא בשבת להוליא ממנה ליחה:

הדרן עלך כל התדיר

שלנה ושנטמאה. פירוש לן דמה ונטמא דמה ואם תאמר ונטמא מ"ט לא בעי כיבוי הא מדאורייתא זורקו לכתחילה כדאמרינן (פסחים דף פ:) כ) דס שנטמא וזרקו הורלה וי"ל יאכלנה דמיירי כגון שנשבר הליץ או אינו על מלאו לאלן דאית ליה [שאינו מרלה] (יומא דף ז:): **ושקבלו פסולין** וזרקו **את דמה.** פירש בקונטרס או זרקו (בא) ואע"ג דאפילו כשרה אם ניתז דמה לאחר זריקה אין טעון כיבוי כדאמר לקמן פרט לזה שכבר הוזה איצטריך לאשמועינן בפסולין לימלך דדם דחוי הוא ואין הנותר במזרק כשר לזריקה ולא תימא יחזור הכשר ויזרוק * דפסול עושה שירים בב) וי"ע בפ"ק דמעילה (דף ה.): **יכול תהא** ד) **דם חטאת העוף טעון כיבוי ת"ל זאת.** והוא הדין קדשים קלים בג) מיימעטי מזאת ותימה דבסוף פירקין (דף לח.) מרבי מזאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת מה חטאת מתקדשת בבלוע אף כל מתקדש בבלוע והשתא מנ"ל דאתיא היקישא לרבות כל הקדשים כחטאת לענין בלוע ומיעוטא דהכא לענין כיבוי אימא איפכא וי"ל כיון דאשכחן דכל קדשים טעונין מריקה ושטיפה מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה סברא הוא לאוקומה היקישא לענין להתקדש בבלוע מאחר דאשכחן דטעונין מריקה ושטיפה מטעם בליעת כלי. ומיתרלא נמי בהכי קושיא אחריתי דרבי יהודה מפיק לקמן כל קדשים לענין מריקה ושטיפה מקדש קדשים והשתא ל"ל קרא תיפוק לי מהיקישא דחטאת דכל קדשים טעונין מריקה ושטיפה כחטאת אבל למאי דפריש ניחא דאי לאו דאשכחן מריקה [ושטיפה] בהדיא הוה מוקמי היקישא לענין כיבוי ומיעוטא דזאת למעוטי מריקה ושטיפה ובלוע:

אבל לא גחלת של עץ ואי ס"ד כר"ש ס"ל אפילו גחלת של עץ נמי ט) **בדבר שאין מתכוין סבר לה כר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה אמר רב הונא** א) **נסכים שנטמאו עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן משום שנאמר** [1] **בקודש** א) **באש תשרף תניא נמי הכי** ב) **הדם והשמן** ב) **והמנחות והנסכים שנטמאו עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה** ג) **אייתי לי בי עשרה ואימא לך קמייהו נסכים שנטמאו עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן:**

הדרן עלך כל התדיר

דם ג) **חטאת שנתז על הבגד הרי זה טעון כיבוים אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות שנאמר** [2] **במקום קדוש תאכל** ד) ג) **אחד הנאכלות ואחד הפנימיות טעונות כיבוים שנאמר** [3] **תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות** ה) ד **חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוים** ו) **בין שהיתה לה שעת הכושר ובין שלא היתה לה שעת הכושר איזו היא שהיתה לה שעת הכושר שלנה ושנטמאה ושיצאת ואיזו היא שלא היתה לה שעת הכושר שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקיבלו פסולין (וזרקו) את דמה: גמ' דם חטאת (שמתה)** ג) כו' **ואי תורה אחת לכל חטאות אפילו חטאת העוף נמי אלמה** ו) **תניא** ה) **יכול תהא** ד) **דם חטאת העוף טעון כיבוים ת"ל** [3] **זאת אמר ר"ל משום בר קפרא** ז **אמר קרא** [3] **תשחט בנשחטות הכתוב מדבר ואימא בנאכלות הכתוב מדבר כדכתיב** [2] **במקום קדוש תאכל אבל פנימיות לא רבי רחמנא תורת אי הכי אפילו חטאת העוף נמי מיעט רחמנא זאת ומה ראית מסתברא דחטאת [בהמה] פנימיות ה"ל לרבויי שכן בהמה** (ח) **שחיטת צפון וקבלת כלי**

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ו מהלכות מעילה [ס"ק]:
א ב מיי' פ"מ מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח:
ב ג מיי' שם הלכה ב:
ג ד מיי' שם הלכה ג:
ד ה ו מיי' שם הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: ויקרא ו, כג
2. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
3. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא:
ויקרא ו, יח

מוסף רש"י

אבל לא גחלת של עץ. דאיקורא דאורייתא היא וחייב סקילה: אפילו גחלת של עץ נמי. דהא לרבי שמעון מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וכל כבוי אינו צריך לגופו חוץ מעובי פחמין או מהבהבי פתילה (שבת מב.): **בגדתאה.** בעל אגדה. ל"א שם מקום שהוא בבבל שמנו בגדל (יבמות סז.): **בי עשרה.** לפרסם את הדבר (יבמות סז.):

ליקוטים

בקדש באש תשרף. פי' הכי כתיב קרא וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף. ודורש המקרא כאילו כתיב וכל בקדש באש תשרף וק"ל. (מהרש"ל. פסחים כד ב)

שיטה מקובצת

ושקבלו פסולים כו'. פ"ש לו לו קתני אקבלו פסולים וחזקו כשרים לו זרקו פסולים אבל קבלו כשרים. ולא נהירא דא"כ היאך תפיב לא היתה לו שעת הכושר כיון דקבלו כשרים. ועוד דבמס' מעילה (דף ה.) משמע דחדא קתמר. לכך נראה לי דחדא קתמר וכ"פ קבלו פסולים וחזקו פסולים. [ולפ"ז] משמע דאם קבלו כשרים וחזקו דמה טעון כיפוי דאל"כ לעמ לי זרקו פסולים, וקשה דהא כתיב אשר יזה פרט לבבר דאיכא כשרים ולא יזה. וי"ל דס"ס אם קבלו כשרים וחזקו כשרים אין דמה טעון כיפוי דהא כתיב אשר יזה, והאי דנקט זרקו פסולים לאשמועינן דפסול עושה שיריים דאי לאו הוי אינו מלא קבלו פסולים מ"מ הוה מלי למיהוי דדמה טעון כיפוי כגון אם היה כח עוד בצואתה דימא יחזור הכשר ויקבל ואותו הכח הוי כר הזאה לכבי מני זרקו פסולים דהשתא אפילו היה כח בצואתה ויחזור הכשר ויקבל לא הוי טעון כיפוי דפסול עושה שיריים (תוס' מהר"פ צד"ל): **אי הכי אפילו** חטאת העוף נמי. תימה לפסר מקולי מאי פריך הא אימעיט מזאת, וכי תימא דפריך מה ראיה, א"כ מאי מהדר ליה כ"ל מתשמט, סוף סוף איכא למפרך מה ראיה כדפריך תלמודא. וי"ל דס"ד דיון דכתיב אשמט סמוך לאורות משמע דרבויא לגשחטות הוא ולחטת. כך מיקן מס"ש. אי נמי לא חיים לקושיא דתמהל דלא אהזאה כתיב (הר"פ ד"ל.

ב"ש): **רש"י** ד"ה הדם והשמן גרסינן. נ"ב כתב הר"ף ז"ל ז"ל ח"ל פרש"י ז"ל דלא גרסינן מנחות. והטעם משום דדם ושמן לחיים הם ואינם נכרים על האש לכך עושה להם מערכה בפני עצמן, אבל מנחות למה יערפם בפני עצמן. ויש ספרים שגורסין הנלמן והמנורות, וכ"ל כה) הסיקין שעל הנלמן שנטמאו דישון המנורה, ול"ע שהרי דישון מזבח הפנימי והמנורה היה מעיקה בבית השבן סמוך לבבס. לכן נראה גרסת הספרים עיקר ע"ל (ב"ש, כי"ב): **תוד"ה** ושקבלו כו' דפסול עושה שיריים **וצ"ע בפ**"ק דמעילה. נ"ב ומיהו דוקא טמא דחזי לקרבן לבור אבל שאר פסולין לא כדמוכח בפ"ק דמעילה. ומיהו מה שפיכא הקונטרס דאו אי קתני לא נהירא שאם קבלו כשרים וחזקו פסולים לא הוה קרי ליה לא היתה לו שעת הכושר. אלא נראה דקבלו ומס זרקו דפסולין קתמר, ואע"ג דבקבלה לחוד מיפסלו מ"מ מה שבלוחו הבהמה עדיין דאור הוא שאם קבלו כשר וכחזקו ממנו טעון כבוס, אבל בזורקו אפילו אותו שבלוחו הבהמה אינו דאור עושה שיריים ודפסולין עושה שיריים (הר"פ ד"ל. ב"ש):

וקרן ואצבע וחודה. תימה לי מומרי קחשיב הא לא הוו אליבא דחד תנא דמאן דאית ליה חודה לית ליה קרן כדמוכח לעיל בפרק איזהו מקומן (דף נג.) דפליגי רבי ור"א בר"ש ויש לומר דהכי אמר [ב] קרן למאן דאית ליה וחודה למאן דאית ליה [ג] וכן צריך לפרש לעיל בפ"ק [ד] (דף י:) והאיכא חודה: **אי הכי אחד הנאכלות ואחד הפנימיות אחד הפנימיות ואחד הנאכלות מיבעי ליה.** שהפשוט יותר יש לו להזכיר תחלה ובפ"ק דסוכה (דף כ.) גרים רש"י במשנה אחת קטנה ואחת גדולה ופריך בגמרא אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה דהכי משמע אחת היא הגדולה ואחת היא הקטנה כלומר כמוה היא ואינה חלוקה לדין שני וכן דרך תנאים בכל מקום דההיא דפשיטא ליה תני בריש ואותו השני כשבא להשמיענו ששוה לו שונה אחריו כדאמר בר"ה (דף כט:) אחד יבנה ואחד כל מקום שיש שם ב"ד ובב"ק (דף נ:) אחד החופר בור ואחד [ל] החופר שיח ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבוגה ואחד הלוקח ואחד היורש וטובא תנן התם גבי מערכי המלחמה הכי וקשה מהיא דפ' ב' לכתובות (דף כ:) לאחד חדשות ואחד ישנות ויש שנות פשוט לטומאה יותר מחדשות ובפ' החולץ (יבמות מא.) אחד בתולות ואחד בעולות אלמא דנקט שאינו פשוט תחילה ויש לחלק דהיכא דקאי אקרא או בפלוגתא [לא] דלעיל התם הוא דרגיל למתני הפשוט תחילה והא דתנן (סנהדרין דף לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדריש ובחקירה אע"ג דקאי אקרא אידי דאיירי בפרקא דלעיל בדיני ממונות נקט נמי דיני ממונות בריש"א וה"ר שמעון הקשה מהיא דמנחות פרק רבי ישמעאל (מנחות סג:) דקתני וחכ"א אחד חול ואחד שבת משלש היה בא וה"ל למיתני שבת בריש"א [לב] ובסיפא וחכ"א אחד שבת וא' חול בשלש קופות ובשלש מגלות וה"ל למינקט חול בריש"א [מ]:

וקרן ואצבע וחודה ואישים אדרבה חטאת העוף הוה ליה לרבויי שכן חוץ כמותה ואכילה כמותה הנך נפישין רב יוסף אמר אמר קרא [1] יאכלנה [א] לזו ולא לאחרת בנאכלות מיעט הכתוב ואלא זאת ל"ל אי לאו זאת הוי אמינא יאכלנה אורחיה דקרא [ב] קמ"ל רבה אמר אמר קרא [2] אשר יזה בהזאות [ג] הכתוב מדבר [ד] והתניא [ה] אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות לענין מריקה ושטיפה אבל לענין כיבוס אשר יזה כתיב אי הכי אחד הנאכלות ואחד הפנימיות אחד הפנימיות ואחד הנאכלות מיבעי ליה תני אחד הפנימיות ואחד הנאכלות אי הכי חטאת העוף נמי מיעט רחמנא זאת אי הכי חיצונה נמי לא ריבה רחמנא תורת ומה ראית מסתברא חטאת בהמה הוה ליה לרבויי שכן בהמה שחיטת צפון וקבלת כלי וקרן ואצבע וחודה ואישים אדרבה חטאת העוף הו"ל לרבויי שכן הזאה כמותה הנך נפישין [ו] בעי רבי אבין [א] חטאת העוף שהכנים דמה בצוארה בפנים מהו צוארה ככלי שרת דמי ומיפסיל או דלמא כצואר בהמה [ה] [2] מדמה אמר רחמנא ולא בשרה ת"ש [ו] [ז] פירכסה ונכנסה לפנים וחזרה כשירה הא הכניסה [ז] פסולה וליטעמיך גבי קדשי קדשים דקתני [ח] פירכסה ויצאה לדרום וחזרה כשרה הא הוציאה פסולה אלא האי יצתה לחוץ איצטריכא ליה ה"נ יצתה לחוץ איצטריכא ליה בעי רבי אבין [ח] נשפך על הרצפה ואספה מהו אצרוכיה הוא דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת והלכך אוספו וכשר או דלמא מיפסל פסל ביה רחמנא כלי שרת והלכך אוספו ופסול אמר רבא ת"ש יכול יהא דם חטאת העוף טעון כיבוס תלמוד לומר זאת ואי ס"ד מיפסל פסיל ביה רחמנא [ט] תיפוק לי דהא אפסיל לה באויר כלי אמר רב הונא בריה דרב יהושע במדביק כלי בצוארה בעא מיניה לוי [י] ניתז מבגד לבגד מהו [יא] מבגד קמא אידחי ליה לכיבוס [יא] או דלמא לא [יב] א"ל [יג] זו שאלה טעון כיבוס ממה נפשך אי אוספו וכשר הא כשר ואי אוספו ופסול אנא [יד] כרבי עקיבא [יג] ס"ל דאמר היתה לו שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס

יאכלנה לזו ולא לאחרת. יאכלנה אדלא משמע לומר באחת מן הנאכלות כתבתי לך הענין הזה ולא בכל הנאכלות נתמעטה חטאת העוף שהיא נאכלת מדבריה המורים בענין ומה אמור בענין כיבוס מריקה ושטיפה: **אורחיה דקרא.** שכל הענין בלשון זה נאמר [ויקרא ו] תשמט החטאת בשרה מדמה: **רבה אמר.** האי פירכא דפרכת דלמא פנימיות נתמעטו ממיעוטא דזאת עיקר כיבוס בפנימיות כתיב דאשר יזה בזיזאות הכתוב מדבר והיינו בפנימיות כתיב [ד] בהן הזאה על הפרכת אבל בחיצונות אין כתוב הזאה וחיצונות הוא דאיתרבו מתורת: **והא תנא דמתני' אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות קאמר.** אלמא עיקר קרא בחיצונות הוא דכתיב ופנימיות מתורת איתרבו: ה"ק אף על פי שיש דבריס בענין שאינו מדבר אלא בנאכלות ומאי ניהו מריקה ושטיפה דהיא דוקא בנאכלות דסמיך ליה כל זכר בכהנים יאכל אותה מיהו לענין כיבוס אחד הנאכלות ואחד הפנימיות והפנימיות עיקר דאשר יזה כתיב בהו וחיצונות מזאת תורת החטאת: **אי הכי.** דעיקר בפנימיות כתיב אמאי תנא אחד הנאכלות ואחד הפנימיות דמשמע [טו] האמורה בנאכלות נוהגת אף בפנימיות דהכי משמע [טו] האמור בנאכלות הוא הדין האמור בפנימיות אלמא נאכלות במשמעותא אתו ופנימיות מריבויא: **אי הכי חטאת העוף נמי.** תיתי ממשמעותא שהרי אף היא מן הזיזאות דכתיב והזה (מן) [יז] החטאת וגו' (ויקרא ה): [יח] **חטאת העוף שהכנים דמה בצוארה בפנים.** דין מליקה להזייה מהו שתיפסל משום וכל חטאת אשר יובא: **כלי שרת דמי.** שהרי לא הוזקקה בקבלת [יט] כלי וחזו כלייה ומיפסל בהכנסת הדם שהכניסה בכלי להיכל: **או דלמא לו.** והמה שהכניסה לפנים משנשחטה והוליאה וקיבל דמה לא מיפסלא דמדמה אמר רחמנא ולא שהכניסו עם בשרה: **פירכסה ונכנסה לפנים.** בחטאת העוף קתני לה [כ]: כשרה. וקס"ד משום דמליה נכנסה ולא הכניסה הוא ע"מ לכפר וקרא כתיב [ויקרא ו] לכפר בקדש: **וילפה לדרום וחזרה.** אלו דוקא נקט וחזרה אלא משום דקתני בה [כא] בהיא [כב] פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה פסולה דדוקא נקט לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה נקט נמי גבי כשרה וחזרה: **הא טוליאה הוא פסולה.** בתמיה וכי יש מחילה בלפון ובדרום ליפסל ביולא אלא הא דתני פירכסה יצאת לחוץ איצטריכא ליה דקתני בה בהיא פירכסה ויצאת לחוץ חוץ לעזרה וחזרה פסולה ואפילו [כא] פירכסה ויצאת מחליה דנפסלה ביולא ובפ' שני (לעיל כו.) מייתי לה בגמרא: **ה"ג.** דקתני פירכסה [כב] גבי עוף משום ההיא נקט לה בלשון פירכסה [כב] דקתני בה נמי פירכסה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה: **נשפך על הרצפה.** מצאתי העוף: **אצרוכי הוא דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת.** ואתא דיליה הוא במקום כלי שרת והלכך לאוספו [כג] כשר ולהזותו למזבח הה"ל כנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו דכשר [לעיל לב.]: **או דלמא מיפסיל פסיל ביה רחמנא כלי שרת.** דדוקא שייר [כד] ולא כתב ביה קבלה משום דבעי להזותו מן העוף עצמו למזבח וכ"ש דרצפה פוסלתו: **תיפוק לי.** דלא בעי כיבוס בלאו מיעוטא דזאת דהא מיפסיל ליה דם מכי מטא לאויר הבגד ואנן לאו להזאה בעינן ואויר כלי ככלי דמי: **במדביק לי בצוארה.** דלא היה על אוירו עד שנגע בו להאי אצטריך זאת למעוטי: **ניתז מבגד לבגד.** בדם בהמה קמיירי: **אידחי ליה לכיבוס.** וגרע ליה מנשפך מן כלי על הרצפה ואספו ואחר כך ניתז על הבגד התם כיון דכשר לזריקה לאו להזאה קרינא ביה אבל על הבגד דאיזקוקי איזקיק לכיבוס אדחי [כה] מתורת הזאה ולא קרינא ביה לאו להזאה ולא בעי כיבוס האי אחרון: **זו שאלה.** בניחותא יפה שאלת ומשיבך עליה: [כו] **אוספו וכשר.** ואע"ג דאיזדקיק לכיבוס לא בטל מתורת דם כל זמן שלא כיבסו וה"ל כנשפך מן הכלי על הרצפה: **הא כשר.** וטעון האחרון כיבוס: **ואם תימצי לומר שאם אוספו מן הראשון פסול** [כז]. כדקא ס"ד משום דהוזקק לכיבוס בטיל ליה מתורת דם: **אנא הר"ע ס"ל.** דאמר לקמן (דף לג.) היתה לה שעת הכושר לזריקה ונפסלה דמה טעון כיבוס והאי הרי מתחילתו בכלי נתקבל והיתה לו שעת הכושר ואח"כ נפסל בנפילתו על בגד ראשון:

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה יט:
ו ב מיי' שם הלכה יח:
ז ג מיי' פ"ח שם הלכה יח:
ח ד מיי' פ"ג שם הלכה כ:
ט ה מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הל"ט ולא כל"ע:

תורה אור השלם

1. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכַלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
2. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיִךְ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

וקרן ואצבע וחודה. שמטאת טעונה ליתן ממנותיה באצבע כנגד חודה של קרן (ומשך מלמעלה ומלמטה, והקרן היתה) אצן של אמה על אמה כרוס אמה בד' מקצועות המזבח (לעיל י:) **חטאת העוף שהכניס דמה בצוארה בפנים.** שאין לדמה הכנסה: מהו.אם נפסלה בכך או לא, ולא מיפסיגא לה (לעיל יא.) **פירכסה.** לאחר שחיטה: **ויצאה לדרום וחזרה כשרה.** לאין פסול יולא בתוך המזיקות, והלי וחזרה לאו לא לוקה (לעיל כו.) **זו שאלה.** בניחותא, שאלה גדולה שאלת (לעיל ל:)

ליקוטים

חטאת העוף שהכנים דמה בצוארה כו'. נראה דאיבעיא זו בש"ס למאן דאמר לא בענין כיפר (במשנה דלעיל פ"ב ע"א) דאי לר' שמעון ור' יהודה היאך שייך כיפר, דהיאך אפשר להזות באצבעו מצואר העוף שבע הזאות וארבע הזאות על המזבח, וגם לשון הגמרא חטאת העוף שהכניס וכו' נראה דבכניסה בעלמא פסולה. וקשה היאך מבעיא שלא כהילכתא, דהא ר' יהודה ור' שמעון סוברים דבענין כיפר. ואפשר דמכאן יצא להר"מ מה שפסק דכניסה לחוד פוסל במזיד אליבא דר' יהודה, ומיבעי ליה אליבא דהילכתא, אבל אם נאמר דבענין בכל ענין כיפר לא שייך כאן כנ"ל. אך אפשר דיכול להיות שהיה סדיגו, וצ"ע. ועיין שם שמביא הש"ס ברייתא, פירכסה ונכנסה לפנים כשרה הא הכניסה פסולה, מבואר דאין צריך כיפר, דבפירכסה מעצמה לא שייך כיפר, אם כן בכהאי גוונא הכניסה פסולה ולא בענין כיפר, מוכח דין הר"מ דלא בענין כיפר, ומכל מקום בנכנסה מעצמה כשרה דהוי כמו שוגג, עיי"ש. (מנ"מ מלוס קל"ט)

שיטה מקובצת

תוד"ה אי הכי כו' ויש לחלק דהיכא דקאי אקרא כו'. עיין בתוס' פסחים דף פ"ס ע"א [ד"ה אחמר]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא תנא אע"פ: (ב) רש"י ד"ה ויצאת לדרום וכו' בהסיג. נ"ב בקדשי קדשים:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וקרן וכו' וכן צריך לפרש. וכן לקמן דף לד ע"ב:

שינויי נוסחאות

א] יאכלנה יאכלנה כל"ל (ש"מ): ב] דקרא הוא (ש"מ): ג] נ"ל בביזאות (*ש"מ). וכ"ה בכש"י: ד] נ"ל והתנן (הגרי"ב) וגיר' ש"מ והא תנא אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות קאמר ה"ק אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות הני מילי לענין כו' וכ"ה בכתה"י ובכש"י: ה] בהמה דמי ומדמה אמר כו' כל"ל (ש"מ, צ"ק): ו] בש"מ אמר רבה ת"ש: ז] הכניסה הוא פסולה. וכן בסמוך הוציאה הוא (ש"מ): ח] אבין חטאת העוף שנשפך דמה על הרצפה ואספו מהו כל"ל (ש"מ): ט] רחמנא כלי שרת כל"ל (ש"מ): י] לוי מרבי כל"ל (כתה"י ש"מ). וז"ל הגרי"ב תסר מי היה הנשאל וחמשיב, ולפסר דל"ל לוי מרבי ועי' לעיל ל ע"ב: יא] בכ"מ אידחי ליה מתורת דם. וע' רש"י וכש"ע אות כה: יב] לא שנא (ש"מ): יג] נ"ל כר' יעקב. וכן בכש"י (*ש"מ). ועי' לקמן לג ע"א בש"ע אות מ: יד] נ"ל שכתוב (ש"מ): טו] דמשמע הזאה האמורה (ש"מ): טז] משמע ה"ה האמור בנאכלות כו' (דפוסי ונציה וכו' פ): יז] נ"ל מדם (צ"ק): יח] בכתה"י וש"מ נוסף כאן דבור: חטאת בהמה הוי ליה לרבויי. חיצונות בפנימיות: יט] לקבלת כלי וזהו כלי ומיפסל בהכנסה כדם כו' כל"ל (ש"מ): כ] ע' ש"מ שהגיע בקדשי קדשים. וגר' דהוא ט"ס ול"ל בקדשים קלים. ע' בגריימא לעיל כו ע"ב: כא] דאפילו פרכסה ויצאת מאליה נפסלה ביוצא (ש"מ): כב] נ"ל נכנסה (ש"מ): כג] אוספו וכשר להזותו כל"ל (ב"ש, צ"ק): כד] נ"ל צואר (גליון). [וכד' ולגא הוא זה גם בש"מ בטעות): כה] אידחי ליה מתורת דם כל"ל (*ש"מ, צ"ק): כו] אי אוספו כל"ל (*ש"מ, צ"ק): כז] פסול לדריקה (ש"מ): כח] קאמר (ש"מ): כט] בפ"ק דפריך והאיכא (ש"מ): ל] לפניו שם ליתא ואחר, אלא החופר בור שיח ומערה (הגראי"ש): לא] נ"ל אפלוגתא (ש"מ): לב] וע"ע שם לפי הגירסא שלפניו (גליון). [ולאיתא שם בכ"ש וחכ"א אחד שבת ואחד חול]:

מ) [לעיל יח.], נ) לעיל כו., ג) [לעיל ל: כ"ק קטן.], ד) ת"כ צו פ"ו ה"א, ס) תוספתא זבחים פ"ח הי"ג, ו) [וע"ע תו' שבת כ: ד"ה אחת, פסחים פה. קמ: ד"ה אחד, סוכה כ. ד"ה אחת כתובות כ: ד"ה אחד וע' קידושין יג. ד"ה כשם, מנחות סג: ד"ה רבי]

ניתז על בגד טמא. וטומאת בגגיעתו בו מי הוי דס פסול כאילו נטמא קודם לכן ולא בעי כיבוס או דלמא כיון דבעידנא דנפל עליה מכתי כשר הוה והוי פסול דס וטעינת כיבוס לבגד בתין כאחד כדמפרש ואזיל לה רב הונא בריה דרב יהושע: **מדקא מיבעי ליה הכי.** מכלל דפשיטא ליה נטמא [יב] קודם לכן דלא בעי כיבוס ואע"ג דהיתה לו שעת הכושר: ש"מ קסבר כו'. ומיהו היכא דפסול דס וטבילת בגד בתין כאחד מיבעי ליה הכי מי אמרינן ה"מ דפסולה אין דמה טעון כיבוס [יג]: **כזה אחר זה.** שנפסל ואח"כ ניתז: **ודקא מפרש אביי.** למילתיה דרבה דפריש פלוגתייהו דר' אלעזר ורבנן: **מטהרין.** את האדם מטומאת מת כאילו לא נטמא [יד]: **שהרי נדה.** שנטמאה במת מזין עליה לפני טבילת נדתה וטובלת לאחר הטומאות בטבילה אחת שלא מצינו בתורה שהוקקה לטבול לנדתה תחלה ולקבל הזאה וטהרה [טו] כשמטבול ויש מיכן ראיה למי חטאת שנטמאו קודם הזאתן כדמפרש רבה ואזיל: [טז] **ואמר רבה.** ר' אלעזר שמביא ראיה מהזאת נדה שאינו דומה לזו דאילו נדה הזאה וטומאת המיס בתין כאחד ואין זו ראיה לנטמאו קודם הזייה: **אלא שאמרה בשיטת רבי עקיבא רבו.** דאמר כל הטומאות מטמאין מי חטאת העוברין על אוירו [טז] הלכך נטמאו המיס משעברו על אויר הנדה והזאה לא הואי עד שנגעו המיס בנשרה: **חוץ לתנור.** שהיה התנור סמוך לכותל וחלון בכותל וגו לגין והאדם עומד חוץ לתנור כלומר להלן מן התנור שהתנור מפסיק בינו לבין הכותל: [יז] **העברת כלי.** של מי חטאת: **והעבירו ע"פ התנור.** על אויר פיו שכל תנוריהם פיהם למעלה: **ונטל את הלגין.** של מי חטאת ובמסכת פרה תנינן לה ומעלה היא למי חטאת: **ואיתיביה אביי** גרסינן: **מודה ר' עקיבא.** אע"פ שנחלק בלגין של מי חטאת מודה הוא בהזאה שהעבירה כו' שהיה מזה על האדם ותנור טמא מפסיקו ועברה ההזאה על פי התנור: [**למעלה ולמטה.** באוהל כבגגיעה]: ה"ג **ושאר כל המאהילים לאיסוי אבן המנוגעת.** אלמא בהזאת נדה ליכא למימר לרבי עקיבא משבאה למעלה באויר על הנדה וטומאת: **אלא אמר אביי דא"ע אפילו במי חטאה נאו כמונה דמי.**

בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא ניתז על בגד טמא [א]מהו אמר רב הונא בריה דרב יהושע מדקמיבעיא ליה הכי ש"מ [א] היתה לה שעת הכושר ונפסלה אין דמה טעון כיבוס ה"מ בזה אחר זה אבל בבת אחת לא או דלמא לא שנא א"ל פלוגתא דר"א ורבנן אליבא דרבה וכדקא מתריץ אביי [ב] דתניא ר' אלעזר אומר מי חטאת שנטמאו מטהרין שהרי [ב]נדה מזין עליה [ג] ואמר רבה ר"א בשיטת ר"ע רבו אמרה דאמר העברת כלי על גבי מקום טמא כמונה דמי דתנן [ד] היה עומד חוץ לתנור ושרץ בתנור [ג] והושיט ידו לחלון ונטל את הלגין והעבירו ע"פ תנור ר"ע מטמא וחכמים [ג]מטהרין ובהא פליגי דר' עקיבא סבר כמונה דמי ורבנן סברי לאו כמונה דמי ואיתיביה אביי מודה [ה] רבי עקיבא בהזאה שהעבירה על [ד] כלי חרס טמא על גבי משכב ומושב טמא שהיא [ד]טהורה שאין לך דבר שמטמא למעלה כלמטה אלא כזית מן המת ושאר כל המאהילין לאיתויי אבן המנוגעת אלא אמר אביי דכ"ע לאו כמונה דמי והכא בהא קמיפלגי דרבי עקיבא סבר גזרינן שמא ינוח [ה] ורבנן סברי לא גזרינן ומודה רבי עקיבא בהזאה כיון [ו] דנפק נפק ורבי אלעזר ורבנן במאי קמיפלגי אמר אביי בדנין טומאה קדומה מטומאה שבאותה שעה קמיפלגי מ"ס דנין ומ"ס אין דנין [ז]רבא אמר דכ"ע אין דנין והכא בהא קמיפלגי דר"א סבר [ז]הזאה צריכה שיעור ומצטרפין [ז] להזאות ורבנן סברי הזאה אין צריכה שיעור: חטאת פסולה כו': ת"ר [ח]1מדמה מדם כשירה ולא מדם פסולה ר"ע [ח] אומר היתה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס לא היתה לה שעת הכושר ונפסלה אין דמה טעון כיבוס ור"ש אומר [ח]אחד [ט] זה ואחד זה אין דמה טעון כיבוס מאי טעמא דרבי שמעון כתיב 2אותה וכתיב מדמה חד להיכא דהיתה לו שעת הכושר [י] ורבי עקיבא [ח] [י]אותה פרט לתרומה ור"ש לטעמיה דאמר [יא]קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה וכ"ש תרומה: **מתני'** [יב]ניתז מן הצואר על הבגד אינו טעון כיבוס [יב]מן הקרן ומן היסוד אינו טעון כיבוס [יג]נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס [יא]אין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזאה: **גמ'** [יד]ת"ר יכול ניתז מן הצואר על הבגד יהא טעון כיבוס ת"ל 3אשר יזה לא אמרתי לך אלא בראוי להזאה תניא אידך יכול ניתז מן הקרן ומן היסוד יהא טעון כיבוס ת"ל 3אשר יזה [כ]פרט לזה שכבר הוזה כו': נשפך [יא] על הרצפה כו': **מי חטאת שנטמאו מטהרין.** ת"כ למה גזרו שלא יעביר אדם מי חטאת ואפר חטאת בגגה כדספינה כמעשה שהיה כדאיתא ביבמות פרק האשה שלום (דף קטו: ובמגיגה כג.) וי"ל דהתם קודם קידוש והכא לאחר קידוש [ג]: [ו] **ניתז מן הצואר על הבגד אין טעון כיבוס.** מריש לא שמעינן דהוה אמינא הכא שאני משום דבגד אחת:

מסורת הש"ם

א) פרה פ"י [מ"ה], ב) תוספ' פרה (פ"ט) [פ"י ה"ג] ע"ש, ג) עי' רש"ק, ד) [לעיל פ. יומא יד. נדה ט.] ע' ירושל' יומא פ"ה ה"ד, ה) ת"כ צו פרק ג פ"ו ה"א, ו) ת"כ שם פ"ז ה"ו, ז) [לקמן לה: לו: לז.] ת"כ שם, ח) [לעיל לח:], ט) ת"כ שם פ"ו ה"ה, י) ת"כ שם ה"ד, כ) [לעיל לח: מעילה ה.], ל) [ובמגיגה כג. דשם מת וכו' כמצו דהייגו דווקא בשאר טומאות לך בטומאת מת נפשלו].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואמר רבה הל"ל עם ד"ה אלא וכו' כשעוברין וכו' בנגדה הס"ד ואח"כ מ"ה העברת כלי של מי חטאת הס"ד ואח"כ מ"ה חוץ וכו' לגין הכותל הס"ד ואח"כ מ"ה ונטל את הלגין וכו' חטאת הס"ד ואח"כ מ"ה והעבירו על פי וכו' למעלה הס"ד ואח"כ מ"ה ואותביה:

גליון הש"ם

[גמ' דתניא ר' אלעזר אומר מי חטאת וכו' שהרי נדה מזין עליה. עי' יבמות דף עא ע"ב בתוס' ד"ה ערל וכו']:

שינויי נוסחאות

א) ש"מ קסבר (ש"מ). וכ"כ ברש"י: ב) עליה וטהורה (*ש"מ): ג) תיבות ושרץ בתנור ליתא במשניות דפרה (הגרי"ב). וכל הפרק אם מיירי בתנור שאינו אלא טמא לחטאת (מ"ש ונ"ש): ד) על גבי כלי טמא או על כלי (*ב"ש): ה) ל"ל יניח (*ש"מ) וכ"מ ברש"י: ו) דכיון (*ש"מ): ז) ל"ל המצרפין (*ש"מ). וכ"כ ברש"י ד"ה: ח) ל"ל ר' יעקב כמו לתיתא בתוספתא וכ"כ בס"י (*הגרי"ב. ש"מ). וכל"ל ברש"י: ט) בכי"ל אפילו לא היתה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס. ולפי גי' זו לכאורה יש לישב קושיית הלח"מ ומו"ר ובס"ד על הרמב"ם פ"ח ממעשה"ק ה"ג ועיין: י) כ"ל נוסף וחד להיכא דלא היתה לו שעת הכושר (ש"מ). וכ"ה בכל כתה"י (דק"ס): יא) בפרי"ד הפיקקא אין טעון כיבוס אלא הדם שנתקבל בכלי. וע' רש"י בע"ב ד"ה הא ותד"ס מה: יב) ל"ל בנטמא (ש"מ): יג) כיבוס בזה אחר זה הד"ל (*ב"ש וצ"ק): יד) ל"ל נטמאו (שמכ"י): טו) ל"ל וטהורה וכתיב ד (*שמכ"י). ולפה אות כ: טז) ל"ל אוירן (באה"מ): יז) דבור זה שייך לעיל קודם הדבור שלפניו (ש"מ): יח) וכדמתרץ (כתה"י וש"מ): יט) ל"ל מטומאה שבאותה שעה [נדל"ל לא] יליף אלא דרבי (גליון): כ) ל"ל שלקא (*ב"ש): כא) מכלן עד סוף ד"ה ברלוי ליתא בכי"ק, וסומן למפיקה בש"מ:

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ט:
יא ב מיי' פי"ל מהלכות פרה אדומה הלכה ג:
יב גד מיי' פי"ל שם הל"ה:
יג ה מיי' פרק ח מהלכות מעה"ק הלכה ג:
יד ו מיי' שם הלכה ו:
טו ז מיי' שם הלכה (ד) [ו]:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בַּבְּשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיו תִּכָּבֵס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ
2. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ו, כב
3. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בַּבְּשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיו תִּכָּבֵס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

מתני'. מן הקרן. משגגע בקרן המזבח ניתז על הכנד ומן היסוד. משנשפכו שיריס ליסוד ניתז מן היסוד לבגד (לעיל לח:): **אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה.** כלומר אשר יזה מדם הטומד להזות, דעדיין לא נעשית מלותו, הוהו הוא כשניתז ממנו על הבגד קודם זריקה או בשעת זריקה טעון כיבוס, ולא שכבר הוזה, דלאחר הזאה אין המומר טעון כיבוס דמאחר שמזק בין זרקו כשר בין זרקו פסול אינו טעון כיבוס (מעילה ה.):

שיטה מקובצת

ונטל את הלגין וכו'. בשל מי חטאת אייר, דבשאר טהרות ליכא מאן דמתמיר לאחסויה כמומה. ומימה ומאי נפקא מינה אם מומה הלא ר' אלעזר ס"ל דמי חטאת שנטמאו מטהרין ובמימה ר"ע רבו אמרה. ולפי מירוץ התוס' שתרלו על קושיא דמיה מת בספינה דהתם קודם קדוש והכא לאחר קדוש, אין קשה זה כלום, דר"ע נמי דמטמא קודם קדוש (הרי"ם ז"ל. ב"ש): **רש"י** ד"ה רבי אליעזר סבר דנין כו'. **דהא דרבה ליתיה משום דאביי** תלמידו הוה וכו'. ב"ש ושמא משום דבבא מוקי לה בשתי חזאות וכמ"ד הזאה ליכה שיעור ולדידיה ולאי הוא טומאה קדומה, מש"ה קאמר כרבה דמוקי לה בחדא הזאה ולא ממש כדידיה דס"ל כמונה דמי והוא"ל טומאה קדומה אלא דם שנתקבל בכלי מתמכרן מיירי בשאר טומאות ע"כ. וכן תירלו בתוספות בגמ' מגיגה דף כג ע"א (ד"ה מתן) (ב"ש): **ד"ח** ניתז בו' מרישא **לא** שמעינן בו'. נ"ב ח"ל הכ"ש ד"ל וא"ש מרישא שמעינן לה דקבלו פסולין דהאי נמי נתקבל בפסול אלא נתקבל בכלי. וי"ל דאיצטריך משום דפסולו דהזאתו בתין כאחת ומ"מ לא מצינו למפשט מינה בעיין לעולל דשאני התם דנתקבל בהכשר (ב"ש):

הקדמה ד: **ונטל** את הלגין וכו'. בשל מי חטאת אייר, דבשאר טהרות ליכא מאן דמתמיר לאחסויה כמומה. ומימה ומאי נפקא מינה אם מומה הלא ר' אלעזר ס"ל דמי חטאת שנטמאו מטהרין ובמימה ר"ע רבו אמרה. ולפי מירוץ התוס' שתרלו על קושיא דמיה מת בספינה דהתם קודם קדוש והכא לאחר קדוש, אין קשה זה כלום, דר"ע נמי דמטמא קודם קדוש (הרי"ם ז"ל. ב"ש): **רש"י** ד"ה רבי אליעזר סבר דנין כו'. **דהא דרבה ליתיה משום דאביי** תלמידו הוה וכו'. ב"ש ושמא משום דבבא מוקי לה בשתי חזאות וכמ"ד הזאה ליכה שיעור ולדידיה ולאי הוא טומאה קדומה, מש"ה קאמר כרבה דמוקי לה בחדא הזאה ולא ממש כדידיה דס"ל כמונה דמי והוא"ל טומאה קדומה אלא דם שנתקבל בכלי מתמכרן מיירי בשאר טומאות ע"כ. וכן תירלו בתוספות בגמ' מגיגה דף כג ע"א (ד"ה מתן) (ב"ש): **ד"ח** ניתז בו' מרישא **לא** שמעינן בו'. נ"ב ח"ל הכ"ש ד"ל וא"ש מרישא שמעינן לה דקבלו פסולין דהאי נמי נתקבל בכלי. וי"ל דאיצטריך משום דפסולו דהזאתו בתין כאחת ומ"מ לא מצינו למפשט מינה בעיין לעולל דשאני התם דנתקבל בהכשר (ב"ש):

הא

צג: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

מה טעם קאמר. מתוך התירוץ משמע דהא דקשיא ליה הא מו"ל קאי אלפי שאין טעון כיבוס כו' ותימה ונשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מניחו מן הנזוקר: **אלא אצבעו במאי מקנח.** בפ"ק דמנחות (דף ז:) פי' בקונטרס [1] לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד ופרח לפניו נזרפת לאחר שיורד מן ההר והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה [2] וקשה מהא דאמר לקמן בריש פרק בתרא (דף קיג.) שחטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח אף שחיטה כנגד הפתח דמשמע שהיה הכל במקום אחד [3] ונראה כמו שפי' כאן בקונטרס שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו מן הניימין והכי נמי אשכחן דחיישינן לניימין פרק כל כתבי הקדש (שבת קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה [4]: **מנין לרבות שק וכל מיני בגדים כו'.** מדאוקי ריבויא לשק וכל מיני בגדים משמע דעור אף משהופשט לא בעי כיבוס לרבי אלעזר וגרסי' במילתיה יכול שאני מרבה את העור משהופשט כדפי' בקונטרס ול"ג עד שלא הופשט דא"כ הוה משמע משהופשט [5] בעי כיבוס וזה אינו דר"א לא מבעי [6] אלא שק ומיני בגדים ומשמעין ליה נמי במתני' דאף משהופשט אין טעון כבוס זה [7] אינו דיוק דאדרבה דעור משהופשט ואינו מחוסר שום דבר לא תיקון ולא מחשבה לקבל טומאה טעון כבוס אפילו לר"ל דהא (משהופשט נמי) לא ממעט אלא מטעם דבעינן דבר המקבל טומאה כדאיתא בגרייתא אלמא אי מקבל טומאה השתא טעון כיבוס ובסמוך נמי קאמר עובדא שחיטה לקנעה איכא ביניייהו לרבי אלעזר לא בעי כיבוס משום דאינו מקבל טומאה עד שיקנענה אבל אם קנעה אז לא חיישב לקנעה דהשתא אי [8] מקבל העור טומאה טעון כיבוס והא דמרבי שק ושאר מיני בגדים משום דאפילו הני דאינן [9] בכלל בגד כי אם למר ופשתים כדפרש"י ולריך יתור לרבותם וה"ה דמההוא יתור נמי אתי עור ואי גרסי' בר"ל משהופשט מיירי שעדיין לריך מחשבה קודם שיקבל טומאה אז לריך שיבטל מחשבתו שחיטה [10] העובדא לקנעה וכן פרש"י דהשתא אינו מקבל טומאה לא [11] בעי כיבוס ולרבי יהודה בעי כיבוס כיון דראוי לקבל בלא מעשה ע"י ייחוד מודי [12] אבל ר"ל לא מיירי בעור שלריך תיקון ומעשה קודם שיקבל טומאה דהוה אפי' רבי יהודה מודה דלא בעי כיבוס דהא אינו ראוי לקבל דהא מחוסר מעשה אבל קשה אי גרים משהופשט מאי בעי מאי ביניייהו ליבעי פירוש דר"ל עור משהופשט דאינו מקבל טומאה השתא אבל ראוי לקבל ע"י מחשבה היכי משכחת לה דאי מחוסר מעשה אפי' רבי יהודה מודה דהא אינו ראוי מיהו היינו נמי מאי ביניייהו דקאמר שלריך לעשות הבעיא מכח דברי שייחס ואי גרסינן אף במילתיה דר"ל עד שלא הופשט א"ש דבעי מאי ביניייהו אבל קשה ממתניתין [13] אי גרים אף משהופשט: הג"ה השתא [14] אפילו גרס משהופשט ע"כ לא פליגי ר"י ור"ל אלא דר"י דריש מה בגד ראוי לקבל טומאה ור"ל דריש מה בגד מקבל טומאה ומשום הכי ר"י דדריש ראוי מרבה עור משהופשט דראוי לקבל טומאה במחשבה ואין מחוסר מעשה ור"ל דדריש מקבל ממעט עור שהופשט אע"ג דראוי משום דבעי דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה אבל לאחר מחשבה מקבל טומאה בלא שום מעשה אפילו ר"י מודה בלא בעי [לד.] מפרש למעוטי מאי: **במקום קדוש.** בעזרה: **ושבירת כלי חרס.** שבישל בה חטאת במקום קדוש. ובגמרא [לד:] יליף לה: **זה חומר.** [15] אכיבוס קאי: **גמ' מה בגד הראוי לקבל טומאה.** דאין לך בגד קטן שאמו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חיבר עליו לכלי כמות שהוא אף כל כו' ועור משהופשט ראוי לקבל טומאה אם חיבר עליו לעבדה [16] כמו שהיא אבל כל זמן שלא הופשט אינו ראוי לכלי: **אין לי אלא בגד.** סתם בגדים שבתורה למר ופשתים [17]: **שק.** מגולה של עזים: וכו'

הא תו ל"ל מה טעם קאמר מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס לפי שאין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזייה: ראוי להזאה: למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה דתניא [6] רבי חלפתא בר שאול אומר [7] קידש פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה לא קידש איבעיא [8] להו בדם מהו הלכתא היא ומהלכתא לא גמרינן או דלמא התם מ"ט דכתיב [1] וטבל במים ה"נ כתיב [2] וטבל בדם תא שמע [3] דא"ר זריקא א"ר אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא [4] [5] ולא מספג בדם עד [6] שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו [7] מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למיכתב [8] בדם דאי כתב רחמנא וטבל ה"א אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו כתב [רחמנא] בדם ואי כתב רחמנא בדם ה"א אפילו מספג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שיריים שבאצבע מסייע לרבי אלעזר דאר"א [9] שיריים שבאצבע פסולין [10] א"ל רבין בר רב אדא לרב [11] [12] אמר [13] תלמידך אמר רב עמרם תנינא היה מזה [14] וניתזה הזאה מידו עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיבוס משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיבוס [15] משיצתה הזאה מידו אין טעון כיבוס איתיביה אביי [16] גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א"ל גמר מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו [17] בגופה של פרה שנאמר [3] ושרף את הפרה לעיניו אלא אצבעו במאי מקנח [18] אמר אביי [19] בשפת מזרק כדכתיב [4] כפורי זהב: מתני' [20] ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כיבוס משהופשט טעון כיבוס [21] דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר אף משהופשט [22] [23] אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה [24] וראוי לכיבוס [25] אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס [26] והכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש ומריקה ושטיפה בכלי נחושת במקום קדוש [27] זה חומר בחטאת מקדשי קדשים: גמ' מנהני מילי דת"ר [28] [5] בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות עור משהופשט ת"ל [5] אשר יזה עליה תכבס יכול שאני מרבה עור עד שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר' יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק

הא פו נמה לי. למיתני אין טעון כיבוס אלא שנתקבל בכלי הא תנא ליה נשפך על הרצפה: **קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה.** וחזר ועירב: **דתני ר' חלפתא.** לגבי מי חטאת: **קידש.** מי חטאת באפר פרה: **לא קידש.** כדבעי [6] טעמא וחזיל: **בדם מאי.** גבי חטאת הפנימית קיבל פחות מכדי הזייה כו' וחזר ועירב מי הוא קבלה או לא: **הלכתא.** [7]. גבי מי חטאת: **ומהלכתא לא גמרינן.** מילתא אחריתי דקי"ל (שבת דף קלב.) [8] אין דנין [9] מהלכה: **וטבל במים.** מדקיבן במים [10] ולא קיבן במים משמע במים המזכיים למעלה לענין קידוש שיהא בשעת קידוש שיעור טבילה: **ה"ג הא לחיב וטבל.** הכהן את אצבעו בדם [11] שיהא בדם הראשון שיעור טבילה מתחילתו: **מספג.** מקנח בשולי הכלי או בדופנותיו: **שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא גרסינן.** כדפרי' בדם הראשון משמע: **מן הדם.** והזה מן הדם: **שבענין.** מדם האמור בענין [12] טבילה שהזה ממנה ראשונה יזה את כולן שלריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזייה [13] טבילה ולמעוטי שיריים שבאצבע דהאי מן הדם קבל יתירא הוא דלא לריך למיכתב אלא והזה ז' פעמים: **אע"ג דליכא שיעור טבילה מעיקרא.** הוא"ל ואיכא שיעור בשעת טבילה [14]: **להכי איצטריך למיכתב בדם.** דמשמע בדם שהזכיר לענין קבלה: **אמר רב עמרם תניא.** תיובתא לר' אלעזר: **היה מזה.** בחטאות הפנימיות וניתזה הזאה מידו על הבגד: **עד שלא גמר כל ההזאות טעון כיבוס.** ואפי' ניתז בין ההזאה [15] להזאה משיריים שבאצבע. אלמא שיריים שבאצבע משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה פסולין אמאי טעון כיבוס: **עד שלא יצתה מידו.** משטבל טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו לאחר טבילה דהוי להו שיריים באצבע [16] אין טעון כיבוס: **גמר מלהזות.** במס' פרה (פ"ג מ"ט) תנן לה גמר מלהזות ז' הזאות שמזה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל דכתיב (במדבר יט) אל נכח פני אהל מועד: **מקנח ידו בגופה של פרה.** אלף דמה טעון שריפה דכתיב את עורה ואת בשרה ואת דמה ואת פרשה: **אלא אצבעו.** בין הזאה להזאה: **במה יקנח.** בגופה של פרה לא מצית אמרת שילכלך אצבעו בגוף הפרה וידבקו בו יימין: **לפורי זהב.** גבי כלי חרס כתיב בספר עזרא והן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי לשון וכפר יליה דנירון קיסר (גיטין דף נו.): **מתני' עד שלא הופשט אין טעון כיבוס.** טעמא מפרש בגמרא דבעינן ראוי לקבל טומאה בלא חסרון מלאכה: **אף משהופשט.** כל זמן שלא נתקן להיות כלי אין טעון כיבוס דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: **אלא מקום הדם.** ולא כל הבגד: **ודבר הראוי לקבל טומאה.** ואע"פ שמחוסר מחשבה ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה וסתמא כרבי יהודה: **וראוי לכיבוס.** בגמרא [לד.] מפרש למעוטי מאי: **במקום קדוש.** בעזרה: **ושבירת כלי חרס.** שבישל בה חטאת במקום קדוש. ובגמרא [לד:] יליף לה: **זה חומר.** [15] אכיבוס קאי: **גמ' מה בגד הראוי לקבל טומאה.** דאין לך בגד קטן שאמו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חיבר עליו לכלי כמות שהוא אף כל כו' ועור משהופשט ראוי לקבל טומאה אם חיבר עליו לעבדה [16] כמו שהיא אבל כל זמן שלא הופשט אינו ראוי לכלי: **אין לי אלא בגד.** סתם בגדים שבתורה למר ופשתים [17]: **שק.** מגולה של עזים:**

מה טעם קאמר. מתוך התירוץ משמע דהא דקשיא ליה הא מו"ל קאי אלפי שאין טעון כיבוס כו' ותימה ונשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מניחו מן הנזוקר: **אלא אצבעו במאי מקנח.** בפ"ק דמנחות (דף ז:) פי' בקונטרס [1] לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד ופרח לפניו נזרפת לאחר שיורד מן ההר והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה [2] וקשה מהא דאמר לקמן בריש פרק בתרא (דף קיג.) שחטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח אף שחיטה כנגד הפתח דמשמע שהיה הכל במקום אחד [3] ונראה כמו שפי' כאן בקונטרס שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו מן הניימין והכי נמי אשכחן דחיישינן לניימין פרק כל כתבי הקדש (שבת קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה [4]: **מנין לרבות שק וכל מיני בגדים כו'.** מדאוקי ריבויא לשק וכל מיני בגדים משמע דעור אף משהופשט לא בעי כיבוס לרבי אלעזר וגרסי' במילתיה יכול שאני מרבה את העור משהופשט כדפי' בקונטרס ול"ג עד שלא הופשט דא"כ הוה משמע משהופשט [5] בעי כיבוס וזה אינו דר"א לא מבעי [6] אלא שק ומיני בגדים ומשמעין ליה נמי במתני' דאף משהופשט אין טעון כבוס זה [7] אינו דיוק דאדרבה דעור משהופשט ואינו מחוסר שום דבר לא תיקון ולא מחשבה לקבל טומאה טעון כבוס אפילו לר"ל דהא (משהופשט נמי) לא ממעט אלא מטעם דבעינן דבר המקבל טומאה כדאיתא בגרייתא אלמא אי מקבל טומאה השתא טעון כיבוס ובסמוך נמי קאמר עובדא שחיטה לקנעה איכא ביניייהו לרבי אלעזר לא בעי כיבוס משום דאינו מקבל טומאה עד שיקנענה אבל אם קנעה אז לא חיישב לקנעה דהשתא אי [8] מקבל העור טומאה טעון כיבוס והא דמרבי שק ושאר מיני בגדים משום דאפילו הני דאינן [9] בכלל בגד כי אם למר ופשתים כדפרש"י ולריך יתור לרבותם וה"ה דמההוא יתור נמי אתי עור ואי גרסי' בר"ל משהופשט מיירי שעדיין לריך מחשבה קודם שיקבל טומאה אז לריך שיבטל מחשבתו שחיטה [10] העובדא לקנעה וכן פרש"י דהשתא אינו מקבל טומאה לא [11] בעי כיבוס ולרבי יהודה בעי כיבוס כיון דראוי לקבל בלא מעשה ע"י ייחוד מודי [12] אבל ר"ל לא מיירי בעור שלריך תיקון ומעשה קודם שיקבל טומאה דהוה אפי' רבי יהודה מודה דלא בעי כיבוס דהא אינו ראוי לקבל דהא מחוסר מעשה אבל קשה אי גרים משהופשט מאי בעי מאי ביניייהו ליבעי פירוש דר"ל עור משהופשט דאינו מקבל טומאה השתא אבל ראוי לקבל ע"י מחשבה היכי משכחת לה דאי מחוסר מעשה אפי' רבי יהודה מודה דהא אינו ראוי מיהו היינו נמי מאי ביניייהו דקאמר שלריך לעשות הבעיא מכח דברי שייחס ואי גרסינן אף במילתיה דר"ל עד שלא הופשט א"ש דבעי מאי ביניייהו אבל קשה ממתניתין [13] אי גרים אף משהופשט: הג"ה השתא [14] אפילו גרס משהופשט ע"כ לא פליגי ר"י ור"ל אלא דר"י דריש מה בגד ראוי לקבל טומאה ור"ל דריש מה בגד מקבל טומאה ומשום הכי ר"י דדריש ראוי מרבה עור משהופשט דראוי לקבל טומאה במחשבה ואין מחוסר מעשה ור"ל דדריש מקבל ממעט עור שהופשט אע"ג דראוי משום דבעי דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה אבל לאחר מחשבה מקבל טומאה בלא שום מעשה אפילו ר"י מודה בלא בעי

הא תו ל"ל מה טעם קאמר מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס לפי שאין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזייה: ראוי להזאה: למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה דתניא [6] רבי חלפתא בר שאול אומר [7] קידש פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה לא קידש איבעיא [8] להו בדם מהו הלכתא היא ומהלכתא לא גמרינן או דלמא התם מ"ט דכתיב [1] וטבל במים ה"נ כתיב [2] וטבל בדם תא שמע [3] דא"ר זריקא א"ר אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא [4] [5] ולא מספג בדם עד [6] שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו [7] מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למיכתב [8] בדם דאי כתב רחמנא וטבל ה"א אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו כתב [רחמנא] בדם ואי כתב רחמנא בדם ה"א אפילו מספג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שיריים שבאצבע מסייע לרבי אלעזר דאר"א [9] שיריים שבאצבע פסולין [10] א"ל רבין בר רב אדא לרב [11] [12] אמר [13] תלמידך אמר רב עמרם תנינא היה מזה [14] וניתזה הזאה מידו עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיבוס משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיבוס [15] משיצתה הזאה מידו אין טעון כיבוס איתיביה אביי [16] גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א"ל גמר מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו [17] בגופה של פרה שנאמר [3] ושרף את הפרה לעיניו אלא אצבעו במאי מקנח [18] אמר אביי [19] בשפת מזרק כדכתיב [4] כפורי זהב: מתני' [20] ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כיבוס משהופשט טעון כיבוס [21] דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר אף משהופשט [22] [23] אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה [24] וראוי לכיבוס [25] אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס [26] והכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש ומריקה ושטיפה בכלי נחושת במקום קדוש [27] זה חומר בחטאת מקדשי קדשים: גמ' מנהני מילי דת"ר [28] [5] בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות עור משהופשט ת"ל [5] אשר יזה עליה תכבס יכול שאני מרבה עור עד שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר' יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק

הא פו נמה לי. למיתני אין טעון כיבוס אלא שנתקבל בכלי הא תנא ליה נשפך על הרצפה: **קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה.** וחזר ועירב: **דתני ר' חלפתא.** לגבי מי חטאת: **קידש.** מי חטאת באפר פרה: **לא קידש.** כדבעי [6] טעמא וחזיל: **בדם מאי.** גבי חטאת הפנימית קיבל פחות מכדי הזייה כו' וחזר ועירב מי הוא קבלה או לא: **הלכתא.** [7]. גבי מי חטאת: **ומהלכתא לא גמרינן.** מילתא אחריתי דקי"ל (שבת דף קלב.) [8] אין דנין [9] מהלכה: **וטבל במים.** מדקיבן במים [10] ולא קיבן במים משמע במים המזכיים למעלה לענין קידוש שיהא בשעת קידוש שיעור טבילה: **ה"ג הא לחיב וטבל.** הכהן את אצבעו בדם [11] שיהא בדם הראשון שיעור טבילה מתחילתו: **מספג.** מקנח בשולי הכלי או בדופנותיו: **שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא גרסינן.** כדפרי' בדם הראשון משמע: **מן הדם.** והזה מן הדם: **שבענין.** מדם האמור בענין [12] טבילה שהזה ממנה ראשונה יזה את כולן שלריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזייה [13] טבילה ולמעוטי שיריים שבאצבע דהאי מן הדם קבל יתירא הוא דלא לריך למיכתב אלא והזה ז' פעמים: **אע"ג דליכא שיעור טבילה מעיקרא.** הוא"ל ואיכא שיעור בשעת טבילה [14]: **להכי איצטריך למיכתב בדם.** דמשמע בדם שהזכיר לענין קבלה: **אמר רב עמרם תניא.** תיובתא לר' אלעזר: **היה מזה.** בחטאות הפנימיות וניתזה הזאה מידו על הבגד: **עד שלא גמר כל ההזאות טעון כיבוס.** ואפי' ניתז בין ההזאה [15] להזאה משיריים שבאצבע. אלמא שיריים שבאצבע משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה פסולין אמאי טעון כיבוס: **עד שלא יצתה מידו.** משטבל טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו לאחר טבילה דהוי להו שיריים באצבע [16] אין טעון כיבוס: **גמר מלהזות.** במס' פרה (פ"ג מ"ט) תנן לה גמר מלהזות ז' הזאות שמזה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל דכתיב (במדבר יט) אל נכח פני אהל מועד: **מקנח ידו בגופה של פרה.** אלף דמה טעון שריפה דכתיב את עורה ואת בשרה ואת דמה ואת פרשה: **אלא אצבעו.** בין הזאה להזאה: **במה יקנח.** בגופה של פרה לא מצית אמרת שילכלך אצבעו בגוף הפרה וידבקו בו יימין: **לפורי זהב.** גבי כלי חרס כתיב בספר עזרא והן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי לשון וכפר יליה דנירון קיסר (גיטין דף נו.): **מתני' עד שלא הופשט אין טעון כיבוס.** טעמא מפרש בגמרא דבעינן ראוי לקבל טומאה בלא חסרון מלאכה: **אף משהופשט.** כל זמן שלא נתקן להיות כלי אין טעון כיבוס דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: **אלא מקום הדם.** ולא כל הבגד: **ודבר הראוי לקבל טומאה.** ואע"פ שמחוסר מחשבה ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה וסתמא כרבי יהודה: **וראוי לכיבוס.** בגמרא

ואי כתב רחמנא בדם הו"א כו'. ג"ב גלוין מספר יקן. פי' דהא דדרשינן בדם דמעיקרא אין הוכחה מזה שיהא בו שיעור טבילה אלא"כ קאי אוטבל, לכי כתב רחמנא וטבל ע"כ. ועי' פרום רש"י ז"ל לעיל דף מ' ע"ב (ב"ש): **ה"ק** עד שלא נמר מלהזות בעון בבום. פי' ואפש"ל שיצאת כבר הזאה מתחת ידו, אלמא שיריים לאוריים הם עדיין להזות מכן שאם לא כן אמאי טעון כבוס, ומיהו ומיהו ס"ד למימר הכי והא קתני ריש דהסיא על כל הזאה טבילה משמע משום דשיריים פסולים, וכן פי' שם הבר משאלן ז"ל. וי"ל

להשתא ס"ד לאו משום דשיריים פסולין אלא גזרת הכתוב הוא דכתיב ולקח מדמה והזה שבע פעמים וקאי שבע פעמים ולא מדמה והזה שבע פעמים (הר"פ ז"ל. ב"ש):

בחצר אוהל מועד ואיתא בת"כ במקום קדוש יכול במחנה לויה ת"ל בחצר אוהל מועד אין לי אלא אהל מועד מנין לרבות השלכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש ת"ל במקום קדוש, וגם גבי חטאת דכתיב תרוויהו במקום קדוש בחצר אהל מועד דריש ג"כ בת"כ דבעינן תרוויהו, ושניהם שם כמו גבי מנחה. ומעתה הקשה כבוד מר דבשלמא גבי אשם דאף דלא כתיב רק במקום קדוש מ"מ אי אפשר לפרש מחנה לויה דאשם איתקש לחטאת, אבל גבי כיבוס בגד שניתן עליו דמבואר במשנה ובגמרא דצריך לכבסו בעזרה מנ"ל דהרי לא כתיב אלא במקום קדוש וגם הר הבית שהוא מחנה לויה בכלל מקום קדוש הוא. ע"כ דברי מר. ובעיקר לשונו של מעלתו שכתב דמבואר במשנה ובגמרא שצריך לכבסו בעזרה. אני בעניי לא מצאתי לא במשנה ולא בגמרא גבי כיבוס זכר הנזרה כלל, אבל לשון המשנה בפרק דם חטאת דף צ"ג ע"ב והכיבוס במקום קדוש, והרי גם בקרא כתיב במקום קדוש ואעפ"כ מבואר הדבר במשנה שהכיבוס במחנה שכינה שהרי במשנה שאחר זה איתא בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסה במקום קדוש [הג"ה מכן המחבר, עיין ברמב"ן בפירושו על התורה בפ' צו כתב תכבסו במקום קדוש עד וכל חטאת, החמיר הכתוב דם הנבלע בבגד לעשותו כאשר היה קודם הזיה שלא יצא חוץ לקלעים ואמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר ואף במקום קדוש הוא נשבר והחרסין נבלעין במקומם ואין עושין בו מריקה ושטיפה כלל וכן המריקה

מוסף רש"י

קידש פחות מכדי הזייה. כדי שיטעול לאחר נגעולין ויזה: לא קידש. ופש"מ שחזר ועירבו לאחר קידוש, קידוש זה הוא נתינת מים על האפר: בדם מהו. אם קיבל מדם שעייים ופריס הנפרפים שטעונין הזייה, וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ל' הזאות בכלי זה מהו (מנחות ז:) ומהלכתא לא גמרינן. אין דנין מהלכה דלא נימנה תורה שבע"פ לדרש ק"ו מידות (עפ"י שבת קלב.) אמר רבא תניא. דבדם לא קידש: וטבל. בדם: ולא מספג. מקנח אצבעו בדופני הכלי: בדם. משמע שיהא שיעור דם מעיקרא (מנחות ז:). משמע קבלה דאשתוכה למעוטי קיבל פחות מכדי [טבילה אצבעו] בכלי זה ופחות מכדי [טבילה אצבעו] בכלי זה ושירבן וליף מכדם, מדקיבן וטבל בדם ולא קיבן בדם, משמע בדם שהיא כבר משעה דאשתוכה (לעיל מ:) אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו. דלא קיבל שיעור כל ההזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור שלא יפסוד. כתב רחמנא בדם. דמשמע בדם דמעיקרא: למעוטי שיריים שבאצבע. שלריך לטבול אצבעו בין כל הזאה והזאה, דהכי משמע והזה מן הדם האמור בענין למעלה וטבל הכהן אצבעו בדם, מאותו דם שבכלי שטובל בו יזה כל ההזאות ולא משייריס שבאצבע (מנחות ז:) אמרי תלמידי. תלמידין אומרים משמיה דרב עמרם (מנחות כו:) היה מזה. כהן מדם חטאת, כגון פרים ושעיירים הנשרפין: עד שלא הזה. דלמסי מזי הכהן דם שנפל על הבגד להזאת פרים, מחיב דם, וטעון הבגד כיבוס, כדכתיב והאי יזה מדמה על הבגד וגו', ואם משהזה נפל לא חשיב דם: עד שלא גמר מלהזות. כל ז' הזאות וקמתי דטעון כיבוס דאפילו לא נפל אלא משייר אצבע, אלמא כסרין לזהאה: עד שלא יצתה הזאה מידו. על הפרכות נפל על הבגד, טעון כיבוס, דעיקר ההזאה נפל עליו, אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד, הלכיו, הלכיו משייריס שבאצבע, אין טעון כיבוס: גמר אין לא גמר לא. אלמא שיריס שבאצבע כסרים ולא בעי קינוח: בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר דכתיב ושרף את הפרה לעיניו: אלא אצבעו. בין כל הזאה והזאה: במאי מקנח. וכי בין כל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה (מנחות ז:) בשפת מזרק. יורד ולא לתוכו (לעיל כה.), וכיינו דקרי למזרקין דפורי זהב, כמ' עזרא, ע"ש שמקנח ידו בו כדאמרי' במסכת גיטין (נו.) וכפר יליה בהסוף גבהא (מנחות ז:):

שיטה מקובצת

ליקוטים

והכיבוס במקום קדוש. ע"ד שהקשה מר על הת"כ דדריש גבי מנחה דכתיב במקום קדוש תאכל

הבנויות בחול ופתוחות לקודש ת"ל במקום קדוש, וגם גבי חטאת דכתיב תרוויהו במקום קדוש בחצר אהל מועד דריש ג"כ בת"כ דבעינן תרוויהו, ושניהם שם כמו גבי מנחה. ומעתה הקשה כבוד מר דבשלמא גבי אשם דאף דלא כתיב רק במקום קדוש מ"מ אי אפשר לפרש מחנה לויה דאשם איתקש לחטאת, אבל גבי כיבוס בגד שניתן עליו דמבואר במשנה ובגמרא דצריך לכבסו בעזרה מנ"ל דהרי לא כתיב אלא במקום קדוש וגם הר הבית שהוא מחנה לויה בכלל מקום קדוש הוא. ע"כ דברי מר. ובעיקר לשונו של מעלתו שכתב דמבואר במשנה ובגמרא שצריך לכבסו בעזרה. אני בעניי לא מצאתי לא במשנה ולא בגמרא גבי כיבוס זכר הנזרה כלל, אבל לשון המשנה בפרק דם חטאת דף צ"ג ע"ב והכיבוס במקום קדוש, והרי גם בקרא כתיב במקום קדוש ואעפ"כ מבואר הדבר במשנה שהכיבוס במחנה שכינה שהרי במשנה שאחר זה איתא בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסה במקום קדוש [הג"ה מכן המחבר, עיין ברמב"ן בפירושו על התורה בפ' צו כתב תכבסו במקום קדוש עד וכל חטאת, החמיר הכתוב דם הנבלע בבגד לעשותו כאשר היה קודם הזיה שלא יצא חוץ לקלעים ואמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר ואף במקום קדוש הוא נשבר והחרסין נבלעין במקומם ואין עושין בו מריקה ושטיפה כלל וכן המריקה

וכל מיני בגדים. השירים והכלך וסריקין: **יכול שאני מרבה עור משהופשט** גרסינן בדבי אלעזר: **מה בגד המקבל טומאה.** דרבי אלעזר גמר בגד דהכא מבגד האמור בשרצים (ויקרא יא) שהוא מקבל טומאה ואינה [ב] מתוסר מתשמה: **מאי בינייהו.** במאי פליגי היכן מצינו בגד הראוי לקבל טומאה ואינה מקבלה [ג] וליף [ד] ר' יהודה מייה: **דאי [בעי] [ה] חשיב עלה.** לתקן חלוקו: **רבא אמר.** בגד גדול נמי משכחת לה דראוי לקבל ואינו מקבל כגון שחשב עליו [ו] לציירו במעשה רוקם דכל כמה דלא לייריי לו [ז] מבטל למחשבתו לאו כלי הוא: **דאי בעי מבטל ליה למחשבתו.** הא [ח] דקיימא לן מחשבה אינה מועילה מידי מחשבה לענין הוציאו [ח] מתורת טומאה תנן לה (כלים פרק כה משנה ט) המשירדו לטומאתן במחשבה אין מחשבה מוחרת ומוציאתן אבל להורידן לטומאה קי"ל (שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **עולגא.** שטיח לאכול עליו או לשכב עליו ורוכן מן העור ויש שעושין מן הבגד וקי"ל אם חשב עליו לעולגא אין צריך קיצוץ דדוייני"ר בלע"ז ליפותו [ט] דבלאו קיצוץ חזי לעולגא בב"ק מייתי לה בפ' מרובה (דף סו:) אבל היכא דחשיב עליה לקולעה אינה מקבלת טומאה עד שיקציענה כדאמרינן לקמן, או יבטל מחשבתו הילכך בגד שעומד לעולגא וחשב עליה [כ] לקולעה הרי לאו לקבל טומאה דאי בעי מבטל למחשבתיה ואינו מקבל עדיין והא פליגי לרבי יהודה כל בגד במשמע ויש בגד שאינו מקבל טומאה אלא לאו לטומאה ור' אלעזר כבגד האמור בשרצים בעינן: **והסניא.** גניחותא: **עד שיקלענה.** או יבטל מחשבתו דקי"ל (כלים שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **דבר גרידה הוא.** לאין מכבסים [מ] [אותו] אלא גורדו [נא]: **היפה עליו לשלש.** במס' שבת תנן לה היפה על הכר של בגד גיעול של רוח או של צואה מקנחו בסמרטוט בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה להעבירה [נב] מפני שהוא מכבס וכיבוס אב מלאכה הוא היינו [נג] מלבן ואם היפה לשלשת זו על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה בשטיפת מים ומיהו שפשופי בידים לא. ומדקתני נותן עליה מים ש"מ אין כיבוס בעור: **מכבסו.** גבי דס חטאת קאי: **מסאניה.** בשבת: **קרא.** גבי נגעים דכתיב (ויקרא יג) כיבוס בעור: **ומפני".** דהכא דקתני העור טעון כיבוס: **ברכין.** ודברי הכל. וכי פליגי אחרים ורבנן בקשין: **לאו מילתא היא דאמרי.** לאותקומי קרא ברכין דהא קרא קתמא כתיב לא שנא רך ולא שנא קשה דמי לא עסקינן דקרא אפילו אכסלגיא קאמר דקשין הן. אכסלגיא עור שלוק וקשה: **ומשוית ליה רך.** הילכך קרא לדרעת אפילו בקשין ומתניתין ברכין ופלוגתא בקשין: כריס

וכל מיני בגדים תלמוד לומר [1] אשר [א] עליה תכבס יכול שאני מרבה עור משהופשט ת"ל בגד מה בגד דבר המקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה מאי בינייהו אמר אביי [ב] מטלית פחותה משלש [ג] איכא בינייהו מאן דאמר ראוי הא נמי ראוי [2] דאי בעי [4] חשיב עליה מ"ד דבר המקבל טומאה הא [ג] מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא אמר בגד שחשיב עליה לצורה [ד] איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראוי [3] דאי בעי מבטיל ליה למחשבתיה מ"ד דבר המקבל טומאה [4] השתא מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא [ה] אמר [5] עוצבא דחשיב עלה לקצעה איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראויה מאן דאמר דבר המקבל טומאה הא לאו מקבלה טומאה עד דמקצע לה [6] והתניא רבי שמעון בן מנסיא אומר [7] עוצבא שחשב עליה לקצעה טהורה עד שיקציענה: אין טעון כיבוס כו': מנה"מ דת"ר [ז] יכול נתן על מקצת בגד יהא כל הבגד טעון כיבוס ת"ל [1] אשר יזה [ה] לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד: דבר שהוא ראוי לקבל טומאה [וכו']: סתמא כרבי יהודה ראוי [ו] לכיבוס [ל] למעוטי כלי דבר גרידה הוא: אחד הבגד ואחד השק כו': למימרא דעור בר כיבוס הוא ורמינהו [8] היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט היתה [9] (על) של עור נותן עליה מים עד שתכלה אמר אביי לא קשיא הא רבנן הא אחרים דתניא הבגד והשק מכבסו [1] הכלי [ח] והעור מגררו אחרים אומרים הבגד והשק והעור מכבסו והכלי מגררו כמאן אזלא הא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא כמאן כרבנן אמר רבא ומי איכא למאן דאמר עור לאו בר כיבוס הוא והכתיב [2] והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס אלא אמר רבא קרא ומתניתין [10] ברכין כי [ח] פליגי בקשין והאמר רב חייא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא בקשין וכרבנן [11] הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי ניקו נימא ליה לקרא דכי כתיבן [מ] ברכין כתיבן מי לא עסקינן [מ] בבלי אכסלגיא [1] הבאים ממדינת הים [יא] וקאמר רחמנא ניבעי כיבוס אלא אמר רבא [2] צרעת כיון דמגופיה קא פרחה מחלחלא ליה ומשוי לה רך אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי

כיבוס דהא אינו ראוי וכל שכן אי גרסינן על שלא הופשט שיש הוכחה שלאחר הפשט מקבל טומאה בלא שום מעשה. עד כאן הגה"ה. ותימה בפ' [ב] במה טומנין (שבת דף מט:) משמע דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד דתניא עורות בין עבודים בין שאינן עבודים מוחר לטלטלן בשבת ולא אמרו עבודים אלא לענין טומאה בלבד ופי' שם בקונטרס דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ושמא יש לפרש דאחר עיבוד אפילו מחשבה לא בעי אבל קודם עיבוד בעי מחשבה וה"ר חיים מפרש בשם ריב"א דהתם מיירי באותם שעורותיהם כבשרם תתן בפ' העור והרוטב (חולין דף קכג.) וכולן שעיבדן או שהלך בהן כדי עבודה טהורין וה"ק לא אמרו שיש חילוק בין עבודין לשאין עבודין אלא לענין טומאה ובאותם שעורותיהן כבשרם דקודם עיבוד טמאין בזבות כדין בשר [ה] המת ונבלה והשרץ בכעדשה ולאחר עיבוד טהורין עד שיהא בו חמשה על חמשה כדין עור וא"ת דמשמע הכא דעור משהופשט אפילו לא מקבל טומאה במחשבה הא דומיא דעור שלא הופשט קמרבי דהוי לא ומדחשיב מנא במחשבה לענין טומאה אם כן מותר לטלטלו בשבת כדאשכחן בפרק כל הכלים (שבת דף קכג.) במאטו שאינה נקובה בגלמי דכיון דזימנין דמימלך עלה ומשוי לה מנא שרי לטלטלו וקשה מכאן לר"ת דמפרש בבמה טומנין (שם דף מט.) [3] גבי טומנין בשלחין ומטלטלין אותן דמיירי בכיבשן אבל לחין לא משום דקשיא ליה דהא דכל כתבי הקדש (שם דף קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה דקאמר לא מטלטל עור אגב בשר אבל בלא בשר לא וכן בפ"ק דבילה (דף יא:) גבי עור לפני הדורסן דהתירו סופן משום תחילתן קאמר מהו דתימא טעמא דר"ה משום דחזי למזגא עליה ואפילו בעי"ט קמ"ל כו' וי"ל דאע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן [ב] (דלא שכיח) שייחדה ליפיה בעוד שהוא לח אסור לטלטל [4] וכן ל"ל גבי מחט שניטל חרבה או עוקלה דאסרינן לטלטלה אע"ג דאם איתקנא [ג] למתוח טמאה כדתנן במס' כלים (פרק יג מ"ה) ובקונטרס פי' בפ' כל כתבי הקודש [שבת דף קטז:] דהיא דבמה טומנין דעור [ה] בבמה גפה ולפירושו צריך לאוקומה נמי היא דבילה בבהמה דקה כי היא דכל כתבי דגבי פסח וטעמא דעור בהמה דקה לא חזא למזגא כולי האי והא דתנן בפרק כל כתבי (שם) פורסין עור של גדי כו' צריך להעמידה (כ"ם) כשייחדו ליפיה אי נמי בדליקה התירו טפי כדאמר התם ולפר"ת אמי שפיר דמיירי בבשין כי היא דבמה טומנין (שם דף מט.): **מאי בינייהו.** פירוש לרבי יהודה על כרחין מייירי קרא בבגד דאינו מקבל טומאה אלא דדאמר לקבל ולרבי אלעזר מייירי קרא בבגד דמקבל טומאה אבל בבגד הראוי ואינו מקבל לא בעי כיבוס והשתא איזה בגד הוא זה הראוי ואינו מקבל ואיכא [מב] ביניייהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: **לשלשת. פירש בערוך צואת תרנגולין:**

מקנחה בסמרטוט. אבל ליתן מים אסור משום דשרייתו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק [ל] דבילה (דף יח.) נדה מערמת וטובלת בבגדיה אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר [לא] מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין וכן תיכי חלולתא דברים במה אשה (שבת דף מז.) לא אסרינן [לב] אלא שמא מטלא תעבירם ארבע אמות בשבת

בז א מיי' פכ"ב מהל' כלים הלכה כח:
ב ג שם שם הלכה ח:
בח ד מיי' שם פכ"ד הל' (ז) [ח]:
בט הו מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד:
ל ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הל' יח טוש"ע או"ח סי' שב סעיף ט:
לא ח ט מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ב:
לב י מיי' פי"ג מהל' טומאת צרעת הלכה ז:

תורה אור השלם

1. כל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיִךְ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ
2. וְהַבֶּגֶד אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָּל כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכֻבַּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר: ויקרא יג, נח

גליון הש"ס

גמ' דאי בעי חשיב עלה. עיין סוכה דף טו ע"א תוס' ד"ה דלא מז. ובגלה דף ס ע"ב תוס' ד"ה במטבלגיות: [תוס' ד"ה מנין (מהעמוד הקודם) וכן צ"ל נבי מחם כו'. שבת דף קכג ע"ב]:

מוסף רש"י

עוצבא. שאוכלין עליו וכעין שולחן הוא (ב"ק סו:): לשלשת. שום דבר מיאוס כגון רוק או נאוסה: מקנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים, דסתם כר של בגד הוא ובגד שייחנו במים היא כיבוסו: היתה של עור. היתה לשלשת זו על כר של עור, דלאו כר כיבוס הוא: נותן עליה מים עד שתכלה. ומיהו כיבוס ממש לא, דהוא לא הפסק כרים וסקמות דכיס ניעבו שייך למימר בהו כיבוס בעורות רכין, ומיהו שריינהו לא זהו כיבוסן (שבת קמב.):

לעזי רש"י

דדווייניי"ר רידוניי"ר. לעגל.

ליקוטים

שייך לעמ' קודם

ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש הוא כי כל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר עכ"ל הרמב"ן ז"ל. ולפ"ז אין מקום לקושיא הזאת דכבר תירצו הרמב"ן דכל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר הכתוב, וכן הוא בגמרא דזבחים דף צ"ד ע"ב הכבוס במקום קדוש מנה"מ דתנו רבנן תכבס במקום קדוש, שבירת כלי חרש מנין ת"ל וכלי חרס כו' ע"ש. הרי דדרשינן וי"ו דוכלי חרס מוסיף על ענין ראשון שקאי ג"כ על מקום קדוש הנאמר בתחלה. אמנם יש לומר דאין זה מספיק לקושיא זאת דיש לומר דזה חוזר על מקום קדוש הנאמר בכיבוס דהכוונה הוא שהשבירה בכלי חרס הוא במקום קדוש הנאמר בכיבוס, ועדיין לא ידענו שהכיבוס גופא יהיה בעזרה דשמא די אם מכבסו בחצר אוהל מועד שהוא ג"כ מקום קדוש, דע"כ אין לומר דהכונה הוא דהכל נמשך למקום קדוש הנאמר באכילת חטאת דכתיב ביה חצר אוהל מועד דא"כ למה כתב מקום קדוש בכיבוס כלל הא בלא"ה ידענו שיהיה הכיבוס במקום קדוש כמו שידענו בשבירת כלי חרס ובמריקה ושטיפה שג"כ לא נאמר בהו מקום קדוש וחזור אדלעיל מניה. אלא ודאי ע"כ ל"ל שאינו חוזר אלמעלה על אכילת חטאת הואיל והפסיק הקרא וכל אשר יגע בבשרה יקדש ואינו חוזר כי אם על מקום קדוש הנאמר בכיבוס ושפיר קמה קושית הגאון מוה' יעשי' כיבוס גופא מנ"ל שיהיה בעזרה. אמנם אעפ"כ למדנו מתורתו של הרמב"ן שנתן טעם על הכתוב שיהיה אחר שבטלב כמו שהיה קודם הזיה שאסור להוציאו מן הקלעים, ובזה נדחה הקושיא הזאת ודוק. ע"כ הג"ה]. הרי מבואר שהכיבוס הוא לפנים מן הקלעים והרי במשכן לפנים מן הקלעים הוא מחנה שכינה והוא עזרה בבית העולמים וא"כ הדין דין אמת. ואעפ"כ לא ידעתי מאי קשיא ליה על הת"כ שהרי בת"כ לא נזכר כביכוס שיהיה בעזרה, ואולי באמת ס"ל לתנא דת"כ שהכיבוס במחנה לויה. ועפמ תלמוד שלנו שסובר שהוא בעזרה לפי שבאמת תלמוד שלנו אינו דורש כמו הת"כ, דלדעת הת"כ במקום קדוש משמע קדושה קלה ואתי בחצר אוהל מועד להצריך קדושה יתירה, ודעת תלמוד שלנו להיפך שהרי כך אמרו בזבחים דף נ"ו ע"א והתניא לריבוי לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש מנין שמהבהנים נכנסים שם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה ת"ל בחצר אוהל מועד יאכלוה תחורה ריבתה חצירות הרבה אצל אכילה אחת ופירש"י חצירות הרבה במקום קדוש בחצר אוהל מועד עכ"ל רש"י, הרי דאי הוה כתיב רק במקום קדוש הוה ממעטינן אפילו לשכות הפתוחות לקודש, וזה היפך הת"כ דבמקום קדוש הוא גם מחנה לויה וא"כ תלמוד שלנו לשיטתו ודאי שהכבוס הוא בעזרה. ואם בא להקשות על תלמוד דידן צריך הוא להקשות המיפך מנ"ל שרשאי לכבס בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש. ועל זה יכילנא להשיב דבאמת כן הוא שאינו רשאי לכבסו רק בעזרה ממש, ולא מצינו מפורש שיהיה רשאי לכבסו בלשכות ההם כי באמת לא לכל הדברים שוין לשכות ההם לעזרה שהרי לא שוו לא לטומאה ולא לשחיטת קדשים קלים כמבואר שם בסוגיא. וכל זה אני משיב לכבוד מעלתו הרמה לדחות קושיותיו. אבל הנלענ"ד באמת שאין חילוק משמעות דורשין ולא מחלוקת לדינא בין תלמוד שלנו ובין הת"כ כלל ושניהם לדבר אחד כיוונו. ולכארה יש לדחות קושייתו של מעלתו בפשיטות כיון דגלי רחמנא בהני דמקום קדוש לאו היינו מחנה לויה א"כ שוב ילפינן בכל מקום דכתיב במקום קדוש היינו העזרה ולא מחנה לויה. ואמנם עיקר קושיתו דא"כ למה אכפיל רחמנא למכתב בן בחטאת שהרי כבר נאמר כן במנחה ונילף מינה אלא ודאי מדחזו דכתב גם גבי חטאת כן חזינן דלא ילפינן מהדדי והוו להו שני כתובין. ולפי זה ממילא על הת"כ לא קשה כלום דסתם ספרא דבי רבי ישמעאל הוא ר' יהודה ור"י סבר שני כתובין מלמדין. ואמנם סברת התלמוד שלנו דשפיר ילפינן אלא דמתבר אוהל מועד ממעטינן דבכלל בחצר אוהל מועד הם ואיצטריך במקום קדוש למעט גגין ועליות. ועיין פסחים דף פ"ו ע"א אכתי אימעוט לשכות הנ"ל מדכתיב בחצר אוה"מ איצטריך עוד הפעם בחצר אוהל מועד גם גבי חטאת לרבות חצירות הרבה. וזהו כוונת הגמרא שם בזבחים וממילא לא אייתר קרא דחטאת ולא הוו שני כתובין ילפינן כל מקום דכתיב במקום קדוש מהני. אלא דא"כ עיקר הריבוי ללשכות הוא מחצר אוהל מועד דגבי חטאת שהוא מיתתר והרי חזינן דבגמרא הביא קרא דמנחה בחצר אוהל מועד יאכלוה שזה במנחה נאמר. ולכן נלענ"ד דודאי כן הוא כמ"ש מעלתו דגבי אשם דאפ"ה חזינן דלא כתיב ביה רק במקום קדוש יאכל ומזה ילפינן גילוי מלתא דמקום שכינה אשם ודאי אכילתו שהוא בחצר אוהל מועד במנחה לריבוי לשכות ולכן הביא הגמרא קרא דמנחה, וא"כ הדין שוה בין לפי דרשת הת"כ ובין לפי דרשת הגמרא, אלא מעט הפרש יש ביניהם דתלמודא דידן לא מרבה לשכות במקום קדוש דאיצטריך למעוטי גגין ומרבה לשכות מיתורא דבחצר שאייתר במנחה, והת"כ דדריש ריבוי לשכות במקום קדוש אולי ג"כ כוונתו מריבוי דכתיב ב' פעמים דאי הוה כתיב בחדא מיניהו בחצר אוהל מועד לחוד ג"כ הוה ילפינן מאידך ואייתר במקום קדוש לריבוי לשכות. זה הנלע"ד וקצרתי מאפס הפנאי. ושלומו הטוב יגדל כנפשו ונפש א"נ (נוב"י מנינא תו"מ סי' קכ"ד):

צד: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

לג א ב מיי' פרק כ"ג מהלכות שגגה הלכה יח טוש"ע ס"ח סי' שב סעיף ט:
ג [מיי' פ"ח מהלכות שגגה הל' (טו) [מז] טוש"ע ס"ח סי' שמ סעיף יב]:
ד מיי' שם הל' ג [ומיי' פ"ח סי' שמ סעיף יג]:
ה מיי' שם הלכה ט:
לד ה מיי' פ"ח מהל' מעכ"ק הלכה יט:
לה ז מיי' שם הלכה כח:
לו ח מיי' שם הלכה יט:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיו תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ
2. וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בְּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם: ויקרא ו, כא

גליון הש"ם

גמ' **האיבא** חודה. עיין לעיל דף לב ע"ב תוס' ד"ה וקרן: [שם לב ע"ב תוס' ד"ה ומעמידה. עי' מנחות דף מ ע"ב תוס' ד"ה שמא וכו']:

מוסף רש"י

כסכוס. דמי למכסכס (שבת קמא), **בגד שרייתו.** כמים סוף כיבוסו (שם קמב:) **בחטאת דשמעית הקול.** דאיתיה כאלה על כרח: כר' ישמעאל כו'. בחיטו מקומן (לעיל נג.): נאמר כאן סביב בעולה ואשם, ונאמר להלן סביב בחטאת המיוחדים, מה להלן פיקוח מרבע מתנות, דאם ד' קרנות מתיני בה ואי אפשר לשתי קרנות בצד אחת, אף כאן פיקוח ד' מתנות, דאותה מתנה שיתן לקרן שהוא כשתים צריך לפסוח לעפותה של קרן ולמזרחה של קרן: **האיבא** קרן האיבא אצבע כו'. בחטאת בעוונה ליתן מתנותיה באצבע כנגד מזרח של קרן (נמצא מלמעלה ומלמטה, והקרן היא) אבן אל אמה על אמה כרוח אמה כד' מקצות המזבח, מה שאין כן בשאר הדמים, דאפילו עולת העוף שהיא למעלה ממזבח הפוקרת דלקמן אינה צריכה לגבנים כ"כ ונתת על הקרן ממש אלא שהיא למעלה מן המזבח כל שהוא, כדמיתי לקמן עשאה למעה מרגלי אפילו אמה כשירה. ואין שום זבח טעון אצבע אלא זורק מן הכלי אל קיר המזבח לפני מקצועותיו והדם מתפשט ליפות ולמעבר, אין מתנות כנגד מזרח במשך מלמעלה למטה כחטאת שלריכה כנגד מזרח לקמן בחיטו מקומן (לעיל י:) **מעפורת.** סודר, ויתפפש בלפר דכתיב גבי מיכה (מ"א כ) מתרגמינן ואיתעני במעפורתא: **אבל שייר.** בהטוא מיעוט אלא נקרע כדי מעפורת משום לחיות חבור (חולין קכג.):

שיטה מקובצת

תוד"ה אי הכי שלחים נמי. הי"ר חיים נרם שחלים. פי' הכן מין זרעים דאתם כהו ריחם. ולפי' רש"י ז"ל קשה דקתקלי לה מאי קאמי לה מה ענין שלחים אצל זרעים (מהרי"פ ז"ל):

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דהא כרים (ש"מ): ב) ל"ל בסכוסי וכן איתא בשאלתות פרשא תלוכע סי' ס"ח (הגרי"ב). וכ"ה בכי"ל: ג) איבעית אימא ברכין וכדברי הכל אי בעית אימא בקשין (ש"מ): ד) ל"ל זרק דיש פשתן וכ"ל בשאלתות שם (*הגרי"ב וש"מ): ו) ל"ל סודר שרייתו זהו כיבוסו אלא (ש"מ): ז) ל"ל נוסף למדנו לכיבוס במקום קדוש (*ש"מ, פרי"ה): ח) החיצונות קאמרינן חיצונות נמי שאם כו' כל"ל (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ט) פסולין (*ש"מ): י) בש"מ נוסף ודשבועת ביטוי. ועיין לעיל דף י ע"ב: יא) והאיכא שכן טעונה כו' כל"ל. וכן לאלן נסמוך והאיכא על ד' קרנות (כ"ה ברש"י): יב) ל"ל ונכנס (*ש"מ): יג) רחמנא ולא שייריי בגד, דמשייר ביה כו' כל"ל (ש"מ). וכ"ה בכי"ל, ומס וכי תימא דמשייר כו': יד) מים ובלא כסכוס ואמאי כו' (ש"מ): טו) ל"ל זרק זרע (ש"מ): טז) מחייבת ליה (כי"פ) בשלחים נמי היינו עורות כו' (ש"מ): יז) מדבקי (כתה"י): יח) ל"ל דדמן (*ש"מ): יט) נמי איכא (כתה"י): כ) ל"ל והאיכא (ש"מ): כא) ל"ל מטומאתו (*ש"מ): כב) טהור אלא עד דמשרה להו במים ויכוון בזה לתקנן לזורעה (כ"כ) [כמש"כ] לעיל, ואם השהה אותן במים עד דהוי פסיק רישיה חייב. ומסתברא לי שאם שהה אותם במים ונתכוון לתקן אותם לטחינה דחייב משום טוחן שזה מלאכת הטחינה היא. אבל להשליך אותם למים ולסלקן מיד אין כאן חיוב כלל ודומיא דזרע פשתן פרץ תלמודא אי הכי חיטי ושערי נמי דהיינו נתינה לבד. דדוק ותשכח (רלב"ז מ"ש סי' רמ"ס). ראיתי ונתתן אל לבי על מה שכתב הרמב"ם דאם הוא דבר חדש ד' פרק ח' משכת דז"ל המשקה אם הזדרעים בשבת וכו' וכן השורה חטים ושעורים הרי זה

כרים [א] וכסתות דרכין נינהו ותנן התיתה של עור נותן עליה מים עד שתבלה אלא אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס והא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושבשיכי ליה מסאניה במיא [א]שכשוך אין אבל כבוס [ב] לא אי [ג] ברכין וכדברי הכל אי בקשין וכאחרים אי הכי בגד נמי [ב]בגד שרייתו זהו כיבוסו [רבא [ד] לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב [ג]זרק [ה] פשתן למים חייב בשלמא סודר [ו] עביד כיבוס] אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקדח אי הכי [ד]חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירי א"ה שלחים נמי התם קעביד לישה דרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת א"ל רב פפא לרבא והא"ר חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושבשיכי ליה מסאני במיא שכשוך אין אבל כיבוס לא הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש [ו]דברים שאמרתי לפניכם טעות הם בידי ברם כך אמרו [ז] שכשוך מותר כיבוס [ב] אסור: הכיבוס במקום קדוש כו': מנא הני מילי [ח]דת"ר [1]תכבס במקום קדוש [ט] שבירת כלי חרס מניין ת"ל [2]וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר מריקה ושטיפה בכלי נחשת מנין ת"ל [2]ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושוטף במים: זה חומר בחטאת כו': ותו ליכא והאיכא שנכנס דמה (לפני ו)לפנים בחטאות החיצונות [ח] שאם נכנס דמה (לפני ו)לפנים פסולה כר"ע דאמר כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולה [ט] שכן מכפרין על חייבי כריתות בחטאת דשמיעת הקול [י] שכן [יא] טעונה ארבע מתנות כר' ישמעאל דאמר [יב]כל דמים טעונין ד' מתנות על ד' קרנות וליטעמיך האיכא קרן (בדם) האיכא אצבע [יג] האיכא חודה אלא [יד]חד מתרי תלתא חומרי נקט: **מתני'** [יה]בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים קורעו נכנס [יז] ומכבסו במקום קדוש [יח]כלי חרס שיצא חוץ לקלעים נכנס ושוברו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים נוקבו ונכנס ושוברו במקום קדוש [יט]כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים נכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש: **גמ'** מתקיף לה רבינא קורעו בגד אמר רחמנא [יג] ולאו בגד הוא [יד] דמשייר ביה כדי מעפורת איני והאמר [טו]רב הונא ל"ש אלא שלא שייר בה כדי מעפורת אבל שייר בה כדי מעפורת חבור הוי

כריס וכספות דרכין נינהו. דאין עושין אותן אלא מעור רך שיהא נוח ליסכך עליו: **כסכוס.** משפשף לדו זה על לדו זה כדרך המכבס בגדים אותו הבגד בשתי ידיו ומשפשף: **לא שמיה כיבוס.** הילכך נותן עליו מים עד שתכלה שרי בעור ואפילו רך. ולקמן פריך מי הכי בגד נמי כיבוס לא [הוי אלא] על ידי כסכוס: **בגד נמי.** יתן עליו מים [יח] ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט: **זרע** [מו] **פשתן במים חייב.** כדמפרש ואזיל: **דמיקדח.** לומה במים והוא לה זריעה: הכי גרסינן **אי הכי חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירא אי הכי שלחים נמי פשתן נמי קעביד ליפה: הנך אית להו רירא.** זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה ומדבקי אהדדי: **אי הכי שלחים נמי.** אי משום דמדבקי בריריהו מחייבין [מז] להו בשלחים נמי עורות שאינן עבודין ונתנן במים רירא קנפקא מיניהו: ומשני **הפס.** גבי זרע פשתן כי מדבקא [יח] בריר דנפקי מיניהו הוי תולדות ליפה אבל שלחים לא שייכא בדיבוקא דידהו ענין ליפה: **אמר ליה רב פפא.** לאחר שיפה לו המתורגמן: **הדר אוקי.** באותה שעה חזר ואמר למתורגמן עמוד והשמע לרבים שאני חוזר בי ממה שדרשתי: **ולי חדש.** בתר כיסוס כתיב: **והאיכא.** אמאי חומר בחטאת שהרי יש בהן דמן [יח] נכנס לפנים מה שאין בשאר קדשים: ומשני **בחטאות החיצונות קאמרינן:** ופרכינן **בחטאות החיצונות נמי אילא שאם נכנס דמה לפנים פסולה.** דכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא: ומשני **הרבי עקיבא.** סבירא ליה לתנא דידן: **דאמר כל דמים כו'.** בכל הזבחים שנתערבו (לעיל דף פא.): **והאיכא שכן טעונה ארבע מתנות.** מפוסקות ושאר קדשים שתי מתנות שהן ארבע ואין בהן אלא פיקוח שתי מתנות: **כר' ישמעאל דאמר.** בחיטו מקומן (לעיל דף נג.): כל הדמים טעונין פיקוח ארבע מתנות לד' קרנות: ופרכינן לר' ישמעאל איכא [יט] חומר בחטאת שהוא טעון ארבע קרנות: **וליטעמיך טוגא אילא.** שהרי חטאת טעונה קרן ושאר דמים ניתנין למטה מן המזבח ואיכא [כ] שטעונה אצבע ושאר דמים מזרקין מן הכלי מרחוק למזבח וטעונה חודה של קרן מה שאין כן בשאר דמים: **מתני' בגד.** שניתן עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים: **נכנס.** לעזרה ומכבסו במקום קדוש: **נטמא חוץ לקלעים.** לאחר שיצא ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה: **קורעו.** וטהרו מטומאתו [כא] ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש: **נוקבו.** לטהרו מטומאתו: **פוחתו.** דכלי מתכות אינו טהור [כב] בנקב כל דהו אלא בנקב גדול: **גמ'** [כג] **בגד אמר רחמנא.** שיהא שם בגד עליו בשעת כיבוסו: **דמשייר ביה.** אלא ידביל את הקרע על פני כולו לחלוק את הבגד לשנים אלא משייר בו כדי רוחב סודר דמטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו וכיון שייר בו כדי מעפורת ראוי לחברו ושמו עליו ובגד קרינן ביה: **והאמר רב הונא.** בפרק העור והרוטב (חולין דף קכג.): אם שנו דטלית טומאה שהתחיל בה לקורעו [כד] כיון שנקרע רובה טהורה אלא שלא שייר באותה מיעוט כדי מעפורת: **אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור הוי.** ועדיין הוא בטומאתו: מדרבנן

כיסכוס בגד נמי יתן עליו מים ולא יכסכס ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט, ומשני בגד שרייתו זהו כבוסו, ופריך דזרע פשתן מאי טעמא וכי תימא משום דמקדח כלומר צומח במים ומשום הכי חייב חטי ושערי נמי צמחי במיא ריהיה חייב עליהם. ומשני התם קא עביד לישה כלומר לפי שעה, אבל חיטי ושערי לא עבדי לישה אבל ודאי צמחי לאחר זמן, והדר פריך אי הכי שלחים נמי, ומשני הנך אית להו רירא כלומר זרע פשתן וכיוצא בהן אית להו רירא. למדנו מסוגיא זו דזרע פשתן וכיוצא בהן אית להו רירא ומיד שנותן המים נעשה בעיד לישה וחייב, וזהו שכתב הרב הנותן זרע שומשמין, משמע משעת נתינה משום דאית להו רירא. ועוד למדנו דחיטי ושערי צמחי על ידי המים אבל אין צמיחתן מיד אלא דמקרחי ונמצאו מוכנים לזריעה, אבל אם נתן אותם לתוך המים וסלקן מיד לא מקרחי כלל ולפיכך לא מחייב אלא עד דמשרה להו במים ויכוון בזה לתקנן לזריעה (כ"כ) [כמש"כ] לעיל, ואם השהה אותן במים עד דהוי פסיק רישיה חייב. ומסתברא לי שאם שהה אותם במים ונתכוון לתקן אותם לטחינה דחייב משום טוחן שזה מלאכת הטחינה היא. אבל להשליך אותם למים ולסלקן מיד אין כאן חיוב כלל ודומיא דזרע פשתן פרץ תלמודא אי הכי חיטי ושערי נמי דהיינו נתינה לבד. דדוק ותשכח (רלב"ז מ"ש סי' רמ"ס). ראיתי ונתתן אל לבי על מה שכתב הרמב"ם דאם הוא דבר חדש ז"ל פרק ח' משכת דז"ל המשקה אם הזדרעים בשבת וכו' וכן השורה חטים ושעורים הרי זה תולדת זורע וכן כל כיוצא בזה שמשמע שגם דבר זה אסור. אמנם אח"כ שבתי וראיתי לדעת מקור הדין מהיכן יצא לו להרמב"ם ז"ל דין זה שהרי בהגהות המרדכי כתוב לאמר שיש להזהר מלהשליך מים במקום דרוע או לאכול שם שמא יטול שם מים בהיותו שותה ונמצא גורם לזרעים שיצמיחו, ודבר זה כתבו שלא מצאו לדבר זה ראיה, אלא מזקנים אתבונן שכך נראה להם. נמצא שאסר הוא דוקא לתת מים במקום דרוע לפי שהוא גורם להצמיח לא גלה לנו מקומו איו בגמ' הגם שבדפוס כסף משנה כתוב שם בס"מ בזבחים פרק דם חטאת, בס"מ של דפוס גדול לא כתב שום דבר אמנם מהרי"ק ז"ל כתב והראה לנו מקום ואמר בזבחים פ' דם חטאת. אז שמחתי וששתי רצתי למצוא דברי חפץ והערתי את מקומו. ומצאתי אליה וקרן בה כי סוגיין בגמ' פ' דז"ח אדרבה משם ראיה הפך מדברי הרמב"ם ז"ל, דהתם אמרינן אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקדח אי הכי חטי ושערי נמי. וכתב רש"י ז"ל דז"ל ה"ג אי"ה חטי ושערי נמי, הנך אית להו רירא, זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה מדמבדקי אהדדי, אי הכי שלחי נמי אי משום דמתבדקי בריריהו מחייבינן להו בשלחין נמי משום דמתבדקי בריריהו דנפקא מיניה הוא תולדת לישה אבל שלחין לא שייכא בדיבוקה עניין לישה בריריה, עד כאן לשון כונת הרב, בס"ש ה"ג הוא לאפוקי מגירסת הגמ' שכתוב מתחלה התם קא עביד לישה. ובשניא בתרא כתיב הנך אית להו רירא, לכך נשמר רש"י ז"ל מגירסא זו, והדין עמו משום דגירסת הגמ' אין לה שחר דהיכי קאמר בתר דשני התם קא עביד לישה מאי פריך א"ה שלחים נמי וכי שלחים עבדי לישה הא ליתא ומאי משני הנך אית להו רירא והרי השלחים אית להו רירא נמי אמנם הגירסא היא להפך דמתחלה משני הנך אית להו רירא אמנם חטי ושערי לית להו רירא ופריך ראיתי ונתתן אל לבי דאית להו רירא ומשני אע"ג דאית להו רירא לא עבדי לישה כמו זרע פשתן. אמנם לכל הפירושים ולכל הגרסאות סוגיאן דהכא אית הפך מ"ש הרמב"ם ז"ל, דהא פריך אי הכי חטי ושערי נמי דהא אסור מטעם מקדח שרוצה לומר אותם צומח ומים והוי זרעיה, ותירץ דאינו אסור חטי ושערי ולא דמי לזרע פשתן, ושוב הקשה אי הכי שלחים יהיו אסורים שהרי יש להם רירין ותירץ דאע"ג דאית להו רירין כיון דלא עביד רירן לישה אינם

ליקוטים

זרק **פשתן למים** כו'. וכן אמרו על מאמנתו (רמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ב) השורה חטים או שעורים וכיוצא בהן במים הרי זה תולדות זרע וחייב. אמר בהערה שגגה ואפילו זורע בעצים שאינו נקוב פטור וכל שכן שורה. והאריך בזה והקיש זורע לתולש. ובקצור הוא לשון התלמוד בגמרא דבחים ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב זרע פשתן למים חייב בשלמא סודר משום דעביד ליה כבוס אלא זרע פשתן מאי טעמא אי משום דמקדח אפילו חיטי ושערי נמי אלא משום לישה, כלומר אם הטעם משום צמיחתו, ר"ל שיגדל ויגבוט למה ייחד זרע פשתן, והלא כל הזרעים אם נשרו עד שהם גדולים הרי הוא זורע. משום כך אמר שאין הכוונה שיגדלו ויתנפחו, אלא על דביקור לאלתר בלבד הוא חייב משום לש. ועל כן דייקנו אנחנו ואמרנו וכן השורה חטין ושעורין וכיוצא בהן, כי מלת שרייה נולדת את הנידול וההשרות. ובאותו הפרק אמרנו והנותן זרע שומשמין אי זרע פשתן וכיוצא בהן במים חייב משום לש מפני שהן מתערבין ונתלין, ר"ל דקות זרען וצמיגותן והתאחדה מחמת בואם במים גרידא. ואין להקיש שורה בתולש מעצין שאינו נקוב, לפי שהדבר הזרוע בעצין שאינו נקוב כדין הדבר התלוש, אשר אין לו קיום והזורע אין אנו מתנים בו שיצמח דוקא דיגיע לתכליתו, אלא כיון שהתחיל הזורע לצמוח כל שהוא נחתיב (פו"מ המנ"ס סי' מא"ד): שאלת על מה שכתב הרב פ"ח מהלכות שבת וז"ל וכן השורה חטין ושעורין וכיוצא בהן במים הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהו. ושאלת מאין הרגיא זה הדין ומאי טעמיה, שהרי אפילו יעמדו שם ימים רבים לא יצמחו כיון שאין שם עפר. תשובה. הכא במאי עסקי בשורה אותם לזמן מרובה כדי שיהיו נוחין לזריעה ויצמחו מהרה, וזהו תולדת זורע. תדע דהכא כתב ד"ל השורה, וגבי זרע שומשמין כתב ד"ל והנותן זרע שומשמין או זרע פשתן וכיוצא בהם במים חייב משום לש, שהתשתן מיד בנתינת המים מתערבין ונתלין זה בזה, אבל החטים או השעורים אינם מתערבים ולפיכך אין בהם משום לש אלא משום זורע, והיינו דנקט שרייה שהיא לזמן מרובה כדי שיתרככו ויהיו טובים לזריעה. וצריך שיתכוין בשרייתן לזריעה, ואם לאו קיימא לן כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר, ולא שייך הכא פסיק רישיה שהרי השרייה גופה אינה מלאכה ואפשר שיסיר אותם מן המים ולא יצמחו כלל וק"ל. ולמדה הרב מהך סוגיא דבפרק דם חטאת דרסינן התם אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס, והא אמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין וכו', ומשני אי ברכין וכדברי הכל אי בקשין וכאחרים, ופריך אי הכי בגד נמי כיון דאמרת דבעינן

מדרבנן

מדרבנן. גזירה דילמא לא אתיא למיקרע רובה אבל מדאורייתא טהורה ומותר להכניסה משום מלות כיבוד: [ז] נראה בעיני שאסר מן הספרים [ח] דגבי כלי חרס לא שייך לשנויי דמרלף ליה מרלף והאי שיעורא גבי כלי נחשת הוא והכי פריך פותחו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא בשעת מריקה ושטיפה: ומשני **דרלף ליה מרלף.** אחר שפותחו [ט] מכין עליו בקורנס ומתברו וחזר שם כלי עליו וגבי כלי חרס איכא למימר דניקבו דמתניתין במוליא [י] משקה ליטהר ועדיין כלי הוא לקבל זיתים במס' שבת בפרק המצניע (דף לה:): **מעיל.** של בגדי כהונה שניתן עליו דס חטאת ולא חוץ לקלעים ונטמא מכניס מקוס הדס לפנים: **בפחות משלש על שלש.** שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי איפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר לא יקרע: **העניים.** בגד עב: **והרגלין.** פלטר"ל [יא] שאינו ארוג: **אין בהן משום שלש על שלש.** דלאו לגבישה חזו ולאו לתקן בהן חלוק אלא ליפב עליו ולרוץ שלשה על שלשה ומעיל עב הוא כדכר"ל בסדר יומא (דף עא:) חוטן כפול שנים עשר ואפי' שלש על שלש יכנס: **אגב אחוזו.** כשהוא מחובר בבגד חשוב ג' על ג' דיליה: **והא בעי.** דס חטאת שבעה שממנים השנויין במס' נדה (דף סא:) לענין כתמים רוק תפל [יב] ומי רגלים ותר ובורית ואהבל וקמוניא ואשלג והיכי מעייליגן מי רגלים לעזרה ואמתני' קפריך: **ומרלוח נגעים.** שהזקיק הכתוב נגעי בגדים לכיבוס דכתיב [יג] וכבסו את אשר בו הנגע: **ותניא.** בפיטום הקטרת (כריתות ו.) שאין מכניסין מי רגלים למקדש: הכי

מדרבנן הוא [א]: כלי חרס שיצא בו': [ב] כלי אמר רחמנא ולא כלי הוא [א]שניקב [ג] בשורש קטן: כלי נחשת [בו'] פותחו [וכו']: [ד] והא לאו כלי הוא [ב]דרציף [ה] מרציף (הוא) אמר ריש לקיש [ג]מעיל שניטמא מכניסו בפחות [ו] משלש על שלש ומכבסו [ז] משום שנא' [ד]לא יקרע מותיב רב אדא בר אהבה [ח]העבין והרכים אין בהן משום שלש על שלש אגב אביהן חשיבי והא בעי שבעת [ט] סממנין דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [י]דם חטאת [יא]ומראות נגעים צריכין שבעת סממנין ותניא [ג] אלא [יב]שאין מכנסין מי רגלים למקדש

מ"מ י"ל דטלית ובגד דשמעתין שאני שהם כלי ושם כלי עליהן וכשנקרעו כיון דאזיל שם כלי מיניהו שהרו לגמרי אבל בבהמה המקשה (חולין דף עב:) מיירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו ולא טהר ממגע מדרס אע"פ שטהור מן המדרס ובפ' העור והרוטב [שם דף קכג.] פי' בקונטרס דהיא דאבל טמא מגע מדרס כשהיה בו ג' טומאות מדרס החמורה ומגע זב ואהני החלוקה לבטל המדרס דתו לא חזו ליה ופשא ליה טומאת מגע דחזיא לשלש אצבעות אבל בהעור והרוטב (שם) מיירי דליכא אלא חדא טומאה או מגע זב בלא הכבדה או מגע שרץ ובגלה וחד שמא הוי וכולה טומאה דשלשה יג] על שלשה היא וקרייעה מהניא לבטולי שמא מינה ותו לא פש עלה מידי. ואין זו שוס סברא לחלק בין טומאה אחת לשתי טומאות דכיון שנשאר בטלית שלש על שלש שזהו שיעור טומאת מגע היאך יהיה טהור ובתחילת הסוגיא פי' שם בקונטרס

טלית שהתחיל בה לקורעה ולבטלה מתורת טלית מאחר שאין לאו למלאכה ראשונה ואין שמה עליה מיטהרת אע"פ שיש בשירים שלש על שלש ועדיין ראויין יד] לקבל טומאה טהרו מטומאתן ראשונה דומיא דכלי חרס דשבירתו מטהרתו ושבריו מקבלין טומאה כדאמר בגלו טריפות (שם דף נד:) הן וקרקרותיהן ואין בו [זו] משם ראיה דהתם מיירי כשייחד השברים אח"כ אבל בלא ייחוד לא כדפרישית שם בז ונראה יז] לפרש דקריעה דבגד וטלית מיירי תרוייהו כשקורע קרעים הרבה ואין בכל אחד רוחב שלשה יח] ולהכי קאמר טהורה לגמרי אע"ג שעדיין כל הקריעות מחוברין בסופן לאו חיבור הוא כיון שכל קרע

וקרע יט] שקרע עד רובה של טלית (בפחות משלשה על שלשה) הוי כאילו גמר כל אחד ואחד עד סופו וכגון שלא שייר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת דאם שייר הוי טמא מדרבנן כדמסקינן הכא וזהו תימה מ"ש דלענין טומאה לא מיקרי בגד מן התורה אע"ג דשייר בה כדי מעפורת ולגבי כ) חטאת מקרי בגד וכמו כן קשה בסמוך גבי כלי חרס שניטמא [כו' נוקבו כו'] [דפריך] כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא ומשני דנקיב ליה בכדי שורש קטן והשתא א"כ לאו כלי הוא שהרי מיטהר כא] מטומאתו ונראה לפרש כיון שמועיל לו ייחוד לאותו בגד ששייר בו כדי מעפורת שלא הבדיל הקרעים על פני כולו ולאותו כלי שניקב בשורש קטן שאם היה מיחדו לזיתים או לריסון היה מקבל טומאה מכאן ולהבא חשיב הוא כלי ובגד לענין דאין מחוסר מעשה אלא ייחוד בעלמא והא דקאמר בסמוך גבי כלי נחשת פותחו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא ומשני דרליף ליה מרליף אין לפרש כמו לפניהו מרליף דפ"ק דשבת כב] (דף טז:) פי' שיתקן הפחיתה שמכה עליו בקורנוס ומתברו וחזר שם כלי עליו דא"כ בגד נמי ליפשי הכי אחזר ותפרו לאחר שקרעו כג] אלא ע"כ הוא חשיב בגד חדש וכלי חדש וכאילו אינו ראשון ורליף ליה היינו שהופך לד פנים לצד חוץ ולד חוץ לצד פנים ועשה תוכו גבו וגבו תוכו ומיטהר בכך מטומאתו וקלת תימה מה שייך באותו כד] שיעור דשורש קטן לענין טהרת כלי שאותו שיעור הוא לענין הכשר זרעים בסוף המצניע (שבת דף לה:) ואם הכלי מיוחד לאוכלין שיעורו בזיתים אבל בשורש קטן לא ואם הוא מיוחד למשקין שיעורו ככוס משקין ובקונטרס פירש כה] דשורש קטן איכא למ"ד שזהו שיעור נקיבתו ליטהר ואי אפשר לומר כן דהא פלוגתא דאמוראי הוא בסוף המצניע (שם דף לה:) וכדי מוליא רימון ופי' שם בקונטרס דפליגי לענין הכשר זרעים דלענין טומאה משנה היא במסכת כלים (פ"ג מ"א) דעשאו לאוכלין שיעורו כזיתים ומשקין ככוסם משקה ומיהו גם לאותו פי' קשה דמתני' היא במס' עוקצין (פ"ב מ"י) דלהכשיר זרעים בשורש קטן ומפרש ר"ת דלענין למיד פתיל פליגי ליחשב פתח בסתם כלים אבל לענין טומאה לא פליגי ויש לפרש בדוחק דהאי כלי חרס עשוי לאוכלין ומשקין שהרי מבשלין בו חטאת ויש בו מרק ולכך שיעורו בשורש קטן ואין עליו לא תורת כלי העשוי לאוכלין ולא דמי להא דגרסי' במס' כלים (פ"ג מ"א) העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרא כו] כזיתים היינו בשעה שמניחים בו משקין אין מניחין בו אוכלין וכשמניחין בו אוכלין אין מניחין בו משקין אלא כז] שמניחין בו אוכלין בפני עצמן ומשקין בפני עצמן אבל הכא בקדירה שמבשלין בה בשר שעשוי להשתמש אוכלין ומשקין על ידי תערובת והא דאין שיעורה ככוס משקה משום דאכתי ראוי לבשל בה שיכול להניח בשר בגד הנקב וגם המרק כח] שהאור מעמיד המרק אלא יאלא לכך שיעורה בשורש קטן והאי דלא קאמר בסוף המצניע (שבת דף לה:) שם מדות בכלי חרס משום דמדה זו של שורש קטן קאשיב כט] (זה) לענין הכשר זרעים ומיהו קשה דבהדיא תנן במס' כלים (בפ"ג מ"ב) האילפס והקדירה שיעורן בזיתים

ואי הוה אמינא דשיעור זיתים דבעינן ל] מדרבנן הוה ניחא דקאמר גבי בגד אבל מדאורייתא אם ניקב בשורש קטן טהור:

מעיל שנטמא מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו. בסוף כירה (שבת דף מז.) גבי בגד בעיים לעניים משמע מתוך פירוש הקונטרס בשלש על שלש ביד עשיר דלא מקבל טומאה כלל והא דתנן (כלים פרק כז מ"ב) שלש על שלש לטמא מת היינו דוקא בעניים אבל בעשירים בעי שלשה על שלשה וקשה לר"ת מהך דמעיל דפריך עלה רב אדא מהאיא דעבדן והרכין והשתא למה לי לאקשויי מהאיא והא בגדי כהונה בגדי עשירים הם דאין עניות במקום עשירות ושיעורן בשלשה על שלשה ועוד תניא בפ' במה מדליקין (שבת דף כו:) שלש על שלש מגיין ת"ל והבגד והתם לא מפליג בין עניים לעשירים לא בקרא ולא בשמעתא ואומר ר"ת דלענין טומאת מת ושרץ אין חילוק בין עניים לעשירים אלא לענין מדרס איירי התם דבעי שלשה על שלשה לעשירים והיינו טעמא דמדרס בייחוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד למדרס פחות משלשה על שלשה ואפילו ייחד בטלה דעתו לא] ועוד הביא ר"ת ראיה דבטומאת מדרס הוא דמפלגי בין עניים לעשירים דבמס' כלים (פרק כז מ"ב) תנן דבגד מטמא משום שלשה למדרס משום שלש על שלש לטמא מת ובעל כרחין בעשירים איירי דאי בעניים הא תנן בפרק (כה מ"ח) בגדי עניים אע"פ שאין בהם שלשה על שלשה טמאין מדרס ויש משניות שכ' בהן אע"פ שאין בהן שלש על שלש ודומה שהוא טעות סופר לב] **מכניסו פחות משלש.** אפילו למאן דאמר ברים כל הפסולין (לעיל דף נב:) ביאה במקלת שמה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לחותכו לא חשיב כאילו נכנס כולו: **והא בעי שבעה סממנין.** פי' בקונטרס דלמתניתין פריך וקשה דלעיל הוה ליה לאקשויי ונראה לרש"י לקיים דוקא פריך דאיירי בבגדי כהונה בהדיא אבל מתני' איכא לאוקומה בבגדי הדיוט שיכול להעביר ולכבס ע"י לפון אבל מעיל דכהן גדול אינו יכול לכבסו ע"י לפון משום דאמרינן במסכת נדה (דף סב.) דאפילו נבעה נמי מעבר מיהו אמילתא דרבה בר אבוה גופא דקאמר דם חטאת ומראות נגעים צריכין ז' סממנין [נמי] הוה מלי לאקשויי הא אין מכניסין מי רגלים למקדש:

והתניא בפטום הקטורת אלא שאין מכניסין מי רגלים למקדש והא ודאי דמי רגלים משבעה סמנין הוא מי רגלים ממש כמפורש התם במשנה ובגמרא מי רגלים שהחמיצו תנא כמה חמוצן שלשה ימים ואם הם של זקן או של ילד כו' וממילא הנך מי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדפריך הגמרא מינה. ולמי שרוצה לעקש ולומר לעולם אימא לך דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת לא איירי במי רגלים ממש אלא מענין א' ששמו מי רגלים והכי פריך הגמרא אם אין מכניסין למקדש אפילו מים זכים וצלולים של מענין ששמו מי רגלים מפני הכבוד כל שכן שאין מכניסין מי רגלים ממש במקדש מפני הכבוד. אביא לו ראיה מבוארת ומבוררת שאין להשיב עליה בשום פנים דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדברי הירושלמי פ' טרף בקלפי דקאמר והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד, ומדקאמר אלא שאין מכניסין ריח רע אלמא דמי רגלים ממש קאמר אבל אם לא מפני הכבוד לא היו מניחין מלשרות במי רגלים מפני ריחן רע שהרי הלבונה ריחה רע ומניה עם סמני הקטורת (כלר שבע כריתות שם):

מסורת הש"ס

א) כלים פכ"ח מ"ח ירושלמי שבת פ"בה"ג, ג) [כריתות ו.] ירושלמי יומא פ"ד הל' ה. וכעי"ז ראש השנה לג., ג) ויקרא יג נד

הגהות הב"ח

(א) גמ' בפחות משלשה על שלשה כל"ל וכן בסמוך וכן בכש"י:

גליון הש"ם

[גמ' משום שנאמר לא יקרע. יומא דף עב ע"ב]:

שינויי נוסחאות

א) תינח הוא נמתק (ש"מ): ב) נוקבו כלי אמר כו' (*ש"מ): ג) כ"א דנקיב ליה כשורש קטן (*פרי"ד). ס"א דרציף ליה מירצף. ס"א שניקב במוציא משקה (ש"מ). וע' בס"ע כרש"י: ד) כלי אמר רחמנא והא לאו (ש"מ): ה) דרציף ליה מרציף (ש"מ והגרי"ב וכן ברש"י): ו) שבעה (כתה"י). וכן בסמוך: ז) ס"א ה"ג נוקבו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי דנקיב ליה בשורש קטן. ואיכא למ"ד במס' שבת שזהו שיעור נקיבתו לטהר ומיהו עדיין כלי הוי לקבל זיתים: פותחו כלי אמר רחמנא כו'. והסמ"ק לגניגו (כתה"י ושמכ"י): ח) הגירסא שהיה כתוב בספרים היא כך נוקבו כלי אמר רחמנא ולאו כלי הוא דרציף ליה מירצף אמר ר"ל מעיל וכו' (ב"ש): ט) שפיחתו מקיש (*ש"מ): י) נ"א בכונס (צ"ק). וכ' אות ג': יא) פי' לבד (רעוזי רש"י): יב) בס"מ נוסף ומי גריסין. וממקק ואחל: יג) דשלש על שלש כל"ל (ח"נ מלא"מ): יד) ראויה כו' טהרה מטומאתה כו' (כ"ה בר"י שם): טו) ואין זו שום ראיה (תוס' חולין נג ע"א): טז) ומסיים בתוס' הרא"ש (חולין קכג ע"ב) לכן דין הוא שנטהר הכלי, אבל הכא אחרי שכל קרע וקרע חזי לקבולי טומאה למה יטהרו: יז) רעוז ב"ל לפרש כל"ל (צ"ק). [להא כבר תילו לעילן]: יח) שלש ולהכי קאמר דטהור לגמרי דאע"ג (תוס' חולין שם): יט) וקרע נקרע עד רוב הטלית והוי כאילו נגמר כל קרע וקרע עד סופו וכגון (תוס' חולין שם): כ) ולגבי דם חטאת (הגרי"ב): כא) מיטהר בכך (ש"מ): כב) דשבת ולא כמו שפרש"י דפירש שיתקן הפחיתה כל"ל (צ"ק): כג) שקרעו רע"י כך היה חשוב בגד כו' (חלופי גרסאות): כד) ל"ל אותו (ש"מ): כה) עי' בש"ע לעל אות ז: כו) לחומרו בזיתים דהאיך בשעה (שמכ"י): כז) ס"א אי נמי שמניחין (שמכ"י): כח) המרק עב והאור מעמיד (ש"מ וצ"ק): כט) קחשיב שם לענין (צ"ק): ל) תינח דבענינן נמתק (ש"מ): לא) בתוס' הרא"ש שבת שם מוסיף, ואע"ג דעני יחודה לישיבה לא הוי מיוחדת לעשירים. עע"ש: לב) אמנם הכ"ש מקיים הגירסא עי"ש (הגרי"ב):

שיטה מקובצת

תוד"ה (מעמ' הקודם) לא שנו. ולפיה ליה הייגו שהופך לד פיסם. נ"ב ולפירוש זה אינו ר"ל שנוקבו כלל (הר"פ ד"ל. ב"ש): **בא"ד** (בסופו) ואי הוה אמינא דשיעור זיתים מדרבנן הוה נמתק. עוד פירש מה"י דשמא שרש קטן מועיל לטומאה דלמפרע ושיעור זיתים שלא יהא טמא מכאן ולהבא (הר"פ ד"ל. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

לז א ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה כא:
לח ג מיי' שם הלכה כ:
לט ד מיי' פרק כ"ב מהל' כלים הלכה ב:
מ ה מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י:
מא ו מיי' (פי"ח) [פי"ב] מהל' טומאת צרעת הלכה ה:
מב ז מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׁפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּפִי תַּחְרָא יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקָּרַע:
שמות כח, לב

מוסף רש"י

למקדש. שבעזרה היו מפטמין (כריתות ו.):

לעזי רש"י

פלטר"א פילטר"א. לֶבֶד.

ליקוטים

שיך לענין קודם אסורים נמצא שהשלחתים אינם אסורים אע"ג דאית להו רירא עכ"ז לא עביד לישה מכ"ש חטי ושערי דלית בהו חדא מינייהו לית בהו רירא ולא עבדי לישה ולכך מותרים. א"כ מ"ש כתב הרמב"ם ז"ל בחייב משום תולדת זורע. ובאמת קושייא זו מרפסא איגרי ומשום הכי לא כתב הטור דין זה ולא שאר גדולי המורים. והדבר צ"ע. והתימה על מוהריק"א ז"ל שמראה מקום הוא לנו וממקומו איפכא מוכח זוה פשוט. אשר ע"כ לעניין מה שנסתפקנו בענין שריית צמוקים כיון דחטי ושערי דשייך בהו זרעינא טפי לא מצינו להם מקום לאסור לסוגית הגמ'. מ"מ ראוי לאסור הואיל ונפק מפומיה דרב הרמב"ם ז"ל, אבל הבו דלא לוסיף עלה דשריית צמוקים לית בהו רירא ולא שייך בהו לישה אע"ג דחטי ושערי ג"כ לא שייך בהו מ"מ כבר הורה זקן הרמב"ם ז"ל לאסור, ואולי איזה מקום מצא או ברייתא או תוספתא הילכך יש לחוש לדבריו אבל דלא להוסיף עלה. נאם הצעיר יום טוב צהלון (מהרש"ץ חלק ו סימן סט):

ע"כ מענין קודם

שאין מכניסין מי רגלים למקדש. יש מפרשים מי רגלים ממש וגנאי הוא להכניס בעזרה. ויש מפרשים עשב שכך שמו ומפני השם שהוא גנאי לא היו לוקחין אותו. תוס' (שטמ"ק כריתות): כתב הכלבו יש מפרשים מי רגלים, מענין אחד הוא ששמו מי רגלים, ואי אפשר לומר מי רגלים ממש חלילה שלא עלה על לב אדם לשרות בהן סמני הקטורת ע"כ. ואני אומר אלו המפרשים ירדו אל מענין שלא היה ולא נברא כו' וחלילה וחס לפרש כן כי שבוש גדול וטעות גמור הוא, אם מכח סברא אם מכח גמרא. מכח סברא מה העדר כבוד יש מכח השם מי רגלים שיש למים אלו של מענין זה אם לא יזכר ולא יפקד כלל השם מי רגלים על אלו מים בכניסתן למקדש. אם מכח גמרא הלא גמרא ערוכה בפרק דם חטאת מפרש אותו מי רגלים ממש מדפריך התם על המשנה דקתני דם חטאת שניתז על בגד שטענן כבוס והא בעי דם חטאת שבעה סמנים השנויים במסכת נדה בפרק האשה שהיא עושה לענין כתם וחד מנייהו מי רגלים

עירה לתוכו רותח מנין ת"ל אשר תבושל בו ישבר. מכאן מדקדק ר"מ דעירוי ככלי ראשון ומדאמר דאדרבה קשה מכאן דהא קרי ליה בסמוך בלוע בלא בישול ומיהו י"ל דמשיב ליה בלוע בלא בישול לפי שאינו מתבשל מחמת הכלי דבכלי אחר מתבשל ורבינו שמואל היה מדקדק דעירוי ככלי שני מהא דתנן בפרק כירה (שבת דף מב:) המילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין דמשמע הא לערות מהם על התבלין שרי ועוד היה מדקדק מהא דקי"ל כשמואל דאמר תתאה גבר דתניא כוותיה בפ' כילד צולין (פסחים דף ע.) והיה מתיר מתוך כך לערות רותחין מכלי ראשון על התרנגולת כדי למולגה ור"מ אומר דאדרבה דוק מסיפא אבל נותן לתוך הקערה הא לערות מהילפס על התבלין אסור ועוד לדבריו קשה ההיא משנה למ"ד עילאה גבר אלא אידי דתנא רישא המיחם שפינהו לא יתן לתוכו מים [א] אבל נותן לתוך הכוס תנא סיפא נמי המילפס והקדירה לא יתן לתוכן (מיס) [תבלין] אבל נותן לתוך הקערה ובירושלמי משמע דעירוי ככלי ראשון דאמרינן עלה בגמ' מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה רבי יונה אומר [ב] עירוי ככלי ראשון חייליה דר' יונה מן הדא וכל כלי חרס אשר תבושל בו ישבר אין לי אלא שבישל בו עירה לתוכו רותח מניין ת"ל ואשר תבושל בו ישבר מ"מ (וכה אמר הכין) א"ר [ג] יוסי תמן [ד] כלי חרס בולע תבלין אינו מבשל [ה] פירוש כלי חרס בולע טפי משאר כלים איתיב רבי יוסי בר' בון והתני אף [ו] בכלי נחשת כן אית לך למימר כלי נחשת בולע פי' וכי בלע יותר משאר כלים בתמיה השתא מדמי התם כמו שבולע על ידי עירוי כמו כן מבשל ע"י עירוי ש"מ מיתניא [ז] כוותיה דרבי יונה אלמא הילכתא כוותיה ואע"ג דקי"ל כוותיה דשמואל דאמר תתאה גבר מודה שמואל דמבשל כדי קליפה דהא בריתא דמסייע ליה קתני חס לתוך צונן מדיח ופריך הש"ס אדמיקר ליה בלע פירוש קודם שיצטנן חוס שלמעלה [ח] נבלע ממנו מקצת בתחתון ומשני אימא חס לתוך צונן קולף ועוד מייתי ר"ת ראיה מהא דקאמר בפרק כל שעה (פסחים דף לז:) המעיסה ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין החליטה ב"ש מחייבין ובית הלל פוטרין איזו היא המעיסה ואיזו היא החליטה המעיסה קמח על גבי מוגלשין פירוש מוגלשין מים רותחין ופריך מ"ש המעיסה ומאי שנא החליטה ומשני תברא מי ששנה זו לא שנה זו אלמא מאן דפטר מחלה בקמח על גבי מוגלשין משום דלאו לחם הוא כיון שנילוש ברותחין פטר נמי במוגלשין ששפכן על גבי קמח אע"פ שנשפכו לגלי שני אלמא עירוי ככלי ראשון מיהו קשה היכי פטר הא אינו מבשל אלא כדי קליפה לשמואל דאמר תתאה גבר דקי"ל כוותיה וי"ל דמיירי כגון דליכא אלא כדי חיוב [ט] חלה מצומצם או מעט יותר דבתר קליפה אין נשאר כשיעור חלה ועוד מביא ר"ת ראיה מהא דאמר בשילהי ע"ז (דף עד:) נעוה ארתחו אלמא עירוי ככלי ראשון להכשירו אלא בעירוי ועוד יש לדקדק דמייתי בעירוי מדתניא התם רבי יוסי אומר הרוקה לטהרן מיד מגעילן ברותחין או חולטן במי זיתים והחלטה [י] אינו אלא עירוי כדמפרש בפסחים (דף לז:) מוגלשין ע"ג קמח מיהו אין ראיה משם לשאר דברים דבכמה דברים מיקל ביין נסך שאין מיקל בשאר איסורין דחולטן במי זיתים משמע אפילו לגון כמו חלטי לה בחלא דכל הבשר (חולין דף קיא.) גבי כבדא וכן עירוי אלשה ימים מעת לעת וגיגוד והשתה מגת לגת שכל אלו העניינים לא מהני בשאר איסורים וטעמא משום דביין נסך אין איסור רותח כלל אלא שהחמירו בו להרתיחו ואף ר"ת התיר לשפוך רותחין לתוך החבית שהיה בה יין נסך ולהפכם מצד זה לצד זה בתוך החבית אע"פ שבבר היו בכלי שני מיד כששופכן [כ] בחבית ולא נפלו על כל לידי החבית אלא מכלי שני שהופכן מצד זה לצד זה ואפילו עירוי מכלי ראשון ליכא ומ"מ עירוי הוא ככלי ראשון לענין שאר איסורין כמה [לא] שהוכחתי ומה שכתב בסדר של פסח [מ] המתחיל אדיר דר מתוחים הכנת קערות ומילוחים בכלי שני שימושיהם כשופכין [לב] מסיר בהן כך שופכין רותחין עליהן אומר ר"ת דליתיה דכל כלים שבעולם מהניא שפיכת הכי גרסי' **וכי תימא דמיבלע להו בהדי שבעה סממנין ומעבר להו לכולהו כחד והתנן [מא] העבירן שלא כסדרן או שהעביר שבעתן כאחד לא עשה ולא כלום וכי תימא דמיבלע להו בהדי חד מסממנין והא [מב] צריך לכסכם שלש פעמים בכל אחד ואחד תנן אלא דמבלע להו ברוק תפל דאמר ריש לקיש רוק תפל צריך שיהא עם כל אחד ואחד: מתני' [מג] אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכה [מד] רותחת [מה] אחד קדשי הקדשים ואחד קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה [מו] ר"ש אומר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה: גמ' ת"ר [מז] אשר תבושל בו אין לי אלא שבישל בו עירה לתוכו רותח מנין ת"ל [מח] ואשר תבושל בו ישבר בעי רמי בר חמא [מט] תלאו באויר תנור מהו אבישול ובילוע הוא דקפיד רחמנא או דילמא [נ] אבישול בלא בילוע אמר רבא ת"ש אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח בלוע בלא בישול לא קמיבעיא לן כי קמיבעיא לן בישול בלא בילוע מאי ת"ש [נא] דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [נב] תנור של מקדש של מתכת היה ואי ס"ד בישול [נג] בלא בלוע לא [נד] קפיד ניעבד של חרס כיון דאיכא שירי מנחות דאפייתן בתנור ואיכא בישול ובילוע עבדינן של מתכת [נה] ההוא תנורא דאטחו בה [נו] טיחייא אסרה רבה בר אהיליי למיכלה לריפתא לעולם ואפי' במילחא דילמא אתי למיכלה בכותחא מיתיבי [נז] אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו [נח] אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה עד שיסיק את התנור תיובתא דרבה בר אהיליי תיובתא אמר ליה רבינא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבה בר אהיליי אמאי [נט] אמר רב קדירות בפסח ישברו אמר ליה רב מוקי לה ההיא [נ] בשל מתכת ואי בעית אימא בתנור של חרס זה הסיקו מבפנים וזה הסיקו מבחוץ ונעביד [נא] הסקה מבפנים [נב] חיים עלייהו [נג] דמתברי הילכך האי כוביא [נד] הסיקו מבחוץ הוא ואסיר [נה] אלא**

אלא לרב נמי נסקינהו להני קדירות מבפנים ויבשל בהו. ומשני תנור היינו דרך תשמישו והסיקו מבפנים, אבל קדרות דלאו היינו אורחייהו ואי אמרת ליה לאסוקינהו מבפנים חיים עלייהו דלמא פקעי ולא עביד, הלכך גזרינן בהו (ר"ת פסחים ל ע"ב):

עין משפט
נר מצוה

מג א ב מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הלכה לז:
מד ג מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יא:
מה ד מיי' שם הלכה (ה) [יד]:
מו ה מיי' שם:
מז ו מיי' פי"ב שם הלכה כג:
מח ז מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כב טוש"ע יו"ד סי' לז סעיף ג:
מט ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
נ ט טוש"ע א"ח סי' תנא סעיף ג וטוש"ע סימן לז סעיף ב:

תורה אור השלם

1. וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בְּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם:
ויקרא ו, כא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואי ס"ד בישול ובילוע נעביד של חרס: (ב) רש"י ד"ה ר"ג וכו' מ"ל בו כל"ל ותיבת אשר נמחק:

מוסף רש"י

צריך לכסכם שלש פעמים. בין שמי ידיו כדרך כיצוח בגדים שכופל לזו עם לזו ומשפשף ומולך ומגיף (נדה סב.) דוק טפל. שלא טעם כלום כל אותו היום קודם לכן והיינו טפל בלא טעם (שם טא:). לו: מפל ריקם ונגוב וחסר כל טעם מתכל כגון דבר שלא נמלח למיקרי טפל (שנהדרין מט:): תנור של מקדש של מתכת היה. משום שמי הלחם ולחם הפנים שאפייתן וקדושתן בתנור הוה ליה כלי חרס וכ"ש דחזרם לא עבדינן (ביצה כב.): דאטחו ביה טיחייא. שומן נתנו בו בקרקעיתא ונותן טעם בלחם: לעולם. לפילו מזד ותוסק: ואפי' במילחא. להכי נקט אפי' במילחא שאין דרך לאכול פת בלא מלח לו ליפתן (פסחים ל.) טשין. לשון טח (שם:): אמר רב קדירות בפסח ישברו. רב לטעמיה דאמר ממנן אף לאחר זמנו אסור בהנאה כר' יהודה, ואית ליה במשהו וקפכר נותן טעם לפגם אסור (שם.) מוקי להההיא. דקתני עד שיסק דמשמע הא הוסק שרי בתנור של מתכת אבל של חרס התורה העיקה עליו שאינו יוצא מידי דופיו לעולם: חיים עלייהו. ואי שרית ליה ע"י היסק פגים מורה היתירא ומעיך אהיסק בתוך (שם:):

שיטה מקובצת

ת"ר אשר תבשל בו בו'. [עי' תוספתא] רשב"ל סי' אלפים ע"ז (וקע"ו) [וסי' ע"ז]: **תיובתא** דרבה בר אהיליא. וא"ת אמאי איתותב הכא דאדרבה אדרבה וי"ל דשמא איתותב לוקמה בשל מתכת. וא"ת דשמא הוא אסר אף בשל מתכת. וא"ת ש"ב לוחבים ממתני' דקתני הספוד והאסלה מגעילן, וי"ל דשאני הכי דאפשר להכשירן בכל ענין מה שאין כן בתנור שאין הכשרו אלא בהיסקן מבפנים (הר"פ ד"ל. ב"ש): **רש"י** ד"ה תלאו בו' אבל לא נבלע בו בלום. נ"ב כי מה שעופל מן הכשר, בנאלים שם בתנור הוא עופל ואינו נבלע בלל בתנור. מספר ישן:

מסורת הש"ס

מא) סנהדרין מט: נדה סב. מב) ירושלמי מעשרות פ"א ה"ד, שבת פ"ג ה"ח, ג) [לעיל נג. לקמן לו: לז.], ד) ת"כ צו פ"ז ה"א, ה) [לקמן לו.], ו) [פסחים ל.], ז) סם ומ"ש, ח) ע' תו' ב"ב ק:. ד"ה כשונו], ט) פסחים סט, י) [וע"ז ע"ב תו' ד"ה אבל], יא) [ע' תו' ע"ז עד: ד"ה דלמא], יב) [ע' תו' ע"ז עד: ד"ה דלמא],

---

שינויי נוסחאות

א) לתוכו (ד"ה) ב) ת"ל אשר בו ישבר כל"ל וכן בתוס' (ש"מ). ועי' רש"י וב"מ: ג) דילמא אפילו אבישול (כי"צ): ד) מיבות לא קפיד ליתא בלבד הישמים. והסם מבה"ל. [ומה יוכן הנהמ הב"מ]. ובמ"מ מיקן בלא בלוע מותר ניעביד נמי של חרס: ה) כ"ל בית (ש"מ): ז) כ"ל להחיא (ש"מ): ח) ונעביד להו כל"ל (ש"מ): ט) עליהנו דלמא מתברי (פרי"ד): י) גירסת הערוך בוביא ובספסים ל' בוכיא ועי' פרישה יו"ד סי' ל"ז סק"ו (הגרי"ב): יא) בפסחים (ל ע"ב) מפיים ואי מלייה גומרי שפיר דמי. ועי' ב"י או"ח סי' תנ"ח: יב) וג"ג א"נ מעבר (מהר"פ. ש"מ): יג) כך סדר העברתן (ש"מ): יד) כ"ל אלא לכדאמר (באה"מ): טו) כ"ל ונתבשל (ש"מ): טז) בש"מ גוסס דוסנו. ועי' ע"ז לד ע"ב וכתב' הגרי"ב שם: יז) כ"ל בעי (ש"מ): יח) כ"ל משמן (כתה"י וש"מ): יט) בש"מ בוכיא. ולאם אות י: כ) שטחין אותן ואופין כו': כ"ל והשאר נמתק (ש"מ): כא) כ"ל צונן (צ"ק): כב) אומר אסור עירוי כו' (רדוש' ותו' שבת שם): כג) כ"ה כיוסלמי. וכ"מ הגיה [עפ"י המוס' בשבת] ודחי ר' יוסי: כד) בש"מ מגיה תוך כלי. אבל בירושלמי ובראשונים כלפניו: כה) כ"ל מתבשל. וכ"ה בתוס' שבת. ולאח"כ מתיבת פירוש עד תיבת איתיב. מוסק הש"מ מפוס מה: כו) כ"ל מדתניא (ש"מ): כז) של עליון (תוס' הרא"ש שבת): כח) שיעור (שם): כט) והחלטה היינו עירוי כ"ל (ש"מ): ל) כ"ל כששפכן (ש"מ): לא) כמו (ש"מ): לב) כשם ששופכין (תוס' רא"ש שם). ובל"ק הגיה בשופכין:

ליקוטים

עירה לתוכו רותח מנין. היה ר"מ אומר דעירוי ככלי ראשון, והביא ראיה לדבריו מהא דאמרינן בזבחים פרק דם חטאת ת"ר אשר תבושל בו ישבר אין לי אלא שבישל בו עירה לתוכו רותח מנין ת"ל בו ישבר אלמא דעירה לתוכן רותחים חשיב כמבשל ואי קשיא לך הא אמרינן התם בההיא סוגיא דזבחים תלאו באויר התנור מהו ת"ש אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח ומהדר ליה בלוע בלא בשול לא קא מבעיא לי כי קא מבעי לי בשיל בלא בלוע מאי אלמא דעירה לתוכו רותח חשיב בלוע בלא בישול, יש לומ' דהכי קאמר בלוע בלא בשול מחום כלי זה כגו' שעירה לתוכו רותח שלא נתבשל מחום כלי זה אלא מחום כלי אחר שנתבשל בו אצל האש נבלע בתוך כלי זה, כי קא מבעיא לי בשול בלא בלוע כגון תלה באויר התנור שנתבשל מחום כלי זה אצל האש ולא נבלע לתוכו מ"מ ע"י עירוי נבלע בתוך הכלי ואוסרו (תוס' רא"ש שבת מב.); ונעביד הסקה מבפנים. ואקשינן

מ) סנהדרין מט: נדה סב.

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. הואיל ואית להו תקנתא בליבון הא אוקימנא דטעמא משום בלוע הוא ולא אכישול קפיד קרא דגזרת הכתוב היא ונהי דבמשכן כתיב ישבר לפי שלא היו (לו) קבועין להיות להם כבשונות לצרף כלי חרס אבל במקדש נהדרינהו לכבשונות שהיולר צורפן בהם ויתלבנו: **אין עושים כבשונות בירושלים.** משום קוטרא דלמרינן בנבא קמא (דף פב:): **אשפתות.** משברי כלי חרס: **בקלגבו.** שם מקום [ד] שנקרא על שם עבודת כוכבים דכתיב (ישעיה מו) קרס נבו: **וקדושתן בתנור.** שאין נעשין בכלי שרת לפי שאין טעונין שמן דלמרינן בפרק שתי הלחם (מנחות לה:) ליתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים דתנוס מקדש להו: ואפי'

אלא קדירות של מקדש אמאי (אמר רחמנא) [א] ישברו נהדרינהו לכבשונות א"ר זירא לפי [ב] שאין עושין [ג] כבשונות בירושלים אמר [ב] אביי וכי עושין אשפתות בעזרה אישתמיטתיה הא דתני [ג] שמעיה בקלגבו [ד] שברי כלי חרס נבלעין במקומן אלא [ה] דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה תנור של מקדש של מתכת הוה נעביד דחרס דהסיקו מבפנים הוא דכיון [ה] דאיכא שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת [ב] וכלי שרת דחרס לא עבדינן

רותחין דעירוי ככלי ראשון וקשה לרבינו שמואל גהי דמהני עירוי רותחין מכלי ראשון לתוך קערות ושאר כלים שדרך לערות בהן היאך יועיל לאותן קערות וכלים שהוכנסו כולן לתוך כלי ראשון ומלואן [ו] איסורין מכל לד בכל עודי הכלי לענין שיוכל לחזור ולהכניסן בתוך אילפס וקדירה מרותחין של היתר כיון דקיימא לן כשמואל דאמר תתאה גבר ואינו מבטל אלא כדי קליפה ואם היינו מפרשים דעירוי ככלי ראשון לגמרי ומבטל יותר מכדי קליפה ומאי דאמר שמואל דאינו מבטל אלא בכדי קליפה זה דוקא בשני דברים יבשים שנוגעין זה בזה ואפילו בדבר לח כגון [ט] נטף מרוטבו על הסולת שאותו רוטב אינו כמו עירוי שהרי נפסקה אבל עירוי שאין כח הכלי ראשון נפסק מבטל לגמרי לפי זה יתיישב מה שאומר ר"ת דשופכין רותחין עליהן הוא הכשר גמור אפילו לקערות שנותנן בתוך

מסורת הש"ס

[א] [מגיגה כו. ב"ק דף פב:], יומא כא., ג [לעיל לה:], [ד] סנהדרין סג:, [ה] פסחים דף עה:

ליקוטים

נהדרינהו לכבשונות. ולא חיישינן משום דפקען היינו משום דכבשונות לא פקעי. והכא [בהא דאמר רב קדירות בפסח ישברו] לא אמרינן דנהדרינהו לכבשונות, שנוח לו לאדם שיקח קדרה חדשה ולא שיחזיר קדרתו לכבשונות, שאין בין זה לזה הנאה של כלום, אבל גבי קדשים שיש להם כלים הרבה בעזרה [אם] אפשר להכשירן בכבשונות לא היו שוברין אותן. אי נמי איכא למימר דכבשונות נמי איכא למיחש דלמא פקען אלא שהכהנים לא חששו בכך, שאין חסין כל כך על שברון כלי חרס, ואם תאמר א"כ כשאמרו לפי שאין עושין כבשונות בירושלים למה לא אמרו ולימלינהו גומרי, איכא למימר אין הכהנים מטרחין כל כך למלאות כל קדרה וקדרה גחלים, שאין עניות במקום עשירות. (מ' רמיו דוד פסחים ל:) **נהדרינהו לכבשונות בו'.** קדרות אלו הואיל וכלי חרס אינו יוצא מידי דפנו אין להם הכשר שהרי הכשרן בליבון וטעונות היסוך מבפנים או היסוך מרובה כל כך מבחוץ עד שיתלבנו מבפנים ויסיר קליפותיו בפניו שאף זה לדעת רוב המפרשים היסוך מבפנים הוא וחכמים לא רצו לסמוך להתירו בהכשר זה שמא יחוס עליהם, והוא שאמר חייס עלייהו דילמא פקען אלא שבדיעבד מיהא יראה שהוכשרו. ולדעתנו חזרה בכבשן מיהא הותרה בה שאין בזה שום חשש בקיעה, והוא שאמרו בזבחים קדרות במקדש אמאי ישברו נהדרינהו לכבשונות ותירץ בה שאין עושים כבשונות בירושלים, ואע"פ שהיו להם תנורים, אף בתנורים כל שהסקן בהיסק הרגיל חייס עלייהו, אבל כבשונות שהקדרות נעשות לשם אין שם חשש בקיעה. ויש מפרשים שאף חזרה בכבשן לא הותרה ומקדש שאני שאין שם טעם חייס עלייהו דילמא פקען שהכהנים זריזים הם או שהן של צבור ואין חסות לצבור ואין נראה כן שאם כן היה להם להניחם בתנורים או להסיקם מבפנים, אלא שבכל מקום חוששין למסיק שיחוס עליהן. ולא שאל בה אלא על חזרת כבשן מצד שאין שם חשש בקיעה כמו שכתבנו שהרי במלאין אותו קדרות וסותמין פי התנור וטחין אותו ודאי אינו מוציאן עד שישתהו שיעור הראוי ובפסח מיהא חזרת כבשן הותרה אלא שהוא טורח גדול ונוח להם לקנות חדשות. ויש לי בזו דרך אחרת לומר שהכל בדין חסות לכל יחיד ויחיד אפילו בכבשונות, והסק מבפנים וחזרת כבשן אחד הוא והוא הדין להנחה בתנור אלא שבמקדש אין טעם חסות. וזה ששאל בה על חזרת כבשונות ולא על הסק מבפנים והנחה בתנור מפני שהיסק מבפנים טורח יתר והבנחה בתנור מפני שאין דרך להחם תנור שלא לצורך וכשהוסק תנורו של כל אחד ואחד ממלאו מן הצריך לו ואינו חוזר ומסיקו להכשר קדרות ולפיכך שאל בה נהדרינהו לכבשונות ולא שאל בה היסק מבפנים שאין אדם רגיל לטרוח כל כך בשביל קדרה וכן הנחה בתנור אין אדם מסיק תנורו להכשר קדרה ושאל בה לחזרת כבשונות שהוא בא לפי תומו שהקדר הסיק כבשונו לצורך קדרות וזה יכול להבליעה עמהם ותירץ בה שאין עושין כבשונות בירושלים ותנור והיסק אין דרך בכך כמו שכתבנו הא אילו היו שם כבשונות או אם מ"מ הסיק להכשרם תנור או היסק מבפנים הוכשרו ואין טעם חסות מעכבם במקדש או שמא אף כל יחיד ויחיד בכל כיוצא באלו ר"ל בקדרת איסור אין בו טעם חסות הואיל וקודם הכשר לא היו ראויות לו כלל להשתמש בהן שאינם חשובות בעיניו לכלום אבל בפסח מכיון שראויות לו לאחר הפסח אם אף בפסח בצונן חייס עלייהו מפני שהשחובות הן בעיניו אחר שראויות לו בלא הכשר זה ומתוך כך יראה שקדרה של איסור דיה בהיסק מבפנים ואין לחוש לחייס עלייהו דילמא פקען וכל שכן בזמנים הללו שהן מצויות ביותר ובדבר מועט שאין בהן חשש חסות (מלאי פסחים ל ע"ב): לפי שאין עושין כבשונות בירושלים. וא"ת למה הטעינו הכתוב שבירה משום דאין עושין כבשונות בעזרה. למלאה גומרי דבהכי ליכא קוטרא. וי"ל אם היה מצריך הכתוב לשרוף בליבת האיסור ע"י כבשונות או ע"י גומרי הייתי אומר דלא סגי בשבירה משום שלא יהו אשפתות בעזרה אם יחדל הנס שלא יבלעו במקומן, או משום שעדיין בליבת האיסור בחרסים. וכי פריך בזבחים נהדר' לכבשונות לא אקרא פריך אלא אמתניתין דתהם (תוס' רשב"ם ל ע"ב): שברי כלי חרס נבלעין במקומן. בפ' דם חטאת מוכח ששבירתן במקום קדוש, אבל הא לא ידענן מקרא מגלן שאחר שבירתן אינו יכול להוציאן משם (תו"י יומא כא ע"ב):

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. הואיל ואית להו תקנתא בליבון הא אוקימנא דטעמא משום בלוע הוא ולא אכישול קפיד קרא דגזרת הכתוב היא ונהי דבמשכן כתיב ישבר לפי שלא היו (לו) קבועין להיות להם כבשונות לצרף כלי חרס אבל במקדש נהדרינהו לכבשונות שהיולר צורפן בהם ויתלבנו: **אין עושים כבשונות בירושלים.** משום קוטרא דלמרינן בנבא קמא (דף פב:): **אשפתות.** משברי כלי חרס: **בקלגבו.** שם מקום [ד] שנקרא על שם עבודת כוכבים דכתיב (ישעיה מו) קרס נבו: **וקדושתן בתנור.** שאין נעשין בכלי שרת לפי שאין טעונין שמן דלמרינן בפרק שתי הלחם (מנחות לה:) ליתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים דתנוס מקדש להו: ואפי'

הסיר והאילפס ולא תקשי נמי מה שפירשתי [ז] לעיל דמוגלשין על גבי קמח היכי פטור מחלה והלא אינו מבטל אלא כדי קליפה דאיכא למימר דמבטל לגמרי כדפירשתי מיהו ר"ת לא היה סובר כן מדאיצטריך ליה למימר דעירוי אינו מבטל אלא כדי קליפה משום קושיא דתתאה גבר ולא"ת הא דתנן בפ' חבית (שבת דף קמה:) כל שבת בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין [בשבת] חוץ ממליח היין וקוליים האילפסין ואי עירוי ככלי ראשון אמאי מדיחין וי"ל התם בכלי שני מיירי ואפי' הכי מדיחין אין שורין לא משום דמיחזי כמבטל ולא דמי לתבלין דשרי בפרק כירה (שם מב:) ליתן לתוך הקערה או לתוך התמחוי דעשויין למתק את הקדירה ולא מיחזי כמבטל אי נמי לרבותא נקט מדיחין דאפי' הלהה אסור במליח יש וקוליים האילפסין: **ואם טש כל הפת כולה אסורה.** ולא"ת מאי שנא מהא דאמרינן בפ' כל הבשר (חולין קיא:) דגיס שעלו בקערה מותר לאוכלם בכותח דנותן טעם בר נותן טעם מותר ובשם רש"י פירש ה"ר יהודה חתנו דדוקא עלו שרו הא נתבשלו אסור [ח] ובא מעשה לפניו בציגים שנתבשלו בקדירה שבשלו בה חלב ואסר לעשות [ט] מוליתא על גבי בשר ואין להביא ראיה לדבריו מקדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם (לקמן ע"ב) דהתם לאו נותן טעם בר נותן טעם הוא שהטעם שני באיסור אבל כאן הטעם שני בהיתר וקודם שיצא לידי איסור נתבטל הטעם בדגים לפי שהוא שני אבל יש לדקדק מלגון שחתכו בסכין של בשר דאסור לאוכלו בכותח (חולין דף קיא:) דלאבד חורפיה בלע טפי וחשיב כחד טעמא ולא גרע נתבשל מלגון מיהו לפי לשון אחר שפירש שם בקונטרס היינו [י] טעמא שיש חילוק בין קערה לסכין דהתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס אבל סכין [יא] טעמא שהשומן קרוש עליו ואינו ניכר כשחותך [יב] הוי כלונו טעם הבא מן הממש ולפי זה אין ראיה מלגון שחתכו בסכין והך דתנור שטבו באליה נמי מפרש ר"ת דאי אפשר לו לתנור להתקנה יפה ומדבק בו השמנונית והוי בעין עד שיוסק ומיהו יש לדקדק דאפי' נתבשלו שרי מהא דאמר לקמן (דף לז.). דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ומותר לבשל האידנא שלמים בקדירה שבישל בה שלמים אתמול ולא אמרינן דקממעטו באכילת שלמים דהאידנא דטעם שני הוא ונתבטל קודם שיבוא לידי איסור ואפי' [יג] למ"ד דשאני התם שהוא טעם שלישי שיש מים בקדירה שמבשלים בה שלמים [יד] מטעם זה נמי יהו מותרין הציגים שנתבשלו בקדירה החולבת לעשות מהם מוליתא בבשר שבתוך המים נתבשלו ועוד דגבי שפוד ומסכלא מייתי בסוף ע"ז (דף עו.) ההיא דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ומיהו על כרחין אין זו ראיה לדענין חטאת אין שייך לומר כן דבסוף ע"ז (שם) קשרי לבשל חטאת והדר שלמים והרי ממעטו באכילתן דמיתסרי לזרים לנשים ולעבדים ואין נאכלין אלא [טו] ליום ולילה וגם מיפסלי ביולא כחטאת ואין שייך כאן להתיר מכח נותן טעם בר נותן טעם כי אם היכא שיש שני נותני טעם אבל היתר אבל האחד של איסור לא דהוי כמו קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב תרומה לא יבשל בה חולין ועל כרחין [טז] יש לומר שם משום דמין במינו דאורייתא ברובא בטל ובכלי המקדש ברגל [יז] אוקמיה [יח] דאורייתא ואע"ג דאסרי לקמן (דף לז.) רקיק שנגע ברקיק וחתיכה בחתיכה גבי כליס אקילו רבנן טפי ותימה אי נתבשלו נמי מותר אמאי אמרו רבנן מזמן אכילה של ראשון טעון מריקה ושטיפה לגבי שלמים דאתמול ושלמים דהאידנא דשניהם היתר דאין סברא לומר גזירת הכתוב היא בדבר שמותר גמור בחולין אפי' מדרבנן. ברו"ך:

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. תימה מאי קשיא ליה הא טעמא דשבירה לאו משום בליעה הויא אלא גזירת הכתוב אי סבירא ליה דתלאו באויר תנור טעון שבירה אע"ג דליכא אלא בישול בלא בלוע ור"ת היה אומר דכשהוסקו נעשו ככלים חדשים תדע דאמרינן בכולה הש"ס (פסחים ל: ע"ז לד.) התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם ואמאי הרי יוצא ע"י החזרת כבשן אלא ודאי כשהוסקו נעשו ככלים חדשים וחשיבי כלים אחרים דפנים חדשות באו לכאן ואע"ג [לגבי] טומאה כלי חרס טעון שבירה ואמרינן (כלים פ"ה מ"ז) תנור חולקו לשלשה כדכתיב תנור וכירים יותן ולא אמרינן אמאי יותן והלא כשמסיקו לאפות בו זו היא טהרתו דחשיב ככלי אחר וכן תנור שהסיקו בקליפי ערלה דאמרינן (פסחים דף כו:) חדש יותן אמאי לא דמי כלי חרס לתנור דכיון דתנור משמישו ע"י היסק לא חשיב פנים חדשות ושמא אף בתנור אם היה מסיקו בפנים ובחוץ כעין תחילת עשייתו כשהיולר עושהו ונתנו בכבשן אפשר שזה היה מועיל מיהו קשה מהא דאמרי' בסוטה פרק היה מביא (דף טו:) גבי פייולי של חרס חדשה (וגבי כלי חרס של מצורע) אמר רבא לא שנו אלא שלא נתאכמו אבל נתאכמו פסולין מ"ט דומיא דמים מה מים שלא נשתנה בעי רבא נתאכמו והחזירן לכבשן ונתלבנו מהו מי אמרינן כיון דאילחו אילחו או דלמא כיון דהדור הדור ולא פשיט מינה מידי ומאי מיבעי ליה הא אמרינן פנים חדשות באו לכאן וככלי [כ] חרס [חדש] דמי ושפיר הוי האי כלי דומיא דמים שלא נשתנו ועוד קשה הא אפי' בחולין קי"ל (פסחים דף ל:) התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם מנא לן דמחטאת ליכא למילף דהתם גזירת הכתוב כדפירש' אם תמצא לומר דבישול בלא בלוע טעון שבירה וגרשה לפרש דמאחר שהתיר הכתוב כלי נחשת במריקה ושטיפה וכלי חרס לא התיר ש"מ דטעם משום בליעה הוא דזה יוצא מידי דופיו וזה אינו יוצא מידי דופיו ובישול בלא בלוע טעון [כא] שבירה זה סברא לומר לפי שהחמיר בו הכתוב לחושבו כבלוע ודוקא בהבלעה אינו יוצא מידי דופיו אבל בהחזרת כבשונות יוצא וא"ת למה הצריך הכתוב שבירה הלא שייך למימר על הכתוב דלמא חיים ולא שאין עושין כבשונות בירושלים ויש לומר חידוש הוא שהתירו הכתוב בשבירה דהוה אמינא דלא שבירה כיון דעדיין טעם חטאת בחרס דצריך שיהא הטעם בטל מן העולם כמו בכלי נחשת שעשו בו מריקה ושטיפה אבל הא פשיטא דכ"ש החזרת כבשונות דמהניא טפי ולא [כב] כספרים דגרסי הכא

קדירות של מקדש אמאי אמר רחמנא ישברו ליהדרו לכבשונות דמשמע דפריך אקרא מדקאמר אמאי אמר רחמנא:

הבי גרסינן כיון דאיכא שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור. תימה דשבק מנחת מאפה דכתיב בה תנור בהדיא (ויקרא ב) וכי תימא משום דר"ש לא בעי הקדש בתנור כדדרש בסוף כל המנחות באות מלה (מנחות סג.) מדכתיב תנור תנור ב' פעמים אלא שיהא הקדישן לשם תנור א"כ שתי הלחם ולחם הפנים נמי ר"ש לא מפליג כדמוכח התם ודייק לה מדתנן בפרק שתי הלחם (שם לה:) ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבי פאגי ויש לומר דלא נקט מנחת מאפה משום דהיא גופה לא ידענין לרבנן דר"ש אלא משתי הלחם ולחם הפנימית [כג] שהן גמרת כדאמר בריש שתי הלחם (שם לו.). דרבי יהודה ור"ש בגמרא פליגי:

נא א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה יד:

נב ב מיי' פ"א מ' שם הלכה יח:

מוסף רש"י

שאין עושין כבשונות. משרפות סיד לקדירות (ב"ק פב:): שברי כלי חרס. שמבטלים בהן קדשי קדשים וגלינען נאסרת משום נותר וטעונין שבירה כדכתיב (ויקרא ו) וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר, ושבירתו במקום קדוש כדאמרינן התם בפ' דם חטאת (לעיל לג:) ואם אין נבלעין נמצאו אשפתות של שברים בעזרה (יומא כא.):

שינויי נוסחאות

א] לפרש"י ותוס' ליתא להגך שתי תיבות ועי' שאילתות פ' מעות סי' קל"ז (הגרי"ב). ועי' בשטמ"ק, ובלקוטים בשם הרוקח, ובטה"ק: **ב]** אמר ליה אביי (ש"מ): **ג]** נ"א רב שמעיה (ש"מ וגלילון): **ד]** ואלא (כי"צ): **ה]** ל"ל כיון (*ב"ש וכ"ה בתוס'): **ו]** ל"ל ומלאין (ש"מ): **ז]** ל"ל שהקשיתי (באה"מ): **ח]** אסור דבחד טעמא השוב. (תוס' חולין שם): **ט]** לעשות מהם מוליתא של בשר (ש"מ, תוס' שם): **י]** ל"ל דהיינו (ש"מ): **יא]** סכין פעמים שהשומן (ש"מ): **יב]** וכשחותך הוי בצנון טעם (ש"מ וצ"ק): **יג]** ל"ל ואין לומר דשאני כו' (צ"ק): **יד]** [ד]א"כ מטעם זה כו' (תוס' רא"ש שם): **טו]** אלא לזכרי כהונה כל"ל ותיבות ליום ולילה נמחק (צ"ק). ועי' מ"ד: **טז]** כרחין צריכין אנו לומר (תו' הרא"ש שם): **יז]** מדכתיב מעמע דלוקא ברגל תמיד. ותמוה הכל"ש דלעת"ק שם ליתא תיבת ברגל. ועי' בלקוטים בע"ב מהרלב"ל בת"כ: **יח]** אוקמוה (שם): **יט]** גיסא ש"מ דלענין טומאה כלי: **כ]** וכלי אחר דמי כל"ל (ש"מ): **כא]** ל"ל דטעון (שמב"י): **כב]** זו גי' בה"ל. ובל"ק גרים ויש ספרים (צ"ק). ואפשר עוד דיש כאן חסרון תיבות בתוס' וכל"ל וכי פריך הגרי"ב לכבשונות לאו אקרא פריך אלא אמתניתין ולא כספרים וכו' (נפ"י תוס' הרשב"א שהובא בליקוטים): **כג]** ל"ל הפנים (ש"מ והגרי"ב):

שיטה מקובצת

תוד"ה אלא וכו' ושמא אף בתנור אם היה מסיקו בפנים ובחוץ כו'. נ"ב עוד מוסיף מש"ה דאפילו שהחזירו לכבשן והסיקו מבפנים ומכחוץ לא מהני כיון, שאין החזרה מועלת אלא לשוייה כתחלת עשייתה, והואיל והסהקה שעשה כלי בתחלה לא מהניא כיון לשוייה כפנים חדשות מפני שדרך שמשיכו בקר, החזרה לכבשונות נמי לא מהני כיון. ועוד דיותן תקן. אלא כדמני' המוסקים שפירשו אלא הוסק מבפנים ומכחוץ טהור. וא"ת א"כ מאי פריך בסמוך לגמ' לי' אל מתכת והלא אסור משום בשול בלא בלוע ופנים חדשות אין כו'. וי"ל דהיא נופה פריך מיפשוט מהכא דבשול בלא בלוע אסור אא"כ ליעבוד של חרס ויסוקנו, וקשיא לתמן דדחי לעיל דלעולם בעינן בלוע ומשום שיהי מנמות. א"נ י"ל דבשול בלא בלוע לא עדיף טפי מבלוע ומסקנה שיש מקנה לבלוע לא מיתסר משום בשול חדש שהרי כלי מתכות דייס במריקה ושטיפה ושוב אין נאסרין מפני הבשול, ומשום הכי ניחא דפריך לעיל קדירות שמאי שבכרו וכן בכאן גבי תנור דהואיל והסהקה מועלתן מידי בליעה שוב אין נאסרים מפני בשול (הר"ש ז"ל. ב"ש): **בא"ד** (כסופו) ולספרים דגרסי הכא כו'. נ"ב ובל"ס ז"ל כתב. ה"נ אלא קדירות שבמקדש שמאי שבכרו, וג"ב אמאי אמר רחמנא, דשמא לא דבר הכתוב אלא במשבן שהיה מטלטל ולא היה מקום לבכשונות (ב"ש):

עין משפט נר מצוה

צו: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

בישל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי או אינו טעון.

תימה מאי קמבעיא ליה ומאי ס"ד דרב יצחק אי כשמקצת כלי על האש שמבשל בו [חס] ושאר הכלי לונן קמבעיא ליה אם כן מאי קאמר בישול מפעפע הא לא מפעפע בכוליה כלי ואי בשכל הכלי חס פשיטא דמפעפע בכוליה ובעי מריקה ושטיפה ואי קמבעיא ליה אי מפעפע בכוליה כלי או לא אם כן בשאר מיסורים נמי תיבעי ליה:

חומר במריקה ושטיפה כו'.

תימה אמאי לא קאמר שהמריקה ושטיפה היא לאחר זריקה מה שאין כן בהזאה וי"ל דלא חשיב חומרא אלא מה שלפני זריקה קודם כפרה שתלוי בעבודת הדם:

מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה כו'.

דמקדש קדשים הוה ממעטינא קדשים קלים וכל שכן תרומה הלכך [ה] דרשינן אותה למעוטי תרומה דוקא ולא לאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: **לא צריכא מדאמר** [יא] **מר מריקה ושטיפה בצונן.** אחר הגעלה הא אפי' בחמין פירוש תרומה שגי בהגעלה ולא בעיא מריקה ושטיפה בצונן ופריך הניחא לאלן דאמר מריקה ושטיפה בצונן פירוש אחר הגעלה אלא למ"ד מריקה בחמין ושטיפה בצונן דמריקה היינו הגעלה מאי איכא למימר ומשני שטיפה יתירתא דצריך לעשות בקדשים שטיפה יתירתא אחר הגעלה משא"כ בתרומה ויש ללמוד מכאן דכלים האסורין [טו] כשמגעילן אין צריך לשוטפן בצונן אחרי כן אף על פי שנוהגין עמה לעשות כן [ט]:

ואפי' [ח] ר' יוסי ברבי יהודה לא קאמר אלא דעץ אבל דחרס לא רב יצחק בר [א] יהודה הוה רגיל קמיה דרמי בר חמא שבקיה ואזיל [ב] לרב ששת יומא חד פגע ביה אמר ליה אלקפטא נקטן [ג] ריחא אתי לה ליד משום דאזלת לך לקמיה דרב ששת הוית לך כי רב ששת א"ל לאו מש"ה מר כי בעינא מילתא [ד] פשיט לי מסברא כי משכחנא מתניתא פרכא לה רב ששת כי בעינא מילתא מיניה פשיט לי ממתניתא דכי נמי משכחת מתניתא ופרכא מתניתא ומתניתא היא אמר ליה בעי מיני מילתא דאיפשיט לך כי מתניתא בעא מיניה בישל במקצת כלי [ה] טעון מריקה ושטיפה [ו] או אין טעון א"ל אינו טעון מידי דהוה אהזאה והא לא תנא [ז] הכי א"ל מסתברא כבגד מה בגד [ח] אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם אף כלי אינו טעון מריקה ושטיפה אלא במקום בישול א"ל מי דמי דם לא מפעפע בישול מפעפע ועוד תניא חומר בהזאה ממריקה ושטיפה וחומר במריקה ושטיפה מבהזאה חומר בהזאה שהזאה ישנה בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות וישנה לפני זריקה מה שאין כן במריקה ושטיפה חומר במריקה ושטיפה שהמריקה ושטיפה נוהגת בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים [א] בישל במקצת הכלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי מה שאין כן בהזאה א"ל [ג] אי תניא תניא וטעמא

ואפי' רבי יוסי כו'. במסכת סוכה בפרק החליל (דף נ:): **אכל דחרס לא.** כלאמרינן התם מאי מיעטו מיעטו חרס. **פגע ביה.** רמי בר חמא ברב יצחק: **אמר ליה:** אלקפטין [טז] **נקטן ריח אתי לה ליד משום דאזלת לך קמיה דרב ששת הוית לך כי רב ששת.** משל הוא על גסי הרוח משתדלין [יז] לעמוד במקום גדולים (ואמר) הדוכות אחזני בידי וריח המלוכה נקלט לתוך ידי. אלקפטא דוכות במסכת שבועות (דף ו:): **א"ל לאו.** לא לגאוה נתכוונתי: **משכחנא** [יח] **מתניתא.** דלא אמרה הכי פרכא לה למילתיה דמר דשמעתא דאמורא במקום מתניתא ליתא: **פשיט** [יט] **ממתניתא** שמניות [כ] סדורות בפיו כדאמרינן בעירובין (דף סז.) רב מסדא מרחשן [כא] שיפוותיה ממתניתא דרב ששת [כב] וכי נמי משכחנא כו': **דאיפשיט לך כי מתניתא.** מסברא איפשוט לך וכי תדוק במתניתא תשכח כוותאי: **מידי דהוה אהזאה דם חטאת** שניתן על הבגד דתנן במתניתין [לג.]: אין טעון כיבוס אלא מקום הדם: **והא לא תניא הכי.** הא לא אשכחן מתניתא דקאי כוותך ואת אמרת דתפשוט כי מתני': [**ח"ן**] **מסברא כי בגד.** דתמתיתן היא: **מפעפע.** מתפשט בכל הכלי: **חומר בהזאה** (ח) **ממריקה כו'.** בדם חטאת שניתן על הבגד: מריקה ושטיפה אינה בפנימיות ואינה לפני זריקה שאין הכפוב מדבר אלא בנאכלות דסמיך ליה (ויקרא ו) כל זכר בכהנים יאכל אותה: הכי גרסי' בת"כ **כל הקדשים מין ב"ל קדש קדשים היא.** וסמיך [כג] ליה כל זכר בכהנים יאכל אותה: **קדש קדשים היא.** ולקמן מפרש דקדש קדשים לאו דוקא מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה דאי קדש קדשים דוקא אותה למעוטי מאי אתא לאו לקדשים קלים איצטריך וכ"ש (כ) לתרומה: **אותה.** יאכל אותה בתר מריקה ושטיפה כתיב: **אותה דלאמרן.** אותה כשרה ולא פסולה דאפקיה [כד] ר' שמעון לעיל (דף לג.) חטאת שהיתה לה שעת הכושר ונפסלה: **ואם בישל נ"ט.** נאסרין החולין לזרים. אלמא בעי הגעלה לפלוט איסור הנבלע בכלי שלא יאסר: **אמר אביי.** מודינן להגעלה בעי ולא נצרכא אלא דאיפעיט מתורת מריקה ושטיפה: **אלא מקום בישול.** הא [כה] דאלמרינן בקדשים צריך מריקה כל הכלי גזירת הכתוב היא בדת [כו] מריקה ושטיפה: **אלא לדאמר מר.** בתורת כהנים ומורק ושוטף במים במים ולא ביין כו': **במזוג.** מים ויין כאחד שני חלקי מים ואחד יין: **הא.** תרומה אפי' ביין ומזוג דלא קפדינן אלא אהגעלת איסור הנבלע בו: הכי גרסינן **לא נצרכא אלא לדאמר מר מריקה ושטיפה בצונן הא אפילו בחמין הניחא למאן דאמר מריקה ושטיפה בצונן אלא למאן דאמר מריקה בחמין ושטיפה בצונן מאי איכא למימר שטיפה יתירתא: לא נצרכא אלא לדאמר מר.** לקמן (דף לז.): **מריקה ושטיפה בצונן.** בר מהגעלת חמין הא דתרומה דאימעיט מתורת מריקה ושטיפה סגי לה בהגעלת חמין לחודייהו: **אלא למ"ד מריקה בחמין.** והיא הגעלה שלהן מהשתא ממאי אימעיט תרומה: **ומשני שטיפה יתירתא.** בצונן איכא בקדשים בתר מריקה דהוא הגעלת חמין ותרומה לא בעי שטיפת צונן: **מתני' יבשל בו כל הרגל.** בלא מריקה ושטיפה ולבסוף הרגל ימרוק ויסטוף. וטעמא מפרש בגמרא [לז.]: **זמן אכילה בו'.** מפרש בגמרא [שם] מאי קאמר: **מריקה למריקה הכוס.** מבפנים כסוס של ברכה דלאמרינן בברכות (דף נח.) **ושטיפה מבחוץ:** האסקנא

מאי אמר קרא [1]ואם בכלי נחשת בושלה ואפילו במקצת כלי: אחד קדשי קדשים וכו': ת"ר[2] חטאת אין לי אלא חטאת כל קדשים מנין ת"ל [3]קדש קדשים היא יכול שאני מרבה את התרומה ת"ל [3]אותה פרט לתרומה דברי ר' יהודה ר"ש אומר קדשי קדשים טעונין מריקה ושטיפה קדשים קלים אינן טעונין מריקה ושטיפה דכתיב קדש קדשים קדשי קדשים אין קדשים קלים לא מ"ט דרבי יהודה מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה מכלל דקדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה ור"ש אמר לך אותה כדאמרינן [ח] ותרומה לא בעיא שטיפה ומריקה והתניא[ט] [כ]קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם [כא] [ל]תרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל בנותן טעם אמר אביי [י] לא צריכא אלא לדאמר [יא] מר בישל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי [יב]הא תרומה לא צריך אלא מקום בישול רבא אמר [יג]לא צריכא אלא לדאמר מר [יד][1]במים [טו]ולא ביין במים ולא במזוג הא [כב] אפי' ביין ואפי' במזוג [יז]רבה בר עולא אמר לא צריכא אלא לדאמר מר מריקה ושטיפה בצונן הא אפי' בחמין הניחא למ"ד מריקה ושטיפה בצונן אלא למ"ד מריקה בחמין ושטיפה בצונן מאי איכא למימר שטיפה יתירתא: **מתני'** [יח]רבי טרפון אומר בישל [יט] מתחילת הרגל יבשל בו כל הרגל וחכ"א [כ]עד [כא] זמן אכילה מריקה ושטיפה [כב]מריקה כמריקה הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס מריקה [כג] ושטיפה בצונן

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יג:

נד ב מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הלכה יא טוש"ע י"ד סימן נג:

נה גדה מיי' פרק טו מהלכות תרומות הלכה יט:

נו ו מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יד:

נז ז מיי' שם הלכה יד:

נח ח מיי' שם הלכה יב טוש"ע י"ד סי' קכא סעי' ח [ע"ש בביאור הגר"א]:

תורה אור השלם

1. וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בְּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם:
ויקרא ו, כא

2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא:
ויקרא ו, יח

3. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא:
ויקרא ו, כב

מוסף רש"י

אלא מקום הדם. ולא כל הבגד (לעיל צג.):

ליקוטים

במים ולא ביין כו'. [שאר משקין מבליעין ולא מפליטין והמים מפליטין ולא מבליעין] לפיכך אין הגעלה בשאר מיני משקין אלא במים. ואע"ג דגבי ומורק ושוטף במים דריש בתורת כהנים במים ולא ביין ולא במזוג ואמרינן בפרק דם חטאת דבתרומה אפילו ביין ואפילו בלענין מריקה ושטיפה דצונן אמרה, אבל הגעלה דחמין דמפליט איסורין במים היא ודאי. אי נמי קסבר אביי יין ומזג מפליטין הן וחומר הוא בקדשים אבל שמן ושומן וחלב וכיוצא מהן ודאי מבליעין ואין מפליטין. ומיהו רבא פליג עליה דאביי בפרק דם חטאת ומוקי לה במלתא אחריתי, ולדידיה אפילו ביין ומזג אין מגעילין בתרומה ובשאר איסורין שבתורה ואין צריך לומר בשאר כל המשקין. (רמב"ן חולין קח ע"ב) ומה שכתב מר דיש אומרים שאין מגעילין אלא במים ולא בשאר משקין ומההיא דמים ולא במזג. כן היה אומר לנו הרמב"ן ז"ל. והוא היה סבור שחדשה ומאותה ראיה ממש. עוד היה אומר לנו ששאר משקין מבליעין ולא מפליטין והמים מפליטין ולא מבליעין. ועל כן היה אומר לנו דמותר להגעיל אפילו כלי בן יומו ואע"פ שאין במים ששים כנגד כל הכלי אע"פ שרבינו יצחק ז"ל בעל התוספות אסר. וילדות הייתה בי והעותי פני בו ודנתי לפניו, וזאת הייתה תשובתי, אם כן אמרתי בשר נבלה שנפל לתוך יורה ונותחת עם מים ואין במים ששים לא תאסר, וכף שנער בה לא תאסר. השיב הרב השומן בעצמו הוא שנבלע מעצמו. אמרתי אם כן מה הועלת, שאף כשאתה מגעיל כלי בן יומו כי נייח הדר בלע פליטת עצמו. אמר אם אתה אומר כן כלי מדין שלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה כיצד הכשירום. אמרתי יורה קטנה בתוך יורה גדולה ויורה גדולה בגדנפא כמר עוקבא, או

מסורת הש"ס

א) [סוס"ה נ: סוטה יד: מנחות סח:], **ב)** [נעיל לג.:], **ג)** [שבת קטו: וש"נ], **ד)** ת"כ צו פ"ד ה"ז, ועי' תו' לעיל צב. ד"ה יכול, **ה)** תוספ' תרומות פ"ח ה"י בחולין צז. קיא.; **ו)** ת"ש שם ה"ג, ויקרא נדבה פ"ו ה"ז, פ"ז ה"ד, כעי"ז לעיל כב., **ז)** ע' ירושי' תרומות פי"א ה"ד (ובמה"פ), **ח)** ת"כ צו פ"ז ה"ב, **ט)** [וע"ע מו' ע"ז עו. ד"ה מכלן], **י)** עי' בש"נ לעיל דף צו. אות יז.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מומר בהזאה בדם חטאת וכו' הבגד מבמריקה כו': **(ב)** ד"ה קדש קדשים וכו' וכ"ש לתרומה. נ"ב ת"כ ל"ל אותה וק"ל:

שינויי נוסחאות

א) בריה דרב יהודה כל"ל (ש"ש"מ): **ב)** ואזיל קמיה דרב ששת (ש"ש"מ): **ג)** נקטן ביד ריחא (ש"ש"מ): **ד)** מילתא מיניה פשיט (ש"ש"מ): **ה)** מספר יסן בישל במקצת כלי ומקצת האחר הוא חרוץ לאש (ב"ש כ"ב וג'). ומשמע שהוא גירסא. וכן בס"ג מצינו זה כגירסא. אבל בשטמ"ק הביא זה כפירוש: **ו)** ושטיפה כל הכלי כל"ל (ש"ש"מ): **ז)** ל"ל תניא (ש"מ): **ח)** נ"א לבדאמרן ותרומה לא צריכא קרא. ותרומה לא בעי כו' (פרי"ת). ופי' לתרומה נ"ל קלא למעוטי דהא קדש קדשים כמיב וממעטי אפילו קדשים קלים וכ"ש תרומה: **ט)** טעם בישול בה תרומה כו' (ש"ש"מ): **י)** בכל כתה"י ובד"ו רש"ע ובי"מ ובלקוט ובפ"מ, מספך מיכולו של תמיי לדרכא ולדרכא לתמיי, לתמיי מתכך במים ולא ביין כו' ורכא מתכך בישל במקצת וכו'. וכן משמע ברש"י בכל הד' הישנים שהדיוט אלא מקום בישול הוא אחר הדיוט הא תרומה אפי' ביין (דף ס"ס). וכ"מ בתמו' רשב"ם סי' תקי"ב ובתי' הרמב"ן לחולין הובא בגליונוס: **יא)** ל"ל לבדאמר. וכן לקמן בשני הפעמים (שתכ"י): **יב)** הא תרומה כל"ל (צ"ש). וכל"ל לקמן. [לוקס מרש"י ותוס' נר' דגרסי לגמינן]: **יג)** ל"ל אם בישל וכ"ל בתמצה שבמעטים (הגרי"ב. ש"מ): **יד)** נ"א כל (גליון): **טו)** נ"א מריקה בחמין (גליון). והיא גי' הרמב"ם וכ"ה בתמצית ועי' תוי"ט מלא"ש רש"ש וקר"ל: **טז)** אלקפטא נקטן ביד ריח כו' (ש"ש"מ): **יז)** המשתדלין (כתה"י וש"מ). ומה"כ בס"מ להיות אצל גדולים (ש"מ): **יח)** ל"ל כי משכחנא (ש"מ): **יט)** פשיט לי (ש"מ): **כ)** ל"ל שהברייתות (הגרי"ב): **כא)** ל"ל מרתתן (גליון): **כב)** בד"ו רפ"ט וש"מ ובכי"פ נוסף ואמר [בכי"פ ואומר] לי ת"ש דתניא כי הא מילתא. וכן מיקן בס"מ [ובד' ויגנא כפי הגר' נמסן שלא במקומון]: **כג)** דסמיך ליה כו' יאכל אותה קדש קדשים כו' כל"ל והד"ל (שתכ"י). ועי' טק"ק: **כד)** ואפקיה ר"ש לעיל להטאת (ב"ש): **כה)** ל"ל והא (באה"מ): **כו)** בכתה"י כדת: **כז)** מבפנים (ש"ש"מ): **כח)** הלכך בדדרשי' אותה למעוטי תרומה ע"כ דוקא תרומה ולא קדשים קלים דאין מיעוט וכו' כל"ל (צ"ש). וכ"מ מתקן לגלן ודמי לאין מיעוט: **כט)** כ"ל הבלוענין (גליון): **ל)** ע' לות ה':

שיטה מקובצת

בישל במקצת כלי. נ.ון. פי' שמקצת האחר הוא חוץ לאש ה':

השהו אותה עד למחר. וסוף דבר לא מצא רבינו תשובה מספקת להעמיד לי דבריו אלו. גם על שאר המשקין אמרתי שהם מפליטין על כרחנו, שהרי קנקנין שנתן גוי לתוכן יין שנינו קנקנים של גוי ויין ישראל כנוס לתוכן אסור בשתיה, ואם איתא למה אסור, והלא לא פלטו כלל מן היין המפליט יין הבולע בתוכו כל שכן אם בשל בתוכו יין. ועוד שאם אתה אומר כן שאר משקין מותר לבשלן בכלים אסורין והא ודאי ליתא. ואי מההיא דתורת כהנים במים ולא ביין במים ולא במזג, אדרבה מינה משמע לי איפכא, מדגרסינן בזבחים פ' דם חטאת (דף קד ע"ב) ת"ר חטאת אין לי אלא חטאת שאר קדשים מנין ת"ל קדש קדשים. יכול אף תרומה ת"ל אותה דברי רבי יהודה וכו' כדאיתא התם. ואקשינן ותרומה לא בעיא מריקה ושטיפה, והתניא קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם. בשל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם, כלומר דאף בלע של תרומה אוסר עד שיגעיל ויוציא את בלעו ואם כן אף היא בעיא מריקה ושטיפה. אמר אביי לא צריכא לכדאמר מר במים ולא ביין במים ולא במזג, והא אפי' ביין. כלומר גבי קדשים גזרת הכתוב היא אבל בתרומה דלהוציא הבלע בלבד אפילו במזג וביין. וכן פי' שם רש"י ז"ל והא תרומה דאף ביין ובמזג לא קפדינן אלא להגעיל אסור הנבלע בו עכ"ל. אלמא מזג יין מפליטין הן (תפר' רשב"ם מ"ם פ' תקנ); שטיפה יתירתא. כתב בתשובה ע"ש רש"י שמיד לאחר הגעלה בעוד שהיין צורף לשוטפן מיד במים קרים שלא יחזור ויבלעו מהם הרותחין שעליהם וכ"כ רב האי וכן נוהגין ולא משום שלא יחזור ויבלע המים שעליהן שהרי לחוש לזה כדפרישית אלא שנהגו כן (עפו"מ פ' תנ"ג): בסוף ע"ז כתב הרא"ש נהגו הגולה לשפוך מים ובוננים על הכלי, ותימה מה תועלת יש בזה, אי משום להדיח מי הפליטה מן הכלי שלא יחזור ויבלע בו, בזה אין תקנה כי מיד כשהוציאוהו מן המים הרותחים עם עלייתו הוא בולע, כי אי אפשר לצמצם כל כך למהר ולשפוך עליו. ועוד כי אפילו בתוך המים הוא חוזר ובולע את פליטתו ולהכי בעינן שיהיו המים ס' ואז אין לחוש אם חוזר ובולע. וסמך למנהג מצינו בפ' דם חטאת דקאמר התם גבי מריקה ושטיפה דקדשים לא נצרכה לשטיפה יתירתא, לשון יתירתא משמע שטיפה אחת יתירתא בקדשים דבתרומה לא בעי אלא שטיפה אחת ובקדשים אחת יתירה, ושטיפה דהתם צונן הוא עכ"ל. וכ"ז מדברי התוספות. וכתבו עוד התוספות ועל זה נהגו בשטיפת צונן בכל הגעלות מיהו בקונטרס פירש שם שטיפה היא שטיפת צונן ובתרומה ליתא כלל ולפיכך צריך טעם למנהג. והרמב"ם כתב בפ"ה שאחר שהגעיל הכלי שוטף אותה וכתב ה"ה זהו לפי דעת קצת מפרשים ממה שאמרו בפ' דם חטאת מריקה בחמין ושטיפה בצונן ויש שאמרו שאינו מטעם זה אלא להעביר החמץ שעליהם ומ"מ כך היא דעת הגאונים והאחרונים שצריכין שטיפה כדברי רבינו עכ"ל. ורבינו כתב בטור י"ד סימן קכ"א לאחר הגעלה ישטפנו בצונן כדרך ששוטפין הכוס וכתב רש"י שצריך שישטפנו מיד במים קרים בעוד החמין עליו כדי שלא יחזור ויבלע. ור"י כתב שאפילו לא שטפו מיד וכן יהא יכול לעשות עכ"ל (נ"י שם). ומ"מ נוהגים לשטפו מיד וכן ראוי לעשות עכ"ל (נ"י שם). בישל מתחילת הרגל כו'. הא דאמר ר' טרפון ברגל ה"ה אפילו [ט] כל ימות השנה נמי מצי למעבד הכי אלא אורחא דמילתא קאמר משום דברגל שכיח שלמים ואפשר דמשכחת ביה כל יום ויום גיעול (רא"ש מ"כ פ' לו):

האסכלא. גרדיל"י ולוקין עליו לקי [ט]. וכגמ' דמסכת ע"ז [עו.] פריך הא ליכון בעי: **גמ' ופינים בבקר.** על כרחך בקר של חול קאמר וקרי ליה בקר לאשון: **אין פיגול ברגל.** אם שחט ע"מ לאכול למחר אינו פיגול: **ואין נותר ברגל.** אם הותיר בשר חטאת למחר אינו נותר לחד יומא הוא לר"ט: **אלא זו בלבד.** לענין מריקה ושטיפה לחודה ולא לענין פיגול ונותר ולי טעמיה מהאי קרא הוא אפילו לענין פיגול ונותר נמי: **נעשה גיעול לחבירו.** מתוך שהשלמים מלוין ברגל אין בלוע שלה [יד] נעשה נותר שהרי זמן שלמים לב' ימים וכי מבשל ביה שלמים האידנא הדר מבשל ביה שלמים למחר ובולע [טו] משלמים שנשחטו ביום המחרת ופולטו מה שבלע אתמול ובולע מן האחרונים נמלא שאינו בא לידי נותר ואם בא לבשל חטאת [טז] זהיר לבשל אחריו שלמים בו ביום ופולט את החטאת ובולע את השלמים: **הא לילה.** כלומר למה סמכן הכתוב לומר [יז] שממתין [עד] זמן אכילה כו': **מידי דהוה אגיעולי עובדי כוכבים.** דחמין בעינן דכתיב (במדבר לא) כל דבר אשר יבא באש [יח]: **ת"כ.** דתרוייהו חדא היא ומריקה לאו היינו הגעלה לכתוב קרא לאשון שוה בשניהם: ה"ג **ומאי** [יט] **מורק ושוטף ש"מ מריקה בחמין שטיפה בצונן: ורבי.** אמר לך מריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס לכך שינה בלשון שזה מבחוץ וזה מבפנים: **מתני' הרי הקליס נאכלין בחמורין.** לפנים מן הקלעים ליום [כ] ולילה: **ואין טעונין מריקה ושטיפה.** לסוף זמן אכילת חמוריס אלא לסוף זמן אכילת קליס. ובגמ' פריך מאי קאמר הרי יש בהן בנותן טעם ואמר הרי הקלין נאכלין בחמורין [כא]: **ואין פוסלין במגע.** אם נפסלו הקלין ונגע בהן בשר [כא] ובלע מהן אין נפסלין [כב]. ובגמ' מפרש לה: **רקיק.** פסול שהגיע [יג] ברקיק כשר ובלע ממנו: **גמ' טעונים מריקה ושטיפה.** כדין החמורין: **ופוסלין במגע.** אם היו החמורין פסולין והקליס כשרין נעשו הקליס בחמורין לפסול את הנוגעין בהן כדכתיב (ויקרא ו) כל אשר יגע בבשרה יקדש ואומר [כג] לקמן להיות כמוהו שאם פסולה [כד] (ותפסל: (ואם לא הקלין כו') **ואין טעונין מריקה.** לקמיה פריך ליטעון מיהא דין קלין לסוף זמן אכילתן: **ואין פוסלין במגע.** אם היה החמור שנתבשל עם הקלין פסול הואיל ומועט ואין בו בנותן טעם בקלין לא נעשו הקליס כמוהו לפסול את הנוגעין בהן שהרי אף הם לא נפסלו ואיידי דתנא רישא פוסלין נקט סיפא אין פוסלין: **נהי דקדשי קדשים לא בעו.** כלומר נהי דלא בעו מריקה לסוף זמן אכילת חמורין דהא מועטין ובטלי ניבעי מיהא משום קליס לסוף זמן אכילתן: **היינו דתנא או קדשי קדשים וקדשים קליס.** לאשמועינן דסתם לן כרבי שמעון דאמר קדשים קליס אין טעונין מריקה ושטיפה: **אלא לאביי.** דאמר מאי אין טעונין דקאמר כדין חמורין [כד] תרתי למה לי למיתנייה כיון דתנא קדשים וחולין ואשמועינן דבטל במיעוטו מה לי הני מה לי הני: עד

ושטיפה ליתסרו אלא ולאי לא חייב הכתוב עד אחר שנעשה נותר:

[ט] ע"ז עו., ג) ערלה פ"ב ת"כ שם ספ"ז ע"י"ש, ג) [לעיל נג. לה: לו:], ד) פסחים מה. נזיר לז: ת"כ שם פ"ג ה"ר, פ"ד ה"ר, ה) עיין פסחים עד., ו) פ' ראה קלד.

הגהות הב"ח

(א) גמרא מאי קאמר הכי קאמר אם יש כהן: (ב) רש"י ד"ה ואין טעונין וכו' נאכלין כחמורין ולמה לא יטענו מריקה כדין חמורין סמ"ד: (ג) ד"ה ופוסלין וכו' תפסל הס"ל ואח"כ מ"ה ואם אין בהן נותן טעם אין הקלין כו':

שינויי נוסחאות

א) דר"ש אמר ר' יצחק דאמר כו' כל"ל ועי' תוס' סוכה דף מז [ע"א ד"ה ליעבר] (ש"מ): ב) בכי"ל נוסף הכי קאמר: ג) נ"א כל. וכן לקמן בסמוך (*שמב"י). ועי' תוס': ד) בד"ו לומר לך ותיבת ש"מ ליתא: ה) בכי"ל נוסף או כתיב שטף שטף: ו) תיבת שבהן נמחק (ש"מ): ז) הרקיק וכו' החתיכה וכו' כל"ל (כתה"י וש"מ): ח) קאמר חסורי מחסרא והכי קתני אם כו' כל"ל וכ"כ בדש"ל (גליון). ועי' בלקוטים: ט) מיהא ניבעי (ש"מ): י) דקתני קדשים וחולין או קדשי כו' כל"ל (ש"מ): יא) הוא דאלימא לבטולי קדשים כו' כל"ל (ש"מ): יב) קליס דחד מינא הוא אימא לא מבטלי (כי"ע): יג) כ"ל שנגע (*ש"מ): יד) שלהן (כי"ע): טו) תיבת דבולע ליתא בכתה"י וד"ו ובכון: טז) חטאת יהא זהיר (ש"מ): יז) לומר לך שממתין זמן (ש"מ): יח) באש וגו' (ש"מ): יט) מאי ומורק (כי"ע): כ) ולילום (*ש"מ): כא) בשמכ"י וב"ש הגיהו כשר. וכ"כ בכי"פ. ובכי"ל נלפנינו: כב) נל"ל נפסל: כג) ואמרי' לקמן יקדש להיות (*ב"ש): כד) כאן הסל"ד ותכ"ל למה לי כו'. ותיבת תרתי ליתא (כתה"י וד"ו): כה) כ"ל ואפילו אם תמצא לומר (ש"מ): כו) כל יום ראשון כל"ל (שמכ"י): כז) גר' לפניהם היה גי' אחרת בדש"י אם מגיעא אלנו (באה"מ): כח) מאי ברכה לאו זמן (צ"ש) (ולפנינו כתוב הגר"ר בכתוב בתוס' כאן): כט) שנעשה (ד"ו רפ"ט וש"מ): ל) היכי ליעביד כי בשיל כו' כנל"ל (באה"מ): לא) כ"ל דבשיל (ש"מ):

ליקוטים

הא כיצד ממתין לה עד זמן אכילה וכו'. פי' שאם יגעיל אותו בתוך זמן אכילה אין צריך מריקה ושטיפה כמו שפירשתי לר' טרפון הואיל ועדיין לא נאסר הגיעול. וחכמים לא סבירא להו דר' טרפון משום דחיישינן שמא לא יגיע הבישול השני למקום הראשון. אי נמי כדי שלא יקל במריקה ושטיפה. (לאב"ד מ"כ פ' ט) **מאי קאמר.** פי' אחרי שיש בהן בנותן טעם ונאכלין כחמורין לפנים מן הקלעים ולזכרי כהונה וליום ולילה, אמאי אין טעונין מריקה ושטיפה ואין פוסלין במגע. הכי קאמר אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלים נאכלים כחמורין וטעונין מריקה ושטיפה ופוסלין במגע ואם אין בהן בנותן טעם אין הקלים נאכלין כחמורין ואין טעונין מריקה ושטיפה ואין פוסלין במגע. (פפקי רי"ל)

[א] **השפוד** והאסכלא מגעילין בחמין. אית דלא גרסי בחמין משום דבעי רבה למימר בסוף ע"ז (דף עו.) מאי הגעלה דקתני מריקה ושטיפה מ"ל אביי מי דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעלה בחמין ואי גרסינן במשנה גופה בחמין היכי טעי רבה ונראה דשפיר גרסינן ליה וקסבר רבה מריקה בחמין והא דנקט רבה שטיפה אגב מריקה נקט ושטיפה לאו דוקא והכי קאמר מאי הגעלה בחמין דקאמר היינו מריקה דאיירי בה לעיל דאיכא למ"ד בגמ' דמריקה בחמין:

ופנית בבקר. פי' בקונטרס על כרחין בקר של חול קאמר וקרי ליה בקר לאשון וקשה דלמא בי"ט וכגון שאסלו בתוך התחום ואפי' תימא [בה] לומר דבעי לאיית פנים ביום [בו] לאשון שמביא קרבנו מ"מ י"ל למחרתו שהוא הא"מ כל ז' מנא ליה ונראה לפרש דמשמע ליה כולהו בקר אחד משום דכולהו ז' תשלומין דראשון דחגיגה יש לה תשלומים כל ז' ומכאן קשה לאשון אחר [בז] שפירש בקונטרס בפסחים בפרק מי שהיה טמא (דף לה:) גבי פסח לאשון טעון ליה פסח שני אין טעון ליה דראשון טעון יום אחד והכא מוכח דבעי ליה ז' וכן בסוכה בפרק לולב וערבה (דף מז.) דקתני כשם ששבעת ימי החג טעונין קרבן שיר וברכה וליה כך שמיני טעון קרבן שיר וברכה וליה מאי [בח] לאו זמן לא ברכת המזון ותפלה ה"נ מסתברא דאי ס"ד זמן זמן כל ז' מי איכא משמע דקרבן וליה ניחא ליה דהוה כל ז' ושמא י"ל דה"ה דהוה מצי למיפרך מליה וליטעמיך ולשיויא דהתם אתי הכל שפיר דמשני דזמן כל ז' משכחת לה אי לא בריך ביומא קמא בריך באידך יומי וכן נמי מצי למימר מליה דעולת רמייה יש לה תשלומין כל ז' ויום הבאת קרבנו טעון ליה ולא יותר (הג"ה) והך דשמעתין נמי מעיקרא ס"ד דהוי כל ז' מטעמא דפרישית אבל לא קאי הכי ובספרי [ו] מוכח דלא הוי אלא אחד יום אחד דקתני אין לי אלא אחד אחד מנין לרבות המנחות והעופות כו' ת"ל ופנית בבקר כל פיות שאתה פונה לא יהו אלא כאחד משמע דלא הויא ליה אלא אחד יום אחד דומיא דשלמים של כל השנה וקשיא לי אי ליה ברגל אינו רק יום א' אמאי פסח שני אין טעון ליה מי גרע ממביא עוף או מנחה בחול דטעון ליה יום אחד אבל אי רגל טעון ליה ז' אתי שפיר דקמ"ל דפסח שני אין טעון ליה רק יום אחד. ברור:

ממתין להם כל זמן אכילה וחדר עביד מריקה ושטיפה. אין לפרש דמריקה ושטיפה קודם שיעשה נותר כדי שלא יבואו קדשים לבית הספול דהא משמע הכא דלאחר זמן אכילה עביד מריקה ושטיפה ומיהו יש ספרים דגרסי ממתין להו עד זמן אכילה ועוד יש גרסא לדקדק מדקאמר לעיל לרבי טרפון כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ואם קודם שעשה [בט] נותר עביד מריקה ושטיפה ה"נ [כ] ליעביד כי בשיל היא שלמים אתמול כשבא היום ונחזקק למריקה ושטיפה אי בשיל [לא] היא שלמים דהאידנא קודם מריקה

[ב] **השפוד** והאסכלא מגעילין בחמין: **גמ'** מאי טעמא דר"ט [א] דאמר קרא [ב] ופנית בבקר והלכת לאהלך הכתוב עשאו לכולן בקר אחד מתקיף לה רב אחדבוי בר אמי וכי אין פיגול ברגל ואין נותר ברגל וכי תימא ה"נ והתניא ר' נתן אומר לא אמר ר"ט אלא זו בלבד אלא כדר"נ אמר רבה בר אבוה [ג] דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו: וחכ"א עד זמן אכילה כו': מאי קאמר אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה [ד] ממתין לה עד [ה] זמן אכילה והדר עביד לה מריקה ושטיפה מנהני מילי א"ר יוחנן משום אבא יוסי בן אבא כתיב [2] ומורק ושוטף וכתיב [3] כל זכר בכהנים יאכל הא כיצד ממתין לה עד זמן אכילה והדר עביד לה מריקה ושטיפה: מריקה כמריקת הכוס שטיפה כשטיפת הכוס: ת"ר מריקה ושטיפה בצונן דברי רבי וחכמים אומרים [ו] מריקה בחמין ושטיפה בצונן מ"ט דרבנן מידי דהוה אגיעולי עובדי כוכבים ורבי אמר לך הגעלה לא קאמינא כי קאמינא למריקה ושטיפה דבתר הגעלה ורבנן א"כ לכתוב קרא או מורק מורק או שוטף שוטף מאי ומורק ושוטף ש"מ [ז] מריקה בחמין ושטיפה בצונן ורבי אי כתיב ומורק מורק [ח] ה"א תרי זימני מורק או תרי זימני שוטף לכך כתיב ומורק ושוטף לומר לך מריקה כמריקת הכוס שטיפה כשטיפת הכוס: **מתני'** [ט] בישל בו קדשים וחולין או קדשי קדשים וקדשים קליס אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלים נאכלין כחמורין שבהן [י] ואינן טעונין מריקה ושטיפה [יא] ואינן פוסלים במגע [יב] רקיק שנגע ברקיק וחתיכה בחתיכה לא כל הרקיקין [יג] ולא כל החתיכות אסורין אינו אסור אלא במקום שבלע: **גמ'** מאי קאמר [יד] אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלין נאכלין כחמורין וטעונין מריקה ושטיפה [טו] ופוסלין במגע אין בהן בנותן טעם אין הקלין נאכלין כחמורים ואין טעונין מריקה ושטיפה ואין פוסלין במגע נהי דקדשי קדשים לא בעו קדשים קליס [טז] ניבעי אמר אביי [יז] מאי אין טעונין דקאמר קדשי קדשים אבל קדשים קליס טעונין רבא אמר הא מני ר"ש היא [יח] דאמר קדשים קליס אין טעונין מריקה ושטיפה בשלמא לרבא היינו דקתני [יט] או קדשי קדשים וקדשים קליס אלא לאביי תרתי למה לי צריכי דאי תנא קדשים וחולין ה"א חולין הוא [יא] דמבטלי קדשים דלאו מינייהו אבל קדשי קדשים וקדשים קליס [יב] אימא לא ואי תנא קדשי קדשים וקדשים קליס ה"א קדשים הוא דאלימי לבטולי קדשים אבל חולין אימא לא צריכא: רקיק שהגיע [יג] ברקיק כו': ת"ר [4] כל אשר יגע יכול אפי' שלא בלע ת"ל בבשרה קלת לדקדק מדקאמר לעיל לרבי טרפון כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ואם קודם שעשה [בט] נותר עביד מריקה ושטיפה ה"נ [כ] ליעביד כי בשיל היא שלמים אתמול כשבא היום ונחזקק למריקה ושטיפה אי בשיל [לא] היא שלמים דהאידנא קודם מריקה

תורה אור השלם

1. וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַּבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ: דברים טז, ז
2. וּכְלִי חָרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בְּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֹׁטַף בַּמָּיִם: ויקרא ו, כא
3. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ו, כב
4. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בַּבְּשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיְהָ תְּכַבֵּס בַּמָּקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

השפוד והאסכלא. שלנה בהן בשר קודש, משום דכי אתי למחר הוי נותר וכי הדר מבשל בשר קודש למחר פליט שפוד בגויה טעמא ונותר פיגול וכרת הוא: **נעשה** גיעול לחבירו. שמבשלין בהן ואינו מספיק לחיות נותר עד שמחזור ופולטו בתבשיל אחר (ע"ז עו.) **כל אשר יגע.** כל אשר יגע בבשרה יקדש (ויקרא ו), בשר חולין או שלמים שזמן אכילתן מרובה ממחטאת ונגע במחטאת, יקדש, כדמפרש לחיות כמוה: **יכול** אפילו שלא בלע. הנוגע בה ממנה קאמר דממנה יקדש, מ"ל כו' (פסחים מה.):

לעזי רש"י

גרדיל"י גרדיל"א. אסכלה.

שיטה מקובצת

ממתין לה זמן אכילה והדר עביד לה מריקה ושטיפה. גליון. כלומר דלאחר שעבר זמן אכילה ונעשה נותר עביד לה מריקה ושטיפה. ע"כ מספר יזן (ב"ש): **מאי** קאמר. גליון. פי' דקתני הקליס נאכלים כחמורים והדר מני אין טעונין מריקה ושטיפה ואין פוסלים במגע. ומהדרינן מה קאמר אם יש בנותן טעם הרי הקליס וכו'. ע"כ מספר יזן (ב"ש):

נט א ב מיי' פרק ח מהלכות מעה"ק הלכה יב וס"ה מהל' חמץ ומצה הלכה כג:
ס ג מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יח:
סא ד מיי' שם הלכה טז:
סב ה מיי' שם הלכה ח:
ו מיי' שם הלכה טו טז:
סג ז מיי' שם הלכה יח:

צו: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

ט) ניתי עשה ולידחי את לא תעשה. לאו אתאכל כחמור שבה פריך שמיאכל בגילה ולמחר כשלמים דהשלידנא דה"ל נותר ואין עשה דוחה את ל"ת שיש בו כרת (יבמות ח.) אלא אאם פסולה היא מיפסל קאי דניתי עשה דאכילת קדשים ולידחי לאו דכל שבקדשים פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו [דקאי] (אי) נמי אשאר פסולין לליכא כרת כגון דנשחטה בגילה ולן דמה וחוץ למקומו (וחוץ לזמנו) וא"ת ומאי קושיא דלמא גזירת הכתוב הוא דאמר קרא יקדש להיות כמוה ויש לומר דקרא איכא לאוקומי בכשרה שמיאכל [ט] כחומר שבה [יג] עד הגילה ומיהו קשה דכי הוי גילה ניתי [יד] עשה ונדחה ונרחה דקרא איכא לאוקומי בציבור קדשים וחולין כי מתני' ועוד [טו] דאם איתא דהכא לא דחי מאי חזית דילפת מכלאים בגיית דעשה דוחה את לא תעשה אדרבה גילף מהכא דלא דחי: **ואחד עצם שאין בו מוח ואמאי ניתי עשה כו'.** [טז] בסוף כילד גולין (פסחים פה.) דריש מדכתיב ועצם לא ישברו [יז] בו בפסח שני שאין ת"ל שהרי כבר נאמר ככל חוקת הפסח יעשו אותו [יח] אבל אי לאו קרא דפסח שני ה"א ואכלו את הבשר בגילה הזה בבשר שבתוך העצם ומה אני מקיים ועצם לא תשברו בו בעצם שאין בו מוח אבל עצם שיש בו מוח אי אפשר לאכול המוח אם לא שישבר העצם. ומעתה אני אומר דלרבא מוכח דס"ל דכל התחלת המצוה דוחה ל"ת דהא א"א לקיים המצוה בלא"ה והוה בעידנא דמעיקר לאו קא מקיים הנשה דשפיר הוה קשה ליה על בריתא דאחד עצם שיש בו מוח ניתי הנשה ודידחה ל"ת, ומזה הוכיח לעצמו דאין עצם דוחה ל"ת שבמקדש. אבל לרב אשי לא היה קשה ליה כלל דר בריתא דאחד עצם שיש בו מוח דיבא עשה ודידחה ל"ת, דהא לא הוי בעידנא. ורב אשי ס"ל כספרא הנ"ל דה"ל הלוי הנ"ל. ואין להקשות דכל זה הוי לרב אשי להקשות ולפרש ליישב הבריתא כן, כמו שמדקדק הרב שער המלך, ולדעתי לא צריך רב אשי לפרש כן דהא על גוף הבריתא לא קשה דניתי עשה ודידחה ל"ת דהא מה דאסור שבירת עצם שיש בו מוח ליקח לה בס"ק כיצד צולין מיתורא דקרא הנאמר בפסח שני, רק דהוכחת רבא הוא למה לא נילף בעלמא מהכא דאין עשה דוחה הל"ת כ"ש התוס' בד"ה ואחד עצם וכו', ולרב אשי לא קשיא ליה כלל דנילף בעלמא מפסח, דבאמת ילפינן מניה דכל שאין העשה נגמרת בשעת עקירת הלאו אין העשה דוחה הל"ת ולרב אשי באמת לא מצינו דעשה דוחה ל"ת כי אם שתיקף בשעת עקירת הלאו נגמר כל המצוה כדעת הר"י הלוי וא"כ מה היה לו לרב אשי ליישב בהך בריתא כיון שלדעתו באמת ילפינן מהכא כל הדומה לו דהיינו לו שהוא רק התחלת המצוה שאינו דוחה הל"ת, אבל מצוה הנגמרת תיקף בשעת עקירת הלאו אין לו דמיון כלל להך דעצם שיש בו מוח כנ"ל. ואדרבה לרבא צריכין אנו להמציא דאין חילוק בין עשה שהוא התחלת המצוה ובין שאר מצות עשה שנגמר תיקף בשעת עקירת הלאו וצריך סברא להסביר דזה מיקרי שפיר בעידנא הואיל ולא סגי בלא"ה כסברת הרנב"ר הנ"ל. היינא מזה דרבא ור"א פליגי בהך סברא אי התחלת המצוה דוחה ל"ת או לא (נוב"י מגילת אסתר"א סימן קמ"ה):

**עד שיבלע בבשרה יכול נגע במקצת חתיכה יהא כולו פסול ת"ל [1]יגע הנוגע פסול הא כיצד [א]חותך את מקום שבלע [1]בבשרה ולא בגידין ולא בעצמות ולא בקרנים ולא בטלפים [1]יכדקדש[ב] להיות כמוה הא כיצד אם פסולה היא תפסל [ואם] כשרה היא תאכל כחמור שבה [א] אמאי וניתי עשה ולידחי את לא תעשה אמר רבא אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש שנאמר [ב] [2][ג]ועצם לא תשברו בו ר"ש בן מנסיא אומר אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח אמאי ניתי עשה ולידחי את לא תעשה אלא [ג] אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש רב אשי אמר יקדש עשה הוא [ד] [ג]ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה אשכחן חטאת דמתקדש [ה] בבלוע שאר קדשים מנלן [7]אמר שמואל משום ר"א [3][ג]זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים [לעולה] כי עולה מה עולה טעונה כלי אף כל טעונה כלי מאי כלי אילימא [ו] מזרק בשלמי ציבור נמי כתיב בהו [4]ויקח משה חצי הדם וישם באגנות [ז] אלא [ח][ד]דסכין [ז] ועולה גופה מנלן דכתיב [5]וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת והתם עולה הוא דכתיב [6]ויעלהו לעולה תחת בנו מנחה מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה אף כל אינם נאכלין אלא לזכרי כהונה [ח] מאי היא אי חטאת ואשם בהדיא כתיב בהו [7][8]כל זכר בכהנים [ט] יאכלנו ואי שלמי ציבור מריבוייא דקרא אתי [9]בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו [ו] [ה]לימד על שלמי ציבור שאינן נאכלין אלא לזכרי כהונה תנאי היא דסיים בה כרת אם פסולה היא כיצד [ח] אם אינו נאכל אלא לזכרי כהונה אם אינו נאכל אלא לזכרי כהונה אם אינו נאכל אלא לזכרי כהונה

מה שלמים מפגלין ומתפגלין הא נמי תילף משלמים דהתם [ב] נמי שלמים בסיני הוו: [ג] **אלא סברא.** לשחיטה לאפוקי זור וקנה דלכי שרת בעינן: [ד] **מאי היא.** הי מיינייהו יליף לאכול לזכרי כהונה וה"ל מייתי **הקדשים תאכלנו.** בויקרא קרא כתיב [ה] וקדש יהיה לך דכתיב בסיפיה דקרא יתירא הוא למילף שלמי ציבור וכבשי [ו] עצרת דכתיב בהו [ז] קדש יהיו לה' לכהן [ח]: **מה חטאת מקדש בבלוע בו'.** ואף על גב דבמנחה נמי כתיב (ויקרא ו) כל אשר יגע בהם יקדש דמקדשת בבלוע אצטריך לאקושיהו לחטאת דממנחה לא מצי ילפי דאיכא למימר לא איתקיש למנחה אלא לענין זכרי כהונה אבל לענין בלוע דמנחה [ז] דוקא דרכיכא [ג] למיבלע אבל שאר קדשים לא: **מה אשם אין שפיר ושיליא קדוש** [ח]. דהא זכר הוא ואין לך לומר בחלב ושתי כליות שלו שאף של שליא [ב] שבמעיו משמע, אף הבאים נקבות כגון חטאת ושלמים אין שפיר ושליא קדוש בהן ואין חלב ושתי הכליות של שליל שבמעיהן קריבין. ומעולה לא ה"ל למילף דכליל היא [ד] ואף כל שאין [י] שפיר ושליא קדוש בו לא מצי למימר דלאו לעולה מדמית להו שהרי אף שאר הבשר אינו קרב. ואכילת זכרי כהונה לא יליף מחטאת ואשם כדיליף ממנחה דתקשה לך אמאי לקשיהו למנחה לילפו זבחי שלמי ציבור מאשם וחטאת משום דכתיב בתרוייהו גבי אכילת זכרים הוא קדשי [יא] קדשים הוא הלכך מהתם לא מצי ילפי אי לא מהיקשא דמנחה: **וולדות בהמות קדשים בהוייתן הן קדושים.** כשנולדים הן קדושים ולא בבעלי אמן וגמרי [יב] מאשם: **ודינן אפשר משאי אפשר.** נקבות מזכרים ולגמרי לא מצי למעוטינהו מקדשים [יג] להקריבם דכתיב רק קדשיך אשר יהיו לך ואמר מר (בכורות דף יד:) רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות ומאשם גמרינן דבמעי אמן מיהא לא תנא דדרים לה מדכתיב אשר יהיו: **מה מלואים מוקריבן בשריפה.** ולא היו בעלי חיים במותריהן דמלואים שהרי קרבן צבור היו ולא הופרשו שנים לאחריות וגם לא אבד אחד מהם והפרים אחר תחתיו ומנלא הראשון: **אף כל הקדשים מותריהן** [יד] **בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן.** שאם היו בעלי חיים במותריהן כגון יחיד שהפרים שני קרבנות לאחריות חובתו שאם יאבד האחד יתכפר בשני או אם הפרים קרבן ואבד והפרים אחר תחתיו ומנלא הראשון והקריב [טו] את האחד מהן ואת השני נותר אין נותר זה בשריפה כדין נותר של מלואים: **מפגלים** [טז]. את הנסכים שאם חישב בזבח אף הנסכים מפוגלין ומ"ה יליף משלמים דעיקר פיגול כתיב [יז] בהו: **דקריר.** טריסטטרי"ט [יח] בלע"ז. מתוך שהבשר עב נכנס בתוכו השומן בעומקו: **חטאת.** בחטא ביום דכתיב (ביום) בפר יום"כ (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם: **ובידו הימנית.** דכתיב [יט] אלבע וכהונה ואמר מר לעיל (דף כד:) כ"מ שנאמר אלבע וכהונה אינו אלא אלא ימין: **מדרבנן בר בר חנה נפקא לו.** וקס"ד לו אלבע לו כהונה ואין לך בכל אלו אלא אלא נאמר כאן בהקרבתן: **רי"ש.** בפ"ב (שם) כהונה בעי אלבע ובחטאת תרוייהו כתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו: **מה אשם עצמותיו מותרין.** לעשות מהן כלים אי שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל: **אף כל.** ואפי' עולה. ומיבעי [כ] לי הא נמי מחטאת הוה מצי יליף וגרלה בעיני דמלו יהיה יתירא נפקא ליה באשם דכתיב ביה (שם ז) לכהן [כא] לו יהיה: דס

[ח] איכא דנפקא ליה מהכא ואיכא דנפקא ליה מהכא חטאת מה חטאת [ח] מתקדשת בבלוע אף כל מתקדשת בבלוע אשם מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו קסבר [ט] וולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ודנין [י] אפשר משאי אפשר מלואים מה מלואים מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן אף כל מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן שלמים [יא] מה שלמים מפגלין ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין במתניתא תנא משמיה דר"ע [יב] מנחה מה מנחה מתקדשת [א] בבלוע אף כל מתקדשת בבלוע ואיצטריך למכתב מנחה ואיצטריך למכתב חטאת דאי אשמעינן מנחה דאיידי דרכיכא מיבלעא אבל חטאת אימא לא ואי אשמעינן חטאת [ו] משום [ב] [ג] דקריר אבל מנחה אימא לא צריכא חטאת [ד] מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית אף כל אינה באה [א] אלא מן החולין [ב] וביום [ג] ובידו הימנית [ה] וחטאת מנלן אמר רב חסדא אמר קרא [ו] והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו משלו [ז] ולא משל ציבור ולא משל מעשר ביום [ח] מביום צוותו נפקא [ט] כדי נסבה בידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא [י] דאמר רבה בר בר חנה אמר ר"ל כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין כדי נסבה ואיבעית אימא סבר לה כר"ש [יא] דאמר אצבע לא בעיא כהונה כהונה בעיא אצבע אשם [יב] מה אשם [יג] עצמותיו מותרין אף כל עצמותיו מותרין [ג] אמר רבא פשיטא לי

איכא דנפקא ליה מהכא כו'. עוד יש תנא שלישי בפרק איזהו מקומן (לעיל דף נה.) דאמר אלא איקיש למאי אתא מה חטאת לזכרי כהונה אף זבחי שלמי ציבור לזכרי כהונה והא דלא מייתי לה הכא משום דסוגיא דשמעתא היא ולא משכח לה בריתא בהדיא:

מה חטאת מקדשת בבלוע בו'.

הא דאמרינן בפרק גיד הנשה (חולין דף לח:) לא נצרכה [אלא] לטעם כעיקר דבקדשים אסור והכא שרי [ופריך] וליגמר מינה גלי רחמנא גבי חטאת כל אשר יגע בבשרה יקדש משמע דפשיטא ליה דשאר קדשים ילפינן מחטאת היינו מהיקשא דהכא: **אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו.**

פירש בקונטרס ואין חלב ושתי כליות של שליל שבמעיה קריבין וקשה דהוה ליה לתנא לפרושי חלב וכליות של שפיר ושליא כמו שילהי בהמה המקשה (חולין דף עב.): הג"ה ועוד דמשמע מתוך פירושו דדוקא חלב ושתי כליות הוא דאין קדושין ליקרב אבל הוולדות גופן קדושין הן ות"ל לומר כן דתניא תמורה (דף יא.) השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' נאכל לכל אדם וכל מקום ועועלה ומוקי לה למאן דא' [ב] דאית ליה בהוייתן הן קדושין בריש כילד מעריסין (שם דף כה:) דהן עצמן חולין במעי אמן ונראה לפרש דלענין חולין גמורין קא יליף דשפיר ושליא הנמצא בבטן חטאת לאחר שחיטה אינן קדושין כלל ומהכא אית ליה ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין והא דתניא ברייתא [ג] בהמה המקשה (חולין דף עה.) מה חלב [ד] ושתי כליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל הוא תנא סבר במעי אמן קדושין ולכך איצטריך קרא למעוטי חלב ושתי כליות מהקרבה ולפי מה שפירשתי לא אתי שפיר הא דלא יליף מעולה כמו לפי' הקונטרס: **מה שלמים מפגלין בו'.** לעיל בסוף פרק ג' (דף כח:) איכא מפגלים ומתפגלין בו' וכן בפרק ב"ש (לעיל דף מד.) דדרים לה נמי מההוא קרא מה שלמים מיוחדין שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח [ב] מפגלין ומתפגלין פי' בקונטרס מפגלין את הנסכים אם חישב בזבח ובאכם לחק הוה מלי למימר שהדם מפגל את הבשר והבשר עצמו מתפגל: **מה חטאת אינה באה אלא מן החולין בו'.** מחטאת דכבר דרש נמי מה חטאת מקדשת בבלוע: **כדי נסבה ואי בעית אימא סבר לה כר"ש בו'.** הכא מסיק להני תרי שיעורי אבל בסוף התורה (מנחות דף פב.) משני כדי נסבה לחודיה ובפ"ק דחולין (דף כב.) משני כהונה בעיא אלבע בו' ותו לא [ג] ונראה דלמאן דאמר לעיל (דף נ.) דבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקש ל"ל הכא [ד] (ובפ"ק דחולין) כדי נסבה דאלבע דחטאת גופיה ילפינן בג"ש דמצורע דהיינו ימין לעיל בפ' ג' (דף כד:) ובפ"ק דמנחות (דף י.) ואם כן לא מצינו למילף בהיקש שאר קרבנות מחטאת: **מה אשם עצמותיו מותרין בו'.** פי' בקונטרס לעשות מהם כלים אי שמעתי באשם [ה] פשוט לו שעצמותיו מותרין שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל אף כל ואפילו עולה ומיבעי לי הא נמי מחטאת הוה מצי יליף ונראה בעיני דמלו יהיה יתירא נפקא ליה באשם דכתיב ביה לכהן אשר יכפר בו לו יהיה כך פי' בקונטרס והשתא לפירוש רבותיו דמסברא ידע דעצמות מותרין בכל קדשים הנאכלין ולא אצטריך היקשא אלא להתיר עצמות עולה קשה משלמים או משאר קדשים הנאכלין יגף ולמה איכתוב אשם ועוד דבפרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) דריש מג"ש נאמר באשם לו יהיה ונאמר בעולה לו יהיה ונקאמר דמופני מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה כו' והשתא תיפוק ליה מהיקשא דהכא ול"ל ג"ש כיון דלא אצטריכא היקשא דהכא אלא לגמורי בעולה ויש לומר כיון דשאר קרבנות צריכי כל חד למלתיה כדמפרש הכא לא נילף מייניהו דבר אחר שאינו ל"ל בכל הקדשים רק בעולה וכי האי גוונא פירשנו לעיל (דף לז: בד"ה מה) גבי מנחה דילפינן מיניה זכרי כהונה ולא ילפינן מחטאת ואשם ולפי' זה האי תנא לית ליה דרשא דספיר

[ט] מנחות פג., [ב] [לקמן קיד. וש"נ], [ג] [סוכה נ: יומא מו. סא: סוטה ו: מנחות יט. פב. תמורה טז: יח: נדה לז:] ירושי' תרומות פ"ב ה"א, [ד] לעיל כח: [מנחות פג.], [ה] מנחות פג. כל הסוגיא, [ו] [וע"ש במנחות] וע"ז עו., [ז] [עי' תו' לעיל נ. ד"ה אם] תי"כ צו פ"ט ה"א, [ח] יומא נ: מנחות פג. חולין כב., [ט] תי"כ אחרי פ"ב ה"ב, [י] [ר"ש ה. וש"נ], [כ] לעיל כד: מנחות י. פג. חולין כב., [מ] [לעיל פו.], [נ] שייך לעיל, [ס] ויקרא כג ב, [ע] ע"כ שייך לעיל, [פ] תי"כ ויקרא נדבה פרש' יד ה"ה, [צ] [וע' מו' סנהדרין פה. ד"ה יצא].

הגהות הב"ח

(ח) גמ' מה חטאת מקדשת בבלוע אף כל מקדשת: (ב) רש"י ד"ה (בעמוד הקודם) ושם בתנגות וכו' לקמן בשמעתין מה שלמים וכו' מילף משלמים דהתם בסיני שלמים נמי הוו הס"ד ואח"כ מ"ה אלא סכין: (ג) ד"ה מה חטאת וכו' מיבלע כל"ל ואות ג' נמחק: (ד) ד"ה מה אשם וכו' לא ה"ל למילף כלליל היא ולא מצינן למימר דלאו לעולה מדמית להו שהרי אף שאר הבשר ושליא קדוש בו דלאו לעולה וכו' גבי אכילת זכרים קדשי קדשים הוא אבל שלמים קדשים קלים היא הילכך מהתם: (ה) ד"ה אף אם כל ואפילו עולה ומיבעי לן הא מהחטאת נמי הוה מצי. נ"ב על פסט זה דשמעתין הנ"ל:

גליון הש"ם

גמ' דקריר. לשון זה ג"כ לעיל דף עט ע"ב:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל מקדשת. וכן בסמוך (ש"מ): ב) בכי"ל משום דאיידי דשמן קאריר. ובמנחות (פג ע"ב) משום דבשר אגב דשמן קדיר. וע"ש בר"ג דפי' דבשר בולע טופי לפי שהוא חס: ג) בכי"ל כאן המשך הסוגיא כלעיל פו ע"ל סבר לה הכי' עד יתירא כתיב: ד) כאן חסר דיבור אף כל אין נאכלים אלא לזכרי כהונה. ושלמים דהאי קרא בבכשי עצרת קאי דקדשי קדשים ניתנו ככל הכתובים במקרא זה (*ש"מ): ה) בש"מ טוסף ואע"ג דזבחי שלמי ציבור לא כתיב התם אפ"ה וקדש כו'. ועי' תוס' בעמ' הקודם: ו) ל"ל דהיינו כבשי (ש"מ): ז) ל"ל מנחה (*ב"ש): ח) קדוש בו (כתה"י וש"מ) ב) בכתה"י שליל וכל"ל: י) ל"ל אין (*ש"מ): יא) ל"ל קדש (*ש"מ): יב) ל"ל וגמרינן (צ"ק): יג) מקדושה והקרבה כל"ל (ש"מ): יד) מותר בשרן בשריפה (כתה"י וש"מ): טו) והקריב אחד מהן והשני נותר כו' (כתה"י): טז) ס"ל מפגלין את הלחם דהא בכבשי עצרת כתיב [בכ"י קאי] שאם חשב בזבח אף הלחם מפוגל אף כל שבא דבר אחר עמו הזבח מפגלו כגון איל נזיר שהוא טעון לחם וכן תודה ומשום הכי יליף משלמים משום דעיקר פיגול בהו כתיב (כתה"י וש"מ): יז) ל"ל בהו כתיב (ש"מ): יח) פי' מתגלגל (לעזי וש"מ): יט) דכתיב ביה (כתה"י וש"מ): כ) לכהן [ל"ל הכהן] אשר יכפר בו לו יהיה (כתה"י וש"מ): כא) ל"ל כמאן (ש"מ): כב) בברייתא בפרק בהמה (ש"מ): כג) כאן הס"ל ומה"ד מפגלין ומתפגלין (שמה"י וב"ש). ועי' מ"ד: כד) ובסוף התורה כל"ל (צ"ק): כה) תיכות באשם וכו' עד מותרין ליתא בכ"י לפניו ובמוס' מנחות סס:

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה טו:
ע ב מיי' פ"ד מ' שס הלכה ח:
עא ג מיי' פ"ס מהלכות גירושין מהלכה יח:
עב ד מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בְּעַדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז, ו
2. אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי:
ויקרא ז, לח

לעזי רש"י

טרישטריי"ט טרישטריש"ט. מחלחל.

מוסף רש"י

איכא דנפקא ליה מהכא כו'. זבחי שלמי ציבור ממנחה, ואיכא למיימר מרבויא דקרא (מנחות פג.) מה חטאת מקדשת בבלוע. דאם בלע בשר שלמים מבשר חטאת יש להם דין חטאת ליאכל ליום ולילה, כדאמרינן כל אשר יגע בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה תפסלם ואם כשרה יאכל כחמור שבה: **אף כל** מקדשת בבלוע. שאם בלע קרבן קל מן החמור קדוש כמוהו, או קרבן כשר מן הפסול פסול כמוהו: **מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו.** דלעולם לא יתמלא באשם שפיר ושליא, דכל אשמות זכרים הם: **אף כל.** קרבנות שמצאו בתוכן שפיר ושליא אין קדושים (מנחות פג. מכת"י): **בהוייתן.** להכי נקט לשון בהוייתן משום הא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב רק קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם וכריתות כג: וכע"ז לקמן קיד.) ודנין אפשר. שאר קרבנות הבאים נקבה ואפשר להיות לה בתוכן שפיר ושליא: משאי אפשר. מאשם דזכר הוא: מה מלואים מותריהן בשריפה. דכתיב ואם יותר מבשר המלואים וגו': ואין בעלי חיים במותריהן. שלא מצינו שריפה במלואים אלא בבשר לאחר שחיטה: **אף כל.** קרבנות: מותריהן. שיעותר מזן לזמן אכילה: בשריפה. ואחטאת ואשם איצטריך, דאלמאי כתיב בשריפה בהדיא: ואין בעלי חיים במותריהן. כגון אם הפרים שני קרבנות לאחריות, או קרבן מעורבת הוי הפני מוקר (מנחות שם מכת"י). אלא מצינו שריפה במלואים אלא בבשר לאחר שחיטה: **אף כל.** קרבנות: מותריהן. שיעותר מזן לזמן אכילה: בשריפה. ואחטאת ואשם איצטריך, דאלמאי כתיב בשריפה בהדיא: ואין בעלי חיים במותריהן. כגון אם הפרים שני קרבנות לאחריות, או קרבן מעורבת הוי הפני מוקר (מנחות שם מכת"י). אלא: שהם הפרים ב' חטאות לאחריות ומכפר באחד מהן אין הפני לאיזה אלא יביאה עד שיתפלא: מה שלמים מפגלין. נסכים כדאמרינן בהקומץ חזבח מפגל את הנסכים (מנחות שם). אי: שהם הוא המפגל (לעיל כח.): **ומתפגלין.** הם עצמן (מנחות שם). אי: הבשר והמאורין: **אף כל.** שם בו מפגלין ומתפגלין פיגול נוהג בו, יצאו מנחת הנסכים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים שהם מתירין את עצמם ואין בהם שייריים להתפגל מחמת עבודת מתירייהם, שאין פיגול נוהג בהן (לעיל כח.): **מה מנחה מקדשת בבלוע.** דכתיב ביה נמי כל אשר יגע בהם יקדש, ואמרינן בתו"כ יכול אפילו לא בלע, ת"ל בה עד שיבלע, וה"א נמי דהוי מצי לדרוש למגמר מחטאת, אלא דהוי קרא דדיש מכל חד מילתא, ומיבעי ליה חטאת לדרשא אחרינא: **ואיצטריך למכתב כו'.** דמקדשין בבלוע

איכא דנפקא ליה מהכא כו'. שהיא סולת בלעה (מנחות שם) משום הקריר. [במנחות גר' דקדיר] ורש"ש"ט ונכנס הבלוע לתוכו מאד: אלא מן החולין. כדגמרינן לקמיה: וביום. כדכתיב בפרשת יום הכפורים כי ביום הזה יכפר עליכם: (מנחות שם) **ולא** משל ציבור. מתרומת הלשכה: ולא משל מעשר. דתני אשר לא כתובים בפרשה, ואפילו לר' יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא, להכי אמי אשר לו ממעטינה: מביום צוותו נפקא. למה ליה למילפא מחטאת בהמה, הא בטולהו קרבנות כתיב ביום צוותו להקריב, דמשמע ביום ולא בלילה, וכל הקרבנות במשמע (חולין דב.) **כדי נסבא.** שלא לנוקך (תוספה יט:). לו: מידי דלא אצטריך למתניא ומנייה בכלי (קידושין הנ:): **כל מקום שנאמר אצבע וכהונה.** כגון הכהן לו הבגיס (לעיל כד:). ומוקמינן בפ"ק דמנחות לו אלבע לו כהונה ונמצר ממצורע עני דכתיב ביה ונטבל הכהן לו אלבע שמאל עבודה כתיב, ונעשות בדבר כתיב כהן והקריב הכהן: **אצבע לא בעיא כהונה.** דהיכא דכתב אלבע אע"ג דלא כתב כהן אינו אלא ימין, ומשכחת לה בחמרי מות ולקח מדם הפר והזה באצבעו, הרי אלבע בלא כהונה: כהונה בעיא אצבע. אע"ג דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אם כן כתב אלבע בהדה (מנחות י.) **מה אשם עצמותיו מותרין.** בעצמות שאין בהם מוח דכריש לקיש אפילו אשם דאין מוח בעצמותיו שהרי בשרו מותר ואין איסור מותר מן עליהם דאין מותר מן אלא על זבח הראוי לאכילה כדאמרינן בפסחים העצמות והגידין שבפרו לשאם עשר הוצרן בה אי לית בהו מוחא לשדיעהו אלמא היכא דאין לאוי לאכילה אין מותר מן בו (מנחות פג. מכת"י) **אף כל.** אפילו עולה אע"ג דכולה כליל, עצמותיו מותרין. והאי דקתני אשם טפי משום דמכל חד מיימי חדא דרשא, ועוד באשם כתיב הוא לאחר הקטרת אימורים ומשמע הוא אשם ולא עצמותיו אשם, ומדרשא דחטאת נפקא ליה נמי ל"ש דאין דבר שבמזבח בה אלא מן המוקן, ועולה ומלואים דריש להו ר"ע כר"ש (מנחות שם):

ושליח לעניל ומאן דדרים עצמות מותרין מלו יהיה פרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) אית ליה היקישא דאשם לגבי שפיר ושליח ולפרש"י [ז] דאמר דבכל הקדשים מן הדין אסורין העצמות דלא תהיי הכתוב אלא בשר הראוי לאכילה וגילה לנו באשם לו יהיה דמשמע שריותא גילף כמו כן היתר בכל הקדשים ע"פ זה: הגהה. קשה דבהוה קרא כתיבי חטאת ואשם בפרשה לו את אהרן כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה ולמה נקט אשם וי"ל דעיקר פרשה באשם ועוד דלו יהיה נכתב ל' יחיד שמע לא קאי רק על האשם דסליק מייניה ולא תקשי (הכי גרסינן) הא דדרשינן לעיל בפרק המזבח מקדש (שם) נאמר לו יהיה בעולה עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין וקאמר התם מופני והשתא למה לי בעולה לו יהיה תיפוק לי מהיקישא דאשם דשמעתין וי"ל דלא גמרינן מהיקישא אלא קרבנות הנאכלין ומ"מ קשה לי ממשמעותא דלו יהיה דאשם דרשינן עצמותיו מותרין וליפנין מייניה שאר קרבנות שלמים חטאת ותודה הלא בעולה נמי כתיב לו יהיה ול"ל גזירה שוה פרק המזבח מקדש (שם) למיגמר מאשם וי"ל דלו יהיה דעולה קאי על העור ולא להתיר עצמות דהכי כתיב קרא עור העולה לו יהיה [ח]: הגהה. לו יהיה לא דריש אלא מייתורא ושם פירש בקונטרס דפשיט ליה באשם יותר מעולה משום דאף בשרו מותר ואי משום יותר דשריפה לא שייך יותר אלא במידי דבר אכילה

דם חטאת למטה ודם עולה למעלה. נפל דם חטאת תחילה על הנגד וחזר ונתן דם עולה על אותו כתם: טעון כיבוס. דהא דם חטאת נוגע בנגד ובלוע בו: והא נוגע. שדם עולה נבלע בנגד וכשנפל דם חטאת עליו נוגע הוא בנגד אבל אינו נבלע דהא שבע ליה בבלוע דם עולה: חולן. לענין טבילה בנגד שנטמא: ואם טבא הוא. שאינו מקפיד בדם שעל בגדו: אינו חולן. דחלילה בקפידא תליא ה[:]: רבב. כל דבר הנתון כגון שומן וחלב ושעוה: וחיפוף ליה משום רבב. שאינו רגיל בו ומקפיד עליו והוי חלילה: אתרתי קפיד. [ואף על גב] דרגיל בתרוייהו גנאי הוא לו שיראו שניהם על בגדו: או דלמא לא קפיד. הואיל ובשניהם רגיל:

הדרן עלך דם חטאת

טבול יום ומחוסר כיפורים. הואיל ואין ראוין לאכילה [ו]: **אין חולקין לאכול לערב.** לכשיטהרו ובגמרא [דף קט.] מפרש טעמא: **אונן אינו מקריב.** כדאמר בפרק שני (לעיל דף טז.): **בעלי מומין חולקין.** טעמא מפרש בגמרא [שם]: **כל שאינו ראוי לעבודה זו.** בגמרא [שם] פריך והרי בעל מום: **וטהור בשעת הקטר חלבים.** שהוא כל הלילה כגון שטבל וטהר בהערב שמש: **גמ'** ז) **מחטא.** זורק את הדם: **ולגלא הוא.** ריש לקיש גופיה יליף ואזיל למילתיה ופריך לקרא עד לממילא מיתוקמא בחלוקה: משמרה

[א] דם חטאת למטה ודם עולה למעלה למעלה כיבוס בעי רבא דם עולה למטה ודם חטאת למעלה מהו משום נוגע הוא והא נוגע [א] או דלמא משום בלוע הוא והא לא בלע (הוא) הדר פשטה [א]דאין טעונין כיבוס אמר רבא פשיטא לי [ב]דם [ג]על בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ רבב על בגדו חוצץ ואם מוכר רבב הוא אינו חוצץ בעי רבא דם ורבב על בגדו מהו [ב] אם טבח הוא תיפוק לי משום רבב ואי מוכר רבב הוא תיפוק לי משום דם לא צריכא דעביד הא והא אחדא לא קפיד אתרתי קפיד או דלמא אתרתי נמי לא קפיד [ג]תיקו:

הדרן עלך דם חטאת

[ד]**טבול** יום ומחוסר כיפורים אינן חולקין בקדשים לאכול לערב [ה]אונן (אינו) [ו]נוגע [ו]ואינו מקריב [ו]ואינו חולק לאכול לערב [ג] [ח]בעלי מומין בין בעלי מומין [ג] עוברין בין בעלי מומין קבועין חולקין ואוכלין [ט] אבל לא מקריבין [י]כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר [כ]וכל שאין לו בבשר אין לו בעורות [ל]אפילו טמא בשעת זריקת דמים וטהור בשעת הקטר חלבים אינו חולק בבשר שנא' [מ]המקריב [נ] את דם השלמים [ואת החלב מבני אהרן] לו (יהיה) [תהיה שוק הימין למנה]:

[ס]כעי"ז מקואות פ"ט מ"ז, [ע]ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ג, [פ]ע' ירושי' סוטה פ"ג סה"א, [צ]ת"כ צו פט"ז ה"ח, [ק] שייך לדף צט. [ר]רש"י כת"י ד"ה מה אשם, [ש]וכן בירושלמי שבת פ"ב ה"ז

ליקוטים

ואם טבח הוא אינו חוצץ. צריך לי עיון על מה שפסק בש"ע בי"ד בהל' נדה סי' קצ"ח סעי' י"ז בהג"ה והוא מדברי רבינו ירוחם הובא בב"י שם, וכן מי שאומנתו להיות שוחט או קצב רודיי תמיד מלוכלכות בדם אינו חוצץ שרוב בני אומנות זו אין מקפידין. ובקשה דהא איתא בפסחים ס"פ תמיד נשחט דף ס"ה ע"ב ובזבחים דף ל"ה ע"א שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם ומקשה הש"ס והא קהוי חציצה ומשני לח הוא ואינו חוצץ, משמע דאי יבש הוא אף שאומנתם בכך ושבח הוא להם מכל מקום מקפידין על זה וחוצצין. ודוחק לומר כיון דצריך הכהן לעמוד רגלו על הרצפה בלי חציצה וכיון שהולך עד ארכובותיו בדם הוי כרובו שאינו מקפיד עליו ולא גזרו משום רובו המקפיד, דזה לא הוי רובו ממש וגם אפשר דלא גזרו שבות במקדש כה"ג (ועפ"ז יש ליישב ג"כ מה שמקשה הסמ"ג על הא דדם הלח חוצץ מסוף פ' כל הפסולין [לעיל לה ע"א] דלח אינו חוצץ במקדש עיין בכ"מ פ"ב דמקוואות). ותו דהא להדיא איתא בסוף פ' דם חטאת דף צ"ח ע"ב אמר רבא פשיטא לי דם על בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ ופרש"י ואם טבח הוא שאינו מקפיד בדם שעל בגדו אינו חוצץ, וכ"כ הרמב"ם פ"ג מהל' מקוואות דטבח שנמצא דם על בגדו דוקא אינו חוצץ משמע דעל בשרו דודאי חוצץ. וצ"ל דלא דמי למי שאומנתו צבע וכה"ג דידיו צבועות האינו חוצץ משום דלא מאיס כל כך, משא"כ בהני דמאיסי ועל בשרם מקפידים אף שאומנתו בכך מ"מ בשעה שאין עוסקין בה מקפידין וכ"ש על דם שבבשרו כי הדם נפשו של אדם קצה בה. וכן משמעות הרא"ש פ' התינוקת והרשב"א בת"ה הובא בב"י לי"ד סי' קצ"ח דדוקא בבגדו לא הוי חציצה בטבח. ואף שהרא"ש בפ' כ"ה כתב דו"ל ותנא נמי רבב על בשרו חוצץ ואם מוכר רבב הוא אינו חוצץ עכ"ל, האי על בשרו ט"ס הוא וצ"ל על בגדו וכדאיתא להדיא בש"ס בכל הספרים שבידינו, וכן הוא בתשובת הרמב"ן סי' קכ"ד אלא שבלשון השואל אינו מעתיק הלשון שפיר, ושם כ' בשם מתני' דמקוואות ושם לא תני כלל האי מתני' יע"ש. והמ"א בא"ח סי' קס"א ס"ק ז' לפי שנמשך אחר לשון הרא"ש פ' כ"ה שהובא בב"י שם כתב שם וו"ל ואם הוא טבח ומוכר שומן ויש דם ושומן על ידו מבניא בפי"א דזבחים, ולא עיין בש"ס גופא דהתם לא קאמר רק בנמצא בבגדו (ואף אם תרצה לדחוק ולומר דדעתייהו דגופו ובגדו שוים אף שהוא נגד משמעות הסוגיא ורוב הפוסקים שכתבתי מ"מ סוגיא זו דפסחים ודזבחים בהא דשבח הוא לבני אהרן לא משמע כן). גם מ"ש עוד המ"א שם וו"ל ולא איפשטא וי"ל דבטבילת נדה אזלינן לחומרא עכ"ל, זה אינו כיון דמיעוט שאינו מקפיד עליו חוצץ מטעם גזירה אטו רובו המקפיד עליו בדרבנן אזלינן לקולא עיין בש"כ בי"ד סי' קצ"ח ס"ק י"ג. גם בתשובת הלכות קטנות סימן כ' ראיתי שפסק דמוהל שנתייבש דם המילה על ידו אינו חוצץ בנטילה מהא דאמרינן שבח הוא לבני אהרן וכו' ה"נ י"ל שבח הוא לבני אהרן וכו' ה"נ י"ל דמילה ואיידי דחביב אינו מקפיד עליו ואינו חוצץ עכ"ל, ולא ידעתי איך נעלם ממנו סוגיא דש"ס שם במקומו דגם בבני אהרן הוי חציצה אם הוא יבש. ועיין ברמב"ם פ"ח מה' ביאת מקדש ובטור וב"י בי"ד סי' קצ"ח מבואר דכל דהוי חציצה לענין טבילה הוי ג"כ חציצה גבי כהנים דשורים הם וצ"ע. ה"ק יעקב (שנות יעקב מי פ"ט):

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה טו:

עד ב ג מיי' פ"ג מהל' מקוואות הלכה ו ז:

א ד מיי' פ"א מהלכות מעה"ק הלכה יט:

ב ה מיי' פי"ב מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה טו ופי"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה ח:

ג ו מיי' פ"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:

ד ז מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה יט:

ה ח מיי' שם הלכה ח ופ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה יב ועיין רש"ך:

ו ט מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל"א והלכה ב

ז י מיי' פ"א מהלכות מעה"ק הלכה יד:

ח כ מיי' שם הלכה כא:

תורה אור השלם

1. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה:

ויקרא ז, לג

ולהתר (צט. ד"ה אינו) צ"ל פסוק זה:

וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה:

ויקרא ז, יד

מוסף רש"י

רבב. הוא דבר מאוס כגון חלב ושומן, ודנכן בנבלים ומתאסין (סוטה מפ:) **מתני'. טבול יום.** דאכן ודמא ודאמר טומאות: **ומחוסר כפורים.** זב ומצורע שנטלו והעריב שמש ולא הביאו כפרתן: **אונן.** כל זמן שלא נקבר המת (לעיל טו:):

שינויי נוסחאות

[א] בכתב"י וד"ש נגע: [ב] בכ"ל וסף א"ל רב אחא מדיפתא: [ג] מומין קבועין בין בעלי מומין עוברין כל"ל (*ש"מ): [ד] נלל"ל שנאמר לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה. וכן מסמע בגמרא (דף קב ע"ב). ולפ"כ מצאתי כך בתוס' (דף קנ) [בדפוס שלנו בדף נט ע"ב] (ש"מ): [ה] תליא מילתא (ש"מ): [ו] לאכילה אינן חולקין כל"ל והל"ל (ש"מ): [ז] ולפרש"י דהו"א דבכל כנלל"ל (גל' קה"י): [ח] יהיה ולהכי ממשמעות לו יהיה לא דריש אלא [בב"ש ולא] מיתורא כו' כל"ל ותיבת הגה"ה נמחק (ש"מ. וכע"ז בצ"ק): [ט] דהכא וגזירה כל"ל והשאר נמחק (ש"מ). וגילכם ל"ק לעצמות הוא ולו יהיה והשאר נמחק: [י] דמייתי התם מתניתא דהאשה שיש כו' (שמכ"י): [יא] ואוכל בקדשים לערב (ש"מ): [יב] כ"ל דתנן פרק חומר בקודש האונן כו' כל"ל והשאר נמחק (ש"מ): [יג] לקדש אבל לא לתרומה ומשמע שבילה אין הערב שמש לא דכה"ג דייק התם (מגיגה כג.) גבי כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש. ובשמעתין כו' כל"ל (ש"מ): [יד] בפסחים שם שאין בי"ד של כהנים עומדין משם עד שיכלו כל מעות שבשופר: [טו] כיפורים נמי הא כל"ל (ש"מ): [טז] כ"ל יהא (ש"מ). וכע"ז בירוש' דפיה. וכפ"מ הא צריך. ופי' הא בחול צריך הערב שמש וכיון לפי אפשר להשתמש בו ביום הוי כמתקן ומכין מי"ט לחול. וכע"ז בכ"ק: [יז] כהנים עומדין משם עד כו' כל"ל וכ"ה שם (הגרי"ב): [יח] כ"ל התמיד (שמכ"י):

[ט] ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ג, [ל] ע' ירושי' סוטה פ"ג סה"א, [מ] ת"כ צו פט"ז ה"ח, [נ] שייך לדף צט. [ס] רש"י כת"י ד"ה מה אשם, [ע] וכן בירושלמי שבת פ"ב ה"ז

משמרה כולה. לא זקרו את הדם אלא אחד זרק ע"י כולן וכולן חולקין וחולכין: **קטן.** פסול לעבודה דנפקא לן מאיש מזרעך לדורותם בהכל שוחטין (חולין דף כד:) (ב) בסיפא ובקדשים אוכל דאמרינן במנחות (דף עג.) איש כאחיו איש חולק ואין קטן חולק ומדמעיט ליה מחלוקה מכלל דאכיל ועוד כל זכר כתיב: **יחלקנה.** ומהכא נפקא לן מתני' דקתני טבול יום אינו חולק: **כל זכר בכהנים יאכל לרבות בעל מום.** ולקמן מוקמינן לה בפרקין (דף קב.) דלחלוקה רבייה דאי לאכילה לא אצטריך דהא בהדיא כתיב ביה (ויקרא כא) ומן הקדשים יאכל: **שכן אוכל.** דכתיב ומן הקדשים יאכל: **דלאורתא חזי.** לעבודה כגון הקטר חלבים: **רב יוסף אמר.** לרבות טבול יום לחלוקה לא מצית אמרת הא [א] אוקימנא מאי יאכלנה יחלקנה כו': **דאוי לאכילה.** בעל מום: **כיון דלא חזי.** לעבודה לחיטוי [ב] ואפילו מקמי טומאה ורחמנא רבייה לחלוקה הלכך מה לי כהנא בעל מום לחולייה מה לי כהנא טמא ובעל מום דהא [ג] לא קריבא ביה המחטא מעיקרא ופליג השתא נמי ניפלוג: **מקריב אונן.** דכתיב ביה (שם כא) לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא אינו צריך לצאת מן המקדש ביום מיתת אביו ואמו [ד] שעבודתו אינה מחוללת [ו] הא אחר הדיוט שלא יצא חילל: **ואינו חולק לאכול בערב** [ט]. לכשיפטר מאניותו. אלמא אע"ג דקרינן המחטא אותה לא פליג דעיקר חלוקה באכילה תלי מדאפקה רחמנא בלשון אכילה הלכך [ט] מאן דמייתי ראיה מבעל מום קודם טומאה דפליג אע"ג דאין ראוי לחיטוי ומהיה טעמא בעית לרבויי אף לאחר טומאה לאו ראיה היא דבראוי לאכילה תלוי ולא בראוי לחיטוי ובעל מום בלא טומאה ראוי לאכילה הוא: **מהו שיחלקו לו.** מקרבן ליבור לאכול לערב. ובקרבן ליבור שהקריבוהו טהורים קא מיבעיא ליה אי פלגי' מיניה להאי טמא הואיל וראוי לחיטוי דקרבן ליבור דומה טומאה: **או דלמא ראוי לאכילה בעינן.** אבל בהקריבוהו טמאין לא מיבעיי לן שהרי אינו נאכל דקי"ל בכילד צולין (פסחים דף עו:) קרבנות ליבור באין בטומאה אבל אין נאכלין: (ג) מתני' דקתני אונן נוגע בשטבל לאניותו בו ביום והך טבילה לא בעיא הערב שמש דמעלה דרבנן בעלמא היא: **אונן שטבל.** בו ביום לאניות בליר מחד יומא ליתיה כדכתיב ואחריתיה כיום מר במ"ק (דף כא.): **ה"ג אלא לא קשיא הא דאסח דעתיה דו'.** הסיא דחומר בקדש [ז] דמצריך ליה טבילה [ח]: **בדאסח דעתיה.** משמירת גופו מפני שהוא אסור בקדשים לבו ביום: **מטמא מת.** מטומאת מת: **מטמא שרץ.** מטומאת שרץ: **ועוד לתרומה נמי.** ליבעי טבילה אלמה תנן התם לריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה: ה"ג **כאומר נשמרתי מדבר המטמאני ולא מדבר הפוסלני.** ומדבר [יח] המטמאני טומאה דאוריתא דבעיא הערב שמש: **הפוסלני.** לאכילת קדשים מדרבנן דלא בעי הערב שמש [יט] וכן לגבי תרומה באומר [לא] [כ] נשמרתי מדבר הפוסלני בתרומה. ושיטוא דחיקא הוא ולא מיתוקמא במסקנא הכי:

גמ' מנא הני מילי אמר ר"ל דאמר קרא [1]הכהן המחטא אותה יאכלנה כהן המחטא יאכל [א] שאינו מחטא אינו אוכל וכללא הוא והרי משמרה כולה דאין מחטאין ואוכלין ראוי לחיטוי קאמרינן הרי קטן דאינו ראוי לחיטוי ואוכל אלא מאי יאכלנה יחלקנה [א]ראוי לחיטוי חולק שאינו ראוי לחיטוי אינו חולק הרי בעל מום דאינו ראוי לחיטוי וחולק [ב]בעל מום רחמנא רבייה [2]כל זכר בכהנים לרבות בעל מום ואימא כל זכר לרבות טבול יום מסתברא בעל מום ה"ל לרבויי שכן אוכל אדרבה טבול יום הוה ליה לרבויי דלאורתא מיחזא חזי השתא מיהא הא לא חזי רב יוסף אמר מכדי מאי יאכלנה יחלקנה לכתוב רחמנא יחלקנה מאי יאכלנה ש"מ ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק [ב] בעי ר"ל בעל מום והוא טמא מהו שיחלקו לו כיון דלא חזי ורחמנא רבייה לא [ג] שנא [ד] מה לי טמא מה לי [ה] בעל מום או דלמא ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק אמר רבה ת"ש [ו]כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב ש"מ [ז]ראוי לאכילה בעינן ש"מ בעי רב אושעיא טמא [ח] בקרבנות ציבור מהו שיחלקו לו מי אמרינן המחטא [ט] אמר רחמנא והאי נמי מחטא הוא או דלמא ראוי לאכילה חולק שאין ראוי לאכילה אינו חולק אמר רבינא ת"ש כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב ש"מ [ח]ראוי לאכילה בעינן ש"מ: אונן נוגע ואינו מקריב כו': אונן נוגע ורמינהי [י]אונן ומחוסר כיפורים [יא]צריכין טבילה לקודש א"ר אמי א"ר יוחנן לא קשיא כאן בשטבל כאן בשלא טבל וכי טבל מאי הוי הא הדרא עליה אנינות דאמר רבה בר רב הונא אונן שטבל אנינותו חוזרת עליו ל"ק [יב] הא [יג]דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה היסח [יד] הדעת שלישי ושביעי בעי [טו]דא"ר יוסטאי ברבי מתון א"ר יוחנן [יח]היסח הדעת צריך הזאה שלישי ושביעי לא קשיא הא דאסח דעתיה מטמא מת הא דאסח דעתיה מטמא שרץ טמא שרץ טמא מעלייא הוא הערב שמש בעי [טז] ועוד אפילו תרומה נמי [יז]א"ר ירמיה באומר נשמרתי מדבר המטמאני ולא נשמרתי מדבר הפוסלני ומי איכא נטירותא לפלגא אין והתניא [יח] עודהו הסל על ראשו [יט] בספחים בפ' אלו דברים (דף ע.) סכין שנמצא בי"ד שוחט בה מיד בי"ג שונה ומטביל פי' בנמצא חוץ לירושלים דלא גזרו על ספק כלים הנמצאים בירושלים כדאמר בפ"ק דפסחים (דף יט:) ובי"ד שוחט בה מיד דמסתמא הטביליהו מאתמול כדי שיהא לו הערב שמש ולא חיישינן שמא נטמא בטומאה דרבנן דלא בעי הערב שמש ולא חש להטביל עד י"ד ועדיין לא הטביל היינו משום דכיון דהוזקק להטביל בי"ג משום טומאה דאורייתא לא חיישינן שמא נטמא אחר כך בשום טומאה ועוד כשגזרו על ספק כלים הנמצאים משום חשש טומאה דאורייתא גזרו ולא משום [א] טומאה דרבנן ומיהו יש טומאה דרבנן דבעיא הערב שמש כדאשכחן בספחים בסוף האשה (דף לב.) כל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר דבעי הזאה שלישי ושביעי וכ"ש הערב שמש וההיא דרבי ישמעאל בן קמחית בפרק הוציאו לו (יומא מז.) שנתזה ליורא דהגמון על בגדו (לגורא [ב]) דערבי) ונכנסו אחיו ושימשו תחתיו אע"ג דטומאת עכו"ם דרבנן בעיא הערב שמש וכי ההיא דחומר בקודש (חגיגה דף כג.) דשפופרת שחתכה לחטאת ר' יהושע אומר יטמא ויטביל ופריך דחתכה מאן לי דחתכה חבר ל"ל טבילה ואי דחתכה עם האדן בהא נימא רבי יהושע יטמא ויטביל משמע בהדיא דטומאת עם האדן בעיא הערב שמש וההיא דכהן השורף את הפרה שהיו אחיו הכהנים סומכין ידיהן עליו כדי לטמאותו לעשות להכעיס [ג] לגדוקים שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית ובגדי [ד] אוכלי קודש מדרס לחטאת ומשמע דבעי הערב שמש [ה] : [ו] **אינו** חולק **בבשר שנאמר המקריב את דם השלמים ואת החלב.** ר"מ ל"ג ליה משום דבגמ' (לקמן דף קב:) בדיינא דר"א בר"ש דריש ליה מקרא אחריינא מדכתיב הזורק את דם השלמים והאי קרא דמקריב [ה] אתא לכהן שאינו מודה בעבודה כדדרשינן בחולין בפ' הזרוע (דף קנב:) כדפירש בקונטרס בגמ' [ז]לא דאבא שאול ומיהו י"ל דכולה מילתא דרשינן מקרא דהמקריב דמואת החלב דרשינן כהן שאינו מודה בעבודה והמקריב [ו] דרשינן שיהא טהור בשעת זריקה ושמא הגך תרי קראי לריכי חד לזריקה וחד לקבלה דהמקריב משמע קבלה כדדרשינן בפ"ק (לעיל יב.) והקריבו זו קבלת הדם ומיהו מדקאמר התם בחולין ובהקומץ רבה (מנחות דף יח:) לרבות [ז] הקבלות והזאות משמע דאכתי לא ידעינן קבלה: **והרי קטן דאין ראוי לחיטוי ואוכל.** וא"ת אמאי לא משני קטן רחמנא רבייה כדמשני בתר הכי גבי בעל מוס לבתר דמסיק מאי יאכלנה יחלקנה וי"ל כיון דקטן ובעל מוס אוכל [ח] מאי אתא קרא לאסמועינן אי [ט] נדרוש שאינו מחטא אינו אוכל אי למעוטי טבול יום ומחוסר כיפורים הא נפקא לן בפ' הערל (יבמות דף עד:) מקרא אחריינא דהביא כפרתו אוכל בקדשים הילכך [י] נדרוש אינו חולק ג"ע [יא] אי הוה משני רבייה קרא תיקשי [יב] ליה אכתי מבעל מוס כדפריך בסמוך: [יג] **ה"ג ראוי לחיטוי חולק.** ותימה הרי כה"ג אונן וטמא בקרבנות ליבור דראויין לחיטוי ואינם חולקין כדבסמוך י"ל דעיקר קרא אצטריך לדיוק שאינו ראוי לחיטוי אינו חולק: [יד] **ה"ג הא דאסח דעתיה כו'.** היסח הדעת פוסל בקדשים [טו] והא דנקט אונן משום דרגיל לאסוקי דעתיה לפי שאינו יכול לאכול: **מדבר המטמאני.** טומאה דאוריתא דבעיא הערב שמש ולא מדבר הפוסלני לאכילת קדשים מדרבנן דלא בעיא הערב שמש [טז] [ה"ג רש"י וגרלה דה"ג באומר לא נשמרתי מדבר הפוסלני לקודש אבל נשמרתי מדבר הפוסלני מתרומה] דאונן אסור לאכול קודש ולכך לא שמר עצמו מדבר הפוסלו לקודש ולא נתן לבו שיהא מותר לערב אבל לתרומה מותר אפילו [כו] ביום כדאמרינן זרות אמרתי לך ולא אניינות ולכך שמר עצמו מדבר הפוסלו לתרומה וא"ת מאי ניהו אותה טומאה דקאמר דטמא בה לקודש אבל לא לתרומה דקתני מתני' דחגיגה (דף כ:) לריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה ומפרש ה"ר חיים כגון דאכל ככר שלישי של תרומה שגופו [יז] שני * לקדש אבל לא לתרומה כדאמר בפרק שני דחולין (דף לג:) ובסמוך ליכא לפרושי הכי גבי (כלי) [לבי] על הסל ולא על המגריפה טמאה לפסול קודש ואינה פוסלת פירות תרומה שבסל דככר אינו פוסל כלי

מגריפה

נר מצוה

ט א מיי' פ"י מהל' מע"ר הלכה יד:
י ב מיי' שם שם הלכה כ:
יא ג מיי' שם וס"ב מהל' ביאת המקדש הלכה ו ח
יב ד מיי' פ"ו מהל' מע"ר הלכה יח:
יג ה מיי' שם הלכה כג:
יד ו מיי' פי"ב מהלכות אבות הטומאה הלכה טו:
טו ז מיי' פי"ב שם הלכה ג:
יח ח מיי' פי"ב שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. הַכֹּהֵן הַמְּחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכַלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
2. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא:
ויקרא ו, כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא שנא מה לי בעל מום ומה לי בעל מוס והוא טמא אי דלמא: (ב) רש"י ד"ה קטן וכו' בפופיה וכו' כל זכר כתיב כל זכר בכהנים יאכל הס"ד ואח"כ מ"ה יחלקנה וכו' חולק הס"ד ואח"כ מ"ה לרבות: (ג) ד"ה אי דלמא וכו' אין נאכלין הס"ד ואח"כ מ"ה כאן כשטבל מתני' דקתני:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מדבר וכו' לקדש אבל לא לתרומה. עליין יקשה למ"ל הכתם בין לקדש בין לתרומה:

מוסף רש"י

כהן גדול מקריב אונן. דכתמנא שייריה, דכתיב ולאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל וגו', ודכשיון לה בשחיטת קדשים [לעיל טז.] בתמ' אביו ואמו שאינו צריך לצאת מקדושתו הא כלל [ויקרא] לחיות עומד ומקריב, כי לא חיילי עבודתו בכך (יומא יג: וכעי"ז ב"ק קי. ולעיל מז.) ואינו אוכל. שלא הותרה כאן אלא עבודה, וקדשים אסורין לאונן קל וחומר ממעשר הקל שאמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו (יומא שם). כלומר אע"פ שהוא אנוס מן הסייעתו לענין הקרבה, שוב הוא לו לענין אכילה (שם עג.) ואינו חולק לאכול לערב. כשמסתלק אניותו, דאניותו לילה דרבנן, דאוריתא אינו אלא עד יום מיתה, דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר, אלמא אין מרירות אלא יום אחד (ב"ק שם): אונן. שלא נטמא בתמנו: ומחוסר כיפורים. כגון זב שטבל ביום שביעי לספירתו והעריב שמשו ולמחרת הוא קרוי מחוסר כפורים שעדיין גמר טהרתו תלויה בקרבנו: צריכין טבילה. לאחר שהביא קרבנו אם רלה לאכול קדש וכגון' מפרק טעמא (חגיגה כא.) הסל. של תאנים (שם כ.):

שיטה מקובצת

תוס' (מעמ' הקודם) ד"ס טבול יום. וההיא דכהן הסורף את הפרה כו'. כ"כ, עי' בפי' המשניות של ר"ש במס' פרה ח):

עין משפט

א) תוספ' זבחים פי"א ה"ב יומא יג: רע"ש עג. [מו"ק יד:] ב"ק קי. הוריות יב: ירושי' סנהדרין פ"ב ה"א, הוריות פ"ג ה"ג, ב) חגיגה כפ. ירושי' חגיגה פ"ג ה"ג, ג) [יומא נ: ע"ש], ד) חגיגה כ. ע"ש, ה) חגיגה כ. ע"ש תוספ' טהרות פ"ח ה"ט, ו) לעיל טז., ז) חגיגה כא., ח) ועי' בתוס' חגיגה כ: דמבואורים דבריהם טפי', ט) שייך לדף צח: בסמנני' צ"ק, י) לקמן קב:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל אוכל (ש"ס): ב) בכ"ל נוסף רב אשי אמר איזה הוא דבר שצריך שלשה רבוי הוי אומר זה בעל מום אימא לרבות טבול יום ומחוסר כפורים ואונן שם טומאה אחת היא: ג) מיכות לא שנא ממקק (*צ"ק): ד) נ"מ מה לי טהורו אי דילמא כו': (כי"צ): ה) בכ"ל כהן טמא: ו) בכתה"י וש"מ כהן המחטא: ז) אלא ל"ק כל"ל (*ש"מ וצ"ק. וכ"ג רש"י). ועי' להלן אות לד: ח) אי אסח דעתיה הזאת שלישי ושביעי כו': (כ"ה ביומא) ט) נמי בעי ועוד אפילו לתרומה כל"ל (*דק"ס): י) נ"מ כתיבו (כי"צ. וכ"ה בחגיגה): יא) דמכדי הא כל"ל (*ש"מ): יב) מיכת לחיטוי נמקק (ש"מ): יג) בכתה"י וד"ו הא: יד) ואמו ולא יחלל שהעבודה שיעבוד אינה וכו' (כתה"י וש"מ): טו) לערב (כתה"י וש"מ): טז) הלכך הא דמיתית ראיה כו' (כי"ס): יז) טבילה בדאסח כו' הל"ל (שמכ"י): יח) [א] ל"ל מדבר (שמכ"י). והוא מתלת דיכוי מדש. וכ"כ בכי"י: יט) שמש אבל לגבי תרומה ליכא למימר דאמר לא נשמרתי מדבר הפוסלני בתרומה דהא אונן מותר הוא בתרומה כדאיתא ביבמות (ע.) [זרות אמרתי לך ולא אניינות (כתה"י)] הילכך לא אסח דעתיה ושינויא וכו' (ש"מ וכתה"י): כ) כן גרלק' בה"ל, וכ"ל אע"פ שלא נשמר מתרומה אפ"ה אי"ל עכילה לתרומה כיון שאינו אלא פסול לדבנן. [ולפירושו לא אתי שפיר מיכת דכן (צ"ק)]. וכ"ל וכ"ש ל"ג מיכת לא: כא) משום חשש טומאה כל"ל (שמכ"י): כב) כ"ל דאנורא (ש"מ). וכ"ג מקגמ' סס: כג) ל"ל היכרא ומיכת להכעיס נמקק (ש"מ צ"ק): כד) נלע"ל דבגדי (באה"ש): כה) ל"ל דהמקריב (ש"מ): כו) ל"ל והמקריב (ש"מ): כז) ל"ל מנין לרבות (ש"מ): כח) אוכלים (ש"מ): כט) אי אתא למעוטי שאינו וכו' כל"ל (צ"ק): ל) גי' ל"ק הלכך משני אינו חולק ואכתי תיקשי ליה מבעל מום כדפריך בסמוך ומשני רבייה קרא. ועי' בתפ' שהקשו דלפי הגהתו לא היה מלקן לתוס' לכתוב דבריהם אלו כלל, דאין בהם שום חידוש או תוספת. ועי' בגאון שלמ"ו: לא) מכלן ואילך דבריהם קצי הבנה, ועי' הגהת ל"ק בגאון שלפנ"ו. ובמ"ש מתמנא דמוחק מכלן ועד סוה"ד. ועי' טה"ק וק"ד דמקיימים הגיר' שלנו: לב) ל"ל תיפוק ליה כו' כדפרישית בסמוך (גליון): לג) ל"ל הג"ה (ש"מ): לד) בח"ל כ' דעיקר כוותם לשלול גי' רש"י דגרים אלא. ע"ש בתריכות דבריו. אבל בש"מ מיקן לשון התוס' דל"ל הג"ה תחת מיכת ה"ג: לה) מיכת בקדשים נמקק, ול"ל בכל אדם (שמכ"י. ב"ש): לו) הגוסח שבקוגרייס הוא מבה"ש. ובד"ו ליתא, ותחת זה איתא ה"ג ומו לא, ובשמכ"י וב"ש סגי' הג"ה [ולהלן לפני וא"ת כו' נוסף שם עד כאן הגה"ה]. ולפי"ז התוס' גרסי כרש"י ולא כתו רק לפרש. ועי' מ"ש בתוכך. וגירסת ל"ק העיבר שמש והא דנקט אונן דאונן אסור וכו': לז) שנעשה גופו שני וכו' כל"ל (ש"מ): לח) בכ"ש וכי"ב וג' כתוב בתחילה מסכת טהרות [פ"ח מ"ג בסופה]:

לא ל"ל אוכל (*ש"מ): ב) בכ"ל נוסף רב אשי אמר איזה הוא דבר שצריך שלשה ריבוי הוי אומר זה בעל מום אימא לרבות טבול יום ומחוסר כפורים ואונן שם טומאה אחת היא: ג) מיכות לא שנא ממקק (*צ"ק): ד) נ"מ מה לי טהורו אי דילמא כו': (כי"צ): ה) בכ"ל כהן טמא: ו) בכתה"י וש"מ כהן המחטא: ז) אלא ל"ק כל"ל (*ש"מ וצ"ק. וכ"ג רש"י). ועי' להלן אות לד: ח) אי אסח דעתיה הזאת שלישי ושביעי כו': (כ"ה ביומא) ט) נמי בעי ועוד אפילו לתרומה כל"ל (*דק"ס): י) נ"מ כתיבו (כי"צ. וכ"ה בחגיגה): יא) דמכדי הא כל"ל (*ש"מ): יב) מיכת לחיטוי נמקק (ש"מ): יג) בכתה"י וד"ו הא: יד) ואמו ולא יחלל שהעבודה שיעבוד אינה וכו' (כתה"י וש"מ): טו) לערב (כתה"י וש"מ): טז) הלכך הא דמיתית ראיה כו' (כי"ס): יז) טבילה בדאסח כו' הל"ל (שמכ"י): יח) [א] ל"ל מדבר (שמכ"י). והוא מתלת דיכוי מדש. וכ"כ בכי"י: יט) שמש אבל לגבי תרומה ליכא למימר דאמר לא נשמרתי מדבר הפוסלני בתרומה דהא אונן מותר הוא בתרומה כדאיתא ביבמות (ע.) [זרות אמרתי לך ולא אניינות (כתה"י)] הילכך לא אסח דעתיה ושינויא וכו' (ש"מ וכתה"י): כ) כן גרלק' בה"ל, וכ"ל אע"פ שלא נשמר מתרומה אפ"ה אי"ל עכילה לתרומה כיון שאינו אלא פסול לדבנן. [ולפירושו לא אתי שפיר מיכת דכן (צ"ק)]. וכ"ל וכ"ש ל"ג מיכת לא: כא) משום חשש טומאה כל"ל (שמכ"י): כב) כ"ל דאנורא (ש"מ). וכ"ג מקגמ' סס: כג) ל"ל היכרא ומיכת להכעיס נמקק (ש"מ צ"ק): כד) נלע"ל דבגדי (באה"ש): כה) ל"ל דהמקריב (ש"מ): כו) ל"ל והמקריב (ש"מ): כז) ל"ל מנין לרבות (ש"מ): כח) אוכלים (ש"מ): כט) אי אתא למעוטי שאינו וכו' כל"ל (צ"ק): ל) גי' ל"ק הלכך משני אינו חולק ואכתי תיקשי ליה מבעל מום כדפריך בסמוך ומשני רבייה קרא. ועי' בתפ' שהקשו דלפי הגהתו לא היה מלקן לתוס' לכתוב דבריהם אלו כלל, דאין בהם שום חידוש או תוספת. ועי' בגאון שלמ"ו: לא) מכלן ואילך דבריהם קצי הבנה, ועי' הגהת ל"ק בגאון שלפנ"ו. ובמ"ש מתמנא דמוחק מכלן ועד סוה"ד. ועי' טה"ק וק"ד דמקיימים הגיר' שלנו: לב) ל"ל תיפוק ליה כו' כדפרישית בסמוך (גליון): לג) ל"ל הג"ה (ש"מ): לד) בח"ל כ' דעיקר כוותם לשלול גי' רש"י דגרים אלא. ע"ש בתריכות דבריו. אבל בש"מ מיקן לשון התוס' דל"ל הג"ה תחת מיכת ה"ג: לה) מיכת בקדשים נמקק, ול"ל בכל אדם (שמכ"י. ב"ש): לו) הגוסח שבקוגרייס הוא מבה"ש. ובד"ו ליתא, ותחת זה איתא ה"ג ומו לא, ובשמכ"י וב"ש סגי' הג"ה [ולהלן לפני וא"ת כו' נוסף שם עד כאן הגה"ה]. ולפי"ז התוס' גרסי כרש"י ולא כתו רק לפרש. ועי' מ"ש בתוכך. וגירסת ל"ק העיבר שמש והא דנקט אונן דאונן אסור וכו': לז) שנעשה גופו שני וכו' כל"ל (ש"מ): לח) בכ"ש וכי"ב וג' כתוב בתחילה מסכת טהרות [פ"ח מ"ג בסופה]:

ואי משקין דמטמו כלי גזירה משום משקה זב וזבה מ"כ אפילו לתרומה נמי ואי משקין שנגעו לטבול יום דאינו תחלה אלא לקדש כדתנן (פרה מ"ח מ"ז) כל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחילה חוץ מטבול יום מ"כ אפילו קדש נמי לא מטמא רק לפסול כדאיתא

ומגריפה בתוכו ואמר לבי על הסל ואין לבי על המגריפה [א]הסל טהור והמגריפה טמאה ותטמא מגריפה לסל אין כלי מטמא כלי ותטמא מה שבתוכו אמר רבא [ב]באומר שמרתיה מדבר המטמאה ולא שמרתיה מדבר הפוסלה איגלגל מילתא ומטאי לקמיה דרבי אבא בר ממל א"ל לא שמיע להו [ג]הא דאמר רבי יוחנן [א] א"ר [ג]האוכל שלישי של תרומה [ב] אסור לאכול ומותר ליגע אלמא באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה [ג]: ואינו חולק לאכול כו': מיפלג הוא דלא פליג וכי מזמני ליה אכיל ורמינהי [ג]אונן (ה[ומחוסר כיפורים) טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים אמר רב ירמיה מדיפתי לא קשיא כאן בפסח כאן בשאר ימות השנה בפסח [ד] איידי דאכיל פסח [ו]אכיל נמי קדשים בשאר ימות השנה דלא חזי לא [ז] חזי ומאי אבל לא בקדשים אבל לא בקדשים של כל השנה רב אסי אמר ל"ק [ח]כאן שמת לו מת בארבעה עשר וקברו בארבעה עשר כאן שמת לו מת בשלשה עשר וקברו בארבעה עשר [ה] יום קבורה לא תפיס לילו מדרבנן [ו] מאן תנא [ז] [ד]אנינות לילה מדרבנן ר"ש היא דתניא אנינות לילה מדברי תורה רבי יהודה ר"ש אומר [ח] אונן אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים תדע שהרי אמרו [ט]אונן טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים וסבר ר"ש אנינות לילה מדרבנן והתניא ר"ש אומר [ט]אונן אינו משלח קרבנותיו מאי לאו ואפילו [ט] בפסח לא לבר מפסח [י]והתניא ר"ש אומר [1]שלמים בשהוא שלם מביא ואינו מביא בשהוא אונן מנין לרבות את התודה מרבה אני את התודה שכן נאכלת בשמחה כשלמים מנין לרבות את העולה מרבה אני את העולה שכן באה בנדר ובנדבה כשלמים מנין לרבות [בכור ומעשר ופסח מרבה אני] בכור ומעשר ופסח שכן אינן באין על חטא [י] מנין לרבות חטאת ואשם ת"ל זבח מנין לרבות העופות והמנחות [יהיין והעצים והלבונה ת"ל שלמים קרבנו כל קרבנות שהוא מביא בשהוא שלם מביא ואינו מביא כשהוא אונן קתני מיהא פסח [יא]אמר רב חסדא פסח כדי [יא] נסביה רב ששת אמר [יב]מאי פסח שלמי פסח אי הכי היינו שלמים תנא שלמים הבאין מחמת [יב] פסח ותנא שלמים הבאין מחמת עצמן דאי [יג] לא תנא שלמים הבאין מחמת פסח סלקא דעתך אמינא [יד]הואיל ומחמת פסח אתי כגופיה דפסח דמי קמ"ל רב מרי אמר

מגריפה. כלי ברזל הוא ולאשו רחב ומבדילים בו גרוגרות הנדבקות זו בזו: **נזי על הסל.** לשמרו: מדבר המטמאה. אב הטומאה שמטמא כלי וכן מטומאות דרבנן המטמאות אותה לטמא חולין ותרומה מדרבנן [יד]: ולא מדבר הפוסלה. לחולין ולתרומה ומיהו טמאה היא להשתמש בה קדשים: **איגלגל מילתא.** הא דרמינהו לעיל מתני' דאונן [טו] דאיבעי לך לשנויי עלה הכי שינויי דחיקי: **של תרומה.** עלמה וכ"ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה: **מוסר ליגע.** בתרומה דאינו נעשה גופו אלא שלישי כמו המאכל שאכל ואסור לאכול תרומה אבל מותר ליגע. אלמא מעלות עבוד רבנן באכילה דליתנהו בנגיעה וגבי אונן נמי הא דתנן [טז] אונן לריך טבילה באכילה תנן אבל נוגע אין לריך לטבול: **כי מזמני ליה.** אם זימנו חבירו כהן לאכול עמו לערב בחלקו בקדשים אוכל: **ורמינהו אונן טובל ואוכל פסחו** [טז]. משנה היא בפסחים (דף לא:). ולא גרסינן בה מחוסר כיפורים דאינו לריך להמתין לערב אלא מביא כפרתו וטובל ואוכל בקדשים: **טובל.** כדתנן [יז] אונן לריך טבילה לקדש: **ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים.** מפרש לה בפסחים (דף לא.). קסבר אנינות לילה דרבנן ואנינות דאורייתא חד יומא הוא כדכתיב ואחריתה כיום מר (עמוס ח) וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה דאכילת קדשים כדאמרינן [יח]: **לאן בפסח.** מתני' דקתני אינו אוכל ואי מזמנו ליה לאכילת קדשים אוכל בלילי פסחים קאי דתנא דשרו [יח] רבנן אכילת פסחים שרו ליה נמי שאר קדשים [יט]: **והא דקתני אבל לא בקדשים אשאר ימות השנה קאי.** והאי [כ] אבל לא בקדשים לאו אלילי פסחים קמיהדר ואע"ג דעליה קאי אלא אבל לא בקדשים של כל השנה וה"ק טובל ואוכל פסחו בערב וה"ה לכל הקדשים באותו לילה אבל לא בקדשים של שאר ימות השנה: **רב אסי אמר.** אידי ואידי בלילי פסחים ולא קשיא הא דפסחים שמת בי"ד וקברו בי"ד הלכך בפסח אוכל אבל לא בקדשים דאנינות לילה דיום מיתה דרבנן: **ומתני' כשמת בי"ג וקברו בי"ד.** דיום קבורה גופיה דרבנן ולילו לא תפיס אפילו מדרבנן: **מאן תנא.** דתנא להך דפסחים דאית ליה אנינות ליל יום מיתה דרבנן: **מדברי תורה.** לקמן (ק:) יליף לה רבי יהודה בשמעתין מאנינות דאהרן ובניו: **תדע שהרי אונן כו'.** ואי דאורייתא פסח נמי לא ליכול: **נאכלים בשמחה.** יולא בה ידי חובת שמחה [כא] דכתיב בה שמחה וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת (דברים כו) [כב] ותודה שלמים איקרא [כג]: **שאינן באין על חטא.** הלכך כשלמים דמי: **ת"ל זבח.** [כד] אם זבח שלמים קרבנו: **והעלים.** המתנדב עלים מביא קרבן עמהן: **קפני מיהם פסח.** דבשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא פסח קשיא אדאליע דתנא טובל ואוכל פסחו [כה]: **שלמי פסח.** [כו] חגיגת י"ד כשהמצורה מרובה לא

[טו] אב מיי' פרק יג מהלכות מטמאי משכב ומושב הל' ו:
[טז] ג מיי' פי"ח מהלכות תפות הטומאה הלכה יח:
[יז] ד מיי' פ"ו מהלכות קרבן פסח הלכה ט ופ"ב מהל' מקדש הלכה יב:
[יח] ה מיי' פ"ו מהלכות קרבן פסח הלכה ד:
[יט] ז מיי' שם הלכה ט:
[כ] ח מיי' פ"ב מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט ופ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ט:
[כא] ט מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶדֶר שֶׁלָּמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם זָכָר אִם נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה: ויקרא ג, א

מוסף רש"י

ומגריפה. כלי ברזל הוא שקורין וודי"ל שגורפין בו אפר הכירה וגם מבדילין בו תאנים המוגדנקות זו בזו (חגיגה ב.) אין כלי מטמא כלי. אין כלי שאינו אב הטומאה מטמא כלים (ברכות נב:) **מדבר המטמאה.** המתן לה טומאה לטמא אחרים: **מדבר הפוסלה.** מלהשתמש בה טהרות בתרומה, אי נמי נפקא מינה לאוכל הדבוק בה שהוא פסול לבתרומה ומכל מקום אם נגעה בטהרות אינה פוסלתן (חגיגה שם) **אסור לאכול.** בתרומה (חולין לה.) **אונן טובל ואוכל את פסחו לערב.** ופע"פ שעליין לא נקבר, דאין מצינות מן התורה אלא ביום, שנאמר (ויקרא י) הן היום הקריבו, ואני אוכל, וא"כ אינה חטאת היום, יום אסור לילה מותר, וטבילה בעי חד אחת מ"מ מעלות דאורה בקדש (חגיגה שם) **האונן** והמחוסר כפורים לריכין טבילה לקודש, תמוך שאתמה עד עכשיו בקדשים אלרכיהנו רבנן טבילה, ופע"פ שמחוסר כפורים טבל אתמול, אבל לא יאכל אונן לערב בשאר קדשים, דאיסור מצינות לילה מדרבנן ולגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת (פסחים צא:) **אנינות לילה מדרבנן.** אע"פ שהיה ביל יום המיתה ובתיבת מצינות בתורייתא דכתיב לא אכלתי בתוני ממנו (דברים כו) ופחות מיום אחד אינו אנינות דילפי רבנן מואתריתה כיום מר, קסבר ר"ש אין לילה של אחריו עם היום אלא מדרבנן הוא כשאר יומי שאבל (ברכות שז:) **כשהוא שלם.** בדעתו, שדעתו מיושבת עליו (מו"ק טו:) **שלמי פסח.** הייגו חגיגת יד בניסן (שם) [שאסן] היתה חבורה הפסח מרובה מביאין עמו שלמים כדי שיאכל פסח על הטובע (מנחות פג: מכתי"ן. לו: בשלא קרב בזמנו שאבל ומתכפר באחר הוא עשה שלמים, כדנפקא לן בפסחים (ד"ה ה.):

שיטה מקובצת

תום' (מעמ' הקודם) ד"ה מדבר המטמאתו כו'. אי נמי בבנגדי אוכלי תרומה דמדרש לקדש. נ"ב [לו] וכתוב בתוס' תיכונות, ולא יתכן כלל דבכל הני נווחי חדוש בא להשמיענו דבעי טבילה לקדש אבל לא לתרומה. וי"ל דלא נקטיה אלא משום דאונן אין רגיל ליחבר מדבר הפוסלו לקדש לגבי ביום ביום דבלאו הכי אינו אוכל בקדש ובלילה יבא מוחר אלא בעי הערב שמש, אבל בתרומה שהוא מוחר בו כדאמרינן ביבמות (דף פ:) זרוח אתמרתי לך ולא אנינות, רגיל ליחבר מדבר הפוסלו בתרומה (ב"ש):

גליון הש"ם

גמ' איידי דאכיל **פסח.** עי' חגיגה דף כה ע"ב ובטוחי אבן שם ד"ה מדמסיקנן אפסח:

שינויי נוסחאות

א) נ"מ יונתן (גליון. וכ"ה בחולין): **ב**) תרומה עצמה אסור כל"ל (*ש"ם). וכ"ה בכ"מ, והפסקת הגקודה שם ל"ל אחר תיבת עצמה (דק"ם): **ג**) בש"מ וקלא כמ"ש נוסף הכא נמי באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה: **ד**) נ"מ לא אכיל ומאי (גליון). וכנ"ל בשאר ימות השנה לא ומאי וכו': **ה**) נ"מ נוסף מת לו מת בארבעה עשר וקברו בארבעה עשר יום מיתה תפיס לילו מדרבנן מת לו מת בשלשה עשר וקברו בארבעה עשר יום קבורה וכו' (*ש"מ): **ו**) נ"מ אפילו מדרבנן (*גליון): **ז**) תנא דאמר אנינות (ש"מ): **ח**) אומר אינה מדברי תורה. כ"ה בכל כתה"י ודפ' הישנים (דק"ם). ולפנינו עפ"י בה"ן: **ט**) ל"ל אפילו (*ש"מ): **י**) על חטא בשלמים כל"ל (צ"ק). ובמ"כ כלפנינו, וכ"מ בר"ש: **יא**) נ"מ פסוק נסביה (כי"צ). וכ"כ בפי' המיוחס לר"מ, ע"ש ביאורו: **יב**) מחמת עצמן ותנא שלמים הבאין מחמת פסח (*ש"מ). וכן הסדר היטר (דק"ם): **יג**) מתיבת דאי עד תיבת פסח נמחק (*ש"מ): **יד**) בש"מ מוחק תיבת מדרבנן [מתמת הכפילות (פב"ש)]: **טו**) דאונן אהדדי דאיבעי כו' כל"ל (*ש"מ): **טז**) **פסחו לערב** (*ש"מ): **יח**) מיבת כדאמרינן נמחק (ש"מ וכתה"י). וגי' ל"ק דאכילת קדשים עשה כדאמרינן ואכלו אותם אשר כופר בהם: **יח**) דשרו ליה רבנן (כתה"י וש"מ): **יט**) קדשים והא כו' הד"ש (שחכ"י): **כ**) נדפוסי וגליה וכ"פ ומאי. והוא מ"ד מדש (צ"ק). ועי' נאות שלפ"ז. נ"מ מכאן ועד תיבות וה"ק טובל הכל אינו (*ש"מ): **כא**) נ"מ שמחה ושלמים כתיב בהו שמחה וזבחת כו' (ב"ש): **כב**) ל"ל איקרי (*ש"מ): **כג**) ואם (כתה"י): **כד**) **פסחו לערב** (כי"פ): **כה**) דכי האי גוונא אמרינן כל"ל (ש"מ והגרי"ב): **כו**) ל"ל אוכלי תרומה (ש"מ): **כז**) כל"ל שטמאה: **כח**) כל"ל שאינו עושה כלים ועושה אחרי כן כו'. ובנה"ן הגיה שלישי כנדפס, וכ' עוד לאפסר לל"ל כלום. וי"ל בחולין ותרומה. וגי' נ"ק שאינו עושה עכשיו כלום ועושה כו'. ופי' דבשעת נגיעת מגריפה לגבלי תרומה לא היה עושה למגריפה כלום אלא אח"כ כשמגריפה נוגע בקדש מטמא הקודש מש"ה קאמר מדבר הפוסלה. וכש"מ גרים שאינו מטמא כלים ועושה כו'. ובגליון הגיה נ"מ שאינו פוסל חולין ופוסל כו': **כט**) בש"מ גרים של תרומה. וי"ל דשלישי של תרומה נקרא פסול אע"פ שמטמא לקדש משום דאינו מטמא אלא פוסל. וע"ע בה"ז: **ל**) משני רבא כאן (ש"מ): **לא**) ל"ל דלא (ש"מ): **לב**) ל"ל **מ**) חגיגה כ. [ע"ש], **נ**) חולין לה. ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ב, **ס**) פסחים לא: ירושי' פסחים פ"ח ה"ח סנהדרין פ"ב סה"א, הוריות פ"ג סה"ג, **ע**) [בכלות טז: וש"נ] ת"כ שמיני פ"ב הי"א, ירושי' שם, **פ**) [פסחים לא:], **צ**) מו"ק טו:, **ק**) [ר"ש פ. וש"נ], **ר**) חגיגה כא., **ש**) מנחות מו., **ת**) ויקרא ג א, **א'**) פסחים סט:, **ב'**) עי' רש"ק.

כחטאת (ש"מ, צ"ק ורש"ש): **לג**) **דפסח דחמיר ודחי** (ש"מ): **לד**) ל"ל לזמן (ש"מ, ב"ש): **לה**) נש"מ וכ"ש נוסף מכל מקום חזי [נש"מ הני כגר' בטעות] לאכילה בעי, וכעי"ז בת"ע וע"ש. נ"מ מ"מ אם לא היה ראוי לאכילה גרע (גליון). ועי' ל"ק: **לו**) לכאורה הדברים ולהלן אינם נכונים על דברי התוס' כאן אלא על התוס' בע"א ד"ה מדבר או על תחילת הדיבור עיי"ש. אבל בב"ש ציין על דבריהם כאן. וע"ע:

לא קשיא כאן שמת לו מת בי"ד וקברו בי"ד כאן שמת לו מת בי"ג וקברו בי"ד מת לו מת בי"ד וקברו בי"ד יום מיתה תופס לילו מדאורייתא מת לו מת בי"ג וקברו בי"ד יום קבורה א) מדרבנן אינו תופס לילו אלא מדרבנן א"ל רב אשי לרב מרי ואלא הא דקתני אמר לו ר"ש תדע שהרי אמרו אונן טובל ואוכל את פסחו ב) אבל לא בקדשים נימא ליה קאמינא לך אנא יום מיתה דאורייתא ואמרת לי את יום קבורה דרבנן קשיא אביי אמר לא קשיא א)כאן שמת קודם חצות כאן שמת לאחר חצות קודם חצות דלא איחזי לפסח חיילא עליה אנינות אחר חצות דאיחזי לפסח לא חיילא עליה אנינות ומנא תימרא דשני ליה ג) בין קודם חצות בין לאחר חצות דתניא ד) [1] לה יטמא מצוה [2] לא רצה מטמאין אותו על כרחו ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה ליטמא ד) ונמנו אחיו הכהנים וטימאוהו בעל כרחו ורמינהי [2] ולאחותו ג) מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת [2] לא יטמא יכול בשם ה) שלא יטמא לאחותו כך אין מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא [3] הוא למת מצוה ו) לאו ש"מ כאן קודם חצות כאן לאחר חצות ממאי דילמא לעולם אימא לך אידי ואידי אחר חצות והא רבי ישמעאל והא ר"ע דתניא ז) לה יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה לא ס"ד דרישא דההיא ר"ע קתני לה דתניא ז) ר"ע אומר [3] נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים לאביו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאמו היה ז) כהן והוא נזיר לאמו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו שאם היה כ"ג והוא נזיר לאחיו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה ולאחותו מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא אבל יטמא הוא למת מצוה מצוה תלמוד לומר ולאחותו לאחותו ח) לא יטמא אבל יטמא הוא למת מצוה

לא קשיא. דר"ש אדר"ש הא דקתני הכא ט) אונן לא מייתי פסח כשמת י)וקברו בי"ד ביום מיתה דאורייתא ותפיס לילו מדאורייתא כדיליף ליה רבי יהודה לקמן [ע"ב] והא דקתני לעיל אוכל פסחו בשמת בי"ג וקברו בי"ד ביום קבורה גופיה דרבנן ולא תפיס לילו אלא מדרבנן ורומיה דתרתי מתני' קמייתא משני לה רב מרי אידי ואידי יום יא) קבורה וכאן בפסח וכאן בשאר ימות השנה כדשיינן לה מעיקרא ומאי אכל לא בקדשים אכל לא בקדשים של כל השנה כולה: הכי גרס: **לא תפיס לילו עמו** יב) **אלא מדרבנן: אמינא לך אינוס** יג) **יום מיתה דאורייתא.** דהא מאנינות דאהרן מייתי לה לקמן והתם יום מיתה הוא: **ואת מהדרת יום קבורה.** דהוא גופיה מדרבנן והתם מודינא: **אביי אמר.** אידי ואידי ביום מיתה ולעולם אינות לילה לר"ש דרבנן ודקתני בברייתא פסח אינו בא באנינות בשמת קודם חצות דרחמנא דחייה מהאי קרא דדרשינן כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן ודקתני בפסחים טובל ואוכל פסחו אלמא מייתי ליה אונן כשמת אחר חצות דקדמה חובת שחיטת פסח לאנינות ותו לא דחיא ליה אנינות מלשלח קרבנו יד) ומיהו אי כרחך ש"מ אנינות לילה דרבנן דאי מדאורייתא היא אמאי נהי מט) דקדמה חובת שחיטה לאנינות אבל חובת אכילה לא קדמה ליה ואכילת פסחים לא מעכבא לאנדי יז) אלא משום דאנינות לילה דרבנן והם לא העמידו בבריסה במקום כרת דדילמא ממנע ולא שחיט א"נ כיון דעל כרחך יח) שחטיה לאו אורח ארעא דינמרו ליעשל ש"מ ליפסל הילכך אוכל פסחו אבל לא שאר קדשים אפי' ליל פסח דהעמידו בבריסה במקום עשה ומתני' דדייקינן אי מזמנו ליה אכיל ביום קבורה כדאמר רב אסי לעיל [דמת בי"ג וקברו בי"ד] אפילו מדרבנן לא תפיס לילו: **דשני ליה.** (א) מדאורייתא: **ורמינהי דו'.** מסקנא דמילתיה הוא דבעי לאתויי מגו רומיא ושיניי: **לאחותו מה ת"ל.** בנזיר קאי וכיון דכתיב לאביו ולאמו כ"ש לאחותו יט): **אמרת לא יטמא.** ריש"א דבריית'א בנזיר קא מייתי כדתני לה לקמן בשמעתין וה"ק סיפא הרי שהיה נזיר והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא אי משום כ"ג אי משום פסח וכ"ש הכא דאיתנהו לכולהו: **ומול את בנו.** דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסחו כ) : **לאחותו אין ממש.** אלמא אתיא דפסח ואסרה ליה לטיטמא ומניא פסח כא) אונן: **אליבא דר' עקיבא דאמר לה יטמא מצוה** והילכך לא מיתוקמא הך בברייתא אלא בשמת לאחר חצות דאתיא פסח והתיא למצות טומאה וקמייתא בשמת קודם חצות דאפקעתיה אנינות מפסח: **וממאי.** דטעמא דקמייתא משום דקדמה אנינות הוא דתוקמת לר"ש דאמר לעיל (ג) אין מביא פסח אונן בשמת קודם חצות וכו'ע: **דילמא.** טעם כא) דר"ע לאו משום קודם חצות הוא והיכא דלא איטמי בשמת כב) ואפילו קודם חצות בעי למעבד פסח כג) והכא משום דאיטמי הוא ואפילו מת לאחר חצות נמי אמאר ר' עקיבא יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאין ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא ופסח יש לו תשלומין בשני והך דקתני לא יטמא רבי ישמעאל היא דאמר רשות היילכך כד) לא תדחייה מצות פסח בשביל רשות דטומאה ולעולם בין לרבי ישמעאל בין לר"ע אונן שלא נטמא מביא פסחו ואפילו מת קודם חצות דטעמא דהכא לאו משום אנינות הוא כה): **דרישא דהכיא.** דנזיר ר"ע קתני לה דאומר מצוה הילכך לא מיתרצי אלא משום טעמא דקודם חצות ואחר חצות היכא כו) דמת קודם חצות קדמה לה חובת טומאה לפסח ומטמא והוא הדין לאנינות דהא קדמה והיכא דמת לאחר חצות קדמה חובת פסח ומפקע לחובת טומאה והוא הדין לאנינות: **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו' וכוליה קרא יתירא הוא דהא כתיב ליה כז) קרובים ורחוקים: **נפש אלו הקרובים.** לאו ממשמעותא היא דתיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים דאי לא כתיב מרתי קראי הוה מוקמינן ליה ברחוקים אבל השתא דאיכתיבא כח) תרי קראי נפש קרובים ממעט שהן כנפשו: **לאביו.** מה ת"ל אם ללמד שלא יטמא לו תרי פירש קרובים ורחוקים אלא בא לפרט את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה: **לאמו.** מה תלמוד לומר אם לאסור הרי למדנו מצוה הרי למדנו אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא ללמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ונזיר התרתי לך בו מת מצוה ממעטינו כט) דלאמו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וכן כולם: **הרי שהלך לשחוט את פסחו** ל). זה שהיה כ"ג ונזיר ונימוסף בו עוד דבר אחר המעכבו מליטמא שהיה צריך לשחוט את פסחו אף זה לאחותו פרטתי לך בו אבל מיטמא הוא למת מצוה דאם אינו עניין לנזיר לבדו תנהו עניין למי שיש בו כל אלו: **רבא**

הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו בו'. תימה היכי דייק מהכא דשמיעת פסח דומה טומאת מתו שאני הכא שהוא כ"ג ונזיר וכי תימא אי לא דאפאי נפשיה דמיא מתו לא היה צריך קרא למת מצוה דהיא שלשתן דכיון דכ"ג ונזיר נחמיר משום מת מצוה בשביל שהולך עדיין לשחוט את פסחו לא ממיטא ת"ל לומר כן ו) דהא לכהן הדיוט ונזיר אינטריך קרא אף על גב דכהן הדיוט לחודיה מיטמא למתו ויש פירושים שמוגה בהם משום הך קשיא דלא מייירי הכא בנזיר לא) אלא בהולך לשחוט פסחו לחודיה לב) ולא יתכן כלל דהיינו בריית'א דמייתי בסמוך דמיירי בכהן לג) ונזיר ונראה דדייק משום דקתני הכא אמרת לא יטמא וכבולהו לא קתני הכי משמע לא יטמא משום שחיטת פסחו ולא גרסינן ת"ל לא יטמא ועוד נראה לדקדק אי שחיטת הפסח לחודה לא דחיא טומאת קרובים ה"ל למתנייה בריש'א לד) דהולך לשחוט כו' הרי שהיה כ"ג ונזיר והולך לשחוט כו' כמו כהן הדיוט דתני בריש'א דמעיקרא תני הקל יותר כי היכי דתני כהן הדיוט לה) קודם לנזיר ואמ"כ כ"ג ונזיר: **הא רבי ישמעאל הא ר"ע.** פי' בקונטרס ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר"ע יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאין ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא דפסח לו) יש לו תשלומין בשני ולא דמי לעשה דהשלמה דאתי עשה דפסח ודחי ליה כדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. וסס) ז) אע"פ שיש לו תשלומין בשני: **נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים.** בנזיר בפ' כ"ג (דף מח:) גרס איפכא ועיקר ועושה שם [חדא] דרשא מלאביו ולאמו:

לא קשיא. דר"ש אדר"ש הא דקתני הכא ט) אונן לא מייתי פסח כשמת י)וקברו בי"ד ביום מיתה דאורייתא ותפיס לילו מדאורייתא כדיליף ליה רבי יהודה לקמן [ע"ב] והא דקתני לעיל אוכל פסחו בשמת בי"ג וקברו בי"ד ביום קבורה גופיה דרבנן ולא תפיס לילו אלא מדרבנן ורומיה דתרתי מתני' קמייתא משני לה רב מרי אידי ואידי יום יא) קבורה וכאן בפסח וכאן בשאר ימות השנה כדשיינן לה מעיקרא ומאי אכל לא בקדשים אכל לא בקדשים של כל השנה כולה: הכי גרס: **לא תפיס לילו עמו** יב) **אלא מדרבנן: אמינא לך אינוס** יג) **יום מיתה דאורייתא.** דהא מאנינות דאהרן מייתי לה לקמן והתם יום מיתה הוא: **ואת מהדרת יום קבורה.** דהוא גופיה מדרבנן והתם מודינא: **אביי אמר.** אידי ואידי ביום מיתה ולעולם אינות לילה לר"ש דרבנן ודקתני בברייתא פסח אינו בא באנינות בשמת קודם חצות דרחמנא דחייה מהאי קרא דדרשינן כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן ודקתני בפסחים טובל ואוכל פסחו אלמא מייתי ליה אונן כשמת אחר חצות דקדמה חובת שחיטת פסח לאנינות ותו לא דחיא ליה אנינות מלשלח קרבנו יד) ומיהו אי כרחך ש"מ אנינות לילה דרבנן דאי מדאורייתא היא אמאי נהי מט) דקדמה חובת שחיטה לאנינות אבל חובת אכילה לא קדמה ליה ואכילת פסחים לא מעכבא לאנדי יז) אלא משום דאנינות לילה דרבנן והם לא העמידו בבריסה במקום כרת דדילמא ממנע ולא שחיט א"נ כיון דעל כרחך יח) שחטיה לאו אורח ארעא דינמרו ליעשל ש"מ ליפסל הילכך אוכל פסחו אבל לא שאר קדשים אפי' ליל פסח דהעמידו בבריסה במקום עשה ומתני' דדייקינן אי מזמנו ליה אכיל ביום קבורה כדאמר רב אסי לעיל [דמת בי"ג וקברו בי"ד] אפילו מדרבנן לא תפיס לילו: **דשני ליה.** (א) מדאורייתא: **ורמינהי דו'.** מסקנא דמילתיה הוא דבעי לאתויי מגו רומיא ושיניי: **לאחותו מה ת"ל.** בנזיר קאי וכיון דכתיב לאביו ולאמו כ"ש לאחותו יט): **אמרת לא יטמא.** ריש"א דבריית'א בנזיר קא מייתי כדתני לה לקמן בשמעתין וה"ק סיפא הרי שהיה נזיר והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא אי משום כ"ג אי משום פסח וכ"ש הכא דאיתנהו לכולהו: **ומול את בנו.** דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסחו כ) : **לאחותו אין ממש.** אלמא אתיא דפסח ואסרה ליה לטיטמא ומניא פסח כא) אונן: **אליבא דר' עקיבא דאמר לה יטמא מצוה** והילכך לא מיתוקמא הך בברייתא אלא בשמת לאחר חצות דאתיא פסח והתיא למצות טומאה וקמייתא בשמת קודם חצות דאפקעתיה אנינות מפסח: **וממאי.** דטעמא דקמייתא משום דקדמה אנינות הוא דתוקמת לר"ש דאמר לעיל (ג) אין מביא פסח אונן בשמת קודם חצות וכו'ע: **דילמא.** טעם כא) דר"ע לאו משום קודם חצות הוא והיכא דלא איטמי בשמת כב) ואפילו קודם חצות בעי למעבד פסח כג) והכא משום דאיטמי הוא ואפילו מת לאחר חצות נמי אמאר ר' עקיבא יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאין ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא ופסח יש לו תשלומין בשני והך דקתני לא יטמא רבי ישמעאל היא דאמר רשות היילכך כד) לא תדחייה מצות פסח בשביל רשות דטומאה ולעולם בין לרבי ישמעאל בין לר"ע אונן שלא נטמא מביא פסחו ואפילו מת קודם חצות דטעמא דהכא לאו משום אנינות הוא כה): **דרישא דהכיא.** דנזיר ר"ע קתני לה דאומר מצוה הילכך לא מיתרצי אלא משום טעמא דקודם חצות ואחר חצות היכא כו) דמת קודם חצות קדמה לה חובת טומאה לפסח ומטמא והוא הדין לאנינות דהא קדמה והיכא דמת לאחר חצות קדמה חובת פסח ומפקע לחובת טומאה והוא הדין לאנינות: **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו' וכוליה קרא יתירא הוא דהא כתיב ליה כז) קרובים ורחוקים: **נפש אלו הקרובים.** לאו ממשמעותא היא דתיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים דאי לא כתיב מרתי קראי הוה מוקמינן ליה ברחוקים אבל השתא דאיכתיבא כח) תרי קראי נפש קרובים ממעט שהן כנפשו: **לאביו.** מה ת"ל אם ללמד שלא יטמא לו תרי פירש קרובים ורחוקים אלא בא לפרט את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה: **לאמו.** מה תלמוד לומר אם לאסור הרי למדנו מצוה הרי למדנו אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא ללמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ונזיר התרתי לך בו מת מצוה ממעטינו כט) דלאמו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וכן כולם: **הרי שהלך לשחוט את פסחו** ל). זה שהיה כ"ג ונזיר ונימוסף בו עוד דבר אחר המעכבו מליטמא שהיה צריך לשחוט את פסחו אף זה לאחותו פרטתי לך בו אבל מיטמא הוא למת מצוה דאם אינו עניין לנזיר לבדו תנהו עניין למי שיש בו כל אלו:

רבא

כב א מתי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ט:

כג ב מתי' פ"ג מהל' אבל הל' ז והלכה ו וטוש"ע יו"ד סימן שנג סעיף ג:

כד ג מתי' שם פ"ג הלכה ח וטוש"ע יו"ד סימן שנד סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא: ויקרא כא, ג
2. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחִיו וּלְאֲחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו, ז
3. כָּל יְמֵי הִזִּירוֹ לַיהוָה עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא: במדבר ו, ו

מוסף רש"י

חיילא עליה אנינות. בריש'א דקתני לה מתיב עליה מיהב דפסח (פסחים נח:) ולאחותו מה ת"ל. בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לאביו ולאמו ולאחותו לא יטמא להם, דהא סולמו בכולל על נפש מת לא יבא היו לומה יבא, לאביו פרט למת מצוה. נלמוד מה ת"ל, משום מת מצוה לא אנטריך דמלאביו נפקא, ולדיבר ליה בספרי לגמרא שאם היה נזיר זה כהן, דהוו עליה שתי קדושות, אף הוא נלמוד הוא למת מצוה. נלחיות מה ת"ל, הרי שהיה כ"ג והוא נזיר, אף הוא נלמוד לא יטמא אבל מטמא דמצוה. ונלאחותו מה ת"ל, אם אינו ענין לזה כהן הדיוט דתני בריש'א דמעיקרא תני הקל יותר כי היכי דתני כהן הדיוט לה) קודם לנזיר ואמ"כ כ"ג ונזיר: **הא רבי ישמעאל הא ר"ע.** פי' בקונטרס ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר"ע יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאין ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא דפסח לו) יש לו תשלומין בשני ולא דמי לעשה דהשלמה דאתי עשה דפסח ודחי ליה כדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. וסס) ז) אע"פ שיש לו תשלומין בשני: **נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים.** בנזיר בפ' כ"ג (דף מח:) גרס איפכא ועיקר ועושה שם [חדא] דרשא מלאביו ולאמו:

עין משפט נר מצוה

ליקוטים

שאם היה כה"ג ונזיר כו'. קשה לי מנ"ל דהני ד' קראי כולן למעוטי מת מצוה קאתי, דילמא חד מיניהון לגופא אתא שאם היה כהן ונזיר נמי אינו מטמא לקרובים כמו נזיר גרידא. וכי תימא ולאו כל שכן הוא, ליתא, דהנ"א כהן ונזיר גרע טפי מנזיר גרידא דהואיל והוהר לו טומאת קרובים לכהונתו הוהר לו נמי לנזירתו, וכה"ג אמרינן בפ"ג דזבחים (דף לב ע"ב) לעולא דס"ל ביאה במקצת שמה ביאה אפ"ה מצורע שחל שמיני שלו להיות בערב פסח וראה קרי בו ביום וטבל מכניס ידיו לבהונות ומטמא דהואיל והוהר לצרעתו הוהר נמי לקרי. וליכא למימר דהתם הואיל, דהוה ליה מחמירתא לקילתא דהא מצורע דראי חמיר מבעל קרי, אבל נזיר דחמיר מכהן דהו"ל מקילתא לחמירתא לא אמרינן הואיל, ליתא דהתניא לר"א דפ"ז דנזיר (דף מז) גבי כהן גדול ונזיר שמצא מת מצוה דס"ל יטמא כהן שאין מביא קרבן על טומאתו, אבל לחכמים דס"ל התם יטמא נזיר שאין קדושתו קדושת עולם אלמא כהן חמור מנזיר, מאי איכא למימר. ועוד הא דעולא דאמר הואיל והוהר לצרעתו הוהר נמי לקרי, דאי הואיל הוי נמי מקילתא לחמירתא דהא בשמיני לימי ספירתו קאי דאינו אלא מחוסר כיפורים וקיל מטבול יום דבעל קרי דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר הערב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים, אלמא טבו"י אפילו דקרי אסור בתרומה ואילו מחוסר כיפורים אפילו דצרעת מותר בתרומה, ואפ"ה אמרי' הואיל מקילתא לחמירתא. ואע"ג דבפ"ק דיבמות (דף ז) אמרינן מי לא מודה עולא דאם ראה קרי בליל ח' שאינו מכניס ידיו לבהונות שלא יצא לשעה שהוא ראוי להביא קרבן, הא ה"נ איכא למימר דלהכי בעי קרא לכהן ונזיר דלא תימא הואיל היינו במת קרובו של כהן ואח"כ קיבל עליו נזירות דכבר הוהר לו איסור טומאת כהן שחל עליו נזירות וה"א דאף על פי שהוא נזיר מטמא לקרובים אע"ג דנזיר דעלמא אינו מטמא, כהן שמתם הואיל הו"א דאישתרי, קמ"ל חד מהני קראי דלא קשיא כאן שמת לו מת בי"ד וקברו בי"ד כאן שמת לו מת בי"ג וקברו בי"ד מת לו מת בי"ד וקברו בי"ד יום מיתה תופס לילו מדאורייתא מת לו מת בי"ג וקברו בי"ד יום קבורה א) מדרבנן אינו תופס לילו אלא מדרבנן א"ל רב אשי לרב מרי ואלא הא דקתני אמר לו ר"ש תדע שהרי אמרו אונן טובל ואוכל את פסחו ב) אבל לא בקדשים נימא ליה קאמינא לך אנא יום מיתה דאורייתא ואמרת לי את יום קבורה דרבנן קשיא אביי אמר לא קשיא א)כאן שמת קודם חצות כאן שמת לאחר חצות קודם חצות דלא איחזי לפסח חיילא עליה אנינות אחר חצות דאיחזי לפסח לא חיילא עליה אנינות ומנא תימרא דשני ליה ג) בין קודם חצות בין לאחר חצות דתניא ד) [1] לה יטמא מצוה [2] לא רצה מטמאין אותו על כרחו ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה ליטמא ד) ונמנו אחיו הכהנים וטימאוהו בעל כרחו ורמינהי [2] ולאחותו ג) מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת [2] לא יטמא יכול בשם ה) שלא יטמא לאחותו כך אין מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא [3] הוא למת מצוה ו) לאו ש"מ כאן קודם חצות כאן לאחר חצות ממאי דילמא לעולם אימא לך אידי ואידי אחר חצות והא רבי ישמעאל והא ר"ע דתניא ז) לה יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה לא ס"ד דרישא דההיא ר"ע קתני לה דתניא ז) ר"ע אומר [3] נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים לאביו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאמו היה ז) כהן והוא נזיר לאמו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו שאם היה כ"ג והוא נזיר לאחיו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה ולאחותו מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול בשם שאין מטמא לאחותו כך אינו מטמא למת מצוה תלמוד לומר ולאחותו לאחותו ח) לא יטמא אבל יטמא הוא למת מצוה

דלא, ומהשתא לא נשאר אלא ג' קראי לדיוקא דמת מצוה חד לנזיר גרידא ואידך לכהן ונזיר והג' לכה"ג ונזיר, אכתי להולך לעשות את פסחו ולמול את בנו דטמטא למת מצוה לן. והניחה לרבא דאמר התם בפ"ג דזבחים מצורע היתרה הוא להא איתאי ולהא לא אישתרי אלמא היכא דהיתרה הוא לא אמרינן הואיל, ה"נ לא צריך קרא לנזיר וכהן דלא אמרינן הואיל ואשתרי אישתרי דכיון דטומאת קרובים לכהן היתירה בלא קרא לא שייך לומר הואיל, אבל לאביי וה"נ לעולא דס"ל התם דלגבי התירא אמרינן הואיל הא ודאי צריך קרא למעוטי הא דאמרן והדרה קושיא לדוכתא. ואע"פ שהתוס' פירשו שם בפ"ק דיבמות אהא דאמר רבא עדוה גופא לא צריכא קרא והקשו והא לכל הפחות אינטריך בנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא תימא הואיל ואישתרי אישתרי ותירץ בשם ר"י דיש לחלק דגבי בעל קרי דשם טומאה אחת היא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דחד לאו הוא בבעל קרי ומצורע, אבל הכא דשני שמות הן לא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי ולא צריך קרא למיסר כהן ונזיר דלא תימא הואיל דקרי אישתרי, מ"מ לכתבא דגמרא דקאמר רב אינטריך עליה להיכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי מאי איכא למימר (עודי תוס' מגילה ג' ע"ג קלקוי): הרי שהיה הולך כו' ולמול את בנו. יש להקשות, הא תינח פסח שימנע מליטמא בלבד נדחה לפסח שני. אלא מעשות מילה למה ימנע מפני הטומאה. וכי טמא אינו יכול למול בנו. ונראה לי שאינו רוצה לומר שבעבור הטומאה ימנע מעשות המילה, אלא בעבור שצריך לקבור המת לא יהיה לו שהות לעשות צרכי מילה איזמל וסמרטוטין והדברים הצריכין לה וילך לקבור המת ויניח מלעשות המילה ולא תעשה בזמנה (ל"ש מיז מת:): **ורש"י** פי' דלמול את בנו מיירי בערב הפסח שמילת זכריו מעכבתו מלאכול בפסח, ולפירושו הו"ל למימר למול את בנו ולשחוט את פסחו (תוס' ל"ש בגרסת יט.):

אכילת פסחים מעכבא. פלוגתא היא בפרק כילד צולין (פסחים דף עח:) דרבי נתן ורבנן [לה] ומשמע מתוך פירוש הקונטרס דסבר לה כמ"ד מעכבא לגבי הא [דאפילו למ"ד לא מעכבא] דבעינן גברא רחוי לאכילה כדמוכח התם אם כן אכילה היא מצוה [לו] וסברא הוא שדומה מצוות דרבנן א"ע כיון דכתיב אים לפי אכלו למצוה דמצוה בדיליה מבאחריני סברא הוא דדמיא מצוות דרבנן ומעכבא דקאמר לאו דוקא:

סמוך לשקיעת החמה. [לז] במנחה נקט סמוך נקט נמי הכא סמוך דהוה מצי למימר כאן קודם שקיעה כאן לאחר שקיעה:

ואחריתה ביום מר. פסוק הוא בתרי עשר [עמוס ח'] ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה כיום מר ולא כמו שפירש בקונטרס:

רבא אמר אידי ואידי אחר חצות [א] **ול"ק** [א]**כאן קודם ששחטו וזרקו עליו כאן לאחר ששחטו וזרקו עליו א"ל רב אדא בר מתנה לרבא אחר ששחטו וזרקו את דמו מה דהוה הוה א"ל רבינא** [ב] **אכילת פסחים מעכבא מדרבה בר רב הונא א"ל** [ב] **ציית מאי דקאמר לך רבך מאי דרבה בר רב הונא** [ג]**דתניא** [ב]**יום שמועה כיום קבורה למצות שבעה ושלשים** [ג]**ולאכילת פסחים כיום ליקוט עצמות אחד זה ואחד זה טובל ואוכל בקדשים לערב הא גופא קשיא אמרת יום שמועה כיום קבורה למצות שבעה ושלשים ולאכילת פסחים כיום ליקוט עצמות מכלל דיום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל ודרר תני אחד זה ואחד זה טובל ואוכל בקדשים לערב אמר רב חסדא תנאי היא רבה בר רב הונא אמר ל"ק כאן ששמע שמועה על מתו סמוך לשקיעת החמה וכן שליקטו לו עצמות סמוך לשקיעת החמה וכן שמת לו מת וקברו סמוך לשקיעת החמה וכאן לאחר שקיעת החמה לאחר שקה"ח מאי דהוה הוה אלא ש"מ אכילת פסחים מעכבא רב אשי אמר מאי אחד זה ואחד זה ה"ק אחד יום שמועה ואחד יום ליקוט** [ג] **טובל ואוכל בקדשים לערב והא דרב אשי בדותא** [ד] **היא מכדי עלה קאי זה וזה מיבעי ליה אלא ש"מ בדותא היא ומאי תנאי** [ג]**דתניא עד מתי מתאונן עליו כל היום רבי אומר כל זמן** [ד]**שלא נקבר במאי עסקינן אילימא ביום מיתה מי איכא דלית ליה דיום מיתה דתפים** [ה] **לילו מדרבנן ותו רבי אומר כל זמן שלא נקבר הא קברו אישתרי ליה ומי איכא דלית ליה** [ד] [1]**ואחריתה כיום מר אמר רב ששת איום קבורה קאי מתקיף** [ו] **רב יוסף אלא הא דקתני** [ה]**השומע על מתו כמלקט** [ו] **עצמות טובל ואוכל בקדשים לערב מכלל דיום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל הא מני אלא תריץ** [ז] **עד מתי מתאוננין עליו כל אותו היום ולילו רבי אומר כל זמן שלא נקבר [אבל נקבר] בלא לילו אמרוה** [ט] **קמיה דר' ירמיה אמר** [י]**גברא רבה כרב יוסף לימא הכי לימא** [ה] **דרבי לקולא והתניא עד מתי מתאונן עליו כל זמן שאינו** [יא] **נקבר אפילו מכאן ועד עשרה ימים דברי רבי וחכ"א אין מתאונן עליו אלא אותו היום בלבד אלא תריץ הכי עד מתי הוא מתאונן עליו כל אותו היום בלא לילו רבי אומר כל זמן שלא נקבר** [ג] **ואם נקבר תופס לילו אמרוה קמיה דרבא מדקאמר רבי יום קבורה תופס לילו מדרבנן מכלל דיום מיתה תופס לילו מדאורייתא וסבר רבי אנינות לילה דאורייתא** [י] [2]**והתניא** [ז]**הן היום אני היום אסור** [יב] **ולילה מותר ולדורות בין ביום ובין בלילה אסור דברי רבי יהודה רבי אומר** [ז]**אנינות לילה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים לעולם דרבנן היא רבא אמר רבי יוחנן** [ד]**ורבנן** [לה] **דרבי נתן ורבנן** [לה] **ומשמע מתוך פירוש הקונטרס דסבר לה כמ"ד מעכבא לגבי הא [דאפילו למ"ד לא מעכבא] דבעינן גברא רחוי לאכילה כדמוכח התם אם כן אכילה היא מצוה** [לו] **וסברא הוא שדומה מצוות דרבנן א"ע כיון דכתיב אים לפי אכלו למצוה דמצוה בדיליה מבאחריני סברא הוא דדמיא מצוות דרבנן ומעכבא דקאמר לאו דוקא:**

סמוך לשקיעת החמה. [לז] **במנחה נקט סמוך נקט נמי הכא סמוך דהוה מצי למימר כאן קודם שקיעה כאן לאחר שקיעה:**

ואחריתה ביום מר. **פסוק הוא בתרי עשר** [עמוס ח'] **ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה כיום מר ולא כמו שפירש בקונטרס:**

מכלל דיום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל והדר תני אחד זה ואחד זה טובל ואוכל בקדשים לערב אמר רב חסדא תנאי היא רבה בר רב הונא אמר ל"ק כאן ששמע שמועה על מתו סמוך לשקיעת החמה וכן שליקטו לו עצמות סמוך לשקיעת החמה וכן שמת לו מת וקברו סמוך לשקיעת החמה וכאן לאחר שקיעת החמה לאחר שקה"ח מאי דהוה הוה אלא ש"מ אכילת פסחים מעכבא רב אשי אמר מאי אחד זה ואחד זה ה"ק אחד יום שמועה ואחד יום ליקוט [ג] טובל ואוכל בקדשים לערב והא דרב אשי בדותא [ד] היא מכדי עלה קאי זה וזה מיבעי ליה אלא ש"מ בדותא היא ומאי תנאי [ג]דתניא עד מתי מתאונן עליו כל היום רבי אומר כל זמן [ד]שלא נקבר במאי עסקינן אילימא ביום מיתה מי איכא דלית ליה דיום מיתה דתפים [ה] לילו מדרבנן ותו רבי אומר כל זמן שלא נקבר הא קברו אישתרי ליה ומי איכא דלית ליה [ד] [1]**ואחריתה כיום מר אמר רב ששת איום קבורה קאי מתקיף** [ו] **רב יוסף אלא הא דקתני** [ה]**השומע על מתו כמלקט** [ו] **עצמות טובל ואוכל בקדשים לערב מכלל דיום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל הא מני אלא תריץ** [ז] **עד מתי מתאוננין עליו כל אותו היום ולילו רבי אומר כל זמן שלא נקבר [אבל נקבר] בלא לילו אמרוה** [ט] **קמיה דר' ירמיה אמר** [י]**גברא רבה כרב יוסף לימא הכי לימא** [ה] **דרבי לקולא והתניא עד מתי מתאונן עליו כל זמן שאינו** [יא] **נקבר אפילו מכאן ועד עשרה ימים דברי רבי וחכ"א אין מתאונן עליו אלא אותו היום בלבד אלא תריץ הכי עד מתי הוא מתאונן עליו כל אותו היום בלא לילו רבי אומר כל זמן שלא נקבר** [ג] **ואם נקבר תופס לילו אמרוה קמיה דרבא מדקאמר רבי יום קבורה תופס לילו מדרבנן מכלל דיום מיתה תופס לילו מדאורייתא וסבר רבי אנינות לילה דאורייתא** [י] **והתניא** [ז]**הן היום אני היום אסור** [יב] **ולילה מותר ולדורות בין ביום ובין בלילה אסור דברי רבי יהודה רבי אומר** [ז]**אנינות לילה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים לעולם דרבנן היא ריגא לפיכא כדלקמן דמי ליום שמועה ויום ליקוט לא שייך למיתני אחד זה ואחד זה דכיון דמייהיו סליק זה וזה מיבעי ליה: טובל ואוכל בקדשים לערב.** וכ"ש פסחו: [ו] **ביום ליקוט עצמות.** משמע ולא כיום קבורה דאילו יום קבורה לא אכיל פסחו לערב: **תנאי היא.** דפליגי בגיל יום קבורה שאינה [מז] יום מיתה דאיכא למ"ד תפיס לילו מדרבנן וסבר אכילת פסחים לא מעכבא הילכך אפילו פסח לא אכיל ולקמן מייתי להו: **רבה בר רב הונא אמר כאן שמע שמועה או שלקטו לו עצמות או שקבר מתו כי"ד סמוך לשקיעת החמה וכאן לאחר שקיעת החמה.** סיפא דקתני בכולהו אוכל קדשים וכ"ש פסחו כשבא עליו אחד מאלו לפני שקיעת החמה דה"ל לערב ליל יום קבורה וליל יום שמועה וליל [ז] (פסחים) ביום ליקוט עצמות וסבר יום קבורה לא תפיס לילו אפילו מדרבנן וכ"ש יום שמועה וליקוט עצמות והא דתני ריגא ולאכילת פסחים כיום ליקוט עצמות דאילו יום קבורה לא אכל [ח] כשאירע לו אחד מאלו לאחר שקיעת החמה דה"ל לילה זה יום קבורה עצמו ולא ליל יום קבורה אע"ג דאף הוא מדרבנן החמירו ביום קבורה עצמו יותר מיום שמועה וליקוט לאוסרו בפסח אבל ביום ליקוט לא אסרוהו בפסח אלא בשאר קדשים הצריכוהו להמתין עד ערב וה"ק לאכילת פסחים הוי יום שמועה כיום ליקוט ואוכל פסחו ואפי' שמע או ליקט אחר שקיעה דה"ל יום שמועה עצמו ויום ליקוט עצמות ואפילו [מז] הכי שרי מה שאין כן ביום קבורה עצמו דאילו מת לו מת בי"ג וקברו אותו עממים [ט] לאחר שקיעה די"ד אסור לאכול בפסח ואע"ג דחלה עליו שמתת הרגל ואינו נוהג אבילות ברגל ה"מ אבילות דמדרבנן היא וכתיב ושמחת בחגך [דברים טז] אבל אנינות ליאסר בקדשים חלה עליו ואחד זה ואחד זה [ז] היכא דבאו עליו מבעוד יום אוכל בקדשים לערב דלילו [ב] לא תפיס ומיהו ביום אסור בשאר קדשים אפי' יום [מא] שמועה וליקוט עצמות בר מפסח כדמפרש טעמא וחזיל: **מאי דהוה הוה.** ומה לי פסח ומה לי שאר קדשים הא אמרת קדשים [מב] אסור ביום ליקוט לבו ביום כדקתני לערב ובפסח אמאי שרית ליה: **אכילת פסחים מעכבא.** לא [מג] העמידו דבריהם במקום כרת ומיהו ביום קבורה העמידו דבריהם משום דרובא קברי ביום מיתה ואתי למישרי יום מיתה עצמו ויש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרינן בפסחים בהאשה (דף לב.): **ומאי תנאי.** דפליגי ביום קבורה למיתפס לילו מדרבנן דקאמר רב חסדא לעיל תנאי היא: **עד מתי מתאונן.** ליאסר בקדשים: **כל היום.** קס"ד בגלא לילו: **כל זמן שלא נקבר.** קא ס"ד לקולא פליג ואמר [מד] דכל היום לא מיתסר דמשקברו [מה] הותר מיד: **אי נימא ביום מיתה.** שקברו ביום שמת: **מי איכא דליה ליה לו.** הא בין לר"ש בין לרבי דפליגי עליה דר' יהודה באנינות לילה דיום מיתה מודו מדברי [מו] סופרים מיהא אסור: **אחריתה כיום מר.** [מז] אחריתה של זונה כיום מר שמתאבל ומימר על מתו לפי שסופו למות עליה ויתאבלו עליהן [מח] אלמא מרירות יום שלם הוא: **איום קבורה.** שמת אתמול וקברו היום. ואכתי לא אסיקנא מילתיה לתנאי [מט] דרב חסדא עד סיפא דתרלה ר' ירמיה: **הא מני.** בין [מח] לרבי בין לרבנן מותר: **כל אותו היום.** של קבורה ולילו: **רבי אומר כל זמן שלא נקבר אבל קברו.** אישתרי ליה בלילה ומיהו ביום ליכא למימר דשרי ליה רבי דאפילו [מט] יום דליקוט [נ] עצמות אסור כל היום כדאמרת טובל ואוכל לערב: **והתניא רבי.** אלמא רבי לחומרא אמרה וכיון דליכא לפרושי פלוגתא [נא] דרבנן [נב] לאכול בעודו מוטל לפניו וע"כ [נג] בגיל יום קבורה פליגי דקאמר רבי אפי' קברו לסוף י' ימים מתאונן עליו ליל יום קבורה וחכ"א אינו מתאונן עליו ביום קבורה אלא יום עצמו אבל לא לילו והיינו תנאי דרב חסדא: **מדקא"ר יום קבורה.** דאיהו גופיה דרבנן תפיס לילו מדרבנן מכלל דיום מיתה דאורייתא [נד]: **תפיס לילו דאורייתא.** דקא סלקא דעתך לא עשו חכמים חיזוק לדבריהם [מה] שעיקרו מדבריהם יותר משעשתה תורה לדבריה: **הן היום.** הן משמע דאלו הקרבנות חלוקין משאר קרבנות שעליהן שמעת לאוכלן באנינות לילה מפני שכולנו אונסין ואין כהן לאוכלן אבל לדורות שיש כהנים לאוכלן בין ביום ובין בלילה אסור: **נעוצה דרבנן היא.** אפילו אנינות לילה דיום מיתה ואפילו הכי יום קבורה דאיהו גופיה מדרבנן לילו נמי לרבי אסור מדרבנן:

וחכמים

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ט:
כו ב מיי' פ"ז מהל' אבל הל"א טוש"ע יו"ד סי' תפ סע' ה:
כז ג מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ט:
כח ד מיי' פ"ב מהל' תמידין המקדש הלכה ט י ופ"ד מהל' אבל הלכה ו טוש"ע יו"ד סי' שמז סעיף ה:
כט ה מיי' פ"ב מהל' תמידין המקדש הלכה י:
ל ו מיי' שם הל"ט [וכיב הלפס ברכות פ"ב דף יא: יב. וע"ש]:

תורה אור השלם

1. וְהָפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל וְכָל שִׁירֵיכֶם לְקִינָה וְהַעֲלֵיתִי עַל כָּל מָתְנַיִם שָׂק וְעַל כָּל רֹאשׁ קָרְחָה וְשַׂמְתִּיהָ כְּאֵבֶל יָחִיד וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר:
עמוס ח, י
2. וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲייִטַב בְּעֵינֵי יְהוָה:
ויקרא י, יט

מוסף רש"י

אכילת פסחים מעכבא. כפרה בדיעבד (עפ"י פסחים עח:):

מסורת הש"ס

א) [פסחים עח:], ב) שמעות רפי"ד ע"ש ירושי' פסחים פ"ח ה"א, ג) שמעות פ"ד ה"ל, ירושי' שם, סנהדרין פ"ב ה"א, הוריות פ"ג הי"ג, ד) מו"ק כא., ה) [לעיל מד. כתובות מג.], ו) ת"כ שמיני פ"ב הי"א, ז) [ברכות מח: וש"נ], ח) מו"ק כא., ט) שם כב., י) ע' ביצה ריש דף ו., כ) [בכל המקומות שהביא הש"ס הך קרא ברכות מח: ומו"ק כא. סוכה כה: לא פיקס רש"י כמו כאן וגם לא נמצא כשום פסוק רק בעמוס ח פ"י כדאיתא כתו' ד"ה ואחריתה].

הגהות הב"ח

(א) גב' מתקף לה רב יוסף: (ב) שם אמרוה [רבנן] קמיה דר' ירמיה: (ג) שם תניא הכי וכו' רבי אומר כל זמן שלא נקבר תופס לילו עמו אמרוה רבנן קמיה דרבא אמר מדקאמר וכו' מופס לילו עמו מדרבנן מכלל דיום מיתה תופס: (ד) שם אמי היום אסור ובלילה: (ה) רש"י ד"ש אחד זה וכו' ועל כתף וכו' ריש"ל כפיפא דאי היום וכו' מיבעי ליה כדלקמן הס"ד: (ו) ד"ה כיום ליקוט ל"ל קודם ד"ה אחד זה: (ז) ד"ה רבה וכו' ואחד זה. נ"ב הן ליקוט הן שמועה: (ח) ד"ה כל זמן וכו' דמשקברו מותר מיד: (ט) ד"ה והתניא וכו' פלוגתא דרבנן בעודו בגיל כל"ל ותיבה לאכול ממתק:

שינויי נוסחאות

א) גי' הגר"א בכמה"ס קודם חצות. וע' לקוטי הלכות: ב) א"ל רבא (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ג) ליקוט עצמות (*ש"מ): ד) כ"א בריתא (וכן הלק). עיין ערך כר ל'. ועי' מ"ש פסחים יא ע"א על הגליון (הגרי"ב): ה) ל"ל תפיס (*ש"מ): ו) ל"ל והמלקט (צ"ק. וכ"ה בכתה"י וד"ה): ז) תריץ הכי עד מתי מתאונן עליו כל"ל (*ש"מ): ח) ל"ל למימרא (*ש"מ): ט) ל"ל שלא (*ש"מ): י) ל"ל לעיל (כי"פ). וכוז בדף לט ע"ב: יא) גרסינן נמי כי האי סוגיא ברבא ורבינא וכו' כל"ל (*שמכ"י). וככי"י ברבא ורב אדא ורבינא. וכ"כ נכון: יב) דמיום (כי"י): יג) ל"ל דיום (ש"מ): יד) ל"ל מאתמול (*ש"מ): טו) ל"ל יום (*ש"מ): טז) שאינו (כתה"י): יז) וליל יום ליקוט וכו' כל"ל (*ש"מ, צ"ק): יח) ל"ל אכיל (*ש"מ): יט) ל"ל אפילו (*ש"מ): כ) דלילו לא תפסי ומיהו בו ביום כו' כל"ל (*שמכ"י): כא) ל"ל ביום (ש"מ): כב) בשאר קדשים (כתה"י): כג) ולא (כתה"י. צ"ק). וכש"מ דלא: כד) ואמר רבי דאפילו כל היום כל"ל (*ש"מ): כה) ל"ל דמדברי (*ש"מ): כו) ל"ל עליו (ש"מ): כז) מיתת לתנאי ליתא בכי"ק: כח) הא בין לרבי בין לרבנן לילה מותר (כתה"י): כט) דהא אפילו (ח"ג) וע' כה"ז: ל) ליקוט (*ש"מ): לא) פלוגתא דנישרו רבנן (*ש"מ): לב) ל"ל ע"כ בגלא ול"ו (*ש"מ): לג) דאורייתא תפיס לילו מדאורייתא כל"ל והכ"ל (שמכ"י): לד) ל"ל לדבר (*ש"מ, ד"מ): לה) גי' ל"ק ורבנן ומדלא (קתני) [קאמר] דס"ל כמ"ד מעכבא משמע לגבי האי אפילו למ"ד לא מעכבא (דהא) [בהא] מודה דבעינן גברא כו'. וכש"מ גרים הכא כלפניו, אלא דלהלן כמקוץ גרים כמ"ד מעכבא ודוחק הוא לומר דפליגי אמוראי דשמעתין בהכי ונראה לפרש דאפילו לר' נתן דאמר לא מעכב כיון דמעכבא לגבי הא דבעינן גברא דחזי לאכילה כו'. וע"ע בח"ג: לו) בל"ו ליתא תיבת מצוה. וכש"מ גרים אכילה חשובה היא וסברא כו': לז) גי' ש"מ בחנגם נקט סמוך דהוה מצי למימר כו'. ועי' בס"ז ול"ק דמיישבים הגילרא שלנו דר"ל לאיידי דנקט בכמה דוכתי בש"ס גבי מנחה לשון סמוך לשקה"ח נקט נמי הכא בהאי לישנא:

וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר. ממה שעשתה תורה לדבריה: **כי כן צויתי.** במנחות [ג] שמיני כתיב [ד] קחו את המנחה וגו' [ה]: **באינות. דנדב ואביהו: לאשר צויתי.** בחטאת דראש חדש שנשרפה כתיב הן לא הובא את דמה וגו': **בשעת מעשה.** כשאירע להם אינותם אמר להם שלא יתנעו מאכילת קדשים היום שנעבר מפי הגבורה שחלוק אינות היום בקדשים משאר ימים וכשרואה שנשרפה אמר להם אכול תאכלו אותה היה להם [ו] לאוכלה כאשר צויתי אתכם בשעת מעשה: **לאשר צוה ה'.** באכילת חזה ושוק של [ז] בגבור שקריבו בו ביום נאמר: **ולא מאליי אני אומר.** לאוכלם באינות: **מפני אינות נשרפה.** לכך נאמר ותקראנה אותי כאלה ומצינו שהודה לו משה כדכתיב וייטב בעיניו ואם מפי הגבורה שמע היתר אינות לבו ביום למה הודה: **מפני אינות נשרפה.** שלא הותרה להם אינות לבו ביום ולית ליה לרבי נחמיה הך דרשא דבאינות יאכלוה אלא הכי קאמר לו [ח] כי כן צויתי שאף מנחת בגבור זו שלא מצינו מנחה קריבה לגבור ביולא בה נאכלת ועל האינות לא הוזכר למשה לדרוש ק"ו ממעשר וכשהזכירו אהרן הודה לו: **מפני עומאה נשרפה.** שנגעה בה טומאה בחטאת של שעיר ראש חדש שקרבה (להם) בו ביום שהוקש המשכן בראש חדש ניסן והוא היה שמיני למלואים ושלשה שעירים קרבו בו ביום שעיר נחשון ושעיר ראש חדש ושעיר שבא לשעה כדכתיב (ויקרא ט) קחו שעיר עזים לחטאת ועל ראש חדש נשרפה כדאמרינן לקמן [ע"ב]: **היה להם לשלשתן.** דשלשה שעירים קרבו להם כדלקמן: **היה להם לאוכלם לערב.** לר' יהודה אע"ג דאמר אינות לילה דאוריתא מודה הוא דלאותו היום הותרה להן אינות לילה וכל שכן לר"ש [ח] דלף לדורות אינו אלא מדברי סופרים. ולקמן מפרש טעם לרבי נחמיה: **והלא פינחס היה עמהן.** שלא היה אונן. ולקמן [שם] פריך שפיר קאמרינן ליה: **אידי ואידי רבי נחמיה.** ואית ליה לרבי נחמיה דהותרה אינות במנחה דכתיב כי כן צויתי ואפי' הכי בשעיר של ראש חודש הודה לדברי אהרן ולא קשיא מנחה קדשי שעה היא [ט] והוראת שעה היתה בה שתאכל לאונגין אבל שעיר של ראש חדש קדשי דורות הן ומשה כשקלף טעה כסבור היון שמעתי היתר אינות במנחה הוא הדין לחטאת ואמר לו אהרן שמא דוקא קדשי שעה שמעת והודה לו: **רבי נחמיה.** דאמר מפני אינות נשרפה: היכי מתרץ להו לענין אינות ומה היה הקפון ומה היא הודאה [ז]: **ורבנן.** רבי יהודה ורבי שמעון היכי מתרצי להו לענין טומאה: **שמא נגעה** מתשובתו אתה למד שכך אמר להם מתחילה מדקאמר הן לא הוצא וגו' פעמים: **אמר לו.** אהרן למשה: **משה הן הקריבו.** בתמיה. וכי בניי שהם הדיוטים שמשו היום והלא עלי הטלת כל **העבודה** כדכתיב (שם) קרב אל המזבח ועשה וגו' ואני כהן גדול אני ומקריב אונן: **לאשר צויתי.** במנחה: **קדשי שעה.** כגון מנחה שחובת שעה היתה ואינה נוהגת לדורות: **מרבייכו.** לעריכם [כב]: **שאני מבזה קדשי שמים.** להסיח דעתי מהם: **אפי' אלה ואכלה.** אבלות אירעוני אין אני מבזה כו' והיינו דכתיב כאלה ולא כתיב אלה: **ומה מעשר הקל כו'.** [ג] תימה מה למעשר שכן טעון כסף לורה דכה"ג פריך בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יז:) [ט]: **דאי ביום קל וחומר ממעשר.** [ו] תימה בלילה נמי ניתא קל וחומר דהא רבי יהודה אית ליה אינות לילה דאוריתא לדורות:

[ו] **וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.** [ג] תנו רבנן [1] כי כן צויתי [2] כאשר צויתי [3] כאשר צוה ה' כי כן צויתי באינות יאכלוה כאשר צויתי בשעת מעשה אמר להן [א] כאשר צוה ה' לא מאליי אני אומר ורמינהי [ב] מפני אינות [ו] נשרפה לכך נאמר כאלה אמר שמואל לא קשיא הא [ג] ר"י הא ר"נ דתניא [7] מפני אינות שרפוה לכך נאמר כאלה דברי רבי נחמיה רבי יהודה ור"ש אומרים [ד] מפני טומאה נשרפה שאם אתה אומר מפני אינות נשרפה היו [ה] לשלשתן שישרפוה ד"א היו [ו] ראוי לאוכלן לערב ד"א והלא פינחס היה עמהן רבא אמר אידי ואידי רבי נחמיה ולא קשיא כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות רבי נחמיה היכי מתריץ להני קראי ורבנן היכי מתרצי להו להני קראי רבי נחמיה מתריץ להו הכי [7] מדוע לא אכלתם [ז] [ח] אמר לו משה לאהרן שמא נכנס דמה [ט] לפני ולפנים אמר לו [2] הן לא הובא את דמה שמא חוץ למחיצתה יצאת אמר לו בקדש היתה ודלמא באינות אקריבתוה ופסלתוה אמר לו משה [ז] וכי הם הקריבו אני הקרבתי וא"ל הן לא הובא את דמה ובקדש היתה אכול תאכלו אותה כאשר צויתי באינות יאכלוה אמר לו [4] ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' [ט] שמא לא שמעת אלא בקדשי שעה דאי בקדשי דורות [ט] ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה [5] לא אכלתי באוני ממנו [ח] בקדשי [א] דורות לא כל שכן מיד [6] וישמע משה וייטב בעיניו [ט] הודה ולא בוש משה לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי ור"י ור"ש היכי מתרצי להו [ט] הכי מתרצי להו [7] מדוע לא אכלתם את החטאת (ג) במקום [הקודש] שמא נכנס דמה [ט] לפני ולפנים אמר לו [2] הן לא הובא את דמה (אל הקדש פנימה) שמא חוץ למחיצתה יצאת אמר לו הן [ט] בקודש היתה ודילמא באינות אקריבתוה ופסלתוה אמר לו משה הן הקריבוה דפסלה בהו אינות אני הקרבתיה ודילמא אגב מרבייכו [יא] פשעתו בה ואיטמאי אמר לו משה כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי שמים ותקראנה אותי כאלה ואפילו אלה וכאלה אין אני מבזה קדשי שמים אמר לו ואי הן לא הובא את דמה ובקודש היתה אכול תאכלו אותה בקודש כאשר צויתי באינות יאכלוה אמר לו שמא לא שמעת אלא בלילה דאי ביום [ט] ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה [4] לא אכלתי באוני ממנו קודש חמור [ב] לא כל שכן מיד וישמע משה

[1] תנו רבנן כי כן צויתי באינות יאכלוה אלא כלומר חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר ממה שעשתה תורה לדבריה: [ב] משל תורה דעלמא אלא כלומר חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר ממה שעשתה תורה לדבריה: **ורמינהי מפני אינות נשרפה לכך נאמר כאלה.** פי' בקונטרס שהודה [ב] לו משה כדכתיב וייטב בעיניו ואם מפי הגבורה שמע היתר אינות לבו ביום למה הודה ומשני דאמר מפני דהסיא כרבי נחמיה דאמר מפני אינות נשרפה ולית ליה לרבי נחמיה דרשא דבאינות יאכלוה אלא הכי אמר להן משה כי כן צויתי אף מנחת בגבור זו שלא מצינו מנחה קריבה לגבור ביולא בה נאכלת ועל האינות לא הוזכר למשה לדרוש ק"ו ממעשר וכשהזכירו אהרן הודה לו כך פירש בקונטרס ולא מיסתבר ליה לשמואל לשנויי כדרבא לידי ואידי רבי נחמיה כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות שאמר משה היתר אינות במנחה שהיא קדשי שעה והיה סבור כמו כן בחטאת דראש חדש שהיא קדשי דורות דאין סברא שיהא קדשי דורות בין קדשי שעה לקדשי דורות וקשה לשמואל מאי הוה משני רבי נחמיה מקושיא [ה] דר' יהודה אם אתה אומר מפני אינות נשרפה היה לשלשתן שישרפו ועוד משמע לקמן דיש חילוק לרבי נחמיה בין קדשי שעה לקדשי דורות דקאמר אלא לר' נחמיה מאי היוס חובת היום היינו דורות וגרמה לפרש דסלקא דעתך דאשר צויתי דכתיב בשעיר דראש חדש לא בעי למימר כאשר צויתי במנחה תעשו את החטאת אלא כאשר אני מצוה עכשיו תאכלו באינות והיה סבור משה דכמו שהותר [ב] קדשי דורות אינות לילה הוא הדין ביום ובין יום לילה היה טועה לכך פריך ורמינהי מפני אינות נשרפה ואם היתה אינות לילה מותרת אמאי נשרפה היה להם לאכול בלילה ומשני הא רבי נחמיה הא ר' יהודה [ב]: (הג"ה) הסיא דלעיל דהותר אינות לילה בכל הקדשים לר' יהודה והא דנשרפה שעיר החטא מפני טומאה אבל רבי נחמיה סבר אף לילה נאסר בקדשי דורות בשעיר החדש ולא הותרה אינות אלא בקדשי שעה אבל משה אמר כאשר צויתי חטאת החדש לאכול באינות דהיה סבור שהתיר לו בכל הקדשים [ב] (הג"ה) והא דלא משני כולה רבי נחמיה היא כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות היינו משום דכאשר צויתי בחטאת כתיב דהוי בקדשי דורות ורבא סבירא ליה כאשר צויתי אמנחה קאי ולא אחטאת וה"ק כאשר צויתי במנחה מפי הגבורה כך אני מצוה מעצמי בחטאת והשתא ניתא דלשמואל לא קשיא דלא היה לשלשתן שישרפו דיש חילוק לרבי נחמיה בין קדשי שעה לקדשי דורות:

[ג] **ומה מעשר הקל כו'.** [ד] תימה מה למעשר שכן טעון כסף לורה דכה"ג פריך בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יז:) [ט]: **דאי ביום קל וחומר ממעשר.** [ו] תימה בלילה נמי ניתא קל וחומר דהא רבי יהודה אית ליה אינות לילה דאוריתא לדורות:

[ד] **מפני טומאה נשרפה כו'.** ששאלת הא דקאמר במדרש על ארבעה דברים מתו נדב ואביהוא שנכנסו שתויי יין ושלא רחצו ידים ורגלים ומחוסרי בגדים. רבי לוי אומר מעיל היו חסרים וכתיב ביה מיתה, וכו'. וקשיא לך שתויי יין עדיין לא הוזהרו, דכתיב בתריה יין ושכר אל תשת וכו'. הא לא קשיא מידי דאין מוקדם ומאוחר בתורה, אטו כל דיני כהונה ועבודה ומומין הפוסלין באדם ובבהמה דדין טומאת קדשים לא נאמרו קודם שהתחילו בעבודה, הא אמרינן בפרק שבעה שנרפה. אלא ודאי שנכתבו בפרשה אמור אל הכהנים ואין מוקדם ומאוחר בתורה. וכל פרשיות הצריכות לעבודה נאמרו קודם פרשת מלואים אלא שלא נכתבו על הסדר. ואע"פ שאומר במדרש למה נסמכה פרשת שתויי יין למיתת בני אהרן משל לרופא שנכנס לבקר את החולה אמר לו אל תאכל סם פלוני שלא תמות כמו שאכלו פלוני. מדרש בעלמא הוא לדרוש סמוכין, דוודאי הדבר ידוע שכל הדברים המחללין את העבודה הוצרכו לידע קודם עבודה (תמו' כ"מ ט"ו כלו י"ג מי' כ:):

[ה] **היה קריבו ק"ו הן הן היום, אלא עדיין יום הוא ואנו אקורין בקדשים נאכלו עד הערב ובתוך כך אירע בה טומאה בתוכה.** (לעיל ט:) **שמא נכנס דמה לפני ולפנים.** אל הקדש לכפר בהיכל ובפקלא דכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' ש"ר הוא יפה עשיתם שנרפתם: (פסחים פב.) **שמא חוץ למחיצתה.** חוץ לעזרה: **יצאת.** ומקרא יתיב דרשי לה, דלא אלטריך פנימה, אלא כיון דעל מיעייהו כרשא שמא יצאתה ולא היתה פנימה ולא"כ הוא יפה עשיתם שנרפתם, ואל"ל פנימה היתה ולא יצאת (פסחים פב.):

וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר ממה שלא תורה. אין פירושו לבד מבריהם יותר ממה שעשתה תורה לדבריה:

ורמינהי מפני אינות נשרפה לכך נאמר כאלה. פי' בקונטרס שהודה [ב] לו משה כדכתיב וייטב בעיניו ואם מפי הגבורה שמע היתר אינות לבו ביום למה הודה ומשני דאמר מפני דהסיא כרבי נחמיה דאמר מפני אינות נשרפה ולית ליה לרבי נחמיה דרשא דבאינות יאכלוה אלא הכי אמר להן משה כי כן צויתי אף מנחת בגבור זו שלא מצינו מנחה קריבה לגבור ביולא בה נאכלת ועל האינות לא הוזכר למשה לדרוש ק"ו ממעשר וכשהזכירו אהרן הודה לו כך פירש בקונטרס ולא מיסתבר ליה לשמואל לשנויי כדרבא לידי ואידי רבי נחמיה כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות דאמר מפני אינות שרפוה לכך נאמר כאלה אמר שמואל לא קשיא הא ר"נ דתניא מפני אינות נשרפה היו לשלשתן שישרפוה ד"א היו ראוי לאוכלן לערב ד"א והלא פינחס היה עמהן רבא אמר אידי ואידי רבי נחמיה ולא קשיא כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות רבי נחמיה היכי מתריץ להני קראי ורבנן היכי מתרצי להו להני קראי רבי נחמיה מתריץ להו הכי מדוע לא אכלתם אמר לו משה לאהרן שמא נכנס דמה לפני ולפנים אמר לו הן לא הובא את דמה שמא חוץ למחיצתה יצאת אמר לו בקדש היתה ודלמא באינות אקריבתוה ופסלתוה אמר לו משה וכי הם הקריבו אני הקרבתי וא"ל הן לא הובא את דמה ובקדש היתה אכול תאכלו אותה כאשר צויתי באינות יאכלוה אמר לו [4] ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' שמא לא שמעת אלא בקדשי שעה דאי בקדשי דורות ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה [5] לא אכלתי באוני ממנו בקדשי דורות לא כל שכן מיד וישמע משה וייטב בעיניו הודה ולא בוש משה לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי ור"י ור"ש היכי מתרצי להו הכי מתרצי להו מדוע לא אכלתם את החטאת (ג) במקום [הקודש] שמא נכנס דמה לפני ולפנים אמר לו [2] הן לא הובא את דמה (אל הקדש פנימה) שמא חוץ למחיצתה יצאת אמר לו הן בקודש היתה ודילמא באינות אקריבתוה ופסלתוה אמר לו משה הן הקריבוה דפסלה בהו אינות אני הקרבתיה ודילמא אגב מרבייכו פשעתו בה ואיטמאי אמר לו משה כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי שמים ותקראנה אותי כאלה ואפילו אלה וכאלה אין אני מבזה קדשי שמים אמר לו ואי הן לא הובא את דמה ובקודש היתה אכול תאכלו אותה בקודש כאשר צויתי באינות יאכלוה אמר לו שמא לא שמעת אלא בלילה דאי ביום ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו קודש חמור לא כל שכן מיד וישמע משה

[ג] **מפני אינות נשרפה.** שאלת הא דקאמר במדרש על ארבעה דברים מתו נדב ואביהוא שנכנסו שתויי יין ושלא רחצו ידים ורגלים ומחוסרי בגדים. רבי לוי אומר מעיל היו חסרים וכתיב ביה מיתה, וכו'. וקשיא לך שתויי יין עדיין לא הוזהרו, דכתיב בתריה יין ושכר אל תשת וכו'. הא לא קשיא מידי דאין מוקדם ומאוחר בתורה, אטו כל דיני כהונה ועבודה ומומין הפוסלין באדם ובבהמה דדין טומאת קדשים לא נאמרו קודם שהתחילו בעבודה, הא אמרינן בפרק שבעה שנרפה. אלא ודאי שנכתבו בפרשה אמור אל הכהנים ואין מוקדם ומאוחר בתורה. וכל פרשיות הצריכות לעבודה נאמרו קודם פרשת מלואים אלא שלא נכתבו על הסדר. ואע"פ שאומר במדרש למה נסמכה פרשת שתויי יין למיתת בני אהרן משל לרופא שנכנס לבקר את החולה אמר לו אל תאכל סם פלוני שלא תמות כמו שאכלו פלוני. מדרש בעלמא הוא לדרוש סמוכין, דוודאי הדבר ידוע שכל הדברים המחללין את העבודה הוצרכו לידע קודם עבודה (תמו' כ"מ ט"ו כלו י"ג מי' כ:):

[ד] **מפני טומאה נשרפה.** שאם תאמר אלא כלומר חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר ממה שעשתה תורה לדבריה: [ב] משל תורה דעלמא אלא כלומר חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר ממה שעשתה תורה לדבריה: **ורמינהי מפני אינות נשרפה לכך נאמר כאלה.** פי' בקונטרס שהודה [ב] לו משה כדכתיב וייטב בעיניו ואם מפי הגבורה שמע היתר אינות לבו ביום למה הודה ומשני דאמר מפני דהסיא כרבי נחמיה דאמר מפני אינות נשרפה ולית ליה לרבי נחמיה דרשא דבאינות יאכלוה אלא הכי אמר להן משה כי כן צויתי אף מנחת בגבור זו שלא מצינו מנחה קריבה לגבור ביולא בה נאכלת ועל האינות לא הוזכר למשה לדרוש ק"ו ממעשר וכשהזכירו אהרן הודה לו כך פירש בקונטרס ולא מיסתבר ליה לשמואל לשנויי כדרבא לידי ואידי רבי נחמיה כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות דאמר מפני אינות שרפוה לכך נאמר כאלה אמר שמואל לא קשיא הא ר"נ דתניא מפני אינות נשרפה היו לשלשתן שישרפוה ד"א היו ראוי לאוכלן לערב ד"א והלא פינחס היה עמהן רבא אמר אידי ואידי רבי נחמיה ולא קשיא כאן בקדשי שעה כאן בקדשי דורות רבי נחמיה היכי מתריץ להני קראי ורבנן היכי מתרצי להו להני קראי רבי נחמיה מתריץ להו הכי מדוע לא אכלתם אמר לו משה לאהרן שמא נכנס דמה לפני ולפנים אמר לו הן לא הובא את דמה שמא חוץ למחיצתה יצאת אמר לו בקדש היתה ודלמא באינות אקריבתוה ופסלתוה אמר לו משה וכי הם הקריבו אני הקרבתי וא"ל הן לא הובא את דמה ובקדש היתה אכול תאכלו אותה כאשר צויתי באינות יאכלוה אמר לו [4] ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' שמא לא שמעת אלא בקדשי שעה דאי בקדשי דורות ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה [5] לא אכלתי באוני ממנו בקדשי דורות לא כל שכן מיד וישמע משה וייטב בעיניו הודה ולא בוש משה לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי ור"י ור"ש היכי מתרצי להו הכי מתרצי להו מדוע לא אכלתם את החטאת (ג) במקום [הקודש] שמא נכנס דמה לפני ולפנים אמר לו [2] הן לא הובא את דמה (אל הקדש פנימה) שמא חוץ למחיצתה יצאת אמר לו הן בקודש היתה ודילמא באינות אקריבתוה ופסלתוה אמר לו משה הן הקריבוה דפסלה בהו אינות אני הקרבתיה ודילמא אגב מרבייכו פשעתו בה ואיטמאי אמר לו משה כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי שמים ותקראנה אותי כאלה ואפילו אלה וכאלה אין אני מבזה קדשי שמים אמר לו ואי הן לא הובא את דמה ובקודש היתה אכול תאכלו אותה בקודש כאשר צויתי באינות יאכלוה אמר לו שמא לא שמעת אלא בלילה דאי ביום ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו קודש חמור לא כל שכן מיד וישמע משה

[ה] **היה קריבו ק"ו הן הן היום, אלא עדיין יום הוא ואנו אקורין בקדשים נאכלו עד הערב ובתוך כך אירע בה טומאה בתוכה.** (לעיל ט:) **שמא נכנס דמה לפני ולפנים.** אל הקדש לכפר בהיכל ובפקלא דכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' ש"ר הוא יפה עשיתם שנרפתם: (פסחים פב.) **שמא חוץ למחיצתה.** חוץ לעזרה: **יצאת.** ומקרא יתיב דרשי לה, דלא אלטריך פנימה, אלא כיון דעל מיעייהו כרשא שמא יצאתה ולא היתה פנימה ולא"כ הוא יפה עשיתם שנרפתם, ואל"ל פנימה היתה ולא יצאת (פסחים פב.):

עין משפט
נר מצוה

א מיי' פרק ג מהל' מעשה שני הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בַּמָּקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חֶקֶר וְחֹק בְּנִיך הוּא מְאֵשֵׁי יְהוָה כִּי כֵן צִוִּיתִי:
ויקרא י, יג
2. הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי:
ויקרא י, יח
3. שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ אִתְּךָ לְחֹק עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
ויקרא י, טו
4. וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטֹּאת הַיּוֹם הֲייִטַב בְּעֵינֵי יְהוָה:
ויקרא י, יט
5. לֹא אֲכַלְתִּי בְּאוֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָ וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: דברים כו, יד
6. וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַייִטַב בְּעֵינָיו:
ויקרא י, כ
7. מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
ויקרא י, יז

שיטה מקובצת

שמא חוץ למחיצתה. עיין בתוס' לעיל דף פב [ע"ב ד"ה סיון]:

גליון הש"ס

[גמ' **שמא לא שמעת אלא** בקדשי שעה וכו'. עי' מנחות דף יט ע"ב בתוס' ד"ה ומשולל אמר וכו': תוס' ד"ה ומה וכו' תימה מה למעשר שכן טעון בכסף צורה וכו'. עי' שבת דף כה ע"א בתוס' הא בחול וכו']:

מוסף רש"י

כי כן צויתי. דיוס השמיני, דכתיב במנחה (ויקרא י) קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח כי כן צויתי: כאשר צויתי. בני שעיר חטאת אשר דרש משה והנה שרף אכל תאכלו אותה בקדש כאשר צויתי: כאשר צוה ה'. בני שוק התרומה וחזה התנופה כתיב תאכלו במקום טהור וגו' כאשר צוה ה', ולמה לי חד מהכל הני וכי כל הדברים שנאמרו למשה לומר ליהרן חזר ואמר כי כן צויתי: באינות יאכלוה. שהן אונין על נדב ואביהוא, וקדשים אסורין לאונן מק"ו ממעשר הקל, דכתיב בני מעשר (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו, והוא אמר להן לאכול המנחה, הוקוק לומר כי כן צויתי באינות תאכלוה: בשעת מעשה אמר להן. כשמלא מה שעשו שרפו שעיר החטאת והוא שעיר של ר"ח, אמר להם הן לא הוצא את דמה וגו' הלא לא אירע בו פסול, היה לכם לאוכלו בקודש כאשר צויתי תאכלם במנחה שאתמרתי לכם כה שמתי הקב"ה בלבותיו: לא מאליי אני אומר. היו סומכין ע"פ הדבור ואכלו אותו אונין ולא תעשו כאשר עשיתם בחטאת, ומשה טעה בדבר, שלא נאמר לו אלא במנחה ובחזה ושוק ושעיר שמיני ובשעיר נחשון, שהיו קדשי שעה, אבל שעיר ר"ח שהוא קדשי דורות לא הותר לאונן, ושלשה שעירים קרבו בו ביום ולא נשרף אלא של ר"ח בלבד, שנאמר ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה, זה של ר"ח הבא על טומאת מקדש וקדשיו, כמו שמצינו במס' שבועות (יומא מו.) **מפני אינות נשרפה.** חטאת דאהרן שהיו אונין ואסורין לאכול בקדשים, דכתיב לא אכלתי באוני ממנו, ואתו קדשים בנ"ו ממעשר (פסחים פב.): שלא היו יכולין לאוכלה אפילו לערב, דקסבר מצוות לילה נמי אסור ואפילו נקבר המת, ולפי שלא היו לה מאכלין נשרפה, וכדר' יוחנן בן ברוקא דאמר בפסחים (פב.) בני מגומלא בעלים של פסח אף זה יבשלו מיד שאין לו מאכלין ואין טעון עיבור לאיר (לעיל מז.). **לכך נאמר כאלה.** ותקרלאה אותי כאלה, שאני אונן ואיתלך דייתי אוכל קדשים, למשה נצטוה לאמר להם קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה באינות, והיה סבור שאף החטאת תאכל באינות כמנחה, ואמר לו אהרן שמא לא שמעת אלא במנחה זו שהיא קדשי שעה ליום שמיני כי אלו אותם כמו שאכלו פלוני שלא תמות כמו פלוני שלא תמות כמו שאכלו פלוני. מדרש בעלמא הוא לדרוש סמוכין, דוודאי הדבר ידוע שכל הדברים המחללין את העבודה הוצרכו לידע קודם עבודה (תמו' כ"מ ט"ו כלו י"ג מי' כ:):

הגהות הב"ח

(ח) גמ' ומיעטו מפני אינות שרפוה לכך: (ג) שם מדוע לא אכלתם את החטאת שמא ל"ל ומינות במקום [הקודש] נמחק: (ג) תוס' ד"ה ומה מעשר וכו' תימה. נ"ב והתוס' בר"פ הערל מילנו קושית זו ע"ש בד"ה בפסח בלף ע ע"ב:

שינויי נוסחאות

א) מיינות אמר להן נמתק (ש"מ): ב) הא ר' נחמיה הא ר' יהודה ור' שמעון דתניא (*ש"מ): ג) היה להם לשלשתן שישרפו (*שמכ"י): ד) כרש"י היה להם לאוכלן לערב: ה) אכלתם את החטאת (*ש"מ): ו) דמה לפנים אמר כו' לל"ל (ש"מ. וכ"ה ברש"י). וכלגעיל פב ע"ב דלם מטאת אמילו נגמס לאיכל פסול. אבל בכתה"ש לגמיגו, וכ"ה בפסחים פב ע"א ועי' שם כרש"ש אמתה ע"ז: ז) מיגת משה ליתא בכ"י, וכן ליתא בכש"י כ"י. ועי' יעב"ץ: ח) ממנו קודש החמור לא כל שכן לל"ל (ש"מ). וכעי"ז בכתה"י: ט) להו לחני קראי לל"ל (*ש"מ): י) מיגת הן נמתק (ש"מ): יא) בילקו"ש טרדייבו. וכ"ה בכי"מ ובקלא דפו"י. ועי' ברכות יא ע"א אי אמר משום טיילא כו' אבל חייב (דק"ס): יב) החמור (ש"מ): יג) ל"ל במנחה (*ש"מ): יד) וגו' ובאינות דנדב ואביהוא כתיב לל"ל והל"ל (שמכ"י וב"ש): טו) לכם (כתה"י. הגרי"ב): טז) של שלמי ציבור לל"ל (ש"מ): יז) ל"ל להו (*ש"מ): יח) לר"ש דאמר דאף לדורות אינה אלא כו' (כ"י"): יט) ל"ל הואי (*שמכ"י): כ) ההודהה (כתה"י): **כא)** דמה (*ש"מ): כב) צערכם (כתה"י): כג) נש"מ גרים כיוהר. וגר' דר"ל דהכא אין פירוטו כמו בעלמא דאמרינן "מכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר וכו'" דאתם הפי' דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משעשו הם עצמם לדברי תורה. וע"ע מ"ג ול"ס: כד) מצינו שהודה (דפוסי ונציה): כה) ל"ל אקרושיא (צ"ק): כו) שהותר לדורות אינות כו' לל"ל (ש"מ): כז) יהודה וה"ק ההיא כו' לל"ל והל"ל (צ"ק). בש"מ גורס הג"ה, ולקמן במקום תיבת הג"ה שבסוגרייס, גורס ע"כ הג"ה: כח) הקדשים כמו באלו הב' והא דלא כו' לל"ל וכ"כ בס"י. וכ"ל כמו בשעיר נחשון ושעיר שמיני שהיו קדשי שעה (צ"ק):

ליקוטים

מפני טומאה נשרפה כו'. ששאלת הא דקאמר במדרש על ארבעה דברים מתו נדב ואביהוא שנכנסו שתויי יין ושלא רחצו ידים ורגלים ומחוסרי בגדים. רבי לוי אומר מעיל היו חסרים וכתיב ביה מיתה, וכו'. וקשיא לך שתויי יין עדיין לא הוזהרו, דכתיב בתריה יין ושכר אל תשת וכו'. הא לא קשיא מידי דאין מוקדם ומאוחר בתורה, אטו כל דיני כהונה ועבודה ומומין הפוסלין באדם ובבהמה דדין טומאת קדשים לא נאמרו קודם שהתחילו בעבודה, הא אמרינן בפרק שבעה שנרפה. אלא ודאי שנכתבו בפרשה אמור אל הכהנים ואין מוקדם ומאוחר בתורה. וכל פרשיות הצריכות לעבודה נאמרו קודם פרשת מלואים אלא שלא נכתבו על הסדר. ואע"פ שאומר במדרש למה נסמכה פרשת שתויי יין למיתת בני אהרן משל לרופא שנכנס לבקר את החולה אמר לו אל תאכל סם פלוני שלא תמות כמו שאכלו פלוני. מדרש בעלמא הוא לדרוש סמוכין, דוודאי הדבר ידוע שכל הדברים המחללין

בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב הן היום הקריבו. כלומר קרבן זה לחובת היום קרב וקדשי דורות הוא ומכלתי חטאת היום בתמיה לא [לא] שמעת אלא בשל שעה אלא לרבנן דאמרי שמא לא שמעת אלא בגילה קאמר ליה מאי [מ] היא דקאמר ליה הן היום הקריבו הכי קאמר ליה אמרת לי דילמא באינוניות אקריבתיה וכי הן בניי הדיוטות היום הקריבו שום קרבן מי הקרבתי אותם זו היא גירסת הקונטו' ופירושו והשתא לפי זה למ"ד מפני אינוניות נשרפה הוי הן היום בניותא ולמ"ד מפני טומאה הוי בתמיה וקשה לנעיל בריש פ"ב (דף טז.) משמע איפכא ונראה דגרסינן נמי בהך פירכא בתרייתא בשלמא לרבנן היינו דכתיב הן היום כמו בקמייתא ובתרוייהו פריך לר' נחמיה מדכתיב היום כדמפרש בקונט' בקמייתא ומשני הכי קאמר וכי הן [לו] הקריבו אני הקרבתי כל הקרבנות שקרבו היום: **ההוא** בברכה **הוא דכתיב.** שברכו הקב"ה שיהיה כהן ומיד היה יכול להיות כהן אלא שתחילה צריך להלבישו ולמושחו ולחנכו בחביתין כדין הדיוטות המתחנכים בחביתין כדאמרינן בסוף התכלת (מנחות דף נא.): אבל שמא לא נתרצו לו כל ישראל בזאתה שעה מפני שהרג נשיא שבט עד ששם שלוש בין השבטים בימי יהושע ואז נתרצו לו והלבישוהו [ומשחוהו] וחנכוהו בחביתין: [כ] **ואידך** נמי הכתיב **וישמע פנחס** הכהן **ההוא** ליחס **זרעו אחריו.** פי' מימי משה נתכהן וכששם שלוש נתייחס ליקרא כהן וליחס זרעו במעלות כהונה להיותם כהנים גדולים שכן מצינו בדברי הימים (א' ה') שלא היו כהנים גדולים אלא מפנחס ובספרי מפיק ליה מאת בריתי שלוש שעמדו ממנו שמונים [לו] כהנים בבית ראשון ושלש מאות בבית שני וכולם נמנו בספרי [מ]:

ויטב בעיניו לא בוש משה לומר לא שמעתי אלא [א] שמעתי ושכחתי איבעי להו לשהוייה ולמיכלא באורתא טומאה באונס באתה בשלמא לרבנן היינו דכתיב [1] היום אלא לרבי נחמיה מאי היום חובת היום בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב [1] הן היום אלא לרבנן מאי הן היום ה"ק הן [ב] הקריבו אני הקרבתי אמר מר היו [ג] לשלשתן שישרפו מאי שלשתן דתניא [2] ואת שעיר החטאת [ד] דרש דרש משה שעיר [ה] זו שעיר נחשון חטאת זו חטאת שמיני [ו] דרש שעיר של ראש חודש יכול שלשתן נשרפו ת"ל והנה שורף אחד נשרף ולא שלשתן נשרפו דרש דרש שתי דרישות למה אמר להו מפני מה חטאת זו נשרפה ואלו מונחות ואיני יודע איזהו כשהוא אומר [3] ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה [ז] הוי אומר זה שעיר של ראש חודש שפיר קאמרי ליה רבי נחמיה לטעמיה דאמר קדשי שעה לא פסלה בהו אנינות אמר מר היה לו [ח] לאכלה לערב שפיר קאמרי ליה [ט] קסבר אנינות לילה דאורייתא דבר אחר והלא פינחס היה עמהן שפיר קאמרי ליה סבר לה [י] כרבי אלעזר דאר"א א"ר חנינא [כ] לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי דכתיב [4] והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם רב אשי אמר עד ששם שלום בין השבטים שנאמר [5] וישמע פינחס הכהן ונשיאי העדה וראשי אלפי ישראל וגו' ואידך נמי והכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו כי כתיב ההוא בברכה הוא דכתיב ואידך נמי הא כתיב וישמע פינחס הכהן ההוא ליחס זרעו אחריו [ח] אמר רב [כא] [כב] משה רבינו כהן גדול [לו] וחולק בקדשי שמים היה שנאמר [6] מאיל המלואים למשה היה למנה מיתיבי והלא פינחס היה עמהן ואם איתא לימא והלא משה רבינו היה עמהן דילמא משה דטריד בשכינה [כג] דאמר מר משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד מיתיבי [7] לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל אם נאמרו קדשי קדשים למה נאמר [כד] קדשים קלים ואם נאמרו קדשים קלים למה נאמר קדשי קדשים אילו לא נאמר קדשים קלים הייתי אומר קדשי קדשים הוא דאוכל שהרי הותרו לזר ולהן [כא] קדשים קלים לא יאכל ואילו לא נאמרו קדשי קדשים הייתי אומר בקדשים קלים יהא אוכל שהן קלים בקדשי קדשים לא יהא אוכל לכך נאמרו קדשי קדשים ולכך נאמר [כב] קדשים קלים קתני מיהא שהרי הותרו לזר ולהן [כג] לאו משה אמר רב ששת לא בבמה לזר [כד] וכדברי [מ] האומר יש מנחה בבמה מיתיבי מרים מי הסגירה משה הסגירה משה זר הוא

טומאה באונס. שרצו להשהותה על הלילה ולאוכלן כולן יחד ונטמאת באונס: **בשלמא לרבנן.** דאמרי אחד קדשי שעה ואחד קדשי דורות לילה הותר להן ולא יום עד [מו] הלילה היו רוצין להשהותה היינו דכתיב ומכלתי חטאת היום אי אונס ומוכלו היום חטאת שמא לא שמעת אלא בגילה: **אלא לרבי נחמיה.** דאמר מה שהותר להם הותר אפי' ביום כגון קדשי שעה ומה שנאסר נאסר אף בלילה: **מאי ומכלתי חטאת היום.** בלילה נמי קדשי דורות הוו אסירי דהאמר מפני אינוניות נשרפה ולא המתינו עד הערב ויאכלוה אלא קסבר אינוניות לילה דאורייתא והכי אמר לקמן: **מאי היום חובת היום.** כלומר קדשי דורות שהן חובת היום של ר"ח אתה אומר לי לאכול אונן והיינו חטאת היום חטאת הקבוע ליום: **בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב הן היום הקריבו.** כלומר קרבן זה לחובת היום קרב וקדשי דורות הוא [מז] ואני אוכלן אונן בתמיה שמא לא שמעת אלא בשל שעה: **אלא לרבנן.** דאמרי שמא לא שמעת אלא בגילה קאמר ליה מאי [כ] היא דקאמר ליה הן היום הקריבו: **הכי קאמר ליה.** אמרת [יז] דילמא באינוניות אקריבתיה וכי הן בניי הדיוטות [יח] היום הקריבו שום קרבן אני הקרבתי את הכל: **שעיר נחשון.** שאותו היום היה ראשון להקרבת נשיאים דתניא בסדר עולם [פ"ז] בכ"ג באדר התחילו המלואים וכל שבעת הימים היה משה מעמיד המשכן ומקריב את קרבנותיו בכל בקר ובקר אחריו ברית כהונת עולם רב אשי אמר עד ששם שלום בין השבטים שנאמר [5] וישמע פינחס הכהן ונשיאי העדה וראשי אלפי ישראל וגו' ואידך נמי והכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו כי כתיב ההוא בברכה הוא דכתיב ואידך נמי הא כתיב וישמע פינחס הכהן ההוא ליחס זרעו אחריו [ח] אמר רב [כא] [כב] משה רבינו כהן גדול [לו] וחולק בקדשי שמים היה שנאמר [6] מאיל המלואים למשה היה למנה מיתיבי והלא

ומילך הוא: **ששם שלוש בין השבטים.** בימי יהושע בשבט בני גד ובני ראובן שבנו את המזבח בעבר הירדן ובקשו שאר שבטים לעלות עליהם לצבא ושלחו את פנחס לדבר עמהם: **וישמע פינחס הכהן.** בכל מקום אתה מוצא פינחס בן אלעזר בן אהרן [כא] הכהן אין כהונה כתובה אלא באלעזר וכאן כתובה בפנחס [כב]: **ההוא.** קרא התם בברכה כתיב בשרו שלא תפסוק כהונה מזרעו אבל עדיין לא נתכהן: [מימי משה נתכהן וכששם שלוש נתייחס ליקרא כהן וליחס זרעו במעלות כהונה להיותם כהנים גדולים שלא הי' כהנים גדולים אלא מפנחס] [מ]: **נמשח היה למנה.** לשון חלוקה בכהנים [כג]: **טריד בשכינה.** ולא היה עסוק [כד] באכילת קדשים שהבגדי טורדו להיות תמיד בהר מבקר ועד ערב: **בהשכמה עלה.** להר בימי מתן תורה כשהיה עולה ויורד לקדש את העם ולהשיב את דברי העם אל ה' בפרק רבי עקיבא במסכת שבת (דף פו.). אלמא טרוד היה: **לחם אלהיו וגו'.** בנעל מוס כתיב להתירו בקדשים: **שהרי הותרו לזר ולהן** [כג]. קא ס"ל הותר [כה] לזר במשה קאמר שאכל חזה ושוק [כו] של איל המילואים וקדשי קדשים היה כדכתיב ביה [ויקרא ח] בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו ולא נאכל אלא ליום ולילה דכתיב [שם] [ד] ואם יותר [ל] וגו': **בקדשים קלים.** בחזה ושוק של שלמי יחיד לא יחלוק עם אחיו אלא מצינו זר ופסול חולק בהן: **לאו משה.** דהא [לא] לאו זר אוכל בקדשים אלא במילואים: **לא בבמה קאמר.** דהותרו לזר וכדברי האומר בפרק המרבה (דף קיג.) יש מנחה בבמה קטנה ומנחה קדשי קדשים היא ואוכלין שייריה זרים [לב] שהיו עובדים בבמה קטנה שהזר עובד שם כדאמר בפרק בתרא [דף קיג.] אבל קדשים קלים לא יאכל בחזה ושוק של כהנים שהרי לא הותרו לזר אלא משכחן זר חולק במורם משלמי יחיד דאילו במקדש נאכל לכהנים ובבמה קטנה לא היה חזה ושוק [לג] כדתניא בפרק בתרא [דף קכ.] חזה ושוק בבמה גדולה ואין חזה ושוק בבמה קטנה. והאי דבעי למינקט כדברי האומר יש מנחה בבמה דאי אין מנחה בבמה אין לך עוד קדשי קדשים נאכלין בבמה דאילו חטאת ואשם בבמה לא קרבי דתנן (מגילה דף ט.): כל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה אין [לד] לך נדר ונדבה בקדשי קדשים אלא עולה ומנחה: ואין

---

1. וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲייִטַב בְּעֵינַי יְהוָה:
ויקרא י, יט
2. וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שָׂרוּף וַיִּקְצֹף עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר:
ויקרא י, טז
3. מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
ויקרא י, יז
4. וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וְכִפֶּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
במדבר כה, יג
5. וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְרָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּבְנֵי מְנַשֶּׁה וַייִטַב בְּעֵינֵיהֶם:
יהושע כב, ל
6. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַחֲזֵה וַיְנִיפֵהוּ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
ויקרא ח, כט
7. לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל:
ויקרא כא, כב

גליון הש"ם

גמ' משה רבינו כה"ג. עי' ע"ז דף לד ע"ב תוד"ה ממה:

מוסף רש"י

לא נתכהן פנחס כו'. שפע"פ שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא ניתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולמולדותיהן שיולדו אחר המשחתן, אבל פנחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן (במדבר כה, יג):

ליקוטים

לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי. בהכי ניחא מה שהעולם מקשים היאך הרג פנחס את זמרי ונטמא למת, דאיכא למימר דעד עכשיו לא ניתנה כהונה אלא לאהרן ולבניו, אבל לבני בניו לא. וגם במלואים תמצא כתיב לאהרן ולבניו תעשה כתנות ולא לבני בניו. ועוד י"ל דהניחו לזמרי גוסס ולא מת ממש, וגוסס אינו מטמא. ועל זה הקשה הר"ר שמואל שהרי משמיני למלואים היה פנחס משוח מלחמה שכן מונה שמחה זו בשבע שמחות שהיתה אלישבע אשת אהרן יתירה על האחרות, שהיה בן בנה משוח מלחמה. ושמא משה נתן לו להיות משוח מלחמה אבל לעבודה ולדורות לא, וכאן ניתנה לו הכהונה כל מילי ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. (נעלי התום' ר"פ פנחס)

הגהות הב"ח

(א) גמ' שעיר זה שעיר של נחשון החטאת זו חטאת יום שמיני דלא משה זה שעיר של ר"ח: (ב) רש"י ד"ה אלא וכו' מאי האי דקאמר: (ג) ד"ה קסבר אנינות לילה: (ד) ד"ה שהרי וכו' דכתיב והנותר וגו': (ה) תוס' ד"ה בגמרא וכו' מאי האי דקאמר:

שינויי נוסחאות

א) אלא אמר שמעתי (כי"מ): ב) הן היום הקריבו (כי"מ). וככי"ל הן היום הן הקריבו: ג) היה להם לשלשתן (ש"מ): ד) שמיני של מילואים. דרש זה שעיר כו' (כי"צ): ה) בכתה"י נוסף איזה הוא דבר שנושא את עון העדה: ו) ל"ל להם (ש"מ): ז) לה כהא דא"ר אילעי דא"ר אילעי אמר רבי חנינא כו' (ש"מ, וכעי"ז בב"ש): ח) אחריו הוא דאתא (ש"מ): ט) גדול היה וחולק כל"ל. ותיכף היה להלן נמתק (ש"מ): י) ל"ל נאמורי. וכן להלן (*ש"מ): יא) עי' לות כו: יב) נאמרו (כי"צ): יג) ולהן מאי זר לאו כל"ל (*ש"מ): יד) מיכן לזר נמתק (*ש"מ): טו) ל"ל ועד (*ש"מ): טו) הוא ואכלתי חטאת היום בתמיה כלומר ואני אוכלן אונן לא שמעת וכו' (שמכ"י וב"ש). [ותיכף שמא ליתא בכל כתה"י ודפו"י]: יז) דאמרת לי דילמא (כי"פ): יח) שהם הדיוטות כל"ל (ש"מ): יט) ל"ל ומפרקו (ש"מ): כ) לנשרפת למה נשרפה דרישה כו' כל"ל (*ש"מ): כא) ר"מ נפקא ליה. וכ"ה בכתה"י ודפו"י: כב) בכי"פ בפנים בן אהרן. ועוה"כ: כג) בפנחס והאי קרא התם כתיב כל"ל [וכ"ל התם בפרקא דשימת שלום]. הסמ"ל ומה"ל בברכה כתיב (שמכ"י וצ"ק): כד) מיכון המוסגרות ליתא בכתה"י וד"ו [ושם מיכון ליחס זרעו אחריו, שייכות לדיבור הקודם. כנר' בטעות]. והנוסח שלפנינו הביאוהו הב"ש וכי"ב וג' מספר יגן וכ"ה בכש"י בעין יעקב [ר' מ"ש מהרב"ל], וכן מועתק בגליון הש"מ"י אלא שהועתק עליו קולמוס: כה) בש"מ הגיה בכהנים: כו) בכי"פ עוסק: כז) בכי"י ולכהן: כח) הותרו (כתה"י וש"מ): כט) נר' לתיכף ושוק ט"ס הוא, דשוק של איל המילואים נקטו על המזבח כדכתיב בקרא (עו"ש): ל) בכתה"י נוסף מבשר המילואים. ועי' שמות כטו לד ושם מפורש עד בוקר. [מסמ"כ בקרא דויקרא ח לא בהכיא הב"מ]: לא) דהא לא אשכחיה זר אוכל בקדשי קדשים אלא במילואים (כתה"י): לב) הזורים (*ש"מ): לג) ושוק נוהג כדתניא (*ש"מ): לד) ואין (כתה"י): לה) ל"ל שמא לא (גליון). ועי' לעיל לות טז: לו) הן היום הקריבו (ש"מ): לז) כל"ו שמונה. ובמ"ג גוסס שמונה עשר כהנים בבית ראשון ושמונים בבית שני, ועי' תוס' יומא ט ע"ב ד"ה ולא, באורך:

מ) ת"כ שמיני פ"ב ה"ב, נ) ת"כ שם, ירושי' שבועות פ"ד ה"א, ג) לעיל ק: ירושי' פסחים פ"ז ה"ט, ד) ירושי' שם, והר במדבר ריד., ס) ירושי' יומא פ"א ה"א, ו) שבת פו., ז) ת"כ אמור פ"ג ה"ח, ח) לקמן קיג., ט) שבת פז:, י) ע' תדא"ר יא, כ) [ע' זה בתוך בתו' יומא ט. ד"ה ולא]., ל) [ע' תוס' יומא ט. ד"ה ולא וכו' שהעתיקו בשם ספרי ונסמא אחרת].

ואין אזר רואה את הנגעים וא"ת אהרן הסגירה אהרן [ט]קרוב הוא ואין [י]קרוב רואה את הנגעים אלא כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה [א] שעה אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה קתני מיהת משה זר ואין זר רואה את הנגעים אמר רב נחמן בר יצחק שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובין בפרשה מיתיבי [ב] חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל [ג] יבמה מלך אישה כהן גדול בנה [ג] סגן בן בנה משוח מלחמה ואחיה נשיא שבט ואבילה על שני בניה קתני מיהת יבמה מלך מלך אין כ"ג לא אימא אף מלך כתנאי [1] ויחר אף ה' במשה רבי יהושע בן קרחה אומר [ג] כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם ר"ש בן יוחי אומר אף זה נאמר בו רושם שנאמר [1] הלא אהרן אחיך הלוי והלא כהן הוא הכי [ד] קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו הוא כהן ואתה לוי וחכמים אומרים לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד ויש אומרים [ז] לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה שנאמר [2] ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי ואומר [3] משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מאי ואומר וכי תימא [ה] לדורות הוא דכתיב ואומר משה ואהרן בכהניו וכל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם והכתיב [4] ויצא (משה) מעם פרעה בחרי אף ולא א"ל ולא מידי אמר ר"ל סטרו ויצא ומי אמר ר"ל הכי והכתיב [5] ונצבת לקראתו על שפת היאור ואמר ר"ל [ו] מלך הוא והסביר לו פנים ורבי יוחנן אמר רשע הוא והעיז פניך בו איפוך [ה] א"ר ינאי לעולם תהא אימת מלכות עליך דכתיב [5] וירדו כל עבדיך אלה אלי ואילו לדידיה לא קאמר ליה רבי יוחנן אמר מהכא [6] ויד ה' היתה אל אליהו וישנם מתניו וירץ לפני אחאב אמר עולא בקש משה מלכות ולא נתנו לו דכתיב [7] אל תקרב הלום ואין הלום אלא מלכות שנאמר [8] מי אנכי ה' אלהים [וגו'] כי הביאתני עד הלום מתיב רבא [ז] רבי ישמעאל אומר יבמה מלך אמר רבא [ח] לו ולזרעו קאמר וכל היכא דכתיב הלום לדורות [ט] הוא והא גבי שאול דכתיב [9] הבא עוד הלום איש הוא [י] אין זרעו לא איבעית אימא הא הוה איש בשת ואיבעית אימא שאני שאול דאפי' בגויה לא קאים [י] כדר' אלעזר אמר רבי חנינא [יא] בשעה שפוסקים גדולה לאדם פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות שנאמר [10] לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא [יב] וגו' [יג] ואם הגים דעתו הקב"ה משפילו שנאמר [20] ואם אסורים בזקים ילכדון בחבלי עוני: בעלי מומין בין בעלי מומין כו': מנא ה"מ דת"ר [ט] [30] כל זכר לרבות בעלי מומין למאי אי לאכילה הרי כבר נאמר [40] לחם אלהיו מקדשי הקדשים [יג] יאכל אלא לחלוקה תניא אידך [50] כל זכר לרבות בעלי מומין למאי אי לאכילה הרי כבר אמור אי לחלוקה הרי כבר אמור [יד] שיכול אין לי אלא תם ונעשה בעל מום בעל מום מעיקרו מנין ת"ל כל זכר תניא אידך [60] כל זכר לרבות בעל מום למאי אי לאכילה הרי כבר אמור ואי לחלוקה הרי כבר אמור ואי לבעל מום מעיקרו הרי כבר אמור שיכול אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין ת"ל כל זכר כלפי לייא אמר רב ששת איפוך רב אשי אמר לעולם לא תיפוך ואיצטריך סלקא דעתך אמינא

ואין זר רואה אם הנגעים. דכתיב (ויקרא יג) והובא אל אהרן וגו': **ואין קרוב רואה אם הנגעים.** כדתניא בסנהדרין (דף לד:) כל ריב וכל נגע מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים: **היכא אלישבע יתירה.** ביום שהוקם המשכן קמי בסדר עולם:

נגה סגן. אלעזר: **בן נגה.** פנחס משום מלחמה [ט] כדאשכחן במדין אותם ואת פנחס בן אלעזר הכהן לנצח והוא המדבר אל העם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם: **אחיה.** נחשון: **נשיא.** אם משה כהן היה: **נאמר בו רושם.** סימן מה של חרון היה שם. פעמים הכאה פעמים נזיפה פעמים קללה וגילוף כגון (שמואל א כ) ויחר אף שאול כתיב [מ] בתריה בן נעות המרדות ויחר אף אליהוא (איוב לב) לא רבים יחכמו (שם) ויחר אף יעקב ברחל התחת אלהים (בראשית ל) לשון נזיפה הוא: **הלא אהרן אחיך [מ].** שהיה ראוי להיות לוי ידעתי כי דבר ידבר הוא ומשם זכה [יא] לכהונה: **לא נתכהן משה.** ולא [יב] פסקו לו כהונה מעולם: **ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו.** אבל הוא כל ימיו כהן היה ורב דאמר כיש אומרים: **בניו יקראו על שבט הלוי.** אבל הוא כהן: **וכי תימא לדורות הוא דכתיב.** לאחר זמן נכתב כשהיו מייחסים את הכהונה ואת הלויה ולהכי נקט בניו יקראו דלא הוה ליה למימר משה יקרא על שבט הלוי שהרי לא [יב] קיים ואין לו לומר אלא על המתייחסים: **סטרו.** הכהו על לחיו: **הסביר לו פנים.** והיינו ונצבת לקראתו לפי גדולתו הכון לקראתו: **העיז בו פניך.** היינו ונצבת לקראתו למלחמה ולדבר עוזות: **ואילו לדידיה לא קאמר ליה.** וידרת אלי והשתחוית לי לאמר וגו' ואע"ג דמסקנא הכי הוה דכתיב (שמות יב) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו וגו': **וירץ לפניו אחאב.** אחאב רוכב והוא רץ לפניו שהיה אחאב יחידי ואלו אורח אורעא: **מי אנכי.** דוד אמרה: **שאני שאול דאפי' בגויה לא קמא [ב].** ומיהו הוא מלכות עולמית הוא וכשפסקו לו לשאול מלכות עולמית פסקו לו אבל הוא גרם לעצמו שתנטל הימנו: **כדרבי אלעזר.** דאמר אם הגים כו' ויגבהו ואם אסורים בזקים בזכות גבהות לבם גורם להם להיות אסורים בזקים ילכדו [בא] בחבלי עוני: **כל זכר.** קמא במנחה כתיב בנו את אהרן: **אם נאכילנה.** להתירו לאכול מחלק חבריו אם יזמינוהו עמהם אבל הוא לא יאכל: **לחלוקה.** ליטול חלק כאחד הכהנים: **כל זכר.** תניינא בחטאת כתיב והשליכו בחשאים.

ובריותות הללו בת"כ במדרש המקרא: **כלפי לייא.** בעל מום עובר משמע להתירו טפי מבעל מום קבוע: **לא תיפוך.** ואיצטריך קרא למידרשיה הכי מהו דתימא קרא קמא קבוע הוא דאכאר דרחמנא [בב] חס עליה משום דלית ליה היתירא למחר ולימא אחרינא אבל עובר דאית ליה היתירא למחרת: אימא

אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים. פלוגתא היא במסכת נגעים פ"ג (מ"ה) תנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו ותנא [בג] בריית דהכא כרבי מאיר וטעמא דרבי מאיר דכתיב בחחד דיני ממונות [ט] מקיש ריביים לנגעים [בד] מה נגעים ביום אף ריביים ביום ומה ריביים אבל בקרובים אף נגעים אבל בקרובים ורבנן לא מקשי דסבדי דיני ממונות בלילה: **אני מסגירה אני חולטה אני פוטרה.** בספרי תניא אמר אהרן נמלאת מפסיד לאחותנו שאיני יכול להסגירה ולא לטמאה ולא לטהרה לפי דבריו [בה] למדנו שהיה אהרן דורש אין אדם רואה בנגעי קרובו ותימה במה היה מפסידה הא [בו] דאין אדם רואה את הנגעים כל שכן שהיתה טהורה:

עין משפט
נר מצוה

לא א מיי' פ"ט מהל' טומאת צרעת הלכה ב: **לב** ב מיי' שם הלכה ו ופסק דקרוב רואה:

תורה אור השלם

1. וַיִּחַר אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמַר הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ הַלֵּוִי יָדַעְתִּי כִּי דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֹצֵא לְקָרָאתֶךָ וְרָאָךְ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: שמות ד, יד
2. וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקָּרְאוּ עַל שֵׁבֶט הַלֵּוִי: דה"א כג, יד
3. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם: תהלים צט, ו
4. וְיָרְדוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה בְּחָרִי אָף: שמות יא, ח
5. לֵךְ אֶל פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ לִקְרָאתוֹ עַל שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ תִּקַּח בְּיָדֶךָ: שמות ז, טו
6. וְיַד יְהוָה הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ וְשִׁנַּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה: מ"א יח, מו
7. וַיֹּאמֶר אֵל תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא: שמות ג, ה
8. וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמַר מִי אֲנֹכִי אֲדֹנָי יְהוָה וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתָנִי עַד הֵלֹם: ש"ב ז, יח
9. וַיִּשְׁאָלוּ עוֹד בַּיהוָה הָבָא עוֹד הֵלֹם אִישׁ וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה הוּא נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים: ש"א י, כב
10. לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת מְלָכִים לַכִּסֵּא וַיֹּשִׁיבֵם לָנֶצַח וְגֵאֹבוּ: איוב לו, ז
11. וְאִם אֲסוּרִים בְּזִקִּים יִלָּכְדוּן בְּחַבְלֵי עֹנִי: איוב לו, ח
12. כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֻנָּה חֹק עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְהוָה כָּל אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: ויקרא ו, יא
13. לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן הַקֹּדָשִׁים יֹאכֵל: ויקרא כא, כב
14. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ז, ו
15. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֻנוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ז, ו

שינויי נוסחאות

א) באותה שעה אמר אני כל"ל (ש"ס) **ב)** ישראל ואבל אחד יבמה כו' כל"ל (*ש"מ. וכ"ה בס"ד"ע רבה פ"ז) **ג)** ר"ל בניה סגני כהונה (מד"ר ע"ר בה ומ"ר). וע' מהרש"ל: **ד)** אלא הכי קאמר ליה אני כל"ל (ש"מ) **ה)** ההוא לדורות כל"ל. וכן בכש"י (ש"מ). וכ"כ"ל וכ"ת איש הא"להים איקרי כהן לא איקרי: **ו)** בש"מ נוסף אמר לו הקב"ה למשה: **ז)** כתה"ר רבה. ולכ"ל (דק"ס). וכ"כ"ל מתיב רבא בר שמעתא יבמה וכו'. ומיהת לעניל הוסיף בריית"א זו כתה"ר: **ח)** ר"ל רבה בר עולא (*ש"מ): **ט)** ר"ל עד עולם הוא (צ"ק, ד"ו דפ"ב). ר"ל לו ולזרעו הוא (כי"צ): **י)** ל"ל והוא (*ש"מ): **יא)** נכתה"ר וש"מ נוסף דאמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא: **יב)** ר"ל לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם הגים יכו' (כי"צ מ"מ). ר"ל לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם משפיל עצמו הקב"ה מגביהו שני' ויושיבם לנצח ואם הגים יכו' (כי"צ): **יג)** כל כתה"ר נוסף ומן הקדשים: **יד)** בד"ו רפ"ע וש"מ נוסף אלא לבעל מום מעיקרו. וכ"ג ל"ק. ולכ"ל ה"ע ל"ל בבריית"א שלמ"ו: **טו)** וכתיב (כי"פ): **טז)** בכי"ר נוסף הלוי: **יז)** בכי"ר זוכה: **יח)** ל"ל לא (כתה"י): **יט)** לא היה קיים כל"ל (*ש"מ, הגרי"ב): **כ)** ר"ל קיימא (*הגרי"ב): **כא)** ל"ל וילכדו (ש"מ). ונכתה"ר וילכדום: **כב)** רחמנא דחס כל"ל (ש"מ): **כג)** ל"ל ואתא (שמכ"י). (אמנם גם לא הטעיר קולמוסו על תיבת ותנא, אך נר' שנתכוון למתקה): **כד)** לנגעים ונגעים לריבים מה כו' כל"ל (צ"ק): **כה)** גי' ש"מ דרכינו. וכ"כ לשון הספרי שם: **כו)** כיון דאין כל"ל (ש"מ):

מוסף רש"י

אני אמרתי אתה כהן והוא לוי. שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה שייתי אומר לגמלא ממנך, ומעתה לא יהיה כן (שמות ד יד) **ואילו לדידיה לא קאמר ליה.** ומדת אלי והשתחוית לי, ואע"ג דמסקנא הכי הוה ויקס פרעה לילה: **וירץ לפני אחאב.** אליהו כך לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו, שאין דרך מלכים לנהג יחידי (מנחות צח). **ומיפיה דקרא ויושיבם לנצח ויגבהו והייני גדולה לגדולות: ואם הגים דעתו כו'.** הכי אמרי קראי ויושיבם לנצח ואם אסורים בזיקים על ידי שמגביהן עצמן באין לידי עניות ויסורים (מגילה יג) **כלפי לייא.** שני מלות הן, כלפי היקן נוטה דבר זה הא איפכא מסתברא. לייא, היקן, ותכיני בברכות בפ' הרואה (נח.) תנאי לנהגת כגני לייא, תרסיס אסורים להיקן הולכין (פסחים הא):

ליקוטים

סטרו ויצא. פי' מפני שכתוב (משלי יב) יש בושה כמדקרת חרב, וכך יש דבור שסוטר אותו על פניו, וכתיב (דברים כז) ארור מכה רעהו בסתר, שקרא מכה הדבורים שמדבר בו, וכך כאן יקרא מה שדבר נגדו קשות ובפרט נגד המלך. סטרו. כי אין סברא שיכה אותו לעיני הכל, אבל סטרו בדיבור היה עושה כי הדיבור אפשר לתרץ, ואם יאמרו עבדי פרעה למה עשית זה, יכול לתרץ דיבור שלו, מה שאין כן בהכאה ממש. (מ"מ מהר"ל) **בשעה שפוסקין גדולה לאדם וכו'.** כי כל גדולה ראוי לשיהיה לו ולבניו אחריו, שהרי בע"כ אם בנו ראוי למלכות בנו קודם אל הכל, ואם יורש ממונו כל שכן שיהיה יורש השררה של אביו. ועוד כי הבן יש לו חבור וצירוף אל אביו, ואם אביו מלך הבן הוא בן מלך, ובזה הבן קרוב אל המלכות, רק אם מגביה עצמו הקב"ה משפילו. ובפ"ק דמגילה פירשנו עוד ע"ש (מ"מ מהר"ל): אני מסגירה אני חולטה כו'. [ובספרי תניא נמצאת מפסיד לאחותנו כו', והקן' התוס' במה היה מפסידה, דהא כ"ש שהיתה טהורה עיי"ש]. ונלע"ד ע"פ דאיתא ב' סברות בענין הנגעים, האחד דהוא דבר נמשך מזוהמת חטא ולאו מזבח כפרה, והכי משמע פ"ק דשבועות דאמרי' לכל חטאתם ולא לכל טומאתם, ופריך וכו' על ד' דברים נגעים באים אלמא דאיכא פלוגתא בהא אי אתא לכפר חטא או לא. ועי' מ"ש השל"ה באריכות בדרוש שבת הגדול לפ' מצורע דצרעת משרע"ה היה דבר נמשך מזוהמת קין והבל ע"ש. וסברא הב' דהוא מזבח כפרה להתם החטא וטובה היא לבניה אבל הגיע ע"ז דיש בעל נפ"ש בין ב' הסברות, דאם נאמר שהוא דבר נמשך מהזוהמא, א"כ י"ל דמ"ש דס"ל בפ"ב דנגעים דאין כהן רואה נגעי קרוביו הוא משום בריה חדשיבון ליה שלא ידקדק ויטהרנו כמ"ש שם במתני' לענין נדרים ובכורות, ולהכי ה"ה לטמא אינו רואה דתניא בת"כ אקרא דלטהרו אז לטמאו דכהן המטמא הוא המטהר וכיון דאינו ראוי לטהרו אינו יכול לטמאו. אבל לסברא הב' דהנגע וטומאתו הוא להתם החטא א"כ ליכא חשדא כלל דאם הוא שמא ומקבה"ה שלח לו לכפר עליו לא יטהרנו וימנע ממנו הכפרה, ואם הוא טהור למה יטמאנו חנם דאפשר אין בו חטא כלל. ולפ"ז צ"ל דגזה"כ הוא לפסול הקרוב מדרש דמקיש נגעים לריבים, ובזה יבואר דהנה אהרן אמר תרי מילי הנראים דסתרי אהדדי, דקאמר שנפסיד לאחותנו פי' דס"ל דהנגע בא להתם החטא, וכיון שאין מי שיטמא אין לך הפסד גדול מזה שלא יסור החטא ממנה, וקאמר שקרוב אינו רואה את הנגעים, וכבר ביארנו שלסברא זו אין לפסול את הקרוב. להכי קאמר לפי דרכנו למדנו שהיה אהרן דורש כו' פי' לאו מסברא אלא מדרש הכתוב ודו"ק. ומתורץ בהכי קו' התוס' ושאר דקדוקים. (כנור שור) **מר"א בר"ש גמירנא דאמר בבית הכסא.** נסתפקתי אם מותר לעיין בבית הכסא במשקלי השמות והפעלים. והיה נראה לאמורה דמותר דהא קיי"ל דברים של חול מותר לאומרן בלשון הקודש. (ואהא סמיכנא ועבידנא עובדא לעיין בבית הכסא בספרי פילוסופיא המועתקים ללשון עברי כגון ס' המדות לאריסטו והדומה לו, ואפילו המחוברים בחכמת הטבע ובמה שאחר, עם היותם נחשבים לדר"ק ולר"ש בן תיכון בהקדמת המורה וסיעתם מעשה בראשית ומרכבה, שרי להו מריירהו שעשו כוונים מדמיונו של הר"ש ז"ל להעציבה). והא נמי ליכא ענין קדושה כי אם להורה ולחשב באופני הדבור הנאות והלשון המדוקדק. ואפילו לדבר בם להוציאם בפה היה מותר. הגע בעצמך כשהיו ישראל על אדמתן ולשונם לשון הקודש, היו בודאי משתמשין בו אף בבה"כ ולכל צרכם (אע"פ שבלי ספק יש קדושה בלשון גם מצד עצמו. וזהו דעת קצת במה שנקרא לשון הקודש). איברא לדידן מסתברא לאיסורא כיון שאין דרך להגיע ליודיעת לשון הקדש על נכון כי אם ע"פ הכתובים אשר יורו באצבע על כללי הדקדוק, שלא נשארה בידינו ידיעת דרכי לה"ק אם לא על פיהם. ועל כן אי אפשר לעמוד בהם בלי ההורו דברי תורה ופוסקי המקרא ואסור. **שמעתי** מר המכ"ן ז"ל שהיה מעיין בספרי לשון לעז של חכמי אומות העולם בבה"כ כדי שלא להורה בד"ת (וכ"כ הרע"ב ספ"ה דאבות), וכן היה מנהגו ז"ל. ואם [לא] היו מוצאים היתר בעיון הנ"ל, נ"ל שלא היו עוסקים בהם. וצ"ע אליבא דר"י דפ' שתי הלחם (מנחות צט ע"ב) דאית ליה דברים כסתבן וא"ל לבן דמא צא ובדוק שעה שאינה לא יום ולא לילה ולמדד בה חכמת יוונית. הא איכא שני בבה"כ דליכא לקומיי בהו קרא דוהגית, וילמדד בהם שם. וכן יש להוכיח מהא דאיתא בזבחים בפ' טבו"י א"ר הא דינא מר"א בר"ש (מנחות צט ע"ב) דאית ליה דברים כסתבן וא"ל לבן דמא צא ובדוק שעה שאינה לא יום ולא לילה ולמדד בה חכמת יוונית. הא איכא שני בבה"כ דליכא לקומיי בהו קרא דוהגית, וילמדד בהם שם. אולם אם מתוך שדברי גמירנא בבה"כ שהיה גורס שם למודו לאונסו. ולא הוה חייש לעיונו בדברים של חולין כה"ג כי היכי דלא ליתי לידי הרהור תורה בבה"כ. וכן פ"ק דקידושין (דף ל"ג) דילמא לאונסיה שאני. וצ"ע. וי"ל שלא היה להם ספרים בחכמות חיצוניות לעיין בהם. או שמא מתוך שדברי תורה היו שנונים בפיהם ולא היו מעיינים בהם אלא במחשבה, לא מתוך הספר, כי לא ניתנו ליכתב בימיהם, ומתוך העיון המחשבי נאנסו ושכחו להפסיק דעתם לדברים אחרים בהכנסם לבה"כ. ובאמת אם לחבייא הוא מן התנאים בדברים כאלו. ומההיא דמנחות נמי ליכא למשמע, ותסברא אטו מי ליכא שעי דבה"כ שאינה לא יום ולא לילה בלילה ואינה ראויה ללימוד חכמה מתחלתה וק"ל. ד"ל. יעבן ס"ט (ס"ס"ח סי' ו): שאלה. הא דתניא בפ' אין עומדין (ברכות ל"א ע"א) דאין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, ופרש"י שאינה צריכה עיון כדי שלא יהרהר בה בתפלה. וא"כ לפי זה צריך עיון דהא דאמרינן בשאון מקומות, כדאמר בכמה דוכתין בתלמוד דאסור להרהר בד"ת. או שמא יש לחלק. תשובה. יראה דיש לחלק. וכן מצאתי כתוב דקמאי נמי הוו מספקי בהך מילתא. וכתב הש כבוד דיש ראייה להתיר מהא דאיתא פ"ק דקידושין (ל"ג ע"א) גבי בר קפרא ורבי שמעון, דפריך תלמודא והאמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ובית הכסא, ודחי דילמא לאונסו שאני. ופרש"י פעמים שהיה טורוד ומעיין בשמעותא לפני כניסתו ועל כורחו הוא שמעיין ונורס בה בבית המרחץ ע"כ. הרי מוכח בהדיא מדברי רש"י דשרי, דאל"כ לא הוי לאונסו, דפשע בתחילת כניסתו לבית המרחץ. וגם נראה מתוך הסברא שהקשה אסור מקשה דלכה שאינה בהדיא דהרהורי הלכה יותרוקתו למעיין בה, וא"כ ע"כ יהא לבו טורוד אם עיין הא בהלכה לא יוכל לכוין תפילה, ואם יכריח מחשבת לבו לסלק עיון ההלכה, ההיא גופה טורדא היא לו שצריך להסיר מלבו מה שהוא חפץ לחשוב בו ויפסיד ע"י כוונת התפילה. ועל טירדא מועטת הקפידו הראשונים לענין תפלה כדאמר פ' הדר (עירובין ס"ה ע"א) הבא מן הדרך לא יתפלל תוך ג' ימים, שמואל לא הוי מצלי בביתא דהוי ביה שיכרא, אבל בבית המרחץ איכא למימר, דלא גזרינן שמא יהרהר שם כיון דידע דבעיתה אית לבו שלא יהרהר שם, ואם היה לו טורח וטירדא על זה יהא כן. וק"ל. ותו יש לחלק, דדוקא גבי תפילה דחיישינן פן יהרהר בה בד"ת משום דהתורייהו דברים של קודש הם, אבל לא חיישינן שיהרהר בבית המרחץ ובית הכסא בדברי תורה, דהוי נגאי ולזולזל לדברי תורה שהוא בא לעסוק בו. ודמי קצת להא דאמרינן פ"ק דקידושין הוא עצמו מחזר עליו לשרפו מיכל קאכיל מיניה בתמיה. אמנם הדבר ידוע הוא, שקשה מאד להסיר מלבו בהרהורי התורה אפי' במקום הטינופת מי שלבו נבהל ולהוט לעיין בפלפול הלכה, ואף כי אמרינן פ' מי שמת אמר רב הונא ת"ח אסור לעמוד במבואות המטונפות מפני שאי אפשר לו בלא הרהור תורה, אלמא דחיישינן להכי רצ"ע (תמוטת הדפוס מ"ס סימן מא):

1) בעל מום עובר מנין ת"ל כל זכר. תימה דלמא איצטריך לבעל מום מעיקרו חד לאכילה וחד לחלוקה דאי מחד ה"א דוקא אכילה ולא חלוקה כמו קטן דאוכל ואינו חולק וי"ל כיון דאשכחן תס ונעשה בעל מום דאין חילוק בין אכילה לחלוקה דבסתמא [לו] ה"ה לבעל מום מעיקרו 1) וא"ת דהכא מייתרי ליה הגך תלתא כל זכר דכתיבי במנחה וחטאת ואשם משמע דילפי מהדדי וגבי טבול יום בדינא דר"א בר' שמעון מצריך תלת קראי למנחת ישראל וחטאת וחזה ושוק: **הרי טמא בקרבנות ציבור דראוי לעבודה ואינו חולק.** תימה דפריך מטמא בקרבנות ציבור שהיא בעיא לעיל והוה מצי למיפרך מכהן גדול אונן וראוי [לז] לעבודה דאינו חולק דפשיטא לן לעיל בריש פירקין [לט.] כדתניא בהדיא: **מה אם דחיתני מחטאת שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי.** תימה אמאי לא קאמר כדקאמר לעיל ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שיפה כחי כך יפה כחך תדיחני מחזה ושוק שכשם שהורע כחי כך הורע כחך: **פריך רב אחאי.** בכל מקום לשונו משונה כדאשכחן בריש כתובות (דף ג:) פשיטא רב אחאי ומתוך כך היה אומר רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה השאלתות שהיה מרבנן סבוראי דבתר רבינא ורב אשי דהוסיף [לח] הוראה וכתבו אחרי כן דבריו בסוף [לט] הש"ס ומיהו בהיא דכתובות אשכח רב אשי דמייתי בתריה [מ]:

דנתה [נ] בא [נא] טבול יום ואמר תן לי ממנחה [נב] ואוכל אמר [נג] לו ומה אם במקום שיפה כחך בחטאתך דחיתיך מחטאת ישראל מקום שהורע כחך במנחתך אינו דין שאדיחך ממנחת ישראל [נד] ומה אם דחיתני מחטאת ישראל שכשם שיפה כחי כך יפה תדחיני ממנחה [נה] שכשם שהורע כחי כך הורע כחך [נו] הרי הוא אומר [2] לכהן המקריב אותה לו תהיה בא הקרב ואכול [נז] תן לי מחטאת ישראל ואוכל א"ל ומה במקום שהורע כחי במנחתי דחיתיך ממנחת ישראל מקום שיפה כחי בחטאתי אינו דין שאדיחך מחטאת ישראל א"ל ומה אם שדחיתיך [נח] ממנחת ישראל שכשם שהורע כחך כך הורע כחי דתדחיני מחטאת ישראל שכשם שיפה כחך כך יפה כחי [נט] הרי הוא אומר [3] הכהן המחטא אותה יאכלנה בא חטא [ס] ואכול אמר ליה תן לי מחזה ושוק ואוכל אמר ליה ומה במקום שיפה כחך בחטאתך דחיתיך [מחטאת ישראל] (מחזה ושוק) מקום שהורע כחך בשלמים שאין לך בהן אלא חזה ושוק אינו דין שאדיחך [סא] מה אם דחיתני מחטאת [סב] שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי תדחיני מחזה ושוק שכן יפה כחי אצל נשיי ועבדיי [סג] הרי הוא אומר [4] לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה בא זרוק ואכול יצא טבול יום קוליו וחמוריו על ראשו אונן מימינו מחוסר כפרה משמאלו [סד] פריך רב אחאי לימא ליה תן לי מבכור ואוכל משום דא"ל ומה במקום שהורע כחי בחטאת [סה] אצל נשיי ועבדיי דחיתיך מחטאת ישראל מקום שיפה כחי בבכור דכוליה דילי היא [סו] אינו דין שאדחך ממנו ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שהורע כחך כך הורע כחי תדיחני מבכור שכשם שיפה כחך כך יפה כחי הרי הוא אומר [5] את דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך בא זרוק ואכול ואידך פריך [סז] מי כתיב ובשרם [סח] לכהן הזורק ובשרם יהיה לך כתיב אפי' לכהן אחר והיכי עביד הכי והאמר [סט] רבה ברבר חנה א"ר יוחנן [ע] בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ומבית הכסא לאונסו שאני:

---

1) בעל מום עובר מנין ת"ל כל זכר. תימה דלמא איצטריך לבעל מום מעיקרו חד לאכילה וחד לחלוקה דאי מחד ה"א דוקא אכילה ולא חלוקה כמו קטן דאוכל ואינו חולק וי"ל כיון דאשכחן תס ונעשה בעל מום דאין חילוק בין אכילה לחלוקה דבסתמא [לו] ה"ה לבעל מום מעיקרו 1) וא"ת דהכא מייתרי ליה הגך תלתא כל זכר דכתיבי במנחה וחטאת ואשם משמע דילפי מהדדי וגבי טבול יום בדינא דר"א בר' שמעון מצריך תלת קראי למנחת ישראל וחטאת וחזה ושוק: הרי טמא בקרבנות ציבור דראוי לעבודה ואינו חולק. תימה דפריך מטמא בקרבנות ציבור שהיא בעיא לעיל והוה מצי למיפרך מכהן גדול אונן וראוי [לז] לעבודה דאינו חולק דפשיטא לן לעיל בריש פירקין [לט.] כדתניא בהדיא: מה אם דחיתני מחטאת שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי. תימה אמאי לא קאמר כדקאמר לעיל ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שיפה כחי כך יפה כחך תדיחני מחזה ושוק שכשם שהורע כחי כך הורע כחך: פריך רב אחאי. בכל מקום לשונו משונה כדאשכחן בריש כתובות (דף ג:) פשיטא רב אחאי ומתוך כך היה אומר רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה השאלתות שהיה מרבנן סבוראי דבתר רבינא ורב אשי דהוסיף [לח] הוראה וכתבו אחרי כן דבריו בסוף [לט] הש"ס ומיהו בהיא דכתובות אשכח רב אשי דמייתי בתריה [מ]:

---

2) הרי הוא אומר לכהן המקריב אותה לו תהיה בא הקרב ואכול א"ל ומה במקום שהורע כחי במנחתי דחיתיך ממנחת ישראל מקום שיפה כחי בחטאתי אינו דין שאדיחך מחטאת ישראל א"ל ומה אם שדחיתיך [נח] ממנחת ישראל שכשם שהורע כחך כך הורע כחי דתדחיני מחטאת ישראל שכשם שיפה כחך כך יפה כחי [נט] הרי הוא אומר [3] הכהן המחטא אותה יאכלנה בא חטא [ס] ואכול אמר ליה תן לי מחזה ושוק ואוכל אמר ליה ומה במקום שיפה כחך בחטאתך דחיתיך [מחטאת ישראל] (מחזה ושוק) מקום שהורע כחך בשלמים שאין לך בהן אלא חזה ושוק אינו דין שאדיחך [סא] מה אם דחיתני מחטאת [סב] שכן הורע כחי אצל נשיי ועבדיי תדחיני מחזה ושוק שכן יפה כחי אצל נשיי ועבדיי [סג] הרי הוא אומר [4] לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה בא זרוק ואכול יצא טבול יום קוליו וחמוריו על ראשו אונן מימינו מחוסר כפרה משמאלו [סד] פריך רב אחאי לימא ליה תן לי מבכור ואוכל משום דא"ל ומה במקום שהורע כחי בחטאת [סה] אצל נשיי ועבדיי דחיתיך מחטאת ישראל מקום שיפה כחי בבכור דכוליה דילי היא [סו] אינו דין שאדחך ממנו ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שהורע כחך כך הורע כחי תדיחני מבכור שכשם שיפה כחך כך יפה כחי הרי הוא אומר [5] את דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך בא זרוק ואכול ואידך פריך [סז] מי כתיב ובשרם [סח] לכהן הזורק ובשרם יהיה לך כתיב אפי' לכהן אחר והיכי עביד הכי והאמר [סט] רבה ברבר חנה א"ר יוחנן [ע] בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ומבית הכסא לאונסו שאני:

---

3) [הרי] טמא בקרבנות ציבור. אמרן לעיל בריש פירקין [דף לט.] דאין חולק: קטן אינו חולק דכתיב אים כאחיו ודרשינן ליה במנחות (דף עג.) ובקדושין (דף נג.) אים חולק אפילו בעל מום ואין קטן חולק אפילו תם: הא לא קתני. [סא] הא דאוי לאכילה חולק דדייקת לא קתני [סב] דתיקשי לך קטן לא [סג] תדוק מייה הכי דהיא גופה איצטריך לאשמועינן דכל שאינו ראוי אינו חולק ולאו דיוקא [סד] תני: דדאמרינן מעיקרא. דאוי לעבודה: הא לא קתני. הא דאוי לעבודה חולק דקא דייקת וקשיא לך עלה טמא בקרבנות ציבור לא קתני לה מתניתין ואת לא תיתי מדיוקא דלאשמועינן היא גופה אתאי מתני' ולאו לדיוקא דילה: דאפילו הקטר חלבים נמי בעי. שיהא ראוי להקטיר ות"ק סבר לו תהיה שוק הימין למנה אהמקריב דם [סה] השלמים קאי דכאשכחן קרא אחרינא לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה (ויקרא ז) ולא כתיב מקטיר [סו] חלבים והכא דכתיב את החלב לא לראוי אתא אלא למודה בעבודות כדדרים ליה בשחיטת חולין (דף קנב:) רבי שמעון אומר כל כהן שאינו מודה בעבודה אינו [סז] חולק בכהונה שנאמר המקריב את דם השלמים אין לי אלא זריקה מנין לרבות הקטר חלבים ת"ל ואת החלב מנין לרבות שאר כל עבודות ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אינו [סח] חולק בכהונה: בעי רב אשי. אליבא דאבא שאול: דנפה. יכול אתה לדון: בא טבול יום ואמר. לחבירו טהור של בית אב שלו: תן לי. בחלק [סט] מן המנחה של ישראל ואוכל לערב: א"ל. טהור לטבול יום כלומר כן יש לו להשיבו: ומה אם במקום שיפה כחך בחטאתך. דכהן המחוייב חטאת מביאו ומקריב אפילו במשמר שאינו שלו ועבודתה ועורה שלו בפרק [ע] הגוזל בב"ק (דף קט:) מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת ומנין שעבודתה ועורה שלו ת"ל ואיש את קדשיו לו יהיו: דחיתיך מחטאת ישראל. דטבול יום אינו חולק בה דכתיב (ויקרא ו) הכהן המחטאת אותה יאכלנה ואוקימנא לעיל (דף לט.) יחלקנה: מקום שהורע כחך במנחתך. שאם התנדבת מנחה והקרבת אפילו אתה טהור אי אתה אוכלה כדכתיב כל מנחת כהן כליל [עא] וגו' (ויקרא ו): אינו דין שאדיחך. כל זמן שאתה טבול יום ואינך ראוי להקריב ממנחת ישראל: כך יפה כחך. בחטאתך: לכהן המקריב אותה לו תהיה. במנחה כתיב: ומה במקום זו. טהור קמהדר ליה לטבול יום הכי שלא יחלוק עמו: שכשם שהורע [עב] כחי.

---

4) תוספתא מנחות פי"ג ה"ג [ע"ש], **5)** לקמן פריך לה ומשני לה, **6)** ת"כ צו רפי"ז ורפי' ירושׁ' ברכות פ"ג ה"ד, **7)** [קידושין יב. וש"נ], **8)** ברכות כד: שבת מ: קנ. קידושין לג. ע"ז מד: ירושׁ' שם, **1)** שייך לע"א, **1)** וע' כס"ק מה שמיקל קושיא זו וע' פנים מאירות, **2)** [וע"ע תו' כתובות כ: ד"ה פשיטן].

שינויי נוסחאות

א) כנ"מ טהר. וכ"ה בילקו"ש: **ב)** מתקן (ש"מ): **ג)** טמא הא לא קתני ואי משום בעל מום בעל מום רחמנא רבייה כל"ל (*ש"מ): **ד)** נלע"ל חולק, וכ"ה בתוספתא בגיעוי לשון (רש"ו). וכ"ה בכת"י ישן (דק"ס): **ה)** מהור, טהור בשעת כו' (כי"צ): **ו)** חלבים בעינן והא ליכא תיקו (כי"צ): **ז)** ל"ל רב (*ש"מ, בה"ז ע"ש): **ח)** בא כהן טבול יום (ש"מ): **ט)** ממנחת ישראל (*ש"מ): **י)** בכתה"י אומר יא) בש"מ נוסף א"ל. [ובכתה"י ליתא כלל תיבת א"ל בכוליה הך בריתא]: **יב)** ל"ל דאיתני (*בה"ז): **יג)** חַטָא (ש"מ): **יד)** שאדיחך מהון א"ל מה וכו' (ש"מ): **טו)** מחטאת ישראל כל"ל (*ש"מ): **טז)** בכתה"י בחטאתי: **יז)** ל"ל הוא (*ש"מ): **יח)** נ"מ תיבת פריך ליתא (דק"ס): **יט)** ובשרם יהיה לכהן (כי"צ): **כ)** מיבות אימא כי טמא כו'. שייכי לגיבור הקודם, וכן איתא בכתה"י ובד"ו. ובל"ק מתקן מקום מה: **כא)** האי הא ראוי (ש"מ): **כב)** קתני ליה בהדיא דתיקשי כל"ל (ש"מ): **כג)** ל"ל ולא (ש"מ): **כד)** ל"ל לדיוקא (ש"מ): **כה)** את דם (כי"פ): **כו)** המקטיר החלבים כל"ל (ש"מ): **כז)** נחוץ שם וכמנחות יש ע"ז איתא אין לו חלק בכהונה: **כח)** אין לו חלק בכהונה (כי"י): **כט)** ל"ל חלק (*ש"מ): **ל)** כדאיתא בפרק (ש"מ): **לא)** כליל תהיה לא תאכל והסל"ל (כי"פ): **לב)** שהורע כחך. במנחתך כך הורע כחי במנחתי כל"ל (רש"ש): **לג)** ואומר מה אם דחיתני כו' כל"ל (ש"מ): **לד)** וליתני נמי ר"א כל"ל (*ש"מ). וכל"פ ולימא נמי ר"א וכו': **לה)** אומר לו טהור ומה במקום וכו' (כי"פ): **לו)** ל"ל מסתמא (באה"מ): **לז)** דראוי לעבודה ואינו חולק כל"ל (ש"מ): **לח)** ל"ל דהוו סוף (ש"מ). והגרי"ב תיקן דבסוף: **לט)** ל"ל בתוך (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פרק י מהלכות מעה"ק הלכה כח:
לד ב מיי' שם הלכה כב:
לה ג מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ד טוש"ע ס"מ סימן פה סעיף ב:

תורה אור השלם

1. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה:
ויקרא ז, לג
2. וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַתַּנּוּר וְכָל נַעֲשָׂה בַּמַּרְחֶשֶׁת וְעַל מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ תִּהְיֶה:
ויקרא ז, ט
3. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
4. וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה:
ויקרא ז, יד
5. אַךְ בְּבוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכֶשֶׂב אוֹ בְּעֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:
במדבר יח, יז-יח

מוסף רש"י

בכל מקום מותר להרהר. בדברי תורה (שבת מ:): **לאונסו שאני.** פעמים שהוא טריך ומעיין בשמועתיה לפני כיסאו לגיה הכסא וע"כ היא שגורה בפיו ולבו ומעיין בה בבית הכסא (עפ"י קידושין לג.):

מתני' כל שלא זכה המזבח בבשרה. כגון שמירע בה פסול קודש זריקה דלא היתה לה שעת [יב] היתר למזבח: **עורה להכנים.** מקרלי [יג] מיתרבאי בברייתא בגמרא: **ואחד עולת האשם.** דמיתרבאי נמי מקרא: **עורות קדשי קדשים.** חטאות ואשמות להכנים כדמפרש טעמא ואזיל: **אין המזבח מוכיח.** כלומר ואין לך לומר מזבח יוכיח שזכה בבשר העולה ולא זכה בעורה ולף אתה אל תתמה בקדשי קדשים שאע"פ שזכו כהנים בבשרן לא יזכו בעורן אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקום אבל להכנים מצינו שזכו בעור העולה וקל וחומר שיזכו בעורות קדשי קדשים: **גמ' פרט לעולת הקדש.** לקמיה מפרש לה: **פרט לעולת גרים.** לקמיה פריך אטו גר לאו איש הוא: **מן המותרות.** דכל [יד] אשמות של רעייה כגון תמורת אשם ואשם שמתו בעליו ושכיפרו [טו] בעליו באחר דקיימא לן [טז] ירעו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה והוא עולת קין המזבח דלאו עולת איש הוא אלא נדבת צבור היא ונסכיה משל צבור ואין בעליו סומך עליה ואינו [יז] שוחטה כדתנן בתמורה (דף כ:): **הניחא לו'.** פלוגתא דרבי אליעזר [יח] ורבנן היא בתמורה (שם): **לנדבת צבור.** לקין המזבח: **לנדבה יחיד.** בעליו של אשם שניתותר הוא עצמו מביא עולה בדמיו והוא סומך עליה ושוחטה [יט] ונסכיה קריבין משלו: **דאמר רבא.** (יומא דף לד.) גבי וערך עליה העולה דילפינן מינה מנין שלא יהא דבר קודש לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה וגו' ואמרינן מאי תלמודא ואמר רבא העולה משמע העולה לאשונה האמורה בסדר קרבנות היום הכא נמי עור העולה כתיב העולה לאשונה שהופרשה מתחילה לשם עולה ולא הבאה ממותר אשם וממותר חטאת ולקמיה פריך והא קי"ל עורה [כ] להכנים ממדרש יהודע הכהן: **פרט למתפיס עולתו לנדבת הבית.** שאין עורה להכנים: **ולא מיבעיא וכו'.** כפ' בתרא דתמורה (דף לב:) דקאמר עולת המתפיס עולה לנדבת הבית אין בה אלא עיכוב גיזברים בלבד ומותבינן לעולת המתפיס עולה לנדבת הבית אסור לשוחטה עד שתפדה ומשני עולת האי דמצריך ליה פדיה מדרבנן מכלל מאן [כא] דמותיב בעי למימר דאורייתא ולענין עורה לא מיבעיא למ"ד מדאורייתא תפסה בה קדושת בדק הבית דאין עורה להכנים אם שחטה עד שלא נפדית דלאו עולת בדק הבית הוא אלא עולת הקדש: **אלא אפי' למ"ד.** מדרבנן בעלמא אבל מדאורייתא לא: הני מילי. דמדאורייתא לא: בשר. דשל מזבח הוא ואין קדושה חלה עליו [כב] שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מזבח הוא והכהנים אכתי לא זכו ביה תפיס: **למאן דרבי יהודה.** לקמן מייתי לה דאמר אין עורה להכנים: **הא הדר ביה.** דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מידי: **אשם לנדבה.** בי"ג שופרות שהיו במקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עתיקין] קינין וגוזלי עולה עניים ולבונה וזהב לכפרת ושאם לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי הוא אשם לנדבה: ה"ג **אשם לנדבה לעולה הבאה מן המותרות אאין הכהנים זכאין בעורה** [כג] **אשם לה'.** אי אפשר [כד] אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת לחם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרים מעות לחטאתו ונותותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דאזלי לרעייה דקיימא לן (תמורה דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה: **יצקה בהן יו.** נמצאו שני כתובים מקויימין אשם לה' בשר לעולה [כה] ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ב יב] כסף אשם וכסף חטאות לא יובא וגו': **אלא מר במאי מוקי לה.** להא דתני לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרבי יהושע.** דאמר זכריס עצמן יקרבו עולות והך עולת הקדש היא ודכמסיים ואזיל דבי ר"ר יהושע דחייל שם מזבח עליהן מעיקרא אמאי דחזי למזבח קאמר אבל בעור מודה דחייל עלה [כו] קדושת בדק הבית: **המקדיש נכסיו.** לבדק הבית: **הרשויות למזבח.** תמימים: **וכריס ימכרו לנרבי עולות יו.** דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפיס תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הרשוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדישו ואע"ג דמקדיש [כז] סתמא דעתיה הוה להקריב [כח] למזבח הרשוי לו: **ונקבוה ימכרו יו.** אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים [כט] עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הרשוי למזבח דומיא דבדק הבית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובהך עולה דרבי יהושע זכריס [ל] הקריבים עולות קמ"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע.** כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הרשוי לאו למזבח ושאינו רשוי למזבח יהא לבדק הבית שעורותיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לבדק הבית כשאר נכסים שלו: **ואין לו יורשין.** דאין לה בעלים [לא]: ה"ג **עולת איש אין לי אלא עולת איש עולת נשים ועבדים מנין ת"ל כו':** **העולה.** קרא יתירא הוא דלא אינטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות בא: **הואיל ולא עלתה לבעלים.** ולף על פי שהיא כשרה

הניחא למ"ד מותרות לנדבת ציבור אזלי. תימה לדידיה מ"ש דממעטי מותרות טפי מעולת תמיד וי"ל דסברא הוא למעוטי טפי מותרות משום דהיו מעיקרא לאש: **אלא למ"ד לנדבת יחיד מאי איכא למימר.** תימה מאי קשיא ליה הא רבי יהודה דממעטי הכא עולת הקדש הוא דקאמר בסמוך לנדבת ציבור אזלי דקתני אשם לנדבה ואי לנדבת יחיד לא היה משימה בשופר דקרבן יחיד בעי סמיכה וי"ל דלא שמיע ליה דהיא ברייתא תדע דאי שמיע ליה הא הדר ביה רבי יהודה ממדרשו של יהודע: **לא מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא.** תימה לדידיה אמאי אינטריך קרא הכא דאם שחט קודם פדייה אין עורה להכנים פשיטא דקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה: **אין לי אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מנין.** משמע מחד קרא הוה ממעטינן נשים ועבדים ודין הוא דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה מאשה והקשה הר"ר חיים דנפרק החובל (פ"ק דף פח.) מצריך תרי קראי גבי עדות חד למעוטי נשים וחד למעוטי עבדים וי"ל דגבי מצות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין תלוי בנאמנות שהרי משה ואהרן לא מעידין לא משום דלא מהימני הלכך היכא דגלי גלי [ו]:

מתני' [א]כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו כהנים בעורה שנאמר [ב]עולת איש עולה שעלתה [א] לאיש [ב]עולה שנשחטה שלא לשמה אע"פ שלא עלתה לבעלים עורה לכהנים [ג]אחד עולת האיש ואחד עולת האשה עורותיהן לכהנים [ד]עורות קדשים קלים לבעלים [ה]עורות קדשי קדשים לכהנים קל וחומר ומה אם עולה שלא זכו בבשרה זכו בעורה קדשי קדשים שזכו בבשרה [ב] אינו דין שיזכו בעורה אין מזבח [ג] יוכיח שאין לו עור בכל מקום: **גמ'** [ו]ת"ר עולת איש [ז]פרט לעולת הקדש דברי ר' יהודה רבי יוסי בר' יהודה אומר פרט לעולת גרים מאי פרט לעולת הקדש אמר רבי חייא בר יוסף פרט לעולה הבאה מן המותרות הניחא למ"ד מותרות לנדבת ציבור אזלי אלא למ"ד מותרות לנדבת יחיד אזלי מאי איכא למימר כדאמר רבא [ח] [2]העולה עולה ראשונה ה"נ העולה עולה ראשונה רבי אייבו א"ר ינאי פרט למתפיס עולה לבדק הבית לא [ט] מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא אלא אפילו למ"ד לא תפסי [י] הני מילי בשר אבל עור תפיס וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פרט לעולה הבאה מן המותרות א"ל רב המנונא לרב נחמן [יא]כמאן כרבי יהודה הא הדר ביה דתניא ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שלא [יב] יהו כהנים זכאין בעורה דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה ואמרי לה ר"ש אם כן ביטלת מדרשו של יהוידע הכהן דתניא [יג] [3]זה מדרש דרש יהוידע הכהן [4]אשם הוא אשם אשם לה' [יד]כל שבא משום [טו] חטאת ומשום אשם ילקח בו [טז] עולות הבשר לשם [יז]עורה לכהנים א"ל אלא מר במאי מוקים לה א"ל מוקמינא ליה במקדיש נכסיו וכדרבי יהושע [יח]דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן בהמות הראויות לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר [יט]זכרים ימכרו לצורכי עולות נקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית רבי יהושע אומר זכרים עצמם יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית ואפי' לרבי יהושע דאמר אדם חולק הקדישו הני מילי בשר אבל עור תפיס רבי יוסי ברבי יהודה אומר פרט לעולת גרים אמר ליה רב סימאי בר חילקאי לרבינא אטו גר לאו איש הוא אמר ליה פרט לגר שמת ואין לו יורשים [כ]תנו רבנן [1]עולת איש אין לי אלא עולת איש [2]עולת גרים [כא] נשים ועבדים מנין ת"ל עור העולה ריבה אם כן מה תלמוד לומר עולת איש עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה שלא יהו הכהנים זכאין בעורה יכול שאני מרבה [כא] שנשחטה שלא לשמה הואיל ולא עלתה לבעלים

א) ת"כ צו פ"ט ה"א, **ב)** [פסחים נח: וש"נ] ת"כ שם פ"ב ה"י, ירושי' פסחים פ"ה ה"א, **ג)** ע' שקלים פ"ו מ"ד, **ד)** קלים סס [תמורה כג: ע"ש] כעי"ד יבמות צד. כתובות מט., **ה)** שקלים פ"ד מ"ד, ב"ב קנא. תמורה כ. לא:, **ו)** ת"כ צו פ"ט ה"א, **ז)** [וכב"ק פח. ד"ה יהא תילנו בתופן אחר].

שינויי נוסחאות

א) כ"א שזכה לאיש (גליון, והוא מדפו"י). ועי' במגלת"ס שהיה לפניו הגירסא שעלתה לאישים. ופי' דדרש אש מלשון אשם היה מיתום. וע"ש דהרמב"ם מפרש כן גם לגרי' שלנו: **ב)** בבשרן כו' **בעורן** (כתה"י ושמב"י): **ג)** המזבח מוכיח (*ש"מ): **ד)** ל"ל ולא (*ש"מ): **ה)** תפסי מדאורייתא (ד"ו דפ"ם ושה"מ): **ו)** בכתה"י שאין הכהנים זכאין (דק"ס, וכ"ה ברש"י): **ז)** ל"ל דתנן (*גליון): **ח)** בכתה"י משום חטא ומשום אשמה (דק"ס. וכ"ה במפנינות): **ט)** בהן עולות כו' והעורות לכהנים כל"ל (ש"מ): **י)** כש"י ז"ל ל"ג תיבת גרים. וכן מתקה בש"מ. ומדברי הרמב"ם נר' דגרס גרים (כ"כ הכ"מ). ועי' כה"ן וצ"ק ושלר מפרשים שהתריכו בזה. ועי' בליקוטים: **יא)** גיר' הצ"ק ממעט: **יב)** כ"א שעת הכושר (כי"י): **יג)** מקרא (כי"י): **יד)** ל"ל דמי אשמות (*ש"מ). ובצ"ק גרים דאף אשמות. עש"ב: **טו)** כ"א ושנתכפרו (כי"פ). וכ"ה בנסמים עג ש"ל ובשבועות יב ע"מ, וכן כרש"י לעיל ה ע"ב ועוד. אמנם במשנה תמורה כ' ע"ב הני' ושכיפרו. וכ"ה ברמב"ם: **טז)** ל"ל דקיי"ל בכולן ירעו (*ש"מ): **יז)** גי' מ"ג ואינו עובדה. ועי' במשנה דתמורה שם: **יח)** ל"ל אלעזר (*ש"מ וגליון): **יט)** גי' מ"ג ועובדה: **כ)** דעורה (*ש"מ): **כא)** ל"ל דמאן (*ש"מ): **כב)** על דבר שאינו שלו כל"ל (גליון בשם צ"ק): **כג)** בש"מ וב"ש נוסף מספר ישן פי' אלא חזרתן ומוכרין העור ולוקחין בדמיו בהמה לעולה לקיים המזבח דברי רבי יהודה. ע"כ: **כד)** א"א לומר אשם כל"ל (*ש"מ): **כה)** כתה"י העולה: **כו)** עליה (*ש"מ): **כז)** ל"ל דאקדיש (*ש"מ): **כח)** נ"ל להקדיש (כי"פ): **כט)** נ"ל שלמים אלא ימכרו ויביא בהן עולות דכיון דאקדיש סתמא הכל הקדש הראוי וכו' (כי"י): **ל)** ל"ל של זכרים (*ש"מ): **לא)** בכי"פ נוסף כשהביאה לעזרה מת:

ליקוטים

עולת גרים נשים ועבדים מנין. רבינו שלמה לא גריס עולת גרים, ונראה דמשום קושיא דלעיל דפריך אטו גר לאו אדם הוא. ובספר ישן קדשים שנעתק מספר של רבינו שלמה כתוב בו עולת גרים אלא שנמחק בשני נקודים. מיהו אין צריך למחוק דכמה דברים נסיב תורת כהנים אגב אחריני נשים ועבדים דשפיר מפיק להו מחד קרא, וכן משמע בכל מקום דדין אחד להם. (כ"ש משאנן ת"כ לו פ"ד פ"ט)

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כ:
לז ב מיי' פ"יט מהל' פסה"מ הלכה ט:
לח ג מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה כח:
לט ד ה מיי' שם הלכה יט:
מ ו מיי' שם הלכה כח:
מא ז מיי' פ"ה מהל' פסה"מ הלכה ט ופ"ד מהל' שקלים הלכה טו:
מב ח מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כח:
מג ט מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ז:
מד י מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כח:

תורה אור השלם

1. וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ח
2. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו, ה
3. אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשֵׁם לַיהוָה: ויקרא ה, יט

מוסף רש"י

כדאמר רבא העולה עולה ראשונה. מדלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החשובה שהמורה תחלה לכל העולות, והייו עולת תמיד דפרשת קרבנות (כפ' פנחס) דקרבן תמיד כתיב בריש (פסחים נח: וכעי"ז כתובות קו.). אי: העולה משמע העולה הבאה לאשונה לכל הקרבנות (מנחות מט.): דאי לאחריי בעלמא אמאי שיקעיריו עליה עולה ושלמים, נכמוב וערך עליה (יומא לד.) **ששה לנדבה.** ששה שופרות היו לנדבת צבור הבאה מן המותרות דחטאות ואשמות וכל הנך דאמרינן יפלו לנדבה, וכפרק בתרא דתמורות (קז:) מפרש הני ששה כנגד מי (תמורה כג.): **ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית.** דקבר ר"ל שתפס הקדשות לבדק הבית ואפילו מידי דחזי למזבח אבל אינו יוצא מידי מזבח לעולם, ור' יהושע סבר לא שביק אינים קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח, הלכך מסתמא למזבח אקדשיהו והן עצמן יקרבו עולות (שם כ. וכעי"ז שם לא.) **ויביא בדמיהן עולות.** דסתמייהו לעולה אקדשיהו, דהוא קרבן קדוש וחשוב מכל הקרבנות (שם כ. וש"מ):

ז) [פסחים נח: וש"נ] ת"כ שם פ"ב ה"י, ירושי' פסחים פ"ה ה"א, **ג)** ע' שקלים פ"ו מ"ד, **ד)** קלים סס [תמורה כג: ע"ש] כעי"ד יבמות צד. כתובות מט., **ה)** שקלים פ"ד מ"ד, ב"ב קנא. תמורה כ. לא:, **ו)** ת"כ צו פ"ט ה"א, **ז)** [וכב"ק פח. ד"ה יהא תילנו בתופן אחר].

מ ח מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כח:
מג ט מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ז:
מד י מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כח:

ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה. משמע הכא דלכ"ע היכא דעולל פסול קודם הפשט וקודם זריקה אין הדם מרלה על העור ותימה דבסוף הגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) אמר גבי נתן אשם ליהוריב וכסף לידעיה דאם קדמו בני יהויריב והקריבו את האשם זו במה שבידם ופריך למאי חזי אשם פסול הוא אמר רבא לעורו והשתא עורו גופיה הא לא חזי דהיינו קודם הפשט וזריקה דתחלת הבאתו בפסול וי"ל דהתם [ל] לאחר שחיטת האשם יכול להביא כסף קודם זריקה קרינא ביה מלבד אילו הכפורים אשר יכפר בו כיון דעדיין לא נכפר [לו] הלכך לא חשיב פסול דקודם זריקה ומיהו קשה כיון דאיכא הפסול בידם [לח] מה לי קודם זריקה ומה לי לאחר זריקה וי"ל דהוי כמו שנמצא טריפה בבני מעיים לרבי חנינא סגן הכהנים הואיל ולא הוכר פסולו קודם הפשט לרבי וקודם זריקה לרבי אלעזר מרלה על העור (הג"ה) [מל] וקשה דתניא בתוספתא דפסחים הביא את אשמו קודם גזילו לא יהא אחר ממרס בדמו עד שיביא גזילו אלא תעובר לורתו ותצא לבית השריפה אלמא אין תקנה להביא הגזל קודם [מ] שנשחט ואין לומר היינו מדרבנן הא [מא] תניא בסיפא גבי מצורע (לעיל) [מב] (דף ה.) [מג] הקדים חטאתו לאשמו לא יהא אחר ממרס בדמו אלא תעובר לורתו ותצא לבית השריפה ומהכא מוכח פ' קמא דמנחות (דף ה.) יש מחוסר זמן לבו ביום ואע"ג דמן התורה פסול לריך עבור לורה כדתניא פרק כילד צולין (פסחים דף ס) [מד] כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר לורתו ופסולו [מג] בגופו הוי כמו פיגול וטריפה ונבלה אבל הקדמה לא. ברוך:

מה א מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה יח:
מו ב מיי' שם הלכה כ:
מז ג מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה י ופרק יט מהלכות פסח"מ הלכה ט ועיין טוש"ע יו"ד סי' שז סעי' ג:
מח ד מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְהִכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת איש עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לְכֹהֵן לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ח
2. וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ: ויקרא א, ו
3. בְּחַטָּאת בָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, ז

מוסף רש"י

עורות קדשי קדשים מנין. עורות חטאות ואשמות וקרבנות ציבור שנתמלקן עורות קדשי הקדשים לכהנים: ת"ל עור העולה אשר הקריב. ולעיל נזכחים מעולה כל עורות קדשי קדשים (פסחים נז.) ונאמר באשם לו יהיה. כחטאת כאשם מוה אחת לשם הכהן וגו' לו יהיה (לעיל פז.) מה להלן עצמותיו מותרין. לעשות מהן כלים. אני שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל (לעיל צא.). לו: בעצמות שאין בהם מוח דתניין אפי' לקחת דסקינא ואשם דעצמותיו מותרים שהרי בשרו מותר ואין איסור נותר חל עליהם לאין נותר חל אלא על זבח הלוי לאכילה כדאמרינן בפסחים העצמות והגידין יקרפו לאשם עפר והוינן בה אי לית בהו מותא לשרפינהו אלמא היכא דאין לאו לאכילה אין נותר חל בו (מנחות פז. מכת"י) אף כאן. אפילו עולה אע"ג דכולה כליל, עצמותיו מותרין, והאי דנקט אשם טפי משום דמכל חד מיימי חדא דרשא, ועוד באשם כתיב הוא לאחר הקטרת אימורים ומשמע הוא אשם ולא עצמותיו אשם (מנחות שם) לו יהיה קרא יתירא הוא. דמאי למיכתב עור העולה אשר הקריב לכהן יהיה (לעיל פז.):

ליקוטים

והלכתא כדברי חכמים בשר בקבורה והעור בשריפה. בכור בעל מום מותר להאכילו לגרים ולכלבים שנאמר כצבי וכאיל כו'. במה דברים אמורים בבכור שנשחט ונמצא בשר, אבל בכור שמת או נשחט ונמצא טריפה אסור להאכילו לגרים ולכלבים דכל היכא דלא קרינא ביה תאכלנו לא קרינא ביה כצבי וכאיל להתירו לגרים ולכלבים כו'. תדע שכן הוא שאל"כ קשיא דר' עקיבא אדר' עקיבא שהרי ר"ש אומר בבכורות (לב ע"ב) דבכור בעל מום מאכילין אותו לגרים, ואילו במסכת זבחים פ' טבול יום שנינו שר"ש אומר שהשוחט בכור בעל מום בגבולין ונמצא טריפה שיאותו הכהנים בעורו ומשמע ולא בבשרו, הרי למדת שמאחר שנמצא טריפה דלא קרינא ביה תאכלנו שלא יהנו בבשרו להאכילו לגרים. וכן פירש רבינו שלמה שלא התיר ר"ש אלא לעורו ולא בשרו, וגרס שם אמר רבי חייא הלכה כר"ש ואף ר"ש לא אמר אלא כשהתירו מומחה אבל לא התירו מומחה לא. ויש ספרים שגורסין שם אחר כך והלכה כדברי חכמים בשר בקבורה ועור בשריפה, ורש"י אינו גורס שם אלא והילכתא כדברי חכמים ולא קאי אבכור בעל מום שדיבר בו ר"ש שמזה פסקינן הלכה שיאותו, אבל קאי אעור קדשי מקדש וארישא קאי דא"ר חנינא סגן הכהנים מימי לא ראיתי עור שיוצא לבית השריפה וקאי אבכור בעל מום דתניא אבל לעולם הלכתא כר' עקיבא, כן דעת סמ"ג. ותמהתי עליו היאך יתכן זה כיון דר' חנינא [הוא] דקא יליף מינה, אם נתרוצע היסוד נפל הבניין. אבל הפי' (המא') [המחורר] במה שפרש"י דדעת רש"י דלא גריס שריפה דלא שייכא שריפה בקדשי הגבולין כגון בכור בעל מום, דעליה קאי ר' עקיבא, אלא בקדשי מקדש, הילכך גריס סתמא הלכתא כחכמים, (ועוד דבשר) [ועור ובשר] בקבורה. וכל זה כבר כתבתי למר בקיצור מדברי הרא"ש (פ"ה דבכורות סוף סי' ב') אלא בתשובת ר"י משמע דר"ת עשה לו קרנים בסדרו אבל לא נודע למה, מאיזה טעם לא נדרוש ליה להאי פיסקא דהלכתא כחכמים (שו"ת מהר"ל החדשות סימן קכז):

מסורת הש"ס

(א) ת"כ צו פ"ט דת"ג ואילך כה"ע, (ב) [פסחים יח: וש"ן], (ג) לעיל פו., (ד) עדיות פ"ב מ"ב, (ה) [ע' תו' לקמן קד. ד"ה ל"ל עקיבא], (ו) [כתובות כג.], (ז) מנחות ה., (ח) [ל"ל דף פב: וכן איתא שם לד:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר"ג וכו' ואותיב הכא קתני:

גליון הש"ם

[מתני' וחכמים אומרים וכו' אלא יצא לבית השריפה. עי' שבועות דף יא ע"ב בתוס' ד"ה שבועה עורה וכו']:

שינויי נוסחאות

א) מיצות עור העולה נמתקות (*ש"ם): ב) עור העולה (*ש"ם): ג) שיזכו (*ש"ם): ד) יזכו בכולן (ש"ם): ה) בש"מ עצמנו. וכן תיקן בכש"י: ו) הן נשרפין ועורותיהן עמהן כל"ל (*ש"ם). וכנ' בפנים הוא מהל"ק: ז) לא רצו (כי"מ. וכדאר"ל): ח) הקריב להכהן לו יהיה (כי"צ): ט) בנגלין כ' דלש"ק מוחק מיצות ומחוסר כיפורים. וזו טועות, דהכש"ק לא נתכוון למתקן) (פ"ם, סה"ק ודק"ש). ועי' גם רש"ש שתמה ע"ז: י) ל"ל אבל יזכו (*ש"ם): יא) ל"ל ראיתי (ש"מ, כי"מ וצ', וכ"ה ברש"י): יב) ומאי (כתה"י): יג) בבשר. עולה ובאימורי קדשי קדשים כל"ל (צ"ק): יד) בכי"י שהעולה פרט: טו) בכי"פ ואת בשר הפר. וכל"ל, והוא בטמות כמו יד: טז) מפשיטין כו'. שהרי לא הזזקינן להפשט ונתנן להכן כו' (כי"פ. וכעי"ז בש"מ): יז) דהא בהדיא כל"ל (*ש"מ, גליון): יח) דקרא והכהן המקריב את עולת איש עור העולה אשר הקריב וגו' ועליה קאי כו' (כי"פ): יט) ל"ל לאכול (*ש"מ): כ) העורות שיכול כו' הל"ל (שמכ"י): כא) תיכת ראוי נמקק (*ש"מ): כב) ל"ל לאכילה (*ש"מ): כג) יוצא לבית השריפה כל"ל (*ש"מ): כד) ביה פסול (ש"מ): כה) בכתה"י נוסף וכו': כו) רישא דהך דלעיל מיניה נקט (עפ"י ש"מ וכי"פ): כז) ל"ל לו (ש"מ): כח) להכנים הס"ד ומה"ד אחר הפשטן עורותיהן כו' (שמכ"י, כי"י): כט) ל"ל הכהנים (ש"מ). וככי"פ שאין דרך בכך ואסור להשהות הדם כו': ל) הלכך מתניתין נמי (*ש"מ): לא) בכי"י וש"מ נוסף דסתם זריקה קודם הפשט הוא: לב) דהיינו קודם (ש"מ): לג) בכי"פ עודד: לד) אפילו פסול קודם (שמכ"י): לה) וכל שכן אם אירע הפסול בבשר אחר הפשט ואחר זריקה דהוי העור להכנים אבל אם כו' (ש"מ וב"ש): לו) נלע"ל כיון דהתם (באה"מ): לז) ל"ל כיפר (ש"מ): לח) בש"מ וטה"ק מיקנו דל"ל בדם. וכן מיקן בכי"ג וסב כיון דאירע הפסול בדם. וע' ביאור הדברים בטה"ק. וע' ל"ק דמפרש עפ"י גי' שלנו: מל) בל"ר ה"ג, (וכה"ר) מיקן הג"ה כלפניהן. וגי' ל"ק ה"ג. וכ"ל סכ"ל נמי כיון דיכול להביא הכסף קודם זריקה הוי לא הוכר פסולו: מא) ל"ל אחר שנשחט (ש"מ). וכל"ק מיקן קודם שנזרק: מב) ל"ל דהא (ש"מ): מג) מיכת (לעיל ליתא בכ"י (הגרי"ב): מד) בד"י פסולו בלא ול"ו:

שיטת מקובצת

ונמצא טריפה שיאותו הכהנים בעורה. עיין סו"מ מהכ"ס בנייר סי' מ"ח ונקלף סי' תע"ב:

לא יהו כהנים זכאין בעורה ת"ל [1] עור העולה מ"מ עור העולה אין לי אלא עור העולה עורות קדשי קדשים מנין ת"ל עור העולה [א] אשר הקריב יכול שאני מרבה אף קדשים קלים ת"ל עולה מה עולה קדשי קדשים אף כל קדשי קדשים [ב] רבי ישמעאל אומר עור העולה אין לי אלא [ג] העולה עורות קדשי קדשים מנין ודין הוא ומה עולה שלא זכו בבשרה זכו בעורה קדשי קדשים שזכו בבשרן אינו דין שזכו [ד] בעורן מזבח יוכיח שזכה בבשר ולא זכה בעור מה למזבח שכן לא זכה במקצת תאמר בכהנים שזכו במקצת הואיל וזכו במקצת זכו [ה] בכוליה רבי אומר כל עצמו [ה] לא הוצרכנו אלא לעור העולה בלבד שבכל מקום העור מהלך אחר הבשר [א]פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין הן [ו] ועורותיהן [נשרפין] עמהן חטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור מתנה לכהן רצו מפשיטין אותן לא רצו אוכלין אותן ע"ג עורן קדשים קלים לבעלים רצו מפשיטין אותן [ז] רצו אוכלין אותן על גב עורן אבל עולה נאמר בה [2] והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה יכול לא יהו הכהנים זכאין בעורה ת"ל [1] עור העולה אשר הקריב [ח] לו יהיה פרט לטבול יום [ט] (ומחוסר כיפורים) ואונן שיכול לא יזכו בבשר שהוא לאכילה יזכו [י] בעור שאינו לאכילה ת"ל לו יהיה פרט למחוסר כיפורים וטבול יום ואונן אף כאן עצמותיו מותרין מופני דאי לא מופני איכא למיפרך מה לאשם שכן בשרו מותר לו יהיה קרא יתירא הוא: **מתני'** [3] כל הקדשים שאירע בהן פסול קודם להפשיטן אין עורותיהן לכהנים לאחר הפשיטן עורותיהן לכהנים [יא] אמר רבי חנינא סגן הכהנים מימי לא ראיתי עור שיוצא לבית השריפה [יב] אמר רבי עקיבא מדבריו למדנו שהמפשיט את הבכור ונמצא טריפה שיאותו הכהנים בעורו [יג] וחכמים אומרים אין [יד] לא ראינו [יא] ראיה אלא [יא]יצא לבית השריפה: **גמ'** כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה ואע"ג דאפשטיה לעור קודם זריקה מני רבי אלעזר ברבי שמעון היא דאמר אין הדם מרצה על העור בפני עצמו אימא סיפא כל הקדשים שאירע בהן פסול קודם הפשיטן אין עורותיהן לכהנים לאחר הפשיטן עורותיהן לכהנים אתאן לרבי דאמר הדם מרצה על העור בפני עצמו רישא רבי אלעזר ברבי שמעון סיפא רבי אמר אבי מדסיפא רבי היא רישא נמי רבי היא ומודה רבי [יד]שאין הפשט קודם זריקה רבא אמר מדרישא ר"א ברבי שמעון סיפא נמי ר"א בר"ש מאי [יב] קודם הפשט לא יזכו בעורה: **אשר הקריב.** כל הקרבנות במשמע: **שלא בבשר** [יג]. באימורים: **אין לא זכה במקצת.** עורות שלא מצינו עור למזבח: תאמר בכהנים שזכו במקצת. בעור העולה: **כל עצמו כו'.** אין לנו להביא ראיה לשאר עורות מעולה [יד] שפרט לבדה מפני שלא הוצרכנו ללמוד על שאר עורות מה תהא עליהן אלא על של עולה בלבד: **ועורותיהן עמהן.** כדכתיב ואת [טו] הפר ואת עורו וגו': **רלו מפשיטין** [טז]. שהרי לא הצריכו להפשיט ונתנו לכהן כמות שהן כדכתיב כחטאת כאשם תורה אחת וגו': **נאמר בה והפשיט.** והבשר למזבח ועל העור שהזקיקו להפשיט לא אמור מה תהא עליו ולמזבח מאין יכול להביאו (זה) דבהדיא [יז] פרט לך הקטר באברים מופשטין ולא פרט לך העור עמהן: **לו יהיה.** ריש"י דקרא [יח] המקריב את עולת איש ועליה קאי לו יהיה: **פרט לאונן כו'.** דלא חזי להקרבה: **שיכול לא יזכו בבשר.** כלומר אע"פ שנתמעטו מלחלוק בבשר מלאכול [יט] לערב הוצרכו למעטן מן העורות [כ]: **שיכול לא יזכו בבשר.** מפני שהוא ראוי [כא] לאכילה והן אינן ראוים לאכילת [כב] היום: **מדינא.** כי היכי דנפקא ליה לרבי ישמעאל ולמה לי קרא לעורות קדשי קדשים: **אשר הקריב.** דיליף ת"ק מיניה עורות קדשי קדשים מאי עביד ליה: **תיפוק ליה מלו יהיה.** כדנפקא ליה לרבי: **רבי ישמעאל נטעמיה.** דדריש לו יהיה לדרשא אחריתי: **קרא יתירא הוא.** דמאי למכתב עור העולה אשר הקריב לכהן ולשתוק: **מתני' אין עורותיהן לכהנים.** אלא נשרפים עם עורן: **לא ראיתי עור יולא** [כג] **לשריפה.** משהופשט. הכי מפרש לה בגמ' [קד.]: **ונמצא טריפה.** ואפילו שפסול זה היה בו קודם הפשט הואיל ולא ניכר עד לאחר הפשט יאותו הכהנים בעורו: **אין לא ראיתי ראיה.** שמא לא אירע בימיו שימצא טריפה אחר הפשט ואם אירע ושרפוהו הוא לא ראה: **אלא יצא לבית השריפה.** הואיל וקודם הפשט הוה ביה [כד]: **גמ'** ה"ג בגמ' **כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה ואע"ג דאפשטיה לעור קודם זריקה.** ול"ג כל שאין לו בבשר [כה] דהכיא מאי בעיא לענין דם מרלה על העור הא הכיא בכהן טמא קאמר. אלא ריישא [כו] דהך דלעיל מהך נקט ואותיב [לו] הכי קתני רישא כל שלא זכה המזבח בבשרה כגון שאירע בו פסול קודם זריקה דלא הוה לה [כז] לבשר שעת היתר למזבח לא זכו הכהנים בעורה ולא פליג בין שהופשט קודם הפסול בין לא הופשט. אלמא אע"ג דאפשטיה לעור קודם זריקה ונפסל הבשר ואח"כ זרק קאמר דלא זכו בעורה: **מני ר' אלעזר בר' שמעון היא דאמר.** לקמן (קד.) אין הדם מרלה על עור חלוץ בפני עצמו בלא בשר כגון אם נפסל הבשר ואין הדם מרלה עליו אף העור לא יצא מידי מעילה להיות ניתר לכהנים [כח] אחר הפשטן: **עורותיהן לכהנים.** ואפילו אירע פסול זה קודם זריקה: **אתאן לרבי.** דפליג עליה דרבי אלעזר לקמן (פס) ואמר הדם מרלה על עור חלוץ בפני עצמו בלא הרלאת בשר: **ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה.** אע"ג דאמר הדם מרלה על העור בפני עצמו היכא דאיתרמי דאיפשטו קודם זריקה, מודה הוא שאין כהנים [כט] רגילין בכך שאסור לשהות הדם כל כך הלכך [ל] נמי דקתני כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה טעמא משום דפסול דקודם זריקה קודם הפשט הוא [לא] ומיהו היכא דאיתרמי דהפשיט קודם זריקה ונפסל אחר הפשט אע"פ שלא זכה מזבח בבשר יזכו הכהנים בעורה ומשנתינו דברה בהוה: **קודם שנראו לנפשט.** [לב] קודם זריקה אין עורותיהן לכהנים ואפי' הופשט ואח"כ נפסל וכל שכן כשהוא עם הבשר דאין דם מרלה על העור בלא בשר: **לאחר שנראו לנפשט.** דהיינו לאחר זריקה עורותיהן לכהנים ואפי' עורו [לג] עם הבשר כשנפסל דלקמן רבי אלעזר דיוון שמזרק הדם והוולה בשר שעה אחת יפשיטנו ועורו לכהנים: **על העור בפני עצמו.** אם הופשט ונפסל הבשר קודם זריקה וזרק הדם הותר העור דקסבר רבי אין עור פסול אלא הנפסל עם הבשר אבל הופשט קודם פסולו אפי' [לד] קודם זריקה אתיא זריקה ושריא ליה וכל שכן [לה] אחר הפשט ואחר זריקה אבל אם קודם הפשט נפסל ואפילו אחר זריקה הרי הוא כבשר:

רבי

מה דמי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה יח:
מו ב מיי' שם הלכה כ:
מז ג מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה י ופרק יט מהלכות פסח"מ הלכה ט ועיין טוש"ע יו"ד סי' שז סעי' ג:
מח ד מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה יח:

רבי אליעזר ברבי שמעון [ב]**רבי אליעזר** [ג]**רבי שמעון** [ד]**רבי אליעזר** [ה]**רבי אליעזר** [ו]**רבי אליעזר** [ז]**רבי אליעזר** [ח]**רבי אליעזר** [ט]**רבי אליעזר** [י]**רבי אליעזר** [יא]**רבי אליעזר** [יב]**רבי אליעזר** [יג]**רבי אליעזר** [יד]**רבי אליעזר** [טו]**רבי אליעזר** [טז]**רבי אליעזר** [יז]**רבי אליעזר** [יח]**רבי אליעזר** [יט]**רבי אליעזר** [כ]**רבי אליעזר** [כא]**רבי אליעזר** [כב]**רבי אליעזר** [כג]**רבי אליעזר** [כד]**רבי אליעזר** [כה]**רבי אליעזר** [כו]**רבי אליעזר** [כז]**רבי אליעזר** [כח]**רבי אליעזר** [כט]**רבי אליעזר** [ל]**רבי אליעזר** [לא]**רבי אליעזר** [לב]**רבי אליעזר** [לג]**רבי אליעזר** [לד]**רבי אליעזר** [לה]**רבי אליעזר** [לו]**רבי אליעזר** [לז]**רבי אליעזר** [לח]**רבי אליעזר** [לט]**רבי אליעזר** [מ]**רבי אליעזר** [מא]**רבי אליעזר** [מב]**רבי אליעזר** [מג]**רבי אליעזר** [מד]**רבי אליעזר** [מה]**רבי אליעזר** [מו]**רבי אליעזר** [מז]**רבי אליעזר** [מח]**רבי אליעזר** [מט]**רבי אליעזר** [נ]**רבי אליעזר** [נא]**רבי אליעזר** [נב]**רבי אליעזר** [נג]**רבי אליעזר** [נד]**רבי אליעזר** [נה]**רבי אליעזר** [נו]**רבי אליעזר** [נז]**רבי אליעזר** [נח]**רבי אליעזר** [נט]**רבי אליעזר** [ס]**רבי אליעזר** [סא]**רבי אליעזר** [סב]**רבי אליעזר** [סג]**רבי אליעזר** [סד]**רבי אליעזר** [סה]**רבי אליעזר** [סו]**רבי אליעזר** [סז]**רבי אליעזר** [סח]**רבי אליעזר** [סט]**רבי אליעזר** [ע]**רבי אליעזר** [עא]**רבי אליעזר** [עב]**רבי אליעזר** [עג]**רבי אליעזר** [עד]**רבי אליעזר** [עה]**רבי אליעזר** [עו]**רבי אליעזר** [עז]**רבי אליעזר** [עח]**רבי אליעזר** [עט]**רבי אליעזר** [פ]**רבי אליעזר** [פא]**רבי אליעזר** [פב]**רבי אליעזר** [פג]**רבי אליעזר** [פד]**רבי אליעזר** [פה]**רבי אליעזר** [פו]**רבי אליעזר** [פז]**רבי אליעזר** [פח]**רבי אליעזר** [פט]**רבי אליעזר** [צ]**רבי אליעזר** [צא]**רבי אליעזר** [צב]**רבי אליעזר** [צג]**רבי אליעזר** [צד]**רבי אליעזר** [צה]**רבי אליעזר** [צו]**רבי אליעזר** [צז]**רבי אליעזר** [צח]**רבי אליעזר** [צט]**רבי אליעזר** [ק]**רבי אליעזר** [קא]**רבי אליעזר** [קב]**רבי אליעזר** [קג]**רבי אליעזר** [קד]**רבי אליעזר** [קה]**רבי אליעזר** [קו]**רבי אליעזר** [קז]**רבי אליעזר** [קח]**רבי אליעזר** [קט]**רבי אליעזר** [קי]**רבי אליעזר** [קיא]**רבי אליעזר** [קיב]**רבי אליעזר** [קיג]**רבי אליעזר** [קיד]**רבי אליעזר** [קטו]**רבי אליעזר** [קטז]**רבי אליעזר** [קיח]**רבי אליעזר** [קיט]**רבי אליעזר** [קכ]**רבי אליעזר** [קכא]**רבי אליעזר** [קכב]**רבי אליעזר** [קכג]**רבי אליעזר** [קכד]**רבי אליעזר** [קכה]**רבי אליעזר** [קכו]**רבי אליעזר** [קכז]**רבי אליעזר** [קכח]**רבי אליעזר** [קכט]**רבי אליעזר** [קל]**רבי אליעזר** [קלא]**רבי אליעזר** [קלב]**רבי אליעזר** [קלג]**רבי אליעזר** [קלד]**רבי אליעזר** [קלה]**רבי אליעזר** [קלו]**רבי אליעזר** [קלז]**רבי אליעזר** [קלח]**רבי אליעזר** [קלט]**רבי אליעזר** [קמ]**רבי אליעזר** [קמא]**רבי אליעזר** [קמב]**רבי אליעזר** [קמג]**רבי אליעזר** [קמד]**רבי אליעזר** [קמה]**רבי אליעזר** [קמו]**רבי אליעזר** [קמז]**רבי אליעזר** [קמח]**רבי אליעזר** [קמט]**רבי אליעזר** [קנ]**רבי אליעזר** [קנא]**רבי אליעזר** [קנב]**רבי אליעזר** [קנג]**רבי אליעזר** [קנד]**רבי אליעזר** [קנה]**רבי אליעזר** [קנו]**רבי אליעזר** [קנז]**רבי אליעזר** [קנח]**רבי אליעזר** [קנט]**רבי אליעזר** [קס]**רבי אליעזר** [קסא]**רבי אליעזר** [קסב]**רבי אליעזר** [קסג]**רבי אליעזר** [קסד]**רבי אליעזר** [קסה]**רבי אליעזר** [קסו]**רבי אליעזר** [קסז]**רבי אליעזר** [קסח]**רבי אליעזר** [קסט]**רבי אליעזר** [קע]**רבי אליעזר** [קעא]**רבי אליעזר** [קעב]**רבי אליעזר** [קעג]**רבי אליעזר** [קעד]**רבי אליעזר** [קעה]**רבי אליעזר** [קעו]**רבי אליעזר** [קעז]**רבי אליעזר** [קעח]**רבי אליעזר** [קעט]**רבי אליעזר** [קפ]**רבי אליעזר** [קפא]**רבי אליעזר** [קפב]**רבי אליעזר** [קפג]**רבי אליעזר** [קפד]**רבי אליעזר** [קפה]**רבי אליעזר** [קפו]**רבי אליעזר** [קפז]**רבי אליעזר** [קפח]**רבי אליעזר** [קפט]**רבי אליעזר** [קצ]**רבי אליעזר** [קצא]**רבי אליעזר** [קצב]**רבי אליעזר** [קצג]**רבי אליעזר** [קצד]**רבי אליעזר** [קצה]**רבי אליעזר** [קצו]**רבי אליעזר** [קצז]**רבי אליעזר** [קצח]**רבי אליעזר** [קצט]**רבי אליעזר** [קק]**רבי אליעזר** [קקא]**רבי אליעזר** [קקב]**רבי אליעזר** [קקג]**רבי אליעזר** [קקד]**רבי אליעזר** [קקה]**רבי אליעזר** [קקו]**רבי אליעזר** [קקז]**רבי אליעזר** [קקח]**רבי אליעזר** [קקט]**רבי אליעזר** [קל]**רבי אליעזר** [קלא]**רבי אליעזר** [קלב]**רבי אליעזר** [קלג]**רבי אליעזר** [קלד]**רבי אליעזר** [קלה]**רבי אליעזר** [קלו]**רבי אליעזר** [קלז]**רבי אליעזר** [קלח]**רבי אליעזר** [קלט]**רבי אליעזר** [קמ]**רבי אליעזר** [קמא]**רבי אליעזר** [קמב]**רבי אליעזר** [קמג]**רבי אליעזר** [קמד]**רבי אליעזר** [קמה]**רבי אליעזר** [קמו]**רבי אליעזר** [קמז]**רבי אליעזר** [קמח]**רבי אליעזר** [קמט]**רבי אליעזר** [קנ]**רבי אליעזר** [קנא]**רבי אליעזר** [קנב]**רבי אליעזר** [קנג]**רבי אליעזר** [קנד]**רבי אליעזר** [קנה]**רבי אליעזר** [קנו]**רבי אליעזר** [קנז]**רבי אליעזר** [קנח]**רבי אליעזר** [קנט]**רבי אליעזר** [קס]**רבי אליעזר** [קסא]**רבי אליעזר** [קסב]**רבי אליעזר** [קסג]**רבי אליעזר** [קסד]**רבי אליעזר** [קסה]**רבי אליעזר** [קסו]**רבי אליעזר** [קסז]**רבי אליעזר** [קסח]**רבי אליעזר** [קסט]**רבי אליעזר** [קע]**רבי אליעזר** [קעא]**רבי אליעזר** [קעב]**רבי אליעזר** [קעג]**רבי אליעזר** [קעד]**רבי אליעזר** [קעה]**רבי אליעזר** [קעו]**רבי אליעזר** [קעז]**רבי אליעזר** [קעח]**רבי אליעזר** [קעט]**רבי אליעזר** [קפ]**רבי אליעזר** [קפא]**רבי אליעזר** [קפב]**רבי אליעזר** [קפג]**רבי אליעזר** [קפד]**רבי אליעזר** [קפה]**רבי אליעזר** [קפו]**רבי אליעזר** [קפז]**רבי אליעזר** [קפח]**רבי אליעזר** [קפט]**רבי אליעזר** [קצ]**רבי אליעזר** [קצא]**רבי אליעזר** [קצב]**רבי אליעזר** [קצג]**רבי אליעזר** [קצד]**רבי אליעזר** [קצה]**רבי אליעזר** [קצו]**רבי אליעזר** [קצז]**רבי אליעזר** [קצח]**רבי אליעזר** [קצט]**רבי אליעזר** [ק]**רבי אליעזר** [קא]**רבי אליעזר** [קב]**רבי אליעזר** [קג]**רבי אליעזר** [קד]**רבי אליעזר** [קה]**רבי אליעזר** [קו]**רבי אליעזר** [קז]**רבי אליעזר** [קח]**רבי אליעזר** [קט]**רבי אליעזר** [קי]**רבי אליעזר** [קיא]**רבי אליעזר** [קיב]**רבי אליעזר** [קיג]**רבי אליעזר** [קיד]**רבי אליעזר** [קטו]**רבי אליעזר** [קטז]**רבי אליעזר** [קיח]**רבי אליעזר** [קיט]**רבי אליעזר** [קכ]**רבי אליעזר** [קכא]**רבי אליעזר** [קכב]**רבי אליעזר** [קכג]**רבי אליעזר** [קכד]**רבי אליעזר** [קכה]**רבי אליעזר** [קכו]**רבי אליעזר** [קכז]**רבי אליעזר** [קכח]**רבי אליעזר** [קכ

לא מחשבה הוא דלא פסלה אבל לינה פסלה. תימה דבריה הוליאו לו (יומא דף מח.) בעי רב פפא מיסב בחפינת קטרת מהו ת"ש הוסיף רבי עקיבא הקומץ והקטרת כו' מדפסיל טבול יום פסולה [לה] נמי מלינה ומדפסלה לינה פסלה נמי מחשבה ולא דמי דלהכא וי"ל דהתם דבאכילת מזבח מה לי מחשבה מה לי לינה אבל הכא בנשר פריס הנשרפין [לו] וא"ת היכי פסלה מחשבה בקטרת הא תנן לעיל בפרק ב"ש (דף מב:) דקטרת ולבונה אין בהן משום פיגול וי"ל דנהי דכתיב ליכא מחשבה מיהא פסלה מידי דהוה אחטאות הפנימיות לרבי שמעון דאמר בפ"ק (לעיל יד.) מודה היה רבי שמעון לפסול מק"ו משלא לשמו ובקטרת נמי אהני ג"ש דמלא מלא ממנחה והתם הקשה בקונטרס אמאי הוצרך לדקדק מטבול יום הוה ליה לאתויי ממתני' דמעילה (דף י.) דקתני בהדיא הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה ותירץ רבינו יצ"א משום דהיא מיירי בקטרת דכל השנה דקתני קדשו בכלי והוא דמיקדש בכלי פסלה ביה לינה אבל התם בקטרת ביום הכיפורים דעיקרה לינה בכלי אלא משום דלא אפשר כדאמר התם לעיל והא [לז] אמרי' דלא מיפסלה בלינה אבל הא דרבי עקיבא משמע דמיירי בכל קטרת ועוד י"ל דהיא דמעילה איכא לחויי מדרבנן וכן [לח] מחייבין עליה משום פיגול ונותר הוא אמינא מכח מרדות כמו [ט] אבל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין ושתה רביעית יין ונכנס למקדש ושהה כדי אכילת פרס חייב דהיינו מדרבנן דפסול גויה [הוי דרבנן] כדאמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פ:) אבל הא דר' עקיבא פטיטא דאוריתא [מ] מדפסל טבול יום ע"י לירוף דאי מדרבנן לא הוה מחמירין [מא] נמי האי פסול על ידי לירוף וא"ת והיכי דייק מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה והא משנינתה במכתשת נפסלת בטבול יום ולינה לא פסלה עד שתנתן במתחה כדאמר פרק קמא דשבועות (דף יא.) וי"ל דהא דנפסלת בטבול יום [י] היינו מדרבנן: **שיצא רובו במיעוט אבר.** פי' בקונטרס דמיבעיא ליה לענין טומא [מא] המתעסק בהן וקשה דבסוף כילד לולין (פסחים פה:) אמרינן המולית בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיגיע הולאה כתיב ביה כשבת ופריך ממתני' דהכא דהיו סובלין אותו במוטות דקתני לאשונים מטמאין בגדים אחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו וקף על גב דלא נח ומשני בנגרריס וקס כן רובו במיעוט אבר דהכא לא [מב] מחייב לענין שבת [מג] כיון דאגודו בפנים לא יטמא בגדים ונראה לפרש דמבעיא ליה לענין לשורפו בפנים:

לא מחשבה הוא דלא פסלה אבל לינה פסלה. תימה דבריה הוליאו לו (יומא דף מח.) בעי רב פפא מיסב בחפינת קטרת מהו ת"ש הוסיף רבי עקיבא הקומץ והקטרת כו' מדפסיל טבול יום פסולה [לה] נמי מלינה ומדפסלה לינה פסלה נמי מחשבה ולא דמי דלהכא וי"ל דהתם דבאכילת מזבח מה לי מחשבה מה לי לינה אבל הכא בנשר פריס הנשרפין [לו] וא"ת היכי פסלה מחשבה בקטרת הא תנן לעיל בפרק ב"ש (דף מב:) דקטרת ולבונה אין בהן משום פיגול וי"ל דנהי דכתיב ליכא מחשבה מיהא פסלה מידי דהוה אחטאות הפנימיות לרבי שמעון דאמר בפ"ק (לעיל יד.) מודה היה רבי שמעון לפסול מק"ו משלא לשמו ובקטרת נמי אהני ג"ש דמלא מלא ממנחה והתם הקשה בקונטרס אמאי הוצרך לדקדק מטבול יום הוה ליה לאתויי ממתני' דמעילה (דף י.) דקתני בהדיא הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה ותירץ רבינו יצ"א משום דהיא מיירי בקטרת דכל השנה דקתני קדשו בכלי והוא דמיקדש בכלי פסלה ביה לינה אבל התם בקטרת ביום הכיפורים דעיקרה לינה בכלי אלא משום דלא אפשר כדאמר התם לעיל והא [לז] אמרי' דלא מיפסלה בלינה אבל הא דרבי עקיבא משמע דמיירי בכל קטרת ועוד י"ל דהיא דמעילה איכא לחויי מדרבנן וכן [לח] מחייבין עליה משום פיגול ונותר הוא אמינא מכח מרדות כמו [ט] אבל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין ושתה רביעית יין ונכנס למקדש ושהה כדי אכילת פרס חייב דהיינו מדרבנן דפסול גויה [הוי דרבנן] כדאמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פ:) אבל הא דר' עקיבא פטיטא דאוריתא [מ] מדפסל טבול יום ע"י לירוף דאי מדרבנן לא הוה מחמירין [מ] נמי האי פסול על ידי לירוף וא"ת והיכי דייק מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה והא משנינתה במכתשת נפסלת בטבול יום ולינה לא פסלה עד שתנתן במתחה כדאמר פרק קמא דשבועות (דף יא.) וי"ל דהא דנפסלת בטבול יום [י] היינו מדרבנן: **שיצא רובו במיעוט אבר.** פי' בקונטרס דמיבעיא ליה לענין טומא [מא] המתעסק בהן וקשה דבסוף כילד לולין (פסחים פה:) אמרינן המולית בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיגיע הולאה כתיב ביה כשבת ופריך ממתני' דהכא דהיו סובלין אותו במוטות דקתני לאשונים מטמאין בגדים אחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו וקף על גב דלא נח ומשני בנגרריס וקס כן רובו במיעוט אבר דהכא לא [מב] מחייב לענין שבת [מג] כיון דאגודו בפנים לא יטמא בגדים ונראה לפרש דמבעיא ליה לענין לשורפו בפנים:

[א] היו [ב] סובלין אותו [א] במוטות [ג] יצאו הראשונים חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא יצאו הראשונים מטמאין בגדים והאחרונים אינן מטמאין בגדים עד שיצאו [ב] יצאו אלו ואלו מטמאין בגדים [ג] רבי שמעון אומר [ד] אינן מטמאין עד שיוצת האור ברובן ניתך הבשר אין השורף מטמא בגדים: **גמ' [ד] אמר** בירה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מקום יש בהר [ה] הבית ובירה שמו ור"ל אמר כל הבית כולו קרוי בירה שנאמר (ואל) [ו] הבירה אשר הכינותי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ה] שלשה [ז] בית הדשנין הן בית הדשן גדול היה בעזרה ששם שורפין פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ופרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שאירע בהן פסול קודם זריקה [ח] ובית הדשן אחר היה בהר הבית ששם שורפין פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שאירע בהן פסול אחר זריקה וכמצותן חוץ לשלש מחנות תני לוי שלשה בית הדשנין הן בית הדשן גדול היה בעזרה ששם שורפין פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ופרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שאירע בהן פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה ובית הדשן אחר היה בהר הבית ששם שורפין פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שאירע בהן פסול ביציאתן וכמצותן חוץ לשלש מחנות בעי רבי ירמיה [ט] לינה מהו שתועיל בפרים הנשרפים ובשעירים הנשרפים מי אמרינן כי מהניא לינה בבשר דבר אכילה אבל הני דלאו בני אכילה נינהו לא או דלמא לא שנא אמר רבא הא מילתא איבעיא ליה לאביי [י] ופשטנא ליה מהא [יא] ושוין [יב] שאם חישב באכילת פרים ובשריפתן שלא עשה כלום מאי לאו מדמחשבה לא פסלה לינה נמי לא פסלה ודלמא [יג] מחשבה הוא דלא פסלה אבל לינה פסלה תא שמע [יד] פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין מועלין בהן משהוקדשו נשחטו הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים [טו] ובלינה מאי לאו לינת בשר לא לינת אימורין והא מדקתני סיפא [טז] כולן מועלין בהן בבית הדשן עד שיותך הבשר מדסיפא בשר רישא נמי בשר מידי איריא סיפא בשר רישא אימורין תא שמע דתני לוי שאירע בהן פסול ביציאתן מאי לאו [יז] לינה [יח] לא [יט] פסול טומאה ופסול יציאה [כ] בעי ר"א [כא] יציאה מהו שתועיל בפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מאי קמיבעיא ליה א"ר ירמיה בר אבא [כב] אליבא דמ"ד [כג] עדיין לא הגיע זמנו לצאת מי אמרינן ה"מ בשר דאין סופו לצאת חובה [כד] אבל הני דסופן לצאת חובה לא או דלמא ה"נ [כה] לא הגיע זמנו לצאת ת"ש דתני לוי שאירע [כו] בו פסול ביציאתו מאי לאו פסול יציאה לא [כז] פסול טומאה ופסול לינה בעי רבי אלעזר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים [כח] שיצא [כט] רובו במיעוט אבר מהו [לא] הך מיעוטא דאבר בתר רובא שדינן ליה והא לא נפקא ליה או דלמא בתר רובא דבהמה שדינן [לב] פשיטא דלא שבקינן רובא דבהמה ואזלינן בתר רובא דאברים [לג] אלא [לד] שיצא חציו ברוב אבר [לה] האי מיעוטא דאבר

[א] כתס"י במוטות להוציאן לבית שריפתן והס"ד (ותיבות לקמן יליף לה ליתא שם), וכ"כ בהע"ש. [ב] כתס"י ור"ו דאבר: [ג] בכתס"י ור"ו דאבר: [ד] בכתס"י ור"ו דאבר: [ה] בכתס"י: [ו] מזבח או בשר קדשי קדשים שהן לאכילת אדם. אבל הני דלשריפה קיימי לא מהניא בהו לינה דלא אשכחן לה כו' כל"ל (*שמכ"י). [ז] בכל"ל דלא אשכחן לינה כו'. [ח] להקטירן (כתה"י, שמכ"י): [ט] בבשרן (כתה"י, שמכ"י): [י] לענין לינה בבשר קאמר (ש"מ). וכתס"י לענין לינת בשר קאמר: [יא] בש"מ וכ"פ ופסול קודם זריקה דתני בה דשריפתה בעזרה בשאר פסולים מיירי ולא בפסול יוצא. והס"ד [ועי' גל' קס"ד שהגיה בש"מ דתמת 'קודם זריקה' ל"ל 'אחר זריקה' ומ"ש 'בשאר פסולים' ר"ל בפסול טומ'. והמכוון בזה לישב קושית הגרע"א בגלה"ש ע"ש. אך כתמוה בכי"פ פיתא כלשון הש"מ]: [יב] חובה לצאת (ש"מ, כתה"י): [יג] ועי' גל' קס"ד שהגיה בש"מ דתמת 'קודם זריקה' ל"ל 'אחר זריקה' ומ"ש 'בשאר פסולים' ר"ל בפסול טומ'. והמכוון בזה לישב קושית הגרע"א בגלה"ש ע"ש. אך כתמוה בכי"פ פיתא כלשון הש"מ]: [יד] מעיקרא (ש"מ): [טו] בכל"ל דנגמרה (ש"מ): [טז] בכל"ל דנמן (ש"מ): [יז] בכל"ל מגרן בשר עולה (ש"מ): [יח] לינה בבשר קדשים שהן לאכילת אדם. אבל הני דלשריפה קיימי לא מהניא בהו לינה דלא אשכחן לה כו' כל"ל (*שמכ"י). [יט] בכל"ל דלא אשכחן לינה כו'. [כ] בכל"ל דנמן (ש"מ): [כא] בכל"ל מגרן בשר עולה (ש"מ): [כב] בכל"ל דנמן (ש"מ): [כג] בכל"ל מגרן בשר עולה (ש"מ): [כד] מזבח או בשר קדשי קדשים שהן לאכילת אדם. אבל הני דלשריפה קיימי לא מהניא בהו לינה דלא אשכחן לה כו' כל"ל (*שמכ"י). [כה] בכל"ל דנמן (ש"מ): [כו] בכל"ל דנמן (ש"מ): [כז] בכל"ל דנמן (ש"מ): [כח] בכל"ל דנמן (ש"מ): [כט] בכל"ל דנמן (ש"מ): [ל] בכל"ל דנמן (ש"מ): [לא] רובן במיעוט אבר. מיעוט אחד וכו' כל"ל (ש"מ, כתה"י): [לב] בכל"ל (ש"מ, כתה"י): [לג] בכל"ל (כי"פ וש"מ) ועי' תוס': [לד] בכל"ל (ש"מ, כתה"י): [לה] דאבר שיצא לחוץ בתר כו' כל"ל (צ"ק): [לו] בכל"ל (ש"מ, צ"ק): [לז] בכל"ל (ש"מ, צ"ק): [לח] בכל"ל (ש"מ, צ"ק): [לט] בכל"ל (ש"מ, כתה"י): [מ] דאבר שיצא לחוץ בתר כו' כל"ל (צ"ק): [מא] בכל"ל (ש"מ, צ"ק): [מב] בכל"ל (ש"מ): [מג] בכל"ל (ש"מ): [מד] בכל"ל (ש"מ): [מה] בכל"ל (ש"מ): [מו] בכל"ל (ש"מ): [מז] בכל"ל (ש"מ): [מח] בכל"ל (ש"מ): [מט] מחמרינן כולי האי לפסול על ידי צירוף כל"ל (ש"מ): [נ] בכל"ל (ש"מ): [נא] בכל"ל (ש"מ): [נב] בכל"ל (ש"מ): [נג] בכל"ל (ש"מ): [נד] בכל"ל (ש"מ): [נה] בכל"ל (ש"מ): [נו] בכל"ל (ש"מ): [נז] בכל"ל (ש"מ): [נח] בכל"ל (ש"מ): [נט] בכל"ל (ש"מ): [ס] בכל"ל (ש"מ): [סא] בכל"ל (ש"מ): [סב] בכל"ל (ש"מ): [סג] בכל"ל (ש"מ): [סד] בכל"ל (ש"מ): [סה] בכל"ל (ש"מ): [סו] בכל"ל (ש"מ): [סז] בכל"ל (ש"מ): [סח] בכל"ל (ש"מ): [סט] בכל"ל (ש"מ): [ע] בכל"ל (ש"מ): [עא] בכל"ל (ש"מ): [עב] בכל"ל (ש"מ): [עג] בכל"ל (ש"מ): [עד] בכל"ל (ש"מ): [עה] בכל"ל (ש"מ): [עו] בכל"ל (ש"מ): [עז] בכל"ל (ש"מ): [עח] בכל"ל (ש"מ): [עט] בכל"ל (ש"מ): [פ] בכל"ל (ש"מ): [פא] בכל"ל (ש"מ): [פב] בכל"ל (ש"מ): [פג] בכל"ל (ש"מ): [פד] בכל"ל (ש"מ): [פה] בכל"ל (ש"מ): [פו] בכל"ל (ש"מ): [פז] בכל"ל (ש"מ): [פח] בכל"ל (ש"מ): [פט] בכל"ל (ש"מ): [צ] בכל"ל (ש"מ): [צא] בכל"ל (ש"מ): [צב] בכל"ל (ש"מ): [צג] בכל"ל (ש"מ): [צד] בכל"ל (ש"מ): [צה] בכל"ל (ש"מ): [צו] בכל"ל (ש"מ): [צז] בכל"ל (ש"מ): [צח] בכל"ל (ש"מ): [צט] בכל"ל (ש"מ): [ק] בכל"ל (ש"מ): [קא] בכל"ל (ש"מ): [קב] בכל"ל (ש"מ): [קג] בכל"ל (ש"מ): [קד] בכל"ל (ש"מ): [קה] בכל"ל (ש"מ): [קו] בכל"ל (ש"מ): [קז] בכל"ל (ש"מ): [קח] בכל"ל (ש"מ): [קט] בכל"ל (ש"מ): [קי] בכל"ל (ש"מ): [קיא] בכל"ל (ש"מ): [קיב] בכל"ל (ש"מ): [קיג] בכל"ל (ש"מ): [קיד] בכל"ל (ש"מ): [קטו] בכל"ל (ש"מ): [קטז] בכל"ל (ש"מ): [קיז] בכל"ל (ש"מ): [קיח] בכל"ל (ש"מ): [קיט] בכל"ל (ש"מ): [קכ] בכל"ל (ש"מ): [קכא] בכל"ל (ש"מ): [קכב] בכל"ל (ש"מ): [קכג] בכל"ל (ש"מ): [קכד] בכל"ל (ש"מ): [קכה] בכל"ל (ש"מ): [קכו] בכל"ל (ש"מ): [קכז] בכל"ל (ש"מ): [קכח] בכל"ל (ש"מ): [קכט] בכל"ל (ש"מ): [קל] בכל"ל (ש"מ): [קלא] בכל"ל (ש"מ): [קלב] בכל"ל (ש"מ): [קלג] בכל"ל (ש"מ): [קלד] בכל"ל (ש"מ): [קלה] בכל"ל (ש"מ): [קלו] בכל"ל (ש"מ): [קלז] בכל"ל (ש"מ): [קלח] בכל"ל (ש"מ): [קלט] בכל"ל (ש"מ): [קמ] בכל"ל (ש"מ): [קמא] בכל"ל (ש"מ): [קמב] בכל"ל (ש"מ): [קמג] בכל"ל (ש"מ): [קמד] בכל"ל (ש"מ): [קמה] בכל"ל (ש"מ): [קמו] בכל"ל (ש"מ): [קמז] בכל"ל (ש"מ): [קמח] בכל"ל (ש"מ): [קמט] בכל"ל (ש"מ): [קנ] בכל"ל (ש"מ): [קנא] בכל"ל (ש"מ): [קנב] בכל"ל (ש"מ): [קנג] בכל"ל (ש"מ): [קנד] בכל"ל (ש"מ): [קנה] בכל"ל (ש"מ): [קנו] בכל"ל (ש"מ): [קנז] בכל"ל (ש"מ): [קנח] בכל"ל (ש"מ): [קנט] בכל"ל (ש"מ): [קס] בכל"ל (ש"מ): [קסא] בכל"ל (ש"מ): [קסב] בכל"ל (ש"מ): [קסג] בכל"ל (ש"מ): [קסד] בכל"ל (ש"מ): [קסה] בכל"ל (ש"מ): [קסו] בכל"ל (ש"מ): [קסז] בכל"ל (ש"מ): [קסח] בכל"ל (ש"מ): [קסט] בכל"ל (ש"מ): [קע] בכל"ל (ש"מ): [קעא] בכל"ל (ש"מ): [קעב] בכל"ל (ש"מ): [קעג] בכל"ל (ש"מ): [קעד] בכל"ל (ש"מ): [קעה] בכל"ל (ש"מ): [קעו] בכל"ל (ש"מ): [קעז] בכל"ל (ש"מ): [קעח] בכל"ל (ש"מ): [קעט] בכל"ל (ש"מ): [קפ] בכל"ל (ש"מ): [קפא] בכל"ל (ש"מ): [קפב] בכל"ל (ש"מ): [קפג] בכל"ל (ש"מ): [קפד] בכל"ל (ש"מ): [קפה] בכל"ל (ש"מ): [קפו] בכל"ל (ש"מ): [קפז] בכל"ל (ש"מ): [קפח] בכל"ל (ש"מ): [קפט] בכל"ל (ש"מ): [קצ] בכל"ל (ש"מ): [קצא] בכל"ל (ש"מ): [קצב] בכל"ל (ש"מ): [קצג] בכל"ל (ש"מ): [קצד] בכל"ל (ש"מ): [קצה] בכל"ל (ש"מ): [קצו] בכל"ל (ש"מ): [קצז] בכל"ל (ש"מ): [קצח] בכל"ל (ש"מ): [קצט] בכל"ל (ש"מ): [קק] בכל"ל (ש"מ): [קקא] בכל"ל (ש"מ): [קקב] בכל"ל (ש"מ): [קקג] בכל"ל (ש"מ): [קקד] בכל"ל (ש"מ): [קקה] בכל"ל (ש"מ): [קקו] בכל"ל (ש"מ): [קקז] בכל"ל (ש"מ): [קקח] בכל"ל (ש"מ): [קק

בתר רוב האבר והוה ליה כמאן דלא נפק ואין כאן רוב הבהמה לאוץ [ט] ולענין טומאת בגדים [מז] מאוץ למחנה בעי (האי מיעוטא דאבר שיצא לאוץ): [ז] **אלא שיצא חציו.** של פר ברוב אבר. בחלי הפר [ח] (הג"ה) יצא רוב אחד מן האברים ומיעוטו בחלי הפר שבפנים: האי מיעוטא דאבר. שנשאר בפנים בתר רובא דאבר שיצא שדינן ליה והוה ליה כמאן דנפק והשתכח רוב בהמה מבחוץ: **או דלמא בתר בהמה.** דמיחבר בה והיכא דאיתא שדינן לה [יח] (ג) ואע"ג דלאו רובא דבהמה היא אלא פגגא וליכא למימר כדאמרן לעיל שבקינן [יט] רובא דבהמה [כ] אפילו הכי כיון דאין האבר נתוק לא אזלינן ביה בתר רובא ולא הויא יציאה ואם [כא] נטמא הפר שורפו בפנים: **מפני לה.** להך בעיא ברובא דמעיינא דגברי: **שיצאו וחזרו מהו.** קס"ד לענין טומאת בגדים של אלו שהוציאום קמיבעיא ליה: **אימנו להו.** בגדיהם: **כיון דהדור הדור.** והוו להו כמי שלא יצאו: **הגך דאיכא גוואי נמי נטמאו.** הכא יציאה לענין טומאת בגדים כפרים כתיבא [כא] יוציא אל מחוץ למחנה וגו' ומייתי ילפינן לקמן בפירקין (דף קה:) לומר לך כיון שיצא הפר חוץ למחנה אחת מטמא בגדים אע"פ דלא נפוק גברי נטמאו אלא לאו משום דאמר' דאי הדור הדור וכל שכן אלו שמוחזרים ועומדין שהרי לא יצאו [כב]: **אמר רבא ותסברא.** דהך [כג] דקמייתי דאיתא מילתא היא: **הא בעינן ואחר יצא אל המחנה.** אלמא קרא בדנפיק לגברא קאי דכל כמה דלא נפק לא קריינא ביה ואחר יצא וכיון דלא קריינא ביה ואחר יצא לא קריינא ביה יכבס בגדיו: ופרכינן **אלא ר' אלעזר היכי בעי לה.** דכיון דבהכי תליא מילתא [כד] מכי נפק קריינא ביה יכבס בגדיו ואי אהדריתו ואתו אחריני לאפוקינהו אפי' תשבח להו [כה] מוציאין לא מטמאו הכי בתראי עד דנפקי דהא לא קריינא בהו ואחר יצא: **דנקיטי לה בבקולסי.** שאחזום במקלות ועומדין מבחוץ להוציאם לאחר שחזרו וקמיבעיא ליה מי אחרינן כיון שיצאו [כו] חוץ לעזרה כל העסוקים בהן מכאן ואילך חוץ לעזרה מטמאין בגדים או דלמא כיון דהדור הדור ועד דנפקי לא מטמאו: **בקולסי.** בלשון הש"ס ירושלמי מקל ורמיתי דוגמתו [כז] (ס) ח) בצילמי תרא נטל בקולסא ותברינון: **השורף פרה אדומה ופרים הנשרפים מטמאין בגדים.** פרה בהליה כתיב בה (במדבר יט) פרים פר כהן משיח ופר העדה (ו) ופר [כח] יוס הכיפורים גמרי מקרא יתירא דחטאת חטאת בשילהי כל הזבחים שנתערבו (לעיל פג.) ופר [כט] יוה"כ בהליה כתיב (ויקרא טו): **והן אינן מטמאין בגדים.** פרה ופרים עצמן אין מטמאין בגדים הנוגעין בהן בלא מתעסקין אבל מטמאין אוכלין ומשקין הנוגעין בהן. ולקמן מפרש טעמא: **כדתנא דבי ר' ישמעאל מה זרעים שאין סופן ליטמא טומאה חמורה.** כגון אדם ובגדים: **וצריכין הכשר.** דבר המכשירין לקבל טומאה כגון נתיצת מים ומגע שרץ: **אף כל שאין סופו לטמא כו'.** כגון שאר אוכלין אבל הני פרה ופרים ושעיר הואיל וסופן לטמא אדם ובגדים כגון המתעסקין בהן אין צריכין הכשר [ל] טומאה הלכך מטמאו מחייבים ואע"ג דלא [לא] אימטויי שאר בעלי חיים דעלמא: **אלא דרבנן אי דאתיא להו דתנא דבי רבי ישמעאל אפי' שעיר המשתלח ואי לית להו דתנא דבי רבי ישמעאל פרה ופרים מנא להו.** הרי טהורין הן ולא נאמרה בהן טומאה אלא למתעסקים בהן: **צריכין הכשר טומאה ממקום אחר.** הא דתנא דבי רבי ישמעאל ה"ק כל שאין סופו לטמא חמורה צריך הכשר טומאה ממקום אחר שיגע בשרץ או בנבילה ולא שיטמאו [לב] מאיליו אבל מי שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך ליגע בטומאה ומטמא טומאת אוכלין מאיליו כגון פרה ופרים אבל חזי לטומאה [לג] מיהת בעלמא בעינן ולא בעלי חיים דלא אשכחן בבהמות בעלי חיים מטמאין: **מהו שיטמאו בפנים אוכלין ומשקין.** הואיל ועדיין לא הגיעו להיות מטמאין טומאה חמורה לא מטמאו טומאה קלה או דלמא הואיל וסופן לטמא לכשיגיעו מטמאו: **נגלה עוף טהור.** מטמאה טומאה חמורה בצית הבליעה בכזית: **מהו שיטמא** [לד]. לרבנן לא תיבעי לך דאמרי מידי דחזי לטומאה בעינן ובכזית אין לו [לה] טומאה אלא בצית הבליעה אבל לענין מגע ליכא שיעורא [לו] בכזית אלא לרבי מאיר דאמר כל שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך ראויה לטומאה מהו שתטמא בכזית מאליה: **דמחתא על אראע לא תיבעי לך.** דלא מיטמאה דהא אכתי לא הוגעה לסוף טומאה חמורה שמא לא תיכנס לצית הבליעה לעולם: **דנקט בפומיה לא תיבעי לך.** דאם היו אוכלים אחרים לתוך פיו מטמאתן דהא הגיעה לטומאה חמורה בהאי שיעורא. כי תיבעי לך כו': הכי

בתר רוב אבר שדינן ליה והא נפק ליה או דלמא בתר בהמה שדינן ליה תיקו רבה בר רב הונא מתני לה בגברי במתעסקין בו חמשה בני אדם ונפקו תלתא ופשו להו תרי מאי בתר רוב מתעסקין אזלינן או [א] בתר בהמה אזלינן [א]תיקו [ב]בעי רבי אלעזר פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו מהו מי אמרינן כיון דנפקי להו איטמו [ב] להו או דלמא כיון דהדור הדור אמר ר' אבא בר ממל ת"ש [ג]היו סובלין אותן במוטות הראשונים יצאו [ג] חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא יצאו הראשונים שיצאו חוץ לחומת העזרה מטמאין בגדים והאחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו ואי ס"ד כיון דנפקי להו איטמו הנך דאיכא גוואי [ד] ליטמא אמר רבינא ותסברא הא בעינא [1]ואחר [ד] יבא אל המחנה וליכא אלא רבי אלעזר היכי בעי לה כגון [ג]דנקיטי לה בבקולסי [ג]ת"ר [ה] [ד]פרים ופרה ושעיר המשתלח המשלח השורפן והמוציאן [ד]מטמא בגדים והן עצמן אין מטמאין בגדים אבל מטמאין אוכלין ומשקין דברי ר"מ וחכ"א פרה ופרים מטמאין אוכלין ומשקין שעיר המשתלח אינו מטמא [ו] שהוא חי והחי אינו מטמא אוכלין ומשקין בשלמא לרבי מאיר [ז] כדתנא דבי ר' ישמעאל [ח]דתנא דבי רבי ישמעאל [2]על כל זרע זרוע [ח] מה זרעים שאין סופן ליטמא טומאה חמורה וצריכין [מ] הכשר אף כל שאין סופן ליטמא טומאה חמורה צריכין הכשר [ו]יצתה [ו] נבלת [ה]עוף טהור שסופה ליטמא טומאה חמורה ואין [א] צריכה הכשר אלא לרבנן אי אית להו דתנא דבי רבי ישמעאל אפילו שעיר המשתלח [ט] אי לית ליה אפי' פרה ופרים מנלן כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא [ט] [יצריכין [יב] הכשר טומאה ממקום אחר [ו]בעי רבי אלעזר פרים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו אוכלין ומשקין בפנים כבחוץ מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי או לא בתר דבעיא הדר פשטה מחוסר יציאה [יא]כמחוסר מעשה דמי בעא מיניה רבי אבא בר שמואל [יג] מרבי חייא בר אבא נבלת עוף טהור לר' מאיר מהו שיטמא [יד] בכזית דמחתא לארעא לא תיבעי לך דנקיט בפומיה לא תיבעי לך כי תיבעי לך דנקיט ליה בידיה מחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי או לא (בתר דבעיא הדר פשטה)

או דלמא בתר בהמה אזלינן. תימה אם הבהמה בפנים פשיטא דגברי טהורים כדמוכח כולה שמעתין ויש לומר דה"ק בתר בהמה דוקא אזלינן בתר רובא אבל בגברי לא: **או דלמא כיון דהדור הדור.** פי' בקונטרס דמבעיא ליה לענין טומאת בגדים של אלו שהוציאו וקשה אמו מחיצות עזרה מקום [לו] טהרה דכיון שנטמאו מי יטהרם ונראה לפרש דמבעיא ליה לענין הנוגע בפנים דדלמא כיון דיצאו בחוץ אע"ג דחזרו הנוגע בפנים טמא ומסיק דמיבעיא ליה כיון [לח] דנקטי בבקולסי וחיירי בעומד [מ] בחוץ ואוחז במקלות להוציאם לאחר שיחזרו [מ] כדפירש בקונטרס. הג"ה: **פרים הנשרפים.** שיצאו הפרים כבר חשוב כאילו מוציאים אותם מפתח עזרה ולחוץ. וקאמר מי [מד] תלי מילתא בהוצאת הפר לבדו אע"פ שלא יצאו האנשים א"כ גבי סובלין אותן במוטות כיון שיצא הפר ולכך נטמאו. הראשונים אם כן גם דגואי נטמאו. ותסברא שיהא תלוי ביציאת הפר לבדו והא בעינן ואחר יבא אל המחנה אלא פשיטא דבעיא [מה] גם שיצאו האנשים עם הפרים ולכך דגואי לא מטמאי וגם בבעיא דילך אנשים אחרים שמעולם לא יצאו פשיטא דטהורין או גברי קדמאי אם לבשו בגדים אחרים. אלא רבי אלעזר הכי בעי דנקטי בבקולסי שהפרים יצאו וחזרו [מו] אנשים אחרים ועמדו חוץ לעזרה ומוציאין הפרים שבתוך העזרה במקלות מי אמרינן כיון שהפרים כבר יצאו והאנשים עומדים בחוץ חשוב כאילו מוציאין אותן מפתח עזרה ולחוץ וטמאין או חשוב כאילו לא יצאו הפרים מעולם לחוץ וטהורים אבל אם נכנסו בפנים גברי חדשים או הראשונים בבגדים חדשים כיון שמעולם אלו לא יצאו פשיטא דטהורים אע"פ שיצאו כבר הפרים. מה [מז] שבפנים אינו מבואר וזה עיקר. ברוך ד"ר: **מחוסר יציאה במחוסר מעשה דמי או לא.** ות"ת אי מטמאו בפנים אם כן יטמאו את האימורים ויש לומר דמחוסר מחיצה פשיטא דהוי כמחוסר מעשה ולא [מח] מטמאו בשעת פריסתן דמיירי בגיתזין בעל [מט] כרחו הכי

בתר רובא דאבר שדינן ליה והא נפק ליה דלמא בתר בהמה שדינן ליה תיקו רבה בר רב הונא מתני לה בגברי במתעסקין בו חמשה בני אדם ונפקו תלתא ופשו להו תרי מאי בתר רוב מתעסקין אזלינן או [א] בתר בהמה אזלינן [א]תיקו [ב]בעי רבי אלעזר פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו מהו מי אמרינן כיון דנפקי להו איטמו [ב] להו או דלמא כיון דהדור הדור אמר ר' אבא בר ממל ת"ש [ג]היו סובלין אותן במוטות הראשונים יצאו [ג] חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא יצאו הראשונים שיצאו חוץ לחומת העזרה מטמאין בגדים והאחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו ואי ס"ד כיון דנפקי להו איטמו הנך דאיכא גוואי [ד] ליטמא אמר רבינא ותסברא הא בעינא [1]ואחר [ד] יבא אל המחנה וליכא אלא רבי אלעזר היכי בעי לה כגון [ג]דנקיטי לה בבקולסי [ג]ת"ר [ה] [ד]פרים ופרה ושעיר המשתלח המשלח השורפן והמוציאן [ד]מטמא בגדים והן עצמן אין מטמאין בגדים אבל מטמאין אוכלין ומשקין דברי ר"מ וחכ"א פרה ופרים מטמאין אוכלין ומשקין שעיר המשתלח אינו מטמא [ו] שהוא חי והחי אינו מטמא אוכלין ומשקין בשלמא לרבי מאיר [ז] כדתנא דבי ר' ישמעאל [ח]דתנא דבי רבי ישמעאל [2]על כל זרע זרוע [ח] מה זרעים שאין סופן ליטמא טומאה חמורה וצריכין [מ] הכשר אף כל שאין סופן ליטמא טומאה חמורה צריכין הכשר [ו]יצתה [ו] נבלת [ה]עוף טהור שסופה ליטמא טומאה חמורה ואין [א] צריכה הכשר אלא לרבנן אי אית להו דתנא דבי רבי ישמעאל אפילו שעיר המשתלח [ט] אי לית ליה אפי' פרה ופרים מנלן כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא [ט] [יצריכין [יב] הכשר טומאה ממקום אחר [ו]בעי רבי אלעזר פרים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו אוכלין ומשקין בפנים כבחוץ מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי או לא בתר דבעיא הדר פשטה מחוסר יציאה [יא]כמחוסר מעשה דמי בעא מיניה רבי אבא בר שמואל [יג] מרבי חייא בר אבא נבלת עוף טהור לר' מאיר מהו שיטמא [יד] בכזית דמחתא לארעא לא תיבעי לך דנקיט בפומיה לא תיבעי לך כי תיבעי לך דנקיט ליה בידיה מחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי או לא (בתר דבעיא הדר פשטה)

מסורת הש"ס

(א) ירושי' יומא פ"ו ה"ד, (ב) לעיל קד: וש"נ, (ג) תוספ' פרה ספ"ז [וע"ע תוספ' יומא פ"ג] הי"א, וכעי"ז פרה פ"ח מ"ג ועי' לעיל פג., (ד) [ע"מו' ב"ק עז. ד"ה פרקן], (ה) מולין קכד. כריתות כח. מה לא, (ו) ירושי' שם, חגיגה פ"ג ה"ב, (ז) שייך לעמ' הקודם (ח) [בב"ר ס"פ נח] פ' ל"ח יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' הגך דאיכא גוואי נמי ליטמא אמר רבא הא בעינא: (ב) שם שעיר המשתלח נמי אי לית להו פרה ופרים מנלן כ"ל ותיבת אפי' נמחק: (ג) רש"י ד"ה לו אלמא וכו' שדינן לה ולאו רובא כ"ל ותיבת ואע"ג נמחק: (ד) בא"ד אפילו הכי. נ"ב זהו פסק הלכה כלו ל"ש: (ה) ד"ה בקולסי וכו' דומגמתו בירושלמי תרמ: (ו) ד"ה השוף וכו' ופר העדה נמחי כ"ל ותיבת ופר י"ה נמחק:

גליון הש"ם

גמ' צריכין הכשר טומאה. עיין בב"ק דף עז ע"א תוס' ד"ה פרה:

שינויי נוסחאות

א] או דלמא בתר (*ש"מ): ב] הלאב"ד בפ"ק מהל' פרה ה"ה כתב דלשיטת הרמב"ם [וכ"ה לפי' התוס' כלן] כ"ל המטר. כיון דהלינעיא היא על הפרים אם מטמאים (עפ"י רש"ש): ג] יש כלן קצת שינויים מלשון המשנה דלעיל. וכפ"מ מיקן עפ"י נוסח המשנה וכ"ה בכתה"י: ד] בכי"ל ואחריי כן יבא. וכן נכון, דקאי אשורף פר אדומה של יוה"כ (ויקרא טו, כח). ולאיו קרא דאחר יבא וגו' (ויקרא יד, מ) קאי אמצורע: ה] ל"א ת"ר השורף פרה ופרים והמשלח את השעיר מטמאין בגדים כו' (כתה"י, ב"ש, ח"ג). וכ"כ בתוספתא דפרה, וכן דעתיקו התוס' ס"ק עז ע"א וכר"ש בפרה פ"ח מ"ז, וכן משמע מרש"ל, וכעי"ז בש"מ: ז] מטמא אוכלין ומשקין מפני שהוא חי וכל שהוא חי אינו מטמא כו' (כתה"י, וכעי"ז בתוספתא ובש"מ): ז] בכי"ל נוסף היינו טעמיה: ח] דרוש אשר יזרע כי זרעים מה זרעים וכו' (*ב"ש). ומחולין כל הענין בשינוי קצת: מ] ל"ל צריכין בלי ו"ו. וכן בכ"מ (*ש"מ): י] יצתה נבלת כו' עד ואין צריכה הכשר לא גרסינן (ב"ש, ח"ג ועי"ש). ועי' יד דוד: יא] ל"ל אין (צ"ק): יב] תוס' בב"ק גרסי אין צריכין (רש"ש). ועי' בלקוטים. ועי' מ"ג ויד דוד: יג] נ"ל בר ממל (*ש"מ): יד] שתטמא (*ש"מ): טו] ס"ל לחזרן ובעי לשורפו בפנים הס"ל ותשלח ליתא (ב"ש וח"כ). ועי' בעמ' הקודם בע"ג אות כח: טז] בגדים יוציא אל מחוץ למחנה בעינן (כי"ר). וסס"ל ומה"ל האי מיעוטא דאבר. שיצא לחוץ הס"ל (כי"ר, ש"מ, ומ"כ). וב"ק בע"ג התיבות שבסוגריים: יז] הפר שבחוץ יצא רוב כל"ל (*שמכ"ר, צ"ש): יח] ל"ל ליה (כי"ר): יט] ל"ל לא שבקינן (כתה"י ודפ"י): כ] עי' מ"ג וס"מ שכתבו דמכאן הוא הגה"ה, דהא רש"י מפרש לה לענין טומאת בגדים. אבל ראה לענין אות טו דש בזה ב' נוסחאות בשיטת רש"י. ועי' מה"ק: כא] בכי"פ נוסף ולא בגברי דכתיב: כב] כ' בלקוטים שלמות, הגה רש"י על סוגיא זו ביאר בקיצור מאד וקשה לסיעו, וגם לפי המסקנא לא פליגי רש"י ותוס' לדינא עכ"ל: כג] דהך ראיה דקמייתי כל"ל (שמכ"ר): כד] מילתא דבעינן ואחר יבא אל המחנה מכי נפק כו' כל"ל (ב"ש): כה] להו לקמאי מוציאין כל"ל (מ"כ, כי"ב וג"). וכן בכי"פ לקמאי: כו] שיצאו מתחילה חוץ (כתה"י, כי"ב וג"):

כז] דוגמתו באגדה בצלמי: כח] ל"ל מפר (*ב"ש, כי"ב וג"). וכ' הג' הכ"מ [וכלכריו הגיהו גם בש"מ ורש"ש ועי' דק"ס]: כט] ל"ל ובפר (*ב"ש): ל] בכתה"י ולפו"י הכשר ראיית טומאה. וגי' ב"ש וכ"ג הכשר דהיינו ראיות טומאה [לא] בכתה"י וש"מ דלא חזו לאיטמויי [בכי"פ לטמא]. וגי' ל"ק ואע"ג דלא מטמאו: לב] שיטמא (כתה"י): לג] לטומאה בעלמא מיהא בעינן (כי"פ): לד] שתטמא. במגע לר"מ (כי"פ): לה] ל"ל לו (צ"ק). וגי' ב"ש וכזית אין לו: לו] שיעורא דלית בה טומאה חמורה במגע אלא לר"מ כו' (כי"פ). ל"ל מגלון ספר יסן שיעורא אלא בכביצה לענין טומאת אוכלין דעלמא אלא לר"מ כו' (ב"ש, מ"כ, וכעי"ז בח"ג): לז] ל"ל מקוה (הגרי"ב, ד"ו): לח] ל"ל כגון (צ"ק, ד"ו): לט] בעומדין בחוץ ואוחזין (באה"מ): מ] ל"ל שחזרו (צ"ק, כי"ב): מא] דפשיטא דהאנשים וגם הבגדים כל"ל (כי"ג): מב] ונתעסקו (כי"ג): מג] דאפשר כיון (כן הנעתיק בלקוטי הלכות): מד] ל"ל אי תליא (כי"ב וג"): מה] דבעינן (צ"ק, דפו"י): מו] וחזרו ובאו אנשים כל"ל (צ"ק, ד"ו): מז] ומה שפירשתי דמיבעיא ליה לענין הנוגע בפנים אינו מבואר וזה עיקר כל"ל (צ"ק עיי"ש). ועי' בה"ז ופ"מ וח"כ: מח] ולא מטמאו עד שיחתכו, ובשעת פרישתן לא מטמאו דמיירי כו' כל"ל (ב"ש): מט] ל"ל בכל כרחו (בה"ז, צ"ק, ח"ג):

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה ג:
סב ב,ג מיי' פ"ה מהלכות פרה אדומה הלכה ה:
סג ד מיי' שם הלכה ז ופ"ו מהלכות אבות הטומאה הלכה טו:
סד ה מיי' פ"ג שם הלכה ב:
סה ו מיי' שם הלכה ג:
סו ז עי' בכ"מ בפ"ה מהלכות פרה הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְהִשְׁרַף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה:
ויקרא טז, כח
ובתורה אור ציין ויקרא יד.

2. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא:
ויקרא יא, לז

מוסף רש"י

מה זרעים שאין סופן ליטמא טומאה חמורה. זלעים אינן נעשין אב הטומאה עולמית ואפילו נגעו במת שהוא אבי אבות, ואינן נעשין אב לטמא אדם וכלים, דמסיקנא נפקא דטוגע במת מטמא אדם מהלי קרא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת בארוחו טמא טמא מטמא עד הערב, וכי כתיב האי קרא בדבר שיש לו טהרה בטהור ובטבילה כתיב, דכתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא וגו' והטהור טמא קאי והנפש הנוגעת, יאלו אוכלין ומשקין וכלי חרס, הואיל ואין לחם טהרה במקוה אין נעשין אב הטומאה: יצתה נבלת עוף טהור שסופה ליטמא טומאה חמורה. אדם ובגדים אם יאכלנה, הלכך אינה צריכה הכשר (חולין קכא. קבא.): אין צריכה הכשר. לא שום הכשר ירידת טומאה, לא הכשר מים ולא הכשר שרץ, אלא מאליה בלא שום נגיעה (נדה נ.):

שיטה מקובצת

בשלמא לר' מאיר בדתנא דבי רבי ישמעאל כו'. עי' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א:

ליקוטים

השיך לענין זה ר' בענין קודם מטמאין אלא העוסקין בהן הלכך צריכין הכשר טומאה ממקום אחר כלומר שיגע בהן שרץ, הלכך פרה ופרים מקבלין טומאה מפני שהן מתים, אבל שעיר המשתלח אינו מקבל טומאה מפני שהוא חי (מי הכ"ן שנועות יא ע"ב בקיצור): צריכין הכשר טומאה ממקום אחר. כלומר בעינן שיהיו ראויים לקבל הכשר טומאה ממקום אחר ואם היו ראויים לכך מטמאין הם מעצמן כאילו קבלוה ממקום אחר ונפקא מינה דבעו הכשר מים שיהיו ראויים לקבל טומאה הילכך פרה ופרים שהם אוכלין וראוים לקבל טומאה מטמאין מעצמן אבל שעיר המשתלח שהוא חי ואינו ראוי לקבל טומאה אף מעצמו אינו מטמא ולעולם פרה ופרים מטמאין מעצמן. בין וחדש. עוד יש לפרש להאי מימרא הכי לעולם רבנן לית להו דדבי ישמעאל דסבירא להו דבעינן שיקבלו טומאה ממקום אחר ופרה ופרים נמי על ידי קבלת טומאה הילכך פרה ופרים דבני קבולי טומאה נינהו מקבלי טומאה ויהבי לה אבל שעיר שהוא חי לא מקבל טומאה ולא יהיב לה ולדעת הגר רבנן נבלת עוף טהור נמי לא מטמאה עד דמקבל טומאה ממקום אחר. והאי פירושא ניחא טפי להוהא סוגיא דזבחים מיהו בהאי סוגיא והאי פירושא ליכא פלוגתא בין פרה ופרים לנבלת עוף טהור וסוגיין נמי בכולא תלמודא כרבי ישמעאל דלא בעינן לא הכשר מים ולא הכשר שרץ (לאב"ד פ"ג מהל"ט ה"ג):

הכי

סז א מיי' פ"ג מהלכות תרומות הטומאה הלכה (יז) [טון]:
סח ב מיי' שם הלכה יב [ב] אבל לא מליקתה:
סט ג מיי' פי"ח מהלכות תרומות הטומאה הלכה ו:
ע ד שם בהשגות:
עא ה מיי' פי"ב מהלכות פרה הלכה ה:
עב ו מיי' פרק ג שם הלכה (ג) [לח]:

מוסף רש"י

צריכה מחשבה. לטמא טומאת אוכלין אם נגע בה שרץ, שאם תגע היא אחרי כן באוכלין כשרין מטמאם וכל כמה דלא תציע עליה ליח ביה שום טומאת מגע, דעבלא עוף טהור אינה מטמאה אלא אם כן אוכלה ואז מטמאה אותן בגדים שהוא לנוח בשעת אכילה (בכורות י.). אז: צריכה מחשבה לאכילה ושוב תטמא אלייה ותחזור ותטמא אוכלין במגע, דהא אלייה קודם מחשבה אין לה טומאה אלא בשעת הכלעה (נדה נ.). וטעמא (דמחשבה) דצריכה מחשבה) משום דסתמא לא לאכילה קיימא, וכבפרים קיימינן שאין רגילין לאכול עופות, אבל בכרכים תנן בבכורות דאין צריכים מחשבה דסתמא לאכילה עכו"ם עומדת (חולין קכא:) ואין צריכה הכשר. כדילף (לעיל) כל שסופו לטמא טומאת תמורה אין צריך הכשר (נדה נ.). הואיל ויש עליה טומאה תמורה לטמא אדם ובגדים אם היה אוכלה, דלא שייך הכשר אלא בטומאה קלה לאוכלין וכן מחשבה (בכורות שם) דהלן הוא אומר חוץ לג' מחנות. גבי פר יום"כ תניא לה בת"כ יוציא אל מחוץ למחנה וכתיב ויצא, וקמתמה תנא ומאי הכי, לתלן בפר העדה וכאן בעיא אתה נותן לתן בשריפתן חוץ לג' מחנות, עזרה והר הבית וירושלים, כדילף לקמן, וכאן אתה אומר אל מחוץ למחנה וכתיב, דמשמע שצריכן חוץ למחנה שכיבה מיד במחנה ליה והלא אף אלו פנימיים ואתקישו לחדלי לשריפה ולטומאת בגדים וכו' ת"כ למה נאמר כאן מחנה אחת, לא נאמרה אלא על טומאת הבגדים הכמוהים אחריה והסורף אותה יכבס בגדיו, ולומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים ואף אל פר כהן מביא מבחוץ למד, שהרי לא נכתבה בו טומאת בגדים ומריבויא דטומאת הגוף אתיא כדפרישית (יומא פח.) שהרי כבר נאמר כאשר שרף את הפר הראשון. אל מקום, והכהוא כבר נאמר אל מחוץ למחנה ומה זה לימד ללמדנו אלא לימן להם מחנה שניה (סנהדרין מב:) כשהוא אומר מחוץ למחנה בדשן. בגו אם אהרן בהוצאת הדשן אל תפוח שעל המזבח המיוחן, שאין מלמדנו כלום: שהרי כבר נאמר. בפר כהן המשיח: על שפך הדשן ישרף, וכתיב בדיהו חוץ למחנה, ממילא שמעינן דשפך הדשן חוץ למחנה הוא ומה נאמר כאן, לימן לכולם מחנה שלישית, דעל כרחך מלהו בחד דוכתא עביד לה (שם וכנע"ז יומא שם):

ליקוטים

לא תיתיב אבריך. פירש ר"ת ז"ל כי לשון קצר הוא, לא תיתוב אלא עמוד על כרעיך עד דמפרשת, וכרעיך רגליך כדאמרינן (במות קג ע"א) צריך להחסיה לכרעיה. ויש לפרש עוד, לא תשב אפילו במקום שכרעיך עומדים. יש מפרשים כרעיך מלשון כרעי המטה, כלומר בכסאך. (ריטב"א מכות ג' ע"ב)

שיטה מקובצת

רש"י ד"ה צריכה מחשבה. נ"ב עיין במס' נדה דף נ: בתוס"ד ובמס' תוד"ה מה בא"ן וכו' ותיבה וכו'. נ"ב עיין בתוס' יומא דף פח. [ד"ה תן]:

א) מחוסר קריבה **ב)** לאו כמחוסר מעשה דמי איתיביה **ג)** שלשה עשר דברים נאמרו בגבלת עוף טהור וזה אחד מהן **ד)** צריכה מחשבה **א)** ואין צריכה הכשר **ב)** ומטמא טומאת אוכלין בכביצה מאי לאו ר"מ היא לא רבנן היא **ג)** והא קתני רישא צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר **ד)** ומאן שמעת ליה האי סברא ר"מ ומדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ מידי אירייא הא כדאיתא והא כדאיתא והא מדקתני סיפא **ג)** שחיטתה ומליקתה מטהרת טריפתה מטומאתה **ד)** מאן שמעת ליה האי סברא ר"מ **ה)** רישא וסיפא רבי מאיר ומציעתא רבנן אין רישא וסיפא רבי מאיר ומציעתא רבנן אמר ליה רב המנונא לרבי זירא **ו)** לא תיתיב **ז)** אכרעך עד דאמרת לי הא מילתא נבלת עוף טהור לר"מ מונין **ח)** לה ראשון ושני או אין מונין ראשון ושני א"ל כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בו ראשון ושני כל היכא דאין מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני בעא מיניה רבי זירא מרבי אמי **ט)** בר חייא ואמרי לה מר' אבין בר כהנא הא דתנן **י)** חיבורי אוכלין ע"י משקין חיבור לטומאה קלה ואין חיבור לטומאה חמורה מונין בו **יא)** ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני א"ל **יב)** כל היכא דמטמא אדם מונין בו ראשון ושני **יג)** מטמא אדם אין מונין בו ראשון ושני: יצאו אלו ואלו: מה"מ דת"ר **יד)** להלן **טו)** הוא אומר חוץ לג' מחנות כאן למחנה אחת לומרלך **טז)** כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמא בגדים והיא גופה מנלן **יז)** דת"ר **1** והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה **יח)** חוץ לג' מחנות אתה אומר חוץ לג' מחנות או אינו אלא **יט)** מחנה אחת כשהוא אומר בפר העדה **2** מחוץ למחנה שאין **טו)** צריך לומר שהרי כבר נאמר **2** כאשר **טז)** שרף את הפר הראשון **יח)** לו מחנה שניה כשהוא **יט)** אומר מחוץ למחנה בדשן שאצ"ל **טו)** שהרי כבר נאמר **1** על שפך הדשן ישרף ליתן **יז)** לו מחנה שלישית ור"ש האי מחוץ למחנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא רבי אליעזר אומר נאמר כאן חוץ **יא)** למחנה ונאמר להלן **3** חוץ למחנה מה **ב)** להלן חוץ לג' מחנות אף כאן חוץ לג' מחנות ומה להלן למזרחה של ירושלים

הכי גרסינן **אמר ליה מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי: צריכה מחשבה.** ◦ להלטרף פחות מכזית ממנה להטלים פחות מכביצה אוכלין לקבל טומאת אוכלין במגע: **ואינה צריכה הכשר.** לטמא לא למים ולא למגע שרץ שמאליה מטמאה הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה: **ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה** בא]. מדקתני צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר אלמא דנקיט ליה בידיה עסקינן דאי מחתך אחרעא אמאי אינה צריכה הכשר ואי דנקיט ליה בפומיה אמאי צריכה מחשבה אין לך מחשבה גדולה מזו וקתני כביצה אין כזית לא. בב] ה"ג **שחיטתה ומליקתה מטהרת טריפתה מטומאתה: אלא סברא ר' מאיר.** בפרק חטאת העוף (לעיל סט.): **נבלת עוף טהור לר' מאיר.** דמטמא טומאת אוכלין מאליה בכזית מונין בו ראשון ושני או לא: **כל היכא דלא מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני.** דגמר בג] מסרת דכתיב ביה מנין ראשון ושני דכתיב (ויקרא יא) כל אשר בתוכו יטמא דהוה ליה הכלי ראשון והאוכל שני ונבלת עוף טהור לא מטמא אדם במגע: **חיבורי אוכלין על ידי משקין.** אלו זית נבלה מכאן ואלו זית נבלה מכאן ומשקה טופח באמצע ונוגע בשניהם מחברן לטומאת אוכלין ומשקין הנוגעים באחד מן האמצעים אלו: **ואין חיבור לטומאה חמורה.** לטמא אדם וכלים וטעמא לא ידענא: ה"ג **להלן אחה נותן להם שלש מחנות וכאן מחנה אחת א"כ למה נאמר אל מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמאים בגדים.** והא מתניא בת"כ גבי פר יום"כ דכתיב (ויקרא טז) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא וגו' וקתמתמה תנא ואמר להלן בפר העדה וכאן משיח אתה נותן להם מקום שריפתן חוץ לשלש מחנות כדילף לקמיה וכאן אתה אומר אל מחוץ למחנה ושרפו דמשמע שצריכן חוץ לעזרה מיד בהר הבית והלא אף אלו פנימיים ואייתי לכולהו כי הדדי בריבויא דחטאת החטאת בשילהי כל הזבחים (לעיל פג.) ואמר נמי בפ' בית שמאי (לעיל לט.) לפר זה פר יום הכיפורים: **אם כן למה נאמר אל מחוץ למחנה.** לענין טומאת בגדים דכתיבי בקרא בד] דבתריה קאמר (ויקרא טז) אל מחוץ למחנה והשורף אותם יכבס בגדיו: **לומר לך כיון שיצאו חוץ לעזרה.** המתעסקין בהן מטמאין בגדים: **מחוץ למחנה בדשן.** בהוצאת דשן המזבח והוליך את הדשן אל מחוץ למחנה (שם ו): **שאין ס"ל.** אין מלמד כלום דאנא ידענא דאל מחוץ למחנה מוציאין אותו דכתיב בפרים הנשרפים (שם ד) אל שפך הדשן וכתיב בהו אל (א) מחוץ: **ור' שמעון.** דאמר במתני' אין מטמאין בגדים עד שיוצא האור ברובו אלי מחוץ למחנה דכתיב בפר ושעיר של יום הכיפורים מאי עביד ליה: **נאמר כאן.** בפר יום הכיפורים: **ונאמר להלן.** בפרה אדומה (במדבר יט) והוליא אותה אל מחוץ בה]: **מה להלן.** בפרים הנשרפים חוץ לג' מחנות אף שחיטתן בו] פרה אדומה חוץ לג' מחנות: **מה להלן.** בפרה אדומה במזרחו של ירושלים ג) דכתיב בה (במדבר יט) והזה אל נוכח פני אהל מועד אלמא עומד במזרח ופניו למערב ד) כנגד פתחו של היכל שהוא בכותל מזרחי ופתחו בו] למזרח אף

ו) [חולין קג:], **ז)** בכורות י. נדה נ: טהרות פ"ל מ"ל, רורש' שקלים פ"ה ה"א, **ח)** [ל"ע רכז], **ד)** [קושיא בזה ממלא בתו' חולין קב. סד"ה וראבי יע"ש ועי"ע ב"ק עז. ד"ה פרה], **ט)** [קידושין לו: וש"נ], **י)** [עי' תו' מזר כד: ד"ה אמר כתבו פי' ע"ז], **יא)** (טהרות פ"ז), **יב)** יומא סח. עד סוה"ע סנהדרין מב.:, **יג)** ת"כ אחרי פרש"ו ה ה"ה, **יד)** שם ויקרא חובה פ"ה ה"ג, **טו)** מנחות כז:, **טז)** פרה פ"ג מ"ט, **יז)** עי' פ"ק, **יח)** [פ"ה דמכשירין מ"ט ופ"ח דטהרות מ"ק], **יט)** [דעוקלין ספ"ל] ואהלות פ"ד ה"ג, **כ)** עיי' צ"ק שהארוך.

תורה אור השלם

1. וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם שָׁהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף: ויקרא ד, יב
2. וְהוֹצִיא אֶת הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ בָּאֵשׁ שְׂרֵף אֶת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטָּאת הַקָּהָל הוּא: ויקרא ד, כא
3. וּנְתַתֶּם אֹתָה אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַّחֲנֶה וְשָׁחֵט אֹתָהּ לְפָנָיו: במדבר יט, ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאין ת"ל וכו' מתוך למחנה הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' ומאן שמעת ליה וכו' ר"מ. יש לעיין הא מתקיין לעיל דגם לרבנן ס"ל כתנא דבי ר"י וכן בשיר המשנה לא כיון דלא מזי בעצמא לקבל טומאה: רש"י ד"ה צריכה מחשבה לחבשרף פחות מבציה. ק"ל אמאי לא כפשוטו דלריך מחשבה דע"ז יש לו טומאת עצמו לטמא אוכלין ומשקין כיון דסופו לטמא טומאה ממורה. ונגלה בתמא לא כתב רש"י כן:

שינויי נוסחאות

א) אמר ליה מחוסר כו' כל"ל (*ש"מ. הגרי"ב): **ב)** מיבעי ליה אחד מהן ליתא בכתה"י ומסמנה דטהרות (דק"מ): **ג)** והא מדקתני כו' עד והא כדאיתא, ליתא בכ"י וכן משמע ברש"י ז"ל והגירסא שבעמוד קשה לעמוד עליה (שי"מ. ח"נ, וקר"א, וכ"ה בכתה"י). ותמכם עי' רש"ש לעיל בע"א וכיל דוד שכתבו לגיסתא הרא"ל אמי שפיר הגירסא שלפנינו. וע"ע תוס' ב"ק דף עז ע"א וגבלה"ש שם: **ד)** ומשנה בטהרות נוסף דברי ר"מ. ועי' תוס' חולין קב ע"א שהקשו על לשון הגמ' כאן דקאמר מאן שמעת ליה אלי הא סברא וכו' דאמאי צריך לדקדק בענין זה, הא קתני בה בהדיא דברי ר"מ. וכן הקשה הר"ש בטהרות. ובפי' הרא"ש שם מכח קושיא זו כתב דלא גרס" דברי ר"מ אלא סתם משנה היא. וגב' ס"ל דברי ר"מ ומדסיפא ר"מ כו' כלומר בחות בחמ"ז. והשאר ליתא: **ה)** ר"מ ומדסיפא ר"מ רישא נמי ר"מ, מידי אירייא סיפא ר"מ רישא רבנן א"ל רב המנונא כו' (ש"מ בשם ס"ר, וכ"ה בכתה"י ובתוס' ב"ק עז ע"א): **ו)** מונין בו ראשון כל"ל. וכן בסמוך (*ש"מ): [וככ"ל בה]: **ז)** ל"ל אבין (*ש"מ): **ח)** ל"ל דתניא (*הגרי"ב): **ט)** ל"ל בהן. וכן בסמוך (*ש"מ): **י)** בכתה"י או לא. כל היכא וכו' [וליתא שם אין מונין בו ראשון ושני א"ל]. ולגירסא זו מיושב שיטת הרמב"ם פ"ח מאה"ט ה"י שנשאר ספק (דק"מ). ועי' בה"ז: **יא)** כל היכא דלא מטמא אדם בגד כו' כל"ל (*ש"מ): **יב)** הש"מ מיקן נוסחת הגמרא כפי גירסת רש"י ע"ש. וכעי"ז בכתה"י. וגי' כי"ל להלן אתה נותן להן חוץ לג' מחנות וכאן חוץ למחנה אחת מה

ג) [חולין קג:], **ד)** בכורות י. נדה נ: טהרות פ"ל מ"ל, רורש' שקלים פ"ה ה"א, **ה)** [ל"ע רכז], **ו)** [קושיא בזה ממלא בתו' חולין קב. סד"ה וראבי יע"ש ועי"ע ב"ק עז. ד"ה פרה], **ז)** [קידושין לו: וש"נ], **ח)** [עי' תו' מזר כד: ד"ה אמר כתבו פי' ע"ז], **ט)** (טהרות פ"ז), **י)** יומא סח. עד סוה"ע סנהדרין מב.:, **יא)** ת"כ אחרי פרש"ו ה ה"ה, **יב)** שם ויקרא חובה פ"ה ה"ג, **יג)** מנחות כז:, **יד)** פרה פ"ג מ"ט, **טו)** עי' פ"ק, **יז)** [פ"ה דמכשירין מ"ט ופ"ח דטהרות מ"ק], **יח)** [דעוקלין ספ"ל] ואהלות פ"ד ה"ג, **יט)** עיי' צ"ק שהארוך.

ת"ל מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצאו כו': **יג)** מיבעי לה אתה נותן להם חוץ לשלש מחנות והתם מנלן (ב"ש, וכעי"ז בש"מ ובח"ג, וביומא): **יד)** ל"ל חוץ למחנה (*ש"מ): **טו)** שאין תלמוד לומר כל"ל (*ש"מ): **טז)** כתה"י ושרף אותו כאשר כו' (דק"מ): **יז)** ל"ל תן (ש"מ): **יח)** ל"ל וכשהוא (ב"ש, מ"כ): **יט)** ל"ל מחוץ. וכן בסמוך (*ש"מ): **כ)** מה כאן חוץ לג' מחנות אף להלן חוץ כו' כל"ל (*ש"מ, צ"ק): **כא)** כס"ד ג"כ פי' דכביצה ממנה אם נגע באוכלין טהורים נטמאו, א"נ מצטרף לפחות מכביצה אוכלין לקבל האוכלין טומאה: מאי לאו ר"מ היא. מדקתני צריכה כו' (ב"ש, כ"ב וג' וח"ו): **כב)** כס"ד נוסף כלן דיבור ומדקתני סיפא. דההיא דתנן שלשה עשר דבר וכו': **כג)** דגמרינן (ב"ש): **כד)** בקרא דבתר אל מחוץ למחנה קאמר והשורף אל כל"ל דפי' הגר' (באה"מ): **כה)** מחוץ למחנה (כי"פ): **כו)** כס"ד שריפת (הגרי"ב): **כז)** ל"ל ופתוח (ב"ש): **כח)** כן הגוסס בירושלמי, אבל הקה"ע והספ"מ שם כתבו דתיבת בגדים היא ט"ס ול"ל אוכלין ומשקין. וח"ל וכ"ש הגיהו בפנים: **כט)** ולישטמאות (כ"ה בירושי' שם ובכי"ב): **ל)** ולא נמצא הגה"ה זו בספרים שלנו (בה"ז). ונל"ק ל"ג תיבת בהגהה, ועי"ש בחולין קנ ע"ש מוד"ש ור' מאיר. ועי' בה"ז: **לא)** אלא בבהמה טהורה כדפרישתי שם בפרק גיד הנשה ל"ל (צ"ק). ועי"ש בחולין קנ ע"ש מוד"ש ור' מאיר. ועי' בה"ז: **לב)** תיבת השני נמחק (ב"ש, צ"ק): **לג)** ל"ל שמחברן (באה"מ): **לד)** ל"ל והבצק מלמעלן (צ"ק): **לה)** כס"ד נוסף סיומא דמתני' ר' דוסא אומר אוכל פרוד אינו מצטרף. וכ"ה במ"כ ובכי"ב וג': **לו)** ל"ל מי פירות (ב"ש ,יעב"ץ): **לז)** נקט דכשאדם לש כו' כל"ל (ב"ש): **לח)** דחטאת חטאת כל"ל (ב"ש): **לט)** ועוד יש לפרש כל"ל (צ"ק ועי' שם):

א) מחוסר קריבה **ב)** לאו כמחוסר מעשה דמי איתיביה **ג)** שלשה עשר דברים נאמרו בגבלת עוף טהור וזה אחד מהן **ד)** צריכה מחשבה **א)** ואין צריכה הכשר **ב)** ומטמא טומאת אוכלין בכביצה מאי לאו ר"מ היא לא רבנן היא **ג)** והא קתני רישא צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר **ד)** ומאן שמעת ליה האי סברא ר"מ ומדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ מידי אירייא הא כדאיתא והא כדאיתא והא מדקתני סיפא **ג)** שחיטתה ומליקתה מטהרת טריפתה מטומאתה **ד)** מאן שמעת ליה האי סברא ר"מ **ה)** רישא וסיפא רבי מאיר ומציעתא רבנן אין רישא וסיפא רבי מאיר ומציעתא רבנן אמר ליה רב המנונא לרבי זירא **ו)** לא תיתיב **ז)** אכרעך עד דאמרת לי הא מילתא נבלת עוף טהור לר"מ מונין **ח)** לה ראשון ושני או אין מונין ראשון ושני א"ל כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בו ראשון ושני כל היכא דאין מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני בעא מיניה רבי זירא מרבי אמי **ט)** בר חייא ואמרי לה מר' אבין בר כהנא הא דתנן **י)** חיבורי אוכלין ע"י משקין חיבור לטומאה קלה ואין חיבור לטומאה חמורה מונין בו **יא)** ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני א"ל **יב)** כל היכא דמטמא אדם מונין בו ראשון ושני **יג)** מטמא אדם אין מונין בו ראשון ושני: יצאו אלו ואלו: מה"מ דת"ר **יד)** להלן **טו)** הוא אומר חוץ לג' מחנות כאן למחנה אחת לומרלך **טז)** כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמא בגדים והיא גופה מנלן **יז)** דת"ר **1** והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה **יח)** חוץ לג' מחנות אתה אומר חוץ לג' מחנות או אינו אלא **יט)** מחנה אחת כשהוא אומר בפר העדה **2** מחוץ למחנה שאין **טו)** צריך לומר שהרי כבר נאמר **2** כאשר **טז)** שרף את הפר הראשון **יח)** לו מחנה שניה כשהוא **יט)** אומר מחוץ למחנה בדשן שאצ"ל **טו)** שהרי כבר נאמר **1** על שפך הדשן ישרף ליתן **יז)** לו מחנה שלישית ור"ש האי מחוץ למחנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא רבי אליעזר אומר נאמר כאן חוץ **יא)** למחנה ונאמר להלן **3** חוץ למחנה מה **ב)** להלן חוץ לג' מחנות אף כאן חוץ לג' מחנות ומה להלן למזרחה של ירושלים

הדרן עלך טבול יום

אף כאן למזרחה של ירושלים אלא [א] לרבנן היכא שריף להו כדתניא היכן נשרפין לצפון ירושלים חוץ לשלש מחנות רבי יוסי הגלילי אומר [א]אבית הדשן נשרפין אמר רבא מאן תנא דפליג עליה דר' יוסי הגלילי ר' אליעזר בן יעקב היא דתניא [1]על שפך הדשן ישרף [ו] שיהא שם דשן (שיקדים לשם דשן) [ב] ר' אליעזר בן יעקב אומר שיהא מקומו משופך אמר ליה אביי דילמא במקומו משופך פליגי תנו רבנן [ג][2]השורף [ג] מטמא בגדים [ב]ולא המצית את האור מטמא בגדים ולא המסדר את המערכה מטמא בגדים ואיזהו השורף [ד] המסייע בשעת שריפה יכול אף משנעשו אפר מטמא [ה] בגדים תלמוד לומר אותם אותם מטמאין בגדים [ג]ומשנעשין [ו] אפר אין מטמאין בגדים רבי [ז] שמעון אומר אותם מטמאין בגדים ניתך הבשר אין מטמאין בגדים מאי בינייהו אמר רבא איכא בינייהו דשוייה חרוכא:

הדרן עלך טבול יום

השוחט [ד]והמעלה בחוץ [ג]חייב על השחיטה וחייב על העלאה רבי יוסי הגלילי אומר [ה]שחט בפנים והעלה בחוץ [ח] שחט בחוץ והעלה בחוץ פטור שלא העלה אלא דבר פסול אמרו לו אף השוחט בפנים ומעלה בחוץ כיון שהוציאו פסלו [ד]הטמא שאכל בין קדש טמא בין קדש טהור [ו]חייב רבי יוסי הגלילי אומר טמא שאכל טהור חייב וטמא שאכל טמא פטור שלא אכל אלא דבר טמא אמרו לו אף טמא שאכל את הטהור כיון שנגע בו טמאוהו [ט] וטהור שאכל טמא [י]פטור שאינו חייב אלא על טומאת הגוף: **גמ'** בשלמא העלה [י] כתיב עונש וכתיב אזהרה עונש דכתיב [3]ואל פתח אהל מועד לא הביאו [יא] אזהרה דכתיב [4]השמר לך פן תעלה עולותיך וכי הא [כ]דא"ר אבין א"ר אלעזר [יב] כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה אלא שחיטה בשלמא עונש דכתיב [5]ואל פתח אהל מועד לא הביאו אלא אזהרה מנלן אמר קרא [6]ולא יזבחו עוד האי מיבעי ליה לכדר"א [ו]דאמר [יג] [ח]מנין לזובח בהמה למרקולים שהוא חייב דכתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם אם אינו ענין לכדרכה [יד] דכתיב [7]איכה יעבדו תנהו ענין לשלא כדרכה אמר רבה קרי ביה ולא יזבחו וקרי ביה ולא עוד אכתי [טו] מיבעי ליה לכדתניא [ז]עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות

השוחט והמעלה: **כיון** שנגע בו טימאהו. מע"ג דמסכחת לה כשתחב לו חבירו בצית הבליעה סתמא דמילתא מיירי קרא אפילו בנותן לתוך פיו [ט]: **אזהרה מנלן.** פי' בקונטרס דקא מחייבי ליה עלה [חטאת] שאין חטאת באה אלא על לאו וכדת כדתנן הפסח והמילה מלות עשה ואין חייבין עליהן חטאת במסכת כריתות (דף ב.) וקשה לפי' דבריש אלו הן הלוקין (מכות דף יג:) משמע דקרבן לא בעי אזהרה דפרין התם ודילמא אזהרה לקרבן הוא דהא פסח ומילה לית בהו אזהרה לא מייתי קרבן ומשני התם היינו טעמא משום דאיתקוש כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה לאפוקי הני דקום עשה גינהו וגלאה לפרש דהאי דבעי הכא אזהרה מנא לן היינו משום דאשיב ליה בפרק אלו הן הלוקין (שם.) השוחט והמעלה בחוץ ולאו אמתני' [ב] קאי והאי דקתני בכריתות (דף ב.) הפסח והמילה מלות עשה היינו כלומר דקום עשה גינהו ולהכי לית בהו חטאת ומיהו לקמן בשמעתין משמע דלאפוקי לאו קאתיא דפריך רבא הא דתנן פסח ומילה מלות עשה תיתי בק"ו ממותיר ומה מותיר שלא ענש הזהיר כו' וכן פ' המולא תפילין (עירובין דף לו.) יצא פסח [ומילה] שהן מלות עשה [ופריך] הא כתיב ושמרת את החוקה וא"ר אילעאי כל מקום שנאמר יהי שמר פן ואל הוי לא תעשה אלמא הוי פירושא יצא פסח [ומילה] שיש [בה] בעשה היינו שאין בהן לאו ואזהרה ואין לומר דסוגיא דידן כרבינא דמשני שינויא אחרינא בפרק אלו הן הלוקין (מכות יג:) ומאי למימר אליביה דקרבן קבעי אזהרה דמ"מ קשיא דרבא אדרבא דהיינו רבא בשמעתין וההיא מסקנא דמכות דקרבן לא בעי אזהרה אליבא דרבא ולפירוש הקונטרס נמי קשה קצת דאמאי תלי טעמא דפסח ומילה משום דלית בהו לאו תיפוק ליה משום דלית בהו מעשה הא אמר ריש לקיש בריש כריתות (דף ג:) נהי דלא בעי ר"ע מעשה רבה מעשה זוטא בעי מיהו איכא לאוקמה שמעתין כרבי יוחנן דאמר ר"ע לא בעי מעשה כלל וגלאה לפרש לישנא דמתני' קא דייק דקתני פסח ומילה מלות עשה היינו שהם בקום עשה ומשמע נמי דלשון לית בהו אזהרה כלל:

מנין לזובח בהמה למרקולים שהוא חייב. פי' בקונטרס אע"פ שעבודתו דרך בזיון לקלו באכנים וזה עובדו דרך כבוד ולא קיימא ביה איכה יעבדו הגוים אלה את אלהיהם ואעשה [ט] כן אפ"ה מגיין שחייב. וגלאה דכל הנהו דלאו אורמייהו בזביחה אע"ג דמכוונים גינהו לא נפקא מאיכה יעבדו כדמוכח בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סג.) דאמר אבי אלם השתחוואות בעבודת כוכבים [למה] אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת לאלק ופריך כדרכה מאי אלם אלם אלם

מאיכה יעבדו נפקא לה מחת לשלא כדרכה ואפילו לשלא כדרכה כלל שעובדין אותה בזיון כגון פעור ומרקוליס ואחת כדרכה ושלא כדרכה פי' כדרכה בעבודת כבוד אלא שאין דרכה בהשתחואה ואם תאמר מנלן הכא זובח בהמה למרקוליס אימא כי אתא קרא למכובדים שאין דרכן בזביחה אבל למבזיון כגון פעור ומרקוליס לא וי"ל דגלי ליה בהשתחואה דמכובדים ומבזיון שוין הוא הדין בזביחה ור"ת מפרש דתרי קראי בזביחה כתיבי האי קרא דהכא ולא יזבחו ועוד כתיב זובח לאלהים יחרם דדרשינן בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף מה.) דילתה זביחה גלמד על הכלל לחייב בכל עבודת פיגום אפילו בשלא כדרכה וקשה לפי' דמהאי קרא לא שמעינן אלא אזהרה אבל עונש במבזיון מנא לן ועוד תרוייהו למכובדין גריכי חד לעונש וחד לאזהרה ועוד אלא ה"ל לאיתויי איכא יעבדו אלא הוא ליה למימר אם אינו ענין לכדרכה כו'] אל מכובדין דכתיב זובח לאלהים יחרם תנהו ענין לשלא כדרכה כלומר מבזיון אלא כמו שפירשנו גראה דרבי אלעזר אבל שלא כדרכה אתא לאשמועי' דחייב אלא דנקט מרקוליס לרבותא ומהשתחואה נפקא לן דאין חילוק בין מכובדין למבזיון כדפרי' תדע דהא אמר בפרק ד' מיתות (סנ דף סד:) ג' כריתות בעבודת כוכבים למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ולא מיבעיא לן קרא אחרינא חד למכובדין וחד למבזיון וק"ק הא דפריך בפ' ד' מיתות אימא יצתה השתחואה ללמד על הכלל כולו ודקאמרת זובח למה לי לגופיה דמחשבין מעבודה לעבודה ומתמה עליה הש"ס אלא הא דקאמר רבי אלעזר מיין לזובח בהמה למרקוליס כו' מהשתחואה נפקא מאי קושיא דילמא איצטריך לאזהרה במחשב מעבודה לעבודה הא לעולם הוא כך דלא יזבחו אזהרה לעונש דזובח לאלהים יחרם וי"ל דאם איתא דהשתחואה ללמד על הכלל א"כ לא תעבדם לאוקמינן (סנהדרין דף ס:) למגפף ומנשק הוה מייתר לן לאזהרה אזביחה כה] דמהשתחואה הוה יליפינן אפילו חיוב מיתה במגפף ומנשק:

אזהרה מניין ת"ל **השמר לך פן תעלה עולותיך**. הא דמייתי אזביחה אזהרה להעלאה אמסקנא סמיך דילפי הבאה הבאה או שם שם אבל לאחיי דבסמוך קשה דק"ו ה"ל לאתויי: **מקום** שענש אינו דין שהזהיר. ולא שייך למימר פסח ומילה יוציאו דאיכא למיפרך שכן קוש עשה: **מה לשרצים טהורים שכן אסורין במשהו**. פי' בקונטרס דתניא במסכת מעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז:) ולא תשקו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' [ויקרא כ] פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר כשיעור טומאתן של שרצים טמאים שיעור אכילתן של כל השרצים הא כולהו כייל להו בהאי קרא ובכל אשר תרמוש וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבין (חגיגה דף יא:) שכן חומט תחילת בריייתו בכעדשה עד כאן לשון הקונטרס ואגב חורפיה לא איין בה ובהדיא מסיק התם דוקא בשרצים טמאים ולא בטהורים דאמרינן במובלין דיבר הכתוב דכתיב בשיפיה דקרא אשר הבדלתי לכם כו] לטמא ול"ל דכל שהוא דהכא בבריה קמיירי דבכל שהוא מיחייב משום בריה דאמרינן בפ"ק דחגיגה (דף י.) ובפ' כהן גדול ונזיר (נזיר דף נב.) ובמכות (דף יז.) ובפ' גיד הנשה (חולין דף לו.) ו) : **מבולהו שכן לא הותר מבללן**. תימה גילף בכולהו כרת בק"ו מחלב שהותר מכללו: **תיתי** בק"ו ממותיר. הא דנקט מותיר טפי מגזל וגניבה וכמה לאוין שבתורה משום דמותיר לא עביד מעשה דומיא דפסח ומילה ומש"ה לא נקט נמי הנך דלעיל דאיכא למיפרך שכן יש בהן מעשה:

שהרי עונשן אמור [1]ואל פתח אהל מועד אזהרה א] דכתיב [2]השמר לך פן תעלה עולותיך מכאן ואילך ב] בזבחים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שנא' ג] [3]למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים בזבחים שהתרתי לך כבר [3]על פני השדה לומר לך הזובח בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה [3]והביאום לה' זו מצות עשה לא ד] תעשה מניין ת"ל [4]ולא יזבחו עוד יכול יהא ענוש כרת ת"ל [4]חוקת עולם תהיה זאת להם לדורותם זאת להם ולא אחרת להם אלא אמר (ר' אבין) ק"ו ומה במקום שלא ענש הזהיר מקום שענש אינו דין שהזהיר א"ל רבינא לרב אשי ה] א"כ לא יאמר לאו בחלב ותיתי ק"ו מנבילה מה נבילה שלא ענש הזהיר חלב שענש אינו דין שהזהיר אתא לקמיה דרבא א"ל מנבלה נמי ו] לא אתיא דאיכא למיפרך מה לנבלה שכן מטמא משרצים ז] טמאין מה לשרצים טמאין שמטמאין במשהו ח] משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שאיסורן במשהו מערלה וכלאי הכרם מה לערלה וכלאי הכרם שכן אסורין בהנאה משביעית ט]מה לשביעית שכן תופסת דמיה מתרומה י] שכן לא הותר מכללה מכולהו נמי שכן לא הותרו מכללן אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי הא דתנן יא]פסח ומילה מצות עשה תיתי בק"ו ממותיר מה מותיר שלא ענש הזהיר פסח ומילה יב] שענש אינו דין שהזהיר אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ממותיר לא אתיא דאיכא למיפרך מה למותיר שכן אין לו תקנה תאמר פסח יא] יש לו תקנה וכי מזהירין מן הדין אפילו למ"ד יג] עונשין מן הדין יד] אין מזהירין מן הדין אלא יב] כדרבי יוחנן דאמר אתיא הבאה הבאה מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר

שהרי עונשן אמור. כלומר דמסתמא בהו משתעי קרא לאסור והרי עונשן אמור כאן: מכאן ואילך יכו' שנאמר למען אשר יביאו וגו'. דמדכתיב אשר הם זובחים משמע שהיו עומדים ליאסרו בבמה ומכאן ואילך והביאום לה' (ג) : **בזבחים** יג] **בשדה.** שלא יד] **בשעת** שמים: **מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה.** בהגך דהוקדשו בשעת היתר מיירי: **פ"ל ולא יזבחו עוד.** משמע מעכשיו אסורין ועד עכשיו מותרין טו] : **זאת להם.** עונש עשה ולא תעשה: **ולא אחרת להם.** כרת: **מקום שלא ענש.** כגון בקדשים שהקדישן בשעת היתר: **הזהיר.** כדאמרן טז] **כאן:** **שענש.** כשהוקדשו בשעת איסור: **אינו דין שהזהיר.** ולקמן פריך וכי מזהירין מן הדין: **משרליס.** ות"ת תיתי אזהרה בחלב בק"ו משרליס טומאתן כגון שמוטה שרליס: **במשהו.** טומאתן בכעדשה אבל חלב בכזית יז]: **משרליס טהורים.** שאין מטמאין כגון לפרדע ונמלה: **שכן אסורין במשהו.** לאכילה בכעדשה כדתניא במעילה בגמרא בפרק קדשי מזבח (דף טז:) ולא תשקו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' [ויקרא כ] פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך כשיעור טומאתן של שרליס טמאים שיעור אכילתן של כל השרליס הא כולהו כייל להו בהאי קרא ובכל אשר תרמוש האדמה וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבין (חגיגה דף יא:) שכן חומט תחילת בריייתו בכעדשה: **שכן תופסת את דמיה.** באיסורא כדתניא במסכת סוכה (דף מ:) קדש תהיה לכם מה קדש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה: **מכללו.** חלב יח] הותר מכללו בחיה ובכולהו נמי איכא למיפרך הא פירכא ומש"ה איצטריך אזהרה בחלב: **אי קשיא** יט]. בהאי דאייתינא אזהרה לשמוטי חוץ בהאי ק"ו הא קשיא לי הא דתנן בפרק קמא דכריתות (דף ג.) דקאמיב ל"ו כריתות להתחייב עליהם חטאת וקתני והפסח והמילה כרת אלהם על מצות עשה היא באה ואין חייבין חטאת על שגגתה כ] דחטאת איכא באה אלא על לאו וכרת כדכתיב אשר לא תעשינה (ויקרא ד): **פיפי.** בו אזהרה מק"ו ממותיר ממנו עד בוקר: **שיש לו תקנה.** בתשלומי פסח שני: **וכי מזהירין מן הדין.** לעיל קאי דמייתי אזהרה לשמוטי חוץ מק"ו: **אפילו למ"ד.** במסכת מכות עונשין מדין ק"ו מודה דאין מזהירין מן הדין דתניא בפ"ק דמכות (דף ה:) אינם כי יקח את אחותו וגו' אין לי אלא בת אביו אלא בת אמו בת אמו אלא בת אביו בת אביו ובת אמו מנין תלמוד לומר ערות אחותו גילה והלא קל וחומר הוא למדתה אין עונשין מן הדין וכן לענין אזהרת ערות אחותך בת אביך וגו' [שם יח] אין לי כו' עד אין מזהירין מן הדין ופליגי תנאי בפ' בתרא כ) ואיכא דדרשי לתאי כא] אחותו גילה דגבי עונש לדרשא (ג) ועונש דבת אביו ובת אמו קסבר עונשין מן הדין ואילו אחותך היא דגבי אזהרה דילפינן מיניה אין מזהירין מן הדין הלא כב] אפייה לדרשא אחריתי: **אחיה הנאה הנאה.** שחיטה מהעלאה כתיב בשחיטה (ויקרא יז) לא הביאו וכתיב בהעלאה (שם) לא יביאנו וגזירה שוה הואיל ומופנה היא לכך הרי היא כמי כג] שמפרש בה ואין זה מן הדין כק"ו שאדם דן מעצמו ו) : ה"ג

אזהרה מניין ת"ל **השמר לך פן תעלה עולותיך**. הא דמייתי אזביחה אזהרה להעלאה אמסקנא סמיך דילפי הבאה הבאה או שם שם אבל לאחיי דבסמוך קשה דק"ו ה"ל לאתויי: **מקום** שענש אינו דין שהזהיר. ולא שייך למימר פסח ומילה יוציאו דאיכא למיפרך שכן קוש עשה: **מה לשרצים טהורים שכן אסורין במשהו**. פי' בקונטרס דתניא במסכת מעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז:) ולא תשקו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' [ויקרא כ] פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר כשיעור טומאתן של שרצים טמאים שיעור אכילתן של כל השרצים הא כולהו כייל להו בהאי קרא ובכל אשר תרמוש וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבין (חגיגה דף יא:) שכן חומט תחילת בריייתו בכעדשה עד כאן לשון הקונטרס ואגב חורפיה לא איין בה ובהדיא מסיק התם דוקא בשרצים טמאים ולא בטהורים דאמרינן במובלין דיבר הכתוב דכתיב בשיפיה דקרא אשר הבדלתי לכם כו] לטמא ול"ל דכל שהוא דהכא בבריה קמיירי דבכל שהוא מיחייב משום בריה דאמרינן בפ"ק דחגיגה (דף י.) ובפ' כהן גדול ונזיר (נזיר דף נב.) ובמכות (דף יז.) ובפ' גיד הנשה (חולין דף לו.) ו) : **מבולהו שכן לא הותר מבללן**. תימה גילף בכולהו כרת בק"ו מחלב שהותר מכללו: **תיתי** בק"ו ממותיר. הא דנקט מותיר טפי מגזל וגניבה וכמה לאוין שבתורה משום דמותיר לא עביד מעשה דומיא דפסח ומילה ומש"ה לא נקט נמי הנך דלעיל דאיכא למיפרך שכן יש בהן מעשה:

מוסף רש"י

שהרי עונשן אמור. שגילה לך הענין אם עונשן שכן בכרת: מכאן ואילך. אלו ולא יזבחו עוד: בשעת היתר. קודם שהוקם המשכן, והזהיר הכתוב שאע"פ שהיו מוקדשין לשם הקרבת במה, לא יקריבום עוד בבמה לגבוה שנאמר אם זבחיכם זבחים הטועמים קודם לכן שהתמתי בבמה לגבוה בשעת איסור בתיקון הבמות מוכח על פני השדה לעבודת כוכבים (ע"ז נא:) **פסח ומילה מצות עשה.** פסח דכתיב (דברים טז) וזבחת פסח, ומילה (ויקרא יב) וביום השמיני ימול, וכרת כתיב בהו (כריתות ב.). אע"פ שיש בהן כרת הואיל ואין בהן לאו אלא מצות עשה הן, אין מביאין על שגגתן חטאת, שאין חטאת באה אלא על לאו דכרת, כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה וגו' (ערובין צו.): אין מזהירין מן הדין. אף על פי שאדם דן לא וחומר מעצמו אינה מזהיר לאו (פסחים כד.):

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא אמר אביי ק"ו. נ"ב כל"ל וכן איתא בילקוט רמז תקפ"ז [נאמינו בילקוט שם איתא ר' אבין] וכן מבואר בתוס' ד"ה מזהיר וכן משמע להגיה מגמ': (ב) רש"י ד"ה מכאן וכו' לה' הם"ד ואח"כ מה"ד כאילו הקריב על פני השדה: (ג) שם ד"ה אפי' למ"ד כו' לדרשא אחרייתא ועונש וכו' דיליפינן מיניה בת אביו ובת אמו אין מזהירין:

שינויי נוסחאות

א] אזהרה מניין ת"ל השמר (כי"מ ור'. וכ"ה בתוס'): ב] ואילך הוא מדבר בזבחים (כתה"י וש"מ): ג] ל"ל שהרי נאמר (ש"מ. וכ"ה ברוב כתה"י): ד] מצות לא תעשה כל"ל (ש"מ וכתה"י). וכ"ה בכש"י [ובכל קודמיהם הקיפוהו שלא כהוגן]: ה] ל"ל לאביי (ש"מ וכתה"י). ועי' דק"ס אות ג ובהגהג"א מבר ובקה"ל סוק"ל: ו] מינה נמי ממקן (*ש"מ): ז] נ"ל ואי משרצים טמאים שכן מטמאין בכעדשה (ולאח אות ח) אי משרצים טהורים שכן איסורן במשהו אי מערלה וכלאי הכרם שכן איסורי הנאה אי משביעית שכן תופסת את דמיה אי מתרומה שכן לא הותרה מכללה אי מכולהו שכן לא הותרו מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו אלא אמר רבא (כי"צ): ח] בכי"ל איתא בבעדשה. ועי' תוס' מולין קכ ע"א ד"ה שכן וכו' דמה לאיתא הכא מה לשרצים טמאים שמטמאין בכל שהוא. לא גרסי' לה וסופרים שבאו משום דבתר הכי קאמר מה לשרצים טהורים שאיסורן במשהו ע"ש. ומעתה בהכא דמה דאיתא בפיפי"ש ד"ה משרליס וכו' וכן בד"ה במשהו וכו', לאו רש"י כתבו אלא מלמיד אחד פי' כן ע"פ הגי' שבאנו הספרים. ותדע דכך הוא, דאם מפי רש"י יצאו הדברים תמוה טובא במ"ש ד"ה במשהו כו' אבל חלב בכזית אפשר לכוונתו לאכילה. וכ' עוד לאוקי הא' אבל חלב כו' ל"ל בסד"ה שכן: ט] מתרומה מה לתרומה שכן לא הותרה מכללה מכולהו מה לכולהו שכן כל"ל (ש"מ, כתה"י). ולאח טוס' כי"ל כאות ז: י] תופת ומילה ליתא בכתה"י (זולת כי"ל) ולאח דק"ס אות ח, ולאח באות שאח"ז: יא] בפסח שיש לו כל"ל (*ש"מ). נ"ל בפסח ומילה שיש להן תקנה (כי"צ). ועי' ל"ק בשם תוס' מכות דבמילה נמי איכא תקנה: יב] ביליקוט ע' אחרי רמז תקפ"ז הגי' אלא אמר ר' יוחנן אתיא (הגרי"ב. וכ"ה בכי"מ) ועי' טה"ק. נ"ל אלא בדר"י דאמר ר' יוחנן (כי"צ וש"מ): יג] תולי היה גירס"י כבכי"ל על פני השדה כל הזובח בבמה כבוזבח בשדה. ועי' הג' הכ"מ אות ב': יד] בכתה"י שלא לשמים: טו] היו מותרין כל"ל (*ש"מ): טז] כדאמרן הכ"מ ולאח"כ מה"ד מקום שענש כו' כל"ל (ותיבת כאן נמחק) (ש"מ): יז] עי' לעיל אות ח: יח] נל"ל אבל חלב (נפ"י באה"מ): יט] אי קשיא לי בהא דאייתינן אזהרה כל"ל (ש"מ. וכעי"ז בכתה"י): כ] ל"ל שגגתן (כתה"י וד"מ): כא] לאחיי ערות אחותו כל"ל (באה"מ): כב] ל"ל לא (כתה"י וד"מ): כג] ל"ל כמו שמפורש (*ש"מ): כד] לכדרכה כלומר מכובדין כו' כנ"ל (באה"מ): כה] לאזהרה אמחשב מעבודה לעבודה דמהשתחוואה כו' כל"ל (צ"ק והגרי"א חבר): כו] לכם דהיינו שמנה שרצים אבל שרצים טהורים אין איסורן באכילה אלא בכזית וצ"ל דכל כו' כל"ל (ב"ש)

מסורת הש"ס

א) סוכה מ: וש"נ, ב) עירובין לו. כריתות ב., ג) סנהדרין נד. וש"נ מכות יז., ד) עי' ירושל' יבמות פי"א ה"א, ה) מכות יד., ו) פסחים סו., ז) [וע"ע תו' יבמות קיד: ד"ה מעוס, חולין קכ. ד"ה שכן].

ה"ג **דאמר** רבי יונה אמר קרא **אם** מעלה **עולותיך ובשר תעשה.** אימתי שאתה עשיות להעלותה מה העלאה לא ענש אלא אם כן הזהיר אף שחיטה לא ענש אלא א"כ הזהיר: **אשכחן מוקטרי פנים** מז) **שהעלן בחוץ.** שחוטי פנים שהיו עומדים להקטירן בפנים והעלו יז) בחוץ חייב כדכתיב בהעלאה (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא יביאנו ברשיין להדיא לפנים ולהעלותן הכתוב מדבר: **מוקטרי חוץ.** שחוטי חוץ שעומדין ליקטר בחוץ ולא בפנים: **ואליהם תאמר.** זהו תחילת פרשת העלאה וסמוכה לפרשת שחוטי חוץ על הראשונים יח) דמשתעי בשחוטי חוץ יט) שאמר שאם העלו בחוץ חייב ועליהם קרינן: **ואליהם תאמר.** לשון קושיא הוא: ס"ג **אלא דתנא דבי ר' ישמעאל ואליהם תאמר לערב פרשיות.** וי"ו מוסיף על ענין ראשון ומערב הפרשיות לומר שאף שחוטי חוץ שהעלן בחוץ חייב: **ל"ו בריתות בשורה.** וקשיא התם המעלה בחוץ כ) והוינן בה מנייגא למה לי ואמר רבי יוחנן שאם עשאן כולן בהעלה אחת חייב על כל אחת ואחת הא תרתי גינהו לחיובא המעלה איברי פנים והמעלה איברי חוץ דכיון דגמרת להו בהיקשא או בגזירה שוה הוה ליה כל חד וחד גוף עבירה וחייב על כל אחת ואחת אפילו בהעלה אחת וניתני שלשים ושבע כא) והא ליכא לשנויי שם העלאה קתני כי היכי דקא חשיב המחלל את השבת כא) והעובד עבודת כוכבים בחדא ואע"ג דטובא חיובי איכא דהכי כב) שנינו בבריתות כג) ואקשינן עלה (כד) שבת ועבודת כוכבים כג) [ומשני] תנא חילוקין שלהן במקומן דתנן במסכת שבת (דף עג.) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ולעבודת כוכבים תנינא בסנהדרין (דף ס:) אחד העובד ואחד הזובח ואחד המקטר ואחד המנסך אבל כד) הכא לא תנא בהדיא המעלה איברי פנים והמעלה איברי חוץ ואף על גב דאיכא למשמע מפלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן בהדיא מייתא לא תנינהי בתרתי: **דתנן.** לקמן במתניתין (דף קי.) הזורק [מקצת] דמים בחוץ שלא נתן ארבע מתנות אלא מתנה אחת חייב דהויא זריקה בפנים כדוותיה דתנן (לעיל דף לו:) כל הניתנין על מזבח החילון שנתנן במתנה אחת כיפר: **מנגן.** דאיחייב אזריקת דם בחוץ הא שחיטה והעלאה הוא דכתיבן: **דם יחשב דם שפך לרבות את הזורק.** והאי קראי כד) בשחוטי חוץ כתיבי: **או זבח.** כתיב גבי העלאה או לרבות את הזורק: **לחלן.** דלא תימא עד דמסיק עולה ושלמים: **לא יביאנו.** משמע חד: **ואינו חייב על החסר.** לקמן [קמ:] פליגי בה איכא דאמרי דאמר על אבר חסר ואיכא דאמרי דאמר על בהמה חסירה עד שיעלה כל הבהמה ואיכא דאמרי דאמר על הקטרה חסירה כגון פחות מכזית. **אותו.** שלם משמע: **חד למוקטרי פנים כו'.** דאי כתב חד הוה אמינא הני מילי מוקטרי חוץ אבל מוקטרי פנים מיחייב דהא מהדרינן פוקעין כה) דחסרו אלמא הקטרה היא: **והא תניא.** בתיחתא: **ור"ע סבר מוקטרי פנים.** שחוטי פנים שחסרו כגון פקעו מעל האור והעלן בחוץ חייב דהא מהדרינן פוקעין: **ר' ישמעאל נפקא ליה מאו אשר ישחט.** אע"ג דאיצטריך מחוץ למתנה כדלקמן [ע"ב] אפילו הכי אשר ישחט יתירא הוא דמיגי למיכתב אל כו) מחוץ למתנה אייתר ליה אשר ישחט לרבות שחיטת העוף: **והוא מיבעיא ליה** כז) **השוחט העוף חייב ואינו חייב על המולק.** והילכך איצטריכו תרוייהו דאי כתיב אשר ישחט למעוטי מולק: **אין לי אלא שוחט בהמה.** דלכתיב [ויקרא יז] אשר ישחט שור או כשב: **ומה שחיטה שאין.** זה דרך הכשירו של עוף בפנים חייב עליה בחוץ מליקה לא כ"ש: **מ"ל זה הדבר.** אשר לזה וגו' וסמיך ליה אשר ישחט שחיטה ולא מליקה: **לגזירה שוה.** מפורשת בים נוחלין (ב"ב דף קכ:) ובנדרים בפרק בכו) בתרא (דף עא.): **הקומץ.** מנחה בחוץ ולא הקטיר פטור: **מנא ליה.** דפטור: ופרכינן **מהי תיתי לחיובא.** דאיצטריך קרא למיפטריה: **מה לשחיטה שכן פוסלה בפסח ששחטו שלא לאוכלין.** כגון לחולה וזקן שאין יכול לאכול כזית דכתיב (שמות יב) איש לפי אכלו תכוסו תאמר בקומץ מנחה דלא שייך לי פסול שלא לאוכליו ובקבלה נמי אפילו בפסח לא מיפסלא דכתיב בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סח.) רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם שאומר לא) כוס לי טלה זה דבשחיטה לחודה הוא דפסלה מחשבת אוכלין: **תיתי מזריקה.** דלא פסלה שלא לשם אוכלין בפסח ומחייב עלה בחוץ וה"ה לקמילה וקבלה: **שכן זר חייב עליה מיפה.** מה שאין כן בקמילה וקבלה דבעינן עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה כדאמרינן פרק בראשונה בסדר יומא (דף כד.) והני תרוייהו יש אחריהן עבודה: תיתי

ה"ג **דאמר** רבי יונה. בפ"ק דבריתות (דף ג:) מהיקשא יליף: **הני תלתין ושב הויין דאיכא המעלה והמעלה.** דכיון דגמרת להו בהיקשא או בגזירה שוה הוה ליה כל חד וחד גוף עבירה וחייב על כל אחת ואחת אפי' בהעלאה לא) אחת והשוחט ומעלה נמי דקתני התם בתרתי לא ידעינן בהו תרי לאוי אלא בג"ש. וע' תוד"ה הני: כא) השבת בחדא והעובד כל"ל (*ש"מ: כב) בכ"י דהכי אקשינן לה בבריתות ומשנינן עלה שבת תנא חילוקין (כי"י): כג) נ"מ ל"ג מיגו דעבודת כוכבים ומשני. ולאח"כ אמי' שטמ"ק בריתות ג' ע"ב בד"ה שבת ועבודת כוכבים: כד) אבל הני לא תנא הכא בהדיא כל"ל (*ש"מ, וכ"ה בתוס'): כה) והאי קרא בפרשת שחוטי חוץ כתיב (כתה"י, וכנ"ז בד"ו וש"מ): כו) אז מחוץ כל"ל (*ש"מ, וש"מ): כז) על השוחט חייב כו' כל"ל (*ש"מ): כח) בל"ק הגיה דל"ל דם יחשב. אבל ע' מ"ש לעיל אות י: כט) ל"ל בפ' נערה (הגרי"ב): ל) שייך ביה פסול (כתה"י וש"מ): לא) שאומר **לחבירו** כוס (כתה"י וש"מ): לב) נ"מ ה"ג דאמר ר' יונה אמר קרא שם תעלה ושם תעשה איתקש שאר עשיות להעלאה כך גריס בקונטרס וי"ס שכתוב בהן אתיא שם

מסורת הש"ס

א) ירושל' כלאים פ"ח ה"א, שבת פ"ז ה"ב, סנהדרין פ"ז ה"ח, ב) [לקמן קיט:], ג) כריתות ב., ד) לקמן קי., ה) סנהדרין לד: ע"ש, ו) [לקמן קח: קט:] כעי"ז חולין סט., ז) ת"ש אחרי פרש' ו ה"ד, ח) [מדיס עח. ב"ב קכ:], ט) לקמן קיב:, י) [לעיל ל.], כ) כריתות ב., ל) שם ג., מ) עי' ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ל"ג כריתות וכו' ושבת וע"ז תנא. נ"ב זהו תיקון של רש"י: (ב) שם ד"ה מד למוקטרי וכו' פוקעין שנפקעו מעל מזבח דמסכרי:

שינויי נוסחאות

א) נ"מ דאמר ר' יונה שם תעלה שם תעשה מקיש עשייה לעלייה מה עלייה ענש והזהיר אף עשייה ענש והזהיר (כי"צ). ועי' רש"י. ועי' לקמן אות לב: ב) ל"ל בחוץ. וכן בסמוך (ש"מ, כתה"ד). ג) ל"ל הראשונים. ותיבת הסמוכין נמחק (ש"מ, כתה"י). וכ"ה בכש"י ותיבות על הראשונים הוא תחלת דיבור (דק"ס): ד) ל"ל רבה (כתה"י וש"מ). בכי"ל כלפניו: ה) נ"מ נוסף **ואליהם** קרינן (כי"צ וש"מ): ו) בילקוט רמז תקפ"ב פרשת אחרי מות השמיט תתיבת ר' יוחנן עד מה להלן ושם הגי' מה להלן בשחוטי חוץ אף כאן בשחוטי חוץ. ועי' רש"ק וש"ק (גליון). ובדק"ס כ' שבילקוט נשמט בטעות: ז) כתה"י בשחוטי. וכן בסמוך: ח) כתה"י וש"מ רב ביבי בר אביי: ט) בכתה"י והא דתנן: י) נ"מ יחשב לאיש ההוא דם שפך לרבות (כי"מ, פרי"ד, וכ"ה בסנהדרין). ועי' רש"י ד"ה דם וד"ה הוה מיבעיא ובע"ב ד"ה שחט. ועי' גם בנוסף רש"י דעיקר הדרשה הוא מדם שפך, וכ"פ רש"י בחומש ויקרא יז ד. וכ"כ מ"ש, רש"ש, יד דוד והגר"ז וזלקח ע"ש: יא) נ"ל והעלן וכן נהגו בכל הענין (ש"מ, כתה"י) יב) והא חייב כל"ל (ש"מ, כתה"י): יג) ור"ע סבר מוקטרי כל"ל (ש"מ, כתה"י). בכ"ש מגיה בכל הסוגיות מקוטרי: יד) יכול שאני מרבה אף כל"ל (ש"מ, כתה"י: טו) ל"ל פוסלת (ש"מ). וכ"ה הב"ח לעיל ד' ע"ח: טז) ל"ל פנים (*ש"מ): יז) ל"ל והעלן (*ש"מ): יח) לאח אות ג': יט) תאמר שאם העלן בחוץ חייב כל"ל והס"ד ומ"ש ואליהם קרינן ואליהם כתיב ראליהם קרינן לשון כו' (כתה"י ושמכ"י). ולאח אות ה: כ) בנ"ש וכ"ל נוסף כאן דהא השוחט והמעלה דקתני התם בתרתי לא ידעינן בהו תרי לאוי אלא בג"ש. וע' תוד"ה הני: כא) השבת בחדא והעובד כל"ל (*ש"מ): כב) בכי"י דהכי אקשינן לה בבריתות ומשנינן עלה שבת תנא חילוקין (כי"י): כג) נ"מ ל"ג מיגו דעבודת כוכבים ומשני. ולאח"כ אמי' שטמ"ק בריתות ג' ע"ב בד"ה שבת ועבודת כוכבים: כד) אבל הני לא תנא הכא בהדיא כל"ל (*ש"מ, וכ"ה בתוס'): כה) והאי קרא בפרשת שחוטי חוץ כתיב (כתה"י, וכנ"ז בד"ו וש"מ): כו) אז מחוץ כל"ל (*ש"מ, וש"מ): כז) על השוחט חייב כו' כל"ל (*ש"מ): כח) בל"ק הגיה דל"ל דם יחשב. אבל ע' מ"ש לעיל אות י: כט) ל"ל בפ' נערה (הגרי"ב): ל) שייך ביה פסול (כתה"י וש"מ): לא) שאומר **לחבירו** כוס (כתה"י וש"מ): לב) נ"מ ה"ג דאמר ר' יונה אמר קרא שם תעלה ושם תעשה איתקש שאר עשיות להעלאה כך גריס בקונטרס וי"ס שכתוב בהן אתיא שם שם, וליתא דבהדיא מוכח בפ"ק דבריתות דמהיקשא יליף (ב"ש, כי"ב, ח"נ): לג) נ"מ בהעלם אחד (ד"ז). וכ"כ הגרי"ב בשם ס"ר: לד) בד"ו בכונניהון. וכע"ז הגרי"ב בבריתות בשם הערוך: לה) תימה דלא משני כו' כל"ל [ותיבות קשה מהא נמקמן] (ב"ש וח"נ וכנ"ז בש"מ): לו) ל"ל ממוקטרי (ח"נ ונ"ש):

תורה אור השלם

1. כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ׃ דברים יב, יד
2. וְאֶלְדָּם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכֹם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח׃ ויקרא יז, ח
3. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ ההוא הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹ׃ ויקרא יז, ד
4. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֻנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו׃ ויקרא יז, ט
5. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ ויקרא יז, ג
6. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר׃ ויקרא יז, ב

גליון הש"ם

[תוס' ד"ה מאי וכו' תיפה דחך סוגיא וכו'. עי' בנ"ק דף נד ע"ל בתוס' ד"ה לו מבעי וכו']:

מוסף רש"י

הזורק מקצת דמים. כגון מתנה אחת, ופפילו מתנות הפפיגמיות שכל מתנותיהן מעכבות: **חייב.** לרבנן דלא בעו כולו מתיר, וכדי אלעזר נמי מודה בה כדאמרינן לקמן (לקמן קי.) **דם יחשב** לרבות הזורק. דם קדשים בחוץ שהוא בכרת, ומתרבי מדם שפך ובפרשת שחוטי חוץ כתיב (סנהדרין לד.): **לרבות שחיטת העוף.** על השחיטה בחוץ חייב כרת דאפילו השוחט עוף קדשים בחוץ כדרכיפקא לן בתורת כהנים וכזבחים מלו אשר ישחט, ואינו חייב על המליקה של עוף בחוץ דזה משמע בענין שמפורש בפרשה זו חייב ולא כי ימלוק (ב"ב קכ: ברשב"ם): **שלא לאוכלין בפסח.** שאם שחטו שלא לאוכלין, כגון לחולה וזקן שאין יכולין לאכול כזית, פסול ואפילו הן בעצמן, דכתיב אים לפי אכלו, אכילה בכזית, ושאר עבודות לא פסלי שלא לאוכלין, דכתיב תכוסו ותניא (פסחים סא.). רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם האומר לחבירו כוס לי טלה זה, והכי אמריגן בפסחים (עח.): דאין מחשבת אוכלין בזריקה (לעיל ד.) **שכן זר חייב עליה מיתה.** [שהיא] עבודה תמה. עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר, ולא שיש אחריה עבודה כגון שחיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה, אבל זריקה עבודה אחרונה שבדם, וכן הקטרה בקומץ מנחה ובאברים ופדרים, וכן ניסוך היין בכל הסנה וכן המיס בחג (יומא כד.):

שיטה מקובצת

אתיא הבאה. פי' דכתיב בשחוטי חוץ לא הכישו וכתיב בהעלאה לא יעיפנו מה להלן בשחוטי חוץ לף כאן בשחוטי חוץ (ב"ש).

ה א מיי' פרק יח מהלכות מעה"ק הלכה ד:
ו ב מיי' שם הלכה יג:
ג מיי' פי"ט שם הלכה ג:
ז ד מיי' שם הלכה יא:
ח ה מיי' שם הלכה ט:
ט ו ז מיי' פי"ח שם הלכה יח:
י ח מיי' פי"ט שם הלכה ו:
יא ט מיי' פ"ב מהלכות קרבן פסח הלכה ג:

להכי כתביה קרא דלא תיתי מביינייא. [1] תימה על סוגיא זו דבפ׳ בתרא (דף קטו:) דרשינן אשר יעלה עולה מה העלאה שהיא גמר עבודה אף כל שהיא גמר עבודה למעוטי קומץ ומקבל והיולק והבולע והפותת והמולח כו׳: **יכול** חוץ לשלש מחנות. וגילף גז״ש מפרים הנשרפים כדילפי׳ בהרוגי ב״ד בפ׳ נגמר הדין (סנהדרין דף סב:) ואפי׳ אינה מופנה ילפינן בגילוי מלתא כיון דלא אשכחן מחוץ למחנה אלא חוץ לשלש מחנות.

ולא בעי אל פתח אהל מועד. אע״ג דאינטריך לקמן (דף קיג:) למעוטי רובע ונרבע ופדת חטאת וקדשי דדק הבית טובא פתח אהל מועד כתיבי:

ה״ג ולרבא נכתוב רחמנא ואל פתח אהל מועד מחוץ למחנה ובמחנה למה לי. וקא קשיא ליה לרבא ל״ל דכתב רחמנא כלל מחוץ למחנה ובמחנה וכן פי׳ הקונטר׳: **המעלה בזמן הזה.** לעיל פירשתי בריש קדשי קדשים (דף ס.) גבי מזבח שנפגם ופירשתי מ״מ [נקט] הכא המעלה ולא נקט השוחט:

ריש לקיש אמר פטור קדושה ראשונה כו׳. תימה דלא פריך עליה מהנך משניות דפריך בפ״ק דמגילה (דף י.) אר׳ יצחק דאמר שמעתי שמקריבין בבית חוניו: **רבי יוחנן אמר חייבי עולין בעולין דמו.** וא״ת למה לי חיבורי הא שמעינן ליה לר׳ יוחנן דאמר בפ׳ הקומץ רבה (מנחות דף כו:) יש הקטרה בפחות מכזית וכיון דחייב הקטרה בפנים מחייב בחוץ דאמר לקמן (דף קח:) גבי מוקטרי פנים שחסרו דחיישין עליהם בחוץ כיון דבפנים היא הקטרה דמהדרינן פוקעין וי״ל הא דחייב ליה לר׳ יוחנן הקטרה היינו לענין מקטיר לחלבן שמשליש אמ״כ ואע״ג דבפרק כל המנחות בחות מלה (מנחות דף נח.) חייב ליה הקטרה גבי שאור ודבש דאמרי׳ יש קומץ פחות משני זיתים ויש הקטרה פחות מכזית שאני התם דכתיב קרא ועוד דבשמוטי חוץ מיפטר טפי דדרשינן הכא על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר ועוד דהא איתקש מחשבות זו לזו אכילת מזבח לאכילת אדם ומדחייב על מנת להקטיר חוץ למקומו לא מיפטלא בפחות מכזית ש״מ דמקטיר בחוץ לא מחייב בפחות מכזית:

תיתי מביינייא א״כ לא יאמר בזריקה ותיתי מביינייא [2] ותיתי משחיטה מה לשחיטה שכן נפסלת שלא לשם אוכלין בפסח תיתי מהעלאה מה להעלאה שכן ישנה במנחה [3] ותיתי מביינייא [4] להכי כתיב קרא למימר [5] דלא אתא מביינייא [6] אמר ר׳ אבהו שחט וזרק לדברי ר׳ ישמעאל חייב אחת לדברי ר״ע חייב שתים [7] אביי אמר אפי׳ [לדברי] ר״ע אינו חייב אלא אחת דאמר קרא [1] שם [8] תעשה הכתוב עשאן לכולן עבודה אחת זרק והעלה לדברי ר׳ ישמעאל חייב שתים לדברי ר״ע אינו חייב אלא אחת אביי אמר אפי׳ [לדברי] ר״ע [9] חייב שתים [10] להכי פלגינהו קרא [1] שם תעלה ושם תעשה שחט וזרק והעלה לדברי הכל חייב שתים ת״ר [2] (במחנה [11]) יכול השוחט עולה בדרום יהא חייב ת״ל [12] (אל) מחוץ למחנה יכול חוץ לשלש מחנות [ת״ל [2] עז במחנה] (מנין אף במחנה לוייה ת״ל במחנה) אי במחנה [13] יכול השוחט עולה בדרום יהא חייב ת״ל או [14] אל מחוץ למחנה מה חוץ למחנה מיוחד שאין ראוי לשחיטת [15] קדשים ולשחיטת כל זבח יצא דרום שאע״פ שאין ראוי לשחיטת קדשי קדשים ראוי לשחיטת קדשים קלים אמר עולא השוחט על גגו של היכל חייב הואיל ואין ראוי לשחיטת כל זבח מתקיף לה רבא א״כ ניכתוב קרא [16] (אל) מחוץ למחנה ולא בעי [3] אל פתח אהל מועד אל פתח אהל מועד ל״ל לאו [2] למעוטי גגו ולרבא א״כ נכתוב אל פתח אהל מועד [3] במחנה (ואל) מחוץ למחנה ל״ל לאו לאתויי גגו אמר רב מרי לאיתויי [17] כולה בפנים וצוארה בחוץ [צוארה] בחוץ פשיטא אמאי קפיד רחמנא אשחיטה ושחיטה בחוץ היא אלא לאיתויי [18] כולה בחוץ וצוארה בפנים איתמר המעלה בזמן הזה ר׳ יוחנן אמר [19] חייב ריש לקיש אמר פטור ר׳ יוחנן אמר חייב [20] קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ריש לקיש אמר פטור קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא נימא דבפלוגתא דר״א ור׳ יהושע קמיפלגי [21] דתנן א״ר אליעזר [22] כשהיו בונין בהיכל היו עושים [23] קלעים בהיכל קלעים בעזרות אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרה [24] בונין מבפנים א״ר יהושע שמעתי [25] שהיו [26] מקריבין אע״פ שאין בית [27] ואוכלים קדשי קדשים אע״פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע״פ שאין חומה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא לאו מכלל דר״א סבר לא קידשה [28] א״ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר׳ אליעזר למה לי לצניעותא בעלמא איתמר [29] המעלה [30] ואין בו כזית ועצם משלימו לכזית רבי יוחנן אמר [31] חייב ריש לקיש אמר פטור ר׳ יוחנן אמר חייב חיבורי עולין בעולין דמי ריש לקיש אמר פטור חיבורי עולין לאו בעולין דמו בעי רבא [32] המעלה חייבין עליו בחוץ יצאו פרת חטאת וקדשי דדק הבית:) **נאו** לאיתויי [כולה] **בפנים כו׳.** לעולה גג היכל לא מחייב דלא קרינא ביה ואל פתח אהל מועד לא הביאו אלא שהרי הביאו אלא לאיתויי היא בפנים ונוצרה בחוץ דלא תימא פתח אהל מועד היא לכך נאמר במחנה לאיתויי לחיובא והדר אתא מחוץ דלא תרצי מבמחנה שוחט עולה בדרום ומהו [33] אל פתח אהל מועד לא הביאו אלא הביאו כדרך הבאתה [34] קדשי קדשים בצפון תלמוד לומר מחוץ דלא חייב [35] אלא משום חוץ דאיתו לאו לשום זבח יצא זה ואתא אל פתח למעוטי גגו דלא תרבייה כדקאמרת שהוא מקום שאינו ראוי לשחיטת כל זבח דכיון דלשמעינן מחוץ דעולה בדרום פטור שמע מינה אל פתח אהל מועד לא אלכדרך הבאתה קפיד אלא אהבאה כל דהו ובלבד שיהא כולו לתוך חלל העזרה: **שחיטה בחוץ היא.** והרי לא הביאו לבית השחיטה אל פתח ומאל פתח נפקא: **המעלה בזמן הזה.** בחוץ: **וקידשה לעתיד לבא.** הלכך עושין קלעים במקום חומה וחזרו וקדשו בקידוש המפורש במסכת שבועות (דף יד.): **עלם.** אין מצוה להעלותו אם פירש כדאמרן בפרק המזבח מקדש (לעיל דף פה.): לאש

[1] מקריבין אע״פ שאין בית ואוכלים קדשי קדשים אע״פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע״פ שאין חומה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא לאו מכלל דר״א סבר לא קידשה [2] א״ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר׳ אליעזר למה לי לצניעותא בעלמא איתמר [3] המעלה [4] ואין בו כזית ועצם משלימו לכזית רבי יוחנן אמר [5] חייב ריש לקיש אמר פטור ר׳ יוחנן אמר חייב חיבורי עולין בעולין דמי ריש לקיש אמר פטור חיבורי עולין לאו בעולין דמו בעי רבא המעלה

עין משפט נר מצוה

יב א מיי׳ פי״ט מהל׳ מעה״ק הלכה יא ועי׳ רש״ק:
יג ב גד מיי׳ פרק י״ח סה״ק הלכה טו:
יד ה מיי׳ שם פרק י״ט הל׳ טו:
טו ו מיי׳ פ״א מהלכות בית הבחירה הלכה ה:
טז ז מיי׳ פ״ו שם הלכה טו:
יז ח מיי׳ פי״ט מהל׳ מעשה הקרבנות הל׳ טו וס״ו מהל׳ בית הבחירה הלכה טו:
יח ט מיי׳ פי״ט מהל׳ מעשה הקרבנות הלכה י:

תורה אור השלם

1. כי אם במקום אשר יבחר יהוה באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך:
2. איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה: ויקרא יז, ג
3. ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ליהוה לפני משכן יהוה דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו: ויקרא יז, ד

גליון הש״ס

גמ׳ דלא אתא מביינייא. עי׳ יומא דף סג ע״ב תוס׳ ד״ה זמיקה:

מוסף רש״י

לדברי ר׳ ישמעאל חייב אחת. אינו מייב אלא חטאת אחת, דמיימי ליה לזורק מכתת דכתיב בשוחט, וכיון דחד כתת וחד לאו אתרוייהו אין מיקוט חטאת ביניהם כי עבדינהו בהעלה אחת: לדברי ר״ע. דילף זורק מכתת דכתיב גבי מעלה, הוו להו שוחט וזורק שני כתיבות ותייב שתים: אפי׳ לדברי ר״ע אינו חייב אלא אחת. דאע״ג דאיכא שתי כתיבות, הואיל ואין בהן אלא אזהרה אחת אין מיקוט חטאת ביניהם, דאיכא בתפי נפשה (דכתיב יב) הזהר לך פן תעלה עולותיך, ואיכא שוחט וזורק אין בהם אזהרה אלא מהיקש דאיתקש למעלה, דכתיב שם תעלה עולותיך ושם תעשה, איתקש אצל עשיית להעלאה ומהכא נפקא לשוחט וזורק (סנהדרין לד:) קדושה ראשונה. של בית: קידשה לשעתה כו׳ לעתיד לבא. כי היכי דמקיימת ליה בקדושה הארץ (לעיל ס: סב. מכות יט.) ולא קידשה לעתיד לבא. קדושה שנתקדשה ירושלים אינה קדושה לעולם ומשתכרכה אותה הכמות ושם תעשה, איתקש אצל עשיית לעולה ומהכא נפקא לשוחט וזורק (סנהדרין לד:) קדושה ראשונה. של בית: קידשה לשעתה כו׳ לעתיד לבא. כי היכי דמקיימת ליה בקדושה הארץ (לעיל ס: סב. מכות יט.) ולא קידשה לעתיד לבא. קדושה שנתקדשה ירושלים אינה קדושה לעולם ומשתכרכה אותה הכמות ושם תעשה, איתקש אצל עשיית לעולה ומהכא נפקא לשוחט וזורק (מגילה י.) היו עושים קלעים. במקום חומה ונוטים את כתלי החומה אצל הקלעים וכן לעזרות (שבועות סז.). קס״ל דמקום חומות היכל, שיהא מזבח הבנוי בעזרה קרוי אצל פתח אהל מועד, שאלמלא כן לא היו מקריבין עד שיגמר הבנין, והם התחילו להקריב קרבנות משבא שם בימי כורש כמו שכתוב בספר עזרא, ועד עשרים ושנים שנה אחרי כן לא נגמר הבית בשנת שלש לדריוש האחרון: בונין מבחוץ. שהיו הקלעים פרוסים לפנים מעוני החומה שלא יכנסו הבונין לתוך ההיכל (מגילה י.). נתנו הקלעים לפנים ממקום החומה ונוטים את החומה מבחוץ שלא יזוז עיניהם מן ההיכל, וקס״ל דהנך קלעים לר״א כדי להכשיר העזרות להקריב קרבן, דאם אין בית אין קרבן, דקדושה ראשונה בטלה לה (שבועות שם) ומר מאי דשמיע ליה קאמר. ולא משום זורק קדושה (מגילה שם) מקריבין אע״פ שאין בית. דקדושת הבית קדשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא (לעיל סב.): אע״פ שאין חומה. בירושלים קודם שנבנית החומה (שבועות שם) המעלה. בתוך חיבורי עולין. עולין בסר, חיבורי עולין עצם (מנחות כג.):

מסורת הש״ס

[6] סנהדרין לד:, [7] שם ע״ש, [8] ע׳ ירושי׳ כלאים פ״ח ה״א, שבת פ״ז ה״ב, סנהדרין פ״ז ה״ה, [9] ע׳ ת״כ אחרי פרש״ו ה״ג, [10] [לעיל ס:: מגילה י. מגיגה ג: מכות יט. שבועות טז. חולין ז. ערכין לב: תמורה כא.] ע׳ ירושי׳ מע״ש פ״ג ה״ג, סנהדרין פ״א סה״ג, [11] מגילה י. שבועות טז. עיינו פ״ח מ״ז, [12] [לעיל סב.], [13] מנחות כב., [14] יומא סג תמורה ו יג., [15] עי׳ ל״ק.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ שכן ישנה במנחה שחיטה תוכיח תיתי מביינייא: (ב) רש״י ד״ה פלגינהו ל״ל קודם ד״ה שם תעלה:

שינויי נוסחאות

א) נ״א מביינייא אלא להכי כתיב קרא כו׳ (וסמאר ליתא). כ״ג רש״י וכן בס״ש (שמב״י). נ״א בזריקה ותיתי משחיטה (כי״מ): ב) נ״א מביינייא אלא להכי כתיב קרא ולא אתיא מביינייא למימר דאע״ג דאתי מביינייא לא תיתי מביינייא אמר ר׳ אבהו כו׳ (שמב״י, כפי הגר׳ עפ״י רש״י): ג) שם תעלה ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך הכתוב עשאן עשייה אחת זרק כו׳ (ש״מ וכנ״ז בב״ש). נ״א ושם תעשה ערבינהו רחמנא לכולהו עשיות עשייה אחת לכולן זרק כו׳ (כי״צ). ועי׳ בס״ו מ״ב בגיר׳ הרמב״ם והלא״ד: ד) נ״א ת״ר מחוץ למחנה יכול חוץ לשלש מחנות מנין אף במחנה לוייה ת״ל במחנה אי במחנה יכול השוחט (כי״ר ב׳ וק״). וכ״ג א״נ כמה שיעויים ע״ש. בכי״מ וכי״ו וס״מ גרס כל מה שלפנינו בסוגריים עגולים, ולית״ת שם מה שבמוגריים המרובעים [אלא שם ת״ל מחוץ למחנה אי מחוץ למחנה יכול חוץ כו׳]. וכ״ה גם בס״ב אחרי מות פרשתא ו׳ ובילקו״ש. ולפנינו הוגה ע״פ ד׳ פפד״מ, מתמת הכפילות: ה) ת״ל או אשר ישחט מחוץ למחנה יכול כל״ל וכ״ה בכי״ צ״ק). ולפה הגהתו בכי״ צ בחות כח. (וכד׳ וילגא נדפס נוס׳ ס״ק אצל הכוזן, לענ״ד): ו) ת״ל מחוץ (כי״צ וק״ וח״נ וכ״ה בת״כ שם). נ״א ת״ל או אשר ישחט מחוץ (ש״מ וצ״ש): ז) לשחיטת כל זבח אף במחנה שאין ראוי לשחיטת כל זבח יצא (ש״מ, ת״כ ויקו״ש שם, ובנו״ז בכי״צ): ח) קרא במחנה ומחוץ למחנה כל״ל (ח״נ). וכ״ה בכל כתה״י וס״מ אלא שסה ואל מחוץ, וכ״כ בכמ״ר): ט) מועד, מחוץ למחנה ובמחנה למה לי כל״ל (ב״ש, וכ״ה ברש״י ותוס׳). נ״א מועד ומחוץ למחנה ולא בעי במחנה, במחנה ל״ל (כי״צ, וכ״ה בניחוס לר״ח, וכנ״ז בכי״מ ור׳ ב׳). ולפי״ז לק ״במחנה״ מיותר ול״נ: י) ל״ל לא לאתויי. וכל״ל בכי״ (ש״מ): יא) אליעזר שמעתי כשהיו (ש״מ): יב) ל״ל ובעזרות (ש״מ): יג) קדישה לעתיד לבוא כל״ל (ש״מ): יד) המעלה אבר שאין בו כל״ל (ש״מ): טו) דמיתיתינן (ש״מ): טז) ל״ל ולא (כתה״י וד״ו). ולכיך למקוק הנקודה שאחר מינת מביינייא, כי כל הדיבור הוא לשון הגמ׳ לפי גי׳ רש״י ומס״ש בחות ב: יז) שפך הכתוב בעונש כל״ל (*ש״מ). [בל״ק הגיה יחשב (במקוה שפך) ומס״ש בעמ׳ הקודם חות ר׳ ותות כמ]: יח) ל״ל דנפקא (*ש״מ): יט) עי׳ ב״מ. וי״מ דהא רש״י בד״ה שם תעלה מייתי להדיא מדברי מדי דלעיל דלשאר עבודות לא מיתייב אלא מדא. [ומס״ג דלעיל לא הוחכר בגמ׳ ״שם תעלה״, יעו׳ בס״ג חות ג]: כ) דאתעלאה (*ש״מ): כא) ל״ל ת״ל או אשר (צ״ק). ורלה לענ״ל חות ה. נ״א אי אשר (ותיבת ת״ר נמחק) (ש״מ). [בס״ג גורס בגמ׳ ת״ר או אשר ישחט ובו׳ ולפ״ז א״ש הגוסח בכי״ צ כלפנינו]. וע׳ דק״ס: כב) לשחיטת שום (כי״ר): כג) מי שלא כל״ל (*ש״מ): כד) דמשמע אל פתח כל חללה של עזרה כל״ל וסס״ל ותיבת קרי נמחק (ש״מ): כה) ל״ל ומאי (ש״מ): כו) בכתה״י וס״מ

פיתי מביינייא. משחיטה וזריקה דכי פרכת מה לשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח זריקה תוכיח מה לזריקה שכן זר חייב עליה מיתה שחיטה תוכיח וחזר הדין הלך הסוה שבהן שהן עבודה וחייבין עליהן בחוץ אף אני אביא קמילה וקבלה שהן עבודה ויתחייב עליהן בחוץ: **אם כן.** דמייתי מ״ו מביינייא לחייב בחוץ על עבודות שאינם מפורשות בפרשה וש״ש להביאן במה הלך לא יאמר בזריקה ותיתי מביינייא משחיטה והעלאה: ה״ג **נהכי נמכה קרא דלא** [2] **אתיא מביינייא.** למימר דלעע״ג דאתיא מביינייא לא תיתי מביינייא: **שחט וזרק בהעלה אחד לר׳ ישמעאל.** דנפקא ליה זריקה מדם שפך [3] בעונש של שחיטה: **אינו חייב אלא אחת.** דחד כרת וחד לאו הוא: **לר״ע.** נפקא [4] ליה מאו זבח דכתיב (ויקרא ז) גבי העלאה: **חייב שתים.** משום דשמות מוחלקין: **אם העלה ושם תעשה.** הזכיר העלאה לבדה והשאר כלון בעשיה אחת לימרא דלא מחייב אכולהו אלא חדא: (ב) **פלגינהו** [5] **קרא.** הוליא העלאה מכלל שאר עשיות לימרא דמחייב עלה באפי נפשה ואשאלא באפי נפשייהו: **שחט וזרק והעלה לד״פ.** בין לר׳ ישמעאל בין לר״ע חייב שתים לר׳ ישמעאל כיון דכולם בהעלה [אחד] מחייב בהעלאה חדא דאית לה קרא בהדיא ואשחיטה וזריקה חדא דמחד קרא נפקי ולר״ע אשחיטה מיחייב חדא והעלאה [6] וזריקה חדא ובהא לא פליג אביי אדר׳ אבהו דלאביי נמי לדברי הכל חייב שתים חדא להעלאה וחדא אשאר עשיות: **ס״ל** [7] **לו אשר ישחט מחוץ למחנה יכול עד שישחט חוץ לשלש מחנות.** וגילף גז״ש מפרים הנשרפים כדילפינן בהרוגי ב״ד בסנהדרין (דף מב:): **ס״ל.** ברישא דקרא לו עז במחנה: **אי במחנה יכול.** אף במחנה שכינה אלא שאינה מקום שחיטתו כגון שחט עולה בדרום יהא חייב: **ס״ל מחוץ למחנה.** דמשמע חוץ לשלש מחנות: **מה להלן.** מיוחד שאינו ראוי לשחיטת שום זבח אף במחנה כגון במחנה לויה שאינו ראוי לשחיטה [8] לשום זבח: **נלמוד קרא במחנה ואל מחוץ למחנה.** חוץ למעוטי עולה בדרום ובמחנה לפרושי דלא בעינן חוץ לשלש מחנות, ואל פתח אהל מועד לא הביאו למה לי: **נאו למעוטי גגו של היכל.** דהכי משמע [9] שלא הביאו לפתח אהל מועד יצא זה שהביאו לעזרה: ופרכינן **ולרבא.** דפטור אגגו דמשמע [10] כל חללה של עזרה קרי אל פתח: **ניכתוב אל פתח.** למעוטי גגו ולמעוטי עולה בדרום שהרי באו אל פתח וממילא משמע חיובא במחנה לויה שלא הביאו אל פתח: **מחוץ למחנה ובמחנה ל״ל נאו לאיתויי גגו.** אתא במחנה והדר אתא מחוץ דלא תימא מבמחנה איתרבי נמי שוחט עולה בדרום ת״ל מחוץ למילרם דבעינן מקום שאינו ראוי לשחיטת שום זבח ואל פתח אינטריך לדרשא אחריתי [11] הראוי לפתח אהל מועד

[1] [כולה] **בפנים כו׳.** לעולה גג היכל לא מחייב דלא קרינא ביה ואל פתח אהל מועד לא הביאו אלא שהרי הביאו אלא לאיתויי היא בפנים ונוצרה בחוץ דלא תימא פתח אהל מועד היא לכך נאמר במחנה לאיתויי לחיובא והדר אתא מחוץ דלא תרצי מבמחנה שוחט עולה בדרום ומהו [2] אל פתח אהל מועד לא הביאו אלא הביאו כדרך הבאתה [3] קדשי קדשים בצפון תלמוד לומר מחוץ דלא חייב [4] אלא משום חוץ דאיתו לאו לשום זבח יצא זה ואתא אל פתח למעוטי גגו דלא תרבייה כדקאמרת שהוא מקום שאינו ראוי לשחיטת כל זבח דכיון דלשמעינן מחוץ דעולה בדרום פטור שמע מינה אל פתח אהל מועד לא אלכדרך הבאתה קפיד אלא אהבאה כל דהו ובלבד שיהא כולו לתוך חלל העזרה: **שחיטה בחוץ היא.** והרי לא הביאו לבית השחיטה אל פתח ומאל פתח נפקא: **המעלה בזמן הזה.** בחוץ: **וקידשה לעתיד לבא.** הלכך עושין קלעים במקום חומה וחזרו וקדשו בקידוש המפורש במסכת שבועות (דף יד.): **עלם.** אין מצוה להעלותו אם פירש כדאמרן בפרק המזבח מקדש (לעיל דף פה.): לאש

ראש יונה. של עולת העוף והעלו בחוץ: מלח אי פריש מצוה לחזור ולמולחו כדכתיב (ויקרא ב) ולא תשביתו מלח ברית: **שעת הכושר.** ליקרב בפנים: **שכן קדש מקבלו.** אע"פ שהוליאו אם חזר והכניסו והעלהו לא ירד כדאמרן בהמזבח מקדש (לעיל דף פד.) הלן והיולא

שחיטת לילה איכא בינייהו. לכאורה רבי ורבי אלעזר בר"ש סברי כר"ש דאמר בפרק המזבח מקדש (לעיל דף פד.) נשחטה בלילה אם עלתה לא תרד דהשתא קדש מקבלו ולא היתה לו שעת הכושר אבל לרבי יהודה דאמר אם עלתה תרד בין לרבי בין לרבי אלעזר בר"ש שחט בלילה בפנים והעלה בחוץ לא תעבוד (ליה) לרבי יוסי הגלילי דפטור אלא אפילו לרבנן נמי פטור כדמוכח בסוף פירקין (לקמן קיא:): גבי הא דתנן ר"ש אומר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיולא בו בפנים שהעלה בחוץ ומפרש זעירי גופיה שחיטת בהמה בלילה איכא בינייהו וה"ק השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור פירוש דאין מתקבל בפנים כר' יהודה דאמר אם עלה (לא) ירד שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב אלמא דאפילו לרבנן דמחייבי שוחט בחוץ ומעלה בחוץ מודו בשוחט בלילה בפנים ומעלה בחוץ דפטור לר' יהודה וקלא תימה זעירי ורבה אמאי נקטי הכא שחיטת לילה וקבלה בכלי חול דהיינו כמו נשפך דמה דלא הוי אלא לר"ש דלרבי יהודה תרוייהו ירדו הוי להו למימר איכא בינייהו נשחטה חוץ לזמנו וחוץ למקומו דלכולי עלמא לא ירד דהרי קדש מקבלו ולא היתה לו שעת הכושר ושמא אגב דנקטי רבה וזעירי בסוף פירקין (שם) גבי פלוגתא דר"ש ורבנן שחיטת לילה וקבלה בכלי חול נקטי נמי הכא ולרוץ לדקדק לר' יהודה דאמר (לעיל דף פד.) בילא דמה אם עלה ירד הרי זורק מקלא דמיס בחוץ דחייב אע"ג דאין קדש מקבלו ושמא לרבי יהודה לא היה חייב והא דדרשינן מקרא לרבות הזורק דלמא בשחוטי חוץ ולא בשחוטי פנים מידי דהוה אשחיטת לילה בסוף פירקין אבל לרבי יוסי הגלילי אליבא דרבי יהודה ודאי לא משכחת לה זורק בחוץ דחייב ועוד נראה דהא דמיפטר לר' יהודה משום דאין קדש מקבלו היינו כשאין קדש מקבלו מחמת פסול אחר מלבד פסול זה שילא לחוץ והעלהו וניחא נמי דמתני' מחייב הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים שהעלן בחוץ אף על גב דאמרינן ברים המזבח (לעיל דף פג:) דמנחות לר"י הגלילי ירדו וכן נסכים הבאים עם הזבח דאמרינן לדברי כולן ירדו וברייתא דבסמוך (דף קט.) דמרבי פסולין לא תשיב נשחטה בלילה ונשפך דמה שמע מינה דרבי יהודה היא ולא מחייבי מז] אהני משום דילדו ואפילו הכי מחייב אקומץ ומנחת נסכים וניסוך היין והמים והיינו טעמא דכפריסת וקלת קשה לרבי יהודה אין מתיישב מה שהשיב ר' אלעזר בר"ש תחת ר"י הגלילי דאכתי מיקשי ליה אף הקומץ בפנים והעלה בחוץ כיון שהוליאו פסלו: **רבנן סברי מיגו.** בתיסור כולל פליגי כדמפרש בסוף גיד הנשה (חולין דף קא.):

ראש בן יונה שאין בו כזית ומלח משלימו לכזית מהו א"ל רבא מפרזקיא לרב אשי לאו היינו פלוגתייהו דר' יוחנן ור"ל תיבעי לרבי יוחנן ותיבעי לר"ל תיבעי לר' יוחנן ע"כ לא קאמר ר' יוחנן התם אלא עצם דמינא דבשר הוא אבל מלח דלאו מינא דבר יונה הוא לא א] תיבעי לר"ל ע"כ לא קאמר ר"ל התם אלא דאי פריש מינה לאו מצוה לאסוקי אבל הכא דאי פריש מצוה לאסוקי לא או דלמא ל"ש תיקו: ר' יוסי הגלילי אומר כו': ב] השיב רבי תחת רבי יוסי הגלילי מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שהיתה ג] לו שעת הכושר תאמר בשוחט חוץ ד] ומעלה בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר השיב ר"א בר' שמעון תחת ר"י הגלילי מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שכן קודש מקבלו תאמר בשוחט בחוץ ה] שאין קודש מקבלו מאי בינייהו ו] אמר זעירי א שחיטת לילה איכא בינייהו ז] רבה אמר ח] קבלה בכלי חול איכא בינייהו: טמא שאכל בין קודש כו': שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי יוסי הגלילי ט] אמר רבא כל היכא דנטמא טומאת י] הגוף ואחר כך נטמא בשר דכולי עלמא לא פליגי דחייב שכן י] טומאת הגוף בכרת כי פליגי בשנטמא בשר ואח"כ נטמא הגוף דרבנן סברי אמרינן מיגו ור' יוסי הגלילי סבר לא אמרינן מיגו ורבי יוסי י] נהי דמיגו לא אמרינן תיתי טומאת הגוף דחמירא ותחול על טומאת בשר אמר רב אשי ממאי דטומאת הגוף חמורה דלמא טומאת בשר חמורה שכן אין לה טהרה במקוה: **מתני'** חומר בשחיטה מבעלייה ובעלייה מבשחיטה חומר בשחיטה יא שהשוחט להדיוט חייב יב והמעלה להדיוט פטור חומר בעלייה יג שנים יד שאחזו בסכין ושחטו פטורים טו] אחזו באבר והעלו טז] חייבין העלה חזר יז] והעלה וחזר והעלה חייב על כל עלייה יח] דברי ר"ש ר' יוסי אומר יט אינו חייב אלא אחת יח ואינו חייב עד שיעלה לראש המזבח יט] ר"ש אומר אפילו העלה על הסלע או על האבן חייב: **גמ'** מאי שנא המעלה להדיוט דפטור דכתיב [1]לה' בשחיטה נמי הכתיב [2]לה' שאני התם דאמר קרא [3]איש איש גבי העלאה נמי כתיב [4]איש איש כ מיבעי יא] ליה לשנים יב] שהעלו באבר חייבין אי הכי ה"נ מיבעי ליה כא] לשנים שאחזו בסכין ושחטו שחייבין שאני התם דאמר קרא [2]ההוא אחד ולא שנים אי הכי גבי העלאה נמי הא כתיב [1]ההוא יג] מיבעי ליה

כו': **שחיטת לילה איכא בינייהו.** לרבי שחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור אלא היתה לה שעת הכושר דבשחיטתה נפסלה לר"א חייב שהרי הקדש מקבלו אשם עלה לא ירד: **רבה אמר קבלה בכלי חול איכא בינייהו.** שעת הכושר ליכא קדש מקבלו איכא דכל שפסולו בקדש הקדש מקבלו: **כל היכא דנטמא גופו של זה ואח"כ נטמא הבשר.** ואפילו ע"י אחרים מודה ר' יוסי הגלילי דחייב כדאמרן מה לי על ידו מה לי ע"י אחרים דטעמא דר' יוסי משום דאין איסור חל על איסור הוא ד] וכאן איסור טומאת הגוף קודם: **כי פליגי בשנטמא בשר.** תחילה ונאסר על זה משום טומאת בשר שאין חייבין עליו חטאת יד] וכי הדר נטמא הגוף אית ליה לר' יוסי אין איסור טומאת הגוף חל על איסור זה ואע"ג דאיסור כולל הוא דאיכא למימר דמיגו דמיתסר בשאר חתיכות טהורות משום טומאת הגוף נתסר נמי בהך לא אמרינן האי מיגו הלכך אין ראיה מטמא שאכל את הטהור לכאן להתם טומאת הגוף קדים: **ורבנן סברי אמרינן מגו.** ואיסור כולל חל על איסור אחר דהא דאמרינן אין איסור חל על איסור קאמרינן: **נהי דלא אמרינן מגו.** לחול איסור על איסור ואפילו הוא כולל מיהו הני מילי היכא דשייכן שוין אבל הכא טו] תיתי טומאת הגוף דחמירא ותיחול בכולל על טומאת בשר דקילא דהכי אמרינן בשחיטת חולין בפרק גיד הנשה (דף קא.) דרבי יוסי הגלילי לית ליה איסור חל על איסור אפילו ע"י כולל ובאיסור חמור לית ליה איסור חל על איסור כשהוא איסור כולל גבי אוכל גיד הנשה של עולה דאוקימנא כרבי יוסי הגלילי דקתני חייב שתים: **מתני' השוחט.** קדשים בחוץ לאכילת הדיוט חייב: **והמעלה להדיוט פטור.** משום העלאת חוץ וחייב משום עובד עבודת כוכבים ואם הזיד בעבודת כוכבים ושגג בהעלאת חוץ אינו מביא על שגגתו חטאת. וטעמא מפרש בגמ': **שנים שאחזו.** בגמרא מפרש לה: **העלה.** ונודע לו וחזר והעלה מאותה בהמה עצמה. ובגמרא מפרש פלוגתייהו: **שיעלה לראש המזבח.** שיבנה מזבח בשם כך ויעלה. וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' דכתיב לה'.** ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה' (ויקרא יז) מכלל דבעושה לשם הכתוב מדבר: **בשחיטת חוץ נמי ליכתיב.** (שם) ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה': **אים.** להביא אים ששחט לאים: **שאני הכא.** בשחיטה לא מצית למילרש אים אים לחייב שנים שאחזו בסכין ושחטו: **הכא ליכתיב ההוא.** וקא סלקא דעתך ונכרת האיש ההוא (שם):

ע"ש עד אחר שור ושור פסולי המוקדשים שנגחו כו' ובתוספות שם (תמורות שור סי' ג' ס"ק נ"ב ע"ש עוד):

יד] נ"א כרת (כי"פ): טו] הכא שאין שניהם שוין תיתי כו' (צ"ק): טז] כל"ו מחייבא:

א) ת"כ אחרי פרק י' הלכה ז, [לקמן קיא:], **ג)** [שם ע"ש], **ד)** חולין קא. ע"ש, **ה)** קידושין מג., **ו)** ת"כ שם הי"א כה"ע, **ז)** [לקמן קי.], **ח)** קדושין מג.

גליון הש"ם

גמ' מיבעי ליה לשנים שהעלו. עי' תמורת שור הלכות שחיטה סי' ב ס"ק (כב) [נב]:

ליקוטים

והמעלה להדיוט פטור. מלשון הגמרא מעלה להדיוט פטור, נראה דדוקא בפירש להדיוט, ובסתמא חייב דסתמא לשמה קאי. ומלשון הר"מ ומסיום לשונו עד שיתכוין לשם, וגם אינו מביא כלל הלשון להדיוט, משמע דדוקא בפירש לשם אבל סתמא פטור. רצ"ע בדין זה. ומצד הסברא נראה דסתמא פטור דסתמא בחוץ לאו לשמה קאי דהיא עבודה [פסולה] ולמה נאמר דסתמא לשמה. ולשון הש"ס צ"ע. (מנ"מ תל' תל"ט) **מיבעי ליה לשנים שהעלו.** [שו"ע יו"ד סי' ב' ס"ח, היו הכשר והפסול שוחטין כאחת שחיטה אחת, לא מיבעיא אם כל אחד סכינו בידו וכל אחד שוחט כו' אלא אפילו אוחזין שניהם בסכין א' ושוחטין, כיון דכח שניהם הוא פסולה, דהו"ל כאלו שחט כל אחד חציו כו']. כ"ה דעת התוס' חולין דף י"ד ד"ה השוחט והרשב"א והטור והש"ע. אבל הש"ך הביא דעת הג"א בשם א"ז שהביא תוספתא שכשרה בדיעבד אי ידע הכשר דלא פסק כהו עד גמר השחיטה. וכ"פ הישי"ש ופרי"ח. והב"ח הביא ה"ג דמכשיר באוחזין בסכין אחד. ועייניתי בה"ג וז"ל והיכא דאתחיל גוי לחודיה כו' אבל מסייע ודאי אין בו ממש עכ"ל. וי"ל דלא קרי מסייע כי אם כשהמסייע אינו יכול כדמשמע בגמ' שבת דף צ"ג וכפרש"י ז"ל שם בהדיא ד"ה אין בו, ובהא כו"ע מודים דאין בו ממש אבל בשיכול שחיטת שניהם מקרי ולא מסייע. ואומר אני אע"ג דמשמע שם דב' שעשאו האי כולא קעביד והאי כולא קעביד מדאצטריך קרא לפטור ב' שעשאו ולא מפיק ליה מבעשותה העושה כולה ולא העושה מקצתה, שמע מינה דהו"ל עביד כולה. ואע"ג דבובחיים דף ק"ח משמע איפכא דאצריך קרא לשנים שהעלו שחיבים ופריך נמי התם ואימא ילפינן נמי מקרא דשנים ששחטו חייבים, שמע מינה דאי לאו קרא הו"א דכל אחד לאו כולה קעביד, י"ל התם אי לאו קרא הוה ילפינן משבת לפטורא דהא ר' שמעון קאמר לה התם ולשיטתיה דס"ל לפטורא גבי שבת, ולעולם אי לאו קרא כל חד כולה קעביד, מ"מ אין ראיה להקל כאן דמאי חזית דאולת בתר שחיטת הכשר אימא לחומרא. עוד י"ל דלעולם כל חד לאו כולה קעביד, ושבת שאני דהא דחייב אפילו אין כל המלאכה נעשית על ידו משום דאשכחן במשכן כה"ג כמ"ש התוס' שם דף ג' ד"ה בעשותה, ובמיי' פ"ד מה' רוצח כתוב דטעמא דהכוהנו ר' בני אדם בי' מקלות דפטירי בבת אחת מקרא דכל נפש, ועיין סנהדרין דף ע"ח, ובב"ק דף נ"ג איכא תרי לישמי בכה"ג גבי שור שדחף חבירו לבור אי כל חד פלגי הזיקא עביד או כל חד כוליה הזיקא עביד

עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי' פרק יח מהלכות מעה"ק הלכה יז וע"ש בכלב"ד ובכ"מ:

כ ג מיי' פי"א מה"מ מעה"ק הלכה טו:

כא ד מיי' פי"ט שם הלכה ח:

כב ה מיי' שם הלכה יב ופי"ח הלכה טו:

כג ו מיי' פי"ט שם הלכה יב:

כד ז מיי' שם הל' יז עי' כ"מ:

כה ח מיי' שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֻנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּיו:
ויקרא יז, ט
2. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:
ויקרא יז, ד
3. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחָט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
ויקרא יז, ג
4. וְאֶל־כֻּלָּם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכֻם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח:
ויקרא יז, ח

מוסף רש"י

ומלח. כדכתיב וכל קרבן ומתמן במלח תמלח ואומר בהקומץ רבה (מנחות כא.): בג' מקומות המלח נתונה בלשכת המלח ועל גבי הכבש ובכלים המזבח (לעיל סד.): **ואחר כך נטמא בשר.** דטמא שאכל טהור וטמאהו במגעו, שקדמה טומאת גופו לטומאת קדש, מודה ר' יוסי דחייב, דכיון דאיעמי גופיה איתסר בקדש זה כאיסור כרת וכי הדר ואיעמי בשר איסור כרת דטומאת הגוף לא פקעה: כי פליגי בשנטמא בשר. תחלה ונאסר על הכנים בגלוי בעלמא והבשר אשר יגע וגו', רבנן אית להו איסור חל על איסור ע"י כולל והאי איסור טומאת הגוף כולל הוא, דכולל טהורות שהיו מותרות לו והטמאות שהיו אסורות לו, ומיגו דחייל אטהורות חייל נמי אטמאות ויש כאן איסור כולל: תיתי טומאת הגוף דחמירא וכו'. דהא אמרת דמודה הוא באיסור חמור, והכא איתוסף ביה כרת (חולין קא.) **שנים שאחזו בסכין ושחטו פטורים.** מחמת דשחוטי חוץ (קדושין מג.):

שינויי נוסחאות

א) כש"מ נוסף או דילמא לא שנא: **ב)** ל"ל שכן היתה (כתה"י וש"מ): **ג)** מיכא חוץ נמקח (ש"מ). ל"ל בחוץ (*פרי"ד): **ד)** בחוץ ומעלה בחוץ שאין (כתה"י וש"מ): **ה)** מיכא טומאת נמקח (כתה"י וש"מ): **ו)** ל"ל שכן קדמה טומאת הגוף (כי"ר ב' וק' וכע"ז בפרי"ד). ל"ל דחייב דאיסור כרת קדים כי פליגי (חולין קא ע"א): **ז)** יוסי הגלילי (רוב כתה"י וש"מ): **ח)** והעלוהו (כתה"י וש"מ): **ט)** ל"ל וחזר (ש"מ). כרוב כתה"י ליתא חזר והעלה: **י)** עלייה ועלייה (כתה"י וש"מ). [כל' ולגא הוסיפו בשגגה מיכא חטאת בש"מ]: **יא)** ההוא מיבעי ליה (כתה"י וש"מ): **יב)** לשנים שאחזו באבר והעלוהו שחייבין (כתה"י, פרי"ד, ש"מ, תורי"מ): **יג)** ההוא, ההוא מיבעי כל"ל (*ש"מ): **יד)** נ"ל כרת (כי"פ): **טו)** הכא שאין שניהם שוין תיתי כו' (צ"ק): **טז)** כל"ו מחייבא:

שוגג אנוס ומוטעה. קלת קשה אנוס ל״ל קרא פשיטא דאונס רחמנא פטריה ושמא האי אנוס פרט לאומר מותר ותימה ל״ל קרא למיפטריה מכרת כשהוא שוגג פשיטא בר קרבן הוא י״ל ס״ד אמינא אי לא מייתי קרבן ליהוי בכרת דהא לאחר הבאת קרבן דוקא כתיב ונסלח לו:

ט) **והמעלה להדיוט פטור.** פי׳ בקונטרס פטור משום העלאת חוץ וחייב משום עובד עבודת כוכבים ואם הזיד בעבודת כוכבים וסגג בהעלאת חוץ אינו מביא על שגגתו חטאת ותימה אמאי יתחייב מעלה לחבירו משום מעלה בחוץ כיון דמזיד בעבודת כוכבים לאו שב מידיעתו הוא דמומר לעבודת כוכבים מומר לכל התורה כולה ובחנם דחק עצמו בקונטרס דמעלה לחבירו אין שייך לחייבו משום עבודת כוכבים כיון דאין מתכוין לשם עבודת כוכבים יט): **להוציא שעיר המשתלח.** היינו לאחר הגרלה דקודם הגרלה מיחייב אתרוייהו כדמוכח פרק שני שעירי (יומא דף סב:):

דברה תורה כלשון בני אדם. בפרק אלו מציאות (ב״מ דף לא:) פירשתי: **אבל בהמה כתיב.** לפיכך העלה כמה אבריה זה אחר זה אינו חייב אלא אחת אקמא מיחייב דאייתיה כ) לבולה בהמה ואאחריני פטור דכבר חסרה דמה שהעלה הרי הוא כנאבד ומ״ש אכל אבר ואבר [בא] אבל אבר אחד שהעלה לאלתין לב״ע לא מיחייב אלא אחת ומיחייב אזית קמא ורבי יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד דמר סבר מוקטרי פנים שחסרו והעלן בחוץ חייב ומר סבר עשות אותו אשחוטי חוץ אבל לא אשחוטי פנים דהא מהדרינן פוקעין ומר סבר פטור כר׳ ישמעאל דלעיל וקסבר דלא מהדרינן פוקעין [אבל בד׳ וה׳ אבריה חייב על כל אבר] לב״ע וא״ת מאי טעמא לא מיחייב אזית שני נהי דלא מהדרינן פוקעין מ״מ אם מתחך אבר אחד לבמה זיתים חייב להעלות את כולן א״כ הקטרה הוא ואמאי לא מיחייב עלה בחוץ וי״ל דהא מיחייב בב) להקטיר הכל לאו משום דמיהוי משובה הקטרה בחלי אבר אלא משום דכולה חדא הקטרה היא וכיון שהתחיל בה גומר אבל אי מהדרי׳ פוקעין אחסרה ונקטרה בג) שאר מזה יש ללמוד דחשיבא הקטרה בחלי אבר וכ״ג שיטה זו בקונטרס פי׳ בע״א: **לא** נחלקו **אלא** במוקטרי חוץ שחסרו והעלן בחוץ מר סבר חייב. פי׳ בקונטרס וכי כתיב אותו למעוטי פחות מכזית אמא שאין הקטרה שלימה וכדדרים לקמן וא״ת ומאי טעמא בעי קרא למעוטי פחות מכזית היכן מצינו שחייבה תורה בחלי שיעור וחלי זית חלי שיעור הוא דלא מצינו הקטרה להתחייב בפחות מכזית לא לענין מחשבה ושום דבר אלא דוקא גבי שאור ודבש דחייב בפחות מכזית למאן דאית ליה מכח קראי ויש לומר דשמא כיון דמהדרי׳ פוקעין פחות מכזית הוה אמינא דמחייב בחוץ אי לאו דכתיב אותו: **במאן** מהדרינן **פוקעין בו׳.** הא דמחייבינן בריש פירקין (דף קז.) לר״ע מוקטרי פנים שחסרו והקריבן בחוץ היינו דוקא כגון אימורי או איברי עולה שחסרו דלא מפסלי בהכי אבל מנחה שחסרה וקטרת ולבונה שחסרו דמיפסלי מחמת חסרון פטור כדתנן לקמן (דף קט:) וכולן שחסרו כל שהוא והקריבן בחוץ פטור וגבי עולה קתני המעלה (עולת כזית) בד) חייב ומצטרפין לכזית להעלותן בחוץ וליחייב משום פיגול נותר וטמא (ואימורים ומן האימורין בחוץ חייב) ומשמע בגמרא דבניתותרו מיירי דקתני בבריתא עולה ואימורין אין שלמים ואימוריהן

ו) למעוטי שוגג אנוס ומוטעה אי הכי הכא נמי מיבעי למעוטי אנוס שוגג ומוטעה תרי [1] ההוא כתיבי ואלא [1] לה׳ למה לי [א] להוציא שעיר המשתלח: חומר בהעלאה כו׳: [ב] ת״ר [2] איש [א] איש מה ת״ל לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין שיכול והלא דין הוא ומה השוחט להדיוט שחייב שנים שאחזו בסכין ושחטו פטורין המעלה להדיוט שפטור אינו דין ששנים שאחזו [ב] פטורין ת״ל איש איש דברי ר״ש רבי יוסי אומר [2] ההוא אחד ולא שנים א״כ מה ת״ל איש איש [ג] דברה תורה כלשון בני אדם ור״ש האי ההוא [ג] מיבעי ליה למעוטי שוגג אנוס מוטעה ורבי יוסי מהוא ההוא ור״ש הוא ההוא לא דריש ורבי יוסי מדהאי איש איש דברה תורה כלשון בני אדם ההוא [3] איש איש [ד] נמי דברה תורה כלשון בני אדם ואלא השוחט להדיוט מנא ליה דחייב נפקא ליה [1] מדם יחשב לאיש ההוא דם שפך ואפילו השוחט לאיש [ה]: העלה וחזר והעלה כו׳: אמר ר״ל מחלוקת בד׳ וה׳ אברים דמר סבר כי כתיב [2] לעשות אותו [ו] על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר אכל בהמה כתיב ומר סבר אכל אבר ואבר כתיב אבל אבר אחד דברי הכל אינו חייב אלא אחת ור׳ יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד דמר סבר מוקטרי פנים שחסרו והעלה [ז] בחוץ חייב ומר סבר [3] פטור אבל בד׳ וה׳ איברין דברי הכל חייב על כל אבר ואבר ופליגא דעולא דאמר עולא הכל מודים במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ שחייב לא נחלקו אלא במוקטרי בחוץ [ז] שחסרו והעלו בחוץ דמר סבר פטור ומ״ם חייב איכא דאמרי אמר עולא הכל מודים במוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ שהוא פטור לא נחלקו אלא במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דמ״ם פטור ומ״ם חייב ופליגי דאבוה דשמואל אלישנא קמא דעולא דאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח כמאן דלא כר׳ יוסי: ואינו חייב עד שיעלה כו׳: אמר רב הונא מאי טעמא דרבי יוסי [3] דכתיב [4] ויבן נח מזבח לה׳ א״ר יוחנן מ״ט דר״ש דכתיב [5] ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה׳ ואידך נמי והכתיב ויבן מזבח לה׳ ההוא גובהה בעלמא ואידך נמי הא כתיב ויקח מנוח [ח] הוראת שעה היתה ואיבעית אימא ה״ט דר״ש כדתניא [ט] ר״ש אומר [6] מזבח פתח אהל מועד ואין מזבח בבמה לפיכך העלה על הסלע או על האבן חייב [ח] יצא מיבעי ליה ה״ק לפיכך בשעת איסור הבמות העלה על הסלע או על האבן חייב בעי רבי יוסי בר׳ חנינא קרן וכבש ויסוד וריבוע מהו שיעכבו בבמה א״ל רבי ירמיה תניא [ט] קרן וכבש וריבוע ויסוד מעכבין בבמה גדולה ואין מעכבין בבמה קטנה:

למעוטי שוגג אנוס ומוטעה. דהכי דריש בת״כ [ח] כל ההוא דגבי ונכרת כשיגנו בהוייתו ובדעתו ולא אנוס ולא שוגג מאיליו או מוטעה ע״י אחרים: **תרי הוה ליה.** דס יחשב לאיש ההוא בשחיטה כתיב (ויקרא יז): **אלא לה׳.** דכתיב גבי שחיטה ל״ל: **להוציא שעיר המשתלח.** דמשמע הראוי ליקרב לשם חייבין עליו בחוץ ושאינו עומד לשם אין חייבין עליו בחוץ ולקמן בפ׳ בתרא (דף קיג:) דריש לה תנא דבריתא הכי וגלי בשחיטה והוא הדין להעלאה דהא מיגמר גמירי מהדדי כדאמרן [לעיל קז.] לערב פרשיות בר מהנך תרי חומרי דמתני׳ דמפרשי קראי בכולהו בין לחיובא בין לפטורא: **מה ת״ל איש איש.** גבי העלאה: **ושחטו פטורין.** כדילפינן לעיל דכתיב הוא: **אכל בהמה לחיב.** על כל הבהמה הוא חייב ואינו חייב על אבר אחד אלכך כולה חדא העלאה היא ח): **אכל באבר אחד.** והקריבו לאלתין לאחר שהקריב שאר האיברים דאילו עליו לבדו אפילו הקריב אלם פטר ליה ר׳ יוסי או מיירי שפקע מעל האש וחזר והמזירו מ): **דברי הכל** י) **העלאה אחת היא.** דהא אותו כתיב אלם ולא אסר יא): **ור׳ יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד.** ולכולי עלמא אותו אכל אבר ואבר כתיב ומאן דמחייב אבר מוקטרי פנים יב) שחסרו והעלו בחוץ חייב דהא מהדרינן פוקעין למזבח דהוו להו חסר וכי כתיב אותו אמוקטרי חוץ כתיב: **ומ״ם פטור.** דנפקא ליה מלא יציאנו כר׳ ישמעאל [לעיל קז.]: **לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ כו׳ מר סבר חייב.** דכי כתיב אותו למעוטי פחות מכזית אמא שאין הקטרה שלימה וכדדרים ליה לקמן: **פוקעין.** שפוקעין יג) מעל האש: **דלא כר׳ יוסי** יד). דכיון דנפנים בני הקטרה ניתנו ואע״ג דחסרו בחוץ נמי מיחייב טו) במוקטרי פנים שחסרו והעלו טז) בחוץ אלמא קסבר אבוה דשמואל דרבי יוסי אמוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ פליג: **ויבן נח מזבח.** אלמא אפילו יז) בשת יחיד שהיא בחוץ אינה העלאה בלא מזבח: **על הצור.** בלא בנין מזבח לשם כך וקרי ליה העלאה: **גובהה בעלמא.** כדרך כל הארץ שיהא נוח להשתמש ולא לחובת מזבח: **מזבח פתח אהל מועד כו׳.** האי קרא דריש ליה ר״ש בת״כ הכי וזרק הכהן את הדם על מזבח ה׳ פתח אהל מועד ולא מזבח בבמת יחיד בשעת איתר הבמות ובפרשת המעלה בחוץ כתיב: ה״ג **חייב יצא מיבעי ליה ה״ק לפיכך בשעת איסור הבמות העלה ע״ג הסלע או על גבי האבן חייב: יצא מיבעי ליה.** כיון דאמר אין מזבח בבמה בשעת איתר הבמות קאי הילכך יצא מיבעי ליה: **ה״ק לפיכך.** הואיל ובבמה בשעת איתר הבמות הוא הקטרה בשעת איסורו יח) אם העלו על הסלע חייב: **קרן וכבש ויסוד וריבוע.** דקי״ל דמעכבי במזבח המשכן בפרק קדשי קדשים (לעיל דף סב.) מהו שיעכבו בבמת יחיד: **בבמה גדולה.** אף נוב וגבעון שהיו במות ליבור וכל שכן שילה ובית עולמים:

מתני׳

א) איש מה ת״ל איש איש לרבות כו׳ (כתה״י וש״מ, וכ״ה ברש״י): ב) שאחזו באבר והעלוהו שפטורין (כתה״י וש״מ): ג) ההוא מאי עביד ליה מיבעי (כתה״י וש״מ): ד) איש דשחיטה נמי (ש״מ, ד״ה דפ״ט וש״מ, וכני״ב בכי״צ): ה) ע״כיפה עניים בשם מלכבת המשנה דהלמב״ם לא הוה גר׳ ואפילו השוחט לאיש. ועי׳ יל דוד: ו) ל״ל והעלן וכן בכל הסוגיא (ב״ש, וכ״ה ברוב כתה״י): ז) ל״ל חוץ (כתה״י וש״מ): ח) בכי״פ וכ״ם נוסף ואי משום ידיעה דבבתיים אין ידיעה לחצי שיעור: ט) וההזירו דברי הכל כו׳ הל״ל (ד״ה): י) ל״ל דברי הכל לאו העלאה היא (כי״פ וכן תוקן בגלי כי״י): יא) בכי״פ וכ״ם נוסף וכגון שלא נודע לו בין שאר איברים להקטרת זה האבר דחצאין דאי נודע לו מחייב ר׳ שמעון שתים וסק״ל. ועי׳ מ״ג ד״ה ומ״ם מכ״ם על נוס׳ זה: יב) ל״פ פנים דהיינו שחוטי פנים שהיו עומדים להקטירן בפנים שחסרו והעלן בחוץ (ב״ש): יג) שפקעו (כי״פ): יד) יוסי דאי כר׳ יוסי כיון דבפנים כו׳ כ״ל (*ש״מ): טו) ל״ל ניחייב (*ש״מ): טז) ל״ל והעלן וכן להלן בסמוך (כתה״י): יז) בש״מ מוחק תיבת אפילו: יח) איסורן אם העלה כל״ל (*שתכ״י): יט) ל״ל אלא המעלה להדיוט ר״ל שמעלהו למאמרו ולכבודו. ע״כ מספר יסן (ב״ש): כ) בד״ו דאיתיה. וכל״ל מגיה דעדיין איתא: כא) ואבר כתיב. צריך שיהיה האבר כולו קיים כשמעלה ממנו אבל אבר כו׳ כל״ל (ב״ש): כב) ל״ל דמחייב (ב״ש וצ״ק): כג) ונקטרה עם השאר כל״ל (צ״ק): כד) המעלה כזית [מן ה]עולה ומן האימורין בחדוש חייב ואימורין מצטרפין לכזית כו׳ כל״ל (ב״ש). וגי׳ ל״ק וגבי עולה קתני עולה ואימוריה מצטרפין לכזית להעלותן כו׳. ולפנינו ע״פ נה״ז וע״ש:

מסורת הש״ס

ה) [קידושין מג.], ו) ת״כ אחרי פ״י ה״ב, ז) [קידושין יז: וש״נ] ת״כ קדושים פרש׳ י׳ ה״א, ספרי שלח קי״ב, ירושל׳ שבת פי״ט ה״ב, פסחים פ״ב ה״ז, פ״ט ה״א, יבמות פ״ח ה״א, סוטה פ״ז ה״ה, פ״ח ה״א, נדרים פ״א ה״א, ח) [לעיל קז.], ט) [לקמן קט:], י) [לקמן קיט: פסחים פב: יומא סט: יבמות לה. כתובות טו. סנהדרין עח: פ: ע״ז כד: הוריות ו. מנחות נ: תמורה טו: פרה פ״ז מ״ו, תוספ׳ דפרה פ״ז ה״ד, ירושל׳ הוריות פ״א ה״ח, יא) ת״כ אחרי פ״ט ה״ז, יב) [לעיל סב. לקמן קכ.], יג) אחרי פ״ט ה״ב, יד) שייך למשנה בעמ׳ הקודם.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ על מאכן מייב חייב יא מיבעי:

שינויי נוסחאות

א) איש מה ת״ל איש איש לרבות כו׳ (כתה״י וש״מ, וכ״ה ברש״י): ב) שאחזו באבר והעלוהו שפטורין (כתה״י וש״מ): ג) ההוא מאי עביד ליה מיבעי (כתה״י וש״מ): ד) איש דשחיטה נמי (ש״מ, ד״ה דפ״ט וש״מ, וכני״ב בכי״צ): ה) ע״כיפה עניים בשם מלכבת המשנה דהלמב״ם לא הוה גר׳ ואפילו השוחט לאיש. ועי׳ יל דוד: ו) ל״ל והעלן וכן בכל הסוגיא (ב״ש, וכ״ה ברוב כתה״י): ז) ל״ל חוץ (כתה״י וש״מ): ח) בכי״פ וכ״ם נוסף ואי משום ידיעה דבבתיים אין ידיעה לחצי שיעור: ט) וההזירו דברי הכל כו׳ הל״ל (ד״ה): י) ל״ל דברי הכל לאו העלאה היא (כי״פ וכן תוקן בגלי כי״י): יא) בכי״פ וכ״ם נוסף וכגון שלא נודע לו בין שאר איברים להקטרת זה האבר דחצאין דאי נודע לו מחייב ר׳ שמעון שתים וסק״ל. ועי׳ מ״ג ד״ה ומ״ם מכ״ם על נוס׳ זה: יב) ל״פ פנים דהיינו שחוטי פנים שהיו עומדים להקטירן בפנים שחסרו והעלן בחוץ (ב״ש): יג) שפקעו (כי״פ): יד) יוסי דאי כר׳ יוסי כיון דבפנים כו׳ כ״ל (*ש״מ): טו) ל״ל ניחייב (*ש״מ): טז) ל״ל והעלן וכן להלן בסמוך (כתה״י): יז) בש״מ מוחק תיבת אפילו: יח) איסורן אם העלה כל״ל (*שתכ״י): יט) ל״ל אלא המעלה להדיוט ר״ל שמעלהו למאמרו ולכבודו. ע״כ מספר יסן (ב״ש): כ) בד״ו דאיתיה. וכל״ל מגיה דעדיין איתא: כא) ואבר כתיב. צריך שיהיה האבר כולו קיים כשמעלה ממנו אבל אבר כו׳ כל״ל (ב״ש): כב) ל״ל דמחייב (ב״ש וצ״ק): כג) ונקטרה עם השאר כל״ל (צ״ק): כד) המעלה כזית [מן ה]עולה ומן האימורין בחדוש חייב ואימורין מצטרפין לכזית כו׳ כל״ל (ב״ש). וגי׳ ל״ק וגבי עולה קתני עולה ואימוריה מצטרפין לכזית להעלותן כו׳. ולפנינו ע״פ נה״ז וע״ש:

עין משפט נר מצוה

כו א מיי׳ פרק יח מהלכות מעה״ק הלכה יא ופרק יט הלכה ז:

כז ב מיי׳ שם פי״ט הלכה יא:

כח ג מיי׳ פי״ט שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:
ויקרא יז, ד

2. וְאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח:
ויקרא יז, ח

3. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
ויקרא יז, ג

4. וְיֵבֵן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ:
בראשית ח, כ

5. וַיִּקַּח מְנוֹחַ אֶת גְּדִי הָעִזִּים וְאֶת הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל הַצּוּר לַיהוָה וּמַפְלִא לַעֲשׂוֹת וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים:
שופטים יג, יט

6. וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא יז, ו

מוסף רש״י

למעוטי שוגג אנוס ומוטעה. דהכוא משמע שיהא בהוייתו וביסוד דעתו (קדושין מג.) להוציא שעיר המשתלח. שאינו מיוחד לשם (לקמן קיג.) על השלם הוא חייב. אותו שלם משמע (לעיל קז) הוראת שעה היתה. לוקח שעה היתה אז ולא שם שאר לידי היכר דברים לחתיר (כתובות טו). ולא גמריגן מינה לזוהות (סנהדרין פ:) קרן. אלכן אמה על אמה כרוס אמר לכל קרן: ויסוד. דהיינו אמה כניסה לאמצע: וריבוע. אם אין המזבח מרובע (לעיל סב.):

מתני' [א]אחד קדשים כשרין ואחד קדשים פסולין שהיה פסולן בקודש והקריבן בחוץ חייב [ב]המעלה כזית מן העולה [א] ומן האימורין בחוץ חייב: **גמ'** [ג]ת"ר [ד]אשר יעלה עולה או זבח [ב] אין לי אלא עולה מנין [ג]לרבות אימורי אשם ואימורי חטאת ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ת"ל זבח [ג] מנין [ד]לרבות הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח [ה] והמנסך שלשת לוגין יין ושלשת לוגין מים ת"ל [2]ואל פתח אהל מועד לא יביאנו כל הבא לפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ ואין לי אלא קדשים כשרים מנין לרבות פסולין [ה]כגון הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקבלו פסולין וזרקו את דמו והניתנין למטה שנתנן למעלה והניתנין למעלה שנתנן למטה והניתנין בחוץ שנתנן בפנים והניתנין בפנים שנתנן בחוץ ופסח וחטאת שנתנן [ה] שלא לשמן מנין ת"ל [2]לא יביאנו לעשות [ו]כל המתקבל בפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ: המעלה כזית מן העולה כו': עולה ואימוריה אין שלמים ואימוריהן לא תנינא להא דת"ר [ז]עולה ואימוריה מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ ולחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא בשלמא [ו] העלאת עולה דכליל אין שלמים לא אלא פיגול ונותר וטמא [ז] מ"ט [ח] והא [ט]תנן [י]כל הפגולין מצטרפין וכל הנותרין מצטרפין קשיא פיגול אפיגול קשיא נותר אנותר פיגול אפיגול לא קשיא כאן בפיגול כאן במחשבת פיגול נותר אנותר לא קשיא כאן בנותר כאן בשניתותרו [ט] עד שלא נזרק הדם ומני רבי יהושע היא [ז]דתניא ר' יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר בהן [י] כזית בשר לא ומוקי לה בניתותרו וכר' יהושע וקלא תימה קומץ ולבונה אמאי לא מיחייב עלייהו בחוץ כשחסרו נהי דמיפסלי לכתחילה מ"מ מתקבלין הם בפנים דאם עלו לא ירדו דהוה ליה פסולו בקדש כשחסר בין קמיצה להקטרה ולמאן דחשיב במנחות פ' קמא (דף ט:) חסרון כבעל מום ניחא וי"ל דאפילו תמצא לומר דאם עלה לא ירד מ"מ סברא הוא למעוטיה מדכתיב אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר כיון דלכתחילה לא יעלה [ו] ולריך לדקדק אי מהדרינן פוקעין דידהו ובפרק [ב] המזבח מקדש (לעיל דף פג:) אוכל כמה קרני לרבן גמליאל מהיא העולה על מוקדה ולאידך מאשר תאכל האש ועוד דדרשינן לעיל (דף פו.) ועשית עולותיך הבשר והדם עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידין ועצמות משמע [א] הא בשר דומיא דגידים ועצמות מהדרינן אפילו במקלת ותימה אי פליג עליה רבי יוסי: **ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח.** הא דפליגיהו משום דמנחת כהנים בלא עשרון ומנחת כהן משיח אלי עשרון וקשה דלא תני מנחת נסכים: **עולה ואימוריו מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ ולחייב עליהם משום פיגול נותר וטמא.** במסכת מעילה פרק קדשי מזבח (דף טו:) תנן חמשה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה הבשר והחלב והסלת והיין והשמן ושאה בתודה דאיכא לחם ותימה לענין מאי קאמר אי לענין מעילה הא תנא ליה ריש (שם.) קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה כו' ועוד דתודה אין בה מעילה כי אם לאחר זריקה באימורין אבל בלחם לא ואי (לא יתחייב) [ב] בחוץ הא לא תני בשמעתין אלא עולה ואימורין אבל חמשה דברים לא דאקר על גב דמיחייבי בחוץ כדדרשי לעיל מקרא הני מילי בפני עצמן אבל איצטרופי לא ועוד דלא מיחייב בחוץ אלחם שבתודה ועוד חלב ויין דאיקר מצטרפין והא אין שיעורן שוה שזה בכזית וזה בשלשה לוגין ואי לענין לזרוק עליהן הדם הא אמר ובמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק ואי לענין מחשבת פיגול אין אכילה והקטרה מצטרפין ונראה דמיירי לענין אכילה דמיחייב האוכל משום פיגול נותר וטמא ואי מרישא דקתני קדשי מזבח מצטרפין הוה אמינא במין אחד קמ"ל אפילו בכמה מינין ועוד תנינהו למעוטי [ג] דאין דם חייבין עליו משום פיגול ועוד אשמעינן דאל פיגול אהנך דברים חמשה ושאה ולריך לומר דאתיא כר"מ דתנן לעיל בפרק ב"ש (דף מג:) [ואלו] דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול מנחת נסכים והנסכים הבאין בפני עצמן דברי ר"מ וחכ"א אף הבאים עם הבהמה ובהקומץ זוטא (מנחות דף טו:) תנן נמי הזבח מפגל את הנסכים משקדש [ד] בכלי דברי ר"מ והא דאבל ויין מצטרפין אע"ג דאבל בכזית ומשקין ברביעית ה"מ בשאיה אבל דרך אכילה שארה פתו ביין שיעורו בכזית וקלא תימה מאי איריא דנקט חמשה דברים בעולה הא בשלמים נמי מצטרפין לחייב משום פיגול ויש לומר דנקט עולה משום דאיירי נמי במעילה אף על גב דבתודה לא איירי במעילה:

כל הפיגולין מצטרפין. תימה דלא מייתי מרישא דקתני קדשי מזבח מצטרפין לפיגול ויש לומר דהוה מוקמינן לה בעולה דהא תני נמי מעילה אבל הך משמע טפי: **וכל הנותרות מצטרפין.** תימה דלא תני כל הטומאות מצטרפין ויש לומר דהוה משמע אפילו שרץ ונבלה ובשר המת והנהו לא מצטרפין כדתנן התם (דף יח:): לר"א דאמר אין זריקה מועלת ליולא אין חייבין עליו משום נותר וטמא [לעיל קד.] אם אין בשר אין דם מועשית עולותיך הבשר והדם [דברים יב] ובזבחיך [ג] כתיב (שם) ודם זבחיך תאכל הזקיקין הכתוב זה לזה:

מתני' אחד קדשים כשרין ואחד קדשים פסולין שהיה פסולן בקודש. הואיל ובפנים אם עלו לא ירדו מתקבל בפנים קרינא ביה וחייבין עליהן בחוץ כדיליף בגמ': **המעלה כזית מן העולה ומאימוריה.** אלי זית מזה וחלי זית מזה חייב דכולה כליל: **גמ'** ואימורי קדשי קדשים הלבונה. של מנחת נדבה: **ומנחת הכהנים.** שהיא כליל ולאויה להעלאה כקומץ [א] מנחת ישראל אבל שירי מנחת ישראל אינו חייב על העלאתם: **מנחת כהן משיח.** עשירית האיפה שהוא מביא בכל יום: **ושלשה לוגין יין.** שהוא פחות שבנסכים: **ושלשה לוגין מים.** בחג קאמר ובמוקדשין [ב] לחג שאין העלאת חוץ נוהגת בחולין: **מנין לרבות פסולין.** הכי דאם עלו לא ירדו דלא מתרבו מלא יביאנו דהא אינם ראויין להביא לכתחילה: **ת"ל לעשות.** משמע הראויין לעשות [ג] אפילו אינו ראוי לבא בפנים. והני נמי כיון דאם עלו לא ירדו וכהן נזקק להפך בהם בגינורא [ד] או להעלותן מראש המזבח למערכה ראויין ליעשות קרינא ביה: **שלמים לא.** אין בשרן מצטרף עם אימוריהן לכזית העלאת [ה] חוץ משום דבשר שלמים לאו בר הקטרה הוא ולא קרינא ביה אל פתח אהל מועד לא יביאנו: **ולחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא.** קא ס"ד באוכל כזית בשר ואימורין מעולת פיגול או נותר או בטומאת הגוף אכולו: **מאי טעמא.** לא מצטרף נמי בשר שלמים עם אימוריו לפיגול ונותר וטמא הא בין בבשר בין באימורין שייך פיגול נותר וטמא כדאמר בפ' בית שמאי (לעיל דף מג.) דכל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול והרי הדם מתיר את הבשר לאדם ואת האימורין למזבח ותנן נמי התם [מה:] דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול כגון הקומץ והלבונה והקטרת שאין להם מתירין אלא הם עצמן מתירין חייבין עליהן משום נותר ומשום טמא וכל שכן אימורין שהפיגול נוהג בהן ומקראי ילפינן להו: **כל הפיגולין מצטרפין.** משנה היא במעילה: **אלא בפיגול אלא במחשבת פיגול.** הא דקתני מצטרפין באוכל פיגול קאמר ולהתחייב חטאת והא דקתני עולה אין שלמים לא במחשבת פיגול שאם שחט או זרק על מנת להקטיר חלי זית בשר עולה וחלי זית מאימורין חוץ לזמנו פיגל אבל בשלמים [ו] חשב לאכול או להקטיר חלי זית בשר וחלי זית אימורין לא פיגל [ז] שאין מחשבת אכילה בנקטרין ואין מחשבת הקטרה בנאכלין: **אלא בנותר בשניתותרו עד שלא נזרק הדם.** הא דקתני מצטרפין באוכל נותר קאמר והא דקתני עולה אין שלמים לא בשניתותרו מאיבוד ושריפה כגון אבדו הבשר והאימורין קודם זריקה ונשתייר חלי זית מזה וחלי זית מזה בעולה דכולה כליל הויא זריקת דם זריקה דהא אכילת מזבח וכר' יהושע דאמר בפרק טבול יום (לעיל דף קד.) אם אין בשר אין דם וכיון דזריקה היא [ח] חייבין עליו משום נותר ואכל ממנו דלאמרן (לעיל מה:) דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול חייבין [ט] משום נותר כגון קומץ שהוא אכילת מזבח כעולה וכל שכן דברים שחייבין עליהן משום פיגול כגון בשר עולה אבל שלמים אין חלי זית מבשרן וחלי זית מאימוריהן מצטרפין להיות שיור לזרוק עליהם את הדם דלא אכילת אדם איכא ולא אכילת מזבח איכא וכיון דלא הויא זריקה אם זרק אין חייבין עליהן משום נותר וטמא דקי"ל (מנחות דף כה:) כל הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה ובפ' ב"ש (לעיל דף מה:) אתי נותר חילול חילול מטומאה ובמס' מעילה (דף ו:) לענין יולא אמרינן [י] לר"א דאמר אין זריקה מועלת ליולא אין חייבין עליו משום נותר וטמא: **כל הזבחים.** בר מעולה: **אין** [יא] **זורק את הדם.** דאית ליה לר' יהושע [לעיל קד.] אם אין בשר אין דם מועשית עולותיך הבשר והדם [דברים יב] ובזבחיך [ג] כתיב (שם) ודם זבחיך תאכל הזקיקין הכתוב זה לזה:

כט א מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ז:
ל ב מיי' שם הלכה י:
לא ג גד מיי' שם הלכה ג:
לב ה מיי' שם הלכה ז:
לג ו מיי' שם הלכה ג:
לד ז מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה יא:

הגהות הב"ח

(**ה**) רש"י ד"ה כאן בנותר וכו' דזריקה היא אצל עולה מיירי:

שינויי נוסחאות

א] מן העולה ומאימוריה בחוץ כל"ל (ש"מ): **ב**] תיבות או זבח ליתא בכתה"י ופרי"ד, וכן מתקן בש"מ: **ג**] בכתה"י וש"מ נוסף מנין לרבות את הדם ת"ל או זבח: **ד**] בכי"ל ור' נוסף ומנחת נסכים. וכן בת"ב. ועי' תוס' שהניחו בתימה אמאי לא תני מנחת נסכים: **ה**] כ"ל שנשתנו (ש"מ וצ"ק, וב"ה ברוב כתה"י): **ו**] ברוב כתה"י ובד"ו העלאה. נ"א בשלמא להעלותן בחוץ (כי"צ): **ז**] בכתה"י (זולת כי"ל) ובד"ו ליתא וטמא. ועי' תוס' בע"ב ד"ה כאן. וע' דק"ס פות ו ושם כתב שגגי' שהוסיפה ע"פ רש"י: **ח**] מ"ט לא והא כל"ל (ש"מ): **ט**] כ"ל בשניתותר לזרוק עליו את הדם ומני כו' (כי"צ), וכעי"ז במעילה טו ע"ב, ועי' תוס' כאן בע"ב: **י**] כ"ל מהן (*ש"מ): **יא**] גיר' בה"ן וכ"ק בקומץ. וכ"ה בכי"פ: **יב**] ובמקודשין (כי"י ושמכ"י): **יג**] לעשות אפילו אינן ראויין לבא (כי"פ וש"מ): **יד**] כ"ל להעלאת (כתה"י וב"ש): **טו**] בשלמים אם חישב (*ש"מ): **טז**] חייבין עליהן משום (כתה"י וש"מ): **יז**] אמרינן נמי לר"א (*ש"מ): **יח**] כ"ל אינו. ולכור זה שייך לע"ב אחר ד"ה לו כזית (ש"מ וצ"ק): **יט**] ובזבחים נמי כתיב (כתה"י וב"ש): **כ**] כ"ל דבפרק (צ"ק). ובכיאור דברי התוס' כזה עי' כ"ק ובה"ן וח"ל ושאר מפרשים: **כא**] משמע הא דומיא דבשר ודם אפי' במקצת מהדרינן ותימה היכי פליג ר"י כל"ל ור"ל היאך ר"י פליג אכל הנך מ"ד דס"ל מהדרינן ור"י ס"ל בכולן לא מהדרינן (צ"ק): **כב**] כ"ל להתחייב בחוץ (צ"ק): **כג**] למעוטי דם דאין חייבין כל"ל (באה"מ): **כד**] כ"ל משקדשו (צ"ק):

תורה אור השלם

1. וְאֶלֹהִים תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכֹם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח:
ויקרא יז, ח
2. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֻנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרְתָה הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו:
ויקרא יז, ט

מוסף רש"י

והלן. דס הלן (נדה מ:). שלן בשרה חוץ למזבח (לעיל כז:) **והיוצא.** בשר עולה שיצא והכניסה והעלה: ושנשחט חוץ לזמנו. על מנת לאוכלו חוץ לזמנו דהוי פגול: ושקבלו פסולין וזרקו את דמו. כגון בעל מום או שאר פסולין, ולסני נקט קבלו פסולין ולא נקט שאמטוהו פסולין, שהשמיטה כשרה בפסולין, דתנן (לקמן לא:) כל הפסולין שאמטו שאמיטתן כשרה: **והניתנין למעלה.** תמוך הסיקרא, דקי"ל מטאת בהמה למעלה דכתיב בה קרנות, ועולה למטה: **והניתנין בפנים.** על המזבח הפנימי, כגון פר העלם דבר ופר כהן משיח: **והפסח והחטאת.** לסני נקט פסח וחטאת, דקי"ל כל הזבחים שמזמן שלא לשמן כשרין חוץ מפסח וחטאת (נדה מ:) **עולה ואימוריה מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ.** דאי מקטיר כחלי זית בשר וכחלי זית אימורין בחוץ, חייב עליהם משום מקטיר בחוץ, והקטרה בעינן בכזית דכתיב ואם יאכל יאכל, ואמרינן (לעיל כח:) בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח, מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית (מעילה טו:) **שנשתייר בהן כזית בשר.** דאיכא כדי אכילת אדם (בכורות לטז):

ט) **באן בשניתותרו** [עד] שלא נזרק הדם ומני רבי יהושע. ה"ג לה במעילה בפ' קדשי מזבח (דף טו:) אלא אימא עולה ואימורים מנטרפין זה עם זה לכזית לזרוק עליהם את הדם ומאן קתני לה רבי יהושע וגירסא דשמעתין נמי יש לישב דהכי נמי קאמר וקשה לישנא דברייתא דקתני ולחייב עליהם משום פיגול נותר וטמא ויש לפרש דכשניתותרו כזית מעולה ואימורין אשמעינן דזריקה מעלייתא היא לאיחיודי משום פיגול נותר וטמא דקרבו מתיריו קרינא ביה והשתא לא צריכי להא דקאמר הכא פיגול אפיגול לא קשיא כאן בפיגול כאן במחשבת פיגול דבשיוייא דניתותרו מתרלי תרוייהו פיגול ונותר ובמסכת מעילה לא גרסינן ליה [י] ויש מוחקין טמא מן הברייתא משום דמטמא לא משני מידי אבל לפי מה שפירשתי ניחא דכולהו מיתרלי וע"כ גרסינן ליה דאי לא גרסינן ליה הא דקאמר התם במעילה תנינא להא דתנו רבנן מנא ליה הא בה"ר דקתני בברייתא דמנטרפין לענין אכילה ואימא פיגול אפיגול לא קשיא כאן בפיגול כאן במחשבת פיגול ונותר אנותר לא קשיא כאן בנותר כאן בשניתותרו דלמא אייתי להנטרף לענין להכשיר הקרבן ולזרוק עליהם את הדם אבל לאכילה לא מנטרפין אבל מכיון דתני טמא על כרחין לענין אכילה קאמר דמנטרפין דהיינו תנינא להא דתנו רבנן: **ומר סבר מלא חפניו לאו דוקא.** תימה למה לי למימר לאו דוקא אפילו יהא דוקא הוו מחייבי רבנן אכזית ממנו בחוץ מידי דהוה אקומץ וכמו כן קשה בסמוך למה לי למימר דסברי רבנן קביעות דמנא לאו כלום היא ויש לומר דעד כאן לא מחייבי רבנן בקומץ אלא משום דחשיב להתפגל על מנת להקטיר כזית מקומצה בחוץ הלכך חשיבא נמי הקטרה לחייב אכזית ממנו בחוץ ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח אע"ג דלא שייך בהם פיגול כיון דמנחה נינהו ומצינו במנחה דכזית נמי חשיבא הקטרה שם מנחה אחד הוא אבל קטרת לא אשכחן דחשיב הקטרה בכזית דלא שייך ביה פיגול ועוד דהא ר"ר יוסי [כ] דאין פיגול אלא בדבר שהוא על מזבח החיצון הלכך הא דמחייבי רבנן בקטרת בכזית על כרחין משום דמלא חפניו לאו דוקא וקביעות מנא לאו כלום היא: **דקבעינהו במנא.** למאי [ל] לאסיקנא (למאי) דקבעינהו במנא הוי לבונה דמתניתין שיעור שלש ופטור בחוץ לרבי אליעזר הואיל וקבעינהו במנא:

וכזית [א] [א]חלב זורק את הדם חצי זית בשר וחצי זית חלב אינו זורק את הדם [ב]ובעולה חצי בשר וחצי זית חלב זורק את הדם מפני שבולה כליל ומנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים הבאה עם הזבח: **מתני'** [ג]הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים שהקריב [ד] מאחת מהן [ה]כזית בחוץ חייב ר"א פוטר עד שיקריב את כולן [ו]וכולן שהקריב [ז] בפנים ושייר מהן כזית והקריבו בחוץ חייב [ח]וכולן שחסרו כל שהו והקריבו בחוץ פטור [ט] [י]המקריב קדשים ואימורים [י] בחוץ חייב: **גמ'** ת"ר [יא]המקטיר כזית [יב] בחוץ חייב [יג] חצי פרם בפנים פטור קס"ד מאי פטור פטור זר אמאי [יד] הקטרה היא א"ר זירא אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מאי פטור פטור ציבור א"ר זירא אי קשיא לי הא קשיא לי הא דאמר רב עלה בהא אפילו ר' אליעזר [טו] מודה דהא [טז] ר' אליעזר לאו הקטרה היא קאמר אמר רבה בהקטרה דהיכל דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בהקטרה דפנים דמר סבר [1]מלא חפניו דוקא ומ"ם מלא חפניו לאו דוקא א"ל אביי והא כי קא כתיבא [2]חוקה בהקטרה דפנים הוא דכתיב אלא אמר אביי בהקטרה [יח]בפנים [יט] כ"ע לא פליגי כי פליגי [יט] בהקטרה דחוץ מ"ס ילפינן פנים מחוץ ומ"ם לא ילפינן אמר רבא השתא חוץ מחוץ לא ילפי רבנן פנים מחוץ מיבעי מה היא דתניא [יא] יכול המעלה פחות מכזית קומץ ופחות מכזית אימורין והמנסך [יב] פחות משלשת לוגין יין [פחות] [יא] מג' לוגין מים יהא חייב תלמוד לומר [3]לעשות [יב] [יג]על השלם חייב ואינו חייב על החסר והא פחות משלשת לוגין דאית בהו כמה זיתים ולא ילפי רבנן חוץ מחוץ אלא אמר רבא כגון דקבעינהו שני חצאי פרם [יג] **או כזית חלב.** דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר [יד] החלב אע"פ שאין בשר זורק עליו את הדם והכי מפרש במנחות בהקומץ רבה (דף כו.): [טו] **ומנחה מאי עבידתה.** מאי זריקת דם איכא במנחה: **מנחת נסכים שבאה עם הזבח.** ואבל בשר הזבח והמנחה קיימת לא יזרוק את הדם בשבילה [1] דלאו גופא דזביחה הוא: **מתני' הלבונה.** של מנחה: **והקטרת.** שבכל יום [2] פרס [שלו] שחרית ופרס של בין הערבים שהקטיר כזית מהן בחוץ חייב קסבר כי כתיב [3] אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר שהקטיר כתיב והיינו כזית. ורבי אליעזר נמי מדלא פליג אריש גבי עולה הכי נמי דריש ליה אותו אשיעור הקטרה כרבנן ומיהו עולה דלא מיפסלא בחסרון דכל עצמה בדם תלויה כפרתה חייב בכזית אבל בהני פליג דקא סבר קומץ כוליה היינו שיעור הקטרתו אף בפנים דהא מיפסל בחסרון וכן כולם שכולם מתירין הם כל [טו] זמן שלא קרבו כולם לא הוא הקטרה לגלות בעליה ידי חובתן ולרבנן בהני נמי הוא הקטרתן בכזית היכא דכוליה קיים ולא חסרו קודם הקטרה ותנן [יז] (מנחות דף כו.) הקטיר קומצה פעמים כשירה הילכך הקטרה היא: **וכולן שהקריבן בפנים ושייר מהן כו' חייב.** שהרי בזה נגמרה הקטרתן. ולר' אליעזר נמי כי דריש אותו אשיעור הקטרה דריש ליה ושיעור הקטרה בכזית היכא דבפנים הוא הקטרה גמורה: **וכולן שחסרו כל שהו.** קודם הקטרה ע"י איבוד או שריפה נפסלו בחסרון כדאמר במנחות (דף ט:) מן המנחה פרט לשחסרה היא ושחסר קומצה. והאי וכולן לאו אלבונה קאי דהא מיפליג פליגי בה במנחות בפרק קמא (דף יא:) בלבונה שחסרה דלר"ש [יח] כשירה אפילו עמדה על קורט אחד ולר' יהודה בשני קרטין ואי אלבונה נמי קאי מיירי שחסרה משיעור הכשרה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **והקריבו בחוץ פטור.** הואיל ואין מתקבלין [יט] בפנים: **המעלה קדשים ואימוריהן.** שהקריב הבשר והאימורין מחוברין בו חייב משום אימורין: **גמ' חצי פרם בפנים.** לאו דוקא חצי פרם נקט דה"ה לכזית אלא פחות מכשיעור הכשר מצותה נקט: **קס"ד מאי פטור פטור זר.** דאי לאו בזרות קאמר מאי פטור שייך למימר בפנים ואמאי פטור הא הקטרה היא דהא אי תנא דקמחייב [כ] עלה בחוץ: **מאי פטור פטור ציבור.** דילמא ידי חובתן בכזית הוא הקטרה: **בהא אפילו רבי אליעזר מודה.** ואע"ג דפליג במתני' אבחוץ מודה הוא דהאי תנא בהאי סיפא דפטור ציבור וקשיא לי עלה אמאי מודה והא רבי אליעזר לאו הקטרה היא קאמר מדפטר עלה בחוץ: **אמר רבה בהקטרה דהיכל.** שבכל יום שלא נאמר בו שיעור והאי פרס שיעור דרבנן הוא מודה רבי אליעזר דבכזית הוא הקטרה לחייב עליה בחוץ ולהוציא ציבור ידי חובתן בפנים ומתני' [כא] כולה ריש וסיפא דברי הכל היא ובהקטרה דהיכל מיירי: **כי פליגי.** במתני' בהקטרה דיום הכפורים דלפני ולפנים שנאמר בה שיעור (ויקרא טז): **מלא חפניו דוקא.** ובגמ' אחת הילכך בחוץ נמי לא מיחייב אלא אשלימה: **והא כי כתיבא חוקה בפנים כתיבא.** כדכתיב (שם) והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר וגו' דבריס שאין נעשין אלא אחת בשנה וחוקה עיכובא הוא: ה"ג **אלא אמר אדיי בהקטרה דפנים דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בהקטרה דחוץ.** אדיי נמי כרבה מתרץ לה דברייתא דמודה בה רבי אליעזר בהקטרה דהיכל ומתניתין בהקטרה דפנים ומיהו לא כטעמא דרבה דאמר לרבנן מלא חפניו לאו דוקא דכולי עלמא מלא חפניו דוקא ובפנים דכ"ע לא פליגי דשלימה בעינן כי פליגי כגון שהקטיר כזית מן הקטרת של חפיפת פנים בחוץ מר סבר ילפינן פנים מחוץ ילפינן קטרת של פנים מקטרת של היכל מה הקטרה [כב] של היכל בבמה בחוץ בכזית אף הקטרה של פנים חייבין עליה בבמה בכזית ואע"ג דבדוכתה לא הויא הקטרה הואיל ובהיכל הויא הקטרה: **ור' אליעזר סבר לא ילפינן פנים מחוץ.** הקטרה דהיכל הוא דמיחייב עלה בחוץ בכזית דהא בדוכתה בהני חשיבא אבל הקטרת פנים לא מיחייב עלה בחוץ בכזית הואיל ובדוכתה לאו הקטרה היא: **השתא חוץ מחוץ.** כגון ניסוך היין שהוא על המזבח החיצון לא ילפי רבנן מהקטר חלבים שהוא על המזבח החיצון לחייב על פחות משלשה לוגין בחוץ אע"פ שיש שם כמה זיתים וגבי כל הקטרות של מזבח החיצון הקטרה היא הואיל וגבי ניסוך שיעורא אחרינא הוא לא מיחייב עליה אלא בכשיעור: **פנים מחוץ.** לחייב על קטרת שלפני ולפנים בבמה בחוץ ילפינן מהקטרת דהיכל: **פחות מכזית קומץ.** על כרחך רבנן היא דאי רבי אליעזר אפילו אכזית לא מיחייב דהא אמר עד שיקריב את כולן: **אלא אמר רבא כגון דקבעינהו במנא.** לעולם מתניתין ובריית דבהקטרה דהיכל הויא [כג] הקטרה בדוכתה בכזית ומשום הכי קתני לה בברייתא חייב ור' אליעזר מודה בה כדרב ופלוגתא דמתניתין כגון דקבעיה [כד] (דכולה) שני חצאי פרס במנא וקסבר

עין משפט נר מצוה

לה אב מיי' פרק ז מהלכות פסה"מ הלכה ג:
לו גדה מיי' פי"ט מהלכות מעה"ק הלכה ח:
ן מיי' שם הלכה ה:
לז ז מיי' שם הלכה ח:
לח ח מיי' פי"ט מהלכות גירשת מקדש הלכה ד:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח מִלֹּא הַמַּחְתָּה גֶּחָלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמִלְּא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:
ויקרא טז, יב
2. וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
ויקרא טז, לד
3. וְאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח: וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֻנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו:
ויקרא יז, ח-ט

מוסף רש"י

וכזית חלב. או כזית חלב, דאיכא כדי אכילת מזבח (בכורות לט:) זורק את הדם. ואם לא נשתייר כלום לא יזרק. דכתיב (דברים יב) ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר אין דם (שם וכנר"ז לעיל כה:) **חצי זית בשר** וכו' אינו זורק את הדם. שאין אכילת דמים ואכילת מזבח מצטרפין דזריקת דם אינה אלא לאחיר אימורים למזבח וכשר לאדם וכיון דאנדו אינהס זריקה לאה (מנחות ט.) אמר רב פפא מנחת נסכים כו'. כלומר האי דקאמר ומנחה אפילו כולה קיימת בשאותה מנחה הבאה בנסכים קאמר כדכתיב ומנחתם קולת וגו' דקא ס"ד הואיל ובהדי זבח קאתיא כגופא דזבח דמיא, ואע"ג דלא נשתייר מן הבשר כלום יזרוק עליה את הדם, קמ"ל דלא (מעילה טו:) הקומץ. דמנחת ישראל: ומנחת כהנים. מנחה שהתנדב כהן דאינה נקמצת אלא כולה כליל דכתיב (ויקרא ו) וכל מנחת כהן כליל תהיה: ומנחת כהן משיח. תביאי כ"ג נמי כתיב בה כליל תקטר: ומנחת נסכים. נמי כליל היא (מנחות יב:):

מסורת הש"ס

א) [לעיל מב. מנחות יב:], ב) ירושל' יומא פ"ד ה"ה, ג) ת"כ אחרי פ"י ה"ח, ד) עיי' יומא מג ירושל' סוכה פ"ד ה"ו (רבק"ע), ה) [לעיל קז. קח:], ו) ע' מנחות כו., ז) כריתות ו:, ח) ויקרא יז ט, ט) שייך לעמ' הקודם י) [וע' תו' מנחות נח: ד"ה ומיהו], כ) מנחות יד:, ל) עיין רש"ק ול"ק.

הגהות הב"ח

(א) במשנה בתוך פטור המעלה קדשים:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל או כזית (צ"ק וכ"ה ברש"י): ב) בש"מ גורס שהקטיר. ועי' דק"ס אות ח: ג) שהקריבן (ש"מ). וכן להלן והקריבן (כתה"י): ד) בקצת מ"י ואימוריהן. וכ"ה בש"י: ה) כזית קטורת בחוץ (כי"צ וש"מ וכע"ז בשאר כתה"י): ו) אמאי הא הקטרה (ש"מ). וככ"ל והא אמרת הקטרה: ז) בש"מ מגיה אלעזר בכל הסוגיא ובכ"י. וכ"ה בגמ' בכ"מ וק', ומשנה בל"ו, וכ"ה בכ"י כי"פ בכל הסוגיא. אך בכ"מ וק' במשנה ובכי"ל ור' ב' במשנה ובגמ' ר' אליעזר וכ"ה בכ"י כי"ו בכל הסוגיא. ועי' רש"ש, מלפה אימן, הג' דבני נתמיה, הגהל"ה בלבון בדף קי ע"ל, ודק"ס אות ח. ולהלה בש"ע לקמן קי ב אות ל: ח) ל"ל והא (*ש"מ): ט) ל"ל דפנים (ש"מ ורוב כתה"י): י) נ"ל כי פליגי בקטורת דלפני לפנים וקא מקריב לה בהיכל מ"ס (כי"צ). נ"ל כי פליגי בהקטרה דהיכל (ד"ה). ואולי הרמב"ם גרס הכי"ל ולכן פסק בהל' עבודת יום"כ ס"ם הכ"ו הקטיר וכו' כזית בהיכל חייב מיתה. ועי' מ"ג סוק"ס גמרא מ"ר וקר"ל סוק"ס ורב אמי. וכ"ש כפי הגר' בא לאפוקי מגר' זו. לפנינו ע"פ בה"ל, וכן הוגה בשמכ"י וכ"ש: יא) ל"ל ופחות מגג' לוגין מים בחוץ יהא (כי"צ): יב) לעשות אותו על השלם הוא חייב כל"ל (*שמכ"י): יג) תיבות שני חצאי פרס ליתא בכתה"י וש"מ. וכן ליתא בכ"מ ובתוס': יד) והקטיר את החלב. חלב אע"פ כו' (כתה"י וב"ש): טו) כלן שייך ד"ה אין מתקבלין בפנים: המעלה קדשים ואימוריהן. שהקריב הבשר והאימורין מחוברין בו חייב משום אימורין: גמ' חצי פרס בפנים. לאו דוקא חצי פרס נקט דה"ה לכזית אלא פחות מכשיעור הכשר מצותה נקט: קס"ד מאי פטור פטור זר. דאי לאו בזרות קאמר מאי פטור שייך למימר בפנים ואמאי פטור הא הקטרה היא דהא אי תנא דקמחייב עלה בחוץ: מאי פטור פטור ציבור. דילמא ידי חובתן בכזית הוא הקטרה: בהא אפילו רבי אליעזר מודה. ואע"ג דפליג במתני' אבחוץ מודה הוא דהאי תנא בהאי סיפא דפטור ציבור וקשיא לי עלה אמאי מודה והא רבי אליעזר לאו הקטרה היא קאמר מדפטר עלה בחוץ: אמר רבה בהקטרה דהיכל. שבכל יום שלא נאמר בו שיעור והאי פרס שיעור דרבנן הוא מודה רבי אליעזר דבכזית הוא הקטרה לחייב עליה בחוץ ולהוציא ציבור ידי חובתן בפנים ומתני' [כא] כולה ריש וסיפא דברי הכל היא ובהקטרה דהיכל מיירי: כי פליגי. במתני' בהקטרה דיום הכפורים דלפני ולפנים שנאמר בה שיעור (ויקרא טז): מלא חפניו דוקא. ובגמ' אחת הילכך בחוץ נמי לא מיחייב אלא אשלימה: והא כי כתיבא חוקה בפנים כתיבא. כדכתיב (שם) והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר וגו' דבריס שאין נעשין אלא אחת בשנה וחוקה עיכובא הוא: ה"ג אלא אמר אדיי בהקטרה דפנים דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בהקטרה דחוץ. אדיי נמי כרבה מתרץ לה דברייתא דמודה בה רבי אליעזר בהקטרה דהיכל ומתניתין בהקטרה דפנים ומיהו לא כטעמא דרבה דאמר לרבנן מלא חפניו לאו דוקא דכולי עלמא מלא חפניו דוקא ובפנים דכ"ע לא פליגי דשלימה בעינן כי פליגי כגון שהקטיר כזית מן הקטרת של חפיפת פנים בחוץ מר סבר ילפינן פנים מחוץ ילפינן קטרת של פנים מקטרת של היכל מה הקטרה [כב] של היכל בבמה בחוץ בכזית אף הקטרה של פנים חייבין עליה בבמה בכזית ואע"ג דבדוכתה לא הויא הקטרה הואיל ובהיכל הויא הקטרה: ור' אליעזר סבר לא ילפינן פנים מחוץ. הקטרה דהיכל הוא דמיחייב עלה בחוץ בכזית דהא בדוכתה בהני חשיבא אבל הקטרת פנים לא מיחייב עלה בחוץ בכזית הואיל ובדוכתה לאו הקטרה היא: השתא חוץ מחוץ. כגון ניסוך היין שהוא על המזבח החיצון לא ילפי רבנן מהקטר חלבים שהוא על המזבח החיצון לחייב על פחות משלשה לוגין בחוץ אע"פ שיש שם כמה זיתים וגבי כל הקטרות של מזבח החיצון הקטרה היא הואיל וגבי ניסוך שיעורא אחרינא הוא לא מיחייב עליה אלא בכשיעור: פנים מחוץ. לחייב על קטרת שלפני ולפנים בבמה בחוץ ילפינן מהקטרת דהיכל: פחות מכזית קומץ. על כרחך רבנן היא דאי רבי אליעזר אפילו אכזית לא מיחייב דהא אמר עד שיקריב את כולן: אלא אמר רבא כגון דקבעינהו במנא. לעולם מתניתין ובריית דבהקטרה דהיכל הויא [כג] הקטרה בדוכתה בכזית ומשום הכי קתני לה בברייתא חייב ור' אליעזר מודה בה כדרב ופלוגתא דמתניתין כגון דקבעיה [כד] (דכולה) שני חצאי פרס במנא

וקסבר

א) [לעיל קמ.], ב) [סוכה מ:]. ג) ע"ש בכורות ט:], ג) [מנחות כג:], ד) לעיל קז. מנחות יב., ה) [פסחים סג. וש"נ], ו) [לעיל קז.], ז) לעיל דף עו ושי"נ.

הגהות הב"ח

(א) גמ' י"א כרבנן וכו' בחלי מחיר ולא שרי ולא מקלש אלא אליבא דרבנן:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מין וכו' אין דרך שירות בכך. עיין יומא דף נח ע"א:

שינויי נוסחאות

א) ג"א קביעותא דמנא קביעותא הוא ואי בעי למימשך ואקרובי בהיכל לא מקריב ומ"ס לאו קביעותא הוא (כי"צ). ולפלה ג' כ"ל זה בש"ע לעיל קט ע"ב אות י: ב) בש"מ גורס השתא דאמרי' למאן: ג) ל"ל שהרי ראויין. וכן לקמן בסמוך (ש"מ. כתה"י): ד) תיכות לא ילפי ממקוח (ש"מ. כתה"י): ה) ג"א דפנים מחוץ (כתה"י וש"מ). וז"ל הגרי"ב מרס"י נלפה שגרסתו היתה בגמרא ואע"ג דפנים מחוץ ועיין מסל"מ פי"ט מהל' מעה"ק ד"ה ומ"ש, נלפה שגרסתו היתה כמו שהוא לפנינו וע"ש, עכ"ל. ג"א ילפי רבנן ואפילו פנים מחוץ (כי"צ): ו) ג"א איפסל להו מה לי פסול יוצא מה לי פסול חסרון או (כתה"י וש"מ): ז) אין, חסרון דליתיה כו' (כי"ר וק). ג"א או דילמא יוצא איתיה בעיניה, חסרון כמאן (דאורד) [דאבד] דמי אמר כו' (כי"צ): ח) ל"ל דמר (ש"מ, כתה"י). ובדק"ס כתב שהיא הנוסחא המתימית: ט) שחסרו כל שהן והקריבן (כתה"י, שמכ"י וב"ש). וכ"ס במשנה לעיל בדוש כתה"י: י) ג"א הסלע או על האבן חייב רב אשי אמר מין (כי"מ, צ' וק'). וכן בכ"ל וש"מ, אך שם ליתא אשי. [ועי' ת"ל שמולה לישב דברי הרמב"ם מהא דמייתי דברי רב אחרי שמואל]: יא) ל"ל והקריבה (ש"מ, כתה"י): יב) ונבטלו שירים כו' לל"ל ותיבת אמאי נמחק (*ש"מ): יג) מה הקטרה האמורה בקומץ אין כו' אף הקטרה האמורה בשיריים כו' (כתה"י וש"מ): יד) ג"א אקלושי מקליש. וכן בסמוך (כי"מ, וכ"ה ברש"י): טו) ל"ל דמים (ש"מ, כתה"י). וכ"ס לעיל קז ע"ל: טז) ג"א ונתן פרס (כי"פ, ב"ש). ג"א ונתן חצי פרס (כי"י וד"ש). ולפנינו ע"פ בה"ז. ולפה בש"ע לעיל קט ע"ב אות כד: יז) ל"ל להקטרת (ב"ש. כתה"י): יח) ג"כ ואי הוה אמרינן קביעותא דמנא קביעותא היא כיון דחסר כל שהוא והקריבו בחוץ פטור (ב"ש מספר ישו): יט) את כולן כל"ל (*ש"מ): כ) שהבשר למטה שאינו ראוי (כי"פ): כא) ל"ל להם (*ש"מ): כב) ל"ל ובירור לחלקו (*שמכ"י וב"ש). וכ"ה בל"ו ב' וג' כאן ובלשון רש"י שכתוב' לחלקן [ובתוס' בל"ו רפ"ג לחולקן]: כג) ל"ל דקומץ (*ש"מ). ג"א דכולהו שירים שאין בהם מעילה שקומץ (כי"ב): כד) ל"ל דמו (שמכ"י וצ"ק): כה) בקומץ ולא בלבונה שהקטיר לל"ל (*ש"מ): כו) בכי"י דילמא לא שרי: כז) בדפ"י הנוסח כלן משובש, ולפנינו תוקן עפ"י בה"ז. וגי' ש"מ וק"ק דאפילו למאן דאמר יש ברירה האיך מתברר כו'. וע"ש: כח) ל"ל וקיבל את דמו (צ"ק):

לט) א מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ט והדבר ספק:
מ) ב ג מיי' שם הלכה ה:
מא) ד ה ו ז מיי' שם הלכה יד:
מב) (ז מיי' פט"ז מהל' פסה"מ הלכה ח):
מג) ח מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה יג:

מוסף רש"י

מין במינו חוצץ. ואלו שניהם מין אחד (בכורות ט:): ונאמרה הקטרה בשירים. כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) ואמרינן כל שממנו נאישים, דהיינו שירים, הרי הוא בכל מקטירו, אלמא איכא הקטרה בשירים (מנחות כג:): מפגלין בחצי מתיר. דתנן (מנחות טז.) פיגל בקומץ ולא בלבונה, בלבונה ולא בקומץ, כלומר חישב בהקטרת האחד על מנת לאכול מן השירים למחר, ר"מ אומר פיגול ומ"ש אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר (פסחים סג.): הזורק מקצת דם בחוץ. אלא נתן הרבע מתנות אלא מתנה אחת (לעיל קז.):

אבל בחסרון מודו ליה. ומסיק בחסרו מבפנים ותימה מאי קא משמע לן תנינא לעיל (דף קט:) וכולן שחסרו כל שהוא כו' וכל הפחות היינו חסרו מבפנים: **אמר שמואל בשהפכן.** וכי תימא מאי קמ"ל סד"א דאין דרך הקטרה בכך:

מין במינו אינו חוצץ. והא דאמרינן לעיל (דף טו:) גבי רגל חבירו פסול ° אין דרך שירות בכך:

קומץ מהו שיתיר בנגדו בשירים. פירש בקונטרס דהקטיר קומץ לבדו על מנת להתיר חלי השיריים ובורר לחלקן מהו לאוכלן מישרא שרי פלגא לגמרי או אקלושי מקלש לאיסורא דכולהו שיריים וקומץ [כג] ולבונה תרוייהו אכולהו שיריים דמו [כד] וכי מקטיר חד איקלש ליה איסורייהו ומיהו לא אשתרי מידי מיניייהו לגמרי עכ"ל והא דתנן בהקומץ רבה (מנחות דף כז.) הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה היינו דבעי שיהו שניהם ללא לייתי מנחה בלא לבונה ובעי קמילה ומכל מקום תימה דאפילו למאן דאמר [כה] מישרא שרי לה היאך מתברר חלקו של קומץ וגרמה לפרש דלאו לאשתרויי באכילה קאמר אלא דאי מישרא שרי פלגא אידך פלגא באיסור' קיימא ואי אכיל לה לקי כמו אוכל בשר חטאת ואשם קודש זריקה ואי איקלושי מקלש לכולה מנחה לא לקי כלל אי נמי לענין מעילה וכי האי גוונא בנדרים בפרק נערה (דף סח.) בעל מיגז גייז או אקלושי מיקלש כגון דנדרה מן תרין זיתין ושמע אחוש והפר לה ואכלתיון אי אמר מיגז גייז לקיא אי אמר מקלש קלש איסורא בעלמא הוא: **ואי אליבא דר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר.** הך סוגיא דלא כריש לקיש דאמר לעיל בפרק בית שמאי (דף מא:) טעמא דרבי מאיר משום דכל העושה על דעתו ראשונה הוא עושה ול"ע אי שחט סימן אחד וקבל בח [כה] אחד דמו וזרקו כיון דחשיב חלי מתיר אי אמרינן מישרא שרי ומיהו הא פשיטא אי לא גמר אחר כך שחיטתו לא שרי:

במנא מר סבר קביעות מנא [א] מילתא היא ומר סבר לאו מילתא היא אמר רבא השתא למאן [ב] דאמר קביעותא דמנא ולא כלום הוא קבע ששה לפר ומשך מהן ארבעה והקריבן בחוץ חייב שראויין [ג] לאיל קבע ארבעה לאיל ומשך מהן שלשה והקריבן בחוץ חייב שראויין לכבש חסרו כל שהוא והקריבן בחוץ פטור רב אשי אמר ניסוך מהקטרה לא ילפי רבנן אף על גב דחוץ מחוץ לא [ד] ילפי הקטרה מהקטרה ילפי אף על גב דחוץ [ה] מפנים: וכולן שחסרו: איבעיא להו [ו] חסרון דחוץ שמיה חסרון או לא שמיה חסרון מי אמרינן כיון דנפק איפסלו [ז] להו מה לי חסר מה לי יתר או דילמא יוצא דאיתיה בעיניה אין [ז] דליתיה בעיניה לא אמר אביי ת"ש ר' אליעזר פוטר עד שיקריב את כולן אמר ליה רבה בר רב חנן לאביי מדר' אליעזר פשיט מר אמר ליה בפירוש שמיע לי מיניה דרב [ח] עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא דאיתיה בעיניה אבל בחסרון מודו ליה לאו דחסר בחוץ לא דחסר בפנים ת"ש וכולן שחסרו [ט] והקריבן בחוץ פטור לאו דחסר בחוץ לא דחסר בפנים: המקריב קדשים: אמאי והאיכא חציצה אמר שמואל כשהפכן ור' יוחנן אמר אפילו תימא שלא הפכן והא מני רבי שמעון היא דאמר [ט] אפילו העלו על הסלע [י] חייב רב אמר [יא] מין במינו אינו חוצץ: **מתני'** [יב] מנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ פטור [יג] קמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבו [יא] בחוץ חייב: **גמ'** ואמאי [יב] ליבטלי שירים לקומץ [יג] אמר רבי זירא נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרת [יג] קומץ אין קומץ מבטל חבירו אף הקטרת שירים אין שירים מבטלין קומץ: **מתני'** [יד] הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ חייב ר' אליעזר פוטר עד שיקריב את השני [טו] אחד בפנים ואחד בחוץ חייב [יז] שני בזיכי לבונה שהקריב את אחד מהם בחוץ חייב ר' אליעזר פוטר עד שיקריב את השני [יח] אחד בפנים ואחד בחוץ חייב: **גמ'** בעי ר' יצחק נפחא קומץ מהו שיתיר כנגדו בשירים מישרא שרי או קלושי [יד] מיקלש אליבא דמאן אי אליבא [יט] דרבי מאיר דאמר מפגלין בחצי מתיר מישרא שרי אי אליבא דרבנן דאמרי אין מפגלין בחצי מתיר לא מישרא שרי ולא מקלש קליש אלא אליבא דרבי אליעזר ר"א כרבנן סבירא ליה דאמר אין מפגלין בחצי מתיר [כ] אלא אליבא דרבנן דהכא מאי מישרא שרי או קליש מקלש תיקו: **מתני'** [כא] הזורק מקצת דם [טו] בחוץ שניהם מתירין את שייריה לאכילה הילכך רבי אליעזר פוטר דבעי הקטרת כל המתיר: **אחד בפנים.** תחילה ואחר כך השני בחוץ: **חייב.** שזה גמר וזו הכל תלוי: **שני בזיכי לבונה.** מתירין לחם הפנים דכתיב (ויקרא כד) והיתה ללחם לאזכרה ואמרינן נאמר כאן אזכרה ונאמר להלן לאזכרה מה להלן קומץ מתיר את השיריים אף הלבונה מתרת את הלחם ובשירי מנחה כתיב (ויקרא ו) יאכלו אהרן ובניו קדש קדשים מאשי ה' אין לנו [כא] אלא לאחר מתנות האשים: **גמ' מהו שיתיר כנגדו בשיריים.** הקטיר קומץ לבדו על מנת להתיר חלי השיריים ובורר לחלקן [כב]: **מהו.** לאוכלן: **מישרא שרי.** פלגא לגמרי: **או אקלושי מקלש.** לאיסורא דכולהו שיריים וקומץ [כג] ולבונה תרוייהו אכולהו שיריים דמו [כד] וכי מקטיר לחד מקלש ליה איסורייהו ומיהו לא אשתרי מידי מיניייהו לגמרי: פלוגתא דרבי מאיר ורבנן במנחות בהקומץ זוטא (דף טז.): **מפגלין בחצי מתיר.** פיגל בקומץ [כה] או בלבונה שהקטיר קומץ ע"מ לאכול זית מן השיריים חוץ לזמנו פיגול: **מישרא שרי.** דאי כי מקטיר ליה בשתיקה לא שרי כזית מיניייהו לגמרי היכי הויא מחשבה בההוא זית הא דומיא דזריקה בעינן דשרי לגמרי: **לא מישרא שרי כו'.** כלומר דילמא לא הא ולא הא והיכי פשיטא ליה לר' יצחק נפחא דאו הא או הא עביד: **אלא אליבא דר"א.** קמיבעיא דאמר לא מחייב עלה לחודיה בחוץ ומשום הכי מספקא ליה לרבי יצחק דילמא [כו] שרי: **ר"א כרבנן ס"ל.** ולא קושיא הוא אמאי פשיטא ליה אליבא דאו הא ואם ר"א מדקאמר לאו הקטרה הוא כרבנן דפליגי עליה דר"מ סבירא ליה: **אלא אליבא דרבנן דהכא.** דמחייבי אחד מינייהו אלמא הקטרה היא בפנים וקא מיבעי ליה למאי הילכתא הויא הקטרה למישרי פלגא או לאקלושי והכא ליכא למיפשט מדמחייבי עלה בחוץ ש"מ מישרא שרי דאי נמי לאקלושי אמאי הויא הקטרה לחיובי בחוץ עלה: **מתני' הזורק מקצת דמים.** כגון מתנה אחת ואפילו מחטאות הפנימיות שכל מתנותיהן מעכבות:

ומודה רבי אלעזר בדמים. תימה מאי קמ"ל רבא מתניתין היא דהא תנן רבי אלעזר אומר אף המנסך כו' שמע מינה דמודה בריש"א וי"ל דסלקא דעתך דרבי אלעזר קאי אהנהו דלעיל ולא אמקצת דמים ועוד י"ל דמתניתין איכא לאוקומי בדמים חייב. לרבנן דלא בעו כולו ממיר ורבי אלעזר נמי מודה בה כדאמרינן בגמרא: **מי החג.** שנתמלאו לשם ניסוך המים בחג הסוכות: **שירי הדם.** של חטאות הטעונין שפיכה ליסוד שהקריב [ב] בחוץ חייב דקסבר שירים מעכבין הילכך מתקבלים בפנים וזריקה

גמורה הן: **גמ' מודה ר' אלעזר בדמים.** ואפי' בחטאות הפנימיות דהא בפנים אם נשפך הדם אחר שנתן מתנה אחת מהניא הך דיהבה ומניא פר אחר ומתחיל ממקום שפסק: **דתנן דו'.** במסכת יומא בהוציאו לו (דף ס.): **יודפאה.** דמן יודפת [ג]: **ניסוך המים דאורייתא.** הילכך בחוץ נמי מיחייב עלה: **אמר ליה ריש לקיש.** אי רבי אלעזר מההוא קרא יליף והכהוא קרא מים ויין איתקוש אלמא [ד] שלשת לוגין בעינן כנסכי יין של עולת התמיד: **והא ר' אלעזר מי החג קאמר.** ואפילו פחות משלשת לוגין דאיכא למאן דאמר (סוכה דף מח.) בלוג היה מנסך יא): **בחג קאמר.** בלשון קושיא גרסינן ליה: **אישתמיטתיה.** למנחס יודפאה: **הא דא"ר יוחנן דו'.** אלמא לכולי עלמא דאורייתא הוא הילכך איכא למ"ד בלוג גמירי לה או אין להם שיעור: [**מאי ביניהו**]. במאי קמיפלגי ומאי קא אמי רבי אלעזר למימר: **ריש שיעור למים.** דקאמר תנא קמא המנסך שלשת לוגין חייב והוא הדין יותר משלשת לוגין דיש בכולו מאתים מנה ואף על גב דמליהו בכלי גדול קדשיהו כלי דאין שיעור למי החג למעלה ואתא רבי אלעזר למימר והוא שמילאן לשם חג כדרך מילואן דהיינו שלשת לוגין ותו לא כדתנן (שם) לוחית של זהב מחזקת שלשת לוגין ממלא מן השילוח אבל אי הוי טפי לא קדשיהו כלי דלא חזו ליה דיש שיעור למים ואין כלי שרת מקדשין אלא הראוי להם: בקרבו

חייב ר"א [א] אומר [א]**אף**[ב] המנסך מי החג בחג בחוץ חייב [ג] רבי נחמיה אומר שירי הדם שהקריבו [ד] בחוץ חייב: **גמ'** [ב]אמר רבא ומודה רבי אלעזר בדמים דתניא [ג] [ג]רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל: רבי אלעזר אומר אף המנסך מי החג [בחג] בחוץ: א"ר יוחנן משום רבי [ד]מנחם יודפאה רבי אלעזר בשטת רבי עקיבא רבו אמרה דאמר ניסוך המים דאורייתא דתניא [ה] רבי עקיבא אומר [ו]ונסכיה בשני ניסוכים הכתוב מדבר אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין אמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי מה להלן שלשת לוגין אף כאן שלשת לוגין והא ר"א מי החג קאמר [ז] אי מה להלן בשאר ימות השנה אף כאן בשאר ימות השנה [ור"א] [ח] בחג קאמר אישתמיטתיה הא דאמר רבי אסי [ו] [ט]דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חורתן [י]עשר נטיעות [יא]וערבה [יב]וניסוך המים הלכה למשה מסיני תנו רבנן [יג]המנסך שלשת לוגין בחג בחוץ חייב ר"א [יד] (בר"ש) אומר [ז] [טו]אם מלאן לשם חג חייב [ט] מאי ביניהו אמר רב נחמן בר יצחק ביש שיעור במים [ח] קמיפלגי רב פפא אמר

אלעזר למימר והוא שמילאן לשם חג כדרך מילואן דהיינו שלשת לוגין ותו לא כדתנן (שם) לוחית של זהב מחזקת שלשת לוגין ממלא מן השילוח אבל אי הוי טפי לא קדשיהו כלי דלא חזו ליה דיש שיעור למים ואין כלי שרת מקדשין אלא הראוי להם: לך מחוסר זמן גדול מזה וכיון דהשתא לא חזו בפנים היכי מיחייב ואמרינן ביומא בריש פרק שני שעירי (דף סב:) שלמים שנחטן בחוץ קודם שיפתחו ללחות ההיכל פטור מ"ט מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי [יב] וא"ת ומאי שנא נסכים בכלי חול מקבלת דם בכלי חול דאמר רבא לעיל [דף קח.] דקבלה בכלי חול לרבי פטור ויש לומר דלא דמי לקבלה [יג] בכלי חול בפנים וחרק בחוץ אין לנו לחייב מחמת דכשר בגמרא הואיל וכבר נפסל בפנים ולא דמי לנסכים שמקריבין בחוץ בכלי חול דלא נפסלו בפנים: **אישתמיטתיה בו'.** פי' בקונטרס למנחס יודפאה ותימה דהא רבי יוחנן אומרן לתרוייהו ושמא לגמר הכי שמעה רבי יוחנן וי"ל [יד] דאישתמיטתיה לריש לקיש דאי הוה שמעה לא היה מקשה כלום דהוי מצי לפרושי בשיטת רבי עקיבא רבו אמרה דאמר ניסוך המים דאורייתא ולא מטעמיה ולפי' זה משמע דאיכא למאן דאמר ניסוך המים דרבנן וזהו תימה דאפילו למאן דאמר (מנחות דף קו.) חולין בעזרה לאו דאורייתא [טו] שתקנו חכמים לנסך חולין בעזרה שמא [טז] לפי שהוא אז זמן גשמים כדי שיזכרו לפני המקום להתברך במי גשמים וקשה [יז] משמע בריש לולב וערבה (סוכה דף מד.) דריש לקיש הוה ידע להא דר' יוחנן דשעת נטיעות ערבה וניסוך המים גבי הא דאמר ריש לקיש התם בהנים בעלי מומין היו נכנסים בין האולם ולמזבח כדי לצאת בערבה ושמא נהי דשמיע ליה ערבה ניסוך המים לא שמיע ליה ומיהו לא יתכן פי' זה לפי' הקונטרס במעילה פרק ולד חטאת (דף יג.): דתנן התם נתנן לצלוחית מועלין בהן אמר ריש לקיש אין מועלין אלא בשלשת לוגין ורבי יוחנן אמר מועלין בכולן ופריך למימרא דקסבר ריש לקיש יש שיעור למים והא תנן רבי אלעזר אומר אף המנסך מי החג בחוץ חייב ואמר רבי יוחנן משום ר' מנחם יודפאה רבי אלעזר בשיטת רבי עקיבא רבו אמרה דדרש ונסכיה אחד נסכי יין ואחד נסכי מים ואמר ליה ריש לקיש אי מה יין שלשת לוגין אף מים נמי שלשת לוגין מכלל דקסבר ריש לקיש אין שיעור למים ומשני לטעמיה דמנחם יודפאה קאמר [יז] ופי' בקונטרס [יח] דריש לקיש דאמר יש שיעור למים היינו לטעמיה דמנחם דאמר רבי אלעזר בשיטת רבי עקיבא אבל איהו סבירא ליה כרבי יוחנן דיש שיעור למים ומיהו לא יתכן אותו פי' דמעילה דלמה ליה למימר לטעמא דמנחם יודפאה הוה ליה למימר לטעמיה דרבי עקיבא ונראה לפרש לטעמיה דמנחם יודפאה היינו מה שהקשה אי מה להלן שלשת לוגין דלרבי עקיבא יש שיעור ורבי אלעזר מי החג קאמר אלמא סבירא ליה אין שיעור ולא משום דסבירא ליה כרבי אלעזר דר"ל דקסבר יש שיעור אלא לאפוקי ממנחם יודפאה קאתי דאמר רבי אלעזר בשיטת רבי עקיבא:

ריש שיעור במים קא מיפלגי. פירש בקונטרס דקאמר תנא קמא המנסך שלשת לוגין חייב והוא הדין יותר מג' לוגין דיש בכולו מאתים מנה ואע"ג דמליהו בכלי גדול קדשיהו כלי דאין שיעור למי החג למעלה ואתא רבי אלעזר למימר והוא שמילאן לשם חג כדרך מילואן דהיינו שלשת לוגין ותו לא כדתנן (שם) לוחית של זהב מחזקת שלשת לוגין ממלא מן השילוח אבל אי הוי טפי לא קדשיהו כלי דלא חזו ליה דיש שיעור למים ואין כלי שרת מקדשין אלא הראוי להם ור' אלעזר לטעמיה דאמר במתני' מי החג: קבעיותא דמנא מילתא הוא אבל לא קבעיותא מנא חייב בפחות משלשת לוגין דאין שיעור למים ור' אלעזר לטעמיה דאמר במתני' מי החג: ימי החג, כדאמרינן בפרק לולב וערבה (מח.) והתם מפרש כיצד מנסכין בין מים בין יין, וכל קרבנות כל ימות השנה אין נסכיהם אלא יין, חוץ מן החג בתמיד של שחר שאריך שני ניסוכין: הלכה למשה מסיני. אלו שלשה בשיטת המדרש מנין להם מן התורה והשיבו שהלכה למשה מסיני הם, ושמע השומע וגרסם כסדר שנמנה (סוכה לד.):

עין משפט
נר מצוה

מד א מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ג:
מה ב מיי' שם ולא פסק כמותו:
מו ג מיי' פ"ג מהל' שמיטה ויובל הלכה ה:
מז ד מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה כ:
מח ה מיי' פ"י מהל' תמידין ומוספין הלכה ו:
מט ו מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ג:

מוסף רש"י

חייב. דהוא זריקה בפנים לכוותיה, דתנן (לעיל לו:) כל הניתנין על מזבח המיצון שנתנן בתחתה אחת כיפר (לעיל קז.) **אף המנסך מי החג בחג בחוץ חייב.** משום מעלה בחוץ, דכל דבר שהוא מתקבל בפנים חייבין עליו משום שחוטי חוץ (מעילה יג.): **שירי הדם.** לף של חטאות הפיצונות (לעיל לח:) **ממקום שפסק הוא מתחיל.** ר"ל ור"ש פליגי אתנא קמא דאמר נתן לאחר נתן מקלא מתנות בפנים ונשפך הדם יניח דם אחר ויתחיל בתחילה, הואיל ולא גמר אותה כפרה (לעיל מב.). ר"ל ור"ש אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל, ואפילו לא נגמרה אותה כפרה אין צריך לחזור ולינתן מה שנתן (יומא ס.) **בשני ניסוכים הכתוב מדבר.** שני ניסוכים על קרבן אחד (תענית ב:). וכיון דניסוך המים נפקא ליה מדאורייתא משום הכי קאמר חייב עליו משום מעלה בחוץ: אי מה להלן שלשת לוגין. כיון דאמרת דר"א בשיטת ר"ע אמרה דדרש נסכיהם ואמרת דניסוך המים הוי דאורייתא כמו ניסוך היין, פ"ש נימא הכי אי מה יין ג' לוגין כו' (מעילה שם): **עשר נטיעות.** מעבה היא בסדר זרעים (שביעית פ"ח מ"ו) עשר נטיעות המפוחרות בתוך בית אלף אמה אין זו לזו אלא כמה שיש בין זו לחברתה, ואפשר בית אלף אמה שהוא ג' אמה על ג' אמה מפוחרות לאורך ולרוחב בשוה, מוכשרין כל בית אלף בשבילן ערב שביעית עד ר"ה, אע"פ שאינה מן המוכה לשופף מחול על הקדש, כדנפקא לן מבנחים ובקליר תשבות חרש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, ואסור לחרוש ג' יום לפני ר"ה כדאמרינן בשמעתא קמייתא דמו"ק (נ.) מקלף, בנטיעות נאמר למשם מסיני שמותר לחרוש תחתיהם עד ר"ה כדי שלא יבשו, ואם עשר הן ומפוחרות הכלכלן בתוך בית אלף, נאמר למשה שיוקנות בבית אלף אמה כולה ומותר לחרוש את כולן בשבילן, אבל אם אינם עשר או שאינן מפוחרות הכלכלן, חורש תחת כל אחת ואחת כשיעור ינוקתה לפי חשבון עשר בית אלף, ובפלוגות זקנים נאמר ג' יום לפני ר"ה, כדאמרינן במו"ק (שם) לר' ישמעאל מהלכתא ולר"ע מקבלא, ותכמים עשו סייג לתורה ואסרו בשדה הנכון מפפא ואילך ובשדה אילון בזקנים מעפרת ואילך, ואמרו בזקנים מפני שיונקים הרבה, שלא אילנות לבית אלף הרי אלו מעוקרים ומוכרשים כל בית אלף בשבילן עד עשרת לפי שכולו צריך להן ואיתה תמורת שדה לבן ונעשית שדה אילן, ואם אינם שלם חורש לכל אחד אמתיו לפי חשבון עד עשרת והשאר אסור מפפא ואילך (סוכה לד.). אע"ג דבשאר שדות אין חורשין לפני שביעית ג' יום זה חורשין דהואיל אם אין חורשין סביבן מפסידין (תענית ג.) **וערבה.** להקדש המוכה (מו"ק ג.). למקדש, דאילו ערבה לגולב מקרא נפקא: **וניסוך המים.** כדאמרינן בפרק לולב וערבה

מסורת הש"ס

א) מעילה יג: ירושי' סוכה פ"ד ה"ו, ב) [לעיל לח: לט. לקמן קיב.], ג) לעיל מב. יומא ס., ד) תענית פ"ג: שבת קג: ועי' ירושי' שביעית פ"א ה"ה, סוכה פ"ד ה"א וה"ו, ר"ה פ"א ה"ג, ה) סוכה לד. ע"ש מד. תענית ג. ע"ש מו"ק ג: ירושי' שביעית וסוכה שם ה"א, ו) רש"ק מ"ז, ז) ירושי' סוכה פ"ד ה"ו, ח) [שם עיר, ערכין לב.], ט) ובספרים שלנו איתא שם כפ' רש"י כפי' התו' ופי' התו' שכתבו כאן בשם רש"י וע"ש, ועי' רש"ק.

תורה אור השלם

1. הַשְּׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מֵלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְּסָכָיו וְנִסְכֵּיהָ: במדבר כט, לא

הגהות הב"ח

(א) גמ' נסם לשם חג חייב במאי קמיפלגי אמר רב נחמן בר יצחק:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ר' אלעזר (שמב"ר). יוניין שבכתה"י ובד"ר אין עקביות באיחסור שם זה בכל הסוגיות (מדף קט ע"ב עד קי ע"ב) בין במשנה ובין בגמ', לפעמים ר' אליעזר ולפעמים ר' אלעזר, וכך גם בכת"י ובתוס', ועי' הג' דבלי נמחיה ובדק"ס דמוכח דר' אלעזר הוא הנכון מדאמר בגמ' ר"ל בשיטת ר"ע רבו. ולאה בש"ע לעיל קט ע"ב אות ז: ב) ל"ל שהקריבן. ול"ל בר"ש (שמב"ר. כתה"י): ג) ל"ל דתנן (*גליון). וכ"ה בכת"י ופר"ל, וכ"ה לעיל מב ע"ל. בכ"מ איתא מודה ר"א בדמים ואפי' בחטאות הפנימיות. ואפשר שגם הר"ש גרס כך, והנקודה ל"ל אחר מיתא הפנימיות. ועי' בתוס': ד) קאמר ועוד אי ל"ל (ר"ב רנשבורג): ה) הא בחג (כי"צ). ומיהא הר"א ליתא בכל כתה"י: ו) בכתה"י יוחנן [במקום אסי]. וכש"מ דא"ר אסי א"ר יוחנן: ז) אומר והוא שמלאן לשם חג במאי קמיפלגי אמר רב נחמן בר' (*שמב"י ובר"ש). ועי' קר"ל בד"ה המנסך שה"ס גי' רש"י. (ולפ"ז אין לוקח בהגהת 'מאי מייייהו' בכת"י). תיבת (בר"ש) ליתא בכתה"י ולפנינו מתקוה ע"פ כה"ו ועי"ש, ועי' ס' מנחת יהודה שב' לתוכיח דרש"י הוה גרים לה: ח) ל"ל למים (שמב"י. כתה"י). ל"ל יש שיעור למים איכא בינייהו ת"ק סבר יש שיעור ואע"ג דמילאן לשום חג אי איכא שלשת לוגין אין ואי לא לא ור' אלעזר סבר אין שיעור למים ואם מילאן לשום חג מיחייב רב פפא (כי"צ). וגי' זו מתאימה לפי' ר' מייס שבתוס': ט) ל"ל שהקריבן (ש"מ): י) ל"ל אימא (באה"מ): יא) ל"ל מנסך כל שמונה (ב"ש וצ"ק): יב) כלן הסכ"ל, ומכלן ועד סוה"ד שייך לתוס' לקמן ריש דף קיא ע"א ד"ה בקרבו (צ"ק): יג) ל"ל דקבלה (ב"ש): יד) ל"ל ויש לפרש (ב"ש). ל"ל ויש מפרשים (צ"ק): טו) דאורייתא לא מסתבר שתקנו כנדל"ל: טז) ל"ל ושמא (צ"ק, ד"ה): יז) וקצת קשה דמשמע כו' כל"ל (צ"ק): יח) ובספרים שלנו איתא שם בפי' רש"י כפי' התוס', ופי' התוס' שכתבו כאן בשם רש"י מ"מ, ועי"ש ועי' רש"ק (גליון):

בקרבו נסכים במדבר קמיפלגי. ותרוייהו אית להו דם שיעור למיס [ג] וכי מלי טפי לא קדשינהו כלי. ותנא קמא דמחייב לא בעי בנסכים קדושת כלי לחייב עליהן בחוץ דקסבר קרבו נסכים בהאהל מועד שבמדבר כל ארבעים שנה הילכך ביאת הארץ האמורה בפרשת נסכים בשלא לך ללמדנו בא שבשבע של כיבוש הארץ ושבע של חילוק הארץ כשהיו בגלגל והותרו הבמות כדתנן בפרק בתרא (לקמן דף קיב:) תהא במה קטנה של כל יחיד טעונה נסכים דמשום במת ליבור לא איצטריך למימר ביאת הארץ דהא מן המדבר נתחייבו בכך וכיון דבמות יחיד טעונין נסכים והתם כלי שרת ליכא כדאמר בפרק בתרא (לקמן דף קיג.) בחוץ נמי מיחייב עליהן בשעת איסור הבמות בלא קידוש כלי הואיל ובשעת היתר הבמות קריבין בלא קדושת כלי כדאמרן לעיל [קמ:] במעלן על גבי סלע משום דהויא הקרבה בבמת יחיד בשעת היתר הבמות מיחייב עלה בשעת איסור דהא בפנים אם עלה לא ירד כדאמרן לעיל (דף פד:) מנין ליולא אם עלה לא ירד שהרי יולא כשר בבמה. ור' אלעזר סבר לא קרבו נסכים במדבר וביאת הארץ האמור בנסכים לאחר ירושה וישיבה לאחר שקבעו משכן בשילה [ד] הוא דנתחייבו לפיכך הוצרכה ביאת הארץ לכתוב [ט] משום שכל ארבעים שנה שבמדבר לא קרבו [ט] במשכן ובא הכתוב לחייבו [י] בשילה ובית עולמים ולא בשנות [יא] הכיבוש והחילוק בבמות הקטנות הילכך לא קרבו נסכים בבמה קטנה שהיא [יב] שלא בכלי שרת ואי אסקינהו בשאין מוקדשין בחוץ לא מיחייב עלייהו והכי נמי אמרינן לקמן דמאן דבעי קדושת כלי בנסכים סבר לא קרבו נסכים במדבר: **רבינא אמר בלמדין ניסוך המים כו'.** ודכ"ע קרבו נסכים במדבר וביאת הארץ האמור בנסכים לבמה קטנה אתא וקרבו בבמה בלא קידוש כלי ומיהו בניסוך היין אשכחן בניסוך המים לא אשכחן דהא חובת ליבור הן ולא קרבו אלא בבמת ליבור בכלי שרת ובהא פליגי תנא קמא סבר למידין ניסוך המים מניסוך היין לחייב בחוץ ואפי' לא קדשו בכלי ורבי אלעזר סבר אין למידין וניסוך היין הוא דמתחייב בחוץ בלא כלי אבל ניסוך המים קדשו אין לא קדשו לא: **מאי בינייהו.** בתאי פליגי: **בירולי המדות.** מה שלף על שפת הכלי. ותרוייהו קדושת כלי בעו מיהו רבנן סברי בירולי מדות של לא נתקדשו ורבי אלעזר סבר לא נתקדשו ותוך כלי בעינן [ב] ופלוגתא דתנאי היא במנחות (דף פח.): **רבה בריה דרבא אמר.** תנא קמא לא בעי קדושת כלי ובקרבו נסכים במדבר קמיפלגי לתנא קמא קרבו לרבי אלעזר בר"ש לא קרבו כדפרישית: **ובפלוגתא דהני תנאי.** ר"א בר"ש [כרבי] דאמר אין נסכים בבמה קטנה הילכך לא אשכחן ניסוך בלא קידוש כלי ות"ק כרבנן ס"ל דאמרי יש נסכים בבמת יחיד ואשכחן ליה בלא כלי שרת: **כי תנאו.** בפרשת נסכים כתיב בשלא לך: **להטעינה נסכים בבמה גדולה.** בא הכתוב ללמדך שלא קרבו נסכים במדבר ומשבאו לארץ נתחייבו בהן ובבמת ליבור ולא בבמת יחיד: **או אינו אלא בבמה קטנה.** דאילו בבמה גדולה במדבר נמי קרבי ומיהו עד השתא במה קטנה לא הואי דכל מ' שנה נאסרו הבמות משהוקם המשכן וכשנכנסו לארץ הותרו בשניים שכיבשו וחילקו ובא הכתוב להטעינם נסכים לקדשי במת יחיד: [א] **כשהוא אומר אשר אני נותן לכם כו':** [ב] **ורבי עקיבא אומר להטעינה נסכים לבמה קטנה.** דלגדולה לא איצטריך דהא במדבר נמי קרבי: **או אינו אלא לבמה גדולה.** ואשמועינן קרא דלא קרבו נסכים במדבר: **בכל מושבותם.** דהיינו בבמת יחיד דאילו בבמת ליבור [ג] אינה אלא במקום אחד ור' ישמעאל משמע ליה מושבות לאחר ירושה וישיבה: **תנא ר' נחמיה.** בתנאי כדברי האומר בזאזהו מקומן (לעיל דף נב.) שירי הדם מעכבין בחטאת הילכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ כשאר זורק מקלת דמיס: **שירי מצוה הן.** שאין מעכבין את הכפרה כדאמר בזאזהו מקומן (שם) יכול יעכבנו תלמוד לומר ואת כל הדם [ג] נתקו הכתוב ועשאו שירי מצוה: הקטר איברים ופדרים אין מעכבין את הכפרה [ד] דאין כפרה אלא בדם: **ואם איתא.** דלרבי נחמיה מעכבין נימא ליה הני נמי [ה] כתחילת [ב] עבודה הן כשאר מתנות: **מחלוקת.** [ד] בזאזהו מקומן דעיכוב שירים: **בחטאות הפנימיות.** כל מתנותיהן מעכבות: **וכי תניא הכי.** דאודי ליה רבי נחמיה דשירי מצוה הן בשירים החיצונים ומודה רבי נחמיה בהו דהמקריבן בחוץ פטור: **אי הכי.** אמאי אהדר ליה הקטר איברים יוכיח נימא ליה כי אמרי [ה] בפנימים ולא בחיצונים: ה"ג **אלא לדבריו דרבי עקיבא קא"ל.** לדידי שירים מעכבין לדידך נמי דאמרת שירי מצוה הן הקטר איברים יוכיח: **מתני' מנלן בחוץ.** נגלה היא שאין מליקה אלא בפנים לפיכך פטור על העלאתו ועל מליקתו נמי פטור כדאמרן בריש פירקין (דף קז.) השוחט ולא המולק: **השוחט את העוף בפנים.** פסול ושוב אינו רואו בפנים לפיכך פטור על העלאתו בחוץ. ואם תאמר והלא כל העולין בחוץ נפסלין בילאתן וכל [ב] השוחט בחוץ פסול הוא ומיירי על העלאתו אתם רחמנא רבייה אבל לענין שאר פסולין מתקבל בפנים בעינן:

בקרבו נסכים במדבר קא מיפלגי. פי' בקונטרס ותרוייהו אית להו דם שיעור למיס ומאי אפשר לומר כן דר"ל על כרחין סבר אין שיעור אלא תרוייהו סברי אין שיעור ושלשת לוגין דתנא קמא לאו דוקא [ג]: **במה גדולה ובמה קטנה.** יש מפרשים דבמה גדולה קרי שעת איסור הבמות ובמה קטנה שעת היתר ופירוש הקונטרס עיקר דתרוייהו [ב] היתר הבמות אלא דבמה גדולה היא במת ליבור ובמה קטנה היא במת יחיד ואע"ג דרבי ישמעאל אמר להטעינה נסכים לבמה גדולה ודרש מוסבות לאחר ירושה וישיבה כדפירש בקונטרס וכדתניא בספרי ובפרק קמא דקדושין (דף לז.) ולא נאסרו הבמות שבאו לשילה ומ"מ [ד] אף כשהותרו אחרי כן בנוב וגבעון מודה רבי ישמעאל דבמת ליבור טעונה נסכים: **לדברי רבי ישמעאל לא קרבו נסכים במדבר.** בקדושין (ג"ז שם) פירש בקונטרס דלכולי עלמא קרבו בקרבן ליבור ואיני יודע מי הזקיקו לכך ושמא משום דקתני בסיפרי אמר אחד מתלמידי רבי ישמעאל בא הכתוב ללמדך על הנסכים אלא נתחייב יחיד על הנסכים אלא מביאתן לארץ וזה לשון הקונטרס דפירש בקדושין (ג"ז שם:) ר' ישמעאל סבר לא קרבו נסכים במדבר ואף על גב דכתיב במילואים וזה אשר תעשה על המזבח וכתיב בה נסכים בעולת תמיד בקרבן ליבור הוא דהוי אבל היחידים לא נתחייבו בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך לאחר ירושה וישיבה: **קרבו נסכים במדבר.** ליחיד, משקרבו לרבים (קדושין קז:) **כשהוא אומר אל ארץ מושבותיכם.** בכל מקום קאמר, ובבמת יחיד הוכחת בכל מושבות הכתוב מדבר, והאי דתליה בביאת הארץ, ה"ק עד עכשיו הייתם במשכן שבבמות נאסרו ועדיין לא הקרבתם נסכים אלא בבמות ליבור ומשבאתם לארץ כל י"ד שנה שלא הוקבע משכן שילה והיו שוכנים בגלגל ערוחים מלמחה וקי"ל שהותרו הבמות, בא כתוב זה ללמדנו כי תבואו אל הארץ ותבא במת יחיד מותרת אף היא תעטון נסכים (קידושין לז.): **כשתמצא לומר.** כשהדקדק ותדע מילוי הדברים (ב"מ מ:): מלך בחורב. כתיב אשר יאמרו למעותי מולך (לעיל קז.): **השוחט את העוף בפנים והעלה בחוץ פטור.** אם העלייה, דאיכו מתקבל בפנים אלא מלוק (לעיל דף פה.):

ג אב מיי' פרק יט מהלכות מעה"ק הלכה ג ד: **נא** גדה מיי' שם פי"ח הל' יח:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם: במדבר טו, ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדכתי' האומר שירי הדם מעכבי: (ב) רש"י ד"ה כשהוא אומר אל ארץ מושבותיכם אשר אני: (ג) ד"ה ואם איתא וכו' הני נמי עבודה כל"ל ותיבת כתמילת נמתק: (ד) ד"ה מחלוקת דעיכוב שירים באיזהו מקומן בשיריים הפנימיים בחטאות הפנימיות:

מוסף רש"י

בירורי המדות. כשמולדין יין וממלא כלי ביותר יש בו בירולין, ואם מיד מערה בכלי גדול נמצאו בירולין בתוכו, ואם לאו נופל לארץ מאליהם (מנחות פח. מכת"י): **לא קרבו נסכים במדבר.** ואע"ג דכתיב במלואים (שמות כט) וזה אשר תעשה על המזבח, וכתיב ביה נסכים בעולת התמיד, בקרבן ליבור הוא דהוו אבל היחידים לא נתחייבו בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך לאחר ירושה וישיבה: **קרבו נסכים במדבר.** ליחיד, משקרבו לרבים (קדושין קז:) **כשהוא אומר אל ארץ מושבותיכם.** בכל מקום קאמר, ובבמת יחיד הוכחת בכל מושבות הכתוב מדבר, והאי דתליה בביאת הארץ, ה"ק עד עכשיו הייתם במשכן שבבמות נאסרו ועדיין לא הקרבתם נסכים אלא בבמות ליבור ומשבאתם לארץ כל י"ד שנה שלא הוקבע משכן שילה והיו שוכנים בגלגל ערוחים מלמחה וקי"ל שהותרו הבמות, בא כתוב זה ללמדנו כי תבואו אל הארץ ותבא במת יחיד מותרת אף היא תעטון נסכים (קידושין לז.): **כשתמצא לומר.** כשהדקדק ותדע מילוי הדברים (ב"מ מ:): מלך בחורב. כתיב אשר יאמרו למעותי מולך (לעיל קז.): **השוחט את העוף בפנים והעלה בחוץ פטור.** אם העלייה, דאיכו מתקבל בפנים אלא מלוק (לעיל דף פה.):

שינויי נוסחאות

א) ל"ל קמפלגי. וכן לקמן בסמוך (*ש"מ). ג"ל רב פפא אמר כלי שרת מקדשין שלא מדעת איכא בינייהו מר סבר כלי שרת מקדשין שלא מדעת ואע"ג דלא מילאן לשם חג ומר סבר אין מקדשין אלא מדעת ואם מילאן לשום חג אין ואי לא לא רבינא (כי"צ): ב) בריה דרב יצחק כ"ל (*ש"מ): ג) נ"ל רבא בריה דרבא (כי"צ וק"). נ"ל רבה בריה דרבא (ש"מ. וכ"ה ברש"י). נ"ל בספרי יל רב אחא בריה דרב איקא (ב"ש): ד) נ"ל במדבר (כי"צ וב"ש וכ"ה ברש"י): ה) נ"ל תנאיא עולת במת יחיד אינה טעונה נסכים (כתה"י). [בכי"מ וק' ליתא במת]: ו) אינו אלא בבמה (כתה"י וב"ש. וכ"ה ברש"י). [בכי"ל לבמה בכל הענין]: ז) תיבות אל ארץ מושבותיכם וגו' נמתק (ש"מ. כתה"י): ח) תיבת הרי נמתק (ש"מ, כתה"י): ט) הדם שהן סוף עבודה כל"ל (ש"מ, כתה"י ופרי"ד): י)] נמי תמלת עבודה ניהו מיובא כל"ל (ש"מ, כתה"י ופרי"ד): יא) נ"ל וכי (כי"צ). וכ"ה ברש"י ובמס' וכתוס': יב) נ"ל א"ה נימא ליה כי אמרי אנא בפנימיים אלא לדבריו כו' (ד"ו רפ"ט וש"ח וש"מ. וכעי"ז בכי"ד וברש"י). בשלר כתה"י הגוסא כמתוקן לפניו [בלא המיות שבסוגריים]. בכי"ל ולדבריו: יג) למים ואין כלי שרת מקדשין אלא הראוי להן כל"ל (ש"מ): יד) בשילה ובבית עולמים הוא דנתחייבו ולא בשעת כיבוש (ש"מ: טו) כ"ל ליכתב (*ש"מ): טז) קרבו נסכים במשכן (כי"פ): יז) לחייבן (כתה"י): יח) בכתה"י וש"מ בשעת: יט) שהיא בלא כלי שרת וכי אסקינהו בשאינן מקודשין בחוץ (*ש"מ): כ) נ"ל ומה שהוא בפנים בתוך הכלי אינו מתחייב עליו לפי שאין בו שיעור. מס' יבן (ב"ש וח"ס). [ל"ס גר' דהגי לוגין בולמי מתקדמו גם לר"ש, רק כוונתו על הכיולין לבד דלא תימא מיקדשו מתמת שהן כתוך הכלי: כא) כ"ל דל"ג כשהוא אומר כו' וכ"ל דל"ג אל ארץ מושבותיכם דלא דרש ליה ממושבותיכם רק מלכם (באה"מ): כב) ציבור לא היתה אלא כל"ל (*ש"מ): כג) הדם ישפוך נתקו (כי"פ): כד) כ"ל תחילת (*ש"מ): כה) אמרי אנא בפנימים (*ש"מ): כו) כ"ל וכן (*ש"מ): כז) בל"ק מוסיף ע"פ ס"ר [ולפנינו הוא כתוס' דלעיל קי ע"ב] וא"ת לת"ק דס"ל דלא בעי בנסכים קדושת כלי מאי שנא נסכים בכלי חול מקבלת דם בכלי חול דאמר רבא לעיל דקבלה בכלי חול לרבי פטור. וי"ל דלא דמי לקבלה בכלי חול בפנים וזרק בחרב [דהתם] אין לנו לחייב מחמת דכשר בבמה הואיל וכבר נפסל בפנים ולא דמי לנסכים שמקריבין בחרב בכלי חול דלא נפסלו בפנים הס"ד: כח) דתרוייהו בשעת היתר כמל"ל (באה"מ): כט) ל"ל שבאו (באה"מ): ל) ל"ל מ"מ (צ"ק וב"ש):

קיא: השוחט והמעלה פרק שלשה עשר זבחים

השוחט בלילה בהמה כו'. ואם תאמר פיטם בחוץ בלילה והעלה בחוץ אמאי חייב ומאי שנא משלמים שפטמן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל דפטור כדאיתא בפרק שני שעירי (יומא דף סב:) ויש לומר דלילה אין מחוסר זמן אבל התם מחוסר מעשה ואם תאמר לר"ש מאי שנא שוחט בהמה בלילה בפנים משוחט עוף בפנים [מ] ויש לומר דשוחט עוף בפנים מקטל קטליה ואם עלה ירד אפי' לר"ש אע"ג דלא מטמא בגדים אבית הבליעה [לא] שאין שם שחיטה מטמא בגדים אבית הבליעה אפילו טרפה או נרבע:

גמ' האי הכשירו חיובו הוא תני חיובו: ר"ש אומר [וכו']: אהיכא קאי אילימא ארישא קאי המולק עוף בפנים והעלה בחוץ חייב מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור וא"ל ר"ש כי היכי דפנים [א] מיחייב בחוץ נמי מיחייב [ב] האי כל שחייבין עליו בחוץ כל שחייבין עליו בפנים מיבעי ליה אלא כי היכי דבחוץ לא מיחייב בפנים נמי לא ליחייב [ג] האי כל שאין חייבין עליו בחוץ [ד] מיבעי ליה אלא אסיפא קאי השוחט עוף בפנים והעלה בחוץ פטור שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב ואמר ליה ר"ש כי היכי דבפנים לא מיחייב בחוץ נמי לא מיחייב האי כל שאין חייבין [ה] מיבעי ליה אלא כי היכי דבחוץ מיחייב בפנים נמי מיחייב הא קתני חוץ מן השוחט בפנים והמעלה בחוץ [ו] אמר זעירי שחיטת [ז] בהמה בלילה איבא ביניהו והכי קאמר [וכן] [ח] השוחט [ט] בהמה בפנים בלילה והעלה בחוץ פטור [י] שחט בחוץ בלילה והעלה בחוץ חייב ר"ש אומר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים והעלה בחוץ חוץ מן השוחט עוף בפנים והעלה בחוץ [ו] רבא אמר קבלה בכלי חול איבא ביניהו וה"ק [וכן] [י] המקבל בכלי חול בפנים והעלה בחוץ פטור המקבל בכלי חול [יא] בחוץ והעלה בחוץ חייב ר"ש אומר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים והעלו בחוץ חוץ מן השוחט עוף בפנים והעלו בחוץ השתא [יב] דתני [יג] אבוה דשמואל בר רב יצחק [יד] המולק עוף בפנים והעלו בחוץ חייב [טו] מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור ור"ש מיחייב [טז] ר"ש התם קאי ותני כל שחייבין עליו בפנים והעלה בחוץ [יז] חייבין עליו בחוץ: **מתני'** [יח] חטאת שקבל דמה בכוס אחד נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים בפנים וחזר ונתן בחוץ חייב שכולו ראוי [יט] בפנים קבל דמה בשתי כוסות נתן שניהם בפנים פטור שניהם בחוץ חייב אחד בפנים ואחד בחוץ פטור [יא] אחד בחוץ ואחד בפנים חייב על החיצון והפנימי מכפר למה הדבר דומה [כ] למפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואח"כ נמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות שתיהן בפנים פטור שתיהן בחוץ חייב אחת בפנים ואחת בחוץ פטור [יב] אחת בחוץ ואחת בפנים חייב על החיצונה והפנימית מכפרת [יג] [יד] כשם שדמה פוטר את בשרה כך היא פוטרת את בשר חבירתה:

[א] שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב נמצא דרך הכשירו בפנים פטורו בחוץ דרך הכשירו מבחוץ פטורו בפנים ר"ש אומר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלה בחוץ חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ:

שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. לף על העלאה. שחיטה בחוץ בעוף רבייה רחמנא (ויקרא יז) מאו אשר ישחט [ט] ואהעלאתו נמי אמרינן לקמן [יג] (קיט:) ואליבא תאמר [ויקרא יז] לערב פרשיות דכל שמתחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלן או הוא או אחר חייב: **נמצא דרך הכשירו בפנים כו'.** בגמרא פריך אסיפא דרך הכשירו בחוץ חיובו הוא דעוף קדשים אין לו הכשר בחוץ בשחיטה והכי איבעי למיתני דרך חיובו בחוץ פטורו בפנים דרך חיובו בפנים פטורו בחוץ כגון שחט בפנים והעלה בחוץ פטור שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור נמצא במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשית עבודה הראשונה [יד] בפנים כגון [טו] במליקת פנים פטור על העלאתו אם נעשית עבודה ראשונה בחוץ ודרך שמתחייב על העלאה אם נעשית העבודה ראשונה בחוץ כגון בשחיטה פטורו בפנים אם נשחט בפנים והעלה בחוץ: **ר"ש אומר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו** [טו] **בפנים והעלה בחוץ כו'.** בגמרא מפרש לה. ומיהו הכי משמע כל שחייבין על העלאתו כו' [טז] אם נעשית עבודתו כולו בחוץ חייבין עליו בנעשית עבודתו ראשונה בפנים ואמ"כ העלהו בחוץ חוץ מן השוחט עוף בפנים והעלה בחוץ דפטור ואילו דכותיה [יז] בחוץ הוה מתחייב אף בהעלאה: **גמ' הכשרו חיובו הוא.** דבחוץ מאי הכשר שייך למימר חיובו שייך למימר כדפרישית לעיל [ז]: **ר"ש אהייא.** פליג: **בחוץ נמי מיחייב.** אם מלקו בחוץ נמי מחייב אהעלאתו בחוץ: **שחיטה לילה בבהמה** [יח] **והעלה בחוץ אינה ביניהו.** וחסורי מחסרא מתניתין במילתיה דתנא קמא והכי קאמר וכן השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור דאינה מתקבלת בפנים דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם ואפי' עלתה תרד ורבי יהודה היא דאמר בפרק המזבח (לעיל דף פד.) פרט לנשחטה בלילה:

שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. דבשחיטת חוץ לא שנא לילה מיום דהא דאוי אל פתח אהל מועד למחר ובהעלאתו נמי חייב דהא כתיב (ויקרא יז) ואליבא תאמר: **חייבין על כיוצא** [יט] **בפנים והעלה בחוץ.** והשוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ חייב כאילו שוחטה [כ] בחוץ דהא בפנים אם עלתה לא תרד אית ליה בפרק המזבח מקדש (שם) דקתני ר"ש אומר עולה אין לי אלא עולה כשירה מנין לרבות שנשחטה בלילה כו': **חוץ מן השוחט העוף בפנים והעלה בחוץ.** דפנים [יא] נמי אם עלה ירד דהא מיקטל קטליה כדאמרי' בהמזבח מקדש (לעיל דף פה.): **[וכן] המקבל בכלי חול בפנים והעלה בחוץ פטור.** דהא בפנים אם עלה ירד דה"ל כנשפך דמה. ורבי יהודה היא דלית ליה אם עלו לא ירדו אלא בלן ויולא ונשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקיבלו פסולין את דמו בהכך פסולין דחזו לעבודת צבור כדמפרש בהמזבח מקדש (שם פד:): **רבי שמעון אומר כו'.** דהא בפנים נמי אית ליה אם עלתה לא תרד ואפי' נשפך דמה כדקתני התם [פד.]: **והשתא דאני אכוה דשמואל.** דרבי שמעון מחייב אמלק בחוץ והעלה בחוץ תני במילתיה דר"ש במתני' כל שחייבין עליו בפנים כגון המולק בפנים והמעלה בחוץ חייבין עליו בחוץ ודקתני סיפא חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ אדיוקא קאי דאיכא למידק ממילתא דר"ש הא כל שאין חייבין עליו בפנים והעלה בחוץ כגון קדשים פסולין אלא היה פסולן בקדש כגון הרובע והנרבע כו' אין חייבין עליהן אם שחטן בחוץ והעלן בחוץ [כב] אשחיטתן לא מיחייב דלא קרינא ביה ואל פתח אהל מועד לא הביאו [ויקרא יז] והעלאתן מהיכא תיתי דהא לא קרינא ביה נמי אל פתח אהל מועד לא יביאנו [שם] חוץ מן השוחט עוף בפנים והעלו בחוץ שאף על פי שפטור על העלאתו בחוץ חייבין על כיוצא בו בשוחט בחוץ והעלה בחוץ דהא איתרבאי לעיל (דף קז.) שחיטתו מאו אשר ישחט והעלאתו מואליהם תאמר: **מתני' נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים חייב.** כדי נסבה אלא משום סיפא דבעי מיתני בפנים וחזר ונתן בחוץ ואשמעינן דאע"ג דשייריס ניהו מיחייב עלייהו ופסמא כרבי נחמיה: **שניהם בחוץ חייב.** אחת ואם היתה לו ידיעה בינתייס חייב שתים: **אחד בפנים ואח"כ השני בחוץ פטור.** ואפילו לרבי נחמיה דתמיה בגמרא דקסבר כום אחד עושה את חבירו דחוי הילכך אפילו שייריס לא הוי: **והפנימי מכפר.** להכשיר הזבח דתמרן בכל הזבחים שנתערבו (לעיל דף פב.) דלא עשה את המשוייר כיולא בו [כג]: **למה הדבר דומה.** בגמרא מפרש למה לי לדמויינהו ומאי גמרי מהדדי: **שניהן בחוץ חייב.** על כל אחת ואחת דבשעת שחיטה כל אחת היתה ראויה לפנים: **אחת בפנים והשניה** [כד] **בחוץ פטור.** דהויא לה חטאת שכיפרו בעליה ולמיתה אזלא ואינה מתקבלת בפנים: **חייב על החיצונה.** דהא חזיא לפנים דאיזו מהן שירצה יקריב: **והפנימית מכפרת.** על הבעלים: **כשם שדמה פוטר** [כה] **בשרה.** מן המעילה דזריקת דם מועילה בשר קדשי קדשים מן המעילה [מעילה ב.] דיהא [כו] בה שעת היתר להכניס כך היא פוטרת את בשר חבירתה ואע"פ שפסולה ואשחט שתיהם בפנים קאי ואשמעינן דהיכא דמונח [כז] בכוסות וקדם וזרק את דם האחת פוטרת את חבירתה מן המעילה משום חטאת שכיפרו בעליה דקיימא לן [שם ג.] חטאות המתות לא נהנין ולא מועלין אבל משום שחוטי חוץ לא איצטריכא ליה דכמאן דקטלינהו [כח] דמי ולית בהו מעילה כדאמרינן [כט] בשמעתא קמייתא [דמעילה ב.] קדשים שמתו יצאו מידי מעילה. ואגב גררא נסבה הכא אידי דנקטא [ל] משום שחיטת חוץ ובפרק קמא דמעילה (דף ו:) נמי קתני לה לגולה:

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הלכה יח:
נג ב גד מיי' שם הלכה יח:
נד ה ו מיי' שם הלכה יח:
נה ז מיי' פי"ט שם הלכה יג:
ח מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ו:

מוסף רש"י

אבוה דשמואל בר רב יצחק. על אבוה דבר אבוכרס פירש"י זהו אבוכרס עצמו ומכירין היו את הבן ולא רצו את הבן שעשו את בנו סימן על שם בנו, שעשו את בנו סימן לו (חולין לח.) והרי שתיהן עומדות. ושחט את שתיהן וזרק של אחת מהן והיא לה לידך מבריתה מוחר חטאת משעה שנזרקה דמה של אחת: כשם שדמה פוטר את בשרה. כשם שאותה שנזרק דמה פוטרת בשרה מן המעילה, כך היא פוטרת את בשר חבירתה. זו שלא נזרק דמה, מן המעילה, דכזבח אחד הן שהרי יכול לזרוק דמה של זיו מהן שילקה (מעילה ו:):

מסורת הש"ס

א) [לעיל קח.], **ב)** [לעיל פד: ע"ש], **ג)** עירובין דף צז., **ד)** מעילה דף ו:, **ה)** [שם], **ו)** [לעיל קז.], **ז)** ד"ה נמצא, **ח)** [עי' לעיל קט. תו' ד"ה לאתויי]

הגהות הב"ח

(מ) גמ' אמר זעירי שחיטת לילה בבהמה איכא ביניהו:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דבפנים (ש"ס): **ב)** נ"ל מיחייב, כל שחייבין עליו בפנים חייבין עליו בחוץ מיבעי ליה ואלא כי היכי כו' ומקמ שבינתיים נמחק (ש"ס), ו"ל"ה כרוב כתה"י ושם איתא תיבת האי, ובש"מ מוחק תיבת האי בכל הענין: **ג)** ל"ל מיחייב (*ש"ס): **ד)** בחוץ אין חייבין עליו בפנים מיבעי ליה כל"ל (ש"מ, וכ"ה ברוב כתה"י): **ה)** חייבין עליו בפנים אין חייבין עליו בחוץ מיבעי ליה כל"ל (ש"מ, כתה"י): **ו)** תיבות בכלי חול ליתא בכתה"י. ועוה: **ז)** ל"ל והשתא (ש"מ, כתה"י). וכ"ה בכש"י: **ח)** נ"ל מיחייב תני כל שחייבין כו' (ש"מ, וכעי"ז בכתה"י) וכן משמע מרש"י: **ט)** בכי"ל ליתא תיבות והעלה בחוץ. וכן במ"ב, וכ"מ בכש"י. נ"ל והעלה בחוץ חייבין על כיוצא בו בחוץ והעלה בחוץ (כי"ד וק). בכי"מ ובד"ו ליתא חייבין עליו בחוץ. ולפנינו ע"פ בה"ר: **י)** ראוי לבוא בפנים (כתה"י וש"מ): **יא)** נ"ל חייב (כי"צ). וכ"ה במשנה כ"י קוקספורד ובבלין. וכן הגיה הרב יהוסף הובא במגל"ס. ולפ"ז מיושב הרמב"ם בפי"ט מהל' מעה"ק הי"ג שפסק אחד בפנים ואחד בחוץ חייב. ועי' בכ"מ שם בשם מהר"י קוקקוס שכ' דאולי הר"מ היה לו גי' אחרת. ולאה גם להלן בחוש אמת"ו: **יב)** נ"ל חייב (כי"צ). וכ"ה בעמ' כתה"י הנ"ל וגם בכ"י קופמן. ולאה בחות אלפס"ו: **יג)** ל"ל לעיל (קז ע"ב) (גר' קה"י): **יד)** נ"ל הראשונה בחוץ כגון בשחיטה וליתא כל הקטע מתיבת בפנים עד העבודה ראשונה (כי"פ). וכן הגיה הפ"מ ועי"ש שמתק גם קטע לפנ"ז: **טו)** נ"ל כגון במליקה פטור על העלאתו אם נעשית המליקה בחוץ ודרך כו' (*צ"ק): **טז)** תיבת כו' ליתא בכתה"י וש"מ: **יז)** דכוותיה אם נעשית כולה בחוץ הוה כל"ל (ב"ש וח"ו): **יח)** בבהמה בפנים והעלה כל"ל (*ש"מ): **יט)** כיוצא בו בפנים (*ש"מ): **כ)** כ"ל שחטה (ש"מ, כתה"י): **כא)** ל"ל דבפנים (כי"י): **כב)** בחוץ דהא אשחיטתן (כתה"י וב"ש): **כג)** תיבת בו ליתא בפרי"ל: **כד)** והשניה אחריה בחוץ (*ש"מ): **כה)** את בשרה כל"ל (*ש"מ): **כו)** ל"ל דהיה (גליון). נ"ל דאית לה (כי"י): **כז)** דמונח דם בכוסות (כי"פ): **כח)** ל"ל דחנקינהו (*ש"מ): **כט)** כדאמר במעילה בשמעתא (*ש"מ): **ל)** ל"ל דנקט (ש"מ): **לא)** הבליעה שכך גזירת הכתוב שאין כל"ל (ב"ש וח"ו):

גמ' מאן תנא. דפליג עליה דר' אלעזר בר' שמעון בפרק כל הפסולין (לעיל דף לד:) ואומר כוס עושה חבירו דחוי דקתני חטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהם הוא לבדו נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה ורבי אלעזר ב"ר שמעון אמר התם כולן נשפכין ליסוד דקסבר כוס אחד עושה את חבירו שירים: **רבי נחמיה הוא.** דפליג עליה דאמר הכא קבל דמה בכוס אחד נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ חייב דשירים נינהו ושירי הדם שהקריבו [ט] בחוץ חייב והיכא דקיבלו בשני כוסות אמר פטור אלמא כוס שני לאו שירים חשיב ליה אלא דחוי היה [י] לשפוך לאמה הלכך לא מיחייב עליה בחוץ: [כ] **מאי למה הדבר דומה.** למאי הלכתא דמינהו ומאי גמר מינה: **הא מני רבי היא דאמר.** במסכת תמורה (דף כב:) אבודה בשעת הפרשה מתה כחטאת [יא] שכיפרו בעליה דקיימא לן (שם דף כא:) דאלמא למיתה אפילו לא היתה ראשונה אבודה בשעה שמתכפר בשניה אלא בשעת הפרשה ומשהפרישו זו תחתיה נמצאת קיימא לן בה דאם נתכפר באחת מהן שניה מתה והכי קאמר תנא דמתני' טעמא דאבדה כלומר [יב] זו שהופרשה על ידי איבוד חבירתה הוא דכי שוחט אחת מהן בחוץ אחר שקרבה חבירתה [יג] פטור דדמיא לכוס דחוי משום דכרבי סבירא ליה דאמר למיתה אזלא אבל המפריש שתי חטאות לאחריות מעיקרא שאם תאבד האחת יתכפר בחבירתה דאפי' רבי מודה בו [יד] דמתכפר באחת מהן והשניה תרעה ודמיה לעולת קין המזבח וכן לרבנן באבודה בשעת הפרשה דאית להו תרעה בההוא לא אמרינן דאם שחטה בחוץ לשניה דנפטר ואף על גב דלכתחילה לא קרבה היא גופה עולה אלא דמיהן [טו] חייב עליה בחוץ דאי אקרבה לדידה גופה עולה בפנים מתקבלת היא: **כדרב הונא [אי"ר] אשם שניתק לרעייה.** כגון תמורת אשם ואשם שמתו בעליו או נתכפרו באחר וקיימא לן (תמורה דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה ונמלך בב"ד ואמרו לו ירעה ושחטו סתם כשר לעולה ודוקא ניתק אבל לא ניתק לא כדאמר בפ"ק (לעיל ד' ה:) הוא בהוייתו יהא: **מי דמי.** מתני' לדרב הונא לחיובי אחטאת שניה בחוץ מהאי טעמא הא לא חזיא היא גופה לעולה כלל דהא נקבה היא: **מיוסף שיבא.** מקום: **בשעיר נשיא.** שהפרישו שניים לאחריות דהתם זכר הוא:

הדרן עלך השוחט והמעלה

פרת חטאת. חוץ מגתה. בגמרא [קיג.] מפרש היכא: **גתה.** לשון גת כלומר [טז] מקום עמוק: **ששחטה חוץ מגתה** גרסי': **פטור.** ולא אמרינן שוחט קדשים בחוץ [יז] שלא במקום מלוה דרחמנא פטריה מואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד שחובה עליו להביאו שם דמדקפיד קרא לענשו על שלא הביאו ש"מ בעומד להביאו שם משמעי קרא: **כל שאינו ראוי.** כל שאינו עתיד [לבא]. וגמרא [קיג.] פריך הא שעיר המשתלח עתיד לבא להגריל ולהתוודות: **שנאמר לפני משכן.** להקריב קרבן לפני משכן אע"פ שכשר לבא הואיל ואינו כשר ליקרב. וגמרא [שם] פריך הני נמי תיפוק לי מואל פתח אהל מועד: [יח] **עובר בל"ת.** הואיל וראוי לבא לאחר זמן דקתני בסיפא: שהיה

אלא בפנים וחזר ונתן בחוץ שיריים נינהו. אע"ג דאית לאוקומא בג' מתנות שבחטאת דאמרינן בפ' ב"ש (לעיל דף לח:) דלענין חוץ הוי כתחילתן לא משמע ליה אלא בשיריים דומיא דשיני כוסות אחד בפנים ואחד בחוץ שלא היה עושה חבירו דחוי אלא"כ נתן לכולם: [ו] **בשם שדמה פוטר את בשרה מן המעילה.** דזריקת דם מוציאה בשר קדשי קדשים מן המעילה כך הוא פוטר את בשר חבירתה מן המעילה ופי' בקונטרס משום חטאת שכיפרו בעליה דקי"ל חטאות המתות לא נהנין ולא מועלין וקשה לפירושו דבסוף פרק קמא דמעילה (דף ו:) תנן אמר רבי עקיבא והרי מפרש חטאתו ואבדה והפרש אחרת ואחר כך נמצאת הראשונה הרי שניהם עומדים לא כשם שדמה פוטר את בשרה כך פוטר את בשר חבירתה ואמרינן בגמרא [ז] אמר רבי אלעזר לא אמר רבי עקיבא אלא ששחט שניהם בבת אחת דלא מזה זורק לזה מזה זורק אבל בזה אחר זה לא ואי חשיב כחטאות המתות אפילו בזה אחר זה נמי אלא ואלא כיון דנשחטה קודם זריקת דמה של חבירתה שראוי להתכפר לא הויא חטאת המתה והיינו טעמא דיש חילוק בין בת אחת לזה אחר זה דבבת אחת חשיבי תרוייהו כחד גופא ולכך פוטר את בשר חבירתה וכן מוכחת הסוגיא: **הא מני רבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה.** למאן דאמר בפרק ולד חטאת (תמורה דף כב.) דהכל מודים במתכפר בשאינה אבודה דאבודה מתה מיירי הכא בכל ענין דהשניה מתה לרבי ואיכא למאן דאמר דאמר התם דבבת אימלך פליגי והיכא דמשך מדעתו אחת מהן והקריב השניה מתה לכולי עלמא דנתכוין לחטאתה והיכא דנמלך מודה רבי דנתכפר [יח] באבודה דשאינה אבודה רועה והכא מיירי בשאינה אבודה בפנים ואבודה בחוץ וקשה קצת מאי רבי היא דרבנן נמי לא פליגי בהכי: **והכי קאמר טעמא דאבדה אבל הפריש שתי חטאות לאחריות כו'.** משמע היכא דקתני אבדה הוי אבדה דוקא ותימה דבסוף פ"ק דמעילה (דף ז.) תניא אמר רבי שמעון כשהלכתי לכפר (בגא) [פאני] כו' עד אמר לי בני אתה אומר כן והרי מפרש חטאת ואבדה והפרש אחרת תחתיה כו' ולר"ש על כרחין לא מחלק דרועה לר' שמעון ליה כלל כדאיתא בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לז:) ובתמורה פרק יש [יט] ולד חטאת (תמורה דף י) וי"ל דבמעילה אינו יורד לחידוש זה אלא לאשמועינן דזריקה מועלת ליועא וחד מיינייהו נקט אבל מתני' דהכא לחידוש תנייה דאין זה דמיון כ"כ ולא נקטה אלא לאשמועינן דרבי היא [כ] חדא מיינייהו מעיקרא עולה היא ואפילו למ"ד בעי עקירה חסרון עקירה לא שמיה חסרון בהאי דעומד ליעקר ולא דמי להא דאמרינן בפ' בתרא (לקמן דף קיד:) אי הכי לשמו ליחייב הואיל ורלאוי אלא לשמו ומשני מחוסר עקירה דהתם אינו עומד ליעקר: **בשעיר** נשיא. וא"ת לר"ש חטאת זכר אמאי מתה הא אמרי' בפרק קמא דהוריות (דף ו:) ובפרק שני דתמורה (דף טו:) דחמש חטאות בחד מקום גמירי להו ולא משכחת ולד חטאת בחטאת זכר וי"ל דמתני' דלא כר"ש והא דאמרינן בפ' ולד חטאת (שם דף כב.) גבי שעירי יום הכיפורים והשני יראה לרבי שמעון ודייקת הא ביחיד [כא] מתה לאו בזכר כיונא באלו אלא בנקבה:

הדרן עלך השוחט והמעלה

פרת חטאת ששחטה חוץ מגתה. ברוב ספרים גרסינן ששרפה וכן במסכת פרה פרק ד' (מ"ב) תנן שרפה חוץ לגתה פסולה והוא הדין בשחיטה דאין חיוב חוץ לא בשחיטה ולא בהעלאה כדמוכח בגמרא ועיקר גת ניתקן לשריפה שהוא כעין גומא כדפירש בערוך ושורפין אותה שם ואוספין אפרה:

נו א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה ג:
נז ב מיי' שם הלכה טו:
א ג מיי' פרק יט מהלכות מעה"ק הלכה ז:
ד מיי' פי"ט שם הלכה יא:
ה מיי' פי"ט שם הלכה ז:
ב ז מיי' שם ופי"ח הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹ:
ויקרא יז, ד

מוסף רש"י

שיירי הדם. של חטאות הטעונין שפיכה ליסוד (לעיל קיב:). אף של חטאות המיוחדות (לעיל לח:) שהקריבו בחוץ חייב. דקסבר שיירים מעכבין, הילכך מתקבלים בפנים וחזיקה גמורה הן (לעיל קי:) **אשם שניתק לרעייה.** שמתו בעליו או שנתכפרו באחר וניתק מדין אשם לרעייה, שאמרו לו ב"ד הועילאוהו וירעה (לעיל ה:). שניתק מדין הקרבה ומקריבהו לרועה לו שיסתאב, דקי"ל (תמורה יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה (לקמן קסז:). חטאת ואשם אינן באין נדבה ומשנתכפרו באחר אין תקנה לזה, וגבי חטאת הלכתא גמירי לה דמתה ובאשם גמירי הלכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה, ואם ניתקו מעליו הנליטו לאפר לרעות שיסתאב ויפול בו מום שיוכל לפדותו ולהוליאו לחולין, וכל הרועים דמיהם נופלים לנדבה. ומה היא נדבה שאם שופרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ואם היו עומדין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין משם קין המזבח עולות, בשר לשם זבורות לכהנים, שזהו מדרשו של יהודע הכהן במס' תמורה (כג:) וזה לא המתין עד שיומתם ומשניתקו לרעיה שחטו סתם (פסחים עג.) **ושחטו סתם.** אם השליח לרועה וקדם ושחטו סתם עד שלא נסתאב (תמורה יח.). שהקדים ושחטו לשם עולה (מיר כה:) **כשר.** לעולת קין המזבח, הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים (פסחים עג.). **דהא סתמא** לשם עולה קאי לדמים (תמורה שם). **דהא סתמו לעולה** ואין שם אשם עליו, דנדבה דשופרות עולה (מנחות ד.) **מיוסתיניא.** מאותו מקום (תענית ט.): **הרובע והנרבע.** ע"פ עד אחד או ע"פ הנעלים שלא נקבל, דפסול לגבי מזבח (ב"ק מ: וכעי"ז תמורה כח.) **והמוקצה.** שהקלהו וחילהו לתקרובת עבודת כוכבים (ע"ז כב:). **או:** שהקלהו והופרש לצורך עבודת כוכבים (בכורות מא.). **או:** שהפרישו להקריבו לעבודה זרה (בכורות נח.) **ונעבד.** שהשתחוה לו ועשאו עבודת כוכבים (יבמות פג:). **או:** שעבד את הבהמה עצמה כגון שניסך לה בין קרניה (בכורות נח.) **והכלאים.** בן רחל וחיש שפסול לקרבן: **ויוצא דופן.** שקבעוה הוהליאוה (חולין לח:). כלאים ונוגעים ויוצא דופן, שור או כשב כי יולד פרט ליוצא דופן (חולין לח:), עוביה אתם (מנחות ה:) אמרינן כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין מ"ל להוציא את הטריפה והנדחיה מותרת בהנאה להשליכה לכלבים (לעיל עא.):

ח) [לעיל לח: לט. קי:], ט) [לעיל לד: יומא מז: תמורה כב:] ע' ירושל' יומא פ"ה ה"ז, י) [תמורה כב:], כ) [לעיל ה:], כא) [וש"נ], כב) שייך לע"ב, כג) שייך למתני' דלעיל, כד) [מעילה ז.]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה למה הדבר דומה למה לי למאי הילכתא:

שינויי נוסחאות

א) נ"ל ראוי לבא בפנים אלא בפנים וחזר ונתן בחוץ שיריים נינהו אמרי הא מני כו' (כתה"י ושמכ"י): ב) נ"ל אלא (כי"צ וכ"ה בתוס'): ג) נ"ל חייב אמרי [בכי"מ הדה אמר] מאן תנא דפליג עליה דר"א בר"ש ואמר כוס עושה חבירו דחוי ר' נחמיה היא (וש"מ. כי"מ וק'. וכ"מ מרש"י): ד) נ"ל למה לי למימר למה הדבר דומה (כי"צ). ובאמר כתב"י וכש"מ מאי למה הדבר דומה [ותיבות למה לי נמחקות]: ה) אבל הכא חטאת (כתה"י וש"מ): ו) נ"ל ששחטה (*ש"מ. וכ"ה במשניות). וכן גי' רש"י ופרי"ל. אלן בערוך ערך גת ג' וכפיה"מ לר"מ גרסי כלפניו. ועי' תוס'. וע"ע טה"ק ומו"ק: ז) שהקריבו (*ש"מ, ובמשניות): ח) ל"ל והאתנן והמחיר (*שמכ"י, ובמשניות). וכ"ה סדר הכמוניים: ט) נ"ל שהקריבן (*ש"מ): י) נ"ל הוא (ב"ש): יא) בכתה"י ודש"י חטאת: יב) כלומר דוקא זו כל"ל (ב"ש): יג) חברתה בפנים פטור (כתה"י וש"מ): יד) נ"ל בה (*ש"מ): טו) נ"ל דמיה (ש"מ, כתה"י): טז) בכתה"י וש"מ וכי"ב וג' כלומר מקומה. והסמ"ל ומה"ל ששחטה וכו'. [נד' וגליה כלומר מקום. ותיבת עמוק ליתא]: יז) בחוץ הוא שלא (*ש"מ): יח) נ"ל דאם נתכפר (צ"ק): יט) נ"ל פרק יש בקרבנות (דף טו ע"ב) (הגרי"ב): כ) כלן הסמ"ל ומה"ל חדא מיניהו כו' (ב"ש, צ"ק): כא) נ"ל דיחיד (ב"ש):

ליקוטים

חוץ מגתה. גתה, פי' גומא היא בקרקע צורת גת מתוקנת לשריפת הפרה. (ערוך ע' גת)

שיטה מקובצת

הרובע. עי' פוס' תמורה דף כד: (ד"ה קפנק): רש"י אשם שניתק לרעיה כו' כדאמר בפ"ק הוא בהוייתו יהא. כ"ב אלמא אשם שניתק לרעיה אמתיה לעולה קאי, ס"ל דפרש שני חטאות לאחריות נמי ומתכפר באחת אחרת אמתיה לעולה וכיון דלעולה קאי אם שחטה בחוץ לאחר שנתכפר באחרת חייב משום שחוטי חוץ. ע"כ מספר יקון (ב"ש):

ג א מיי' פי"ח מהלכות מעה"ק הלכה ח:
ד ב מיי' שם הלכה ז:
ה ג מיי' שם הלכה ט:
ו ד מיי' שם פי"ט הלכה ד:
ז ה מיי' שם הלכה ו:
ח ו מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה ה:
ט ז מיי' שם הלכה י:
י ח מיי' פ"ל מהלכות בית הבחירה הלכה ג:
יא ט מיי' פי"ז שם הל' יא וס"ש מהלכות מעה"ק הל' ג ופי"ח שם הל' ה:
יב י מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הל' טו וס"ש שם הלכה יד וס"ש מהלכות מעה"ק הל' ה ופ"ב מהל' מעשר שני הל' ח טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף קלב:
יג כ מיי' פי"ח מהלכות מעה"ק הלכה ב:

מוסף רש"י

כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן. כגון זה שהוא ראוי ליטמא למחר בפנים ומחטו בחוץ: הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת. לפי שאינו מתקבל בפנים, לאיסור אותו ואת בנו נוטל נמי בקדשים (מעילה יב.): ומע"פ שאינו בכרת דלאו מתקבל בפנים הוא מ"מ בלא מעשה הוא דאולו ולריו לאחר זמן, ולאו דידיה מפרש [נקמן קיד.] מלא תעשון ככל אשר אנחנו עושים וגו' (תהלים פא.) מחוסר זמן. פטור על אמיתת חוץ, כגון שהוא מחוסר זמן בגופו כגון שהוא מחוסר זמן בבעליו, בגופו כגון בחוץ שמותר לגיתו: הזב והזבה. שיש זמן להבאת קרבנותיהם לאוף פטירת שבעה, והיולדת. לאוף מלאת ימי טהרה, שהקריבו. לפני הזמן, חטאתם ואשמם בחוץ פטורין. שאינן מתקבלים בפנים לא לחובה ולא לנדבה, לחובה משום דלא מטא זמניהו ולנדבה שאין מעלת ואשם בא לנדבה, והאי אשם בא מגזירה הוא דאילו הזב והזבה ויולדת ליכא אשם: עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין. שעולה ושלמים באים לנדבה ומתקבלין לנדבה בפנים (יומא סג.) והבורלל. בזמן, והפותח. פתים לאחר אפייתה כגון מנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור שהן באות אפויות, והמניף והמגיש. בקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן כדאמרינן בסוטה בפ"ב, והמסדר את השלחן. בלחם הפנים, בחוץ. אם עשה אחת מאלו בחוץ, פטור. דלא חייב כרת אלא שוחט, דכתיב (ויקרא יז) אשר ישחט וגו', ומעלה דכתיב (שם) אשר יעלה עולה, חוזק לאתרמי מדם שפך, וכל הני דיש לאחרייב עבודה אמעיט, מה העלאה מיוחדת שהיא גמר עבודה אף כל שהוא גמר עבודה: ואין חייבין עליו לא משום זרות. זר שעשה אחת מהם בפנים אינו חייב מיתה דנפקא לן בסדר יומא (דף כד.) מועבדתם עבודת מתנה ודרשינן עבודה חמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה, וכל הני יש אחריה עבודה דהקטרת קומץ אחר כולן, מסדר הסולת עבודה אחרונה של לחם הפנים הייט סילוק מזיכין והקטרתן, והמגיש את הנרות המדשנים שחרית יש אחריה הדלקת ערבית, מקבל דמיס יש אחריו זריקה: ולא משום טומאה. כהן טמא שאינם, זרות ומשום בטומאה מחד קרא נפקי לזרה דילהו בפ' כל הזבחים תניא בשחיטת קדשים (זבחים דף טו:) ומזרו מקדש בני ישראל ולא יחללו דהייט טומאה דכתיב בתריה אמור אליהם לדורותיכם וגו' חד נמי מייתי דכתיב ומלא'טרין קדש לבני ישראל דמעלי'טרין קדש לבני ישראל דמעטו מאי אי למעוטי קדשי נכרים וקדשי נשים וכי בטומאה קרבי והא אמרינן התם דלא, אלא הכי קאמר בני ישראל נמי אם אם זרים לא יעבדו אלא יחללו, וכיון דזרות וטומאה מחד קרא נפקי מאן דמייתי אזרות מייתי נמי לא מטמאה: ולא משום שלא רחוץ ידים ורגלים. דמוקה מוקה מממחוסר בגדים גמר לה התם לענין אמולי עבודה, והאי תנא נמי ליף מינה דאמר מה מחוסר בגדים לא מייתי אלא לגמר עבודה, דלא נמי לא מייתי אלא לגמר עבודה אבל אם לגבוה וגבעון. מרבה שילה בימי עלי כשנאבד הארון בארץ פלשתים, בלו לבית לגבוה ולא היה שם מזבח הנתשה אבל ארון לא היה שם, שבשהחזיר'ו פלשתים עמד בקרית יערים עשרים שנה עד שהגלך דוד והביאו לציון ובכיון עמוד עד שבנה שלמה בית המקדש, דכתיב (מ"א ח) ויביאו הכהנים את ארון בית ה' וגו', ומזבח הנתשה היה בנוב כל ימי שאול ושמואל, דכתיב (ש"א כא) ויאמר לו אחימלך הכהן הלא הנה פה חמש לחם תחת ידי תן לידי לחם קודש וגו' הנמצאים מלפני ה', מרבה עוד על דבר זה שהרגם שאול מפני שאמרו לחם לדוד ונבלו לחם לגבעון ומיתן שם מזבח הנתשה עד שבנה שלמה הבית, דכתיב בדברי הימים (פסחים לח.) והיא היתה נחלה. דאמור בפסוק (דברים יב) אל המנוחה ואל הנחלה (מעילה יב.) קרבנות ציבור קרבין במשכן כו'. הילכך שאין נידר ונידב אין קרב בבמה יחיד דהא אין קדשי ציבור קרבין [בה] (לקמן קיז:) לבמת ציבור. דהיינו מזבח (מעילה ג.):

(ד) שהיה ר"ש אומר כו'. בגמ' [קיד.] מפרש לא תעשה דידהו: פורין שלא הגיע זמנן. כדתנן בחולין (דף כב:) משזיחיבו כשירין ומקמי הכי פסולין דתורין ממשע גדולים ולא קטנים בני יונה קטנים ממשע ולא גדולים ופסולין מתחילת הליהוד ואילך: בלא תעשה. הואיל ורמין לאחר זמן יש בו לא תעשה לשמחון בחוץ: מחוסר זמן. שאמרנו פטור בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים שלא הגיע זמן בבעלים להקריב קרבנותיהם: והמלורע לא גרסינן במתני' [ט]: שהקריבו. בחוץ ימי ספרן: ויולדת. בתוך מלאת: ואשמם. בגמרא [י] פריך מאי אשם איכא בהני: פטור. שאין מתקבלין בפנים לא לחובה ולא לנדבה: עולותיהן. דזב וזבה [כ] דעוף וליולדת בהמה: חייבין. שהרי מתקבלות בפנים נדבה לשמן: ושלמיהן. בגמ' פריך מאי שלמים איכא בהני: קדשי קדשים. כבשי עצרת: ומוחר העומר. לאחר קמילה: היולק. שמן על המנחה כדכתיב (ויקרא ב) ויצק וגו': והפותח. מנחת מאפה כדכתיב (שם) פתות אותה פתים: והמגיש. מנחה בחוץ [ל] והיא טעונה הגשה בפנים [מ] בקרן מערבית דרומית כמשפטה: המטיב את הנרות. מדשן את המנורה בבקר: פטור. טעמא יליף בברייתא בגמ' [מא]: אין בהן משום זרות. חיוב מיתה. כל הנך הקטרות בדבר שדרכן לאכול לאו הקטרה נינהו וכל הנך עבודות הואיל ויש אחריהן עבודה אין זר חייב עליה [א] מיתה כדאמרינן בפרק בראשונה (יומא דף כד.) עבודת מתנה ולא עבודת סילוק עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה: ולא משום טומאה. כהן טמא שנשמש לאחרת זרות ושימוש בטומאה מחד קרא נפקי מוינזרו ולא יחללו בכל הזבחים תניא (לעיל י.) מאי דמחייב [ב] אזרות מחייב אשימוש טומאה: ולא משום מחוסר בגדים. לאינהו נמי כזר [ג] בזמן שאין בגדיהן עליהן אין כהונתה עליהם והוו להו זרים הכי נפקא לן בפרק שני (שם יז.): ולא משום שלא רחוץ ידים ורגלים. גמר חוקה חוקה ממחוסר בגדים התם לענין אמולי עבודה ולענין מיתה נמי אין גמרינן לה מהתם: ועבודה בבכורות. דכתיב ויעלה את נערי בני ישראל וגו' (שמות כד): נאסרו הבמות. דכתיב בשחוטי חוץ: ועבודה בבהנים. דכתיב (ויקרא ט) קרב אל המזבח: לפנים מן הקלעים. דכתיב בחטאת ואשם ומנחה (ויקרא ו) בחלר אהל מועד: קדשים קלים בכל מחנה ישראל. כמות שהן שרויין בדגליהם והא יליפינן מאיזהו מקומן (לעיל נה.) מקראי: בלו לגלגל. כשעברו את הירדן והוקבע אהל מועד שם שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו: הוסרו הבמות. דכילפינן לקמן [קיח:] מאיש כל היאיר בעייניו: קדשי [יד] הנאכלין לא קרב בבמת יחיד כל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה קטנה ואין מנחה בבמה הלכך עולה הוא דהואי ואין נאכלת ואכלת ואשם בבמת ציבור הוא דקרבי ונאכלין לפנים מן הקלעים: קדשים בעלי מומין עוברין שהקריבן בחוץ פטור ר"ש אומר בעלי מומין קבועין פטור בעלי מומין עוברין (ח) חייב בלא תעשה [א]תורים שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן שהקריבן בחוץ פטור ר"ש אומר בני יונה שעבר זמנן פטור ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה [ח]אותו ואת בנו ומחוסר זמן פטור ר"ש אומר הרי זה בלא תעשה [ט]שר"ש [א] אומר כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן ה"ז בלא תעשה ואין בו כרת וחכ"א כל שאין בו כרת אין בו לא תעשה [ג]מחוסר זמן בין בגופו בין בבעליו [ג]איזהו מחוסר זמן בבעליו הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין [ז]המעלה מבשר חטאת מבשר אשם מבשר קדשי קדשים מבשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות [ח]והיוצק והפותת [ב] והבולל והמולח והמניף והמגיש והמסדר את השולחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור [ב] [י]ואין חייבין עליו לא משום זרות [יא]ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום [שלא] רחוץ ידים ורגלים [יב]עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות [יג]ועבודה בבכורות ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מחנה ישראל באו לגלגל הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מקום [יד]באו לשילה נאסרו הבמות [טו]ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד [ג] מלמטן [טז] והיריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה [יז]באו לנוב וגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים [ד] בכל ערי ישראל [יח]באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להן [ה] היתר והיא היתה נחלה [יט]קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ [ו] [כ]הרי אלו בעשה ולא תעשה וחייבין עליו [ז] כרת הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חייבין עליהן כרת הקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת היתר הבמות הרי אלו בעשה ואין בהן לא תעשה ואלו קדשים קרבין במשכן קדשים שהוקדשו למשכן קרבנות ציבור קרבין במשכן וקרבנות היחיד בבמה קרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקריבו [ח] במשכן ואם הקריבן בבמה פטור ומה בין במת יחיד לבמת ציבור סמיכה ושחיטת צפון קליס בכל מקום. דכיון שבטלו הדגלים והן היו הולכים בכל הארץ לכבשה ולא היתה חייתן סביבות המשכן בטלה קדושת מחנה ישראל. מעשר שני לא הוזכר כאן לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה: בלו לשילה. לאחר חילוקו [טו] מיד קבעוהו בשילה: נאסרו הבמות. כדקתני והיא היתה מנוחה וכתיב [ו] כי לא באתם עד עתה וגו' כלומר כשתעברו את הירדן לא תקריבו [טז] בבמות ככל אשר אנחנו עושים פה היום שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות אלא אים כל איש בעיניו תעשו [ח] דהיינו נדרים ונדבות שאינן עליכם חובה אלא לפי מה שיש בעייניכם כי בעוד שתכבשו ותחלקו לא באתם עד עתה אל המנוחה ועברתם [יז] את הירדן וישבתם בארץ היינו לאחר ירושה וישיבה והיה המקום וגו' השמר לך וגו' היינו איסור הבמות: הקרב. (שם) גג של נסרים: ויריעות מלמעלן. בגמרא [קיח.] יליף לה: בכל הרואה. במקום שרואין משם את שילה. ובגמרא [שם] יליף לה: בלו לגוב וגבעון. כשחרבה שילה ונלקח הארון בימי עלי בלו לגוב וגבעון [יח] כמו שנאמר אין לחם חול [וגו'] כי אם לחם קדש [יט] אשר מלפני ה' (שמואל א כא) אלמא שולחן ומזבח התם הוה חרבה עוד בימי שאול בלו לגבעון דכתיב במלכים (א ד) כי [ו] שם הבמה גדולה: הוסרו הבמות. יליף בגמרא: קדשים קלים בכל ערי ישראל. דהא בכל מקום [ב] שהוא שם עושה במה [ו] ומקריבו: ומעשר שני. [בא] פריך בגמ' נסקינה להתם: והיא היתה נחלה. ההיא דכתיב בקרא דמשבלו אל המנוחה ואל הנחלה יאמרו [בב] הבמות: לפנים מן החומה. של ירושלים שהיא במקום מחנה ישראל שבמדבר דכתיב ואכלת שם לפני ה' (דברים יב): בעשה. והביאום לה' וגו' (ויקרא יז): ולא תעשה. כדילפי' [קו:] משם תעלה [בג] לשחיטה [ע] ואזהרה דהעלאה השמר לך פן תעלה עולותיך וגו' (דברים יב): וחייבין עליהן כרת. דכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו [בד]: וחין חייבין עליהן כרת. כדאמרן בהשוחט (לעיל קו:) עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן כו' וקתני סיפא יכול יהו חייבין עליהן כרת תלמוד לומר זאת להם ואין אחרת להם: הקדישן בשעת איסור הבמות. מההיא שעתא קרינא בהו והביאום לה' וכיון שהמתין עד שלא יבא [בה] לקיימו נתבטל העשה על ידו אבל לאו וכרת ליכא דאזהרה ועוסק בשעת הקרבה כתיבי והרי הותרו הבמות: ואלו קדשים קרבין במשכן שהוקדשו למשכן. בזמן שהיה המשכן בגלגל והותר במה אלו קדשים צריכין להקריבן במשכן ולא יקרבו בבמה אותם שהוקדשו לשם משכן מפרש [בו] וחזינ: קרבנות ליבור. סתמן למקדש [בז]: קרבנות יחיד. סתמן בבמה: קרבנות יחיד שהוקדשו למשכן. שפירש בשעת הקדישן על מנת להקריבן למשכן: פטור. מאזהרה ומעונש שהרי הותרו הבמות ומיהו אסור לשנות משום כאשר נדרת תשמור ועשית (דברים כג): ומה בין במה יחיד לו'. כולהו יליף בגמ' דלא נהיגי בבמה יחיד: במת ציבור. בגלגל נוב וגבעון [בח]: ומתן

(ה) שהיה ר"ש אומר כו'. בגמ' [קיד.] מפרש לא תעשה דידהו: פורין שלא הגיע זמנן. כדתנן בחולין (דף כב:) משזיחיבו כשירין ומקמי הכי פסולין דתורין ממשע גדולים ולא קטנים בני יונה קטנים ממשע ולא גדולים ופסולין מתחילת הליהוד ואילך: בלא תעשה. הואיל ורמין לאחר זמן יש בו לא תעשה לשמחון בחוץ: מחוסר זמן. שאמרנו פטור בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים שלא הגיע זמן בבעלים להקריב קרבנותיהם: והמלורע לא גרסינן במתני' [ט]: שהקריבו. בחוץ ימי ספרן: ויולדת. בתוך מלאת: ואשמם. בגמרא [י] פריך מאי אשם איכא בהני: פטור. שאין מתקבלין בפנים לא לחובה ולא לנדבה: עולותיהן. דזב וזבה [כ] דעוף וליולדת בהמה: חייבין. שהרי מתקבלות בפנים נדבה לשמן: ושלמיהן. בגמ' פריך מאי שלמים איכא בהני: קדשי קדשים. כבשי עצרת: ומוחר העומר. לאחר קמילה: היולק. שמן על המנחה כדכתיב (ויקרא ב) ויצק וגו': והפותח. מנחת מאפה כדכתיב (שם) פתות אותה פתים: והמגיש. מנחה בחוץ [ל] והיא טעונה הגשה בפנים [מ] בקרן מערבית דרומית כמשפטה: המטיב את הנרות. מדשן את המנורה בבקר: פטור. טעמא יליף בברייתא בגמ' [מא]: אין בהן משום זרות. חיוב מיתה. כל הנך הקטרות בדבר שדרכן לאכול לאו הקטרה נינהו וכל הנך עבודות הואיל ויש אחריהן עבודה אין זר חייב עליה [א] מיתה כדאמרינן בפרק בראשונה (יומא דף כד.) עבודת מתנה ולא עבודת סילוק עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה: ולא משום טומאה. כהן טמא שנשמש לאחרת זרות ושימוש בטומאה מחד קרא נפקי מוינזרו ולא יחללו בכל הזבחים תניא (לעיל י.) מאי דמחייב [ב] אזרות מחייב אשימוש טומאה: ולא משום מחוסר בגדים. לאינהו נמי כזר [ג] בזמן שאין בגדיהן עליהן אין כהונתה עליהם והוו להו זרים הכי נפקא לן בפרק שני (שם יז.): ולא משום שלא רחוץ ידים ורגלים. גמר חוקה חוקה ממחוסר בגדים התם לענין אמולי עבודה ולענין מיתה נמי אין גמרינן לה מהתם: ועבודה בבכורות. דכתיב ויעלה את נערי בני ישראל וגו' (שמות כד): נאסרו הבמות. דכתיב בשחוטי חוץ: ועבודה בבהנים. דכתיב (ויקרא ט) קרב אל המזבח: לפנים מן הקלעים. דכתיב בחטאת ואשם ומנחה (ויקרא ו) בחלר אהל מועד: קדשים קלים בכל מחנה ישראל. כמות שהן שרויין בדגליהם והא יליפינן מאיזהו מקומן (לעיל נה.) מקראי: בלו לגלגל. כשעברו את הירדן והוקבע אהל מועד שם שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו: הוסרו הבמות. דכילפינן לקמן [קיח:] מאיש כל היאיר בעייניו: קדשי [יד] הנאכלין לא קרב בבמת יחיד כל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה קטנה ואין מנחה בבמה הלכך עולה הוא דהואי ואין נאכלת ואכלת ואשם בבמת ציבור הוא דקרבי ונאכלין לפנים מן הקלעים: קדשים בעלי מומין עוברין שהקריבן בחוץ פטור ר"ש אומר בעלי מומין קבועין פטור בעלי מומין עוברין (ח) חייב בלא תעשה [א]תורים שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן שהקריבן בחוץ פטור ר"ש אומר בני יונה שעבר זמנן פטור ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה [ח]אותו ואת בנו ומחוסר זמן פטור ר"ש אומר הרי זה בלא תעשה [ט]שר"ש [א] אומר כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן ה"ז בלא תעשה ואין בו כרת וחכ"א כל שאין בו כרת אין בו לא תעשה [ג]מחוסר זמן בין בגופו בין בבעליו [ג]איזהו מחוסר זמן בבעליו הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין [ז]המעלה מבשר חטאת מבשר אשם מבשר קדשי קדשים מבשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות [ח]והיוצק והפותת [ב] והבולל והמולח והמניף והמגיש והמסדר את השולחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור [ב] [י]ואין חייבין עליו לא משום זרות [יא]ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום [שלא] רחוץ ידים ורגלים [יב]עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות [יג]ועבודה בבכורות ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מחנה ישראל באו לגלגל הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מקום [יד]באו לשילה נאסרו הבמות [טו]ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד [ג] מלמטן [טז] והיריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה [יז]באו לנוב וגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים [ד] בכל ערי ישראל [יח]באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להן [ה] היתר והיא היתה נחלה [יט]קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ [ו] [כ]הרי אלו בעשה ולא תעשה וחייבין עליו [ז] כרת הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חייבין עליהן כרת הקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת היתר הבמות הרי אלו בעשה ואין בהן לא תעשה ואלו קדשים קרבין במשכן קדשים שהוקדשו למשכן קרבנות ציבור קרבין במשכן וקרבנות היחיד בבמה קרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקריבו [ח] במשכן ואם הקריבן בבמה פטור ומה בין במת יחיד לבמת ציבור סמיכה ושחיטת צפון קליס בכל מקום. דכיון שבטלו הדגלים והן היו הולכים בכל הארץ לכבשה ולא היתה חייתן סביבות המשכן בטלה קדושת מחנה ישראל. מעשר שני לא הוזכר כאן לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה: בלו לשילה. לאחר חילוקו [טו] מיד קבעוהו בשילה: נאסרו הבמות. כדקתני והיא היתה מנוחה וכתיב [ו] כי לא באתם עד עתה וגו' כלומר כשתעברו את הירדן לא תקריבו [טז] בבמות ככל אשר אנחנו עושים פה היום שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות אלא איש כל איש בעיניו תעשו [ח] דהיינו נדרים ונדבות שאינן עליכם חובה אלא לפי מה שיש בעייניכם כי בעוד שתכבשו ותחלקו לא באתם עד עתה אל המנוחה ועברתם [יז] את הירדן וישבתם בארץ היינו לאחר ירושה וישיבה והיה המקום וגו' השמר לך וגו' היינו איסור הבמות: הקרב. (שם) גג של נסרים: ויריעות מלמעלן. בגמרא [קיח.] יליף לה: בכל הרואה. במקום שרואין משם את שילה. ובגמרא [שם] יליף לה: בלו לגוב וגבעון. כשחרבה שילה ונלקח הארון בימי עלי בלו לגוב וגבעון [יח] כמו שנאמר אין לחם חול [וגו'] כי אם לחם קדש [יט] אשר מלפני ה' (שמואל א כא) אלמא שולחן ומזבח התם הוה חרבה עוד בימי שאול בלו לגבעון דכתיב במלכים (א ד) כי [ו] שם הבמה גדולה: הוסרו הבמות. יליף בגמרא: קדשים קלים בכל ערי ישראל. דהא בכל מקום [ב] שהוא שם עושה במה [ו] ומקריבו: ומעשר שני. [בא] פריך בגמ' נסקינה להתם: והיא היתה נחלה. ההיא דכתיב בקרא דמשבלו אל המנוחה ואל הנחלה יאמרו [בב] הבמות: לפנים מן החומה. של ירושלים שהיא במקום מחנה ישראל שבמדבר דכתיב ואכלת שם לפני ה' (דברים יב): בעשה. והביאום לה' וגו' (ויקרא יז): ולא תעשה. כדילפי' [קו:] משם תעלה [בג] לשחיטה [ע] ואזהרה דהעלאה השמר לך פן תעלה עולותיך וגו' (דברים יב): וחייבין עליהן כרת. דכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו [בד]: וחין חייבין עליהן כרת. כדאמרן בהשוחט (לעיל קו:) עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן כו' וקתני סיפא יכול יהו חייבין עליהן כרת תלמוד לומר זאת להם ואין אחרת להם: הקדישן בשעת איסור הבמות. מההיא שעתא קרינא בהו והביאום לה' וכיון שהמתין עד שלא יבא [בה] לקיימו נתבטל העשה על ידו אבל לאו וכרת ליכא דאזהרה ועוסק בשעת הקרבה כתיבי והרי הותרו הבמות: ואלו קדשים קרבין במשכן שהוקדשו למשכן. בזמן שהיה המשכן בגלגל והותר במה אלו קדשים צריכין להקריבן במשכן ולא יקרבו בבמה אותם שהוקדשו לשם משכן מפרש [בו] וחזינ: קרבנות ליבור. סתמן למקדש [בז]: קרבנות יחיד. סתמן בבמה: קרבנות יחיד שהוקדשו למשכן. שפירש בשעת הקדישן על מנת להקריבן למשכן: פטור. מאזהרה ומעונש שהרי הותרו הבמות ומיהו אסור לשנות משום כאשר נדרת תשמור ועשית (דברים כג): ומה בין במה יחיד לו'. כולהו יליף בגמ' דלא נהיגי בבמה יחיד: במת ציבור. בגלגל נוב וגבעון [בח]: ומתן

(א) שהיה ר"ש אומר כו'. בגמ' [קיד.] מפרש לא תעשה דידהו: פורין שלא הגיע זמנן. כדתנן בחולין (דף כב:) משזיחיבו כשירין ומקמי הכי פסולין דתורין ממשע גדולים ולא קטנים בני יונה קטנים ממשע ולא גדולים ופסולין מתחילת הליהוד ואילך: בלא תעשה. הואיל ורמין לאחר זמן יש בו לא תעשה לשמחון בחוץ: מחוסר זמן. שאמרנו פטור בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים שלא הגיע זמן בבעלים להקריב קרבנותיהם: והמלורע לא גרסינן במתני' [ט]: שהקריבו. בחוץ ימי ספרן: ויולדת. בתוך מלאת: ואשמם. בגמרא [י] פריך מאי אשם איכא בהני: פטור. שאין מתקבלין בפנים לא לחובה ולא לנדבה: עולותיהן. דזב וזבה [כ] דעוף וליולדת בהמה: חייבין. שהרי מתקבלות בפנים נדבה לשמן: ושלמיהן. בגמ' פריך מאי שלמים איכא בהני: קדשי קדשים. כבשי עצרת: ומוחר העומר. לאחר קמילה: היולק. שמן על המנחה כדכתיב (ויקרא ב) ויצק וגו': והפותח. מנחת מאפה כדכתיב (שם) פתות אותה פתים: והמגיש. מנחה בחוץ [ל] והיא טעונה הגשה בפנים [מ] בקרן מערבית דרומית כמשפטה: המטיב את הנרות. מדשן את המנורה בבקר: פטור. טעמא יליף בברייתא בגמ' [מא]: אין בהן משום זרות. חיוב מיתה. כל הנך הקטרות בדבר שדרכן לאכול לאו הקטרה נינהו וכל הנך עבודות הואיל ויש אחריהן עבודה אין זר חייב עליה [א] מיתה כדאמרינן בפרק בראשונה (יומא דף כד.) עבודת מתנה ולא עבודת סילוק עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה: ולא משום טומאה. כהן טמא שנשמש לאחרת זרות ושימוש בטומאה מחד קרא נפקי מוינזרו ולא יחללו בכל הזבחים תניא (לעיל י.) מאי דמחייב [ב] אזרות מחייב אשימוש טומאה: ולא משום מחוסר בגדים. לאינהו נמי כזר [ג] בזמן שאין בגדיהן עליהן אין כהונתה עליהם והוו להו זרים הכי נפקא לן בפרק שני (שם יז.): ולא משום שלא רחוץ ידים ורגלים. גמר חוקה חוקה ממחוסר בגדים התם לענין אמולי עבודה ולענין מיתה נמי אין גמרינן לה מהתם: ועבודה בבכורות. דכתיב ויעלה את נערי בני ישראל וגו' (שמות כד): נאסרו הבמות. דכתיב בשחוטי חוץ: ועבודה בבהנים. דכתיב (ויקרא ט) קרב אל המזבח: לפנים מן הקלעים. דכתיב בחטאת ואשם ומנחה (ויקרא ו) בחלר אהל מועד: קדשים קלים בכל מחנה ישראל. כמות שהן שרויין בדגליהם והא יליפינן מאיזהו מקומן (לעיל נה.) מקראי: בלו לגלגל. כשעברו את הירדן והוקבע אהל מועד שם שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו: הוסרו הבמות. דכילפינן לקמן [קיח:] מאיש כל היאיר בעייניו: קדשי [יד] הנאכלין לא קרב בבמת יחיד כל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה קטנה ואין מנחה בבמה הלכך עולה הוא דהואי ואין נאכלת ואכלת ואשם בבמת ציבור הוא דקרבי ונאכלין לפנים מן הקלעים: קדשים בעלי מומין עוברין שהקריבן בחוץ פטור ר"ש אומר בעלי מומין קבועין פטור בעלי מומין עוברין (ח) חייב בלא תעשה [א]תורים שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן שהקריבן בחוץ פטור ר"ש אומר בני יונה שעבר זמנן פטור ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה [ח]אותו ואת בנו ומחוסר זמן פטור ר"ש אומר הרי זה בלא תעשה [ט]שר"ש [א] אומר כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן ה"ז בלא תעשה ואין בו כרת וחכ"א כל שאין בו כרת אין בו לא תעשה [ג]מחוסר זמן בין בגופו בין בבעליו [ג]איזהו מחוסר זמן בבעליו הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין [ז]המעלה מבשר חטאת מבשר אשם מבשר קדשי קדשים מבשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות [ח]והיוצק והפותת [ב] והבולל והמולח והמניף והמגיש והמסדר את השולחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור [ב] [י]ואין חייבין עליו לא משום זרות [יא]ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום [שלא] רחוץ ידים ורגלים [יב]עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות [יג]ועבודה בבכורות ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מחנה ישראל באו לגלגל הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מקום [יד]באו לשילה נאסרו הבמות [טו]ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד [ג] מלמטן [טז] והיריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה [יז]באו לנוב וגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים [ד] בכל ערי ישראל [יח]באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להן [ה] היתר והיא היתה נחלה [יט]קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ [ו] [כ]הרי אלו בעשה ולא תעשה וחייבין עליו [ז] כרת הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חייבין עליהן כרת הקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת היתר הבמות הרי אלו בעשה ואין בהן לא תעשה ואלו קדשים קרבין במשכן קדשים שהוקדשו למשכן קרבנות ציבור קרבין במשכן וקרבנות היחיד בבמה קרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקריבו [ח] במשכן ואם הקריבן בבמה פטור ומה בין במת יחיד לבמת ציבור סמיכה ושחיטת צפון קליס בכל מקום. דכיון שבטלו הדגלים והן היו הולכים בכל הארץ לכבשה ולא היתה חייתן סביבות המשכן בטלה קדושת מחנה ישראל. מעשר שני לא הוזכר כאן לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה: בלו לשילה. לאחר חילוקו [טו] מיד קבעוהו בשילה: נאסרו הבמות. כדקתני והיא היתה מנוחה וכתיב [ו] כי לא באתם עד עתה וגו' כלומר כשתעברו את הירדן לא תקריבו [טז] בבמות ככל אשר אנחנו עושים פה היום שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות אלא איש כל איש בעיניו תעשו [ח] דהיינו נדרים ונדבות שאינן עליכם חובה אלא לפי מה שיש בעייניכם כי בעוד שתכבשו ותחלקו לא באתם עד עתה אל המנוחה ועברתם [יז] את הירדן וישבתם בארץ היינו לאחר ירושה וישיבה והיה המקום וגו' השמר לך וגו' היינו איסור הבמות: הקרב. (שם) גג של נסרים: ויריעות מלמעלן. בגמרא [קיח.] יליף לה: בכל הרואה. במקום שרואין משם את שילה. ובגמרא [שם] יליף לה: בלו לגוב וגבעון. כשחרבה שילה ונלקח הארון בימי עלי בלו לגוב וגבעון [יח] כמו שנאמר אין לחם חול [וגו'] כי אם לחם קדש [יט] אשר מלפני ה' (שמואל א כא) אלמא שולחן ומזבח התם הוה חרבה עוד בימי שאול בלו לגבעון דכתיב במלכים (א ד) כי [ו] שם הבמה גדולה: הוסרו הבמות. יליף בגמרא: קדשים קלים בכל ערי ישראל. דהא בכל מקום [ב] שהוא שם עושה במה [ו] ומקריבו: ומעשר שני. [בא] פריך בגמ' נסקינה להתם: והיא היתה נחלה. ההיא דכתיב בקרא דמשבלו אל המנוחה ואל הנחלה יאמרו [בב] הבמות: לפנים מן החומה. של ירושלים שהיא במקום מחנה ישראל שבמדבר דכ

ומתן סוכב יג] **מתן סביב.** שתהא גרלית המתנה לשתי רוחות המזבח דהיינו ב׳ מתנות שהן ארבע: **פנופה והגשה.** דמנחות: **אין מנחה בבמה.** מפרש בגמ׳ [קיט:] מנא ליה: **וליהון.** כהונה **לאפי׳ זר בבמת יחיד כשר: בגדי שרת.** בגדי כהונה: **ריח ניחוח.** כדאמרינן בפרק בית שמאי (לעיל דף מו:) לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם ריח לאפוקי אברים שנלקן והעלן שאין בהם משום ריח ניחוח יד]: **ומחיצה לדמים.** חוט הסיקרא להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים: **חומן.** שנפסלין במחשבת חוץ לזמנו וחייבין על קדשים טו] משום נותר וטמא שוין בשתיהם: **גמ׳ ממקום הבדוק לה.** לשחטה שם שאין שחטה בדוקה היא: **לפנים מן החומה.** של ירושלים דכתיב בה (במדבר יט) והוציא אותה וגו׳: **שלא כנגד הפתח.** של היכל: **הזאה.** מפרש טז] בה אל נוכח וגו׳: **ושרף והזה.** בתר והזה סמך ושרף: **מקום שפורשת למיתה.** מקום שנפשה יוצאה בגמר פירכוסה וליליאת נפשה שלא יז] קבע לה הכתוב מקום: **לא מיבעיא לחוץ** יח] **לחומה.** שלא כנגד הפתח: **דרחוקי רחקה.** מכנגד (ג) הקדושה: **ר״ל סבר ירד מבול לא״י.** ונשקעו בה עצמות המתים: **ותחתיהן חלל.** שאם יש קבר מפסיק החלל ושוב אין טומאה בוקעת למעלה מן יט] החלל אבל טומאה רלוקה בוקעת ועולה עד לרקיע כ]: **ומגדלות שם גניהם לפרה.** דמשום כ] דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הלדוקים עשו בה שאר מעלות הרבה שאין מחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישתו והוו כא] אלו תינוקות נוגעין בו ומזין עליו: **ועל גניהן דלתות.** להפסיק בין התינוקות לקרקע שלא יתחילו על קבר התהום בלכתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילות. אלמא לאו כולה בדוקה היא: **וכוסות של אבן.** שכל מעשה פרה בכלי גלליס בכלי כא] אבנים שאין מקבלים טומאה כדאמר טעמא בשמעתא קמייתא דסדר יומא (דף ב.): **מעלה עשו בפרה.** משום קולא דאקילו בה משום לדוקין שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית והיו מטמאין את הכהן ומטבילין אותו ושרפה כב] טבול יום עשו בה מעלות אחרות אלא לזלזלו בה ומיהו אם שחטה במקום שאין בדוק לה לא מיפסלא בהכי דכל א״י בדוקה היא: **אי״ה מפי מבול.** שנמצאים בשאר מקומות וכאן אינן נמצאין: **אי״ה הרוגי נבוכדנאצר.** שהרג בה כג] והופנו כולם ואין אחד מצוי בה על כרחינו בדוקה היא: **ומתן סביב** א] **ותנופה והגשה ר״י אומר** ב] **אין מנחה בבמה וכיהון ובגדי שרת וכלי שרת וריח ניחוח** ג] **ומחיצה לדמים וריחוץ ידים ורגלים** ד] **אבל הזמן הנותר והטמא שוין בזה ובזה: גמ׳** מאי חוץ מגתה אמר ר״ל חוץ ממקום הבדוק לה אמר לו רבי יוחנן והלא כל א״י בדוקה היא אלא א״ר יוחנן כגון ששחטה לפנים מן ג] חומת ירושלים ולוקמה כגון ששחטה חוץ לחומה שלא כנגד הפתח דאמר רב אדא בר אהבה שחטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר [1]ושחט והזה מה הזאתה כנגד הפתח אף ד] שחיטתה כנגד הפתח וכי תימא דלא מקיש והא אתמר (שחטה שלא כנגד הפתח רבי יוחנן אמר א]פסולה ושחט והזה ר״ל אמר כשרה [1]אל מחוץ למחנה ושחט ואיתמר נמי) ב]שרפה שלא כנגד הפתח רבי יוחנן אמר [2]פסולה ור׳ אושעיא אמר כשרה ר׳ יוחנן אמר פסולה ושרף והזה ד] ורבי אושעיא אמר כשרה ה] [2]על פרשה ישרף מקום שפורשת למיתה שם תהא שריפתה אמרי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא חוץ לחומה דרחוקי רחקה ו] אלא אפי׳ לפנים מן החומה דקרובי קרבה ואימא תתכשר קמ״ל אמר מר ז]אמר לו רבי יוחנן והלא כל א״י בדוקה היא במאי קמיפלגי מר סבר ירד מבול לא״י ומר סבר לא ירד אר״נ בר יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו [3]בן אדם אמר לה את ארץ לא מטוהרה היא לא גושמה ביום זעם רבי יוחנן סבר אתמוהי מתמה קרא א״י ח] מי לא מטוהרה ח] את כלום ירדו עליך גשמים ביום זעם ור״ל סבר כפשטיה ארץ לא מטוהרה את מי לא ירדו עליך גשמים ביום זעם איתיביה ר״ל לר׳ יוחנן ז]חצירות היו בירושלים בנויות על ט] הסלע ותחתיהן חלול מפני קבר התהום ומביאין נשים מעוברות ויולדות ומגדלות שם בניהם לפרה ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות ותינוקות יושבין עליהן וכוסות של אבן בידן י] ומלאו וישבו במקומן אמר רב הונא בריה דרב יהושע יד]מעלה עשו בפרה איתיבי׳ רבי יוחנן לריש לקיש יב]פעם אחד מצאו עצמות בלשכת דיר העצים ובקשו לגזור טומאה על ירושלים עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בושה וכלימה היא לנו שנגזור טומאה על עיר אבותינו איה מתי מבול איה מתי נבוכדנצר מדקאמר יא] הכי לאו למימרא דלא הוו ולטעמיך הרוגי נבוכדנצר הכי נמי דלא הוו אלא הוו (יא) ופנינהו הכא נמי הוו ופנינהו ואי יב] אפנו **חוץ** ממקום הבדוק לה. קסבר דבעי בדיקה משום דילד מבול לא״י תימה וכי מדאורייתא בעי בדיקה בד] וי״ל דאיטריך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דבעי׳ שחיטה ושריפה במקום טהור כשריפת פרים לחיתקוש אהדדי כדמשמע לעיל בסוף טבול יום (דף קה:) ואם תאמר אמאי לא מיחייב משום חוץ כששחטה חוץ למקומה כיון דתמימה היא ולאוה לשאר קרבנות כדאמרינן בפרק שני שעירי (יומא דף סב:) גבי שעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ דחייב על שניהם הואיל ולאוין לשעיר הנעשה בחוץ ויש לומר דלא דמי כה] דיכול לשנותם דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגלה ועוד דאין קרבן כו] שתהא פרה זו ראויה דאי לשלמים אין שלמים בציבור ועוד דפרה קדשי בדק הבית היא ואין יכול לשנותה בקדשי מזבח: **שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח וכו׳.** יש ספרים דגרסי ושרף והזה כז] וכן משמע מדמייתי עלה מפלוגתא דרבי יוחנן ור׳ אושעיא ומיהו אפי׳ גרסינן הכא ושחט והזה ניחא דמשמע ליה דאי מקשינן שריפה להזאה ה״ה שחיטה: **אבל לפנים מן החומה דקרובי קרבה אימא תתכשר קא משמע לן.** דפסולה משום דבעיא חוץ לשלא מחנות: **לא** ירד מבול **לא״י.** תימה והכתיב (בראשית ז) ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים ובבראשית רבה כ] אמרינן דר׳ שמעאל ב״ר יוסי ובהמי אחד היו הולכין בדרך פירוש בהמי שומר בהמות אמר להון ההוא כותאה איתו צלויי על טורא גריזים דלא נחית עליה טופנא אמר אותו בהמי לפני ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי רבי תן לי רשות להשיב לו תשובה א״ל השב א״ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א״ל הן ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא יהיה בך עקר ועקרה ובהמתך אפי׳ הבהמי שבך לא יתעקר מן התשובה ושמא י״ל דויכסו כל ההרים היינו ששלט הבל המבול בכל מקום כדאמרינן לקמן דמתו בהבלא ואותו כותי היה ר״ל שלא היה שם לא הבל ולא שום דבר אי נמי לאותו כותי נתכונו לדמות בקש וקרא (להכא) ל״ק דבמקום שירד מבול התם קאמר שנתכסו ההרים: **ומביאין** נשים עוברות ויולדות שם. אף על פי שהתינוקות טמאין בנדה ויולדת לא היו חוששין אלא לשמרם מטומאת מת דבעי הזאה ומטומאה היולאה מגופן כגון בעל קרי טז]: **ועל גביהן דלתות.** מאן דאמר בפ׳ קמא דגיטין (דף ח:) ובגזיר פרק כ״ג (דף נה.) ובפ׳ בכל מערבין (עירובין דף ל:) ובפ׳ בתרא דמגיגה (דף כה.) אהל זרוק לא שמיה אהל סבר כר׳ יהודה דאמר בריש הישן (סוכה דף כא.) לא היו מניחין דלתות אלא שוורים שבריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע״ג דבעלמא אהל שאינו עשוי בידי אדם לא שמיה אהל ומיהו רבי יהודה ודאי סבר שמיה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעתו של תינוק גסה עליו: **ומלאו** ועלו וישבו במקומן. קלת תימה מה מועיל בתינוקות דסוף סוף בעינן אם בשעת קידוש שנותנין האפר במים או בשעת הזאה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי כח] (יומא דף מג.) ט]: **מעלה עשו בפרה.** ר״ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא״י אין ראוי לעשות מעלה זו ומיהו קלת קשה דהא מודה רבי יוחנן דמתו בהבלא כדלקמן: **מדקאמר איה מתי מבול מבלל דלא הוו.** תימה דלרבי יוחנן גופיה תקשי ליה הכא כט] דמתו בהבלא:

מסורת הש״ם

א) לקמן קיח. [ע׳ תו׳ לקמן קיט: ד״ה אין]. ב) ירושל׳ תרומות פ״ו ה״א. ג) ע׳ סנהדרין קח.. ד) סוכה כא. [פרה פ״ג מ״ב] ותוספ׳ פרה פ״ג ה״ב] ה) תוספ׳ עדיות פ״ג ה״ג. ו) חולין עא.. ז) פרה פ״ג מ״ז. ח) [נת פל״ב י ע״ש כמה וכמה שיויס. וע״ע דברים רבה עקב פ״ג בנוסחא אחרת]. ט) [וע״ע בתו׳ סוכה כא.] ד״ה ומביאין. י) [וע״ע שם כתבו יסוד לזה].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אלא הוו והופנו הכא נמי הוו והופנו ואי: (ב) רש״י ד״ה לדמוקין וכו׳ הקדושה הס״ד ואח״כ מ״ה מ״ה ירד מבול ר״ל סבר:

גליון הש״ם

[מתני׳ אבל וכו׳ והטמא וכו׳. ע׳ לעיל דף כח ע״ב בתוס׳ ד״ה מקמתכא וכו׳] :גמ׳ שחיטתה בנגד הפתח. עיין לעיל דף לג ע״ב תוס׳ ד״ה אלא:

שינויי נוסחאות

א) גי׳ כ״ש ומלא״ש וכי״ק סובב. וכ״ה בכ״ש לפניו וכתה״י [ולכיך להיות הפסק הנקודה אחר מיכה סובב]. ואולם הס״מ כאן והסכ״מ כתוב מעמ׳ הקודם מתקו גי׳ זו מרש״י: ב) עי׳ תוי״ט כאן וכן בברכות פ״ב מ״ב, שכ׳ למיכה ניחוה לא שייכא הכא אלא אגב גרלא דלישנא נקטיה הכא. וע׳ בליקוטים דף מו ע״ב משם הס״ל: ג) מן החומה כל״ל. [ותיכות חומת ירושלים נמתקון] (ש״מ. וכ״ה ברש״י): ד) בכי״ל נוסף מה הזאתה כנגד הפתח אף שריפתה כנגד הפתח: ה) אמר קרא על פרשה כו׳ (*ש״מ): ו) רחקה אבל לפנים כו׳ אימא תתכשר קמ״ל כל״ל (*ב״ש, וכ״ה בתוס׳): ז) ל״ל ארץ אמאי (*ש״מ): ח) ל״ל טהורה. וכן בסמוך (ש״מ): ט) על גבי הסלע (*ש״מ): י) בידם. הגיעו לשילוה ירדו ומלאו עלו וישבו במקומן כל״ל (ש״מ, וכנ״ל בכי״צ). ועי׳ תוס׳: יא) מדקאמר איה מתי מבול מכלל דלא הוו כו׳ (כי״מ וכ״ה בתוס׳, וכנ״ל בש״מ): יב) תינוק ואי אפנו הא איפני ממקום (*ש״מ וח״נ). וכ״מ מרש״י בע״ב שכתב כולה כ״ל קאמר לה (תו״ק). אבל הכ״מ וכ״ק גרסי לה: יג) עי׳ לוח ל: יד) עי׳ לוח ב: טו) בכתה״י קדשיהן: טז) ל״ל מפורש בה אל נוכח פני וגו׳ (ש״מ): יז) ל״ל לא קבע (*בה״ז ורש״ש, ד״מ): יח) ל״ל חוץ (*ש״מ): יט) ל״ל מגגו (*ב״ש): כ) ס״ל והיו אלו התינוקות ממלאין מי חטאת ומזין עליו (גליון): כא) ובכלי (כי״פ): כב) ושורפה (*שמכ״ר): כג) כאן הס״ל ומה״ל הא איפני כולם ואין כו׳ כל״ל (גירסת צ״ק). ועי׳ לעיל לוח יב: כד) בדיקה דאיצטריך קרא לפוטרה וי״ל דכיון דמדאורייתא אסור לשורפה במקום טומאה דבעינן שחיטה כו׳ (גירסת צ״ק עש״ב): כה) דמי לשעירים דיכול (ב״ש): כו) קרבן נקבה בצבור שתהא (ב״ש): כז) וגרסי נמי שרפה שלא כנגד הפתח (באה״מ): כח) גי׳ כ״ק [עפ״י התוס׳ כסוכה] וי״ל דמה שהיה יכול לתקן מתקנים משום מעלה דכולה מילתא מעלה בעלמא כדמשני מעלה עשו בפרה וריש לקיש נמי ידע וכו׳ והכ״ל: כט) ל״ל דהא מתו. [ותיכות הכא דמתו נמתקום] (ב״ש):

עין משפט נר מצוה

יד א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ פרה מ״ומה הל׳ ה:
טו ג ד מיי׳ פ״ב מה הל״ח:

תורה אור השלם

1. וְנִתַּתָּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: במדבר יט, ג-ד
2. וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט, ה
3. בֶּן אָדָם אֱמֹר לָהּ אַתְּ אֶרֶץ לֹא מִטְהָרָה הִיא לֹא גֶשְׁמָה בְּיוֹם זָעַם: יחזקאל כב, כד

מוסף רש״י

וכיהון. שהזר כשר בה לכתחילה (לעיל סח:) **מפני קבר התהום.** כל שם קבר התהום וטומאת התהום שבש״ס לשון ספק הוא, מתהום שתינו נגוי, מפני קבר התהום שכל העיר היו מסופקין שמא יש שם קבר ואין לו לומת חלל טפח, וטומאה שהיא לעולה בוקעת ועולה לרקיע, לכך היו בונין אותה ע״ג כיפין, שאפילו יש שם קבר מתחת הרי חלל מפסיק: ומביאין נשים מעוברות כו׳. משום דהיה דתנן (פרה פ״ג מ״ז) מטמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומעבילין אותו מיד, לוהפ״ל מלבן של לזוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית, וכיון לטבול יום כשר בפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יזלזלו בה מקצו כל מעשה פרה בכלי גלליס וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה, והכהן השורפה חזקיקיהו לפרישת שבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין בו, כדאמרינן בפ״ק דיומא (דף ב.) ואמר מר מזין עליו כל שבעה, ומקנו שיהו תינוקות הללו ממלאין לו מים לקדש בהן מי חטאת, ומשום מעלה מקצו שיהו טהורים מכל טומאה, ובתוספתא שינו עד שיהו בני ז׳ ובני ח׳ שנים מגדלין אותן ולא יותר, שלא יאו קרי: ומביאין שוורים. כשהיו רוצים לילך ולמלאות מים חיים מן השילות: וכוסות של אבן בידן. שכל מעשיה היו בכלי אבנים כדפרישית: ומלאו. הקפנר אחי תנא מילוי בעינן ולא שיטלנל בחבל (סוכה כא.):

מוסף רש״י

ומתן סביב. שתהא גרלית המתנה לשתי רוחות המזבח דהיינו ב׳ מתנות שהן ארבע: **פנופה והגשה.** דמנחות: **אין מנחה בבמה.** מפרש בגמ׳ [קיט:] מנא ליה: **וליהון.** כהונה **לאפי׳ זר בבמת יחיד כשר: בגדי שרת.** בגדי כהונה: **ריח ניחוח.** כדאמרינן בפרק בית שמאי (לעיל דף מו:) לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם ריח לאפוקי אברים שנלקן והעלן שאין בהם משום ריח ניחוח יד]: **ומחיצה לדמים.** חוט הסיקרא להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים: **חומן.** שנפסלין במחשבת חוץ לזמנו וחייבין על קדשים טו] משום נותר וטמא שוין בשתיהם: **גמ׳ ממקום הבדוק לה.** לשחטה שם שאין שחטה בדוקה היא: **לפנים מן החומה.** של ירושלים דכתיב בה (במדבר יט) והוציא אותה וגו׳: **שלא כנגד הפתח.** של היכל: **הזאה.** מפרש טז] בה אל נוכח וגו׳: **ושרף והזה.** בתר והזה סמך ושרף: **מקום שפורשת למיתה.** מקום שנפשה יוצאה בגמר פירכוסה וליליאת נפשה שלא יז] קבע לה הכתוב מקום: **לא מיבעיא לחוץ** יח] **לחומה.** שלא כנגד הפתח: **דרחוקי רחקה.** מכנגד (ג) הקדושה: **ר״ל סבר ירד מבול לא״י.** ונשקעו בה עצמות המתים: **ותחתיהן חלל.** שאם יש קבר מפסיק החלל ושוב אין טומאה בוקעת למעלה מן יט] החלל אבל טומאה רלוקה בוקעת ועולה עד לרקיע כ]: **ומגדלות שם גניהם לפרה.** דמשום כ] דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הלדוקים עשו בה שאר מעלות הרבה שאין מחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישתו והוו כא] אלו תינוקות נוגעין בו ומזין עליו: **ועל גניהן דלתות.** להפסיק בין התינוקות לקרקע שלא יתחילו על קבר התהום בלכתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילות. אלמא לאו כולה בדוקה היא: **וכוסות של אבן.** שכל מעשה פרה בכלי גלליס בכלי כא] אבנים שאין מקבלים טומאה כדאמר טעמא בשמעתא קמייתא דסדר יומא (דף ב.): **מעלה עשו בפרה.** משום קולא דאקילו בה משום לדוקין שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית והיו מטמאין את הכהן ומטבילין אותו ושרפה כב] טבול יום עשו בה מעלות אחרות אלא לזלזלו בה ומיהו אם שחטה במקום שאין בדוק לה לא מיפסלא בהכי דכל א״י בדוקה היא: **אי״ה מפי מבול.** שנמצאים בשאר מקומות וכאן אינן נמצאין: **אי״ה הרוגי נבוכדנאצר.** שהרג בה כג] והופנו כולם ואין אחד מצוי בה על כרחינו בדוקה היא: נהי

תוספות

חוץ ממקום הבדוק לה. קסבר דבעי בדיקה משום דילד מבול לא״י תימה וכי מדאורייתא בעי בדיקה בד] וי״ל דאיטריך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דבעי׳ שחיטה ושריפה במקום טהור כשריפת פרים לחיתקוש אהדדי כדמשמע לעיל בסוף טבול יום (דף קה:) ואם תאמר אמאי לא מיחייב משום חוץ כששחטה חוץ למקומה כיון דתמימה היא ולאוה לשאר קרבנות כדאמרינן בפרק שני שעירי (יומא דף סב:) גבי שעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ דחייב על שניהם הואיל ולאוין לשעיר הנעשה בחוץ ויש לומר דלא דמי כה] דיכול לשנותם דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגלה ועוד דאין קרבן כו] שתהא פרה זו ראויה דאי לשלמים אין שלמים בציבור ועוד דפרה קדשי בדק הבית היא ואין יכול לשנותה בקדשי מזבח: **שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח וכו׳.** יש ספרים דגרסי ושרף והזה כז] וכן משמע מדמייתי עלה מפלוגתא דרבי יוחנן ור׳ אושעיא ומיהו אפי׳ גרסינן הכא ושחט והזה ניחא דמשמע ליה דאי מקשינן שריפה להזאה ה״ה שחיטה: **אבל לפנים מן החומה דקרובי קרבה אימא תתכשר קא משמע לן.** דפסולה משום דבעיא חוץ לשלא מחנות: **לא** ירד מבול **לא״י.** תימה והכתיב (בראשית ז) ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים ובבראשית רבה כ] אמרינן דר׳ שמעאל ב״ר יוסי ובהמי אחד היו הולכין בדרך פירוש בהמי שומר בהמות אמר להון ההוא כותאה איתו צלויי על טורא גריזים דלא נחית עליה טופנא אמר אותו בהמי לפני ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי רבי תן לי רשות להשיב לו תשובה א״ל השב א״ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א״ל הן ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא יהיה בך עקר ועקרה ובהמתך אפי׳ הבהמי שבך לא יתעקר מן התשובה ושמא י״ל דויכסו כל ההרים היינו ששלט הבל המבול בכל מקום כדאמרינן לקמן דמתו בהבלא ואותו כותי היה ר״ל שלא היה שם לא הבל ולא שום דבר אי נמי לאותו כותי נתכונו לדמות בקש וקרא (להכא) ל״ק דבמקום שירד מבול התם קאמר שנתכסו ההרים: **ומביאין** נשים עוברות ויולדות שם. אף על פי שהתינוקות טמאין בנדה ויולדת לא היו חוששין אלא לשמרם מטומאת מת דבעי הזאה ומטומאה היולאה מגופן כגון בעל קרי טז]: **ועל גביהן דלתות.** מאן דאמר בפ׳ קמא דגיטין (דף ח:) ובגזיר פרק כ״ג (דף נה.) ובפ׳ בכל מערבין (עירובין דף ל:) ובפ׳ בתרא דמגיגה (דף כה.) אהל זרוק לא שמיה אהל סבר כר׳ יהודה דאמר בריש הישן (סוכה דף כא.) לא היו מניחין דלתות אלא שוורים שבריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע״ג דבעלמא אהל שאינו עשוי בידי אדם לא שמיה אהל ומיהו רבי יהודה ודאי סבר שמיה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעתו של תינוק גסה עליו: **ומלאו** ועלו וישבו במקומן. קלת תימה מה מועיל בתינוקות דסוף סוף בעינן אם בשעת קידוש שנותנין האפר במים או בשעת הזאה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי כח] (יומא דף מג.) ט]: **מעלה עשו בפרה.** ר״ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא״י אין ראוי לעשות מעלה זו ומיהו קלת קשה דהא מודה רבי יוחנן דמתו בהבלא כדלקמן: **מדקאמר איה מתי מבול מבלל דלא הוו.** תימה דלרבי יוחנן גופיה תקשי ליה הכא כט] דמתו בהבלא:

היינו דקם **רימא התם.** ואע"ג דכל השאר מתו בהבלא מחמת שהיה גדול וגבור לא הזיק לו ההבל: **אורזילא דרימא.** גר' ר"ת פי' עופר של ראש דעופר המילים מתרגמי' אורזילא דאיילא (שיר ב) ורימא הוא ראש ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עג.) אורזילא דימא [לר] ומפרש דג של יס ואגב ריהטיה לא דק דהא אמר הכא לא נגזרה גזרה על דגים שבים ואותם בופל"ש שאנו קורין ראש ליתא וחלבא אסור דראש ודאי מין היה הוא וחלבו מותר כדכתיב אקו ודישון ומתרגמינן ויעלא ורימא ובופל"ש שבמקומינו קטנים דאין לומר שהוא מין ראש ויש במינו גדול דא"כ מאי קשיא ליה היכא קם הא לא קשיא ליה אריה [לה] דבי עילאי בפרק אלו טרפות (חולין דף נט:) היכא קם שהיו [לו] אריות אחריס קטנים שיכול להכניס ועוד הא קא חזינן לאותם בופל"ש בני מלאכה שיהו ומוסכין בקרון וחורשין בהן וראש לאו בר מלאכה הוא דכתיב התקשר ראש בתלם עבותו אם ישדד עמקים אחריך (איוב לט): **יצאו** קדשי בדק הבית. בלשון אחר פי' בקונטרס דממעט אפי' תמימים דהא פרת חטאת תמימה וממעטא משום דאינה ראויה לפתח אהל מועד וגראה דאין זו ראיה דפרת חטאת לא קיימא למזבח [לז] ולאו מתפיס תמימים לבדק הבית הא אמר בסוף תמורה (דף לג:) דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ונמכרו [לח] לצורכי עולות ושלמים וא"ת מאי שנא קדשי בדק הבית תמימים משעירי יום"כ דאמר בפ' שני שעירי (יומא דף סב:) דחייב על שניהם בחוץ הואיל וראויים לשעיר הנעשה בחוץ וכ"ש הנך דאין יוצאין מידי מזבח וי"ל כיון דעדיין לאו קדשי מזבח נינהו לא חשיבי ראוין לפתח אהל מועד [ט]: **כאן** קודם הגרלה כו'. בפ' שני שעירי (יומא דף סב:) אמרי' דחייב על שניהם בחוץ דאין הגרלה בחוץ וכ"ש דמשעתין דמשני כאן קודם וידוי וכו' אבל קודם הגרלה חייב דראוי לשעיר הנעשה בחוץ: **כאן** קודם וידוי כאן **לאחר** וידוי. ומדפטר קרא קודם וידוי כ"ש לאחר וידוי וכי איצטריך פתח אהל מועד משום פרה ומשום קדשי בדק הבית ומיהו היא גופה תימה אמאי לא ממעטינן מלה' ובפ"ק דתמורה (דף יג.) גרס בכל הספרים ולא אוליא פרת חטאת ושעיר המשתלח אם הראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' שמיוחדים לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי בדק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת בברייתא דלא תיקשי מתני' ועוד אצטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גזו דדמרינן לעיל בפ' השוחט והמעלה (דף קז:):

נהי דאיפני מירושלים. כולה ר"ל קאמר לה: **מהבלא מתו.** וקברוס הבאים אחריהם בבתי קברות ואין לחוש לכל האדם אלא לשאר אדמות שהיה שם מבול ונשקעו בטיט: **חרבה דמעיקרא.** קודם מבול [מ]: **מכל אשר בחרבה.** לאפוקי דגים שבים: **דהיינו** [נ] **דקם רימא הכא.** הראש זכר ונקבה שהוא גדול ואינו יכול ליכנס לתיבה עמדו שם: **גוריות** [א]. הכניסם לתיבה: **אורזילא.** הוא ראש [ב] דימא שהוא על שפת הים: **בר יומא.** ביום שנולד: **משלא דאורתי'.** משך [ג] נולדו: **בי מרבעתא דרישיה.** בי [ד] מרבע של ראשו: **רמא בגא וסכר לירדנא.** הטיל גלל בירדן וסכר [ה] הירדן ושתה הילוך מימיו. בגא [ו] כמו (עירובין דף כט:) כיבוי דרעותא דניסן: **חוטמו.** שיוכל להנשים: **לא ירד מבול נא"י.** ולמה ליה לשנויי הכי לימא דהתם קס ר"ל דל"ג [ז]: **והא קא סגיא תיבה.** והא התיבה מהלכת על פני המים מגבוה לגמון נמלא חוטמו נשמטת מן התיבה ומת: **ומשני קרינו קשרו לתיבה: ברותחין נידונו.** ונמלא נמלג ברותחין: **וליטעמיך תיבה היכי סגיא.** והלא זפותה היא מבית ומבחוץ דכתיב וכפרת אותה וגו' (בראשית ו) וכיון דרותחין הן היאך מהלכת שאין זפתה נפסר: **עוג מלך הבשן.** דכתיב ביה ויבא הפליט וא"ר יוחנן (נדה דף סא:) זה עוג שפלט מאנשי דור המבול: **גם נעשה ונלטננו.** המים שבגילדי התיבה ושם עמד [ח] עוג והרלאם וגם הזפת לא נפסר והרלאם הולרך לתיבה ומפני גובהן לא טבעו: **הא לא פש.** מן המתים שם כלום דאילדי דגבוה היא השפילום המים לבגד שהיא מצולה: **נמה נקרא שמה מצולה.** דכתיב (ישעיה מד) האומר לצולה חרבי: **אי אפשר דלא אדביקו.** בטיט: **שמנערת עשיריה** [מ]. מפני שאין מרחמים על הבריות כדאמרינן במסכת בילה (דף לב:) עשירי בגד יורדי גיהנם הן: **לאילו אוכל שקלים ורמשים.** של מבול: **או קרבן שומע אני כו'.** קרבן דכתיב בשחוטי חוץ (ויקרא יז) להקריב קרבן וגו' דריש ליה בת"כ על הקרבן חייב ואינו חייב על השחוט חולין בפנים או קרבן לאו להכי אתא אלא לחייב על קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שאף הן נקראו קרבן כענין שנאמר (במדבר לא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אלעדה ואמיד ואין זה אלא לבדק הבית: **שאין ראוין לפתח אהל מועד.** אני שמעתי בסדר יומא לפי שסתמן בעלי מומין דקי"ל המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה במס' תמורה (דף ז:) אבל [ל] לענין הסוגיא אני למד כאן דאפילו תמים נמי קרי אינו ראוי אלא הועתד לבא אל אהל מועד דהא פרת חטאת תמימה היא וקרי לה אינו ראוי: **אוליא אם אינו שאין.** עתידין [לא] לאהל מועד ולא אוליא שעיר המשתלח דראוי הוא שהוא ראוי לשם אלא דאי אמרת דקרי ליה אינו ראוי אלא דאי אמרת דמתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה, ואי"ל דאמרי' כן דמקומה בגמ' וזבחים (יומא שם וכ"פ בתמורה שם):

נהי דאיפני מירושלים מכולה א"י לא איפני איכא דאמרי איתיביה ר"ל לרבי יוחנן איה מתי מבול איה מתי נבוכדנאצר מאי לאו מדהני הוו הני נמי הוו מידי אירי' הא כדאיתיה והא כדאיתיה איתיביה [א] [1]**מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא ירד מבול לא"י משום הכי מתו אלא לדידך אמאי מתו משום הבלא כדרב חסדא דאמר רב חסדא** [ב]**ברותחין קלקלו וברותחין נידונו** [ג] **דכתיב הכא** [2] **וישוכו המים וכתיב התם** [3] **וחמת המלך שככה איכא דאמרי איתיביה רבי יוחנן לר"ל מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא לא ירד מבול לא"י משום הכי הוי חרבה אלא לדידך מאי חרבה חרבה שהיתה מעיקרא ואמאי קרי ליה חרבה כדרב חסדא דאמר רב חסדא בדור המבול** [ד]**לא נגזרה גזרה על דגים שבים שנאמר מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים בשלמא למ"ד לא ירד מבול לא"י היינו דקם רימא התם אלא למ"ד ירד רימא היכא קם א"ר ינאי גוריות הכניסו בתיבה** [ה] **והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא דרימא** [ו] **בת יומא והוי כהר תבור והר תבור כמה הויא ארבעין פרסי משכא דצואריה תלתא פרסי מרבעתא** [ז] **דרישא פרסא ופלגא רמא כבא** [ח] **וסכר ירדנא א"ר יוחנן ראשו הכניסו לתיבה והאמר מר מרבעתא דרישא פרסא ופלגא אלא ראש** [ט] **חוטמו הכניסו לתיבה והא א"ר יוחנן לא ירד מבול לא"י לדברי ר"ל קאמר והא קסגיא תיבה אמר ר"ל קרניו קשרו בתיבה** [י] **והאמר רב חסדא אנשי דור המבול ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ולטעמיך תיבה היכי סגיא ועוד עוג מלך הבשן היכא קאי אלא גם נעשה להם שנצטננו** [יא] **בצידי התיבה ולר"ש [בן לקיש] נהי נמי דירד מבול לא"י והא לא פש** [יב] **דאמר ר"ל למה נקרא שמה מצולה שכל מתי מבול נצתללו** [יג] **שם ורבי יוחנן אמר למה נקרא שמה שנער שכל מתי מבול נגנערו שם אי אפשר דלא אידבקו א"ר אבהו למה נקרא שמה שנער שמנערת עשיריה והא קחזינן** [יד] **דהוו תלתא דרי לא משכי א"ר אמי** [טו] **כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל** [יא] **בשר אבותיו תנ"ה כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים: שעיר** [יב] **המשתלח:** [יג] **ורמינהי** [4]**או** [יד] [טו]**קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן שנאמר** [5]**ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד לא הביאו מי שראוי לבא** [טז] **באהל מועד יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין** [יז] **אוציא את אלו שאינן ראוין ולא אוציא את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' להוציא** [יח] **שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה' לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה הגרלה נמי האיכא וידוי אלא אמר רב מני לא קשיא כאן** [יט]**קודם וידוי כאן לאחר וידוי: הרובע והנרבע: והא נמי תיפוק לי מפתח** [יח] **אהל מועד מיוחד לשם: קודם הגרלה.** הוי ראוי ועתיד ליכנס משוס הגרלה ואי לאו דמעטינן מלה' ה"א לחייב: **אחר** [לא] **הגרלה.** לא ראוי לבא הוא וממעטינן מאל פתח: **הא אוליא וידוי.** דבעי ליכנס להתוודות עליו: **תיפוק לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו ראוין הן לבא לעזרה: בשלמא

מז א מיי' פי"ח מהלכות מעה"ק הלכה יא:

שינויי נוסחאות

א) איתיבה ר"ל לר"י (ש"מ): ב) בכתה"י וש"מ נוסף ברותחין קלקלו בשכבת זרע, וברותחין נידונו כתיב הכא וישוכו כו'. ועי' הגיר' בר"ה יב ע"ב ובסנהדרין קח ע"ב: ג) בכתה"י וממכ"י דימא. ועי' תוס' כאן ובב"ב ע"ג ע"ב. ועי' לקמן אות כב: ד) ל"ל בי מרבעתא (*ש"מ): ה) בב"ב שיתא כופתא, וע"ש ברש"ס ותוס', וכן מוכח ברש"י סנהדרין צח ע"ב ד"ה כופיתא. וקצת ל"ע רש"י דהכא (הגרי"ב). ובב"מ גרים כבא, בגמ' וכרש"י: ו) תיבת ראש נמחק (*ש"מ): ז) בכתה"י נצטננו צידי התיבה. וכן משמע מרש"י (דק"מ). [ותיבת 'המים' שבכתה"י הוא מהפיכוש. ע"ל]: ח) פש תמן מיתא דאמר ר"ל כו' (ש"מ): ט) נצטללו לשם (ש"מ וינב"ץ). וכ"כ בשבת קיג ע"ב: י) גר' ב"ש קחזינן דקאי, עד תלתא דרי הוא דקאי, א"ר אמי כו'. נ"ל קחזינן דקאי עד תלתא דרי, הוא דאמר כו' אמי דאמר כל כו' (כ"י מ"ו ור' וק): יא) בקצת כת"י הגיר' כאילו אוכל שקצים ורמשים ואסור ליתא (דק"מ). וכן משמע מרש"י וכן נכון דלור המבול אינם אמותיו הם כי אמתו בניו אל נח (ח"נ). ועי' רש"י שבת קנ ע"ב ומבהרש"ש שם דמיישב זה: יב) גר' ש"מ וכן שעיר המשתלח. שעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא אם קרבן כו'. ועי' באות שלמ"ז: יג) הגי' בת"כ כך היה אוציא הקדש בדק הבית שאינו בא אל אהל מועד ולא אוציא רובע ונרבע כו'. ת"ל להקריב. הכשרים ליקרב. אוציא את אלו שאינם כשרים ליקרב ולא אוציא שעיר המשתלח. ת"ל לה' המיוחדים לשם יצאו אלו שאין מיוחדים לשם. והקוקיש נמלא שעיר המשתלח לא ממעטינן מן ואל פתח אהל מועד לא הכשיר רק לריך קרא אחרינא לה' המיוחדים לשם. ובמתניתין ממעט שעיר המשתלח מפסוק ואל פתח אהל מועד. ועי' רש"ק (הגרי"ב): יד) ביומא ובתמורה הגיר' אי קרבן. וע"ש בפרש"י (הגרי"ב): טו) לבא לפתח אהל מועד כל"ל (*ש"מ): טז) ראויין לפתח אהל מועד כל"ל (*ש"מ): יז) נ"מ לרבות (גליון). וכ"ה בילקוט ובקצת דפו"י, עי' דק"ס. אבל ביומא ובתמורה מוכח דגרס' להוציא כלפניו. וכן מוכח מרש"י לפניו (בה"ר). ובמגה"ס פסק כהגר' לרבות, והשיגו שם הראב"ד דגיר' משובשת דוכחים מזמנה לו עיי"ש בחוכוח. ועי' לח"מ ומרכבת המשנה שם ובכה"ר ול"ק ובאר מפרשים: יח) מאל פתח (כ"י מ"ו. וכ"ה ברש"י): יט) מבול כלומר כל אשר ביבשה לאפוקי דגים שבים כל"ל, והל"ל (*ש"מ): כ) ל"ל היינו (ש"מ): כא) גוריות. קטנים הכניסם כל"ל (*ב"ש): כב) כאן הס"ל ומה"ל דימא (*שמכ"י). ועי' לעיל אות ג: כג) ל"ל אורך משך (*ב"ש): כד) גיר' יעב"ץ בין קרניו. (ולפ"ז נראה דר"ל ל"ג של ראשו): כה) מיכות וסכר הירדן ליתא בכתה"י: כו) ככא כמו כיכוי דרעותא (*ש"מ). ולפניו בעירוכין בבויי דראותא: כז) נראה ל"ג כל הקוקיש והתיכוך. והטעם עי' בתוס' קדושה: כח) עמדו (כתה"י): כט) בכתה"י וכ"ש נוסף ואין עשרה מתקיימים. נ"ל אין עשיריה מתקיימים (ש"מ): ל) אבל לפי ענין (ב"ש): לא) עתידין לבא אל פתח אהל מועד (ש"מ): לב) מתרמי לשם חטאת (ש"מ): לג) ל"ל לאחר (*ש"מ): לד) כרש"ס שם לפניו גורס אורזילא בר יומא. ומפרש ראם בן יום אחד. ולולי כוונת התוס' להא דאיתא שם דף עד ע"ב ארזילי דימא, ופי' רש"ס 'לאמיס שבים'. [וא"כ יש לגרוס בתוס' כאן ומפרש ראמים שבים]. וא"ע: לה] ל"ל מאריה (צ"ק): לו] ל"ל אלא שהיו (צ"ק): לז] למזבח אבל מתפיס תמימין לבדק הבית קיימא למזבח כדאמרינן בסוף תמורה כו' כל"ל (צ"ק): לח] ל"ל וימכרו (באה"מ):

מ) [ר"ה יב. סנהדרין קח:] רע"י ירושל' סנהדרין פ"י ה"ג, **נ)** סנהדרין קח. קידושין יג., **ג)** ב"ב עג: ע"ש, **ד)** ר"ה יב. סנהדרין קח: ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ג, **ה)** [שבת קיג: ע"ש דברי ר"ל ור"י בהיפוך] ירושל' ברכות פ"ד ה"א, **ו)** [שבת קיג:], **ז)** [יומא סג: תמורה ז: יג.] ת"כ אחרי פרק ו ה"ו וה"ז, **ח)** [וע' מו' יומא סג: ד"ה וכו'].

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בַּחֲרָבָה מֵתוּ: בראשית ז, כב
2. וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם: בראשית ח, א
3. וַיִּתְלוּ אֶת הָמָן עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה: אסתר ז, י
4. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לֵיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז, ד
5. וְנִקְרַב אֶת קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: במדבר לא, נ

מוסף רש"י

וחמת המלך שככה. ופתס המה רותחת היא, דכתיב וממתו בעברה בו (ר"ה יב.). שככה, נתה מלמעלה, הכא נמי מים נמו מרותחן (סנהדרין קח:) **אורזילא דרימא בר יומא.** לאם בן יום אחד, לאותו היום גולל: **כהר תבור.** כן היה גדול: **מרבעתא דרישא.** מקום המתח לאמו כשסובב על הקרקע (רשב"ם ב"ב עג:) **רמא קבא.** הטיל רעי וסכר הריעי לירדנא לפי שעה עד שמסמסוהו המים מעט מעט (שם לגירסת רמא כופתא) **בשר אבותיו.** שמתו שם בגולה (שבת קיג:): **או קרבן שומע אני כו'.** ריש"ל דבריית"א בתו"כ הכי איתא, יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ודין הוא וכו', ת"ל קרבן, על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין, אי קרבן שומע אני וכו', כלומר אי אינו אומר קרבן לחוליא את החולין בפנים אלא לחייב קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שיהא חייב, שהרי אף הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא, והא דאמר בדק הבית הוא (יומא סג:). ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי זהב אלעדה ואמיד, דהיינו למלאכת המשכן (תמורה ו:) **יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין.** לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד, ואני שמעתי שאינן ראוין לפתח אהל מועד שאם קדשי בדק הבית בעלי מומין הן, דאמר מר המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה, וא"ל דאמרי' כן דמקומה בגמ' וזבחים (יומא שם וכ"פ בתמורה שם):

בשלמא רובע ונרבע משכחת לה. דאיכא למעוטינהו מלהקריב דאקדשינהו והדר נרבעו וכיון דחזו כבר ואידחו לאויס קרינא בהו שנרבעו כבר ולא מיימעטי מאל פתח דאיכא למימר הכי אמר קרא ואל פתח אהל מועד לא הביאו בשנרבעה לבא ואחר כך שחטו בחוץ חייב אבל שעיר המשתלח לאחר וידוי מיימעיט מאל פתח שהרי זה הביאו כשנרבעה לבא ומשיגא לאחר וידוי לא נרבעה לבא: **אלא מוקצה ונעבד.** על כרחך מקמי דאקדשינהו הוו להו מוקצה ונעבד דאי לבתר דאקדשינהו תו לא מיתסרי בהקצאה ועבודה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו: **בה'.** וכתב בעמיתו דבריה שיש בהם נפש ולעמיתו: **ערבות קדשים קלי'.** שהכופר בהן ונשבע והודה חייב עליהם אשם גזילות שהן ממון בעלים דקרינא ביה וכתב בעמיתו: **דבר ערוה.** וחייל אף על המוקדשים כבר הלכך ממעטי בחוץ מלהקריב קרבן דלאו בני הקרבה נינהו דכתיב (ויקרא כב) כי משחתם בהם וכל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים: נראה לי דה"ג **אתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן בולדות קדשים.** כלומר הנך דאגרכנו למעוטינהו מלהקריב קרבן ולא נפקי מאל פתח על [ז] כרחך בשנרבעו כבר מיירי לא משכחת אלא בולדות קדשים ואירע להו פסול במעי אמן דנרבעו לבא אל פתח אהל מועד [ח] קודם שנעשו אתנן ומחיר אם בא להקריב את אמן היו הן באין אל פתח דאי בדאקדשינהו לא משכחת לה דאין אתנן ומחיר חל על המוקדשין לפי שאינן שלו ומקרא נפקא לן בתמורה (דף ל:) ואי בדהוו אתנן והדר אקדשינהו מאל פתח נפקי וכן כלאים ויוצא דופן דאי [ט] אקדשינהו משנולדו מאל פתח נפקי אלא בולדות קדשים דמעיקרא עם אמן נראו לבא: **וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין.** בולדתן מתקדשות הלכך חל אתנן ומחיר עליהן אם נתן לה עובר של מוקדשין באתנן ולא קדיש עד שנולד: **בהוייתן (הן).** לשון הוייה נקט בהו משום דמאשר יהיו לך נפקי לן ולדות קדשים ליקרב רק [י] קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות במסכת תמורה (דף יז:): **וגריני.** הנך תלת פלוגתא דר' שמעון ורבנן במתני': **משום דמאיסי.** בעודן במומן פטרי רבנן בחוץ ולא מתקבלין [כ] בפנים: **מודו ליה.** דהואיל וחזו לאחר זמן קאי בלא תעשה: **ובני יוגה** לא גרסינן: **דאיחזו ואידחו אימא.** אע"ג דכי עבר מומן ירלו השתא מיהא דחויין נינהו ונפטר בחוץ: **לא תעשון כן.** בספרי [ל] דרש ליה בתחילת ביאת הארץ היום אנו מטלטלין את המשכן ואנו אסורין בבמה ואין אנו מקריבין אלא במשכן לפיכך כל הקרבנות כשריים להקריב משנבנה לארבע י"ד שנים של כיבוש וחילוק אנו מותרין בבמה ושם לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה [יא] להקריב חובות ומה אנו מותרין בה אים כל היתר בעיניו נדרים ונדבות שאינן חובה עליו אלא שיהיו בעיניו להתנדב כי לא באתם עד עתה וגו' עד שתבאו אל המנוחה לשלה שאע"פ שנכנסתם לארץ בעברכם את הירדן עדיין לא באתם אל המנוחה: **כי עייליתו לארץ.** י"ד שנים שתכבשו ותחלקו: **ישרוש תקריבו.** נדרים ונדבות הקרב [יב] בבמת ליבור: **חובות לא תקריבו.** אים אים [יג] שבכם לא יקריב שום חובה ואפילו בבמת ליבור עד שתבאו אל המנוחה ותקריבום. אלמא חובות דגלגל מחוסרי זמן הם עד כי יבא שילה ויקריבום שם וקאמר רחמנא לא תעשון אותם בגלגל ומשמע בין בבמת ליבור בין בבמת יחיד אלמא מחוסר זמן בבמה בלא תעשה: **אי הכי.** להנך דגלגל מחוסרי זמן קרית להו: מילקי

אתנן ומחיר יוצא דופן וכלאים בולדות קדשים. אתנן ומחיר לא מיתוקק בקדשים קלים אפילו לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דממונו הוי אינו חל עליו כדדרשינן פ' כל האסורין (תמורה ל:) לכל נדר פרט לנדור: **וקסבר** ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים [יד]. ואי"ת למה לי קרא למעוטי הלא חולין גמורים נינהו ודינם כשאר חולין לישחט בחוץ דאפילו פדיון לא בעו דאין קדושה חלה עליהן כלל כדמוכח בתמורה בפרק כילד מעריכין (דף כד:) דתנן אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ופריך בגמ' ל"ל למימר אם נקבה זבחי שלמים נקבה מי קדשה בבכורה ומשני סיפא אתאן לבהמה דהקדש וקתני סיפא ילדה טומטום או אנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן ומפרש בגמ' [שם כה.] משום דסבר בהוייתן הן קדושים [טו] ואין קדושה חלה בדבר שאין ראוי ליקרב א"כ הכא נמי לא חיילא אאתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן וי"ל דהא דאמר רשב"ג אין קדושה חלה עליהן היינו קדושת הגוף (לפדות) ולאיסור בגיזה ועבודה אבל קדושת דמים איכא ליפדות שלא במום ולכך בעי האי קרא דלא ממעטי מפתח אהל מועד בקבדי [טז] בדק הבית [יז] ולמאן דאמר במעי אמן הן קדושים אפילו קדושת הגוף נחתא עלייהו דתפסתינהו קדושה דאימיה ואי"ת למאן דאמר בהוייתן נמי נימא מיגו דנחתא להן קדושת דמים נחתא להן קדושת הגוף כדאמר בתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט: ושם) גבי מפרש נקבה לאשם ודוחק לומר רשב"ג [יח] סבר לה כרבי שמעון דלית ליה מיגו דאמר תמכר שלא במום ועוד דאי כרבי שמעון אפילו סבר במעי אמן קדושים לא חיילא עליה קדושת הגוף כדמפרש התם רבי שמעון לטעמיה דאמר כל מידי דלא חזי לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף וגם אין לפרש דשאני מפרש נקבה דחזי לשאר קרבנות ושייך מגו טפי דהא אפילו בטרפה אשכחן דאמרינן מגו בסוף יש בקרבנות (שם דף יז.) ונראה לפרש דהכא מיירי כגון דלאחר שנעשו אתנן ומחיר הקדשן או בעודן במעי אמן או אחר שנולדו דכיון שהקדשן בפירוש חיילא עלייהו קדושה ואי"ת ולוקמה נמי הכא כמ"ד במעי אמן הן קדושים וכגון שהקדיש בהמה מעוברת ושייר העובר כר' יוחנן דאמר בפ' כילד מעריכין (תמורה כה.) אם שייר משוייר ועשה העובר אתנן ומחיר כך הקדשן ואע"ג דרבי יוחנן איתותב התם הא לבסוף [יט] מסיק כתנאי ועוד מצי לאוקומה בבהמה של חולין מעוברת ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדישה [יח] וי"ל דניחא ליה לאוקומה בפשיטות כמאן דאמר בהוייתן הן קדושים והקדשן [יט] ואם"כ נתעברה ואם תאמר בהיא דכילד מעריכין (ג"ז שם) דדייק ארשב"ג דסבר בהוייתן הן קדושין מרישא נמי הוה מצי למידק הכי דאם נקבה זבחי שלמים דאוקימנא בבהמה דהקדש ואי במעי אמן הן קדושות לא היה יכול להפקיע קדושת הולד ויש לומר דנטר עד סיפא ומפרש לה וה"ה לרישא ואם תאמר בסוף בהמה המקשה (חולין עז.) דתנן המבכרת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים ובמוקדשין תקבר ומפרש בגמ' (שם:) משום דרובא בר מיקדש היא על כרחך מדקאמר תקבר קסבר במעי אמן הן קדושין דאי בהוייתן אמאי תקבר הא לא חיילא קדושה אלא בחזי להקרבה כדפרש' ואם כן כולה בר מיקדש היא ואמאי נקט רובא דאפי' אכלאים ודמה תפשה קדושת אימיה אי במעי אמן הן קדושים כדאשכחן בתמורה בסוף יש בקרבנות (דף יז.) דאמרינן גבי כלאים טומטום ואנדרוגינוס דאי אתה מוצא אלא בולדות קדשים ולכל הפחות אתיא כמאן דאמר במעי אמן הן קדושים [כ] ויש לומר דנקט רובא ולא כולה משום דאיכא דמות יונה או קלוט לר' שמעון דכיון דלא מישתרי באכילה לא מיסתבר דתפשיהנו קדושת אמן אף על גב דבמעי אמן הן קדושין:

משום דפסולא דגופייהו. בכל דוכתי משמע דפסול הגוף חמיר מפסולא דאתי מעלמא כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ד.) מה לשיני קודש שכן פסולו בגופו ובפסחים בסוף אלו דברים (דף עג.) נמי אמרינן כל שפסולו בגופו שרף מיד דהא [כא] דמשמע הכא איפכא לאו משום דפסול הגוף קיל אלא הכי קאמר דמוס עובר ותורין שלא הגיע זמנן הפסול תלוי בגופו [כא] ואם היה מוס עובר מיד והתורים גדילין לאלתר היו ראויין אבל אומו ואת בנו אין הפסול תלוי בגופו שיועיל לו שום תיקון לכולי יומא לא חזי:

בשלמא רובע ונרבע משכחת ליה דאקדשינהו מעיקרא והדר רבעו [א] **אלא מוקצה ונעבד** [ב] **אין אדם אוסר דבר שאינו שלו בקדשים קלים** [ג] **ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא** [ד] **דתניא** [1] **ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי רבי יוסי הגלילי הלכך רובע ונרבע דבר ערוה מוקצה** [ג] **ונעבד עבודת כוכבים בקדשים קלים אתנן ומחיר כלאים** [ה] **יוצא דופן בולדות קדשים קסבר** [ו] **ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים: בעלי מומין וכו' אותו ואת בנו וכו': וצריכי דאי תנא בעלי מומין משום דמאיסי אבל תורין דלא מאיסי אימא (לא) דמודו ליה לר"ש ואי תנא תורין משום דלא חזי ואידחו אבל בעלי מומין דאיחזו ואידחו אימא (לא) דמודה להו ר"ש לרבנן ואי תנא הני תרתי משום דפסולא דגופייהו אבל אותו ואת בנו דפסולא מעלמא קאתי לה** [ח] **אימא מודו ליה רבנן** [ז] **לר"ש צריכא: שהיה רבי שמעון אומר: מאי טעמא דר"ש אמר רבי אילעא אמר ריש לקיש דאמר קרא** [2]**לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום אמר להו משה לישראל כי עייליתו לארץ ישרות תקריבו חובות ולא תקריבו וגלגל לגבי שילה מחוסר זמן הוא וקאמר להו משה לא תעשון אמר רבי ירמיה לרבי זירא אי הכי**

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וקסבר וכו' וי"ל דנקט רובא. עיין לעיל דף פד ע"ב תוס' ד"ה ומולגא:

שינויי נוסחאות

א) כ"ל נרבעו (ב"ש, וכ"נ מרש"י): ב) כ"ל הן (ש"מ): ג) מיגות מוקצה ונעבד עבודת כוכבים נמתק (ש"מ). וכנכתה"י ליתא נמי מיגות בקדשים קלים. ועי' דק"ס: ד) בכי"ל נוסף וטרפה: ה) לההו (ש"מ): ו) בכתה"י ר"ש לרבנן. וכ"ה בפיס"מ לר"מ ובפרי"ד ע"ש. ועי' תוס כ: ז) בכי"פ וע"כ: ח) מועד במעי אמן קודם כו' בכ"ל (ב"ש): ט) כ"ל אי (כי"פ): י) כ"ל דכתיב רק (ש"מ): יא) פה היום להקריב (ש"מ): יב) כ"ל הקריבו (ש"מ): יג) איש איש היחידים שבכם בכ"ל (ב"ש): יד) קדושים משום אתנן ומחיר נקט ליה דאי במעי אמן הן קדושים לא חייל עלייהו ומיתחייב בחרג. אבל משום יוצא דופן וכלאים לא אצטריך דבכל ענין ניחא. וא"ת ואי קסבר בהוייתן הן קדושים למה לי כו' (כי"ב וג"): טו) קדושים דאי ס"ד דבמעי אמן הן קדושים הא תפסינהו קדושה דאימיה. אלמא דלמאן דאמר בהוייתן הן קדושין אין קדושה חלה כו' (ב"ש): טז) כ"ל בקדשי (צ"ק וח"נ): יז) כ"ל דרשב"ג (ב"ש): יח) הקדישם (באה"מ): יט) כ"ל והקדישה (ב"ש): כ) כ"ל הא (ב"ש וצ"ק). ומקושיית התוס' משמע דנרסו בגמ' אימא מודה ליה ר"ש לרבנן. כמ"ש בתוס ו. כ"כ המפרשים [וכ"ג הרע"ב (הגרי"ב)] ועי' קל"ח: כא) בגופן ואם היה המום עובר כ"ל (ב"ש):

יז א מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל' ה:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בִּפְקֻדּוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ:
ויקרא ה, כא

2. לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו:
דברים יב, ח

מוספ רש"י

ומעלה מעל בה'. וכתב בעמיתו, גבי שבועת הפקדון כתיב (ב"ק יב:). ונשבע על שקר וחזר והודה והביא את אשמו (רשב"ם ב"ב קכג:): **לרבות קדשים** קלים שהן ממונו. הא דכתיב בה' לרבות קדשים קלים, שאם הפקיד בהמת שלמים אצל חברו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש ואשם (ב"ק שם בבורות נג: תמורה ח.). אע"ג דאין נשבעין על ההקדשות והנשבע עליהן והודה אינו מביא אשם של שבועת הפקדון דוכתא בעמיתו כתיב, הני אינרבו להו מבה', וכתב בעמיתו נמי קרינא ביה, לפי שהן ממונו (קדושין נב: וכעי"ז ב"ק יב:). דקרינא ביה בה' וכתב בעמיתו ושלם, ושלמים יש בהם לה' ובעמיתו (בבורות שם). שהן ממונו של מבדו וקרינן ביה בה' וכתב, בעמיתו וכתב (ב"ק שם). כשאר גזל ממון, שהרי ממונו הן, שהבצר והעור שלו ואין לגבות בהן אלא אימורים ולכהן חזה ושוק, וכה' ובעמיתו קדיש, דהיינו שלמים, שהאימורים לה' והבשר לבעלים, והך מעילה דהכא אינו אלא לשון שיעור וכן הוא אומר (דברי"מ כו) ויעמיד בה' אלהיו, וכן בסוטה הוא אומר (במדבר ה) איש איש כי תשגה אשה ומעלה בו מעל, במו"כ, דהא מעילה ממש ליכא בשלמים, כדפרישית דמעמיט להו בתו"כ מדכתיב קדשי ה' בהנה מן ההקדש גבי מעילה (רשב"ם ב"ב שם) **בהוייתן הן קדושים.** כשנולדים הן קדושים אלא במעי אמן (מנחות פג. מכת"י תמורה יא.). ולהכי נקט לשון בהוייתן, משום דהא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב לך קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם וכעי"ז כריתות כג.):

אלמה אמר רבי זירא הכתוב נתקו לעשה. אין זה כשאר לאו הניתק לעשה דבפ׳ במה דחולין (דף קמא.) ובפ׳ ב׳ דמכות (דף יד. טו. טז.). כגון לאו דגזילה ולקט שכחה ופיאה וגותר יד] ולא יוכל לשלחה כל ימיו דלא״כ מאי פריך דלילקי משום לאו דלא תעשון והא ניתק לעשה הוא אלא הוי כמו נתקו הכתוב מטומאה חמורה לטומאה קלה ט) דבאותו ואת בנו (חולין פ:) דרשינן ולנדר לא ירלה לימד על כל הפסולים שבשור ושה שהם בלא ירלה וכתב רחמנא במחוסר זמן מיום השמיני והלאה ירלה להוציאו מכלל שאר פסולים שהם בלא ירלה ולומר דבהאי ליכא אלא עשה כעין דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש בסוף פ״ק דתמורה (דף יג.) וכענין זה הוי בדד יצד דמצורע בפ׳ אלו דברים (פסחים סז.) דאמרי׳ שהכתוב נתקו לעשה והוציאו מכלל שאר טמאים שהם בלאו דלא טומאו את מחניהם ולהכי פריך לילקי משום דמפורש בגופיה לאו בהדיא כדדרשינן מלא תעשון וכן פי׳ בקונטרס אבל בפרק אותו ואת בנו (חולין פח.) פירש בקונטרס הוי כשאר לאו הניתק לעשה דעלמא דמיום השמיני והלאה ירלה משמע קודם זמנו לא ירלה והניחהו עד שיעבור זמנו ט) וקשה מהך דשמעתא וכי תימא דהכי פריך משום דאיכא נמי לאו דלא תעשון לא אמרינן דאתי חד עשה ועקר תרי לאוי כדאמרי׳ בפ״ק דתמורה (דף ד:) לא דמי דהני מילי התם דסמיכי גבי הדדי הלאוין אבל העשה תדע דהא בפרק ב׳ דמכות (ד׳ טו. ושם ד״ה תניא) חשיב לא יטמאו את מחניהם ניתק לעשה אי לאו משום דקדמו עשה אף על גב דאיכא לאו נמי דומיא המקדש לא תבא ומיהו התם איכא למימר משום דאיכא טו] תרי עשה דכתיב מחוץ למחנה תשלחום אבל אשכחן גזלה דאיכא תרי לאוי לאו דלא תעשוק ולא תגזול דבפרק המקבל (ב״מ קיח.) אמר רבא זהו עושק זהו גזל וחשבי ליה ניתק לעשה במכות (דף יד:) ובחולין (דף פ:) הלכך צריך לחלק בההיא דתמורה (דף ד:) כדפרישית דלכך סמך שני הלאוין אבל העשה לומר שאין העשה מנתקת: **רב** נחמן בר יצחק **אמר פנים** דגלגל בו׳. שיטת הוא דקמשני (התם) דאפילו לר״ש לא לקי במחוסר זמן בפנים כי אם בחוץ כדפי׳ בקונטרס. ויש גירסא אחרת בספרים לרבי שמעון ה״נ והא גלגל פנים הוא אמר רב נחמן בר יצחק פנים דגלגל בו׳ וריש טז] לקיש פריך דנפקא ליה מלא תעשון לאו במחוסר זמן דהאי יז] קרא בגלגל קאי ופנים הוא וכי תימא קל וחומר בחוץ קא אין מזהירין מן הדין ומשני פנים דגלגל לגבי שילה כחוץ דמי: **אלא** לאו קודם חצות. ואע״ג דחזי בפנים שלא לשמו לא מיחייב כרת כיון דמחוסר עקירה ואין עומד האי ליעקר קודם זמנו: **היתר** במה לחבירו. ושעת היתר הבמות דקתני היינו קודם חצות דכשר בבמה שלא לשמו וא״ת דמשמע הכא דתורין שלא הגיע זמנן לרבי שמעון חיילא קדושה עלייהו והשוחטן בחוץ בלאו ובמעילה בפרק ולד חטאת (דף יב.) נמי אמר רבי שמעון דמועלין משום דראוין לאחר זמן ובתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט:) גבי אשם בן שתים והביאו בן שנה אמר ר׳ שמעון אינן קדושים משום דכל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף ופריך התם מאי שנא ממחוסר זמן דלא חזי ליה לגופיה יח] (לא נחתא ליה קדושת הגוף) ואמר ר״ש דקדוש פירוש במתני׳ דהכא דתנן מחוסר זמן רבי שמעון אומר בלא תעשה ומשני דאיתקוש לבכור דקדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמן והשתא תינח מחוסר זמן תורין שלא הגיע זמנן מאי טעמא וי״ל דדבר שאינו ראוי לשם יט] קרבן יצאין ממחוסר זמן שאין ראוי לשום קרבן אבל דבר שראוי לקרבן אחר ולקרבן זה שהוא מקדישו אינו ראוי לא נחתא ליה קדושת הגוף ופסח קודם חצות דקדוש לר׳ שמעון וכן חטאת ואשם דזב וחבה ויולדת ומצורע דקדושים קודם זמנן כדתנן בפירקין (לעיל קיב.) ולא פליג ר׳ שמעון ובתורת כהנים בפ׳ אחרי מות ט) קאמר נמי רבי שמעון והשוחטן בחוץ בלאו הני אין מחוסר זמן בגופן ולא דמי לאשם בן שנה והביאו בן שתים והביאו בן שנה דמחוסרי זמן בגופן וא״ת דמחוסר כ) זמן היאך קדוש הא אמרינן לעיל בפ״ק (דף יב.) לילה לקדושה יום להרצאה אבל ביום שביעי לא ובבכורות פרק הלוקח בהמה (דף כא.) קאמר ר״ש מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר יליף מבכור דקדוש לפני זמנו ופריך ואדיליף מבכור לילף מקדשים אלמא משמע דקדשים קודם זמנן לא קדשי וי״ל דאסור להקדישם אבל אם הקדישם תוך כא] זמנם קדושין אלא דעבד איסור דרחמנא אמר כ מיום השמיני אין הא קודם לכן לא אבל מעשר לרבי שמעון שרי להכניסו תוך זמנו לדיר להתעשר כדיליף התם מעשר העברה העברה מבכור והא דלא ניחא ליה למילף תחת תחת מקדשים דניחא ליה למילף העברה טפי משום דהעברה דתרוייהו משתני שמעבירה להקדישה ויש ליתן טעם לרבא דריש תמורה (דף ד:) היאך מחוסר זמן קדוש קדושת הגוף דכל היכא דאמר רחמנא לא תעביד אי מהני ושמא לענין זה יליף תחת תחת ממעשר או שמא יש טעם אחר: **דזעירי קבעוה תנאי.** משום דמצורע יש בו טומאה כעין זב וחבה ויולדת אבל מזיר דלא דמי להו שייריה וכן בכריתות בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (דף ח:) נמי אשכחן דתני זב וחבה ויולדת והתם מפרש מאי טעמא לא תני מצורע ומצורעת דקתני זב וחבה וניחא השתא לזעירי דבמזיר בלא דאיכא תרתי במזיר דמזיר אשם כ):

מילקי נמי לילקי. השוחט מחוסר זמן ז] דהא משכן דגלגל דהיא במת ליבור פנים הוא שאהל מועד של מדבר היה שם וקאמר רחמנא ביה נמי לא תעשון: **אלמה אמר רבי זירא.** בפ׳ אותו ואת בנו (חולין פ:) דקתני קדשים בפנים ח] סופג את הארבעים משום לאו דאותו ואת בנו והוינן בה ומילקי נמי משום לאו דמחוסר זמן דתניא מנין שכל ט] הפסולים שבשור ושבשה שהן בלא ירלה ת״ל ושור ושה שרוע וקלוט ומחוסר זמן פסול הוא ומשני ר׳ זירא הכא לאו דמחוסר זמן דהכתוב נתקו לעשה דכתיב ביה עשה יתירא כדמפרש התם לימרא שהוציאו ונתקו מכלל לאו דלא קאי עליה כ) בלאו דשאר פסולין והשתא דאמרת הכא לאו בהדיא כתיב ביה מילקי עליה: **(דלמא) ה״מ.** דמשני נמי התם דלא לקי לרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון דלא דרשי להאי לא תעשה למחוסר זמן דההוא לאותו ואת בנו דשני ר׳ זירא עלה מיתוקמא התם דלא כר״ש אבל לר׳ שמעון ה״נ דלקי אלאו דמחוסר זמן בפנים: **רב נחמן בר יצחק אמר.** לר׳ שמעון נמי לא לקי אמחוסר (ג) זמן בפנים דגלגל לגבי שילה חוץ הוא לגבי חובות הואיל דאינו כשר להקרבתו ל] הלכך בחוץ הוא דאשכחן ביה לא תעשה משום איסור במה ולא בפנים: **בשעת איסור הבמות.** קס״ד במדבר ושילה ובית עולמים: **אחר חצות.** די״ל דמטי זימניה: **כרת נמי ניחייב.** דהא מתקבל בפנים: **קודם חצות.** דהוי מחוסר זמן לשמו: **בשעת היתר הבמות קאמר.** כמו בגלגל ונוב וגבעון דהותרו במות יחיד לעולה ושלמים ואשמעינן קרא לגבי חובות איכא לא תעשה ולאו משום מחוסר זמן דהא חזו השתא בבמה גדולה: **איסור במה לו.** לקרבן זה: **היתר במה לחבירו.** לעולה ושלמים דנדר ונדבה וסיפא ס״ק יכול אף בשעה שהוא מותר בבמה כגון קודם חצות שהוא יא] לשלמים ת״ל כו׳ יב] בשער אחד בבמה גדולה לשחוט פסחיהם: **דזעירי קבעוה תנאי.** למיתני במתניתין מצורע בהדיא: **דרב ששת לא קבעוה תנאי.** ומיהו אין משגיח לה בגמרא וקבעינן לה בגמ׳ הכי כלל חסורי מחסרא דהש״ס: **רב חלקיה.** אאשם קאי ולא אחטאת דאילו חטאת פסולה שלא לשמו בפנים: **לא שנו.** דפטור בחוץ: **אבל שלא לשמו.** ואפילו סתמא דבהאי שמא אינו מתקבל עכשיו בפנים: **אבל שלא לשמו.** כגון לשם עולה ובשם זה הוא ראוי לבא לפנים דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח והחטאת יז]: **אי הכי כי שחיטו ליה לשמו בחוץ נמי ניחייב.** דהא ראוי היה לעקור שם זה ממנו ולבא לפנים: **מחוסר עקירה.** וכל כמה דלא אעקר שם אשם מייתי סתמיה לאו למיעקר קאי ולאו ראוי הוא: **וכי יש לך דבר שאינו כשר לשמו.** לפנים: **וכשר שלא לשמו.** אפי׳ יג] דקי״ל לעיל (דף ב.) כל הזבחים כשרין שלא לשמן ה״מ היכא דכשרין לשמן אבל מחוסר זמן בבעלים זה שאינו כשר לשמו היאך יוכשר שלא לשמו:

פסח

אי גמי דאלאו שלא לשמו בפנים (נעי׳ חז״מ. וב״ב גילסא רש״י מחוסר: **(ב)** רש״י ד״ה אלמה וכו׳ דלא קאי עליה לאו כל״ל ואות ב׳ נמחק: **(ג)** ד״ה רב נחמן וכו׳ זמן הס״ד ואח״כ מ״ה פנים:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה היתר וכו׳ מיום השמיני אין הא קודם לכן לא. עיין יומא דף סג ע״ב:

שינויי נוסחאות

א) נכ׳ יחוסי תנאים ואמוראים כתב מדקאמר ליה אלמה אמר רבי זירא ולא אמר ליה וכא מר הוא דאמר שמע מינה דרבי זירא אחר היה. עכל״ק: **ב)** א״ל (מנח״י) דילמא הני מילי לרבנן אבל לרבי שמעון כו׳ (*ש״מ, וכ״ה ברש״י): **ג)** ל״ל ניחייב (*ש״מ) וכ״כ ברש״י: **ד)** ל״ל לא לעולם (*ש״מ): **ה)** מיתא קאי ליתא בכתה״י. ובכת״י גריס קאמר: **ו)** ל״ל בר (*ש״מ): **ז)** זמן בפנים דהא (*ש״מ): **ח)** בפנים השני סופג (ש״מ), וכעי״ז בכתה״י: **ט)** ל״ל לכל (כי״פ): **י)** להקרבתן (*ש״מ): **יא)** שהוא כשר לשלמים (*ש״מ): **יב)** בד״ו כלן הס״ד ומה״ד בשער אחד. וכ״ה בל״ק: **יג)** ל״ל ואע״ג (כי״י): **יד)** ונותר ומחזיר גרושתו ואנוסתו דלא יוכל כו׳ ל״ל (צ״ק). ובכ״ס גריס ונותר ומימר ולא כו׳: **טו)** דאיכא נמי תרי (ב״ש): **טז)** ל״ל ולדריש לקיש (צ״ק): **יז)** ל״ל הא האי (צ״ק): **יח)** לגופיה ונחתא ליה קדושת הגוף דאמר ר״ש וכו׳ כל״ל (צ״ק): **יט)** ל״ל לשום (צ״ק): **כ)** ל״ל ומחוסר (ב״ש): **כא)** ל״ל קודם זמנם קדושים כל״ל (ב״ש):

מסורת הש״ס

ט) [חולין פ:], **כ)** כעי״ז לעיל נב. פסחים סז., **ג)** פסחים נא. תוספ׳ פי״ג ה״ו, ספרי ראה קלב, ירושׁ׳ מגילה פ״א ה״א ע״ש כה״ע, **ד)** [יומא סג.], **ה)** ע׳ בתו׳ לעיל קיב. ד״ה והכי, **ו)** [מנחות מז:], **ז)** לעיל ב., **ח)** נדה לג., **ט)** עי׳ ל״ק, **י)** פרש׳ ו ה״ח, **כ)** עי׳ רש״ק.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ולאו שלא לשמו בפנים

עין משפט נר מצוה

יח **א ב** מיי׳ פ״ז מהל׳ קרבן פסח הל׳ ג:

יט **ג ד** מיי׳ פי״ח מהל׳ מעה״ק הלכה ט:

כ **ה** מיי׳ שם הלכה י:

תורה אור השלם

1. לֹא תּוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:

דברים טז, ה

מוסף רש״י

מנין לזובח פסח בבמת יחיד. במה קטנה, להכי נקט בבמת יחיד ולא בבמת ציבור, דבבמת ציבור בשעת איסור הבמות ליכא, דשעת איסור הבמות לאחר שנבחר מקום שילה ומשחרב היה לשם היתר עד שנבנה בית עולמים, ומשנבנה חזרו לאיסורם ושוב לא היה לשם היתר: שהוא בלא תעשה. אבל כרת דשחוטי חוץ ליכא, ומוקי לה בקודש חצות, דבמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים, דכתיב אשר יאמר ממוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו, הרי לפתח לפתח אהל מועד מייב עליו ואמינו רואי לאהל מועד אינו מייב עליו, וליף מהכא דבמחוסר זמן בחוץ אע״פ שאינו בכרת, בלא תעשה מיהא הוי, הואיל ורואי לבא לאחר זמן: יכול אף בשעת היתר הבמות כן. יהא בלא תעשה זה דהא לא הותרה בבמת יחיד אלא לדבר הנידר ונידב ולהוי האי לגבייה בשעת איסור: תלמוד לומר. דהאי לאו דהכא לא משתעי אלא בשעת איסור הבמות והכי אמעינן ליה לקרא לא תוכל לזבוח את הפסח בבמת יחיד בזמן שכל ישראל נכנסין בשער אחד וכו׳ כי אם אל המקום אשר יבחר שם תזבחנו (פסחים צא.) לא שנו. דאשם בחוץ מחוסר זמן בבעלים פטור אלא לשמו. דאיכא דאור לשמו בפנים אבל שלא לשמו בחוץ לשם עולה או לשם שלמים חייב שכן דאור לפנים כיולא בו בפנים, דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא עלו לבעלים לשם מובה חוץ מן הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן (יומא סב.):

פסח בשאר ימות השנה אינו כשר לשמו. דתנן [ה] שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים: **שלמים הוא.** ואין זה אלא לשמו: **לימא מסייע ליה.** לרב חלקיה: **יכול שאני מוציא.** מאל פתח שלא יתחייב בחוץ על עולת יא] מחוסר זמן בבעלים כגון של יולדת ומצורע הואיל ואינה רחויה לבא לפנים למצותה: **ואשם נזיר ואשם מצורע.** שיש בה פסול וקמייה מפרש ואזיל מאי פסולה: **שור מ"מ כו'.** דמאי למימר אשר ישחט במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח וגו' ואינא ידענא דשור או כשב או עז הוא: **ואינו חטאת שייריה.** ולא רבייה לחיובא: **אי נימא בזמנו.** ולשמו: **מאי איריא אשם.** דרבייה חטאת נמי מחייב יב] דלא בעי רבוייא ואפילו אשם דהא חזי בפנים: **אלא שלא בזמנו.** רבייה לחיובא באשם: **אי לשמו אשם אמאי חייב.** והא אינו כשר ליקרב ומתני' יג] [קיב:] תנא פטור ואי משום דראוי לשלא לשמו בפני' הא מחוסר עקיר' וכולהו מודו בו אלא לאו אלא שלא לשמו רבי לחיובא בחוץ כרב חלקיה אלמא דבר שאינו כשר לשמו בפנים כשר לשלא לשמו ומחייב עליה שלא לשמו בחוץ: **ה"ג לעולם בזמנו ושלא לשמו.** א"נ **ה"ג לעולם בזמנו.** ותו לא. וממילא אשלא לשמו דאוקימנא קאי. ושכתבו יד] בספרים ולשמו [ג] מפרש טועה כתבו ולפוס ריהטא משום דפרכינן לעיל אי נימא בזמנו מאי איריא כו' וקא בעי לשנויי לעולם בזמנו ולשמו ודקא קשיא לך אי הכי חטאת נמי אין ה"נ ותנא אשם והוא הדין לחטאת ולאו מילתא היא דא"כ ר"א מאי בעי הכא מכדי ר"א לענין שלא לשמו אקשיה בפ"ק (לעיל י:) בפסול אשם שלא לשמו כחטאת אבל לענין לשמו מאי עיקר ומאי טעל איכא תרוייהו כתיבי להכשיר בפנים וחיוב בחוץ. ותו ל"ל לרבויי להאי משור וכשב ועז הרי כשר ליקרב וכמצותו בפנים הוא שוחטו בחוץ. אלא מט] קא משני לעולם בזמנו ושלא לשמו ואילטריך לרבוייה דשלא לשמו פסול הוא: **ור"א היא.** דמקיש אשם לחטאת דמיפסיל בשלא לשמו בפנים באשמות מז] דאפ"ה מחייב עליה בחוץ אע"ג יז] דעקר מייה שם אשם אכתי אי הוה מעייל ליה לפנים הוה כשר למישחטיה סתמא וכשר לשם אשם ועולה (ג) לשם חובה דמשום דיבוריה לא מיעקר שמיה מייה וכל כמה דלא שחטיה ליה בעיקרה יח] קאי סתמא לשמו הלכך כי שחיט ליה לאוי לפנים לשמו היה. וה"ה לאחטאת שלא לשמו נמי חייב אלא תנא טפל ואשמעינן אע"ג דכה"ג פסול בפנים מיחייב עליה בחוץ וה"ה לעיקר דמ"ש סוף סוף תרוייהו פסולי שלא לשמן ובת"כ [אחרי פ"ט] קתני בה בהדיא שלא לשמו וע"כ מוקי לה כר"א דאילו לרבנן לא אילטריך ליה לרבויי דהא כי האי גוונא מתקבלת בפנים היא יט]: **ס"ש.** סייעתא לרב חלקיה ותיובתא דרב הונא: **בגופה** כ]. כגון תוך שמונה לגילתה: **יכול שאני מרבה** כא]. גרס הכא דריש כב] לעיל היא. ובתורת כהנים [שם פרש"ו] הכי תניא לה אוליא את אלו שאינן מיוחדין לשם ולא אוליא עולה מחוסרת זמן בגופה וחטאת בין בגופה כו' והגרסנין כג] שינו את הלשון וגרסינן כד] הכא יכול שאני מרבה כה] את כו' לפי שהביאוה בלימודא כו] אחרינא וקברי דסיפא דההיא דלעיל היא כז]: **יכול שאני מרבה.** משום כח] מכ"מ אף עולה מחוסר זמן וכו': **וחטאת בין בגופה בין בבעלים.** כגון של מזיר ומצורע שלא מלאו ימיהם כט] ואילו אשם נזיר ומצורע מחוסרי זמן בעלים ל] שייריה ולא רבייה לפטורא שמע מינה ס"ל דחייב: **ובמאי אי נימא בלשמו אשם נמי ניפטרייה.** דהא לא חזי: **אלא שלא לשמו.** הלכך חטאת פטור דלא חזי לפנים ואשם חייב דחזי לפנים ואף על גב דאין לאוי לשמו והיינו כרב חלקיה ודלא כרב הונא: ה"ג **הא מני ר"א היא כו'** ולא גרסינן לעולם בלשמו: **הא מני ר"א היא.** כלומר ודאי בשלא לשמו היא כדקאמרת הלכך חטאת פטור דלא חזי בפנים לא בלשמו ולא בשלא לשמו דמחוסר זמן הוא ואשם נמי פטור דלא חזי לפנים לשמו במחוסר זמן ולא לשלא לשמו דר"א קאמר לא] דפסיל באשם שלא לשמו והאי דשייריה לאשם לאו דס"ל דחייב אלא כיון דחד טעמא הוא משום דתרוייהו פסולין שלא לשמו בפנים הוא תנא עיקר חטאת דפטור וכ"ש טפל אשם והאי כ"ש גמגום ודוחקיה דרב הונא לאוקמיה כר"א משום סיפא דעל כרחיך כרבי אליעזר מיתוקמא כדפרישנא לעיל ו) ועוד משום דלרבנן לא לב] יליפינן אשם מחטאת ליכא למימר תנא האי והוא הדין להאי ואף על גב דלרבנן נמי קאמר דפטור דאין לך דבר שאינו כשר לשמו. וכשר שלא לשמו לא מצי לאוקומא כרבנן דא"כ נשמעינן אשם דפטור דנשמעינן לג] בה תרתי וכ"ש חטאת: **ס"ש דכי אמא רב דימי כו' ואילו חטאת שיירא ובמאי כו'.** כדאותיבנא (ד) בקמייתא: **ומאי קושיא.** לסיועה לרב חלקיה דלמא ה"נ כדאמרינן דבזמנו קאי כדאוקמא בקמייתא לעיל ור"א היא: **אמר ר"נ בר יצחק.** לא מצי לאוקומי להא בזמנו משום דרב דימי קשיא ליה דתני (ליה) בר ליואי אדתני לוי שחטן מחוסר זמן בבעלים פסולין ובחוץ נמי נפטר: **ומשני ליה רב דימי.** הא דתני מחייב לד] שלא לשמו והא דתני פסולין ולכוותיה בחוץ פטור בששחטן לשמו ומדקשיא ליה דתני לוי אבר ליואי ש"מ שמיע ליה לרב דימי דמתני' דבר ליואי נמי במחוסר זמן וקאמר מחייב ואע"ג דאינו רחוי לשמו בפנים רחוי לשלא לשמו וסייעתא לרב חלקיה: **רב אשי רמי מתני'.** דקתני לשמו פטור אבריית קמייתא דתניא לעיל מחייב: **ומשני מתני' לשמו ובריית שלא לשמו.** כרב חלקיה: **נימא תהוי תיובתיה דרב הונא.** מדלא לה] אמא רב דימי כדאמרן דליכא לאוקומא בזמנו מדקשיא ליה מני לוי אבר ליואי: **הכא במאי עסקינן.** דמחוסר זמן חייב בשלא לשמו: **כגון שהפרישן שני אשמות נאחריות.** שאם יאבד האחד יתכפר בשני ושחט אחד מהם בחוץ קודם זמנו לשם עולה דהאי כיון דסופו לרעייה קאי דאשם שכיפרו בעליו רועה ודמיו לקין המוצה שהיא עולה חזי לדוכתיה לו] בפנים אי שחיט לגופיה לעולה: כדרב

פסחו בשאר ימות השנה שלמים הוא. פי' בקונטרס ואין זה אלא לשמו משמע שרוצה לומר דכיון דשלמים הוא כששחטו לשם שלמים היינו לשמו וא"ת והלא כששחטו לשם עולה או לשם זבח אחר הוי נמי שלמים כדאמרי' בפ"ק (לעיל ח:) לכל דשחיט ליה שלמים ליהוי וי"ל דמ"מ כיון דשלמים הוא הרי הוא כשר לשמו ושלא לשמו כגון לשם שלמים ולשם זבח אחר:

מחוסר זמן בבעלים. תעולה דוקא קאי ולא אאינך: **או שהיו בני שתי שנים ושחטן פסולין.** הך בריית אתא בפ' התכלת (מנחות מח:) והכא והתם קתני פסולין ועוד תניא התם באידך ברייתא פסולין ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה ותימה דתמורה בפ' אלו קדשים (דף יט:) תניא אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה כשרים ולא עלו לו] לשם בעלים לשם חובה ר"ש אומר כל עצמן אינן קדושים וי"ל דכאן לשמו כאן שלא לשמו כדמשני הכא ומיהו קשה דא"כ קשיא לרב הונא הא איכא האי דאכל לשמו ועוד דאי בשלא לשמו מיירי בתמורה ל"ל למיתני ולא עלו לשם חובה הא אפילו במצותו לח] נמי דכיון דשלא לשמו הוא אין עולה לשם חובה:

אפסח בשאר ימות השנה דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו לימא מסייע ליה [ו] יכול שאני מוציא אף עולת א] מחוסר זמן בבעלים ואשם נזיר ואשם מצורע ב] ת"ל [1] שור מ"מ כשב מ"מ עז מ"מ ואילו חטאת שיירא במאי עסקינן אילימא בזמנו מאי איריא אשם אפילו חטאת נמי אלא שלא לזמנו ג] ובמאי אילימא לשמו אשם אמאי חייב אלא לאו אלא שלא לשמו לעולם בזמנו ושלא לשמו ד] ורבי אליעזר היא דאמר מקשינן אשם לחטאת ותנא טפל וה"ה עיקר ת"ש ה) יכול שאני מרבה ו] עולת מחוסר זמן בגופה וחטאת בין בגופה בין בבעלים ת"ל [2] ואל פתח אהל מועד כל שאינו ראוי לבא בפתח אהל מועד אין חייבין עליהן ואילו אשם שיירא במאי עסקינן אילימא לשמו אשם נמי ליפטריה אלא לאו שלא לשמו ז] לעולם שלא לשמו ור"א היא דמקיש אשם לחטאת תנא עיקר וכ"ש לטפל ת"ש דכי אתא רב דימי אמר תנא דבי ר' ח] ליואי יכול שאני מוציא אף עולת מחוסר זמן בבעלים אשם ט] נזיר ואשם מצורע (מנין ונסיב להו תלמודא לחיובא ולא ידענא מאי היא) מאי תלמודא אמר רבינא שור מכל מקום כשב מכל מקום עז מכל מקום ח] הא מאי רומיא כדאמרת אמר ר"נ (ו) משום [דרמי] דתנא דבי ר' ליואי ד] אדתני לוי ט] כ אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשירין ולא עלו לבעלים לשום חובה שחטן מחוסר זמן בבעלים או שהיו בני שתי שנים ושחטן פסולין ומשני רב דימי לא קשיא כאן לשמו כאן שלא לשמו רב אשי רמי מתני' אברייתא ומשני כאן לשמו וכאן שלא לשמו לימא תיהוי תיובתיה דרב הונא אמר לך רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שהפרישן שתי אשמות לאחריות דחד מינייהו מעיקרא כ] עולה היא

פסח בשאר ימות השנה אינו כשר לשמו. דתנן [ה] שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים: **שלמים הוא.** ואין זה אלא לשמו: **לימא מסייע ליה.** לרב חלקיה: **יכול שאני מוציא.** מאל פתח שלא יתחייב בחוץ על עולת יא] מחוסר זמן בבעלים כגון של יולדת ומצורע הואיל ואינה רחויה לבא לפנים למצותה: **ואשם נזיר ואשם מצורע.** שיש בה פסול וקמייה מפרש ואזיל מאי פסולה: **שור מ"מ כו'.** דמאי למימר אשר ישחט במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח וגו' ואינא ידענא דשור או כשב או עז הוא: **ואינו חטאת שייריה.** ולא רבייה לחיובא: **אי נימא בזמנו.** ולשמו: **מאי איריא אשם.** דרבייה חטאת נמי מחייב יב] דלא בעי רבוייא ואפילו אשם דהא חזי בפנים: **אלא שלא בזמנו.** רבייה לחיובא באשם: **אי לשמו אשם אמאי חייב.** והא אינו כשר ליקרב ומתני' יג] [קיב:] תנא פטור ואי משום דראוי לשלא לשמו בפני' הא מחוסר עקיר' וכולהו מודו בו אלא לאו אלא שלא לשמו רבי לחיובא בחוץ כרב חלקיה אלמא דבר שאינו כשר לשמו בפנים כשר לשלא לשמו ומחייב עליה שלא לשמו בחוץ: **ה"ג לעולם בזמנו ושלא לשמו.** א"נ **ה"ג לעולם בזמנו.** ותו לא. וממילא אשלא לשמו דאוקימנא קאי. ושכתבו יד] בספרים ולשמו (ג) מפרש טועה כתבו ולפוס ריהטא משום דפרכינן לעיל אי נימא בזמנו מאי איריא כו' וקא בעי לשנויי לעולם בזמנו ולשמו ודקא קשיא לך אי הכי חטאת נמי אין ה"נ ותנא אשם והוא הדין לחטאת ולאו מילתא היא דא"כ ר"א מאי בעי הכא מכדי ר"א לענין שלא לשמו אקשיה בפ"ק (לעיל י:) בפסול אשם שלא לשמו כחטאת אבל לענין לשמו מאי עיקר ומאי טעל איכא תרוייהו כתיבי להכשיר בפנים וחיוב בחוץ. ותו ל"ל לרבויי להאי משור וכשב ועז הרי כשר ליקרב וכמצותו בפנים הוא שוחטו בחוץ. אלא מט] קא משני לעולם בזמנו ושלא לשמו ואילטריך לרבוייה דשלא לשמו פסול הוא: **ור"א היא.** דמקיש אשם לחטאת דמיפסיל בשלא לשמו בפנים באשמות מז] דאפ"ה מחייב עליה בחוץ אע"ג יז] דעקר מייה שם אשם אכתי אי הוה מעייל ליה לפנים הוה כשר למישחטיה סתמא וכשר לשם אשם ועולה (ג) לשם חובה דמשום דיבוריה לא מיעקר שמיה מייה וכל כמה דלא שחטיה ליה בעיקרה יח] קאי סתמא לשמו הלכך כי שחיט ליה לאוי לפנים לשמו היה. וה"ה לאחטאת שלא לשמו נמי חייב אלא תנא טפל ואשמעינן אע"ג דכה"ג פסול בפנים מיחייב עליה בחוץ וה"ה לעיקר דמ"ש סוף סוף תרוייהו פסולי שלא לשמן ובת"כ [אחרי פ"ט] קתני בה בהדיא שלא לשמו וע"כ מוקי לה כר"א דאילו לרבנן לא אילטריך ליה לרבויי דהא כי האי גוונא מתקבלת בפנים היא יט]: **ס"ש.** סייעתא לרב חלקיה ותיובתא דרב הונא: **בגופה** כ]. כגון תוך שמונה לגילתה: **יכול שאני מרבה** כא]. גרס הכא דריש כב] לעיל היא. ובתורת כהנים [שם פרש"ו] הכי תניא לה אוליא את אלו שאינן מיוחדין לשם ולא אוליא עולה מחוסרת זמן בגופה וחטאת בין בגופה כו' והגרסנין כג] שינו את הלשון וגרסינן כד] הכא יכול שאני מרבה כה] את כו' לפי שהביאוה בלימודא כו] אחרינא וקברי דסיפא דההיא דלעיל היא כז]: **יכול שאני מרבה.** משום כח] מכ"מ אף עולה מחוסר זמן וכו': **וחטאת בין בגופה בין בבעלים.** כגון של מזיר ומצורע שלא מלאו ימיהם כט] ואילו אשם נזיר ומצורע מחוסרי זמן בעלים ל] שייריה ולא רבייה לפטורא שמע מינה ס"ל דחייב: **ובמאי אי נימא בלשמו אשם נמי ניפטרייה.** דהא לא חזי: **אלא שלא לשמו.** הלכך חטאת פטור דלא חזי לפנים ואשם חייב דחזי לפנים ואף על גב דאין לאוי לשמו והיינו כרב חלקיה ודלא כרב הונא: ה"ג **הא מני ר"א היא כו'** ולא גרסינן לעולם בלשמו: **הא מני ר"א היא.** כלומר ודאי בשלא לשמו היא כדקאמרת הלכך חטאת פטור דלא חזי בפנים לא בלשמו ולא בשלא לשמו דמחוסר זמן הוא ואשם נמי פטור דלא חזי לפנים לשמו במחוסר זמן ולא לשלא לשמו דר"א קאמר לא] דפסיל באשם שלא לשמו והאי דשייריה לאשם לאו דס"ל דחייב אלא כיון דחד טעמא הוא משום דתרוייהו פסולין שלא לשמו בפנים הוא תנא עיקר חטאת דפטור וכ"ש טפל אשם והאי כ"ש גמגום ודוחקיה דרב הונא לאוקמיה כר"א משום סיפא דעל כרחיך כרבי אליעזר מיתוקמא כדפרישנא לעיל ו) ועוד משום דלרבנן לא לב] יליפינן אשם מחטאת ליכא למימר תנא האי והוא הדין להאי ואף על גב דלרבנן נמי קאמר דפטור דאין לך דבר שאינו כשר לשמו. וכשר שלא לשמו לא מצי לאוקומא כרבנן דא"כ נשמעינן אשם דפטור דנשמעינן לג] בה תרתי וכ"ש חטאת: **ס"ש דכי אתא רב דימי כו' ואילו חטאת שיירא ובמאי כו'.** כדאותיבנא (ד) בקמייתא: **ומאי קושיא.** לסיועה לרב חלקיה דלמא ה"נ כדאמרינן דבזמנו קאי כדאוקמא בקמייתא לעיל ור"א היא: **אמר ר"נ בר יצחק.** לא מצי לאוקומי להא בזמנו משום דרב דימי קשיא ליה דתני (ליה) בר ליואי אדתני לוי שחטן מחוסר זמן בבעלים פסולין ובחוץ נמי נפטר: **ומשני ליה רב דימי.** הא דתני מחייב לד] שלא לשמו והא דתני פסולין ולכוותיה בחוץ פטור בששחטן לשמו ומדקשיא ליה דתני לוי אבר ליואי ש"מ שמיע ליה לרב דימי דמתני' דבר ליואי נמי במחוסר זמן וקאמר מחייב ואע"ג דאינו רחוי לשמו בפנים רחוי לשלא לשמו וסייעתא לרב חלקיה: **רב אשי רמי מתני'.** דקתני לשמו פטור אבריית קמייתא דתניא לעיל מחייב: **ומשני מתני' לשמו ובריית שלא לשמו.** כרב חלקיה: **נימא תהוי תיובתיה דרב הונא.** מדלא לה] אמא רב דימי כדאמרן דליכא לאוקומא בזמנו מדקשיא ליה מני לוי אבר ליואי: **הכא במאי עסקינן.** דמחוסר זמן חייב בשלא לשמו: **כגון שהפרישן שני אשמות לאחריות.** שאם יאבד האחד יתכפר בשני ושחט אחד מהם בחוץ קודם זמנו לשם עולה דהאי כיון דסופו לרעייה קאי דאשם שכיפרו בעליו רועה ודמיו לקין המוצה שהיא עולה חזי לדוכתיה לו] בפנים אי שחיט לגופיה לעולה:

כא א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה יא:
כב ב מיי' שם הלי' כ:

תורה אור השלם

1. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: ויקרא יז, ג
2. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז, ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' ל"ל נמנין ב"י מפוס: (ב) רש"י ד"ה ר"ע לעולם וכו' ולשמו מספר טעות כתבו: (ג) ד"ה ור"א היא וכו' ועולה לבעלים לשם חובה: (ד) ד"ה ת"ש וכו' בקמייתא הס"ד ואח"כ מ"ה הא אמאי כו' ומאי קושיא וכו' כדאוקמא בקושייתא לעיל:

מוסף רש"י

שחטן מחוסר זמן בבעלים. קודם שיכלו שבעת ימי ספירתן, דאין אשם אלא נמיר טמא (מנחות מח:):

קטו: פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

מה העלאה שהיא גמר עבודה כו'. סוגיא זו קשה אהסיא דלעיל ברש השותט (דף קז: ושם) דדרשינן להכי כתב רחמנא לו לרבות את הזורק דלא תיתי מביינא ומשום הכי פטור לא] מקבל בחוץ: **ויתיב** וקאמר וישלח וגו'. פירש בקונטרס ויתיב רב חסדא וקאמר וגלאה לה] לפרש דיתיב וקאמר מרב הונא קמי: **א"ל הכי אמר רב אסי ופסקוהו.** פי' כמו שאמרת אמר רב אסי דוישלח הייגו עבודה בבכורות אבל מכמיס הפסיקוהו ומנעוהו מלומר כן ושני לשונות שבקונטרס עיקר לה]: **רמזו הקב"ה למשה ולא ידעו.** פי' ולא ידע במי אבל היה יודע שעתיד הקב"ה לקדש את המשכן באהל גדול דאמרי' במדרש ב) שאמר לו משה לאהרן הייתי סבור בי אם כך: **וקיבל שכר על שתיקתו.** תניא בתורת כהנים שבשכר זה נתייחד אגלו הדיבור דכתיב בפרשת יין ושכר אל משה וידבר ה' אל אהרן ולא כתיב אל משה ותימה דבספרי ג) דרש בפרשת קרח דכתיב וידבר אל אהרן שומע אני שהדיבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפרשת מחתות הארופים הא למדנו שהדיבור למשה שיאמר לאהרן ושמא זה קורא נתייחד הא דכתיב אל אהרן ולא שיאמר לבני ישראל:

כללות נאמרו בסיני כו'. הוא מלי לאתויי מדר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק דחגיגה (דף ו: ולקמן קכ.) דאין טעונה הפשט וניתוח:

א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הל' ט"ו:

תורה אור השלם

1. וְאֵלֶּהָם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח: ויקרא יז, ח
2. וְיִשְׁלֹח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ פָרִים לַיהוָה בְּרָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים: שמות כד, ה
3. וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ פֶּן יִפְרָץ בָּהֶם יְהוָה: שמות יט, כב
4. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם אַהֲרֹן: ויקרא י, ג
5. וְנַעֲדַתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכָבוֹדִי: שמות כט, מג
6. דּוֹם לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל לוֹ אַל תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּאִישׁ עֹשֵׂה מְזִמּוֹת: תהלים לז, ז
7. עֵת לִקְרוֹעַ וְעֵת לִתְפּוֹר עֵת לֶחֱשׁוֹת וְעֵת לְדַבֵּר: קהלת ג, ז
8. נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים: תהלים סח, לו
9. וַיְבָרֵן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ: בראשית ח, כ

מוסף רש"י

אשם שניתק לרעייה. כגון תמורת אשם ואשם שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וקי"ל (תמורה יח.) כל שבמותא מתה באשם רועה, וממלך בב"ד ואמרו לו ירעה (לעיל קיב.). ומיתם מדין אשם לרעייה, שאמרו לו ב"ד הגיעו וירעה (לעיל ה:). ומטאת ואשם אינן באין נדבה ומשנהכפרו באחר אין תקנה לזה, ובני חטאת אבלבמא גמירי לה דמתה, ואשם גמירי אבלבמא כל שבמותא מתה באשם רועה, ואם ניתקו מעליו והגליהו לאחר לרעות שיתמה ויפול בו מום שיוכל לפדותו ולהוציאו לחולין, וכל הרועים המיישם נופלים לנדבה, ומה היא נדבה שאם שופרות היו בתקדש וכתוב עליהן נדבה ואם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין מהם קרן המזבח עולות, בשר לאם ועורות לכהנים, שזהו מדרשו של יהודע הכהן בתמ' תמורה (כג:) וזה לא המתין עד שיותם ומשניתק לרעיה שתהו שתם (פסחים עג.). עד אבלא נמתאב (תמורה כג.). שהקדיש ואחתו לאם עולה (נזיר בה:): **כשר.** לעולת קרן המזבח, הואיל וסוף סוף דמיו לבך היו עומדים (פסחים שם וכנ"ל לעיל ה:). דהא אתמא לאם עולה קאי לדמים (תמורה שם). ואין שם אשם עליו, ונדבה דשופרות עולה (מנחות ד.). **כללות נאמרו בסיני.** הרבה דברים נאמרו אמורים בסיני שלא נתפרשו בו לרבות ובפירוש לו לאחר שהוקם המשכן באהל מועד, שהרי לא נתפרשו שם הלכות עבודה כלל בסיני, אלא מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך (שמות כ) ולא פירש מתן דמיהן הפשיטן וניתוחן של עולות והקרבת אימורין של אבלים (חגיגה ו. וכנ"ל סוטה לז:) **ופרטות באהל מועד.** משהוקם המשכן ודיבר עמו מעל הפרוכת שם פירש לו הכתוב, דכתיב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד ולאחר נספסר תורת הכהנים הרשיו ויקרא נתפרשו כל הלכות קרבן וכן דברים הרבה: **ונשנו.** פעם אחת וכל מה שנאמר כאן נאמר כאן ואע"פ שלא נכתב: **ונשתלשו בערבות מואב.** מפי משה בישראל, שנאמר (דברים ה) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה וגו' (חגיגה ו:):

מרב הונא קמי: **א"ל הכי אמר רב אסי ופסקוהו.** פי' כמו שאמרת אמר רב אסי דוישלח הייגו עבודה בבכורות אבל מכמיס הפסיקוהו ומנעוהו מלומר כן ושני לשונות שבקונטרס עיקר לה]: **רמזו הקב"ה למשה ולא ידעו.** פי' ולא ידע במי אבל היה יודע שעתיד הקב"ה לקדש את המשכן באהל גדול דאמרי' במדרש ב) שאמר לו משה לאהרן הייתי סבור בי אם כך: **וקיבל שכר על שתיקתו.** תניא בתורת כהנים שבשכר זה נתייחד אגלו הדיבור דכתיב בפרשת יין ושכר אל משה וידבר ה' אל אהרן ולא כתיב אל משה ותימה דבספרי ג) דרש בפרשת קרח דכתיב וידבר אל אהרן שומע אני שהדיבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפרשת מחתות הארופים הא למדנו שהדיבור למשה שיאמר לאהרן ושמא זה קורא נתייחד הא דכתיב אל אהרן ולא שיאמר לבני ישראל:

כללות נאמרו בסיני כו'. הוא מלי לאתויי מדר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק דחגיגה (דף ו: ולקמן קכ.) דאין טעונה הפשט וניתוח:

כדרב הונא אמר רב דאמר[6] רב הונא אמר רב אשם שניתק[א] לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה: המעלה מבשר חטאת [וכו']: ת"ר [3]מנין למעלה מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי קדשים ומבשר קדשים קלים וממותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות שפטור ת"ל עולה מה עולה שהיא ראויה להעלאה אף כל שראויה להעלאה מנין שאף היוצק והבולל והפותת והמולח והמניף והמגיש והמסדר השלחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל [ב] בחוץ שפטור ת"ל [1]אשר יעלה עולה או זבח מה העלאה שהיא גמר עבודה אף כל שהוא גמר עבודה: עד שלא הוקם המשכן [וכו']: יתיב רב [4] הונא בר רב קטינא קמיה דרב חסדא [ב] וקא קרי [2]וישלח את נערי בני ישראל [ג] א"ל הכי אמר ר' אסי (קרבו) [ד] ופסקו סבר לאותוביה ממתניתין שמעיה דקאמר משמיה דרב אדא בר אהבה [ג]עולה שהקריבו ישראל במדבר אינה טעונה הפשט וניתוח אותביה ברייתא [ה] דשויא בכולהו דתני'[ו] עד שלא הוקם המשכן הבמות [ז] מותרות ועבודה בבכורות [ח] והכל כשירין להקריב [ז] בהמה חיה ועוף זכרים ונקבות תמימין ובעלי מומין טהורין אבל לא טמאין והכל קרבו עולות ועולה שהקריבו ישראל במדבר טעונה הפשט וניתוח ונכרים בזמן הזה רשאין לעשות כן תנאי היא דתניא [3]וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו ר' יהושע בן קרחה אומר [ט]זו פרישות בכורות רבי אומר זו פרישות נדב ואביהוא בשלמא למ"ד זו פרישות נדב ואביהוא דכתיב [4]הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש אלא למ"ד זו פרישות בכורות היכא רמיזא דכתיב [5]ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדיי [י] דבר זה אמר [ט] הקב"ה למשה ולא ידעו עד שמתו בני אהרן כיון שמתו בני אהרן אמר לו אהרן אחי לא מתו בניך אלא להקדיש [יא] שמו של הקב"ה כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן שתק וקבל שכר [יא] שנאמר [4]וידום אהרן וכן בדוד [יב] הוא אומר [6]דום לה' והתחולל לו [יג]אע"פ שמפיל לך חללים חללים את שתוק [יג] וכן בשלמה [יד] הוא אומר [7]עת לחשות ועת לדבר פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה פעמים מדבר ומקבל שכר על הדבור והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב [8]נורא אלהים ממקדשך אל תיקרי ממקדשך אלא ממקודשיך בשעה שעושה [טו] הקב"ה דין בקדושיו מתיירא ומתעלה ומתהלל [טו] אלא קשיא עולה תרי תנאי היא [טו]דתניא ר' ישמעאל אומר כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד [יז] ר"ע אומר כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד ונשתלשו בערבות מואב אמר מר הכל כשירין להקריב [ז] מנא הני מילי אמר רב הונא דאמר קרא [9]ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל עוף הטהור בהמה [יח] כמשמעו [ט] חיה בכלל בהמה

ומקטיר מנחת כהנים: **ויתיב רב חסדא וקאמר וישלח את נערי בני ישראל.** גלאה בעיני שהספרים חסרים כאן ולא ידעתי מה ואם אין חסרין זהו פירושו יתיב רב חסדא וקאמר למלא קרא וישלח את נערי וגו' ומפרש דאלו הבכורות: **א"ל רב הונא הכי אמר רב אסי ופסקו.** אותו היום פסקה עבודה מן הבכורות שמסיני נצטוו על הכהונה כדיליף לקמן ושמשו נדב ואביהוא כל אותה שנה לאשונה עד שהוקם המשכן ומתו: לישנא אחרינא **הכי אמר רב אסי ופסקיה.** לריך להפסיק כאן נגינת ב) טעם המקרא באתנחתא ולא יקרא בטעם פשטא כמו שאנו קורין אותו דבשהוא נקרא בטעם פשטא משמע שקריאת נערי בני ישראל דבק על ויעלו עולות משמע שהם העלום אבל כשאתה קורהו באתנחתא עומדת התיבה לבדה ואינה דבק על ויעלו וי"ל אלא שאתם אלא להבדיל הקרבנות ולעמוד עליהם ויעלו עולות אותם שבספרים להעלותם דהיינו נדב ואביהוא שמשבאו לסיני הופרשו הכהנים כדיליף לקמן: **סבר רב חסדא לאוסביה** בא] **מפני'.** דקתני שנהגו עבודה בבכורות עד יום הקמת המשכן: **שמעיה.** רב חסדא לרב חנא בב] דיתיב וקאמר תו משמיה דרב אדא כו': **איתיביה מברייתא דשוויא בכולהו.** שתהא שוה להסיב על כל דבריו: **עולה** בג] **שהקריבו ישראל במדבר.** סיני קודם מתן תורה וישלח בד] את נערי וגו': **והכל כשרין ליקרב.** כדמפרש ואזיל בהמה וחיה ועוף כו': **והכל קרבו עולות.** השתא משמע אלא היו מקריבין אלא עולות ולקמיה פריך עליה: **רשאין לעשות כן.** אלא נאסרו להן הבמות: **יקדשו.** מלעלות ואע"פ שרגילין לגשת אלי ולהעלות בה] העד בהן אלא יעלו בהר: **זו פרישת בכורות.** הזהיר את הבכורות להפרישם בו] מן ההר: **זו פרישת נדב ואביהוא.** כלומר לא נקראו בכורות הכהנים אלא מי הן הכהנים הנגשים שהוזהרו כאן לפרוש מן ההר זה נדב ואביהוא שנעשו בסיני הכהנים והן הכהנים הנגשים אל ה' להקריב קרבנות: **היינו דכתיב.** כשמתו נדב ואביהוא אשר בז] דבר וגו' דקאמר בסיני (שמות יט) פן יפרוץ בהם ה' וכיון אלא נזהרו לפרוש מן

ההיכל בח] בהקמת המשכן פרץ בהם: **אלא למ"ד זו פרישת בכורות היכא רמיזא.** ה"ג ולא גרסי' פרישת נדב ואביהוא בט] היכא רמיזא מיתת נדב ואביהוא היכא רמזה למשה קודם לכן דקאמר הוא אשר דבר: **ונקדש בכבודי.** נאמרה לו למשה ביום שנצטווה על מלאכת המשכן ורמז לו שביום שיעבר שכינתו על הבית יתקדש בכבודו ולא נרמז להבין מה כ) הוא עד שמתו: **אלא דלי דהתקדש בכבודו של מקום עליהם.** להודיע שהוא נורא על יראיו ומיודעיו וזהו הוא אשר דבר אלי ביום שנצטוויתי על המשכן ונקדש בכבודי באותם הנכבדים וקרובים לי אלקדש: **שנאמר וידום אהרן.** ששתק וקבל הדבר. מפרש בג"ר ד) שמתוך כך זכה ונתייחד אליו הדיבור שנאמר אחרי אותו ענין פרשת יין ולא הוחבר באותו דיבור משה אלא אהרן: **נורא אלהים ממקדשך.** אלהים זו מדת הדין אימתי הוא נורא לא) ע"י שהוא עושה דין במקודשיו: **אלא עולה קשיא.** הכא [דטעונה הפשט] וניתוח: **כללות נאמרו בסיני.** כגון מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו' [שמות כ] ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם: **ופרטות באהל מועד.** לאחר שהוקם המשכן נאמרה ת"כ למשה ושם נתפרשו והפשיטו ונתח (ה) לרבי ישמעאל שמעי' דעולה שהקריבו בסיני ולא הוטעונה הפשט וניתוח: **נשתלשו בערבות מואב.** משנה לב) תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר כדכתיב (דברים ה) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה וגו': **חיה בכלל בהמה.** דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' וסמיך ליה אל ובני ויחמור וגו' (שם יד):

ה"ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב רב חנה בר רב קטינא: (ב) רש"י ד"ה היינו וכו' כן יפרוץ בם ה': (ג) ד"ה ופרטות וכו' ונתח שמעינן לרבי ישמעאל דעולה:

שינויי נוסחאות

א) והמקבל דמים בחוץ (*ש"מ): ב) לפי גי' רש"י ל"ל דרב חסדא ויתיב רב חסדא וקא קרי (הגרי"ב): ג) בכי"ל מסיים הפסוק ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים: ד) קרבו ופסקו. זו הגירסא עיקר, דומיא דלה"ע שהם מחגינה על עולת תמיד קרבה וזוהי לא פסקה, אלאמר הכא לענין עבודת בכורות אליפא (יעב"ץ): ה) ל"ל מברייתא (ש"מ): ו) ל"ל הויי הבמות (*ש"מ): ז) ל"ל ליקרב (*ש"מ ובה"ז. וכ"ה ברש"י): ח) ל"ל בקבודי (*ש"מ): ט) ל"ל רמזו (כתה"י וש"מ): י) להקדיש כבודו של מקום עליהם (*ש"מ, וכנ"י בכתה"י וברש"י): יא) שכר על שתיקתו (*ש"מ): יב) גי' הילקוט ע"י דוד (הגרי"ב): יג) ל"ל דום (*ש"מ): יד) גי' הילקוט ע"י שלמה (הגרי"ב): טו) שהקב"ה עושה דין במקודשיו. כן גי' הילקוט (הגרי"ב): טז) ל"ל ומתקלס (כתה"י, ב"ש): יז) בקלא כמ"ש נוסף ונשנו בערבות מואב (ב"ש): יח) בהמה ועוף כמשמעו כל"ל (*ש"מ וצ"ק): יט) קמצים של מנחות כל"ל (*ש"מ): כ) ל"ל טעם נגינת (ש"מ): כא) ל"ל לאותוביה ממתני' (*ש"מ): כב) ל"ל הונא (הגרי"ב, כתה"י). ועי' בב"ח אות ג': וכרש"י לעיל ובתוד"ה ויתיב: כג) דבור זה שיך לעיל קודם ד"ה איתיביה (ש"מ): כד) כדכתיב וישלח כל"ל (באה"מ): כה) ולהעלות קרבנות כל"ל (באה"מ): כו) ל"ל לפרוש (*ש"מ): כז) ל"ל הוא אשר (ב"ש): כח) בתו"ד גרס מן ההר. ותיבות בהקמת המשכן ממתקות. וכתב שכן מוכח מפירש"י בחומש. ולא כמהרש"א. ולפי"ז נמצא טעם חדש למיתת נדב ואביהוא, וע"ש: כט) ואביהוא, אלא היכא כל"ל (באה"מ): ל) ל"ל מי הם (ב"ש וח"מ): לא) נ"ל נורא בזמן שהוא (כי"פ): לב) ל"ל במשנה (ב"ש): לג) פטור קומץ ומקבל בחוץ כל"ל (ב"ש): לד) ל"ל ולי נראה לפרש (צ"ק): לה) נדל"ל אינן עיקר (באה"מ):

מ) לעיל ה: קיב. פסחים עג. מיר כה: ע"ש מנחות ד. תמורה יח., ב) ת"כ אחרי פ"י ה"ט ואילך, ג) חגיגה ו: ע"ש נקמן קכ. ע"ש ב) תוספ' פרה פ"ד ה"ג, ד) ע' מכילתא בא פ"א, ה) ירושי' מגילה פ"א ה"י"א, ו) מכילתא יתרו בחדש פ"ד, ז) ת"כ שמיני במילואים הל' לו, ח) גיטין ז. ע"ש, ט) חגיגה ו. סוטה לז:, י) [נדרים פא. וש"נ] עי' ת"כ שמיני פרש' ב ה"ח, ספרי ראה ק, רע"ע תוספ' ב"ק פ"ו ה"ז, מכילתא יתרו בחדש פ"ג, ת"כ ויקרא נדבה פרש' ב ה"ו, ירושי' עירובין פ"י ה"א (ע"ש במפרשים), כ) [עי' ויקרא רבה שמיני פ"כ ב], ל) קיז ע"ש

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קטז.

ה"ג **זכרים ונקבות תמימים ובעלי מומין לאפוקי מחוסר אבר דלא.** ו) ולא (ב) גרסי' תמות וזכרות בבהמות כו' דמאי איריא קודם מתן תורה לאחר הקמת המשכן נמי איתא להא ועוד מדקאמר אבל מחוסר אבר לא מכלל דבעלי מומין לא נפסלו לא בבהמה ולא בעוף: **שנאסר לבני נח.** להקריב לגבוה: **שחיין ראשי איברים.** ולמה לי לאוזהורי עלייהו אי לאו משום הקריבה שהקריב מהן בצאתו מן התיבה: **מלחיות זרע נפקא.** דטריפה אינה יולדת: **בדומין לך.** למעוטי טריפה: **תמים בדרכיו.** עניו וסבלן: **מהו דתימא אחך.** לאו למילדם בדומין לך אלא שהודיע בה שאינו עושה אלא לכבודו להיות לו לגוותא: **קמ"ל.** לחיות זרע לאו בה לגוותא בעי להו והמשתא על כרחך אתך יתירא הוא למילדם ביה בדומין לך: **מי הוו.** הרי לא נתנה תורה: **בהאיך מאיליהן.** וכל אותן שבאו אל התיבה מאיליהן באו ובהן הכיר אותם שבאו שבעה שבעה ידע שהן טהורין ושבאו שנים שנים בה] שהן טמאין: **ויזבחו זבחים שלמים.** וסיני קודם הקמת המשכן הוה ואת אמרת דעד [שלא] הוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל: **ולא.** בה] בין לישראל בין לבני נח קרבו עולות אבל שלמים לא קרבו לבני נח ומשעת מתן תורה שנצטוו ישראל קרבו להם שלמים: **תפנער.** לשון (שמות יד) ויענר ה' את מצריים: **שמעשיה בצפון.** היינו עולה שטעונה לפון [ז]: **ותנא.** אל מלך המשיח: **אומה שמעשיה לפון ודרום.** דהיינו ישראל שמקריבין עולות ושלמים: **משמניהון דידהו.** מן השמנין שבהן ומיהו עולות הוו: **נקיבוץ גליות.** [וה"ק] עורי רוח לפונית ובואי רוח לדרומית לקבץ גליות המפוזרות בכם: **זבחיה ועולות.** זבחים היינו שלמים וקודם מתן תורה כולהו בני נח בז]. ומשני זבחים אינן שלמים אלא לשון שחיטה בעלמא ונאכילה: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא לקמן: **כאנאי.** אי קודם מתן תורה הוה [ימרו] אי לאחר: **ובהילכו הולו אומר כבוד כו'.** דיסא דקרא קול ה' יחולל אילות ובמתן תורה משמעי ובהילכו של כל מלך ומלך הולו אומר כבוד להקב"ה: **אמר להם וישב ה' מלך לעולם.** כבר נשבע שיהא מלך לעולם על בריותיו ולא ישתיתם: **תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם.** וכ"ו מאלם ועד משה רבינו ט) הרי דבר לוה לאלף דור (תהלים קה): **עוו.** התורה שהיא מעוזן של ישראל:

לדאפי'

ודילמא למעוטי טריפה. תימה דבפ' שילוח הקן (חולין דף קמ. וש"ס) גבי שתי לפריס חיות דרסי' מינה תרתי שחיין ראשי איברים שלה ולמעוטי טריפה וי"ל דשאני ליפורי מצורע שהוא כעין קרבן ושייכן שוין לענין פסול אבל גבי נח דשאר מומין כשרין הו"ל לאוקמיה למעוטי טריפה דוקא: **אבל** [ח] **למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר.** פי' דלדידיה לא מייתר ליה מכל התי למחוסר אבר ואיצטריך [ט] למעוטי טריפה וא"ת כיון דטריפה מיה ויולדת היכי מימעטא מכל התי הא בפ' שילוח הקן (ג"ז שם) לא ממעט מחיות טריפות למ"ד טריפה מיה ויש לומר דשאני הכא דמכל התי מיותר ושפיר משמעא למעוטי טריפה אע"ג דהיה דמשמעא חיות גמורה ומסתבר למעוטי טריפה אע"ג דהיה ויולדת טפי ממחוסרת אבר דמ"מ אין טריפה בריאה נשאלת ולא חזיא לקיום העולם כולי האי: **אתך בדומין לך.** וא"ת א"כ האי מכל התי למה לי דתרוייהו מאתך נפקא וכי תימא דלמא נמי גופיה מחוסר אבר הוה מי קאמר רחמנא דכוותך עייל שלמים ט) וי"ל דמוקמא קרא בדדמי לטריפה ולא דמי בבו] למחוסרת אבר דלענין קיום העולם לא [י] חייסינן:

דילמא נח גופיה טריפה הוה. וא"ת והלא מי אחרי כן ג' מאות שנה וי"ל דשמא לא היה בכח ובריאות כראוי לו וסוגיין כמ"ד טריפה מיה ט) וי"ת היה רגיל לאלך בין טריפות דאדם לטריפות דבהמה משום דאדם אית ליה מזלא ונשא דבריה אלו טריפות (חולין דף מג.) מייתי ראיה מאיזה אטריפות דבהמה ט):

אבל שלמים לא כ"א עולות] עולות אין שלמים לא כמ"ד לא קרבו שלמים בני ח] נח דאיתמר ט)ר"א ור' יוסי בר חנינא חד אמר קרבו [שלמים בני נח] וחד אמר לא קרבו מ"ט דמ"ד קרבו שלמים בני נח דכתיב [4]והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן איזהו דבר שחלבו קרב לגבי מזבח ואין כולו קרב לגבי מזבח הוי אומר זה שלמים מ"ט דמ"ד לא קרבו דכתיב [5]עורי צפון ובואי תימן תתנער בו] אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום ומר נמי הכתיב ומחלביהן משמניהן י] [דידהו] ומר נמי הכתיב עורי צפון [ההוא] בקיבוץ גליות הוא דכתיב והא כתיב [6]ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלהינו ועולות להקרבה והא כתיב [7]ויקח יתרו [חותן משה] עולה וזבחים ההוא יא] לאחר מתן תורה הוא דכתיב הניחא יב)למ"ד [יתרו] אחר מתן תורה היה אלא למ"ד [יתרו] קודם מתן תורה היה מאי איכא למימר דאיתמר יג)בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה למ"ד יד] יתרו קודם מתן תורה היה קסבר שלמים הקריבו בני נח כתנאי [8]וישמע יתרו כהן מדין טו)מה שמועה שמע ובא ונתגייר ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע (ז) שהרי כתיב בצדו [9]ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע [ובא] שכשניתנה יג) תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל [מלכי] עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן ואמרו שירה שנאמר [10]ובהיכלו כולו אומר כבוד טז)נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא מבול בא לעולם יד] (אמר להם) [20]ה' למבול ישב [אמר להם] [20]וישב ה' מלך לעולם טז] יז)כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם טז] אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' יח) [30]כי (הנה) באש ה' נשפט אמר להן כבר נשבע שאינו יח] משחית כל בשר ומה קול ההמון הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו יט)תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש יט] ליתנה לבניו שנאמר [40]ה' עוז לעמו יתן [מיד] פתחו כולם ואמרו [40]ה' יברך את עמו בשלום ר"א כ] אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא' [50]ויהי כשמוע כל מלכי האמורי ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע [60]כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מאי שנא התם דאמר כא] (ליה) [50]ולא היה בם עוד רוח ומ"ש הכא דקאמר כא] [70]ולא קמה עוד רוח באיש

כג. א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' ג:

תורה אור השלם

1. וּמִכָּל־חַיֵּי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ:
בראשית ו, יט
2. וְהַבְּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ:
בראשית ז, טז
3. וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים:
שמות כד, ה
4. וְהֶבֶל הֵבִיא גַּם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ:
בראשית ד, ד
5. עוֹרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו:
שיר השירים ד, טז
6. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעָשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ:
שמות י, כה
7. וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:
שמות יח, יב
8. וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא יְהוָה אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:
שמות יח, א
9. וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמָלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חָרֶב:
שמות יז, יג
10. קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד:
תהלים כט, ט
11. יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם:
תהלים כט, י
12. כִּי בָאֵשׁ יְהוָה יִשָּׁפֹט וּבְחַרְבּוֹ אֶת כָּל בָּשָׂר וְרַבּוּ חֲלָלֵי יְהוָה:
ישעיהו סו, טז
13. יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:
תהלים כט, יא
14. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַّרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מֵי הַיַّרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָנוּ (עָבָרוּ) וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
יהושע ה, א
15. כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מֵי יַם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַّרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם:
יהושע ב, י
16. וְנִשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת:
יהושע ב, יא

שיטה מקובצת

מ"ש התם דכתיב כו'. סוטה דף ל"ד (ע"ש):

מוסף רש"י

ואין תמות וזכרות בעופות. האי קרא דרש הגאמר בכל הקרבנות (ויקרא כב) אים אים מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם וגו' לרצונכם תמים זכר בבקר בכבשים ובעזים מלמד כתיב לרצונכם תמים זכר ולעופות, לימדך שאין מקפיד על תמות וזכרות אלא על אלו (קדושין כד:). בבהמה כתיב תמים זכר אבל עוף לא כתיב ביה לא תמים ולא זכר, הלכך לא פסלי ביה מומים קטנים כגון דוקין שבעין, אלא מומין גדולים כגון המוסר אבר, וטעמא משום הקריבהו בו לפתחך (חולין כג.) למחוסר אבר שנאסר לבני נח. כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח (ע"ז נא.): ומכל החי וגו'. על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן לכתיב (בראשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (שם ה:) מלחיות זרע נפקא. דכי שעשה פירות, וטריפה שניקב קרום של מח לא שתחבו רגליה שוב אינה יולדת: אלא למ"ד טריפה יולדת. אינעקר מכל התי למעוטא דלא נפקא מלהחיות זרע: בדומין לך. ולא טריפה, הלכך מכל התי למוסר אבר אתא: דדילמא נח גופיה טריפה הוה. ואע"ג דתי כמה שנים דלמא טריפה מיה ס"ל, הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואתא מכל התי למעוטא ולא ממשמעותא דהתי, דהא טריפה מיה, אלא מריבויא ומפרשים לתאי התי לשון בריאות, וטריפה הוא דאימעטא מכל מחוסר אבר לא (שם נא.) תמים בדרכיו. עניו ושפל רוח: צדיק במעשיו. אלא תמים (שם ו.) לחיות זרע למה לי. הא אימעטא טריפה (שם נא.) מהו דתימא אתך לצוותא בעלמא. לעמוד עמו י"ל תדשים כתיבה ומיהו טריפה לא תעייל שלא תמות ובטל הלמותא, אבל זקן וסרים שפיר דמי קמ"ל (שם ו.). אי: אי מאתך טריפה הוא דאימעטא אבל זקן וסרים מתמא מוני דאתא אמינא לצוותא בעלמא אמר רחמנא לתעיליהו וטריפה לא ניעול אמתות בתיבה, אבל לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסרים ניעול (שם וכבני"ז שם ו.): מאותן שלא נעבדה בהן עבירה. שלא נתקנו אלא לכן זומם (סנהדרין קח: ע"ש) תתקע"ד דורות. כתלפים שנה שקדמה תורה לעולם היו עתידין דורות הללו להנרגות, שנאמר (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור, ולולה הקב"ה שלון העולם מתקיים בלא תורה כל כך והעמדין ולא בדלן ונתנה לכ"ו דורות, הרי שחסרו מתקע"ד מאלף (שבת פח:):

הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם. אמרו לו מבול של מים וכו' נשפט אמר להם וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע שאינו משחית וכו'. וכתה ס"ש פיקש"י: שז) לעולם שנאמר כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי (*ש"מ) מעבור מי נח עוד על הארץ אמרו לו כו' (כי"ב) שמא מבול וכו' שנאמר ה' באש יבא אמר להן כבר נשבע (ש"מ) יח) ר"א שנאמר ה' באש יבא (ישעי' סו) (ש"מ). ועל קוטה יא ע"א: יח) ר"א שאינו מביא מבול בכל עיקר שנאמר ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר. ואלא מה קול כו' (*ש"מ) יט) והוא מבקש (כי"מ) כ) ר"א בן יעקב (גליון) כא) ר"א דכתיב (*ש"מ) כב) כב) ר"ל דלאו (ב"ש) כג) ר"ל שנים ידע שהן (*ב"ש) כד) ס"ל הכל נח הוו (ב"ש) כו) ר"ל אלא (ב"ש) כה) ר"ל דאיצטריך (באה"מ) כו) ר"ל בדדמי (צ"ש) ל) לא היישינן ליה כגמ"ל (באה"מ):

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמע ובא שהרי: (ב) רש"י ד"ה ה"ג זכרים וכו' ולא (אמרי) [נרקר דאמר מר] תמות וזכרות בבהמות (לאפוקי לא בעופות) כו' דמאי איריא:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דא"ר (*ש"מ): ב) ל"ל אמר הקב"ה לנח הבא וכו' (ש"מ, וכעי"ז בבתה"י): ג) ל"ל ההוא למעוטי (*ש"מ): ד) ליה רחמנא לנח (ש"מ): ה) בש"מ נוסף אמר מר: ו) ל"ש מאותן שעתידין ליטהר. ועי' מהרש"א שכ"ה הגי' הכתובה (הגרי"ב. וכ"ה בבתה"י). ולכאו' גיר' זו מוכרחת, דאי מתמתים היינו שנעבדה בהן עבירה א"כ אאין יתפרש הא דכתיב מטהורים ז' ומטמאים ב', למה לי ב', יקח ז' מאותן שלא נעבדה בהן עבירה. בשלמא ממין טמא לא אפשר שיהא טהור, אבל מזו שנעבדה בהן עבירה הרי אפשר ליקח אחרים וע"ע (גל' קח"י). וכש"מ גורס כנדפס לפניו אלא שאח"כ מוסיף ל"א מאותן העתידין ליטהר: ז) בכל כתה"י ונקלא דפו"י הגוסל לבל קרבו עולות. וכ"ה בר"ש, וכ"ג הש"מ. והמכוון הוא דלא גרסינן "הבל" דמשמע דקאי על הקרבנות, אלא גרסי' "לבל" דקאי על המקריבים. וכן משמע מפירש"י. ולפי"ז לא גרסינן ממי בסמוך להתיבות שבסוגריים, וליתא ממי בכתה"י ודפו"י. וכ"ג טה"ק וכעי"ז בת"י ע"ש ביאורים בתוכך. וכש"מ תחת התיבות שבסוגריים גורס ולבני נח, והמכוון אחד. והטעם דאם בדפוסים שלנו הוא עפ"י הגהת הגרי יעקב וכה"ז, ועי' רש"ש. ובשש"מ תיקן לשון נוסח זה דבל"ל אימא שלמים ועולות והתניא עולות ולא שלמים ההוא כמ"ד לא הקריבו כו'. וע"ש: ח) ל"ל לבני. וכן בכל הנך לקמן (ש"מ, כתה"י): ט) ל"ל התנערי. וכן בר"ש (ש"מ ומהרש"א): י) ל"ל משמניי. וכ"ה בר"ש ד"ו (*ש"מ): יא) ל"ש יתרו לאחר מתן תורה הוה הניחא דכו' (*ש"מ): יב) ל"ל מ"ד (*שמכ"י): יג) ל"ש שכשנתן הקב"ה תורה היה הקול (כי"מ ור' ק): יד) לעולם שנאמר ה' למבול כו' ל"ל (*ש"מ): טו) עי' רש"ש דפי' שנשבע שלא ישחיתם. והכ' בס' תו"ק דמ"כ מה שאלו שוב שמא מצית מבול של אש. וע"כ תיקן נוסח הגמ' דכל"ל שמא מבול בא לעולם אמר להם ה' למבול ישב כבר נשבע כג.) למחוסר אבר שנאסר לבני נח. כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח (ע"ז נא.): ומכל החי וגו'. על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן לכתיב (בראשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (שם ה:) מלחיות זרע נפקא. דכי שעשה פירות, וטריפה שניקב קרום של מח לא שתחבו רגליה שוב אינה יולדת: אלא למ"ד טריפה יולדת. אינעקר מכל התי למעוטא דלא נפקא מלהחיות זרע: בדומין לך. ולא טריפה, הלכך מכל התי למוסר אבר אתא: דדילמא נח גופיה טריפה הוה. ואע"ג דתי כמה שנים דלמא טריפה מיה ס"ל, הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואתא מכל התי למעוטא ולא ממשמעותא דהתי, דהא טריפה מיה, אלא מריבויא ומפרשים לתאי התי לשון בריאות, וטריפה הוא דאימעטא מכל מחוסר אבר לא (שם נא.) תמים בדרכיו. עניו ושפל רוח: צדיק במעשיו. אלא תמים (שם ו.) לחיות זרע למה לי. הא אימעטא טריפה (שם נא.) מהו דתימא אתך לצוותא בעלמא. לעמוד עמו י"ל תדשים כתיבה ומיהו טריפה לא תעייל שלא תמות ובטל הלמותא, אבל זקן וסרים שפיר דמי קמ"ל (שם ו.). אי: אי מאתך טריפה הוא דאימעטא אבל זקן וסרים מתמא מוני דאתא אמינא לצוותא בעלמא אמר רחמנא לתעיליהו וטריפה לא ניעול אמתות בתיבה, אבל לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסרים ניעול (שם וכבני"ז שם ו.): מאותן שלא נעבדה בהן עבירה. שלא נתקנו אלא לכן זומם (סנהדרין קח: ע"ש) תתקע"ד דורות. כתלפים שנה שקדמה תורה לעולם היו עתידין דורות הללו להנרגות, שנאמר (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור, ולולה הקב"ה שלון העולם מתקיים בלא תורה כל כך והעמדין ולא בדלן ונתנה לכ"ו דורות, הרי שחסרו מתקע"ד מאלף (שבת פח:):

אסור לסייען ואסור לעשות שליחותן. תימה לר' יוסי דאמר לעיל בפרק ב"ש (דף מה.) דקדשי עובדי כוכבים השוחטן בחוץ חייב לא ה"ל למיתני הכא לשון אסור כדמוכח בריש פ' בתרא דיומא (דף עג.): דתיוב [ט] כרת לית ליה למיתני אסור וי"ל דקתני אסור לפי שיש כמה עבודות דלא מיחייב עלייהו בחוץ דאסור לסייען דגזרינן אטו עבודה דבת חיובא: **כמאן כרבי אלעזר בן שמוע כו'.** עיקר מילתיה במנחות בהקומץ רבה (דף כב.):

גבה חמשים מכל שבט ושבט שהן שש מאות. הא דכתיב הכא כסף והכא זהב מפרש לקמיה דה"ק גבה כסף שוה ג' שקלים של זהב לכל שבט דהיינו שוה שש מאות זהב לכל השבטים ור"ת אומר שיש במדרש דנתן לו חמשים שקלי זהב דהיינו שש מאות שקלי כסף וקשה דבפ' שור שנגח (ב"ק דף לו.) משמע דדינר של זהב שוה כ"ה של כסף ואומר ר"ת דדינר של זהב עד כפליים משל כסף ותדע מדאמרי' בפ' אלו טריפות (חולין דף נה:) גבי טחול ואי אשמעיי ביה כעובי דינר זהב כשירה משמע דמשוה בעוביו משל כסף [מ]: **אימא בכל מקומות מחנה ישראל.** שאפילו דאפילו אקשויי נמי לא אקשו ומנא ידעה דאמר מר אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה אמרו בת י' שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים וזנתה [כל] מ' שנה שהיו ישראל במדבר אחר נ' שנה נתגיירה אמרה יהא מחול לי בשכר חבל [א] חלון ופשתים: אמר מר ועובדי כוכבים בזמן הזה רשאין לעשות כן מנא ה"מ דת"ר [1] דבר אל בני ישראל מצווין על שחוטי חוץ [ב] ואין העובדי כוכבים מצווין על שחוטי חוץ לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עליה כל מה שירצה א"ר יעקב בר אחא אמר רב אסי [ג] אסור לסייען ולעשות [ב] שליחותן אמר רבה [ג] ולאורינהו [ד] [להו] שרי כי הא [ד] דאיפרא הורמיז [ה] אימיה דשבור מלכא שדרה [ה] קורבנא לרבא שלחה ליה אסקוה ניהליה לשם שמים אמר להו לרב ספרא ולרב אחא בר הונא זילו ודברו תרי עולמי גולאי [ו] וחזו היכא דמסקא ימא שירטון ושקלו ציבי חדתי ואפיקו נורא ממרא [ז] חדתא ואסקוה ניהליה לשם שמים א"ל אביי כמאן כר"א בן שמוע [ח] דתניא ר' אלעזר בן שמוע אומר מה מזבח שלא ישתמש [ח] בו הדיוט [ו] אף עצים שלא ישתמש בהן הדיוט והא מודה ר"א בן שמוע בבמה דתניא כתוב אחד אומר [2] ויתן דוד לארנן במקום שקלי זהב משקל שש מאות וגו' [ט] וכתיב [3] ויקן דוד את הגרן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים הא כיצד [י] גובה מכל שבט ושבט חמשים שהן שש מאות רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסתאי בקר [יא] [ועצים] ומקום מזבח בנ' [יב] וכל הבית כולו בשש מאות ר"א בן שמוע אומר בקר ועצים ומקום מזבח בנ' וכל הבית כולו בשש מאות דכתיב [4] ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך [הטוב בעיניו] ראה הבקר לעולה והמוריגים [וכלי הבקר] לעצים ורבא אמר לך התם נמי בחדתי מאי [יג] מוריגים אמר עולא מטה של טורבל מאי מטה של טורבל אמר אביי [יא] עיזא דקרקסא דדיישן דישאי [יב] אמר אביי [יג] מאי קרא [5] הנה שמתיך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות מקרי ליה רבא [יד] לבריה ורמי ליה קראי אהדדי כתיב ויתן דוד לארנן וגו' וכתיב ויקן דוד וגו' [יא] הא כיצד גובה מכל שבט ושבט חמשים שהן שש מאות ואכתי קשיין [טו] אהדדי התם כסף הכא זהב אלא ה"ק [טז] גובה כסף במשקל שש מאות זהב: קדשים קלים נאכלים [יז] [בכל מחנה ישראל]: אמר רב הונא בכל מקומות ישראל [יח] אבל מחנה לא הוי איתיביה ר"נ לרב הונא ומחנות במדבר לא הואי והא תניא [כ] כשם [יט] שמחנה במדבר כך מחנה בירושלים מירושלים להר הבית מחנה ישראל מהר הבית לשער נקנור מחנה לויה מכאן ואילך מחנה שכינה והן הן קלעים שבמדבר [כ] אלא אימא בכל מקום מחנה ישראל פשיטא מהו דתימא איפסלו ביוצא קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא [6] ונסע אהל מועד [כא] אע"פ שנסע אהל מועד הוא תניא רשב"י אומר עוד אחרת היתה [כא] וחיל עזרת נשים היא ולא היו עונשין עליה ובשילה לא היו אלא שני מחנות בלבד הי מינייהו לא הוה אמר רבה [כב] מסתברא דמחנה לויה [כא] הואי דאי סלקא דעתך מחנה לויה לא הואי [כג] שבט ושבט: **בכל מקומות ישראל.** קא סלקא דעתך השתא דאפי' יצא אחד מהן חוץ למחנה ישראל אוכל קדשים קלים שם: **שער נקנור.** של עזרה היה [לא] שער המזרח [מדות פ"א מ"ד]: **והן הן קלעים שבמדבר.** לפנים משער נקנור הוה כמקום לפנים מן הקלעים במשכן: **אימא בכל מקומות מחנה ישראל.** שאפי' בשעת סילוק מסעות אין נפסלים אלא מוליכן עמו ובמקום חניתן אוכלין [לח] במחנה: **עוד אחרת היתה.** מחנה רביעית חלוקה מהר הבית ומעזרה: ולא היו עונשין עליה. על הנכנס לה בטומאה. במסכת כלים (פ"א מ"ח) מפרש מה היא חלוקתו מהר הבית: **דמחנה לויה מיהא הואי.** ומחנה ישראל הוא דחסר דאם לא כן למחנה ישראל הואי ולא מחנה לויה: נמצאו

דאפי' אקשויי. אבר לתשמיש לא אקשו והיא שהיתה יודעת בדבר אמרה לשלומי יהושע בלשון זה: **דאמר מר.** במכילתא בפ' יתרו: **אמרה ימחל לי בשביל הבל ופשתים וחלון.** במכילתא [שם] תניא הכי אמרה רבש"ע בג' דברים מטאתי בג' ימחל [כד] בחבל ופשתים וחלון שהיו מנאפים עולין עליה בחבלים דרך החלון ויורדים וגם טומנתה בפשתי הענן ובאותן שלשה דברים עלמן זכתה להליל השלומים: **אסור לסייען.** בשעת איסור הבמות כגון בזמן הזה דקדושת ירושלים אין אחריה היתר: **אורויי להן.** היאך יעשו: **זילו דברו ברין עולמי גילאי.** לכו וקחו שני עובדי כוכבים בחורים בני גיל אחד שכן נוי לדבר: **דמסקא ימא שירטון.** לימו"ן [כה] בלע"ז ומתייבש ועשה קרקע דבעינן שלא נשתמש הדיוט במזבח: **ואייתו ליני חדתי.** שלא נשתמש בהן אדם שלא יהא שברי כלים: **ואפקו נורא ממרא** [כו] **חדתא.** נ"ל שהוא פויישי"ר [כז] של איסתמא אלייי"ר בלע"ז שמוציאין בו אש מן האבנים: ה"ג **כמאן כר"א בן שמוע דתניא ר"א בן שמוע אומר מה מזבח כו'.** ובת"כ היא שנויה בפרשה לאשונה: **לפוב אחד אומר.** בריית"א זו משובשת בספרים ושנויה היא [כח] בספרי בברכת כהנים וכך היא שנויה הא כיצד מקום מזבח בחמשים וכל הבית בשש מאות רבי אומר בשש אבא יוסי בן דוסתאי גבה מכל שבט חמשים שהן שש מאות ר"א בן שמוע אומר ויקן דוד את הגורן כדמפרש בענין [כט] ויתן דוד לארונה [ל] במקום [שקלי] זהב משקל שש מאות אבל הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים בכסף שקלים חמשים ואימר [לא] ארונה וגו' (ע"כ הגי') והכי פירושא דקרא ויקן דוד את הגורן ולא פירש במה קנאו שהרי פירשו במקום אחר כבר (דה"א כא) ויתן דוד לארונה במקום וגו' ואת הבקר קנה בכסף שקלים חמשים (זהב): (ב) **הא מודה ר' אלעזר בנמה.** דקתני המוריגים לקח דוד לעצים כדבר ארונה: **משקל** [לב] **שש מאות.** לקמיה מפרש כסף שוה משקל שש מאות זהב [לג]: **מטה של טורבל.** כך נקרא במסכת פרה (פי"ב מ"ט): **עיזא דקרקסא.** כמין עז של עץ ויש בו יתידות חדים [וגם עשוי] חריצים חריצים קרניי"ש ומוליכו ומביאו על הקשים של דישה לאחר שנידושה ומתחתכין ועשין תבן [לד]: **מאי קרא.** דהוא עשוי חריצים ומוכן לדוך [לה] ולדוק: **כסף שש** [לו] **מאות שקלי זהב.** וה"ק כסף שוה שקלים חמשים של זהב גבה מכל בני ישראל: **בכל מקומות ישראל.** קא סלקא דעתך השתא דאפי' יצא אחד מהן חוץ למחנה ישראל אוכל קדשים קלים שם: **שער נקנור.** של עזרה היה [לז] שער המזרח [מדות פ"א מ"ד]: **והן הן קלעים שבמדבר.** לפנים משער נקנור הוה כמקום לפנים מן הקלעים במשכן: **אימא בכל מקומות מחנה ישראל.** שאפי' בשעת סילוק מסעות אין נפסלים אלא מוליכן עמו ובמקום חניתן אוכלין [לח] במחנה: **עוד אחרת היתה.** מחנה רביעית חלוקה מהר הבית ומעזרה: ולא היו עונשין עליה. על הנכנס לה בטומאה. במסכת כלים (פ"א מ"ח) מפרש מה היא חלוקתו מהר הבית: **דמחנה לויה מיהא הואי.** ומחנה ישראל הוא דחסר דאם לא כן למחנה ישראל הואי ולא מחנה לויה:

עין משפט נר מצוה

כד **אבג** מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הל"ה טו:
כה **ד** מיי' פ"ז מהל' איסורי מזבח הל"ג וס"ו הל' ב:
כו **ה** מיי' פ"ז מהל' בית הבחירה הל' יא וס"ג מהל' מקדש הל' ב:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר: ויקרא יז, ב
2. וַיִּתֵּן דָּוִיד לְאָרְנָן בְּמָקוֹם שֶׁקְלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת: דה"א כא, כה
3. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אָרַוְנָה לֹא כִּי קָנוֹ אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בִּמְחִיר וְלֹא אַעֲלֶה לַיהוָה אֱלֹהַי עֹלוֹת חִנָּם וַיִּקֶן דָּוִיד אֶת הַגֹּרֶן וְאֶת הַבָּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים: ש"ב כד, כד
4. וַיֹּאמֶר אָרַוְנָה אֶל דָּוִיד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו (בְּעֵינָיו) רְאֵה הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים: ש"ב כד, כב
5. הִנֵּה שַׁמְתִּיךְ לְמוֹרג חָרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוּשׁ הָרִים וְתָדֹק וּגְבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים: ישעיה מא, טו
6. וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסְעוּ אִישׁ עַל יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: במדבר ב, יז

מוסף רש"י

איפרא הורמיז. נכרית היתה וכך שמה, ולשון יווני איפרא מן, כמו (צ"מ קיט.) אפריון נמטייה לר"ש, הורמיז כמו (צ"ב עג.) הורמיז בת לילית, כלומר יופי שדים היו לה (נדה כ:) **שירטון.** חול וכפש וטיט שהיו גורם (שבת נו:) **עיזא דקרקסא.** לף גדול ועב מאד ורחב וערוף בפגימות הרבה לרוחבו, עמוקות מכופות זו אצל זו ודשין בו תבואה שמעבירין עליו הבהמות והבפגימות נתקבו בדיים והתבואה נחבטת (ע"ז כד: וכעי"ז תמורה יח.). **עיזא,** עיז של ברזל מתמן עליו לשכניתו, קורקסא, נפר גדול מלא יתדות: **דדיישן דישאי.** שמתמנין אותו על התבואה וקושרין בו שוורים ומושכין אותו ונידושת התבואה: **מאי קרא.** מוריגים לגורן דישה, דכתיב מורג וכתיב תדוש (מנחות כב.) **למורג חרוץ.** טרוף בפגימות והן פיפיות (ע"ז שם). מרון, יפה ומצמיד (מנחות שם):

מסורת הש"ס

א) מכילתא יתרו פ"א, ב) ת"כ אחרי פרש' ו ה"א, ספרי ראה ע, ג) ירושי' מגילה פ"א הי"א, ד) ב"מ ח., ה) ע' מ"מ רש"י נדה כ: וע"ע תו' ב"מ ח. ד"ה לאיפרא ופנהלרין לט. ד"ה דהומיין, ו) מנחות כב. ת"כ ויקרא נדבה פרש' ד פ"ו ה"ה, ז) ע' רש"ל בכ"מ, ח) ע' ספרי נשא מב, ראה קי, ברכה שנב, ט) מנחות כב. וע"ז כד:, י) ספרי נשא וברכה שם, יא) תוספ' דכלים פ"ק ה"י, יב) לעיל סח: (מנחות לח.), יג) וע"ע תו' כתובות לט. ד"ה נתן, וכנ"מ מד: ד"ה אחד, ובשבועות מד: ד"ה המדובנא, ובכורות נ. ד"ה המדובנא.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתמנה לויה מיהא הוא: (ב) רש"י ד"ה הא מודה מודה ל"ל קודם ד"ה כתוב אחד כו' [ושם ל"ל ויתן דוד לארנן] במקום שקלי זהב משקל וכו' בכסף שקלים חמשים שנאמר (ויקן) [וי"אמר] דוד וגו' והכי פירושו דקרא וכו' ולא פי' כמה וכו' חמשים הס"ד:

לעזי רש"י

לימו"ן. טיט, בוץ.
פויישי"ר פויישי"ל. מצית (חתיכת פלדה שחובטים בה את הצור כדי להוציא ניצוץ). אצייי"ר. פלדה.
קרני"ש קריני"ש. חריצים.

שינויי נוסחאות

א) גי' הילקוט בחבלו בחלון ובחומה (ח"א מהרש"א וע"ש): ב) הגי' בכתה"י ואסור לעשות שליחותן. וכ"ג התוס', וכן גי' הירושל' פ"ק דמגילה. ועי' תממת שלמה מו"ס סי' ש"מ מ"מ דגי' דשמעתין יש לפרש דאין איסור מסייע אלא מ"מ עושה כן בצליחות הגוי, משא"כ לחילו' מפושם לאסור גם מסייע גלמוד עיי"ש. וע' בתש' יהודה יעלה יו"ד סי' קמ"ז שחילק עוד בין הגילסאות בענין אחר: ג) ל"ל רבא (*ש"מ): ד) ולאורורייי להו (כי"צ): ה) שדרה עגלא תיולתא לקמיה דרבא שלחה ליה כו' כל"ל (*ש"מ): ו) ג' רש"י גילאי וכ"ה בכי"ל, וכ' מהרכ"ל דכ"ה נכון: ז) ג' ד"ו ממגגא. וכע"ז בכי"מ ול' ובכל דפוסים הישנים. ולפנינו עפ"י הה"ז. ס"ל ממגא (כי"ב וג'): ח) ל"ל נשתמש. וכן בסמוך (*ב"ש). וכ"ה בנמנתות כב ע"ל: ט) תיכת וגו' ליתא בכי"מ: י) ליתא בכתה"י ולא גירסא הנכונה בפרש"י: יא) במנחות שם איתא רב יהודה וכע"ז הוא בתמנת ע"ש (הגרי"ב): יב) ל"ל דשתאי (ש"מ): יג) בכתה"י וכן במנחות רב יוסף: יד) ל"ל רחבה (*ש"מ): טו) קשיין קראי אהדדי (ש"מ): טז) ל"ל אימא ומיגה ה"ק ממקן (*ש"מ): יז) תיכת נאכלים נמקן (שמב"י): יח) ישראל. א"ל ר"נ לרב הונא וכו' כל"ל והשלב נמקן (*ש"מ): יט) כשם שהיו מחנות במדבר כך היו מחנות בירושלים כל"ל (*ב"ש): כ) שבמדבר אימא בכל מקומות מחנה ישראל כל"ל (ש"מ): כא) היתה שם חיל רעזרת נשים ולא היו כו' (ב"ש, כי"צ). וכ"כ בש"מ אלא דל"ג חיל: כב) ל"ל אביי (*ש"מ): כג) הואי א"כ נמצאו כו' (*ב"ש): כד) ימחל לי (*ש"מ): כה) פי' טיט, בוץ (לעזי רש"י):

כו) ל"ל ממגגא (*ש"מ). ראה אות ז: כז) בכתה"י פוישי"ל. ופי' מצית. ואצייי"ר פי' פלדה (לעזי רש"י): כח) היא בתורת כהנים כל"ל (צי"ק): כט) בכתה"י נוסף ומה מפורש בענין: ל) בכתה"י לארנן וכן הגיה כ"מ וכ"כ בגמ' לפנינו. [ונכ"מ הגיה בגמ' ארונה ול"כ]: לא) שנאמר ויאמר כל"ל (*ש"מ): לב) ל"ל זהב משקל (ש"מ): לג) זהב, אלמא מודה ר' אלעזר בבמה דקתני המוריגים וכו' (ככתוב בדבור הקודם) (צי"ק, כי"ב וג'). ולגא כסב"מ אות ב: לד) ל"מ תריץ (גליון): לה) בכתה"י וד"ו לדוש: לו) ל"ל בשש (ב"ש). וכ"כ בגמ' דכי"מ: לז) ל"ל הוא (*ש"מ): לח) ל"ל אוכלן (ב"ש): לט) דבחיוב (ש"מ):

נמצאו זבין וטמאי מתים משתלחין חוץ למחנה. שכינה לבדה דהא שניהם מותרין במחנה ישראל כדאמרי' בפסחים בפ' אלו דברים (דף מז.): **מחניהם.** שני מחנות משמע אחת [1] לכל זב ואחת לכל טמא נפש אלא ודאי הואי מחנה לויה ומשתלחין טמאי מתים ממחנה שכינה ומותרין במחנה לויה וזבין ובעלי קריין משתלחין חוץ למחנה לויה: **אלא מאי מחנה ישראל לא הואי.** ומשיאלא חוץ למחנה לויה שוב אין שם [יא] קבע מחנה והרי הוא כשדה בעלמא ומותרין מצורעין ליכנס שם הלריכין להשתלח ממחנה ישראל ושבו עכשיו עם הזבין: **א"כ נמצאו זבין ומצורעים.** חוץ למחנה לויה בלבד: **אלא הוא הוו.** ודקתני לא היו אלא שתי מחנות לענין קליטה הוא דנשתלקה תורת מחנה לויה מלקלוט את ההורגים שוגג: **ושמתי לך מקום** [יב] **בחייך.** רמז לו הקב"ה למשה במתן תורה שיזכה למצוה זו כדכתיב (דברים ד) אז יבדיל משה שלש ערים בסוף ארבעים שנה [יג]: **לך מקום.** המקום שלך דהיינו מחנה לויה אף הוא נקלט [יד]: **מכאן אמרו כן לוי.** שהיה [טו] דר בערי מקלט שכל ארבעים ושמנה עיירות של לויים ערי מקלט היו כדאמרי' במס' מכות (דף יד.) ואם הרג בשוגג גולה לאחד מערי חביריו דדרשים ביה נמי ושמתי לך מקום אף הלויים גוליים: **ואם גלה בפלנו.** עצמו כגון משכונה לשכונה: **פלנו קולנו.** דומיא דמדבר שהיה [טז] מחנה לויה קולטת: **כל הנידר והנידב קרב בבמה.** קטנה דאילו בבמה גדולה ע"כ קרבו חובת לבור לכתיב [יז] ויעשו את הפסח בגלגל אלא בקטנה ואמר [יח] דקרבי נדרים ונדבות ולא חובות ובתורת כהנים תני לה [יט] בהדיא לר' מאיר: **מנחות ונזירות.** נידר ונידב הוא וקרבי: **כל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה.** קטנה כדיליף טעמיה לקמיה [ע"ב] שאין יחיד מקריב חובה בשעת היתר הבמות ואפילו בגדולה ולבור בקטנה לא מקרבי כו' [יט] אישתכח דאין חובות קריבין בקטנה. ואי קשיא לר' מאיר א"כ יחיד לא עשה פסחו בגלגל וקרא כתיב [כ] ויעשו את הפסח (במדבר ט) פסח קרבן לבור קרי ליה דאתי בכונופיא במס' יומא (דף נא.). והכי נמי בדר"ש קתני אף לבור לא הקריבו אלא בפסחים [כא] אלמא קרבן לבור קרי ליה. לקמן [כב] יליף טעמא דכולהו: **לא קרבי** [כג] **כו'.** לאפוקי מנחות ונזירות דלא קרבי בבמה קטנה: **כל שהלבור והיחיד מקריבין באהל מועד שבמדבר.** דהיינו כל הקרבנות כולן נדרים ונדבות וחובות (שקבוע להם זמן) מקריבין באהל מועד שבגלגל דהיא במה גדולה. והשתא פליג אדר"מ ואדרבנן דמדקתני כל שהלבור כו' לאשמועינן דאין חילוק באהל [כד] מועד שבמדבר לאהל מועד שבגלגל מכלל דשמעינהו לר"מ ורבנן לאמרי יש חילוק ומה [כה] חילוקו שאין יחיד מקריב בו חובות וטעמייהו [כו] נמי שמעינן לקמן [ע"ב] דאפי' בבמה גדולה לא קרבי ליחיד אלא נדרים ונדבות ולר' מאיר מנחות ונזירות בכלל [כז] (**א**): **במה מוקרום.** במות יחיד: **ובמקום שברגלים הגג.** היא במת יחיד: **אלא עולה ושלמים.** ולא מנחות ונזירות: **ולא ולא.** במת לבור ובמת יחיד לא קרבו בהן ליחיד אלא עולות ושלמים. ולקמן [דף קיח.] פריך היינו תנא קמא דהא חכמים דלעיל נמי הכי אמרי: ר' שמעון פליג אכולהו דכולהו סבירא להו דאין חילוק לבור בין מדבר לגלגל בבמה גדולה ורבי שמעון אומר אף לבור עצמם לא הקריבו בגדולה יותר מיחיד בקטנה בח"ח: **אלא פסחים בו.** אבל לא [כט] פר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים לא קרבו להם בגלגל: לא

נמצאו זבין וטמאי מתים משתלחין חוץ למחנה אחת והתורה אמרה [1] ולא יטמאו את מחניהם [א] תן מחנה לזה ומחנה לזה א"ל רבא אלא מאי מחנה ישראל לא הואי נמצאו [א] זבין ומצורעין משתלחין [ב] למקום אחד והתורה אמרה [2] בדד ישב [ג] שלא ישב טמא אחר עמו אלא לעולם כולהו תלתא הוו ומאי לא היו אלא שתי מחנות לקליטה מכלל דבמדבר הואי קלטה מחנה לויה אין [ד] והא תניא [3] ושמתי לך [ג] מקום בחייך מקום מקומך אשר ינוס שמה מלמד שמגלין במדבר להיכן גולין למחנה לויה [ד] מכאן אמרו בן לוי [ב] שהרג גולה מפלך לפלך ואם גלה לפלכו [ה] פלכו קולטו מאי קרא אמר רב אחא בריה דרב איקא [4] כי בעיר מקלטו ישב עיר שקלטתו כבר: באו לגלגל: ת"ר [ו] כל נידר ונידב היה [ה] קרב בבמה שאין נידר ונידב אין קרב בבמה [ו] מנחה [ז] ונזירות קריבין בבמה דברי ר"מ וחכ"א לא קרבו יחיד [ז] אלא עולות ושלמים בלבד [ח] ר' יהודה אומר כל שהצבור והיחיד מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל מה בין אהל מועד שבמדבר לבין אהל מועד שבגלגל אהל מועד שבמדבר לא היו במות מותרות אהל מועד שבגלגל היו הבמות מותרות ובמתו שבראש גגו לא היה מקריב עליה אלא עולה ושלמים וחכ"א כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל וכאן וכאן [ח] לא קרבו יחיד [ט] אלא עולה ושלמים בלבד [י] ר' שמעון אומר אף צבור לא הקריבו אלא פסחים

בשעת סילוק המקעות אין נפסלין אלא מוליכן עמו ובמקום חייתן אוכלין [כ] במחנה כך פירש בקונטרס וגרסה דלקמן שעת [לא] הליכתם שרי כיון דאמרי' לעיל (דף מא.) אע"פ שנטע אהל מועד הוא ודוקא לקדשים קלים אע"פ שנטע אהל מועד הוא אבל קדשי קדשים דבעי מחילה כיון דנשתלקו מקעות אין מחנה שכינה קיים ולחם הפנים ושאר קדשי קדשים מיפסלי ביולא כדמוכח במנחות בפ' שתי הלחם (דף לה.) ולעיל בפ' קדשי קדשים (דף ס:) דאמר בשני מקומות קדשים נאכלין ומוקי לה בקדשי קדשים ולאחר שיפרקו לויס את המשכן היינו כל זמן שלא נסע מכל וכל דעדיין המזבח וקלעי החצר במקומן וא"ת בריש שתי הלחם (מנחות דף לה.) דפליגי בלחם הפנים אם נפסל במקעות ומפרש דבמסודר כ"ע לא פליגי דלא מיפסיל כי פליגי במסולק מאן דאמר אינו נפסל כדדרשינן דאע"פ שנטע אהל מועד הוא ואידך ההוא לדגליס הוא דאתא פי' להודיע איזה דגל יסע תחלה והשתא אמאי לא משני דאתא לקדשים קלים ולקדשי קדשים קודם סילוק הקלעים [ט]: **והתורה אמרה בדד ישב.** שלא יהו טמאים אחרים יושבים עמו אע"ג דהך סוגיא לר"ש והך דרשא לר' יהודה דלר"ש דריש ליה מקרא אחרינא בפסחים בריש אלו דברים [דף מז.] ניחא ליה להש"ס לאתויי דרשא הפשוטה והקלרה [י]: **פלכו** קלטתו. כף דגושה בנחמיה (ג) כמו נסך נסכו: **עיר שקלטתו כבר.** עיקר קרא ברולא שהרג בעיר מקלטו ותרוייהו תנינהו במכות פ"ב (דף יב.): הרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה ולוי גולה מעיר לעיר ושמא היינו לכתחלה דבן לוי גולה מעיר לעיר אבל דיעבד הא אמרי' דאם גולה לתוך פלכו פלכו קלטו ומפלך לפלך היינו מעיר לעיר ואם גולה לתוך פלכו כגון משכונה לשכונה וכן משמע פי' הקונטרס אי נמי גם לכתחלה אין זקוק לצאת מן העיר והא דגולה לעיר אחרת כדי להלך כולה ובתחומה דאי בעירו משכונה לשכונה אם חזר לשכונתו כיצא [לב] חוץ לתחום: **כל הנידר ונידב קרב בבמה.** אפי' מנחות ונזירות קרב בבמה קטנה כדמפרש ואמאן נידר ונידב אין קרב בבמה קטנה ולבור אין מקריבין בקטנה וחובות דיחיד אפי' בגדולה לא קרבי בשעת היתר הבמות לר' מאיר כדמוכח מלתא דר' יהודה כדפי' בקונטרס דמדקאמר ר' יהודה כל שהלבור ויחיד מקריבין כו' מכלל דשמעינהו לר' מאיר ורבנן שיש חילוק וזהו חלוקן שאין יחיד מקריב חובות בגלגל אפי' בבמה גדולה דר' מאיר ורבנן דרשי לא תעשו בגלגל ככל אשר אנחנו עושים פה היום חובות ואפי' בבמה גדולה אלא איש הישר בעיניו יעשה ישרות דהיינו נדבות ר' יהודה סבר דכי כתיב הישר בעיניו קאי להיא במת יחיד: **רבי שמעון אומר אף צבור לא הקריבו בו'.** פי' בקונטרס ר"ש פליג אכולהו דכולהו סבירא להו דאין חילוק לבור בין מדבר לגלגל בבמה גדולה ור"ש אומר אף לבור עצמן לא הקריבו בגדולה יותר מיחיד בקטנה אלא פסחים בו' [לג] לבור עצמן לא הקריבו בגדולה יותר מיחיד בקטנה אלא פסחים בו' [לד] אבל לא [לה] פר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים לא קרבו להם בגלגל: לא

כישראל בגלות שניה. וגם הוא נכון. ומיהו לתרוייהו פירושו מאי דקאמר מאי קרא דישראל מייתי ראיה לבן לוי כדפרישית (מיטב"ל מכות יב:):

מסורת הש"ס

(א) [פסחים סז.], ב) שם ת"כ תזריע פי"ב הי"ג, ספרי נשא א, ג) מכות יב: ע"ש, ד) ע' ספרי מסעי קס, ה) מגילה ט: תמורה יד ת"כ אחרי פ"ט הל' ה-ו, ספרי ראה סה, ירושי' מגילה פ"א סהי"א, ו) [תמורה יד:] ת"כ שם הי"ו, ז) ירושי' מגילה פ"א הי"א ועי' שם הי"ב ופסחים פ"ד הי"ד, ח) [מגילה ט:] ירושי' מגילה שם, ט) ראה יהושע ה ו, י) [וע' מה שתלו מו' לעיל קא]: ד"ה מלכו, וע' מ"ש לעיל מא. בתו' ד"ה ותמתן], כ) [וכ"כ מו' שבת קכח. ד"ה ונתן וע' מ"ש על לדן]

הגהות הב"ח

(א) (רש"י ד"ה וכל שהלבור וכו' בכלל מוקרות במות יחיד כע"ל והד"ל):

שינויי נוסחאות

א) ע"ל א"כ נמצאו (*ש"מ): ב) משתלחין חוץ למחנה אחת והתורה אמרה בדד ישב לבדו ישב שלא יהו טמאים אחרים יושבים עמו. אלא בולהו הוו ומחנה לויה לא הוה קלטה ומאי לא היו הכי' (*ש"מ): ג) לך בחייך, לך מקום במקומך [ס"ל המקום שלך (גליון)]. אשר ינוס שמה מלמד שהיו ישראל גולין במדבר להיכן (ש"מ): ד) ע"ל בתוך פלכו (*ש"מ). ובכ"י וכ"ש בפלבו: ה) תינח המתק (*ש"מ): ו) ע"ל מנחות ונזירות קריבין בבבמה. וכמ"ש אינו אלא רש"י מביאו ממ"כ וקי"ל (ש"מ). [ועי' לות יח]. וכן ליתא בכי"מ ובפכי"ד וכ"ש. אבל בכי"ל שנו. ובתוי"ט רש"ל בע"ב משמע שלא גרס כן בגמ': ז) ע"ל ליחיד (ש"מ). כ"מ בבמה יחיד (ב"ש): ח) בתוספתא פי"ג הגי' וכאן וכאן אין היחיד מקריב עליה אלא כו' (הגרי"ב): ט) ע"ל ליחיד (*ש"מ ופרי"ד): י) אחת זב ואחת טמא נפש ע"ל (ש"מ): יא) ע"ל אין שם עוד מחנה. ותינח קבע נמתק (ש"מ): יב) תינח מקום נמתק (ש"מ): יג) בכי"מ נוסף ובשילה דקאמר משילו ואילך שהפריש יהושע ערי מקלט: יד) בכתה"י מקלט. ובכ"מ הגיה קולט: טו) אע"פ שהיה לע"ל (צ"ק): טז) שהיתה (*ש"מ): יז) קאמר דקרבו כע"ל (צ"ק): יח) תינח לה ליתא בכתה"י. וד"ק מנחות הד"ל עם דבור זה. ובד' פבד"מ מלקו הדבורים לפניהו (דק"ס. וכ"כ ח"ג) ור' לעיל לות ו. ועי' בח"ג: יט) ע"ל כלל. ותינח כו' נמתק (*ש"מ): כ) כתיב ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח (יהושע ה). כע"ל (הגרי"ב): כא) ע"ל פסחים (*ש"מ): כב) ולקמי' (כי"ר): כג) ע"ל קרבו. וכן בנמנון (*ש"מ): כד) בין אהל מועד כע"ל (ש"מ): כה) ע"ל ודהו (צ"ק): כו) ע"ל ומטעמייהו (כתה"י וד"ו): כז) בנ"ש נוסף נדרים ונדבות וקרבי בבמה קטנה: כח) בקטנה אלא הד"ל (כי"ב וג', ח"ג): כט) תינח לא נמתק (שמנ"י וח"ג): ל) ע"ל אוכלן (באה"מ): לא) ע"ל בשעת (ב"ש): לב) ע"ל הוי כיצא (באה"מ): לג) תינח כו' נמתק (באה"מ):

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ג מהלכות בית המקדש הלכה ב:

כז ב מיי' פ"ז מהלכות רוצח הלכה ה:

תורה אור השלם

1. מִזְּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלְּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: במדבר ה, ג
2. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ:

ויקרא יג, מו

3. וְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:

שמות כא, יג

4. כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:

במדבר לה, כח

מוסף רש"י

ולא יטמאו את מחניהם תן מחנה לזה ומחנה לזה. מדלא כתיב מחנה, משמע מחנה לכל אחד ואחד והתם תנהי מחנות כתיבי, ושלמו מן המחנה, מתוך למחנה תשלחום, והאי מחוץ למחנה דמלורע ליתן לו מחנה שלישית: שלא ישב טמא אחר עמו. כגון זבים וטומאי מתים, למדנו לשלומו של מצורע שהוא חמור מטולן (פסחים סז.) בחייך. כאן הבטיחו הקב"ה למשה שיזכה למצוה זו בחייו שהבדיל שלש ערים: מקום מקומך. שהתא מחנה לויה קולטת, ואף ערי מקלט יהיו ערי לויה: מפלך. פלך, מדינה: מאי קרא. דפלכו קולטו, כי בעיר מקלטו ישב. קרא יחיד הוא דמלי למכתב כי סיס יסב (מכות יב:) שאין נידר ונידב אין קרב בבמה. פסח וחטאת בבמה לא קרבי (לעיל יד.):

ליקוטים

מבאן אמרו בן לוי שהרג גולה וכו'. יש לפרש מכאן אמרו שיש מקלט גם (הלויים) [ללוי] ההורג דקא מצי אמר משה ושמתי לך, (וכפי' בתרא דלעיל) וכיון דכן דערי המקלט הוא דירתם יצטרכו לגלות מפלך לפלך. אבל רש"י ז"ל פי' במסכת זבחים דמכאן אמרו משום סיפא דפלכו קולטו נקט לה, דכיון דאמרינן דבמדבר היו גולין למחנה לויה בין ישראל בין לוי ההורג והוא היה מקום של לויים, א"כ נאמר מכאן דאע"ג דלכתחילה גולין מפלך לפלך מיהו אם גלה בן לוי לפלכו פעם (אחרת) [אחת] וחזר והרג שם פלכו קולטו משכונה לשכונה כי היכי דעבדינן בישראל. דהיינו דאמרינן אמר רב אחא בריה דרב איקא מאי קרא דעבדינן הכי אפילו בישראל שהיה בעיר מקלטו והרג שם נפש אחרת בשוגג שהיה גולה משכונה לשכונה, דכתיב כי בעיר מקלטו ישב עיר שקלטתו כבר, והאי קרא ודאי לא מוכח דמיירי בלוי, ואע"ג דמתני' דידן בלוי איירינן מייתי' לה מטעמא דפרישי' דאגן אמרי' בן לוי פלכו קולטו כמו בישראל דעלמא, ולהכי מייתי ראיה לישראל דעלמא. כן נ"ל לפרש שיטה זו. וי"א דמאי דאמרי' דבן לוי פלכו קולטו בדיעבד אף בהריגה וגלות ראשונה דקאמרינן דדיינינן ליה כמאן אמרו בן לוי שהרג גולה וכו'. יש לפרש מכאן אמרו שיש מקלט גם (הלויים) [ללוי] ההורג דקא מצי אמר משה ושמתי לך, (וכפי' בתרא דלעיל) וכיון דכן דערי המקלט הוא דירתם יצטרכו לגלות מפלך לפלך. אבל רש"י ז"ל פי' במסכת זבחים דמכאן אמרו משום סיפא דפלכו קולטו נקט לה, דכיון דאמרינן דבמדבר היו גולין למחנה לויה בין ישראל בין לוי ההורג והוא היה מקום של לויים, א"כ נאמר מכאן דאע"ג דלכתחילה גולין מפלך לפלך מיהו אם גלה בן לוי לפלכו פעם (אחרת) [אחת] וחזר והרג שם פלכו קולטו משכונה לשכונה כי היכי דעבדינן בישראל. דהיינו דאמרינן אמר רב אחא בריה דרב איקא מאי קרא דעבדינן הכי אפילו בישראל שהיה בעיר מקלטו והרג שם נפש אחרת בשוגג שהיה גולה משכונה לשכונה, דכתיב כי בעיר מקלטו ישב עיר שקלטתו כבר, והאי קרא ודאי לא מוכח דמיירי בלוי, ואע"ג דמתני' דידן בלוי איירינן מייתי' לה מטעמא דפרישי' דאגן אמרי' בן לוי פלכו קולטו בדיעבד אף בהריגה וגלות ראשונה דקאמרינן דדיינינן ליה כישראל בגלות שניה. וגם הוא נכון. ומיהו לתרוייהו פירושו מאי דקאמר מאי קרא דישראל מייתי ראיה לבן לוי כדפרישית (מיטב"ל מכות יב:):

1. לא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו: דברים יב, ח
2. בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: שופטים יז, ו
ולהגרי"ב צ"ל הפסוק שבאות א.

מוסף רש"י

וחובות שקבוע להן זמן. אבל חובות שאין קבוע להן זמן, כגון פר העלם דבר ושעירי ע"ז, כגון והכא לא קבע (מגילה ט:) **לא תעשון ככל אשר אנחנו וגו'.** מוסב למעלה על כי אתם עובדים את הילדן וגו' כשתעבדו את הילדן מיד אתם מוזהרים להקריב בבמה כל י"ד שנה של כבוש וחלוק, וכבמה לא תקריבו כל מה שאתם מקריבים פה היום במשכן שהוא עמכם וממשת, והוא כשר להקריב בו חטאות ואשמות נדרים ונדבות, אבל בבמה אין קרב אלא הנידר ונידב, וחזו אים כל היתר בעיניו, נדרים ונדבות שאתם מתנדבים על ידי שיהי בעיניכם להביאם, ולא ע"י חובה, אותם תקרבו בבמה (דברים יב,ח) **ישרות תקריבו.** נדרים ונדבות תקריבו בבמת ציבור: **חובות לא תקריבו.** אים שבכם לא יקריב שום חובה ואפילו בבמת ציבור עיבור עד שתבואו אל המנוחה ותקריבום (לעיל קיד.):

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מזה וכו' ותולה הס"ד ואמ"כ מה"ד ותרומת לחמי תודה תרגיע: (ב) ד"ה ואין נוהגין וכו' תרומה דדיה בבמת יחיד הס"ד:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל ומנחות (ב"ש): ב) ורבנן מנחות אין מנחה כו' (*ש"מ, וכ"ה בתוס'): ג) איש כל הישר בעיניו (דברים יב) כל"ל (הגרי"ב): ד) קריבין בה כדתנן (*שמכ"י): ה) ל"ל במה בשעת (ש"מ): ו) ל"ל בקדשים שהוקדשו (*רש"ש): ז) ל"ל זבחי (רש"ש): ח) ל"ל לפני ה' (ב"ש): ט) מועד שבגלגל ובנוב כל"ל (צ"ק): י) ל"ל דומיא דתמידים. פי' שהרי אילו ואיל העם הנאמר באחרי מות וכל הנאמר בחומש הפקודים היו עולות ואת הכל הקריבו לבד משעירים ופר כ"ג ושעיר לחטאת (צ"ק): יא) היינו דהתוס' לא גרסי בברייתא מנחה ונזירות כו'. [עי' ש"ץ בעמ' הקודם אות ו] וא"כ הגמ' דפסיטא ליה דלר"מ מנחות ונזירות קרב בבמה ע"כ דייק כן מלשנא דר"מ כל שנידר ונידב (עפ"י גל' קה"י): יב) אולי ל"ל דלר"מ מנחות כו': יג) מהגיתין דמגילה (ב"ש): יד) בב"ש נוסף זה הכלל: טז) ונידב אע"פ שקרב בבמה גדולה אין וכו' כל"ל (צ"ק). ובגמה"מ הקשה על גי' זו דהא התוס' כתבו דלא נחת לפרש אלא מה שאותה הגדולה והקטנה, ולפי הגהת ל"ק נמצא מפרש גם במה אלא שוותה. והגי' שלפנינו שפיר מתפרש דשאין נידר ונידב אינו קרב בין בגדולה בין בקטנה [חוץ מפסחים וכו"ב שקבוע להם זמן]: טז) אבל מודה ר"ש דיש נידר כל"ל (צ"ק): יז) מלישנא דכל נידר ונידב ועוד כל"ל (צ"ק): יח) ר"ל בסוף הפרק של המשניות. וכל"ק הגיה ותימה דבמתני' תנן: יט) ל"ל בבמת ציבור (צ"ק): כ) ושלמים. בעולה ושלמים של נזירות כו' (ב"ש, ח"ג):

כא) ע' ירושי' פסחים פ"ב ה"ד מגילה פ"א הי"ב, כב) [לקמן קיט: ע"ש] ירושי' מגילה שם, כג) שם פ"א הי"א, כד) אחרי פ"ט הל' ה-ו, כה) סוטה פ"ג ה"ד, כו) שייך לע"א, כז) וכהג"ה דלעיל לא כתבו כן, ועי' בתו' תמורה יד: ד"ה סמי דמתרלו תמיה זו.

לא תעשון וגו'. לאחר ביאת הארץ משתעי וקאמר לא תעשון כשתבאו בגלגל: **ככל אשר אנחנו עושים פה היום.** שאנו בין לבור בין ושעירי מקריבין חטאות ואשמות ובכור ומעשר שהן חובות שאין קבוע להם זמן וכ"ש חובות הקבוע להם זמן אבל מה אנו עושים שם אים כל אשר בעיניו היחיד לא יקריב שם אלא נדרים ונדבות שיהו בעיניו לנדור ולנדוב עד מתי כי לא באתם וגו' עד שתבאו לשילה: **ישרות תקריבו.** נדרים ונדבות: **חובות לא תקריבו.** היחידים דאים כתיב ולא פליג קרא בין גדולה בין קטנה דליחיד לא קרב אלא נידר ונידב הלכך שאין נידר ונידב אין קרב בבמת יחיד דהא אין קדשי לבור קריבין ד) כדתנן במתני' (דף קיב:) קרבנות לבור קריבין במשכן קרבנות יחיד קריבין בבמה: **מנחות ונזירות ישרות נינהו.** דלע"ג דבמלאת נזרו הויין קרבנותיו חובה עליו מיהו ע"י נדר בא עליו: **אין מנחה בבמה.** כדאמרי' לקמן [קיט:] זבחים ולא מנחות [דכתיב] למען אשר יביאו בני ישראל וגו' על פני השדה היינו במות ה) שעת היתר שלהם והביאום לה' אותם שהוקדשו בשעת היתר ולא הספיק להביאם עד שנאסרו כדאמרן בהשוחט לעיל (דף קו:) דפסוק זה בקדשי ו) קדשים שהוקדשו בשעת היתר והקריבום בשעת איסור קאי וזבחו זבחי שלמים ומפרש בת"כ ד) אין לי שקרבו בבמה אלא שלמים דהא אוקימנא בקדשי במה מניין אף עולה ת"ל זבחים ז) יכול אף חטאת ואשם ת"ל אותם ומה ראית אחרי שריבה ומיעט אמרת מה שלמים הבאים בנדר ונדבה אף כל הבא בנדר ונדבה ולר"מ איתרבו נמי מנחות ונזירות ורבנן דייקי זבחים ולא מנחות אלא דבר הזבוח: **נזירות חובה היא.** דהוא לא התנדב [אלו] הקרבנות אלא אסר עצמו ביין ובתגלחת ומאליו נתחייב בקרבנות: **מחלוקת.** דר"מ ורבנן בנזירות בחטאת ואשם שבה אבל עולות ושלמים דנזיר דברי הכל קרבי: **חזה ושוק.** המורם משלמים ותודה (ח) ואחרבע חלות המורמות לכהן מארבע מיני חלות שבתודה דכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן וגו' (ויקרא ז): **ואין נוהגין בבמה קטנה** גרסינן בסוף פירקין (דף קיט:) דכתיב בהו [ויקרא י] להניף תנופה לה' ה) ולא בבמה ואילו מורם מאיל נזיר דהיינו זרוע בשלה שיירה ולא תנייה שמע מינה לא קרבי שלמי נזיר בבמה דאי הוו קרבי הוה תני דלא נהיג ביה נמי תרומה דידיה (ט): **אלא אי אמרת בחטאת ואשם הוא דפליגי.** אבל שלמי נזיר דברי הכל קרבי הא מני: **אין הוא דחובות לא הקריבו.** ואפי' בגדולה אבל לבור מקריבים חובות: ורבי

וחובות שקבוע להן זמן מאי טעמא דר"מ דאמר קרא [1]לא תעשון בכל אשר אנחנו עושים פה היום אמר להן משה לישראל כי עייליתו לארץ ישרות תקריבו חובות לא תקריבו מנחות א) ונזירות ישרות נינהו ורבנן ב) אין מנחה בבמה נזירות חובות נינהו אמר שמואל מחלוקת בחטאת ואשם אבל ג)בעולות ושלמים דברי הכל ישרות נינהו וקרבי מותיב רבה ד)חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה ואילו הזרוע בשלה שיירה אי אמרת בשלמא בעולה ושלמים פליגי הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בחטאת ואשם פליגי הא מני אלא אי איתמר הכי איתמר אמר שמואל מחלוקת בעולה ושלמים אבל בחטאת ואשם דברי הכל חובות נינהו ולא קרבי אמר מר וחכמים אומרים ה)כל שהצבור מקריבין באהל וכו' מאי טעמייהו דרבנן אמר קרא [2]איש ב) הישר בעיניו יעשה איש ישרות הוא דליקרוב חובות לא ליקרוב וצבור אפי' חובות ליקרוב

נדרי מיירי בנדרים ונדבות. הג"ה): ו) **רבי שמעון אומר אף צבור לא הקריבו בו'.** לכאורה ר"ש אדרבנן דלעיל מייתי קאי ואינהו סברי כרבנן קמאי דמנחות ונזירות לא קרבו בבמה דליכא ביייהו אלא נסכים כדמפרש לקמיה ש"מ דלר"ש נמי לא קרבו דהא אפי' בלבור ממעט יותר משאר תנאים ותימה דבפ"ק דמגילה (דף ט:) [במתני' דקתני] אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים זה הכלל כל הנידר ונידב קרב כו' ומפרש בגמ' כעין פסחים דהיינו חובות הקבוע להם זמן אבל שאין קבוע להם זמן הכא והכא לא קרב ומוקי לה כר"ש אלמא ר"ש תני האי כללא יא) א"כ מנחות ונזירות קרבי לר"ש וכדאמרינן הכא לר"מ דתני האי כללא ואי הוה גרסי' במגילה זה הכלל נידר ונידב בלא כל הוה ניחא ליה דכל דר"מ אתי לרבויי מנחות ונזירות ועוד יש לומר דהא דפסיטא ליה לר"מ יב) דמנחות ונזירות משום דתניא בת"כ בפרשת אחרי מות מה שלמים מיוחדין שהן נידר ונידב קריבין בבמה אף כל נידר ונידב קרב בבמה אף המנחות והנזירות דברי ר"מ וקלא תימה אי אההיא סמיך דלא מייתי לה ועוד לר"ש דמגילה מי נפקא מנחה מכלל נידר ונידב ונראה לישב מתניתין יג) דהכי קאמר דאין חילוק בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים יד) כל הנידר ונידב הקרב בבמה גדולה קרב בקטנה וכל שאין נידר ונידב טו) שאין קרב בגדולה אין קרב בקטנה ולא נחת אלא לפרש מה ששוותה הגדולה והקטנה אבל טז) יש נידר ונידב שאין קרב לא בזו ולא בזו כגון מנחות ונזירות אבל לנידר ונידב דר"מ אין לפרש דלא אייתי במנחות ונזירות דשפיר מיסתמע מלישנא יז) דנידב ועוד דקתני לה בהדיא בת"כ וכן נראה ודאי לפרש דאההיא דתורת כהנים סמיך אע"ג דלא מייתי לה בפ"ב (דף יד:) דאמרי' התם אמר ליה אביי ולימא מר שלמי פסח דאי שלמי נזיר נידר ונידב הוא תניא זה הכלל כל הנידר ונידב קרב בבמת יחיד וכל שאינו נידר ונידב אינו קרב בבמת יחיד ותניא המנחות ונזירות קריבות בבמת יחיד דברי ר"מ משמע דמההיא דייק ולא מלישנא ומאן דלא חשיב התם נזירות נידר ונידב קמשני סמי מכאן נזירות: **ורבנן מנחות אין מנחה בבמה.** ליחיד בין בבמה גדולה בין בבמה קטנה קאמר כדתניא אינך דרבנן כאן וכאן לא קרבו (נסכים) ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד ואמרי' דנסכים איכא ביייהו ותו לא וה"ה דעופות נמי לא קרבו לרבנן כדאמרי' בסוף פירקין [דף קיט:] לדברי האומר אין מנחה בבמה אין עופות בבמה מ"ט זבחים ולא מנחות דאוקימנא ההוא קרא לעיל בריש השוחט (דף קו:) בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות ותימה דבסוף יח) פירקין (דף קיג.) תנן ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה והכא קא"ר יהודה כל שהצבור והיחיד מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל והרי מנחות ועופות דבגלגל כאן וכאן לא קרבו ולא מיסתבר למימר דהכי לרבנן כאן וכאן לא קרבו לר' יהודה קרבו בבמה יט) לצבור דמהיכי תיתי הך דרשא למר ולמר ועוד א"כ לקמן דפריך חכמים היינו תנא קמא ומשני קרבו נסכים במדבר איכא ביייהו לימא דמנחה קריבה בבמת צבור איכא ביייהו דלרבנן קדמאי קרבה ולבתראי לא קרבה: **מחלוקת בחטאת ואשם.** בחטאת ואשם של נזירות אייתי:

ואין נוהגין בבמה קטנה. פי' בקונטרס דכתיב בהו להניף תנופה לה' ואת הרי מנחה לת"ק דר' יהודה דמתני' דאיתא בבמה קטנה ואין תנופה והגשה בה וא"כ הנך נמי ליהוי בבמה ולא ליבעי תנופה ויש לומר דהני חזה ושוק ותרומת לחמי תודה עיקר מצותן בתנופה הלכך בטלה תנופה בטלי אינהו אבל מנחה עיקר מצותה קמיצה והקטרה:

מחלוקת בעולה (ואשם) [ושלמים] ג). של נזירות קאמר ו) ותימה דמאן דאמר לא קרבו ואפי' בבמה גדולה היכי משני קרא דאשם לדכתיב (שמואל ב טו) ואשם נדרי דליכא למימר בשאר נדרים דבפרק שני דתמורה (דף יד:) משמע דאייתי בקרבן נזירות:

ורבי יהודה. דאמר יחיד נמי מקריב חובות בגדולה אמר לך כי כתיב הישר דממעטו יחיד מהקרבת חובות אבעייני כתיב [ג]: **אלא לרבי יהודה הא כתיב אים.** ואי לאו למעוטי אף מבמה גדולה אתא למה לי דכתיב אים ונכתוב כל הישר בעייני וכיון דבעייני היינו [ד] קטנה פשיטא דאים הוא דמימעטו דהא לבור לא מקרבי בה: **להכשיר את הזר.** לעבודת במה: **זר מוזרק הכהן נפקא לן.** לקמן בפירקין דכתיב (ויקרא ח) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד כהן בבמה אלא אפי' זר ואפי' עבד הכי דרים ליה בתורת כהנים [ה]: **תמיים היינו תנא קמא.** דבנן בתרתי היינו דבנן קמאי דהא אינהו נמי הכי אמרי דיחיד לא קרבו אלא עולות ושלמים ולבור קרבי [נמי חובות] דהא מאים נפקא להו מיעוטא [ו]: **קרבו נסכים במדבר איכא בייניהו.** לרבנן קמאי לא קרבו נסכים במדבר ועולה ושלמים גרידא אלא נסכים קא [ז] גמרי דקרבי בבמה דבמדבר לא קרבי דכי [ח] תבאו דפרשת נסכים (במדבר טו) להטעינה נסכים במשכן שילה אתא לאחר ירושה וישיבה כדאמרן בהשאחט (לעיל קיא.). ורבנן בתרתי לטפויי אתו [ט] מדתנן משנה יתירא כל שהלבור מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין בגלגל למה להו למיתני הא רבי יהודה נמי בלבור כוותייהו קאמר והכי איבעי להו למימר כאן וכאן לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים אלא לטפויי אדרבנן קמאי אתו ואמרי כל שהלבור מריבין להקריב [י] מקריבין [יא] באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל ולטפויי נסכים אתו ולמימר דקרבו במדבר לבור וליחיד וכן בגלגל [כ] לשתי [יב] הבמות ולמאן [ב] דאית ליה קרבו במדבר אית ליה דקרבו בבמת יחיד בגלגל דכי תבאו לא אתא אלא להטעינה נסכים לבמה קטנה דהא בגדולה כבר היו מריבין: **פשיטא.** דבעו למיעבד פסח: **ערל.** שנטמא במת מקבל הזאה וטהור מטומאת מת ליגע בקדשים וליף מהכא לכתיב (יהושע ה) ויעשו את הפסח בגלגל דמשמע שעשאוהו כהלכתו במילה בטהרה [בא] ורובן ערלים היו במדבר דכתיב (שם) לא מלו ואמרינן ביבמות [עא.]: בעשרה בניסן שעברו את הירדן לא מהול משום חולשא דאורחא אלא בחד פרי הוא דמהול ואשתכח דטמאי מתים שהיו [בב] בהם שהרי רובן טמאי מתים היו שמתו אבותיהם כל ארבעים שנה במדבר ונטמאו בהם ואם לא קבלו הזאה ונטהרו בערלותן אין להם שהות להזות משמלו דהא צריך להפרים [בג] שלשה ימים בין הזאה להזאה רביעי חמישי וששי וכאן אי לא הזו עד יום אחד עשר בניסן הזאה ראשונה לאחר שמלו תו לא מטי זמן הזאה שניה עד יום חמשה עשר וביבמות איתיה להא דרבי יוחנן בפרק הערל (דף עא.): **ותפרגם** [בד] **מתניתך בעולה.** פירוש כגון עולות תמידין ומוספין שיש כיולא בהם נדבות אבל חטאות הלבור כגון שעירי הרגלים אע"ג דקבוע להם זמן לא קרבו והא מילתא דייק לה מדקתני פסחים דליתי קבוע להם זמן ותו לא והוו להו פסחים בכלל אלא על כרחך מתניתין קמ"ל דלא קרבו לרבי שמעון בגדולה לגבי מפסחים אלא [ל] שיש כיולא בהם בבמה [לא] והכי קאמר אלא פסחים שקרבו בגדולה לא [לב] קרבו בקטנה כלל ושאר דברים שקרבו כאן וכאן אין חילוק בהם אלא שבזה לא הקריבו אלא נדבות ובזה קרבו חובות הקבוע להם זמן כדפירש בקונטרס והכי נמי הוה מצי למידק אברייתא דלעיל דקאמר ר"ש אף לבור לא הקריבו כו' [לג] ואי משום דלא אירי התם רבי שמעון בחילוק שבין במה גדולה לבמה קטנה כדאירי הכא מ"מ על [לד] חנם הזכיר פסחים דהא הוו בכלל חובות הקבוע להם זמן ותימה מנא ליה לר' שמעון הא מילתא דחטאת דקבוע להם זמן לא קרב דהא לעיל מפרשינן טעמא דרבי שמעון דיליף מפסח גלגל והא ליכא למילף מפסח דפסח נמי אין כיולא בו נדבה ואי הוה מפרשינן כן [לה] דפסח חשיב כיולא בו נדבה משום דהוי קדשים קלים כעין שלמים הוה ניחא אבל בקונטרס לא פירש כן וע"ק היכי דייק מדקתני פסחים דלמא הא דקתני פסחים משום דעיקר טעמא מפסח יליף וכן בפ"ק דמגילה (דף ט:) תני פסחים לחוד ופריך בגמרא פסחים ותו לא אלא כעין פסחים ע"כ מה שהזכיר פסחים טפי מאינך משום דכולהו מפסח ילפינן לכן נראה לפרש דקא אמר תתרגם מתניתך בעולה היינו משום דכיון דמפסח יליף אית לן למימר מה פסח שקבוע לו זמן ושנו בלבור כביחיד בשעת היתר הבמות לבור בפסח ראשון ויחיד בפסח שני כדאמרי' פסחים (דף סז.) אית נדחה ואין לבור נדחין אף כל שקבוע להם זמן ושנו בלבור כביחיד בשעת היתר הבמות דהיינו עולות ששנו בלבור בתמידין ומוספין וביחיד בנדבה אבל חטאת לא משכחת ביחיד בשעת היתר הבמות דאפילו בבמה גדולה לא קרבו חובות ביחיד לרבי שמעון כמו לר"מ ורבנן והכי פירושו דשמעתא ותתרגם מתניתך בעולה דאיכא עולת נדבה ונדבות ביחיד קרבו והוי דומיא דפסח דאי בחטאת חטאת נדבה מי איכא דמשכחת ביה חטאת ביחיד דאיכא עולות ולא חטאות ופריך ונוקמה במנחה דאיכא חביתים ומשני אין מנחה בבמה וא"ת ונוקמה בשלמים כגון כבשי עצרת דהא איכא [לו] ביה שלמי נדבה וי"ל כדפרש"י דכבשי עצרת קק"ד ניתנו ושלמי יחיד קדשים קלים ולא משכחת כיולא בהן ביחיד [י]:

[ג] ורבי יהודה אמר לך כי כתיב הישר (בעייניו) [א] הוא דכתיב אבל בבמה גדולה אפילו חובות נמי ליקרוב אלא הא כתיב איש לאו למימרא דאיש ישרות הוא דליקרוב הא חובות לא ליקרוב כי כתיב איש להכשיר את הזר זר [1]מוזרק הכהן את הדם על מזבח ה' נפקא מהו דתימא ליבעי קדוש בכורות כמעיקרא קא משמע לן. חכמים היינו תנא קמא אמר רב פפא [ב]קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו: אמר מר רבי שמעון אומר וכו': מ"ט דרבי שמעון דכתיב [2]ויעשו [ג] בני ישראל את הפסח בגלגל פשיטא אלא [ד] קמ"ל דחובות כעין פסח הוא דקרב הא לאו כעין פסח לא קרב ואידך מיבעי ליה לכדרבי יוחנן [ה]דא"ר יוחנן משום רבי בנאה [3]ערל מקבל הזאה תני תנא קמיה דרב אדא בר אהבה [ו]אין בין במה גדולה לבמה קטנה [4]אלא פסח [ז] וחובות הקבוע להן זמן [ח] (א"ל יחיד חובות שקבוע להן זמן מנא ליה א"ל אסמייה) א"ל תתרגם מתניתך בעולת חובה דאיכא עולת נדבה [ט] חטאת יחיד הוא חובות דקביע ליה זמן מי איכא ולוקמה במנחת חובה דהא איכא חביתין קא סבר [י]אין מנחה בבמה: באו לשילה וכו': מנא הני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [יא]כתוב אחד אומר [5]ותביאהו בית ה' שילה [יב] וכתוב אחד אומר [6]ויטש (את) משכן שילה [יג] אהל שכן באדם וכתיב [7]וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר הא כיצד [ד]לא היתה שם תקרה אלא אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן [טו] והיא היתה מנוחה: קדשי קדשים: מנא הני מילי [יא] א"ר אושעיא דאמר קרא [8]השמן לך פן תעלה עולותיך [יב]בכל מקום אשר (אתה) תראה בכל מקום אשר [יא] תראה אי אתה מעלה אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה אימא בכל מקום שאתה רואה אי אתה מעלה אבל אתה זובח בכל מקום שתראה [יא] א"ר ינאי אמר קרא [9]שם תעלה ושם תעשה רבי אבדימי בר חסא [יב] אמר אמר קרא

[ד] ע' ספרי ראה סה, **ה)** [נעיל קיח.], וש"נ קידושין לז:], **ו)** יומא עא: ירושי' פסחים ספ"ח. נזיר פ"ח ה"א, ועי' פסחים שם ה"ו, **ז)** מגילה ט:, ע"ש, ע' ירושי' מגילה פ"א ה"א, **ח)** [נעיל קיג.], **ט)** ירושי' שם ה"ב, **י)** אחרי פ"ט ה"ז, **יא)** ע' ב"ב צג:, **יב)** ויקרא יד ה, **יג)** וע' תו' מנחות מו. ד"ה דרחמנא.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קרבו נסכים וכו' כל שהלבור לריכין להקריב באהל מועד כל"ל ותיבת מקריבין נמחק: **(ב)** **בא"ד** וכן בגגלגל בשעת הכמוה:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל אבעייני (הגרי"ב, ב"ש, וכ"ה בכי"ד ובר"ש"). ל"ל כי כתיב הישר בעינו בבמה קטנה הוא דכתיב (כי"מ וצ): **ב)** בקרא כתיב ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו **את הפסח** (הגרי"ב, וכ"ה בכי"צ): **ג)** אלא לאו הא קמ"ל (*ש"מ): **ד)** ל"ל **פסחים** (*ש"מ): **ה)** הכה"ו מוסק המיומות שבקונטרס, וכ"ג גירסת רש"י ותוס'. וכל"ק הכיא גירסת ספרים ישנים אל"ל דאמר לך מני ר"ש דאמר אף צבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן א"ל יחיד חובות שקבוע להן זמן מנ"ל [פי' מדקתני "לין בין" משמע דמשכחת בנמת יחיד חובות יחיד הקבוע להן זמן וקאמר דלא קרבו בנמת יחיד, ועל זה פריך ומי משכחת ביחיד חובות הקבוע להן זמן]. א"ל אסמייה [פי' אסמייה לתיבות "חובות הקבוע להן זמן" ממתניתא] א"ל לא תסמייה ותתרגם מתניתך בעולת חובה דאיכא עולת ראיה [פי' דמלינו שפיר ביחיד חובות שקבוע להן זמן בעולת ראיה. אבל בחטאת לא מלינו ביחיד דקבוע ליה זמן] דאי חטאת חובה יחיד דקבוע ליה זמן מי איכא ובו'. ועל דפריך אמ"כ מנמנתא חביתין פי' בקר"ל מאוס דהוי חובה ליחיד הוא הכה"ג וקבוע לה זמן. ועפ"ז בדברי ובפ"מ ובאמר מפרשים. ובי' כי"ל ומבכ"ר א"ל דאמר לך מני ר' שמעון היא דאמר אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן תתרגם מתניתך בעולה דאיכא עולת נדבה [בכי"ל דאיכא הא והא] דאי בחטאת חטאת נדבה מי איכא ולוקמה נמי במנחה דהא איכא חביתין כו'. ומפרפרא כפירש"י ותוס': **ו)** כ"ל דאי חטאת חטאת נדבה מי איכא (*גלריון). וכן נוס' רש"י ועי' נאות שלמי"ז: **ז)** בש"מ נוסף אלמא בית הוא. וכ"ה בכי"ל ובילקוט [וכ"ה בכי"מ ול' אך בשיטת קלמ]: **ח)** בכתה"י וש"מ נוסף אלמא אהל הוא. וסתימות שאמ"כ עד הא כיצד, ממקן הש"מ וכן ניתא בכי"ל ובילקוט: **ט)** מלמעלן: קדשים קלים [בכי"ל ור' ומעשר שני] בכל הרוראה: מנא הני מילי כל"ל, והמאר נמחק (*ש"מ): **י)** בכתה"י וש"מ נוסף א"ר אלעזר: **יא)** ל"ל שאתה רואה (*ש"מ): **יב)** ל"ל חמא (*ש"מ): **יג)** בכתה"י וש"מ נוסף אבמה קטנה שהיא לפניו בכל אשר יבחר, אבל בגדולה אף היחיד מקריב חובות: **יד)** היינו במה קטנה (ש"מ): **טו)** בכתה"י וכ"ש נוסף ואשכחן בהדיא דעשו פסחים בגלגל: **טז)** קאמרי דקרבי בבמה גדולה כל"ל (צ"ק, כי"פ): **יז)** ל"ל וקרא דכי תבואו (כי"י): **יח)** הכ"מ מוסק מיומ מקריבין. וכ"ה בכי"פ. ובש"מ גריס ליה, ולהלן גריס ומקריבין. וכ"ה בכי"י: **יט)** **בשתי** (כתה"י, ד"ו וצ"ק): **כ)** ל"ל דלמאן (*ב"ש):

כא) **ובטהרה** (כי"י ודי"ו): **כב)** נג) נ"ל להפריש בין הזאה ג' רביעי וכו': **כד)** ל"ל תתרגם (*ש"מ). ועי' נאות ה: **כה)** ל"ל ומוספי (*ב"ש): **כו)** מיומ מתניתין נמחק (ש"מ): **כז)** כאן וכאן כל"ל (*ש"מ): **כח)** חובה הקבוע לה (כי"י): **כט)** כל"ק הוסיף ש"מ דאיקרי אהל: **ל)** **לא)** ל"ל נדבה (באה"מ): **לב)** ל"ל ולא (כי"ב): **לג)** כו' אע"ג דלא איירי התם כו' כל"ל (צ"ק): **לד)** ל"ל לא על חנם (ב"ש וח"ג): **לה)** מיומ כן נמחק (ב"ש): **לו)** ל"ל ביחיד [ומיומ ביה נמחק] (ב"ש). נ"ל כיוצא בו (ח"ג):

כח א מיי' פי"ו מהלכות פרה אדומה הלכה ג: **ב** מיי' פ"ג מהלכות קרבן פסח הלכה ג: **כט** ג מיי' פ"ז מהלכות בית המקדש הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ויקרא יז, ו
2. וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ: יהושע ה, י
3. וְתַעֲלֻהוּ עִמָּה בַּאֲשֶׁר גְּמֻלֹתוּ בַּפָּרִים שְׁלִשָׁה וְאֵיפָה אַחַת קֶמַח וְנֵבֶל יַיִן וְתָבִאֵהוּ בֵּית יְהוָה שִׁלוֹ וְהַנַּעַר נָעַר:
ש"א א, כד
4. וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלוֹ אֹהֶל שָׁכַן בָּאָדָם: תהלים עח, ס
5. וַיּוֹצֵא נוֹזְלִים מִסֶּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת מָיִם: תהלים עח, טז
6. הִשָּׁמֵר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה:
דברים יב, יג
7. כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּךָּ: דברים יב, יד

מוסף רש"י

קרבו נסכים במדבר. בשאכל מועד שבמדבר כל הקרבנים שבה (לעיל קיא.) **ערל מקבל הזאה.** ערל ישראל שנטמא במת, מקבל הזאה ליטהר מטומאתו וכשימול אינו צריך לחזור ולהזות ואוכל בקדשים ולא אמרינן הזאת עולות לא שמה הזאה (יבמות עא:) **אין בין במה גדולה.** אין הפרש בשעת היתר הבמות בין במה גדולה, זה מזבח של משה בעודו בנוב וגבעון, **לבמה קטנה.** מזבח של יחיד שכל יחיד ויחיד עושה במה לעצמו (מגילה ט:) **אין מנחה בבמה.** חזקו זבחי שלמים כל' אותם, ואוקימנן לעיל (דף קו:) להאי קלא בקדשים שהקדישן בשעת היתר במות, וכמיב אותם מיעוטא, אלמא זבחים הוא דהוו נהגי בהו ולא מנחות (לקמן קיט:):

ליקוטים

אבל אתה אוכל במקום שאתה רואה. פי' ולא מיירי אלא בשילה, דאי בירושלם לפנים מן החומה ובנוב ובגבעון כל ערי ישראל ובגלגל בכל מקום ובמדבר במחנה ישראל, אלא ודאי על שילה קאמר. (פסקי רי"ד)

קיח: פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

ל א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' ב:

תורה אור השלם

1. בֶּן פֹּרָת יוֹסֵף בֶּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן בָּנוֹת צָעֲדָה עָלֵי שׁוּר:
בראשית מט, כב
2. וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תְּבוֹאַתְהָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו:
דברים לג, טז
3. לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן:
דברים לג, יב
4. וַיִּשֶׁב מִשְׁכַּן שִׁלֹה אֹהֶל שָׁכַן בָּאָדָם: תהלים עח, ס
5. וַיֹּצֵא נוֹזְלִים מִסֶּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת מָיִם: תהלים עח, טז
6. וַיָּצָא הַגְּבוּל הַיְמָה הַמְכִמְּתָת מִצָּפוֹן וְנָסַב הַגְּבוּל מִזְּרָחָה תַּאֲנַת שִׁלֹה וְעָבַר אוֹתוֹ מִמִּזְרָח יָנוֹחָה: יהושע טז, ו
7. בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אֲנֹכִי בִּשְׁלֹחַ מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה אֹתִי מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ וָאָשֵׁב אֹתוֹ דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי: יהושע יד, ז
8. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְהוָה וַיְבֵא אֹתִי שָׁמָּה: יחזקאל מ, א
9. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְהוָה וַיְבֵא אֹתִי שָׁמָּה: יחזקאל מ, א
10. וְיָהִי כַּהֲזִכִּירוֹ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּיִפֹּל מֵעַל הַסֹּבֵא אֲחֹרַנִּית בְּעֹד יַד הַשַּׁעַר וַתִּשָּׁבֵר מִפְרְקֹתָו וַיָּמֹת כִּי זָקֵן הָאִישׁ וְכָבֵד וְהוּא שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה: ש"א ד, יח
11. וְיָהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיָּנוּחוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי יְהוָה:
ש"א ז, ב

מוסף רש"י

רבה היה מזבח בנוי. (עי' לעיל נג: בארוכה) **והיה בנימין הצדיק.** ליפה כוחו הקדש שכן עתיד להיות ומעטרר עליה (מגילה כו.): **חופף.** כמו מזיר חופף ומספסף (שבת נ:) דפרוט"ש דגרגטו"ר בלע"ז, כלומר המתפשט ודומה (רעזיל נד.). כלומר המתפרך ומתמת שאינו מגיע תאותו (יומא יב.). לשם המעטרר חופף ומתפרך בגבורתו, לשון שפשוף, כמו מזיר חופף ומספסף (מגילה כו.) **בר שבעין ותמני.** דמשלוש מרגליס עד שנכנסו לארץ היו אלף ל"מ, לבד משנת השלוש, דהא בשביה ליציאת מצרים נשתלמו: מדלא משכחת לה בארבע עשרה שנה כו'. דליהוי יוכל לי לא מדלית מלרבע עשרה לכיבוש ולחילוק (ערכין יג.) שמלך שמואל בעצמו. ימידי אלא שאול. אלכך שנה עשרים איהו ממנית בתוחן מ' שנה (ושנה אחת שמלך כו' דשמואל לא העמיד מלך אלא בתמעא שנת י"ל ולא היתה שליטה לשאול כי מקצתה היה שמואל נגיד). ל"ק מלך דוד קודם למרדו של אבשלום (כדי שיהיו מרגליס) הא מילתא פירש רבי במקום אחר כן לפי שמשמתמיל שמואל לנטול ברכה לא מי אלא י"ב שנה, לא מהן ד' אחרונים דהשלים ל"ו דדוד ממלא שהיתה (שמואל היתה) לגדולתו של שמואל ולא נפקא לן מקרא בהדיא אלא מדלא משכחת לה מ' שנה למניינא אחרינא ולא ושנה למיתתו של עלי שהיא תחילת גדולתו של שמואל בעצמו ל"ש שנה לשמואל ושאול ושלשים ושש לדוד ועלי מת בשנשבה הארון שנאמר (שמואל ח, ד) ויהי בהזקיני וגו' וכתיב (שם, ו) ויהי אחרון ה' בשדה פלשתים ז' חדשים (ותפש"כ) הביאוהו פלשתים (שם, ז) ויבאו אנשי קרית יערים וגו' וכשמלך דוד ביישלים על כל ישראל הביא משם את הארון דכתיב (שם, ח) ויוסף עוד דוד וגו' וכתיב (שם, ז) ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו כ' שנה לא מהן ז' שנים שמלך דוד בחברון ומהן מלך שמואל בעצמו (י"ל) [י' שנה ושאול שם שמואל [שנה אחת ושאול בעצמו] ב' שנים כדכתיב (שם, יג) ושתי שנים מלך וגו' ושמואל לא מת קודם לשאול אלא ד' חדשים שכן מפורש בספר שמואל (שם, כה) ושמואל מת וגו' וכתיב בתריה (שם, כז) ויתמר דוד עוד אלף איש וגו' וברח לו לא אלכם עד ושאול שם שמואל [שנה אחת ושאול בעצמו] ב' שנים כדכתיב (שם, יג) ושתי שנים מלך וגו' ושמואל לא מת קודם לשאול אלא ד' חדשים שכן מפורש בספר שמואל (שם, כה) ושמואל מת וגו' וכתיב בתריה (שם, כז) ויתמר דוד עוד אלף איש וגו' וברח לו לא אלכם עד שמואל שם שמואל וכתיב (שם, כז) ויהי מספר הימים אשר יצב דוד בשדה פלשתים ימים ד' חדשים מלינו י"ל שנים לשמואל ושאול משמת עלי עד שמלך דוד ושלשים ושש לדוד כשמרד בשבלום הרי הרבעים (וכו') [ושמע] לא מהן ט' שנים לשמואל קודם שמלוך לבם מלך דוד מ' שנים ושמלוך בחברון ומלוכה דוד בחברון. [ולפנינו נגמר משכחת לה: בכו] ל"ל מדלא (פ"ש:מ): עי' ירושלמי מגילה פ"א ה"ב כל הענין, ב) שבת קלט. יבמות סד: ב"ק צט: חולין צז., ג) כעין זה ע"ז לט:, ד) ספרי ברכה שנב, ה) עיין מכילתא ס"פ יתרו, משפטים ספ"ד, ו) נעיל נג: יומא יב. מגילה כו. ספרי שם, אבות דר"נ פ' ל"ח, ז) סדר עולם פי"פ, ירושי' מגילה סס"א, ח) [תענית כט. סנהדרין סט: ערכין יג.], ט) [תמורה יד: טו.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאינו שלו ל"ל אחר ד"ה בן פרת: (ב) ד"ה אקבלנה לך הראינך: (ג) ד"ה ואיבעית אימא וכו' אחר אשר הוכתה העיר:

גליון הש"ם

גמ' אסברא לך. כרש"י הגי' אקבלנה לי. ובסדר הדורות בהקדמה אות ד' כתב שכן עיקר:

שינויי נוסחאות

א) ס"ל ועלה [ל"ל ונסב (דק"ס)] הגבול מזרחה תאנת שילה (*ש"מ. וכ"ה בילקוט דברים תתפ"א). ועי' רש"י: ב) שאינו שלה [ול"ל להלן וכרש"י] תוכה ותאכל בקדשים כמלא עיניה שלה (*ש"מ): ג) ותאכל בקדשים בין הסנואין [בכי"ל הסנאין] שלה (*שמב"י): ד) שאמרו כל שהוא רואה ואין דבר מפסיק בינו וכו' כל"ל וכ"ה בס"י (צ"ק): ה) גי' כתה"י ומאכ"י אסברה לי א"ל בגבון. וכ"ג רש"י ועי' גלה"ש וגליקוטים בעמ' הקודם. אך הב"ח תיקן כרש"י לגפינו: ו) אלא אפילו מקצתו (*ש"מ): ז) מאי תיקו (כי"מ): ח) ל"ל על שפת הנחל (*ש"מ): ט) יושב. בכי"ל גרים ליה. ועי' פ"מ שמיעב גרילא זו למיבעיא ליה בתמ"ל נבי יוסב דלוגו לאוכל, מ"מ ביוסב בגמל יש לומר דאוכל מעוס דלמי לא היה גמל היה רוחב אף ביוסב, או דילמא לא שנא: י) מיכא רבי נמתק (*ש"מ): יא) ל"ל באבדב [וכ"ה בס"ין ועי' רש"י לקמן קיט ע"א ד"ה נוב ונבשון מדא מחיב לזו הגרי"ב): יב) מיכא כי נמתק (*ש"מ): יג) שילה וגו' (ש"מ). וכבתה"י מקייס אחל שבן באדם: יד) אדא בר מתנה (*ש"מ): טו) ל"ל וסנהדרין. ומיכא גדולה נמתק (*ש"מ): טז) ל"ל בדרך שמצינו (*ש"מ): יז) אמרי הכי השתא כל"ל (ש"מ וכי"צ): יח) ל"ל אמרי הכא (*ש"מ): יט) י"ד שנה. וכן להלן נ"ד שנה (כי"צ): כ) מדשבע כבשו שבע חלקו (*ש"מ): כא) כש"מ נוסף וגו'. וכבתה"י מיתא דפפוף בשלמותו: כב) הגוס' בכתה"י וכל דפ' הי"מנים אחת עשרה שנה שמלך שמואל בעצמו ושתים שמלך שאול [כי"ל ושמואל] ושבע שמלך דוד בחברון. [לף כי יש קצת שיוויס בין הגוסחאות, מ"מ הענין אחד]. ולפנינו נדפס כהגהת בכ"ז עפ"י רש"י: כג) ושבע שמלך דוד בחברון דכתיב (כתה"י וש"מ). וכל"ל גם לגיר' רש"י: כד) ל"ל ונסב הגבול (*גליון): כה) בכי"ר כשהיו רואין: כו) אין צריך לראות משם כו' אלא מקצתה (כי"ר, ב"ש): כז) על שם שהיה (*ש"מ): כח) ל"ל משכחת (*ש"מ) ולפנינו נגמר משכחת לה: כט) ל"ל מדלא (*ש"מ):

ל) תיבת שנאמר נמתק (*ש"מ): לא) ל"ל ומדלית (צ"ק וכי"פ): לב) ל"ל שבעה (*ב"ש): לג) בעצמו (כי"ר): לד) הרמתי (כי"פ): לה) ל"ל לעיר (ש"מ): לו) עשרים וכתיב והימים כל"ל והל"ל (ב"ש וח"ג). ור' כדף שלח"ז כש"ל אות ל':

ולו א) תאנת שילה מקום שכל הרואה אותו מתאנח עליו על אכילת קדשים שלו רבי אבהו אמר אמר קרא [1]בן פרת יוסף בן פרת עלי עין עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו ב) שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה רבי יוסי ברבי חנינא אמר [2]ג) ורצון שוכני סנה עין שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל ג) בין השנואין תנא ד) רואה שאמרו ד) רואה כולו ולא המפסיק בינו לבינו אמר ליה רבי שמעון בן אליקום לר' אלעזר ה) אסברא ה) לך כגון ו)בי כנישתא דמעון אמר רב פפא רואה שאמרו לא רואה כולו אלא ז) רואה מקצתו בעי רב פפא ח)עומד ורואה יושב ואינו רואה מאי ז) בעי ר' ירמיה עומד על ט) גבי הנחל ורואה (יושב) י) בתוך הנחל ואינו רואה מאי תיקו כי אתא רב דימי אמר רבי יא) בשלשה מקומות שרתה שכינה על ישראל בשילה ונוב וגבעון ובית עולמים יב)ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר [3]חופף עליו כל היום יג)כל חפיפות לא יהו אלא בחלקו של בנימין כי יד) אזיל אביי אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד בר בא הוה ליה לכייליל ולא מיתקן והכתיב [4]ויטש (את) משכן שילה יג) וכתיב [5]וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר אמר רב אדא יד) מאי קא קשיא ליה דלמא שכינה בחלק בנימין וסנהדרי טו) גדולה בחלק יוסף מדמצינו טז) בבית עולמים דשכינה בחלקו של בנימין יז) וסנהדרין בחלק יהודה אמר יח) ליה הכי השתא התם מיקרבן נחלות גבי הדדי הכא מי מקרבן הכא יח) נמי מקרבן יט)כדאמר רבי חמא בר' חנינא רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לבלעה ה"ג רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין והיינו דכתיב [6]תאנת שילה כתנאי [3]חופף עליו זה מקדש ראשון כל היום זה מקדש שני ובין כתיפיו שכן אלו ימות המשיח רבי אומר חופף עליו זה העולם הזה כל היום אלו ימות המשיח ובין כתיפיו שכן זה העולם הבא כ)ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת א"ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה שנה כא) ז' שכבשו וז' שחלקו ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע נשתיירו לשילה ג' מאות ושבעים חסר אחת ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחת מנלן דאמר מר כב)שנה ראשונה עשה משה את המשכן שניה הוקם המשכן ושלח משה מרגלים שבגלגל ארבע עשרה שבע שכבשו ושבע שחלקו מנלן דקאמר כלב [7]בן ארבעים שנה אנכי בשלוח משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי וכתיב ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה כי עבריה לירדן בר כמה הוי בר שבעין ותמני וקאמר [8]בן חמש ושמונים שנה הרי שבע שכבשו ושבע שחלקו מנלן איבעית אימא מדשבע כ) שכבשו שבע נמי שחלקו ואיבעית אימא מדלא משכחת לה [9]בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע מנ"ל דכתיב [10]ויהי כהזכירו את ארון האלהים כא) כג) ותנא כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לנוב כשמת שמואל הרמתי חרבה נוב ובאו לגבעון וכתיב כד) ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה' הני עשרים שנה עשר כב) שנה כט)שמלך בעצמו ושנה שמלך שמואל ושאול ושתים שמלך שאול ושבע כג) דדוד

לשילה ג' מאות ושבעים חסר אחת ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחת מנלן דאמר מר כד)שנה ראשונה עשה משה את המשכן שניה הוקם המשכן ושלח משה מרגלים שבגלגל ארבע עשרה שבע שכבשו ושבע שחלקו מנלן דקאמר כלב [7]בן ארבעים שנה אנכי בשלוח משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי וכתיב ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה כי עבריה לירדן בר כמה הוי בר שבעין ותמני וקאמר [8]בן חמש ושמונים שנה הרי שבע שכבשו ושבע שחלקו מנלן איבעית אימא מדשבע כ) שכבשו שבע נמי שחלקו ואיבעית אימא מדלא משכחת לה [9]בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע מנ"ל דכתיב [10]ויהי כהזכירו את ארון האלהים כא) כג) ותנא כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לנוב כשמת שמואל הרמתי חרבה נוב ובאו לגבעון וכתיב כד) ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה' הני עשרים שנה עשר כב) שנה כט)שמלך בעצמו ושנה שמלך שמואל ושאול ושתים שמלך שאול ושבע כג) דדוד

ונו מאנא שילה. חפשתיו ולא מצאתיו במקרא אבל מצאתיו ועבר כה) מזרחה תאנת שילה (יהושע טו): **תאנת.** לשון תאניה ואניה (מיכה ג). **שהיו מתאנחין ורוחין** כה) שמשם היו זוכרין אכילת קדשים שהיתה במקום מרגליתו: (א) **שאינו שלו.** אשת אדוניו: **בן פרת יוסף.** לשון פריה ורביה. מקום אכילת קדשים נתרבה לו על ידי העין ושילה בחלקו של יוסף היתה כדכתיב (תהלים עח) וימאס באהל יוסף וגו' אחר ויטש משכן שילה כתיב: **ורצון.** ע"י רצון שלא רצה ליזון ממה שאינו שלו: **בין השנואים.** שילה קדשיו נאכלין לף בגבולי שאר שבטים שנשנאוהו: **אסברא** (ב) **לי.** הראני דוגמא לדבר: **בי כנישתא דמעון.** משם היו רואין את שילה ולא היה דבר מפסיק: **לא רואה אלא כולה.** כו) לראות משם את כולה שילה אלא מקצת: **חד בר בא הוה ליה לכייליל ולא מיתקן.** נראה בעיני כי אביו של אביי כייליל שמו: **מי מקרבן.** שילה וגבול נחלת בנימין: **אאנא שילה.** על כז) שהיה בנימין מתאונן עליה: **העולם הזה.** כל מקום שהשרתה שכינה ואף שילה ונוב וגבעון: **נשתיירו נחלה.** מארבע מאות ושמונים מיליאת מלרים לבנין הבית שם"ע: **שניה הוקם המשכן.** דכתיב ויהי בשנה השנית בחדש הראשון וגו' (שמות מ): **וקאמר לנו.** בשעת חילוק כשבא לתבוע חברון בן מ' שנה וגו' והיא היתה השנה השניה נתעכבו במדבר שוב שלשים ושמונה שנה נמלא כלב בן ע"מ שנים כשעברו הירדן וקאמר בשעת חילוקה בן חמש ושמונים שנה הרי שבע נשתהו לכיבוש: **מדשבע כיבשו שבע חילקו.** סברא בעלמא היא: **ואיבעיא אימא מדלא משכח** כח) **י"ד שנה אחר** (ג) **שהוכתה העיר.** דלא כט) מיתוקש קרא דכתיב ביחזקאל [פרק מ] בחדש עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר בראש השנה שנאמר ל) בעשור לחדש היה דבר ה' אלי וגו' ודרשינן במסכת ערכין (דף יב.) איזה היא שנה שראש השנה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל ולא מנו שמיטין ויובלות אלא לאחר ירושה וישיבה וכי אמרת בשנות כיבוש וחילוק י"ד היו ודלית לא) להו ממנין היובלות משכחת לה דחדש הבית בשנת ל"ו ליובל והוה ליה שנת היובל שנת י"ד שנה

מאחר שנה שהוכתה העיר ואי לא לא משכחת לה. כיצד ויהי בשמנים שנה וד' מאות שנה וגו' ויבן הבית לה' לא מהן מ' שהיו במדבר נמצא משבאו לארץ עד שנבנה הבית ארבע מאות וארבעים והבית עמד ד' מאות ועשר הרי מ' מאות וחמשים הרי י"ז יובלות שלימים לא מהן י"ד שכבשו ושחלקו אלא מנו יובלות נמצא בית חרב קודם השלמת היובל י"ד שנה והכי תניא בהדיא בערכין (שם:) י"ז יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ עד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר כן נמצא בית חרב בתחילת היובל ואי אתה מוצא י"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר אלא לא מהן שבע שכבשו ושבע שחלקו ואתה מוצא ארבע עשרה שנה אחר שהוכתה העיר: **ארבע עוב.** ע"י שאול: **נקריב יעריס.** שם נתנוהו לסוף ד' לב) מדשים שעמד בשדה פלשתים שנאמר (שמואל ח ה) ותכבד יד ה' אל האשדודים והמזיריהו בעגלה מדשה ונתנוהו שם ועשה שם עשריס שנה עד שהביאו דוד משם בשנה רלשונה שנעשה מלך על כל ישראל שהיא שנה שמיינית למלכו על יהודה: **הכי גרסינן עשרה דשמואל עלמו.** שהיה שופט לבדו משמת עלי עד שמלך שאול ובמסכת תמורה (דף יד: וטו.) ה"ג לה עשר שנים שמלך שמואל לעצמו לג) דאותה שנה ששאלו להם מלך היא שנה עשירית לשמואל הרמתי ושנה אחת מלכו שמואל ושאול יחד שהיה שאול הולך אחר עלת שמואל עד שסרח במעשה אגג וסר שמואל מעליו בדכתיב (שמואל ח טו) ולא יסף שמואל לראות את שאול וגו' ומלך שוב שאול שתי שנים והן שכתב במקרא (שם יג) ושתי שנים מלך על ישראל ולא חשיב אותם דמלך שמואל בהדיה והיינו דאמרינן במסכת תענית (דף ה:) מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי שנים ומתקה תפלתו של שמואל ברמה לד) דבתלי שנה לאשונה סרח ונגזרה עליו מיתה אלא שעמדה לו תפלת שמואל ושבע שמלך דוד בחברון על יהודה ולכשהמליכוהו כל ישראל עליהם הביא את הארון מקרית יעריס עיר לה) דוד הרי עשריס לו) דכתיב

ל) תיבת שנאמר נמתק (*ש"מ): לא) ל"ל ומדלית (צ"ק וכי"פ): לב) ל"ל שבעה (*ב"ש): לג) בעצמו (כי"ר): לד) הרמתי (כי"פ): לה) ל"ל לעיר (ש"מ): לו) עשרים וכתיב והימים כל"ל והל"ל (ב"ש וח"ג). ור' כדף שלח"ז כש"ל אות ל':

ליקוטים **א"ל ר"ש בן אליקום לר"א אסברא לך.** פירש"י אסברא לי הראני דוגמא לדבר עכ"ל. נראה ממשמעות רש"י כאלו רשב"א אמר לר"א שיסביר לו, היפך ממשמעות לשון הגמרא. ואין הכרע איזה גירסא נכונה, אם גי' הגמרא א"כ ברש"י ט"ס רצ"ל אסברא לך אראך דוגמא, ע"כ פקח עיניך וראה בכתובות (דף נ' ע"ב) ר"ש בן אליקום קרא את ר"א רבי, ובזבחים (דף סה ע"ב) אמר ר"ש ב"א אמר ר"א בן פדת דהוא סתם ר"א, הרי רשב"א אמר משום ר"א א"כ ר"א רבו של רשב"א, וכן בב"ב (דף פא ע"א) אמר ר"ש ב"א לר"א כו' א"ל ר"א תשאלני בבית המדרש כדי לביישני. וא"כ אחר שזכינו לדין דר"א רבו דרשב"א א"כ גירסת רש"י נכונה דר"ש ב"א אמר לר"א אסברא לי הראני דוגמא וק"ל (ס' הזהירות בהקדמה אות ת):

דכתיב והימים אשר מלך וגו'. ל"ג [ב] שנה הרי נ"ג ומרבע שמלך שלמה לפני בנין הבית ואותה שנה שלמו ארבע מאות ושמונים ליציאת מצרים נשתיירו לשילה שס"ט: **מנהני מילי.** שהיה היתר לבמות אחר קדושת שילה משחרבה: **כי לא נאתם.** בימי גלגל אל המנוחה וגו': **ונמה חנקן.** הכתוב לכתוב את שניהם: **ליתן היתר במה בין זה לזה.** דהא [ג] קרא בהיתר במות דגלגל משתעי וקאמר עד מתי אני אומר לכם אין כל היתר בעיניו כי לא באתם עד עתה וגו' אבל לא לא משבאתם ואי אין היתר בין זו לזו לא ה"ל למיכתב אלא מנוחה ומדכתיב נחלה ש"מ דה"ק להו אחר קדושת המנוחה תחזרו להיתר הראשון עד בואכם אל הנחלה: **אי הכי.** דשעת היתר הואי נייתי נמי מעשר שני לגוב וגבעון שהרי נשתלקו [יא] כל קדושת שילה ומאי טעם לא תנן במתני' לאוכלו שם: **שם שם.** ואכלתם שם (דברים יב) אי נמי (כי אם) [יב] לפני ה' אלהיך (תאכלנו) במקום אשר יבחר לשכן שמו שם (שם יד) ובארון כתיב (שמות מ) [ונתת] שם את הארון וגו': **וכיון דארון לא הוה.** דכל ימי גוב וגבעון היה הארון בקרית יערים כ' שנה ובעיר דוד עד שנבנה הבית: **פסח וקדשים נמי.** דהא ואכלתם שם בהו נמי כתיב (דברים יב): **מני.** הך מתני' דקתני מעשר שני בכל ערי ישראל ולא היה צריך להדיא שם: **ר"ש היא.** דאמר חובות שאין קבוע להם זמן לא קרבו בגוב וגבעון והיינו בכורות ומעשר בהמה וליף טעמא כדאמרן לעיל [יג] [דף קיח.] בגלגל וכיון דמעשר בהמה לא הוה התם מעשר דגן נמי לא בעי לאיתויי התם דאיתקוש להדדי דכתיב (דברים יד) עשר תעשר ואמרינן בשתי מעשרות הכתוב מדבר במסכת בכורות (דף נג.): ה"ג **אכל לר' יהודה ה"ל דאמר רב אדא בר אהבה** [יד] **מעשר שני נאכל בגוב וגבעון לדברי ר' יהודה: והא בעינן בירה** [טו]. דכתיב (דברים יב) לפני ה' אלהיכם: **גוב וגבעון.** חדא חשיב לה: **זו וזו שילה.** ואפילו הכי יש [טז] היתר בתרה דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא ובקדושת ירושלים גופה סבירא ליה דיש אחריה היתר כדאמרינן במגילה (דף י.) שמעתי שמקרידין בבית חוניו בזמן הזה ואוקימנא כר' ישמעאל: **זו וזו ירושלים.** ועד שיבנה הבית לא נאסרו הבמות: ויהי

באו לנוב וגבעון [כו'] קדשים קלים ומעשר שני בכל ערי ישראל. ברש"י פירקין במתניתין (דף קיב:) פירש בקונטרס [ט] דלעולם בבאו לגבעון לא הוזכר מעשר שני לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה ותימה דהא פריך הכא בגמרא דמעשר שני נמי נסקיה להתם בנוב וגבעון ומסיק דמתני' ר' שמעון היא דאמר חובות שאין קבוע אין זמן לא קרבו דהיינו בבכור [יז] ומעשר בהמה וכיון דמעשר בהמה לא הוה התם מעשר דגן לא בעי לאתויי התם דאיתקוש להדדי והשתא מהאי טעמא דאיתקש למעשר לא יהא נאכל כלל כמו מעשר בהמה בגוב וגבעון למ"ד לא קרבו חובות והיו צריכין להמתין בבכור ומעשר עד שיוממו ונאכלין במומן לבעלים ומעשר שני לא יהא לו תקנה אלא בפדיון ויש ספרים דלא גרסי במתניתין מעשר שני כלל גבי גוב וגבעון וגרסה לפרש דלעניין הבאה הוא שייך [יח] להקיש דאי הא טעון הבאת מקום גם זה יהא טעון הבאת מקום כדקאמר לר' יהודה דאמר חובות קרבו בגוב וגבעון נאכל גם מעשר שני נאכל שם אבל מה שאין מעשר בהמה קרב לרבי שמעון משום דחובות לא קרבו לענין זה אין שייך להקיש מעשר שני שלא יהא נאכל בכל מקום דהא דאין מעשר בהמה נאכל משום דבעי מתן דמים ואימורים ולא אפשר אבל מעשר שני שרי ומיהו קשה דלעיל בפרק קדשי קדשים (דף ס:) יליפינן מעשר מבכור דאין נאכל בזמן הזה ויש גירסות בספרים ושם פירשתי [יט] ועוד קשה אי משכחת מעשר דנאכל בכל ערי ישראל א"כ הא דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף לו:) מרבה אני מעשר שיש לו היתר בכל מושבות דאמר ר' אלעזר מנין למעשר שנטמא כו' למה לי דרבי אלעזר הא כיון דבגוב (נאכל) וגבעון נאכל בכל ערי ישראל א"כ יש היתר בכל מושבות כדאמר התם (דף לח:) לקמיה בההוא פירקא גבי חלות תודה [כ] ורקיקי נזיר נאכלין בגוב וגבעון וי"ל דאיצטריך התם דרבי אלעזר משום רבי יהודה דאמר בשמעתין שלא בירות הן של שילה ושל גוב וגבעון ושל בית עולמים נאכילת מעשר שני ואליבא דרבי יהודה וא"ת והיכי קאמר התם ומוליא אני בכורים שאין להם היתר בכל מושבות והלא נאכלין בגוב וגבעון בכל ערי ישראל כמעשר שני ויש לומר דבכורים לא אפשר משום דבעו הנחה אצל המזבח [כא] ובגוב [כב] וגבעון ממטו להו התם כדאמרינן לעיל בפרק קדשי קדשים (דף ס:) ובפרק בתרא דמכות (דף יט:) ובתמורה בפרק אלו קדשים (דף כא.) דבכורים אינם שלא בפני הבית משום דבעו הנחה ועוד מידי דהוה אחזה ושוק ותרומת לחמי תודה דאמרי' לעיל (דף קיח:) נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה משום דבעו תנופה ובכורים נמי בעו תנופה דלא דמי למנחה דקרבה בבמה בלא תנופה לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה במתניתין בפירקין כדפרישית לעיל דמנחה עיקר מצותה (סמיכה) [כא] והקטרה הלכך משום תנופה לא בטלה אבל הני דעיקר מצותן תנופה בטלה תנופה בטלי אינהו: **הא מני רבי שמעון היא.** הכי נמי מני למימר רבנן היא דאמרי חובות ליחיד לא קרבו בשעת היתר הבמות אף בבמת גבור וכן רבי מאיר אלא נקט ר' שמעון משום דעביד הך דרשא עשר בשני מעשרות הכתוב מדבר: הגי"ה **ואיתקש [מעשר] דגן למעשר בהמה.** לעיל בפרק קדשי קדשים (דף ס:) נקט היקשא דמעשר לבכור והכא והתם סגי בחדא: **זו וזו שילה.** פירש בקונטרס ואפילו הכי הוי היתר בתרה דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא ובקדושת ירושלים גופה סבירא ליה דיש אחריה היתר כדאמרינן במגילה (דף י.) שמעתי שמקרידין בבית חוניו בזמן הזה ואוקימנא כרבי ישמעאל עכ"ל ולא [ט] דק דהתם רבי ישמעאל ב"ר יוסי דהוא בתראה בימי רבי והכא רבי ישמעאל בן אלישע בר פלוגתיה דר' עקיבא רבו של ר' שמעון בן יוחי וההוא אסיקנא לעיל [כ] לפוס חד גירסא דכולי עלמא קדשה ומיהו אי אפשר לומר לדידיה שלא יהא היתר אחר שילה דהא

1. וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלִָם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים:
מ"א ב, יא
2. וַיָּחֶל לִבְנוֹת בְּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשֵׁנִי בְּשִׁנַּת אַרְבַּע לְמָלְכוּתוֹ:
דה"ב ג, ב
3. כִּי לֹא בָאתֶם עַד עַתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:
דברים יב, ט
4. הֵיתָה לִּי נַחֲלָתִי כַּאֲרִיֵה בַּיָּעַר נָתְנָה עָלַי בְּקוֹלָהּ עַל כֵּן שְׂנֵאתִיהָ:
ירמיה יב, ח
5. הֵעִיט צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי הֵעִיט סָבִיב עָלֶיהָ לְכוּ אִסְפוּ כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה הַתִּיזוּ לֶאֱכֹלָה:
ירמיה יב, ט
6. וְאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּתִיהָ:
תהלים קלב, יד
7. כִּי בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ:
תהלים קלב, יג

מוסף רש"י

אל המנוחה זו שילה. שנמו מלכנוס (מגילה י.):

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ל ר"ל לר' יוחנן אי הכי מעשר שני:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה זו וכו' ולא דק. עיין לעיל דף ס ע"ב תוס' ד"ה קסבר:

שינויי נוסחאות

א) בכתה"י וכתיב. וכן בד"ו רפ"ט וש"ם. ו"כ ישר מאד, לאינו מבינ רואה מן הכתוב שמלך בחברון ז' שנים כי היכי לגא מייתי ראיה לעשרה שמלך שמואל כו', אלא אחר דחשיב הכתשבון של העשרים שנה אמר וכתיב והימים כו' וכירושלם מלך ל"ג הרי נ"ג ובשלמה כו'. ובזה אין אנו צריכים להגהת הס"ק ברש"י [ר' להלן אות טן]. (דק"ס): ב) שנים ובירושלים מלך ל"ג שנים. וארבע דשלמה דכתיב ויחל כו' כל"ל (*ש"מ): ג) חלקן הכתוב כדי (*ש"מ): ד) בגוב כתה"י הגילקא אי הכי מע"ש נמי, וכמ"ש הב"ח, וכ"כ ברש"י ובש"מ. ועי' קר"ח שהקשה על נוסח זה לאינו מובן דהא כל שכן אי לא הותרו הבמות הוי קשיא אמאי נאכל בכל ערי ישראל. עכ"ל: ה) מעשר שני נייתי להתם ונייתי נמי (כי"מ וב"מ מרש"י): ו) ל"ל ומעשר (ש"מ): ז) ל"ל וכן הוא אומר. וכן הלאן (*ש"מ): ח) ר"ש אומר. הטורי אבן במגילה (מ ע"ב) כתב דע"כ ע"ם הוא כאן, דאל"כ קשה דר"ש אדרבא ל"ל לקמן בסמוך (רש"ש). ועי' רד"ל: ט) גי' ל"ק ל"ג שנה שמלך על כל ישראל וד' שנים מלך בחברון הרי נ"ג וכו'. ולאה אות ט: י) דהאי (*ש"ש): יא) נסתלקה (*ש"מ): יב) ל"ל ואכלת (גליון): יג) לעיל מפסח בגלגל (באה"מ): יד) בגמ' לפנינו איתא בר מתנה (הגרי"ב) טו) בכתה"י וש"מ בירה. מקדש. דכתיב: טז) בכתה"י הוה: יז) ל"ל בכור (ב"ש): יח) ל"ל דשייך: יט) בכ"ם נוסף ותיפוק לי' דאינם נאכלות בכל מושבות אמר ר"ל זאת אומרת חלות תודה: כ) ובגוב וגבעון ממטו להו התם. ל"ע דנהי דממטו ליה התם מ"מ אתא"כ יאכל בכל ערי ישראל. ולולא דמסתפינא ה"ל דהכן תמצ מיונים מיומניים, דהרי קושיתם היתה אלינא דר"ש ואליבה ודאי בתרן בגוב וגבעון. אך מ"מ יש להקשות קושיתם אלינא דר' יהודה (ראמ"ה): כא) ל"ל קמיצה (הגרי"ב, וכ"ה בד"ו):

קיט: פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

1. כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר יהוה אלהיך נתן לך:
2. דברים יב, ט
2. וישלך להם יהושע גורל בשלה לפני יהוה ויחלק שם יהושע את הארץ לבני ישראל במחלקתם: יהושע יח, י
3. ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור ליהוה ומפלא לעשות ומנוח וראשתו ראים:
שופטים יג, יט
4. ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה או זבח:
ויקרא יז, ח
5. אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני יהוה: וסמך ידו על ראש העלה וברצה לו לכפר עליו:
ויקרא א, ג-ד
6. ושחט אתו על יך המזבח צפנה לפני יהוה וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב:
ויקרא א, יא
7. ושחט את בן הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד:
ויקרא א, ה. ובת"א איין ויקרא יז
8. והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יהוה על שני בכשים קדש יהיו ליהוה לכהן:
ויקרא כג, כ. ובת"א איין ויקרא י
9. והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה ליהוה והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח:
ויקרא ב, ח
10. למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זבחים על פני השדה והביאם ליהוה אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים ליהוה אותם:
ויקרא יז, ה
11. וזרק הכהן את הדם על מזבח יהוה פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחוח ליהוה:
ויקרא יז, ו
12. והיו על אהרן ועל בניו באהל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו:
שמות כח, מג
13. ולקחו את כל בלי השרת אשר ישרתו בם בקדש ונתנו אל בגד תכלת וכסו אותם במכסה עור תחש ונתנו על המוט:
במדבר ד, יב
14. וזרק הכהן את הדם על מזבח יהוה פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחוח ליהוה:
ויקרא יז, ו. ובת"א איין ויקרא א' ונו' ש"נ אות ה':
15. ונתתה אתה תחת ברכב המזבח מלמעה והיתה הרשת עד חצי המזבח:
שמות כז, ה
16. בבאם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו כאשר צוה יהוה את משה:
שמות מ, לב

מוסף רש"י

הוראת שעה היתה. לוקח שעה סיתה, לו ולו סא שלר לידי היכר דברים לסתיר (כתובות סו.). ולא מגריע מינה לזרוים (סנהדרין פ:) אליהם כתיב. לשון קושיא הוא (לעיל קז.): זבחים ולא מנחות. דכתיב למען אשר יביאו בני ישראל וגו' על פני השדה, היינו במה בשעת היתר שלהם, והביאום לה' פותח אהל מועד בשעת היתר ולא הספיק להביאם עד שנאסרו, דלמאן (לעיל קו:) דפסוק זה בקדשי קדשים שוקדשו בשעת היתר והקריבום בשעת איסור קמ", וזבחו זבחי שלמים, ומפרש בת"כ אין לי שקרבו בבמה אלא שלמים, דהא אוקימנא בקדשי במה, מנין אף עולה, ת"ל זבחים, יכול אף מנחה, ת"ל אותם ס"ל אותם, ומה ראיה מחרי שריבה ומעטו, אמרת מה שלמים הבאים בנדר ונדבה אף כל הבא בנדר ונדבה, ולר"מ איתרבו מני מנחות ונזירות ורבנן דייקי זבחים ולא מנחות אלא דבר הזבוח: חזה ושוק. המוסר שלמים ותודה, ותרומת לחמי תודה. מרבה מנות המורמות לכהן מאדבע מיני מנות שבתודה, כדכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן וגו' ואין נוהגין בבמה קטנה. דכתיב כהו לתיקי תעשה לה', ולא בבמה (לעיל קז:) עולת במה יחיד שהכניסה בפנים. דסכי תנינן (לעיל קיב: ע"ש) מה בין במה לבמה דקריבה עולה בבמה יחיד בשעת היתר ולא הבאה ולא היא ניחוח ואינו נאכל ביאיגא כו' אם הקדים בבמה לקריבה עולה בבמה יחיד בשעת היתר בבמות, ומקבלה מחיצות. על עזרה לכל דבר, דהוי כמי שהוקדשה מתחלה לקריבה למזבח דעשה ונאכלת ביאיגא ובדרום ובאלר כמי מנחות ונזירות ורבנן דייקי זבחים ולא מנחות אלא דבר הזבוח: תודה ותודה. דמרבה מנות המורמות לכהן מאדבע מיני מנות שבתודה, כדכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן וגו' ואין נוהגין בבמה קטנה. דכתיב כהו לתיקי תעשה לה', ולא בבמה (לעיל קז:) עולת במה יחיד שהכניסה בפנים. דסכי תנינן (לעיל קיב: ע"ש) מה בין במה לבמה דקריבה עולה בבמה יחיד בשעת היתר בבמות, אבל ביהון ובבגדי שרת ומחיצה לדמים וכולהו אחרינו הא אוקימנא דדוקא בבמה קטנה, אבל בבמה גדולה: מז] דבפוסי ולקיים נהגו בקולהו: מח] בגמ' ס"מ כגי' תוס': מט] ל"א עלו מהר (צ"ק):

מלינו אבשלום שהקריב בחברון כדכתיב (שמואל ב טו) אלכה נא ואשלמה את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון וכתיב (שם) כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור לאין לומר דהוה מפרש דלא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון שהיו שם טובים ולהקריבם בגבעון בבמה גדולה בהאי מועד כדבעי למימר בריש פרק שני דתמורה [דף יד:] דהא מסקינן התם על כרחין דלאקרובי בחברון בבמה יחיד אזל דאי להביא מחברון מיבעי ליה ועוד כתיב בשמואל (א טו) כי הוא יבבח הזבח ובשאול כתיב (שם יג) הגישו אלי העולה והשלמים ויעל העולה ובסמוך מייתי לה קראי שהקריב בגלגל בבמה: **ויהי בנוח הארון.** פירש רש"י פסוק בדברי הימים (ג ו) קומה ה' אלהים לנוחך אתה וארון עוזך והוה מלי להביא פסוק דכתיב ביהושע (פרק ג) והיה כנוח כפות רגלי הכהנים נושאי הארון. אי נמי (במדבר י) ויהי בנסוע הארון וגו' ובנוחה יאמר וגו': ה"ג **משבינהו גברא לגברי** מ). פירשתי לעיל בפ' אין זה וזה יסוד דלומי: מא) **ואליהם כתיב.** והא דאמרן לעיל ואליהם לערב פרשיות היינו שחיטה והעלאה אבל כולי האי לא אמרן לערב היתר בבמות על איסור בבמות:

ה"ג **הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה בשעת היתר הבמות פטור מכלום.** וקשה היאך שייך למיתני מב) בדבר שמלאתו בכך וכי תימא דאילטריך משום חובות דאין קריבין בבמה או משום קרבנות צבור ואם שחט והעלה מג) בחוץ פטור מכלום הא איכא נאו הבא מכלל עשה ועדיפא לפרש דמיירי בעולת במת יחיד דאפילו הקדישה על מנת להקריבה בבמה גדולה מד) ואפי' הכניסה בפנים דקלטוה מחיצות דבבמה אפי' הכי אם חזר והוציאה ושחט והעלה בחוץ פטור מכלום: מ) **אין מנחה בבמה וכיהון ובגדי שרת כו'.** מנחה לא הוא דומיא דאיכא דמאן מה) דאית ליה מנחה בבמה היינו דלא קרבה כלל אפילו בבמה גדולה מו) כגון מזבח הנחושת שבגיבעון וגבעון וכולהו מז) נהגו דכולי עלמא מודו דבקדשי בבמה גדולה יש מיאוי: **בעי** רב אחא מה) עולת במת יחיד שהכניסה בפנים וחזר והוציאה לחוץ מהו מי אמרינן כיון דעיילא לה קלטה להו מחיצות או דלמא כיון דהדור הדור לאו היינו דרבה ורב יוסף דתנן קדשי קדשים שנשחטו בדרום מועלין בהן ומיבעיא להו מהו מנו) שירדו רבה אמר ירדו רב יוסף אמר לא ירדו מיבעי ליה מיבעי לרב יוסף כך גירסת רש"י ז"ל

שילה נחלה זו ירושלים אי נמי איפכא היינו דכתיב [1] אל המנוחה ואל הנחלה אלא למאן דאמר זו וזו שילה או זו וזו ירושלים מנוחה [א] נחלה מיבעי ליה קשיא בשלמא למ"ד זו וזו שילה מנוחה דנחו מכיבוש נחלה (זו) דפלגו התם נחלות דכתיב [2] ויחלק [א] להם יהושע ויפל להם גורל בשילה על פי ה' אלא למ"ד זו וזו ירושלים בשלמא נחלה נחלת עולמים אלא [ב] מנוחה מאי מנוחה מנוחת ארון דכתיב ויהי [ג] כנוח הארון בשלמא למ"ד זו וזו ירושלים אבל שילה הוה שריא במות היינו דכתיב [3] ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה' אלא למ"ד זו וזו שילה ובמות הוה אסירן מאי ויקח מנוח [ד] הוראת שעה היתה תנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון בן יוחי דאמר זו וזו ירושלים [ה] וסימניך משכי [ו] גברא לגברי: כל הקדשים [וכו']: אמר רב כהנא לא שנו אלא בשחיטה אבל בהעלאה כרת נמי מיחייב מאי טעמא דאמר קרא [4] ואליהם תאמר על [ז] הסמוכין [ח] תאמר מתקיף לה רבה מי כתיב ועליהם תאמר אליהם [ט] כתיב (ואליהם קרינן) ועוד [י] תניא ארבעה כללות היה רבי שמעון אומר בקדשים הקדישן בשעת איסור בבמות ושחט והעלה בשעת איסור בבמות בחוץ הרי הן בעשה ולא תעשה ויש בהן כרת [כ] הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה בשעת איסור הבמות [ל] הרי הן בעשה ולא תעשה ואין בהן כרת הקדישן בשעת איסור הבמות ושחט והעלה בחוץ [מ] בשעת היתר הבמות הרי הן בעשה ואין בהן בלא תעשה הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה בשעת היתר הבמות פטור מכלום תיובתא דרב כהנא תיובתא: ואלו קדשים [וכו']: [נ] סמיכה [ס] דכתיב [5] לפני ה' וסמך שחיטת צפון דכתיב [6] צפונה לפני ה' מתנות סביב [ע] דכתיב [7] וזרק [פ] על המזבח סביב (סביב) תנופה דכתיב [8] והניף [צ] הכהן לפני ה' הגשה דכתיב [9] והגישה אל המזבח: רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה: [ק] אמר רב ששת לדברי האומר יש מנחה בבמה יש עופות בבמה לדברי האומר אין מנחה בבמה אין עופות בבמה [ר] [10] זבחים ולא מנחות [ש] זבחים ולא עופות: וכהן דכתיב [20] וזרק הכהן: בגדי שרת [30] לשרת בקדש: וכלי שרת [40] אשר ישרתו בם בקודש: לריח [ג] ניחוח דכתיב [50] לריח ניחוח לה': מחיצה בדמים [ד] דכתיב [60] והיתה הרשת עד חצי המזבח: ריחוץ ידים [מ] דכתיב [70] ובקרבתם [מז] אל המזבח ירחצו: אמר רמי בר חמא לא [מ] שנו אלא בקדשי במה קטנה והקריבום בבמה קטנה אבל בקדשי במה קטנה דקרבינהו בבמה גדולה יש חיצוי מותיב רבה [מ] חזה ושוק תרומת לחמי תודה נוהגין בקדשי במה גדולה ואין נוהגין בקדשי במה קטנה אימא נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה איכא דאמרי אמר רמי בר חמא לא שנו אלא בקדשי במה גדולה והקריבן בבמה גדולה אבל בקדשי במה קטנה אף על גב דקרבינהו בבמה גדולה אין חיצוי לימא מסייע ליה חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגין בקדשי במה גדולה ואין נוהגין בקדשי במה קטנה ופליגא דרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר [מ] עולת במת יחיד שהכניסה [מא] בפנים קלטוה [מב] מחיצות לכל דבר בעי רבי זירא עולת [מג] במת יחיד

ויהי נוח הארון. חיפשתיו ולא מצאתיו [מא] ואם אינו בכתובים יש לי מקרא אחר בדברי הימים (ג ו) קומה ה' אלהים לנוחך אתה וארון עוזך: **מנות.** בימי שילה היה שהרי לא מרבה עד שמת עלי: הכי גרסינן **הגה דבי ר' ישמעאל כל' שמעון בן יוחי.** ברייתא נמצאת בבית מדרשו של ר' שמעון [מב] שהיו תלמידי ר' ישמעאל שונים כמותו: **משכינהו גברא לגברי.** ר' שמעון שהוא יחידי משך את תלמידי ר' ישמעאל להניח דברי רבם שאמר זו וזו שילה: **לא שנו.** הא דקתני דהקדישן בשעת היתר והקריבם בשעת איסור אין בהם כרת [מג]: **אלא בשחיטה.** כדמניא בהשוחט (לעיל דף קו:) יכול יהא חייבין עליו [מד] כרת תלמוד לומר זאת להם ואין אחרת להם: **ואליהם תאמר.** גבי העלאה כתיב ובתר [מה] קרא דאיירי בשוחט קדשים שהקדישן בשעת היתר [מו] ושחטן בשעת איסור [מז] ולא יזבחו עוד וגו' לשוקיימנא בהכי: **ושחט והעלה.** אחד שחט והעלה [מח] אחד שחט וחצירו העלה. אלמא בהעלאה נמי קתני דאין בה כרת: **לפני ה' וסמך.** לרלונו לפני ה' וסמיך ליה (ויקרא ז) וסמך את [מט] ידו: **לפונה לפני ה'.** ולא לפונה בבמה והכי דריש ליה נמי בתורת כהנים: **על המזבח סביב.** ומהכא נפקא לן מתן סובב [נ] באיזהו מקומן (לעיל דף נג.): וסיפיה דקרא אשר פתח אהל מועד: נראה בעיני דהכי גרסינן [נא] **הגשה דכתיב** (ויקרא ז) **הקרב אותה** [נב] **לפני ה' וגו'.** ומהאי קרא נפקא לן הגשה בקרן מערבית דרומית במסכת סוטה (דף יד:) ובמנחות [נג] (דף יט.): **זבחים.** (ויזבחו זבחים) [נד] שלמים לה' אותם ואוקימנן לעיל (דף קו:) להאי קרא בקדשים שהקדישן בשעת היתר במות וכתיב אותם מיעוטא אלמא זבחים הוא דהוו נהגי בהו ולא עופות ומנחות: **וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח וגו'.** (ויקרא ז) ודרשינן ליה בת"כ בפרשת שחוטי חוץ זריקת כהן פתח אהל מועד ואין זריקת כהן בבמה אלא אף הזריס והעבדיס: **ישרתו בם בקדש.** היינו משכן: **ריח ניחוח.** בההוא [נה] קרא נמי וקריב אחד לריח ניחוח לה': **עד חלי המזבח.** מהכא נפקא לן מחילה לדמים בפרק איזהו מקומן (לעיל דף נג.) וכתיב המזבח היינו מיעוטא בההוא מזבח לחודיה דאיירי בה קרא והיינו מזבח של משכן: **לא שנו.** דיש מחילה לדמים בבמה גדולה: **אלא קדשים.** שהוקדשו לשמו [נו] והקריבו בה: **אבל קדשים ששחטן** [נז] **בבמה קטנה.** והכניסן והקריבן בגדולה אין מילוי ואם בא ליתן עולה למעלה מן המזבח יתן: **ואין נוהגין בקטנה.** דכתיב בהו תנופה לה' [נח] מכל מקום בבמה גדולה איתנהו ואפילו בקדשי במה קטנה והי"ל לכולהו: [נט] **לא שנו.** דיש חילוי בבמה גדולה אלא בזמן במה גדולה כלומר בשעת איסור הבמות אבל בזמן היתר הבמות אין חילוי בין זו לזו בדבר הקרב בשמיהן הלכך אפילו [נט] בגדולה הקריבן לגדולה אין חילוי: שהכניסה

מסורת הש"ס

ג) לעיל קח: רש"ג, ד) לעיל נג: [יומא נט.], ה) [לעיל קז: ע"ש], ו) תוסס' פי"ג ה"ד, ז) ע' ת"כ אחרי פ"ט הל' ד-ה, ח) ת"כ ויקרא נדבה פ"ד ה"א, ט) [לעיל סט.], י) ע' ירושי' חגיגה פ"א הה"ד, יא) [לעיל קיז:] ירושי' מגילה פ"א הי"ב, יב) מעילה ג., יג) [מקבלת זה הוא נמי בכתוביס בתהלים סימן קלב ע"ש. ויש לחביא ראיה מן פסוק אחר בדברי הימיס ג' פי' כח גבי דוד כתיב אני עם לבבי וגו' בית מנוחה לארון בבית ה' ש"ש], יד) ע' ל"ק, טו) שייך לעיל במשנה קיג.

גליון הש"ס

[גמ' סמיכה דכתיב לפני ה'. עי' לעיל דף לב ע"א בתוס' ד"ה מאי שנא סמיכה וכו'].

שינוי נוסחאות

א) ל"ל אל המנוחה ונחלה מיבעי (ב"ש). ב) [ש"ש] ביהושע יח פ"ש כתיב וישלך לסם יהושע גורל בשלה לפני ה', אבל קבל קבל ויחלק וגו' לא אלמא קבל דוישלך: ג) אלא מנוחה מאי [הוא (כ"ש)] מנוחה ארון (ב"ש): ד) גי' כ"מ ויהי כנוח כפות רגלי הכהנים. ועי' תוס' ד"ה, ובכ"מ מיימי קבל דהס"ל (ו, יד) ואלה אשר העמיד דוד על ידי שיר ממנה הארון. ועיין יעב"ץ שהמ דזהו הפסוק הנכון ע"פי פסק בעולה. עי"ש שהמה על רש"י ותוס'. וכ"כ בנמוקי הגכ"ש: ד) משכינהו (ש"מ). ולדברי התוס' לעיל נג ע"ב ל"ל גברי לגברא. אז דגרסינן בדברי ר' ישמעאל זה הוה ירושלים כמו שגורסין במקלת ספרים (רש"ב"א יומא נט ע"א): ה) ל"ל הראשונים. ותיבת הסמוכין ממקק (ש"מ): ו) גי' ש"מ ואלהם כתיב ואליהם קרינן. וכן בכי"ל נרס המיבות שבגוגריים [וכ' לעיל דף קז ע"ל בש"ש אות ה]. ועי' תוס"ק שהמיין מזה: ז) הבמות בחוץ הרי (ש"מ ופרי"ד): ח) מיבת בחוץ ליתא בכתב"י ובפרי"ד: ט) גי' ב"ש סובב. וי' אות ל': י) ל"ל דוקא אל הדם על המזבח וכו' (רש"ש. וכ"ה בכתה"י): יא) בפיה"מ לרמב"ם ובפרי"ד ובכי"ל ובפיה"מ מיימי קבל תנופה לפני ה': יב) בבמה מאי טעמא זבחים (כתה"י וש"מ). [בש"מ ופרי"ד הסדר הפוך. דבריהם גרסי לדברי האומר יש מנחה כו'. ואמ"כ לדברי האומר אין מנחה]: יג) ל"ל וריח (יעב"ץ): יד) ל"ל לדמים (ש"מ וצ"ש): טו) ידים ורגלים (ש"מ): טז) בכי"ל מיימי קבל בבאם אל אהל מועד ירחצו מים. וכ"כ בפיה"מ לרמב"ם ובפרי"ד ובכי"ב. ועי' תו"ק: יז) ל"א [וכולן כעין נוס' רש"ש] לא שנו אלא בקדשי במה גדולה. בגדולה והקריבו בבמה גדולה. אבל בקדשי במה קטנה דקרבינהו בבמה גדולה אין חצוי. מתיב רבה חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגים בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה, אימא נוהגין בקדשי במה גדולה ואין נוהגין בקדשי במה קטנה. איכא דאמרי אמר רמב"ח לא שנו אלא בזמן במה גדולה אבל בזמן במה קטנה אע"ג דקרבינהו בבמה גדולה אין חצוי מתיב רבה חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה אימא נוהגין בזמן במה גדולה ואין נוהגין בזמן במה קטנה ופליגא דרבי. ועי' במפרשים. ועי' בה"ן וקב"ל דמדברי התוס' בד"ה אין מנחה וכו' שכתבו דבקדשי במה גדולה כ"א יש מיזוי, מוכח דגרסי כלפניו דהא לגי' רש"י יח) בכתה"י נתנו פליגי בזה: עי' ד"ק, ועי' רש"ש לקמן קב ע"ב: יט) ל"ל קלטה לה (ש"מ): כ) מרש"י לקמן קב ע"ב ד"ה מהו גר' דגרס כאן קרבן וא"ג עולת (עו"ש): כא) ולא מצאתיו בכל הכתובים. ויש לי מקרא אחר בר' כל"ל (ב"ש). ובכתה"י כלפניו אלא שבכי"ל גר' בנביאים במקום בכתובים: כב) בש"מ גורס ר' ישמעאל: כג) בת"ק ובתיבות אלא בשחיטה נמסקות (ש"מ): כד) עליה (ש"מ): כה) ובתר האי קרא (ש"מ, וכנו"ד בכתה"י): כו) היתר במות (ש"מ): כז) איסור כתיב ולא בר' (כי"ר): כח) והעלה הוא, ואחד שחט בר' כל"ל (צ"ש): כט) בכתה"י. וכ"ה במקלת": ל) בכתה"י סביב (כתה"ר). ור' תוס' ע' ו"ל: לא) בפיה"מ לרמב"ם ובכע"ב גרסי כלפניו, וכן משמע בתוס' מנחות קפ ע"ב. ובטה"ק תולה שינוי הגרסחאות במחלוקת תנאים עיי"ש וע"ע בתו"ר: לב) אותה בני אהרן (כתה"ר). וכ"ה במקלת": לג) בכתה"י וש"מ נוסף ובמכילתין בפרק קדשי קדשים (דף סג ע"א): לד) ל"ל וזבחו זבחי (ש"מ). ועי' הג' מסק שלמה: לה) בההוא דוזרק הכהן נמי כתיב דהקטיר (כי"ר). ועי' רש"ש: לו) ל"ל לשמה (ש"מ): לז) ל"ל שהוקדשו (ש"מ). ובל"ק ששחטן בבמה: לח) ל"ל לפני ה' (ב"ש): לט) אפילו קדשי גדולה הקריבן בגדולה אין חיצוי כל"ל (צ"ק): מ) ל"ל מי כתיב דעליהם והא דכו' כב) למיתני פטור מכלום דבדר (צ"ק): מג) ל"ל והעלה בבמה קטנה אמאי פטור מכלום כו' (ב"ש): מד) גדולה והכניסה בפנים דקלטוה כו' כל"ל (צ"ק): מה) בד"ו וס"ר דמאן דאית ליה אין מנחה דכו' (גליון, וח"ן): מו) בש"מ נוסף בשעת היתר הבמות, אבל ביהון ובגדי שרת ומחיצה לדמים וכולהו אחרינו הא אוקימנא דדוקא בבמה קטנה, אבל בבמה גדולה: מז) נגמר' לפניו ר' זירא (הגרי"ב). ונגמר' כי"מ כגי' תוס': מח) ל"ל עלו מהר (צ"ק):

י) **שהכניסה** גרס בדרבי אלעזר שהכניסה לאחר ששחטה בחוץ. **קלטוה מחיצות לגו דבר.** גרס י) במסכת מעילה (דף ג.). אלמא אף קדשים שנשחטו בבמה קטנה שהקריבן בגדולה כל דין במה גדולה נוהג בהן. ושמעינן מינה נמי דבשעת היתר במה נמי לא נשתנה דין גדולה מהלכתא יא) **ושתיהן הלשונות** דרמי בר חמא פליגי אדרבי אלעזר: **שהכניסה לפנים.** אחר ששחטה בחוץ וחזר והוליאה: **מהו.** מי נהוג בה דין קדשי במה גדולה ליטעון יב) במרומת חזה ושוק וצריך להחזירה לפנים או לא: ה"ג **דתנן קדשי קדשים כו'.** ולא גרסינן דאיתמר ולא גרס אם עלו לא ירדו ומשנה היא במסכת מעילה: **מועלין בהן.** ולא אמרינן כמאן דחנקינון דמי והוי להו כקדשים שמתו דילאו מידי מעילה כדתניא יג) במסכת מעילה (ב.): ה"ג במסכת מעילה (דף ב:) והכי נמי גרסינן לה יד) **לאו היינו דרבה ורב יוסף דתנן קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהם** טו) **ואיבעיא להו עלו מהו שירדו ולא ירדו. יוסף אמר אם** טז) **עלו לא ירדו.** רבה אמר ירדו דלא דמו לשאר פסולין שפסולן בקדש אלא כמאן דחנקינון דמי אלמא לרבה לא אמרינן קלוט לרב יז) יוסף אמרינן קלוט: **דלא חזי לא מקדש.** דתניא בפ' המזבח [מקדש] (לעיל פג.): מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין לאוי בין שאינו לאוי ת"ל עולה והכי לאו לאוי איננו דלרבה יח) כמאן דחנקינון דמי: **דחד מקום הוא.** שהרי בעזרה נשחטו: **דנעי רבי יוחאי אבריי עולה במה יחיד שעלו למזבח מהו שירדו.** ה"ג ובמעילה (דף ג.): נמי הכי גרס לה אבל לא בדברי יוחאי דאמר לה יט): **אבריי עולה שנשחטה בבמה יחיד.** אלא במקומה הוא לגבי במה גדולה בקדשי קדשים ששחטן בדרום: ה"ג כ) **איתמר עולה במה יחיד ששחטה בלילה רב אמר כשר ושמואל אמר פסול וקמיפלגי בהא דרבי אלעזר רמי כתיב אכן גולו אלי היום אכן גדולה.** בעוד שהוא יום אלמא דלילה פסולה בבמה קטנה והתם במה קטנה הואי שהרי במלחמה היו כא) רודפים אחרי פלשתים וכתיב סיפא דקרא ויגישו כל העם איש שורו בידו הלילה: **רב משני לאן בקדשי במה גדולה.** שהוקדשו ליקרב בבמה גדולה ואע"ג דאקרביהו בבמה קטנה בעינן יום: **לאן בקדשי במה קטנה.** קרבו בלילה. ושמואל משני הא דכתיב יום אקדשים קאי ואפילו בקדשי במה קטנה בעינן יום הא כב) דכתיב לילה

שהכניסה לפנים והוציאה לחוץ מהו מי אמרי' כיון דעיילא קלטה לה מחיצתא או דלמא כיון דהדר הדר לאו היינו פלוגתא דרבה ורב יוסף דתנן [א] קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן [ב] (ואם עלו לא ירדו) [ג] ואיבעיא להו [ד] ירדו מהו שיעלו רבה אמר לא יעלו ורב יוסף אמר יעלו תיבעי לרבה תיבעי לרב יוסף תיבעי לרבה עד כאן לא קאמר רבה אלא במזבח דחזי ליה מקדש דלא חזי לא מקדש אבל מחיצה אע"ג דלא חזי ליה קלטה או דלמא [ה] אפי' לרב יוסף עד כאן לא קאמר רב יוסף התם אלא דחד מקום הוא אבל הכא דתרי מקומות נינהו לא או דלמא לא שנא תיקו מילתא דפשיטא ליה לרבה בחד גיסא ולרב יוסף בחד גיסא מיבעי ליה לרבי יוחאי דבעי רבי יוחאי אבריי עולת במת יחיד שעלו למזבח [ו] וירדו מהו היכא [ז] דלא משלה בהן האור לא תיבעי לך כי תיבעי לך היכא דמשלה בהן האור מאי תיקו איתמר [ח] שחיטת לילה בבמת יחיד רב ושמואל חד [ה] אמר כשרה וחד אמר פסולה וקא מיפלגי בדרבי אלעזר דרבי אלעזר רמי קראי אהדדי כתיב [1] ויאמר בגדתם גלו אלי היום אבן גדולה וכתיב [2] ויאמר שאול פוצו בעם ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שיהו ושחטתם בזה ואכלתם ולא תחטאו לה' לאכול על [ו] הדם ויגישו כל העם איש שורו בידו הלילה וישחטו שם מר משני כאן בחולין כאן בקדשים ומר משני כאן בקדשי במה גדולה כאן בקדשי במה קטנה איתמר עולת במת יחיד רב אמר אין טעונה הפשט וניתוח ורבי יוחנן אמר [ט] טעונה הפשט וניתוח וקא מיפלגי בדר"י הגלילי [י] דתניא ר"י הגלילי אומר [יא] עולה שהקריבו ישראל במדבר אין טעונה הפשט וניתוח שאין הפשט וניתוח אלא מאהל מועד ואילך מר סבר מאהל מועד ואילך לא שנא במה גדולה ולא שנא במה קטנה ומר סבר בבמה גדולה אין בבמה קטנה לא תניא כותיה דרבי יוחנן דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה [יב] קרן וכבש ויסוד וריבוע בבמה גדולה ואין קרן ויסוד וכבש וריבוע בבמה קטנה כיור וכנו [יג] בבמה גדולה ואין כיור וכנו בבמה קטנה חזה ושוק בבמה גדולה ואין חזה ושוק בבמה קטנה דברים ששוותה במה גדולה לבמה קטנה שחיטה בבמה גדולה וקטנה הפשט וניתוח בגדולה וקטנה דם מתיר ומפגל בגדולה וקטנה מומין וזמן בגדולה וקטנה: אבל [יד] נותר והזמן והטמא שוין בזה ובזה: ת"ר [טו] מנין לעשות זמן בבמה קטנה כבמה גדולה [יח] (אמרה תורה לן ישרף ופיגול ישרף מה פיגול פסול בבמה אף לן פסול בבמה או כלך לדרך זו) דהא אמרה תורה לן ישרף ויוצא ישרף מה יוצא כשר בבמה אף לן כשר בבמה [טו] ולאו ק"ו הוא מעופות

אבל בפסריס ישנים גרסינן [כח] קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן אם עלו לא ירדו ומיבעיא להו ירדו מהו שיעלו רבה אמר לא יעלו רב יוסף אמר יעלו תיבעי לרבה תיבעי לרב יוסף תיבעי לרבה עד כאן לא קאמר אלא במזבח דחזי ליה מקדש דלא חזי לא מקדש אבל מחיצה אע"ג דלא חזי ליה קלטה או דלמא [כ] אפי' לרב יוסף עד כאן לא קאמר רב יוסף התם אלא דחד מקום הוא אבל הכא דתרי מקומות נינהו לא או דלמא לא שנא תיקו מילתא דפשיטא ליה לרבה בחד גיסא ולרב יוסף בחד גיסא מיבעי ליה לרבי יוחאי דבעי רבי יוחאי אבריי עולת במת יחיד שעלו למזבח [כא] וירדו מהו היכא [כב] דלא משלה בהן האור לא תיבעי לך כי תיבעי לך היכא דמשלה בהן האור מאי תיקו איתמר [כג] שחיטת לילה בבמת יחיד רב ושמואל חד [כד] אמר כשרה וחד אמר פסולה וקא מיפלגי בדרבי אלעזר דרבי אלעזר רמי קראי אהדדי כתיב [1] ויאמר בגדתם גלו אלי היום אבן גדולה וכתיב [2] ויאמר שאול פוצו בעם ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שיהו ושחטתם בזה ואכלתם ולא תחטאו לה' לאכול על [כה] הדם ויגישו כל העם איש שורו בידו הלילה וישחטו שם מר משני כאן בחולין כאן בקדשים ומר משני כאן בקדשי במה גדולה כאן בקדשי במה קטנה איתמר עולת במת יחיד רב אמר אין טעונה הפשט וניתוח ורבי יוחנן אמר [כו] טעונה הפשט וניתוח וקא מיפלגי בדר"י הגלילי [כז] דתניא ר"י הגלילי אומר [כח] עולה שהקריבו ישראל במדבר אין טעונה הפשט וניתוח שאין הפשט וניתוח אלא מאהל מועד ואילך מר סבר מאהל מועד ואילך לא שנא במה גדולה ולא שנא במה קטנה ומר סבר בבמה גדולה אין בבמה קטנה לא תניא כותיה דרבי יוחנן דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה [כט] קרן וכבש ויסוד וריבוע בבמה גדולה ואין קרן ויסוד וכבש וריבוע בבמה קטנה כיור וכנו [ל] בבמה גדולה ואין כיור וכנו בבמה קטנה חזה ושוק בבמה גדולה ואין חזה ושוק בבמה קטנה דברים ששוותה במה גדולה לבמה קטנה שחיטה בבמה גדולה וקטנה הפשט וניתוח בגדולה וקטנה דם מתיר ומפגל בגדולה וקטנה מומין וזמן בגדולה וקטנה: אבל [לא] נותר והזמן והטמא שוין בזה ובזה: ת"ר [לב] מנין לעשות זמן בבמה קטנה כבמה גדולה [לג] (אמרה תורה לן ישרף ופיגול ישרף מה פיגול פסול בבמה אף לן פסול בבמה או כלך לדרך זו) דהא אמרה תורה לן ישרף ויוצא ישרף מה יוצא כשר בבמה אף לן כשר בבמה [לד] ולאו ק"ו הוא מעופות

ירדו מיירי בלא משלה בהן האור ותדע בלא היא דמעילה לריך לאוקמא הכא במשלה בהן האור דלא משלה אמאי אמר רב יוסף אם ירדו יעלו הא אמרינן פרק ב"ש (לעיל מג.) כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו וכל שכן בשחיטת דרום דגרוע משאר פסולין והכא מיירי בהכניסה חיה וקלטוה כדין במה גדולה להלריך כיהון וריחון ידים ורגלים מן הכיור ואם היא שלמים בעי תנופת חזה ושוק ולפי גירסא זו גרסינן בסמוך אבריי [לה] עולת במת יחיד שעלו למזבח אם במה גדולה וירדו מהו שיעלו פירוש דכיון דשחטן בחוץ שמא הוי כמו שחטן בדרום וגס [לו] שמא כיון ששחטה בהיתר בחוץ בבמת יחיד שלבך הקדישה תחילה לכולי עלמא היכא דמשלה האור יעלה אבל [לא] לגשן דלאשון דמבעיא ליה בלא משלה ומדמי ליה לשחיטת דרום הלא פסיעה אפי' שאר פסולין דלא גריעי כמו שחיטת דרום אם עלו וירדו לא יעלו כלאמר עולת פרק ב"ש (שם) אם לא משלה בהן האור כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו [לז] ולריך לומר הא דקאמר מילתא דפסיעה לרבה ורב יוסף מיבעיא ליה לרבי יוחאי היינו לאיכא דאמרי:

הדרן עלך פרת חטאת

וסליקא לה מסכת זבחים

הגהות הב"ח

(א) גב' ואיבעיא להו עלו מהו שירדו רבה אמר: (ב) שם אבל הזמן ונותר וטמא: (ג) רש"י ד"ה והיולא ישרף וכו' הא אם היתה הובא פגימה לאויש:

שינויי נוסחאות

א) ג' הפפריס היא גי' הרמב"ם, ועי' בכ"מ גי' אחרת (הגרי"ב). והש"מ מיקן בגמ' כגי' רש"י. ובכתה"י הוא כגי' הפפריס, ושם דאיתמר במקום דתנן. ועי' תוס'. וע"ע בס"ז וצ"ק: ב) דלמא לא שנא תבעי לרב יוסף כו' כל"ל (ש"מ): ג) למזבח מהו שירדו כל"ל (שמכ"י). וכ"ג רש"י ועי' תוס': ד) היכא דמשלה בהן האור לא תיבעי לך כי תיבעי לך היכא דלא משלה בהן האור איכא דאמרי היכא דלא משלה כו' (ש"מ וכנו"ז בבתה"י). ועי' לקמן אות לא. ומכש"ר גר' דל"ג לקן מילתא כלל (קר"א): ה) גר' רש"י ל"ל רב אמר כשרה ושמואל אמר פסולה (בה"ז וצ"ק. וכ"ה בכי"מ). ועי' תו"ק וק"ד: ו) בקלא כתיב אל: ז) ל"ל וכן (*ש"מ). וכ"ה בכש"י: ח) המיבעיא שבקומבייס וכן מיבעא דהא אמא"כ, בפ"ש כל זאת אינו, אלא כתוב מיד אמרה תורה לן ישרף כו'. וכן מתקו בה"ז וכתב שהוא טעות מפורסם ואין לו פירוש. וכ"כ בכי"ל וכמו"כ. והכ"ק כתב לאינו יודע למה מתקה, וכ' שמפרש"י ד"ה מפגל כו' משמע בגירסת שלפנינו. והכרש"ש כ' דאי גרסינן ליה נל"ל מה לן פסול אף פיגול פסול. וכסברת רבא לעיל (קד ע"ב. וע"ש במד"ה לא) ומשיב אי כלך כו' ר"ל מנא לך דלן גופיה פסול: ט) בבמה. יכול לא יהא זמן פוסל בה ודין הוא ומה עופות (*ש"מ בשם ס"י): י) גרס הה"ג במסכת (כרי"פ): יא) מהלכתה (כתה"י) ושתי הלשונות כו' (ש"מ): יב) ליטען תרומת (כתה"י: יג) ל"ל דקאמר. דהוא מימרא דעולה מ"ל יוחנן שם (באה"מ): יד) לה הכא (ש"מ): טו) בהם ולא אמרי' כמאן דחנקינון דמי והוה ליה קדשים שמתו דיצאו מידי מעילה כדתניא במסכת מעילה ואיבעיא להו עלו כו' כל"ל (צ"ק): טז) תיקוט אם עלו ממקום (ש"מ): יז) ולרב יוסף (כי"י): יח) ל"ל לרבה דכמאן (ש"מ, כתה"י): יט) נ"ל התם אלא [בד]רבי אלעזר (גליון). ועי' קר"ש ק"ד: כ) בכי"פ נוסף וכן מצאתיה במגילת ירושלמי במסכת מגילה. ועי' יפה עיניים: כא) היו שהיו רודפים כו' (כי"י): כב) והא (כתה"י): כג) ל"ל בסיני (צ"ק, כתה"י): כד) כאן הס"ל ומה"ל כיור וכנו. (ב"ש. וכ"ה בכי"י). וכעי"ז בל"ק: כה) נוסף כי"פ ומומין. בבכורות בפ' שני (יד ע"ב) א"ר אלעזר מניין לזובח בהמה בעלת מום בבמת יחיד שהוא בלא תעשה שנאמר וגו' דלא אשכחן וכו'. ועי' טה"ק לקמן ע"ג, ובכש"ש ובכנ' חשק שלמה: כו) ל"ל בנותר (רש"ש. וכ"ה בכי"י): כז) בכי"ר ומנימה. וע"ש בפסחים ובפירש"י שם. ולפי"ז ל"ל להגהת הכ"מ: כח) גרסינן [ד]איתמר קדשי כו' כל"ל (ח"ג): כט) אבל בתוס' וכש"י דמעילה גרסי עולת במת יחיד כו'. ופירשו כגון ששחטה בדרום עיי"ש (בה"ז). ועי' קר"ש: ל) ל"ל או שמא (צ"ק וח"ג): לא) ל"ל וללשון ראשון. (וע"ג אבל) (צ"ק). וכן בדפס"י ליתא. וע"ש בל"ק וכה"ז שפי' כוונת התוס' להגך מרי לישני דלעיל בסוגיא דרמי בר חמא וכגרי' הספרים אלנו. ומה"ש פי' כוונת התוס' לפי גי' הש"מ שהוכח באות ד. וכ"כ קר"ש, וכיוון מדעתו לגירסא זו:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם הָבִיאוּ לִי מִן הַצֹּאן אֲשֶׁר בְּיַד אֲבִיכֶם אֲשֶׁר אֶצְלוֹ הַבָּקָר וַיָּרֶץ שָׁאוּל אֶל הָעָם וַיִּשְׁחָטוּם בָּדָם וַיֹּאכְלוּ אֶל הַדָּם וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים לַיהוָה לֶאֱכֹל עַל הַדָּם וַיֹּאמֶר בָּגַדְתֶּם גֹּלוּ אֵלַי הַיּוֹם אֶבֶן גְּדוֹלָה:
ש"א יד, לג

2. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל פֻּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם הַגִּישוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שֵׂיהוֹ וְשַׁחַטְתֶּם בְּזֹאת וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תֶחֱטְאוּ לַיהוָה לֵאכֹל אֶל הַדָּם וַיַּגִּישׁוּ כָל הָעָם אִישׁ שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה וַיִּשְׁחָטוּ שָׁם:
ש"א יד, לד

מוספ רש"י

קדשי קדשים ששחטן בדרום. אע"ג דדין לשחט בצפון לא יצאו מקדושתן לגבי מעילה, שהנהנה מהן שוה פרוטה מעל (מעילה ב.) **ואיבעיא להו.** הני דתני ממתני' דשיהם בהן כגון ששחט בדרום או שקיבל דמן בדרום, עלו מהו שירדו. לריך לטולרין או לא (שם ב.): **כאן בקדשי במה גדולה.** שהוקדשו ליקרב בבמה קטנה. שהוקדשו ליקרב בבמה קטנה, למד על עולת במת יחיד שבשרה לשחוט בגילה (ש"א יד לג): **עולה שהקריבו ישראל במדבר.** סיני קודם מתן תורה ושלח את נערי וגו' (לעיל קסו:) **קרן וכבש ויסוד וריבוע.** דקי"ל דמעבני במזבח המשכן (לעיל קח:). **קרן.** אבן אמה על אמה כדוס אמה לכל קרן. ויסוד, דהיינו אמה כמיסה הלשאוב (סוכה מט.). **וריבוע.** אם אין המזבח מרובע (לעיל סב.):

הדרן עלך מסכת זבחים

ליקוטים

דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה. שאלה, כתוב בספר שמואל וירם הטבח את השוק והעלילה וישם לפני שאול וגו' ודרשו רז"ל השוק והאליה. והקשה אחד איך היה זה והרי הם היו אוכלים זבחי שלמים והאליה לגבוה. ותירץ המתרץ דמקולי במת יחיד הוא כמו שמצינו שזר מקריב בבמת יחיד וכן עולה נקבה כשרה בבמת יחיד כתיב ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה ועלה כתיב ושמואל לא היה כהן, וכן דברים אחרים כדאיתא בסוף זבחים. והשיב המקשה דבר זה צריך ראיה מדברי רז"ל שתהא האליה של קדשים מותרת להדיוט בבמת יחיד שלא נוכל להתיר להדיוט מדעתנו בלי ראיה דבר שהוא לגבוה וכמו שאומרים בגמרא היכא דאיתמר איתמר וכו'. ואחרים תירצו שאע"פ שאוכלים שלמים לא היה אסור להם לאכול עמהם חולין שנעשו על טהרת הקדש ואותה בהמה היתה חולין ועשה שמואל זה לכבוד שאול להאכילו דבר חשוב דהיינו האליה שראוייה לקרבן לגבוה, שבודאי היו אוכלין פת עם הבשר של שלמים ומה לי פת מה לי תבלין מה לי בשר, אחר שהוא חולין אין שום איסור בדבר, מה שאין כן בתירוץ הראשון להתיר האמורין של קדשים להדיוט מבלי ראיה שהאליה מכלל האמורין היא. ואחרים תירצו כך

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ה:

לב ב מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה ז:

וז"ל אמרינן בפ' אין מעמידין וירם הטבח את השוק וגו' ר' יוחנן אמר שוק ואליה מאי והעליה דמסמכא שוק לאליה, ר' אלעזר אומר שוק וחזה מאי והעליה דמחית לה לחזה עלויה דשוק כי בעי אנופי ומנפי ליה, ור"ש בר נחמני אמר שוק ושופי מאי והעליה דשופי עלויה דשוק קאי. וק"ל דבין למר ובין למר ובין למר למה אמר הכתוב והעליה יאמר למר והאליה ולמר והחזה ולמר ושופי. אלא צ"ל בין למר ובין למר שבא להראות לנו לאפוקי מתירתן השני דהיינו שלא לומר שהיה עמהם חולין שנעשו על טהרת הקדש וכו' ועשה שמואל זה לכבוד שאול וכו' אלא דה"ק והעליה ר"ל שהיה הכל משלמים דהיינו העליה שעל אותה השוק עצמה. ועוד אם היה עמהם חולין שנעשו על טהרת הקדש וכו' ועשה שמואל זה לכבוד שאול א"כ למה נתן לו לאכול השוק דמה חשיבות יש בשוק, וע"כ צ"ל דתירוץ הראשון עיקר. וא"ת א"כ למה לא הוזכרה האליה עם שאר קולות של במת יחיד, וי"ל משום דלא פסיקא לפי שאינה שוה בכל הבהמות כמו שמפרש לקמן שהרי בגדי לא שייך קולא דאליה שהרי אין אליתו של גדי קריבה. ומה שנראה לע"ד שנוכל לומר דמה שא"ר יוחנן שוק ואליה דהיינו אליה של גדי היתה שהיא ג"כ חשובה כדמשמע בגמ' פ"ק דפסחים מי קא ספו לך מאליה ופרש"י כלום נתנו לך אלא מן הכחוש שבו וכו' ומפרשין התוס' באליה מי קספו לך אע"ג דגדי אין אליתו קריבה רוב פסחיהם היה של טלה עכ"ל, משמע מלשון התוס' דאפילו האליה של גדי היא ג"כ חשובה ומ"מ אינה קרבה וע"כ א"ר יוחנן ששם אותו האליה מהגדי לפני שאול לפי שהוא היה מותר לאכול והיה ג"כ חשוב כדלעיל ע"כ. תשובה הטעמים אשר אמרו בה לא נתחוורו אצלי ויש בהם קושיות, כי הטעם הראשון שלא היו מעלים אליה לגבוה בבמה קטנה ג' בריתות יש בסוף זבחים דתני בהו מה בין במה גדולה לבמה קטנה וא"ת מה בין בין בין ובאידך תני דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה ובכלן לא נזכר חילוק אליה. ותו דרש"י ז"ל ולא הוה חזה ושוק דידהו לכהן דבמה קטנה הוה וקימא לן בפ' בתרא דזבחים חזה ושוק בבמה גדולה ואין חזה ושוק בבמה קטנה. ואם

שיטה מקובצת לאו היינו פלוגתא דרבה ורב יוסף דבו' **ואיבעיא** להו עלו מהו שירדו וכו'. פי' אע"ג דפלוגתא דרבה ורב יוסף לאו בסוגיאה לאוקמן ומ"ל הכי נעי לפשטא מהתם. מ"מ שפיר מצי למיפשט דדוקא התם דלא מזר והוליאה ס"ל לרב יוסף אם עלו לא ירדו אבל הכא דהדר והוליאה אפילו רב יוסף מודה דלא קלטוהו מחיצות. ולרבה פשיט מכ"ש ומה התם דלא מזר והוליאה ס"ל ירדו, כ"ש הכא דאמרינן דין הדר הדר. ס"ל דלרב יוסף פשיט אם בקדשים פסולין דהיינו ששחטן בדרום דהו"ל כמאן דחנקינון ס"ל דאם עלו לא ירדו, כ"ש הכא דקדשים כשרין הן דאמרינן קלטוהו מחיצות ולא מיפסל לו מה שחזו והוליאה לאוקמן, וכה"ג אפשר דגם רבה מודה דקלטוהו מחיצות ודו"ק: **מילתא דפשיטא** ליה לרבה וכו' **מיבעי** לר' יוחנן. דקשו מכמי שיבה ל"ל דהיכי קאמר פשיטא לרב יוסף דלא ירדו, הא לעיל אמר דבתרי מקומות אפילו לרב יוסף מיבעי והכא תרי מקומות ניהו אבריי עולת במת יחיד שעלו למזבח במת גדולה. ונראה לפע"ד דמתרצא דמאי דמיבעיא לן בקדשים פסולים אמרינן לגבי כלאים ליה ולגבי כלאים ליה ס"ל דהיכי רבה מודה דלא ירדו. ס"ל לעיל שאמרו בתוך ובהכיסו לפנים לעזרה בבדוחי ממקום הפסול דהיינו מחוץ לעזרה שהוא מקום קדוש תרי מקומות ניהו, אבל הכא מבמה קטנה בגדולה כיון דמשם אחד הן וגם בהרבה דברים שהוזכר (שם) [שון] זו לו כדבמקום דברים שהוזכר במה גדולה וכו', אחד מקום מו ודו"ק: **רש"י** ד"ה דבעי רבי יוחאי כו' אבל לא ברבי יוחאי כו'. פי' דהתם לא מבעיא מסם ר' יוחאי כדהכא וכו' ודו"ל:

ומה עופות שאין המום פוסל בהן. דאמר מר (תמורה דף יד.) אין תמות וחכרות בעופות: **זמן פוסל בהן.** דהא רבינהו להו גבי פיגול בפ׳ בית שמאי (לעיל מד.) אלמא פסול [ב] בהו זמן: **תורם זבח השלמים.** תורה אחת לכל השלמים ואפילו לשלמי במה קטנה למה שאמור בענין ומה אמור באותו ענין זמן לתודה וחמן לשלמים ומתשבח פיגול. והא דאיצטריך לרבוינהו משום דאתי מבנין אב דהלן ישרף והיולא ישרף דלא יפסול בה זמן לפיכך הולרך לרבותו [ד]: **לעשות זמן במה [ה] קטנה לזמן במה גדולה.** לתודה יום ולילה ולשלמים שני ימים ולילה אחד ונותר ממי מפיגול יליף (שם) מג״ש דעון עון וטמא ממי בהיא פרשתא כתיב (ויקרא ז) והנפש אשר תאכל [ו] וגו׳:

מה עופות [א]שאין המום פוסל בהן [ב]זמן פוסל בהן קדשי במה קטנה שהמום פוסל בהן אינו דין שזמן פוסל בהן מה לעופות שכן [ג]אין הזר כשר בהן תאמר בבמה קטנה [ז]שהזר כשר בה [א] לא יהא זמן פסול [ב] בה ת״ל [ד]וזאת תורת זבח השלמים לעשות זמן במה קטנה כזמן במה גדולה:

הדרן עלך פרת חטאת וסליקא לה מסכת זבחים

הדרן עלך פרת חטאת וסליקא לה מסכת זבחים

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

הַדְּרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת זְבָחִים וְהַדְּרָךְ עֵלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת זְבָחִים וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לֹא נִתְנַשֵּׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת זְבָחִים וְלֹא תִתְנַשֵּׁי מִינָּן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. חַנִּינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תּוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאוֹיְבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי כְּשֵׁם שֶׁעִזַּרְתַּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת זְבָחִים כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלְּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וְהָקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדְּתָא, וּלְאַחֲיָא מֵתַיָּא, וּלְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֵם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגַוֵּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלֹךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וְיַקְרֵיהּ, וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עין משפט נר מצוה

לג א מיי׳ פ״ג מה״ל איסורי מזבח הלכה ה׳:
לד ב מיי׳ פי״ח מה״ל פסח״מ הל׳ ז׳:
לה ג מיי׳ פ״ז שם הלכה ה׳:

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה:
ויקרא ז, יא

שיטה מקובצת

סימן המסכת זיב״ח וקב״ל [1]
הגיתנ״ן נמקו״ס קדו״ס
מטלו״ת חכמי״ס הרלווי״ן ומדיני״ן
להמ״ז וטב״ל ומט״ט הפר״ה
(כ״ג):

ביאורים על הדרן

נקראו חכמי התלמוד חכמי האמת כי כמו שאמת יענה דרכו וכל העולם כולו לא יוכלו להשליך האמת ארצה, כך התלמוד לפי שהוא אמת מצד עצמו יש לו קיום אף על גב שכל האומות מלעיגין עליו אפילו הכי הוא מקובל וטוב ויפה הדבר עלינו ועל זרענו אחרינו לעשותו עד העולם, ולפי שהתלמוד אינו מהודר רק אצל ישראל וכן ישראל אינם מהודרים לפני השם יתברך רק בשביל התורה שבעל פה שהיא הסיפן המובהק המבדיל בין ישראל לעמים כמו שאפרש בסמוך, על כן אנו נוהגין לומר בכל סיום מסכת הדרן עלך והדרך עלן. גם אין מי שנותן דעתו על התורה שבעל פה שלא תשכח חס ושלום רק אנו, וזהו דעתן עלך, וכן התורה שבעל פה היא המגינה על ישראל ולכך נקראת גמר״א שהוא ר״ת של גבריא״ל מיכא״ל רפא״ל אוריא״ל לומר כי העוסק בגמרא חונה מלאך ה׳ סביב לו להצילו מימינו מיכאל ומשמאלו גבריאל ומלפניו אוריאל, ומאחריו רפאל, ועל ראשו שכינת אל בדברי חכמים. וזהו דעתך עלן כלומר השגחתך עלן והואיל וישראל והתורה שבעל פה הן שני תאמי צבייה שלא יתנשו זה מזה לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי, ולהיות שהתלמוד אינו חביב ומהודר כל כך רק אצל בעלי התורה אבל לא אצל יושבי הקרנות ע״כ אנו מודים ששם חלקינו מיושבי בית המדרש ולא שם חלקנו מיושבי הקרנות. (ספר החיים, זכיות פ״ב)

הנה מה שנוהגין ורגילין אנו להזכיר בסיום כל מסכתא רב פפא עם עשרה בניו שהיו מאירים וגדולים בתורה ע״י שהיה עושה להם סעודה בסיום המסכתא כי עשיר היה והיה מחזיק לעוסקי התורה, לכן זכה שמזכירין אותו עם עשרה בניו הרומזים כאלו הוזכרו עשרת הדברות. כי מלת רב פפא הוא רמז על מעלת משה רבינו ע״ה שנאמר בו דבר אתה עמנו ונשמעה, ועיקר מעלתו של משה רבינו שדבר עם השי״ת פ״ה אל פ״ה שהוא אותיות פפא. ואיתא במדרש לחד מ״ד דאנכי אינו בכלל הדברות ופתח באנכי רק להודיע מי הוא המצוה. ע״כ בא מלת פפ״א להוציא מלבו של אותו המ״ד, כי נוטרי״קון של פפ״א פת״ח פ״א שבגי׳ אנכי״. **נגד** מצות לא יהיה לך וגומר שנאמר בעובדיי ע״ז לא תחנם

מסורת הש״ס

[1] ע׳ ת״כ אחרי פ״ט ה״ז.

שינויי נוסחאות

[א] כמי״ל וס״מ נוסף הואיל **והזר כשר בה:** [ב] ל״ל **פוסל** (*ויעב״ץ וכ״ה בד״ק): [ג] ל״ל **פסל** (ויעב״ץ): [ד] **לרבותן** (כתה״י וב״ש): [ה] ל״ל **בבמה** (ש״מ): [ו] **תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה׳ וטומאתו עליו ואקשינהו רחמנא לומר שדינם שוה בין בבמה גדולה בין בבמה קטנה** כל״ל (ב״ש): [ז] נראה לגרין לסוסיף הפסו״ל:

ליקוטים

איתא גבי אליה הוה ליה לאקשויי ולתרוצי דאליה לא הות קריבה אלא בבמה גדולה וטעמא דחזה ושוק בעי תנופה דכתיב בהו להניף תנופה לה׳ וא״כ אליה דלא בעיא תנופה פשיטא דנוהגת בבמה קטנה. וממה שכתבנו קושיא גם על הטעם הב׳ שהיו חולין שנעשו על טהרת הקדש דא״כ מאי קשיא לרש״י ז״ל מחזה ושוק והלא חולין היו ואין לכהן בהם כלום. ותו שלא היה כבוד שאול שיאכלו שאר הקרואים קדשים והוא יאכל חולין. גם הטעם הג׳ שאמרו דגדי היה הזבח שאין אליתו קריבה דחוק, דמאי רבותיה דשאול שנתנו לפניו מנה יפה זנב הגדי, והלא פחיתות היה כי רוב המפשיטים מניחים אותו עם העור. ותו דלא מצינן בכתוב שקורא אותו אליה אלא זנב נקרא, ולפיכך הוצרכו התוס׳ לתרץ דרוב הפסחים טלאים היו, משמע בהדיא כי זנב נקרא אליה. ומה שנ״ל בתירוץ הקושיא דפליגי אמוראי אם הזבח היה חולין או שלמים, כי ר׳ יוחנן דאמר שוק ואליה סובר שהזבח היה חולין ומה שכתוב כי הוא יבוך הזבח היינו ברכת הלחם, וכן פירשו מקצת מפרשים. ומה שהזכר הבמה לא שהיו מקריבין הזבח בבמה, אלא שם היו מתקבצים הקרואים לאכול לכבוד האכסנאים, וכל זביחת בהמה אפילו חולין נקרא זבח, ור׳ יוחנן דחק אותו לשון והעליה דמשמע מה שעל השוק והוא דבר חשוב ומנה יפה והוא האליה ולפיכך סובר דלא הוו שלמים ומה שלא כתב בהדיא השוק ואליה משום דהוה משמע השוק בפני עצמו והאליה בפני עצמה, ומש״ה כתב והעליה כלומר עם מה שעליה מחובר כדי שתהיה מנה יפה טפי. ור׳ אלעזר ס״ל שלמים היו ולפיכך א״א לפרש אליה כפשטה אלא שוק וחזה שהם מנה יפה, שכן היתה מנת הכהנים, וס״ל דחזה ושוק לא היה נוהגין בבמה קטנה. ור׳ שמואל בר נחמני ס״ל דאע״ג דאין חזה ושוק נוהגת בתורת חיוב בבמה קטנה, לא היה מכבד שמואל את שאול לקחת מנת הכהנים לתת לפניו, שאע״פ שלא היה חיוב בדבר מ״מ לא היה שמואל משנה ממה שנושים בבמה גדולה כיון שיש בו הפסד לכהנים ומש״ה אמר מאי והעליה שוק ושופי וכו׳. והנראה לעניות דעתי כתבתי.

(רדב״ז מ״ב סי׳ תרע״ט)

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך והוא בהיפך משאר בני אדם שראוי לחננם ולרחם עליהם כמו שדרז״ל והלכת בדרכיו מה הוא חנון אף אתה תהא חנון, לכן נקרא האחד חנינא. **נגד** לא תעשה לך פסל, שלבסוף אחר העשייה ינחם על העשייה שרואה שפה להם ולא ידברו וחם הן הם פשוטי וגולמי כלי עץ, נקרא האחד נחמן מלשון נחמתי כי עשיתים. **נגד** לא תשא שהוא לשון רוממות והתנשאות שלא יחשוב האדם שבזה מנשא ומכבד השם שנשבע בשמו וכמו שנשבע יוסף בחי פרעה, וכן מצינו שהיו נשבעין בחיי המלך, נקרא האחד רמי שהוא לשון רוממות. **נגד** מצות זכור את יום השבת נקרא האחד אד״א, שבג׳ שש נגד ששת ימי המעשה. **ונגד** כבד נקרא האחד אבא מורי שהוא הכבוד שהבן קורא לאביו אבא מורי. **נגד** לא תרצח נקרא האחד אחאי לשון אחוה, כי כשיחשוב כל אחד לחבירו כאח לא ירצחנו וכמו שנאמר ואהבת לרעך כמוך. ואף כי הרציחה הראשונה שהיה בעולם היתה בב׳ אחים שקין הרג את הבל אחיו. **וכנגד** לא תנאף שדרך המנאפים לקרוץ ולרמוז בעינים כמו שנאמר קורץ בעיניו, נקרא האחד רפם מלשון רפף בעיניו. **ונגד** לא תגנוב נקרא האחד רכיש מלשון רכוש, כי הגונב אפילו נפשות גונב כדי למוכרו. **נגד** לא תענה נקרא האחד סורחב מלשון סרח בת אשר שהיא העידה ליעקב שיוסף חי אמר לה כה תחיה. **וכנגד** לא תחמוד שנאמר בו בית ואשת רעך, נקרא האחד דרו מלשון דירת בית, וגם האשה נקראת בית כמו שאמר ר׳ יוסי מעולם לא קריתי לאשתי אלא ביתי כו׳. **וכמו** שמתחילין אחר סיום התורה בשמחת תורה בראשית שאין עומדין על הפרק וכן בסיום התורה אין עומדים כדי שלא ליתן פתחון פה לשטן לקטרג לומר שכבר סיימו התורה ומבטלין ח״ו מהתורה, לכן מתחילין מיד וחוזרין לעסוק בתורה לקרות מבראשית. ולזה ירמזו בני רב פפא בעשרה שמות אלו נגד העשרה מאמרות שבהן נברא העולם בשביל התורה הנקראת ראשית. וארז״ל בראשית נמי מאמר א׳ הוא. **ולהיות** כי העולם נברא בחסד וחנינא מאת השם כמו שנאמר עולם בחסד יבנה לכן נקרא א׳ חנינא. **ונגד** ויאמר אלהים יהי אור וגומ״ר שארז״ל שאור שנברא ביום ראשון גנוז הקב״ה לצדיקים והבדילו לעתיד לבא, נקרא האחד רמי מלשון תרומות והבדלה. **ונגד** ויאמר אלהים יהי רקיע שאמרו חז״ל שהמים התחתונים בוכים עד שנחמן הקב״ה ואמר להן שעתידין להתקרב על גבי המזבח, נקרא האחד נחמן. **וכנגד** ויאמר יקוו המים וגומר שארז״ל שים אוקינוס מקיף הארץ והארץ נראה מתוכן, נקרא האחד סורחב מלשון סרח המשכן. **וכנגד** מאמר תדשא ארץ דשא וגומר, ונאמר וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ עד ואד יעלה מן הארץ, נקרא האחד אדא מלשון אד. **ונגד** מאמר יהיו מאורות שנבראו מתחלה שניתם גדולים הרומזים על יעקב ועשו שהיו אחים, ולכן הגוים מונים לחמה וישראל ללבנה, ועל זה ארז״ל שהמאורות לוקין על ב׳ אחים שנשפך דמם כמים כו׳, לכן נקרא האחד אחא. **ונגד** מאמר ישרצו המים שרץ נפש חיה והדגים פרים ורבים יותר מכל בעלי חיים, לכן נקרא האחד רפרם מלשון פריה ורביה. **ונגד** מאמר תוצא הארץ נפש חיה וגומר והם נבראו לעבוד עבודת משא בכתף ישאו כל צורכי בני אדם, לכך נקרא האחד דרו מלשון דרו באגדה. **ונגד** מאמר נעשה אדם בצלמנו שנברא האדם יחיד והוא היה אב לכל הבאים אחריו, נקרא האחד אבא מורי. **ונגד** מאמר הנה נתתי לכם את עשב זורע זרע וזה הוא עיקר ממונם ורכושם של אדם שהיה להם לאכול זרע השדה, לכן נקרא האחד רכיש. **עכ״ל** דברי הגאון הגדול כמהר״ר משה איסרל״ן זצ״ל (יש״ש ב״ק ספ״ז):